Universidad de Deusto
Biblioteca

OPERA
LUDOVICI
BLOSI

Universidad de Deusto
Biblioteca de Ejercicios
LOYOLA
Est. 21
Pl. 10

Universidad de Deusto
Biblioteca

D.
LVDOVICI
BLOSII ABBATIS
LAETIENSIS NOSTRI
SECVLI LAVDATISSIMI
OPERA,

QVAE VT VARIA
ERVDITIONE ET EXIMIA
PIETATE EAQVE SINGVLARI SVNT
referta, ita piis quibusque mentibus verè exoptanda.

NVNC DE NOVO SIMVL ET
accuratius quam antea excusa, cùm rerum & verborum locupletissimo Indice.

BIBLIOTECA DE EJERCICIOS P. LOYOLA

COLONIÆ AGRIPPINÆ
Apud hæredes Materni Cholini.
M. D. LXXXIX.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ELENCHVS LIBRORVM hoc Volumine contentorum.

1. Canon vitæ Spiritualis. folio 1.
2. Conclaue animæ fidelis: quo continentur ista. Speculum spirituale. fol. 38. Monile spirituale. 70. Corona, 105. & Scriniolum. 107.
3. Cimeliarchion piarum precularum. 130.
4. Enchiridion paruulorum, Libri duo. 147.
5. Psychagogia, hoc est, animæ recreatio, quatuor libris distincta. 190.
6. Collyrium hæreticorum. 273.
7. Comparatio Regis & Monachi, libellus ex Græco D. Chrysostomi Latinè conuersus. 322.
8. Consolatio pusillanimium. 327.
9. Institutio spiritualis non parum vtilis ijs, qui ad vitæ perfectionem contendunt: Item & exercitium piarũ precationum. 368.
10. Breuis Regula Tyronis spiritualis. 431.
11. Margaritum spirituale, &c. 483
12. Sacellum animæ fidelis. 577.
13. Facula illuminandis & ab errore auocandis hæreticis accommoda. 690.
14. Speculum Monachorum Dacryano hactenus inscriptum. 740.

MAXIMI.

MAXIMILIANVS A BERGIS DEI GRATIA AR. CHIEPISCOPVS CAMERACENSI, ET CAET.

IACOBO FROIO, S. P.

QVAM in verè piis piisimi Patris Ludouici Blosij lucubrationibus in vnum velut corpus redactis, prælo commit tendis, & in publicum emittendis impendisti operam doctisimè Froio, vehementer equidem commendo. Quod verò sub nomine meo potius quàm quouis alio euulgandas eas putaueris, vel hac vna ratione summas tibi debeo gratias: quod non dubitem omnes verè pios viros haud obscure hinc intellecturos, me consummatisimũ illud veræ pietatis exemplar non solum quoad vixit, sed & postquam è viuis sublatũ est, in summa & habuisse, & habere, & habiturum semper esse veneratione. In doctisima tua ad me missa dedicatoria epistola, velim te aliquanto moderatius de meis loqui conatibus, nec maioribus quàm mercantur eos euehere laudibus: Et proinde vbi me inter ornatisimos Antistites summum facis, inter eos vnum me esse dicas, qui commisso sibi officio qua possunt diligentia, studio & zelo satisfacere satagunt. Ad eundem quoque modum velim nonnihil moderari te ea quæ de Concili Tridentini executione, Collegiorumque Scholasticorum institutione nimium extollere videris: quum nihil in eis spectauerim ego, quàm vt incumbens mihi munus, quatenus in me esset, explere studerem, nihilque minus, quam vt popularis auræ humanæue laudis quicquam illinc venarer consequererve. Bene vale, vir publici boni studioisime, &c. Cameraci, octaua Iulij 1566.

M. Bergis ex animo tuus.

De la Rue.

REVE

Universidad de Deusto
Biblioteca

REVERENDISSIMO IN CHRISTO P. CLARISSIMOQVE PRINCIPI AC DOMINO D. MAXIMILIANO A BERGIS, ARCHIEPISCOPO ET DVCI CAMERACENSI,

Sacri Imperij Principi, Comiti Cameracesii, &cæt. Domino suo modis omnibus obseruando, Iacobus Froius S. Pl. precatur.

NON scitè minus quàm prudenter à Platone dictum est, Præsul amplissime idemq; princeps Illustrissime, δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. Nam sic ferè naturâ comparatum est, vt eximia pulchritudine & elegantia quæ sunt prædita, eò impensius placeant, quo sæpius repetuntur. Contrà, quę vulgaria tantùm sunt aut intra mediocritatem consistunt, quanquam primùm contemplanti ipsa nouitate satis arrident, tamen paulatim perdunt gratiam, moxque repetita sordescunt. Id quod, si vsquam alibi, certè in alienis scriptis legendis, haud secus atque in tabulis spectandis vsu venire solet. Sicut enim tabula, ab insigni artifice elaborata, eò magis intuentium oculos pascit ac retinet, quo propiùs & fixiùs inspicitur: ita librum à viro tum pietate, tum eruditione præstanti elucubratum hoc magis magisque iuuat relegere, quo sæpius ac pensiculatiùs euoluas. Id verò, cùm alia multa, tum vnius Ludouici Blosij, viri in omni disciplinarum genere exercitatissimi, abundè testantur varia opuscula vbique gentium dilaudata: quæ licèt iam toties fuerint typis expressa & diuulgata, tanto tamen studio à spiritualis vitæ candidatis comparantur, vt subinde noui comperiantur, quorum votis non sit factum satis. Quo factum, vt Ioannes Bogardus, apud Louanios Typographus cum primis celebris, operæpretium se facturum æstimârit, si omnia in vnum velut corpus redacta denuò sub prelum reuocaret. Proinde ingenti prudentia, & multo rerum vsu eductus, quum permagni referre intelligat, vt quàm fieri possit castigatissima in manus hominum exeant, non mediocri studio à me contendit, vt hac in re meam ipsi operam accommodarem. Quod equidem haud grauatim facturum me recepi, homini præsertim tam amico, in re tam honesta, & ad rectioris vitę institutionem pertuli, ac tantum nõ necessaria. Idq; eo feci libentius, quòd huc quoque alij complures non infimæ notæ amici, ac viri graues, me inuitarent. In primis ergo libros ad vnum omnes quanta maxima potui diligentia, à capite (quod aiunt) ad calcem legi ac relegi, mendas, quæ librariorum, seu potius operarum incuria irrepserant, erasi, deprauata restitui, apices, verbaq; singula euentilaui, γνώμας & rerum capita vt plurimũ, quum & scripturæ loca passim in marginem subieci. Sed & initio singulorum capitum, separatim cuiusque loci sententiam paucis comprehensam præfixi, præterquam in libellis precum, paucisque aliis, in quibus ea cura superuacanea videbatur. Cæterum non aliũ mihi ordinem sequendum existimaui, quam vt eo quemq; loco librum collocarem, quo ab ipso autore & scriptum & editum noueram, nisi quod Monachum D. Chysostomi, ab ipso admodum iuuene Latinum factum, (cui propterea primus non immeritò debebatur locus) Collyrio subiectum reliqui, quòd sic antea fuisset excusus. Alioqui Speculo Monachorum, quod Dacryani titulo hactenus circunfertur commodè satis præponi poterat. Cui quidem Speculo visum est vltimum locum assignare, ob eam potissimum causam, quòd illud pro legitimo fœtu non agnosceret noster Blosius, vt qui eius non solus, etsi præcipuus, esset parens. Iam verò, quia nihil minus cogitabat, quum sua scriberet, quàm vt olim omnia in vnum veluti corpus compingerentur, factum est, vt non rarò in posterioribus scriptis repeteret, quæ in prioribus digesta habebantur, hoc vnum spectans, vt alienã magis salutem promoueret, quàm vt suo honori consuleret: idq; studiosè agens, vt qui fortè in vnum aliquem libellorum incidisset, ne quid eorum desideraret, quę ad suum institutum facere viderentur. Itaque in hac editione satiùs esse duximus cum delectu expungere quæcunque ad eum modum fusiùs repetebantur, ne tædium lectori adferrent eadem identidem iterata. Porrò illud neminem mouere debet, quòd singulis penè libris attexuerit preces atque δοξολογίας è Christi doctrina, vita, ac mortè ferè petitas. Intelligebat enim vir insigniter pius, nec minus prudens, non ita magna ad rectè viuendum momenta esse posita in nuda lectione, nisi eadem ardentibus & ab imo pectore profectis precibus fulciatur: quando neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Qui quidem votis assiduis est implorandus pulsandus, fatigandus, vt suam nos voluntatem non tam agnoscere quàm etiam perficere doceat. Verissimè namq; scribit Prosper ille Aquitanicus, gratiæ assertorum secundum beatum Augustinum facile princeps: Agnitionem Dei non

1. Corint 3.

non doctrinæ humanæ opere, sed magisterio summi conditoris acquiri. Rectè itaque idem Augustinus: Domine, da quod iubes, & iube quod vis. Iam de orationis stylo aut charactere, nihil ad præsens dicturus eram, nisi sæpiùs reipsa comperissem etiam lectissimæ Veneri suos nunquam deesse Momos, qui vel in sandalio quærunt quod maledico dente carpant. *Lib. 10. Confess. ca. 29.* Certè si totiùs eloquentiæ Romanæ parens Cicero, æquabile & temperatum orationis genus in Philosopho probandum censet, potiùs quàm elegantem, lautum, diuitem, splendidũque dictionis apparatum: quis odiosam illam nimisque exquisitam munditiem à doctore Christiano requirat? Dictionis inaffectata & incõposita simplicitas, decora mihi videtur (inquit diuinus ille Basilius) & conueniens professioni Christiani hominis, cuius est non ad ostentationem magis scribere quàm ad publicam vtilitatem. Tametsi huius phrasis satis est vbique Latina, tersa, amœna, liquidoque fluens similis amni, ita sanè vt vbique sincera pietas cum eloquendi virtutibus paria faciat. *Basil. epistola. 67.* Quod si vera est illa apud Platonem tantopere commendata Alcibiadis sententia, qua veritatis vim & energeiam tantam esse affirmabat, vt rudi simplicique Socratis oratione vehementius multa permoueretur ipse, quàm Periclis concionibus (penè dixerim tonitruis) longè disertissimis: quanto magis rapi se sentiet atq; transformari in virum alterum, quisquis hunc autorem, nil nisi diuina spirantem, animo defœcato, candido, & attento legerit? Præsertim quum diuus Paulus disertè pronunciet vnum esse Dei sermonem & efficacem, qui ipsas etiam animæ medullas quouis gladio vehementius penetret. *Hebr. 4.* Quod quidem ego frequenter quum alijs, plerisque vsu venisse audiui (vt de me interim fileam) tum maximè Germano cuidam nobili, docto iuxta ac pio, sanctè asseuerare solet, se fortè fortuna (imò credo, non fortè, sed fortunatè potiùs volente Deo) in Canonẽ vitæ spiritualis incidisse, & protinus sensisse afflatum Numinis, sicque mentem aliam induisse, vt non modó a vitijs, quibus assueuerat, resiliret, verùm etiam incisa mox negotiorum secularium catena, toto pectore arctiorem salutis viam capesseret. Quid? An non idem quoque profitetur egregius ille Saudricourtanus Toparcha, Gallus, vir in quo cum literis & natalium imaginibus, morum etiam integritas ex æquo certabat; (diem enim suum obijt) Qui præfatus in eundem Canonem sua opera Gallicè loquentem, miris nostrum Blosium laudibus effert, nunquam alioqui vel de facie notum, diuino cum potius quàm humano ingenio præditum, & cælo demissum ab alto depredicans, ac porrò hortans Lectorem, vt libellũ nocturna diurnaque manu verset, futurum tandem, vt sit sensurus incredibilem metamorphosim, atque (vt iuxta Psalmographum dicam) imitatioenm dexteræ excelsi. Sed & alius quidem Germanus, & ipse non postremi subsellij scriptor, optat Blosij libellos orbi tam esse notos, quàm sunt ad vitæ perfectionem credentibus vtiles. Quod si pergam alios persequi, Icariæ numerum dicere coner aquæ (vt cum Poeta dicam.) Quo minus me pigere debet in ijs relegendis, actum natiuo germanoque restituendis nitori, tum aliqua diligentia illustrandis, horas aliquot succisiuas impendisse. Hunc autem tam eximium cælestis doctrinæ thesaurum tui faustissimi nominis auspicio in lucem prodire volui, Præsul ornatissime, tum vt hoc veluti symbolo mei erga Celsitudinem tuam animi gratitudinem testarer (cui vni citra exceptionem mea debeo omnia) tum quòd ita maximè congruere videatur, vt qui inter Archimandritas singulari & eruditione & vitæ sanctimonia celebres primas tenuit, in eius potissimum tutela ac præsidio lateat, qui inter laudatos Antistites, nulli fit secundus. Semper enim (vt habet vetus paroemia) ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον καὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς πρὸς τὸν ὅμοιον. Nec dubito quin hoc nomine plurimũ sibi quoq; gratulaturus sit noster Blosius, siquidem vt spero ille nostrum aspiciet ex alto conatum, qui dum vixit, summa semper obseruantia te coluit, quem & tu vicissim toto animo complecti solebas. Cuius tui non vulgaris amoris indices fuerunt piæ illæ lachrymæ, quas defuncti morte nunciata tenere vix, imóne vix quidẽ potuisti. Nimirum prudenter intelligens quid damni, quantumque detrimenti accipiat Respublica Christiana (hoc præsertim infœlici seculo) quoties extinguuntur tam præclara lumina, quæ & sanctissimæ vitæ exemplo alijs prælucent, & salutari doctrina omnibus ex æquo prosunt, & authoritate grauissima suos in officio cõtinent. Veniebat tibi haud dubiè in mentem quam rara esset eruditione Blosius, quàm exacto iudicio, quàm integris moribus, quam in victu sobrius, quàm in cultu frugalis, quàm obuius & expositus etiam infimis, quàm alacer & humanus in excipiendis hospitibus, quàm benignus & liberalis cùm in egenos omnes, tum præcipuè in eos qui vel religionis vel eruditionis nomine cõmendabantur, quàm sibi perpetuò constans, & in medijs negotiorum vndis, aduersitatumque procellis oleo tranquillior, vt dici solet, quàm dexter & fœlix in rebus agendis, quàm sagax & prouidus in dandis consilijs, quàm creber, ne dicam affiduus, in oratione, rerumq; cælestium contemplatione, quàm indefessus in studio ac lectione sacrarum scripturarum, quibus totum ferè tempus quod à sacrorum pensis vacuum erat, dare consueuerat. Et quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISTOLA DEDICATORIA.

dictu quoque mirum sit, in tanto generis, rerum, honorum, scientiæ, virtutum deniq; fastigio, quàm nullum omnino supercilium, imò quàm ingenua morum mansuetudo, quàm columbina hominis simplicitas cum serpentina prudentia coniuncta relucebat. Quibus dotibus nullius non beneuolentiam sibi adiunxerat, summamque existimationem longè lateq; pepererat: adeò vt piæ memoriæ Catolus Quintus Cæsar, vt si quis vnquam alius omnibus ornamentis egregio Principe dignis cumulatus, amplissimos dignitatis gradus vltrò, nec semel, illi obtulerit, imò (vt verius dicam) obtruserit, quos omnes constanter semper respuit, sua, quam Deus dederat, sorte contentus. In visitandis tamen ac reformandis plerisque sui ordinis monasterijs strenuam Cæsari nauauit operam, quippe qui animarum salutem, Dei honorem, Ecclesiæ splendorem, quibus suis voluptatibus, commodis, fortunæ, vitæ etiam anteponeret. Sed desino, ne videar Blosianæ vitæ historiam texere, quando quidem abundè iuxta Græcorum prouerbium, ἀὐλὸς ἀὐλὸν ἀυλῇ Redeo ad Illustrissimam C. T. in qua ille cunctarũ quidem Episcopalium virtutum chorum suspiciebat, sed in primis tamen heroicam magnanimitatem pari modestia temperatam, & sapientem æquè vt feruentem in restituenda Ecclesiastica disciplina zelum: cuius præclara dogmata cùm alijs sæpè, tum in Synodo prouinciali, cui præsidebas, anno superiore dedisti, nec verò minùs in duobus illis Collegijs Cameraci & Cameracesij construendis, liberaliterque sustentandis. Quibus plurima eruditione, integra in Deum fide, moribus incorruptis. Patres Societatis Iesu præfecisti: qui teneram rudemque ætatem literarum cognitione informent, pietate excolant, omnibusque Christianæ disciplinæ præceptis diligenter imbuant. Atqua hæ sanè ferè sunt causæ, quibus adductus sum, vt has sanctissimi Patris Cedro dignas lucubrationes tuo potissimùm nomini dicarem, Lectissimè Præsul. Superest vt C.T. nostrum studium æqui boni consulat, nostræque industriæ faueat, quò fœlicior prodeat Blosius, orbique gratior, tanti Mœcenatis patrocinio suffultus. Defuncti effigiem graphicè depictam postulabas, cuius tibi conspectus insignium, quæ in illo resplenduerunt, virtutum memoriam subinde refricaret: nos damus viuam mentis imaginem à suo, vnde ducta est, archetypo planè gemmeo nihil omninò differentem. Tabella vultus tantùm lineamenta figuramque exhibet: hic habes totum Blosium spirantem, loquentem, miroque artificio literis, non dico deformatum; sed expressum, qualem nullus Apelles suo penicillo effingere queat. Ad hæc, hortuli, quem paucis ante mortẽ mensibus parari iusserat, πρωτότυπον exemplar cernere auebas: en tibi viridarium longè amœnissimum, Blosianis manibus excultum, elegantissimis compositum areolis, varijs floribus picturatũ, natiuis gemmis & immortalibus amaranthis germinans, quibus ea est prærogatiua diuinitus data, vt nunquam flaccescant, sed ætatis beneficio fruantur, & quotidiè magis ac magis reuirescant. Hic videas opacas arbores saluberrimis indutas, atque adeò onustas pomis. Hic suaue-olentes herbas, omnisque generis feraces plantas legere est, medendis animorum morbis efficacissimas: quibus conferri nequeant nec panacæa potens, nec laudatissima moly. Hic violas & flosculos gratum spirantes odorem alij decerpere, alij naribus admouere, alij coronæ intertexere possunt. Hic virides ac spatiosæ porticus, in quibus pias mentes vsq; & vsq; inambulare iuuet. Hic auditur suaue melos sanctorũ Patrum, qui sua symphonia vel saxea corda permoueant: ad quos nihil sunt garrulæ oscines tremulo cantu ludentes, auresq; corporis oblectantes. Atque, vt paucis absoluam, credi vix potest quàm volupe erit animæ fideli in hac spirituali paradiso frequenter spatiari, residere ac meditari. Hic enim illum, cuius amore flagrat, protinus inueniet, vnigenitum Dei Iesum Christum, quem toto pectore precor, vt Illustrissimam Celsitudinem T. Ecclesiæ suæ iuuãdæ diu seruet incolumem. Datum Lætijs, postridie Calendas Iulias. Anno Domini post Millesimum quingentesimo sexagesimo sexto.

PROSO.

PROSOPOPOEIA BLOSII.

Vixi Blosius eruditionis,
Multo nomine Lætiensis Abbas,
Quem nunc & celebrat Latina Peitho,
Ornarunt prius Atticæ & Camœnæ:
Qui Hebræa sacra calui Minerua,
Illi proximus intimusq; mystes.
Fac de me liceat mihi fateri,
Quod res ipsa fuit, benigne Lector,
Et post fata meis adesto dictis
Mordax inuidia, odiumq; cæcum.
Vixi nobilium decus virorum,
Longo stemmate, moribusq; clarus,
Vixi gloria Præsulum sacrorum,
Et sol aureus omnium Monastòn,
Terris incola dum qui fui malignis:
Nunc & post cineres mihi superstes
Viuo cœlicolas beatus inter,
Viuo, & latiferum triumpho mundum
Cum Christo dominans, fauensq; votis,
Si quis vult mihi nuncupare vota.

AD VENERANDVM IN CHRISTO PATREM D. QVIRInum Doulletum Abbatem Lætiensis Monasterij. Autore Petro Philicino, Decano Binchiensi.

PRæsul benignitate summi Numinis,
Plausuq; inaugurate nuper omnium,
Omni vehendum nemo non præconio
Censet, tuæ vocationis initia
Statim quòd à sanctis operibus & pijs
Sumas, sagaci prouidoq; pectore.
Nam Christi honorem promouere adniteris,
Ad sanctimoniæ & beatitudinis
Apicem tuos fratres studes perducere,
Et publicæ omnium saluti consulis:
Quum rebus alijs plurimis, tum maximè
Monumenta Blosij antecessoris tui
Viri citra vllam controuersiam optimi
Redacta in vnum corpus & recognita,
Monumenta gratiora gemmis omnibus,
Atq; Hosij Confessionem illam auream
Artificis opera sedula Froij tui
Verbis disertè iam loquentem Gallicis,
Mendis quidem prius refertam pluribus,
Quàm esse maculis Pardus respersus assolet,
Sed iam repurgatam & nitori redditam
Integritatiq; suæ, honestis exprimi
Dum sic typis curas. In hoc exhauriens
Marsupium, vt quamplurimos dites bonis
Vbiq; spiritalibus, vestigia
Antistitis pulchrè insequens demortui,
Istius animi macte, vir clarissime,
Fac excites tum amœniores, tum sacras
Et prouehas in melius vsque litteras.
Atq; modo non lapsam religionem, gradum
In pristinum pro viribus restitue: Sic
Deum fauentem senties, & Angelos
Tibi: & homines ebuccinatores tui.
Tum nominis, tum meriti habebis plurimos,
Eosq; apud Deum præceptores Patrem
Gratissimos, In quo valere te precor.

BLOSIVS.

ET post funera nunc amice Lector
Ex libris tibi viuo, spiro doctis,
Fama atq; ingenio mihi superstes,
Cui gens Blosia stemmatòn honoris
Antiquos tribuit, deditq; nomen,
Qui genti magè Blosiæ æuiternam
Et famam peperi, & decus superbum.
Froius relliquias sacras librorum
Quas olim ingenio vigente cudi,
Collectas simul exhibet fruendas,
Froius præcipuum decus Monastòn.

EPITA.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPITAPHIVM BLOSII.

QVI tres exactè linguas callebat ab ipsa
Ephœbia, virtutum & omnium narthecium
Blosius heu cecidit, tumbaq; reconditur ista,
Nostri decus, miraculumq; seculi.
Huic age fac lector fœlicia cuncta precere,
Et te para ad summi tribunal Iudicis.

REVE.

REVERENDISS. IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. FRANCISCO QVIGNONIO, TITVL. SANCTAE Crucis Cardinali, Ludouicus Blosius, humilis Abbas Monasterij Lætiensis, S. D.

EGO hisce diebus incompto vulgariq; stylo, Canonem vitæ Spiritualis mihi conscripseram, Præsul integerrime: mihi eum ex diuersis Patrũ monumentis collegerã, vt semper haberem ad manum veluti breuem quandam amussim, ad quam vitæ meæ rationem exigerẽ. Id quicquid est opellæ, offero dicoq; tuæ humanitati: hoc leuidensi mumusculo tuam venerandam Sanctitatem saluto. Non est quod verear ne offendaris impolita libelli dictione, maximè quum sis studiosissimus atq; amãtissimus sacrarum literarum, quas non sermonis exterior ornatus, sed interior veritatis fructus commendat. Omnino futurum confido, vt hæc facile admittas, quæ inelegãter quidem, non tamen inutiliter fortè, scripta sunt. Sanè talem me esse profiteor, qui aliquid facundè dicere neq; possem si vellem, neq; vellem si possem. Pietati admodum amica est simplicitas, fitq;, nescio quo pacto, vt verba curiosius exculta cor plerunq; non tam penetrẽt, quàm demulceant. Totum opusculum nihil aliud est, quàm farrago quidam piorum documentorum. Ego illud partitus sum in capita, vt lector subinde interquiescat & respiret. Dominus noster Iesus Christus tuam R. P. fœlicem seruare dignetur. Datum Latijs, Calendis Maij, Anno à Christo nato, M. D. XXXIX.

CANONIS VITAE SPIRITVALIS. CAPVT I.

De venia nunquam desperandum.

Leuit. 25. DEVM time & ama. Omni diligẽtia custodi cor tuum: vbique cura, vt illud purum habeas. Semper solicitus esto, ne 1. Pet. 2. peccãdo ipsum Dominum offendas: veruntamen si peccaueris, de eius misericordia non diffidas. Prouerb. 4. Quantumuis multa atq; enormia fuerint peccata tua, nunquam de venia desperaueris. Corruisti? Surge, conuerte te ad Medicũ animæ tuæ: & viscera pietatis eius tibi patebunt. Iterum corruisti? iterũ surge, geme, clama: & miseratio Redẽptoris tui te suscipiet. Corruisti tertio, & quartò, & sæpius? surge rursum, plange, suspira, humiliare: & Deus Psalm. 50. tuus nõ te deseret. Nunquam despexit, neq; despiciet vnquam cor contritum: nunquam reiecit, neq; reijciet vnquam confugientes ad se per veram pœnitẽtiam. Si non desinis surgere: ille non desinet te excipere. Quare etiãsi centies, etiãsi millies, intra vnius horulæ spatium lapsus fueris, toties cum sancta veniæ spe resurge, quoties cadis: & resurgens gratias age ipsi Domino, quòd te vel grauius corruere, vel in ruina diuti⁹ iacere nõ permiserit. Etiãsi post innumera gratiæ beneficia accepta, Deũ (quod absit) abnegaueris, & eius sacramẽta pedibus cõculcaueris: agnosce humiliter culpã, detestare facinus, animo propone non amplius peccare, firmiter statue melius viuere: & de venia securus esto. Neq; enim tua malitia aut infirmitas tãta esse potest, vt misericordiam Dei superet, quæ modum & terminos nõ nouit. Deus est omnipotens, pari facilitate innumeras peccatorũ myriades in momento remittit, sicut vnum peccatum. Est & benignissimus: omnino vult tibi placere, vult esse propitius, si vis humiliari, si vis à peccatis abstinere, vitãque corrigere. Ergo nõ te cõturbet delictorum præteritorum memoria: sed consolentur verba Apostoli dicẽtis. Hæc aliquãdo quidem fuistis, sed abluti estis: 1. Cor. 6. sed sanctificati estis: sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Nõ potes bonitati illius nimis fidere, modò nõ abutaris ea ad peccãdi facilitatem. O si scires

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm paratus sit ipse Christus Domin⁹ sua innocentia Deum patrem placare, eiq́ue reconciliare suos electos, qui ex humana fragilitate peccarũt, & statuũt deinceps peccata vitare. Noster aduocatus est, & loquitur pro nobis: vt malorũ pœnitentes, facilimam semper obtineamus veniam. Sic enim Ioannes electus ille discipulus ait, Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Igitur scelera tua non pusillanimem, sed humilem te efficiant: quando quidẽ iam id quod malum est odisti, & Deo placere desideras.

1. Iohan. 2.

Omnibus ex animo pœnitentibus obuia est Dei misericordia.

CAP. II.

Bap. 1. IVxta scripturę admonitionem: Senti de Domino in bonitate. Nõ crudelẽ, nõ inexorabilem illum esse suspiceris: sed eum esse pium, clementem, his qui ex corde resipiscunt, quiq; bonæ volũtatis sunt, crede. Cognoscit enim figmẽtum suum, cõtemplatur imaginẽ suam, considerat fragilitatem nostram, errorem nostrum, cæcitatem nostrã. Quod aũt terribilis esse, aut in furore impios arguere dicitur, non propter se, sed propter illos dicitur, qui, sancto pudore abiecto, in vitiorum sordibus persistunt: quorum ipse peccata sua dulcedine atq; puritate alieniſſima ꝓpulsat ac punit: tranquillus interim & suauis in se permanens. Tu igitur dum illum cogitas, omnem terroris aut amaritudinis conceptũ exclude: & ipsum misericordiſs. benigniſſimoq́ue oculo intueri ea quæ creauit, persuasum habe: qui etiam ita tibi intẽdit, ita tui curã iugiter habet, quasi tu solus in toto terrarũ orbe viueres.

Psalm. 35. Timeant Dei iustitiam ac furorem, qui ad Deum nõ cõuertuntur, peccata peccatis cumulant, & dicunt, quid feci? qui nolunt intelligere vt bene agant. Hi .n.

Luc. 15. ad iram eius spectant, quãdiu tales permanent. At peccatores qui in se reuersi surgunt, atque ad patrem misericordiarum cõuersi ex corde dicunt: pater peccaui in cœlũ & coram te, miserere mei: hi inquam peccatores confidant in Domino. Nam ipse proculdubio eos suscipiet, susceptoq́; iustificabit, & iustificatos in regnũ suum aliquando admittet. Comprehendi nõ potest quanta charitate, quàm paternis visceribus vbiq; nostram salutem ipse desideret ac procuret. Nulla vnquam mater tam tenerè dilexit filiũ vteri sui, quàm tenerè ille nos diligit. Fasciculus stuparum in ingẽtem ignem missus, non ita repentè incenditur, quàm repẽtè Deus peccatis nostris, propter ineffabilem pietatem & misericordiam suam, ignoscit, dum vere nos pœnitet vitæ malè actæ, dumq́ue ad eũ humiliter cõuersi veniam petimus, integra voluntate statuentes melius deinceps viuere. Neque enim vult mortem peccatoris, sed magis vult vt conuertatur peccator & viuat. Si cõfiteamur (inquit scriptura) peccata nostra, fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Quanto plura, quanto grauiora sunt ipsa peccata quæ condonat, & quãto indigniores miserabileſq́; sumus nos quibus ignoscit: tanto gloria eius magis elucescit. Et quis inenarrabilem bonitatem illius dignè admirari, quis pro ea dignè gratias agere queat? Nam quum nemo ad salutem perueniat, qui nõ vel tantillum charitatis habeat, vt ex amore Dei saltem in extremo vitæ posit⁹ pœnitentiam agat, auerseturq́ue peccata: ecce ipse misericordiſſim⁹, hominumq́ue amantiſſimus Deus, sæpe se vsque adeò benignum & amabilem etiam desperatiſſimis peccatoribus (quos alicui⁹ virtutis merito insignitos esse cognoscit) sub mortem exhibet, vt illi ex intimis præcordijs doleant, quòd offenderint tam pium conditorem atq; redẽptorem. Per quam, nimirũ pœnitẽtiam, apti reddũtur ad salutem consequendã, & peracta tali peccatorum purgatione, qualem diuina iustitia requisierit, in æternũ cœlestis regni gaudium introducuntur. Profectò in altiſſimo secretiſſimoq́; profundo latet fons ille inexhaustus, vndè tanta pietas ad nos dimanat, vnde tanta misericordia super nos effunditur: de qua qui desperat, Deũ, bonũ & veracẽ esse negat, in spiritũ sanctũ blasphemus est. Diabolus hoc malignitatis dolo ferè vti cõsueuit, vt ei qui peccare statuit, ipsum Dominum clemẽtiſſimũ & misericordiſſimũ esse pollicetur: vbi verò peccato admisso pœnitẽtiam agere voluerit, iã illum implacabilem

lem nimiumq́ue seuerum esse, modis omnibus suadeat. Sed audiendus nõ est callidus impostor. Quare bono esto animo, & nihil te à sancta spe deijciat, quantumcunq́; etiam peccaueris. Veruntamen vide ne tu illum fallas, & veniam indubitatam tibi promittens, in malis perseueres, resipiscereq́ue differas. Nam multi hac persuasione decepti pereunt. Tibi quidem promittitur peccatorũm remissio, si etiam in extremo vitæ articulo posit⁹, verè, id est, ex amore Dei magis quàm metu supplicij pœnitentiam egeris: non tamen tibi promittitur futurum, vt tunc verè pœnitẽtiam agas. Sanè huiusmodi pœnitentia, quæ vsque ad vitæ extremum differtur, dubia admodum est, periculosa est, non semper vera est. Vt igitur morte præsente securus hinc emigres, pœnitentiam age, corrige vitã interim dũ sanus es, & adhuc peccare potes. Nam si tunc demum peccare desinis, quando amplius peccare non potes, nõ tu peccata deseris, sed peccata te deserunt.

Matth. 6.

Ad Deum cum fiducia accedẽdum. Varia ratio delẽdi peccata, præsertim venialia. Discrimẽ inter eum qui ex infirmitate, & qui ex affectata negligentia peccat.

CAP. III.

SI grauiter ægrotas, si superbiæ, vanæ gloriæ, iracundiæ, inuidentiæ, gulæ, auaritiæ, vel cuiuslibet alteri⁹ vitij morbo periculosius laboras, non propterea spem salutis abieceris: sed accede cum fiducia ad cœlestem medicum, accede ad Iesum, roga vt manum adhibere dignetur. Misericordiſſimus est, pijſſimus est, non refugit, non à se repellit infirmos, non eorum cõsortium abhorret, sed vltra quàm dici possit eorum commiseresc it. Omnino paratus est te sanare, modò morbum aperias, modò sanitatem ex animo desideres, modò te humilies, & in eo confidas. Non fueris etiam nimium pusillanimis, ꝓpter quotidiana peccata, quę inuitus committis. Nam quemadmodum singulis diebus in multis saltem leuiter offendimus: ita quotidianas expiationes habemus in promptu, quibus huiuscemodi peccata deleantur. Est sancta confessio, est gemitus, est fletus, est sacra lectio seu verbum Dei, est eleemosyna, est hospitalitas, est oratio qua Domino dicimus, Dimitte nobis debita nostra: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: sunt aliæ precationes, aliaq́ue pietatis, misericordiæ, & charitatis opera. Ergo culpã tuam agnosce, plange, suspira, renoua propositum: placidè ad hoc labora, vt ipsas offensas cuites: reliquum Deo cõmittens, teq́; in eum proijciens. Ipse enim inscrutabili sapientiæ suæ consilio sæpe huiusmodi negligentiarum nœuos nobis inherere permittit, vt semper humiliemur, & de nobis penitus diffisi, in eo sperem⁹: vtq́, vitijs ipsis viriliter resistẽtes, vtiliter exerceamur, & tandem gloriosè coronemur. Aliud est labi in leuia peccata ex occasione, aut humana fragilitate duntaxat: & aliud labi ex affectata negligentia. Nam qui ex infirmitate sola delinquit, dum liber apud semetipsum est, odit vitia, eorumq́; vitat occasiones: quando tamen sese offerunt ipsæ occasiones, facilè aut linguæ incõtinentia, aut sensuum nimia libertate, aut passione affectioneq́ue indigna, aut cõsimili aliqua trãsgressione offendit, sed mox vt ad se redierit, dolet, & penitus auersatur vel minimam peccatorũ labem, obidq́; veniam repentè consequitur. Ille verò qui ex affectata negligẽtia peccat, dum, malorũ occasionib⁹ è medio sublatis, liber apud semetipsũ esse potest, miris modis concupiscit easdem occasiones, illisq́; plurimum afficitur, non sanè propter peccatũ, sed propter oblectationem. Labitur quidem & ipse ex fragilitate fortassis, sed nõ ex mera fragilitate. Qui tamen si statim post culpam admissam innouato proposito verè pœnitẽtiam ageret, ipse quoq; celerrimè obtineret delicti remissionem. Multos etiã grauiter corruere sinit Deus, vt ꝓprio casu eruditi, meliores reddantur. Nemo tamẽ post ruinam melior resurgit, quàm futurus erat, si & non cecidisset, & omnia illa eadẽ bona, quæ post lapsum facit, non labendo faceret. Scito autẽ quia ipsa leuiora peccata efficacius in te delebuntur, si culpam agnoscens, humiliter & amãter te ad Deũ conuerteris, quàm si ea morosius apud temetipsum pertractare, & in eorum consideratione diutius cũ pusillanimitate occupari volueris. Siue grauia, siue leuia sint, constanter permane in sancta

Rom. 8. erga Deum fiducia: proijciens illa in abyssum misericordiarum eius, vt ibi penitus absumantur & depereant. Nihil enim dānationis est his, qui sunt in Christo Iesu, qui nō secundum carnem ambulant: quin potius iustificati in sanguine eius, salui erunt ab ira per ipsum.

Rom. 5.

Vera contritio quæ sit Christi ac nostra in Christo & per Christum merita. Satisfactio optima.

CAP. IIII.

NOn conturberis quòd pro ipsis delictis tuis non possis fortè offerre Deo sensibilem cordis contritionem. Nam si dolor in ratione & volūtate est, si verè tibi displicet quòd benignissimū Deum tuum offenderis, si doles quòd nō magis doleas, si statuis deinceps melius viuere, istiusmodi contritio Domino gratissima est, licet cor aridum permaneat. Possit mens etiam in momēto sic odisse peccatum, vt mox, adepta perfecta venia, cœlis digna efficeretur. Si desunt exteriores lachrymæ, nō desint interiores: sine illis potes peccata tua plangere ac placere Deo, sine his nō potes. Non autē cares interioribus lachrymis, quādo ex animo tibi displicet Dei offensio, quando mente prorsus auersaris vitia, quādo Deum magno affectu

Eccles. 9. quæris, & ad eum suspiras. Quicquid bonorum operum potes perficere, diligēter perfice: non tamen eo animo, quasi tu ex te pro peccatis tuis dignè Deo satisfacere valeas: sed omnia perage, vt illi placeas, quem offendisti. Dominum Iesum precare, vt ipse sua innocentissima passione tuas iniquitates delere, &

Rom. 8. pro eis coram Patre suo satisfacere dignetur. Salutem tuam constitue in adoptione filiorum, quam per incarnationem &

Galat. 4. præcioſi sanguinis effusionem

Ephe. 1. mortemque illius consequuti sumus. Sanè non negamus, neque reijcimus operum merita, quòd modò faciunt hæretici: sed dicimus spem omnem præcipuè in meritis Iesu Christi esse reponēdam. Nos pusillanimes & deiectos hæc

1. Tim. 1. verba beati Pauli Apostoli releuare debēt: Fidelis, inquit, sermo, & omni acceptione dignus, quia Dominꝰ Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores

Tit. 2. saluos facere. Dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & emundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operū. Secundum misericordiam suam saluos *Tit. 3.* nos fecit: vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ. Prorsus fidelis sermo. Ipse quū Deꝰ esset, etiam homo propter nos fieri voluit: propter nos natus, passus & mortuus est: propter nos resurrexit: propter nos ascendit in cœlum. In eo iam resurreximus: in eo misera hæc caro iam resuscitata, & à corruptione liberata est: in eo iam conscendimus in cœlum, & hæreditatem regni obtinemus. Quo enim caput præcessit, sequetur & reliquū corporis. Planè sermo omni acceptione dignus, suauiter penetrans ipsas medullas interioris hominis. Nostra humilitas, qua indignitatē propriam agnoscimus, & qua imperfecta viliaque esse iudicamus ea quæ rectè facimus, nostra item erga Deum pia fiducia qua in eo sperамus, merita vitæ ac passionis eius extollētes, præcellit omnes satisfactionis nostræ labores. Necesse tamen est, vt semper faciamus quod commodè facere possumus, & recta quæ agimus, non nobis, sed illi adscribamus, sine quo nihil facere possumus. Ipse Dominus bo- *Ioan. 15.* num dat: & quod donauit, coronare vult.

Præsens remedium aduersum pusillanimitatem ortam ex memoria præteritorum peccatorum, & earum tentationum importunitatem, quæ tum fidem, tum Dei iudicia, tum nocturnam illusionem peccant.

CAP. V.

SI te persequitur diabolus, si suis fordibus spiritum tuum affligit, si ea quæ aliquando volens admisisti, iam inuitus tolerare cogeris, id te non perturbet. Quicquid præter voluntatem tuam sustines, non te perdet, neque Deum tibi reddet offensum. Oportet enim peccatum esse volūtarium, quodsi voluntarium non est, etiam peccatum non est. Resiste, renitere, voluntatem tuam à consensu serua liberam: & sine deinceps diabolum atque carnem furere. Quamuis in inferioribus, ferinisque animę viribus nōnunquam vel oblectatio vitiosa ex prosperis, vel tristitia inordinata ex aduersis oriatur, quamuis inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet alterius vitij impetum in te sentias,

tias, quamuis ad obediendum minꝰ paratum te inuenias: id nihil profectui spirituali obest, nihil vitæ integritatē minuit, modò in superiori mentis ratione quietus imperturbatusq, perseueres, & voluntate Deo adhæreas: nusquam cōsentiens absurdis affectionū passionūq; motibus. Eaq, quæ ad fidem spectāt certiora esse credito, his quæ oculis cernuntur. Quodsi nolens veluti vacillare nutareq; cœperis, confuge ad Deum, & humiliter exclama: Credo Domine, adiua incredulitatem meam. Ipsum Satanā *Marc. 9.* impia vel fœda suggerentem cōtemne. Oppone salutiferum dominicæ crucis signum: & cogitationē tuam à pestilēti suggestione auertēs, pium aliquid apud te pertracta. Indignū existima illū, cui obgannienti respondeas. Quod si vacat & libet aliquid dicere, dicito istud, aut simile quippiam: Obmutesce os impudens: abi scelestе cū tua impietate, tuaq; spurcitia. Ego te non audio: nihil mihi tecum ô infœlix. Deo quoque dicito: Domine adiuua me: ego enim malim millies mortem subire, quàm iniquitati consentire: malim hic non viuere, quàm te offēso, tuaq; gratia perdita, malè viuere. Si ad vanam gloriam allicit animum serpens astutus, recole peccatorum tuorū multitudinem atque enormitatem: si diffidentiam suadet, veniat tibi in mentem abyssus misericordiarū Dei, & singularis ipsius erga te amor ac pietas. Si inepta aliqua insusurrauerit de prædestinatione, aut de alijs sanctæ Trinitatis consilijs atque iudicijs, quæ à nobis perquiri non debent, tu spretis & consputis canis impuri latratibus, conuerte te ad Deum, & eius dispensationi ac pietati omnia cōmitte: prorsus persuasum habens illum tuę salutis esse desideratissimum. In laqueum periculosum se inijciunt, qui ipsa Dei iudicia temere perscrutari audent. Certum est ea quæ facit, quæ ordinat, quæ permittit Dominus, esse iusta: hoc tu crede, hic siste, nihil vltra perquirens. Si dormiens miseram illam colluuiem, aut alioqui aliquid minus honestum passus fueris, ne collabaris animo: neque enim tibi imputabitur, modò euigilans & rationis compos factus, illud quod sordidū est abomineris. Tibi, inquam, non imputabitur: quantumuis per impuritatem vitæ prioris, occasionem eorum, quæ nunc pateris, videaris dedisse. Iam enim præteritorum peccatorum sarcinam per salutiferam confessionem deposuisti: iam te pœnituit anteactæ conuersationis, & eam corrigere studes. Igitur nihil istiusmodi te à stabilitate sanctæ fiduciæ præcipitet.

Hominē alijs atque alijs artibus appetit diabolus: à quo quamprimùm resiliendum: victoq;, maturè resurgendū, & ad Deum confugiendum.

CAP. V.

NOn quiescit versutus ille insidiator, sed omnia tentabit, vt te vincere ac perdere possit. Maximè in initijs vel post initia melioris vitę erit molestior: nempe quando adhuc atrocius in te deseuient passiones & affectiones vitiosæ. Aliquando interius, aliquando exterius bellum suscitabit: aliquando prosperis aliquando aduersis insidiabitur, aliquando per ineptam lętitiam, aliquando per intempestiuam tristitiam parabit laqueos: aliquando nimia securitate, aliquando nimia dejectione molietur exitium. Aliquando recedet ad tempus, cessabitque, vt paulò post, te incautum grauius feriat. Aliquando clàm, & veluti sub prætextu pietatis sensim irrepēs, dolos struet: aliquando palàm ex insperatò irrumpens, vulnus infligere tentabit. Aliquando repulsus iterum atque iterum insiliet, assidueque imminebit: vt quem neque dolo, neque vi subuertere potest, vincat vel improbitate. Aliquando vsque adeò perplexus eris animo, & menti tuæ tanta caligo se offundet, vt nescias quid agere, quidue de re præsenti sentire debeas: vnde fiet vt raptus in diuersa miserabiliter apud temetipsum fluctues. Aliquando spiritus, cor, sensusque tui ita constringentur, deprimentur, & dissipabuntur: vt neque os ad laudem Dei aperire tibi libeat, neque inter precandum attentus esse possis. Aliquando sic vndique affligeris, contunderisque calamitatibus: vt veluti Dei auxilio iam iam destitutus, & vmbra horroreque mortis circunseptus, dicas cum Apostolo Pau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.Cor.1. lo: Supra modum grauati sumus, ita vt tæderet nos viuere. Denique aliquando non vna tantùm ex prædictis tentationibus, sed plures, vel etiam omnes simul te corripient, si permiserit Deus. Nam nisi hic permittat, non tentaberis: quod si permiserit omnino in grādem tuam vtilitatem permittet. Tu verò aduersus ipsas tentationes vigila: & velut in specula quadam positus, diligenter circumspice qua hostis irruat vel obrepat. Sæpe res admodum friuola, sæpe rursum res eximiè sancta est, quæ grandem tumultum periculosamque tentationem intus excitat, dum minus vigilamus. Adeò etiam ea quæ in se mala non sunt, nobis suspecta esse debent.

Semper quidem sed potissimum in initijs tentationum solers circumspectio necessaria est. Nam hunc ferè ordinem seruare solet ipse hostis, vt principio simplicem rei concupitæ cogitationem animis nostris immittat: deinde vbi nobis placere conspexerit id quod ingerit, iam ipsam cogitationem vehementem implexamque efficiat: mentem veluti vinculis quibusdam innectens, & eam vndique constringēs. Si non resistimus quando adhuc liberi sumus: posteà vbi ille nos intus colligauerit, ægriùs resistemus. Veruntamen etiamsi initiò negligenter egerimus, nec sic quidem aduersario nos dedere, sed modis omnibus reclame & reniti, vinculaque fortiter excutere debemus. Igitur principijs quantum potes obsiste: non in tuo conatu, non in tua industria, sed in Dei misericordia confisus. Nisi enim ille cu-
Psalm. 6. stodierit ciuitatem, frustrà vigilat qui custodit eam. Nisi iugiter te continuerit, non stabis: si manum subtraxerit, protinus corrues. Vt autem adsit per gratiam, vide ne tibi desis per socordiam. Voluntatis arbitrium (quod in te liberum est) gratiæ ipsis adiunge, simulque cum ea labora. Quod si contigerit te tentatione victum corruere, culpam ne reiecceris in Deum, neque in diabolum, neque in fatum aliquod. Nam fata illa, fatorumue necessitates, quas vel Ethnici, vel impij Christiani confingunt, pij Christiani prorsus negant & execrantur. Sicut dicebam, si tentatione victus corrueris & peccaueris, ne incuses Deum, qui author iniquitatis non est: sed te accusa, qui diabolo consensisti. Neque enim aliquis te cogere poterat vt ei consentires, si consentire noluisses: te inquam accusa, & mox resurge. Nam quemadmodum fomenta & emplastra vulneribus maturè adhibita, carnem recens dissectam facilè redintegrant, serius verò adhibita, corruptam difficulter restituunt: ita tu, si post peccatum admissum statim pœnitentiam egeris ac respueris, pristinam gratiam absque magno labore recipies: si verò diu in ruina iacueris, non iam facilè te eriges, vt potè ipso peccati pondere ipsaque peccandi consuetudine interiorem tuum hominem deprimente, vimque faciente. Ne ergo diabolus te superet, ad Deum semper confugito, eum inuoca, sub alas protectionis eius te recipe: geme, & suspira coram eo. Hæc enim faciens non vinceris: aut si aliquando prostratus fueris, resurgens non peribis. Si te non comprehendunt grauiores tentationes, agnosce misericordiam pij patris erga te, & gratus esto. Cogita ob id illum tibi parcere, ipsasque tentationes submouere, ne tu infirmior, eis succumbas.

Cum vitijs nunquam non pugnandum. Eadem fœliciſsimè vincuntur, ſi quis & ſecum recogitet & imitari conetur Chriſti pœnitentiam, cæteraſq; virtutes: ſed imprimis humilitatem, quæ facit, vt nullum præ te contemnas.

CAP. VII.

NVllam pacem, nullas inducias cū diabolo & vitijs admittas: sed aduersus ipsum diabolum infatigabili inuictoque animo pugnato, & vitia pertinaci odio iugiter persequere. Quamuis enim durante huius peregrinationis exilio non possis sic effugere culpas & vitiorum illecebras, quin sæpius labaris impliceriſque: debes tamen ipsas offensas, siue graues siue leues sint, & semper odisse, & prudenter vitare. Igitur quicquid Deo displicet vbique detestare. Superbiam & cenodoxiæ pestem abominare. Turbulentos iræ, impatientiæque motus, & acres indignationis stimulos sedulò reprime. Vtinam

nam verò non solùm reprimere, sed & (Dei gratia id concedente) prorsus extinguere eos valeas. Modicè nonnunquam irasci humanum fortè est: cæterùm iram atque odium seruare, planè satanicum est. Nulla alia ratione facilius impetus ipsius iræ coercere & superare poteris, quam si ad memoriam reuoces patiētiam & mansuetudinem Christi Domini Dei tui. Similiter nullo alio efficaciori remedio hulceribus superbiæ medeberis, quam si humilitatem eiusdem saluatoris tibi ob oculos animi ponas. Neq; enim ipse sine causa dixit, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Pudeat discipulum animo intumescere atque erigi, vbi videt magistrū esse humilem. Pudeat hominem ferocire & excandescere, vbi conspicit Deum esse mansuetum. Pudeat creaturā repugnare, & nolle acquiescere, vbi contemMatth.11. platur creatorem esse obediētem. Summa totius philosophiæ Christianæ hæc est: vt ducē nostrū Iesum per veram humatth.18. militatē sequi contendamus. Nisi .n. efficiamur sicut paruuli, nō intrabim⁹ in regnū cœlorū. Quāto quis humilior existit, tanto Deo vicinior, & in perfectione Euangelica excellētior est. Beati qui ex eorū numero esse merētur, quos mūdus pro stultis, Deus pro sapientibus habet. Quēlibet libēter audi: patere vt quilibet te doceat atq; moneat, etiamsi iunior inferiorq; sit. Neminē despexeris: sed oēs tibi prępone, omnibus te ex corde subijce. Licet .n. aliqui modò mali sint: possūt tamē Dei pietate in momē-
Matth.19. to boni vel etiam optimi fieri. Et nonnūquam hi, qui imperfecti vidētur, singulares aliquas virtutes in se latēres habēt, quibus Deo maximè placēt. Omnino tibi persuade nullū quātumuis impium, quātumuis vitæ flagitiosæ peccatorē esse, qui nō multò te sanctius viueret, si tantam à Deo gratiam accepisset, quantā tu accepisti. Nā hac ratione humiliter de te senties: hac ratione quoslibet tibi faciliùs pręferes. Vtinam autē ad tantā animi depressionē peruenisses, vt nō solùm cuiuis homini, sed & cuiuis creaturæ te submitteres, iudicans indignum qui lumē videas, & quem terra sustineat, dignum verò in quo omnia iniuriam sui conditoris vlciscantur.

Omnis cenodoxiæ affectus exuēdus. Nil præter vnam turpitudinem pudendū. Animi verè humilis, quid proprium.

CAP. VIII.

FAuores ac laudes hominum despice. Non magnopere affectes alicui placere, neque displicere pertimescas: sic tamen viuere stude, vt omnibus bonis, qui verè Deum diligunt, placeas. Si formæ elegantiam, si ingenij dexteritatem, si facundiæ gratiam Deus negauit, non propterea nimium verecunderis. Etiam te non pudeat externæ humilitatis, quam Deus statusque tuus à te exigit: sed ob solum peccatum vehementer erubesce. Ea, inquam, sola te angant, quæ diuino honori & animarum saluti contraria sunt. Quanquam verus Dei seruus rationabilem morum honestatē negligere non debet. Quando præclarū aliquid facturus es, si appetitus fauoris humani cor tuum corripuerit, non ita perfeceris opus: sed mutata intentione, Deo per id quod agis inseruire ac placere desidera: vt si initium, vel etiam medium operis corruptum fuerit, finis nō corrumpatur, sed sit integer. Quantumuis rem laudabiliter, gesseris, quantumuis titillet ac solicitet animum pruritus vanæ gloriæ, tu vitiosæ affectionis illecebris ratione contradicito, & mentem liberam atque quietam, quantum in te est, seruato. Existima te alterius personam tunc induisse, & non abs te, sed ab altero factum esse, quod factum est. Totum Deo tribue quod bonū & laude dignum est. Patienti libentiq; animo eos audire disce, qui tibi vitia tua commōstrant: existimās illos rectius habere iudicium, dum te reprehendūt, quàm habeas tu, dum te excusas. Vtinam laudibus iustis & vituperijs iniustis non magis mouereris, quàm si de te non diceretur: illas Deo prorsus adscriberes, hęc tibi imputares, ipsique Domino committeres. Vtinam magis diligeres cōtumeliam pati, quàm laudibus euehi: id .n. tibi vtilius securiusq; est: nisi fortè nō te, sed Deum in te laudari amas. Sanè qui verè humilis est, magis optat vilis & abiectus haberi, quàm humilis aut sanctus. Quum enim coram Deo agnoscat se esse inutilem, indignum, at-

que ingratum peccatorem: non vtique alius cupit videri apud homines.
Quando iustè vituperaris, humilia te, paratam habe voluntatem corrigendi vitium quod in te est: & diuinæ dispensationi reliquum commendans; tranquillus permane, Si pacem spiritus tui
Psalm. 7. in hominum ore, non autem in testimonio conscientiæ tuæ, Deoque tuo posueris: facilè illa perdita perturbaueris. Habeant homines quod voluerint de te iudicium: tibi satis sit, vt illi placeas, qui scrutatur renes & corda. Veruntamen ad exemplum Apo-
Rom. 8. *Rom. 12.* stoli Pauli prouideto bona non solùm coram Deo, sed & coram hominibus.

In aduersis ad Deum semper est confugiendum: nec aliunde quàm ab illo expectandus est finis malorum. Sortilegorum impostura. Diligendi persecutores. Speranda sunt à Deo meliora, quoties illi visum fuerit.

CAP. IX.

MOx vbi tribulationem & aduersitatem aliquam suboriri sensseris, conuerte mentem ad Dominum, eique te prorsus committe: nihil obmurmurans, nullam iniuriarum rationem exposcens. Si libet conqueri, quicquid quærimoniarum velles apud homines deponere, id humiliter depone apud ipsum Dominum, pertractans cũ eo tanquam cum pijssimo patre, præsentissimoque adiutore quicquid te angit. Propter eum æquanimiter omnia perfer. Licet insidientur dæmones, & tentationum laqueos præparent, licet virtutis iustitiæque iter laboriosum inuenias, licet iste obtrectet, & ille premat, licet frigus incuruet & æstus vrat, licet stomachus debilis sit, & caput
Habac. 3. doleat, licet ingrediatur putredo in ossibus tuis, & caro tua vermibus scateat, licet mens obnubilata, & tenebris quibusdam obtecta caliget, instabilitatectue affligatur, licet spiritus tædio affequs dormitet, internoque gelu constringatur: tu patientiam vbique seruare memineris. Omnia aduersa amanter suscipe tanquam pretiosissima xenia tibi à Deo transmissa: siue è cœlo, siue ab elementis, siue à diabolo, siue ab aduersarijs, siue à satanicæ artis ministro, siue à feris ea emerserint. Non existimes aliquid aliunde tibi euenire, quàm de diuina prouidentia atque dispensatione. Nisi enim Dominus permitteret, nihil acerbi vnquã patereris. Quando communis noster hostis beatum Iob damnis rerum & filiorum orbitate affecit, non dixit vir sanctus, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed quid ait? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.
In ipsis molestijs quas sustines, releua- *Iob. 1.*
mẽ expecta, non à sortilegis, sed à creatore redemptoreque tuo. Nam qui ad sortilegos & magiæ professores se conferunt nefaria concilia ab eis petituri, vtique Deo derelicto ad diabolum desciscunt. Si cognoscit Dominus corporis sanitatem tibi forè vtilem, eam proculdubio dabit postulanti: quod si eam non præstiterit, iam tu crede prorsus expedire animæ tuæ vt illa careas. Fidei inopia, imo verò extrema quædam dementia Christianos ad pestifera illa antidota quærenda protrudit. Et, ne putent se grauiter peccare, qui eò confugiunt, serpens callidus astutè curat, vt in ipsis sortilegijs nomen Christi ac sanctorum eius plerumq; admisceatur, aliaque diuina præscribantur. Nam nisi hoc pietatis melle venenum superstitionis dilueret, nõ ita facilè Christianorum aliquis vellet illud bibere. Et quid ait scriptura? Ne declinetis ad magos, nec ab hariolis aliquid scisciteminí. Et *Leuit. 19.*
rursum: Nõ inueniatur in te qui hariolos sciscitetur, aut obseruet somnia at- *Deut. 18.*
que auguria: nec sit maleficus, neque incantator: neque diuinos consulat, & à mortuis quærat veritatem. Hæc igitur execrare, & omnem spem in Deo tuo colloca. Nõ indigneris hominibus qui te lædunt: sed eos diuinæ dispẽsationis satellites esse agnosce, eos dilige, & Deo gratias age. Oculus cordis tui illum respiciat, qui molestijs exercere te sinit, magis quàm eos qui tibi molesti sunt. Quod dũ præstare adniteris, si tua infirmitas aduersum te luctari, & odium in persequutores suggerere cœperit, tu ne cesseris: sed persiste & precare altissimũ, vt vincere possis. Etiamsi ipse Dominus

nus te veluti à se proiecerit, & proiectũ Satanæ quodammodo tradiderit, ita vt interius exteriusque derelictus vndiq; extremis calamitatibus cingaris, vndique horrendis cogitationibus impellaris, vndique pressuris ineffabilibus discrutieris: nihil tamen sinistri suspiceris de pijssimi cõditoris erga te dilectione: non propterea ab eo discedere, nõ præsentem tribulationem subterfugere, nõ inutile interdictumue remedium quærere, non alicui impuræ cõsolationi te tradere pares: sed nuda fide nudaque charitate illi adhærens, permitte te tũdi & flagellari sicut ipse voluerit, & quàm diu ipse voluerit. Expecta in silentio exitum rei secũdum eius ordinationem atque dispensationem: subinde dicens in corde tuo, Voluntas Domini fiat, mala enim esse non potest. Nihil, inquam, vacilles in sancto proposito, quàmuis ille non statim finem imponat tentationibus: sed plenus bona spe, inuictusque animo perdura. Purgat, expolit, &
Psalm. 33. probat te Deus, nõ deserit. Prope enim est his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluat. Nescis tu modò fortassis quare ita te castiget & cõterat: sed vbi ad eum perueneris, tum agnosces flagella ista, quibus iam te exercet, ex mero tui amore fuisse profecta. Nullã vnquam afflictionem, quantumuis exiguam, accidere permittit, sine eximio commodo eius qui illam sustinet, si patiens fuerit. Gratior illi est humilis in-
2. Cor. 10. ternarum derelictionum tolerantia, quàm ingens deuotionis dulcedo. Non sinet te tentari vltra vires: modò non in te, sed in eo confidas: modò sis longanimis, & illius auxilium cum sancta fiducia expectes.

Deo se totum resignet omni philautia reiecta, qui mentis tranquillitate potiri desiderat. Fortiter ferenda aduersa, etiamsi proprio vitio sint accersita.

CAP. X.

NVnquam dixeris, Hæ vel illæ tribulationes mihi min⁹ conueniũt, alias ego cõmodius, & cum maiori fructu perferrem. Non inquam, tale aliquid in corde tuo cum impatientia dixeris, sed quæcunq; portãda Deus humeris tuis imposuerit, ea absq; mussitatione aliqua portato, & animę tuę maximè vtilia esse credito: sicut reuera maximè vtilia sunt. Ad hoc tibi iugiter enitendũ est, vt voluntatem tuam, volũtati ordinationiq; diuinæ per omnia subdas atq; coaptes: & tua eadem relicta, illam ita prõptè sequi cõsuescas, sicut vmbra sequitur corp⁹. Si in hunc modũ sensuum & affectuum tuorum propensionibus propter Deum renũciare potueris, dici nõ potest, quanta tranquillitate & pace frueris. Videlicet etiam in hoc mundo paradisum quandã inhabitare incipies. Præposterus amor quo teipsum queris, quo ad te ipsum reflecteris, quo te in teipso nõ in Deo diligis, hic solus animã tuã turbat, inquinat, & ab intimo spõsi cœlestis amplexu impedit. Ex hoc peruerso tuipsius amore, omnis passio affectioq; vitiosa, omnis cõfusio, & inordinatio, omne deniq; malũ in te nascitur. Quantum in te minuetur atq; extinguetur iste pernicios⁹ amor, planè tantum in te morientur vitia, tantũ in te crescet vera libertas, & verus amor Dei. Igitur nõ tu tibi ita deligas molesta quæ feras, vt rursum præscribas quæ non feras: sed quæcũq; Deus obuenire voluerit, ea parato animo suscipe. Etiam non perturberis, quod peccatis tuis ipsas aduersitates fortè accersieris: sed siue accersieris, siue nõ accersieris, trãquill⁹ esto. Imputa quidẽ omnia tuis iniquitatib⁹, & humiliare: veruntamẽ, sicut dixi, non intẽpestiuè cõsternaris animo, sed mentis equalitatẽ seruato. Dei tui passio pro peccatis tuis satisfaciat: tu verò pro amore ipsi⁹ Domini patere. Displiceat animo tuo malorum origo vitiosa: cæterum ipsas angustias æquanimiter sustine, offerẽs eas altissimo in sacrificiũ. Sic. n. erũt tibi veluti baptismus ad peccata tua abluenda efficacissimus, quin & gloriosissimũ (vt ita dicamus) erunt martyriũ.

Et corde credenda, & ore confitenda est veritas fidei, etiã inter atrocissima quæq; supplicia: quæ sicut & reliqua opera nostra, magno cum fructu Deo commendantur, Christiq; meritis vnita offeruntur.

CAP. XI.

SI Deo permittẽte in eam veneris necessitatem, vt vel fidẽ Christianã negare, vel tormẽta subire, atque adeo ipsam mortẽ oppetere cogaris, tu potius millies (vt sic loquamur) morere, quam

ali-

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliquod nefandæ abnegationis verbum aut ſignum ædas. Non tibi malè blãdiaris, nõ dicas intra te, Ego infirmus ſum, & tormenta horreo: quid verò mali admitto ſi timore compulſus, Chriſtũ ore vel ſigno negem, modò eũ interim corde cõfitear & adorem? Nonne ipſe animum potius reſpicit, quàm verba aut opera? Negabo exterius, intus nõ negabo.
Rom. 10. Erras, ſi tibi iſtud perſuades. Scriptũ .n. eſt, Corde creditur ad iuſtitiam, ore aũt confeſſio fit ad ſalutem. Non ſolum in occulto, ſed & in aperto confitenda eſt
Luc. 12. fides Chriſtiana, dum ita res exigit. Dicit ipſa veritas, Qui negauerit me corã hominibus, negabo & ego eum coram patre meo. Si negaſti, periſti à Deo, & à conſortio fidelium præciſus, reſectuſq; es: nec iterum in eorum numerum recipieris, niſi fidem quam impiè abnegaſti, ingenuè confitearis, ac Petrum Apoſtolum imitatus, pœnitentiam agas. Si puſillanimitati tuæ metũis, declina opportunè perſequutionem. Veruntamẽ ſi fugiens comprehenſus vel interrogatus fueris, ſcito iam nõ eſſe tibi diſſimulãdum. Beatus ille martyr, qui animam humiliter patienterq; etiam cum pauore ac triſtitia ponit, vel pro Chriſtiana fide, vel pro proximi ſalute, vel pro iuſtitia & veritate. Nam & Dominus noſter volens cõſolari ſuos electos, qui ex fragilitate humana ad mortis exſpectationem tædio affecti trepidant, tranſtulit in ſe eorum infirmitatem, quãdo imminente paſſione pauens ac mœrẽs dixit, Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortẽ.
Marc. 14. Quicquid moleſtiæ contigerit te ſuſtinere, ſiue paruum, ſiue magnum ſit, tu illud conſueſce mox commendare atq; offerre altiſſimo in laudẽ æternam, hæc aut cõſimilia dicens: Domine, ego hãc neceſſitatem, hanc miſeriam, hoc impedimentum, hanc tentationem tibi commẽdo, & offero ad laudem nominis tui ſempiternam: hãc calamitatem vnitam paſſioni & ærumnis vnigeniti tui tibi offero, ad æternam tuam gloriam. Licebit ad eundem modum offerre Deo quælibet opera vel exercitia. Hæc oblatio etiam in momento abſque verbis fieri poterit, nempe, ſimplici dulciq; mentis in Deum intentione. Ingẽtem planè fructum exiſtiuſmodi conſuetudine referes. Sic enim ipſa opera tua, quæ ex ſe imperfecta viliaq; ſunt, coniuncta meritis Chriſti, prorſus perfecta digniſſimaq; efficientur.

Diuinæ prouidentiæ omnia tribuenda Damnatur aſtrologorũ vanitas. Deo ſe totum permittat homo.

CAP. XII.

PRouidentiam Dei vbiq; attende: in omni rerum euentu ſtabiliter ei innitere, nihil prorſus credens accidere, quod aut nullas, aut ex nullo rationabili ordine proficiſcentes cauſas habeat. Neq; fortunæ, neq; ſyderib⁹ aliquid eorũ quæ fiunt, attribuas. Deteſtare ſuperſtitioſa & impia illa aſtrologorũ cõmẽta, qui vitã, mores, facta, & ſtudia hominum ſtellis ſubijciunt, & futura aliqua, prẽter naturales elemẽtorum ac rerum corruptibilium affectiones, ex eis rimari atq; prædicere tentant. Quę temeritas planè idololatrię ſapit reliquias, & Chriſtianę religioni maximè peſtifera eſt: ob idq́ue prophetarum oraculis, & patrum orthodoxorum ſententijs diligẽter dãnatur atq; interdicitur. Nam Chaldæis, *Iſaiæ 47.* quib⁹ familiaris erat huius ſcientiæ profeſſio, per Iſaiam ita loquitur Deus, Sapientia hæc & ſcientia tua decepit te: veniet ſuper te malum, & neſcies ortum eius. Et paucis interiectis, deuaſtãdæ eorum ciuitati ait: Stent nunc & ſaluent te Augures cœli, qui contemplabantur ſydera, & ſupputabant menſes, vt annũciarent euẽtura tibi: ecce facti ſunt quaſi ſtipula, ignis combuſſit eos, nec liberabũt animam tuam de manu flammę. Et per Moyſen dicitur: Gẽtes Augures *Deut. 18.* & diuinos audiunt: tu autem à Domino aliter es inſtitutus. Rurſum in Ieremia habetur, A ſignis cœli nolite timere, quæ gentes timent. Igitur neq; triſtitiæ, neque gaudij quicquam ex vanis aſtrologorum iudicijs concipere debet Chriſtianus. Quodſi quis obiecerit aliqua nonnunquam euenire ex his quæ prædicunt, reſpõdebimus multa itidem non euenire, & quę eueniunt, non ex illorum imperita peritia, ſed ex occulta Dei diſpenſatione accidere: quanquam ea ipſa ferè his eueniunt, qui credũt futura, quæ illi prædixerunt. Quemadmodum .n. veri Chriſtiani pro ſua in Deũ fide vtilia ſemper accipiunt: ita his qui veri Chriſtiani nõ ſunt, pro fide, quam vel

vel erga dæmones, vel erga ſuperſtitionum profeſſores habẽt, pernicioſa ſæpe contingunt, idq́; iuſto Dei iudicio. Diabolus quidẽ futura nõ nouit: nonnunquam tamẽ ex rerũ intijs, quæ videt, exitus ipſarum prænũciat. Dum cõſpicit aliquẽ parare iter in Italiam, quid mirũ, ſi, pernicitate propriæ naturæ ſubuect⁹, præuertat annuncietq; talem vẽturum in Italiam? Et dum videt Aethyopiam crebris imbribus ſuperfundi, quid magnum, ſi in Aegypto futuram Nili exũdationem promittere audeat? Hoc pacto apud multos fidem ſibi cõciliat impoſtor. In eos qui Deo fidunt, quiq; ſe totos ei committunt, neq; aſtrologicæ prædictiones, neq; magica monſtra, neque ſatanicæ technæ vel præſtigiæ aliquid efficere poſſũt. Quod ſi iuſtos quãdoque afflixerint, Dominus id permittit, in vtilitatem ipſorum iſtorum. Tu ergo cõtemptis eorum figmẽtis, vel ex ſtellarum poſitionibus, vel ex vultuum ac manuum contẽplatione neſcio quæ vaticinantur, ad totius orbis conditorẽ atq; moderatorem te cõuerte, illi inhære, in illum te proijce. Nihil eorum quę accidunt fiuntq́; te conturbet. Siue aër clemens fuerit, ſiue aſperior, ſiue fruct⁹ terrę abũdè prouenerint, ſiue min⁹ prouenerint, ſiue Domin⁹ pacem miſerit, ſine gladium, non obmurmures: ſed humiliatus ſub potenti manu eius demitte vultum, & tranquillus eſto, nõ tamẽ ſine ſenſu. Vtrum in hoc exilio aliquãdo maiorem requiem habitur⁹, vtrum perfectiora gratiæ dona percepturus, vtrum hinc ad purgatorium emigratur⁹, ibique diu permãſurus, an rectà ad cœlum euolaturus ſis, nõ anxiè pertractes: ſed te totum ipſi Domino crede, & ſecundum eius voluntatem omnia circa te diſponi tam in futuro quàm in præſenti ſeculo deſydera: non minus diligẽs diuinam iuſtitiam quàm miſericordiam: & grauius eſſe exiſtimãs peccare, quàm pœnas pro peccatis exoluere.

Crebræ cõfeſſionis vtilitas, Puſillanimitatis incõmoda: quo pacto eidẽ ſit medendum.

CAP. XIII.

INordinatum mœrorẽ, vitioſam animi deiectionem, ſuperfluos cõſcientiæ ſcrupulos, intẽpeſtiuas perplexaſq; cõfeſſionis ſemel factæ repetitiones, & cæteras huiuſmodi mentis inquietudines (quæ ſpiritualẽ profectũ plurimum impediunt) repelle. Nõ placet Deo vtita ſimus anxij, quaſi actũ eſſet de ſalute noſtra, dum leuiter offendim⁹: & quaſi ipſe pararet illaqueare ac perdere nos, dũ inter confitendũ hãc vel illã circunſtãtiam (obliuione ſubrepẽte) min⁹ attẽti fortè omittimus. Vult tamẽ nos dare rationabilẽ operã, vt illorũ, quæ cõmittim⁹, memores ſim⁹: & quorũ reminiſcimur, ea omnia ingenuè pureq́; abſq; diſſimulatione aliqua corã ſacerdote proferam⁹. Vtile admodũ eſt eo modo frequenter cõfiteri peccata: ne dum diu differtur ſacramẽtalis exomologeſis, animũ ſubeat ipſorũ peccatorũ obliuio: & alioqui præclara omnino gratiæ beneficia, crebrã humilẽq; cõfeſſionẽ ſubſequũtur: His qui ſpiritualiter viuere cupiunt, & maximè nouellis tyronib⁹, diabol⁹ laqueos puſillanimitatis, triſtitiæ, diffidẽtiæ, & acediæ, magno ſtudio ſæpe parare ſolet: quos nõ, niſi pia erga Deũ fiducia, ſpiritualiq́; alacritate ac prõptitudine per inuocationẽ diuini auxilij, effugies. Multa omnino mala conciliat nimia puſillanimitas, implacabiliſq́; timor: quo qui occupatus fuerit, diuerſis errorib⁹ inuoluitur, & omnia quæ agit, peccata eſſe exiſtimat: vnde fit, vt in perpetuo quodã angore, perpetuaq́; mẽtis cõturbatione poſitus, ſeipſum miſerabiliter ſine cauſa excruciet. Magna quidẽ cõmiſeratione tales proſequẽdi ſunt: qui tamẽ, ſi prudentum cõſilijs potius quàm proprio iudicio prõptè & intrepidè acquieſcere vellent, facilè curarentur. Quando fluctuas, quando anxius es & dubius, quando occurrunt ardua aliqua atq; difficilia, mox ad Deũ confugito, Deũ cõſulito, Deo negotium omne integro corde & ſtabili fiducia cõmittito. Non tuæ induſtriæ, non tuis viribus, ſed Dei pietati innitere: agnoſcẽs te rebus dignè obeundis eſſe imparem. Sic.n. omnia proſperum ſortientur exitum. Nam Deus nunquam negliget, quod ei humiliter commiſeris: ſed curabit, diriget, & expediet rem omnẽ, ſicut tibi cęterisque vtile eſſe viderit.

Qua ratione pacem quietemve animi conciliare ſibi quis poſſit: cuius quidẽ pacis encomium hic deſcribitur.

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XIIII.

VTinam ſolus Deus occuparet interiora tua. Nã quàmdiu omnibus alijs cor tuum nõ fuerit expeditũ, quàm diu alicui rei trãſitorię adhæſeris, quàm diu tuam magis quàm Dei voluntatem amaueris, non poteris eidem Domino perfectiùs coniungi. Beatus ille, qui ab omnibus intus nudatus eſt, qui neque propter damna indignè pturbatur, neq; propter commoda inſipienter euaneſcit, qui omnia inæqualia ęquali fert animo, qui ſe derelinquere & (vt ita dicã) penitꝰ egredi didicit, qui deniq; per perfectam ſui abnegationem iam ad perfectam charitatem peruenit. Quantam .n. putas pacem talis poſſidet? Nimirum tantam, vt ea nullo ſermone explicari poſſit. Vſq; adeò profusè diuinę cõſolationis torrẽs interdũ in intima aliquorũ, qui eiuſmodi ſunt, influit, vt ipſi illum vix ſuſtinentes, veluti cogãtur ſubducere ſeſe, & exclamare atq; dicere, Domine contine vndas gratiæ tuę. Hinc fit plerunq; vt eorum corpora ad tantam diuinæ viſitationis benignitatẽ tota mirabiliter immutentur. Profectò quilibet talium cũ Pſalmiſta iure cãtat, In pace inidipſum dormiam & requieſcã. O pacẽ deſiderabilẽ, quæ omnem ſenſum exuperat, omnẽ intellectum trãſcendit. *Pſalm.4.* O pacem iucundam, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarũ oblita, feliciter conquieſcit in Domino. O pacem amabilem, per quam, & in qua ſpiritꝰ ſeipſum ſupergreſſus, atq; in diuitias ineffabilis gloriæ abſorptus, totus in Deum tranſit. Fœlix terq; quaterq; illa anima, quæ in ſinu ſpõſi ſui ad hunc modũ ſæpe cõfoueri, & inter amplexꝰ dilecti ſui hoc pacto frequẽter obdormire meretur. Dici nõ poteſt, quantum gaudij in huiuſmodi pace perſentiat: dum, ex abundãtia delitiarum ſpiritualium, ſeipſam nõ capit: dum incomprehẽſibili inæſtimabiliq; dulcedine tota repletur: repleta, inebriatur: inebriata, in ſanctã ſecuritatem adducitur. Sed heu quàm diu geſtatur corpus corruptibile, nõ licet longo tẽpore hac ſacra ſecretaq; Dei copula frui. Spõſus enim accedit & recedit: nunc ſe oſtendit, nunc rurſum ſe abſcondit. O quod præſentiũ rerũ faſtidium, qui gemitꝰ, quæ ſuſpiria ſanctã animam ſubeunt, quando ex tali exceſſu ad ſemetipſam reuertitur: quãdo ex tãtis diuitijs ad tantã inopiam: ex tantis delitijs ad tantã miſeriam: ex tam grata ſpiritus tranquillitate ad tam inamœnas diſtractiones tentationesq; relabitur. Veruntamẽ hic gemitus, & hæc ſuſpiria, non modicam ei conſolationẽ interim preſtãt, & ſpõſum, vt redire maturet, prouocãt. Cæterùm paucos inuenire eſt, qui ad hanc perfectionẽ pertingant, qui tanta cordis puritate ſimplicitateq; clareant, qui ſummæ charitatis atque contemplationis arcem teneant: neque enim Deus omnes eò prouehit. Alij piè quidem, non tamen tam ſanctè viuentes, etiam ipſi interna pace in hac peregrinatione fruuntur: ſed non tãta, quantam perfecti illi ſentiunt.

Omnia præ vno Deo faſtidienda, qui ſolis animam ſatiat: quanquam ſyncere ac ordinatè diligendus quoq; ſit proximus.

CAP. XV.

QVanto liberior intus fueris ab impedimentis rerum tranſeuntium, & quãto ſimpliciorem affectum habueris, tãto facilius fœliciuſq; Deo vacare poteris. Quicquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non ſatiat. Solus Deus explebit deſiderium tuum: in ſolo Deo veram requiem inuenies. Ipſe eſt vnum illud neceſſarium, & ſummũ illud bonum, in quo omnium eorum quæ pulchra ſunt, quæque delectãt, plenitudo & perfectio cõſiſtit. Quare eum ſolum ſeriò quærere & ambire conuenit: alia non ſunt appetenda, niſi quatenus ad ipſum eundem honorandum amandumque promouent & adiuuant. Diligendus eſt ille ſuper omnia, diligẽdus eſt ex tota mente, ex toto corde, ex tota anima. Quantum intelligis, quantum ſapis, quantum potes, tantum eum dilige. Pro modulo virium tuarũ, pro menſura gratiæ tibi datæ, dilige. Si non niſi imperfectè potes diligere, viuat in te vel deſiderium perfectius diligendi: humiliare, eique dicito, Imperfectum meum viderunt oculi tui. Væ homini illi qui Deum non amat. Nunquam enim verè ſecurus, nunquam verè tranquillus eſt: vitijs ſeruit, vanitatẽ ſequitur: deniq; non viuit, ſed manet in morte: mortuus eſt, nihil eſt. Non timeat anima quę Deum quærit: paueat illa quę *Pſalm.15.* non

non quærit: Stude quantum in te eſt cõtemnere & reſpuere quicquid ab ipſius conditoris amore te auocat aut impedit. Diſce vana deſideria expellere, inutileſque curas ac ſolicitudines reijcere. Contende vincula intempeſtiuæ familiaritatis erga homines abrumpere, & inordinati amoris nexus erga propinquos vel quaſuis res temporales præſecare. Breuiter, quæcunque cor tuum irretire diſſipareque poſſunt, conſueſce ſolerter propellere ac fugare. Nũquam expetas vt ab aliquo ſingulariter ameris: ſed expete, vt Deus ab omnibus perfectè diligatur. Nulliꝰ corporalem præſentiam magnopere affectes, niſi ſpiritualis profectus gratia: quanquam nec ſic quidem alicuius præſentia cum vitioſa animi inquietudine vel impatientia concupiſcenda eſt. Si eos qui piè viuunt ſpiritualiter diligis, facilius feres eorum abſentiam. Omnes enim in Domino tibi ſemper preſentes erunt, quos in Domino ſyncerè amas.

Exercitiorum ſpiritualium viciſſitudo. Cui lectioni potiſſimum inſiſtendum, quidue in ea ſpectandum. Scripturæ loca obſcuriora. Sacræ lectionis fructus vberrimus.

CAP. XVI.

LEctioni, precationi, cæteriſq; ſpiritualibus exercitijs deditus eſto. Lectio tollat orationis tędium: oratio vel meditatio, condiat lectionis ſtudium: &, tam lectionem, quàm precationem ſubleuet atque corroboret, interiectum honeſtum aliquod manuum opus. Nã exercitiorum variatio plurimum adiumẽti adfert, his maximè, qui perfectiora Spiritusſancti dona necdum acceperunt. Si enim aliquandiu lectioni vaces, & ante faſtidium, ea intermiſſa, ad orationem vel meditationem te trãsferas, rurſumque labore precandi nondum prægrauatus, lectionis exercitium repetas, & oportunè ſcriptionem, aut aliam externam operationem intermiſceas: poteris & viribus integer, & mente alacer pmanere. Quodſi infirmitatis propriæ oblitus, vel lectioni, vel precationi diutius quàm oportet, aut etiam vſque ad nauſeam continenter incumbere volueris: eris nimirum totus ſegnis & inutilis, tędebitque te ad illud exercitium, quo iam plus quàm ſatur es, iterum redire. In eis lectionibus libenter verſare, quæ ſpiritualem profectum adiuuant: ſedulò adlaborans, rationem ſanctæ vitæ diſcere, Deumque cognoſcere & amare. Lectio quę pietati, aut iuſtæ rationabilique neceſſitati non ſeruit, vana eſt. Dum ſacra legere paras, oculus intentionis tuę ſit ſimplex, deſiderium placendi Deo ſanctæ humilitati coniunctum tibi ducatum præbeat: alioqui, ſi prauè curioſus ſuperbuſque fueris, periculoſus erit lectionis exitus. Nam mel, quod ex ipſis diuinarum ſcripturarum floribꝰ ſalubriter exugere debueras, tibi in venenum facile conuertes: neſcio quæ portenta peruerſarum interpretationum aut ipſe excogitans, aut ab alijs excogitata approbans. Fidei catholicæ per omnia inniti, & patrum orthodoxorum veſtigijs humiliter inſiſtere, matriſque Eccleſiæ dogmatibus firmiſſimè adhęrere, non autem proprium ſenſum pertinaciter ſequi, oportet. Sanè, ſi otio ſuppetẽte, & Deo gratiam donante, ſacræ lectioni ſeriò te dederis, piamque mentem ad mẽſam verbi Dei attuleris, mirum in modum ſtabilieris in ſancto propoſito: & exhilaratus ſpiritu, ineffabiles delitias experieris, illis prorſus incognitas, qui vanitatibus rebuſque caducis dediti, æterna non quærunt. Talibus enim lectio ſacra non panis, ſed lapis eſt. Memento autem, ſalutem animæ, non in eloquentia, neque in venuſtate ſermonis, ſitam eſſe. Quare nunquam irriſeris, neque contempſeris ea quæ ſanctè quidem, ſed minus politè ac facundè dicuntur: iſtiuſmodi enim leuitas, vani arrogantiſque animi euidentiſſimum eſt argumentum. Orationis, inquam, ornatum, inter legendum ne intempeſtiuè requiſieris ſi abſit, neque rurſum temerè reſpueris, ſi adſit: ſed omnia quę bona vtiliaq; ſunt, ſiue ſimplicibus & rudibus verbis, ſiue culta & eleganti dictione enuncientur, cum gratiarum actione excipe: atque eadem ſępius legere vel audire ne pigeat. Qui verborũ lenocinia potius quàm ſententiarum fructum ſpectant, ſimiles prorſus ſunt ijs, qui, aut pro ceruis papiliones venantur, aut pro primis, folia & quiſquilias colligunt. Nimius eloquentiæ amor mentes eorum qui minùs attenti ſunt, facilimè à Deo ac pietate

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate auocat, & in præcipitium philautiæ, ſuperbiæ, atque cenedoxiæ pertractas, veluti atheas reddit'. Ethnici, qui humilitatē Euangelicam ignorant, magnificent & admirentur eloquentiam: Chriſtiani, commendent & amplectantur vitæ ſanctimoniam. Qui humiliter de ſe non ſentit, qui Deum nō diligit, elinguis & infans, quātumlibet eruditus eſſe videatur atq; elegans. Non improbanda eſt ipſa eloquētia: ſed abuſus eloquentiæ vituperādus eſt. Certæ lectioni animū prudenter aſtringe, ordinemq; ſeruato. Lectio enim incerta & erratica, ſpiritū magis diſſipat quàm promouet, ſi deſit iuſta ratio talem lectionē ſectādi. Dū in ſacris ſcripturis occurrunt aliqua obſcuriora quæ nō potes intelligere, venerare illa, ſimpliciter pertrāſito: niſi res aliud expoſcat. Sic.n. & curioſitate & labore feliciter te expedies. Ea eſt diuinorum eloquiorum virtus, vt non ſolùm tunc in anima fideli magnam vtilitatem pariant, quando exactè intelliguntur, ſed & quādo minus intellecta piè ſuſcipiuntur: neq; enim fruſtra dicit Dominus, Verba quæ ego locut⁹ ſum, ſpiritus & vita ſunt. Etiam non angaris propterea quòd vniuerſa quæ legis vel audis non mandes memoriæ. Quemadmodum enim vas quod ſæpi⁹ aqua perfunditur, nitidum permanet, etiamſi ipſa aqua tota effluat: ita pia mens, quam doctrina ſpiritualis crebrò pertrāſit, pura conſeruatur, etiamſi ipſa ſancta verba in ea non perſiſtant. Quādo ſpiritualem conſolationem, animæ tranquillitatem, pium affectum, paratamq́ voluntatem adimplendi mandata Dei ex lectione reportas, grandē prorſus & præcipuum lectionis fructum refers. Quæ ſcribuntur & dicuntur in vitia, tu ea nō ſemper reiecceris in alios, ſed tibi potius accommoda: ne varijs ſuſpicionibus, temerarijsq́ue iudicijs, mentem tuam implices atque inficias.

Ioan. 6.

Neceſſaria eſt in primis fidelis attentaq́; oratio, cum firma in Deum fiducia ac perſeuerantia coniuncta. Eius vtilitas quāta. Euagationes animi reprimendæ, quas tamen nō volūtarias Deus non imputat.

CAP. XVII.

ORandi diligētia tibi imprimis neceſſaria eſt. Impenetrabilis enim armatura, certum perſugium, ſecurus portus, tutiſſimumq́ue aſylum eſt oratio. Hæc vna & mala omnia depellit ab anima, & bona omnia in illam inuehit. Ipſam animam purgat, pœnam peccatis debitum ſubmouet, præteritas negligentias ſarcit, diuinam gratiam impetrat, prauas concupiſcētias extinguit, effrenatas animi paſſiones domat, hoſtes proſternit, tentationes ſuperat, calamitates lenit, mœrorem fugat, lętitiam infundit, pacem conciliat, hominē Deo coniungit, coniunctumq́; ad æternam gloriam ſubleuat. Precando, impetrabis quicquid vtile tibi fuerit. Quodſi mox nō obtines quod poſtulas, vide ne perturberis; Deus enim ſua pietate nonnunquam differt largiri ea quæ ſanctè petuntur: non quòd negare velit, ſed vt cumulatiùs & vtiliùs poſteà tribuat: vtque fidem, lōganimitatem, ac perſeuerantiam poſtulantis eximiè coronet. Nūquam dixeris apud te, id quod cæcus ille euangelicus (iam quidem illuminatus oculis corporis, ſed nondum perfectè illuminatus oculis mentis) dicebat; Scimus, quia peccatores Deus non exaudit: non, inquam, hoc dixeris: Reuera enim exaudit Deus peccatores, dum corde humiliato precantur. Alioqui malè ageretur cum populo Dei: quum omnes ſint peccatores, & egeant miſericordia Dei. Quodſi aliquis cum cæco illuminato aſſerat peccatores non exaudiri à Deo, ea ſententia ad illos referenda erit, qui vitam corrigere nolunt. Quamuis igitur ſis peccator, non ob id deſperanter contempſeris orationem tuam, quam Deus non contemnit, ſed gratam habet, & apud ſe deſcriptam ſeruat. Nō etiam te moueat, quod orāti tibi, vel ipſe Deus, vel angelus, vel beatorum aliquis è cœlo minimè appareat, qui tuas preces exauditas eſſe denunciet: neq; enim id neceſſarium eſt, ſed nec expedit quidē. Alioquin quod eſſet meritum fidei? Quanquam Dominus vſqueadeò bon⁹ eſt: vt ipſas quoq; apparitiones viſibiles, quum opus fuerit, adhibeat. Tu igitur humiliter precare, nihil hæſitās, ſed certò credens eum qui piè orat ſemper exaudiri à Domino Strenuus eſto, perſeuera: & proculdubio reipſa tādem experieris, quàm verè dixerit Chriſt⁹, Petite & accipietis. Omnino

Iohan. 9.

Rom. 3.

Matth. 7.

Luc. 11.

nino dabit id quod petis, ſi expedit vt accipias: ſi verò illud non conducit, dabit aliud quod conducat. Nouit quādo, nouit quatenus tuæ petitioni ſatisfacere debeat. Dum ex infirmitate humana poſtulas quæ vtilia nō ſunt, abſit vt donet quæ petis. Quando tale aliquid deſideras, quod vtrū illi placeat ignoras, hoc aut conſimili modo orare diſce: Domine, ſi tibi placet, ſi expedit vt id fiat, fiat: ſi verò non tibi placet, ſi non expedit, non fiat. Fiat in omnibus tua ſancta voluntas. Adnitere vt præſentem animum habeas dum precaris, Deumq́; laudas. Facito id diligenter, & cum debita reuerētia: nuſquam deliberata voluntate cōſentiens ineptis cordis cogitationibus. Si verò tam inſtabilis atque volubilis fuerit mens tua, vt verbis orationis attendere nō poſſis, nequaquam ob id indigneris, neq; deijciaris animo: ſed grato, placido, trāquilloq́ue ſpiritu, fac quod in te eſt, bonam voluntatem Deo offerens, & cōſtantem patientiam exhibēs. Eſto humilis potius quàm puſillanimis. Quamuis minus attētus plurima prætereas, ſubinde tamen vel vni verbulo attēdis: quodſi nec vnum verbum attentus pronūciare potes, nec ſic quidam perdis operam, ſi vigil & rectus corde fueris. Internam perplexitatem, internum impetum, nimis anxiam ſolicitudinem, nimis vehementem cogitationem atque conatum ſapienter vitato: & multiplices rationes attentionis ſeruandæ ne incōſtanter perquiras. Iſta enim confuſionem in anima gignere, & diuinæ gratiæ ſaporem excludere, ſolent. Sacrorum verborum ſenſus, quos pro tuo captu Spiritus ſanctus ſuggeſſerit, mētem tuam ſuauiter afficiant, ſimpliciterq́ue occupent: non autem imagines aliunde cum labore quæſitæ fatigēt aut inuoluant. Si Spiritus ſanctus ſpiritum tuum ad ſublimiora aliqua euocauerit traxeritq́ue, ne temerè obnitaris. Eius ducatum per omnia ſequere: ipſe enim prorſus nouit, quà, quomodo, & quouſq; perhere debeas. Sicut modò dicebam, dum oras, paratam voluntatē ſemp habe attendēdi his quę profers: & cor tuum ab intempeſtiuis cogitationib⁹ placidè expedi, maximè in initio precationis. Quod vt facilius præſtes, extra tempus orationis, ſtude animum ſeruare liberum. Si hoc feceris, reliquum cōmitte Deo: & tranquillus lætuſq́ue permane. Neque enim iam De⁹ imputabit tibi diſtractiones, quibus inuitus ex fragilitate abriperis. Planè illi ſatisfacies, etiamſi attendere non poſſis. Planè, humilis patientia, hilaris animi gratitudo, ſanctaq́ue erga eum fiducia, compenſabit, quod diſſipatione ſenſuum peccatum fuerit. Nam ipſe Dominus non minus ſpectat, neq; minus diligit in nobis rationabilem conatum piamq́ue volūtatem bene operandi, quàm ipſum op⁹. Scit, quare nos mente ita inſtabiles eſſe nonnunquam permittat: ſcit, quomodo animas noſtras à ſuperbiæ, philautię, vaneq́ue gloriæ inquinamentis vel tutari vel repugnare debeat.

Inuocanda eſt virgo Maria, inq́; illa ſpes reponenda, velint nolint hæretici. Alij Sācti itidem honorandi inuocandiq́. ſunt. Pſalmodia diligenda CAP. XVIII.

AD beatam Mariam virginem deiparam frequēter te conuerte: eam inuoca, eam dilige, eam lauda. Omniū enim preconijs digniſſima eſt: & quantumcunq́ue prædicetur, omnem commendationem ſemper ſuperat. Eūdem habet cum patre cœleſti filium: Deum in vtero ſuo virgineo concepit, Deum peperit, Deū proprijs vberibus lactauit, Deum geſtauit in vlnis, & confouit gremio. Quid ſublimius, quid magis honorificum, quàm dici & eſſe matrem Dei? Quid hac dignitate celſius? quid admirabilius? Planè ſic eſt: nihil ſub Deo cogitari poteſt diuinius Dei matre. Vę miſeris & infœlicibus hæreticis, qui tātæ virgini iniquiores ſunt, qui eius gloriam & ſplendorem offuſcare nituntur: væ, inquam, his, quibus tantæ imperaticis cultus iam viluit. Indignantur, frendent, quòd eam appellemus ſpem vitæ, conciliatricem ſalutis, Quid, inquiunt, Mariam habetis pro Dea? Siccine ſpem veſtram in homine ponitis? Non quidem adoramus Mariam vt deam: ſed vt Dei matrem, Deo proximam veneramur (quamuis nō immeritò dea dici queat, cùm ſancti in ſcriptura vocentur dij) Non ſic conſtituimus ſpem noſtram in homine, non ita confidmus in Maria, quaſi ipſa id quod eſt, id quod habet, id quod poteſt, non acceperit à Domino:

Pſalm. 82.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed confitemur eam accepisse omnia ab eo, à quo creata electaq; est: & eam posse omnia in eo, quē enixa est. Dedit creator creaturæ filius matri ineffabilē quādam potestatem, & eam singulari priuilegio honorare voluit: ob idque salutis spem in illa collocamus: non quidem ante Dominum, sed post Dominum.

Nam à Domino (quem totius boni originem esse cognoscimus) salutem principaliter expectamus. Tu Antemarianorum illorum blasphemias atque impudentiam abominare (orās tamen interim pro eis) & venerationē ipsius Mariæ charam habeto. Ipsa enim est totius puritatis & sanctimoniæ exemplar absolutum, ipsa peccantium singulare refugium, ipsa omnium quos tentatio, calamitas, aut persequutio aliqua vrget, tutissimum asylum. Ipsa regina cœli potētissima, ipsa dispēsatrix gratiarum liberalissima, ipsa omnium fidelium mater misericordissima. Tota mitis est, tota serena, tota suauis, tota benigna, non solū iustis & perfectis, verùm etiam peccatoribus ac desperatis: quos, vt ad se ex corde clamare conspexerit, statim adiuuat, suscipit, fouet, & metuendo iudici materna fiducia recōciliat. Nullum aspernatur, nulli se negat: omnes consolatur, omnib⁹ sinum pietatis aperit, &, vel tenuiter inuocata, præstò adest. Sua ingenita bonitate atque dulcedine, sæpe eos qui Deo minus afficiuntur, ad sui cultū blandè allicit, potenterq; excitat: vt per huiusce modi studium præparentur ad gratiam, & tandem apti reddantur regno cœlorum. Talis est, talis à Deo facta est, talis nobis data est: vt nemo eā horreat, nemo refugiat, nemo ad eam accedere trepidet. Fieri non potest vt pereat, qui Mariæ sedulus & humilis cultor fuerit. Tu igitur facito illam tibi vnicè familiarem. Quin & alijs sanctis Dei deuotum impende obsequiū, prorsus credens illos tui cordis pium affectum tuamq; precationē agnoscere. Si libuerit aliquos diligere, quos peculiarius venereris, & quorum patrocinio te frequentius cōmendes, laudabiliter omnino facies. Felix eris, si etiam in psalmodia sedulò te occupaueris: & suauitatē pacisq; gratiam, quam illa in se continet percipere merueris. Psalmodia enim planè est gratissima animarū tranquillitas, iucunda cordium serenitas, dulcis mœrētium cōsolatio, & honesta lætantiū cōpositio. Psalmodia dæmones fugat, angelos inuitat, cœlos aperit, & Deum ad miserandum veluti cogit. Ego malim psalmorum etiam non penitus intellectorum dulcedinem vtcunque degustare, quàm eorundē sensus absque sapore interno exactè tenere.

Quanti referat seriò vitā ac passionē Christi meditari. CAP. XIX.

COnsulo, vt ante omnia mētem fideliter exerceas in his, quæ Dominus noster Iesus Christus pro nobis fecit, pro nobis loquutus est, ac pertulit. Nusquam enim inuenies tam præsens remedium aduersus vanitatum & illecebrarum blandimēta, aduersus passionum affectionumq; vitiosarū corruptelas, aduersum tentationū & calamitatū procellas, aduersus tristitiæ ac pusillanimitatis depressiones: nusquam reperies tam certū compēdium ad omnem virtutem, omnisq; virtutis perfectionem consequendam, sicut in vita ipsius Saluatoris. Ex cuius frequēti pertractatione anima efficacissimè purgatur à peccatorum vitiorumq; sordibus: & in sanctam quandā confidentiam intimamq; familiaritatem eiusdē Domini adducta illustratur cœlesti lumine. Ipse n. Iesus, cui adhæret, ignis consumens est, peccatorum purgationem faciens: ipse Iesus, quem assectatur, lux vera est, omnē hominem illuminās. Igitur in vita Domini Iesu iuxta gratiam tibi datam, versare, in ea meditare, in ea delectare. Hæc sit tibi requies inter labores, solatium inter angustias, munimentum inter tētationes, gaudium inter opprobria. Hāc die ac nocte tanquam preciosissimam margaritam in arca pectoris tui recōditam habe: hanc vbiq; tecum circumfer: hanc internis oculis progrediens quiescensq; amanter inspice, secundum Dei donum, quòd sese cordi tuo insinuauerit. Non oscitanter, neq; prrfunctoriè sacram historiam percurras: sed exhibe te præsentem spiritu, quasi ipse corā cerneres ea, quæ fiunt: & audires, quæ dicūtur. Grato animo singula excipe atque amplectere: nā singula ærumnas exilij tui multum subleuare delinireq; poterūt, si attētus fueris. Nullū aliud beneficium

Deut. 4. *Hebr. 12.* *Hebr. 1.* *Ioan. 1.*

cium præstitit Deus maius illo quod cōtulit, quando pro nobis homo fieri patiq; voluit: quare omnino æquum est, vt ipsam dispensationem nostræ redēptionis frequentissimè animo pertractemus, & pro illa sedulo gratias agamus: nam id, & Domino gratissimum, & nobis vtilissimum est.

Exemplo commonstrat rationem formandæ meditationis circa vitam Christi, cuius etiam simplex lectio perutilis est. De annuntiatione Dominica. De visitatione Elizabeth. De Christi natiuitate.

CAP. XX.

QVando libet reuocare ad memoriam initia nostræ salutis, si te humiliora delectant, potes mente cōsiderare, quàm serenus Gabriel angelus thalamum sacratissimæ virginis Mariæ ingrediatur, quamq; officiosè eā salutet. Ingredere & tu cum eo, intendens diligenter his quę tam ab ipso, quàm ab illa dicuntur. Cōtemplare modestiam, honestatem, prudentiam, humilitatem, verecūdiam, & sanctitatem beatissimæ puellæ, qua proferente hæc verba, Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundū verbum tuum, mox Dei filius Deus omnipotens in illius castissimo vtero virtute spiritus sancti ineffabiliter cōceptus, incarnatus, & homo factus est. Admirare mysterium, obstupesce ad tantam charitatē Domini, qui propter nos frater noster fieri nō est dedignat⁹. Venerare sanctissimum illū vterum: exulta & gratias age. Deinde exurgēs simul cum ipsa purissima virgine, eam ad montana conscendentē sequere. Accede propius, vt illa introeunte domum cognatæ suæ Elizabeth, mutuam virginis & aniculæ salutationem, mutuumque colloquium audias. O fœlices fœminas, quarū altera regē gloriæ, altera præconē gratiæ in vtero gestat. O apothecæ odoriferæ. ppetuæ lætitię suauitatem spirantes: ô beati ventres mundo noua gaudia breui profusuri. Tādem dulcissima virgine inde redeunte, tu quoque reuertere: offerens te illi fidelem comitem, humilemq; famulum exhibens. Postremò, cum eadē pregnante, & cum sancto illius custode Ioseph, proficiscere in Bethleem: quo perueniens, commisereśce tenerrimæ virginis, post diutinam fatigationē, stabulum pro diuersorio eligentis. Inspice eam orationi vacantem, & cœlestibus contemplationib⁹ intētam: inspice, mirare, ac dilige. Lætare quòd nocte profunda visitauit nos Domin⁹ oriens ex alto: lætare quòd illa sine dolore, sine virginitatis detrimēto nobis peperit saluatorem, Deum & hominē. Gaude natū esse Messiam: gaude impleta esse prophetarum oracula. Ingredere regis æterni palatium, ingredere stabulum: aspice quæ habeat cunabula Domin⁹ dominātium: aspice conditorem orbis, infantulum in frigoris asperitate vagientem. Flecte genua ante diuinū illud præsepium: amplectere tenellos pedes redemptoris tui: fige labia: oscula iterum atq; iterum imprime: vincat verecundiam amor, timorem superet affectus: dic deuotus, dic humilis & gratus: Adoramus te suauissime pusio, adoram⁹ te dulcissime infans, adoram⁹ te ô rex Emanuel, princeps pacis, lux gentium: tibi gloria in secula seculorum. Tene eum, nec dimittas, nisi tibi benedixerit. Consimili modo circa reliquam partē vitæ & cōuersationis ipsi⁹ Christi te occupare poteris: neq; enim loc⁹ admittit, vt omnia hic percurramus quę euangelica narrat historia. Et fortè suauiores erunt meditatiunculę, quas tu ipse tibi formaueris, quàm eæ quas proposuimus. Sanè simplicia sunt quę præscripsimus, & tamen eadem sublimia admodum sunt. Sic autem considera mores & actus saluatoris, vt eum diligere, & humilitatem, patientiam, charitatē, commiserationēq; eius imitari gestias. Etiam nuda vitæ Christi lectio plurimùm fructus tibi pariet, si verba Spiritus sācti (quę ineffabilē vim in se latentem habent) piè & reuerēter exceperis. Nam & mulier illa quæ sanguinis profluuium patiebatur, ex fideli cōtactu fimbriæ vestimenti dominici sanitatem recepit. Fimbria vestimenti littera Euangelij est.

Luc. 1. *Luc. 1.* *Luc. 2.* *Isaiæ 7.* *Matth. 1.* *Isaiæ 9.* *Cant. 3.* *Gene. 32.*

Exercitium circa passionem Christi, qui non tantùm vt homo, verumetiam vt Deus tranquillo animo est cogitandus. Quid de Trinitate credendū, eiusdemq; ratio quatenus sit inquirenda.

CAP. XXI.

PRæcipuè verò te exerce in beata Passione ipsius Redēptoris. Poteris

Universidad de Deusto
Biblioteca

si voles singulis diebus aliquam eiusdē passionis partem mentis oculis præfigere, exempli gratia: Vno die propones tibi Christum in horto constitutum, mœrentem, fixis terræ genibus orātem: *Luc.22.* & inter stupendi illius agonis pressuras, sudorem sanguineum sudantem. Hanc partem eo die meditaberis, & ad eam (si Deus gratiam donauerit) aspectum internum placidè diriges, vbicunque eris vacans ab alijs serijs cogitationibus, atque à legitimis impedimentis liber. Die *Marc.14.* sequenti similiter recogitabis apud te quid sustinuerit Domin⁹, quādo à Iuda proditus capiebatur, & colligatus abducebatur cū opprobrio. *Iohan.18.* Hoc modo ipsam dominicā passionem complebis ex ordine, & cōpletam iterum repetes ab initio. Si magis libet plures eiusdē passionis portiones singulis diebus percurrere, vel pluribus diebus in meditatione vnius particulæ persistere, aut quotidie eam partē pertractare quæ Christum in cruce pendentem repræsentat, age pro tuo affectu. Liberè sequere eam rationē quæ captui tuo conuenientior, & deuotioni magis accōmoda, fuerit. Supradictis igitur rationibus occupa te, pro tuo modulo, circa humanitatē Christi. Hæc mētem tuam ita possideat, vt quicquid phātasmatum aliunde vitiosè se ingesserit, mox dissipetur. Hanc elige, in qua tutus requiescas, quādiu ad altiora non proueheris. Nauis enim est qua mare seculi huius citra periculum pertransire, atque ad beatam illam patriam fœliciter peruenire poteris. Quanquā Dominus etiam te hic nauigantem eò aliquādo fortè sustollet, vbi ab omnibus rerū formis atque simulacris int⁹ nudaberis: vbi omnis actio in te cessābit: vbi denique tu à te ipso deficiens, fœliciter trāsibis in Deum. Eò interdum perducet te manus Domini, si expedierit, vt tēpore huius exilij eo perducaris: si nō expedierit, non perduceris. Vide autem ne ipsius Saluatoris visibilē imaginem anxiè quæras, dum cordi tuo facilè nō occurrit. Quin poti⁹ relicta lineamentorum & corporalis figuræ pressiori imaginatione, cōcipe mente Spiritū Deum int⁹ forisq; tibi præsentem: concipe dulcem quandam ac summè amabilem bonitatem, benignitatem, atque charitatem: attende eundem ineffabilis maiestatis Dominum vbiq; præsentem, omnia cognoscentem, omnia penetrantē, omnia viuificantem, omnia portātem sine labore, omnia concludentē sine ambitu, omnia disponētem sine inquietudine, omnia gubernantē sine tædio. Hæc cōcipe: ita tamen vt in eis labores. Nam animę fideli redemptorem orbis cogitāti, spōtè vel etiam necessariò aliquid ex prædictis sese offeret. Neq; .n. ipsa fidelis anima humanitatem tantùm, sed & diuinitatē in Christo veneratur. Agnoscit verbū sic carnem esse factum, vt nō desierit esse verbum. Vtrumq; diligit, & carnem & verbum: vtrumq; adorat, & hominem & Deum, vnum Dominum Iesum Christū. *Ioan.1.* Quando mentem tuam subit sanctę Trinitatis memoria, nō tibi fabrices absurda aliqua idola, non imagineris patrem & filium & Spiritum sanctū esse veluti tres homines, tresue deos: sed agnosce in personarum Trinitate vnitatem Deitatis. Pater Deus, Filius Deus, Spiritussanctus Deus: & tamē pater & filius & spiritussanctus nō tres dij, sed vnus est Deus. Tres sunt personæ, at vna personarum substātia est. Hoc mysterium fide creditur, humanis rationibus nō cognoscitur. Planè sacrosanctæ Trinitatis vna eademq; est natura, vna eademq; essentia, vna eadēq; æternitas, vna eademq; gloria, vna eademq; maiestas, vna eademq; volūtas, vna eadēq; omnipotentia. Sicut autem hanc ipsam beatam Trinitatem substantia inseparabilem esse credimus, ita operibus inseparabilē esse profitemur. Quicquid facere dicitur pater, idem facit & filius & spiritussanct⁹: quicquid facere dicitur filius, idē facit & pater & spiritussanctus: quicquid facere dicitur spiritussanct⁹, idem facit & pater & filius: quia Trinitas operibus inseparabilis est. Sic, dum adoramus patrem, adoramus & filium & spiritumsanctum: dum adoramus filium, adoramus & patrem & spiritumsanctū: dum adoramus spiritumsanctum, adoram⁹ & patrem & filium: quia Trinitas, substātia inseparabilis est. His qui in rebus diuinis minus exercitati sunt, non expedit vt curiosius inquirant Trinitatis rationem. Credant simpliciter atq; fideliter, esse Trinitatem, quemadmodum catholica confitetur Ecclesia. Neque enim in die iudicij damnabimur, quòd

quòd hic naturam Dei nostri exactè nō cognouerimus: sed si aliquid temerè dixerimus, dabimus vtique pœnas nostrę temeritatis.

Syluula quædam aspirationū breuium q. orationum, quas eiaculatorias vocant: quibus mēs ad Deum efficacissimè reuocatur & eleuatur. Ad intimā cum Deo vnionem nō temerè aspiret anima, etiamnum vitijs conspurcata.

CAP. XXII.

VBique in prōptu habe verba aliqua efficacia, oratiunculasq; iaculatorias, quibus spiritum tuum ad Deum euoces atque eleues. Libet hic subijcere veluti syluulam quādam talium precatiuncularum in hūc modum: O anima mea, ecce Deus tuus, ecce creator ac redemptor tuus, ecce qui peccata tua delet, teq; sanctificat, ecce vita & salus tua, ecce omne bonum tuum. Vide quantū rex regum humiliauerit se pro te: attende quàm acerba saluator tuus pertulit pro te: perpende quanta charitate diligat te, qui tantā paupertatem, tantamq; calamitatem propter te susceptt in se. Mane cum Domino tuo: ne recesseris à magistro tuo. Neq; .n. bene tibi esse poterit, si Deum tuum deserueris: neque *Luc.10.* rursum malè, si apud eū permāseris. Relinque multa, & amplectere vnū: nam vnū est tibi necessarium. Vn⁹ est qui ineffabiliter te amat: vn⁹ sit quem tu quoque singulariter diligas. Bone Iesu, pie pastor, dulcis magister, rex æternæ gloriæ, ego te adoro, tibi benedico & gratias ago, qui tam charū habuisti me, qui tā stupenda feciſti, tamq; indigna toleraſti *Luc.18.* pro me. Propitius esto mihi peccatori: munda, sana, & cōfirma me: dirige, doce, & illumina me. O vtinam tibi hactenus ingratus non fuissem, vtinam vel modò tibi placerem, vtinam emortuæ in me essent passiones, affectionesq; vitiosæ, vtinam verè humilis & mansuetus, verè liber & tranquillus corā te starem. Vtinam tu solus cor meum possideres, vtinam prorsus contemnerē omnia transitoria, vtinā te solū quærerem, tibi soli efficerer, tibi indissolubiliter adhærerem. Vtinam attentissimè amarem te, vtinam æstuantissimis desiderijs iugiter anhelarem ad te. Eheu Domine mi, quando pura, simplici, & læta mente te colam? quando quieta, stabili, & serena conscientia tibi seruiam? quādo ab immensitate amoris tui absorbebitur spiritus meus? Quid volo præter te? aut quid omnia mihi prodesse possunt sine te? tu solus sufficis animæ meæ. O Deus meus, ô amor meus, ô desiderium meum, ô refugium meum: ô consolatio, spes & fiducia mea: ô pax, requies, & illuminatio mea: ô gloria mea, delitiæ meę, & omne gaudium meum: ô dulcedo mea, thesaurus meus, & omne bonū meum. Quādo te videbo? quando apud te ero? quādo mihi silebit iste mundus? quādo omnia impedimenta, omnesq; visissitudines hui⁹ seculi mihi cessabūt? quando soluetur miserabilis captiuitas præsentis exilij? quādo inclinabitur vmbra mortalitis, & aspirabit dies æternitatis? quando depositā sarcina corporis huius, fœliciter & perenniter cum sanctis tuis laudabo te? Miserere mei Do- *Psalm. 56.* mine mi Iesu, miserere mei, qui in te confidit anima mea. Innumeræ aliæ aspirationes (sic enim vocamus ipsas oratiunculas iaculatorias) formari, vel è sacra scriptura peti, poterunt. His quæ à nobis adscriptæ sunt, aliqui fortè iuuabuntur: veruntamen sapidiores erūt eæ quas cuique proprius affectus, & gratia Spiritussancti, suggesserit, quàm eæ quas sensus affectusque alienus subministrat. Exercitium quod huiusmodi aspirationibus breuibusque precationibus constat, efficax admodum est ad vitia extirpanda, charitatemque promouendam. Porrò, fidelem animam talib⁹ studijs deditā mouere non debet, quòd rarò fortè sentiat se intimè copulari Deo ad quem aspirat: ipse enim Deus bonam illius voluntatem sanctumque desiderium suscipit perinde, acsi tota amore liquefacta perfectè sibi coniungeretur. Ea anima quæ non ita dudum reliquit Aegyptum, & quā vitiorum squalor multum adhuc deuenustat, non sit impudens: hoc est, non temerè se ingerat in sacratissimos illos amplexus spōsi cœlestis: sed prius ad pedes Domini residens, sordes abluere, formā excolere, habitum componere, moresq; corrigere satagat: quæ omnia vbi tandem in melius commutata fuerint, tunc demū liberius (seruata tamen liberali verecūdia) erigat se, & ad sublimiora oscula

Universidad de Deusto
Biblioteca

Regis æterni humiliter assurgat.

Qui nõ potest semper diuina animo reuoluere, indigna saltem ne cogitet. Deus nobis nusquam non præsens est, cuius oculos reuereri debemus. Discretio vbiq; seruãda. Non cuiuis cõtingit theoriæ cœlestis sublimitatem attingere. Hic habenda ratio gratiæ cœlestis, quam sequi, nõ præcedere conuenit. CAP. XXIII.

QVãdo itinere, colloquio, vel quauis alia occupatione, rationabiliq́ causa prædit⁹, nõ potes cõmodè diuina cogitare: vide saltẽ ne mala & indigna cogites. Nõ præcipit Deus vt tu sublimi contemplatione sũspensus, iugiter cœlestibus intendas: (neq, enim cã gratiam omnibus electis suis largitur) iubet tamen vt mentem à vitiosis absurdisq; cogitationibus, quantum in te est, abducas: quam si aliquid indignũ fortè subierit, vult vt illud statim eijcias, & superiorem rationem à cõsensu modis omnibus liberam conserues. In mystico Christi corpore, hi, qui gratia perfectioris contẽplationis clarent, oculi dicuntur, alij, vel manus vel pedes sunt. Non autem oculi duntaxat, sed & manus ac pedes salui erunt, vbi Christus vniuersa sua membra ad se collegerit. Sint igitur innocentes, & sobriæ cogitationes tuæ: sit purũ & trãquillum cor tuum. Quicquid illud inquinare, quicquid quietũ mentis statum perturbare potest, diligẽter vitato. Deus vbiq; te intuetur: atque etiam abditissima intentionũ, affectionumq́ tuarum perfectè cognoscit. Adeò tibi præsens est, adeò intra te est, vt nec dignum quidẽ sine eo moueas. Hoc prorsus persuasum habe, hoc crede: & presentiã illius ama ac reuerere: erubescens aliquid admittere, quod oculis tã excelsi, tamq́ intimi spectatoris displiceat. Sanctam discretionem vbique seruato. Neque enim expedit vt quęcũque bona alios feciſſe legis vel audis, ea tumox nulla infirmitatis tuę habita ratione, facias. Disce gratiam tibi donatã humiliter subsequi, non autem impatienter præcedere. Ne inquam, coneris mẽtem illuc cum effreni impetu impellere, quo nondum conscendere potest: neque ad ea præstanda violenter ipse te perurgeas, quę virtutẽ corporis aut animi tui prorsus superant. Si fuerit vtile, vt ad sublimitatẽ theoriæ cœlestis peruenias, ipsa Dei gratia melius eò te deducet, quàm importunus tuus conatus ac labor. Vis fortè repentè summus fieri, vis ad perfectionem prouolare potius quàm progredi: at paucis planè id conceditur, neq; enim expedit vt omnibus concedatur. Humilis esto, recumbe in nouissimo loco: fortassis aliquando dicet tibi paterfamilias: Amice ascẽde superius. Quid caput tuum exagitas? quid mentem affligis? Deus non exigit, vt in obsequio quod illi impendis, te ipsum crudeliter excarnifices: sed vult te esse, & spiritu, & corpore, sanum ac vegetũ, nisi aliter ipse, pro tua vtilitate, ordinauerit. Quare turbaris, quòd ea exercitia persequi nõ valeas, quæ alij persequuntur? Non refert qua incedas, modò ad charitatem peruenias. Diuersæ vię ad illam perducunt: & quæ vni commoda est, alteri fortè nõ est omnino commoda: quia non omnibus eadem exercitiorum ratio conuenit. Talia assume igitur exercitia quæ captui tuo congruunt: nõ tam spectans quid aut quãtum alij præstiterint præstentq́, quam quid aut quãtum tu præstare possis. *Luc. 14.*

Modus vbiq; seruandus. Priuata exercitia. Sempet orat, qui semper bene viuit. Intẽtio. De oratione pro viuis ac defunctis, & de cultu diuorum. Abstinentia discreta.

CAP. XXIIII.

OBserua prorsus ne inualidis humeris tuis tam grauia imponas, vt oppressus obrutusq́; sub onere cogaris corruere ac deficere. Etiam in sanctis fletibus modus habẽdus est, ne caput debilitetur: maximè dum ipsę lachrymę cum vehemẽtiori cõfractione funduntur. Si vel simplici sensibus cõpunctionis pulsu animaduerteris lassari spiritũ tuum eam solerter subterfugito. Quando deuotionis gratia præsens est, non intempestiuè spiritum tuum perurgeas ad maiorem feruorem: sed placidè amori insiste. Non irreuocabiliter te astringas ad magnũ & intolerabilem aliquẽ precum numerum quotidie persoluendũ, quin potius pro tuo affectu minue, vel auge tua exercitia: nisi votum aut obediẽtia aliud exposcat. Si causa aliqua exigente, ipsa eadem priuata voluntariaq́; exercitia etiam ex integro aliquãdo omiseris,

seris, nõ ob id nimium angaris: sed vbique liber & tranquillus in Domino esse studeto. Quid? ægrè fers quod non possis iugiter instare precibus? Si bene viuis, si à peccatis sedulò abstines, si tempus vtiliter expendis, si te in conspectu Domini verè humilias, Deum & cœlestem patriam suspiras, semper precaris: sancta enim vita, sanctumq́ desiderium coram Deo assidua oratio est. Oportet tamen te precãdi studio esse deditũ: vt si non continenter, certè frequenter pijs doxologijs atque orationib⁹ vaces. Quãdo libet pro aliquibus viuis aut defunctis prolixius orare, aut quando vis diutius immorari cultui alicuius Sancti, si vel otium non suppetit, vel alioqui confusionem mentis suspectam habes, non erit necesse, vt cõsueta piarum actionum exercitia prorsus imminutes: sed satis fuerit, si ea ipsa ad salutem illorum viuorum aut defunctorum, vel ad honorem illius Sancti perficere coram Deo statuas. Nam secundum tuam intentionẽ opus tuum à Domino æstimabitur suscipietiũq;. Sanctos verè veneramur, dum colimus Deum, qui fecit & sanctificauit illos: sicut rursus Deũ verè colimus, dum sanctos, in quibus ipse habitat, & quos in cœlis iam sibi coniũxit, veneramur. Necessariam cibi, pot⁹ somniq́; indulgentiam corpori non neges: in ea re non sis multum acer, nisi Spiritu sancto reuelãte certò didiceris singularem abstinentiam Deo in te placere. Immoderata enim illarum refectionũ subtractio (sicut & nimis vehemens infirmioris intellectus labor, nimisq́; vehemens imaginatio) tam spiritui, quàm corpusculo plurimùm incommodat, & amentiam plerunq́; parit. Grata quidẽ sunt Deo ieiunia, gratæ vigiliæ, grati labores externi, dum discretione seruata propter ipsum Dominum suscipiũtur: longè tamen gratior est cordis puritas, longè acceptior humilitas & charitas. Nã propter has virtutes illa, nõ hæ propter illa mandantur. Ergo omnia, quãtum in te est, sic ordina, sic tempera, sic moderare, vt nusquam libertatẽ internam amittas, nusquam mente confundaris, nusquam viribus succumbas: & tamen ea ad quæ obseruanda faciendaque voto vel obedientia astringeris, temerè non omittas.

Cum sui abnegatione prompte sequẽdus Spiritus sancti instinctus, qui variis modis interiorem hominem afficit. Deuotio illa sensibilis quàm sit periculosa, & quo fine appetenda. CAP. XXV.

VIde ne tua exercitia peragas cũ pertinaci propriæ electionis decreto: sed etiam in illis temetipsum abnega. Internum Spiritus sancti inuitamẽtum, latentemq́ energiam & instinctũ, dili genter obserua, ac promptè sequere: paratus ipsa exercitia pro eius voluntate, non aũt pro inconstantiæ leuitate, mutare, ponere: positaque, resumere. Aliquando in tuis priuatis orationibus; & sanctis ad Deum aspirationib⁹ fortè iuuabit te ore placidè proferre, quę precaberis: aliquando cõmodius vtriusq; illa pertractabis mente tantùm. Aliquando quælibet absque longiori mora pertrãsire, aliquãdo diutius in quibuslibet per meditationem immorari gaudebis. Aliquando solo desiderio, vel certè paucissimis verbis orare, eademq́; per suauem affectum sæpius repetere, aliquãdo pluribus diuersisq; verbis precari placebit. Aliquando ex libro ipsas preces legere, aliquando citra libri adminiculum easdem Deo offerre dulce erit. Aliquando psalmodia, aliquãdo aliqua alia cõtemplatio palato cordis tui magis sapiet. Deniq;, aliquãdo hoc, aliquãdo illud arridebit: & aliquando illam, aliquando istam exercitiorũ rationem sequi iuuabit. Diuersis n. modis interiorẽ nostrũ hominem Spiritus sanct⁹ afficere, diuersisque vijs eum ad thalamũ diuini amoris deducere cõsueuit: ad cuius pulsum atq; euocationẽ semper paratissimi esse debem⁹, vt quacũque voluerit inflectamur, omni ꝓpria electione reiecta. Suauitatem deuotionis in ipsis tuis exercitijs impurè ne quæsieris. Non in ea turpiter cõquiescas: sed per eam ad Deum progredere. Admodum periculosa est spiritualis ingluuies, qua quis dulcedine gratiæ ad oblectationẽ sui abutitur. Anima quę hoc vitio altius infecta est, non potest dici pudica & fidelis famula Christi: neq;. n. Deo gratis obsequi vult sed Dei donũ magis quàm Deũ diligit. Seruula mercenaria, non filia liberalis, est. Si minus ei adblanditur suauitas illa sensibilis, mox ipsa tota amarulẽta, tota indignabũda, tota turbulẽta, tota impatiens,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiens, pietatis studia deserit: & timoris pudorisque habenis excussis, dat se prorsus externis consolationibus. Videlicet si Deus eã oblectare vult, Deo seruit: sin minus, ab eo recedit. Anima verò quæ fidelis ancilla, vel pudica sponsa Christi appellari meretur, nõ in Dei donis, sed in Deo quiescit. Siue Deꝰ ei infundat internam suauitatem, tranquilla permanet, hilariter suo spõso famulatur, fideliter ei adhæret, constanter eum diligit. Magis optat volũtatem Dei fieri quàm
Psalm. 50. suam. Igitur cura, vt vbiq; casta puraq; sit tua intẽtio: lętitiam salutaris Dei hic expete, non tam vt delecteris, quàm vt ipsi Domino placeas.

Rationalis deuotio sensibili certior Deoq; gratior est. Cordis ariditatem Deus in nostrã vertit vtilitatem. Reuelationes diuinæ à dæmonum visionibus secernuntur. Humiliter se quisq; obseruet in prosperis, Deo totum purè acceptum referens. Eucharistiã sumpturis, quid agendum.

CAP. XXVI.

SI tibi oranti, aut sacrificandi, aut diuina meditãti, aut sacræ lectioni insistenti, aut quoduis aliud sanctum opꝰ facienti, deest sapidus ille deuotionis affectus, perge tamẽ in incœptis: & pium concipiens desiderium placendi Deo, offer ei cordis tui sterilitatem ac laborem in laudem æternam. Sic enim ipsa ariditas quam perfers, nõ minus erit illi grata, quàm internæ dulcedinis affluentia: imo verò fortè gratior. Rationlis siquidem deuotio longè certior, ipsique Domino acceptior est, quam deuotio sensibilis. Est autem deuotio rationalis, quando quis quodlibet peccatum odit & execratur, prõptaque voluntate Deũ colit, & ea quæ Deo placere cognoscit strenuè amplectitur atq; peragit. Si hanc deuotionem habes, nihil decedet mercedi tuæ, etiamsi illam alteram non habeas. O quàm sapienter Deus nos à superbia vel purgat, si ea infecti sumus, vel defensat, si non sumus infecti: O quàm misericorditer huius exilij amorem ab animis nostris præcidit, & beatam illam patriam suspirare nos cõpellit. O quàm piè salutem nostram etiam nobis nõ intelligentibus operatur. Meritò itaq; eũ tunc quoque laudare debemus, quando nos diuersis miseriis atque calamitatibus expositos veluti deserit. Reuerà enim nunquam deserere potest, quos humiles bonæque voluntatis esse conspicit. Reuelationes cœlestes ne curiosè expetas: diuersis enim periculis diuersisque diaboli laqueis patent, qui ipsis reuelationibus temerè inhiant, & eis leuiter fidem adhibent. Nam communis noster hostis sæpe transfigurat se in angelũ lucis: vt eos qui minus attenti sunt decipiat. Si visioni tibi ostensæ mox nõ credis, sed humiliter dubitas, donec rẽ euidẽtius certiusque cognoscas, Deum non offendis, etiamsi ab ipso Deo illa manifestetur. Eæ reuelationes quæ cœlitus pijs ostenduntur, mentem tandem consolari, emollire, humilemque reddere solent: cõtrà, visiones dæmonum dolo & præstigijs confictæ, nihil aliud quàm ipsam mentẽ conturbare, indurare, & peruicacem efficere consueuerũt. Quando à Deo benignè visitaris, quando tranquilla & serena sunt omnia, tu meræ illius gratiæ atque pietati id refer acceptum, non tuæ diligentiæ, neq; tuis meritis aut laboribus. Nullo pacto tibi placeas nulla ratione ineptæ lætitiæ, aut periculosæ securitati te tradas: sed in sancta vigilantia, timoreq; sancto iugiter contine teipsum, paratus recipere tribulationem inopiamq; spiritualem, vbi Dominus eam ad te redire voluerit, ne de illorũ sis numero quos Salomon designauit dicens: Prosperitas stultorum occidet eos. Donum acceptum non in-
Prouerb. 1. tẽpestiuè apud te magnifices, neque de eo apud alios passim loqui gestias (diuulgare tamẽ illud verecũdiè humiliterq; poteris, si vtilitas spiritualis vel necessitas exegerit) quin potius cogitationem tuam ab ipso dono tunc auerte, perinde acsi nihil accepisses, Deoq; intende. Si illud exactius apud temetipsum expendere vis, ad hoc solũ expende, vt & Dei erga te pietatem, & tuam erga Deum ingratitudinẽ meliꝰ animaduertas. Quod Dei est, totũ Deo tribue, & gratus esto: tibi verò nihil adscripseris præter peccatum. Agnosce te seruum esse inutilẽ, indignumq; omni solatio & gratia: vt quanto magis proficis, tanto magis humilieris. Sola enim humilitas efficiet, vt bona quæ in te sunt, integra in te permaneant. Sanè affectus illi, sensibili amore ac dulcedine pleni, quamuis præclara

signa ferè sint, non tamẽ indubitata indicia salutis iudicari debent, nisi Spiritussanctus reuelauerit. Nonnunquam enim sunt affectiones naturales magis quàm diuinæ, & in eo etiã corde, quod à Deo alienissimum est, gigni possunt. Quare nobisipsis semper vilescere, & inter castum timorem ac sanctam spem nauigare debemus, quàmdiu in fluctibꝰ vitę presentis versamur. Quando sacrosanctam Eucharistiam suscepturus es, vide ne tremendæ atque cœlesti mensę indignè assistas. Deprime spiritũ tuum, abde te in vallem profundæ humilitatis: confitere, & prorsus confitere te esse peccatorem. Ora Dominum vt animam tuam purificare, suisque meritis virtutibus exornare dignetur. Accede in memoriam charissimæ incarnationis, passionis, & mortis eius, plena fide, certa spe, synceroq; affectu: vt verè dicere possis: Desiderio desideraui hoc
Luc. 22. Pascha manducare. Suscepto demum rege gloriæ, solicitꝰ esto ne quid admittas quod oculos tãti hospitis offendat. Quod si fortè aliquid huiusmodi commiseris, & animam tuam peccãdo vulneraueris: mox ad pœnitentiæ remedium, & ad diuinæ misericordiæ confuge medicinam.

Obedientiæ bonum. Hæreseum origo superbia & inobedientia. Hæreticorum obfirmata impietas. Ecclesiæ decretis parẽdum. Proprij sensus obstinatio cauenda. Vitandum est scandalum. Mores prudenter componendi. Quo pacto remittendus animus. Inordinatus affectus resecandus.

CAP. XXVII.

COmmunes actiones, & ea quæ vel ad obedientiæ rationẽ vel ad proximorum necessitates spectant, semper tuis priuatis exercitijs antepone, adeò vt tuus esse desinas. Eximia virtus, eximia planè virtus obedientia est: contrà, nolle acquiescere, grauissimum omnino scelus est. Vili quopiam opere per obedientiam fideliter peracto, nonnunquam magis proficies in vitæ pefectione, quàm sublimibus exercitijs ex propria electione susceptis. Quicquid per inobedientiam feceris, totum à Deo reijcitur, totum in perniciem, non in vtilitatem tibi cedet. Obedi igitur Deo, obedi Ecclesiæ catholicæ, obedi his qui vices Dei gerũt: obedi antistitibus tuis, eosque reuerere, etiamsi ipsi minùs rectè viuere videantur. Nam si his non obedis, Deo non obedis. Ipse enim dicit, Qui vos audit, me audit: & qui vos sper- *Luc. 10.* nit, me spernit. Nihil prorsus prætuleris sanctæ obedientiæ: sed humiliter obtẽpera in omnibus, quæ certò mala sunt. Hæreses nõ aliunde sumunt originem, quàm ex superbia & inobediẽtia. Quid enim faciunt hæretici? Simplicitatem quæ est in Christo subsannant: sanctas Ecclesiæ traditiones atque consuetudines contemnunt, eas vana hominum somnia, frigidasque cæremonias impiè appellant: blasphemiarum aceruos in sanctos sanctasque Dei, in Christi matrem virginem Mariam, in sacramenta nostrę religionis, in ipsam denique beatissimam Trinitatem ausu temerario congerunt. Fideles & catholicos quosque irrident, exibilant, oderunt, persequuntur: se sapientes, se Euangelicos, se spiritu sancto plenos esse existimãt. Absurda dogmatum monstra cõminiscuntur, proprio sensui pertinaciter inhærent: nolunt sequi patrum orthodoxorum vestigia, nolunt inclinare ceruices ad pedes matris Ecclesiæ: sed pleni arrogantia, pleni inuidia, pleni insano furore, in peruersis dogmatibus persistunt. Quos etiam duritia cœcitasque mentis eò dementiæ plerunq; perducit, vt mortem intrepidè atque alacriter ꝓ defensione suorum errorum subeant, effecti nimirum martyres, non Christi, sed Satanæ. In martyribus Christi sancta mẽtis humilitas relucet: in martyribus diaboli præfractus animi tumor apparet. Tu pro talibus Deum sedulò precare, & pestilentes eorum opiniones execrare. Decretis ipsius Ecclesiæ, quam Spiritussanctus semper moderatur, obtempera: eius institutionem, sicut & ipsum Euãgelium sequere, etiamsi plurimos, non solùm ex communi plebo, sed ex præsulibus optimatibusque, in ea vitijs seruire cõspexeris: area enim est, grana simul & paleas continens. Proprij sensus obstinationẽ caue. Eos qui spirituales sunt quique Deum timent, libenter cõsule: talium iudicium tuo iudicio præfer. Neque enim facilè errat, qui humilis est, & alienæ magis quàm proprię prudentiæ innititur: quod si in huiusmodi

sim-

Universidad de Deusto
Biblioteca

simplicitate quis errauerit, non ei errorem imputat Dominus. Vitiosam singularitatem fuge. Quãtum in te est prospice ne alicui sis scandalo. Si tamen te faciente vel dicente ea quæ omittere & reticere non licet, aliquis offenditur, nõ proptera desistas ab inceptis: sed humiliter pergẽs, & pro his orans qui scãdalizantur, Deo committe negotium. Omnia membra tua, omnesque sensus tuos sedulò rege ac contine. Esto compositus & maturus in moribus, hilaris & serenus in vultu, pudicus & verecundus in aspectu, placidus modestus in voce, innocens & purus in cogitatione, fidelis & strenuus in opere, benignus & affabilis in conuersatione, ita tamen vt ipsa affabilitas tua ineptam lętitiam nesciat. A nugis vitiosis, à risibus excussis, à iocis debita honestate, debitoque temperamento carentibus, prudenter abstine. His enim illiberabilibus libertatib⁹, puritas cordis læditur, & claustra sancti pudoris violantur. Tu quidem cõgruis temporibus potes animum ad Dei honorem relaxare recreareque etiam in rebus externis, vt ad spiritualia exercitia reddaris vegetior: sed moderatè & purè id faciendum est. Deus non iubet vt nullum prorsus capiamus solatium ex creaturis quas in sui laudem cõdidit: non præcipit vt ab illis separemur, nisi quatenus nos à familiaritate amoreque ipsius impediunt. Impediunt autem nos, quãdo illis plus quàm oportet, vel aliter quàm oportet afficimur, quando illis inhęremus, quando in illis conquiescimus. Inordinatus igitur affectus penitus resecãdus est: quin amputato, iam ipsæ creaturæ non seperabũt nos à Deo, sed ad eum veluti manu ducent. Quicquid suaue, quicquid iucundum, quicquid amabile, quicquid admirabile se sensibus offert, id castè excipe, & ad Deum, vel ad æternæ beatitudinis statum referre disce. Sic enim delectaberis in Domino.

Sedula creaturarum contemplatio ad Creatoris notitiam & amorem perducit. Qui fecit omnia, ipse eadem virtute sua conseruat. CAP. XXVIII.

PRofectò si ipsę creaturæ exactè prudenterque considerentur, mirificè animum considerantis in admirationem rapiunt, & ad laudem atque amorem summi conditoris non parum accendunt. Nam vniuersis iste mundus veluti quidam liber est digito Dei scriptus: in quo singulæ creaturæ tanquam singulæ literarum figuræ sunt. Quemadmodum autem is qui literas non nouit, si librum apertum inspiciat, videt sanè ipsarum literarũ characteres, nim tamen & significationem earum non comprehendit: ita is qui non percipit ea quæ Dei sunt, conspicit quidem ex- *1.Cor.2.*
ternarum creaturarum speciem, sed internam illarum rationem non intelligit. Vir enim insipiens non cognoscet, *Psalm.91.*
& stultus non intelliget hæc. Cæterùm homo spiritualis, qui oculos animi habet apertos, dum exterius Dei opificium contemplatur, quàm mirabilis sit ipse opifex intus concipit: & ex pulchritudine rerum, quas considerat, transit ad pulchrum illud pulchrorum omnium pulcherrimũ, vnde omnis pulchritudo profluit. Cui in hac iucunda contemplatione cõstituto, singula quæque prorsus miraculo sunt: adeò vt ipse obstupefactus cum Propheta exclamare cogatur, Quàm magnifica sunt opera *Psal.91.5*
tua Domine, omnia in sapientia feciſti, delectasti me in factura tua, & in operibus manuum tuarum exaltabo. Sanè nõ minus stupendũ videri debet, quòd humor vitis in vinum (Deo disponente) quotannis conuertatur, quàm quod olim in Cana Galileæ eodem iubente aqua in vinum mutata fuerit: & maius est multos quotidie creare qui non erant, quàm his qui mortui fuerant vitam reddere: Nulla tam exigua, vel (vt ita dicã) tam vilis creaturula est, in qua non reluceant hæc tria Dei inuisibilia, potentia, sapientia, & bonitas. Itaque De⁹ per ea quæ fecit agnoscitur, quemadmodum beatus Paulus asserit dicens, *Rom.1.*
Inuisibilia eius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Quanta quæso admiratione dignũ est, quod ipse Deus cœlum, terram, & omnia quę his continentur, ex nihilo creauerit, pluraque creare possit, quum sit substantiæ pelagus infinitum? Fecit omnia, (solum peccatum non fecit, neque enim ipsum aliquid esse dici debet) conseruat item omnia. Nam si virtute sua non conseruaret illa quæ condidit,

mox vniuersa redigerẽtur in nihilum: *Sap.8.*
quia ex se nihil sunt, & omnino dependẽt ex Deo à quo facta sunt. Curat omnia: attingit à fine vsque ad finem fortiter: & ab angelo vsque ad extremum vermiculum disponit omnia suauiter: ita vt nec folium quidem ex arbore decidat absque eius prouidentia.

Egregio exemplo commonstrat rationẽ trãseundi ad creatorem per res creatas: quarum multitudo & quantitas, potentiam: species & qualitas, sapientiam: vtilitas, conditoris bonitatem declaret.

CAP. XXIX.

POtentiam ipsius cõditoris manifestat rerum creaturarum multitudo & quãtitas: sapientiam ostendit species & qualitas: bonitatem declarat vtilitas. Quàm multa creauit Deus? Numera stellas cœli, arenam maris, puluerem *Numerus.*
terræ, pluuiæ guttas, auiũ plumas, piscium squamas, pilos quadrupedum, folia & fructus arborum. Numera homines, volucres, pecudes, plãtas, lapides: numera cœtera omnia si potes: si non potes, confitere esse innumerabilia. Quàm verò magna creauit Deus? Metire moles montium, tractus fluminum, spatia cãporum, altitudinem cœli, profundũ abyssi. Rursum quàm parua creauit De⁹? *Quantitas.*
Nam ipsa quoque ad quantitatem spectant: & non minor potentia est, parua ex nihilo creasse quàm creasse maxima. Igitur quàm parua creauit Deus? vt prætream⁹ inanimata, attende papiliones, muscas, culices: attende scolopendras, formicas, tineas: attẽde singula insectorum animalculorũ genera. Iam quàm *Species & qualitas.*
apta, quàm pulchra sunt quæ creauit Deus? Inspice structuram & compagem corporis humani, inspice fabricam cœli, considera elementorum dispositionem temporumq; vicissitudines, cõsidera cætera omnia, & vbique mirã harmoniam, miram conuenientiam, mirũ ornatum inuenies. Nam, si vel folium arboris contemplari volueris, deprehẽdes in eo stupendum quoddam artificium. Videbis quàm aptè ea parte sit robustius, qua parte ramis suæ arboris est magis vicinũ: videbis quàm cõuenienter se dilatet, quàm pulchrè desinat, quàm decenter per gyrum veluti serratis dentibus circumsepiatur, quàm cõcinnè productis hucillucq; costulis in sese intexatur. Inspice vnũ aliquod, inspice & alterũ eiusdem generis: tot inuenies dentes in vno, quot dentes in altero, tot costulas in vno, quot costulas in altero, talem figurã in vno qualem figuram in altero. Quid porrò hac luce pulchrius? quid sereno cœlo amœnius? quid rutilo sole venustius? quid lunæ stellarũque decore cõptius? quid variorum flosculorum elegantia speciosius? Quid verno tẽpore magis formosum? in quo horti, prata, syluæ, agri, rediuiuo vestita ornatu, iucundissimũ spectaculũ nobis exhibent: in quo herbarũ ac plantularum germina latente quadam naturæ vi (quam ipse conditor indidit) è terra mirabiliter prodeunt, & erecta sursum in suas spicas tanquã morte ꝓculcata, statum & gloriam futuræ resurrectionis apposite designant. Taceo de his quæ deformia videntur: nam & in eis pulchra admodũ est ipsa deformitas, aspectũque non parum demulcet. Transeo ad illa quæ auditũ, olfactum, gustũ, & tactum oblectant. Quid philomelarũ & galeritarum cantu gratius? quid liræ & cytharæ modulatis sonis dulcius? quid rosarum ac liliorũ redolẽtia suauius? quid sapore diuersorum fructuum atque condimentorum delectabilius? quid byssо & serico lenius? O- *Vtilitas.*
mitto hic & ea quę aspera, & ea quæ amara sunt. Ecce aũt omnia & magna & parua, & pulchra, & deformia, & dulcia, & amara, & lenia, & aspera, summus ille rerum opifex ad sui laudem, hominumq; vtilitatem, vsum, eruditionẽ. ac solatiũ condidit. Pauca perstrinximus, quia locus non admittebat vt multa diceremus: cæterùm omnia nec animo quidem cõprehendi possunt, nedũ verbis explicari. Tu ex his quæ dicta sunt, disce philosophari etiam in alijs, quæ à nobis expressa non sunt. Omnia grato oculo contẽplare. Dic nonnunquã apud teipsum hæc aut similia: O quàm potens & quàm magnus est, qui tã multa, tãque immensa creauit. O quàm pulcher & suauis est, qui tã amœna & dulcia cõdidit. O quàm bon⁹ & liberalis est qui omnia ista donauit. Ad hunc modum per creaturas transi ad creatorem, ex creaturis mirare conditorem, cum creaturis lauda benefactorem. Si defœ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cato cordis oculo potueris considerare etiam inuisibiles Dei creaturas, animā rationalem puritate & sanctimonia ornatam, angelos, virtutes, potestates, dominationes, cæterosq; cœlestis aulæ ciues, iam miraculis obrut⁹, à teipso propemodum alienaberis.

Recta puraq; in omnibus sit intentio. Moderata cibi ac potus tēperantia Christi exēplo sectāda, cum gratiarum actione. Cōiuge quatenus fruendum. Castitas sedulò seruanda. Occasiones malorum declinandæ. Quieti consulendum. Omnis curiositas fugienda. Libertas spiritus. Otium. Somnolentia. CAP. XXX.

QVæ agenda sunt (etiam dum manducare, bibere, dormire, vel quodvis aliud solatium carni indulgere oportet) tu tali consideratione prēueni, vt ea ipsa purè ad Dei honorē facere desideres. Nam, quemadmodū opus quod ex se grande ac magni momenti videtur, Deo prorsus displicet, si operātis intentio impura fuerit: ita op⁹ quod ex se frigidū nulliusq; momenti iudicatur, Domino plurimùm placet, si operantis intētio fuerit recta. Etiamsi pictate ductus ceruicem tantùm inclinaueris ante crucifixi Iesu imaginē, vel ad altare Dei genitricis Mariæ flosculos obtuleris, aut pedē moueris propter charitatem, non frustraberis à spe iustæ mercedis. Secundum beati Pauli doctrinā, Curam carnis ne feceris in desiderijs. Ingluuiem execrare: cibum & potum cōpositè sensimq; sumito, omni ferina auiditate exclusa. Nō oneres ventrē pl⁹ quàm oportet: ne prægrauatus ineptior sis ad interna exercitia. Præcipuè verò largior vini vsus tibi suspect⁹ sit. Frustra ad spiritualem vitam aspiras, si tāquàm vile quoddam impurarū voluptatū mancipium escis te ingurgitas, gulæ incitamenta nusquam reprimens. Nimiam indulgētiam, nimiamque abstinentiam, pari diligentia vitato. Aliquando enim vel tātillum cibi fortè fastidies, quantum naturæ fouendæ necessarium est. Si contigerit te minus attentum esse, paululumque metas sanctæ sobrietatis prætergredi, leuè quidem erit peccatum, non tamen erit negligendum. Agnosce culpā, suspira, innoua propositum: & omni pusillanimitate reiecta, confide in Domino. Lautiores epulas vitiosè ne exquisieris: & dū tales exhibentur, eas tāquam si simplicissimæ essent sumito. Ipsa victus tenuitas nunquam ad indignationem puerilesve querimonias te prouocet: sed patiens esto. Nam & Christus Dominus pro te felle atq; aceto potatus fuit. Delectationem illam, quam esus potioque naturaliter conciliat, sic admitte, vt in ea non quiescas: nō magis illa te occupet quàm si non adesset. Sedulò gratias age pro beneficijs quæ tibi à Deo quotidie præstantur. Si legitimè vxorem duxisti, ipsam solam thori participem habeto: & eà non nisi castè ac legitimè vtere. Memineris te hominē esse, non brutum pecus. Igitur ratio, honestas, pudicitia, & timor Dei, ipsum coniugium quo vxor tibi, tuque vxori mutuò alligati estis, exornet. Si non habes vxorem, aut si spretis carnis amplexibus puras spiritus nuptias elegisti, si ad perfectæ castitatis obseruantiam statu vel professione adstrictus es, castissimus esto mente, castissimus & corpore. Quando fit mentio copulæ carnalis, ne ibi hæseris: sed quantum in te est simplicissimè leuissimeque huiusmodi opus præteruola: sciens id non esse aliud quàm ministerium quoddam propagationi generis humani subseruiēs. Quod si aliquis illecebrarum prurit⁹ carnem titillauerit, repugna ratione. Fœlix omnino esses si motus minus decentes nec sentires quidem: sed & fœlix eris etiamsi senseris, modò non consentias. Mulieris faciem curioso lasciuoque aspectu ne contempleris. Occasiones malorum prudēter declina. Si necesse fuerit te ibi esse præsentem, vbi euidentiores peccandi occasiones habētur, muni infirmitatem tuam precibus, & Deum inuoca dicens, Fiat Domine cor meum & corpus meum immaculatum coram te. Ea quæ audis & vides, consuesce inflectere ad spiritualem profectum Deique honorem. Quietem & silētium dilige, secretum mentis quære, & cū Deo tuo intus versare. Quod nihil ad te attinet, quodque prorsus inutile est, id tu perquirere, audire, cognoscere, vel inspicere ne sis auidus. Non extra te non circa aliorum facta curiosus fueris: sed intra te, & circa propria vitia sit tua occupatio. Non inquam, affectes aliorum

Rom. 13.

Ioan. 19.

Psalm. 118.

rum mores & vitam discutere: non illis obseruandis te implices, nisi officij tui ratio requirat. Sed & si officium poposcerit, temperanda tamen erit istiusmodi solicitudo: ita vt aliena eatenus cures, quatenus necessitas, vel animarū salus exigit, nō quatenus curiositatis libido, animique leuitas suadet. In negotijs, præcipitem & turbatum spiritus impetum fuge, ne interiori libertate spolieris. Otium omnium malorū parentem, certissimumque animarum exitū perhorresce: torporem ex animo sedulò expelle. Quamuis corpus fortè langueat, non tamen ratione prorsus cesseris socordiæ sed spiritu & voluntate promptus esto. Somnolentiæ intempestiuæ sicut non semper obsequi debes, ita dum molestior est, aliquid pro opportunitate loci & temporis interdum cōcedere potes: vt leui breuique dormitatione recreat⁹, resurgas alacrior ad opera necessaria.

Linguæ prudenter moderanda. Contentiones vitandæ. Nec te laudes nec alios vituperes. Correctio quatenus adhibenda. Qui lasciua aut charitati contraria loquuntur, ne audiendi quidem sunt. Neminem oderis. Familiaritas dissimulari potest, & quando.

CAP. XXXI.

LInguam tuam à verbis illiberalib⁹ minusque honestis compesce. Quę vtilia & vera sunt, quęque conueniunt, dum tempus, locus, vel causa exposcit, sapienter loquere, omni dolo prorsus excluso, omniq; vitiosa simulatione reiecta. Exiguum membrū est lingua: sed lubricū admodum, & ad ruinam propliue. Eam tu diligenter contine, & prudēter moderare. Verba tua odiosa mordacitate aculeisq; immodestis & intempestiuis careant. Contentiones fuge: cū pertinacia facilè neq; asseueraueris neq; negaueris quicquam, nisi causa fidei aut salus animarum exigat. Dum veritatē placidè pronuncias, si nihil proficis, deinceps vnicuique suum relinque iudicium, & Deo omnia committens, teipsum in pace conserua. Præstat enim vt oportunè cedendo quieti propriæ consscientiæ consulas: quàm vt importunè disceprando & clamitando, interiora tua conturbes, atque confundas. Quæ ad laudem tui, vel ad dedecus proximi spectare videntur, ea tu neque cupidè loquaris, neque cum voluptate audias. Quodsi talia vel loqui, vel audire necesse fuerit, innocens puraque intentio adsit. Periculoso morbo laborat, qui de aliorum vitijs libenter loquitur, eaque temerè prodit. Talis, sæpe pietatis & iustitiæ zelum falsò prætexit in his quæ ex mera animi leuitate prauaque passione loquitur. Quando aliquis à te corripiendus est, cum hortando, monendoq; potius, quàm increpādo, vel passim infamando conueni, quàm diu res lenitatem admittit. Si sæuiendum est, vide vt sine felle sæuias. Non furor, non propria causa, sed Dei amor animarumque salus vehementiorem correptionē abs te extorqueat. Ratio in te pmaneat trāquilla. Ipsam sermonis asperitatem sancta discretio regat & tēperet. Persequere peccatum, non hominem. Nā homo res bona est, quam Deus condidit: peccatū res mala est, quam homo fecit. Intus dulci affectu miserere eius, in quem foris videris acriter inuehi, & ipsum tibi ex corde præpone. Si sentis animum tuum grauius esse turbatum, differ correptionem, donec cessauerit istiusmodi commotio, vel certè paucula tantum verba absque impetu tunc loquere. Eorum sermonem qui impudica, vel alioqui pernicioſa loquuntur, honestè quātum in te est, succide, & ad alia transfer. Exhorresce non solùm consentire, sed etiam diu præbere audientiam obtrectatoribus. Peccatis alienis nunquam faueris. Nullum hominem oderis, nulli vel signum minus synceræ affectionis volens ostenderis, quantumuis etiam fortè fueris læsus. Si exoritur in te aliqua aduersus alterum animi alienatio, mox eam præfoca: quodsi non prævales illam extinguere, ratione contradicito. Quādo Deus offenditur, fortè potes tunc quidem dissimulare consuetā familiaritatem erga delinquentem, vt ipse conspiciens te veluti immutatum, ad cor facilius redeat, & peccatū suum agnoscens se citius corrigat: veruntamen non debes illi malè affici, nec animi erga eum benevolentiam deponere. Si dissidium inter te & alterum enatum fuerit, mox ea quæ turbata sunt (quantū ad te attinet) ad trāquillitatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

reuoca, de reconciliatione tracta: ita vt nullum simultatis vestigium in corde tuo remaneat. Ingens malũ, ingẽs prorsus malum est odium in proximũ: quo animam occupante, nihil iam geritur, nihil fit quod Deo placeat. Quãuis multum ieiunes, quamuis eleemosinas largiter tribuas, quãuis templũ assiduè ingrediaris, iugiterq; ores, quãuis cœleste illud sacrificium quotidie in altati offeras: si fratrem oditi, nõ es ex numero filiorũ Dei, Charitate filij Dei à filijs diaboli secernũtur. Tremenda sentẽtia, sed vera. Dicit ipsa veritas: In hoc cognoscent oẽs quia mei estis discipuli, si delectationem habueritis ad inuicem. Dicit Apostol⁹ veritatis Ioannes, Omnis qui non diligit fratrẽ suum, non est ex Deo. Ex quo ergo? Sanè quilibet vel ex Deo, vel ex diabolo est. Omnes igitur homines purè ama, omnes honora: in omnes & beneuolus, & (quãtum commodè licet) beneficus esto: omnes amico oculo tanquam fratres & sorores, tanquã creaturas Dei prestantissimas, æternæq; beatitudinis capaces contemplare, vt placeas patri tuo qui in cœlis est.

Ioan. 13.

1. Ioan. 5.

Suspiciones siniſtræ non admittendæ. Alienũ erratum apud te excusa, non tamen impunitum relinquas. Meliora speranda. Inuidia detestanda. Vespertina conscientiæ discussio. Somnus nocturnus. Strato surgenti quid agendum.

CAP. XXXII.

SVspiciones indignas iudiciaque temeraria reijce: de omnib⁹ rectè opinari disce, Homines sumus, facilè fallimur: sol⁹ Deus cognoscit corda. Nõ leuiter neq; temerè credideris his, qui aliqua in infamiam aliorũ referunt. Satius est putare falsa esse fortè quæ dicuntur, quàm citò dictis fidem adhibere. Si aliquorum cura tibi commissa est, vigila: & quàmuis aliquãdo metuas ne ibi malum lateat, vbi malum non est, nunquã tamen fixa mente suspiceris ibi malum esse, vbi vtrùm malũ lateat incertus es. Quodsi violentius se ingesserit intempestiua suspicio, ne cõsenseris, sed obluctare. Qui nimis facilè de alijs siniſtra cogitat, miser admodũ est, rarò conquiescere potest. Ergo quæcunq; manifestã Dei offensionem nõ habent, & quæ tibi incerta sunt, ea in meliorem partem interpretari cõsuescе. Si peccauit aliquis, commiserescе: & factum piè apud te excusa. Veniat in mentem quàm fragilis & ad lapsum prona sit humana conditio. Existima accidisse per leuem aliquã negligentiam, vel per tentationis vehementem impulsum: & dic intra te: Si talis necessitas me comprehendisset, fortassis ego grauius enormiusq; corruissem. Reflecte mẽtis oculos ad teïpsum. Puta peccata fratris tui esse veluti festucam aliquam exiguam, tua verò esse tãquam trabem immanem, propter intolerabilẽ tuam erga Deum ingratitudinem. Humiliter precare altissimũ, vt & tuis, & fratris tui delictis ignoscat. Non tamen dicimus, ipsa fratrũ peccata non esse reprehendenda, incusanda, atq; etiã punienda, dum Dei honor & iustitiæ æquitas exigit (ignauia enim non misericordia est, vitia intẽpestiuè dissimulare) sed animi affectum minus syncerũ damnamus. Qui germanam habet charitatem, commiserescit quidem delinquẽtium, & eos apud se piè excusat, eos diligit, eos sibi præfert: nõ tamen temerè illorum peccata dimittit impunita. Quod in alijs corrigere non potes, Deo committe: gemens interim coram illo. Nulli⁹ salutem vnquã desperaueris. Nã qui modò pessimi sunt, mox Dei gratia immutati possũt esse sanctissimi. Discе aliorũ imperfectiones æquanimiter tolerare, siue animorum siue corporũ imperfectiones sint. Oẽs eundem habem⁹ Patrem, omnes eodem sanguine sumus redempti, omnes vnũ corpus verè dicimur. Igitur proximorum & mala & bona, tua esse existima: ꝓpter illa dole, propter hæc lætare, etiãsi aduersarij sint ipsi proximi. Inuidentiæ pestis nunquã animum tuum te consentiente subeat. Nã si inuides, non diligis: si non diligis, nõ es ex Deo. Dum alios habere conspicis quæ nõ habes, dum plura vel sublimiora gratiarum dona eos accepisse cõsideras, quàm ipse accepisti, non propterea minus syncerè eis afficiare: sed propter hoc ipsum illos magis ama, & Spiritum sanctum in eis venerare. Gaude & gratias age Deo: sic enim illorum merita reuerà tua efficientur, & de alienis coronaberis tanquã de proprijs. Si doles, nõ doleas quòd ipsi boni perfectiq; sint: sed quòd tu malus sis & imperfect⁹. Desidera, & annitere esse bonus atq; perfectus, sicut vides illos bonos ac perfectos esse. Conscientiã tuam frequenter discute (adhibito tamen modo) teque reprehende. Maximè in fine diurnarum actionũ id facito, priusquam somno te tradas. Recogita apud te seriò in quibus eo die deliqueris: & petita à Deo venia, animo propone deinceps peccata, vitare diligentius. Commenda te ipsi Domino Iesu Christo, eiusque sacræ genitrici, atq; angelo peculiari custodi tuo: & ædito crucis signo, corpusculum in lectulo pudicè componè, sicque somnum placidè expecta, pium aliquid mẽte pertractans. Similiter quando surgis, signũ crucis attentè exprime, veniamq; peccatorum humiliter à Deo postulato: & reiecta inutilium phantasmatum confusione, serium aliquid meditare. Lauda creatorem, gratias age, offer ei animam pariter & corpus, ac precare vt eo die te conseruare dignetur. Sic, sic vitam instituе: sic ad æternæ fœlicitatis gaudia festinato.

Matth. 7. Luc. 6.

Ioan. 1.

1. Iohan. 4.

Rom. 8.

Amanti non est deficiendus animus, quantumuis sit infirmus. Voluntatis bonæ fructus. Deo se quisq; committat, præstanti sæpe maiora quàm vel sperare quis ausit. Difficultas bene viuendi meritum auget. Affectibus passionibusq; vitiosis viriliter occurrendum.

CAP. XXXIII.

FOrtè dicis: Et quid mihi erit spei, qui diuersis animi passionibus sum obnoxius, qui perfectiora assequi nequeo, qui vel minimam vitæ austeritatem, leuissimosq; labores sustinere vix possum? Sit ita sanè, vt sublimem conuersationem exhibere, & dura tolerare non queas: sed nunquid non potes bonæ voluntatis esse, & Deum proximũque diligere? quid enim leui⁹, quid dulcius, quã diligere? quid cõtrà, magis graue & amarũ, quàm odisse? Quid iucundius, quid facilius, quàm bene viuere? quid rursum magis inamœnum & laboriosum, quàm Deo derelicto vitijs seruire? Planè ita est: minore negotio nobis cœlum cõparare possum⁹, quàm infernum. Si Deum diligis, si bonæ voluntatis es: etiam tu ex numero filiorum Dei es. Iam si es filius, quantumuis sis paruus, eris & heres. Quid enim? num Dominus magnos filios suos ad regnũ admissurus est, & paruos excluſur⁹? Nequaquam: sed quicunque sunt eius, id est, quicunque charitate insigniti apparent dum hinc emigrant, licet perfectã charitatem non habeant, salui erunt: & aliquando gaudijs cœli perfruentur. Dicit enim scriptura, Omni habẽti dabitur & abundabit. Hoc est, cuiuis habenti charitatem, habenti meritum, dabitur præmium. Non dixit, multum habenti dabitur, parum verò habẽti non dabitur, sed omni (inquit) habenti dabitur, & abundabit. Prorsus aliquando abundabit: quia tantum habebit quantum satis erit, habebit quicquid voluerit. Tantus thesaurus est bona voluntas, vt totus mundus ei æquiparari non possit. Quando vis quidem & desideras aliquid boni perficere, sed non potes: istiusmodi sancta voluntas, tanquã ipsum opus à Deo susципitur. Si verò operari potes & non operaris: iam nec voluntatem quidem operandi habes. Pax hominibus bonæ voluntatis. Itaq; non abieceris animum propterea quòd adhuc imperfect⁹ imfirmusq; sis: sed humiliare corã Domino & his qui perfecti sunt absolutam vitæ sanctimoniam gratulare. Potest præstare Deus vt magis crescas. Ipse nonnunquã maiora largitur, quàm homo ausit vel expetere. Nihil dubites: si tuæ saluti conducere, suoq; honori congruere viderit, efficiet vt vitiorum rubigines, quas in initijs melioris vitæ vix ferrea (vt ita dicam) lima eradis, postea etiam leuissimo flatu decutias atque propellas. Quodsi voluerit te graui certamine exerceri, priusquam ipsa vitia, efferatosq; animi motus perfectè in te possis subigere, si inquã etiam vsq; ad extremum vitæ terminum domesticos illos hostes tibi molestos esse permiserit, nequaquam mente consterneris, sed plenus fide, patienter manum eius sustine, voluntatemq; hilariter amplectere. Licet enim is qui ad tristitiam, indignationem, irã, & cõsimiles animi passiones naturaliter ꝓcliuis est, magis angatur, quàm is qui animum habet naturaliter lætum ac tranquillũ: si tamen strenuè obsistit suis perturbationib⁹, & eas propter Deũ æquanimiter tolerat, efficacius purgatur à peccatis, & gloriosiorem coronam in cœlis sibi parat.

Galat. 3.

Luc. 19.

Luc. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam carnis irritamēta, & vitiorum insultus, quib⁹ impetiti ſedulò renitimur. virtutem non adimunt, ſed perornant, meritumq́ue adaugent. Facilè placidus eſt, qui internarum turbarum ſtrepitus rarò perfert. Facilè hilaris eſt, cui mœroris tenebræ rarè ſunt moleſtæ. Facilè ſobrius eſt, quem ingluuies rarò ſolicitat. Facilè purus eſt, cuius animum libidinis ſtimuli atque obſcœna illa inſomniorum ſpectra rarò affligunt. Studeto religare ac premere ipſas paſſiones affectioneſq́; vitioſas. Placidè fac quod
Matth.7. in te eſt. Quære, pete, pulſa: ſciens pijſſimum cōditorem gratum habere labo
Luc.11. rem & deſiderium tuum. Sæpe enim illi magis placet ſtudij noſtri diligentia, qua ad virtutē enitimur, quàm ipſa virtutis ſuauitas, quam percipim⁹. Precioſior coram eo eſt humilis profundaq́ue propriæ imperfectionis agnitio, quàm miraculorū vel aliorū grandium operum exhibitio.

Vitam hanc mortalem cum æterna, tāquam hyemem cum æſtate commutare optant iuſti. Animam è corpore migrantem ſolatur ſpōſus. Veræ ſolidaq́; ſunt delectationes futuri ſeculi, quum fluxa vanaq́; ſint omnia quæ hic carnales oblectant.

CAP. XXXIIII.

VTinam ipſius Dei amor, præſentiſq́ue ſeculi cōtemptus, ita in te ferueret, vt verè dicere poſſes cum Paulo Apoſtolo, Cupio diſſolui, & eſſe cum
Philip.1. Chriſto. Nihil eſt quod fidelem amantemq́; animam magis exhilaret, quàm quod ſperet ſe, poſtquā huius vitæ ſtadium emenſa fuerit, peruenturam ad beatum illum ſinum æternæ pacis, vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum viciſſitudine affligetur: vbi plena charitate Deum abſq; aliquo impedimento laudabit: vbi perfectiſſimè illi placebit, & præter eū nihil amabit: vbi deniq; tota illū poſſidebit, & ab illo tota poſſidebitur. Quum hæc in vita preſenti ſtabiliter & integrè haberi nō poſſint, mors ipſa iuſtis deſiderabilis, vel certè tolerabilis eſt. Sētiunt enim quā ſit grauis vitæ mortalis hyems: ob idq́, æſtatem vitæ immortalis deſiderant. Verè triſtis hyems eſt hec vita quam corruptionis proprię torpor conſtringit, quam ignorātiæ caligo obnubilat, quam tot moleſtiarum, tot laborum, tot ærumnarum imbres irruentes quotidie atterunt. Qui premēte hyeme afflicti ſuſpirant, vbi æſtas aduenerit accepta conſolatione gaudebunt. Felix illa hora & tempus illud optatiſſimū, quando cœleſtis ſponſus animæ ſanctæ de carcere corporis egredienti lętus occurrit, eaq́ue blanda alloquutione inuitat dicens, Surge, propera amica mea: iā *Cant.2.* enim hyems trāſijt, imber abijt & receſſit, flores apparuerūt in terra noſtra, vineæ florentes odorem dederunt, & vox turturis audita eſt in terra noſtra. Egredere cum iucunditate filia chariſſima: nihil trepides, nihil expaueſcas: euadis exilium, relinquis miſeriam calamitoſi ſeculi. Nō iam erit dolor, nec gemitus: *Apoc.21.* deinceps corpus quod corrumpitur nō aggrauabit animam: introducta .n. in *Sapient.4.* gaudiū Domini tui, de incorruptionis munere ſine fine lætaberis. Sed hæc legens carnalis aliquis, qui rebus viſibilibus, vel etiam ſordibus voluptatib⁹ cōſueuit delectari, ſibijpſi fortè dicit, Et qualę nam gaudium ibi eſſe poterit, vbi epulæ, cōmeſſatiōnes, & carnis amplexus deerūt? Eheu miſer, iſtiuſmodi carnalium delectationum appetitum, non ſanitas ſed morbus conciliat. Modò ægrotas, mālaq́ue ſiti æſtuas: quam ſi expellere potueris, fœlicem te arbitraris. Sed vbi ſimul cùm iſto corpore etiam morbum depoſueris, extinguetur ſitis noxia, qui iā infœliciter laboras. In futuro ſeculo qui ad Deum peruenient, veris ſolidiſq́; delectationibus perfruentur. Non indigebunt corruptibili cibo vel potu, qui Deum poſſidebūt: pleni enim Deo erunt. Deus erit illis cibus, erit pot⁹, erit quicquid optauerint: omnia in eo habebunt, cuius viſione ſatiabuntur. Videbunt ſemper, ſatiabuntur ſemper: & ſemper videre ſemperq́; ſatiari deſiderabunt. Sine anxietate deſiderabunt, & ſine faſtidio ſatiabuntur.

Inſignis apoſtrophe ſeu contemplatio vitæ æternæ, cuius fœlicitas, opulentia, voluptasq́, variè depingitur.

CAP. XXXV.

O Vita æterna, ô patria amabilis, ô cœleſtis Hieruſalē, de te quid ſcribitur? quid dicitur? quid creditur? in te eſt

1.Cor.2. eſt bonū illud, gaudium illud, ſolatium illud, quod oculus non vidit, quod auris non audiuit, quod cor humanū cōprehēdere non poteſt: ob quod tot martyrum legiones mortem animo paratiſſimo ſuſceperunt. Portæ tuæ electiſſimis nitent margaritis: plateæ tuæ mūdiſſimo ſternuntur auro: muri tui precioſiſſimis conſtāt lapidibus. In te inæſtimabiles hortuli & amœna tēpe ſemp virent, in te perennes floſculi, ac violæ iugiter vernant, in te cinamomū & balſamū ineffabilē ſuauitatis odorē indefinēter ſpirāt: omnium rerū ſpecies in te ſine defectu vigent, ſine trāſitu perma nēt, ſine corruptione cōſiſtūt, ſine mutabilitate ſempiternę ſunt. In te eſt tēperies & ſerenitas oēm captū humanū excedēs: in te eſt pax & requies omnem ſenſum exſuperans. In te eſt dies æternus, & vnus omnium ſpiritus: in te eſt certa ſecuritas, & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, &
Matth.13. fœlix ſuauitas, ſuauis iucunditas: in te fulgent iuſti ſicut ſol. Nihil quęrere, nihil deſiderare, nihil amare quis poterit, quod in te non inueniat. Id ſolū quod nō eſt, in te nō eſt. O quantū incōtaminatæ lętitię pęlag⁹, quātus ſyncériſſimæ voluptatis torrens, quanta puriſſimæ
Pſal.83. delectationis abyſſus eſt, videre Deum deorum in Sion, cernere incomprehēſibilem illam ſummę Trinitatis gloriā: ineſtimabilem illam pulchritudinem clariſſimè contemplari, ineffabilemq́; illam dulcedinem perfectè guſtare, vnde omnis pulchritudo & dulcedo rerum creatarum promanat: beatiſſimam Dei genitricem intueri: angelorum choris intereſſe: cum ſanctis Patriarchis & prophetis, cum ſanctis Apoſtolis & martyribus, cum ſanctis confeſſoribus virginibuſq́; perpetuum habere conſortium: omnes cœli ciues agnoſcere, & ſingulis fœlicitatem æternam gratulari. Dilige hanc beatitudinem, & ad eam frequenter ſuſpira. Ipſam quidem oculis iſtis carneis modò videre non potes: ſed oculis fidei, vtcunque percipere potes. Crede quod non vides, vt aliquando merearis aſſequi quod credideris.

Vanus mortis metus abijciendus. Optima ad mortem præparatio. Quid ea tam vicina agendum. Proteſtatio morituri, eiuſdēq́, pia conſolatio.

CAP. XXXVI.

AMare deſine quæ mūdi ſunt: & receſſum è mundo grauatim non feres. Verùm tu fortè nihil iā in ipſo hoc mundo magnopere diligis, nihil poſſides, quod relinquere paratus non ſis: angit te tamē adhuc pauor neſcio qūis, propterea quòd ignores, quomodo te migrantem Deus excepturus ſit, vtrùm ad æternam paradiſi requiem, an ad trāſitoriam purgatorij pœnam. Non eſt neceſſe te aliquid horum ſcire. Iſta certitudo tibi ſufficiat, quod habeas dominum pijſſimum, qui peccata miſericorditer delet, qui bonam voluntatem tribuit, qui & poteſt & vult ſaluare te, ſi humiliatus confidas in eo, non in te. Ex cōſideratione immenſæ bonitatis eius, concipe fiduciam ſalutiſq́; expectationem. Semper vigila, ſemper quantum
Luc.12. in te eſt lumbos habeto præcinctos, & lucernam ardentem: vt quum venerit Dominus ac pulſauerit, confeſtim ei aperias. Maximè verò hora mortis euidenter appropinquāte, ſedulò te ad fœlicem exitum præpara. Expedi cor tuū à curis & ſolicitudinibus huius ſeculi: ſacramēta ꝓ viatico grata mente ſuſcipe: & animam tuam humiliter Deo commenda. Recole paſſionem pijſſimi Redemptoris tui: beatā eius crucem in ſpiritu amplectere, oſculare roſea illa vulnera, teq́; totū in eis imprime. Precare Ieſum, vt ſuo precioſo ſanguine vniuerſa peccata tua delere dignetur. Cōmenda te etiam ſacratiſſimæ eius genetrici virginis Marię, cęteriſq́; cœli ciuibus, illis potiſſimùm, quorū venerationi peculiariùs fuiſti addictus. Sanè ſi Mariam ex corde inuocaueris, ſi ad eā humiliter & confidenter te conuerteris, ipſa introitum regni, quem tua iniquitas iuſtitiaq́; diuina tibi fortè occludebat, aperiet, mater.n. miſericordiæ & porta paradiſi eſt. Quàmuis in te fluctuet & trepidet naturæ infirmitas, quāuis horror mortis ſeſe ingerat, quamuis dolorū aculei pungant, & cruciatus vndiq; torqueant: tu tamē patientiā ſerua, & perſiſte in ſancta ſpe, ſanctaq́; erga Deum fiducia. In omnib⁹ abnega te, & trade ipſi Domino, ſubinde dicens cū Chriſto ſub mortem pauente ac mœrēte, Pater

Matth. 26. fiat volũtas tua. Sic enim requiem atq; refrigerium inuenies. Non tibi videatur durũ corporaliter mori, quum ipse Christus mortẽ carnis subierit. Ille præcesſit & veluti viã strauit commodãq; reddidit, ne te pigeret sequi: illius igitur mors, mortẽ tuam soletur. Corp⁹ istud corruptibile quod relinquis, vile quoddã vestimentum modo est. Quid ad te si computrescat, si in cinerem fauillam redigatur vbi illud deposueris? Securus exue vestem, quam Deus tuus aliquando restituet tibi integram, fulgidam, atque incorruptibilem. Vt autem absque periculo præteruoles diaboli laqueos, & fœliciter effugias eius insidias, quibus nonnunquam migrãtes affligere solet, interim dum adhuc cõpos es sensuum tuorum, potes mente vel etiam lingua contestari te ex animo ignoscere omnibus qui tibi aliquando molesti fuerunt, & cupere in ea fide vitam hanc finire, in qua conuenit obedientem sanctæ matris Ecclesiæ filium mori: te credere vniuersa, quæ à veris, orthodoxisq; Christi fidelibus credenda sunt: & si quid vel impugnatione diaboli, vel violentia morbi huic proposito contrarium fortè cogitares, loquereris, aut faceres, te nullo pacto assẽtiri tali absurditati. Hac protestatione facta, deinceps omnia impietatis suspicia, quæ diabolus obgannierit, cõtemne & irride, imò verò nec animaduertas quidem ea si fieri potest. Cõfide in Domino, innitere ei: omnem cogitatũ tuum, omnem formidinem, quin & te ipsum totum in eum humiliter proijce. Hoc enim illi gratissimum est, hoc abs te summopere expetit: ob idq; dicit in Psalmo, Quoniã in me speranit liberabo eũ. Nõ te fallet pater tu⁹, non te reijciet tui amantissim⁹: sed proteget te. Eo autẽ protegente, nullus iam erit qui nocere possit.

Psal. 90.

Tota salutis nostræ spes in Dei misericordia, & in meritis Christi collocanda: qui nobis omnia dixit, fecit ac pertulit: tantùm vt ex animo resipiscamus.

CAP. XXXVII.

POtissimam salutis spem nõ tam in meritis bonorũ operum quæ fortè egisti, quàm in meritis ac miserationib⁹ Iesu Christi constituas. Veruntamen si vel ad diffidentiam vel ad desperationẽ importunè animũ solicitauerit inimicus, oportunè obijcies illi ea quæ gratia Dei in te perfecit: sed præcipuè obijce passionem dominicã, obijce mortem cõmunis redemptoris. Prorsus agnosce te peccatorem, & miserũ esse quantumcunq;, etiam in perfectione vitæ, pfecisse videaris. Nam vbi aut nullam, aut certè vnicã maculam in te animaduertis, Deus fortè sexcentas, vel etiam multo plures deprehẽdit. Tu per teipsum salutem nõ consequeris: cæterùm apud Deum omnia sunt possibilia. Si bonæ voluntatis es, si Deũ amare cupis, in eo dues es, licet alioqui in te admodum pauper ac nudus. Potes. n. humiliter tibi vsurpare ea quę ille pro te fecit ac pertulit. Tibi homo fact⁹ ex vtero virginis intemeratæ prodijt: tibi laborauit, tibi ieiunauit, tibi vigilauit & orauit, tibi persequutiones, iniurias, opprobria, ludibria, flagella, dolores & angustias pertulit: tibi sanguinẽ fudit & animam posuit, tibi resurrexit, & in cœlum ascendit. Iam si cũ tantis meritis Dei tui, tua atque adeò vniuersa omnium hominum peccata cõparaueris, quid erunt? Quid .n. erit granulum arenæ, si cum monte cœlum & terram circum quaq; implente cõferatur? Hæc dicuntur, nõ vt superbè cõfidas: sed ne humilis factus diffidas. Non hi duntaxat ad Deũ perueniunt, qui vel diu sanctè vixerunt, vel magnam vitæ austeritatẽ præstiterunt: sed quicunque cor cõtritum & humiliatum exhibent, ab ipso clementer respiciuntur susciputurq; quantumuis etiam modico tẽpore bene vixerint. Latro ille in cruce pendẽs, quàm breuem pœnitentiã egit: & quàm repentè salutem æternã consequutus est? Sed esto: non obtingat sanè omnibus qui serò pœnitentiam agunt, id quod illi obtigit (neq; enim oẽs sic affecti sunt, sicut ille affectus fuit) multũ tamen est vitæ correctionem hic vel inchoasse. Qui enim in hac peregrinatione vitam corrigere inceperit, sed morte interceptus correctionem consummare non potuerit, nequaquam peribit: vtpote in quo fundamentum charitatis Dei permanserit. Et quamuis adhuc purgari debeat priusquam pleno illo æternæ beatitudinis gaudio perfruatur, interim tamen certæ spei non destituetur solatio.

Psalm. 50. Luc. 23.

Pœni-

Pœnitentiam veram, quamuis breuem, recipit Deus. Aduersus diffidentiam seſe confirmat moriturus vir pius. De loco deq; genere mortis ne sis anxius.

CAP. XXXVIII.

Ezech. 33. QVid hac Dei promissione liberalius? In quacunque, inquit, die conuersus fuerit impius ab impietate sua, non nocebit ei impietas ei⁹. Non, ait, si biennio, si bimestri, si biduo ante mortem cõuersus fuerit: sed in quacunq; die cõuersus fuerit, in quacunque die ingemuerit, saluus erit, modò verè rectèque ingemiscat. Licet igitur insipiens cogitatio tua obmurmuret atque obstrepat, clamitans vitam tuam talem nõ fuisse, vt sperare debeas te peruenturum ad æternã illam gloriam: respõdè cum sancta humilitate & pia fiducia, Scio cui credidi, scio me ineffabili charitate adoptatum esse in filium. Licet domino facere quod vult: vult autẽ misereri, vult saluare: quia sic decet eius clementiam atque bonitatem. Non multitudo, non enormitas peccatorũ meorũ, nõ miseria, quotidianæ fragilitatis meæ me terrere potest, dũ illi⁹ incarnationẽ, passionẽ, ac mortẽ memoria repeto. Ipse me redemit, ipse sanguinem fudit, ac moriendo debitum exoluit. In immensum maior est ei⁹ misericordia, quàm sit aut esse possit mea iniquitas. Sacrosancta illius vulnera testantur me esse recõciliatum, si verè me pœnitet iniquitatum, si verè eum diligere cõcupisco. Beata sua brachia in cruce expandit, vt me peccatorem suscipiat atq; complectatur: ego inter illa, & viuere & mori desidero. Video in Deo carnem meam: vbi portio mei glorificata est, ibi me iã gloriosum esse confido. Et quamuis mea iniquitas ab hoc gloriæ consortio me repellat, naturæ tamen communio ad illud admittit. Non est tam inhumanus Dominus, vt non diligat membra sua, viscera sua. Miseratio ei⁹, singulare meum meritũ. Quàmdiu ille non desierit esse misericors, non sum inops meriti: quodsi misericordię eius multę, diues ego quoque sum meritis. Quisquis pius Dei cultor & orthodoxus Ecclesię catholicę filius est, eo modo sese sub mortẽ confirmare potest, aduersus omnem desperationis impulsum: tu igitur talis esto. Porrò vtrùm domi, an foris, vtrùm in lectulo, an in agro, vtrũ placidè an violento mortis genere hinc emigraturus sis, ea res non multum te solicitet neq; angat. Fieri non potest vt malè moriatur, qui benè vixerit. Qualiacũque mor- Sapient. 4. te is præoccupetur, erit in refrigerio: siue igne, siue aquis, siue ferro, siue tormẽtis, siue bestiarũ incursibus, siue elementorum tempestatibus, siue apoplexia, siue peste, siue subitò, siue non subitò, siue multis astãtibus, siue nullo præsente vitam finiat. Tu igitur diuinę prouidentię te totum crede: & bene viuens mortem lætus expecta. Quà præsente, egredere securus ad patrem benignissimum, exoptans vt non minus in æternitate, quàm in tempore vtatur te quẽadmodũ voluerit. Egredere, inquam, non tanquam carceri crudeliter ab eo mancipandus: sed tanquam sinu misericordiæ piè suscipiendus atq; foueẽdus. Hunc canonem frequenter relege, & ad eum vitã tuam sedulò examina: vt quid in te minus rectum sit facilè agnoscas, agnitumq; protinus corrigas.

2. Tim. 1.

PRECATIO.

MIserere mei Deus secundum magnã misericordiam tuã: & secundum multitudinem miserationũ tuarum dele iniquitatem meam. Ego vilis vermiculus & inutilis peccator supplici mente adoro te, totoque cordis affectu pietati tuæ gratias ago, ô pater cœlestis, qui per vnigenitum filium tuum Dominum nostrum IESVM Christum cooperãte Spiritu sancto, quum periissemus, misericorditer requisisti nos. Gratias ago p inenarrabili tua erga nos dilectione, qua ipsum vnigenitum tuum, è sinu diuinitatis tuæ in hanc vallẽ miseriæ nostræ descendere voluisti, vt peccatores saluos faceret. Constituisti cum instauratorem animarum, vt omnis qui credit in illũ, omnis qui per sanctam charitatem illi placere studet, habeat vitam æternam. Misisti eum ad nos doctorem optatissimum, qui depulsis ignorantiæ tenebris veritatem annunciaret, & mentes nostras agnitione sanctissimi nominis tui illustraret. Misisti eum ducem pijssimum, qui iter rectum ostenderet, & omnem virtutẽ, omnisq; virtutis perfectionem in se demonstraret. Misisti cum auxiliatorem fortissimum,

Psalm. 50. Ioan. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum, qui principem tenebrarū regno diu vsurpato deturbaret, & fractis omnium hostium nostrorū viribus, igneaque romphęa ab introitu paradisi remota, credentibus cœlum aperiret. Mi pater dulcissime, ego vltimus seruorum tuorum ex penitissimis animę meę medullis gratias ago pro sancta eius incarnatione & natiuitate, pro eius paupertate & innocenti conuersatione, pro eius passione & morte, pro eius resurrectione & ascensione, pro vniuersis eius documentis atque operibus. Gratias ago pro mysterio viuifici corporis ac sanguinis illius, quo in Ecclesia tua pascimur, potamur, abluimur, sanctificamur, & summę diuinitatis participes efficimur.

1.Pet.1. Gratias ago quod regeneraueris nos in spem viuam per resurrectionem eiusdem vnigeniti tui, quodque per ipsum adoptaueris nos in filios, signans mentes nostras Spiritu sancto, & donans nobis pignus hæreditatis æternæ.

2.Cor.1. Gratias ago pro omnibus miserationibus inexhaustæ bonitatis tuæ, quibus dignatus es nobis indignis subuenire per eundem vnigenitum tuum redemptorē nostrū:

1.Pet.2. faciens nos tibi genus electum, regale sacerdotium, gentem sanctam, populum acceptabilem sectatorem bonorum operū. Gratias ago quòd me nullius momenti puluisculum per lauacrum sacri baptismatis ab originali culpa emundaueris, prorsusque purgaueris, ac rectam fidem donaueris, quam etiam augere non desinis per illuminationem gratiæ tuæ, & cohortationes sanctorum patrum, atque institutionem matris Ecclesiæ. Gratias ago quòd ab ipso vitæ meæ exordio me semper nutriuisti, vestisti, ac fouisti, suppeditans omnia, quæ huic corpusculo sunt necessaria. Gratias ago, quod à puero me per vniuersa ferè scelera diuagātem atque lasciuientem patienter toleraſti, expectans donec gratia tua resipiscerem. Nā si mecum sicut cōmeruerā agere voluisses, iam olim anima mea infinitis peccatis, culpis, & negligentijs onusta perijsset: meque viuum terra dehiscēs absorbuisset. Gratias ago, quòd me à periculoso seculi huius consortio, & peccandi occasionibus segregatum, adiunxeris seruis tuis fidelibus, oportunitatemq; tibi seruiendi concesseris. Gratias ago quòd ex innumerabilibus insidijs, tentationibꝰ, angustijs, tribulationibus, & periculis, me hactenus liberaueris: dirigens, conseruans, ac protegens animam meam & corpus meum misericorditer, vitęq; meę ordinē inter prospera & aduersa mirabiliter dispensans, Pater suauissime, pro omnibꝰ quæ mihi largitus es à primis cunabilis infantiæ meæ, & pro vniuersis bonis quę quibusuis hominibus vnquam dedisti, ac datur⁹ es, ego ex intimis præcordijs viscerum meorū sicut possum tibi gratias ago: precorq; vt pariter omnes spiritus angelici, atq; omnes sancti & electi tui, te pro ijsdem beneficijs laudent & glorificent in ęternum. Ego quicquid gratiarum abs te accepi, tibi cōmendo: serua quæso dona vltroneæ beneficentię tuę. Non mihi, nō diabolo, non alicui creaturæ liceat illa subuertere. Attrahe me virtute omnipotētiæ tuæ, & vndiq; constringe: nec ego proprio sensu propriaque voluntate liberè vtens, corruam in conspectu aduersariorum meorum, & deorsum præcipiter. Nonnunquam me mihi relinquas, sed frenū casti timoris tui maxillis animæ meæ immitte, quo iugiter regar & cōtinear. Vbique paternam mei curam gere, & tētationes quæ obueniunt sic tēpera, vt ex eis proficiā non deficiam. tu enim nosti quam fragilis sim, & quàm nulla sit virtus mea. Si me deseris, non possum nisi peccare, inquinari, obdurescere, obtenebrari, mala malis addere, & in profundum extremæ iniquitatis demergi. Dum prospera blandiuntur, guberna me: dum aduersa premunt, adiuua me: dum gaudeo, custodi me: dum tristis sum, consolare me. Nunquam permittas seruum tuum nimio mœrore, nimiaque pusillanimitate absorberi: sed sancta & perpetua erga te fiducia stabili cor meum. Cinge me vndique protectionis tuæ muro inexpugnabili: muni me virtutis tuæ armatura impenetrabili. Beati angeli tui iugiter defendant animam & corpus meum aduersus dolos atque insultus inimici. Pie pater rogo te per incomprehensibilē misericordiam tuam, vt nunquam in me durissimam superbiæ pestem dominium aut locum habere patiaris. Obtestor te exorabilis pater, per venerandam humilitatem vnigeniti tui, vt repellas à seruo tuo omnem

nem animi fastum & arrogantiam, omnem ostentationem & insolētiam, omnem inanis gloriæ appetitum & proteruiam, omnem contentionem & pertinaciam, omnem iniquum ausum & inobedientiam, omnem furorem & amarulentiam, omnem dolum & simulationem vitiosam. Nullum vnquam vani elatique animi signum in me appareat. Prosterne & prorsus contere sub pedibus famuli tui spiritum tumoris & cenodoxiæ, spiritum ingluuiei & lasciuiei, spiritum torpedinis & socordiæ, spiritum crudelitatis & iracundię, spiritum odij & inuidentiæ. Nunquam me efferam de bonis misericordiæ tuæ, nūquam aliquem despiciam, nunquam alicui me præponam, nunquam me aliquid esse existimem. Oro Domine, vt sicut sanctos angelos qui tibi, (non autem superbo spiritui) adhæserunt, confirmasti in gratia tua, ita me in concussa, inuiolabilique firmitate stabilire digneris in profunda humilitate: adeò vt cor meum nec velit, nec possit vnquā erigi per superbiam. Deprime sensum meum, & interioris hominis ceruices: vt ego tibi subiectus atque obtemperās fœliciter huius peregrinationis iter cōficiam, & ad te aliquando perueniam. Sim semper paruulus in oculis meis, vitam agens per omnia tibi placentem. Te reuerear, te offendere formidem, tibi nihil præferam, Ecclesiæ tuæ vicariorumque tuorum præceptis cum omni humilitate & animi promptitudine obediam: aliorum consilijs salutaribus acquiescam: piorum iudicium meo iu-

Psalm. 90. dicio anteponam. Tribue mihi virtutē calcandi inuisibilem leonem & draconem, aspidem & basiliscum, effugiendique omnia venena, & omnes insidias diaboli. Mina me, & trahe post te tanquam mansuetum animal: efficeque vt nunquam aduersus tuam voluntatem recalcitrem, sed plano gressu absque aliqua quærimonia aut murmuratione te infatigabiliter sequar. Excita quæso, excita tarditatem meam stimulis gratiæ tuæ, vt omni torpore excusso tibi corde paratissimo famuler. Imaginem tuam in me semper clarum ac fulgentem cōserua, alens in intimis meis fidem integram, immaculatam, orthodoxam, feruentem, cunctisque virtutibus ornatā, quæ mundum contemnat, cœlum attendat, præsentia negligat, æterna suspiret, & inter quasuis tentationum atque persequutionum procellas, insuperabilis tuo munere perseueret. Indue me veste nuptiali, sancta charitate: vt diligam te Dominū Deum meum ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex totis viribꝰ meis, tibiq; ita copuler, vt nullo rerum euentu abs te vnquam separari possim. Elangueat & prorsus pereat in me inordinatus amor rerum transeuntium: tu solꝰ palato animæ meæ sapias, solus me lætifices, solus interiora mea possideas. Cōcede vt præpositos, seniores, fratresque meos syncerè semper amem. Omnes verè diligam: amicos in te, inimicos propter te. Da Domine, da seruo tuo cor humile, cor contritum & tractabile, cor sobrium, castum, immaculatum, benevolum, mansuetum, tranquillum & serenum. Da cor prudens, cor sacro ardore æstuans, cor de fratribus bene sentiens: cor in aduersitate & peccatis aliorum dolens, in prosperitate & meritis exultans: cor flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus. Ipsum cor meum præfractum ac saxeum scinde tua potēti virtute, & altius penetra tua suaui vnctione: reddēs illud ita pium, molle ac tenerū, vt semp & ex cōmiseratione alienæ calamitatis resoluatur, & ex recordatione inenarrabilis dulcedinis tuę colliquescat. Prepara mihi egeno & pauperi mensam sanctarū lachrymarū: vt eis nutriar ad laudem nominis tui. Lugeant præcordia mea die ac nocte, ꝓpter vulnera animę meæ, & propter intolerabilē iniquitatū meam. Oculi mei tua visitatione perculsi, deducant fontē aquæ placidè manantem ex grandi amore tui, ex flagranti desiderio patriæ cælestis. Ne quæso mihi extremæ ouiculæ tuæ deneges portiunculam huius optatissimę gratiæ, qua patres meos effusissima liberalitate pernasti. Quid aliud quàm interno gelu obrigere possum, nisi tu benedictionis tuæ beneficium impendas? Faue domine, faue votis meis: & terram cordis mei sterilem atque aridam, conuerte in fertilem & irriguam. Ecce ego pro eiusdem cordis mei odiosa duritia humiliter offero tibi cordis vnigeniti tui pietatem grauissimam:

hęc

Universidad de Deusto
Biblioteca

hæc illam expiet, & te placet, ô pater clemẽtissime. Da mihi inuictã in omnibus quæ molesta sunt patientiã: da mentem vsqueadeò innocentẽ, quietã, mitem & benignã, vt neq; malũ cogitare, neq; in aliquẽ iuiurius esse, neq; ob alicui⁹ improbitatẽ perturbari, neq; erga aliquem malè affici possim. Da vt impfectionẽ, imfirmitatẽ, & ignorantiã aliorũ æquanimiter ferã, omniũ miserear, oẽs honorẽ, omnib⁹ ex animo bene velim. Cõcede mihi humilẽ, verecundã, cõcede sanctã cordis vigilãtiam, perfectãq; linguæ cõtinẽtiam: vt neminẽ dãmnem, nemini obtrectẽ, neminẽ irrideam, & praua atq; indigna quæq; loqui horream. Nõ mihi leuiter occupẽ circa fratrũ mores ac vitia: sed mihi tibiq; intendã. Effrenes, inordinatos, prẽcipitesq; animi impet⁹ à me ꝑpelle: vt ea quæ agẽda sunt, oportunè, trãquillè, & cõpositè, in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi pater indulgẽtissime, largire semp sanctę quietis atq; vacationis secretum. Nõ ꝑmittas me turbulẽto maligni hui⁹ seculi strepitu vexari, neq; improbis rerũ externarũ occupationib⁹ distrahi: sed expedi spiritũ meum ab omnib⁹ impedimentis, vt tibi liberè seruiam. Quãdiu carcere corporis huius detineor, hæc sit pars mea, hæc cõsolatio exilij mei, vt ego ab inquietis curis prorsus absolut⁹, & tuo cultui tot⁹ dedit⁹, tibi vacẽ, tuas laudes decantẽ, in te exultẽ, tibi adhæreã, in te conquiescã: fugiam, secedã, sedeamq; in silẽtio, excipiẽs pacato animo doctrinã cœlestis sapientię. His studijs tędium peregrinationis meæ mitigẽ, hac ratione finẽ calamitosæ hui⁹ vitæ æquanimiter expectẽ. Tu præsta pater misericordiarũ Deus meus, vt in ipso mortis articulo tã pur⁹ corã te inueniar, quàm purũ me in baptismo esse pręstitisti: vt corpore exut⁹, mox te videre atq; in æternũ glorificare merear, meritis dulcissimæ genetricis Dei virginis Marię singularis aduocatæ meę, & interces sionibus omnium sanctorum tuorum. AMEN.

IVBILVM AMANTIS ANIMAE, IN OCTO Hymnos Rhytmicos diuisum.

Hymnus I.
IESV dulcis memoria,
Dans vera cordi gaudia,
Sed super mel & omnia,
Eius dulcis præsentia.
Nil canitur suauius,
Nil auditur iucundius,
Nil cogitatur dulcius,
Quàm IESVS Dei filius.
IESV spes pœnitentibus,
Quàm pius es petentibus,
Quàm bonus te quærentibus,
Sed quid inuenientibus?
IESVS dulcedo cordium,
Fons veri, lumen mentium
Excedens omne gaudium,
Et omne desiderium.
Nec lingua valet dicere,
Nec litera describere,
Expertus potest credere,
Quid sit Iesum diligere.

Hymn. II.
CVM Maria diluculo,
Iesum quæram in tumulo.
Cordis clamore querulo,
Mente quæram non oculo.
Tumbam perfundam fletibus,
Locum replens gemitibus:
Iesu prouoluar pedibus,
Strictis hærens amplexibus.
Iesu stringam vestigia,
Et flendo figam labia:
Vt detur mihi venia,
Atque perfecta gratia.
Mane nobiscum Domine:
Pulsa mentis caligine,
Cæcos illustra lumine,
Mœstos reple dulcedine.
Quando cor nostrum visitas,
Tunc lucet ei veritas,
Vilescit mundi vanitas.
Et intus feruet charitas.

Hymn. III.
AMOR Iesu dulcissimus,
Et verè suauissimus,
Verè pijs gratissimus,
Id loqui non sufficimus.
Hoc probat eius passio,
Et sanguinis effusio,
Per quem nobis redemptio
Datur, & Dei visio.
IESVM omnes cognoscite,
Amorem eius poscite:
Ipsum vbique quærite,
Quærentes inardescite.
IESVS rex admirabilis,
Et triumphator nobilis,
Dulcedo ineffabilis,
Totus desiderabilis.

Totus

IESVS author clementiæ,
Totius spes lætitiæ,
Amoris fons & gratiæ,
Veræ cordis delitiæ.

Hym. IIII.
TVa IESV dilectio,
Grata mentis refectio,
Replet sine fastidio,
Dans famem desiderio.
Qui te gustant esuriunt:
Qui bibunt, adhuc sitiunt:
Desiderare nesciunt,
Nisi IESVM quem diligunt.
Quem tuus amor ebriat,
Nouit quid Iesus sapiat:
Quam felix est quem satiat?
Non est vltrà quod cupiat.
Desidero te millies,
Mi IESV, quando venies?
Me lætum quando facies,
Vt vultu tuo saties?
Tuus amor continuus,
Mihi languor assiduus:
Tu totus es mellifluus,
Fructus vitæ perpetuus.

Hymn. V.
IESV summa benignitas,
Mira cordis iucunditas,
Incomprehensa bonitas,
Tua me stringit charitas.
Bonum mihi diligere
IESVM, nil vltrà quærere,
Mihi prorsus deficere,
Vt illi queam viuere.
O mi Iesu dulcissime,
Spes suspirantis animæ,
Te piæ quærunt lachrymæ,
Et clamor mentis intimæ.
Quocunque loco fuero,
Mecum IESVM desidero:
Quàm lætus quum inuenero,
Quàm fœlix quum tenuero.
Tunc amplexus, tunc oscula,
Quæ vincunt mellis pocula:
O quàm beata copula:
Sed in his parua morula.

Hymn. VI.
IAM ecce iure gaudeo:
Nam quod cupiui teneo,
Amore Iesu langueo,
Et in corde totus ardeo.
Iesus quum sic diligitur,
Dilectio non perditur,
Non tepescit, non moritur,
Plus crescit & accenditur.
Hic amor ardet dulciter,
Dulcescit mirabiliter,
Sapit delectabiliter.
Et delectat fœliciter.
Hic amor missus cœlitus,
Hæret mihi medullitus,
Mentem incendit penitus,
Hoc delectatur spiritus.
O beatum incendium,
O ardens desiderium,
O dulce refrigerium,
Amare Dei filium.

Hym. VII.
IESVS Sole serenior,
Et balsamo suauior,
Omni dulcore dulcior,
Ac cunctis amabilior.
Eius gustus me afficit,
Eius odor me reficit:
In hunc mens mea deficit,
Solus amanti sufficit.
Tu pura delectatio,
Amoris consummatio,
Tu mea gloriatio,
Iesu mundi saluatio.
Dilecte mi reuertere,
Consors paternæ dexteræ:
Hostem vicisti prosperè,
Iam cœli regno fruere.
Cœli ciues occurrite,
Portas vestras attollite:
Triumphatori dicite,
Salue Iesu rex inclyte.

Hym. VIII
REX virtutum, rex gloriæ,
Rex insignis victoriæ,
Pelle nubem tristitiæ,
Et confer lucem gratiæ.
Iesus decus angelicum,
In aure dulce canticum,
In ore mel mirificum,
In corde nectar cœlicum.
Iesus in pace imperat,
Quæ omnem sensum superat:
Hunc mea mens desiderat,
Et illo frui properat.
Iesus ad patrem rediit,
Regnum cœleste subijt:
Cor meum à me transiit,
Atque post illum abijt.
Sis Iesu meum gaudium,
Qui es futurus præmium:
Tibi laus, honor, gloria,
Per cuncta semper secula.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCLAVE ANIMAE FIDELIS, QVO CONTINENTVR ISTA.

SPECVLVM SPIRITVALE, MONILE SPIRI-tuale, Corona & Scriniolum, à Ludouico Blosio monasterij Lætiensis Abbate conscriptum.

PRAEFATIO.

MAGNA, sed pia, importunitate cuiusdam amici victus, hunc libellum confeci. Is enim non cessabat efflagitare à me spirituale aliquod Speculum, in quo breuiter adnotarem ea, quæ ad vitam sanctè instituendam præcipuè conducunt: & diligenter insererem illa, quæ peccatori vel imperfecto, sed bonæ voluntatis, homini, consolationem veramq; erga Deum spem & fiduciam præstare solent: ita vt ipsum Speculum posset vsui esse cuilibet Christiano. Ego itaque desiderans amici iustissimæ petitioni aliquæ ex parte satisfacere, congessi hic aliquātulum multa sicut memoriæ occurrerunt. Et quod feci, ad Dei honorem feci: humiliter submittens ea quæ collegi & scripsi, iudicio sanctæ matris Ecclesiæ. Cæterùm illi qui abiecto Dei timore, in peccatis & iniquitatibus suis sponte permanent, nullo modo putare debent ad se pertinere consolationes in hoc libello positas, quum neque bona voluntate præditi, neque veri Christiani sint. Corrigant se, & tunc ad eos pertinebunt ea, quæ de immensa pietate ac misericordia Dei dicūtur, scribunturq;. Quod si vitam suam peruersam corrigere noluerint, omnino seueritatem diuinæ iustitiæ sentient, & æterna tormēta in inferno patientur.

CAPVT PRIMVM.

Timendus, honorādus ac amādus Deus.

AMICE charissime, moneo, hortor, & rogo te, vt timeas, honores, atque diligas Dominū Deum tuum, Patrem & Filium, & Spiritū sanctum, vnum in substantia, trinum in personis. Ipse enim est omnipotens, immensus, æternus, celsissimus, incommutabilis, incomprehēsibilis, summè iustus, summè sanctus, summè sapiens, summè bonus, summè suauis. Ipse fecit è nihilo cœlum & terram, & omnia quæ cœlo terraque continentur. Ipse omnes mortalium omnium nō solùm actiones, sed etiam cogitationes atque affectiones videt perfectæque perspectas habet: cognoscit omnia præterita, præsentia, & futura. Hominum amantissimus est, & in hac vita vnicuique benefacere non cessat. Vnde meritò illi timor, honor, & amor exhibēdus est. Caue sedulo, ne peccando iniuriam ei irroges. Etiam si cōsentiēdo alicui peccato, posses teipsum & plurimos alios à morte eripere, nullo tamen modo deberes peccato consentire: neque enim licet facere mala vt veniant bona, & nimis absurdum foret, pro vtilitate creaturarum (quæ cōparatæ Deo, quasi nihil sunt) scienter ac deliberata voluntate offendere Creatorem, qui est bonum infinitum. Sanctus Dei timor hominem incessanter commonefacit, vt à peccātis abstineat, ac sobriè, iustè, & piè viuat in hoc seculo. Cogita seriò te ad hoc à Deo creatū esse, animamq; ratione præditam & immortalem accepisse, vt hic Deo obedias, eumque ames: & ei obediendo beneque viuendo, tandem illum in cœlo clarè videas, atque ipso fruaris in æternum. Si enim diligenter à malo declinaueris & bonum feceris, si Deum fideliter colēs, in pietate vitam hanc finieris: fœliciter peruenies ad cœlestē beatitudinem per passionem & merita Iesu Christi.

Peccatis abstine.

Tit. 2. Ad quid conditus.

Retine firmiter orthodoxam fidem: credens sine aliqua hæsitatione omnia quæ canonicę & sanctæ scripturę ab Ecclesia receptæ cōplectuntur, & quę Spiritussanctus credēda nobis reuelat pronūciatq; per Ecclesiam. Ipsi Catholicæ Ecclesiæ humiliter obtempera, etiam si non-

Fides.

Ecclesia.

nonnullos pastores in ea non rectè viuere conspicias. Nam Dominus Iesus in Euangelio loquens de pastoribus malè quidem viuentibus, sed bona docentibus atque præcipientibus, ait: Quæcūque dixerint vobis seruate & facite, secundum opera verò eorum nolite facere. Qui contēnit Ecclesiam quæ est corpus Christi mysticum, contemnit & caput Ecclesię, videlicet Christum: quemadmodum ipse verbis suis apertissimè ostendit dicens: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Huic vniuersali & Apostolicæ Ecclesiæ, quā sanctus Paulus columnam firmamentumq; veritatis appellat, summus Pōtifex beati Petri successor præest in terris ex ordinatione domini. Extra hanc Ecclesiam quæ vnica est, extra hanc arcam Noe, nullus omnino saluatur. Licet verò in ea sint non solùm boni sed & plurimi mali, qui graues abusus grauiaque peccata impudenter committunt (ipsa enim est area continens hic non tātum solida grana, verùm etiā steriles leuesq; palcas cum granis) manet tamen veritas in illa. Nam Spiritussanctus fideles ibi docet, illuminat, ac regit: eidemq; Ecclesiæ donat veram diuinarum scripturarum intelligētiam. Itaque certissimum est, eos omnes qui opinionem aliquam Romanæ catholicæque Ecclesiæ cōtrariam tenent & defendunt, atque ita sese ab illius vnitate separant, si pertinaces in hæresi aut schismate vitam finierint, æterna supplicia in inferno luituros, quamlibet iustè alioqui hic viuere videantur. Planè hæretici atque schismātici etiam si modesti, benigni, sobrij & casti admodum appareant, etiam si largissimas eleemosynas pauperibus tribuant, etiamsi assiduè Deum orent & in precibus suis compuncti multas lachrymas fundant, atiamsi vitam maximè rigidam ducant & mira opera patrent, etiam si corpora sua morti promptè intrepideque obijciant: quia tamen superbi sunt, & Scripturas sacras falsis expositionibus peruertunt, vnitatemque Ecclesiæ scindunt, veram caritatem habere non possunt. Deus eos abominatur, & à regno suo tanquam grauissimos hostes repellit: nec vnquā ipsi saltem consequentur, nisi humiles obedientesq; facti, subijciant se matri Ecclesiæ, ac prauas opiniones suas deponant. Persiste igitur (vt dictum est) in recta Christiana, & vera fide: credens absque simulatione quod catholica credit Ecclesia, & exercens quod illa piè exercet.

Matth. 23.

Luc. 10.

1. Tim. 3.

Papa Ecclesiæ præest.

Gene. 7.

Mali bonis permixti.

Luc. 2. Hæresis.

Si in eam veneris necessitatem, vt vel ipsam orthodoxam fidem negare, vel tormenta subire mortemque oppetere cogaris: tu potiùs millies (si fieri posset) morere, quàm vt aliquod impiæ abnegationis verbum aut signum ædas. Nam si fidem siue Christum negaueris, negabit & Christus te coram Patre suo: nisi pœnitentiam agens resipueris, sicut resipuit sanctus Petrus, qui post trinā negotionem fleuit amarè. Quod si pro recta fide & veritate humiliter mortem pertuleris, beatus eris. Tales Dominus Iesus in Euangelio securos facit, dum dicit, Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem nō possunt occidere. Itemque, Capillus de capite vestro non peribit: in patientia vestra possidebitis animas vestras. Et rursum: Qui perdiderit, inquit, animam suam propter me, inueniet eam.

Perseuerā dū in fide.

Marc. 8.

Luc. 22.

Matth. 10.

Luc. 12.

Luc. 21.

Matth. 10.

Superstitiosas obseruationes, omnēq; vsum magicæ vel diuinatoriæ artis execrare. Nunquam remedium aut consilium aliquod à sortilegis maleficisq; petas: sed semper refuge ad dominum Deum tuum, & spem tuam in eo colloca, eique innitere. Audi ipsum in Deuteronomio dicētē populo suo: Nō inuenietur in te qui ariolos sciscitetur, nec sit malefic⁹, nec incātator, neq; qui pythones consulat nec diuinos: omnia. n. hęc abominatur Dominus. Gentes, augures & diuinos audiunt: tu autem à domino Deo tuo aliter institut⁹ es. Hæc ibi. Profectò qui à talibus remedium vel consilium petit, is ad diabolū Deo derelicto se confert. Vita diligenter omnem iniquitatem, audiens attenta mente Paulum Apostolum, qui seriò admodū & cum magno verborum pōdere ait: An nescitis quia iniqui regnum Dei nō possidebūt? Nolite errare: neq; fornicarij, neq; idolis seruientes, neq; adulteri, neque molles, neq; masculorum cōcubitores, neq; fures, neq; auari, neq; ebriosi, neq; maledici, neq; rapaces regnum Dei possidebunt Et iterum: Manifesta sunt (inquit) opera carnis, quæ sunt, fornicatio,

Superstitio

Maleficiū.

Deut. 18.

1. Cor. 6.

Galat. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

catio, immundicia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, cõtentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissentiones, sectæ, inuidiæ, ebrietates, commessationes, & his similia: quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Hucusq; verba Pauli. Omnino damnabũtur qui talia agunt, nisi per veram pœnitentiam atq; emendationem Deo recõcilientur. In tremẽdo iudicio quando permundabitur area dominica, & paleę à tritico separabuntur, Christus eis dicet iratus, Ite maledicti in ignem æternum. Tu horum verborum memor sis.

Matth. 3. *Matth. 25.*

Cõscientiæ puritas per pœnitentiã procurãda

Iam vt puritatem cõscientiæ adipiscaris intusq; illumineris, reuoca ad memoriã quemadmodũ offenderis Deũ, teque neglexeris, in verbis, actibus, desiderijs, cogitationibus, tui immortificatione, affectusque impuritate, & in illis omnibus quæ iniquè vel inordinatè admittũtur, quæquè à sancta charitate dissentiunt, & gratissimæ Dei volũtati repugnant. Explora teipsum & discute quantum meminisse potes: ac tibijpsi displicens, vociferare in corde tuo cum Publicano, & dicito: Deus ꝓpitius esto mihi peccatori. Peccaui Domine, peccaui: miserere mei. Tantus est numerus & tã multiplex varietas culparum mearum, vt tibi soli Deo meo perfectè cognitæ sint. Ignosce misero mihi. Abluc faciem animæ meæ à cunctis sordibus, & exorna eam gratia tua, donans mihi bonam voluntatem. Ad hunc modum attende & iudica teipsum: ad hunc modum ingemisce coram patre tuo cœlesti, cui proprium est misereri semper & parcere. Doleas purè ad gloriam Dei: & iniquitates tuæ ideo potissimùm tibi displiceant, quò eas Deo displicere honorique & beneplacito eius contrarias esse intelligis. Magis pondera iniuriam quàm Deo intulisti, quam pœnas quas commeruisti.

Luc. 18.

Cõfessio sacramẽtalis

Deinde humiliter, integrè, syncerè, nudè, apertè, pauciscq; verbis cõfitere ipsa peccata tua etiam corã idoneo sacerdote, vices ac locum Dei obtinente, qui auctoritatem habeat te absoluendi. Si libet confiteri cunctas graues culpas atque offensas quas te ab infantia admisisse meministi: vbi semel hoc egeris, satis est, & æternæ Dei veritati sufficit, licet nõnulli pij inueniantur, qui plusquam semel id faciant. Omnino expedit, vt quia quotidie offendis ac maculas contrahis, crebrò etiam teipsum coram sacerdote expurges. Sed reijce superfluos atque inanes scrupulos: hi enim illuminationem internam prohibent, & conscientiam (quam fide, spe, & caritate ornatum esse oportet) formidine, anxietate, priuatoque amore deuenustant. Si post confessionem (vt oportet) peractam, remorsus adhuc remanent, patienter cum humili resignatione ferendi sunt: & propter illos confessio huiusmodi, leuiter iteranda non est. Itaque non eris nimis anxius neque perturbaberis, si forte non omnes veniales culpas in confessione expressisti: nã tales generaliter exposuisse satis est, quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est vtrum mortalia sint, expressè ac distinctè ex præcepto atque necessitate confiteri coram sacerdote obligemur. At, coram Deo ipsas veniales culpas seriò confiteri debem⁹, quæ multis modis delentur: puta, contritione, dominicæ orationis prolatione, grauamine aliquo ꝓpter Deum perlato, aquæ benedictæ aspersione, genuflexione, gemitu, tunsione pectoris, &c. si talia piè & religiosè fiant. Vtile tamen animæ & Deo gratum est, vt homo accuratè etiam leuiores offensas coram sacerdote confiteatur atque exprimat: sed (sicut diximus) inanes scrupuli reijciendi sunt. Sanè quum te peccasse iam pœniteat, & doleas quòd vnquam Deum offenderis, proponasque deinceps illi seruire & eum amare, atq; delicta tua ritè cõfessus sis: bono animo esse, pacemque cordis habere debes. Fac igitur, & exple diligenter id quod tibi à sacerdote fuit iniunctum: ac confessionis virtuti diuinæq; promissioni fidem adhibe. Crede Domino, qui sacerdotibus confessiones legitimè recipientib⁹, dicit: Quæcunq; solueritis super terram erunt soluta & in cœlo.

Scrupuli reijce.

Venialis culpæ.

Satisfactio.

Matth. 18.

Spes firma.

Spera in Dei benignitate ac misericordia. Iam enim, quia teipsum congrua contritione, confessione, & satisfactione expurgasti, Deo reconciliatus es, etiam si tu solus omnes omnium hominum iniquitates & transgressiones perpetrasses. Ipse iam te recipit in gratiam, & peccata præterita quæ condonauit, posthac tibi nec imputare, nec improperare vult. Ita ea texit, ita deleuit (si vera sancta ac diuina fuit pœnitẽtia tua) quasi nunquam admissa. Sed oportet te deinceps in bona piaque vita persistere, & quãdo ex infirmitate laberis, mox resurgere. De⁹ tuus liberalissimus rex est, omnia debita tua quantumcunque magna sint libentissimè remittit: omnipotens medicus est, omnem morbum quantumlibet grauẽ & inauditum dicto citi⁹ in anima tua curat. Exemplo tibi sunt Dauid Rex, Maria Magdalena, latro in cruce, & alij innumeri. Ita enim facilè Deo est plurimis mortalibus culpis veniam dare sicut vni. Et gratum illi valde est, vt sic de eo sentias, vtq; dicas humiliter: Domine Iesu, cõfido de immẽsa bonitate tua, quòd me nunquam perire sines, quem creasti ad imaginem & similitudinem tuam, ingentiq; labore redemisti. Licet multa nimis sint peccata tua, collata tamen infinitę Dei misericordiæ quid sunt?

Antidotũ aduersus diffidentiã

Nonnulli nimis modicæ fidei homines propter mala quæ cõmiserunt, vel propter diras tẽtationes quibus Satanas eos diuerberat, de spe salutis suæ decidunt: putãtes conscientias suas ita obligatas & irretitas esse, vt Deus eis subuenire aut nolit, aut nequeat. Implacabili metu miserè agitãtur: & omnia quæ faciunt, Deo displicere, seq; iam perditos ac dãnatos esse credunt. Error iste grandis ac permolestus est, cui qui cõsentit, Deum maximè inhonorat. Vult & potest Deus cuilibet homini verè contrito ignoscere, eumque ab omni salutis impedimẽto (qualecunq; etiam illud sit) eripere ac liberare. Nisi peccatori conuerso veniam dare vellet, non eius conuersionem tam patienter expectasset, nec ei contritionem bonamq; volũtatem dedisset, sed eum peccãtem æterna damnatione puniuisset, iuxta iniquitatum cõmissarum exigentiam. Permittit quidẽ nõnunquam vt fideles serui atq, electi amici sui desperatione vel alijs horrẽdis planeq; infernalib⁹ tẽtationibus pulsentur, ac lõgo diuexentur tempore: sed hoc ex ingenti erga eos amore facit, protegens interim illos ac sustentans ne deficiant. Multi tamen malè attendẽtes magnitudinem misericordiæ Dei, perdunt animas suas, dum nõ corrigunt iniquam vitam suam, sed dicunt si non lingua, saltem factis: Quare non faceremus quod volumus? Nam quandocũque cõuertemur ad Deum, ignoscet nobis Deus, & remittet omnia peccata nostra. Sed heu, tales & longam vitam & veram pœnitẽtiam sibi promittentes, sæpe iusto Dei iudicio neutram obtinent, & in peccatis suis moriuntur.

Vana spes.

Quinam autem fieri potest, vt is qui sese corrigere parat⁹ est, desperet de benignissima Dei pietate? Deus enim per Prophetam suum dicit: Quum auerterit se impi⁹ ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiã, ipse animã suam viuificabit: omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor: in iustitia sua quam operatus est viuet. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, & non vt conuertatur è vijs suis & viuat? Rursum ait, Nunquid obliuisci potest mulier infantẽ suum, vt non misereatur vteri sui? Etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui: ecce in manibus meis descripsi te. Et iterum ita loquitur: Nunquid mihi difficile erit omne verbum? Itemq; ait: Deleui vt nubẽ iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. Ac rursum: Lauamini, inquit, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, discite benefacere: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. His & cõpluribus alijs similibus sententijs Deus, qui neminem perire cupit, te in scripturis sanctis consolatur, vt clementissimæ bonitati ipsius confidas. Confide igitur ô homo bonæ voluntatis, confide in misericordia Dei tui, etiamsi mox post correctiorem vitam inchoatam ex hoc mundo emigrare debeas. Sicut enim Euangelium testatur, illi quoque denarium beatitudinis æternæ accipiunt, qui vnica tantùm hora laborauerunt in vinea, id est, qui iustè & piè modicò admodùm tempore vixerunt: & beati pronunciantur à Domino etiam hi qui in tertia vigilia, hoc est, in senectute, parati inueniuntur. Si verò non statim postea quàm ad Deum conuersus & re-

Ezech. 18.

Isaiæ 19.

Ier. em. 32.

Isaiæ 44.

Isaiæ 1.

Matth. 20.

Luc. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uersus es, euocaris ex hac vita, constáter perseuera in sancto proposito & timore Domini.

CAPVT II.

Aduersa patienter ferenda.

ET vt omni reliquo vitæ tuæ temporis pœnitentiam Deo gratissimam agas tolera miti ac mansueto corde aduersa & incõmoda omnia quæ tibi eius permissu cueniunt, atq; à creaturis inferuntur. Solet Dominus hominem ad se conuersum in initio quidem multis cõsolationibus exhilarare, offerẽs ei penè assiduè lac spirituale & candidum panẽ gratiæ: sed postea subtracta hac suauissima esca cibum solidum ac panẽ atrum illi porrigit, iamq; cum per viam admodum inamœnam, difficilẽ & tenebrosam ducit, exercetq; illum tribulationibus diuturnis atq; angustijs ineffabilib⁹: adeò vt huiusmodi homo videatur sibi prorsus à Domino derelictus abiectusque, & quodammodo Satanæ traditus. Interim etiam grauissimè affligitur à vitijs in se exurgentibus, atq; ab hominibus se persequentibus. Si tibi istud acciderit, vide vt strenuè ac sapienter te geras, firmiter confidẽs in Deo tuo, qui ex vero amore ita te flagellat siue flagellari sinit. Nõ excutias ab humeris tui crucem quam ille imponit: nam ea tibi omnino salutaris est, & longè vtilior, quàm magna spiritualis dulcedinis abundantia. Quum Dominus tuus sit peritissim⁹ medicus, vrit, secat, amarasq; potiones tibi offert, vt te sanet. Hoc sciens, sustine patienter quicquid te grauat: perfer omnem afflictionem ob honorẽ amoremq; Dei, in remissionem peccatorũ tuorum.

Vitiorum motus.

Crux.

De manu Dei cuncta accipienda

Nunquam murmures aduersus Deũ, neq; opera iudiciaue eius reprehendas: licet. n. hæc occulta & incognita atque etiam incomprehẽsibilia tibi sint, semper tamen iusta ordinatissimaque sunt. Non putes quicquam fortuitò & absq; Dei prouidentia accidere in mũdo: sed in omnibus sapienter attende diuinam dispositionem, sine qua nec vnum quidem folium de arbore decidit. Deus qui creauit omnia, gubernat etiam & regit omnia, à supremo spiritu angelico vsque ad infimum terræ vermiculũ. Hoc si indubitanter credideris, facilius poteris æquo imperturbatoq; esse animo interior varios casus vitæ præsentis.

Sis humilis.

Sis oro bonæ resignatæq; voluntatis & verè humilis. Nunquam te aliquid esse existimes: sed mane iugiter in oculis tuis & in intellectu tuo paruul⁹ ac nihil. Nõ magnifacias bona quæ agis, sciẽs ea plena esse defectibus: aliorum verò bona opera magnipende, & illa tuis bonis operibus præfer. Non tibi vanè placeas de aliquo Dei dono: qui enim consentit vanæ suiipsius cõplacentiæ, faciẽ animæ suę fœdissima deturpat macula.

Proprij sensus obstinatio.

Duritiam & obstinationẽ proprij sensus sedulò fuge: nam ea gratiam Dei perfectumque spiritualẽ maximè impedit.

Verbũ otiosum contentio.

Deuita itidem indecentes verborũ conditiones: malẽs victus videri, quàm virtutẽ sanctæ humilitatis amittere. Etãsi pro fidei & veritatis defensione cogaris quidpiam constantius asserere: non tamen superbè te geras, nec sis turbulentior aut concitatior, quàm oportet. In rebus dubijs voluntatem Dei ab aliquo Deum timẽte submissa mente require, & Deus te diriget atque proteget. Disce prõptè deserere iudicium tuum, voluntatẽ tuam & desideria tua, propter Deum. Quum difficile sit certò semper scire, quænam desideria sint à Deo, homo etiam in illis quæ se rectè desiderare putat, resignatus esse debet, ac Deo dicere: Domine, fiat non quod ego volo, sed quod tu vis, & quod honori tuo magis congruit.

Sui resignatio.

Obedientia

Paratus sis semper ad obediendum: quia minimum op⁹ ex vera obedientia factum magis Deo placet, quàm grãde opus ex propria voluntate peractum. Melius enim est ex simplici obedientia quisquilias colligere, quàm ex propria voluntate sublimi rerũ cœlestium contemplationi operam dare: & plus diuini fauoris obtinet, qui ex pura obedientia sobriè continenterq; ad laudem Dei mãducat, quàm qui rigidissimam abstinentiam ex propria voluntate amplectitur. Adeò scilicet gratum Deo sacrificium est, propriæ volũtatis, proprij sensus, & propriæ quæsitionis abnegatio. Obedientia humilitatis prima filia, reddit hominem aptum ad quamlibet gratiam susciendã, atq; ad cœlum via tutissima est. Quj obedire non vult in his in quib⁹ obedire debet, & audax, ferox, atq; contumax est in præpositos suos, is

Inobedientiæ exemplum.

inimi-

inimicissimus Deo est. Quedam eximię sanctitatis virgo, videns in spiritu animam cuiusdam monachi pœnis purgatorijs grauiter torqueri, qui tamen satis probè vixisse putabatur, interrogauit Deum, quam ob causam illa anima nõ esset in cœlo. Cui dominus in hunc modum respondit: Iste monachus voluntati Abbatis & prepositi sui in omnibus bonis humiliter cõsentire atq; obtemperare noluit: displicuit .n. ei quicquid Abbas faceret, existimans se sapientiorem illo esse, & melius quæ libet posse agere.

Vanæ gloriæ fuga.

Quando reprehenderis, suscipe benigno trãquilloq; animo reprehensionẽ, & culpam tuam libenter agnosce. Si necesse est vt te excuses, breuiter, modestè, & humiliter hoc facito. Nõ appetas esse admirationi, haberiq; in honore apud homines. Et licet aliqua bona agas corã hominibus, non tamẽ ideo illa agas vt videaris, & glorificeris, vel sanctus credaris ab hominib⁹, sed vt homines Deũ glorificent, beneq; ædificẽtur ad laudẽ Dei. Mox vbi appetitionẽ vanæ gloriæ in te exoriri aduertis, corrige illam: & omni impuritate reiecta neglectaque, quære & specta Deum eiusq; honorem. Optatius tibi sit contemni quàm laudari, & subesse quàm præesse. Non grauatè exequaris etiam infima & abiecta seruitia amore cœlestis Regis Iesu Christi, qui se vltra omnem modum humiliauit propter te. Submitte te infra omnes homines: & in quieta valle humilitatis tanquàm in tutissimo loco commorare. Puta te esse veluti vilem quendam & reiectaneum pãniculum, quem quilibet liberè conculcare & premere possit.

Si in verbis, gestibus, moribus & actibus tuis propensum te sentis ad placendum alicui homini mortali, ita vt Deũ siue Dei honorem purè nõ quæras: hoc statim in te damna, & execrare ceu superbiæ fundum impurissimum, ac pranam intẽtionem depone. Quicquid vanitatis, iactantiæ & elationis in te viuere deprehendis, instanter mortifica. Memineris Dominum nostrũ Iesum Christũ, & beatos spirit⁹ angelicos, omnesq; cœli ciues esse humiles, ac superbiam detestari: cacodæmones contrà, superbos esse, & humilitatem odio prosequi. Tu te illis adiũge, ab istis separa. Persuasissimum habe, fieri nõ posse vt Deo viuas, nisi humilis & resignatus esse, ac vitijs inordinatisq; naturæ tuæ ꝓpensionibus emori coneris. Tãtùm in te crescet verus amor Dei, quãtùm minuetur pernicios⁹ amor tui, quo teipsum impurè quæris & ad teipsum reflecteris.

Philautia.

CAPVT III.

CHristus Dominus ait in Euãgelio: Hoc est præceptũ meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Et rursum. In hoc cognoscẽt omnes quia discipuli mei estis, si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Tu igitur oẽs homines etiam inimicos & aduersantes syncera charitate dilige, tanquam fratres vel sorores, eũdem patrem cœlestem, eundem creatorem & redemptorem tecum habentes. Expende apud te quàm illi præstantes sint creaturæ, vtpote nobilissima Dei imagine secũdum animam insignitæ, & æternæ beatitudinis capaces: atque hæc consideratio te inciter, vt eos amore & honore prosequaris. Deus enim solos angelicos spiritus & homines ad imaginem similitudinemq; suam fecit, dans eis rationem & intellectum: qua quidẽ admirãda dignitate, ipsi cęteras creaturas omnes longè antecellunt. Quando vides hominem deformem vel morbidum, non ob hanc deformitatem eum minus diligas, nec in cõsideratione corruptibilis mortalisq; carnis sistas, sed ad considerandam immortalis animæ pulchritudinem te transferas. Tanta enim est elegantia & formositas animę rationalis quam peccatorum sordes non deturpãt, vt si tu eam clarius cernere possES, vix scires præ admiratione & gaudio vbinam esses. Vera pulchritudo est spiritualis, & mentis oculo cõspicitur. Homo facie teter, sed iustus, omnino præferri debet homini, qui carne quidem formosus, sed vita & cõuersatione iniquus est: reuerà enim ille isto pulchrior est. Cæterum corp⁹ hominis iusti quod modò deforme vel etiam aspectu horrendum est, resurget aliquãdo pulcherrimum atque glorios um. Ergo dilige quemlibet hominem vera charitate sicut præcipit Deus.

Dilectio proximi.

Corpus deforme.

Animæ pulchritudo.

Non præ te feras coram alijs vultum nimis seuerum, nec toruo aut amaro

Ne sis amaro animo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sis animo: sed transformatus in affectū bonitatis, præbe te singulis quibusque dulcem corde, benevolum, fauorabilē ac paratum. Quod si ira & indignatione citò pmoueris exasperarisq;, aut sentis te amarulentum aduersus aliquem, nō consentias huiusmodi vitio, sed reprime, mitiga & extingue illud quantùm potes: dolens quòd cor tuum adhuc sit tam acerbum. Humilia teipsum, & Dei auxilium implora. Vbi is abundāter infuderit in te charitatis dulcorē, non iam ita amarulentus eris. Plerumq; permittit Deus, vt etiam electi amici sui proniores sint ad iram, quò seipsos penitius cognoscant, atq; in humilitate meli⁹ contineant.

Omnibus ex æquò benefaciendū

Adsis prompta voluntate his qui tua opera indigent. Atq; illis potissimùm qui te oderunt, vel diuexāt, cor, faciem, & verba amicabilia exhibeto: ipsisque (dum res exigit) benefacito, & pro eis preces ad Deum fideliter fundito: quemadmodum ipse Christus monet, dicēs:

Matth.5.

Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Erga quoslibet tētatos, afflictos & necessitate aliqua pressos, gere viscera misericordiæ plena. Aerumnas egenorū hilariter

Eleemosyna.

eleemosynis releua pro modulo facultatum tuarum. Crede te dare Christo quod das pauperi. Mitte etiam fidelib⁹

Animabus in purgatorio subueniendum.

animabus quæ in pœnis purgatorij adhuc detinētur, spirituales eleemosynas, orans deuota mente pro illis. Quicquid pro earum absolutione & refrigerio piè feceris, Christus qui illas ardēter diligit, id ita accipiet, quasi tu ad ipsum in carcere positum venisses, eumq; inde liberare sategisses. Nā illæ ad corpus Christi mysticū pertinent, & Christus in Euangelio asserit sibi præstari quod membris

Matth.25.

suis præstatur. Vndè & ait: In carcere eram, & venistis ad me.

Omnibus bene optādum.

Omnium salutē magnopere desidera, nec tibi leuis iactura videatur, si pereat vnica anima rationalis: quæ (quum sit imagine Dei insignita) excellentior est & pluris fieri debet quàm totus hic mundus visibilis. Nos oēs sumus mēbra vnius corporis, cuius caput est Christus.

Ephe.14. & 5. Coloss.1.

Non igitur optes nec velis alicui malū, neque cuiquam inuideas: sed de bono alterius gaude. Nemini scienter iniuriā inferas. Neminem imprudenter cōturbes aut contristes. Nemini quicquam facilè exprobres. Cum omnibus pacem (quantum in te est) habeto. Si fortè inter te & alterum exortum fuerit dissidium vel rixa aliqua grauior, mox de reconciliatione solicitus esto, & fac quod tui officij est, tanquam humilis & verus seruus Christi. Quin & alios inter se dissidentes ad tranquillitatē & concordiā reuocare stude, pia oratione ad Deum fusa, aut etiam alio modo congruenti. Neminem cū dedignatione aspernēris aut cōtemnas: id enim sanctæ humilitati & charitati valde contrarium est. De nullius adhuc viuentis salute penitus desperes: quia qui modò peruersus est, potest mox Dei gratia bonus effici. Pōs diuinæ misericordiæ nondum est deiectus, sed adhuc securum præstat trāsitū, his qui resipiscunt.

2. Cor. 13.

Compatiēdum miseris.

Sicut afflictis ita & peccantibus piam compassionem atq; commiserationem exhibeto. Ingemisce propter ignorantiam & cæcitatem humanam. Veniat tibi in mentem, quanta sit & diaboli tentātis malignitas atque infestatio, & homi nis tentāti infirmitas atque corruptio. Extenua culpas aliorum, cosque excusa quantum conuenienter potes: sed de his quæ ipse malè agis, accusa grauiter te ipsum. Nullo modo arbitreris proximi tui salutem nihil ad te pertinere: tu enim (etiamsi non præsis) eam libenter & sedulò promouere debes. Offer igitur preces Deo pro peccatoribus, & cūctis prodesse coneris: ita enim eximiam gratiam apud Deum promereberis. Ex zelo etiam iustitiæ diuinique honoris

Correptio fraterna.

exerce correptionem fraternam vti cōgruum fuerit. Peccatis aliorum nunquā consentias, neque cuiquam aduleris. Si irasceris vt peccantem corrigas aut castiges, irascere sine felle, sine odio. Sic persequere peccatum in homine, vt tamē propter peccatum quod homo cōmisit, non oderis hominem quem Deus fecit. Odio habe culpam, non naturam. Si enim odisti hominem, perditus es, quia extra charitatem viuis: & nō poteris salutem consequi: nisi depositio odio sanctam dilectionem resumas. Nā vt Ioannes Apostol⁹ ait, Qui nō diligit,

1. Ioan.3.

manet in morte. Omnino talis manet in morte: quia charitas vita animæ est, & Deus

& Deus charitas est. Sicut vis Deū in te esse benignū & clementē, ita tu quoque in alios sis benignus ac clemēs. Si diligēter cōsideraueris quàm ipse vitijs, defectibusq; tam animi, quàm corporis aliquādo abundaueris, vel adhuc abūdes, & quàm lōgè absis à puritate, sanctitate, ac fidelitate quàm Deo tuo debes: nimirū onera & imperfectionē aliorū æquanimiter supportabis, vti discretio & æquitas admittet. Cōfitere te in caussa esse ꝓpter vitiosam vel negligentem vitā tuam, quòd alij parum in spiritu proficiant, & crebrò Deum offendunt.

Temerè ne iudices aut suspiceris malum.

Facta & dicta aliorum in bonam partem (quantum fieri potest) interpretare. Nō leuiter de alijs malè cogites. Quādo incidunt in cor tuum sinistræ & absurdę suspiciones de aliquo, mox etiā excidant: tu eas præteruolare sine. Et quamuis aliquando fortè timeas ne diabolus hominem seducat, neue malum in homine lateat: non tamen certò credas latere malum, si id omnino tibi certum

Eane cures quæ ad te nihil attinent.

nō est. Adhunc modum abstine à temerarijs iudicijs: nec sis ineptè curiosus vt aliorum defectus obserues, sed tuos defectus attende, ac teipsum iudica. Non ímprobè te ingeras his, quæ tibi cōmissa non sunt: quin potius talia in statu & ordine suo dimitte. Sint bona, bona: mala verò facilè non iudices, sed iudicāda Deo relinquas, qui corda hominū clarissimè videt, & pfectè cognoscit quicquid malè fit. Is qui vult se negocijs quibuslibet immiscere, omniaq; loquaciter reprehendere & dijudicare, pcul abest à vera sui cognitione, veraq; pectoris pace ac puritate, & necdū initia vitæ spiritualis attigit. Consuescе viuere absque multis querimonijs. Si libet sæpius conqueri, conquerere Deo, vel beatæ Mariæ virgini, aut alijs sanctis: exponēs illis humiliter ac placidè ea, quæ te premunt & grauant.

CAPVT IIII.

Ad quid sis Christianus, cogita.

FReqnenter memoria repete Christianum te esse, non tam propter præsentem quàm propter futuram vitam: & terrenis caducisque rebus despectis, transfer cor tuum ad cœlestia atque æterna. Tam nobiliter condita est anima tua, vt eam totus iste mundus satiare nequeat. Res transitoriæ, bona infima nunquam te satiabunt: sed solus Deus qui est summum & perenne bonum satiabit te. Quod quidem plenè tunc tibi continget, quando in cælum receptus videbis Deum sicuti est. Hic in terra non nisi miserum exilium est, & hyems aspera: in cælo vera patria est, & æstas amœnissima. Vita ista, quamlibet longa sit, æternitati cōparata quàm brevis est? Vix momentum temporis dici debet. Quàm cito transcurrunt, auolant & decidunt ea, quæ in hoc mūdo sunt? Si inhæseris fluxis, deflues cum eis. Inhære Deo, qui stabiliter manet & nunquam defluit. Quid obsecro tibi prodesset, si modò diuitijs, honoribus, delitijs, voluptatibusque mundanis affluueres, & posteà mittereris in ignem æternum? Pensa ô amice, pensa diligenter istud apud teipsum. Vtere hic ad honorem Dei, creaturis: sed cauе ne illis per vitiosum affectum agglutineris. Serua te intus liberum ac purum quantum potes. Quicquid decoris, elegantiæ, dulcedinis, suauisque fragrantiæ ac suauium sonorum, vel perfectionis percipis in rebus creatis, refer id totum ad Creatorem patriamq; cælestem. Nam à Deo omnis pulchritudo, suauitas & perfectio creaturarum profluxit. Tu quidem potes aliquod solatium secundum Deum ex ipsis rebus creatis capere: sed eis inhærere non debes, neque in eis teipsum seu propriam delectationem peruersè quærere. Igitur non adhæresces cum inordinato amore alicui homini, etiamsi pius admodū & sanctus sit: nec cupias vt aliquis ita tibi adhæreat, verum Deo tuo content⁹ esto, & in eo delectare. Dici non potest quantum noceat & quanta pericula pariat inordinatus erga aliquem affectus & amor, maximè dum quis per huiusmodi affectum incautamq; familiaritatem alteri non eiusdem sexus personæ sese alligat. Ama te & omnes homines in Deo & propter Deum: at Deum ama propter seipsum.

Creatis vtendum nō abutendū.

Amor inordinatus.

Dilige, quæso, Iesum Christum dulcem Creatorem & Redemptorē tuum, gestantem veras diuitias tuas, & verum atq; iucundissimum bonū tuum. Si nō vales eum ardenter diligere, dilige vt potes, & quē admodum ipse gratiam donare dignatur. Desidera vt possis illū perfectè pro

Iesum diligendum.

gra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

grata voluntate ipſius amare. Quòd ſi non ſentis in te deſiderium, ſaltem deſidera habere deſideriũ. Dicito eidẽ amabili domino tuo: Bone Ieſu, ego te toto corde diligere debeo & cupio: tu ꝓ me ſupplere digneris quicquid ardẽtis deſiderij & amoris mihi deeſt. Potes itidem dicere: Domine, ego humilis, reſignatꝰ, patiens, benignus, mitis, modeſtus, continens, ſobrius, alacris, deuotus eſſe debeo & opto: tu ꝓ tua bonitate ſupplere digneris quicquid mihi deeſt in his virtutibus ac bonis. Quoties enim Chriſtũ Ieſum eo modo piè & ex animo rogaueris (etiãſi milliesin die hoc feceris) toties ipſe ꝓculdubio ſeipſum offeret patri ſuo ꝓ te, & defectũ tuũ perfectè ſupplebit cordis ſui amore, ſuaq; humilitate, reſignatione, patientia, benignitate, &c.

Oratio efficax.

Rom. 13.

Pſal. 68.

Ioan. 19.

Nota.

Tanquam peregrinꝰ & aduena in hoc mundo, vilipende impura oblectamẽta, ea ſcilicet, quorum Deus cauſſa non eſt, & quæ ad Deum obtinendum non promouent, quæq; naturæ ſuſtentandæ neceſſaria nõ ſunt. Si voluptates carnis adhuc magnipendis, & eis nimium deditus es, nondũ ſatis intelligis te hic aduenam & peregrinũ eſſe. Fortè mihi dices, Vxorem habeo, & quid faciam? Ad hoc ego: Vtere cõiuge tua caſtè, nec turpiter quicquam agas, neq; tranſgrediaris licentiam in lege Dei cõceſſam: & ſi cura eſt propagãdi liberos, effrenata tamen libidinis luxuries vitetur. Memineris te nõ pecus eſſe, ſed hominem ratione præditum. Fœlix eſt vir verè ſpiritualis, qui interdum experiri meretur, quantum delectatio cæleſtis & diuina terrenam carnalemq́ue delectationem ſuperet atque excedat. Fœlix, qui carnis gloriam & ſeculi põpam atq; claritatẽ fidelibus oculis aſpiciens, agnoſcit eam nihil eſſe: Et reuera illa ſimilis eſt floſculo qui mox decidit ac marceſcit.

Carnis oblectamẽtis moriendũ.

Coniuge quatenus vtendum.

Sit modus in rebus.

Corporalis refectio.

Vanitatem, laſciuiam, ſuperfluitatẽque illicitam in veſtimẽtis & ſuppellectili ne exquiras: ſed modum ac mediocritatem pro tuo ſtatu amplectere.

Sis in ſumendo cibo & potu moderatus atq; ab inhoneſta voracitate ſenſualiſq́; voluptatis aucupatione alienus. Si fortè adminiſtrantur eſcæ ſimpliciores ac rudiores, non ob id patientiã & pacẽ cordis tui murmurando amittas: ſed ea quæ à Deo dantur & prouidẽtur, ſume cum gratiarum actione. Etiam ſi exquiſitiores epulæ adminiſtratæ fuerint, curam tamen carnis in deſiderijs ne feceris, nec inhæreas terrenæ delectationi quã ſentis. Pudeat verò te quærere lautitias præter rationem & iuſtam neceſſitatẽ, quum Dominus tuus Ieſus Chriſtus felle & aceto pro te potatus fuerit. Iudica te indignum qui vel panẽ atrum percipias. Quãdo ingluuies & inordinatus appetitus te acrius ſolicitat, cogita quàm citò tranſeat, & quàm pernicioſa ſit blandiens voluptas. Certè ſi tu illam effrenatè ſequutꝰ fueris atq; expleueris, ea tranſacta omnino dolere debebis: ſi verò prauam cupiditatem proprer Deũ refrenaueris, teq; mundum ſeruaueris, gaudebis vtiq; in conſcientia tua. Vt autem animi deuotionem inter edẽdum in te alas, potes (ſi nõ impediris) buccellas quas ſumis intingere mente in precioſum ſanguinẽ Chriſti, & è roſeis vulneribus eius potum haurire. Potes etiã dũ manducas ruminare hæc verba, Virtus diuini amoris tui delecte mi Ieſu, me tibi incorporet & intimè vniat: dũ verò bibis, iſta, Dulcedo diuinæ charitatis tuæ amantiſſime Ieſu, influat in intima mea & penetret totam ſubſtantiam meam ad æternam laudem tuam. In locis tamen in quibus ſub refectione recitatur ſacra lectio, debes his quæ legũtur conuenienter intendere, ſi ea intelligis. Quòd ſi fortè metas ſobrietatis aliquantulum prætergreſſus fueris (id quod facilè etiam homini pio plærunque accidit) humiliter precare benigniſſimum Deum, vt immoderationi tuæ ignoſcat atq; ita repurgatus, bono ſis animo. Qui repudiata ſobrietate, cibo potuue nimio porcorum more ſe ingurgiat, nullum in ſe Spiritui ſancto & gratiæ Dei locum relinquit.

Lectio ſacra in miſſa.

Purè corpus refocillandum & diſcretè.

Planè conuenit vt manducando, bibendo, qnieſcẽdo, dormiendo, valetudinẽq́; curando, puriſſimè cõcedas corpuſculo tuo huiuſmodi ſolatia. Quædã ſanctiſſima virgo, vbi tale quippiã contulerat ſuo corpori, ita gaudebat, quaſi illud exhibuiſſet Chriſto, qui dixit: Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Putabat enim ſe vnã ex mininis eiꝰ eſſe. Refice ergo & refocilla ipſũ corpuſculum tuum cũ diſcretione ad æternam Dei gloriam, in vnione illius amo-

Matth. 25.

amoris quo dulcis Ieſus ꝓ te factus homo, mãducare, bibere, quieſcere, & ſomnum capere dignatus eſt in terris: eiq́ue offer in vnione eiuſdẽ amoris ipſa corporalia ſolatia quæ admittis. Dum enim in hunc modum illa ſanctè percipimus, & ea amori claritatiq́ue Chriſti inſerta ſiue vnita per orationem aut deſiderium Deo offerimus, redduntur ei admodum placita, nobiſq́; plurimum fructuoſa.

Mores & geſtus.

Sis in moribus & geſtibus tuis placidꝰ ac maturus. Si inter eos cum quibus cõuerſaris exhibueris te tempore & loco ad honorem Dei moderatè hilarẽ, rectè facies. Obſerua ſedulò, ne quem dicto aut facto culpabiliter ſcandalizes.

Cogitatio & effectus.

Sis in cogitationibus & affectibus innocens ac purus. Quando prauam aliquam cogitationem, aut fœdam imaginem vel ineptã lætitiam in cor tuum illapſam eſſe, & impurum affectum ſuboriri ſentis: erubeſce, & celeriter ſimpliciterq́; inde te auerte, reflectẽs mẽtis oculũ ad Deũ, aut ad alia minimè noxia, vel etiam ſignũ ſanctæ ſalutiferæq́; crucis tibi imprimẽs. Aduerſus turpes propenſiones libidinoſoſq́ue ſtimulos carnis, non parũ prodeſt cogitare, quãta ſit vilitas ac breuitas carnalis voluptatis, quantaq́; ipſius carnis corruptio. Quid enim eſt caro, quantũlibet etiã pulchra & elegãs appareat, quid eſt, niſi ſtercus, & putredo & ingens fœtor? Si detrahatur pellis illa tenuiſſima, quæ magnam pulchritudinem præ ſe fert iam ipſa caro tota deformis erit. Certè moriendũ eſt, & poſt mortem caro erit cadauer viliſſimũ. Mirè etiam valet ſalutatio angelica piè lecta, & Sanctorũ inuocatio, metus item & horror amittẽdi gratiam Dei, diligẽs quoq; conſideratio quidnã ſit perpetuò ſeparari à Deo & cunctis amicis eiꝰ, atq; cum diabolo æternis ſupplicijs in inferno affici. Facilius autem & feliciusipſum malignum ſpiritũ prauã ſuggerentem vincere ſolemus, ſi eiꝰ immiſſiones tanquam muſcas volitantes contemnamꝰ, quàm ſi multis rationibus ad illas reſpondere velimus.

Libidinis mors.

Lingua.

Matth. 12.

Si in loquendo circumſpectus, honeſtus, continens, & inculpatus. Dilige ſilentium rationabile. Ea quę ꝓrſus vana vel nimis nugatoria ſunt, & quæ riſum diſſolutum excitant ne proferas. Chriſtus enim in Euãgelio dicit: Omne verbum ocioſum quod locuti fuerint homines, reddẽt rationẽ de eo in die iudicij. Deuita item nimiam verborũ aſperitatem ac mordacitatem: & perhorreſce obtrectationis atq; maledicentiæ vitium. Si neceſſitas vel euidẽs vtilitas expoſcat vt de defectibꝰ alterius loquaris, vide ne quid aliter aut alia intentione in mediũ adferas quàm oportet. Cauè tunc ne animi amaritudine & maleuolentia impellaris ad loquẽdum. Etiam nõ affirmes pro certis ea quæ tibi incerta ſunt. Fugeſtudioſiſſimè omne mendacium, omnemq́; hypocriſim, duplicitatemq́; & iniquam ſimulationem ac dolum. Deus enim in regnum ſuum nõ admittit quempiam niſi ſit ſimplex, & ab omni fuco alienus.

Auditus.

Si cõtingat te audire aliquẽ obtrectatoria & mala aut inhoneſta verba proferentẽ, amputa cõuenienter fermonẽ noxium, vel etiam modeſtè & diſcretè corripe eum qui talia loquitur. Quod ſi nõ potes commodè hoc facere, oſtẽde nihilominus vultꝰ deiectione, aut gemitu, aut diſceſſu, aut aliquo alio conuenienti ſigno tibi diſplicere ea quæ Deo diſplicent: & claude ſaltẽ interiores aures tuas, ne ſermoni maligno cõſentias.

Senſuum cuſtodia.

Magna omnino diligentia cuſtodire debes linguam tuam, & quinque ſenſus corporis tui, videlicet: viſum, auditum, odoratum, guſtum & tactũ. Vide ergo ne eis aliter vtaris quàm recta ratio permittit. Si.n. loquacitatem amas & ſenſibus deditus es, eorumq́; oblectamenta ſine refrenatione ſequeris, non poteris vllum in veris virtutibus profectum fa-

CAPVT V.

Diſcretio.

SIS in cunctis operibus & exercitijs tuis diſcretꝰ, prudẽs, conſideratus, & ſtrenuus: atq; ad hoc adnitere, vt illis in trãquillitatem libertatemq́; cordis cõſerues. Cole Deum & ſeruito ei non negligenter aut perfunctoriè, ſed deuotè ac ſtudioſè. Singularitatem vitioſam diligenter fuge. His qui in monaſterijs degunt, & ſecundum communem approbatamq́ue regulam viuere debent, hoc ſingularitatis vitium præcipuè vitandũ eſt. Sunt qui ſibi mirè placent, ſi quidpiam

Singularitas vitioſa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

piam fecerint quòd cęteri non faciunt. Magis exultãt si semel ieiunauerint socijs mãducantibus, quàm si decies cum alijs ieiunarent. Sed isti seipsos miserè fallunt. Licet plerosq; sanctos homines vitam admodum rigidam duxisse legas vel audias, & magn⁹ fortè feruor in initio conuersionis tuæ ad inusitatam austeritatem amplexandam te impellat: non tamen inconsideratè sequaris huiusmodi feruorem, sed sapientum vtere consilio. Quod enim sancti & perfecti fecerũt, id certo euidentiq; monitu ac tractu Spiritussancti fecerunt. Vitia mortificanda sunt, non corpusculum opprimendum, nec natura destruenda. Ea crux & afflictio quam De⁹ homini imponit, multò securi⁹ portatur, quàm illa quam homo ex propria voluntate assumit.

Scopus vitæ Deus. Quicquid facis vel omittis, fac & omitte ,ppter Dei gloriam & honorem: ita vt in omnibus Deum per simplicem intentionem purè spectes, & ad eum præclaro fune bonæ voluntatis religatus sis, nusquam scienter & voluntariè quęrens teipsum. Mox vbi deprehendis in te aliquam propriam atque inordinatam quæsitionem, repudia illam & teipsum abnega: nam propria quæsitio & propria voluntas corrumpit, carioſaque efficit bona opera. Profectò vera sui abnegatio suauiter admodum resonat in auribus Dei, atque maiestatem eius mirificè oblectat. Si vel vnicam salutationem angelicam cum tui ipsius abnegatione ad perpetuam Dei laudem protuleris, ea & Deo gratior & tibi vtilior erit, quàm si totum Psalterium sæpius ex propria volũtate siue cum proprietate legeres. Nulla actio tam modica est, quæ si ad Deum purè referatur, non multum prosit animæ. Vndè qui etiam flosculum vnum propter Deum in altari reponit, vel imaginem alicuius sancti syncera deuotaque intentione exornat, grandem omnino mercedem recipiet. Sed & qui caput tantummodo inclinat aut flectit genu ad honorem Dei, non perdet mercedem suam. Opta & pete à Deo, vt ex singulis verbis tuis, ex singulis passibus pedum tuorum, ex singulis motibus corporis tui, & ex singulis buccellis quas edendo sumis, resultet eximia laus Conditoris: opta & pete vt singulæ respirationes tuæ die ac nocte Deum honorẽt atque glorificẽt, eique amorem exhibeant, reuerà enim fiet quod rectè & sanctè operaueris atque petieris.

Te abnega.

Intẽtio recta.

Quando vis quidpiam aggredi, erige cor tuum ad Dominum, & pete consilium ab eo, illumq; inuoca: sciens te neque agere, neque dicere quicquam nosse quod ei sit acceptum, nisi ipse gratia sua te adiuuet. Obserua diligenter quid Deus in corde tuo loquatur, & vtrùm ipse rectaq; ratio permittat, vt hoc vel illud facias. Si incertus es vtrùm propensio tua sit à Deo, attende an voluntatem Dei sequi velles, si eam perspectam haberes. Si enim inuenis te ita prorsus affectum esse, vt ipsam Dei voluntatem sequi velles, & humiliter oras Deum vt te illuminet ac doceat: iam id ad quod crebrius intus traheris, confidas esse à Deo, modò à sacris litteris & Ecclesiæ dogmatibus non discordet. Conuenit nihilominus vt libenter Dei voluntatem ab aliquo homine Deum timẽte & illuminato petas, idq; maximè in rebus arduis, propter dolos Satanæ sese nonnunquam trãsfigurantis in angelum lucis.

Vbique inuocandus Dei auxilium.

Interna motus obseruandi.

In rebus dubijs prorum cõsilium vtendum.

Si bona opera & exercitia tua copulaueris vnierisque actibus & exercitijs Christi, atque ita obtuleris illa Deo in laudem æternam: erit sanè ista oblatio ipsi domino longè grauissima, & opera tua claritatem dignitatemque ineffabilem recipient ex actibus Christi quibus vnientur. Plumbum tuum (vt ita dicam) mutabitur in aurum optimum, & aqua tua in vinum excellentissimum. Iesus & Maria sint semper charum refugium tuum & chara spes tua: tu eis per deuotam orationem commenda omnes necessitates tuas atque negocia.

Christi actibus nostros vniendi.

CAPVT VI.

Standum vsque & vsque super cordis custodia.

DEclina prudenter peccandi occasiones & eam societatem, quæ te à Deo auertere potest: iugiterque solicitus esto pro puritate cordis seruanda. Nunquam inordinatæ securitati te tradas, quum hæc vita sit plena laqueis, tẽtationibus & periculis: sed semper cum rationabili & sancto metu tuam salutẽ operare. Verissima enim sunt verba Sapientis dicentis: Si non in timore Domini

Eccles. 2.

mini tenueris te instãter, citò subuertetur domus tua. Quando tamen ex fragilitate humana laberis & peccas, quãdo item propter vitia te impugnantia videris tibi deficere, magis quam proficere, nullo modo ob id despõdeas animum: sed ingemiscens coram Domino Iesu, ora eum vt purissimo sanguine suo omnem peccati maculam in te deleat, teq; gratia sua in bono confirmet. Neq; propterea angaris quod fortè non sentias dolorem vel cõtritionem. Si enim omnino velles & cuperes te non offendisse Deum, aut etiam doles te non dolere: hũc quoque dolorẽ suscipit ac respicit Deus, qui pensat non tam quid sentias quam quid velis. Dic sæpius hæc aut similia verba: O domine Iesu, vtinã nunquam te offendissem: vtinã posthac viuerem iuxta grauissimam voluntatem tuam tibiq; placerem. Eximia contritio illa est, cui amor, spes & humilis fiducia in Deum cõiuncta est. Multò certè efficacius & citius leuiores offensę delẽtur, si homo culpã suam humiliter agnoscẽs, repentè amanterq; ad Deum se cõuertat, quam si defectus suos cum grandi pusillanimitate apud se diu pertractet atque consideret.

Dolor in desyderio.

Lapsus in peccata ex infirmitate

Porrò aliud est labi in venialia peccata ex infirmitate & occasione tantũ, atque aliud illa committere ex mera grauiq; negligẽtia. Qui enim ex infirmitate & supreptione offendit, licet nulli⁹ creaturæ inordinato amore captus detineatur, semperque se paratum animo inueniat ad relinquẽdum omnia quę certò scit Deum ab ipso velle relinqui, facilè tamẽ dum sese offert occasio, excedit, aut elatione animi, aut impatientia, aut torpore, aut ignauia, aut verborum leuitate ac nimietate, aut affectione sensuali atq; carnali: estque vel pot⁹ & cibi intemperãtior, vel plus satis hilaris, vel immodicè solicitus atque occupatus: sed mox vt ad se redijt, dolet quòd studiosius se non custodierit, ac penitus auersatur etiam minimam peccati maculam, ob idq; veniam citò consequitur. Fundus eius corruptus nõ est, & ei peccata ac vitia minus adhærẽt, minusque gratiam Dei in eo impediunt. Qui verò volens ac sciens creaturarum affectibus & amore captiuus detinetur, atq; in illis delectationem & voluptatẽ inordinatè querit: is nimirum ex mera & graui negligentia offendit. Nam etiam dum occasionibus malorũ sublatis liber apud semetipsum esse potest, plurimùm concupiscit ipsas occasiones: & culpas ita à se admissas, quas odisse deberet, parũipendit ac negligit. Liquet planè fundum huiusmodi hominis impurum esse. Veruntamen ipse quoque veniam obtineret, si post lapsum, veram contritionem, & propositum sese corrigendi conciperet.

Qui ex mera negligentia peccat.

Impugnari à vitijs.

Aliud etiam est impugnari à vitijs, & aliud expugnari. Quandiu non consentis, quandiu tibi displicent ipsa vitia, & eis ratione ac voluntate repugnas: non elongaris à Deo, quantumlibet illa infesta sint & molesta. Quidam serui Dei, natura intus ac foris placidi sunt, & nõ nisi tenuiter impugnantur à vitijs. Alij dum occasiones sese offerunt, acrius quidem tentantur, (quum sint ex ipsa natura procliues ad superbiã vel vanã gloriam, vel iram, vel gulam, vel luxuriam, vel alias culpas) nullo tamen modo volunt ipsis vitijs præstare consensum. Nam quando illa in se sentiunt, mox deserunt & cõtemnunt quicquid Deo spirituiq; ipsorum aduersatur: & sensualite propudiata, cũ fide humiliq; oratione intrò ad Deum cõfugiunt. Hi sæpè magis laudantur à Deo & virtutes excellentius possident, quàm illi alij: virtutum namq; perfectio concertatione legitima comparatur. Et quidem fieri potest, vt aliquis eorũ qui strenuè aduersus vitia decertant, detineatur post mortẽ aliquandiu in purgatorio: sed vbi is plenè purgatus fuerit, longè altiorẽ gradum in cœlo obtinebit, quàm obtineat alius qui nõ ita strenuus fuit, licet sine aliqua Purgatorij pœna ad cœlum peruenerit. Ergo non te frangat tentationum magnitudo.

Vitiorum motus ac tentationes homine non maculant.

Etiamsi in inferioribus & sensitiuis animæ viribus quas cum brutis animalibus communes habemus, sentires grauissimos vitiorũ motus, sed eis non cõsentires: etiam immũdissimæ imagines vel inauditæ aduersus Deum ac sanctos eius blasphemiæ sese cordi tuo contra voluntatẽ tuam assiduè ingererẽt: non contaminarent sed repurgarent animã tuam, eiq; admirãdas coronas in cœlo pararẽt. Pleriq; admodum pij homines

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentationibus huiusmodi ita diuexantur, vt nec vnam quidem orationē dominicam vel salutationem Angelicam absque diabolicis susurrijs explere possint. Isti incredibilibus angustijs pressi, se quidem multorum criminū reos esse putant, sed coram Deo preclari martyres sunt. Propter illas immissiones, pressuras, & afflictiões, nec oratio intermittenda est (etiam si innumeris distractionibus obnoxia sit) nec vllum omnino bonum opus neglgendū. Qui vel semel vanæ sui complacentiæ consentit, deformior in oculis Dei redditur, quàm si multis annis incidētias etiam pessimas citra sensum sentiret. Sæuiant vt possūt maligni spiritus, titillet ac stimulet caro: anima quæ deliberata volūtate se ad prauitatem non conuertit, gratiam Dei nō amittit. Ratio sæpe per importunas incidentias prauasque cogitationes & delectationem ita præuenitur, vt homo pius illis aliquandiu præter volūtatem & deliberationem intendat: qui tamē mox vt perfectè aduertit se talia cogitare, auertit se inde, & delectationi quā pōuentus est non consentit. Si tu interdormiendum (quando ratio ligata est) obscenū aliquod somnium passus fueris, non hinc nimium contristari aut metuere debes, modò euigilans & planè factus compos rationis, respuas animo quod vitiosum est. Peccatum omnino ex voluntate dependet: ita vt si voluntarium non fuerit, etiam peccatum non sit. Itaque rursum pro tua consolatiõe dico. Si propter iniuriam tibi illatam, vel propter maledicta in te tuosque cōgesta, siue ob quamlibet aliam caussam, sentires te ira vehementer commoueri, aut erga aliquem malè affici, alcuiuè inuidere, & interim multum tibijpsi displiceres, ac vitium quod in te viuit, reprimeres quantum posses, ipsumque per humilē confessionem atque orationē expellere ac mortificare conareris: nullum salutis tuæ detrimentum inde acciperes. Esset quidem tempestas in infima regione animæ tuæ, sed in suprema regione, ratio tranquilla voluntasque incorrupta & inuicta maneret. Nihil prorsus te ab amicitia Dei alienabit, nisi peccato consentias. Cæterùm neque diabolus, neque creatura alia cogere te potest vt cõsentias, quum habeas voluntatem liberam, quam Deus paratus est gratia sua roborare, ne per consensum succumbas. Si tamen consensisti peccato, potes mox (opitulante Deo) per veram contritionem ac pœnitentiam redire in gratiam cum ipso Domino.

Fœda somnia.

Peccatum omne volūtarium est.

Volūtas libera cogi non potest.

Persiste igitur in sancto proposito, etiam si millies in die labaris. Spera firmiter in domino, qui semper veniā benignissimè dat homini bonę volūtatis, culpā suam humiliter agnoscēti. Certè fieri nullo modo potest, vt quispiam humilis repellatur ab eo & pereat. O si lumine gratiæ intus illustratus, aliquatenus cognosceres & sentires, quam clemēs, pius, suauis & bonus sit Iesus: haud dubiè amorosam grandemque fiduciam erga illum conciperes, & summè exultares. Quæ quidem iucunda fiducia, non ad bene viuendum segnem & negligentem, sed valde promptum diligentemque tè redderet. Ipse benignus Iesus frequenter hominem dulciter visitat & consolatur gratia sua, quem tamen scit paulò post casurū & peccatum aliquod commissurum. O quàm libenter ille te recipit dum post lapsum erectus, humiliter amanterque ad eū redis? Tūc magno gaudio gaudēt etiam spiritus angelici ac cæteri cælorum ciues: nam & ipsi admodum benigni sunt ac misericordes, teque sinceriſſima charitate complectuntur.

Perſiſtendum in ſancto proposito.

Fiducia in Deum.

Et qui inordinato damnationis metu laborat, & tamen benè viuere conatur pro viribus, expedit prudenter cohibere oculos internos à nimia consideratione iusti iudicij Dei: oportet eū indubitanter credere scripturis sanctis quæ cælesti consolatione abundant. Et cuius animum nō releuent suauissima verba Prophetæ dicentis? Miserator & misericors Dominus, lōganimis & multum misericors. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras: quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se. Metuat & pertimescat seueritatem iudicij Dei. Is qui Deo neglecto mandatisque eius spretis, permanet in iniquitatibus suis, seq; corrigere non vult, hunc planè beatus Paulus, alloquitur, dum terribilibus verbis intonat & ait: An diuitias bonitatis Dei & patientiæ & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas eius ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. Sed idē Paulus eos qui à peccatis recedunt, & secundum spiritum viuere conantur, eximiè consolatur dicens: Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Bonę voluntatis homo nullo modo existimare debet Deum esse crudelem, cuius natura bonitas est, & cuius ipse benignitatē atque clementiam quotidie euidenter experitur. Nam quòd ille in scripturis sanctis plerumq; dicitur terribilis, & ira ac furor ei attribuitur: hoc ideo fit, vt spirituales eius operationes & effectus iustitiæ illius significentur. Deus enim incōmutabilis, nulli perturbationi obnoxius est: sed semper tranquillus in se manet, semper idem & vno modo est. Hinc in libro Sapientiæ scriptū est: Tu dominator virtutis cum tranquillitate iudicas.

Consolatio cælestis.

Rom. 2.

Quibus est Deus terribilis.

Sapien. 12.

In Dei gratia fidendū non in suo conatu.

Resiste cōstanter tentationi desperationis & diffidētiæ. Fac quod in te est, vt magis ac magis proficias: non tamē cōfidas in tuo labore & conatu, sed in auxilio domini Dei tui: nā qui in seipsis cōfidūt, deficiunt, quum homo nihil boni ex se facere possit. Pete sedulò à Deo, vt mortificet in te, & auferat à te quicquid ipsi displicet: pete vt efficiat te hominem secundum cor suum. Si enim fidē habueris, & perseueraueris in humili petitione atq; oratione, impetrabis sine dubio id quod saluti tuæ conducit, iuxta promissum Christi qui dixit, Petite & accipietis. Itemque, Quæcunque petieritis in oratione credentes, accipietis. Necesse omninò est, vt si nō statim, certè congruo tempore obtineas orando ea quæ vtilia sunt, & quæ certa rectaque fiducia sperare potes te obtenturum. Si duo simul preces Domino funderent, quorum alter rem eiusmodi peteret, quæ penè videretur impossibilis, confideret tamen se à Deo exauditum iri, alter verò pro re minima postularet, sed non plenam fiduciam haberet erga Dominum; ille qui rogaret pro re maxima ac difficili, multò citius ob meritum fiduciæ suæ exaudiretur, quàm alter qui rem modicam, modica fiducia postularet. Si fortè pie petis ea quę tibi vtilia nō sunt, dabit Deus quæ sunt vtilia. Amantissimus pater est: dum postulas aureum spiritualem, si denegat quod postulas, facit hoc propterea quòd tu paruulus nescires huiusmodi nummo bene vti: quoties tamen vnum petis aureum, toties ille tibi cētum reponit in cœlis. Fieri non potest, vt etiam minima precatiuncula ritè fusa, aut minimus gemitus, minimumue suspirium ad Deum piè emissum grandi fructu careat. Recita frequenter præcellentissimam illam atq; suauissimam precationē, quam Dominus noster Iesus Christus sacro ore suo pronunciauit ac nos edocuit. Et orādo Deum non imagineris eum esse corporeum ac visibilem: sed credens illum esse spiritum, adora & precare in spiritu & veritate. Concipe eum mente vt subsistātialem substantiam: contemplare eum, vt summam bonitatē summamque charitatem, & intellectualem lucem summè amabilem. Filium tamē Dei, qui pro te factus est homo, attende atque intuere vt Deum & hominem.

Rom. 8.

Matth. 7. Luc. 11.

Marc. 11.

Nota.

Ioan. 4.

CAPVT VII.

Alienæ perfectioni gratulandum.

Deus in ipsis quoque electis nævos quosdā esse permittit.

SI nō potes esse perfectus, sicut optas, humilia teipsum, & resignatus esto. Gratulare ex animo his qui pfecti sunt, Deumque glorifica, & ei gratias age pro illorum perfectione. Solet verò Dominus permittere, vt in plerisq; electis suis sibi chariſſimis semper aliquid vitij atque imperfectionis resideat, quo sibijpsis vilescant & humiles permanent. Reuerà quidam sanitatem animæ consequuti sunt, atque ad eum virtutis gradum conscenderunt, vt mortem ipsam fidenter subirēt potius, quàm in Deum scientes ac volentes peccarent: & tamē ipsi ignorantes se sanos esse, semper timent atque angūtur, nec aliud sibi persuasum habent, nisi quod debiles sint & infirmi. Benigniſſimus sapientiſſimusque Conditor ex magna fidelitate & dilectione, quā erga nos habet, huiusmodi ignorantiam, metum & pressuram in eis quamdiu viuunt, relinquit. Satis.n. ei perspectum est, illos adeò fragiles esse, vt si se cōualuisse pro comperto haberent, statim ad seipsos cum vana sui

Universidad de Deusto
Biblioteca

complacentia reflecterentur. Bonũ illis est eam perferre miseriam, in qua sese Deo humiliter resignant. Illos tamen sub mortem ab huiusmodi ignorãtia & longis tenebris pius Dominus eripere consueuit: donans illis firmam erga se fiduciam, in qua etiam feliciter ex hac luce emigrant.

Nullo pacto diffidere debes propterea quòd imperfectus sis. Deus enim abijcere non potest hominẽ bonæ voluntatis. Ipse penitus nouit infirmitatẽ tuã, & te blandè cõsolatur in Euangelio, vbi sancti Angeli narrantur Christo nato cecinisse verba ista optatissima, Pax hominibus bonæ voluntatis. Nõ dixerũt, Pax hominibus magnę vel perfectæ sanctitatis (quanquam si hoc dixissent, id quod maximè verùm est, dixissent) sed vt etiam infirmi ac pusilli qui bonæ voluntatis sunt, consolationem acciperẽt, læti dixerunt, Pax hominibus bonæ voluntatis. Si facis rationabiliter quod in te est, & Deo placere verè desideras: Deus haud dubiè conatum, laborem, desiderium & bonam volũtatem tuam eximiè aliquãdo coronabit, etiamsi pijs operibus, exercitijs, atq; orationibus tuis magna inæqualitas adiũcta, & multi defectus permisti sint. Quamdiu .n. non auertis voluntatem tuam à Deo, & sæpius doles atq; ingemiscis propter imperfectionem ac multiplices offensas tuas: Deus pro ineffabili bonitate sua reputat opera tua digna ęterna remuneratione. Quamdiu, inquam, bonam volũtatem retines, & humilitati cæterisq; veris virtutibus das operã, atq; à peccatis sedulò abstines: places Deo, & in bona cõscientia tua tanquam in amœno paradiso iucundè commorari potes.

Bona volũtas.

Luc. 2.

Certè bona omnia ex voluntate depẽdent: & quando humilitatem, charitem, vel quaslibet alias virtutes habere appetis, & id tota volũtate vis, faciśque quod potes: ꝑculdubiò habes eos corã Deo. Itidẽ dum boni quippiã facere ex animo desideras, sed nõ vales: Deus bonã volũtatem tuam pro opere suscipit. Et tam magnum est desiderium tuum apud Deum, quàm magnũ cupis atq; integra voluntate vis illud esse. Itaque viriliter admodum potes ita orare: O vtinam Domine, vtinam pro honore nominis tui, haberem tantum amorem & affectum ad te, quantũ vnquam aliqua creatura habuit. Piè Iesu, peto & opto vehementer, vt plena voluntate & perfecto desiderio omni tempore erigar in te, sicut tibi placitum est: peto & opto toto corde, vt in omni virtute & sanctitate tibi perfectè placeam pro grata voluntate tua.

Non debes etiam pusillanimis effici, nec putare te remotum esse à Deo, propterea quòd fortè nequis magnam vitæ austeritatẽ prestare, vel quòd ad eam sectandã minimè sentis te intus trahi atq; impelli. Neque enim in illa consistit vera profectio veraq; sanctitas: sed cõsistit in propriæ voluntatis ac vitiorum mortificatione, consistit in vera humilitate atque charitate. Non legimus beatam virginem Mariam Dei genitricem tam rigidam duxisse vitam, quàm rigidã duxit sancta vidua Iudith: & tamen longè perfectior fuit quàm ipsa Iudith. Non omnes electi eadem via extrinsecus gradiuntur: at intrinsecus omnes omnino eandem vitam tenere debẽt, nẽpe viam humilitatis veræq; charitatis siue sancti amoris. Nam & aliam viuẽdi rationem beatus Ioannes Baptista sequutus est, atque aliam sanctus Ioannes Euangelista: & tamen quia vterq; verè humilis erat, ac Deum proximumq; verè diligebat, vterque Deo maximè placuit. Lętare, & lauda Deum, cuius gratia plęriq; adiuti, rigidam ducunt aut duxerũt vitam: ita enim per piam gratulationẽ sincerãq; dilectionẽ merita eorũ efficies quodãmodo tua, & præmium atque gloriam recipies à Deo pro bonis, quæ in aljs purè amas. Porrò, pro vitæ austeritate quæ tibi deest, potes offerre Deo patri ieiunia, vigilias, tribulationes, & acerbissimam passionem Christi. Quodsi rationem viuendi aliquantò asperiorẽ (Deo adiuuante) sectatus fueris, facito id simpliciter ad gloriam Dei: & non nimium innitaris neque cõfidas huiusmodi austeritati vel meritis tuis, verùm spẽ omnem potissimùm colloca in passione Christi, & in satisfactione, expiatione ac meritis eius.

Vitæ austeritas.

Per piam gratulationem nostra fiunt aliena merita.

Non est quod multum metuant imperfecti, modò semper ad meliora contendant (sanctum tamen Dei timorem nunquam deponere debent) non est, inquã, quòd inordinatè metuant. Christ' enim

Imperfecti

enim in corpore suo mystico non diligit solum oculos, id est, perfectos: sed diligit etiam manus & pedes, diligit infima membra sua, diligit minuta vascula misericordię, quę sanguine suo & morte sua preciosa, mercatus est. Grandes filij Dei expeditè gradiuntur & currunt: parui verò ægrius ac tardius incedunt. Beatus eris, si vel ex numero paruulorũ filiorum fueris: nam & ipsi omnes regni cœlestis erunt hæredes, Qui creauit magnos, ipse idẽ creauit paruos: & Christus non minus datus est in Saluatorem paruis quàm magnis. Fudit sanguinem suum pro omnibus: omnes morte sua redimere voluit, nec vllus tanti beneficij expers est, nisi qui se illo culpa sua infœliciter priuat.

Christus suis omnia factus est.

Crede mihi, is qui verè humilis est & bonæ voluntatis, habet in Christo pro deuoto ac syncero cordis sui desiderio quicquid boni sibi deest in seipso: habet in illo omnem sanctitatem atque perfectionem. Profectò enim ad hoc venit Christus in mundum, ad hoc incarnat⁹ & passus est, vt peccatores sese humiliantes saluos faceret (eos ad æternã beatitudinem subleuando) ac pro eis satisfaceret, eorumq; defectus suppleret sarciretq;, & eos meritis suis locupletaret. Tãquam fidissimus parens thesarizauit filijs suis, quos in æternitate dilexit. Ora igitur eum, vt ipse integrè pro te respõdeat, satisfaciat atque suppleat: oro vt meritis ac virtutib⁹ suis egenam animã tuam exornet. Atq; hoc petendo, spera certò & crede illum pro immẽsa bonitate sua facturũ quod humiliter postulas. Nam si dubius nimirumq; meticulosus permanes: similis es ei qui vilibus sordidisq; vestimentis exutus, & repentè indutus regijs, nõ nouit decenter atq; compositè pro exigentia ipsorum vestimentorum regalium incedere: sed pro morum rusticitate cui assuetus est, ineptè & inciuiliter graditur. Offer Deo patri in plenam expiationem peccatorũ tuorum, & in suppletionem meritorũ quæ tibi desunt, ipsum vnigenitum filium eius Iesum Christum: offer omnia quæ ille pro te fecit ac pertulit: offer incarnationem, vitam, labores, passionẽ, cruciatus, sanguinem, & mortem eiusdem Redemptoris tui. Cuius quidem oblationis dignitas & præstantia hominis prorsus incomprehensibilis est. Nulla scelera tã grauia & enormia esse possunt, quæ non meritis Christi & precioso cruore eius in homine bonæ voluntatis deleantur.

Aptissima similitudo.

Potes etiam dicere Deo Patri: Pater clementissime, rogo te ꝑ dilectum filium tuum Iesum Christum, vt mei miserearis, & hoc vel illud mihi dones ad æternã laudem nominis tui. Nam quãdocunque aliud piè & sanctè petitur in nomine Filij siue per Filium, De⁹ pater gratissimam habet eam petitionẽ, cùm nihil illi charius sit ipso Filio suo.

Commenda bona opera & exercitia tua sacratissimo atq; mellifluo cordi eiusdem Iesu Christi emẽdanda perficiendaq;. Maximè .n. id expetit cor illud amantissimum, & semper paratum est imperfecta tua excellentissimo modò perficere. Gaude & exulta, quia quantũuis pauper sis in teipso, admodum diues es in Redemptore tuo, qui meritorum suorum participẽ te esse voluit, qui ꝑ te homo factus est, ꝑ te ieiunauit, laborauit, cruciatus pertulit, sanguinem fudit & animã posuit. Ingentem prorsus thesaurum in illo repositum habes, si tamẽ verè humilis & bonæ voluntatis es.

Cordi Christi nostra commendemus.

In Christo diues.

CAPVT VIII.

Humilitas.

OQuãtis preconijs digna est sancta humilitas. Moneo iterum atq; iterum, vt hanc virtutem præcipuè sectaris: nam & Christus hanc potissimũ nos discere à se voluit. Ait .n. Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Hanc semper & exẽplo & verbo docuit. Vndè rursum ita loquitur: Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Hanc amantissimè respexit in virgine matre sua, sicut ipsa testatur dicẽs, Respexit humilitatem ancillæ suæ. Per hãc maximè sancti omnes fuerunt & sunt homines secundũ cor Dei. Breuiter, in hac virtute cõsistit tota Christianæ sapientiæ disciplina. Si tu non desideras, nec conaris esse humilis, frustra tibi persuades quòd possideas charitatem, & quòd amœnã habitationẽ in te inueniat Spiritus sanctus, qui non requiescit nisi super humilem. Humiliati charitas semper coniuncta est, & charitati humilitas: neque fieri potest, vt quis charitatem habeat,

Matth. 12.

Matth. 28.

Luc. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si humilis non sit. Nam (vt beatus Paulus ait) charitas non inflat, non est ambitiosa, non irritatur, sed est patiens & benigna. Sine humilitate & charitate opera atque exercitia tua, quantumuis magna esse videantur, inania erunt ac putrida. Vera autem humilitas intus in corde quærenda est. Si desit interna humilitas, externa nihil est, hypocrisis est.

Itaq; habe cor humile ac submissum. Agnosce tuum nihilum, tuam infirmitatē & impotentiam: agnosce tuam erga Deum ingratitudinē, tuam malitiā ac vilitatem. Enimuerò ex te ipso nihil es: & sine adiutorio gratię Dei nihil boni velle, nihil boni agere, & nec vnam quidem piam cogitationē cōcipere potes. Ex teipso ad malū semp propensus es: & nisi Dē te seruaret, nō est aliquod tam horrendū scelus quod non admitteres. Quare nulli, quantumuis flagitioso, homini teipsum præferre debes. Si nō admisisti grauia peccata, tu certè ob bonitatem Dei quæ te in illa ruere non permisit, & tibi virtutem bene viuendi præstitit, præclariorem habes causſam te humiliandi, quàm habeat is, qui post perpetrationem multorum criminum veniam obtinuit, & in gratiam recept⁹ est à Domino.

Homini à se nil nisi peccatum.

Quum nihil in te sit propriè tuum, nisi peccatum, tu quicquid boni habes & agis, attribue Dei misericordiæ ac benignitati: non tuam sed Dei laudē & gloriam quærens. Ne pilum quidē ex donis Dei tibi assumas. Nam etiam si tu solus omnia mortaliū omnium bona opera fecisses, tā nudus inde manere deberes (quòd ad tui reputationē & ipsorū operū immodicam æstimationem attinet) acsi nihil vnquam boni fecisses. Quòd si quidpiā ex donis Dei tibi asscripseris vsurpaueriſq;, & propter aliquā gratiā internam vel externam expetieris ab hominibus magnipēdi: latet vtiq; in te grandis superbia. Odio tibi sit hæc pestis pernicioſissima: quā tametsi fortè sentis, non tamen illi consentias. Dic Deo: Domine, ego malim mori, quam cōsensum præbere: renuncio omni impuritati. Non solùm non ascribas tibi aliquid boni, verumetiam malorū omnium, quæ in mūdo fiunt, culpam in te retorqueas. Cōfitere te nullo modo esse dignū beneficijs ac donis quæ à Deo accipis, & illi gratus esto: cōfitere te nō esse dignum quem terra sustineat.

Interna crux & externa.

Certè quum tu peccatis tuis Dominū summæ maiestatis ac sanctitatis grauiter offenderis, iustum esset vt & Deus ipse, & creaturæ omnes horrendis modis te affligerent. Proinde non mireris neque purturberis animo quādo sentis te int⁹ aridum, sterilem, obnubilatum, instabilem, desolatum, & velut à Deo derelictum: quando item graues & diuturnæ cruces, angustiæ vel tentationes te premunt, & quando alij te vilipēdunt, persequuntur aut etiam cædunt, contumelijsq́ue ac maledictis afficiunt. Putas fortè tunc Deum tibi irasci: sed hæc ira paterna est, & ex amore proficiscitur. Non tibi displiceat tam amabilis pater, dum te aduersis exerceri sinit. Mitesce, tolera, resignatus esto & gratias age. Habe quidē moderatum timorem, sciens Deum plurimas culpas in te videre, vbi tu fortè vnicam aut nullam aduertis: time, inquam, & imputa peccatis tuis ea quæ sustines, ac fatere quòd adhuc grauiora meritus sis: nullo tamē modo arbitreris te propter huiusmodi castigationem non esse charum Deo. Imò verò vel hinc maximè confide te charum illi esse: flagellat enim Deus omnem filium quem recipit. Decāta in corde tuo hæc verba prophetæ: Ego ad Dominū aspiciam, expectabo Deum saluatorem meum. Iram domini portabo (quoniam peccaui ei) donec causſam meam iudicet. Educet me in lucem: videbo iustiam eius. Roga dominum Iesum, vt ipse pro peccatis tuis satisfaciat: tu verò ea quæ pateris pro amore eius perfer, & tolera. Porrò illis qui te infestant ac lædunt, omnem offensam ex corde remittas, teque benignum eis exhibeas: reddens bona pro malis, æquanimiterque ac sedata mente ferens eorum & verba aspera, & truces gestus & sæua opera, & quicquid illi demùm acerbitatis siue in te, siue in amicos tuos contulerint. Ne verò hæc tibi videantur factu nimis difficilia, propone ante mentis tuę oculos ea quæ pro te pertulit, & exemplum quod tibi dedit Dominus tuus Iesus Christus: qui quum pateretur, nō murmurabat, non exasperabatur animo, non vindictam expetebat, sed benignissimè orabat pro suis inimicis. Nonne ingens bonum putabis tibi obtigisse, si Regi tuo consimilis in aliquo esse potueris?

Hebr.12.

Mich.7.

Hostes diligendi, Christi exemplo.

Luc.23.

Pressurarū variæ causa.

Nonnunquam in homine bono qui Deum purè querit, oboritur grauissima quædam angustia & afflictio, vel ex indispositione complexionęq; naturali, vel cœli influentia atq; aeris inæqualitate, vel ex maligni spiritus operatione, aliaue ex causſa, Deo id permittente: tūque ipse pius homo putans se non placere Deo, solet pacem pectoris amittere, & mœrorem perturbationemq́; animi incurrere. Si te corripuerit talis angor, non eum velis violenter excutere, neque multas rationes perquiras, quib⁹ te inde eripere possis: sed susscipe ipsam pressurę molestiam humiliter de manu Domini, tanquam rem tibi maximè salutarem, & eam tranquillo resignatoq; animo sustine, etiam si illa perduret plurib⁹ annis aut toto vitę tuæ tēpore: ita enim Deus & angeli commorabuntur apud te, tua humilitate & patientia delectati.

Tribulatio certum diuinæ electionis signum.

Tribulationes in hac vita præclarissima Dei dona sunt: & nō est vllum certius signum diuinæ electionis, quàm vt quis aduersa humiliter ac resignato animo ꝓpter Deum toleret. Frigore, æstu, infirmitate, & quibuslibet alijs grauaminibus externis Deus purgat, sanctificat, mirificeque exornat animas electorum suorum. Et quos videt min⁹ aptos esse, vt torques aureas ferant, ornat eos saltem sertis ac flosculis, id est, leuioribus tribulationibus. Nunquam permitteret vel minimum venti statum electis suis esse molestum, nisi sciret hoc ipsis expedire ad salutē. Homini vtilius est, etiam modicum grauamen patienter ꝓ Dei honore vel amore pferre, quā grādia opera patrare. Humilis patientia & sui resignatio in aduersis dulcissimè resonat in auribus Dei, & eā homini afflicto prorsus adesse facit. Hinc Propheta dicit: Propè est Dominus his qui tribulato sunt corde. Quicquid nūc pateris, Deus ab æterno præuidit hoc te eo passurum modo quo pateris: præuidit horam & diem qua illud pati deberes. Cæterùm non est quod expauescas: nā pius Domin⁹ nihil tibi imponet, quod prorsus excedat vires tuas, sibi optimè perspectas. Diligentissimè interijciet manum suam inter te & ignem tribulationis, ne nimium graueris: quemadmodū facere solet mater indulgētissima, dum paruulum filium suum iuxta ignē materialem denudat. Ipsas tribulationes ac pœnas tuas omnes tam paruas quàm magnas, passioni siue cruciatibus Christi coniunctas vnitasque deuota mente offer Deo in laudem æternam: sic enim erunt inæstimabilis meriti, & summè Deo placebunt.

Deo per Christum pœnas tuas offer.

Psalm. 33.

Facit Deus cum tentatione prouentum.

Disce, quęso, ea quę tibi in anima, corpore & quibuslibet rebus eueniunt, nō aliunde susscipere quàm de manu Dei: nam quæcunq; eueniunt, ex sapienti ei⁹ ordinatione eueniunt, nec aliqua rribulatio sine Dei permissu te corripere potest. Etiamsi vniuersi dæmones simul in te irruere vellent, nō possent tibi vel appropinquare, nisi Deus permitteret: vnde non illos sed Deum timere debes. Sicut dicebā, disce omnia de manu optimi domini susscipere tanquam optima: etiamsi fortè talis accidat calamitas & afflictio quę saluti tuæ contraria esse videatur. Neque enim fieri potest, vt non & optimum & vtilissimū tibi sit, quòd purè de manu Domini accipis, quum Deus homini bonæ volūtatis nihil præstet nisi optimum ac saluti ipsius cōuenientissimū, quod ita certum est, sicut certum est Deum viuere. Si ille potestatem Satanæ daret, te omni reliquo vitæ tuæ tempore diris terrificisq́, modis vexandi corporaliter, tu fortè æstimares id intolerabilem esse infœlicitatem, nimisq́; horrendum Dei in te iudicium: & tamen hoc non solùm nō obesset saluti tuę, sed etiam prodesset plurimum, si de manu Dei illud susciperes: & humiliter pro Dei honore atq; amore tolerares. Nec illas quidē afflictiones & cruces quę culpa tua eueniunt, vel quarum causſa tu es, aliunde susscipias quàm de manu benignissimi Dei. Semper tamen tibi displiceat malū quod fecisti: neque vllo modo culpam conferas in Deum, qui peccati author nunquam est, nec in diabolū qui te cogere nō potuit vt peccares, sed tibi soli illam imputa qui peccato consensisti. Quandocunque molestū aut acerbum quidpiam à creaturis tibi infertur, mox conuerte cordis oculos ad Creatorem patremque tuum cæ-

De manu Dei omnia susscipienda

Vide Chrysost. lib. de prouidentia Dei ad Stagirium monachū.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nota diligenter.

leſtem, qui hoc ex amore pro tua vtilitate permittit. Illū attēde potius quàm creaturas, quæ tribulationem inferunt: hæ enim tanquam inſtrumenta & ſecures atque aſciæ ſunt, quibus ſummus ille artifex vtitur ſicut vult, & ſicut electis ſuis vtile eſſe nouit. Si quoties homines de te, vel de tuis malè loquūtur, aut iniuriam aliquam tibi irrogant, perturbaris ac patientiam abijcis: tranquillitas animi tui non in Deo ſed in hominibus locata eſt, dependetque ab hominibus. Quodſi ita eſſet, miſer vtique & nimis infœlix eſſes.

CAPVT IX.

Reſignatio perfecta.

REſigna te Deo funditus: voluntatē tuam laudabili voluntati ſanctęq; ordinationi eius in omnibus humiliter ſubijciens atq; conformās: ita enim demum & non aliter veram ac ſtabilē cordis pacē obtinebis, ita palàm erit te verum Dei amorem habere. Ergo ſiue Deus proſperitatem ſiue aduerſitatem dederit, ſiue te in lumine, ſiue in tenebris eſſe voluerit, contentus eſto: ferens omnia inæqualia pro viribus æqualiter animoq; ſedato, & Deum laudans atque ei gratias agēs. Quando videris tibi magna obſcuritate ariditateq; contabeſcere, & grauibus anguſtijs premeris, ſi tunc conformis diuinæ voluntati, miſeriam & afflictionem illam cum benigna trāquillitate propter Deum toleras, multò gratior Deo es, quàm ſi diuino lumine multū irradiareris & intus florerent omnia. In preſſura & afflictione homo non ita facilè ſeipſum quærere poteſt, ſicut inſenſibilis dulcedinis cōſolationiſq; affluentia: in hac enim plærumq; natura ſe admiſcet, & anima ſi incautior fuerit per immodicam delectationē citò maculam contrahit. Sanè fieri non poteſt, vt aliquis reſignato corde quidpiam ſuſtineat p gloria Dei, quin ſaporem quendam diuinitatis percipiat. Licet.n. illi nihil fortaſſis ſentire, id eſt, ſenſibiliter guſtare cōtingat (Deo ſe ad tempus occultante) hoc ipſo tamen ei quod patitur benè ſapit, quòd ſe illud ad æternam Dei gloriam velle ferre cognoſcit. Si voluntas Dei tibi dulcis eſt, quādo ipſe te ſanum eſſe & viuere vult, amara verò eſt quando te vult infirmū eſſe vel mori: nondum plenè reſignatus es: nondum habes cor ſatis rectum. Si vis vt ipſum cor tuum iam nō ſit curuum, ſubiunge illud in omnibus volūtati diuinæ, quæ ſemper recta eſt. Sine Deum agere tecū quod volet & vt volet in vita & morte, in tēpore atq; æternitate. Faciat Deus (te permittente) de anima & corpore tuo, de amicis & rebus tuis, deq; cunctis negotijs quod ipſi placitum eſt. Vnicè opta, vt ſemper voluntas eius fiat: & eadem diuina voluntas ſit ſumma conſolatio tua. Dic deo: Domine ſicut ipſe ab æternitate voluiſti, ita fiat, & non vt ego volo: fiat in me & de me atque hominibus ac negocijs omnibus gratiſſima voluntas tua nunc & in æuum ſempiternum. Nihil melius poſtulare, nullam præſtantiorem orationē fundere potes coram Deo, quàm vt petas fieri voluntatem eius.

Tribulationis præſtātia.

Etiamſi nō ita pridem incepiſſes melius viuere, & iam tibi moriendum eſſet, nihilominus ſis reſignatus: nec ſcire aut perſcrutari velis, vtrum te Deus poſt mortem miſſurus ſit ad Purgatorium, an mox recepturus in cœlum. Sic tibi placeat dulcedo miſericordiæ eius, vt tamē non diſpliceat pulchritudo iuſtitiæ illius. Vox hominis bene reſignati hæc eſt: Domine Deus meus, ſi in tui vergeret laudem, vt poſt obitum meum annis quinquaginta flammis purgatorijs cruciarer, illicò me ſub pedes tuos abijcerem, & in tui honorem pœnas illas animo paratiſſimo exciperem. Sancti patres affirmant eum qui Dei erga ſe iuſtitiam perinde vt miſericordiam ad æternam eiuſdem Domini gloriam exoſculatur ac diligit, tam facilè peccatorum ſuorum omnium & pœnarum illis debitarum plenam veniam obtinere, quàm facilè vna aquæ guttula in ardenti fornaci conſumitur.

Ad veniam peccatorū obtinendā ratio efficax.

Vult tibi bonæ volūtatis homini benefacere Deus: vult te æterna beatitudine ſecum pfrui. Vult hoc, quia ſummè bonus & miſericors eſt. Neq;.n. indiget bonis tuis opulentiſſimus Cōditor, ſed petit cor ad ſe conuerſum, humile, reſignatum, ac ſancta erga ſe fiducia firmatū, quale ſcilicet inuenit in latrone illo, cui pēdens in cruce dixit, Hodie mecū eris in Paradiſo. Si huiuſmodi cor habueris, nullo modo poteris ſeparari à deo. Ipſe enim vbi viuēti & moriēti, affectu pluſ-

Luc. 23.

pluſquā paterno aderit, teq; proteget ac cōſolabitur. Faciet planè quod per prophetam ſuum pollicitus eſt, dicēs: Quēadmodum mater cōſolatur filios ſuos, ita & ego conſolabor vos, & in Ieruſalē conſolabimini: & videbitis, & gaudebitis, & lætabitur cor veſtrum.

Iſaiæ 66.

Ergo tam viuēs quàm moriens ſecurè teipſum & omnia prouidētiæ Dei cōmitte, omnemq; ſolicitudinē tuam in eum proijce: ſemper tamen faciens rationabiliter quod tuum eſt. Innitere benignitati bonitatiq; eius firmiſſimè, & in eo pleniſſimè cōfide, quicquid etiam accidat. Reuerà.n. maiorē ille tui curā gerit, quàm ipſe gerere poſſis. Te ſalutēque tuam maximè diligit Domin⁹, qui gratuita pietate ſua ad imaginem ſimilitudinēq; ſuam te fecit, & ex puriſſimo atq; ardentiſſimo tui amore incarnari, pati ac mori voluit. Tanto tenetur deſiderio eorū omnium, qui ipſum ſanctè colunt & ſyncerè amāt, quaſi tota beatitudo atq; eſſentia eius ex illis penderet. Si cū charitate, qua te diligit Deus, cōferatur amor, quem oēs vnquam parētes habuerunt, habent, & habebunt erga filios ſuos: erit velut aquę ſtilla exigua cū vaſtiſſimo mari cōparata. Neq; dubitare quicquā debes de illi⁹ erga te ſumma dilectione, propterea quod fortè vitam tuam omnē, aut penè oēm malè vel nequiter tranſegeris. Quamuis enim innumera, prſuſq; nefanda ſint ſcelera quibus eum offendiſti, iam tamen quia illa purè confeſſus es, & verè ab eis auerſus atque ad Deum conuerſus, teipſum nō fictè humilias, Deoq; placere ex animo deſideras ac ſtudes: omnino ipſi Domino totiq; aulæ cæleſti char⁹ es. Deus qui tibi dedit veram contritionem, dedit ſine dubio & veniam: nec attendit qualis aliquando fueris, ſed qualis modò ſis aut eſſe cupias. Magnus ſane Dei honor eſt, quòd ipſe tam miſericorditer & benignè peccatorem indigniſſimum ad ſe redeuntem recipere dignatur. Nam & cœli ciues ob id prorumpunt in diuinæ laudis melos ſuauiſſimum, videntes ſummam illam Maieſtatem tanta pietate demittere ſe ad animam peccatricem. Crede ſine aliqua hæſitatione Deum immenſo amore te complecti: crede item eum qui ſic te amat, & velle & poſſe cuncta bene diſponere pro ſalute animæ tuæ. Nihil ille magis abs te expetit, quàm humilem tui in omnibus reſignationem, & proprię voluntatis abnegationem, plenamq; erga ſe confidentiam.

Dei erga ſuos benevolentia.

Quodſi nō poteſt te tam libero & integro corde reſignare vt velles, ſi propter aduerſitatem vel mortem imminētem ſentis te pauidum aut puſillanimē, ne turberis inde: nam Deus attendit & approbat voluntatē ac deſiderium tuū. Et vt infirmitatem tuam Chriſtus conſolaretur, ipſe quoque paſſione & morte ſua imminēte voluit pauore ac mœrore corripi. Itaq; omnem formidinem tuam in abyſſum miſericordiæ ac bonitatis eius deponito: & ei ſi non promptiſſimo corde, ſaltē pio ore dicito: Domine, offero, reſigno & permitto meribi, fiat voluntas tua. Plerumque cōtingit, vt homo irreſignatę voluntatis animoſius atque fidentiūs excipiat aduerſa, & fortiūs illa intrinſecus perferat, quàm is qui reſignatæ volūtatis eſt. Repelle diligenter ab animo tuo inordinatam triſtitiam: & (ſicut ſupràdictum eſt) firmiter innitere benignitati Dei, dicens cum beato Iob: Etiamſi occiderit me, in eum ſperabo. Nam ad hoc Eſaias quoq; propheta te hortatur dum dicit, Quis ambulauit in tenebris, & non eſt lumen ei? Speret in nomine Domini, & innitatur ſuper Deum ſuum. Fieri non poteſt, vt Dominus hominem rectæ fidei & bonæ voluntatis ſperantem in ſe deſerat. Vnde ait, Quoniam in me ſperauit, liberabo eum.

Matth. 26.

Triſtitia inordinata

Iob. 13.

Iſaiæ 50.

Pſal. 90.

CAPVT X.

Introverſio

REuoca & conuerte frequenter mētē tuam ad ipſum Dominū Deum tuum, ambulaq; reuerenter coram eo, qui maieſtatis ſuæ præſentia & virtutis magnitudine vbique eſt. Ipſe enim per prophetam dicit: Cœlum & etiam ego impleo. Vbiq; præſens eſt: ſed nullo loco continetur, nullo loco concluditur. Vbique totus atq; indiuiſus eſt: nullius tamen rei immunditia contaminatur. Senſibiles rerum ſordes, non ſecūdum rationem ſed ſecūdum ſenſum duntaxat ſordes dicuntur. Deo autē nihil immundum eſt præter peccatum, quo ipſe etiam inquinari non poteſt; ſicut ſolaris claritas illuſtrans cloacas minimè in-

Deus vbiq; præſens eſt.

Ierem. 23.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deus vbi ante conditum mundum.

inficitur. Si quæris vbinā erat Deus antequam mundum conderet: respōdeo quod erat apud seipsum, erat in seipso, & nunc mundo condito, in seipso est. Deus ergo qui vbiq; est oēs creaturas penetrat, eisq; per simplicem & occultam essentiam suam propinquior est quàm ipsæ sint tibi. Esse rerum omnium est, quia ab eo cuncta creata dependent, ac sine eo omnia nihil sunt, & mox in nihilum redigerentur, nisi ab illo conseruarentur. Res omnes sunt in Deo tanquam in virtute ipsas continente ac regente. Vnde Paulus in actis Apostolorū

Actor. 17. Ideæ rerū in Deo.

dicit nos in Deo viuere, moueri & esse. Res etiam sunt in Deo secundū ideam: nam ideæ seu intelligibiles formæ rerū omnium fuerunt ab æterno in mente scientiaque Dei, & in ea stabiles atq; incommutabiles manent ac vita sunt: & ipse De⁹ vel essentia diuina est vna idea atq; vnum exemplar rerum omnium, intellectualiter omnia repræsentans. Hinc Ioannes Euangelista quum dixisset omnia per æternum Dei verbum facta esse, & sine ipso nihil esse factū, subiecit: Quod factum est, in ipso vita erat.

Ioan. 1.

Sicut dicebamus, Deus est in rebus omnibus. Creaturis autem rationalibus imagine sua insignitis nobiliter admodum inest, licet à sensu impiorum longissimè absit. Quilibet enim peruersus elongatur à Deo dissimilitudine, sicut pius quisq; similitudine ei propinquat. Igitur bonis hominibus Deus adest etiā per salutarem gratiæ suę exhibitionem: ciuibus cæli adest per claram gloriæ suæ manifestationem: damnatis adest per congruam iustitiæ suæ executionem. Felix illa anima, quæ Deum syncerè diligens, in hoc exilio præsentiam eius libero, claro, sereno, & simplici mētis intuitu (gratia eius adiuuante) contēplari nouit.

Trinitatis mysterium

Quando mentē tuam subit adorandæ Trinitatis memoria, non fabrices tibi more æthnicorū tres Deos: sed crede Patrem & Filium & Spiritum sanctum esse vnum Deum, qui est intermina plenitudo essentię, vitę, potētię, sanctitatis, sapientiæ, bonitatis, suauitatis, venustatis, opulentiæ, nobilitatis, beatitudinis, gloriæ & omnimodę perfectionis. Crede, inquam, tres increatas personas esse vnam deitatem, vnam substantiam siue essentiam creaturas omnes infinitè transcendentem, immensam, non aliunde dependentem, nullius indigam, per se subsistentem sibiq; sufficientem, summè fulgidam, summè pulchrā, summè iucundam, summè tranquillā, summè amabilem, summè perfectā, supereſſentialem atque simplicissimam, quæ neq; corruptibilis oculis videri, neque intellectu comprehendi potest. Venerare vnitatem substātiæ in personarum Trinitate, & Trinitatem personarum in Vnitate substātiæ. Vna & indiuidua essentia, tres personę: & tres personę, sunt vna atque indiuidua essentia. Omnino Pater & Filius & Spiritussanct⁹ (quod ad substantiam attinet) vnum sunt, quum tamen in personis magna sit distinctio. Alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritussancti: sed nō est alia essentia Patris, alia Filij, alia Spiritussancti: nā Patris, & Filij, & Spiritussancti vna est substantia, vna natura, vna diuinitas, vna maiestas. Sicut cōfitemur Patrem ingenitum, esse perfectum & incommutabilem Deū, siue integram veramq; diuinitatem esse in Patre: ita cōfiteri debemus Filium à Patre genitum, esse perfectum atque incommutabilem Deum, & Spiritumsanctum à Patre Filioque procedētem (qui est amor Patris & Filij) esse perfectum incommutabilemque Deum. Attamen Pater & Filius & Spiritussanctus non sunt tres Dij, sed vnus perfectus & incommutabilis Deus, vnus Dominus, vnus æternus, vnus omnipotens, vnum principium omnium rerum conditarum. Quicquid vna persona secundum substantiam est, hoc ipsum est & queuis alia. Planè quicquid est in vna persona, id ipsum totum etiam in qualibet alia est: neque vna aliquid minus habet quàm tres simul, nec tres simul aliquid plus habent quam vna sola. Pater à seipso est, suijpsius æterna essentia est, & à nullo quicquam accipit: Filius non est à seipso, est enim à Patre solo, & à Patre habet quicquid habet: Spiritussanctus etiam non à seipso, sed à Patre & Filio est, habetque à Patre & Filio quicquid habet. Pater communicat se totum Filio: nam dat ei totum esse suum diuinum, seu totius diuinitatis, seu plenitudinem, & vnà cum Filio dat eādem diuinitatis plenitudinem Spiritui-

sancto. Nihil tamē est in glorioſa Trinitate prius vel posterius, nihil maiꝰ aut minus: sed ipse tres diuinę personę, quibus vna eademq; est substātia, sunt coæternæ & summè equales summeq;, similes, atque in se inuicem manēt. In Patre totus Filius est, & totus Spiritussanctus: in Filio totus Pater est & totus Spiritussanctus: in Spiritusancto totus Pater est & totꝰ Filius. Licet verò attribuatur Patri potētia, & Filio sapientia, & Spiritui sancto bonitas: ipsarum tamē trium psonarum vna eademq; est potentia, sapientia, ac bonitas. Persona Filij assumpsit naturam humanam, non aūt persona Patris neq; persona Spiritussancti: incarnationem tamen Filij tota Trinitas operata est. Nan sicut trium personarū vna est essentia, ita etiam vna est operatio, vna & eadem voluntas.

Trinitatis imago in homine.

In anima hominis pulchrè relucet sanctę Trinitatis imago. Habet. n. anima rationalis (sicut habēt & spiritus angelici) tres naturales vires admodū excellētes, nēpe, memoriam, intellectum, & voluntatem: quas Deus illi indidit, vt ipsa, Deum memoria recolere, intellectu cognoscere, volūtate eligere & diligere, atque eo frui possit. Quemadmodum autem Pater & Filius, & Spiritussanctus sunt vnus Deus, siue vna diuina substantia: ita tres illæ superiores spiritualesq; animæ vires sunt vna mens siue vna animæ essentia. Tres æternæ & inseparabiles personæ diuinitatis inseparabiliter operantur: & prædictæ tres potentiæ animæ etiam inseparabiles operātur inseparabiliter. Neq; enim memoria aliquid recolit aut recogitat sine intellectu & voluntate: nec intellectus aliquid cognoscit sine memoria & voluntate: nec voluntas aliquid eligit vel diligit sine memoria & intellectu. Istæ tres potētiæ animæ sunt spirituales sensus: nā visus attribuitur vi intellectiuę, audit⁹ vi memoratiuæ, odoratus, gust⁹, & tactus vi affectiuæ siue amatiuæ, hoc est, voluntati. Sicut autem Spiritus præstātior est corpore, ita illi sensus perfectiores & digniores sunt sensib⁹ corporis. Porrò ea anima quæ supra vires suas naturales subleuata, meretur in simplici essentia sua occultissimoque fundo inuenire Deum, eiq; sine medio vniri: videt, audit, odoratur, gustat & tangit,

Sensus animæ præstātiores sensibus corporis.

Trinitatis mysterium ineffabile.

quod nullis verbis enarrari potest.

Non nisi sobriè loquaris de mysterio altissimæ Trinitatis: quia tam impossibile est vt quis illud explicet, quàm impossibile est vt homo in terra stans, cęlū digito cōtingat. Quis .n. dicat vel etiam intelligat, vti Pater perēnem essentiam suam clarissimè prospiciens, seque perfectè cognoscens, Verbum suum proferat, seu filium generet sibi consubstantialem, coæternum, & coæqualem? Nā illa sui cognitio, filij sui in æternitate generatio est. Quis item capiat, vt Spiritussanctus procedat atq; emanet à Patre & Filio, quibus etiam consubstantialis, coæternus, & coęqualis est? Ista omnem intellectum humanum excedunt. Veruntamen vt etiam sensibili similitudine confirmetur in te fides, qua credere debes Filium esse æternum, & Spiritumsanctum æternū, sicut Pater (à quo procedunt originemq; accipiunt) æternus est: attēde vti splendor & calor ab igne quidem vel flamma procedunt, qui tamē igne posteriores tempore non sunt. Nam eo ipso momento quo ignis est, etiam splendorem & calorem emittit, nec vnquam ignis sine splendore caloreque esse potuit, adeò vt si ignis esset ęternus, splendor quoq; eius esset ætern⁹ & calor æternus. Itidem tam splendor quàm calor procedens à Sole, coæuus est Soli. Incomprehensibilis illa generatio atq; processio in sanctissima Trinitate sicut initium nunquam habuit, ita nec finem vnquam habitura est: si enim habuisset initium, vel aliquādo desineret, aliqua mutatio circa diuinitatē facta esset aut fieret, quod nullo modo fieri potestinā natura & substantia diuina est incōmutabilis. Quum quelibet diuina persona sit perfectionis infinitæ, & quælibet aliam limpidissimè intueatur plenissimeq; cōprehendat: diligūt vtiq; se inuicem ipsæ tres personæ amore iucūdissimo, ardētissimo protsusq; infinito. Sed præstat de tāto mysterio aliquid intus experiri, quàm ore multa dicere. Tu in his quæ ratione & intellectu cōprehendere nequis, fidem integram retinens, simpliciterque credēs quod Catholica credit Ecclesia, humilitati atq; amori da operam.

Deus incōmutabilis Deus.

Perfectiones Dei attende.

Attēde tota animi deuotione domini Dei tui bonitatem, dulcedinem, pulchri-

chritudinem, pietatem, misericordiam, charitatem, fidelitatem, atque eius generis alias ipsius amabiles perfectiones, quæ profectò prorsus immensæ & incomprehensibiles sunt. Si ad Iesum per amarosa atque iaculatoria verba aspirare libet, potes mēte vel etiam ore hæc aut similia dicere: O bone Iesu, vtinam mundus & innocens coram te essem. Vtinam verà humilitate perfectaq; mei resignatione tibi placerē. O dilecte mi, charissime mi. O dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O purum gaudium meum, & castæ delitiæ meæ. O Domine Deus meus, quid volo præter te? Tu mihi sufficis: tu es vnicum atque iucundissimum bonum meum. Ego te vlnis animæ meæ suauiter amplecti desiderio. Eia accende & concrema me igne amoris tui. Da vt diligam te toto corde, tota anima, & tota virtute pro grata voluntate tua: &c.

Aspirationes ad Iesum.

Moderatio

Non sis tamen in his nimius nec vehementior quàm oportet, sed indiscretionis moderationem diligenter seruato, ne caput tuum lædas, & naturā prægraues ac destruas. Quando autem contingit te dolorem aliquem ex spiritualibus exercitijs cōtrahere ac sentire, offer illum Deo in laudem æternā, & patiens esto. Qui nulla virium suarum ratione habita, conatu prorsus violento atq; importuno sese incessanter introuertere, mentemq́ suam in Deum eleuare nititur: is nō pmittit, vt Deus in ipso requiem habeat. Veruntamen malæ cogitationes salutaribus cogitationibus pellendæ, & cordis oculi ad Dominum vbique præsentem amāter, placidè, & simpliciter reflectēdi sunt. Certè sicut is qui acriter sitit, non facilè obliuiscitur sitis suæ: ita is qui Deum impensè amat, vt crebrò illius recordetur necesse est, si mens eius alijs cogitationibus impedita non fuerit. Vbi enim amor & cura, ibi oculus atque cogitatio. Quilibet prudenter considerare debet mensuram gratiæ quàm à Deo accepit: quia Spiritussanctus dona sua variè distribuit.

Vbi amor, ibi oculus. Luc. 18. Tob. 5.

Orandum quotidie.

Per verba illa Euangelij, Oportet semper orare & non deficere, atque per ista sancti Pauli, Sine intermissione orate; non iubemur absque cessatione aliqua continuare orationis exercitiū (neque enim hoc fragilitas humana præstare potest) sed monemur non ita deserere orationem, quin quotidie illi diligēter instem⁹ certis horis. Et profectò homo bonæ voluntatis qui semper bene agit, & cuncta opera sua refert ad honorem Dei, semper orat.

Dum sacræ lectioni cōuenienter intendis, aut aliquid aliud ad laudem Dei ritè facis, sæpe nō minorem, immò fortè maiorem, fructum refers, quam si orares. Neque enim orationes tantùm, sed & quæq; salutaria verba ad gloriam Dei lecta vel audita, & quælibet piæ actiones atq; cogitationes animam mirificè exornant. Verè mens boni hominis ex spirituali doctrina multa præclaraq́ue commoda recipit: nam & cōseruatur munda, & ignorantiam deponit, & tranquilla redditur, & illuminatur, & nutritur, & excitatur, & roboratur, & eximium decorem accipit. Igitur lege vel audi libenter verbum Dei, sanamq́; institutionem, à quocunque etiam homine proferatur, & quātumcunq; simpliciter annuncietur aut scribatur: sed corruptam pestiferamq́ue hæreticorū doctrinam execrare. Etiamsi quis exactè non intelligat neque memoria retinere possit pia quæ ad laudem Dei legit vel audit: nihilominus talia plurimum animæ prosunt. Certè interim dum bona sic leguntur vel audiuntur, tempus homini minimè perit: sed dum leguntur etiam plurima & optima, si pura rectaue intentio legenti deest, perit vtiq; ei tempus.

Lectio sacra.

Doctrina spiritualis commoda.

Nota.

Non nimis diu vni aliquo exercitio insistendum est, ne fastidium generet & animum segniorem reddat: sed conuenienter varianda sunt exercitia. Si tibi in orationibus vel meditationibus atq; exercitijs sanctis desunt lachrymæ externæ, non id te perturbet: nam homini Deo placere cupienti non desunt internæ lachrymæ: & licet oculi eius nō plorent, plorat tamen cor. Pro lachrymis quas non habes, offer Deo patri lachrymas Christi. Sanè grandis commotio compūctionis sensibilis solerter à nonnullis plærumq́ue vitanda est, ne bonæ corporis habitudini & mentis serenitati officiat.

Exercitium vitandum.

Lachrymæ

Deo diuinisq́ue ac spiritualibus reb⁹ intende hilari, libero & simplici corde, absq; inordinata anxietate, & nimia intellect⁹ extēsione aut applicatiōe. Quære item in pijs exercitijs tuis Dei honorem potius quàm proprium cōmodum seu propriam delectationē. Abdica penitus vitiosam proprietatē: & semper parat⁹ sis ipsa priuata exercitia tua intermittere atque relinquere, vbi Deum id velle vel iustam aliquam causam hoc exposcere cognoueris. Nōnullos inuenire est qui certas quasdā precationes ex se susceperunt quotidie legēdas: quas si propter negocia & necessitates emergētes, vel propter sanctā obedientiam relinquere cogantur, omnino impacati sunt & inquieti: sed proprietas ista vitāda est. Patres eiam dicunt, hominem inter orandū, nō decere gestus singulares nimiumq́; notabiles coram alijs, pectus fortiter & crebrò tundendo, suspiria alta emittendo, manus in sublime attollendo, &c. Aliqui plærumq́; feruentius orant sedendo, quàm genua flectendo, alij stando vel inambulādo preces suas melius fundūt: tu amplectere quod tibi magis conuenire sentis, ita tamen vt in omnibus discretionem serues, & caueas ne aliquem scādalizes. Tam vocalis quàm mentalis oratio ritè peracta, Deo valde placet.

Praxis exercitorū.

Orantis habitus.

Iesu vita recogitanda.

Memor sis, oro, eorum quæ dulcis Iesus (qui est Deus, & dominus, & pater, & frater tuus) pro te fecit, eiq́ue deuoto corde gratias age. Ipse factus est homo ppter te. Ipse semper & vbiq; tui recordabatur, teq́; ante mentis suæ oculos habebat: faciens & tolerans libentissimè omnia pro tua salute. Inspice & imitare pro modulo tuo eius humilitatem, resignationē, patientiam, charitatē, benignitatem, modestiam, continentiam, sobrietatem, ac ceteras virtutes sanctas, quæ in eo perfectissimè relucent. Vita Christi liber ad modū præclarus est, doctis, perfectis atq; imperfectis (qui Deo placere cupiunt) communis. Qui bene terit hunc librū, efficitur eximiè sapiēs, facileq; adipiscitur peccatorū veniam, pranorum affectuum mortificationem mentis illuminationem, cōscientiæ pacem & tranquillitatem, firmamq́; erga Deum in syncera dilectione fiduciam. Etiamsi codices omnes, qui toto orbe habentur, intercidissent: vita & passio Christi abundè Christianis omnib⁹ sufficeret ad virtutem omnem & veritatem perdiscendam. Singula quæ fecit ac pertulit Iesus, ita considera & recipe, quasi pro te sola illa feciſſet atque pertulisset. Neque enim ea tibi minus prosunt, quàm si tu solus per Christum redimendus fuisses. Sed & si solus redimi debuisses, ille pro te vno promptissimè & incarnari, & pati, & mori voluisset: adeò salutem tuam sitit, & tam ardenter te diligit.

Imitatio.

Venerandam eius Passionem tanquā preciosam margaritam in scrinio pectoris tui reconditam habe, & eam grato animo reuolue. Ecce, dominus tuus ex summa charitate voluit nimis indigna & acerba perpeti, vt satisfaceret pro peccatis tuis, teq́ue redimeret. Depinge mentem tuam suauissimis imaginibus passionis eius, & floridā dominicæ crucis arborē plāta in medio cordis tui. Ipsum dominū Iesum excruciatū vulneribusq́; cōfectum, elige in charissimum spōsum animæ tuæ, eumq́; amāter contemplare & amplectere. Nā ex eius roseis vernātibusq́; plagis melliflui gratiarum riui promanant. Qui os animæ suæ patulo lateri eius conuenienter admouere ibiq́, commorari, & ad intima cordis illius pertingere nouit, is vtiq; vinū vitæ æternæ degustat, & perspectum habet quàm amœna paradisus sit Iesus. Neq; scribi, neq; cogitatione comprehendi potest, quantum fructum homo bonæ volūtatis & humilis referat ex pia meditatione passionis dominicæ. Iste quamlibet modico affectu aliquid de vita & passione Christi legat aut ruminet, non potest nō maximam inde vtilitatem capere: quemadmodum is qui digitos in farinam mittit, non potest nō habere eos farina consperſos: sed qui ipsam domini passionem etiam cum larga lachrymarum effusione recolit, & tamen veram humilitatem, patientiam, resignationem atque charitatem negligit, certè paruum aut nullum fructum ex sua meditatione reportat.

Christi passionis memoria.

Non contristeris si Deus in hac vita te minimè prouehit ad sublimem cōtemplationis gradum: sed roga eum instanter, vt det tibi bonam, humilem, resignatamq́ue voluntatem, & eam in te ad finem vsque conseruet: pete ab eo vt iuxta gratissimum beneplacitum ipsius

Quid potissimū à Deo petendum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

semper viuere possis. Et quia cares pennis quibus ad alta euoles, mane tanquã paruus pullus sub alis diuinæ amantissimæq; gallinæ, id est, sub alis æternæ Sapientiæ pro te incarnatæ. Abde te & cõquiesce in sacratissima Christi humanitate. Hæc enim in procelloso mari præsentis seculi, erit tibi tanquam nauis tutissima, qua ad salutis portum perduceris, etiam si diuinitatem plenius hic nõ cognoscas, vbi nimirum corpus aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. *Sapien. 9.*

Haberes autem ipsius diuinitatis eminentiorem notitiam, si celsissim⁹ Deus crebris fulgoribus mẽtem tuam irradiaret, teq; in diuinam transformaret claritatem. Veruntamen (sicut alibi suprà monuimus) intuere Christũ internis oculis: non vt hominem tantum, sed vt verum Deum & verum hominem: intuere eum vt præcellentem gemmam diuinæ nobilitatis, & elegantem florem dignitatis humanæ. Licet enim lucidissimos diuinitatis radios perfectius conspicere nequeas: potes nihilominus credere ipsam fulgidam diuinitatem in humanitate & corpore Christi ceu in venerabili templo habitare. Si hoc credideris, & humanitatem Christi ita consideraueris, non elongaberis ab eius diuinitate, sed eam satis conuenienter vtiliterq; retinebis.

Incarnatio verbi. Quando ipse vnigenitus Dei pro salute mundi in vtero beatæ Mariæ virginis de Spiritussancto conceptus est, assumpsit quod non erat, & mansit quod erat. Assumpsit enim corpus & animã rationalem, assumpsit inquam, totum hominem, & mansit Deus. Natura diuina & natura humana (quæ multùm sunt diuersæ) mirabiliter fuerunt vnitę. Nõ est mutata diuinitas in carnem (natura etiam diuina incommutabilis est) sed humanitas assumpta est in Deum. Mansit vtraque natura integra & salua cum suis proprietatibus. Tunc ergò æternum Verbũ, anima rationalis, & caro humana conuenerunt in vnã personam: ita vt illa tria sint vna persona, vnus Christus. Propter quam admirandã vnionẽ, sanctissima Christi anima ab exordio creationis suæ semper contẽplabatur limpidissimè gloriosam Trinitatem. Vnde & quum pateretur atq; in cruce penderet Christus, fruebatur secundum superiores animæ vires diuinitate, sicut modò fruitur in cœlo: sed secundum carnem vireſq; animę inferiores ac sensitiuas, dirissimis cruciatibus affligebatur. Et vt sua passio esset acerbior, nõ permisit tũc redũdare cõsolationẽ à superiore animæ portione in inferiorẽ sensitiuamq; partem. Hinc in cruce attendẽs se ita afflictum & cõsolationis influxu destitũ, ex parte humanitatis clamabat: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Iste filius Dei vi- *Psal. 21. Matth. 1.*
ui, Verbũ & Sapientia Patris, vera atque increata lux, secundũ diuinitatẽ vbiq; præsens est, æqualis Patri & Spiritui sancto est: sed secũdum humanitatem minor est Patre & Spiritu sancto atque etiã seipso: neq; .n. creatura creatori æqualis esse potest. Et quidem humanitas domini Iesu pijssima ianua est, qua in diuinitatem illius intratur.

Fortè cupis expressius audire, quãdo Trinitas Deus creauerit corpus & animã Christi: ausculta igitur. Mox vt beata virgo Maria per humilem sui resignationem, assensum præbuit, dicens angelo incarnationem filij Dei sibi annũcianti, Ecce ancilla domini, fiat mihi se- *Luc. 1.*
cundum verbum tuum: Spiritussanctus in illam descendit, & in momento ipse cum Patre & Filio formauit ex purissimo eiusdẽ sacræ virginis sanguine corpusculum humanum, membris omnibus absolutum atq; perfectum: creauit eodem momento animam rationalem quam eo ipso temporis puncto vniuit illi corpusculo. Aliorum infantũ corpora non repentè, sed paulatim formãtur in mẽbra, quæ vbi iam in vtero materno perfecta sunt, Deus animã in momento creat, creandoq; infundit corpori. Sicut diximus, humanitas Christi via & ianua est, qua ad diuinitatem pertingitur: nec aliquis ad sublimioris cõtẽplationis quietem diuinamq; vnionẽ tutò aspirat, nisi virtutes Christi sanctissimas diligẽter imitari & amabilem humanitatis eius imaginem animæ suæ per deuotam meditationem imprimere conetur.

CAPVT XI.

Vnio cum Deo.

MAgna res, magna prorsus res est, tẽpore huius exilij Deo p̃ mysticam nudamq; vnionẽ in diuino lumine copulari. Fit autẽ hoc quando munda, humilis, & resignata anima ardenti charitate succensa, supra seipsam Dei gratia euehitur, & ad ingentem diuinæ lucis claritatem menti affulgentẽ, amittit omnem considerationem atque distinctionem rerum, deponitque imagines etiam excellẽtissimas, ac totà amore liquefacta & velut ad nihilum redãcta, defluit in Deum. Tũc enim sine medio coniungitur Deo, & efficitur vnus spiritus cum eo, atq; in illum transformatur transmutaturq; sicut ferrum in igne positum transmutatur in ignem, non desinens esse ferrum. Fit vnum cũ Deo, non tamen ita, vt sit eiusdem substantiæ & naturæ cum Deo. Quiescit hic anima cessatq; à propria actione: & optabilem Dei operationem dulciter sustinens, pace gaudioque ineffabili abũdat. Tantum gustum hic percipit, vt ei cœlum terra, & quæcunq; in illis sunt præ consolationis magnitudine colliquescere atq, in nihilum redigi posse videantur. Ipsa quippe supra naturalium virium suarum operationem subleuata, peruenit ad silentem & tranquillam essentiam suam, vbi vnitas simplicitasq; est, & vbi Deus habitat: iamque æterna veritate reperta, inexhaustas opes possidet. Fœlix planè illa anima, quæ supra omnia creata supraq; propriam actionem euecta, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus, & meram puritatẽ sentit: in vi intellectiua percipit præfulgidas illuminationes Solis iustitiæ & diuinam veritatem cognoscit: in vi autem amatiua sentit æstum quendam quieti amoris, siue contactum Spiritussancti, tantam fontem viuum riuulis æternæ suauitatis manentem, atque ita ad excellentem cum Deo vnionem introducitur.

Igitur anima vastissimam diuinitatis solitudinẽ ingressa, fœliciter se perdit: & lucidissimæ caliginis claritate illustrata, præ cognitione fit quasi sine cognitione, atq; in sapienti quadam ignorãtia cõstituitur. Quæ licet nesciat quid sit Deus, cui nuda claritate vnita est, licet nõ videat Deum sicuti est in gloria sua: experimẽto tamen discit, illum infinitè transcendere omnia sensibilia, & quicquid de Deo scribi, dici, vel humano intellectu apprehendi potest. Sentit longè aliud esse, sine imaginibus in Deum excedere, quàm in nobilibus aut diuinis imaginibus atque similitudinibus Deum intueri. Deniq; per intimum amoris complexum contactumq; melius Deum cognoscit, quàm exteriores oculi visibilem solem cognoscant. Huiusmodi anima optimè scit quid sit vera contemplatio: nam aspectus eius in regionem ineffabilis lucis directus, ibiq; defixus, feliciter cernit quam angusta & exigua ac penè nihil sit omnis creatura, comparata celsissimo atque intermino Deo.

Nõ omnes Dei serui mysticam illam vnionem attingunt.

Sed non omnes serui Dei in hoc secu lo ita rapiuntur supra seipsos, non omnes ita pertingunt ad occultum, simplicem, nudumque & Deiformem animæ fundũ, non omnes admittuntur ad mysticam illam præcelsamq; cum Deo vnionem, ad quã nullus proprio conatu aut labore peruenire potest, nisi speciali gratia Dei adiuuetur. Qui autem illuc admittuntur, debent præclara illa Dei operatione in ipsis cessãte mox resumere propriam actionem & sanctas imagines, bonaq; opera atq; exercitia: debent humiles manere, & in proficiendi desiderio pſistere, sicq; se gerere, quasi nunc primùm melius viuere cœpissent. Neq; enim durante hac vita tàm altè vel profundè in Deum ingrediẽtur, quin quolibet momento sublimius profundiusque in illum ingredi queant: & aliquid in eis semper refidebit quod nondum satis mortificatum sit. Esto, non amplius moueantur isti mortalium creaturarum aspectu: adhuc tamen necesse est vt vigilent, & seipsos ad mortem vsque diligenter obseruent. Certè rex Dauid vir *Psal. 150.*
secundum cor Dei, quamuis in adolescentia pascens ouium greges, gratiam eximię contemplationis acceperit, post propheticas tamen, mirasque illuminationes (ei enim incerta & occulta sapientię suę Deus manifestauerat) post crebras diuinæ dulcedinis degustationes, post mysticas tranformationes & amorosos ardentesque in Deum excessus, iam senex in grauissima scelera prolapsus est, nempe in adulterium & homicidium.

Falsa quies.

Nonnulli perfectionẽ stolidè in hoc constituunt, vt ipsi quieti ac liberi intellectum

Universidad de Deusto
Biblioteca

lectum suum ab imaginibus expedire, sesesq; cum ociosa & nuda sensualitate intra seipsos recipere possint: negligentes interim Dei amorem & quęlibet pia opera atq; exercitia. Qui quidem falsæ quietis sectatores (quum seipsos impurissimè quęrāt,& in seipsis potius quàm in Deo delectentur) misera diaboli mācipia sunt. Legitimi verò contemplatores supernaturalisque quietis cultores,ita mentis nuditatē & sanctum ociū sectantur, vt tamen bona opera atq; exercitia non deserant.Nam & virturibus dant operam pro viribus, & Deum laudāt,& passionē dominicam recolūt, & gratias agunt,& frequēter orant si eis vacat, & Deo per syuceram charitatē adhærent: honorē item Dei potiùs quam propriam delectationē spectant & quærunt. Deus in eis nobilissimum opus suum peragit: quia ipsi diuino amore pleni, per internum silentium sese nudos & simplices exhibent, nihil cogitando nihilque considerando. Hoc modo ab omnibus imaginibus gratia Dei expediti, rapiuntur & euolant ad diuinæ caliginis radiū, ac Deo sine medio vniuntur.Plæriq, pij homines licet eò nō pertingant tempore huius exilij,nonnullā tamen cogitationis simplicitatem in se sentiunt,dū exclusis ab animo tumultibus, iucundam domini præsentiam humiliter,placide & amāter in silentio attendunt, alia queq; parum aut nihil cōsiderantes.

Veri contēplatores.

Angelica & diabolicæ visionis discrimen.

Sit sua quisque sorte contentus.

Porrò,quemadmodum foret absurdum, si is cui rex demandasset officium standi ante mensam suam & seruiendi, iniussus mensæ regis impudēter accumberet: ita improbè facit, qui se totū dare vult ocio contemplationis,quum tamen ad illud euidenter non vocetur à Deo. Tu ergò & Deo magis ac magis placere desiderabis atq; conaberis,& nihilominus semper cōtentus eris ea gratia, quàm tibi largiri dignatur domin⁹. Si ipse singulare quidpiam in te operari voluerit,nō eum impedias: sed volūtatem eius decenter sequere, continens iugiter teipsū in sancta humilitate tuiq; nihili pensione.

Reuelationes seu visiones.

2. Cor. 11.

Visiones & reuelationes (quæ interdū etiam malis cōceduntur) inordinatè non desideres. Illi qui eas vanè appetunt,& eis incōsideratè fidem adhibent atq; confidunt, facilè decipiuntur à Satana: qui se transfigurat in angelū lucis, & plærumq; vera falsis permiscet,vt fallat. Ipse nonnunquā vera,nōnunquam falsa, sed Spiritussanctus nunquam nisi vera reuelat, prædicit & annunciat. Bono spiritu animā visitante, solet ipsa in initio timore corripi, sed mox gaudiū & consolationem recipit, alacritatēq; & pacem internam ac famem virtutū retinet. Diabolo verò se exhibente, timor incussus permanet vel etiam augetur in anima, & quāuis dum dæmō sese in angelum lucis transfigurat, anima in principio exhilaretur,postea tamen cōfunditur tenebrisq; repletur,& impacata redditur.Si videndo visionē aliquam dubitas donec certior fias, Deum nō offendis,etiam si visio sancta & diuina sit. Perpēdere diligēter oportet vtrùm ipse visiones ac reuelationes omni simulatione fictioniq; & absurditate careant, vtrùm item concordent cū fide Catholica & sacris litteris orthodoxorūq; Patrum scriptis.Si enim cum illis non cōcordant, statim reijciendæ sunt. Illusio diabolica hominē facere solet superbū, irresignatum atq; in proprio sensu obstinatum: sed reuelatio diuina hominē reddit humilē,resignatum, & flexibilē. Sunt quidam Deo dediti qui etiam vigilantes & sani abducuntur operatione Dei e sensibus corporis, vt eis sopitis, perfectè intendāt diuinis visionibus & reuelationibus.

Humiles nō facilè seducūtur.

Sanè malignus spiritus illos minimè seducit, qui in reuelationib⁹ eximia diuinæ charitatis dulcedine,puroq; intellectualis ac spiritualis luminis influxu perfunduntur. Et Dominus omnes humilitate non ficta præditos, seque piè quærentes & inuocantes,benignè cōseruat ac protegit, ne diabolicis laqueis irretiti pereant. Nam qui superbiunt, & qui duplicitatem fictionemq; aliquam in se occultant, seipsos miserè seducūt, atque in nassam diaboli sponte conijciunt. Quum Deus fidissimus sit pater, humilibus filijs petentibus panem, ouum, aut piscem, non dat pro pane lapidem, neque pro ouo scorpionem, neq; pro pisce serpentem: sed dat illis spiritum bonum, dat quod saluti eorum conducit. Fieri nulla ratione potest, vt ipse humiliter ad se confugientes sibique verè confi-

Luc. 11.

confidentes derelinquat. Itaque qui humiles sunt,tendiculas Satanę semper effugiunt. Et profectò nullū est veræ sanctitatis certius signum atque argumentum, quàm vera humilitas & perfecta sui resignatio.

CAPVT XII.

Eucharistica sumptio.

QVando admittendus es ad cæleste illud cōuiuiū in quo Christus sumitur, pia mente recole beneficia Dei, maximeq; passionem Dominicam, in qua inenarrabilis charitas Christi erga nos præcipuè relucet. Ipse enim de hac mensa loquens ait,Hoc facite in meam commemorationem. Ergo, si tibi vacat,recogita vel meditare quid pro te fecerit ac pertulit dominus Iesus: simulque eum roga, vt habitationem sibi gratam & amœnam in te præparet.Pete,vt deletis omnibus peccatis tuis, inopem animam tuam meritis ac virtutib⁹ suis exornet. Suscipe cum humili reuerentia sacram Eucharistiam: firma fide credens te sub specie panis exigui accipere verum & immemortale corpus Christi. Nam virtute diuina per verba consecrationis (quæ sacerdos pronunciat) operante, panis viniq; substantia supernaturaliter conuertitur & trāsmutatur in corpus & sanguinem Christi. Etiamsi multis hominum millibus detur ipsa Eucharistia, quilibet eorum corpus dominicum totumq; Christum accipit: si item vnica hostia consecrata diuidatnr in plures partes, sub vnoquoq; fragmēto totus Christus est. Et nihilominus in cœlo ad dexteram Patris manet corpus domini integrum,manet totus Christ⁹. Hoc grande mysterium,hęc incomprehensibilis transsubstātiatio, fit (vt dictū est,operatione Dei,cui nihil impossibile est. Reuerà Christus in Eucharistia præbet seipsum totū tibi:hoc est,præbet sublimem diuinitatem suam, perfectū corpus suum cum sanguine,& sanctam animam suam. Si dignè vel cōgruè percipis venerabile & adorandum hoc sacramentum, multum cōfirmaris stabilirisque in bono, & aduersus peccata remedium singulare accipis:Deo item vicinius iungeris intimiusque copularis & vniris: deniq; efficeris excellēter particeps omnium meritorū Christi, omniumq; virtutū quas ille in vita & passione sua exercuit, ditarisque gratia ineffabili. Nulla prorsus lingua exprimere, nullum cor comprehendere potest, quàm ingentia bona homini proueniant ex pia perceptione huius sacramenti. Glorifica dominum tuum,qui largissima bonitate sua tam magnum thesaurum Ecclesię suæ in misero hoc exilio reliquit & donauit.Dū non sumis Christum sacramentaliter, nō negligas eum sumere spiritualiter:prępparans te & optans vt ille in animam tuam adueniat. Nullus omnino prohibere potest,quin quotidie spiritualiter Eucharistiam accipias, si velis. Quoties interes diuinissimo Missæ sacrificio,hostiam in eo per sacerdotem consecratam offer deuota mente Deo Patri in plenam expiationem & satisfactionem ꝓ peccatis tuis: offer eam illi in odorem suauitatis, & laudem æternam,pro tua omniumque salute.

Luc.22. Ad eandē præparatio.

Communio spiritualis.

Oblatio hostiæ consecratæ in Missa.

Transsubstantiatio.

Vis huius sacramēti dignè sumpti.

Dulcissimam Christi genitricem virginē Mariam purè ama, seduloq; venerare & inuoca: quæ nō solùm perfectorum, sed etiam imperfectorū benignissima consolatrix atq; aduocata est. Hæc enim nullū à se repellit:sed omnibus se præbet exorabilem. Peccatores ad se piè & humiliter confugientes blandè suscipit,fouet, protegit, & filio suo materna fiducia reconciliat. Citius cælum cum terra perierit, quàm ipsa aliquem seriò se implorantem sua ope destituat. Gratias age Domino,qui illam tibi dedit in matrem & adiutricem.

S. Mariæ cultus.

Venerare etiam alios Sanctos cæli ciues tanquam inclytos Principes præclarosq; Reges ac Reginas. Neque audias huius temporis infelices hæreticos, qui stolidissima temeritate asserūt, Sanctos in cœlo nō cognoscere preces nostras, nec posse nobis auxiliari, ob idque non esse inuocandos. Nam Catholica & Apostolica Ecclesia (quæ est columna & firmamentum veritatis) aliter omnino sentit. Certè sanctorum beatitudo in regno cælesti non admittit ignorātiam & impotentiam, qua hæretici eos laborare dicūt: ibi enim omnia summè perfecta sunt.Sancti in cœlo clarè contemplantur Deum, prorsus vident eum sicuti est: nam nisi illum ita cernerent atq; cognoscerēt, beati nō essent. Christus enim in Euāgelio dicit ad Patrem,

Sāctorum inuocatio asseritur.

1.Tim.3.

Iohan.17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hęc eſt vita ęterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verũ, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum Igitur Sancti videndo Deum facie ad faciem, Deo excellentiſſimè vniuntur. Et quia vnum ſunt cum eo qui omnia ſcit & poteſt, ipſi quoque in illo ſciunt & poſſunt omnia quæ ad eorum ſpectant gloriam: planè ſciunt & poſſunt quicquid volunt. Vnde nõ ſolum voces orationum noſtrarum, verùm etiam ſancta deſideria noſtra & cogitationes quibus eos alloquimur & honoramus, cognoſcunt, ac magna fidelitate ſuccurrunt cunctis ſeſe deuotè inuocãtibus. Quum intimi amici & chariſſimi filij Dei ſint, iamq; cum eo gloriosè regnent, mitum in modum Deo placet, vt ab omnib⁹ Chriſtianis in magna veneratione habeãtur. Venerare ergo eos (ſicut dictum eſt) & illorum imaginibus honorem ſanctè exhibeto. Nimis deſipiunt hæretici æui noſtri, qui imagines ſanctorũ reijciũt, propterea quòd Deus in ſcriptura ſua dicat, Nõ habebis Deos alienos coram me, &: Non facies ſculptile vt adores illud. Vel nolunt vel neſciunt hæretici diſtinguere inter ſimulacra Deorum & imagines ſanctorum. Sanè Chriſtiani, Catholicæ Eccleſiæ filij, non adorant more Ethnicorũ ſculptilia tanquam Deos (quod vtique Deus fieri prohibet) ſed ſanctos in imaginibus ſuis piè venerantur. Id enim Eccleſia ſponſa Chriſti, quam Spirituſſanctus edocet atque gubernat, hactenus fideliter obſeruat, quod etiam ex traditione Apoſtolorum accepit.

Sancti non modò preces ſed & deſideria noſtra cognoſcunt.

Aduerſus Iconoclaſtas.

Deut. 5. Leuit. 26.

CAPVT XIII.

OMne tempus traducito ad laudem & gloriam Dei. Dũ es incolumis, ſemper boni quidpiam exerce: dum verò ægrotas, ſerua manſuetudinem ac patientiã. Nec putes ea quæ piè facis, Deo grata tibiq; vtilia tunc minimè eſſe, quando palato cordis tui parum ſapiunt, & quando in illis te ſentis minus alacrem, aut etiam gelu interno conſtrictum tenebriſq; circumfuſum. Vera enim deuotio in vera ſuijpſius ſubmiſſione, reſignatione, abnegatione ac nihili penſione ſita eſt, potius quã in ſenſibili ſapore & dulcedine. Certè multis ad ſalutẽ vtilius eſt ariditatem amaritudinẽq; cordis ſentire, quàm affectuoſa deſideria & ſuauitatem. Ille Deo valde placet qui fide & amore diuino plenus, in ipſa ſterilitate paupertateq; ſua interna humiliter dicere nouit: Domine, licet ego immundus ſim, & omni conſolatione (quam plærique boni homines experiuntur) indignus, te tamen non derelinquã, ſed deſolatus libenter ero iuxta tuum beneplacitũ & permiſſionẽ. Nimis infidelis Deo eſt, qui quando Deus eum conſolatur, Deo ſeruire vult: ſed quando ſpirituali conſolatione deſtituitur, mox à Deo recedit, & impura illicitaq; ſolatia perquirit. Si te deſiderante diuinã conſolationẽ, Deus eam tibi negaret, & tu id pro gloria eius reſignato ferres animo: haud dubiè verius illam haberes, & centuplo plus prẽmij apud Deum tibi cumulares, quàm ſi ſenſibiliter conſolationem percepiſſes. Suauitas illa non eſt indubitatum ſanctitatis ſignum, ſed Deus eam largiendo manifeſtat bonitatẽ ſuam: nam & his qui peſſimè viuunt illam interdum concedit. Niſi quis percepta ſuauitate ſentiat animi alacritatẽ & famẽ virtutum maximæq; ſanctæ humilitatis & obedientię atque charitatis diuinæ affectum in ſe remanere: poteſt habere multùm ſuſpectã huiuſmodi ſuauitatem.

Tempus vtiliter expendẽdum.

Deuotio vera.

Deuotio ſenſibilis in abundantia.

Dominus quoſdam recens ad ſe cõuerſos tam abundanti gratia in inferioribus animæ viribus plærunq; cõmouet: vt ipſi quaſi ebrij cogantur opulentiam internarũ delitiarũ quas ſentiunt, verbis & geſtibus inſolitis manifeſtare, vel etiam in ſtuporẽ quendam & ſomnum ſiue exceſſum mentis venire. Ita nimirum nouelli ſerui & amici Dei per diuinũ amplexũ ſenſibili vnione Deo copulantur, oſculaq; perſuauia ab eo accipiunt. Bona quidem eſt iſta ſenſibilis vnio quæ in hominis natura cũ medio fit, modò illi quibus huiuſmodi gratia datur, magis ac magis in vera humilitate, patientia & ſui reſignatione conentur proficere: ſed myſtica veriſſimaq; vnio quã nonnulli perfecti ſupra vires ſuas naturales euecti, & abyſſo diuini amoris abſorpti, in ſuprema nobiliſſimaq; ſui portione (hoc eſt, in mẽte ſiue ſpiritu intimoq; & nudo animæ fundo) ſine vllo medio experiũtur, in-

Vera vnio.

incomparabiliter præſtantior eſt.

Tu verò paratus ſis ariditatem & anguſtias cordis tenebraſq; internas omni tempore vitę tuę ſuſtinere, ſi Deo ita viſum fuerit. Verũtamen ſi idem benignus Domin⁹ tibi nimis indigno nonnunquam conſolationẽ dulcedinemq; ſpiritualem præſtiterit, non eã reijcias: ſed humili grataq; mente illam recipito, & iugiter retine ſanctum Dei timorẽ. Caue ſedulò ne propter huiuſmodi conſolationẽ vanè glorieris ac tibi placeas, caue ne nimium illi innitaris vel cõfidas, neue illa abutaris ad propriam voluptatẽ: neq; enim in donis Dei, ſed in ipſo Deo quieſcere debemus. Natura vbiq; ſeipſam quærere ſolet, idq; plerũque admodum occultè & ſub prætextu rectæ rationis atque eximij boni: ſed vitioſa propenſio eius ſolerter obſeruanda & diligenter corrigenda mortificandaq; eſt. Nam propria atq; impura quæſitio coniuncta diuinæ cõſolationi, tãquàm fœtidũ ſtercus eſt precioſiſſimo balſamo permiſtum. Dona Dei integrè in Deum refundẽda ſunt: ita vt homo tam intactum ab eis ſe ſeruare nitatur, quaſi illa non accepiſſet. Quanto igitur benigniùs te viſitat & conſolatur Deus, tanto ſis humilior atque in tui nihil pẽſione ſtabilior: & non deficias animo ſubtracta conſolatione, ſed inſiſtas pijs operibus atque exercitijs in penuria interna ac mœrore, perinde vt in abundantia & gaudio. Pro ipſa cordis tui ſterilitate & ariditate, offer Patri cœleſti feruida deſideria ardentiſſimumq; amorem cordis Ieſu Chriſti: offer ſanctam deuotionem & charitatem beatæ Mariæ virginis atque omnium electorum Dei.

In Deo ſolo quieſcendũ

CAPVT XIIII.

PErmane Deo cõiunctus cum integra pace in quibuſcunq; rerum euẽtibus. Nam hac ratione, & vitam Deo placentem hic ages, & tandem ſancta morte hinc emigrabis. Morieris in gratia atq; amicitia Dei: & mors tua introitus erit ad verã vitam, iuxta promiſſum Domini Ieſu dicentis, Qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit, viuet: Et omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Animæ tuæ è corporis ergaſtulo egredienti, idem Chriſtus hæc aut ſimilia verba blãdiſſimè inſuſurrabit: Salus tua ego ſum: Ego Creator, Redemptor & amator tuus, per anguſtias mortis quęſiui atq; acquiſiui te, ſemper mecum eris, noli timere. Ad hunc modum te bonæ & reſignatæ volũtatis hominem tunc cõſolabitur dominus Deus tuus. Non ergo inordinatam triſtitiam tibi adferat mortis memoria, ſed te exhilaret potius, quemadmodum exhilarabat ſanctam quãdam virginem quæ dicebat Deo: O Domine quando tandem corpus meum (te perimente) reuertetur in puluerem, & anima mea refluet in te ſuam originem? Huic profectò mors in deſiderio erat, vita in patientia. Non etiam ſolicitè & anxiè cogites, quonam mortis genere hinc ſis exiturus: ſed te totum diſpoſitioni & volũtati Dei ſecurè cõmitte. Quòd ſi mors tibi fortè optabilis non eſt, ſit ſaltẽ tolerabilis. Dic Domino, Fiat voluntas tua. Rex tuus Ieſus moriẽdo, viam tibi ſtrauit commodamq; reddidit: ſequere humiliter qua ille præceſſit. Etiãſi formides ac metuas, perſiſte tamen in ſancta ſpe & fiducia erga bonum Dominũ tuũ, qui non vt ſeuerus iudex, ſed vt miſericors pater tecũ agere vult, qui & ipſe (vti ſuprà diximus) pauere ac triſtis eſſe voluit antequam moreretur, vt te pauentem atq; cõtriſtatum conſolaretur. Triſtitiam tuam triſtitiæ eius vnitam, offer illi in laudem æternam: & mortem tuã commenda ei in vnione mortis ipſius. Innumera bona tibi Deum timenti, & amanti mors adferet. Certè vbi hac vita defunctus fueris, nullo amplius peccato inquinaberis, nunquam amplius Deum offendes, nullum amplius impedimentum tibi corpus iſtud corruptibile præſtabit.

Mors reſignati hominis.

Ioan. 11.

Mors in deſyderio.

Mors tolerabilis.

Marc. 14.

Peruenies aũt poſt purgationẽ (ſi tamẽ adhuc purgari debueris) ad patriam cæleſtem, patriam claritatis æternæ, patriam ſemper florentem atq; amœniſſimam: vbi nulla eſt infirmitas, nulla corruptio, nullus metus, nulla ſolicitudo, nullus mœror, nulla indulgẽtia, nulla afflictio, nulla moleſtia aut miſeria. Ibi feliciſſimè perfrueris ſummo illo & incõmutabili bono quod oculꝰ non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis mortalis aſcendit. Clariſſimè.n. videbis glorioſam Trinitatem, Patrem, &

Patria cœleſtis beatitudo.

1. Cor. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Filium, & Spiritum ſanctum, vnũ ſummè amabilem Deum. Eris in Deo & Deus erit in te modo excellentiſſimo. Tu Deo ita vnitus, bonitatis eius dulcedinẽ perfectè guſtabis, & torrente diuinę voluptatis prorſus inebriaberis. Pleniſſimè tunc cognoſces atque ſenties, quàm immenſo amore ille te ab omni ęternitate dilexerit. Inenarrabili incõprehenſibiliq, gaudio plenus, intueberis corporalẽ dilecti tui Ieſu Chriſti faciem, quæ vtiq; tota gratioſa, fulgens & melliflua eſt: nam eius pulchritudo & elegantia longè excedit quicquid in hac vita optari & deſiderari poteſt. Cernes etiam cum ingẽti lætitia benigniſſimam, ſpecioſiſſimam ſuauiſſimamq; Chriſti matrem virginem Mariam, & omnes beatos ſpiritus omneſq; ſanctos: atque cum eis iucundiſſimè habitans, Deum amabis & laudabis ſine fine, ſine labore, ſine impedimento. O beata patria, & verè ſola patria. Quicunque ibi ſunt, planè Reges ac Reginæ filijq; Dei ſunt. Ibi omnes immarceſſibili pulchritudine florent, & pace gaudent imperturbabili. Omnes ibi ſereniſſima luce Diuinitatis iugiter illuſtrantur, & plenam veritatis notitiam obtinent. Quilibet ibi ſingulos cœli ciues diſtinctè perfectiſſimeq; cognoſcit: & omnigena opulentia, omnigeniſq; delitijs ac gaudijs abundat. Metuere non debes ne ibi deſit quicquam eorum quę hic tibi placent. Nam quicquid decoris, elegantiæ, ſuauitatis, gratiæ, perfectionis & excellentiæ, hic in omnibus creaturis inueniri aut ſentiri poteſt, id ibi exuberantiſſimè & ſupereſſentialiter eſt. Breuiter, omnis boni influxus ibi eſt.

Corporis poſt iudicium glorificatio.

Et quidem electi qui illuc pertingũt, ipſam beatitudinis æternæ gloriam, ante reſurrectionem, in anima cumulatiſſimè recipiunt: poſt iudicium verò etiã in corpore illã recepturi ſunt. Omnes reſurgemus in ea ætate in qua erat Dominus Ieſus, quando propter nos mortuus eſt. Senex centum annorum & infans vnius noctis eiuſdem ſtaturæ erunt. Et licet boni quidam modò ſint claudi, vel cæci aut deformes: tunc tamen ſani, integri, candidi & formoſi abſque aliqua macula reſurgent. Corpora electorum tũc emittent ex ſe ſuauiſſimum odorem, & erũt ſeptuplo ſole clariora, animarum gloria ſeſe per illa diffundente. Erunt etiam impaſſibilia, ita vt nullo nocumento iam poſſint affici. Erunt & tanta agilitate prædita, vt vbicunque anima volet eſſe, eò corpus ſuum in momento adducat. Erunt item tã ſubtilia, vt ſolida & craſſa quæque minori negocio penetrent, quàm ſplendor ſolis vitrum penetrat. Tunc cœli quoque & elementa immutata miroq; decore ornata perenniter effulgebunt: ſublata omni corruptione, ſublatis nubibus, ventis, imbribus, æſtu, tonitruis, gelu, noctibus ac tenebris, ſuccedet perpetua tranquillitas, tẽperies, lux, & ſolis claritas ſeptuplò maior quàm modò ſit. Aer plus habebit luminis quàm iam habeat. Aqua purior erit quàm nunc eſt. Terra tanquam cryſtallus perſpicua, & vt palma, plana erit. Et quidem ſenſibilis mũdi machina ad hũc modum renouata iucundiſſimum & ęternum ſpectaculũ ſanctis omnibus exhibebit. O quàm vernans & grata erit æſtas illa perennis? Tunc nimirum ſancti, qui in huius exilij hyeme tanquam arbores omni ornatu nudatæ apparuerant humiles, aridiq; putabãtur, decore ac gloria veſtientur inenarrabili, & ſicut palmæ florebunt per omnia ſecula.

Malorum infœlicitas.

Cęterùm malis atq; impijs, qui in peccatis ſuis moriuntur, omnia eueniunt fœlicitati & glorię iuſtorum contraria. Eorum enim animæ ante iudicium in ignem æternum & horrendas tenebras miſſæ, intolerabilibus tormentis cruciantur. Reſument quidem in nouiſſimo die corpora ſua: ſed ea erunt tetra, deformia, fœtida, & plumbo grauiora. Poſt iudicium verò Tartarus ipſos omnes & quicquid in mũdo fœtoris atque ſpurcitiei eſt, in ſe recipiet: vnde poſtea nullus vnquam neque dæmõ, neq; homo egredietur. Ibi erit fletus & ſtridor dentium atque vlulatꝰ ſempiternus. Ibi miſeria, dolor, inuidia, odiũ, ira & deſperatio, nullũ vnquam finem habebũt. Ibi deniq; damnari in ſupplicijs incomprehenſibilibus ſemper videbunt, audient & ſentient quicquid horrori atque abominationi eſt.

Tu iam amice dilecte perpendẽs apud te, & bonorum fœlicitatem, & malorum

rum qui in ſceleribus ſuis vitã finiunt, infœlicitatem: perhorreſce iſtam, atq; ad illam quo potes deſiderio & amore ſuſpira. Modò quidem Deum patriãq; cæleſtem fidei tãtùm oculo cernere potes: ſed crede quod apertè non vides, vt quũ apparuerit quod credideris, iã clara viſione donatꝰ perfectè gaudeas. Inſpice crebrò hoc ſpirituale Speculũ, quod ego iam annos quinquaginta natus mihi & tibi ſcripſi. Contemplare teipſum in eo diligenter, vt defectus tuos facilè agnoſcas, agnitoſq; pro viribꝰ corrigas. Expedit ſanè, vt is qui in ſpiritu proficere cupit, certa aliqua præcepta ac monita deſcripta habeat, iuxta quæ omnẽ vitã ſuam ſtudioſè inſtituat & ordinet. Quanquam multis ad hoc abundè ſufficiet attenta cõſideratio vitæ Ieſu Chriſti, qui eſt lucidiſſimum Speculum omnium Chriſtianorum. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Quo ætatis ſuæ anno author hunc libellum compoſuit.

Symbolum Apoſtolorum.

CREDO in Deum Patrem omnipotentem, Creatorẽ cœli & terræ. Et in Ieſum Chriſtum filium eius vnicum, Dominum noſtrũ. Qui conceptus eſt de Spiritu ſancto, natus ex Maria virgine. Paſſus ſub Põtio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus. Deſcẽdit ad inferna, tertia die reſurrexit à mortuis. Aſcẽdit ad cœlos, ſedet ad dexterã Dei Patris omnipotentis. Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Credo in Spiritũ ſanctum. Sanctam Eccleſiam Catholicam. Sanctorum communionem. Remiſſionem peccatorum. Carnis reſurrectionem. Et vitam æternam, Amen.

Oratio Dominica.

PATER noſter qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum. Adueniat regnũ tuum. Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra. Panẽ noſtrũ quotidianũ da nobis hodie. Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimꝰ debitoribꝰ noſtris. Et ne nos inducas in tentationẽ. Sed libera nos à malo, Amen.

Salutatio Angelica.

AVE Maria gratia plena, Dominꝰ tecũ. Benedicta tu in mulieribus: & benedictus fructus ventris tui Ieſus Chriſtus, Amen.

Paruum Sertum ſpirituale.

DIcta ſemel oratio Dominica, addes decies ſalutationẽ Angelicã: & pro cõcluſione adiunges duas ſequẽtes precationes.

Miſerere mei pie Ieſu: Cõſolare me Maria mater Dei & virgo humillima. Auferte à me quicquid oculis veſtris diſplicet. Cõmendo me vobis nũc & in hora mortis meę. Ecce Domine mi, ego reſigno me tõtum in tuum beneplacitum. Fiat ſemper in me & de me gratiſſima voluntas tua. Effice me hominem ſecundum cor tuum, Amen.

Bone Ieſu, benigne Ieſu, propter amaram paſſionem & mortem tuam, da viuis veniam & gratiam, da fidelibꝰ defunctis requiem lucemq; ſempiternam, Amen.

Poteſt etiam Sertum ſpirituale legi hoc modo.

FInita oratione Dominica, addatur iſta ſalutatio ad ſanctam Trinitatẽ. Aue dulcis, altiſſima, laudabilis & ſemper tranquilla Trinitas. Aue Pater, Aue Fili, Aue ſancte Spiritus, vnus Deꝰ. Aue lux iucũda, beatitudo perẽnis, bonũ incõmutabile. Tu es Dominꝰ ſummæ maieſtatis, ex quo omnia, per quẽ omnia, in quo omnia: tibi gloria in ſecula ſeculorum, Amen. O Trinitas Deus meus, emũda me miſerum peccatorẽ. Exorna animam meam ſancta gratia tua. Præſta vt te timeam & amem iugiter, Amen.

Deinde dicatur & iſta ſalutatio ad Ieſum: Aue dulcis Ieſu, fili Dei viui, fili virginis puriſſimæ. Aue præcellẽs gẽma diuinæ nobilitatis & elegãs flos dignitatis humanæ. Aue Ieſu chare, Ieſu melliflue, rex cœlorum. Laus tibi Chriſte qui incarnatus, paſſus, & mortuus es ꝓ meꝰ laus venerãdæ genitrici tuæ virgini Mariæ, Amen. O Domine mi, ꝓpitius eſto mihi miſero peccatori. Redde me tibi placẽtem. Da vt diligam te toto corde, tota anima, tota virtute, Amen.

Exinde adiungatur etiam iſta ſalutatio ad Mariam: Aue dulcis Maria, virgo Deipara, Regina cœli inclyta. Aue candidum lilium fulgidæ Trinitatis, & vernans roſa amœnitatis cœlicæ. Aue gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus: & benedictus fructus vẽtris tui Ieſus Chriſtus, Amen.

Par-

O Do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

O Domina mea, ora ꝓ me misero peccatore. Impetra mihi cor secũdum cor Dei. Impetra purum amorẽ erga filium tuum & erga te. Amen.

His expletis, adijciantur pro conclusione duæ aliæ precationes, videlicet, Miserere mei pie Iesu, &c. Bone Iesu, benigne Iesu, &c.

Hac quoque ratione ipsum Sertum spirituale potest expleri.

Si vis referre prædictum Sertum præcipuè ad sanctã Trinitatem, tum inter orationem Dominicam & duas postremas precationes leges ter aut quoties libuerit salutationem ad Trinitatem.

Similiter si vis Sertũ referre præcipuè ad Iesum, post orationem Dominicam recitabis ter vel quoties libuerit salutationẽ ad Iesum, atq; in fine addes duas postremas precationes.

Itidem si vis referre Sertum præcipuè ad virginem Deiparam, tum inter orationem Dominicam & duas postremas precationes leges ter aut quoties libuerit salutationem ad Mariam.

Profectò quisquis prædictas oratiunculas pia synceraque deuotione legerit, magnam gratiam à Deo & virgine matre impetrabit. Quod si eas ediscere voluerit, cõmodius suauiusq; illas fortè Deo offerret, quã si ipsas memoria non complecteretur Possunt verò legi cædẽ orationes etiam ad honorem sanctorũ in cœlo regnãtium, beatorumq; angelorũ, & ad salutẽ tam viuorũ quàm defunctorum fidelium.

FINIS.

MONILE SPIRITVALE, DIVINIS REVELATIONIBVS, TANQVAM PRAECLARIS QVIBVSdam gemmis, exornatum.

PRAEFATIO.

Præmonendus Lector est, ne peruersum quorundam hominũ iudicium sequatur, qui reuelationes ac visiones diuinas ceu vanissima somnia contẽnendo, se parũ spirituales & humiles esse ostendunt. Neq; enim parui pendendæ sunt reuelationes diuinitus exhibitæ, quibus Ecclesia Dei mirificè illuminatur. Certùm est Prophetas sanctos (in quos spiritus Dei ad instar dulcissimi torrentis illapsus est) per reuelationem didicisse veritatem sine errore. Et beatus Paulus commendans Galatis Euangelium quod prædicabat, asserit se accepisse illud, nõ ab homine sed per reuelationem Iesu Christi. Deniq; sacræ scripturæ diuinis reuelationibus sunt plenæ: & Dominus semper potuit semperq; poterit operari quod vult in mundis animabus electorum suorũ. Itaq; pius Lector sanctas reuelationes hic annotatas humili gratoq; animo suscipiat: ita enim consolationem & fructum ingentem ex eis reportabit.

Galat. 1.

MONILE SPIRITVALE.

CAPVT I.

Dei erga peccatores clementia quanta.

Exemplũ memorabile.

DIuinissimus Dionysius Areopagita in epistola quam scripsit ad Demophilũ, demonstrans quanta sit Dei benignitas & clemẽtia erga peccatores, & quantùm salutem eorum bonus Dominus desideret, pulchrè admodum commemorat quandam visionem sancto Carpo Episcopo (cui multa diuinitus reuelabantur) ostensam, & sibi ab eodem Carpo enarratã. Quum enim infidelis quispiam hominem Christianum ab Ecclesiæ fide abduxisset, ipse Carpus, qui vtrique compati & pro vtroque benignissimè orare debuerat, inordinatam indignationis amaritudinem aduersus vtrũque concepit. Vnde precabitur Deum, vt amborum vitam repentè extingueret: egrè ferens quòd homines impij qui vias Domini rectas peruertebãt, adhuc viuerent. Et ecce sursum aspiciens, vidit

dit cœlum apertum, ac Iesum in throno sedentem, innumeris angelis illi astãtibus. Vbi verò ad inferiora deflexisset oculos, conspexit profundissimam voraginem, in qua multitudo serpentum maxima erat. Ad huius voraginis os, duo illi viri quibus mala imprecatꝰ fuerat, stabant velut in lubrico nutãtes, trementes, omninoque miserabiles. Et quum grauiter ferret, quòd non protinus absorberentur, aspectu ad superna reuocato, vidit clementissimum Iesum misericordia motum, de cœlesti sede consurgere, atque ad illos descendere, & manum benignam porrigere, simulque angelos eis opẽ ferre. Tunc dominus Iesus conuersus ad Carpum, dixit: Paratus sum Carpe iterũ pro saluandis hominibus pati: & istud mihi gratũ est, modò nõ alij homines peccent. Tu autẽ inspice an tibi vtile sit, illã cum serpentibus mansionẽ præferre Dei ac bonorũ clementiumq; angelorũ consortio. Addit deinde beatus Dionysius ista verba: Hæc sunt quæ ego audiui, & vera esse crede.

Sanctissima Deoque charissima virgo Gertrudis siue Trutha, aliquãdo diuinitus edocta fuit, quòd homo attendens imaginẽ Crucifixi, in corde suo æstimare debeat ipsum Iesum Christũ sibi blanda voce dicere: En vides quomodo causa tui amoris pepẽderim in cruce nudus, despectus, totoque corpore vulneratus, ac per singula mẽbra distentus. Et adhuc tanto charitatis dulcore cor meũ erga te afficitur, vt si saluti tuæ expediret, aliterque æternam fœlicitatẽ consequi non posses, vellem pro te solo tolerare omnia, quæ toleraui pro toto mundo.

Christus, audiente in spiritu sancta Brigitta, ait: Ego sum charitas summa: nam omnia quæ ab æterno feci: ex charitate feci: & quæcunq; facio, atque in futurum faciam, similiter ex mea charitate procedunt, procedentq;. Dilectio mea erga hominem modò æquè grandis atque incomprehensibilis est, sicut erat tempore passionis meæ, quãdo per mortem meam ex nimia charitate liberaui omnes electos. Etsi fieri posset, vt toties morerer quot sunt animæ in inferno, ego promptissima voluntate & perfectissima charitate corpus meũ traderem, eandemque passionem & mortem pro qualibet anima sustinerẽ, quã sustinui pro omnibus. Hæc Christus. Ecce quàm tenerè atque ardenter diligit Deus animam rationalem, & quàm vehementer desiderat quẽlibet hominem peruenire ad cœlestem beatitudinem. Sed ipse dominus creauit hominẽ nobiliter ad imaginem ac similitudinẽ suam, dans ei rationẽ, & arbitrij voluntatisque libertatẽ: vt si vellet Deo obedire & seruire, reciperet in cœlo præmium æternũ, si verò nollet, reciperet in inferno supplicium nunquam finiendũ. Et hæc est iustitia. Qui autem peccando Deum contẽpsit eique non obediuit, si ex charitate per veram pœnitentiam reuertatur ad Deum, quantũcunque multa atque grauia sint peccata eius, recipietur à domino & non peribit, modò perseueret in bono. Et hæc est misericordia.

Quum aliquando sancta virgo Gertrudis recogitaret apud se, quidnam inter illa quæ à domino didicerat, posset vtilius manifestari hominibus; Dominus sese cogitationibus eius ingerens respondit: Vtilissimum foret homines scire & in memoria semp habere, quod ego virginis filius pro salute eorum asto ante Deum Patrẽ: & quandocunque ipsi ex humana fragilitate delinquũt corde suo, offero pro eis Deo patri cor meum immaculatum in emendationem: quando verò offendunt opere, exhibeo manus meas perforatas: & ita in quibuscunq; delinquunt, statim innocentia mea placo Patrẽ, vt illi pœnitentes facilem semper obtineant veniam peccatorum.

Orante beata virgine Mechtilde pro quodam homine, aduersus quem ipsa indignabatur, ꝓptereà quòd ille adhuc quasi incorrigibilis manebat, Dominus eidem virgini ait: Eia condole mihi electa mea, & ora pro miseris peccatoribus, quos tam charo emi precio, & tam longanimiter expecto: cupiens vehementer vt ad me conuertantur. Ecce sicut hostiam in ara crucis me aliquãdo obtuli, sic adhuc eodẽ amoris affectu assisto Deo Patri prò peccatoribꝰ: quia mihi maximè optabile est, vt peccator per veram pœnitentiam ad me cõuertatur & viuat.

Rur-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rursum de quadam alia pia persona Dominus eidem sanctæ virgini Mechtildi dixit: Quando ex humana infirmitate culpã aliquam admisit, si mox per pœnitentiam redierit ad me, confidens in mea misericordia, paratus sum ad vnicum eius gemitum, omnem culpam ei remittere.

Virgo Gertrudis aliquãdo intellexit à Domino, quod si quis velociter de omnibus commissis & omissis suis pœnitẽdo, inclinet se integro corde ad obediẽdum præceptis Dei: tam veraciter corã Deo sanctificatur, sicut leprosus ille mundatus fuit, cui dicenti, Domine, si vis potes me mundare, Domin⁹ respõdit, Volo mundare.

Luc. 5.

Non sunt temerè fugiendi peccatores.

Christus dixit ad sanctam Brigittam: Esto stabilis & humilis. Nõ te in cogitatu extollas, quãdo aliorum pericula tibi ostẽdo, nec eorum nomina ꝓdas nisi tibi præceptum fuerit. Neq; enim ad eorum confusionem hoc facio, sed vt cõuertãtur, & iustitiam misericordiamq; diuinam cognosant. Nõ etiam illos fugere debes tanquam iam iudicatos & damnatos: quia si is qui modò iniquissimus est inuocauerit me cum contritione & voluntate se emendandi, paratus sum ei mox ignoscere. Et quem heri dixi pessimum, hodie dico charissimũ propter veram contritionem: quæ si perfecta ac stabilis fuerit, dimitto nõ solùm peccatum, sed & pœnam peccato debitam.

Pœnitenti obuia est Dei misericordia.

Dominus beatæ Mechtildi ait: Null⁹ est adeò magnus peccator, quin si verè pœnituerit, mox illi omnia peccata sua plenè dimittam, & cor meum tanta clemẽtia atq; dulcedine super ipsum reclinem, acsi nunquam peccasset. O ineffabilem Dei pietatem? Ergò si quis (vt quidam sanctorum scribit) negaret Deum paratum esse ad remittendum verè pœnitẽtibus peccata, etiam tot vicib⁹ quot momenta sunt temporis: vtiq; Deum magno honore spoliare moliretur.

Rursum ipsi virgini Mechtildi dixit Domin⁹: Quamuis stellæ, id est, electorum meorum animę nube peccatorum & caligine ignorantiæ nonnunquã valdè obtenebrentur: in firmamento tamẽ suo, hoc est, in diuina luce mea, obscurari non possunt. Licet (dico) electi mei magnis plerumq; inuoluãtur peccatis, semper tamẽ illos ea charitate respicio qua eos elegi, & ipsos in illa claritate attendo, ad quam peruenturi sunt. Bonũ igitur est homini, vt sæpe recogitet quã gratuita pietate ipsum elegerim, & quã bene de ipso cogitauerim, quamq; amãter eũ respexerim, etiam quum in peccatis iaceret, item quàm benignè mala eius in bonum ei commutauerim. O altitudo inscrutabilis sapientiæ & misericordiæ Dei, qui tam miris & multis modis reuocare sibiq; attrahere conatur cor peccatoris, nullum ei desperationis locum relinquens.

Quum sancta virgo Gertrudis audisset in concione, neminem posse salutẽ consequi, nisi saltẽ tãtillùm verę charitatis habeat, vt ex amore Dei pœniteat abstineatq; à peccato: ipsa apud se cogitabat, plurimos migrare ex hac vita, qui videntur pœnitere magis timore gehẽnę, quàm Dei amore. Huic itaque talia in corde suo reuoluenti Domin⁹ sic respõdit: Quando video illos agonizãtes qui mei vnquam dulciter recordati fuerũt, vel aliquid meritorij operis peregerunt, in ipso mortis confinio exhibeo eis me tam pium, amabilem, & benignum, vt ipsi ex intimis cordis medullis doleant, quòd vnquam me offenderint: ac per talem pœnitẽtiam apti reddũtur ad salutem consequendã, & perire non possunt.

Cogitante aliquando beata Mechtilde quàm immensa esset pietas Dei, Dominus ait ad illam: Veni & contempla-re minimũ omnium beatorum qui in cœlo sunt: nam in illo poteris cognoscere pietatẽ meam. Quum ergo Mechtildis attentè cõsideraret, cupiens scire quisnam is esset de quo Domin⁹ loquebatur: ecce occurrit ei vir honestate & dignitate regia ætateq; florida conspicuus, pulcher & fulgens facie, nimisq; amabilis. Cui ipsa dixit: Quis es tu? & quomodo ad tantum gaudium tãtamque gloriam peruenisti? Respondit ille: Ego in terris raptor erã & malefactor: sed quia mala magis ex quadam ignorãtia & consuetudine à parentibus accepta, quàm ex nequitia perpetraui, in fine per pœnitentiam sum misericodiã consequutus. Cẽtum autem annis fui in locis pœnarum, multáque pertuli tormẽta vt purgarer: & nunc sola gratuita Dei pie-

Dei pietas immensa.

pietate huc in requiem perductus sum. Ad hunc modum virgo Mechtildis cognouit pietatem Dei in eo qui vltimus erat omnium beatorum. Nam si clemẽtissimus Dominus tantum præstitit ei qui tam prauè vixerat, quid daturus est his qui iustè & sanctè viuunt?

Desperatio pessima.

Deus loquens sanctæ virgini Catherinæ Senensi, ait: Peccatores qui in mortis extremitate desperant de misericordia mea, multò grauius me offendũt, & magis mihi displicẽt hoc vno peccato, quàm omnibus alijs iniquitatibus quas vnquã cõmiserunt. Qui enim desperat, cõtemnit apertè ipsam misericordiam meam, & peruersè existimat iniquitatẽ suam maiorẽ esse, quàm sit eadem misericordia & bonitas mea. Vnde detẽtus huiusmodi peccato, nõ dolet de offensa in me admissa, sed dolet de irremediabili damno suo. Qui si in veritate doleret quòd me offendisset atq; cõtempsisset, & in misericordia mea fideliter speraret, ipse eam certissimè inueniret: quoniam in infinitũ maior est ipsa misericordia mea quàm sint omnia peccata quæ vnquã fuerunt cõmissa, vel quæ committi possunt ab aliqua creatura.

Confessio auricularis

Non autem sufficit dolere de peccatis, sed oportet etiam illa cõfiteri sacramentaliter corã sacerdote, nisi vera necessitas huiusmodi cõfessionem excludat. Hinc Dominus Iesus dixit ad beatam Birgittam: Nullus est tam magnus peccator, cui ego negem misericordiã, si eam humili & perfecto corde petierit. Itaque peccatores qui mihi reconciliari & gratiam amicitiamq; meam obtinere volunt, imprimis ex toto corde doleant quòd me Creatorem ac Redẽptorẽ suum offenderint: deinde expurgent se coram sacerdote pura humiliq; confessione, & vitam corrigãt, ac satisfactionem expleant, iuxta consilium & discretionem sacerdotis. Si.n. hoc fecerint, ego eis appropinquabo, & diabol⁹ ab ipsis elongabitur. Posteà conueniens erit, vt & corpus meum cum deuotione veraq; charitate accipiant: habentes voluntatem nunquam amplius admittendi priora peccata, & proponẽtes perseuerare in bono vsq; ad finem. Ego talibus occurram sicut occurrit mater errantibus filijs, & libentissimè eos recipiam. Ero in eis, & ipsi erũt in me, viuent que & gaudebunt mecum in æternum.

Quum ipsa sancta Birgitta ex cõpassione oraret pro quodam præpotente & illustri Domino secũdum seculum, qui grauiter ægrotabat, & tamen peccata sua more fidelium confiteri sacerdoti nolebat, Christus eidem Birgittæ apparens, ait: Dic confessori tuo vt istũ infirmum visitet, & confessionem ei⁹ audiat. Missus igitur sacerdos à sancta Birgitta, venit ad ægrotantem: sed is respõdit se frequẽter cõfessionem fecisse, nec iam necesse esse vt confiteatur. Sequenti die iussu Christi, sacerdos à Brigitta iterum mittitur ad illum, à quo etiam idem quod prius respõsum accepit. Tertio autem die reuersus ad infirmum, exposuit ei impedimenta salutis suæ quæ Dominus beatæ Birgittæ reuelauerat. Tũc ille resolutus in flerum, dixit sacerdoti: Et quomodo veniam ego cõsequi possem, qui tot sceleribus sum irretit⁹? Cui confessor: Etiamsi, inquit, multò plura & grauiora perpetrasses, saluaberis tamen per veram contritionem atq; confessionem: hoc fidenter tibi ꝓmitto. Et ille: Ego de salute animę meę desperabam, quia me dominio diaboli omnino subdideram tradideramq;, qui etiam mihi frequenter loquut⁹ est. Sum modò sexaginta annorum, & nũquam feci sacramentalem confessionem, neque sumpsi corpus Christi: iam verò tales lachrymas me habere sentio, quales antea nõ habui. Igitur die illo, ipse quater confessus est sacerdoti, & in crastino etiam post cõfessionem accepit sacram Eucharistiam, ac sexto die defunctus est. De quo Dominus posteà ait ad sanctam Birgittam: Ille non descendit in Infernum, sed venit ad Purgatorium, propter contritionem atque confessionem suam. Bonitate mea, qua vsque ad vltimum punctum expecto hominis conuersionem, & meritis matris meæ (cuius dolori, viuẽs ille adhuc in carne, cõpati solebat) salutem inuenit, & saluus erit.

Purgatorium.

Deus Pater virgini Catharinæ dixit: Marię vnigeniti filij mei glorioſæ genitrici à bonitate mea cõcessum esse propter incarnati Verbi reuerentiam, vt quicunq; etiam peccator ad eam cũ deuota veneratione recurrit, nullo modo diripiatur à dæmone infernali. Hæc.n. est

S. Mariæ prærogatiua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

à me electa, parata & posita tanquã esca dulcissima ad capiẽdos homines,& prę-cipuè animas peccatorum.

Deipara virgo misericordiæ mater,peccatorumq; refugium.

Ipsa benedicta Dei mater virgo Maria dixit beatæ Birgittæ: Quantũcunque homo peccet, si toto corde cum vera emẽdatione & charitate ad me confugerit, statim parata sum recipere venientẽ. Nec attẽdo quantũ quis peccauerit, sed quali intentione ac voluntate redit ad me. Nam peccator quãlibet vilis sit ac sordidus, nõ dedignor eius plagas tãgere, vngere & sanare: quia vocor & verè sum mater misericordiæ.

Beata Gertrudis aliquando vidit accurrere sub chlamidem dulcissimæ genitricis Dei Marię veluti bestiolas quasdam diuersi generis, per quas significabãtur peccatores specialem deuotionẽ ad illam habẽtes. Has omnes mater misericordiæ benignè recipiens, & quasi sub pallio suo protegẽs, delicata manu sua singulas contrectabat deliniebatq;, & ipsis amicabiliter blandiebatur, quẽadmodum quis blandiri solet catulo suo. Ac per hoc manifestè insinuabat, quàm misericorditer suscipiat omnes inuocantes se, & quàm materna pietate defendat sperantes in se, etiam eos qui peccatis adhuc impliciti sunt, donec illos filio suo reconciliet verè pœnitentes.

Diabolus aliquando volens decipere & ad nimiam pusillanimitatem siue ad desperationem adducere sanctã virginẽ Catharinam: nitebatur ei persuadere, quòd vita ipsi⁹ falsa, inutilis & peruersa esset. Illa igitur à Dei bonitate(quæ verè petenti nunquã se negat) edocta,humiliter eleuauit mentẽ suam ad misericordiam diuinã dicẽs: Ego apertè Creatori meo confiteor,me quotidie in tenebris fuisse,maleq; vixisse: veruntamen fiducialiter laritabo in plagis Domini mei Iesu Christi: & omniũ iniquitatũ mearũ maculas precioso sanguine eius abluam,atq; cum sancto desiderio iugiter gaudebo in ipso Creatore & Redẽptore meo. Post quæ verba, mox diabolus in fugam conuersus est.

Spes veniæ in Christi meritis sita

Christus sanctæ Gertrudi ait: Quilibet poterit respirare in spem veniæ (quãlibet etiam graui pondere peccatorũm se senserit depressum) offerendo Deo Patri meam innocentissimam passionem & mortem. Credat igitur peccator se per hoc obtinere saluberrimum fructum indulgentiæ: quia nullum tam efficax remedium tam contra peccata poterit in terris haberi, sicut deuota memoria meæ passionis cum fide recta & vera pœnitentia.

Iustitia Dei.

Cæterùm non solùm misericordia, sed & iustitia Dei prudenter cõsideranda est,de qua iustitia Christus frequẽter Beatæ Birgittæ valde terribilia loquut⁹ est. Hæc aliquando audiuit(Deo sic volente) dæmones testimonium perhibẽtes veritati,dicentesq; Domino:Si creatura illa, quam maximè diligis (videlicet virgo quæ te genuit & nunquam offendit) peccasset mortaliter, ac sine diuina contritione mortua esset, ipsa cœlum nunquã obtinuisset, sed nobiscum in inferno cruciaretur: adeò tu iustitiã diligis. Igitur peccator quisq; non dicat apud se, Sequar modò voluntates & voluptates meas liberè, fruar delitijs & iucunditatibus huius mundi: postea corrigam me in finem vitæ meæ. Magna enim & immensa est misericordia Dei: quandocunque me pœnituerit peccatorum meorum, recipiet me pius Dominus, & saluus ero. Interim faciam quod libet. Non hæc dicat peccator,nõ sic agat, non seipsum in periculum cõijciat: sed sine procrastinatione vitam suam malam corrigere studeat,& peccata sua coram sacerdote (si potest) confiteatur,idq; purè & integrè. Quamuis .n. Deus promittat peccatori verè pœnitẽti misericordiam, non tamẽ promittit in peccatis perseueranti veram pœnitentiam nec lõgam vitam. Certum verò est, quia si peccator qui criminibus sceleribusq; suis iniuriam Deo intulit, veram contritionem & pœnitentiam, antequam anima eius separaretur à corpore,non habuerit, exigente diuina iustitia in æternum peribit. O quàm multi persuasionib⁹ diabolicis seducti, permanent ac moriuntur in suis iniquitatibus. Vnde & in reuelationibus beatæ Birgittæ, animæ aliquando dicuntur descendere ad infernum, sicut nix descendit in terram.

CAPVT II.

Discretio ac moderatio seruanda.

INclyta virgo & martyr Agnes apparẽs sanctæ Birgittæ, dixit: Filia, sis stabilis,

bilis, & non retrocedas nec etiam plus debito procedas. Neq; .n. debes te vltra vires affligere, nec alios supra naturam tuã in bonis operib⁹ imitari: quia Deus ab æterno disposuit operibus humilitatis & charitatis aperire cœlũ peccatoribus,& vult vt seruetur in omnibus, discretio ac mensura. Inuidus verò diabol⁹ plerumq; homini imperfecto suadet,vt supra vires ieiunet & assumat exercitia importabilia, aut nimis se ad sublimia extendat. Hoc facit hostis callid⁹, vt dũ homo continuat malè incepta propter ruborẽ, citius deficiat propter propriã infirmitatem. Idcirco metire teipsam secundum fortitudinem aut debilitatẽ tuam: quia alij sunt natura fortiores, alij infirmiores,alij gratia Dei feruentiores, atque alij bona consuetudine alacriores. Rege te & ordina vitã tuam iuxta cõsilium timentium Deum, nec velis videri quod non es, nec illud inquietè appetas quod supra vires tuas est. Sũt nonnulli qui omnino meritis suis credunt se obtenturos cœlum: & sunt qui operibus suis putant se posse dignè satisfacere pro peccatis quæ commiserunt. Sed horum error damnabilis est: quia si homo etiam cẽties traderet corpus suum ad mortem,non posset respõdere Deo vnum pro mille. Hæc beata Agnes.

Omnibus membris satisfaciendum.

Aliquoties Christus dixit ipsi Birgittæ,quòd satisfactio sit facienda omnib⁹ membris,sicut peccata membris omnibus fuerunt admissa. Homo igitur cum omni diligentia & humilitate corrigat se, ac Deo (qui pro modica emendatione hic ritè ex bona voluntate peracta, grauia supplicia in alio seculo remittit) vtcunque satisfacere non negligat: cohibendo propter amorem Dei oculos à malo atque inutili aspectu, aures à noxio & inepto auditu, os à malis & ociosis verbis,cor à pernicios & insulsis cogitationibus prauisq; desiderijs, ac totum corpus ab his quæ animam contaminant. Abstineat non solùm ab illicitis,sed etiam à quibusdam licitis prudẽter. Mortificet in se studiosè propriam volũtatem & vitia, patienter ferat quæque aduersa,& bonis operibus sanctisq; exercitijs ac virtutibus deditus sit. Veruntamen in satisfactione & meritis Iesu Christi potius quàm in proprijs operibus ac meritis semper confidat. Nam vnica guttula precios sanguinis Domini Iesu dignior est, quàm omnia merita humana.

Meritis Iesu,non nostris nitendum.

Christus Beatæ Brigittæ ait: Abstinẽtia & continentia quantumuis modica pro honore & amore meo discretè susceptа atq; peracta,meretur à me magnũ præmium. Et profectò qui prudẽter propter Deum continet se, ne id quod necessariũ vel vtile nõ est aspiciat, audiat, odoretur,gustet, loquatur, tangat, quique propriè voluntati ac sensualitati etiam in rebus minimis cum discretione reluctatur, rẽ Deo magis gratam facit, quàm si multos mortuos ad vitã reuocaret. Hinc patres dicunt illud quod sequitur:Si duo homines in eodem itinere constituti, elegantem flosculum inuenirẽt, quorum alter cuperet quidem illum decerpere, sed melius deliberans dimittere cum propter Deum, alter verò nihil præmeditatus carperet florem: iste quidem simpliciter decerpendo nõ peccaret, at ille propter Deum dimittẽdo ipsum florem, tantum præ decerpẽte obtineret meritum, quanta est distãtia cœli à terra. Verũtamen si is qui decerpit florem, purè ad laudem Dei cum decerperet, etiam ipse maximum meritum acquireret. Itidem & qui conuenienter propter Deum à cibo abstinet, Deo valdè placet, & qui conuenienter ad honorem Dei manducat, etiam placet Deo.

Cõtinentia

Exemplũ.

Beata Gertrudis audiuit à Domino, quòd tunc eximiam illi dilectionẽ exhiberet, quãdo ad laudẽ eius cogitabat, aspiciebat,audiebat,loquebatur, vel faciebat aliqua vtilia. Intellexit etiã quòd quoties quis deuota intentione inspicit imaginẽ Christi crucifixi, toties respicitur amanter à Dei benignissima misericordia: & hinc anima ipsius tanquã lucidũ speculũ suscipit in se ex diuino amore imaginem admodum iucũdam, vnde etiam tota curia cælestis mirificè lætatur. Et hoc erit illi in gloriam æternam. Intellexit itẽ Deo gratũ remunerationeq; dignũ esse, si quis pro honore atq; amore Dei etiam calamũ è terra leuauerit, aut passum vnum fecerit.

Intentio recta.

Velle habere pium desiderium prodest.

Quum eadẽ virgo Gertrudis aliquãdo cõquereretur, quòd tantum desiderium ad Deũ habere non posset quantũ

habere debebat, diuinit⁹ edocta est, optimè Deo sufficere, si homo verè velit & optet habere magnum desiderium, quādo modicū vel nullum desiderium in se sentit: quia quàm magnum vellet habere, tam magnū habet coram Deo. Et Deus in corde cōtinente huiusmodi desiderium (scilicet voluntatē habendi desiderium) libētius habitat, quàm homo posset habitare in vernātibus amœnissimisq; floribus.

Deuota meditatio dominicæ passionis mirè vtilis.

Frequentissimè Dominus reuelauit charissimis spōsis suis Gertrudi, Birgittæ, Mechtildi, Catharinæ, quā sit & sibi acceptū & homini fructuosum, recolere passionem Christi pia, humili & syncera attentione vel deuotione: quod & ipsæ diligētissimè semper fecerunt. Nā eandem Domini Iesu passionē (quæ licet amarissima acerbissimaq; fuerit, tota tamen charitatis dulcedine plena est) adeò profundè viscеribus animarū suarum infixerant, & tam ardenti suauiq; affectu ruminare solebant, vt illa esset eis mel in ore, melos in aure, iubilus in corde.

Stigmata.

Itidē sanctissima virgo Elizabeth de Spalbecck ingenti deuotione quotidie passionem dominicā recolere cōsueuerat. Vndè & Christus stigmata quinque vulnerum suorū manibus ac pedib⁹ & lateri ei⁹ verissimè impressit: adeò vt ex ipsis tanquā è recētibus plagis copiosus sanguis plerumq; efflueret, idq; potissimum ferijs sextis. Quæ quidē virgo purissima septies quotidiè ita rapiebatur in Deū, vt nullus sensus, nullus motus, nullus flatus in ea appareret. Totum.n. corpusculū illius prorsus obrigescebat, nec vlla pars eiusdem sacri corporis tūc moueri poterat, quin totū corpus moueretur. Nos prædictas virgines imitati, insculpamus cordibus nostris passionē Domini Iesu, & pro ea gratias sedulò agamus.

Exemplo probat Deo placere opera etiam externa.

Beatam Gertrudem Dominus hac similitudine aliquando instruxit. Quemadmodum, inquit, præpotēs aliquis Imperator nō solùm gaudet habere in palatio suo delicatas ornatasq; puellas, sed etiam cōstituit & ordinat principes, duces & milites, aliosq; ministros diuersis operibus aptos, qui semp parati sint ad negocia eius peragenda: ita & ego nō solùm delector in interioribus delitijs corum qui diuinæ contēplationis quietem (me trahente) sequuntur, verùm etiam allicior ad manendum cum filijs hominū, dum ipse quelibet exercitia vtilium negociorū mei honoris & amoris causſa suscipiunt. Igitur frequens & pura oratio plurimùm quidem ornat animā eius cui vacat crebrò orare, & qui gratiam orandi habet (quid.n. dignius quàm assiduè loqui cum Rege cœlesti?) attamē etiam opera externa ꝓpter Deum ritè peracta magnum decorem cōferunt animæ fideli.

CAPVT III.

DOminus dixit ad virginem Catharinam: Sanctū desiderium animæ (videlicet bona voluntas) cōtinua oratio est, quia virtutē habet orationis. Et, quicquid homo in Dei proximiq; charitate facit, potest vocari oratio, quum charitatis affectus pro oratione reputetur. Bona tamen voluntas piusque affectus certis temporibus & horis eleuari debet in me per actualem deuotionem. Scito filia, quòd anima perseuerans in humili fidelique oratione, adipiscitur oēm virtutem. Vnde nullo modo orationis studium negligendum aut omittendum est propter aliqua aduersantia, siue ea procedāt ab illusione Satanæ, siue à fragilitate propria siue à cogitationibus immundis, siue ab inordinatis stimulis & carnali motu corporis. Frequenter enim diabolus orationis tempore animam varijs imaginibus & phātasmatibus magis infestare conatur, quàm extra tempus orationis. Et tunc callidè suggerit orāti, quòd talis oratio nihil ipsi prosit, quum alia cogitare nō debeat, quàm illa quæ orat. Malignus hostis hoc persuadere nititur, vt is qui orat, tædium confusionemque mentis incurrat, atque ita omittat exercitium orationis, quæ est armatura fortissima aduersus omnes inimicos. O quantum animæ vtilis & mihi grata est ea oratio, quæ in vilitatis propriæ & bonitatis meæ cognitione peragitur cum charitate.

Oratio quid.

Optima oratio.

Rursum ad eandē Catharinā ait Dominus: Aliqnando homo statuit legere certum aliquem numerum psalmorū vel aliarū orationum, quas ex obedientia aut debito legere obligatus non est:

Propriæ ti remissio ad cū Deū vocatio prōptè fa quenda.

cuius

cuius mentem si intereà benigne visitauero, ipse visitationis meæ gratiam deserit, vt orationum numerum quem in corde suo concepit, explere possit. Sed non debet ita facere, neque credere diabolo ipsum fallere volenti. Igitur mox vbi sentit se à me specialiter visitari, sequatur gratiam meam, & eam non impediat per orationes quas persoluere ꝓposuerat. Posteà verò poterit (si ei vacat) illas perlegere. Quòd si commodè eas explere non potest, nullo modo inde angatur, nec mentis confusionem in se admittat. Qui orādo hoc solùm spectat, vt multa verba proferat, modicum fructum obtinet.

Orationis verba Eiusdem attentio.

Virgo Gertrudis aliquādo in spiritu intellexit verba orationum cum animi diligentia seu sancta deuotione fusarū, esse veluti splendidissimas gemmas vel vernantissimos flores: at verba orationum negligētiùs, & ex cōsuetudine sine intenta deuotione expletarum, esse tanquam gemmas floresq, obscuriores. Et quum eadem virgo Gertrudis quēdam versiculum ducentis vigintiquinq; vicibus Iesum salutando legisset, cognouit quamlibet salutationē prēsentari in domino in similitudine instrumēti musici bene sonantis: sed illæ salutationes quas cum deuota intētione legerat, suauissimos reddebant cōcentus, aliæ verò quas legerat incuratè, submissiores iniucundioresq; edebant sonos.

Caueat is qui orat, ne voluntariè ac data opera per grauē negligētiam inter orandū mente distrahatur: caueat item ne orationē propterea deserat, quòd in ea nullā fortè consolationē sentit. Sanè sicut mentis distractio quæ prēter volūtatem orantis accidit, fructum & vtilitatem orationis non tollit, ita nec cordis ariditas, dū bona volūtas adest. Hinc Dominus ad ipsam Gertrudem virginē aliquando dixit: Vellē electis meis persuasum esse, quòd eorū bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando ipsi seruiunt expensis suis. Illi autē expensis suis mihi seruitium præstant, qui licet saporem deuotionis minimè sentiant, fideliter tamen (vt possunt) orationes & alia pia exercitia sua pagūt: confidentes de pietate mea, quòd ego illa libenter & gratè suscipiā. Plerique sunt, quibus si sapor & cōsolatio interna concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorū valde minueretur.

Distractio mentis. Ariditas.

Homo nonnunquā tanta mentis instabilitate laborat, vt si per orationem vel meditationem cor suum ad Deum eleuare, illudq; in pia aliqua cogitatione figere velit, mox inde pellatur. Id qđ & beatus Augustin⁹ ostēdit, dicens: Plerumq; orationes impediuntur vanis cogitationibus, ita vt vix stet cor ad Deum suum: & vult se tenere vt stet, sed quodāmodo fugit à se, nec inuenit cācellos quibus se includat, aut obices quib⁹ retineat auolationes suas, & vagos quosdā motus suos. Vix occurrit stabilis oratio inter multas orationes. Et tolerat Deus corda precantiū diuersas res cogitātium, omitto dicere & noxias aliquādo, & peruersas, & inimicas Deo. Porro, quia magna est eius misericordia, dicam⁹ ei, iucūda animam serui tui, quoniā ad te Domine animā meam leuaui. Et quomodo eam leuaui? Quomodo potui, quomodo tu vires dedisti? Hæc Augustinus. Igitur qui bonę voluntatis est, nō perturbetur inordinatè propter instabilitatem cogitationum suarum, sed placidè faciat quod in se est dum orat, & humiliter patienterq; perseueret: ita enim Deo plurimū acceptus erit. Hinc beatam Gertrudem edocuit Dominus, quod quum quispiam orando, meditādo vel contemplādo, sanctè dirigit mētem & cogitationes suas in Deum, tunc ante thronū gloriæ præsentat Deo quasi speculum miri splendoris, in quo Dominus bonorum omnium immissor imaginem suam iucundissimè speculatur. Et quando homo propter impedimenta cordisque instabilitatem maiori difficultate hoc facit, quanto grauius & patientius laborat, tāto speculum illud in conspectu venerandę Trinitatis omniumque sanctorum venustius atq; ornatius apparet. Sed cauenda est nimia vehementia, ne caput lædatur & spirit⁹ impediatur.

Cordis instabilitas.

S. Augustin.

Quum sancta Birgitta orans tentationibus fatigaretur, dixit ei Deipara virgo Maria: Diabol⁹ explorator inuid⁹ quæ-rit impedire bonos dum orant. Tu verò filia quacunque tentatione pulseris inter orandum, persiste in desiderio vel bona voluntate, & conatu sancto, sicut

Orantes diabolus grauiter impugnat.

cõmodè potes: quia desiderium & conatus tuus pius reputabitur pro effectu orationis. Etiãsi prauas ac sordidas cogitationes quæ cordi tuo incidũt eijcere non potueris, tamen pro illo conatu coronam in cœlo recipies: ita tibi proderit illa molestia, modò nõ cõsentias tentationi, & tibi displiceat quod indecens est.

Alienis orationibus se cõmendare pium est.

Virgo Gertrudis à Domino instructa est, quòd quãdo quis se alterius orationibus commendat, cõfidens se per eius merita posse diuinã gratiam obtinere: pius Dominus indubitanter secundum desiderium & fidẽ ipsius benefacit ei, etiamsi ille cui se cõmendauit, neglexerit deuotè orare pro ipso.

Breuis & ardẽs oratio efficax.

Quidã simplex admodũ & vix sciens plenè legere orationem Dominicam, petiuit cõsilium salutis à sancta Birgitta. Igitur orante eadem Birgitta pro eo, Christus dixit: Magis mihi placet simplicitas huius hominis, quã superborũ prudentia. Itaq; monebis eum, vt opus suum laudabilemq; consuetudinẽ continuet: & ego illi mercedem reddam. Eius bona volũtas mihi valdè grata est. Ipse à spiritu meo didicit veram sapientiam, videlicet, dilectionem Dei, per quam seruat legẽ omniaq; diuina mandata. Dico tibi filia, Quicunq; fide & volũtate perfecta legit hæc verba, Iesu miserere mei, magis mihi accept⁹ est quàm is qui mille versus sine attentione pronunciat.

Itidem Dominus ait ad beatam Gertrudem: Quàmuis animabus purgandis multùm prosit quicquid pro earum remedio fit, legẽdo officium seu Vigilias

Preces horaria.

defunctorũ, aliasq; orationes: magis tamen eas iuuat, & maiorem relaxationẽ eis quandoque obtinet oratio paucissimis verbis ex ardẽti affectu fusa. Sed ꝓpter hæc verba Domini, nullas prolixas preces quas legere obligatus est omittere debet, nisi ex iusta necessitate illas omittere cogatur. Oportet enim eas orationes quæ ex debito & obedientia legendæ sunt ac bene legi possunt, semper aliis orationum exercitijs præferre.

Ipsa sancta Gertrudis aliquãdo ægrotans & lecto decumbens, quum horas suas legere non posset, neq; etiam iuxta desiderium suum ad honorem beatissimæ virginis Mariæ valeret dicere ex integro salutationem angelicam, conata est tamen sæpius iterare saltem hæc verba: Auè Maria, gratia plena, Dominus tecũ. Hinc virgo Deipara ei apparuit, induta pallio aureis floribꝰ mirè exornato, quibus designabãtur salutationes ab ista cum labore lectæ: & in his excellentissimè relucebat pius affectus, quo ipsam gloriosam virginem salutare desiderauerat: relucebat etiã sancta discretio, qua illa tãtum verba legerat, quum sentiret se alia legere non posse: relucebat item integra fiducia, qua confidebat matrem domini benignè susc ipere hoc ipsum exiguum seruitium suum.

Beatæ Mechtildi reuelatũ fuit, quòd is qui legere habet horas canonicas, vtiliter admodum faceret, si pensum horarum suarum vniret orationibus Christi. Itaq; quilibet inchoaturꝰ horas quas legere obligatur, potest corde vel etiam ore hoc aut simili modo orare: Domine Iesu, ego humiliter pro tui honore obedire, & tibi fideliter seruire, teq; purè laudare desidero, in vnione illius perfectissimæ attentionis qua tu Patrem orasti & laudasti in terris: adiuua me gratia tua, quia sine te nihil possum. Hac ratione exercitium eius mirè nobilitatur, Deoq́ue Patri plurimum placebit: nam reputabitur quasi vnum exercitium cũ Christi exercitio, sicut modica aqua missa in vinum & vino vnita, iam vinũ reputatur.

Ante lectionem rarũ orat.

Quum eadem virgo Mechtildis oraret ꝓ quodam qui conquestus apud ipsam fuerat, quòd horas canonicas frequenter, ex humana infirmitate cogitãdo alia, legeret, tale à Domino responsum accepit: Ille, ꝓ quo oras, dicat semper post horas hæc verba humiliter: Deus propitius esto mihi peccatori. Sic enim in Publicano eadem verba tantum valuerunt, vt ipse à peccatis propter illa absolueretur & iustificaretur, cur non etiam cuilibet alteri veniam impetrent? Nam misericordia & clementia mea non minus nunc parata est ignoscere, quàm tũc erat. Felix verò est, qui & bona voluntate humiliter obediendo, & sacra verba integrè pronunciando, pensum horarũ suarum studiosè explet: is enim etsi cordis distractionẽ patitur, non tamen voluntariè distrahitur.

Post horarias preces oratio.

Luc. 18.

Virgo Gertrudis diuinum officium cum

cum ceteris monasterij sui virginibus aliquando peragens, singula verba attẽtè pronunciare studebat: sed quum ex infirmitate humana sæpius mente distraheretur, mœsta dixit intra se: Et quis fructus ꝓuenire poterit ex hoc studio, cui tanta instabilitas coniuncta est? Dominus igitur volẽs eam consolari, præsentauit ei dignissimum illud totius boni totiusq́; beatitudinis gazophylacium, nempe cor suum, & dixit: Ecce cor meum dulcissimum oculis mẽtis tuæ prætendo, cui omnia quæ per te minus perficere potes, fiducialiter ꝓ te perficienda commendabis: ita enim omnia corã oculis meis apparebunt valdè perfecta. Certè ipsum cor meum diuinũ humanam fragilitatem instabilitatemq́; cognoscẽs, semper cum desiderio expectat, vt tu, si non verbis, saltem cogitatione committas ei pro te supplendum, emẽdandum ac perficiendum quicquid minus per te ꝑficere vales. Igitur quilibet post horas expletas (quæ quidẽ non mẽte tãtùm legi, sed etiam ore pronunciari debent) potest hoc aut consimili modo orare: Bone Iesu, propitius esto mihi peccatori. Ego tepidum & distractũ seruitium meum commẽdo mellifluo cordi tuo emendandum ac perficiendũ tibiq́; ipsum offero ad salutem omniũ, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti & laudasti in terris. Responde, quæso, satisfac & supple pro me pleniss imè, Amen.

Cor Iesu.

Quum ipsa virgo Gertrudis sentiens in quodam opere magnam difficultatem, diceret Deo Patri, Domine, hoc opus offero tibi in laudem æternam, per vnicũ Filium tuum, in virtute Spiritus sancti: intellexit quòd quicquid piè offertur Patri ꝓ Filiũ, quicquid itẽ humiliter petitur ꝓ Filiũ, illud mirificè supra humanã æstimationem nobilitatur & redditur Deo Patri acceptum: quemadmodũ viride vel aureum apparet, quicquid per vitrum aut gemmã viridis aureive coloris, conspicitur.

CAPVT IIII.

Defectus quotidiani.

EAdem virgo Gertrudis propter minutiorem quendam defectum, sese multùm arguens ac reprehendens, desiderauit & petijt à Domino, vt illum penitus in ipsa emendaret atq; ab ipsa auferret. Cui benignus Dominꝰ blãdè respõdit: Et quare velles, vt & ego magno honore priuarer, & tu ingenti præmio careres? Nam grande nimis præmiũ lucraris, quotiescunq; illum vel similem defectum recognoscẽs, proponis de cætero eum vitare: & quandocunq; quis studet pro amore meo defectꝰ suos deuincere, tantũ mihi honoris ac fidelitatis exhibet, quantũ miles exhiberet Domino suo, si strenuè seipsum in bello inimicis opponeret, eosq́ue viriliter expugnaret atq; prosterneret.

Defectus præsidenti tum augẽt meritu subditorum.

Orante eadẽ virgine pro defectu cuiusdam personæ quæ cõgregationi præerat, Dominus illi apparens, dixit: Ego ex abundantia pietatis, dulcedinis, & dilectionis meæ diuinæ, qua Cõgregationem hanc elegi, permitto inhærere aliquos defectus etiam illis qui præsunt: vt inde meritum cõgregationis augeatur. Nam multò maior virtus est subijci ei cuius defectus cognoscitur, quam alteri cuius opera per omnia probata videntur. Ego sino superiores habere aliquos defectus, & ex diuersitate curarũ quandoque maculari, vt magis humilientur. Subditarum meritum crescit tam ex defectibus quàm ex profectibus earum quæ præsunt: & similiter meritum illarum quæ benè præsunt crescit tam ex ꝓfectibus quàm ex defectibus subditarum. In quibus verbis Domini, Gertrudis intellexit supereffluentem diuinæ sapientiæ pietatem, quæ tam subtiliter salutem electorũ disponit: permittẽs in eis esse defectus, vt ipsos ad maiores ducat profectus. Videbatur itaq; sibi, quod etiamsi bonitas Dei nunquam in alia re magis claruisset quàm in ista, omnis tamen creatura Deum satis laudare non posset.

Impatientia.

Instãte festo natiuitatis Domini Iesu, ipsa Gertrudis propter infirmitatem lecto decumbens, inciderat ex fragilitate humana in impatientiam. Quum igitur cũ mœrore reuolueret in corde suo illũ suum defectum, reputans, se omnibus Dei donis nimis indignam, propterea quòd ex parua quadã negligentia sibi seruientium prolapsa ad tantam impatientiam fuerat: diuinitus edocta est, quòd omnes cogitationes quibus homo cum mœrore suum retractat defectũ, post dignè peractam pœnitentiam

Ezech. 33.

(de qua Deus in scriptura dicit, In quacunq; hora cõuersus fuerit peccator & ingemuerit, omnium peccatorum eius nõ recordabor amplius) nihil aliud sunt, quàm quædam dispositio & præparatio ad gratiam Dei recipiendam.

Tristitia inordinata tenebras effundit animæ.

Rursum hæc virgo Gertrudis aliquãdo ex inordinata quadã tristitia simul & impatientia tãtas incurrerat tenebras vt magna ex parte iucunditatem diuinę præsentiæ videretur amisisse: quæ tamẽ tenebræ posteà per interuentionẽ beatę Mariæ virginis fuerunt temperatæ atq; mitigatæ. Quum ergo benigniùs à Domino visitata, recoleret illam suam impatientiam ac cæteros defectus suos, ipsa sibi valdè displicens, cum magno spiritus deiectione dixit ad Dominũ: Obsecro Domine, impone finẽ malis meis, nam ego illis nullum finem impono.

Iob. 17. Libera me & pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Cuius desolationi Dominus compatiens, sciscitatus est ab ea, vtrùm delectationem aliquam in mundo potius eligeret quam se, & aliquid sibi præponere vellet. Ad quod illa: Absit, absit, vt ego tibi vero, summo, stabili, & æterno bono aliquid præferã. Et Dominus: Quum nihil mihi præponas, & voluntatem tuam volũtati meæ semper subijcere cupias, cõstat te in charitate & gratia esse: cur ergo *Prouer. 10. 1. Pet. 4.* propter peccata tua tam desperãter loqueris? Nam (Scriptura teste) charitas operit multitudinem peccatorum.

Quum eadem virgo Gertrudis iterũ incidisset in impatientiam, & tamẽ Deus benignissimè eam visitaret, tandem dixit ad Dominum: O dulcissime Deus, quomodo potuisti mihi nunc tã indignę atq; imparatę tam cõsolatoria gratię tuæ dona impertiri? Respõdit Dominus: Amor coegit me. Et illa: Vbinam sunt maculę illę à me cõtractę per impatientiam quam incurri, & aliquantulũ verbis ostẽdi? Ad quod Dominus? Ignis diuinitatis meæ consumpsit eas. Tũc illa: O clemẽtissime Deus, quum toties gratia tua præueniat vilitatem meam, vellem scire, vtrũm prædicta impatientia & similes defectus post mortem in anima mea purgari debebunt. Cui qũum Dominus benignè dissimulando non responderet, ipsa subiunxit: Verè Domine, si decor iustitiæ tuæ exigeret, spõtè & libens descẽderem etiam in infernũ, vt ego digniorem emendationem tibi pro culpis meis exhiberem: si verò naturali bonitati & misericordiæ tuæ magis congruit, vt maculæ meæ amore tuo prorsus consumantur atque ad nihilum redigantur, liberrimè exposcam, vt idem amor tuus ipsas animæ meæ maculas plenè expurget. Dominus igitur solita pietate sua petitioni & desiderio eius promptissimè satisfecit.

Christus leniter reprehendens sanctã Birgittam propter impatientiam & irã qua perturbata fuerat, ait: Ego creator & sponsus tuus, p te sustinui verbera: tu verò ita impatiens fuisti, vt non potueris portare verba. Ego stãs ante iudicem cũ accusarer, tacui, & non aperui os meum: sed tu acerbiùs respondendo & exprobrando, vocẽ tuam nimis exaltasti. Tu debueras omnia patienter tolerare propter me qui clauis affixus fui pro te: debueras per patientiam tuam eum qui errauit ad meliora prouocare. Sis ergo posthac cautior: & vbi ab aliquo ad irã prouocata fueris, non facilè loquaris, donec ira ab animo tuo remota fuerit. Transacta autem animi commotione, & caussa ipsius commotionis diligenter pensata, poteris loqui cum mansuetudine. Quòd si loquẽdo nihil proficeres, & tacendo non peccares: melius tũc faceres & maius meritum acquireres, si sileres.

Intellexit virgo Gertrudis cor diuinum inæstimabili dulcedine affici, quoties aliquis cum mœrore recolit, se per euagationem mentis, vel per verborũ operumve inutilium dissolutionem, decidisse à Domino Deo suo, qui ipsum singulis horis ac momentis tam benignè beneficijs præuenit & subsequitur. Intellexit quòd quando homo corde compuncto apud se dicit hæc aut similia verba, Heu me miserm, quomodo tempus istud consumpsi, quàm parum Deo amatori meo intendi: & cum desiderio proponit deceterò vitare huiusmodi negligentias atque offensas: efficitur reuerà tabernaculũ Dei, in quo tanquam in domo propria habitare dignatur Dominus summæ maiestatis. Sicq́ue per sanctissimam filij Dei conuersationem supplentur negligentiæ, & sancta vita renouatur in homine fideli:

deli: atque inde fit gaudium in cœlo, eò quod infinita Dei bonitas dignatur in anima verè pœnitente suas habere delitias.

Dominus Iesus ait ad Birgittam: Cur turbaris & solicita es filia? Respondit illa: Quia diuersis & inutilibus malisq́ue affligor cogitationibus, quas remouere nequeo, & terror iudicij tui me angit. Tunc Dominus: Hæc, inquit, vera est iustitia, vt sicut prius delectabaris in vanitatibus mundi contra voluntatem meam, ita modò tibi molestæ sint varię peruersæq́ue cogitationes contra tuam voluntatem. Veruntamen time iudicium meum moderatè & cum discretione: firmiter semp confidens in me Deo tuo. Certissimè enim scire debes, malas cogitationes quibus mens reluctatur & quas detestatur, esse purgationem animæ atque coronam. Si tu illas prohibere non potes, fer patienter, ac voluntate eis renitere. Et quãuis ipsis non consentias, time nihilominus ne inde superbias, & cadas: nã quicunq; stat, solius Dei virtute stat.

Timẽdum moderatè.

Cogitationes praue.

Rursum dixit Dominus ad eandem Birgittã: vt homo intelligat infirmitatem quam habet à seipso, & fortitudinẽ quam habet à me, necesse est vt quãdoque pmittatur pulsari prauis cogitationibus: quibus si non consentit, illæ efficiuntur ei purgatio animæ & custodia virtutũ. Et licèt valdè amaræ sint ad ferendum, sanant tamen animam; & ducunt eam ad æternã vitam, quę non potest haberi sine amaritudinibus. Diligẽter verò laborare debet anima, ne eis cõsentiat aut in eis delectetur. Nõnulli in initio conuersionis suæ, alij in vitæ medio, atq; alij in senectute grauiùs tentari permittuntur. Hinc mater Dei eidem Birgittæ ait: Tu miraris cur in senectute tentationes tibi accrescant, & eas modò sentias quas nec in iuuentute, ne in coniugio experta es. Hoc ideò fit, vt cognoscas te nihil esse, & nihil posse sine filio meo. Nisi enim ille te seruasset, non est aliquod peccatum tam graue quod nõ commisisses.

Impuræ imagines.

Sancta virgo Catharina, Dei permissione pluribus diebus acerrimè diuexata fuit carnalibus tentationib⁹. Nã maligni spiritus eã non solùm per obscœnarum cogitationũ immissiones & somniorum illusiones, sed etiam per manifestas apparitiones sese oculis & auribus eius ingerebãt. Effingebãt imagines virorũ & mulierũ in cõspectu eius se mutuò turpissimè amplexantium illamq́; gestibus, verbis, & actibus valdè inhonestis prouocantium ad libidinem atque luxuriã. Ad hũc modum castissima virgo cogebatur videre atq; audire id quod maximè horrebat: & licèt oculos clauderet, nihilomin⁹ pdurabãt spurcissimę & abominandæ illę imagines. Inter hęc etiã spiritualib⁹ consolationib⁹ destituta, & solitum deuotionis feruorem minimè sentiebat. Attamẽ propter huiusmodi molestiã nõ omisit sua pia exercitia: sed diligentissimè instabat orationi sicut poterat, ac seipsam ita alloquebatur: Tu vilissima peccatrix, nullis consolationibus digna es. Quid enim? Nonne tibi fuerit satis, si non damneris, etiamsi toto vitæ tuæ tempore has cruces & tenebras ferre deberes? Certè non ideo elegisti seruire Deo, vt hic consolationes ab eo accipias, sed vt in cœlis illo fruaris in æternum. Surge igitur, & consueta exercitia tua consequere, Dominoq́; tuo fidelis permane. Posteà quum vnus dæmon proteruiter illi diceret, Non desistemus, sed ad mortem vsque tibi molesti erim⁹, nisi nobis cõsentias: respondit illa, Ego afflictionem elegi p refrigerio: nec difficile, imò iucundum mihi erit, & has & alias pœnas pro honore Domini mei Iesu Christi sustinere, quamdiu ei placuerit. Ad quæ verba, tota cohors malignorũ spirituum confusa discessit, & lux ingẽs locum in quo sancta virgo erat, illustrauit, Dominusq́ue ei apparens dixit: Quando cor tuum sordidis cogitationibus abundabat, ego intus in medio eius latebam, & efficiebam ne illis consentires aut delectareris. Permittebam te tentari quãtum saluti tuæ expediebat, vt me adiuuante vinceres.

Sancti quo- que ipsi impugnantur.

Virgo Gertrudis in spiritu aliquãdo clarissimè cognouit, quomodo Deus nonnunquàm permitat hominem pluribus vitijs grauissimè impugnari, vt is postea de triumpho feliciùs exultet, & maiorẽ gloriam in cœlo obtineat. Cognouit plerosq́ue esse eximios castitatis & puritatis sectatores (quales fuerũt Apostoli Christi) qui suspecta quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem omnia fugiunt, sed ea quę suspecta miminè sunt, rationabiliter admittūt. Et hi si interea tētatione aliqua pulsentur, viriliter certando (adiuuante gratia Dei) ipsam tentationem deuincunt: si verò interdum ex humana fragilitate aliquātulum succumbunt, studeant hoc dignis pœnitentiæ fructibus delere. Huiusmodi prælatores beatus Augustin⁹ exhortatur: Attendite Sancti quicūque pugnatis. Præliantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nō me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in mēbris suis cōcupiscentia aduersaria castitati. Pacē vult, sed nondum habet. Quando n. ad illud vētū fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscētia aduersaria, nullus erit hostis cum quo luctemur: nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Modò aūt quandò caro concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem, contentio est. Nō quod volumus facimus. Quare? Quia volumus vt nullæ sint cōcupiscentiæ, sed nō possumus. Velimus, nolimus, habemus illas: velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt, premuntur, nondū extinguuntur. Caro enim cōcupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunq; vultis, faciatis. Quid .n. vultis ô sancti, ô boni prælatores, ô fortes milites Christi, quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentiæ malæ. Sed nō potestis. Exercete bellum, sperate triumphū. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus alio loco, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desideriis eius: Non ait: Non sit peccatum: sed non regnet. Quādiu viuis, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnum auferatur, non fiat quod iubet. Hæc Augustinus.

Augus.

Galat.5.

Rom.7.

Rom.6.

CAPVT V.

Confessionis crebræ vtilitas.

CHristus audiēte sancta Birgitta, ait: Ei qui spiritum & gratiam meam adipisci ac retinere desiderat, vtile est crebrò peccata & negligentias suas coram sacerdote confiteri, vt expurgetur. Et quum ipsa Birgitta videret animam mariti sui domini Vlphonis in Purgatorio, dixit: O felix anima, quid præcipuè tibi profuit ad salutem? Illa respondit: Confessio mea quam ferijs sextis (dum sacerdotis copiam habebam) facere solitus sum firmo me emendandi proposito.

Quædā monastici ordinis virgo quæ piè admodum vixerat, veniens ad mortis horā, purgari ante exitum debuit ab hac culpa, quòd quandoque gratiam sacramentalis cōfessionis neglexerat. Nōnunquam .n. quum aliæ sociæ virgines ad confessionem corā sacerdote faciendam sese præpararēt, illa nullum in cōscientia sua grauioris culpæ sentiens remorsum, minimè satagebat per verba sacerdotis absolui, saltem à puluere venialium culparum, sine quibus humana vita non ducitur: sed simulabat se interdum domire quando sacerdos confessiones recepturus aderat.

Venialis confessio.

Degente beata Birgitta Romæ, venit illuc quidam qui sacramentaliter confiteri peccata sua cupiebat, sed confessorem habere non poterat, propterea quod nullus Sacerdotum linguam eius intelligeret. Pro quo quum ipsa sancta Birgitta Dominū consuleret, respōdit Domin⁹: Ille plorat, quòd nō inueniat auditorem cōfessionis suæ, sed dices ei vt bono sit animo. Volūtas sufficit, vbi homo bonum opus præstare non potest, quòd præstare desiderat. Quid .n. salutē latroni in cruce attulit? nōne bona voluntas? Quid item efficit infernum, nisi voluntas mala, & affectus inordinatus? Itaque pauper iste permaneat stabilis, & non retrocedat. Qui postquam in patriam suam redierit, quærat & audiat à sapientibus ac iustis ea quæ animæ ipsius salutaria sunt, eisque voluntatem suam submittat, sequendo eorum consilium potius quàm propriam inclinationem aut proprium iudicium. Et si mortuus fuerit in via, fiet ei quod ego pendens in cruce dixi latroni, Eris mecum in Paradiso. Profectò, bona voluntas, magnus, & dulcis est thesaurus. Qui hāc habet, is desiderat & conatur obedire ac placere Deo, & facere ea quæ illi accepta sunt. Hæc sanctarum virtutum omnium fundū & radix est. Ipsa è Spiritu sancto nascitur, & eximia Dei gratia atque infusa claritas. Beatus, qui illā à Domino accepit, & eam diligenter in se conseruare studet.

Voluntas bona thesaurus gens.

Luc.23.

Con-

Peccata in confessione oblita.

Conquerebatur aliquādo virgo Gertrudis beato Ioanni Euangelistæ, dicēs se metuere ne aliquod impedimentum ex hoc incurreret, quòd quandoq; nonnulla (licet modica) omittebat ex obliuione cōfiteri corā sacerdote, eò quòd copiam sacerdotis interdum non haberet, & tamen illa propter debilitatē memoriæ retinere nequiret. Quam sanctus Ioannes blandè consolatus est his verbis. Noli timere filia: quia quandocūq; voluntate integra te præparas ad confitendum omnia peccata tua, & requirēs sacerdotem non eum habere potes, ea quæ tunc ex obliuione omittis confiteri, effulgebunt coram pio Domino in anima tua tanquam gemmæ preciosæ, vnde mirum in modum gratiosa conspectibus omnium ciuium cœlestium apparebis.

Confessoris absentia.

Quum eadē virgo Gertrudis aliquādo oraret pro quibusdam alijs virginibus monasterij sui, quę licet propter cōfessoris absentiam non fecerant sacramentalem confessionem, ad ipsius tamen monita, sacrā Eucharistiam humiliter acceperant: videbatur Domin⁹ induere eas veste quadā candidissima, nēpe sua innocentia. Quę vestis vndiq; ornata erat gemmis prestantissimis, tā formā quàm fragrātiam violarū habētib⁹: & his notabatur humilitas illa, qua monitis eius simpliciter consicientes, & de bonitate Dei confidentes, communicauerant. Deinde dabatur eis etiam vestis rosea, floribus aureis intexta, figurās nimirum passionem Dominicam in amore perfectam, per quam passionem quilibet homo obtinet meritum dignę præparationis. Illis verò sororibus, quæ non monitis Gertrudis sed per se (gratia Dei sibi cooperante) de bonitate Dei piè confidebant, & licet sacerdoti peccata sua confessæ non essent, tamen cōmunicabant, dabatur tantummodo vestis rosea aureis floribus respersa. Porrò illæ quæ cum humilitate & mœrore omittebant communionem, videbantur stare coram mensa cœlesti, atq; in abundantia delitiarū eius plurimum delectari.

Prouerb.8.

CAPVT VI.

Eucharistiæ perceptio.

ORante rursum sancta Gertrude, p quadam virgine Congregationis suæ, quæ zelo iustitiæ mota alias pias sorores verbis suis reddebat pusillanimes, atq; à frequētiori sacræ Eucharistiæ perceptione deterrebat, respōdit Domin⁹: Quum delitiæ meæ sint esse cū filijs hominum, & ego hoc sacramentū ex summa charitate in meam cōmemorationem fidelibus suscipiēdum reliquerim, atq; etiam per illud cum eis vsq; ad cōsummationem seculi remanere velim: quicūq; aliquos à mortali peccato immunes verbis vel suasionibus ab ei⁹ perceptione retrahit, is quodammodo impedit & interrumpit delitias meas, quas cum illis habere possem. Similis .n. est seueriori quopiam pædagogo, qui à filio regis ignobiles ac pauperes coætaneos eius (quorū cōsortio ipse regis filiꝰ multùm delectatur) durius repellit: iudicās magis congruere adolescentulo, vt regali fruatur honore, quàm vt pila cū illis ludat in platea. Verūtamē si quis ꝓponeret huiusmodi seueritatē de cetero deponere ac vitare, ego nō solùm illi ignoscerem, verumetiam tam gratū hoc haberem, quàm haberet gratū filiꝰ regis, si pædagogus serenum blandūq; vultum præ se ferēs, reduceret ad ipsum dilectos coætaneos eius ad ludendum cum eo.

Qui nō indignè cōpmunicant.

Eadē virgo Gertrudis intellexit à Domino quod illi non irreuerenter nec indignè sumūt sacrā Eucharistiam, qui eam piè sumunt ex desiderio honoris, laudis atq; gloriæ Dei: quæ sanè gloria diuina in hoc præcipuè elucescit, quòd summa illa maiestas tā indignis hominib⁹ se communicare non dedignatur: Igitur pij quiq; sacerdotes & etiam monachi ac moniales bonæ voluntatis, qui absq; fictione Deum propriamq; salutē quærunt, & suum ordinem sanctaque congregationis suæ Statuta seruare studeant, ac humiles spirituales q; esse conātur, & tēpus vtiliter traducunt, & quando sese negligunt, vel in aliquo delinquunt, sacerdoti suo purè confitentur quicquid cōscientia testatur esse peccatum: hi Deo satis confidere debēt sicq; sup eius misericordia & benignitate sacramentum Eucharistiæ accipere, quoties ex ordine datur vel ex bona cōsuetudine illud recipere solēt. Similiter quotquot viri vel feminæ seculares viuunt in aliquo statu, qui à Deo & Ecclesia nō dis-

Eucharistia perceptio etiam secularibus frequentãda.

discordet, siue sint in matrimonio, siue extra matrimonium, siue vendant siue emant, seu quauis alia licita ratione victum sibi parent, si bona voluntate prẽditi ex Dei gratia perseuerant in bono, & à grauibus culpis sese continent, vitamque suam secundum Dei præcepta ac sanctæ Ecclesiæ decreta dirigere volunt, peccataq; sua humili corde sacerdoti confitentur: hi omnes de Dei misericordia confisi, venerandum Eucharistiæ sacramentum in solennitatibus vel diebus à spirituali patre ipsorum statutis, accipere possunt. Licet enim reb⁹ externis multipliciter occupati sint, & in leuiores culpas sæpius cadant, pro viribus tamen sunt iusti in omnibus, ob idque Deo placent. Inueniuntur autem nonnunquam, etiam inter eos qui habitum secularem gestant, aliqui tam puri & feruentes vel sancti, vt quotidie sacram communionem percipere possint.

Communionem negligẽtiæ pœna.

Anima cuiusdam defuncti cuidam Dei amico in flamma ardoris immensi apparens, dixit se ea sola de causa tam diris cruciatibus torqueri, quòd circa Dominici corporis perceptionem fuisset negligẽtior: addiditque si vel semel venerabile Sacramentum deuotè pro ipso accipere dignaretur, se mox liberandam. Quod quum ille Dei amicus fecisset, sequenti die anima eidem Sole fulgentior atque micantior apparuit, vnica illa dignissimi Sacramenti huius perceptione ab intolerabilibus pœnis liberata, atque ad cœlum & æternam beatitudinem euecta.

Oblatione corporis dominici anima à pœnis liberata.

Christus Iesus ait ad sanctam Gertrudem: Quando me tibi communico in sacramento altaris, blãdior tibi per amplexus & oscula: atque hæc delectatio incomparabiliter maior est, quam sint omnes delectationes quas vnquam aliqui potuerunt experiri in amplexibus & osculis humanis. Nam delectatio amplexuum & osculorum humanorum vilis est, atque cum tempore transit: suauitas verò vnionis illius qua mihi vniris in sacramento altaris, nobilissima atque purissima est, nec vnquam deficit aut tepescit, sed quantò sæpius renouatur, tantò efficacius viget in æternum.

Dominus dixit ad sanctam Catharinam: Meritò cor hominis amore scindi dissoluique deberet, cõsiderando inter beneficia à me exhibita, eximium beneficium sacræ ac venerabilis Eucharistiæ. Hæc autem oculo intellectus & fidei aspicienda est, non oculo corporis tantùm: nam fidei oculus attendit sub exigua panis specie verum Deum & verum hominem. O quanta excellentia & dignitas est, percipere in gratia hoc admirabile, atque ineffabile sacramentum? Est enim panis vitæ & cibus angelorum. Qui illud congruè suscipit, manet in me & ego in eo. Incomprehensibilis charitas mea vobis prouidet hunc cibum salutiferum, vt in vita ista in qua viatores & peregrini estis, refrigerium solatiumque inde habeatis, & apud vos perseueret memoria passionis precioſique sanguinis vnigeniti filij mei. *Ioan. 6.*

Præparatio animæ mundæ.

Christus sanctæ Michtildi ait: Quando sacram Communionem perceptura es, desidera & opta ad laudem nominis mei, habere omne desiderium omnemq; amorem, quo vnquam cor aliquod erga me flagrauit, & ita ad me accede. Nam ego amorem illum in re attendam atque suscipiam, nõ sicut est in te, sed sicut velles eum in te esse.

Corpus Christi aliquando sumptura beata Gertrudis, quum se nimis imparatam doleret, rogauit beatam virginẽ Mariam & omnes Sanctos, vt Domino pro se offerrent omnem dignitatem, qua quilibet ipsorum vnquam paratus fuerat ad gratiam Dei recipiendã. Vnde Dominus ait ad eam: Iam vere omnibus cœli ciuibus appares in eo ornatu, quem tibi petisti. Vtile igitur est, vt quilibet percepturus sacram Communionem, etiam desideret & petat animã suam exornari meritis ac virtutibus Iesu Christi sanctorumq; eius.

Quum eadem Gertrudis admodum debilis desideraret diuinam percipere Eucharistiam (ad quam etiam accipiendam diligenter se præparauerat) consilio tamẽ matris spiritualis, propter bonum discretionis illam non accepit. Et quum hoc Domino offerret in laudem æternam, Dominus se acclinans, suscepit eam in sinum paternæ benignitatis suæ, eiq; dulciter blandiens, dixit: Quia deliberasti me omittere purè propter me, ego in gremio meo confouebo te. Tunc intellexit Gertrudis, hominem non

Melius est Eucharistiam ex charitate accipere, quàm ex humilitate omittere.

non displicere, sed placere Deo, quãdo ex discretione vel obedientia non autẽ ex negligẽtia, intermittit sacram Communionem. Igitur laudabile quidẽ est interdũ ex humilitate ac sancto timore seu reuerentia abstinere à sacramentali pceptione Eucharistiæ: sed multo melius est ex charitate & diuinæ laudis boniq; cõmunis desiderio, siue ex speciali deuotiõne frequẽter ipsam sacram Eucharistiam accipere. Sanè quum præcellentissimum hoc sacramẽtum sit fons totius gratiæ & medicina animæ, non leuiter quis ab eius perceptione se elongare debet, propterea quod spiritualem saporem & consolationem fortè non sentit, aut quòd grauibus importunisq; tentationibus affligitur. Nam qui piè & humiliter communicat, prodest plurimùm, nõ solùm sibijpsi, sed etiam alijs viuis & mortuis. Qui verò odio in proximum vel quouis alio graui crimine detentus, sacram Eucharistiam percipere non metuit, æternam damnationem sibi acquirit. Omnino talis perditus est, nisi per pœnitentiam Dei recõcilietur.

Ancilla Christi Mechtildis aliquando lecto decũbebat, alijs monasterij sui virginib⁹ sacram Eucharistiam percipientibus. Quum ergo ipsa in paupertate spiritus altius ad Dominũ suspirans, ingemisceret, vidit eũdem Dominũ mox de throno suo surgere dicẽdo, Propter miseriam inopum & gemitum pauperũ nunc exurgam. Surgente verò, illo oẽs sancti pariter surrexerũt, offerẽtes Deo in spiritualem consolationem infirmę, & laudẽ Dei æternã, obsequium quod in terris Deo præstiterant, & ea quæ pro illo passi fuerant. Vnde Mechtildis intellexit quod quoties anima in paupertate spiritus ad Deum suspirat vel ingemiscit, desiderans eius gratiam, statim omnes sancti gratiam illi animæ impetrant, ac veniam (si ipsa anima pro peccatis dolens ingemiscit) obtinent. Et ait Dominus: Quãdo post me ingemiscis, tu me tibi intrahis. Ecce, quatumcũque res aliqua sit vilis & abiecta, vt est festuca, homo eam sola voluntate nõ acquirit: me verò quilibet voluntate aut gemitu vnico habere potest. *Psalm. 11.*

CAPVT VII.

Eidem Mechtildi virgini oranti pro quadã persona quæ dolebat se multas lachrymas quasi sine fructu fudisse, respondit Dominus: Roget me illa, vt propter bonitatem meam oẽs lachrymas quas effudit, sic accipiam, quasi eas ex amore mei, vel deuotione aut cõtritione, fudisset. Si.n. hoc piè fecerit, quãtum ipsa mihi crediderit, & de bonitate mea sperauerit, tãtum proculdubio obtinebit. O mira & stupenda diuinæ pietatis dignatio, quæ tantis consolationibus miseros releuat. Quod autem de lachrymis dictum est, posset fieri etiam de præterita tristitia & qualibet tribulatione, angustia vel pœna, quam quis inaniter se pertulisse putat.

In Deo omnia habemus.

Quum cadẽ Mechtildis ab alia quadã persona rogata, oraret Dominum, vt ipse dignaretur illi dare cor purum, humile, desiderabũdum, & spirituale, tale responsum accepit: Omnia quæ vult & quibus indiget, inueniet in me. Igitur quod ipsi deest in puritate, humilitate, desiderio vel amore, suppleat aut suppleri petat de bonis quæ sunt in me, ac totam cõuersationem meam diuinam sibi vsurpet. Cui illa: Si, inquit, dulcissime Deus, tam gratum tibi est, vt homo bona tua sibi vsurpet: dic, obsecro, quomodo hoc facere debeat. Et Dominus: Offerat Patri meo cœlesti vel mihi meam puritatem & innocentiam pro sua impuritate, meam humilitatem pro sua superbia, meam pietatem & charitatẽ pro sua duritia ac tepiditate, meam denique sanctissimam perfectissimamq; conuersationem pro sua negligenti, & imperfecta vita. Desideria item sua, cogitationes, verba, orationes, lachrymas, dolores, angustias, & opera, offerat in vnione desideriorum, cogitationũ, verborum, orationum, lachrymarum, dolorum, angustiarum, atq; operum meorum: ita.n. omnia Deo summè placebunt. Quælibet quidem sancta oratio cœlos penetrat: sed illa quæ meis orationibus vnitur, longè excellẽtior atq; dignior est. Studeat etiã virtutes meas pro modulo suo imitari, & mores atq; actus suos iuxta mores & actus conuersationis meæ dirigere. *Quomodo Christi virtutes nostras efficiamus.*

Obedientia.

Christus sępius reuelare dignatus est, quòd quilibet Christianus imitari debeat humilem suam obedientiam, qua

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipse obediuit Patri suo cælesti & hominibus, non solum bonis, verũetiam impijs. Neq; .n. hæc virtus præclarissima à solis monachis vel monialibus, sed ,prsus ab omnibus eximiè coli, & seruari potest. Obedientia hominẽ subdit Ecclesiæ, eiusq; sacramentis, pastoribus, superioribus, dogmatibus, præceptis, institutionibus, consuetudinibusq; vniuersis. Hæc hominem promptum flexibilemq; reddit in consilijs dandis, in auxilijs obsequijsq; tam corporalibus quàm spiritualibus impendendis, secundum discretionem, & iuxta cuiusq; necessitatem. Verus obediens, proprium iudicium & sensum citò deserit, ac velle nolleq; suum prorsùs abnegat: vnde & infernum metuere non debet. Nam sola propria & mala volũtas (quæ omnium peccatorum fundum est) infernum cõstituit: tolle illam, & infernus non erit. Verus ergo obediens propriæ voluntati renunciat, & in exequẽdo ea quæ præcipiuntur moras non nectit: sed mox vbi ei aliquid iniungitur, paratus est, imò verò præceptũ plærumq; non expectat. Subijcit se non tantùm Deo & superioribus, verùm etiã omnibus hominibus: & quanto homines sunt inferiores, tamen ei' subiectio ampliùs sapit, tãto ipse libentiùs obedit: maiorem enim hic sui mortificationem inuenit, quàm dũ sub maioribus se inclinat. Nullus adeò aridus & diuina gratia destitut⁹ est, quin si promptè propter Deum obedire velit, virere & florere, copiosumque fructum producere possit. Planè obedientia, qua homo bonæ voluntatis se submittit, & non vult ex seipso viuere, sed cuncta opera & negocia sua (maximè ea quæ ardua sunt) peragit ex salubri sanctoque consilio alicuius spiritualis atque illuminati confessoris: via ad cœlũ tutissima est, per quam facillimè retia diaboli euaduntur. In huiusmodi sui resignatione omnia hominis opera abundant gratia: sed ea opera quæ bonus homo ex proprio facit iudicio, difficilè est discernere, vtrùm ex natura, an ex gratia fiant. Qui verò non habet aliquem hominem idoneum, cui in omnibus obediat, & ex cuius consilio opera sua peragat, paratam nihilominus retineat voluntatem obediendi, si talem haberet.

Tolle propriam voluntatem, & infernus nõ erit.

Si quis Dei munere ad tã altum sanctitatis gradum peruenisset, vt Deum reipsa semper visibiliter præsentem secumq; habitãtẽ haberet, is si ad aliquod opus obedientię cuocaretur, humiliter Deo dicere deberet: Eia suauissime Deus, permitte me, obsecro, hãc obedientiam tui amore perficere. Nam huiusmodi propriæ voluntatis abnegatio, in illo homine multo gratior iucundiorque Deo esset, quàm si ille idem tunc cũ omnibus beatis spiritibus cœlum penetraret: id quod sequenti exemplo comprobatur. Quum .n. dulcis Iesus sanctæ cuidam virgini in monasterio degenti, atq; in cellula sua oranti, apparuisset in forma pueruli, & illa ad commune aliquod opus ex obedientia faciẽdum accersiretur, statim reliquit puerulum Iesum, & quod facere inssa erat, animo voluntario hilariq; vultu peregit. Deinde celeriter ad cellã reuersa, vidit dilectũ Dominum suum quem paruulum paulò ante reliquerat, iam in ætate perfecta tanquam elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorum astantem. A quo quum percontaretur, quomodo in tantillo tempore tam grandis factus esset, respondit ille: Profunda velocis & impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore tam magnum effecit. Quapropter filia charissima, si mihi semper placere & adhærere vis, semper etiam mei amore prõptè obedias. Atq; his dictis, Dominus disparuit. Sapiens ergo est, qui & meditationes, & orationes, & quælibet alia sancta exercitia atque opera mox postponit, vt obediat propter Deum.

Obedientiam commendatio præferendam docet exemplo.

Christus dixit audiente sancta Birgitta: Oẽs veræ virtutes ex charitate sicut rami ex arbore procedũt: inter quas virtutes obediẽtia primatum tenet. Vndè & mihi amicissim⁹ est, qui se ex humilitate subijcit, voluntatemq; suam in manibus aliorum reponit, ita vt eam sequi nolit. Nã & ego qui sum omnium perfectissimus, atq; ipsa perfectio, obediui Patri vsq; ad mortem: vt exemplo meo ostenderem, quàm placitum sit Deo, ,ppriam volũtatem abnegare. Sed pleriq; non attendentes virtutem obedientiæ, nec habẽtes zelum discretũ, sequuntur cõceptus animi sui, & ex proprio sensu, non autem ex Spitituſſancti instinctu, tam

tam immoderatè carnem suam ad tempus affligunt, vt posteà lõgo tẽpore sint & sibijpsis inutiles, & Deo parũ accepti, & alijs multũ onerosi. Sapientũ consilia audienda sunt: non enim carnis sed peccati mortem volo. Et qui relictis ,pprijs conceptib⁹ animam suam submittit, corona duplicabitur, & spiritualis deuotio augebitur. Nam obedientia cui nihil propriæ vitiosæq; volũtatis admistum est, magis mihi placet, quàm magnum sacrificium.

Satius est sobriè ex obedientia comedere, quam sua sponte ieiunare.

Audiuit eadem Birgitta Dominũ Iesum etiam istud dicentẽ: Qui magis cuperet ieiunare quàm comedere, & tamẽ ,ppter obediẽtiã comedit, habebit mercedem quam cõsequitur is qui rectè ieiunat. Similem quoq; mercedẽ accipiet is qui infirmus est, & manducat, mallet tamen ad honorem meum ieiunare.

Beata itẽ virgo Maria dixit ad ipsam Birgittam: Sint duo homines, quorum alter sub obedientia, alter in libertate sua viuat: si is qui liber est piè ieiunat, simplicè habebit mercedem: si verò ille qui viuit sub obedientia nõ ieiunat, sed continẽter comedit etiam carnes secũdum institutionem regulæ suæ, magis tamen cuperet ieiunare nisi obedientia obsisteret, cõsequetur duplicem mercedem, vnam videlicet propter obedientiam, alteram propter desiderij volũtatisq; propriæ abnegationem. Tu filia, refoue necessarijs corp⁹ tuum moderatè.

Corpus moderatè refouendum.

Non facias curã carnis in desiderijs, sed abstine ab illicita voluptate. Ieiunare, orare, visitare loca sancta, sunt quidem bona opera in se: sed nisi discrete, humiliter & cum charitate fiant, non merentur vitam æternam.

CAPVT VIII.

Gulæ illecebramenta.

IPsa sancta Birgitta aliquando vehementissimè tentata fuit gula siue gastrimargia. Cui orãti apparuerunt in spiritu dæmõ, & angelus bonus: ille quidẽ in figura teterrimi Aethiopis, hic in specie pulcherrimi iuuenis. Et cùm dæmõ insultando Birgittæ, quam solicitabat, diceret angelo, quòd ipsa etiã lautioribꝰ cibis vteretur, vitamq; parum rigidam duceret, & tamen gloriata esset de abstinentia, angelus respondit: Christus Dominꝰ non multùm attendit qualia quis sumat, modò vetita nõ sint, & pura intẽtione, seu ex vera charitate cũ moderatione & absque inordinato desiderio quæq; sumãtur. Purpura & byssus, corpusq; delicatũ non prohibent à cœlo, si illa cum humilitate & charitate habentur. Cõsuetudo bonæ educationis quãdoq; retinẽda est cum gratiarum actione, ne caro grauius infirmetur.

Refectio qualis esse debeat.

Beatus Augustinus Deo loquens ait: Ego in tentationibus posit⁹, certo quotidie aduersus concupiscentiam mãducandi & bibendi. Et quis est Domine, qui non aliquando rapiatur extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum: ego autẽ nõ sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, ô Pater cœlestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus qui vicit seculum, numerans me inter infima mẽbra corporis sui.

S. Augustꝰ.

Virgo Gertrudis intellexit diuinitùs, quod & Domino gratissimum & homini vtilissimum sit, si ipse homo ante cibũ, potum, somnũ, & alia corporis solatia, dicat corde vel ore hæc aut similia verba: Domine, da vt cibum, siue aliud quodcunq; corporis solatium, purè suscipiam ad gloriã nominis tui, in vnione illius amoris quo tu factus homo, tale solatium in terris susceptisti ad laudẽ Dei Patris & salutem totius generis humani. Rursum eadẽ sponsa Christi Gertrudis quum manducãdo piè ruminasset hæc verba, Virtus diuini amoris tui amãtissime Iesu, incorporet me totam tibi: & bibendo ista, Effectũ diuinæ charitatis tuæ dulcissime Iesu qui in intimis tuis vehementer prævaluit, transfunde & conserua in me, ita vt ille penetret totam substãtiam meam, & iugiter distillet p omnes meat⁹, vires ac sensus corporis & animæ meæ, ad laudẽ tuam æternã: quum, inquam, hac deuotione sub refectione vsa fuisset, audiuit Dominũ dicentem sibi: Quoties quis interm manducãdum & bibendum talia ruminauerit, toties ego fatebor me cum illo comedisse & bibisse, refectionemque valde gratam ab eo accepisse.

Oratio ante cibum, somnũ, &c dicenda.

Quum sancta Birgitta balneis ex cõsilio & voluntate spiritualis magistri sui vsa fuisset, Christus dixit ad eã: Non obest animæ mundæ lotio carnis, modò fiat cũ discretione, & sine delectationis

Balnei vsus

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæsitione. Vnde magis mihi placuisti obediendo spirituali patri tuo cõtra voluntatem tuam, quàm si ipsam volũtatem tuam sequuta fuisses. Multi electorum meorum medicinis carnalibus vsi nõ sunt, & illi fuerũt mihi accepti. Alij verò iuxta locorum, temporum atque infirmitatum exigentiam, adhibuerunt sibi medicamenta, & isti nõ mihi displicuerunt, quia hoc fecerũt ad honorem meum, vt mihi melius seruirent.

Consolatio externa licita.

Maria virgo audiente in spiritu beata Birgitta dixit, Amici Dei possunt quãdoque ceu certo diei tempore consolationem externam recipere, verba ædificatoria proferendo, & honestè moderateque se recreando ad honorẽ & laudem Dei. Si enim pugnus semper tenetur clausus, contrahuntur nerui &, manus debilitatur; arcus quoque si nimiũ extẽditur, citius frangitur. Idcirco moderata lætitia propter infirmitatem carnis placet Deo.

Christus item prescribens ipsi Birgittæ ac familiæ eius quasi regularem quẽdam viuendi modum, concedit vt post horas silẽtio, orationi, atq; alijs spiritualibus exercitijs deputatas, liberiùs inter se colloquantur de honestis Deoq; minimè contrarijs rebus.

CAPVT IX.

Somnus. Dormituro quid faciendum.

NEcessarium somnum corpusculo tribuendũ esse, Christus eidẽ sanctę Birgittę atq; alijs sæpenumero reuelauit. Quilibet verò antequã se det nocturnæ quieti ac somnũ capiat, debet diligenter examinare cõscientiam suam, & considerare in quibus per diem se neglexerit aut Deum offenderit: debet veniam culparum à Deo petere, & proponere melius viuere, Domino adiuuãte: decet animam & corpus suum commẽdare Deo, vel etiam beatæ Mariæ virgini ac sancto angelo custodi suo, atq; ita signo crucis ædito sese in lectulo honestè collocare. Similiter post somnum surgendo, debet se signo crucis munire, Deoq; commendare: debet desiderare ac petere, vt quicquid illo die facturus, dicturus, & cogitaturus est, cedat ad æternam Dei laudem & gloriam.

Dominus dixit ad virginẽ Mechtildẽ: Quãdo quis somnum capere vult, meditetur aliquid de me, aut mecũ loquatur. Ita.n. licet corpore dormiat, mente tamen vigilabit ad me: & si in somnis aliquid minus honestũ passus fuerit, atque euigilans senserit hoc sibi displicere molestumq; esse, signũ est quòd à me nullatenus sit separatus. Etiã dormitur quisq; desideret, vt singulas respirationes quas nocte illa faciet, tanquam eximiam mei laudẽ suscipiã: & ego qui sanctis votis piæ amantisque animæ deesse non possum, in veritate desiderium eius adimplebo.

Insomnia.

Quum virgo Gertrudis noctem quãdam penè duxisset insomnem, ipsa inde plurimùm debilitata viribusq; destituta obtulit huiusmodi defectũ viriũ suarum Domino in laudem æternã, ad salutẽ omniũ. Cui dixit Dominus: Quando quis ex vigilia lassatus ac viribus destitutus rogat me, vt ego ipsi ad laudem meam & ad virium reparationẽ aliquã somni requiem concedam, si tunc cum nõ exaudiero, & ipse patientiam amplectendo, defectum suum humiliter supportauerit: hoc benignitas mea gratissimum habet. Et in infinitũ acceptius mihi est, dum quis in infirmitate sua post consumptas per vigiliam vires, defectũ illum humiliter sustinẽdo mihi offert, quàm dũ aliquis corpore sanus qui bene vigilare potest, tota nocte in oratione peruigilat.

Ex vigilia lassatus agat.

Eadem virgo Gertrudis nocte quadã somnũ capiens, suauius à Domino visitabatur, ita vt ex consortio & præsentia Dei videretur sibi delicatioribus epulis esse refecta. Vnde euigilans, gratias egit Domino & dixit: Quid Dhmine Deus ego vilissima peccatrix merui præ alijs, qui sæpius somnijs in tantum grauantur, vt etiam per clamores cæteris quandoque terrorem incutiant? Respondit Dominus: Dum illi, quos paterna prouidentia mea disponit per grauamina sanctificare, corpori suo studiosius quàm oportet solatia vigilantes procurant, sicque occasionibus meritorũ se priuant: ego cis ex diuina pietate mea per somnia grauamen ingero, vt saltem hac ratione aliquid mereantur. Et illa: Num Domine poterit eis proficere ad meritum, quòd præter intentionem, & quasi contra voluntatem patiuntur? Tunc Dominus: Benignitas mea hoc perficit. Illi enim etsi non auro vel gemmis, saltem cupro componuntur atque ornantur.

CAPVT X.

Prouer. 8. Afflictionum vtilitas.

RVrsum sancta Gertrudis diuinitus intellexit, quòd quandoq; Dominus (cuius delitiæ sunt esse cum filijs hominum) nihil inueniens in homine, propter quod placita dignatione ipsum adesse deceat, tribulationes vel molestias tam corporales quàm spirituales homini immittit, vt inde habeat opportunitatem manendi cum illo, quia scriptura veritatis dicit, luxta est Dominus his qui tribulato sunt corde. Et rursum ipse Dominus ait: Cum ipso sum in tribulatione

Psalm. 33.

Psal. 90.

Quædã persona labori manuum intenta, ex improuiso grauiter læsa fuerat, & magno dolore cruciabatur. Cui virgo Gertrudis cõpassa, orabat Dominũ, ne ipse membrũ iusto labore læsum periclitari permitteret. Itaq; Dominus ei benignè respõdit: Nequaquam periclitabitur membrum illud: sed pro dolore quem sustinet, præmium incomparabile recipiet. Omnia etiã mẽbra alia quæ mota sunt: vt obsequium læso mẽbro exhiberent, eiusq; dolorem alleuiarẽt ac sanarent, similiter ex hoc præmium æternum obtinebunt. Tunc illa: Et quomodo, inquit, tantũ promereri possunt mẽbra sibi inuicem ita seruientia, quum hoc nõ ideo faciant, vt membrũ cæsum patientius pro tuo amore dolorem ferat, sed vt ipse dolor minuatur vel cesset? Ad quod Dominus inæstimabilis cõsolationis responsum dedit, dicens: Quando homo post adhibitũ dolori suo remedium, patienter pro amore meo tolerat id qđ lenire nequit studio suo, præmium & meritum prorsus incomparabile lucratur: quum ego talẽ hominis passionem verissimè sanctificauerim in illo verbo, quo in extremæ necessitatis meæ articulo Patrem orauidicẽs: Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste. Et illa: Nonne tibi acceptius est Domine Deus meus, vt homo equanimiter toleret quicquid sibi euenerit, quàm vt tũc patiẽs sit, quãdo nullo modo euadere potest? Respõdit Dominus: Hoc in secreto diuinitatis meæ latet, & oẽm humanum intellectum excedit. Quãtum aũt humano iudicio discerni potest, illa duo sunt veluti duo colores tantæ venustatis & elegantiæ, vt vix homines possint iudicare, quis eorum alteri præferendus sit.

Matth. 26.

Dixit iterum eidem Gertrudi Dominus: Pietas amoris mei quo humanam salutem diligo cõpellit me, vt quæcũq; bona rectè desiderãt electi mei, semper reputẽ eos me desiderasse. Vnde illi qui aggrauãtur infirmitate corporis, aut desolatione mẽtis, alijsq; similibus aduersis, si sanitatem vel liberationem piè desiderent, ego vt eos iuxta ardentissimũ cordis mei amorẽ valeam copiosius remunerare, reputo ipsos desiderasse me: modò non ideo sanitatem desiderẽt, vt malum perficere possint.

Ipsa eadem sancta Gertrudis diuinitus intellexit, quòd quemadmodum annulus est signum despõsationis, ita aduersitas tã corporalis quàm spiritualis humiliter ppter Deum tolerata, est verissimum signum diuinę electionis, & quasi desponsatio animæ cum Deo: in tantum, vt grauatus quisque cõfidenter dicere possit hæc verba: Annulo suo subarrauit me Dominus meus Iesus Christus. Quod si inter ipsa aduersa potest dono Dei etiam laudare Deum, & ei ex animo gratias agere, iam tanquam spõsa amabilis coronam obtinet à Domino: quia gratitudo animi in aduersis, est ornatissima atque preciosissima corona animæ.

Ex corde Domini vide quid hauriat S. Gertrudis.

Audiuit aliquãdo hæc Gertrudis Dominũ Iesum sibi blandè dicentẽ: Ecce, exhibeo tibi abundãtiam dulcedinis diuini cordis mei, vt inde haurias, & liberaliter dones quibuscunque & quantũcunque volueris. Igitur ipsa orãs speciali affectu pro quadam persona, mensuram bonam de corde Domini hausta cordi illius infudit, quæ statim in amaritudinem conuersa est. Et quum super hoc Gertrudis multũ miraretur, Dominus dixit ad eã: Quãdo ego alicui do gratiam, hęc in illo operatur sicut saluti ei magis congruit. Quibusdã enim vtilius est, diuersis grauaminib in præsenti vita exerceri, quàm magnam dulcedinẽ & cõsolationem pcipere. Ideoq; ipsis gratia mea conuertitur in amaritudinẽ tribulationum & afflictionum, quibus magis ac magis promouetur illorum salus, & exornantur animæ eorum secũdum

Universidad de Deusto
Biblioteca

optimũ beneplacitũ cordis mei. Quod quamuis eos in hoc exilio lateat: tanto tamen dulcius id experientur in vita æterna, quãto hic fidelius laborauerint, aduersitates & molestias quasq; pro honore vel amore nominis mei patienter perferendo.

Amicorum amisso. Dominus ad eandem virginem Gertrudem ait: Quãdo homo timet amittere, vel amisit aliquẽ amicum dilectum, si grauamẽ quod inde sentit offert mihi cum integra voluntate, ita vt etiam si posset amicum illum retinere, sponte tamen ad laudem meam vellet eo carere, vt voluntas mea potius quàm sua pficeretur: nimirum mihi acceptissimus est. Et post illã horam qua cor suum ad huiusmodi voluntatẽ deflexerit, benignitas mea conseruabit oblationẽ ipsius in ea nobilitate ac perfectione sicut fuit in corde eius quando illam fecit: & singulæ cogitationes cor illi⁹ posteà ex humana fragilitate grauãtes (vt si sic cogitet, Posses modo illam & illam consolationem vel illud adiutorium ab amico tuo habare, si adesset) cooperãtur ipsi in salutem æternam, locumq; diuinæ consolationi in anima eius præparant.

Quum in monasterio eiusdẽ Gertrudis defuncta esset quædã deuota & amabilis virgo, cuius mors non paruum dolorem Congregationi attulerat, loquẽs dominus ad ipsam sanctã Gertrudem de ea dixit: Quaudo aliqua vestrum suauitatem morum defunctæ recolens, cuperet eam adhuc habere præsentẽ, si tũc illã volũtati meæ offert, adhibet narib⁹ meis lilium suauissimi odoris, & ego illi secundum pietatem meam cum centuplicato fructu rependam.

Dolores nostros Deo mox offeramus. Beatæ Mechtildi ait Dominus: Qui aliquod grauamẽ, vel dolorem etiam pmodicum tali intentione perfert, vt ꝓponat pro amore & laude nominis mei libenter maiorem dolorem sustinere, si id mihi placeret: is quantũcunq; aridũ & peccatorum rubigine obductum cor habeat, in ipsa hora reuirescit, & gratiæ meæ capax efficitur. Si homo afflictus mox in initio grauamẽ suũ mihi offerret, ego inde bibẽs reddere illud dulce, ac mirè nobilitarem. Sed dũ ipse ex eo prior bibit, inficit illud, & quanto plus bibit, tãto magis amaricatur, ita vt iam me inde bibere non deceat, nisi pœnitentia vel confessione purgetur. Itaque dum quis iniuria aliqua afficitur, nõ impatienter conqueratur hominib⁹ multa inde loquendo: sed statim mihi præsentet suum grauamen, vt ego dulcedinem cõsolationis meæ illi infũdã, cũq; ad patientiam animem. Si tamen hoc in initio facere neglexerit, non propterea diffidat, sed illud pœnitentia purgatũ, humili spiritu, & contrito corde mihi offerre studeat.

Correptio. Quidam Patrũ dicit: Si iniustè argueris, humilia te, & patientiam serua: si verò iuste corriperis, multò magis tũc humilis ac patiens esto, & paratam voluntatem te corrigendi habens, tranquill⁹ permane. Cur quæso turbaris, quando iste vel ille multa quę nec cogitasti quidem tibi obijcit, & male de te loquitur? Recordare Domini tui Iesu Christi, qui maledicta sine caussa in se congesta patientissimè benignissimeque tulit. Vide ne pax cordis tui dependeat ex lingua vel arbitrio hominum. Certè Deus volens hominem electum purgare & exornare, plerumq; permittit, vt etiã illi qui boni creduntur, & de quorũ fidelitate electus homo maximè confidebat, sibi sint valde contrarij in his quæ rectè facit. Quicquid accidat, quicquid molestiæ tibi inferatur, refuge semper ad dominum Deum tuum, & in eo te abscõde, atq; omnia de paterna manu ei⁹ suscipe. O quàm iucundam vitam ageres, si cor tuum in Deo solidatum firmatũque esset?

Quum virgo Gertrudis cõmiseratione mota, oraret pro quadã persona, quã audierat impatienter conquerentem, quòd Deus grauamina sibi immitteret saluti suæ minus conuenientia: respõdit ei domin⁹: Dices illi ꝓ qua oras, vt, quia *Per tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* sine aliqua saltem tribulatione vel molestia regnum cœleste obtineri non potest, eligat atq; indicet quænam grauamina sibi vtilia esse putat: & quum hæc ipsi euenerint, seruet patiẽtiam. In quibus verbis domini Gertrudis intellexit, periculosissimũ genus impatientiæ esse, quando homo peruersè ac superbè eligere vult quæ ferat: dicens saluti suæ minus cõgruere, seq; non posse sustinere ea grauamina, quæ sibi à Deo immittuntur. Oportet enim vt quilibet semper confidat illud conuenientissimum & vtilissimum esse, quod sibi Deus imponit aut euenire permittit: & quando hoc non omnino patienter sustinet, inde seipsum humiliare debet.

Nota. Quædam vitæ sanctissimæ virgo, cuidam percontanti quomodo ipsa ad pfectionem pertigisset, dixit: Omnẽ aduersitatẽ æquanimiter de manu domini susscepi. Et quisquis mealiqua iniuria molestia ve affecit, huic ego speciale beneficium rependere curaui, quod minimè fecissem, nisi ab eo læsa fuissem. Nulli, nisi Deo, grauamina mea questa sum: vnde & cuestigiò consolationem corroborationemq; ab eo accepi.

Altera etiam eximię sanctitatis virgo, interrogata quibus exercitijs ad perfectionem peruenerat, humiliter respondit: Nunquam ita doloribus & pressuris obruta fui, quin maiores pro Dei amore perferre expeterem: indignã me illis ipsis tam præclaris Dei donis iudicans.

Resignatio sui in afflictione. Alia quoque virgo ineffabili pressura Dei permissione correpta, cruciatus infernales sibi sentire videbatur. Et quum ita diu fuisset afflicta, tandem toto corde ad Deum cõuersa, dixit: Dulcissime Deus, memor, quæso, esto, benigneque considera, me pauperem creaturã tuam esse, te verò dominũ & Creatorem esse meum. Ecce, ego me in æquissimũ iudicium tuum offero, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno, parataq; sum sustinere hunc infernalem cruciatũ, quãdiu tibi placuerit: vtere me sicut vis in tẽpore atq; ęternitate. Hac resignatione facta, mox dominus virginem illam sibi vniuit, & in amabilẽ diuinitatis suæ abyssum fœliciter immersit.

Deus cuidam amico suo mira ꝓ internam illuminationem reuelabat: sed is orabat dominũ, vt si ei placeret, auferret ab ipso huiusmodi gratiam. Itaq; dominus subtracta illa gratia, ꝓ quinquennium dereliquit eũ absq; consolatione in magnis tentationibus, angustijs atq; calamitatibus. Et quum aliquãdo vehementer fleret, duoq; angeli eũ consolari vellent, dixit se nullã consolationem petere, sed abũdè sibi sufficere, si grauissima Dei voluntas, in se perficeretur, & ipse corã Deo purus intrinsec⁹ esse, eiq; placere posset.

Pœnæ omnes in voluntate cõsistunt. Dixit dominus ad sanctã Catharinã: Volo te nosse, quòd oẽs pœnæ quibus homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt: quia si volũtas esset ordinata, & concors cũ voluntate mea, careret quodãmodo pœna. Quãuis n. is qui hac sancta ordinataq; voluntate præditus est sentiat laborem ac dolorẽ, quicquid tamen amore mei sponte patitur, quasi sine pœna portat. Libẽtissimè enim illud sustinet, considerans, & sciens meam esse voluntatem atq; permissionẽ, vt patiatur. Mens eius in quouis dolore corporali libera est, quum voluntas ipsius in omnibus sit conformis & vnita volũtati meæ. Omnino ex voluntate procedit & depẽdet afflictio siue pœna: quia homo affligitur vel habendo quod habere nollet, vel non habẽdo quod vellet habere. Igitur ablata voluntate propria, spiritus hominis trãquillus est, & pace gaudet.

CAPVT XI.

EAdẽ virgo Catharina aliquando in ecstasi posita, videbat & perspicuè cognoscebat, quòd dominus Deus qui est summa bonitas, ex ineffabili charitate hominem creauit, quodq; in eadem charitate & amoris flagrãtia omnia homini præstat, siue enenire permittit, videlicet consolationes & tribulationes: donans has & illas, vt hominis saluti ꝓuideat, nõ alio respectu. Vnde multùm cæci atq; insipientes sunt, qui opera vel iudicia Dei reprehẽdunt, & scandaliza- *Prouidentia Dei.* ti perturbatiq; ꝓpter illa quę eueniunt, murmurant aduersus Deum. Beati verò sunt, qui sanctam Dei prouidentiam intelligentes atq; credentes, omnia de paterna manu Domini humiliter tanquam optima recipiunt, & pro illis gratias agũt, firmiterq; in Deo semper sperant & confidunt.

Sancta Gertrudis audiuit à Domino, *Totum te Deo permitte.* totum te piam quamq; & fidelem animã debere propriam voluntatẽ suam Deo fundit⁹ resignare: plenè se committendo beneplacito illius, & indubitanter confidendo de benignissima pietate eius, quòd ipse in omnibus suam operari velit salutem. Hinc quum ei aliquãdo appareret Iesus spõsus amabilis, ferens in dextera sua sanitatem, & in sinistra infirmitatẽ, monẽsq; vt eligeret quã vellet, ipsa ab vtrisq; manibus domini se auerrens, dixit: Domine, ego toto corde desidero,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt non meam voluntatem respicias, sed tuum beneplacitum in omnibus perficias. Prorsus qui Deo placere desiderat, tam secura confidentia se totum & omnia sua diuinæ dispositioni cõmittere debet, vt etiam amet nescire quid circa ipsum dominus agere velit, quò purius diuinæ voluntatis beneplacitum in se sciat esse perfectum.

Clauis propriæ voluntatis Deo resignãda.

Dixit ad eandem virginem Gertrudẽ dominus: Qui vult vt ad ipsum liberè veniam, debet mihi clauẽ propriæ voluntatis resignare. Quòd si ex humana fragilitate contigerit eũ resumere clauẽ mihi consignatã, perficiendo in aliquo voluntatem propriam: hoc statim per pœnitentiam diluat, suamq; voluntatẽ item iteratò mihi resignet: & susc̃ipiet eũ dextera misericordiæ meæ, deducetque cum inæstimabili honore ad regnũ claritatis æternæ.

S. Augusti.

Beatus Augustinus ait: Potest homo aliquid proprium velle, Deo aliud volente. Conceditur hoc humanæ fragilitati, cõceditur humanæ infirmitati. Difficile est, vt tibi contingat aliquid proprium velle. Sed cogita Deũ supra te esse, te infra illum: illũ Creatorẽ, te creaturã: illũ dominũ, te seruum: & te corrigens, voluntatemq; tuam voluntati eiꝰ

Matth. 26.

subijciens, dic cum Christo, Non quod ego volo sed quod tu vis Pater. Ita n. nõ distortus sed rectus corde eris. Vnde sancta Gertrudis diuinitus inspirata, legit aliquando trecentis sexaginta quinque vicibus hæc verba Euangelica: Nõ mea

Luc. 22.

sed tua voluntas fiat amantissime Iesu. Quod etiam sensit Domino plurimùm placere.

Plena in Deum fiducia.

Legimus de eadem virgine Gertrude, quòd neq; pericula, neq; tribulationes, neque dãna rerũ, neque impedimenta alia, sed nec delicta quidẽ vel defectus proprij, constantẽ securamq; confidentiam quam ad benignissimã Dei misericordiam retinebat, vnquam in illa obscurare potuerint. Certissime enim cõfidebat, tã aduersa quàm prospera omnia sibi in bonum diuina prouidentia, conuerti. Et huic virgini dominus aliquando dixit: Secura illa confidentia quam quis erga me habet, credens me reuerà posse, scire & velle sibi in omnibꝰ fideliter adesse, transuulnerat cor meum, tantamq; vim facit pietati meæ, vt nullatenus possim huiusmodi homini adesse vel deesse.

Ad sanctã Mechtildẽ ait Dominus: Mihi valde gratũ est, vt homines in bonitate mea confidant, & de me præsumant. Nã quisquis in me humiliter cõfisus fuerit, ac mihi bene crediderit, ego & in hac vita illi adero, & post mortem supra omne meritũ ei benefaciã. Quantũ quis mihi credere & de bonitate mea piè præsumere potest, tantum & in infitum amplius obtinebit: quia impossibile est hominẽ non percipere, quod sanctè credidit & sperauit. Ideoq; vtile homini est, vt magna sperando à me, mihi bene credat. Ipsi verò Mechtildi quærenti à Domino quidnã potissimũ credere deberet de ineffabili ipsius bonitate, respõdit Dominus: Certa fide crede, quòd ego te post mortem suscipiam, sicut pater filiũ suum charissimũ, quodq; nullus vnquam pater tam fideliter cũ vnico nato suo hęreditatẽ suam diuisit, sicut ego omnia bona mea & meipsum tibi cõmunicabo. Quicunq; hoc de bonitate mea firmiter & cũ humili charitate crediderit, beatus erit.

CAPVT XII.

Morituri adest Dominus.

ORabat aliquãdo eadẽ virgo Mechtildis pro quadam pia persona dicens: Amantissime Deus, rogo te, vt in extremis eius purges eam, donesq; ei securitatẽ & fiduciam perueniendi ad te. Ad quod Dominus: Quis prudens merces suas & bona iam ad portum perducta, sponte in mare abijceret? Ego igitur vbi animam eius (quã inter varias tẽpestates seculi custodiui) ad portũ vitæq; terminum deduxero, & de ea secũdum beneplacitũ meum dispoſuero, etiam cum gloria illam assumam.

Rursum orans Mechtildis Deum, vt & alteri cuidam fœminæ pietati deditæ in extremis vitæ adesse, certitudinemq; secum manẽdi dare dignaretur: tale accepit responsum à Domino: Qui sapiens est, aurum cum labore acquisitum sibiq; valde charum nõ proijcit. Et egò illam pro qua tu oras, humanitate mea sanctificatam atque spiritu meo in baptismate viuificatam, in æternum nõ derelinquam.

Hæc ipsa virgo Mechtildis colloquẽs cum Domino ait: Quid est dulcissime

me Deus, quòd dum ego me morituram cogito, paruã aut nullam inde lætitiam concipio: quum tamen plurimi magno cũ gaudio & desiderio horã illam præstolentur? Respondit Dominus: Hoc fit dispensatione mea: quia si tu mori desiderares, in tãtum cor meum diuinum desiderio tuo alliceres attraheresq;, vt tibi quod cuperes negare non possem.

Morituri sacramentis muniuntur.

Et illa: Quid itẽ est, quòd ego, licet miserabilis, dum me morituram recordor, non expauesco, quum tamẽ quandoq; valde perfecti mori timeant? Cui Dominus: Quare timeres tu, quæ cor meum in pignus æterni fœderis, & in domum refugij sempiternamque habitationem accepisti?

Gertrudis mori desiderat.

Beata Gertrudis ex firma confidẽtia quam erga Dei bonitatem habebat, sæpenumerò mori desiderabat, & rursum diuinæ voluntati ita erat vnita, vt æquè parata esset adhuc viuere sicut mori, iuxta Dei beneplacitum. Ipsa itaq; aliquãdo iter faciẽs, quum cõsẽso mõte quodã ad decliuiora loca decidisset, exhilarata in spiritu dixit ad Dominum: O bone Iesu: quàm bene mecum ageretur, si casus iste mihi dedisset occasionem celerius ad te perueniendi? Et his qui aderant percõtantibus, an non formidaret mori nõ munita sacramentis, respõdit: Ego quidẽ toto corde opto salutiferis sacramentis muniri antequam moriar: veruntamen ipsis confidenter præfero Domini Dei mei prouidentiam ac voluntatẽ: & siue subita siue prolixa morte ille me hinc exire voluerit, voluntas eius mihi grata erit. Nã qualicunq; obitu ex hac luce migrauero, spero Dei misericordiam nũquam mihi defuturam, sine qua salutem cõsequi nequeo. Hinc eadem Gertrudis ante mortem suam alloquuta est Dominum verbis huiusmodi: Quamuis Domine mi, præ omnibus delitijs mihi optabile & iucundum sit, vt è carcere carnis educta, tibi adiũgar: si tamẽ velles me hic manere, eligerem vsque in diem iudicij in extrema miseria ad laudem nominis tui degere. Quam voluntatis resignationem Dominus declarauit sibi gratissimam esse.

Christus dixit ad Birgittam de quadã infirma: Noli timere filia, nõ morietur ista, cuius opera mihi placent. Cumque illa esse defuncta, iterũ ait filius Dei: Ecce charissima, verum est quod dixi: neque enim ista mortua est, sed viuit, quia gloria eiꝰ magna est. In his qui iusti sunt separatio animæ à corpore non est nisi somnus, quia ipsi euigilant in æterna vita. Illa verò dicenda mors est, quando anima à corpore separata viuit in æterna morte atque damnatione. Qui amat prosperitatem mundi, & non agit gratias Deo, & dissolutè viuens moritur in voluntate peccandi: is malè moritur, etiamsi tranquillam mortem habeat. Qui verò diligit Deum toto corde, etiamsi multis modis affligatur, & longa infirmitate grauetur, & horrẽda, cruciabili atq; despecta morte è corpore exeat: is viuit & moritur fœliciter, quia tribulatio & mors aspera in electis minuit vel dissoluit pœnam peccato debitam, & auget coronam. Malè mori non potest qui bene viuit.

Mors pijs somnus est.

Malè mori non potest, qui bene viuit.

Omnino mors iustis est portus quietis, vt ait beatus Ambrosius. Hunc portum aspiciebat sanctus Simeon, quãdo

Luc. 2.

tenens puerulum Iesum, & desiderans iam liberari atq; educi è carcere corporis, dicebat: Nunc dimittis Domine seruum tuum in pace. Sed aliquis fortè ad horam mortis adductus, dicit se nõ esse iustũ, nec posse aut debere sperare quod iusti sperant. Qui hoc dicit, credat in Christum, qui iustificat impium, & humilis boneque voluntatis sit: ita enim per fidem ac veram dilectionem coniunctus Deo, iustus gratia Dei erit.

Contra mortis metum.

Quòd si pius homo ob ipsam mortem imminentem sentit, se ex infirmitate contristari ac trepidare, huiusmodi tristitiam, & formidinem proijciat in Deum, eique se resignet, ac certam spem erga eum concipiat. Vt autem facilius mitiget metum mortis, reuocet ad memoriã verba vnigeniti filij Dei (qui est æterna veritas) dicentis in Euangelio.

Ego sum resurrectio & vita: qui credit

Ioan. 11.

in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, nõ morietur in æternum. Ruminet item hæc verba Pauli Apostoli: Siue viuimus,

Rom. 14.

Domino viuimus, siue morimur, Domino morimur: siue ergo viuimus siue morimur, Domini sumus. Penset enim quàm voluntarij ad moriendum fuerint antiqui iusti, quum nondum ianua

reg-

Universidad de Deusto
Biblioteca

regni cœlestis esset aperta. Vnde legim⁹ in fine Deuteronomij quòd quum populus Israeliticus iam vicinus esset terræ ꝓmissionis, Domin⁹ dixerit ad Moysen qui populum illum ducebat: Ascẽde in mõtem Nebo, & vide terram quã ego tradam filijs Israel, Videbis eam & nõ ingredieris, sed iũgeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & appositꝰ est populis suis: quia præuaricati estis contra me in medio filiorũ Israel ad aquas cõtradictionis. Vbi mox diuina scriptura subiungit hæc verba: Ascẽdit ergo Moyses in mõtem Nebo, & mortuꝰ est ibi iubente Domino. Ecce quàm resignato animo iuxta beneplacitum Dei mortem excepit Moyses amicus Altissimi. Non trãsiuit quidem ad terram illam visibilem: sed in inuisibilem, & meliorem receptꝰ est, videlicet in secretum sinũ pacis & lymbum, in quo iustorum animæ in magna tranquillitate requiescebant. Si antiqui tam parati fuerunt mori, nos certè modò quando per Christum aditus patriæ cœlestis reseratus est, non inuoluntariè debemus mortem sustinere.

Deut. 32.

Moriturus quid agat. Psal. 115.

Moriturꝰ quisq; retineat firmiter Catholicã fidem, & sanctè susciꝑiat sacramẽta Ecclesiæ, si ea commodè obtinere potest: ac meritis Iesu Christi magis quã suis innitatur. In precibꝰ & pietate beatę Mariæ virginis aliorumq; sanctorũ satis confidat. Crucifixi Iesu imaginem sibi ante oculos statuat, & ineffabilem illam charitatẽ qua Dominus noster pati moriq; voluit, memoria repetat, atq; ita se totum in pœnitẽtia & cruenta illius vulnera dimittat ac reclinet: obsecrans eũ, vt in eisdẽ sacris vulneribus omnia sua peccata delere dignetur. Offerat seipsum Domino ad perferendũ pro eius gratissima volũtate ex vero amore, omnẽ lãguoris acerbitatẽ atq; ipsam mortem, & quicquid Dominus ei in tẽpore & æternitate immittere voluerit. Si ita egerit, si seipsum ex integro diuinæ voluntati resignauerit: humiliter, amorose, & plenè cõfidens in immẽsa Dei misericordia ac bonitate, fieri non poterit vt mala morte moriatur. Mors eius erit preciosa in conspectu Domini, etiamsi ipse solus omnia totius mundi peccata cõmisisset. Quilibet talis, morte ꝑsente meritò gaudere debet, quòd pulcherrima anima ipsius (quæ est purus, rationalis ac Deiformis spiritus) absoluetur ab hoc misero grauiq; carcere, vt deinceps sine impedimento fruatur sua beatitudine, Nullum omnino vtilius exercitium homo in extremis habere potest, quàm vt liberè sese voluntati Dei permittat, atq; ex pura dilectione ad eũ conuersus, benignitati illius firmiter confidat.

Quidã Dei amicus interrogatus quidnam morti proximus facere vellet, si multo tempore in grauibus peccatis vixisset, respondit: Si quadraginta annis semp in peccatis vixissem, & tẽpore resolutionis meæ instãte, peccata mea purè cõfessus essem, atq, cũ perfecto amore ex fundo cordis mei, saltem spatio vnius salutationis angelicæ meipsum in Deum ita recipere possem, vt reuerà totus ad ipsum conuersus & ab omni peccato auersus inuenirer: tunc nimirũ sicut purus atq; innocens ex hac luce migrarem. Si verò non nisi vnum peccatũ admisissem, & cõtritus, dolẽs, mœrẽsq; post cõfessionem ritè factam hinc exirem, tũc vtiq; sicut pœnitens morerer.

Verba morientium auribus ꝓpinquantium.

Dominus quibusdam amicis suis reuelare dignatus est, quòd verba illa quæ mox subijciemus, morientium auribus ingesta, & corã eis recitata, vel ab eis piè prolata cogitataue, miræ virtutis sint: adeò vt nullꝰ fidei Catholicæ cultor perire possit, si in extremis constitutus, vero integroq; corde ea verba humiliter pronunciare, aut apud se reuoluere potuerit. Sunt autẽ ista: Domine Deus, ego sum miser ille, quem tu pro paterna bonitate tua creasti, & per ignominiosissimam mortem Vnigeniti tui de potestate inimici redemisti: tu solus imperium & dominium in me habes, meq; saluare potes secũdum immensam misericordiam tuam, in qua spero & confido.

Sanctis morientibus mortuis adsunt.

Deipara virgo Maria ait ad virginem Mechtildem: Ego omnibus qui mihi piè & sanctè deseruiunt, volo in morte fideliſſimè tanquam mater pijssima adesse, eosq; consolari ac protegere. Similiter & alij sancti indubitanter parati sunt in hora mortis succurrere his, qui eos speciali deuotione venerantur & inuocant.

CAPVT XIII.

De purgatorio.

AVdiuit sancta Birgitta ipsam beatam Dei genitricem virginem Mariam dicentem: Ego sum mater Dei, & mater omniũ qui sunt in Purgatorio: quia oẽs pœnę quę debentur purgandis pro peccatis ipsorum, per preces meas qualibet hora aliquo modo mitigãtur. Mater sum omnium iustorum, & etiã omnium peccatorum emendare se volentium, quos defendere & ab omni periculo salutis eripere non cesso.

Angeli animas in Purgatorio solantur.

Sãcti quoq; angeli (vt beata Mechtildis ait) animabus in Purgatorio detentis lumen cognitionis, subsidiumq; & solamen præstãt. Vnde sancta Birgitta vidit animam cuiusdã regis, qui malè quidem vixerat, sed in vltimo vitæ articulo gratia Dei præuentus, ita apud se cogitauerat: Væ mihi quia nimis audacter semper offendi Creatorem meum. Vtinam mihi cõcederetur saltem vna horula, in qua possem integrè conuerti ad Dominum, & ei gratias agere pro beneficijs ipsius. Magis me angunt peccata quæ contra Deum cõmisi, quàm dolor quẽ in carne mea sentio. Etiamsi nunquam ad cœlum peruenturꝰ essem, vellẽ tamen bènignissimo Creatori & Redẽptori meo seruire. Hinc Christus iudex ait ad diabolum & angelum animæ custodem: Tu diabole turbabis hanc animam, sed tu angele meus consolaberis eã, donec ad charitatem gloriæ ꝓducatur. Ipsi quoq; animæ dixit: Tibi permittitur vt ad angelũ sanctũ respicias, & cõsolationem ab eo recipias, sisq; particeps sanguinis mei & orationum matris meæ, atq; Ecclesiæ sanctæ. Itaq; diabolus dicebat animæ quam cruciaturus erat: Quia venisti in manus meas, cibis bonisq́ malè acquisitis plena, ego te nunc euacuabo prælo meo. Tumq; collocãs caput regis inter genua sua prelo similia, stringebat illud fortissimè, donec tota medulla cerebri in modum folij fieret tenuis. Deinde iterum ait animã: Quia locus vbi virtutes esse debuerãt vacuus in te est, illum ego implebo. Atq; ita inferens quasi fistulam follis in os regis, insufflauit validè: adeo vt venę & nerui regis fœtido horribiliq, vento repleti, miserabiliter rumperẽtur. Rursum diabolus dixit animæ: Quia in subditos tuos (qui quasi filij tui esse debuerant) fuisti immisericors, & eos pupugisti, brachia mea serpentibus similia cõstringent, laniabuntq́ue te acerbissimè. Quum autem ipse diabolus iterans prædictas pœnas vellet eas aggrauare, vidit Birgitta angelum Dei extendentem manum, & prohibentem, ne eas sicut prius aggrauaret. Ad hunc modum in qualibet pœnarum repetitione angelus pœnas mitigabat. Anima verò post quamlibet pœnam eleuabat oculos ad angelum nihil dicens, sed gestu suo indicãs, se consolationem ab eo accipere, ac citiùs fore liberandam.

Purgatorij tormenta.

Apparuerunt beatæ Gertrudi aliquæ animæ purgandæ in specie teterrimorũ bufonũ horribiliter in seipsis ardentiũ. Apparuit eidẽ & anima cuiusdã militis ante annos quatuordecim defuncti, in figura immanis bestiæ super os inferni constitutæ, & vni stipiti innitentis: quæ pœnas infernales in se recipiens, dirissimè torquebatur. Intellexit Gertrudis stipitẽ quo anima (ne in infernũ rueret) sustẽtabatur, designare bonã voluntatẽ, quam interdũ (licet raro) miles iste adhuc viuens habuerat.

Monachi anima.

Monachus quidam admodum pius, quum in mentis excessu positus, vidisset tormenta Purgatorij, reuersus ad se dixit: Nulla hominis lingua exprimere, nulla æstimatio cõcipere potest varietatem, multiplicitatem & grauitatem supplicium, quibus (me aspiciente) purgandi subdebantur. Testis mihi est Deꝰ, quia si quis me & cunctos charos meos affeciſſet omnibꝰ iniurijs ac pœnis quæ possunt homini in hac vita irrogari, vel etiam occidisset, & viderem eum deputari tormentis à me cõspectis: ego milies (si fieri posset) mortem pro eius ereptione subire paratus essem: adeo pœnę illæ quas in purgatorio vidi, excedunt mẽsuram & modum cuiusuis doloris, angustiæ, amaritudinis ac miseriæ huius vitæ. Veruntamen qui ibi tam dirè cruciantur, paulatim ad tolerabiliora tormenta transeunt. Hæc ille.

Vidit Sancta Gertrudis animã cuiusdam viri monastici ordinis sibi bene noti, quasi sedentem ad mensam quandam mœrenti animo & vultu deiecto, vtpote nondum purgatam, nec dignam quæ iocunda cõtemplatione Dei frueretur: In qua quidem mensa præsentabantur omnia, quæ pro eadem anima

fiebant

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quibus animæ iuuantur.

ficebant in celebratione Missarum, in cãtu Ecclesiastico, in orationibus, & alijs pijs operibus: atque ex his anima mirificè confortabatur. Dominus etiam propria benignitate & intercessorum supplicatione permotus, aliqua semper addebat, quorum virtute anima illa plurimùm roborata reuelataque lætabatur. Similiter & beata virgo Maria videbatur aliqua apponere, vt maiorem consolationem reciperet anima, quæ cùm adhuc esset in corpore, illam præcipua deuotione coluerat. Itidẽ quilibet sanctorum quibus anima aliquid specialis venerationis exhibuerat in terris, nonnulla super mensam adijciebat, prout ipsa anima corpori coniuncta, maiori vel minori deuotione ac labore pmeruerat. Ex quibus omnibus eadem anima de hora in horam magis magisq; serenata, cœpit etiam magis ac magis leuare oculos ad gratissimum lumen Diuinitatis quod irreuerberato intuitu inspexisse, est reuerà omnium grauaminũ tristẽ memoriam deposuisse, & omniũ bonorum omniumq; gaudiorum abũdantiam inuenisse.

Beata virgo Maria apparens sanctæ Birgittæ oranti pro quodam præclaræ virtutis & probatæ vitæ Eremita, cuius corpus exanime delatum erat in templum vt sepeliretur, dixit Filius: huius Eremitæ amici mei anima de corpore egressa mox peruenisset in cœlum, si in morte perfectum habuisset desiderium pertingendi ad presentiam Dei eiusque visionem: quod quia non habuit, detinetur nunc in Purgatorio desiderij, vbi nulla pœna est, nisi solum desiderium perueniendi ad Deum. Scito tamen ipsam introducendam in cœlestem gloriam antequam corpus eius recondatur in terra.

Purgatorium desiderij.

In die resurrexionis Dominicæ virgo Gertrudis aliquando orabat pro animabus in Purgatorio detentis, & mox plurimæ ad preces eius à pœnis liberatæ atq; ad refrigeria valde amœna trãslatæ fuerunt: quas quum illa videret nondũ euectas esse ad plenam beatitudinẽ, rursum orauit, & statim æternis gaudijs cõiunctæ sunt.

Anima cuiusdam iuuenis Comitis post mortem apparuit sanctæ Mechtildi: à qua interrogata vtrum pœnam aliquam sentiret, respondit se nullam pœnam sentire, nisi quòd amantissimum Deum suum non videret, quem ingenti & ineffabili desiderio conspicere cupiebat. Dicebat enim quòd anima mole corruptibilis carnis adhuc grauata, multum impeditur necessitatibus corporalibus, nunc comedendo, nunc dormiendo, nunc aliud faciendo, nunc cum hominibus conuersando: sed anima pia quæ carne soluta est, quia Deum summum bonum iam magis cognoscit, inæstimabili eius flagrat desiderio. Doctores autem eximij asserunt etiam hoc ipsum quod anima corpore exuta retardatur à visione Dei, esse admodũ graue & molestum: sicut dicit scriptura, Spes quæ differtur affligit animam. Prouer.

Audiuit etiam Mechtildis memoratã Comitis animam canentem hæc verba: Scio Domine, quia morti me tradidisti ad salutem, gaudium & consolationem meam. Cui illa: Quis te verba ista canere docuit? Respondit anima: Ea quę ad laudem Creatoris mei pertinent, ego scio.

Eadem virgo Mechtildis aliquando in spiritu perducta est in hortum amœnissimum cœlo vicinum, vbi erat copiosa multitudo animarum, quę non aliam pœnam sustinebant quàm vermẽ conscientię vnamquàmq; iugiter arguentis quòd benignissimo atque dulcissimo Deo suo fidelis non fuerat, vnde & ad eum post mortem absque impedimento peruenire non promeruerat. Qui quidem vermis animam non deserit, donec illa intret in plenũ gaudium Domini sui. Orante igitur ipsa Mechtilde, euolarunt prædictæ animæ cum magna exultatione ad gloriam beatitudinis æternæ. Et quum deinde Dominꝰ ostenderet eidem Mechtildi tormenta Purgatorij, ipsa rursum orauit, & mox multæ animæ è pœnis translatæ fuerunt cum gaudio in amœnum illum hortum. *Vermis scientiæ.*

Quum quædã virgo monasterij beatæ Gertrudis, post iuuenilem ætatem in virtutibus sanctæ religionis peractam, defuncta esset, vidit eam ipsa Gertrudis in magna luce & vario ornatu astare Iesu Christo: quæ tamen tanquam sponsa verecunda vultum dimittens, nitebatur se subducere, nõ ausa leuare oculos

Iosad gloriam diuinæ maiestatis. Hinc Gertrudis zelo pietatis ducta, dixit ad dominum: Eia benignissime Deus, quare hãc filiam tuam nõ suscipis inter suaues amplexus tuos, sed eã tanquam alienam tibi astare permittis? Ad quæ verba dominus videbatur blandissima serenitate extendere dexterã suam tanquam amplexaturus animã. At illa cum delicata quadam reuerentia subtrahebat se. Quòd multum admirans Gertrudis, ait animæ: Quare subducis te amplexibus spõsi tã amabilis? Cui illa: Quia nondũ plenè purgata sum, sed adhuc maculę aliquæ me incõpositam reddunt. Etiãsi omnino liber ad cœlum accessus mihi pateret, ego tamen (dictãte iustitia) memetipsam sponte subtraherem, quum sciam me tã glorioso sponso nondum conuenire. Tum Gertrudis: Et tamẽ videris iam quasi glorificata. Ad quod anima: Illam, inquit, beatitudinis gloriam quam sancti ex visione, & fruitione Diuinitatis cum plena remuneratione obtinent, nulla anima meretur accipere, donec ab omni macula perfectè purgata, intret in gaudium Domini sui.

Germana sorore prædictę virginis in monasterio sanctę Gertrudis defuncta, (quæ & ipsa vitam pie religioseque trãsegerat) vidit similiter Gertrudis animã eius, in loco admodum lucido mirificè exornatam consistere: cui etiam Dominus Iesus astabat, & quinque vulneribꝰ suis sensus illius noua suauitatis dulcedine recreabat, eamque blandè consolabatur. Dixit itaque Gertrudis ad Dominum: Quum tu Deus totius consolationis huic tam amicabilem serenitatẽ exhibeas, quid est quòd ipsa mœstiori vultu grauamen internum prætendit? Ad quod Dominus: Ex hac mea præsentia, anima quam cernis nõ nisi delectamenta meæ humanitatis percipit. Vnde & plenè consolari non potest: sed vbi à negligentijs præteritæ vitæ purgata fuerit, ego eam in præsentia iucundissimæ diuinitatis meæ perfectè consolabor. Et ista: Nunquid Domine mi, miseratio tua non præualeret filiam tuam (cui ab infantia dederas pium cor & benignam voluntatem erga omnes homines) nunc absoluere ab omni negligentiarum impedimento? Respondit dominus: Pietatẽ cordis eius, benignamq; volũtatem abundantissimè remunerabo: sed oportet (dictãte iustitia mea) vt omnis macula prius abstergatur. Et quasi blandiendo tenens mentum puellæ, adiunxit: In hoc sponsa mea libẽtissimè cõsentit iustitiæ meæ: quia quum plenè purgata fuerit, gloria Diuinitatis meæ iucundissimè perfruetur. Ad quę verba Domini, illa benigno vultu annuit. Posteà sancta Gertrude offerente sub missa pro eadem puella salutarẽ hostiam, quæ à sacerdote eleuabatur, dixit anima: In veritate certum esse experior, nullũ quantumlibet exiguum bonum in homine carere remuneratione, nec vllã quantumuis paruam culpam esse, quæ non purgari debeat ante vel post mortẽ. Quia enim sacram Communionem libenter accepi quando in terra viuebam, nunc magnum remedium obtineo de sacramento altaris pro me oblato. Et quia tam benignã voluntatem ad omnes homines habui, modò multo citiùs iuuat me oratio pro me fusa. Insuper etiam æternã remunerationẽ expecto, quam in cœlo recipiam. Sicq; sursum ferri anima videbatur, sublcuata precibus Ecclesiæ. Sciebat aũt (vbi ad statutum terminum peruenirent) Dominũ cum corona gloriæ sibi obuiaturũ, seq; in gaudium ęternum introducturum. Licet verò purgandus quisque iustitiæ, & voluntati diuinæ consentiat, non tamen amat pœnas suas: sed cuperet se ità vixisse, vt iam nihil in se esset puniendũ & purgandum Mauult tamen in Purgatorio perferre pœnas cum certitudine perueniendi ad Deum, quàm adhuc esse in hac vita cum periculo peccandi in Deum.

CAPVT XIIII.

POst mortem aliæ cuiusdã virginis, sancta Gertrudis vidit animam eiꝰ in cœlesti gloria exultantem: à qua quum multa admodum præclara audisset, dixit: quomodo hæc omnia nosti? Tu enim adhuc in corpore constituta, sensum nimis simplicem habebas. Illa respondit? Inde noui vnde sanctus quidam ait, Deum semel inspexisse est omnia didicisse. Similiter in reuelationibꝰ beatæ Birgittæ, Deipara virgo Maria aliíque cœli ciues frequentissimè dicunt se omnia in Deo videre & scire. Profecto sancti in cœlo cognoscunt perfectè

Animæ sanctæ in cœlesti gloria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

veritatem: cognoscunt rerum omnium naturas: vident & sciunt quicquid ad totius mundi ordinem decoremque pertinet. Hinc beatus Gregorius ait: Animæ sanctæ in cœlo, quia intus claritatē Dei vidēt, nullo modo credendū est, aliquid foris esse quod ignorēt. Et quarto libro Insinuationum diuinæ pietatis siue Reuelationum sanctæ Gertrudis, capite vigesimo octauo habetur, quòd ipsa virgo Gertrudis viderit se præsentari Deo indutā tunica quadā, in qua distinctè annotata erāt singula quæ ipsa in religione benè vel malè cogitauerat, dixerat & fecerat: ita vt nec minimus quidē punctus cogitationum, intentionū, verborum & operum eius bonorū ac malorū latere posset, quē Deus & oēs cœlicolæ non perfectissimè cognoscerent in luce infallibilis veritatis. Vnde diuinitus intellexit, quòd cuiuslibet hominis ſtatus similiter pateat Deo, & omnibus sanctis per æterna secula. Igitur quilibet spiritus beatus videndo essentiam Dei, videt cognoscitq; omnia quæ cōcernunt perfectionem propriæ gloriæ, videt, & cognoscit quicquid videre ac scire desiderat: non autē videt omnia quæ sunt & relucent in Deo. Nā si creatura cognosceret omnia quæ sunt in Deo, comprehēderet Deū, quod nullo modo fieri potest, quum illa sit finita, Deus aūt infinitus. Vnde nec ipsa quidē creaturarum omnium beatissima, videlicet anima Christi, comprehēdit diuinitatem siue infinitam Dei essentiā. Ergo solus increatus Deus seipsum plenè cōprehendit atq; cognoscit. Cæterùm quo quis in cœlo maioris meriti est, & Deum ardentius amauit, eo limpidiùs ipsum intuetur, & plura in eo cognoscit. Ibi gloriam Dei, quæ omnibus cōmunis est, vnusquisq; haurit p̄ ſua mēsura, & quilibet plenus est.

Omnia in Deo vident Sancti. Gregorius.

Anima Christi non cōprehendit diuinitatem.

Christus ait ad beatam Birgittā: Dum visiones tibi ostendūtur, si videres pulchritudinem sanctarū animarū vel sanctorū angelorū sicuti est, cor tuum prę ingenti gaudio rumperetur. Si item videres dæmonem sicuti est, nō posses viua tam horribilem visionem sustinere. Cernis aūt spiritualia quasi corporalia, & animæ atq; angeli apparent tibi in similitudine hominū: quia spiritus tuus adhuc carne impeditus, aliter illa capere non posset. Hinc ipse dominus dixit sanctæ Catharinæ: Bene meministi, p̄ quum aliquando tibi in ecstasi positæ, diabolū in propria figura velut in momento & ictu oculi demonstrassem, tuis sensibus corporis restituta, potius eligebas per viam ignitā vsq; ad diem iudicij nudis pedibus incedere, quàm rursum illū intueri. Et tamē adhuc ignoras, quā sit reipsa horribilis quem ita raptim vidisti. Tāta verò pulchritudo est eriā infimi ciuis regni cœlestis, vt totius mūdi sensibilis pulchritudo in vnum collecta, illi comparari nullatenus possit: claritas eius lōgissimè excedit meridianam visibilis solis claritatem.

Pulchritudo Sanctarū animarum.

Deformitas dæmorum.

Quarto libro Reuelationum sanctæ Birgittæ, capite vndecimo, Deipara virgo Maria dicit ipsi Birgittæ, tantum esse numerum beatorum spirituum angelicorum, vt, si computarentur oēs homines ab Adā vsq; ad vltimū in fine mūdi nasciturum, possent vnicuiq; homini deputari ad minus decē angeli gloriosi. Diuinus etiam Dionysius Areopagita scribit, numerum sanctorum angelorū superare omnem numerum rerum inferiorum. Plæriq; tamen Patrum existimant, nō plures esse angelicos spiritus in cœlo, quàm erūt beati homines finito hoc seculo, ita vt æqualis futurus sit numerus angelorum & hominum beatorum. O quàm iucundum erit conspicere totum illum cœlestem exercitum, & amabilem illam multitudinem, gratiosa humilitate, suauissima charitate, ineffabili pulchritudine, perenniq; gloria refulgentem, ac singulos cœli ciues perfectissimè cognoscere.

Numerus Angelorū sanctorū.

Deus ad beatam Catharinā ait: Multùm ordinatè prouidi super cælestium ciuium, & angelicorum spirituū charitate in vita æterna. Non enim volui vt quilibet gustet solus proprium bonum quod à me recipit: sed ordinaui vt bonum vniuscuiusq; participetur ab omnibus. Volui vt in ordinatissima perfectissimaq; charitate maior gustet bonū minoris, & è conuerso minor bonum maioris. Ibi & magnus & paruus perfectè gaudet, perfectamq; cōsolationem obtinet: quia omnes pleni sunt pro mēsura sua & in gradu suo. O quàm fraterna est ista charitas, & quam vnita in me. Angeli cum ingenti lætitia communicant

Charitas beatorū.

cant cum animab⁹ beatis, & animæ beatæ cum sanctis angelis Itaq; omnes suauissima dilectione abundantissime perfusi, vltra quàm intelligere possis exultāt, mirabilibusq; modis iubilāldo gaudent in me. Quilibet cœli ciuis videndo me Deum æternum, videt gloriam & laudem nominis mei in sanctis meis, & in bonis spiritibus angelicis, & in omnibus alijs creaturis, atque etiam in dæmonibus. Veritatem clarè agnoscit, & habet omnia quæ desiderare potest. Sēper satiatur, & tamen fastidium nunquam patitur. Quamuis autem offensas peccantium cernat, nullum tamen neque inde neque aliunde quoquo modo dolorem habere potest, sed habet compassionem absque pœna, peccatores ipsos amando, & affectuosa charitate me iugiter exornando, vt mūdo misericordiam benignè exhibeam. Voluntas beatorum voluntati meę omnino vnita & conformis est. Vnde licet parentes aspiciant filios suos inferno damnatos, nulla tamen compassione mouentur erga illos, sed optimè contenti sunt, videntes eos cruciari tanquam inimicos. Desiderant quidem recipere corpora sua: sed nullatenus ipsos affligit huiusmodi desiderium, quod certissimè sciunt aliquando fore implendum. Neque debes existimare quòd post resurrectionem, glorificatio corporis maiorem beatitudinem adferet animæ: nam si ita esset, animæ quæ in cœlo sunt, quousq; resumerēt corpora sua, beatitudinem haberent imperfectā, quod nullo modo fieri potest: neq; enim illis deest aliqua pfectio. Itaq; corpus non augebit ipsi animæ beatitudinem, sed potius anima illam corpori conferet ex abundantia sua. Oculus intellectus videre non sufficit, nec auris audire, nec lingua exprimere, neq; cor cogitatione comprehendere, quanta sit beatitudo electorū meorum. O quale & quātum gaudium est, me clarè intueri, me dulciter amplecti, me perenniter frui, qui sum summū & æternum bonum.

Beatorum voluntas diuinæ voluntati vnita est.

Virgo quædam Deo familiarissima plærumque dum in Deum eleuabatur, hæc tantummodo verba proferebat: O Deus meus & omnia, In Deo enim sunt omnia, & Deus est omnia, qui omnia intellectualiter repræsentat. Ab æterno omnia fuerunt in Deo secundum ideā: quia in Deo immutabiliter sunt ideæ seu intelligibiles formæ rerum omniū, & ipsa diuina essentia est exemplar atq; idea eorum omnium quæ creata, & creanda sunt. Quicquid enim creat, quicquid fecit & facturus est Deus, hoc vtique ex omni æternitate ab eo cognitū fuit, & sempiternè in eius incommutabili scientia manet, atque in eo relucet. O quā amabilis & desiderabilis est De⁹. Ipse est lux, pulchritudo, pax, suauitas, dulcedo ac bonitas prorsus immensa, inuariabilis & æterna. Miramur, & meritò quidem, solis splendorem, lunæ, siderumque claritatem, cœlorum ornatum, ordinem elementorum, animalium multiplicitatem, colorum varietatem, hortorum amœnitatem, florum elegātiam, graminum foliorumq; virorem, auri fulgorem, gemmarum præstātiam, corporum harmoniam, humanæ formæ, & facici venustatem: sed si inuisibilium creaturarum nempe supernorum spirituum fœliciumq; animarum inenarrabilem pulchritudinem cōspiceremus, iam prę admiratione deficeremus. Quantum ergo admirari atq; amare debemus incomprehensibilem pulchritudinem Dei? Nam rerum creatarum pulchritudines aliud prorsus non sunt, nisi riuuli quidam tenuissimi ab illa summa pulchritudine tanquam ab originali fonte promanantes. Miramur etiam auicularum cantus, & lyræ, psalterij, citharæ, organorumque musicorū suaues sonos, miramur eximiam dulcedinem, & fragrantiam quam Deus indidit melli, vino, fructibus, virgultis floribus, herbis, aromatibus: sed ipse Deus à quo omnis illa dulcedo profluit, incōparabiliter & infinitò gratior atque suauior est. Melodia, odor, sapor, sunt in Deo modo quodam indicibili, supereſſentiali, verissimo atque perfectissimo. Planè quicquid dulcoris, excellentiæ, amabilitatis, & perfectionis in creaturis sparsim ac finitè inuenitur, hoc in Deo collectim, simplicissimè & cum infinita plenitudine est. Lux ista visibilis, & claritas solis, comparata diuinæ luci, caligo est & tenebræ. Vnde & beatus Ioannes in Apocalypsi dicit ciuitatem supernam nō egere sole, propterea quòd splendidissima, sereniſſima atque iu-

In Deo sunt omnia

Lux diuina

Apoc. 21.

cundissima claritate Dei illustretur: & ibi vna atque perpetua dies est, cui nulla nox succedit. Omnis item pulchritudo rerum creatarũ comparata pulchritudini increatę, deformitas dici potest. Sic etiam dulcedo & suauitas creaturarum comparata dulcedini, & suauitati creatoris, quasi amaritudo est. Similiter omnis opulentia, nobilitas, gloria, maiestas, excellentia, dignitas, & perfectio huius seculi, collata cũ opulentia, nobilitate, gloria, maiestate, excellentia, dignitate, & perfectione Dei, nihil est. Omnia quoq; gaudia, & delectationes quæ in hoc mundo percipiuntur, in comparatione purissimorum gaudiorum perenniumque voluptatum quæ in cœlo ex visione Dei, ac societate sanctorum habentur, sunt velut vna aquæ guttula cum toto Oceano collata. Itaque desideremus Deum nostrum, qui solus plenè nos satiare potest: amemus summũ illud & incommutabile bonum, in quo sunt omnia bona: suspiremus ad beatã & æternam illam vitam, cui comparata præsens vita, mors potius dicenda est quàm vita. Et heu quàm imperfectè quàm debiliter, quàm obscura & distracta mente hic laudamus Deum: at ibi perfecta sempiternaque laudatio est, vbi scilicet ardens, dulcis & stabilis est dilectio.

Fœliciſſima virgo Gertrudis aliquãdo in spiritu intellexit tãtam, & vsque adeo incomprehensibilem esse lucem Diuinitatis, vt si quilibet sanctorum ab Adam vsque ad nouissimum hominem tam altam, & perspicuam cognitionem perciperet, quam altam perspicuamque aliquis vnquam percepit, & alter cum altero in sua cognitione non participaret, etiãsi millies numerosior esset multitudo sanctorum, adhuc tamen ipsa lux diuinitatis in infinitum superaret omnem intellectum. Idem omnino sentiendum est de pulchritudine, dulcedine, & bonitate Dei, alijsq; amabilibus eius perfectionibus. Meritò itaque eadem virgo Gertrudis, degustatis vtcumque in vnione diuina delitijs patrię cœlestis, exclamando dixit, & scripturæ commendauit verba ista: O regio illa beata & beatificans affluentijs beatitudinum, ager delitiarum, cuius minutissimum granum sufficientissimè satisfacere potest auiditati omnium electorum, in his quæ humano cordi desiderabilia, amabilia, & suauia possũt excogitari. O æternum solstitium, speciosus meridies, mansio secura, locus totũ continens quod delectat: paradisus iucunda, vndiq; manans riuis inæstimabilium voluptatum, & alliciens florigera venustate omnigenarum amœnitatũ, & demulcẽs suauissimo sono, imo suauiter afficienti melodia intellectualium musicorum, & inebrians resoluenti dulcedine internorum saporum, & immutans mira blanditate secretorum amplexuũ. Sed quid inde balbutire conatur mea impeditior lingua? quum etiamsi omnis angelica & humana potẽtia in vnam conferretur scientiam, nequaquam ad plenum formare sufficeret vel vnicum verbum, quo tantæ rei excellẽtia aliqua ex parte dignè attingeretur aut exprimeretur. Hæc Gertrudis. Quòd si tam inexplicabilia virgo illa in hoc exilio percepit, qualia, quæso, percipiunt beati ciues cœli, qui Deum iam nõ in ænigmate sed facie ad faciẽ vidẽt? Ipse Iesus Christus Dei, & virginis filius nos ad cœlestem illam patriam perducere dignetur, qui est benedictus in secula, Amen.

Dei perfectiones.

1. Cor. 13.

APPENDIX ET TRACTATVLVS DE QVATVOR SANCTIS FOEMINIS IN PRAEDICTO libello crebrò memoratis.

De Sancta Birgitta.

BEATA Birgitta parentes habuit nobilissimos, ex prẽclara stirpe Regum Succiæ (quæ vltra Gothiam est) oriundos. Ipsam Dominus mox in prima ætatula visitare cœpit: quæ quum tredecim esset annorũ, licèt virginitatẽ vnicè diligeret, parentũ tamẽ imperio, & etiam Dei volũtate adolescẽti nobilissimo qui Vlpho nominabatur, matrimonio fuit copulata, & ex eo quatuor filios totidẽque filias suscepit.

Luc. 10.

pit. Defuncto tandem marito, ipsa cum Maria Magdalena optimam partẽ elegit: & iubente Domino patriã suam reliquit, venitq; Romam. Postea ex præcepto eiusdem Domini iter Hierosolymitanum arripuit, ac deinde Romam reuersa est. Christus huic sanctissimæ mulieri, post mortem mariti ipsius, dixit: Ego sum Deus tuꝰ, qui tecum loqui volo. Non autem propter te solam, sed propter salutem omnium Christianorum tibi loquor. Tu eris sponsa mea, & ego vtar te tanquam canali: quia per te gratiam meam alijs communicabo, & eis benefaciam: videbis, & audies spiritualia secretaq; cœlestia, & spiritus meus manebit tecum vsque ad mortem.

Birgitta canalis Dei.

Tu quodam iure facta es mea, quando defuncto marito tuo volũtatem tuam in manus meas resignasti, fuistique parata relinquere omnia propter me. Ideo assumo te in sponsam mihi, vt delectationem in te habeam, qualẽ decet Deũ habere in anima casta. Rursum ait Dominus ad eandem. Mirantur plærique, quare ego tecum loquar potius quàm cum alijs, qui meliores perfectioresque sunt, & diutius mihi seruierunt, quàm tu. Sed illis respondeo, me similem esse Patrifamilias diuersa vina in domo sua habenti, qui interdum bibit vinum mediocre vel tenue relicto fortiori, quia tunc ei magis illud sapit: non tamen propterea contemnit aut effundit vina meliora, sed ea ad vtilitatem suam in futurũ reseruat. Ego quidem multos habeo amicos, quorum vita mihi melle dulcior, & sole lucidior est: attamen elegi te in sponsam meam, vt secreta mea tibi reuelem, nõ quòd illis melior sis, vel etiam comparari eis debeas, sed quia ego sic volui, qui de idiotis sapientes, & de peccatoribus iustos facio. Assumendo te ad huiusmodi gratiam non illos abijcio, sed eis postea vtar ad honorem meum. Itaque humilia te semper. Quidam eximiæ sanctitatis monachus nomine Gerechinus, vidit aliquando sanctam Birgittã eleuatam à terra in aera, & fluuium de ore eius egredientem, audiuitque vocem verba ista proferentem: Hæc mulier à finibus terræ veniens, propinabit innumeris gentibus sapientiam. Et hoc erit tibi signum: quia ipsa à Deo edocta prænunciabit finem vitæ tuæ: vnde in verbis eius exultabis, & citius complebitur desiderium tuum quo anhelas ad Dei visionem. Hæc quens Domino, ait: Quando tibi placet Domine, tu sopis corpus meum, non quidem sopore corporali, sed quadam quiete spirituali: animam autem meam tunc quasi à somno excitas ad videndum, audiendum atque sentiendum spiritualiter. Nam qando ipsa domina Birgitta rapiebatur in spiritu, omnes corporis eius vires quasi deficere videbantur, sed cor inflammabatur, & exultabat diuina charitate. Migrauit autem fœliciter ex hac vita anno ætatis suæ septuagesimo.

Fluuius de ore Birgittæ egredi-ens.

Eiusdẽ ra-ptus.

De sancta Catharina.

VIrgo Christi Catharina natione Itala, & ex ciuitate Senensi oriunda, à prima ætate Deum feruenter amauit eiq; studiosè seruiuit. Quæ angelicam salutationem edocta, per singulos gradus, quibus ad domum paternam ascẽdebatur, matrem Domini adhuc puellula salutare consueuerat. Orationi dedita, & Deo familiarissima fuit. Quam etiam Dominus intus inuitauit, & traxit ad supernaturalem quandam vitæ austeritatem sectãdam. Nam ipsa asperrimè virgineum corpusculũ suum castigauit. Aliquando à die cinerum vsque ad ascensionem Domini sine cibo perdurauit, sola Eucharistiæ communione contenta. Pluribus annis non nisi modicum succum herbarum ad refectionem corporis sumpsit: nam grauissimè periculosissimeque ægrotabat, si cogebatur aliud sumere. Rarò vltra duas horas dormiebat, iacens in durissimo lecto, quem ipsa sibi ex tabulis confecerat. Docuit tamen eam dominus, quòd vera sanctitas non consistat in illis arduis pœnitentiæ operibus exercitijsque corporalibus, sed in propriæ voluntatis, ac vitiorum mortificatione: quodque multùm erraret, qui vitæ perfectionem ex magno conuersationis rigore potius, quàm ex vera humilitate & charitate metiri vellet. Modus eius viuendi licet singularis esset, reprehendi tamen nõ debuit, quia ipsa

Mira abstinentia.

illum exinstinctu, voluntate, specialique adiutorio Spiritussancti assumpsit, & tenuit. Ecce quã diuersis vijs extrinsecus gradiuntur electi Dei. Nam sancta Birgitta discretè, & moderatè corpus suum reficiebat cibo, potu, & somno, sicut natura exposcebat. Similiter fecisse arbitramur sanctissimas virgines Mechtildem, & Gertrudem: neque enim de eis legimus, quod inconsuetam vitæ austeritatem amplexæ fuerint, quæ rigorẽ regulę suę propter infirmitatem sæpe seruare nõ poterant. At sancta Catharina abstinentiam austeritatemque vitæ inauditã sequuta est, magis in hac parte admiranda quàm leuiter imitanda. Hæc ad communionem altaris (quæ illi ferè quotidiana erat) quasi ad cœlestes nuptias inuitata esset, cum summa alacritate semper accedebat. Malignorum spirituum varias tentationes patientiæ clypeo, & fidei galea superauit.

Synaxis.

Graui dolore lateris penè assiduè, & capitis dolore frequẽter laborabat. Tãta gratiæ plenitudine abundabat, tamque fixè adhærebat Deo, vt mens eius quasi incessanter in diuina contemplatione occupata esse videretur. Frequentissimè abducta à sensibus corporis, veniebat in ecstasim operatione Dei, tumq; corpus eius totum obrigescebat. In quo raptu tam sublimia plærumque percipiebat, vt sensibus reddita, non posset aliquo modo inuenire verba quibus cõuenienter explicaret id, quod diuinitus illustrata intellexerat. Vnde iterum atque iterum hæc sola verba replicabat, Vidi arcana Dei. Salutem animarum sitiens, in diuersis locis ad quæ pergebat præcepta salutis hominibus dabat, & gratia Dei plurima patrabat miracula. Tandem anno ætatis suæ trigesimotertio defuncta, atque in cœlum recepta est.

De Sancta Mechtilde.

SAncta virgo Mechtildis Comitis cuiusdam filia, in Germania nata, quum anno ętatis suæ septimo fortè deducta esset à matre ad quoddã vicinum monasterium virginum ordinis sancti Benedicti, mansit ibi, & religionem tãdem professa est. Quæ statim in Dei amore ac veris virtutibus mirabiliter excrescens, Domino facta est familiarissima. Nam propriam voluntatem prorsus abdicauerat, & quoslibet homines sibi humiliter præferebat, atque ad obediendum erat promptissima. Nunquam inueniebatur malè otiosa, sed semper aut orabat, aut meditabatur, aut legebat, aut docebat, aut aliquid manibus operabatur ad honorẽ Dei. Sæpissimè calculo, & capitis dolore cruciabatur: sed ipsa læto corde susci-

Calculo & capitis dolore laborat.

piens de manu Domini omnia grauamina, quæ sibi eueniebant, patientissimè ea tolerabat. Multis diebus aliquãdo tam graui capitis dolore vexata fuit, vt somnum nullo modo capere posset, tum etiam oẽm consuetam dulcedinẽ cõsolationemq; diuinam minimè sentiebat. Verùm quum flebiliter cõqueretur apud Dominũ, humiliterq; eũ inuocaret, tandem pius Dominꝰ, qui semper tribulatis corde adest, tanta gratiæ abũdantia eã perfudit, vt lõgo tẽpore velut mortua in fruitione Dei clausis oculis demoraretur, multa secreta cælestia interim percipiens. Crebrò veniebat in huiusmodi ecstasim, totaq; rapiebatur in Deum. Tãta etiam suauitate afficiebatur, quãdo verba Euãgelica legebat vel audiebat (didicerat.n. Latinã linguam atq; intelligebat) vt præ dulcedinis affluentia plærumq; penè exanimis redderetur. Quum feria quarta post diẽ Paschæ inchoaretur iste Missæ introitus, Venite benedicti patris mei: ipsa ingenti, & insolita quadam lætitia repleta, dixit ad Dominum: O si vna essem ex illis benedictis qui hanc dulcissimam vocem tuam audituri sunt. Et Dominus ad eam: Certò scias te vnam ex illis esse. Et vt nihil dubites, ecce ego do tibi cor meum in pignus amoris, & in domum refugij, vt semper maximeque in hora mortis tuæ consolationem, & requiem in illo inuenias. Ab eo tẽpore cœpit mira deuotione erga cor Iesu Christi affici: vndè, & frequenter in simplicitate sua dicebat: Si scribi deberent omnia bona quæ à benignissimo corde Domini mei accepi, nullo quantumlibet grandi volumine comprehẽdi possent. Quum ægrotaret ad mortem, & sodalis eius beata virgo Gertrudis quæreret à Domino quidnam cum ea operaretur, respondit Dominus: Ego cum ea quiesco in thalamo

Latinè loquitur.

Cor Iesu.

lamo suauis amplexus: quia licet ipsa diuersis continuisq; doloribus torqueatur, tamen de pietate mea confidens, omnia ex diuina misericordia mea credit sibi cedere in salutem æternam, & semper mihi gratias agit, paternæq; prouidentię meę fiducialiter se committit. Quodã die eadem Christi spõsa Mechtildis iam in mortis agone constituta, nihil aliud dicebat quàm hæc verba, Iesu bone, Iesu bone, quæ assiduè replicabat: aspertissimè demõstrans, illum reuerà cordi suo intimè esse impressum, cuius nomen inter acerbos mortis dolores tam dulciter ruminabat, & tã crebrò pronunciabat. Instante autem hora, qua migratura erat ex hoc mundo, Dominus summæ maiestatis Iesus eam lumine diuinitatis suæ totam illustrãs, suaui blandaque voce inuitauit his verbis, Veni benedicta patris mei, posside paratũ tibi regnum à cõstitutione mũdi. Tunc nimirum ipse Dominus commonefecit eam doni illius excellentissimi, quo ante aliquot annos (quum eadem verba ad Missam cantarentur) donauerat illi cor suum in pignus amoris. Igitur beata illa anima in ipsum cor Iesu suauissimũ admissa, sempiternæ gloriæ gaudijsque cœlestibus fœliciter fuit sociata.

Matth. 25.

De sancta Gertrude.

VIrgo Gertrudis (siue Truthа) in suauitate gratię Dei valde amabilis, quinto ætatis suæ anno in sacre religionis horto velut cãdens lilium plãtata, omnium virtutum splendore refulsit. Hæc in vno eodemque monasterio cum Mechtilde Deo seruiuit. Quæ quidem Gertrudis miro pollens ingenio, breui tempore multùm promouit in cognitione linguæ Latinæ: sed præcipuum eius studium fuit, sectari cordis humilitatem, & munditiam, Deoq; per ardentem charitatem coniungi. Ipsa in lumine veritatis agnoscebat se omnibꝰ Dei donis indignam, se, inquam, reputabat tantummodo canalem quendam esse, per quem Deus dona sua ad electos suos fluere vellet. Quoscumque homines videbat, sibi præponebat: & eos quibus dona Dei communicabat, credebat sola cogitatione, & innocentia seu conuersatione inculpata plus mereri, quàm ipsa omnibus exercitijs, & laboribus suis potuisset. Aliquando iter faciens, præ nimia sui abiectione dixit ad Dominũ: Ah Domine mi, inter præcipua miracula quæ facis, istud valde eximium esse arbitror, quòd permittis vt me vilissimam peccatricem terra ferat: Ad quę verba Dominus benignè respondit: Meritò terra se tibi calcandam præbet, quandoquidem omnis cœlorum dignitas ineffabili desiderio iucundissimã illam horam expectat, qua te excipiat, & portet. Quando ei vestes vel aliqua alia offerebantur, vt eligeret quod vellet, nolebat eligere: sed clausis oculis manum extendens, quicquid apprehendebat (etiamsi vilissimum esset) summa suscipiebat gratitudine, quasi Dominus illud suis proprijs manibus ei tradidisset. Securam semper ad Deum habebat confidentiam, alacremque ac fortem animum, & paternæ eius prouidentiæ (quam in omnibus attendebat) firmissimè innitebatur. Dominus præclara quinque vulnerum suorum stigmata cordi eius sensibiliter impressit: & tam amœnam habitationem sibi in ea præparauit, tamque cor suum erga eam apposuit, vt nisi homines scirent potentiam & bonitatẽ eiusdem Domini esse interminam, vix credere possent illum tantam amicitiæ familiaritatem præcellentissimæ matri suæ demõstrasse in terris, quantam isti demonstrauit. Hinc ipse Dominus Iesus de ea adhuc viuente loquens cuidam sanctæ personæ dixit: Quum nemo hodie viuat, qui per puram intentionem, bonamque voluntatem, & veram fidelitatem mihi vicinior atque coniunctior sit, quàm illa, ego quoque ad nullam animam in carne degentem maiori fauore inclinor, quàm ad animã illius: vnde & nusquam cõuenientius inuenire me potes, quàm in sacramento altaris, ac deinde in corde & anima huius sponsæ meæ.

Nota.

Rursum alteri cuidã ait Dominus: Ego totꝰ sum illius, & eam per amorem inse parabiliter mihi vniui, sicut argentũ & aurum per ignẽ in vnũ metallũ cõflantur. Et iterũ: Ipsa, inquit, & cunctis cœli ciuibus dulcisona harmonia, quam efficiunt omnes illæ ab ipsa tam æquanimiter perlatæ aduersitates. Mechtildi

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoque pro ea oranti Dominus dixit: Quicunque verba eius susceperint, monitisque eius humiliter obedierint, nō deuiabunt à salutis itinere, sed tandem ad vitam æternam peruenient. Et ipsi Gertrudi ait: Quoniam ego te misericorditer elegi vt in te iucūdè habitem, quicunque se tuis orationibus (piam fiduciam habens) cōmendauerit, per gratiam meam saluus erit. Et rursum: Nullus eorum qui verba tua cum humilitate audiunt, & secundum illa vitam suam pia intentione instituunt, vnquam perire poterit, sed via tuta absque errore perueniet ad me. Acceperat etiam in promissis à diuina, & nunquam fallente veritate, quòd sicut in morte Christi virtus amoris nobilissima separauit animam ipsius domini Iesu à corpore, ita in morte istius virginis diuin⁹ amor deberet omnes vires eius consumere. Certior itidem per diuinum promissum facta fuerat, quòd quisquis ante vel post obitum ipsius, considerans aut intelligens quam benignè & familiariter Deus se illi acclinauerit, deuotè fideliterq; in charitate laudaret Dominum, vel ei gratias ageret pro beneficijs, eidem Gertrudi collatis, non migraret ab hoc seculo, nisi prius Deus alicuius specialis familiaritatis delectationem in anima eius haberet. Igitur qui vult, potest hoc vel simili modo orare: Dulcissime domine Iesu Christe, laudo te, & gratias ago tibi qua possum deuotione, pro omnibus beneficijs quæ dilectæ sponsæ tuæ Gertrudi virgini cōtulisti: & oro te per illum amorem quo tu eam ab æterno ad specialem gratiam elegisti, temporeque placito suauiter attraxisti, ac familiariter tibi vniuisti, & iucundè in anima eius habitasti, cursumque vitæ eius beato fine cōsummasti, oro & obsecro te, vt mei miserearis, & me tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas, Amen.

Notatu dignum.

De authoritate Reuelationum suprà positarum.

REuelationes prædictis fœminis factæ, toto orbi innotuerunt, & à pijs eruditisq; viris iam olim fuerunt approbatæ: nam & sancti Patres passim eas citant in scriptis, & libris suis. Quum adhuc viueret beata Birgitta, episcopi theologique insignes examinauerunt eius reuelationes: & post mortē ipsius, Concilium Basilienſe deputauit aliquos pietate doctrinaque cōspicuos, qui rursum illas diligentissimè discuterent: atque hi omnes constanter affirmauerunt, eas processisse à Deo. Similiter reuelationes sanctæ Gertrudis ante, & post mortem ipsius, fuerunt à doctissimis illuminatissimisque viris summa cum diligentia examinatæ: quorum vnus post accuratam illorū lectionem, scripsit sententiam suam hoc modo: Ego, inquit, in veritate diuini luminis sentio neminem, qui Dei spiritu sit illustratus, posse calumniari aut impugnare ea quæ in hoc libro habentur: nam Catholica sunt, & sancta. Ex quibus omnibus liquet, quàm longè adhuc à spiritu Dei sint, qui prædictas diuinas reuelationes tanquam somnia mulierculārū reijciunt, & irridēt. Deus illis ignoscat, & meritis atque intercessionibus charissimarum spōsarum suarum (quas spiritu suo abundè perfudit, lumineq; veritatis excellēter illustrauit) nos omnes post miseram hanc vitam, æternæ beatitudini coniungere dignetur, Amen.

FINIS.

CORO-

CORONA SPIRITVALIS, CONTINENS EVANGELICAM HISTORIOlam vitæ Domini nostri Iesu Christi.

S. PAVLVS.

1. Tim. 1. FIDELIS sermo & omni acceptione dignus, Quia Christ⁹ Iesus venit in hūc mūdū peccatores saluos facere. Apparuit gratia Dei *Tit. 2.* Saluatoris nostri omnibus hominibus: erudiens nos, vt abnegantes impietatē, & secularia desideria, sobriè & iustè, & piè viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentū gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu christi, qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate: & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operū. *Philip. 2.* Semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominū factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum: fact⁹ obediens vsque ad mortem, *Rom. 4.* mortem autem crucis. Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Propter nos e- *2. Cor. 8.* genus factus est quum esset dives, vt illius inopia nos diuites essemus. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

CAPVT VNVM.

MISSVS est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileę, cui nomen erat Nazaret, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomē virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Domin⁹ tecū, benedicta tu in mulieribus. Quæ quum audisset, turbata est in sermone eius: & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: Hic erit magnus, & fili⁹ altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem, &c. Require supra, in princ. Margariti Euang.

AD SIMPLICIOREM Lectorem.

QVisquis simplicior es, dum legis *Luc. 2.* in prædicta Historiola Euangelica, Mariam peperisse Iesum primogenitum suum, non arbitreris ipsam adhuc alios filios posteà genuisse. Primogenitus enim dicitur, ante quem nullus est natus, siue post eum adhuc alius, siue nullus nascatur: atque ita primogenitus dicitur etiam ille qui est vnigenitus. Indubitanter credere te oportet Mariam non alium filium genuisse quàm Iesum. Peperit autem eum in momento sine dolore: sicut cum sine carnali voluptate conceperat. Imò verò & concepit, & genuit illum perfusa ingenti gaudio inenarrabiliq; dulcore Spiritus sancti. Porrò Christus Iesus conceptus fuit in Nazareth, mox vt Maria dixit angelo, Ec- *Luc. 1.* ce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Tunc enim Spiritus sanctus repentè in eam superuenit, & filius Dei verus Deus, in eius castissimo vtero factus est homo. Ipsa ergo virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo permansit. Dominus Iesus, ex clauso virginali eius vtero mirabiliter prodijt, sicut ex clauso sigillatoque sepulchro posteà surrexit. Neque te mouere debet quòd sanctus Ioseph dicitur pater illius. Ob id enim sic appellatus est, quia vir Mariæ erat, & paternam curam de puero Iesu gerebat, atque à vulgo putabatur esse pater eius.

Dum etiam legis, quod ipse puer *Luc. 2.* Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia: non existimes sapientiam & gratiam in eo accepisse incrementum cum ætate. Nam anima eius ab exordio creationis suæ plena fuit sapientia, & gratia. In Christo enim (vt beatus Paulus ait) erant omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi. Dicitur autem profeciſſe sapientia, & gratia cum ætate, quia sapientiam, & gratiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiam suam paulatim, corpore crescente, manifestabat. Proinde quando suscitaturus Lazarum à morte, dixit, Vbi posuistis eum? non quasi ignorans hoc ab astantibus percontabatur, sed humano modo se gerebat, & loquebatur inter homines. Ipse erat Deꝰ & homo in vna persona: ideoq; anima eius mox vt creata fuit, semper contemplabatur clarissimè diuinam essentiam, cognoscebatq; omnia in Deo, sicut beati qui in cœlo sunt, cognoscūt, imò verò multò excellentius. Et quidem Christus secundum diuinitatem erat Sapiētia increata, quæ est verbum æternum ipsaq; diuina essentia. Igitur anima illius secundum superiores vires seu superiorem portionē suam (quæ spiritus dicitur) incessanter conuersa erat ad diuinitatem, & eam p obiecto habebat, illaq; fruebatur. Quæ sanè animæ beatitudo redundasset in corpus, ipsumq; reddidisset gloriosum, & impassibile, nisi Deus id sacra dispensatione distulisset: interdum tamē hoc permisit, vt patuit in transfiguratione. Retrahebat ergo, & continebat Christꝰ illam beatitudinis redundantiam, vt p nobis pati ac mori posset. Itaq; secundū corpus, & sensitiuas vires inferioremq; portionem animæ, sustinebat miserias humanas, & dolores grauissimos. Cui inferiori portioni diuinitas tēpore passionis omnem interne dulcedinis influentiam subtraxerat, illamq; sibi ipsi reliquerat. Vnde & pius Iesus pēdens in cruce clamabat ex parte humanitatis afflictæ Deus meus, Deus meꝰ, vt quid dereliquisti me? Certè Christi passio fuit adeò omni consolatione destituta, adeoque grauis & acerba, vt ei nulla cuiuslibet Sancti passio possit aliqua ex parti equiparari. Solet enim dominꝰ suis martyribus immania tormenta per infusionem sensibilis gratiæ: temperare: sed ipse Christus volens propter nos passionē suam in vera resignatione atque derelictione perferre, nō permisit (vt dictum est) consolationem à superiori portione animæ suæ redundare in portionem inferiorem ac sensualitatē. Ista ideò diximus, ne verba Euangelica perperam intelligas, neve ignores quid sentire debeas de Christo, qui fuit omnis peccati expers, & venit in mundum vt tolleret peccata mundi.

Ioan. 11.

Anima Christi.

Matth. 17. Marc. 9.

Marc. 15. Matth. 27. Psalm. 21. Acerbitas pass. onis Dominicæ.

Cæterùm hortamur te, vt libenter & crebrò legas suprà positam Historiolā è verbis quatuor Euangelistarū cōtextā, in qua breuiter quidem describitur vita benignissimi Saluatoris nostri, plenius tamen habentur ea quæ ipsi Euangelistæ narrāt de infantia ac pueritia eiusdem Domini Iesu, & de veneranda eius passione. Profectò ista tibi melle dulciora, & cunctis mundi opibus charioraesse debent. Dic igitur lętus cum Propheta, Miserationum Domini recordabor, laudem Domini super omnibus quæ reddidit nobis Dominus. Nam & sanctus Bernardus de his loquens dicebat: In æternum non obliuiscar miserationes istas, quia in ipsis iustificatus sum. Quod si forte inter legendum nullum aut modicū saporē intrinsecus sentis, nihil inde turberis: sed etiam arido corde ista humiliter & reuerenter lege ac relege pro Dei amore & gloria. Interim .n. mens tua erit honestissimè atq; sanctissimè occupata. Et reuerà verba Euangelica miræ virtutis sunt, dum ab homine bonæ voluntatis humili mente leguntur vel audiuntur. Nā si illi qui olim fimbriam vestimēti Dominici cū sancta fide tangebant, sanabantur, quomodo sacratissima verba Euangelii piè lecta vel audita non curarent morbos animæ? Amplectere itaque syncero desiderio (vt potes) hunc suaueolentem fasciculum miserationum Domini: vt cū Sponsa carmen istud ex Cāticis sancti amoris decantare possis: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Imprime cordi tuo & menti tuæ amabilem Iesu humanitatem diuinitate plenam. O quàm præclarus liber est Christus pendens in cruce? In eo enim mirabiliter supernaturaliterque perfectis animabus relucet quicquid ad contemplationis celsitudinē pertinet. Quinq; vulnera Christi beatissima, omnis gratiæ omnisque consolationis fontes sunt: & plus pulchritudinis, lætitiæ atque claritatis toti cœlesti Curiæ conferunt, quàm omnia alia quæ in vita perenni (excepta diuinitate) habentur. Dilige Iesum qui te dilexit & diligit immenso amore. Gratias age illi qua potes deuotione. Amplectere salutē eiꝰ doctrinā, ac pro modulo tuo sanctas virtutes illius imitare.

Lectio Euangelij.

Isaiæ 63.

S. Bernardus.

Matth. 9. & 14. Marc. 6. Luc. 8.

Cant. 1.

Vulnera quinque.

Et

Et quando ex fragilitate humana peccatum admittis, non nimium deijciaris animo: sed culpā humiliter agnoscens, crede Iesum velle tibi veniam dare, libenterq; ignoscere: quemadmodū beatus Ioannes testatur, dicens: Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Ac rursum, Si quis, inquit, peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum iustum: & ipse est propiciatio pro peccatis nostris. Fideliter memineris, quare ille venerit in mundum, & quàm pius, clemens, benignus, misericors, ac salutis hominum amans sit: ita enim nunquam de salute tua desperabis. Perseueranter ei per veram fidem charitatemq; adhære, & vitam æternā obtinebis. Quam nobis omnibus ipse concedat, qui est benedictus in secula, Amen.

1. Ioan. 1.

1. Ioan. 2.

FINIS.

SCRINIOLVM SPIRITVALE, IN QVO QVILIBET CHRISTIANVS INVENIRE POTERIT exercitia sibi multùm accommoda.

PRAEFATIO.

QVI desiderat proficere in veris virtutibus, ac placere Deo, frequenter orare debet, si otium ei suppetit. Nam diligens orandi studium inuehit in animū quicquid ei vtile ac salutare est. Ad quam rē poterunt parum vel imperfectis vsui esse pia Exercitia hic conscripta. Quia verò nulla oratio dignior, aut perfectior est precatione Dominica, eā Christianus homo vnicè charam habeat, itemq; salutationem angelicam. Purè amet, religioseq; veneretur virginē Mariam, Dei & omnis gratiæ matrem dulcissimam. Quamuis autem interim dum orat vel Deum laudat non posse fortè leuare animam suam ad illum, nisi infirme, frigidè, instabiliter, & obscurè, leuet nihilominus eam humiliter, sicut ipse Dominus gratiam ac vires largiri dignatur. Si enim bona voluntate præditus fuerit, & fecerit quod in se est, omnino gratus erit Deo. Etiamsi ad honorem & laudem Dei simpliciter tantùm verba sancta in libello legerit, non poterit nō eximium fructum ex huiusmodi lectione referre. Sed neceße est, vt perseueret in pijs petitionibus, & longanimis atq; resignatus sit, committens Deo quod, quantum, & quando ipse sibi oranti concedere velit. Nam sæpe Deus vtiliter admodum differ dare quod petitur, vel etiam in hac vita illud non donat: semper tamen præstat quod expedit saluti eius qui humiliter orat. Cæterùm in æterna vita cumulatißime adimplebit omnes conuenientes petitiones, omniaq; desideria electorum suorum.

Frequēter orandum.

Oratio dominica.

Salutatio angelica.

Deus petētes exaudit.

BREVIS COMMEMORATIO VITAE CHRISTI in Articulos partitæ.

Articulus Primus.

DVlcis Iesus, filiꝰ Dei viui, Deus altissimꝰ, creator cœli & terræ, propter nimiam charitatem qua me dilexit, voluit de Spiritusancto concipi & incarnari in castissimo beatæ Mariæ virginis vtero: in quo etiam nouem mensibus habitauit. Deus meus semetipsum exinaniuit, & formam serui accipiens, factus est frater meus: vt me ad cœleste regnū suum reduceret. O pietas ineffabilis, & beneficium inæstimabile. Quid retribuā Domino meo? Offero & resigno me totū in eiꝰ beneplacitum. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus II.

Dulcis Iesus, rex gloriæ, caussa salutis meæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

meæ natus est tener infantulus in abiecto stabulo, sæuiente hyemis asperitate. Inuolutus est panniculis. Reclinat⁹ est in præsepio iumentorum. Iacuit super fœnum & stipulas. Lactatus est vberib⁹ pauperculæ matris. Tantam egestatem, subijt pro me filius Dei. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus III.

Dulcis Iesus octauo à natiuitate sua die circuncisus est, virgine matre illi intimè condolente. Circuncisus est, & puriſſimum sanguinem suum fudit pro me viliſſimo: vocaríque voluit Iesus (id est, Saluator) ad consolationem meam. Deinde gentibus reuelatus est, quando Magi ad ipsum puerulum adorandum, stella duce venerunt in Bethleem, & cum gaudio ac reuerentia munera ei obtulerunt, aurum, thus, & myrrham. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus IIII.

Dulcis Iesus præsentatus est in tẽplo, atq; hostia pauperum fuit redemptus. Fugit in Aegyptũ, ibiq; paupertatis incõmoda cũ Maria & Ioseph sustinuit. Eisdem Mariæ & Ioseph subditus fuit atq; obediuit. In sacra infantia, pueritia & adolescentia sua, plurimas necessitatec tribulationesque perpessus est pro salute mea. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus V.

Dulcis Iesus, quum esset ferè triginta annorum, humiliter suscepit baptismũ à seruo suo Ioanne. Ieiunauit quadraginta dieb⁹, & quadraginta noctib⁹, habitans cum feris in deserto. Cõditor orbis, Rex angelorum, Deus omnipotens non dedignatus est tentari à diabolo ꝓpter me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus VI.

Dulcis Iesus pro salute mea itineribus, vigilijs, laboribusque fatigatus est. Prædicauit, miracula ædidit, beneficia impẽdit. Famem, sitim, frigus, & æstum pertulit. Innumeras ærumnas, innumerasque persequutiones, triginta tribus annis mitissimo corde tolerauit, ac tandem venit Hierosolymam, vt moreretur pro me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus VII.

Dulcis Iesus, Rex regum, & Domin⁹ summæ maiestatis, præcinxit se linteo misitque aquam in peluim: ac positis genibus, humiliter lauit pedes discipulorum suorum, eosq; linteo extersit. O quale exemplum mihi dedit dominus Deus meus? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus VIII.

Dulcis Iesus, ex immenso amore quo nos tenerrimè diligit, venerabile sacramentum Eucharistiæ instituit, seipsum in illo stupenda liberalitate suauissimaque charitate nobis donans atque relinquẽs. Ipsi laus, honor & gloria in secula. Amen.

Articulus IX.

Dulcis Iesus in hortũ Olineti perueniens, cœpit pauere ac mœstus esse, adeò vt diceret, Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Flexit humiliter genua super terrã: & procidẽs in faciem suam, orauit Patrem tertiò. Ipse propter me summè afflictus, pleniſſimè se Patri resignauit dicens: Pater, non mea sed tua voluntas fiat. Pre vehementia angustiarum quibus mitissimum cor eius premebatur, sudauit toto corpore sudorẽ sanguineum, ita vt guttæ decurrerent in terra. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus X.

Dulcis Iesus, summo desiderio me redimendi, & pro me patiendi, ardẽs, processit obuiam inimicis suis, benigniſſimeq; eos alloquut⁹ est. Non recusauit à Iuda proditore osculum accipere, atq; ab impijs hominibus ignominiosè tanquam latro comprehendi ligariq;, vt ego à vinculis peccatorum meorum absoluerer. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XI.

Dulcis Iesus, vinctus vt malefactor, adductus est cum opprobrio ad domũ Annæ, indeque ad domum Caiphæ põtificis. Benignus, & suauis Dominus trahebatur, propellebatur, tundebatur, & blasphemabatur à satellitibus diaboli: sed omnia illa grauia atque indigna, amore mei patientiſſimè tolerabat. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XII.

Dulcis Iesus, Dominus dominantiũ, diram, & atrocem alapam sibi à seruo pontificis iniquissimè datam modestissimè pro salute mea pertulit. Et quomodo ego posthac non vicissim pro illius amore patienter feram iniurias mihi irrogatas? Peto, opto, desidero gratia ei⁹ roborari atque confirmari. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XIII.

Dulcis Iesus in domo Caiphæ falsò accusatus est. Iniustè condemnatus est, Fœdè consputus est, horribileque colaphos & alapas accepit. Ludibriosè velatus est, cædentibus eum impijs, & subsannando dicentibus: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Ah regia illa & amabilis eius facies, putentibus sputis pro me fœdata est. Ipse agnus mitissimus intereà conquestus nõ est: sed patientiam docens, obmutuit & non aperuit os suum. Conuitia, contumelias, opprobria, & quaslibet iniurias in silentio tolerauit ꝓpter me. O quàm malè, & indignè nocte illa tractat⁹ fuit? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XIIII.

Dulcis Iesus, sanctus sanctorũ, & rex angelorum consputus ac vinctus, manè ductus est ad Pilatum, & corã eo vultu benigno oculisq; dimissis stetit. Cumq; falsò à Iudeis accusaretur, humiliter tacuit, nihil respõdens. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XV.

Dulcis Iesus ligat⁹ vt latro, missus est à Pilato ad Herodem. Qui videns eum ad vanas suas interrogationes, & ad falsas Iudæorum accusationes silentem, spreuit illum, ac veste alba ridiculaque tãquam fatuum induit, atque ita ad Pilatum remisit. Amabilis Dominus pro voluntate inimicorum suorum progrediebatur, & regrediebatur sine contradictione permittens vt in se facerent quicquid volebant. O quàm humilis obedientia, & patientia Regis æterni? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVI.

Dulcis Iesus in prætorio ꝓbrosè nudatus est. Ad columnam inclementer ligatus est. Flagris crudeliſſimè dilaceratus est pro me. Virginea delicataque caro eius tota liuoribus ac plagis deformata fuit: & ex ea riuuli precioſi sanguinis vndique decurrerunt in terram. O quàm acerbi dolores & quàm miserandum spectaculum. Verè, ille vulneratus est propter inquitates meas, attritus est propter scelera mea: & liuore eius sanatus sum. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVII.

Dulcis Iesus chlamyde coccinea ad mai⁹ opprobrium vestitus fuit. Corona spinea venerando capiti eius impressa est: sicque capite grauiter sauciato puriſſimus sanguis in amabilem faciem collumque illius vbertim defluxit. Posita fuit arundo in manu eius: & ipse nugatoriè salutatus adoratusque est ab iniquis eum irridentibus, Aue rex Iudæorum. Percussus fuit arundine: consput⁹ est: & diras alapas accepit propter me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVIII.

Dulcis Iesus, foras à Pilato productus fuit, & furentibus Iudæis exhibitus est, gestans coronam spineam purpureumque vestimentum. At illi magnis vocibus petierunt vt crucifigeretur. Caput spinis obsitum, facies cruore tincta, & consputa, corpus flagris concisum, humilis ac placidus aspectus Domini Iesu non emollierũt eos ad miserationem: vtinam moueant me ad intimam compassionem, & ardentem eius dilectionem. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XIX.

Dulcis Iesus, morti à Pilato adiudicatus & voluntati Iudæorum traditus est. Mox ergo eum illi rapuerunt, & trabe crucis oneratum extra ciuitatem pertraxerunt. Suauis Dominus laceris humeris crucem baiulans propellebatur, cædebatur, accelerabatur. Amabilis redemptor factus opprobrium hominum, & abiectio plebis humiliter gradiebatur pergebatque ad Caluariæ locum. O quantum eum grauabat & affligebat pondus crucis, magis verò pond⁹ peccatorum meorum. Sed ille causa salutis meæ omnem laborem, & dolorẽ, omnemq; confusionem libenter tolerabat. Ipsi laus, honor & gloria in secula. Amen.

Articulus XX.

Dulcis Iesus, in montẽ Caluariæ fessus

Universidad de Deusto
Biblioteca

& anhelus perueniens, oblatum sibi vinum myrrhatum cũ felle mistũ gustare non recusauit, vt hac potus amaritudine expiaret culpas, quas ego incontinẽter edendo ac bibendo cõtraxi. O qualis refectio Domini mei? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXI.

Dulcis Iesus, in loco Caluariæ dedecorosè nudatus est: & ex vestimentorũ detractatione plagæ eius renouatæ fuerunt. Mitis & innocens agnus Dei, inclementer à sæuis hominibus in cruce extensus fuit. Delicatæ manꝰ & incõtaminati pedes eius diris clauis crudeliter ꝓforati sunt. Compages sanctissimorum membrorum illius, miserabiliter solutæ fuerũt. Purpureus sanguis è vulneribus sacris velut è fontibus largiter ꝓfluxit. O quàm durum habuit lectum sponsus animæ meæ extensus in cruce, crucíq; affixus pro me? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXII.

Dulcis Iesus pendens nudus in ignominoso stipite crucis, pendens medius inter duos latrones, transfixis manibus ac pedibus preciosissimum cruorem fudit, amarissimosq; dolores sustinuit ꝓme. Subsannabatur, blasphemijsq; impetebatur: sed interim orabat pro blasphemantibus, orabat pro crucifixoribꝰ suis, dicens: Pater, dimitte illis, non .n. sciunt quid faciunt. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXIII.

Dulcis Iesus, contemptus & vulneratus pendens in cruce, latroni pœnitenti paradisum benignè promisit. Virgineæ matri iuxta crucẽ astanti, & doloris gladio penetratæ, intimè compassus est, ipsamq; discipulo Ioanni commendauit, & eidem Ioanni ac nobis omnibus illã donauit in matrem. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXIIII.

Dulcis Iesus quum immensos cruciatus tribus horis in cruce ꝓ me toleraſſet, ac sacrosancto sanguine suo fuso vehementissimè sitiret, aceto potatus est. Quo gustato, ipse viuificator omnium commendans se patri, & caput venerãdum inclinãs, emisit spiritum. Ipsi laus, honor & gloria in secula. Amen.

Articulus XXV.

Dulcis Iesus, mox vt in cruce mortuus fuit descendit secundum animam ex summa charitate ad inferos, & Patres in Lymbo detentos liberauit. Illi enim ad aduentũ animæ eius statim lumine gloriæ completi sunt, & viderunt beatissimam Trinitatem, viderunt clarè diuinam Essentiam. Atque hæc erat spiritualis paradisus de qua Dominus dixerat latroni, Hodie mecum eris in paradiso. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVI.

Dulcis Iesus, pastor bonus posuit animam suam pro ouibus suis. Et dextrum latus emortui corporis eius lancea fuit apertum, vnde nobis profluxit sanguis, & aqua. Amorosum cor illius vulneratum est pro me. Vtinam hoc cor suauissimum, hoc amœnum beatitudinis gazophylacium, sit mihi in morte salus, & solatium: vt post mortem vniar Iesu, & eum contempler in æternum. Ipsi laus honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXVII.

Dulcis Iesus mortuus est pro me. Cuius corpus immaculatum quum de cruce depositum esset, beatissima mater ipsius in gremium suum excepit, osculata est, lachrymis rigauit. Deinde Ioseph, & Nicodemus inuoluerũt illud in sindone munda, atque condiderunt in sepulchro. Iesus ergo immarcessibilis flos dignitatis humanæ, sepultus est propter me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXVIII.

Dulcis Iesus, victor è clauso sigillatoque sepulchro tertia die prodiens, nobili triũpho resurrexit à mortuis: & claritate sereniſſimi vultus sui reddita, primo chariſſimam matrem suam virginem Mariam, deinde Mariam Magdalenam, ac cæteros amicos suos nouo exhilarauit gaudio. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXIX.

Dulcis Iesus, quadragesimo post resurrectionẽ suam die, corã discipulis ineffabili lætitia perfusis, gloriosè ascẽdit in cœlum: & posteà misit eis Spiritum sanctum. Sedet iam in cœlo ad dextrã Patris, & inde vẽturus est in Maiestate sua iudicare viuos & mortuos. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

DOXO-

DOXOLOGIAE ET GRATIARVM ACTIONES IN VITAM ET PASSIONEM Christi.

Doxologia I.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui ex purissimo, atque ardentissimo mei amore carnem humanã, & seruilem formam assumpsisti. O admiranda & suauis misericordia. Tu Deus meus factus es frater meꝰ, vt me redimeres, & ad lucidissimũ regnum tuum reduceres. Tu Deus meꝰ propter me factꝰ es homo, factus es paruulus puſio, & nouem mẽsibus requieuisti in castissimo beatæ Mariæ virginis vtero. Recordare quæso pietatis & charitatis tuæ, recordare magnę indigentię meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonũ: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula: Amen.

Doxologia II.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui dignatus es propter me tener infantulus in stabulo nasci, frigoris asperitatem tolerare, panniculis inuolui, in præsepio reclinari, super fœnum, & stipulas iacere, virginisque vberibus lactari. Dignatus es pauper & egenus fieri, vt me diuitem faceres. Ecce procido in spiritu ante sanctũ tuum præsepium, & rursum te adoro Dominũ meum regem angelorũ. Aue puer amabilis Deus excelse, Iesu suauissime: aue princeps pacis, lux gentium, Saluator desiderabilis. Recordare quęso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnę indigẽtiæ meę & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia III.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui octauo à natiuitate tua die circunciſus es, & fudisti purissimũ sanguinem tuum propter me. Deinde gentibus reuelatus es, quando Magi stella duce te perquisierunt, & ingenti gaudio perfusi venerunt in Bethleem, ibiq; te inuentum adorauerunt, ac munera tibi obtulerunt. Posteà in templo præsentatus atque hostia pauperum redemptus fuisti: vbi iustus Simeon, & Anna prophetissa multùm de tua præsentia lætati sunt. Exinde fugisti, & deportatus es in Aegyptum, ac paupertatis incommoda sustinuisti. Humiliter te submisisti Mariæ & Ioseph, eisq; promptè obediuisti, quum esses Rex regũ & Deus omnipotens. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuę, recordare magnæ indigẽtiæ meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictũ in secula, Amen.

Doxologia IIII.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui vt excellenter doceres virtutẽ sanctæ humilitatis, perrexisti ad seruum tuum Ioannem baptisma pœnitẽtiæ peccatoribus conferentem. Voluisti ab eo baptizari in Iordanis flumine, tu qui nullam vnquam peccati maculam contraxisti. Post baptismum, ieiunasti quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, habitans cum feris in deserto. Non dedignatus es tentari à diabolo causa salutis meæ. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorũ veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia V.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui regnũ cœlorum annunciando, infirmos curãdo, mortuos suscitãdo, innumeraq; signa patrando, suauiter cum hominibus conuersatus es, & consolationem misericorditer eis præstitisti. Tu propter me labores, ærumnas, & persequutiones varias, triginta

Universidad de Deusto
Biblioteca

tribus annis mitissimo corde toleraſti. Verbo & exẽplo me pleniſſimè docuiſti quomodo iuſtè ſancteque viuere debeam. Recordare quæſo pietatis & charitatis tuæ, recordare magnę indigentię meæ, & miſerere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & ſpiritum bonũ: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in ſecula: Amen.

Doxologia VI.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Ieſu dulciſſime, qui poſitis genibus pedes diſcipulorum tuorum humiliter lauiſti, eoſque linteo quo eras præcinctus, exterſiſti: ac deinde ſuauiſſima atque inenarrabili charitate venerabile Sacramẽtum Euchariſtiæ inſtituiſti, teipſum in illo nobis relinquens. O admirabile myſterium. Verè, ſi quis opitulante gratia tua, aliquatenus pro modulo fragilitatis humanæ peruestigaret intellectu, ex quanto amore hoc opus ſtupendum feceris, omnino cor illius liquefieret, & cõflagraret dilectionis incẽdio. Recordare quæſo & charitatis, pietatis tuæ, recordare magnę indigẽtiæ meę & miſerere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & ſpiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in ſeculcula, Amen.

Doxologia VII.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Ieſu dulciſſime, qui non recuſaſti pro me maxima triſtitia affici: ſudore ſanguineo præ anguſtijs ſuffundi: irreuerenter ab impijs comprehendi: ignominioſè vt malefactor, & latro ligari, ſicque ligatus ad pontificem duci: iniuſtè damnari: ſputis turpiter fœdari: colaphis & alapis inhumaniter cædi: ludibrioſè velari, vexari, ſubſannari, blaſphemariq;: coram Pilato præſide prophano ſiſti, & ibi falsò accuſari: inde ad Herodem pertrahi, & ab eo ſperni, ſtultus haberi, albaque, & ridicula veſte indui. O quàm dura atque indigna fuerunt iſta quæ tu Rex gloriæ pro me mitiſſimè, & ſine murmure pertuliſti. Recordare quæſo pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meæ, & miſerere mei. Da mihi plenam peccatorũ veniam, & ſpiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in ſecula, Amen.

Doxologia VIII.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Ieſu dulciſſime, qui voluiſti pro me in prætorio dedecoroſè nudari, ad columnam inclementer ligari, flagris crudeliſſimè conſcindi: proprio ſanguine largiter pfundi, chlamyde coccinea illuſoriè veſtiri: acutis ſpinis cruciabiliter coronari vulnerariq;, ab iniquis contemptibiliter illudi: arundine ferociter percuti: putentibus ſputis indecenter aſpergi, & alapis atrociter cædi. Recordare quæſo pietatis, & charitatis tuę recordare magnæ indigẽtiæ meæ, & miſerere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & ſpiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictũ in ſecula, Amen.

Doxologia IX.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Ieſu dulciſſime, qui dignatus es pro me morti adiudicari, voluntatiq; Iudæorum tradi: dignatus es grandi trabe crucis grauiter onerari, & pergendo ad Caluariæ locum intolerabiliter affligi: manus & pedes diris clauis perterebrari, crucique; affigi: tribus horis acerbiſſimos dolores in ligno crucis perpeti: acerrima ſiti cruciari, felle, & aceto potari: ac tãdem precioſo ſanguine prorſus effuſo, mori. Sic me redemiſti ô amabilis Ieſu: ſic debita mea diſſoluiſti, & peccata expiaſti ex amore puriſſimo. Recordare quæſo pietatis & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meę, & miſerere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam & ſpiritum bonũ: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in ſecula, Amen.

Doxologia X.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Ieſu dulciſſime, qui pro me paſſionem amariſſimã & mortẽ ignominioſiſſimã pertuliſti. O quãtã dilectionis dulcedinẽ, quãtam virtutũ lucem in ipſa paſſione tua mihi demõſtraſti. Quum deſpicereris, irridereris, malidicereris, ſæuiſſimeque tractareris, & crucifigereris, tu mitis atque

atque innocens agnus Dei non aperiebas os tuum ad conquerendum: ſed omnia tranquillo animo ferens, orabas Patrem pro illis ipſis qui te perſequebãtur tormentiſq; afficiebãt. Recordare quæſo pietatis, & charitatis tuę, recordare magnæ indigẽtiæ meæ, & miſerere mei. Da mihi plenã peccatorum veniam, & ſpiritum bonũ: Da vt pro modulo meo imiter tuam humilitatem, reſignationem, patientiam, charitatem, & cæteras amabiles virtutes tuas: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictũ in ſecula, Amen.

Doxologia XI.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Ieſu dulciſſime, qui voluiſti corpus tuum ſanctiſſimum laſſari, affligi, vulnerari, mori, & ſepeliri pro ſalute mea. Ego illi honorem exhibeo qua poſſum deuotione. Aue corpus Redẽptoris mei puriſſimum: aue templum diuinitatis venerãdum, ſaluete delicata membra domini mei propter me varijs laboribus, & tormentis attrita. Suauis Ieſu, recordare quæſo pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meæ, & miſerere mei. Sãctifica per digniſſima mẽbra tua omnia membra mea. Da mihi plenam peccatorũ veniam, & ſpiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictũ in ſecula, Amen.

Doxologia XII.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Ieſu dulciſſime, pro beatis illis quinque vulneribus quæ in glorioſo corpore tuo retinere voluiſti. Ego illa humiliter veneror, vt poſſum. Auete fulgentes & mellifluę plagę Regis mei: auete pręclara ſigilla ſalutis meæ: ſalueto totius beatitudinis gazophilacium, cor amatoris mei ſuauiſſimum pro me vulneratum. Dilecte Ieſu, recordare quæſo pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meæ, & miſerere mei. Reconde me in ipſis roſeis vulneribꝰ tuis, ibique animã meam tui amore inebria. Da mihi plenam peccatorum veniam & ſpiritum bonũ: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in ſecula, Amen.

PRAECATIONES ADMODVM piæ, & vtiles.

Oratio ad Ieſum.

BEnigniſſime Domine Ieſu Chriſte, fili Dei viui, fili virginis Mariæ, miſerere mei peccatoris viliſſimi. Non ſũ dignꝰ quem terra ſuſtineat, quum te grauiſſimè offenderim. Pauper ſum, & infirmus, & miſer, & immundꝰ. Eheu quàm multa & magna ſunt ſcelera mea, opera verò mea quàm exigua, & imperfecta? Quam longè abſum à ſanctitate, & fidelitate quã tibi debeo? Sed tu pie Redemptor, reſponde, ſatisfac, & ſupple pro me pleniſſimè: quia ad hoc veniſti in mundũ, ad hoc incarnari, pati & mori dignatus es. Precioſo ſanguine tuo ablue me, & ab omni peccato emũda. Amara paſſione ac morte tua mortifica in me omnia vitia, & aufer à me quicquid tibi diſplicet. Totam vitam meam deperditam, & malam inuolue pura ſindone ſanctiſſimæ vitæ tuæ, atque inopem animã meam exorna meritis ac virtutibus tuis. Propter bonitatẽ tuam largire mihi cor ſecundum cor tuum, & accende me tui dilectione, vt vicem amoris tibi rependam pro tua grata voluntate, Amen.

Præcellentiſſimæ oblatio ad Deum Patrem.

PAter cœleſtis, pater clementiſſime, propitius eſto mihi peccatori miſerrimo, & redde me tibi placẽtem per Vnigenitũ filium tuum Ieſum Chriſtũ: Ego in plenam emendationem, expiationem atq; ſatisfactionem, p omnibus peccatis exceſſibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, & in perfectam ſuppletionem meritorum quæ mihi deſunt, offero tibi eundem dilectum filium tuum, in vnione illius charitatis, qua tu eum miſiſti in mundum: offero omnia quæ ipſe pro nobis fecit ac pertulit: offero ſanctiſſimam incarnatio-

nationem, vitam, labores, ærumnas, passionem, cruciatus, sanguinem & mortem illius: offero virtutes eius perfectissimas, & virtutes ac merita beatæ Mariæ virginis atque omnium sanctorum tuorum. Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odorem suauitatis, & laudem æternam, pro mea omniumque salute, Amen.

Eadem oblatio vni vel pluribus viuis aut defunctis specialiter applicata.

PAter cœlestis, pater clementissime, propitius esto mihi peccatori misserrimo, & redde me tibi placētem per Vnigenitū filium tuum Iesum Christū: Ego in plenam emendationem, expiationem atq; satisfactionem p omnibus peccatis ac negligentijs illius vel illorū, & in perfectam suppletionem meritorū, quæ ei vel eis desunt, offero tibi eundem dilectum filium tuum, in vnione illius charitatis, qua tu eum misisti in mundum: offero omnia quæ ipse pro nobis fecit ac pertulit: offero sanctissimam incarnationem, vitam, labores, ærumnas, passionem, cruciatus, sanguinē & mortem illius: offero virtutes eius perfectissimas, & virtutes ac merita beatæ Mariæ virginis atque omnium sanctorum tuorum. Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odorē suauitatis, & laudem æternam, pro salute ipsius vel ipsorum, Amen.

Oratio ad virginem Mariam.

AVe præclara virgo Maria, singularis consolatio mea, & dulce gaudium cordis mei. Tu es mulierum omniū pulcherrima atq; purissima: ex qua nasci & cuius lacte pasci voluit Rex cœlorum Iesus Christus. En ego confugio ad te, inuoco te, & spero in te, ô mater misericordiæ. Ego tuis pedibus aduolutus, obsecro per sanctissimam incarnationem, vitam, passionem & mortem dilecti filij tui, vt impetres mihi plenā veniam peccatorū, mortificationemq; vitiorum: impetres spiritū bonum, & gratiam salutarem, ac me ipsi filio tuo tibiq; placentem reddas, Amen.

Ad eandem.

SAlue regina misericordiæ: vita, dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filij Euæ: ad te suspiramꝰ gementes, & flentes in hac lachrymarum valle. Eia ergo Aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte: & Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende, ô clemens, ô pia, ô dulcis Maria.

Ad eandem.

AVe Maria virgo benigna, virgo dulcissima, quæ peperisti filiū Dei Iesum Christum. Eia pia mater, dirige, & serua me materna benignitate cunctis diebus vitæ meæ: atque in extremo spiritu constitutū misericorditer protege, ne maligni spiritus possint nocere animæ meæ, ac salutē meā impedire. Exhibe mihi tunc iucundissimā præsentiā tuam, & roseo rutilantiq; vultu tuo ac blandis oculis tuis solare dolores, & gemitus meos. Dic tunc animæ meæ: Ego mater Dei quam dilexisti, & in qua speraſti, loquar pro te: noli timere. Domina, redde me tunc certū de cœlesti beatitudine: vt in sancta confidentia vitam hanc finiam, & te duce perueniam ad vitam æternam, Amen.

SERTVM BEATAE VIRGINIS MARIAE quinquepartitum, vita, & gestis Iesu Christi pulchrè exornatum.

PARS PRIMA.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimū Redēptorē nostrū Iesum, quē tu virgo purissima angelo nūciante de Spiritusancto in ciuitate Nazareth concepisti, ac nouē mensibus in castissimo vtero tuo gestasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quo concepto, tu Deo plena ad Elizabeth cognatā tuam cum festinatione perrexisti, & eā salutasti, eique humiliter seruiuisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem in Bethlehem, in vili stabulo tu virgo inuiolata non solum sine dolore, sed etiam cū ineffabili gaudio peperisti, natūq; mox vt verum Deum deuota mente adorasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimū Redemptorem nostrum Iesum, quē infantulum vagientem virgineo lacte pauisti, panniculisq; inuolutum in presepio super fœnum & stipulas reclinasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem recens natum angeli pastoribus gratulabundi nunciauerunt: & eum lętis vocibus collaudantes, pacem hominibus bonæ voluntatis cecinerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui octauo à natiuitate sua die dignatus est purissimū sanguinē pro nobis fundere, & circunci-di, atq; ad nostram consolationem Iesus nominari. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem Magi ab oriente venientes piè quæsierunt, & magno gaudio perfusi stella duce in Bethlehem peruenerunt: ibiq; illum humiliter adorantes, aurum, thus, & myrrhā deuotè ei obtulerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem die quadragesimo in templum iuxta legis præscriptum detulisti, & hostia pauperum redemptorū Deo Patri gratissimo corde obtulisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamꝰ, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, quem in Aegyptū propter metū Herodis, monitu angeli mater fidelissima deportasti, tandēq; cum inde in ciuitatem Nazareth retulisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS II.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redemptorem nostrum Iesum, quē tu virgo mater quum esset annorū duodecim in Hierusalē perdidisti, & cum mœsta requirens, post triduum in templo læta inuenisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, quē tibi subditū materna cura sedulò enutristi, & nihil ominus ei tanquā altissimo Deo sanctā reuerentiā semper exhibuisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui anno ætatis suę tricesimo, in Iordane flumine humiliter à seruo suo Ioanne baptizari voluit, quum tamē ipse innocēs agnus Dei nul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nullam vnquam peccati maculam cõtraxerit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorẽ nostrũ Iesum, qui in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctib⁹ nihil manducans ieiunauit, sicq; cũ feris Dominus cœli & terræ habitauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui pro salute nostra tentari à diabolo non recusauit, & quomodo Satanam vincere nos oporteat demonstrauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui per vrbes, vicos, & castella iter faciens, Euangelium regni cœlorum studiosè prædicauit, & labores fatigationemque corporis propter nos libenter sustinuit. Fac vt ipsi dulcisimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui crebrò in oratione pernoctauit: & famem, sitim, frigus, æstum, variasque persequutiones mitissimo corde nostri causa pertulit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, qui conuersans inter homines omnibus afflictis misericorditer subuenit, ac signa plurima fecit, & Mariæ Magdalenæ, alijs peccatoribus verè pœnitentibus veniam promptissimè dedit, seque eis familiarem præbuit. Fac vtipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui coram tribus discipulis in monte transfiguratus, facie sicut sol refulsit, & excellentiam glorioſi corporis magnificè ostẽdit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, qui veniens Hierosolymam vt pro nobis pateretur, rex humilis & mansuetus asinæ insedit, atque inter laudes, quæ ei à populo canebantur, videns ciuitatem lachrymas effudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nũc & per omne seculum, Amen.

PARS III.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemẽtissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in cœna nouissima pedes discipulorum suorum positis genibus humiliter lauit: & præcellentissimum Eucharistiæ sacramentum inenarrabili charitate instituit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui ingressus cum discipulis suis in hortum Olineti, maxima tristitia propter nos correptus fuit: & prolixè orans, sudorem sanguineum præ vehementia angustiarum toto corpore sudauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeam⁹, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui inimicis suis obuiam processit, eisque vltrò se obtulit, & à Iuda proditore osculum accipere non renuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem viri impij irreuerenter cõprehenderunt, & tanquã malefactorem ac latronem duris vinculis ignominiosè ligauerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorẽ nostrũ Iesum, qui vinctus ad pontificem cũ opprobrio adductus fuit, & ab vno ministrorum eius atrocem alapã susceptit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorẽ nostrũ Iesum, qui in domo Caiphæ falsis testibus fuit pressus, & putẽtibus sputis fœdatus, & ludibriosè velat⁹, et colaphis alapisq; inhumaniter cesus, ac blasphemijs indignissimè affect⁹. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui contemptibiliter ductus ad Pilatum, demissò plàcidoque vultu coram eo stetit, ad falsas Iudæorũ accusationes humiliter tacuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu christo placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorẽ nostrũ Iesum, quem Herodes ad se missum sapienterq; coram se silẽtem spreuit, & alba ridiculaq; vestè tanquam fatuum induit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in prætorio fuit dedecorosè nudatus, & ad columnam inclementer ligatus, & flagris crudelissimè conscissus, proprioq; sanguine miserabiliter cruentatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem homines iniqui chlamyde purpurea ad mai⁹ ludibrium vestierunt, & acutis spinis coronauerunt, et nugatoriè adorauerunt, atque subsannauerunt, et arundine percusserunt, ac fœdè conspuerunt, et diris alapis ceciderunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nũc & per omne seculum, Amen.

PARS IIII.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemẽtissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui gestans coronam spineam, et purpureum vestimentum, è prætorio fuit à Pilato productus, et Iudæis ostensus, atq; ab eis ad mortẽ crucis magnò turbulentoque clamore postulatus. Fac vt ipsi dulcisimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem Pilatus morti iniustè adiudicauit, voluntatiq; Iudæorum tradidit. Ipse ergo mox ab eis trabe crucis onerat⁹, ignominiosum hoc lignum laceris humeris suis cũ ingẽti cruciatu patienter baiulauit, factusque opprobrium hominum et abiectio plebis humiliter ad Caluariam perrexit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, qui in loco Caluariæ myrratho fellitoque vino fuit potatus, ac vestibus probrosè nudatus, & manus ac pedes clauis atrociter perterebratus crucique affixus. Fac vt ipsi dulcisimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui nudus, vulneratus, et contemptus in ligno crucis pro nobis pependit, amarissimosq; dolores pertulit, ac precioſum sanguinem

ſuum fudit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui quum medius inter duos latrones in cruce pẽderet, à Iudęis ſubſannaretur blaſphemiiſque impeteretur, humillimam patientiam exhibuit, & inſuper pro blaſphemis crucifixorib⁹ ſuis Patrem exorauit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu chriſto placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrũ Ieſum, qui latroni verè pœnitenti peccata omnia miſericorditer condonauit, & paradiſi gaudia liberaliſsimè ꝓmiſit. Fac vt ipſi dulciſsimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſsimum Redemptorem noſtrũ Ieſum, qui tibi dilectiſſimæ genitrici ſuæ ſub cruce ſtãti atque acerbè dolenti intimè compaſſus eſt, & te Ioanni diſcipulo commendauit, eiq; ac nobis omnibus in matrem dedit. Fac vt ipſi dulciſsimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſsimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui ſuam paſſionem ſine aliquo ſenſibilis conſolationis releuamine tolerauit: vnde & grauitatem cruciatuum ſuorum indicans, ſe derelictũ voce magna clamauit. Fac vt ipſi dulciſsimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui exanguis in cruce pendens, ſe vehementer ſitire eſt teſtatus, ſed felle & aceto in extrema illa calamitate fuit potatus. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui morti vicinus ſpiritum ſuum in manus Patris cõmendauit: iamq; redẽptionis noſtræ opere conſummato, bonus paſtor animã ꝓ ouibus ſuis ex puro amore poſuit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nũc & per omne ſeculum, Amen.

PARS V.

PAter noſter, &c. Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clemẽtiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui morte pro nobis in cruce guſtata, mox ad inferna ſecundum animã ex ſumma charitate deſcẽdit, & electos ſuos potenter inde eripuit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorẽ noſtrũ Ieſum, cuius ſanctiſſimũ latus, te præſente lancea apertum, & amoroſum cor vulneratũ fuit, vnde nobis ſanguis purpureus, & aqua ſalutis ꝓfluxit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clemẽtiſſimum Redẽptorem noſtrum Ieſum, quem de cruce depoſitum in ſinum gremiumq; tuum (vt piè credimus) ſuſcepiſti, & lachrymis vbertim rigaſti, eiq; oſcula amanter impreſſiſti. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clemẽtiſſimũ Redemptorem noſtrum Ieſum, cuius corpus ſacratiſſimum Ioſeph, & Nicodemus pia deuotione aromatibus condierunt, & ſindone inuoluerũt, atq; in ſepulchro poſuerunt. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui tertia die victor è clauſo ſigillatoq; ſepulchro ꝓdiẽs, à mortuis virtute propria ſurrexit, & te dilectã matrẽ ſuam cæteroſq; amicos ſuos optatiſſimo gaudio lætificauit.

Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui quadrageſimo poſt reſurrectionem ſuam die, in cœlum glorioſè aſcendit, & ad dexterã Patris triumphator nobilis cõſedit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui Spiritum ſanctũ in Apoſtolos alioſq; fideles miſit, & eos illo mirificè cõſolatus eſt, cõfortauit, illuminauit atq; inſtruxit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui te chariſſimam genitricem ſuam in cœlũ aſſumptam ſupra choros angelorum exaltauit, reginamque & imperatricẽ celſiſſimam conſtituit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeam⁹, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amẽ.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui in fine ſeculi ventur⁹ eſt iudex in maieſtate magna, vt reddat reprobis horrenda ſupplicia, & iuſtis ęterna gaudia. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui eſt amabilis & deſiderabilis gloria beatorum, atque cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat Deus in ſecula ſeculorum. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nunc, & per omne ſeculum, Amen.

NOTA.

Fructus ingens ex rouerim, ſæpiſſimè legendo.

OLIM reuelatum fuit cuidã ſpirituali patri Carthuſiano apud Treuerim, quòd quoties quis piè & ſanctè legit Sertum, ſiue Roſarium, glorioſæ virginis Mariæ cum articulis vitæ & paſſionis Chriſti, toties plenam peccatorũ ſuorum veniam ſimulq; eximiam grãtiam, & eximium meritorum cumulũ conſequitur. Reuerà enim hoc Sertum Chriſto & Mariæ gratiſſimum eſt, atq; ad impetrandum efficaciſſimum quod tam pro nobis quàm pro alijs nobis cõmiſſis, & ꝓ tota Eccleſia perorare poſſumus. Cæterùm non eſt neceſſe, vt illud vno tempore totum compleatur, ſed per particulas diuerſis horis vel diebus legi poteſt: & eo modo interdum maiori deuotione ac fructu expletum.

ALIA ORATIONVM EXERCITIOLA NON contemnenda, neque paruipendenda.

Manè, lecto Symbolo Apoſtolorum cum oratione Dominica, & ſalutatione Angelica, dices (ſi volueris) quatuor precationes ſequentes.

1. *Oratio ad ſanctam Trinitatem.*

ADoro te ô fulgida & ſemper trãquilla Trinitas, vnus Deus. Adoro te ô Domine ſummæ Maieſtatis, creator cœli & terræ, & omnium viſibilium atque inuiſibilium. Adoro te ô altiſſime & benigniſſime Deus, perẽne bonum meum. Tibi Patri, & Filio, & Spiritui ſancto laus, honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

2. *Oratio ad Ieſum.*

SAluto te ô Fili Dei viui Ieſu Chriſte, ſuauis Redemptor, qui incarnari, pati & mori voluiſti pro me. Propitius eſto mihi peccatori, & plenè me emunda. Largire mihi ſpiritum bonum gratiam & ſalutem. Gratias ago pietati tuæ pro requie, quam hac nocte mihi conceſſiſti. Offero tibi ſomnum meum in laudem æternam, in vnione illius amo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

moris quo tu Deus meus pro me factus homo, somnum corporalem cepisti in terris, ad honorem Patris & salutem totius generis humani. Hodie commendo tibi animā meam & corpus meum: serua me, quæso, ab omni peccato, & in viam pacis dirige: doce me semper facere voluntatem tuam. Peto Domine, & desidero, vt ex singulis actibus, verbis, cogitationibus, motibus, & respirationib⁹ meis, resultet laus nominis tui. Peto vt omnes spiritus beati, & omnes sancti tui glorificent te pro me omni temporis momento: quia tu es benedicendus in secula seculorum, Amen.

3. *Oratio ad Mariam.*

SAluto te ô cœli regina, mater Dei gloriosa, Domina mea dulcissima, virgo Maria. Miserere mei peccatoris. Cōmendo me tibi hodie. Dirige, quæso, adiuua & protege me in omnibus, ne inimicus meus prævaleat aduersum me. Ora pro me, & effice vt filio tuo tibiq; semper acceptus sim, Amen.

4. *Oratio ad proprium Angelum.*

SAluto te ô sancte angele Dei, vernās flos cœli, princeps nobilis, cui à Domino commissus sum. Miserere mei peccatoris. Commendo me tibi hodie. Deduc me, quæso, in viam mandatorum Dei, & ab hoste maligno iugiter defende, atque in gratia Dei conserua, Amen.

Si obligaris legere preces horarias, antequam illas inchoes, dic hanc aut similem Orationem.

DOmine Iesu, ego humiliter pro tuo honore obedire, & tibi fideliter seruire, teque purè laudare desidero in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua Patrem orasti, & laudasti in terris: adiuua me gratia tua quia sine te nihil possum, Amen.

Oratio post preces horarias dicenda.

BOne Iesu, propitius esto mihi peccatori. Ego tepidum & distractum seruitium meum commendo mellifluo cordi tuo emendandum & perficiendum: tibiq́ue ipsum offero ad salutem omnium, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti, & laudasti in terris. Responde quæso, satisfac, & supple pro me plenissimè. Amen.

Missam auditurus dicito.

DOmine Iesu, largire mihi, obsecro, gratiam tuam, & concede vt purè interim sancto Missæ sacrificio, ad æternam laudē nominis tui, in memoriam eorum omnium quæ pro salute mea fecisti, atq; pertulisti.

Sacerdos sacrificaturus, & quilibet sacram Eucharistiam sumpturus, potest dicere sequentem Orationem.

Oratio ante Communionem.

GRatias ago tibi amantissime Domine Iesu Christe pro omnibus bonis quæ mihi, & alijs quibuscunque hominibus vnquam contulisti atque collaturus es. Gratias ago, quòd ex pura charitate mihi dedisti corpus, & animā, ac secundum animam fecisti me ad diuinam imaginem, & similitudinē tuā. Gratias ago, quòd me ad sacrum baptisma, & ad rectæ Catholicæque fidei cognitionem perduxisti. Gratias ago, quod me iniquissimè viuentem tam patienter toleraſti, & ad te reuocasti. Gratias ago, quod innumera grauissimaq; scelera mea, quibus inferni tormēta toties commerui, tam clementer remisisti. Gratias ago, quòd singulis momentis mihi benefacere non cessas, & salutem meam in omnibus promouere desideras. Gratias ago pro cunctis tribulationibus, angustijs, afflictionibus & pœnis, quas hactenus mihi euenire permisisti: eas tibi offero in laudem æternam, in vnione venerandæ passionis tuæ. Gratias ago pro vniuersis miserationibus suauissimæ pietatis tuæ. Gratias ago pro incarnatione, natiuitate, infantia, pueritia, adolescentia, iuuentute, laboribus, ærumnis, passione, morte, resurrectione & ascensione tua. Gratias ago pro institutione sacrosanctæ, & venerabilis Eucharistiæ, in qua te ipsum nobis reliquisti. Miserere mei vilissimi peccatoris: miserere mei secundum multitudinem miserationum tuarum. Emunda me quæso ab omni peccato, & negligētia, & impuritate. Exorna egenam animam meam tuis meritis ac virtutibus, vt tibi placeam, Amen.

Qui-

Quilibet Christianus posset quotidiè vtilissimè offerre Deo prædictam gratiarum actionem, aut aliam similem.

Quando Sacerdos sub sacrificio Missæ eleuat sacram hostiam potes dicere.

AVe salus mundi, Verbum Patris, hostia sacra, vera & viua caro, Deitas integra, verus homo, corpus Domini mei Iesu Christi. Tu rex qui me creasti, & redemisti, miserere mei, Amen.

Quando Sacerdos eleuat sanctum calicem dicito:

AVe sacer sanguis Redēptoris mei, charū precium salutis meæ. Laus tibi Domine Iesu, qui purum sanguinē tuum fudisti, & mortuus es pro me in cruce. Propter bonitatem tuam miserere mei, Amen.

Spiritualis oblatio Hostiæ ad Deum Patrem.

PAter cœlestis, ego in plenam emendationem, expiationem, & satisfactionem pro omnibus peccatis, excessibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi (vel) pro peccatis illius aut illorum, offero tibi hāc sacro sanctam, & venerandam hostiam, dilectū filium tuum Iesum Christum. Suscipe obsecro hanc oblationem in odorem suauitatis & laudem æternā, pro mea omniumq́; salute (vel) pro salute eius aut eorum.

Quando iamiam sumpturus es sacram Eucharistiam sic orare poteris.

PIe Iesu, ego desidero suscipere te sacramentaliter (vel) spiritualiter, licèt non sim dignus vt intres sub tectum meum. Propitius esto mihi peccatori, & aufer à me quicquid odisti. Præpara tibi gratam, & amœnam habitationem in me. Vtinam Domine, vtinam ardentissimo tui desiderio, & amore flagrarem, tibiq; perfectè placerem. Ecce renuncio omnibus extra te. Veni in cor meum, veni, et pasce te ipso animam meam, eamq́; reple gratia tua, Amen.

In ipsa sumptione Sacramenti potes hæc verba ruminare.

OBone Iesu, dilecte mi, charissime mi. O amor meus, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O æternum bonum meum, melliflue Iesu, miserere mei. Vni me tibi intimè ad gloriam nominis tui, Amen.

Sacerdos postquam sacrificauit, & quilibet postquam Eucharistiam sumpsit, dicat (si vult) sequentem Orationem.

Oratio post Communionem.

GRatias ago tibi benignissime Domine Iesu Christe, qui me vilissimum peccatorem admittere dignatus es ad splendidum viuificumque sacræ mensæ tuæ conuiuium. Hei mihi, quia nimis indignè compleui hoc sanctum sacrificium (vel) percepi hoc venerabile sacramentum. Miserere mei, ignosce mihi. Ego quod egi commendo mellifluo cordi tuo emendandum & perficiendum, ad æternam gloriam tuam, et ad salutem omnium. Respōde, satisfac & supple pro me plenissimè. Amen.

Dum aggrederis quidpiam, dicito:

DOmine Iesu, da vt istud faciam, ista loquar, hoc exercitium peragam, ad æternam laudem nominis tui, sicut tibi placitum est.

Post opus vel exercitium, dicito:

DOmine Iesu, ego hoc quod feci, ea quæ dixi, has cogitationes meas, hoc ieiunium meum, has orationes meas, hæc exercitia mea, commendo mellifluo cordi tuo emendāda, ac perficienda: tibiq́; illa offero in laudem æternam, & ad salutē omnium, in vnione sanctissimorum operum, verborū, cogitationum, ieiuniorum, orationum (vel) exercitiorum tuorum: hanc modicam eleemosynam per me factam tibi offero in vnione pietatis, misericordiæ, & charitatis tuæ.

Istæ orandi formulæ præscribuntur tyrunculis spiritualibus. Quilibet poterit vti alijs, & pluribus vel paucioribus verbis, pro suo affectu: imò poterit etiam sine vllis verbis, sola mentis eleuatione intentionem cogitationemque suam dirigere ad Deū in suis operibus atque exercitijs.

Si legisti vel audiuisti quidpiam boni, dicito:

DOmine Iesu, laudo te, & gratias tibi ago, p hac sancta doctrina, (vel)

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro his salutaribus verbis: da vt ex eis proficiam ac tibi placeam. Ego ille Maiestati tuę offero in laudem æternam, & ad salutem omnium.

Si aliquid aduersi pateris aut passus es, dicito.

DOmine Iesu, ego hunc dolorem, hãc molestiam, hoc impedimentum, hanc tristitiam, hoc improperium hanc tribulationem, hoc grauamẽ, tibi offero in laudem æternam in vnione dolorum tuorum, tristitię tuæ, afflictionum tuarum (vel) in vnione venerandæ passionis tuæ.

Si cor tuum frigidum, & aridum est, dicito.

PAter cœlestis, ego pro frigida, & misera cordis mei ariditate, offero tibi feruida desideria ardentissimumq; amorem cordis dilecti filij tui Iesu Christi: offero sanctam deuotionem, & charitatem beatę Mariæ virginis matris ei⁹, atq; omnium electorum tuorum.

Ante sumptionem cibi oratio.

DOmine Iesu, da vt sanctè, & continenter sumam cibum ac potum ad gloriam nominis tui, in vnione illi⁹ amoris, quo tu Deus meus pro me fact⁹ homo, cibum potumq; sumpsisti in terris, ad honorem Patris, & salutẽ totius generis humani.

Post sumptionem cibi oratio.

GRatias tibi ago Domine Iesu, pro hac refectione corporali quàm mihi indigno præstitisti. Singulas buccellas, & guttas quas sumpsi offero tibi in laudẽ ęternam, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me fact⁹ homo, cibum potumq; sumpsisti in terris, ad honorem Patris, & salutem totius generis humani.

Vesperi, examinata cõscientia, & lecto Symbolo Apostolorum cum oratione Dominica ac salutatione Angelica, potes dicere quatuor precationes sequentes.

I. Oratio ad Iesum.

EHeu Domine Iesu, Peccaui, peccaui, & malum coram te feci: miserere mei, quia pius, & clemens es. Ego omnia peccata mea, omnes excessus ac negligentias meas depono in cruenta vulnera tua: omnes offensas meas proijcio in abyssum misericordiæ tuæ, vt tibi ad nihilum redigantur. Spero, & confido in immensa bonitate tua. Ablue me quæso purissimo sanguine tuo, & plenè emunda. Responde, & satisfac pro me. Ecce desidero & propono (te adiuuante) corrigere me. Renuncio omnibus quæ tibi displicent. Conforta me gratia tua domine Deus meus, Amen.

II. Oratio ad eundem.

BOne Iesu, gratias tibi ago pro omnibus beneficijs, & donis tuis spiritualibus atq; corporalibus, quibus indignus sum. Commendo pietati tuæ hac nocte animam meam & corpus meũ, commendo hanc ciuitatem (vel) congregationẽ. Da vt pudicè & sanctè somnum capiam ad gloriam nominis tui, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me factus homo, somnũ corporalem cepisti in terris, ad honorem Patris & salutem totius generis humani. Peto & desidero, vt singulæ respirationes meæ hac nocte laudem & amorẽ tibi exhibeant, Amen.

III. Oratio ad Mariam.

OMaria virgo Deipara, miserere mei, quia pia & misericors es. Impetra mihi veniam peccatorũ. Cõmendo me tibi hac nocte. Protege me quęso ab insidijs inimici, vt castè necessarium somnum percipiam ad gloriam Dei, Amen.

IIII. Oratio ad proprium Angelum.

OSancte angele Dei, princeps nobilis, custos meus fidelis, miserere mei, gratias tibi ago pro custodia tua & pro dilectione quam mihi indigno exhibes. Domine mi, commendo tibi hac nocte animam meam & corpus meum. Defende me, quæso, ab omni malo, vt in sancta pace dormiam & requiescam, Amen.

Quando libuerit, poteris valde vtiliter legere tres orationes sequentes.

I. Precatio ad Iesum.

OClemẽtissime Domine Iesu Christe, miserere mei & omnium. Conuerte ad te miseros peccatores, ne pereant. Reuoca hæreticos atque schismaticos. Illumina infideles te ignorantes. Benefac his qui me vnquam iniuria aut molestia aliqua affecerunt. Adesto omnibus, qui in necessitate & tribulatione aliqua constituti sunt. Adesto fidelibus

libus viuis & defunctis, qui se precibus meis commendauerunt, vel commendati esse cupiunt. Adesto parẽtibus, propinquis, & benefactoribus meis. Adesto omnibus pro quib⁹ ego orare debeo, & tu rogari vis. Adesto huic ciuitati (vel) congregationi. Concede vt sit hic humilitas, pax, concordia, charitas, continentia & puritas. Concede vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Visita corda omnium nostrum: da nobis spiritum bonum, & gratiam tuam salutarem. Commendo tibi cuncta negotia spiritualia & temporalia, omnesque necessitates nostras. Dispone & ordina omnia secundum supremum beneplacitum tuum. Præsta mihi, vt quicquid tu vis, hæc velim & ego. Ipsa gratissima voluntas tua sit semper summa cõsolatio mea, Amen.

II. Precatio ad eundem.

DEle Domine Iesu, dele omnia peccata mea precioso sanguine tuo. Restitue mihi innocentiã, quam in baptismo contulisti: quia nihil tibi est impossibile, & misericors es valde. Propter bonitatem tuam largire mihi spiritum bonum. Effice me verè humilem, & resignatum, & patientem, & tranquillũ, & continentem, et sobrium, & feruentem & discretum: effice me hominem secundum cor tuum. Da mihi te diligere, amoris vicem reddere, ardenter te requirere, et tibi soli viuere. O vtinam, nunquam te offendissem: vtinam posthac in omni virtute & sanctitate tibi placerem iuxta voluntatẽ tuam. Commẽdo fidelissimæ pietati tuæ progressum et finem vitæ meæ. Benedic mihi in nouissimis meis, & præsta, vt in sancta confidentia, in sancta gratia atque amicitia tua vitam hanc finiã. Benignè me tunc susscipe in misericordia & bonitate tua. Peto Domine ad laudem nominis tui, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat, Amen.

III. Precatio ad Mariam.

OClementissima virgo Maria mater Dei, miserere mei peccatoris miserrimi. Multæ et graues sunt iniquitates meæ: sed tu Domina respondepro me propter dulcissimã pietatem tuam. Remoue à me omne salutis impedimẽtum. Impetra mihi veram puritatem, et innocentiam, & spiritum bonum. Impetra sanctam humilitatem, & patientiam, et charitatem, & continentiam, & sobrietatem, et confidentiam. Adesto mihi nũc & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attentius tibi commendo. Benignè me tunc consolare, conforta & protege. Effice tuis meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat. Amen.

Dulcia verba ad Iesum, frequenter ruminanda.

OChriste Iesu, tu mi præsens es, miserere mei. O pie, ô clemens, ô benigne Redemptor. O spes mea, refugiũ meum, salus mea vnica. O bone Iesu, dilecte mi, chariss̃ime mi. O amor meus, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O serena lux mea, vernans gaudium meũ, pax mea suauis. O diuitiæ meæ, verum bonum meum, sufficientia mea. O paradise delitiarum, Deus meus, intende mihi. Peto veniam, peto spiritum bonum. Peto gratiam. Emunda, sana, sanctifica me. Doce, illumina, dirige me. Adiuua, protege, salua me. Da vt diligã te toto corde, tota anima, tota virtute. Laus tibi Domine, laus tibi, honor & gloria perennis, Amen.

Verba huiusmodi edisc̃enda sunt, vt quouis loco prompta memoria habeantur, ad ruminandum illa pio & amanti corde in placida simpliciq́ue introuersione.

Similia verba ad Mariam.

OMaria, dulcis mediatrix, miserere mei. O pia, ô clemens, ô benigna mater. O spes mea, refugium meum, cõsolatrix mea. O virgo suauis, gratiosa, amabilis. O fœmina formosa, præcellens, sanctissima. O genitrix Dei, regina cœli, gaudium angelorum. O sydus rutilans, lilium candens, rosa venusta. O paradise voluptatis, chariss̃ima mea, intende mihi. Peto veniam, peto spiritũ bonum, peto gratiam. Doce, illumina, dirige me. Adiuua, ptege, salua me. Dele culpas ô Maria, placa natũ prece pia: quia per te patet via ad æterna gaudia. Laus tibi domina, laus tibi, & honor & gloria perennis, Amen.

Oratio ad quemlibet Sanctum.

AVe vernans flos cœli, & glorioſe ciuis paradisi beate N. Gratias ago

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domino pro omnibus bonis, quæ in te contulit. Laudo illum, & tibi in augmẽtum gaudij ac gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluum. O Domine mi, ora pro me misero peccatore. Impetra mihi plenam veniam, & spiritum bonũ, ac sanctam gratiam, vt Deo perfectè reconcilier & illi placeam. Adesto mihi nunc, & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attẽtius tibi cõmendo. Benignè me tunc cõsolare, confortа, & protege. Effice tuis meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternã perueniat, Amen.

Eadem oratio ad plures Sanctos.

Auete vernantes flores cœli, & glorioſi ciues paradiſi, beati. N. & N. gratias ago Domino pro omnibus bonis quæ in vos contulit. Laudo illum, & vobis in augmentum gaudij ac gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluũ. O Domini mei, orate pro me misero peccatore. Impetrate mihi plenam veniam, & spiritum bonũ, ac sanctam gratiam, vt Deo perfectè recõcilier, & illi placeam. Adestote mihi nunc & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attentius vobis cõmendo. Benignè me tunc consolamini, confortate, & protegite. Efficite vestris meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat, Amen.

BREVIS ET ABSOLVTA MVLTVMque salutaris doctrina.

SI ad veritatis agnitionem, & animi tranquillitatem summamq; perfectionem breui compendio peruenire desideras, oportet vt sis bonæ voluntatis, & nihil magis tibi curæ sit, quàm placere dulcissimo Creatori atq; benefactori tuo Deo: oportet vt ipsius Domini voluntatem iugi studio obseruare, & adimplere coneris. Igitur construe tibi per mentis conceptum veluti habitaculum quoddam ex solius diuinæ voluntatis materia, teq; in eo ita cõclude, vt in omnibus quæ agenda vel omittenda occurrunt, cogites voluntatem Dei te circundare, secũdum quam semper viuere debes. Proinde nihil aspicere, nihil audire, nihil gustare, nihil alijs sensibus percipere, nusquam progredi, nihil facere, nihil loqui, nihil cogitare aut desiderare velis aliter, quàm Deo placitum acceptumque esse credis. Propter Dei honorem atque amorem resigna, & abnega tuam voluntatem quæ inordinata est: mortifica tuas prauas passiones, & affectiones: extingue in te omnem propriam quæsitionem, & peruersum tuijpsius amorem. Quantum enim tibijpsi, & vitiosis propensionibus tuis morieris, tantum viues in Deo: & quanto diligentiùs eiecceris quod tuum est, tanto abundantiùs recipies quod Dei est, nempe sanctissimam gratiam Dei, & Deum ipsum. Relinque ergo, abdica, & fuge pro viribus ea, quæ Deo displicere gratissimeque eius voluntati repugnare cognoscis: vt sunt superbia, vana gloria, odium in proximum, & huiusmodi alia peccata ac vitia.

Dilige dominum Deum tuum toto corde tuo, tota anima, tota virtute, iuxta gratiam tibi ab ipso datam: proximũ quoque tuum (id est, quemlibet hominem hic viuentem) ama charitate syncerissima: benignũ, paratum, & beneuolum te illi exhibens, cauensque ne eum lædas aut iniuria aliqua afficias. Hæc enim duo maximè vult, & vnicè abs te requirit Deus tuus. Palàm aũt erit te Deũ verè diligere, si nihil terrenum, nec etiã teipsum inordinatè amaueris, & nulli rei caducæ, nulli mortali creaturæ peruitiosum affectum adhæseris: si in omnibus quæ agis vel omittis laudem gloriamque Dei purè quæsieris: si voluntatẽ tuam voluntati diuinæ sedulò subieceris, & quælibet aduersa de manu domini humiliter susceperis, & ea propter illum æquo animo ad finem vsque toleraueris, atq; ipsius Domini Dei tui bonitati firmissimè innixus permanseris. Ergo separa atque repurga voluntatem tuam ab omni terreno, & carnali affectu quantùm potes, ita vt neque te, neque vllam aliam creaturam in hac vita ames, nisi in Deo, & propter Deũ, ames verò Deum propter seipsum.

Nam

Nam diuinus amor consortium terreni amoris nullo modo pati potest. Vnde quantùm te transitoriarum caducarumq; rerum contagione infeceris, tantùm in Dei amorem peccabis, & tantũ à vera perfectione excides. Planè, nulla ratione fieri poterit, vt Deo nudè coniungaris atq; vniaris, si sensuali, & impuro amore implicitus fueris. Nã tot media inter te, & Deum constituis, quot sunt res quas malè amas vel appetis. Itaque omni tempore obserua teipsum vigilanti custodia, & terrenis concupiscẽtijs vitiosisque affectibus viriliter resiste, ac curas nimis anxias inordinatamque tristitiã ab animo tuo repelle. Præterea in omnib⁹ operibus, verbis, cogitationibus, exercitijs & actibus tuis, specta solummodo Dei honorem, & gloriam. Sũmoperè etiam desidera, vt omnes alij homines cognoscant, quærant, & ament Deum. Postremò, opta ex animo, & totis viribus ad hoc contende, vt voluntas tua semper conformis sit voluntati Dei. Nunquam recalcitres neq; murmures contra Deum. Suscipe humiliter de manu ei⁹ quicquid in hac vita tibi accidit: quomodocũq; etiam accidat, & à quacunq; creatura proficiscatur vel inferatur: neq; enim aliquid sine Dei voluntate, & permissione alicui euenit. Et quum ipse Deus sit summè bonus, nõ potest nisi quæ bona sunt tibi vel alijs velle. Si permittit te tribulationibus, persequutionibus, tentationibus, angustijs, ariditate obscuritateque mentis, infirmitate corporis, vel quolibet alio grauamine premi: persuasissimũ habe, eum hoc facere ex pura charitate pro salute animæ tuæ. Perfer igitur omnem aduersitatem, & molestiam tã internam quàm externam cum benigna, patienti, & tranquilla tui resignatione, propter amorẽ illi⁹, cuius sanctissima voluntate ac dispositione accidit. Ipse ex summa dilectione omnia nobis tribuit, & in omnibus salutem nostrã promouere desiderat, qui de malo pœnæ, & culpæ maius bonum quàm sit ipsum malum elicere nouit. Crede inconcessa fide eundẽ dominũ Deum tuum magis amare te quàm tu te ames, & diligẽtiorem tui curam habere, quàm ipse habeas aut habere possis. Confide in eo plenissimè: te & omnia diuinæ eius prouidentiæ sine aliqua hesitatione committens, omnẽque solicitudinem tuam in eum proijciens. Quanto enim securius te tuaque per laudabilem confidentiam illi commiseris, tantò præsentius adiutorium ab eo obtinebis, sicut vtile fuerit.

Cæterùm, memineris te nihil eorũ quæ dicta sunt conuenienter posse præstare, nisi verè humilis esse studeas. Vt autẽ facilius sanctam humilitatem teneas, contẽplare, & considera profunda mente nihilũ tuum. Tu enim ex teipso nihil es quia à Creatore Deo de nihilo factus es, & mox redigereris in nihilum, nisi ille iugiter te conseruaret. Iam quum nec esse ex teipso habeas, nec permanere in esse per teipsum possis, manifestum est, te ex teipso neq; facere neque cogitare quicquã boni posse. Tu ex te ipso ad omne malũ propensus es: vnde si tibiipsi relinquereris, enormia scelera assiduè cõmitteres. Quomodo ergo inflari, superbire, vanè gloriari, & te alijs præferre poteris? Quomodo te aliquid esse reputabis? Quomodo vel pilum vnũ tibi vsurpabis de his quę à Deo accepisti? Tu peccando vilissimũ te fecisti, adeò vt non sis dignus quẽ terra sustineat: & iustum esset, vt oẽs creaturæ iniuriam, quã Creatori tuo irrogasti, dirè vlciscerentur. Hæc recogita: & indignitatẽ vilitatemq; propriam attẽdens, humilia, contẽne teipsum, atq; ab alijs etiam contemni non recuses. Libenter exequere infima, & abiecta officia vel opera. Demitte te infra omnes homines, & prõptè obedi amore cœlestis regis, qui propter te factus est obediens vsque ad mortẽ. Quantũcunq; à Domino vel à creaturis affligaris, serua patientiam. Iudica te nec meruisse nec mereri posse aliquod Dei donum: nã ea quæ tibi à Deo collata sunt, non nisi ex mera bonitate eius accepisti. Nihil omnino tibi tribuas, nisi quod ex teipso habes, videlicet peccata, & multiplices culpas atque defectus. Inspice diligenter vitã, & passionem domini tui Iesu Christi. Imitare pro tuo modulo eius humilitatem, patientiam, mansuetudinem, charitatem, benignitatẽ, aliasque sanctissimas virtutes ipsius. In his sit præcipuum studium tuum, & maximus conatus tuus: ita enim ad consummatam perfe-

fectionē citò peruenire poteris. Quòd si Dominus eā tibi in hac vita sicut desideras minimè concedit, facit hoc propterea, quòd non expediat vt tibi hic ita concedatur: mercedem tamen laboris, & desiderij tui in cœlesti beatitudine cumulatissimè recipies, ibiq́ue ipsa perfectione perrennirer perfrueris.

FINIS.

EPISTOLA LVDOVICI BLOSII.

EN habes amice in Christo dilecte G. Conclaue animę, qđ tantopere efflagitasti. Quum nup tibi, & mihi scripsissem Speculum Spirituale, nihil prorsus adijcere statuerā: posteà tamen animo tuo satisfactum nō fuit, nisi adiungerem etiam Monile, & Coronam, & Scriniolū spirituale, quæ omnia Cōclaue nostrum cōtinet. Serius sanè prelo datum fuit quam cupiebas: sed boni consules, quod Dei dispositione, & ordinatione factum est. Quòd si tu sepositis interdum grauioribus studijs atque occupationibus, lectione simpliciorum libellorum à me æditorum delectaris (sicut delectari videris) suadeo vt imprimis istud Conclaue ingrediaris, & diligenter consideres atque expendas ea, quæ in illo habentur: ac deinde sumas in manus etiā Psychagogiā, quam ex Augustino, & Gregorio superioribꝰ annis collegi. Nam doctrina Patrum in hisce duobus libellis posita, poterit te bonæ voluntatis bominē multū consolari, & cōfirmare, atq; ad Dei patriæque cœlestis amorem accendere. Non te pigeat hęc, & huiusmodi alia pia scripta sæpius relegere, etiamsi ipsa lectio palato cordis tui nonnunquā parū fortè sapiat. Nimis.n. fastidiosus est, qui sancta ac salutaria quæque semel lecta vel audita reijcit, & ea amplius legere atq; audire nō vult. Gratias ago domino Iesu, quod frater tuus C. postquā perlegit Consolationē pusillanimium à me in publicum emissam, minus iā inordinato metu angitur, quā anteà. Istud releua mē Deo & sanctis doctoribus qui in illa Cōsolatione loquuntur, acceptum ferre debet. Rectè quidem facit, dum queritur ac dolet, quòd præterito vitæ suæ tempore nimis grauiter nimisq́; multipliciter Deum offēderit: respiret nihilominus, & confidat in immensa suauissimaq́ue Dei misericordia. Cogitet plerosq́ue ipsorum, qui Christum occiderunt posteà credendo in Christum veniam accepisse: vt videlicet mortales omnes discerent nulla esse tā immania crimina atq; flagitia, quæ clemētissimꝰ & adipe misericordiæ plenus dominus, non velit ad se conuersis, vereq́; pœnitentibus remittere. Sanctissimum namque Deum maximè decet, & ei propriū est, misereri ac parcere his qui sese humiliant, veniamq́ue ex animo petunt. Rectè etiā tuus frater confitetur se semper valdè imperfectum esse: meminerit tamen imperfectos non minoris cōstitisse Christo, quàm perfectissimos. Illa mentis instabilitas, qua se inter orandū affligi dicit, innumeris Dei seruis cōmunis est. Non est quod hinc nimis expaueſcat. Si.n. inuitus mēte distrahitur, & rationabiliter facit quod in se est vt sit attentus, oratio ipsius in huiusmodi distractione humiliter fusa, sæpe vtilior, & fructuosior est, quam si cum magna cordis attentione perageretur. Deꝰ namque desiderium, volūtatem, & conatum eius pium approbat, & his alijsq́ue consimilibus molestijs animam eius purgat, aut puram conseruat, atque exornat. Hortare eum semper, vt bono sit animo. Si ipse afflictiones suas, & aduersam valetudinem qua penè assiduè laborat, patienti resignatoq́; corde propter Deum ptulerit, certè vbi molestā, tristem amarāq́; corruptibilis carnis sarcinā deposuerit: lætitia sanitateq́; sempiterna potietur. Eia amice charissime, obseruemus, oro, nosipsos vigilāter, & ita viuere adnitamur, sicut decet veros Christianos. Transigamꝰ omne reliquū tempus vitæ præsentis vtiliter. In cūctis quæ agimus, spectemus purè laudem, & gloriam Dei. Amemus Iesum, qui nos ardentissimo immensoq́ue amore diligit. Propter eius honorem mortificemus in nobis propriam prauāq́; voluntatem ac vitia pro viribus. Subijciamus & conformemus nos in omnibus voluntati diuinæ. Geramus mētem humilem

tem, & resignatam: iugiter desiderantes ac studentes placere domino. Hac enim ratione tandē perueniemus ad summū illud, & iucundissimum bonum: quod vt possidere possemus, ad imaginē Dei creati, & precioso sanguine Christi redempti sumus. Perueniemus, inquā, ad Deum, qui est amabilis abyssus, & fons totius lucis, vitę, venustatis, excellētiæ, dulcedinis & opulentiæ. Tunc verè beati erimus, videntes visionē omnes pulchritudines huius mundi infinitè præcellentē: contemplabimur enim in lumine glorię mellifluum vultum Dei, & in eo per suauissimā fruitionem quiescemus, pacemq́; imperturbabilem obtinebimus. Tunc inenarrabili abundabimus gaudio, & plenè satiabimur, Deūq́; perfectè amabimus ac laudabimꝰ in secula seculorum. O quanta felicitas est, ad claram Dei visionem pertingere, & quanta rursum infelicitas, illa priuari atq; in infernum demergi, ibiq́; horribiliter cruciari sine fine. Bene vale in Domino, & ora pro me.

Eximiam illam partē Dialogi D. Hērici Susonis, qua laudes, & vtilitates afflictionum explicantur, ac pleraq; alia paucis ab hinc diebus inserui Consolationi pusillanimium, vt gratificarer fratri tuo: Is eam facilè sibi comparabit, vbi à Typographo fuerit denuò excusa. Cæterùm dicta ipsius Susonis, quę ad te mitti volebas, hic iam accipe.

ALIQVOT DICTA D. HENRICI SVSONIS.

De amore seculi, & amore Dei.

VIR sanctissimus Deoq́; charissimus Henricus Suso, deplorans infelicitatem eorū, qui vano amore impliciti, & huic mundo prorsus dediti, Deum salutēq́; propriam negligūt, queritur corā domino hoc ferè modo: Profectò domine, res est lamentatione digna, tot corda sancto amori aptissima tot præclaras ac formosas Deiq́ue imagine insignitas animas, quæ ex spiritali tecum inito coniugio, reginæ & imperatrices effici, cœloq́; & terræ dominari possent, tam stolidè, & imprudenter se à te abalienare, atque in tantam vtilitatem abijcere, ac sua spōte perire. Credo sanè, si te omnium interni obtutus ita cernerent, vti ego te intueor, caducū omnem amorem cuestigiò in illis extinctum iri. Mirari satis nequeo Domine (licet quondam longè aliter affectus fuerim) posse animum cuiusquam vlla alia in re, quam in te vastissima abysso acquiescere. O bonum incomprehensibile medullitusq́ue amplectendum, ô dulcissime Deus, quàm benè agitur cū ea anima quæ te vnicè amat, & quam tu diuinis fulgoribus excellenter illustras, tibiq́ue viciniùs adiungis ac copulas. Quantam illa ex te cœlestem, & mellifluam haurit consolationem, quanta amoris tui capit secreta blandimēta? Tu purissimarum inæstimabiliumq́; voluptatum pelagus es immensum. Quicquid amabilitatis, decoris, pulchritudinis vlla ratione potest cogitari, id omne in te vltra omnem modum reperitur. Nihil iucundum, nihil gratum aut plausibile vlla in creatura potest inueniri, quod nō purissima quadam ratione infinito copiosius, & excellentius in te existat. Quoties ego rerum pulchrarū species conspicio, quùm cœlum, terrā, syluas & campos, vniuersumq́ue mundum animo perlustro, cuncta hæc videntur mihi huiusmodi vocibus compellare cor meum: Pensita quantum ille amabilis, & formosus sit, qui condidit nos, qui est totius pulchritudinis fons. O Domine Iesu, quid exultationis ex te accipio? Certè dum cogito, me abs te celsissimo Deo amari, quicquid intra me est, prę gaudio colliquescit. Prorsus ob id ego ex animo lætor, quòd tu vsq; adeò bonus es, quodq́; meus es amicus, vti piè spero, & confido.

De passione Dominica.

IDem Suso in Dialogo introducit Sapientiam æternam, videlicet Christū Iesum colloquentem de passione sua cum Ministro suo, ita: Mihi longè gratius est cor hominis, si omni caduco amore sit vacuum atque ad imitandum vitæ meæ præclarum exemplar perpetua sedulitate intentū, quam si cōtinuis me prosequatur lamentis, totq́; fundat lachrymas, quot vnquam pluuiæ guttæ

ex aere defluxerunt. Siquidē acerbiſſimæ mortis perpeſſione hoc potiſſimū ſpectaui & volui, vt me homines imitarentur: quanquam, & pię lachrymę mihi cumprimis acceptæ ſint. Si tu ipſam paſſionē meam amantiſſimam humeſcentibus oculis commemorare nō potes, facias te nihilominus iucundo animo, ob bona immenſa quæ ex illa capis. Quòd ſi nec hilariter nec lachrymabūdus eam cogitare potes, vel arido corde in mei laudem eam percurras. Ita enim non minus gratum mihi præſtiteris obſequium, quàm ſi præ lachrymis, & dulcedine totus colliqueſceres. Nam hac ratione opus efficis ex amore nihil te ipſum ſpectās. Vt verò eadē paſſio mea magis tibi cordi ſit, eiq́ue plus afficiaris, audi quæ dicturus ſum. Anima quæ ſe multis obſtrinxit peccatis, poterit ipſi⁹ paſſionis meę theſaurum adeò ad ſe adiungere, ſibiq́ue applicare, vt etiamſi vel mille annis punienda ſit in Purgatorij locis, breui tempore, & culpam, & pœnam omnem diſſoluat, ita vt abſq; Purgatorio libera commigret in cœlū. Debet autē id fieri hac ratione, vt quis corde contrito ſæpe, & grauiter magnitudinem ac multitudinem immanium peccatorum ſuorum, quibus tam irreuerenter offendit oculos cœleſtis patris ſui, expendat ac ponderet, ac deinde ꝓpriæ ſatisfactionis opera non quidem omittat, ſed paruipēdat, vtpotè quæ cū ipſis collata peccatis nō plus ſint quàm aquæ guttula vna erga Mare vniuerſum, meæ verò ſatisfactionis immenſitatem mirificè euehat ac extollat; quando vel minima precioſi ſanguinis ex toto corpore meo vndique largiter nimis manantis gutta, etiam mille Mundorum peccatis delendis ſuffeciſſet: quanquam nihilominus ſatisfactionis huius meæ tantum quiſque ſibi applicet, & ad ſe trahat, quantum ſe mihi compatiendo conformat, atque quatenus ſuæ ſatisfactionis exiguitatē in meæ expiationis infinitatem humiliter, & obnixè demergit.

De ſacra Euchariſtia.

IN illo eodem Suſonis dialogo incarnata ſapientia verba faciens de ſacra Euchariſtia, Miniſtro ſuo ait: Minimū ex me proficiſcens donum in venerabili Sacramēto, longè ſplendidius in omnem æternitatē fulget ac radiat, quàm vllus ſolis huius viſibilis ſplendor, multoq́ue eſt illuſtrior, atque micantior, quam lucifer iſte conſpicuus. Denique ſempiterno quodam decore ac pulchritudine longè præclarius te exornat, quā vlla vnquam æſtas quamlibet amœna terram ornauerit. An forſitan dubitas, illuſtriſſimam diuinitatem meam quouis ſole fulgentiorem, & præclariſſimā animam meam qualibet ſtella micantiorem, atque glorioſum corpus meum quantacunque æſtatis amœnitate delectabilius eſſe? quæ quidem reuerà percipis in Euchariſtia. Ego pijs, & bene pręparatis ſum panis vitę: at indignis qui voluntate vel actione in mortiferis peccatis perſeuerant, plaga ſum temporaria æternaq́ue execratio: hos certa dānatio manet, niſi per veram pœnitentiam mihi reconcilientur. Sanè etiamſi quis ſit angelorum omnium naturali puritate præditus, ſanctorumq́ue omnium integritate ac ſanctimonia conſpicuus, & mortalium omnium bonis operibus ornatus, nec ſic tamē me percipere in Sacramento dignus foret. Sed cū facit homo quod poteſt nihil ab eo vltra exigitur, ſiquidē id quod illi deeſt ego ſuppleo. Præſtat verò ex amore accedere ad hoc venerabile Sacramentū, quàm ex timore abſtinere.

De reſignatione, abnegatione, & mortificatione ſui.

SVſo item inſignes haſce ſententias de reſignatione, & abnegatione ſcribit. Perfecta vita non in eo potiſſimùm ſita eſt, vt conſolatione abundes, ſed vt voluntatē tuam diuinæ permittas ac reſignes voluntati tam in amaris quàm dulcibus, humiliterq́ue obtemperes, & ſub mortalium omnium veſtigia te reponas ac ſubmittas. Ipſi ſupremo ſpiritui angelico nihil ſuauius eſt, quàm in omnibus diuinæ ſatisfacere voluntati: adeò vt ſi noſſet ad Dei cedere laudem, ſi vrticas, & alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidiſſimè exequeretur. Nulla eſt perfectior, & excellentior reſignatio, quàm in ſui derelictione eſſe reſignatum: neque eſt quod quis animo admodum prægrauetur, ſi parum experiatur ſpiritualis dulcedinis: cogiret

tet potius ea ſe indignum. Vera in omnibus tum certis tum incertis rebus reſignatio ſui in voluntatem Dei, hominē proculdubio extra caſus, & pericula omnia eripit, atque in omnibus vera cum pace gaudere facit. Tanta Dei honeſtas, & benignitas eſt, vt nulla poſſit ratione vnquam illum deſerere, qui poſſit ex animo bonitati ipſius confidere, ſeq́ue totum ei permittere ac reſignare. Vera ſui ſubmiſſio, & depreſſio ac abnegatio, virtutum omnium, & totius ſalutis ac beatitudinis radix eſt. Dolet profectò ſapientem ac eloquētem eſſe, & nihilominus in ſilentio ſeſe continere: ab alijs vilipendi, irrideri, iniurijs affici, audire calumnias, & obtrectationes, nec ſe tueri, & vlciſci: hominem prudentē ac honoratum vitioſo ac nullius exiſtimationis homuncioni cedere, nec contradicere: atqui hoc planè eſt per ſui abnegationem conformari ad Chriſti pręclarum exemplar. Quamuis in ferenda afflictione non ſemper æquè reſignatos ſimus animo, nō propterea ſpes ſalutis ablata eſt, nec Dei gratia amiſſa: modò ne pertinaci animo aduerſus Deum calcitremus ac rebellemus. Opera, exercitia, & inſtituta cum proprietate ſiue ex propria voluntate peracta, quamlibet grandia videantur, parui tamen momēti ſunt, quamdiu illis abnegatio, & reſignatio coniuncta nō eſt. Hominem rationis compotē opera ſua agere decet, non ex naturali propenſione vel appetitu, inſtar pecudum naturæ impulſum ſequētium, ſed cum ratione in Dei laudem, & ob Dei amorem, adeò vt nuſquam ſuum priuatum commodum, ſuam delectationem, ſui exaltationem, ſuam mercedem captet, ſed ſolum Deum. Ita abnegare, mortificare, & relinquere noſipſos debemus, vt vilipendi, & aduerſa propter Deum perpeti neutiquam recuſemus, ac linguam, ſenſuſq́ue noſtros ſedulò refrenemus, & nihil cum inordinata delectatione poſſideamus, aut appetamus. Vti auri lamina oculis impoſita non minus impedit viſum, quàm lamina ferri: ita & inſtabilibus mortalibusque creaturis omnibus, quantumcunq; nobiles ſint, renunciare, & eas ex animo remouere oportebit, ſi præſtantiſſimum bonum illud, quod Deus eſt, percipere volemus. In vera abnegatione, tota perfectionis ſumma cōſiſtit: ſine qua nemo proficere valebit, quoquò ſe verterit. Præſtet nobis omnipotēs Deus, vt indefeſſo conatu noſipſos perpetim abnegare, mortificare, relinquere, reſignare, exire, & nihil pendere ſtudeamus, Amen.

FINIS.

CIMELIARCHION
PIARVM PRECVLARVM, AVTHORE LVDOICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

VOlens ego, & animæ meæ commodis consulere, & alijs qui Deo dediti sunt gratificari, concinnaui hunc libellum precularum: quæ vt breues sunt, ita minus tædij habent, & ardentius è corde erumpunt. Si quis sit, cui non libeat in singulis oratiunculis, quibus Iesus salutatur, repetere hæc verba, Adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui: vel etiam ista, Cõcede vt tibi placeam o vnica salus animæ meæ, poterit ea omittere. Sed & quilibet poterit addere petitionem quam voluerit: veluti si dicat, Obsecro te dilecte mi, per ineffabilem pietatem diuini cordis tui, adesto mihi vel illi, da mihi vel illi hanc aut illam gratiam ac virtutem. Item: O Domine Deus meus, ô torrens inestimabilium voluptatum Iesu, trahe me post te, & concede vt inextinguibili feruore curram in odore vnguentorũ tuorum. Da vt diligam te ex toto corde meo, & ex penitissimis medullis præcordiorum meorũ: quia tu prior dilexisti me. Te summum atq; vnicum bonum diligam ardenter, & æstuanter: ita vt anima mea tota liquefiat, atq; absorbeatur dulcissimo tui amore, & tibi intimè vniatur ad laudem tuam æternam. O suauis amator, digneris præparare tibi gratiam, & amœnam habitationem in me. Largire mihi mentem puram, & synceram: mentem nudam, & à fantasmatibus rerumq; imaginibus alienam: mentem liberam, tranquillam, serenam ac lympidam. O lux gratiosa, lux amabilis, lux pulchritudinis imensæ, animã meam tuis illustrationibus irradia, tuis influxibus pasce, ad gloriam nominis tui. Aliqui fortè libenter adijcient in fine singularum Endologiarum hæc verba ad sanctam Trinitatem, Gloria patri & filio & spiritui sancto: sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Item ista pro fidelibus defunctis. Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis. Quisquis in has precularas inciderit, non aliquam verborum politiem expectet, sed eorum quæ proponuntur vtilitatem attendat. Deus solam affectus puritatem requirit. Licet ineleganter, licet confusè, licet barbarè precemur, eademq; crebrò iteremus, non propterea minus illi placent nostræ orationes: imò verò hoc facilius exorabile pectus eius expugnatur, quò amantius suauiusq; eadem subinde repetuntur.

CONTENTA HOC PRECVLARVM LIBELLO.

De beneficijs Dei, siue, de vita & passione Domini Iesu, Endologiæ quatuordecim.
Pro peccatorum venia consequenda, Endologiæ duæ.
Pro ardenti amore Dei obtinendo, Endologiæ quatuor.
Ad virginem Deiparam Mariam, Endologiæ tres.
Precatio ad Sanctos.
Precatio admodum vtilis his, qui ad profectum virtutum contendunt.
Commendationes quotidianæ.

ENDOLOGIA AD IESVM PRIMA.

AVE dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me creasti, & secundum animã ad imaginem tuam condidisti, capacemq; æternæ beatitudinis fecisti. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cœlum, terram, mare, & ea quæ cœlo, terra, mariq; continentur, meis vsibus deputasti: ac omnia mihi inseruire solatioq; esse voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago

go tibi Dei viui, qui me in fide catholica pietate tua natum ab exordio vitæ misericorditer educasti, necessaria suppeditans, & corpus alens atq; confouẽs. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me hactenꝰ ab innumeris periculis animæ, & corporis seruasti atque eripuisti, & etiam abutentem donis tuis nõ dereliquisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me in sordidissimo vitiorum sterquilinio iacentem, & iniquissimè viuentem tanto tẽpore longanimiter toleraſti, reseruastiq; ad pœnitentiã. Miserere mei domine Deꝰ meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me abeuntem in præcipitiũ, & iam in ipsis inferni faucibus constitutum perire non permisisti: sed etiam surdum, fugientem, ac remittẽtem ad salutis viam reuocasti. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me viliſſimum peccatorem ita semper gubernasti, ita protexisti, ita oculo misericordiæ respexisti, & adhuc quotidie peccãtem ita benignè sustines beneficijsq; foues, quasi cœterorum oblitꝰ, curam mei solius gereres. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. II.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui propter me dignatꝰ es è regalibus sedibꝰ, & mellifluo corde patris in hanc miseriarum vallem descendere, atq; in virginis Mariæ castissimo vtero incarnari homoq; fieri. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Scire oportet ipsum filium Dei nunquam à patre recessisse: sed de cœlis ad nos descendisse dicitur, propterea quòd nobis præsens per carnem adesse voluerit, qui vbiq; semper fuit, & est præsens per diuinitatem.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui beatam Mariam virginem suauissimã, cùm te concepisset de Spiritu sancto, ad Elizabeth cognatam suam properare voluisti, & vt eam salutaret eiq; ministraret, inspirasti: in cuius etiam Mariæ pudicissimis visceribus nouem mẽsibus Deus, & homo delitescere non dedignatus es. Miserere mei domine Deus meus, concede vt tibi placeam, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quem virgo mater sine dolore, sine virginitatis detrimento pauperem, & passibilem in vili stabilo peperit, natumque humiliter adorauit. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in frigoribus asperitate editus, pãniculis ac fasciolis inuolui, & vagiens in præsepio reclinari, maternisque vberibus infantulus lactari non recusasti. Miserere mei domine Deus meus: concède vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quẽ recens natum cœlestes exercitus lætis collaudarunt præconijs, & pastores piè quæsitum atque inuentũ adorauerunt cum admiratione ac gaudio. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui die octauo cęterorum more circumcidi, proprium; que sanguinem adhuc infans fundere, & in singulare nostri solatium, Iesus, hoc est Saluator, appellari voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, quem Magi fide sancta perquirentes stella duce inuenerunt, inuentoque procedentes humiliter obtulerunt aurum, thus, & myrrhã. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. III.

Aue

Universidad de Deusto
Biblioteca

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui legi propter nos subdi, & ad præbendum humilitatis exemplum à matre in templum deferri, ibiq́ue sisti, atque hostia pauperum redimi voluisti: vbi etiam iustus Simeon, & Anna prophetissa tua præsentia exhilarati, magnifica de te dederunt testimonia. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui puerulus cũ matre tenera persequutionem passus, non recusasti deportari in exilium & fugere in Aegyptum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quem in templo remanentẽ pia mater tristis triduo requisiuit, et tandem læta inuenit in medio doctorum sedentem, illoſq́; audientẽ, & interrogantẽ. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui triginta annis incognitus latens, filius Ioseph fabri à Iudæis putari, & matri tuæ Mariæ, ipsiq́ue Ioseph subditus esse voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui Iordanem fluuium ingressus, à Ioanne seruo tuo humilis Dominus baptizari non dedignatus es. Miserere mei domine Deus me⁹: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui inter feras pro nobis in deserto habitãs, et quadraginta diebus, & quadraginta noctibus ieiun⁹ perdurans, atq; in orationibus peruigilans, passus es te tẽtari à Satana: quo deuicto angelorũ ministerijs honorat⁹ fuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pœnitentiam annunciare, discipulos vocare, & ex eis duodecim singulares fidei precones Apostolos eligere voluisti, vt dispersos Dei filios per illos colligeres. Miserere mei domine Deus meus, cõcede vt tibi placeam, ô vnica salns animę meæ.

Endologia ad Iesum. IIII.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me afflictus fuisti diuersis incommodis, æstu, frigore, siti, fame, sudoribus, & ærũnis. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi Dei viui, qui plurimos labores sustinuisti, dum tu mundi saluator cõuersionem animarum sitiens, pernoctabas in orationibus, fatigabaris itineribus discurrebas cœlestis doctrinę promulgator de regione in regionem, de ciuitate in ciuitatem, de pago in pagum, de castello in castellum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cum hominib⁹ diuersans eos benignissimè consolari, eorumq́; languores ac morbos multis miraculis æditis misericorditer curare dignat⁹ es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui magno studio, ineffabiliq́; affectu pacem, & cœlorum regnum euãgelizasti, omnium salutem exoptans, omneſq́; tibi aggregare cupiens, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui publicanorum ac peccatorum cõsortium non refugisti: sed Matthęo, Zacheo, Mariæ Magdalenæ, mulieri in adulterio deprehensæ, cæteríſque veram pœnitentiam agẽtibus, benignissimam familiaritatem, & præsentissimam scelerum remissionẽ exhibuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me multas iniurias, multas blasphemias, multa opprobria, multos dolos, innumeraſq́ue pſequutiones passus es ab illis ipsis quos beneficijs affeceras. Miserere mei Domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui Ierosolymam aduenies, mitis ac mansuetus sũper asinam sedisti, & inter laudes quæ tibi à turbis obuiam properantibus canebantur, fudisti lachrymas, defiens vrbis excidium, animarumq́; ingratarum exitium. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. V.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, quem Iudas infidelis discipulus Iudęis te persequentibus, & in mortem tuam conspirantibus vili pecunia vendidit. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui vt consummares legẽ, Ierosolymis pascha cum discipulis manducasti: & humilitatis sanctæque dilectionis exemplum prębens, eorum pedes fixis terræ genibus abluisti, ablutos extersisti linteo. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui sacramentum Eucharistiæ indicibili charitate instituisti, teque in eo nobis dedisti stupenda liberalitate: vt apud nos etiam corporaliter maneres vsque ad cõsummationẽ seculi. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui recessurus è mundo electos discipulos tuos exhortatus atque consolatus es verbis inexplicabili dulcedine plenis, & eos patri commendasti oratione ardentissima: euidenter declarans, quàm tenerè illos noſque, qui per illos crediturí eramus, diligeres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui cœna facta gratiſque peractis egressus cum discipulis trans torrentem Cedron, venisti in hortum, in quo te capiẽdum sciebas. Miserere mei domine Deus me⁹, concede vt tibi placeã, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui passione imminente pauere, tędere, ac mœstus esse cœpisti, membrorum tuorum in te trãsferens imbecillitatem: vt electos tuos ad mortis expectationem trepidantes, ista tua infirmitate quam volens assumpseras, solareris, & confirmares. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in terram procidens, patrem orasti, eique humiliter te totum obtulisti, dicens: Pater fiat volũtas tua. Miserere mei domine De⁹ me⁹: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. VI.

AVe dulcis Iesu, adorote, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui erga dilectos discipulos affectu misericordiæ tactus, eorum tristitiam tuo mœrori pręposuisti: & oratione (cui intentus eras) intermissa, ad eos tertiò accedens dejectos erexisti, dormitantésq; ad orationis studium excitasti. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in agone positus prolixiùs orasti: atq; cùm sis creator cœli & terrę, Rex regum, angelorúmq; dominus, angelico solatio releuari nõ dedignat⁹ es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui sanguineo sudore maduisti præanguſtiarũ multiplicitate, & vehementia. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui, pditori Iudę cęteríſq; hostib⁹ sanguinẽ tuum sitientib⁹ & mortẽ tuam desiderantibus, vltro te obtulisti capiendum. Miserere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui proditorem Iudam dolosè ad te accedentem non repulisti, sed benignè osculatus es: & ipsa vultus serenitate, sermonisq; suauitate declarans te illi bene velle, blandè eum inuitasti ad pœnitentiam. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui impios hostes tuos sacrilegas manus furibũdè in te injicere permisisti: & ab eis crudeliter ligatus, conuitia, blasphemias, iniuriasq; quibus te proteruè incessebant, nõ vltus es, sed mansuetissimè tolerasti. Miserere mei domine Deus meus, concede vt tibi placeã, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui Malcho vni ex furẽtibus persequutoribus tuis auriculã à Petro discipulo precisam restituisti ac sanasti: vt beneficia pro iniurijs reponens, mansuetudinis pietatisq; tuę diuitias nobis patefaceres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. VII.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui discipulis & amicis tuis profugientibus, teq; derelinquentibus, solus inter manus nefandorum Iudęorum, tanquam agnus mãsuetissimus inter dentes luporum furẽtium remansisti. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te vinctũ velut maleficum, & latronem armata manu ad Annam perduci, atq; coram eo sisti passus es. O quàm ineffabilis est mãsuetudo tua, pie redemptor meus. Ecce dũ caperis, dum traheris, dum impelleris, nihil quereris, nihil obmurmuras, nihil oblucțaris: sed tacitus ducentes sequeris, iubentibus obedis, affligentes toleras. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, rex cœli, & terræ, qui humiliter tanquam vilis, & abiectus homuncio ante tumidum pontificem stans diram alapam ab impio eius ministro impactam modestissimè tulisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te colligatum ad Caypham ignominiosè duci permisisti, vt nos à mortis æternæ obligatione absolutos, veræ libertati restitueres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui ter à Petro Apostolorum tuorũ principe abnegatus, eundem benignè clementerq; respexisti, & ad facti pœnitudinẽ ac sancta lamenta prouocasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ante pontificem & seniores vultu placido humiliq; aspectu stans, non recusasti falsò accusari, & iniurias diuersas pperi. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi filį Dei viui, qui dum à Caypha pontifice per nomen Dei adiuratus veritatem profitereris, asserens te esse Dei filium, ab ipso eodem, atque à cęteris astantibus tanquam blasphemus haberi non dedignatus es. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. VIII.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ab impijs Iudæis reus mortis proclamatus, & sine causa damnatus fuisti: vt iniusta tui cõdemnatione nos à criminum reatu quo tenebamur absolueres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me factus opprobrium hominum & abiectio plebis, sacratissimam faciem tuam in quã desiderant angeli prospicere, à fœditate sputorum non auertisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui alapis colaphisque crudelissimè cædi, & diuersis cõtumelijs atq; improperijs indignissimè pme affici dignatus es. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te subsannari, & vultum tuum amabilem (quẽ aspicere summa fœlicitas est) in maius tui ludibrium velari permisisti. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui per totam noctẽ diuersis modis pro me illusus, & afflictus à Iudæis fuisti. Miserere mei domine Deus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te ludibrijs saturatum, & vinctum, ad Pilati iudicis prophanum tribunal duci, eiusque conspectui cum opprobrio sisti passus es, ipse iudex viuorum, & mortuorum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, rex cœli, & terræ, qui attestatus es regnum tuum non esse ex hoc mundo, vt corda nostra ab amore præsentis seculi tua ista professione auerteres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. IX.

AVE dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui corã Pilato stans ad iniquas Iudæorum accusationes, & calumnias humiliter tacuisti: quasi agnus nõ aperiens os tuum: neque contradicens his qui crimina falsò intentabant. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, agne sine macula, in quem impij Pharisęi & Scribę pertinaci odio sęuiebant: licèt enim in te Pilatus nullam mortis causam se inuenire testaretur, placari tamen illi nolebãt, sed necem tuam magis ac magis expetebãt. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui summa cũ ignominia, magno populorum strepitu, tanquàm facinorosus latro, de tribunali, de Pilato ad Herodem, per medium vrbis pertractus fuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui multis sermonibus ab Herode interrogatus, diuersisque modis à pontificibus sacerdotum & scribis accusatus, humiliter atque oportunè tacuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ineptam Herodis cupiditatem silentio tuo damnans, noluisti signo aliquo ædito te ostẽtare, neq; curiosos illius oculos absq; salutis fructu oblectare. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui ab Herode totoq; eius exercitu sperni, & veste alba vt amẽs ac delyrus indui subsannariq; nõ dedignatus es. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui veste ridicula amictus ab Herode ad Pilatum cum opprobrio reductus fuisti: inimicis tuis per omnia obtemperans, & pro illorum arbitrio progrediens ac regrediens. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. X.

AVE dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cum insigni latrone Baraba compositus, iniquior morteque dignior illo iudicatus fuisti: dimittitur homicida, & tu author vitæ ad mortem ab inuidis Iudęis postularis. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias a-

Universidad de Deusto
Biblioteca

go tibi fili Dei viui, qui in prætorio nudatus,& ad columnam ligatus, sacratiſſimam, virgincamq; carnem tuam diriſſimis flagris cõſcindi paſſus es: vt liuoribus tuis noſtra ſanares vulnera. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica ſalus animæ meę.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, quem verberum vibicibus totum liuidum atque cruentũ milites ineffabilibus iniurijs contumelijſq; affecerunt. Te enim regem gloriæ chlamide coccinea ad maius improperium veſtierunt: tuo diuino vertici coronam è ſpinis contextam impreſſerũt: tibi arundinem vice ſceptri in manum dederunt,& genu flexo nugatoriè te ſalutarunt dicentes: Aue Rex Iudeorum. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me alapis cæsi,arundine verberari,ſputis illini,& omni ludibrij genere affici non recuſaſti. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,et gratias ago tibi fili Dei viui,qui conſputus,conſciſſus,laniatus,vinctus,totuſq; miſerabilis, inſanæ plebi conſpiciendus foras productus es, geſtãs coronam ſpineam, & veſtimẽtum purpureũ. Miſerere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui à Præſide Pilato pronunciatus innocens, audire non recuſaſti furibundas Iudæorum ſuccla-mationes,quibus petebant vt crucifigereris. Miſerere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te ignominioſiſſimæ morti crucis corã populo iniuſtè adiudicari paſſus es, vt nos ab æternæ mortis ſentẽtia liberares. Miſerere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Endologia ad Ieſum. XI.

AVE dulcis Ieſu, adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui voluntati perſequentium te traditus, magnũ cruciatum ex chlamidis purpureæ (quæ tuis plagis adhærebat) depoſitione, & veſtimentorum tuorum reſumptione pertuliſti. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui inter multa opprobria multaſq; iniurias,crucem tuã pro me baiulaſti:& feſſus atque anhelus nimium laboraſti ſub onere. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui in miſerabili illo itinere quo pergebas ad locum ſupplicij, mulieres ſuper te plorantes benignè monuiſti vt ſuper ſeipſas flerent, & ſuper filios ſuos. Miſerere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui eductus cum duobus latronibus non recuſaſti impelli,premi,accelerari, alijſq; varijs modis affligi. Miſerere mei domine Deus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui pondere crucis fractus humeros, tãdem laſſus peruenisti ad locũ Caluariæ: vbi tibi exhauſto, & ſitibundo vinum felle permixtum oblatũ fuit. Miſerere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui ſpectãte populo nudari,& (plagis veſtium detractatione renouatis) acerbiſſimum dolorem pro me ſuſtinere voluiſti. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui nudus in ligno crucis dirè extendi, & ſolutis ſacratiſſimorum membrorum tuorum compagibus,clauis eidem cruci crudeliter affigi non recuſaſti. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animę meæ.

Endologia ad Ieſum. XII.

AVe dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui in ignominioſo crucis ſtipite tribus horis perpendiſti: & preciоſo ſanguine largiter fuſo, ineffabilem ſanctiſſimorũ artuum tuorum cruciatum ſpontaneum toleraſti. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratiás ago tibi fili Dei viui, qui medius inter duos latrones in altum eleuatus, & cũ iniquis deputatus fuiſti, vt incomprehenſibili tua humilitate ac patientia,noſtrã corrigeres ſimulq; expiares impatientẽ ſuperbiam. Miſerere mei domine Deus meus:concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu, adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui tam bonus fuiſti, etiam peſſimis, vt pro his qui te crucifigebant,patrẽ obſecrares dicẽs: Pater dimitte illis, nõ.n. ſciunt quid faciunt. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui,qui cruci tuæ titulũ triplici lingua deſcriptum,tanquam victoriæ trophęum affigi voluiſti, vt eo conſpecto ſtrennuè aduerſus hoſtes inuiſibiles dimicarem⁹. Miſerere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam,ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui,cuius veſtimenta inter ſe partiti milites,tunicam quæ incõſutilis erat, vnitatemq; Eccleſiæ Catholicæ deſignabat, te ordinante reliquerunt inſciſſam. Miſerere mei Domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, cui incomprehenſibiles cruciatus ineffabileſq; anguſtias in ara crucis toleranti, Iudæi procaciter inſultarunt: diuerſas blaſphemias impio ore vomentes. Miſerere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeã, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui alterum latronum conuitia in te dicentem, toleraſti: alteri ſuam iniuſtitiam agnoſcenti, teq; Deum, & regem æternum pia fide confitenti, paradiſi gloriam benigniſſimè es pollicitus. Miſerere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam,ô vnica ſalus animæ meæ.

Endologia ad Ieſum. XIII.

AVe dulcis Ieſu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui de cruce intuitus matrẽ tuam dulciſſimã mœrore, & lachrymis plenam, eius dolorẽ medullitus miſeratus es: & eam diſcipulo Ioanni, rurſumque Ioannem atq; in Ioanne nos omnes, eidem matri tuæ cõmendaſti. Miſerere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeã,ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui vulneribus hiantibus, & capite ſpinis obſito in cruce miſerabiliter pendens, ſolatio te deſtitutum,& à Patre derelictum fuiſſe profeſſus es. Miſerere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Scire conuenit, Chriſtum nunquam fuiſſe derelictũ à patre: ſed ſe derelictũ aſſerebat, quia ſe volente diuinitas humanitatẽ patientẽ, & inferiores animę vires, conſolationis influxu nõ reuelabat: hæ enim ſolo patientiæ gubernaculo regebantur in eius paſſione.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,et gratias ago tibi fili Dei viui, qui exhauſto arefactoque corpore, exanguis in cruce anhelans, vehemẽtiſſima ſiti cruciabaris, & noſtræ ſalutis ineffabili deſiderio æſtuabas. Miſerere mei domine De⁹ me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui ſpõgiam aceto imbutam tibi ſub mortem ſitienti porrigi voluiſti: vt eo guſtato,pro noſtra ſatisfaceres ingluuie,& paupertatis exemplum relinqueres. Miſerere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animæ meæ.

Aue dulcis Ieſu,adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, generis humani amantiſſime, qui opus noſtræ redemptionis ritè conſummaſti: hoſtiam ſanctam ac ſalutarem pro peccatis omnium in ara crucis te offerens. Miſerere mei domine Deus me⁹, concede vt tibi placeam, ô vnica ſalus animę meæ.

Aue dulcis Ieſu, adoro te,& gratias ago tibi fili Dei viui, qui mortem ſpõte ſub-

subijsti, quando patri te commendans inclinato venerando capite, emisisti spiritum. Mortuus es clementissime Redemptor, vt animam ponendo p̃ ouibus tuis, bonum pastorem te esse declarares. Miserere mei domine Deus meꝰ: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, in cuius morte Sol lumen suum subduxit, velum templi sciſſum est, terra concussa tremuit, petræ dissilierunt, & monumenta aperta sunt. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endolegia ad Iesum. XIIII.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui latus tuũ sanctissimum militis lancea patefieri, sanguinemque, & aquam nobis ex eo propinare voluisti: vt animas nostras ablueres, & viuificares. Saluto te ô vulnus amabile, vulnus suauitatis mirificę, quo nobis iter apertum est ad thesaurum omnium thesaurorũ charissimũ, videlicet ad diuinũ cor tuum, mi Iesu. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui magno amicorum tuorum luctu de cruce depositus, aromaticis vnguentis oblini, & sindone inuolutus alieno sepulchro condi voluisti. Miserere mei domine Deꝰ meus: cnocede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, in cuius morte Sol lumen suum subduxit, velum templi sciſſum est, terra concussa tremuit, petræ dissilierunt, & monumenta aperta sunt. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui diaboli potestate contrita, potenter ad inferos descendens, patres ibi detentos tui præsentia exhilarasti: & eos illinc eductos ad incomprehensibilem paradisi amœnitatem transtulisti. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui victor è clauso sigillatoq; sepulchro prodiens, nobili triũpho resurrexisti à mortuis: & claritate sereniſſimi vultus tui reddita, amicos tuos nouo p̃fudisti gaudio. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui expleto à resurrectione tua quadraginta dierum numero, coram discipulis tuis glorioſus ascẽdisti in cœlum: vbi sedes ad dexteram patris benedictꝰ in secula. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui electis tuis vnanimiter in oratione perseuerãtibus, dedisti sanctum spiritum: coſq; ad docendum gentes in vniuersum orbem misisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in nouissimo die iudex aduenies reddes vnicuique iuxta opera sua, aut prẽmium, aut supplicium. Miserere mei domine Deus meꝰ: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

PRO PECCATORVM VENIA CONSEquenda, duæ Endologiæ ad Iesum.

Endologia Prior.

EHeu dulcis Iesu, ego omni tẽpore vitæ meæ in te benignissimũ creatorem, & redẽptorẽ meum ingratus fui, teq; grauiter offendi, veteribꝰ delictis noua semper cumulans. Gratiam tuam multis modis impediui, & dona tua destruxi: non seruans ea integra, neque ex eis dignè proficiens. Fateor, prorsus indignus sum filij nomine: veruntamen te patrem meum esse agnosco. Tu es verus pater meus, tu es tota fiducia mea: tu es fons miserationum inexhaustus, qui sordidos confugientes ad te nõ repellis, sed abluis. Ecce, ô suaue refugium meum, ecce ego omnium creaturarum tuarum peripsema venio ad te, nihil mecum adferens præter peccatorum sarcinas. Humiliter procido ad pedes pietatis tuæ, humiliter imploro tuam misericordiam: ignosce mihi obsecro ô spes mea certissima, & salua me propter sanctum nomen tuum.

O dulcis Iesu, ego in remissionem omnium peccatorum meorum, offero tibi stupẽdam illam charitatem, qua tu Deus æternæ maiestatis, homo passibilis pro nobis fieri, & plusquam triginta annis inter multiplices labores, ærumnas, atque persequutiones fatigari non dedignatus es. Offero illum mœrorem, illum sanguineum sudorem, illas angustias, quibus in horto afflictus fuisti, quando patrem fixis terræ genibus orabas. Offero summum illud patiendi desyderium, quo flagrabas, quando teipsum inimicis tuis vltrò obtulisti capiendum. Offero vincula, verbera, improperia, conuitia, blasphemia, alapas, colaphos, sputa, atque alia genera iniuriarum, quas in domo Annæ, & domo Cayphæ per totam noctem passus fuisti. Hæc tibi offero gratias agens, roganſque immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis iniquitatibus meis, offero tibi inauditã illã ignominiam, quam sustinuisti, quando cęsus, consputus ac vinctus, manè duce baris ad Pilatũ, deinde à Pilato ad Herodem, rursumq; ab Herode ad Pilatum. Offero illud tuum sanctum silentium, quo humiliter tacuisti ad illatas contumelias & iniurias. Offero conceptũ tui, & ridiculæ vestis probrum, quo ab Herode affectus fuisti. Offero acerbissimã illam pœnam, quam perpessus es, quando ad columnam ligatus dirè flagellabaris. Offero ipsorum flagrorum sulcos, & purpurei sanguinis riuulos è sanctissimis membris tuis vndique prosilientes. Hæc tibi offero gratias agens, roganſque immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternã perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis delictis meis, offero tibi ineffabilem illam patientiam quam exhibuisti, quãdo veste coccinea in maius ludibrium indutus, spinis coronabaris, nugatoriè salutabaris, impiè conspuebaris, alapis, & arundine cædebaris, ante tribunal statuebaris, iniustè damnabaris, demumq; ad Caluariæ locum crucem propriam baiulans ignominiosè protrahebaris. Offero dolendam illam sacratissimi corporis tui fatigationem, & laboriosos pedum tuorum gressus, atq; humerorum tuorum grauissimam pressuram. Offero sudores, sitim, & cætera omnia quæ mitissimo promptissimoq; corde mei causa tunc pertulisti. Hæc tibi offero gratias agens, roganſq; immensam pietatẽ tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atq; ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis sceleribus meis, offero tibi atrocissimos illos dolores quos passus es, quando sanctissimi corporis tui vulnera vestimẽtorũ detractione innouabãtur, quãdo manus, & pedes tui cruci affigebantur, quãdo membrorũ tuorũ cõpages soluebãtur, quãdo precioſus sanguis tuus è vulneribus tuis velut è fontibus largiter p̃fluens fundebatur. Offero singulas rosei illius cruoris guttas. Offero inexplicabilẽ illã mansuetudinẽ, qua iniquorũ tibi insultãtium proteruiam patientissimè toleraſti. Hæc tibi offero gratias agens, roganſq; immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atq; ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis culpis, vanitatibus, & negligentijs meis, offero tibi incõprehensibiles illos cruciatus quos pertulisti, quando angustijs totus expositus, miserabiliter in cruce pẽdebas medius inter latrones, & quando vehemẽtissima siti æstuans, aceto potabaris. Offero benignissimã illam misericordiam, qua tu caput venerandũ inclinans, pro nobis emisisti spiritũ. Offero precioſum illum sanguinem, & salutiferam illam aquam, quæ de latere tuo lancea confoſſo effluxerũt. Hæc tibi offero gratias agens, roganſq; immensam pietatem tuam, vt horũ meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atq; ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego in perfectã remissionem omnium offensarũ, quas in te quouis modo hactenus admisi, offero tibi totã redemptionis nostræ dispensationem quam peregisti. Offero incar-

nationem, natiuitatem, conuersationē, passionē, ac mortē tuam. Offero quicquid in glorioſiſſima genitrice tua virgine Maria, & cæteris ſanctis vnquàm tibi placuit. Eia ſuauiſſime Ieſu, ſatisfaciat quæſo pro peccatis meis coram patre tuo ſumma innocentia tua. Totam vitam meam nimis indignam ac ſceleratam, puriſſima ſindone meritorum tuorum inuolue: vt mea, quæ immūda ſunt, tuis copulata mundētur, & quæ in me imperfecta ſunt, tuis vnita, perficiātur ad laudem nominis tui.

Endologia Poſterior.

DIlecte mi Ieſu, rogo te per puriſſimas illas lachrymas quę ex beatiſſimis oculis tuis promanarūt, abſterge oēs oculorum meorum maculas, quas per viſus incontinentiam contraxi finito huius vitæ curriculo, mente munda tuam clariſſimā mellitiſſimamq;, faciam contemplari merear.

Dilecte mi Ieſu, rogo te per cœleſtē venerabilium aurium tuarum pietatē, ablue omnē ſordidarum aurium mearum iniquitatē: vt in hora mortis meæ ab auditione mala ſecur⁹, ad euocationem tuam libenter hinc emigrem, & te ſummo atq; vnico bono meo in ſempiternum feliciter fruar.

Dilecte mi Ieſu, rogo te per ſyncerisſimam cogitationum tuarum intētionē, ardentēq; transfixi cordis tui amorem, diſſolue oēm vitioſarū cogitationum, & affectionum mearum impuriq́ue cordis mei culpam. Ipſum cor tuum amore ruptū fiat mihi in morte gratum vmbraculum, & poſt mortem ſit animæ meæ perenne domicilium.

Dilecte mi Ieſu, rogo te per dulcem viuidamq́; virtutem ſacratiſſimorum verborum quæ diuino ore tuo protuliſti, deterge omnem oris mei, & linguæ meæ ſpurcitiam atq; offenſam: vt immaculatus poſt hoc exilium ad te perueniens, tibi laudes in æternum cū gaudio decantem.

Dilecte mi Ieſu, rogo te per admirandam operum tuorum perfectionē & patentia manuum tuarum vulnera, auferoēm impiarum manuum mearū fœditatem ac ſcelera: vt poſtquàm defunct⁹ fuero, ilico in ſuauiſſimos amplex⁹ tuos abſq; impedimento ruere merear.

Dilecte mi Ieſu, rogo te per dolendā incontaminatorum pedum tuorum fatigationem terebrationemq;, condona omnem pollutorum pedum meorum trāſgreſſionem: vt vbi carnis ſarcinam depoſuero, ſtatim locū tabernaculi tui admirabilis, & thalamum viui tui amoris expeditus ingrediar, ibiq́ue perēniter in te exultem.

Dilecte mi Ieſu, rogo te per totius vitę tuæ venerandam innocentiam, dele totius vitæ meæ horrendam ſpurcitiam: vt poſtquàm finita fuerit miſera hæc captiuitas, totus mundus mox inueniar in te, qui es vera paradiſus æternarum delitiarum: vbi torrente voluptatis tuæ inebriatus, iugiter cum iubilo glorificem ſanctum nomen tuum.

PRO ARDENTI AMORE DEI OBtinendo, quatuor Endologiæ ad Ieſum.

Endologia amatoria Prima.

DUlciſſime, ſecretiſſime, & præſentiſſime ſanctarum animarum ſponſe Ieſu, accēde quæſo cor meū vehemēter in amorem tui, vt diligam te ex penitiſſimis medullis animæ meæ. Viſita me miſericorditer, & mentem meam reple gratia tua: quia te fontem ſuauitatis valde expetunt intima mea.

O Domine mi Ieſu, ô ignis qui dulciter ardes, & ſecretè luces, ſuauiterq́ue odoras, occupa totam regionem mentis meæ. O rex regum, rex æternæ gloriæ, da vt te ſolum eſuriam, & ſitiam, ad te ſuſpirē, tuamq́; mellifluam faciem videre æſtuanter concupiſcam.

Trāsfige amabilis Ieſu medullas animæ meæ ſuauiſſimo dilectionis telo: pfode cor meum ignea charitate, vt prorſus langueat anima mea tui deſyderio, & amore. Tota amore reſoluatur, tota liquefiat, tota in te tranſeat.

Separa domine mentē meam ob omnibus

nibus quæ ſub cœlo ſunt, vt ipſa tibi ſoli liberè intendat, tu ſolus illam vt proprius poſſeſſor inhabites. Deſcendat in me ſuauiſſimus odor tuus: veniat mihi diuinæ charitatis tuæ inenarrabilis fragrantia, quę puras, & ſempiternas in me ſuſcitet concupiſcentias.

Da domine mi, vt ego totus dulcedine amoris tui plenus, totus flamma ſanctæ charitatis ſuccenſus, diligam te ex toto corde meo, & ex intimis medullis præcordiorum meorum: Diligam te, ô ſuauis amator, diligam te, ô vnica ſalus animæ meæ, diligam te, quia prior, dilexiſti me.

Præſta, ô pulcherrime, & delitioſiſſime ſpōſe Ieſu, vt magis magiſq́; te amē. Valida vis amoris tui funditus à me excutiat pondus omnium terrenorū deſideriorum, & indeſinēter currere me faciat in odore vnguentorum tuorum.

Scribe clementiſſime mi in tabula cordis mei dulcem memoriam tui nulla vnquam obliuione delendam: vt tui deſyderio ſemper æſtuem, igne amoris tui totus ardeam, & diluuio charitatis tuæ penitus abſorbear.

Endologia amatoria. II.

O Pelagus ſanctæ dilectionis atque dulcedinis Deus meus, veni, & tribue te animę meæ. Da vt integro corde, pleno deſyderio, flammantiq́ue affectu iugiter aſpirem ad te, & ſuauiſſimè reſpirem in te. Te omni creaturæ prę feram, propter te omni tranſitoriæ delectationi renunciem, ô vera, & ſumma exultatio mea.

Paſce me Domine eſurientem mendicū tuum iugi influxū diuinitatis tuæ, lætifica me optata præſentia gratiæ tuæ. Hoc peto, hoc deſidero, vt vehemens amor me totum penetret, repleat, atq; in ſe tranſmutet.

Da benigniſſime redemptor, vt tui dilectione totus igneſcam, totus à meipſo deficiam, in te ſolo delecter, te ſolū ſciam & ſentiam. O ſupereffluens abyſſus diuinitatis, trahe, & immerge me in te: totam affectionem cordis mei ita abripe, & tibi applica, vt ipſa ad cætera omnia ſit prorſus ex animis.

Te inuoco in animam meam dulcis Deus: te inclamo, te grādi affectu requiro, ô ſuauis amœnitas intimorum amplexuum. Veni dilecte mi, veni millies exoptate, vt te intus poſſideam, & vlnis animæ meæ caſtiſſimè complectar.

O lux quę ſemper luces, & nunquam offuſcaris, illumina me: ô ignis qui ſemper ardes, & nunquam extingueris, accende me: ô amor qui ſemper ferues, & nūquam tepeſcis, abſorbe me, & tranſmuta in te.

O charum lumen oculorum meorū Ieſu, expelle tenebras omnes è domicilio mentis meæ, meq́ue totum illuſtra ſplendore gratiæ tuæ. Intra in animam meam, ô dulcedo ſumma, vt dulcia ſapiat, & in te ſolo gaudeat atq; quieſcat.

O dilecte mi, dilecte vororum meorum, concede vt te inueniam, inuentūque teneam, & brachijs ſpiritualibus arctiſſimè conſtringam, Te deſidero, ad te anhelo, ô beatitudo æterna. Vtinam te mihi dones, & me tibi intimè vnias, atque mero diuinæ charitatis totum inebries.

Endologia amatoria. III.

SAucia Domine interioris hominis ſarcana iaculo tui amoris, & in medullas frigidæ torpentiſque animæ flāmam ſalutarem immitte: vt ego inextinguibili charitatis ardore ſuccenſus, indicibiliq́ue ſuauitate ſpiritus tui penetratus, prorſus à me tranferar in te.

Recipe me ô floride ſpōſe Ieſu, inter amoris tui ſuauiſſimos amplexus, quibus conſtrictus ſpiritus meus gelidus, totus incaleſcat. Aperi Domine, aperi pulſanti, & orphanam animam in dilectionis tuæ cōclaue admitte, tibiq́; miſericorditer eam copula.

Hauriam ex te aquam viuam, ô fons mellitiſſime, qua guſtata, nihil iam prę ter te ſitiam. Deſcendat in me cœleſtis ros ſuauiſſuæ charitatis tuæ, quo intimè imbutus, purus à terrenis cupiditatibus & adulterinis amoribus conſeruer.

O charorum omnium chariſſime, præſta vt ego totus tuus ſim, & tu meus in æternum permaneas. Sic me tibi cōiunge, ſic agglutina, vt nūquam à te ſeparari poſſim: ſic te mihi prębe, ſic cōmunica, vt pacis tuæ dulcedine replet⁹, iugiter in te caſtè delitier.

O tranquilla, & ſerena lux Deus meus, animam meam tuis illuſtrationibus irradia. Iūge me tibi viciniùs, ô ſol rutilan-

lantiſſime: vt ad calorem virtutis tuæ flores, & fructus ſanctæ dilectionis progerminet terra cordis mei.

Eia honor meus, gaudium meum, & ſyncera voluptas mea Ieſu, tãtam quæſo amoris tui flammam in penetralibus cordis mei excita: vt deinceps nihil ſub ſole eligam, nihil cõcupiſcam præter te.

O Domine mi, cœlum, terra, & omnia quæ his continentur, ſine te ſint mihi veluti hybernum gelicidium. Tu ſolus me afficias, ſolus lætifices: tui ſolius amor in intimis meis viuat, & ardeat, ac viuus atq; ardens permaneat.

Endologia amatoria. IIII.

ILluceſce mihi ô lux fulgida, & gratioſa, vt in meridiem clariſſimam vertãtur denſiſſimę tenebrę cæcitatis meę. Exorna, ô bone Ieſu, animam meam illo charitatis decore quem diligis: impingua eam illo amoris adipe quo delectaris. Aufer ab ea quicquid oculis tuis minus placet, & eam redde tibi per omnia acceptam.

O ardor ſuauiſſime, vora, & feliciter conſume puluiſculum totius ſubſtãtiæ meæ. Transfer me in te: vt ego indiſſolubili amoris glutino tibi adhærens, viuam ex te, & tanquam lilium efflorescam coram te.

O venuſtiſſime atque vernantiſſime flos Ieſu, ô vita perennis, vita per quam viuo, ſine qua morior: vita per quam gaudeo, ſine qua mœreo, vita dulcis, & amabilis, concede vt tibi iungar, te amplectar, & ſuaui charitate ſoporatus; in te qui es pax grauiſſima ſanctè obdormiam.

Da Domine mi, vt anima mea virtute ardentis amoris conflata, & dulcedine penetrantis charitatis liquefacta, tota effluat in te. Poſſide eam, ô ſummum atq; incommutabile bonũ, poſſide eã, vt ipſa poſſideat te, & beata ſit de te.

Confige dilecte mi, & tranſuerbera cor meum acutiſſimo dilectionis telo, vt ego amore tui ſalubriter langueam. Omnia trãſitoria mihi vileſcant, tu ſolus placeas, ſolus incõparabili pulchritudine tua me lætifices.

Dirue dulcis Ieſu odioſam maceriã tepidæ conuerſationis meæ, & præſta, vt paratus ac liber inextinguibili feruore ſequar te. Produc aſtrum ardentiſſimæ dilectionis, qui me tam valido impetu impellat in te, vt ſpiritum non habeam extra te.

O vnice cordis mei conſolator Ieſu, demitte quæſo in me iugiter gratiarum tuarum ſtillicidia. Attrahe me potenti virtute amoris tui mihiq; tuæ propitiationis oſculum imprime, quo conſignatus, nihil poſthac diligam præter te, quia tu es tota poſſeſſio, totaque beatitudo animæ meæ.

SALVTATIONVM ET PRECVLArum ad Mariam.

Endologia prima.

AVE Domina præcellentiſſima, & inter ſanctos poſt Deũ ſanctiſſima Maria: quæ virginea fœcunditate fœcũdaque virginitate admirabilis, Ieſum Chriſtum mũdi ſaluatorem genuiſti. Tu gratiſſimum Dei tẽplum, tu Spirituſſancti venerandum ſacrarium, tu adorandæ Trinitatis glorioſum triclinium. Per te domina viuit orbis terrarum. Ad tui memoriam hilareſcunt, & recreantur fideles animæ. Inclina quæſo aures tuæ pietatis precibus huius ſerui tui, huius miſeri peccatoris: & caliginem vitiorum meorum radijs tuæ ſanctitatis diſſipa, vt tibi placeam.

Aue benigniſſima miſericordiæ mater, ſalue veniæ gratiæq; cõciliatrix optatiſſima Maria. Quis te non amet? quis te non colat? Tu enim in rebus dubijs es charũ lumen, in mœroribus ſolatiũ, in anguſtijs releuamen, in periculis, & tentationibus refugium: tu poſt vnigenitũ tuum certa fidelium ſalus. Tu diceris, & verè es omnium fœminarũ præſtantiſſima, omniũ iucundiſſima. Beati qui diligunt te Domina, beati qui te venerantur, beati ter quaterq;, & amplius, qui per vitę ſanctimoniam tibi familiares effecti ſunt. Tuæ pietati commendo animã, & corpus meum: dirige, doce, & protege me ſingulis horis atq; momentis, ô dulce præſidium meum.

Aue

Aue magnifica aula, & ſplendidũ palatium imperatoris æterni Maria: ſalue odoriferum deitatis reclinatorium. Tu es fœmina illa amabilis, pia, prudens, generoſa, elegans, ſuſpicienda: tu es illa Cœli terræq; Regina, quæ progrederis quaſi aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, & eadem terribilis dæmonibus ſicut caſtrorum acies ordinata. Præſta domina, vt inter procellas huius vitæ ſemper te attendam: & contẽptis rebus viſibilibus, amœnas illas pulchritudines pulchraſq; amœnitates paradiſi contempler.

Aue ſydus fulgentiſſimum, & iubar clariſſimum Maria, ex qua ſol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter ortus eſt. Tu virgo illa vltra oẽm pulchritudinem decora: tu mater illa vltra oẽm honeſtatẽ gratioſa, quæ benignis oculis pios Eccleſiæ filios intueris in toto orbe terrarũ. Dulce nomen tuum recreat defeſſos: ſerẽnus ſplendor tuus illuminat cæcos: ſuauis odor aromatum tuorũ lætificat iuſtos: benedictus fructus ſacri vteri tui ſatiat beatos: tu angelorum hominumq; laudes prima poſt dominum promereris. Ora pro me domina: vt tuis precib⁹ adiutus, Chriſtum Deum deorum, teq; dominam angelorum in Sion videre, & glorificare merear.

Aue ſummæ clementiæ ſummæque lætitię beatiſſima parens Maria, per quã cœleſtis benedictio, & fœlicitas æterna ad nos dimanauit. Tu enim benedicta inter mulieres donis ſpiritualibus ſuppoſita nobis enixa es redemptorem. Ex te carnem aſſumpſit, & ex virgineo vtero tuo prodijt infantulus ille Ieſus Chriſt⁹ vnicus ſalutis author, quo nihil ſuaui⁹, nihil pulchrius, nihil preſtantius exiſtit: poſt quem nihil te dignius, nihil diuinius, nihil optatius cogitari poteſt. Religioſa tui memoria mœſtos exhilarat, caſta tui contẽplatio ſanctos demulcet, fidelis tui veneratio peccatores emundat: oẽs filij Dei gratiam, mentis requiẽ in te inueniunt. Impetra mihi, quæſo, domina perfectã cordis puritatẽ: vt ex corũ ſim numero, qui vnigenitũ tuum teq; cœli reginam contueri ac laudare merentur in ſecula ſeculorum.

Aue Maria virgo ornatiſſima, virgo ſole ſerenior, & aſtris lucidior, virgo melle dulcior, & balſamo ſuauior, virgo roſis rubicundior, & lilijs candidior. Tu fons hortorũ vernãtium, tu puteus aquarum viuentium, tu thronus aureus veri Salomonis, tu vas puriſſimũ omni amaritudine carens, tu cella mundiſſima lõgè lateq; gratiſſimum odorẽ diffundens. Dominus creauit te virginem immaculatam, elegit te humilem ancillam, concupiuit te amabilem ſpõſam: tu es totius generis humani gloria, ac totius orbis ſingulare miraculum. Ne auerſeris me indignum peccatorẽ ô domina: ſed ex ſordido fac mũdum, ex iniquo iuſtum, ex remiſſo alacrem, ex arido deuotum.

Aue deſperantium ſpes oportuna, & auxilio deſtitorũ adiutrix præſentiſſima Maria: cuius honori tantũ tribuit filius, vt quicquid petieris mox impetres, quicquid volueris mox fiat. Tibi regni cœleſtis claues theſauriq; cõmiſſi ſunt. Tu Cherubim honoratior, & Seraphim Deo proximior: Tu Abraham, Iſaac, & Iacob patrũ tuorũ eximium decus. Nominis tui gloriam, dignitatis tuæ ſplendorẽ, pietatis tuæ abundantiam, omnis ætas, ſexus, & lingua cõfitetur. Exaltata es, ô domina ſupra choros angelorum: tanquàm dies verni circundãt te flores roſarum, & lilia conuallium. Sana me ô beata, & ſanabor, ſaluum me fac, & ſaluus ero, tibiq; benedicam in æternum.

Endologiæ ad Mariam. II.

AVe cœli exultatio, & terræ gaudiũ Maria. Tu poſt filium tuum es domina vniuerſæ creaturæ: adeò vt ad tuum quoq; nomen ſeſe inflectat omne genu cœleſtium, terreſtrium, atq; infernorum: tibi officioſiſſimè obſequũtur angelicæ poteſtates. Tu es illa lucis ſereniſſima mater, quæ mentes te diligentium amanter illuſtras: tu es illa pietatis dulciſſima parens, quæ fideles tui cultores feliciter tranſfers ad amœnas paradiſi mãſiones. Tu ſpecioſa illa ſicut columba aſcendens ſuper riuulos aquarum: cuius veſtimenta inæſtimabili ſuauitatis odore fragrant: te exercitus ſupernorum ciuium laudant, tibiq; benedicunt iugiter. Ad te domina ſeſe erigit vultus meus, te reſpiciunt oculi cordis mei, in te confidit anima mea: miſerere mei, & perduc me ad patriam claritatis æternæ.

Aue

Aue incorrupta, & ab omni illuuie immunis virgo Deipara: salue omnium ad te currentium certissimum profugium Maria. Tu turris munitissima, cuius muris qui cingũtur securi sunt: tu fidelissima protectrix omnium te laudantium. Tu candida nubes ardorem æstus temperans: tu ros opportunus, ignem fornacis extinguens: tu clauis gemmata paradisi ianuam reserans. Tu granum purum è palea excussum: tu lilium inter spinas, & flos conuallium. Tota mitis es, tota amœna, tota fulgens, tota benigna. Procul à te cõstitutos illuminas radijs misericordiæ: iuxta te positos recreas deuotionis suauitate. Succurre mihi ô dulcissima aduocata: & post huius vitæ fluctus fac vt perueniam ad portũ sempiternæ fœlicitatis.

Aue prophetarum laus, & Apostolorum, martyrum, confessorum, virginũque honor Maria. Tu iustitiæ palma speciosissima, tu pudicitiæ nardus fragrantissima: tu hortus virens, cœlestibus delitijs plenus. Tu arca legalis dulcissimũ manna cõtinens: tu terra benedicta fructum beatissimum proferens: tu petra spiritualis, portum copiosissimum fundens: tu fons sacer, in flumen maximũ redundans. O Maria quam tu sancta, & quam ego iniquus: quam tu humilis, & quam ego superbus: quam tu sublimis, & quam ego indignus. O intemerata, quàm vastum spatium porrigitur inter tuam plus quam angelicam puritatem, & meam spurcitiam intolerabilem. Repurga quæso cor meum à peccatorum sordibus: tolle à me quicquid virgineis oculis tuis minus placet: segrega mentem meam à desiderijs terrenis, & eam in amore rerum cœlestium fige ad laudem vnigeniti tui sempiternam.

Aue preciosissima margarita, & humanæ naturæ gemma singularis Maria. Tota pulchra es ô virgo: tota pulchra es, & macula non est in te. Castissimæ animæ tuæ nihil vnquam inhæsit turpitudinis, nihil vnquam defuit spiritualis decoris. Tu patriarchas excellis fide, prophetas scientia, Apostolos sancto zelo, martyres patientia, confessores sobrietate, virgines humilitate atq; innocentia. Tu ineffabilibus monilibus ornata, omnes superni palatij ciues in admirationem rapis. Tu es sol clarissimus defectum prorsus nescient: sol, è terra cœlos irradians: sol, è cœlis terram illuminas: sol, peccati nubes discutiens. Dum ego fulgorem sanctitatis tuæ cõsidero, domina, vehemẽter erubesco ob caliginẽ meæ turpitudinis: ecce verò pedibus tuis aduolutus humiliter agnosco ipsam meam iniquitatem. Ne quæso despicias me, ô spes mea suauis: sed magnam miseriam meam subleuet ingens miseratio tua.

Aue virgo sacratissima, & inter mulieres benedictas peculiari benedictione singulariter insignis Maria. Tu vallis amœna, vernans virtutum lilijs: tu paradisus beata, affluens consolationum delitijs: tu rosa venusta, inenarrabilem suauitatem spirans: tu concha electa, mellisluum amoris adipem stillans: tu stella Iacob fulgida, cœlos omnes pernas: tu virga Iesse florida, vniuersum orbem exhilarans. Tuam pulchritudinem, tuum ornatum, tuam dignitatem, omnes spiritus beati mirantur. O totius elegantiæ totiusq; sanctimoniæ fœmina, ô domina præcellentissima, quæ supra choros angelorum resides, assessum Deo proximum sortita, meas queso calamitates, meosq; gemitus attende. Visita, & consolare me inutilem seruum tuum: atq; à peccatis absolutum, redde tibi per omnia placentem.

Aue singulare cœli ornamẽtum, singulareq; terræ præsidium Maria: salue regis æterni mater gloriosa: gaude gratiæ perditæ instauratrix optatissima. Tu domina rerum imperium cum filio cõmune obtines: tibi omnis ætas, & sexus meritò verticem inclinat: tuis pedibus totus orbis iure prouoluitur. Nam post ineffabilem Trinitatẽ, nihil habet cœlestis aula te vna admirabili⁹. Ad tuum nomen dæmones contremiscunt: ad tuum fulgorem potestates tenebrarum diffugiunt: ad tuum nutum portæ paradisi reserantur: tu omnium Christianorum spes post filium. O regina misericordiæ, ô vitæ dulcedo, te inclamo miserabilis Euæ filius: te gemo, te suspiro calamitosus exul in hac lachrymarũ valle. Ne me precor auerseris, ô domina: sed laborantem adiuua, pugnantem protege, vacillantem cõfirma: & benedictum fructum vẽtris tui Iesum Chri-

stum mihi post hoc exilium ostende.

Aue purissima Spiritussancti officina, & immaculatum verbi Dei sacrarium: aue sanctissima mater, & virgo Maria, quæ gaudium angelorũ pariter, & hominũ peperisti Iesum Christum, eũdemq; puerulum pannis inuoluisti, fasciolis strinxisti, vlnis gestasti, gremio cõfouisti, vberibus lactasti, amplexibus osculisq; delinisti. Rogo te domina, & exorabile pect⁹ tuum obtestor, per maternam sedulitatẽ officiosasq; curas, quas cunabulis infantiæ ipsius vnigeniti tui deuota impendisti, vt mei patrocinium apud eum suscipias, peccata deleas, gratiam impetres, lumẽ infundas, & ad vitam æternam me perducas.

Endologia ad Mariam. III:

AVe serenissima suauissimaq; regis Messiæ genitrix Maria. Tu es turtur illa pudicissima, cuius vox omnipotentis aures mirificè demulcet: tu es columba illa castissima, cuius gemitus spiritui sancto modis omnibus placet. O virgo gratiosa, virgo decoris stupendi, eijce è cordis mei penetralib⁹ quicquid sordidum, minusq; decorũ est. Illumina tenebras meas interiores radio splẽdoris tui: vt vitijs dissipatis atq; deletis, pulchritudinem tuam purè cõtempler. Attende domina, attende suspiria animæ anhelantis ad te. Veni millies desiderata: & ex plenitudine gratiarum tuarum aliquid cordi meo infunde, vt intimè te diligam.

Aue ancilla Dei solitaria, & secretissimi spõsi sponsa secretissima Maria: Salue puella amabilis, & filia gratiæ electa. O virgo verecunda, ô fœminarum omnium pulcherrima, ostende mihi, precor, faciem tuam decoram, cuius aspectu suscitentur in me inextinguibiles castimoniæ affectus: sonet vox tua dulcis in auribus meis, cuius auditu reuiuiscat, resurgatque spiritus meus à morte peccati, & somno tepidæ conuersationis. Ineffabilis illa fragrantia suauitatis tuæ, virgineus ille odor puritatis tuæ, mentem meam recreet iugiter. Syncerus amor tui ingrediatur thalamum pectoris mei, & omnia interiora mea fœliciter occupet, vt mundana prorsus fastidiam.

Aue immaculata beatæ Trintatis amica: salue fœmina mente, & corpore purissima Maria. O virgo taciturna, virgo humillima, virgo Deo gratissima, irradia queso intima mentis meę serenissimo vultus tui splendore, vt in te delectetur, & cultet cor meum. Trahe me post te, vt curram alacriter in odore vnguentorum tuorum. Lętifica spiritum meum, ô benigna, vt hilariter tibi seruiam, & ex intimis viscerum meorum te diligam. Visita pupillum gementem, & mœrentẽ: tange cytharam cordis mei, vt suaue resonet in laudẽ nominis tui. Te amet, te veneretur, tibi benedicat anima mea omni tempore.

Aue filia Siõ millies beata: salue mellitissima Dei mater Maria. O virgo puritatis plusquam angelicæ, virgo ante partum, virgo in partu, virgo postpartũ circumuesti obsecro, & exorna animã meam gratia cœlestis decoris. O regina illustrissima, intuere pauperculũ è sublimi solio gloriæ tuę appropinqua, ô pia, finibus miseri huius peccatoris, & consolare me optata tui præsentia. Exultet in te spiritus meus, collaudent te te præcordia mea, & sancta tui dilectione colliquescat anima mea.

Aue virgo pia, & suauis Maria: salue porta orientalis inuiolata, per quã speciosus forma præ filijs hominũ ad nos venit. Conuerte, ô præclara, cõuerte ad me mitissimos illos oculos virginei vultus tui: illumina tenebras cœcitatis meæ claritate aduentus tui. Attende gemitus animæ meæ cupientis diligere te satia desiderium fatiscentis, & languentis spiritus mei die ac nocte. Reple cor meum atq; omnes sensus meos gratia cœlesti: & me indignum ad prægustandas micas aliquas æternę lætitiæ misericorditer admitte.

Aue solicitudinis amatrix, & internę quietis cultrix mitissima: salue fœmina honestate admirabilis, & sapientia ineffabiliter adornata Maria. O virgo electa, virgo inter filias Ierusalem speciosissima, dispersas quæso seruuli tui cogitationes recollige, & spiritum dissipatum redintegra, vt synceras tranquillasque meditationes de te pertractẽ. Inhæreat mẽti meæ amabilis illa castimoniæ fotrix pulchritudo tua: possideat penetralia cordis mei purissim⁹ amor tui in perpetuum. Tu fragrantissimum di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uinitatis tabernaculum: tu hortus conclusus, vnde pulcherrimus atq; vnicus ille flos prodijt Iesus Christus saluator animarum nostrarum: te laudet, & veneretur omne seculum.

Aue redolens viola altissimæ humilitatis, & rubens rosa charitatis ardentissimæ Maria: salue generosissima summi conditoris mater. O virgo suauis. ô charissima in delitijs, perueniat obsecro ad me fragrantia aromatum tuorũ: te sentiat spiritus meus in nocte, te exoptent præcordia mea per diem, tibi suauiter afficiatur cor meum, te medullit⁹ diligant omnia intima mea: hilariter in tuis laudibus occupetur mens mea omni tempore. Tu cœlestis sponsi floribus thalamus, tu sacrarũ dilitiarum amœn⁹ paradisus, tu diuinorum sacramentorũ apotheca odorifera. Tu genitrix, tu filia, tu sponsa Dei altissimi: tu tu es, & semper eris dulcis spes mea post dominum, ac dulce solatium animæ meæ.

Precatio ad Sanctos.

O Glorioſi spiritus angelici, qui voce consona Deum semper laudatis, eiusque delitijs iugiter fruimini, orate pro me: & præcipuè tu angele beate, custos animæ meæ, & corporis mei, cui à Domino singulariter cõmissus sum, gere fidelem mei curam: vosque sancti Dei omnes, qui traiecto huius exilij pelago fœliciter peruenistis ad portum patriæ cœlestis, intercedite pro me. Ego vos humiliter veneror, humiliter vos in patrocinium mei inuoco: adiuuate me quæso vestris meritis atque orationibus, nunc, & in hora mortis meæ. Amen.

PRECATIO AD IESVM ADMODVM VTILIS his qui ad profectum virtutum contendunt.

O Domine Iesu Christe, cõditor, redẽptor, amator, & benefactor dulcissime, qui piè ad te clamantes benignè exaudis, miserere mei inuocãtis te. Purifica me, obsecro, per sanctissimam incarnationem, conuersationem & passionem tuam ab omni peccato. Deijce in me omnem superbię altitudinem: disperde omnẽ arrogantiam: confringe, & prorsus contere malam animi duritiem ac peruicatiam: profliga pestilentes, & à syncera dilectione alienas cordis amaritudines: compesce turbulentos impatientiæ motus: reprime, & præfoca ferinũ iracundiæ impetum ac furorẽ: extingue peruersum inanis gloriæ appetitũ: extirpa & extermina omnium prauarum cupiditatũ carnaliumque voluptatum vitiosam pruriginem. Aufer à me quicquid tibi displicet in me, & dona mihi quod tibi placet. Largire spiritum bonum, spiritum mitem, & tranquillum: largire internam munditiem ac libertatem. Insere cordi meo affectus synceros, & feruens te colendi desiderium: insere rerum caducarum, & omnium vanitatum contemptum, ac patriæ cœlestis ardentem amorem. Da veram humilitatem, mansuetudinem, & patientiam: da benignam charitatem, compassionem, & beneuolentiam: da sanctam discretionem, sobrietatem, & castimoniam. Da mihi in omni rerum euentu plenè in te sperare ac confidere: dona vt laudabilis voluntas tua, eternaq; ordinatio, sit mihi semper pro summo solatio. Doce, illumina, dirige, adiuua, ꝓtege, & conserua me omni hora atque momento: vt ea quæ tibi accepta sunt faciam, & securus in te iugiter consistam, Amen.

Qui in prædicta præcatione voluerit omittere verba illa, Deijce in me omnẽ superbiæ altitudinem, &c. vsque ad locum istum, Aufer à me quicquid tibi displicet in me: omittat ea pro suo arbitrio atque affectu.

Commendationes quotidianæ.

Ple Iesu ego commendo tibi animã meam, & corpus meum, progressum, finemque huius miserę vitæ meę. Pręsta vt recessus meus ab hoc exilio sit placitus coram te, & quum venerit ipsa hora mortis meæ concede (si est honor nominis tui) vt absq; impedimẽto mox perueniam ad te. Fiat volũtas tua Domine Deus meus. Commendo tibi hunc locum, & hanc congregationem nostram, præsentes atq; absentes fratres nostros: commendo omnia negotia spi-

spiritualia, & temporalia, omnesq; necessitates nostras. Da vt sit hic sancta disciplina verę religionis: sit hic humilitas, charitas, & puritas, ad gloriam nominis tui. Commendo Ecclesiam tuam catholicam: da reformationem morũ tibi placentem in omni hominum ordine. Commẽdo vicarium tuum summum põtificem nostrum, & famulum tuum imperatorem vel regem nostrũ, omnesq; antistites, & principes Christianos. Commmendo patrem meum, matrem meam, fratres meos, sorores meas, propinquos, familiares, & benefactores meos, omnesq; fideles tam viuos quàm defunctos, ac præcipuè eos, qui meis orationibus specialiter commendati sunt. Conuerte, quæso, & salua excœcatos miseros q; peccatores: conuerte, & reuoca hęreticos atq; schismaticos: conuerte, & illumina infideles te adhuc ignorantes. Periclitantibus subueni: mœrentes consolare: tentationibus, doloribus, calamitatibusq; pressos & afflictos releua. Miserere Domine, miserere omnium propter sanctum nomen tuum, Amen.

FINIS.

ENCHIRIDION PARVVLORVM, AVTHORE LVDOVICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

NActus spiritualem Epistolam D. Dacriani Abbatis, non potui mihi temperare, quin singulis quibusq; documentis appendices subijcerem: humili impolitaq; dictione promiscuè cõgerens ea quę à proposito non videbantur aliena. Addidi similis dictionis tractatulum, quo volui perstringere qualemcunque rationem præparandi se ad fęlicem mortem, nonnullaque dicere de patria cœlesti, item de diuinitate, & creatura rationali. In illis appendicibus, & hocce tractatulo, pleriſque locis vtor non solùm eisdem sententijs, verùm etiam eisdem verbis, quibus vsus sum in Canone vitæ spiritualis superioribus annis à me euulgato: sed ea quæ bona sunt sæpius repetita displicere non debent. Postremo loco adieci aliquot pias precatiunculas, & doxologias ad Deum ac Deiparam virginem Mariam. Paruuli vtilitatẽ aliquam ex his fortè capient: quod vtinam benignus Iesus concedat ad sui laudem æternam.

ENCHIRIDII PARVVLORVM LIBER PRIOR, continens Epistolam D. Dacriani Abbatis, simulque appendices Ludouici Blosij.

EPISTOLA.

Dominus noster Iesus Christus, qui paruulos, & verè humiles mirifica dulcedine reficere, inenarrabili q; gaudio ac lumine exhilarare consueuit, intima tua cœlesti benedictione, & gratia replere dignetur. Charissime dum petis à me doctrinam aliquam, quæ tibi per iter vitæ spiritualis ad pacem filiorum Dei tendẽti possit esse adminiculo, tu postulas panem ab eo qui valde inops est, & tecum pane indiget: sed dues ille à quo omnes alimenta accipiunt, me & te pascat, donans atque inspirans ea quæ scribere debeam in meam, & tuam vtilitatem. Igitur si perfectiorem animi tranquillitatem obtinere, & Christo Domino singulariter acceptus esse cupis, cura vt sedulò obserues (quantum in te est) paucula documenta quæ sequuntur.

DOCVMENTVM I.

IN omnibus quæ agis, tractas, aut loqueris, honorem Dei per ſanctã intentionem purè quære: & cuſtodiendæ cordis munditici, libertatiq; inuigila.

Appendix.

HOc vnum præceptum ſummatim cõprehendit, quicquid ad vitã ſpiritualiter agendã præſcribi poteſt: quo admonemur in omnib⁹ operib⁹, verbis, cogitationib⁹, atq; deſiderijs noſtris Deum ſynceriter quærere, & ad eius honorem cuncta referre, corq; mundum ac liberum habere. Dici non poteſt, quàm Deo gratas, & nobis fructuoſas reddat ipſas actiones noſtras ſancta intentio. Etiamſi quis ſolumodo pedem aut manum, vel linguam purè propter Deum mouerit, caputve inclinauerit, ſeu minimam cogitationem, minimumq; deſiderium ſecundum charitatẽ habuerit, ampliſſimam poſteà mercedẽ accipiet. Quin & quãdo pro Dei honore deſideramus ſanitatẽ corporis, ceſſationẽ tribulationis, neceſſaria vitæ preſentis, & ſimilia, diuinæ interim voluntati atque diſpoſitioni totam petitionem noſtrã committẽtes: ipſe Dominus ſalutis noſtræ cupidiſſimus grata habet etiam talia deſideria noſtra, & illa coronat quaſi eum deſideraſſemus. Puritati internæ cuſtodiendæ inuigilat, qui ſuperbiæ, vanæ gloriæ iracundiæq; vitijs diligenter reſiſtit: qui inobedientiæ ſcelus in ſe penitus conculcat, & proterit: qui ab omni odij, & inuidiæ labe immunem ſe ſeruat: qui ſordidas, & iniquas cogitationes ianuam cordis ſui pulſantes mox repellit: qui carnalibus deſiderijs, & quibuslibet prauis cupiditatibus inordinatiſque affectibus conſentire, ac delectamentis corporalibus inhærere recuſat: qui ſenſus ſuos, viſum, auditũ, olfactũ, guſtum, & tactum, ſanctæ continentiæ freno ſtudioſè regit: qui in verbis circũſpectus eſt, & illicita atque inepta quoque proferre renuit: qui Deum ſe iugiter intuentem, ſibiq; præſentem & intimum religioſè attendens, quouis loco ac tempore cor ſuum ſedulò coram eo cuſtodit, & verecũdiam atq; honeſtatẽ in omnibus, etiam quando ſolus eſt, retinet: qui ad ſacramentalis cõfeſſionis ſalutare remedium, & ad ſacræ Euchariſtiæ vinificum cõuiuium libenter ac reuerẽter (licèt fortè aridus, frigidus, & afflictus, nulla ſenſibilis deuotionis conſolatione releuetur) ꝓpter Dei honorẽ accedit: qui torporẽ, & otium perniciоſum fugiens, intendendo rebus ſacris, legendo, meditando, orando, ſcribendo, vel quælibet neceſſaria aut congrua ad gloriam Dei faciendo, tẽpus vtiliter expendit: qui ante ea quæ agenda vel dicẽda ſunt, cor ſaltem breuiter ad Deum eleuare, & eius auxilium implorare conſueſcit. Libertati internæ ſeruãdæ inuigilat, qui modũ in omnibus per diſcretionis virtutem tenere ſtudet: qui erga nullam rem, erga nullum opus, affectũ ſuum importunè effundit: qui deſideria intus naſcentia diſcutit, conuenienterq; moderatur, & inordinatũ ac præcipitem animi impetum in his quæ facienda vel tractanda occurrunt, refrenat: qui terrenis atq; caducis reb⁹ cor affixũ non habet: qui indigẽtibus neceſſaria nõ inuitus ſed hilaris tribuit, & pueriliter nõ timet, ne quod alteri dat, ſibi deſit, qui ſecularibus curis, & ſolicitudinib⁹ mentẽ ſuam nimiũ inuolui deprimiq; nõ ſinit: qui nulli priuato exercitio ita ſe aſtringit, quin parat⁹ ſit ab illo ſe mox ſeiungere, & ipſum ad honorẽ Dei intermittere aut omittere, quandocũq; obedientia, vel charitas, ſeu alia rationabilis cauſa id omnino expoſcit: q non vult ſuus eſſe, ſed electionẽ, deliberationẽ, ordinationẽq; ꝓpriam in quouis negotio prõptè propter Deũ relinquit: qui ſecurè ſe diuinæ diſpoſitioni in omnib⁹ credẽs, volũtatẽ domini ſemper præeligit, atq; etiã aliorũ voluntatẽ ſuæ volũtati ſapienter preponit: qui cognoſcere ea quæ ad ſe nihil attinẽt, vel quæ ad vtilitatẽ animę nihil faciũt, non cõcupiſcit: qui maieſtatẽ ſummæ diuinitatis atque Trinitatis vltra quã par eſt inueſtigare, & incõprehenſibilia Dei iudicia temerè diſcutere nõ preſumit, ſed pia mẽte venerãdo ea que nõ intelligit, ipſum iuſtũ dominũ nihil iniuſtè facere vel ꝓmittere indubitãter credit: qui deniq; ab animo reijcit quicquid inquietudinẽ int⁹ parit, quicquid mentẽ malè ligat aut implicat, atque à Deo impedit. Maximè verò orationis ac diuini officij tẽpore ſeponẽda remouendaq; ſint illa quæ

que cor diſtrahunt, quãlibet etiam ſancta vtilia, vel neceſſaria videantur. Neq; n. ſolũ mala aut friuola, ſed, & ea quæ in ſe honeſta vel pia ſunt, nos periculoſa tentatione plerunq; occupant, & cõſtringunt, ſi ipſi tentationi ſtatim in initio reſiſtere atq; illa quæ ſe cordi intempeſtiuè ingerunt, repellere negligimus.

DOCVMENTVM II.

PLena fiducia te totũ, & omnia tua Deo cõmitte, ita vt eius voluntas ęternaque diſpoſitio ſit tibi ſemper pro ſummo ſolatio: & ſiue in tenebris, ſiue in lumine, ſiue in tribulatione, ſiue in ꝓſperitatis ſucceſſu, ſiue in cordis angu ſtia, ſiue in cordis latitudine, ſiue in donis pauperem, ſiue in eiſdẽ diuitem te ille eſſe voluerit, rectè de bonitate eius ſentias: & grauia ac moleſtia quæque de manu paternæ pietatis atque prouidentiæ illius humiliter, patienter, vel etiam hilariter ſuſcipias: certò credens eũ omnia pro tua ſalute ordinare, vniceq; optans, vt ipſa voluntas eius omni tẽpore in te perficiatur.

Appendix.

Ex obſeruatione huius præcepti vera hominis pax dependet. Nã quum certũ ſit nec folium quidẽ ex arbore decidere abſq; diuina prouidentia: ſi nobis ſemper grata fuerit ipſa Dei voluntas atque diſpoſitio, & eam ſapienter in omnibus attendere voluerimus, non nos deijciet quicquid nobis acciderit. Neq; cœlũ neque terra, neq; alia elementa, neq; bruta animantia, neq; homines, neq; inuiſibilia, neq; viſibilia, nos vllo modo lædere vel affligere poſſunt, niſi Deus ꝓmittat: nullus morbus, nullũ damnum, nulla prorſus incommoditas, nos cõtingere valet abſq; ei⁹ ꝓmiſſione. Nũquàm aũt ille patitur, vt vel leuiſſimę auræ flętus corpora, vel minimæ cogitationis moleſtia animas infeſtet ſuorum electorũ, ſine ingẽti ꝓfectu ſalutis eorum: modò ijdem electi hoc quod grauat humiliter & patienter ferant. Sed & plerunque illa quę minus attenti aut etiam quaſi inuoluntarij ſuſtinent, idem plus domin⁹ eis ad æternam ſalutem conuertit, ita vt eorum animę ornentur talibus tãquàm cupro: quibus tanquàm auro, & gemmis ornarentur, ſi ea æquanimiùs tolerarent. Expedit ſanè vt vitam perfectiorem, vberioremque gratiam à domino ſedulò petamus: veruntamẽ ſi ipſe ſentimenta deuotionis non conceſſerit, ſi ſolatia rarò præſtiterit, ſi nos etiam diuerſis doloribus ac pœnis cruciari, diuerſisq; tentationibus vexari, & diuerſis imperfectionibus impediri permiſerit nequaquàm ob id perturbari aut impatientes eſſe, ſed ad eum per orationẽ in omni rerum euentu confugere, in illo firmiſſimè ſperare, illi indubitãter fidere, & in eo immobiliter perſiſtere debem⁹. Imò verò ſi daretur optio, meritò in præſenti exilio potiùs eligẽda eſſent pro amore eius aduerſa, quàm ꝓſpera. Ergo vir ſpiritualis non tunc ſolùm tranquillus apud ſe conſiſtat, quãdo nihil eum premit aut grauat: ſed pacem ſuam in patientia conſtituat, ita vt ad toleranda contraria ſemper, & vbiq; (Deo adiuuante) paratus voluntariuſq; ſit. Quælibet moleſta tam parua quàm magna, tam externa quàm interna (vndecunq; obuenerint) etiam ipſa impedimenta, quibus ſe à ſpirituali profectu retardari putat, pacato gratoque animo tanquàm de manu pijſſimi patris cœleſtis ſuſcipiat, & ei in vnione paſſionis vnici filij ſui Domini Ieſu illa deuotè offerat ad laudem ipſius ſempiternã. Nam eo modo coniuncta atque vnita tribulationibus, & doloribus Chriſti, ineffabilis erũt dignitatis ac meriti. Omnem mœrorem, & anxietatem, omnem afflictionem, & calamitatẽ quam patitur, ſuis peccatis imputet: ſeq; dignum flagellis, indignum verò etiam minima conſolatione eſſe agnoſcat. Cogitet iuſtum eſſe ſibiq; vtile, vt quoties declinãdo à rectitudine malè agit, grauaminibus, amaritudinibuſq; tanquàm ſalutari antidoto curetur. Inter ſaluberrima miſericordiſſimi Domini verbera, mitiſſimã tolerantiam exhibeat, ſciens ſe per huiuſmodi caſtigationem purgari, & ad hæreditatem cœleſtẽ præparari. Nã aduerſitas tam corporalis quàm ſpiritualis, quæ patienti, & benigna mente propter Deum ſuſtinetur, verũ præclarũque indicium eſt electionis diuinę, ac veluti pignus adoptionis, ſeu annulus digniſſimæ illius deſponſationis, qua anima efficitur filia, amica, & ſponſa altiſſimi. Qui igitur Domino perfectè placere cupit, non expetat cum inordina-

ta cordis inquietudine vel impatientia in hoc peregrinationis loco grandes, & singulares consolationes: quæ si à liberalitate Dei oblatæ fuerint, humiliter, & gratè eas excipiat: nō tamē in illis, sed in illarum largitore Deo conquiescat.

Prorsus ei committat quando, & quomodo hic animam suam cōsolari velit. Periculosa res est sensibilis deuotionis dulcedo his qui eā impurè desiderāt, impureq; ea vtuntur: hoc est, qui sui oblectationē magis quàm sui mortificationē Deiq; honorē in illa, & per illā quærūt. Et sæpe maiori fructu nō habita desideratur, quā sentiretur obtenta. Nā & multis magis salutaria sunt quę dura atque amara, dolorē: quàm quæ sua via, & blanda, delectationē adferūt. Meritum hominis in hoc cōsistit, vt fideliter, & si non dulciter, Deum colat, eiq; pseuerāter inter omnia grauamina, & inter omnes laborum difficultates seruata humilitate atq; patientia adhæreat. Ipse Deus aliquos quidē ex electis suis in hac vita blandimentis fouet, ac cœlesti lumine illustratos mirificè afficit atq; lætificat: sed plurimos per iter asperū deducēs, pmittit grauibus tribulationibus exerceri, atrocib⁹ angorib⁹ arctari, internæ cuiusdam malignitatis impulsibus agitari, diutino mœrore pmi, spiritualis suauitatis gustu destitui, sensus obtenebratione confundi, molesta animi dormitatione deijci, miserabili mentis distractione affligi, fœdis imaginibus, lasciuis motib⁹, obscœnis somnijs, dolendaque humoris carnē polluentis pluuie fatigari: idq; eo plerūq; vehementiùs atq; importuniùs, quo tēpora sacratiora seu solennitates digniores occurrunt. adeò vt eos quos aliquando glorioſissimè coronaturus est in cœlis, iam deserere ac proijcere, eorumq; sanctis studijs atque conatibus obsistere videatur. Sed nō deserit illos, nec proijcit: verū salutē corū mira dispensatione, & incōprehensibili consilio ineffabiliq; charitate inter huiusmodi calamitates promouet: nouit enim quid cuique expediat. Omnino quicquid accidit his qui bonæ voluntatis sunt, ille ad salutē eorū accidere permittit. Hoc indubitanter credere debemus: licèt ea quæ toleramus, planè absurda, & incōuenientia, horrēdaq; ac sati nostræ prorsus cōtraria nōnunquam nobis videantur. Ipse domin⁹ nouit (sicut modò dicebamus) quid cuiq; expediat. Quare qui ad singularem eius amicitiam pertingere vult, debet sic animū instituere, vt paratus sit per oēm vitam (si ille ita permiserit) multiplices miserias, & tētationes perferre, varijsq; cordis ac corporis molestijs torqueri, & in spirituali cōflictu assiduè viuere: debet se sic abnegare, ficq; prouidentiæ, & dispositioni diuinæ subijcere, vt Deo seruire malit, quomodo ipse Deus ordinat vel sancta obedientia exposcit, quàm quomodo propria affectio propriáue natura seu ætas suadet: debet se totum ita Deo credere, vt quamuis desideret mox post mortē carnis ad eum (pro gloria nominis ipsius) absq; impedimento peruenire, considenter tamē illi cōmittat, vtrum, priusquàm in plenū beatitudinis gaudiū recipiatur, purgari adhuc debeat: postremò, debet libenter etiam vltimum inter saluandos locum eligere, si Deus velit vt locum vltimum teneat. Tunc enim Christo verè charissimi sumus, & pijssimum cor eius efficacissimè ad nos inclinamus, copiosamq; ipsius gratiam tempore oportuno percipienda nobis fœliciſſimè conciliamus, quando non murmuramus aduersus eum, nec nobis ipse displicet, propter illa, quæ ex permissione eius patimur: quando inquam voluntatem nostram voluntati eius perfectè conformamus atq; subdimus: integerrima humilis cordis fiducia nos curamque nostri in eum iacientes, ac cupidissimè super omnia exoptantes, vt ipsa laudabilissima voluntas eius in nobis, & circa nos pleniſſimè tàm in futuro quàm in præsenti seculo perficiatur.

DOCVMENTVM III.

EA quæ nulla ratione in te vel in alijs corrigere potes, Deo cōmenda: longanimiter expectans donec ille aliter de his quæ tibi malè habere vidētur, disponat.

Appendix.

Huius quoq; præcepti obseruatio plurimū facit ad veram hominis pacē. Igitur si is qui pficiendi desiderio feruet, molestissimos vanæ gloriæ, impatiētiæ, ingluuici, libidinis, & aliorum vitiorū motus omnino extinguere, aut distractiones cuagationesq; mētis tēpore orationis

tionis atq; diuini officij cōpescere nec dū potest, non debet inordinatè contristari. Sed respiret qui talis est, Deumque sedulò exoret, vt quicquid in se vel in alijs emēdandū videt, emēdare dignetur. Agnoscat humiliter suam infirmitatē, agnoscat se suis viribus suaq; industria nihil posse sine adiutorio gratiæ cœlestis. Ipsis vitiorū illecebris ac stimulis qbus pulsatur, resistere mētis ratione nō negligat: sciens quia quantūcunq; fœda vel venenosa cordi ingesta fuerint, animā renitentē, & consentire nolentem, nō polluunt. Etiam distractionēs, quib⁹ mens eius inter precandū in diuersa rapitur, per deliberatam voluntatē, & putidam animi incuriam nō admittat: sed eas rationabili diligentia reprimere satagat. Placidè faciat quod in se est: integrè interim omnia dispositioi Dei (qui fragilitatē, ac instabilitatē ipsius pfectè nouit) cōmittens: atq; æquo animo ferens, quòd propositū suum exequi non valeat sicut cupit. Quàmuis parùm proficere, quàmuis etiam ad inferiora semper decidere sibi videatur, non tamen deserat suum sanctum propositum: & nullo modo existimet, se suasq; orationes ob id à Deo despici quòd adhuc imperfectus sit: nec animo nimium deijciatur, propterea quòd multos conspiciat se perfectiores esse: sed humilians se & de illorum profectu tanquàm tē proprio gaudens, gratias agat domino. Beatus quidem ille est, qui sopitis multiplicū desideriorum, & cogitationū tumultibus, tanquàm sponsa cū cœlesti spōso intus delitiatur: sed fœlices nihilomin⁹ sunt, & adolescentulæ pro foribus foris excubantes, quæ licèt adhuc varijs cogitationum phantasmatibus distrahātur, varijsq; concupiscentiarum, & passionum motibus infestentur, resistere tamen studeant: & in bonis operibus perseuerantes, ipsius sponsi vestigia sequuntur. Possunt per Dei gratiam paulatim crescere, & ad perfectiora peruenire. Pitalium adolescētularum est, cogitet sibi ad virtutis exercitium, & ad humilitatem seruandā vtile esse aliquibus imperfectionibus adhuc detineri. Si ipse pauper magna Deo offerre nequit, libēter offerat vel parua, bonam promptāque voluntatem exhibens, & pium desiderium potiora offerendi habens. Nā habere aut etiam velle habere huiusmodi sanctum desiderium, res est non parua, sed eximia, magnificè coronanda à domino, qui bonam voluntatē pro opere vel operis pfectione suscipit, quādo op⁹ siue perfectio operis præstari nō potest, quiq; gemitū etiam minimū pro bono spirituali piè emissum grādi mercede donat. Quàm magna vellem⁹ esse nostra desideria, tàm magna apud illū sunt. Ergò fidelis Dei cultor sese in humilitate cōtineat, bonam voluntatē (sicut dictum est) exhibens. Imperfecta opera seu exercitia sua benignissimo cordi Iesu Christi emēdanda pficiendaq;, si non verbis, saltem animi voto commēdet: & illa offerat in vnione sanctissimarum actionum eiusdem Christi Iesu, siue in vnione admirabilis amabilisque illius amoris, quo ipse factus homo generis humani redēptionem peregit: vel certè istud aut simile dicat Deo patri, Domine hoc op⁹ vel hæc opera seu exercitia offero tibi per vnicum filium tuum in virtute Spiritussancti, ad æternam laudem nominis tui. Ea enim ratione perficientur, & digniſſima Deoq; gratissima erunt quæ offeret. Nam sua quæ ex se obscura vel minus clara sunt, ineffabilem splendorem atque decorem ex meritis Christi, quibus coniunguntur, & vniuntur, accipient. Planè quod per dilectū Dei patris filium Christum Iesum piè offertur, vltra quàm dici possit nobile, & Deo acceptum redditur: quemadmodum apparet aureum aut purpureum quicquid per gemmam vel vitrū aurei purpureiue coloris conspicitur. Hoc firmiter credat, vt eo modo seipsum consoletur, dominumq; in omnibus laudet atque glorificet. Nam quum omne peccatum iam execretur, & humilis factus, bonaque voluntate intus ornatus Deo placere desideret ac laboret, Dei proculdubio filius est, summæ Trinitati charus est: obidq; si in tali proposito perseuerauerit, omnino hęres regni cœlorum erit, quantūcunq; paruus in meritis, & imperfectus modò esse videatur. Licèt in multis quotidie ex humana fragilitate offendat, non tamen putet propterea Dominum rupta prorsus amicitia à se omnino recessurum: dummodo ipse voluntatem

ſuam ab eo non auertat: & per verā pœnitentiam frequēter doleat de offenſis ac negligētijs ſuis. Eſto ſanè, vt occaſione oblata facilè excedat in verbis, riſu, affectione inordinata, propria cōplacētia, inani gloria, ac ſimilibus: ſed non amet ipſos exceſſus neq; occaſiones excedendi appetat: diſpliceat illi omne peccatum. Quando inquam, ſolus liberq; apud ſe eſt, prorſus aduerſetur quicquid cor ſuum maculare, & ſe à Deo elōgare poteſt: ſic.n. celerrimam veniam cōſequetur. Etiam ſi ſingulis horis ex infirmitate ſæpius labatur, nequaquam tamē hanc grauiſſimam iniuriam clemētiſſimo, & ad ignoſcendū verè pœnitentib⁹ paratiſſimo redēptori ſuo faciat, vt de eius immenſa miſericordia diffidere velit. Neq; propter numeroſitatem neque propter enormitatem lapſuum ſuorū deſperet: ſed culpam ſuam humiliter agnoſcēs, & ſe fideliter corrigere proponens, toties cum ſancta indulgentiæ ſpe reſurgat, quoties cadit. Nā quandocūq; eum verè pœnitet peccatorū admiſſorum, & ipſe integro corde voluntatem ſuam inclinat ad ſui emēdationē, ita vt deinceps paratus ſit facere ea quæ placēt domino: tā repente ſanctificatur, quàm repente mundatus fuit leproſus ille, cui dicenti, Domine ſi vis potes me mūdare, dominus reſpondit, volo mundare. *Matth.8.* Ieſus .n. Dei, & virginis filius pro ſalute generis humani ſemper aſtat Deo patri, vt ei electos ſuos ex humana fragilitate peccantes, ac deinde pœnitentes reconciliet, ſua innocentia eū plācans. Quæ tamen incomprehenſibilis pietas Dei illū non faciliorem ad peccandum, ſed prōptiorem ad amandū reddere debet. Bono ſit animo. Peccatorum veniam ſeu quælibet neceſſaria religioſè, & ſanctè poſtulet in nomine ipſius Chriſti Ieſu: ſic.n. omnino exaudietur, & repulſam non accipiet. Dicat ergo Deo patri, Pie pater, miſerere mei, & mūda me ab omni peccato per vnigenitū filium tuum. Roget eundem Chriſtum Ieſum vt pro ſe aduocatus eſſe dignetur. Sed & in plenam expiationem atq; ſatisfactionē ꝓ peccatis ac negligentijs ſuis offerat eiusdē Domini Ieſu cor mellifluum, quod in ſe continet omne bonū: offerat ſanctiſſimam cōuerſationem, paſſionem, & mortem ipſius: vel etiam pro ſua ſuperbia humilitatē illius, pro impatientia patientiam, pro incontinentia cōtinentiam, pro malitia ſua innocentiam eius offerat. Qua precellentiſſima oblatione cum benignitate, mentis facta, iam omnino ſe veniam aſſecuturum, & verè reconciliatum ac meritis virtutibusq; Chriſti ornatum eſſe confidat. Si enim adhuc dubius nimiſq; meticuloſus manet, ſimilis eſt ei qui exutus veſtimentis vilibus ac ſordidis, & repentè indutus regijs, non nouit decenter atque cōpoſitè pro exigentia ipſorum regalium veſtimentorum incedere, ſed pro morum ruſticitate cui aſſetus eſt, ineptè & inciuiliter graditur. Indubitāter credat Dominum (qui omnes electos ſuos affectu tenerrimo diligit) ſcire, poſſe, & velle ſibi humiliato ignoſcere, atque in omni neceſſitate adeſſe. Piam certamq; fiduciam erga eum concipiat, dicens illud ex libro Iob, Etiamſi occiderit me, *Iob.13.* ſperabo in eum: & ſi in profundum inferni demerſus fuero, inde me liberabit. Hæc ſancta, & ſecura confidentia in tantum placet Deo, & tantam vim piiſſimo corde eius infert, vt ipſe dominus non poſſit non adiuuare, non poſſit nō ad ſalutem exaudire eum qui illam habet. Vnde & in ſacra ſcriptura ita loquitur, Ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, dicenſq; tibi, Ne timeas, ego adiui te. Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui? & ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui. Ecce in manibus meis deſcripſi te. Erit tibi anima tua in ſalutem, quia in me habuiſti fiduciam. Ex humilitate, & charitate procedere debet iſta fiducia: nam ſuperbam, ſtolidam, & à caſto timore alienā confidentiam Deus deſpicit. *Iſa.41.43.* *Ierem.31.*

DOCVMENTVM IIII.

INiuriam ſeu contumeliam tibi illatam ſi cū lætitia nondū ferre potes, non tamen propter illā inſipienter perturberis, neq; ira excandeſcas: ſed tranquillus permanere ſtude. Nā indigniora pro te Deus tuus manſuetiſſimè tolerauit. Ergo in talibus ferocientem animi impetum religa, & reprime: Deumque qui te iuſtè quidem, ſed tamen ex amore affligi pmittit magis quàm hominem qui te affligit, attende.

Appen-

Appendix.

Is cui iam perfectior ſuiipſius victoria cœlitus conceſſa eſt, quamlibet offenſam in ſe admiſſam prōptiſſimè remittere, cōuitiaq;, ludibria, & ſubſannationes exultāti aut ſaltē tranquillo animo perferre nouit. Tales erāt Apoſtoli, qui *Actor.5.* à Iudæis cæſi gaudebant quòd digni habiti eſſent pro nomine Ieſu cōtumeliā pati. Talis erat, & Rex Dauid, qui quum *2.Reg.16.* Semei ſe maledicētem audiret ac videret, nō eſt exaſperatus, neq; vindictā expetijt, ſed Deum attendens hūmiliter dixit, Dimitte eum vt maledicat, iuxta præceptū Domini, ſi fortè reſpiciat dominus afflictionē meam, & reddat mihi bonum pro maledictione hac. Et quis non animetur ad opprobria, & indigna quæq; patienter toleranda, ſi diligenter conſideret, quam miti atq; humili cor- *Matth.11.* de ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus *Luc.7.* oēm paſſionis ſuæ amaritudinē, & dolo- *Matth.27.* rem pro nobis ſuſtinuerit? Dæmonium *Ioan.7.18.* habere & ſeductor eſſe dicebatur, ab im- *Matth.26.* pijs captus ligabatur, premebatur, abdu- *& 27.* cebatur, accuſabatur, cōſpuebatur, ala- *Luc.23.* pis, & colaphis tūdebatur, illudebatur, *Iſaiæ 53.* contēnebatur, flagris cōſcindebatur, ſpi- *Luc.23.* nis coronabatur, felle, & aceto potabatur, clauis cruci affigebatur, blaſphemijs imperebatur: & interim trāquilliſſimā patientiam ſeruabat. Non aperiebat os ſuum agnus Dei innocēs: niſi ꝙ pendēs in cruce patrem pro ſuis perſequutoribus exorabat. A tam præclaris virtutū exemplis, quæ benigniſſimus redemptor noſter nobis reliquit, oculi cordis auertendi non ſunt. Tu nullo modo ꝓ fœlicitate hac quærere debes in iſta vita, vt nullus ſit qui te grauet, nullus qui tibi negotium faceſſat. Nā ad ſuperbiæ, iracundię, vel impatientię in te latentis extirpationem, ad veræ pacis acquiſitionem, ad peccatorum tuorū purgationem, meritorumq; augmentū, ſæpe vtile ac neceſſariū eſt, vt Deo ordināte ſeu permittente nō deſint qui te exerceant, & ſalutē tuam diuerſas moleſtias ingerendo promoueant. Quando probroſa tibi obijciuntur, quæ nō admiſiſti, teſtimonium conſcientiæ tuæ te ſolętur, & trāquillus eſto: ſi vero admiſiſti ea quæ in te dicuntur, etiam ſic tranquillus, & humilis permanens, paratam habe voluntatem corrigendi te, ſi nondū correxiſti. Non ſis multū ſolicitus quomodo homines de te loquātur, quid de te ſentiant, quale iudicium de te habeant: ſed ad Deum cauſam tuam ſemper refer, illi te, & omnia cōmitte, in illo cor tuum ſtabilire ſtude. Ipſe.n. ſibi fidētes ab omni confuſione oportunè, & conuenienter eximere nouit. Sic fiet, vt pax tua ex linguis hominum non pendeat. Si data qualiber perturbationis occaſione, cōtingat te ex imperfectione fragilitateq; propria ſtimulis indignationis acerbius agitari, diſce quietè ferre ipſius paſſionis tuæ moleſtiam, qua intus affligeris: & intempeſtiſtè tunc nō proferas ea ad quæ dicenda ſpiritus tuus importunè te impellit: ſed de his quæ te angūt loqui differ (ſi fieri poteſt) donec Dei gratia mentiſque ſerenitas redierit.

DOCVMENTVM V.

ALterius voluntatem potius quàm tuam facere ama, & iudicio alterius tuum iudicium facilè ſubmitte: proprio ſenſui nunquàm proteruè inhærens, neque aliquid ſanctæ obedientiæ præponens.

Appendix.

Sublimis planè virtus eſt obedientia, quam purè, & ſimpliciter exhibitā De⁹ præfert quibuslibet alijs operibus atque exercitijs, quantūuis excellētibus, & ſanctis. Verus obediens nō ſolùm maioribus, ſed & ſibi æqualibus atq; etiam minoribus alacriter in his quæ licita ſunt obtēperat. Nō diſcutit apud ſe quàm iuuenis aut imperfect⁹ ſit ſuperior qui iubet: non iudicat friuolū vel inutile eſſe quod præcipit: ſed audito eius mādato, mox omnibus alijs quæ tunc intermitti poſſunt, intermiſſis, animo paratiſſimo iuſſa exequitur: non tanquàm homini ſed tanquàm Deo obedientiam impendens, & propter Deum etiam præſidentem minus rectè viuentem reuerenter honorans, ſyncerumque ac dulcem affectum, & beneuolum animum erga eū gerens: memor verborum illorum domini Ieſu, Qui vos audit, me audit, & *Luc.10.* qui vos ſpernit me ſpernit. Purioris, & integrioris vitę amator obedit tūc quoque, quando agnoſcit voluntatem ſuperioris, licèt mandatū eius expreſſum nō interueniant. Vbique paratus eſt ſeipſum deſerere: & propterea nō ſolùm

in

in his quæ ſibi placent, verùm etiam ac multo maximè in his, quæ moleſta ſenſuiq; ſuo contraria ſunt, vult obedire: recogitans nō ſemper illud eſſe Deo acceptius, quod homini eſt dulcius atque delectabilius. Actiones communes quę ad rationem obedientiæ ſpectant, ſuis priuatis actionibus ex propria electione ſuſceptis ſemp anteponit, etiamſi illæ ſibi magis ſteriles eſſe videantur, minuſq; ſapiant quā priuatæ. Talis ſi fortè ſacræ lectioni vel meditationi intētus, euocetur ſuperioris iuſſu ad indignum aut vanum aliquod opus, exempli gratia, ad quiſquilias colligendas, nihil cūctatur: ſed ſtatim abſq; aliqua cōtradictione, vel dijudicatione ſancta ſtudia illa omittit, vt obediētiam ſeruet. Deū propter Deū conuenienter, & ſapienter relinquens. Nā quod in ſe vile eſt ac nullius momenti, dum per obedientiam fit, redditur præſtantiſſimum. Neque enim ipſa obedientia nomen virtutis ac meritum ſortitur ex dignitate rei quæ præcipitur, ſed ex bona voluntate illius qui præcipienti fideliter obtemperat.

Eodē modo inobediētiæ grauitas in his quæ vel modica videntur, vel in ſe mala non ſunt, expraua voluntate eius qui obedire non vult penſanda æſtimandaq; eſt. Verbi gratia: ſi quis pomum non edere iuſſus, ſuperbè mandatum tranſgreditur, ipſe reus punietur à Deo, non quòd pomum comederit, ſed quia inobediens fuit. Preuaricatio primorū parentum id abundè docet. O qui ſciret quantus fructus in virtute obedientiæ lateat, quam religiosè etiam minima quę ſibi preſcripta ſunt impleret? quàm promptè voluntatē alterius ſua voluntate confracta relictaq; faceret? Omnino Deo chariſſimus eſt qui ſic ſe abnegat, & arbitrium, ſenſum, iudicium, atq; conſilium aliorum prudentū libentiùs quàm ſuum ſequitur: illudq; optimum ſibi eſſe credit, quod è voluntate vel electione propria natum ſeu profectū nō fuerit. Hęc via plana & ſecura eſt: quicūque per eam ſtrenuè graditur, inoffenſo pede ad cœleſtem patriam pergit: & nō ſolùm in futuro, verùm etiam in præſenti ſeculo largam benedictionem accipiet à Domino Ieſu, qui pro nobis factus eſt obediens vſque ad mortem crucis. Poſſet fieri (ſicut patres affirmant) vt aliquis per promptam, fidelem, & puram obedientiam altiùs eleuaretur in Deum, quam ſi toto decennio in deuotarum precum exercitijs diligentiſſimus fuiſſet. Libet addere aliud quod Sancti aſſerere ſolent. Sint, inquiunt, duo homines, quorum alter in libertate, alter ſub obedientia viuat: ſi is qui liber eſt aliquo die ieiunat, ſimplicem mercedem conſequitur: ſi verò ille qui ſub obedientia conſtitutus eſt, non ieiunat eo die, ſed ſecundum præſcriptum canonis ac legis cui ſe aſtrinxit, continenter, & ſobriè etiam carnibus veſcitur: cuperet tamen ieiunare, niſi obedientia ſeu canonis conſtitutio vel charitas aliud requireret, duplici mercede à Deo donabitur. Nulla virtus, nullum virtutis opus Domino placet, ſi vitio inobedientiæ contaminetur. Illi inquā diſplicet quicquid per inobedientiam deliberato animo fit, etiamſi alioquipium ac laudabile ſit quod agitur. Nam vt ſacra ſcriptura teſtatur, obedientia melior eſt quā victimæ, & quaſi ſcelus idololatrię eſt nolle acquieſcere. Hæreſes nō aliunde ſumunt originem quam ex ſuperbia, & inobedientia: hæretici.n. ſuum ſenſum ꝓterue ſequuntur, & decretis Eccleſiæ catholicæ parere, ꝓpriūque iudiciū iudicio illi⁹ ſubmittere nolūt. Si quis ſeruēs rigorē abſtinentiæ, ſeu cuiuslibet ſanctę actionis auſteritatē ad præceptū ſuperioris non mox deponeret, poſteà verò pœnitētia ductus abſq; mora corrigere ſe, & obedire vellet, tā facilè indulgentiam inueniret apud Deum, quàm facilè veniam apud imperatorem obtineret is, qui ſtrennuè aduerſus hoſtes dimicando ipſum imperatorem ex improuiſo paululum lęſiſſet.

DOCVMENTVM. VI.

NVnquam alicui te præferas, nunquam aliquē contēnas. Omnium viliſſimum indigniſſimumq; te eſſe exiſtima, omnibus te ſubijce, omnibus ꝓpter Deū inſeruire deſidera: & eos qui te monent aut reprehendunt (etiam ſi inferiores videantur) æquanimiter audi: magis eligens culpam humiliter agnoſcere, quàm contentiosè ac ſuperbè te ipſum excuſare.

Appendix.

Hoc pręceptū, ſicut, & pręcedens, demonſtrat iter rectum, cōmodiſſimūq; compendium ad vitæ perfectionem, & æternam gloriam obtinendam. Quum regis & mendici ſecūdum animā æqualis ſit dignitas, ſecundum carnem ęqualis infirmitas (vterq; n. animam imagine Dei inſignitā, & corpus mortale habet) mirum valdè eſt, quomodo homo homini ſuperbè ſe præferre, quomodo homo hominem contemnere, & non honorare, non ſicut ſeipſum diligere poſſit. Felix eſt qui ſic ſe deſerit, ſic deprimit, ſic contēnit, vt aliorum tam latentes quàm patentes virtutes recogitans, & ſuą vitia penſans, ac quēlibet vel iam eſſe, vel mox per Dei gratiam poſſe eſſe longè ſe meliorem credens, pedib⁹ omnium ſe veluti cōculcandum exponat, omnes tanquàm ſuos dominos attendat, omniū miniſtrum ſe conſtituat: omnibus propter Deum ſeruire, grandi affectu appetat. Felix qui viles quaſq; actiones non quaſi ſe indignas ridendo, ſed quaſi ſibi cōuenientiſſimas amplectendo ſeriò perficit: qui etiam confundi pro Dei honore atq; amore non refugit: qui contentionibus non delectatur: qui culpam ſuam libēter agnoſcit: qui ſe accuſare, alios excuſare amat, qui monitores, & repręhēſores (etiamſi inferiores ſint) patienti gratoque animo audit, & ipſos ſyncerè diligit.

DOCVMENTVM. VII.

TAm libenter eſto minimus quàm libēter fortè aliquis alius eſſet maximus: & abiectus, non aūt honorabilis haberi concupiſce, vt Chriſto ſacræque eius genitrici Mariæ ſimilior appareas.

Appendix.

Qui verè humilis eſt, infimum locum ſemp appetit: ſubeſſe magis quàm præeſſe, & doceri magis quàm docere cupit: laudes hominū non requirit. Ea ex quib⁹ honorari, & in admirationē apud homines venire poteſt, per aliū potiùs quàm per ſe peragi optat. Sublimia de alijs ſentiens, ſe nullius momēti eſſe reputat: bona quæ facit non inſolenti cogitatione apud ſe magni pendit, nec ea p iactātiam oſtentat. Ob viſitationē diuinā non reſoluitur inepta inordinatae lætitia, neq; ſecuritatem imprudēter aſſumit: non inquam ſibi vanè placet propter Dei dona quæ percipit, nec de eis paſſim (propriā quærendo gloriam) loqui geſtit. Non in ſe, non in ſuis meritis, ſed in Dei miſericordia, & in beatæ genitricis ei⁹ Mariæ, aliorumq; ſanctorum interceſſionibus ac piorum hominum orationibus cōfidit. Omnem animi altitudinem in ſe penitus deijcit ac proterit: pauperem, paruum, atq; imbecillem ſe Deo exhibens. Hominum de ſe iudicia non anxiè metuit: ſui contēptu non perturbatur. Deniq; vilis potius quàm humilis, & inutilis magis quàm ſanctus haberi deſiderat. Talis puer ille ſecundum cor Domini, qui à ſuperba Michol ſpretus, & cōuitio præter meritum exceptus, reſpondit, Et ludam, & vilior fiam pluſquam fact⁹ ſum, & ero humilis in oculis meis. 2. Reg. 6.

DOCVMENTVM. VIII.

ALicui placere vanè nō affectes, neque diſplicere inaniter pertimeſcas, & hominū, maximè mulierum, notitiam, familiaritatem, aut ſingularem erga te dilectionem ne expetas.

Appendix.

Vir verè ſpiritualis, omne verbū, omnēq; geſtū adulationis fugit: nec magnoperè curat vtrū placeat an diſpliceat hominibus: ſed modis omnibus ad hoc laborat, vt Deo placere poſſit. Ita tamē viuere ſtudet, vt bonis (quantū in ſe eſt) placeat. Qui ſi nōnunquàm intentionē ſuam ad humanā cōplacentiam vitioſè declinare ſenſerit, mox eam corrigit, & reuocat: vnius Dei fauore atq; amicitia cōtentus. Nō ſolùm impudicarū, verū etiā honeſtarū mulierū incauta nimiaq; familiaritas multis ſæpe obfuit, multis detrimenta purioris caſtimoniæ intulit, multos grauibus tentationib⁹ inuoluit. Sapiens igitur eſt, qui huiuſmodi pericula vitat, & ſpreta omni carnali affectione, puritati cordis ſeruandæ ſe addicit, ac vultū mulieris curioſè contemplari refugit. Sapiens, inquā, eſt, qui pias fœminas Deo cōmendat, & eas ac quoſlibet homines circa illū, non circa ſe ꝓ ſingularem amorē occupari cupit. Beatus item eſt, qui nulli⁹ præſentiam corporalem nimis anxiè expetit: & abſentiam etiam illorum æquo animo propter Deum fert, quorum exemplis atque colloquijs plurimùm ſpiritualis cōſolationis, & adiumenti percipere poſſet.

DOCVMENTVM. IX.

ALiorum dicta vel facta tu temerè neque iudices, neque discutias: & superfluis curis te non implices, verbaque detractoria loqui, aut etiam audire (quantum potes) caucas.

Appendix.

Vtile fuerit ad huius præcepti obseruationem, aliorum mores, & gestus minus compositos studiosè non attendere, nisi inquantum officij necessitas exposcit. Qui enim in ea re curiosus est, facilè etiam inquietus, suspiciosus, amarꝰ, atque indignabundus erit: & circa alios intempestiuè occupatus, suijpsius obliuiscetur. Laudabile admodum est, temeraria iudicia vitare: non continuò putare, nullos ibi bonos esse, vbi multi videntur nō rectè viuere: nec existimare illos omnes iam irremediabiliter perijsse, qui cognoscuntur adhuc licentius peccare: neque arbitrari hominem orthodoxum ac pium propterea à Deo despici vel non diligi, quod adhuc aliquibus imperfectionibus detineatur. Laudabile inquam est, suspiciones sinistras in se leuiter non admittere, eis importunè, & iniquè se cordi ingerentibꝰ consensum non præbere: mala de aliquo audita nimis facilè non credere: bene de alijs sentire, & eorum verba atque opera in meliorem partem (quatenus fieri potest) interpretari. Nō est cur multùm doleat se errare, qui etiam de malis hominibus bona cogitat. Is cui aliorum cura credita est, licèt aliquādo fortè metuat, ne ibi malùm lateat, vbi malum non est, nunquam tamen fixa mēte suspicari debet, ibi malum esse, vbi vtrum malum sit incertus est. Vir benuolus & benigna charitate præditus, certò cognoscens aliquem grauiter peccasse, commiserescit: memoria repetēs, quanta sit infirmitas, & cæcitas humana, quantaque diaboli tentantis inuidia atque malitia. Sed & hoc apud se recogitat, quàm ardenti desiderio dominus expetat, & expectet tempus illud, quo peccator conuertatur, & se corrigat. Qui negotia sibi non commissa relinquit, & solicitudinem de rebus ad se sumque officium nō pertinentibus abijcit, quique ineptè auidus non est, vt aliorum secreta cognoscat, grandi pacis internæ beneficio fruetur. Pij multùm exhorrent detractionis vitium: ita vt de alterius imperfectionibꝰ tacere semper malint, quàm aliqua dicere. Quod si necesse interdum fuerit, vt talia vel loquantur vel audiant, summopere vigilant, ne aut per verborum excessum aut per intentionem affectionemque minus synceram corda sua maculent. Rem Deo gratam facit, qui detrahentis sermonem prudenter amputat, & ad meliora transferre satagit.

DOCVMENTVM. X.

BEnignum, & affabilem omnibus te præbe: de aliorum bonis sicut de proprijs gaude, & pro aliorum malis ingemisce: omnes syncera charitate diligens, neminem quantumuis etiam tibi molestum odio habens, de nullius salute desperans, & imperfectis quibusque piam compassionem magis quàm turbulentam indignationē impendēs.

Appendix.

Omnino conuenit, vt seruus Dei affabilem alijs se præbeat, & in vultu modestam castamque serenitatem potiùs quàm nimis tristem vel austeram grauitatem prætendere consuescat. Debet (quantum in se est) amicè cum omnibꝰ conuersari: nemini onerosus esse: neminem conturbare: verborum in synceram, atque à dilectione alienam mordacitatem vitare, prōptè quoslibet iuuare: cupidè omnium necessitatibꝰ subuenire: libenter non solum his à quibus diligitur, sed potissimum his à quibus infestatur aut læditur, benefacere: cor amaritudine aut felle infectum aduersus aliquem non gerere: nulli signa charitatis negare: nulli malè velle: nulli inuidere: nullum quantumuis iniquè viuentē despicere: de nullius peccatoris vera conuersione ac pœnitentia desperare. Nam & ipse aliquādo fortè à Deo auersus in iniquitatibus aut vanitatibus vixit. Cogitet quàm clementer à misericordi domino tunc seruatus, atq; ad meliora tādem reuocatus fuerit. Si Deo manū porrigente cuasit pericula, confidat, & alios eodem adiuuante euasuros. Transijt ipse à prauitate ad iustitiam: sed non putet alijs viam salutis præclusam, aut pontem misericordiæ deiectum esse. Possunt alij transire, qua transijt: possunt proficere, possunt etiam ad perfectionem peruenire. Ergo (sicut dictū est) de nullius vera conuersione desperet: oēs Christianos tanquàm fratres ad eandem secum hæreditatem cœlestem vocatos cum gaudio aspiciat, & diligat: in hominibus non visibilis corporis vilitatem, sed inuisibilis animæ (quæ ad imaginem Dei creata est, quia rationalis est) præcellentem nobilitatem pulchritudinemq; attendat. Tāta est animæ humanæ dignitas, vt propter eam rex regum, Dominus dominantium, vnigenitus Dei patris incarnari, pati, propriumq; sanguinē fundere, ac mori voluerit. Istam animarum indicibilem generositatem atq; venustatem passim negligentijs dedecorari, peccatisq; deturpari vehementer doleat: malè viuentes, & excæcatos, pereuntésque tam Christianos rectæ fidei, quàm hæreticos, schismaticos, ac gentiles intima commiseratione prosequatur: omnium salutē vera charitate exoptet: de cuiuslibet profectu, & consolatione gaudeat. Bona quæ in se non habet, in alijs Dei electis se habere lætetur, & pro eis diuinæ liberalitati gratias agat: nam quum omnes electi sint vnum corpus mysticum, præstantia & gloria vnius membri cedit in honorem alterius. Aliorum item miserias & calamitates, suas reputet: erga pauperes, infirmos, tentatos, & afflictos pijssima viscera gerat. Sanctam hospitalitatem amet, opera misericordiæ quę facere potest, hilariter faciat, si nequit ea corporaliter impendere, impendat spiritualiter. Imperfectiones tā animorū quàm corporum in alijs æquanimiter toleret: oēmq; indecentem asperitatē seu amarulentiam animi sui patienti benignitate, & sancto dilectionis dulcore mitigare, vel etiam excludere nitatur, tāquàm & ipse habens in se multa quæ ab alijs tolerari debeant. Quòd si penitus excludere vel mitigare indignationis amaritudinisq; internæ stimulos necdum potest, saltem consensum eis deneget: ita vt quàmuis in inferioribus animæ viribus graues impatientiæ motus sentiat, superiorem tamen mentis rationem inperturbatam seruare conetur. Suspiret ad Deum, & eius auxilium imploret. Meminerit verò se ipsi Domino non placere, si aliquē hominem odit, quum filij Dei à filijs diaboli in eo singulariter distincti sint, quòd illi charitatem habeant, isti non habeant. Igitur peccantibꝰ compatiatur: peccatis non faueat. Portet, & etiam in corde suo sibi præferat quos corripit: & corripiat seu castiget quos portat. Non hominē, sed hominis vitia persequatur: & illa alibi facilè nō recitet, vbi nec eius qui offendit, nec aliorum qui audiunt emēdationem seu vtilitatem ex huiusmodi recitatione sequuturam sperat. Hominem ipsum, cuius imperfectiones ac negligentias persequitur, syncero cordis affectu diligat, & ei vultus serenitatem, verborumq;, & operum solatia (quoties res exigit) exhibeat. Dei religionisq; iniuriam, ac animarum damnū non dissimulet: nec propter humanam amicitiam omittat conuenienter, & oportunè cum charitate reprehendere ea quæ à se reprehendēda esse cognouerit. Iustitiæ zelo ferue at: non tamen feratur precipiti siue inordinato animi impetu: sed iram eius semper, & consilij grauitas, & mansuetudinis gratia condiat. Imperfecti, & vitijs adhuc obnoxij in Ecclesia Dei, infirma atq; vlcerosa sunt membra mystici corporis Christi. His nō furiosa pugnorum contusio, sed (quātum res patitur) lenis tactus, id est, lenis admonitio primò adhiberi debet: quòd si ipsa lenitate non sanantur vlcera, deinceps adhibenda est durior correptio tanquàm sectio necessaria: ita tamen vt semper veræ charitatis affectus seruetur erga eum qui castigatur. Qui in congregatione aliqua viuit, vbi honesta, & sancta lex atque institutio cōmunis est, pacificè eandem institutionem in communibus actionibus, & exercitijs sequatur, notam vitiosæ singularitatis vbiq; vitans. Bona quæ non nisi cum perturbatione aliorū publicè faceret, si absq; offensione Dei, & absq; læsione propriæ conscientiæ omittere potest, prudenter (sicut viderit esse necessarium) omittat. Nihil attētet insolitum quod humanam fragilitatē excedere videatur: nisi Deus id sibi placere certa reuelatione declarauerit, viresq; quibꝰ illud cōmodè perfici queat, præstiterit.

Genes. 2.

1. Cor. 12.

Iohan. 15. & 13.

DOCVMENTVM. XI.

MVndi vanitates carnisq; voluptates viliissimas sperne: immortali ani-

Universidad de Deusto
Biblioteca

li animæ tuę ſponſo teipſum ſeruans,& in eo ſolatia tua conſtituens.

Appendix.

Monet hoc præceptum, vt faſtū, gloriam, fauorem, honores, pompas, poſſeſſiones, diuitias, ſpectacula, luſus, iocos, vaniloquia, & nugas huius ſeculi, fœdaſque carnis delitias contemnamus: noſipſos in ſolo Deo rebuſq; diuinis oblectantes. Profectò qui aimnę ſuę ad imaginem Dei creatæ dignitatem, & ingenitam pulchritudinem diligentius conſiderat. impuris carnis voluptatib⁹ non facilè ſe dedet: ſciens per illas animam rationalem fœdari, & decorē genuinum amitti. Itidem qui beneficia à Deo ſibi impēſa ſedulò recogitat, quomodo poterit erga illum tam ingratus eſſe, vt peccatorum ſordibus eum offendere non metuat? Quomodo non ſeſe immaculatū illi ſeruare ſtudebit, à quo benigniſſimè conditus, miſericordiſſimeq; redemptus eſt? à quo cuſtodiam angelicā, [illegible] omnia tam ſpiritui quàm corpori neceſſaria à prima ætate accepit, accipitq; quotidie? à quo ſic protegitur, ſic gubernatur, ſic fouetur die ac nocte, quaſi cæterorum omnium oblitus ipſe Deus, curam eius ſolius gereret? à quo deniq; ad vitam æternam gratuitò electus ita diligitur, vt ſine ſe ille beatus eſſe nolit? Nimis æquum eſt, vt tam bono Deo, tàm dulci animarū noſtrarū ſponſo, integrā cordis puritatem (quātum in hac vita licet) ſeruemus. Tam liberalis benefactor, tamque ardens amator omnino redamandus eſt: propter eū tranſitoria omnia deſpicienda ſunt. Nos peregrini, & exules hic ſumus: quare non infimus iſtis inhęrere, nec ea perueršē amare, ſed patriam noſtram, patriam cœleſtem requirere, & ad æterna bona ſuſpirare debemus. Neque enim propter præſentem, ſed propter futuram vitam Chriſtiani ſumus. Licitum quidem eſt iucunda aliqua pro loco, & tempore pia intentione interdum proferre, recreationemque externam congruam ad Dei honorem admittere: ſed ſumma diligentia modus ſeruādus eſt, ne aut per nimiam, aut per minus caſtā relaxationem, harmonia interioris hominis diſſoluatur, & cordis puritas lędatur. Quum neceſſe ſit ſingulis diebus cibo potuque vti, ingluuies à pleriſque ſuperari difficiliùs ſolet, quàm cętera cordis vitia. Vigilet igitur vir ſpiritualis in quotidiana aduerſum gulam pugna: & Dei auxilium ſedulò imploret ne vincatur. Indecentem auiditatem, turbulentamq; cupiditatem inter edendū etiam in ſimplicibus eſcis frenet: ipſum cibum modeſtè ſumens, & eum honeſtè ſenſimq; mandens. Rationabilem corpuſculi refectionem, non autem voluptatèm quærat: & quamuis delectationem terrenam ſentiat (ſine qua refectio corporalis ab homine famente vel ſitiente nequaquàm ſumitur non tamē eidem delectationi inhæreat, neq; eam ad intima ſua admittat. Nō inquàm, ob id manducet aut bibat, vt carnis concupiſcentijs inſeruiat, & praua deſideria expleat, ſed vt naturam iuuet, eiq; ſatisfaciat. Exceſſum diligenter vitet, ne cibo prægrauatus reddatur ineptus ad interna exercitia. Veruntamen ſi ipſe minus fortè attentus metas debitæ continentiæ paululum prætergreſſus fuerit, nō ſit nimium puſillanimis: ſed ad Deum confugiens, culpam humiliter agnoſcat, veniamq; ab eo poſtulet: & innouato ſancto propoſito, confidat in illius benigniſſima pietate. Paucos inuenire eſt, quorum ſpiritum non aliquantulum grauet aut præpediat cibus ſumptus, dum in ſtomacho concoquitur, ſed citra vitium crapulæ id accidere poteſt. Qui piè ſecum retractat atque recogitat dominum Ieſum fel, & acetum p nobis guſtaſſe, faciliùs gulæ illecebras ſpernit, faciliùs delitioſis eſcis ac potib⁹ carere poteſt, atque ipſa delitioſa edulia æquè temperanter, & inculpatè ſumit, ſicut minus ſapida ac vilia. *Ioan. 19*

DOCVMENTVM XII.

PAucis contentus eſto, & ſimplicib⁹ delectare: memor paupertatis, quā p te aſſūmpſit tibiq; cōmendauit Deus tuus. Tu diſcipulus, ille magiſter: tu ſeruus, ille dominus. Gaudeat diſcipulus, dum imitatur magiſtrum: exultet ſeruus, dum ſequitur Dominum.

Appendix.

Qui feruet ſpiritu, & mundum ac ſeipſum verè contēnit, is ſuperflua, curioſa, & exquiſita ad ſuos vſus nō requirit. ſimplicitatem in victu ac veſtitu, cæteriſque neceſſarijs diligit: minus potiūs quàm

quàm amplius habere ſemper appetit: pro his quæ ſibi vel deſunt vel negligētius adminiſtrantur, facilè non murmurat: propriæ electionis atq; optionis cōmodum vbique relinquere paratus eſt: humilia, & abiecta opera (à quibus ſuperbi abhorrent) magno cordis affectu peragit. Reſpicit enim fidelibus oculis in authorem vitę dominum Ieſum, qui propter nos ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens.

Corollarium Appendicum.

Iam qui ex prędictis præceptis eximium aliquem fructum referre vult, ſtudeat toto mentis intentione vitam ſuam ad illa corrigere, ordinare, atq; componere: ea ſæpe (quemadmodū author epiſtolæ infra in concluſione dicit) relegens, & exactè ſe diſcutiens, attenteq; conſiderans vtrùm id quod legit, ipſe faciat. Singula per meditationem, deſiderium, & orationem in animi viſcera traijcere, indeq; ad mores traducere ſatagat: ita vt quouis loco ac tēpore, mox illi occurrat quid agere, quid relinquere, quid admittere, quidue reſpuere debeat. Humilitatem, obedientiam, manſuetudinem patiētiam, charitatem, miſericordiam benignitatem, & continētiam Chriſti pro ſuo modulo imitetur: promptè ſe in his quæ vel deſiderabilia, vel naturæ cōtraria ſunt relinquens atque abnegans. Opera ſua omnia pura intentione (ſicut ſuprà in primo præcepto dictum eſt) ad honorem Dei peragat: ſic.n. lucida) & ipſi Domino valde grata erunt. Ea mirificè exornabuntur, ſi ipſe illa ſaltem deſiderio coniunxerit actionib⁹ Chriſti. Exēpli gratia: ſi cupiat, vel in animo ſuo ſtatuat obedire hominibus, ſeruire Deo, preces offerre, laborare, ieiunare, aduerſa tolerare, edere, bibere, dormire in vnione illius pietatis qua Chriſtus Ieſus pro ſe factus homo, in terra hominibus ſubdit⁹ fuit, Deum patrem laudauit, orauit, laborauit, ieiunauit, aduerſa pertulit, comedit, bibit, dormiuit: aut ſi illa ipſa quæ facit commendet offeratue Domino in vnione eiuſdem pietatis ſeu charitatis, in laudem æternam. Non appetat illuſtrari reuelationum vel miraculorum gratia, vt per ea nomē ſanctitatis apud homines ſibi comparare poſſit. Quæ gratia ſi ei conceſſa fuerit, humiliter ac ſapienter vtatur illa, ſicut cognouerit placere Deo qui eam gratuitò donauit. Meminerit verò quia angelus ſatanæ, nonnunquam transfigurat ſe in angelum lucis, vt per doloſas vanaſque reuelationes incautos fallat. Etiamſi magna ſint, & magna eſſe ſciat ea quæ cœlitus percipit, nunquam tamen magnus & perfectus ſibi videatur. Donis, & benedictionibus Dei, quibus prævenitur, indignum ſe ſemper reputet. Non ſibi adſcribat quòd bonæ voluntatis ſit, nec ob id arroganter alijs ſe præferat: ſed quoslibet etiam peruerſiſſimos, ſibi in corde ſuo præponat. Agnoſcat quia niſi ipſe gratia Dei ſeruaretur atque protegeretur, mox deficeret in tētationib⁹ grauiuſque peccaret quàm illi: & quia ſi illi tantam gratiam à Deo accepiſſent quantam accepit, minus fortè ingrati eſſent, minuſque peccarent quàm ipſe. Sed & cogitet eos repentè Deo adiuuāte, in melius mutari poſſe, vel etiam iam in illis aliquas virtutes ipſi domino cognitas & acceptas latere. Non in ſola regione ſuæ mentis ſolem gratiæ lucere, nec ſe ſolum cœleſtia deſideria habere exiſtimet: ſed in alijs potiora Dei dona eſſe ſperet, & confidat. Rationis iudicium, & ſanctæ diſcretionis moderamen vbique ſequatur. Nihil ſupra vires ſuas temerè attentet. Neque enim expedit, vt pertinaci animi decreto facere velit, quæcunque bona alios feciſſe cognoſcit. Perfectorum ſublimia opera admiretur, ac pro eis Deo gratias agat, & ex eorum conſideratione confirmetur, ne in paruis bonis operibus quæ agit, deficiat: ſed quantum ad conuerſationis ſuæ tenorem attinet, magis attendat quid ipſe ex munere diuino facere poſſit, quàm quid illi fecerint aut faciant. Neque enim eadem gratia omnibus datur, nec eadem exercitia omnibus conueniunt, neque eodem modo omnes à ſpiritu ſancto mouentur vel trahūtur. Sanè in hac vita non omnibus donum ſublimioris contemplationis conceditur, non omnes eliguntur, vt reſideant ad menſam regis æterni, & delitijs eius pleniùs perfruātur: ſed plurimi ad hoc deputantur, vt ſtent coram menſa, & per laborioſas actiones inſeruiant: qui tamen in futura vita ſimul cum his qui

2.Cor.11. *Humilitas* *Pſal.21.* *Diſcretio.*

contemplationis dono hic claruerunt, mensæ communis redemptoris ac patris cœlestis assidebunt, æterna beatitudine donati. Quemadmodum autem hi quos in hac perigrinatione rex cœlestis ad mensam suam, videlicet ad contemplationis quietem, vocat, vt cum eis delitietur, non debent in ciuiliter se subducere, neque tunc surgere vt stent, aut laboribus externis insistant, nisi obedientia, vel charitas, seu causa rationabilis requirat: ita minimè cõuenit, vt hi qui ad standum ministrandũque deputati sunt, relicto officio suo, non vocati ingerant se mensę regali, regiq; assideant ad vacandum soli contẽplationi. Deus non solùm exercitijs spiritualib⁹ sed etiam externis occupationibus pro sui honore piè susceptis delectatur. Ergo is qui in spiritu proficere desiderat, sua sorte contentus sit, & nihil (sicut dictum est) vltra vires suas temerè attentet. Cibum, potũ, somnũq; necessarium corpusculo suo nõ neget: nec inusitatum abstinentiæ rigorem facilè consectetur: nisi spiritusancto reuelãte certò didicerit id placere altissimo. Ad spiritualis vitæ cõtinuationem minùs ei oberit, si de cibo, & somno aliquid paulo amplius admiserit, quàm si id quod necessarium est subtraxerit. Suas priuatas actiones conuenienter alternet, ne fastidium generent, & animum prægrauẽt. In ipsis etiam internis exercitijs suis immoderatã imaginationem, nimisq; vigorosam mentis ad Deũ conuersionẽ & anxiam perplexãq; solicitudinem, vel etiã adnisum plus iusto vehementẽ solerter vitet: vt & capite sanꝰ & spiritu integer in obsequio Dei persistere possit. Omnem quoq; diffidentiã, & indecentem pusillanimitatẽ, implacabilemq; timorem, ac vanam tristitiam, & superfluos conscientię scrupulos (quibus libertas cordis profectusq; spiritualis præpediri solet) diligenter à se repellere studeat. Veruntamen si dolorem capitis, vel alia incommoda prorsus vitare nequiuerit, non propterea nimium deijciatur animo: sed seruata patientia quicquid molestum est, offerat Deo in laudem æternam, etiamsi ipse suo vitio suaque culpa illud sibi conciliauerit. Quando impijs in Deum ac diuina blasphemijs aut alijs indignis suggestionibus intus pulsatur, sæpè meliùs vincet, si illas negligendo atque cõtemnendo, mox signo crucis ædito cogitationem suam ad vulnera Christi, siue ad alia sancta, & conuenientia transtulerit, quàm si multis rationibus cum talibus contendere disceptareque voluerit. Prudentum, & expertorum consilium circa huiusmodi erit ei admodũ vtile, maximè in initijs melioris vitæ. Quando ad sacram cœlestemque mensam in qua Christus verè sumitur est accessurus, religiosa mente recolat charitatem illam stupendam qua ipse Dominus Deus noster pro nobis homo factꝰ, etiam pati moriq; voluit. Potest ad supplendam inopiam spiritualem qua laborat, offerre sanctissimam eiusdem Christi conuersationem, & passionem, vel etiam beatæ Mariæ virginis Deiparæ seu aliorum sanctorum merita. Precetur ipsum Dominum Iesum, vt suis meritis ac virtutibus animam egenam exornare dignetur. Et quidem ab isto dignissimo, suauissimo, maximeq; necessario conuiuio, ab isto vnitatis sacramento, quo Christo incorporamur manemusq; in eo, & eum in nobis manentem habemus, atq; ita omne bonum accipimus, non facilè se subducere debet propter tentationes quibus premitur, neq; conturbari si sensibilis deuotionis consolatione destitutus est. Nam Deus vnicè delectatur vera humilitate, & patientia, eiq; sæpe magis placet afflictionis amaritudo laborisq; grauamẽ (dum bona voluntas, & sanctum desiderium homini adest) quàm interne dulcedinis affluentia. Si ei desunt lachrymæ exteriores, non desint interiores. Is cui omne vitium displicet, & qui Deum diligit seu diligere verè cupit, nõ caret interioribus lachrymis. Porro ignorare non debet illa exercitia, quibus aliquid ex passione Domini Iesu iuxta gratiam sibi datam legit aut ruminat, maioris esse virtutis, quam alia spiritualia exercitia. Omnino sicut ille, qui opobalsamum vel leuiter cõtingit, necessario suauem odorem retinet: ita is qui passionẽ dominicam piè recolit, licet permodico affectu id faciat, non potest non referre augmentum gratiæ diuinæ. Sed nec effigiem quidem crucifixi redemptoris, homo Christianus orthodoxę fidei vnquàm

Simile.

Modus seruandus.

Eucha-ristia.

Patientia.

Lachryma.

Passio Chri.

quàm reuerenter aspexit aut aspiciet sine grandi vtilitate. Semper memor sit Dei cultor, quod ad virtutum pfectionem faciliùs fœliciusque pertinget, in benignissima Domini pietate tperãdo, & humiliter ac perseueranter orando, quàm proprijs viribus atque conatibus confidendo. Credat nullam orationẽ in Ecclesia catholica fideliter fusam carere fructu. Si conscientia peccatorum remordente nequit libero corde orare, statim culpam suam corã Deo cum humilitate fateatur, veniamq; petat, & se corrigere proponat: atq; ita demũ sancta fiducia resumpta, faciem animæ suæ iam repurgatam ad Dominum per preces laudesq; diuinas leuet. Et quãdo ex humana fragilitate distrahitur, Deoque negligentius intendit, non idcirco arbitretur orationes suas prius inutiles esse & reijci ab ipso Domino, qui pro sua ineffabili clementia atq; bonitate omnia opera nostra æterna remuneratione digna reputat, si pij sumus, & voluntatem nostram ab eo non auertimus, frequenterq; dolemus atque ingemiscimus pro his, quibus nos deficere, & delinquere cognoscimus. Non etiam propterea existimet se non exaudiri, quòd orationis suæ effectum non statim sentiat aut videat: sed longanimis fideiq; plenus perseueret in sanctis petitionibus, Deo penitus committens quando, & quomodo velit postulata tribuere. Nam misericors Dominus sepe ea quæ concedere vult, differt in longum tempus præstare, eo quòd non satis conuenienter neque satis vtiliter illa citiùs largiretur.

Spes.

Oratio.

Et plerumque exaudiens nos ad nostrã salutem, non id præbet quod petimus (quia nobis non conducit) sed aliud quod expedit, donat. Planè toties centum talenta (vt ita dicam) in thesauros reponit danda suo tempore ei, qui piè orat, vel etiam illi pro quo oratio funditur, quoties ipse orans vel minimum nummum postulat. Quando aliquis latinæ linguæ ignarus, benigna religiosaque mente Deum latinè laudat aut precatur, non minùs vtilitatis ac meriti refert, quàm si lingua sibi nota laudes preces que suas Deo offerret. Nam & ægrotus quisque potionem medicinalem sumens sanitati restituitur, etiamsi ipsius potionis virtutem ignoret. Qui alicuiꝰ orationibus congrua pietate ac fide se commendat, fructum sancti desiderij sui apud Deum consequitur, etiam si is cuius preces expetierat, orare pro ipso negligat. Hæc pro qualicunq; explicatione seu dilatatione vtilissimarũ præceptionum quæ in breui ista Epistolã habentur, dixisse sufficiat.

Conclusio Epistolæ.

HAec documenta crebrò inspice ac lege Deumque precare vt ea adim plere possis, sine cuius gratia nihil boni facere potes. Non autem desperes propter frequentes lapsus tuos, vel propter passionum vitiorumq; indecentes motus quibus adhuc vehementer fortè impugnaris, & impediris: sed ex infirmitate tua in humilitate proficiens, bono animo esto, ac reiecta nimia pusillanimitate confide in Domino Iesu. Roga eũ vt malis tuis indulgeat, merita quæ tibi desunt suppleat, bona quæ necessaria sunt, concedat, & quæ concessit, sed imperfecta habes, perficiat. Pete, quære, pulsa: nam perseuerantem procul dubiò tandem exaudiet ille qui dixit, Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Quum verò postulata ab ipso acceperis, caue ne de donis eius stultè in te glorieris, aut aliquid præ cæteris te esse reputes. Illi gratias age, illi totum attribue qui totum dedit, tibi nihil ascribens præter peccatum, quod solum à teipso est. Porro memineris absurda illa quæ vel dormiens ligata ratione pateris, vel vigilans inuitus sentis, non adimere in te virtutem quando tibi non placent, quando consensum eis denegas. Imò verò laboris molestia, quam in talibus sustines, virtutem pernornat meritumque adauget. Interna etiam instabilitas qua tibi nolenti cor inter precandum psallendumque miserè, (vt verbis tuis vtar) distrahitur, non tollit orationis tuæ fructum sicut nec insterilitatis ariditatisque gelu, quo te penè assiduè constringi conquereris. Sed curare debes vt vigili, strenua, & fideli diligentia sanctum illud opus reuerenter peragas: nam crescente in te humilitate ac charitate, aliquando tibi forte dabitur, vt serena, suaui, attentaq; mente rebus diuinis intendas. Vale, & ora pro me.

Lucæ. 11.

Interna instabilitas.

Beatus Gregorius ait.

Homo in sua conuersione sæpe multum affligitur, dum hinc spiritus vocat, hinc caro reuocat: hinc amor nouæ cõuersationis inuitat, hinc vsus peruersæ vetustatis impugnat.

Hostis noster adhuc in hac vita nos positos quãto magis sibi rebellare conspicit, tãtò amplius expugnare cõtendit: eos enim pulsare negligit, quos quieto iure possidere se sentit.

Quisq; in ipso cõuersionis initio magna plerumq; excipitur dulcedine consolationis: sed durũ laborem postmodum experitur probationis.

Sæpe conuersus quisq; in eo fallitur, quòd dum quibusdam donis gratiæ per dulcedinẽ inchoationis excipitur, confirmationem accepisse se perfectionis arbitratur: & plenitudinis consummationem æstimat, quæ adhuc blandimẽta esse inchoationis ignorat. Ne ergo cõuersus iam sanctum se esse credat, dispensante Deo permittitur, vt post cõuersionem suam tentationum stimulis fatigetur.

Plerumq; virtutes, dum plus quàm necesse est exuberãt, vim suam exhalãt. Vnde Dñs electorũ suorũ, & ante tẽpus desideria implere renuit, & rursum in tempore intra mensuram profectũ premit: ne si aut antequàm debẽt aut plusquàm debent proficiant, per profectus sui magnitudinem, in elationis defectũ cadant.

Pleriq; quum desideria sancta concipiunt, in summis etiam exerceri virtutibus inardescunt: vt non solùm culpa operationẽ non inquinet, sed nec cogitationem pulset. Et adhuc quidẽ in corpore positi sunt, sed nihil iam perpeti de communione præsentis vitæ volũt: imitari per intentionem internam mẽtis stabilitatem appetunt, sed interuenientibus tentationibus reuerberãtur: vt videlicet infirmitatis suæ meminerint, & elati de virtutibus quas accipiunt nõ sint.

Si sola nobis adsunt prospera, soluimur: ad virtutẽ verò meliùs per aduersa solidamur. Deus igitur prouidè cuncta disponẽs, electos suos inde robustius in integritate custodit, vnde eos per inimici tentantis impugnationẽ aliquo modo ab integritate labefactari permittit.

Diuus Bernardus.

Diligam te Domine pro dono tuo, & modulo meo. Si quantum debeo non possum, non possum tamẽ vltra quàm possum. Potero verò plus, quando plus dare dignaberis: nũquàm tamen prout dignus haberis. Imperfectum meum viderunt oculi tui: sed tamẽ in libro tuo oẽs scribentur, qui quod possunt faciũt, & si quod debent non possunt. *Psal. 138.*

Alius quidam.

Deus diligit nõ solum illos, qui semper in innocentia vixerunt, sed & eos q̃ post multa atq; enormia crimina resipiscunt, seq; diligenter corrigũt: isti enim sunt chara vasa misericordiæ eius. Illorũ animas per virgines, istorũ verò animas per proximas intelligim⁹ designatas esse à Psalmista loquente de præclara regina sponsa regis Christi, ac dicẽte, Adducentur regi virgines post eam, proximæ eius afferentur tibi. Tã istæ quàm illæ peruenient ad patriam cœlestẽ, sicut idem Psalmista consequenter asserit dicens, Afferẽtur in lætitia, & exultatione, adducentur in templum regis. Quare aũt Deus aliquos ex electis suis in innocentia conseruet, alios grauiter peccare permittat, non est nostrum inquirere. Id enim in profundo consilij, iudicijq; eius latet. *Psalm. 44.*

Ludouicus Blosius.

Dominum Deum nostrum, qui spiritus est, qui vbique est, possumus etiam vbiq; locorũ conuenienter adorare, venerari, colere, ac precari: sed id conuenientissimè facim⁹ in oratorijs nomini eius consecratis. In quibus Christianos oẽs cum maxima reuerentia, & decẽtissima interioris exterioriq; hominis cõpositione adesse oportet, propter ipsius summi Dei, & beatorum angelorũ eximiam gratiosamq; præsentiam. Qui verè intus illuminati, & copiosiùs vncti à spiritu sancto sunt, ineffabili perfundũtur gaudio, quando coram venerabili sacramento dominici corporis, & corã inuisibilibus glorioſissimisq; illis cœli principibus spiritib⁹ angelicis assistũt. Nullus eis locus in hoc mundo est gratior domo orationis: adeò vt à tẽplis sanctis ægrè plerumq; auelli possint: q̃næ dum procul aspiciunt, si accedere, & ingredi prohibentur, deuoto corde *Templ.*

saltẽ salutant, & æternæ maiestatis Dominum religiosè adorant.

Missæ sacrificium.

O quàm stupendus, & quàm inexplicabilis est summi Dei erga nos vermiculos amor, qui in Missæ sacrificio quotidie cum numerosa angelorum multitudine se mirè præsentem nobis exhibere (etiamsi sacerdos qui sacrificat malus sit) dignatur: ita vt apud nos non minùs verè sit ipse Dom⁹ Iesus, quàm in cœlo est. Meritò ad tantam diuinę charitatis dignationem ac dulcedinem corda nostra amore resoluta penit⁹ liquescerent. Meritò etiam iter prõptissimè, & cum ingenti exultatione susciperе deberemus, quò possemus ipsius Missæ sacrificio diuinisq; mysterijs interesse. Sic enim animę nostrę supernis fulgoribus frequenter irradiatæ, caduca omnia facilè contẽnerent, & ea quæ sursum sunt ardenter amarent.

Nõ magis licet inquirere, quomodo in sacrificio Missæ, sacerdote verba cõsecrationis proferente, panis in corpus Christi, & vinum in sanguinem conuertatur, quàm quomodo Deus ex purissimis sanctæ virginis Mariæ sanguinibus carnem sibi aptauerit. Vbi enim Deus operatur, nõ oportet quærere quomodo: sed indubitata fides his quæ à Deo fiunt adhibenda est. Firmissimè credere debemus, panem in verũ Christi corpus, & vinum in verum sanguinem operatione spiritussancti, virtute verbi diuini, virtute omnipotenti, trãsmutari. Quid quærimus naturę ordinẽ in Christi corpore, quod præter naturam natum est ex virgine? Nos legimus de mũdi operibus, quod Deus dixerit, & facta fuerint, quod mãdauerit, & creata sint. An verò qui ex nihilo potuit deducere ad esse ea quæ non erant, non potest ea quæ sunt mutare in id quod non sunt? In mundi huius exordio dixit, Germinet terra herbam virentem, & ita factum est, atque hactenus perdurauit, perdurabitq́ue in posterum virtus illius præcepti: & ipso dicente, Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, nõ est quod dicit? Ipse hoc dixit, dicendũq́ue instituit. Prorsus verba illa veritatem corporis dominici exprimunt: neque enim dixit Dominus, Hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei, &c. Non autem arbitremur corpus Christi ad enũciationem diuinorum illorum verborum de cœlo descendere, vt in altari adsit: sed inconcussa fide credamus ad eorundem verborum debitam prolationem, virtute diuina, non sacrificantis merito, panem vinumq́; conuerti, & (vt planiùs dicam) transubstantiari in corpus, & sanguinem Christi verè ibi præsentis, ipso nihilominus beatissimo corpore in cœlo ad dexterã patris manente. Nam, & figura hominis (si sensibili exemplo in re tanta vti conuenit) ita effingitur in speculo oblato, vt tamẽ ab homine non recedat. Non est aliud corpus Christi in cœlo, atque aliud in sacramento: sed vnum omnino, & idẽ vtrobique est. Quamlibet multæ habeantur hostiæ consecratæ, sub qualibet earum integrum corpus Christi subsistit: quemadmodum videmus eandem faciem humanam efformari integram in pluribus obiectis speculis, & verbum humano ore prolatum excipi integrũ plurium audientium auribus. Imò verò facta vnius hostiæ consecratæ diuisione, sub singulis partibus separatis integrum corpus Christi consistit: veluti confracto speculo facies hominis in quolibet fragmento exprimitur non minus integrè quam in toto speculo. Quando autem frangitur, & diuiditur hostia consecrata, huiusmodi fractio siue diuisio non fit in Christi corpore, quum iam immortale sit, suiq; sectionem nullatenus admittat: sed fit in specie sacramenti, nempe in figura panis. Sanctissimum hoc mysterium, quod supra natnrã est, sola fides capere potest. Fit ita, quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Intellectus noster qui quamdiu in hoc exilio degimus, imbecillis hæbesq́ue est, diuinæ maiestatis opera atque consilia comprehendere nequit: proinde nec ea temerè comprehendere velimus, reprehendere verò nullo modo audeamus. *Psal. 148.* *Genes. 1.* *Matth. 26.* *1. Cor. 11.* *Similitudo*

A salutifera esca corporis dominici nullus bonæ volũtatis facilè se subducere debet propter indignitatem suam. Quemadmodum enim paruulus regis filius etiam cum his puerulis, qui obscuro loco nati, & vilibus vestimentis induti sunt, ludere gaudet: ita Dei ac regis summi filius Iesus Christus, per sa- *Pulchra cõparatio.*

cramentum Eucharistiæ libenter se adiungit non solum perfectis, verùm illis quoque qui multis quidem imperfectionibus sunt obnoxij, non tamen ipsas suas imperfectiones amant, sed ad meliora semper contendunt, & ab omni peccato letali immunes se (Deo adiuuante) seruare studeant.

ENCHIRIDII PARVVLORVM LIBER POSTERIOR, COMPLECTENS TRACTATVLVM DE præparatione ad felicem mortem, & de patria cœlesti, Deiq; diuinitate ac creatura rationali.

CAPVT I.

Matth.24. Luc.12. SEmper quidē vigilare, semper lumbos præcinctos, & lucernas ardentes habere debem⁹, vt quum venerit Dominus ac pulsauerit, confestim aperiamus ei: maximè tamen hora mortis euidenter appropinquante, id studiosissimè agere conuenit. Quisquis igitur Deum piè colis, dum morbo correptus mortem iam vicinam expectas, vide vt ad felicem exitū sedulò te præpares. Expedi cor tuum à curis, & solicitudinibus huius seculi, sacramenta pro viatico grata mente suscipe, & animam tuam Deo commenda. Recole

Passio Christi. passionem pijssimi redemptoris tui: beatam eius crucem in spiritu amplectere: oscularе rosea illa vulnera, teq; totum in eis imprime: vt ibi abditus, fœliciter euadere possis omnes diaboli laqueos, & insidias. Roga Iesum vt suo pciosо sanguine te abluere, vniuersaq; peccata tua delere dignetur. Pro meritis bonorum operum quæ tibi desunt, offer Deo patri merita illius, offer sacratissimam cōuersationem, passionem, & mortem ipsius: offer merita dulcissimæ eius genitricis

S. Mariæ. Mariæ ac sanctorum omnium. Ita enim fiet, vt tu qui ex te miser, pauper, ac nudus es, ornamentis spiritualibus mirificè decoratus apareas. Commenda te ipsi benignissimæ virgini deiparæ, cæterisq; cœli ciuibus, illis potissimum quorum venerationi peculiariùs fuisti addictus: certò credens eos tuam orationem, piumq; animi tui affectum agnoscere. Sanè si Mariam ex corde inuocaueris, si ad eam humiliter, & confidenter te conuerteris, ipsa introitum regni cœlestis quem tua iniquitas iustitiaq; diuina tibi fortè occludebat, aperiet. Mater enim misericordiæ, & porta paradisi est.

CAPVT II.

Proteſtatio mortis. VAlde vtiliter hanc aut similem protestationem facies. Ego peccator indignissimus, redēptus preciosissimo sanguine Domini nostri Iesu Christi; palam profiteor, me syncero corde ignoscere omnibus, qui quouis modo mihi iniuriam vel molestiam aliquā vnquā intulerunt: & humiliter rogo tam præsentes quàm absentes oēs, vt mihi vicissim ignoscant, & dimittant si in aliquo eos offendi. Agnosco me hactenus non vixisse purè nec sanctè coram Domino sicut viuere debueram: agnosco scelera mea multa nimis: agnosco culpas, & negligētias meas infinitas. Agnosco quicquid mali per oēm vitam cōmisi, & supplici mente à misericordissimo Domino Deo nostro veniam peto: dolens q̄ vnquam eum offenderim, & proponēs deinceps vitare peccata. Quamuis autē grauiter, & multis modis hactenus deliquerim, non tamen diffido de omnipotenti, & benignissima misericordia ipsius redemptoris mei: sed spero me per meritum passionis, & mortis eius, non autem ita per merita mea, participem futurum æternæ vitæ atque hæreditatis. Ego ipsam passionem eius sacratissimā, pro refugio munimentoq; tutissimo habeo: ego eam inimicis meis inuisibilibus semper, & vbique tanquam armaturam inexpugnabilem obijcio, cā sanctæ Trinitati pro meritis, quæ mihi desunt, & pro perfecta satisfactione de peccatis meis offero. Credo in Deū patrem omnipotentem, creatorem cœli, & terræ: & in Iesum Christū filium eius vnicū Dominum nostrū: qui cōceptus est de spiritusancto, natus ex Maria virgine: passus sub Pōtio Pilato, crucifix⁹, mortuus, & sepultus. Descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis: ascēdit in cœlum, sedet ad dexterā Dei patris omnipotentis: inde venturus est iudicare viuos, & mortuos. Credo in spiritūsanctum: sanctā Ecclesiam catholicā, sanctorū communionem: remissionē peccatorū: carnis resurrectionē: & vitam æternam, Amen. Protestor corā ipso omnipotenti Deo, & coram tota curia cœlesti, me cupere & velle in ea fide vitam hanc finire, in qua conuenit obedientem sanctæ matris Ecclesiæ filium mori. Protestor me credere vniuersa quæ ipsa Catholica fides continet, & quæ à veris orthodoxisq; Christi fidelibus credenda sunt. Quòd si vel impugnatione diaboli, vel violentia morbi pressus, aliquid huic proposito contrarium cogitarem, loquerer aut facerem: iam illud reuoco, & contestor, me nullo modo consentire talibus cogitationibus, verbis, aut operibus. Gaudeo & gratias ago misericordissimo creatori, & saluatori meo, cuius ineffabili pietate me in sancta fide Christiana morituū confido. In manus eius sanctissimas animam, & corpus meum nunc, & in hora mortis meæ commendo.

CAPVT III.

Mortis metus. SI in te fluctuat, & metu concutitur naturæ infirmitas, si tristitia deprimeris, & horror mortis sese ingerit: nō propterà existimes te à Deo derelictum esse, vel ad eum nō pertinere. Nam pleriq; etiam magnæ sanctitatis viri ac fœminæ, morte imminente, pauorē (Deo id vtiliter permittēte) sentiunt: pleriq; per huiusce modi formidinem à leuib⁹ quibusq; culpis purgantur. Ipsi iusti qui mortem propinquam timent, eandem quam timent parati sunt per humilem mentis fortitudinem, & per syncerum Dei amorem susc

Simile. ipere: comparandi nimirum egregijs militibus, qui prelium cōmissuri, & pauore percelluntur, & tamen pugnam constanter ineunt. Christus Iesus volens consolari quoslibet electos suos, qui ex fragilitate humana ad mortis expectationem tædio affecti tristes sunt, & trepidant, transtulit in se eorum infirmitatem, quando imminēte passione pauēs ac mœrens dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem.

Matth.26. Non ergo te à Deo alienum esse existimes, ppter mœrorē quo grauaris. Transit ipsa tristitia cum sine: veniet lætitia sine fine. Quamuis dolorum aculei pūgant, & cruciatus vndiq; torqueant: tu tamen patientiam serua, & persiste in sancta spe, sanctaq; erga Deum fiducia. In omnibus abnega te, & trade ipsi Domino: subinde dicens id quod redemptor tuus sub mortem anguſtijs pressus dicebat, Pater, fiat voluntas tua: sic.n. *Matth.26.* requiem atque refrigerium inuenies. *Rom.14.* Memento quia siue viuimus siue morimur, Domini sumus: & siue viuimus siue morimur, in illo bene nobis erit, si nos vnitatē ecclesiæ Catholicæ retinentes, pij atq; humiles sumus. Erigant animum tuum verissima hęc verba Domini Iesu, Qui credit, inquit, in me, etiam- *Iohan.11.* si mortu⁹ fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Non tibi videatur durum corporaliter mori, quum ipse Christ⁹ mortem carnis subierit. Ille præcessit, & veluti viam strauit, commodamq; reddidit, ne te pigeret sequi: illi⁹ igitur mors mortem tuam soletur. Precare eum, vt illa sua preciosissima morte tuam vndiq; contegat, muniat, sanctificet, & sibi gratam reddat. Corpus istud corruptibile quod relinquis, velut amarus cortex nucis est, vile ac sordidum animæ vestimentum modò est. Quid ad te si computrescat, si in cinerem & fauillam redigatur, vbi illud deposueris? Securus exue vestem quam Deus tuus aliquando restituet tibi integram, fulgidam, atque incorruptibilem. Qui Deum perfectè diligunt, resolutionem suam cupidè expectant, etiamsi non sine aliquo timore, & mœrore ad eam fortè perueniant. Quilibet talium istud cum grandi affectu Deo dicere potest: O Domine, quando te permittente corpus meum reuertetur in puluerem, & anima mea liberè refluet in te suam originem?

CAPVT IIII.

FOrtè hoc te angit, q̄ ignores quomodo te migrātem Deus exceptūrus sit, vtrùm ad æternam paradisi requiem, an ad transitoriā purgatorij pœnam: Non est necesse te aliquid horum scire. Sicut tibi placet dulcedo diuinæ misericordiæ peccata dimittētis: ita displicere non debet pulchritudo diuinæ iustitiæ peccata expiantis. Perfecti viri quo digniùs emendare possent quicquid in benignissimum redemptorem suum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuum commiſerunt, parati eſſent nō ſolùm ad purgatorium, verumetiam ad infernum deſcendere, ſi diuinæ iuſtitiæ decor id omnino exigeret. Iſta certitudo tibi ſufficiat, quòd habeas Dominū pijſſimum, qui & poteſt, & vult ſaluare te, ſi humiliatus confidas in eo, non in te. Multū illi placemus, quando voluntatem eius ita diligimus, & prouidentiæ ipſius tam plena fiducia nos in ſpiritus humilitate committimus, vt etiam neſcire gaudeam⁹ quid ipſe circa nos agat. Tu igitur eius diſpoſitioni te totum credens, mortem lætus expecta. Qua præſente, egredere ſecurus ad patrem clementiſſimum: exoptans vt non minùs in æternitate, quàm in tempore vtatur te quemadmodum voluerit. Egredere, inquam: non tanquam carceri crudeliter ab eo mancipandus, ſed tanquam ſinu miſericordiæ piè ſuſcipiendus atque fouendus. Quod attinet ad purgatorium, ſanè illæ quoque animæ quæ non admodum multa purgāda ſecum hinc deferunt, dolent plurimum quòd non ſatis purè vixerint, vnde & à pfectis regni cœleſtis gaudijs percipiendis retardari debent, quæ retardatio eas valde affligit. Nam corporibus exutæ, quum iam Deum clariori intellectu cognoſcant, quem hic cognoſcebāt, ob idq; auidius eum appetant, non poſſunt nō vehemēter cruciari, ex dilatione tam ineffabilis boni. Licèt verò pœnas ſuas (quibus iuxta modum culparum nondum expiatarum torquentur) non ament, nequaquam tamen eas inuitè tolerant: neque enim voluntatem à Deo auerſam habent, ſed libenter diuinæ iuſtitiæ cōſentiunt, certè de adipiſcenda poſt earundē pœnarum finem æternæ beatitudinis gloria certæ ſunt, nec ad hanc vitam (in qua multa peccandi pericula ſunt) redire vellent. Sed & (vt ita dicamus) ſi liber eis pateret introitus ad ipſum regnum cœleſte, cum gratioſa reuerentia ſubducerent ſeſe, & ingredi nollent quouſq; per plenam purgationem tanta felicitate dignæ redditæ forent: ſcientes nihil inquinatum illi ſummæ puritati perfectè coniungi copulariq́ue debere. Quælibet earum dicit id quod fidelis quiſq; in tribulatione conſtitutus dicere ſolet videlicet, Iram Domini portabo, quia peccaui ei, donec cauſam meam iudicet, & faciat iudicium: expectabo Deum ſaluatorem meum, educet me in lucem, & videbo iuſtitiam eius. Porrò pi⁹ & ſuauis Domin⁹ ipſas electorum ſuorum animas, quas poſt mortem carnis adhuc purgare neceſſe eſt, in tantum diligit, earumq́; liberationem tam ardenter deſiderat, vt ſi nos benigna charitate moti, pro illarum abſolutione fideliter precemur, & adorandam ſancti altaris hoſtiam, ſiue merita Chriſti Ieſu, vel pſalmodiam, aut quælibet alia ſalutaria offeramus peragamuſue, hoc non minus gratum habeat, quàm ſi eundem Dominum noſtrum carcere concluſum conſolationibus releuare atque adiutorio liberare ſtuderemus. Ipſe enim dixit, Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis.

Purgatorium.

Oratio pro defunctis.

Matth. 25.

Mich. 7.

CAPVT V.

NIhil eſt quod fidelem amantemq́; animam in præſenti exilio magis exhilaret, quàm quòd ſperat ſe (poſtquam huius vitæ ſtadium emenſa fuerit) peruenturam ad Beatum illum ſinū æternæ pacis: vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nulla tentatione, nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum viciſſitudine affligetur: vbi plena charitate Deum abſq; aliquo impedimento, abſq; labore, abſque fatigatione, abſq; faſtidio laudabit: vbi per omnia illi placebit, vbi denique tota illum poſſidebit, & ab illo tota poſſidebitur. Quū hæc in vita præſenti ſtabiliter, & integrè haberi nō poſſint, merito mors ipſa iuſtis optabilis, vel certè tolerabilis eſt. Sentiunt enim quàm ſit grauis vitæ mortalis hyems, ob idq; æſtatem vitæ immortalis deſiderant. Verè triſtis hyems eſt hæc vita, quam corruptionis propriæ torpor conſtringit, quam ignorantię caligo obnubilat, quā tot moleſtiarum, tot laborum, tot ærūnarum imbres irruentes quotidie atterunt. Qui premēte hyeme afflicti ſuſpirant, vbi æſtas aduenerit, & vmbra mortalitatis inclinata, dies æternitatis aſpirauerit, accepta cōſolatione gaudebūt. Beata illa anima, quæ, audiens vocē ipſi dicentis, Ecce venio citò, mox exhilarata reſpondet, Veni Domine Ieſu. Et felix illa hora ac tempus illud optatiſſimum, quando ipſe cœleſtis ſponſus animæ ſanctæ de carcere corporis egredienti lætus occurrit, eamq́; blanda alloquutione inuitat dicens, Surge, propera, amica mea: iam enim hyems tranſijt, imber abijt, & receſſit, flores apparuerunt in terra noſtra, vineæ florentes odorem dederunt, & vox turturis audita eſt in terra noſtra. Egredere cum iucūditate filia chariſſima, nihil trepides, nihil expaueſcas: euadis exilium, relinquis miſeriam calamitoſi ſeculi. Non iam erit dolor nec gemitus, deinceps corpus quod corrumpitur non aggraūabit animam: introducta enim in gaudiū Domini tui de incorruptionis munere ſine fine lætaberis: exultabis, & cātabis æternum Alleluia in glorioſa ciuitate ac beata domo mea. Sic videlicet merebitur in exitu ſuo cōſolari anima perfecta & ſponſa caſta, quæ nō hoc ſeculum, ſed Deum diligit.

Matth. 6.

Apoc. 21.

Cant. 2.

Apoc. 21. Sapien. 9. Matth. 25.

CAPVT VI.

Meditatio patriæ cœleſtis.

OCœleſtis Ieruſalem, ô patria dulcis, & amabilis, patria claritatis immenſę, quam ipſe Deus lux vera, lux increata illuminat, in qua etiam tot ſunt quaſi ſoles, quot ſunt angeli, & electę animæ, de te quid ſcribitur? quid dicitur? quid creditur? In te eſt pfecta cognitio omnium quæ ſcienda ſunt, & quæ creatura rationalis ſcire appetit: in te eſt pax & requies omnem ſenſum exuperans: in te eſt dies ſempitern⁹, & vnus omniū ſpirit⁹: in te eſt certa ſecuritas, & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & trāquilla felicitas, & felix ſuauitas, & ſuauis iucunditas: in te eſt omne bonum. O quantū gaudium, quantus ſyncerriſſimæ voluptatis torrens nobis erit, videre Deum ſicuti eſt, clariſſimè contēplari illam incomprehenſibilem gloriam, inæſtimabilēq́; illam pulchritudinē fulgentiſſimæ Trinitatis, & perfectè guſtare ineffabile illud nectar diuinæ dulcedinis ac ſuauitatis: liberrimè amplecti Deum, pleniſſimè frui Deo: habere eū intus in nobis præſentem tanquam vitam noſtram: ſentire in ſubſtantia animarum noſtrarum inhabitantem, & inundantem diuinitatem ſicut fluminis impetum: iocundiſſimè aſpicere illud præcellentiſſimum ipſius diuinitatis tēplum, videlicet corpus Chriſti glorioſum: iugiter intueri gratioſiſſimam eiuſdem vnigeniti Dei matrem, cœliq́ue reginam inclytam virginem Mariam: cum ea, & cum angelis omnibus atque cum cæteris cœli ciuibus perpetuū habere conſortium, ac ſingulos diſtinctè penituſq́ue cognoſcere: omnium deniq́ue rerum creatarum genera, ſpecies, naturam, vires, ordinem, & quicquid ad mundi perfectionem ſeu decorem attinet, exactiſſimè ſcire, apertiſſimeq́; ſpeculari. Maius eſt intueri creatorē, quàm vniuerſam creaturam: qui creatorem videt, quod maius eſt, creaturā quoque eius intuetur, quod minus eſt. Hinc beatus Gregorius ait, Animæ videnti creatorē, anguſta eſt omnis creatura. Et rurſum, Animę, inquit, ſanctę in cęlo, quia intus claritatem Dei vident, nullo modo credendum eſt, aliquid foris eſſe quod ignorent. Profectò Deum ſicuti eſt vidiſſe, eſt omnia didiciſſe. In illa prę-clara Dei ciuitate etiam minoris gloriæ ciues prædicta omnia pro ſuo captu ac modulo obtinebunt: nam & beata Dei viſione in æternum viuent, & caſta eius dilectione in æternū perfruentur, & cum ipſo fœliciter in æternū regnabunt. Propter minus meritum ibi non dicetur, nec erit aliquis imperfectus: quia quod quiſque in ſe non habebit, hoc per charitatem in alijs poſſidebit. Quid plura? Oēs ibi pleni Deo erunt, & immerſi atque abſorpti delitijs gloriæ eius, nihil vlterius appetent. Quod habebunt nunquam faſtidient: ſemper enim illud deſiderabunt, & tamen illo ſemper ſatiabuntur. Simul hæc duo erunt, ardens deſiderium, & plena ſatietas. Cæterùm ipſi electi Dei in cœlum translati, felicitatis æternæ premia ante reſurrectionem cumulatiſſimè in anima percipiunt: poſt iudicium verò illa etiam in carne percepturi ſunt, quando ſcilicet corpora eorum iam immortalia, incorruptibilia, pura, ſuauè olentia, agilia, ſubtilia, clara, ac fulgida veſtientur gloria indicibili. Tunc cœli quoque & elementa, id eſt, hæc ſenſibilis mundi machina, inſolito decore renouata immutataque effulgebit: vt ſublata omni corruptione ſemper maneat, & perpetuum periucundumq́ue ſpectaculum ſanctis exhibeat. Quiſquis hæc legis, diſce expetere beatiſſimum illum ſtatum: diſce ſupernam, patriam amare, & ad eam frequenter ſuſpirare.

Philip. 4.

Ipſam

Universidad de Deusto Biblioteca

Ipſam oculis iſtis carneis modò videre non potes: ſed crede inuiſibilia ac cœleſtia, viſibilibus terrenisq; incomparabiliter potiora, digniora, pulchriora, gratiora, ſuauioraque eſſe. Viſibilia enim, & ſenſibilia quę hic ſunt, imagines ſunt illorum inuiſibilium quæ ſunt in cœlo, in Deo. In illis inuiſibilibus veritas, in iſtis viſibilib⁹ vmbra eſt. Sed quia nobis qui de terra ſumus, terrena ſenſibiliaq; prius cognita fuerūt, idcirco ipſa viſibilia, res: inuiſibilia verò rerū ſimilitudines æſtimamus, reuera tamē illa inuiſibilia res: iſta aūt viſibilia, rerum ſimilitudines ſunt: quæ illis permanentibus tranſeunt. Ea quoque inuiſibilia, quæ creauit Deus, angeli, & animæ rationales, ſi cum Deo comparentur, vmbra ſunt. Non putes aliquid eorum quæ hic vides, & quæ te delectant, deeſſe in ſupramundana Ieruſalem: ſed crede in inuiſibili, & intelligibili illo mūdo eſſe omnia, quæ in viſibili, & ſenſibili hoc mundo cordibus humanis placent. (Intelligibile dicimus id, quòd ſolo intellectu percipi poteſt: in qua ſignificatione etiam intellectuale plerumque apud ſacros ſcriptores ponitur: licèt aliqui magis velint intellectuale eſſe id, quod intelligit ſeu intelligendi virtute præditum eſt, ſicut & frequenter vſurpatur.) Deus qui origo, fons, exemplar, archetypum, idea, & ratio omnium eſt, omnia etiam eſt. Igitur quicquid in hoc mundo delectat, quicquid in hoc mundo eſt, in cœlo eſt: & quod ibi eſt, longè ſublimius, longè prę ſtātius eſt, quàm quod hic eſt. Omnis voluptas quæ hic corpore ſiue ſenſibus corporis hauritur, nō niſi remotiſſima, obſcuriſſima, optatiſſimaque imago eſt illius ſynceriſſimæ voluptatis, quam ſpiritus rationalis ſpiritui increato vnitus perſentit. In cœlo veriſſima perfectiſſimaque rerum exemplaria ſunt: multa vnū ſunt, & vnum multa. Ibi omnia incorrupta, & ſtabilia in æternum perſeuerant. Hic ſymbola quædam, & ſigna verorum habemus tantùm, quæ cum tempore labuntur, & prætereūt. Vnde pij omnes vltramundana illa, licèt nondum viſa, in hac peregrinatione diligunt: iſta quæ vident & præſentia habent, contemnūt. Crede ergo quod non vides, vt merito integræ fidei aliquādo aſſequaris quod credideris. Id vbi depoſita carnis tenebroſa mole obtigerit, tunc anima tua videbit bona cœleſtis Ieruſalem longè meliori atque feliciori viſu, quàm ſit viſus iſte corporis: videbis enim ſicut vident ſancti angeli.

CAPVT VII.

O Deus meus, ô dulcis vita animæ meæ, ô vera ſalus mea, ô vnicum, & æternum bonum meum, bonū ſummum atque incommutabile? quid volo, quid quæro præter te? Nonne habeo omnia, ſi te habeo qui creaſti omnia? Nihil vſquam charum eſt quod tu non feceris. Ecce pulchritudo beatorum angelorum, pulchritudo ſanctarum animarum, pulchritudo corporum humanorum, pulchritudo animalium brutorum, pulchritudo cœlorum, ſyderū, ſolis, lunæ, ignis, aeris, maris, terrę, plantarum, florum, gemmarum, metallorū, & colorum omnium, ſuauitaſque ſonorum, odorum, ac ſaporum delectantium, abs te eſt. Quicquid decoris, gratiæ, amœnitatis, elegantiæ, dulcedinis, virtutis, dignitatis, & opulentiæ eſt in creaturis, hoc totum in te abundantiſſimè, excellentiſſimè, immarceſſibiliterque conſiſtit. Verè tu es ſummè pulcher, ſummè delitioſus, ſummè amabilis, & ſummè deſiderabilis. Tu exuberātiſſimè in te contines omnem venuſtatem atque iucunditatem ſemper vernantem ac florentem, quæ tantò præſtantior eſt illa quam in rebus creatis cernere aut experiri poſſunt homines, quantò tu creator præſtantior es quacunque creatura tua. Tu omnium quæ delectabilia eſſe queunt ſupereffluens es plenitudo: tu puræ lætitiæ Sanctæq; voluptatis pelagus immenſum. Tu lux indicibiliter ſerena, lux fulgida, lux decora, lux æterna, & incircunſcripta. O qui tibi etiam in præſenti exilio per eximiam cordis munditiam intimiùs vniuntur, quid vident? quid audiunt? quid olfaciunt? quid guſtant? quid ſentiunt? Hoc nulla lingua exprimere poteſt. Amoroſi amplexus, & delicata oſcula, quibus vel mater tenello nato ſuo, vel ſponſus dilectæ ſponſæ ſuæ blanditur, non ſunt niſi permodica quędam, & tenuis vmbra illorum amplexuum atque oſculorum quibus animam te caſtè amantem afficis. Quòd ſi tam Beati ſunt, & tam inexplicabilia percipiunt pauperes exules qui te non niſi per ſpeculum in enigmate hic vidēt: quàm beatos eſſe & quàm ineffabilia percipere credere debemus glorioſos atq; inclytos ciues regni tui, qui te vidēt ſicuti es, qui melliſluam faciem tuam clariſſimè contēplantur, qui abyſſo perennium delitiarum fœliciter immerſi, tibi perfectiſſimè vniuntur? Ipſi chariſſimi filij tui iā manifeſtè cognoſcunt, atq; in ſe penit⁹ ſentiunt, quantùm tu pater ſuauiſſimus eos diligas, & ab æterno dilexeris. Tu illis omnibus placidiſſimè præſides: oēs lumine claritatis tuæ iucundiſſimè illuſtras: in omnium cordibus familiariſſimum gratiſſimumq; colloquium iugiter habes: omnium affectus incomprehenſibili charitatis dulcore pariter & ardore in te trahis: omnes delitioſiſſima tui fruitione tranquillas, lætificas, reficis, & ſatias: denique tu in illa ſuperna Ieruſalem Deus ſempiternus omnia es in omnibus. O præclarum diem illū, diem vnum, diem æternum, ſolum verum diem, de quo tu Domine Ieſu ſic loquutus es electis tuis, In illo die cognoſcetis, quia ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. O diem votis ardentibus expetendum, in quo animæ ſanctæ tibi vnitæ, & inenarrabili luce ſapientiæ perfuſæ, transformantur in claritatem ſempiternæ gloriæ. Concede obſecro mi Ieſu, vt quàmdiu in huius peregrinationis tenebris verſor, oculos mentis ad illius diei fulgentiſſimum rutilantiſſimumq; lumen apertos habeā, tibique Deo meo placeam.

1.Cor.13.

1.Ioan.3.

Ioan.14.

CAPVT VIII.

Gertrudis. GErtrudis, ſiue Trutha, ordinis monaſtici virgo, & eadē literata, Deoque familiariſſima, ſcripturæ iſta commendauit. O regio, inquit, illa Beata & Beatificans affluentijs Beatitudinū: ager delitiarum, cuius minutiſſimum granū ſufficientiſſimè ſatisfacere poteſt auiditati omnium electorum in diuerſis quę humano cordi deſiderabilia, amabilia, delectabilia, & ſuauia poſſunt excogitari. O æternum ſolſtitium, ſpecioſus meridies, manſio ſecura, locus totum continens quod delectat: paradiſius perennium delitiarum, præterfluens riuis inæſtimabilium voluptatum, alliciens flo rigera vernantia omnigenarum amœnitatum, demulcens ſuaui ſono, imò ſuauiter afficienti melodia intellectualium muſicorum, inebrians reſoluenti dulcedine internorum ſaporum, immutās mira blanditate ſecretorum amplexuum. Sed quid inde balbutire conatur mea impeditior lingua? quum etiamſi omnis angelica, & humana potentia in vnam conferretur ſcientiam, nequaquam ad plenum formare ſufficeret vel vnicum verbum, quo tātæ excellentiæ eminentia in minimo dignè attingeretur aut exprimeretur. Cæterùm ne quis arbitretur hanc ſponſam Chriſti Gertrudem talia quaſi de rebus ſibi nulla prorſus experientia cognitis loqui, ſubiungemus quid ipſa alibi gratias Deo agens de ſe narret. Quū, inquit, cātaretur reſponſoriū, Vidi Dominum facie ad faciem, mirabili quodā & ineſtimabili coruſcatiōe illuſtrata eſt anima mea luce diuinæ reuelationis. Apparuit tanquā faciei meæ applicata facies quædā non formata, ſed formans, non perſtringēs oculos corporis, ſed faciē lætificans cordis, grata amoris munere, nō colore. Ex hac melliflua viſione quum ſolares oculi tui domine Deꝰ meus oculis meis directè oppoſiti viderētur, qualiter tu ſuauis dulcedo mea tūc affeceris nō ſolùm animā meā, verùmetiam cor meum eū omnibus viribus, tibi ſoli eſt notum: da proinde vt quoad vixero tibi perſoluam famulatū deuotū. Ex ipſis deificis oculis tuis, ſenſi per oculos meos intrantem lucem quādam inæſtimabiliter ſuauificam, quę tranſiens omnia interiora mea, ſupra modū mirabilem virtutem in omnibus membris meis videbatur operari: primò quidem euacuans oēs medullas oſſium meorū, hinc etiam ipſa oſſa ſimul cum carne annihilans, in tantū vt tota mea ſubſtantia nihil aliud ſentiretur eſſe, quàm ſplendor ille diuinus, qui vltrà quàm dici poſſit delectabili modo in ſeipſo colludens, inæſtimabilē animæ meæ exhibebat ſerenitatis iucunditatē. O quid ampliùs dicā de iſta dulciſſima viſione? quia vt verū fatear, omniū linguarum eloquentia per omnes dies vitæ meæ mihi hunc præclarum modum te etiam in cœleſti gloria videndi, nunquam (prout mihi

videtur) persuasissēt, si dignatio tua Deus meus vnica salus animæ meæ, per experientiam me ad illum non admisisset. Eadem felicissima virgo Gertrudis, aliquando per spiritum intellexit tantam, & vsq; adeò incomprehensibilem esse lucem diuinitatis, vt si quilibet sanctorum ab Adam vsq; ad nouissimum hominem singularē perciperet cognitionē tam altam ac perspicuam, quàm altam perspicuamq; aliquis vnquā perspicere potuit, & alter cū altero sua cognitione non participaret, etiamsi millies numerosior esset multitudo sanctorū, adhuc tamen in infinitū ipsa lux diuinitatis superaret oēm intellectum. Lux creata, tam spiritualis quàm sensibilis, participatione solùm lux est: illius veræ lucis typus, & vmbra duntaxat est. Plura possemus adferre ex sanctorum monumentis, quæ pias mentes ad amorem patriæ cœlestis vehementer accenderent: sed hoc alias (si Deus voluerit) faciemus. Nobis enim in animo est, colligere Psychagogiam ex scripturis Beati Augustini Episcopi, & Gregorij Papę, in qua copiosiùs de felici statu ipsius supernæ Ierusalem tractabitur.

CAPVT IX.

Hic aliqua expressiùs dicem⁹ de diuinitate, vt paruulis gratificemur. Quando Deus syncerè ac religiosè cogitatur, viua quædam, & spiritualis substantia cogitatur, omnem creaturā trāscendens, prorsus internina, omnipotens, summè perfecta, summè simplex, summè pura, summè elegans, summè iucunda, summè amabilis, summè gratiosa, summè suauis, summè delitiosa: substantia per se substantia, nō aliunde esse habens, neque aliunde dependens: fons existentiæ his quæ sunt, fons vitæ his quæ viuunt, sensus his quę sentiunt, fons rationis his quæ rationalia sunt, fons sanctitatis his quæ sancta sunt, fōs luminis his quæ lucida sunt, fons perfectionis his quæ perfecta sunt, fons denique, & causa omnibus bonorum omnium: fons omnis dignitatis, & potētiæ, omnis virtutis, & sapientiæ, omnis venustatis, & gratiæ, omnis dulcedinis, & lætitiæ, æterna plenitudo totius beatitudinis. Pij ita apud se philosophantur de Deo. Et quidem Deus pater, Deus filiꝰ, Deus spiritussanctus, non sunt tres Dij, sed vnus Deus: vnus in substantia, trinꝰ in personis. Gloriosa trinitas, pater, & filius, & spiritussanctus, vnus est viuus ac verus Deus, increatus, inuisibilis, infigurabilis, immaterialis, incompositus, impartibilis, indefluus, incircumscriptus, id est, neque loco neque seculo seu tempore terminatus, neque intellectu cōprehensus, vtpote omnia replēs, omnia velut ambiendo terminans, omnia sine ambitu concludēs, sup omnia existens. Ipse ergo illocalis est, suijpsius locus est, intēporalis est, sine initio, sine fine sempiternus est, Ipse est incōmutabilis, nulli alterationi, nulli perturbationi, nulli passioni obnoxius: semper tranquillus, semper idipsum permanēs. Sic dispensat tempora, & quoq; mutabilia, vt tamen ad eius æternitatem nō accedant tempora, & ipse nunquam mutetur. Factor est omnium seculorum siue temporum, creator cæli & terrę, visibilium omnium, & inuisibilium. Nō ex necessitate aliqua, sed propter solā bonitatem suam creauit omnia, dans rebus inanimis vt subsistāt: plantis vt subsistant, & vita vegetatiua viuant: brutis animātibus vt subsistant, viuant, ac sentiant: creaturis rationalibus, nempe, angelis, & hominibus, vt subsistant, viuāt, sentiant, atque intelligant. Sola bonitas eius causa est naturalium proprietatū, & bonorum omnium quæ in creaturis sunt. Nam quum boni proprium sit, in alia se diffundere, & ipse Deus sit summè bonus ac substantiale bonū, deriuat suam bonitatem in omnia, indulgens eiusdē bonitatis suæ radios cuiq; creaturę iuxta eiꝰ captum atque aptitudinem: quemadmodum sol iste visibilis illuminat, & pmeat omnia inferiora, vt quodque eorum luminis virtutisque solaris consortium ac participationē in se admiserit. Igitur Deus propter bonitatem suam, omnia quæ existūt deduxit ad esse ex nihilo: & adhuc multò plura, imò vero innumeros mundos si vellet, creare posset, quum sit essentiæ pelagus infinitum. Ipse mundum istum pulchrum condidit, ad exēplar illius pulcherrimi mūdi, quē in sapiētia sua habebat. Quēadmodū .n. peritus architectus domū exemplarē materia carentē mente cōtinet, ad cuius similitudinē efformat domum materialē tāquam exemplum, & expressionē illius archetypi, quā mente gerit: ita rerū omnium opifex Deus in sua æterna scientia exemplares diuinasque ideas ac rationes habuit eorū quę fecit: & quicquid ab eo creatum est siue visibile, siue inuisibile sit, quia semper ab eo cognitū fuit ab æterno in eius mēte atque intelligētia vixit. Hinc ait Beatus Ioannes Euangelista, Quod factum est, in ipso vita erat. Quælibet ergo creatura prius in Deo extitit, quàm in seipsa. Non ita existunt in Deo res creatæ, sicut in propria natura: nam secundum hanc sunt corruptibiles, mutabiles, & egenæ: in Deo autem nihil corruptibile, nihil mutabile, nihil egenum est.

Ioan. 1.

Quum omnis creatura facta sit ex nihilo, ex se nihil est, & in nihilum mox redigeretur, nisi virtute, & gratia conditoris seruaretur. Omne enim quod esse cœpit, etiam suapte natura desinere potest. Separetur à rebus cōditis quicquid corruptionem, imperfectionem, atque indigentiam sonat: & iā eluceſcet quomodo sint in Deo. In cognitione Dei siue in Deo res omnes sempiternæ viuunt, & vita sunt. In essentia, inquam, Dei omnium rerum exemplaria sunt: & ipse eadem diuina essentia omnium rerum vnum exemplar est. O quàm iucundum erit, videre in illa gloriosa ciuitate, quomodo in Deo, & multa vnū sint, & vnum multa. Omnia ipsi Deo præsentia sunt, ipseq; omnibus præsens est: longè tamen ab eorum sensu qui impij sunt, abest. Sanctis peculiariter, & eximiè adest: quia in eis tanquam in tēplo suo per salutarem gratiam habitat. Omnibus rebus inest præsentia, potentia, substantia: nullius tamen rei immūditia contaminatur. Nihil ei immundum est, præter peccatum, quo ipse etiam non inquinatur. Sensibiles rerum sordes non secundum rationem, sed secundum sensum duntaxat sordes dicūtur. Quomodo autem Deus, qui æterna stabilitate incommutabiliter in seipso semper manet, omnibus rebus à se cōditis insit substantialiter, siue per essentiam, quum tamen ipsæ res creatæ non sint in Deo per propriam naturam, (nā quicquid per naturam seu essentiam in Deo est, hoc est ipse Deus) sensus humanæ mentis in hac vita percipere nequit. Scimus, & dicimꝰ ita esse: quomodo verò id sit aut fiat, nescimus. Si quæritur vbi erat Deus antequàm mūdum conderet, rectè respondetur, quia in seipso erat, apud seipsum erat: & mundo cōdito, apud seipsum est. Ipse ergo Deus vbique est: vbique sine situ, vbique sine sui diuisione totus est: non in paruis paruus, sed in paruis, & magnis sine quantitate vel mole magnus. Scit omnino omnia: videt in corporeo oculo, & inscrutabili cognitione clarissimè cognoscit cuncta præterita, præsentia, & futura. Quando aliquis peccatum committit, Deus quidem illum peccaturum ab æterno præsciuit: non tamen ille ideò peccat, quòd Deus peccati scius præscius fuerit: sed potius eum peccaturum Deus ideò præuidit, quia omnino ille praua sua voluntate peccatum erat cōmissurus. Præscientia Dei non tollit libertatem arbitrij nostri. Ipse accusandus non est, dum iniquè aliquid agimꝰ, licèt præuideat quid acturi simus: quēadmodum is qui in specula constitutus videt aliquem properare ad locum ingentium periculorum, spōteque suam ipsius necem accersere, cognoscit sanè quò ille properet, non tamen ob id in causa est quòd cò properet. Deus malæ voluntatis est præcognitor, nō author: bonæ verò voluntatis, & præcognitor, & author est. Ipse mala fieri permittit non cogit: & quicquid permittit, rectè iusteque permittit, etiamsi nos permissionis eius ratio lateat. Ergo sicut dicebamus, ipse omnia scit. Penetrat abditissima quæque, & occultissimas cordium cogitationes intentioneſque dinumerat. Non solùm honesta, verùm etiam inhonesta omnia puriſſimè pacatissimeque considerat. Quemadmodum enim sol radijs suis cloacas illustrans non earum sordibus inficitur: ita Deus citra aliquam sui iniuriam intuetur, & agnoscit quicquid fit, quicquid dicitur, quicquid cogitatur. Ipse sine labore regit omnia quæ condidit. Sua admirabili prouidentia ordinat curatque minima & maxima, vilissima ac nobilissima: attingens à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter. Cuius sapientissimæ prouidentiæ suæ vestigia etiam ipsis rebus creatis indidit: vt illam in eis tenui quodam simulachro sese

Vbi Deus antequam mundum conderet.

Pulchra similitudo.

Sapien. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

manifestantem agnoſceremus. Videm⁹ enim homines, iumenta, aues, & cætera animalia, naturali inſtinctu gerere curam fœtuum à ſe æditorum: illis parare lectulos, cubilia, nidos, eos alere, fouere, protegere. Quanta diligentia inuigilat mater, ne infantulus ſuus qui per ſe nondum ſatis tutè graditur corruat, & ſe lædat? Quin & plantas atque arbuſta conſpicimus folliculis, teſtiſq; duriuſculis concludere ac veluti circummunire ſuos fructus. Si tāta prouidentia relucet in creaturis quę ſymbola veritatis ſunt, quantam credere debemus eſſe in ipſa veritate, nempe in Creatore? Quis hæc attendens non laudabit Deum, nō ei ex intimis animæ ſuæ medullis gratias aget, non ſe totum diſpoſitioni eius libere committet ac tradet? Ipſe Deus ſua potentia, ſua ſapientia, ſua bonitate, exuperat omnium hominum atq; angelorum intellectum. Incircunſcripti enim, & infiniti Dei, incircunſcripta atque infinita eſt potētia, ſapientia, & bonitas: ob idq; neque homo, neque angelus (qui circunſcripti finitiq; ſunt) eam comprehēdere poſſunt. Solus Deus integrè ipſam ſuam potentiam, ſapientiam, & bonitatem, ſiue ſeipſum comprehendit atq; cognoſcit: ipſe ſuijpſius delitioſiſſima, ſubſtantialis, perpetuaque fruitio, & ſibijpſi intermina atque incommutabilis beatitudo. Sancti angeli, ſanctæq; animæ in cœlum receptæ, vidēt quidem Deum ſicuti eſt, & cognoſcunt eum pro ſuo captu graduque: non tamen prorſus ipſum Dei ſecretum intuentur, non plenè Deum comprehendunt. Infinitum Deum non infinitè ſed finitè cognoſcunt. Non omnia quæ in Deo ſunt, & in Deo videri ſciriq́ue poſſunt (ab ipſo enim Deo videntur, & cognoſcuntur) vident aut ſciunt: id namque creatæ finitæq; intelligētiæ captum excedit. Secundum hunc ſenſum accipiendum eſt illud quod dicere ſolem⁹, Deum vidiſſe, eſt omnia didiciſſe. Omnia ſanè: non tamen ſic omnia, vt is qui ſubſtantiam Dei videt, dici propterea debeat, omnia quæ in illa relucent, & quæ cognoſcit Deus, cognoſcere: hoc enim eſſet ſcientiam creaturæ æqualem ſcientię creatoris eſſe. Qui videt Deum, licèt intueatur, & agnoſcat omnia quæ creauit Deus, non tamen intuetur neq; cognoſcit omnia quæ creare poteſt Deus. Verba Beati Pauli Apoſtoli, quibus in calce prioris epiſtolę ad Timotheum aſſerit nullum hominum Deum vidiſſe nec videre poſſe, ſic aptè intelligim⁹, quaſi diceret, nullum hominū Deum comprehendiſſe nec comprehendere poſſe: quāquàm ita etiam accipi ea verba poſſunt, vt ſenſus ſit, nullum hominum vita ſenſitiua in hoc exilio viuentium Deum vidiſſe nec videre poſſe. Si cōcedendum eſt aliquos in hac peregrinatione ſubſtantiam Dei vidiſſe, etiam cōcedendum erit eos interim dum Dei eſſentiam contuebantur, vita ſenſitiua non vixiſſe. Porrò, in Deo nihil accidētarium eſt. Bonitas, iuſtitia, ſapientia, non accidentaria, ſed ſubſtantialis ei adeſt. In nobis illa accedunt, & abſcedunt, at nō in Deo, qui inalterabilis immutabiliſq; eſt. Ipſe ſummè ſimplex eſt ob idq́; in eo non eſt aliud eſſe, atque aliud bonum, iuſtum, ſapientem eſſe: nō eſt aliud in illo bonitas, iuſtitia, ſapientia, & aliud eſſentia. Non aliud eſt ipſe, atq; aliud quod in ipſo eſt: nō inquàm eſt aliud De⁹, & aliud quod Dei eſt. Et ta mē quid omnino ſit illa ſimpliciſſima, immutabilis, & æterna Dei ſubſtantia, quæ omni ſubſtantia ſuperior eſt, quid omnino ſit diuinū illud ens quod omnia entia excellit, nos neque dicere neque comprehēdere poſſumus. Conuenientius itaq; quid non ſit, quàm quid ſit ipſe ſuperſubſtantialis, & ſuperintellectualis ſpiritus Deus enūciamus: ſemper agnoſcentes Deo inferius eſſe quicquid de eo dicere vel comprehendere potuerimus. Sed quem inueſtigando non vt eſt inuenimus, amādo complectimur: ipſe enim charitas eſt. Eſſentia diuina eſſentias rerum creatarum tanto interuallo exuperat, vt hæ cum Deo collatæ, non entia potiùs quàm entia dici debeāt. Entia quidem, quia à ſummo ente profecta ſunt: non entia verò, quia ex ſe nihil ſunt, ex ſe mutabilia ſunt, & ab immēſitate atque perfectione incōmutabilis Dei in infinitum diſtant, & deficiunt. Deus ſolus verè ac propriè eſt, qui nō ab aliquo eſt, qui nec exordium nec finem habet, neque vnquàm mutatur. Propterea dicebat famulo ſuo Moyſi: Ego ſum qui ſum. Dices filijs Iſrael, Qui eſt miſit me ad vos.

1. Tim. 6.

Exod. 3.

Quod

Quod ſacra ſcriptura multa de ipſo incōmutabili, & incorporeo Deo mutabiliter corporaliterq́; enūciat, hoc vtique faci⁹, vt nobis qui infirmi ſumus ſeſe accommodet. Deus in illa veluti balbutire dignatur, vt à paruulis balbutientibus intelligatur. Neq; enim ad intellectualia, & diuina aliter commodè ſubuehi poſſemus, quàm per verba nobis familiaria domeſticaq́;. Attribuuntur itaq́; Deo oculi, aures, os, manus, pedes, ſomnus, obliuio, ira, furor, & cōſimilia: vt ſpirituales eius operationes virtuteſque ſignificentur. Eadem ratione talia etiam angelo, & animæ humanæ plerūque accommodātur. Eadem quoq; ratione, illocali Deo locus aſſcribitur. Nā locus ſiue ſedes Dei metaphoricè dicitur, vbi aliqua ſingularis, & perſpicua eius operatio ſit: veluti eſt cœlum, mens iuſti, & templum diuino cultui dedicatum. In templo enim diuinitati conſecrato diuinæ laudes decantantur, diuina officia peraguntur, & diuina celebrātur myſteria, admirabili ſtupendaque Dei operatione ac virtute commendatiſſima: ibi theſaurus ille theſaurorum omnium digniſſimus ſacra Euchariſtia aſſeruatur. Quæ quidem Euchariſtia nō figura veri corporis Chriſti, ſed ipſum verum corpus Chriſti eſt. Rectè tamen religioſa eius perceptio dicitur figura futurorum: quia in futura vita non ſub accidentariarum ſpecierum velamenta participes erim⁹ diuinitatis, ſicut modò: ſed facie ad faciem Deum contemplantes, diuinitate perfectè ſatiabimur. Tempore vitæ præſentis in ſumptione ipſius adorandæ Euchariſtiæ, pignus futuræ gloriæ nobis datur.

Templum.

CAPVT X.

Trinitatis myſterium

QVod ſuprà pauciſſimis verbis perſtrinximus de beata Trinitate, id repetitum diffuſius explicare libet. Pater, & filius, & ſpirituſſanctus, non ſunt tres Dij, ſed vnus Deus: vnus in ſubſtantia, trinus in perſonis. Aliud pater, aliud filius, aliud ſpirituſſanctus, Tres ſunt, & vnum ſunt. Tres ſunt perſonæ dictæ à Græcis, hypoſtaſes, id eſt, ſubſiſtētiæ: at trium perſonarum vna eſt eſſentia, vna diuinitas. Latini interpretes ſæpe vertunt hypoſtaſim in ſubſtantiam: theologi tamē Latini vſurpant ſubſtantiam pro eſſentia dicta à Græcis vſia. In ipſa deitate, & trinitas vnitatis, & vnitas trinitatis, adoranda eſt: oportet, & trinitatem perſonarum in vnitate ſubſtantiæ, & vnitatem ſubſtantiæ in perſonarum trinitate confiteri. Ipſæ perſonæ ſuis proprietatibus hypoſtaticis ab inuicem diſtinguuntur. Patris proprietas hypoſtatica eſt, quod filium genuerit: & in eo ſolum à filio differt. Filij proprietas hypoſtatica eſt, quòd à patre genitus ſit: & in eo eo tantùm differt à patre. Spirituſſancti proprietas hypoſtatica eſt, quòd à patre filioque procedat: & in eo differt à patre ac filio. Pater gignit filium, & ſpirat ſpiritum ſanctum: filius gignitur à patre, & vnà cum patre ſpirat ſpiritum ſanctum: ſpirituſſanctus ſpiratur à patre, & filio. Ex his perſonalibus proprietatibus aperte liquet alium eſſe patrem, alium filium, alium ſpiritum ſanctum: quia pater qui genuit filium, non poteſt eſſe ipſe filius quem genuit: & filius qui genitus eſt à patre non poteſt eſſe ipſe pater à quo genitus eſt: & ſpirituſſanctus qui à patre filioq́; procedit, neque pater neque filius, à quibus procedit, poteſt eſſe. Proprietates hypoſtaticæ in Trinitate, ſiue nomina perſonalia, pater, filius, genitor, genitus, verbū, imago, procedens, &c. non ſubſtantiam, ſed ſubſiſtendi modum, & habitudinem quandam atque relationem ad inuicem indicant. Sic vnicuique hypoſtaſi conuenit ſua proprietas perſonalis, vt tamen quicquid eſt vna hypoſtaſis ſiue perſona ſecūdum ſubſtantiam, hoc ſit, & quęuis alia. Quando iſtud nomen pater dicitur non relatiuè ad Deum filium, ſed ad creaturam: conuenit etiam filio: conuenit & ſpirituſancto, totique ſimul Trinitati. Nam & pater & filius & ſpirituſſanctus, ſiue tota Trinitas, pater noſter eſt: noſque ſi boni ſumus, filij Dei ſumus, non quidem per naturam, ſicut Deus Dei filius, ſed per gratiam, & adoptionem. Imitatione bonitatis, & dilectionis diuinæ ſumus filij Dei ac genus Dei. Etiam hi qui iniqui, & impij ſunt, genus Dei dici poſſunt: quia ad imaginem Dei ſunt cōditi. Omnes homines Deum habent patrem per creationem: ſed illi ſoli perueniunt ad cœleſtem hæreditatem, qui patrem cœleſtem imitantur, & volūtatem eius faciunt,

Proprietates hypoſtaticæ.

1. Iohan. 3.

Epheſ. 5. & 1.

Galat. 3. Actō. 17.

Subſtantia

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciunt;iustitiam atq; sanctitatem sectantes. Profectò ipse Deus qui ex nihilo nos ad esse perduxit, veriùs principaliusque pater noster est, quàm illi qui nos genuerunt: neq; enim generare nos poterant, nisi virtutem generandi à Deo accepissent. Propterea solus Deus est author productorque animę, quę dignior est quàm corpus. Corpore extincto deperit ratio carnalis paternitatis, sed illius denominatio paternitatis, qua Deus dicitur pater animæ (quum anima immortalis sit) nunqnàm decidit. Similiter quãdo hoc nomen spiritus dicitur, non relatiuè ad Deum patrem, & Deum filium, conuenit etiam patri, & filio, ac toti simul Trinitati. Quicquid enim de qualibet persona dicitur non relatiuè ad aliam personam dici potest, & de omnibus communiter, & de singulis sigillatim personis. Nam essentiales diuinitatis proprietates omnibus, & singulis personis diuinis conueniunt. Rectè & verè dicimus, pater est Deus, Dominus, Omnipotens, &c. filius est Deus, Dominus, Omnipotens: spiritussanctus est Deus, Dominus, Omnipotens: pater & filius & spiritussanctus, siue Trinitas est Deus, Dominus, Omnipotens. Attamen patrem & filium & spiritumsanctum, id est, Trinitatem, nõ dicimus esse tres Deos, tres Dominos, tres Omnipotentes, sed vnum Deum, vnum Dominum, vnum Omnipotentem. Tanta videlicet vis est vnitatis substantiæ in ipsa Trinitate. Nomina essentiæ aliquãdo ad significandas personas deflectuntur, vt quum dicimus, Deus de Deo genitus est, in altero filium, in altero patrem intelligimus. Scire autẽ conuenit ista nomina pater, filius, rex, dominus, & similia, non esse ex nobis ad diuinitatem translata, sed contra inde ad nos per quandam similitudinem esse traducta. Hinc beatus Paulus Apostolus ait, Flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlis, & in terra nominatur. Nam paternitas qua Deus pater ab æterno genuit filium, omnis paternitatis exemplar primarium est. Huiusmodi dominationes perfectionem dignitatemq; designantes, primùm veritati, deinde veritatis imagini vestigioq; conueniunt. Deus pater ingenitus dicitur: ipse non est ab aliquo, sed à seipso est, à seipso habet quicquid habet, nõ ab alio, Deus filius vnigenitus dicitur, ipse non à seipso, sed à patre est, de cuius substãtia natus est. Patri consubstantialis est: verbum, & imago patris est. Ipse à patre habet quicquid habet: habet autẽ quicquid pater secundum essentiam habet. Non est factus sed genitus: neq; n. creatur, sed cum patre, & spiritussancto omnium creaturarum cõditor est. Tũc primùm dictus fuit factus, quãdo naturam nostram assumpsit, quando sanctissima caro, & anima eius creata fuit. Nõ autẽ dicitur, vel certè nõ intelligitur simpliciter factus aut creatus, sed cum additamento, creatus secundum carnem, secundũ hominem, factus homo, factus ex semine Dauid, factus ex muliere: ita vt factura seu creatura nõ ei⁹ diuinitati sed humanitati attribuatur. Quòd in Euangelio beatum Ioannem Baptistam legimus iuxta vulgatam æditionem dixisse de ipso Christo filio Dei, Qui post me vẽturus est, ante me factus est: idem est acsi dixisset, Ante me fuit, me præcedit, mihi prælatus est, maiestate me trãscendit. Ipsam filij Dei de patre generationem ineffabilem, res inferiores ac sensibiles, remota quadam imagine, testantur, & declarant, quæ sui simile producere gaudent. Hinc homo hominem, leo leonem, turtur turturem, carpio carpionem, oliua oliuam, nardus nardum, ignis ignem, lux lucẽ, & quicquid speculo aut aquæ lympidæ obiectum fuerit, suam effigiem gignit atque efformat. Nã generatio filij Dei de Deo patre, exemplar & veritas est cuiuslibet huiuscemodi productionis naturalis: id quod suprà quoque indicauimus, dicentes illam paternitatem, qua Deus pater ante secula genuit filium, esse omnis paternitatis exemplar prototypum. Deus spiritussanctus, paracletus, dicitur: ipse etiam à seipso non est, quia à patre & filio procedit: patri & filio consubstantialis est: patris & filij spiritus ac donum est: patris & filij amor, nexus, complexusq; dulcissimus ac vinculum dilectionis perpetuum est: ipse inde est, & inde habet quicquid habet, vnde procedit. Dicitur aũt à patre & filio procedere, nõ gigni vel nasci, ne patris & filij filius credatur, quòd omniũ sa-

Spiritum est Deus.

Ephes. 3.

sanctorum sensus abhorret. Neque enim vnius eiusdemq; filij duo patres esse dicuntur. Pater & mater habent vnum & eundem filium: alias duo vnum eundẽque filium non habent. Deus filius etiã à Deo patre procedere, exire, siue emanare dicitur, quia à patre est: sed aliter procedit, quàm procedat, exeat, emanetue spiritussanctus: ipse enim filius processit à patre nascendo, exijt vt genitus, quod vtique de spiritusancto dicere non possumus. Processio per generationem conuenit filio, non spiritui sancto: processio per spirationem conuenit spirituisancto, non filio. Pater ex se habet quod à se procedat spiritussanctus: filius verò non ex se sed ex patre habet quod à se procedat idem spiritussanctus. Pater est fons, & principium filij atq; spiritussancti: secundum originem. Pater & filius, fons, & principium spiritussancti: Pater & filius & spiritussanctus, fons, & principium omnis creaturæ, Diuina illa & incomprehensibilis generatio ac processio siue emanatio, nec initium habet nec finem habitura est, quia si aliquando desineret, aliqua mutatio circa Dei substantiam facta esse diceretur, quod dicere fas nõ est. Nũquàm pater fuit sine filio, quia sine filio pater nõ diceretur. Si summa cum imis comparare licet, filius & spiritussanct⁹ sic sunt à patre, quomodo splendor, & calor à sole vel igne aut flamma. Non est prior flamma ac posterior splendor calorque eius: sed simul flamma simulque splendor & calor ab illa proficiscens: itidem, non est prior pater ac posterior filius posteriorque spiritussanctus, sed simul pater, simul filius, simulque spiritussanctus. Coæua & inseparabilia sunt flamma, & splẽdor atq; calor eius: itidem, coæterne & inseparabiles sunt tres hypostases, pater, & filius, & spiritussanct⁹. Per mutuam & inenarrabilẽ ipsarum diuinarum personarũ immeationem atq; immanentiam, totus pater est in filio, & spiritusancto: totus filius est in patre & spiritusancto: totus spiritussanctus est in patre & filio. Id adhibita similitudine vtcunq; elucidemus. Si tres soles, sibi contigui, mundum: vel tres cærei, domum aliquam, illuminarent: vtique tres fulgores cõiuncti mutuo sese permearent inhabitarentq;, toti in totis mutuò essent, & vnum quendam fulgorem indiuisum præseferrẽt. Vnirentur quidem, minimè tamen cõfunderẽtur inter se: neq; n. vnus fulgor esset alius, sed ipsi tres fulgores coniunctione vniti, discretione ab inuicem pmanerent separati. Cuius discretionis euidens argumentum istud est: quia si vnus illorum trium cæreorum asportaretur è domo, fulgor ei⁹ totus intergerque simul abiret, & nec ipse aliquid de reliquis duobus fulgoribus secum abduceret, nec illi duo aliquid de eo retinerent. Per prædictum vnum fulgorem indiuisum, humana imbecillitas indiuisam inseparabilẽq; deitatis substãtiam: per tres verò fulgores, tres eiusdem diuinitatis personas se inuicem permeantes atq; inhabitantes, sicut potest, concipiat. Meminerit autem hoc sensibile exemplum ipsa incomprehẽsibili Trinitate lõgè esse inferius. Visibilia cum inuisibilibus, tẽporalia cum æternis, mutabilia cum incommutabilibus, corruptibilia cum incorruptibilibus comparantur: vt mens hominis in his quæ de Deo audit nihil dubitet, vbi ea aliquo modo in creaturis agnouerit. Nimium enim absurdum foret, si putaremus creatorem imperfectiorẽ esse sua creatura, & id vnde admiramur atque commendamus creaturam, non crederemus posse inueniri in creatore. Igitur in diuinitate, & personarum Trinitas, & substantiæ vnitas est. Propter quam essentiæ vnitatem, nõ possunt diuidi ab inuicem ipsæ tres hypostases: adeò inseparabiles sunt, vt si vna tantùm nominetur, reliquæ duæ pariter intelligãtur: & si solùm duæ nominentur, itidem tertia necessariò intelligatur. Vnde quando dicimus de filio Dei, Tu vnicum bonum nostrum, non excludimus patrem neq; spiritumsanctum, sed omnino includimus: excludimus verò creaturam. Non tamẽ fas est credere compositam ex tribus personis esse diuinitatem, quæ simplicissima est. Quicquid enim compositum est, potest in ea ex quibus componitur diuidi, aut distractione partiũ, aut certè apprehẽsione mentis ipsas partes componentes distinguentis. Cæterùm diuisio à diuinitate, quæ omnem multitudinẽ refugit, prorsus aliena est: proinde & compositio ei congrua non

Ioan. 13.16 17.

Rom. 1.

Galat. 4.

Ioan. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est. Ipsius summæ Trinitatis, nempe patris, & filij, & spiritussancti, sicut vna est substantia, ita vna est æternitas, vna gloria, vna maiestas, vnum regnum, vna & eadē volūtas, vna eademq; operatio, & omnimoda in essentialib⁹, ꝓprietatib⁹, æqualitas, similitudo, vnitas, atq; idēitas. Planè trium personarum vnica, & eadem Deitas est, tota in patre, tota in
Rom. 11. filio, tota in spiritusancto. Trinitas (qđ sæpius repetimus) vnus Deus est, vnus inquam, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia. Ex patre omnia, per filium omnia, in spiritusancto omnia: & tamen etiam ex patre per patrem atque in patre omnia, ex filio per filium, & in filio omnia, ex spiritusancto p spiritumsanctum in spiritusancto omnia. Item patri potentia, filio sapientia, spiritui sancto bonitas attribui solet: attamē patris, & filij, & spiritussancti, siue pater & filius & spiritussanctus, vna est potētia, vna sapientia, vna bonitas. Dicimus patrem omnia fecisse per filium, non sanè quasi per instrumentum seruile, sed vt per naturalem substantialemq; virtutem: nam, & splendorem ab igne fusum nō dicimus esse organum administratorium per quod ignis lucear, sed esse naturalem ignis virtutem. Verum de diuinitate multa iam à nobis dicta sunt. Voluimus enim faciliora duntaxat scribere in simpliciorum gratiam vt ipsi quoq; per qualemcūq; Dei cognitionem, ad Dei dilectionē assurgere cōsuescāt: mentes suas amāter humiliterque in illū vbiq; præsentē, & ipsis intimū subleuantes. Hortamur itaq; eos, vt
Curiositas hic fugienda. id pro suo modulo faciant. Nō aūt pertinaciter pertentēt imbecilles interioris hominis oculos inaccessæ diuinitatis luci infigere: ne nimio diuinorū splēdore hebetati, densas erroris tenebras ꝑ veritatis certo lumine inueniant. Omnis vana curiositas, omnisq; temeritas summopere hic fugienda est. Diuinus ille Dionysius Areopagita ait, Tantum fas est ad celsiora contendere, quātum seipsum diuinorum eloquiorum radi⁹ insinuare dignatur: cōparamusq; vires nobis ad supremos illos fulgores, si diuina sobriè, & piè, casteque reueremur. Aurea planè Dionysij sententia. Esto sanè vt nos summam diuinitatem clarè contemplari in hoc exilio non possimus: nū propterea spem salutis nullam habebimus? Atqui à nobis non exigit Deus, vt naturam ipsius exactè cognoscamus: sed exigit vt in recta fide Ecclesiæ Catholicæ permanentes, ipsum sanctè colamus amemusq;. Si in præsenti vita nō pertingimus ad Dei sublimitatem, nō recedamus à filij Dei humilitate. Illum pro nobis ineffabili pietate, & charitate filium hominis factum, illum pro nobis passum, & mortuum attēdamus: vt eius cruce tanquam tutissima naui subuecti, mare huius seculi absq; naufragio traijciamus, & feliciter perueniamus ad portū salutis æternæ. In beata illa patria videbim⁹ Deum sicuti est, & absq; labore eum cognoscemus.

CAPVT XI.

Filij incarnatio. Philip. 2.

VErè filiꝰ Dei bona volūtate patris, cooperatione spiritussancti, factus est filius hominis, factus est frater noster: vt per mortem suam nos redimeret, patri obediens. Ipse (non autem pater, neq; spiritussanctus) incarnatus est. Descendit de cœlis, de regalibus sedibus, de mellifluo sinu patris, in hāc vallem miseriæ, propter nimiam charitatem qua dilexit nos: Id est: Factus est *Ephes. 2.* visibilis per carnem apud nos propter nos, qui semper inuisibilis per diuinitatem manet apud patrem. Ibi mansit vndè descēdit, & vbi erat illuc venit. Similiter peracto redemptionis nostræ opere, ascendit ad patrem, non discedens à nobis. Hoc est: Hominem Deo vnitum cœlis inuexit, & diuinitate apud nos permansit: quanquam in venerabili Eucharistiæ sacramento etiam corpo- *Matth. 28.* raliter vsque ad consummationem seculi nobiscum est. Eius sacratissimā incarnationem tota Trinitas operata est. Quam incarnationem quum angelus beatissimæ virgini Mariæ annunciasset, & illa assensum prębere dicēs: Ecce an- *Luc. 1.* cilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum: mox superueniente spiritu sancto, ipse filius Dei, Deus de Deo, lumen de lumine, principium de principio, verbum patris, in castissimo virginis vtero corpus animatum sibi construxit, simulque suæ diuinitati hypostaticè vniuit. Deus homo factus est. Vnigenitus Dei Deus, & homo est: Deus quidem ex substantia patris intemporaliter genitus homo autem ex substantia matris temporaliter plasmatus. Caro enim eius ex purissimis Mariæ virginis sanguinib⁹ opere spiritussancti fabricata fuit. Ipse secūdum diuinitatem æqualis est patri & spirituisancto: secūdum humanitatem minor est patre, & spiritusancto. Natura diuina, & natura humana in vna hypostasi coniunctæ sunt, ita vt ille Deus homo, siue homo Deus, non sunt duæ personæ, sed sit vna hypostasis, vnus Christus: sicut anima rationalis, & caro vna est persona, vnus homo. In illo aliud Deus, aliud homo, sed non alius Deus, alius homo. Sicut in supersancta Trinitate est personarū pluralitas, & naturæ vnitas: ita contrà, in Christo est ꝑsonæ vnitas, & naturarū pluralitas. Christus verus perfectusque Deus, & verus ac perfectus homo, natus est in sexu virili ex Maria virgine: vnde & eadem virgo rectè dicitur Theotocos, id est, Deipara: verè enim Deum peperit. Ille, sicut incomprehensibiliter absq; virili semine de spiritusancto cōceptus fuit, ita etiam ineffabiliter de thalamo pudicissimi vteri prodijt: vrobiq; lex naturæ nostræ superata est. In eius conceptione, & natiuitate intacta clausaque permansit porta virginea: nō est violata sed sacrata matris virginitas. Nā *Egregia cōparatio.* & radius solis per vitrum ingreditur sacrarium, rursumq; per vitrum è sacrario egreditur ac se recipit absque vitri confractione vel læsione. Mater virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo permansit. Porrò quando ipse filius Dei in vtero eiusdem virginis Mariæ incarnatus est, non est depressa diuinitas, verùm humanitas est exaltata: ille nō desijt esse quod erat, sed assumpsit quod nō erat. Assumpsit totū homi nem, nempe corpus humanum, & animam rationalem: non assumpsit peccabilitatem (vt ita loquamur) ueque assumpsit in illa deitatis, & humanitatis admiranda vnione, ignorantiam. Accepit quidem naturam quæ per se considerata ignorans est: sed quia dininitati in eo coniuncta est, ignorans in eo non fuit. Christus enim ab ipso conceptionis suæ momento omnia sciuit. Quod *Luc. 2.* autem legimus in euangelio eum puerum profeciſſe sapientia, & gratia, intelligimus sapientiam in illo nō suscepisse augmentum, sed manifestationem: quemadmodum solis clariras, quæ sem *Simile.* per æquè magna est, paulatim sese per orbem diffundit, primò quidem parcius, posteà verò plenius. Et licèt ipse idē filius Dei in euangelio de die iudicij dicat, De die illo vel hora nemo scit, neq; *Matth. 24.* angeli in cœlo, neq; filius, nisi pater, nō *Actor. 10.* debemus arbitrari Christum ignorare diem illum, quum constitutus sit omnium iudex: sed conuenienter verba illa intelligimus, sicut beatus Hilarius in- *Hilarius.* telligit. Ait enim, Filius, & Spiritussanctus, quia nō sunt à se, de die illo nesciunt à se: pater verò qui à se est, scit à se: vel fortè filius Dei, Christ⁹, cui nihil incognitū est, loquitur ibi de se tanquàm de homine ignorāte. Nam & quādo de muliere (quę sanguinis fluxu laborabat) ipsum tangente, dixit: Quis me tetigit? *Luc. 8.* & de Lazaro ait, Vbi posuistis eum? nō erat nescius quænam mulier fimbriam *Ioan. 11.* vestimēti eius tetigisset, neq; ignorabat vbi Lazarus positus esset: sed ad instar hominis ignorantis se habebat. Huiusmodi voces ignorantiæ humanę nō solum in nouo testamēto Deus factus homo, verùm etiam in veteri testamento Deus non homo vsurpat. Dicit enim in *Genes. 18.* Genesi, Descendam, & videbo vtrùm clamorem qui venit ad me opere compleuerint: an nō est ita, vt sciam. In plerisque alijs sacræ scripturæ locis Deus summę maiestatis iuxta modum humanæ humilitatis loquitur. Etiam Christ⁹ in sua incarnatione non assumpsit hominis personam. Nam anima, & caro ipsius Christi non habuerunt aliquam hypostasim præter illam, quæ est verbi seu filij Dei hypostasis. Hoc vocabulum Christus, atq; hoc mellifluum nomē Iesus, in ipso filio Dei, non solam naturā diuinam, neque solam naturam humauam designat, sed vtramque. Et non vna natura ex illis duab⁹ naturis in Christo composita est: sed illæ duæ diuersæ naturæ in vna hypostasi coniunctæ sunt: qnarum quælibet cum suis proprietatibus māsit salua atq; integra absque aliqua confusione, cōmixtione, aut transmutatione. Vnde iu illo erat gemina volūtas, scilicèt diuina, & humana: erant geminæ actiones, nimirū diuinę, & humanæ. Et quāuis in eo essent duæ volūtates gęminam naturā consequētes, non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non tamen inter se dissidebant ipsę duę voluntates: sed voluntas animæ Christi per omnia conformis erat voluntati diuinæ. Gemina erat voluntas: sed geminæ voluntatis vna erat sententia, sicut geminæ naturæ vna erat hypostasis.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Quod autem in oratione positus ipse Christus (quum calicem passionis à se transferri petijsset) dixit patri, Veruntamen nō sicut ego volo, sed sicut tu vis: id dixit, nō secundum superioris rationis voluntatem, sed secundū humanū affectū, naturalemq; appetitū, quo quilibet mortē, & ea quæ naturæ molesta sunt refugit. Hoc ita dicens docuit nos, quomodo dicere debeamus, quando in nobis infirmitas humana aliquid aliter vult, quā Deus vult. Igitur in Christo (quod modò dicebam⁹) & natura diuina mansit cū suis ꝓprietatibus integra, & natura humana cū suis ꝓprietatibus itidem salua permansit. Neq; diuina in humanā, neq; humana in diuinā mutata est. Cæterùm diuina natura permeabat humanā, & humana natura immanebat diuinæ, atq; à diuina se permeante sibiq; vnita deificabatur: veluti ferrū (vt interim infimo exemplo in re tanta

Mich. 7. vtamur) ab igne se ingrediente, & sibi vnito redditur ignitū: non natura ferri in naturam ignis, neque natura ignis in naturā ferri cōuertitur. Proinde quādo

Iohan. 1. dicimus, Verbum caro factum est; Deus homo factus est: nō intelligimus aliquā mutationē esse factam in incōmutabili natura Dei, sed intelligimus Deum siue verbum Dei, verè, non phantastičè, hominis carnem animatam assumpsisse: quēadmodum si dicamus, Rex effectus est trabeatus, non regis substantiam mutatam esse, verum regē trabeam induisse significam⁹. In his itidē verbis, Dominus glorię crucifixus est, Deus passus, & mortuus est, ac similibus, nō indicam⁹ mutationē aliquam factā esse in natura diuina, sed in natura humana diuinitati vnita. Rectè dicim⁹, De⁹ passus est, quia Dei, & hominis vna persona est: nō aūt rectè diceremus, natura diuina passa est. Ob ineffabilem illam vnionem, qua Deus homini in vnitate personæ conjunctus est, sepæ ea quæ in Christo sunt propria hominis, attribuuntur Deo, veluti quando dicimus illa quæ modo cōmemorauimus, Dominus gloriæ crucifixus est, Deus passus ac mortuus est, Deus in terra visus est: rursum quæ sunt propria Dei attribuuntur homini, vt in illo loco euangelij, Nemo ascendit in *Ioan. 3.* cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo. In hunc modum quemlibet hominem aliquādo dicimus immortalem, aliquando mortalem: immortalem quidem secundum animam, mortalem verò secundum corpus. Id sanè dicimus, & dicere possumus propter illam vnionem, qua anima, & caro intimè sibi in vnitate personæ copulantur. Igitur Christus secūdum naturam humanam esuriuit, sitiuit, comedit, bibit, dormiuit, fatigatus est, flagellatus est, mortuus est: nam *Simile.* natura diuina inalterabilis impassibilisque permansit. Quemadmodum enim dum arbor à sole illustrata conscinditur, nō scinditur ipse sol: ita quādo in Christo natura humana patiebatur, natura diuina passioni obnoxia nō fuit. Quamuis autē Christus verè mortuus sit vt homo, & anima eius verè à corpore separata fuerit: (nam mox ad inferos descendit, vt inde suos eriperet) diuinitas tamen neque ab anima, neque à corpore ipsius fuit seiuncta. Nunquam enim factum est, neque fiet vnquam diuortium illius stupendæ, & gratiosæ vnionis, qua ipsum verbū patris suæ sacratissimæ animæ suoq; incōtaminato corpori in vtero beatæ virginis Mariæ hypostaticè vnitum fuit. Ergo, & in sepulchro Christus, & in inferno Christus erat: quia vtrobiq; diuinitas humanitati erat vnita, in sepulchro quidem carni sine anima, in inferno autem animæ sine carne. Neq; tūc vna hypostasis in duas hypostases fuit dissecta: sed verbi hypostasis semper mansit animæ, & corporis hypostasis. Nam (sicut diximus) ipsa anima & ipsa caro Christi nō habuerūt aliquam hypostasim, prēter illam quæ est verbi seu filij Dei hypostasis. Christus à mortuis resurgens *Rom. 6.* iam carnem habuit immortalem, mors illi vltrà nō dominabitur: & nostra caro post resurrectionē immortalis erit. Fiet in mēbris quod factū est in capite. Christus caput est omnium electorum suorū: & electi mēbra Christi sunt. Christus caput Ecclesiæ est: & ecclesia mysticum Christi corpus est. Totus Christus ca-

Ioan. 3. caput, & corpus. Hinc ait in euangelio, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo. Solus omnino qui descendit ascēdit: quia solus, sed tot⁹ Christus (caput scilicet cum viuis membris) in cœlum ascendit: Hinc etiam in psalmo ita loquitur, Lōgè à salute mea, verba delictorum meorum. Quod nostrū

Psal. 22. est, sibi attribuit, nostra delicta, sua dicens: vt capitis, & corporis coniunctionem vnitatemq; ostendat. Ipse nos secū leuauit in cœlum, ibi iam spe sumus, v-

Isaiæ 3. bi caput nostrum, & caro nostra est. Veniet ad iudicium Christ⁹ Dominus: veniet in forma serui iudicaturus, quam

Actor. 1. pro nobis assumpsit & in qua venit iudicandus. Hæc de incarnatione Dominica pietatisq; charitatisq; plenissima, à nobis dicta hoc loco sufficiant.

CAPVT XII.

De creatura rationali. QVum angelus, & homo duntaxat possint ipsam diuinitatem (de qua suprà loquuti sumus) agnoscere, venerari, & amare: non erit fortè inutile, neque ingratum paruulis ac pijs, si de illis aliqua in medium protulerimus: ob id maximè, quòd anima humana ex attēta intimaq; sui consideratione magis in cognitione sui cōditoris proficere possit, quàm ex considerarione quarūcunque rerum visibilium. Ipsa enim magis è propinquo repręsentat Deum, quàm creatura visibilis: sicut hominis imago magis accedit ad veritatem corporis humani, quàm hominis vestigium terræ impressum. Dicimus igitur angelum, & animam humanam cæteras omnes creaturas dignitate præcedere, imò verò vnius hominis animam præstantiorem esse vniuerso hoc mundo visibili. Deus enim orbibus cœlestibus, elementis, lapidibus, metallis, dedit quidem esse, nō autem dedit viuere, neq; sentire, neque discernere: herbis, & arbustis dedit esse, atq; viuere, id est, vegetari, sed non sentire neq; discernere: *brutis animalibus dedit esse, vegetari, & sentire, at nō discernere: cæterum angelo atque homini dedit esse, viuere, sentire, ac discernere. Angelus, & homo discernere possunt ꝓpter intelligētiam atq; rationē quam à Deo acceperunt. Homo secundū corpus, & cōtemperamentum ex quatuor elementis communicat cum lapidibus alijsq; rebus inanimatis, & cum plantis viuentibus, atq; cum pecudibus sentientibus. Secūdum vitam vegetatiuam, cōmunicat cum plantis, & pecudibus duntaxat, communem possidens cū eis vim altricem qua nutritur, vim augmentatricem qua quisq; ad statam determinatāq; magnitudinē crescit, & vim seminariam siue generatricem, qua id quod eiusdem secum speciei ac naturæ sit, ꝓducere potest. Secundum vitam sensitiuam cōmunicat cum pecudibus tātùm, sortitus communes cum eis sentiendi potentias: nam, & ipse, & illæ habēt visum, auditum, olfactū, gustum, tactum, motū corporis ac membrorū (qui motus etiam vocis emissione atq; respiratione fit) facultatem quoq; imaginādi, memorandi, & appetēdi. Appetitus deducitur in concupiscentiam, & irā: vnde oriuntur hęc quatuor, nempe desiderium, quādo res cōcupita abest: voluptas, si res cōcupita adsit: item timor, dū mente cōcupimus futuram rem quam nolumus: & tristitia, dum ea res quam nolum⁹ prędens est. Pecudes, id est, bruta animantia, cognoscere dicuntur ea quę sensibus apprehēdunt: & sicut cognitionē habent secundū sensum, ita etiā vim imaginandi, & memoriam sensitiuā, appetitūq; sensitiuū obtinēt. Ea.n. quę sensibus exterioribus, visu, auditu, olfactu, gustu, & tactu percipiunt, possunt imaginari, recordari, & appetere. Ad vim imaginatricē spectāt etiam illa phantasmata quę visa inania appellam⁹. Ea nullā rē sicut in natura est repśentāt: & ferè ex plurib⁹ simulachris ac spectris simul cōmixtis efformātur, veluti si intus occurrat figura equi, ꝓdigiosę molis & alati, nam talē natura nō parit. Homo non solum præditus est vi cognoscēdi, imaginandi, memorandi, & appetēdi secūdum sensum: verū etiā prędarè ornat⁹ est virtute cognoscendi, cogitandi, memorandiq; secundū intellectū, & appetendi secūdū rationē. Ipse sensu corporis sola materialia, intellectu verò mētis, & immaterialia, & materialia cognoscit. Anima rationalis cognoscit Deum supra se, se in se, angelum circa se, & sensibilia infra se. Cognitio pecudū est veluti vmbra cognitionis hominis: & cognitio hominis in hoc exilio adhuc constituti, vmbra cognitionis angeli

Deum

Deum ſicuti eſt cernentis: atq; cognitio angeli tenuis vmbra cognitionis diuinę. Angelus non corporaliter, ſed ſpiritualiter ſubſiſtit, viuit, & ſentit: in qua ſpirituali dignitate homo ſecundū animam cum angelo conuenit. Quemadmodum ſpiritus præſtātior eſt corpore: ita exiſtentia, vita, & ſenſus ſpiritualis præſtantior eſt exiſtentia, vita ſenſuq́ue corporali. Quare viſus, auditus, olfact⁹, guſtus, & tactus ſpiritualis perfectior eſt viſu, auditu, olfactu, guſtu & tactu corporali. Deus qui creaturæ ſuæiſta contulit, perfectiſſimè habet quæ dedit: ſed quum ipſe ſit ens ſummè ſimplex, ſummeq́ue vnum, in eo non eſt aliud viuere, ſentire, & intelligere, quàm eſſe, nō enim aliud eſt id quod Deus habet, atque aliud ipſe Deus qui habet. Sicut ex prædictis liquet, dignitas rerum creatarum diſtincta eſt tanquam quatuor gradibus, iuxta gradatū ordinem quatuor elementorum. Quemadmodum enim terra denſa, & grauis infimo loco ſtrata eſt, aqua verò ſubtilior, & ſuperior eſt ipſa terra, aer ſubtilior ſuperiorq́ue aqua, & ignis leuior atque ſuperior aere: ita ea quæ ſubſiſtunt quidem, ſed nō viuunt, proſtremum dignitatis locum tenent inter creaturas: ipſis ſiquidem digniora ſunt ea quæ ſubſiſtūt, & viuunt: iſtis itē digniora ſunt ea quæ ſubſiſtunt, viuunt, & ſentiunt, rurſum his digniora ſunt ea quæ ſubſiſtunt, viuunt, ſentiunt, atq; intelligunt. Deus igitur angelo & homini intellectum rationemq́; cōceſſit, atque ita vtrumque ad imaginem ſuam condidit: ad imaginem Dei fact⁹ eſt homo ſecundum animam. Quæ Dei imago poteſt ſanè peccando obſcurari fœdariq́;, ſed deperdi nunquam poteſt: ſicut aurea regis effigies ſi in cœnum conijciatur, vel cœno illinatur, deturpatur quidem, non autem aboletur. In his tribus creaturæ rationalis potentijs, memoria, intellectu, & voluntate, ſanctæ Trinitatis ſimilitudo relucet. O miram dignitatem ipſius creaturæ rationalis, quæ Deum intellectu cognoſcere, memoria recolere, voluntate eligere & diligere, eoq́ue ſtui poteſt. Per tres illas excellentiſſimas vires, eſt capax ſcientiæ, diſciplinæ, cōſilij, virtutis, ſapientiæ, ſynceræ voluptatis, & beatitudinis ſempiternæ. Bruta animātia intellectu, & ratione carentia, voluntatem nō habent. Ipſa quum intellectus ac voluntatis expertia ſint, nihil aliter quàm per ſenſus comprehendere, & nihil liberè eligere poſſunt. Nonnunquam tamen dicuntur ob quandam ſimilitudinem, & illa intelligere, quæ ſenſu percipiūnt: & illa velle ſiue eligere, quę naturali appetitu inſtinctuq́ue concupiſcunt ac p̄ſequuntur. Bonus Deus angelum homi nemq́; ad hoc condidit, vt & ille, & iſte beat⁹ quadam ſui participatione fieret: vidit enim tuam beatitudinem, & communicari poſſe, & minui non poſſe. Sed tantæ fœlicitatis conſortium multi angeli ſua culpa perdiderunt: multi item homines ſimiliter illud perdunt. Ipſe Deus, qui volūtate ſummè liber eſt, angelo, & homini liberum voluntatis arbitrium contulit, vt vterq; laude atque p̄mio digna ageret. Quid enim laudis, quid premij meretur homo vel angel⁹, ſi malum facere non poſſet, & bonum, non voluntatis electione, ſed neceſſitate naturæ faceret, quēadmodum ignis neceſſitate naturæ ſurſum fertur? Profectò neq; angelo, neque homini Deus aliquid præſtantius contulit libero arbitrio. Nam ſi eis libertatem arbitrij negaſſet, omnino bene viuendo p̄miū non mererentur, ſicut nec malè viuendo ſupplicium: æternæ beatitudini capeſſendæ apti nō eſſent: non magis laude digni haberētur, quam bruta animalia, quæ cum naturam nequaquam ducant ſed à natura ducantur, non voluntate eligente, ſed natura cogente, appetitum cōcupiſcentiamq́; ſuam ſequuntur. Creatura rationalis ſi liberum arbitrium non haberet, voluntatem habere dici non poſſet: non enim voluntas eſſet, ſi coacta eſſet. Libera igitur, & ſpōtanea eſt voluntas, libereq́ue eligit. Verum neque angelus, neq; homo, bonū ſine gratia, & adiutorio Dei eligit. Quēadmodum autem angelus diuina lege certam quandam moram (quantulacunq́; illa fuerit) acceperat, in qua ſe ad Deum, Deo adiuuante, conuertere poſſet ſi vellet: ita homini vitæ huius curriculum indultum eſt, in quo, ſi bene viuere velit, præſtare id cum Dei auxilio poſſit. Et ſicut inter angelos natura vertibiles mutabileſq́;, illi qui in p̄dicta mora Deo per obedientiam atq; amorem adhæſerunt, gratia Dei in bono confirmati ſunt, & iam à bono dimoueri non poſſunt: alij verò qui per rebellionem ſeſe à Deo auerterunt, in malo (gratia Dei eos deſtituente) obdurati ſunt, & iā à malo deflecti nequeūt: ita homines qui ad Deum conuerſi, ſiue charitate ornati, ſunt, quādo ex hac vita emigrant, nunquam deinceps à Deo auerti poterunt: etiamſi tales ſint qui nondum plenis cœli gaudijs beari, ſed adhuc tranſitorijs purgatorij pœnis detineri debeant: qui autem à Deo auerſi charitateq́; prorſus vacui ſunt dū moriuntur, perpetuò à Deo auerſi erūt. Quæ tamen immobilitas non in eis libertatē arbitrij tollit: imò verò illaū perficit in bonis. Ipſi enim boni angeli, & ſanctæ animæ è carnis ergaſtulo egreſſæ liberrimè maximeq́; ſpontaneæ bonum (gratia Dei adiuuante) eligunt, ac malū reſpuunt: mali item ſpontanea voluntate bonum reſpuunt, malumq́; eligūt.

Liberum arbitrium.

Eccleſ. 7. Deus fecit hominem rectum, omni prauitate carentem, omni virtute decorū, fortem, iucundum, ſecurum, tranquillum, & bonis omnibus ornatum. Ipſe enim homo antequam per inobedientiam peccaret, erat veluti alter angelus. Nam omnis timoris, omniſq; anxietatis expers; contemplatione diuinorū puræ animum oblectabat paſcebatq́;, Deum cognoſcebat, Dei familiaritate fruebatur, Deo obediebat, Deum reuerebatur, diligebat, colebat, & laudabat aſſiduè. Eum ciuſque gloriam in omnibus quærebat: nō ſe peruersè amabat, nihil inhoneſtè aut indecēter appetebat: carnem habens ſpiritui per omnia ſubiectam. Poterat non mori, & poterat mori, quia per Dei gratiam atque arbitrij libertatem poterat nō peccare, & per eādem arbitrij libertatem poterat peccare. Si non fuiſſet tranſgreſſus præceptū Dei, ſi tentatori ad peccatum illicienti non conſenſiſſet, mortuus etiam non fuiſſet: poſſidens corpus ſemper vegetū, nulli morbo, nulli diſſolutioni obnoxium. Poſitus fuit in paradiſo, quem plantauerat Deus. Congruum enim erat, vt is qui conditionem brutorum animantium tāto interuallo ſuperabat, & ad dignitatem angelicam proximè accedebat, locum ſortiretur inferiorē quidem angelorū domicilio, præſtantiorem verò pecudū habitaculo. (Homo quippe ex inuiſibili, & viſibili natura coalitus, omnifariam medius eſt, tanquam nexus quidam, & vinculum omnis creaturæ.) Incolebat ergo homo paradiſum terreſtrem: locū lucidiſſimū, locum omnigenæ amœnitatis, lætitiæ, voluptatis, & opulentiæ: locū aere ſubtiliſſimo puriſſimoq́ue præcellentem, plantis ſemper virentibus inſignem, odoris grata ſuauitate refertum, & veris perpetua temperie vernantiq́; arridentem. Ibi non æſtus, non frigus, non venti, non tempeſtates, non aliqua alia peregrina erant, quæ moleſtiā adferre poſſent. De quo paradiſo ipſe homo, ſi Deum non offendiſſet, translatus fuiſſet in cœlum, & animale corpus eius (nulla morte interueniente) in ſpirituale fuiſſet demutatum, ſicut corpora iuſtorum in reſurrectione immutabūtur. At poſt offenſam in Deum cōmiſſam, fœliciſſimus ille ſtat⁹ planè euerſus eſt: id quod nos, heu, miſeri quotidie experimur.

1. Cor. 15.

Nam peccato per liberū arbitrium admiſſo, ipſa arbitrij libertas, non quidem prorſus perdita, ſed miſerè labefactata infirmataq́; eſt. Cœpit caro rebellis eſſe ſpiritui, & innumera mala ſubſequuta ſunt, Adam & Eua præuaricatores primiq́; parentes noſtri è loco voluptatis electi, atq; in hoc calamitoſum exilium relegati, filios in libidinis ardore genuerunt: qui ſi non peccaſſent, habere liberos abſque concupiſcentiæ æſtu potuiſſent, eo quem nouit Deus modo. Hinc in poſteros omnes ſecūdùm ipſam carnis concupiſcentiam genitos, peccatū, corruptio, & mors pertranſijt. Dum enim anima rationalis corpori in libidinis feruore concepto, & concupiſcentiarum pleno à Deo infunditur, mox ex ipſius pollutæ, corruptæq́uē carnis conſortio polluitur, vitiumq́ue cōcupiſcentiæ, & reatum originalis culpæ contrahit, quemadmodum ſi purum balſamum ſordenti vaſculo fuerit inſtillatum, continuò inficitur contaminaturq́;. Non tamen nos perditos benignus De⁹ dereliquit. Nam miſeratus infœlicitatem hominis ad imaginem ſuam, ſecundùm ſpiritum, conditi, qui maligni ſerpentis ſuggeſtione circumuentus peccando perierat, miſit filium ſuum in mundum. Venit vnigenitus

Rom. 5.

Peccatum originis.

Gene. 2.

Ioan. 3.

Ioan. 4.

Galat. 4.

Geneſ. 2. Paradiſus terreſtris.

Geneſ. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ephes. 2.

tus Dei ad nos: carnem nostram assumpsit, erexit prostratos, sanauit saucios, roborauit infirmos, illuminauit cæcos, docuit ignaros. Ex filijs iræ, fecit filios misericordiæ: ex filijs diaboli, fecit filios Dei. Exempla virtutum ostēdit, sacramenta instituit, sanguinem pro nobis fudit, sua nos morte redemit, & redemptis æternitatis aditū deuicta morte reserauit. Angeli, & animæ rationalis substantia, eximiam diuinæ substantiæ similitudinē præfert. Est enim spiritualis, inuisibilis, infigurabilis, immaterialis, simplex, indiuisibilis, sed circunscripta. Circunscribuntur angelus atq; anima humana trifariam, more sensibilium, sed minus quàm sensibilia: circunscribuntur, inquam, loco, tempore, & comprehensione. Loco circunscribuntur, non quidem corporali (quum vtriusque essentia sit incorporea) sed loco intellectuali. Sensibilia dimensionē longitudinis, altitudinis, & latitudinis habentia, sui interpositione distantiam circunstantium in loco faciunt: spirituales verò, & immateriales creaturæ non faciunt huiusmodi distantiam in loco: si enim in certo aliquo loco plures fuerint spiritus, non propterea redditur ipse locus angustior, quo minus corporalia, & sensibilia recipere continereq; possit. Angelus, & anima humana idcirco dicuntur loco circunscribi, quòd præsentiæ atque operationis suæ modum finemq; determinatum habeant. Ita alibi sunt, vt alibi nō sint: solus enim Deus vbiq; est. Si angelus in cœlo est, in terra simul non est: veluti si lumen cæreoli accensi templum Ierosolymis illustret, ipsum idem lumen tunc in sacello Romæ sito nō est, nec ipsum sacellum Romanum illustrat. Quando autem in terra est Angelus, aut ad externa administranda mittitur, nō ob id minus fruitur iugi visione Dei, quàm si in cœlo esset. Tanta eius agilitas, & pernicitas est, vt celerius moueatur atq; trāsecat, quàm fulgur emicet. Angelus, & omnia à corpore separata, nonnunquā visibilem formam assumūt talem, qualem voluerit Deus, vt ab his conspici possint quibus apparēt: verùm eiusmodi figura de eorum substantia nō est. Anima rationalis in hac peregrinatione corpori alligata, magis censetur circunscribi loco, quàm angelus qui corpori alligatus non est. Illa tota toti corpori totaque cuilibet corporis viuentis parti adesse dicitur, Deum aliquo modo imitata, qui totus in toto mundo, & totus in qualibet mundi parte est. Peculiariùs tamen in corde, & cerebro anima perhibetur esse: quemadmodum Deus in templo nomini suo dedicato, & in cœlo singularis est. Vnde non sine causa homo dictus est microcosmos, hoc est, minor mūdus. Nam & quatuor gradus substantiarum quibus maior mundus perficitur in se continet: quia subsistit, viuit, sentit, & intelligit. In eo mens siue ratio est veluti supremum cœlum. Conuenit ergo vt appetitus rationalis dominetur: appetitus verò sensitiuus obtemperet. Si anima sanctitate ornatur, in ea fides charitate illustris est, tanquam sol: continentia, vt luna: cæteræ virtutes, sicut sydera. Ipsa anima nec partiri, nec augeri, nec minui potest. Nō est maior in virili hominis ætate, & minor in ætate puerili: æque magna est si corpus fuerit breue, sicut si esset proceritatis gigantææ. Ipsa corpus permeat, permeandoque viuificat: nutritionem, sensuum perceptionem, motum, & appetitum efficiens. Eadem facilitate moueret corpus ingētis magnitudinis, quâ facilitate mouet corpus mediocris stāturæ. Ipsa videt per oculos, audit per aures, loquitur per os: ipsa visibilem decorem, quem corpus habet, submministrat, Deo eum suppeditante. Non tamen est pulchrior in pulchro corpore quam in deformi, (nisi in pulchro corpore sit sanctior quàm in deformi) sed tā in deformi quàm in pulchro corpore est pulcherrima, si peccatis nō fuerit deturpata. Visibilis pulchritudo corporis non prodest, si desit inuisibilis pulchritudo mentis: illam homo cum inanimatis, & pecudibus, istam cum Angelis communē habet. Anima rationalis eo pulchrior est, quo innocētior, & virtutibus doniisq; cœlestib⁹ ornatior fuerit. Quid sit corpus sine anima videm⁹, quando per mortem separata est anima à corpore. Frustra tunc patent oculorum fenestræ: Nam qui per illas prospiciebat, abcessit. Iacet terrenum habitaculum ab habitatore desertum. Quod angelus, & anima rationalis circunscribantur seculo siue tempore, manifestū est. Neque enim semper fuerunt, sed esse inceperunt: quanquam esse non desinent, quia immortalitatem munere conditoris acceperunt. Deus enim creauit tres spiritus vitales, nempe spiritum brutorū animalium rationis expertem, qui carne tegitur, & cum carne moritur humanorū rationis participē, qui carne tegitur, sed cum carne nō moritur: spiritum angelicū etiam rationis participem, qui nec carne tegitur nec moritur. Angelus maioris æui est quàm anima humana. Nā angelos quidem omnes Deus in initio creationis mundi condidit, animas aūt nō format antequàm condat corpora, quibus illæ vniendæ sunt. Dum quamlibet animā creat, eā simul corpori dispositio infundit: ita vt ne minimo quidem momēto ipsa animæ creatio præcedat sui infusionem vnionemque cum corpore. Porrò neq; angelus neque anima humana, de substantia Dei sunt: (nam si de substantia Dei essent, nunquàm ad malum deflecti, nunquàm peccare potuissent) sed tam illum quā istā ex nihilo creauit Deus. Circūscribuntur angelus, & anima comprehēsione, quia intellectu cōprehendūtur: interminū etiam Deum omnino atque integrè comprehendere nō possunt, quum intellectum terminatū habeāt. Vbi venerimus ad supernam, & æternam illam patriam, agnoscem⁹ plenius naturam angeli atq; animæ rationalis: agnoscemus speciem, & terminū substantiæ vtriusq;: nam hic ipse animæ nostræ, ne sibi quidē satis cognitæ sunt, tantum abest, vt angelos exactè comprehendant. Sanè alia est natura angeli, atq; alia natura animæ humanæ: & mēs angelica secundùm naturam præstantior esse asseritur mente humana. Angelus nō potest ingredi substantiam animæ, neque anima substantiam angeli: spiritus verò increatus Deus, creaturæ suæ capax, tam spiritui angelico quàm humano, illabitur. Quando aliquis vexatur à spiritu diabolico, nō debemus existimare substantiam diaboli ingressam esse substātiam spiritus humani: sed ipsum spiritum malignum, malitiæ suæ effectum permissione Dei in corpore humano exercere, animamq; tartareis diuerberare flagellis, inficere venenis, aut inflammare incēdijs. Si vel angelus vel anima humana cōferatur cum crassitie corporis sensibilis, rectè immaterialis dicitur: si verò comparetur cum Deo, iam, & ille corporeus, & ista corporea, materialisque dici potest: non quòd corporea materia constet, sed q à Dei simplicitate nimiùm absit: quemadmodum aqua si conferatur cum terra, rara, & subtilis est: si cum aere conferatur, iam densa crassaque esse censetur. Sola diuinitas propriè dicitur immaterialis, & incorporea, quæ ex se, id est, ex sua natura est simplicissima. Idem ipse Deus solus propriè dicitur immortalis: nam angelus, & anima non ex se, sed indultu, & gratia conditoris immortales sunt. Voces sermonesque angelorū spirituales sunt, tanto meliores, & perfectiores vocib⁹ nostris quas lingua carnis emittimus, quanto spiritus dignior est corpore. Ipsarum cœlestium substantiarum, videlicet spirituum angelicorum, tres sunt hierarchiæ, id est, sacri principatus: quæ ternaria distinctio imaginem beatæ Trinitatis pulchrè repræsentat. Ad eiusdem sanctæ Trinitatis similitudinem, vnaquæque hierarchia digeritur in tres ordines siue choros. Nam prima seu suprema hierarchia discreta est in seraphin, cherubin, & thronos: secunda siue media in dominationes, virtutes, & potestates: tertia in principatus, archangelos, & angelos. Nos corruptibili carne depressi, & multis peccatorum sordibus fœdati, longè inferiores sumus ipsis sanctis angelis qui Deo nunquam displicuerunt: nunquàm enim peccauerunt, neque peccabunt vnquàm. Et quamuis magno interuallo nos miseros dignitate puritateque transcendant, plurimum tamē optant, & satagunt, vt illis in æterna gloria æquemur, vel etiam eos præcedamus. Tanta videlicet humilitas, tāta beneuolentia, tanta benignitas charitasque in eis est. Hos imitari, hos diligere ac venerari, horum felicissimum consortium omnibus votis expetere, & ad illud semper suspirare debemus. O quam beati erimus, quādo eorum iucūdissimis cœtibus admixti, dominum Deum nostrum vna cum ipsis laudabimus in secula seculorum. Nos tūc summo bono perfectè cōiuncti, cassissima

Anima rationalis.

Natura Angeli atq; animæ humanæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

voluptate diuinę fruitionis omnino replebimur, & inenarrabili lætitia vndiq; circundabimur. Non totum gaudium intrare poterit in nos gaudentes: sed toti gaudentes intrabimus in ipsum gaudium. Nam quum omnis creatus spiritus sit finitus, infinitum bonum, infinitum gaudium penitus comprehendere non potest: sicut piscículus in immenso pelago natans, totam aquam imbibere nequit. Planè in Deo, in visione melleæ faciei eius, in clara contemplatione diuinitatis ipsius, terminum finemque desideriorum nostrorum inueniemus: in eo enim omnis sufficientia, & excellentia est.

EX QVARTO LIBRO DIALOGI beati Gregorij Papæ, quòd inuisibilia non ideò putari debent non esse, quod per experimentum minimè cognoscantur: siue de æternitate animæ rationalis.

POstquam de paradisi gaudijs (culpa exigente) expulsus est primus humani generis parens, in huius cæcitatis atq; exilij, quam patimur, venit ærumnam: quia peccando extra semetipsum fusus, iã illa cœlestis patriæ gaudia, quæ prius contemplabatur, videre non potuit. In paradiso quippe assuuerat homo verbis Dei perfrui, beatorum angelorum spiritibus cordis mũditia, & celsitudine visionis interesse: sed postquã huc cecidit, ab illo quo implebatur mẽtis lumine recessit. Ex cuius videlicet carne nos in huius exilij cæcitate nati, audimus quidem cœlestem esse patriã, audimus eius ciues Angelos Dei, audimus eorundem Angelorum socios spiritus iustorum, & perfectorum: sed carnales quique, quia illa inuisibilia per experimentum scire non valent, dubitant vtrùm ne sit quod corporalibus oculis non vident. Quæ nimirum dubietas in primo parente nostro esse non potuit: quia exclusus à paradisi gaudijs, hoc quod amiserat (quia viderat) recolebat. Hi autem sentire vel recolere audita non possunt: quia eorum nullum (sicut ille) saltem de præterito experimentum tenent. Simile. Acsi enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique pariat puerum, qui natus puer in carcere nutriatur, & crescat, cui si fortasse mater quæ hunc genuit, solem, lunam, stellas, montes, campos, volantes aues, currentes equos nominet, ille verò qui est in carcere natus, & nutritus nihil aliud quam tenebras carceris sciat, & hęc quidem esse audiat, sed quia per experimẽtum non nouit, veraciter esse diffidat: ita in hac exilij sui cæcitate nati homines, dum esse summa, & inuisibilia audiunt, diffidunt, an vera sunt, quia sola hæc infima in quibus nati sunt visibilia nouerũt. Vnde factum est, vt ipse inuisibilium, & visibilium creator ad humani generis redemptionem vnigenit⁹ patris veniret, & spiritum ad corda nostra mitteret: quatenus per eum viuificati crederemus, quę adhuc scire per experimẽtum nõ possumus. Quotquot er go hũc spiritum hæreditatis nostræ pignus accepimus, de vita inuisibilium nõ dubitamus. Quisquis autem in hac credulitate adhuc solidus nõ est, debet ꝑcul dubio maiorum dictis fidem prębere, eisq; iam per spiritum sanctum inuisibilium experimentum habẽtibus credere: quia stultus est puer, si matrẽ ideò æstimet de luce mentiri, quia ipse nihil aliud quàm tenebras carceris agnouit. Ephes.

Concionator noster (scilicet Ecclesiastes) velut ex mẽte infirmantium humanæ suspicionis sentẽtiam proponit, dum dicit: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua vtriusque cõditio: sicut moritur homo, sic, & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumentis amplius. Eccles.⁹ Qui tamẽ ex diffinitione rationis suam postmodum sententiam protulit dicens, Quid habet amplius sapiens stulto, & quid pauper, nisi vt pergat illuc vbi est vita? Qui igitur dixit, nihil habet homo iumẽtis amplius, ipse rursum diffiniuit, quia habet aliquid sapiens non solùm amplius à iumento, sed etiam ab homine stulto: videlicet vt pergat illuc vbi est vita. Quibus verbis primùm indicat, quia hic hominum vita non est, quum esse alibi testatur. Habet ergo homo hoc amplius iumẽtis, quia illa post mortem non viuunt, hic verò tũc viuere inchoat, quum per mortẽ carnis hãc visibilem vitam consummat.

Homo sicut in medio creatus est, vt esset inferior angelo, superior iumẽto: ita habet aliquid commune cum summo,

mo, aliquid cõmune cum iusimo immortalitatem scilicet spiritus cum angelo, mortalitatem verò carnis cum iumento: quousq; & ipsam mortalitatẽ carnis gloria absorbeat resurrectionis.

Petrus. Quodã fratre moriente præsentem me fuisse contigit, Qui repentè dum loqueretur, vitalem emisit flatũ: & quem prius mecum loquentem videbam, subito extinctum vidi: sed eius anima vtrùm egressa sit an non, non vidi. Et valde durum videtur, vt credatur res esse, quam nullus valeat videre. Gregorius. Quid mirum Petre, si egredientem animam non vidisti, quam & manentem in corpore non vides? Nunquid modò quum mecum loqueris, quia videre in me non vales animam meam, idcirco me esse exanimem credis? Natura quippe animę inuisibilis est: atq; ita ex corpore inuisibiliter egreditur, sicut in corpore inuisibiliter manet. Non quidem subtiliter sed solerter dico, quia sicut vis animæ viuificat, & mouet corpus, sic vis diuina implet quæ creauit omnia: & alia inspirando viuificat, alijs tribuit vt viuant (vita scilicet vegetatiua) alijs verò hoc solummodo præstat vt sint. Quia verò esse nõ dubitas creantem & regentem, implentem, & circumplectentem, transcendentem, & sustinentem, incircumscriptum atque inuisibilem Deum: ita dubitare non debes hũc inuisibilia obsequia habere. Debent quippe ea quæ ministrant, ad eius similitudinem tendere cui ministrant: vt quæ inuisibili seruiunt, esse inuisibilia non dubitẽtur. Hæc autem quæ esse credimus, nisi sanctos angelos, & spiritus iustorum? Sicut ergo motum consideramus corporis, vitam animæ manentis in corpore perpẽdis ab imo, ita vitam animæ exeuntis è corpore perpendere debes à summo: quia potest inuisibiliter viuere, quem oportet in obsequio inuisibilis conditoris manere.

Nulla visibilia nisi per inuisibilia videntur. Ecce enim cuncta corporea oculus tui corporis aspicit: nec tamen ipse corporeus oculus aliquid corporeũ videret, nisi hunc res incorporea ad vidẽdum acueret. Nam tolle mentem quæ non videtur, & incassùm patet oculus qui videbat. Subtrahe animam corpori, remanent procul dubio oculi in corpore aperti. Si igitur per se videbãt, cur discedente anima nihil vident? Hinc ergo collige, quia ipsa quoque visibilia non nisi per inuisibilia videntur.

ALIQVOT PIAE PRECATIVNCVLAE, & Doxologiæ ad Deum ac Deiparem virginem Mariam.

Oratio Dominica.

PATER noster qui es in cœlis, sanctificetur nomẽ tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat volũtas tua sicut in cœlo & in terra. Panẽ nostrum quotidianũ da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo, Amen.

Alia Precatio.

OPie pater cœlestis, miserere mei vilissimi vermiculi. Ego in plenã expiationem atque satisfactionem pro omnibus peccatis, excessibus, ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mũdi, offero tibi sacratissimum cor vnigeniti tui, sanctissimamq; conuersationem, passionem, & mortem eius. Tibi eidemq; filio tuo Domino meo Iesu Christo, ac spirituisancto, vni Deo honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Salutatio ad Iesum.

AVe dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ Iesu Christe fili Dei, rex æternæ gloriæ, qui incarnatus, passus, & mortuus fuisti pro me: benedictus tu in secula: & benedicta dulcissima genitrix tua virgo Maria. Ablue me quæso precioso sanguine tuo, & ab omni peccato emunda, meritisq; ac virtutibus tuis exorna, vt tibi placeam, Amen.

Item ad Iesum.

ADoro te benignissime Dñe Iesu christe, & gratias ago tibi sicut pos

sum ex intimis medullis animæ meæ, pro vniuersis beneficijs inexhaustæ bonitatis tuæ gratias ago pro omnib⁹ quæ pro salute mea facere, loqui, & tolerare voluisti.

Gratias ago, quòd tu pijssimus redẽptor meus dignatus sis pro me incarnari, & in frigoris asperitate è Maria virgine nasci, panniculis infantulus inuolui, fasciolis stringi, in præsepio super fœnum vagiens reclinari, vberibus virgineis lactari, octauo à natiuitate tua die circuncidi, varijs laboribus, & ærumnis iuuenis fatigari, crebris persequutionibus, & conuitijs infestari, tædio mœroreque grauissimo affici, sudore sanguineo præ vehemẽtia anxietatum suffundi, ab iniquis irreuerenter comprehendi, proteruè ligari, ignominiosè abduci, falsò accusari, iniustè damnari, fœdè cõspui, alapis & colaphis inhumaniter cædi, facie indecenter velari, contumelijs & illusionibus vexari, coram prophano iudice sisti, veste ridicula velut amẽs indui, impiè contemni, nudus ad columnam vinculis adstringi, flagris crudeliter conscindi, proprio sanguine per totum corpus rubricari, vestimento purpureo in maius opprobrium contegi, spinis coronari, nugatoriè salutari, arundine percuti, pondere crucis premi, amarissimo potu myrrhati fellitique vini affligi, in cruce atrociter extendi, diris clauis manus, & pedes configi, blasphemijs impeti, ac tandem miserabiliter inter latrones pendens ac vehementer sitiens aceto gustato mori.

Gratias ago pro vniuersis depressionibus, ludibrijs, tonsionibus, plagis, doloribus, & angustijs tuis: gratias ago pro effusione preciosissimi cruoris qui è sacrosanctis vulneribus tuis largiter profluxit, & pro separatione præcellentissimæ animæ tuæ ab incontaminato corpore tuo.

Rogo te Domine, & obsecro per istas miserationes tuas, vt omnes peccatorũ maculas quas contraxi, misericorditer deleas: & me ac cæteros fideles tuos, præcipueq; eos qui meis orationib⁹ specialiter commendati sunt, perfectè purifices, sanes, illumines, & ad vitam æternã perducas, Amen.

Alia precatio ad Iesum.

OSpes, refugium, & salus miserorũ Iesu, miserere mei. O pax, gaudium, & dulcor electorum Iesu, lætifica me. O lux pulchritudinis immensę animã meam tuis illustrationibus irradia, tuis influxibus pasce ad gloriam nominis tui. Tribue Domine vt nulli rei visibili per inordinatum affectum alliger, sed omnia transitoria perfectè contemnam, cœlestia votis ardentibus concupiscam, te Deum meum summum atq; vnicum bonum meum super omnia æstuanter diligam, Amen.

DOXOLOGIA RHYTHMICA AD IESVM.

Salue Christi sacer vultus,
Cæsus, conputus, incultus,
Qui mutasti tuum florem
Pro me versus in pallorem.
Salue caput venerandum,
Totis votis amplexandum,
Quod diræ spinæ præserunt,
Et vndique confixerunt.
Aue caro delicata,
Flagris scisa, fatigata,
Quæ pro me pergens ad lethum,
Gustasti fel, & acetum.
Aue latus fons dulcoris,
In quo patet vis amoris:
Te saluto cor amœnum,
Cor omnibus bonis plenum.
Manus, pedes perforatos,
Et cruore purpuratos,
Corde veneror, & ore,
Interno ductus amore.
Tuas, mi Iesu, sacratas
Et mire vernantes plagas,
Nunc inscribe meo cordi,
Vt sim gratus tuo cordi.
In his pie me reconde,
Vt inde sugam abundè
Vnde te feruenter amem,
Et in æternum collaudem, Amen.

Alia Doxologia Rhythmica ad Iesum.

Iesu suauis Domine,
Culpæ pulsa caligine,
Mentem illustra lumine,
Et reple cor dulcedine.
Da mihi te diligere,
Amoris vicem reddere.
Ardenter te requirere,
Et tibi soli viuere.

Tu totus es amabilis,
Totus desiderabilis,
Tu dulce refrigerium,
Dulce cordis solatium.
Mi Iesu, fac vt sentiam,
Tui dulcoris copiam,
Et tandem per præsentiam
Tuam contempler gloriam, Amen.

SALVTATIO ANGELICA AD MARIAM.

AVe Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulierib⁹: & benedictus fructus ventris tui, Iesus Christus, Amen.

Alia salutatio ad Mariam.

SAlue sydus clarissimum, vnde ortus est sol iustitiæ, & rex gloriæ, amator ac redemptor animarum nostrarũ. Nos te, ô virgo admirabilis, nos te matrem Dei hominem, matrem luminis æterni, qua possumus deuotione veneramur: tu mentes nostras diuinis influxibus pasce ad gloriam ipsius vnigeniti tui, Amen.

Rursum ad Mariam Salutatio.

AVe candidum lilium fulgidę semperque tranquillæ Trinitatis, aue fragrantissima viola diuinæ suauitatis, aue vernans rosa cœlestis amœnitatis virgo Maria, ex qua nasci, & cuius lacte pasci rex cœlorum voluit Iesus Christ⁹ splendor paternæ gloriæ. Adesto, ô mater, fragilitati meæ in omni tentatione, & necessitate, in omni periculo peccati, & in hora mortis meæ: vt te auxiliante atq; protegente merear semper in Domino esse securus, Amen.

Item precatio ad Mariam.

OMaria mater Dei beatissima, rogo te per sacratissimam incarnationem natiuitatem, conuersationem, passionem, & mortem ipsius filij tui domini mei Iesu Christi, miserere mei, & perfectam veniam atque gratiam mihi impetra. Eia aduocata mea singularis, illos tuos misericordes oculos ad me cõuerte. Adesto mihi iugiter pia gubernatrix, quamdiu in periculoso mari sæculi huius nauigo, & præcipuè in vitę præsentis termino: vt te prælucente, te dirigente, te perducente fœliciter perueniam ad portum cœlestis Hierusalem, vbi te diligam, laudem, & glorificem, p omnia sæcula, Amen.

Alia precatio ad Mariam.

MIserere mei Domina, miserere mei: quia miseratio tecum creuit ab infantia. Magnã miseriam indignissimi peccatoris subleuet magna atq; ingens miseratio pijssimę matris. Largire, ô benigna, vt illis annumerer, quos tanquam filios amas, doces, dirigis, foues, ac protegis: quia tu es, & semper eris dulcis spes mea post Dominum, ac dulce solatium animæ meæ. Vtinam gratum obsequium tibi præstare possim. Ego hactenus te dignè non colui: pro qua negligentia, & offensa mea, offero tibi mellifluum cor vnigeniti tui Iesu Christi. O charum præsidium meum, occurre quærenti te, & adiuua confidentem in te. Separa mentem meam ab omnibus quæ sub cœlo sunt, faciens illam prægustare mellitas sorbitiunculas iocunditatis æternæ, ad gloriam Dei, Amen.

DOXOLOGIA RHYTHMICA AD MARIAM.

Aue grata lux dierum,
Aue gemma mulierum,
Quæ lacte asti regem regum,
Genitorem filia.
Mundum ornas noue flore,
Prolem gignens miro more:
Virgo manes cum honore,
Nouæ prolis gratia.
Dele culpas ô Maria:
Placa natum prece pia:
Quia per te patet via,
Ad æterna gaudia.
Munda peccatis fœdatum,
Foue, sana sauciatum,
Et illustra tenebratum,
Mea soluens vincula.
Mater consolationis,
Seruum tuum ornas donis,
Spiritualibus bonis,
Replens cordis intima.
Me confirma vacillantem,
Me conserua te laudantem,
Tandem q. perduc lætantem
Ad regna cœlestia, Amen.

Alia Doxologia Rhythmica ad Mariam.

Aue virgo gratiosa,
Stella sole clarior:
Mater Dei gloriosa,
Fauo mellis dulcior.

Tu es illa speciosa,
Qua nulla est pulchrior:
Rubicunda plus quàm rosa,
Lilio candidior.
Præsta miseris iuuamen,
Regina elementiæ:
Mœrentibus fer solamen,
Aurora lætitiæ.
Prædulcis fons pietatis,
Dona nobis veniam,
Et purgatos à peccatis,
Duc ad cœli patriam, Amen.

AD QVEMLIBET SANCTVM, ET AD plures sanctos Precatio.

O Beatissime Apostole N. O glorioſissime martyr Christi N. O sanctissime confessor Domini N. O dulcissima sponsa altissimi N. miserere mei. Ego te saluto, te veneror, te inuoco: ego in augmentum gaudij, ac gloriæ tibi offero totius boni totiusque beatitudinis gazophylacium cor Iesu Christi dulcissimum. Ago gratias ipsi Domino Deo nostro, qui te elegit, & in suis benedictionibus præuenit. Adiuua me, quæso, tuis meritis ac precibus nunc, & in hora mortis meę. Impetra mihi plenam omnium peccatorum meorum remissionem, & gratiam sanctam. Ora pro hac cõgregatione, & pro tota Ecclesia Dei. Amen.

Si oratio dirigitur ad plures sanctos, prædicta enũciabũtur plurali numero.

Ad proprium Angelum precatio.

O Sancte angele, cui à Domino cõmissus sum, miserere mei. Ego te saluto, te veneror, te inuoco: ego in augmentũ gaudij ac gloriæ tibi offero totius boni totiusque beatitudinis gazophylacium cor Iesu Christi dulcissimũ. Ago gratias pro pietatis tuæ cura fidelissima, quam erga me indignum demonstrare non cessas. Custodi, quæso, semper animam meam, & corpus meum: adiuua atque protege me nũc, & in hora mortis meæ, Amen.

Oblatio dignissima tam pro viuis, quàm pro defunctis.

O Pie pater cœlestis miserere mei, vel illius aut illorũ. Ego in perfectã emendationem atq; satisfactionem pro omnibus peccatis meis, vel eius, aut eorum, & in cõdignam suppletionem meritorum quæ mihi, vel ei, seu eis desunt: offero tibi omnem charitatem pietatemq; diuini cordis vnigeniti tui, & omne exercitium beatissimæ animæ beatissimiq; corporis eius, oẽm quoq; fructũ sanctissimæ conuersationis, passionis, ac mortis illius, & omnia merita dulcissimæ genitricis eius virginis Mariæ, atq; omnium sanctorum tuorum. Tibi eidẽq; filio tuo ac spirituisancto, vni Deo honor, & gloria in secula seculorum, Amen.

Hæc oblatio tam pro viuis quàm pro defunctis cum ingenti vtilitate sæpius repetetur.

Itidem qui sacramẽtum Eucharistiæ sumit, aut sumpsit, vel qui sacrificio Missæ interest, poterit ipsam adorandam dominici corporis hostiam post consecrationem offerre pro seipso, aut pro alijs tam viuis quàm defunctis, hoc vel simili modo.

P Ie pater cœlestis, ego in perfectam emendationem atque satisfactionẽ pro omnib⁹ peccatis meis, vel illius, aut illorum, & in condignam suppletionẽ meritorum, quæ mihi, vel ei, seu eis, desunt, offero tibi hanc sacrosanctam hostiam: offero eam ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium fidelium tuorum viuorum atque defunctorum. O quàm præsens, & efficax remedium adfert hæc cœlestis hostia cum benignitate mentis oblata.

Poſset idem sacramentum offerri etiam in honorem siue in augmentum gaudij, & gloriæ cuiuslibet sancti vel plurium sanctorum, iam in cœlo glorificatorum: itemq; in honorem beatorum angelorum, his aut alijs verbis.

D Omine Deus meus, ego in honorem, & in augmentum gaudij ac gloriæ illius sancti, vel illorum sanctorum, offero tibi hoc viuificum sacramentum corporis, & sanguinis vnigeniti tui: offero illud ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium, &c.

Si

Si oblatio dirigitur ad personam filij, omittetur in ipsa oblatione hæc dictio, Vnigeniti.

Commendatio & oblatio actuum vel exercitiorum atq; tribulationum.

P Ie Iesu, ego has actiones meas, hoc exercitium, has preces, hęc quę feci, commendo melliſiuo cordi tuo emendanda, & perficienda: tibiq́ue ea offero in vnione sanctissimarum actionũ vel exercitiorum, aut orationum tuarum, & in vnione illius admirabilis amabilisq; amoris tui, quo redemptionem nostram peregisti: offero ea ad laudẽ nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium, &c.

Ipse Christ⁹ Iesus multũ à nobis expetit, vt pia opera atq; exercitia nostra, quæ ex se imperfecta sunt, cordi eius emendãda perficiendaq; cõmendemus, si non verbis, saltem animi voto.

Oblatio aduersitatem fiet in vnione passionis Dominicæ hoc vel consimili modo:

D Omine Iesu, ego hanc tribulationem, hoc impedimentum, hæc grauamina, has calamitates meas, offero tibi in vnione eorum, quæ toleraſti pro me, in vnione sanctissimæ passionis tuæ offero ea ad æternam laudem nominis tui, & in expiationem omnium peccatorum meorum, vel ad salutem meam, aut illius, seu illorum, atq; totius Ecclesiæ.

Item ad Patrem sic:

P Ie pater cœlestis, ego hunc mœrorem, hanc afflictionem, hunc dolorem meum, & omnia quæ me grauant, offero tibi in vnione sacratissimæ passionis dilectissimi filij tui ad æternam laudem, &c.

Possunt similiter pia aliorum opera, & tribulationes commendari atque offerri Domino pro illis ipsis eas qui tolerãt siue tolerarunt.

FINIS.

PSYCHAGOGIA,
HOC EST, ANIMAE RECREATIO QVATVOR LIBRIS DISTINCTA: QVORVM TRES PRIORES collecti sunt ex tractatibus, siue homilijs Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi: quartus decerptus est ex scriptis Beati Gregorij Papæ,

Per Ludouicum Blosium Abbatem.

PRAEFATIVNCVLA.

VEL ex sequenti Psychagogia clarissimè liquet, quantum delitijs sanctæ charitatis affluxerint, & quàm suaues æternæ lætitiæ sorbitiunculas in hac vita præguſtauerint beatus Augustinus, & beatus Gregorius, præclara spiritus sancti organa, fulgidaq; Ecclesiæ Catholicæ sydera. Humiles philochristi, qui in ista peregrinatione sub põdere suæ corruptionis afflicti gemunt, & quibus grata iocundaq; sunt ea quæ de dulcedine castæ dilectionis, deq; felicitate gloriosæ Dei ciuitatis dicũtur, ingentem consolationis thesaurum hic inueniẽt. Hic, inquã, mirè recreabitur spiritus illorum qui ad ipsam vltramundanam ciuitatem die ac nocte suspirant. Per totum quidem opusculum, sed maximè Libro secundo, tertio, & quarto, agitur de summo summè amabili bono, quod est Deus, & de amore, ac statu patriæ cœlestis. In calce huius Psychagogiæ adieci nonnulla ex Ruperto, & Philone Laurentio q. Iustiniano, sanctissimis patribus. Cæterum in istis colligendis non hoc spectaui, vt omnia certo ordine collocarem: sed quæ multum facere videbantur ad animæ peregrinantis, supernamq; Hierusalem desiderantis solatium, ea in præsentem Psychagogiam penè ita congesi, sicut in Auctoribus inter legendum occurrerunt.

PSY-

PSYCHAGOGIAE LIBER PRIMVS, COLLECTVS ex tractatibus, siue homilijs, Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi.

Ioan.8. *Ex tractatu trigesimoquarto in Euangelium beati Ioannis Apostoli super his verbis: Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.*

CAPVT I.

NOn arbitremur dominũ Iesum Christum hunc esse solẽ, quem videmus oriri ab Oriente, occidere in Occidente: cuius cursui nox succedit, cuius radij nube vmbrantur, qui certo de loco in locum motione commigrat. Non est hoc *Ioan. 1.* Dominus Christus, Non est Dominus Christus sol factus, sed per quem sol factus est: omnia enim per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Est ergo lux quæ fecit illam lucem: hãc amemus, hanc intelligere cupiamus, ipsam sitiamus, vt ad eam aliquando veniamus, & in illa ita viuamus, vt nunquam omnino moriamur. Ista enim *Psal. 35.* lux est, de qua Prophetia olim præmissa, ita in Psalmo cecinit: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Quale vinũ est, vnde inebriari laudabile est? Quale vinum est, quod non turbat, sed dirigit mentem? Quale vinum est, quod perpetuò facit sanum, non inebriando facit insanum? Inebriabuntur. Vnde? Ab vbertate domus tuæ. Et torrente voluptatis tuæ potabis eos. Vnde? Quoniam *Ioan. 7.* apud te est fons vitæ. Ipse fons vitæ ambulabat in terra, ipse dicebat: Qui sitit, veniat ad me. Ecce fons. Sed nos de lumine loqui cœperamus: inuenimus interim Dominum fontem vitæ, bibe, & viue. De lumine dicebamus: sequere ergo. Nam Propheta cùm dixisset, apud te est fons vitæ, sequutus adiunxit, Et in lumine tuo videbimus lumen: Deum de Deo, lumen de lumine. Per hoc lumen factum est solis lumen: & lumen quod fecit solem, sub quo fecit & nos, factum est sub sole propter nos. Factum est, inquam, propter nos sub sole lumẽ, quod fecit solem. Noli contemnere nubem carnis. Nube tegitur, nõ vt obscuretur, sed vt temperetur. Loquẽs ergo per nubem carnis lumen indeficiens, lumen scientiæ, lumen sapientiæ, ait hominibus. Ego sum lux mundi: qui sequitur *Ioan. 8.* me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Quomodo te abstulit ab oculis carnis, & reuocauit ad oculos cordis? Nõ enim sufficit dicere, Qui me sequitur non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen. Nam addidit, vitæ: sicut ibi dictum est, Quoniam apud te est fons vitæ. Videte itaq; fratres mei, quomodo verba Domini cum illius Psalmi veritate concordent: & ibi lumen positum est cum fonte vitæ, & à Domino dictum est, lumen vitæ. In vsibus corporalibus aliud est lumen, aliud fons. Fontem fauces quærunt, lumen oculi. Quãdo sitimus, quærimus fontem: quãdo in tenebris sumus, querimus lumen: & si fortè nocte sitiamus, lumen accendimus vt ad fontem veniamus. Non est sic apud Deum: quod lumen est, hoc est fons. Qui tibi lucet vt videas, ipse tibi manat vt bibas. Videtis ergo fratres mei, videtis (si intus videtis) quale hoc lumen est de quo Dominus dicit, Qui me sequitur nõ ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Quod promisit, futuri temporis verbo posuit: non enim ait, habet, sed habebit lumen vitæ: non ait tamen, qui sequetur me: sed qui sequitur me. In eo quod facere debemus, præsens tempus posuit: quod autem promisit facientibus, futuri temporis verbo significauit. Qui sequitur habebit: modò sequitur, post habebit: *2. Cor. 5.* modò sequitur per fidem, post habebit per speciem. Quamdiu enim sumus in corpore, ait Apostolus, peregrinamur à Domino: per fidem enim ambulamus, non per speciem. Quando per speciem? Quum habuerimus lumen vitæ, quum ad illam visionem venerim⁹, cùm nox ortu-

ista transierit. De illo quippe die qui exorturus est dictum est, Manè astabo tibi, & cõtẽplabor. Quid est mane? Trãsacta nocte seculi huius, transactis erroribus tẽrationum, superato illo leone, qui nocte rugiens circumit quærẽs quẽ deuoret. Manè astabo tibi, & videbo. *Psal. 5.* Nunc verò quid putamus fratres huic tempori congruere, nisi quod rursus in *Psal. 6.* Psalmo dicitur, Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo? Per singulas noctes, inquit, flebo, in desiderio lucis ardebo. *Psal. 37.* Videt Dominꝰ desiderium meum: quomodo dicit illi alter Psalmus, Ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Extẽdat anima cupiditatem suam, & sinu capaciore quærat comprehendere (id est intelligere, & complecti) quod oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Desiderari potest, cõcupisci potest, suspirari potest, verbis explicari non potest. Ergo fratres mei quia Dominus breuiter ait, Ego sum lux mũdi, qui me sequitur nõ ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ (in quibus verbis aliud est quod iussit, aliud qđ promisit) faciamus quod iussit, ne impudenti fronte postulemus quod promisit: ne dicat nobis in iudicio suo, Fecisti quod iussi, vt petas quod promisi. Quid ergo iussisti domine Deus noster? Dicet tibi, vt sequereris me. Modò faciamus, sequamur Dominum, soluamus compedes, quibus impedimur sequi. Et *Psalm. 115. Psal. 145.* quis idoneus soluere tales nodos, nisi ille adiuuet cui dictum est, Dirupisti vincula mea: de quo alius Psalmus dicit, Dominus soluit compeditos, Dominꝰ erigit elisos. Et quid sequuntur soluti, & erecti, nisi lumen à quo audiunt, Ego sum lux mundi, qui me sequitur, non ambulabit in tenebris? quia Dominus *Ioan. 9.* illuminat cœcos. Illuminamur modò fratres, habẽtes collyrium fidei. Præcessit enim saliua eius cum terra, vnde ungeretur qui cœcus est natus: & nos de Adam cœci nati sumus, illo illuminante opus habemus. Miscuit saliuam *Ioan. 1.* in terra. Verbum enim caro factum est, & habitauit in nobis: miscuit saliuam *Psal. 84.* cum terra, ideo prædictum est, veritas *Ioan. 14.* de terra orta est. Ipse autem dixit, Ego sum via, & veritas, & vita. Veritate perfruemur, quum vederimus facie ad faciem, quia & hoc promittitur nobis. Nã quis auderet sperare quod Deus non dignatus esset polliceri, & dare? Videbimus facie ad faciem: Apostolus dicit, Nunc scio ex parte, nunc in ænigmate *1. Cor. 13.* per speculum, tunc autem facie ad faciem. Et Ioannes Apostolus in epistola sua, Dilectissimi, nunc filij Dei sumus, *1. Ioan. 3.* & nondum apparuit quid erimus: scimus quia cùm apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eũ sicuti est: Hæc est magna promissio: si amas, sequere. Amo, inquis, sed qua sequor? Si dixisset tibi Dominus Deus tuus, Ego sum veritas & vita: tu desiderans veritatem, concupiscens vitam, viam qua ad hæc peruenire posses, profectò quæreres, & diceres tibi, Magna res veritas, magna res vita, si esset quomodo illuc perueniret anima mea. Quæris qua? Audi cum dicẽtem primò, Ego sum via. Antequam *Ioan. 14.* diceret quò, præmisit qua. Ego sum, inquit, via. Quo via? Audi. Et veritas, & vita. Primò dixit qua venias, postea dixit, quò venias. Ego sum via, ego sum veritas, ego sum vita. Ipse manens apud Patrem, veritas est, & vita: induens se carne factus est via. Non tibi dicitur, Labora quærendo viam, vt peruenias ad veritatem, & vitam: non, inquam, hoc tibi dicitur. Ergo piger surge, via ipsa ad te venit, & te de somno dormientem excitauit, (si tamen excitauit) surge, & ambula. Fortè conaris ambulare, & nõ potes, quia dolent pedes. Vnde dolent pedes? An iubente auaritia per aspera cucurrerunt? sed Dei verbũ sanat, & claudos. Ecce, inquis, sanos habeo pedes, sed ipsam viam nõ video: illuminat & cœcos. Hoc totum fit per fidem quamdiu peregrinamur à Domino, manentes in corpore. Quum autem perambulauerimus viam, & ad ipsam patriam peruenerimus, quid erit nobis lætius? quid erit nobis beatius? quibus nihil erit pacati⁹. Nihil enim aduersus hominem rebellabit. Nunc verò fratres difficilè sine rixa sumus. Ad concordiam quidem vocati sumus, iubemur pacẽ habere inter nos: ad hoc conandum est, omnibusque nitendum viribus, vt aliquãdo peruenia-

mus ad perfectissimam pacem. Modò autem litigamus plærunq; cum eis quibus consulere volumus. Ille errat, tu vis

Universidad de Deusto
Biblioteca

vis ducere ad vitam: resistit paganus, disputas cõtra errores idolorum, & dæmoniorum: resistit hæreticus, disputas contra alias doctrinas dæmoniorum: malus Catholicus non vult bene viuere: corripis etiam interiorem fratrem tuum, tecum manet in domo, & perditas vias quærit: æstuas quomodo illum corrigas, vt de illo bonam rationẽ Domino amborum reddas. Quantæ vndique rixarum necessitates? Plærunq; homo tædio affectus dicit apud semetipsum? Quid mihi est pati contradictores; pati eos qui reddũt mala pro bonis? Ego volo consulere, illi volunt perire, consumo vitam meam litigando, pacẽ nõ habeo: inimicos insuper facio, quos amicos habere deberem, si beneuolentiam consulentis attenderent. Quid mihi est ista perpeti? Redibo ad me, mecum ero, Deum meum inuocabo. Redi ad te ipsum, & ibi inuenies rixam: si cœpististi Deum sequi, ibi inuenis rixam? Quam rixam, inquis, inuenio? Caro cõcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Ecce tu solus es, ecce tecum es, ecce nullum alium hominẽ pateris: sed vides aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in lege peccati, quæ est in membris tuis. Exclama ergo: à rixa, inquam, interiore clama ad Deum, vt tibi pacificet te, & dic: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christũ dominum nostrũ: quia, Quj me inquit, sequitur, nõ ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Finita tota rixa, immortalitas sequetur: quia nouissima inimica destruetur mors.

Ex sermone quadragesimo tertio de verbis Domini, super hac sententia beati Pauli Apostoli: Caro concupiscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem.

CAPVT II.

ATtendite sancti quicunq; pugnatis. Præliantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nõ me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in membris eius concupiscentia aduersaria castitati. Pacẽ vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersaria, nullus erit hostis cum quo luctemur, nec expectatur ibi victoria quia de hoste iam victo triumphatur. Audi ipsam victoriam Apostolo dicente, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem: quum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatẽ, tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Audi voces triumphantium: Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Percussisti, vulnerasti, deiecisti: sed vulneratus est propter me qui fecit me. O mors, ô mors, vulneratus est pro me qui fecit me, & de morte sua vicit te. Tunc triumphantes dicturi sunt: Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Modò autem quãdo caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, contentio mortis est. Non quod volumus facimꝰ. Quare? Quia volumus vt nullæ sint cõcupiscentiæ, sed non possumus. Velimus, nolimus, habemus illas: velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt: præmuntur, nondum extinguntur, quandiu caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Nunquid hoc etiam quum mortuus fuerit homo? Absit. Deponis carnem, quomodo tecum trahis cõcupiscentias carnis? Sed si bene pugnasti, recipieris ad requiem. Ergo quamdiu hic viuitur, fratres, sic est. Nos qui senuimus in ista militia, minores quidem hostes habemus: sed tamen habemus: Fatigati sunt quodammodo hostes nostri iam per ætatẽ: sed tamen etiam fatigati non cessant qualibuscunque motibus infestare senectutis quietem: acrior pugna iuuenum est: nouimus eam, transiuimus per eam. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunque vultis faciatis. Quid enim vultis ô sancti, ô boni præliatores, ô fortes milites Christi, quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentiæ malæ, sed non potestis. Exercete bellum, sperate triumphũ. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus in alio loco, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desiderijs eius. Ecce, inquis, quod nolo, mala

desideria surgunt, sed noli obedire. Arma te, sume instrumenta bellorum. Præcepta Dei, arma tua sunt. Si bene me audis, & ex eo quod loquor amaris. Nõ, inquit, regnet peccatum in vestro mortali corpore. Quamdiu enim portatis mortale corpus, pugnat contra vos peccatum, sed non regnet. Quid est, non regnet? Id est quod dixit, Ad obediendum desiderijs eius: Si cœperis obedire, regnat. Et quid est obedire, nisi exhibere membra arma iniquitatis peccato? Nihil hoc doctore præclarius. Quid vis iam vt exponam tibi? Fac quod audisti, non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato.

Ipse pater Augustinus decimolibro Confessionum suarum, loquitur Deo in hunc modum.

Nunquid non tẽtatio est vita humana super terram? Cui nõ est necesse molestias, & difficultates pati? Tolerari iubes eas, nõ amari. Nemo quod tolerat, amat, etsi tolerare amat. Quamuis enim gaudeat se tolerare, mauult tamen non esse quod toleret. Hei mihi domine, miserere mei. Ecce vulnera mea nõ abscõdo. Medicus es, æger sum, misericors es, miser sum. Tota spes mea non nisi in magna valde misericordia tua. O amor, qui semper ardes, & nũquam extingueris, charitas Deus meus accende me, Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis. Adhuc viuunt in memoria mea carnalium rerum imagines, & occursant mihi vigilanti quidem carẽtes viribus, in somnis autem vsque ad delectationem, factumque similimum pertrahentes. Et tantùm valet imaginis illusio in anima mea, & in carne mea, vt dormienti falsa visa persuadeant, qđ vigilanti vera non possunt. Vbi est illa ratioquæ talibus suggestionibus resistit vigilans? Etsi res ipsæ vigilanti ingeranꝰtur, inconcussus maneo. Nunquid non potens est manus tua, Deus omnipotẽs, sanare omnes languores animæ meæ, atque abundantiore gratia tua lasciuos motus etiam mei soporis extinguere? Augebis domine magis magisq; in me munera tua, vt anima mea etiã in somnis, non solùm non perpetret istas corruptelarum turpitudines per imagines animales vsq; ad carnis fluxum, sed ne sentiat quidem. Nunc quid adhuc sim in hoc genere mali mei, dixi bono domino meo, exultans cum tremore in eo quod donasti mihi, & lugens in eo in quo inconsummatus sum, ac sperans perfecturum te in me misericordias tuas, vsque ad pacem plenariam, quam tecum habebunt interiora, & exteriora mea, quũ absorpta fuerit mors in victoria.

Paulò pòst idem dicit Augustinus.

Hoc me docuisti, vt quemadmodũ medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietẽ satietatis ex indigentiæ molestia transeo, in ipso transitu mihi insidiatur laqueus cõcupiscentiæ. Tentationibus quotidie conor resistere, & inuoco dexteram tuam ad salutem meam, & ad te refero æstus meos. Audio vocem iubentis Dei mei, Non grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate. Ebrietas longe est à me, misereberis ne appropinquet mihi: crapula autem nonnunquam surrepit seruo tuo tuo, misereberis vt longè fiat à me, nemo enim potest esse continens, nisi tu Deus. Audiui vocem Apostoli tui, Omnia possum in eo qui me cõfortat. Ecce miles castrorum cœlestium: memento Domine quia nos puluis sumꝰ. Nec ille in se quicquam potuit, quia idem puluis fuit: quem talia dicentem afflatu tuæ inspirationis adamaui? Omnia possum, inquit, in eo qui me confortat. Conforta me, vt omnia possim Iste se accepisse confitetur: & quod gloriatur, in domino gloriatur. Ego in tentationibus positus, certo quotidie aduersus concupiscentiam manducandi, & bibendi. Et quis est domine, qui non aliquando rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomẽ tuum ego autẽ non sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, ô pater cœlestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus, qui vicit seculum, numerans me inter infirma mẽbra corporis sui, de quibus ait, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: omnes videlicet qui in desiderio, & conatu proficiendi inueniuntur.

Rursum in tractatu in Psalmum centesimum tricesimum octauum, dicit ipse Augustinus.

In libro tuo omnes scribentur, non solùm perfecti, sed etiam imperfecti. Non timeant imperfecti: tantùm proficiant. Nec tamen quia dixi, non timeant, ideò ament imperfectionem, & ibi remaneant, sed tantùm proficiant, quātùm in ipsis est. A corpore Domini nō recedant, vt in corpore & membris eius compaginati, possint mereri de se dictā esse vocem istam: Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur.

Ex tractatu quadragesimo primo in Euangelium beati Ioannis Apostoli, super his Pauli Apostoli verbis: Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desideriis eius.

Rom. 6.

CAPVT III.

NOn ait: non sit peccatum, sed non regnet: Quamdiu viuis, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnū auferatur, nō fiat quod iubet. Surgit ira, noli dare iræ linguam ad maledicendū, noli dare iræ manum aut pedem ad feriendum. Nō surgeret ista ira irrationalis, nisi peccatum esset in mēbris: sed tolle illi regnum, non habeat arma vnde contra te pugnet. Discet etiā non surgere, quum arma cœperit non inuenire. Non exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed induite arma iustitiæ: alioquin toti captiui eritis, & non erit dicere: Mente seruio legi Dei. Mens enim si teneat arma sua, iam membra non mouentur in ministerium furentis peccati. Teneat arcem Imperator interior, quia sub maiore imperatore iuuandus assistit: frenet iram, coerceat concupiscentiam: inest quod frenetur, inest quod coerceatur, inest quod cōtineatur. Quid autem volebat ille iustus mente seruiens legi Dei, nisi vt omnino non esset quod frenaretur? Et ad hoc debet conari omnis qui tendit ad perfectionem, vt & ipsa concupiscentia (cui non dantur ad obediendū membra) quotidie in proficiente minuatur. Velle, inquit, adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Nūquid dixit, Non mihi adiacet facere bonum? Si dixisset, spes nulla esset. Non ait, non mihi adiacet facere, sed nō mihi adiacet perficere. Quæ est enim perfectio boni, nisi cōsumptio, & finis mali? Quid est autem consumptio mali, nisi quod lex dicit, Non concupisces? Omnino non concupiscere, perfectio boni est, quia cōsumptio mali est. Hoc dicebat ille, Perficere bonum non mihi adiacet, quia non poterat facere vt non concupisceret: faciebat tantùm vt concupiscentiam frenaret, & vt concupiscentiæ membra ad satellitium non præberet. Perficere ergo, inquit, bonū, non mihi adiacet: non possum implere quod dictum est, Non concupisces. Quid ergo? Opus est vt saltem istud impleas. Post concupiscentias tuas non eas. Hoc age interim quamdiu sunt illicitæ concupiscentiæ in carne tua: post concupiscentias tuas non eas. Mane in seruitute Dei, in libertate Christi, mente serui legi Dei tui, Nolito dare concupiscentijs tuis vires. Sequendo eas, vires eis addis: dādo eis vires, quomodo vincis, quando contra te inimicos nutris viribus tuis?

Exod. 20.

Rom. 7.

Rom. 7.

Eccles. 18.

Idem Augustinus Sermone quinto de verbis Apostoli ait:

Qualis vita est nō cōcupiscere? O vita dulcis. Est quasi dulcis voluptas concupiscentiæ, verum est, nec eam homines sequerētur, nisi dulcis esset. Theatrum, spectaculum, meretrix lasciua, turpissima cantilena, dulcia sunt ista ipsi cōcupiscentiæ. Suauia sunt, dulcia sunt, delectabilia sunt, sed narrauerunt mihi iniusti delectationes suas: audi meliora. Narrauerunt mihi, inquit, iniusti delectationes suas, sed non sicut lex tua Domine. Ipsa enim melior est. Felix anima, quę huiusmodi delectationibus delectatur, vbi turpitudine nulla inquinatur, & veritatis serenitate purgatur. Quē autem delectat lex Dei, & sic delectat, vt omnes delectationes lasciuę vincantur, non sibi arroget istam delectationē. Dominus, inquit, dabit suauitatem. Quid dicam domine, da mihi illam suauitatem, vel illam? Suauis es domine: & in tua suauitate doce me iustitias tuas. In tua suauitate doce me Domine. Tūc disco vt faciā, si in tua suauitate doceas me. Quamdiu blanditur ac dulcis est iniquitas, & amara est veritas, in tua suauitate doce me: vt suauis sit veritas, & dulcis cōtemnatur iniquitas, quia multò melior, & suauior est veritas. Sed sanis suauis est panis. Quid melius, & præclarius pane cœlesti, si non obstupefaciat dentes iniquitas? Scriptura enim dicit, Sicut vua acerba dentibus noxia est, & fumus oculis, sic iniquitas vtentibus ea. Quid prodest quia panem laudatis, si malè viuatis? Quod laudatis non manducatis. Quum ergo audis verbum iustitiæ & veritatis, & laudas, multò laudabilius est si facias. Fac ergo quod laudas. An dicturus es, volo, sed non valeo? Quare non vales? Qui sanitas non est. Vnde sanitatem perdidisti, nisi quia peccando creatorem offendisti? Ergo vt eius panem quem laudas, cum suauitate, id est, cum sanitate manduces, dicilli, Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam quia peccaui tibi.

Psal. 118.

Psal. 118.

Zachar. 1. Malach. 18.

Prouer. 10.

Psalm. 40.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum quartum, super his verbis: Miserator & misericors Dominus, longanimis & multum misericors. Suauis Deus omnibus, & miserationes eius in omnia opera.

CAPVT IIII.

NIsi ille talis esset, de nobis repetitio, & reparatio talis nulla esset. Attēde ad teipsum. Quid merebaris peccator? contemptor Dei quid merebaris? Vide si occurrit tibi nisi pœna, si occurrit tibi nisi supplicium. Vides ergo quid tibi debebatur, & quid dederit qui gratis dedit. Data est venia peccatori, datus est spiritus & spes iustificationis, data est charitas & dilectio, in qua omnia bona facias: & super hæc dabit, & vitam æternam, & societatem angelorum. Totum de misericordia est. Merita tua nusquā iactes, quia & ipsa tua merita, illius dona sunt. Misericors & miserator dominus qui fecit omnia gratis. Lōganimis. Quantos enim sustinet peccatores? Misericors & miseratur Dominus in his quibus veniam dedit: in his quibus nō dedit adhuc, longanimis, non damnans sed expectans, & ipsa expectatione clamans: Conuertimini ad me, & ego cōuertar ad vos. Et nimia longanimitate, Nolo, inquit, mortem impij, sed vt reuertatur & viuat. Dedit spem veniæ, ne desperando amplius peccet: & desperatio timenda est in peccatis. Videte vocē desperantis ad augenda peccata, & videte vocem sperantis ad augenda peccata, & quomodo vtriq; voci occurrit prouidentia & misericordia Dei. Audi vocē desperantis. Iam, inquit, dānandus sum, quare non facio quicquid volo? Audi & vocem sperātis. Misericordia Domini magna est, quando me conuertō, dimittet mihi omnia, quare non facio quicquid volo? Desperat ille vt peccet, sperat iste vt peccet. Vtrunq; inuenīdū est, vtrunq; periculosum. Væ à desperatione, væ à peruersa spe. Vtriq; huic periculo, & vtriq; malo, quomodo occurrit misericordia Dei? Quid dicis tu, qui desperando volebas peccare? Iam damnandus sum, quare non facio quicquid volo? Audi scripturam. Nolo mortem impij, sed tātùm vt reuertatur & viuat. Hac voce Dei reducitur iste in spem: sed timendus est alius laqueus, ne ipse spe ampliꝰ peccet. Quid ergo & tu dicebas, q spe magis peccas? Quando me conuertero, omnia mihi Deus dimittet, faciam quicquid volo. Audi & tu scripturam. Non tardes conuerti ad Dominum neque differas de die in diem, subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Noli ergo dicere, Cras me conuertam, cras Deo placebo, & omnia hodierna, & hesterna peccata dimittuntur mihi. Verùm quidem dicis, quia Deus conuersioni tuæ indulgentiam promisit: sed dilationi tuæ diem crastinum non promisit.

Eccles. 5.

Ipse Pater Augustinus tractatu in Psalmum cēteſimum vigesimum nonū, super his verbis: Apud te propitiatio est, & propter legē tuam sustinui te Domine. Sustinuit anima in verbo eius, sic ait:

Si non esset apud te propitiatio, si iudex solum esse velles, & misericors esse nolles, si obseruares omnes iniquitates nostras, & quæreres eas, quis sustineret? Quis ante te staret, & diceret, Innocens sum? Quis staret in iudicio tuo? Spes ergo vna est: Quoniam est apud te propitiatio. Dignatus es legem misericordiæ afferre, mihi dimittere omnia peccata mea. dare mihi de cætero monita, ne te offendā. In ipsis monitis si quid fortè titubauero, dedisti mihi remedium quo te otē, dicēs, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribꝰ nostris. Hanc legem statuisti mihi, vt quomodo dimitto, dimittuntur mihi.

Mich. 6.

Et paulò pòst idem Augustinus dicit.

Vitare possum homicidia, adulteria, rapinas, periuria, maleficia, idololatriã: nunquid & omnia peccata linguę? nunquid & omnia peccata cordis? Quis ergo sustinebit, si tu iniquitates obseruaueris? Si nobiscũ tanquã seuerus iudex, non sicut misericors pater agere volueris, quis stabit ante oculos tuos? Sed est apud te propitiatio. Propter legẽ tuam sustinui te Domine. Quæ & qualis est lex ista? Inuicẽ onera vestra portate, & *Galat. 6.* sic implebitis Legẽ Christi. Qui portãt inuicem onera sua? Qui fideliter dicũt, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Qui *Matth. 6.* non habent charitatem, graues sunt sibi mutuò: qui aũt habẽt charitatẽ, portant se inuicem. Lęsit te aliquis, petit veniam: si nõ dimittis, nõ portas onus fratris tui: si dimittis, portas infirmum. Sustinuit anima mea in verbo eius. Nemo sustinet, nisi qui nondum accepit quod promissum est: nã qui iam accepit, quid sustinet? Accepimus remissionem peccatorum, sed promissum est nobis regnũ cœlorũ. Debita nostra deleta sunt, sed merces nostra adhuc futura est. Accepimus veniam, sed æternam vitã nõdum tenemus. Sed qui dedit veniã, ipse promisit vitam æternam. Si verbum nostrum esset, deberetis timere: quia verbum Dei est, non fallit. Securi ergo speram⁹ in verbis eius qui fallere nõ potest.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum octauum, super his verbis: Factus es susceptor meus, & refugium meum in die tribulationis meæ. Adiutor meus tibi psallã: quia Deus susceptor meus es, Deus meus misericordia mea. CAP. V.

QVid eram, nisi subuenires? Quàm desperatus eram, nisi curares? Vbi iacebã, nisi releuares? Certè ingenti vulnere periclitabar, & illud vuln⁹ meum medicum omnipotentem requirebat. Omnipotenti medico nihil est insanabile, nõ renunciat alicui: opus est vt tu curari velis, opus est vt manus eius non refugias. Sed & si nolis curari vulnus tuum, admonet vt cureris: & auersum reuocat, & refugiẽtem quodammodo ad se redire compellit, & attrahit. In omnibus implet quod de eo dictũ est, Misericordia eius præueniet me. Cogita quod dictum est, Præueniet me. Si aliquid tuum primũ attulisti, & ex tuo aliquo bono primo Dei misericordiam meruisti, non te præuenit. Quando aũt vel intelligis quia præuentus es, nisi intelligas quod ait Apostol⁹: Quid enim *1. Corinth. 4.* habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Hoc est, Misericordia eius prẽueniet me. Denique attendens omnia bona quęcunque habere possumus, siue in natura, siue in instituto, siue in ipsa conuersatione, in fide, in spe, in charitate, in bonis morib⁹, in iustitia, in timore Dei, totum nõ esse nisi ex illius donis: ita cõclusit, Deus me⁹ misericordia mea. Nõ inuenit impletus bonis Dei, quid appellaret Deum suum, nisi misericordiam suam. O nomen, sub quo nemini desperandũ est. Deus meus, inquit, misericordia mea. Quid est misericordia mea? Si dicas, salus mea, intelligo, quia dat salutẽ: si dicas, refugium meum, intelligo, quia confugis ad eum: si dicas, fortitudo mea, intelligo, quia dat tibi fortitudinem. Misericordia mea quid est? Totum quicquid sum, de misericordia tua est. Sed promerui te, inuocando te. Vt essem, quid feci? vt essem qui te inuocarem, quid egi? Si enim egi aliquid vt essem, iam erã antequam essem. Porrò si omnino nihil eram antequàm essem, nihil promerui vt essem. Feci vt essem: & non tu fecisti vt bonus essem? Dedisti mihi vt sim, & potuit mihi alius dare vt bonus sim? Si tu mihi dedisti vt sim, & alius mihi dedit vt bonus sim, melior est ille, qui mihi dedit vt bon⁹ sim, quàm ille qui mihi dedit vt sim. Porrò quia te nemo melior, nemo te potẽtior nemo te in misericordia largior, à quo accepi vt essem, ab illo accepi vt bonus essem. Deus meus misericordia mea.

Ex tractatu in Psalmum centesimum secundum, super his verbis: Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redemit de interitu vitam tuam.

CAPVT VI.

QVid dicis quia peccator es? Cõuertere, & propitius sit Deus omnibus iniquitatibus tuis. Post remissionem peccatorum corpus infirmum geris, necesse est, vt sint quædam desideria carnalia quæ te titillent, & quæ tibi suggerant delectationes illicitas: sed de lãguore tuo veniunt. Adhuc enim infirmam carnem geris, nondum est absorpta mors in victoria, nõdum corruptibile hoc induit incorruptionẽ. Adhuc quibusdam perturbationibus ipsa anima quatitur post remissionẽ peccatorũ. Adhuc in periculis tẽtationum versatur: quibusdam suggestionibus delectatur, quibusdam non delectatur: & in eis quibus delectatur, aliquãdo quibusdam consentit, & capitur. Languor est: sanat & omnes languores tuos. Sanabũtur omnes languores tui, noli timere. Magni sunt, inquies: sed maior est medicus. Omnipotenti medico nullus languor insanabilis occurrit: tãtum tu curari te sine, manus eius ne repellas, nouit quid agat. Non tantùm delecteris quando fouet, sed etiam toleres cùm secat. Tolera medicinalem dolorẽ, futurã cogitans sanitatem. Videte fratres mei in istis languoribus corporis quanta homines tolerent, vt paucos dies victuri tandem moriantur: & hos paucos dies incertos habeant. Multi enim post tolerantiam magnorum dolorum, cùm à medicis secarẽtur, aut inter manus medicorum mortui sunt, aut iam sani (irruente aliqua ægritudine) defũcti sunt. Si tam sibi propinquam mortem sperarent, illos immensos dolores non susciperent tolerãdos. Tu non toleras ad incertum: qui promisit sanitatem, non potest falli. Fallitur medicus aliquãdo, & promittit sanitatem de corpore humano. Quare fallitur? Quia hoc non curat quod fecit. Deus fecit corpus tuum, Deus fecit animam tuam, nouit quemadmodum recreet quod creauit, nouit quẽadmodum reformet quod ipse formauit. Tu tantum sub manibus medici esto: odit enim repellẽtem manus suas. Ligari se volunt homines & secari, habituri prò incerta sanitate certum dolorem, daturi magnam mercedem. Deus te quẽ fecit, & certus curat, & gratis. Certo ergo manus eius, ô anima quæ benedicis eũ, nõ obliuiscẽs oẽs retributiones eius: Sanat enim oẽs languores tuos ipse *Sapien. 9.* qui redimit de corruptione vitã tuam. Inde sanat omnes languores tuos, quia redimit de corruptione vitam tuam. Ecce corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitã? Onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum, sicut dignum est ab homine cogitari Deum, quanta impediunt, veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta reuocant? Quanta à sublimi intentione detorquent? Quãta interpellãt? Quæ turba phantasmatum? Qui populi suggestionũ? Totum hoc in corde humano, tanquàm de vermibus huius corruptionis scatet. Exaggerauimus morbũ, laudemus & medicum. Non ergo te sanabit, qui fecit talem qualis non ægrotares, si legẽ sanitatis acceptam seruare voluisses? Nõne tibi & disposuit, & mãdauit quid tangeres, & quid non tangeres ad retinẽdam salutem? Noluisti audire ad retinendam, audi ad recipiendã. *Gene. 2.* Lãguore tuo expertus es, quàm vera ille iussisset. Iam tandem aliquando homo quod non tenuit monitus, audiat vel expertus. Quæ duritia est, quam nec experientia docet? Non ergo te sanabit qui talem fecerat vt nunquam ægrotares, si ei⁹ præcepta seruare voluisses? Nõ te sanabit quid fecit angelos, & te refectum æquaturus est angelis? Nõ sanabit factum ad imaginẽ suam, qui fecit cœlum & terram? Sanabit te: opus est vt sanari velis. Sanat omnino ille quemlibet languidũ, sed non sanat inuitum. Quid autem beatius, quàm, vt tãquam in manu tua vitam, sic habeas in volũtate sanitatem tuam? Qui redimit de corruptione vitam tuam. Ibi sanabitur omnis *1. Cor. 15.* languor tuus, quum corruptibile hoc induerit incorruptionẽ. Redempta est enim vita tua de corruptione: iam securus esto. Initus est bonæ fidei contract⁹, nemo fallit redemptorem tuum, nemo circumuenit, nemo præmit. Egit hic commertium, iam pretium soluit, sanguinem fudit: sanguinem, inquam, fudit vnic⁹ filius Dei pro nobis. O anima erige te, tanti vales: redimet de corruptione vitam tuam. Ostendit exemplo quod promisit in premio. Mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit pro- *Rom. 4.* pter iustificationem nostram. Sperent membra quod in capite demonstratum est.

Ex tractatu in Psalmum sexagesimum primum, de duabus mysticis ciuitatibus, Babilonia

Ionia videlicet, & Hierusalem, deq; populis ad quamlibet earum pertinentibus.

CAPVT VII.

Philip. 2. OMnes qui terrena sapiunt, oēs qui felicitatem terrenam Deo præferunt, omnes qui sua quærunt, non quæ Iesu Christi, ad illam vnam ciuitatem pertinent, quæ dicitur Babylonia mystičè, & habet regem diabolum. Omnes
Coloss. 3. autem qui ea quæ sursum sunt sapiunt, qui cœlestia meditantur, qui cum sollicitudine in sæculo viuunt ne Deum offendant, qui cauēt peccare, quos peccantes nō pudet cōfiteri, humiles, mites, sancti, iusti, pij, boni, oēs ad vnam ciuitatē pertinēt Hierusalem, quæ regem habet Christum. Intendite fratres, intendite rogo vos. Delectat enim me pauca adhuc loqui vobis de ciuitate dulci. Glorioſissima enim de te dicta sunt, ciuitas
Psal. 86. Psal. 136. Dei. Et si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuiscatur me dextera mea. Dulcis est enim vna patria, & vera patria, vna patria, sola patria: præter illā quicquid nobis est, peregrinatio est. Mala ergo ciuitas ab initio vsq; in finem currit, & bona ciuitas mutatione malorum conditur. Et sunt istæ duæ ciuitates permixtę, interim in fine separādæ, aduersus se inuicem confligentes: vna pro iniquitate, altera pro iustitia: vna pro vanitate, altera pro veritate. Et aliquando ipsa commixtio temporalis facit, vt quidam pertinentes ad ciuitatem Babyloniam administrent res pertinētes ad Hierusalē: & rursum quidem pertinentes ad Hierusalem, administrēt res pertinentes ad Babyloniam. Respicite populum illum primùm positum etiam ad significandum populum posteriorem, & videte ibi quæ dico. Fuerūt reges magni in Hierusalem, notum est, numerantur, nominantur. Omnes ergo iniqui ciues erant Babyloniæ, & administrabant res Hierusalem, omnes in finem inde separandi, nec nisi ad diabolum pertinent. Rursum inuenimus ciues de Hierusalē administrasse res quasdam pertinentes ad
Daniel. 3. Babyloniam. Nam tres illos pueros, victus miraculo, Nabuchodonosor regni sui administratores fecit, & constituit eos super satrapas suos, & administrabant res Babyloniæ ciues de Hierusalē. Respicite nūc impleri hoc, & agi in Ecclesia etiam his temporibus. Omnes de quibus dictum est: Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite: ciues
Marc. 23. sunt Babylonię, administrantes Remp. ciuitatis Hierusalem. Si enim nihil administrarent ciuitatis Hierusalem, vnde est, Quæ dicunt facite: Vnde, super cathedram Moysi sedent? Rursus si ciues sunt ipsius Hierusalem qui regnabunt in ęternum cum Christo: vnde est,
Matth. 7. Quæ faciunt facere nolite? nisi quia audituri sunt, Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Notum est ergo vobis ciues malæ ciuitatis, administrare quosdam actus bonæ ciuitatis: videamus si & ciues bonæ ciuitatis, administrent quosdam actus malæ ciuitatis. Terrena ergo omnis Resp. quandoque vtiq; peritura, cuius regnum transitorium est, cùm venerit illud regnum de
Matth. 6. quo oramus: Adueniat regnum tuum, & de quo prædictum est, Et regni eius
Luc. 1. non erit finis: terrena inquam Respub. habet ciues nostros administrantes res eius. Quàm multi enim fideles, quam multi boni, & magistratus sunt in ciuitatibus suis, & iudices sunt, & duces sunt, & comites sunt, & reges sunt, omnes isti & boni non habentes in corde nisi glorioſissima, quæ de te dicta sunt, ciuitas
1. Petr. 1. Dei. Et quasi angariam faciunt in ciuitate transitoria: & illic à doctoribus ciuitatis sanctæ iubentur seruare fidem præpositis suis, siue regi quasi præcellenti, siue ducibus tanquā ab eo missis ad vindictam malorum, laudem verò bonorum: præcipitur vt serui Dominis suis subditi sint, & Christiani paganis, & vt
Psalm. 81. seruiturus, in æternum dominaturus. Fiunt enim ista donec trāseat iniquitas. Iubentur serui ferre dominos iniquos, & difficiles: ciues Babyloniæ iubentur tolerari à ciuibus Hierusalem.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum quartum, super his verbis: Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam: intende mihi, & exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris.

CAPVT VIII.

SAtagentis, solliciti, in tribulatione positi verba sunt hæc. Orat multa patiens, & de malo liberari desiderans: super-

pereſt vt audiamus in quo malo sit, & quum dicere cœperit, agnoscamus ibi nos esse: vt communicata tribuiatione, coniungamus orationem. Cōtristatus in exercitatione mea, & conturbatus sum. Vbi contristatus? Vbi conturbatus? In exercitatione mea, inquit. Homines malos quos patitur commemoratus est: eandemq; passionem & infestationem malorum hominum, exercitationem suam dixit. Ne putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni per illos agere Deum. Omnis malus aut ideo viuit, vt corrigatur: aut ideò viuit, vt per illum bonus exerceatur. Vtinam ergo qui nos modò exercent conuertātur, & nobiscum exerceātur; tamē, quādiu ita sunt vt exerceant, nō eos oderimus, quia in eo quòd malus est quis eorū, vtrū vsq; in finem perseueraturus sit ignoramus: & plerumq; cùm tibi videris odisse inimicū, fratrē odisti, & nescis.
Matth. 5. Ergo fratres, oēs mali cùm mali siut, exercent bonos. Ecce enim breuiter audite, & intelligite. Si bonus es, inimicum non habebis, nisi malum. Porrò tibi ea regula bonitatis præfixa est, vt imiteris bonitatem patris tui, qui facit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nunquid enim tu habes inimicum, & Deus non habet? Tu quidem habes eū inimicū qui tecū creatus est: ille verò eum quem creauit. Inimicos ergo Dei malos & iniquos sæpe in scripturis legimus, & parcit eis ille qui nō habet quod ei imputet inimicus cui omnis inimicus ingratus est, ab illo enim habet quicquid boni habet. Ab ipso enim habet misericordiam, & etiam quicquid est illud vnde tribulatur. Ad hoc enim tribulatur, ne supbiat: ad hoc enim tribulatur, vt humilis agnoscat excelsum. Tu ergo inimico tuo quē in-
Luc. 2. tolerabiliter pateris, quid præstitisti? Si ille eum habet inimicum, cui tanta præstitit, & facit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos, tu qui nec solē potes oriri facere, nec sup terras pluere, vnum aliquid seruare inimico nō potes, vt sit tibi pax in
Luc. 6. terra homini bone volūtatis? Ergo quoniam hæc tibi dilectionis regula figitur, vt imitans patrē, diligas inimicū. Diligite .n. inquit, inimicos vestros, in hoc præcepto quomodo exercereris, si nullum inimicum patereris? Vides ergo, p-
Matth. 5. desse tibi ad aliquid, & quod parcit De⁹ malis. Prosit tibi ad habendam misericordiā, quia & tu fortè, si bon⁹ es ex malo factus es bonus: & si Deus non parceret malis, nec tu qui gratias ageres appareres. Parcat ergo alijs, qui pepercit & tibi. Non enim cùm ttansieris, interludēda est via pietatis. Vnde ergo iste orat positus inter malos, quorū inimicitijs exercebatur? Quid ait? Cōtristatus sum in exercitatione mea, & cōturbat⁹ sum. Cùm extendit dilectionem, & diligit inimicos, affectus est tædio multorum inimicitijs, multorum rabie circumlatratus, & quadam humana infirmitate succubuit. Vidit se iam incipere penetrari mala persuasione diabolica, vt odiū inducat aduersum inimicos: reluctans odio, vt perficeret ipsam dilectionem, in ipsa pugna & lucta turbatus est. Eius enim vox est et in alio Psalmo: Turbat⁹
Psal. 6. est præ ira oculus meus. Et quid ibi sequitur? Inueteraui in omnibus inimicis meis. Velut in tempestate & fluctibus mergi cœperat, sicut Petrus. Ille enim
Matt. 14. calcat fluctus hui⁹ sæculi, qui diligit inimicos. Christus in mari ambulabat intrepidus, cuius omnino de corde auferri non poterat inimici dilectio: qui pendens in cruce dicebat: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Et Petr⁹
Luc. 23. voluit ambulare. Ille tanquam caput, Petrus tanquam corpus: quia super hāc
Matt. 16. petram, inquit, ædificabo Ecclesiam meam. Iussus est ambulare, & ambulabat gratia iubentis, non viribus suis. Sed quum videret vētum validum, timuit: & mergi iam cœperat, conturbatus in exercitatione sua. A quo vento valido? A voce inimici, & à tribulatione peccatoris. Ergo quomodo ille clamauit in fluctibus? Domine pereo, salua me, ta-
Matth. 14 lis & huius vox præcessit, Exaudi Deus deprecationem meam, & ne despexeris precem meam, intende mihi & exaudi me. Quare? Quid enim pateris? Quid gemis? Contristatus sum in exercitatione mea. Exerceri me quidem inter malos posuisti, sed nimis exurrexerunt supra vires meas, tranquilla perturbatum, manū extende mergenti. Iste conturbatus & contristatus orabat tanquām perturbato præ ira oculo suo. Ira verò fratres si fuerit inueterata, iam odium est:

Universidad de Deusto
Biblioteca

ira turbat oculum, odium extinguit, ira festuca est, odium trabes est. Aliquando odisti & corripuisti irascentem: in te est odium, in illo ira quem corripis. Meritò tibi dicitur, Eijce primùm trabem de oculo tuo, & sic videbis eijcere festucã de oculo fratris tui. Nam vt noueritis quantum intersit inter iram, & odium, quotidie homines irascuntur filijs suis. Date qui oderint filios suos. Conturbatus iste orabat, & contristatus, luctans aduersus omnia conuitia, omnium cõuitiatorum: non vt aliquem eorum cõuitium reddendo vinceret, sed ne aliquem eorum odisset.

Matth.7.

Ex tractatu in Psalmum nonagesimum nonum, super his verbis: Seruite Domino in lætitia.

CAPVT IX.

OMnis seruitus amaritudine plena est: oẽs conditione seruili obligati, & seruiunt & murmurant. Nolite timere illius Domini seruitutẽ: non erit ibi gemitus, nõ murmur, nõ indignatio. Nemo se putet inde venalẽ, quia dulce est quod redẽpti oẽs sumus, Magna felicitas est, fratres esse in ista domo magna seruum, etsi cum compedibus. Noli timere seruẽ compedite, cõfitere Domino. Meritis tuis attribue compedes tuas, confitere in compedibus tuis, si vis vt in ornamenta vertantur. Non frustrà nec sine exauditione dictum est, Intret in conspectu tuo gemitus compeditorum. Seruite Domino in iocunditate. Libera seruitus est apud Dominum, libera seruitus vbi nõ necessitas sed charitas seruit. Vos inquit, in libertatẽ vocati estis, fratres, tantùm ne libertatẽ in occasionem carnis detis, sed per charitatem spiritus seruite inuicem. Seruum te charitas faciat, quia liberum te veritas fecit. Si manseritis, inquit, in verbo meo, verè discipuli mei estis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberauit vos, Simul es & seruus & liber: seruus, quia factus es: liber, quia amaris à Deo, à quo factus es: imò etiam inde liber, quia amas eum à quo factus es. Noli seruire cũ murmure, nõ enim id agũt murmura tua vt nõ seruias, sed vt malus seruus seruias. Seruus es Domini, libertus es Domini, non te sic quæras manumitti, vt recedas de domo manumissoris tui.

Psal.74.

Galat.5.

Ioan.15.

Seruite domino in iocunditate. Plena erit illa, & perfecta iocũditas, cùm corruptibile hoc induerit incorruptionẽ, & mortale hoc induerit immortalitatem. Tunc erit perfecta iocunditas, tũc illa perfecta iubilatio, tunc laus sine defectu, tunc amor sine scandalo, tũc fructus sine timore, tunc vita sine morte. Quid hic? Nullúmue gaudium? Si nullum gaudium, & nulla iubilatio: quomodo ait, Iubilate Deo vniuersa terra? Est plane, & hic gaudium de spe futuræ vitæ: gustatur hic vnde ibi satiemur: sed necesse est, vt multa perferant frumenta inter zizania. Sunt grana inter paleam, est lilium inter spinas. Quid enim audit Ecclesia? Sicut lilium in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum. Non dictum est, in medio alienarum, sed in medio filiarum. O domine quomodo consolaris, quomodo cõfortas? Quomodo terres? Quid est quod dicis, Sicut lilium in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum? Quas dicis spinas? Ipsas filias respõdet. Spinæ sunt, propter vitiosos mores suos, filiæ propter sacramenta mea: Inter illas necesse est, vt gemamus. Sed quo se separaturus est Christianus, vt non gemat inter falsos fratres? Quo iturus est? Quid facturus? Solitudines petat. Sequuntur scandala. Separaturus est se qui bene proficit, vt nullum omnino hominem pariatur? Quid si & ipsum antequam proficeret, nemo vellet pati? Si ergo, quia proficit, nullum hominem vult pati, eo ipso quo non vult aliquem hominem pati, cõuincitur quod nõ profecerit. Intendat charitas vestra. Sustinentes inuicem, ait Apostolus, in dilectione satagentes seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Sustinentes inuicem. Non habes quod in te alius sustineat? Miror si non est. Merito illud, fratres charissimi, magnificum est in Domini Euãgelio ex ore domini. Duo, inquit, in agro: vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duæ in molendino, vna assumetur, & vna relinquetur. Duo in lecto vnus assumetur, & vnus relinquetur. Quid est duo in agro? Quod dicit Apostolus, Dei agricultura estis. In agro laboramus: duo in agro clerici sunt: vnus assumetur, & vnus relinquetur. Assumetur bonus, relinquetur malus.

1.Cor.15.

Psal.96.

Ephes.4.

Matth.24

1.Cor.3.

In

In molendino duæ: hoc ad plebes retulit. Quare in molendino? Quia deuinctę in seculo circuitu rerum tẽporalium, tanquàm mola detinentur, Et inde vna assumetur, & vna relinquetur. Quæ inde assumetur? Faciens opera bona, attendens indigentiam seruorum Dei, indigentiam pauperum: in confessione fidelis, in lętitia spei certa, vigilans ad Deum, nulli imprecans mala, diligens quãtum potest non solũ amicos, sed etiam inimicos, præter vxorem suam, nõ sciẽs aliquam, præter maritum suum nõ sciens aliquem. Assumetur hæc de molendino: quæ aliter fuerit, relinquetur. Alij autem dicunt, Quietem volumus, remoueamus nos à turbis, bene erit nobis in solitudine. Si quietem quæris, quasi lectum quæris, vt sine aliqua solicitudine requiescas: & inde vnus assumetur, & vnus relinquetur. Nemo vos fallat, fratres, si non vultis falli, & vultis amare fratres: scitotè omnem professionẽ in Ecclesia habere fictos. Nõ dixit omnẽ hominem esse fictum, sed omnem professionem habere fictas personas. Sunt Christiani mali, sed sunt & boni. Quasi plures malos vides, quia palea sunt, & te ad grana peruenire nõ permittunt. Sũt ibi & grana: accede, tenta, excute, adhibe oris iudicium. Inuenis sanctimoniales indisciplinatas, nunquid ideò sanctimonium reprehendendum est? Multæ non stant in domibus suis, circumeunt domos alienas, curiosè agentes, loquẽtes quæ non oportet: superbæ, linguatę, ebriosę. Et si virgines sunt, quid prodest integra caro mente corrupta? Melius est humile coniugium, quam superba virginitas. Si enim nuberent, non haberent nomen vnde extollerẽtur, & haberent frenum quo regerentur. Sed nũquid propter virgines malas damnaturi sumus etiam sanctas & corpore & spiritu: Aut propter istas laudabiles, etiam illas improbãdas laudare cogemur? Vndiq; vnus assumetur, & vnus relinquetur. Ergo fratres seruite domino in iucunditate. Vos alloquitur quicunq; in charitate omnia toleratis, & spe gaudetis. Seruite domino, non in amaritudine murmurationis, sed in iocunditate dilectionis.

1.Cor.7.

Ex tractatu in Psalmum centesimum decimum nonum super his verbis: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitaui cum habitantibus Cedar multum incola fuit anima mea. Cũ his qui oderũt pacem, eram pacificus.

CAPVT X.

FRatres charissimi, nõ poteritis probare quàm vera cantetis, nisi cœperitis facere quod cantatis. Quantũlibet illud dicam, quomodolibet exponam, qualibuscunq; verbis versem, nõ intrat in cor eius in quo non est opus eius. Incipite agere, & videte quid loquamur. Tunc ad singula verba lachrymæ profluent: tunc Psalmus cantatur, & facit cor quod in Psalmo cantatur. Quàm multi enim sonant voce, & corde muti sunt? Et quàm multi tacent labijs, & clamãt affectu, quia ad cor hominis aures Dei? Sicut aures corporales ad os hominis, sic ad cor hominis aures Dei. Multi clauso ore exaudiuntur, & multi in magnis clamoribus nõ exaudiuntur. Affectibus orare debemus & dicere, Multũ peregrinata est anima mea. Cũ his qui oderunt pacem, eram pacificus. Quid enim aliud dicimus istis hæreticis, nisi, Cognoscite pacem, amate pacem? Iustos vos dicitis. Sed si iusti essetis, inter paleam grana gemeretis. Nam quia sunt grana in Ecclesia Catholica, & vera grana sunt, ideò tolerãt paleã, donec ventiletur area, quia inter paleam clamant: Heu me, quòd incolat⁹ meus lõginquus factus est, inhabitaui cum tabernaculis Cedar. Inhabitaui, inquit, cũ paleis, sed quomodo de palea multis fumus exit, sic de Cedar tenebræ. Inhabitaui cum tabernaculis Cedar, multùm peregrinata est anima mea. Frumentorum vox est inter paleas gementium. Hæc loquimur illis qui oderũt pacem, & dicimus: Cum his q oderunt pacẽ eram pacificus. Qui sunt qui oderunt pacem? Qui conscindunt vnitatem. Si enim pacem non odissent, in vnitate mansissent. Sed videlicèt propterea se separauerunt, vt iusti essent, & non haberent mixtos iniustos. Catholica dicit, Non est dimittenda vnitas, non est præcidenda Ecclesia Dei: iudicabit Deus de malis & bonis posteà. Si nunc mali à bonis separari non possunt, ferendi sunt ad tempus. Mali in area nobiscum esse possunt: in horreo non possunt. Et fortè hodie qui mali apparent,

cras

Universidad de Deusto
Biblioteca

cras boni erũt: & qui de bonitate hodie
superbiunt, cras mali inueniẽtur. Quis-
quis ergo humiliter malos ad tempus
fert, ipse peruenict ad requiem sempi-
ternam. Hæc vox catholica est. Illorum
aũt vox qualis est non intelligentium,
neq; quæ loquuntur, neq; de quibus af-
firmant? Ne tangas immundum, nã qui
tetigerit immundum, inquinabitur. Se-
paremus nos, ne commisceamur malis.
Et nos illis, Amate pacem, diligite vni-
tatem. Nescitis à quàm multis bonis fe-
paramini, dum quasi malis calumnia-
mini? Furiunt, sæuiunt, quando ista di-
cimus: nã quærunt & mortificare nos.
Apparuerunt sæpè impetus eorum, ap-
paruerunt insidiæ. Cùm ergo inter insi-
dias illorum viuimus, & ipsi quibus di-
cim⁹, amate pacem, aduersantur nobis,
nonne vox ista nostra est, Cum his qui
oderunt pacem eram pacificus?

1. Tim. 1. Leuit. 5. & 7.

Isaia 52.

Ex tractatu septimo in Epistolam beati Ioannis Apostoli, super his verbis, Debemus & nos inuicem diligere.

CAPVT XI.

ATtendite quod dicam, fratres: ex-
hortor vos, quantum dat Domi-
nus, ad magnum thesaurũ. Si vobis ostẽ-
deretur aliquod vasculum anaglyphũ,
inauratum, operosè factum, & illiceret
oculos vestros, & duceret in se intẽtio-
nem cordis vestri, & placeret vobis ma-
nus artificis, & pondus argenti, & splen-
dor metalli: nõne vnusquisq, vestrum
diceret. O si haberem vasculum istud?
Et sine causa hoc diceretis, in potestate
enim vestra non esset illud habere: aut
si quisquam vellet habere, deberet ip-
sum de domo aliena furari. Laudatur
charitas vobis: habete, possidete. Non
opus est vt furtum alicui faciatis, non op⁹ est vt emere cogitetis, gratis cõstat:
tenete eam, amplectimini eam: dulcius
illa nihil est. Si dum memoratur talis
est, quãdo habetur qualis est? Sed si vul-
tis seruare charitatem fratres, ante om-
nia ne putetis commendari abiectam,
& desidiosam: nec quadam mansuetu-
dine (imò nõ mansuetudine, sed remis-
sione & negligentia) putetis seruari cha-
ritatem. Non sic seruatur. Non putes
tunc te amare seruum tuum, quando
cum non cædis: aut tunc te amare fili-
um tuum, quando ei non das discipli-
nam: aut tunc te amare vicinum tuum,
quando eum non corripis: non est ista
charitas, sed lãguor. Ferueat charitas ad
corripiendum, ad emendãdum. Si sunt
boni mores, delectent: si sunt mali, e-
mendentur, corrigantur. Noli in homi
ne amare errorem, sed hominẽ: homi-
nem enim Deus fecit, errorem ipse ho-
mo fecit. Quum illud amas, istud tollis: Luc. 3.
quum illud diligis, istud emẽdas. De co-
lũba quæ venit super Dominũ, demon-
strata est charitas. Species illa columbæ Ioan. 1.
in qua venit spiritus sanctus, per quẽ no-
bis charitas infunderetur, ipsam chari- Marc. 1.
tatem expressit. Quare hoc? Fel colum-
ba non habet, tamen rostro, & pennis &
nido pugnat, sine amaritudine sæuit.
Hoc facit & pater, quando filium casti-
gat: nam ad disciplinam castigat. Sedu-
ctor, vt vendat, cum amaritudine blan-
ditur: pater, vt corrigat, sine felle casti-
gat. Tales estote ad omnes. Sæuire vi-
detur pater: amor sæuit, charitas sæ-
uit: Quomodo sæuit? Sine felle sæuit,
more columbino sæuit, non more cor-
uino. Dilectio dulce verbũ, sed dulcius
factum. Semper de illa loqui non possu
mus: multa enim agimus, & diuersæ a-
ctiones distendunt nos, vt nõ vacet lin-
guæ nostræ semper de dilectione loqui:
nam nihil melius ageret lingua nostra.
Sed de qua semper loqui non licet, sem-
per eam custodire licet.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum primum, super his verbis: Gloriamini omnes recti corde.

CAPVT XII.

INter rectum cor, & prauum cor hoc
interest: Quisquis homo præter vo-
luntatẽ aliquid patitur afflictionis, mœ-
roris, laboris, humiliationis, & non tri-
buit nisi voluntati Dei iustæ, nõ illi dãs
insipientiam quod quasi nesciat quid a-
gat, quia se talem flagellat, & illis tali-
bus parcit: ipse est rectus corde. Peruer-
si autem corde sunt, & praui & distorti,
qui omnia quæ patiuntur mala, iniq-
uè se pati dicunt. Rectus est Deus, & i-
deò distortum cor illi non acquiescit.
Quomodo distortum lignum etsi dis-
ponas in pauimento æquali, non collo-
catur, non compaginatur, nec adiun-
gitur, sed semper agitatur & nutat,
non quia inæquale est vbi posuisti, sed
quia

quia distortum est quod posuisti. Ita &
cor tuum, quãdiu prauum est, & distor-
tum, non potest colliniari rectitudini
1. Cor. 16. Dei, & non potest in illo collocari, vt
hæreat illi, & fiat rectum. Qui autem ad-
hæret Domino, vnus spiritus est. Ideò
recti corde gloriamini, dixit, Quomo-
Rom. 5. do recti corde gloriantur? Audite glo-
riationem ipsorum. Non solùm enim,
(dixit Apostolus) sed & gloriamur in
tribulationibus. Nam non est magnum
gloriari in gaudijs, gloriari in lætitijs:
rectus corde etiam in tribulatione glo-
riatur. Et audi, quomodo non frustra
nec superuacuè gloriatur in tribulatio-
ne. Vide rectum cor. Scientes, inquit,
quia tribulatio patientiam operatur, pa
tientia autem probationem, probatio
verò spem, spes autem non confundit:
quia charitas Dei diffusa est in cordibus
nostris per spiritum sanctum, qui datus
est nobis. Sic est ergo rectum cor, fra-
tres. Cuicunque aliquid accidit, dicat:
Iob 1. Dominus dedit, Dominus abstulit (ec-
ce rectum cor) sicut Domino placuit, i-
ta factum est, sit nomen Domini bene-
dictum. Et non dixit: Dominus dedit,
diabolus abstulit. Intendat ergo chari-
tas vestra, ne fortè dicatis: Hęc mihi dia-
bolus fecit. Prorsus ad Deum tuum re-
fer flagellum tuum: quia nec diabolus
tibi aliquid facit, nisi ille, qui desuper
habet potestatem permittat aut ad pœ-
Hebr. 12. nam aut ad disciplinam. Ad pœnam
impijs, ad disciplinam filijs. Flagellat au
tem omnem filium quem recipit. Non
te sine flagello speres futurum: nisi for-
tè cogites exheredari. Flagellat omnem
filium quem recipit. Itáne omnem?
Vbi te volebas abscondere? Omnem.
Matth. 26. Et nullus exceptus, nullus sine flagello
erit. Quid est omnem? Vis audire quem
omnem? Etiam vnicus sine peccato,
non tamen sine flagello. Vnde ipse v-
nicus portans infirmitatem tuam, &
præfigurans in se personam tuam, & to-
tius corporis sui, cùm appropinquaret
passioni, ex homine quem gerebat con-
tristatus est, vt te lætificaret: contrista-
tus, est vt te consolaretur, Potuit enim
vtique sine tristitia esse Dominus iturus
ad passionem. Si potuit miles, non po-
2. Tim. 4. tuit Imperator? quomodo potuit mi-
les? Attende Paulum exultantem, pro-
pinquantem passioni. Ego autem, iam,
inquit, immolor, & tempus resolutio-
nis meæ instat: bonum certamen certa-
ui, cursum cõsummaui, fidem seruaui:
de cętero superest mihi corona iustitię,
quam mihi Dominus reddet in illa die
iustus iudex. Non solum autem mihi,
sed & omnibus qui diligunt aduentum
eius. Videte quemadmodũ exultat ven-
turus ad passionem. Ergo gaudet coro-
nandus, cõtristatur coronaturus. Quid
igitur portabat? Infirmitatem quorun-
dam qui veniente tribulatione vel mor
te contristantur. Sed vide quomodo
eos ducit in directionem cordis. Ecce
tu volebas viuere, non volebas tibi ali-
quid accidere, sed Deus aliud voluit.
Duæ voluntates sunt, sed voluntas tua
corrigatur ad voluntatem Dei, non vo-
luntas Dei detorqueatur ad tuam. Pra-
ua est enim tua: regula est illa. Stet regu-
la, & quod prauum est ad regulam corri
gatur. Videte quomodo hoc docet Do- Matth. 26.
minus Iesus Christus: Tristis est, inquit,
anima mea vsq; ad mortem. Et: Pater, si Luc. 22.
fieri potest, transeat à me calix iste. Ecce
ostẽdit humanam voluntatem. Sed vi- Marc. 14.
de rectum cor. Veruntamen non quod
ego volo, sed quod tu vis pater. Hoc er-
go fac gaudens in his quæ tibi accidunt:
& si euenerit dies ille vltimus, gaude.
Aut si surripit humanę cuiusdam volũ-
tatis fragilitas, citò dirigatur in Deum:
vt sis in eis quibus dicitur: Gloriamini
omnes recti corde.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum secundum, super his verbis: Exultate iusti in Domino, rectos decet collaudatio. Psal. 31.

CAPVT XIII.

QVi sunt recti? Qui dirigunt cor se-
cundum volũtatem Dei: & si eos
perturbat humana fragilitas, diuina cõ-
solatur æquitas. Quamuis autem corde
mortali priuatim aliquid velint, quò
suæ interim causæ vel negotio, vel præ-
senti necessitati conueniant, vbi intel-
lexerint, & cognouerint aliud Deum
velle, præponunt voluntatem melio-
ris, voluntati suæ, & voluntatem om-
nipotentis voluntati infirmi, & volun-
tatem Dei voluntati hominis. Quan-
tum enim Deus distat ab homine, tan-
tum volũtas Dei à voluntate hominis.
Vnde gerens hominem Christus, & re-
gulam nobis proponens, docens nos vi-
uere, & præstans nobis viuere, ostendit
ho-

hominis quandam priuatam voluntate, in qua suam figurauit, & nostrã: quia caput nostrum est, & ad eum, sicut nostis, tanquam membra vtiq; pertinem⁹. Pater, inquit, si fieri potest, trãseat à me
Matth. 26. calix iste. Hæc humana voluntas erat, proprium aliquid, & tanquam priuatũ volens. Sed quia recto corde voluit esse hominem, vt quicquid in illo aliquantũ curuum esset, ad illum dirigeret qui semper est rectus, verùm non quod ego volo, ait, sed quod tu pater. Sed quid possit mali velle Christus? Quid postremo aliud posset velle quã pater? Quorum vna est diuinitas, non potest dispar esse voluntas. Sed ex persona hominis transfigurans in se suos quos in se transfigurauit, cùm ait: Esuriui, & dedistis
Matth. 25. mihi mauducare: quos in se transfigurauit, cum furenti, & Sanctos persequẽti Saulo clamauit desuper ipse, quem
Actor. 9. nemo tangebat: Saule, Saule, quid me persequeris? ostendit quandam hominis propriam voluntatem, ostendit, & correxit te. Ecce vide, inquit, te in me, quia potes aliquid proprium velle, vt aliud Deus velit. Conceditur hoc humanæ fragilitati, conceditur humanæ infirmitati. Aliquid proprium velle, difficilè est vt non tibi contingat: sed statim cogita quis sit supra te: illum supra te, te infra illum: illum creatorem, te creaturam: illum Dominum, te seruum: illum omnipotentem, te infirmum cogita, corrigens te, subiungensque voluntati eius, ac dicens: Verùm non quod ego volo, sed quod tu vis pater. Quomodo disiunctus es à Deo, qui iam hoc vis quod Deus? Eris ergo rect⁹, & te decebit laudatio, quoniam rectos decet laudatio. Si autem curuus fueris, laudas Deum quando tibi bene est, blasmas quando tibi malè est. Quod quidẽ malè, si iustum, non est malè. Iustum autem est, quoniam ab illo fit, qui iniustè facere nihil potest. Et eris insultus puer in domo patris, amãs patrem si tibi blãditur, & odio habens quando te flagellat: quasi non, & blandiens, & flagellãs hæreditatem paret. Videautem quemadmodum deceat rectos laudatio. Audi vocem recti laudãtis ex alio Psalmo:
Psal. 33. Benedicam, inquit Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Quod est in omni tẽpore, hoc est semp. Et quod est benedicam: hoc est laus ei⁹ in ore meo. Omni tempore, & semper: siue in prosperis, siue in aduersis. Nam si in prosperis, & non in aduersis, quomodo omni tempore? quomodo semper? Et audiuimus multas multorum tales voces: quando illis prouenit aliqua felicitas, exultant, gaudent, cantant Deo, laudant Deum, non sunt improbandi, imò congaudẽdum est illis, quia inulti. Sed isti qui iam Deum laudare ex prosperitatis parte cœperunt, docendi sunt, patrem agnoscere flagellantem, nec murmurare aduersus corrigentis manum, ne semper praui remanentes exhæredari mereantur: vt facti iam recti (quid est recti, nisi vt nihil illis displiceat quod fecerit Deus?) possint & in aduersis Deum laudare, & dicere: Dominus dedit, Domin⁹ abstulit, sicut Do- *Iob 1.*
mino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Tales rectos decet laudatio, non primò laudaturos, & postea vituperaturos. Ergo iusti recti *Genes 5.*
exultate in Domino, quia vos decet laudatio. Nemo dicat, quis ergo iustus? *Luc. 5.*
aut quando ero iustus? Nolite vos abijcere, & desperare de vobis, homines e- *Ioann. 1.*
stis, ad imaginem Dei facti estis: qui vos homines fecit, pro vobis & homo factus est: vt multi filij ad hæreditatem sempiternam adoptaremini, sanguis vnici pro vobis effusus est. Si vobis exterrena fragilitate viluistis, ex precio vestro vos appendite: quid manducetis, quid bibatis, quo subscribamini, tamen dignè cogitate. Nunquid hoc vos monemus, vt superbi sitis, & vobis aliquam perfectionem audeatis arrogare? Sed non iterum ab omni iustitia vos putare debetis exules fieri. Nolo enim vos interrogare de iustitia vestra: fortassis enim nemo vestrum mihi audeat respõdere, iustus sum: sed interrogo vos de fide vestra. Sicut nemo vestrum audet dicere, iustus sum: sic nemo audeat dicere, fidelis sum? Nondum quæro quid viuas, sed quæro quid credas. Respon- *Rom. 1.*
surus es, credere te in Christum. Non audisti Apostolum, Iustus ex fide viuit? *Abac. 2.*
Fides tua, iustitia tua: quia vtiq; si credis, caues: si autem caues, conaris: & conatum tuum nouit Deus, & voluntatem *Hebr. 11*
tuam inspicit, & luctam cum carne cõsiderat, & hortatur vt pugnes, & adiuuat

uat vt vincas, & certantem inspectat, & deficientem subleuat, & vincentem coronat. Ergo exultate iusti in Domino. Hoc dixerim, exultate fideles in Domino, quia iustus ex fide viuit, Rectos decet laudatio. Discite gratias agere Deo, & in prosperitatibus, & in tribulationibus.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum sextum, super his verbis: Aedificans Hierusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit: qui sanat contritos corde, & alligat cõtritiones eorum.

CAPVT XIIII.

ECce ædificans Hierusalem Dominus, colliget dispersiones populi ipsius. Populus enim Hierusalem, populus est Israel. Est Hierusalem æterna in cœlis, vbi ciues etiam angeli sunt. Quid ergo ibi Israel? Si hominem illum nepotem Abrahæ consideres, qui dictus est Iacob, quomodo angelos intelligimus Israel? Si interpretationem nouimus, discutiamus (quia & ipse Iacob *Genes. 32.*
mutato nomine vocatus est Israel) magis ibi nomen Israel: & vtinam & nos sequentes simus Israel: Quid enim interpretatur Israel? Videns Deum. Omnes ergo ciues illius ciuitatis videndo Deum gaudent in illa magna ciuitate, & ampla, & cœlesti spectaculum eis Deus ipse est. Sed nos ab illa ciuitate peregrinamur, peccato expulsi, ne ibi remaneremus, & mortalitate prægrauati, ne illò rediremus. Respexit Deus peregrinationem nostram, & ille qui ædificat Hierusalem restituit lapsam partẽ. Vnde restituit lapsam partem? Dispersiones Israel ipse est colligens. Cecidit enim in Adam pars quædam, & facta est peregrina. Hanc peregrinationem misericorditer vidit Deus, & quæsiuit non quærentes se. Vnde quæsiuit? Quem misit ad captiuitatem nostram? Misit re-
demptorem, secundùm quod ait Apo- *Rom. 5.*
stolus: Commendat Deus, inquit, dilectionem suam in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Misit ergo ad captiuitatem nostram redemptorem filium suum. Porta, inquit, tecum saccum, ferto ibi precium captiuorum. Induit enim se ille mortalitatem carnis, & ibi erat sanguis, quo fuso redimeremur. Illo sanguine collegit dispersiones Israel. Et si ille collegit olim dispsos, quomodo satagendũ est, vt colligantur modò dispersi? Si collecti sunt dispersi, vt in manu artificis ad ædificium formarentur: quomodo colligẽdi sunt, qui de manu artificis inquietudine ceciderunt? Aedificans Hierusalem Domin⁹, Ecce quem laudamus, ecce cui laudem tota vita nostra debemus: Aedificans Hierusalẽ Dominus, & dispersiones Israel colligens. Quomodo colligit? Quid agit vt colligat? Qui sanat cõtritos corde. Ecce quomodo colligũtur dispersionis Israel, vt sanentur contriti corde. Qui cor non conterunt, nõ sanantur. Quid est enim conterere cor? Notũ sit vobis charissimi, nat vt sanari possitis. Dictũ est enim multis alijs scripturarũ locis, & maximè aliquo loco voce nostra quidã cantans dicebat: Quoniam si voluisses sacrifi- *Psalm. 50.*
cium dedissem vtiquè, Deo dicebat. Si voluisses sacrificium dedissem vtiq;, holocaustis autem non delectaberis. Quid ergo? Sine sacrificij oblatione remanebimus? Audi quid te velit offerre. Sequitur, & dicit: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Sanat ergo contritos corde, quia illis propinquat vt sanet, sicut dicitur in alio loco: Pro- *Psalm. 33.*
pe est Dominus his qui obtriuerũt cor. Qui obtriuerunt cor? Humiles. Qui non obtriuerunt cor? Superbi. Contritum sanabitur, elidetur elatum. Ad hoc enim fortè eliditur, vt contritum sanctur. Ne velit ergo fratres cor nostrum esse erectum, antequam sit rectum. Malè erigitur, quod non primo corrigitur. Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Sanat, inquit, contritos corde: sanat ergo humiliatos corde, sanat confitentes, sanat seipsos punientes, in sese verum iudicium exercentes, vt possint esse illi⁹ misericordiam sentientes. Tales sanat, sed perfecta eorũ sanitas tranfacta mortalitate fiet, quãdo corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem: quãdo nihil *1. Cor. 15.*
erit quod ex carnis labe solicitet, non solùm nihil cui cõsentiamus, sed nihil quod suggeratur ex carne. Etenim modò, fratres mei quantæ illicitæ delectationes animum tangunt: quamuis eis consentiamus, vt mẽbra nostra iustitiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruiant, non iniquitati: tamē vel delectari talibus,& si non consentis, nondū est perfecta sanitas. Sanaberis ergò corde, sanaberis contrito. Noli erubescere, contere cor: tales sanat Deus. Sed quid ago, inquies, modo? Condelector enim legi Dei secundùm interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati. Quid agis? Contere cor, confitere, age, dic sequentia. Infœlix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Hoc enim dicere, Infelix ego homo, iā cor conterere est. Ille speret felicitatem, qui confitetur infelicitatem. Dic ergo: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius, vt respondeatur tibi, Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Quomodo autē liberabit ipsa gratia Dei? Vnde nunc pignus accepimus? Audi eundem Apostolum: Corp⁹ quidem, inquit, mortuum est propter peccatum, spiritus aūt vita est propter iustitiam. Si ergo spiritus eius, qui suscitauit Iesum Christum ex mortuis, habitat in vobis: qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra per inhabitātem spiritū ei⁹ in vobis. Hoc ergo pignus accepit spirit⁹ noster, vt incipiam⁹ fide seruire Deo & ex fide appellari iusti. Quoniam iust⁹ ex fide viuit. Quicquid autem nobis adhuc repugnat & resistit, de mortalitate carnis est, & hoc sanabitur. Viuificabit enim, inquit, & mortalia corpora vestra per inhabitantem spiritum eius in vobis. Ad hoc pign⁹ dedit, vt compleat quod promisit. Quid ergo nunc in hac vita quando adhuc confessores sumus, nondum possessores? Quid in hac vita? Quid fiet? Quomodo durabitur? Sanat cōtritos corde. Sed perfecta sanitas tūc erit quando diximus. Nunc ergo quid? Alligat contritiones eorum. Qui curat, inquit, contritos corde, quorum perfecta sanitas in resurrectione iustorum erit, alligat modo contritiones eorum. Quæ sunt alligamenta contritionum? Sicut medici alligant fracturas. Aliquādo enim (intelligat & ex hoc charitas vestra, nam notum est eis qui animaduerterūt, vel à medicis audierunt.) Aliquādo prauè & distortè firmata, vt corrigant, medici frangunt, & faciunt vulnus nouum, quia mala erat sanitas prauа. Sic ergo rectæ sunt (inquit scriptura) viæ Domini, sed prauicordius in illis scandalizabitur. Quid est prauicordius? Torticordius, tortum cor habens. Putat torta esse omnia quæ dicūtur à Deo, putat praua esse omnia quæ facit Deus, & displicent illi omnia iudicia Dei, maximeque in quibus ipse corripitur: & sedet & disputat quàm malè faciat Deus, quia non pro eius voluntate facit. Distortum cor, prauum cor est, quod non se corrigit ad Deum, & Deum vult distorquere ad se. Quid ergo eis dicit De⁹ desuper? Tortus es, æquus sum. Si tu rectus esses, sentires & sitires æquitatem meam. Quemadmodum si in pauimentum æquale poneres distortum lignū, non collocaretur, vndique nutaret, vndique agitaretur: quod nō loci inæqualitas, sed distortio ligni facit, sicut ait scriptura: Quàm bonus Israel Deus rectis corde? Quid ergo si tortum est cor? quomodo dirigitur? Et tortum est & durum. Iam ergo tortum & durum frāgatur, conteratur vt dirigatur. Tu dirigere cor tuum non potes: tu frange, ille dirigat. Quomodo tu frangis, quomodo tu conteris? Confitendo, puniendo peccata tua. Quid aliud significat pectorum tunsio, nisi fortè putamus ossa nostra aliquid peccasse, cùm cædimus, & tundimus pectus? Sed significamus nos cor conterere, vt à Domino dirigatur. Sanat ergo contritos corde, & contritum cor habentes: & sanitas ipsius cordis tunc erit perfecta, cùm & corporis reparatio implebitur, quæ promissa est. Nunc interea quid facit medicus? Alligat contritiones tuas, vt tu possis peruenire ad plenissimam firmitatem, donec consolidetur quod fractum est, quod alligatum est. Quæ sunt ista alligamenta? Temporalia sacramenta. Alligamenta medicinalia contritionis nostræ, sacramenta interim sunt temporalia, quibus habemus consolationem: & ista omnia quæ loquimur vobis, ipsa quæ sonant & transeunt, quicquid in Ecclesia geritur tēporaliter, alligamenta sunt cōtritionum. Quemadmodum enim medicus perfecta sanitate detrahit ligaturam, sic fiet in illa ciuitate Hierusalem, cùm æquales angelis facti fuerimus.

Rom. 7.

Rom. 8.

Abac. 2. Hebr. 10. Rom. 1.

Eccles. 3.

Psal. 72.

rimus. Nam quid putatis? ibi nos accepturos esse, quod hic accipimus? Aut ibi recitandum est nobis Euangelium, vt fides nostra permaneat? aut imponenda est manus ab aliquo Præposito? Ista omnia alligamenta fracturæ sunt, quæ perfecta sanitate detrahentur: sed ad eā non peruenireturi, nisi alligarentur. Sanat ergo contritos corde, & alligat contritiones eorum.

Ex tractatu in Psalmum octogesimum quintum, super his verbis: Lætifica animam serui tui, quoniam ad te Domine animam leuaui: quoniam tu Domine suauis, & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te.

CAPVT XV.

Iocunda animam serui tui. Iocunda eam, quia ad te leuaui eā. In terra erat & in terra amaritudinē sentiebat: ne in amaritudine contabesceret, ne omnem tuæ gratiæ suauitatem amitteret, leuaui eam ad te, iocunda eam apud te. Solus enim cures iucunditas: amaritudine plenus est mundus. Certè rectè admonet membra sua, vt sursum corda habeant. Audiant ergo & faciant: leuent ad cœlum quod malè est in terra. Ibi enim nō putrescit cor, si leuetur ad Deum. Frumentum si haberes in inferioribus, ne putresceret, leuares ad superiora: frumēto tuo quæris mutare locum, & cor permittis in terra putrescere? Frumentum leuares in superiora, cor leua in cœlum. Et vnde, in quis, possum? Qui funes, quę machinæ, quæ scalę opus sunt? Gradus, affectus sunt: iter tuum, voluntas tua est. Amando ascendis, negligendo descendis. Stans in terra, in cœlo es, si diligas Deū. Non enim sic leuatur cor, quomodo leuatur corpus. Corpus vt leuetur, locum mutat: cor vt leuetur, voluntatem mutat. Quoniam ad te Domine animam meam leuaui. Quia tu Domine suauis es, ac mitis, Ideo iocunda. Tanquam tædio affectus ex amaritudine terrenorū indulcari voluit, & quæsiuit fontem dulcedinis, & in terra nō inuenit. Quacunq; enim se vertebat, scandala, tribulationes, timores, tentationes inueniebat. In quo homine securitas? De quo certum gaudium? Nec de seipso vtiq;, quanto minus de alio? Aut mali sunt, & necesse est eos pati, sed sperare quia mutari possunt: aut boni sunt, & sic eos oportet diligere, vt timeamus (quia possunt mutari) ne mali sint. Ibi malitia eorum facit amaritudinem animæ, hic solicitudo & timor, ne labatur qui bene ambulat. Quocunq; ergo cor se cōuerterit, in terrenis rebus amaritudinem inuenit: vnde dulcescat non habet, nisi leuet se ad Deum. Quoniam tu Domine suauis & mitis. Quid est mitis? Portas me donec perficias me. Verè n. fratres mei, dicam tanquam homo hominibus & ex hominibus. Adferat quisque cor suum, & intuęatur se sine adulatione & sine palpatione. Nihil est enim stultius, quàm si seipsum quisquam palpet atque seducat. Attendat ergo & videat quanta aguntur in corde humano, & quemadmodum ipsæ plerunque orationes impediantur vanis cogitationibus, ita vt vix stet cor ad Deum suum. Vult se tenere vt stet, & quodammodo fugit à se, nec inuenit cancellos quibus se includat, aut obices quib⁹ retineat auolationes suas, & vagos quosdam motus, & stet iocundari à Deo suo. Vix est vt occurrat stabilis oratio inter multas orationes. Diceret vnusquisque sibi contingere, & alteri non contingere, nisi inueniremus in scripturis Dei Dauid orantem quodam in loco & dicentem: Quoniam inueni Domine cor meum, vt orarem ad te. Inuenire se dixit cor suum, quasi soleret ab eo fugere, & ille sequi quasi fugitiuum, & non posse comprehendere, & clamare ad Dominum: Quoniam cor meū derelinquit me. Itaq;, fratres mei, attendens quod hic ait: Suauis es tu, & mitis, videor mihi videre ad hoc dixisse mitem Deum, quia patitur ista nostra, & expecta tamen à nobis orationem, vt perficiat nos: & quando illi eam dederimus, accipit gratè & exaudit, nec meminit tantas quas inconditè fundimus, & accipit vnam quam vix inuenimus. Quis enim est, fratres mei, homo, cum quo si amicus eius cœperit colloqui, & noluerit ille respondere collocutioni eius, & iste viderit eum auerti à se, & aliud loqui ad alium, quis est qui hoc ferat? Aut si fortè interpelles iudicē & constituas eum loco, vt te audiat, & subitò cum ad eum loqueris dimittas eum, & incipias fabulari, cùm amico

2. Reg. 7.

Psal. 39.

tuo, quando te tolerat? Et tamen tolerat Deus tot corda precantium,& diuersas interim res cogitantium,omitto dicere & noxias, omitto dicere aliquando peruersas & inimicas Deo: nam ipsas superfluas cogitare iniuria est eius cum quo loqui cœperas. Oratio tua locutio est ad Deum. Quando legis, Deus tibi loquitur: quando oras, cum Deo loqueris. Sed quid? Desperandum est de genere humano, & dicendum, iam ad damnationem pertinere omnem hominem, cui subrepserit aliqua cogitatio orāti, & interruperit orationem ipsius? Si hoc dixerimus, fratres, quæ spes remaneat non video. Porrò quia est aliqua spes ad Deum, quia magna est eius misericordia, dicamus ei: locunda animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui. Et quomodo eā leuaui? Quomodo potui, quomodo tu vires dedisti, quomodo eam fugientem apprehendere valui. Quotiescunq; ante me stetisti (puta Deum dicere) tantum vana, & superflua cogitasti, & vix mihi fixam, & stabilem orationem fudisti. Quid tu ad ista aliud respondeas, nisi, quia tu suauis es Domine ac mitis? Mitis es tolerans me. Ex ægritudine defluo, cura, & stabo: confirma, & firmus ero. Donec autē facias toleras me: quia tu suauis es Domine, & mitis, & multū misericors. Non enim solùm misericors, sed & multùm misericors. Abundat enim iniquitas nostra, abundat & tua misericordia. Et multùm misericors es omnibus inuocantibus te. Et
Prouer. 1. quid est quod dicit multis locis scriptura: Quia inuocabunt, & non exaudiam eos (certè enim misericors est omnibus inuocantibus se) nisi quia quidam inuocantes non ipsum inuocant, de quibus
Psalm. 13. dicitur: Deum non inuocauerunt? Inuocant, sed non Deum. Inuocas quicquid amas, inuocas quicquid in te vocas, inuocas quicquid vis vt veniat ad te. Porrò si Deum propterea inuocas, vt veniat ad te pecunia, vt veniat ad te hæreditas, vt veniat ad te secularis dignitas, illa inuocas quæ vis vt veniant ad te: sed Deum tibi adiutorem ponis cupiditatum, nō exauditorem desideriorum. Deus bonus est, si det quod vis? Quid, si malè vis? Nonne erit tibi magis non dando misericors? Porrò si non dederit, iam nihil tibi Deus est: & dicis, Quantum rogaui, quàm sæpè rogaui, & nō sum exauditus? Quid enim petebas? Fortè mortem inimici tui. Quid si & ille petat tuā? Qui te creauit, ipse creauit & illum: homo es, homo est & ille: Deus autem iudex est, audit ambos, sed nō exaudit ambos. Tristis es, quia non es exauditus contra illum: gaude quia nō est ille exauditus contra te. Ego, inquis, non hoc petebam, non inimici mei petebam mortem: sed vitam petebam filij mei: quid mali petebam? Nihil male pe- *Sap. 4.*
tebas, sicut tu sentiebas: quid si ille raptus est, ne malitia mutaret intellectum illius? Sed peccator, inquis, erat, & ideo volebam eum viuere vt corrigetur. Tu volebas eum viuere vt melior esset: quid si Deus nouerat si viueret peiorem futurum? Vnde ergo nosti quid illi prodesset, mori an viuere? Si ergo non nosti, redi ad cor tuum, dimitte Deo consilium suum. Quid ergo, inquis, faciam? Quid orem? Quid ores? Quod te docuit Dominus, quod te docuit cœlestis magister. Inuoca Deum tanquàm Deum, ama Deum tanquàm Deum. Illo melius nihil est, ipsum desidera, ipsum concupisce. Vide inuocantem Deum in alio Psalmo, V- *Psal. 26.*
nam petij à Domino, hanc requiram. Quid est quod petit? Vt inhabitē in domo Domini per oēs dies vitæ meæ. Vt quid hoc? Vt contempler delectationē Domini. Si ergo amator Dei esse vis, sinceriſſimis medullis castisq; suspirijs ipsum dilige, ipsum ama, illi flagra, illi inhia, quo iocūdius nihil inuenis, quo melioꝰ, quo lętioꝰ, quo diuturnius nihil. Quid .n. tā diuturnum, quàm id quod est sempiternū? Nō times ne aliquando à te pereat, qui facit ne tu pereas? Si ergo tu inuocas Deum tāquàm Deū, securus esto, exaudiris: pertines ad istum versum, Et multùm misericors omnibus inuocantibus te. Noli ergo dicere, Illud mihi nō dedit. Redi ad cor tuum, & conscientiā tuam libra: interroga, parcere illi noli. Si verò Deum inuocasti, certꝰ esto, quia id fortè quod volebas tēporaliter ideo non dedit, quia nō tibi proderat. Aedificetur in hoc cor vestrum fratres, cor Christianū, cor fidele: ne incipiatis (tristes facti & veluti fraudati desiderijs vestris) ire in indignationē contra Deum:

& non expediat aduersus stimulum calcitrare. Recurrite ad scripturas. Exauditur diabolꝰ: & non exauditur Apostolꝰ. *Act. 9. Matth. 8.* Quid vobis videtur? Quomodo audiuntur dæmones? Petierūt se ire in porcos, *Iob 1.* & concessum est eis. Quomodo exauditus est diabolus? Petijt Iob tentandū, *2. Cor. 12.* & accepit. Quomodo non est exauditus Apostolus? In magnitudine, inquit, reuelationum ne extollar, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ qui me colaphizet, propter quod ter Dominum rogaui vt auferret eum à me, & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea nam virtus in infirmitate perficitur. Exaudit eum quem disponebat damnare: & non exaudiuit eum quem volebat sanare. Nam æger petit multa à medico: non dat medicus, non exaudit ad voluntatem, vt exaudiat ad sanitatem. Ergo medicum tuum pone Deum: pete ab illo salutem, & salus tua ipse erit: non quasi salutem extrinsecus, sed vt salus ipse sit. Ne rursus ames aliam salutem, præter ipsum, sed quomodo habes in Psalmo, Dic animæ meæ salus
Psal. 34. tua ego sum. Quid ad te quid tibi det, modò se tibi det? Vis vt det se tibi? Quid si quod vis habere, non vult ipse vt habeas, vt se tibi det? Impedimenta remouet, vt intret ad te. Bona cogitate & cōsiderate, fratres, quæ dat Deus peccatoribus, & hinc intelligite quid seruet seruis suis. Peccatoribus blasphemantibus eum quotidie dat cœlum & terrā, dat fontes, fructus, salutem, filios, copias, vbertatem. Hæc omnia bona non dat nisi Deus. Qui talia peccatoribus dat, quid eum putas seruare fidelibus suis? Hoc ne de illo sentiendum est, quia qui talia malis dat, nihil seruat bonis? imo vero seruat, non terram, sed cœlum. Viliùs fortè aliquid dico cœlum: seruat seipsum qui fecit cœlum. Pulchrum est cœlum, sed pulchrior est fabricator cœli. Sed video, inquis, cœlū, & illum non video. Oculos enim habes ad videndum cœlum: cor nondum habes ad videndum fabricatorem cæli. Ideo venit de cœlo in terram, vt mundet cor quo videatur ipse qui fecit cœlum & terram. Sed planè cum patientia salutem expecta. Quibus te medicamētis curet, ille nouit: quibus sectionibus, quibus vstionibus, ille nouit. Tu tibi ægritudinem comparasti peccando, ille venit non solùm fouere, sed & secare, & vrere. Non vides quanta homines patiantur sub medicorum manibus, spē incertam homini promittentium? Sanaberis, dicit medicus, sanaberis si secuero. Et homo dicit, & homini dicit. Nec qui dicit certus est, nec qui audit: quia ille dicit homini qui non fecit hominem, & non perfectè scit quid agatur in homine: & tamen ad verba hominis nescientis quid agatur in homine credit homo, subdit membra, ligari sepatitur, aut plerunque etiam non ligatus secatur, & vritur: & accipit fortem salutem paucorum dierum, iam sanatꝰ quando moriatur ignorans: & fortasse dum curatur moritur: & fortasse curari non poterit. Cui autem promisit Deus aliquid, & fefellit?

Ex tractatu in Psalmum quadragesimum nonum, super his verbis: Inuoca me in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me. CAPVT XVI.

INuoca me. Non enim præsumere debes de viribus tuis: omnia auxilia tua, mendacia sunt. Me inuoca in die tribulationis, ernam te & glorificabis me. Ad hoc enim permisi diem tribulationis tibi fieri, quia fortè si non tribulareris, non inuocares me. Cum autem tribularis, inuocas me: quando inuocabis me, eximam te: quando eximā te, glorificabis me vt iam non discedas à me. Obtorpuerat quidam & friguerat à feruore orationis, & dixit: Tribulationem *Psalm. 114.* & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Inuenit tribulationem tanquam aliquid vtile, putruerat tabe peccatorum suorum, iam sine sensu remāserat, inuenit tribulationem tanquam vstionem & sectionem. Inueni, inquit, tribulationem, & dolorem, & nomen Domini inuocaui. Et quædam, fratres, sunt tribulationes omnibus notæ. Ecce istæ abundant in genere humano: alius damno affectus plangit: alius orbitate percussus luget: alius patria exulatus, mœret & redire cupit, intolerabilem peregrinationem deputans. Alteri vinea grandinata est, attendit ad labores suos, & vidit consumptam omnem operam in cassum. Quando non potest contristari, qui inimicum patitur ex a-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1. Corin. 10. mico? Quæ maior miseria in genere humano? Plangunt hæc omnes & dolent, & tribulationes sunt istę, & in his omnibus inuocant Dominum: & rectè faciunt. Inuocant Deum: potens est enim vel docere tolerandum, vel sanare toleratum. Nouit ille non sinere nos tentari supra quàm possumus ferre. Inuocemus Deũ etiam in istis tribulationibus. Sed hæ tribulationes inueniunt nos, sicut in alio Psalmo scriptum est, Adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Est quædam quam nos debemus inuenire. Inueniatur ista tribulatio. Est quædam tribulatio quam nos debemus quærere, & inuenire. Quæ est ista? Ea ipsa in hoc mundo est. Felicitas, affluentia rerum temporalium, nõ quidem ipsa tribulatio est, sed solatia sunt tribulationis. Cuius tribulationis? Nostræ peregrinationis. Hoc autem ipsum quod cum Deo nondum sumus, hoc ipsum quod inter tẽtationes molestiasq; versamur, quod sine timore non possumus, tribulatio est: non enim est illa securitas quæ nobis promissa est. Hanc tribulationem peregrinationis suę qui nõ inuenerit, ad patriam redire non cogitat. Tribulatio illa est fratres, Certe modò facimus bona opera quando porrigimus panem esurienti, domum peregrino: & cætera: tribulatio est, & hæc. Inuenimus enim miseros, super quos misericordiam facimus. Et si miserorũ miseria facit nos compatientes, quanto melius ibi iam esses vbi non inuenis esurientem quem pascas, vbi non inuenis peregrinum quem suscipias, non nudũ quem vestias, non ægrum quem visites, non litigantem quem concordes? Omnia enim ibi summa sunt, vera sunt, sancta sunt, æterna sunt. Panis noster ibi iustitia est, potus noster ibi sapientia est, vestis nostra ibi immortalitas est, domus nostra æterna in cœlis est firmitas nostræ immortalitatis. Nunquid ægritudo subrepit? Nunquid lassitudo ad somnum trahit? Nulla mors, nulla lis: ibi pax, quies, gaudium, iustitia. Nullus intrat inimicus, nullus labitur amicus. Quæ ibi quies? Si cogitemus & attendamus vbi sumus, & vbi nos futuros esse promisit qui mentiri nescit, ex ipsa eius promissione inueniemus in qua sumus tribulatione: hanc tribulationem nemo inuenit, nisi qui quæsierit. Sanus es, vide si non miser es: nam facile est, vt qui ægrotat sentiat se miserum. Quando sanus es, vide si non miser es, quia cum Deo nondum es. Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Immola ergo Deo sacrificium laudis. Lauda promittentem, lauda vocantem, lauda exhortantem, lauda adiuuantem, & intellige in qua tribulatione positus es. Inuoca, erueris, glorificaberis, permanebis.

Psal. 45.

Psalm. 49.

Ex tractatu nono in Epistolam Beati Ioannis Apostoli, super his verbis: In hoc perfecta est charitas in nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicij: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. 1. Ioan. 4.

CAPVT XVII.

DIcit quomodo se, pbet vnusquisque, quantũ in illo profecerit charitas, vel potiùs quantum ipse in charitate profecerit: nam si Deꝰ charitas est, nec proficit: nec deficit Deus. Sic dicitur proficere in te charitas, quia tu in ea proficis. Interroga ergo quantũ in charitate profeceris, & vide quid tibi respõdeat cor tuum, & ita noueris mẽsuram profectus tui: promisit enim iste ostendere nobis in quo cognoscamus profectum nostrum, & ait: In hoc perfecta est in nobis dilectio. Quære, In quo? Vt fiduciam, inquit, habeamus in die iudicij: quisquis fiduciam habet in die iudicij, perfecta est in illo charitas. Quid est habere fiduciam in die iudicij? Non timere ne veniat dies iudicij. Sunt homines qui non credunt diem iudicij: isti fiduciam non possunt habere in die quẽ venturum esse non credunt: prætermittamus eos, excitet Deus illos vt viuant. De mortuis, vt quid loquamur? Nõ credunt futurum diem iudicij: nec timẽt, nec desiderant quod nõ credũt. Cœpit aliquis credere diem iudicij: si cœpit crédere, cœpit & timere: sed quia timet, nondum habet fiduciam in die iudicij, nondũ est in illo perfecta charitas. Nũquid tamen desperandũ est? In quo vides initium, cur desperas finem? Quod initium video, inquies? Ipsum timorẽ. Audi scripturam, initiũ sapiẽtię timor Domini. Cœpit ergo timere diem iudicij, timendo corrigit se, vigilat aduersus hostes suos, id est, peccata sua, incipit retinniscere interius, & mortificare membra sua quæ sunt super terram, sicut Apostolus dicit, Mortificate membra vestra quæ sunt super terram. Spiritualia nequitiæ dicit membra super terram: nam sequitur & exponit: Auaritiã, immunditiam, & cætera quæ illic exequitur. Quãtũ aũt mortificat iste qui timere cœpit diem iudicij membra sua sup terram: tantũ sùrgunt & coroborantur membra cœlestia. Membra aũt cælestia sunt omnia opera bona. Surgentibus cœlestibus membris, cœpit desiderare quod timebat: timebat enim ne veniret Christus, & inueniret impiũ quem damnaret, desiderat vt veniat quia inuenturus est quem coronet. Iam quum cœperit desiderare venientem Christum casta anima quæ desiderat amplexus sponsi, renunciat adultero: fit virgo interius ipsa fide, spe, & charitate. Habet iam fiduciam in die iudicij: non contra se pugnat quando orat & dicit. Adueniat regnum tuum. Qui enim timet ne veniat regnum Dei, timet ne exaudiatur: & quomodo orat, qui timet ne exaudiatur? Qui autem orat cum fiducia, charitas in eo optat iam vt regnum Dei veniat. De ipso desiderio dicebat quidam in Psalmo, Et tu Domine vsquequo? Cõuertere Domine & eripe animam meã. Gemebat se differri. Sunt homines qui cum patientia moriuntur: sunt aũt quidam perfecti qui cum patientia viuunt. Quid dixi? Qui adhuc desiderat istam vitam, quando illi venerit dies mortis, patienter tolerat mortem, luctatur aduersum se vt sequatur volũtatem Dei, & hoc agit animo quod eligit Deus potius, quam quod eligit voluntas humana, & ex desiderio vitæ præsentis fit lucta cum morte, & adhibet patientiam, & fortitudinẽ, vt æquo animo moriatur: iste patienter moriatur. Qui autem desiderat (sicut dicit Apostolus) dissolui & esse cum Christo, nõ patienter moritur, sed patienter viuit, & delectabiliter moritur. Vide Apostolum patienter viuẽtem, id est, cum patientia hic nõ amantem vitam, sed tolerantem. Dissolui, inquit, & esse cũ Christo multò magis optimũ: manere aũt in carne necessarium propter vos. Ergo, fratres, date operam intus agere vobiscum, vt desideretis diem iudicij: aliter non probatur perfecta charitas, nisi cum cœperit illa dies desiderari. Ille autem eam desiderat, qui fiduciam habet in illa: Ille aũt fiduciam habet in illa, cuius conscientia non trepidat in charitate perfecta atque syncera. In hoc enim perfecta est dilectio eius in nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicij. Quare habebimus fiduciam? Quia sicut ille est, & nos sumꝰ in hoc mundo. Audisti causam fiduciæ tuæ. Dominus in Euangelio dicit, Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & Publicani hoc faciunt? Quid ergo vult nos agere? Ego autem dico vobis, inquit, diligite inimicos vestros, & orate pro persequẽtibus & calumniantibus vos. Si ergo iubet nos diligere inimicos nostros, vnde nobis dat exemplum? De ipso Deo. Ait enim: Vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est, qui facit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Quia ergo ad hanc perfectionẽ nos inuitat Deus, vt diligamus inimicos nostros, sicut & ipse dilexit suos, ea nobis fiducia est in die iudicij, quia sicut ille est & nos sumus in hoc mũdo: quia sicut ille diligit inimicos suos, faciendo solem suum oriri super bonos & malos, & pluendo super iustos & iniustos: ita nos quia inimicis nostris non possumus præstare temporalem solem & pluuiam, præstemus lachrymas, quum pro illis oramus. Iam ergo de ipsa fiducia videte quid dicat. Vnde intelligitur perfecta charitas? Timor non est in charitate. Quid ergo dicimus de illo qui cœpit timere diem iudicij? Si perfecta in illo esset charitas, nõ timeret: perfecta enim charitas faceret perfectam iustitiam, & non haberet quare timeret: imò haberet quare desideraret vt transeat iniquitas, & veniat regnum Dei: ergo timor non est in charitate. Sed in qua charitate non est timor? an inchoata? Non. In qua ergo? Sed perfecta, inquit, charitas foras mittit timorem. Ergo incipiat timor: quia initium sapientiæ timor Domini. Quum autem cœperit charitas habitare, pellitur timor qui ei præparauit locum: quantum enim illa crescit, ille decrescit: & quantum illa fit in-

Psal. 130.

Coloss. 3.

Matth. 5.

Psal. 6.

Philip. 1.

Matth. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

terior, timor pellitur foras. Si maior est charitas, minor est timor: si minor est charitas, maior est timor: si tamen nullus esset timor, non esset qua intraret charitas. Sicut videmus per setam introduci linum quando aliquid suitur, seta enim prius intrat, sed nisi exeat, nõ succedit linum: sic timor primò occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intrauit vt introduceret charitatem. Iam facta securitate in anima quale gaudium nobis est vel in hoc vel in futuro seculo? Et in hoc seculo quis nobis nocebit plenis in charitate? *Rom. 8.* Videte quomodo exultet Apostol⁹ de ipsa charitate. Quis nos, inquit, separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an nuditas, an periculum, an gladius? Et Petrus dicit: *1. Petr. 3.* Quis vobis nocere poterit, si boni æmulatores fueritis?

Ex tractatu in Psalmum centesimum vigesimum, super his verbis: Custodiat animã tuã Dominus: Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & vsq; in seculum.

CAPVT XVIII.

CVstodiat animam tuam Domin⁹, & non quasi corpus tuum, nam in corpore perempti sunt martyres: sed custodiat animam tuam Dominus: quia de anima non cesserunt martyres. Et sæuiebant persequutores in Christinam, cuius hodie natalitia celebramus, sæuiebant in fœminam diuitem & delicatam: sed fortis erat, quia Dominus tegumentum eius super manum dexteræ eius, ille eam custodiebat. Hæc enim fratres nunquid aliquis est in Africa qui ignoret? Clarissima etiam fuit, nobilis genere, abundans diuitijs: sed hæc omnia sinistra erant, sub capite erant. Venit inimicus qui feriret caput, & sinistra illi obiecta est quæ erat sub capite. Caput suprà erat dextera Domini desuper cõplectebatur. Quid poterat facere persecutor quãuis delicatæ fœminæ? Erat quidem illa, & sexu infirma, & diuitijs fortè languidior, & consuetudine corporali infirmior. Sed quid ad tanta munimenta: Quid ad illum sponsum mittentem sinistram sub caput, & dextera sua complectẽtem? Quando sic munitam percuteret inimicus? Et tamen percussit, sed in corpore. Quid autem dicit Psalmus? Custodiat Dominus animam tuam. Anima non cessit, corpus percussum est. Et corp⁹ ad tempus percussum est: nam in fine resurrecturum est, quia & ipse qui dignatus est esse caput Ecclesiæ prębuit corpus suum ad tempus percutiendum. Sed carnem suam ille in triduo resuscitauit, carnem nostrã in fine resuscitaturus est. Ideo suscitatum est caput, quod attenderet corpus vt non deficeret. Custodiat animam tuam Dominus: ipsa non cædat, ipsa non frangatur in scandalis, in persecutionibus, in tribulationibus ipsa non cædat deficiendo, sicut Dominus dicit, Nolite timere *Eccles. 2.* eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere, sed eum timete qui habet potestatem corpus & animam occidere, & mittere in gehennã ignis. Hanc ergo animam tuam custodiat Dominus, ne cædas persuasori malo, ne cædas promittenti falsa, ne cędas minanti temporalia. Deinde custodiat Dominus introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & vsq; in seculum. Quid est introitum tuum? Quid est exitum? Quando tentamur, intramus: & quando vincimus tentationem, exim⁹. Audi introitum, audi exitum. Vasa fi- *Matth. 10.* guli probat fornax, ait scriptura, & homines iustos tentatio tribulationis. Si sic sunt homines iusti, quomodo vasa figuli, necesse est vt vasa figuli fornacem intrent. Et non quando intrant, iam securus est figulus, sed cum exierint. Dominus autem securus est, quia nouit qui sunt eius, & nouit qui in fornace non crepent. Illi non crepant, qui non habent ventum superbiæ. Humi- *Humilitas.* litas ergo custodit in omni tentatione. Custodit Dominus introitum, vt salui intremus. Sana fide simus quando accedit tentatio, & custodit exitum ex hoc nũc & vsq; in seculũ. Cùm enim exierimus ab omni tentatione, iam in æternũ nulla nos tentatio terrebit, nulla cõcupiscẽtia saltem sollicitabit. Audi Apostolum idipsum commemorantem. *1. Cor. 10.* Fidelis Deus qui non permittet vos tentari supra quàm potestis ferre. Ecce introitus tuus custoditur, quando non tibi sinit Deus accidere tentationem quam non potes ferre. Introitũ tuum custodit: videte si custodit & exitum.

Sed

Sed faciet, inquit, cum tẽtatione etiam exitum, vt possitis sustinere.

Ipse pater Augustinus sermone decimo octauo de verbis Apostoli dicit:

Præsentia animæ tuæ caro tua viuit: & quandiu in carne tua præsens anima est, necesse est vt viuat caro tua. Putas non est aliqua vita qua viuit ipsa anima tua? Est enim anima, vita quædam, qua viuit caro tua. Quomodo autẽ habet caro tua vitã videlicet animam qua viuit ipsa caro tua, sic habet & anima tua aliquam vitam suam. Et quomodo caro quum moritur, expirat animã vitã suã, sic & anima quando moritur, expirat aliquam vitã suam. Vita corporis anima est, vita animæ Deus est. Sæuiat igitur inimicus, minetur mortem, occidat corp⁹, si permittitur, excludat de carne animã tuam: modò anima tua non excludat à se vitã suam. Si enim ille percusserit carnem, tu fugis, tu exis, tu migras: iacet terra in terra. Vbi erit quod amauit terrã, quod flatu Dei tibi datum est, vbi erit? Si non efflauit vitam suam, id est, Deum suum, in illo erit quem non perdidit: in illo erit quem à se non excluſit. Habes quod agas, vt nunquam moriaris. Si times mortem, ama vitam, Vita tu Deus est, vita tua Christus est, vita tua spiritussanctus est.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super his verbis: Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, faciunt verbum eius.

CAPVT XIX.

LOngum est commemorare diligẽtiorem cõsiderationem omnium rerum. Quis illam explicet? Tamen qui oculos habent, multa ibi vident: cùm viderint, placent: cùm placuerint, laudantur: non quidem ipsa, tanquam ipsa: sed ille, qui fecit, ita omnia laudant Deum. Hæc considerans spiritus prophetiæ, quum dixisset, Ignis⁵, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ omnia turbata videntur quibusdam stultis quasi casibus agitari, addit, Quæ faciunt verbum eius. Non tibi ergo videantur casibus moueri, quæ verbo Dei in omni motu suo deseruiũt. Quo vult Deus, illic lucet ignis: illuc fertur nubes, siue pluuiam, siue niuem, siue grandinem portet. Et quare aliquando percutiunt mõtem fulmina, & non percutiunt latronem? Possum dicere pro captu mentis, quãtum Deus donare dignatur (maiores maiora nouerint, & amplius intelligant, & det vobis Deus plus sapere quàm dico, tamen cum temperantia, sine superbia) possum ergo pro modulo meo dicere, quare percutiant mõtem, & non percutiant latronem: quia fortè adhuc latronis conuersionem Deus quærit: & ideò percutitur mons, qui non timet, vt mutetur homo qui timet aliquãdo. Et tu quum das disciplinam, terram feris vt infans expauescat. Et aliquando ille ferit quem vult hominem. Sed dicis mihi, Ecce cædit innocentiorem, & dimittit sceleratiorem. Noli mirari: vndecumque mors pio acciderit, bona est. Vnde autẽ scis illi sceleratiori (si se mutare noluerit) quid pœnarum in occulto seruetur? Nõne malent fulmine incendij potius interire illi, quibus in fine dicetur, Ite in ignem æternum? Opus est vt innocens sis. Quid enim? Malum est mori in naufragio, & *Matt. 10.* bonum est mori febre? Siue inde, siue inde quis moriatur, quære qualis sit qui moritur, quò post mortem iturus est, non vnde de vita exiturus est. Quibus *Luc. 12.* exitibus martyres exire meruerunt? Nunquid febribus? Quomodo multi o- *Matth. 25.* ptant vt febribus soluantur? Alij vno ictu gladij, alij ignibus, alij bestijs soluuntur. Et deuorauerunt bestiæ corpora martyrum, & non timuerunt ne perirent corpora ipsorum. Vndique enim Deus reducet corpora sanctorum suorum, cui capilli capitis nostri numerati sunt. Et quando voluit, tres pueros ab igne liberauit: nunquid ideo Machabæos in igne deseruit? Illos apertè liberauit, istos occultè coronauit. Nouit i- *Dan. 3.* gitur Deus quid agat: tu time, & bonus esto. Vndecunque voluerit vt exeas *2. Mach. 7.* hinc, paratum te inueniat. Inquilin⁹. n. es, non possessor domus. Locata est enim tibi domus. Domus ista tibi locata est, non donata: & si nolis, migrabis: & non eam tali conditione accepisti, vt quasi tempora certa tibi sint. Quid dixit Dominus Deus tuus? Quando voluero, quum dixero, migra: paratus esto. Expello te de hospitio, sed dabo domũ. Inquilinus es in terra, eris possessor in cælo. Quicquid ergo hic accidit contra vo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

voluntatem noſtram, noueritis non accidere niſi de voluntate Dei, de prouidentia ipſius, de ordinatione ipſius, de nutu ipſius, de legib⁹ ipſius: & ſi nos nō intelligim⁹ quid quare fiat, demus hoc prudētiæ ipſius, quia nō fit ſine cauſa: & nō blaſphemabim⁹. Cùm enim cœperimus diſputare de operibus Dei, quare hoc, quare illud: & non debuit ſic facere, malè fecit hoc: vbi eſt laus Dei? Perdidiſti alleluya. Omnia ſic conſidera, vt placeas Deo, & laudes artificem. Quia ſi intrares in officinam fortè fabri ferrarij, non auderes reprehendere folles, incudes, malleos. Et da imperitum hominem, neſcientem quid quare ſit: ſi non habeat peritiam artificis, & habeat ſaltē conſiderationem hominis, quid ſibi dicit? Nō ſine cauſa folles hoc loco poſiti ſunt. Artifex nouit quare, etſi ego nō noui. In officina non audet vituperare fabrum, & audet reprehendere in hoc mundo Deum? Ergo quemadmodum ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus tempeſtatis (quæ faciunt verbū eius) ſic omnia quę vanis videntur in rerum natura temerè fieri, non faciunt niſi verbum eius, quia non fiunt niſi iuſſu eius.

Ex tractatu in Pſalmum centeſimum trigeſimum quartum, ſuper his verbis: Laudate Dominum quia bonus Dominus: pſallite nomini eius quoniam ſuauis eſt.

CAPVT XX.

LAudate Dominum. Quid dicturus ſum, quare laudetis? Quoniam bonus Dominus, Breuiter vno verbo explicata eſt laus Domini Dei noſtri, Bonus Dominus. Sed bonus, non vt ſunt bona quæ fecit. Nam fecit Deus omnia
Gene. 1. bona valde: non tantùm bona, ſed & valde. Cœlum & terram & omnia quæ in eis ſunt fecit bona, & valde bona fecit. Si hęc omnia bona fecit, qualis eſt ille qui fecit? Et tamen quum bona fecerit, multoq; ſit melior qui fecit, quàm iſta quæ fecit, nō inuenies melius quod de illo dicas, niſi quia bonus eſt Dominus: ſi tamen intelligas propriè bonum à quo ſunt cætera bona. Omnia enim bona ipſe fecit: Ipſe eſt bonus quem nemo fecit. Ille bono ſuo bonus eſt, non aliunde participato bono. Ille à ſeipſo bono bonus eſt, non adhærendo alteri bono. Ineffabili dulcedine teneor cùm audio, Bonus Dominus: conſideratiſque omnibus, & colluſtratis quæ forinſecus video (quoniam ab ipſo ſunt omnia) etiam quum mihi hæc placent, ad illum redeo à quo ſunt, vt intelligam quoniam bonus eſt Dominus. Rurſum cùm ad illum quantùm poſſum ingreſſus fuero, interiorem mihi, & ſuperiorem inuenio, quia ſic bonus eſt Dominus, vt iſtis non indigeat quo ſit bonus. Denique iſta non laudo ſine illo, illum autem ſine iſtis perfectum non indigū, incommutabilem, nullius bonum quęrentem quo augeatur, nullius malum timentem quo minuatur inuenio. Et quid dicam amplius? Inuenio in creatura cœlum bonum, ſolem bonum, lunā bonam, ſtellas bonas, terrā bonam, quæ gignuntur in terra, & radicibus ſunt nixa, bona, quæ ambulant, & mouentur bona, quæ volitent in aere, & natant in aquis bona. Dico & hominem bonum. Homo enim bonus de bono theſauro Matt. 12.
cordis ſui profert bonum. Dico & angelum bonum, qui non eſt lapſus ſuperbia, nec diabolus factus eſt, ſed inhęret obediendo ei à quo factus eſt. Omnia iſta dico bona, ſed tamen cum ſuis nominibus, cœlum bonum, angelum bonum, hominem bonum: ad Dominum autem cùm me refero, puto melius nihil dicere quàm bonum. Ipſe quippe Dominus noſter Ieſus Chriſtus dixit: Nemo bonus, niſi ſolus Deus. Non- Luc. 18.
ne ſtimulauit nos ad inquirendum, & ad diſtinguendum quid ſit bonum alio bono bonum, & bonum ſeipſo bonum? Quàm ergo bonum eſt, à quo ſunt omnia bona? Omnino nullum inuenias bonum, quod non ab illo ſit bonum. Ergo dixi, Laudate Dominum quoniam bonus eſt: pſallite nomini eius, quoniam ſuauis eſt. Fortè eſſet bonus, & ſuauis non eſſet, ſi tibi non daret poſſe guſtare. Talem autem ſe præbuit hominibus, vt etiam panem de cœlo miſerit, & filium ſuum ęqualem (qui hoc eſt quod ipſe) dederit hominem faciendum, & pro hominib⁹ occidendū: Ioan. 6.
vt per hoc quod tu es, guſtes quod non eſt. Multùm enim ad te erat guſtare ſuauitatem Dei: quia remota erat illa, & nimis alta, tu aūt nimis abiectus, & in imo iacēs. In magna iſta ſeparatione miſſus eſt mediator. Non poteras pertingere ad

ad Deum homo. Deus factus eſt homo (vt quoniam homo peruenire potes ad hominem, qui non poſſes ad Deum, p hominem venires ad Deum) & factus
1. Tim. 2. Galat. 3. eſt mediator DEI & hominum homo Chriſt⁹ Ieſus. Sed ſi homo ſolùm eſſet, hoc ſequendo quod es, nunquam peruenires. Si Deus ſolùm eſſet, non contingendo, non capiendo quod nón es, nūquam peruenires. Deus factus eſt homo: vt hominem ſequendo, quod potes, ad Deum peruenias quod non pote
Pſalm. 77. ras. Ipſe eſt mediator, inde fact⁹ eſt ſuauis. Quid ſuauius pane angelorū? Quomodo ergo non eſt ſuauis Dominus, quando panem angelorum manducauit homo? Non enim aliunde viuit homo, & aliunde viuit angelus: Ipſa eſt veritas, ipſa eſt ſapientia, ipſa eſt virt⁹ Dei ſed quomodo ea perfruuntur angeli, tu non potes. Illi enim quomodo perfruuntur? Sicuti eſt. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, per quod facta ſunt omnia. Tu autem quomodo contingis? Quia verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Vt autem panem an- Ioan. 1.
gelorum manducaret homo, creator angelorum factus eſt homo. Pſallite ergo nomini eius quoniam ſuauis eſt. Si guſtaſtis, pſallite: ſi guſtaſtis quoniam ſuauis eſt Dominus, pſallite: ſi benè ſapit quod guſtaſtis, laudate.

PSYCHAGOGIAE LIBER SECVNDVS COLlectus ex tractatibus, ſiue homilijs Diui Aurelij Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi,

Ex tractatu in Pſalmum centeſimum ſecundum, ſuper his verbis: Qui replet in bonis deſiderium tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

CAPVT I.

DOnum tuum quære, ô anima. Eſt enim bonum aliud alteri: & omnes creaturæ habent quoddam bonum ſuum, bonum integritatis ſuæ & perfectionis naturę ſuę. Intereſt quid cuique rei imperfectæ neceſſarium ſit vt perficiatur. Quęre tuum bonum Nemo bonus, niſi vnus Deus: ſummum bonum, hoc eſt tuum bonum. Quid ergo deeſt cui ſummum bonum bonum eſt? Sunt enim & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona ſunt. Pecori quid bonū eſt, fratres, niſi implere ventrem, carere indigentia, dormire, geſtire, viuere, ſanum eſſe, generare? Bonum eſt illi, & vſque ad quendam modum habet boni ſui menſuram tributam & conceſſam, ab omnium rerum creatore Deo. Tale tu bonū quæris? Cohæres Chriſti quid gaudes quia ſocius es pecorum? Erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium. Ipſe erit bonum tuum, à quo tu in tuo genere factus es bonus, & omnia in ſuo genere facta ſunt bona: fecit .n. Deus omnia bona valde. Ergo illud bonum quod Deus eſt, ſi dicamus valdè bonum, iam & de creatura dictum eſt:
Geneſ. 1. Fecit Deus omnia bona valdè. Quid erillud bonū (de quo dictū eſt, Nemo bonus niſi vn⁹ Deus) dicim⁹ quia bonū eſt valdè? Recurrit nobis recordatio de omnibus creaturis, quia dictum eſt: Fecit Deus omnia valde bona. Quid ergo dicturi ſumus? Defecimus in voce, ſed non in affectu. Explicare non poſſum⁹: iubilemus: bonum eſt Deus. Quale bonum quis dicat? Ecce non poſſumus dicere, & permittimur tacere. Ergo ſi non poſſumus dicere, & præ gaudio nō permittimur tacere, nec loquamur, nec taceamus. Quid ergo faciemus, nō loquēPſalm. 44. 47. & 65.
tes & non tacentes? Iubilemus, Iubilate Deo ſalutari noſtro, iubilate Deo omnis terra. Quid eſt iubilate? Deferte vocem ineffabilem gaudiorum veſtrorum, & ructate in eum lætitias veſtras. Et quæ erit illa ructatio poſt ſaginam, ſi modò poſt modicas iſtas refectiones tā-
tùm afficitur anima noſtra? Quid erit, Pſalm. 102.
quando fiet poſt redemptionem ab omni corruptione quod dictum eſt in iſto Pſalmo: Qui ſatiat in bonis deſiderium tuum? Et quaſi quæreres, quando ſatiat? modò enim non ſatior. Ad quodcunq; me conuertero vileſcit mihi adeptum, quamuis accenderit deſideratū: quum omnia quæ dum nō habeo, amem: cùm ha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

habuero cõtemnam: quod bonum me satiabit? Laus Dei. Et ipsa, inquis, Dei laude (quum corp⁹ quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitãtem) non impletur anima mea, non perficitur: aliæ de corruptione delectationes indigentiarum detorquent me ab illa: quando satiabitur desiderium meum in bonis? Quando quæris? Renouabitur sicut aquilæ iuuentus tua. Quæris ergo quando satietur in bonis anima tua? Quando renouata fuerit iuuentus tua. Et quidem renouatur iuuentus aquilæ, sed non ad immortalitatem: non ad immortalitatẽ aquila reparatur, nos autẽ ad vitam æternam. Ergo anima iam desiderans satiari quodam excelso & inenarrabili bono (cui iubilatur, & de quo iubilatur potius quam aliquid explicatur) sed videns se impediri prægrauatione corporis, & non se posse in hac vita satiari, quasi respondet: Quid mihi dicis, satiabitur in bonis desiderium tuum? Noui bonum quod desiderem, noui quid mihi sufficiat. Non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus: aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Sapientiam suam mihi det, verbũ suum mihi det. Deum apud Deum: se Deum det, Patrem & Filium & Spiritum sanctum. Noui quid desiderem, sed quando inde satiabor? Non satiaris modò, Renouabitur sicut aquilæ iuuentus tua: & tunc satiaberis in bonis.

Sapien. 9.

Ex tractatu in Psalmum sexagesimum secundum, super his verbis: Sitiuit tibi anima mea, quàm multipliciter tibi, & caro mea.

CAPVT II.

VIdete quomodo hic sitit, sed videte quod hic bonum est, scilicet, Sitiuit tibi. Sunt enim qui sitiunt, sed non Deo. Omnis qui sibi vult aliquid præstari, in ardore est desiderij: ipsum desiderium, sitis est animæ. Et videte quanta desideria sunt in cordibus hominũ. Alius desiderat aurum, alius desiderat argentum, ali⁹ desiderat possessiones, alius amplam pecuniam, alius multa pecora, alius domum magnam, alius vxorem, alius honores, alius filios. Videtis desideria ista, quomodo sunt in cordibus hominum. Ardent omnes homines desiderio, & vix inuenitur q dicat, Sitiuit tibi anima mea. Sitiunt enim homines seculo: & non se intelligunt in deserto esse Idumeæ, vbi debet sitire anima ipsorum Deo. Dicamus ergo nos: Sitiuit tibi anima mea, Omnes dicam⁹, quia in concordia Christi omnes vna anima sum⁹: ipsa anima sitiat in Idumea. Sitiuit tibi, inquit, anima mea, quàm multipliciter tibi, & caro mea. Parũ est qa sitiuit anima mea: sicut & caro mea. Porrò si anima sitit Deo, quomodo, & caro sitit Deo? Quando enim caro sitit, aquam sitit: quando anima sitit, fontem sapientiæ sitit. De ipso fonte inebriantur animæ nostræ, sicut dixit ali⁹ Psalmus: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente delitiarum tuarũ potabis eos. Sitienda est ergo sapientia, sitienda est iustitia. Non ea satiabimur, non ea implebimur, nisi cùm fuerit finita vita ista, & ad illud venerim⁹ quod promisit Deus. Promisit enim Deus æqualitatem angelorum: & modò angeli non sitiunt quomodo nos, non esuriunt quomodo nos, sed habent saginam veritatis, saginam lucis immortalis sapientiæ. Ideò beati sunt: & de tanta beatitudine (quia in illa sunt ciuitate Hierusalem cœlesti, vnde nos modò peregrinamur) attendunt nos peregrinos, & miserantur nos, & iussu Domini auxiliantur nobis, vt ad illam patriam communem aliquando redeamus, & ibi cũ illis dominico fonte veritatis & æternitatis aliquando saturemur. Modò ergo sitiat anima nostra, inde & caro nostra sitiat, & hoc multipliciter. Multipliciter tibi, inquit, sitit & caro mea: quia & carni nostræ promittitur resurrectio. Quomodo animæ nostræ promittitur beatitudo: sic & carni nostræ promittitur resurrectio. Resurrectio carnis nobis promittitur. Audite & discite, & tenete quæ sit spes Christianorum. Quare sumus Christiani? Non enim ad hoc sumus Christiani, vt terrenam nobis felicitatẽ petamus, quam plerunq; habent, & latrones & scelerati. Ad aliam fœlicitatem nos sumus Christiani, quã tunc accipiemus, cum vita ista huius seculi tota transierit. Ergo promittitur nobis & carnis resurrectio. Talis resurrectio carnis nobis promittitur, vt caro quidẽ ista

Psal. 35.

ista quam modò portamus, resurgat in finem. Nec incredibile vobis videatur, quia quasi putrescere mortuos videtis, & ire in cineres & in puluerem. Si incendatur aliquis mortuus, aut si canes dilanient eum, putatis quia inde non erit resurrecturus? Omnia quæ discerpũtur, & in fauillas quasdam putrescunt, integra Deo sunt: in illa enim elementa mundi eunt, vnde primò venerunt quando facti sumus: non illa videmus, sed tamen De⁹ vnde scit producet illa, quia & antequam essemus, vnde sciebat nos produxit. Talis ergo resurrectio carnis nobis promititur, vt quãuis ipsa caro quam modò portam⁹, sit ea quæ resurrectura est, tamen non habeat corruptionem quam modò habet. Modò enim ex corruptione fragilitatis, si non manducemus, deficimus & esurimus: si non bibamus, deficimus & sitimus: si diu vigilemus, deficimus & dormimus, si diu dormiamus, deficimus, ideò vigilamus: si diu manducemus & bibamus, quamuis propter refectionem manducemus & bibamus, ipsa diuturna refectio defectio est: si diu stem⁹ fatigamur, ideò sedemus: & si diu sedeamus, & ibi fatigamur, & ideò surgimus. Deinde videte quia nullus est carnis nostræ status: quoniam infantia auolat in pueritiam, & quæris infantiam, & non est infantia, quia iam pro infantia pueritia est. Iterum & ipsa migrat in adolescentiã, quæris pueritiam, & non inuenis. Adolescens sit inuenis: quæris adolescẽtẽ, non est. Iuuenis fit senex: quæris iuuenem, & nõ inuenis. Et senex moritur: quæris senem & non inuenis. Non stat ergo ætas nostra: vbiq; fatigatio est, vbiq; lassitudo, vbiq; corruptio. Attendentes qualem nobis spem resurrectionis promittat Deus, in istis omnib⁹ multiplicibus defectionibus nostris, sitimus illam incorruptionem: & sic caro nostra multipliciter sitit Deo. In ista Idumæa, in isto deserto quàm multipliciter laborat, tàm multipliciter sitit: quàm multipliciter fatigamur tàm multipliciter sitit illam infatigabilem incorruptionem: quanquam fratres mei, bono Christiano, & fideli etiam in hoc seculo caro Deo sitit: quia si opus est carni pane, si opus est aqua, si op⁹ est vino, si op⁹ est nummo, si opus est iumento carni huic, à Deo petere debet, non à dæmonijs, & idolis, & à nescio quibus potestatib⁹ huius seculi. Sunt enim qui quando famem patiuntur in isto seculo, dimittunt Deum, & rogant Mercurium aut rogant Iouem vt det illis, aut quem dicunt cœlestem Pana, aut aliqua dæmonia similia: non Deo sitit caro ipsorum. Qui autem Deo sitiunt, vndiq; debent sitire, & 'anima, & carne: quia, & animæ Deus dat panem suum, id est, verbum veritatis: & carni De⁹ dat quæ necessaria sunt, quia Deus fecit, & animam & carnem. Propter carnem tuam rogas dæmonia, nũquid animam tuam fecit Deus, & carnem tuam dæmonia. Qui fecit animam, ipse fecit & carnem. Qui fecit ambas res, ipse pascit ambas res. Vtrumq; nostrum Deo sitiat, & ex labore multiplici simpliciter satietur.

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum sexagesimum secundum, super his verbis: In velamento alarum tuarum exultabo, adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua.

CAPVT III.

HIlaresco, inquit, in bonis operib⁹, quia super me est velamen pennarum tuarum. Si me non protegas, quia pullus sum, miluus me rapiet. Dicit enim quodam loco ipse Dominus noster ad Hierusalem, quandam ciuitatem illam vbi crucifix⁹ est, Hierusalem, Hierusalem, quoties volui filios tuos congregare, tanquam gallina pullos suos, & noluisti. Parunli sumus, ergo protegat nos Deus sub vmbraculo alarum suarum. Quid cùm maiores facti fuerim⁹? Bonum est nobis vt & tunc protegat nos, vt sub illo maiore semper nos pulli simus. Semper enim ille maior est, quantumcunq; creuerimus. Nemo dicat, protegat me quum paruul⁹ sum: quasi aliquando ad tantam magnitudinem possit peruenire, qua sibi sufficiat. Sine protectione Dei nihil es: semper ab illo protegi velimus. Tunc semper in illo magni esse poterimus, si semper sub illo paruuli simus. Et in velamento pennarum tuarum exultabo. Agglutinata est anima mea post te. Vide desiderantem, vide sitientem, vide quomodo hæret Deo. Nascatur in vobis affectus. Si iam germinat, compluatur & crescat:

Matth. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cat: perueniat ad tale robur, vt & vos dicatis ex toto corde: Agglutinata est anima mea post te. Vbi est ipsum gluten? Ipsum gluten charitas est. Charitatem habe, quo glutine agglutinetur anima tua post Deum. Meritò annectit, Me suscepit dextera tua. Quis enim pertinens ad Christum non varijs tentationibus agitatur? Quotidie agit cum illo diabolus, & angeli eius, vt eum vel promissione vitæ, vel terrore mortis, aut alicuius potentis inimicitijs, aut alicuius potentis amicitijs decipiat. Omnibus modis instat diabolus: & pertentat quemadmodum deijciat. In persecutionibus viuimus, & habemus perpetuos inimicos, diabolum & angelos eius: sed non timeamus. Sic sunt diabolus & angeli eius, quasi milui. Sub illius gallinæ alis simus & non nos potest cõtingere. Gallina enim quæ nos protegit, fortis est. Infirmata est propter nos: sed fortis est in se Dominus noster Iesus Christus, ipsa sapientia Dei.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum primum, super his verbis: Expectabo nomen tuum, quoniam iucundum est in conspectu angelorum tuorum.

CAPVT IIII.

AMarum est seculum, sed nomen tuum iucundum. Et si dulcia quædam sunt in seculo, sed cum amaritudine digeruntur. Præponitur nomen tuum non solum amaritudini, sed etiam iucunditati. Narrauerunt etenim mihi *Psalm.218.* iniusti delectationes suas: sed non sicut lex tua Domine. Neq; enim si nihil dulce esset martyribus, tantas tribulationũ amaritudines æquo animo sustinerent. Amaritudo eorum à quouis sentiebatur, dulcedinem eorum nõ facilè quisquam gustare poterat. Nomẽ ergo Dei iucundum est amantibus Deum super omnes iucunditates. Expectabo nomẽ tuum, quoniam iucundum est. Et cui probas quia iucundum est? Da mihi palatum cui iucundum est. Lauda Deum quantum potes, & exaggera dulcedinẽ eius quibus valueris verbis: homo nesciens quid sit mel, nisi gustauerit, quid dicat nescit. Ideò magis ad experimen- *Psalm. 33.* tum te inuitans Psalmus, quid ait? Gu- *Marc. 11.* state, inquit, & videte quoniam suauis est Dominus. Gustare non vis, & dicis iucundum est. Quid iucundum est? Si gustasti, in fructu tuo inueniatur non in solis vocibus tanquàm in folijs, ne maledictio Domini arescere tanquàm illa ficulnea merearis. Gustate, inquit, & videte quoniam suauis est Dominus. Gustate & videte. Tunc videbitis, si gustaueritis, Homini autem nõ gustanti, vnde probas? Laudando iucunditatem nominis Dei, quantumcunque dixeris, verba sunt. Aliud est gustus. Verba laudis eius audiunt & impij, non autem gustant quàm iucundum est, nisi sancti: Proinde iste sentiens dulcedinem nominis Dei, & volens explicare, & volẽs ostendere, nec inueniens quibus (etenim sanctis non opus est vt ostendat, quia & ipsi gustant, & norunt: impij autem sentire non possunt quod gustare nolunt) quid facit de iucunditate nominis Dei? Tulit se continuò à turbis impiorum: Et exspectabo nomen tuum, inquit, quia iucundum est in conspectu sanctorum tuorum. Iucundum est nomen tuum, sed non in conspectu impiorum. Ego quàm dulce sit scio, sed his qui gustauerunt.

Idem pater Augustinus tractatu in Psalmum quadragesimum quartum, sic ait:

Sponsus procedat nobis, amemus illum: aut si inuenerimus in eo aliquid fœdi, non amemus. Ecce ipse inuenit in nobis multa fœda, & amauit nos: si aliquid fœdè inuenerimus in eo, non amemus. Quia & hoc ipsum quod carnem *Isaiæ 53* induit, vt de illo etiam diceretur, Vidimus eum, & non habebat speciem neq; decorem, si consideres misericordiam qua talis factus est, & ibi pulcher est. Nobis ergo iam credentibus vbiq; sponsus pulcher occurrat. Pulcher Deus verbũ *Ioan. 1.* apud Deum, pulcher in vtero virginis, vbi non amisit diuinitatem & sumpsit humanitatẽ: pulcher natus infans verbum, quia & quum esset infans, quum fugeret, quum manibus portaretur, angeli laudes dixerunt: Magos stella direxit, adoratus est in præsepi cibario ani- *Luc. 2.* malium mansuetorum. Pulcher ergo in cœlo, pulcher in terra, pulcher in vtero, pulcher in manibus parentum, *Matth. 2* pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher inuitans ad vitam, pulcher non curans mortem, pulcher deponẽs animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno,

ligno, pulcher in sepulchro. Nusquam oculos nostros à splendore pulchritudinis illius auertat carnis infirmitas. Sũma & vera pulchritudo, iustitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, vbi deprehendes iniustum, si vbique iustus, vbique decorus.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum secũdum, super his verbis: Beata gens cuius Dominus Deus eorum.

CAPVT V.

BEata gens. Quis est qui hoc audito nõ erigat se? Amant enim oẽs beatitudinem: & ideo peruersi sunt homines, qui mali volunt esse, miseri nolũt. Et quum sit malitiæ indiuidua comes miseria, isti peruersi non solùm mali esse volunt, miseri nolunt, quod fieri nõ potest: sed ideò volunt mali esse, ne miseri sint. Quid est hoc quòd dixi, ideò volunt mali esse, ne miseri sint? Considerate hoc paululum in omnibus hominibus qui malè faciunt, beati semper esse volunt. Furtum facit aliquis: quæris quare? propter famem, propter necessitatẽ. Ergo ne miser sit, malus est, & ideò miserior est, quia malus est. Depellendæ ergo miseriæ causa, & acquirendæ beatitudinis causa, faciunt omnes homines quicquid vel boni faciunt vel mali. Semper ergo beati esse volunt. Siue malè viuentes, siue bene viuentes beati esse volunt, & non contingit omnibus quod omnes esse volunt. Omnes enim beati esse volunt: non autem erunt, nisi illi qui iustè esse voluerint. Et ecce nescio quis vt malè faciat, beatus vult esse. Vnde? Ex pecunia, ex argento & auro, ex prædijs, fundis, domibus, mãcipijs, pompa seculi, honore volatico, & perituro: habendo aliquid, volunt homines beati esse. Quære ergo quid sit, quod habendo beatus sis. Cùm enim beatus fueris, melior vtique eris quàm cùm miser es. Fieri autem non potest, vt res deterior te, faciat te meliorem. Homo es, deterius te est, quicquid cupis quo beatus esse desideras. Aurum, argentum, quælibet corporalia, quibus inhias acquirendis, possidendis, fruendis, inferiora te sunt. Tu melior es, tu fortior es: & vtiq; vis melior esse quàm es, quãdo beatus esse vis, quia miser es. Melius est enim vtique beatum esse, quàm miserum. Vis esse melior te, & quæris ac perquiris (per quæ id fiat) deteriora te. Quicquid quæsieris in terra, deterius est quam tu. Hoc omnis homo optat amico suo, sic enim adiurat: Sic melior sis, sic meliorem te videamus, sic de te meliore gaudeamus. Quod optat, hoc & ipse vult. Accipe ergo fidele consilium. Melior te vis esse, noui: omnes nouimus, omnes volumus: quære quod est melius te: & inde efficiaris melior te. Intuere nũc cœlum & terram: non tibi sic hæc pulchra corpora placeant, vt eis fieri beatus velis. In animo est quod quæris: beatus enim esse vis. Ipso animo tuo quære quid sit meliùs. Cùm enim duo sint quædam, hoc est animus & corp⁹: eo quòd ex istis duobus, illud melius sit quod animus dicitur, potest corpus tuum melius fieri per meliorem, quia subiectum est corpus animo. Potest ergo melius fieri corp⁹ tuum per animũ tuum: vt quum fuerit iustus animus tuus, sit postea immortale etiam corpus tuum. Per animi enim illuminationem meretur corpus incorruptionem: vt fiat inferioris reparatio per meliorẽ. Si ergo corporis tui bonũ animus est, quia corpore tuo melior est: cùm quæris bonum tuum, illud quære quod melius est animo tuo. Quid est autem animus tuus attẽde, nefortè contemnens animum tuum, & putans nescio quid esse vile & abiectũ, viliora quæras quibus beatificetur animus tuus. In animo tuo est imago Dei. Mens hominis capit eam: accepit eam. & inclinando se ad peccatum decolorauit eam. Ipse ad eam venit reformator, qui erat eius ante formator: quia per verbum facta sunt omnia, & per verbum impressa est hæc imago. Venit ip- *Rom. 12.* sum verbum, vt audiremus ab Apostolo, Reformamini in nouitate mentis vestræ. Iam ergo supereſt, vt queras quid sit melius quam animus tuus. Quid erit obsecro nisi Deus tuus? Non inuenis hic aliquid meli⁹ animo tuo, quia cùm fuerit perfecta natura tua, angelis æquabitur. Iam suprà non est nisi creator. Erige te ad illũ, noli desperare, noli dicere, Multùm est à me. Magis multùm est à te, habere aurum quod queris. Aurum & si volueris, fortè nõ habebis: Deum cùm volueris, habebis: quia &

Universidad de Deusto
Biblioteca

antequam velis, venit ad te, & cum auersa voluntate esses vocauit te, & cùm cõuersus esses terruit te, & cùm territus confitereris, consolatus est te. Iste qui tibi præstitit omnia, iste qui fecit vt esses, qui his qui tecum sunt etiam malis præstat solem, præstat pluuiam, præstat fructus, fontes, vitam, salutem, tantas consolationes, seruat tibi aliquid quod non det, nisi tibi. Quid est autem quod tibi seruat, nisi se? Pete aliud si melius inueneris: se tibi seruat Deus. Auare, quid inhias cœlo & terræ? Melior est q fecit cœlum, & terram: ipsum visurus, ipsum habiturus es. Quæris vt tua sit illa villa, & transiens per illam dicam dicis, Beatus cuius est possessio ista. Hoc quàm multi dicunt qui transeunt per illam: & tamen cùm dixerint transeuntes per illam, possunt caput agitare, & suspirare, nunquid & possidere? Sonat cupiditas, sonat iniquitas: sed non concupiscas rẽ proximi tui. Beatus, inquis, cuius est villa illa, cuius est domus ista, cuius est ager iste. Compesce iniquitatem, audi veritatem. Beata gens cuius est. Quid? Iam nostis quid dicturus sim. Ergo desiderate vt habeatis, tunc demũ beati eritis. Hac sola re beati eritis: re meliore quàm vos estis meliores eritis. Deus est, inquam, melior te qui fecit te. Beata gens cuius est Dominus Deus eorum. Hoc ama, hoc posside: hoc cùm vis habebis, hoc gratis habebis. Beata gens cuius est Dominus Deus eorũ. Noster Deus. Cuius verò non est Deus? Nõ planè omnium eodem modo. Noster magis, noster qui viuim⁹ de illo tãquàm de pane nostro. Ipse sit hereditas nostra, possessio nostra. An fortè temerè dicimus, faciẽdo nobis Deum possessionẽ, cùm sit Dominus, cùm sit creator? Non est ista temeritas, affectus est desiderij & dulcedo spei. Dicat ei anima omnino secura dicat. Deus meus es tu: quia ipse dicit animæ nostræ, Salus tua ego sum. Dicat, secura dicat: non faciet iniuriam quum hoc dixerit, imò faciet si non dixerit. Arbores volebas habere quibus beatus esses. Audi scripturã dicentem de sapientia, Lignum vitæ est omnibus possidentibus eam. Ecce possessionem nostram dixit esse sapientiam, sed ne putes ipsam sapientiam (quia possessionẽ tuam dixit scriptura) aliquid esse quod sit te inferius, sequitur & adiungit, Et incumbentibus in eam velut in domo tuta. Ecce Dominus tuus factus est tibi quasi baculus: securus homo incumbit, quia ille non succumbit. Dic ergo securus. Nam possessio tua est: possidẽtibus eam scriptura dixit, impleuit fiducia dubitationem tuam. Dic securus, ama securus, spera securus. Tua etiam illa verba sint in Psalmo, Dominus pars hæreditatis meæ. Ergo vnde beati erim⁹? Deum possidẽdo. Quid ergo? Nos possidebimus eum, & ille non nos possidebit? Vnde ergo Isaias, Domine posside nos? Possidet ergo, & possidebitur, & totum propter nos. Vt enim nos ex illo beati simus, possidetur à nobis: vt autem ille beatus sit, non possidet nos. Et possidet nos, & possidetur à nobis, non ob aliud nisi vt nos beati simus.

Deut. 5.

Psalm. 4

Psal. 117.
Psalm. 34.

Prouer. 3.

Ex tractatu in Psalmũ centesimũ vigesimũ septimũ, super his verbis: Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius: Labores fructuum tuorum manducabis, & beatus es, & bene tibi erit.

CAPVT VI.

TImor nondum castus præsentiam Domini, & pœnas timet: timore facit quicquid boni facit, non timore amittendi bonũ illud, sed timore patiendi illud malum. Non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam. Bonus est & iste timor, vtilis est, non tamen permanebit in seculum seculi: nondum est illic castus permanens in seculum seculi. In quo est ille cast⁹? iam aliquid vos interrogo, quod vos metipsos interrogetis. Si Deus veniens voce propria loqueretur nobis (quanquam non taceat loqui per literas suas) & diceret homini. Peccare vis, pecca: fac quicquid te delectat: quicquid amaueris in terra, tuum fiat: cui fueris iratus, intereat: quem rapere volueris, rapiatur: quem cædere, cædatur: quem damnare, damnetur: quẽ possidere, possideas. Nemo tibi resistat, nemo tibi dicat, quid facis? nemo, noli facere quod velis: nemo, quare fecisti? abundent tibi omnia ista terrena quæ concupisti, & viue in illis non vsq; ad tempus, sed semper: faciem autem meam nunquam videbis. Fratres mei, vnde ingemuistis, nisi quia iam natus est

est timor castus permanens in seculum seculi? Quare percussum est cor vestrũ, si diceret Deus, faciem meam nũquàm videbis? Ecce omni ista terrena felicitate, omnibus rebus abundabis, circumfluent te bona temporalia, non illa amittis, non illa deseris, quid vis amplius? Fleret quidem, gemeret timor castus, & diceret, Imò tollantur omnia, & faciem tuam videam. Timor castus exclamaret de Psalmo, & diceret, Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Timor castus exclamaret de alio Psalmo & diceret, Vnam petij à Domino. Vide quomodo ardeat timor iste castus, amor verus, amor syncerus. Vnam petij à Domino, hanc requiram. Quid? Vt inhabitem in domo Domini per oẽs dies vitæ meæ. Quid si propter terrenam felicitatem? Audi quod sequitur, Vt contempler delectationem Domini, & protegar à templo sancto eius. Id est, esse templum eius, & protegi ab eo, hanc vnam petere à Domino. Hanc vnam si petieritis, ad hanc vnam si cor vestrum exercueritis, & hoc solum amittere timueritis, nec inuidebitis felicitatibus terrenis, & illam felicitatem veram sperabitis, & eritis in eius corpore, cui cantatur, Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius, Labores fructuũ tuorum manducabis. O vos, ô tu, vos multi qui vnus estis, labores fructuum tuorum manducabis. Quasi peruerse videtur dicere non intelligentibus debuit enim dicere, fructum laborũ tuorum manducabis: multi enim manducant fructũ laborum suorum. Laborant in vinea ipsum laborem non manducãt: sed ad de labore ipsorum nascitur, manducãt. Laborãt circa arbores pomiferas, quis manducet labores? Nemo, inquam, sed quod illæ arbores attulerint. Fructus laboris iucũdat agricolam. Quid ibi vult labores fructuum tuorum mãducabis? Modò labores habemus, fructus posteà erit. Sed quia & ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem, de qua paulò ante diximus. Spe gaudentes, in tribulatione patientes: modò nos ipsi labores nostri iucundant, & lætos nos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari, & potuit iocundare: manducatus fructus ipsius laboris qualis erit? Manducabant labores suos, qui euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Quanto iucundiùs manducabũt fructus laborum, qui venientes venient cũ exultatione portantes manipulos suos? Et vt noueritis fratres quia mãducatur labor iste, in superiore psalmo audistis dictum superbis, qui ante lucem volebant surgere, id est, ante Christum, non per humilitatẽ qua resurrexit Christus: Dictũ est illis, Surgite postea quã sedistis, id est, humiliamini, & inde surgite, qa & ille qui exaltatus est, humiliari venit propter vos. Et quid dictũ est? Qui manducatis panem doloris. Iste est labor fructuum, panis doloris. Nisi enim manducaretur, non diceretur panis. Nisi autem haberet aliquam suauitatem panis iste, nemo illum manducaret cum tanta suauitate. Plorat in gemitu qui orat. Dulciores sunt lachrymæ orantium, quàm gaudia theatrorum. Et audi flammam desiderij eorum à quibus manducatur ipse panis, de quibus hic dicit, Qui manducatis panem doloris. Alio loco dicit amans iste (cuius vocem in psalmo plerunq; agnoscimus.) Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Vnde factæ sunt lachrymæ panes, Dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus. Antequam enim videamus eũ qui nos dilexit, qui nobis pignus dedit cui desponsati sumus, insultant nobis pagani, & dicunt, Vbi est quem colunt Christiani? Ostendant nobis quem colunt. Ecce ego, inquit paganus, ostendo illis Deum meum, & ipsi ostendant, mihi Deum suum. Dum tibi hoc dicit paganus, non inuenis quod illi ostendas, quia non est cui ostendas. Redis ergo & plangis ad Deum, quia illi suspiras antequam eum videas, & desiderio ipsius gemis: & quia in ipsius desiderio ploras, dulces sunt & ipsæ lachrymæ, & pro cibo tibi erunt: quia factæ sunt tibi & ipsæ panes die ac nocte, dum dicitur tibi quotidie, vbi est Deus tuus. Sed veniet Deus tuus (de quo tibi dicitur vbi est) & absterget lachrymas: & ipse pro pane lachrymarum succedet, & te in æternum saginabit: quia erit tecum verbum Dei quo pascũtur angeli. Interim modò labores fructuum: posteà fructus laboris. Labores fructuum tuorum mãducabis, beatus es, & bene tibi erit.

Psalm. 4

Psal. 126.

Psalm. 41.

Psal. 26.

Rom. 12.

Psal. 19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Beatus es, de præsenti est: bene tibi erit, de futuro est. Cùm manducas labores fructuum tuorum, beatus es, cùm peruenieris ad fructum laborum tuorum, bene tibi erit. Quid dixit? Nam si bene tibi erit, vtiq; beatus eris: & si beatus eris, bene tibi vtiq; erit: Sed interest inter spē & rem. Si spes tam dulcis, quanto res dulcior erit?

Ex tractatu in Psalmum trigesimum quartum, super his verbis: Anima mea exultabit in domino, & delectabitur super salutari eius.

CAP. VII.

ANima, inquit, mea exultabit in domino, tāquam in eo à quo audierit, Salus ego tua sum: tanquam nō quęrens alias extrinsecus diuitias, tanquam non quærens circunfluere voluptatib⁹ bonisq; terrenis, sed Deum gratis amās, nō ab illo volens accipere quod delectet, sed ipsum solum sibi proponens à quo delectetur. Quid enim melius Deo dabitur mihi? Amat me Deus. Omnino amat te Deus. Ecce ipse tibi proposuit, pete quod vis. Si tibi Imperator diceret, pete quod vis, quos tridunatus, comitatusve ructares. Quāta ibi proponeres & accipienda, & alijs largienda? Deo tibi dicente: pete quod vis, quid petiturus es? Excute mentem tuam, exere auaritiam tuam, protende quantum potes, & dilata cupiditatem tuam, non quicūq; sed omnipotēs De⁹ dixit, pete quod vis. Si possessionum es amator, desideraturus es totam terram, vt omnes qui nascuntur, coloni tui aut serui tui sint. Et quid quum totā terram possederis? Mare petiturus es, in quo viuere tamen non poteris: in hac auaritia te pisces superabunt. Sed fortè insulas possidebis. Trāscende & hæc: pete & aerem, quamuis volare non possis: porrige cupiditatem tuam vsque ad cœlum, dic tuum esse solem, lunam, stellas: quia ille qui fecit omnia, dixit, pete quod vis: tamen nihil inuenies chari⁹, nihil inuenies melius, quam ipsum qui fecit omnia. Ipsum pete qui fecit: & in illo, & ab illo habebis omnia quæ fecit. Omnia chara sunt, quia omnia pulchra sunt: sed quid illo p[illegible]hrius est? fortia sunt, sed quid illo [illegible]ius? Et nihil magis vult dare qua[illegible]: Si aliquid inueneris melius, pete[illegible]i alia petieris, iniuriam facies illi, & damnum tibi: præponendo illi qđ fecit, quum velit seipsum tibi dare qui fecit. In hoc amore dixit illa anima quędam, Nunquid ipse es pars mea Domine? Id est, tu es pars mea. Eligant sibi qui volunt, quod possideant: faciant sibi partes de rebus: pars mea tu es, te mihi elegi. Et iterum, Dominus pars hæreditatis meæ. Possideat te, vt possideas illum, eris prædium ipsius, eris domus ipsius. Possidet vt prosit, possidetur vt p[illegible]sit. Nūquid vt aliquid ei tu prosis? Nam dixi Domino, Deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges. Anima autem mea exultabit in Domino, & delectabitur super salutari eius. Salutare Dei Christus est. Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum.

Psalm. 72. *Psalm. 15.* *Psal. 15.* *Psal. 34.* *Luc. 2.*

Ex tractatu in Psalmum septuagesimum secundum, super his verbis: Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit cor meum, & caro mea: Deus cordis mei, & pars mea, Deus in æternum.

CAPVT VIII.

COmparauit voluntati suæ terrenæ præmium cœleste quod accépturi est: vidit quid ibi sibi seruaretur: & cogitans, & æstuans in cogitatione cuiusdā rei ineffabilis, quam nec oculus vidit nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: non dixit, illud aut illud mihi est in cœlo, sed quid mihi est in cœlo? Quid est illud quod habeo in cœlo? quantum est? quale est? quid est? Et cùm non trahseat quod habeo in cœlo, à te quid volui super terram? Seruas mihi tu (dicam vt possum, sed date veniam: accipite conatum meum, deuotionem nitendi, nam explicādi nulla facultas est,) seruas, inquit, mihi tu in cœlo diuitias immortales, te ipsum: & ego volui à te in terra quod habent & impij, quod habent & mali, quod habent & fascinorosi, pecuniam, aurum, & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ fœminæ turpes, multi viri turpes? Hæc pro magno desideraui à Deo meo super terrā, cùm seruet se mihi in cœlo De⁹ meus? Quid enim mihi est in cœlo? Ostendere habet ipsum quid. Defecit cor meum & caro mea, Deus cordis mei. Hoc ergo mihi est in cœlo seruatum. Deus cordis mei, & pars mea Deus meus. Quid est fratres?

1. Cor. 2. *Isaia 64.*

Inue-

Inuenimus diuitias nostras: eligat sibi partes genus humanum. Videamus homines cupiditatum diuersitate dilaniari. Eligant alij militiam, alij aduocationem, alij diuersas variasque doctrinas, alij negotiationem, alij agriculturam: istas partes sibi faciant de rebus humanis: clamet populus Dei, Pars mea Deus meus. Non ad tempus pars mea, sed pars mea Deus in secula. Aurum etsi semper habeo, quid habeo? Deum si semper haberem, quàm magnum bonum haberē? Huc accedit, quia Deus seipsum mihi promittit, & id me in æternum habiturum promittit. Tantū habeo, & nunquam nō habeo. Magna fœlicitas, pars mea De⁹. Quamdiu? In secula. Quomodo? Ecce vide quomodo illum amauit, Fecit cor castum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in secula. Factum est cor castum, gratis iam amatur Deus: non ab illo petitur aliud præmium. Qui aliud præmium petit à Deo, & propterea vult seruire Deo, carius facit quod vult accipere, quàm ipsum à quo vult accipere. Quid ergo? Nullum præmium Dei? Nullum præter ipsum. Præmium Dei, ipse Deus est. Hoc amat, hoc diligit, si aliud dilexerit, non erit castus amor.

1. Ioan. 3.

Ex tractatu quarto in Epistolam beati Ioannis Apostoli, super his verbis: Scimus quia cū apparuerit similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.

CAPVT IX.

INtelligat charitas vestra. Magna res. Scimus, inquit, quia quum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Iam attendite quid vocetur, Est. Nostis quid vocetur, Est? Qui vocatur, & nō solùm vocatur, sed verè Est, incōmutabilis est: semper manet, mutari nescit, nulla ex parte corrūpitur: nec proficit, quia perfectus est: nec deficit, quia perfectus est. Et quid est hoc? In principio erat verbum. Christum in forma Dei, verbum Dei, vnicū patris æqualem patri, non possunt videre mali: secundum id verò quòd verbum caro factum est, potuerunt videre & mali, & in die iudicij videbunt etiam mali: quia sic veniet iudicaturus, quomodo venit iudicandus. Videbunt, sed formam serui: formam Dei non videbunt, quia impij sunt. Ipse autem Dominus dicit, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ergo vidimus quandam visionem fratres, quā nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, visionem quādam præcellentem omnes pulchritudines terrenas, auri, argenti, nemorum, aut camporū: visionem præcellentem pulchritudinem maris, & aeris, pulchritudinem solis, lunæ, stellarum, & angelorum: visionem Dei omnia pulchra superantem, quia ex ipso sunt omnia pulchra. Quid ergo erimus quando videbimus quod nobis promissum est? Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Quomodo potuit lingua sonuit: cætera corde cogitentur. Quid enim vel ipse Ioannes dixit ad comparationem ei quæ est, vel dici potest à nobis hominibus longè imparibus meritis ipsius? Redeamus ergo ad illam vnctionem, quæ intus docet ea quæ loqui non possumus: & quia modò videre non potestis, officium vestrum in desiderio sit. Tota vita boni Christiani, sanctum desiderium est. Quod desideras nondum vides: sed desiderando capax efficeris: vt quum venerit quod videas, impleāris. Sicuti enim si velles implere aliquē sinum, & nosti quam magnū est quod dabitur, extendis sinum vel sacci vel vtris, vel alicuius rei, nosti quantum missurus es, & vides quia angustus est sinus, extendendo facis capaciorem: sic Deus differendo extendit desiderium, desiderando extenditur animus, extendendo fit capax. Desideremus, ergo fratres, quia implendi sumus. Hæc est vita nostra, vt desiderando exerceamur. Tātum autem nos exercet sanctum desiderium, quantum desideria nostra amputauerimus ab amore seculi. Exinani quod implendum est: bono implendus es, funde malum. Puta quia melle te vult implere Deus: si aceto plenus es, vbi mel ponis? Fundendum est id quod portat vas, mundandum est ipsum vas. Mundandū est (etsi cū labore, cum tritura) vt fiat aptum cuidā rei: mel dicamus, aurum dicamus, vinum dicamus, quicquid dixerimus, quicquid volumus dicere, quod dici non potest, Deus vocatur. Et quid dicimus quando dicimus, Deus? quid dicimus? In duabus istis syllabis intelligitur totum

1. Cor. 2.

Desiderium sanctum.

1. Ioan. 1. *Matth. 5.* *Isaia 64.*

quod expectamus. Quicquid ergo dicere valuimus, infra est: extendamus nos in eum, vt cùm venerit impleat nos. Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.

Ex tractatu in Psalmum vigesimum sextũ, super his verbis: Vnam petij à Domino hanc requiram, vt inhabitẽ in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ: vt videam voluptatem Domini.

CAPVT X.

VNam, inquit, petij à Domino. Fœminino genere appellauit quoddã beneficium, tanquam diceret, vnam petitionem. Videamus quid petit qui nihil timet. Magna securitas cordis. Vultis nihil timere? Hanc vnam petite, quã vnam petit qui nihil timet, aut quam petit vt nihil timeat. Vnam, inquit, petij à Domino hanc requiram. Hoc hic agitur ab eis qui bene ambulant. Quid est hoc? quæ est illa vna? Vt inhabitem in domo Domini per oẽs dies vitæ meæ.

Hæc est vna. Domus enim ea dicitur, vbi semper manebimus. In ista peregrinatione si dicitur domus, sed tamen ꝓpriè tabernaculum appellatur. Tabernaculum peregrinantium, & quodammodo militantium, & aduersus hostes pugnantium est. Quando ergo tabernaculum est in hac vita, manifestum est, quia est & hostis. Nã inde dicuntur contubernales, quia simul habent tabernacula, & nostis hoc nomen esse militantium. Ergo hic tabernaculum, ibi domus. Sed tabernaculum interdum per abusionẽ vicinitatis dicitur domus, & domus aliquando secundũ eundẽ modum dicitur tabernaculum: propriè tamen illa dom⁹, hoc tabernaculũ. Quid aũt acturi sim⁹ in illa domo, habes euidenter expressisse alterum psalmũ, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Hac iste (si dicẽdum est) cupiditate ardens, & amore isto æstuans, desiderat oẽs dies vitæ suæ in domo domini habitare, in domo domini omnes dies vitę suę agere, nõ quasi finiendos sed æternos. Sic enim dicũtur dies, quomodo anni, de quibus dictum est: Et anni tui nõ deficient. Nam dies vitæ æternæ, vnus dies est sine occasu. Hoc ergo dixit ad Dominum, Concupiui hãc, vnam petij hanc requiram. *Psal. 83.* *Psalm. 101.*

Et quasi diceremus ei, Et quid ibi facturus es? quæ ibi delectatio tua? quod auocamentum cordis? quæ illæ delitiæ? Vnde gaudia sũppetent? Non enim ibi perdurabis, nisi felix eris. Felicitas autem illa vnde succedit? Habemus enim hic felicitates diuersas generis humani, & miser quisq; dicitur, dum subtrahitur illi quod amat. Amãt ergo homines diuersas res, & quando quisque quod amat habere videtur, felix vocatur. Verè autẽ felix est, non si id habet quod amat, sed si id amet quod amandum est. Multi. n. miseri sunt magis habẽdo quod amãt, quam carendo. Amando enim res noxias, miseri: habendo sunt miseriores. Et propitius Deus cum malè amamus negat, quod amamus: iratus autem dat amanti quod malè amat. Quia ergo in istis terrenis habitationibus diuersis delitijs, & voluptatibus homines oblectãtur, & vnusquisque in ea vult domo habitare, vbi non habeat quod offendat animum, & habeat multa quæ delectẽt, si autem subtrahantur ea quæ delectabant, vult homo inde migrare: interrogemus quasi curiosiùs, & dicat iste quid nos, quid ipse acturus est in illa domo, vbi cupit, & optat, & desiderat (& hanc vnam petit à Domino) habitare per oẽs dies vitæ suæ. Quid ibi ages, quæso te? Quid est quod desideras? Audi quid. Vt contẽpler delectationem Domini. Ecce quod amo, ecce quare volo habitare in domo domini per omnes dies vitæ meæ. Habet ibi magnum spectaculum, delectationem ipsius Domini contemplari. Vult finita nocte sua hærere in luce ipsius. Tũc enim erit manè nostrum nocte transacta. Vnde alio loco Psalm⁹ dicit, Manè astabo tibi & cõtemplabor te. Modò ideò non contemplor, quia cecidi: tunc astabo tibi, & contemplabor. Hęc vox humana est. Cecidit enim homo: & non mitteretur qui erigeret, nisi cecidissemus. Nos cecidimus, ille descendit. Ille ascendit, nos leuamur: quia nemo ascendit nisi qui descendit. Qui ruit leuatur: qui descendit, ascendit. Et non ideò desperemus, quia ille solus ascendit, leuat enim nos, ad quos cadentes descendit: & stabimus, & contemplabimur, & magna delectatione perfruemur. Ecce dixi hoc, & exclamastis desiderio cuiusdam speciei nondũ *Psal. 5.* *Ioan. 3.* *Ephes. 4.*

visæ. Excedat cor vestrum omnia visa, & excedat intentio vniuersas cogitationes vestras prodeuntes ex carne, eductas à sensibus carnis, & imaginatas nescio quo phantasmate. Totum ab animo reijcite, quicquid occurrerit negate. Cognoscite infirmitatem cordis vestri: & quicquid occurrerit quòd cogitare possitis, dicite, Non est illud, Non enim si illud esset, mihi iam occurrisset. Ita desiderabitis quoddam bonum. Quale bonum? Omnis boni bonum, vnde omne bonum: bonum cui non addatur quid sit, nisi ipsum bonum. Dicitur enim bonus homo, & bonus ager, & bona domus, & bonum animal, & bona arbor, & bonum corpus, & bona anima. Adiunxisti toties quoties dixisti bonum. Bonum simplex, ipsum bonũ quo cuncta sunt bona, ipsum bonum ex quo cuncta sunt bona, ipsa est delectatio Domini: hanc contemplabimur. Iam videte fratres, si vos delectant bona ista quæ appellantur bona, si vos delectant bona, quæ non sunt per se bona (omnia enim mutabilia non per se bona) qualis erit contemplatio boni incommutabilis, æterni, semper eodem modo manẽtis? Quandoquidem ista quæ dicuntur bona, nullo pacto nos delectarent, nisi essent bona: nec alio pacto essent bona, nisi ab illo essent, qui simpliciter bonus est. Ecce quare habitare volo, inquit, in domo Domini per omnes dies Vitæ meæ. Dixi vobis quare: vt contempler delectationem Domini.

Ex eodẽ tractatu in ipsum Psalmũ vigesimũ sextum, super his verbis: Circuiui & immolaui in tabernaculo eius hostiam iubilationis: cantabo & psalmum dicam Domino. Exaudi Domine vocem meam qua clamaui ad te, miserere mei, & exaudi me, Tibi dixit cor meum, quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram.

CAPVT XI.

IMmolam⁹ hostiam iubilationis, immolamus hostiam lætitiæ, hostiam gratulationis, hostiam gratiarum actionis, quæ verbis explicari non potest: immolamus autem vbi? In ipso tabernaculo eius, in sancta Ecclesia. Quid ergo immolamus? Abundantissimum & inenarrabile gaudium, nullis verbis, voce ineffabili. Hæc est hostia iubilationis. Vnde quæsita, vnde inuenta est? Circũcundo. Circumiui, inquit, & immolaui in tabernaculo eius hostiam iubilationis. Circumiuerat animus tuus per vniuersam creaturam, vndique tibi clamabat creatura, Deus me fecit. Quicquid te delectauerit in arte, artificem cõmendat: magisq; (si circumeas vniuersa) cõsideratio concipit artificis laudem. Vides cœlos: magna opera Dei sunt. Vides terram: Deus fecit semina innumera, diuersitates germinum, multitudinem animalium. Circumi adhuc cœlos vsq; ad terram, nihil relinquas: vndiq; omnia tibi resonant conditorem. Et ipsæ species creaturarum voces sunt quædã creatorẽ laudantium. Quis aũt explicet laudibus vniuersam creaturã? Quis illam explicet laudibus? Quis dignè laudet cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt? Et ista quidem visibilia. Quis dignè laudet angelos, sedes, dominationes, principatus, & potestates? Quis dignè laudet hoc ipsum quod in nobis viget, corporis mouens membra, sensu exercens tam multa, memoria tam multa complectens, intellectu tam multa discernens: quis dignè laudet? At si in istis creaturis Dei sic laborat humanus sermo, in creatore quid agit, nisi quòd sola restat (sermone deficiente) iubilatio? Circumiui, & immolaui in tabernaculo eius hostiam iubilationis. Cantabo & psallam Domino. Securi erimus & securi cantabimus, & securi psallemus, quum contemplabimur delectationem Domini, in illa incorruptione, quando absorbebitur mors in victoria. Modò quid? Quia iam dicta sunt gaudia illa quæ habebimus cùm acceperimus illam vnam petitionem modò quid? Exaudi Domine vocem meam. Gemamus modò, oremus modò. Gemitus non est nisi miserorum, oratio non est nisi indigentium. Transiet oratio, succedet laudatio: trãsiet fletus, succedet gaudiũ. Interim modò quando in diebus malorũ nostrorũ sumus, nõ cesset oratio nostra ad Deũ, à quo vnam illam petamus, & ab ipsa petione nõ desistamus, donec ad eam, illo donante ac perducente, perueniamus. Exaudi Domine vocem meam qua clamaui ad te: miserere mei, & exaudi me. Vnam illam petit, tam diu rogans, flens,

flens, gemens: non petit nisi vnam. Finiuit omnes cupiditates, remãsit illa vna, quam petit. Audi quia hanc petit. Tibi dixit cor meum, quæsiui vultum tuum. Hoc est ergo quod paulò ante dixit, Vt contempler delectationem Domini. Si gaudium nostrum in isto Sole esset, nõ cor nostrum diceret, Quæsiui vultum tuum Domine, sed oculi corporis nostri illum quærerẽt. Cor nostrum cui dicit, Quæsiui vultũ tuum, nisi ei qui pertinet ad oculum cordis? Lucem istam quærunt oculi carnis: lucem illam quę- *1. Ioan. 1.*
rũt oculi cordis. Sed vis illam lucẽ quæ *Ioan. 8.*
videtur oculis cordis videre (quia ipsa lux Deus est, Deus enim lux est, ait Ioã- *Matth. 5.*
nes, & tenebræ in eo non sunt vllæ) vis ergo videre illam lucem? Munda oculũ vnde videtur. Beati enim mundo corde, quia ipsi Deum videbunt. Tibi dixit cor meum, quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram. Vnam petij à Domino hanc requiram. O quomodo se fixit in ista vna petitione. Vis impetrare? Aliud noli petere, vni sufficce, quia vna tibi sufficiet.

Ex eodẽ tractatu in ipsum Psalmũ vigesimũ sextũ, super his verbis: Credo videre bona Domini in terra viuẽtiũ. Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.

CAPVT XII.

REdit ad illam vnam, post pericula, post labores, post difficultates, inter manus persequentium, & tribulantium æstuans, anhelans, laborans, & firmus, & certus, illo suscipiente, illo adiuuante, illo ducente, illo regente: tamen post illum circuitum, & iubilationem exultans gaudio, & gemens in laboribus, suspirauit ad extremum, & ait, Credo videre bona Domini in terra viuentium. O bona Domini dulcia, immortalia, incõparabilia, sempiterna, incommutabilia: & quando vos videbo, bona Domini? Credo videre, sed non in terra moriẽtium. Credo videre bona Domini in terra viuentium. Eruet me Dominus de terra morientium, qui propter me dignatus est suscipere terram morientium, & mori inter manus morientium, Eruet me Dominus de terra morientium. Credo videre bona Domini in terra viuentium. Suspirans dixit, laborans dixit, periclitans dixit, inter magnam turbam tentationum, sed tamen iperãs de misericordia. Audiamus & vocem Domini desuper exhortantis nos, & cõsolantis nos, illius vocem quem habemus pro patre, & matre, qui nos dereliquerunt, illius vocem audiamus. Audiuit enim gemitus nostros, vidit suspiria nostra, intuitus est desiderium nostrũ, & vnam petitionem nostram, vnam postulationem per aduocatum Christum libenter accepit: & donec peragamus istam peregrinationem (quia dilaturus est, non ablaturus quod promisit nobis) dixit nobis: Sustine Dominum. Non sustinebis mendacem, non eum qui poterit falli, non eum qui non est inuenturus quod det. Omnipotens promisit, certus promisit, verax promisit. Sustine Dominum, viriliter age: Noli dissolui, ne sis inter eos quibus dicitur: Veh his qui perdiderunt sustinentiam. Sustine Dominum, Omnibus nobis dicitur, & vni homini dicitur: Vn' sumus in Christo, corpus Christi sumus, qui vnam illam desideramus, qui vnam illam petimus, qui in istis diebus malorum nostrorum ingemiscimus, qui credimus nos vsuros bona Domini in terra viuentium: nobis omnibus qui vnus in vno sumus, dicitur: Sustine Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Sustinẽdo Dominum, habebis eum, habebis quem sustinebis. Aliud desidera si maius, si melius, si suauius inueneris. *Eccles. 2.*

Ex tractatu in Psalmum quadragesimum primum, super his verbis: Quemadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dũ dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus? hæc recordatus sum, & effudi super me animam meam.

CAPVT XIII.

ELa fratres auditatem meam capite, desiderium hoc meum communicate: simul amemus, simul in hac siti exardescamus, simul ad fontem intelligẽdi curramus. Desideremus ergo velut ceruus fontem: præter illum fontem quem propter remissionem peccatorũ desiderant baptizandi, nos iam baptizati desideremus illum fontem, de quo *Psal. 35.*
scriptura alia dicit, Quoniam apud te est fons vitæ, Ipse enim fons & lumen est. Quoniam in lumine tuo, inquit, videbimus lumen. Si & fons est, & lumen est, meritò & intellectus est: quia & satiat animam auidam scientiæ, & omnis qui intelligit, luce quadã non corporali, non carnali, non exteriore, sed interiore illustratur. Est ergo fratres quædam lux intus, quam non habent qui non intelligunt. Vnde iam eos qui desiderant hunc fontem vitæ, & inde aliquid carpunt, alloquitur Apostolus *Ephes. 4.*
obsecrans, & dicit: Vt iam non ambuletis sicut & gentes ambulant in vanitate mentis suæ, obscurati intelligentia, alienati à via Dei per ignorantiam quæ est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum. Si illi obscurati sunt intelligentia, id est, quia non intelligunt, obscurãtur: ergo qui intelligunt, illuminantur. Curre ad fontes: desidera aquarum fõtes. Apud Deum est fons vitæ, & insicabilis fons: in illius luce lumen inobscurabile. Lumen hoc desidera, quendã fontem, quoddã lumen, quale non norunt oculi tui: cui lumini videndo oculus interior præparatur, cui fonti hauriendo sitis interior inardescit. Curre ad fontem, desidera fontem: sed noli vtcũ quo animal currere, vt ceruus curre. Quid est vt ceruus? Non sit tarditas in currendo, impiger curre, impiger desidera fontẽ. Sitiuit anima mea ad Deum viuum. Quod dixi, Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deꝰ, hoc iterum dico, Sitiuit anima mea ad Deum viuũ. Quid sitiuit anima mea ad Deũ viuum? Quid sitiuit? Quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Hoc est quod sitio, venire & apparere. Sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satiabor in aduentu. Sed quando veniam? Et quod citius est Deo, tardum est desiderio. Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? *Psal. 26.*
Ex illo desiderio est, & hoc quod clamabatur alibi, Vnam petij à Domino, hãc requiram, vt inhabitem in domo Domini per omnes dies vitæ meæ. Quare hoc? Vt contempler inquit, delectationem domini. Quando veniam & apparebo ante faciem domini? Interim dum meditor, dum curro, dum in via sum, antequam veniam, antequam appaream, fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi per singulos dies, Vbi est Deus tuus. Fuerunt mihi, inquit, lachrymæ meæ, non amaritudo, sed panes suaues erant ipsæ lachrymæ, sitienti mihi illum fontem: quem quia bibere nondum poteram, auidiùs meas lachrymas manducabam. Non enim dixit, Factæ sunt mihi lachrymæ meæ potus, ne ipsas desiderasse videretur sicut fontes aquarum: sed seruata, inquit, illa siti qua rapior, seruata illa siti qua inardesco ad fontes aquarum, panes mihi factæ sunt lachrymæ meæ dum differor: & vtique manducando lachrymas meas, sine dubio plus sitio ad fontes. Die quippe ac nocte factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes. Cibum istum qui panis dicitur die comedunt homines, nocte dormiunt: panis autem lachrymarum, & die, & nocte comeditur: siue totum tempus accipias diem & noctem: siue diem intelligas pro huius seculi prosperitate, noctem verò pro huius seculi aduersitate. Siue, inquit, in prosperis rebus seculi, siue in aduersis rebus seculi, ego desiderij lachrymas fundo, ego desiderij mei auiditatem non desero. Et quando in mundo bene est, mihi male est, quousque appaream ante faciem Dei. Quid ergo coutradicis? Quasi gratulari me cogis, si aliqua huius seculi prosperitas arriserit? Nonne deceptoria est? nõne fluxa, caduca, mortalis? nonne temporalis, volatica, transitoria? nonne plus habet deceptionis quàm delectationis? Cur ergo non & in ipsa fiant lachrymæ meæ panes? Si- *2. Cor. 5.*
quidem, & quando felicitas seculi circunfulget, quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Et dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? Quid? Paganus si hoc mihi dicat, nonne illi & ego possum dicere: Vbi est Deus tuus? Deum quippe suum digito ostendit. Intendit enim digitum ad aliquem lapidem, & dicit, Ecce Deus meus: vbi est Deus tuus? Cum lapidem irrisero, & erubuerit qui demonstrauerit, tollit oculos à lapide, suscipit cœlũ, & fortè in solem digitum intendens, iterum dicit-Ecce Deus meus, vbi est Deus tuus?

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuus? Inuenit ille quod ostenderet oculis carnis: ego autem non quasi non habeo quem ostendam, sed non habet ille oculos quibus ostendam. Potuit n. ille oculis corporis mei ostendere Deum suum solem: quibus ego oculis eius ostendam solis creatorem? Veruntamē audiendo quotidie, Vbi est Deus tuus, & in lachrymis meis quotidianis pastus, die ac nocte meditatus sum quod audiui, Vbi est Deus tuus. Quæsiui etiam ego ipse Deum meum: vt si possem, non tām crederem, sed aliquid & viderem. Video enim quæ fecerit Deus meus, nō autem video ipsum Deum meum qui fecit hæc. Sed quoniam sicut ceruus desidero fontes aquarum, & est apud Deum fons vitæ, & in intellectu scriptus est hic Psalmus, & inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta cōspiciuntur, quid agam vt inueniam Deum meum? Rom. 1. Considerabo terram, facta est terra. Est magna pulchritudo terrarum, sed habet artificem. Magna miracula sunt seminum atque gignentium, sed habent ista omnia creatorem. Attendo magnitudinem circumfusi maris, stupeo, miror, artificem quæro, cœlum suspicio, & pulchritudinem syderum, admiror splendorem solis exercitio diei sufficientem, lunam nocturnas tenebras consolantem: mira sunt hæc, laudāda sunt hæc, vel etiam stupenda sunt hæc: neque enim terrena, sed etiam cœlestia sunt hæc: nondum ibi stat sitis mea. Hæc miror, hæc laudo: sed eum qui fecit hęc sitio. Redeo ad meipsum, & quis sim etiam ipse qui talia quæro, perscrutor: inuenio me habere corpus, & animam, vnum quod regam, aliud quo regar, corpus seruire, animam imperare. Discerno animam melius esse aliquid quàm corpus, ipsum inquisitorem talium rerum non corpus sed animam video: & tamen hæc omnia quæ collustraui, per corpus ea me collustrasse cognosco. Terram laudabam, oculis cognoueram: mare laudabam, oculis cognoueram: cœlum, sydera, solem, lunāq; laudabam, oculis cognoueram. Oculi membra carnis sunt, fenestrę sunt mentis: interior est qui per has videt: quādo cogitatione aliqua absens est, frustrà patēt. Deus meus qui fecit hæc quæ oculis video, non istis oculis est inquirendus. Aliquid etiam per seipsum animꝰ conspicit, quod nō per oculos sentiat, quasi colores & lucem: non per aures quasi cantum & sonum: non per nares, quasi odorum suauitatem: non per palatum & linguam, quasi saporem: non per totum corpus quasi duriciam & mollicie m, rigorem atque feruorem, asperitatem, lenitatemque. Videamus quod neque color sit, neque sonus, neque odor, neque sapor, neque calor aut frigus, aut duricia, aut mollicies. Dicatur ergo mihi, quem colorem habeat sapientia? Cū cogitamus iustitiam (cuius pulchritudine intus in ipsa cogitatione fruimur) quid tanquam sonus ad aures, quid tanquam vaporeum surgit ad nares? quid odori infertur? quid manu tractatur? Et delectat, & intus est, & pulchra est, & laudatur, & videtur: & si in tenebris sunt oculi isti, animus illius luce perfruitur. Quid est illud quod Tobias videbat, quando videnti filio cæcus consilium Tob. 4. vitæ dabat? Est ergo aliquid quod animus ipse corporis dominator, rector, habitator videt, quod non per oculos corporis sentit, non per aures, non per nares, non per palatum, non per corporis tactum, sed per se ipsum: & vtiq; melius est prorsus quod videt per seipsum, quàm quod per seruum suum. Seipsum enim per seipsum videt: & animus ipse vt norit se, videt se: nec vt videat se corporalium oculorum quærit auxilium: imò verò ab omnibus corporis sensibꝰ, tanquam impedientibus & perstrepentibus abstrahit se à se, vt videat se in se, vt nouerit se apud se. Sed nunquid aliquid tale Deus ipse est, qualis est animꝰ? Non quidem videri Deus nisi animo potest: nec tamen ita vt animus videri potest. Aliquid enim quærit animꝰ iste quod Deꝰ est, de quo illi non insultent qui dicunt, Vbi est Deus tuus. Aliquam quærit incommutabilem veritatem, & sine defectu substantiam. Non est talis ipse animus: deficit, proficit, nouit, ignorat, meminit, obliuiscitur, modò illud vult, modò non vult. Ista mutabilitas non cadit in Deum. Si dixero, mutabilis est Deus, insultabunt mihi qui dicunt, Vbi est Deus tuus. Quærens ergo Deum meum in rebus visibilibꝰ & corporalibus, & non inueniens: quærens eius substantiam in meipso (quasi aliquid

quid tale ipsa sit, qualis ego sum) neque ibi inueniens: aliquid super animam esse sentio Deum meum. Ergo vt eum tāgerem, hæc meditatus sum, & effudi super me animam meam. Quando anima mea contingeret, quod super animam meam quæritur, nisi anima mea super seipsam effunderetur? Si enim in seipsa remaneret, nihil aliud quàm se videret. Et cùm se videret, non vtique Deum suum videret. Dicant iam insultatores mei: Vbi est Deus tuus, dicāt: ego quàm diu non video, quàm diu differor, māducabo die ac nocte lachrymas meas. Dicant illi adhuc, Vbi est Deus tuus? Quæro ego Deum meum in omni corpore siue terrestri, siue cœlesti, & nō inuenio. Volens cognoscere substantiam eius, quæro etiam in anima mea, nec ibi Rom. 1. inuenio. Meditatus sum tamē in inquisitione Dei mei, & per ea quę facta sunt, inuisibilia Dei mei cupiens intellecta conspicere, effudi super me animam meam: Et iam non restat quem tāgam nisi Deum meum. Ibi enim domus Dei mei. Super animam meam Deus meus habitat: inde me prospicit, inde me creauit, inde me gubernat, inde mihi consulit, inde me excitat, inde me vocat, inde me dirigit, inde me ducit, inde me perducit.

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum quadragesimum primum, super his verbis: Transibo in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domum Dei, in voce exultationis, & confessionis, soni festiuitatem celebrantis. Quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me? Spera in Domino quoniam adhuc cōfitebor illi salutare vultus mei, & Deus meus. CAP. XIIII.

TAbernaculum eius in terra, Ecclesia est adhuc peregrina. Extra locū tabernaculi quęrens Deum meum errabo. In loco tabernaculi ingrediar, admirabilis tabernaculi, vsque ad domum Dei. Iam multa admiror in tabernaculo: tabernaculum enim in terra, homines sunt fideles. Admiror in eis membrorum ipsorum obsequium: quia non Rom. 6. in eis regnat peccatum ad obediendum desiderijs eius, nec exhibent membra sua arma iniquitatis peccato, sed exhibent se Deo viuo in bonis operibus: animæ seruienti Deo membra corporalia militare admiror. Respicio & ipsam animam obedientem Deo, distribuentē opera actus sui, frenantem cupiditates, pellentē ignorantiam, extendentē se ad omnia aspera & dura toleranda, iustitiā & charitatem impendentem cæteris. Miror & istas virtutes in anima: sed adhuc in loco tabernaculi ambulo. Transeo & hæc: & quamuis admirabile mihi sit tabernaculum, stupeo cùm peruenio vsque ad domū Dei. Ecce iste dum miratur membra tabernaculi, perductus est ad domum Dei. Percepit quandam dulcedinem, sequendo interiorem nescio quam & occultam voluptatem, tāquam de domo Dei sonaret suauiter aliquod organum. Et quum ille ambularet in tabernaculo, audito quodam interiore sono, ductꝰ dulcedine, sequēs quod sonabat, abstrahens se ab omni strepitu carnis & sanguinis, peruenit vsque ad domum Dei. Nam viam suam, & ductum suum sic ipse commemorat, quasi diceremus ei, Miraris tabernaculum in hac terra, quomodo peruenisti ad secretum domus Dei? In voce, inquit, exultationis & confessionis, soni festiuitatem celebrantis. Festa cùm hic homines celebrant suæ luxuriæ, consuetudinem habent constituere organa ante domos suas, aut ponere symphoniam, vel quæcunq; musica ad luxuriam seruientia, & illicientia: & vbi audita fuerint hæc, quid dicimus qui transimus? Quid hic agitur? Et respondetur nobis, aliqua esse festa: Natalitia, inquit, celebrantur: nuptiæ hic sunt: vt non videantur inepta illa cantica, sed excusetur festiuitate luxuria. In domo Dei festiuitas sempiterna est. Non enim aliquid ibi celebratur & transit. Festum sempiternum, chorus angelorum, vultus præsens Dei, lætitia sine defectu. Et dies hic festus ita est, vt nec aperiatur initio, nec fine claudetur. De illa æterna & perpetua festiuitate, sonat nescio quid canorum, & dulce auribus cordis, sed si non perstrepat mundus. Ambulanti in hoc admirabili tabernaculo Dei, & miracula Dei in redemptione fidelium consideranti, mulcet aurem sonus festiuitatis illius, & rapit ceruum ad fontes aquarum. Sed quia fratres, quàm diu sumus in corpore hoc, peregrinamur à 2. Corin. 5. Domino, & corpus quod corrumpitur Sap. 9.

aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem: etſi vtcunq; nebulis diffugatis ambulãdo per deſiderium, adhunc ſonum peruenerimus interdum, vt aliquid de illa domo Dei nitendo capiamus: onere tamen quodã infirmitatis noſtræ ad conſueta recidimus, & ad ſolita iſta dilabimur. Et quomodo ibi inueneramus vnde gauderemus: ſic hic non deerit vnde gemamus. Etenim ceruus iſte mãducans die ac nocte lachrymas ſuas, raptus deſiderio ad fontes aquarum, ad interiorem ſcilicet dulcedinem Dei, effundens ſuper ſe animam ſuam, vt tangeret quod eſt ſuper animam ambulans in loco tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei, & ita ductus interioris, & intelligibilis ſoni iucũditate, vt omnia exteriora contemneret, & in interiora raperetur: adhuc tamen homo eſt, adhuc hic gemit, adhuc carnem fragilem portat, adhuc inter ſcãdala huius mundi periclitatur. Reſpexit ergo ad ſe tanquam inde veniens, & ait ſibi conſtituto inter has triſtitias, & comparans hæc illis ad quæ videnda ingreſſus eſt, & poſt quæ viſa egreſſus eſt. Quare, inquit, triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Ecce iam quadam interiore dulcedine lætati ſumus: ecce acie mentis aliquid incommutabile, ſuperſtrictim, & raptim videre potuimus: quare adhuc conturbas me? quare adhuc triſtis es? Non enim dubitas de Deo tuo. Nunquid enim non eſt quòd dicas tibi contra illos qui dicunt, Vbi eſt Deus tuus? Iam aliquid incommutabile perſenſiſti, quare adhuc conturbas me? Spera in Domino. Quaſi reſponderit illi anima eius in ſilentio, Quare conturbo te, niſi quia nondum ſum ibi, vbi eſt dulce illud quo ſic rapta ſum quaſi per tranſitum? Nunquid iam bibo de fonte illo nihil metuens? Iam nullum ſcandalum pertimeſco? iam de cupiditatibus omnibus tanquam edomitis victiſq; ſecura ſum? Nonne aduerſus me diabolus vigilat hoſtis meus? Nõne laqueos mihi quotidie deceptionis intendit? Nõ vis vt conturbem te poſita in ſeculo, & pegrina adhucà domo Dei mei? Reſpondet ergo conturbanti ſe animæ ſuæ, & quaſi rationem reddenti perturbationis ſuæ, propter mala quibus abundat hic mundus: reſpondet & dicit, Spera in Domino. Interim, inquit, habita in ſpe. Spes enim quę videtur non eſt ſpes. Si autem quod nõ videmus ſperamus, per patiẽtiam expectamus. Spera in Domino, Quoniam confitebor illi. Quid ei confiteberis? Salutare vultus mei Deꝰ meus. A me mihi ſalus eſſe non poteſt: hoc dicam, hoc cõfitebor: ſalutare vultus mei Deus meus. Erimus in domo Dei videntes ſine fine, & ſine fine laudantes eum cui dictum eſt, Beati qui habitant in domo tua, in ſecula ſeculorũ laudabũt te. Hoc nondum eſt, quia nõdum eſt ſalus quæ promittitur, ſed contebor Domino meo in ſpe, & dicam illi, ſalus vultus mei Deus meus. Spe enim ſalui facti ſumus. Spes autem quæ videtur non eſt ſpes. Perſeuera ergo vt peruenias, perſeuera donec veniat ſalꝰ. Audi ipſum Deum tuum, de interiore tibi loquentem: Suſtine Dominum, & viriliter age, & confortetur cor tuum & ſuſtine Dominum, quoniam qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.

Rom. 8.

Matt. 24.

Ex tractatu in Pſalmum ſexageſimũ quartum, ſuper his verbis: Te decet hymnus Deus in Sion.

CAPVT XV.

DVas ciuitates faciunt duo amores. Hieruſalem facit amor Dei, Babyloniam facit amor ſeculi. Interroget ergo ſe quiſq; quid amet, & inueniet vnde ſit ciuis: & ſi ſe inuenerit ciuem Babyloniæ, extirpet cupiditatem, plantet charitatem: ſi autem ſe inuenerit ciuẽ Hieruſalem, toleret captiuitatem, ſperet libertatem. Iam audiamus fratres, audiamus & cãtemus & deſideremus Hieruſalem, vnde ciues ſimus. Et quæ gaudia cantantur nobis? Quomodo in nobis reformatur amor ciuitatis noſtræ, quam diuturna peregrinatione obliti fueramus? Miſit inde ad nos epiſtola pater noſter, miniſtrauit nobis ſcripturas Deus, quibus epiſtolis fieret in nobis redeundi deſiderium: quia peregrinationem noſtram diligendo, ad hoſtes faciem poſueramus, & dorſum ad patriam. Quid ergo hic cantatur? Te decet hymnus Deus in Sion. Patria illa eſt Sion, ipſa eſt Hieruſalem quæ Sion. Et huius nominis interpretationẽ noſſe debetis. Sicut Hieruſalem interpretatur viſio pacis, ita Sion ſpeculatio, id eſt, viſio & contemplatio. Neſcio quod magnum ſpectaculum nobis promittitur, & hoc ipſe Deus eſt qui condidit ciuitatem. Pulchra & decora ciuitas, pulchriorem habet conditionẽ. Te decet hymnus Deus, inquit. Sed vbi? In Sion. Etenim quiſq; cum cœperit innouari, iam corde in Hieruſalẽ cantant dicente Apoſtolo, Cõuerſatio noſtra in cœlis eſt. In carne enim ambulantes, inquit, non ſecundum carnem militamus. Iam deſiderio ibi ſumus, iam ſpem in illam terram quaſi ancoram præmiſimus, ne in iſto mari turbati naufragarem. Quemadmodum ergo de naui quæ in ancoris eſt rectè dicimus, quòd iam in terra ſit, adhuc tamen fluctuat, ſed in terrã quodammodo educta eſt contra ventos, & contra tempeſtates: ſic contra tentationes huius peregrinationis noſtræ, ſpes noſtra fundata in illa ciuitate Hieruſalem facit nos non abripi in ſaxa. Qui ergo ſecundum hanc ſpem cantat, ibi cantat: ergo dicat, Te decet hymnus Deus in Sion. In Sion, non in Babylone. Sed modò ibi es, adhuc in Babylonees. Ibi, inquit, ſum. Ibi ſum carne, non corde. Vnde canto non ibi: non enim carne canto, ſed corde. Carnem quidem ſonantem audiunt & ciues Babyloniæ, cordis autem ſonũ audit conditor Hieruſalem. Vnde dicit Apoſtolus, exhortans ipſos ciues ad amatoris quædam cantica & deſideria redeundi ad illam pulcherrimam ciuitatem viſionem pacis, Cantantes, inquit, & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Quid eſt cantantes in cordibus veſtris? Ne inde cantetis vnde eſtis in Babylonia: ſed inde cantate vnde ſurſum habitatis. Ergo te decet hymnus Deus in Sion, non in Babylonia. Qui cantant in Babylonia? Ciues Babyloniæ: ipſi hymnum Dei non decenter cantant.

Philip. 3.

1. Cor. 10.

Epheſ. 5.

Ex eodẽ tractatu in Pſalmũ ipſum ſexageſimũ quartũ, ſuper his verbis: Replebimur in bonis domus tuæ, ſanctum eſt templum tuum, mirabile in æquitate.

CAPVT XVI.

QVæ ſunt bona domꝰ Dei? Fratres, conſtituamus nobis aliquam domum diuitem, proponamus quantis

bonis referta ſit, quàm copioſa ſit, vaſa quàm multa ibi aurea, & argentea, quãtum familiæ, quantum iumentorum & animalium, ipſa denique domus quàm delectet picturis, marmore, laquearibꝰ, columnis, ſpacijs, cubilibus: ecce deſiderantur talia, ſed adhuc ex confuſione Babyloniæ. Amputa omnia iſta deſideria, ô ciuis Hieruſalem, amputa: ſi vis redire, non te delectet captiuitas. Sed iam cœpiſti exire, noli retro reſpicere, noli remanere in via. Nõ deſunt adhuc hoſtes qui tibi perſuadeant captiuitatem & peregrinationem. Iam non præualeant ſuper te ſermones iniquorum. Domum Dei deſidera, & bona eius domus deſidera: ſed noli talia qualia ſoles deſiderare vel in domo tua, vel in domo vicini tui, vel in domo patroni tui. Aliud quidem eſt bonum domus illiꝰ. Quid opus eſt vt nos dicamus quæ ſunt bona domꝰ illius? Ipſe indicet qui cantat exiens de Babylonia. Replebimur, inquit, in bonis domus tuæ. Quæ ſunt bona iſta? Erexeramus fortaſsè cor ad aurum, ad argentum, & cætera precioſa: noli talia quærere, iſta præmũt, non leuant. Hic ergo iam bona illa Hieruſalem, bona illa domus Domini, bona illa templi Domini meditemur: quia quæ domus Domini, ea ipſa templum Domini eſt. Replebimur in bonis domus tuæ: ſanctum eſt templum tuum, mirabile in iuſtitia. Iſta ſunt bona domus illiꝰ. Non dixit, templum ſanctum tuum, mirabile in columnis, mirabile in marmoribus, mirabile in tectis auratis, ſed mirabile in iuſtitia. Habes foris oculos vnde videas marmora & aurũ: intus eſt oculus vnde videatur pulchritudo iuſtitiæ. Intus, inquam, eſt oculus vnde videatur pulchritudo iuſtitiæ. Si nulla eſt pulchritudo iuſtitiæ, vnde amatur iuſtus ſenex? Quid affert in corpore quod oculos delectet? Curua affert membra, frontem rugatam, caput canis albatum, imbecillitatem vndique quærelis plenam. Sed fortè quia tuos oculos nõ delectat ſenex iſte decrepitus, aures tuas delectat. Quibus vocibus? Quo cantu? Et ſi fortè adoleſcens bene cantauit, omnia cum ætate defecerunt. An fortè ſonus verborum eius delectat aures aures tuas, qui verba vix plenè enunciat lapſis dentibus? Tamen ſi iu-

Pſal. 64.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtus eſt, ſi alienum non concupiſcit, ſi de ſuo quod habet erogat indigẽtibus, ſi bene monet, & rectum ſapit, ſi integrè credit, ſi paratus eſt pro fide veritatis etiam ipſa confracta membra impẽdere, (multi enim martyres etiam ſenes) vnde illum amamus? quid in eo bonum videm⁹ oculis carnis? Nihil. Quædam ergo eſt pulchritudo iuſtitiæ, quã videmus oculis cordis, & amam⁹, & exardeſcimus. Quid tam multum dilexerunt homines in ipſis martyribus, cùm eorum membra beſtiæ, laniarent? Nonne cum ſanguis fœdaret omnia, cum morſibus beluinis viſcera funderentur, nihil habebant oculi niſi quod horrerent? Quid ibi erat quod amaretur: niſi quia erat in illa fœditate dilaniatotum membrorum, integra pulchritudo iuſtitiæ? Iſta ſunt bona domus Dei, his te para ſatiari. Sed vt inde ſatieris cùm pueneris, hoc te oportet eſurire, & ſitire cùm peregrinaris: hoc ſiti, hoc eſuri, quia ipſa erunt bona Dei. Audi illum regem cui iſta dicuntur qui venit vt te reducat, & ſe tibi fecit viam. Quid dicit? Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam, *Matth.5.* quoniam ipſi ſaturabuntur. Sanctum templum tuum mirabile in iuſtitia. Et ipſum templum, fratres, nolite præter vos cogitare. Amate iuſtitiam, & vos eſtis templum Dei.

Ex tractatu in Pſalmum ſeptuageſimũ ſextum, ſuper his verbis: Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.

CAPVT XVII.

QVi ſunt anni æterni? Magna cogitatio. Videte quid ſibi velit iſta cogitatio niſi magnum ſilentium ab omni forinſecus ſtrepitu: ab omni rerum humanarum tumultu. Intus requieſcat qui cogitare vult iſtos annos æternos. Nunquid anni in quibus ſumus, æterni ſunt? aut in quibus fuerunt maiores noſtri, aut in quibus futuri ſunt poſteri noſtri? Abſit vt æterni exiſtimentur. Quid enim de his annis manet? Ecce loquendo dicimus, hoc anno. Et quid tenemus de hoc anno, præter vnum diem in quo ſumus? Nam ſuperiores dies anni huius iam tranſierunt, nec tenẽtur: futuri autem nondum venerunt. In vno die ſum⁹, & dicim⁹ hoc anno: imò dic, hodie, ſi aliquid præſens vis dicere, Nam de toto anno quid præſens tenes? Quicquid de illo prẽteritum eſt, iam non eſt: quicquid de illo futurum eſt, nondum eſt. Quomodo hoc anno? Corrige locutionem, hodie dic, & verum dicis. Hodie iam dicamus. Rurſus & hoc attende, quia cùm dicis hodie, horæ matutinæ tranſierunt, horæ futuræ nondum venerunt. Et hoc ergo corrige: hac hora dic, Et de iſta hora quid tenes? Momenta eius quædam iam tranſierunt: quæ futura ſunt nõdum venerunt. Hoc momento dic. Quo momento? Dũ ſyllabas loquor, ſi duas ſyllabas dicam, altera non ſonat, niſi cùm alia tranſierit. Ipſa denique vna ſyllaba ſi duas literas habeat, non ſonat poſterior litera, niſi prior abierit. Quid ergo tenemus de his annis? Anni iſti mutabiles ſunt. Anni æterni cogitandi ſunt, anni qui ſtant, qui non venientibus, & abeuntibus diebus peraguntur: anni de quibus alio loco ſcriptura dicit Deo. Tu autem idem ipſe es, & anni tui nõ deficient. Hos annos iſte tranſiliens, nõn in garrulitate forinſecus, ſed in ſuo ſilẽtio cogitauit. *Pſal.101.*

Alio loco ipſe Pater Auguſtinus exponẽs hæc verba pſalmiſtæ: Melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper millia, ſic ait: *1.Cor.11.*

Atria illa ſunt in quæ ſuſpirabat, in quæ deficiebat dicens: Deſiderat & deficit anima mea in atria tua. Melior ibi eſt dies vna ſuper millia dierum. Millia dierum deſiderant homines, & multum volunt viuere: contemnant millia dierum, deſiderent vnum diem qui non habet ortum neque occaſum. Vnum diem, diem ſempiternum, cui non cedit heſternus, quem non vrget craſtinus. Ipſe vnus dies deſideretur à nobis. Quid nobis eſt cum millibus dierum? Imus à millib⁹ dierum ad vnum diem: ad vnum diem feſtinemus.

Ex tractatu in Pſalmum octogeſimum tertium, ſuper his verbis: Beati qui habitant in domo tua Domine: in ſecula ſeculorum laudabunt te: Beatus vir, cuius eſt ſuſceptio eius abs te.

CAPVT XVIII.

POſitus inter tẽtationes, poſitus inter preſſuras, poſitus in torcularibus, ſuſpirans in ſuperna promiſſa, iam

iam præmeditatur gaudia futura. Beati, inquit, qui habitant in domo tua. Vnde beati? Quid habituri? Quid acturi? Omnes qui beati dicuntur in terra, habent aliquid & agunt aliquid. Beatus eſt homo ille, qui tot prædijs, tanta familia, tanto auro & argento beatus dicitur. Beatus eſt: ad illos honores peruenit, ad proconſulatum, ad præfecturam agendam. Beatus ergo dicitur, aut habendo aut agendo. Vnde autem ibi beati? quid habituri? quid acturi? Quid habituri iam ſuprà dixi, Beati qui habitant in domo tua. Domum tuam ſi habueris, pauper es: Domum Dei ſi habueris, diues es. In domo tua timebis latrones, domui Dei murus ipſe Deus eſt. Beati ergo qui habitant in domo tua. Poſſident Hieruſalem cœleſtem, ſine anguſtia, ſine preſſura, ſine diuerſitate & diuiſione limitum: omnes habent eam & ſinguli habent totam. Magnæ illæ diuitiæ. non anguſtat frater fratrem: nulla ibi indigentia eſt, Quid ergo ibi ſunt acturi? Omnium enim actionum humanarum mater eſt neceſſitas. Ecce modò quod loquor, & diſputo, neceſſitas parit. Nunquid ibi talis diſputatio erit, quæ quaſi docet ignaros? quæ quaſi cõmoneat obliuioſos? Aut verò in illa patria Euangelium recitabitur, vbi ipſum Dei verbum contemplabimur? Ergo quia dixit iſte deſiderans & ſuſpirans ex voce noſtra, quid habituri ſimus in illa patria cui ſuſpiramus, & ait, Beati qui habitant in domo tua: dicat & quid acturi ſimus, In ſecula ſeculorum laudabunt te. Hoc erit totum negotium noſtrum, ſine defectu alleluia. Non vobis fratres videatur quaſi faſtidium ibi futurum: quia ſi modò hoc diu dicatis non duratis, ab illo gaudio neceſſitas vos auertit. Ecce quãtum nos delectat quod non videtur. Et ſi tanta alacritate in ipſa preſſura & fragilitate carnis laudam⁹ quod credimus, quomodò laudabimus quod videbimus? Cum abſorpta fuerit mors in victoria, cùm mortale hoc induerit immortalitatem, & corruptibile hoc induerit incorruptionem, nemo dicet, diu ſteti: nemo dicet, diu ieiunaui, diu vigilaui. Stabilitas enim magna ibi: & ipſa immortalitas iã corporis noſtri ſuſpendetur in contemplatione Dei. Et ſi modò verbum hoc quod vobis ero gamus, tam diu fragilitatem carnis noſtræ ſtantem tenet, quid nobis faciet illud gaudium? Quomodo nos mutabit? *Pſal.83.* Similes enim ei erimus, quoniam videbim⁹ eum ſicuti eſt. Iam ſimiles illi quãdo deficiemus? quo auertemur? Securi ergo ſimus, fratres, non nos ſatiabit, niſi laus Dei. Si deficias ab amore, deficies à laude: ſi autem amor ſempitern⁹ erit (quia illa inſatiabilis pulchritudo erit) noli timere ne non poſſis ſemper laudare quem ſemper poteris amare. Ergo beati qui habitant in domo tua, in ſecula ſeculorum laudabunt te. Huic vitæ ſuſpiremus. Sed quomodo illuc veniemus? Beatus vir cuius eſt ſuſceptio eius abs te Domine. Intellexit vbi eſſet, quia per fragilitatem carnis ſuæ ad illam beatitudinem volare non poſſet. Circumſpexit pondera ſua, quia dicitur alio loco, Corpus enim quod corrumpitur ag- *Sapien.9.* grauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Spiritus ſurſum vocat, pond⁹ carnis deorſum reuocat. Inter duos conatus ſuſpenſionis, & ponderis colluctatio quædam eſt: & ipſa colluctatio ad preſſurã pertinet torcularis. Audi ipſam luctam de torculari ab Apoſtolo expreſſam, qui & ipſe ibi conterebatur, ibi premebatur. Condelector, inquit, legi Dei ſecundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentẽ in lege peccati quę eſt in membris meis. Magna luctа, & euadendi magna deſperatio, niſi ſubueniat id quod de conſequenti ait, Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominũ noſtrũ. Ergo & iſte in hoc pſalmo vidit illa gaudia, cogitauit animo, Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſecula ſeculorũ laudabunt te. Sed quis illuc aſcendet? Quid faciam de carnis pondere? Condelector *Rom.7.* legi Dei ſecundũ interiorem hominẽ: ſed quid faciã? quomodo volàbo? quomodo perueniam? Video in aliam legẽ in membris meis repugnantem legi mẽtis meæ. Dixit ſe infelicem & addidit, Quis me liberabit de corpore mortis huius, vt inhabitem in domo Domini, & in ſecula ſeculorum laudem eum? Quis me liberabit? Gratia Dei per Ie- *1.Ioan.3.*

sum Christum Dominum nostrum. Sicut ergo in verbis Apostoli illi difficultati, & quasi inextricabili luctæ subuenit quod subiecit, Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrū: sic & hic cùm suspiraret flammanti desiderio in domum Dei, & in illas laudes Dei, considerata grauedine corporis sui, & mole carnis suæ, & desperatione quadam suborta, rursus in spe euigilauit & ait, Beatus vir cuius est susceptio eius abs te Domine.

Ex tractatu in Psalmū octogesimum quartum, super his verbis: Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. CAP. XIX.

FElix est cui ostendit Deus misericordiam suam. Ostendendo enim illi misericordiam suam, persuadet illi quia quicquid boni habet ipse homo, non habet nisi ab illo: quia omne bonū nostrū ipse est. Et quum viderit homo quicquid boni habet non se habere à se, sed à Deo suo, videt quia totū quod in se laudatur, de misericordia Dei est, non de meritis suis. Et videndo ista non superbit: non superbiendo non extollitur: non se extollendo, non cadit: non cadendo, stat: stando inhæret: inhærendo manet: manendo perfruitur, & lætatur in Domino Deo suo. Erunt illi delitiæ, ipse qui fecit illum: & delitias ipsas nemo corrumpit, nemo interpellat, nemo aufert. Quis potens minabitur auferre? Quis vicinus malus, quis latro, quis insidiator tibi tollit Deū? Et potest tibi tollere totū quod possides corpore, non tibi tollit eum quem possides corde. Ipsa est misericordia, quam vtinam Deus ostēdat nobis. Ostēde nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Christū tuum da nobis: in illo.n. est misericordia tua. Dicamus illi & nos, da nobis Christū tuū. Iam quidem dedit nobis Christū suum, adhuc tamen illi dicamus, Da nobis Christum tuum, quia dicimus illi, Panē nostrum quotidianum da nobis hodie. *Matth.6.* Et quis est panis noster, nisi ipse qui dixit, Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi? *Ioan.6.* Dicamus illi, Da nobis Christum tuum. Dedit enim nobis Christū, sed hominem quem nouimus: dedit hominem, eum ipsum nobis datur⁹ est Deum. Hominibus enim hominem dedit, quia talem illum hominibus dedit, qualis posset capi ab hominibus. Deum enim Christum nullus hominū capere poterat. Factus est hominibus homo, seruauit se Deum dijs. An forte arroganter dixi? Reuera arroganter, nisi ipse dixisset, Ego dixi dij estis, & filij altissimi omnes. *Psal.81.* Ad hanc ipsam adoptionem reuocamur, vt efficiamur filij Dei. Iam q̄dem sumus, sed per fidem. Sumus quidem, sed in spe: nondum sumus in re. Spe enim salui facti sum⁹, sicut dicit Apostolus. *Rom.8.* Spes autem quæ videtur non est spes: quod enim videt quis, quid speras? Si aūt quod non videmus speram⁹, per patientiam expectamus. Quid enim expectamus per patientiam, nisi videre quod credimus? Modò enim credimus quod non videmus: permanendo in eo quod credentes non vidimus, merebimur videre quod credimus. *1.Ioan.3* Propterea Ioannes in Epistola sua quid ait? Dilectissimi, filij Dei sumus, sed nōdum apparuit quid erimus. Quis non exultaret, si subitò nescio cui peregrinanti, & ignoranti gen⁹ suum, patienti aliquam egestatem & ærumnam, & in labore cōstituto diceretur, Filius senatoris es, pater tuus amplo patrimonio gaudet reuerà, reuoco te ad patrem tuum? Quali gaudio exultaret, si hoc non fallax promissor diceret? Venit ergo non fallax Apostolus Christi, & ait, Quid est quod de vobis speratis? Quid est quod vos affligitis, & mœtore conteritis? Quid est quod concupiscentias vestras sequendo, in egestate istarum voluptatū conteri vultis? Habetis patrem, habetis patriam, habetis patrimonium. Quis est iste pater? Dilectissimi filij Dei sumus. Quare ergo nondum videmus patrem nostrum? Quia nondum apparuit quid erimus. Iam sumus, sed in spe: nam quid erimus nondum apparuit. Et quid erimus? *Ibidem.* Scimus, inquit, quia cùm apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuri est. Sed hoc de patre dixit, de filio autem Domino nostro Iesu Christo fortè non dixit: & nos videndo patrem, non videndo filium, erimus beati? Ipsum audi Christum. Qui me videt, videt patrem. *Iohan.14* Cum enim vnus Deus videtur, Trinitas videtur, Pater & Filius & Spiritussanctus. Audi expres-

sius, quia ipsius filij visio tribuet nobis beatitudinem, & nihil interest inter visionem ipsius, & visionem patris: *Ibidem.* ipse ait in Euangelio, Qui diligit me, mandata mea custodit, & ego diligam illam, & ostendā meipsum illi. Loquebatur ille, & dicebat, Ostendam meipsum illi. Quare? Non erat ipse qui loquebatur? Sed carnem caro videbat, diuinitatem caro non videbat. Ad hoc autem caro carnem vidit, vt per fidem cor mūdaretur, vnde Deus videretur. *Actor.15.* Dictum est enim de Domino, Fide mundans corda eorum. Et dixit ipse Dominus, *Matth.5.* Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbūt. Ergo si promisit ostendere se nobis: qualis est pulchritudo ei⁹? Fratres, cogitate omnia ista quæ videtis pulchra, quæ amatis, ipse fecit. Si hæc pulchra sunt, quid est ipse? Si hæc magna sunt, quant⁹ est ipse? Ergo ex istis quæ hic amamus, illum magis desideremus: & contemnentes ista, illum diligamus: vt ipsa dilectione per fidem cor mundemus, & mundatum cor nostrum inueniat aspectus illius. Lux quæ nobis ostendetur sanos debet inuenire: hoc agit modò fides. Hoc ergo modò diximus, Et salutare tuum da nobis. Da nobis Christum tuum, nouerimus Christum tuum, videamus Christum tuum: non quomodo illum viderūt Iudæi, & crucifixerunt, sed quomodo illum vident Angeli, & gaudent.

Ex tractatu in Psalmum octogesimū quintum, super his verbis: Tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me.

CAPVT XX.

ADiuuisti, inquit, me in certamine, & consolat⁹ es me in tristitia. Nemo enim consolationem quærit, nisi qui est in miseria. Regio ista scandalorū est, & tentationum, & omnium malorum: vt gemamus hic, & mereamur gaudere ibi, hic tribulari, & consolari ibi, & dicere, Quoniam ecce exemisti oculos meos à lachrymis, pedes meos à ruina, quoniam placebo Domino in regione viuorum. *Psal.114. & 55.* Ista regio mortuorum est. Transit regio mortuorum, venit regio viuorum. In regione mortuorū labor, dolor, timor, tribulatio, tentatio, gemitus, suspirium. Hic falso felices, verè infelices: quia falsa felicitas, vera miseria est. Qui verò se agnoscit in vera esse miseria, erit etiam in vera felicitate. Et tamen nunc quia miser es, Dominum audi dicentem, Beati lugentes. *Matth.5.* O beati lugentes. Nihil tam coniunctum miseriæ quam luctus: nihil tam remotum, & contrarium miseriæ, quàm beatitudo. Tu dicis lugentes, & tu dicis beatos? Intelligite, in quam, quod dico: beatos dico lugentes. Quare beati? In spe. Quare lugentes? In re. Etenim lugent in morte ista, in tribulationibus istis, in peregrinatione ista. Et quia agnoscunt se esse in ista miseria, & gemunt, beati sunt. Contristatus est beatus Cyprianus in passione: modò consolatus est in corona. Quum transierit gemit⁹ noster, omnes vna voce in vno populo, in vna patria consolabimur, millia millium cum iuncta psallentib⁹ angelis, & choris cœlestium potestatum in vna ciuitate viuentium, Quis ibit gemit? Quis ibi suspirat? Quis ibi laborat? Quis ibi eget? Quis ibi moritur? Quis ibi misericordiam præbet? Quis ibi frangit panem esurienti, vbi omnes pane iustitiæ saginantur? Nemo ibi tibi dicit, Hospitem suscipe: peregrinus ibi nemo est, omnes in patria sua viuunt. Nemo tibi dicit, Concorda amicos tuos litigantes: in pace sempiterna Dei vultu perfruuntur. Nemo tibi dicit, Visita ægrotum: sanitas immortalitasque permanet. Nemo tibi dicit, Sepeli mortuum: omnes in vita æterna erunt. Cessant opera misericordiæ, quia miseria ibi non inuenitur. Et quid ibi faciemus? Fortè opera necessitatis erūt ista, quæ hic sunt modò seminandi, arandi, coquendi, molendi, texēdi? Nihil horum, quia necessitas non erit. Vbi necessitas non erit, nec miseria: opera necessitatis & misericordiæ non erunt. Quid ibi erit? Quod negotium nostrum? Quæ actio nostra? Sedebimus & torpebimus, & nihil agemus? Si refrigescit amor noster, refrigescit & actio nostra. Amor ergo quietus in vultu Dei, quem modò desideramus, cui suspiramus, cùm ad eum venerimus, quomodo nos accendet, in quem nondum visum sic suspiramus? Cùm ad eū venerimus, quomodo nos illuminabit? quomodo nos mutabit? Quid ergo agemus fratres? *Psal.83.* Psalmus nobis indicat? Beati qui habitant in domo tua.

Vnde? In secula seculorum laudabunt te. Hęc erit actio nostra, laus Dei. Amas, & laudas. Desinis laudare, si desinis amare. Non autem desines amare, quia talis est quem vides, qui nullo te offendat fastidio: & satiat te, & non te satiat. Mirum est quod dico. Si dicam quia satiat te, timeo ne quasi satiatus velis abcedere, quomodo de prandio, quomodo de cœna. Timeo rursus si dixero non te satiat, ne indigęs videaris, & quasi inanior existas, & minus in te sit aliquid quod debeat impleri. Quid ergo dicam quod dici non potest, cogitari vix potest? Et satiat te, & non te satiat: quia vtrumque inuenio in scriptura. Nam scriptum est, Beati esurientes & sitientes iustitiam, quia ipsi saturabuntur. Et rursum de sapientia dictum est, Qui te edunt adhuc esurient, Et qui te bibunt, adhuc sitient. Quid est bibendo sitire? Nunquam fastidire. Si ergo ista ineffabilis, & sempiterna dulcedo erit, modò quid à nobis petit Deus, fratres, nisi fidem non fictam, spem firmam, charitatem puram: vt ambulet homo in via quam Dominus dedit? Ferat ergo tentationes, & suscipiat consolationes.

Matth. 5.

Eccles. 24.

PSYCHAGOGIAE LIBER TERTIVS, COLLECtus ex tractatibus, siue homilijs, Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi.

Ex tractatu in Psalmum octuagesimum sextum, super his verbis: Fundamenta eius in montibus sanctis.

CAPVT I.

INtendat charitas vestra. Ciuitas quędam in isto Psalmo cantata & commendata est, cuius ciues sumꝰ in quātum Christiani sumus, & vnde peregrinamur quamdiu mortales sumus, & ad quā tendimus per eius viam, quæ omnino quasi dumetis, & sentibus intercluſa non inueniebatur. Rex ipsius ciuitatis se fecit viam, vt ad ciuitatem perueniremus. Ambulantes ergo in Christo, & adhuc peregrinantes donec perueniamus, & suspirantes desiderio cuiusdam ineffabilis quietis, quæ habitat in illa ciuitate (de qua quiete dictū, & nobis est promissum hoc quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit) ambulantes ergo sic cantemus vt desideremus. Nam qui desiderat, etsi lingua taceat, corde cantat. Qui autem non desiderat, quolibet clamore aures hominum feriat, mutus est Deo. Videte quomodo erant amatores huius ciuitatis ardentes, illi ipsi p quos hæc dicta sunt, per quos hæc nobis commendata sunt, quanto per eos affectu ista cantata sunt. Affectum istū generabat in eis amor ciuitatis: amorē autem ciuitatis iufuderat spiritus Dei.

2. Cor. 2.

Charitas, inquit, Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Hoc ergo spiritu feruentes, audiamus quæ dicta sunt de hac ciuitate, Fundamenta eius in montibus sanctis. Nihil de illa adhuc dixerat Psalmus: hinc tamen incipit & ait, Fundamenta eius in montibus sanctis. Repletus ergo Spiritu sancto ciuis iste, & multa de amore & desiderio ciuitatis huius voluens secum, tanquam plura intus apud se meditatus, erumpit in hæc verba: Fundamenta eius in montibus sanctis: quasi iam de illa dixerit aliquid. Quomodo de illa nihil dixerat, qui nūquam de illa corde tacuerat? Quomodo enim dicitur, eius, de qua nihil dictum est? Sed multa, vt dixi, secum in silentio de illa ciuitate parturiens, clamans ad Dominum, erupit etiam in aures hominum, Fundamenta eius in mōtibus sanctis.

Rom. 5.

Idem pater Augustinus tractatu quadrāgesimo in Euangelium Beati Ioannis Apostoli, ait:

Quid dicam charitati vestræ? O si cor esset qualitercunque suspirans in illam ineffabilem gloriam. O si peregrinationem nostram in gemitu sentiremus, & seculum non amaremus, & ad eum qui nos vocauit pia mēte perpetuò pulsaremus, Desiderium sinus cordis est: capiemus, si desiderium quantùm possumus extendamus. Non solum seminetur, & germinet hoc desiderium, verùm etiam in modum tantæ capacitatis augeatur, vt idoneum sit sumere qđ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Amate mecū. Nō multùm amat nummum, qui amat Deum. Hic palpaui infirmitatem: non ausus sum dicere, non amat nummum, sed dixi, non multùm amat nummum: quasi amandus sit nummus, sed nō multum. O si Deum dignè amemꝰ, nūmos omnino non amabimus. Erit tibi nummus instrumētum peregrinationis, quo vtaris ad necessitatē, nō irritamentum cupiditatis, quo fruaris ad delectationē. Vtere mundo, nō te teneat mūdus quo intrasti: iter agis, exiturus venisti, non mansurus. Si tales fueritis (erigite cor, si potestis, & audite me) si tales fueritis, ad eius promissa venietis: nō enim impossibile vobis est, quia magna est manus eius qui vos vocauit: Vocauit: inuocetur. Dicatur illi, Vocasti nos, vocamus te: ecce adiuimus vocantem, audi te inuocantes. Perduc quò promisisti, perfice quod inchoasti: noli deserere munera tua, noli deserere agrum tuum: germina tua intrent in horreum tuum. Abūdant tempestates in mundo: sed maior est q fecit mundum. Abundant tentationes: sed non deficit, qui in illo spē ponit, in quo pefectus nullus est.

1. Cor. 2.

Rursum tractatu in psalmum octogesimum sextum, super his verbis. Sicut lætantium omnium habitatio est in te: ipse Augustinus ait: CAP. II.

TAnquam iocundatorum est habitatio omniū in illa ciuitate: in peregrinatione verò ista cōterimur. Habitatio nostra ibi iocūditas sola erit. Peribit labor & gemitus: transeunt orationes, succedunt laudationes. Ibi ergo habitatio iocundatorum, non erit gemitus desiderantium sed lætitia perfruentium. Aderit. n. ipse cui modò suspiramus, similes ei erimus, quoniam videbimus eū sicuti est. Ibi totum negotiū nostrum nō erit nisi laudare Deum & frui Deo. Et quid aliud quæremus vbi solus sufficit, per quē facta sunt omnia? Habitabimur, & habitabimus: subijcientur

1. Ioan. 3. Ioan. 1.

illi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus. Beati ergo qui habitant in domo tua. Vnde beati? Habendo aurum, habēdo argentū, numerosam familiam multiplicem prolem? Vnde beati? Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Hoc vno beati ocioso negotio. Hoc ergo vnum desideremus, fratres: cùm venerimus ad hoc nos paremus gaudere ad Dominū, laudare Deum. Opera bona quę modò nos perducunt, non ibi erunt. Non tibi erūt opera misericordiæ, vbi nulla erit miseria. Egentem non inuenies, nudum non inuenies, nemo tibi occurret sitiens, nullus peregrinus erit, nullus ægrotus quem visites, nullus mortuus quem sepelias, nullus litigatorum inter quos pacem componas. Quid facturus es? An fortè propter necessitates nostri corporis nouellabimus, & arabimus, & negotiabimur & peregrinabimur? Magna ibi requies. Nam ibi omnia opera quæ necessitas flagitat subtrahentur: mortua necessitate, peribūt opera necessitatis. Quid ergo erit? Quomodo potuit, dixit lingua humana, Tāquam iocūdatorum omnium habitatio est in te. Quid est tanquam? Quia talis ibi erit iocūditas, qualem hic non nouimus. Video hic multas iocūditates: & multi gaudēt in seculo, alij hinc, alij inde, & nō est quod illi gaudio comparetur, sed tāquam iocūditas erit. Nam si dicam iocūditas, incipit homini occurrere talis iocūditas, qualem solet habere in poculis, in prādijs, in auaritia, in honoribus seculi. Extollūtur enim homines, & lætitia quadam insaniūt: sed nō est gaudere impijs dicit Dominus. Est enim iocūditas quędam, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit. Tāquam iocundatorum omnium habitatio est in te. Ad aliud gaudium nos paremus, nec quasi paremus nos talibus ibi perfrui, qualibus hic gaudemus: alioqui continentia nostra auaritia erit. Sūt enim homines qui inuitātur ad cœnam opimam, vbi multa & prēciosa pōnēda sunt: nō prādent. Iam si quæras ab eis quare nō prādeant: respōdent, Ieiunamus. Magnū opus, Christianum opus ieiunium: noli citò laudare, quære causam: negotiū ventris agitur, nō religionis. Quare ieiunāt? Ne vētrem prēoccupent

1. Cor. 15.

Psalm. 83.

1. Cor. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pent vilia,& non possint admittere preciosa. Ergo negocium gutturis geritur in iciunio. Magna res vtique iciunium contra ventrem, & guttur pugnat: aliquando illis militat. Itaq; fratres mei, si putatis aliquid tale habituros nos in illa patria ad quam nos exhortatur tuba cœlestis,& propterea vos à præsentibus abstinetis, vt illic talia copiosius recipiatis', sic estis quomodò illi qui iciunant propter epulas maiores, & continent se pro maiori incontinentia. Nolite ergo sic. Ad aliquid vos ineffabile præparate: mundate cor ab omnibus affectionibus vestris terrenis & secularibus. Visuri sumus quiddam, quo viso beati erimus,& hoc nobis solũ sufficiet. Et quid? Non
Psalm. 83. manducabimus? Imo manducabimus: & ipse Deus erit cibus noster, qui & reficiet,& non deficiet. Tanquam iocundatorum omnium habitatio est in te. Iã dictum est vnde iocundabimur. Beati, q habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Laudemus & modò Dominum quantum possumus mixtis gemitibus: quia laudando eum, desideramus eum, sed nõdum tenemus. Cùm tenuerimus, subtrahetur omnis gemitus: & remanebit sola & pura & æterna laudatio:

Idem Pater Augustinus tractatu in Psalmum trigesimum sextum, super his verbis: Et hæreditas eorum in æternum erit, sic ait:

Seruatur nobis nescio quod dulce spe
1. Corin. 1. ctaculum omnino: etsi cogitari ex aliqua parte in ænigmate per speculũ potest, dici tamen nullo modo potest pulchritudo illius dulcedinis, quam seruat Deus timentibus se, perficit autem sperantibus in se. Ad illam parantur corda nostra in omnibus vitæ huius tribula-
Psalm. 30. tionibus & tentationibus. Noli mirari quòd in laboribus pararis: ad magnum aliquid pararis. Vnde est vox illa iusti confirmati, Non sunt condignæ passio-
Rom. 8. nes huius temporis ad futurã gloriam quæ reuelabitur in nobis. Quæ erit futura gloria nostra, nisi æquari angelis & videre Deum.

Ex tractatu in ipsum Psalmum octogesimũ nonũ, super his verbis: Repleti sumus mane misericordia tua, & exultauimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

CAPVT III.

ILla bona quæ futura sunt spe anticipans,& velut iam facta deputans, Re- *2. Cor. 4.*
pleti sumus, inquit, manè misericordia tua. Tunc replebuntur iusti eo bono quod nunc esuriunt & sitiunt, dum per fidem ambulantes peregrinantur à Domino: vnde & illud alio loco dicitur, Replebis me lætitia cum vultu tuo. Et *Psal. 15.*
alibi, Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Vnde etiam dicitur, Ostende no- *Psalm. 16.*
bis patrem, & sufficit nobis: atque ipse
Psal. 16. Dñs ait, Ostendam meipsum illi. Quod donec fiat, nihil boni nobis sufficit, sufficere debet, ne desiderium nostrum in via remaneat, quod donec perueniat extendendum est. Et exultauimus,& iocundati sumus omnibus diebus nostris. Dies ille, dies est sine fine. Simul sunt illi omnes dies, ideò satiant. Non enim succedentibus cedunt. Vbi non est aliquid quod non veniendo nondum sit, & veniendo iam non sit. Omnes simul sunt, quia vnus est qui stat & non transit, ipsa est æternitas: hi sunt dies, de qui- *Psalm. 89.*
bus dicitur, Quis est homo qui vult vitam,& diliget dies videre bonos? Hi di- *Psal. 100.*
es & in alio loco anni appellantur, vbi Deo dicitur: Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient: Non enim anni sunt qui pro nihilo habentur, neq; dies sunt qui sicut vmbra declinauerunt, sed dies sunt qui sunt: quorum numerũ notum sibi fieri precabatur, qui dicebat, *Psalm. 38.*
Notum fac mihi Domine finẽ meum, quo perueniendo maneam, vt nihil vlterius iam requiram: & numerum dierum meorũ qui est: vtiq; qui est, nõ qui non est: quia dies isti, de quib⁹ & illic cõsequenter dicit, Ecce veteres posuisti dies meos, non sunt: quia non stant, non manent, celerrima mutabilitate transcurrũt, nec vna hora in cis inuenitur, in qua ita sim⁹, vt non alia pars ei? transierit, alia ventura sit, nulla stet vt sit. Illi autem anni, & dies non deficiunt: in q- bus nec nos deficiemus, si sine defectu reficiemur. Exæstuet anima nostra illorum dierũ desiderio, sitiat ardenter atque vehementer: vt illic repleamur, ibi satiemur, ibi dicamus quod hic prædicimus, Satiati sumus manè misericordia tua,& exultauimus,& iocundati sumus omnibus diebus nostris.

Ex tractatu in Psalmum nonagesimũ, super

per his verbis: Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

CAPVT IIII.

QVæ est longitudo dierum? vita æterna est. Fratres, nolite putare lõgitudinẽ dierum dici, sicut sunt hyeme dies minores, æstate dies maiores. Tales dies nobis habet dare? Longitudo illa est, quæ non habet finem, æterna vita, quę nobis promittitur in diebus longis. Et verè quia sufficit, non sine causa dixit, replebo eum. Nõ nobis sufficit quic quid longum est in tempore, si habet finem, & ideo nec lõgum dicendum est. Et si auari sumus, vitæ æternæ debemus esse auari, talem vitam desiderare, quæ nõ habet finem. Ecce vbi extendatur auaritia vestra. Argentum vis sine fine? vitam æternã desidera sine fine. Nõ vis vt habeat finem possessio tua? Vitam æternã desidera. Quæ æst? lõgitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum. Nec hoc, fratres, breuiter prætereundum est, Ostẽdam illi salutare meum. Hoc dixit, Ostendã illi ipsum Christum. Quare? Nõ est visus in terra? Quid nobis magnũ habet ostẽdere? Sed non est visus tali visu quali vedebimus. Tali visu visus est, quali viderũt qui crucifixerũt. Ecce qui viderũt, crucifixerũt. nos non videmus, & credimus. Illi oculos habebant, & nos nõ habemus? Imò & nos cordis oculos habemus: sed per
2. Cor. 5. fidẽ adhuc videmus, nõ per speciẽ. Quãdo
1. Cor. 13. erit species? Quãdo videbimus eum facie ad faciem, quod dicit Apostolus, q̃d nobis ꝓmittit De⁹ in magno præmio omnium laborũ nostrorũ. Quicquid laboras, ad hoc laboras vt videas. Magnũ est quod visuri sumus, quãdo tota merces nostra visio est, & ipsum hoc magnũ visum, est Dominus noster Iesus Chri-
Ioan. 1. stus. Ipse qui humilis visus est, ipse vide-
Ioan. 14. bitur magnus, & lætificabit nos: videbitur quomodo videtur modò ab Angelis. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Attendite ipsum Dominum, qui hoc promisit in Euangelio dicentem, Qui diligit me, diligetur à patre meo,& ego diligam eum. Et quasi diceretur ei, & quid ei dabis qui diligit te? Ostendã, inquit, incipsum illi. Desideremus, & amemus: flagremus, si sponsa sumus. Sponsus absens est, sustineamus: veniet quem desideramus. Tantum pignus dedit, non timeat sponsa ne deseratur à spõso, nõ dimittit pignus suum. Quod pignus dedit? Sanguinem suum fudit. Quod pignus dedit? Spiritum sanctum misit. Talia pignora dimittet ille sponsus? Si non amaret, talia pignora nõ daret. Iam amat? O si sic amaremus. Maio- *Iohan. 15.*
rem dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat pro amicis suis: Amemus & imitemur, curramus post vnguenta eius, quomodo dicitur in cãticis canticorum. Post odorem vnguẽ- *Cant. 1.*
torum tuorũ currimus. Venit enim, & oleuit, & odor ipsius impleuit totum mundum. Vnde odor? De cœlo. Sequere ergo ad cœlũ, si nõ falsum respondes quod dicitur, Sursum cor, sursum cogitationẽ, sursum amorẽ, sursum spem.

Ex præfatione in expositionem Psalmi nonagesimi tertij, super his verbis: Extendens cœlum sicut pellem.

CAPVT V.

COelum, id est, firmamẽtum, intelligitur per figuram liber legis. Ideò quodam loco dicitur, Extendens cœlũ sicut pellem. Si extenditur sicut pellis, *Psal. 103.*
tanquam liber est extentus vt legatur. Transacto aũt tempore quo legitur lex (propterea enim legitur lex, quia nondũ venimus ad illã sapientiam, quæ implet corda & mentes intuentium) nos opus erit vt aliquid ibi nobis legatur: qa in eo quod nobis legitur, syllabæ sonãt *Psalm. 35.*
& transeunt, illa autem lux veritatis nõ præterit, sed fixa permanẽs inebriat corda videntium: quo modo dictum est, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente delitiarum tuarum potabis eos, quoniã apud te est, Domine, fons vitæ. Et vide ipsum fontem. In lumine, in- *1. Cor. 13.*
quit, tuo videbimus lumẽ. Modò ergo lectio necessaria est, quam diu ex parte cognoscimus, & ex parte prophetam?, sicut dicit Apostolus: cùm autem venerit quod perfectum est, auferetur quod ex parte est. Non enim liber necessarius erit, neque legemus in illa ciuitate Hierusalem, vbi Angeli viuunt, vnde nos modò peregrinamur, & peregrinatio nostra gemit: gemit autem si scimus quia peregrinamur. Nam odit valde patriam, qui putat sibi bene esse cùm per-

peregrinatur. Nunquid in illa ciuitate vbi ſunt Angeli Euãgelium legitur, aut Apoſtolus? Verbo Dei omnes paſcuntur. Quod verbũ Dei, vt ſonaret nobis ad tempus, caro factum eſt, & habitauit in nobis. Sed tamen ipſa lex quæ ſcripta eſt, firmamentum nobis eſt: ibi ſi ſit cor noſtrum, non pellitur iniquitatibus hominum. Vide luminare in cœlo. In lege Domini fuit voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Vult aliquis patienter ferre omnia? Non deſcẽdat de cœlo, & in lege Domini meditetur die ac nocte. Ergo in cœlo ſit cor eius, Si in cœlo eſt cor eius, omnes iniquitates quæ fiunt in terra ad tempus, omnes felicitates malorũ hominũ, oẽs labores iuſtorum, meditanti die ac nocte legem Dei nulla ſunt, & patienter tolerat omnia, & erit beatus eruditus à Deo. Et quomodo eſt in firmamento cœli? Quia lex firmamentũ eſt. Beatus vir quem tu erudieris Domine, & ex lege tua docueris eum, vt mitiges eum à diebus malignis, donec fodiatur peccatori fouea. Attendite ergo luminaria, quomodo procedunt & occidũt, & redeunt. Agũt curſus ſuos, diſtinguũt diẽ & noctem, voluunt annos & tẽpora, & tanta mala fiunt in terra, illis quietem in cœlo habentibus.

Ioan. 1.

Pſal. 1.

Pſalm. 93.

Ex tractatu in ipſum Pſalmũ nonageſimũ tertium, ſuper his verbis: Qui formas dolorem in præcepto.

CAPVT VI.

FOrmas, inquit, dolorem in præcepto, id eſt, de dolore præceptũ nobis facis, vt ipſe dolor præceptum ſit nobis. Quomodo dolor eſt præceptum? Quia te flagellat qui pro te mortuus eſt, & nõ tibi promittit beatitudinem in iſta vita, & fallere non poteſt, & hic non dat qđ quæris. Quid verò dabit? vbi dabit? quãtùm dabit, qui hic non dat? qui hic erudit? qui fingit dolorem in præcepto? Laboras hic tu, ſed requies tibi promittitur. Attendis te hic habere laborem, ſed attende qualem ille requiem pollicetur. Nunquid cogitare poteris? Si illam poſſes cogitare, videres te nihil laborare ad compenſationem. Audi eum qui illam ex parte cernebat, qui dixit, Nunc ſcio ex parte. Quid ergo ait Apoſtolus? Etenim quod eſt ad præſens temporale & leue tribulationis noſtræ, iuxta incredibilem modum, & in incredibilẽ modum æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Quid eſt, æternum gloriæ pondus operatur in nobis? Quib⁹, inquam, operatur? Non reſpicientibus quæ videntur, ſed quæ nõ videntur: quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna. Noli eſſe piger in labore breuiter, & gaudebis inceſſabiliter. Aeternam vitam tibi daturus eſt Deus: cogita quanto labore emenda ſit. Intendite fratres. Venale eſt, venale eſt quod habeo, dicit tibi Deus: eme illud. Quid habet venale? Requiem, inquit, venalẽ habeo, eme illam. Dicis ei. Quantum valet? Audi. Precium ipſius labor eſt, quomodo ſi diceret: Precium illius aurum eſt. Non autem ſufficeret hoc ſolum dicere, ſed quæreres quantum aurum. Nondum dicitur tibi quantus futurus ſit labor iſte, vel quantum laboris de te exigãtur. Tibi dicit Deus, Ego oſtendo quanta ſit illa requies: tu iudica quanto labore emenda ſit. Dicat ergo Deus, quanta futura ſit ipſa requies, Beati qui habitant in domo tua, in ſecula ſeculorum laudabunt te. Hæc eſt requies ſempiterna: ſine fine erit requies iſta, ſine fine erit gaudium hoc, ſine fine erit lætitia iſta, ſine fine erit incorruptio. Vitam æternam habebis, requiem quæ non habet finem. Quanto labore digna eſt requies quæ non habet finem? Si verum vis pronunciare, & verum iudicare, æterna requies æterno labore rectè emitur. Verum hoc eſt: ſed noli timere, miſericors eſt Deus. Si enim haberes æternum laborem, nunquam peruenires ad æternam quietem. Ergo vt aliquãdo peruenias ad id quod emis, non inæternum laborandum eſt, non quia non valet tanti, ſed vt poſſideatur quod emitur. Digna eſt quidem emi labore perpetuo, ſed neceſſe vt labore temporali ematur. Certè tantus labor debuit eſſe, id eſt, ſempiternus, pro requie ſempiterna. Decies centena millia annorum in labore quid valent? Decies centena millia annorum habẽt finem: quod tibi dabo, dicit Dominus, non habebit finem. Qualis miſericordia Dei? Nec dicit, Decies centena millia annorum labora: non dicit, vel mille annos labora: non dicit, quingentos annos labora: ſed cùm viuis inquit, labora in paucis annis. Inde iam requies erit, & finem non habebit. Et adhuc audi, Domine ſecundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, exhortationes tuæ iocundauerunt animam meam. Paucos annos laboras, & in ipſis laboribus non deeſt conſolatio, non deſunt gaudia quotidiana: ſed noli gaudere in ſeculo, gaude in Chriſto, gaude in verbo eius, gaude in lege eius. Ad ipſa gaudia pertinet quod loquimur, & quod auditis. Quantæ ſunt iſtæ conſolationes in tantis laboribus? Verum eſt ergo quod dixit Apoſtolus. Etenim quod ad præſens eſt temporale & leue tribulationis noſtræ iuxta incredibilem modum, & in incredibilem modum, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Ecce quantum precium damus? quodammodo vnam ſiliquam ad accipiendos theſauros ſempiternos. Siliquam laboris damus ad requiem incredibilem percipiendam.

1.Cor. 13.

2.Cor. 4.

Pſalm. 89.

Pſal. 93.

Ex tractatu in Pſalmum centeſimum tertium, ſuper his verbis: Inter medium mõtium pertranſibunt aquæ: vbi nomine aquarum, intelligit doctrinam ſalutarem.

CAPVT VII.

OMnis doctrina quæ toto iſto tempore diſpenſatur, tranſit: Inde dicit Apoſtolus: Et ſcientia deſtruetur, & prophetia euacuabitur. Quare iſta euacuabuntur? Ex parte enim ſcimus, & ex parte prophetamus: cùm autem venerit quod perfectum eſt, quod ex parte eſt euacuabitur. Niſi forte putat charitas veſtra, quia in illa ciuitate (cui dicitur, Collauda Hieruſalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit vectes portarum tuarum) iam cõfirmatis vectibus & clauſa ciuitate vnde nemo exit amicus, & quò nemo intrat inimic⁹, codex ibi nobis legendus eſt, aut tractandus ſermo, quemadmodum vobis modò tractatur? Ideò modò tractatur, vt ibi teneatur. Ideò modò per ſyllabas diuiditur, vt ibi tot⁹ atq; integer per manifeſtã contẽplationem cernatur. Non tibi deerit verbũ Dei, ſed tamẽ nõ per litteras, non per ſonos, nõ p codices, nõ per lectorẽ, nõ per tractatorẽ. Quomodo ergo? Sicut in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Non enim ſic ad nos venit, vt inde diſcederet: quia in hoc mundo erat, & mundus per eum factus eſt. Tale verbum contemplaturi ſumus: apparebit enim Deus Deorum in Sion. Sed hoc quando? Poſt peregrinationem finita via, ſi tamen poſt finitã viam nõ iudici trademur, vt iudex mittat In carcerem. Sed ſi finita via, ſicut ſperam⁹, & optamus, & ſtudem⁹, ad patriam venerimus, ibi contemplabimur quod ſemper laudabim⁹, nec illud deficiet quod nobis præſtò erit, nec nos qui fruemur: nec faſtidiet qui manducabit, nec deficiet quod manducabitur. Magna illa & mira contẽplatio erit. Et quis de illa dignè dicet iſto tempore, cũ inter montes fluunt aquæ? Interim ergo fluant aquæ inter mõtes & pertrãſeant: cùm pertranſeunt aquæ, bibitur in peregrinatione, ne ſiti in via deficiamus.

Ioan. 1.

Ibidem.

Pſal. 83.

Luc. 12.

Ex tractatu in Pſalmũ centeſimum decimũ nonum, ſuper his verbis: Heu me quia incolatus meus prolongatus eſt.

CAPVT VIII.

MVltùm, inquit, à te receſſi: peregrinatio mea facta eſt lõginqua. Nondum veni in patriam illam, vbi cũ nullo malo victurus ſum: nondum veni in illam ſocietatem angelorum, vbi ſcandala non timebo. Quare autẽ nondum ſum ibi? quia incolatus meus longinquus factus eſt. Incolatus peregrinatio eſt. Incola dicitur, qui habitat in terra aliena, non in ciuitate ſua. Longinquus, inquit, factus eſt, prolongatus eſt incolatus meus. Et vbi longinquus? Aliquando, fratres mei cum peregrinatur homo, inter meliores viuit quam in patria ſua fortè viueret: ſed nõ ſic eſt quãdo ab illa Hieruſalẽ cœleſti peregrinamur. Mutat enim homo patriam, & ali. quando in peregrinatione illi benè eſt: inuenit amicos fideles peregrinando, quos in patria inuenire non potuit. Inimicos habuit vt de patria pelleretur: & quum peregrinatur, inuenit quod non habebat in patria. Non ſic eſt patria illa Hieruſalem, vbi omnes ſunt boni. Quicunque inde peregrinatur, inter malos eſt, nec recedere à malis poteſt, niſi cùm redierit ad ſocietatem angelorum: vt ibi ſit vnde modò peregrinatur. Ibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt omnes iusti & sancti, qui fruuntur verbo Dei sine lectione, sine literis: qđ enim nobis per paginas scriptum est, per faciem Dei illi cernunt. Qualis patria? Magna patria: & miseri sunt peregrinātes ab illa patria. Sed quid ait iste? Heu me quia longinqua facta est peregrinatio mea. Heu vox est miseriæ, vox est calamitatis, & infelicitatis: sed tamē isti bene est in spe, quia iam vel gemere didicit. Multi enim & miseri sunt, & nō gemunt: & peregrinantur, & redire nolunt. Iste iam volens redire cognoscit infelicitatem peregrinationis suæ, & qa agnouit illam, redit: & ascendere incipit, quia canticū graduum cœpit cantare. Vbi ergo gemit, & inter quos habitat? Inhabitaui cū tabernaculis Cedar. Cedar, quantum meminimus ex interpretatione nominum Hebræorū, tenebras significat. Interpretatum Cedar latinè, tenebræ dicuntur.

Idem pater Augustinus tractatu in Psalmum centesimum vigesimum septimum, super his verbis: Videas bona Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ, sic ait:

Consoletur te Deus, vt videas bona Hierusalem: illa enim bona sunt. Quare sunt? Quia æterna sunt. Quare sunt? Exod. 3. Quia ibi est Rex qui dixit, Ego sum qui sum. Inferiora verò ista bona, sunt & non sunt: non enim stant sed labuntur & fluunt. Et quādiu, inquis, videbo bona Hierusalem? Omnibus diebus vitæ tuę. Si vita tua æterna fuerit, in æternum videbis bona Hierusalē: ista autem bona non omnibus diebus vitæ tuæ vides. (Non enim quando exis de corpore, moreris: perseuerat vita tua: corpus moritur, sed vita spiritus perseuerat. Oculi non vident, quia discessit qui per oculos videbat: vbicunque est qui per oculos videbat, videt aliquid.) Ergo tu talia desidera bona, quæ videas omnibus diebus vitæ tuę, id est, cum quibus viuas in æternum. Quæ sunt ergo bona illa? Fratres attendite. Dici possunt bona illa? aurum est? argentum est? fundus amœnus est? marmorati parietes sunt? tecta laqueata sunt? Absit. Quid ergo est, fratres, bonum illud quo accendimur, cui suspiramus, quo inflammamur, propter quod adipiscendum, & videndum tantos labores sustinemus? sicut audistis cùm legeretur Apostolus, quia omnes qui volunt piè viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Non enim modò quia diabolus per reges non sæuit, ideò Christiani non patiuntur p̄secutionem. Si mortuus est diabolus, mortuæ sunt persecutiones: si autem ille aduersarius noster viuit, vnde nō tētationes suggerit? Vnde non sæuit? vnde non minas aut scandala procurat? O si incipias piè viuere, videbis quia omnis qui vult piè viuere in Christo, persequutionem patietur. Propter quid ergo patimur tantas persecutiones? Si enim in hac vita tantùm in Christo sperantes sumus, (ait Apostolus) miserabiliores sumus omnibus hominibus. Propter quid damnati sunt ad bestias martyres? Quod est illud bonum? dici potest? Vnde? quæ lingua dicat, & quæ aures audiant? Et quidem illud, nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Amemus tamen, & proficiamus. Videtis enim quia pugnæ non desunt, & pugnamus cum concupiscentijs nostris. Pugnamus foris cum infidelibus & inobedientibus hominibus: pugnamus intus cum suggestionibus, & p̄turbationibus carnalibus. Vbique pugnamus adhuc. Bonum nostrum cui suspiramus, pax erit. Ecce magnum bonum, fratres, pax vocatur. Quærebatis quid vocaretur, an aurum esset, an argentum, an fundus an vestis? Pax est. Nō pax talis, qualem habent inter se homines infidam, instabilem, mutabilem, incertam: nec pax talis, qualem secum habet ipse vn⁹ homo. Diximus enim quia & secum pugnat homo: vsquequo domet omnes cupiditates, adhuc pugnat. Qualis ergo pax? Quam oculus non vidit, nec auris audiuit. Qualis pax? De Hierusalem: quia Hierusalem interpretatur visio pacis. 2. Tim. 3. 1. Cor. 15. 1. Cor. 2. Isaiæ 64.

Ex tractatu in Psalmū centesimū vigesimū primū, super his verbis: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem

CAPVT IX.

FRatres, veniat in mentem charitati vestræ, si qua fortè festiuitas martyrum, & locus aliquis sanctus nominatur, quo certò die turbæ confluunt ad

ad celebrandam solennitatem, illæ turbæ quomodo se excusitant, quomodo se hortantur, & dicunt, eamus, eamus? Et quæritur, Quò eamus? Et dicitur, Ad illum locum, ad sanctum locum. Inuicem sibi loquuntur, & tanquàm incēsi sigillatim faciunt vnam flammā: & ipsa vna flamma facta ex collocutione se accendētium, rapit illos ad sanctum locum, & cogitatio sancta sanctificat eos. Si ergo ad locum temporalē sic rapit amor sanctus, qualis amor debet esse qui concordes rapit in cœlum, dicentes sibi, In domum Domini ibimus? Ergo curramus: curramus, quia in domū Domini ibimus. Curramus, & nō fatigemur, quia illuc perueniemus vbi nō lassabimur. Curramus in domum Domini: iocundetur anima nostra in his quę nobis dicuntur. Qui ea nobis dicunt, priores viderunt ipsam patriam, de longinquo clamātes ad posteriores. In Domum Domini ibimus: ambulate, currite. Viderunt illam Apostoli, & dixerūt nobis, Currite, ambulate, sequimini, in domum Domini ibimus. Et quid dicit etiam vnusquisq; nostrum? Iocundat? sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus, Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Ecce habes domum Domini, si quærebas quid sit domus Domini. In illa domo Domini laudatur qui cōdidit domum, ipse est delitiæ omnium habitātium in domo. Ipse, sola spes hic, & res ibi. Ergo qui currūt quid debent cogitare? Quasi ibi iam sint, & ibi stent. Magnum est n. ibi stare inter angelos, & non deficere. Qui enim inde lapsus est, in veritate nō stetit. Quicunq; non sunt lapsi, in veritate stant: & ille stat qui Deo fruitur: q aūt se frui voluerit, cadit. Quis verò se frui vult? Qui superbus est. Ideò ille qui semper stare volebat in atrijs Hierusalem, In lumine tuo, inquit, videbim⁹ lumen, nō in lumine nostro. Item: Apud te, inquit, fons vitæ, non apud me. Et quid adiecit? Nō veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatorum non moueat me, Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec potuerunt stare. Si ergo illi ideò non potuerunt stare quia superbi fuerunt: humiliter tu ascende, vt dicas, Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Cogita qualis ibi futur⁹ sis. Et quamuis adhuc in via sis, hoc tibi pone ante oculos quasi ibi istes, quasi iam inter angelos indeficiens gaudeas: & fiat in te quod dictum est, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Psalm. 83. 1. Ioan. 3. Psal. 35.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmū cētesimū vigesimum primū, super his verbis: Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum.

CAPVT X.

IAm, fratres, quisquis erigit aciē mentis, quisquis deponit caliginem carnis, quisquis mundat oculum cordis, celeuet, & videat quid est Idipsum, quomodo dicam, nisi Idipsum? Fratres, si potestis, intelligite quid est Idipsum. Nā & ego quicquid aliud dixero, non dico Idipsum. Contendimus tamen quibusdam vicinitatibus verborum & significationum perducere infirmitatem mētis ad cogitandum Idipsum. Quid est Idipsum? Quod semper eodem modo est, quod non modò aliud, & modò aliud est. Quid est ergo Idipsum, nisi quod est? Quid est Quod est? Quod æternū est. Nam quod semper aliter atq; aliter est, nō est, quia non manet. Non omnino non est, sed non summè est. Et quid est Quod est, nisi ille qui quando mittebat Moysen dixit ille, Ego sum qui sum? & adiecit & ait, Dices itaq; filijs Israel, Qui est misit me ad vos. Ecce idipsum, Ego sum qui sum, Qui est misit me ad vos. Sed non potes capere: multùm à te est intelligere, multùm à te est apprehendere. Retine ergo quod pro te factus est ille quem non potes capere. Retine carnem Christi, in quam leueris ægrotus, atq; à vulneribus latronum semiuiuus relictus: & ad stabulum perducaris, & ibi saneris. Ergo curramus ad domum Domini, & perueniamus ad ciuitatem vbi stent pedes nostri, ciuitatem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius idipsum. Idipsum est hoc de quo dictum est, Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Ecce idipsum, cuius anni non deficient. Fratres, nonne anni nostri quotidie deficiunt, nec stant omnino? Nam & qui venerunt iam non sunt, & qui futuri sunt nondū sunt. Iam illi defecerunt, & illi defec- Exod. 3. Psal. 101. Luc. 19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cturi venturi sunt. Præteritæ horæ transierunt, futuræ nondum venerunt: & cū venerint, & ipsę transibunt & deficient. Qui sunt anni qui nō deficiunt, nisi qui stant? Si ergo anni ibi stant, ipsi anni qui stant vnus annus est: & ipse vnus annus qui stat, vnus dies est: quia ipse vnus dies nec ortū habet nec occasum, nec inchoatur ab hesterno, nec excluditur à crastino, sed stat semper ille dies.

Et quod vis vocas illum diem: si vis, anni sunt: si vis, dies est: quodcunque cogitaueris, stat tamen. Ipsius stabilitatis particeps est illa ciuitas, cui participatio est in idipsum. Meritò ergo quia illius stabilitatis sit particeps, dicit iste qui illuc currit, Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Omnia enim ibi stant, vbi nihil transit. Vis & tu ibi stare & non transire? Illuc curre. Idipsum nemo habet ex se. Intendite fratres, Corpus habet, non est idipsum, quia non in se stat. Mutatur per ætates, mutatur per mutationes locorum ac temporū, mutatur per morbos, & defectus carnales: non ergo in se stat. Corpora cœlestia non in se stant, habent quasdam mutationes suas, etsi occultas: certè de locis in loca mutantur, ascendunt ab oriente in occidentem, & rursus circumeunt ad orientem. Non ergo stant, non sunt idipsum. Anima humana nec ipsa stat. Quantis enim mutationibus & cogitationibus variatur, quantis voluptatib⁹ immutatur, quātis cupiditatibus diuerberatur atq; discinditur? Mens ipsa hominis quæ dicitur rationalis, mutabilis est, non est idipsum. Modò vult, modò nō vutl: modò scit, modò nō scit: modò meminit, modò obliuiscitur. Ergo id ipsū nemo habet ex se. Qui voluit ex se habere idipsum, vt quasi ipse sibi esset id ipsum, lapsus est. Cecidit angelus, & factus est diabolus. Propinauit homini superbiam, deiecit secum inuidentia eum qui stabat. Isti sibi voluerunt idipsum esse, sibi principari, sibi dominari
Psal. 101. voluerunt. Noluerunt habere verū Dominum, qui verè est idipsum: cui dictū est: Mutabis ea & mutabuntur, tu autē idem ipse es. Iā ergo post tantū languorem, post tantos morbos, difficultates, labores, redeat anima humiliata ad idipsum, & sit in illa ciuitate, cuius participatio eius in idipsum.

Ex tractatu in Psalmum centesimum trigesimum sextum, super his verbis: Super flumina Babylonis illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui, Sion.

CAPVT XI.

QVæ sunt flumina Babylonis? & qd est nostrum sedere & flere in recordatione Sion? Si enim ciues inde sum⁹, non tautùm hoc cantamus, sed & agimus. Si ciues sumus de Hierusalem, id est, de Sion, si in ista vita, in ista confusione huius seculi, in ista Babylonia nō ciues habitamus, sed captiui detinemur, oportet vt non tantùm ista decantemus, sed & faciamus affectu cordis pio, religioso desiderio æternæ ciuitatis. Habet & hæc ciuitas, quæ Babylonia dicitur, amatores suos consulentes paci temporali, & nihil vltra sperantes, totumque gaudium suum ibi figentes, & ibi finientes, & videmus eos pro repub. terrena plurimùm laborare. Sed tamen in ea quicunq; fideliter versantur, si non ibi appetant superbiam & perituram elationem ociosamq; iactantiam, sed veram fidem exhibeant, quam possunt, quamdiu possunt, quibus possunt: non eos finit Deus perire in Babylonia. Intelligit captiuitatem eorum Deus, & ostendit illis aliam ciuitatem, cui verè debeant suspirare, pro qua debeant cuncta conari, ad quam capessendam debeant ciues suos secum peregrinos quantū valuerint adhortari. O sancta Sion, vbi totum stat, & nihil fluit, Quis nos in ista instabilia deiecit? Quare dimisimus conditorem tuum, & societatem tuam? Ecce inter fluentia, & labentia constituti sumus: vix quisquam (raptus à flumine,) etiam si tenere lignū potuerit, euadit. Humiliati ergo in captiuitate nostra sedeamus super flumina Babylonis: non nos audeamus in illa flumina præcipitare, nec nos audeam⁹ in nostræ captiuitatis malo atque tristitia superbè erigere sed sedeamus, & sic fleamus. Sedeamus super flumina Babylonis, non infra flumina Babylonis: talis sit humilitas nostra, vt nos non mergat. Sede super flumina, noli in flumine, noli sub flumine: sed tamen sede humilis. Inde oportet vt fleas, recordando Sion. Multi enim flent fletu Babylonico; quia & gaudent gaudio Babylonis: gaudent lucris, & flent damnis: vtrumq; de Babylonia est. Flere debes, sed recordando Sion. Si recordando Sion fles, etiam quando tibi secundū Babyloniam bene est oportet vt fleas. Attendat quisque ipsam felicitatem suam qua exultat: attendat si non fluat illa felicitas, si potest cert⁹ esse de illa quod maneat in æternum. Si aūt non est cert⁹, & videt fluere vnde gaudet, fluuius Babylonis est: sedeat supra, & fleat. Sedebit autem & plorabit, si recordatus fuerit Sion. O pax illa quam videbimus apud Deum, ô pax illa & sancta æqualitas angelorum, ô illa visio, & spectaculum pulchrum. Ecce in Babyloniā pulchra sunt, quæ ciues ipsius Babyloniæ tenēt: sed non te teneant, nō decipiant. Aliud est solatium captiuorum, aliud gaudium liberorum. Super flumina Babylonis illic sedim⁹, & fleuimus, cùm recordaremur tui, Sion.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum quartum, super his verbis: Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculum, & in seculū seculi. Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius nō est finis.

CAPVT XII.

LAuda & benedic Dominum Deum tuum per singulos dies, vt quum finiti fuerint singuli dies, & venerit sine
Psal. 83. fine vnus dies, eas ex laudibus in laudē, sicut ex virtutibus in virtutem. Per singulos, inquit, dies benedicam te: non transibit dies quo te non benedicam. Nec mirum est, si lęto die tuo benedicis Deum tuum. Quid si fortè illuxerit aliquis tristis dies, sicut se habent humanæ res, sicut est abundantia scandalorum, sicut est multiplicitas tentationum? Quid ergo si accidat aliquid triste tibi, desines laudare Deum? desines benedicere creatorem tuum? Si desinis, mentitus es dicendo, Per singulos dies benedicam te Domine. Si autē non desinis, & si tibi videtur in die tristi esse malè, erit tibi in Deo tuo bene. Est n. (& quando malè est tibi) vbi bene tibi sit. Si enim in aliquo malo malè est tibi, proculdubio in aliquo bono bene tibi erit. Et quid tam bonum quàm Deus tuus,
Luc. 18. de quo dictum est, Nemo bonus nisi vnus Deus? Nam quàm secura ista laudatio, & quàm sit securum hoc bene, intelige de ipso bono. Si enim gaudes de bono quod tibi accidit per diem, fortasse transibit alio die bonum hoc vnde gaudes. Bene, inquis, fuit mihi, bonum diem duxi: quia fortè lucra venerunt, aut inuitatus es, & in epulis diu fuisti. Gaudes quia in epulis diu fuisti, alter te dolet, quia non erubuisti. Veruntamen de quocunq; tali bono gaudeas, certè transitorium est. Si autem gaudeas in Do-
Psalm. 36. mino Deo tuo, audies dicentem scripturam, Delectare in Domino. Tanto firmius gaudebis, quanto est ille certior in quo gaudebis. Si enim gaudes de nūmo, times furem: si autē gaudes de Deo, quid times? An times ne tibi quisquam auferat Deum? Deum nemo tibi auferet, si tu eum non dimiseris. Non enim sic est Deus, quomodo lux ista de cœlo fulgens. Non quando volumus ad eam accedimus, quia non in omni loco lucet. Per infirmitatem nostram fortè fit, vt hyeme nos delectet esse in ipsa luce: nūc aūt per æstatem videtis, quia magis eum locum quæsiuimus, vt in ipsa luce non starem⁹, In Deo autem tuo vt fles, & in lumine veritatis eius delecteris, nō quæris locum quo ad eum accedas, sed conscientia accędis, & conscientia recedis. Quod dictum est, Accedite ad eum *Psalm. 33.* & illuminamini: animo accedite dictū est, non vehiculo: affectibus accedite dictum est, non pedibus. Et cum in eo stabis, æstus non patieris. Spiritus enim spirabit tibi, & sub alis eius sperabis. Vides certè habere te quomodo delectēris p *Psal. 90.* singulos dies. Non enim te dimittet Deus tuus, etiamsi aliquid triste acciderit. Quā enim triste erat quod S. viro Iob ac *Iob 1.* ciderat? quā repentè, quam multa mala irruerant? quemadmodū omnia, de qb⁹ gaudere putabatur, non de quibus gaudebat, diabolo tentante subtracta sunt? quemadmodū & filij mortui sunt? Perijt quod seruabatur: perierunt quibus seruabatur: nec tamē perijt qui & illud & illos dedit. Quin & ipsi filij præsenti sæculo perierunt, agnoscendi & recipiendi in futuro. Illi autem viro habenti aliud vnde gauderet (in quo verum erat *Iob 1.* quod modò commemorauimus, Per singulos dies benedicam te) nunquid quia ille dies quo totū perierat, tristis illuxit, ideò lux interior in corde deficit?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Stetit quippe in illa luce, & ait, Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est: sit nomen Domini benedictū. Ergo per singulos dies laudauit, qui etiam in die tam tristi laudauit. Breue magisterium est, vt sem
Psalm. 33. per laudes Deum, veroq; corde, nō falso dicas: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Breue mysterium est, scilicet, vt noueris cum misericorditer dare cùm dat, misericorditer auferre quum tollit: nec te credas à misericordia eius derelinqui, qui tibi aut blanditur dando ne deficias, aut te corripit exultantem ne pereas. Siue ergo in eius donis, siue in eius flagellis lauda eum. Laus flagellantis, medicina est vulneris. Per singulos, inquit, dies benedicam te. Prorsus per singulos dies, fratres, benedicite: omnino quicquid acciderit, benedicite Deum. Etenim ne accidat aliquid quod ferre non potestis, ipse facit. Ideò cum timore debes esse quando tibi bene est, neq; te ad hoc parare quasi nunquam tenteris. Si enim nunquam tentaris, nūquam probaris. Nonne melius est tentari & probari, quàm non tētatum reprobari? Et laudabo nomen tuum in seculum, & in seculum seculi. Magnus Dominus, & laudabilis valde. Quantum dicturus erat? quæ verba quæsiturus? quantam conceptionem concluſit in hoc vno verbo, valde? Cogita quantum vis. Quando autem potest cogitari, qui capi non potest? Laudabilis est valde, & magnitudinis eius non est finis. Ideò dixit valde, quia magnitudinis eius non est finis: ne fortè incipias velle laudare, & putes te laudando posse finire, cuius magnitudo finem nō potest habere. Noli ergo te putare eum (cuius magnitudinis finis non est) sufficienter posse laudare. Nonne ergo melius est, vt quomodo ipse non finitur, nec laus ipsius finiatur? Illius magnitudo sine fine est, & tua laudatio sine fine sit. De magnitudine eius quid dictū est? Magnitudinis eius non est finis. De tua laude quid? Laudabo nomē tuum in seculū & in seculum seculi. Ergo sicut eius magnitudinis nō est finis, sic tuæ laudis non erit finis. Non enim quum mortuus fueris in hac carne, desines laudare Dominū. Dictū est quidē, Non mortui laudabunt te Domine: sed illi de quibus dicitur. A mortuo velut q non sit perit confessio, non illi mortui de quibus dixit, Qui credit in me, licet moriatur viuet: quia Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, non est Deus mortuorum, sed viuorum. Si enim nūquam nisi ipsius eris, nunquam à laude ipsius tacebis. Timere non potes, ne dum hic viuis ipsius nō sis: & cùm mortuus fueris, timere poteris ne non ipsius sis? Audi Apostolum promittentē tibi securitatem, Siue viuimus, inquit, Domino viuimus, siue morimur, domino morimur: siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus. Et vnde factū est, vt eius sis & mortuus? Quia precio sui sanguinis te redemit, p te mortuus est. Quomodo te perdit seruum mortuum cui⁹ mors est precium tuum? Ideò cùm dixisset Apostolus, siue viuimus, siue morimur, Domini sumus, vt ostenderet ipsum precium. Ad hoc enim, inquit, Christus mortuus est, vt & viuorū & mortuorum dominetur. Veruntamen quia magnitudinis eius non est finis, & eum quem non capimus laudare debemus (si enim capimus, magnitudinis eius est finis, si autem magnitudinis eius non est finis, capere quidem ex eo aliquid possumus, Deum tamen totum capere non possumus) tanquam deficientes in eius magnitudine, vt reficiamur eius bonitate, ad opera respiciam⁹, & de operibus laudemus operantem, de conditis cōditorem, de creatura creatorem.

Psal. 113. Eccles. 17. Ioan. 11. Matt. 22.

Rom. 14.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmū cēteſimū quadrageſimum quartum, ſuper his verbis: Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua, & ſancti tui benedicāt tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur: vt notam faciant filijs hominum potentiam tuam, & gloriam magnitudinis decoris regni tui.

CAPVT XIII.

DEus ordinauit omnia, & fecit omnia. Quibusdam dedit sensum, & intellectum, & immortalitatem, sicut angelis: quibusdam dedit sensum, & intellectū cum mortalitate, vt hominib⁹: quibusdam dedit sensum corporis, nec intellectū, nec immortalitatē, sicut pecoribus: quibusdam verò nec sensum, nec

nec intellectum, nec immortalitatem, sicut herbis, lingnis, lapidibus: tamen & ipsa in genere suo deesse non possunt: & gradibus quibusdam ordinauit, & ornauit creaturam, à terra vsque ad cœlum, à visibilibus ad inuisibilia, à mortalibus ad immortalia. Ista contextio creaturę, ista ordinatissima pulchritudo, ab imis ad summa conscendens, à summis ad ima descendens, nusquam interrupta, sed dissimilibus temperata, tota laudat Deum. Quare tota laudat Deum? Quia cùm eā consideras, & pulchram vides, tu in illa laudas Deum. Vox certè quædam est mutæ terræ, species terræ. Attēdis eius speciem, vides eius fœcunditatem, vides eius vires, quomodo concipiat semen, quomodo plerunq; afferat, quod non est seminatū: vides, & consideratione tua tanquā interrogas eam, & ipsa inquisitio interrogatio est. Cùm aūt inquisieris admirans, & perscrutat⁹ fueris, & magnam vim, magnā pulchritudinem, præclaramq; virtutem inueneris, quoniam apud se, & à se habere hanc virtutem nō posset, continuò tibi venit in mentē, quia non potuit à se esse, non potuit esse nisi ab illo creatore. Et hoc quod in illa inuenisti, vox cōfessionis ipsius est, vt laudes creatorē. Nonne considerata vniuersa pulchritudine mūdi huius, tanquam vna voce tibi species ipsa respōdet, Non me ego feci, sed Deus? Ergo confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & sancti tui benedicāt te. Vt in confessione operum tuorum sancti tui te benedicāt, ipsi sancti tui inspiciant creaturam confitentē, & illorū vocem tu audi benedicentem. Etenim cum sancti tui benedicunt te, quid dicunt? Sequitur. Gloriam regni tui dicēt, & potentiam tuam loquentur. Quàm potēs, inquiunt, Deus qui fecit terram: quàm potens Deus, qui impleuit terrā bonis: quàm potens Deus, qui dedit vitas suas proprias animalibus: quam potens Deus, qui semina diuersa dedit visceribus terræ, vt germinarent tantam varietatem fruticum & fructuum, cūm tanta specie arborum: quam potens Deus, quam magnus Deus? Tu interrogas, creatura respōdet: & de respōsione, ranquā cōfessione creaturæ, tu sancte Dei benedicis Deum. Et potentiam tuā loquētur, vt notā faciant filijs hominum potentiam tuam, & gloriam magnitudinis decoris regni tui. Sancti ergo tui commendant gloriam magnitudinis decoris regni tui. Est quædam magnitudo decoris regni tui, hoc est regnum tuum habet magnum decorem: quandoquidem quicquid habet decorem, à te habet decorem. Ipsum regnum tuum qualem decorem habet? Non nos terreat regnum, habet & decorem quo delectemur. Etenim quale illud decus est, quo perfruentur sancti, quibus dicetur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum Dei? Videte fratres, & si potestis & quantùm potestis cogitate decorem regni illius quod venturum est, vn
Matt. 25. deest illud in oratione nostra, Adueniat regnum tuum. Ipsum enim regnū optamus vt veniat, hoc regnū venturum sancti prædicant. Mundū istum attēdite, decorem habet. Quem decorē habet terra, mare, aer, cœlum, sydera? Omnia hæc nonne oēm consideratorē terrent? Nonne pulchritudo ipsa sic eminet, vt quasi pulchrius nihil inueniri possit? Et hic viuis in isto decore, in ista pulchritudine propè iam ineffabili. Hic viuunt tecum, & vermiculi, & mures, & omnia terræ repentia, & serpentia: ista tecum viuunt in decore isto. Quale decus est illius regni, vbi tecum non viuunt nisi angeli? Ideò parum fuit vt diceret, gloriam decoris. Potuit enim dici, & gloria decoris cuiuslibet speciei etiam in hoc mundo cōstitutæ vel de terra virentis, vel de cœlo fulgentis: sed hæc verba, magnitudinis decoris regni tui, aliquid commēdant quod nondum videmus, quod nondum visum credimus, quod creditum desideramus, propter cuius desiderium omnia sustinemus. Est ergo magnitudo decoris cuiusdam: ametur antequā videatur, vt cùm visa fuerit, teneatur.

Matth. 6.

Ex tractatu in Pſalmum tenteſimum quadrageſimū quintū, ſuper his verbis: Lauda anima mea Dominū, laudabo Dominū in vita mea: pſallam Deo meo quàm diu ſum.

CAPVT XIIII.

DElitiæ & diuitiæ spiritus nostri, diuina sunt cantica, vbi & fletus sine gaudio non est. Fideli homini & peregrino in seculo nulla est iucundior recordatio, quàm ciuitatis vnde per-

Universidad de Deusto
Biblioteca

egrinatur: sed recordatio ciuitatis in peregrinatione non est sine dolore atq; suspirio. Spes tamen reditus nostri certè etiam inter peregrinandum tristes consolatur & exhortatur. Rapiant cor vestrum verba Dei, & possessor vester vendicet sibi possessionem suam, id est mentes vestras, ne auertantur in aliud. Vnusquisq; vestrum totus hic sit, vt hic non sit, id est, totus sit in verbo Dei, qđ sonat in terra, vt ab eo exaltetur: & non sit in terra. Ideo enim Deus nobiscū, vt & nos cum illo simꝰ: nam qui vt nobiscum esset, descendit ad nos, faciet vt cū illo possimus ascendere ad se. Interim ipse peregrinationem nostram non fastidiuit, non deseruit, qui nusquam est peregrinus, & qui condidit omnia. Ecce psalmꝰ sonat: cuiusdam vox est (quæ si vultis vestra est) exhortantis animam suam ad laudandum Deum, & dicentis sibi, Lauda anima mea Dominum. Aliquando enim in tribulationibus atq; in tentationibus præsentis vitæ, velis nolis conturbatur anima: cuius perturbationem in alio psalmo quidam insinuat dicens, Quare tristis es anima mea: & quare conturbas me? Vt aūt auferat ab ea eandem perturbationem, suggerit gaudium nondum de re, sed de spe, & ait illi perturbatæ & anxiæ, tristi & mœrenti. Spera in Domino, quoniam adhuc confitebor illi. Hac ergo spe accepta (quæ spes non potest esse sine gaudio, quamuis in rebus simus difficilibus secundū istam vitam, & plenis procellarum & tempestatū) hac spe erecta anima, quia gaudet in spe (sicut dicit Apostolꝰ, Spe gaudentes, in tribulatione patientes) accipit erectionem quandam in Deum vt laudet Deum, & dicitur ei, Lauda anima mea Dominū. Sed quis dicit? Caro ne dicit, lauda anima mea Dominū? Et potest caro bonum consilium animæ suggerere? Sed corpus inferius est anima, cōsiliū superiori dare nō potest. Infelix est ipsa anima, si à corpore expectet consilium. Caro bene obediens, famula est animæ: illa regit, hæc regitur: illa impat, ista famulatur. Quādo potest caro dare hoc consilium animæ? Quis est ergo qui dicit, Lauda anima mea Dominū? Nihil inuenimus amplius in homine, quàm carnem & animam. Totus homo est spiritus & caro. An fortè ipsa anima sibi dicit, & sibi quodammodo imperat, & se exhortatur atq; excitat? Qubusdam enim perturbationibus ex quadam sui parte fluctuabat, ex quadam verò parte (illa scilicet quam vocant mentem rationalē, qua cogitatur sapientia) inhærens Domino, & iam suspirans in illum anima, aduertit quasdam suas inferiores partes perturbari motibus secularibus, & cupiditate quadam terrenorum desideriorum ire in exteriora, relinquere interiorem Deum: reuocat se ab exterioribus ad interiora, ab inferioribus ad superiora, & dicit, Lauda anima mea Dominū. Quid tibi placet in seculo? Quid est qđ vis laudare? Quid est quod vis amare? Quacunq; corporeis sensibus conuerteris, occurrit tibi cœlum, occurrit tibi terra. Quod amas in terra, terrenū est: quod amas & in cœlo isto visibili, corporeum est. Vtrobiq; amas, & vtrobique laudas. Quomodo laudandus est ille qui fecit ista quæ laudas? Iam ergo diu occupata vixisti, & desideriorū diuersitate verberata portas plagas, sauciata, diuisa per amores multos: vbiq; inquieta, nusquam secura. Collige ad te ipsam quicquid tibi foris placebat, quære quem habeat authorem. Nihil meliꝰ in terra, verbi gratia, quàm hoc & illud: Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita: quid melius in cœlo sole, luna, syderibus? Totum cœlū, cogita omnia ista simul bona valde: quia fecit Deus omnia bona valde. Vndique pulchritudo operis tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non ita occuperis in eo quod factū est, vt recedas ab illo qui fecit. Hæc enim quibus occuparis sub te fecit, quia sub seipso te fecit. Si hærebis superiori, calcabis inferiora: si autem recedas à superiore, ista tibi in suppljcium conuertentur. Consilium sibi dat ex luce Dei ipsa anima per rationalem mentem, vnde concepit consilium fixum in æternitate authoris sui. Legit ibi quiddam tremendum, laudandum, amandum, desiderandum, & appetēdum. Nondum tenet, nondum capit, coruscatione quadam perstringitur, nō est tam valida, vt maneat ibi. Itaq; ad sanitatem colligit se quandam, & dicit, Lauda anima mea Dominum. Et quid est fratres? Nonne laudamus Dominū? Nonne quotidie hymnū nos cantamus? Nōne quotidie ꝓ modulo nostro sonat os nostrū, parturit cor nostrum laudes Dei? Et quid est quod laudamus? Magnum est quod laudamus, sed quo laudamus adhuc infirmum est. Quādo implet laudator excellentiam laudati? Ecce homo stat, cātat Deo aliquanto prolixius: & sæpe labia mouentur ad cantum, cogitatio autem, nescio per quæ desideria, volat. Stabat ergo mēs nostra quodammodo ad laudem Dei: sed anima nostra per diuersas cupiditates vel curas negotiorū huc atq; illuc fluitabat. Quasi desuper attendit ipsa mens ad illam fluitantem hac atq; illac, & ad molestiarum eius inquietudinem, & quasi cōuersa alloquitur eam, Lauda anima mea Dominum. Quid est quod de aliquibꝰ rebus satagis? Quid est quod te occupat cura rerū terrenarum atq; mortalium? Sta mecum, lauda Dominum. Sed quasi ipsa anima prægrauata, & non valens ita consistere vt dignum est, respondet menti, Laudabo Dominū in vita mea. Quid est in vita mea? Quia modò in morte mea sū. Ergo quādo exhortaris te, & dicis, Lauda anima mea Dominum, respondet tibi anima tua, Laudo quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter. Quare? Quia quam diu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Quare sic laudas Dominū non perfecte, nō stabiliter? Interroga scripturam, Quia corpus quod corrūpitur aggrauat animā, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem: Tolle mihi corpus quod aggrauat animā, & laudo Dominū. Tolle mihi terrenam habitationem deprimentē sensum, multa cogitantem, vt à multis in vnum confluam, & laudo Dominū. Quam diu aūt ita sum, nō possum, prægrauor. Quid ergo? Silebis, & nō laudabis perfectè Dominū? Laudabo Dominum in vita mea. Quid est in vita mea? Spes mea tu es hic, spes mea es tu hic, dicimus: portio aūt mea nō hic, sed in terra viuentiū. Nā ista terra morientiū est. Hinc trāsimus, sed interest quò: quoniā & malus homo peregrinatur hic, & bonus homo peregrinatur hic. Non. n. bonus transit, & malus hic permanet: aut malus transit, & bonus hic permanet. Ambo transeunt, sed non ambo ad vnū. Ergo, fratres, quoniam spes hic pascit, vita aūt nostra perfecta non est, nisi illa quæ promittitur: nam hic gemitus, hic tētationes, hic angustiæ, hic mœrores, hic pericula: laudabit anima nostra in vita nostra Dominū, quomodo laudandus est (secundum quod dicitur in alio Psalmo, Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorū laudabunt te) quādo totum negotium nostrum ipsa laus erit. Sed quando hoc? In vita, inquit, mea. Modò enim quid est? Posset tibi dicere, Mors mea est, vnde mors tua? Quia peregrinor à Domino. Si enim hærere illi vita est, exulare ab illo mors est. Sed quid te cōsolatur? Spes. Iam viue in spe: de spe lauda, de spe canta. Vnde mors tua est, nón cantes: vnde viuis, inde canta. Mors tua est de mœrore huius seculi: viuis de spe futuri seculi. Laudabo, inquit, Dominū in vita mea. Et quomodo laudabis Dominum Deū tuum? Psallā Deo meo quàm diu sum. Qualis illa laudatio, psallam Deo meo quam diu sum? Videte fratres mei quale erit illud esse. Vbi sempiterna laudatio erit, sempiternum esse erit. Nūquid modò psallis Deo tuo quamdiu es? Ecce psallebas: auertisti te ad aliquod negotiū, iā non psallis, & es. Ecce es, & nō psallis. Fortassis enim cupiditate inclinatus ad aliquid, non solùm non psallis, sed & offendis auditum eius, & es. Sed quid ait, quam diu sum? Aliquando fortè non erit? Imò in æternum erit ipsum diu, & ideò verè diu erit. Nam quicquid finem habet in tempore, quālibet longum sit, diu non est. Psallam Deo meo quàm diu sum. Non nos deserat spes in ista peregrinatione, & tentatione, in istis improbitatibus, & insidijs inimici, circumstrepentibus vndiq; tentationibus seculi: non nos spes deserat vndique in laboribus, & angoribus constitutos.

Psalm. 41.

Rom. 12.

2. Cor. 5. Sapien. 9.

Gene. 1.

Psal. 141.

Psal. 8.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimū sextum, super his verbis: Laudate Dominū, quoniā bonus est psalmus.

CAPVT XV.

LAudate Dominū, inquit, quoniam bonus est Psalmus. Hæc est merces tota laudantium. Laudemus Dominū. Quare? Quoniā bonus est psalmus. Vel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vellem, inquit aliquis, laudare Dominum, si mihi aliquid pro ista, laude donaret. Quis enim laudat gratis vel hominem? Expectāt ergo aliquam mercedem laudatores hominū. Nullā ne mercedem expectare aut petere aur sperare debet laudator Dei? Laudatur infirm⁹, & speratur de eo aliquid: laudatur ōnipotēs, & nulla merces est? An fortè hoc cupio quod ille dare non potest? Quid verò homo desiderat, qđ in manu Dei non sit? Cùm laudaueris hominem, fortè hoc cupis quod ab illo præstari non potest. Deum secur⁹ lauda, quem nemo potest dicere non posse præstare quod tu poteris desiderare. Proposita ergo spe mercedis alicuius laudare debemus Deum, non tamen fortè daturum quicquid cupimus. Pater est .n. & quod malè cupiunt filij, non dat. Laudemus & speremus, & desideremus, non illud aut illud, sed quod iudicat dandum esse ipse quem laudamus. Ille enim nouit quid nobis dari expediat: nos autem intendamus quid nobis prosit accipere.

Rom. 8. *2. Cor. 12.*

Apostolus ait, Quid oremus sicut oportet nescimus. Et ipse idem Apostolus Paulus sperabat sibi prodesse, si auferretur ab eo stimulus carnis suæ, angelus sathanæ à quo colaphizabatur, sicut ipse cōfitetur & ait: Propter quod Dominum ter rogaui vt auferret eum à me, & dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Desiderauit aliquid: non concessum est ei ad volūtatem, vt ipse consolaretur ad sanitatem. Hic ergo quid nobis propositum est? Laudate, inquit, Dominum. Quare laudamus Dominum? Quoniam bonus est psalmus. Ipse psalmus laus Domini est. Hoc ergo ait, Laudate Dominum, quoniam bonum est laudare Dominum. Non sic prætereunter laudemus Dominum, puta, dictum est, & transijt: factum est, & siluimus: laudauimus, & tacuimus: cantauimus, & conquieuimus: imus in aliud fortè agendū quod restat, & aliæ actiones cùm occurrerint nobis, laudatio diuina cessabit in nobis. Non sic prætereunter laudemus Dominum, nō sic. Nam lingua tua ad horam laudat: vita tua semper laudet. Inde rego bon⁹ psalmus. Psalmus quippe cantus est, non quilibet, sed ad psalterium. Psalterium autem quoddam organum est cantilenæ, sicut lyra, sicut cithara, & huiusmodi alia, quæ inuenta sunt ad cātandum. Qui ergo psallit, non sola voce psallit, sed assumpto etiam psalterio accedentibus manibus voci concordat. Vis ergo psallere? Non solum vox tua sonet laudes Dei, sed opera tua concordent cum voce tua. Cum voce cantaueris, silebis aliquando: vita sic canta, vt nunquam sileas. Negotium dum agis si fraudem cogitas, siluisti à laude Dei: & quod grauius est, non solum à laude siluisti, sed in blasphemiam perrexisti. Quum ergo Deus laudatur de bono opere tuo, opere tuo laudas Deum: & quum blasphematur Deus de malo opere tuo, opere tuo blasphemas Deum. Itaque sic canta voce, vt corde non sileas, vita non taceas. Non cogitas in negotio fraudem: psallis Deō. Cùm manducas & bibis, psalle: modeste, & frugaliter, & temperanter manducando atque bibendo. Quia hoc dicit Apostolus, Siue manducatis, siue bibitis, siue quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Si ergo bene viuis, & pro his quæ manducas & bibis, & ad refectionem corporis sumis, reparationemque membrorum, gratias agis ei qui tibi præbuit mortali, & fragili ista supplementorum solatia: cibus tuus & potus tuus laudat Deum. Si verò modum naturæ debitum immoderatione voracitatis excedas, & vinolentia te ingurgites, quantaslibet laudes Dei lingua tua sonet, vita blasphemat. Post cibum & potum requiescis vt dormias: non in lecto aliquid turpiter agas, nec excedas vltra concessam licentiam in lege Dei. Hæc agens laudas Deum, nec omnino silebit laudatio tua. Si ergo laudas, non tantum lingua tua, sed etiam assumpto bonorum operum Psalterio canta, quoniam bon⁹ est Psalmus. Sic laudas Deum cùm agis negotium, laudas cùm cibum, & potum capis, laudas cùm in lecto requiescis, laudas cùm dormis. Perficietur in nobis laudatio Dei, cum ad illam ciuitatem venerimus, quando effecti fuerimus æquales angelis Dei: quando iam nos nulla corporalis necessitas vlla ex parte sollicitat, non fames, non sitis interpellat, non æstus fatigat, non frigus con-

1. Cor. 10.

stringit, non febris deijcit, nō mors finit. Ad illam perfectissimam laudem exerceamus nos laudatione ista in bonis operibus.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum septimum, super his verbis: Qui posuit fines tuos pacem.

CAPVT XVI.

QVi posuit fines tuos pacem. Quomodo exultastis omnes? Hāc amate fratres mei. Multū delectamur, quādo clamat de cordibus vestris pacis dilectio. Quomodo nos delectauit? Nihil dixeram, nihil exposueram, versum pnunciaui, & exclamastis. Quid de vobis clamauit? Dilectio pacis. Quid ostendit oculis vestris? Vnde clamatis, si non amatis? Vnde amatis, si non videtis? Inuisibilis est pax. Quis est oculus quo visa est vt amaretur? Neque enim acclamaretur, nisi amaretur. Hæc sunt spectacula (quæ exhibet Deus) rerum inuisibilium. Quanta pulchritudine intellectus pacis corda vestra pulsauit? Quid iam ergo loquar de pace, aut de laude pacis? Præuenit omnia verba mea vester affectus. Non implebo, non possum, infirmus sum. Differamus omnes laudes pacis ad illam patriam pacis. Ibi eam plenius laudabimus, vbi eam plenius habebimus. Inchoatam in vobis si sic amamus, perfectam quomodo laudabim⁹? Ecce hoc dico, ô filij dilecti, ô filij regni, ô ciues Hierusalem, quoniam in Hierusalem visio pacis est, & omnes qui habent, & amant pacem benedicuntur in ea. Hanc quam nominatam sic amatis, & diligitis, ipsam sectamini, ipsam desiderate: ipsam in domo, ipsam in negotio, ipsam in vxoribus, ipsam in filijs, ipsam in seruis, ipsam in amicis, ipsam in inimicis diligite. Ipsa est pax quam non habent hæretici. Quid agit pax in huius adhuc regionis incertis, in ista peregrinatione mortalitatis nostræ, cū adhuc nemo est alteri conspicuus, nemo videt cor alterius, quid agit pax? De incertis non iudicat, incognita non confirmat. Procliuior est ad bene credendum de homine, quam ad malè suspicandum. Non se multùm dolet errare, cum bene credit etiam de malo. Perniciosum est autem, cùm quis male senserit fortè de bono, nesciens qualis sit. Quid perdo si credo, quia bonus est? Si incertum est, vtrùm sit malus, licet quidem, vt caueas ne fortè verum sit: non tamen damnes tāquam verum sit. Hoc pax iubet. Quære pacem ait, & sequere eam. Hæresis quid monet? Damnat incognitos, damnat totum mundū. Modò desideramus illam pacem quam hic habemus in spe. Adhuc enim in nobis ipsis qualis pax? Caro cōcupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Vbi plena pax in vno homine? Quando erit plena in vno homine, tūc erit plena in omnibus ciuibus Hierusalem. Quando erit plena pax? Quando corruptibile hoc induerit corruptionē, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc erit plena pax, tunc firma pax. Nihil tunc litigat aduersus animam in homine, non ipsa aduersum se ex quadam parte saucia, non carnis fragilitas, non indigentia corporis, non fames, non sitis, non æstus, non frigus, non lassitudo, non vlla inopia, non pnuocatio rixæ, non certè ipsa sollicita cautela & vitandi inimici, & diligendi. Hæc omnia, fratres mei, litigant aduersum nos, nondum est plena & perfecta pax. Quod clamastis (qui iamdudum nominata pace ex desiderio clamastis) clamor vester de siti erat, non de saturitate.

Psalm. 33.

Galat. 5.

1. Cor. 15.

Ipse pater Augustinus tractatu in Psalmum trigesimum sextum, super his verbis: Mansueti aūt hæreditabunt terrā, & delectabuntur in multitudine pacis, sic ait:

Terra est illa de qua sæpè loquuti sumus, Hierusalem sancta. Mansueti liberabuntur de peregrinatione ista, & in æternum viuent cum Deo, & de Deo. Ergo hæreditate possidebunt terram. Quæ erunt diuitiæ ipsorum? Delectabuntur in multitudine pacis. Delectetur hic impius in multitudine auri, in multitudine argenti, in multitudine mācipiorum, in multitudine postremò opum diuersarum, vinolentiæ, lautissimorum, & luxuriosorum conuiuiorum. Nonne, etsi semper hæc haberet, plangendus esset? Quæ erunt autem diuitiæ, & delitiæ tuæ? Multitudo pacis. Aurum tuum pax, argētum tuum pax, predia tua pax, vita tua pax, Deus tuus pax. Quicquid desideras, pax tibi erit. Hic quod est aurum, non potest tibi esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse argentum: quod vinum est, non potest tibi esse panis: quod tibi lux est, non potest esse potus: Deus tuus totum tibi erit. Manducabis eum ne esurias, bibes eum ne sitias, illuminaberis ab eo, ne sis cæcus: fulcieris ab eo ne deficias: possidebit te totum integrum totus integer. Angustias non ibi patieris propter alium, cum quo totum possidebis: totum habebis, totum & ille habebit: quia tu & ille vnum eritis, quod vnum totum ipse Deus habebit, qui vos possidebit. Hæ
Psal.36. sunt reliquiæ homini pacifico.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super hac dictione: Alleluia.

CAPVT XVII.

MEditatio præsentis vitæ nostræ in laudem Dei esse debet: quia exultatio sempiterna futuræ nostræ vitæ, laus Dei erit. Et nemo potest idoneus fieri futuræ vitæ, qui se ad illam modò non exercuerit. Modò ergò laudamus: Deum: sed & rogamus Deum. Laus nostra lætitiam habet, oratio gemitū. Promissum est enim nobis aliquid quod nondum habemus, & quia verax est qui promisit, in spe gaudemus: quia tamen nondum habemus, in desiderio gemimus. Bonum est nobis perseuerare in desiderio, donec veniat quod promissum est: & transeat gemitus, & succedat sola laudatio. Propter hæc duo tempora, vnum, quo nunc est in tentationib⁹ & tribulationibus huius vitæ: alterum, quod tūc erit in securitate & exultatione perpetua: instituta est nobis etiam celebratio duorum temporū, ante pascha & post pascha. Illud quod est ante pascha, significat tribulationem in qua modò sumus: quod verò nunc agimus post pascha, significat beatitudinem in
Tempus paschales. qua posteà erimus. Ante pascha ergo quod celebramus, hoc & agimus: post pascha autem per id quod celebramus, significamus quod nondum tenemus. Propterea illud tempus in ieiunijs & orationibus exercemus: hoc verò temp⁹ relaxatis ieiunijs in laudibus agimus? Hoc est enim Alleluia quod cantamus, quod latinè interpretatur (vt nostis) Laudate Dominum. Illud ideo tempus ante Domini resurrectionem est: hoc tempus post resurrectionem Domini est, quo, scilicet, tempore significatur vita futura quam nondum tenemus, quia quod significam⁹ post resurrectionem Domini, tenebimus post resurrectionem nostrā. In capite enim nostro nobis vtrūq; figuratum est, vtrumq; demonstratū est. Passio Domini ostendit nobis vitam præsentis necessitatis, qua oportet & laborare, & tribulari, & ad extremū mori: resurrectio verò & clarificatio Domini ostendit nobis vitam quam accepturi sumus, cùm venerit retribuere digna dignis, mala malis, bona bonis. Et quodammodo mali omnes cantare nobiscum possunt Alleluia: si autem in malitia sua perseuerauerint, canticum vitæ nostrę futurę dicere possunt labijs, ipsam verò vitam quæ tunc erit in veritate (nam nunc significatur illa veritas) obtinere non possunt, quia noluerunt meditari antequam veniret, & tenere quod venturum erat. Nunc ergo, fratres, exhortamur vos, vt laudetis Deum: & hoc est quod vobis dicim⁹, quando dicimus Alleluia, laudate Dominum. Dicis tu alteri, dicit ipse tibi: cùm se omnes exhortantur, omnes faciunt quod exhortantur. Sed laudate totis votis de totis vobis: id est non solùm lingua & vox vestra laudent Deum, sed & conscientia vestra, vita vestra, facta vestra. Etenim laudamus modò in ecclesijs quando congregamur: quisque cùm discedit ad propria, quasi cessat laudare Deum. Non cesset bene viuere, & semper laudat Deum. Tunc desinis laudare Deum, quando à iustitia, & ab eo quod illi placet declinas. Nam si à vita bona nunquam declines, lingua tua tacet, vita tua clamat: & aures Dei ad cor tuum. Quomodo enim aures nostræ ad voces, sic aures Dei ad cogitationes. Ergo, fratres, non tantùm ad sonum attendite, cùm laudatis Deum, toti laudate, cantet vox, cantet & vita, cantent facta: & si est adhuc gemitus, tribulatio, tentatio, sperate transitura omnia, & illum venturum diem, quo sine defectu laudabimus.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmū cēteſimū quadragesimum octauum, super his verbis: Laudate Dominum de cœlis, laudate eum in excelsis.

CAPVT XVIII.

Cœ-

COepit iste de cœlo, vbi laudāt omnia, & dicit, Laudate. Quare quum laudent, dicit: Laudate? Quia delectat⁹ est in eo quod laudāt: & placuit ei quasi adiungere hortationem suam. Quomodo si venias ad homines bonum aliquod operantes cum gaudio, siue in vinea, siue in messe, siue in aliqua agricultura, placet tibi quod faciunt, & dicis, Facite, agite: non vt tunc incipiant facere quando dicis, sed quia placet tibi, quod facientes inueneris, adiungis gratulationem, & exhortationem tuam. Dicendo enim, facite, & exhortando facientes, voto quasi facis cum illis.
1.Esd.5. In hac ergo exhortatione plenus spiritu Dei propheta dicit hæc: & psalmus est Aggæi, & Zachariæ, sic enim habet titulus. Isti duo prophetæ eo tempore quo captiuus tenebatur populus in Babylonia prophetabant etiam futurum finem captiuitatis, vt restauraretur ciuitas Hierusalem quæ bello ceciderat. Significauerunt ergo nobis in mysterio vitam futuram, vbi laudem⁹ Deum post captiuitatem vitæ præsentis, vbi erit innouatio ciuitatis illius magnæ Hierusalē, vnde peregrini suspiramus, captiuati adhuc sub onere, & sarcina corporis mortalis: vnde adhuc gemimus in peregrinatione, exultabimus autem in patria. Qui verò non gemit peregrinus, non gaudebit ciuis: quia desiderium non est in illo. Prophetæ ergo isti sancti magnam consolationem præbuerunt tunc captiuo populo secūdum carnem, id est, constituto in Babylonia sub regibus alienigenis. Ostendebant enim per prophetiam futurum tempus liberationis à captiuitate, futu-
2.Cor.10. rum temp⁹ instaurationis Hierusalem. Sed illa omnia in figura gesta sunt, habent veritatem suam. Figurata sunt in antiquis, præsentia ostenduntur in
2.Cor.5. nobis. Modò ergo quid dicit Apostolus? Quam diu sumus in corpore peregrinamur à Domino. Nondum
2.Cor.15. sumus in patria. Quando erimus in patria? Quando triumphabimus deuicto inimico diabolo, quando mors nouissima inimica destruetur: tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors contentio tua? vbi est mors aculeus tuus? Quando ergo nulla iam erit mortis contentio que modò est, & facit nos gemere ex defectu, & mobilitate rerum, & ex fragilitate carnis humanæ: tunc triumphabimus. Contendunt nobiscum quotidie tentationes, contendūt nobiscum quotidie delectationes, etsi non consentiamus, tamen molestiam patimur, & contēdimus: & magnū periculum est, ne q contendit vincatur. Si autem non consentiendo vincamus, molestias tamen patimur resistendo delectationibus.
Non cessat, & non moritur hostis, nisi in resurrectione mortuorum. Sed præ- 1.Esd.5. sumamus, fidamus, erigunt nos Aggeus & Zacharias: cātant futuram liberationem nostram. Si illi populo cantauerunt, & impletum est, Christiano populo quod cantatur non implebitur? Securi estote, non quidem in ista peregrinatione vitæ huius: sed quomodo hic agatis videte. Non vobis placeat amor Babylonis, ne obliuiscamini ciuitatem Hierusalem. Et si corp⁹ nostrum adhuc in Babylonia tenetur, cor nostrum ad Hierusalem præmittatur. Laudet ergo tota creatura Dominum, quia hoc ibi facturi sum⁹ quod hic præmeditamur, Laudate Dominū de cœlis, laudate eū in excelsis. Primò de cœlis dixit, posteà de terra. Laudatur enim Deus qui fecit cœlum & terram. Cælestia tranquilla sunt, pacata sunt: ibi semper gaudium, nulla mors, nulla ægritudo, nulla molestia: semper laudant Deum beati. Nos autem adhuc in imo sumus: sed cùm Coloſ.3. cogitamus quomodo illic laudetur Deus, cor ibi habeamus, & non sine causa audimus. Sursum corda, Leuemus cor sursum, ne putrescat in terra: quoniam placet nobis quod ibi agunt angeli. Modò nos spes delectat, posteà res cùm illuc venerimus. Laudate ergo eū in excelsis.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super his verbis: Statuit ea in seculum seculi: præceptum posuit, & non præteribit.

CAPVT XIX.

STatuit ea in seculum, & in seculum seculi: scilicet, omnia cœlestia, omnia superiora, virtutes oēs atq; angelos, ciuitatem quandam supernam, bonam, sanctam, beatam: vnde, quoniam peregrinamur, miseri adhuc sumus: & quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

redituri, in spe beati: quò, cùm redierimus, in re beati. Statuit ea in seculum, et in seculum seculi. Præceptum posuit, & non præteribit. Quale præceptum putatis habere cælestia & angelos sanctos? Quale præceptum dedit illis Deus? Quale, nisi vt laudent illum? Beati quorum hoc est negotium, laudare Deum. Non arant, non seminant, non molunt, non coquunt: opera enim sunt ista necessitatis, ibi necessitas non est. Non furantur, non depredantur, non adulterantur: opera enim sunt ista iniquitatis, ibi
Matt. 25. iniquitas non est. Non frangũt panem esurienti, non vestiunt nudum, non suscipiunt peregrinũ, non visitant ægrotum, non concordant litigiosum, non sepeliunt mortuum: opera enim sunt ista misericordiæ, ibi autem nulla miseria est, in quã fiat misericordia. O beati. Putamus erimus nos sic? Eia suspiremus, de suspirio gemamus. Et quid sumus vt ibi simus? Mortales, proiecti, abiecti, terra & cinis. Sed qui promisit omnipotens est. Si ad nos attendamus, quid sumus? si ad illum, Deus est, omnipotens est. Non est facturus angelum ex homine, qui fecit hominem ex nihilo? Aut verò pro minimo habet Deus hominẽ, propter quem mori voluit vnicum suum? Attendamus ad iudicium dilectionis & promissionis Dei: Tales arras accepimus. Tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Quis mortuus est? Vnicus. Pro quibus mortuus est? Vtinam pro bonis, vtinam pro iustis. Sed quid est? Etenim Christus, ait Apostolus, pro impijs mortuus
Rom 5. est. Qui donauit impijs mortem suam, quid seruat iustis nisi vitam suam? Erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se auertat, non dicat, Non ero. Qui promisit, Deus est: & venit vt promitteret, apparuit hominib⁹, venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. Venit ad regionem peregrinationis nostræ, accipere quod hic abundat, opprobria, flagella, colaphos, sputa in faciem, contumelias, spineam coronam, suspensionem in ligno, crucem, mortem. Hæc abundant in regione nostra, ad talia cõmercia venit. Quid hic dedit? Quid hic accepit? Dedit exhortationem, dedit doctrinam, dedit remissionem peccatorum, accepit contumelias, crucem, mortem. De illa regione attulit ad nos bona: & in regione nostra ipse pertulit mala. Promisit tamen nobis quod ibi
Ioan. 17. futuri simus vnde venit, & ait, Pater, volo vt vbi ego sum, & ipsi sint mecũ. Tanta præcessit dilectio. Quia vbi nos eramus, fuit nobiscum, vbi ipse est, erimus cum illo. Quid tibi promisit Deus, ô homo mortalis? Quia victurus es in æternum, Non credis? Credo, crede. Plus est iam quod fecit, quàm quod promisit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Vt viuas cum illo. Incredibilius est quòd mortuus est æternus, quàm vt in æternum viuat mortalis. Iam quod incredibilius est tenemus. Si propter hominem mortuus est Deus, non est victurus homo cum Deo? Non est victurus mortalis in æternum, propter quem mortuus est, qui viuit in æternum? Sed quomodo mortuus est Deus? Et vnde mortuus est Deus? Et potest mori Deus? Accepit ex te, vnde moreretur pro te. Non posset mori nisi caro: nõ posset mori nisi mortale corpus. Induit se vbi moreretur pro te, induet te vbi cum illo viuas. Vbi se induit
Ioann. 3. morte? In virginitate matris. Vbi te induet vita? In æqualitate patris. Elegit sibi hic thalamum castum, vbi coniungeretur sponsus sponsæ: verbum caro factum est, vt fieret caput ecclesiæ. Verbum enim ipsum non est pars ecclesiæ, sed vt esset caput ecclesiæ, carnem assumpsit. Quiddam vestrũ iam sursum est, quod hic accepit, vbi mortuus est, vbi crucifixus est. Iam quædam primitię tuæ præcesserunt, dubitas quia sequuturus es?

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super his verbis: Confessio eius in cælo et in terra, & exaltabit cornu populi sui.

CAPVT XX.

QVid est cõfessio eius in cœlo & in terra? Quia ipse confitetur? Non, sed quia illum omnia confitentur, omnia clamant: omniũ pulcritudo, quodammodo vox eorum est confitentiũ Deum. Clamat cælum Deo, Tu me fecisti, non ego. Clamat terra, tu me condidisti, non ego. Quomodo ergo clamant ista? Quando ea consideras, & hoc in eis inuenis, ex tua consideratione

tione clamãt, ex voce tua clamant, Cõfessio eius in cœlo, & in terra. Attende cœlum, pulchrum est: attende terram, pulchra est: vtrumq; simul valde pulchrum est. Ipse fecit, ipse regit, ipsius nutu gubernantur: ipse traijcit tempora, momenta ipse instaurat, per seipsum instaurat. Omnia ergo ista laudant illũ, siue in statu, siue in motu, siue de terra deorsum, siue de cœlo sursum, siue in
Rom. 1. vetustate, siue in renouatione. Cùm vides hæc, & gaudes, & attolleris in artificem, & inuisibilia eius per ea quæ facta sunt intellecta contueris, confessio eius est in cœlo, & in terra, id est, confiteris ei de rebus terrenis, confiteris ei de rebus cœlestibus: & quia ipse fecit omnia, & melius illo non est aliquid, quicquid fecit infra illum est, & quicquid in his placet minus est quàm ipse. Non ergo ita tibi placeat quod fecit, vt recedas ab eo qui fecit. Sed si amas quod fecit, multò magis ama eum qui fecit. Si pulchra sunt quæ fecit, quantò magis pulcher est qui fecit? Confessio eius in cœlo, & in terra. Exaltauit cornu populi sui. Modò cornu populi sui humile est
Matth. 5. in trituris, in tribulationibus, in tentationibus, in tonsione pectorum. Quando exaltabitur cornu populi sui? Quando venerit ipse Dominus, & ortus fuerit sol noster, non iste qui oculis videtur, & oritur super bonos & malos, sed
Malach. 4. ille de quo dicitur, Vobis qui timetis Deum, orietur sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius: & de quo dicturi sunt superbi, & impij, Iustitiæ lumen non illuxit nobis, & sol non est ortus nobis.
Sapien. 5. Ipse erit æstas nostra. Modò fructus per hybernum tempus in radice non apparent. Attendis quasi aridas arbores per hyemem. Qui non nouit videre, aridam putat vitem, & fortè iuxta est quæ verè aruit. Similes sunt ambæ per hyemem, illa viuit, illa mortua est: sed illius mors in abscondito est. Aestas procedit: vita illius clarificatur, mors illius manifestatur. Procedit honor foliorum, fœcunditas fructuum: vestitur vitis in facie ex eo quod habet in radice. Ergo modò fratres tales sumus, quales sunt & alij homines. Quomodo nascũtur, manducant, bibunt, viuunt, & vestiuntur, transigunt vitam istam: sic & sancti. Aliquando res ipsæ decipiunt homines, & ipsi dicunt, Ecce postquàm hic cœpit esse Christianus, nunquid nõ ei dolet caput? Aut quia Christianus est, quid habet plus quàm ego? O vitis arida, attendis iuxta te vitem nudam in hyberno, sed non aridam per æstatis vim. Veniet Dominus honor noster, qui latebat in radice: & tunc exaltabit cornu populi sui, post captiuitatem in
Psal. 148. qua mortaliter viuimus. Vnde dicit Apostolus, Nolite ante tempus iudicare,
1. Cor. 4. donec veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & tunc laus erit vnicuiq; à Deo. Sed dicis mihi, Vbi est radix mea? vbi est fruct⁹ meus? Si credis, nosti vbi est radix tua. Ibi est enim, vbi est fides tua, vbi est spes & charitas tua. Audi Apostolũ, Mortui enim estis.
Coloss. 3. Quasi per hyemem mortui apparebãt. Audi quia viuunt. Et vita vestra abscõdita est, inquit, cum Christo in Deo. Ecce vbi habes radicem. Quando ergo honore ornaberis, quando fœcundaberis fructu? Audi illum sequentem, Cùm Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.

PSYCHAGOGIAE LIBER QVARTVS, DECERptus ex scriptis beati Gregorij Papæ.

Ex libro primo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Vir erat in terra Hus, nomine Iob.

CAPVT I.

SI Iob dolens, & Hus consiliator dicitur, non immeritò per vtraq; nomina electi⁹ quisq; figuratur: quia nimirum consiliatorem animũ inhabitat, qui dolens de præsentibus ad æterna festinat. Nam sunt nonnulli qui vitam suam negligunt: & dum transitoria appetunt, dum æterna vel non intelligunt, vel intellecta contemnunt, nec dolorem sentiunt, nec habere consilium sciunt. Cumque superna quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

amiserunt non considerant, esse (heu miseri) in bonis infimis felices putant. Nequaquàm enim ad veritatis lucem (cui conditi fuerant) mentis oculos erigunt: nequaquam ad contemplationem patriæ æternæ, desiderij aciem tendunt: sed semetipsos in his ad quæ proiecti sunt, deserentes, vice patriæ diligunt exilium quod patiuntur: & in cæcitate quam tolerant, quasi in claritate luminis exultant. At contrà electorum mentes dum transitoria cuncta nulla esse conspiciunt, ad quæ sint conditæ exquirunt: cumq; eorum satisfactioni nihil extra Deum sufficit, ipsa inquisitionis exercitatione fatigata illorum cogitatio, in conditoris sui spe, & contemplatione requiescit: supernis interseri ciuibus appetit: & vnusquisque eorum adhuc in mundo corpore positus, mente tamen extra mundum surgit: æruminam exilij quam tolerat, deplorat: & ad sublimem patriam incessantibus se amoris stimulis excitat. Quum ergo dolens videt quàm sit æternum quod perdidit, inuenit salubre consilium, temporale hoc despicere quod percurrit. Et quò magis crescit consilij scientia vt peritura deserat, eo augetur dolor, quod necdum ad mansura pertingat. Vnde bene per Salomonem dicitur, Qui addit scientiam, addit & dolorem. Qui enim scit iam summa quę non habet adhuc, magis de infimis in quibus retinetur, dolet. Recte ergo in terra Hus habitare Iob dicitur: quia in scientiæ cõsilio electi vniuscuiusq; dolens animus tenetur.

Eccles. 1.

Iob 3.

Idem pater Gregorius quarto Libro suæ moralis expositionis in Iob, super his verbis: Qui ædificant sibi solitudines, sic ait:

Sancti viri, quia nihil huius mundi appetunt, nullis procul dubio in corde tumultibus premuntur: omnes quippe inordinatos desideriorum motus à cubili cordis manu sanctæ considerationis eijciunt: & quia transitoria cuncta despiciunt, ex his nascentes cogitationum insolentias non patiuntur: solam namque æternam patriam appetunt: & quia nulla huius mundi diligunt, magna mentis tranquillitate perfruuntur. Vnde & rectè dicitur, Qui ædificant sibi solitudines. Solitudines quippe ædificare, est à secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellere, & vna intẽtione æternæ patriæ in amorem intimæ quietis anhelare. An non cunctos à se cogitationum tumultus expulerat qui dicebat, Vnam petij à Domino hanc requiram: vt inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vitę meę. A frequentia quippe terrenorum desideriorum fugerat, & ad magnam solitudinem semetipsum contulerat: vbi eo tutius nihil extraneum conspiceret, quo incompetens nihil amaret. A tumultu rerum corporalium magnum quendam secessum petierat quietam mentem in qua tanto purius Deum cerneret, quanto hunc cum se solo solum inueniret.

Psalm. 26.

Rursum libro vigesimo tertio super his verbis: Increpat quoq; per dolorem in lectulo, ita dicit:

Iob 33.

Lectulus, vel stratum, requies temporalis accipitur, sicut scriptum est, Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Cùm enim quisque curis secularibus fatigatus, deserere per diuinã gratiam huius mundi itinera laboriosa cupit, & compungitur, cogitare solet, quomodo præsentis vitæ desideria fugiat, ab eius laboribus requiescat: sibique mox desideratæ quietis ordinem quærit, & velut quoddam stratum à cunctis laboribus cessationis locum inuenire concupiscit. Sed quia in hac vita adhuc homo positus, in cuiuslibet ordinis loco, in cuiuslibet secreti secessu viuere sine tentationibus nullatenus potest: plerunque in id quod ad requiem constituitur, maior dolor tentationis inuenitur. Rectè ergo per Prophetam dicitur, Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Acsi diceret, Omne quod hic sibi parauit ad requiem, hoc ei mutasti occulto iudicio ad perturbationem. Quod pio quidem Dei consilio agitur, vt huius peregrinationis tempore electorum vita turbetur. Via quippe est vita præsens, qua ad patriam tendimus: & idcirco hic occulto iudicio frequenti perturbatione conteramur, ne viam pro patria diligamus. Solent enim nonnulli viatores cum amœna fortasse in itinere prata conspiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare: eorumque gressus tardat pul-

Psalm. 16.

pulchritudo itineris, dum delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus Dominꝰ huius mũdi iter asperum facit, ne dum quisque vitæ præsentis requie quasi amœnitate viæ pascitur, magis eum diu pergere quàm citò peruenire delectet: ne dum oblectatur in via, obliuiscatur quod desiderabat in patria. Quià ergo in hac vita omnis nostra (quam fortasse parauimus) requies turbatur, rectè dicitur, Increpat quoque per dolorem in lectulo, id est, in præsentis vitæ requie, vel tentationis nos stimulis, vel flagelli afflictione conturbat. Nam sæpe humanus animus quamlibet breui tempore sine tentatione in bonis studijs fuerit, mox de eisdem studijs, in quibus quiescendo se exerit, & de ipsis virtutibus quibus multiplicari nititur, dum proficere se sentit, eleuatur. Vnde pió rectoris nostri moderamine impulsu tentationis afficitur: vt in eo ipsa profectus sui elatio comprimatur.

Iob 3.

Ex libro quarto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Obtenebrentur stellæ caligine eius (videlicet noctis, hoc est, præuaricationis, qua in Adam omnes peccauerunt.) Expectet lucem, & non videat, nec ortum surgentis aurorę.

CAPVT II.

SAepe mens quæ aduersa multa, & fortia superat, vnum in se, & fortasse minimum, quamuis magna intentione inuigilet, non expugnat. Quod diuina nimirum dispensatione agitur: ne ex omni parte virtutibus splendens, in eleuationem subleuetur: vt dum in se parũum quid reprehensibile videt, & tamẽ hoc subigere non valet, nequaquam sibi, sed authori victoriam tribuat in his, quæ subigere fortiter valet. Vnde & bene dicitur, Obtenebrentur stellæ caligine eius. Stellæ quippe huius noctis caligine obtenebrantur, quando & hi, qui magnis iam virtutibus splẽdent, adhuc de obscuritate culpæ aliquid retinentes sustinent, vt etiam magna vitæ claritate luceant, & tamen adhuc noctis reliquias nolentes trahant. Quod ad hoc (sicut dictum est) agitur, vt mens proficiens ad virtutem iustitiæ, sua meliùs infirmitate roboretur: & inde veriùs in bonis luceat, vnde etiam eam nolentem paua reprehensibilia humiliter obscurãt. Vnde & bene quum Israelitico populo percepta promissionis terra diuideretur, Ephraim tribui Chananæus gentilis populus non occisus, sed factus tributarius dicitur, sicut scriptum est, Habitauit Chananæus in medio Ephraim tributarius. Quid enim Chananæus gẽtilis videlicet populus, nisi vitium significat? Et sæpe magnis virtutibus terrã promissionis ingredimur, quia spe intima de æternitate roboramur: sed dum inter acta sublimia, vitia quædam parua retinemꝰ, quasi Chananęum vinere in terra nostra concedimus. Qui tamẽ tributarius efficitur: quia hoc ipsum vitiũ quod subigere non possumus, ad vsum nostræ vtilitatis humiliter retorquemꝰ: vt eo de se mens & in summis vilia sentiat, quo suis viribus etiam parua quæ appetit, nõ expugnat. Vnde & bene rursum scriptum est: Hæ sunt gentes quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Israelem. Ad hoc namque quędam minima vitia nostra retinentur, vt sese nostra intentio solicitã in certamine semper exerceat, & eo de victoria non superbiat, quo viuere in se hostes conspicit, à quibus adhuc vinci formidat. Israel ergo reseruatis gẽtibus eruditur, quando in quibusdam minimis vitijs elatio virtutis nostræ comprimitur, & in paruis sibi resistentibus discit, quod ex se maiora non subigit. Hoc tamen quod dicitur, Obtenebrentur stellæ caligine eius, intelligi & aliter potest. Nox quippe illa, consensus videlicet ad culpam, quę ad nos primi parentis est excessu propagata, mentis nostrę oculum tanta obscuritate perculit, vt omnis homo in huius vitæ exilio cæcitatis suæ tenebris pressus, quantalibet vi ad æternitatis lumen intenderit, penetrare non possit. Post culpam namque damnati peccatores nascimur, atque ad hanc vitam cum mortis nostræ merito venimus: & quum ad supernæ lucis radium aciem mentis erigimus, ipsa infirmitatis nostræ obscuritate caligamus. Et quidem multi in hac infirmitate carnis tanta virtute roborati sunt, vt resplendere mundo quasi stellæ potuerint: multi in tenebris vitæ præsentis dum superiora de se exempla exhibent, astrorũ more nobis desuper lucẽt, sed quãtalibet co-

Iudic. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ruſcatione operis fulgeant. quantolibet ſe igne compunctionis accendant, nimirū conſtat quia dum corruptibili adhuc carne grauati ſunt, æternum lumen ſicut eſt, videre nequaquā poſſunt. Dicat ergo, Obtenebrentur ſtellæ caligine eius: id eſt, etiam illi in contemplatione ſua antiquæ noctis adhuc tenebras ſentiant, de quibus nimirum conſtat, quòd humano generi in huius vitæ caligine virtutum ſuarum iam radios expandant: quia etſi mente iam ad ſumma exiliunt, adhuc tamen in infimis primæ culpæ pondere grauantur. Vnde fit vt & foris exempla lucis velut aſtra præbeant, & tamen intus vſq; ad fixæ viſionis certitudinem, preſſi noctis caligine, non aſcendant. Sæpe autem ita mens accenditur, vt quamuis in carne ſit poſita, in Deum tamen, omni ſubiugata carnali cogitatione, rapiatur, nec tamē Deum ſicut eſt, conſpicit: quia hanc nimirum (ſicut dictum eſt) in carne corruptibili pondus primæ damnationis premit. Sæpe etiā ita, vt eſt, abſorberi deſiderat: vt æternam vitam (ſi poſſit fieri) ſine interuentu corporeæ mortis attingat. Vndè Apoſtolus Paulus, cùm ardēter internam lucem quæreret, ſed tamē vtcunque exterioris mortis damna formidaret, ait, Quandiu ſumus in hoc habitaculo, ingemiſcimus grauati: eò quod nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri, vt abſorbeatur quod mortale eſt à vita. Sancti igitur viri videre verum mane appetunt: & ſi concedatur, etiam cum corpore illud attingere lucis intimæ ſecretum volunt. Sed quantolibet ardore intentionis exiliant, adhuc antiqua nox aggrauat: & corruptibiles huius carnis oculos, quos hoſtis callidus ad concupiſcentiam aperuit, iuſtus iudex à contuitu iuterni ſui fulgoris premit. Vnde & benè ſubditur, Expectet lucem & non videat, nec ortum ſurgentis auroræ. Quantalibet namque intentione adhuc peregrina mens ſatagat, videre lucem ſicut eſt non valet: quia hāc ei cœcitas ſuæ damnationis abſcondit. Ortus vero auroræ, eſt illa noua natiuitas reſurrectionis, qua ſancta Eccleſia eriam carne ſuſcitata oritur ad contemplandum lumen æternitatis. Si enim ipſa carnis noſtrę reſurrectio quaſi quędā natiuitas non eſſet, de ea veritas non diceret, In regeneratione quum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ. Eſſe ergo hāc ortum vidit, quam regenerationem vocauit. Sed quantalibet virtute electi nūc fulgeant, quę erit illa nouę natiuitatis gloria, penetrare nequeunt, qua tunc cū carne ad cōtemplandū ęternitatis lumen aſcendūt: Vnde & Apoſtolus Paulus ait, quod oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcēdit, quę præparauit Deus diligentibus ſe. Dicat ergo, Expectet lucem & nō videat, nec ortum ſurgentis auroræ: quia ſpontaneo vitio tenebrata noſtra infirmitas, niſi priùs per mortem pœnæ ſuæ debitum ſoluat, claritatem lucis internæ non penetrat.

Matth. 13. 1. Cor. 15.

Ex eodem libro quarto moralis expoſitionis in Iob, ſuper his verbis: Ibi (videlicet in intimo ſinu diuinæ lucis) requieuerūt feſſi robore, & quondam victi pariter ſine moleſtia: paruus & magnus ibi ſunt. Iob. 3.

CAPVT III.

OMnes qui in hoc mundo fortes ſunt, robore quaſi fortes ſunt, nō robore defeſſi: qui verò in authoris ſui amore roborantur, quo magis in concupita Dei fortudine conualeſcunt, eo à propria virtute deficiunt. Et quo robuſtius æterna appetunt, eo à temporalibus ſalubri defectione laſſantur. Hinc Pſalmiſta amoris ſui feſſus robore dicebat, Defecit in ſalutare tuū anima mea. In ſalutare enim Dei proficiendo defecerat: quia æternitatis lucem deſiderās, à carnis iam fiducia fractus anhelabat. Hinc rurſum dicit, Concupiuit & defecit anima mea in atria Domini. Qui nimirum cùm diceret, Concupiuit, rectè ſubdidit, & defecit: quia valde minor eſt diuinitatis cōcupiſcentia, quam nos mox etiam proprius ſequitur defectus. Qui enim ad appetēda æternitatis atria accenditur, dignum profecto eſt, vt ab hoc temporalitatis amore laſſetur: vt tanto frigeſcat à ſtudio ſeculi, quanto ſurgit ardentior in amorē Dei. Quem ſcilicet ſi perfectè arripit, mundū etiam plenè derelinquit: & eo tēporalib⁹ fundit⁹ moritur, quo ad ſupernā vitā altius afflatu æternitatis animatur. An non robore ſuo feſſam ſe inuenerat quę dicebat, Anima mea liq̄facta eſt, vt di-

2. Cor. 5.

Pſal. 118.

Pſal. 83.

Cant. 2.

dilectus locutus eſt? Quia nimirū mens dum occultæ locutionis aſpiratione tāgitur, à ſtatu ſuæ fortitudinis infirmata, ipſo quo abſorbetur deſiderio liquatur & inde ſe apud ſemetipſam feſſam inuenit, vnde vltra ſe eſſe conſpicit fortitudinem quam conſcendit. Hinc prophe-
Dan. 8. ta quum viſionem Dei ſe conſpexiſſe diceret, adiunxit: Elangui, & ægrotaui per dies plurimos: quia cùm ad virtutē mens aſtringitur, à fortitudine propria caro laſſatur. Hinc Iacob qui angelū te-
Geneſ. 32. nuit, vno mox pede claudicauit: quia q verò amore ſublimia reſpicit, iā in hoc mundo duplicibus incedere deſiderijs neſcit. Vno .n. pede innititur, qui ſolo Dei amore roboratur: & neceſſe eſt vt alius marceſcat: qa mētis virtute creſcē te, oportet proculdubiò vt carnis fortitudo torpeſcat. Beatus igitur Iob alta fidelium corda reſpiciat, atq; perpendat quem ſinum intimæ quietis inueniunt, dum à viribus proprijs in Deum proficiendo laſſantur: & dicat, Ibi requieuerunt feſſi robore. Ac ſi apertè inſinuet dicens, Illic reqes lucis remunerat, quos hic interius recreans profectus fatigat. Nec mouere debet quod lucem nominans, nequaquam ſubdit, in hac, ſed ibi. Quam enim continere electos conſpicit, quaſi locū noſtrum hanc eſſe deprehendit. Vnde Pſalmiſta cum incommu-
Pſal. 101. tabilem æternitatis aſpiceret dicens: Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient: hanc electorum locum eſſe denunciat ſubdens, Filij ſeruorum tuorū habitabunt ibi. Deus enim qui ſine ſitu omnia continet, nobis ad ſe venientib⁹ locus non localis manet. Ad quem locum dum pertingimus, etiam in hac vita mentis noſtræ tranquillitas quanta fuerit perturbatio videmus: quia etſi iā iuſti in prauorum cōparatione quieti ſunt, in eſtimatione tamen quietis intimæ omnimodo quieti non ſunt. Vnde bene ſubditur, Et quondam victi pariter ſine moleſtia. Iuſtos enim quamuis nullus deſideriorum carnalium tumultus poſſideat: duris tamē vinculis eos in
Sapien. 9. hac vita poſitos ſuę moleſtia corruptionis ligat. Scriptum quippe eſt, Corpus quod corrūpitur, aggrauat animā: & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantē. Eo itaque ipſo quo adhuc mortales ſunt, corruptionis ſuæ pōdere grauātur, & aſtricti moleſtia vincti ſūt: quia in illam adhuc libertatem vitæ incorruptibilis nō exurgunt. Aliud namque de mente, aliud de corpore tolerāt: & contra ſemetipſos, quotidie interno certamine deſudant. An non duro moleſtiæ vinculo ligantur: quorum nimirum mens ſine labore ignorantia ſoluitur, & non niſi cum ſtudio laboris eruditur? Quæ coacta erigitur, libens iacet, ab infimis vix leuatur, & tamen eleuata protinus labitur: ſemetipſam laborioſe vincendo ſuperna conſpicit: ſed reuerberata lumen quod ſe irritauerat refugit. An non duro moleſtiæ vinculo ligantur, quos cùm accēſus Spiritus ad ſinum pacis intimæ pleno deſiderio pertrahit, feruente certamine caro perturbat? Quæ etſi iam ante faciem velut ex aduerſo acie erecta non obuiat, adhuc tamen à mentis dorſo quaſi captiua ſubmurmurat: & quamuis timendo, tamen turpi ſtrepitu in corde ſpeciem pulchræ quietis fœdat. Electi igitur etſi valenter omnia ſuperant, cum ſecuritatem pacis æternæ deſiderant, grauis eis eſt moleſtia adhuc habere quod vincant, Qui his exceptis etiam ea vincula ſuſtinent quæ grauis exterius neceſſitas aſtringit: eſurire quippe, ſitire, laſſeſcere, vincula corruptionis ſunt: quæ ſcilicet ſolui nequeunt, niſi cum in illam immortalitatis gloriam noſtra mortalitas permutatur. Replemus etenim refectionis corpus, ne extenuatum deficiat: extenuamus abſtinentia, ne nos repletum premat. Vegetamus hoc motibus, ne ſitu immutabilitatis intereat, ſed citius hoc collocando ſiſtimus, ne ipſa ſua vegatione ſuccumbat. Adiumētis hoc veſtium regimus, ne frigus interimat: & quæſita adiumenta proijcimus, ne calor exurat. Tot igitur diuerſitatibus occurrentes, quid aliud agimus, quàm corruptibilitati ſeruimus: vt ſaltem multiplicitas impēſi obſequij corp⁹ ſuſtineat, quod anxietas infirmæ mutabilitatis grauat? Vnde benè per Paulū Rom. 8. dicitur: Vanitati enim ſubiecta eſt creatura non volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe: quia & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis in libertatē gloriæ filiorū Dei. Vanitati quippe creatura non volens ſubditur, quia homo qui ingenitæ conſtantię ſta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tutũ volens deseruit, pressus iustæ mortalitatis pondere nolens mutabilitatis suę corruptioni seruit. Sed creatura hęc tunc à seruitute corruptionis eripitur, cùm ad filiorum Dei gloriam incorrupta resurgendo subleuatur. Hic itaq; electi molestiâ vincti sunt: quia adhuc corruptionis suæ pœna deprimuntur.

Sed quum corruptibili carne exuimur, quasi ab his quibus nunc astringimur, molestiæ vinculis relaxamur. Præsentari nanque iam Deo cupimus: sed adhuc mortalis corporis obligatione prępedimur. Iure ergo vincti dicimur, quia adhuc incessum nostri desiderij ad Deum liberum non habemus. Vnde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinas portans vinctus clamat, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Dissolui enim non quæreret, nisi se proculdubio vinctum videret.

Philip. 1.

Sed quia quod valde mens amat, etiam in sermone sæpius replicat, Beatus Iob qui æternæ pacis frequentiam diligens conspicit, descriptioni eius adhuc inseruit, dicens: Paruus & magnus ibi sunt. Quia in hac vita nobis est discretio operum, erit in illa proculdubio discretio dignitatum: vt quò hic alius alium merito superat, illic alius alium retributione transcendat. Vnde in Euangelio veritas dicit, In domo patris mei mansiones multæ sunt. Sed in eisdem multis mansionibus erit aliquo modo ipsa retributionum diuersitas concors: quia tanta vis amoris in illa pace nos sociat, vt quod in se quisq; nõ acceperit, hoc se accepisse in alio exultet. Vnde & non æquè laborantes in vinea, æquè cuncti denarium sortiuntur. Et quidẽ apud Patrem mansiones multæ sunt, & tamen eũdem denarium dispares laboratores accipiunt: quia vna cunctis erit beatitudo lætitiæ, quamuis non vna sit omnibus sublimitas vitæ.

Ioan. 14.

Matth. 20.

Paruum & magnum in hac luce cõspexerat, qui ex voce capitis dicebat, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. Paruum & & magnum conspexerat cùm dicebat, Benedixit oẽs timẽtes se Dominus, pusillos cum maioribus.

Psal. 138.

Psal. 113.

Ex Libro quinto moralis expositionis in Iob, sup hu verbis: Quare data est misero lux, & vita his q in amaritudine animæ sunt?

Iob. 3.

CAPVT IIII.

SAncti viri quum sibi suppetere prospera huius mundi conspiciunt, pauida suspitione turbantur. Timent enim ne hic laborum suorum fructus recipiant: timent ne quid diuina iustitia latens in eius vulnus aspiciat, & exterioribus eos muneribus cumulãs, ab intimis repellat. Cum verò taciti cogitãt, quod nec bona agunt, nisi vt soli Domino placeãt, nec in ipsa affluentia suæ prosperitatis exultant: minus quidẽ de prosperis occulta contra se iudicia metuũt, sed tamẽ eadẽ prospera, quia se ab intima intẽtione prępediũt, ægrè ferũt, & molestè pśentis vitę blandimẽta tolerãt, quia per hæc se vtcũq; tardari in interno desiderio nõ ignorant. Plus .n. in hoc mũdo honor, quàm despectio occupat & magis prosperitatis sublimitas, quam necessitatis aduersitas grauat. Per hãc nanq; nonnunquã cùm homo exterius premitur, ad concupiscenda quæ intus sunt liberiùs relaxatur: per illã verò animus dum multis parere cogitur, à desiderij sui cursu retinetur. Vnde fit vt sancti viri magis in hoc mũdo prospera quàm aduersa formident. Sciunt nãque, quia mens dum blanda occupatione premitur, aliquando libens ad exteriora deriuatur. Sciunt quia sæpe sic hãc clandestina cogitatio decipit, vt quomodo permutetur ignoret. Pensant autem quæ sint interna bona quæ cupiũt, & cognoscunt quàm nihil sit omne qđ blandum tẽporaliter arridet: cunctaq; huius mundi prospera mens eorũ eò ægrè tolerat, quò supernæ felicitatis est amore sauciata: tantoq; magis in præsentis dulcedinis aspnatione erigitur, quãto hanc conspicit, quia furtiuè sibi in æternæ gloriæ despectu blanditur. Vnde & beatus Iob, cùm supernam requiem contemplatus diceret, Paruus & magn' ibi sunt, adiungit: Quare data est misero lux? In scriptura sacra nonnunquã lucis appellatione prosperitas, noctis autem nomine, huius mundi aduersitas designatur. Vnde & benè per Psalmistam dicitur: Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Quia enim sancti viri ita prosperitatem seculi despicientes calcãt, sicut aduersitatẽ eius calcantes tolerant: permagnam mentis celsitudinem mũdi sibi & aduersa & pspera substernẽtos dicũt;

Psal. 138.

dicunt. Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Ac si apertè dicant: Sicut intentioni nostræ fortitudinem, eius tristia non premunt: ita hanc nec blanda corrumpunt. Sed quia hæc (vt diximus) bonorum mentem etiam cùm non subleuãt, perturbant: sancti viri qui se in huius exilij ærumna miseros cognoscunt, clarescere in eius prosperitate refugiunt.

Vnde bene nunc dicitur, Quare data est misero lux? Lux enim miseris datur, quando hi qui sublimia contemplãtes, esse se in hac peregrinatione miserosa agnoscunt, claritatem transitoriæ prosperitatis accipiunt. Et quum valde defleant, quia tardè ad patriam redeunt, tolerare insuper honoris onera cõpelluntur. Amor eos æternorũ conterit, & gloria de temporalibus arridet. Qui dũ cogitant quę sint quę in infimis tenent, & quæ sint quæ de sublimibus non vident, quæ sint quæ se in terra fulciunt, quæ autem de cœlestibus perdiderunt, prosperitatis suæ mœrore mordentur: quia etsi videt nequaquam ab ea se funditus opprimi, pensant tamen sollicitè cogitationem suam in amore Domini & in eius dispẽsatione partiri. Vnde bene cùm dicit, Quare data est misero lux protinus adiũgit, Et vita his qui in amaritudine sunt? In amaritudine quippe animæ sunt omnes electi, qui vel punire flendo non desinũt quæ deliquerũt: vel graui se mœrore afficiunt, quia longè huc à facie cõditoris proiecti, adhuc in æternæ patriæ gaudijs non sunt. De quorũ corde bene per Salomonem dicitur: Cor quod nouit amaritudinẽ animæ suæ, in gaudio illius nõ miscebitur extraneus. In amaritudine nãq; sunt & corda reproborũ, qa ipsis etiã prauis suis desiderijs affliguntur: sed eãdem amaritudinẽ nesciunt, quia pensare qđ tolerant, sponte sua excæcati, non possunt. At contrà, cor bonorũ amaritudinem suam nouit: quia ærumnam exilij in qua proiectum laceratur intelligit: & quam sint tranquilla quæ perdidit, quàm confusa in quibus cecidit, sentit. Sed hoc amaricatum cor ad gaudium suum quandoq; reducitur, atque in eius gaudio extraneus non miscetur, quia is qui nunc ab hoc mœrore cordis foras se p desideria seculi eijcit, seclusus tunc ab illa intima eius solennitate remanebit. Hi itaq; qui in amaritudine animæ sunt, mori mundo funditus concupiscunt: vt sicut in seculo ipsi nihil appetunt, ita iam à seculo nulla obligatione teneantur.

Prou. 4.

Ex eodem Libro quinto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurrij eius. *Iob 4.*

CAPVT V.

POtest per verbum absconditum allocutio intimæ aspirationis intelligi: de qua Ioannes dicit, Vnctio eius docet vos de omnibus. Quæ nimirũ aspiratio humanam mentem tangẽdo subleuat: & temporales cogitationes deprimens æternis hanc desiderijs inflãmat: vt nihil ei iam nisi quæ superna sunt libeat: & cuncta quæ inferius de humana perstrepunt corruptione, contemnat.

1. Ioan. 2.

Absconditum ergo verbum audire, est locutionem Sanctispiritus corde concipere. Quæ profectò sciri non potest, nisi à quo haberi potest. Et quoniã valde in humano genere pauci sunt, qui à desideriorum carnalium sorde purgati, ad perceptionem Sãcti spiritus ipsa hac purgatione dilatantur, verbum hoc absconditum dicitur: quia illud à quibusdam proculdubio in corde concipitur, quòd à maxima hominum parte nescitur. Vel certè hæc ipsa afflatio Sanctispiritus, verbum absconditum est: quia sentiri potest, sed strepitu locutionis exprimi non potest. Quum igitur diuina aspiratio sine strepitu mentem subleuat, verbum absconditum auditur: quia sermo spiritus in aure cordis silenter sonat. Vnde & subditur, Et quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurrij eius. Venas superni susurrij auris cordis furtiuè suscipit: quia subtilitatem locutionis intimæ affiata mens & raptim & occultè cognoscit. Nisi enim se ab exterioribus abscondat, interna non penetrat. Occultatur aũt vt audiat, & audit vt occultetur: quia & subtracta visibilibus, inuisibilia conspicit, & repleta inuisibilibus visibilia perfectè contemnit. Venas itaq; diuini susurrij furtiuè audire, est occultos diuinæ aspirationis modos tenuiter, & latenter cognoscere. Quamuis adhuc vel susurrium, vel venas susurrij intelligere aliter valeamus.

Qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui enim susurrat, occultè loquitur, & vocem non exprimit, sed imitatur. Nos ergo quousq; carnis corruptione premimur, nullo modo claritatem diuinæ potentiæ sicut in se incommutabilis manet videmus: quia acies infirmitatis nostræ non sustinet hoc quod de eius æternitatis radio super nos intolerabiliter fulget. Quum ergo se nobis omnipotens Deus per rimas contemplationis indicat, nequaquam nobis loquitur sed susurrat: quia etsi se plenè non intimat, quiddam tamē de se humanæ mēti manifestat. Tunc autem nequaquam iam susurrat, sed loquitur, cùm eius nobis species certa reuelatur. Hinc est.n. quod in Euangelio veritas dicit, Palam de patre meo annunciabo vobis. Hinc Ioannes ait, Videbimus eum sicuti est. Hinc Paulus dicit: Tunc cognoscam sicut & cognitus sum. Nunc autem diuinum susurrium tot ad nos venas habet, quod creatis operibus ipsa diuinitas præsidet. Dum enim cuncta quæ sunt creata cernimus, in creatoris admirationem subleuamur. Nam sicut aqua leuiter fluens, rimata per venas quæritur vt augeatur, tantoq; se latius fundit, quanto venas apertiores inuenerit: ita nos dum studiosè diuinitatis notitiam ex creaturæ eius consideratione colligimus, quasi susurrij illius ad nos venas aperimus: quia per hoc quod factum cernimus, virtutem creatoris admiramur: & per ea quæ sunt in publico, illud ad nos emanat, qd̄ latet in occulto. Quasi enim per quendam ad nos sonitum erumpit, dum consideranda nobis sua opera ostendit: in quo semetipsum vtcūque indicat, dū quàm sit incomprehensibilis manifestat. Quia igitur considerare eum dignè non possumus, nō eius vocem, sed vix susurrium audimus: plenè enim perpendere neque ipsa quæ sunt creata sufficimus. Rectè autem dicitur, Quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurrij eius. Proiecti quippe à paradisi gaudijs, & cæcitatis pœna mulctati, vix susurrij venas apprehendimus: quia ipsa quoq; mira eius opera raptim tenuiterq; pensamus.

Ioan.16. *1.Ioan.3.* *1.Cor.13.*

Ex Libro sexto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Ingredieris in abundātia sepulchrum, sicut infertur aceruus in tempore suo.

Iob 5.

CAPVT VI.

POtest per sepulchrum non solùm in hac vita nostra cētemplatio, sed etiam quies ęternę & intimæ retributionis intelligi: in qua tanto veriùs quiescitur, quàntò in nobis corruptionis vita perfectis necatur. In abundantia ergo sepulchrum ingreditur, qui post congesta vitæ præsentis opera, mutabilitati suæ plenè mortuus, in secreto veri luminis occultatur. Vnde & per Psalmistam dicitur, Abscondes eos in abscondito vultus tui, à conturbatione hominum. Quod bene etiam comparatio adiūcta commendat, cùm dicitur, Sicut infertur aceruus in tempore suo. Frumentū quippe in segete Sole tangitur, quià in hac vita humana anima respectu supernī luminis illustratur: pluuias percipit, quia veritas eloquio pingescit: ventis cōcutitur, quia tentationib⁹ exercetur: & secum crescentes paleas portat, quia nequiorē cōtra se quotidie vitā peccantium tolerat: atq; ad aream deductū triturationis pōdere premitur, vt à palearū cōnexione soluatur: quia mēs nostra cœlesti disciplinæ suppositā, dū correctionis flagella percipit, à societate carnaliū mūdior recedit, & recidit, & relictis paleis ad horreū ducitur, quia foris remanētibus reprobis, electa animo ad supernæ māsionis gaudia æterna subleuatur. Bene ergo dicitur, Ingredieris in abūdantia sepulchrū, sicut infertur aceruus in tēpore suo: quia dū post afflictionē iusti præmia patriæ cęlestis inueniūt, quasi post pressuras ad horreum grana deferuntur: & in alieno quidē tēpore pcussiones sentiunt, sed in suo à percussione requiescūt. Electis quippe alienū tēpus est vita præsens. Vnde & quibusdā adhuc infidelibus veritas dicit, Tempus meum nondū aduenit, tempus aūt vestrum semper est paratum. Et rursum, Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Sepulchrum ergo in tempore suo sicut frumenti aceruus ingreditur: quia ille æternā requiem percipit, qui priùs hic vt ab exurendis paleis liber sit, disciplinæ pressuras sentit.

Iob 8.

Idem pater Gregorius octauo Libro suæ moralis expositionis in Iob, super his verbis: Donec impleatur os tuum risu, & labia tua iubilo, scribit in hunc modum.

Os iustorū tūc risu replebitur quum *Iohan.16* co-

corum corda finitis peregrinationum fletibus, æternæ lætitiæ exultatione satiabūtur. De hoc risu discipulis veritas dicit, Mundus gaudebit, vos autem cōtristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Et rursum, Videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. De hoc risu sanctæ Ecclesiæ Salomon ait, Ridebit in die nouissimo. De hoc iterum dicit, Timenti Deum bene erit in extremis. Non autem tunc risus erit corporis, sed risus cordis. Risus enim nunc corporis de lasciuia venit dissolutionis: nā risus cordis tunc de lætitia nascetur securitatis. Cùm ergo electi omnes implentur gaudio manifestæ contēplationis, quasi ad hilaritatem risus exiliunt ex ore mētis. Iubilum verò dicimus, cùm tantam lætitiam corde concipimus, quantam sermonis efficatia non explemus: & tamen mētis exultatio hoc quod sermone non explicat, ore sonat. Bene autem os risu impleri dicitur, & labia iubilo: quia in illa æterna patria cùm iustorum mens in exultatione rapitur, lingua in cantum laudis elenatur. Qui quoniam tantùm vident quantùm dicere nō valent, in risu iubilant; quia nō explendo resonant quod amant.

Videm. *Prouer. 31.* *Eccles. 1.* *Psal. 30.* *Iob 9.*

Item Libro nono, super his verbis: Qui facit interiora austri, sic ait:

Quid hoc in loco austri nomine, nisi feruor Sanctispiritus designatur? Quo dum repletus quisq; fuerit, ad amorem patriæ spiritualis ignescit. Interiora ergo austri sunt occulti illi angelorū ordines, & secretissimi patriæ cœlestis sinus, quos implet calor Spiritussancti. Illuc quippe sanctorum animæ, & nunc corporibus exutæ, & postea corporibus restitutæ, perueniunt: & quasi in austri abditis occultantur. Ibi per diem quasi in meridiano tempore ardentiùs solis ignis accenditur: quia conditoris claritas mortalitatis nostræ iam pressa caligine, manifestiùs videtur: & velut sphęræ radius ad spatia altiora se eleuat, quia de semetipsa nos veritas subtilius illustrat. Ibi lumen intimæ contemplationis sine interueniente cernitur vmbra mutabilitatis, ibi calor summi luminis sine vlla obscuritate corporis: ibi inuisibiles angelorū chori quasi astra in abditis emicant, qui eò nunc ab hominib⁹ videri nequeunt, quo flamma veri luminis altiùs perfunduntur.

Rursum libro decimo octauo, super his verbis beati Petri Apostoli: In quem desiderant Angeli prospicere: & super his verbis Saluatoris: Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in cœlis est, ita dicit: *1.Petr. 1.*

Deum angeli & vident, & videre desiderant: & fiunt intueri, & intuentur. Si enim sic videre desiderant, vt effectu sui desiderij minimè perfruantur, desiderium sine fructu anxietatem habet, & anxietas pœnam. Beati verò angeli ab omni pœna anxietatis longè sunt: quia nunquam simul pœna & beatitudo conueniunt. Rursus cùm eos dicimus Dei visione satiari, quia & Psalmista ait, Satiabor dum manifestabitur gloria tua: considerandum nobis est, quoniam satietatem solet fastidium subsequi. Vt ergo vtraq; rectè sibi conueniant, dicat veritas, quia semper vident: dicat prædicator egregius, quia semper videre desiderant. Ne enim sit in desiderio anxietas, desiderātes satiantur: ne autem sit in satietate fastidium, satiati desiderant. Et desiderant igitur sine labore, quia desiderium satietas comitatur: & satientur sine fastidio, quia ipsa satietas ex desiderio semper accēditur. Sic quoq; & nos erimus, quando ad ipsum fontē vitæ venerimus. Erit nobis delectabiliter impressa sitis simul atq; satietas. Sed longè abest à siti necessitas, longè à satietate fastidium: quia & sitientes satiabimur, & satiati sitiemus. Videbimus igitur Deum: ipsumq; erit præmium laboris nostri, vt post mortalitatis huius tenebras, accessa eius luce gaudeamus.

Matth. 18. *Psalm. 16.*

Ex libro octauo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Sicut seruus desiderat vmbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui. *Iob.7.*

CAPVT VII.

VMbram seruum desiderare, est post tentationis æstum sudoremq; operis, æterni refrigerij requiem quærere. Hāc namq; vmbram seruus ille desiderauerat qui dicebat: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Et rursum, Heu me quia incolatus meus pro- *Psalm. 41.* *Psal. 119.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

prolongatus est. Qui quasi à labore agri æstum fugiens, atq; ad obtinendam requiem, refrigerij tegmen quærens, iterum dicit, Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domum Dei.

Psalm. 41.

Philip. 1. Hãc vmbram comprehendere Paulus anhelabat: desiderium habens dissolui, & cum Christo esse. Ad hanc vmbram ex desiderij iã perfectione peruenerant

Matth. 20. qui dicebant: Nos qui portauimus pondus diei & æstus. Bene autem qui desiderare vmbram dicitur, seruus vocatur: quia electus quisq; quousq; infirmitatis conditione constringitur, sub dominãtis corruptionis iugo, quasi sub æstus anxietate retinetur. Qui nimirũ quum à corruptione exutus fuerit, tunc sibimetipsi liber, & tranquillus innotescit.

Rom. 8. Vnde & rectè etiam per Paulum dicitur: Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. Electos enim nunc pœna corruptionis aggrauat, sed tunc incorruptionis gloria exaltat: & quantum ad præsentis necessitatis pondera, nunc in Dei filijs de libertate nihil ostẽditur, tantùm ad subsequentis libertatis gloriam, tunc in Dei famulis de seruitute nihil apparebit. Creatura ergo seruitute corruptionis exuta, & dignitate libertatis accepta, in filiorum Dei gloriam vertitur: quia vnita Deo per spiritum, quasi hoc ipsum quod creatura est, trãsisse ac subegisse declaratur. Sed quia adhuc vmbram desiderat, seruus est: quia quousq; æstum tentationum tolerat, iugũ miserę conditionis portat. Vbi aptè subditur, Et sicut mercenarius prestolatur finem operis sui. Mercenarius etenim lassescentem animum ad considerandum laboris præmium reuocans, vigorem mox animi ad exercitium laboris reformat: & quod graue perpendit ex opere, leue existimat ex remuneratione. Sic electi quiq; dum mũdi huius aduersa patiuntur, cum inhonestates, contumelias, rerum damna, cruciatus corporis tolerant, esse grauia quibus exercentur pensant: sed cùm mentis oculum ad æternæ patriæ considerationem tendunt, ex comparatione premij, quàm sit leue quod patiuntur, inueniunt. Quod enim valde esse importabile ex dolore ostẽditur, cõsideratione prouida ex remuneratione leuigatur. Hinc est quod Paulus semper seipso robustior contra aduersa erigitur, quia nimirũ finem sui operis sicut mercenarius præstolatur. Graue nanq; quod sustinet æstimat: sed leue hoc per præmij considerationem pensat. Ipse quippe quàm sit graue quod patitur indicat: qui in carceribus ãbundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequẽter, se fuisse testatur: qui à Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepit plagas: qui ter virgis cæsus, semel lapidatus est: ter naufragium passus, nocte & die in profundo maris fuit: qui pericula fluminũ, latronũ, ex genere, ex gentibus, in ciuitate, in solitudine, in mari, in falsis fratribus pertulit: qui in ærumna & ieiunijs multis, in fame & siti, in frigore, & nuditate laborauit: qui foris pugnas, intus timores sustinuit: qui vltra vires grauatum se asserit dicẽs, Supra modũ grauati sumus, supra virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere. Sed quomodo remunerationis linteo sudores tanti laboris tergat, ipse denunciat dicens, Nõ *Rom. 8.* sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriã, quæ reuelabitur in nobis. Finem itaq; operis quasi mercenarius præstolatur: quia dum profectum remunerationis considerat, vile æstimat quod penè deficiens laborat.

Ex eodem Libro octauo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Nunquid mare sum ego, aut cetus, quia circundedisti me carcere? *Iob 7.*

CAPVT VIII.

SAncti viri quia mundiori corde cœlestium arcana considerãt, auctis ad hæc quotidie ardoribus anhelant. Ibi iam plenè satiari desiderant, vnde adhuc parum aliquid ore contemplationis degustant. Perfectè cupiũt carnis stimulum subdere, nihil in cogitatione illicitum de eius iam corruptione tolerare: sed quia scriptum est, Corp⁹ quod *Sap. 9.* corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, intentione iam quidem vltra semetipsos eminent, sed tamẽ adhuc infirmitatis suę incertis motib⁹ subditi, corruptionis suæ se carcere clausos dolent. Ait ergo, Nũquid mare sum ego, aut cetus, quia circundedisti me carcere? Ac si aperte diceret, Mare vel cetus (iniqui videlicet, eorumq; author malignus Spiritus) quia effrenari ad solam perpetrandæ iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ suæ carcere constringuntur: ego autem quia iam æternitatis tuæ libertatem desidero, cur adhuc meæ carcere corruptionis premor? Quod tamen nec à iustis superbè requiritur, quia amore veritatis accensi, infirmitatis suæ angustias transgredi perfectè cõcupiscunt: nec ab authore iustorum iniustè disponitur, quia electorum suorum vota differens cruciat: crucians purgat, vt ad percipiendum quod desiderant, quandoque melius ex dilatione conualescant. Electi autem quousque ab intima quiete differuntur, ad cor suum redeunt, ibique à carnis suæ tumultibus absconsi, quasi amœnissimum secretum petunt. Sed in eo sæpe tentationis aculeos sentiunt, carnis incentiua patiuntur: & ibi grauissimos labores inueniunt, vbi magnam requiem à labore quæsierant. *2. Cor. 5.* *2. Cor. 11.*

Idem pater Gregorius eodem octauo Libro suæ moralis expositionis in Iob, super his verbis: Vsquequo non parcis mihi? nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam? scribit in hunc modum: *Iob 7.*

Caput nostrum.

Saliua in os ex capite labitur, ab ore verò ad vẽtrem ducitur, cùm glutitur. Quid itaq; est caput nostrum, nisi diuinitas per quam existendi principium sumimus, vt creatura simus? Quid autem

Venter.

venter noster est, nisi mens, quæ dum cibum suum, supernum videlicet intellectũ suscipit, refecta proculdubio omnia membra actionum regit? Quid ergo saliuæ nomine, nisi sapor intimę cõtemplationis accipitur? quæ ad os à capite defluit: quia de claritate conditoris adhuc in hac vita nos positos, vix guttã reuelationis tangit. Hæc saliua ad os quidem labitur, vt verò ad ventrem vsque perueniat nondum glutitur: quia diuinitatis contemplatio sensum tãgit, sed plenè mentem nõ reficit: quoniam perfectè animus conspicere non valet, quod adhuc (quia caligo corruptionis præpedit) raptim videt. Ecce enim electorum mẽs iam terrena desideria subijcit, iam cuncta quæ considerat præterire transcendit: iam ab exteriorum delectatione suspenditur, & quæ sint bona inuisibilia rimatur: atque hæc agens

Saliua.

plerunq; in dulcedinem supernæ contemplationis rapitur: iamq; de intimis aliquid quasi per caliginem cõspicit, & ardenti desiderio interesse spiritualibus angelorum ministerijs conatur: gustũ incircumscripti luminis pascitur, & vltra se euecta, ad semetipsam relabi dedignatur. Sed quia adhuc corpus quod corrumpitur aggrauat animam, inhærere diu luci nõ valet, quam raptim videt. Ipsa quippe carnis infirmitas transcendentem se animam retrahit: atq; ad cogitanda ima ac necessaria suspirantem reducit. Saliua ergo ex capite defluens os tangit, sed ad ventrem minimè peruenit: quia liquore supernæ contemplationis iam quidem intellectus noster infunditur, sed nequaquam mens plenè satiatur. In ore etenim gustus est, in ventre satietas. Saliuam itaque glutire non possumus, quia supernæ claritatis bono satiari no permittimur, quod adhuc ex tenuitate gustamus. Sed quia hoc ipsum quod vtcunque iam super nos cognoscimus, ex pietate parcentis est: quòd verò hoc percipere perfectè non possumus, adhuc ex pœna vetustæ damnationis, rectè dicitur, Vsquequo nõ parcis mihi, nec dimittis me vt glutiam saliuam meam? Ac si apertè diceretur. Tunc homini plenè parcis, cùm hunc ad perfectionem tuæ contemplationis admiseris: vt claritatem tuam raptus interius videat, & eum carnis suæ corruptio exterius non repellat. Tunc permittis vt saliuam glutiam, cùm me sapore tuæ claritatis vsq; ad abundantiam satietatis infuderis, vt nequaquam iam per indigẽtiam gustu oris esuriam: sed in te solidatus, irrigato mentis ventre subsistam. *Sap. 9.*

Ex libro decimo quinto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Quis est omnipotens vt seruiamus ei? *Iob 21.*

CAPVT IX.

MEns hominis malè exterius fusa, sic in rebus corporeis sparsa est, vt neq; ad semetipsam intus redeat, neque eum qui est inuisibilis cogitare sufficiat. Vnde cãrnales viri, iussa spiritalia contemnentes, Deum quia corporaliter non vident, quandoque ad hoc perueniunt, vt etiam non esse suspicentur. Vnde nunc dicitur, Quis est omnipo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tens, vt seruiamus ei? Esse enim (sicut dictum est) non credunt, quem corporaliter non intuentur. Qui si authorem omnium Deum humiliter quærerent: id quod nō videtur, ea re quæ videtur, esse melius, in semetipsis inuenirent. Ipsi quippe ex anima inuisibili, & corpore visibili subsistunt: & si hoc ab eis quod non videtur abstrahitur, ilico corruit quod videtur. Et patent quidem carnis oculi, sed videre quicquam vel sentire non possunt. Sēsus enim visionis perijt, quia abscessit ille inuisibilis spiritᵘˢ, qui per eiᵘˢ respicere fenestras solebat. Quia ergo rebus visibilibus inuisibilia præstātiora sunt, carnales quiq; ex semetipsis pensare debuerūt: atq; per hanc (vt ita dixerim) scalam consideratiōnis tēdere in Deum: quia eo est, quo inuisibilis permanet: & eo summus pèrmanet, quo comprehendi nequaquam potest.

Iob 23. *Idem pater Gregorius, Libro decimosexto, suæ moralis expositionis in Iob, super his verbis: Quis mihi tribuat vt cognoscam, & inueniam illum, & veniam vsq; ad solium eius? sic ait:*

Electus quisq; nisi Deum cognouisset, vtiq; non amaret. Sed aliud est cognoscere per fidem, atq; aliud per speciem: aliud inuenire per credulitatem, aliud per contemplationem. Ex qua re agitur, vt electi omnes eum quem fide cognouerūt, videre quoq; per speciem anhelēt, cuius amore flagrātes æstuant, quia eius dulcedinis suauitatem iam in ipsa suæ fidei certitudine degustant. Quod bene ille in Gerasenorum regione sanatus à dæmonibus designat, qui vult abire cum Iesu, sed ei à magistro salutis dicitur, Redi in domum tuam, & narra quanta tibi fecerit Deus. Amanti enim adhuc dilatio imponitur: vt ex dilati amoris desiderio, meritum retributionis augeatur. Fit ergo nobis omnipotens Deus dulcis in miraculis, & tamen in sua celsitudine manet occultus: vt & quædam monstrando de se, occulta nos inspiratione in se amore succendat, & tamen abscondendo maiestatis suæ gloriam, amoris sui vim per æstum desiderij augeat. Nisi enim sanctus vir videre hunc in sua maiestate quæreret, non vtique subinferret, Et veniam vsque ad solium eius. Quid nanque est solium Dei, nisi illi angelici spiritus, qui (scriptura teste) throni vocati sunt? Qui ergo vsque ad solium Dei venire vult, quid aliud quàm esse cùm angelicis spiritibus concupiscit, vt nulla iam defectiua temporum momenta sustineat, sed ad permanentē gloriam in cōtemplatione æternitatis exurgat? Quæ tamen verba etiam in hac vita positis iustis conueniunt. Nam cùm contra votum suum atque desiderium quodlibet agi conspiciunt, ad occulta Dei iudicia recurrunt, vt in eis videant, quia inordinatè intus non disponitur, quod inordinatum foris currere videtur. Quum enim præsidentem angelicis spiritibus creatorem omnium fidei oculis contemplantur, ad eius nimirum solium veniunt. Et quia considerant quoniam is qui mirè angelos regit, iniustè homines non disponit, profectò inueniunt causales rationales, quam iustæ sint, licet ipsæ causæ extrinsecus videantur iniustę: dumq; id humiliter faciunt, semetipsos sæpe in sua voluntate reprehendunt: sua in se nonnunquam vota dijudicant, dum meliora esse ea quæ disponit conditor pensant.

Apoc. 3.

Rursum eodem libro, super his verbis: Ipse enim solus est, scribit in hunc modum:

Iob 9.

Nunquid nam nō sunt angeli & homines, cœlum & terra, aer & maria, cūcta volatilia, quadrupedia, atq; repētia? Et certè scriptum est, Creauit vt essent omnia. Quum ergo in rerum natura tā multa sint, cur beati viri voce nunc dicitur, Ipse enim solus est? Sed aliud est esse, aliud principaliter esse: aliud mutabiliter, atque aliud immutabiliter esse. Sūt enim hæc omnia, sed principaliter nō sunt: quia in semetipsis minimè subsistūt, & nisi gubernantis manu teneantur, esse nequaquā possunt. Cuncta nāq; in illo subsistunt, à quo creata sunt: nec ea quę viuunt, sibimetipsis vitam tribuunt: neq; ea quæ mouētur & nō viuunt, suis nutibᵘˢ ad motum ducūtur: sed ille cūcta mouet, qui quædā viuificat, quædam verò non viuificata in extremam essentiam, mirè ordinans, seruat. Cūcta quippe ex nihilo facta sunt: eorumque essentia rursum ad nihilum tēderet, nisi eam author omnium regiminis manu retinet. Omnia itaq; quæ creata sunt, p̄ se nec subsistere prǫualent, nec moueri: sed in tantum subsistunt, in quantum vt esse debeant acceperunt: in tantum mouentur, in quantum occulto instinctu disponuntur. In omni igitur causa solus ipse intuendus est, qui principaliter est. Qui etiam ad Moysen dicit, Ego sum, qui sum. Sic dices filijs Israel, Qui est misit me ad vos. Cùm itaq; flagellamur per ea quæ videmus, illum debemᵘˢ sollicitè metuere quem non videmus. Vir itaq; sanctus despiciat quicquid exterius terret, quicquid per essentiam suam (nisi regeretur) ad nihilum tēderet: & mentis oculo suppressis omnibus intueatur, vnum in cuius essentiæ comparatione, esse nostrum non esse est: & dicat, ipse enim solus est.

Exod. 3.

Iob 31. *Ex Libro vigesimo secundo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Si putaui aurum robur meum, & obriso dixi, fiducia mea: si lætatus sum super multis diuitijs meis, & quia plurima reperit manus mea.*

CAPVT X.

SAnctus vir nec aurum robur, nec sibi esse obrisum fiduciam credidit: qa spem atque delectationem suam in solius gratia conditoris fixit. Quasi in aquis defluentibus fundamentum ponere est, in rebus labentibus spei fiduciam velle solidare. Stante enim in perpetuum Deo, transeunt omnia. Quid ergo nisi ab stante fugere, est transeuntibus rebus inhærere? Quis namq; vnquā decurrentium fluminum tumidis vorticibus raptus, manere ipse fixus potuit, deorsum vnda defluente? Quisquis ergo defluere deuitat, supest vt quod defluit fugiat: ne per hoc quod amat, in hoc cogatur peruenire quod vitat. Qui enim rebus labentibus inhæret, illò videlicet trahitur, quò tendit quod tenet. Priùs itaq; curandum est, ne quis temporalia diligat: ac deinde ne in eisdem temporalibus quæ non ad delectationem sibi, sed ad visum retinet, fiduciam ponat: quoniā coniunctus decurrentibus mox statum suum animus perdit. Nam vitæ præsentis fluctus trahit quem leuat: & valde demens est qui in vnda voluitur, & plantam figere conatur. Sed sunt pleriq; qui tesi in rebus transeuntibus fiduciam nequaquam ponunt, cùm tamen sibimet ad vsus necessarios abundè adsunt, mente tacita lætātur. Qua in re dubium nō est, quia tāto minus quisq; dolet quòd desint æterna, quāto magis gaudet quod adsint temporalia: & qui minus dolet quòd desunt temporalia, certiᵘˢ expectat vt adsint æterna: Hoc itaque de terrenis rebus gaudium beatus Iob non se habuisse testificans subiungit, dicens: Si lætatus sū super multis diuitijs meis: & quia plurima reperit manus mea, Sancti quippe viri in huius peregrina tionis ærumna, quoniam eam quam appetunt adhuc creatoris sui speciem contemplari minimè sinuntur, omnem præsentis vitæ copiam, inopiā deputant: qa videlicet nil extra Deū, sufficit menti, quæ veraciter Deū qùærit. Electi ergo de multa abundantia minimè lætantur: quam videlicet pro amore cœlestis patrimonij aut largiēdo dispergūt, aut despiciēdo deterūt.

Item beatus pater Gregorius Libro decimooctauo suæ moralis expositionis in Iob, declarans quia qui solam cœlestem patriam diligunt, terrenæ patriæ curis aliquando subiacere uidentur sic ait:

Aliquando contingit vt qui solam cœlestem patriam diligunt, terrenæ patriæ curis subiacere videantur. Quorum tamen ministerium à prauorum operibus plerumque in actu, nonnunquam verò ante supernum iudicem in sola cogitatione discernitur. Pleni quippe superna sapientia discernūt qualiter debeant, & ad aliquid vacare intrinsecus, & ad aliquid extrinsecus occupari: vt si forte occulta Dei ordinatione aliquid eis non appetentibus de huius seculi curis imponitur, credant Deo quem diligunt: & præ amore eius intrinsecus solam illius desiderent visionem: præ timore vero eiᵘˢ, impositā sibi extrinsecus humiliter expleant actionem: vt & vacare Deo appetant ex gratia dilectionis, & rursum curas superimpositas ex conditione expleant seruitutis. Cum occupationes extrinsecᵘˢ perstrepunt, intrinsecus in amore pacatissima qes tenetur: atque occupationum tumultis exterius perstrepētibᵘˢ, disponat interiᵘˢ præsidens iudex ratio, & tranquillo moderamine ea quæ circa se minᵘˢ sunt tranquila disponit. Sicut enim vigor mentis, frenādis præest motibus carnis, sic sępe superimpositos tumultis occupationis bene regit amor quietis: quia exteriores cu-

Coloss. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

curæ si peruerso amore non appetuntur, non confuso sed ordinato animo ministrari queũt. Sancti etenim viri nequaquam eas appetũt, sed occulto ordine sibi superimpositas gemunt: & quamuis illas per meliorem intẽtionẽ fugiant, tamen per subditam mentem portant. Quas quidem summopere (si liceat) vitare festinant: sed timentes occultas dispensationes Dei, tenent quod fugiunt, & exercent quod vitant. Intrãt enim ad cor suum, & ibi consulunt qd velit occulta voluntas Dei: seseq; subditos debere esse summis ordinationibus cognoscentes, humiliant ceruicem cordis iugo diuinæ dispẽsationis. Quisquis verò talis est: quilibet tumult⁹ versentur extrinsecus, nunquam ad eius interiora perueniunt. Itaq; agitur vt aliud intrinsecus voto, aliud extrinsecus teneantur officio.

Iob 31. *Idem libro vigesimo secũdo, super his verbis: Si expaui ad multitudinem nimiam, dicit:*

Magna est securitas cordis, nihil cõcupiscentiæ habere secularis. Nam si ad terrena adipiscẽda cor iuhiat, securum tranquillumq; esse nullatenus potest: quia aut non habita concupiscit vt habeat, aut adepta metuit ne amittat: & dum in aduersis sperat prospera, in prosperis formidat aduersa, huc illucque quasi quibusdã fluctib⁹ voluitur: ac per modos varios rerum alternantium mutabilitate versatur. Sin verò semel in appetitione supnæ patriæ forti stabilitate animus figitur, minus rerum temporalium perturbatione vexatur. A cunctis quippe externis motibus eandem intentionem suam quasi quendam secretissimum secessum petit, ibiq; incommutabiliter inhærens, & mutabilia cũcta trãscendens, ipsa iam tranquillitate quietis suæ in mundo extra mundum est. Excedit profectò ima omnia intẽtione summorum: & cunctis rebus quas non appetit libertate quadam se supereesse sentit: nec tempestatem rerum temporaliũ intus sustinet, quam intuetur foris: quia terrena, omnia quę cõcupita opprimere mentem poterant, despecta subteriacẽt. Vnde bene per prophetam dicitur:

Ierem. 31. Statue tibi speculum: vt dum quisq; speculatur summa, superemineat infimis.

Habac. 2. Hinc etiam Abacuc dicit: Super custodiam meam stabo. Stat quippe super custodiam suam, qui per solertiã disciplinæ terrenis desiderijs non succumbit, sed supereminet, vt dum semper stantẽ appetit æternitatem, infra se sit ei omne quod transit. Tamen quia sanctus vir quantalibet virtute profecerit, eum in hac vita positum adhuc extrinsecus carnis infirmitas premit, (vnde scriptũ est, Psal. 38. Quanquã in imagine Dei ambulet homo, tamen vanè conturbatur) plærũq; agitur vt & turbetur exteri⁹, & impertur babilis duret interius: vt quod vanè cõturbari potest, de infirmitate carnis sit, quãuis in imagine Dei ambulet de virtute mentis: quatenus & roberetur int⁹ diuino adiutorio, & tamen adhuc foris sarcina prematur humana. Vnde bene Abac. 3. Abacuc iterũ vnam sentẽtiam protulit ad vtrãq; seruientẽ. Ait enim: Et introiuit tremor in ossa mea, & subtus me turbata est virt⁹ mea. Ac si diceret, Nõ mea virtus est, in qua superius raptus imperturbabilis maneo: sed meæ infirmitatis est, in qua inferius turbor. Ipse ergo super se imperturbabilis est, ipse sub se perturbabilis: qa sup se ascenderat in quantum rapiebatur ad summa, & sub semetipso erat, in quantũ adhuc trahebatur ad infima. Ipse super se imperturbabilis est: quia in Dei iam contẽplationem trãsierat: ipse sub se perturbabilis: quia sub semetipso adhuc infirmus homo remanebat. Sic itaq;, sic perfecti oẽs, quamuis adhuc aliquid turbulẽtum de infirmitate carnis tolerent, iam tamen intrinsecus trãquillissimo secreto perfruuntur per contemplationem mẽtis: vt quicquid acciderit exterius, in nullo eos turbet interius.

Ex libro vigesimo tertio moralis expositionis in Iob, super his verbis: Erudiens eos instruit disciplina. Iob. 36.

CAPVT XI.

QVasi quædam plagæ percussionis sunt lamenta compũctionis. Iusti viri anima in compũctione vehementer afficitur, & quum mala vitæ præsentis solerter attendens, mœrens considerat vbi est, & quum bona supernæ patriæ contemplatur, quæ quia necdũ adipiscitur, lugens conspicit vbi non est. Mala præsentis vitæ Paulus pensabat cum diceret: Dum sumus in hoc corpore peregrinamur à Domino. Et, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et rursum bona æternæ patriæ considerabat dicens: Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscã sicut & cognitus sum. Atq; iterũ, Scimus quoniã si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex eo habemus domum non manufactam, æternam in cœlis. Cuius domus bonus intuens, Ephesijs dicit, Vt sciatis quæ sit spes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in sanctis, & quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus. Mala vitæ præsentis beatus Iob considerans ait, Tentatio est vita humana super terram. Vnde Dauid quoq; ait: Vniuersa vanitas omnis homo viuens: Et quanquam in imagine Dei ambulet homo, tamen vanè conturbatur. Qui rursum æternam patriam contemplatus, & hæc mala pensans in quibus erat, atq; illa bona considerans in quibus adhuc non erat, ait, Heu me quia incolatus meus prolõgatus est. Et, Ego dixi in excessu meo, proiectus sum à vultu oculorum tuorum. Subleuatus in extasi à vultu oculorum Dei vidit se esse proiectum. Post interni quippe lũminis visionem, quæ in eius anima per contemplationis gratiam radio claritatis emicuit, ad semetipsum redijt: & cognitione percepta, vel quibus illic bonis deesset, vel quibus malis hic adesset, inuenit. Neq; enim quis vitæ præsentis mala sicut sunt conspicere prævalet, si bona æternæ patriæ per contemplationis gustum contingere necdum valet. Vnde à vultu oculorum Dei proiectũ se esse cognouit. Subleuatus quippe vidit, quod se hic videre non posse ad se relapsus ingemuit. Perfectam scilicet animam ista compũctio afficere familiarius solet, qua omnes imaginationes corporeas insolenter sibi obuiantes discutit, & cordis oculum figere in ipso radio incircumscriptæ lucis intendit. Vnde aliquando ad quandam inusitatam dulcedinem interni saporis admittitur, ac raptim aliquo modo ardenti spiritu afflata renouatur: tantoq; magis inhiat, quanto magis quod amet degustat: atq; hoc intra se appetit, quod sibi dulce sapere intrinsecus sentit: quia videlicet eius amore dulcedinis sibi corã se viluit, & postquam hanc vtcunque percipere potuit, quid sine illa dudum fuisset, inuenit, cui inhærere cõnatur, sed ab eius fortitudine, sua adhuc infirmitate repellitur: & quia eius mundicię contemperari non valet, flere dulce habet, sibiq; ad se cadenti infirmitatis suæ lachrymas sternere. Neq; enim mẽtis oculũ potest in id quod intra se raptim conspexerat figere: quia ipso vetustatis suæ vsu deorsum ire compellitur. Inter hæc canhelat, æstuat, super se ire conatur, sed ad familiares tenebras suas victa fatigatione relabitur.

2. Cor. 1. Rom. 7. 1. Cor. 13. 2. Cor. 5. Ephes. 1. Iob 7. Psalm. 38. Psalm. 115. Psalm. 30.

Ex libro vigesimo quarto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Videbit (scilicet homo tentatus, & afflictus) faciem eius in iubilo. Iob 33.

CAPVT XII.

IVbilum dicitur, quando ineffabile gaudium mente cõcipitur, quod nec abscondi possit, nec sermonibus aperiri: & tamẽ quibusdã motibus proditur, quamuis nullis proprietatibus exprimatur. Vnde Dauid Propheta intuens electorum animas tantum gaudium mente concipere, quantum sermone nõ valent aperire, ait: Beatus populus qui scit iubilationem. Non enim ait, qui loquitur, sed qui scit: quia sciri quidem iubilatio intellectu potest, sed dicto exprimi non potest. Sentitur quippe per illam quod vltrà sensum est. Et cùm vix ad hoc contemplandum sufficiat conscientia sentiẽtis, quomodo ad hoc exprimendum sufficiet lingua dicentis? Quia ergo cordibus nostris lux se veritatis insinuans, modò districtã iustitiã prætendendo contristat, modò interna gaudia aperiendo lætificat: post tẽtationũ amaritudines, post tribulationũ luctus apte subiungitur: Videbit faciem eius in iubilo. Menti enim nostræ de cõsideratione cęcitatis suæ prius ignis tribulationis immittitur, vt omnis vitiorum ærugo concremetur, & tunc mundatis oculis cordis illa lętitia patrię cœlestis aperitur: vt prius purgemus lugẽ-

Psal. 88.

Universidad de Deusto
Biblioteca

do quod fecimus,& postmodum manifestius contemplemur per gaudium qd quæramus. Prius à mentis acie exurente tristitia interposita malorũ caligo detergitur, & tunc resplendente raptim coruscatione incircũscripti lumînis illustratur. Quo cõspecto vtcunq; in gaudio cuiusdam securitatis absorbetur: & quasi post defectum vitæ præsentis, vltra se rapta, in quadam nouitate aliquo modo recreatur. Ibi mens ex immenso fonte infusione supni roris aspergitur: ibi non se sufficere ad id quod rapta est, contemplatur: & veritatem sentiendo, videt quia quanta est veritas, non videt. Cui veritati tanto magis se longè abesse existimat, quanto magis appropinquat: quia nisi illam vtcunq; conspiceret, nequaquam eam conspicere se non posse sentiret. Adnisus ergo animi dum in illam intenditur, immensitatis eius coruscante circunstantia reuerberatur. Ipsa quippe cuncta implens cuncta circumstat, & idcirco mens nostra nequaquam se ad cõprehendẽdam incunscripram circunstantiam dilatat, quia eam inopia suæ circunscriptionis angustat. Vnde ad semetipsam citius labitur, & prospectis quasi quibusdam veritatis vestigijs, ad sua ima reuocatur. Hæc ipsa tamen per contemplationem facta, nõ solida, nec permanens visio, sed (vt ita dixerim) quasi quædam visionis imitatio, Dei facies dicitur. Quia enim per faciem quemlibet agnoscimus, non immeritò cognitionem Dei, faciem eius vocamus. Vnde Iacob postquam cum
Gene. 32. Angelo luctatus est, ait, Vidi Dominũ facie ad faciem. Ac si diceret, Cognoui Dominum, quia me cognoscere ipse dignatus est. Quam cognitionem plenissimè fieri Paulus testatur in fine dicens,
1. Cor. 13. Tũc cognoscam sicut, & cognitus sum. Quia ergo post laborum certamina, post tentationum fluctus, sæpe in excessu anima suspenditur, vt per cognitionem diuinam præsentiam contempletur (quam tamen præsentiam, & sentire possit, & explicare non possit) rectè post tot labores, de hoc tentato hominem dicitur, Videbit faciem eius in iubilo.

Ex Libro vigesimo septimo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Annunciat de ea (videlicet luce patriæ cælestis) amico suo, quòd possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Super hoc expauit cor meum, & motum est de loco suo.

Iob 36.

CAPVT XIII.

QVum de cœlesti patria loquimur, cui inesse mira claritate prædita Angelorum agmina audimus, cui rerũ omnium conditor præsidet, quam visione sua reficiens replet, cui vera hæreditas lux est, & defectus eiusdem luminis nullus est: ad nosmetipsos mentem reducimus, & quod terrena gestemus membra cogitam⁹. pensamus quod nati in tenebris, atq; à radijs intimæ lucis alieni, tantò nequius viximus, quantò rebus corporalibus dediti, à spiritualibus longius degebamus. Qua consideratione permotum cor ac malè sibi cõscium trepidat: & tantæ illius quam audit patriæ ciuem se fieri posse desperat. Vnde hic aptè (quo mens pauida ad fiduciam reducatur) de hac luce dicitur, Annunciat de ea amico suo, quod possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Amicus veritatis est rectæ amator actionis. De hac igitur luce æternæ patriæ amico suo Deus annunciat, quod possessio eius sit, vt nequaquam propter infirmitatis suæ fragilitatem desperet: nequaquam hoc quod creatus, sed quod recreatus est pensет: & tanto certiùs sciat, quia illi⁹ lucis claritatem possideat, quanto nunc vitiorum pulsantium tenebras veriùs calcat. Bene aũt in promissione subiungitur, Et quod ad eam possit ascendere. Quid enim difficiliùs, quàm homini in terra edito, terrena & fragilia membra gestanti, cœlorum alta conscendere, supernorum spirituum arcana penetrare? Sed eorũdem spirituum ad nos cõditor venit, seque hominem etiam subipsis exhibuit: sicut de illo patri per Prophetam dicitur, Minuisti eum paulò minùs ab angelis. Et quia inter nos & eosdem spiritus discordantis vitæ scandalum reperit: mira potentia, mirabiliori etiam pietate summa creans, ima suscipiẽs, ima cum summis iunxit. Hinc est quod de eodẽ rege
Luc. 2. nato, angelorum chori in eius annunciatione prodeunt, hymnum dicunt: & deuicta prauæ vitæ discordia, hos quos dudum despexerant ciues agnoscunt, con-

Psal. 8.

consono ore prædicantes, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ac si apertè dicant: Quos à nobis malitia disiunxerat, iam nunc in terra nata bonitas iungit. Is ergo qui propter nos minor angelis extitit, equales nos angelis virtute suæ minorationis fecit. Vnde & moriẽdo docuit mortem non metui, resurgendo de vita confidi, ascendendo de cœlestis patriæ hæreditate gloriari, vt quò caput præisse conspiciunt, illuc se subsequi & membra gratulentur. Ergo si desperat humana fragilitas, vnigeniti sanguinem consideret: & in pretio suo cõspiciat, quàm magna est quæ tãti valet. Perpendat solicitè quo caput præcessit: confidat cœlos, speret supernam patriam, angelorũ se sociam sciat, atq; in suo capite prælatam se etiam angelis gaudeat. Dicatur igitur rectè de hac luce internæ patriæ, Annunciat de ea amico suo quod possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Sed valde mira sunt ista, quod homo in terra editus atq; à cœlesti patria exigentibus meritis longè damnatus, non solùm ad statum conditionis reducitur, sed etiam glorioſius exaltatur: vt qui paradisum perdidit, cœlum recipiat: & non solum hunc debiti sui reatus non teneat, sed huic post culpam dona cumulatius excrescãt: vt ille contẽptor Dei, ille imitator diaboli, si ad fructum pœnitentiæ redeat, vsq; ad celsitudinẽ contemplandæ intimæ lucis ascendat. Cuius itaq; cor nõ in huius pietatis admiratione exiliat? Cuius torpor non in subleuatione tantæ considerationis expauescat? Vnde & aptè subiungitur, Super hoc expauit cor meum. Ac si dicat, In admirationis excessu se transtulit: & quia nouæ spei spiritu mens affiata est, semetipsam qualis in vetusta cogitatione fuerat, reliquit. Bene autem dicitur, Et motum est de loco suo. Locus quippe humani cordis est delectatio vitæ præsentis. Sed cùm diuina aspiratione cor tangitur, locus nostri cordis fit amor æternitatis. Considerationeigitur æternæ patriæ de loco suo animus mouetur: quia derelictis infimis in supernis cogitationibus ponitur. Prius enim quæ essent æterna nesciebat, in præsentium delectatione torpuerat, simulque ipse transiens, amore transeuntia tenebat. Sed postquam quę essent æterna cognouit, postquam supernæ lucis radios raptim contemplando contigit, admiratione summorum, sese ab infimis suscitat⁹ eleuauit: vt nulla iam ei nisi quæ æterna sunt placeant, & despectis transeuntibus, sola quę permanent requirat. Bene ergo dicitur, Super hoc expauit cor meum, & motũ est de loco suo: qa pigrum cor & terrenis dudum cogitationibus deditum, cum repentè per excessum se ad summa suspendit, cogitationis infimæ locum mutauit.

Ex libro vigesimo nono moralis expositionis in Iob, super his verbis: Præcipisti diluculo, & ostendi aurorę locum suum. *Iob 38.*

CAPVT XIIII.

AVrora vel diluculũ noctem quidem præterijsse nunciant, non tamen diei claritatem integram ostentãt: sed dum illam pellunt, hãc suscipiunt, & lucem tenebris premixtam tenent. *Aurorã.*
Quid itaq; in hac vita omnes qui veritatem sequimur, nisi aurora vel diluculum sumus? quia & quædam iam quæ lucis sunt agimus, & tamen in quibusdam adhuc tenebrarum reliquijs non caremus. Per prophetam quippe Deo *Psalm. 142.*
dicitur: Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Rursumque scrip- *Iac. 3.*
tum est, In multis offendimus omnes. Paulus quoq; ait, Video aliam legem in *Rom. 7.*
membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Vbi ergo lex peccati cum lege mentis contendit, profectò adhuc aurora est: quia lux quæ iam emicuit necdum prætereuntes funditus tenebras pressit. Adhuc aurora est: quia dum lex carnis legẽ mentis, & lex mẽtis legẽ carnis percutit, inter se vicissim lux & vmbra cõfligit. Vnde rursum Paulus quum dice- *Rom. 13.*
ret, Nox præcessit, nequaquam subdidit, dies venit: sed, dies autem appropinquauit. Qui enim post discessum nõctis iam non venisse, sed appropinquasse diem insinuat, esse se procul dubio ante solem post tenebras adhuc in aurora demonstrat. Tũc aũt plenè sancta electorũ ecclesia dies erit, cum ei admixta peccati vmbra iam non erit. Tũc plenè dies erit, quando interni lumi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis perfecto feruore claruerit. Tũc plenè dies erit, quando nullam malorum ſuorum tentantem memoriam tolerãs omnes à ſe tenebrarum etiam reliquias abſcondet. Vnde & bene hæc aurora quaſi in tranſitu adhuc demonſtratur cum dicitur, Oſtendiſti auroræ locum ſuum. Cui enim locus ſuus oſtenditur, profectò ex alio ad aliud vocatur. Quis eſt enim locus auroræ, niſi perfecta claritas viſionis æternæ? Ad quem cum ducta venerit, iam de tranſactæ noctis tenebris nihil habebit. Nunc autẽ adhuc tentationum moleſtias ſuſtinet, quia dum per intentionem cordis ad aliud feſtinat eccleſia, ad locum ſuum tendit aurora. Quem locum ſi mente non cerneret, in huius vitæ nocte remaneret.

Sed quum quotidie contendit perfici, & in lucem quotidie augeri, locum ſuum iam conſpicit, & plenè ſibi clareſcere ſolem quærit. Locum ſuum aurora conſiderat: quando ſancta anima ad cõtemplandam conditoris ſui ſpeciem ſflagrat. Ad locum ſuum pertingere aurora ſatagebat, cum Dauid diceret, Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Locũ ſuum veritas auroræ mõſtrabat, cùm per Salomonem diceret: Quid habet amplius ſapiens à ſtulto, & quid pauper, niſi vt pergat illuc vbi eſt vita? Ad hunc locum quem cognouerat peruenire aurora feſtinabat, cũ Paulus deſiderium habere ſe diceret diſſolui, & cum Chriſto eſſe. Et rurſum, Mihi, inquit, viuere Chriſtꝰ eſt, & mori lucrũ. Et rurſum, Scimꝰ quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, ædificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, æternam in cœlis.

Idem pater Gregorius, Libro trigeſimo ſuæ moralis expoſitionis in Iob, ſuper his verbis: Separantur filij earum (videlicet ceruarum, hoc eſt, prædicatorum) & pergunt ad paſtum, egrediuntur, & non reuertuntur ad eas, ait:

Paſtum ſcriptura ſacra illud viriditatis æternæ pabulum vocat, vbi iam noſtra refectio nullius defectus ariditate mareſcet. De quo paſtu per Pſalmiſtam dicitur, Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ, ibi me collocauit. Et rurſum, Nos autem populus eius, & oues paſcuæ eius. De quibus nimirum paſcuis veritas per ſemetipſam dicit, Per me ſi quis introierit, ſaluabitur: & ingredietur, & egredietur, & paſcua inueniet. Pergunt ergo ad paſtum: quia de corporibus exeuntes illa pabula æternæ viriditatis inueniunt. Egrediuntur, & non reuertuntur ad eas: quia in illa ſuſcepti contemplatione gaudiorum, iam nullatenus indigent verba audire docentium. Egreſſi itaq; ad eas iam nõ redeunt: quia anguſtias vitæ præſentis euadentes, vltra à doctoribus prædicationem vitæ accipere non requirunt. Tunc quippe impletur quod ſcriptum eſt, Non docebit vltra vir proximũ ſuũ, & vir fratrem ſuum dicens, Cognoſce Dominũ: omnes enim cognoſcent me à minimo eorum vſque ad maximum, dicit Dominus.

Ex libro trigeſimo moralis expoſitionis in Iob, ſuper his verbis Domini: Quis dimiſit onagrum liberũ, & vincula eius quis ſoluit? cui dedi in ſolitudine domum, & tabernacula eius in terra ſalſuginis.

CAPVT XV.

QVis dimiſit onagrũ liberum? ſubaudis, niſi ego. Onager qui in ſolitudine commoratur, non incongruè vitam eorum ſignificat, qui remoti à turbis ſeculãribus conuerſantur. Qui aptè etiam liber dicitur: quia magna eſt ſeruitus ſecularium negotiorum, quibus mens atteritur vehementer, quãuis in eis ſponte deſudet. Cuius ſeruitutis conditione carere, eſt in mundo iam nihil concupiſcere. Quaſi enim quodam iugo ſeruitutis premunt proſperadum appetuntur, premũt aduerſa dum formidantur. At ſi quis ſemel à dominatione deſideriorũ temporalium colla mentis excuſſerit, quadam iam in hac vita libertate perfruitur, dum nullo deſiderio fœlicitatis afficitur, nullo aduerſitatis terrore coarctatur. Hoc graue ſeruitutis iugum Dominus vidit ſecularium ceruicibus impreſſum, cùm diceret, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Aſperum quippe iugum,

Iob 39.
Pſal. 41.
Eccleſ. 6.
Philip. 1.
2. Cor. 5.
Ioan. 10.
Ierem. 31.
Hebr. 8.
Onager.
Matt. 11.

gum, & duræ (ſicut diximus) ſeruitutis pondus eſt, ſubeſſe temporalibus, ambire terrena, retinere labentia, velle ſtare in non ſtantibus, appetere quidem trãſeuntia, ſed cum tranſeuntibus nolle tranſire. Liber ergo dimittitur, qui calcatis terrenis deſiderijs, ab appetitione rerum temporalium ſecuritate mentis exoneratur. Et vincula eius quis ſoluit? ſubaudis, niſi ego? Soluuntur verò vniuſcuiuſq; vincula, dum diuino adiutorio interna deſideriorum carnalium retinacula diſrumpũtur. Soluit itaq; Deꝰ onagri vincula, quando ab electi vniuſcuiuſq; animo, infirmarum cogitationum nodos rumpit, & propitius diſſipat omne quod illectam mentem ligabat. Sequitur, Cui dedi in ſolitudine domum, & tabernacula eius in terra ſalſuginis. Hoc loco debemus intelligere ſolitudinem cordis. Itaq; bene conuerſantibus primum ſolitudo mentis tribuitur: vt exurgentem intrinſecus ſtrepitũ terrenorum deſideriorum premant, vt ebullientes ab infimis curas cordis per ſuperni gratiam reſtringãt amoris, omneſq; motus importunè ſe offerentium leuium cogitationum, quaſi quaſdam circumuolantes muſcas ab oculis mentis abigãt manu grauitatis, & quoddam ſibi cum Domino intra ſe ſecretũ quærant, vbi cum illo exteriori ceſſante ſtrepitu, per interna deſideria ſilenter loquantur. De hoc ſecreto cordis alias dictum eſt, Factum eſt ſilentium in cœlo quaſi dimidia hora. Cœlum quippe eccleſia vocatur electorum: quæ ad æterna, & ſublimia dum per ſubleuationem contemplationis intendit, ſurgentes ab infimis cogitationum tumultus premit, atq; intra ſe Deo quoddam ſilentium facit. Quod quidem ſilentium cõtemplationis, quia in hac vita non poteſt eſſe perfectum, factum dimidia hora dicitur. Nolenti quippe animo dum cogitationum tumultuoſi ſe ſtrepitus ingerunt, etiam ſublimibus intendentem, rurſum ad reſpiciẽda terrena, cordis oculum violenter trahunt. Vnde ſcriptum eſt, Corpus quod corrũpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Bene ergo factum hoc ſilentium nõ integra, ſed dimidia hora deſcribitur: qa hic contemplatio nequaquam perficitur, quamuis ardenter inchoetur. Quia ergo viri à deſiderijs carnalibus alieni, hoc ſilentium mentis inhabitant, huic onagro Dominus in ſolitudine domũ dedit, vt turba deſideriorum temporalium non prematur. Sequitur, Et tabernacula eius in terra ſalſuginis. Salſugo accendere ſitim ſolet. Et quia ſancti viri, quam diu in huius vitæ tabernaculis degunt, ad ſupernam patriam deſiderij ſui quotidianis æſtibus accenduntur, in terra ſalſuginis tabernacula habere perhibentur. Inceſſanter quippe accendũtur, vt ſitiant, ſitiunt vt ſatientur, ſicut ſcriptum eſt, Beati qui eſuriunt, & ſitiũt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.

Idem pater Gregorius eodem libro trigeſimo ſuæ moralis expoſitionis in Iob, ſuper his Domini verbis: Quis enarrabit cœlorum rationem, & concentum cœli quis dormire faciet? (vbi ſubintelligere oportet, niſi ego) ſic dicit:

In hac vita infirmitati noſtræ Dominus nõ aperta ſpecie maieſtatis ſuæ, ſed prædicatorum ſuorum voce loquitur: vt corda adhuc carnalia carnalis lingua pulſet: & tantò facilius inſueta percipiant, quantò ea per ſonitum conſuetæ vocis audiunt. At poſtquam per mortem in puluerem caro reſoluitur, & per reſurrectionem puluis animatur, tunc de Deo audire verba non quærimus: quia vnum ipſum quod implet omnia iam per ſpeciem Dei verbum videmus. Quod nobis tantò altius ſonat, quantò & mentes noſtras vi intimæ illuſtrationis penetrat. Sublatis namq; orientibus & occidentibus verbis, quaſi quidam ſonus æternæ prædicationis ſit ipſa imago internæ viſionis. Vnde & rectè nunc ad beatum Iob Dominus dicit, Quis enarrabit cœlorum rationem: & concentum cœli quis dormire faciet? Quid enim per cœlorum rationem accipitur, niſi vis ſuperna ſecretorum? Quid per cœli cõcentum, niſi concors prædicantium ſermo ſignatur? Conditor igitur noſter cum cœlorum rationem narrare cœperit, dormire cœli cõcentum facit: quia cum iam nobis per ſpeciem oſtenditur, nimirũ prædicantium verba ſubtrahuntur. Hinc enim per Ieremiam Dominus dicit: Non docebit vltra vir proximũ ſuum, & vir fratrem ſuum,

Iob 38.
Sap. 9.
Cœlorum ratio.
Cœli concentus.
Matth. 5.
Apoc. 8.

suum, dicens, Cognosce Dominũ: omnes enim cognoscent me, à minimo eorum vsq; ad maximum, Dicit Dominꝰ Hinc Paulꝰ ait, Siue prophetiæ euacuabuntur: siue linguæ cessabunt: siue scientia destructur, Sed postquam verba hæc dominica quomodo de futuro intelligenda sint diximus, nunc etiam quid de præsenti insinuent, indicemus. Quis enarrabit cœlorum rationem: & concẽtum cœli quis dormire faciet? Cœlorũ rationem Dominus narrat, dum nunc insinuando superna secreta, electorum suorum mentes illuminat. Concẽtum verò cœli dormire facit: dum concordes angelorum hymnos, atq; illa cœlestium virtutum gaudia, reproborũ cordibus iusto iudicio abscondit. Qui concentus cœli quãuis in se intrinsecus vigilet, in ipsa tamen reproborum ignorãtia extrinsecus dormit. Enarratur ergo secreti cœlestis ratio, & tamen concentus cœli dormire permittitur: quia & alijs per inspirationem supernæ retributionis scientia panditur: & alijs quæ sit internæ laudis suauitas occultatur. Narratur cœlorum ratio: quia electorũ mẽtibus quæ sit supernorum retributio indesinẽter aperitur: vt nimirum sine cessatione proficiant, & transcurrentes visibilia, sese ad inuisibilia extendat. Omne enim visibile quod in hac vita reprobos figit, hoc electos ad alia impellit: quia dum bona quæ facta sunt respiciunt, in eũ à quo facta sunt inardescunt: tantoq; eũ prestãtius amant, quanto illum hoc quod ipse bonum condidit, præire considerant. Loquitur quippe hoc eis intrinsecus, quod silẽter sonat inuisibilis lingua compũctionis: quam tanto plenius intus audiunt, quanto ab exteriorum desideriorum strepitu perfectius auertuntur. His itaque concentus cœli non dormit, quia eorum mens quæ sit laudis supernæ suauitas, apposita amoris aure cognoscit. Intus enim quod appetunt, audiunt: & de cœlestium bonorum præmijs ipso desiderio diuinitatis instruuntur. Vnde & præsentem vitam non solum aduersantem, sed etiam fauentem grauiter tolerant: quia eis onerosum est omne quod cernitur, dum ab eo quod intus audiunt differuntur. Omne quod sibi prẽsto est, graue æstimant: quia illud non adest ad quod anhelant. Indesinenter autem eorum mens ipsis temporalitatis laboribus fessa, in illud cœleste gaudium resumenda suspenditur, dum in aure cordis intro erumpente concentu cœli, societatem quotidie supernorum ciuium præstolatur. Iste concentus supernæ laudis in aurem illius eruperat qui dicebat, Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei: In voce exultationis, & confessionis sonus ciuitatis epulantis. Qui igitur intus vocem exultationis, & confessionis, ac sonum ciuitatis epulantis audierat, quid illum aliud nisi cœli concentus excitabat? Qui autem cõcentus reprobis dormit: quia eorum cordibus nequaquam per vocem compunctionis innotescit. Nõ considerare illam desiderabilem supernorum ciuium frequentiam studet: nullo ardoris radio illa solemnitatis internæ festa cõspiciunt, nulla in intimis contemplationis penna subleuantur. Solis namque visibilibus seruiunt: & idcirco nil supernæ suauitatis intrinsecus audiunt: quia eos (sicut superiùs diximus) in aure cordis curarum secularium surdi tumultus premunt. Quia igitur occulta dispensatione iudicij, quod alijs aperitur, alijs clauditur, quod alijs detegitur, alijs occultatur, dicatur rectè, Quis enarrabit cœlorum rationem, & concentum cœli quis dormire faciet?

Ierem. 31.

1. Cor. 13.

Psal. 41.

Ex libro trigesimo primo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum sibi? In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur atque inaccessis rupibus: inde contemplatur escam, & de longe oculi eius prospiciunt.

Iob. 39.

CAPVT XVI.

HOc loco aquilæ nomine, subtilis sanctorum intelligentia, & sublimis eorum contẽplatio figuratur. Cunctarum quippe auium visum acies aquilæ superat: ita vt Solis radius fixos in se eius oculos nulla lucis suæ coruscatione reuerberans claudat. Ad præceptum ergo Dei eleuatur aquila, dum iussionibus diuinis obtemperans, in supernis suspenditur fidelium vita. Quæ & in arduis nidum ponere dicitur: quia desideria terrena despiciens, spe iam de cœlestib⁹ nutritur. In arduis nidum ponit: quia habitationem mẽtis suæ in abiecta & infima conuersatione non construit. Videamus aquilam nidum spei sibi in arduis construentem, quæ ait, Nostra cõuersatio in cœlis est. Et rursum, Qui conresuscitauit & cõsidere nos fecit in cœlestibus. In arduis habet nidum: quia profecto in supernis figit consiliũ. Non vult mentem in ima deijcere, non vult per abiectionem conuersationis humanæ in infimis habitare. Tunc Paulus fortasse in carcere tenebratur, cùm se considere Christo in cœlestibus testaretur: sed ibi erat, vbi ardentem iam mentem fixerat, non illic vbi eum necessariò pigra adhuc caro retinebat. Hoc namque esse speciale specimen electorum solet, quod sic sciunt præsentis vitæ iter carpere, vt per spei certitudinem nouerint iam se ad alta peruenisse: quatenus cuncta quæ præterfluunt, sub se esse videant, atque omne quod in hoc mundo eminet, amore æternitatis calcẽt. Hinc est enim, quod sequenti se animæ per prophetam Dominus dicit, Sustollam te super altitudines terræ. Quasi quædam namque inferiora terræ sunt, damna, contumeliæ, egestas, abiectio: quæ ipsi quoq; amatores seculi, dũ p latæ viæ planiciẽ ambulãt, vitãdo calcure nõ cessãt. Altitudines aũt terræ sunt, lucra rerum, blandimenta subditorum, diuitiarum abundantia, honor & sublimitats dignitatum: quæ quisquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta æstimat, quo magna putat. At si semel cor in cœlestibus figitur, mox quàm abiecta sint cernitur, quæ alta videbantur. Nam sicut qui in montem conscendit, eò paulatim cætera subteriacentia despicit, quò ad altiora gressum ampliùs tendit, ita qui in summis intentionem figere nititur, dum annisu ipso nullam præsentis vitæ gloriam esse deprehendit, super terræ altitudines eleuatur: & quod priùs in imis desiderijs positus super se credidit, pòst ascendendo proficiens, sibi subesse cognoscit. Sequitur, In petris manet. In sacro eloquio cum singulari numero petra nominatur, quis alius quàm Christus accipitur? Paulo attestante, qui ait: Petra autem erat Chrlstus. Quum verò petræ pluraliter appellantur, membra eius, videlicet sancti viri, qui illius robore solidati sunt, exprimuutur. Quos nimirum Petrus Apostolus lapides vocat, dicens, Vos tanquam lapides viui coædificamini. Ista itaque aquila, quæ ad veri solis radios cordis oculos exerit, in petris manere dicitur: quia in dictis antiquorum & fortium patrum mentis statione collocatur. Eorum quippe vitam, quos in via Dei præisse conspicit, ad memoriam reducit: atq; in celsitudine illorum fortitudinis studendo, nidũ sibi construit sanctæ meditationis: cũque eorum acta dictaque tacite cogitat, quum præsentis vitæ gloriam, in cõparatione æternæ excellentiæ quàm sit abiecta, considerat, quasi sub se esse ima terrarum in petris residens obseruat. Possunt etiam petræ sublimes virtutum cœlestium potestate intelligi, quas non iam quasi more arborum huc atque illuc ventus nostræ mutabilitatis inclinat: quia velut petræ in arduis sitæ ab omni metu mutabilitatis alienæ sunt: & ad soliditatem fixæ celsitudinis, ipsa cui inhærent æternitate duruerunt. Vir itaque sanctus cùm terrena despicit, more se aquilæ ad alteriora suspendit: & per contemplationis spiritum subleuatus, perennem angelorum gloriam præstolatur: atq; huic mundo hospes, illa appetendo quæ aspicit, iam in sublimibus figitur. Rectè ergo dicitur, In petris manet, id est, intentione cordis inter illas cœlestes virtutes residet, quæ per æternitatis suæ fortitudinem tanta iam soliditate fixæ sunt, vt in nullo culpæ latere mutabilitatis varietate flectantur. Vnde & aptè sequitur: Et in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus. Qui enim sunt alij prærupti silices, nisi illi fortissimi angelorum chori, qui quamuis non integri, tamen in proprio statu fixi, cadente cũ suis angelis diabolo remanserunt? Prærupti enim sunt: quia pars eorum cecidit, pars remansit. Qui integri quidem stant per qualitatem meriti, sed per numeri quantitatem sunt prærupti. Hanc præruptionem restituere mediator venit: vt redempto genere illa angelica dãna sarciret, & mensuram cœlestis patriæ locupletiùs fortasse cumularet.

Philip. 3. Ephes. 2.

Psal. 138.

1. Cor. 10.

1. Pet. 2.

Quod verò ait, In accessis rupibus, nimirum qui prærupti, silices, ipsi sunt inaccessæ rupes. Cordi enim peccatorum hominum valde inaccessa est claritas angelorum: quia quò ad pulchra corporalia cecidit, eò à spirituali specie oculos clausit. Sed quisquis ita contemplatione rapitur, vt per diuinam gratiam subleuatus, intentionem suam iam angelorum choris interserat, & fixus in sublimibus ab omni se infima actione suspēdat, nō ei sufficit gloriam angelicę claritatis aspicere, nisi eum etiam qui est super angelos valeat videre. Sola nāque eius visio, vera mentis nostræ refectio est. Vnde cum dixisset hāc aquilam in petris manere: & in præruptis silicibus atque inaccessis rupibus commorari: ilicò subdidit, Inde contemplatur escam, id est, ex illis choris angelicis tēdit oculum mētis ad contemplandum gloriam supernæ maiestatis: qua non visa adhuc esurit, qua tandem visa satiatur. Scriptum quippe est, Pro eo quod laborauit anima eius, videbit & satiabitur. Et rursum, Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Quis verò mentis nostræ cibus sit, indicatur apertè cum dicitur, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Et quia interpositione corruptibilis carnis grauati, Deum sicut est videre nō possumus, rectè subiūgitur, Oculi eius de longè prospiciunt. Quātum libet enim in hac vita positus quisque profecerit, nec dum Deum per speciem, sed per ænigmatis speculum videt. E vicino autem cùm respicimus, verius cernimus: cùm verò longiùs aciem tendimus, sub incerto visu caligamus. Quia igitur sancti viri in alta se contemplatione erigunt, & tamē Deum sicut est videre nō possunt, bene de hac aquila dicitur, Oculi eius de lōgè prospiciunt. Ac si diceret, Intētionis aciem fortiter tendūt, sed necdū propinquum aspiciunt, cuius claritatis magnitudinem penetrare nequaquàm possunt. A luce enim incorruptibili caligo nos nostræ corruptionis obscurat: cumq; & videri aliquatenus potest, & tamen videri lux ipsa sicut est nō potest, quàm longè sit indicat. Quam si mens vtcunque non cerneret, nec quia longè esset videret: si autem perfectè iā cerneret, profectò hanc quasi per caliginem nō videret. Igitur quia nec omnino cernitur, nec rursum omnino nō cernitur, rectè dictum est, quia à longè Deus videtur. Libet ad mediū Isaiæ verba deducere, atque hæc & illa, quia vno spiritu proferantur indicare. Qui cùm actiuæ vitæ virtutes exprimeret, dicens, Qui ambulat in iustitijs, & loquitur veritatem, qui proijcit auaritiam ex calūnia, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malum, illicò ab eiusdē actiuæ vitæ gradibus, ad quæ cōtemplationis culmina ascendatur, adiunxit dicens, Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius, panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt: regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longe. In excelsis namq; habitare, est cor in cœlestibus ponere. Et munimenta saxorum sublimitas nostra est, cùm fortium patrum præcepta, & exempla respicimus, atq; ab infima cogitatione separamur. Munimenta saxorum sublimitas nostra est, cum mente choris castriſq; cœlestibus iungimur, & insidiantes malignos spiritus ipsi stantes in arce cordis quasi subterpositos expugnamus. Tunc nobis etiam panis datur, quia in supernis erecta intētio nostra æternitatis cōtemplatione reficitur. Aquæ item nostræ fideles sunt, quia doctrina Dei quod hic per spem promittit, hoc illic in munere exhibet. Sapientia namque huius mundi infidelis est, quia mansura post mortem non est. Aquæ nostræ fideles sunt: quia verba vitæ quod ante mortem insinuant; hoc etiam post mortem demonstrant. Regem in decore suo oculi nostri conspiciunt: quia redemptor noster in iudicio & à reprobis homo videbitur, sed ad diuinitatis eius intuendam celsitudinem, soli qui electi sunt subleuantur. Quasi enim quandam fœditatem regis videre est, solam seruilem formam, in qua ab iniquis despectus est, cernere. Sed ab electis in decore suo rex cernitur: quia vltra semetipsos rapti in ipso diuinitatis fulgore oculos cordis figunt. Qui quamdiu in hac vita sunt, quia illam viuentium patriam sicut est videre non possunt rectè adiungitur, Cernent terram de longè.

Isaia 53.

Matth. 5.

Ibidem.

1. Cor. 13.

Quod

Quod ergo hic ait, Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum sibi: hoc illic dicitur, In excelsis habitabit. Quod hic dicitur, In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus, hoc illic subijcitur, Munimenta saxorum sublimitas eius. Quod rursus hic subinfertur, inde contemplatur escam: hoc illic quoque subditur, Panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt, Regē in decore suo videbunt oculi eius, Et quod hic subiungitur, Oculi eius de lōgè prospiciunt: hoc illic aptè subijcitur, Cernent terram de longè.

Isaia 33.

Iob. 39.

Idem Beatus Pontifex Gregorius libro trigesimo primo suæ moralis expositiōis in Iob, super his Domini verbis: Vbi audierit buccinam (scilicet equus, id est fortis quisq; prædicator) dicit vah, scribit in hunc modum:

His profectò verbis ostenditur, quod hoc loco à Domino de equo irrationali nihil dicatur: neque enim vah dicere brutum animal potest: sed dum asseritur, dicere quod omnino dicere nō valet, innuitur, quem designet. Vah quippe sermo exultationis est. Equus ergo cùm audit buccinā, vah dicit: quia fortis quisque prædicator cùm certamen passionis sibi propinquare considerat, de exercitio virtutis exultat: nec terretur pugnę periculo, qui victorię lętatur triumpho. Equo itaque est vah dicere, prædicatorem sanctum de ventura passione gaudere. Sed prædicator fortis gloriam passionis appetit, si discrimen mortis subire. p Domino quærit: quid est quod ipsi fortissimo prædicatori (qui ex robusto corde virtutem traxit nominis) Petro veritas dixit, Cùm senueris extendens manus suas, & alius te cinget, & ducet quo tu non vis? Quomodo de passione gaudet qui cinctus ab alio, ire quò ducitur nō valet? Sed si pensamus qualiter animus appropinquante passione & mortis metu quatitur, & tamen de venturo regni præmio lætatur: intelligimus quomodo gloriosi certaminis subire periculum volens nolit: quia & in morte cōsiderat quod tolerās paueat, & in fructu mortis aspicit quod appetens quærat. Videamus Paulum quomodo amet quod refugit, quomodo refugiat quod amat. Ait enim: Desiderium habeo dissolui, & cū Christo esse: &, Mihi viuere Christus est, & mori lucrum: & tamen dicit, Qui sumus in hoc habitaculo, ingemiscimus grauari, eo quòd nolumus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est à vita. Ecce & mori desiderat, & tamen carne expoliari formidat. Cur hoc? Quia etsi in perpetuum lætificat, ipsa nihilominus ad ptens pœna perturbat: & quamuis vincat amor subsequentis muneris, tangit tamē mœrore animum pulsus doloris. Sicut enim vir fortis, quum vicino iam belli certamine armis accingitur, & palpitat, & festinat, tremit & sæuit: quasi pauere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer vrgetur: ita vir sanctus cùm passioni se propinquare conspicit, & naturę suę infirmitate cōcutitur, & spei suæ soliditate roboratur: & de vicina morte trepidat, & tamē quod moriendo veriùs viuat exultat. Ad regnū quippe nō potest nisi interposita morte transire: idcirco & confidendo quasi ambigit, & quasi ambigendo cōfidit: & gaudens metuit, & metuens gaudet: quia scit quod ad brauium quietis non perueniat, nisi hoc quod interiacet, cum labore transcendat. Sic nos cū morbos à corpore repellere cupimus, tristes quidem amarū purgationis poculum sumimus: certi autem de subsequenti salute gaudemus. Quia enim peruenire corpus aliter ad salutem non valet, in potu libet etiam quod tædet: cumq; amaritudini inesse vitā animus cōspicit, mœrore turbatus hilarescit. Dicatur ergo, Vbi audiuerit buccinam, dicit, vah: quia prædicator fortis cognito certaminis nuncio, etsi vt homo ad vim percussionis trepidat, per spei tamē certitudinem ad præmium remunerationis exultat.

2. Cor. 5.

Philip. 1.

Ex Libro trigesimo quinto moralis expositionis in Iob, de tribus filiabus Iob, de quibus scriptum est: vocauit (scilicet ipse Iob ispū Domini Dei verens) nōmē vnius Diem, & nomen secundæ Casiam, & nomen tertiæ Cornustibij. Non sunt autem inuentæ mulieres speciosæ sicut filiæ Iob in vniuersa terra: dedit q; eis pater suus hæreditatem inter fratres earum. CAP. XVII.

Iob. 42.

QVia genus humanum & conditū luce innocentiæ claruit, & redemptum exercitio bonorum operum odorem suauitatis aspersit prima filia

Iob rectè Dies: ſecunda non incongruè Caſia (quæ eſt herba ſeu frutex ſuauiſſimi odoris) nominatur: quia verò idem genus humanum etiam carnis reſurrectione eſt renouatum, in illo concentu æternæ laudis aſſumitur tertia filia, quę Cornuſtibij vocatur. Quid enim per Cornuſtibij, (hanc vocem beatus iſte pontifex Gregorius ex cornu & tibia compoſitam eſſe intelligit: alij à cornu & ſtibio, quo oculi ad elegantiam, nitorem, & claritatē pingi ſolent, deriuant) niſi lætantium cantus exprimitur? Ibi enim veraciter adimpletur, quod per prophetam dicitur, Cantate Domino canticum nouū. Ibi, inquam, hoc veraciter adimpletur, vbi canticum laudis Dei non iam ex fide, ſed ex ſpecie contemplata cantatur. Ibi à nobis cōditor noſter laudū ſuarū veraces cantus recipit, qui humanū genus & cōdendo diē & redimendo Caſiam, & aſſumendo Cornuſtubij fecit. Qui enim lux fuim⁹ conditi, & nunc ſumus caſia redempti: erimus quandoq; cornuſtibij, in exultatione æternæ laudis aſſumpti. Sed priuſquam ad nuptiarum thalamū ſponſa perueniat, omnem à ſe vitæ fœditatem reſpuit: & ſponſi amori præparans ſeſe per ſpecies virtutū comit. Studet quippe interni arbitrij iudicio placere, & intimis deſiderijs ſubleuata fœdos mores conuerſationis humanæ tranſcendere. Vnde bene & de eiſdem filiabus Beati Iob ſubditur: Non ſunt autem inuentæ mulieres ſpecioſæ ſicut filiæ Iob in vniuerſa terra. Electorum quippe animæ, omne humanum genus, quod in terra ſecundum hominem conuerſatur, ſuæ pulchritudinis decore tranſcendunt: quantoque ſe exterius affligendo deſpiciunt, tanto ſe veriùs intus componūt. Hinc eſt enim quod ſanctæ Eccleſiæ, quæ electorum pulchritudine decoratur, per Pſalmiſtam dicitur, Cōcupiuit Rex ſpeciem tuam. De qua paulò pòſt ſubditur, Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Nam ſi foris gloriā quæreret: intus ſpeciem quam rex concupiſceret non haberet. In qua quidem ſancta eccleſia, quamuis multi virtutum decore fulgeat: atque ipſa viuendi perfectione cæterorum merita excedant: nonnulli tamen quia ad altiora aſſequenda non ſufficiunt, infirmitatis ſuæ conſcij, pie-

Pſal. 95.

Pſal. 44.

tatis eius gremio continentur. Qui in quantū prævalent, mala vitant: quamuis in quantum appetunt, altiora bona non impleant. Quos tamen benignè Dominus ſuſcipit, eosque apud ſe pro modo dignæ retributionis admittit. Vnde & ſequitur, Deditq; eis pater ſuus hæreditatem inter fratres earum. Ipſæ ergo ex perfectorum merito ſpecioſæ memorantur: ipſæ etiam quaſi ex imperfectorum typo velut infirmæ hæreditatem inter fratres accipiunt. Vſus namque vitæ veteris non habebat, vt hæreditatem fœminæ inter maſculos ſortirentur: quia legis ſeueritas fortia eligens, infirma contemnens, diſtricta potius ſtuduit quàm benigna ſancire. Sed pio noſtro redemptore veniente, nullus infirmitatis ſuæ conſcius de ſortienda cælestis patrimonij hæreditate deſperet. Pater enim noſter inter maſculos etiam fœminis iura ſucceſſionis tribuit: quia inter fortes atque perfectos, infirmos & humiles ad ſortem ſupernæ hæreditatis admittit. Vnde ipſa veritas in Euangelio dicit, In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Apud patrem quippe manſiones multæ ſunt: quia in illa beatitudinis vita non diſpari, vnuſquiſque iuxta meritum diſpar, locum diſparem percipit: ſed eiuſdem diſparilitatis damna non ſentit: quia tantùm ſibi quantùm perceperit ſufficit. Sorores ergo cum fratribus ad hæreditatem veniunt: quia infirmi illuc cum fortibus admittuntur: quatenus ſi quis per imperfectionem non eri[t] ſummus, ad hæreditatis tamen ſortem per humilitatem non ſit extraneus. Quas bene Paulus manſiones iuxta merita diſtributas inſinuat, cùm ait, Alia claritas ſolis, & alia claritas lunæ, & alia claritas ſtellarum. Stella enim à ſtella differt in claritate.

Ioan. 14.

1. Cor. 15.

Ex Homilia decima in Ezechielē Prophetā, ſuper his verbis: Aby amarus in indignatione ſpiritus mei: manus enim Domini erat mecum confortans me.

CAPVT. XVIII.

MEntem quam Spiritusſanctus replet, in amaritudinem temporalium, delectatione æternorum commouet. Dulce enim eſt eſſe in rebus humanis, ſed ei qui adhuc de cælestibus gaudia nulla guſtauit: quia quantò minùs

Eccleſ. 1.

Eccleſ. 2.

minus æterna intelligit, tantò delectabilius in temporalibus requieſcit. At ſi quis iam cordis ore guſtauerit, quæ ſit illa dulcedo cęleſtium prę̄miorum, qui illi hymnidici Angelorum chori, quæ incomprehenſibilis viſio ſanctæ Trinitatis: huic quanto illud dulcè ſit, quòd intus videt, tāto in amaritudinem vertitur omne quod foris ſuſtinet: Rixatur ſecum de his quæ malè egiſſe ſe recolit, & ſibimetipſi diſplicet, cum ei ille placere iā cœperit qui omnia creauit. Reprehendit ſe de cogitationibus, inſequitur de verbis, & punit ſīcdo de factis. Supernis inhiat, terrena iam omnia per mentis deſpectum calcat, Et quamdiu illud quod deſiderat adhuc per ſpeciem non habet, ſicre dulce habet, ſeſeq; cōtinuis lamentis affligere. Et quia nec dum ſe eſſe in patria ad quam creatus eſt videt, in huius vitæ exilio nihil ei plus quàm ſua amaritudo placet. Dedignatur itaque ſubiacere temporalibus, & ardenter ſuſpirat æternis. Vnde rectè quoque per Salomonem dicitur, Eo quòd in multa ſapientia multà ſit indignatio, & qui apponit ſcientiam apponit dolorem. Cœleſtia etenim cognoſcentes, terrenis animum ſubdere dedignamur. Et dum plus ſapere incipimus, de his quæ malè egimus nobiſipſis iraſcimur, & ſi in multa ſapientia multa indignatio, quia quantò plus proficimus in cognitione, tantò nobis indignamur ampliùs de peruerſo opere. Atque cum ſcientia dolor creſcit: quia quantò magis æterna cognoſcimus, tantò magis eſſe nos in huius exilij miſeria dolem⁹. In multa ergo ſapientia, multa eſt indignatio: quia ſi æterna iam ſapimus concupiſcere temporalia dedignamur. Si æterna iam ſapimus, noſmetipſos deſpicimus, & dolemus egiſſe hoc, quod nos potuit ab amore æternitatis ſeparare. Reprehendit ſemetipſam conſcientia, accuſat quod egit, damnat per pœnitentiam quod accuſat: fit rixa in animo, parturiens pacem cum Deo. Sed ſcindum quia nullus hæc pro amore omnipotentis Domini ex toto corde agere prævalet, niſi is cuius animum Spiritusſanctus aſſumpſerit. Nā quando homo ſufficiat ex ſua virtute terrena deſpicere, cœleſtia amare, pacē cum Deo quærere, ſecum rixam ſubire, in cognitione ſemetipſum reprehēdere, & gemitibus punire? Nullus hæc agere, niſi quem diuina gratia roborauerit, valet, Vnde & ſubditur. Man⁹ enim Domini erat mecum, confortans me. Ad bona quippe aſſurgere perfectè non poſſumus, niſi nos ſpiritus, & præveniendo eleuet, & ſubſequendo confortet.

Idem pater Gregorius in expoſitione quā edidit in Cantica canticorū, ſuper his verbis: Quæ eſt iſta quæ aſcēdit per deſertum? dicit:

Cant. 3.

In deſerto, (vtiq; in hoc mundo (ſancta quæq; anima viuit, dū à regno exul inter beſtias, videlicet dæmones, degit. Hic enim, & ſi non omnino à ſponſo deſeritur, tamen quamdiu in carne eſt nondum ad certam eius viſionem admittitur, dum ab eo per exilia & tentationes peregrinatur: quia aūt adhuc cū eo non regnat, deſeri ab eo ſibi videtur. Ob hoc ſemper laborat vt aſcendat, vt quem valdè diligit, magis ac magis ſentiat: quatenus quoniam perfectè eum in deſerto non tenet, vel ipſo eius deſiderio ſe reficiat: vt ſic in via roboratam quandoque ad hoc quod diu concupiuit perueniat. Sunt quippe nonnulli qui dum omnia viſibilia faſtidiunt, mētem in cœleſtia erigunt: & quia in infimis nihil quod eis dulceſcat conſpiciunt, totum cor ad ſuperna amanda cōuertunt. Hi ab omnibus malis moribus ſe exuunt, cenſum mundi cum cupiditatibus contemnunt, ſpe ad inuiſibilia tendunt: & quo ampliori deſiderio illis inhærēt, eò magis ac magis moleſtè corruptionē ferunt quam habent. Hi nimirum per deſertum aſcendunt: quia dūm in hoc mūdo inter tentationes viuunt, quò amplius dū hic morantur deſeri metuunt, eò quidem fortius iſta deſerunt, & feruētius ad illa gradiūtur: in quibus cùm fuerint, nihil ampli⁹ quod eos amoueat, iam timebunt.

Rurſum in explanatione ſeptem Pſalmorum pœnitentialium ſuper his verbis: Audi-tui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata, ait:

Pſal. 50.

Tunc quidem verum & inęſtimabile gaudium habituri ſunt ſancti, quum audituri ſunt, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mūdi. In eo autem quod ait gaudium & lætitiam, duplicem ſanctorum venerationem intellige: qui

Matt. 25.

Universidad de Deusto
Biblioteca

visione charitatis Dei in illa die quantum cogitare non possumus illustrati, sicut animarum perfruentur beatitudine, ita etiam corporis vestientur incorruptione. De ipsis enim scriptum est, In terra sua duplicia possidebunt. Sancti etenim viri mundi gloriam mentis despectu calcantes omnes in se carnales voluptates mortificant, vt in Deo postmodùm perenniter viuant. Qui quoniam mundi miserias pro Deo pati minimè refugiunt, beatitudinis æternæ retributionem acquirunt, Quæ nimirum beatitudo, & animabus eorum ante resurrectionem tribuitur, & corporibus nihilominus post iudicium conferetur: sicut in Apocalypsi Ioannes Apostolus scribit dicens, Vidi sub altari Dei animas, & datæ sunt eis singulæ stolæ albæ, & dictum est illis, vt requiescerent tempus adhuc modicum, donec impleatur numerus cõseruorum, & fratrum ipsorum. Quid namq; est, singulas illis stolas albas tribuere, nisi animabus eorum, beatitudinis æternæ immortalitatem conferre? Quid verò est donec electorum numerus impleatur, requiescere: nisi futuræ resurrectionis gloriam expectare? In qua nimirum iterum singulas stolas albas accipient: quia immortalia, & incorruptibilia corporum suorum vestimenta resument. Quia ergo sancti viri ad æternæ felicitatis præmia non solùm anima sed etiam corpore post iudicium transeunt: rectè de eis dicitur, quia in terra sua duplicia possidebunt. Huius incrementa felicitatis propheta intuẽs ait, Auditui meo dabis gaudium, & lætitiam: & exultabunt ossa humiliata. Animarũ nostrarum ossa virtutes sunt: quæ nimirum in hac vita humiliantur: quia assiduis tentationum impugnationibus indesinenter turbãtur. Tẽtatio .n. est vita hominis super terrã. In æterna aũt vita nõ solùm inuictæ potestatis accipient fortitudinẽ, sed etiam nullã vitiorũ aduersantium sentient impugnationem.

Isaiæ 61.

Apoc. 6.

Ossa.

Iob 7.

Ex Homilia decimaquinta in Ezechielem Prophetã, super his verbis: Mensus est thalamum vno calamo in longũ, & vno calamo in latum, & inter thalamos quinque cubitos.

Ezech. 4.

CAPVT. XIX.

QVi sunt in sancta Ecclesia thalami nisi eorum corda in quib⁹ animæ per amorẽ spõso inuisibili iungũtur, vt eius desiderio mẽs ardeat, nulla iã quæ mundo sunt cõcupiscat, præsentis vitæ longitudinẽ, pœnã deputet, exire festinet, & amoris amplexu in cœlestis spõsi visione requiescat? Mens itaq, quæ iã talis est, nullam præsentis seculi consolationẽ recipit: sed ad illã quam diligit medullitus suspirat, feruet, anhelat, anxiatur. Vilis ei fit ipsa salus sui corporis: quia transfixa est vulnere amoris. Vnde & canticis dicit, Vulnerata charitate ego sum. Mala autẽ est salus cordis, quæ dolorẽ hui⁹ vulneris nescit. Cũ verò anhelare iã in cœlesti desiderio, & sentire vulnus amoris cœperit, fit anima salubrior ex vulnere, quæ pri⁹ ægrotabat ex salute. Mẽti aũt spõsum suum fortiter amanti de amore vitæ præsentis vna solet esse consolatio, si per hoc quod ipsa ab eius visione differtur, aliorũ animæ eius verbo proficiant, & ad cœlestẽ spõsum amoris facibus inardescãt. Mœret: quia differre se cõspicit. Triste est ei omne quod aspicit: quia illum adhuc non videt quẽ videre concupiscit. Sed est, vt dixi, nõ parua consolatio, si feruens anima differtur, & per eam multæ colligũtur: vt tardè eum cum multis videat, quem sola videre citiùs volebat. Vnde rursus in cantico sponsa dicit, Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Quid namq; sunt flores, nisi animę, bonum iam opus inchoantes, & desiderium cœleste redolentes? Quid mala de floribus, nisi perfectæ iam bonorum mentes, quæ ad fructum peruenium boni operis de initio sancti propositi? Quæ ergo amore languet, fulciri quærit floribus, stipari malis: quia si illum quem desiderat videre adhuc nõ permittitur, magna est ei consolatio, si aliorum profectibus lætetur. Anima ergo sancta amore languida, floribus malisque fulciatur, vt requiescat in bono opere proximi, quæ adhuc contemplari non valet vultum Dei. Pensemus ergo qualis thalamus Pauli mẽs fuerat, qui dicebat: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Omnipotenti Deo quantùm se amore coniunxerat, qui

Allusio ad illud Cant. 4. Vulnerasti cor meum &c.

Cant. 2.

Flores. Mala.

Philip. 1.

Ibidem.

Thess. 2.

qui sibi vitam Christũ tantummodo, & mori lucrum esse deputabat? Hinc est quod iterum dicit, Desiderium habens dissolui, & cum Christo esse multò magis melius. Sed ecce qui dissolui desiderat, quo amore lãgueat videamus. Quia interim differri te conspicimus, fulciri quæso floribus non requiris? Quærit planè, nam sequitur, Permanere autem in carne necessarium propter vos. Et proficientibus discipulis dicit, Quæ est enim nostra spes aut gaudium, aut corona gloriæ? Nonne vos ante Dominũ nostrum Iesum Christũ? Hinc est quod idem thalamus vno calamo in longũ, & vno calamo in latum dicitur mensus. Longitudo quippe ad lõganimitatem expectationis pertinet, & latitudo ad amplitudinem charitatis. Tantum ergo vnusquisque thalamus habet in longitudine, quantũ & in latitudine habere potuerit: quia mens cœlesti desiderio succensa, quantum amorem habuerit ad colligendum proximum, tantam & longanimitatem exhibet ad expectandum Deum: & patienter portat moras longitudinis, quia se in profectu proximi dilatat amplitudo charitatis. Potest etiam ipsa longitudo longanimitatem patientiæ, quæ exhibetur proximo, designare. Et quia latitudo charitatem signat, quæ sinum mentis aperit, & amicos simul atq; inimicos in amorem recipit, tanta est lõgitudo thalami, quanta latitudo: quia quantum lata mens fuerit per amorem, tantum erit & patiens per longanimitatem. Nam tantum quisque portat proximũ: quantum amat. Si enim amas, portas: si desistis amare, desistis tolerare. Quem enim minus diligimus, minus etiam toleramus, quia irruente fastidio citius facta proximi adducuntur in grauedinem ponderis, quæ nobis non leuat penna charitatis. Sequitur, Et inter thalamos quinq; cubitos. Vnum supra thalamũ dixerat, postmodùm quinq; cubitos esse inter thalamos narrat: ea videlicet ratione, quia multi thalami vnum faciunt, sicut & multæ ecclesię vna Ecclesia vocatur. Vnde & in Ioannis Apocalypsi septem Ecclesijs scribitur: per quas vna Catholica designatur. Hi itaque, qui in sancta Ecclesia (sicut diximus) feruenti amore Deũ videre sitiũt, eiq́ue iam per desiderium coniunguntur, thalami vocantur. Sed tamen sunt in ea quidam, qui penetrare subtilia nõ valentes, & quinque adhuc corporis sensibus depressi, tanto minus amant eum qui fecit omnia, quanto amplius in his quæ facta sunt illigantur. Et iam quidem exercere se in timore Domini, & amore proximi se extendere studunt, bona opera corporaliter agere, eleemosynis peccata redimere: sed quia vi amoris intimi ardere ad cœleste desiderium nesciũt, quasi adhuc deuincti corporeis sensibus tenentur. Isti itaque thalami non sunt, sed tamen inter thalamos continentur: quia per eorum ducatum, qui visionem Dei perfectè diligunt, & ipsi ad profectum mentis diriguntur. Inter thalamos ergo quinque sunt cubiti, quia hi qui ab exterioribus quinque sensibus adhuc ad intellectum mysticum non assurgunt, dum inter eos sunt qui spiritu amoris feruent, velut manẽtes inter thalamos in fidei constructione proficiunt, & à mensura cœlestis ędificij disiuncti non sunt. Nam & paulatim se appetitu corporalium sensuum subtrahunt: & dilato mentis spatio imitantes charitatem quam conspiciunt. Hinc inde ad thalamos extenduntur. Quod ergo nõ per sex cubitos, sed per quinque descripti sunt, ipsa adhuc eorum imperfectio designatur. Sed tamen per bonum desiderium in mensura spiritalis ædificij esse memorantur, quia ex voce Ecclesiæ per Psalmistam dicitur, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. Qui Psalmista iterum dicit, Benedixit omnes timentes se Dominus, pusillos cum maioribus. Hi itaque & imperfecti sunt & pusilli: in quantum tamen cognoscere prævalent, & Deum & proximum diligunt: atq; ideò bona quæ possunt, non negligunt operari. Qui etsi necdum ad spiritalia dona proficiunt, vt vel ad perfectam operationem, vel ad succensam contemplationem animam exerant, tamen ab amore Dei & proximi (in quantum prævalent) non recedunt. Vnde fit, vt ipsi quoq;, etsi minori loco, in sancta tamen ædificatione sint positi: quia etsi ad doctrinam, si ad propheciam, si ad miraculorum gratiam, si

Psal. 138. Psalm. 113.

Apoc. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad contemptum mundi pleniùs exequendum fortaſſe minores ſunt, tamen in timoris & amoris fundamento ſunt, in quo ſolidantur: quia etſi igne cœleſtis deſiderij non ardent, in ipſis exterioribus quæ exercere ſufficiunt, vapore charitatis animantur: & inter proximorum præcellentium ædificia continentur. Vnde & rectè ſponſa in Canticis canticorum loquitur dicens, Ferculum fecit ſibi Rex Salomon de lignis Libani: columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, aſcenſum purpureum: media charitate conſtrauit propter filias Hieruſalem. Salomon videlicet pacificus noſter, ſibi de lignis Libani ferculum fecit. Libani quippe ligna cædrina, valde ſunt imputribilia. Ferculum itaq; regis noſtri, ſancta Eccleſia eſt, quæ de fortibus patribus, id eſt, de imputribilibus mentibus eſt conſtructa. Quæ rectè ferculum dicitur, quia ipſa fert quotidie animas ad æternum conuiuium conditoris ſui. Cui ferculo columnæ argenteæ factæ ſunt: quia prædicatores eccleſiæ ſanctæ, eloquij luce reſplendent. Eſt autem cum columnis argenteis reclinatorium aureum, quia per hoc quod à ſanctis prædicatoribus lucidè dicitur, mentes audientium fulgore charitatis intimæ, in qua reclinentur, inueniunt. Per hoc enim quòd luculentè & apertè auditũt, in illud quod clareſcit in corde requieſcunt. Columnæ ergo argenteæ & reclinatorium aureum factum eſt: quia per lucẽ ſermonis inuenitur apud animum claritas quietis. Rex noſter aſcenſum purpureũ fecit in ferculo: quia ad clarũ quod intus aſpicitur, per tribulationem ſanguinis peruenitur. Quid ergo nos miſeri, atq; ab omni fortitudine deſtituti quid acturi ſumus? Ecce in hoc ferculo columna eſſe non poſſumus: quia in nobis nec fortitudo operis, nec lumen emicat prædicationis. Reclinatorium aureũ nõ habemus: quia necdũ ſicut oportet per intellectũ ſpiritalem requiem internæ claritatis aſpicimus. Aſcenſus pupureus nõ ſumus: quia pro redemptore noſtro fundere ſanguinẽ non valemus. Quid ergo de nobis agendum eſt? Quę ſpes erit ſi nullus ad regnũ peruenit, niſi qui ſummis virtutib⁹ præditus fuerit? Sed adeſt quoq; noſtra cõſolatio. Amemus in quantũ poſſumus Deũ, diligamus & proximum: & ſimul quoq; nos ad Dei ferculũ pertinemus: quia ſicut illic ſcriptũ eſt, Media charitate conſtrauit. Habe quippe charitatẽ, & ibi ſine dubio pertines, vbi & columna argentea erigitur, & aſcenſus purpureus tenetur. Nam quia hoc ꝓpter noſtram infirmitatẽ dicitur, apertè monſtratur, cùm illic protinus ſubdidit, Propter filias Hieruſalẽ. Sermo etenim Dei qui non filios ſed filias dicit, quid aliud per ſexum fœmineũ, quàm mentiũ infirma ſignauit? Quòd ergo illic inter columnas argenteas, inter reclinatorium aureũ, & inter aſcenſum purpureũ, ineſſe media charitas dicitur propter filias Hieruſalẽ, hoc hic inter thalamos per quinq, cubitos deſignatur: quia & qui in virtutib⁹ infirmãtur, ſi ipſi bona quæ poſſunt facere cum charitate nõ negligunt, à Dei ædificio alieni non ſunt.

Cant. 3. Ferculum.

Idem pater Gregorius Libro vigeſimoquinto ſuæ moralis expoſitionis in Iob, ait.

Sæpe miſericors Deus quo ſuos tenerè diligit, eo ſollicitè ab externis actionibus abſcondit. Nam & plerunq; pater familias ad eum laborẽ ſeruos dirigit, à quo ſubtilius filios ſuſpendit: & inde filij ſine vexatione decori ſunt, vnde ſerui in puluere fœdantur. Quòd quã rectè in eccleſia diuinitus agatur, ipſa tabernaculi conſtructione ſignatur. Ad Moyſen quippe diuina voce præcipitur vt ad tegenda interius ſancta ſancto rum ex byſſo, cocco, atq; hyacintho vela texantur: iuſſumq; eſt, vt ad protegendum tabernaculum, vela cilicina & pelles extenderet, quæ nimirũ vel pluuias, vel ventos, vel puluerẽ tolerarẽt. Quid ergo per pelles & cilicia quibus tabernaculum tegitur, niſi groſſas hominũ mentes accipimus: quæ aliquãdo in eccleſia occulto Dei iudicio quamuis duræ ſint præficiuntur? Quæ quia ſeruire curis temporalibus nõ timent, oportet vt tentationũ ventos & pluuias de huius mundi contrarietatibus portent. Quid verò per hiacinthum, coccũ, byſſumque ſignatur, niſi ſanctorũ vita tenera, ſed clara? quæ dum cautè in tabernaculo ſub cilicijs & pellibus abſconditur, in ſua integra pulchritudine ſeruatur. Vt enim in interiora tabernaculi byſſus fulgeat, coccus coruſcet, hyacinthus cæruleo colore reſplendeat, deſuper pelles & cilicia, imbres ventos & puluerẽ portant. Qui igitur magnis virtutibus in ſanctæ eccleſię ſinu proficiũt, prępoſitorum ſuorum vitam deſpicere non debent, cùm vacare eos rebus exterioribus vident: quia hoc qđ ipſi ſecuri intima penetrant, ex illorũ adiumento eſt, qui contra procellas huius ſeculi exteriùs laborãt. Quam enim candoris ſui gratiam retineret, ſi byſſum pluuia tangeret? aut quid fulgoris atq; claritatis coccus, vel hyacinthus oſtenderet, ſi hæc ſuſceptus puluis fœdaret? Sit ergo deſuper textura cilicij fortis ad puluerẽ, ſit interius color hyacinthinus aptus ad decorẽ. Ornent eccleſiã qui ſolis rebus ſpiritualibus vacant: tegant eccleſiam, quos & labor rerum corporalium non grauat. Nequaquã ergo cõtra rectorem ſuum exteriora agentem murmuret is, qui intra eccleſiam ſanctam iam ſpiritualiter fulget. Si enim tu ſecurè interiùs vt coccus rutilas, ciliciũ quo protegeris, cur accuſas?

Exod. 26.

Cant. 2.

Ex Homilia decimaſexta in Ezechielem Prophetam, ſuper his verbis, quæ in Canticis canticorum habentur: Surge propera amica mea, colũba mea, formoſa mea, & veni. Iam enim hyems tranſijt, &c.

CAPVT XX.

SAnctæ eccleſiæ veri luminis diem quaſi tempus venale præſtolãti, per ſponſi vocẽ dicitur, Surge, propera amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni. Iam enim hyems tranſijt, imber abijt & receſſit, flores apparuerunt in terra. Siue enim ſancta eccleſia, ſeu vnaquæque electa anima, cœleſti ſponſo eſt amica per amorẽ, columba per Spiritum, formoſa per morum pulchritudinem. Quæ cum iam de corruptione carnis dicitur, ei proculdubio hyems tranſijt: quia præſentis vitæ torpor abſcedit. Imber quoq; abit & recedit: quia cum ad contemplandum in ſua ſubſtantia omnipotentem Deum educitur, iam verborum guttæ neceſſariæ non erunt, vt pluuia debeat prędicationis infundi. Nam quod minus audire potuit, amplius videbit. Tunc apparent flores in terra, quia cùm de æternæ beatitudinis vita quædam ſuauitatis primordia præguſtare anima cœperit, quaſi iam in floribus bonum illud incõmutabile odorata exit: quod (poſtquam egreſſa fuerit) in fructu yberius habebit. Vnde & illic ſubditur, Tempus putationis aduenit. In putatione quippe ſarmenta ſterilia reciduntur: vt ea quæ pręualent vberius fructum ferant. Noſtræ itaq; putationis tempus aduenit, quando infructuoſam ac noxiam corruptionem carnis deſerimus, vt ad fructum animæ peruenire valeamus. Qui fructus nobis erit vberrimus, viſio Dei.

Idem Pater Gregorius Homilia 27. in Euangelia, ſuper his verbis: Et fructus veſter maneat, ait:

Ioan. 15.

Omne quod ſecundum præſens ſeculum laboramus, vix vſq; ad mortem ſufficit. Mors nanq; interueniens fructum noſtri laboris abſcindit. Quod verò pro æterna vita agitur, etiam poſt mortem ſeruatur: & tunc apparere incipit, quum laborũ carnalium fructus cœperit nõ videri. Ibi ergo illa retributio inchoat, vbi iſta terminatur. Quiſquis igitur iam æterna cognouit, apud eius animum temporales fructus vileſcant. Tales fructus operemur qui maneant: tales fructus operemur, qui (quũ mors cuncta interimat) ipſi exordium à morte ſumant. Nam quòd à morte incipiat fructus Dei, teſtatur propheta qui dicit, Quum dederit dilectis ſuis ſomnum, hæc eſt hæreditas Domini. Omnis qui dormit in morte, perdit hæreditatem terrenam, ſed quum dederit dilectis ſuis ſomnum, hæc eſt hæreditas Domini, quia electi Dei poſtquam peruenerint ad mortem, tunc inueniunt hæreditatem.

Pſal. 126.

Et trigeſima 7. Homilia in Euãgelia dicit:

Si conſideremus, fratres chariſſimi, quæ & quanta ſint quæ nobis promittuntur in cœlis, vileſcũt animo omnia quæ habentur in terris. Terrena namq; ſubſtantia, ſupernæ felicitati comparata, pondus eſt non ſubſidium. Temporalis vita æternæ vitæ comparata, mors eſt potius dicẽda, quàm vita. Ipſe enim quotidianus defectus corruptionis, quid eſt aliud quàm quędam prolixitas mortis? Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere ſufficit, illa ſupernæ felicitatis quanta ſint gaudia, angelorum choris intereſſe, cum beatiſſimis ſpiritibus gloriæ cõditoris aſſiſtere,

præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptũ lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari?

Ioan. 10.

Rursum Homilia decimaquarta in Euangelia, super his verbis: Per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur, & egredietur, et pascua inueniet, scribit in hunc modũ.

Ingredietur ad fidem, egredietur verò à fide ad speciem, à credulitate ad contemplationem: pascua autem inueniet in æterna refectione. Oues ergo eius pascua inueniet: quia quisquis illũ corde simplici sequitur, æterno viriditatis pabulo nutritur. Quæ autem sunt istarum ouium pascua, nisi interna gaudia semper virentis paradisi? Pascua nanq; electorum sunt, præsens vultus Dei: qui dum sine defectu conspicitur, sine fine mens vitæ cibo satiatur. In istis pascuis de æternitatis satietate lætãtur, quia iam laqueos voluptuosæ temporalitatis euaserunt. Ibi hymni, ibi angelorum chori: ibi societas supernorum ciuium: ibi dulcis solennitas à peregrinationis huius tristi labore redeuntiũ: ibi prouidus Prophetarum cœtus: ibi iudex Apostolorum numerus: ibi innumerabilium martyrum victor exercitus, tanto illic lætior, quanto hic durius afflictus: ibi confessorum constantia, præmij sui perceptione consolata: ibi fideles viri, quos à virilitatis suæ robore voluptas seculi emollire non potuit: ibi sanctæ mulieres, quæ cum seculo & sexum vicerunt: ibi pueri qui hic annos suos moribus transcenderunt: ibi senes, quos hic & ætas debiles reddidit, & virtus operis non reliquit. Quæramus ergo fratres charissimi hæc pascua, in quibus cum tantorum ciuium solennitate gaudeamus. Ipsa nos lætantium festiuitas inuitet. Ecce in cœlestibus electorum ciuium lætitia agitur, vicissim de se omnes in suo conuentu gratulantur: & tamen nos ab amore æternitatis tepidi nullo desiderio ardemus, interesse tantæ solennitati non quærimus: priuamur gaudijs, & læti sumus. Accendamus ergo animum fratres, recalescat fides in id quod credit, inardescant ad superna nostra desideria. Ab internæ solennitatis gaudio, nulla nos aduersitas reuocet: quia etsi quis ad locum propositum ire desiderat, eius desiderium quælibet viæ asperitas non immutat: nulla nos prosperitas blandiens seducat: quia stultus viator est, qui in itinere amœna prata conspiciens, obliuiscitur ire quo tendebat. Toto ergo desiderio ad supernam patriam animus anhelet, nihil in hoc mundo appetat, quod constat, quia citius relinquat: vt si cœlestis pastoris veraciter oues sumus, quia in viæ delectatione non figimur, æternis pascuis in peruentione satiemur: præstante Domino nostro Iesu Christo: qui viuit & regnat in vnitate Spiritussancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

PSYCHAGOGIAE APPENDIX.

Selecta ex Ruperto.

Apoc. 7.

Rupertus Abbas Tuitiensis super his verbis Apocalypseos: Agnus Dei qui in medio throni est, reget eos, (videlicet sanctos in cœlum assumptos) & deducet eos ad vitæ fontes aquarum: & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, ita scribit:

Psalm. 35.

ISti fontes aquarũ ad quos deducet eos agnus qui regit eos, illi sunt fontes, siue ille fons, atque torrens, quem prospiciebat Psalmista quum diceret, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluntatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ. Quis hæc explanare sufficiet? Quis dignè hæc tractabit aut exponet? Imò quis istã sensu percipiet? Qualẽ autem & quantum diuinæ charitatis affectum nobis intimare scriptura laborat dicendo: & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum? Deficimus in hac admiratione. Magnificentius exprimi non potuit multitudo consolationis, qui in isto seculo flentibus reposita illic est sanctis & electis Dei. Huiusmodi nanq; dictio à similitudine tracta est matris, quę paruuli sui fletum nõ sufficiens oculos eius & faciem manu ter-

Isaiæ. 66. iuxta 70. interpretes.

tergit, mulcet oſculis. Pro intimando nobis tanto affectu suo, idẽ Deus propheta inter cetera dicit, Pueri eorum in humeris portabuntur, & super genua consolabuntur. Statimq; ad ipsos paruulos apostrophen facit, ac dicit eis, Quemadmodum mater consolatur filios suos, ita & ego consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini.

Apoc. 22. Psalm. 45.

Item super his verbis Apocalypseos: ostendit mihi flumen aquæ viuæ, splendidum quasi crystallum, ipse idem Rupertus loquens de gaudijs cœlestis Hierusalem, scribit in hunc modum:

Illud flumen est abundantia lætitiæ & iucunditatis, de qua Psalmista: Fluminis, inquit, impetus, lætificat ciuitatẽ Dei. Et Isaias in consolatione filiorum huius Hierusalem ait, Quia hæc dicit Dominus. Ecce ego declino in eos vt flumen pacis, & vt torrens inundans gloriæ gentium. Ergo flumen istud Dominus est, & verè: quia Spiritussanctus est, Spiritussanctus est hoc flumen pacis, hic torrens gloriæ, hoc flumen lætitiæ, hic torrens voluptatis, & vbertas domus Dei. Ipse nanq; est, amor sponsi & sponsæ in illa gloriosa ciuitate. Quid enim est tota illius vitæ vel ciuitatis beatitudo, nisi iste amor? De isto amore omnes sancti angeli, & omnes omnium sanctorum viuunt animæ. Idcirco quum dixisset, & ostendit mihi flumen, bene addidit, aquæ viuæ. Et quia talis aqua viuificando illuminat atq; confirmat, bene ait, splendidum tanquam crystallum, In crystallo nanq; claritas est simul & firmitas: quæ sunt pulchra vitæ illius insignia, vbi & corda nostra transfucebunt: & corpora nostra beata immortalitate, immortaliq;, beatitudine firma erunt.

Isaiæ. 66.

Apoc. 21.

Super his quoq; verbis Apocalypseos: Ambulabunt gentes in lumine eius, (scilicet supernæ Hierusalem) & reges terræ afferent gloriam suam & honorem in illam, ait prædictus Rupertus:

Ambulabũt gentes, inquit. Hoc dicto magnifica contingit atq; commemorat beneficia vel opera misericordiarũ Domini. Nõ enim parum ponderis aut momenti habet, quod gentes appellat eos hic, quia ambulant in tali lumine tã gloriosæ ciuitatis. Idẽ enim est ac si dicat: Illi qui prius erant gentes, ad simulachra muta prout ducebantur euntes, promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo: illi, inquã, in tali ciuitate, in talis ciuitatis lumine ambulabunt, facti domestici Dei. Mirabuntur quippe, & ora ipsorum semper plena laudibus gratię Dei erunt, quod de tã longinquo in illam sint ciuitatem congregati, vtpote quos (vt dicit Psalmus) de regionibus Deus congregauit, à solis ortu & occasu, ab aquilone & mari: de quibus etiam subiungitur, Errauerũt in solitudine, in inaquoso viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Horum tunc eos meminisse iuuabit ambulantes per amplitudinem eiusdem magnæ ciuitatis, & ob hoc quòd talem ciuitatem inuenerunt, cantare in æternum misericordias Domini. Nam hoc est quòd hic protinus subiungit: Et reges terræ afferent gloriam suam & honorem in illam. Reges terræ ijdem qui & gentes sunt. Omnes enim illic regnabunt, omnes regnũ & sacerdotes Christi erunt. Regnabũt in secula seculorũ, & eiusdem regni sui gloriam & honorem afferent in illam: sempiternas agendo gratias illi qui fecit eis hæc, qui glorificauit eos immortali beatitudine animarum, & honorificauit eos beata immortalitate corporum.

1. Cor. 12. Ephes. 2.

Psal. 106.

Selecta ex Philone.

Philo Græcus, Carpathius Episcopus, in commentariolo quem scripsit in Canticum canticorum, dicit ea quæ sequuntur.

Cant. 1.

DVm diuina scriptura vnguentum effusum vocat nomen Iesu Christi, immensam ipsius misericordiã atq; pietatem erga nos ostendit. Tunc enim verè fuit effusum, quum ipse sese nostra mortalitate contexit, vt nos sua immortalitate donaret: tunc sese totũ nobis per viscera suæ pietatis effudit, quum pro nobis mori vel crudelissimè non recusauit. Hoc, hoc est nomen illud effusum, hæc summa charitas, hic ardentissimus amor creatoris ad creaturam. Quale fuit quæso, & quantũ hoc nomen suauissimum, mellifluum: planeque cœleste ac salutare? Lætare mater ecclesia, tanti nominis tanq; salutaris suauitate referta. Exulta sponsa, diuinissimo hoc vnguẽto perfusa. Erũpe in gratiarum actiones: age iam dies &

Universidad de Deusto
Biblioteca

clama. Vnguentũ effusum nomen tuũ, dilecte mi, vnguentũ effusum nomen tuũ clementissime mi. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?

Filius patri coæternus, eiusdemque substantiæ atq; naturæ cum Spiritusancto, humanam carnem & integrũ hominem susceptit. Tam ineffabili charitate vulneratus est Deus erga genus humanum, creator omnium erga creaturam, summus erga infimum, æternus & immortalis erga temporarum, & perituram, infinitus & immensus erga pusillum angustum planeq; breuissimum. O incomparabilem amorem, ô inauditam charitatem, ô maximè infinitam Dei misericordiam summamq; pietatẽ. Quis te nõ vehementer amet, ac colat, summe Deus, amabilissime Iesu, clemẽtissime redemptor? Saxeus ac ferreus, adamãtinus ille prorsus ac miser & miserabilis, q nõ te vnũ vehemẽter cupit, te adorat, tibi seruit, tibi semp adhæret, ad teq; vnũ tandẽ peruenire contendit.

Psal.115.

Parum profuerat benignissimè creasse, nisi nos clementissimè redemisset Deus. Quàm nobilis facta est creatura rationalis, postquam summum Deum autorem omnium suę mortalitatis meruit habere participem? vt iure dicere iam possit, Deus homo, & homo Deus. Quis audiens non totus inflammetur? Quis intelligens nõ inardescat in illum redamandum, colẽdumq; sanctissimè? Ingratissimus ille prorsus, planeq; lapideus, & omnis humanitatis expers, qui talem ac tantum creatorem & redemptorem suum non studiosissimè veneratur & colit.

Rex cœlestis immensæ charitatis ardore victus, & ineffabili magnitudine suæ bonitatis, ad mortalia, & dolorifica volũtariè accessit: vtq; nos sua immortalitate donaret, nostra est mortalitate vestitus, nusquam nos deserens, nullibi destituens, sed vbiq; fouens ac tuens: ait enim, Ecce vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. O incomparabilẽ vim amoris, ô summam bonitatem, ô infinitam sapientiã. Quid te, Domine, mouit ad hominem creandum? quid rursus ad eundem redimendũ? Solus amor. Hæc quæso parũper animaduertite ingrati, hæc cogitate superbi, hæc meditamini auari. Videte carnales, an maior vlla vis amoris esse possit, quam quæ dñi nostri Iesu Christi erga nos fuit, extatque quotidie, & durat æterna. Deus immortalis, æternꝰ, immutabilis, omnipotens, creator omniũ ac rector, summa sapientia, cui cœlũ sedes, & terra scabellum pedum eius, qui cuncta pugillo virtutis suæ cõtinet, nullius egẽs, amore victus hominis è cœlo descẽdit, vterum virginis ingressus, humanitatem nostram assumpsit, factus perfectus homo idemq; mortalis, qui semper increatus est & immortalis, factus passibilis qui semper est immutabilis: vt nos à sempiterna morte redimeret. Nos tamen immemores, nos ingrati atque superbi, tot ac tanta tamque immensa summi Dei beneficia & sempiterna, facilè obliuiscimur atque negligimus? O miseri, planeque calamitosi quicunque Christianorum non hæc assiduè recordantur, eorumq; authorem Deum ipsum non sanctissimè colũt ac prædicant.

Matth.18.

Christus Iesus vniuersam suam pro amore nostri despexit dignitatem, æternum illud imperium (vt ita loquamur) exutus & potestatem, egentissimus rerum humanarum pro nobis factus, formam serui accipiens à Scribis & Pharisęis Herodeque contemptus atq; despectus, illusus & consputus, flagellis tortꝰ, & inter peccatores crudelissimè tandẽ occisus, eorumq; simillimus falsissimè iudicatus. O immensam immortalis regis, & conditoris omnium erga mortalem seruum charitatem. O ingratissimum genus humanum, quod talem ac tantum redemptorem tuum non ardentissimè redamas ac colis, pro eoq; non vnam mortem, sed mille libentissimè non desideras? quandoquidem hi felicissimè semper obeũt, qui pro Deo volũtariè pati non detrectant.

Isaiæ 66.

Philip.2.

Hic est primus veluti gradus ad salutem & veram sapientiam, despicere terrena omnia, vt cœlestia consequamur: sponte relinquere, quæ diu retineri nõ possunt: mortalia cuncta fugere, vt æternis non indigni omnino esse iudicemur. Væ væ amatoribus huius seculi, væ cupientibus hic delectari. Ad cœlestem patriam festinare iubemur: illuc studio, & voluntate gradi, eò dirigere co-

cogitatus nostros omnes, illic mente versari ac pasci: nec aliud quicquam dies ac noctes meditari ac velle, quam summo illi bono semper inhærere. Tunc enim verè felices atque beati futuri sumus in sempiternum, quum illo solo sine fine fruemur: testante Dauid qui ait, Tunc satiabor Domine, quum mihi apparuerit gloria tua.

Psalm. 16.

2.Cor.3.

Christianos hortari necesse est, vt posthabitis atque relictis omnibus, nihil aliud in vita hac peritura appetant, quàm cœlestem illum sponsum reuelata facie tandem aliquando intueri posse, à quo fideles amici sui omnes, & castissimæ quæq; sponsæ vbertate diuinitatis suæ inebriantur, & torrente voluptatis suæ perfruuntur. Apud hunc enim solum fons vitæ manat, & in lumine gratiæ suæ videri potest.

Psalm. 35.

Pedes suos sponsa lauit, quum præterita suæ vitæ errata correxit, quotidieque commemorando quæ deliquerit, assiduis lachrymis se purgat, suspirat, ac gemit, doletq; vehemẽter, se cõtra legem Domini dissolutè ambulasse, turpia concupiisse, inhonesta atque iniusta peregisse, nihil boni, nihil sancti à se factum esse. Studet mundari pœnitentia, vt immaculata aliquando sponso appareat, eiq; vita moribusque placeat in animi honesti quiete atq; ocio.

Sunt qui nullis vinculis huius prophani seculi annexi non modò diuina mandata omnia implere studiose curant ac sanctè, verùm etiam posthabitis atque relictis despectisque omnino cunctis rebus humanis, soli Deo placere, seruireq; nituntur. Hi sacras literas meditantur, frequenter orant, desiderio regni cœlestis ardent, præterita sua delicta deflent, lachrymis se mundant: nihilq; aliud student ac volunt, quàm sponsum promereri semel & adipisci, cum eoque regnare in sempiternum. Hi non solùm de cœlestibus potant, sed ad ebrietatem vsq; felicissimè complentur. Videlicet hoc opus spiritussancti est, qui mentem quam replet illuminans irrorat, & irrorans illuminat: vt & de luce eius videat quid appetat, & de rore refrigeretur, ne turpiter incalescat.

Sunt certè nonnulli adhuc in carne positi, qui dũ omnia visibilia fastidiũt, mentem in cœlestia attollunt: nihilq; aliud optant ac student, quã sese sponso suo per intimos cordis affectus adiungere, in eoq; solo delectari ac pasci, spretis omnibus rebus mundi, seque metipsis neglectis atq; mactatis in corde, in carne, in actu & habitu, in omni denique opere ac verbo. Solo diuino amore accensi, veluti virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris à deserto in cœlum ascendunt, odorem sanctitatis & bonæ famæ, subtilitatemq, mentis & recti iudicij olentes.

Cant.3.

Fidelis anima dum carnem suam à putredine vitiorum purgat ac seruat, dum omnes mundi voluptates continentia superat ac vincit, quasi myrrhã mortuo corpori illinit, vt post iudiciũ à corruptione illa æterna integrum incorruptumque permaneat. Quum verò se ad cœlestia maiori desiderio accendit, depulsis à cordis cubiculo importunis cogitationibus quibusq;, reiectisque curis omnibus & studijs rerum caducarum, cor suum ignitum veluti thuribulum coram Deo odoratissimũ facit. In quo quidem corde dum per amorem virtutes colligit, quasi carbones in thuribulum congerit, quibus seipsam mens in conspectu Dei igne charitatis accendat. Dum feruentes & mũdas orationes ad Deum emittit, quasi fumum aromatũ ex turibulo exhalat: vt corã sponso suauè redoleat, & proximos quosq; ad eius amorem per bona exempla concitare non desinat.

Dum sponsa se fidei vnitate colligit ac tegit, charitateq; munit, nullus aditus ad irruendum hosti patere potest, nullus ad expugnandum datur ingressus: sicque collecta in semetipsa & conglobata, incolumis est omnino, pacifica, atque tranquilla, nihilque aliud die noctuque meditatur ac studet, quàm mentis oculos vitæ sanctimonia tergere atque purgare, eosque ad supernam illam beatitudinis pacem visionemq; conuertere. Sed quoniã hic nulli mortalium eam sicuti est videre datur (quis enim adhuc exul & peregrinus, corruptibilis, tamq; longè à patria, lumẽ cœlestis aulæ intueri possit & perlustrare?) Idcirco dicitur sponsæ tantæ lucis auidissimæ paulisper expectandum, donec tempus illud aduenerit, quo præsens lumẽ ipsum sicuti est, spectare poterit.

1.Cor.13.

Tunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.Ioan.3. Tunc enim sponsa, non vt modò per speculum in ænigmate & veluti caliginoso aëre lucem ipsam æternam contemplabitur atq; cognoscet: sed vti est & cognoscet & cognoscetur.

Pessulum ostij cœlesti sponso reseramus, quum depulsis illecebris vitiorũ atq; luxuriæ, in amorẽ Iesu Christi nos totos expandimus: nihilq; sponso venienti obsistimus, sed illi soli pulsanti Luc.24. aperimus, ipsumq; nobiscum perpetuo inhabitare rogamus clamantes, Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit. Et quoniam dum in hac mortali carne sumus, non id perfectè statim facere possumus (nemo enim, vt dicitur, repentè fit summus) adnitendũ est indies, vt hoc quàm maximè consequamur: nulliq; alij quam Deo nostro placere studeamus. Et quanquam interdum dum magis ac magis sponso ipsi appropinquare contendimus, is longius abire nobis videatur, haud tamen omittendum est vnquam, quin illũ ipsum studiosissimè perquiramus, inclamemus, deprecemur. Tunc enim maximè nobis præstò aderit, quũ longissimè absceſſisse timebitur: fingit enim se longius ire, vt rogetur impensiùs, studiosiùs inquiratur, diligentius cõseruetur.

Sapien.9. Vim amoris Iesu Christi (qui se per Spiritum sanctum desideranti animæ infundit) diu sustinere non valet sponsa corpore adhuc inclusa. Corpus enim quòd corrumpitur aggrauat animam, & sensum multa diuina cogitantem deprimit. Rapitur sæpe anima cœlesti amore incensa ad æterna illa gaudia cõtemplanda: sed diu illic esse nequit, sarcina corporis onusta, relabitur igitur egressa. Tanta interdum lachrymarum & spiritus suauitate perfunditur, vt capere vix possit quod intus certò sentit: & dum auidiùs atq; vberius apprehendere conatur, iam sentire desinit quod sibi modò iucundissimè tenere videbatur. Quare solicitior fit ad querendum quod tam præsens habebat: multoq; labore ac studio disquirit, modò legẽdo, modò meditando, nunc hoc, nunc illud charitatis opus agendo: nec tamen semper illi datur inuenire quod quærit, idq; mira fit diuinæ gratiæ dispensatione. Sæpe enim nobis vtiliter negatur à Deo, quod auidissimè (sed ignari quid melius nobis sit) postulamus.

Vocat dilectum suum, nec exauditur sponsa & fidelis anima, quum orando, meditando, & bene agendo, dulcedine illius diuinæ præsentiæ satiari appetit, nec tamen adhuc illi datur quod exoptat. Vellet enim assiduè alimonia cœlesti pasci, interna illa suauitate frui, his delitijs æternis impleri, quibus solis se beari posse intelligit: sed corruptibilis mole corporis impedita, sæpe conata decidit: in seq; reuersa, per sacras literas & sanctorũ scripta ac gesta, sibi quærendũ sponsum adhuc esse videt, donec tẽpus aduenerit, quo à corpore euocetur.

Maxima prorsus laus & commendatio est cuiusq; fidelis animæ, cordis arcana sanctissimè custodire, eaq; illibata atq; syncera retinere, depulsis omnibus illecebris voluptatũ, & desiderio rerũ humanarum longissimè abdicato, solaque cœlestia contemplari animo, mente capere, & cogitatione complecti: nec aliud meditari ac velle (quamdiu huic carceri interrimo inclusi sumus) quam soli Deo interno animi desiderio semper inhærere, eiq; aliquando in sempiternum coniungi velle.

Sancta quoq; anima indissolubili sanctitatis vinculo, sponso Christo Iesu copulata permanere studet, illique soli semper adhærere deprecatur & supplicat: nec vllo temporis pũcto de eo sanctè loqui, cogitare prudenter, meditarique desistit: nunc ipsius ineffabilem charitatem, qua mortalis homo pro se redimenda fieri non dubitauit, nunc summam prouidentiã & potestatem, qua cuncta per se creauit, sapientissimeque moderatur & regit. Dum hæc igitur & alia quàm plurima huiusmodi secum ipsa recenset, & alta mente volutat, ardet absentis desiderio, inflammatur charitate: & quomodo potest, sese illi ipsi tandem aliquando præsentem præsenti adiungere laborat: modò per suas ipsius preces & lachrymas, modò per aduocatos ac nuncios & deprecatores illos, quos vel proximos sponso fidei & vitæ meritis, vel iam præsentes astare fruiq; cognoscit, hocq; tamdiu facit, donec sibi optata donentur.

Rectè regius ille vates ita canit, Gũstate & videte quã suauis est dominus. Psal.33. Spiritualem & salutarem escã corporis ac

ac sanguinis Iesu Christi gustans fidelis anima, guttur habet vt vinũ bonũ. Hoc enim vinum sanctè potum, dolores omnes animi sedat atq; cõponit, ebrietatẽ oẽm rerum caducarum tollit, cor exhilarat, atq; confirmat, oẽsq; morbos internos facillimè sanat ac curat, estq; æternæ vitæ salutaris vnda, fons & origo. Rectis corde hęc lętissima esca, cœlestis panis supersubstantialisq;, & salutaris potus, diuinam refectionem adfert. Ineffabile & cœleste conuiuium est, angelorum choris optabile. Si sapimus, adnitemur per hunc verum panem Christo Iesu honestate vitæ, & morum integritate semper hærere.

Qui desiderat sponsum Christum Iesum quærendo inuenire, inuentum possidere, possidendo frui, debet se, (quamdiu viuit in hac valle miseriarũ) abstrahere ab omni cupiditate rerum humanarum, nihil nisi necessarium humanæ vitæ (inq; bono modo & iusto) appetere ac velle, honores fugere, diuitias aspnari, curiositates hominum, & rerũ caducarum euitare, & (quod fieri potest in meditatione futurę vitę & despectione præsentis commorari. Et quamuis in hoc mundo nemo pfectè possit ab omni rerũ perturbatione conquiescere adniti, tamen debemus vt precib⁹ assiduis, & studio bonæ voluntatis diuinum auxilium semper implorantes, in cubilib⁹ nostris, hoc est, in cordibus & animabus nihil nisi Deum ipsum habeam⁹, in eoq; solo delectemur & quiescamus. Sicque surgẽtes ab humanis ad diuina, quęramus sponsum nostrum: & facilè eum inueniemus vel in hac vita, sed in futura verè possidebimus.

O veram diem illã, in qua nulla nox, nulla mutabilitatis vmbra, nullæ rerũ vices insunt: sed omnia lucidissima, stabilissima, æterna. Ad hanc vnam viri boni quotidie peruenire nitũtur. Nam huius seculi dies vmbrarum caligine obducta non sinit nos lucem illam inaccessibilem intueri: sed caligamus in luce mundanæ varietatis: ob idq; sanctæ animæ hinc euolare cupientes, ad illam æternam semper anhelant per contemptum rerum humanarum, per iustitiam, & innocẽtiam, summamq; cordis humilitatem.

Selecta ex Laurentio:

Laurentius Iustinianus in Libro quem edidit de disciplina, & perfectione monasticæ conuersationis, loquens de felicitate animarum in cœlesti patria cum Christo regnantium, dicit:

O Si scirent mortales qualia, & quãta sint gaudia electis reposita in 1.Cor.2. cœlorum conuiuio. O si Christo famulantes gustarent quæ præparauit Deus diligentibus se, excuterent prorsus à se omnem torporem, omnemq; mentis hæbetudinem abijcerẽt sine mora. Quæ autem mens non ferueat desiderio, nõ elangueat charitate, non repleatur exultatione, si recogitet diligenter delitias paradisi, si humani spiritus futuram gloriam assiduè meditetur? Magna quippe est & immensa, atq; Angelorũ beatitudini per omnia coæquãda. Diuinis nanq; splendoribus & perpetua claritate fulgebit rationalis potẽtia. Incõprehensibili lumine, veritate perspicua, serenitate lucidissima, & iucunda visione illustrabitur. Nam fœcunda Dei verbo, & clara ei inhærens visione, inscrutabilia secretorum Dei iudicia, & ineffabilia sapientiæ ipsius arcana, vero percipiet cognitionis intuitu. Videbit Deum in seipso, videbit se in Deo, & Deum in se: videbit Deum in creaturis, & creaturas in Deo: sicque ineffabili luce decorabitur. Lumine nempe gloriæ circumfusa, æternum ab æterno ęternaliter genitum contuebitur: atque meridiano splendore illustrata sine differente vel obnubilante medio Dei essentiam contemplabitur. ¶ Videbit Deum sicuti est, tantò perspicatiùs, quantò ardentius eum in præsenti vita dilexit.

Hæc nanq; beata visio & visionis admiratio, vita æterna est: quam Dei sapientia passibili vnita naturæ, per crucis patibulum aspersionemque sanguinis sui prædestinatis acquisiuit fidelibus: non ex ipsorum præcedentibus meritis, sed propria, mera, libera, & sua ipsius gratuita dignatione. Concupiscibilis quoque potentia, & ipsa plenissima atque perfecta abundabit charitate. Tota etenim in Deum tendens, tota Deo plena, Deum ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus diliget: supra quam dici potest exuberabit gaudio præ multitudine amoris. Per charitatis quippe

excelsum, & sobriam ebrietatem extra se rapietur: ac supra se euecta, & in Deum posita, atque Deo vnita non aliunde quam de Dei gloria, de ipsius bonitate, immensitate, æternitate, virtute, & sapientia beata erit. Mutui siquidem amoris suaue vinculum, & participatio diuinæ charitatis, quicquid proprium est commune faciet. Nam perfectus amor, & amoris vera vnitas nil habet priuatum, nil possidet singulare. Exponit sua, tribuit se liberalissima charitate. Non inuidet, non abscondit, non negat quod habet, sed totum communicat diligenti dilecto. Ex hoc nempe, sanctarum animarum cum Christo & in Christo regnantium felicitatis, & amoris casti latitudo vtcumque cognoscitur, quę quum Deo perfectissimo charitatis cõtubernio coniunctæ sint, bonorum omnium & totius beatitudinis ipsius participes esse merentur: quamuis aliter ipse de seipso, quam illæ de ipso gaudeant. Satis illis erit quod plenæ erunt exultatione, cognitione perspicuæ, refertæ lętitia, iubilatione festiuæ, charitate superferuidæ, amore exuberantes, & vltra quam humanus sensus, de Deo in Deum ineffabili iucunditate, & iucunda dilectione perfusæ. Nihil aliud appetent, nil quærent, Dei lętissimæ visionis capaces. De puro nanque fonte æternæ vitæ haurientes aquam sapientiæ, & diuinæ charitatis suauissimum liquorem, inebriabuntur ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis gloriæ ipsius sufficienter potatæ, atque deificæ effectæ, de cætero sitire non poterunt. Saturabuntur charitate, laudabunt infatigabiliter, delectabunturque mirificè in multitudine pacis, & gratulabuntur de numerositate societatis. Ex ipsa siquidem locupletiores effectæ pro participatione fraternæ beatitudinis, inexplebili replebuntur exultatione: & præ nimio charitatis ardore, communem omnium proprium, singularem existimabũt honorem. Occupabuntur in Dei laudibus, ipsumq; toto laudabunt affectu. Lętabuntur insuper de Angelorum cõsortio, de speciositate, de plenitudine, & de felicitate ipsorum tanquã de conciuibus suis. Nam ibi Angelorum hominumq; concors erit voluntas, grata societas, æqualis gloria, eadem beatitudo, consona, dulcis, æterna, indefessa, melliflua perfectaque Dei laudatio. In Dei quippe clara visione absorpti, præ admiratione, præ satietate, præ gaudio, præ delectatione, pre amoris ardore, diuina præconia laudesq; ipsius Dei omnino tacere nequibũt, iuxta illud citharædi Dauid, Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Inhærendo etenim Deo, & cum ipso vnũ effecti, nil aliud quàm Deum laudare valebunt. Ab immensitate decoris, à perennitate gloriæ, à suauitate spiritus, à liberalitate infusionis, à continuatione gaudij, ab inhæsione dilecti totaliter comprehendi, omnes circunfusi quodam irrouerberabili intuitu, & donati imperturbabili pace, Dei beatissima fruentur essentia. Sicque totus rationalis spiritus Dei insignitus imagine, in suum se transformabit authorem, nulla deinceps polluendus labe, nulloq; timore turbandus. Tunc laborum suorum percipiet fructum, & quanta qualisq; eius erit gloria, manifestè patebit. Tunc electi omnes pari voce exultationis, lętoq; animo decantabunt, Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri: Deus fundauit eam in æternum. Seque erigentes in Deum, nec se præ multitudine suauitatis, & amoris continere valentes, cum ingenti iubilatione pronunciabũt quod sequitur: Secundum nomẽ tuum ô Deus, sic & laus tua in secula seculorum, Amen.

Idem in Fasciculo amoris super his Domini Iesu verbis: In domo patris mei mãsiones multæ sunt, sic scribit:

DOmus hæc patris de qua loquitur sapientia, cœlorum habitatio est, quæ est præclara domus, & sublimis, æterno coruscans lumine, luminosa in se, ciuium innumerositate referta, diuitijs plena, dignitatibus insignis, fulgens honoribus, pace secura, latitudine incomprehensibilis, gaudio abundans, omniumque locuples bonorum. Ordinibus quidem distincta est, decorata gradibus, & mansionibus segregata. Habent enim in cadẽ domo Angeli, archãgeli virtutes, potestates, principatus, dominationes, throni, cherubin, ac seraphin proprias mãsiones diuisas, in quibus honorabiliter exaltati, perpetuas Deo exhibent laudes. Non solùm autem hi angeli spiritus, qui ab initio domus huius habitatores fuere, proprijs in cœlesti aula nobilitantur mãsionibus: verùmetiam quotquot homines prædestinati sunt ad salutem. Ambigendum etenim nõ est Patriarchas sanctos, sublimes vates, Apostolorum honorabile collegium, Martyrum laureatum chorum, cõcordem cõfessorum numerum, virginũ candidatum exercitũ, sacratũq; sacerdotũ ordinem speciales in ipsa domo possidere mãsiones, In vno siquidẽ vniuersæ mansiones sunt loco: vna tamẽ quæq; carũ pro meritis inhabitantiũ fulget, delitijsq; exuberat spiritalibus. Quis verò dom' huius gloriã, incolarũ felicitatem, concordiam animorum, mãsionumque speciositatem enarrare sufficiat? Generositatem ipsius atq; excellentiam à longe & ex parte cognoscens propheta amator effectus illius, eiusq; particeps esse desiderans, in exultatione spiritus aiebat: Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutũ? concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Alibi quoque inquit sic, Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Meritò concupiscentię illius deficiebat amore: nam superexcedit bonum omne quod vidit oculus, auris audiuit, & in cor hominis ascendit. Domus illius decorem nullus agnoscit, & negligit, nullus possidet, & amittit: Sempiterna vtique est, diuino irradiata splendore, innumerabilium habitatorum capax, cunctorũq; delectabilium contentrix. In ipsa facie ad faciem videtur Deus, intelligitur verbum, amborum spiritus adoratur. Non annua sed cõtinua ibi celebratur solennitas: & sponsa sponso castissimo atque puro dilectionis connubio copulatur, fœcundaturque spiritu & amore. Nil est ibi quod displiceat, nil quod amantium perturbare valeat animos reperitur. Ibi sponsa tota pacifica est, tota læta, semper fidelis, nusquam coinquinata, nunquam dilectione languescens. Ex fruitionis gustu, charitatis indeficienter desiderium ibi innouatur, ex charitate autem dilectionis modificatur ebrietas. Sẽper in illa domo sobrietas cũ ebrietate viget, satietas cum desiderio perseuerat. Mutui amoris tanta est in ea suauitas, tantaque pro communicata felicitate fraternitas, vt fiat cooperante charitate conuiuium vnum, populus vnus, & cor vnum in sacrosancto osculo charitatis. O domus Dei, ô fulgidæ mãsiones, ô ciuitas regis summi, quanta in te sunt gaudia, & quàm glorioſa sunt de te dicta? Dilexi quidem speciem tuã, & concupiui iucunditatem exultatiõnis quæ est in te. Ad te (fateor) suspirat cor meum, quoniam in te sunt lætitiæ meæ, laborumque meorum concupitus finis. In te temporalem (quamuis minimam & caducam) quam contempsi fœlicitatem restaurandam esse non ambigo. Sapientiæ contubernium cui afficior, me in te adipisci confido: diui. nam etiam quã desidero perficere laudem, in te persoluere non diffido. Meritò proinde diligo te, quæro te, clamo ad te, quiesco in te, vulneror ,pter te, sitio te, & cupio affectu anxio videre te, plateasq; tuas auro stratas, muros tuos saphiro & smaragdo omniq; pcioso cõstructos lapide, ciues tuos immortalitatis candore fulgentes, regem tuum diuino diademate renitentem quidem in se, vniuersis verò benevolum, atque in astantium omnium oculis honorabilẽ. Vtinam tuarum saltem vnam minimã habere merear mansionum, quas æterna sapientia præparauit electis suis regnaturis in te.

Idem in Libello de Obedientia dicit:

IN superna patria ciuitatis nouæ Hierusalem plena gaudijs, & inextinguibili luce perfusa se videndum sicuti est, exhibet ac manifestat Deus: quæ profectò manifestatio satietatem perfectam sine fastidio confert, quietẽ pacatissimã tribuit, iubilationem perpetuam ingerit, beatitudinem æternam parit, & diuinæ laudis desideria rediuiua ac iucunda immittit. Sane ciuitas illa (sicut scriptum est) non eget sole, neque luna aut stellarum claritate, qua irradietur vt fulgeat: quoniam agnus ipse qui occisus est, suo illam splendore illuminat. Nec immeritò, candor namque est lucis æternæ, speculum sine macula, iustitiæ sol, & splendor diuinæ maiestatis. O ciuitas sancta Hierusalem, quàm gloriosa dicta sunt de te, quanta gaudia perci-

piuntur in te? Qui enim semel introducuntur in te, de te nunquam egressuri, vident regem in decore suo sine initio æternum, sine contradictione omnipotentem: filium quoque illi consubstãtialem,& per omnia in maiestate,in bonitate,in æternitate,in potestate, in gloria similem,sine principio, sine tempore, sine detrimento, & sine fine genitum: atque spiritum sanctum ab vtroque procedentem, qui vtrosque complectitur,tanquam charitatis indissolubile vinculum,& pacis suauissimum osculum, mutuiq; amoris amplexus beatissimus. Vident (inquam) Trinitatem sanctissimam, Patrem, Verbum, & Spiritum sanctum, Deum vnum, in personis diuisum, coæternum in substantia, in potentia æqualem, indiscretum in operatione, & in voluntate concordem. Ex qua videlicet visione, eorũ ratio repletur veritatis lumine, eorum volũtas flagrantissima exuberat charitate, eorũque memoria, actu vnico illi inseparabiliter inhærendo qui est, beata fruitione satiatur. Huic quoque sacratissimæ Trinitatis visione deificæ additur illis contẽplatio alia cõsimilis Dei, & hominis Iesu Christi Domini nostri humanæ speciei, quæ vtiq; totã ciuitatẽ, cœlestis ipsius Hierusalem, cohabitantiumque in eadem innumerabilem multitudinem lætificat, pascit & inebriat. De illius siquidem plenitudine gratiarum, de diuinitatis ipsius æterno fonte torrẽs profluit voluptatis, quo inebriantur omnes vsq; ad satietatem, repleti exultatione quadã sobria sitis perpetuæ. Introducuntur quippe ad verbi contemplationẽ per ipsum, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, & in eodẽ cum admirabili exultatione intelligunt rerũ causas, existentium proprietates, assistẽtium gloriam, officia ministrantium, & quam veriùs quamq; perfectius vniuersa quæ sunt, in ipso viuũt quam in se. Sed deniq; in illo aspiciunt sicut & singula: in illo se mutuò diligũt dilectione sancta, communicatione beata, indissolubili charitate, pace perẽni: quoniam omnia in omnibus est qui est, & in ipso omnes vnum sunt. Egrediuntur ergo ad contemplãdam humanę speciei ipsius mediatoris præclarissimã formam, supra cunctos hominum filios decorã: de qua profectò emanant clementiæ, bonitatis, dilectionis, grauitatis, venerationis, & pacis indeficiẽtes riuuli: necnon quidam diuinitatis ineffabiles radij, atq; æterni luminis veritates innumerabiles, quibus omnibus reficiuntur vniuersorum affectus ipsam intuentium: qui vtiq; eundem mediatorem amoris igniti complectũtur desiderijs, efferũt laudibus, spirituali modulatione glorificant, & gratiarum exhibitione honorant, confitentes se ab illo esse, & quod sunt ipsi? iustificati gratia, redempti sanguine, charitate saluati, atq; glorificati meritis.

Idem in Libello de Humilitate ait:

AD supernam patriam quisquis introducitur, ingreditur in pascua virentia quæ nõ marcescunt: in delitias suaues, quæ nunquã deficiunt: in sapientiæ thesauros, qui non deperiũt: in veritatis splendores, qui nequaquam obnubilantur: in regionem viuorum, Deum incessabiliter laudantium: in ciuitatem Hierusalem, æterni solis illustratione præfulgidam: & in sanctam Sion, mille millium angelorum agminibus decoratam, nec non sanctorum omnium choris decenter ornatam. Qui vniuersi vna voce, pari modulatione, intentione consimili Deum ignito affectu quantũ valent, laudant, dicentes, benedictio, & claritas, & sapientia, & grãtiarũ actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorũ, Amen. Coronas suas singuli submittũt ante ipsius maiestatis perpetuum thronũ. Id etenim quod honoris, quod veneration-nis, quod laudis offerunt conditori, plenum est charitate, humilitate subnixũ, admiratione permistum, satietate perfusum, & fruitionis auiditate feruidum. Bibunt quippe & sitiunt, saturantur & esuriunt, superabundant, & repleti concupiscunt. De vbertate siquidem voluptatis æternæ inebriantur: delectabiliter, sapienter, & sobriè haurientes de viuo fonte diuinæ dulcedinis suauissimũ potum, & de lumine beatificæ visionis inextinguibile lumen: quemadmodũ propheta cõmemorãs cõfitetur Domino, Inebriabuntur (inquit) ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos: quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. O beata ebrietas sobrietate referta, quæ præ sui exuberatione & sapore sumentem eleuat in Deum, & coniungit Deo, vt fiant vnum in idipsum. O fons vitę, qui apud Deum esse denũciatur, de quo vtiq; vniuersi qui in cœlesti sunt conuiuio absq; vlla ipsius fontis diminutione percipiunt ad satietatem beatam atq; perfectã. Hunc enim fontem idem Propheta ardentissimè cupiebat dũ diceret, Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Expressius autem qualis iste sit fons, Sapiens indicauit quando ait: Fons sapientiæ, Verbum Dei in excelsis. De hoc autem verbo Ioannes Euangelista testatur dicens, In principio erat verbum, & verbũ erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.

Apoc. 7.

Idem in Libro de disciplina & perfectione monasticæ conuersationis, scribens de corporis humani beatitudine post resurrectionem, ait:

CAro humana, licet cõtemptibilis appareat, & ex peccati pœna calamitatibus plena sit: licèt ex debito originalis culpæ temporali morti subiaceat, & exanimis effecta in puluerem sit redigenda: tamen quòd propriam quandoque resumptura formam, & in cœlestem prouehenda sit gloriam, dubiũ non est. Decorem quippe immortalitatis inducet, omni deposita corruptibilitate. Nullum sui patietur detrimentũ, nullámue membrorum diminutionẽ. Non iam aliquem dolorem, nec de susceptæ gloria post resurrectionem sentiet amissionis timorem. Semper hilaris, semper iucunda erit: quia erit de æternitate secura. Nimia quoque claritate fulgebit: ita vt solis septies transcendat splendorem. Non autẽ lumine suo intuentium se reuerberabit aspectum, sed eum ineffabili quodam modo confortabit clarificabitq;. Erit tota eius substantia corporeis oculis visibilis: adeo vt viscerum cæterorumq; membrorũ harmonia, conditoris declaret magisterium admirandum. Tanta insuper agilitate erit prædita, vt in momento in omnibus obtemperet imperio spiritus præsidentis: absq; retardatione, & sine vlla grauedine eò se diuertet, quò impetus spiritus diriget ipsam. Denique quum in hac vita degit & peregrinatur à Domino, animalis naturæ est: post verò resurrectionis gloriam tota spiritualis efficietur, ita vt omne solidum ei sit peruium. Non claustris teneri poterit inclusa, non vinculis religata, non restricta custodibus: sed liberam ingrediendi & egrediendi vbiq; recipiet facultatem. Nunc quoq; quum sit passibilis, & varijs ægritudinibus diuersisq; casibus subiecta videatur, in tantum vt non prætereat temporis, momentum, in quo propria non flagelletur necessitate vel fragilitate, tunc certè omni fatigatione semota, incorruptibilitate vestietur. Tunc quodam ineffabili repleta gaudio cantabit, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Gloria quippe & honore, & immortalitate, & æternitate circumamicta, suo inhærebit authori. Sine deformitate, sine læsione, & absque macula resurget in mensuram ætatis plenitudinis Christi, reformataque per omnes suos sensus, multimodis exuberabit delitijs. Delectabitur oculus in amabili redemptoris aspectu: quando videbit regem in decore suo gloria ornatum, ac diademate redimitum, quo coronauit eum mater sua in die dispositionis cordis illius, quando cœlum mirabiliter solis, lunæ, stellarumque splendore rutilans intuebitur. Harmonia cœlorum, melodica cantica ciuium supernorum non mediocriter mulcebunt auditum. Super muros namque Hierusalem custodes constituti sunt, qui die noctuq; nomen Domini laudare non cessant. Sed, & per vicos, & plateas illius, à cunctis infatigabiliter Alleluia cantatur. Fragrans quoque suauitas cœlestium odoramentorum mira liquefactione resperget odoratum. Hos prælibauerat (tenuiter tamen) qui dicebat, Odor tuus, ô Domine, excitauit in me concupiscentias æternas. Indicibilis etiam dulcedo omniũ delectabiliũ, melliflua quadam, & iucunda satietete oris sagi-

nabit palatũ. Nec mirum: Nam exultationes Dei in gutture eorũ erunt, & mi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sericordias Domini in æternum sancti cantabunt. Ipse demum tactus sibi congruis abundabit delitijs. Fas etenim non est, vt in illa cœlorum gloria quicquam vacet à Dei laude: quin potius iustum, vt cūcta corporis membra suum modo proprio efferant conditorem, quatenus sicut ab ipso sumpsere principiū, ita & in illo deducāt suę beatitudinis finem, vt sit Deus omnia in omnib⁹.

CONCLVSIO OPVSCVLI.

EA quæ hactenus dicta sunt, ex patrū scriptis collecta sufficiant, ne vltra modum excrescat nostra Psychagogia: quæ (vti speramus) non parum vtilitatis pariet his, qui humilitatem Deo placentem sectantur, & in vnitate Ecclesię Catholicæ sese continentes, per lectionem sacram, precesq; sanctas, & consimilia exercitia, ad Dei patriæque cœlestis amorem se accendere studeant. Ab istorum fœlicissima sorte longissimè absunt superbi hæretici, qui ab vnitate Ecclesiæ Catholicæ absque vllo timore resiliunt, & eiusdem Ecclesiæ decretis parere recusant. His nec lectio sacra, nec oratio, nec lachrymarum effusio, nec eleemosynarum largitio, nec aliud quicquam quod ex se bonum est, vtilitatem aliquam adfert. Ipsi enim quum scindant vnitatem, non possunt habere charitatem: iam quia charitatem non habent, nihil prorsus faciunt quod eis prosit ad salutem. Sed de his alias. Nam propediem conficere atque in publicū emittere statuimus Collyrium aliud, curandis istiusmodi hominum oculis aptum Beati prorsus illi qui simplicitatem integritatemque fidei seruantes, & matri Ecclesiæ se per omnia humiliter subdentes, dicta sanctorum venerantur & ea libenter legunt, sesęque internis studijs assuefaciunt: vt gustata spiritus sancti suauitate, æquiori tranquilliorique animo calamitates hui⁹ seculi perferant. Nam sacræ lectioni, meditationi, contemplationi, pijs precibus, diuinisq; laudibus insistere, beatam Mariam virginem deiparam cæterosque cœli ciues colere, tale est homini verè spirituali inter tentationes & tædia vitę præsentis, quale est fesso viatori remissis grauibus sarcinis residere sub vmbra odoriferæ arboris, in medio horti grata amœnitate graminum, florumq; & aquarum præterfluentium arridentis. Huiusmodi studiorum & exercitiorum chara solatia vir spiritualis habet interim dum peregrinatur à Domino. Cæterùm finita peregrinatione, perueniet ad cœlestem illam beatamq; patriam: vbi (sublatis omnibus miserijs atq; impedimēris) æterna requie perfruetur, adeptus bonum illud quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: vbi reuelata facie clarissimè, iucundissimè, perpetuoque contemplabitur fulgentissimam Trinitatē, patrem, & filium, & spiritum sanctum, vnum summè suauem, summeq; amabilem Deum: Ipsi honor, gloria, & imperium, in secula seculorum, Amen.

Psalmus breuis.

LAudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.
Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas Domini manet in eternum, Amen.

Hymnus de Iesu.

IEsus, dulcedo cordium, fons veri, lumē mētium, excedit omnē gaudiū, & omne desideriū.
Iesus, sole lucidior, & balsamo suauior, omni dulcore dulcior, & cunctis amabilior.
Bonum mihi diligere Iesum, nil vltra quærere, mihi prorsus deficere, vt illi queam viuere.
O beatum incendium, ô ardeus desiderium, ô dulce refrigerium, amare Dei filium.
Hic amor ardet dulciter, dulcescit mirabiliter, sapit delectabiliter, & delectat fœliciter.
Quàm grata, quàm vernātia, quàm mellita, quàm fulgida sunt Christi Iesu vulnera? hūc decet laus per secula, Amen.

Hymnus ad Mariam.

AVe virgo gratiosa, virgo sole clarior: mater Dei glorioſa, fauo mellis dulcior,
Tu es illa speciosa, qua nulla est pulchrior: rubicunda pluis quàm rosa, lilio candidior.

Tu

Tu es grata lux piorum, grata lux Ecclesiæ: fulgens portus afflictorum, regina clemētiæ.
Dele sordes peccatorum, mater indulgentiæ: luctū solare mœstorum, aurora lætitiæ.
Veni, veni, propera, vnge corda misera, charum fundens oleum.
Tua semper vbera nostra sanent vulnera, cœli iubar aureum, Amen.

Ad Iesum & Mariam.

AVe dulcis Iesu, fili Dei viui, fili virginis purissimæ. Aue Maria gratia plena, Dominus tecum. Laus tibi Christe redemptor, laus tibi Maria mater Dei in æternum, Amen.

COLLYRIVM HAERETICORVM, AVTHORE LVDOVICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

IAm erga pereuntes hæreticos commiseratione motus, hoc Collyrium scripsi: in quo artificiosam orationis connexionem non ita seruare studui, vt omnia eleganter sibi cohærerent, & aliud ex alio concinnè dependeret: sed simpliciter atq; incompositè pauca, quæ curandis ipsorum hæreticorum oculis apta esse videbantur, congessi. Abunde quod cupimus assequemur, si medicus ac rudis hic labor noster aut aliquos ex his qui hæresi iam infecti sunt sanare, aut aliquos ex his qui nondum sunt infecti seruare incolumes potuerit. Neq; enim in illis quæ hactenus edidimus laudes hominum, sed salutem animarum venamur.

COLLYRII HAERETICORVM LIBER PRIOR.

Quòd hæreses sumant originem ex superbia atq; inobedientia: & quòd Ecclesiæ (quæ non errat) obtemperandum sit, etiam in his quæ scripturarum expresso testimonio comprobari nequeunt.

CAPVT I.

NON aliunde sumūt originem hæreses, quàm ex superbia & inobedientia. Hæretici enim suum sensum proteruè defendūt: ea quæ adinueniunt obstinata mēte sequuntur: decretis Ecclesiæ Apostolicæ, eiusque antistitibus parere nolūt: traditiones, & instituta maiorum contemnunt. Et quidem hoc nostro æuo suam ita abumbrant velantq; arrogantiam atque inobedientiam. Multa, inquiunt, præcipit Papistica (sic enim ipsam Romanam Apostolicamq; Ecclesiam appellant) quæ nusquam in sacris literis iubentur: multa interdicit quę in illis nō vetantur: nos quod diuina scriptura expresse docet esse seruandum, seruare volumus, à quo expresse docet esse abstinendum, abstinere non recusamus: cæterùm quod in ea expressum non est, liberè reijcimus. Istam eorum excusationem vanam esse intelliget, quisquis ea quæ dicentur patienter audierit. Nam Ecclesia Apostolica nihil absq; certa ratione præcipit aut interdicit: & quicquid ipsa decernit esse faciendum aut omittendum, etiamsi id expresso diuinarū scripturarum testimonio comprobati nequeat, non minori religione seruari debet, quàm si eædem sacræ literæ illud euidentissimè præciperent, (quanquam nihil statuit Ecclesia, quod non satis confirmetur his Domini verbis in Euangelio expressis: Omnia quæcunque dixerint vobis, seruate & facite: item istis, Qui vos audit, me audit.) Et hoc ita esse demonstram⁹. *Matt. 23. Luc. 10.*

Paulus Apostolus plurib⁹ epistolarum suarum locis asserit, Ecclesiam corpus Christi esse, & Christum esse caput Ecclesiæ. Prorsus ita est: Ecclesia corpus Christi mysticum est, & ab eodem Christo capite suo omnia quæ veritatis sunt recipit: spiritu capitis sui illuminatur ac regitur. Iam quum necesse sit, vt omnes credant, pareantq; scriptis Apostolorū Pauli, Petri, vel Ioannis, qui sunt membra Ecclesiæ: quis sanam mentem habens dixerit, licitum alicui esse non credere & non obtemperare ipsi vniuersali Ecclesiæ? Nam sicut corpus singulis membris, ita Ecclesia singulis Apostolis præstat. Rursum si vnum Ecclesiæ membrum Paulus, de his quæ ipse præceperat, & præcipiebat verè dixit, Qui 1.Thes.4. hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum: quanto magis Ecclesia vniuersalis hoc de suis decretis ac iussis dicere potest? Solent hæretici obijcere locum illum Euangelicum, vbi Dominus ait, Matt.15. Quare transgredimini in præcepta Dei propter traditiones hominum? Tales, inquiunt, traditiones Papisticæ sunt: traditiones enim hominum sunt. Sed planè futilis est ista obiectio. Neque enim verbis illis Christus reprehendit omnes traditiones humanas (alioqui reprahēderet etiam traditiones Apostolorum, qui homines fuerunt) sed eas duntaxat hominum constitutiones, & traditiones damnat, quæ ad diuinum cultū nihil conducunt, sed potius legi Dei aduersantur: quales vtiq; nec sunt, nec vnquam fuerunt, nec erūt traditiones Ecclesiæ Catholicæ, & Apostolicæ, quam docet spirituſsanctus, iuxta ista redemptoris verba, Paracletus spirituſsanctus Ioan.14. vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quęcunq; dixero vobis. Item, Ego rogabo patrem, & alium paracletū dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis. Sicut enim in vnoquoq; homine spiritus toti corpori præest, cuius arbitrio & instinctu corpus ipsum mouetur: ita spirituſsanctus vniuersali Ecclesiæ præsidet, & ip- 1.Tim.3. sam in omnibus dirigit. Ob idq; Paulus Apostolus eam appellat columnam, & firmamentum veritatis: errare enim nescit in his quæ sunt fidei, & quæ ad sanctos mores spectant. Quare, qui contradicit Ecclesiæ, contradicit spiritui-

sancto, contradicit Christo Domino: alienus à Deo est, prophanus est. Hinc Matt.18. ipse Christ⁹ de tali homine dicit, Si Ecclesiam nō audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

Quid sit Ecclesia: & quòd concilium generale sit vniuersalis Ecclesia: ob idq; nō erret.

CAPVT II.

ECclesia est quidem omnium fidelium ad Christi corpus attinentium congregatio: illam tamen repręsentāt primates eius, sicut primates alicuius prouinciæ repręsentāt totam prouinciam. Nisi enim præsules Ecclesiæ Ecclesiam Matth.18. repræsentarent, quando Dominus ait, Si te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos, quod si nō audierit eos, dic Ecclesiæ: necesse esset totum orbem perambulare, vt aliquid dici posset Ecclesię: toto enim orbe diffusi sunt fideles, & mēbra Ecclesiæ. Omnino quādo primatibus Ecclesiæ coeuntibus cōcilium generale ritè cōgregatur, ipsum vniuersalem Ecclesiam satis repręsentat, neq; oportet vt promiscuæ plebis multitudo conuocetur, plebs enim pāstoribus commissa est. Vnde beatus Lucas Euangelista in factis Apostolorum Actor.15. narrat, Apostolos & seniores (non aūt reliquam multitudinem fidelium) conuenisse, vt deciderent quæstionem exortam de circunsione, & obseruatione legis Moysi. Vbi exactè describitur forma celebrandorū synodorū ecclesiasticorum, quā sequuta est ipsa mater Ecclesia, posteaquam persequutione quæ in Christianis sęuiebat, cessante, congregari potuerunt concilia. Scriptura quoq; veteris testamēti, non ad plebem, sed ad sacerdotes mittebat eos, qui de re quapiam dubitant: dicit enim, Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse p- Deut.17. spexeris inter sanguinē, & sanguinē, causam & causam, lepram & non leprā, & iudicum intra portas tuas videris verba variari, surge & ascende ad locū quē elegerit Domin⁹ Deus tuus, veniesq; ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicē qui fuerit illo tempore, quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcūque dixerint, qui præsunt loco quem elegerit Domin⁹, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dex-

dexteram neq; ad sinistram. Si quis obijciēdo dixerit, posse fieri vt generalia cōcilia etiam legitimè congregata errent, propterea quòd ipsa constent ex hominibus, qui errare possunt: respondendū erit eos qui cōcilium generale legitimè institutū efficiunt, esse quidem homines, non tamen errare, eo quod vniuersalem Ecclesiam tunc repręsentantes, ductorē doctoremq; spiritum sanctum indubitanter habeant. Concilia particularia dum errāt, emendantur per plenaria & generalia cōcilia, quæ ab errore aliena sunt. Si rursum obiecerit aliquis, concilia posteriora statuere interdum aliqua aliter, quàm in prioribus concilijs statuta fuerant, & nonnulla hoc nostro seculo asseri quæ olim dubia esse videbantur, nos respondebimus, sanctam Ecclesiam pro conditione temporum atquę causarum iustissimè nonnunquā variare ea decreta, quæ ad mores & gubernationem Ecclesiarum spectant, nō autem variare fidem. Dicemus eandem Dei Ecclesiam multa nūc certa habere, quæ apud antiquos non ita certa erant. Proficit enim quotidie ipsa Ecclesia: cuius membra Deus magis magisque illustrat, pleraqùe reuelans posterioribus Dani.6. quæ priores ignorabant. Vnde illa comparatur auroræ, dicente scriptura, Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora? Nam aurora quæ in suo ortu tenuius lumen ostendit, in progressu fulgidior apparet.

Quod authoritas Ecclesiæ non pendeat ex scripturis: & quod si illa deesset praui quique vel reijcerent, vel male interpretarētur ipsas scripturas. De harum item obscuritate: & quod non omnibus tutum sit eas legere. CAP. III.

FAlluntur prorsus, qui Ecclesiæ authoritatem ex testimonio scripturarum pendere existimant. Nam quando Apostoli & Euangelistę nondum conscriptis sacris Euāgelijs vel epistolis populum instituebant, ipse populus credebat atque obtemperabat, & credere obtemperareq; debebat his, quæ ab Ecclesia proponebantur: licet ea nusquā adhuc scripta essent. Quod quum ita sit quare modo in omnibus Ecclesiæ decretis tam anxiè exigūtur expressa scripturarum testimonia? Nā quum illa idē caput nunc habeat quod tunc habebat, eodemq; veritatis spiritu modo gubernetur quo tunc gubernabatur: nimirum eandem etiam authoritatem nunc obtinet quam tunc obtinebat. Profectò nos neque epistolas Apostolorum, neque ipsum sacrosanctum Euangeliū certò sciremus aut crederemus esse scripturas irrefragabiles, nisi authoritas Ecclesiæ ita credēdū esse decerneret. Quis enim assedit Apostolis vel Euangelistis quum scriberent? Et quamobrē nō tantam fidem habemus Euāgelio Nicodemi, qui Christum vidit, quantam habemus Euangelio Marci qui Christum non vidit: nisi quia istud in numerum scripturarum authenticarum Ecclesia reponit, illud non reponit? Planè penes solam Ecclesiam catholicā (quæ sicut diximus errare non potest) ius est determinadi & quę scripturæ pro diuinis habendæ sint, & quo sensu eædem intelligi debeant. Alioqui nihil apud Christianos certum esset. Nam iste pro suo arbitrio reijceret totum nouum testamētum, ille aspernaretur vetus: iste istud, ille illud assereret non esse ex canone ipsarum sacrarum literarum. Rursum iste aliter eas interpretari vellet quam ille, & ille aliter quàm iste. Videlicet insanus quisq; excogitatis absurdis sensibus, eas sibi ad impia dogmata, nefandaque scelera patronas assumeret. Si enim quum adhuc viuerent Apostoli, iam plerique vani eisdem literis sacris propter obscuritatem perperam intellectis abutebantur: quid futurum erat postea, nisi quilibet iudicium suum iudicio Ecclesiæ submittere debuisset? Verba beati Petri adscribemus, Charis- 2.Petr.3. simus, inquit, frater noster Paulus, secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, in omnibus epistolis loquens de his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles dæprauant, sicut & cæteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem: vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate. Hæc Petrus Apostolus. Cuius discipulus atq; in summo, id est, Romano pontificatu successor, & martyr gloriosus Clemens in Clemens. quadam epistola sua de eisdem scripturis, ita loquitur, Diligenter obseruandum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum est, vt lex Dei quum legitur, non secundum proprij ingenij intelligentiam legatur vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum quem sibi vnusquisq; præsumpserit: sed hoc fieri non debet. Oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum, qui eam à maioribus secũdum veritatem sibi traditam seruauit. Vnde consilium dãtes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis: sed communem vitam ducentes, & scriptũras sacras rectè intelligẽtes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis. Hæc Clemens, qui etiam prædicta verba recitat decimo libro recognitionum, vbi inducit beatum Petrum illa ipsa dicentem. Rectè diuina scriptura, siue verbũ Dei, gladio comparatur, quo quis vel bene vel malè vti potest. Quemadmodum enim infanti, & amenti gladius periculosus est (eo enim se alioqui; facilè vulnerat) ita qui prauæ curiositatis insanæq; superbiæ vitio infectus est sacras literas tutè nõ legit, quum gladium spiritualem non ea parte qua comprehendi debet arripiat, neque illum sicut oportet, tractare sciat. Est etiam veluti altum quoddam mare siue abyssus sacra scriptura: cui qui se sine humilitatis nauigio committit, vndosis fluctibus absorptus perit. Minus periculi est in riuis è mari profluentibus, hoc est, in orthodoxorum piorumque patrum scriptis non ita profundis. Simpliciores qui bonæ voluntatis sunt, legem implent, id est, Deum proximumque diligunt, etiã si diuinas illas, & intellectu difficiles scripturas non legant. His qui eas absq; periculo legere volunt, omnino necessaria est recta puraq; intentio: necesse est vt ipsi ceruicem ad pedes matris Ecclesiæ humiliter submittãt, eiq;, in omnibus credant & obtemperent.

Quòd diuinarum scripturarum veram intelligentiam non habeant heretici: & quòd eis illæ sint in laqueum: vbi etiam de abstinentia ab esu carnium, & ieiunijs Ecclesiæ agitur.

CAPVT IIII.

HAeretici quum proprię virtuti ingenioque suo fidant, & ab humilitate alieni, sanctorum patrum siue Ecclesiæ sanissimas interpretationes despiciunt, non assequuntur veram intelligentiam sacrarum literarum. Habent quidem in ore fidem, verbum Dei, Euangelium Christi: sed tantum à vera fide, à verbo Dei, ab Euangelio Christi absunt, quantum terra à cœlo disiungitur. Deus ita cõdidit suam scripturam, vt ipsis superbis hæreticis sit in laqueũ. Nam (exempli gratia) quot hoc seculo nostro illaqueantur his Domini Iesu verbis: Non quod intrat in os inquinat hominem? Nolunt abstinere ab esu carnium diebus, quibus Ecclesia abstinendum esse decernit: nolũt ieiunare temporibus, quibus Ecclesia ieiunium indicit, propterea quòd Christus dixerit hominem non pollui his quæ intrant in os. Profectò non cibi genus, sed inobedientiæ scelus eos polluit. Nam bonus est cibus quem creauit Deus: sed si prohibitus fuerit, iam peccat is qui illum sumit. Malus non erat fructus quem homo in paradiso, præceptum Dei transgressus, comedit: quia tamen inobediens fuit, pœnas suæ transgressionis dedit. Nõ damnat aliquem cibum Ecclesia: sed æquissima ratione statuit, vt fideles certis diebus à quibusdã abstineant, & certis temporibus ieiunent. Post Christi ascensionem Apostoli instituerunt ieiunia: nam id futurum prædixerat ipse Christus his verbis, Quum ablatus fuerit ab eis sponsus, tũc ieiunabũt. Vnde sexagesimus octauus canon Apostolorum sic habet, Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut Lector aut Cantor, sacram quadragesimã Paschæ, vel quartam feriam, aut parasceuen nõ ieiunauerit, deponitor, nisi corporis imbecillitate impediatur: si laicus sit, communione priuator. Ille quoque feruens, & verè ignitus martyr Dei Ignatius, sancti Ioannis Apostoli discipulus, in epistola quam scripsit ad Philippenses, ait: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis: hebdomadã etiam passionis nolite despicere: quarta & sexta feria ieiunate. Hæc Ignatius. Illaqueantur (ficut dicebamus) hæretici verbis sacræ scripturæ, quam non sanè sed praue interpretãtur. Quare rectè de eis dixit Psalmista: Pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur & spiritus procellarum, pars calicis eorum.

Matth. 15.
Genes. 3.
Matth. 9.
Marc. 2.
Luc. 5.
Canon. 69 stolor.
Ignatius.
Psalm. 10.

Quòd descensus Christi ad inferos creditur, licet scripturæ eum euidenter non exprimant: & quòd Apostoli plurima tradiderunt, quæ in ipsis scripturis expressa nõ sunt.

CAPVT V.

SI ea sola pro ratis habenda sunt quæ in diuinis scripturis inuenimus euidenter expressa, certum non erit Christum ad inferos descendisse, quum id sacræ literæ manifestè non exprimant. Et tamen ipsum descensum Christi ad inferos Ecclesia firmissimè credit, edocta ab Apostolis, in quorum symbolo de eodẽ Christo Domino dicitur, Descendit ad inferos. Sanè Apostoli plurima suis temporibus in Ecclesia vtilissimè statuerunt, ex quibus nonnulla discipuli eorũ scripto commendarũt, pleraq; sine scripto ab ipsis veluti p manus posteris tradita sunt, quæ ad nos vsque permanarunt. Num quæso illa tãquam nullius authoritatis idcirco reijciẽtur, quòd Apostoli ea non scripserint, & in cathalogo sacrarum literarũ relata nõ sint? Absit. Oportunè item Paulus auditores suos admonet his verbis, Fratres state, & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem siue per epistolam nostrã. Lucas enim in Actis Apost. scribit de eodẽ Paulo, & de Sila ac Thimotheo in hæc verba: Quum pertransirent ciuitates, tradebant eis custodire dogmata quæ erant decreta ab Apostolis, & senioribus. Hinc habemus Canones Apost. Et diuinissimus Dionysius Areopagita, beati Pauli Apostoli discipulus martyrq; Christi inclytus in libro quem de Ecclesiastica hierarchia ad Timoth. scripsit, luculentissimè explicat venerabiles ritus qui ex Apostolorum traditione illis temporibus obseruabantur in sacramentis conficiendis administrandisque, & monachis consecrandis, ac fidelium defunctorum exequijs celebrandis. Nam vt ritus, & ceremonias aliorum sacramẽtorum prætermittamus, de ritibus conficiendę Eucharistię, id est, de ritibus illius cœlestis sacrificij, in quo sacerdos iuxta institutionem Christi proferendo hæc verba, Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei, ipsam sacrosanctam, & augustissimam Eucharistiam conficit: idem Dionysius scribit hunc in modum: Operæpræcium est illam (videlicet Eucharistiam) exponere, & eius veluti corporalia liniamenta describere: tum verò vbi eam ex authoritate scripturæ sacerdotalique institutione didicerimus, ad illius contemplandam dignitatem diuino spiritu subuehi. Et paucis interiectis addit: Itaque pontifex quidem vbi orationem sanctam supra diuinum altare peregit, ex ipso incensum adolere inchoans, omnẽ phani ambitum circuit. Demum ad sanctum altare iterum rediens, psalmorũ incipit melos, concinentibus secum sacra carmina omnibus ecclesiastici ordinis gradibus. Deinde ministrorum officio, lectio sanctarum scripturarum suo ordine recitatur. Porrò ministrorum alij quidem pro clausis templi foribus astant: alij proprij aliquid muneris agunt. Qui vero ipsius ordinis præcipui sunt, vnà cum sacerdotib⁹ sanctũ panẽ, & benedictionis calicem sacrosanctis altaribus imponunt. Ad hæc venerãdus antistes orationem sanctissimam peragens, pacẽ sanctã omnibus nunciat: & quũ se mutuò oẽs salutauerint, mystica sanctorum recitatio fit. Vbi verò man⁹tum antistes tum sacerdotes aqua lauerunt, põtifex ad medium diuini assistit altaris: circunstant autẽ soli cum sacerdotibus electi quique ex ministrorum numero. At verò pontifex, quum diuina munera laude prosequutus fuerit, sacrosancta, & augustissima mysteria cõficit: & quæ ante laudauerat venerandis operta atque abdita signis, in conspectum agit: diuinaq; munera reuerenter ostendens, ad sacram illorum communionem, & ipse conuertitur, & reliquos vt cõmunicent hortatur. Sumpta demum atque omnibus tradita communione, gratias referens finem mysterijs imponit. De ritibus verò quibus monachus consecrabatur, ipse sacer Dionysius ita inter alia loquitur: Sacerdos ad eum accedens, interrogat primùm an renunciet diuisibilibus omnibus: deinde exponit illi perfectissimam vitam. Vbi verò ille omnia intentè promiserit, consignans eum crucis signo sacerdos tondet, trinas diuinæ beatitudinis personas inclamans, exutumq; veste

2. Thess. 2.
Actor. 16.
Dionysius.

ſte omni, aliam induit: & cum ſanctis alijs qui aſtant viris ipſum ſalutans, diuinorum myſteriorum participem facit.

Idem. Et paulò ſupra de ipſis monachis ſic ſcribit idem Dionyſius: Sancti præceptores noſtri (nempe Apoſtoli) diuinis eos appellationibus ſunt prò ſequuti, partim therapeutas (id eſt, cultore) à ſyncero Dei famulatu atque cultu, partim monachos ab indiuidua & ſingulari vita appellantes. Porrò de ceremonijs & ritibus quibus exequiæ fidelis defuncti celebrantur, ipſe Dionyſius loquitur huncin modum: Sumẽtes defunctum,

Idem. ad pontificem ducũt, quaſi coronis donandum ſacris. Hunc ille libenter ſuſcipit, eaque peragit, quæ diuino inſtituto fiunt ſuper eos qui ſanctè quieſcũt. Coacto ſancto cœtu venerandus antiſtes (ſiquidem ſacerdotalis ordinis fuerat qui obdormiuit (ante ſanctum altare inclinans eum, orationem ad Deum inchoat, & gratiarum actionem: ſi autem honeſtiſſimis monachis aut ſanctæ plebi inſertus erat, ipſum ad venerãdũ ſacrarium ante ſacerdotum reclinat ingreſſum, deinde precem cum gratiarum actione peragit præſul. Deinceps verò miniſtri veriſſima de noſtra reſurrectione promiſſa, quæ diuinis inſerta ſunt eloquijs, recitantes, conſentanea tantundemq́, valentia canunt pſalmorum cantica. Poſteà accedens venerabilis prẽſul, precem ſuper defuncto ſacratiſſimam peragit: & poſt orationem ipſe quoque pontifex defunctum ſalutat, & poſt illum, qui aſtant omnes. Vbi verò cuncti conſalutauerunt, ſuper defuncto fundit oleum pontifex: & oratione pro omnibus defunctis facta, honeſto

Idem. in loco ponit Corpus cum æquàlibus alijs corporibus ſanctis. Et poſtea addit idem Dionyſius: Quæ nam verò de huiuſmodi prece quam ſuper defuncto peragit præſul, ex diuinis ducib⁹ noſtris (videlicet Apoſtolis) traditio peruenit ad nos, operæ præcium eſt vt dicamus, &c. Verùm ne quis imperitus putet, prẽclarum hunc virum non vidiſſe Apoſtolos, & non eſſe illum Dionyſium,

Acto. 17. cuius mentionem Lucas in Actis Apoſtolorũ facit: adhuc vnũ ex monumentis ipſius proferemus teſtimonium, quo conuincemus, eum non ſolum vidiſſe Apoſtolos, ſed etiam interfuiſſe ſanctæ obdormitioni beatiſſimæ Deiparæ virginis Mariæ. Nam in libro de diuinis nominibus alloquens ſanctum Timothæum, cui ſcribit, hęc dicit: Apud ipſos diuino ſpiritu plenos pontifices noſtros (nempe Apoſtolos) quum & nos, vt noſti, & plerique ex ſanctis fratribus noſtris ad contuendum corpus illud quod authorem vitæ, Deumque cœperat, conueniſſemus (aderat autem, & frater Domini Iacobus, & Petrus ſupremum decus antiquiſſimumque theologorum columen) poſt contuitum placuit, vt &c. Clemens etiam Petri Apoſtoli diſcipulus, ſcribens ad ipſum ſanctum Iacobum Hieroſolymorum epiſcopum, ait: Sicut à beato Petro Apoſtolo accepimus omnium Apoſtolorum patre, qui claues regni cœleſtis accepit, qualiter tenere debemus de ſacramentis quæ geruntur in ſanctis, te ex ordine nos decet inſtruere. Tribus enim ordinibus commiſſa ſunt ſacramenta diuinorum ſecretorum, id eſt Presbytero, Diacono, & Miniſtro, quicũ timore reliquias fragmentorum corporis dominici cuſtodire debent, ne quà putredo in ſacrario inueniatur: ne dum negligenter agitur, portioni corporis dominici grauis inferatur iniuria. Et paulò poſt: De vaſis ſanè ſacris ita agendum eſt: Altaris palla, cathedra, candelãbrum, & velum, ſi fuerint vetuſtate cõſumpta, incendio dentur: quoniam non debent ea quæ in ſanctuario fuerint, malè tractari, ſed incendio vniuerſa tradantur. Cineres quoq; eorum in baptiſterium inferantur, vbi nullus trãſitum habeat: aut in parietem, aut in foſſas pauimentorum mittantur, ne introeuntium inquinentur pedibus. Pallas & vela quæ in miniſterio ſanctuarij ſordidata fuerint, diaconi cum humilibus miniſtris lauent: non eijcientes è ſacrario velamina dominicæ menſæ, ne fortè puluis dominici corporis malè decidat. De velis ianuarum cura ſit oſtiarijs ex admonitione maiorum: ne quis negligens aut ignarus ad velum ianuæ domus Domini manus incõditè tergat, ſed ſtatim coercitus diſcat omnis homo, quia velum atrij domus Domini ſanctum eſt. Si fortè quiſpiam presbyter vel diaconus ſacrarij ſyndonem aut velum ſubtracta vendiderit, Iudæ Iſcariotis ſimilis æſtimabitur. Calicem ad perferendum ſanguinem Domini adaptatum cum omni munditia miniſter præparet: ne non bene lotus calix diacono offerenti cedat in peccatum. Ad hunc modum cum omni honeſtate cuncta quæ ſuprà expoſuimus debent impleri. Tales ad miniſterium eligãtur clerici, qui dignè poſſint dominica ſacramenta tractare. Tandem in fine epiſtolæ ipſe Clemens iſta verba adijcit: Hæc præcepta à ſancto Petro Apoſtolo accepi, & tibi frater chariſſime inſinuare curaui, vt ſeruari omnia pẽcipias ſine

Idem. macula. Rurſum in altera epiſtola idẽ Clemens ſcribit in hunc modum: Hic, id eſt, in præſenti vita poſitos oportet nos agnoſcere voluntatem Dei. Quoniam in alijs locis ſacrificare, & miſſas celebrare non licet, niſi in quibus Epiſcopus proprius iuſſerit, & eo loco qui ab Epiſcopo regulariter ordinato (tenente videlicet ciuitatem) conſecratus fuerit. Hæc Apoſtoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobisque & omnibus abſque reprehenſione tenere, & docere mandamus. Hactenus Clemens. Satis iam (vt arbitror) liquet, Apoſtolos multa tradidiſſe fidelibus, quæ non ſunt expreſſa in ſcripturis diuinis: id quod etiam pleraque ex his quæ ſubijciemus, commonſtrabunt.

Plures ſententiæ Patrum orthodoxorum, de conſuetudinibus, & decretis Eccleſiæ, ſiue traditionibus, inſtitutiſq; maiorum.

CAPVT VI.

LIbet enim hic coaceruare plures ſententias patrum orthodoxorum de cõſuetudinibus, & decretis Eccleſiæ, ſiue traditionib⁹ inſtituti ſq; maiorum: ob id maximè, quòd hæretici huius temporis modis omnibus conentur abrogare, quicquid ſancta mater eccleſia recepit, quod ipſis non placet. Igitur Ig-

Ignatius. natius Beati Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus in epiſtola quam ſcribit ad Heronem diaconum, ita loquitur: Omnis qui aliquid dixerit præter illa quæ tradita ſunt, tametſi fide dignus ſit, tametſi ieiunet, tametſi virginitatem ſeruet, tametſi ſigna faciat, tametſi prophetet, lupus tibi appareat in grege ouium corruptionem operans. Beatus Clemens Petri Apoſtoli diſcipulus in calce cuiuſdã epiſtolæ ſuæ ait: In iudicio Dei ignis æterni tormenta ſuſtinebit, qui eccleſiaſtica decreta neglexerit. Clariſſimus martyr Chriſti Irenæus Polycarpi Martyris auditor (quem Polycarpum diſcipulum Ioannis Apoſtoli fuiſſe conſtat) tertio aduerſus hereſes libro, ita ſcribit: Maximæ & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ traditionem quam habet ab Apoſtolis, & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſſiones Epiſcoporum peruenientem vſque ad nos, indicantes, confundunt omnes eos qui quoquo modo vel per ſui placentiam prauam, vel per vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam ſententiam, aliter quàm oportet colligunt: Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem cõuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt vbique fideles: in quà ſemper conſeruata eſt ea quæ eſt ab Apoſtolis traditio. Et paulò poſt: Ea, inquit, quæ eſt ab Apoſtolis in Eccleſia traditio, peruenit vſque ad nos: & Polycarpus non ſolùm ab Apoſtolis edoctus & conuerſatus cum multis ex his qui Dominum noſtrum viderunt, ſed etiam ab Apoſtolis in Aſia in ea quæ eſt Smyrnis Eccleſia conſtitutus Epiſcopus, quem & nos vidimus in prima noſtra ætate, (multum enim perſeuerauit, & valdè ſenex glorioſiſſimè & nobiliſſimè martyrium faciens, exiuit de hac vita) hic docuit ſemper quæ ab Apoſtolis didicerat, quæ & Eccleſiæ tradidit, & ſola ſunt vera. Deinde quum idem Irenæus dixiſſet, Apoſtolos in Eccleſiam quaſi in diues depoſitorium pleniſſimè contuliſſe omnia quæ ſunt veritatis, addidit: Quid ſi neque Apoſtoli quidem ſcripturas reliquiſſent nobis, nónne oportebat ordinem ſequi traditionis quam tradiderunt his quibus committebant Eccleſias? Beatus Baſilius Magnus, in epiſtola quam ſcribit ad occidentales Epiſcopos facit huiuſmodi quærimoniam: Tribulationes, inquit, noſtræ vel nobis tacentibus vobis ſunt cognitæ, vt pote quæ in toto orbe ſint diuulgatæ. Patrum decreta contemnuntur, Apoſto-

Clemens. *Irenæus.* *Baſilius.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apostolicæ traditiones nihil fiunt, recentiorum hominum inuẽta Ecclesijs inferuntur: seniores ingemiscunt, dum vetera præsentibus comparant: iuuenes eò miserabiliores sunt, quòd non videant, quibus bonis priuati sint. Epiphanus Cyprensis eximiæ sanctitatis Episcopus in libro quem aduersus hæreses scripsit, refellens impia dogmata Aerij hæretici, qui neq; pro defunctis orandũ, neq; diebus ab Ecclesia præscriptis ieiunandum esse asserebat, inter cætera quibus Ecclesiæ cõsuetudinem, & patrum traditiones defendit, sic loquitur: Quis verò ista rectius nouit, hic ne seductus homo, qui adhuc supereſt, & in viuis etiam nunc agit, an martyres qui ante nos fuerunt, quiq; ante nos habuerunt in Ecclesia traditionem à suis patribus acceptam, quam & hi rursum à patrib⁹ ante se viuentibus didicerant? Deinde paucis interiectis addit idem Epiphanius: Quis poterit matris statuta patrisque legem (vt verbis Salomonis vtamur) dissoluere? Nam Salomon: Audi, inquit, fili sermones patris tui, & ne repellas leges matris tuæ: ostendens quòd per scripturam, & sine scriptura docuerit pater, hoc est, Deus, vnigenitus, & spiritussanctus, quòdque mater nostra Ecclesia leges habeat apud se repositas indissolubiles, quæ euerti non possunt. Hæc Epiphanius. Sanctus Ioannes Damascenus cœlesti sapientia locupletissimus in sermone de defunctis, in quo testimonijs ex Dionysio Areopagita, Ioanne Chrysostomo, Gregorio Nysseno, & Athanasio Magno adductis, comprobat preces, eleemosynas, & cætera pia pro fidelibus qui obdormierunt peracta, plurimùm prodesse ipsis defunctis. Hæc dicit: Hoc est quod vult ac consulit misericors Deus, vt nos mutuò tam in vita quàm post mortem beneficijs prosequamur. Nisi enim id in oculis eius rectum foret, nunquam dedisset occasionem habendæ memoriæ defunctorum in sacrificio illo incruento, neque item celebrandorum ternariorum, nouenariorum, quadragenariorum, & anniuersariorum: quæ sanè inconcussa, & ita certa, vt de eis disputare non oporteat, apostolica Catholicaque Ecclesia, ac populus eius à Deo collectus pietatique deditus, absque omni contradictione custodit.

Epiphan.

Prouer. 1. & 6.

Damasc.

Idem.

Idem.

Idem ipse Ioannes Damascenus quarto libro orthodoxæ fidei, postquam ostẽdit nos iustè adorare crucem dominicam, venerari præsepium, sepulchrum, & similia, ac non sine causa conuerti ad orientem dum Deo supplicamus: addit hæc verba: Non est scripta ista Apostolorum traditio, nam multa sine scripto nobis tradita sunt. Rursum eodem libro post illa omnia, quibus copiosè declarat, nos debere beatam virginem Mariam deiparam cæterosque sanctos colere, eis templa erigere, eos inuocare, imaginibusque ipsorum honorem exhibere, mox subdit: Hæc traditio scripta non est: quòd autem plurima sancti Apostoli tradiderint sine scripto, Paulus gẽtium Apostolus testatur dicens, Ergo fratres state & tenete traditiones nostras, quas edocti estis siue per sermonem, siue p epistolam nostram, Et rursum, Laudo vos, fratres, quia per omnia mei meministis, & sicut tradidi vobis traditiones tenetis. Vir illustris beatus Hieronymus scribens Lucino Betico, ait: De sabbato quòd quæris vtrum ieiunandum sit, & de Eucharistia an accipienda quotidie, quod Romanæ Ecclesiæ, & Hispaniæ obseruare perhibentur: ego illud te breuiter admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas (præsertim quæ fidei non officiunt) ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subuerti. Atque vtinam omni tempore ieiunare possemus, Eucharistiam quoque semper accipere, & Psalmistam audire dicentem, Gustate & videte quoniam suauis est Dominus. Et paulò post, Vnaquæq;, inquit, prouincia, præcepta maiorum leges apostolicas arbitretur. S. Pater Augustinus præclarum Ecclesiæ sydus in epistola ad Casulanum scribit hunc in modum: In his rebus de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege tenenda sunt: & sicut preuaricatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum coercendi sunt. Vincentius Lyrinensis, vetustus, pius, & eruditus scriptor, in libro quem aduersus hæreses ædidit, super his verbis Beati Pauli Apostoli, Deuita profa-

2. Thess. 2.

1. Cor. 11.

Hieronym.

Psal. 33.

Augustin.

Vincentius

1. Tim. 6.

phanas vocum nouitates, ita loquitur; Prophanæ sunt, quæ nihil habent sacri, nihil religiosi, ab Ecclesiæ penetralibus (quæ est templum Dei) penit⁹ extraneæ. Prophanas, inquit, vocum nouitates: id est, dogmatum, rerum, sententiarum nouitates, quæ sunt vetustati, quæ antiquitati contrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est, vt fides, beatorum patrum, aut tota, aut certè magna ex parte violetur: necesse est vt omnes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentes, virgines, omnes clerici, leuitæ, & sacerdotes, tanta confessorum milia, tanti martyrum exercitus, tanta vrbium, tanta populorum celebritas, & multitudo, tot insulæ, tot prouinciæ, reges, gentes, regna, nationes, totus postremo iam penè terrarum orbis per Catholicam fidem Christo capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuncietur. Prophanas, inquit, vocum nouitates deuita: quas recipere atque sectari nunquam Catholicorum, semper verò hæreticorum fuit. Et paucis interiectis, ait idem Vincentius: Cunctis euidenter perspicuéque monstratur, hoc apud omnes ferè hæreticos quasi solenne esse ac legitimum, vt semper prophanis nouitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per expositiones falsi nominis scientiæ, à fide naufragent. Contra vero catholicorum hoc ferè proprium, depositа sanctorum patrum, & commissa seruare, damnare prophanas nouitates: sicut prædixit, & iterum dixit Apostolus, Si quis annunciauerit præterquàm quod acceptum est, anathema sit. Hactenus ex Vincentio Lyrinensi. Profectò insolenter nimium insaniunt hæretici, qui maiorum præceptis, & Ecclesiæ consuetudinibus atque decretis contemptis, absurda alia, quæ pro suæ voluntatis arbitrio sequantur, sibi somniant.

Galat. 1.

Quòd propter mala atq; abusus nõ oporteat Ecclesiam contemnere: & quòd etiam malis Ecclesiæ pastoribus parere necesse sit.

CAPVT VII.

IPsi hæretici vt authoritatẽ Romanæ atq; Apostolicæ Ecclesię deprimant, clamitant, innumera eademq; grauissi- peccata, & intolerabiles abusus in ea esse. Nos sanè nec volumus nec possum⁹ negare quod manifestum est. Cæterùm pij prauos quosq; commiseratione, & gemitibus prosequuntur. Eos qui deberent probitatis exempla præcipuè commonstrare, sed iniquitatis exempla cõmonstrãt, nõ per maleuolẽtiã aspernãtur, neq; de eis detrahẽdi studio passim cõtumelioſe loquũtur, sed potius illos precib⁹ apud Deum iuuare contẽdunt. Magnis quidẽ desiderijs exoptãt, vt corrupti mores in melius reformẽtur non tamẽ se præpositorũ vel sacerdotũ iudices temerè constituunt. Multi iniqui sunt in Ecclesia, verũ est, dolẽdum est: multi Laicorũ, multi Clericorũ, multi Monachorum nõ dignè secundũ vocationem qua vocati sunt, ambulant: Nõ tamen propterea perijt Ecclesiæ authoritas, non propterea contemnẽda est ipsa Ecclesia. Nam sicut regibus & principibus secularibus (licèt fortè mali sint) subditos oportet esse Christianos: ita antistitibus ac pastoribus Ecclesiæ etiã malis, eos debitam reuerentiam, debitamq; obedientiam prestare necesse est. De talibus enim primatibus, non mala docentibus vel præcipientibus, Dominus Iesus istud pronunciauit, Omnia quæcunq; dixerint vobis seruate & facite, secundum verò opera eorum nolite facere. Apostolus quoque, Obedite, inquit, prepositis vestris, & subiacete eis. Rursumq; ait: Omnis anima potestatibus sublimioribꝰ subdita sit, non enim est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt: qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. In Deuteronomio etiam scriptura diuina dicit, Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel: omnisque populus timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Alio item loco ait, Quasi scelus idololatriæ est, nolle acquiescere. Operæprecium fuerit, adducere in medium etiã ea quæ de hac re scribit Clemẽs Petri Apostoli discipulus. In quadam enim epistola ita loquitur: Si vobis Episcopis omnes presbyteri, diaconi, & sub-

Matth. 23.

Heb. 13.

Rom. 13.

Deut. 17.

1. Reg. 15.

Clemens.

diaconi, reliquiq́ue clerici non obedierint: si principes omnes tam maioris quàm inferioris ordinis, atq; reliqui populi, tribus, & linguæ nõ obtemperauerint, extorres à regno Dei, & consortio fidelium, atque à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alieni erunt. Et infra in eadem epistola: Qui, inquit, episcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi existunt: de quibus etiam beatus Petrus instructor, & ordinator noster ac princeps Apostolorum manifestè cunctos audientes instruebat dicens, Qui Episcopis restiterit aut inobediens fuerit, non his sed domino saluatori nostro, cuius legatione funguntur, resistit. In alia quoque Epistola Clemens narrans beato Iacobo ea quæ docere solebat Petrus (cuius ipse indiuiduus comes fuerat) scribit hunc in modum: Quotidiana illius prædicatio hæc erat, quã tibi frater charissime significare curaui. Bonorum, inquit, operum semina sunt, Deum (quantum vnusquisque sapit & potest) totis intimi cordis visceribus diligere: & proximum sicut seipsum. Paucisque interiectis addit: Episcoporum præceptis in omnibus obedite, etiamsi ipsi aliter (qđ absit) agant: memores scilicet illius dominici præcepti, Quę dicunt facite, quę autem faciunt, facere nolite. Obedientia, & humiliatio quæ magistris impenditur, domino exhibetur. Hæc ex Clemente. Ergo sicut dicebamus, non propter malos contemnenda est Ecclesia, Non idcirco vituperandus est honorabilis ordo vel Episcoporum, vel sacerdorum, vel monachorum, quod quãplures perditè viuentes habeat: neque enim sacrum Apostolorum ordinem ideò non veneramur, quod Iudas in eo tam sceleratus fuerit, vt Christũ traderet. Sicut aũt in Ecclesia multi sunt mali, ita sunt & multi boni. Ipsa n. est sagena bonos malosq́; pisces pariter cõplectẽs: ipsa est area, grana simul & paleas continens. Quamdiu hic viuitur, necesse est vt boni cũ malis permaneant, eosque tolerẽt: postea Dominus separabit malos à bonis. Hęretici dum quasi separare se volunt à malis, præcidunt se ab Ecclesia: vel hinc apertè demonstrãtes quòd nõ solida grana, sed leuissimæ paleæ sint: nam si grana essent, non eos ab area dominica vẽtus superbè excuteret.

Idem.

Idem.

Marc. 12.

Matth. 23.

Matth. 13.

Luc. 3.

Quòd hæreticis ab Ecclesia separatis, & charitatem non habẽtibus nihil prosint bona quæ ipsi facere videntur.

CAPVT VIII.

IAm ab Ecclesia præcisi hæretici, licèt in virulentis libris quos edunt, nonnunquàm bona intermisceant, licèt aliqua quæ ex se vtilia sunt, doceant, licèt eleemosynas faciant, & precibus dediti sint, licèt tormenta, atq; ipsam mortem intrepidè subeant, nihil eis prosunt illa omnia: quia charitatem non habẽt, nec habere possunt, quum Ecclesiæ catholicæ vnitatem videlicet tunicam Christi inconsutilem per nefarias sectas discindere nitantur. Verissima enim sunt hæc verba Pauli Apostoli, Si linguis inquit, hominum loquar, & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans aut cymbalum tinniens: & si habuero prophetiam, nouerim mysteria omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum: & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatẽ aũt non habuero, nihil mihi prodest. Qui beatus Apostolus postquàm opera carnis alio loco enumerasset, & inter illas sectas siue hæreses expressisset, terribili sentẽtia mox subiecit, Prædico vobis sicut prædixi, quoniam q talia agunt, regnum Dei nõ cõsequentur. Hinc sacer præsul Augustinus in libro de fide ad Petrum ait: Firmissimè tene, & nullatenus dubites, quemlibet hæreticũ siue schismaticũ, si Ecclesię Catholicę nõ fuerit aggregatus, quãtascunq; eleemosynas fecerit, & si pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, nullatenus posse saluari. Idem beatus Antistes quarto libro de baptismo aduersus Donatistas, scribit in hæc verba: Constituamus aliquẽ castum, continẽtẽ, non auarum, non idolis seruientem, hospitalem, indigentibus ministrantẽ, non cuiquam inimicum, non contentiosum, patientem, quietũ, sobrium, frugalẽ, sed hæreticũ: nulli vtiq; dubium est, eũ ꝓpter hoc solum quòd hæreticus est, regnum Dei non possessurum.

1. Cor. 13.

Augustin.

Idem.

De vnitate fidelium, & quòd vnius Dei vnica sit Ecclesia, extra quam nulli salus esse potest.

CAP.

CAPVT IX.

Ephes. 4.

APostolus vociferatur, admonet, precatur, & dicit: Solliciti sitis seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus spiritus: sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. At hæretici vocem hanc Apostolicam non audiunt. Persuadeant sibi sanè quod volunt: non possunt esse tot Ecclesiæ, quot emergunt hæreses, & fiunt schismata. Etsi plures dicuntur Ecclesiæ, propterea quòd plures in orbe terrarum sint fidelium congregationes & cateruæ: omnes tamen in vnitatem orthodoxæ fidei conuenientes, vnam efficiunt Ecclesiam. Ea per totum mundum vnam seruat sanctæ cõmunionis integritatem. Vnius ergo Dei vna est Ecclesia, vnius viri Christi vna sponsa, sicut Paulus, spiritu Dei plenus, ait, Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo. De qua sua vnica ipse Christus ad patrem in Psalmo, Eruc, inquit, de manu canis vnicam meam. De qua rursum dicit, Vna est colũba mea. Ista vnica nimirum ea est quæ hoc seculo nostris ab hæreticis Papistica, à nobis dicitur Apostolica atq; catholica, id est, vniuersalis. Ipsorum hæreticorum recens nata siue nuper resuscitata synagoga, dogmatibus nescio quibus malè ebria, inconstans, & insana, (quæ instituta traditionesque maiorum, & fidem quam Apostoli, Apostolorumque discipuli, ac martyres, ceterique sancti omnes tenuerunt, impugnat) non potest esse illa vnica, non potest esse illa veritatis columna. Catholica verò planè firmamentum veritatis est, quæ licèt varijs vel hæreticorum vel ethnicorum assultibus ferè semper impetita pulsataque fuerit, stabilis tamen atq; insuperabilis in vna eademq́; fide hactenus permãsit, & in æternum permanebit. Cum hac enim Christus, se futurum, omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi promisit. De hac dixit, Portæ inferi non prævalebunt aduersus eã. Hæc est arca illa Noe, intra quam quicunque nõ est, vt diluuio absorbtus pereat necesse est. Hæc est illud corp⁹ Christi mysticum, à quo quodcunque membrum separatum fuerit, viuere non potest. O profundam cæcitatem, ô miserandam dementiam infœlicissimorum hæreticorum, qui venerabilem illam Dei domum (extra quam nullus Deo placere potest) reliquerunt: ad quam nisi humiliati atq; obedientes reuersi fuerint, nisi Ecclesiæ catholicę vnitatem tenuerint, quantumcunq́; ꝓbiac iusti esse videantur, eos ex hac vita migrãtes, nõ gaudia cœli, nec remedia purgatorij, sed æternæ damnationis supplicia excipient.

1. Timot. 3.

Matth. 28.

Matth. 16. Genes. 7. 8.

2. Cor. 11.

Psal. 21.

Cant. 6.

COLLYRII HAERETICORVM Liber posterior.

De arrogantia, & impijs dogmatibus Hæreticorum huius temporis.

CAPVT I.

Singulis ordine post respondet.

ROfectò dum ego arrogantiam & impietatẽ hæreticorum æui nostri memoria repeto, lachrymas cõtinere vix possum. Ipsi enim obtemperare Ecclesiæ nolunt: subesse eius præsulibus modis omnibus recusant. Summi Pontificis (qui supremus Christi vicarius est) primatum nihili æstimant: Apostolicæ Sedi petulanter insultant. Monstrosæ confusionis sectatores, diuinæ ordinationis insectatores, visibilem Ecclesiam sine visibili capite in terris esse vociferant. Inter Laicos & Clericos nihil discriminis constituunt: in sanctum sacerdotium ceteroſq́ue ordines sacros contumelioſi sunt. Sacramentalem salutiferamq́ue exomologesim, quam cõra sacerdote (peccata nostra aperiendo atq; enumerãdo facimus) explodũt & exibilant. Blasphemiarum aceruos in illum diuini amoris omniumq́; bonorum fontem sacram Eucharistiam & in cœleste illud Missæ sacrificium, in illa inquam, ineffabilis dignitatis mysteria, barbarica paganicaq́; irreuerẽtia congerunt. Sanctę vnctionis sacramentum quod fidelibus morti vicinis administratur, tanquã rem inanem irridẽt atq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

reijciunt, imò verò pleriq; ex eis, consecratum oleum calceis suis inungendis (ô scelus nefandum) iam adhibuisse perhibentur. De præcellentissimæ deiparæ virginis Mariæ dignitate, quantum possunt derogant. Cultum ei impēsum, & venerationem sanctis beatisque cœli ciuibus exhibitam, insolentissima temeritate damnant: eos non debere inuocari insipientissimè deblaterant: eorum honorandas imagines è tēplis eijciunt. Purgatorium fabulam dicunt: vnde etiam pro defunctis orandum esse negāt. Propterea dicacitate, & risu vsum aquæ benedictæ, ac cereorum externo sq; ritus, & dies festos in Ecclesia Dei receptos incessunt. Arbitrium hominis liberum non esse, & fidē sine bonis operibus ad salutem sufficere gāniunt. Monachismum detestātur: cum nouum hominum commētum esse dicunt. Nuptias ita laudant vt virginitati detrahant. Hominem non posse continenter viuere, ob id q; non debere continentiam vouere pronūciant: & si quis illam vouerit, ac posteà vnum violauerit, nihil talem offendisse, nihil in Deū peccasse iudicant. Incesta sacerdotum, monachorum, ac virginum Deo sacratarum connubia approbant. Cœlibatū omnemq; carnalium voluptatum abstinentiam paruipēdunt. Libertatē carnis, libertatem Euangelicam appellant. Breuiter: quicquid eis libet etiam licere putant: atq; ita rabie quadam correpti, suas animas in gehennam confidenter præcipitant. Magnum illis studium est, quàm plurimos in eadem secum pditionis nassam illicere: & vbi aliquem veneno pestiferæ psuasionis infecerint, tum mirificè exultant atq; gloriantur. Aiunt talem iam verè illuminatum, fœliciterque immortali semine verbi Dei renatum esse. Deus bone, in quæ tēpora incidimus nos? Quàm indignè hoc nostro seculo ab istiusmodi hæreticis prophanantur omnia. Quanta ipsi feritate in spōsam Christi Ecclesiam debacchātur? Sed operæ præcium est, vt aduersus impiam eorum temeritatem, præter illa quæ supra in mediū protulimus, adhuc aliqua breuiter adducamus.

De obedientia præstāda Ecclesiæ atq; antistitibus: & de summi Pontificis Sedisq; Apostolicæ primatu.

CAPVT II.

CHristianos omnes debere obedire Ecclesiæ, debere subesse eius antistitibus, abūde suprà in priori libro fuit demonstratum. Quòd autem hæretici primatum summi pontificis & eminentiam Sedis Apostolicæ despiciunt atq; impugnant, hoc faciunt quod sibi proprium est. Nam beatus Dei martyr Cyprianus scribens ad sanctum Corneliū, *Cyprianus.* ita loquitur: Non aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata scismata, quàm inde quòd sacerdoti non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus iudex vice Christi cogitatur. De ipso supremi pontificis, & sedis Apostolicæ primatu, sanctus Anacletus Petri Apostoli discipu- *Anacletus.* lus, in quadam epistola sua scribit hunc in modum: Sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia, nō ab Apostolis, sed ab ipso Domino saluatore nostro primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totū Christiani populi gregem assequuta est: sicut ipse beato Petro Apostolo dixit, *Matth. 16.* Tu es Petrus, & super hanc petram, ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cœlorum, & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlo: quæcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cœlo. Adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, vno quoque tempore gloriosa morte cum Petro, sub principe Nerone decertans coronatus est: & ambo sanctam Romanam Ecclesiam consecrarunt, alijsque omnibus vrbibus totius mundi, eam sua præsentia atque venerando triumpho prætulerunt. Et paulo infrà idem Anacletus ait: Inter beatos Apostolos quædam fuit diseretio: & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino est cōcessum, & ipsi inter se idipsum voluerunt, vt reliquis omnibus præesset Apostolis, & Cephas, id est, caput, teneret principatum Apostolatus: hæc Anacletus.

De discrimine inter Laicos, & Clericos.

CAPVT III.

DE discrimine quod est inter laicos atque eos qui sacris sunt initiati, mul- *Ignatius.*

multa & diuinæ literę, & Apostolorum canones, & scripta eorum qui cum Apostolis conuersati sunt, continēt. Beatus Ignatius Ioannis Apostoli discipulus in epistola quam scripsit ad Trallianos, inter cætera quibus commēdat dignitatem Episcoporum, sacerdotum, & diaconorum, ait: Episcopo subiecti estote sicut domino: presbyteris subditi estote sicut Apostolis: oportet etiam & diaconis q sunt in ministerio Iesu Christi omni modo placere. Sine ipsis Ecclesia electa non est, neq; collectio sanctorum, neq; cōgregatio sancta: Hæc Ignatius. *Chrysost.* Diu⁹ Ioannes Chrisostom⁹ loquēs de sacerdotib⁹, præstantiam eorū huiusmodi verbis effert: His qui terram incolunt atque in ea versantur, commissum est vt ea quæ in cœlis sunt dispēsent: his datū est, vt potestatem habeant, quam neque angelis neque archangelis datam *Ioan. 20.* esse voluit Deus. Quid hoc aliud esse dicas, nisi omnem rerum cœlestium potestatem illis à Domino concessam? quorumcunq; enim, ait peccata remiseritis, remittuntur eis: & quorumcunq; reti- *Idem.* nueritis, retēta sunt: Rursum ipse Chrysostomus dicit. Quum Sacerdos spiritū sanctum inuocauerit, sacrificiumque *Idem.* illiud horrore & reuerentia plenissimū perfecerit, cōmuni omnium Domino manibus assiduè pertractato, in quorum illum ordine, quæso te, collocabimus? Itemque ait, Sacerdotium quidem in terra peragitur, cæterum in re- *1. Petr. 2.* rum cœlestium classem ordinemq; referendum est. Hæc Chrysostomus. Omnes quidem sancti aliquando dicuntur in scripturis sacerdotes, ,,pterea quòd spirituales hostias offerant Deo: sicut etiam dicuntur reges, eo quòd regant suos affectus: sed nō nisi hi qui ab Episcopo consecrantur, externo sacerdotio fungi possunt. Temporibus Apostolorum eadem erāt sacrorum ordinum nomina, quæ modò sunt in Ecclesia. *Ignatius.* Vnde Ignatius in Epistola ad Antiochenos scribit ita, Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, lectores, cātores, ostiarios, laborantes exorcistas, atque confessores.

De confessione sacramentali.

CAPVT IIII.

EXomologesim sacramentalem à Christo institutam fuisse certū est, qui sacerdotibus dedit potestatē absoluendi homines à peccatis, dicens, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Neq; enim Sacerdos potest remittere peccata sibi incognita. Quare vt per ip- *Ioan. 20.* sum Sacerdotem concedatur peccatorum absolutio & remissio, necesse est vt per eum qui peccauit, fiat peccatorum cōfessio declaratioque. Hinc Clemens *Clemens.* Petri Apostoli discipulus scribens Sancto Iacobo Hierosolimorū Episcopo, inter multa alia quæ se ab ore ipsius Petri accepisse testatur, hæc etiam ponit: Si fortè, inquit, alicuius cor vel liuor, vel infidelitas, vel aliquod aliud malum latenter irrepserit, non erubescat qui animæ suæ curam gerit cōfiteri hæc ei, qui præest: vt ab ipso per verbum Dei & cōsilium salubre curetur, quo possit integra fide, & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire. Cyprianus Martyr in ser- *Cyprianus.* mone de lapsis, verbà faciens de his qui corde duntaxat peccauerunt, ait: Quoniam de ea re vel cogitauerunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter confiteantur, exomologesim conscientiæ suæ faciant, animi sui pondus exponant, salutarem medelam paruis licèt ac modicis vulneribus exquirant. Et paulò post: Confiteantur singuli, quæso vos fratres, delictum suum, dum adhuc qui deliquit in seculo est, dum admitti eius confessio potest, dum satisfactio, & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est. In publica pœnitētia solebat olim palàm fieri confessio: sed ea consuetudo iustè posteà obrogata fuit.

De sacrosancta Eucharistia.

CAPVT V.

BLasphemias quibus hæretici sacrosanctam Eucharistiam modò impetunt, vel solus Ioannes Damascenus *Damasc.* retūdere poterit, q de illa, quarto libro orthodoxæ fidei, loquitur in hunc modū: Non est figura corporis & sanguinis *Matt. 26.* Christi (absit. n. hoc) sed est ipsum corpus domini deificatū, ipso domino dicēte, Hoc est, nō figura corporis mei, sed corpus meum: nec figura sanguinis, sed sanguis. Et, Caro mea verus est cibus,

Ioan. 6. Ioan. 1. & sanguis meus verus est potus. Si volens Deus verbum factus est homo, & ex sanctę semper virginis puris atque illibatis sanguinibus sibi carnē subsistere fecit: non potest panē corpus suũ ipsius facere, & vinum sanguinem? Dixit in principio, Producat terra herbam virētem: atq; hactenus pluuia facta, terra ꝓducit sua germina, diuino adiuta vigorataque præcepto. Dixit Deus, Hoc est corpus meum, Et: Hic est sanguis meus, Et: hoc facite in meam cōmemorationem: & vtiq; omnipotenti eius præcepto id efficitur. Spiritu sancti operatione hoc super naturam operatur Deus, qđ sola fides capere potest. Proinde cū omni timore, & conscientia munda atq; indubitata fide accedamus, veneremurque ipsum tota puritate animi & corporis. Hæc est incruenta illa hostia, quam ab ortu solis vsq; ad occasum sibi offerri per prophetam Dominus dicit, corpus videlicet, & sanguis Christi, Dicitur communio, & est reuerà: quia communicamus per ipsam Christo, & participamus eius carne ac diuinitate, nobisque mutuò per illam communicamus, & vnimur. Hactenus Damascemus. Diuus Ioannes Chrysostomus libro tertio de sacerdotio scribit in hæc verba: Dum conspicis Dominum immolari, sacerdotem sacrificio incumbere, precariq; desuper, & turbam omnem precioso illo sanguine rubefieri, etiamne te adhuc inter mortales versari atq; in terra consistere censes? ac non potius repentè in cœlos transferris, omnemq; cogitationem carnis abijciens, nudo animo, mēte pura circunspicis quę in cœlo sunt? O magnum miraculum, ô magnā Dei erga humanum genus beneuolentiam, &c. Hæretici verba illa Domini, Hoc est corpus meum, hac satanica interpretatione deprauant. Verbum, inquiunt, Est, debet reddi per verbum significat: vt sit sensus, Hoc significat corpus meum, quemadmodum ibi, Petra erat Christus, id est, significabat Christum. O impietatem detestādam. Atqui Paulus figuratè dicens, Petra erat Christus, non asserit Christum esse petram corpoream, sed petram spiritualem: id qđ verba eius mox precedentia testantur, dum dicit, Bibebant autem de spirituali consequente eos petra. Si liceret in explanatione scripturarum ita abuti verbo substantiuo, latissima pateret via ad inauditas hæreses suscitandas. Et quid stolidius absurdiusq; foret, quam dicere sententiam hanc, Ego sum pastor bonus, sic esse interpretandam, Ego significabo pastorem bonū, vel figura sum pastoris boni? Non minus ineptum impiumq; fuerit dicere verba illa dominica, Hoc est corpus meum, sic esse reddēda, Hoc significat corpus meum, aut, Hoc est figura corporis mei. Nos Ecclesiæ filij firmissimè credimus, sub specie panis, corpꝰ Christi non minus verè esse in Eucharistia, quàm est in cœlo. Credimus ad prolationem sacratissimorum verborum, virtute diuina, non sacrificantis merito, panem vinumque conuerti in corpus, & sanguinem Christi: adesse verum corpus Domini in altari cum numerosa angelorum multitudine, & tamē ipsum idem in cœlo ad dexteram patris permanere. Incomprehēsibilia sunt ista. Fit ita, quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Sanè si sensibili exemplo hic vti licet, agnoscimus verbum ab hominem prolatum, & integrū audientium auribus excipi, & nihilominus integrum in proferēte manere: itidem figuram hominis in obiectis speculis efformari, & tamen ab homine nō recedere.

Genes. 1. Malach. 3. Chrysost.

Ioan. 10.

De Sacramento vnctionis infirmorum.

CAPVT VI.

Iac. 5.

SAcramentū vnctionis, quod à Christo institutum infirmis administratus, Iacobus Apostolus promulgauit sic scribens: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vnguentes eum olio in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, alleuiabit eum dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei. Vir eximia & sanctitate, & doctrina cōspicuus Hugo à sancto Victore, libro secundo de sacramentis colligit ex prædictis Iacobi Apostoli verbis, hoc sacramētum duplici ex causa institutum fuisse: nempe ad peccatorum remissionem, & ad corporalis infirmitatis reuelationem. Vbi etiam ait: Qui hanc vnctionē fideliter & deuotè percipit, per eam sine dubio & in corpore & in anima alleuationē consolationemq; accipere meretur, si tamen expedit vt in vtroq; alleuetur. Quod si fortè corporis sanitatem atque valetudinem habere illi non expedit: illam procul dubiò quæ est animę sanitatem, & alleuationem in hui⁹ vnctionis perceptione acquirit. Hæc ille: Sācta cōsuetudo vngendi infirmos oleo consecrato, semper in Ecclesia Dei sub nouo testamento fuit obseruata Nam & in Euangelio legimus, Apostolos oleo vnxisse infirmos. Huius vnctionis meminit Chrysostomus tertio libro de sacerdotio. Innocentius quoq;, qui ante mille & centum annos vniuersali Ecclesiæ præfuit, primꝰ huius nominis pontifex summus, in epistola quā ad Decentium Eugubinum Episcopū scripsit, præclarè de hac vnctione differit.

Hugo à S. Victore.

Marc. 6.

De Deipara virgine Maria.

CAPVT VII.

MAriam veram Dei genitricem nō posse satis laudari, omnes pij fatētur. Eius dignitas, omnium angelorum dignitatem superat: nam quum Dominum vniuersæ creaturæ genuerit, ipsa quoq; vniuersæ creaturæ Domina est. Deum virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo inuiolata permānsit. Merito itaque iuxta ipsius vaticinium, omnes generationes eam dicunt beatā. Conuenienter appellamus eam salutē, vitam, & spem nostram, propterea qꝺ Christus qui principaliter est salus, vita, ac spes nostra, se per illam nobis dederit, quodq; ipsa apud filiū materna fiducia nobis impetret quæ salutaria sunt. Aegrè ferunt hæretici, quòd illam talibus appellationibus prosequamur: sed si saperent & intelligerent, nō ob id indignarentur. Sæpe enim ea quæ attribuuntur Deo creatori, rectè attribuuntur etiam creaturis: aliter tamen Deo, atq; aliter creaturis. Vnde Paulus scribens Thessalonicensibus dicit, Quæ est spes nostra, aut gaudium, aut corona glorię: nónne vos ante Dominū? Et hi ad quos sermo Dei factus est vocantur dii. Apostoli quoq; à Christo dicuntur lux mūdi. Itidem adoratio inuenitur laudabiliter exhibita creaturæ. Nam scriptum est, quod Abraham adorauerit filios Heth, & quod Iacob adorauerit fratrē suum Esau, quodque filij prophetarum adorauerint Helisæum prophetam.

1. Thes. 2. Ioan. 10. Matth. 5. Genes. 23. Genes. 33. 4. Reg. 2.

In Liturgia Chrysostomi hæc verba de ipsa Maria habentur: Verè dignum & iustum est, glorificare te Deiparam, & semper beatissimam, ac penitus inconta minatam matrem Dei nostri, honoratiorem Cherubin, incomparabiliterq; gloriosiorem Seraphin, quę citra corruptionem ipsum Deum genuisti: te verè deiparam magnificamus. Aue Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui: quoniam saluatorem peperisti animarum nostrarum. Sæpius etiam in eadem Liturgia verba ista iterantur: Sanctissimæ, intemeratæ, super omnes benedictæ, gloriosæ dominæ nostræ, deiparæ, & semper virginis Mariæ, atq; omnium sanctorum memoriam agentes, nosipsos & inuicem, atque omnem vitam nostram Christo Deo nostro commendemus. Beatus Bernardus inter multa quæ de eadem deipara virgine scribit, hæc dicit: In periculis, in angustijs, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde. Et vt impetres orationis eius suffragium, non deseras conuersationis exemplum. Ipsam sequens non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitās nō erras, ipsa tenēte nō corruis, ipsa ꝓtegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia peruenis. Hæc Bernardus. Non potest gratus esse filio, qui matris honori detrahit. Mariam post partum permansisse virginem firmiter credit Ecclesia Dei. Vnde perpetuam eius virginitatem beatus Hieronymus aduersus blasphemias impuri Eluidij, insigni libello tutatus est.

Chrysosto. mi Liturgia.

Luc. 1.

Bernardus

De veneratione & inuocatione sanctorum.

CAPVT VIII.

DIabolus sciens cultum sanctorum Deo plurimùm placere, ingentēque vtilitatem adferre fidelibus, eum per hæreticos abrogare molitur. Si non esset Deo acceptꝰ honor qui sanctis exhibetur, Psalmista lætabundus non caneret, Mihi nimis honorati sunt amici tui Deus. Ab ipso Deo sancti honorantur, quēadmodū Christus ait, Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus qui in cœlis est. Nū quæso eos non venerabimur, quos Deus in cœlis hono-

Psal. 138. Ioan. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

honorat? Planè sanctos colere, est Deũ qui illis sanctitatem contulit, honorare. Aliter ipsum Deum, atq; aliter sanctos colimus: neq; enim sanctis veram illam latriam, quæ solùm diuinæ naturæ competit, exhibemus. Nõ potest nõ eximium fructum referre is, qui cultui sanctorum deditus est, & eos piè atque humiliter inuocat. Nam sicut diuinus ille Dionysiꝰ Areopagita Apostoli Pauli discipulus, in calce libri de ecclesiastica hierarchia testatur, Dei munera conuenientissimè petit, qui per sanctos illa petit: qui verò sanctos despicit, eorumque intercessiones sibi minimè necessarias apud Deum esse iudicat, nunquam vtiliter consequetur ea, quæ per seipsum insolenter postulat. Igitur absque aliqua dubitatione credendum est, sanctos quãm æternam beatitudinem sunt adepti, auxilium præstare his à quibus sanctè coluntur. Si enim ipsi sancti quum adhuc infirmitate mortalitateq; carnis circũdati peregrinarentur à Domino, suis precibus alios iuuare poterant atque iuuabant (vnde Paulus Romanis scribens ait, Obsecro vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum, vt adiuuetis me in orationibus vestris ad Deum) quanto magis id facere possunt, & faciunt, quando in cœlis Deo intimius coniuncti, perfectiorem charitatem, plenioremque potestatem obtinent? Perspicuum autem est, eosdẽ glorioſos cœli ciues agnoscere preces nostras ꝓpter ineffabilem illam vnionem, qua Deo felicissimè vniti sunt.

Rom. 15.

Vnde in libro de cognitione veræ vitæ, qui sub nomine Augustini editꝰ est, ita legimus: Quum animæ nostræ aliquid secundum Deum desiderant, & hoc sibi per sanctos dari, siue corde, siue lingua, siue voce postulant: animæ sanctorum quibus est idem audire quod videre, & è conuerso, desiderata eis à Deo impetrant. Basilius Magnus attendens prædictam vnionem qua beati vniuntur Deo, in libro quem de vera virginitate edidit, de sanctorum patrum spiritibus, hæc dicit: Nullus ex his est, qui nõ singula vbiq; consideret: etsi enim oculis carneis minimè conspicui sunt, incorporeis tamen obtutibus ad agnitionem complectũtur omnia, & comprehendunt. Ipse Basilius, itemq; Chrysostomus, & cæteri theologi sancti, conciones plures de martyribus habuerũt, in quibus auditores suos hortabantur, vt solennitates ipsorum martyrum pia animi alacritate celebrarent, eorum sacras reliquias religioſe venerarentur, ad eos tanquam ad præsentissimos auxiliatores semper confugerent.

Augustin.

Basilius.

De Imaginibus sanctorum.

CAPVT IX.

SI iustum est, vt sanctos incorruptiõnis munere donatos, & cũ Christo regnantes colamus, rectè etiam eorum imagines honoramus, ipsisque procidimus: quũ honor imagini impensus referatur semper in suum exemplar, id est, in id vnde imago deducta est, & quod ipsa repræsentat: neque enim materiam ex qua imago facta est, veneramur. Nam Deus in Exodo & Deuteronomio, vel alijs veteris testamenti locis vetans fieri sculptilia, & similitudines, non omnino damnat imagines, sed ꝓhibet ne illis tanquã dijs per idololatriam adoratio deferatur. Nam Cherubin obumbrantia propiciatorium ab ipso Deo iussus est facere Moyses. Diuorum imagines, libri simpliciorum sunt: sed & eruditi atque sapientes, quique ex illarum aspectu non parum proficiunt. Hinc pluribus iam Concilijs approbatus fuit in Ecclesia vsus sanctarum imaginum. Secundi Concilij Nicæni verba hæc sunt: Fatemur vnanimiter, nos ecclesiasticas consuetudines retinere velle, quarum de numero est imaginum effiguratio. Et paulo infra: Nos regiam viam incedentes, & sanctorum diuinorumque patrum nostrorum doctrinæ insistentes, atque catholicæ Ecclesiæ (in qua spiritus sanctus habitat) traditionem obseruantes, definimus, cum omni diligentia & cura, venerabiles sanctasq; imagines in templis sanctis collocandas, habendasque tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus, & tabulis, in ædibus priuatis, & vijs publicis: quo scilicet per hanc imaginum inspectionem omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem atq; desiderium veniãt, illisque salutationem, & honorariam adorationem exhibeant. In eodem cõcilio Nicæno citantur verba diui Basilij

Exod. 20. Leuit. 26. Exod. 25.

Nicænum concilium secundum.

Idem ex Basilio.

lij dicentis: Historias imaginum sanctorum honoro, & palam adoro, hoc enim nobis traditum est à sanctis Apostolis. Vbi ipse Basilius intelligit adorationẽ reuerentiæ, non autem illam adorationem latriæ, quæ Deo tantùm debetur.

De orationibus, quæ pro fidelibus defunctis fiunt, siue de Purgatorio.

CAPVT X.

2. Mac. 12.

HAereticis purgatorium esse negãtibus, reclamãt hęc diuinæ scripturæ verba, Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, vt à peccatis soluãtur. Dionysius Areopagita Pauli Apostoli discipulus, capite vltimo libri de ecclesiastica hierarchia, apertè declarat, pontificem ex traditione Apostolorũ fundere preces pro fidelibus defunctis: vbi inter cætera dicit, Venerandus antistes precem sacram sup mortuum peragit. Precatur oratio illa diuinam clementiam, vt cuncta dimittat per infirmitatem humanã admissa peccata defuncto, eumq; in luce statuat, & regione viuorum, in sinibus Abrahæ, Isaac, & Iacob, in loco vnde aufugit dolor, & tristitia atq; gemitus. Hæc ille. Itidem beatus Ioannes Chrysostomus, Gregorius Nyssenus, & alij quam plures asserunt, ab Apostolis sancitum fuisse, vt sacerdos in Missæ sacrificio memoriam fidelium defunctorum agat: id quod Ioannes Damascenus abundè docet in sermone quem de defunctis scripsit. Vnde etiam in Liturgia Chrysostomi legimꝰ hanc precationem: Honorabilium, incorporearum, supercœlestiumq; potestatum, & sancti Prophetæ præcursoris ac Baptistæ Ioannis, sanctorumq; Apostolorum gloriosissimorum, atq; omnium sanctorum tuorum supplicationibus respice nos Deus, & memẽto omnium, qui in resurrectionis vitæq; æternæ spe obdormierunt, eosq; fac requiescere, vbi cernitur lumen vultus tui. Hęc ibi. Quod si pro defunctis orandum est, planè Purgatorium est. Nam quum neque pro illis qui in cœlum, neq; pro his qui in infernum recepti sunt orare cõueniat (illi enim non egent, isti iuuari non possunt viuentium precibus) fatendum, est animas eorum defunctorum pro quibus oramus, neq; in cœlo, neq; in inferno esse: sed esse alibi, vbi adhuc purgantur. Nisi quorundam peccatorũ purgatio etiam post mortem, hoc est in futuro seculo fieret, Christus non protulisset istam sententiam, Qui dixerit verbum contra spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neq; in futuro. Innumeræ reuelationes viris fœminisq; sanctissimis diuinitus factæ, & ipsæ defunctorum animæ, quę nouissimis hisce temporibus frequẽter (Deo ita disponente) viuentibus apparẽt, maximæq; inuiolabilis Ecclesiæ catholicæ authoritas, abundè testantur esse Purgatorium, etiamsi illud diuinæ scripturæ antiquorumq; theologorum verbis cõprobari non posset.

Dionysius Areopag.

Chrysost. Greg. Nyssenus.

Damascenus. Liturgia Chrysost.

De aqua benedicta, & cereis atq; luminaribus Ecclesiæ. CAP. XI.

DE aqua benedicta Alexander summus pontifex, & martyr Dei inclytus, in quadam epistola sua ante annos mille quadringentos scripta, loquitur hunc in modum: Aquam sale consperſam populis benedicimus, vt ea cũcti aspersi sanctificentur ac purificentur: quod & omnibꝰ sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulæ aspersus populum sanctificabat atque mundabat, multo magis aqua sale aspersa diuinisque precibus sacrata populum sanctificat atque emundat. Et si sale aspersa per Helisæum prophetam sterilitas aque sanata est, quãto magis diuinis precibus sacratus, sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat atq; expurgat, ac cętera bona multiplicat, & insidias diaboli auertit, & à phantasmaticis versutijs hominem defendit. Nam si tactu fimbriæ vestimenti Saluatoris salnatos infirmos esse non dubitamus, quantò magis virtute sacrorum eius verborum diuinitùs sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis, & animæ humana percipit fragilitas? Hæc Alexander. Cereos & luminaria etiam Apostolorum temporibus in locis Deo consecratis fuisse, testatur septuagesimus primus Canon ipsorum Apostolorum: cuius Canonis verba sic habent: Si quis clericus aut laicus ceram vel oleum ex sancta surripuerit Ecclesia, à cõmunione excluditor. Sanctus Ioannes Damascenus in concione de defunctis

Alexãder.

Matth. 12.

Leuit. 16. Hebr. 9.

4. Reg. 2.

Matth. 16.

Marc. 6.

Luc. 8.

Canon Apostolicus.

Universidad de Deusto Biblioteca

Damascenus ex Athanasio.

ctis citans Athanasium, ita loquitur: Athanasius ille magnus in sermone vndecunq; concinno, quem in eos qui obdormierunt scripsit, hæc dicit: Etiamsi is qui in pietate defũctus est, sub dio collocetur, ne omiseris oleum, & cerã (inuocato Christo Deo) ad sepulchrũ accẽdere: accepta enim Deo sunt hæc, plurimamq; ab ipso referunt retributionẽ. Oleum enim & cera, holocaustum est: incruentæ autem hostiæ oblatio, propitiatio est: quod verò in pauperes cõfertur beneficium, omnis bonę retributionis est augmentum.

De externis ritib⁹ ac ceremonijs, & de festis.

CAPVT XII.

DEum nostrum qui spirit⁹ est rectè colimus, non spiritu solùm, sed etiam corpore externisq; ritibus: nempe capitis inflexione, genuum submissione, manuum eleuatione, cõiũctioneq;, vocis prolatione atq; cantu, & alijs cõsimilibus modis. Nam quum nos nõ ex inuisibili tantùm, sed ex visibili quoq; constemus natura, iustum omnino est, vt ipsi conditori nostro duplicem adorationem offeramus, videlicet inuisibilem & visibilem. Parùm quidem aut nihil prodest externa adoratio, si desit interna: per externam tamen, interna plurimùm iuuatur. Eas cæremonias diuini cultus quas Ecclesia obseruat probatque, conuenientissimas esse agnoscit, quisquis rerum sacrarum rationes perdidicit, & humilis est. Festorum dierum meminit quinquagesimus primus canõ Apostolorum in hunc modum: Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, carnibus ac vino festiuis diebus per abominationem, & non propter animę exercitationem abstineat, deponitor.

Canon Apostolor.

Ignatius.

Beatus etiam Ignatius Ioannis Euangelistæ discipulus in epistola quam scripsit ad Philippenses, ait: Dies festos nolite inhonorare.

De libero arbitrio, & de fide atq; operibus.

CAPVT XIII.

QVòd hominis arbitrium non esse liberum: & fidem sine bonis operibus ad salutem sufficere prędicant hęretici, nimirum occasionem, & fomentum totius iniquitatis sibi suisque discipulis præbent. Si nobis deest arbitrij libertas, si non voluntate eligente, sed necessitate cogente peccamus: iuiustus est Deus, qui peccantes ęternis tormẽtis addicit. Si arbitrium nostrum non est liberum, omnino coacta est vita nostra: frustrà homines rationis participes dicimur, frustrà accepimus præcepta bene viuendi: frustra Deum precari, frustra petere, quærere, pulsare, atque ad virtutem eniti nos scripturæ cohortantur: frustrà Deus per prophetam clamat, Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis: quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos: Denique nos nihilo præstantiores sumus brutis animãtibus, quæ neque laude vel præmio, neque vituperatione aut supplicio dignum quicquam agũt, quum regere naturam non possint, sed ad quælibet prosequenda (vti naturalis instinctus commonet) feruntur. Non possumus quidem per nos eligere aut facere bonum: cæterùm voluntatem nostram gratiæ Dei adiungere debemus, quæ gratia pręuenit, cooperatur, & subsequitur. Sicut beatus Augustinus ait, Sine voluntate nostra, non est in nobis iustitia Dei. Voluntas sanè non est nisi nostra, iustitia non est nisi Dei: esse potest iustitia Dei sine voluntate nostra, sed in nobis esse non potest, nisi per voluntatem nostrã. Deus non iustificat nolentem: veluti sol non illuminat illius visum, qui oculos ad solis claritatem aperire nõ vult. Libertas arbitrij nostri per peccatum, quo omnes in Adam pręuaricatores facti sumus infirmata est, non adempta. Si fides sine bonis operibus sufficeret ad salutem, Christus non dixisset, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: sed dixisset, Si vis ad vitam ingredi, fidem habe tantùm: non etiam Paulus clamaret, Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Igitur non quæcunque fides, sed ea quæ per charitatem Deo adhæret, & bona operatur, salutẽ conciliat: quemadmodum idem Paulus Apostolus testatur dicens, In Christo Iesu neque circumcisio, quicquam valet, neque præputium, sed fides quæ per dilectionem operatur. Hinc beatus Iacobus Apostolus ait, Fides si non habeat opera, mortua est in semetipsa.

Quando

Marc. vit. Abac. 2.

Quando scriptura dicit, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Item: Iustus ex fide viuit, ac consimilia: omnino intelligit fidem charitate, sanctisq; operibus ornatam.

De monachismo, & de psalmodijs atq; orationibus, quas latinè peragunt virgines Deo consecratæ, quæ latinè non norunt.

Luc. 11.

CAPVT. XIIII.

MOnachismum Ecclesia Dei semper approbauit, suoq; gremio fouit, & tanquam eximiam sui portionẽ laudibus prosequuta est. Dionysius Areopagita Apostoli Pauli discipulus, in libro Ecclesiasticæ hierarchiæ rationẽ consecrandi monachi, publicamq; professionem describit, quam alibi suprà in mediũ protulimus: vbi apertè ostendit, iam tum monachos & crinium tonsura & vestis habitu distinctos ab alijs fuisse. Chrysostomus scripsit aduersus vituperatores vitæ monasticæ libros tres insignes: & aliâs frequẽtissimè monasticen magnificè commendat. Idem facit Basilius Magnus: idem faciunt & innumeri alij tam Græci quàm Latini. Neq; improbanda est varietas institutionum monasticarum, modò talis nõ sit, vt vergat ad schismata, & vnitati fidei catholicæ officiat. Nam honesta illa varietate ornatur Ecclesia, de qua Psalmista sic canit, Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate. Hinc Epiphanius Cyprẽsis in libro quem aduersus hæreses scripsit, agens de huiusmodi diuersitate, ait: Sunt & alij eximij viuendi modi in Ecclesia catholica. Alij à quadrupedibus abstinent, vescuntur verò volucribus. Alij à volucribus abstinent, sed ouis vescuntur ac piscibus. Alij verò ne ouis quidem vescuntur, alij autem solis piscibus: Alij rursum à piscibus abstinent, soloq; vescuntur caseo: alij neque caseo vescuntur. Iam verò & alij à pane quoque abstinent, alij etiam ab arborum fructibus, & à coctis. Porrò multi humi dormiunt, alij neque calceamentis vtuntur: alij saccum gestant occultum. Complures in psalmodijs, orationibusque continuis, & sacrarum scripturarum lectionibus exercentur. Hæc Epiphanius. Hæretici rem absurdam atque inutilem esse dicunt, quòd ordinis monastici virgines, quæ Latinè non nõrunt, psalmodias laudesque diuinas Latinè dicant. Sed errant illi. Nam sicut Augustinus ait, Qui psalmũ exactè non intelligit, credit tamen aliquid sancti esse in eo quod cantat, omnino sine fructu non est. Deus enim psallentis cor magis, quam verba attendit. Planè qui benigna & religiosa mente prelatur, etiamsi lingua sibi incognita oret, eximiam vtilitatem eximiumq; meritum refert. Quemadmodum ęgrotus quisque potionem medicinalem conuenienter sumens, sanitati restituitur, licèt ipsius potionis virtutem ignoret: & qui supplicationem in chartã cõscriptam misericordi principi humiliter reuerenterq; offert, obtinet id quod illa supplicatio postulat, etiamsi ipse verba eiusdem suæ supplicationis non intelligat. Nos sanè maiori affectu præsentiorique animo plerumque precamur, dum intelligimus verba, quæ in oratione proferimus, quàm si non intelligeremus: non tamen ob id æquissima honestissimaque consuetudo, quæ multis seculis in Ecclesia Dei obseruata fuit, temerè immutanda est. Qui priuatas orationes Deo pro sua voluntate offert, potest eas qua voluerit lingua offerre: sed illas quas ex instituto maiorum tanquam Ecclesiæ minister perage re obstrictus est, non alia lingua persoluere debet, quàm qua præcipit vel concedit ipsa Ecclesia. Hic sicut & vbique obedientia melior est, quàm propriæ voluntatis prosequutio. Inter omniũ gentium linguas hæ tres in titulo crucis Christi specialius rebus diuinis consecratæ sunt: Hebræa, Græca, Latina.

Dionysius.

Chrysost.

Basilius.

Psalm. 44.

Epiphanius in calce lib.

Augustinus.

Marc. 15. Ioan. 19.

De virginitatis excellentia, & votis adimplendis.

CAPVT. XV.

SAnctam virginitatem sancto coniugio potiorẽ esse, nullus sanę mentis dubitat. Vnde patres orthodoxi castum coniugium argento, puram virginitatem auro assimilant. Ioannes Baptista & pleriq; ex Apostolis Apostolorumque discipulis virgines permanserunt: multa item tam virorũ quàm fœminarum millia in Ecclesia olim continentiam vouerunt (sicut historiæ Ecclesiasticæ, & virorum Apostolicorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

scripta abūdantissimè testantur) eamq; cum adiutorio & gratia Dei ad mortē vsque seruarunt. Sed & hodie infinita vtriusque sexus multitudo illam vouet atq; custodit: sciens bonū esse homini (vt ait Apostolus) non tangere mulierem: & quia qui sine vxore est, solicitus est quomodo placeat Deo: mulier item innupta & virgo cogitat quæ Domini sunt, vt sit sancta & corpore & spiritu. De talibus Christus dixit, Sunt qui se castrauerunt propter regnum cœlorū. Qui incontinens est, & tentationibus stimulisq; carnis per inuocationem diuini auxilij atq; animi diligentiam non resistit, neminem credit posse cōtinenter viuere: quum tamen dicat Paulus, Omnia possum in eo qui me cōfortat. Liberum quidem est ei qui continentiā non vouit, tradere se coniugio: sed qui voto & professione se obstrinxit, si iam corpus Deo consecratum polluere per carnis commixtionem non timuerit, iuxta Apostoli sententiā, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. Hinc Augustinus in libro de fide ad Petrum ait, Secundum Apostoli dictum, qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, & vouit continentiam Deo, debet eam vsque in finem tota mentis solicitudine custodire, ne damnationem habeat si primā fidem irritam fecerit. Similiter & coniugati viri & coniugatæ mulieres, si ex consensu perennem vouerint Deo cōtinentiam, nouerint se sui voti obnoxios detineri, nec iam sibi debere commixtionem carnis, quam prius licitam habuerunt, sed Deo se debere continentiam quā vouerūt. Hæc Augustinus. De votis scriptura ita loquitur: Quū votū voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus: & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum: Si nolueris polliceri, absq; peccato eris: quod autē semel egressum est de labijs tuis, obseruabis: & facies sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria volūtate & ore tuo loquutus es. Rursum ait scriptura: Vouete & reddite Domino Deo vestro. Rursumq;: Si quid vouisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio, sed quodcunq; voueris, redde. Multoq; melius est non vouere, quàm post votum promissa nō reddere. Bonum igitur & laudabile est vouere: at execrandum & damnabile, vota non reddere. Sicut nullus vouere cogitur, ita qui Deo vouit, si nō impleuerit quod vouit, iustè punietur.

1.Cor.7.
Matth.19.
Philip.4.
1.Tim.5.
Augustinus.
1.Cor.7.
Deut.13.
Psal.75.
Eccles.5.

De cœlibatu Clericorum. CAP. XVI.

QVod ad cœlibatum clericorū attinet, fatemur in primitiua Ecclesia consuetudinem fuisse (quam Græci adhuc retinent) vt is qui vxorem virginem acceperat, si propter vitæ integritatem dignus sacerdotio esse videbatur, in sacerdotem cōsecrari posset: sed nūquam visum fuit in Ecclesia sub nouo testamento, vt is qui iam erat sacerdos vxorem duceret. Vnde vigesimus quintus canon Apostolorum sic loquitur: Ex his qui cœlibes ad clerum peruenerunt, iubemus vt lectores tantùm atq; cantores (si velint) coniugia ineant. Apud ipsos Græcos sicut olim, ita etiam modò, si coniugati sacerdotis vxor moriatur, ipse sacerdos secundàm non ducit. Sanè Paulus à sacerdotio repellit omnes digamos, dicens illum solum è numero coniugatorum aptum esse sacerdotio siue episcopatui, qui sit vnius vxoris vir. Decimus sextus canon Apostolorum ita habet: Qui post baptisma secundis nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse episcopus, nec presbyter, nec diaconus, neq; prorsus ex numero eorū, qui mini-sterio sacro deseruiūt. Canon item decimus septimus talis est: Qui viduam aut repudiatā, aut meretricem, aut ancillam, aut aliquam ex his quæ publicis spectaculis mancipatæ fuerunt, acceperit vxorem, non potest esse episcopus, nec presbyter, nec diaconus, nec omnino in sacrum ordinem assumi. Et quidem de eo qui coniugatus ad sacrum ministerium eligebatur. Clemens Petri Apostoli discipulus in quadam epistola ita scribit: Si post ordinationem ministro altaris cōtigerit propriæ vxoris cubile inuadere, sacrarij non intret limina, nec sacrificij portitor fiat, nec altare contingat, nec aquam sacerdotibus porrigat ad manus. Qui Clemens in principio & calce eiusdem epistolæ testatur, se ea quæ scribit accepisse à Petro præ-

Canon.3.
Canon.17.
Canon.18.
Clemens.

præceptore suo. Iustissima ratione Ecclesia Latina abroganit illam cōsuetudinem, qua is qui vxori alligatus erat, ad sacrum ordinem altarisq; ministeriū admittebatur. Si quis obijciendo dicat, quamplures ex clericis incontinenter viuere, ob idq; permittendum esse, vt ipsi matrimonia contrahant: respondebimus, quia si clericis propter nonnullorum incontinentiam (quos turpitudini deditos præpositi seueriſsimè punire debent) concedenda sunt connubia, pari ratione coniugatis propter effrenatā libidinem, qua pleriq; suis cōiugibus non contenti adulteria committunt atq; fornicantur, concedendę erunt plures vxores. Sicut autem istud non licet, ita nec illud permittendum est: vtrunq; indignum, vtrunque execrandum est.

1.Tim.4.
Hebr.13.

De abstinentia à carnalibus voluptatibus. CAPVT. XVII.

Matth.11. Augustin.

ABstinentiam carnalium voluptatum, quam hæretici modò parui faciunt, vel etiam irrident, præclarè defendit vita & conuersatio sancti Ioannis Baptistæ, quo maior non surrexit inter natos mulierum. De ipsa eadem abstinentia, beatus Augustinus in libro de fide ad Petrum, ita loquitur: Humiles serui Christi, qui cupiunt Domino suo sine impedimento & absque animi noxia occupatione seruire, coniugia omnino non appetunt, & à carnibus & vino abstinent, in quantum corporis valetudo permittit: non quia peccatū est, aut coniugem habere, aut vinū carnēsue percipere: nam & beatus Apostolus dicit, Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil reijciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, sanctificatur enim per verbum Dei & orationem: Coniugium quoque in primis hominibus Deus instituit ac benedixit: propter quod ipse Apostolus ait, Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus. Ideoq; serui Dei in eo quod à carnibus & à vino abstinent, non tanquam res immundas refugiunt, sed mundioris vitæ institutā sectantur: & in eo quòd coniugia non habent, non nuptiarum bonum crimē esse existimant, sed continentiā iugem bonis nuptijs meliorem esse non dubitant. Idem docens Ioannes Cantacuzenus, qui ex glorioso Romanorum rege factus fuit humilis monachus, in libro quem aduersus sectam Mahometicam græcè scripsit, sic dicit: Qui penes nos sunt monachi, ab omnium carniū esu abstinent, nō quòd has impuras & reijciendas esse arbitrentur: sed vitam angustiorem sequi sublimiusque conuersari cupientes, à carnibus abstinent. De ipsa abstinentia ab esu carnium & iciūnijs, quæ ex præscripto Ecclesiæ obseruari debent, suprà in priori libro huius collyrij tractatum fuit.

Ioannes Cantacuzenus.

CONCLVSIO OPVSCVLI.

POssent sanè innumera diuinarum scripturarum, sacrorumq; conciliorum, & veterum theologorum tam Græcorum quàm Latinorum testimonia produci contra praua dogmata hæreticorum huius temporis: sed pauca illa quæ congessimus sufficere poterunt ad interiores eorum oculos sanandos, nisi desperatè cæcutiant. Hic itaque finem Collyrio nostro imponemus, adijcientes ista pro coronide. Sanctus Pontifex Augustinus in libro de vera religione ita scribit: Neque in confusione paganorum, neque in purgamentis hæreticorum, neque in languore schismaticorum, neque in cæcitate Iudæorum quærenda est religio, sed apud eos solos, qui Christiani, catholici, vel orthodoxi nominantur. Alter quidam ait: Si in scriptis piorum patrum aliqua fortè inueneris, quæ dogmatibus Ecclesiæ catholicæ minùs consentanea esse videantur, nō dubites plùs fidei tribuere ipsi vniuersali Ecclesiæ (quæ columna & firmamentum veritatis est, ideoq; errare nescit) quàm cuiuis etiam sanctissimo scriptori. Dominus noster Iesus Christus concedere dignetur, vt omnes veritatem agnoscētes, idemque sentientes, vno ore ipsum glorificemus, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Augustinus.
1.Tim.3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

COLLYRII HAERETICORVM APPENDIX.

DE SACRIFICIO MISSAE. EX APOstolorum Canonibus sacrisque Concilijs, & alijs.

Can. Ap. 2. HAEreticis impia temeritate hoc seculo nostro dicentibus, non fieri aliquam oblationem in Missa, ob idque eam non esse sacrificium, contradicunt & Canones Apostolorum, & Decreta sacrorum conciliorú, & scripta omnium orthodoxorum patrum. Nam secundus canon Apostolorum vetat, ne sacerdos alteri assistens aliqua in Missa offerat præter illa, quæ Christus offerenda instituit. Verba ipsius canonis hæc sunt:

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν τὴν ἐπὶ τῆς θυσίας προσενέγκῃ τινὰ ἑτέρα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ μέλι, ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα, ἢ θηρίον τι, ἢ ὄρνεις, ἢ ζῶά τινα, ἢ ὁπωρικὰ ὡς παρὰ τὴν διάταξιν κυρίου ποιῶν, κατα-
γνωσθήτω. Id est, Si quis Episcopus aut presbyter ordinationem Domini, quam de sacrificio instituit alia quæpiam, puta aut mel, aut lac, aut pro vino sicera confecta, aut aues, aut aliqua animalia, aut legumina ad altare obtulerit, vt qui contra ordinationem Domini faciat, deponitor.

Can. 3. Octauus Canon Apostolorum, indicans consuetudinem olim fuisse in Ecclesia, vt hi qui Missæ intererant, sumerent Eucharistiã, sic habet: Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ κανόνος ἱερατικὸς, προσφορᾶς γενομένης, μὴ μεταλάβοι, τὴν αἰτίαν εἰπάτω. καὶ ἐὰν εὐλογὸς ἡ συγγνώμης τυγχάνῃ τοῦτο. εἰ δὲ μὴ λέγοι, ἀφορι-
ζέσθω ὡς αἴτιος βλάβης γενόμενος τῷ λαῷ, καὶ ὑπόνοιαν ποιήσας κατὰ τῆς προσενεγκαίτος. Id est, Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quicunque alius ex sacro ordine, factâ oblatione, nõ communicauerit, causam exponat: quæ si rationabilis fuerit, veniam consequatur. Quòd si illam non dixerit, à communione seiungitor, tanquam qui populo causa læsionis extiterit, & suspicionem iniecerit aduersus eum qui obtulit.

Primo concilio Nicæno. can. 18. Ibidem. In decretis primi concilij Nicæni capite decimo octauo ita legimus:

ἔλθειν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ἢ ἐν λοιποῖς τόποις καὶ πόλεσιν, τῆς πρεσβυτέρους τὴν εὐχαριστίαν οἱ διάκονοι διδόασιν, ὅπερ οὔτε κανὼν οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκεν. τοὺς ἔξωθεν μὴ ἔχοντας προσφέρειν τοῖς προσφέρουσι δοῦναι τὸ σῶμα τοῦ χριστοῦ, κἀκεῖνο δὲ ἐγνωρίσθη, ὅτι ἤρεσε τοῖς διακόνοις τὴν εὐχαριστίαν μετὰ τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ τὸ ὑπὸ διδόντος αὐτοῖς, καὶ τοῦ πρεσβυτέρου. Hoc est.

Peruenit ad sanctum magnumq; concilium, quòd quibusdam in locis ac ciuitatibus diaconi presbyteris sacram Eucharistiã porrigant: quod nec regula, nec consuetudo tradidit, vt hi qui potestatem offerendi non habent, illis qui offerunt corpus Christi tradant. Illud quoque innotuit, quod iam nonnulli diaconi ante episcopos ipsam Eucharistiam contingunt. Hæc igitur omnia amputentur. Diaconi sua mensura contenti sint, & in ea permaneant, scientes se & episcoporú ministros, & presbyteris inferiores esse. Porrò Eucharistiam secundum ordinem post presbyteros accipiant, aut episcopo presbytero eam illis porrigente.

Ancyr. 8. concilium. cap. 1. In decretis concilij Ancyrani capite primo istud de sacerdotibus qui tempore persequutionis sacrificauerant, sed posteà rursum certamen inierant, statuitur:

τούτους ἔδοξε τὴν μὲν τιμὴν κατὰ τὴν καθέδραν μὴ ἔχειν, προσφέρειν δὲ αὐτοὺς, καὶ ὁμιλεῖν δὲ λειτουργιῶν μὴ ἐξεῖναι. Hoc est: Hos placuit honorem quidem sedis retinere: offerre verò, & concionari, aut omnino aliquid sacrorum officiorum peragere non licere.

Ex prædictis liquet, Missam sacrificium oblationemq; vocari, & esse. Id ipsum testatur Clemens Petri Apostoli discipulus, in epistola quam scripsit de officio sacerdotis & clericorum: Dionysius quoque Areopagita Pauli discipulus in libro de Ecclesiastica Hierarchia, capite tertio: & Ignatius, Ioannis Euangelistæ discipulus, in epistola ad Smyrnenses. In Chrysostomi Liturgia, & aliorum Catholicorum Græcorum scriptis, ipsa Missa frequenter dicitur ἀναίμακτος θυσία, id est, incruentum sacrificium. Sic autẽ appellatur, non quod in ea corpus Christi sine sanguine offeratur: sed quòd nullius animalis sanguis illata vi effundatur, sicut in veteri lege.

Clemens. Dionysius. Ignatius. Chrysost. Liturgia.

DE MARIAE VIRGINItate & de sanctis ex Basilio.

BAsilius Magnus in sermone de humana Christi generatione, disserens de virginitate Mariæ, inter cætera ait: Διὰ τὸ μὴ χωρεῖν τὸν φιλοχρίστων τὴν ἀκοὴν, ὅτι ποτὲ ἐπαύσατο εἶναι παρθένος ἡ θεοτόκος ταύτας ἡγούμεθα τὰς μαρτυρίας ἀντάρειν πρὸς μὲν τὸ ὅτι οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς, λέγομεν, ὅτι τὸ ἕως, πολλαχοῦ χρόνον μὲν ἵνα δοκεῖ περιορισμὸν ὑποφαίνειν, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἀόριστον δείκνυσιν. ὁποῖόν ἐστι τὸ ὅπου τὸ κύριός μου ἐλθεῖν· τὸ δὲ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. οὐ γὰρ δήπου μετὰ τὸ αἰῶνα τοῦτον οὐκ ἐμέλλε σωθέσεσθαι τοῖς ἁγίοις ὁ κύριος, ἀλλ' ἡ ἐπαγγελία τοῦ παρόντος οὐκ ἔστιν ἀποκοπὴ τοῦ μέλλοντος. τὸ αὐτὸ ζόπον φαμὲν κ' ἐνταῦθα πεπληρῶσθαι τὸ ἕως. ὅπου δὲ εἴρηται πρωτότοκον, οὐ πάντως ὁ πρωτότοκος πρὸς τοὺς ὑπογινομένους ἔχει τὴν σύγκρισιν, ἀλλ' ὁ πρῶτον διανοίγων μήτραν πρωτότοκος ὀνομάζεται. Id est:

Matth. 1. Vt ne aures eorum qui Christum diligũt admittant, quòd genitrix Dei aliquando desierit esse virgo, hæc testimonia sufficere putamus. Ad hoc quidem quod dicitur, Et non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum, dicimus quòd hæc dictio ἕως, id est, donec siue vsque, & si frequenter aliquem temporis terminum designare videtur, verè tamen infinitum præfert. Quale est & illud quod à domino memoratur, Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Neque enim post hoc seculum desinet dominus esse cum sanctis. Nam promissio præsentis temporis, non est futuri amputatio. Eodẽ modo hic accipi, donec, dicimus. Quod verò dictum est, primogenitus non omnino ad succedentem prolem comparationem habet: sed is qui primùm vuluam aperit, primogenitus vocatur. Idem Basilius laudes sanctorum quadraginta martyrum publica concione percelebrans, hæc dicit: Basilius. Μαρτύρων μνήμης τίς ἂν γένοιτο κέρδος ὦ φιλομάρτυρι διώλε ἡ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων τιμὴ, ἀποδοχὴν ἔχει τὸ πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην εὐνοίας. οὗτοί εἰσιν οἱ τὴν καθ' ἡμᾶς χώραν διαλαβόντες, οἷον εἰ πύργοι λίνες σωτηρίοι ἀσφάλειαν ἐκ τῶν ἐναντίων καταδρομῆς παρεχόμενοι. ἄφθονος εὐεργεσία, μὴ διαπαυομένη χάρις, ἑτοίμη βοήθεια χριστιανοῖς ἐκκλησία μαρτύρων, στρατὸς ζωοποιοφόρων, χορὸς δοξολογούντων τὸν κύριον. ὁ θλιβόμενος ἐπ' αὐτοὺς καταφεύγει, ὁ εὐφραινόμενος ἐπ' αὐτοὺς ἀποτρέχει. ἐναλύσιν εὕρῃ τῶν δυσχερῶν, ὁ δίνα φυλακῆς οὐδὲν τὰ χρησότερα. ὦ χορὸς ἁγίος· ὦ σύνταγμα ἱερὸν. ὦ σπερμα σπερμὸς Ἀβραάμ. ὦ κοινοὶ φύλακες τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. ἀγαθοὶ κοινωνοὶ φροντίδων. δεήσεως συνεργοί. πρεσβευταὶ δυνατώτατοι. ἀστέρες τοῦ οἰκουμένης. ἀνδρες τῶν ἐκκλησιῶν

Hoc est. Quæ satietas prosequendi martyrum memoriam, ei qui martyrum amore tenetur? Nam honor in bonos conseruos collatus, indiciũ est beneuolentiæ erga communem dominum. Hi sunt qui nostram obtinentes regionem velut turres quædam validæ contra aduersariorum incursum securitatem præbent. Copiosum beneficium gratia minimè deficiens, & præsentissimũ Christianis auxilium est ecclesia martyrum, exercitus triumphantium, chorus laudantium Dominum. Qui premitur aliqua angustia, ad hos confugit: qui lætus est, ad hos procurrit: ille vt à malis liberetur, iste ne his, quę commoda grataq; sunt, destituatur. O sanctum chorum, ô sacrum exercitum, ô inexpugnabilem cuneum, ô communes humani generis custodes, optimi curarum socij, precum suffragatores, intercessores potentissimi, astra mundi, flores ecclesiarum. Idem Basilius in concione de beata Iulitta, ait: Basilius. ἡ πυρὰ περισχοῦσα τὸ ἅγιας τὸ σῶμα ὥσπερ λὶς θάλαμος φωλεύος τὴν μὲν ψυχὴν ἐπὶ τὴν οὐράνιον χώραν κ τὴν περίπυσαν αὐτῇ λῆξιν ἀνέπεμψε, τὸ δὲ τίμιον σῶμα ἀχέραμον διεσώσατο τοῖς προσηκόσιν. ὅπερ ἐν ᾧ χαλίσω περιεμβρίσματι τῆς θόλεος κείμενον ἀγιάζει μὲν τὸν τόπον, ἁγιάζει δὲ τοὺς εἰς αὐτὸν σωιόντας. γῆ δὲ ἡ κατ' εὐλογηθεῖσα τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ μακαρίας. ἐκ τῶν οἰκείων λαγόνων ὕδατος φύσιν χαριεστάτην ἀνῆκεν. ὥστε τὴν μάρτυρα ἀντὶ μήτρας γενομένην, οἷόν τινι γάλακτι κοινῷ λουμένους τοὺς ἐν τῇ πόλει τοῦτο κ ὑγιαίνοντας φυλακτήριον, καὶ ζυσῶσι σωφρόνως ἡδονῆς χορηγία, κ ἁρπαγοῦσι παραμυθία.

Hoc est, Pyra, sanctæ mulieris corpus, veluti thalamus quidam refulgens, complexa, animam quidem in cœlestem regionem, eiq; conuenientem quietem ac sortem transmisit: precioſum verò corpus cognatis & affinibus seruauit integrum. Quòd in pulcherrimo ciuitatis vestibulo collocatum, & locũ sanctificat, & adeuntes pariter sanctos reddit. Porro terra beatæ huius aduentu præsentiaque benedicta, proprijs visceribus naturam aquæ gratissimam emisit: adeò vt ipsa martyr mater communis effecta, eos qui in ciuitate sunt veluti lacte quopiam nutriat. Hæc aqua & valentibus, sanitatis conseruatio est, & delicatis modestæ suppeditatio voluptatis, & ægris consolatio.

Basilius. Rursum Basilius explanans Psalmum centesimum decimumquintum, super his verbis, Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, scribit in hæc verba.

ὅτε ὑπὲρ χριστοῦ θάνατος, τίμια τὰ λείψανα τῶν

ὁσίων αὐτῦ. πρὸ τούτ ἐλέγετο: ἐάνἰς ἅψηται νεκρῦ, ἀκάθαρτος ἔσαι, νυν ὁ ἀλάθυμος ὁσέων μάρτυρος, λαμβάνει ἵνα μετσίαν ἁγιασμῦ ἐκ τ ὧν σώματι παρεδρευούσης χάριτος. Id est: Quando pro Christo mors toleratur, præciosæ sunt reliquiæ sanctorum eius. Ante hoc tempus dicebatur, Si quis terigerit mortuum, erit immundus: nunc verò qui attigerit ossa martyris, efficitur aliquo modo sanctitatis particeps, ob gratiam quæ sacro corpori ad est atque insidet.

Leuit. 22.

ITEM DE MARIA ET SANctis ex Ioanne Damasceno.

Damascenus.

IOannes Damascenus libro quarto orthodoxæ fidei tractans de genealogia virginis Dei paræ, inter alia hæc dicit: ἰωακείμ τὴν σεμνὴν τε καὶ ἀξιέ παγον ἀννὰν πρὸς γάμον ἠγάγετο. ἀλλ' ὥσπερ ἡ πάλαι ἀννὰ σειρεύσα, δι' εὐχῆς καὶ ἐπαγγελίας τ σαμυὴλ ἐγέννησεν, οὕτω καὶ αὕτη διαλιτῦ καὶ ἐπαγγελίας πρὸς θεῦ, τὴν θεοτόκον κομίζεται, ἵνα κἂν τούτῳ μηδενὸς τ περιφανῶν χαιρουσερίζοιτο. τίκτει τοι γαροῦν ἡ χάρις (τοῦτο γὰρ ἡ ἄννα ἑρμηνεύεται) τὴν κυρίαν, τοῦτο γὰρ τ μαρίας σημαίνει τὸ ὄνομα. κυρία γὰρ ὄντως γέγονε πάντων τ ποιημάτων, τὸ δημιεργοῦ χρηματίσα Ca μήτηρ ὥσπερ ὁ συλληφθεὶς παρθένον τὴν συλαβοῦσαν ἐτήρησεν, οὕτω καὶ τεχθεὶς τὴν αὐτ παρθενίαν φύλαξεν ἄζωτον. οὐ γὰρ ἀδύνα τος ἦν καὶ διὰ τῆς πύλης διελθεῖν, καὶ ταύτης μὴ παραβλάψαι τὰ σημανζα. μένει τοίνυν καὶ μετὰ τόκον παρθένος ἡ ἀφτάρθενος. πῶς γὰρ ἂν θεὸν γενήσα Ca, καὶ ἐκ τ παρηκολυθηκό των πείρας τὸ θαῦμα γνωρίσασα, ἀνδρὸς συνάφειαν κατεδέξατο, ἄπαγε. οὐ σωφρονοῦντος λογισμῦ τοιαῦτα νοῆν. Id est. Ioachim venerabilem & dignam laude Annam in matrimonium duxit. Sed quemadmodum vetus Anna quę sterilis erat, per orationem & promissionem genuit Samuelem: ita & hæc per supplicationem atque promissionem Deo factam profert Deiparam: vt in hoc quoque nulla illustrium gloriosarumq; inferior haberetur. Parit ergo gratia (id enim Anna interpretatur) dominam, quod sane Mariæ nomen significat. Nam re vera domina facta est omnium creaturarum, quum conditoris omnium mater nuncupetur. Sicut verò qui conceptus est eam quæ cõcepit seruauit virginem: sic & natus virginitatem ipsius seruauit illæsam. Neque enim impossibile illi erat & per portam transire, & eius signacula non lædere, Manet igitur etiam post partum virgo, quæ semper virgo est. Quomodo enim quę genuerat Deum, & ex consequentium experientia miraculum agnouerat, viri consortium admisisset? Absit hoc: non est modestæ mentis talia cogitare.

1. Reg. 1.

Idem Damascenus in eodem libro scribit hunc in modum: τιμητὸν τοὺς ἁγίους ὡς φίλους χρισῦ, ὡς τέκνα καὶ κληρονόμους θεῦ. πηγὰς ἡμῖν σωτηρίοις ὁ δεσπότης χρισὸς τὰ τῶν ἁγίων παρέχετο λείψανα. πολυζότως τὰς ἐνεργείας πηγάζοντα. δι' αὐτῶν δαίμονες ἀπελαύοντω, νόσοι φυγαδεύονται, ἀσθενεῖς θερα πεύονται. τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, λεπροὶ καθάρονται πειρασμοὶ καὶ ἀτίαι λύονται. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ ἐκ τ πατρὸς τῶν φώτων δι' αὐτ *Damascenus.* τοῖς ἀδιάκριτα πίσει αὐτοῦσι κάτεισι. πόσα ἂν ἐκλαμες ἵνα προσάτιν εὕρῃς ὑπὲρ σε βασιλεῖ προσάγοντα, καὶ ὑπὲρ σ πρὸς αὐτὸν τοὺς λόγους ποιούμενον: τοὺς οὖν προσάτας τ γένες πᾶσιν τοὺς ἅ θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν τὰς ἐντεύξεις ποιουμένους, οὐ μιητέον, ναὶ μιητέον. ναοὺς ἐγείροντες ὦ θεῷ ἐπὶ ὀ τοῦ τῶν ὀνόματι, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς, καὶ κατανύξει, αὐτοὺς πίσει θεραπεύσωμεν. σπλας αὐτοῖς ἐγείρωμεν. ὁρωμένας τε εἰκόνας. τὴν θεοτόκον ὡς κυρίως καὶ ἀληθῶς θεῦ μητέρα τιμήσωμεν. τ προφήτην ἰωάννην ὡς πρόδρομον καὶ βαπίσην ἀποστολόν τε καὶ μάρτυρα. τοὺς ἀποστόλους ὡς ἀδελφοὺς τ κυρίου καὶ αὐλοπας. τοὺς μάρτυρας ὡς σραλιώτας χρισῦ. καὶ τοὺς ὁσίους πατέρας ἡμῶν τοὺ θεοφόρους ἀσκητὰς τιμήσωμεν. Id est, Honorare decet sanctos vt amicos Christi, & filios atque hæredes Dei. Fontes nobis salutares dominator Christus præbuit sanctorum reliquias, quæ multis modis beneficia scaturiũt. Per ipsos sanctos, dæmones abiguntur, morbi effugantur, infirmi curantur, cæci vident, leprosi mundantur, tentationes mœroresq; soluuntur. Omne donum bonum à patre luminum per eos his qui indubitata fide petunt, descendit. Quantum laborares vt inuenires aduocatum, qui ad mortalem regem te adduceret, & pro te apud illum verba faceret? Aduocati ergò totius generis, apud Deum pro nobis intercedentes nõ sunt honorandi? Certè honorandi. Nos fideles in nomine ipsorum templa Deo erigentes, in psalmis & hymnis, canticisque ac compunctione eos colamus. Statuas illis erigamus, & visibiles imagines. Deiparam vt propriè vereque Dei matrem honoremus: prophetam Ioannem vt præcursorem & Baptistam missumque ac martyrem: Apostolos sicut fratres Domini & spectatores: martyres vt milites Christi: & sanctos patres nostros ac deiferos exercitatores (hos vocamus confessores) honoremus.

Iacob. 1.

Idem Damascenus in ipso eodem libro sic scribit: τοιγαροῦν ἵνες ἡμῖν καταμέμφονται ἐμῶσεν τ τήν τε τοῦ σωτῆρος καὶ τ δεσποίνης ἡμῶν εἰκόνα, ἔλε ὃ καὶ τ λοιπῶν ἁγίων καὶ θερα πόντων χρισῦ, ἀκούετω σανδάλε (ὡς φησὶν ὁ θεηγόρος καὶ πολὺς τὰ θεῖα βασίλειος) ἡ τ εἰκόνος ἐμὲ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνῃ. τὸ ἀοράτως καὶ ἀσωμάτως καὶ ἀπεριγράπτως, καὶ ἀσχήματίσῦ θεῦ, τίς δύναται ποιήσασθαι μίμημα; *Damascenus.*

Hoc est, Quandoquidem nonnulli nobis exprobrant, quòd honoramus Saluatoris nostri, & reginæ nostræ deiparæ imaginem, cæterorumque sanctorum ac famulorum Christi, audiant quod (sicut ait theologus ille diuinissimus Basilius) magnus honor ad exemplaris honorem transit. Inuisibilis, incorporei, incircumscriptibilis, & infigurabilis Dei repræsentationẽ quis facere potest? Hinc in antiquo testamento tritus non fuit imaginum vsus. At verò posteaquã Deus per viscera misericordiæ suæ secundũ veritatem, homo propter salutem nostram factus est, & diuersatus est in terris cum hominibus, miracula edidit, passus est, crucifixus est, resurrexit, atque assumptus est: patribus visum fuit, vt veluti quædam præclarè gesta hæc imaginibus repræsentarentur ad promptam memoriam. Sanè plerunque dum cogitatione non tenemus passionem Domini, si contingat nos inspicere imaginẽ crucifixionis ipsius Christi, in memoriam salutaris passionis redimus, ac procidentes adoramus, non quidẽ materiam, sed id quod imagine repræsentatur. Quemadmodum neque materiam Euangelij, neq; crucis materiam adoramus: sed quod typo figuraque expressum est. Itidem & de matris Dei imagine sentiendum est, nam honor ipsi impensus, in illum qui ex ea incarnatus est reuocatur: Similiter autem & sanctorum fortia facta roborant excitantq; nos ad fortitudinẽ & zelum, atque imitationem virtutis illorũ, ac Dei gloriam.

RVRSVM DE MARIA ET SANctis, ex Ioanne Cantacuzeno.

Ioannes Cantacuzenus.

Ioannes Cantacuzenus scribens aduersus sectam Mahometicam, inter alia hæc dicit: τὴν ἀειπαρθένον ἁγίαν μαρίαν ἐχομὲν πλάσμα θεῦ καὶ δούλην θεῦ. καὶ πισεύομὲν κὶ ὁμολογῶμὲν, ὅλι οὔτε ἐγεννήθη οὔτε γενηθῆναι μέλλει ἐξ ἀνδρὸς κὶ γυναικὸς ἄνθρωπος μέχρι τ σωτελείας τοῦ αἰῶνος ὡς αὐτὴ. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν λογιζόμεθα αὐτὴν κάτω τ ἀγγέλων, ὡς ἄνθρωπον, τῇ δὲ τιμῇ καὶ τῇ ἁγιοσύνῃ ἑπάνω πάντων τ ἀγγέλων ἀσυγκρίτως, ὅλι τ ἴσην κὶ λόγον τοῦ θεῦ ἐγέννησε κατὰ σαρκά. κὶ ἔχομὲν αὐτὴν πρεσάτιν πάντες κὶ βοηθὸν. κὶ δέεται κὶ παρακαλῇ διόνεκῶς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν. καὶ ὁ ἐργῇ κὶ παράπει θαύματα μεγάλα κὶ ἀξάσια. καὶ προσκυνῦμὲν αὐτὴν οὐχ' ὡς θεὸν, ἀλ' ὡς μητέρα τοῦ ἰῦ τοῦ θεοῦ κατὰ σαρκά. Id est, Sanctam Mariam semper virginem, creaturam Dei esse dicimus, Deique ancillam. Credimus autem & confitemur, quòd ei similis nec natus sit, nec sit nasciturus ex viro ac muliere homo aliquis, vsque ad consummationem seculi. Et secundum humanam quidem naturam angelis eam inferiorem esse iudicamus, tanquam hominem: honore verò & sanctimonia angelos omnes incorporabiliter superare asserimus, eò quòd filium & verbũ Dei secundũ carnẽ pepererit. Omnes etiam illam aduocatam & auxiliatricem agnoscimus, quæ indesinenter pro peccatoribus orat atque intercedit. Edit & operatur miracula maxima stupendaque. Hanc autem adoramus & colimus, non vt Deum, sed vt matrem filij Dei secundum carnem.

Cantacuzenus.

Idem Cantacuzenus ait: γινώσκων ὁ θεὸς τὸ ἐυόλιδον τ ἀνθρώπων, ἔταξεν ἐπὶ τὸ πάλαιον, ἵνα οἱ ἱερεῖς γράφωσι τὰ γινόμενα παρὰ τοῦ θεοῦ θαύματα. καὶ διαπαντὸς κρέμανται τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς χερσὶ τ ἱερέων. ἵνα καθημέραν μᾶλλον ὁ διόλου θεωρῶντες οἵτε ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς τὰ γεγραμμένα θαύματα τοῦ θεοῦ τὰ δι' αὐτοὺς γεγονότα, ἔρχωνται εἰς μνήμὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπονέμωσιν εὐχαρισίαν καὶ δόξαν ὦ θεῷ, ὃ ἐλευθερώσανλι αὐτοὺς ἐκ τ δουλείας φαραὼ, καὶ καταλύσανλι βασιλεῖς μεγάλους καὶ κραταιοὺς, καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ, καὶ δόνλι τὰς πόλεις αὐτῶν ὦ λαῷ τ ἰουδαίων. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ ὀντῆ ἐρήμῳ γεγονότα θαύματα εἰς αὐτοὺς. καὶ ἐγένετο καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ θεός. βλέποντες γὰρ τὰ ἐν χερσὶ τ ἱερέων κρεμάμενα, ἤρχοντο εἰς τὴν τοῦ θεοῦ μνήμὴν, καὶ ἐδίδουν εὐχαρισίαν ὦ θεῷ. οὕτως ἐξέ καὶ ἐπὶ τ εἰκόνων. γράφεσι τὴν γέννησιν ὃ χρισὸ, τὴν βάπισιν, τὴν σαύρωσιν, τὴν ἀνάσασιν, καὶ βλέποντες τὰ πλήθη τ ἀνδρώπων, ἔρχονται εἰς μνήμὴν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν θυμοῦνται ὅλι πῶς ὤν θεὸς ὁ χρισὸς, διὰ τὴν τ ἀνδρώπων ἀγάπὴν ἀνεδάλετο σαρκὰ καὶ ἐπαθε σαρσὶ, καὶ ὅσα ἄλλα ἐποίησεν ὁ θεὸς διὰ τ ἀνθρωπον, καὶ εὐχαρισῦσι καὶ μεγαλυνῦσι καὶ δοξάζωσι τ θεόν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπί τ εἰκόνος τ ἁγίας παρθένου, τ γενησάσης τ ἰὸν καὶ λόγον τοῦ θεοῦ κατὰ σαρκὰ, ἀλλὰ δὴ καὶ τ μαρτύρων καὶ τ ἄλλων πάντων ἁγίων.

Hoc est, Deus cognoscens humanam memoriam instabilem labilemq; esse, præcepit in veteri testamento, vt sacerdotes miracula ab ipso edita describerent, eaque descripta semper in sacerdotum manibus penderent: vt quotidie assidueq; tam sacerdotes quàm populus visis miraculis Dei descriptis, quæ propter illos edita fuerant, in memoriam Dei reuocarentur, Deoq; gratiarũ actionem & gloriam redderent, qui illos ex seruitute Pharaonis liberauerat, regesque magnos & fortes ac gentes robustas euerterat, quique illorum vrbes populo Iudæorũ tradiderat. Quin & miracula quæ illis in deserto contigerant, describi voluit dominus. Et factum est sicut præcepit illis Deus. Videntes enim quæ in sacerdotum manibus suspensa erant, Dei recordati sunt, & illi gratias egerunt. Eadem planè imaginum est ratio. Hæ enim depingũt Christi natiuitatem, baptismum, crucifixionem, & resurrectionem: quibus visis, turbæ hominum in Dei recordationem perueniunt: & meditari incipiunt, quomodo Christus quum Deus esset, propter humani generis amorem carnem assumpserit, & in carne passus sit: sed & quæcunque alia Deus propter hominem fecit, memoria repetunt, Deoq; gratias agunt, eum extollunt atque glorificant. Id ipsum fit etiam in imagine diuæ virginis, quæ filiũ & verbum Dei secundum carnem peperit, inq; martyrum & aliorum sanctorum omnium imaginibus.

Idem Cantacuzenus rursum dicit:

Cantacuzenus.

ὥσπερ ἐπὶ τὸ παλαιὸν, ἔντε τῇ ῥώμῃ καὶ ἀλλαχόθεν ἀνδρῶν ἀνδριάντας ἐν τοῖς ὀνόμασι τῶν κατὰ χώρους βασιλέων ἢ καὶ στρατηγῶν. καὶ βλέποντες τοὺς ἀνδριάντας ἤρχοντο εἰς μνήμην τῶν κατορθωμάτων τὰ ἐχόντων τοὺς ἀνδριάντας, οὕτω καὶ ἐν ταῖς τῶν ἁγίων εἰκόσιν, ἀναγόντες τὸ νοῦν ἡμῶν ἐπὶ τὰ πρωτότυπα, λιμῶμεθα τὰς εἰκόνας ἐκείνων. τὰς ἐν ταῖς Ζανίσι καὶ σήλαις εἰκόνας λιμῶντες προσκυνοῦμεν, τὰς δὲ παλαιωθείσας καὶ ἀπαλειφθείσας οὐκέτι προσκυνοῦμεν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἀργὰς ἔχομεν. τὸ αὐτό ἐστιν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ σαυροῦ. ἕως ἂν ἔχῃ τὸ ξύλον τύπον τοῦ σαυροῦ, προσκυνεῖται καὶ ἀσπάζεται παρ' ἡμῶν, διαλυθέντος δὲ τύπου τοῦ σαυροῦ, οὐ προσκυνεῖται τὸ ξύλον παρ' ἡμῶν ἐπιπλέον.

Hoc est, Quemadmodum olim Romæ & alibi regibus illius temporis duabusque exercitus statuas ponebant, quas cernentes recordabantur egregiorum facinorum eorum quibus statuæ positæ fuerant: ita & in sanctorum imaginibus vsu venit: quas dum contemplamur, reducentes mentem ad illarum exemplaria, eas veneramur. Ipsas in tabulis atque columnis adhuc extantes cum honore adoramus: vetustate verò corruptas & deletas non amplius veneramur, sed iudicamus inutiles. Idem quoque & in cruce videre est. Quamdiù enim lignum aliquod figuram crucis pretulerit, adoratur, salutaturque à nobis: vbi verò figura crucis interierit, vlterius lignum à nobis non adoratur.

DE FIDELIBVS DEFVNctis ex diuersis.

Damasc.

IOannes Damascenus in sermone de defunctis ait: Οἱ αὐλόπλαι τοῦ λόγου, οἱ τῷ κόσμῳ γόνον ζωγρήσαντες μαθηταὶ τοῦ σωτῆρος καὶ θεῖοι ἀπόστολοι, ἐπὶ τῶν φρικτῶν καὶ ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, μνήμην ποιεῖσθαι τῶν πιστῶς κοιμηθέντων ἐθέσπισαν. Id est:

Discipuli illi Saluatoris & diuini Apostoli, qui ipsius verbi spectatores fuerunt, totiusque mundi circulum viuum ceperunt, in tremendis atque impollutis & vitalibus mysterijs, memoriam eorum qui fideliter obdormierunt, habendam edixerunt.

Damasc. ex Dionys.

Idem Damascenus in eodem sermone citat Dionysium Areopagitam, his verbis.

ἔρχεται πολὺς τὰ θεῖα καὶ βαθὺς διονύσιος ἐν τῇ περὶ τῶν κεκοιμημένων μυστικῇ θεωρίᾳ· αἱ τῶν ἁγίων προσευχαὶ, καὶ κατὰ τὸν θεῖον μέλλει μετὰ θάνατον εἰς τοὺς ἀξίως ἱερῶν ἐυχῶν ἠγῶν τοὺς τοιούτους, ἐνεργεῖσθαι τὸ δὲ μέλλει πάντως ἐνταῦθα μηδὲν ἕτερον ἢ τὸ πόσῳγε μᾶλλον ὑπολαμβάνειν. Hoc est:

Exercitatus ille & profundus in diuinis Dionysius in mystica consideratione vbi de defunctis agit, dicit: Sanctorum preces etiã in vita ista, nedum post mortem prosunt his qui sacris precibus digni sunt, nempe fidelibus. Per id quod dicit, nedum, nihil aliud intelligendum est, quàm, quanto magis. Damascenus ibidem plura adfert testimonia ex libro quem ipse Dionysius scripsit de ecclesiastica hierarchia.

Damasc. ex Chrys. stomo.

In eodem sermone idem Damascenus citans Chrysostomum dicit: ὁ χρυσορρήμων ἔν τοις καὶ χρυσεπώνυμος ἰωάννης, οὐκ εἰκῇ, φησὶ, καὶ ὡς ἔτυχε ταῦτα νενομοθέτηται, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πανσόφων μαθητῶν παραδέδοται. φημὶ δὲ τὸ ἐπὶ τοῖς φρίκτων μυστηρίων εὐχὴν ποιεῖσθαι τὸν ἱερέα ὑπὲρ τῶν πιστῶν κεκοιμημένων. Id est:

Ioannes ille cui ab auro cognomen est (verè enim aurea verba loquitur) Non temere, inquit, aut casu hæc à sapientissimis Dei discipulis sancita, atque Ecclesiæ ipsius tradita fuerũt, vt sacerdos in tremendis mysterijs preces fundat pro fidelibus defũctis.

Damasc. ex Nyss.

Paulo pòst in eodem sermone Damascenus allegans Gregorium Nyssenum, ait: ὁ πανόσοφος γυναικῶν γρηγόριος, οὐδὲν ἀλογίστως πο. φησὶ

φησὶ. οὐδὲ ἀκερδῶς ὑπὸ τῶν τῷ χριστῷ κεκοιμημένων καὶ μαθητῶν παραδέδοται, καὶ ἐν τῇ τοῦ θεοῦ παντὶ ἐκκλησίᾳ διακεκράτηται, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὠφελές καὶ θεάρεστον, τὸ μνήμην ὁλονόλως ποιεῖν τῆς θείας καὶ παμφαοῦς μυσταγωγίας, τῶν ἐν ὀρθῇ τῇ πίστει κεκοιμημένων.

Sapientissimus Gregorius Nyssenus, inquit, absq; ratione & vtilitate à Christi prædicatoribus ac discipulis traditum est, & in sancta Dei Ecclesia vbique vim legis obtinuit, sed res est modis omnibus vtilis, Deoq; imprimis grata, videlicet, memoriam eorũ qui in recta fide obdormierunt facere in diuina illa lumineq; plena mystagogia.

Epiphan.

Epiphanius Cyprensis in libro quem aduersus hæreses scripsit, ita loquitur:

περὶ τὸ ὀνόμαται λέγειν τῶν τελευτησάντων τί ἂν εἴη τούτου πρυργιαίτερον, τί τούτου χαριέστερον, ὠφελεῖ ὃ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν γενομένη ἐυχή. Hoc est.

De referendis nominibus eorum qui vita defuncti sunt, quid ea re vtilius, quid oportunius fuerit? Prodest sanè pro ipsis facta precatio.

Chrysost.

Chrysostomus 6. lib. de sacerdotio loquẽs, de sacerdote, ait: Τὸν ὑπὲρ πόλεως, τί λέγω πόλεως. πάσας μὲν οὖν τὰς οἰκουμένης πρεσβεύοντα, καὶ δεόμενον τῶν ἁπάντων ἁμαρτίαις ἕλεων γενέσθαι τὸν θεὸν, οὐ τῶν ζώντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπελθόντων, ἀποίον ἐνια εἶναι χρή: Hoc est.

Eum qui pro ciuitate, quid dico ciuitate, imo verò pro vniuerso terrarum orbe legatus intercedit, deprecatorq; est apud Deũ, vt hominum omnium, non viuentium modo, sed etiam mortuorum peccatis propitius fiat, qualem quæso esse oportet? In Liturgia ipsius Chrysostomi sacerdos inter precandum sæpiùs meminit fidelium defunctorum.

FINIS.

D. IO.

D. IOANNIS CHRYSOSTOMI LIBELLVS, IN QVO POTENTIA, OPVLENTIA, EMINENTIAQVE regis confertur cum Monacho viuente in veriſſima Chriſtoque conſentanea philoſophia.

LVDOVICO BLOSIO INTERPRETE.

QVum bonam hominum partem hoc vitio laborare videam vt ament admirenturque vehemẽtius ea quæ præter opinionem boni nihil habent, quàm ea quæ natura ac re ipſa bona vtiliaque ſunt: operæprecium exiſtimaui, vt de vtriſque nonnihil in preſens dicerem, conferendo inter ſe, & quæ negligere, & in quib⁹ ſtudium maximum conferre mortalium vulgus conſueuit: vt interuallo qd⁹ inter vtraque eſt agnito, illa quidem vt ſalutifera ſtudioque digna magnifacere, hæc vt nullius momenti contemnere diſcamus. Igitur iſta ſunt vel in primis gratioſa, potentia, regnum, gloria: beatosque vulgus eos prædicat, quos ad imperium euectos eſſe, quos curru ſublimes ferri, quos præconia ſatellitumq; multitudinem conſecutos eſſe viderit, deſpecta interim eorum vita qui philoſophiam ſequuntur, vitamq; in ſolitudinibus degunt. Illi ſi quando in publicum prodeunt, vniuerſam in ſe plebem rapiunt: hi verò nullius, aut certè paucorum admodum oculos ad ſe conuertunt. Rurſum his nemo eſt qui ſimilis eſſe cupiat: illis in vniuerſum omnes.

Atqui potentem eſſe, adminiſtrationẽ populi ſuſcipere, res eſt vt plena negotij, ita pauciſſimis conceſſa. Siquidem eos magna etiam pecuniæ vi inſtructos eſſe oportet, qui imperium ambiunt.

Cæterum vitam ſolitariam amplecti, Deique cultui deditum eſſe, omnibus perinde commodum & facile eſt. Porrò imperij poſſeſſio vna cum hac vita deperditur: imò potius viuos ſui amatores deſerit. Iam verò nonnullos in ſummum diſcrimen atque ignominiam adducere conſueuit. Sed vita quæ in ſolitudine tranſigitur, præterquam q hic bonorum copia iuſtos repleat, etiam poſt mortem fulgentes eos, gaudioque plenos ad Dei ſaluatoris tribunal adducet: cum interim magna pars eorum qui principes fuerint, vitæ malè actæ grauiſſimas pœnas dabunt. Age igitur huius philoſophiæ bona cum eis cõparemus, quę vtilitatis ſpeciem tantum habent, cuiuſmodi ſunt quæ à poteſtate gloriaq; ſeculi huius proficiſcuntur, diſcamuſq; ecquid ſit diſcriminis inter hæc duo genera bonorum: ex mutua enim collatione perſpicua magis erunt. Quin potius ipſam, ſi videtur, totius boni ſummam, regnum dico, cum hac philoſophia cõferentes, quid fructus vtraque adferat, ſpectemus. Id quod fiet, ſi quibus princeps, quib⁹ itẽ philoſophus imperet, exactè priùs didicerimus. Principis igitur imperium eſt, vrbibus, regionibus, gentibuſque quam plurimis præeſſe: duces, tribunos, exercitus, populos, ſenatus, quo velit ſolo nutu circumdere. Qui autem ſe totum Deo tradidit, & vitæ ſolitariæ rationem eſt amplexus, is iram, inuidẽtiam, auaritię peſtem, breuiter quicquid virtuti repugnat ſub imperio habet: ſemper ſolicit⁹, ne aut animum à vitijs vinci, aut rationem fœuæ tyrãnidi ſeruire patiatur: ſed magis vt mentem cœleſtibus continẽter occupatam habeat, Dei timorẽ prauis affectib⁹ præficiens. Huiuſmodi quidem princeps, atque huiuſmodi monachus obtinet imperium. Quare longè æquius fuerit, hunc poſteriorem regem appellare, quàm eum qui purpura, coronaque ſit cõſpicuus, aut quem aurea ferat ſedes. Nam hic demum regis vocabulo dignus eſt, qui iræ, inuidiæque morbo, tum voluptatibus vniuerſis frena inijcere nouit: qui quicquid agit, id ad Dei leges exigit, qui mẽtem in libertate conſeruat, qui animum ſub imperium voluptatum venire non ſinit. Equidem ſubens conſpexerim eiuſmodi aliquem, populorum, terræ, maris, vrbium, exercituumq; dominum eſſe. Etenim qui animi affectibus rationẽ velut moderatricem quampiam præficere potuiſſet, idem etiam hominibus ipſis facilè præeſſet, diuinis legibus adiutus. Fieret itaque vt hunc eum omni manſuetudine inter ciues verſantem animaduertentes ſubditi, non ſecus atque patrem amplecterentur. At qui hominum princeps videtur, quem tamen ipſum iracũdiæ lues, imperij cupiditas, voluptatumq; libido ſeruum detinet, primùm quidem his quibus imperat, ridiculus erit, qui cùm coronam gemmis auroq; contextam geſtet, prudentiæ curam negligat: & cum purpura toto corpore reluceat, animum interim nullo ornamento commendatum habeat: quin quo pacto imperium adminiſtrandum ſit, penitus ignoret. Qui enim fieri poterit, vt qui ſuijpſius imperator eſſe non norit, alios legibus moderari queat? Iam ſi cognoſcere liber, cum quibus vterque bellum gerat, monachum quidem cum dæmonibus ipſis confligentem inuenies, hunc vincere, hunc à Chriſto coronam accipere: (neque enim, quum Dei propenſione armaturaque cœleſti ſeptus ad certamẽ accedat, poterit non ſuperior euadere) at regem cum barbaris decertantem comperies. Verum vti formidabiliores ſunt dæmones quàm homines, ita præclarius facit qui illos vincit, quàm qui hos ſuperat. Quod ſi id quoque perdiſcere voles, quibus de cauſis vterque certamen ineat, eas multùm inter ſe diſſimiles reperies. Nam alter, quò pietatis ſtudium Deique cultum retineat, quò vrbes & pagos ab errore vindicet, cum dæmonibus aſſiduè concertat: alter pro locis, pro finibus, pro pecunia, quam violenter rapuit, aut quòd plura etiam conquirere cupit, cum barbaris digladiatur, regno nimirum præter æquitatem parto ad pugnam prouocante. Hic itaque non rarò contingit, vt multi inter principes dum maiora affectant, ea etiam amittant quæ præſentia habent. Hæc ſane imperiorum certaminumq; diuerſitas, vel ſola abundè oſtendit, quantum ſit diſcriminis inter regem, & eum qui diuino cultui deditus viuere ſtudet. Quanquam hac etiam ratione penitus cognoſci poterunt, ſi quiſpiam obſeruet, quòdnam vitæ genus vterque ſequatur, & quibus ſtudijs quotidie ſe occupet. Inueniet enim profectò hunc quidẽ nunc cum Prophetis miſcere colloquium, mox Pauli doctrina animum ornare, aſſiduè à Moyſe ad Eſaiam, rurſum ab hoc ad Ioannem, porrò hinc ad alium quempiam tranſilire: principem verò inter tribunos, inter centuriones, inter ſatellites nunquàm nõ verſari. Atqui cum quibus quis iugiter conſuetudinem habet, hos ferè moribus exprimere conſueuit. Quo fit, vt monachus ad Apoſtolorum prophetarumque mores animum formet: Rex verò eorum viuendi rationem ſequatur, quos belli duces, ſatellites, corporisque defenſores habet: homines ſcilicet qui vinolentiæ ſeruiunt, qui libidinibus indulgent, qui potiorem diei partem compotationibus impendunt, qui denique ob nimiã temulentiam, neque oportunum, neque honeſtum quicquam exequi nõrunt. Proinde vel hoc vno nomine dignior videri debet vita ſolitaria, quæ laudibus vehatur, quàm ea quæ in poteſtate, imperio, ſceptriſque traducitur. Porrò autem ſi noctis etiam tempus excutere velimus, monachum quidem diuino cultu precandique ſtudio ornatum, multo ante aues canere, cum angelis coniunctum agere, cum Deo familiariter colloqui, & vt vno verbo expediam, bonis cœleſtibus frui videbimus: contrà, eum qui multis gentibus, multis militum copijs præeſt, qui terræ, mariſque quamplurimum ſub imperio obtinet, in ſtrato porrectum ſtertentemque conſpiciemus. Neque id mirum. Ille enim tantum cibi ſumit, quantum haud quaquam profundum ſomnum exigat: hunc verò delitiæ potuſque ſopiunt, & in multam lucem in lecto detinent. Adhæc, monacho tum veſtis, tum menſa mediocris, conuictores præterea, qui virtutem eandem meditentur, & exerceant: at princeps & auro ornetur, vt menſa ſplendidè inſtructa vtatur neceſſarium eſt: qui ſi ſtoli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtolidus ſit, nimirum ſua ſtultitia dignos nanciſcetur conuiuas: ſin vero ſanæ mentis quidquam habeat, iuſtos fortaſſis & frugi habebit, ſed prioribus illis longè inferiores. Videlicet vt maximè philoſophetur princeps, nunquã tamen vel minimum ad illam monachi probitatem accedere poterit. Etenim ſiue iter faciat, ſiue ſe in vrbe contineat, ſiue in pace viuat, ſiue bello tumultuetur, nunquam non eſt grauiſſimus ſubditis. Iam dum vectigalia exigit, dum copias cogit, dum captiuorum multitudinem agit, dum vincitur, addam & dum vincit ipſe, quam multis domeſticis malis eos replet, in quos habet imperium? Nam ſi ſuperior euadat, continuò moleſtus efficietur, vt qui trophæis clarus tum maximè inſoleſcet, militibusque poteſtatem faciet vt rapiant, vt prædentur, vt iter facientes iniuria afficiant, vt vrbes obſideant, vt pauperum caſas populentur, vt eos quotidianis premant exactionibus à quibus hoſpitio excepti fuerint (quæ omnia nulla omnino lex permittit) tantæ inſaniæ veterem neſcio quam conſuetudinem prætexens, iniuſtam eam, & cum legibus pugnantem. Quibus tamen malis opulentum quidem hominem princeps non lædit, cæterũ pauperi damnum infert: velut reuerà eos reueritus qui facultatibus abundant. At non ad eum modum monachus: verùm quum in publicum prodit, beneficij quippiam ſecum defert, quo tum diuitibus, tum pauperibus ex æquo gratificetur: vnica eademque veſte quotidie vtens, præterea puram bibens aquam, idq; longè ſuauius, quàm præclarum vinum: ad hæc nullum omnino beneficium ab opulentis in ſuum ipſius vſum poſtulans, ſed in eorum vtilitatem qui indigentia laborant, plurima creberrimaque: ſic demum vtriſque vtilia futura, & his qui dant, & his qui accipiunt. Atque ita pauperibus & diuitibus communis medicus aduenit, dum & hos ſuo hortatu à peccatis liberos reddit, & illos paupertatis moleſtia liberat. Princeps verò ſi tributum leuius eſſe iubeat, magis hic diuitum quàm pauperum commodo conſulit: ſin diuerſum præcipiat, iam eos qui pauca poſſident certiſſimo damno afficit. Etenim exactiones vt maximæ grauiſſimæque ſint, diuitibus parum admodum nocere poſſunt: quum interim totas pauperum domos, velut torrens quiſpiam, detrahant & vicos vlulatu repleant. Non hic ſenectute, non mulierum viduitate, non filiorum orbitate ad miſericordiam prouocantur hi qui vectigalia exigunt, ſed petulantia quadam acti quæ terra non protulit, hæc velut communes regionis hoſtes ab agricolis quotidie repetunt. Age verò illud quoque excutiamus, quibus obſequijs monachus, quibus item princeps ſubditos demereri poſſit. Igitur hic quidem aurum, ille ſpiritus gratiam largitur. Rurſus hic vbi benignior vult eſſe, paupertatis malum tollit: ille animas ſub dæmonum tyrannidem redactas, priſtinæ libertati ſuis precibus reſtituit. Et ſi quando contingat vnum aliquem id genus calamitatibus fluctuari, is eo modo, quo inanimata ſolent, regem pertranſiens, ad monachorum domicilium ocyus contendit, haud aliter quam ſi lupum fugeret, & ad venatorem ferrum manu geſtantem confugeret. Nam quod venatori ferrum, hoc planè monacho eſt deprecatio. Neque enim ita formidabile lupis eſt venabulum, vti dæmonibus iuſtorum preces. Nec verò ſoli nos dum neceſſitas quæpiam vrget, ad ſanctos hoſce monachos confugimus: quin ipſi quoque reges ſi quid metuunt, ad hos velut eſurientes mendici ad diuitum domos fugere conſueuerunt. An non Achab ille qui Iudæorum populo præerat, cum ob penuriam rei frumentariæ fames deſæuiret, omnem ſalutis ſpem in Eliæ precibus collocauit? *3. Reg. 18.* An non Ochozias idem imperium eandemque poteſtatem obtinens cum ægrotus decumberet, mortique proximus præſentem finem cerneret, ad illũ ipſum propheram tanquã ad eum qui ſuperior eſſet morte, quique vitam largiri poſſet, confugit? *4. Reg. 1.* Certe Iudæorum principes quũ bello conflixiſſent, periculumq; eſſet, ne Paleſtina ab ipſis fundamentis euellerentur, relicto tũ æqueſtri tum pedeſtri exercitu, relictis ſagittarijs, relictis ducibus ac centurionibus, ad Eliſæi preces confugerunt. Sibi enim perſuaſerant, Dei famulũ auxiliũ longè præ- *4. Reg. 6.*

præſentius allaturum, quàm multæ militũ myriades adferre potuiſſent. Hoc ipſum æmulatus rex Ezechias, cum bellum Perſicum conſtanter vrgeret, eoq; periculi vrbs redacta eſſet, vt iamiam ſolo æquanda putaretur, & hi qui in muro ſtabant, non aliter tremore ac metu agitarentur, quam dum aut tonitrus expectatur, aut terræ motus aliquis exortus vniuerſa mouet: ſolas Iſaiæ preces innumeræ Perſarum multitudini oppoſuit. Neque ſua ſpe fruſtratus eſt. Nam ſimulatque propheta ille manus in cœlum ſuſtulit, ilico Deus demiſſis è cœlo iaculis, bellum quod à Perſis inferebatur, ſoluit: principes interim docens, cuiuſmodi opinionem de his habere debeant, quos ſibi famulos delegit, nempe talem, vt eos communes orbis ſeruatores eſſe credant: quo cæteri quoque quos viri iuſti exhortantur, omnib⁹ ſtudijs poſthabitis etiã pijs & honeſtis, eorũ conſilia reuereri, ac ſanctis monitionibus parere primùm diſcant. Sed non ex his tanrũ vtriuſque diſcrimen animaduertere licet: verum hac etiam ratione, ſi tum hunc, tum illum excidere, hoc eſt, & monachum virtute, & principem imperio ſpoliari contingat. Ille enim ſimulatq; peccata ſua, oratione, lachrymis, luctu, pauperumque cura diluerit, ſibi ipſi facilè reſtituetur, & ad priſtinã dignitatem nullo negotio recurret.

Rex autem poſteaquam decidit, quàm multis opus habet qui auxilientur, qui arma geſtent? quot equitibus, quot equis, quàm magna pecuniæ vi indiget? quantum periculorum accedere cogitur? breuiter, tota eius ſalus ex alieno pendet auxilio. Sed illum alterum (ſiquidem voluerit ipſe, operamque dederit vt animum mutet) ſalus vltro ſequetur. Regnum enim, inquit, cœlorũ, intra vos eſt. Porro regi quidem mors eſt formidabilis: at ei qui philoſophiã hanc ſequitur, ne triſtis quidem. Neque enim vlla ratione fieri poteſt, vt qui opes, voluptates, delitiasque fortiter cõtemnit (quorum ſola gratia plurimi mortales viuere cupiunt, non, inquam, fieri poteſt, vt is tranſitum ex hac vita nõ æquiſſimo ferat animo. Iã ſi vtrũq; tradi cõtingat: nimirũ monach⁹ ob pietatẽ defendẽdã, caput periculis obijciet, mortali vita cũ immortali felici- *Luc. 17.*

ter permutata: princeps verò à tyranno quopiam qui imperium ambiebat, iugulabitur, miſerabile ſimul, & triſte ſpectaculum à cæde relictus. Atqui monachum qui pro pietate mortem oppetierit, omnes ſumma cum voluptate, ſummoque ſalutis profectu ſpectant. Ad hæc multi erunt, qui huius bona expetant, qui virtutem æmulentur, qui diſcipuli eſſe cupiant, plurimi qui votis ardentibus id optent, vt ei quàm proximi eſſe videantur: ſed rex multis hoc apud Deum precibus agit, ne quiſquam exoriatur, qui ad imperium aſpiret. Præterea nemo eſt, qui monacho vitam auferre audeat, ratus ſe impietatem in Deum admiſſurum, ſi eiuſmodi virum è medio tolleret: cum interim plurimos reperias regnum ambientes, qui principi continenter immineant, eius iugulũ ferire parati. Quapropter hic à militib⁹ cuſtoditur: ille neminem formidans, etiam vrbes ſuis precibus velut muro quopiam defendit. Princeps in perpetuo timore, atque adeò mortis expectatione vitam agit, vt qui dignitatem illam, qua cæteros excellit, magno cum periculo coniunctam habeat: at monachus modis omnibus tuta fruitur ſalute. Verùm de his, quæ ad præſentem vitam attinẽt, ſatis mihi videor diſſeruiſſe. Nũc ſi futuri illius ſeculi eſtatum etiam perſcrutari velimus, monachum quidem fulgentem ac conſpicuum videbimus in nubibus rapi in occurſum Domini in aera, quemadmodũ inquit lux ille ſalutiferæ vitæ, ſimulq; vniuerſæ virtutis doctor Paulus: princeps autem ſi iuſtè & qua decuit humanitate imperium adminiſtrarit (quanquam & id rarum) ſalutem quidem conſequetur, ſed honore longè inferiorem. (Neque enim pari, non inquam, pari præmio digni ſunt bonus princeps, & monachus, qui per omnem vitam diuinũ cultum exactiſſimè ſeruauit.) Sin perditus ac ferox fuerit, terramque multis malis repleuerit: qs iam enarrare queat calamitates quas ſuſtinebit, dum igne cremabitur, dum flagris concidetur, dũ torquebitur: breuiter dum ea patietur, quę neque ſermone conſequi, neque re ipſa tolerare mortalium quiſquam poſſit? Hæc omnia perpendentes ac diſcentes aſſiduè, non eos admirari conuenit

è Exẽplar Græcum habebat ἀγῶνα τὸν μέλλοντα, *legendum puto*, τὸν ἀϊδιον τὸν μέλλοντα.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui opibus abundant: præsertim cum iam palam sit illarum dominiũ ne minimum quidem ad singularem monachi virtutem accedere posse. Itaq; quũ videris quempiam è numero diuitum vestium ornatu auroq; conspicuũ, curru sublimen vehi, & magno apparatu è domo prodire, caue beatum hominem dixeris. Istæ siquidem temporariæ opes, simulq; omnia ea, quæ speciem tantùm boni habent, vna cum hac vita pereunt. Cæterùm vbi monachum conspexeris solum iter faciẽtem, humilem, mitem, tranquillum, mansuetum, hunc tu virum beatum prædica: fac huius philosophiam referre videaris: id apud Deũ precibus contende, vt iusto sis quàm proximus. Petite enim, inquit, & dabitur vobis. Hæc sunt quæ vero nomine bona appellantur, hæc quæ salutem nobis conciliant, hæc denique quæ perpetuò manent Christi erga nos charitate ac prouidentia, cui gloria, & imperium in secula seculorum, AMEN.

ILLVSTRI ET GENERE ET MORIbus adolescenti Ioanni Molembasio, Ludouicus Blosius S. D.

SIde meo in te amore ita sentires dulcissime Molembasi, vt eum vehementem esse crederes dum scriberem, rursum dum silerem, frigidum ac remissum: iamdudũ, sat scio tibi venissem in suspicionem, qui tam diu nihil scripsi. Sin est vt ex animo magis quàm ex literis studij erga te mei magnitudinem æstimare velis: tam persuasum tibi habe, Blosium tui esse amantissimum. Et ne desit eius rei certum testimonium, en mitto ad te libellum diui Ioannis Chrysostomi, in quo vir ille summus, summa item dicendi facultate, verum monachum cõfert cum rege. Hunc nusquam hactenus vidi latinè redditum. Eum iure dixerim meum: quum non minus laborarim dum latinum facerem, imò magis etiam fortasse, quàm ipse Chrysostomus dum Græcè scriberet. Cæterùm illud abs te sedulò peto, mi Molembasi, vt animæ tuæ curam nunquam negligas, sed frequenter apud temetipsum cogites, quàm sit breuis vita præsens, & quàm vana sint blandimenta huius seculi. Non est sanè quòd multùm tibi mẽ tuam, qui ad omnem pietatem semper fuisti propensus: sed ea est natura feruentioris amoris, vt tunc quoque, quando omnia sunt tuta, moneat, & sua sponte currentes incitet. Vale fœliciter in Christo φιλέ μοι πολυτάτε. Louanij Calendis Maij, Anno à Christo nato, M. D. XXVII.

FINIS.

CON-

CONSOLATIO PVSILLANIMIVM, EX SCRIPTIS SANCTORVM ET SACRIS LITERIS deprompta, per Ludouicum Blosium.

PRAEFATIO LVDOVICI BLOSII in sequentem Libellum.

HAec Consolatio hominibus bonæ voluntatis collecta conscriptaq; est: qui etsi aliquando grauiter peccauerunt, vel etiam quotidie ex humanæ infirmitate sæpius offendunt, firmo tamen proposito sese cum auxilio gratiæ Dei corrigere statuunt, & in bona sanctaq; vita proficere desiderãt, atque contendunt: inordinatum erga creaturas amorem diligenter in se mortificantes. Cæterùm, non est quòd de consolatorijs verbis in isto libello positis sibi blandiantur homines corrupta mundanaq; corda possidentes, qui in vitijs suis sponte persistunt, & creaturarum amore captiui sua mera negligẽtia detinentur. Tales enim etiamsi à perpetratione peccatorum mortalium abstineant, propter venialia tamen, quæ in illa sua ignauia scienter admittunt, longo horribiliq; purgatorio postea excruciari debebunt: nisi hic digna pœnitentia huiusmodi peccata deleantur. Frustra etiam hæretici hanc Consolationem ad se pertinere credent: nisi hæretica prauitate deposita, humiliter se subdant Ecclesiæ catholicæ. Itaque non timeant homines bonæ voluntatis, qui fidem orthodoxam retinentes, ab omni peccato recedunt, & secundum spiritũ viuere conantur, vt Deo placeant. Non timeant, inquam, tales, sed gaudeant, quantumcunq; etiam imperfecti sint ac fragiles. Nã de eis proculdubio loquitur beatus Paulus quãdo dicit, Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Planè si vsque in finem perseuerauerint, peruenient ad lucidissimum amæ- Rom. 8.
nissimumq; regnum cælorum, vbi Deum facie ad faciem semper videbũt, vbi Deum perfecti amabunt & laudabunt, vbi denique Deo fœliciter vnientur, & eo fruentur in secula seculorum.

CONSOLATIO PVSILLANIMIVM, IMPERFECTORVM, ET AFFLICTORVM, DEO placere desiderantium, strenueq; certantium, decerpta ex scriptis aliquot Patrum sanctorum.

D. Ioannes Rusbrochius.

Cõfessionis prolixioris incommoda.

HORTOR, vt maximè caueas, plixas, & verbosas confessiones, nam turbabunt pectoris tui pacem, & erroribus ac scrupulis te implicabunt. Si enim vtaris in confessione multis verbis non necessarijs, putà in enarrandis peccatis venialibus, magisque velis tuo labore, quàm piè Deo confidendo, in huiusmodi minoribus culpis conscientiam tuam reddere pacatam: semper manebis diuinæ illuminationis expers, nec à Deo doceri poteris. Atq; ita fiet, vt inter grande, & exiguum, inter maius & minus peccatum, vel defectum tuum discernere nequeas: quumque aliquid prætermiseris quod sis assuetus cõfiteri, licèt non fit necessarium exprimi, imaginibus vexaberis, atque animi angore ac mœrore contraheris, perinde quasi confessus non sis, & fortè multò amplius. Nam conscientiam tuam quam fide, spe, & charitate præditam esse oporteret, formido, anxietas, & priuat' erga teipsum amor occupabunt. Quæ sanè cauenda tibi sunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Idem Ruisbrochius.

Venalia generaliter confitenda.

EAs culpas quæ quotidianæ & communes dicuntur, & à quibus nemo sibi cauere potest, paucis explica verbis: nec inde speciatim animo multum occuperis aut angaris, sed generatim illas confitearis, tecumq; proponas & constituas semper bene agere, & omnia tam venalia quàm mortalia peccata deuitare te velle.

Idem Ruisbrochius.

Puritas cõscientiæ.

TOtius sanctitatis fundamentum, conscientiæ puritas est: quàm vt possis adipisci, teipsum explorabis, discuties, examinabisq; quantum meminisse poteris: & si quid in te repereris, quod censeas mortiferum aut graue esse peccatum, inde coram sacerdote & æterna veritate te expurgabis contritione, confessione, & satisfactione: ac deinde bona spe certaq; ergà diuinam misericordiam fiducia concepta, confides peccata tua tibi remissa esse. Licet verò veniã peccatorum à Deo consecutus sis, nihilominùs coram illius misericordia semper perseuerans, corde & affectu iustus

Luc. 18. vociferaberis, Deus propitius esto mihi peccatori.

D. Ioannes Thaulerus.

Veniales culpæ quibus modis deleri possint.

QVòd ad veniales quotidianasq; culpas attinet, (àquib⁹ dũ hic viuimus, omnino liberi esse non valemus) monendi estis charissimi, ne multũ soliciti sitis, neve perturbemini, si nõ omnes in confessione expresseritis. Illas humiliter ac feriò Deo cõfitebimini, & contrito deuotoq; corde vos reos corã eo accusabitis. Sic enim ijs, qui cõfessionibus audiendis adhibẽtur, nimis multùm temporis non auferetur. Sanè tales culpas generaliter exposuisse satis est: quum mortalia duntaxat peecata, & ea de quibus dubium est an mortalia sint, ex Ecclesiæ præcepto & necessitate confiteri obligemur. Venalia enim peccata, multis modis delentur, puta contritione, dominicæ orationis prolatione, genuflexione, aquæ benedictæ aspersione, &c. Si alicui dolor siue contritio deest, saltem doleat se non dolere, nam hoc quoque dolor est. Itidem si quis desiderium & amorem non sentit, desideret habere desiderium & amorem.

Idem Thaulerus.

Aduersus conscientiæ scrupulas remedium.

PEccatis mortalibus sufficienter in confessione detectis, & satisfactione peracta, cætera Deo humiliter relinquenda sunt, ac interim remorsus qui exoriuntur (donec ille per gratiã suam hominem liberet alleuietq;) patienter ferendi, cum humili in diuinum beneplacitum resignatione.

Idem Thaulerus.

Ioan. 20. Matt. 18. Non temerè iteranda confessio.

EOrum qui confessiones recipiunt potestati & authoritati fides adhibẽda est, sicut & verbis dominicis, quibus ait: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: &, Quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo. In veritate dico, charissimi, vbi quis peccata sua ritè confessus, adhuc remorsũ ex eisdẽ in conscientia patitur, multò melius fecerit, si hac in parte Deo confidendo, & fidem virtuti confessionis adhibẽdo, eadẽ denuò non confiteatur, quàm si iteret confessionem. Opportet enim diuinæ pollicitationi & ipsi Deo confidere. Quod dum facit homo, habet illũ veracẽ: credens haud dubiè seruaturum quod ei in absolutione promisit.

Idem Thaulerus.

Varia immissorum mala.

MVltas & innumeras malignus spiritus plærumq; bono homini ne farias cogitationes suggerit, quas dum sentiunt minus experti dicunt apud semetipsos: Hæc & illa animo meo inciderunt. Heu me miserũ, quomodo nũc agitur inter Deum & animã meam? Obsecro quicũq; talis es, bono animo esto. Si praua aliqua tibi inciderunt, cura vt rursum excidant: sic enim salutẽ tuam nihil impedient. Non ergò turberis animo, sed corde ad Deum cõuertere. Noli respicere, noli cũ eis disputare, noli vel verbum respõdere: tantùm excidãt, & animum inde, quantum potes, auerte. Sed & in disperationis barathrũ diabolus pium hominẽ nonnunquam immergere nititur, loquens intus in ipso: Incassum agis quicquid agis, displicent Deo omnia opera tua, & ipse filius es perditionis æternæ. Quid verò hic agẽdum est illi, cui talia suggeruntur? Omnem omnino curam, & solicitudinem *1. Pet. 5.* suam

1. Pet. 5. suam (iuxta S. Petri consilium) in Deum proijciet, & anchorã suam in eundem cum firma erga immensam illius misericordiam spe & fiducia figet. Sicut illi qui in mari periclitantur, quum se iam iamq; maris fluctibus obruendos metuunt, relictis funibus & remis, omnes anchoram arripiunt & in fundum mittunt, cuius beneficio mortis euadunt periculum: sic & ipse dum graues, nefariasq; dæmonum tentationes patitur, relictis omnibus viriliter anchoram arripiat, totamque in diuinitatis demittat abyssum, hoc est, perfectam atque firmissimam erga Deum spem fiduciamque assumat.

D. Henricus Suso.

Peccati definitio.

VErum peccatum in hoc duntaxat consistit, quòd homo cum deliberata ac certa volũtate scienter atque libẽter absque rationis contradictione, à Deo sese auertens, ad prauitates conuertit. Porrò si contingeret vel tot incidẽtias aliquem sustinere, quot momenta sunt temporis, quæ & adeò abominabiles & detestandæ forent, vt similes cor humanum vix excogitare, aut lingua aliqua effari posset, de quocunque etiam illæ essent, siue de Deo, siue de creaturis, & homo in tali statu, vno vel altero, vel pluribus quoque annis contra voluntatem suam persisteret, si saltem ratio remorsum, displicentiam, atque auersionem ab huiusmodi haberet: itaq; non cum plena deliberatione, & integra voluntate talibus cõsentiret, sed potius resisteret, quum natura huiusmodi sustineat, peccatum mortale haud quaquã admissum foret: quod etiam secundum ipsam sacram scripturam, & S. Ecclesiæ traditionem, per quas nos docet spiritus sanctus, certò certius est. Sanè vel vna tantùm vana complacentia suijpsius hominem in Dei oculis deformiorem reddere posset, quàm vel mille (licèt pessimæ) incidentiæ tales. Veruntamen latet in isto occulta quædam pressura, quæ & est subtilissimus quidam & acutissimus funis, qui hic contingere possit: & hæc est, quando homini aliqua praua cogitatio incidit, & ipse fortassis cum delectatione ei intendit, atque suijpsius oblitus, non ita celeriter inde se auertit. Et tunc putat se cum voluntate, & deliberatione illi intẽdisse, & seipso neglecto peccasse mortaliter. Sed absit vt hoc ita esse credam⁹. Cõcors nãque multorum etiam sanctorum sententia est, mationem sæpe per importunas incidentias, & delectationem peruenire, idque satis bona mora, & longo tempore, antequam ratio suijpsius per maturam deliberationem plenè compos fiat. Et tunc ea recipere vel aduersari, peccatum admittere vel respuere potest. Quod quum ita sit, nequaquam in talibus mortale peccatum homines boni metuere debebunt, si sanæ atque Catholicæ doctrinæ fidem adhibere volent. Augustinus namque adeò voluntarium peccatum esse dicit, vt si voluntarium non est, peccatum nullo modo *August. de vera religione c. 14.* sit habendum.

Idem Suso.

Vera contritio.

SAepe nonnulli inordinata quadam contritione obnubilati, aiunt intra semetipsos, Heu, malum est quod viuo. Vt quid etiam nat⁹ sum? O si mori mihi liceat, & plura alia: quibus Deum grauius frequẽter offendũt, quàm ipsis peccatis. Proinde qui veram optat habere cõtritionem, in seipso humilitatẽ, peccati displicentiam, & firmam in Deo fiduciam habere curet. Vnde & ipsa præamabilis æterna sapientia ait, Fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum: sed ora Dominum, & ipse curabit te. Planè *Eccles. 38.* nimis fatuus fuerit, qui dum vno se sentit oculo destitutum, etiam alterum sibi vult eruere.

S. Augustinus.

MIsericors, & miserator Dominus longanimis, & multùm misericors. In his quibus veniam dedit, misericors est: in his quibus nõ dedit adhuc, longanimis est, non damnãs, sed expectans, atque ipsa expectatione clamans: Conuertimini ad me, & ego conuertar *Psal. 144.* ad vos. Et nimia longanimitate: Nolo, *Zachar. 1.* inquit, mortẽ impij, sed vt reuertatur & viuat. Quid dicis, quia peccator es? Conuertere, & propitius fit Deus omnibus *Ezech. 33.* iniquitatibus tuis. Omnipotenti medico nihil est insanabile. Noli autem di- *Ierem. 36.* cere, Cras me conuertam, cras Deo placebo: & omnia peccata dimittẽtur mihi. Verum quidem dicis, quia cõuersio-

ni tuæ Deus indulgentiam promisit, sed dilationi tuæ diem crastinum non promisit.

S. Bernardus.

Inuocanda virgo deipara.

SI criminum immanitate turbatus, conscientiæ fœditate confusus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitiæ, & desperationis abysso, cogita Mariam. In periculis, in angustijs, in reb⁹ dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, nō recedat à corde. Et vt impetres orationis eius suffragium, non deseras cōuersationis exemplum. Ipsam sequens nō deuias, ipsam rogans, non desperas: ipsam cogitans, nō erras. Ipsa tenente, nō corruis: ipsa protegente, non metuis: ipsa duce, non fatigaris: ipsa propitia, peruenis. Quid ad Mariam trepidet humana fragilitas? In ea nihil austerum, nihil terribile. Tota suauis est, omnibus misericordiæ sinum aperit. Præterita nō discutit merita, sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam præbet: omnium denique necessitates amplissimo quodam miseratur affectu.

Idem Thaulerus.

Dei misericordia erga verè pœnitētes.

DVm quisq; peccator à vitijs resurgens, & ab eis integrè se auertens, Deo perpetuò seruire, eique soli viuere statuit: adeò se illi benignam exhibet æterna illa ac immensa bonitas, ac si nūquam in peccata corruisset. Omnia nāque peccata illi perfectè remittit, nec vnquam illi ea imputabit, etiam si tot essent quot omnes simul homines cōmiserunt, si tamen ex animo doleat purè ad gloriam Dei: & ideò potissimùm suæ illi iniquitates displiceant, quòd eas Deo displicere intelligit. Feruentissima quippe charitas illa, ex qua dolor iste promanat, omnem peccati absumit rubiginem, dummodò magna satis sit charitas ista atq; contritio, ex omnibus (vt decet & oportet) viribus procedēs. Quamlibet parua sit cōtritio purè Dei intuitu concepta, Deo tamen multò gratior est omni alio dolore, quem propter seipsos omnes simul homines habuere. Huiusmodi conuersio peccatori Deus familiaritatem omnem, & secretorum suorum reuelationem, quā vnquàm alicui impendit, exhibere iam potest. Si enim cum paratum, & idoneum inueniat, non magnoperè attendit qualis antè fuerit. Nam Deus, præsentiæ Deus est. Qualem vnumquemque reperit, talem eum suscipit & assumit. Nec respicit quid olim fuerit, sed quid modò sit. Ideoque contemptum omnem, & iniuriā, quę sibi per peccata inferuntur, Deus misericordissimus libenter tolerat, & multis annis benignissimè tulit, vt homo quādoq; ad peccatorum suorum, & æternæ charitatis Dei veram p̄ductus agnitionem, ex his suus amor, gratitudo, reuerentia, strenuitas erga suum conditorem augeantur, fiantque meliora, & vehementius accendantur. Ista quippe non rarò ex peccatorum cognitione oriuntur in homine. Vnde vitiorum probra, & contumēliam libēter ab electis suis Deus tolerat, vt eos olim ad magna quædam, & sublimia perducat. Quis, quæso, Domino nostro Iesu Christo vasis illis misericordiæ suæ (Apostolos dico) charior aut familiarior fuit? quorum tamen nemo perstitit, sed omnes in peccata ceciderunt, vnus tamen grauius alio. Huiusmodi lapsus tā in veteri quàm in nouo testamento, sæpè Deus etiam in illis sustinuit, qui ipsi postmodum fuere chariores. Et perrarò contingit aliquem ad magna quædam prouehi, qui non prius in aliquo lapsus sit. Vnde mox vt in aliquo te excidisse cognoueris, totis viribus amorosè te ad Deum conuertas, idque profunda cum displicentia tuiipsius: & ab omni peccato seriò te auertens, minimum illud quod contra Dei gessisse honorem ac beneplacitum, magis quàm omnem illam confusionem, damnum, pœnam, ignominiam, quæ illo ipso meruisti, ponderare studeas, atque ad Deum, (vt dixi) ex vero amore, cum stabili perpetuoq; nunquam deinceps peccādi proposito, te conuertas. Ista autem conuersio, cum immobili quadam ad Deum fidelissimum amicum tuum dilectione coniuncta erit: cuius nimirum tanta fidelitas est, vt neminem deserere possit, nec potuerit vnquam, qui plena illi fiducia inniteretur. Magna quippe dedignatio, & displicentia erga nosipsos, cum vero ac serio nunquam peccandi proposito, & amorosa ad Deum conuersione, firmaque fiducia ex amarissimæ passionis ac immensæ charitatis illius concepta intuitu, vera pœnitentia est.

Deus præsentia.

Cur Deus peccata diu tolerat etiam electorum.

Contritionis effecta.

vera pœnitentia.

Idem Thaulerus.

Peccatorū confessio, & diuinæ misericordiæ implo-ratio.

OPater omnipotens, pie, & misericors, ego miser & vilis peccator, cum tanta humilitate quanta mihi possibile est, & cū plena erga immēsam bonitatem tuam fiducia, pedibus tuis prouolutus, confiteor tibi omnia magna, & grauia peccata mea, quibus in hāc vsque horam te benignissimum patrem meum offendi: quod non timui execrāda illa perpetrare scelera, quo dilectus vnicus tuus tam cruciabiliter diluit, & tanta cum amaritudine expiauit. Confiteor etiam tibi clementissime pater, multā & magnam ingratitudinem meā, quòd ad hanc vsque horam tam ingratus fui, & tibi, & filio tuo, pro omni amore, benignitate, & fidelitate, quæ mihi exhibuisti, quòd tot iā annis in mea mihi malitia, & peccatis tam longanimiter pepercisti, omnemque iniuriam, & contemptum tibi à me per inobedientiam, & maleuolentiam meam irrogata benignè tolerasti, nec non tanta cum benignitate me expectasti ad pœnitentiam, quò posses quandoque obtinere cor meum ad extruendum in eo habitaculum tuum, & infundendum illi amorem tuum. Et, ô, quoties, Domine Deus meus, pulsasti ad ostium cordis mei per inspirationem tuam, beneficijs blanditus es, consolatione allexisti, afflictionibus compulisti: & tamen repulsam passus es, & semper dorsum tibi verti: quod ipsum tamen benigne sustinuisti. O quàm iustè in abyssum me inferni detrudere poteras: & clementer mihi pepercisti. Mirum certè est, ô Pater dulcissime, non crepare præ contritionis vehementia cor meum, dum ista recogito. Prorsus nec infernus ipse tot pœnas habet, vt malitiā, & scelera mea dignè corrigere possit. Indignus sum vocari creatura tua, & quem terra sustineat, cuiq; alimenta substministret. Mirum est Domine, non esse vltas creaturas tuas, omniaq; simul elementa iniuriam, & contemptum, quæ tibi per multiplices irrogaui iniquitates meas. Sed nunc fidelissime Pater, miserere (obsecro) mei, & cōuerte ad me miserū ac desolatum peccatorē oculos diuinæ gratiæ, & clementiæ tuæ. Aperi mihi viscera benignitatis tuæ: meq; in gratiam recipiens, ignosce quod tam diu distuli ad te conuerti. Pande mihi paternū pectus tuum, & infunde mihi nutrimentum & confortationē gratiæ tuæ. Quæso, Domine Deus, operare nunc velociter in me id, cuius gratia mihi hucusq; pepercisti, & ad quod ab æterno me præordinasti. Et vę mihi infelici peccatori, q̄ tā amabilem, tamque pium reliqui patrē, qui nunquam mihi nisi amorem, beneficia, gratiam & fidelitatem præstitit: quodque cor meum (in quo templum, habitationem, & delectationem tuam habere decreueras) tibi denegaui, & multis fœdaui sordibus, factus vas iniquitatis, & antrum spirituum immundorū. Planè confiteor Domine, me omnium quos mundus habet, vitiosissimum esse: sed nihilominùs in immensa confido bonitate tua. Nam etsi supra numerum sunt peccata mea, etiam misericordiæ tuæ non est numerus. O pater amātissime, si vis, potes vtiq; me mundare: *Luc. 5.* *Psalm. 40.* Sana animam meam, quia peccasse me tibi confiteor. Memento pie Domine consolatorij verbi illius, quòd loquutus es per prophetam quendam tuum, dicēs: Tu verò fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, & ego te suscipiam. Nimirum pater misericordissime, multum in hoc verbo dulcissimo confido, totoq; me corde ad te conuerto, ac si nemini præterquàm mihi soli istud dixeris, meq; per ipsum vocare volueris. Ego namq; immūda hęc & infidelis anima sum, filius hic prodigus & inutilis, q̄ infœlicitèr me à patre luminum, à quo bona cuncta p̄manāt, abalienaui, ac velut ouis erraus procul à te aberraui, perditis atq; destructis omnibus illis largissimis donis tuis, quæ tā p̄fusa mihi concesseras liberalitate. Re- *Ierem. 2.* liqui te fontem aquæ viuæ, & fodi mihi cisternas, consolationes externas quærendo, quæ tamē continere non valent aquas, cùm omnes temporalis caducaque delectatio velut fumus celerrime euanescat. Reliqui etiam te panē vitæ, & siliquas porcorum edi, sequendo appetitus sensuum, & bestialibus indulgē- *Luc. 15.* do affectibus. Deserui te summum, perfectissimū, perenneq; bonum, & ad terrena labentiaq; defluxi. Ideoq; verè nudus, pauper, miser, & immundus effect⁹

sum, & vt iumentum in stercoribus, & sordibus meis computrui. Sed oro te pater, ne memineris contemptus, & iniuriæ, quæ à me accepisti.

Idem Taulerus.

Ioel. 1. Oratio ad impetrandam peccatorum veniam efficacissima.

AD quem ô Iesu dulcissime, innumeris peccatis onustus, & conclusus refugiam, nisi ad te misericordia plenum? Itaq; omnia simul mala mea, omnem ingratitudinem, sensualitatē, iracundiam, inobedientiam, leuitatem, immortificationem, & cupiditatem meā in abyssum proijcio diuinæ clementiæ, & gratiæ tuæ, atq; in sacratissima, & cruenta vulnera tua, quæ accepisti causa salutis meæ, oroque te Deus meus, vt omnia hæc precioso ac mundo sanguine tuo ita diluere velis, vt nulla apud te eorum memoria perseueret. O amabilis Iesu, vnicum solatium meum, en accedo ad te pleno affectu ac desiderio te feruenter amandi, cunctaque quæ me à tuo amore possint abstrahere cuitandi, quò vnus tecum effici merear, affectu, voluntate, & amore. Spes mea omnis, consolatio, & refugium meum tu es. Quantum me perturbant, & deijciunt peccata mea, tātum me exhilarat, & erigit immensa bonitas tua, & merita sanctissimæ passionis tuæ. Quicquid enim ego deliqui, morte tua acerbissima abolitum est. Quicquid mihi deficit, merita sacratissimæ incarnationis, & passionis tuæ abundè adimplent. Et licèt magna, & innumera sint peccata mea, parua tamen sunt, tuæ immensæ collata misericordiæ. Vnde & confido de infinita bonitate tua, quòd nunquam me perire sines, quem creasti ad imaginem & similitudinem tuam: nec me despicies, cuius caro, sanguis, & frater effici voluisti. Sed & spero minimè me abs te condemnādum esse, quem tanto redemisti labore, tam charo emisti precio.

Passio Christi.

Idem Thaulerus.

Diuina philāthropiæ cōtemplatio, quæ nobis per Christum eluceſcit.

QVid est homo, ô Pater misericordiarum, quòd sic amas eum, vt p vilissimis peccatoribus, qui te semper offenderunt, & iniuria ac contumelia affecerunt, Iesum dares obedientissimum filium tuum? Ergóne pl⁹ illo nos amas? Vt nos viueremus, ipsum mori oportuit: vt nos exhilararemur, ipse tristatus est: vt nos sanaremur, ipse vulneratus est: vt nos mundaremur, ipse fudit preciosum sanguinem suum. Quidnam prēuidisti in homine, vt adeò eum diligas, tam feruenter ames, tam ei fidelis sis? Enimuerò thesaurum preciosissimum, & quicquid summum atq; præcipuum præstare potuit paternum cor tuum, pro ipso dedisti redimendo, Iesum vtiq; dilectum filium tuum, verbū cordis tui, quo enuntias nobis amorem tuum, quo nos tam paternè ab initio dilexisti. O clementissime pater, per amorem, & supplices preces dilecti filij tui, ignosce erratis peccatoris famuli tui. Suscipe dignissimū sacrificium vnigeniti filij tui, & obliuiscere iniuriam nequā serui tui. Multò enim plura ille soluit tibi, quàm sit debitū meum. O si malitiā meam, & illius bonitatem, mea vitia, & merita acerbissimæ passionis eius simul liberare velles, nimirum longè hæc illis essent grauiora. Quod enim tam graue scel⁹ esse queat, quod talis tristitia, talis afflictio, obedientia tanta, humilitas tāta, tanæ inuicta patientia, & præ omnib⁹ tam ineffabilis amor expiare non possit? Quod tam enorme sit crimē, quod feruens & cruentus sudor, preciosusq; sanguis illius non diluat? Quod tam flagitiosū scelus, cui amarissima Christi mor. non præponderet? O cœlestis Pater, en offero tibi ipsum saluatorem, & redemptorem meum Iesum Christum, dilectissimum filium tuum cum deuotione magna, & gratitudine multa, in vnione amoris illius, quo illum ex paterno corde tuo ad me misisti, vt & meā susciperet naturam, & me ab æterna morte liberaret. En offero tibi ineffabilem mœrorem, & incomprehensibilem angustiam, quam sustinuit tibi soli satis notam, pro omnib⁹ peccatis meis, & pro dolore ac cōtritione, quam me sentire iure oporteret. Offero, inquam, tibi sanguineum sudorem illius, pro lachrymis quas non habeo, & quas præ cordis duritia fundere non possum. Offero etiam tibi humilimas ignitissimasq; preces eius pro omni tempore, ignauia, & negligentia mea. Offero denique tibi oēs grauissimos labores, exercitia virtutum, rigidā & asperam vitā, & quicquid demum in humana natura operatus est, & cruciat⁹ omnes acerbissimos,

Oblationes ritorum Christi efficacissima.

mos, quos in passione sua perpessus est, vna cum omni laude spirituū supernorum & meritis sanctorum omnium, in sacrificium dignum, ad æternum honorem & gloriam tuam, pro vniuersis peccatis meis, quibus vnquam te offendi, & virtutibus quas exercere neglexi, nec non pro viuis & defunctis omnib⁹, pro quibus tu Deus meus rogari vis, & ego rogare sum astrictus: vt des singulis per dilectum Filium tuum, quod eis noueris esse necessarium, ad fideliter seruiendum tibi in eo statu, ad quem sunt tua misericordissima pietate vocati.

Idem Taulerus.

Contritionis ac charitatis perfectæ quanta sit virtus.

POsset quis breui spatio ex verò Dei amore cum tanta displicētia ac sui ipsius dedignatione seu aspernatione, purè ad Dei gloriam seipsum ab omni peccato tam strenuè ac fortiter auertere, vt cuncta ei peccata sua etiam cum Pœna dimitterentur: ita vt si sic cū mori contingeret, ad Deum sine medio euolaret, licet etiam totius mundi peccata solus admisisset. Quod enim parum nobis sæpe de pœna etiam post absolutionem à culpa remittitur, inde accidit quòd nostra cōtritio, & ab omni peccato auersio, atq; ad Deum conuersio, & amor noster, ex toto corde, ex tota anima, ex omni mente cunctisq; viribus nostris minimè procedunt: sicut à Deo præceptum habemus. Verus etenim amor, veraq; ad Deum confidentia, perfecto odio, displicentiæ, ac nostri ipsorū despectui coniuncta, præciosissimus est thesaurus, quo facilè quicquid desideramus, imò pluſquam desideramus, mereari ac obtinere valemus.

Idem Thaulerus.

Isaiæ 49. Misericordiæ diuinæ immēsitas.

LIcèt mater obliuiscatur interdum vnici sui, Dominus tamen (prout ipse testatur) haud quaquam nostri potest obliuiſci. Tanta siquidem eius misericordia est, vt stupa aliqua siue linum in immenso igne positum, non tam citò incendi possit, quàm ipse peccatori veraciter dolenti peccata omnia donare paratus est. Enimuerò inter Dei bonitatem, & pœnitētem peccatorem, neque tempus, neque medium vllum interest. Deinceps autem inter Deū, & huiusmodi pœnitētem tam perfecta suboritur fidelitas, ac si peccata commissa non essent: tamq; bonus & super oēm estimationem pius est Dominus, vt quę semel condonauit, nūquàm ei improperare, nec vllum propter ea dispendium, siue pœnam cum sustinere velit, si tamen in vita correctiore persistit.

Henricus Suso.

DEus benignissimus tam inexhaustus fons est prorsus immensæ misericordiæ ac naturalis bonitatis, vt nūquam vllà quamlibet fidelissima mater proprio filio suo, quem sub corde suo gestauerit, tam desideranter ac libenter in medijs flammis iacēti manum porrigeret adiutricē, sicut Deus homini contrito, etiamsi possibile foret cum omnia totius mūdi peccata vel millenis vicibus quotidie perpetrasse. Quid igitur causæ est, ô dulcissime Deus, quòd multis cordibus tam verè amabilis es? cur animę multorum tantópere exultant de te? cur mentes plurimorum ita copioſe lætantur in te? Nunquid hoc ipsorum innocentiæ tribuendum est? Minimè. Sed dùm attendunt proprios defectus, & culpas suas, & quam te verè sint indigni, quamq; nihilominùs tu eis teipsum adeò liberaliter exhibeas, impendas, offeraſq; quum tamen bonorum nostrorum non egeas: hoc est Domine, quod te in eorum cordibus tàm verè magnū, dulcemq; efficit. Ita nanq; facilè est tibi mille, sicut vnum, talenta remittere, & infinitis mortalibus culpis, sicut vni veniam dare. Et hæc dignatio est super omnem dignationē. Vnde nec ipsi digñas vnquam tibi gratias referre possunt: & ideò in tuis laudibus corda ipsorum resoluuntur & liquefiunt. Planè etiam secūdum scripturas, multò isti tibi laudabiliores sunt, quàm si nūquam in peccata collapsi essent, & in tempore viuerent, nec tanta erga te dilectione feruērent. Nam iuxta diui Bernardi sententiam, non tam attendis quid homo fuerit, quàm quid pro cordis sui desiderio esse velit. Et ideò quisquis de te peccatorum remissionem etiam tot vicibus, quot momenta sunt temporis, negare tētat, magno te prorsus honore spoliare molitur.

Cor Deus multis tam est amabile.

Ioannes Thaulerus.

QVidam amicus Dei, interrogatus qd facere vellet, si (vt multi peccato.

Quid agẽdum ei qui totã vitam in scelere duxit.

catores) omnibus diebus vitę suæ in magnis iniquitatibus vixisset, respondit: Si omnia quæ sapiens, & discretus confessor mihi iniunxisset, feciſſem: peccata sicut oportet, dimisissem: nũquam deinceps vellẽ inde cogitare, nec cor meum eis cõtaminare: sed tam purè deinde conarer viuere, vt omnium meorũ peccatorum in me Deus penitus obliuiſceretur. Quando enim amplius peccatũ nec volumus nec perpetramus, prsusq; ab eo auertimur, tunc & Deus ipsum obliuioni tradit. Si quadraginta annis in peccatis vixissem, & iã tẽpus resolutionis meæ instaret, si peccata mea purè confessus essem, meq; ipsum cum perfecto amore ita ex fundo cordis mei saltem vnius angelicæ salutationis spatio, in Deũ recipere & conuertere possem vt totus ad ipsum conuersus, & ab omni peccato auersus essem: tunc planè sicut purus, & innocẽs homo ex hac luce migrarem. Si verò non nisi vnũ peccatum admisissem, & in dolore, contritione ac mœrore hinc exirem: tunc vtique sicut pœnitens morerer.

Perfecta cordis ad Deum conuersio quãtum possit.

S. Augustinus.

Imperfecti. Psal. 138.

IN libro tuo omnes scribentur, nõ solùm perfecti, sed etiam imperfecti. Non timeant imperfecti, tantùm proficiant. Nec tamen quia dixi, Non timeant, ideo ament imperfectionem, & ibi remaneant: sed tantum proficiant, quãtum in ipsis est.

Idem Augustinus.

Mentis inter orandũ euagationes.

QVid? desperandum est de genere humano, & dicendum iam ad dãnationem pertinere omnem hominẽ cui subrepserit aliqua peregrina & vana cogitatio oranti, & interruperit orationem ipsius? Si hoc dixerimus, fratres, quæ spes remaneat, non video. Porrò quia nobis bona spes est ad Deum, quia magna est eius misericordia, dicamus ei, Iocunda animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui. *Psal. 85.* Et quomodo eam leuaui? Quomodo potui, quomodo tu vires dedisti? Suauis es Domine ac mitis. Mitis es, tolerans me. Ex ęgritudine defluo: cura, & stabo: confirma, & firmus ero. Donec aũt facies, toleras me: quia tu suauis es, & mitis, & multùm misericors. Non enim solùm misericors, sed & multùm misericors omnibus inuocantibus te.

Idem Augustinus.

EGo in tentationibus positus, certo quotidie aduersus concupiscentiã manducandi, & bibendi. Et quis est, Domine, qui non aliquando rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum: ego autẽ non sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, ô pater cœlestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus qui vicit sæculum, numerãs me inter infima membra corporis sui. *Gula.*

Idem Augustinus.

ATtendite sancti quicũque pugnatis. Prœliantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nõ me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in membris suis concupiscentia aduersaria castitati. Pacem vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersaria, nullus erit hostis cum quo luctemur: nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Modò autem quando caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, contentio est. Non quod volumus faci- *Rom. 7.* mus. Quare? Quia volumus vt nullæ sint concupiscentiæ, sed nõ possumus. Velimus nolimus, habemus illas: velimus nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt: premuntur, nondum extinguuntur. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt nõ ea quęcunq; vultis faciatis. Quid enim vultis, ô sancti, ò boni prœliatores, ô fortes milites Christi, quid vultis? vt non sint omnino concupiscentiæ malæ. Sed nõ potestis. Exercete bellum, sperate triũphum. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus alio loco, Non regnet peccatũ in vestro mortali corpore, ad obediẽdũ desiderijs eius. Nõ ait, nõ sit peccatum: sed, non regnet. Quamdiu viuis, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnum auferatur, non fiat quod iubet. *Rom. 6.* *Carnis & cupiscentiæ.*

S. Bernardus.

Am-

Iohan. 12. Nunquam non proficiendum.

AMbulemus dum lucem habemus, ne tenebræ nos compræhendant. Ambulare, proficere est. Non ambulantem sed sedentem à mortis tenebris cõprehendi, periculum est. Et quis sedet, nisi qui non curat proficere? Id caueto: etsi morte præoccupatus fueris, in refrigerio eris. Dices Deo: Imperfectum meum viderunt oculi tui. Et nihilominus (inquit) in libro tuo omnes scribentur. *Sapien. 4.* *Psal. 138.* Qui omnes? Profectò qui in desiderio proficiendi inueniuntur. Proficientes enim si morte præoccupati fuerint, in eo quod eis deest perficiendi sunt. Et quomodo (ais) ego proficere possum, qui fratri proficienti inuideo? Si doles quod inuides, sentis sed non consentis. Passio est quandoq; sananda, non actio condemnanda. Tantum non illic resideas, iniquitatẽ meditans in cubili tuo: qualiter videlicet foueas morbum, satisfacias pesti, persequaris insontem, bene ab illo gesta calumniando, deprimẽdo, peruertendo, atque impediendo gerenda. Alioquin, non nocet tibi ambulanti & extendenti te ad meliora, qđ iam non operaris, sed quod habitat in te peccatum. Non est ergo damnatio illi qui non dat membra sua arma iniquitati, non linguam ad detrahendum, nõ quicquam reliqui corporis ad lædendum, nocendum ve aliquo modo: magis autem confunditur sic se esse malè affectum, & inolitum ex longo vitium, confitendo, flendo, orando conatur expellere: & cum non prævalet, mitior inde ad omnes, atque apud se humilior inuenitur. Quis sanè sapiens hominem damnet, qui à Domino didicit mitis esse & humilis corde? Absit vt inueniatur expers salutis, imitator saluatoris. *Peccati sensus differt à consensu. Psal. 55.* *Rom. 7. & 8.* *Rom. 6.* *Matth. 11.*

Ioannes Thaulerus.

PLerũq; & in electissimis amicis suis aliquid semper vitij Deus residere permittit: & vt plurimùm ad iram, & vehementiam proniores sint, quò & sibijpsis innotescant, & alijs: atq; per hoc gratia sua quam illis infudit, velut ignis sub cineribus occultetur, & cõseruetur. Igitur vt nihilum suum ipsi penitius agnoscãt, Deo permittẽte, defectus quosdam incurrunt: veluti est, indignationis motus, aut durioris asperioriſq; verbi subita prolatio. Inde verò sibiipsis, & alijs, quos id videre vel audire cõtingit, vilescunt: & ita suo nihilo magis immerguntur. Nec est quòd hinc terreantur Christi serui: modò in suum se nihilũ ampli⁹ demittãt, ac se ipsos peniti⁹ cognoscãt, facilè his defectibus mederi poterit, fietq; vt deinceps cautiores sint. *Sunt & electis sui nevi ad custodiam humilitatis.*

Idem Thaulerus.

DVm incolumes sum⁹, meritò nos ipsos in vera erga Deum fiducia exercere deberem⁹: vt vbi illa potissimũ necessaria erit, eam velut ex vsu habeamus. In illo siquidem extremæ necessitatis articulo, & plurimùm confert, & securè mori facit eos, qui ad hãc sese assuefecerunt, & Deo per exercitia crebra atq; continua didicerunt inuiti. *Vera erga Deum fiducia.*

Quidam pius Scriptor.

NVlla mœroris magnitudo, nulla angustiarum acerbitas, nulla defectuũ multitudo, nulla scelerũ enormitas, te ad desperationẽ nimiam ve pusillanimitatẽ adducat. Quantũcũq; peccaueris, semper Dei misericordia in infinitum excedit tuas iniquitates: quantumcunq; infirmus sis, semper illius benignitas adiuuare parata est tuam fragilitatem. Vult & potest Deus sanare ac liberare te, si ad eum verè conuerteris, atq; humilis factus, ipsum piè inuocas, & speras in eo. O quam homini salutaris, & Deo grata est spes atq; cõfidentia illa, quã Dei amor sanctaq; humilitas parit, & quæ hominem nõ ad negligentiam vel incuriam sese emendãdi, neq; ad facilitatem peccandi pertrahit, sed magis ad conatum proficiendi extimulat. *Pusillanimitas fugienda.* *Spes & cõfidentia.*

Idem Scriptor.

QVantumuis magni peccatores, & imperfecti homines simus, quare non cũ humili plenaq; fiducia ad Deũ cõuertimur, qui est abyssus inexhaustæ pietatis, cuius natura bonitas est, cui verè proprium est misereri semper ac parcere? Iustũ omnino est, vt eũ ex intimis animæ medullis diligamus, q benignissim⁹ est erga peccatores, & nos quotidie cogitationibus, verbis, atque operibus offendentes, cum gaudio recipit, nobisque libenter ignoscit, si ad eum cõfugimus, & in eo speramus atque confidimus. O quàm præclarum Dei donũ est, sir- *Cuius obtima est Dei misericordia.*

firma, humilis, & amorosa in Deum fiducia. Hanc qui habet dum ei moriendum est, nimirum feliciter ex hac vita emigrat.

Idem Scriptor.

Deus quã mitis pœnitentibus.

SI nobis ex animo displicent peccata nostra, & iam humiles facti vitam corrigere, Deoq; placere verè desideramus, ipse Deus nobiscum agere vult, non sicut seuerus iudex, sed sicut pius & misericors pater: nam apud eum propitiatio, & copiosa redemptio est. Non iam secundum peccata nostra facit nobis, neque secũdum iniquitates nostras retribuit nobis: quoniam secundum altitudinẽ cœli à terra corroborauit misericordiam suam super timentes se: & quantum distat ortus ab occidente lõgè facit à nobis iniquitates nostras: & quomodo miseretur pater filiorum, miseretur Dominus timentibus se. Sane nunquam aliqua mater tam tenerè dilexit vnicum filium suum, quam tenerè ille nos diligit. Tam vehementi, dulci & incomprehensibili amoris ardore pijssimum cor saluatoris nostri Iesu Christi erga nos semper flagrauit, & flagrat, vt si vel tenuissimam amoris illius scintillam corda nostra perciperent, ipsa statim præ ardoris vehementia scinderentur ac resoluta deficerent. Ecce nos ingrati quotidie illum multis modis offendimus: & tamen non propterea ipse nos à se repellit, sed humiliatos benignè dulciterq; semper suscipit, atque etiam innumeris beneficijs fouet.

Psal.129. Psalm.102.

Deipatientia ad pœnitentiam inuitat.

Et licèt per mortalis peccati cõsensum sæpe illum à nobis quasi violenter abiecerimus, nec sic tamen permisit, vt diabolus abominandos ad æternum supplicium pertraheret: sed expectauit nos longanimiter, donèc respicientes ad eũ reuerteremur. Planè, si immẽsam Dei pietatẽ, & misericordiam erga nos, fidelissimumq; & infinitum amorem ritè perpenderem⁹: nimirum toti amore saucij à nobisipsis atque à creaturis omnibus deficerimus, & nihil possem⁹ diligere, nisi ipsum dulcissimum amatorẽm ac redemptorem nostrum. Qui nos ad imaginẽ suam creauit, & quum sit Dominus summæ maiestatis, propter nimiam charitatem qua diligit nos carnem humanam assumere, fraterq; noster fieri, & triginta tribus annis salutem nostram super terram operari, ac tandem passionem acerbam pro nobis sustinere, pretiosumq; sanguinem fundere, & in ignominioso crucis stipite mori voluit. Eia amemus eum qui nos sic amauit & amat. Quòd si necdum ardenter amare possumus, amemus quantum ille donare dignatur, & magis magisq; amare desideremus, sedulò petentes ab eo quod nondum accepimus.

Genes. 2. Ephes. 2.

Amantis te Deum ama.

Idem Scriptor.

QVando spirituali cognitione, sensibiliq; gratia & deuotione subtracta tardum, pauperem, frigidum, ac velut à Deo derelictum proiectumque te sentis, quãdo afflictus præ tædio dormitas, & tanta mentis instabilitate fatigaris, vt in sanctis cogitationibus nullà ratione persistere possis: non propterea putare debes, quod cœlesti sponso displiceas. Nam si tunc fidelitatem illi seruas, si vana solatia non sectaris, si illas tenebras, illam cordis ariditatem patiẽter humiliterq; sustines, & torpore excusso tempus vtiliter expẽdis: plurimũ ei places. Dum igitur in tali calamitate posit⁹ es, resigna te totum in diuinum beneplacitum, & per sanctam fiduciam Domino firmiter innitere, dicens cum Beato Iob, Etiamsi occideret me, sperabo in eum. Tunc quidem quælibet pia exercitia tibi insipida sunt, sed Deo optimè sapiunt, & animæ tuæ maximum fructum adferunt, si facis quod in te est.

Interitus tenebræ, sensibilis gratiæ subtractio.

Iob. 31.

S. Bernardus.

DIligam te Domine pro dono tuo, & pro modulo meo: Si tãtum diligere non possum quantum diligere debeo, non possum tamen vltra quàm possum. Potero verò te amare amplius, quando amplius donare dignaberis: nunquam tamen tantùm te diligere potero, quantum dignus es qui diligaris. Imperfectum meum viderunt oculi tui: veruntamen in libro tuo omnes scribentur, qui quod possunt, faciunt, etsi quod debent non possunt.

Sua sortis sit quisq; contentus.

Psalm. 138.

Ioannes Thaulerus ex Ruisbrochio.

NVlla ratione homo bonæ voluntatis vel ob defect⁹ quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatẽ, vel quia forinsec⁹ asperiorem viuẽdi modum

Voluntas bona homines Deo coniungit.

dum seruare nequit, vel ob inæqualitatem, quam in seruitio Dei & virtutum sentit exercitio, à Deo se remotiorem æstimare debet. Hoc autem summo curabit studio, vt vitia grauiora maioresq; defectus suos ita radicitus euellat, vt p nulla re, neque pro vita, neq; pro morte quicquã aduersus præcepta Dei cõsentiat. Quæ voluntas quamdiu in ipso p seuerat, non est vnde se à Domino longiùs abesse suspicetur.

Nullũ opus bonũ propter vehementiam afflictionũ ẽsse prætermittendum.

Henricus Suso.

PLæriq; quando sacratiora sunt tẽpora, & ipsi se libentiùs ad Deum conuerterẽt, tanto magis ipsorum afflictio augetur; ita vt nec vnam quidem orationem dominicam, vel angelicam salutationem, absq; diabolicis susurris explere liberè possint. Vnde & ipsi in quandam velut desperationem labentes, orationem à se abijciunt, & hoc pacto sibipsis loquuntur: Quid putas, ista tibi oratio prodest tot sordibus cõspurcata? Sed in hoc nimium errant, & suo aduersario penitus obsequuntur, cuius hoc præcipuum studium est, vt eos ab exercitijs spiritualibus repellat. Nesciunt certè, quòd oratio ipsorũ cum omnibus immissionibus illis, de quib⁹ dolẽt, optimè sapit, & verè accepta est ante conspectum diuinæ maiestatis. Sæpe nanq; (vt D. Gregor. ait) Mens humana adeò perturbatur, vt se ipsam eruere nesciat, in præsenti dolore, & angustia constituta: sed ipsa pro eadem ante Dei oculos aduersitas deuotissima interpellat: ipsaq; passionis amaritudo in oculis illius resplendens, citius cum ipsi quam alia exercitia inclinat, & velocius adesse compellit. Vnde nec vllum omnino bonum opus negligendum est, nec orationes, & templi frequentatio (quæ maligno spiritui singulariter aduersatur, & molesta est non minimùm) vnquam intermittenda. Quod enim homini de orationis puritate minuitur, hoc ei ex afflictionis molestia accedit, & satis grata est huiusmodi oratio in oculis Dei.

Resignatio sui in aduersis necessaria.

Idem Suso.

Apposita humilitudo.

CONtigit nonnullis, sicut alicui inuenì, & indomito equo, q vehiculo astrictus, dum ex nimia fatigatione, & luctæ perpetuæ maceratur, nec euadẽdi cõsiliũ inuenit, animo demisso, modestiùs sese habere incipit: Ita & isti quã diu suis aduersitatibus reluctantur, & se necdum ex toto diuinæ volũtati ad sustinendum æquanimiter pro amore ipsius omnem aduersitatem resignarunt, satis grauiter affliguntur, tamen eas sustinere oportet, donec misericors Deus ipsorum laborem, & patientiam consideret, qui etiam nouit quando eis ab huiusmodi expediat liberari. Et ideo nihil ita necessariũ est, quam se humiliter ac ipsas afflictiones sustinendas resignare, & offerre, quãdiu Domino placuerit, eiusq; patienter auxilium implorare.

Afflictionum tentationumq; vtilitas maxima.

Idem Suso.

CONsiderare libet, quàm suauiter & amorosè æterna sapientia cuncta disponat, dum quod plurimum sibi nocere plærique angustijs tentationibusq; grauissimis pressi arbitrantur, ipsa ad sũmam eorum vtilitatem inflectit. Magnam siquidem Purgatorij partem illa afflictio tollit, & eam patientibus impendio prodest, atque ingens præmium adducit. Quamuis enim ipsi multorum se criminum reos arbitrentur, sed coram Deo veri magnique martyres sunt, quum nulli dubium sit, longè acerbiorem huiusmodi perpetuam afflictionẽ dolorem infligere, quàm vnius carnificis ictus collo exceptus. Denique passionem hanc magnæ esse dilectionis indicium præsagiumq;, tã scripturarum testimonijs quã ipsa veritate probatur: quippe quã & copiosa gratia, & multorũ secretorũ reuelatio subsequũtur. Debent igitur præfati homines eam nõ solùm patienter, sed & libenter sustinere, certi quòd breuis hæc amaritudo, & momentaneum tribulationis huius, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operetur in eis.

2. Cor. 4.

Ioannes Thaulerus.

FIt sæpenumero, vt Dominus quos. dam permittat velut infirmos iacere, qui tamen plenam sunt sanitatẽ cõsecuti. sed ipsi hoc ignorãtes cũctis diebus vitæ suæ languidos se putant, nec aliud sibi persuasum habẽt, nisi quòd debiles sint, & infirmi. Et hoc benignissimus simul & sapientissimus conditor, ipsorum permittit vtilitate, & salute.

Ipsos etiã perfectos, velut infirmos iacere cur Deus permittat.

Satis enim perspectum est illi, eam ipsorum infirmitatem esse, vt si se plenè cognouisse pro comperto haberent, statim ad se ipsos cum vana sui complacentia reflecterētur. Ex magna proinde fidelitate & amore, quem semper erga illos habet, quamdiu viuunt eos in tali ignorantia, timore, pressuris, & humilitate stare permittit: quum tamē ad eum virtutis gradum ipsi conscenderint, vt nec pro toto mundo Deum offendere velint: imò priusquam scientes in Deum peccarent, potius mortem ipsam fidenter subirent. Quid ergo, ait aliquis, fit eis pro hac suiipsorum humili resignatione in eiusmodi ignorantia? Nil aliud sanè, quàm quod optatissima dies aduenit qua de hac miseria erutos, Dominus eos secū in regnū suū adducere statuit, in ipsa hora qua ex hac luce sūt migraturi, ab omni hac ignorātia longisq; tenebris per seipsum eos refouet, ac blādè nimis consolatur: sæpiusq; ante obitum ipsorum, prælibare eos facit & experiri fœliciter illud, quo in ipso perpetuo sunt fruituri. Et sic magna cum securitate animam fundunt.

Resignatio sui.

Idem Thaulerus.

SCiendum est, fideliterque retinendum, quòd in homine Deum purè intendente, sæpe grauis quædam pressura & angustia oboriatur, qua oppressus, videtur sibi Deum non purè intendisse, & ita omnium laborum suorum feciſſe iacturam, omnemq; perdidisse operam. Hinc iam pacem pectoris amittit, animiq; mœrorem & perturbationem incurrit. Hæc autem pressura nonnunquam ex grauitate naturali seu indispositione, vel complexionis malitia, nonnunquam ex influentia cœli vel aeris inæqualitate, nonnunquam verò ex maligni spiritus operatione, qui per huiusmodi grauissimas immissiones suas bonum hominem istum perturbare moliatur, accidere solet. Sed hęc suauiter declinanda sunt, cum benigna tranquillaq; mansuetudine. Ita enim facilius vincuntur. Vnde non satis rectè faciunt quidā, qui pressūram hanc violenter & impetuosè à se excutere, eandemq; perrūpere volunt, destruentes ac debilitantes per hoc capita sua: quiq; nimis inordinatè doctores & Dei amicos pro consilio & auxilio accedunt, eripere se inde & euadere cupientes: vnde sæpius magis implicātur, cum nemo facilè inde eos extrahere & expedire queat. Quamobrem vbi ista pressura & tempestas in homine exurgūt, haud secus faciat quàm solent homines facere, vbi tempestas oritur & pluuiæ vel grandines cadūt. Tunc enim fugiunt omnes sub tectum, donec tempestas sopiatur, & pluuiæ cessent. Ita & ipse, vbi intra se simpliciter sentit ac deprehendit, & nihil velit neq; desideret, nisi Deum, dū hac pressura corripitur, modestè subtiliterque fugiat, donec integrè sibiipsi restituatur: simulq; in vera resignatione ac patiēti abstractione humiliter sustinens, tranquillo ac benigno animo in hac afflictione Deum prestoletur: etiamsi vna hebdomada, vel vno mense, aut sex mēsibus, vno ve anno, vel etiā diutius sine cessatione illa perduret. Et quis nouit, quali modo, quáve ratione benignissimus Deus ad ipsum venire, suaq; illi charismata, & dona infundere velit? Stet itaq; cum benigna mansuetudine sub tecto diuinæ voluntatis ac beneplaciti: certus quòd hoc vel cētuplo gratius sit, magisq; placeat Deo, quam si magna sensibili deuotione afflueret, & multas virtutes Deo quotidie offerret, intusque florerent, & virerent omnia, & ipse diuino lumine irradiaretur. In pressura namque non ita facilè quis seipsum, & sua quærere vel retinere potest, sicut in consolationis ac sensibilis dulcedinis, deuotionisque affluentia. In hac namque sæpe se natura admiscet, & dum anima in ea immodicè delectatur, maculam contrahit.

Pressurarū varia causa.

Eadē quo pacto declinandæ.

Dulcedo sensibilis periculosa.

Idem Thaulerus.

PLæriq; aliqua molestia grauati, ita mihi dicere consueuerunt: Pater, malè mecum agitur, diuersis enim afflictionibus multoq; mœrore perturbor. Et ego rectè cum eis agi pronuntio. Tū illi, Non aiunt, Domine: sed mea culpa id actum: Ad quod rursus ego: Siue tua culpa id actum sit, siue nō, crede ipsam afflictionis crucem à Deo tibi impositam: eidemque gratias agens, sustine, & resigna teipsum. Rursum illi: Sed magna intus aridítate obscuritateque contabesco. Quibus ego: Feras (aio) dilecte fili,

Breuis & absoluta consolatio.

fili, patienter: & melius tecum agetur, quàm si in magna multaq; sensibili deuotione versareris.

Afflictio quid agendum.

Idem Thaulerus.

Tecum manendum. Iob. 17.

IN grauissima illa pressura, & tenebrosa desolatione homine constituto, pressuræ omnes, miseriæ, calamitates, quas iampridem euicerat, & superarat, iterum in eo consurgūt, denuò impugnat, totoq; impetu nauem illius magna cum tempestate concutiunt, & fluctibus suis impetunt exagitantq;. Sed obsecro, quicunq; hæc sentis, noli timore deiici: modò nauicula tua probè ancora fixa sit, venti ei & fluctus obesse non poterūt. Ad mentem tibi veniat, quod Iob ait: Post tenebras spero lucem. Tātum ergo tecum maneas, nō foras euageris: ad finem vsq; tentamenta & pressurā hanc sustine, nec aliud aliquid quēras quo hanc euadas molestiam, sicut faciunt plæriq;, qui dum hanc internam paupertatē, & pressuram sentiunt, semper aliquid inquirunt, quō eā effugere possint: qđ profectò officit plurimum.

Graues sunt electorum passiones.

Idem Thaulerus.

ELectorum hominum passio, non semper vulgaris est passio: sed frequenter ita insolita ac inaudita est passio: quam eis etiam improuisè Deus euenire permittit, vt nihil tale vnquam cogitarint, nec quicquam inde vel suspicati sint. Veruntamen æquanimis ac bono animo esto, ô anima patiens. In cunctis namq; amaritudinib⁹ tuis Christus electus cordis tui ex millibus clausis ianuis (id est cunctis viribus tuis duritia conclusis) introire, ibique nouam quandam, & inexpertam nouit infundere suauitatem. Amaritudinem verò quam sentis, pro inferno & purgatorio tuo suffer patienter. Verè namque pura resignata, & patiens anima, nuda ac mūda de ore euolans ad regni cœlestis palatia (vbi mille anni die vno breuiores sunt) conscendit,

Amaritudo Purgatorij instar est electis.

Henricus Suso in quodam Dialogo.

Afflictiones manifestum fermentum.

SAPIENTIA AETERNA. Nō rectè sapiunt illi, qui vnquam grate & cum quærimonia quamlibet afflictionem ferūt. Omnino enim paterna castigatio, & virga mea ex maximo amore procisitur, & verè suauis ac benigna est: vt non immeritò fœlix ille censendus sit, à quo illam nunquam retraxero. Afflictio inquam, non ex aliqua duritia aut asperitate mea, sed ex amore tenerrimo ac benignissimo trahit originem. Et hoc de qualibet cruce vel tribulatione dictum volo: siue ea vltrò susceptа sit, siue nolenti aliunde acciderit, vbi plærumque necessitas mutatur in virtutem, qua tamē cruce is qui eam patitur, nolit (me inuito) esse absolutus, quamque amicabili ac humili cum patientia in mei æternam referat laudē. Quæ sanè crux quanto maiori cum amore, & promptiori voluntate coniūcta est, tanto etiam præclarior mihique acceptior est. Itaq; de huiusce modi afflictionibus me paulo latius dicentem ausculta, & quæ dixero, ipsis cordis tui visceribus inscribe, sintq; velut signum quoddam spiritualibus animæ tuæ oculis propositum. Id pro certo retineas, ita me cōmorari in anima mundi, ceu in quadam paradiso voluptatis. Eam ob rem ferre non possum, vt cum amore aut delectatione vlli rei incumbat vel adhæresçat. Est namque ex ipsa natura in noxias propensa voluptates. Itaque sepio viam illius spinis, atque omnes semitas eius (velit nolit) aduersitate obstruo, ne ex manibus meis elabatur. Cuncta eius itinera afflictionibus conspergo: ne qua alia in re cordis sui oblectationem, præterquam in me, cōstituat. Crede mihi, si corda omnia in vnum redigerentur, non possent in hac vita minimum ferre præmium, quod redditurus sum in illo cuo sempiterno, etiam pro minima quaq; cruce, quam quispiam ex amore passus fuerit mea causa. MINISTER. Fortassis negari non possit, Domine, afflictiones longè saluberrimas esse, si tamen non sint nimiæ, nec plus satis immanes ac inusitatæ. Atqui Domine Deus, qui solus nosti occulta omnia, quique cuncta in numero, pondere, & mensura condidisti, tu ipse perspectum habes, cruces meas modum omnem prætergredi, & vires meas excedere. Nescio profectò, si quis alius toto hoc terrarum or-

vitæ sanctitatem, si quis sese in illis totum Deo permittat.

Omnis tribulatio ab amante Deo est bonis.

Sua cuiq; crux omnium grauissima videtur. Sapient. 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

be duriùs perpetuò affligatur. Et qui tãdem perpeti potero? Quòd si vnlgaribus me moleſtijs afficeres, Domine, ferrem, eas vtiq;: at verò peregrinas haſce atq; inſolitas cruces, animam, & mentem meam adeó occultè transfigentes, tibiq; vni funditus cognitas, tolerare qui poſſim necdum video. S A P. Morbidus quiſq;, & ægrè affectus, putat ſuũ morbũ eſſe omnium grauiſſimũ: & ſitibundus neminem ſe miſeriorẽ arbitratur. Ita ergo ſi te alijs afflixiſſem modis, tu quoq; ſentires idem quod modò ſentis. Itaque virili animo permitte ac reſigna te ipſum voluntati meæ, in qualibet re aduerſa quam te volo perpeti, idq; facias abſq; vlla exceptione huius aut illius moleſtiæ. Noſti me ſemper id ſolũ velle, quod ſit maximè ex re tua, multo etiam ſtudioſiùs, quàm tu ipſe velis. Neq; te latet æternam me eſſe Sapientiam, quæ ſola perfectiſſimè nouerim, quid tibi ſit conducibilius. Iam verò etiam propria te experientia didiciſſe puto, cruces à me irrogatas, ſi quis illis ritè vti norit, propriùs attingere, penitiùs penetrare, & celeriùs in Deum vrgere ac propellere, quám quæuis aliæ proprio arbitrio ſuſceptæ. Quid igitur adhuc quæritaris? Quin ita potius dicis: Fac mecum pater benigniſſime, quicquid vnquam tibi viſum erit. M I N. Facilè id quidem dictu eſt mi Domine, ſed præſens afflictio toleratu difficilis eſt, ob nimium dolorem ſuum. S A P. Si non doleret crux, non poſſet nomen tueri ſuum. Sicut cruce nihil eſt moleſtius, ita nihil iucundius atq; optabilius, quàm crucẽ pertuliſſe. Crux & afflictio breuis quidem dolor eſt, ſed prolixum gaudium. Crux illi perquam dolet, cui crux moleſta eſt & inuiſa, ei verò qui illam fert æquanimiter, hoc præſtat crux, vt ipſum minimè crux excruciet. Certè ſi tanta iugiter abundares ſpirituali ſuauitate, diuinaq; conſolatione, & oblectatione, vt præ cœleſti illo rore perpetuò colliqueſceres, ex his omnibus perſe conſideratis non tantum tibi accreſceret meriti, neq; pro his tanta tibi à me referẽda eſſet gratia, neq; perinde me tibi obligarẽt, ac quaſi debitorẽ efficerẽt, vt crux vna vel afflictio cum amore tolerata, aut tui derelictio in mentis aridi-

Cui crux deſinit eſſe crux.

tate, in qua me ex amore ſuſtineas. Et citius quidem vel decẽ cuerti poſſint ac excidere in magna voluptate, & iucunda ſuauitate cordis, quam vel vnus ſubruatur, continua laborans aduerſitate, & perpeſſione. Si aſtronomorum omnium præditus eſſes ſcientia, ſi tam copioſe, & elegãter poſſes de Deo dicere ac eloqui, quam cunctæ & hominũ linguæ, ſi denique ſolus ea eſſes eruditione luculenter inſtructus, qua ſimul tota literatorum atque Doctorum omnium frequentia: non tibi iſthæc omnia tantum conferrẽt ad vitæ pietatem ac ſanctitatẽ, quã ſi in quibuslibet afflictionibus tuis Deo te permittere ac reſignare poſſis. Illa namq; bonis maliſq; cõmunia ſunt: hoc verò non niſi electorum eſt. O ſi quis iuſto poſſet perpendere ac ponderare iudicio tẽpus, & æternitatẽ? mallet ille profectò vel cẽtum annis in ardenti iacere camino, quã vel minima leuiſſimæ afflictionis carere mercede in cœlis æternò percipienda. Illud namq; finem tandem habet: iſtud nullo claditur termino. M I N. Ea quæ commemoras, benigniſſime Ieſu, tanquam cithara ſunt ſuauiſsima homini afflicto. Certè Domine, ſi mihi tam dulcib⁹ modulareris vocib⁹ dum cruce aliqua premor, equidem lubens paterer, malleq; crucem perpeti, quã carere. S A P. Age nũc arrectis percipe auribus dulce melos ſonoſq; tinnulos chordarũ intenſarũ: animaduerte quàm ſuauiter reſonent, quã ſuauiter aures perſtringãt. Afflictio quidem mundo huic deſpectui eſt, at apud me immẽſam dignitatem obtinet. Afflictio iram extinguit meam, gratiã meã conciliat, & amicitiam, hominẽq; mihi gratũ efficit, & amabilem, vtpote mihi conformẽ, & aſſimilem. Afflictio bonum eſt occultum, quod nemo compenſare queat: adeo vt etiamſi quis centũ annis crucem amicabilem flexis genibus à me precetur, nec ſic tamẽ illam emereri poſſit. Afflictio hominẽ ex terreſtri cœleſtẽ efficit. Afflictio hunc mũdũ homini alienũ reddit, & perpetuam adducit meam familiaritatem: amicos quidem minuit, ſed auget gratiam. Afflictio tutiſſimum atq; compẽdioſiſſimũ iter eſt. Crede mihi, ſi quis probè cognitum haberet, quanta ſit crucis vtilitas, haud-

Afflictionis bona recenſet.

hauddubiè ceu donum preſtantiſſimũ ex Dei manibus eam ſuſciperet. O quã multi erant iam æternæ perditioni addicti, & ſomnum dormierant ſempiternum, quos tamen afflictio reſtaurauit & excitauit ad meliorem vitam? O quantos velut feras, & indomitas auiculas in caueis continuæ cruces retinent & conſeruant, qui tamen, ſi eis daretur loci, & tẽporis oportunitas, in ſuæ ſalutis ſempiternam perniciem confeſtim aufugerent. Afflictio à graui ſeruat ruina: præſtat homini vt ſeſe cognoſcat, intra ſeipſum ſe contineat, ſibiq; conſtet, ac proximis fidem accommodet. Conſeruat animam in humilitate, docetq; patientiam: tuetur caſtimoniam, æternæ beatitudinis adfert coronam. Vix quẽpiam cõperire poſſis, qui nõ aliquid cõſequatur cõmodi ex afflictione, & igne tribulationis: ſiue etiam rum culpis viuat obnoxius, ſiue iam vitæ emendationem inchoarit, ſiue in proficientium, ſiue deniq; in perfectorũ numero ſit.

Simile.

Iguis nãq; purgat ferrum, mũdat aurũ, & precioſa ornat monilia Afflictio peccati aufert ſarcinam, minuit pœnas purgatorij, pellit tentationes, profligat vitia, ſpiritum renouat, veram confert fiduciam, mundam conſcientiã atq; animũ ſtabilem & excelſum. Afflictio ſalutaris eſt potio, & herba ſalutifera prę cũctis paradiſi herbis. Caſtigat corpus, breui tamen in putredinẽ abiturum, at animam reficit longè nobiliorem ſemperque victurã. Sicut roſarum eximij flores, ſuauiuernantis Maij rore tingũtur: ita animam afflictio vegetat, & fœcundat. Ipſa animum ſapientia imbuit,

Eccleſ. 34.

redditq; hominem exercitatum. Qui afflictiones, & tentationes non eſt expertus, quid queſo ille nouit? Afflictio virga eſt amoris plena, & paterna caſtigatio electorum meorum. Afflictio hominem, velit nolit, trahit vrgetque ad Deum. Quiſquis in aduerſis ſeſe hilariter gerit, illi & iucunda & triſtia, hoſtes & amici inſeruiunt profectiũ tq;. O quoties tu ipſe quoq; hoſtes tuos te impugnantes profligaſti, ac penitus eneruaſti, cùm me alacri & hilari animo laudares, leniterq; & benignè aduerſa perferres? Equidem malim afflictiones creare ex nihilo, quã amicos meos crucis experteſ relinquere: Perpeſſione enim virtutes omnes confirmãtur, homo decoratur, proximus ad meliora prouocatur, Deus laudatur. Patientia in aduerſis, eſt hoſtia viua, & odor ſuauiſſimus præcellentis balſami in conſpectu diuiuæ Maieſtatis meæ, toramque cœleſtis exercitus frequentiam ingenti admiratione afficit. Neque verò vnquam quiſquam quamuis ſtrennuus pugil, vel eques publicitùs cum alio congreſſus, adeo in ſe hominum oculos animoſque conuertit, vti totus beatorum omnium cœtus hominem afflictiones ritè perferentem aſpectat. In aduerſis retinere patientiã præſtabilius eſt, quàm extinctos ad vitam reuocare, aut alia perpetrare miracula. Afflictio via eſt arcta, quæ ad ipſas vſq; cœli portas fortiter pertingit. Ipſa hominem ad martyrum euehit contubernium: ipſa laudem palmamq; refert ex cunctis hoſtibus: ipſa animam roſeo purpureoq; veſtit indumento: ipſa coronas vel ſerta nectit roſacea, & ſceptra conficit ex palmis virentibus. Ipſa eſt velut gemma precioſiſſima in monili ad virginis pectus appenſo: ipſa in æterna vita canticum nouum præcinit dulcibus modulis ac liberrimis animis, quod nec omnes poſſint deponere angelici ſpirit⁹, eo quòd nullam vnquam crucem experti ſint. Atque vt paucis te expediam, homines afflictos mundus iſte miſeros appellat, ſed ego fœlices dico, vtpote quos ipſe mihi elegerim.

M I N. Pulchrè nimirum ex his apparet, æternam te eſſe Sapientiam, qui veritatem ipſam tam perſpicuè in medium proferre queas, vt nullus vlli reliquus ſit ambigendi vel hæſitandi locus. Nihil iam admirationis habet, ſi is afflictiones poſſit perpeti, cui tu cas tantopere efficis commendatas. Certè Domine, tuis planè mellitis ſermonibus id fateor apud me egiſti, vt mihi deinceps crux omnis, & moleſtia longè futura ſit tolerabilior iucundiorque, Domine Deus, pater indulgentiſſime, en flexo coram te poplite, laudes gratesq; medullitus tibi ago pro afflictionibus præſentibus atque etiam pro præteritis admodum acerbis, & moleſtis, quas ego tum acres nimium ſentiebam, eo quòd ex animo infenſo & hoſtili profi-

Gratiarũ actio pro perpeſſis aduerſis.

tiſci viderentur. S A P. At quid nunc de illis ſentiendum putas? MIN. Planè ita nunc perſuaſum habeo, Domine, dum te, gratiſſima oculorum cordis mei paſcua, amantibus oculis intueor, cruces illas acerrimas, & immanes, quibus me pro paterna benignitate probaſti, & exercitaſti (quarum tamen vel ſola cõſideratio etiam non vulgares perterruit amicos meos, dum me illis preſſum cernerent) non niſi dulcem quendam Veris florigeri rorem fuiſſe.

Quidam Scriptor.

Omnia de manu Dei accipienda.

SI Deo permittente, tantas tenebras tantamq; ariditatem, duritiem, & inſtabilitatem intus ſentis, vt tibi videaris prorſus à Deo derelictus eſſe: ſi tam diris animi angoribus premeris, vt putes te infernales cruciatus perpeti: ſi moleſtiſſimæ iugeſq; tentationes te deuexant, & vitia quæ iam in te extincta credebas, rurſum magno impetu exurgunt ac te impugnant: ſi nõ ſolùm mali homines, verumetiam qui boni habentur, quiq; tibi maximè fideles eſſe debuerant, te perſequuntur, & maledictis atque obtrectationibus fatigant, varijsq; iniurijs afficiunt: ſi damna rerum & purulenta hulcera morboſq; inauditos cum Iob ſuſtines: ſi corporali cæcitate cum Tobia, & grauiſſima paupertate cum mendico Lazaro affligeris: ſi denique aliud quicquam aduerſum pateris, qualecunque illud ſit, & vndecunque emergat, non aliundè id accipias, quàm de manu benigniſſimi Dei, qui ex amore, & pro tua ſalute tribulationibus te exerceri ſinit. Perfer talia omnia humili reſignatoq; corde pro illius honore, quamdiu ipſe voluerit: nam afflictionibus anima tua purgatur, & mirè exornatur. Quod ſi in ipſis non ſemper æquè reſignato fueris animo, non propterea ſpes ſalutis ablata erit, nec Dei gratia amiſſa. Vide tantùm ne impatienter, & pertinaciter aduerſus Deum recalcitres, eiq; ſis rebellis. Profectò ſi benignam humilemque patientiam pro viribus retinueris, Deo eris chariſſimus, & ad cœleſte eius regnum feliciter tandem peruenies.

Iob 1. & 2. Tob. 2. Luc. 16.

S. Thrutha, ſiue Gertrudis virgo.

Aduerſitas electionis diuinæ ſignum.

SIcut annulus ſignum eſt deſponſationis, ſic aduerſitas tam corporalis quàm ſpiritualis quæ patienter propter Deum ſuſtinetur, veriſſimum ſignum eſt electionis diuinæ, & quaſi deſponſatio animæ cum Deo.

Henricus Suſo.

Salutis formamentum.

HOc fundamentum eſt ſalutis noſtræ, mortificare ſcilicet, abnegare, reſignare, perdere, & annihilare noſipſos. Si vis eſſe quod non es, oportet te prius deficere ab eo quod es. Id autẽ certo certiùs tenendum eſt, neminem ſibi de reſignatione blandiri, nec ſe reſignatum eſſe, in animum inducere debere, quamdiu guttula vna ſanguinis in carne, vel aliqua medullæ portio in oſſib⁹ latet, quæ non pro vera ſit reſignatione decocta atq; cõſumpta. Quæſo dilectiſſimi, non vos iſta perturbent: & vobis ad cœleſtia regna aditus patet, etiamſi ad ſummam perfectionem minimè pertingatis. In ſuperna patria, & puſilli, & magni reperiuntur. Facite quod in vobis eſt, & in ſancto propoſito ſanctiſq; exercitijs perſiſtite. Ita enim, & ſi nõ ad ſupremum montis verticem pertigeritis, in ipſo tamen æternæ ſalutis veſtræ itinere deprehendemini.

Reſignatio.

Idem Suſo.

Ad vnionẽ cum Deo aſpirandũ.

EO nos tota mente, & omni quo poſſumus tendamus amore, vt ſimul cum Deo vniri, & ſpeculum candens effici mereamur. Tum verò in tribus diuinæ ſubſtantiæ perſonis cõmorabimur, & ambulabimus, ita vt cum Apoſtolo fideliter dicamus: Noſtra conuerſatio in cœlis eſt, hoc eſt, in tribus diuinitatis perſonis. Hanc perfectionem toto deſiderio, cunctis ſenſibus, ac vniuerſis viribus ſuis quiſq; apprehendere conabitur: etſi fortaſſe in vita ſua ad eã minimè pertigerit, bono ſit animo, quia dabitur illi à Deo iam extremum trahenti ſpiritum, & ad mortẽ tendenti. Quòd ſi nec tunc aſſequatur, & hinc decedẽs quibuſdã maneat culpis obnoxius, ad Purgatorij quidem deducetur locum, & ibi oẽs illæ ad purũ excoquẽtur. Deinde verò ad cœli palatia perductus, ea ibidem perenniter perfruetur, tanto magis aut minus, quanto maiori eam vel minori eſt dilectione proſecutus

Philip. 1.

tus dũ adhuc viueret, eãq; ex toto corde plus aut minus deſiderauit. Meritò proinde ſui quiſque deſiderij arcum ad ſummum vſque extendere deberet, vt nullum tam breue abſcederet tempus, quo non perfectius Deum lucraretur. Veris namq; animi eius deſiderijs Deus perenniter vicem reddet, etiamſi quod deſiderat, nunquàm in hac vita conſequatur: omnemq; tepidam & negligentem conuerſationem, & vitã illius iuxta ſupremum illud iudicabit, ad quod vnquã peruenit in vita ſua. Vnde licèt non ſentiat ſe aliquis in altò perfectionis gradu conſtitutũ, nõ deſpondeat animũ: ſed quantũ poteſt, totis viribus eã aſſequi conetur. Quod ſi nec ſic ad optatam valet perfectionem pertingere, hoc tantùm curet, vt amet eam ex corde, & votis omnibus ad eam ſuſpiret.

Non omnibus datur cõtemplationis gratia.

Quidam Chriſti ſeruus.

DOminus Ieſus rex regum non omnes ad hoc eligit aut admittit, vt in hoc exilio ſecũ menſæ aſſideant, hoc eſt, vt in fruitione, & quiete ſanctæ cõtẽplationis pleniùs deliciẽtur: ſed multos conſtituit velut miniſtros, qui ante menſam ſuam ſtent, ſibiq; inſeruiant, Non, inquam, in magna domo & Eccleſia ſua vult habere tantummodo delicatas atq; ornatas puellas: ſed etiam ordinat principes, duces, milites, aliosq; ſeruos diuerſis operib⁹ aptos, quos ſemper ad negotia paratos habeat. Neque enim in internis duntaxat delitijs excellentiſſimæ cõtemplationis delectatur Deus, verùm etiam in externis vtilium occupationum exercitijs, quę propter honorem, & amorem ipſius purè ſuſcipiuntur. Cæterũ poſt hoc exilium oẽs qui Chriſti ſunt, beatæ & æternæ menſæ eius aſſidebunt. Non igitur ſint puſillanimes illi, qui licèt propriæ mortificationi, abnegationi, & reſignationi diligenter operam dent, non tamen hic pcipiunt gratiam perfectæ contemplationis: ſed fideliter & perſeuerãter Domino ſeruientes, ament illam gratiam in alijs, quibus Deus gratuita pietate ſua eam in hac vita conceſſit.

Ex vera ſui reſignatione quanta

Ioannes Thaulerus.

SI in optione alicuius foret, & arbitrio poſitum, vtrùm ab omnib⁹ vitijs & defectibus ſuis abſolui & expediri, cunctasq; virtutes, & omnem perfectionem obtinere vellet, necne: deberet ita dicere Deo ſuo: Domine, nõ meum donum, non meam gratiam peto, non meam voluntatem depoſco: ſed quomodo tu vis, ita libẽs accipio. Si tibi viſum eſt vt illis caream, ego pro tua voluntate eis potius carere volo. Certè dum hoc pacto in vera reſignatione carere magis & fruſtrari eligimus, plus accipimus & plus habemus, quàm ſi ex propria voluntate caperemus haberémuſque Deum aut quamlibet creaturam. Multò ſiquidem vtilius nobis eſt, ſponte humiliterque carere velle omnibus Dei donis in vera reſignatione & abnegatione propriæ voluntatis, quàm illa habere ex propria voluntate.

redeat vtilitas.

Quidam Dei amicus.

In multis offendimus oẽs, quamuis perfecti.

QVid turbaris, ô homo bonæ voluntatis, quid turbaris atq; animo deijceris, quòd virtutes perfectè pro voto tuo, abſque omni defectu, & impedimento tempore huius exilij exequi nequeas, ſed quotidie vel etiam continuè inuitus, & contra voluntatem tuam in imperfectiones labaris? Nam & excellentiſſimi Apoſtoli cæteriq; ſancti, & amici Dei ipſas quidem virtutes omnes volebant atque appetebant ſeu deſiderabant ſupremo, & optimo modo perficere: ſed hoc in iſta vita ſine aliqua imperfectione præſtare non poterant. Vnde & dicebãt: In multis offendimus omnes. Itemq;, Si dixerimus quia peccatũ non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Reuerà etiam ſancti, & perfecti homines defectibus quibuſdam, & tentationibus hic obnoxij ſunt. Qui licèt leuiter offendant, licèt ab humani generis inimico, & propria corruptione, vel de luxuria: vel de vana gloria, aut de quibuslibet alijs vitijs contra ſuam voluntatem tententur impugnenturque: non tamen propterea eos immortificatos vel à vera ſanctitate, & perfectione alienos eſſe Deus iudicat, quum hæc eis diſpliceant: contraque rectæ rationis iudicium, & omnem ipſorum voluntatem ſint. Itidem dum (vt natura fert) ſecundũ ſenſualitatem, & primos motus contraria quæque animæ, & corpori in tẽpore atq; æterni-

Iac. 3. 1. Ioan. 1.

tate fugiunt,& horrent:nequaquam ob id à Deo pro non verè sanctis habentur, si tantum secundum superiorem rationis portionē hinc doleant, & Dei voluntati sese adiungant conformentque. Quum igitur nec ipsi perfecti viri possint in hac misera vita carere defectibus: nihil mirum, si tu contra volūtatem tuam in multas imperfectiones labaris. Itaq; necesse est vt cum sanctissimo Paulo Apost.dicas, Velle quidem adiacet mihi,perficere autem non inuenio. Id est, Integra quidem mihi voluntas est in omni virtute, gratia, & sanctitate perfectè viuendi: non tamen pro meo desiderio tā perfectè id re ipsa exequor, sicut libentissimè vellem. Profectò non solùm perfectis sed & tibi cunctisq; bonæ voluntatis hominibus, pax per sanctos Angelos in Christi natiuitate denuunciata fuit in hunc modum:

Rom. 7.

Luca 2.

Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Non dixerunt veraces angeli, Pax sanctis, perfectisque hominibus, (licet hoc maximè ita sit/ sed notabiliter sic cecinerūt: Pax hominibus bonæ voluntatis. Nam animæ rationales bona voluntate sanctaque charitate præditæ, etiam si multis adhuc imperfectionibus derineantur, filiæ tamen, & charæ sponsæ sunt regis æterni: at animæ perfectæ atq; heroicæ, sunt reginæ, & excellentes sponsæ eiusdem cœlestis sponsi. Qui sicut cum istis volantibus volat, ita cum illis ambulātibus vel currētibus ambulat, & currit, nusquam eas deserens.

Idem Dei amicus.

AGe bonæ voluntatis homo iuxta denunciatam tibi per sanctos Angelos pacem, abundè in hoc, & propter hoc contentus tranquillusq; esto, quòd Pater ille cœlestis vnicum filium suum Iesum Christum Deum, & hominem non solùm tibi nasci voluit, sed etiam vsq; adeò ad tuos vsus proprium donauit, vt quæcunq; bona tibi desunt, nec satis ex te ipso habere potes, cuncta hęc ex ipso & in ipso Domino Iesu habeas: neq; dubites Patrem cœlestem dilectissimumq; eius filium ita omnino hæc abs te accipere, acsi nihil horū tibi in teipso & ex teipso deesset: quum quicquid in te nec habes nec inuenis, id in Christo habeas. Reuera ipse Christ⁹ Iesus nobis imperfectis, & multis culpis obnoxijs datus, & fact⁹ est quicquid saluti nostræ necessarium est. In illo habemus omnia bona, virtutes oēs, oēm sanctitatem, & perfectionē, seu quæcunq; Deus à nobis exigit, & quicquid nos ei præstare æquū est: ita vt ex ipso Iesu Christo, & per ipsum impleamus, faciamus, perficiamusq; etiam summo, & excellētissimo modo, quæcunque alioqui nobis in nostra fragilitate, imperfectioneque, & ad mala propensione prorsus essent impossibilia. Itaque si homo es bonæ voluntatis, hoc est, si iuxta Dei voluntatem in cunctis virtutibus, in omni sanctitate, & perfectione eidem domino Deo tuo libenter placere velles: potes implere ac perficere in Christo & per Christum, omnem iustitiam, perfectionem atque sanctitatem: nec de hac re vllum apud te dubium hærere debet. Offer igitur deuota mente Deo Patri dilectissimum filium ipsius Iesum Christum. Pro deperdito pueritiæ, & iuuentutis tuæ tempore, offer sanctissimam eiusdem Christi pueritiam ac iuuentutem. Pro cunctis negligentijs, & imperfectionibus tuis, offer illius vitam perfectissimam & passionem salutarem.

Christum patri à nobis offerendus.

Idem Dei amicus.

VT Deus omnipotens virtutes omnes, omnē sanctitatē, & perfectionem, cunctaq; bona opera non aliter à te suscipiat, quā si illa omnia reipsa præstiteres ac perfecisses: satis necessariū fuerit, vt cor, voluntatem, deuotionemq; animi tui integrè ad ipsum Deum conuertere, dirigere atq; erigere studeas: teipsum totū, & quicquid in tempore atque æternitate Deus super te permittere volet, ipsi eiusque gratissimæ voluptati resignans, offerens ac vniens. Ita enim cum eo vnum eris, & omnium virtutum omnisque sanctitatis perfectionem in ipso Deo tuo habebis, supplebisque ex meritis vitæ, & passionis Iesu Christi quicquid boni vel in præterito ac deperdito tempore tibi defuit, vel in residua vita tua deerit. Aequum quidē fuerat te ab eo tempore quo primùm ratione vti cœpisti, in Deum dirigere ac referre cunctas actiones & omissiones tuas, totū corpus totamque animā tuam,

Ratio opitima suppeditandi quæ nobis desunt.

Omnia in Christo habemus.

tuam, & omnes eorum motus ac opera, sensus item, & rationem tuam, vti hoc Deo gratissimum fuisset: sed quia illud mox à prima ætate non fecisti, aut ita pfectè & integrè abs te factum non est vt iustum erat, vel nunc tandem id facere studeto, atq; hoc vel simili modo precare: O dulcissime Domine Deus me⁹, cōfiteor debere me tibi omnem fidelitatē, amorem, mortificationem, resignationem, sanctitatem, virtutes omnes, cuncta opera bona, supremamq; animæ, & corporis perfectionem: sed imperfectū meum viderunt oculi tui, & ante te est omne desiderium meum, Quum igitur pie Iesu, tam infirmus, fragilis, negligēs, corruptus atq; ad mala propensus sim, vt contra voluntatem conatumq; meum multis modis præpediar, quo min⁹ illa bona tam purè ac perfectè reipsa, & opere implere possim, sicut libēter vellē, obsecro te per omnes miserationes tuas, vt ipsam voluntatem meam eodem modo suscipias, quo sancti Pauli Apostoli cæterorumq; amicorum tuorum voluntatem suscepisti. Oro etiam benigne redemptor, vt me sicut & amicos tuos omnes in teipso operū ac meritorum tuorū participem reddas: oro vt plenissimè patri tuo cœlesti ac tibi satisfacias pro omnibus malis quæ vnquam commisi, & perfectissimè suppleas omnia bona quæ omisi. Tu enim non min⁹ integrè pro mea salutè mihi datus es quàm perfectis amicis tuis, vt in te & per te sarciātur, suppleanturque omnes defectus mei, & quicquid mihi ex supradictis bonis contra plenam voluntatem meam deest. En amantissime Domine Iesu Christe, desidero hāc meam volūtatem in omne reliquum tempus vitæ meæ, & in omnem æternitatem tam perfectè, purè ac fortiter in te erigere, tuæq; gratissimæ voluntati resignare & offerre, sicut vllus vnquam fecit homo aut facere debuit. Itaq; ex hac hora, & deinceps in omne æuum, nihil vnquam aliter, aut plus, vel minus in corpore, & anima mea, in vita & morte, in habendo, carendo, patiendo, agendo ac dimittendo, volo atque appeto, quàm tibi gratissimum est. In pura intentione, in vera mortificatione & dilectione, in omni bono opere & virtute, omniq; sanctitate, tam perfectè tibi pro grata voluntate tua placere cupio, sicut aliquis vnquā ex præcipuis amicis tuis placuit. Peto Domine & intimè opto, vt omni reliquo vitæ meę tempore nocte ac die, omnes respirationes meæ, & singuli motus cordis mei te laudent, & honorent, tibi famulentur, & gratias agant, amorēq; exhibeant. Ex toto corde meo iam dicta omnia & singula fixè irreuocabiliterque volo ac desidero. Et quoties ob meam infirmitatem, corruptionem, & ad mala propensionem, negligentiamq; vel obliuionem, aliquid aliter à me fiet, protestor id nō esse mę voluntatis, sed maximè cōtra omnem voluntatem & propositum meum. Adiuua quæso, & cōfirma me in hac volūtate, ad æternam gloriam nominis tui, Amen. Igitur in hunc modum voluntatem tuam componere, & in Deum erigere atque dirigere consueseiro. Ita.n. benignissimus Deus illam pro opere iuscipiet, vbi nihil vltra poteris: & ipse in eodē suauissimo creatore tuo singularē pacē, gratiam, libertatem, gaudium, deuotionem, & amorem persenties. Sæpius quoq; per diem aut corde tātum aut ore simul, & corde dicito breuiter ad Dominū: O amantissime Domine Deus meus, vtinam pro tua gratissima volūtate tibi placerē, & summum fidelissimumq; amorē in omnibus exhiberem.

Precatio saluberrima.

Psalm. 138.

Psalm. 37.

Et paruis & magnis datus est Christus.

De immensa Dei erga homines amore.

SI bonæ voluntatis es, plurimum te consolari & exhilarare debet immēsus atq; incomprehensibilis amor, quē Deus habet erga homines. Noueris autem duplicem esse ipsam Dei ad homines dilectionem: quarum alteram meritam, alteram immeritam dicere possumus. Merita illa est, quam bonis operibus, virtutum exercitatione, præceptorum Dei, & Christi consiliorum obseruatione, conciliare nobis, & possumus, & debemus. Immeritam verò illam dicimus, quam ab omni æternitate ex sua natura Deus gratuitam prorsus atq; immensam ad nos habuit, quā sanè meriti non sumus. Nonnullis quidē aliqua ex parte in hac vita occultatur merita Dei erga ipsos dilectio, sicut Scriptura ait: Neseit homo vtrū amore an odio dign⁹ sit: sed hoc fit in bonū maximamq; salutem eorū, vt scilicet

Duplex Dei erga homines dilectio.

Eccles.9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cet in bonis actibus virtutumq́; studijs tanto humiliores, & constantiores ad finem vsq; perseuerēt, nec superbia intumescant, vel negligentia dissoluantur: quod accidere possit, si certò illis Dei erga ipsos dilectio constaret. Piè tamē credimus (saluo iudicio melius sentientium) illam Scripturæ sententiam de vulgari duntaxat, & imperfecto homine scriptam esse, non de eo cuius spiritui testimonium perhibet spiritus veritatis, quòd filius Dei sit, vt dicit Paulus Apostolus. *Rom.8.* Neque enim scriptū est, Nescit quisquam, sed, Nescit homo: id est, quatenus homo est, absque testimonio spiritus Dei nescit, vtrum amore an odio dignus sit. Quod autem possimus aliquo modo certi fieri de merito erga nos Dei amore, etiam hæc verba Christi apertè testantur: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum. *Ioan. 14.* Nā quum Deus diligat seruantem mandata sua, non omnino ambigimus nos à Deo diligi, si præcepta illius sermonesque obseruamus. Planè si de nostro erga Deum amore certi sumus, etiam de eius erga nos dilectione minimè dubitamus. *Prouer.6.* Ipse enim dicit: Ego diligentes me diligo. Modis omnibus prorsus impossibile est, vt incomprehensibilis Dei benignitas suum amorem deneget ijs qui eum verè diligunt. Et hæc ipsa merita dilectio qua Deus nos ob sibi exhibitū verum amorē cōplectitur, tam infinita ac vehemens est, vt non intellectum modò, sed & omne desyderium hominis superet, nam multò amplius omnem & angelicum & humanum vincit amorem, quàm ignis immensus tenuissimam scintillam. Iam quòd ad alteram illam immeritam, naturalem gratuitamq́; Dei erga nos charitatē attinet, sicut certi sumus esse Deum, & nos à Deo esse cōditos, ita de immerito eius ad nos amore dubitare nō possumus. Et hæc quoque immerita Dei erga homines dilectio, omnem tū humanum tum angelicum longè lateque excellit amorem. Quare si omniū matrum amor, fides & beneuolentia in vnius alicuius genitricis pect⁹ erga vnicum natum suum cogeretur, tametsi illa vehementissimè, & temporariam, & æternam filij sui nō posset nō cupere vitam & salutem, nec sic tamen tātus hic matris erga vnicū suum amor, fides ac beneuolentia, posset aliqua ex parte æquiparari dilectioni, fidei ac beneuolētiæ quam Deus Pater, & Filius & Spiritussanctus gerit erga cuiuslibet hominis temporariam æternamq́; salutē. Vnde & indubitatū apud te esse debet nullam vnquam licet indulgētissimam genitricem vsq; adeo vnici dilectissimiq́; filij sui damnum & interitum doluisse, vt benignissimus Deus perditionem cuiuscunq; hominis: vtpote quem tā prę clarè ad imaginem & similitudinem suam condidit, ac tanti fecit, tantoque in precio & honore habuit, vt illius causa nec vnico charissimoque filio suo pepercerit, sed hunc in acerbissimā & maxime ignominiosam mortem tradiderit: idque tanto amoris ardore, & intemperantia, vt si non nisi vnus fuisset redimendus homo, eundem ipsum ea ratione proculdubio fuerit liberaturus. Certissimum est Dei charitatem, misericordiam, & benignitatem æternam nulla vnquam ratione posse alicuius hominis perditionem damnationemq; velle: nam de ipso verissimè scriptum est, propriū illi esse misereri semper, & parcere, nec velle eum quenquam perire, sed omnes homines saluos fieri, & ad agnitionē veritatis peruenire. *1. Tim. 2.* At quum libera sit homini data voluntas, isq; ea sponte ac improbè aduersus Dei abutatur voluntatem, & cunctas illius institutiones, adhortationes, cōminationes præcepta, consilia, promissa, beneuolētiamque omnem contemnat, atque cōtra Deum propriamque salutem agere pro nihilo ducat: nimirum diuina eum iustitia (vt dignū & æquum est) cōdemnat. Est aūt ipsa volūtatis libertas adeo in hominis arbitrio sita, vt si quis etiam multis iam annis ob sua crimina damnationi adiudicatus esset, posset tamen per liberam voluntatem auertendo se à peccatis, & ad Deum iustitiamq́; conuertendo, redire ab illa damnationis sententia ad fœlicitatem æternam: id quod Beatus Augustinus confirmat, dicens ita: Nouit Deus mutare sententiam, si tu noueris mutare delictum. Itaque præscientia quidem Dei, qua iā ante nouit exordium, medium & exitum tuum, immutabilis est, sed non item iudicium siue sententia. Nam si centū annis

Libera voluntas.

Præscētia & sententia Dei.

nisi ad vltimum vsque vitæ spatium immortalibus vixisses peccatis, & ob illa ex diuina iustitia damnationi addictus esses, atque in ipso vitæ termino à peccatis auersus, per confessionem, contritionem ac pœnitentiam redires ad Deum, eiusq́; gratiam tibi conciliares: iam sententia illa, & iudicium damnationis mutaretur, & ipse ad sempiternam beatitudinem reuocareris. Tangat quæso animum tuum hęc tanta & tam gratuita Dei in te dilectio. Attentè totaq́; animi deuotione meditare eiusdem conditoris ac redemptoris tui bonitatem, dulcedinem, pulchritudinē, pietatem, misericordiam, charitatem, fidelitatem, atq; eius generis alias illius amabiles perfectiones: quæ sanè tam immensæ atque incōprehēsibiles sunt, vt nec scribi, nec dici, nec cogitari satis possint. Enimuero si cuncti spiritus angelici omnesq́; animæ creatæ, & quæ deinceps creandæ sunt, vnam aliquam ex prædictis Domini Dei tui perfectionib⁹ perscribere vellent, etiamsi singulis quibusq; spiritib⁹ ac animabus tantū supperet atramenti, quanta est vastissimi maris vnda, & membranarum vicem amplissima cœli moles expleret: atramē antequàm decima pars illius describeretur, singulorum singula maria penitus exhaurirentur, & cœli singuli tam in omnes partes literis opplerētur, vt ne vnum quidem apicem præterea capere possent. Huiusmodi pia meditatio, & infinitè gratiorē suauioremque Deum tuum in pectore tuo efficiet, & sanctam confidentiam intimumq́; amorem & gaudium, ac bona omnia intra te adducet: vnde fiet, vt iam mortem non inordinatè pertimescas, sed lætus illam expectes.

2. Tim. 1.

De eo qui circa vitæ finem ex animo sese corrigit.

O Tu qui in senili vel vltima ætate relictis vitiorum iniquitatumq́; sordibus iter iustitiæ ingredi cœpisti, iāque bonæ voluntatis es: quare sic trepidas, ac tanta tristitia deprimeris, quasi nulla tibi salutis spes esset relicta? Recordare quæso, recordare misericordissimi, benignissimi, dulcissimique redemptoris tui Iesu Christi, qui venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Pro eis incarnatus est: pro eis laboranit, acerbam passionem pertulit, sanguinem fudit & mortuus est. Illum magis inhonorare vel maiori iniuria afficere non potes, quàm si propter multitudinē, diuturnitatē, aut enormitatem scelerum tuorū, de eius pietate, misericordia ac bonitate desperes. Quamuis igitur senio iam prægrauatus, seu vitæ huius termino proximus, incœperis te corrigere, & fortè nō nisi vno anno, vel vno mense aut vno die hic viuere habeas: non est tamen quòd perturberis, nimiaue pusillanimitate deijciaris: sed est vnde plurimū gaudeas, cōsiderans immensam Dei erga te clementiam, qui te ante obitum tuum ad se reuocauit, bonā voluntatē tibi donans: quiq́; (vt Beatus Bernar. ait) non admodum attendit in homine quid fuerit, sed quid iam esse velit. Quòd si deperditū & in vanitatib⁹ ac peccatis consumptum vitę præteritę tempus te angit: rursum consoletur, ac pia firmaque fiducia stabiliat animum tuum parabola illa Euangelica, vbi legis, eos qui hora vndecima à patrefamilias conducti atq; in vineam missi sunt (id est, qui in senectute, & vltima ætate, sobriè, iustè, ac piè viuere cœperunt) licet vna duntaxat hora laborassent, denarium æternæ beatitudinis recepisse, sicut & illi qui tota die laborauerant, seu ab ipsa pueritia vel iuuentute Deo seruierant. Hinc iterum in Euangelio Saluator beatos dicit, non solùm illos qui in prima aut secunda, sed etiam qui in tertia vigilia parati inueniuntur. Neque inordinata formidine concuti debes, propter propriorum meritorū inopiam: nam quum iam per bonam voluntatem & Dei gratiam veramq́; charitatē coniunctus sis Christo, tanquā viuum membrum particeps eris meritorū ei⁹, & omnium electorum ipsius: accipies reuera hæreditatem cœlestem, quia de numero Filiorum Dei es. Planè iam ex illis es, de quibus Paul⁹ Apostol⁹ loquitur, & dicit, Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Itaque iam lætus expectare, & potes & debes beatam spem (vt idem Paulus ait) & aduentum gloriæ magni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

Matt. 20.

Tit. 2.

Luc. 12.

Rom. 12.

Tit. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceptabilem, sectatorem bonorum operum. Iam cum ingenti gaudio audire te æquum est etiam hæc verba: Iesus Christus traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationē nostram. Et ista: In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propiciationem pro peccatis nostris. Item ista: Iesus Christus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Sed metuis fortasse, ne te hinc migrantem pœnæ Purgatorij excipiant. At iste quoq; metus nimius deponendus est. Omnino expedit, tibi vt resignes te totum Deo, sinasq; eum facere tecum quod voluerit. Sicut diligis eius misericordiam, ita diligas oportet & iustitiam ipsius. Pater est indulgentissimus, qui siue in hac vita, siue in Purgatorio, filios suos à peccatis, & vitijs corde iam auersos atque ad se conuersos flagellet, non nisi paterno affectu id facit. Nihil dubites de tam amabilis patris pietate. Quando iam illi placere verè desyderas ac studes, doleq; quòd eum vnquam offenderis: hinc te migrātem, non acerbè sed benignè suscipiet, sinuque misericordiæ suæ confouebit. Etiamsi ad Purgatorium deductus fueris, non carebis illic refrigerio, & consolatione, certus de tua salute ac futura beatitudine: gratiusque tibi erit ibi esse, quàm hic, vbi multæ occasiones offendendi Deum habentur. Vnde legimus quendam sanctum virum hęc aut similia verba dixisse: Si pro comperto haberem, me post mortem peruenturum ad Purgatorium: paratissimus essem mox collum gladio subijcere, vt certus esse possem de mea salute. Sunt tamē etiam nonnulli negligentes, vitamque suam ex animo cōrigere nolentes, qui dicere solent, satis sibi esse si ad Purgatorium, & non ad infernum post mortē descendant: sed valdè imprudenter loquūtur, & nesciunt quid dicant. Tales enim quum in negligentijs, & vitijs suis sponte permaneāt, nimis atrox atque horribile Purgatorium expectare debent: si tamen eis datum fuerit, vt ad Purgatorium, & non ad infernum vadant. Tu vero bonæ voluntatis homo, qui peccatum omne iam odisti, & Deo viuere ac seruire cupis, immoderatum metum depone. Qui enim charitatem habent, & mente ad Deum conuersi sunt dum moriuntur, etiam si aliquid fortè secū deferant, quod adhuc purgari debeat, fœlices tamen sunt, quia nunquam à Deo auertentur. Vbi plenè purgati fuerint, glorioſe peruenient ad patriā cœlestem. Hinc scriptum est, Beati mortui qui in Domino moriuntur. Profectò qui attentè consyderare vult, quàm clementer, & amicè prodigus ille filius in Euangelio receptus à patre fuerit, nulla ratione potest desperare. Ipsæ scripturæ veritatis vbique ingentem consolationem, & fiduciam pœnitentibus atque ad Deum verè conuersis, præstant. Hinc Esaias ait: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Ioel iidem dicit: Conuertimini ad Dominū Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multū misericors, & præstabilis super malitia. Et per Ezechielem Deus loquitur in hunc modū: Cum auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam, ipse animam suam viuificabit: omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor, in iustitia sua quam operatus est viuet: Nunquid voluntatis meæ est mors impij, & non vt conuertatur à vijs suis, & viuat? Tobias quoque ait: Conuertimini peccatores, & facite iustitiam coram Deo: credentes quod faciat vobiscum misericordiam. Rursumq; Esaias dicit: Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? Speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Innumera talia in diuinis scripturis inueniuntur: quæ animæ peccatrici iam ad Deū conuersæ præsentissima remedia sunt contra desperationem ac diffidentiam.

Rom. 4.
1. Ioan. 4.
Apoc. 1.
Purgatorium.
Apoc. 14.
Luc. 15.
Isaiæ 55.
Ioel. 2.
Ezech. 18.
Tob. 13.
Isaiæ 50.

De morte non nimium metuenda ex D. Ambrosio.

QVum Iesum infantem parentes in templum ducerent, Symeon qui responsum acceperat, non visurum se mortem, nisi prius videret Christū Domini, gauisus suscepit eum in manibus suis, & dixit, Nūc dimittis Domine seruum tuum in pace: quasi necessitate quadā teneretur in hac vita, nō volūtate. Ita dimitti petit, quasi à vinculis quibusdā ad libertatem festinaret. Anima enim liberatur, dum à corporis contubernio secernitur, & inuolucris perturbationis exuitur. Ipsa post mortē operatur magis quàm ante: quia operatur quę sua sunt sine vlla societate corporis, qđ hîc animæ oneri & impedimento est. Iustis mors quietis est portus. Insipientes mortem quasi summum malorum reformidant: sapientes illam quasi requiem post labores & finem malorum expetunt. Per mortem id quod inquietum, quod erubescendum, quod inimicum nobis, quod violentū, quod procellosum, & ad omnia vitia propēsum est, conquiescit & iacet, ac sepulchro clauditur: id autem quod familiare virtutibus, quod amicū disciplinis, quod sequax boni, ac Deo subditū est, in sublime euolat, vt cum illo perpetuo atq; immortali bono maneat ipsiq; adhæreat, & cum ipso sit. Non timeamus igitur recipi ab hominibus, nec vereamur nimium illum omnibus debitū finem. Intrepidè pergamus ad redemptorem nostrum Iesum, ad sanctorum cœtum, iustorumq;, conuentum Ibimus enim ad patres nostros, ad illos fidei nostræ præceptores, vt etiā si multa bona opera desint, vera fides opituletur. Ibimus ad eos qui recumbunt in regno Dei cū Abraham, Isaac & Iacob: vbi & Latro ipse regni cælestis cōsortio gratulatur: vbi Paradisus est iocunditatis: vbi nullę nubes, nulla tonitrua, nullę coruscationes, nulla ventorum procella, neq; tenebræ, neque hyems, neque vllæ temporum vices. Non frigus, non grando, non pluuiæ, non solis istius nec lunæ aut stellarum erit vsus, sed sola Dei fulgebit claritas. Morituri quæramus piè & amanter ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, & complectamur pedes eius, & adoremus eum cum mulieribus illis, quibus in die resurrectionis suæ apparuit vt dicat & nobis, Auete, nolite timere: id est, nolite timere ab iniquitatibus, ego enim sum peccatorum remissio: nolite timere à tenebris, quia sum lux: nolite timere à morte, ego enim sum vita: quicunque ad me venit, mortem non videbit in æternū.

Matth. 8. Luc. 23.
Matth. 28.

De bona & fœlici morte.

MOriturus quisque meritis Saluatoris nostri Iesu Christi, magis quàm suis innitetur. In illius bonitate & in precibus beatæ Mariæ virginis ac sanctorū electorumque Dei satis confider. Christi amarissimam passionem mortemque sibi proponet, & ineffabilem illam charitatem, quæ eum tam indigna sustinere coegit, memoria repetet, atque in patentia vulnera & in profundissimum pelagus immensæ misericordiæ eius sese cum vniuersis peccatis atque negligentijs suis demittet immergetque. Ad summam Dei gloriam seipsum velut hostiam viuam offeret ipsi Domino, ad perferendū pro acceptissima eius voluntate patienter ex vero amore omnem languoris acerbitatem, ipsam etiam mortem, & quicquid sibi Dominus in tempore & æternitate immittere voluerit. Hoc si reuera facere potuerit: si, inquam, sese ex pura dilectione cum perfecta sui resignatione, ad omnem pœnam pro honore diuinæ iustitiæ tolerandam animo spontaneo obtulerit, ipse neque infernum, neque purgatorium subibit, etiam si solus omnia totius mundi peccata commisisset. Nullum igitur exercitium in extremis vtilius esse potest, quā vt quis seipsum ex integro diuinæ voluntati resignet: humiliter, amorose, plenequę confidens in immensa Dei misericordia ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in huiusmodi vera perfectaq; resignatione cum sancta erga Deum fiducia ex hac luce exit, confestim ad regna celestia euolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorij in Deū cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amoremque Deo vnitus est. Hoc animo iustus ille Latro moriebatur in cruce, qui non salutem corporis à Domino postulauit, nec orauit, vt à pœnis purgatorij seruaretur, sed libenter pro peccatis suis proq; Dei gloria moriens se totum in diuinam resignauit voluntatem, se totum Christo obtulit, vt ille secum ageret quicquid vellet. Nihil nisi misericordiam & gratiam petijt dicens: memēto mei Domine quum veneris in regnum tuum. Quod si morte

Optimū in extremis exercitiū resignatio sui.

Luc. 23.

imminente infirmitas naturæ mœret aut trepidat: huiusmodi mœstitia & formido in Deū per resignationē proijcienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille præcessit, præcesserunt & innumeri electi eius: non igitur pigeat te sequi. Corpus quod modò deponis vile quoddam vestimentum est. Quid ad te si computrescat, & ad tempus in terra occultetur? Posteà ipsum idem corpus tuum resurget, iamq; immortale, incorruptibile, gloriosum ac fulgidū erit. Vt etiam mortis metū facilius mitiges, ad memoriam reuocanda sunt verba vnigeniti filij Dei, qui est veritas æterna. Sic enim ait in Euangelio: Ego sum resurrectio & vita: qui credit in me etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me non morietur in æternum. Ruminanda item sunt hęc verba Apostoli Pauli: Siue viuimus, Domino viuimus, siue morimur, Domino morimur: siue ergo viuimus siue morimur, Domini sumus. Pensandum quoque est, quàm resignati ac voluntarij fuerint ad moriendum antiqui iusti Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, Dauid, & cæteri consimiles, quum nondū ianua regni cœlestis esset aperta. Vnde in fine Deuteronomij legimus Dominum dixisse ad Moysen: Ascende in montem istum Abarim in montē Nebo, & vide terram Chanaam quam ego tradam filijs Israel obtinendam, & morere in monte. Quem cōscendens, iungeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & appositus est populis suis: quia præuaricati estis cōtra me in medio filiorum Israel ad aquas Contradictionis in Cades deserti Sin. Econtra videbis terram & nō ingredieris eam, quam ego dabo filijs Israel. Et infra ita legimus: Ascendit ergo Moyses super mōtem Nebo in verticem Phasga, contra faciem Iericho, ostenditq; ei Dominus omnem terrā, &c. Dixitq; Dominus ad eum: Hæc est terra pro qua iuraui Abraham, Isaac & Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam, Vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam. Mortuusq; est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab, iubente Domino. Ecce quàm resignato animo iuxta Dei beneplacitū mortem excepit Moyses amicus altissimi. Non transiuit quidem ad terram illam visibilem: sed in inuisibilem, & meliorem receptus est, videlicet in secretum sinum pacis & limbum. in quo iustorum animæ tunc in magna tranquillitate requiescebant. Iam verò iustis aditus patriæ cœlestis per Christum Dominum nostrum reseratus est. Nos igitur qui hic peregrini & exules in aliena patria degimus, quotidie cum desiderio vel gemitu ad supernam illā patriam nostram, patriam angelorum, patriam hyemis nesciam, patriam florigeram, vernantem, lucidā, & amœnam, patriam verè beatam, redire festinemus: dicentes cum Apostolo, Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino: quoniā non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Ibi nunquam amplius Deū offendemus, nunquam illi displicebimus, sed ei placebim⁹ per omnia, eumque perfectè amabimus atque laudabimus in secula seculorum. Videbimus eum clarè sicuti est, & ita beati erimus. Iucundissimè complectemur ac possidebimus illum pro desiderio nostro, ipsoque fruemur in æternum. Denique ibi abundabimus omnigenis delitijs ac diuitijs. Quicquid enim hic decoris, dulcedinis, perfectionis & amabilitatis percipimus in creaturis, videndo audiendo, olfaciendo, gustando & tangendo, id omne eminentissimè ac supersessentialiter est in Deo & æterna illa patria. Ipse gloriosus creator Deus omnibus creaturis infinitè pulchrior, dulcior, atque amabilior est: à quo profluxit quicquid in hoc exilio cordi humano iucundum & gratū esse potest. Vnde & minimum gaudium patriæ cœlestis multò magis excellit omnia gaudia mundi huius, quā vastissimū mare vnicam aquæ guttulā superat. Itaq; ametmus felicem illā patriam nostrā, & eam ardentibus votis desideremus: ad quam nos perducat benignissim⁹ Iesus, Amē.

Ioan. 11.

Rom. 14.

Deut. 32.

Num. 27. 20. & 33.

Deut. 34.

Genes. 12.

Limbus

2. Cor. 5. Hebr. 13.

1. Ioan. 3.

D. Henricus Suso admonens pium quendam infirmum, vt mortem parato animo excipiat, inter cætera sic ait:

SI visum est Deo vt moriaris, firmiter retine fidem catholicam, & lætus moriaris. Gaude pulcherrimam animā tuam (quæ est purus, rationalis, ac Deiformis spiritus) ab hoc angusto, miserro, & graui carcere absoluendam, ac deinceps sine vllo impedimento sua beatitudine fœliciss̄imè fruituram. Vnum est quod multos inexpertos in morte perterrere solet, eisque mortem adfert acerbam & anxiam: id videlicet, quòd dum præteritos annos dissolutamque & malè transactam vitam reducunt ob oculos, grandi se debito obligatos Deo sentiunt, neque in illa hora satis perspiciunt, quid ad id facere debeant. Sed hac in parte certum tibi præstabo consilium ex diuinis literis & ipsa veritate petitum: Si tu quidē in diebus tuis perperam te vixisse nosti, sicut pauci à vitijs immunes viuunt, inde non nimiū in extrema hora terreri debes: Postquā sacramentis Ecclesiæ munitus es (si ea commodè possis obtinere) crucifixi imaginem tibi ob oculos statuas, eamq; intuearis & tuo apprimas pectori, atque in sanguinolenta immensæ misericordiæ eius vulnera te reclina, obsecrans eum, vt in ipsis cruentis vulneribus suis diuina virtute sua cuncta peccata tua abluat, pro sui laude & tua indigentia vel necessitate: ac deinde fide mea securus esto, (iuxta Ecclesiæ catholicæ fidē, quæ nulla ratione fallere potest) si id firmiter ita possis agere, te à cunctis vitijs penitus absolutum esse, & hilariter posse mortem oppetere. Vide obsecro, quæ sit huius vitę calamitas, quæ cruces & afflictiones, quæ angustiæ & necessitates vndique existant. Et si nihil aliud esset, quàm metus pro corpore & anima seruandis nos solicitans, mutabilisque huius mundi inconstantia, meritò hinc exire appeterēmus. Si quis ea causa diutius viuere cupiat, vt plura sibi possit coaceruare merita, id quidem valde incertum est, vtrum merita vel potius debita sibi cumulaturus sit, plærunque cum ætate etiā peccata augentur: multoque plures inuenias qui deteriores quàm qui meliores fiant. Si præsens mors amara est, at omni amaritudini semel finem imponit. Age igitur fili mi, cor, manus & oculos in cœlestem leua patriam, atq; ex animi affectu eum saluta. Resigna voluntatem tuam in Dei voluntatem, & sis liber hac in parte Quicquid ille tecum agere volet siue fit ad vitam siue ad mortem id tanquā optimum de illius manibus accipe. Noli timere. En sancti Angeli tibi assistūt, teque vndique cingunt & circunuallant: & benignissimus atque misericordissimus Deus plusquàm paterno affectu ex cūctis angustijs te eripiet, si tantū illius benignitati possis cōfidere, Vale.

Corpus est animæ carcer.

Quæ res potissimū causetur mortis metum.

Sacramenta viaticū.

imago crucifixi.

Literas hasce consolatorias postquā accepit is cui scriptæ fuerant, exhilaratus animo, iussit eas bis sibi prælegi, auditisque tam pijs & suauibus, adhortationibus, maiori sumpta fiducia, mortisq; terrore ac formidine superata (quę eū malè vexauerat) libere te diuinæ permisit voluntati, & sancta morte obijt.

Idem Suso docens vti confugiendum sit ad Mariam virginem Deiparam, scribit in hunc modum:

QVando miseros nos premit, & angit immensus cordis dolor, metus aut mœror, nec vllus vsquam patet effugiendi locus, hoc vnū duntaxat nobis reliquum est, ò præstantissima Regina cœlorū virgo Maria, vt oculos nostros ad te leuemus. Et quidem semper, maximè verò in extrema mortis hora te benignam adiutricem atque consolatricem inuenire optamus. Tu namq; es omnium hominum peccatorū mediatrix apud filium. Itaque quo quisque se sentit pluribus peccatis irretitum tanto iustius sibi videtur ad te accedere: & quanto est sceleratior, tanto maiori iure ad te properare se putat. Tu es vnicū reorum solamen, vnicum peccatorum perfugium, ad quam respectant multorum humescentes oculi, cui suspirant complura saucia ac misera corda. Eia ergo illos tuos misericordes oculos, quos certè à nullo vnquam peccatore, nec ab vllo misero & destituto ac desolato homine auertere potuisti, ad me miserum cōuerte. Accipe me in fidem & tutelam tuam: siquidem consolatio & spes mea in te sita est. O quam innumeri peccatis debiti iam Deum deseruerant, omnemq; cœlestis patriæ cœtum ac Deum ipsum abiurarant, negarantque, & in desperationis voraginem sese præcipites dederant, atq; à Deo miserè separati erant, qui tamen tibi innitentes atq; ad te cōfugientes, benignissi-

mè à te seruati sunt, donec te intercedente apud Deum in gratiam restituerentur? Ecquis tam immanis vspiam peccator est, qui tot flagitijs sese obstrinxeit, quot vllus vnquam, qui non idem reminiscens, animum & spem bonam conceperit? Tu planè es vnica singularis & fidelissima peccatorum consolatrix. Te immensa Dei benignitas adeò fecit cunctis peccatoribus amabilem, vt superabundans pietas & beneuolentia tua non possit nos non afficere & recreare. O quoties tremendi iudicis seuerã iustitiam aut mitigasti aut auertisti? O quoties apud filium tuum nobis gratiã & cõsolationem impetrasti? Citius cœlum cum terra perierit, quàm tu aliquã seriò te implorantem tua ope destituas. Reuera tu & es, & diceris mater & regina misericordiæ. Eia ergo mater indulgentissima, Regina clementissima, Domina cœli & terræ, exurge nunc exurge, & mediatricem consiliatricemq́, te pro nobis exhibe apud dulcissimum filium tuum: vt ipse ob tui gratiam cuncta peccata nostra deleat, nosq; sibi gratos efficiat, & ad vitam æternam perducat, Amen.

Idem Suso alibi Christum ita alloquitur.

Omnis nostra spes in Christi passione.

ALij quidem, Domine Iesu, consolantur sese vitæ suæ innocẽtia, alij magnis exercitijs & aspera viuendi ratione, alij item atq; alij alijs & alijs studijs suis vel meritis nituntur. At ego spem omnem & consolationem potissimum collocatam ac repositã habeo in tua passione, in tua satisfactione & expiatione, & in tuis meritis. Id verò omnino ex me permissum tibi sit domine, vt me vel breui vel post longa annorum curricula tollas è medio. Etiamsi hac hora esset discedendũ è corpore atque in tui vergeret laudẽ, vt annis quinquaginta flãmis purgatorijs cruciarer, ilico me in tui venerationem sub pedes tuos abijcerem, animoq́; libenti in honorem tui pœnas illas exciperem, diceremq́e: Benedictus ignis ille expiatorius, in quo tui laus in me perficitur.

Idem Suso de patria cœlesti sic scribit.

VOX CHRISTI.

ATtolle iam oculos, & vide patriã cœlestis paradisi ad quam tendere debes. In terris nõ nisi hospes es & exul ac peregrinus. Itaq; sicut peregrinus ad patriam properat, vbi eum chari illius amici expectant magno cum desiderio, & amore, ita tu quoq; festinare debes ad illam patriam supernam, vbi omnes videre te cupidissimè appetunt, omnes felicem præsentiam tuam medullitus & ex animo suspirant: auidè optantes te salutare amicissimè, accipere blandissimè, atq; in iucundissimam sodalitatem suam æternò admittere adiungereque. Crede mihi tanta illic amicorum tibi turba est, vt etiam qui in illa innumera multitudine à te alioqui vel maximè extraneus est, propensius ac fidelius multò te amet, quàm vlli vnquam parentes suam amarint prolem in hoc orbe sublunari. Equidem iam subcrassã quadam similitudine patriam illã procul tibi conspiciendã præbebo. Est cœlum nouum, quod totius terre latitudinem (etiamsi ea centies millies foret maior) inæstimabiliter sua vincit amplitudine, vltra hoc porrò aliud cælum est, quod dicitur empyreũ, id est, igneũ, non tam ab igni quam immensa & radiantissima claritate ac igneo splendore, qui illi ex natura inest immobilis & inocciduus. Atq; hoc est régale illud palatium, in quo omnis cœlestis exercitus cõmoratur, vbi me simul laudant astra matutina, & iubilant omnes filij Dei. Ibi sedes sempiternæ positæ sunt incomprehenso cinctæ lumine ex quibus detrusa est tota cohors malignorũ spiti tuum, in quas electi recipiuntur. En ciuitas illa iucundissima tota refulget ex auro mundo, precioſisimisq́; radiat margaritis. Fundamenta muri eius omni lapide precioso ornata: platea illius aurum mundum tanquam vitrum perlucidum: tota rosis rubentibus, albicantibus lilijs, omnigeniſq́ue vernantibus nitet ac resplendet floribus. Tu ipse iam contemplare propiùs cœlestes illos amœniſsimoſq́; campos, Hic hic nimirum æstiua floret iucunditas: hic splendidi Veris prata floridissima, hic verorum vallis fœcunda gaudiorum: hic gratissimi aspectus animorum in amicos: hic citharæ & testudines suauiter resonant: hic omni varijs perpetim vacatur gaudijs: hic adsunt pro voto omnia: hic prospera sunt omnia, nullis per-

permixta tristibus, sed cum sempiterna securitate coniuncta. Circumspice innumeram illam multitudinem, vt ex vitali illo (qui perpetuò scaturit) fonte potent pro omni cordis sui desiderio. Aspice vt in mundissimum præclarissimumque presentissimæ Diuinitatis speculum (in quo cuncta illis relucent & perspicua sunt) suos intẽdant obtutus.

Maria cœli regina. Cant. 8.

Adhuc penitius considera, vt mellitissima mater mea cœlestis patriæ Regina, quam tu ita medullitus amas, omnes illos cœli incolas fœlicitate, exultatione & dignitate excedat ac superemineat: delitijs affluens, & præ teneritudine innixa super me dilectum suum, circundata floribus rosarũ & lilijs conualliũ. Cerne vt eius absolutissima formositas & pulchritudo omnes cœli ciues gaudio & voluptate afficiat: & vt ipse quoque ob illam exhilaretcas ac animo erigaris. Conspice vt eadem pijssima misericordiæ mater clementissimos ac blandissimos oculos suos tam benignè ac dulciter ad te cæteroſq́; peccatores omnes ipsam implorantes cõuertat, quantaque authoritate & potentia eos tueatur, & mihi filio suo reconciliet. Intuere porrò oculos puræ intelligentiæ, vt millia millium agminum cœlestiũ mihi ministrent, ac decies millies centena millia mihi assistãt. Aspecta vt immensa illa præcelsorum spirituũ multitudo suauiter, amicabiliter, iucundè & dissimiliter valde constituta ac disposita, siue ordinata sit: & quantã voluptatem adferat horum consideratio. Neq; verò electissimos meos prætereas discipulos amicoſq́; charissimos, sed intẽtis in eos oculis vide, quanta illi requie perfruantur, quamq́; immenso honore præditi sint, residentes in venerandis iudiciariæ potestatis sedibus. Itemque attende vt martyres purpureis rutilent vestibꝰ, cõfessores vernantissima reniteant pulchritudine, tenerrimæ virgines angelica splendeant integritate puritateq́;, & vt deniq; totus cœlorum exercitus præ diuina colliquescat suauitate. O quàm iucunda est horũ societas, quàm amœna & fortunata regio. Fœlix nimiũ cui vnquàm nasci contigit, & has sedes in æternũ occupare dabitur. Nam intrinsecus quidẽ vestiam eum elegantissimo habitu luminis gloriæ: extrinsecus autẽ corpus habebit glorioſum, septuplo quam sit sol ipse lucidius, itemq́; agile, subtile & impassibile. Cæterùm essentiale præmiũ cõsistit in contemplatiua vnione animæ cum nuda diuinitate. In hoc, inquam, beatitudo animæ potissimum sita est, vt Deum sine medio contempletur. Nunquam enim perfecta requie potest anima potiri, donec supra omnes vires & potentias suas euecta, in diuinarum personarum naturalem essentiam, & in essentiæ simplicem nuditatem deducatur. Vbi tum demum in hoc ipso obiecto veram obiectationẽ & æternam capit atq; obtinet beatitudinem. In vastam illam solitudinem & impenetrabilem abyssum diuinitatis beati omnes immerguntur, colliquescunt, dimanant, & vniuntur. Quæ cùm ita se habeant, agendũ erecto hilariter vultu, sepositisq́; extra memoriam rebus caducis, recrea animum in hoc caliginoso silentio, vna cum hac iucundissima sodalitate & frequentia beatorum, quos in ænigmate contemplaris. Cerne quàm roseo lætoq́; perfusi calore vultus eniteant, olim in terris sæpenumero mea causa verecundo rubore suffusi. VOX HOMINIS PII. O cœli ciues & amici Dei, quàm estis fœlices? Vbi nunc sunt cruces, molestiæ, dolores, incommoda, quibus vnquã in terris afflicti fuistis? En cuncta hæc velut somnium euanuerũt, quasi nunquam quicquam eiusmodi perpessi sitis. Profectò si corda omnia in vnum conflata forent, non possunt cogitatione complecti ingentem honorem, immensam dignitatem, laudem, & gloriam, quibus absq; vllo fine perfruemini. O vos inclytos principes, ô vos præclaros Reges ac Imperatores, ô vos charissimos æterni Dei filios, quàm splendidæ sunt facies vestræ, quàm iucũda & serena corda, quàm magnus & sublimis animus, quàm dulcibus cõcinunt modulis voces vestræ carmen istud: Benedictio & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor & virtus, & fortitudo, & salus Deo nostro in secula seculorum, cuius gratia & benignitate hisce bonis perpetuò fruituri sumus. Hæc reuerà est patria, hic pfecta quies, hic intimũ cordis

Premium essentiale.

Angeli. Daniel. 7.

Tob. 13.

Apoc. 21.

Apostoli. Matt. 19. Luc. 22.

Martyres. Confessores. Virgines.

Apoca. 8.

iubilū, hic laus ex ipsis animi medullis profecta semperq; duratura. O summū & immensum bonū, Deus noster, quidnam es tu? O dulcissime atq; amantissime Domine Iesu, quàm beatus ille est, qui iucundissimam faciem tuam semper contemplabitur, & gratissima ciuiū cœlestium societate perfruetur? Oculi tui nitidissimi, Domine, vincunt solis radios: diuinum ac suauissimū os tuū, rubentesq; ac candidæ genæ tuæ tam diuinæ quàm humanæ naturæ, ac ipsa denique elegantissima facies tua longè excedit, quicquid vel optari possit in vita temporaria. Prorsus quicquid potest amabilitatis, decoris ac pulchritudinis vlla ratione cogitari, id omne in te, dulcissime Deus, vltra modū omnē reperitur. Nihil iucundum, nihil gratū aut plausibile vllo in homine potest inueniri, qd̄ non purissima quadam ratione infinito copiosius & excellentius in te existat. *Precatio Breuis.*

BOne Iesu, largire mihi quæso sanctam, amorosam, diuinamq; contritionē: in qua digneris, nō solùm culpam peccatorum meorum remittere, sed etiam pœnam eis debitam prorsus relaxare, propter dignissimam conuersationem, & amarissimam passionem tuam. O vtinam nunquam te offendissem. O vtinam purum perfectumq; seruitium & amorē tibi semper exhibuissem. Vtinam quando mihi moriendū erit, in gratia & amicitia tua vitam hanc finirē. Eia ablue me precioso sanguine tuo: & concede, vt anima mea exiens è corpore tota munda corā te appareat ad æternam laudem tuam. Fiat pie Iesu, fiat in me & de me gratissima voluntas tua in tempore atque æternitate. Tibi gloria in secula seculorum. Amen.

PRAECLARA QVAEDAM DICTA DE DEI MISERICORDIA, quæ pusillanimes multùm confirmare possunt aduersus desperationem.

Matth. 18.

QVisquis, abiecta spe veniæ, deijcit sese in desperationis barathrum, is non solùm non credit Deū omnipotentem, existimans aliquod esse flagitium quod ille non possit diluere: verùm etiam facit illum mendacem. Pollicitus est ille per Prophetam se protinus commissorum omnium fore immemorem simul atq; peccator ingemuerit. Contrà, Caina posteritas dicit, Maius est peccatū meū, quàm vt veniam mereat. Quid ais impie? Si Deus victus magnitudine peccati non potest ignoscere, detrahis illi omnipotentiam: si non vult quod potest, mendax est & vanus, qui nolit præstare, qd̄ toties promisit per ora Prophetarū.

Genes. 4.

Quid dicit Psalm. 144? Miserator & misericors Dominus, patiens & multùm misericors. Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Ergo est aliquid mirabilius, quam condidisse cœlos cum tot syderum luminibus, condidisse terram cum tanta animantium, arborum, ac rerum omnium varietate, condidisse angelicarū mentium agmina. Quis hoc auderet affirmare, nisi Propheta clarè pronunciaret, miserationes Domini superare reliquorum omnium illius operum gloriam?

Literæ diuinæ misericordiā Domini aliquando magnā, aliquando nimiam appellant, aliquādo multitudinis quoque nomine copiā illius exuberantem exaggerant. Rex ille & Propheta Dauid vno eodemq; in loco magnitudinē ac multitudinē diuinæ misericordiæ complectitur, dicens: Miserere mei Deus secundum magnā misericordiā tuam, & secundū multitudinē miserationū tuarum dele iniquitatem meā. Vbi magna miseria, ibi opus est magna misericordia. Si cōsyderas quā atrox fuerit peccatum Dauid, agnoscis misericordiæ magnitudinē, si repetes quot modis peccarit in illo crimine, vides multitudinem miserationū eius. Ipse Deus, qui rex est noster, qui pater est, qui Dominus, qui sponsus, nullū excipit peccati genus, nullum præscribit peccandi numerū, quoties per verā pœnitentiā resipiscim⁹, remittit pœnam quam comminatus est, recipit in familiā, introducit in cubiculum charitatis suæ, nec recipit solùm, verùm etiam omniū admissorum oblitus. *Luc. 15.* Quem perditā humeris suis reducit ad caulas, inuitat sanctorum Ecclesiam ad cōmune gaudium, occurrit filio

Psalm. 50.

filio prodigo redeunti domum è longinqua profectione, profert stolā & annulum, iubet occidi vitulū insignem. Quid hæc sonant aliud, quàm immodicam quandam ac nimiam (vt ita dixerim,) Dei misericordiā? Nec mirū est, si nimiam habet misericordiam, qui nimiam habet erga nos charitatē. Non vereatur hoc scribere Paulus Ephesijs, Eramus, inquit, natura filij iræ, sicut & cæteri: Deus autem qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatē suam qua dilexit nos, & quum essemus mortui peccatis, cōuiuificauit nos Christo. Planius exprimit nimiam Patris erga nos charitatem Ioannes in Euangelio suo dicens, Sic Deus Dilexit mundum, vt filiū suū vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum nō pereat, sed habeat vitā æternam. Cui cōgruenter succinit Paulus scribens ad Rom. Qui etiā proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo nō etiā cum illa omnia nobis donauit? Hæc tanta charitas, hæc tanta misericordia, nōne meritò videatur immodica?

Ephes. 2.

Ioan. 3.

Rom. 8.

Nobis omnia cōdidit Deus.

Quoniam nihil habemus, quòd non gratis acceperimus à Deo, quicquid possumus aut sumus, quicquid possidem⁹, Dei misericordia est. Imò quòd Angelos, quòd hunc mundum condidit, Dei misericordia est. Si sibi condidisset, potentia aut sapientia laudari poterat: nūc quoniam hæc omnia nobis condidit, nōne agnoscimus immensam Dei misericordiā? Cui voluuntur orbes cœlestes, cui lucent sol per diem, luna cum stellis per noctē, nisi homini? Cuius vsibus hæc omnia condita sunt, quum nihil essent? Cui pendulæ nubes vmbram faciunt & arua rigant? Cui spirant auræ, cui fluūt amnes, scatent fontes, æstuant maria, stagnant lacus? Cui tellus fœcunda tantum gignit animantium, tantum gignit opum, nisi homini? Nihil enim omnium rerum non subiecit homini, solūm hominē voluit sibi subiectū esse.

Aduersa immittit uritur à misericordia Deo. 2. Tim. 3.

Aduersa frequenter immittuntur à misericordi Deo, quò nos vel purget à malis admissis, vel retrahat ab admittēdis, aut virtutis exercendæ materiam subministret. Ita tentatus est Abraham, ita Iob varijs malis exercitus, ita quicunq; vnquam piè vixerunt in Christo Iesu, in mundo hoc velut aurum igni varijs afflictionibus probati sunt. Vbi sunt isti qui Deo obmurmurant, quoties incidit morbus corporis, aut mors liberorum vel vxoris, quoties res familiaris damno minuitur, quoties fallunt agrorum prouentus, non intelligentes hæc esse certissima signa miserantis Dei? Audiamus potius quid nos admoneat Salomon, Disciplinam, inquit, Domini, fili mi, ne abijcias, neue deficias, quū ab eo corriperis: quē enim diligit Dominus, corripit, & quasi pater in filio cōplacet sibi. Eandem sententiā verbis nonnihil mutatis ad Hebræos repetit Paul⁹, Quē enim diligit Domin⁹, castigat, flagellat autem omnē filium quē recipit. Ergò, quoties ingruit aduersitatis procella, iuxta Pauli consiliū, in disciplina perseueremus, scientes, quòd tanquam filijs offerat se nobis misericors De⁹. Si quid serenitatis indulget patris nostri misericordia, gratias agamus illi, solliciti necubi abutamur illius benignitate: sin vrgent aduersa, nihilo seci⁹ illi gratias agētes, totos nos illius dedam⁹ arbitrio. Vt corpore valeas, permittis te medico homini, credis te chirurgo ligandū, secandum, vrendum: vt animæ salutem æternam compares, non credes te cōditori, domino, patri & saluatori? Non audes dicere medico, Hac & hac ratione curato me, & Deo præscribimus quōmodò oporteat nostræ saluti consulere?

Prou. 3.

Hebr. 12.

Se quisque excutiat.

Vnusquisq; nostrū descendat in cubiculum cōscientiæ suæ, cōsideràns quot modis, quoties, quā grauiter offenderit Deum, quàm omnia etiā benefacta nostra sint varijs vitijs inquinata, atq; ita intelliget quantum debeat immensæ Dei misericordiæ, qui nostram inbecillitatem tam patienter tolerat, qui tot occasionibus inuitat ad pœnitentiam, qui resipiscentibus & cōuersis tam placidè remittit omnem noxam. Ille profectò omni genere lachrymarū deplorandus est, qui semet auertit à fonte vitę perennis, nec vnquā per pœnitentiam, vnde abijt, reuertitur. Abierat filius ille profusor in regionē longinquā, reliquerat domū amantissimi patris, sed reuersus est. Longè recesserat à Domino Petrus, quū ter illū abiuraret: sed mox reuersus est, dū recordatus sermonis quē dixerat Iesus, cœpit amarè flere. Exciderat sibi, sed reuers⁹ est in sese, reuers⁹ est ad Iesū.

Luc. 15. Marc. 11. Luc. 22. Ioan. 18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Audiamus quã blandè Dominꝰ apud Hieremiã sub persona sponsę quę deserto marito se prostituerat passim omnibus, populũ suũ reuocet ad pœnitentiã: *Iere.3.* Conuertimini, inquit, filij reuertentes, *Iob.36.* dicit Dominus, quia ego vir vester. Et apud Iob, Dominus reuelat aurem peccatorum, vt corripiat: & loquitur vt reuertantur ab iniquitate. Sed miseri, qui ad hanc Domini vocẽ obturant aures *Psalm.94.* suas. Hodie, inquit psalmus, Si vocẽ eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Hodie nostrũ est quamdiu sumus in hac vita, quæ donec manet, non desinit nobis loqui Dominus, prouocans ad pœnitentiã, offerens paratã veniam. *Ezech. 18.* Ipse Dominus apud Ezechielem, non solùm promittit veniam redeunti, verum etiam omniũ superiorum malorũ obliuionem. Quum enim commemorasset omne genus facinorum ac flagitiorum, subijcit, Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis quæ operatus est, & custodierit vniuersa præcepta mea, & fecerit iudiciũ & iustitiã, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, ac non magis vt conuertatur à vijs suis & viuat? Et aliquanto inferius, Conuertimini, inquit, & agite pœnitentiam ab omnibus peccatis vestris & non erit vobis in ruinam iniquitas: proijcite à vobis omnes præuaricationes vestras, in quibus præuaricati estis: & facite vobis cor nouum & spiritum nouum. Et quare moriemini domus Israel? Quia nolo mortẽ morientis, dicit dominus Deus, reuertimini, & viuite. Quur desperas miser, quũ Deus in hoc miserit filiũ suũ in terras, vt spem bonam haberes? Ipse nimirum est Dei misericordia, de quo canit Psaltes: Suscepimus Deus misericordiam tuã in medio templi tui. Esto *Psalm.47.* in templo, permane in Ecclesia Dei, & in fide catholica: & amplectere misericordiam. Ille clamat, Nolo mortẽ peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat: audi vocẽ hanc iucundissimã, excute letalem somnũ, resurge cum Christo vt viuas in illo. Audi eũ clara voce pollicentem, Quacunq; hora ingemuerit peccator, omniũ iniquitatum illius nõ recordabor. Non excepit criminum genus, non perpendit magnitudinem aut multitudinem admissorum. Tantùm ingemisce vt oportet, & parata est omnium superiorum criminum obliuio.

Quo gratior sit Domino nostra precatio, Oseas Prophera orandi formam nobis dictat, Tollite, inquit, vobiscum verba, & reuertimini ad Dominum, & dicite ei, Omnem auferiniquitatem, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorũ. Reuertamur & nos qui multis modis aberrauimus, ad eum qui solus tollit peccata mundi, qui pro nostris peccatis effudit preciosum sanguinem, & dicamus illi, Auser à nobis *Ioan.1.* omne malum quod perpetrauimus, & accipe bonum. Quod bonũ? vitulos labiorum nostrorum. Agemus gratias tuæ misericordiæ, cui debebimus quicquid post lapsum boni gesserimus: auferes à nobis quod nostrum est, & accipies à nobis quod tuum est. *Oratio grata. Osea.14.*

Dominus apud Ioelem ait: Conuertimini ad Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Deijcit te magnitudo criminũ, sed eriget magnitudo misericordię diuinę. Eã vide quot modis exaggeret propheta. Benignus est, inquit. Id quanquam satis erat, ne desperemus veniã: addit, Et misericors, vt intelligamus, illũ nostris malis etiam indolescere, nõ solùm succurrere. Nec hoc contentus, addit, Patiens. Et adhuc desperas ô peccator? Audi igitur quod sequitur, Et multæ misericordiæ. Si multa sunt peccata, ne diffide, multa est misericordia. Quid nũc super est, nisi vt cõuertaris & adeas inuitantẽ? Sed terrent minę supplicij: audi & respira, Et præstabilis est super malitia. Ipse toties offensus vltrò prouocat ad pœnitentiã, inuitat ad veniã, remittit minas, cõdonat gehennæ pœnã, offert pro supplicio benignitatẽ, & adeò nõ auertit sese à resipiscente ac pœnitẽte peccatore, vt vltrò etiã occurrat reuertẽti, & obuijs vlnis excipiat cõuersum. Nimirũ hoc est quod apud Zachariã pollicetur: *Zach.1.* Cõuertimini ad me dicit dominus exercituum, & ego cõuertar ad vos. Quid est Cõuertimini ad me? Agnoscite vestrã miseriã, & expetite meã misericordiã. Quid est, Et ego cõuertar ad vos? Illico ex vindice factus opitulator, adiuuabo conatus vestros, vt quod vestris viribus non potestis efficere, meo fauore conse quamini. Nemo potest salubriter odisse peccata sua, nisi Deus dederit, nisi auferat cor lapideũ, & inferat cor carneũ: nisi pro corde polluto, creet in nobis cor mundũ: nisi pro spiritu prauo, spiri- *Psalm. 50.* tum rectũ innouet in visceribꝰ nostris.

Relege totam Christi vitam: quid aliud vides quàm perpetuam in omnes misericordiã? Gratis sanabat ægrotos, pauit famelicos, subleuauit periclitantes, mundabat leprosos, cœcis impertijt lucem, debiles & mancos restituit, dæmonia profligauit, mortuos resuscitat, *Luc.15.* pœnitentes absoluit. Rursus excute do- *Matth.9.* ctrinam illius vniuersam, quid aliud re- *Marc.2.* sipit, quàm immensam Dei misericor- *Luc.5.* diam? Quot parabolis rem eandẽ incul- *Matth.18.* cat animis nostris, ne qua possit elabi? *Luc.7.18.* Quid enim aliud agit parabola de oue *no.16.& 15* reuecta humeris pastoris: de drachma *Isa.61.* perdita & inuenta: de sanis, quibus non *Luc.4.* est opus medico: de seruo cui donatum est omne debitum: rursum de fœneratore qui donauit vtrisq; debitoribus: de publicano & pharisæo: de viatore saucio, quem Samaritanus curat: de œconomo benigno in debitores, fraudulento in Dominum: de filio prodigo recepto? Quin ipsum Euangelij vocabulũ, nonne statim misericordiã pollicetur? Quid enim pollicetur? Cæcis lucem, captiuis remissionem, confractis restitutionem, breuiter annũ acceptabilẽ domino, qui nihil aliud sitit quàm salutẽ hominum. Iam ipsum nomẽ Iesu, hoc est, Saluatoris, quid aliud pollicetur pec catori, quàm salutem & misericordiã? Si iudicem professus venisset, erat quur sibi quisq; formidaret, nunc Saluatorẽ audis, & desperas salutem? Deniq; quo certior esset fiducia salutis, ipse Dei filius conscendit aram crucis, ac pro nostris peccatis immolauit seipsum victimam efficacem omnibus omniũ pecca- *Luc.23.* tis expiandis. Atque in ipsa cruce pendens, orat pro crucifixoribus, pro conuiciantibus & insultantibus: & tu putas negaturũ veniam tibi agnoscenti pec- *Matth.15. & 8.* catum tuum, & imploranti misericor- *Luc.7.* diam? Confide misericordi, & experie- *Marc.5.* ris misericordiam? Fides vera & firma nihil non impetrat à Christo. Qui diffidit medico, sibi obstat, quo minus reci-

piat sanitatem. Clamat Chananea, & sanatur filia: confidit Centurio, & restituitur famulus: rogat Archisynagogus, & reuiuiscit filia: deprecatur pater, & filius à pessimo dæmonio deliberatur. Clamant Apostoli, Domine salua nos, perimus, & seruantur omnes. In multis non expectauit preces oris. Videt fidem baiulorũ: & dicit paralytico, Confide fili, remittuntur tibi peccata. Tantum plorat mater & comites, & surgit extinctus adolescens. Tantùm lachrymantur Martha & Maria, & reuiuiscit Lazarus. Plorat Maria peccatrix, vngit & osculatur, & audit, Remittuntur tibi peccata. Satis rogat, qui morbum agnoscit: vehementer rogat, qui plorat & confidit. Mulier profluuio sanguinis obnoxia, furtim contingit vestem Iesu, & illico sensit vim prodeuntis misericordiæ. Multos item alios sanatos legimus cõ- *Matth.9.* tactis vestibus Iesu. Adeò nusquàm nõ *Luc.8.* est parata illius misericordia. & ad quã- *Sanctorũ* uis occasionem subleuat miseros. Si nõ *inuocatio.* audes compellare Iesum, si non potes contingere Iesum, saltem furtim continge fimbriam: adito sanctũ aliquem in quo relucet pietas ista, vt suis precibus te commendet misericordi Domino. Per hos enim exerit sæpè virtutem suam, vndiquaque paratus ad cõferendam omnibus salutem. In hoc venerat, hic erat cibus quo pascebatur, vt peccatores adduceret ad pœnitentiam. O cæcos, ô ingratos, qui tam obuiam, tam vbique paratam Domini misericordiã negligunt: sed infeliciores, qui desperãt quod vltrò, quod gratis offertur. Facilè placatur, qui nolens vlciscitur. Quid enim aliud sonat illa vox, Et quare moriemini domus Israel?

Matth.17. & 8. Marc.2. Luc.5. & 7. Ioan.12. Luc.7.

Dominus nihil nõ facit, vt nos saluet, & nos volentes abijcimus spem salutis? In Euangelio lacrymis etiam prosequitur Hierosolymam, quæ sibi pertinacia peccandi exitium accersebat. Quoties, *Matt.23.* inquit, volui cõgregare te, sicut gallina congregat pullos suos sub alas, & noluistis? Dominus clemẽtissimus plorat, quod non liceat saluare miseros, & nos illi diffidimus, quasi seruare nolit? In E- *Luc.15.* uangelio tota domꝰ perstrepit gaudio, q̃ filius qui mortuus fuerat, reuixerit, qui perierat, receptꝰ sit: pater ille bonus cohortatur totum Angelorum ac sanctorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctorum cœtum ad commune gaudiũ, quòd vnus peccator reductus sit ad pœnitentiam, & tu miser desperas, & tu tibi salutem inuides, & Domino tam ingens gaudium? Quem cruciat peccatorum interitus, quem exhilarat impiorũ conuersio, eum credimus negaturum veniam pœnitentibus ac resipiscentibus? Vocat omnes ad nuptiale conuiuium, vult impleri domum suam, etiã cæcos & claudos compellit intrare. *Luc.14.* Quid tu restitas miser? Quur non potes auelli à porcorum siliquis? Quur pugnas aduersus misericordiam Domini?

Quid est stultius, quàm ob res fluxas ac momentaneas priuari bonis æternis? Quid sapientius, quàm breui tolerantia lucrifacere immortalitatem? Desipiunt igitur omnes qui perseuerant in peccatis: sapiunt qui vitam in melius commutant? Quantis laboribus scrutamur rem vilissimam in metallis: & misericordiæ thesaurum oblatum, & gratis oblatum aspernamur, aut quod stolidius est, desperamus? Diues est in misericordia Deus. Opum humanarum the- *Ephes.2.* saurus exhauritur largiendo: misericordiæ thesaurus nõ potest exhauriri. Obstrinxit homini Deus suam fidem, nec (vt ait Paulus) seipsum abnegare potest. *2.Tim.2.* Non recusat argui, si quod pollicitus est, non præstiterit. Sic enim loquitur apud Esaiam populo vndiq; contaminato, Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationũ vestrarũ ab oculis meis, quiescite agere peruerse, discite benefacere, quærite iudiciũ, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, & venite & arguite me, dicit Dominus. Audis ne peccator? Quid aliud requirit abs te misericors Dominus, nisi vitæ mutationem? Et nequid deijciat animum tuũ flagitiorũ enormitas, audi paratam omnium veniam: Si fuerint, inquit, peccata vestra vt coccinũ, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erũt. Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis. Quis tam demens qui nolit saluari? Quid facilius quã audire patrem amantissimum, nihil imperantẽ, nisi quod ad nostrã pertinet fœlicitatẽ?

Cur infœlix Euæ progenies audis serpentem vanis promissis ad exitium allicientem, & non audis Dei filiũ ad æternæ fœliciratis consortium inuitantem? Pœnitentiam, inquit, agite, instat regnũ cœlorũ. Filius promittit, Pater fideiubet, datur interim arrabo Spiritussanctus: & tu dubitas amplecti tantam fœlicitatem oblatam? Nec alia vox est Apostolorum, quàm Domini, Pœnitentiam inquiũt, agite & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorũ vestrorũ, & accipietis donum Spiritussancti. Relinquite vitã spurcam, fœdam, miserã, & accipite vitam æternam. Accurrunt milites, publicani, meretrices, idololatræ, patricidæ, magi, lenones, incœsti. Nullus excluditur, omnibus ex æquo patet aditus ad misericordiã. Nõ imputatur vita superior, modò vera pœnitentia & vitæ correctio subsequatur.

Quemadmodũ terra frequenter irrigata cœlesti pluuia, nec aliud proferens cultori suo, quã spinas & tribulos, execrabilis est & igni traditur: ita Deus nõ nunquam ob pertinaciter spretam ipsius bonitatem, tradit peccatores in reprobum sensum. Quare consultissimũ est, non in longum proferre correctionem vitæ, sed protinus ad vocem inuitantis Domini, exuere veterem hominem, cum factis suis & concupiscentijs, ne toties non auditus Dominus, vicissim nõ audiat nos clamantes ad ipsum. Terribilis vox est qua comminatur his qui misericorditer vocantem nolunt audire. Quia, inquit, vocaui & renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret, despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: Ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo, quum vobis id quod timebatis aduenerit. Quum irruerit repentina calamitas & interitus quasi tẽpestas ingruerit, quũ venerit super vos tribulatio & angustia: tunc inuocabunt me, & nõ exaudiam. Manè consurgent, & non inuenient me, eò quòd exosam habuerint disciplinã, & timorẽ Domini nõ susceperint, nec acquieuerint cõsilio meo, & detraxerint vniuersæ correptioni meæ. Quãdiu durat hæc vita, spes est misericordiæ. Ergo dũ viuis implora Domini misericordiã, & corrige te.

Dominus nostrę saluti modis omnibus consulens, passus est summos ac probatissimos viros in grauia crimina prola-

prolabi, vt nos horum exemplo consolaretur & erigeret ad spem veniæ. Quid in libris sacris laudatius rege Dauid? Rex erat & Propheta, vir erat iuxta cor Dei, ex huius stirpe promissus erat Christus. At in quàm fœdum, quàm multiplex crimen vir tantus prolapsus est? Audit à Nathan obiurgationem ac sæuas minas Domini: Dauid autem totã iram Dei duobus verbis vertit in misericordiam. Peccaui, inquit, Domino: ac *2.Reg.12.* mox Nathan, Dominus quoq; transtulit peccatum tuum, non morieris. Prolixæ sunt minæ, vt corrigatur, sed quàm *Luc.22.* expedita vox misericordiæ. Nõ morieris? Passus est Deus & Petrum quem destinarat Ecclesiæ suæ principem, insigniter labi. Tantum fleuit, & misericordiam est consequutus. Quum huic tradidit oues suas (pro quibus mortuus *Ioan.21.* fuerat) pascendas, num exprobat illi crimen ter abiurati Domini? Nequaquam: iam enim totum hoc sic erat dilutum lachrimis, vt ne vestigium quidẽ remaneret in memoria clementis Domini. Habemus magna exempla peccantium, habemus & pœnitentium: nõ oportet cuiusquam exemplo prouocari ad peccandũ: ne tentemus Dominũ: sed si quis peccato fuerit circumuẽtus, habet exempla pœnitentiæ ne desperet. Præposterè verò faciunt qui quos sequuti sunt peccantes, eosdem nolunt sequi pœnitentiam agentes.

Psalm.50. Dauid quum ingenuè confessus esset peccatum suum, ac commeritam Dei vindictam, audi quantum spei conceperit ex misericordia Domini, Asperges me, inquit, Domine hyssopo, & mũdabor, lauabis me & super niuem dealbabor. Ex aspersione sanguinis agni immaculati pollicetur sibi mundiciem, quumq; agnoscat sese ex vtero matris sordibus inquinatum, tamen ex hoc lauacro sperat candorem innocentiæ, cui cedat etiam candor niuis. Nec solùm sperat redituram innocentiam, verum etiam pœnitentiæ mœrorem vertendũ in spirituale gaudium. Auditui, inquit, meo dabis gaudiũ & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata. Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali cõfirma me. O mirã peccatoris fiduciã.

Matth.15. Luc.18. Quis vnquam piè clamauit, Iesu miserere, quin ilicò misericordiam sit adeptu? Clamat Chananæa, Miserere Domine, & sanatur filia. Clamet & vnusquisque peccator, Miserere Domine & sanabitur anima: Clamat mendicus ille cæcus. Miserere mei fili Dauid, & obiecto palliolo recipit oculos. Clamemus & nos, Miserere Iesu fili Dauid, clamemus fortiter & constanter inter medias obstrepentium malarum cogitationũ turbas & ex huius mundi mendicis faciet regni cœlestis hæredes. Patet ara misericordiæ, aperitur asylum diuinæ clementiæ & tu profugis in barathrum infelicis desperationis? Saluator porrigit tibi manum, & tu auertis vultum? Reseratur tibi cœlum, & tu te propris ad præcipitium? Aperitur tibi diuinæ bonitatis gremium, & tu fugis ad infelicem laqueum? Latro audit in cruce, Hodie mecum eris in paradiso, & tu te ipsum addicis gehennæ? *Luc.23.*

Venit ad nos Dei misericordia, quũ in terris descenderet Dei filius: nos vicissim veniamus ad illam. Inclinat se Dominus clementissimus, vt absoluat adulteram, sed vicissim erigamus affectum nostrum ad inclinãtem se nobis. Primus gradus est abijcere mala. Sic medici primùm corpus inaniũt, vt post inferant succos meliores. Euome & tu, peccator, ex animo tuo prauas cupiditates, quæ militant aduersus Deũ, libidinem, auaritiam, luxum, arrogantiam, iracundiam, ac cætera vitia: vt Deus tibi infundat gratiã suam. Qui persistens in peccatis, implorat Dei misericordiã, nonne perinde facit, quasi seruus atq; hostis armatus gladium & clypeum tenens, petat à rege Dominoque suo pa- *Ioan.8.* cem? Qui petit, accipit: & qui quærit inuenit & qui pulsat huic aperitur. Si petitis misericordiam, vere petite: si quæritis, verè quærite: si pulsatis ostium misericordiæ, verè pulsate. Vultis exemplum verè petentis misericordiam? Rectè petebat filius ille profusor, sed iã relictis porcis, sed iã reuersus ad patrem, Pater inquit, peccaui in cœlum, & corã *Luce.15.* te: fac me sicut vnũ ex mercenarijs tuis. *Luc.18.* Audi & Publicanum, qui ob conscientiam suorum criminum non audet attollere oculos in cœlum, non audet propius accedere ad propitiatoriũ, sed procul stans tundit pectus suũ, ac dicit, Domine propitius esto mihi peccatori.

Bea-

Universidad de Deusto Biblioteca

Desperatio scelus grauissimum.

Beatus Hieronymus asserit, Iudam grauius peccasse de salute desperando, quàm peccauerat Christum tradendo: quemadmodũ & Cain enormius Deũ offendit desperatione veniæ, quàm offenderat fratris suĩ Abel occisione.

Sanctus Augustinus ait: Multi eorũ qui Ghristum occiderant, conuersi ad Christum, & in eum credendo, veniam de effusione sanguinis eius meruerunt, exemplumque prębuerunt hominibus, quòd non debeant diffidere dimitti sibi qualecunque peccatum, quando & interfectio Christi dimissa est confitentibus.

Idem Augustinus scribit ita: Vis audire misericordiam Domini? Recede à peccatis, condonabit peccata. Vis audire veritatem Domini? Tene iustitiam, coronabitur iustitia. Non sic est Deus misericors vt iniustus sit, nec sic iustus est, vt misericors non sit. Parua ne misericordia tibi est, quòd ipse non imputat priora omnia peccata? Sed ait fortè aliquis, Augent homines peccata spe veniæ: Imò verò augerent peccata desperatione veniæ. Si non esset peccatorum indulgentia, nónne tu tibi diceres, Iam peccator sum, iam iniquus, iam damnandus, nulla veniæ spes est: cur nõ faciam quicquid libet? Cur non impleam quantum possum, possum quæcunque desidero, si post hæc nõ restant nisi sola tormenta? Nónne hoc tibi diceres, & desperatione ipsa peior fieres? Potius ergo te corrigit qui veniam promittit, & dicit, Nolo mortẽ impij, sed *Ezech. 18.* vt reuertatur & viuat. Non facit Deus peccatores securos per istam promissionem indulgentiæ. Etenim ne homines desperatione peius viuerent, promisit indulgentiæ portum: rursus ne de spe veniæ peius viuerent, fecit diem mortis incertum. Indulgentiam tibi promisit si reuertaris, crastinum diem tibi nõ promisit. Ergo si malè vixisti vsque in hodiernum diem: adhuc viuis, bene viue hodie. Corrige te, & ignoscit tibi Deus: iamque securus eris, non tibi imputari quod ille condonauerit.

Ait quidam pius Scriptor.

Bona voluntas.

VBi Deus bonam voluntatem tibi præstiterit: ita vt iam relictis omnino peccatis, melius viuere statuas, Deoq; placere desideres, atq; coneris, si contingat te crebrò quotidie ex humana fragilitate offendere ac labi: toties resurge quoties laberis, neque vnquam desperes de Dei misericordia, quæ immensa est. Sanè in hoc valde laudabilis, & amabilis est Deus, quòd tam benignè peccatores pœnitentes recipit. Id maxime eum decet, quum ei proprium *Psal. 41.* sit misereri semper & parcere. Quemadmodum beatus pater Bernardus docet, electi à reprobis in hoc discernuntur, quòd reprobi quum ceciderint nõ adijciunt vt resurgant, electi vero mox resurgere ac proficere nituntur. Igitur quando te in aliquo lapsum esse aduertis, statim mentem tuam humiliter, & confidenter conuerte ad clementissimum Dominum Deum tuum, eiusq; dulcissimam manum (quæ te resurgentem suscipere semper parata est) amplectere & exosculare, ac bono sis animo. Vide ne propter frequentes lapsus tuos tædio victus deseras bona opera atque exercitia tua. Resume vires, innoua propositum, & dic animæ tuæ: Age iam anima mea, rursum ita demus operam virtutibus & sanctitati, quasi non offendissemus Deum: id enim ipsi Domino gratum est. Vitia etiam quæ adhuc in te viuunt, & propter quæ videris tibi deficere, magis quam proficere, non te nimium conturbent: sed certa strenuè aduersus prauas propensiones tuas. Quamuis sentias in te malum, si malo non consentis, si peccato viriliter reluctaris, nihil inde detrimenti, sed plurimum emolumenti accipis. Nonnullos inuenire est, qui tam inordinato metu laborant, vt omnia quæ piè agunt, Deo displicere credant. Sed huiusmodi cogitatio atq; persuasio diligenter propellenda ac vitanda est.

Sanctissima virgo Catharina Senensis, in quadã epistola scribit in hũc fere modũ: Oro ne vnquã desinatis in bene cœptis progredi, quantumcunq; etiam diabolus vos molestijs, & tentationib⁹ diuexet. Is enim varias mouet pugnas, & multas tendit insidias, vt animas vestras possit adducere ad tædiũ, & inordinatam tristitiam, confusionemq; spiritus, ac desperationem. Sed si etiam peccata omnia simul in vno homine coaceruata conglobataq; essent, impedire tamen eum non possent, quo minus fructum sanguinis filij Dei in se reciperet, modò vera fides, & spes infinitę Dei misericordiæ in eo remaneret. Quum peccatum solummodo in mala peruersaq; voluntate situm sit, homo videns bonam voluntatem sibi à Deo concessam esse, debet omni confusione spiritus abiecta, perseuerare in sanctis operibus, & exercitijs, ambulareq; in lumine gratiæ, quam inuenit in se absconditam munere Dei, qui bonam voluntatẽ in eo conseruat. Debet diabolo confusionem vel desperationem suggerenti respondere: Si gratia Dei in me non esset, etiam bona voluntas non esset in me, & ego prauas suggestiones tuas ac malitiam tuam sequerer: iam verò confido in pio, & benigno Domino meo Iesu Christo, qui me semper tuebitur ac saluum faciet, propter immensam misericordiam, & bonitatem suam.

INTERNA ALLOCVTIO QVA Iesus Christus consolatur animam peccatricem melius viuere cupientem, ex scriptis Ioannis Lanspergij Carthusiani, & aliorum, decerpta.

Prou. 8. Ioan. 3.

EGO diligentes me diligo, & delitiæ meæ esse cum filijs hominũ. Sic dilexi mundum, vt in mortem darem animam: vt non pereat, sed habeat vitam æternam quicunq; in me crediderit. O anima, ô filia, ego pro te laboraui, esuriui, sitiui, contemptum & *Isai. 53.* persecutionem passus sum. Vulneratus sum propter iniquitates tuas, attritus sum propter scelera tua, mortuus sum propter delicta tua, resurrexi propter iustificationem tuam. Ad hæc omnia facienda, & perferenda me impulit amor quo te diligo, & in filiam adoptionis ascisco. Itaque tu recipiscens ad me reuertere, in vulnerum meorum sanguine lauare, virtutibus, & vitæ meæ meritis vestire: Omnia hæc libens tribuo, imò vt amantissimus pater hæc offerens, tibi occurro in amplexum, ad osculum te recipio, ad redamandum te inuito. Reuertere filia, & mundare. Præbe cor tuum mihi, quia præter hoc aliud abs te non desidero.

Dole quia peccasti, quia me offendisti, aut saltẽ dole, quia nõ sentis te dolere. Sæpenumero etenim fit, vt mihi magis placeat, & homini vtilius sit velle esse contritum aut deuotum, quam sentire contritionem vel deuotionẽ: quia velle habere, & non habere, generat afflictionem cordi. Itaq; dole & irascere tibijpsi, atque damnabilem te iudica, quod peccaueris, & quòd non doleas quantũ deberes. Hæc contritio tametsi sensibilis non sit, id est, licet interim cor patiaris durum, aridum, & siccum, sufficit ad salutem. Ego enim vestram attendo miseriam, vestram imbecillitatẽ, vestram paupertatem: nec vllo modo bonæ voluntati desperandum est, quantumlibet cordis sentiat ariditatem seu frigiditatem, quando vellet se non peccasse, statuitq; propter me posthac nolle peccare. Sed dicis: Ego innumera peccata admisi, quomodo de singulis debeo sigillatim conteri? Consolatione eges ô filia: at sola veritas consolatur. Si *Generalis contritio.* multa habes peccata, de multis ac omnibus simul generalem habe contritionem, in qua omnia ac singula peccata velis includi, ita vt nullum peccatum sit, quod (etiamsi sigillatim memoriæ occurreret) excipi velis, de quo non doleas, & quod nolis vitare atq; relinquere. Hæc namque contritio generalis extendit se ad omnia ac singula peccata, etiam ad illa quorum oblita es, & de quibus non cogitas. Neque enim hoc exigo, vt de singulis peccatis necessario habeas singulas contritiones, iuxta numerum aut speciem peccatorum. Ita enim de Maria Magdalena dixi: Dimissi ei pec- *Luc. 7.* cata multa, quoniam dilexit multum. Non dixi: quoniam dilexit multoties. Nec ipsa Magdalena aliter quam simul de omnibus dolere potuit in tam subita compunctione. Tu quoq; ita de omnibus dole: vt nullum sit peccatum qd tibi placeat, siue generaliter, siue sigillatim memoriæ occurrat. Non inordinatè tristeris, nec recipias tales imaginationes ac phantasias, quasi iratus sim, adeò vt nolim placari, nolim indulgere, nolim te in gratiam recipere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hæc enim ſuſurria ſunt diaboli, quibus ad deſperationem te nititur pertrahere. Huius conſuetudo eſt, initio dum tentat ad peccandū, mei memoriam à cordibus euellere, miſericordiā meam peccantibus promittere, ſecuritatem, audaciam, obſtinationem voluntatis impiæ confirmare: at poſtquàm delinquētes à ſe velle ſentit recedere, ſi alijs tentationibus non poteſt retrahere ad facinus, tētatione deſperationis animas formidoloſas aggreditur. Suadet non eſſe cōfitendum: ſuggerit non poſſe vinci cōſuetudinem malàm: terret magnitudine peccati commiſſi, mentiens quòd nolim dimittere peccatū. Tu ô filia noli credere: quicquid ſentias, non cōſentias deſperationi. Sufficit hæc contritio (licet ſis arido corde) quod doleas me eſſe offenſum, & optes te non offendiſſe, ſtatuasque nolle amplius peccare.

Quod ſi iterum deliqueris, iterum ſurge, & denuò propoſitum non delinquēdi reſume. Si tertiò deliqueris, tertio reſurge. Si quartò, quintò, ſi poſtremò, ſeptuagies ſepties quotidie ecciderīs, toties ad me reuertere, & ego ſuſcipiam te: Nonne melius eſt, vt te ſuſcipiam, quàm vt te amittam, ſimulq; oēs labores meos, & pœnas pro tui redemptione toleratas perdam? Nihil igitur, ô filia ſanguine meo redēpta, te à me auocet, nihil remoretur. Etſi diabolo te tradideris, ſi me cēries negaueris, ſi me & mei imaginem pedibus conculcaueris, ſi cōſpueris, ſi ſacramento meo contumeliā feceris, dole quia feciſti, & ego dimitto tibi peccatum. Non ſit peccatū in oculis tuis adeò magnū, vt ſpem veniæ adimat: nō videatur adeò numeroſum, vt meam miſericordiā poſſit ſuperare. Nihil intereſt apud me, vtrum à multis an à paucis peccatis te liberem. Et magnus & paruus peccator æquè egent miſericordia mea, quæ inexhauribilis omnibus fluit, & abundat. Non poteſt miſericordiam meam vincere malitia tua.

Quanto plura habes peccata, tanto ego libentius ignoſco pœnitenti. Eò .n. magis elucet gloria mea, quò maiori peccatori erogo miſericordiam. Nō ſum durus, non ſum parcus, ſed totus in te (ô filia) liberalis, & profuſus. Nihil min⁹ habeo, ſi omnia mundi peccata tu ſola feciſſes, & tibi cuncta dimitterem.

Immiſſiones diabolicæ.

Eſt fortaſſe aliud quod te terret, quia peccatis preſſa etiam ea quæ olim vltrò admiſeras, iam inuita cogeris tolerare. Perſequitur te aduerſarius, & ſuas fœditates tecum exercet. Quicquid inuita ſuſtines filia, non te damnabit nec gratia mea ſpoliabit. Peccatum namque adeò eſſe oportet voluntarium, vt ſi non ſit voluntarium, non ſit peccatum. Cohibe igitur voluntatem tuam à conſenſu, & ſine deinceps carnem atq; diabolum furere. De ſomnijs etiam nihil metuas: *Somnia.* quicquid ibi egeris, quicquid paſſa fueris dormiens, ſi ante & poſt ſomnum (quando rationis compos es) tibi diſpliceat, nequaquam venit tibi imputandū. Et licet per male actam vitam atque cōuerſationem priorem tibi occaſionem dederis, iam tamē quia illius conuerſationis te verè pœnituit, & melius viuere ſtudes, non eris rea eorum quæ pateris, ſi modò voluntas nō conſentiat. Quòd *Incidentia non conſentenda, nec aduertenda quidem.* ſi quandoq; etiam blaſphemias aut execrandas cogitationes cōtra me ſanctoſque meos in cor tuum diabolus immiſerit, noli proptereà perturbari, aut nimium puſillanimis eſſe. Nam quamdiu conſenſum animo deliberato non præſtas, magis talia pateris quàm agis. Quū hæc tibi triſtitiam, & afflictionē potius ingerant quam delectationem, nullo modo formidanda, ſed nec ſacerdoti confitenda ſunt. Permitto autem te illa ſentire, eaque tibi moleſta eſſe vt purgeris, non autem vt inquineris. Idcirco vero illa diabolus excitat, vt dum his conaris reſiſtere, retarderis, & impediaris à guſtu charitatis meæ, ac nimium conſternata non audeas accedere ad me. Gaudet enim ille dum ſcrupulis, & perturbationibus inuolueris. Sed tu filia noli talia timere, noli ad ea reſpicere, noli reſpondere, noli repugnare, noli aduertere: imò verò quaſi nihil ſenſeris, imperturbata perge in tuis exercitijs, prætereundo, & contemnendo huiuſmodi incidentias velut canum latratus aut anſerum ſibilos. Nam ſi reniti, diſputare, formidare, diſcutereque eas volueris, tu illas magis ſemper tuæ memoriæ imprimes, grandiq; te perturbationi inuolues.

Anima pœnitens poſtquam bonitatis meæ aliquam notitiam guſtumque ſuſceperit, conſiderans q̄ adeò ſim bonus,

nus, adeò miſericors, quòd deniq; adeò non impropero nec imputo peccata, vt non ſolùm illa dimittam, ſed pœnitentiam etiam ſicut eum qui nūquàm peccauit, in gratiam & amicitiā meam recipiam, cōſoler ac dona ei largiar: hęc inquam dum anima pœnitens meditatur etiam ex lapſu ſuo occaſionem ſibi acquirit maioris feruoris, & gratitudinis erga me, maioris item odij diſplicētiæq; cōtra ſeipſam, iraſcens ſibi ipſi ac deteſtans ſe, quòd me tam benignum cōtempſerit, Deum ſuum: qui quum iuſtè poſſem, & damnare, & perdere, parco, conſolor, ac benefacio. Ideoq; quanto me ſentit erga ſe magis miſericordem, tanto maiori zelo mouetur iuſtitiæ cōtra ſeipſum, quaſi pro me vindicare cupiens in ſe cōtemptum mei. Hinc fit, vt non ſolum veniam de peccatis petat, & reconciliationem, ſed ad honorē iuſtitiæ meę deſideret etiā pati, humiliari, ac puniri, propterea quòd ſe cōtra me impiè erexerit. Indè cōtingit ei, vt quanto plus à me ſentit ſe conſolari, tantò magis indignitatem ſuam horreat ac deteſtetur, doleatq; de ſuorum enormitate peccatorum, & indignetur: admirans quòd tam ingrata eſſe poſſit mihi. Talia animæ, quę ad huiuſmodi zelum venit, vt non minus diligat meam in ſe iuſtitiam, quam miſericordiam, peccata abſorbentur, ſicut in camino ardēti àquæ gutta ſolet abſorberi. Igitur inter omnia pœnitendi genera non poteſt aliud eſſe melius, quàm vt quis continuè cōſideret meam charitatem ac fidelitatē immenſam erga ſe, ſimulq; ſuam è contra infidelitatem, ingratitudinē, & peruerſitatem erga me.

Tendicula diaboli circa pœnitentia luctum.

Solet diabolus circa pœnitentiæ luctum, & circa alia omnia pœnitentibus ſeruis, & ancillis meis inſidias ponere, vt plærique efficiantur ſcrupuloſi, iterū atque iterum eadem confitentes: ita vt nunquā ad tranquillitatem aliquā poſſint venire. Nam de confeſſionibus ſuis omnibus diffidunt, dum circunſtantiam ſemper aliquam vel peccatum inueniunt neglectū, cuius in priori confeſſione non fecerint mentionem: vnde & ad confitendū denuò compelluntur. Hi ſemel vna generali confeſſione facta, debent hāc inquietudinē irrationabilē poſtponere. Neceſſe omnino eſt, vt alicuius ſpiritualis, & diſcreti patris vel confeſſoris conſilium ſine aliqua hæſitatione humiliter ſequantur, eique ſicut mihi ipſi obediant: proprium iudicium, prudentiam, ſenſum, atque etiā propriam erroneam conſcientiam relinquentes. Non hoc deſidero, neque placet mihi, vt tu verſeris ſemper in ſordibus, & inquineris, aſſiduè reuoluendo peccata tua. Quin potius proijce te in me, & ego liberabo te. Nam ſi mille annis teipſam ſcrutari volueris, & confiteri, haud quaquā mundaberis. Quando enim exhauries abyſſum? Mihi ergo te ſecurè committe, vbi ſemel cū omni diligentia conatum adhibueris ad confitendum ſingula peccata tua. Permitte vt habeam in quo tibi propitier. Cognoſce quod tēipſam mundare nequeas: dic quòd egeas miſericordia mea. Con- *Iob. 9.* fitere quòd vnum pro mille mihi non ſufficis reſpondere: ſed in omni opere inſufficiēs es, & eges miſericordia mea. Non ergo fidas in confeſſionibus tuis, ſed in miſerationibus meis: hæ enim ſunt quibus tu iuſtificaberis. Interim dū nimiū occuparis circa peccata tua, conuerti deberes ad me, & mea gratioſa præſentia frui. An dolum non aduertis inimici? Ideo enim circa peccatorū numerū, & circa recogitationem fœtorum te detinet, vt alia interim multò ſalubriora, quibus deuotio tua accendi deberet, negligas. Scito igitur hoc mihi præcipuè placere, vt de me ſentias in bonitate, & in ſimplicitate me quæras. Sentias me eſſe benignum, pium, compaſſione plenum, miſericordem, optimū. Cōfide mihi, ſpera in me. Quære gratiam, amicitiā, ac familiaritatē meam: & pro ijs habendis exercitia deuotionis tuæ dirige. Senties proculdubio longè vberiorem frūctum, ſi quomodo me ames, quomodo mihi placeas, quomodo me imiteris, ſtudioſe cures, quàm ſi ea quæ confeſſa es, denuò confitearis, aut ſcrupulos inquiras, & putans exhaurire eoſdem, nouos ſemper tibi generes. Non potes me nimis pium aut miſericordem æſtimare, modò ſuper miſericordia mea non delinquas: nec potes nimis mihi cōfidere. Exercitium tuū igitur ſit bene de me ſentire, & credere quòd nolim te dānare: quia reuera quemlibet ſe corrigere volentem,

Non temere iterāda confeſſio.

& non desperãtem damnare nolo. Sufficit mihi, ô filia, quòd peccasse doleas, quodq; peccare deinceps nolis. Iam in statu es salutis, quid trepidas? Diues ego sum in miserationib⁹ infinitis. Sic ergo de me cogita. Inde enim maiori me afficis honore, quàm si quasi crudelem aut durũ me imagineris: aut ita formides, quasi ad hoc solum vigilem, vt capiam & inuoluam homines, si fortasse hunc vel illum scrupulum, si hanc vel illam circunstãtiam neglexerint in confessione. Quando tamen aliquod peccatum mortale certũ ad memoriam redit ante nõ cõfessum, tu illud cũ omni trãquillitate confitere. Habita semel bona examinatione conscientiæ ante confessionem generalem, deinceps post confessionem scrupulos abijce: noli denuò inuestigare conscientiã, ne inquietudinẽ tibi parias semper confitendi. Per alia bona exercitia ad amorem conducentia, scrupulosam illam inuestigationẽ exclude. Nã si obseruaueris scrupulos, si scrutari, & inuestigare singulos timores volueris, mille tibi parabuntur insidiæ. Propterea (sicut dixi) semel diligenti facta confessione omnium peccatorum tuorũ, semel habito proposito nihil reticendi in cõfessione, quod noueris confitendum, deinceps sta in pace, & reijce in os diaboli scrupulos omnes. Ego te desidero, ego tua amicitia potiri cupio, ego abs te amari peto: cura igitur vt meæ respondeas voluntati.

Ephe. 2.

Abijciendi post seriam confessionem scrupuli.

Intellige, scito, & iudica te peccatricem animã esse. Cognosce te in multis offendisse, te ingratissimam, rebellem, contumeliosam, atq; blasphemã, meis præceptis ac votis contraisse: & inde humiliare, adeo vt ne oculos quidem ante me leuare audeas, quum sis sordibus, & abominationibus plena. Sunt qui peccata sua recolunt ita, vt vel ad risum, vel ad delectationẽ, vel è diuerso ad desperationem, aut ad alia eiusmodi inconuenientia moueantur. Quod idcirco fit maximè, quia pro obiecto cogitationis ipsa peccata sua assumũt: & illa inspiciẽdo, ad illa se conuertẽdo, loquuntur atque disputant cũ eis extra me. Vndè dũ sic sua peccata secum ipsi tractant, quãlibet etiam bona intentione, magis obtenebrescunt, quam illuminantur. Tu verò cum peccatricem te cogitare, quũ te humiliare vis, relicta peccatorũ imaginatione, ad me cõuertere: mecum de peccatis, de infirmitatibus, de defectib⁹ tuis tracta: mihi querimonias aduersum te expone, mihi loquere, & quod iniquè egeris, apud me te accusa. Inde fiet, vt peccatorum tuorũ accusatio in orationẽ conuertatur. Ergo ad me conuersa, orãdo tracta de peccatis tuis: Hoc enim modo conscientia tua serena efficietur & trãquilla affectio quoq; tua ad me directa, ex me inflammabitur.

Propriæ vilitatis cognitio.

Quo pacto recogitanda sunt peccata.

Iam verò de satisfactione pro peccatis hoc consilium amplectere, vt quicquid potest man⁹ tua instãter operaris: non tamen eo animo aut eo fine, quasi tu ꝓ ipsis peccatis tuis satisfacere queas. Ad hoc enim opera tua nimis indigna, nimisque imparia debes æstimare. Sed age omnia vt mihi placeas quem offendisti. Me verò roga, vt meritis passionis ac vitæ meæ sanctissimæ tua aboleam delicta, atque pro illis patri meo satisfaciam. Hæc humilitas, hæc fiducia ad me tua, quibus teipsam operaq; tua vilia æstimas, me verò ac merita mea extollis, omnia satisfactionis tuæ opera excellit: quandoquidem vna gutta sanguinis mei, plus valoris ac satisfactionis habet quàm omnia merita humana: vnde & pro peccatis totius mundi satisfacit. Talis humilitas, & fiducia me inclinat ad te, vt meritorum meorum thesaurum tibi faciam communem. Quapropter hoc præcipuum sit studium tuum, vt beneplacitum meum non negligas, vt me continuè cogites, desideres, ames, & quæ iussi siue per me, siue per vicarios meos, imò quæcunq; volo, diligenter perficias. Tunc si vel mille millium peccatorum haberes aceruos, omnia tibi sicut vnũ peccatũ dimitto. Neq; enim minus facile est apud me condonare multa peccata, quàm pauca. Mirũ est quod dicturus sum, certissima tamẽ indubitataq́ue fide tenendum. Si totus mundus globus esset igneus, & in medium eius fasciculꝰ lini mitteretur, hic ex sua naturali inclinatione non tam citò flammarũ reciperet incendium, quã recipit abyssus miserationum mearũ peccatorem pœnitentẽ & cõuerti volentẽ: quia in illa actione naturali reqreretur aliqua morula, licèt minima ac fortasse imperceptibilis: hic verò nulla penitus mo-

Satisfactio Ecclesiæ.

Attende immensam Dei misericordiam.

mora inter pœnitentem, & remittentẽ, inter gementem & gemitus exaudientẽ interuenit.

Tu igitur, filia, omnem inordinatum timorem reijce: & mihi toto corde placere desiderans, stude esse sancta, quoniam ego sanctus sum. Nullum peccatũ quantumuis etiã leue, & exiguum animo deliberato admittas. Fuge peccandi occasiones quantum potes. A superflua hominũ familiaritate supfluisq́; colloquijs, & ab inutilibus ociosisq́; occupationibus prudenter te abstrahe: solitudini, & silentio conuenienter vacans, tẽpusq; vtiliter ad honorem meum expẽdens. Deuotè exerce te in vita & passione mea, planta floridam arborem crucis meæ in corde tuo. Ad me crucifixũ sponsum, & Deum tuũ frequenter aspira per verba vel desideria amorosa. Ambula corã me cum sancto timore, & reuerentia: credẽs me vbiq; prẽsentẽ esse, teq; incessanter intueri. Sensus tuos, & linguam tuam diligenter refrena atque custodi. Si multiloquium amas, nõ poteris proficere. Sobrietatẽ, & continentiam rationabilẽ amplectere. Vanitatẽ, & pompam superbiæ deuita. Sensualia oblectamenta, & illicitas voluptates nõ secteris: sed quantùm tibi possibile est, serua teipsam immaculatam. Viriliter certa aduersus vitia: & ora me attente, vt prauas passiones atque inclinationes tuas vincere ac frangere possis. Conare quidem, & fac semper, quod in te est: nõ tamen in conatu tuo, sed in gratiæ meæ auxilio confidas. Si .n. in te tuaq́; industria fueris confisa, facilè corrues. Nihil vnquam corũ quæ bene facis tibi ascribas, nec aliquid de donis meis vsurpes: quia ex teipsa nihil aliud potes quã offẽdere, ex te ipsa nihil habes nisi peccatũ, quòd propriè tuum est. Non cupias vanè alicui mortali homini placere. Opta nesciri potius quàm cognosci: & contẽni magis, quã laudari. Nunquã aliquid te esse existimes, nec opera seu exercitia tua apud te magni pendas: sed omnium ingratissimã, indignissimã, & vilissimã te esse reputa sine fictione. Deprime, & humilia te infra omnem creaturã propter me. Omnes homines, etiam eos q te persequuntur, sincera charitate dilige, & omnium salutem desidera. Nullũ despicias. De nullius salute desperes, nemini detrahas. Neminẽ iudices. Ea quæ in alijs vides, & quæ de aliorum statu audis, interpretare in meliorem partem. Propriam voluntatem omni studio in te mortifica: & meam voluntatem singulariter ama. Mei amore libenter, & promptè obedi hominibus in his quæ licita sunt, Relinque proprium sensum & abnega temetipsam in omnibus. Securè committe, & crede te prouidentiæ meæ, & spera in me firmissimè in omni tẽtatione, periculo, ac necessitate: quia mihi cura est de te, qui tibi tam diligenter assiduè intẽdo, quasi tu sola esses in toto mundo.

Luc. 11. & 19. Optima se exercendi ratio.

Volumpeccatum propriè nostrũ.

Filia, disce quamlibet aduersitatẽ, & afflictionem non aliundè quàm de manu mea suscipere: disce eam patienter vsq; ad finem amore mei tolerare. Nam tribulatio calix benedictionis est, quo sanctos meos omnes potaui. Nullꝰ omnino sanctorum fuit, qui nõ aut externam, aut internam aliquã crucem portare debuerit. Abiecta igitur omni pusillanimitate, quicquid tibi accidit de manu mea accipe, & hoc tibi à me ex immẽso amore pro tua salute trãsmissum esse crede. Pati aduersa, regia via est, quę hominem ad regnum cœlorum perducit. Ambula igitur in ea gaudens: mihiq́ue gratias age, quòd te tãto digner honore, vt tibi aliquid quod pati debeas offeram ac donem. Quando aliquis tibi molestus est, & iniuriam contumeliamve irrogat, tu eum meo iussu tibi molestum esse arbitrare. Non aduersus illum irascaris, nõ aspera & amara verba proferas, neq; de vltione cogites. Imò nec hominem (qui instrumentum, & flagellum meum est) sed me qui per hominẽ talia fieri permitto, attende. Itaque in quibuslibet tribulationibus, & doloribus humiliare, ac patiẽtiam retine, teq; mihi resigna. Nam per afflictiones ego te purgo, & aptam dignamq́ue quæ mihi coniungaris, facio. Quod si ex humana infirmitate in impatientiam, aut alium defectũ labaris, non idcirco animũ abijcias, nec in bono ꝓposito vacilles desperando: sed confestim resurgẽs (sicut suprà dixi) ad me conuertere, meq; cum certa spe veniæ inuoca. Noui imbecillitatem humanam generalem, noui etiam tuam particularem. Confide in me. Non potest esse nimia tua erga

Tribulatio calix est benedictionis.

me spes, & fiducia, si bona, & pœnitens fuerit vita tua. Ergò citò ad me confuge. Ego te suscipiam, ego sanabo, ego protegam.

Mors. Quid adhuc, ô filia, times? Cur nõ iã etiam mortẽ desideras? Quid enim mali tibi adferet mors? Certè post mortem non amplius me offendes: nullo amplius peccato inquinaberis. Si nihil in hoc mũdo amas, nihil tibi mors tollere potest. Si aliquid mundi amas, cum tuo periculo, imò ipsum tuum periculum amas. Igitur ante mortẽ, mundana & caduca amare desine, vt mori non nimis timeas. Imò si me solũ in hac vita amas, gaude quia morieris: neque enim nisi moriendo assequeris quod amas. Verũ scio quid timeas. Nihil quidem in hoc mundo diligis, nihil quod amittere aut nolis aut doleas, possides: angustat tamẽ te formido, & pauor, quia nescis vtrũ amore an odio digna sis, nescis quomodo à me sis excipienda, an ad requiem, an ad pœnam. Nihil horum, filia, debes scire, imò nec expedit quidem. Sta (licèt timeas) in spe & fiducia erga me, siue viuas, siue moriaris. Non potes ex te bene viuere, & non potes ex te bene mori. Vtrumq; habes ex me. Quomodo si tibi dedero bene viuere, non dabo etiam bene ac fœliciter mori? Quũ igitur omnia habeas ex me, quũ omnia à me expectes, quomodo vnũ speras, aliud desperas? Ex te neque bene viuere, neque bene mori potes. Confide igitur, & iacta cogitatũ tuum in me, proijce oẽm timorem, & solicitudinẽ tuam in me. Sicut ex te nulli potes tentationi resistere, nullumq; euadere peccatũ viuens, ita nec moriens. Si viuentem te non derelinquo, si tentationes fideliter præuenio ac moderor in vita, vt possis sustinere, ita & in morte idipsum facio. Nũquam tuis armis aut viribꝰ vadas ad prælium: sed innitere super me. Si enim innixa fueris super me, ego pugnabo pro te. Porrò mẽ pugnãte ac protegente, quid habes timere? De conditione etiam ac genere mortis nihil hæreas. Nullũ est genus mortis, quod nocere possit iusto. Iustus enim quacunq; fuerit præoccupatus morte, in refrigerio erit. Nihil itaque solicita sis, vtrùm domi an foris, in lecto an in agro moriaris: nec cum formidine pertractes vtrùm naturalis an violenta erit mors tua. Vt autem bene ac fœliciter moriaris, studè sobriè, iustè ac piè (sicut Apostolus meus monet) viuere. Bonam ac iustam vitam non sequitur mala mors: sed preciosa est in conspectu meo mors sanctorũ meorũ, quocunq; etiam modo vitam hanc finiant, siue in aquis, siue in igne, siue in lecto moriantur.

Mors iustis non nocet.

Sap. 4.

Eccle. 9.

Tit. 2. psal. 115.

PARACLESIS DIVINA EX sacris literis deprompta.

Esaiæ 40. & 35.

Esaiæ 55. *CONsolamini, cõsolamini popule meus, cõfortamini pusillanimes, quia ego Deus vester.*
Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate.
Venite, emite absque argento, & absq; vlla commutatione vinum & lac.
Audite audientes, & comedite bonum: & delectabitur in crassitudine anima vestra.

Apoc. 21. *Ego sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis: qui viceri possidebit hæc, & ero illi Deus, & ipse erit mihi Filius.*

Exod. 20. *Ego sum Dominus faciens misericordiam in millia qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.*

Sap. 8. *Ego diligentes me diligo: & qui manè vigilauerint ad me, inuenient me.*

Hiere. 29. *Ego scio cogitationes quas ego cogito super vos, cogitationes pacis & non afflictionis: vt dem vobis finem, & patientiam.*
Et inuocabitis me, & ibitis: & orabitis me, & ego exaudiam vos: & quæretis me, & inuenietis.
Quum quæsieritis me in toto corde vestro, inueniar à vobis.

Esaiæ 45. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos: conuertimini ad me, & salui eritis.*

Zach. 2. *Qui tetigerit vos, tanget pupillam oculi mei.*

Esaiæ 55. *Inclinate aurem vestram, & venite ad me: audite, & viuet anima vestra: & feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias Dauid fideles.*

Non

Non abijciet vos anima mea: ambulabo inter vos, & ego ero Deus vester, vos q; eritis populus meus. Leuit. 26.

Et scietis, quia ego Dominus, quum benefecero vobis propter nomen meum, & non secũdum vias vestras malas, neque secundum scelera vestra pessima. Ezech. 20.

Non propter vos ego faciam domus Israel, sed propter nomen sanctum meum. Ezech. 26.

Et dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri.

Non propter vos ego faciã, notũ sit vobis: confundimini, & erubescite super vijs vestris.

Ego Dominus, hoc est nomen meum. Esaiæ 42.

Ego pascam oues meas, & ego eas accubare faciam, & sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Ezech. 34. & Esa. 31.

In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Oseæ 11.

Oẽm qui inuocat nomen meum, in gloriã meam creaui eum, formaui eum, & feci eum. Esaiæ 43.

Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ. In lætitia egrediemini, & in pace deducemini. Malac. 4. & Esa. 55.

Non confundetur populus meus in sempiternum.

Si clamauerit ad me, exaudiam eum, quia misericors ego sum. Ioel 2.

Ego Dominus exaudiam eos: Deus Israel non derelinquam eos. Exod. 22.

Antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam. Esaiæ 41.

Propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius. Esaiæ 65.

Ecce adsum quia misericors sum Dominus Deus tuus. Hier. 31.

Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos. Ego ego ipse consolabor vos. Esaiæ 58.

Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et si oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Esa. 66. 51. Esaiæ 49.

Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Esaiæ 43.

Propter nomen meum longè faciã furorẽ meum: & laudem meam infrenabo te, ne intereas. Esaiæ 48.

Ego sum, ego sum Dominus, & non est absq; me saluator: Deus iustus & saluans non est præter me. Esa. 43. 45

Ego Dominus Deus vniuersæ carnis. Hier. 32.

Nunquid mihi difficile erit omne verbum? Esaiæ 50.

Nunquid abbreuiata & paruula facta est manus mea, vt non possim redimere, aut non est in me virtus ad liberandum?

Ego feram, ego portabo & saluabo: quoniam ego sum Deus, & non est vltrà Deus, nec similis mei. Esaiæ 46.

Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet.

Propè feci iustitiam meam, & non elongabitur: & salus mea non morabitur.

Ego Dominus Deus tuus, docens te vtilia, gubernans te in via qua ambulas. Esaiæ 48.

Ego ostendam omne bonum tibi, & vocabor in nomine Domini coram te, & miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit. Exod. 33.

Montes commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur. Esaiæ 54.

Deleui vt nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. Esaiæ 44.

In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans. Hiere. 31.

Sponsabo te mihi in æternum, & sponsabo te mihi in iustitia, & in iudicio, & misericordia, & miserationibus: & sponsabo te mihi in fide, & scies quia ego Dominus, per quem non confundentur qui expectant eum. Oseæ 2. & Esaiæ 49.

Scies quia ego Dominus saluans te, & redemptor tuus fortis Iacob.

Nolo mortem morientis, reuertimini & viuite. Ezech. 18.

Si reuertamini, & quiescatis, salui eritis: in silentio & spe erit fortitudo vestra. Esaiæ 30.

Nolo mortem impij, sed vt reuertatur impius à via sua, & viuat. Ezech. 33.

Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Hiere. 3.

Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra sicut vermiculus, velut lana alba erunt. Esaiæ 1.

Obducam cicatricem tibi, & à vulneribus tuis sanabo te. Hiere. 30.

Qui fiduciam habet mei, hæreditabit terram, & possidebit montem sanctum meum. Esaiæ 57.

Hiere.39. *Erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam.*
Esaiæ 43. *Noli timere, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo, Meus es tu.*
Esaiæ 57. *Non in sempiternum litigabo, neq; vsq; ad finem irascar.*
Esaiæ 6. *In indignatione mea percussi te: & in reconciliatione mea misertus sum tui.*
Esaiæ 54. *Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.*
In momento indignationis abscondi faciem meam parũper à te: & in misericordia sempiterna misertus sum tui.
Esaiæ 65. *Ecce serui mei lætabuntur, & laudabunt præ exultatione cordis.*
Oseæ 13. & Hiere. 71. *De manu mortis liberabo eos: redimam eos, & conuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo.*
Zach. 10. *Et conuertam eos, quia miserebor eorum: & erunt sicut fuerunt, quando non proieceram eos.*
Ego enim Dominus Deus eorum: & exaudiam eos.
Oseæ 14. *Sanabo contritiones eorum: diligam eos sponte, quia auersus est furor meus ab eis.*
Et feriam eis pactum meum sempiternum, & non desinam eis benefacere.
Hier. 32. *Lauda & lætare filia Syon: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui.*
Zach. 2. *Noli timere, ego sum primus & nouissimus, & viuus, & fui mortuus, & ecce sum viuens in sæcula sæculorum, & habeo claues mortis, & inferni.*
Apoc. 1. *Ego sum principium & finis, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens.*
Ioan. 10. *Per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet.*
Ego vitam æternam do ouibus meis: & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.
Matt. 18. & 10. *Quid timidi estis modicæ fidei? Nonne duo passeres asse væneunt? & vnus ex illis non cadit super terram sine patre vestro? Nolite timere, multis passeribus meliores estis vos.*
Matth. 18. *Non est voluntas ante patrem vestrum qui in cœlis est, vt pereat vnus de pusillis istis.*
Apoc. 2. *Vincenti dabo manna absconditum, & dabo ei edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei: & dabo ei calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit.*

FINIS.

INSTITVTIO SPIRITVALIS, NON PARVM VTILIS IIS, QVI AD VITAE PERFECTIONEM CONtendunt: Itemque Exercitium piarum precationum.

Authore Ludouico Blosio.

LVDOVICVS BLOSIVS, EXIMIAE pietatis viro Florentio à Monte S.

MITTO tandem ad te, dilecte in Christo Florenti, inelegantem illam, & inconcinnam Institutionẽ, diu à te expectatam, quam hisce diebus mihi conscripseram. Ad eius calcẽ adieci Appẽdicem ex Thaulero, atque alijs patribus desumptam. Postremo loco posui Exercitium precationum, quod tibi placere sciebam. Vides vt nihil charitati tuæ negare possim. Si vir ille (cuius nomen supprimo) fructum retulit ex lectione Collyrij hæreticorum à me superioribus annis editi, si inquam vnxit Collyrio oculos suos, & iam videt, agat gratias Deo. Fœlix erit si humilis factus, matri Ecclesiæ obtẽperare voluerit, stabilisque in fide Catholica permanserit. Aliter enim Deo nunquam placebit. Confirmabis eum diligenter pijs monitis, illiq; expones, quantum abominetur Deus hæreticos atque sciſmaticos, qui vnitatem ipsius orthodoxæ Apostolicæque Ecclesiæ per superbiam scindunt deseruntque, & pastoribus eius subesse recusant. Nam Paulus Apo-

Ephe. 4. 5. Colos. 1. Rom. 12. 1. Cor. 10. & 12. Luc. 10. Matth. 18. Ecclesiæ authoritas

stolus pluribus epistolarum suarum locis, dicit Ecclesiam corpus Christi esse, & Christum caput esse ecclesiæ. Quare, qui rebellis est Ecclesiæ, rebellis est Christo. Non potest iniuria inferri corpori, quin inferatur etiam capiti. Si contemnitur ecclesia, contemnitur & Christus: quemadmodum ipse in Euangelio ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Ac rursum: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Capitis & corporis non nisi vna vox est: ob idque statuta, vel præcepta Ecclesiæ, præcepta Christi sunt, etiam si illa nusquam in sacris literis expressa esse videantur. Neq; enim dependet authoritas ecclesiæ ex testimonio scripturarum: sed potius authoritas scripturarum depẽdet ex approbatione ecclesiæ. Nam quis sciret scripturas quas veneramur, esse diuinas, quis eis crederet, nisi ecclesia illas reciperet, & pro diuinis habendas esse decerneret? Sanè sacra euangelia, & epistolæ actaque Apostolorũ, multis annis post ascensionem, qua Christus in cœlum receptus est, conscripta fuerunt. Num, quæso, Ecclesia tunc non habebat authoritatem statuendi ea quæ congrua & vtilia esse videbãtur, propterea quòd illa quæ statuebat, non erãt in scripturis expressa? Nonne credere & obedire oportebat ecclesiæ toto illo tempore docenti sine scripturis noui testamenti? Si reijci debet quicquid in scripturis illis, quas canonicas vocamus, expressum non est, non credemus Christum post mortẽ suam, qua mortis authorem deuicit, descendisse ad inferos: quia scripturæ canonicæ nusquam id exprimunt, sed Symbolum Apostolorum (quod inter illas scripturas non numeratur) hoc dicit: Apostoli pauca ex his quæ prædicabant, & præcipiebant, scripserunt: discipuli ipsorum plura literis commendarunt: tam illi quàm isti, plurima absque scripto fideli-

Ioan. 21. bus tradiderunt. Hinc Ioannes Apostolus ita concludit euangelium quod scripsit: Sũt & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scribãtur per singula, nec ipsum arbitror mũdum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros. Pau-

2. Thes. 2. lus item ait: Fratres, state & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Hoc Apostolus non diceret, nisi aliqua tradidisset quæ non scripserat. Istud clarissimè agnoscet, qui legerit epistolas Clementis martyris, in quibus idẽ Clemens recitat ea, quæ beatus Petrus præceptor suus in suis concionibus docere solebat. Id ipsum videre est in epistolis Ignatij martyris, & in libris Dionysij Areopagitæ, maximeq; in eo libro, quem de Hierarchia ecclesiastica scripsit ad Timotheũ Pauli discipulum iuniorem se. Hunc martyrem Christi Dionysium, prædicante Paulo Apostolo fuisse ad fidem Christianam conuersum, Lucas Euangelista narrat in historia actorũ Apostolicorum. At non defuerunt quidam librorum parum graues homines, qui vanis, & futilibus coniecturis adducti dicerẽt, Hierarchiam ecclesiasticam, cæteraq; opera Dionysij, non ab illo Areopagita scripta fuisse, sed à pluribus Dionysijs, vel etiam Dionysio Corinthiorum episcopo, qui Apostolos nõ viderat. Isti leuitatis cultores, quia Ecclesiæ Dei molesti erant, & multa scripserant pestilentissima, quibus certa quæque reuocabant in dubium, ac sanctissimas ecclesiæ constitutiones carpebant impugnabantque, tali calumnia voluerunt adimere authoritatem diuinissimis illis libris, ex quibus temeritas impietasque ipsorum facilè agnosci, & conuinci poterat. Verùm tam iniquam eorum calumniam viri doctissimi iam abundè refutarunt. Et quomodò author illorum librorum non vidisset Apostolos, qui pluries Paulum appellat suum præceptorem, quiq; ad Ioannem euangelistam relegatum in exilium misit epistolam: qui etiam in epistola quam scripsit ad Polycarpum martyrem, affirmat se nondum Christianum cum Apollophane philosopho fuisse tũc apud Heliopolim, quum tempore passionis Dominicæ sol obscuraretur? Id etiam repetit in epistola quam scripsit ad eũdem Apollophanem: & in libro de Diuinis nominibus euidenter ostẽdit, se vnà cum Apostolis interfuisse obdormitioni beatissimæ Dei genitricis virginis Mariæ. Obmutescant itaque maleuoli calumniatores, qui quid dicant, nesciunt. Nituntur clarissimum sydus (quod vitiatos ipsorum oculos suo fulgore offendit) è cœlo tollere: sed frustra laborant. Quod si à nobis consilium recipere volunt, ecce damus. Legãt diligenter libros Dionysij, legant paraphrasim, qua vir eximiæ sanctitatis Georgius Pachymeres scriptor Græcus, hortatu beati Athanasij Alexandrini episcopi, eosdẽ libros ante mille annos elucidauit: legant ista, & certissimè cognoscent, fieri non posse, vt plures fuerint authores sacratissimarum illarum lucubrationum, sed eas necessariò scriptas fuisse ab vno duntaxat, qui & cum Apostolis vixerit, & insignis philosophus summusque Theologus fuerit. Videbunt, vt vbique idem stylus, idem splendor dicẽdi refulgeat: videbunt, vt ipse author in singulis penè opusculis, titulos librorum quos scripsit, aperiat. Hæc videntes, fortè nobiscum maiestatem verè Apostolicam, & doctrinam planè cœlestem in scriptis incom-

Actor. 17. Apologia

Dionysij Areopagitæ

pa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

parabilis viri venerabuntur, Deumque glorificabunt. Quin & sapientiam Theologiæ mysticæ (de qua ille præcellentem libellum edidit) amabunt plurimum: quam etiam attingere poterunt, si vanitati reuerà valefacere, & sibi mundoque emori voluerint. Sed ad propositum reuertamur. Etiamsi nihil scripsissent Apostoli, nihilominus integra maneret Ecclesiæ sua authoritas: & ipsa freta auxilio capitis sui Christi, qui dixit: Ecce
Matt.28. ego vobiscum sum, vsque ad consummationem seculi, secundum regulam veritatis sibi traditam instituеret, regeretque populum
1.Tim.3. Dei. Nam beatus Paulus eandem ecclesiam appellat columnam firmamentumque veritatis: propterea quod à Spiritu sancto gubernata, non possit errare docendo ea, quæ ad fidem & sanctos mores pertinent. Execratur itaque Deus omnes qui per hæreses, & schismata ab ecclesia recedunt, eique resistunt. Planè quamdiu quis ab illa, quæ mysticum Christi corpus est, manet separatus, nō viuit in Deo: nō viuificatur à Christo ecclesiæ capite: exāruit, vera vita destitutus est, sicut membrum corporis humani præcisum necessariò vitam perdidit. Et qui talis est, nihil post hanc vitam proderit, quòd se modò
1.Cor.13. bona opera patrare, & iustè admodum viuere existimat, Etiamsi omnem fidem habeat, etiamsi omnes facultates suas in pauperes eroget, etiamsi corpus suum ad ignem & mortem intrepidè tradat, nihil ei proderit: quia charitatem non habet, hec habere potest, unum arrogātia, & prauis affectibus plenus, vnitatem Deo charissimam Christianisque maximè necessariam diuidat, fides eius (quæ viuificante charitate non ornatur) mortua est. Licèt centies, licèt millies dicat se fundamentum habere Christum: fallitur non verum dicit. Nam qui deseruit corpus, deseruit & caput: & fieri non potest, vt Christum pro fundamento habeat. Fundamentum fidei eius corruptum est: vnde quicquid superædificauerit, corruet & nihil proderit. Ipse igitur æternæ damnationis sententiam à iusto iudice accipiet: nisi humiliter ante mor-
Genes.7. tem reuertatur ad vnicam illam arcam Noe, nempe ad ecclesiam Catholicam: extra quā salus non est, extra quam nullum opus Deo acceptum est. Hæc sancta ecclesia fidem, quā à Domino Iesu, ab Apostolis, atque ab Apostolorum discipulis accepit, hactenus inuiolatam seruauit, semperque seruabit. Certè Dionysius discipulus beati Pauli, Clemens discipulus & in summo Pontificato successor Petri Apostoli, Ignatius & Polycarpus discipuli Ioannis Euangelistæ, Irænеus discipulus Polycarpi, apertissimè in suis scriptis (quæ Dei prouidentia ad magnam hæreticorum ignominiam adhuc extant) testantur Apostolos præceptores suos idem sensisse, quod modò in ecclesia Dei sentimus de fide, de sacramentis, de Missæ sacrificio, de oratione pro fidelibus defunctis peragenda, de quadragesimæ obseruatione, de instituto monastico, deque alijs sacris constitutionibus. At hæretici nostri temporis ab his omnino dissentientes, dicunt se veritatem tenere, quòd sacram scripturā probè (vt sibi persuadent) intelligant, & sequantur. O superbiam & cæcam eorum impudentiam. Nos, inquiunt, regimur verbi Dei, non humanis traditionibus: Intra limites verbi Dei consistimus: Verbum Dei nobiscum est: verbum Dei nos docet. Ita nihil nisi verbum Dei crepant: & tamen à cogitatione ipsius verbi Dei longissimè absunt. Quid enim? Ipsine verbū Dei, siue diuinas scripturas, atque ea quæ veritatis sunt, intelligunt: & sanctissimi illi Christianorum duces, qui Apost. habuerūt magistros, quiq; cum Apostolis assiduè versati sunt, non intellexerunt? Quibus, quæso, magis credendum erit: istisne seductis seductoribus, an glorioſis illis Christi Martyribus, qui à spiritu sancto illustrati fuerunt, & Apostolos docētes audierunt, atque ea quæ ab Apostolis didicerant, posteris tradiderunt? Verus sanctarum scripturarū sensus penes solam ecclesiam est: non est penes illos, qui ecclesiam deseruerunt. Nam ipsi scripturis abutuntur, eas perperam intelligunt, & interpretantur, eas deprauant (sicut ait Petrus Apost.) ad suam ipsorum perditionem. *2.Pet.3.*
Dicunt verò ecclesiam Christi semper pusillam fuisse, & quidem ante annos centum Ioannē Hus, ac paucos similes (qui hæreses sepultas rursum suscitarunt) in ea floruisse, veræque doctrinæ luce claruisse, se libēter eos sequi, vt cum illis sint in ecclesia Dei. Magna verborum grauitate asserunt sacramenta à-pud se purè administrari percipique: quūm tamen ritu nimium prophano baptizent, & in illa sua frigida sterilique Cœna plusquàm impij sunt. O blasphemos, & inimicos Deo homines, qui negant verum corpus Christi esse in sacra Eucharistia, quique nos Iesum Christum in illa adorantes appellant idolatras, Christus apertè ait, hoc est corpus meum: at isti, Non, inquiunt, est corpus Christi, sed figura vel significatio corporis Christi. Matrimonium virginitati præferunt, cōtrarij Paulo Apostolo qui virginitatem matrimonio præponit. Cætera sacramenta contumelioſissimè irrident. Nefarijs vocibus ac scriptis prædicant Deiparam virginem Mariam cæterosque beatos cœli ciues, qui Deo con-

Superba ac cæca impudentia hæreticorum.

Corpus Christi in Euchar.

Matth.26. Luc.22. 1.Cor.11.

1.Cor.9.

coniuncti vereq; vniti sunt, à Christianis nō esse inuocādos: & meram idololatriam esse, si eorum imagines admittātur atque honorentur: non esse item Purgatorium, & idcircò non esse orādum pro fidelibus defunctis. Aequisimas Ecclesiæ constitutiones, commenta otioſorum hominum vocant, easque aspernantur. Si quis continentiam Deo vouerit, ac postea votum violauerit, nihil eum peccasse iudicant: Incœsta sacerdotum, monachorum, ac virginum Deo consecratarum connubia approbant. Breuiter, confundunt conspurcantque sancta omnia: & interea dicunt se non falli, se verbum Dei, verbum veritatis pro lucerna habere, ac proinde se indubiè esse in ecclesia, vel esse ecclesiam Dei. Hæc dicunt, hæc alijs persuadere nituntur: & multos quidem speciosis verbis atque inani eloquētia decipiunt: sed eos qui vere humiles sunt, id est, qui sunt corde humiles seducere non possunt. Quòd si ipsi essent ecclesia Dei, si veritas ab eis teneretur, necessariò fateri deberemus antiquissimos illos patres, qui Apostolorum discipuli fuerunt, & pro fide, quam ab Apostolis acceperant, sanguinem humiliter fuderunt, non fuisse in ecclesia: sed eos cæterosque sanctissimos doctores qui deinde diuersis seculis subsecuti sunt (Cyprianum dico, Basilium, Epiphanium, Athanasium, Chrysostomū, Hilarium, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, Gregorium, Bernardum, Thaulerum, atq; alios innumeros, quorum fides, & professio pluribus miraculis comprobata fuit) prorsus erasse, & nescisse quid crederent: fateri cogeremur Concilia omnia, quæ ab ascensione Domini in cœlum, ad hoc vsque tempus spiritusancto duce celebrata fuerunt, vana falsidicaque esse, & tot sanctorum martyrū, tot sanctorum confessorum, tot sanctarum virginum millia nō habuisse rectam fidem, neque ad ecclesiam pertinuisse. Sed quis sanæ mentis hoc sentiat? Et tamen id fatendum esset, si sectarij isti essent in ecclesia Dei, ac veritatem tenerent. Nam doctrina, & fides eorum pugnat ex diametro cum doctrina & fide illorum sanctorum: ipsi item scripturas diuinas aliter interpretantur quàm illi. Non autem possunt esse duæ ecclesiæ Dei: sed vna tantùm in vniuerso mundo ecclesia est. Et sicut vnius Dei vnica est ecclesia: ita etiam toto terrarum orbe non est nisi vna vera fides. Hinc Apostolus Paulus ait, Vnum corpus, vnus spiritus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus. Apud quos ergo credemus esse vnicā hanc ecclesiam? Apud quos credemus esse stabilem illam columnam, & certum firmamentum veritatis? Nam si est apud factioſos

Vna Ecclesia, & vna fides.

Ephes.4. 1.Tim.3.

istos, proculdubio (sicut diximus) omnes illi sancti patres non fuerūt in ecclesia Dei: quòd si illi fuerunt in ecclesia Dei, certo certius est ipsam ecclesiam nō esse apud istos sectarios. Apud quos ergo illa est? Nullus non videt vbi, & apud quos sit. Irenæus Lugdunensis Episcopus, & martyr Christi clarissimus (quē *Irenæus.* suprà diximus fuisse discipulum beati Polycarpi) in libris quos scripsit aduersus hæreses, ac maximè tertio libro veluti digito demonstrat, cui ecclesiæ omnes fideles subesse, & parere debeant, dicens ita: Maximæ, & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, atque à gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo, Romæ fundatæ, & constitutæ ecclesiæ traditionem, quam habet ab Apostolis, & annunciatam hominibus fidem, quæ per successiones Episcoporum peruenit vsque ad nos, indicantes, cōfundimus omnes eos qui quoquo modo vel per sui placentiam prauā, vel per vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam sententiam, aliter quàm oportet colligunt. Ad hanc enim ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem conuenire ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vbique fideles: in qua semper conseruata est ea, quæ est ab Apostolis, traditio. Quādo autem beatum hunc scriptorem Irenæū citare cæpimus, addamus adhuc nonnulla ex tertio eius libro aduersus hæreses. Nam paulò post illa quę adduximus, sic loquitur: Ea quæ est ab Apostolis in ecclesia traditio, peruenit vsque ad nos: & Polycarpus non solùm ab Apostolis edoctus, & conuersatus cū multis, qui Dominum nostrum viderūt, sed etiam ab Apostolis in Asia in ea quę est Smyrnis ecclesia constitutus Episcopus, quem & nos vidimus in prima ætate nostra (multùm enim perseuerauit, & valde senex gloriosissimè atq; nobilissimè martyrium facient exiuit de hac vita) hic docuit semper quæ ab Apostolis didicerat, quę & ecclesiæ tradidit, & sola sunt vera. Deinde quum idem Irenæus dixisset Apostolos in ecclesiam quasi in diues depositorium plenissimè cōtulisse omnia quæ sunt veritatis, subiunxit: Quid si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis: nonne oportebat ordinem sequi traditionis: quam tradiderunt his quibus committebant ecclesias? Etiamsi hæretici reclamando istis Irenæi verbis, sibi rumpant ilia, etiamsi eis oculi præ ira, & inuidia crepent: sic tamen veritas habet sicut scribit Irenæus. Dicamus igitur confidenter, dicamus liberè primos illos patres nostros, cæterosque omnes qui eorum doctrinam huc vsque sequuti sunt, rectam fidem tenuisse: dicamus constanter, ac firmissimè credamus, eruditissimos,

nos, sapientissimos, & sanctissimos patres illos præclara ecclesiæ membra fuisse: istos verò qui peruersa dogmata colunt, & in proprio sensu obstinati, sanam doctrinam venerandamque fidem, quam Christus, quam Apostoli, quam Apostolorum discipuli nobis tradiderunt, superbè impugnant, non esse ecclesiam Dei, sed esse Synagogam Satanæ.

De his plura in Collyrio scripsimus: vbi etiã ostendimus, non esse rumpendam sagenam Euangelicam, quæ in hoc exilio bonos malosque pisces pariter continet, non esse scindendam fidem, non esse deserendam ecclesiam, propter eos qui in ecclesia iniquè viuunt, nec esse denegandam obedientiam Præsulibus, & Præpositis malis, modò mala non sint ea quæ præcipiunt, dicente Domino Iesu:

Matth.23. Quæ dicunt, seruate, & facite: quæ autem faciunt, nolite facere. Sicut enim Regi, & Principibus subesse oportet, etiamsi mali sint (nã alias respublica tota cõfunderetur) ita summo Pontifici (qui sedem Petri Apostoli tenet, & supremus Christi vicarius est in terris) cæteris que pastoribus parere, atque honorem impendere conuenit, etiamsi peruersè viuẽdo æternos gehennæ cruciatus sibi comparent. Quia vt Paulus ait, non est potestas nisi

Rom.13. à Deo: & qui potestati resistit, ordinationi Dei resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirũt. Ordo sacerdotalis propter iniquos sacerdotes vituperandus non est: neque enim damnamus sacrum Apostolorum ordinem propter Iudam proditorẽ Domini. Vtinam Deus oculos aperire dignetur cæcis istis hæreticis atq; schismaticis, qui errorem pro veritate amplectuntur, & nullum in ecclesia Apostolica (quam ipsi papisticam appellant) iustè viuere credunt. Conspiciunt enim in area Dominica magnum palearum aceruum: vndè & nulla grana inter paleas esse iudicant. Dicunt ergo, Hicne erit ecclesia Christi, vbi tanta est morum corruptio, vbi tot abusus inueniuntur, vbi tot Episcopi, tot Sacerdotes, tot Monachi, tot turmæ hominum perditè viuunt? Paleas videt, grana non vident, vel videre nolunt. Nam & ibi grana sunt nitidissima atque integerrima quæ propter multitudinem palearũ vix apparent. Aliquando Deus purgabit aream suam (sicut Ioannes Baptista in Euangelio testatur) separabitque paleas à granis: & triticum quidem recondet in horreum suum,

Matth.3. *Luc.3.* paleas autem comburet igni inextinguibili. Modò necesse est, vt grana paleas in area tolerent: necesse est, vt boni à malis in ecclesia (hoc exilio durante) premantur, & inter malos gemant. Mirum verò est, si non etiam apud eos qui aream reliquerunt, corrupti mores inueniantur. At concedamus illos exterius non improbè, sed honestissimè cõuersari: quid tamen sunt? Grana ne sunt? Si solida grana, & non leues paleæ fuissent, ventus superbiæ eos ab area Dominica tam facilè non excussisset. Sed ipsi deposita tandem arrogantia, deposita proprij sensus obstinatione, depositis prauis affectibus, recipiant se in illam aream, in sagenam Euangelicam, in arcam Noe. Ipsi inquam, humiles atque obedientes facti, reuertantur ad vnitatem ecclesiæ Catholicæ, redeant in cõsortium spõsæ Christi: & saluabuntur. Vtinam illos quoque Deus misericorditer ad veram pœnitentiam reuocet, qui orthodoxam quidem fidẽ retinent, & ecclesiam non deserunt, sed puritatem sanctitatemque vitæ negligunt. Hi sunt vlcerosa siue putria membra ecclesiæ, quæ si insanabilia permãserint vbi mors aduenerit, præcidentur, reijcienturque à corpore, & in ignẽ æternum mittentur. Calamitas nostrorum tẽporum supra modum magna est. Hæretici, qui ecclesia relicta in suis erroribus moriuntur, salutem non inueniunt, sed pereunt. Innumeri ex his qui in ecclesia se continent, etiam perdunt animas suas, dũ timore Dei abiecto, præcipites feruntur in peccata atque flagitia. Cõcupiscentia carnis, *1.Ioan.2.* concupiscẽtia oculorum, superbia vitæ, modò longè lateque dominantur. Et hoc quàm indignum est, vt illi qui bono exemplo præire alijs debuerant, magis ipsi rupisse iugum, & malè agere videantur? Ab eis enim præcipuè sumunt hæretici occasionem nobis maledicẽdi. Si Paulus exigit à quibuslibet Chri *Ephes.5.* stianis, vt in congressibus suis, non turpitudinem modò, sed & stultiloquium facetiasque minus conuenientes vitent: quãta quæso puritate præcellere deberent hi qui præsunt, & hi qui corpus Christi ad altare quotidie consecrant, atque hi qui ipso quoque habitu religionem sanctitatemq; vitæ profitentur? Aequum foret eos vitam planè Angelicam agere, & Deo rebusque diuinis assiduè vacare. Sed proh dolor, plerique ex his in curas rerum terrenarum se totos immergunt: horarias preces, verbaque sancti sacrificij Missæ sine reuerentia, sine mente, & sine affectu percurrunt: precio sum tempus inutiliter traducunt: vana loquuntur, vana cogitant, vana diligunt: auaritiæ, ambitioni, gloriæ mundanæ, fœdissimisque voluptatibus dediti sunt: in suis conuiuijs ebibut vno haustu grandes calices, & alios ad idem faciunus non solùm inuitant, verumetiam compellunt. Iam potu pleni, & vino æstuantes, quid boni agere, & quem spiritui sancto locum in seipsis præbere possunt? Vere huius-

modi vita, non hominum, sed pecudum vita est. Insuper & eos qui tales esse nolunt qua-

Esa.5. les ipsi sunt, hypocritas appellant, grauissimisque odijs interdum persequuntur. Esaias clarissimè clamat, Væ qui potentes estis

Lucas 21. ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscẽdam ebrietatem. Christus item in Euangelio clamat: Attendite ne grauentur corda

1.Cor.6. vestra in crapula, & ebrietate, & curis huius vitæ. Paulus itidẽ clamat & dicit: Nolite errare, neque fornicarij, neque adulteri, neq; auari, neque ebriosi regnũ Dei possidebunt. *Matth.18.* At illi neglectis, spretisque diuinæ scripturæ vocibus, securi sese in cœno vitiorum voluntant. O quanta Dei ira eos manet, si non citò resipiscant. Nonnulli eorum tam impuden-

Celibatus Sacerdos. tes sunt, vt apertè dicant hæc verba: Non possumus esse continentes: si nobis permitteretur vt iniremus connubia, minùs peccaremus. Imò verò Deum enormiùs offenderẽt in incesto coniugio. In initio quidem nascẽtis Ecclesiæ sub nouo testamento consuetudo fuit, vt is qui in coniugio inculpatè viuebat, assumeretur ad sacerdotium, modò non bigamus, sed vnius tantùm vxoris vir esset: ei verò qui iam sacerdos erat nũquam licuit vxorem ducere, nec licebit vnquam. Quòd dicunt se continenter viuere non posse, non verum dicunt. Nam rationem atque liberũ arbitrium à Deo acceperunt: qui si strenuè aduersus carnem certarent, & ipsum Dominum sedulò humiliterque inuocarent, non

Matth.7. destituerentur auxilio gratiæ ipsius. Non enim fallit qui dixit, Petite, & dabitur vobis. Pij quique, & Deo familiares homines, tam hæreticorum quàm aliorum, qui nequiter viuunt, horrenda pericula miserati, meritò

Matth.26. etiam lachrymas sanguineas in suis orationibus funderent. Nunquam sanè deseret Ecclesiam suam Deus, cum qua se futurum esse promisit vsque ad consummationem seculi: sed si mores à Christiana professione prorsus discrepantes retinere pergimus, metuendum est, ne ipse Deus derelictis ingratis ad alios meliores demigret. Scimus quid acciderit Asiæ, & Africæ, vbi olim religio Christiana diu floruit. Videmus quàm multas regiones nobis vicinas iam hæreses inuaserint. Timeamus, ergo, timeamus. Reuerenter & sanctè colatur à nobis Deus: tollantur abusus: reformentur mores. Episcopi, Sacerdotes, monachi, virgines Deo sacratæ, se corrigant, & magna diligentia ad perfectionem contendant. Principes, magistratus, diuites, egeni, corrigant se, & Dei Ecclesiæque

Colos.3. præceptis humiliter pareant. Omnes corrigamus nos, & in vera Catholicaque fide permanentes, quæramus quæ sursum sunt, non quæ super terram. Mundus enim transit, & concupiscentia eius. Rumor apud nos spar- *1.Ioan.2.* sus, quo numerus hæreticorum fertur quotidie istic augeri, compulit me hæc prolixiùs prosequi: quæ tamẽ ita dicta esse video, quasi totus populus Christianus coràm adstaret, & me loquentem audiret. Nõ decreui posthac scribere aut edere quicquam, quum ad salutarem mortem me præparare debeam. Libris modò mundus plenus est. Gaudeo verò plurimùm te ita affectum esse, vt nihil legere cupias, quod non sit pium. Libri Beatę Truthę siue Gertrudis virginis, qui sub ti- *1.Cor.2.* tulo Insinuationum diuinæ pietatis, in lucẽ prodierunt, iure abs te commendantur. Reuerà enim ingentem thesaurum in se continent. Homines superbi, & animales, qui non percipiunt nec intelligunt ea quæ sunt spiritus Dei, damnant sanctissimos illos libros, dicuntque huiusmodi reuelationes somnia esse mulierc ularum. Ignorant enim quanta familiaritate Deus se animæ humili, mundę, amanti, atque ab omni impedimento absolutæ, coniungat. Ignorant vti mens, quæ à Deo excellenter illuminatur, & ei intimè vnitur, perdiscat veritatem absque aliquo errore. Etiamsi non aliunde comprobaremus certitudinem firmitatemque fidei Catholicæ, quàm ex libris beatissimarum virginum Gertrudis, Mechtildis, Hildigardis, Elisabeth Sconagiensis, ac Brigittæ viduæ, aliarũque similium (quibus Deus arcana sua manifestauit, & quæ spiritu Dei, iuxta vaticinium Ioelis, perfusæ, visiones admirandas viderunt) vehementer pudere deberet hæreti- *Ioel.2.* cos. Rodant ipsi in speluncis quantum volũt aridos errorum suorum cortices: nunquàm gratia Dei pinguescent, nisi sint in splendida domo Dei, hoc est in Ecclesia Catholica. Fieri quidem potest, vt hi nonnunquam dulcedinem lucemque aliquam corde ac sensibus percipiant, & compuncti multas lachrymas fundant: sed Deus nihilominus eos detestatur. Nam angelus tenebrarum transfi- *2.Cor.11.* gurat se in angelũ lucis, vanos elatosque falsa consolatione demulcet, ac falso lumine velut sacco quodam obuoluit, vnde ipsi in superbia atque erroribus magis obdurãtur. Tu verò vt verè illumineris à Deo, & gratia eius sagineris, eximieque crescas in humilitate ac cæteris virtutibus, lege libenter non solùm scripturas canonicas (quæ primum dignitatis locum obtinent) verùmetiam alias pias patrum lucubrationes cum diuinis literis concordantes: quales sunt libri sanctæ Gertrudis abs te laudati. Lectio sacra maxi- *Lectio.* mum sanè emolumẽtum homini adfert: vera tamen, & interna oratio lectioni præferẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Oratio.

da est. Cæterùm meminisse te velim, nullam orationem digniorem esse precatione Dominica, & salutatione Angelica. Quaslibet alias orationes sanctas, velut bonas margaritas dilige: sed ipsam precationem Dominicam salutationemque Angelicam tanquam pretiosissimos, & incomparabiles vniones habe chariores. Beatus est, qui tenacissima intentione summo bono adhæret: nam tota eius conuersatio nihil aliud est, quàm vna iugis atque purissima precatio. Vera enim oratio est assensus mentis in Deum, etiamsi nulla verba adiungantur. Sed heu quàm negligentes, & remissi sumus. Omni profectò lachrymarum fonte deflendum est, quòd tam pauci hodie sint, qui se totos ad iucundissimum illud bonum quod Deus est, conuertant, & ei coniungi atque vniri ex animo desiderent: quales vtique priscis temporibus perplures inueniebantur. Rarus admodum hoc seculo nostro est, qui seipsum abnegare, & Christum per veram humilitatem veramque sui mortificationem atque resignationem sequi velit. Nam ferè omnes curiositati, & oblectamentis sensuum dediti sunt, vanitatem amant, magnifieri appetunt, propriam voluntatem vitiosasque naturæ propensiones sequuntur: ob idque cum desperatione quadam sese auertunt ab his quæ de vitæ perfectione legunt vel audiunt: sibi persuadentes fieri non posse, vt aliquando eò pertingant. Et tamen benignus Deus vnumquenque nostrum adiuuare, atque ad ipsam perfectionem perducere paratissimus est, si modò quod in nobis est fecerimus. Nam veram mortificationem consequitur illuminatio, ac deinde vnio diuina. Planè marcidus languor noster nos impedit: quem si assumpto virili animo strenuè euincere mus, nobisque ac cunctis rebus caducis emori, & Deo amœnam in animabus nostris habitationem præparare studeremus, non possemus tandem non adipisci maxima, non possemus non habere ac sentire Deum in nobis. Hinc quidam patrum ait: Si in te, ô homo, feruet desiderium perueniendi ad excellentem sanctamque vitam, si pro ea obtinenda continuè oras ac laboras, certus esto, quia humilter te abnegando, & perseueranter pulsando, ipsam perfectionem consequeris ante mortem, modò id saluti tuæ expediat. Quòd si illa non obtigerit antequàm hinc emigres, inuenies haud dubiè eam in Deo in ipsa æternitate. Noli itaque cessare, noli fatigari, licèt statim pro voto non comprehendas quod cupis. Hæc ille. Dominus Iesus nos omnes ad se solum purè quærendum amandumque potenter excitare dignetur. Vale mi Florenti, & in tuis orationibus mei memor esto. Lætijs. Idibus Septembris.

Anno, M. D. LI.

Verâ mortificationẽ sequitur illuminatio, hanc vnio diuina.

PRAEFATIO.

QVONIAM plerique pietatis amantes expetunt, vt hic libellus, quem mihi scripseram, euulgetur: volo in gratiam tyronum spiritualium pauca de anima, & viribus eius præfari. Scire igitur oportet animã rationalem (quæ in se indiuisibilis est) diuidi à sacris scriptoribus in tres partes: quarum infima retinet hoc nomen anima: media appellatur spiritus: suprema dici solet mens, siue apex spiritus. Ad animam referuntur inferiores ac sensitiuæ vires, quas habent, & bruta animantia: vt sunt quinq; potentiæ exteriores, sensusq; particulares

De anima & eius viribus.

ex sensu qui communis dicitur, & in cerebro est, prodeuntes, videlicet, visus, auditus, odoratus, gustus: & tactus: vt est etiam potentia appetendi, quæ in corda radicatur. Hæc appetitiua virtus deducitur in vim concupiscentiæ, & vim iræ: ex quibus oriuntur aliæ affectiones passiones q; naturales, scilicet desiderium, indignatio, gaudium, tristitia, amor, odium, timor, &c. Ad spiritum referuntur tres superiores, & rationales intellectualesq; vires, quas habemus communes cum angelis, nempe, intellectus (qui & intelligentia dicitur) memoria, ac voluntas, Istæ tres præclaræ potentiæ sunt spirituales sensus animæ: nam visus internus attribuitur vi intellectiuæ: auditus, vi memoratiuæ: odoratus, gustus, & tactus, vi affectiuæ atque amatiuæ hoc est, voluntati. Tam superiores quàm inferiores vires animæ per peccatum miserabiliter debilitatæ, corruptæ, atq; disiectæ sunt: sed in suum gradum dignitatemq; suam restituuntur per Iesum Christum Dominum nostrum. Mens vel apex

Mens.

spiritus est nudus, & Deiformis animæ fundus, id est, simplex animæ essentia imagine Dei in-

insignita. Secundum hunc fundum dicitur vita supereßentialis, per quam perficitur tam spiritualis quàm activa vita. Ex ipsa mente tres superiores vires effluunt, & in eam refluunt sicut radij promanant ex sole. Hic sanè similitudo Dei eximie relucet. Nam quèadmodum pater, filius, & spiritus sanctus tres sunt personæ, & vnus Deus: ita memoria, intellectus, & voluntas, tres sunt potentiæ, & vna mens. Itemq; sicut ipsæ diuinitatis personæ sic & tres illæ uires inseparabiliter operantur. Neque enim memoria aliquid recolit sine intellectu & uoluntate, nec intellectus aliquid intelligit aut cognoscit sine memoria & voluntate: nec voluntas aliquid vult sine intellectu & memoria. Hinc mens etiam pro eisdẽ superioribus viribus vsurpatur. Spiritus quoque tam simplicem eßentiam animæ quàm ipsas vires superiores nonnunquàm designat: vt quando homo dicitur constare spiritu, anima, & corpore, tunc q; duæ tantùm portiones assignantur animæ humanæ. Sæpè item nomine spiritus significatur tota anima. Quando in scripturis fit mentio interioris vel exterioris hominis, per interiorem plerumq; intelligitur fundus animæ cum superioribus viribus: Per exteriorem intelligitur corpus cum inferioribus & animalibus viribus, quæ corpori (quantum ad ipsarum operationem attinet) copulantur. Iuxta tripartitam ipsius animæ diuisionem suprà commonstratam, homo potest tribus modis cognoscere & appetere. Est enim cognitio secundum sensum: cui respondet appetitus, affectus, & amor sensualis. Triplex cognitio. Est & cognitio secundum rationem atque intellectum: cui respondet appetitus, affectus, & amor rationalis atq; intellectualis. Est denig; cognitio secũdum verticem intellectus, id est, secundum simplicem intelligentiam: cui respondet supremus affectus, & amor secundum verticem voluntatis, qui dicitur exstatius. Nam per eum homo supra vires suas naturales Deo adiuuante, euehitur, atq; ad fundum animæ suæ, & ad intimam cum Deo vnionem pertingit: excedens in ipsum Deum. Tunc nimirum amor in cellam diuinam ingreditur, intellectu foris remanente. Pecudes sicut habent cognitionem secundum sensum duntaxat, ita habent & appetitum (id est, concupiscentiam atque iram) sensualem. Habent & memoriam secundum sensum: quia ea quæ visu, auditu, odoratu, gustu, vel tactu percipiunt, recordari atque imaginari possunt: at homo habet etiam memoriam intellectualem. Non habent bruta animalia voluntatem, sed aliquam voluntatis similitudinem. Nam quum sint rationis, & liberi arbitrij expertia, non possunt velle, & nolle, non possunt motibus sensualitatis resistere, sed eos sequi coguntur. Cæterùm homo rationem, & liberum arbitrium sortitus, non cogitur sensualitati seruire. In eo ergo superior ac rationalis appetitus dominari, appetitus verò inferior, & sensitiuus subesse atq; obtemperare debet. De homine qui secundum sensualitatem, non autem secundum rationem (quæ sensualitati iuncta est) viuit, Psalmista ita loquitur, Homo quum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quando ipsa ratio intendit humanis, & temporalibus rebus, dicitur ratio inferior: quando verò eadem intendit æternis atq; diuinis, dicitur ratio superior. Hæc trivialiter, & impolitè à me dicta, boni consulant tyrunculi spirituales.

Amor exstaticus.

Psal. 48.

Universidad de Deusto
Biblioteca

parum vtilis ijs, qui ad vitæ perfectionem contendunt.

Quòd meritò omnis homo deberet ad perfectionem, diuinamq; vnionem adspirare, & qui illa obtineatur.

CAPVT I.

In solo Deo quies & voluptas solida.

QVum Deus solus (q est summum, & incommutabile bonum) possit desideria animæ rationalis satiare, quietaq; reddere, meritò ad hoc ardenti auiditate adspirare deberet omnis homo: vt obtẽta vitę perfectione, ipsi Deo in hoc exilio intimè vniretur. Nam si huc pertingeret homo, illum reuerà intus inueniret sentiretque, qui sua iucunda præsentia, omnem ab ipso profligaret egestatem, & eum verissima opulentia locupletaret, ineffabiliq; repleret gaudio. Vndè iam homo euagari, & adulterina oblectamenta à creaturis emendicare prohiberetur: illi enim insipidum amarumq; esset quicquid Deus nõ esset.

Planè spiritus rationalis tam nobilis est, vt nullum bonum caducum eis satisfacere queat. Non enim his quæ se inferiora sunt, expleri & beatus esse potest: Ipso autem inferiora sunt, cœlum, terra, mare, & quicquid visibile sensibileq; est. Itaque conditore Deo duntaxat (qui incomparabiliter ipso melior dignioráque est) contentus ac beatus esse potest. Sine quiete vagus, sine refectione famelicus homo oberrat, quàmdiu brachijs charitatis illum perfectè non constringit, qui propter suam dignitatem non potest non concupisci. Quibuslibet diuitijs ac delitijs affluat, quibuslibet honoribus abundet, satiari nequit, nisi per contactum amoris Deum consequatur. Quo in præclarissima *Psal. 72.* sui portione (nempe in mente) semel *Iob. 29.* inuento, creaturis omnibus libẽter valedicit, & cum Psalmista cantat: Mihi adhærere Deo bonum est: atque cũ beato Iob ait: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies. Non iam aliqua solatia exteriùs requirit, quia illi intus copulatur, qui est torrens, & pelagus inæstimabilium voluptatum, exuberansq; plenitudo omnium quæ pulchra, amœna, suauia, præcellentia, & desiderabilia sunt, atq; cordi humano placere possunt.

Theologia mystica.

Quando spiritus hominis attingit illam Theologiæ mysticæ sapientiam, videlicet vnionẽ diuinam iam lumine æternæ veritatis desuper illustratur, fides ei' certa redditur, spes roboratur, & inflãmatur charitas. Quare si omnes mũdi sapientes homini mysticam vnionẽ experto dicerẽt, falleris miser, fides tua non est vera, ipse indubitanter responderet: Imò verò vos oẽs fallimini, nam fides mea verissima certissimaque est. Hoc firmiter respõderet, habens in corde suo non tam per inuestigationẽ rationis, quàm per vnionem amoris infallibile fundamentũ. Meliùs sanè talis diuinitatem cognoscit, quàm cognoscant plæriq; eruditi magistri, qui in sancta sanctorum, & in secretum regis æterni cubiculum nondum admissi, nondũ lumine gratiæ excellẽter illustrati sunt. Deus ei virtutẽ diuinarum scripturarũ aperit, gustumq; Euangeliorum donat. Ipse ergo veram sapientiam ex influentia spiritussancti magis quàm ex multorum librorum lectione acquirẽs, clarè videt, & intelligit quid sibi vel alijs agẽdum quidq; dimittendum sit.

Profectò qui Deo absq; medio vniũtur, & illi locum in se operandi præbẽt, eidem Domino charissimi sunt, & plus vtilitatis vna horula Ecclesiæ adferũt, quàm multis annis adferre valeant alij qui tales non sunt. Isti singulares Dei amici ac filij iucunda tranquillaq; mentis libertate gaudent, eleuati supra omnes curas, supra oẽm perturbationem, supra metum mortis, purgatorij, inferni, & omniũ quæ animæ vel corpori in tẽpore atq; æternitate accidere possunt. Neq; frequentia hominum, neq; occupationes externæ eis præsentiã Dei præripiunt: quia ipsi in omni multiplicitate vnitatem spiritus seruare norunt, stabili essentialiq; introuersione donati.

Ex omnibus quæ visu vel auditu percipiunt, celerrimè in Deum diriguntur: & cuncta eis quodammodo vertuntur in Deum (si ita loqui fas est) quum in omnibus nihil intentione & amore prosequantur, nisi Deum: quemadmodum experientia quotidiana discimus, eos, qui aliquandiu in solis sphæram obtut' defixerunt, in omnibus quæ deinde adspiciunt, quãdam solis speciem videre. Hi quum intus, circa ea quæ Dei sunt, iugiter occupentur, Deoq; adhæreant, foris videndo veluti cæci, audiendo surdi, & loquendo muti permanent. Supernaturalem, & angelicam vitã in terra ducũt, ob idq; terrestres angeli vocari possunt.

Via ad profectionem vitæ compendiaria.

Iam qui cò anhelat, cupiens aliquando perfectus esse, & intimum diuinæ vnionis amplexum experiri, debet abnegationi mortificationiq; suiipsius strenuè insistere, & sanctæ introuersioni diligenter operam dare, atq; ad Deum per iaculatorias orationes ac pia desideria ardenter adspirare: debet omnia quæ agit aut dimittit, propter Deum agere dimittereque, illum in omnibus purè spectans, & illi soli placere desiderans. Ista via, & non alia ad perfectionem mysticamque cum Deo vnionem pertingere poterit. Nos de his pauca quæ Deus dederit, scribere statuimus.

Proprietas.

De integra sui abnegatione atq; mortificatione, & de vera morum reformatione.

CAPVT II.

IGitur asceta spiritualis discat se, & omnia pro Dei amore relinquere. Nihil cũ tenaci cordis affectu possideat. Nulli visibili, & caduce rei, nulli mortali creaturę adhęreat. Nullius hominis quantumuis sancti amicitiam, familiaritatem vel præsentiam sensualiter expetat. Meminerit non solùm mala, sed etiam ea quæ bona sunt, impedimentũ præstare, si inordinatè diliguntur vel quærũtur: sicut lamina aurea oculis obiecta visum non minùs impedit, quàm lamina ferrea.

Priuatum amorem è corde suo penitus extirpet. Propriam voluntatem vbique deserat: eã Deo resignet, eã integrè in Deum transfundat, eiusque voluntati perfectè vniat. Nũquam ore, nunquã corde dicat (spectando seipsum, & proprium commodum) verba ista: Volo hoc, Nolo illud, Eligo hoc, Respuo illud. Neque in tempore, neq; in æternitate aliquid suum quærat: sed omni proprietate reiecta, se prorsus seipso spoliet priuetq;, & sibi rebusq; omnibus ita moriatur, ac si nunquàm creat' fuisset. Quærat autem vbiq; Deum eiusque honorẽ ac volũtatẽ, ita vt ipsis quoq; orationibus pijsq; desiderijs suis humilem sui abnegationem resignationemq; cõiungat, petens non suam sed Dei voluntatem fieri. Omnia quæ sibi eueniunt, referat ad ipsam voluntatem diuinam, & ea nudè de manu Domini suscipiat, sine cuius prouidentia nec vnum quidẽ folium arboris decidit in terrã. Permissionem ordinationemq; illius sicut in prosperis, ita & in aduersis, in dãnis rerum, in iuurijs, calumnijs, opprobrijs, ludibrijs, atq; sui contemptu, in doloribus corporis, in angustijs pressurisque cordis, in mœroribꝰ, in derelictione calamitateq; interna, & in quibuslibet afflictionibus, patienti ac tranquillo animo ferat, eumq; laudet: credens illum, & velle & posse salutem suam in omnibus promouere.

Oblectamenta.

Oblectamẽtis tam spiritus quàm naturæ renunciet. Dum consolationẽ dulcedinemq; internam à Deo percipit, nõ abutatur ea ad suam voluptatem, seipsum in illa quærendo, (id enim esset graui ter sponsum cœlestem offendere) sed eam cum humilitate animi recipiat, & tam liber, intactus, expeditusque ab illa permaneat, quasi eam non sentiret. Siquidem corrupta natura, ad sese in omnibus reflecti, & etiam in donis Dei seipsam quærere solet. Igitur asceta nõ immoderatè spiritualẽ suauitatẽ appetat, neq; confidat in ea. Non minus paratus sit illa carere, quàm eam habere. Nam in solo Deo, non autem in donis eius quiescere licet. Fateatur se quibuslibet Dei donis prorsus indignum esse. Nihil de eis sibi vsurpet aut vendicet: sed illi cuiꝰ sunt relinquat: omnia in Deum integrè refundat: glorificãs illum, & ei gratias agens, ipsaq; dona in laudem æternã offerens. Nõ vanè concupiscat, vt reuelationes diuinitùs sibi fiant: quòd si Deus aliqua ei reuelauerit, non propterea sanctiorem se esse existimet. Dona quæ recipit, non imprudenter ac sine inter-

na Dei permissione, passim hominibus referat.

Sensuũ custodia. Exteriores sensus suos studiosissimè custodiat. Caueat quantùm potest, ne quid ex inclinatione motúve sensualitatis adspiciat, audiat, odoretur, gustet, loquatur, aut tangat: & quãdo in his etiam leuiter offendit, seipsum acriter reprehendat. Nõ plus neq; aliter velit quam aspicere, audire, odorari, gustare, loqui, tangere quàm Deus intus permittit. *Corporalis refectio.* Si enim aliquam delectationem in creaturis quærit, veram delectationem in Deo inuenire non poterit. Igitur reficiens corpus cibo, potu, vel somno, non voluptatem sed sustentationẽ naturæ spectet. Quamlibet buccellam cibi, & quemlibet haustum potus, modestè atque continenter, cum sancto timore suiq; *Matth. 27. Psalm. 21. Ioan. 19.* Dei sumat. Nõ vno haustu multum potus ingurgitet: sedsi vehementer sitit, bibat sæpius. Consultum fuerit vt in prãdio quidem corpusculum alimentis reficiat, quantùm naturæ necessitas exposcit, sed in cœna non nisi parcè manducet: sobriam enim cœnam sobrius somnus consequi solet.

Quamuis autẽ aliquam delectationẽ terrenam inter edẽdum aut bibendum sentiat, non tamen eam intrò admittat, non ei inhæreat. Exquisitas & suaues epulas vitiosè non requirat: imò verò tales sibi oblatas pro Dei amore sæpè intactas relinquat: quum Dominus Iesus felle, & aceto potatus fuerit.

Simplicia magis quàm sumptuosa accipere, sibiq; in vsu esse appetat. Superflua non concupiscat: sed penuriam abundantiæ præferat.

Vitæ austeritas. Inusitatam vitæ austeritatem temere non amplexetur, licèt plærosq; sanctos vitam multùm rigidam duxisse cognoscat. Nã illi à spiritusancto plenius illustrati, sciebant Deo placere vt ita viuerẽt. Multi feruorem, quem in initio cõuersationis suæ sentiebãt, sequuti, naturam vltra modum in hac parte grauarũt, & se ad vacandum Deo ineptos reddiderũt. Cilicium, durities lecti, esus panis, potus aquæ, flagellatio corporis, ac similia pro Dei honore purè peracta, ipsi quidem Domino placent, & ad carnẽ edomandam iuuenibus robustis non parum prosunt, veruntamen verus Dei amor hominẽ multò vic'nius Deo cõiungit, & carnis petulantiam citiùs efficaciusq; compescit ac superat. Deus cõueniẽtissimè exercere atq; onerare solet eos, qui se illi integrè resignant, & parati sunt quælibet aduersa de manu ei⁹ humiliter suscipere, eaq; quamdiu illi placuerit, patienter ferre. Corpus ergo suum asceta nimia abstinentia, nimisve vigilijs atq; asperitatibus ex propria voluntate susceptis non opprimat, neque rursum illud nimis blandè curet: sed sanctæ discretionis moderamen in omnibus seruet, & aliorum sanis consilijs acquiescat.

Lingua vsus. Quando verò aliquis ab eo consilium petit, agnoscat in corde suo se ex se nihil conuenienter posse respondere, & conuersus ad Deum sic mẽte precetur: O domine Deus qui es in me, digneris per me loqui quod tibi placitum est, & quod honori tuo salutiq; animarum magis congruit: atq; ita ea quæ dicenda sunt, humiliter, circumspectè, & sapienter dicat. Si quid bene loquutus est, Deo attribuat: si quid male, sibi adscribat. Intempestiuam verborum asperitatem omni tempore deuitet. Sit in sermone verax, & à vitiosa simulatione atq; ab adulatione alien⁹. Ea quæ vel ad sui laudem vel ad alterius vituperium spectãt, cupidè nõ proferat. Sed & aliquem laudando, non excedat modum, ne adulationis notã incurrat. Nemini detrahat, & eis qui detrahunt, consensum nunquàm præbeat. Imò verò ipsum quoq; auditum à detractionibus, & quibuslibet verbis noxijs auertat, ac talia prudẽter interrumpere amputareq; consuescat: quemadmodum quidam faciebat, qui quum aliquem de altero malè loquentem audiret, solit⁹ erat dicere: Magnas nos Deo gratias agere debemus, si tales non sumus. Ab ociosis vanisque verbis linguam sedulò compescat. Non facilè de rebus sublimibus loquatur: quòd si de talibus verba facere necesse vel vtile sit, intus & foris humilitatem *Prouerb. 21.* seruet. Multiloquium non amet: ipsum enim spirituali, & internę vitæ plurimũ incommodat. Amet autem moderatã taciturnitatem, quæ multorum bonorum mater est. Omnem locutionem effrenem, inconsideratam & præcipitem in se mortificet. O quàm felix est, qui cu-

stodire nouit linguam suam: is enim ab innumeris culpis atq; angustijs liberat animam suam.

Asceta seipsum diligenter in omnibus foris & intus obseruet: puritati cordis semper inuigilãs. Nihil cum immoderato affectu, aut cũ implicatione interna loquatur, desideret, aut faciat, sed æqualitatem libertatẽq; animi vbiq; seruare nitatur: In his quæ dubia sunt, cõsilium & licentiam à Domino, vel etiã ab aliquo homine spirituali petat. Semper quærat agnoscere gratissimam Dei voluntatem, dicens intra se: O Domine quid nunc me vis agere? placetne tibi vt hoc vel illud faciam? (Ipse enim Dominus per internam inspirationem loquitur homini & dicit, Fac illud, Dimitte istud.) Quòd si asceta sentit Deum velle aut permittere vt aliquid faciat, oret eũ hoc modo: Domine, digneris illud in me, & per me operari. Si verò animaduertit id Domino non placere, mox se abnegãs sibiq; moriens, illud dimittat, quamlibet etiam modicum esse videatur: vt est, rem quampiam semel inspicere, vel verbulum iocosum proferre.

Occasiones peccandi declinãde. Occasiones, & pericula peccandi prudenter declinet. Solitudinem diligat, eamq; conuenienter colat. Si enim superflua hominũ societate delectatur, si est impatiens silentij, si hæc aut illa videre incontinenter appetit, si auidè inquirit quid dicatur aut fiat, & vanis rumorib⁹ audiendis libẽter vacat, frustrà sibi vel infimum sanctioris vitæ gradum præmittit. Secedat igitur, & taceat: vt in veris virtutibus proficere, & reb⁹ diuinis animum cõmodè intẽdere possit. Dũ tamẽ *Rom. 12. & 14. Heb. 12.* charitas vel quælibet causa rationabilis exigit, conuersetur humiliter cũ hominibus: exhibens se illis benignum, & affabilem absq; vitio, pacemq; cum omnibus (quantum in se est) seruans. Desidiosum otium tanquàm virus pestilentissimum semper fugiat. Omne tempus fructuosè ad Dei honorem expendat.

Mores. A futili lætitia risuque immodesto, ab ineptis scommatibus & iocis, atq; ab omni morum leuitate abstineat. In gestibus tranquillus, in vultu serenus, in adspectu verecundus, in incessu matur⁹ sit: & Deo non autem mundo placere desideret.

Christum Iesum tãquàm viuum speculum semper inspiciat, eumq; diligentissimè imitetur: vitam suam vitæ illi⁹ exactè conformans.

Superbiam, vanam gloriam, sui cõplacentiam, honoris, & fauoris humani appetitum, impatientiæ motus, iracundiæ impetũ, carnis concupiscentias, libidinis stimulos, & quaslibet passiones affectionesq; prauas cum adiutorio potentis gratiæ Dei sedulò in se cõfringat atq; enecet.

Non sit in proprio sensu proprioq; iudicio obstinatus. Nõ alicui pertinaciter cõtradicat, nisi veritas & iustitia cõtradicere compellat: nõ leuiter rixetur aut contendat. Alijs facilè cedat, prõpteq; obtemperet in his quæ licita sunt: alienam volũtatem suæ voluntati præferens. A quolibet se reprehendi doceriq; patiatur. Libenter se accuset, libẽter culpam agnoscat: atq; ad emendandũ defectus suos voluntarius sit.

Iniuriæ cõdonatio. Iniuriam in se admissam, mox cõdonet & remittat, eiq; à quo læsus est clementem ac beneuolum se reddat. Nunquam putet aliquem sibi iniustè molestum esse: sed in omni tribulatione suas iniquitates, suamq; erga Deum ingratitudinẽ memoria repetens, credat se graniora cõmeruisse, quàm sint ea quæ patitur, iustũq; esse vt oẽs creaturæ se præmant, & tanquam lutum platearum cõculcent. His à quibus affligitur relictis, ad Deum qui se affligi permittit, oculos internos cõuertat, mitiq; & humili corde tribulationem suam sustineat, non aliunde quàm de manu Domini eã suscipiens. Nam & quando ferrum secat, non ferrum ipsum, sed manus medici illud dirigentis attendi solet.

Proximi dilectio. Omnes homines (nullo prorsus excepto) syncerè diligat sicut semetipsum: hoc est, spiritualiter & ordinatè eos diligat, optando eis gratiam Dei, & felicitatem æternam. Vt autem paratiorem se inueniat ad verè amãdum proximũ, existimet quemlibet hominem diuinæ gratiæ capacem, esse seipsum. Omnes vt fratres, & sorores ad eandem secum beatitudinem vocatos adspiciat. In ipsis non visibilis carnis vilitatem, sed inuisibilis animę (cui Deus suam imaginem impressit) nobilitatem pulchritudinẽque attendat. Omnibus in necessitate, tribulatione, & calamitate aliqua

Universidad de Deusto
Biblioteca

constitutis, compatiatur. Omnibus (& maximè his qui sibi aduersantur seque persequuntur) benefacere; omnes iuuare & consolari paratus sit. Alienas imperfectiones pia cõmiseratione prosequatur ac toleret: oẽm cordis sui amarulentiam dulcore sanctæ charitatis sanans, & corrigens. Peccata tamẽ quæ castigare vel reprehendere debet, non dissimulet: sed ea cũ mansuetudine, & cõgrua lenitate castiget atq; reprehendat. Oderit peccatum in homine, sed non oderit hominem propter peccatũ: nam hominẽ Deus fecit, peccatum verò nõ Deus, sed homo fecit. Vanè sibi de gratia Dei blanditur, si aliquem odit: frustrà se ex specialibus Dei amicis vnũ esse arbitratur, quamdiu aliquem minꝰ syncerè diligit, vel animum ab aliquo per displicentiam, & amaritudinem auertit. Ergo omnes suaui charitate complectatur. Proprer aliorum delicta doleat, ꝓpter virtutes gaudeat, & Deo gratias agat: quod quidem non poterit non facere, si quemlibet hominẽ, seipsum (vt dictum est) esse existimet. Nã quum tota Ecclesia sit vnum corpus mysticum, cuius Christus est caput, nos mẽbra sumus, vnumquodq; membrum si per veram dilectionem corpꝰ cohæret, debet dolere altero membro malè habente, & gaudere altero membro bene habente.

Correctio fraterna.

1. Cor. 12.

Nullus despiciendus.

Nullum asceta damnet, nullum despiciat: de nullius peccatoris cõuersione desperet: quia is qui modo pessimus est, potest mox Dei gratia mutari atque optimus esse: nondum enim pons diuinæ misericordiæ, quo transitur ad sanctam vitam, deiectus est. Dicta aut facta eorum qui sibi commissi non sunt, non discutiat nec iudicet: sed commendans omnia Deo, seseque intra se recipiens, tranquillus permaneat. Dum inquam cernit aliquem malè agere, & peccare, non eum aspernetur: sed Deum pro eo oret, rogans vt & illum adiuuare, & se conseruare dignetur. Omnia quæ videt vel audit, in meliorem partem interpretari consuescat. Si temerarium iudicium prauáque suspicio, vel alicuius hominis contemptus (quæ voluntariè recepta Spiritussancti gratiam prorsus impediunt) cordi ipsius importunè se ingesserit, non consentiat: sed mox in spiritu flectens genua, culpamq; suam coram Domino agnoscẽs, ingeminet hæc aut similia verba: O Domine propitius esto mihi peccatori. Ego vestigia illius serui tui exosculor, eum mihi præfero, meq; eius & omnium hominum pedibus conculcandum præbeo: indignus enim sum quem terra sustineat.

Temerariũ iudicium.

Luc. 18.

Omnes igitur sibi semper præponat. Omnium vilissimũ indignissimumque se esse reputet, & talis ab omnibus reputari exoptet. Recogitet, quia si etiam scelerati, & flagitiosi quíq; tãtam à Domino gratiam accepissent, quãtam ipse accepit, longè meliùs eo viuerent. Itaque non alicuius nominis vel existimationis esse, nõ laudari, non humilis aut sanctus haberi cupiat, Latere magis quàm cognosci, & subesse magis quam præesse, itémq; doceri magis quam docere amet. Nouissimo loco contẽtus sit. Non pudeat eũ externæ humilitatis. Nõ magnificiat apud se sua exercitia, exercitijs aliorum ea præferendo. Quanto magis se proficere sentit, & quãto plura dona à Deo recipit, tãto humilior atq; despectior sit in oculis suis. Nam si se aliquid esse existimat, longissimè adhuc à Deo abest. Semper ergo pẽset, & confiteatur se ex se nihil esse, nihil habere, nihilque posse. Nã quæuis creatura quum ex nihilo facta sit, nihil ex sua natura est: homo verò etiam peccando se ad nihilũ redegit: quicquid item creatum est, conditori comparatum, nihil est. Itaq; ascета abyssum sui nihili attendens, & in eã se demergens, commoretur in profundissima valle humilitatis. Dicat Deo: O domine Deus ego pauper & egenus sum: nihil sum, nihil possum, miserere mei. Ex hac proprij nihili sancta cognitione cõsiderationeq;, tota salus hominis dependet.

Humilitas.

psal. 108.

Abnegatio & mortificatio sui.

Ioan. 12.

Perfectionis compẽdium.

Profectò sine continuo, & diligenti sese abnegandi atq; mortificãdi studio, quocunq; se verterit homo, proficere non poterit. Neq; enim granum frumẽti in herbam spicamque decoram exurgit, nisi prius moriatur. Hinc quidam Dei amicꝰ ait: Totius perfectionis verissima regula hęc est: Esto humilis, & vbicunq; teipsum inueneris, teipsum relinque. Ac rursum: Vera resignatio cũ ꝓfunda humilitate, cõpendiosissima ad Deum semita est. In vera atque integra mortificatione, vera & iucũdissima vita latet. Excellentissimum plane exercitium est, mentem semper gerere morientem erga res creatas: seq; infra omnẽ creaturam deprimere ac vilipendere.

Qui enim semp moritur in seipso, semper in Deo noua vita viuere incipit. Anima resignata, & mortificata, est veluti botrus maturus, mollis ac suauis: anima vero irresignata, est tãquam vua immatura, dura atque acerba. Nihil Deo gratius offerri potest resignatione propriæ voluntatis: quia homini nihil est charius ipsa voluntate, & arbitrij libertate. Quando quis propter Deum sensualitati voluntatique propriæ etiam in rebus minimis reluctatur ac se mortificat, rem ipsi Deo magis gratam facit, quam si multos mortuos ad vitam reuocaret. Si duo homines in eodem itinere constituti, elegantem flosculum offenderent, quorum alter cuperet quidem illum decerpere, sed melius deliberans diceret sibijpsi, Dimitte eum ꝓpter Deum: alter verò nihil premeditatus, carperet florem: iste quidem simpliciter decerpendo non peccaret, sed ille propter Deum dimittendo florem, tantum præ decerpente obtineret meritum, quanta est distantia cœli à terra.

Nota.

Quod si pro tãtilla mortificatione Deus tam grandem mercedem restituet, quantã illis redditurus est, qui se & omnia pro eius amore contemnunt atque relinquunt? Asceta ergo frequenter dicat Deo intra se: Propter te Domine nolo illud videre, quum necesse non sit, vt ipsum videam: propter te nolo illud audire, nolo illud gustare, nolo illud lo qui, nolo illud tangere. Ipse Deũ in fundo animæ suæ perfectè sentire non poterit, nisi in eo moriatur quicquid inordinatum est.

Lapsos statim resurgendum.

Quãdo immortificatione aliqua pulsatus, in aliquem defectũ labitur, ingemiscat atq; suspiret: non aũt despõdeat animum, licet fortè centies aut etiã millies vno die labatur. Inuocet Deum, & dicat: heu domine Deꝰ quàm miser peccator sum ego, in quo vitia adhuc ita viuunt? O quã infirmũ, & labilem me inuenio. Putabã oẽm immortificationẽ iam in me extinctam sepultamq; esse. Sed ecce iterum grauem rebellionẽ sensi, iterum læsus sum, iterum offendi: nõ tamen despero de tua pietate, neq; vnquam desperabo per gratiam tuam. Miserere mei, & adiuua me. Nã ꝓ tui amore, & me & omnia rursum relinquere paratus sum, atq; relinquo. Ita oret, & bono sit animo. Non arbitretur se, ideo non esse gratum Deo, quòd adhuc imperfectus sit. Nam Deo valde acceptus est, si ex animo desiderat, & tota diligẽtia contendit esse perfectior: beatusque erit, si in huiusmodi conatu cõstitutus ex hac vita migrauerit.

Ista mortificatio in initio quidẽ difficilis est ac molesta: sed vbi quis aliquãdiu in ea viriliter perstiterit, iam dono Dei facilis omnino multũque amabilis redditur. Sicut n. quælibet alia, ita & ista ars sese mortificandi si frequenter diligenterq; exerceatur, tandẽ ipsa continuatione fit homini veluti naturalis. Hanc artẽ citò perdiscit, qui omnia quę in mundo sunt non magis ad se pertinere putat, quam si iam carne mortuus esset: sæpè versans animo hæc verba Apostoli: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Dum enim quis propriam volũtatem in omnibus deserit, & priuatum sui amorem abijcit, dum oblectamentis tam spiritꝰ quã naturæ renunciat, dum inordinata desideria restringit, dum omnium vilissimum & nihil se esse agnoscit, dum intus Deo, & foris hominibus prõptè obedit, dum curis superfluis se non implicat, dum aliorum facta, & dicta sinit esse quod sunt, nihilque temerè iudicat, dum neque laudibus, neque vituperijs hominum vitiosè permouetur, dũ quãlibet iniuriam, aduersitatem, & miseriam æquanimiter suauiterque propter Deum tolerat, dum leuiter non conqueritur, dum omnibus hominibus cõmunem quendam charitatis affectum impendit, & eos tanquam templa Dei adspicit: nimirum sibi mũdoque mortuus, Deo viuit.

Coloss. 3.

De introuersione, & reuocatione mentis ad Deum. CAP. III.

INtrouersioni infatigabiliter studeat asceta. Assiduè mentem suam ab euagationibus reuocet, eamq; sanctis cogitationibus, & meditationibus excolere conetur. Neq; enim Deo perfectè coniungi poterit, si volũtariè & data opera seu

seu cum delectatione vana cogitat. Nõ nunquam verò Deus permittit etiam pfectos viros importunitate inutilium prauarumq; cogitationum, & imaginũ molestari, vt ipsi illis resistant, vtiliterq; exerceantur. Igitur asceta in omni multiplicitate sit (quantũ fieri potest) à multiplicitate liber, vnitatemq; spirit⁹ in se seruet: mente concipiat Deum, vt summam maiestatem summãq; bonitatem. Eius amabilem præsentiam vbique attendat: quemadmodum Regius ille prophe ta attendebat qui dixit: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper. *Psal. 15.* Deum inquam sibi in omni loco præsentem esse consideret internos oculos non quidem violenter aut impetuose, sed tranquille, & simpliciter in illum dirigens, spiritumque suum in diuinitatem amanter inclinans.

Non abijciat spem propter nimiã instabilitatem suam, qua tam citò defluit distrahiturq;: sed animo inuicto in sancto labore persistens, incessanter recolligat dispersiones cordis sui, seq; in Deum summum bonum reflectat. Vbi laudabilis hæc cõsuetudo in eo firmata fuerit, non iam sentiret rem ita esse difficilem. Imò verò ipsa consuetudine tandẽ in naturam transeunte, tam facilè Deo rebusque diuinis intentus erit, quam facile spirat ac viuit. Cæterùm semper meminerit se suis viribus nihil posse efficere sine Dei adiutorio. Sed Deus ei non deerit, si ipse quod in se est, humiliter fecerit.

Ergo introuertat se: id est, conuertat se in se, & habitet intra se: ibi enim Deũ reuera inuenire poterit. Nam Deus qui vbiq; est, in mente humana, & nudo animæ fundo singulariter est. Illic in sua imagine habitat, & inde nunquã abscedit. Fœlix verò est, cui ipse Deus adest, non solum per essentiam (sicut quibuslibet creaturis adesse cognoscitur) sed etiam per gratiã. Ineſt. n. Deus terræ, mari, aeri, & cunctis rebus essentialiter: qui *Ierem. 23.* per Prophetam dicit: Cœlum & terram ego impleo: ita vt vicinior sit cuilibet creaturæ, quàm ipsa sibi. Nam nisi sic creaturis inesset, non possent illæ subsistere, sed redirent in nihilum, quum de nihilo factæ, nihil ex se sint. Vnde Deus rectè dicitur essentia omnis essentiæ, q omnia quæ creauit, subsistere sua essentiali præsentia facit. Ipse totus in qualibet creatura, totus & indiuisus in quolibet loco est. In cœlo manifestat gloriam suam, in inferno exequitur iustitiam suam. Eorum qui æternis inferni supplicijs deputati sunt, grauissima pœna hæc est, quòd Deum in se habent, ad quem tamen nunquam pertingere poterunt. Cunctis ergo rebus Deus secretissimè ineſt: & in ipso quoque animæ fundo manet omnibus sensibus occultus atq; ignotus. Hinc Esaias dicit, Verè *Esa. 45.* tu es Deus obsconditus. Est vbiquæ præsens cum tota essentia sua, & tamen nullius rei immũditia contaminatur: quia nihil ei sordidum est nisi peccatũ, quo etiam non inquinatur, quẽadmodum claritas solis putentem cloacam illustrans, nõ inficitur. Licèt ipse sit omnia in omnibus, longè tamen supra omnia est. Igitur asceta indubitanter credat inuisibilem Deum iuxta & intra se esse. Cum sancto timore, cum reuerentia & humilitate ante oculos eius tanquã casta spõsa stet, dicens cum Helia prophe- *3. Reg. 17.* ta, Viuit Dominus in cuius conspectu *4. Reg. 3.* sto. Sæpe etiam hæc verba apud se repetat, Dominus adest, Domin⁹ me videt. Quando multùm distractus est, recordatione eorundẽ verborum se in conspectum Dei restituat. Ita Domino intẽdat (omnibus alijs à se exclusis) quasi ipsam Dei essentiam coram cerneret, nihilq; vsquàm præter Deum, & se esset. Concludat se in Deo, & in eo tanquam in conclaui cœlo ve habitet. Gaudeat & exultet, quòd eũ tã facilè in se inuenire possit, quodq; talem ac tantum thesaurum intra se habeat. Illum autem in se inuenit, quando eius reminiscitur: sed præclarissimè eum in se inuenier, quando ad nudum animæ suæ fundum pertingere poterit.

Deus est vbique.

Deus ens entium est.

Inuenire Deum.

Dum colloquijs negotijsq; præpeditur, si nequit Deo liberius intendere, nõ tamen interiora sua prorsus deserat, neque ab ipso Deo se elonget, sed anhelã quandam ad illum affectionem semper retineat: ita vt vbi ab huiusmodi necessitate absolutus fuerit, mox omnibus, quæ non sunt Deus, relictis, se in se recipiat, totumq; animũ Deo applicet. Neque. n. aptus erit ad lucem æternam contemplãdam, nisi intus ab omnibus rebus externis tam expeditus sit, ac si illas nunquam intuitus fuisset. Beatus omnino erit, quando neque hominum frequentia, neque aliquod aliud impedimentum præsentiam Dei ei præripere poterit: id quod fiet, vbi ita Deo agglutinat⁹, & in eo ita incluſus firmatusq; fuerit, vt illum semper videat magis quàm quælibet alia. Profectò qui vera resignatione nuditateq; interna prædit⁹ est, & nihil donorũ Dei sibi arrogat aut vsurpat, is etiam si omnibus mundi negotijs atq; occupationibus quotidiè implicaretur, nihil detrimẽti indè acciperet: modò corporis eius imbecillitas onera illa portare posset. Hinc quidã patrũ ait: Qui tenaciter nõ heret alicui rei externæ, sed omnia sensibilia tẽporalia q; pertransit atque præterfluere sinit, & ea quę ad se nihil attinent, indiscussa relinquit, dicẽs sibijpsi, Ego Deũ solũ intentione, & amore prosequi debeo, cætera omnia salua sint, valeant, decurrãt: qui, inquam, nusquàm delectationẽ aut cõmodum ꝓprium quærit, sed tàm aduersa quàm prospera penetrans, purè, nudeq; tendit in Deum, is cuncta opera sua sine dispersione peragere, & in multiplicitate non multiplex persistere potest. Contrà, ille qui Deum in omnibus purè non spectat, neq; eum intimè sibi impressum habet, facilè locis, hominibus, & quibuslibet rebus multiplex redditur atq; perturbatur. Talis secà Deo elongans, satis periculosè graditur: quia telis hostium expositus est.

Christi humanitatis ac diuinitatis contemplatio.

Asceta Iesum Christũ animę suæ spõsum, præclarum vestitorẽ syderũ ꝓponat sibi ante oculos mentis nudum, cõtemptũ, vulneratũ, & immensis doloribus afflictum, in cruce pendentem. Nõ attendat illum vt hominem tãtùm, sed vt Deum & hominem veramq; lucem. Concipiat, inquam, supernaturalẽ imaginẽ de supersubstantiali Domino Iesu. Eum adoret, laudet, & glorificet. Eius rosca vulnera consideret, salutetq;. Recogitet illius pietatem, dulcedinẽ, atq; charitatem immensam.

Hoc modo se intus ab omni inordinata solicitudine, ab omni vana cogitatione, ab omnib⁹ rerũ infimarũ imaginibus, (hoc est formis & similitudinib⁹) atq; ab omni implicatione multiplcita teque absoluat: hoc modo memoriam suam velut thalamum quempiam spõso cœlesti mundã nitidamq; conseruet. Si. n. id egerit, ipsi Deo summè placebit, tandemq; imaginib⁹ creaturarũ de mẽte eius spõte decidentibus, essentiali introuersione donabitur. Nullatenus à pio studio, & conatu cesset propter ineptitudinem suam, vel propter molestiã quam in initio sentit. Nam qui se alicui arti perdiscendæ tradunt, toties ineptè imperfectèq; opus illius iterare solent, donec tandem longo vsu plenã: & expeditam eiusdẽ artis peritiam consequantur. Nonnulli vbi se vident iam vnum atq; alterum annum in labore trãsegisse, & tamen necdum obtinuisse quod desiderant, despõdent animum, ac propositum deserunt: sed non rectè faciũt. Ei enim qui perfectionis scopũ aliquãdo attingere vult, longanimis perseuerantia necessaria est.

Perseuerantia.

Formulæ adspirationum, semper & vbiq; in promptu habendarum.

CAPVT. IIII.

VT autem asceta reddatur ad sanctã introuersionem idoneus, ediscat, & cõmẽdet memoriæ verba aliqua adspirationum suauia atq; ignita, quæ in Deum eiaculetur, & quibus vbiq; locorũ, siue quiescat siue progrediatur, seipsum ad illum reuocet, seq; ei coniungat & vniat: faciens hoc non quidem cum immoderato impulsu (ne grauatus succumbat sub exercitio) sed placidè. Nos hic aliquot formulas talium oratiuncularum abscribemus.

O Dominę Deus, ego vilissimus peccator indignus sum quẽ terra sustineat. Eheu procul à te, qui es summũ bonũ, recessi, & habito in regione longinqua, in regione dissimilitudinis. Miser & cœcus sum: nihil sum, nihil possum sine te. Eia piè, & dulcis Iesu miserere mei. Ablue me precioso sanguine tuo, & ab omni peccato emunda: perfectèq; sana, vt tibi placeam.

O quando mihi plenè moriar, & ab omnibus creaturis liber ero? O vtinam verè mitis, & humilis corde, verè paup & nudus spiritu essem. Præsta Domine vt per perfectam mei abnegationẽ, per perfectam vitiorum omnium mortificationẽ, pueniam ad perfectũ tui amorem. Tu iussisti vt diligã te: da quod iubes, & iube quod vis. Da vt diligam te ex *August.*

ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex omnibus viribus meis, atque ex tota mente mea. Ipsas vires animæ meæ confractas, & corruptas digneris redintegrare atque reformare per vires sanctissimæ animæ tuæ. Expedi mentem meam ab omni multiplicitate: denuda eam imaginibus, & formulis rerum caducarum. Concede mihi liberam ad introuersionem: concede vt stabili cogitatione, clara cognitione, & feruenti amore semper in te fluere possim.

O bone Iesu. O spes mea, & refugium meum. O dilecte, dilecte, dilecte. O charorum omniũ charissime. O amor meus vnice. O sponse floride, sponse melliflue. O dulcedo cordis mei, & vitæ animæ meæ. O essentia essentiæ meæ, & iucunda requies spiritus mei. O optata cõsolatio mea, & sincerũ gaudium meum. O speciosa dies æternitatis, & serena lux intimorum meorum. O refulgẽs conclaue meum, & vernantissima mea paradisus. O amabile principiũ meum, & summa sufficientia mea, Deus meus. Quid volo præter te? Tu es verum, & æternum bonũ meum. Eia trahe me post te: vt alacriter, purè, & perseuerãter curram in odore viuificantium vngentorum tuorum. *Cant. 1.*

Præpara dilecte mi, præpara tibi gratã, & amœnam habitationem in me: vt ad me venias, & mansionẽ apud me facias. Mortifica in me & repelle à me qcquid tibi displicet. Auelle ac separa me ab omnibus quæ sunt infra te. Effice me hominem secundũ cor tuum: effice me conformem sacræ humanitati tuæ. Vulnera cor meum medullit⁹ iaculo amoris tui. Inebria spiritũ meum vino perfectæ charitatis. Vni me tibi intimè, & totũ transforma atq; trãsmuta in te: vt delitias tuas in me habere possis.

O quando tibi per omnia placebo? Quando in me perempta erit omnis ꝓprietas? Quãdo totus tuus ero? Quando nihil præter gratissimã voluntatem tuam, nihil prẽter te viuet in me? Quando ardentissimè diligã te? Quando me totũ concremabis flãma tui viui incendij? Quando me totum liquefacies penetratum efficaci suauitate tua? Quando mihi pulsanti aperies, & manifestabis pulcherrimũ regnũ tuum, quod inrra me est, & quod ipse es cum vniuersis dilectis tuis? Quando me totũ in te rapies, absorbebis, & abscondes? Quando sublatis omnibus impedimentis ac medijs, me tecũ vnum spiritũ efficies, & tibi inseparabiliter agglutinabis? Eia vnice cordis mei, digneris hoc citiùs perficere: quia te desidero, ad te anhelo, tui amore langueo, &c.

Huiusmodi oratiunculas pio sanctoq; affectu apud se ruminet tyro spiritualis. Plerunq; fortè ad exercitium ei sufficiet vna aut altera ex præscriptis adspirationibus: vtiliter tamen illas oẽs interdũ nacto ocio complebit, idq; mente tantũ, nisi etiam ore eas proferre velit. Hæc sola verba: O Domine Deus, si deuoto corde subinde recogitentur vel repetantur, hominem in præsentia Dei siue in Deo cõtinere, & peregrina phãtasmata vanasq; cogitationes ab eo excludere poterunt.

Quòd per ardentes ad Deum adspirationes citò quis ad perfectionem Theologiaq; mysticæ sapiẽtiam ac diuinam vnionem peruenire possit: & quòd multùm lugendi sint qui hanc vnionem negligunt.

CAPVT. V.

Assiduæ adspirationis fructus.

Assidua adspirationum siue orationum iaculatoriarum, & feruentiũ desideriorum ad Deum emissio, veræ mortificationi atq; abnegationi cõiuncta, certissimũ est cõpendium, quo citò facileq; peruenitur ad perfectionem & mysticę Theologię sapientiam vnionemq; diuinam. Nam huiusmodi adspirationes efficaciter penetrant ac superant omnia media quæ sunt inter Deũ & animã. Sanè quoties quis ab omnib⁹ rebus caducis abstractus, cor suum cum humilitate, & amore ad Deum integrè cõuertit, toties illi Deus occurrens, nouam gratiam infundit.

Multùm lugendi sunt hi, qui sensib⁹ dediti, ac solis externis exercitijs ꝓ omnem vitam cõtenti, interiorem animæ fundum beatamq; illam cũ Deo vnionem negligunt. Ipsi n. dum veram sui mortificationem parui faciunt, & ærate viresque in his, quæ præcipuè necessaria non sunt, absumunt, nimirum parũ aut nihil in spiritu proficiũt, semper in eodem luto hærentes. Hæc autem verba, si nõ ore, saltem corde, & opere dicunt:

Vniat

Ad vnionẽ diuinã quæ requiruntur.

Vniat se Deo qui volet, nos quidem id non curamus, quum ad eam rem apti non simus. Atqui etiam simplices, & idiotæ possunt ad ipsam Theologiæ mysticæ sapientiam & vnionem pertingere. Neq; enim hic ingenij singulare acumen, sed puritas atq; humilitas cordis, & libertas nuditasq; mentis, ac feruens amor requitur. Planè humilis ardensq; affectus magis quàm subtilis, & inuestigans intellectus hominem eò perducit. Imò verò quantumcunq; quis ingenio vel eruditione polleat, quantumcunq; sublimium rerum cognitione præditus sit, si seipsum non humiliat, si non efficitur paruulus, & spiritu pauper ac nudus, non potest attingere arcana sapientiæ illius, quam solus Deus per seipsum docet. Hinc saluator noster exultans in spiritu, dixit ad patrem: Confiteor tibi pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. *Matth. 11.*

Exercitiũ internum externo præstãtius.

Bona quidem & Domino grata sunt externa exercitia, laudes diuinas piè decantare, multas preces ore proferre, genua flectere, deuotione sensibili Deum colere, ieiunare, vigilare, ac similia peragere: sed incomparabiliter melius est exercitium internum, quo homo desideranter ardenterq; se ad Deum non p sensus & imagines, sed modo quodam supernaturali extendit, vt ei vniatur. Qui externis duntaxat exercitijs pro sui capitis iudicio cum proprietate inhærent, & se mortificare Deoq; in spiritu coniungere non studeant, nimirum post vitam in tali imperfectionis vitio finitam, tanto grauiores purgatorij pœnas exoluent, quãto magis hic seipsos quæsierint. Tales benignus Deus non repellit, sed desiderans in illis operari, expectat si forte aliquando eos aptos atq; ab impedimentis liberos inueniat. Relinquit verò eis sua exercitia suoq; cõceptus: neq; enim aliquem cogit. Ipse sanè oẽs ad sui cognitionem perducere, sibiq; vnire veliet, si obstacula remota essent. Satis ægrè fert minimis esse cõtentos, quum summa dare paratus sit: cupit enim seipsum excellentissimo modo nobis tradere. Et ꝓfecto anima à vitijs inordinationibusq; expedita, naturaliter rendit in originem suam Deum, sicut ignis sursum, & lapis deorsum naturaliter fertur. Naturalis enim locus animæ Deus est, in quo solo illa conquiescere potest. Planè sicut sol visibilis lumen suum in clarum speculum sibi ex diametro obiectum necessariò effudit, atq; in eo figuram suam efformat: ita anima munda & ab impedimẽtis libera, clarissimis inuisibilis Solis radijs illustratur, & in ea ipsius solis diuini imago excellenter relucet. *Centrum animæ humanæ Deus est.*

Heu quanta est nostra cæcitas ac negligẽtia. Nos ad hoc cõditi sum⁹ vt fruamur Deo, & abyssalem eius bonitatem cognoscamus, iamque in hoc exilio ei vniamur, ac futuram beatitudinem aliquo modo prægustemus. Ad hoc donata nobis memoria est, vt Dei reminiscamur: ad hoc concessus intellectus, vt per fidem & contemplationem in Dei cognitione proficiamus: ad hoc præstita voluntas, vt Deum eligamus atq; diligamus. Quare ergo has excellentissimas animæ vires, in nobis marcescere sinimus, illasque ad solas res infimas cogitandas, cognoscendas, & amandas dejicimus? Quare eas etiam putenti cœno immergimus? Relinquamus obsecro tenebras, auersemur sordes, & lucem puritatemque sectemur. Memores simus nobilitatis nostræ: recogitemus animas nostras imagine Dei insignitas esse: & torpore excusso, reiectisq; impedimẽtis per verum amorem adhærere Deo conemur: sicut adhæserunt sancti Apostoli, sancti martyres & confessores, atque innumeræ virgines. Illi quippe mũdo sibiq; integrè mortui, Domino intimè uniti fuerunt: inter quos omnes beatissima Dei genitrix virgo Maria primas in omni sanctitate atq; pfectione vitæ post filium suum tenuit. Ad hoc inquam indefesso conatu assiduè cõtendamus, vt per omnimodã nostri mortificationẽ, perfectum Dei amorem consequamur. *Ad quid conditus homo.*

Is enim Deum verè diligit, cui ipse De⁹ est id quod est: cui cœlestia sapiũt, terrena desipiunt: qui sensus suos exteriores concludere, & interiores ab omnibus rebus expedire, viresque omnes Deo applicare nouit: qui quando se vana aliqua cogitare, atque ab interuersione recessisse aduertit, mox omnibus valefaciens in essentialem animæ fundum se recipit, & ad simplicissimum illud bonum quod Deus est, integrè conuertit: *Quis Deũ verò diligit*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cui deniq; dulcedo creatoris creata omnia in amaritudinem vertit.

De recordatione, & meditatione vitæ atque passionis, ac vulnerum Domini Iesu Christi.

CAPVT VI.

ASceta spiritualis amabilem vitam, & passionem Domini Iesu tanquã pretiosissimam margaritam in scrinio pectoris sui semper recõditam habeat. Attendat autem (sicut suprà diximus) ipsum Christum, non vt hominem purum, sed vt Deum, & hominem: sic.n. sine Deo non erit. Quandocunque sublimiori meditationi insistere grauatur, libenter recurrat ad humilem humanitatem Domini: exercens se in recordatione eorum, quæ ille fecit ac pertulit pro nobis. Imaginationem tamẽ nimis pressam & vehementem deuitet, ne caput suum lædat. In cruce seu crucifixa imagine Christi (quæ summam vitæ, & passionis eius repræsentat) nidulũ sibi collocet. In mellifluis vulneribus eiusdem benignissimi Iesu commoretur, & requiescat. Dum corpus cibo & potu reficit, buccellas quas sumit deuota cogitatione intingat in purissimum sanguinem illius (si non impeditur) & hauriat potum è roscis vulneribus eius. Vel vnica humilis atq; amorosa conuersatio ad dulcia vulnera Saluatoris, ipsi Domino gratior est quam sit omnis vocũ sonorumq; musicorũ harmonia & suauitas. Meritò singulares Dei amici etiam sanguines lachrymis deflere deberent, quod hodie in toto terrarũ orbe in eadẽ præcellentissima Christi vulnera in obliuionem abierint. Nullus omnino potest aliquid de Domini passione humiliter legere vel cogitare (licèt modico fortè affectu id faciat) quin eximium salutis fructum inde referat: quẽadmodum fieri nequit, vt is qui farinam vel opobalsamum etiã summis digitis contingit, non habeat ipsos digitos farina conspersos, aut opobalsami liquore atque odore perfusos. Etiamsi imago crucifixi Iesu pie inspiciatur tantùm, non erit inanis hæc inspectio.

Crux summa est Passionis Christi.

Imago crucifixi.

Igitur asceta præclarã crucifixæ humanitatis Christi imaginem in animæ suæ vires corporisq; sui sensus penitissimè imprimat, & se totũ in illã immergat. Hæc enim cum tandem in superessentialem ac formæ nesciam imaginẽ, in æternum (inquam) verbum ac sapiẽtiam patris, in altissimam Christi diuinitatem mirabiliter sustollet. Nam humanitas dulcissimi Iesu tuta via ipsissimaq; ianua est perueniendi ad eius diuinitatẽ. Frustra planè asceta adspirat ad mysticam germanamq; cõtemplationem, si se exercere non vult in meditatione passionis Dominicæ ac vera humilitate. Nam nisi illam pro fundamento habeat, quo per contemplationem altius ascẽdere pertẽtauerit, eò profundius corruet. Sanè etiãsi lumine gratiæ copiosè perfusus: nonnunquam extra suum naturale lumẽ rapiatur, atq; in diuitias Dei absorptus, sese in ipso lumine gratiæ feliciter perdat, dum tamẽ sibi restituitur conuenientissimè cordis intuitum ad Iesum crucifixum reuocabit: huic amabili fundamento semper inhærens.

Expedit prorsus, vt nunc incomprehensibilem diuinitatẽ, nũc nobilissimã humanitatem Christi attendat: atq; per istam ad illam ascendat, & ab illa ad istã redeat. Sic enim tanquam lignum plantatum secus decursus aquarũ, flumine cœlestis gratiæ mirificè inundabitur. Sic feliciter ingredietur, & egredietur, ac pascua gratissima tã in humanitate quã in diuinitate Domini Iesu inuenietur. Nã summa omnium exercitiorũ internorum hæc est, vt abstracti ab omnibus rebus solum Deum in nudo indepictoq; animæ fũdo amorosè amplectamur, & nos totos in amabili humanitate Christi abscondamus, eiq; conformemur.

Per Christi humanitatem ad diuinitatem ascendendum. Psalm. 1. Ioan. 10.

Diligẽtissimè penset asceta, quàm ardenti amore, quamq; ineffabili gaudio ipse Dominus Iesus humanam carnem assumpserit, & nostram salutẽ operatus sit: quàm bene de nobis cogitauerit, habens quemlibet nostrũ ante cordis sui oculos in omnib⁹ quæ faciebat, & sustinebat. Qui post ingentes labores nostri causa triginta tribus annis toleratos, tandem etiam proprium sanguinem fundere, & crudelissimã ignominiosissimãque mortem subire voluit, vt peccata quæ commisimus quotidieq; committimus expiaret. Istam tantam filij Dei pietatem atque charitatem ascęta memoria repetens exoptet vicem amoris ei reddere: vel etiam paratus sit pro illo

Vita Christi medicamẽta vt imitẽtur.

Meritũ.

illo non solùm temporales huius vitæ afflictiones, sed & æterna inferni tormẽta tolerare. Domino Deo suo p se passo medullitus compatiatur. Quod si durus corde est, duritiam suam illi exponat, ac se humiliet. Plerunque Deo magis placet compassionis desiderium, quàm ipsa compassio.

Vt compatiatur.

Vt imitetur.

Cæterùm non faciat asceta quod pleriq; facere solẽt, qui cùm magna quidẽ forinsecus deuotione dulcedineq; ac lachrymis passionẽ saluatoris nostri recolunt: verùm vitia sua mortificare, & illum sequi recusant. Non ita faciat: sed ipsam Domini passionẽ vt verus Christianus meditetur: desiderãs imitari sanctissima charitatis, obedientiæ, humilitatis, patientiæ, & resignationis eius exempla. Optet per omnia conformari sacratissimæ humanitati Christi: vt sicut spiritus Domini Iesu semper fuit subleuatus, ardens, liber, serenus, tranquillus, & lætus, ita sit & spiritus suus. Christus enim etiam quum in cruce pendens grauissima tormenta sentiret patereturq;, fruebatur diuinitate secundum mentẽ, & superiores animæ vires, non minus quàm modo in cœlis fruitur. Rursus vti anima Christi fuit tristis, compatiens modesta, mitis, mortificata, ac humilis: corpusq; illius sobrium, castum, purũ, honestum, laboriosum, & patiens: ita sit & spiritus suus, anima sua, atq; corpus suum. Grandi desiderio id sibi concedi à Christo postulet: neq; enim aliquid magis ei necessarium est, quum suprema vitæ perfectio in hac cõformitate sita sit. O quàm beatus est, qui ad istã cõformitatẽ peruenit. Huic enim reuerà obtigit, quod beatus Paulus Apostolus cunctis fidelibus optat dicẽs: Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur.

1. Thess. 5.

Meritò aũt ad exemplũ animæ Christi, anima veri Christiani tristis esse debet, dum considerat, vt plurimi Deum non solùm nõ piè colant, sed etiam impiè contemnant, seq; peccando fœdent ac perdant. Et quomodo is qui verè Christianus est non doleret, videns perire tam elegantes, & nobiles creaturas? Nam quælibet anima rationalis (quum sit imagine summæ Trinitatis insigni-

Animæ rationalis præstantia.

ta) cœlo terraq; incomparabiliter præstantior est. Tantam habet cum Deo (à qua profluxit) similitudinẽ, vt eius excellẽtiam nulla creatura, ne ipsa quidẽ creaturarum omnium præcellẽtissima virgo Deipara Maria capere possit. Anima autem abiectissimi mendici secundum dignitatem creationis, non est inferior anima honoratissimi principis.

De derelictione calamitateq; interna: & quod in consolationum affluentia non consistat vera perfectio.

CAPVT VII.

QVando asceta consolatione siue influxu diuinæ gratiæ destituitur, & frigore interno, duritia cordis, obnubilatione sensuum, distractione mẽtis, aut alia consimili miseria affligitur: nõ obid deserat pia exercitia sua, nõ fit impatiens, nõ murmuret aduersus Deum, non ipsam molestiam effugere quærat, non introuersionis studium deponat, non oblectamenta sensuum sectetur, non recitãdis vel audiendis vaniloquijs se tradat, neq; tempus inutiliter expendat: sed fidelis Deo suo permanens, voluntatiq; & ordinationi eius se totum committens ac resignãs, tribulationem illam æquanimiter toleret, atq; ad peragenda ea quæ fructuosa sunt, se compellat, vel etiam alicui externo operi conuenienter insistat, Oret tũc humiliter: & Domino libenter suis impensis cum labore seruiat, atq; ad eum, si nõ suauiter, saltem diligenter aspiret. Nam bona quæ durante huiusmodi calamitate facit, licèt ipsi insipida sint, si tamen facit quod in se est, Deo optimè sapiunt, & ei gratissima sunt. Dicat ergo Deo: Domine, etiãsi omnib⁹ diebus⁹ vitæ meæ, & vsq; ad extremum iudicij diem absq; aliqua consolatione (te ita ordinante) permanere deberem: paratissimus per gratiam tuam esse vellẽ, ad grauia quæque pro tui amore perferenda. Errant plurimùm, qui tunc solùm sua opera atq; exercitia Deo placere putant, quando ipsi sensibiliter à Deo visitantur, exhilarantur q́ue.

Sanè vera perfectio nõ in perceptione magnæ dulcedinis, neq; in consolationũ affluentia consistit: sed in hoc sita est, vt quis se & omnia p Dei amore relinquat, se verè abneget atq; mortificet,

Vera perfectio in quo sita sit.

& voluntate propria in voluntatē Dei integrè transfusa, liber tranquilluſq; in omnibus quæ ſibi eueniunt, permaneat ac Deo adhæreat, vnus ſpiritus cum eo effectus. Ergo ad veram perfectionem integra reſignatione atq; mortificatione peruenitur: quam nemo ſibi promittere debet, quamdiu in eo vel vna ſanguinis gutta ſupereſt, quæ necdum acri, vario, diuturnoq; contra vitia certamine prorſus deuicta, necdum diuini amoris igne plenè decocta atq; concremata ſit. Nonnulli ſe perijſſe putant, quando ſenſibili conſolatione priuantur: & rurſum ſe ſanctis Deoq; acceptiſſimos eſſe credunt, quando illam accipiunt: ſed (ſicut ſuprà diximus) falluntur & errāt. *Deuotio ſenſibilis.* Plærumq; enim Deus ibi per gratiam ſuam maximè adeſt, vbi minimè ſentitur: & ſæpe homini melior eſt ariditas cordis, quam eſſet profuſiſſima abūdantia ſuauitatis. Nam in ariditate, & ſterilitate homo clarius agnoſcit ſe ex ſe nihil poſſe. Porrò ſuauitas illa nōnunquam cōceditur etiam his qui peſſimè viuūt, quiq; à Deo alieni ſunt. Ipſa itaq; nō eſt indubitatum ſanctitatis indicium, ſed Deus per eam manifeſtat bonitatem ſuam. *Deuotio certa.* Certa ſanctitas & deuotio, eſt æqualis illa animi promptitudo, qua quis paratus eſt ſeruire Deo non minus in aduerſis quàm in proſperis.

Poſſumus quidem conſolationē, & gratiam ſenſibilem piè à Deo poſtulare maximè in initijs melioris vitæ, vt ſcilicet dulcedine gratiæ Dei guſtata, citius pleniuſq; omnibus vitijs emoriamur, & ipſi Deo (qui eſt ſummum bonū) tenacius adhæreamus: aliqua tamen impfectio in huiuſmodi petitione latet: quę nonnihil germanæ abnegationi derogat. Dona atq; effluxus Dei nō ſunt ipſe Deus: vnde & in illis quieſcere fas non eſt. Qui in eis etiam paululū quieſcunt, & qui ſacramentum Euchariſtiæ ad minimam ſui oblectationem percipiunt, impediunt ſemetipſos, ne in ſuam originem, Deum pertingere poſſint. *Reſignatio plena.* Omninò debem⁹ permittere vt Deus in nobis operetur, ac nobis donet quicquid vult, quando vult, & ſicut vult: debem⁹ permittere, vt nos deducat per vmbrā mortis, & tenebras inferni.

Igitur nō angamur, ſi nobis deeſt ſenſibilis deuotio, ſenſibiliſq; amor, (qui plærunq; impurus eſt) ſi item deſunt lachrymæ exteriores, ſed hoc vnuſquiſq; curet, vt per rationalem ſiue intellectualem amorem, nempe per bonā voluntatem, Deo ſemper vnitus ſit, & beneplacitum Dei pro ſummo ſolatio habeat. Abſurdum valde foret, quotidie in oratione Dominica dicere Deo, Fiat voluntas tua: & tamen perturbari vel indignari quando illa fit. *Matth. 6.*

Farrago cōplurium præceptionū, quas aſceta ſpiritualis ignorare non debet.

CAPVT VIII.

Oratio. ANte orationē, & in oratione aſceta expediat mentem ſuam (quantū poteſt) à curis imaginibuſq; rerum aliarum: atq; ita placidè, reuerenter, ſimpliciter, & amanter Deum præſentem attendēs, ſeq; Deo præſentem exhibens, precetur, & adoret eum in ſpiritu & veritate. *Ioan. 4.* Vt autem diſcat eſſe attentus, trāquilla ſedulitate conſideret inter pſalendū, quæ verba ad Deum referantur, quæ item à Deo dicātur: & illa religioſo gratoque animo proferat vel audiat. Si tamen nondum poteſt eſſe ſatis ſtabilis corde, non ob id perturbetur: ſed reſignatus ſit, atq; opus perfectum quod ſibi deeſt, vera humilitate & bona voluntate, ſanctoq; deſiderio ſuppleat. Vbi Deus in eo, & ipſe in Deo per intimā vnionem radicatus firmatuſq; fuerit, vbi inquam, ipſe à multiplicitate liber, ad ſimplicem nudumq; animæ ſuæ fundum (in quo originalis fons diuinitatis inuenitur) pertigerit, tunc precationem fixam ac ſtabilem Deo offeret. Sanè Deus infirmitatis humanæ conſcius, non reijcit pias orationes etiam cum diſtractione mentis peractas, ſi is qui orat, ſtudioſe oret, inuituſque diſtrahatur, & voluntatem ſuam à Deo non auertat. Precatio exterior quæ ore tantùm funditur, veluti palea eſt: nam interna oratio quę funditur mente, ipſum granum eſt: illa quæ & mente funditur & ore profertur, Deo multum grata eſt. *Precesbrariæ.* Horæ canonicæ & aliæ preces, quas quis ex voto vel ex ſanctæ Eccleſiæ ordiniſve ſui cōſtitutione perſoluere debet, omnino proferendæ ſunt ore. Nulla præſtantior *Optima oratio.* oratio eſt, quam vt quis petat gratiſſimam Dei voluntatem in ſe, & in omnibus alijs fieri.

Sanctorum inuocatio. Si aſceta inuocat aliquem ſanctum iā in cœlo glorificatum, nō dubitēt quin ille audiat orationem eius, etiamſi ipſe nihil ore proferat. Adſpiciat illum tanquam in Deo (cui vnit⁹ eſt) preſentem. Gratæ quidem ſunt Deiparę virgini Mariæ ac cęteris ſanctis quęlibet orationes & hymnodię, quas ad honorem eorum piè perſoluimus: nullum tamen acceptius obſequium eis præſtare, nullo maiori eos honore afficere poſſum⁹, quàm vt illos imitati, pauperes ſimus ſpiritu, *Imitatio. Paupertas ſpiritus.* & præſentiam Dei vbique attendamus, noſq; in fundum animę aſſiduè recipiamus. Vera aūt ſpiritus paupertas, eſt vera cordis humilitas, qua quis ſe infra omnem creaturam deijcit, & ab omnibus rebus caducis liber eſt, internarumque conſolationum oblectationi renūciat, & afflictus, depreſſus, derelictus, irriſus, atq; contemptus, patientiā pro Dei amore ſeruat, non quærens ipſa ſua grauamina à ſe depellere.

Verbū Dei qui audiendum. Verbum Dei, & ſalutarem doctrinā prompto deſiderātiq; animo aſceta audiat, à quocunq; etiam homine proferatur, & quantumcunq; ſimpliciter depromatur. Sic enim perennē fructum referet ex his quæ audit, etiāſi è memoria eius illa elabantur. Quod ſi minus alacriter ea quæ pia ſunt ſuſceperit, non loquentis aut docentis vitio, ſed ſua culpa id accidiſſe credat, ac ſe humiliet. Non magnoperè curet vtrum defectib⁹ aliquibus obnoxius ſit is qui loquitur, modò veritatem loquatur. Attendat ipſam veritatem ſicut ex origine ſua fonteq; ſuo (nempe Deo) promanat, & non curioſe diſcutiat qualis ſit fiſtula, p quā illa manat. Paratam volūtatem habeat adimplendi omnia vtilia præcepta quæ audit vel legit, quantum ad ſe pertinere poſſunt.

Lectio ſacra. Dum ſacræ lectioni incumbere vult, purè honorē & gloriam Dei quærat, nō aūt impurè ſui oblectationem vel inanem aliquam curioſitatem, multarúmve rerum cognitionem ſpectet. Et non nimis multa vno eodēq; tēpore legat: ne ſerenitatem tranquillitatemq; mentis amittat, & intus prægrauetur. Legat verò cū placida animi ſedulitate internaq; eſurie, non negligenter ac faſtidioſe. Ea quæ bona & ſalutaria ſunt, licet fortè ſæpius à ſe lecta vel audita ſuerint, tanquam noua ſine tædio ſemper excipiat. Profectò ſi humiliter, piè, ſimpliciter, ſtudioſe, & reuerentèr talia legerit, eximiam vtilitatem ex eis referet, etiāſi illa minus iutelligat. Poſt lectionem agat gratias Domino: & ea quæ legit aut audiuit, offerat illi in laudem æternam, in vnione diuini amoris ipſius. Ruminet eadem apud ſe (ſi otium ſuppetit) Deumq; precetur, vt ſecundum illa vitā ſuā inſtituere, & ex eis in dilectione Dei proficere poſſit. Nam oratio lectionē mirè fructuoſam reddit. *Oratio lectionis cōdimentum.* Sane ei qui ad intimam cum Deo vnionem pertingere, & in amabili vitæ libro ſupremas literas legere, atq; in incorruptibili ſpeculo diuinitatis ineffabilia ſpectacula contemplari deſiderat, magis neceſſarium eſt paſſionem Domini recolere, orare, aſpirare, ad Deum, & fundo ſuo familiarem eſſe, atq; intra ſe habitare, quam in lectione materialium librorum iugiter occupari.

Euchariſtia. Venerabile ſacramentum corporis Dominici aſceta libenter ſumat. Nā ex humili, crebra, deuotaq; perceptione Euchariſtiæ, magis in vitæ ſanctitate, & diuina vnione proficiet, quā ex quolibet alio exercitio. Eam ſi forte nō quotidie accipit ſacramentaliter, accipiat tamen per pium deſiderium verāq; præparationē ſpiritualiter. Hoc modo non ſemel tantum, ſed ſæpius ſingulis dieb⁹ illā cum ineffabili fructu ſuſcipere poteſt. O digniſſimum ſuauiſſimumq; ſacramentum, in quo ſub ſpecie panis itemq; ſub ſpecie vini accipimus totum Chriſtum, nempe corpus, ſanguinem, animam, & diuinitatem Chriſti: accipimus totā Trinitatem, patrem, filium, & ſpiritum ſanctum. Neq; .n. ab inuicem ſeparari poſſunt tres perſonæ vni⁹ Deitatis atq; eſſentiæ. Tota ergo Trinitas inhabitat ipſum corpus Chriſti: quia tota diuinitas in eo eſt. Quod corpus Dominicum qui cum debita deuotione percipit, emundatur ab omnibus delictis, & etiam ab illis mortalibus peccatis abſoluitur, quæ ſe neſcit vel nō meminit admiſiſſe, modò ita ſit affectus, vt ſi illa ſe perpetraſſe ſciret, cōfiteri & pœnitentiam agere vellet: efficitur itē particeps omnium bonorum illorum, quę Chriſtus

ſtus in vita, paſſione ac morte ſua promeritus eſt, imò & illorũ omnium bonorum, quæ ab Adę temporibus vnquã facta fuerunt, atq; ad vltimum vſque electum fient: vnitur deniq; & incorporatur Chriſto, vnde robur virtutęq; vitijs reſiſtendi ac bonis operibus inſiſtendi accipit: iamq; puriori & excellentiori vita ornatus, transformatur atq; trãſmutatur in Deum, & omni gratiã gloriosiſſimæ Trinitatis impletur.

Sibi moriẽdum. Aſceta magis ſemper id amplexetur & faciat, quod propriæ volũtati ſenſualitatiq; magis aduerſatur. Quando quiſpiam petit ab eo aliquid, quod non eſt illicitum, continuò abneget atq; relinquat ſeipſum: paratusq; ſit facere volũtatẽ alterius, vera diſcretione ſeruata.

Obedientia Nihil vnquã ſanctæ obedientiæ præferat. Malit folia & quiſquilias arborum per obedientiam colligere, quàm ſecundum propriam voluntatem magnis operibus ſublimibusque exercitijs inſiſtere. Promptè propter Deum obediat, etiamſi ſuperior, cui obedire debet, multum imperfectus ſit. Agnoſcat illum Dei vicarium eſſe, & ei honorem atque amorem ſyncerè impendat. Tanta virtus eſt obedientia, vt patres aſſerant maius eſſe meritum eius, qui libenter quidem ad honorem Dei ieiunaret, ſed ex præcepto ſuperioris, ſiue ex ſacræ religionis conſtitutione, etiam carnes ſobriè continenterque manducat, quã ſit meritum illius qui pane & aqua contentus, ieiunat ex propria deuotione.

Ad perfectionẽ peruenire non poteſt, q proprium ſenſum deſerere, & promptè obedire non vult.

Inſpirationes diuinæ ſunt obſeruandæ. Diuinas inſpirationes diligẽter intus obſeruet aſceta, audiens quid in ſe loquatur Dominus: quas quidem inſpirationes, & internos Dei tractus manifeſtè percipiet, ſi non implicatam, diſtractã, & inquietã mẽtem habeat. Exhibeat ſe ſemper Deo tãquam viuum inſtrumentum, paratiſſimúſq; ſit ad exequendum illius beneplacitum: dicens cum beato Paulo: Domine quid me vis facere? *Actor. 9.* In nulla omnino re, in nullo exercitio diuinæ voluntati aduerſetur. Nullũ modum, nullam conſuetudinem quãlibet ſanctam cum proprietate retineat. Nihil cum proprietate faciat. Eos modos & ea exercitia amplectatur, ad quæ amplectenda magis à Deo intus inuitatur ac trahitur, & quib⁹ ſe ad diuinitatis amorem vehementius accendi, vicinius q; Deo coniungi ſentit. Eſſentialis ad Deum via eſt vniformis, ſed exercitia ſunt diuerſa. Si dubitat vtrum propenſio ſua à Deo ſit, attendat an voluntatẽ Dei omnino ſequi vellet, ſi eam perſpectam haberet. Nam ſi ita reuera affectus eſt, & Deum orat vt ſe illuminet doceatq;, iam id ad quod crebrius intus trahitur, ſciat eſſe à Deo, modò à ſacris literis & Eccleſiæ dogmatibus non diſcordet. In rebus tamen grauioribus, præſtat conſulere expertos, atque eorum conſilium humiliter ſequi, ob dolos dæmonis ſe nonnunquam in angelum lucis transfigurantis.

Quicquid aſceta decoris videt, quicquid ſentit ſuauitatis, quicqd perfectio nis aduertit in rebus creatis, id totũ referrat ad laudem Dei, qui eſt fons & origo omnium. Hunc tranſcenſis fragilibus creaturis, ſincero amore cõplectatur. Si eum habuerit, habebit omnia. Deus enim continet in ſe exuberãtiſſimè totum quod delectat aut placere poteſt. Omnis pfectio quæ creaturis eſt diuiſa, in eo vnita inuenitur: & ipſe quum ſit archetypum exemplar omnium, etiam eſt omnia: increatum eſſe omnium rerum eſt. Habuit ſiquidem in ſua æterna ſcientia diuinas rationes atq; ideas eorũ quæ fecit: & quicquid ab eo creatũ eſt, ſemper ab eo cognitum fuit, ſemper in mente eius vixit viuetq;. Hinc euangeliũ dicit, Quod factũ eſt, in ipſo vita erat. Vnde & nos in Deo ſecundum ideã ab æterno fuimus: in eo inquam fuim⁹, & ſumus increati, in quod ſiue in cuius cognitone res omnes ſempiternè viuũt & vita ſunt. In eſſentia ergo Dei rerum omnium exemplaria ſunt: & ipſa eadẽ diuina eſſentia vnum omnium rerum exemplar & vna idea eſt. Nam omnis rerũ multiplicitas in ſimpliciſſima ſupereſſentialiq; Dei eſſentia ad vnitatem redigitur: & omnia in Deo vnum ſunt. Igitur in Deo ſunt veriſſima, & perfectiſſima rerum exẽplaria, quæ incorrupta in æternum permanent. In hoc autẽ ſenſibili mundo, ea quæ videmus, ſymbola quædam & ſigna verorum ſunt tãtum, quę cum tẽpore labũtur, & prætereunt. Pulchritudo, elegantia, ſuauitas, opu-

Omnia ad Deum referenda.

Idea in Deo.

Ioan. 1.

opulentia, dignitas, & perfectio omniũ creaturarum, comparata pulchritudini, elegantiæ, ſuauitati, opulentiæ, dignitati, & perfectioni creatoris, nihil eſt: quemadmodum aquæ guttula comparata toti Oceano vix aliquid eſt. Planè ſi cœlum, terra, & quęcũque Deus creauit, item quæcunq; creare poſſet (poſſet enim ſi vellet creare plũrimos mundos iſto longè excellentiores) ſi inquam ea cum ipſo Deo componantur, tam nulla vel modica ſunt, quam modica eſt acies vnius acus comparata cum vaſtiſſima cœli mole. Ipſe autem ſummus cõditor ac De⁹ noſter, ſicut ſine principio & ſine fine ſempiternus eſt: ita ſine alteratione & ſine variatione incommutabilis eſt, ſemperidem permanens.

Deus incõmutabilis eſt.

Iudicia Dei non ſunt ſcrutanda. Nõ inquirat aſceta (ſi errare nõ vult) quare Deus aliquos in errore cæcitateq; deſerat, alios non deſerat: ſed relinquẽs Deo iudicia ſua (quæ ſunt abyſſus impenetrabilis) certò credat eum nihil agere nihilq; permittere iniuſtè.

Myſteria Trinitatis inueſtigabilia. Nõ etiam temerè inueſtiget, neq; curioſe loquatur de myſterijs altiſſimę atq; incõprehenſibilis Trinitatis: ſed verã integramq; de vno Deo in tribus perſonis fidem ſimpliciter retineat: ſciens tã impoſſibile eſſe, vt aliquis ipſam Trinitatem explicet, quàm impoſſibile eſt vt quis in terra ſtans cœlum digito contingat. Quis enim intellectu capiat, vt patẽr ſe intuens, clariſſimaq; cognitione abyſſum perennis eſſentiæ ſuæ perſpiciens, præ delitiarum affluentia verbum ſuum æternum proferat, ſeu filium generet? nam illa ſui cognitio, filij ſui in æternitate generatio eſt. Quis intelligat vt Spirituſſanct⁹ procedat atq; emanet à patre & filio? Quis capiat vt pater, filiꝰ, & ſpirituſſanctus, vnum (quantum ad eſſentiam attinet) verè ſint, quum tamẽ in ipſis perſonis magna ſit diſtinctio, & vt quælibet perſona duas alias intra ſe habeat? Præſtat omnino aliquid hinc experiri quam dicere. Qui excellenter à Deo illuminantur, & ad myſticam cum eo vnionem pertingũt, certius cognoſcunt ea quæ ad fidem catholicam occultamque veritatem pertinẽt, quam nos cognoſcamus ea quæ coram poſita cernimus oculis corporis.

Corpus Chriſti in Euchariſtia. Ergo nec iſtud perſcrutari tẽtet aſceta, quomodo verum, viuum, & immortale corpus Chriſti ſit in ſacramẽto Euchariſtię: quin potius credens nihil Deo eſſe impoſſibile, puram, inuiolatamque fidem ſeruet in his, quæ intellectu & ratione comprehendere nequit.

Tentationes ac prõpenſiones vitioſæ. Propter tentationes occurrentes ipſe aſceta non frangatur animo: nam virtutum perfectio ſtrenua decertatione cõparatur. Vtiliter in nobis De⁹ relinquit propenſiones vitioſas. Idcirco enim hoc facit, vt nos modò viriliter illis reſiſtentes legitimeque pugnantes, glorioſe aliquando in cœlis coronet. Non expedit vt omnes citò abſq; tentationum impugnationibus ad perfectionem perueniant. Neque enim ſolet ſeges eximium fructum proferre, niſi prius aſperitatem hyemis perferat. Certum eſt, eos qui ad vitia multum procliues ſunt, & ægrè ab imaginationib⁹ rerum caducarum (quibus mens eorum depicta eſt) auelluntur, ſi diligenter ſeipſos mortificare denudareque ſtuduerint, multò preclariores futuros, quàm ſint illi qui non ita proni ſunt ad vitia, & facilè ab imaginibus ſe expediunt. Nam principis figura magno diuturnoq; labore lapidi inſculpta magis cõmẽdatur, quàm figura molli luto citra difficultatẽ impreſſa. Et quidem ſi aliquis eorum qui ſtrenuè decertant migret imperfect⁹ ex hac vita, atq; in purgatorio aliquandiu detineatur, vbi ipſe iam plenè purgãtus fuerit, gradum in regno cœlorum longè altiorem obtinebit, quàm obtineat is qui non ita ſtrenuus ac feruens fuit, licet fortè ſine aliqua purgatorij pœna ad Deum peruenit. Nõnunquàm etiam viri perfecti in inferioribus, & animalibus viribus ſentiunt inordinatos vitiorum motus, quibus tamen ratione, & voluntate contradicunt. Tunc nimirum tempeſtas in exteriori homine ſæuit. at in interiori homine pax integra ſeruatur. Aſceta igitur propter illa quæ in inferioribus animæ viribus inuitus ſuſtinet, non putet ſe gratiam diuinam perdere. Deus ſalutem electorum ſuorum ſæpè promouere ſolet ex his, quæ ipſi omnino contraria ſaluti ſuæ eſſe arbitrantur: vndè & tẽrationes fœdas, horrendas, atq; infernales eis nõnunquàm accidere permittit. In talibus aſceta ſe totum reſignet Domino, manens intus apud ſe. Non omittat propter illas per-

Simile.

cipere ſacram Euchariſtiam, aut alia bona opera facere. Nam quantumlibet eas ſentiat, quamdiu non conſentit, nullũ ſalutis ſuæ detrimentum patitur. Blaſphemias, & alia abſurda, quæ ſuggerere diabolus conſueuit, non pluris faciat, quàm muſcas circa ſe volitantes. Mox auertat ſe ab illis. Si vehementiùs importuniusq; infeſtatur, ſigno crucis edito, inuocet Deum, & dicat: Domine cõſerua me immaculatum coram te: ego mallem mori millies, quàm huic iniquitati, huic peſſimæ ſuggeſtioni conſentire. Confugiat ad arborem crucis ſeu ad Dominicam paſſionem. Et licet fortè vſque adeò ſe derelictum eſſe ſentiat, vt Deus ei dicere videatur, Recede à me, non noui te, non places mihi: nequaquam tamen ob id ſpem abijciat: ſed fide plenus cum beato Iob dicat: Etiamſi occiderit me, in eum ſperabo: & ſi in profundum inferni demerſus fuero, indè me liberabit. Atque ad Deum conuerſus addat: Multum quidem me grauant ea quæ ſuſtineo Domine, & mihi minùs congrua atque vtilia eſſe videntur: ſed tu qui ſine cauſa nihil accidere permittis, ſcis quare eueniant. Vnde ego tuæ bonitati confidens, me totum tibi funditùs reſigno. Credat non poſſe ſe derelinqui à Deo, ſi nõ ipſe Deum derelinquat. Deus cõſcius infirmitatis humanæ diligentiſſimè moderatur tentationes electis ſuis occurrentes, ne magis ingraueſcant, quàm illi ferre poſſint: quemadmodum amantiſſima aliqua mater nudãs infantem ſuum ad ignem, inter ipſum infantem, & ignem manum ſedulò continet, ne ille nimio calore lædatur.

Arbor crucis.

Iob 13.

Patientia in aduerſis.

Aſceta memor paſſionis Dominicæ peccatorumq; ſuorũ, quamlibet tribulationem, & cordis anguſtiam libenter perferat: & eam (quomodocunq; & vndecunq; aduenerit) non aliunde quàm de manu Domini ſuſcipiat, etiamſi vitio ſuo, & culpa illam ſibi fortè cõciliauerit. Paratus ſit vel ad extremum vſq; iudicij diem in doloribꝰ ac preſſuris viuere, ſi ita Deus vellet. Neq; enim aliqd vtilibꝰ homini accidere poteſt quàm tribulatio, ſiue ſit externa, ſiue interna. Et nullum certius ſignum diuinæ electionis habetur, quàm ſi quis tribulationẽ humiliter, patiẽterq; propter Dei amorem ſuſtineat. Illa enim eſt precioſus, & præclarus annulus, quo Deus animam ſibi deſponſat. Pati pro Deo, res tantæ dignitatis eſt, vt homo iure ſe reputare debeat indignum eo honore. Etiam exigua moleſtia propter Deum æquanimiter tolerata, incomparabiliter præſtantior eſt, quàm ſint multa & grandia bonorum operum exercitia. Quoduis grauamen imaginem aliquam excellentiſſimæ paſſionis domini noſtri Ieſu Chriſti refert, & in eo homo promereri poteſt perfectã eiuſdẽ paſſionis Dominicę participationẽ. Per tribulationem dona Dei obtinguntur homini: vel ſi ea ante tribulationẽ obueniant, per tribulationem conſeruantur. Quicquid modò patimur, hoc Deus ab ęterno præuidit, ſciuitq; nos illud ita, & non aliter eſſe paſſuros. Nũquàm ipſe ſineret minimam aduerſitatem intus foríſve exurgere, & nec minimum quidem vẽtum flare aduerſus electos ſuos, niſi ſciret hoc eis expedire ad ſalutem. Frigore, æſtu, fame, ſiti, infirmitate, & quibuslibet alijs afflictionibus, non ſolùm purgat, ſed etiam mirificè exornat animas noſtras: ſicut peritus aliquis pictor imaginẽ pornare ſolet lineis atq; coloribꝰ ſuperinductis, & ſicut aliqua nobilis puella nuptura illuſtri principi, decoratur auro & gemmis, honeſtaturq; cultu vario. Dicit quidem Deus his quos ſublimiter elegit, ſibiq; ſingulariter ſegregauit, Qui vos tetigerit, tanget pupillã oculi mei: verũtamen potius quàm tales non purgarẽtur atq; exornarẽtur per tribulationes, ipſe permitteret vt & dæmones, & homines, & elementa ſiue quælibet creaturæ illos premerent atq; grauarẽt. Igitur omnis afflictio & amaritudo patienter loco inferni atq; purgatorij tolerãda eſt. Anima .n. verè pura & reſignata, mox vt è corpore egreditur, ad regni cęleſtis palatium euolat. Quidam amicorum Dei ait: Quando aliquis afflictionem vel dolorem ſentiens, Deo ſe humiliter perſeueranterq; reſignat, huiuſmodi reſignatio eſt ante ipſum Dominũ velut cithara dulciſona, in cuius chordis ſpirituſſanctus ſuauiſſimè canens, cæleſtis patris aures occulto quodam internoq; modulamine mirificè demulcet. In hac cithara craſſiores fides, id eſt, exterioris hominis vires (quæ vndiq; dolore occupantur) demiſſum lugubremq; ſonũ reddunt: at fides exiliores, nempe, vires interioris hominis (quę plena deuotione in ſpontanea patientiq; reſignatione perſiſtunt) acutũ iucundumq; ſonũ edunt. Natura ſenſibilis excruciata gemit, ſed natura ſuperior ac rationalis permanet trãquilla. Et profectò anima efficitur ſponſi æterni prædilecta ſponſa, ſpecialisq; regina per ardentes & ignitas afflictiones ipſam oſſium medullã deuaſtantes: quæ illam non aliter præparant, quàm ignis cerã, vt capere poſſit eam formam quã artifex imprimere voluerit. Sanè ſi ſupremus ille artifex nobiliſſimam perpetuæ eſſentiæ ſuæ imaginẽ imprimere ánimę debet, neceſſe eſt, vt anima depoſita forma ſua vetuſta, ſupernaturaliter immutetur trãsformeturq; (neq; enim aliquid poteſt ălterius rei formam induere, niſi priùs propriam exuat & amittat.) Ad quam felicem immutationem & transformationem Deus omnipotens animã præparat per intenſiſſimas aduerſitates. Nam quem donis potioribus exornare ſublimiterq; transformare decreuit, eũ non blandè & molliter lauare, ſed totum in mare amaritudinis immergere conſueuit. Hæc ille.

Reſignatio ſui.

Zach. 2.

Peccãs qui ſe habeat.

Quando aſceta peccat, ſibi ſoli peccãtum ſuum imputet: magisq; doleat & deplangat, quòd Deum fideliſſimum dulciſſimumque patrem ſuũ offenderit, quàm quòd commeruerit, vt grauibus vel etiam æternis ſupplicijs puniatur. Moleſtiam acerbè illius reprehenſionis qua tunc intus à Deo cõteritur, non quærat effugere, ſed humiliter illã tanquam ſalutiferum antidotum ſuſtineat. Exaggeret quidẽ offenſas ſuas, non tamen deſperet. Si ex lapſu factus eſt humilior atque cautior, res iam nõ vſque adeò malè habet. Ergo poſtquam lapſus eſt, non nimis ſcrupulosè perquirat, vnde id acciderit, neque diutiùs quàm oportet defectum ſuum apud ſe (quaſi fugiens à Deo) reuoluat: ſed citò ſe in Deum recipiat, & contrito atque amanti corde ad Chriſtum conuerſus (etiamſi ſenſibilis contritio non adſit) dicat: Domine, ego ad te confugio, culpam agnoſco: propitius eſto mihi peccatori. Proijcio iniquitates & negligentias meas in abyſſũ miſerationũ tuarũ. Renuntio omnibus quę tibi diſplicent, & quicquid tu non es, relinquo. Propono per gratiam tuam corrigere me: abluę me precioſo ſanguine tuo. In te ſpero clementiſſime mi: & amabilem dexterã tuam quę me cadentẽ ſemper excipit, deoſculor. Præſtat omnino mox poſt peccatum ad miſſum reuerti, & recta pergere in Deum, quàm diu in peccato diſcutiendo occupari detinerique. Neq; enim contracta diſſimilitudo meliùs alibi deponetur, quàm in Deo. Reuera Deus quum ſit fons immenſæ miſericordiæ, non poteſt non ſuccurrere, non poteſt non ignoſcere ei qui ipſum humiliter, & confidenter inuocat: etiãſi is peccata totius mundi millies commiſiſſet. Faſciculus lini in ingentem ignem coniectus, non tam repentè incenditur, quàm paratꝰ eſt Deus veniam dare homini pro peccatis ſuis verè dolẽti. Inter bonitatem Dei & peccatorem pœnitentem nullum prorſus medium eſt. Optima verò pœnitentia præclaraque contritio eſt, mentem humilem habere, & voluntatem ab omni peccato atque ab omnibus, quæ impedimentum amori diuino adferunt, auertere, eamq; integrè ad ipſum Deum conuertere. O quantum cordibus noſtris Dominus Deus noſter dulceſcere debet, qui magis diligit nos quàm ipſi diligamus: quiq; ſeipſum liberaliſſimè nobis exhibet, impendit, & offert: quum tamen ꝓpter malitiam, & ingratitudinem noſtram ſimꝰ eo prorſus indigni. Ipſe plærumq; corda noſtra conſolatione gratiæ ſuæ lætificat, licèt ſciat nos poſt horulam peccaturos.

Luc. 18.

Pœnitẽtia optima.

Defectus quotidiani.

Aſceta ꝓpter eos defectus, quos nulla ratione in ſe deuincere poteſt, nõ ꝓturbetur: ſed ſe Deo reſignans, reputet illos veluti fimum eſſe, quo conſperſus ager ánimæ ſuæ, vberiorem fructum ꝓfert. Deus enim næuos aliquos ſpirituales & modicum quid reprehenſibile etiã in chariſſimis electis ſuis ſæpè relinquit, (qui vt plurimùm ad iram & vehementiam procliuiores ſunt, vel primorum motuum moleſtia lõgo tempore fatigãtur) vt ſibi & alij cogniti, magis humilientur: indeq; gratia quam à Domino acceperũt, velut ignis ſub cinere, occultetur ac melius cõſeruetur. Sæpenumerò accidit, vt hi q adhuc ſunt irreſigna-

gnati & grandes in oculis suis, viriliùs primos in se motus compescant, & fortiùs aduersa quæq; extrinsecus perferãt, quàm humiles, & verè resignati amici Dei. Isti enim secundum interiorẽ quidem hominem tranquilli in aduersis permanent, sed secundum sensualitatẽ plerunq; turbantur, atq; pœnas exhorrent. Igitur asceta roget Christũ, vt oẽm imperfectionem suam suppleat. Si longanimis fuerit, eandem ab ipso Christo istud intus audire merebitur, Gratias ago tibi fili, quòd defectus tuos ad finem vsque patienter tolerando mecum crucem meam portaueris.

Quieti animi est consulendum. Nimium timorem, inordinatam pusillanimitatem ac tristitiam, superfluos conscientiæ scrupulos, irrequietasq; curas, & implexas solicitudines, tanquã grauia impedimenta asceta semper deuitet. Omnes causas & negotia sua in Deum humili plenaq; confidentia proijciat. Ita enim Deus illi melius intus ac foris prouidebit, quàm omnes creaturæ prouidere possent. Sanè illos qui se curis atque actibus externis nimium implicant, & Deo se credere vel nolunt vel non audent, ipse Dominus plerunq; inopiam miseriamve experiri sinit, vt sic agnoscant quàm parum sua industria efficere possint. Asceta ergo non nisi moderatas, & conuenientes curas in se admittat. Non anxiè pertractet apud se, vtrùm necesse erit, vt post hanc vitam peccata sua adhuc in purgatorio expientur: sed voluntati, prouidentiæ, ordinationiq; Dei se totum securè in omnibus committens atq; resignans, gratum habeat quicquid ille ei facere voluerit in tempore, & æternitate. Speret quidem certa fiducia, misericordissimum Dominum libenter sibi peccata condonaturum: non tamen petat neq; optet, vt ille ea non puniat. Sicut diligit diuinam misericordiam, ita diligat, & diuinam iustitiam: adeò vt paratus sit ipsa quoq; inferni tormenta pro peccatis suis sustinere, si decor diuinę iustitiæ id exigeret, & Deus vellet. Hac enim ratione, pleniſſimam remissionẽ accipere poterit, à culpa & pœna absolutus.

Satisfactio peccatorũ. Agnoscat quęuis opera & quęuis grauamina sua minora esse, quàm vt p illa pro innumeris iniquitatibus suis dignè satisfacere possit. Bona ergo quæ facit & aduersa quæ patitur, ob id faciat atq; patiatur, vt Deũ quem offendit, placet, eiq; placeat, & eius amic⁹ sit: Dei honorẽ, Dei amorem, Dei voluntatem in illis spectet. Cæterùm in satisfactionẽ p peccatis suis, offerat Deo merita, labores, opera, dolores, & vulnera Christi. Nam hæc indubitanter valent ad plenè satisfaciendum pro omnibus peccatis.

In Deo solo fidendum. Non in sua bona voluntate suove p posito, quantumuis etiam firmo, neque in consuetudine diu retenta, neque in sua industria, virtute, aut diligentia, neque in donis quæ à Deo accipit, incautè confidat: sed in ipso solo Deo, in sola eius misericordia, in solo gratiæ eius auxilio spem reponat. Nam sine illo neque bona inchoare, neque in bonis perseuerare aliquo modo potest. Igitur diffidens de se, fidat illi qui omnia potest. Nihil prorsus de his quæ benè agit, loquatur, aut cogitet, sibi adscribat; *Omne bonũ vni Deo tribuendum.* sed omnia illa Deo attribuat: se in nihilo suo semper continens, & etiam eos qui pessimè viuere videntur, sibi præferens. Reuera enim si quid in se boni habet, id omnino Dei est, non suum. Nam ex se ad omne malum propensus est: & nisi gratia Dei seruaretur, ipse in innumera grauissima q̃ peccata corrueret. Meritò itaque Dominus ait: Quum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus. *Luc. 17.*

Continuum proficiendi studium. Quantumcunq; proficiat asceta, nũquàm proficiendi desiderium deponat. Neque enim tempore huius exilij tam altè vel profundè in Deum pertinget, quin quolibet momento sublimius, profundiusque in eundem ingredi possit. Ipse sic se semper gerat: sic & se humiliet ac paruipendat, quasi modò primùm inciperet. Quamdiu hic viuit, nõ deerit fortè in eo aliquid, quod nondum satis mortificatũ sit. Esto sanè vt iam non amplius moueatur adspectu mortalium creaturarum: esto, vt si vel centum fœminæ omnium, quas totus orbis habet, elegantissimæ, ipsi exhiberentur, mox eas fastidiret (non quidem odium aliquod in illas cõcipiendo, sed vanam corruptibilemq; pulchritudinem nihili pendendo) adhuc tamen sedulò vigilare, ac seipsum ad mortem vsque diligẽtissimè obseruare debet. Licet in omnibus locis, & apud quoscũq; homines Dei præsentiam attendere, atque cum Deo esse possit, par est nihilominus, vt si optio ei datur, secessum quietemq; ab omni multiplicitate semper eligat, & occasiones offendendi declinet.

Accessus & quies.

Vespertina sui recollectio. Vesperè, quando nocturnæ quieti se datur⁹ est, vt somnũ capiat, cas occupationes quæ illi horæ minus congruunt, repellat. Recogitet quid eo die malè egerit, in quibus deliquerit, quãm negligens atq; ingratus fuerit: & ipsas offensas suas confiteatur coram Deo, proponens eas confiteri suo tempore etiã coram sacerdote, proponens & vitã suam, Domino adiuuante, corrigere. Honestè pudiceq; se collocet in lectulo: ac salutaria apud se pertractãs, inter sanctas cogitationes piaq; desideria obdormiat, vt cum sponsa dicere possit, Ego dormio & cor meum vigilat.

Quid mane statim surgens agat. Manè, vt è somno excitatus est, suam primam cogitationem, suam intentionem, sensusq; suos ad Deum cum amore & gaudio cõuertere consuescat, vt diuinæ visitationis atq; gratiæ capax efficiatur. Offerat se Deo in laudẽ æternã. Veruntamen si cuigilans sentit se prægrauatũ, ita vt nequeat liberè se erigere in Deũ, non nimium deijciatur animo: sed humiliter patienterq; huiusmodi molestiam ferat. Deus enim deuotionẽ eius nõ ex prima illa spiritus confusione atq; inordinatione, sed ex bona voluntate ac sanctis operibus consequẽtibus metietur. Si quid etiam minùs honestum inter dormiendum passus est, statim vbi somno abscedente compos rationis sit, auersetur quicquid fœdũ est, & confidat in Dominũ.

Visionibus quatenus adhibenda fides: & quomodo discernenda. Somnijs & visionibus non incautè fidẽ adhibeat. Nam diabolus facilè decipit eos qui talibus innituntur, & ea expetũt magnificiuntq;. Esto, vt toto decẽnio vera sint alicuius somnia & veræ visiones: deinde tamen vel semel malignus spiritus in angelũ lucis trãsfiguratus sese illis admiscere poterit, vt hominem imprudentẽ subuertat. Ipsæ visiones ad sacram scripturã & sanctorũ scripta examinari debẽt: quæ si illis per omnia concordãt, admitti possunt: sin minus, repellendę sunt. Obseruare etiam oportet, vtrum is cui reuelationes fiũt, sit verè humilis. Nam reuelatio diuina hominem efficit pauperem spiritu, resignatum, & flexibilem: contrà, diabolica illusio hominẽ reddit superbum, & in proprio sensu pertinacem, atq; obdurãtum. Sanè plæriq; speciales & perfecti amici Dei, sæpenumerò in ecstasim rapiuntur, præclarasq; visiones vident. Aliquãdo per verba aut corporales imagines ipsis exhibitas, aliquando per spirituales similitudines siue per intellectualem reuelationẽ menti eorum insinuatam, perdiscunt veritatem sibi vel alijs necessariam, atq; futura nonnunquàm cognoscunt. Et hæc quidem quæ verbis vtcunq; explicãtur, pulcherrima nõ sunt: sed id quod ipsi perfecti sentiunt, quando reuerà in Deum excedunt, eiq; intimè vniuntur, neq; verbis exprimi, neq; intellectu comprehendi potest. Qui tamen perfecti viri in nullis omnino Dei donis quiescunt. At imperfecti (quorũ nonnulli etiam stuporem quendam, & somnum siue excessum spiritus interdum incurrunt, miraq; in formis atq; imaginibus vident) facilè donis Dei vel inanem gloriam, vel ad sui oblectationem abutuntur.

Qua intentione asceta opera sua facere, & quomodo illa Domino commendare operibusq; Christi vnire, qua item ratione imperfectiones suas meritis illius supplere debeat.

CAPVT IX.

Intentio pura. COnsuescat asceta omnia opera sua per sanctam intentionẽ ad Dei honorẽ referre: consuescat tam illa quę agit, quàm ea quæ patitur coniũgere atq; vnire operibus & doloribus Christi per orationem siue desiderium. Sic. n. ipsa *Vnienda opera, & grauamina ei⁹, quæ ex se vilia, sunt nostra obscura, atq; imperfecta sunt, nobilissima, clarissima, Deoq; gratissima erunt.* *omnia meritis Christi* Ineffabilem nanq; dignitatem ex meritis Christi quibus vnientur accipient: sicut aquæ guttã in vas aliquod vino plenum immissa, tota à vino absorbetur, & eximium vini saporem colorẽq; recipit. Bona opera illius qui istud piè obseruat, excellunt incomparabiliter bona opera eius qui nõ obseruat. Igitur asceta ante actus suos, si non est contentus interna illa intentione, qua sine verbis honorẽ Dei purè spectat, & desiderat, poterit

terit dicere Deo patri: Pater sancte, ego in vnione amoris prædilecti filij tui me & omnes actiones meas tibi cõmendo: præcorque vtquicquid facio, tu digneris suscipere ad æternam laudem nominis tui, & ad omnium hominum salutẽ. Vel Christo ità dicet: O Domine Iesu Christe, qui secundum diuinitatem es intra me, digneris istud facere per me sicut tibi placitum est, ad salutẽ omnium hominum. Ante refectionem, & ante somnũ conuenienter dicet: Domine Iesu, da vt ad honorem & gloriam nominis tui continenter sumam refectionẽ, (vel) pudicè capiam somnum, in vnione illius suauissimæ pietatis, qua tu Deus meus pro me factus homo, refectionẽ (aut) somnum corporalem cœpisti in terris. Sũt qui dum cibum mandunt, ruminare solent hæc verba: Virtus diuini amoris tui dilecte mi Iesu, me tibi incorporet & intimè vniat: dum verò bibũt, ista: Dulcedo diuinæ charitatis tuæ, amãtissime Iesu, influat in intima mea, & penetret totam substantiam meam, ad æternam laudem tuam. Qui viuunt in monastica vel religiosa aliqua cõgregatione, vbi lectio sacra sub refectione recitatur, debent his quæ leguntur intẽdere, si ea intelligunt.

Manducanti ac bibẽti quid ruminandum.

Lectio mensæ.

Cordi Iesu nostra commendamus

Ascetа ipsa opera & exercitia sua pio mellifluoque cordi Domini Iesu (quod diuinitatis cordi inseparabiliter vnitũ est, & vnde omne bonum promanat) emendanda atque perficienda commendabit: eaque offeret in laudem Dei æternam, isto vel consimili modo: Bone Iesu, ego hoc opus quod feci, hæc exercitia mea, commendo diuino cordi tuo emendanda & perficienda: tibique ea offero in laudem æternam, & ad totius Ecclesiæ tuæ salutem, in vnione dulcissimi illius amoris, quo tu Deus noster pro nobis homo fieri, & mori voluisti: (vel ita) in vnione perfectissimorum operum & exercitiorum tuorum. Similiter offeret preces suas (si volet) in vnione orationum Domini: iciunia sua in vnione iciuniorum eius: refectionem suam, & somnum suum in vnione illi⁹ inæstimabilis charitatis, qua ipse Christus pro nobis factus homo, refectionẽ & somnum corporalem accepit in terris. Offerre poterit etiam verba sua in vnione sacratissimorum verborũ Christi: itidem, & lachrymas quas vnquàm fudit, poterit offerre in vnione purissimarum lachrymarum illius, &c. Si oblationem suam dirigit ad patrem, offeret opera, exercitia, & verba sua in vnione operum, exercitiorum, verborumque filij, sicut prædictum est: Vel dicet ita, Pater sancte, ego offero tibi hæc exercitia, hæc verba mea, per vnicũ filium tuum, in virtute Spiritussancti, ad æternam laudem nominis tui, omniumq; hominum salutem.

Grauamina verò sua (siue parua siue magna, siue externa siue interna sint) offeret in hunc ferè modum: Dulcissime Domine Iesu Christe, ego hoc grauamen, hanc tribulationem, hoc impedimentum, hunc mœrorem, hanc tentationem, hos dolores, has calamitates, & quicquid vnquã afflictionis passus sum, offero tibi in vnione venerandæ passionis tuæ, (vel) in vnione omnium quę patulisti pro me: offero ea ad æternam laudem nominis tui, & ad totius Ecclesiæ tuæ salutem. Aut ad patrem ita dicet: Pater sancte, ego omnia, quæ me grauãt offero tibi in vnione sacratissimæ passionis prædilecti filij tui, ad laudem nominis tui, &c.

Grauamina.

In plenam emendationem, expiationem, atque satisfactionem pro peccatis negligentijsq; suis, & pro peccatis aliorum tam viuorum quàm defunctorum, offeret Deo patri merita Christi: offeret incarnationem, natiuitatem, conuersationem, passionem, mortem, resurrectionem, & ascensionem eius. Aut specialiter pro superbia sua humilitatem illius, pro impatientia patientiam, pro incontinentia continentiam, pro malitia sua incontinentiam eius offeret. Vel dicet Christo: Eia Domine mi respondepro me, & satisfac pro peccatis meis, offerens patri merita sanctissimę humanitatis tuę. Poterit & hostiam corporis Dominici (vbi ea à sacerdote consecrata fuerit) offerre pro suis aliorumq; peccatis. Hic obiter dicimus, eandem sanctam hostiam posse offerri, in augmentum gaudij ac gloriæ cuiuslibet sancti iam in cœlo glorificati. Sic etiam dulcissimum cor Iesu (quod totius beatitudinis gazophylacium) in augmentum gloriæ sanctorum offerri potest ipsis sanctis.

Oblationum Christi.

Corporis Dominici oblatio.

Si

Per Christũ omnia petenda.

Si ascetа peccatorũ veniam aut quælibet alia salutaria postulauerit in nomine filij, facilimè impetrabit ea quæ petet. Veluti si dicat patri: Pater clemẽtissime, miserere mei, propitius esto mihi peccatori, ignosce delictis, & negligentijs meis, per vnicum filium tuum. Nã quando per filium aliquid piè petitur aut offertur, fieri non potest, quin ipsa petitio aut oblatio sit Deo patri acceptissima: quemadmodum necessariò apparet aureum vel purpureum, quicquid per lucidam gemmam siue per vitrum aurei purpureive coloris conspicitur. Neque enim vel in cœlo vel in terra pater quicquam charius habet ipso vnigenito filio suo. Vnde & mater Ecclesia suas petitiones ita concludere solet, Per Christum Dominum nostrum.

Nostræ imperfectiones quis suppleat.

Hac etiã aut simili ratione ascetа rogare Christũ poterit, vt imperfectiones suas suppleat. Iesu bone, ego nimis imperfectè seruio tibi, nimis imperfectè laudo te, nimis imperfectè desidero, & diligo te, nimis lõgè adhuc absum à vera mei abnegatione atq; mortificatione, à vera humilitate, mansuetudine, patientia, charitate, continentia: rogo ergo, vt quod minus est in me, tu digneris supplere pro me, offerẽs patri cor tuum diuinum. Aut ita dicet: Ego laudũ tuarum pensum quod perfolui, ac tepidũ distractumq; seruitium meum, cõmendo diuino cordi tuo emendandum, & perficiendũ: ipsumq; tibi offero ad gloriam nominis tui, & totius Ecclesiæ tuę salutem, in vnione illius amoris, quo tu patrem orasti, & laudasti in terris: rogo te vt teipsum perfectissimè laudes in me. Quãdo enim talia humiliter dicuntur, Christus Iesus indubitanter supplet quod homini deest. Credamus hoc, & proculdubiò ita fiet. Necesse enim est, vt obtineamus à Deo vtilia quęq;, si humili, & certa fiducia speramus nos ea obtenturos. Is qui rogat Christum vt pro se satisfaciat, p se suppleat, seq; suis meritis exornet, si dubi⁹ nimiumq; meticulosus permanet, similis est ei, qui vilibus sordidisque vestimentis exutus, & repentè indutus regijs, non nouit decẽter atq; compositè pro exigentia ipsorũ regalium vestimentorum incedere: sed pro morum rusticitate, cui assuetus est, ineptè, & inciuiliter graditur.

Humilis ac viua fiducia.

Ista omnia Dominus familiarissimis amicis suis reuelare dignatus est: vt nos hac ratione opera nostra reddamus nobilissima: hac ratione nostrã inopiam ex inexhausto meritorum Christi thesauro subleuem⁹, & animas nostras eisdem Christi meritis exornemus: hac deniq; ratione, p peccatis nostris facilimè satisfaciemus.

Declaratio pij admodum exercitij quotidie seruandi. CAP. X

QVamuis Tyro spiritualis debeat semper (quantũ fragilitas humana admittit) introuersus esse: quotidie tamẽ (si non impeditur) sese cœlesti spõso per speciale exercitium præsentẽ exhibere, atq; vnire studebit, siue sentiat deuotionẽ, siue non sentiat, electa ad id hora congrua. Et quidem huic negotio nõ parum conferre poterit exercitium quod suprà posuimus, vbi formulas adspirationum conscripsimus: sed alterũ hic declarabimus, quod sancti patres vtilissimũ esse asserunt. Ipsum non parui pendet spiritualis tyro.

Introuersio.

Imprimis igitur omnibus viribus, & sensibus suis recollectis, prouoluet se in spiritu ad pedes Domini Iesu, atq; peccata sua humiliter dulciterq; deplãget, & illa in abyssum miserationum Dei projiciet, vt ibi absorpta consumantur, atq; ad nihilum redigantur. Desiderabit & ex animo oprabit se nũquàm offendisse Deum: vt hac via illi ita placere mereatur, quasi eum nunquàm offendisset. Proponet deinceps vitare per gratiã eius omnia quæ illi displicent. Petet sibi ignosci per merita humanitatis Christi, & per merita beatæ Mariæ omniumque electorũ Dei. Petet ablui precioso sanguine ipsius Domini Iesu, perfecteq; sanari ac sanctificari: atque ita confidet se iam plenam remissionem, & veniam peccatorum accepisse.

Pœnitẽtia.

Deinde exurgens, vitam, & passionẽ Christi breuiter commemorabit, ipsiq; redemptori gratias aget.

Gratiarum actio.

Posteà omni creaturæ se substernet, omnes homines sibi præponet, omnes charitate complectetur: omnibus, quæ infra Deum sunt, renunciabit: se integrè in diuinum beneplacitũ resignabit, & paratum offeret ad quælibet aduersa pferenda. Hæc quidem absque aliqua si-

Humilitas.

Resignatio.

ctione facere ádnitetur: si tamẽ integro corde plenaq́; voluntate talia necdum Deo dicere potest, saltem dicat illa sicut potest, & Domino gratus erit.

Vnio tmima. His peractis, postulabit ab ipso Domino ea quæ sibi necessaria sunt, vt ad intimam cum illo vnionem pertingat.

Sanctorum inuocatio. Post hæc glorioſissimam Dei genitricem virginem Mariam, cæteroſq́; beatos cœli ciues inuocabit: vt gratiam optatam impetret per illos.

Pro alijs orandum. Orabit etiam pro omnibus, prò quibus Dominus Iesus seipsum hostiam viuentẽ patri immolare dignatus est. Preces offeret tam pro Christianis quam ꝓ infidelibus toto terrarum orbe diffusis: compassionẽ ex intimis visceribus impendens omnibus, qui peccando pulcherrimam Dei imaginem sibi impressam deturpant, & se ab æterna beatitudine regnoq́; cœlesti alienos reddunt.

Pro defunctis orãdis. Plurimùm item compatietur fidelium defunctorum animabus, quas purgatorij pœna adhuc detinet. In hunc modũ pro tota Domini sui familia erit solicitus, & omnium salutem toto corde exoptabit. Sic enim citissimè inclinabit ad se diuinam clementiam.

Laus Trinitatis. Istis finitis, diriget orationem suam ad sanctã Trinitatẽ, camq́; laudibus ꝓsequetur. Habebit desiderium laudandi Deum perfectiùs quàm laudat, & laudare possit. Nam quantum hominis desiderium bene agendi est, tantum Deus hominem bene egisse reputat: suscipiẽs eius bonam voluntatẽ prò opere quod præstare atque exequi nequit. Et quàm magna vellemus esse nostra desideria, tam magna sunt coram Deo.

Pium desiderium.

Postremò asceta amorosè adspirabit ad Deum, & per ignita desideria beatam cum eo vnionem expetet.

Illud ipsum quotidianum exercitium in formulam orationis redactum, quo asceta multũ in vnione diuina proficere poterit.

CAPVT XI.

Libet mihi hic subijcere formulam orãdi, iuxta præscriptũ exercitium: vt tyroni spirituali gratificer.

Praxis exercitij prædicti. O Domine Deus meus Iesu Christe, quid dicam? Flecto genua cordis mei, & peccata mea agnosco. Peccaui enim, & malum corã te feci. Peccaui in te benignissimum conditorem: peccaui in te dulcissimum redemptorem: peccaui in te amabilissimum benefactorem. Eheu nimis ingratus atq; infidelis tibi semper fui. Vilissimus sum: puluis & cinis sum: nihil sum. Miserere, miserere, miserere mei: Ego omnes iniquitates, negligentias, & inordinationes meas (quæ innumeræ grauissimæque sunt) in charissima vulnera tua depono, in immensum amoris tui ignem proijcio, in infinitam misérationum tuarum abyssum demergo. Vtinam te nunquàm offendissem, nunquàm gratiam tuam in me impediuissem. Vtinam tibi semper placuissem, & tuis inspirationibus, tuæq́; voluntati in omnibus obediuissem. Propono per gratiam tuam deinceps vitare quicquid tibi displicet: parat⁹ potiùs mori quàm velle te offendere. Eia pie Iesu, propiti⁹ mihi esto per merita sanctissimæ humanitatis tuæ, & per merita Beatissimæ genitricis tuæ, omniumq́; electorum tuorum. Ablue me precioso sanguine tuo, & plenè emunda, perfecteque sana, ac sanctifica.

Adoro, laudo, & glorifico te: benedico, & gratias ago tibi Domine Iesu, prò vniuersis miserationibus, & beneficijs tuis. Gratias tibi ago ô fili Dei viui, De⁹ altissime, qui propter nimiam charitatẽ qua dilexit me, dignatus es homo fieri. Voluisti prò me in stabulo nasci, infans panniculis inuolui, fasciculis stringi, in præsepiò reclinari, modico lacte virginis matris ali, paupertatem, & egestatem tolerare, multiplicibus laboribus, & ærũnis triginta tribus annis fatigari. Voluisti sudore sanguineo preangustijs suffundi, ignominiosè comprehendi, indignè ligari, iniustè damnari, sputis fœdari, colaphis & alapis cædi, veste alba ridiculaque velut amens indui, & illudi. Voluisti flagris crudelissimè conscindi, spinis dirè coronari, clauis atrociter cruci affigi, felle & aceto inhumaniter potari. Tu præclarus vestitor syderum, nudus, contemptus, vulneratus, & immensis doloribus afflictus, pro me pependisti in cruce: pro me fudisti purissimum sanguinem tuum: pro me mortuus es. Eia dulcis Iesu, vnica sal⁹ mea, presta vt feruentissimo amore te diligam, ac medullitus tibi compatiar. Amplector brachijs animæ meæ venerandam crucem tuam, & eam pro tui honore atq; amore oscu-

losculor. Saluto rosea ac suauissima vulnera tua quæ suscepisti pro me, & in q̃b⁹ descripsisti me. Saluete, saluete, saluete vernantes, & salutiferæ plagæ Domini mei, atq; amatoris mei.

Ecce colẽde Saluator, ego abominãdus peccator, in infimum locum infra oẽm creaturam me recipio: quia indignus sum quem terra sustineat. Omnes homines mihi præpono. Omnibus me subijcio, & omnium seruum constituo. Oẽs ac maximè eos qui me grauant aut persequuntur, syncera charitate, sicut possum complector. Omni iniquitati, & vanitati, omni delectationi & inordinationi, omni propriæ voluntati & immortificationi ꝓ tui amore renuncio. Omnia quę infra te sunt relinquo, & respuo: teq́; præ omnibus eligo. Resigno me tibi integrè. Opto precorq́; vt gratissima voluntas tua in me & de me fiat in tẽpore atq; eternitate. Offero me tibi paratum, ad tolerandum per gratiam tuã, pro gloria nominis tui quamlibet ignominiam atq; iniuriam, quemlibet mei contemptum, quodlibet opprobrium, quamlibet tribulationẽ, & quemlibet dolorem. Paratus sum carere quauis cõsolatione sensibili. Non recuso viuere, (si ita velis) in eadem paupertate atque afflictione, in qua tu vixisti.

Eia suauissime Iesu, mortifica in me quicquid tibi displicet. Exorna me meritis ac virtutibus tuis. Da mihi verã humilitatem, obedientiam, mansuetudinem, patientiam, & charitatem: da linguæ atq; omnium membrorum omniumq́; sensuum perfectam continentiã: da puritatem, nuditatem, libertatemq́; internam, & introuersionem essentialem. Cõforma spiritũ meum humano ac beato spiritui tuo, animã meam sanctæ animæ tuæ, & corpus meum incontaminato corpori tuo. Luce diuinitatis tuæ serena atq; illustra intima mea. Credo te esse in me secũdum ipsam diuinitatem tuam: digneris igitur per oculos meos adspicere, per aures meas audire, per linguam meam loqui, & per cætera mẽbra mea operari quod tibi placitum est. Absolue me ab omnib⁹ quæ me prępediunt, quò minus tibi perfectè vnirì possim, Per dignissima vulnera tua introduc me in nudum animæ meæ fundum, & transfer in te Deum meum, originẽ meam: vt venã aquarum viuentiũ in me sentiam, te clarè cognoscã, te ardenter diligam, tibi sine medio vniar, & in te per tranquillam fruitionẽ quiescam, ad laudẽ nominis tui. Exaudi me Domine mi, non pro mea voluntate, sed pro tuo beneplacito: exaudi me, sicut tuo honori, meæque saluti cõgruere nosti.

O Maria mater Dei dulcissima, ô regina cœli glorioſissima, miserere mei. Intercede prò me ô candidum lilium fulgidæ semperque tranquillæ Trinitatis, vt per te perfecto amore filium tuum Iesum Christũ constringam, & sim homo secundũ cor eius. O vos oẽs sancti sanctæq; Dei, & beati spiritus angelici, subuenite mihi. Orate ꝓ me ô immarcessibiles flores patriæ cœlestis: vt ꝓ vos summo regi placeam, de cuius aperta mellifluaq́; contemplatione semper iucundamini.

Eia misericordissime Iesu, miserere Ecclesiæ tuæ, miserere omnium ꝓ quibus sacrosanctum sanguinem tuum fudisti. Conuerte miseros peccatores. Reuoca hæreticos atq; schismaticos. Illumina infideles te ignorãtes. Adesto omnibus, qui in necessitate, & tribulatione aliqua constituti sunt. Adesto his, qui se precibus meis cõmendauerunt, vel cõmẽdati esse cupiunt. Adesto parẽtibus, propinquis, & benefactorib⁹ meis. Redde omnes tibi placentes. Da viuis veniã & gratiam, da fidelib⁹ defunctis requiẽ lucemq́; sempiternam. Ego pro omnibus offero tibi preciosum sanguinem tuum: offero quicquid pro nostra salute facere, & pati voluisti: offero merita totius humanitatis tuæ.

O altissima, clementissima, & benignissima Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritussanctus, vnus Deus, doce, dirige, & adiuua me sperantem in te. Eia Pater, ꝓ infinitam potentiam tuam, stabili memoriam meam in te, & eam sanctis diuinisque cogitationibus reple. Eia Fili, per æternam sapientiam tuam, clarifica intellectum meum, & cum agnitione summæ veritatis, meæq́; vilitatis perorna. Eia Sancte spiritus qui es Patris & Filij amor, per incõprehensibilem bonitatem tuam, transfer in te voluntatem meam, & eam inextinguibili charitatis ardore succende. Vtinam ô adoranda

Trinitas, vtinam tam perfectè diligere, & laudare te possem, quàm perfectè diligunt, laudantq; te omnes sancti atque angeli tui. Ecce Domine sicut possum magnifico sapientem & benignam omnipotentiam tuam: benedico omnipotenti, & benignæ sapientiæ tuæ: glorifico sapientem & omnipotentem benignitatē tuam. Sed quia te dignè laudare non sufficio, tu teipsum digneris perfectissimè laudare in me. Si haberē amorē omnium creaturarum, libenter illū in te solum conuerterem.

O Domine Deus. O charum principium meū. O essentia summè simplex, summè tranquilla, & summè amabilis. O abyssus summè dulcis, summè delitiosa, & summè desiderabilis. O amœna lux mea, & suauis iucūditas animę meę. O torrens inæstimabilium voluptatū. O pelagus ineffabilium gaudiorū. O in circunscripta plenitudo omnis boni. O Deus meus & omnia. O summa sufficientia mea. Quid volo præter te? Tu es vnicum & incōmutabile bonū meum. Te solū quærere debeo: te solum quęro & concupisco. Eia trahe me post te. Cōcrema me igne flagrantissimi amoris tui. Attende desolatam egestatem, ignorantiam, & cœcitatem meam. Aperi mihi pulsanti: aperi orphano te inclamanti. Immerge me in abyssum diuinitatis tuæ, totumq; absorbe, & vnū spiritū tecum effice: vt delitias tuas in me habere possis, &c.

Si quis exercitium istud nimis prolixum esse iudicat, potest illud partiri in plures horas, vel etiam summatim paucis verbis, aut sine verbis, complecti.

Quid ascetæ in prædictis perseuranti sperandum sit: item qui perficiatur vnio mystica: nonnulla quoque monita eò spectantia; & de apice mentis seu fundo animæ.

CAPVT XII.

Perseuerandum.

SI Tyro spiritualis sese quotidie hoc modo exercuerit, Deoq; vnierit: si p interna colloquia & amorosa desideria incessanter illi se adiungere studuerit: si constanter in abnegatione mortificationeque sui perseuerauerit, & neque propter crebros lapsus suos, neque propter innumeras distractiones mētis suæ sanctum propositum deseruerit: omnino perueniet ad perfectionem mysticāque vnionē, si non in vita sua, saltem sub mortem. Quod si nec tunc peruenerit, perueniat certissimè post mortē carnis. Nā in æternitate fruetur ipsa perfectione, tātò plus aut minus, quanto maiori vel minori desiderio hic eam prosequutus fuerit, Deus enim pro sanctis desiderijs æternam mercedem nobis redditurus est, etiamsi in hac peregrinatione nunquàm cōsequamur quod desideramus. Ergo viriliter agat ascēta: perseueranter petat, quærat, pulset, longanimiterque expectet: memor fidelis promissionis Domini Iesu dicentis, Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur, congruo scilicet tempore. Credat nec minimā quidem precationem, nec minimū suspiriū piè ad Deum emissum, posse sine fructu esse. Optatā perfectionem quam nondū habet, amet in alijs singularibus Dei amicis. Propter dona quæ Dominus illi cōfert, gaudeat, & ipsi Deo gratias agat: sic enim ab omni inuidia alienus, bona aliorū per charitatē tynceramq; gratulationem, sua faciet. *Luc. 11.*

Poterit magno cū fructu frequenter hæc verba versare animo: O Domine Deus tu mihi semper præsens ades, tu in fundo animæ meæ habitas. O simplicissimū atq; iucundissimū bonū, quando te inueniam, & tibi tenacissimè adhærebo? O desiderabile principium meum, quando in te reuertar, & deposita veteri forma, supernaturaliter transformabor? Eia Domine miserere mei pauperrimi exulis, miserere mei vilissimi peccatoris. Emunda & sanctifica cor meū: subleua, & illumina mentē meam. Effice me intus purum, simplicē, nudū, ac liberū: effice me hominē secundū cor tuum. Accende & penitus concrema me igne amoris tui: vt anima mea tota liquefacta, effluat in te, tibiq; sine medio vniatur, ad laudem nominis tui. O Fili Dei viui Iesu Christe, conforma me sacræ humanitati tuæ.

Puritas cordis diu.

Fœlix illa anima, quæ puritati cordis sanctæq; introuersioni iugiter studet, & priuato amori seu propriæ voluntati, propriæq; quęsitioni prorsus renūciat. Hęc enim magis ac magis Deo appropinquare meretur. Tandē verò superioribus eius viribus diuina gratiæ subleuatis, clarificatis, & exornatis, vnitatem nuditatemque spiritus obtinet, & purū atq; indepictum amorem simplicemq; cogitationem (quæ cogitationum expers est) adipiscitur. Iam itaque quum excellentis indicibilisq; gratiæ Dei fit capax, ad viuum illum fontem qui ab æterno manat, ac sanctorū mentes satis superque reficit, perducitur. Iam vires eius ad instar stellarum lucēt, & ipsa fit idonea ad contemplandū diuinitatis abyssum, sereno, simplici, & iucūdo intuitu, absque imaginatione, & sine aliqua intellectus admixtione. Vnde quando sese ad Deum cum amore integrè conuertit, incomprehensibili luce in fundum eius effulgente, rationis & intellectus oculus reuerberatus, caligat: simplex verò ipsius animæ oculus (nempe pura, nuda, vniformis, & supra intellectum eleuata cogitatio) manet apertus. Porrò, naturali lumine intellectus à tanta claritate obfuscato, anima nihil in tempore adspicit, sed supra tempus & locū erecta, quandam æternitatis proprietatem assumit. Nam imagines & distinctionem considerationēq; rerū admittens, iam experimento discit, Deum longè transcendere omnes corporales, spirituales atque diuinas imagines, & quicquid intellectu apprehendi, quicquid de Deo dici scribive, quicquid nominis ei imponi potest. Clarè perspicit talia omnia à veritate diuinæ essentiæ in infinitum distare: ob idque eandem essentiam innominabilem esse. Ignorat tamen quid sit Deus, quē sentit. Hinc præcognitione facta siue cognitione, in solo amabili, nudo, simplici, & ignoto Deo quiescit. Lux quippe diuina propter nimiam sui claritatem inaccessibilis est: vnde & caligo appellatur. Suscepit hic anima verbum absconditum, quod Deus in interno silentio & secreto mentis recessu loquitur. Hoc suscipit: atque vnionis mysticæ cōplexum fœliciter experitur. Vbi enim intellectū omnesq; imagines per amorem excessit, & supra semetipsam euecta est (qd solus Deus ei præstare potest) iā à se defluēs, pfluit in Deū: tuncque Deus pax & fruitio eius est. Illa ergo in tali mentis excessu posita, iure cantat, In pace in idipsum dormiam & requiescam. Defluit (inquam) amans anima, deficitque à seipsa: & velut ad nihilum redacta, in abyssum æterni amoris collabitur: vbi sibi mortua viuit in Deo, nihil sciens, nihil sentiens præter amorem quem gustat. Perdit enim se in vastissima diuinitatis solitudine atque caligine: sed sic se perdere, potiꝰ se inuenire est. Ibi sanè quicquid est humanū exuens, & quod est diuinū induens trāsformatur mutaturq; in Deum: sicut ferrū in igne positū formā ignis accipit, & trāsmutatur in ignē. Manet tamē essentia animæ sic Deificatæ, quemadmodū ferrū ignitū non desinit esse ferrū. Igitur ipsa anima, quæ prius erat frigida, iam ardet: quæ prius erat tenebrosa, iam lucet: quę prius erat dura, iam mollis est. Planè tota Dei color est: quia essentia eius essentia Dei pfusa est. Tota diuini amoris igne concremata, totaque liquefacta, transijt in Deum, & ei sine medio vnita, vnusque spiritus cum eo effecta est: sicut aurum & æs in vnam metalli massam conflantur. Cæterùm illorum, qui in Deum ita excedunt, & rapiuntur, diuersi gradus sunt: nā eo quisq; profundiùs atq; sublimius in ipsum Deum pertingit, quò efficaciùs ardentiusq; seu amorosiùs se ad eum conuertit, & quò perfectiùs in ipsa conuersione oēm propriam quæsitionem repellit. *Psal. 4.* *Animā in Deum trāsformatur.*

Dionysius Areopagita in libello, quē de Theologia mystica ad Timotheum scripsit, ita ipsum Timotheum ad prædictam vnionē exhortatur: Tu, inquit, Timothee charissime, per intensissimā ad contuenda mystica spectacula exercitationem, relinque & sensus, & intellectuales operationes, & sensibilia, & intelligibilia omnia, & quæ sunt, & quæ non sunt, omnia: intēdeq; teipsum pro viribus per quandam ignorantiam, vt illi iungaris qui super oēm substantiam scientiamq; est. Sanè, vbi liberè, absolutè, & purè à teipso atque ab omnibꝰ excesseris: tum sublatis omnibus, ipse expeditus ab omnibus euolabis ad supersubstantialem diuinæ caliginis radium. Et paucis interiectis, ait: Contemplator visibilia, & intellectualia deserēs, ingreditur mysticam ignorationis caliginē: in qua omnia scientiæ, & cognitionis præsidia terminās, totus fit in eo qui tactū penitus visumq; refugit, ac transcēdit omnia. Et paulò post: Ad hanc, inquit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quit, perfícidam liquidiſſimamq́; caliginẽ admitti, & per viſus ſcientiæq́; priuationẽ videre ac ſcire eum qui adſpectum omnem ſcientiamq́; tranſcẽdit, oramus: hic enim non videre, & non ſcire, verè videre atq; ſcire eſt. Idem Dionyſius ſcribens Dorotheo diacono de iſta caligine loquitur in hunc modum:

Caligo diuina.

Diuina caligo eſt lux inacceſſibilis, in qua Deus habitare dicitur. Hæc propter eximiam, & quæ ſubſtãtiæ ſupereminet claritatem, inuiſibilis eſt: atq; eadẽ propter immẽſam ſuperſubſtantialis luminis ex ſe manantis copiam, eſt inacceſſibilis. Ad hãc pertingit eaq́; abſorbetur, quiſquis Deum noſſe ac videre meruit: nam eo ipſo quod neque videt neq; cognoſcit, familiariùs iungitur illi qui viſionem oẽm cognitionemq; tranſcendit: ſciens eum eſſe ſuper omnia quæ in ſenſum atq; intelligẽtiam cadunt, & cũ

Pſal. 138. Propheta pronuncians ac dicens: Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, cõfortata eſt, & non potero ad eam: quemadmodum ſanctus admiranduſque Paul⁹

2. Cor. 5. 12 Deum cognouiſſe memoratur, qui illũ ſupra omnem ſcientiam atq; intelligen

Rom. 11. tiam eſſe cognouit. Quocirca & vias ei⁹ inueſtigabiles eſſe dixit, & inſcrutabilia iudicia illius atq; inenarrabiles gratias, pacemq́ue eius omnem ſenſum exuperare teſtatus eſt. Inuenerat enim eum q eſt ſuper omnia, ipſumq́; ſupra modũ humanæ intelligentiæ nouerat: quoniã

Philip. 4. cuncta tranſcẽdit qui author omnium eſt. Hæc Dionyſius Pauli Apoſtoli diſcipulus.

O ſanctam illam animã, quæ à Deo ſingulariter viſitata, & ſupra omnia creata ſupráq; propriam operationem eleuata, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus, & meram puritatẽ atq; ſimplicitatem ſentit: in vi intellectiua percipit præfulgidas illuminationes ſolis iuſtitiæ, & diuinam veritatem agnoſcit: porrò in vi amatiua, ſentit æſtũ quẽdam quieti amoris, ſiue contactum Spiritus ſancti tãquam fontem viuum, manantem riuulis æternæ ſuauitatis: atque ita ad excellentem cum Deo vnionem inuitatur, introduciturq́ue. O felicem illam horam. Tunc nimirum anima ſupernaturali iucundiſſimáque ſolennitate & gaudio vernantiſſimo intus perfruitur, ac futurã beatitudinem aliquo modo præguſtat. O quàm beatus eſt cũ fragantiſſimum illud ver, & æſtas illa amœniſſima exoritur: cuiq; diuinam copulam vel ad momentum experiri cõceſſum eſt. Is enim ad id perducitur, qđ nec ratio nec intellectus capere, neque lingua exprimere poteſt. Per ſapientem ignorãtiam, & per intimum amoris cõtactum, melius Deum cognoſcit, quàm exteriores eius oculi viſibilem ſolẽ cognoſcant. Vſque adeò ſtabilitur in Deo, vt Deum ſibi viciniorem eſſe ſentiat, quàm ipſe ſit ſibi. Vnde & Deiformem ſupereſſentialémq; vitam iam ducit: factus Chriſto ſecũdum ſpiritum, animã, & corpus, conformis. Siue comedat, ſiue bibat, ſiue vigilet, ſiue dormiat, ſemper in eo Deus operatur, qui ſupereſſentialiter viuit in illo. Talem ipſe Deus docet de omnibus, & ſpirituales myſticoſque ſenſus ei aperit. Creberrimè vel etiam indeſinenter eum viſitat, adſtringit, oſculatur, illuſtrat, accendit, penetrat, & implet. Nam quum anima eius ſit iam ſpeculum clarum ſine macula, diuino ſoli cõuenienter obiectum ſubſtratumque, ipſe ſol iuſtitiæ non poteſt non aſſiduè ſtillicidia gratiæ, radios ſapientiæ, & charitatis ſcintillas in eam diffundere. Valdè quidem ſublimiter atq; mirabiliter Deus ſe nonnunquam animæ perfectæ reuelat atq; manifeſtat: nondum tamen ſe oſtendit ſicuti eſt in ſua ineffabili gloria, ſed ſicut in hac vita videri poteſt.

Porrò fieri nequit, vt anima ad intimã iſtam cum Deo vnionem pertingat niſi tota munda, & ſimplex effecta ſimilitudinẽ Dei habeat. Vt igitur ipſa Deo vniri mereatur, ſeſe ab omni peccato atque ab omni delectatione liberã (quãtũ fieri poteſt) ſeruet, & affectũ intellectũque ſuum ab omni creatura expediat. Oret Deum vt ſe tam purã nudámq; faciat, quàm pura ac nuda erat, quando in fonte ſacri Baptiſmatis renata eſt: ſic. n. liberè refluet in illum. Per profundam humilitatem ſe ſemper viliſſimam atq; indigniſſimam eſſe agnoſcat, ſe diuinæ voluntati penitus ſubijciat, & mentem in Deum ſubleuatã habeat. Grauia peccata grandiſq; propriæ voluntatis mortificatio, nos reddunt Deo multùm diſſimiles, & ſunt velut muri denſiſſimi, quibus à Deo diſiungimur. Etiam modicus amor tenuiſq́; affectus, quo quis mortali creaturæ adhæret, & verbulum otioſum, aut buccella cibi aliter quàm oportuit ſumpta, atq; aliæ huiuſmodi minutiores offenſæ, & inordinationes, non permittũt vt Deus (qui eſt ſumma puritas) intimè vniatur animæ, niſi priꝰ expientur. Denique quelibet imago vel cogitatio de rebus caducis, ſed & cogitatio de angelis, item cogitatio de paſſione Domini, & quæuis cogitatio intellectualis, hominem in hac mortali vita impedit, quando ad myſticam cum ſuperſubſtãtiali ſuperintellectualiq; Deo vnionem conſurgere vult. Ea ergo hora huiuſmodi ſanctæ cogitationes atque imagines (quæ alias vtiliſſimè, & ſuſcipiuntur, & retinentur) declinandæ relinquendæque ſunt: quia medium aliquod conſtituunt inter animam, & Deum. Quare aſceta ad ipſam vnionem pertingere cupiens, mox vt ſentit ſe amore Dei vehementer inflammari ac ſurſum trahi, reſcindat quaslibet imagines, properetque ad ſancta ſanctorum, & ad intermum illud ſilentium, in quo non humana, ſed diuina duntaxat operatio eſt: ibi quippe Deus eſt agens, homo verò patiens. Dum enim vires amãtis animæ ſilẽt, & à ꝓpria actione quieſcunt, atq; ab omni imagine liberæ ſunt, Deus loquitur, ipſaſque vires ſicut vult afficit, ac nobiliſſimum opus in anima peragit. Vbi iam aſceta præclariſſimam Dei actionem ampliùs in ſe non ſentit, tum ſuam propriam actionem ſuaque exercitia reſumat.

Moderatio ſeruanda.

Præterea ipſe aſceta in ſua introuerſione, atq; ad Deum cõuerſione, nõ nimis extendat intellectum ſuum: ne ſi altiùs quàm oportet volare pertẽtauerit, extra ſimplicitatẽ aberrans, internis tenebris inuoluatur, ex quibus intolerabiles miſeriæ, & anxietates oriri ſolẽt. Introuertat ſe ſimpliciter, oculum intellectus diligẽter, & placidè deprimens atq; excæcans. Violentum etiam impulſum ac niſum prudenter vitet: ne prægrauet naturam, & ſe nimium debilitet. Si tamen nõ potuerit ſemper effugere ſui afflictionem, nequaquam ob id perturbetur, neq; deſpondeat animum: ſed humiliter patienterq́; huiuſmodi calamitatẽ toleret: ſuſcipiens eã de manu Domini, & eidem illam in laudem ęternã offerens. Quod quidem ſi fecerit, & exercitium ſanctæ introuerſionis conſtanter retinuerit, cœleſti manna tandem abunde reficietur, atque aliquando ſatiabitur. Nõnulli in feruidis ad Deum adſpirationibus ſe exercentes, grãdem ſæpe cruciatum ſentiũt, donec dono Dei & perſeueranti conſuetudine, eò tandẽ pertingant, vt ſeſe ſimpliciter ac facilè exercere norint. Plerique etiam modicam compũctionem ſenſibilem ſine ſui læſione non ferunt. A ſceta ſolerter declinare ſtudeat quicquid ſerenitatem & tranquillitatẽ internam diſſipare poteſt: ea verò impedimenta quæ vitare nequit, offerat Deo (ſicut dictum eſt) in laudem æternam. Quando conſolationem aliquam à Deo accipit, & quando ſingulariter ab eo viſitatus, luminęque gratiæ perfuſus, extra naturale lumen ſuum rapitur, non plus equo admiretur id quod ſentit, nec inſolitis geſtibus ſe tradat. Non ſcrutetur quid ſit, aut quomodo ſit Deus. Lucem intus coruſcantem radientemq́;, & ſaporem ſe afficientem non diſcutiat: ſed ſinens illa eſſe quod ſunt, abſque aliqua inueſtigatione in ſolo ignoto, & innominabili Deo quieſcat. Ne verò quid ſuſpectum habeat, dum luce conſolationeq; interna abundantiùs lætificatur, ſcire debet, lumẽ illud quod in fundo animę lucet, & per quod quis bonitatem Dei propriamque vtilitatem agnoſcens, in vera humilitate proficit, infundi à Deo, non à maligno ſpiritu. Ipſe quidem angelus tenebratum poteſt vanos ſuperboſque homines decipere, confictum lumen ingerendo, & falſam dulcedinẽ in ſanguine vel corde excitando: cæterùm mentem eſſentiamq́; animæ ſolus Deus ingredi poteſt. Aſceta in donis ipſius Dei non proprium commodum, ſed illius laudem quærat. Non abutatur eis ad ſui oblectationem (nimis enim indignum foret ſtercus propriæ voluptatis cum precioſo diuinæ gratiæ balſamo commiſcere) quin potiùs omnibus donis emortuus, hoc tãtùm deſideret, vt in ſe Deus delectationem, gaudium, & pacem inuenire, atq; effectu gratiſſimæ voluntatis ſuæ potiri poſſit. Semper paratus ſit carere conſolationibus quibus à Deo recreatur. Veruntamen ipſa dona Dei non repellat, neq; impe-

Quo pacto anima intimè Deo poſſit vniri.

Vnionem illam impedientia.

A Deo viſitatus quid agat.

Diuinæ viſitationis à diabolica diſcretio.

Donis Dei non abutẽdum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diat: sed humili gratoq; animo illa susci-
piens, admiretur diuinã bonitatem,
quæ tam indigno talia confert. Est qui-
dem res excellẽtissima atq; iucundissi-
ma, cum Deo intus in vnitate spiritus
requiescere, non tamẽ propter hoc alia
bona opera relinquẽda sunt. Nam apis
Appositissima similitudo. quàm diu in floribus quiescit, neq; mel
neq; ceram conficit. Et quid iuuat, per
consolationem diuinæ visitationis cõ-
cipere, nisi etiam partus sequatur? Sanè
perseuerans resignatio in languore, ste-
rilitate, obscuritate, & paupertate spiri-
tus, Deo gratissima & homini vtilissi-
ma est. Porrò aliqui commodius vacãt
Deo, & melius contemplationi insistũt
sedendo, quam stando vel flectendo ge-
nua. Si asceta interim dum se intus exer-
cet, euocetur, aut per obedientiam abi-
re cogatur, non hoc indignè ferat: sed
promptè hilariterq; obediens, sic exter-
na quæq; peragat, vt interna non dese-
rat. Nam semper se abnegare, semper re
signatus manere debet, paratus pro Dei
voluntate, & pro iusta hominum peti-
tione ac necessitate, relinquere consue-
ta sua exercitia. Debet itẽ cauere, ne im-
moderatæ corporis macerationi casti-
gationiq; pro capitis sui iudicio incum-
bens, gratiæ & operationi Dei in se im-
pedimentum præstet.

Vertex voluntatis. De ipsa vnione diuina quæ fit in api-
ce mentis, nonnulli patres in hunc fere
modum loquuntur: Quãdo, inquiunt,
vertex voluntatis siue supremus affect⁹
amore Dei accẽditur, etiam vertex in-
tellect⁹ siue simplex intelligẽtia desup
illustratur: iãq; beata Trinitas se ipsam
manifestat: Pater quidem in memoria,
per simplicem cogitationis lucem: Filius
verò in intellectu, per clarã cognitio-
nem: & Spiritussanctus in voluntate, p
ardentem amorem. Hinc anima (quæ
lucidam illam caliginẽ caliginosamq;
lucem contemplatur) à seipsa deficiens
atq; in Deum profluens, vnus cum eo
spirit⁹ in intimo fundo suo efficitur: &
cum æterno Dei verbo (quod ibi pater
cœlestis pfert) generata, nobiliter reno
uatur, aptaq; ad omne bonum opus seu
exercitium redditur. Vnde & ipse Deus
Pater de illa iam dicit, Hæc est filia mea
dilecta, in qua mihi complacui. Rectè
Libertas animi. itaq; quidam amicorum Dei animam
rationalem sic exhortatur: O anima ge-
nerosa, serua te puram ac liberam: liber-
tas enim preciosus thesaur⁹ est. Noli ad
multiplicitatem sensuum foras excur-
rere, sed cohibitis ipsis sensibus, intus
habita. Recipe, inquam, te in fundũ tu-
um: & ad Deum amorosè ardenterque
conuersa, vel millies per diem in ipsam
diuinitatis abyssum immergere. Ibi .n.
increatæ beatitudinis notitiã haud du-
biè adipiscêris. Ibi gaudium accipies, qd⁹
quidem erit maximum, sed nondum e-
rit perfectum: nam perfectũ gaudium
quod nunquam interrumpetur, in sola
illa cœlesti patria tibi dabitur, vbi Deũ
indesinenter videbis sicuti est, Hæc ille.
Anima in Deum immersa fœlicitas. Reuera anima in Deum immersa atque
absorpta, vltrò citroq; in diuinitate na-
tat, & abundat ineffabili gaudio, quod
etiam copiosè redundat in corpus: iam-
que ipsa anima in hoc exilio vitam cæ-
nam inchoat. Nam cogitationes suas in
Deo fixas firmatasque habet, & semper
in suam originem proficit, manens iu-
giter coram Deo. Possidet supernatura-
lem quandam spiritus vnitatem, in qua
velut in proprio habitaculo commora
tur: inclinatq; se in diuinam essentiam
vsq; ad supremam illam vnitatem, vbi
Pater & Filius, & Spiritussanctus in ipsi-
us diuinæ essentiæ simplicitate, vnum
sunt. Conuersatur ergo talis anima in
cœlis, nempe in vnius diuinitatis tribus
personis. Et quando Deo excellenter v-
nitur, iam nihil ei præteritum, nihil fu-
turum est: sed ipsa æternum. Nũc tenet,
atq; in illa incommutabili æternitate
(quæ Deus est) habet omnia, & supremũ
ordinem distinctionemq; imaginum
seu formarũ expertem cognoscit. Sic sic
anima intellectu transcenso, reuolat in
ideam suam, & principium suum Deũ:
ibiq; efficitur lumen in lumine. Tũc sa-
nè restinguuntur, & offuscantur lumi-
na omnia naturalia atq; infusa, quæ in-
fra hoc lumen vnquã emicuerunt: non
aliter quàm ad splendorem fulgẽtis so-
lis, omne stellarum lumen obtenebra-
tur ac deficit. Nam quando lux increa-
ta exoritur, lux creata euanescit. Ergo
lux animæ creata, in æternitatis lucem
commutatur.

Qui huiusmodi sunt, nimirum q nã-
turam sensualitatemq; suam Dei gratia
præclarè vicerunt ac mortificarunt, eis-
anima iam iam in spiritũ transijt atque
transformata est: vnde ipsi nec prospe-
ris nec aduersis vitiosè mouentur, sed
essentiali quadam pace gaudent. Nam
neque spes, neque timor, neque gaudi-
um, neque mœror, neque odiũ, neque
amor sensualis, & inordinatus, nec ali-
ud quicquã turbulentũ in eis durare po
test. Licet verò isti amabiles homines
diuino lumine copiosè illustrentur, in
quo clarè cognoscunt quid agere, & qd
dimittere debeant: libenter tamen pro-
Perfectibus miles sunt, si qui alij. pter Deum alijs sese submittunt, liben-
ter omnibus secundum Deum obtem-
perant, libenter infimũ locum tenent.
Propter dona, & multa, & excellentia
quæ accipiunt, non extolluntur: quũ in
nihilum suum se profundissimè demer
serint. Nihil omnino de se sentiunt:
scientes Deũ operari omnia bona quæ
faciunt. In vera humilitate filialique
timore iugiter permanent, & se seruos
Luc. 17. inutiles esse agnoscunt. Non solũ gra-
uiora sed & minima peccata studiosissi-
mè (quantũ in ipsis est) vitant. Culpas
verò & negligentias quas ex fragilitate
humana admittunt, sanguine Christi
& passione seu meritis eius semper di-
luunt atque expiant. Eis propria insti-
tuta, & consuetudines quas aliquando
assumpserant, decidunt: quia nesciunt
aliquod exercitium cum proprietate
retinere, quũ non sint sui, sed sint Chri-
sti. Cæterùm mundo incogniti latent:
nec eorum simplicẽ vereque Christia-
nã, & ad cœlestia erectam conuersatio-
nem facilè quis aduertit aut perspe-
ctam habet, nisi eandẽ cum ipsis grati-
am accipiat: illi enim singulares, & in
usitatos modos foris ostendere non so-
lent. Se suaues, & benignos in conui-
ctu, omnibusque cõmunes ac sociales
exhibent: ita tamen vt ad peccatũ non
declinent. Non sunt multùm seueri:
sed sunt clementes, & omnibus mise-
rationis affectũ impendunt. Vnde veri-
simile est eos nunquam posse à Deo se-
parari: nisi fortè humilitatem (quod
absit) desererent. Qui occulti filij Dei,
quum verba humilia proferant, & ita se
gerant, quasi nullius momenti essent:
plærunque vilipenduntur etiam ab his,
qui exterius aliquid sanctitatis habere
videntur. Sed & ab illis qui vitam mul-
tum rigidam ducunt, quique in austeri-
tate externa secundũ propriam volun-

tatem assumpta potissimũ confidunt,
nonnunquam despiciuntur: propterea
quod ipsi corpusculis suis quietẽ atque
alia necessaria ad honorẽ Dei rationabi
liter concedant, vt scilicet corpus spiri-
tui melius seruire possit. Deus aũt plus
delectationis in quolibet eorũ inuenit,
quàm in multis alijs hominibus, qui si-
bi intimè vniti non sunt.

Pauci occultum animæ fundũ norunt. Pauci supra vires suas naturales assur-
gunt (& certè nullus propria industria
per seipsum illas transcendere potest,
sed solus Deus hominem perseueran-
ter humiliterque orantẽ, & facientem
quod in se est, supra eas euehit) pauci fu
premũ affectũ, & simplicem intelligen-
tiam, apicẽque spiritus, atque occultũ
animæ fundum norunt. Imò verò
plærisque vix persuaderi posset, hunc
fundum in nobis esse. Ipse enim lon-
gè interior sublimiorque est, quàm sint
tres vires superiores: nã virium illarũ
est origo. Omnino simplex, essentia-
lis, atque vniformis est. Itaque in eo nõ
est multiplicitas, sed vnitas: & ipse tres
vires superiores vnũ sunt. Hic summa
est tranquillitas summũque silentium:
quia nunquam aliqua imago huc per-
tingere potest. Nos secundũ hunc fun-
dũ (in quo diuina latet imago) Deifor-
mes sumus. Idẽ fundus q tẽdit in quãdã
abyssum, cœlũ spirit⁹ dicitur: nã in eo re
gnũ Dei est, dicẽte Dño, Regnũ Dei in-
tra vos est. Regnũ verò Dei, est ipse De⁹ *Luc. 17.*
cũ vniuersis diuitijs suis. Iste ergo nud⁹ *Regnum Dei quid.*
atq; indepict⁹ fund⁹ supra omnia creata
& supra sensus viresq; oẽs eleuatus est,
locũq; ac tẽpus excedit, manens perpe-
tua quadam adhæsione in Deo princi-
pio suo: est tamen essentialiter intrà
nos, quia abyssus animæ, & intima ei-
us essentia est. Hic fundus quem lux
increata iugiter irradiat, dum homi-
ni aperitur, eique illucescere incipit,
valde eum afficit, & allicit. O nobilem
fundum diuinumque templum, à quo
Deus nunquam recedit. O fundum pre-
clarissimum, in quo sancta Trinitas ha-
bitat, & in quo ipsa æternitas gustatur.
Vna in Deum perfecta conuersio quãti sit momenti. Vel vna perfecta in hunc fundũ ac De-
um ipsum conuersio, multis alijs exer
citijs atq; operibus præstãtior est, & vel
decem pluriúmve annorũ amissa tem-
pora reuocare potest. Nimirum fons *Ioan: 14.*
aquæ salientis in vitam æternã in hoc
fun-

fundo ſcaturit: quæ quidem aqua tãtæ efficatiæ atque ſuauitatis eſt, vt oẽm vitiorum amaritudinem facilè depellat, facile oẽm naturæ rebellionem euincat ac ſuperet. Mox enim vt bibita eſt, per totam animæ & corporis regionem diffluit, & miram puritatem miramq; fœcunditatem vtriq; præſtat. Non debem⁹ ceſſare ab oratione, donec ex eo fonte bibere mereamur. Nam vbi vel vnicam eius guttulam perceperimus, iam res vanas labenteſque creaturas ſitire nõ poterimus: ſed ſolum Deum, ſolum Dei amorem ſitiemus. In quo amore quanto amplius creuerimus, tanto magis in vnione diuina proficiemus: & quo perfectius Deo vniti profundiuſq; in eum immerſi fuerimus, hoc clarius eum in ipſo, & per ipſum cognoſcemus: rurſum quanto lucidius eum cognouerimus, tanto ardentius diligemus. Aliqui ſerius, aliqui citius ad venã illam aquæ viuæ peruenientes, ſupernaturali lumine excellenter illuſtrantur. Sed & nonnullos De⁹ celerrimè ad perfectionem perducit: quos etiam repentè plerunq; perueniens tam validè in ſe rapit, vt reſiſtere nequeant. Beatus eſt, qui vel poſt plurimos annos in continuo labore atque conatu fodiendi tranſactos, tandem ipſam aquarum viuentium venã in fundo animæ ſuæ inuenire meretur. Non eſt mirum, ſi oporteat hominem ante cubiculum regis æterni diu excubare diuq; pulſare, & expectare, priuſquam intro admittatur. Deus increata abyſſus ſpiritum noſtrum creatam in ſe vocare ſecumq; vnum facere dignetur: vt ipſe ſpiritus noſter profundiſſimo diuinitatis mari immerſus, feliciter in ſpiritu Dei ſe perdat. Hic enim omniũ exercitiorum omniumq; ſcripturarum & præceptionum ſcopus ac finis attingitur atque obtinetur.

Abſoluto hoc libello, nos ea quæ ſcripſimus, ſanctæ matris Eccleſiæ patrumq; orthodoxorum iudicio ſubmittimus: in cuius Eccleſiæ fide, & viuere, & mori deſideramus, ad gloriam Dei, qui eſt benedictus in æterna ſecula, Amen.

FINIS.

APPENDIX DESVMPTA EX Libris D. Ioannis Thauleri, atque aliorum patrum.

De internæ vitæ iucundo initio, & tentationibus afflictionibusq; ſubſequentibus, ac poſtrema perfectione admirabiliq; vnione.

CAPVT I.

INSIGNIS ſublimiterq; illuminatus Theologus D. Ioannes Thaulerus diuerſis locis loquens de eo homine q̃ internam vitam ſectatur, ita ferè ait: Qui interiorem vitæ deſiderio accenſus ſeipſum diligenter inſpicit, & abradit atq; amputat, quicquid in conuerſatione ſua, in amore, in intentione, in verbis, in operibus, veſtimentis, ornatu, amicis, commoditatibus, oblectamentis, moribus, totaq; vita ſua inuenit, quòd impedimentum præſtat, quò minus Deus in ipſo viuat atque operetur, & cuius vera cauſa Deus non eſt, is poſtquam omnia illa obſtacula reſecuit, conuenienterque reiecit, miram intus dulcedinem ſenſibilem, miramque voluptatem experiri ſolet: quæ iucunda, & delitioſa ſatietas internaq; conſolatio, omne mundi gaudium ſuperat & excedit. Nonnulli eorum qui ita ſeſe ab impedimentis elongauerunt, dum dulciſſima amoris ſigna à Deo nobis in cœlo, & in terra mirabiliter exhibita, innumeraq; bona creaturis omnibus ab eodem præſtita ſtudioſe attendũt: dum conſiderant vt omnia vireant, floreant, & Deo plena ſint, vtq; incomprehẽſibilis benignitas Dei creaturas oẽs maximis donis perfundat: dũ conſiderant vt Deus ipſos diu tolerarit, quæ-

Perfectam omniũ rerũ abnegationẽ ſequitur voluptas incredibilis

quæſierit, inuitarit, commonuerit, expectarit: dum conſiderant, vt ille propter nos homo factus multa pertulerit, & vitam animamq; ſuam ſacratiſſimã, ac ſeipſum totum pro nobis obtulerit: dum conſiderant, ad quam ineffabilem Deus ſuipſius vicinitatem coniunctionemque ipſos vocarit, & vt beatiſſima Trinitas cupiat illos ſui fruitione perenniter gaudere, quæ etiam ob id tamdiu eos præſtolata eſt: dum inquam hæc mira ſtupendaque Dei opera & ineffabilium donorum eius exhibitionem, atque occultæ bonitatis effluxus, amoroſa contemplatione veraque dilectione percurrunt, tantam plærunq; mentis iubilationem concipiunt, & tanta exultatione intus replentur, vt eam cor pus fragile continere non poſſit. Vnde fit, vt illa in verba vel ſingulares aliquos geſtus erũpat: quod niſi fieret, ſanguis fortaſſe (ſicut frequenter accidiſſe conſtat) ex ore exultantium ebulliret, aut certè ipſi grande periculum ſeu grauem læſionem incurrerent. In hunc videlicet modum, illi copioſa dulcedine à Deo intus perfunduntur, & ei per internum amplexum ſenſibili vnione copulantur, oſculaque præſuauia ab eo accipiunt. Maximè verò interdictũ omnibus eſſe debet, ne iſtiuſmodi hominib⁹ in hac parte impedimentum præſtent. Piè tolerãdi ſunt, & etiã Euchariſtia eis in loco à turbis remoto porrigenda eſt, ſi cõmodè fieri poteſt: ne quis ignarus inſolitos eorum geſtus videns, offendatur. Cæterùm hos ipſos, qui eximijs donis Dei præuenti exultationem ſuam verbis ac geſtibus prodere coguntur, oportet ad potiora adſpirare, & quam citiſſimè poterunt illos geſtus in ſe reprimere. Tales nonnũquam etiam quẽdam ſtuporem ſeu exceſſum mentis, propter nimiam gratiæ opulentiam quam ſentiũt patiuntur: ſed & mira in formis atq; imaginibus vident. Quamuis autẽ hoc poſſit eſſe bonũ, non tamen eſt optimum. Nam & vnio illa ſenſibilis, quæ foris in natura cũ aliquo medio fit, ex ſe quidem bona eſt: ſed hac incomparabiliter præſtãtior eſt veriſſima illa vnio, quam perfecti intus in ſpiritu abſq; medio experiuntur.

Deuotorũ geſtus ſingulares.

Lucundum initium abſtractus.

Poſtquam autem homo ab omnibus abſtractus, iam puer eſſe deſijt, & abundè refocillatione diuinæ dulcedinis roboratus eſt, tum Deus panem cibarium ei porrigit, vtpote iam viro, & virilis ætatis annos in ſpirituali vita aſſequuto. Expedit prorſus, vt is duro ſolidoq; cibo paſcatur, nec decet eum deinceps lacte foueri. Neceſſe eſt, vt ipſe iam puerilibus ludis relictis, negotiari, & victum ſuo labore conquirere, cœliq́ue ſæuitiam ac tempeſtates perferre diſcat. Deus igitur vaſtam, tenebroſam, deſolatamque viam illi proponit: per quam eum deducens, aufert ſiue occultat ab eo omnia dona, quæ illi vnquam largitus fuerat. Hic iam homo totus ſibijpſi relinquitur, ita vt nullam Dei notitiam in ſe remanſiſſe putet. Omnia exercitia ſua, & quæcunque facit aut dimittit, ſibi prorſus inſipida ſunt: vnde & anima eius præ tædio in illis dormitat. Vix ad monumentum in pia, & ſancta aliqua cogitatione perſiſtere poteſt: adeò inſtabilis eſt mens eius. Si ad Deum ſe reuocat vt illi intendat, mox inde veluti depellitur excutiturque. Totum tempus ſuum ſe perdere, & in his quæ agit (quantumuis ea bona ſint) cœleſtem ſponſum ſe offendere arbitratur, pro quibus etiam graues pœnas poſt hanc vitam ſe luiturum formidat. In initijs conuerſionis eius, volens Deus eum ad ſe allicere, ſicut auceps auem eſca obiecta allicit, crebro eum ſuis illuſtrationibus viſitabat, ſuauiſſimoque amoris ſui igne inflammabat, & dulcedinem ſuam guſtare faciebat: muneribus gratiæ ſuæ voluntatem eius ita trahens, vt quicquid ipſe vellet, etiam ille vellet.

ſictiones ſubſequuntur.

At nunc alia via ei gradiendum eſt. Iam enim Deus auſteritatem rigoremque prætendit, & dura atque aſpera exhibet. Vnde ille ſibi derelictus, grauiſſimam in ſe rebellionem ſentit, & talem ac tantam preſſuram plærumque incurrit, vt vtrum Deum vnquam bene habuerit vel etiamnum habeat, penitus ignoret. Tam acerbo dolore coarctatur, vt ampliſſima mundi ſpatia illi nimis anguſta eſſe videantur. Deum non ſentit, Deum non cognoſcit: & tamen cætera omnia nihil eum delectant, nihil ei ſapiunt. Ipſe itaque pendet velut inter duos parietes, in quorum neutro requiem capere poteſt. Non eſt quò ſe vertat, nõ eſt quod agat, niſi hoc tantùm vt

Animæ rebellio.

Ignorãtiæ.

ſe

Universidad de Deusto
Biblioteca

se sessum recipiat, & dicat: Salue amaritudo amarissima omnis gratiæ plena.

Certè si infernus in hac vita haberi posset, grauius inferno sibi videretur esse, impēse amare Deum, & tamen eodem dilecto penitus carere. Iam verò etiam fœdæ acerbæque cogitationes, & vitia quæ iam pridē se vicisse credebat, vires in eo resumunt, grauissimeq; illum impugnāt, & fortè molestiùs quàm olim, quum eisdem vitijs malè subiectus viueret. Sed plærunque quo sacratiora sunt tempora, eminentioresque solennitates, eo magis affligitur obruiturque impedimentis: ita vt nec vnam orationem Dominicam vel salutationē Angelicam liberè explere possit. Insuper permittit Deus, vt omnis vita & cōuersatio eius tanquàm vana à plurimis irrideatur, vtque ipse etiam ab his qui boni esse, & exteriori sanctitate præcellere videntur, vilis habeatur contemnaturq;.

Nota. Tu quisquis hæc experiris, non declines ad vana solatia, sed esto fidelis cœlesti sponso: viriliter age, probè te gere: nā certissimè Deus tuus tibi proximus adest. Tantum viuæ fidei stipiti fortiter innitere: indubitanter melius habebis, omnia prosperè cedent. Sed quid dicimus? quum huiusmodi desolato ac misero homini (quamdiu in hac gemebūda afflictione positus est) persuaderi nequeat, intolerabilem hanc obscuritatem, & internas tenebras posse vnquam in lucem mutari. Omnino tamen si vera vult pace gaudere, debet in huiusmodi derelictione, pressura, & spiritus paupertate, resignatus esse, atque ab omnibus internis delitijs animum liberum expeditumque habere. Deprimat igitur sese in gratissimam Dei voluntatem: paratus hanc calamitatem sustinere, quādiu illi visum fuerit. Profectò multo verius vtiliusq; in tanta spiritualis hyemis asperitate Deum præsentem habet, quàm vnquam in omnibus iucundæ consolationis æstatibus habuit. Vnde ipsis diuinę gratię blandimentis quibus interdum refouetur, hoc tribulationis exercitium præferre debet. Porrò, interim dum tantis afflictionibus à Domino exercetur, satis edat & bibat, vt par sit illis ferendis. Huiusmodi autem pressuræ nonnūquam ex naturali hominis indispositione, nonnunquam ex aeris inæqualitate, nonnunquam ex maligni spiritus operatione oboriri solent: sed vndecunq; accidant, de manu Domini suscipiendæ sunt, cuius permissu euenirunt. Irresignatus quisque dum in hunc modū duris scopis à Domino atteritur, omnia se perdidisse arbitratur: vnde & in grauem tristitiam horribilemq; desperationē prolapsus dicit: Iam de me actum est, Perij, lumen perdidi. Omnis gratia à me recessit. Cæterùm qui essentiali veritate intra se frui cupit, ad hoc eniti debet, vt resignato liberoque animo & Deo, & seipso, & creaturis omnibus carere possit, verā pacem intus interim retinens. Fœlix igitur ille est, qui angustijs & pœnis afflictus, non aliquid inquirit, quo illas euadat, sed ad finem, & vltimum vsque punctum eas sustinet: nolens de cruce descendere, nisi Deus illum soluat ac deponat. Fœlix planè qui se in abyssum diuini beneplaciti ita demergit, & terribilibus occultisque Dei iudicijs ita resignat, vt in huiusmodi doloribus ac pressuris non tantum vna hebdomada, aut vno mense, sed vsque ad extremi iudicij diem, vel etiam perenniter persistere paratus sit: non recusans ipsius quoque inferni tormenta (si Deus ita vellet) subire. Quæ quidem resignatio, omnem aliam resignationē longè vincit. Vel mille mundos relinquere, in huius resignationis comparatione, nihil est. Hoc ipsum quod sancti martyres animas pro Deo fuderūt, huic resignationi collatum, parum est. Illi enim diuina cōsolatione affluentes, pœnas omnes pro ludo habebant, hilariterq; mortem excipiebant: Sed intus carere Deo, pœnas omnes incomparabiliter excedit.

Tribulationis exercitium blandimentis. gratiæ præferendum. Pressuræ diuersis è causis ortæ. *Resignatio sui.* *Perfecta resignatio eminentia.*

Vbi Deus hominem per cruces varias satis superque ad excellentem gratiam percipiendam præparauit (magis enim hæ illum præparant quàm præparare possent quæuis alia exercitia) videns eum probè se gerere, & tantas afflictiones, tantamque derelictionem patienter sustinere, tandem aduenit, ac seipsum in mentem illius (quam nihil nisi ipse idem Deus satiare potest) effundit, eamque sibi sine aliquo medio vniens, supereſſentiali bono quod ipsemet est, copiosè adimplet: vnde, & illa vndique superfluit. Hic inquam Deus spi-

Cruci sequitur vnio diuina.

spiritui humano seipsum abundantissimè largitur, quod lōgè lateque excedit quicquid homo vnquam desiderauit.

Illuminatio Hic iam ipse homo colliquescēs defluit in suam originē Deum. Rapitur enim in amabilem, & infinitam diuinitatis abyssum, siue in diuinæ solitudinis caliginem, omnem intellectum omnemq; rationem superantem: & supra imagines transformatus, formaque suijpsius destitutus, ad statum quendā imaginum expertem pertingit: atque intantū Deificatur, vt quicquid ipse est, & agit, hoc Deus in ipso sit atque operetur. Tā sublimiter supra naturæ suæ modum effertur, vt quod Deus est essentialiter per naturā, hoc ipse fiat p gratiam. Licet enim creatura esse non desinat, totus tamen diuinus ac Deiformis efficitur. Igne amoris totus cōcrematus emoritur: sed ei sic emortuo atque ad nihilum redacto, Pater manifestus est, vnaq; Verbum, & Spiritussanctus. Hic seipsum homo se perdidisse percipit, nec vsquam vel agnoscit, vel inuenit, vel sentit seipsum: nihil namque nisi vnam simplicissimam essentiam (quæ Deus est) nouit. Hic enim spiritus creatus liquefit & immergitur in spiritum increatum, totusque absorbetur ab eo. Iam itaque nihil ibi est, nisi pura diuinitas, & essentialis vnitas. Hic sanè Deus hominem afflictum ex omnibus angustijs atque calamitatibus eripit, mirabiliterque illuminat, decussis ab interioribus oculis eius veluti squammis quibusdam. Hic datur homini clarissima proprij nihili sui cognitio. Hic omnia eius debita siue peccata remittuntur. Hic præstatur ei vera pax, verum gaudium, & vera orationis stabilitas. Planè in eo homine qui vnus spiritus cum Deo effectus est, ipse Deus sine occasione operatur. Vnde & illius hominis opera operibus omnium aliorum, qui non ita Deo vniuntur, potiora sunt, quum Deus qui omnibus melior est, ea operetur. Igitur vbi Deus cernit animam desolata calamitate obrutā, facit quod rex Assuerus fecisse legitur. Is enim quum beatam Hester reginam penè exanimatam esse, ob idque colore in pallorē mutato lassum caput super ancillam reclinare vidisset, prætendit illi sceptrum: & cum festinatione āc metu exiliens de solio suo, atque eam vlnis suis sustentans, osculatus est illam promisitque se ei daturum quicquid illa peteret, etiamsi dimidiam partem regni sui postulare vellet.

Hester 15.

Assuerus typum gerit Patris cœlestis, qui vbi cernit dilectam animam coram se vultu pallido (vtpote omni creaturarum solatio destitutam) assistere, spiritumq; deficere, & inclinari, ilico extendit versus eam virgam auream siue sceptrum: surgensque (vt ita loquamur) de solio suo, in diuinos eam suscipit amplexus, & supra omnem infirmitatem subleuat: vbi iam tanta & tam admiranda spiritui humano contingunt, vt nullus ea explicare possit. In ipsa sceptri extensione, Deus pater vnicū Filium suū animæ præbet: in osculo autem supremā supereſſentialemque Spiritussancti dulcedinem infundit. Regnum item suum cum ea partitur: quia plenissimā illi super cœlum, & terrā, imò & super seipsum tribuit potestatem, ita vt omnium illorum domina sit, quorum ipse Dominus est. Sed in his illa non requiescit, suam oblectationē spectando: quia adeò mortificata est, vt nusquā p̄prium cōmodum, nusquam propriam vtilitatem requirat. Quærit autē in omnibus Dei beneplacitum, laudem, & honorem. Vnde licet plenitudinē donorum Dei percipiat, æquè parata est illis carere, sicut ea habere. Sanè Deus nonnunquam ab his quos ad perfectionem perduxit, & sibi sine medio vniuit, dona sua excellentia (sicut supra dictum est) aufert, eosque in tanta paupertate relinquit, vt putares illos nihil vnquam de Deo percepisse. Nimirum eos inter terram, & cœlum, siue inter tempus, & æternitatem suspendit: dum ipsi terram despiciunt, & tamen cœlum attingere non possunt. Quin etiam vehementissimis tētationibus eos affligi, atq; à plurimis sperni persequutionibusq; fatigari permittit Deus. In quibus omnibus illi humiles, & resignati perseuerant: omni contumelia atq; oppressione se dignos reputantes.

Exempla notatu dignissima.

Deus cuidam amico suo reuelabat p internam illuminationem omnes scripturæ sacræ sensus: edocebatq; quomodo viuerent eo tempore homines, & vt aliquorum opera corā hominibus grādia apparerent, quæ coram Deo nulla

erant, aliquorũ verò qui pro nihilo ducebantur opera, magna apud Deum essent. Sed & alia mira Deus omnipotens interdum illi aperiebat. Cæterum is rogabat Dominum dicens: O benignissime Deus, ego nec hæc, nec illa volo: aufer obsecro illa à me, quia multum me cruciant. Subtraxit itaq; Deus præfata omnia ab illo, & per quinquenniũ absque consolatione eum in magnis tẽtationibus, angustijs, atq; calamitatib⁹ dereliquit. Contigit aũt aliquando vt vehementer fleret: & quum duo angeli cũ consolari vellent, dixit ad Dominum: O Domine Deus meus, ego nullã consolationem peto: sed abundè hoc sufficit mihi, vt locum illum, vbi tuipse habitas, in anima mea custodire possim, ne quid aliud in eum ingrediatur aut in eo appareat. Post quæ verba, subitò ipsum lux ineffabilis circumfulsit: & Dominus dicens illi, Ego ostendã tibi omne bonum, fœliciter eum in diuinitatis suæ abyssum immersit.

Sancta quædam virgo quum aliquãdo tam ineffabili pressura, tantaq; afflictione correpta fuisset, vt sibi cruciatus infernales sentire videretur, toto corde ad Deum cõuersa, dixit: O dulcissime Domine Deus meus, memor esto quæso, benigneq; cõsidera, me tuam pauperẽ creaturã esse, te verò sempiternũ Deum, esse Dominum & creatorẽ meum. Ecce ego me in æquissimum iudicium tuum humiliter proijcio, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno in tempore atq; æternitate: paratáq; sum hunc infernalẽ cruciatum, quem sentio, perẽniter sustinere, si tibi ita placet. Quicquid tu pater meus cœlestis in me, & de me facere volueris, facito: nam ad omnia nunc & in ęternum qua possum humilitate, me totã offero ac trado. Hac resignatione facta, mox virgo illa supra omnia media translata, & in amabilem diuinitatis abyssum immersa absorptaque fuit. O quã fœlix absorptio. Ex eo tempore ipsã quotidie in eandem diuinitatis abyssum rapiebatur.

Altera quoq; virgo, quæ & ipsa eximiæ sanctitatis erat, quum interrogaretur quibus exercitijs ad perfectionẽ peruenisset, humiliter respondit: Nunquã ita dolorib⁹, & pressuris obruta fui, quin maiores pro Dei amore perferre expeterem, indignam me illis ipsis tam eximijs Dei donis iudicans. Commorata sum inter angelos, & sanctos: qui æquè mihi noti sunt, vt alicui honesto viro sua familia nota est. Iã ergo quoties me intrò recipio, in meipsa summæ Trinitatis imaginem reperio, in qua, & me, & creaturas oẽs vnum cum Deo inuenio.

Rursum alia etiã vitæ sanctioris virgo cuidam à se illud ipsum percunctanti, ait: Omnem aduersitatem æquanimiter de manu Domini suscepi. Et quis quis me aliqua iniuria molestia ve affecit, huic ego speciale beneficium rependere curaui, quod minimè contulissem nisi ab eo læsa fuissẽ. Nulli nisi soli Deo grauamina mea conquesta sum. Vnde & eucstigio consolationem corroborationemque ab ipso Domino accepi. Iam illi gratias ago, qui me indignam supra omnia creata misericorditer euehere, atque ad tranquillam sui fruitionem, ineffabilemque vnionem admittere dignatus est.

Item quidam perfectæ virę mẽdicus, interrogatus à quodã Theologo, quomodò perfectionem consequutus fuisset, in hunc ferè modum respondit: Soli diuinæ voluntati inhærere statui: in quam adeò integrè voluntatem meam transfudi, vt quicquid Deus vult, velim & ipse. Quando fame premor, quando frigus patior, Deum laudo. Siue serena, siue pluuiosa turbulẽtaq; aura sit: Deum itidem laudo. Quicquid ille mihi dat aut euenire permittit (siue prosperum, siue aduersum, siue dulce, siue amarum sit) lætus, id tanquam optimum ab eo suscipio: me totum illi cum humilitate resignans. In nulla re quę Deo minor est, quiescere potui: & iam Deum meum inueni, in quo requiem pacemq; sempiternam habeo.

De Deipara virgine Maria, quæ totius sanctitatis speculum, & exemplar fuit.

CAPVT II.

IPse Thaulerus multa multumq; insignia scribit de Deipara virgine Maria, ex quibus pauca hic proponemus. Beatissima (inquit) Dei genitrix virgo Maria, omnis gratię omniumque virtutum plena, speculum & exemplar totius sanctitatis fuit. Quamdiu enim in hac vita permansit, tam perfecto (quo Deum diligebat) amore sese in intimũ animæ suæ templum recepit atq; introuertit, vt extra Deum nullam penitus amaret creaturam. Nec vlla vnquã imago cordi eius illapsa est, quæ puræ ipsius erga Deum dilectioni, aliquid impedimenti adferret. Nam integro & indisfecto Deum prosequebatnr amore, & in Deo creata omnia diligebat. Recipiebat igitur se cum vniuersis viriḃ suis in interiorem fundum, in quo diuina latet imago, atque ibi in templo animæ suæ commorabatur: trahens minansque in illud ipsas vires suas omnes, & adorans illic vnicum Deum suum in spiritu, & veritate. Cognoscebat autem, & fatebatur dignè se Deum laudare nõ posse: vnde poscebat, vt intra se, ille laudaret atq; magnificaret semetipsum. Fundus, & omnia interiora eiⁿ prorsus Deiformia erãt: ita vt si quis cor illius fuisset intuitus, vidisset illic Deum in omni claritate sua: vidisset processionem Filij & Spiritussancti essentialiter. Nec enim vnquam cor eius vel breuissimo temporis momento, extra Deum se vertit. Ipsa spiritu pauper, sese totam in gratissimã Dei voluntatem cum amore tanquam aptissimum instrumentum resignarat, & continuè se Deo cum profunda humilitate ac suijpsius nihilipẽsione offerebat, effecta omnis proprij desiderij, voluntatis, atq; actionis expers, haud secùs, quàm quum necdũ creata esset: qđ ipsum liberũ pandebat Deo accessum in eam.

Hinc quãdo sese ad æternitatem extendebat, anima eius ad diuinam contemplationem supra omnẽ intellectũ transferebatur, quæ in mente ipsius per omnes vires declarabatur. Nam memoria illius in simplicem lucem erecta, & supra omnes sensuales incidentias in vnitate spiritus stabilita erat. Intellectus eius splẽdidissima quadã claritate perfundebatur, in qua facilè omnes virtutes, omnes exercitiorum modos, & abdita scripturarum distinctè didicit, agnouit, intellexit. Voluntas ipsius deuotissimo quieti amoris æstu flagrabat, per quem supra creata omnia rapiebatur.

In hac autem mentis eleuatione supra imagines, & distinctionem rerum posita, diuinum susurrium siue alloquium diuinasq; inspirationes in silentio percipiebat: eiusque spiritus supra omnem propriæ actionis virtutem, supereſſentiali fonte perfundebatur. Quiescebat hic supra omnia in Deo, & semetipsam per immensi complexum amoris, in vastissima diuinitatis solitudine atque caligine amittebat, Deoq; sine medio vniebatur, vnus spiritus cum illo effecta: quæ quidem vnio, omnia alia creata dona, charismata, ac lumina excedebat.

Hic in simplici quadam luce (quæ sine cessatione in intimo eius fundo, & suprema spiritus nobilitate renouabatur) claritatem illam quę Deus est, & creata omnia sine distinctione, vniformi intuitu adspiciebat. Videbat lumen in lumine, facta vnum cum ipso lumine: & futuram beatitudinẽ experiebatur, Deumque æterno atque inseparabili amore diligebat. Sub isto contemplationis modo, omnia creata dona, virtutes, & exercitia, infra subsistere oportebat: nã ipsa transformabatur claritate diuina supra omnem rationem atque intellectum. Et quis explicet, quantas secretorum cœlestium reuelationes præclara virgo tam sublimiter supra locum, & tempus eleuata, à Deo acceperit? Conspiciebat cum ineffabili exultatione ac voluptate perennem illam lucidissimãque claritatem, & rerum omnium ideas, vti in æternitate conspiciuntur. Reuerà si omnia mũdi gaudia, omnis pax, omnes voluptates, omniaque oblectamenta in vnum conflata, comparentur cũ minimo gaudio, quod ibi beata virgo Maria percipiebat, non nisi merissima amaritudo essent.

Præterea, hoc ornatu ipsa dignissima virgo supra mortales omnes predita fuit, vt quantumcunque altè in Deum raperetur, non minus tamen cætera quæque adspicere, & æquè exteriorem hominem suum in sanctis moribus, atque gestibus sine interioris hominis impedimento continere ac moderari posset. Nam supremæ vires eius in suam sese vertebant originẽ, eidemque vniebantur, infimæ verò supremis obtemperabant: sicut in Adã, quum adhuc iustitiã innocentiamque originalem retineret. Qui quidem ornatus hinc illi accessit, quòd originalis culpæ expers fuerit, à qua eam præseruarat filius ipsius. Neque enim vel ad temporis momentum

Maria culpæ originalis expers.

Luc. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

filia iræ, aut vas immundum diabolico dominio subiectum fuit, sicut nos omnes fuimus. Nam hoc Sapientia æterna præuenit, nolens electissimum templum suum aliqua labe adspergi. Vnde etiam intima diuinitatis contemplatione siue in raptu posita, æquè diuinas laudes, & ea quæ ad cultum Dei spectabant, extrinsecus cum magno studio ingētique deuotione, ac profunda cordis humilitate, auscultabat. Et hæc non modo nullam molestiam nullumque tædium ei ingerebant: sed optatissima præ omnibus, quæ vita ista habet, illi erant.

Verbum Dei quàmlibet simplicibus depromeretur verbis, licèt ipsa melius perfectiusq; ipsum caperet, summa tamen cū deuotione audiebat: imprimēs illud virgineo cordi suo, summumque desiderium habens perficiendi tam minima quàm maxima quæque.

Quum cogitaret vt Dei tuusq; Filius Iesus Christus semper contēptui, semp passionibus fuisset expositus, oēm vitā suam ad afflictiones, & sui depressionē præparabat ordinabatque: quibus adeò se totam offerebat, vt nunquam illas vel abbreuiari vel minui peteret. Nam eas ad nouissimum vsq; punctum tam volūtaria subiectione semper pertulit, vt parata esset etiam æternaliter in tribulationibus doloribusque permanere, si id diuinæ voluntati placitum fuisset. Attendens enim vt ille filius suus acerbissimam passionem plenissima cū patientia, absq; vllo murmure, ex ingēti atque ardentissimo erga nos amore, cum gaudio spiritus ptulisset, ipsa quicquid patiendum occurrebat, flagrāti desiderio, & æstuanti dilectione cum lætitia tolerabat.

In precib⁹ suis sese, & omnia sua Deo offerebat, atque in pias illius manus cōmendabat: orans vt in seipse gratissimam suam perficeret voluntatem. Nulli vnquam dono Dei cum delectatione inhæsit, nec ad spiritus sui voluptatē diuinis charismatib⁹ vtebatur, sed ad Dei laudem. Nullam sapientiam, nullam scientiam vnquā inordinatè appetiuit. In virtutibus, in cibo, & potu, non aliquam saporis suauitatem quæsiuit. Tā pura erat, vt nunquam alicui creaturæ aliter quàm oportebat afficeretur, nunquàm ad vitia moueretur: vnde & splēdidis atq; micātibus angelis similis fuit. Quæ etiam tametsi pulcherrima omnium fœminarum esset, nunquam tamen ab aliquo hominum libidinoso affectu potuit inspici, ob angelicam puritatem in ipsa relucentem. Singula quæque opera sua quamlibet etiam minuta, singulari deuotione ad honorem Dei omnipotentis faciebat. Initium finisq; omnium actionum atq; dimissionum eius, Deus erat: quicquid inquam agebat aut dimittebat, id totum pura diuinaq; posſidebat intētio. Antequam loqueretur, seipsam intrans perpendebat, vtrū verba sua necessaria essent, & vtrū sine scādalo proferri possent, vtrū item ad gloriam Dei pertinerent. Quibus simul pēsatis: humiliter, benignè, & breuiter dicebat quod dicendum erat.

Vitiorum motus non sensit Maria.

Maria nullum vanum somnium passa.

Quādo se nocturnæ quieti dabat, angelorum turmæ sacratissimum eius cubile cingebāt, vt nulli maligno spiritui ad eam pateret accessus. Itaque nullum vnquam vanum phantasma aut somnium passa fuit, nec vlla ei incidit imago, nisi quam ex diuina irradiatione susceperisset. Semper enim beātissima Trinitas eam vndiq; protegebat. Nec vnquā quietem virgo purissima capiebat, quin prius somnum suum summo cum desiderio ad honorem Dei referret.

De præparatione ad salutarē mortem, quā æterna beatitudo consequitur.

CAPVT III.

Omnia extra Deū morienda.

MEritò vnūquemq; discere oportet, quomodo mori, & defectus proprios enecando iterum atq; iterum emori debeat. Omnino necesse est insistere mortificationi propriæ volūtatis, propriarumq; concupiscentiarū. Talis mors, vitalis mors est. Qui sic moritur, securus ad carnis mortem venit, & eam vt vitæ introitum lætus excipit. Nullum sani exercitium in extremis vtilius esse potest, quàm vt quis seipsum ex integro diuinæ voluntati resignet: nihilq; suum, sed solum Dei beneplacitum in tempore atq; æternitate requirat. Fieri enim nequit, quin is qui in huiusmodi vera perfectaq; resignatione ex hac luce exit, cōfestim ad regna cœlestia euolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorij in Deum cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amoremq; Deo vnitus est.

Moriturō quantum profit sui resignatio.

Præparatio ad mortem

Moriturus quisq;, sedulò ac deuotè ad benignissimam misericordiæ matrē, gloriosissimamque cœli reginam virginem Mariam sese cōuertet, eamque & omnem cœli exercitum inuocabit: fidei sanctę catholicęq; Ecclesię firmiter & simpliciter adhærebit: atq; meritis saluatoris nostri Iesu Christi magis quàm suis innitetur. Cuius amarissimam passionem mortemq; sibi proponēs, & ineffabilem illam charitatem, quæ eum tam indignè sustinere coegit, memoria repetens: spiritum, animam, & corpus suum, spiritui, animæ, & corpori ipsius Domini Iesu vnire curabit. In patentia vulnera, & in profundissimum pelagus immensæ misericordiæ eius sese cum vniuersis peccatis atque negligentijs suis demittet immergetque. Ad summam Dei gloriam seipsum velut hostiam viuam offeret ipsi Domino, ad perferendum pro acceptissima eius voluntate patienter ex vero amore omnē languoris acerbitatem, ipsam etiam mortis amaritudinem, omnem denique pœnā quam sibi Dominus in tempore & æternitate immittere voluerit. Hoc si reuerà facere potuerit: si, inquam, sese ex pura dilectione cum perfecta sui resignatione, ad omnem pœnam pro honore diuinæ iustitiæ tolerandam animo tranquillo spontaneoque obtulerit: ipse neque infernum, neque purgatoriū subibit, etiam si solus omnia totius mūdi peccata commisisset. Hoc animo iustus ille latro moriebatur in cruce, qui non salutem corporis à Domino postulauit, nec orauit vt à pœnis inferni vel purgatorij seruaretur, nec cœlorum regnum petijt: sed libenter pro peccatis suis proque Dei gloria moriens, se totū in diuinam resignauit voluntatē, se totum Christo obtulit, vt ille secum ageret quicquid vellet. Nihil nisi misericordiam & gratiam precatus est, dicens:

Luc. 23. Memento mei Domine, quum veneris in regnum tuum.

Mirę virtutis verba.

Hæc verba morientium auribus ingesta multum prosunt: Domine Deus, ego sum miser ille, quem tu pro paterna bonitate tua creasti, & per ignominiosissimā morte vnigeniti tui de potestate inimici redemisti. Tu solus imperium & dominium in me habes, neque saluare potes secundum immensam misericordiam tuam. Ipse Deus amicis suis reuelare dignatus est, prædicta verba fidelibus moriētibus recitata, vel ab ipsis piè prolata cogitataue, miræ virtutis esse: adeò vt quilibet fidei catholicæ cultor perire nequeat, si in extremis cōstitutus, verò integroque corde illa humiliter proferre, aut apud se reuoluere potuerit.

Grauibus peccatis obnoxius quid agat.

Quidam Dei amicus interrogatus, qd facere vellet, si multo tempore in gravibus peccatis vixisset, respondit: Si omnia quæ discretus, & sapiens confessor mihi iniunxisset, compleuissem, & peccata (sicut oportet) dimississem: nunquam deinceps inde cogitare, neque cor meum eis contaminare vellem: sed ita piè iam conarer viuere, vt Deus omnium peccatorum meorum obliuisceretur. Quando enim peccatum nec volumus nec perpetramus, sed prorsus abeo auertimur, Deus ipsum obliuioni tradit. Quod si etiam quadraginta annis in peccatis vixissem, & tempore resolutionis meæ instante, peccata mea purè confessus, cum perfecto amore ex fundo cordis mei saltem spacio vnius Angelicæ salutationis sic meipsum in Deum recipere possem, vt reuera totus ad ipsum cōuersus, & ab omni peccato auersus, inueniret: tunc nimirum sicut purus atque innocēs ex hac luce migrarem. Si verò non nisi vnum peccatū admisissem, & contritus, dolens, mœrensque hinc exirem: tunc vtique sicut pœnitens morerer.

Cæterùm plæriq; verum Dei timorē non habentes, seipsos miserè fallunt, dū sibi nimium de immēsa Dei misericordia blandiuntur, & prauam vitā suam non corrigunt. Hi veniales & quotidianas offensas paruifaciunt: sed & graviora peccata non magnoperè ponderant. Dicunt enim: Mox vbi pro iniquitatibus nostris suspirauerimus atque ingemuerimus, inexhausta Dei clemētia illas omnes delebit, & nos felici morte hinc migrabimus. Atqui Deus sicut est summè misericors, ita est, & summè iustus. Non est misericors absque iustitia, *Psal. 32.* neque iustus sine misericordia. Dicit enim *Psalm. 100.* Psalmista, Misericordiam, & iudicium

diligit Dominus. Ac rursum, Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Quare qui vult saluus esse, debet vtrunque pedem Domini amplecti atque oscularі: nempe pedem misericordiæ,& pedem iustitiæ: debet ita confidere in infinita Dei misericordia, vt tamen in peccatis non perseueret, sed ad Deum ex animo conuersus iustè & pie viuere studeat. Sic demum sanctã mortẽ sortietur.

Prana securitas. Nimis stolidi sunt, qui modò malè securi in vitijs & negligentijs suis sponte perfistunt. Nã posteà grauia tormenta etiam pro leuib⁹ peccatis hic non expiatis sustinebunt. Deus enim exactissimã rationẽ exiget temporis inutiliter expensi, omniumq; leuitatum, vanitatum, oblectationum, & affectuũ indomitorum. Vnde ipse in Euãgelio dicit, De omni verbo otioso quod loquuti fuerint homines, reddent rationem. Non relinquet nec minimã quidẽ culpam impunitam, quæ in hac vita expurgata non fuerit. Hinc soror sanctorum Cosmæ & Damiani scribitur quindecim diebus in Purgatorio cruciat⁹ sustinuisse, propterea quod cum voluptate semel spectasset quosdã in platea tripudiantes. Et altera quædam Deo deuota virgo, quæ in infirmitate vltima, cibum solatiaq; externa cum aliqua terrenæ delectationis adhæsione perceperat, debuit post mortẽ diutiùs purgari priusquàm regnum cælorum ingredi posset. Beatus quoque Seuerinus legitur ipsas Purgatorij pœnas defunctus sensisse, eò quòd diuersis negotijs in aula principis præpeditus, preces horarias negligentiùs sæpenumero persoluisset. Meritò itaq; occulta Dei iudicia pertimescere, & coram ipso Domino nos profundissimè humiliare debemus: resolutionem corporis nostri; & horam mortis expectantes.

Rationem exactissimam Deus exiget: Matth.12.

Diuinæ iustitiæ exempla.

Purgatorium.

Tutissimum est, vt quicquid boni in extremo decessu nos feciſſe vellem⁹, id modò sani incipiamus: nam ad mortẽ vsque illud protrahere, & periculosum nimis & stultũ est. Vitã sanctã sancta mors, & sanctam mortẽ æterna beatitudo consequitur. Quam vbi obtinuerimus, videbimus Deum facie ad faciem, videbimus eum sicuti est. Cognoscemus ineffabile illud glorioſę Trinitatis mysterium. Contemplabimur cum inenarrabili lætitia glorificatam Iesu Christi humanitatem. Deo perfectè vniemur, & diuinæ pacis dulcedinẽ feliciter perenniterq; gustabimus. Ab ipsius Domini Dei nostri adspectu, dilectione, & complexu nunquàm separari poterimus. Absq; labore & fatigatione cum semper laudabimus. Cum speciosissima, benignissima, suauissima, amabilissimaq; Dei genitrice Maria, & cum sanctis angelis cæterisq; cæli ciuib⁹, perpetuum habebimus consortium, eosq; plenissimè cognoscemus. Verè beata cælestis patria, & sola patria vbi iugis est solennitas atque exultatio: vbi vna & sempiterna dies refulget, melior vtique super millia dierum huius seculi. Illam patriam purè desiderare debem⁹: magis laudem Dei quam nostrum proprium commodũ quærendo. Ad eam nos perducere dignetur Pater, Filius, & Spiritussanctus: cui laus, honor, & gloria, in secula seculorum,

1.Ioan.3. Saluatorũ beatitudo.

A M E N.

COROLLARIVM SVMMAM
exercitiorum in institutione positorum, breuiter complectens.

QVoniam pleriq; infirma capita habentes, vel alioq diuersis occupationibus implicati, exercitia verbis prolixa min⁹ expetere solent, nos hic Corollarium addemus, quo breuiter complectemur ea quæ de adiprationibus quotidiano internoque sanctarum petitionum exercitio suprà in Institutione diffusiùs scripsimus: vt tyro spiritualis, cui fortè graue fuerit illa singulis dieb⁹ cõplere, saltẽ in his paucis sese libenter exerceat.

O bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O spes mea, refugium meum, & sal⁹ mea, Miserere, miserere, miserere mei. Pauper sum & egenus: nihil sum: nihil possum. Eheu nimis sum ingrat⁹: peccator sum

sum vilissimus. Peccaui enim, peccaui, peccaui & malum coram te feci: ignosce mihi. Ego omnes iniquitates & negligentias meas proijcio in abyssum misericordiæ tuæ meritorũque tuorũ. O vtinam, vtinam nunquàm te offendissem: vtinam nunquàm gratiam tuam in me impediuissem. Propono (te adiuuante) corrigere me. Eia propitius mihi esto: dele omnia peccata mea. Abluc me precioso sanguine tuo. Sana me sacris vulnerib⁹ tuis, Sanctifica me amara passione & morte tua. Eia emũda, emũda, emũda me pfectè. Restitue mihi innocentiam quam in baptismo contulisti: vt tibi verè placeam.

Ecce Domine, ecce constituo me in infimo loco infra omnẽ creaturã: quia indign⁹ sum quem terra sustineat. Substerno & subijcio me omnibus hominibus. Complector, complector, cõplector omnes, sicut possum, syncero amore. Relinquo propter te omnia caduca. Respuo quicquid tu non es. Renuncio omni delectationi sensuali: renuncio omni vanitati, & impuritati: renuncio omni propriæ quęsitioni. Resigno, resigno, resigno me tibi integrè. Omnem voluntatem meam in tuam trãsfundo. Fiat Domine, fiat voluntas tua in me, & de me: fiat volũtas tua in tempore atq; æternitate. Offero me paratum ad perferendum cum auxilio gratiæ tuæ quicquid tibi placuerit.

Eia suauissimè Iesu, mortifica, mortifica, mortifica quicqd malè viuit in me, quicquid vitiosum & inordinatum est, quicquid tibi displicet: mortifica in me oẽm proprietatem. Da mihi veram humilitatem, verã patientiam, & verã charitatem: da perfectam linguæ, sensuum, mẽbrorumq; omnium continentiam. Exorna me meritis ac virtutib⁹ tuis. Eia præpara, præpara, præpara tibi gratã, & amœnam habitationem in me. Renoua spiritum, animã & corpus meum excellenti gratia tua. Conforma me sacræ humanitati tuæ. Reforma vires animæ meæ, per vires sanctissimæ animæ tuæ. Effice me hominẽ secundũ cor tuum. Eia expedi, & denuda mentẽ meã, eamque simplicẽ redde & illumina. Concede mihi liberã ad te introuersionẽ. Eia accende me, concrema me, transforma me: vt nihil præter te viuat in me.

O dilecte, dilecte, dilecte. O charorũ omnium charissime. O amor meus vnice. O sponse floride, sponse mellifluè. O dulcedo, dulcedo, dulcedo cordis mei, & vita animę meę. O serena lux intimorũ meorũ. O Domine Deus. O supẽrlucida & delitiosa Trinitas vnus Deus, pasce, pasce, pasce me tuis influxib⁹. Adoro, laudo, & glorifico te: quia te decet laus, & honor in æterna secula. O Deus me⁹, & omnia. O abyssus summè suauis, & summè amabilis. O simplicissimũ atque iucundissimũ bonũ, verũ & incõmutabile bonũ meum, imple me teipso. Eia dilectissime mi, introduc me in nudũ animæ meæ fundũ, & transfer in te originẽ meam, vt delitias tuas in me habeas.

O quando, quando, quando te fœliciter inueniã? Quando ardentissimè diligã te? Quando tibi tenacissimè agglutinabor? O quando, quando, quando me totũ in te rapies? Quando me totũ absorbebis? Quando me tibi sine medio vnies? Eia remoue misericorditer omnia impedimenta, & me tecum vnũ spiritũ effice, ad gloriã nominis tui. Exaudi Domine, exaudi, exaudi, me non pro mea voluntate, sed pro tuo beneplacito. Eia doce, illumina, dirige, & adiuua me in omnibus: vt nihil agã, nihil loquar, nihil cogitem, nihil velim, nisi quod tibi sit acceptum.

O Maria, Maria, Maria, virgo dulcissima. O Mater Dei, regina cœli, lilium Trinitatis, miserere mei pauprimi exulis. Saluto, saluto, saluto & veneror te. Eia impetra mihi perfectã mei mortificationẽ, & abnegationẽ: impetra puritatẽ, simplicitatẽ, nuditatẽ, libertatẽque internã: impetra introuersionem essentialẽ, vt sim homo secundũ cor filij tui. O sancti sanctæque Dei omnes, & beati spiritus angelici orate pro me. Saluto, saluto, saluto & veneror vos: Eia impetrate mihi plenã omnium peccatorum meorũ remissionẽ: impetrate gratiam vnionemq; diuinam.

O clemẽtissimè, & misericordissime Iesu, miserere ecclesię tuę: miserere omnium pro quibus sacro sanctũ sanguinẽ tuũ fudisti. Eià cõuerte, cõuerte, cõuerte, & reuoca miseros peccatores. Da viuis veniã, & gratiã: da fidelibus defũctis requiem lucemq; sempiternã, Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quis eorum qui secundum seculũ sapientes sunt, ista legerit, deridebit forta ssis, & vilipendet, adspernabiturque: sed nos ea paruulis atque humilibus scripsimus. Quòd pleræque dictiones hic sæpius iterantur, ideò fit, vt & affectꝰ magis excitetur, & attẽtio commodiùs seruetur. Licebit alias quoque dictiones itidem repetere. Quidam nouellus Dei seruus proficere desiderans, solebat creberrimè voluere animo hæc pauccula verba: O bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O dilecte, dilecte, dilecte. O amor meus vnice. O Iesu dulcissime. Miserere, miserere, miserere mei. Redde me placentem tibi, & tecum vnum spiritũ effice. Aut ista: O Domine Deus. O charum principium meum. O amabilis abyssus. O simplicissimum atque iucundissimum bonum, dona te mihi, & in me influe. Expedi quæso, expedi, expedi me ab omnibus, transfer in te, totumq; absorbe. Tyro spiritualis ediscat huiusmodi amorosas adspirationes, & eas assiduè apud se ruminet: sancta improbitate ostium diuinæ clementiæ pulsans. Ita enim vitæ perfectionem aliquando assequetur. Sed caueat, ne immoderato impulsu aut acriori verborum prolatione naturam prægrauet, caputque lædat. Discat etiam sine verbis externis Dei præsentiã amanter attendere, Deoque vacare: exercendo se in sanctis desiderijs atque affectibꝰ. Vitam & passionem Domini Iesu recolere poterit iuxta rationem vndecimo Institutionis capite descriptam, vel iuxta aliquam aliã rationem sibi magis arridentem, ad gloriam Dei, qui est benedictꝰ in secula seculorum, Amen. *Dei præsentiã attende.*

FINIS.

EXERCITIVM PIARVM PRECATIONVM.

Ad sanctam Trinitatem.

Endologia, I.

ADoro te ô glorioſa, fulgida, & ſemper trãquilla Trinitas, Pater, & Filius, & Spirituſſanctus, vnꝰ Deus, ſpes mea, lumen meum, requies mea, gaudium meum, vita mea, & omne bonum meum.

Gratias ago tibi Domine, qui me ad imaginem tuam creaſti, & peccantẽ hactenꝰ miſericorditer ſuſtinuiſti, eripuiſtiq; è multis periculis, ac fouiſti innumeris beneficijs.

Pie Pater, ego in plenam emendationẽ, expiationẽ, atq; ſatisfactionẽ, ℔ omnibus peccatis ac negligentijs meis, & ℔ peccatis omnium hominũ, offero tibi ſanctiſſimam incarnationem, natiuitatem, conuerſationem, paſſionem, mortem, reſurrectionem, & aſcenſionẽ predilecti filij tui Ieſu Chriſti. Offero labores, ærumnas, depreſſiones, ludibria, tũſiones, plagas, dolores, & anguſtias, quibus attritus fuit. Offero precioſiſſimũ ſanguinem quem fudit. Offero humilitatem, patientiam, charitatem, & innocentiam illius.

O Pater, ô Fili, ô Sancte ſpiritus, Deus meus qui es in me, da vt nihil aliud cogitare, nihil aliud velle, nihil aliud loq aut agere poſſim, quam quod tibi gratum eſt. Concede, vt ego & omnes homines ſemper faciamus voluntatẽ tuã. Nos tibi redde placentes, & vnum factecũ: vt in nobis omnibus delitias tuas habere poſſis.

Ego debeo & deſidero laudare te Domine, ſed quia hoc dignè facere nõ poſſum, peto vt tu teipſum perfectiſſimè laudes in me: peto vt omnes reſpirationes meas, ſiue vigilem, ſiue dormiam, tibi ſanctifices: eaſque pro gratiſſima tui laude ſuſcipias.

Gloria Patri, & Filio, & Spirituiſancto, ſicut erat in principio, & nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

Ad Ieſum, Endologia II.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Ieſu Chriſte, benedico, & gratias ago tibi, Fili Dei viui: qui ex voluntate Patris cooperante Spirituſancto, in caſtiſſimo vtero beatæ Mariæ virginis concipi, & homo paſſibilis pro me fieri voluiſti. O bone Ieſu, quàm inæſtimabili atq; incomprehenſibili charitate dilexiſti me, qui quum ſis Dominus ſummæ maieſtatis, teipſum exinaniuiſti, formã ſerui accipiens. Tu Deus meꝰ, factus es frater meus. Quid pro iſta pietate, & miſericordia tibi retribuam? Ecce ego animam meam & corpus meum tibi offero in laudem æternam.

Gratias ago pro ſacratiſſima natiuitate tua, qua tu in ſtabulo, ſæuiẽte hyemis aſperitate, ex Maria virgine in mundũ tenellus infantulus æditus fuiſti. Salue dulciſſime puſio, ſalue rex gloriæ, lux gentium, ſaluator deſiderabilis, qui pro me panniculis inuolui, faſciolis ſtringi, in præſepio ſuper fœnum reclinari, atq; vberibus virgineis lactari non dedignatus es.

Gratias ago pro tui circũciſione dolorosa, pro apparitione, qua gentibus ſtella duce reuelatus fuiſti, pro tui præſentatione in tẽplo, pro fuga in Aegyptum, & pro vniuerſis neceſſitatibus ac pœnis quas in ſanctiſſima infantia, pueritia, atq; adoleſcentia tua pertuliſti.

Gratias ago pro venerando baptiſmo, quem tu creator cœli, & terræ à Ioanne ſeruo tuo humiliter ſuſcepiſti, & pro iciunio quadraginta dierũ atq; quadraginta noctium, quo attritus in deſerto fuiſti, proque tentationibus quibus à diabolo impeti non recuſaſti.

Gratias ago ℔ ſalutari doctrina tua, pro miraculis, & beneficijs mundo exhibitis, pro itineribus, laboribus, ærumnis, fame, ſiti, frigore, æſtu, atq; multiplicibus, perſecutionibus, quibus pro mea ſalute triginta tribus annis fatigari voluiſti.

Gratias ago ℔ admiranda illa tui ſubmiſſione, qua tu humilis magiſter pedes diſcipulorũ tuorũ fixis terræ genibꝰ benignè abluiſti, & linteo terſiſti.

Gratias ago pro inſtitutione venerabilis ſacramẽti Euchariſtiæ: in quo ſtupenda liberalitate inenarrabiliq; charitate teipſum nobis dediſti atq; reliqſti.

Gloria patri, &c.

Ad Ieſum. Endologia III.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Ieſu Chriſti, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, ℔ pauore & triſtitia, ℔ ſanguineo ſudore atq; anguſtijs quibus pro me in horto afflictus fuiſti.

Gratias ago pro perfectiſſima abnegatione, qua te patri pleniſſimè reſignaſti, quando poſitis genibus procidens in faciem, & orans, inter angores, quibus grauiſſimè ℔mebaris, dixiſti: Pater, fiat voluntas tua. *Matth. 26.*

Gratias ago pro ſummo illo patiendi deſiderio quo flagrabas, quando teipſum inimicis tuis mei amore capiendũ ligandumque obtuliſti.

Gratias ago pro impulſionibus, tunſionibus, dinulſionibus, im℔perijs, conuitijs, & blaſphemijs, quib? vexatus fuiſti, quando vinctus tanquam latro abducebaris ad domum Annę, indeq; ad domum Cayphæ.

Gratias ago ℔ atrociſſima alapa, quæ à ſeruo pontificis tibi Regi regũ, & Domino dominantium iniquiſſimè fuit impacta.

Gratias ago pro mitiſſima illa patientia tua, qua iniuſtam tui condemnationem fœtidiſſimaque ſputa in regiam faciem tuã proiecta, & ludibrioſam eiuſdem imperialis faciei tuæ velationem, diros quoque colaphos, & diras alapas multaſq; alias iniurias, ſubſannationes, atq; afflictiones, per totam noctem toleraſti.

Gratias ago ℔ ſumma ignominia quã ſuſtinuiſti, quando ſicut maleficus vinctus manè ducebaris ad Pilatum, deinde à Pilato ad Herodem, rurſumq; ab Herode ad Pilatum. Intereà tu dulcis Saluator, inhumanam inimicorum tuorũ ſæuitiam benigniſſimo corde tuliſti.

Gratias ago pro illo tuo ſancto ſilentio, quo humiliter coram Pilato, & coram Herode tacuiſti ad falſas tui accuſationes, & ad innumeras contumelias in te dictas. In eis enim ſicut agnus manſuetus non aperuiſti os tuum. *Iſai. 53.*

Gloria patri, & filio, & ſpir.

Ad Ieſum, Endologia IIII.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Ieſu Chriſte, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, pro contemptu tui, & pro probro quo ab Herode affectus fuiſti, quando veſte alba ridiculaq; indutus, tanquàm delirus, & amens remittebaris ad Pilatum.

Gratias ago pro acerbiſſimo, & ineffabili illo dolore, quem perpeſſus es, quãdo in prætorio nudatꝰ, atq; ad colũnam liga-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligatus, dirè flagellabaris: vnde virginea delicataque caro tua tota miserabiliter fuit consciſſa.

Gratias ago pro ipsorum flagellorũ sulcis atq; liuorib⁹, & pro purpurei sanguinis riuulis, qui è sanctiſſimo corpore tuo vndique decurrebant.

Gratias ago pro abyſſali illa patientia quam exhibuiſti, quando chlamide coccinea in maius ludibrium indutus, ſpinis coronabaris vulnerabarisq;, nugatoriè salutabaris, impiè cõſpuebaris, alapiſque, & arundine cædebaris. In his enim & alijs iniurijs atque tormentis tibi illatis, nuſquàm vel minimum indignationis aut impatientiæ ſignũ, oſtendiſti: ſed manſuetiſſimè omnia pro me ſuſtinuiſti.

Gratias ago pro ignominia illa ac pœna quam pertuliſti, quãdo capite ſpinis obſito cõpũctoq;, & facie cruore tincta, geſtans purpureum veſtimentum, ante tribunal in conſpectu populi ſtatuebaris, iniuſteq; morti adiudicabaris.

Gratias ago pro ingẽti preſſura, & fatigatione quam ſenſiſti, quando voluntati Iudæorũ à Pilato traditus, probrosè, & feſtinanter ad Caluariæ locũ protrahebaris, crucem propriam attritis ac laceris humeris baiulans.

Gratias ago pro potu vini myrrhati cum felle miſti, quod tibi anhelo & prę laſſitudine penè deficienti, fuit porrectum: cuius amaritudinem guſtaſti, ac mitiſſimo corde pro me toleraſti.

Gloria patri, &c.

Ad Ieſum. Endologia V.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Ieſu Chriſti, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, pro acerbiſſimis illis doloribus quos paſſus es, quando vulnera tua veſtimẽtorum detractione innouabantur, & quando delicatæ manus tuæ atq; incõtaminati pedes tui cruci affigebantur, membrorumq; tuorum compages ſoluebantur.

Gratias ago pro effuſione precioſiſſimi ſanguinis, qui è vulnerib⁹ tuis velut è fontibus largiter ꝓfluxit. Sit tibi laus, honor, & gloria in ęterna ſecula pro ſingulis roſei illius cruoris tui guttis, Domine mi Ieſu.

Gratias ago pro inexplicabili illa mãſuetudine, & charitate, qua iniquorum tibi inſultantium proteruiam blaſphemiaſq; patiẽtiſſimè toleraſti, & inſuper pro illis ipſis qui te crucifixerant, atque crucifixum maledictis inceſſebant, patrem oraſti.

Gratias ago pro incomprehenſibilibus illis cruciatib⁹ quos pertuliſti, quãdo transfixis manibus ac pedibus miſerabiliter in ſtipite crucis pendebas medius inter latrones: & quando matrem tuam dulciſſimam totam compaſſione penetratam, totam amore liquefactam totam doloris gladio transfoſſam, iuxta crucem adſtare cernebas.

Gratias ago pro vehementiſſima ſiti qua æſtuabas, quando aceto ſub mortẽ poratus fuiſti.

Gratias ago ꝓ benigniſſima illa pietate, & miſericordia, qua tu viuificator omnium, venerandum caput inclinãs, pro me mori dignatus es. Sit tibi gloria in ſecula ſempiterna ꝓ ſeparatione prę cellentiſſimæ animæ tuæ ab im maculato corpore tuo.

Gratias ago pro ſacroſancto illo ſanguine, & ſalutifera illa aqua, quæ de latere tuo lancea confoſſo effluxerunt.

Gratias ago pro ſepultura incõtaminati corporis tui, & pro glorioſa reſurrectione atque aſcenſione tua, & pro Spirituſſancti miſſione.

Gloria patri, & filio, & ſpir.

Ad Ieſum, Endologia VI.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Ieſu Chriſte, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, cui⁹ mẽbra digniſſima, pro mea ſalute nimium fuerũt afflicta: ego illa pro tui honore, & amore ſaluto.

Saluete immaculati pedes Domini mei, ꝓ me fatigati, & clauis perforati.

Saluete venerabilia genua, pro me ad orationem flexa, & ſæpe laſſata.

Salue floridiſſimum pectus, pro me liuoribus, & plagis deformatum.

Salue ſacratiſſimum latus, pro me lancea confoſſum.

Salue amantiſſimum, benigniſſimũ, atque mellitiſſimum cor pro me vulneratum: ſalue totius boni totiuſq; beatitudinis incomparabile gazophylacium: Eia eſto mihi in morte gratum vmbraculum, & poſt mortem æternũ domicilium.

Sal-

Salue ſanctiſſimũ dorſum pro me flagris cõſciſſum, & ſanguine rubricatum.

Saluete dulciſſima chariſſimaq; brachia, pro me in cruce extenſa.

Saluete delicatæ manus, pro me crudeliter clauis transfixe.

Saluete nitidiſſimi humeri, ꝓ me põdere crucis grauati, & confracti.

Salue puriſſimum collũ, pro me colaphis inhumaniter contuſum.

Salue os, & guttur ſuauiſſimum, pro me felle, & aceto potatum.

Salue gratioſiſſima facies, ꝓ me putẽtibus ſputis fœdata, & duris alapis cęſa.

Saluete benigniſſimæ aures, pro me contumelijs oneratæ.

Saluete beatiſſimi oculi, pro me lachrymis perfuſi.

Salue venerandum caput, pro me ſpinis coronatum, ſauciatum, atq; arundine percuſſum.

Saluto clementiſſime Ieſu totum corpus tuum, pro me flagellatum, dilaceratum, crucifixum, mortuum, & ſepultum.

Saluto ſanguinem tuum precioſiſſimum, pro me prorſus effuſum.

Saluto nobiliſſimã animam tuam, ꝓ me contriſtatam atq; anguſtiatam.

Amabilis Ieſu, ſanctifica quæſo per ſacratiſſima membra tua, omnia membra mea: & dele omnes peccatorum maculas, quas ijſdem membris meis abutendo vnquam contraxi.

Gloria patri, &c.

Ad Ieſum, Endologia VII.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Ieſu Chriſte, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui pro omnib⁹ vulneribus tuis, & maximè pro illis quinq; colendis plagis, quas tanquam præclara redemptionis reconciliationiſque meę ſigilla, in corpore tuo reſurgens à mortuis, retinuiſti.

Saluto pijſſime mi, & tota deuotione oſculor roſeum vulnus dextri pedis tui, præcorq;, vt per illud plenam omnium peccatorum remiſſionem mihi concedas.

Saluto benigniſſime mi, & tota deuotione oſculor vernãs vulnus ſiniſtri pedis tui, præcorque, vt per illud inſtaures omnes ruinas deperditæ vitæ meæ.

Saluto optatiſſime mi, & tota deuotione oſculor floridum vulnus dextræ manus tuæ: precorq;, vt per illud mortifices in me quicquid tibi diſplicet.

Saluto amabiliſſime mi, & tota deuotione oſculor charum vulnus ſiniſtræ manus tuæ: precorq;, vt per illud, eum ornatum internum mihi dones, qui tibi placet.

Saluto dulciſſime mi, & tota deuotione oſculor amoroſum ac præſuaue vulnus ſanctiſſimi lateris tui, præcorq; vt per illud me totum in te trahas & rapias, me totũ tibi copules atq; vnias.

Tu Domine in ipſis beatis vulnerib⁹ tuis me include, & præſta, vt ex eis verũ tui amorem æternamque ſalutem hauriam. Scribe illa in corde meo, precioſiſſimo ſanguine tuo: vt in eis legã tuum dolorem pariter, & amorem. Eorum memoria ſemper in conclaui pectoris mei permaneat: vt in me ergà te, & dolor compaſſionis excitetur, & ardor dilectionis accendatur. Sit mihi tẽpore, ac præcipuè in hora mortis meæ, certũ in illis refugium atq; protectio ſecura.

Gloria pat. &c.

Ad Ieſum, Endologia VIII.

ADoro, & glorifico te Domine Ieſu Chriſte, qui dignaris tibi vnire animas perfectè diligentium te. O Fili Dei viui, ego abundans peccatis, vacuus meritis, indignus ſum qui tibi appropinquem: ſed ecce pro omnibus offenſis, quas in te admiſi, & pro omnibus bonis quæ mihi deſunt, offero tibi quicqd pro me facere, loqui, & tolerare voluiſti: offero quicquid in glorioſiſſima genitrice tua virgine Maria cæteriſq; ſanctis tuis vnquam tibi placuit. Totam vitam meam nimis indignam atque immundam, puriſſima innocẽtiæ tuæ meritorumq; tuorum ſindone inuolue, & me perfectiſſimis virtutibus ſacræ humanitatis tuæ exorna, exornatumq; tibi inſeparabiliter coniunge.

O viuificans gemma diuinæ nobilitatis, ô immarceſsibilis flos dignitatis humanæ, Ieſu pro me vulnerate, vulnera obſecro, & medullitus trãsfige cor meũ iaculo amoris tui: ita vt nihil terrenum continere poſsit, ſed à ſola efficacia tuæ diuinitatis contineatur.

Largire dilecte mi, vt toto corde, pleno deſiderio, ſitientiq; anima ad te aſpi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

spirem, & in te suauissimo respirem. Largire vt totus spiritus meꝰ, & omnia interiora mea, ad te qui es vera beatitudo semper anhelent. Flagrantissima charitas me totum concremet, tibiq́ue intimè vniat, & in se transmutet: vt tu in me, & ego in te gaudium habeamus nunc in tẽpore, ac posteà in æternitate.

Gloria pat. &c.

Ad Mariam virginem Deiparam.

Endologia IX.

AVe candidum lilium fulgidæ semperq́ue tranquillæ Trinitatis: aue vernans rosa sempiternæ amœnitatis, salue præclara cœli regina inæstimabilibꝰ delitijs affluens, virgo Maria. Ex te, ô beata, nasci, & tuo lacte pasci rex cœlorum voluit Iesus Christus, splendor paternæ gloriæ. Tu eum panniculis inuoluisti, fasciolis strinxisti, vlnis gestasti gremio fouisti, & amplexibus atq; osculis delinisti, ipse (te intercedente) mentem meam diuinis influxibus pascere dignetur.

Eia aduocata mea singularis, illos tuos misericordes oculos ad me conuerte. Impetra mihi plenam omnium peccatorum meorum remissionem, & perfectam mei mortificationem atq; abnegationem. Impetra cor purum, humile, benignum, & amore dulcissimi filij tui vulneratum. Impetra spiritus nuditatem ac libertatem: vt ipse Dominꝰ meus Iesus Christus, pacem & gaudium in me habeat.

Ego te veneror, te inuoco, & tibi, in augmentum gaudij, offero cor vnici filij tui: precorq́ue vt mihi sis pia auxiliatrix atque consolatrix toto huius exilij tempore, & præcipuè in hora mortis meæ. Amen.

Ad omnes Sanctos Angelosq́; Dei.

Endologia X.

AVete Sancti Sanctæq́ue Dei omnes, qui æterna beatitudine donati, Dominum cum iubilo iugiter laudatis: auetè spiritꝰ angelici, qui amabilem faciem Dei semper cum iucũditate cõtemplamini: salue sancte angele custos meus fidelissime, cui à Domino commissus sum.

Vos estis vernantes cœliflores, supernam Ierusalem mirificè exornantes. Ego vos veneror, vos inuoco, & vobis in augmentum gaudij ac gloriæ, offero totius boni, totiusq́ue beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluum. Gratias ago ipsi Domino Deo nostro qui vos elegit, & suis benedictionibus præuenit: gratias ago pro omnibus bonis quæ vobis contulit.

Eia beati amici Dei, impetrate mihi plenam omnium peccatorum meorũ remissionem, & perfectam mei mortificationem atque abnegationem. Impetrate spiritus nuditatem, & libertatem, ardentemq́ue Dei amorẽm: vt ipse Dominus delitias suas in me habere possit. Orate pro me nunc, & in hora mortis meæ: vt vestris precibus adiutus, aliquando sanctam trinitatem vobiscum glorificẽ in dulcissima illa patria, vbi dies vna melior est super millia, vbi Deus est omnia, quæ desiderare potest mẽs pia, Amen. *Psal. 83.*

FINIS.

LVDO-

LVDOVICVS BLOSIVS
Florentio à Monte, S.

QVòd à me extorquere potuisti Institutionem illam, quam ex sanctorum patrum monumentis mihi collegeram, mi Florenti, meus erga te amor effecit, & Deus (vti spero) ita voluit: tam tu & ego ad hoc contendere debemus, vt quotidie in spirituali internaq́; vita proficientes, ipsi Domino magis magisq́; vicini simus. Pudet me sanè quòd tam procul adhuc à perfecta mei abnegatione & mortificatione, atq; à perfecto Dei amore absim. Benignissimus Iesus propositum conatumque meum adiuuare dignetur. Vt cunq; me consolantur verba cuiusdam amici Dei, ita ipsum Dominum alloquentis: Diligam te, Domine, pro dono tuo, & pro modulo meo. Si tantum diligere non possum quantùm diligere debeo, non possum tamen vltrà quàm possum. Psalm. 138. *Potero verò te amare amplius, quando amplius donare dignaberis: nunquàm tamen tantùm te diligere potero, quantùm dignus es qui diligaris. Imperfectum meum viderunt oculi tui: Verùntamen in libro tuo omnes scribentur, qui quod possunt faciunt, & si quod debent non possunt. Hæc inquã verba mihi languido & humi inter multos defectus reptanti nonnullam consolationem adferunt. Opto vehementer, vt omnes qui illam Institutionem piè legent (si tamen aliqui præter te legent) fructum salutis percipiant, & me tardum atq; inutilem suis precibus apud Deum adiuuent. Appendicem eidem Institutioni adiectam, excerpsi ferè totam hinc indè ex operibus D. Ioannis Thauleri: ita tamen vt non vbiq; verba eius, sed verborum sensum proferre curauerim. Antequàm colligerem Institutionem, scripseram Apologiam, qua ipsum Thaulerum iniuria ab Ecquio traductum, breuiter excusare volui: eam ad te mitto. Adiunges illam libello nostro, collocabisq́; post Exercitiũ precationum. Vale in Domino Iesu. Lætijs, pridie Nonas Octobris, Anno, M. D. L I.*

APOLOGIA PRO DOMINO IOHANNE THAVLERO.

Quod Ecquius Thaulerum immeritò traducat, & inconsideratè damnet.

CAPVT. I.

QVum ego intellexissem plerosq; à lectione librorum D. Ioannis Thauleri deterreri verbis Ioannis Ecquij: operæ precium esse duxi, paucis refellere ea quæ in ipsum Thaulerum minùs consideratè scribit Ecquius. Hic enim disputans aduersus Martinum Lutherum hæresiarcham tertio libro de Purgatorio, Thaulerũ appellat somniatorem, eumque hæreseos insimulare videtur: nihil tamen adducit, quo comprobet illum esse hæreticum. Qui si diligenter legisset eius lucubrationes, longè aliter de eo sensisset. Nam Thaulerus catholicæ fidei cultor integerrimus est. Ea quæ scripsit, sana & planè diuina sunt: vt cognoscere possunt omnes, qui in illis studiosè sunt versati. Sed Ecquius ardore defendendæ Ecclesiæ succensus, indignè tulit, quòd Lutherus magnificè laudaret Thaulerum, & sententijs eius sua praua dogmata confirmare niteretur. Quid verò mirum, si miser & infœlix ille suos errores dictis Thauleri à se perperam allegatis tueri tentauerit: quum non solùm sanctorum patrum, verùm ipsius quoque sacræ diuinæq́ue scripturæ verbis impudentissimè ad suam hæresim stabiliendam abutatur? Si doctrinæ Thauleri adhærere voluisset, profectò hæreticus nunquam fuisset. Nam ex vnius Thauleri scriptis hæreses, quæ hisce temporibus emerserunt, plenissimè confutari possunt. Et quidem Lutherus posteà videns scripta Thauleri prorsus aduersari suis scriptis, vituperauit eum, quem priùs intantum commendarat, vt diceret plus solidæ theologiæ in vno Thaulero inueniri, quàm in omnibus alijs.

Quòd Lutherus peruersè citet Thaulerum, & quòd sanctissimi quiq; fecerint id quod de Ecstasi & raptu scribit Thaulerus.

CAPVT. II.

IPse Lutherus non parum concitauit Ecquium contra Thaulerum, quum obedientiam Ecclesiasticā deprimens, citaret eundem Thaulerum, diceretq; illum istud sensisse, vt si quis in medijs obedientiæ Ecclesiasticæ operibus rapiatur in ecstasim, vel singularem aliquam illuminationem percipiat, omninò debeat obedientiam Ecclesiæ relinquere, Deo obsequi magis quàm hominibus. Sed quàm alienum sit à mente Thaulerri id quod Lutherus adstruere vult, facilè agnoscet, quicunque locum vbi de ea re Thaulerus tractat, attentè legere, & diligenter discutere voluerit. Habetur autem hic locus secundo sermone in circuncisione Domini, vbi hæc inter alia legimus: Quando (inquit Thaulerus) contingit aliquem in vera ordinataque deuotione ad altiora rapi, is durante huiusmodi raptu, omnem exteriorum exercitiorum occupationem missam faciet, etiamsi talia sint, ad quæ cōplenda voto sese obstrinxerit. Nam quamlibet multa ac varia quis Deo promiserit, si vera dilectione succensus in Deum cum vniuersis viribus suis intrahitur, rapitur, absorbetur, & immergitur, est ab omnibus votis liber atque absolutus, interim dum vera hæc deuotio & Ecstasis in ipso perdurat. Imo, si huiusmodi Ecstasis hebdomada vna, aut mense vno, vel integro anno perseueraret, is qui illam patitur, toto eo spacio nullum tempus coram Deo negligit. Quando autem sibi restituitur, vota sua exequitur ab eo tempore, quo plenè compos suijpsius factus est. De præterito tempore & ijs omnibus quæ interea neglexit, ad quæ præstanda se obligatum sentit, docebit illum Deus, qui per seipsum omnia illa supplet, quamdiu eum ad altiora rapit. Minimum enim Dei opus, omnes omnium creaturarum actiones longè præcellit. Ista verò de eruditis & copiosè iiluminatis perfectisq; viris dicta sunt, quos vnctio docet de omnibus, non autem de externis atq; immortificatis hominibus. Hæc ibi. Certum habemus, perfectissimos quosq; fecisse id quod Thaulerus scribit. Nam Beatus Franciscus legitur ita plerunq; in Deum immersus atq; absorptus fuisse, vt tota nocte totoque die prorsus loqui nō posset: vnde & discipulo suo fratri Leoni præceperat, ne ad se pro horarijs precibus legendis accedens, molestus sibi esset, quando in talem mentis excessum raptus erat. Et Dominus Henricus Harphius, vir spiritusācti vnctione eximiè imbutus, in libris quos de mystica Theologia scripsit, meminit cuiusdam abbatissæ Claræ virginis sanctissimę, quę cogitationes & affectiones suas omnes ad Dei amorem conuertens, diuinos in se assiduè recipiebat radios: dicitq; hanc eorundem radiorū influxu ita solitam fuisse sursum in diuinitatem trahi, vt vsum naturalium virium suarum amitteret. Hinc contingit, eam aliquando in die Epiphaniæ tam vigorosè in Deum rapi, vt totis triginta diebus in ecstasi permaneret: nullam intereà rerum humanarum memoriam habens, nec cibum sumens, neque quicquam corpore suo sentiens. Posteà ad se reuersa, vix poterat cor suum deorsum deducere, vt de rebus temporalibus suæ curæ cōmissis cogitaret.

S. Franc.

S. Clara

Quòd Thaulerus non solum non implicatus sit erroribus Begardorum (quòd ei impingit Ecquius) sed etiam acerrimè aduersus eos scribat.

CAPVT. III.

MVltùm fallitur Ecquius, dicens Thaulerum implicatum esse erroribus Begardorum, qui nescio cui inani & falsæ contemplationi dediti, asserebant hominem ad tantam perfectionem in hac vita pertingere posse, vt iam nec peccare, nec in gratia proficere amplius queat, ob idq; tum omnino liber sit, nullis Ecclesiæ præceptis subiectus. (Qui errores in concilio Viennensi damnati fuerunt.) Immeritò, inquam, Ecquius hanc notam sancto viro inurit. Nam Thaulerus secundo sermone primæ Dominicæ Quadragesimæ, vehementissime inuehitur in eos, qui huiusmodi erroribus sunt obnoxij, vbi inter cætera dicit: Ex falso otio & fornicatione spirituali pessimus error nascitur, quo qui subuersi sunt, contemplatores se vocant.

1. Ioan. 2.

Fornicatio spiritualis.

Ipsi vacuitatem quandā & pacem quietemque naturalem sectantur, quam & Gentiles & Iudæi, & pessimi quiq; homines sentire atq; adipisci possunt, si se ab omnibus phantasijs & actionibus expedire sciant, & absque discussione suæ conscientiæ intra se viuant. Ista naturæ quies hoc pacto souetur, si quis in aliquo loco quietus ac vndiq; otiosius sedeat, & nec intus nec foris aliquid exercitij habeat: vt hanc eandem quietem & consequi possit, & adeptam nemo perturbet præpediatue. Hoc autem malum esse quis nō videat? quum id nihil aliud efficiat, quàm cæcitatem quandā ac ignorantiam, & descensum in seipsum, absque vlla actione. Boni in Deo non in seipsis requiem quærunt. Sancta probataque requies quæ possidetur in Deo, est amorosa, omnium ab animo excluso, cum supplici intuitu siue inspectione in incomprehensibilē claritatem Dei, quæ à veris Dei amicis & semper deuotis desiderijs quæritur, & perfruitionem inuenitur, perenniterq; possidetur in ardentissimo amore: possessa verò nihilominus quæritur. Planè quando aliquis quietem in otio absq; deuotis intimisque ad Deum adspirationibus atque desiderijs sectatur, omni tentationi & errori expositus est, atque ad mala quæque sibi præstat occasionem: propterea quòd à Deo auersus, atque ad seipsum dilectione affectuque naturali conuersus, sui oblectationem propriumque commodum venetur & inquirat. Isti infelices homines inusitata quædam & singularia plerunque à Deo petunt: quibus etiam interdum (Deo permittente) contingunt ea quæ postulant, illusione diabolica: at ipsi persuasum omnino habent, illa à Deo sibi obtigisse pro salute sua, & (quod grauius est) se talibus dignos esse iudicant. Quod quidem quid aliud indicat, quàm eos spirituali superbia infectos esse, nihilque intrinsecus diuinæ gratiæ habere? Hi se à peccatis immunes, & Deo sine vllo medio vnitos, ob idque tam diuinis quàm humanis legibus solutos, atq; ad nulla iam bona opera facienda obligatos esse arbitrantur: isto errore seducti, quòd putent otiū illud cui vacant, pro sui nobilitate atq; excellentia nullo modo esse interturbandū aut impediendum. Hinc nihil operantur: sed sicut instrumentum præstolatur artificem, ita illi diuinam expectant operationem, nihil ipsi penitus agētes. Aiunt enim sua operatione opus Dei fore præpediendum. Itaque vanissimo otio dediti, in virtutibus se non exercent. Vis scire quale sectentur otium? Breuibus expediam. Non gratias agere, non Deum laudare, non orare, nihil cognoscere, nihil amare, nihil desiderare volunt. Hæc omnia tanquàm noxia postponunt. Quicquid enim orando petere possent, habere se existimāt. Iam quod ad Ecclesiæ leges attinet, ea omnia se non modò consequutos esse, sed & transcendisse credunt, ob quæ cuncta sanctæ Ecclesiæ præcepta, ritus, consuetudines, & cæremoniæ rationabiliter institutę sunt. Persuasum habent, neminem, nec ipsum Deum quicquam sibi vel dare vel auferre posse: eò quod exercitia omnia, cunctasque virtutes superarint, vt ipsis videtur, atque ad meram puramque nuditatem ac præclarum otium pertigerint. Hinc tantam sibi libertatem vsurpant, vt nemini prorsus obedire velint, neque summo Pontifici, neque Episcopis, neque pastoribus suis. Ab omnibus sanctæ Ecclesiæ consuetudinibus legibusque immunes & exempti esse volunt: palam asserentes hominem tamdiu imperfectum esse, quamdiu virtutibus consequendis dant operam. Credunt se omnia tam angelorum quàm hominum merita vicisse, & nullum deinceps virtutis augmentum capere, nullum peccarum admittere posse, hac de causa, quod absque voluntate viuant, vt ipsi arbitrantur, spiritumque suum quieti atque otio tradiderint, & in seipsis ad nihilum redacti, vnumque cum Deo effecti sint. Nulla eis neque de ieiunijs, neque de festorum obseruatione, nēque de aliquo alio Ecclesiæ præcepto cura est, nisi quatenus in hac parte adspectum hominum verentur, aut hominibus placere cupiunt. Equidem constanter asseuerare non dubitem, latrones quosq;, & eos qui in manifestis sceleribus vitam agunt, eiusmodi hominibus meliores esse. Et tamē se Deipatientes nuncupant: dicentes se Deum pati, quod ab omni operatione expediti &

Requies probata.

Universidad de Deusto
Biblioteca

otiosi sunt. Putant se Dei instrumenta esse, in quib⁹ ille quicquid velit, operetur. Aiunt autē ea opera quæ Deus per ipsos perficit, multo excellentiora esse, quàm sint cuiuslibet hominis opera, quæ per seipsum etiā in gratia Dei agit. Quicquid faciant, nihil se peccare existimant, quum Deus hoc quod agunt, per ipsos efficiat (vt ipsi dicūt) & quicquid velit Deus, id per eos fiat, nec prorsus aliud quicquam. Humilitatem quandā in cōuersatione sua atq; actibus suis præ se ferunt, facileq; aduersa omnia tolerant, propterea quod se Dei instrumenta esse arbitrentur, per quæ ille pro grauissima volūtate sua operetur. Sunt igitur isti veris Dei amicis admodum simi les in multis. Cæterùm nimium aberrant, quòd ea omnia ad quæ intus mouentur, siue bona, siue mala sint, à Spiritu sancto procedere & fieri putant. Certè Spiritus sanctus neque otiosa neque inutilia, neque vitæ Christi vel sacris literis repugnantia, in aliquo homine operatur. Difficulter sanè seducti isti agnosci queunt, propterea quod vitæ suæ modū optimè tueri, & glossis quibusdam ornare, sciant: est tamē in quo agnosci poterunt, ipsorum videlicet propria voluntas, quā abnegare & deserere nesciunt. En dilectissimi, omnes isti & quotquot huius farinæ homines inueniuntur, ipsissimi prænuncij sunt Antichristi, viamq́ue illi præparant deducentem ad infidelitatem damnationemque perpetuam. Certa ergo fide tenendum est neminem à mandatorū Dei & sanctæ Ecclesiæ obseruatione atque à virtutum exercitio absolutū aut exemptum esse. Nemo vniri Deo potest in otio, nisi & amet & desideret Deum. Nemo sine bonis operibus aut est, aut esse potest sanctus. Sed quisque cum multa gratitudine omnipotenti Deo cooperari debet, ne ipsius Dei operationem præpediat: quisque illum laudare, eique gratias agere adstrictus est. Hæc omnia Thaulerus in eo sermone quem designauimus, dicit.

Nemo sine bonis operibus sanctus.

Quòd Ecquius falsò dicat Thaulerū doctrina sua demoliri regularem religionis obseruantiam.

CAPVT. IIII.

ECquius etiam affirmat Thaulerum doctrina sua, regularem religionis obseruantiam, præclarissimamq́ue virtutum gemmam obedientiam demoliri. Quod quàm falsum sit, manifestè liquet ex innumeris lucubrationū Thauleri locis. Nos aliquot tantùm loca citabimus. In sermone vndecimæ post Trinitatem Dominicæ, ipse Thaulerus viros & fœminas in ordine sacræ religionis Deo seruientes ita alloquitur: Dignissimam vocationem vestrā quæso frequenter attendite, & ita viuere curate, vt & vobisipsis & cæteris innotescat, quem ex sacri huius ordinis susceptione fructum referatis. Cuius quidem ordinis statuta, leges, & consuetudines omnes diligentissimè obseruare debetis. Non tamen exigitur, vt frater vel soror senio prægrauati, iciunijs, vigilijs, aut externis operibus supra vires insistant: sed silentium vestrum locis & temporibus quibuscunq; pro sacri ordinis institutione omnes seruabitis sedulò: quod quidem quem fructum & quam vtilitatem adferat, nemo capere, nullus intelligere satis potest. Deinde verba vestra suauia, benignaq́ue erunt. Si quod fortè asperum durumq́ue verbum exciderit vobis, mox culpam vestram humiliter fatebimini: & tā Deo quàm hominibus vos subijcietis. Cæterum si quis verbis duris vos aggressus fuerit, nihil prorsus contra illi respondebitis, nisi fortè vnū aut alterum verbum, idque placido ac benigno vultu. Fundum vestrum studiose obseruabitis, cauebitisq;, ne quamcunq; rem, siue libros, siue indumenta, siue ornamēta, siue societatem humanā cum delectatione possideatis. Quæcunq; autem ordinatè atq; secundū rationem necessaria sunt vobis, eis quatenus ipsa necessaria sunt, & Deus atque ordo libenter admittunt suppeditantq;, vtemini. Fraterna vos inuicem dilectione prosequemini: & alter alteri humilem subiectionem, amorem, pietatemque, nō autem graues ac toruos vultus prętendetis. Nō exhibebitis vos inuicem alienos, quæcunque etiam occasio vel res inter vos eueniens pacem mutuam infregerit. In bonis operibus, maximeque in charitatis officijs vos exercebitis: ita videlicet vt vos mutuò offeratis ad ipsa charitatis obsequia inuicē impendenda, & alter alteri onus ac laborem hilariter prę-

Silentium.

Locutio.

Fundus.

Necessarium vsus legitimus Fraterna dilectio.

Patientia. ripiat, vel etiam è manibus tollat. Iam si pro aliquo pietatis exercitio contingat vos ab alijs irrideri, cōtemni, & malè tractari: nequaquam vos ipsos defendetis, nec ad aliquem quærimonias deferetis. In choro, vbi corpus Dominicū in veritate præsens adest, multa cum reuerentia, oculis in terram demissis, animoq́; attento & ad Deum cōuerso, coram rege æterno consistatis. Si enim virgo pudica in conspectu regis adstaret, certumq́; haberet, illū in se oculos defigere, si quidem compos animi prudensq́ue esset, haud dubiè mores præ se ferret honestissimos, & modestissimè se gereret. Quàm ergo æquum est hominem coram Deo ac Domino suo, electissimoq́; animæ suæ sponso, iugiter se foris & intus contemplante, collectis viribus reuerentissimè adstare? Preces horarias cum ingenti deuotione, & cū quanta animi attentione potest is, decantabitis legetisq́;. Pro conscientiæ tamen securitate, noueritis sufficere (quātum ad Ecclesiæ præceptum attinet) si verba integra dicantur: nec opus esse aliquid repetere, modò spontè non cogitentur ea quę verbis lectis cōtraria sunt. Præterea ab omnibus quorū Deus vera caussa non est, abstracti eritis. Temporis quantulamcunque perditionem, vt virus pestiferum fugietis. Solitudini libenter vacabitis: in qua liberè & expeditè vos Deo vnietis: primò quidem, ad floridam dignissimæ passionis Christi arborem, & ad glorioſa vulnera eius, deinde etiam ad præclarissimæ diuinitatis illius celsitudinem vosipsos conuertentes: nam ita ingredientes & egredientes, plena pascua inuenietis. Si talem vitam egeritis, si huiusmodi fructus protuleritis, dignissimum Eucharistiæ sacramentum non sine grandi vtilitate ac profectus vestri incremēto percipietis. Non quidem inficias eo, bonum esse ad tempus ex profunda humilitate abstinere: sed multo melius fuerit ex amore accedere. Quisquis libenter pro gratissima Dei voluntate suam vitam instituerit, si posset, & non studiò cæcaq́; temeritate, vel propria reputatione accedit, sed dolet se vnquam offendisse Deum: quisquis, inquam, se talem verè sentit, securus accedere potest, imò verò quò crebrius accesserit, eò melius vtiliusq́; faciet. Quod si fortè fratribus vel sororibus, qui ipsam Eucharistiam perceperunt, tempore matutino non licet immensos fructus innumeraq́; bona, quæ hoc dignissimum sacramentum in homine operatur, obseruare, propterea quod secum manere nō sinantur, dum aut legere, aut cantare, aut in alijs iuxta consuetudinem statutaq; ordinis occupari debent: obseruent illa post prandium, aut post vesperas, vel etiam post completorium. A Equè Dominus tunc operari potest sicut tempore matutino: & hoc venerabile Sacramentum operatur vbicunque ei locus præbetur. Iam verò quod ad veniales quotidianasque culpas attinet (à quibus dū hic viuimus omnino liberi esse non valemus) monendi estis charissimi, ne multùm soliciti sitis, neúe perturbemini, si non omnes in confessione expresseritis. Illa humiliter ac seriò Deo confitebimini, & contrito deuotoq; corde vos reos coram eo accusabitis. Sic enim his, qui confessionibus audiendis adhibentur, nimis multùm temporis non auferetur. Sanè tales culpas generaliter expo suisse satis est: quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est vtrū mortalia sint, ex præcepto & necessitate confiteri obligemur. Venialia enim peccata, multis modis delentur: puta contritione, Dominicæ orationis prolatione, genu flexione, aquæ benedictæ adspersione, &c. Si alicui dolor siue cōtritio deest, saltem doleat se non dolere: nam hoc quoq; dolor est. Itidem si quis desiderium & amorem non sentit, desideret habere desiderium atq; amorem. Hæc & his similia scribens Thaulerus, non demolitur, sed plurimùm adiuuat stabilitque regularem religionis obseruantiam.

Corporis habitus in choro.

Preces horarię.

Solitudo.

Culpæ quotidianæ.

Confessio.

Dolor.

Nom. 10. Eucharistia.

Quàm exactè Thaulerus doceat, quisnam scopus, & quænam essentia sit ordinis monastici.

CAPVT. V.

RVrsum secundo sermone quartæ Dominicæ Quadragesimæ, idem Thaulerus religiosis loquens, ita ferè ait: Debemus Deum semper quærere, illiusque præsentiam suspirare, & cum

Scopus vita Deus, cordisq́; puritas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in cunctis actibus nostris purè spectare, debemus nos crebrò introuertere, & nosipsos atque omnia quæ extra Deum sunt transcendere. Quod si fecerimus, ipsum haud dubiè tandē inueniemus. Huc faciunt omnes ritus, cuncta opera atque exercitia, & quæque pia instituta, omnesque ordinationes tam nostri ordinis quàm aliarum religionum. Illa enim ob hoc fiunt & obseruātur à nobis, vt Deo intendere, eumque solū purè quærere discamus, & fundum habeamus ab omnib⁹, quæ operationem Dei præpediunt, expeditum, nihilq; continentem nisi Deum: quo ipse Deus intra nos festum agat diem. Si ad hunc finem, omnes religionis ritus non referimus, sed illis cōtenti sumus, si inquam externa exercitia ad interiorem fundū veramque cordis puritatem non referuntur, ea parum aut nihil profutura sunt. Sane dilectissimi quando primùm seculo abrenūciauimus, & monasticen professi sumus, omnes Deo omnipotenti vouimus, nos ipsum amore atque intentione prosequuturos, eidemque perseuerantem famulatum ad mortem vsque exhibituros: à quo voto nec pontifices nec sacerdotes omnes nos absoluere possunt. Si fides sanctis doctoribus habenda est, plus illud votum obligat, quàm quoduis iuramentum in iudicio præstitum. Vnde cōstat, nos multo magis crimen periurij incurrere, quando sponte animoque deliberato cor & intentionem (quæ Deo semel consecrauimus) alicui tradimus creaturæ extra Deum, quam, si iuramentum violaremus. Itaque sacræ religionis essentia & fundus est, vt Deum ex toto corde amemus, & confratres nostros diligamus vt nosipsos, mentes nostras humiliantes subdentesque Deo, & charitatē exhibentes inuicem: vtq; quarumlibet rerum creatarum ac nostrijpsorū, siue voluntatis nostræ proprietatem omnē abdicemus, atque ab omnibus, quæ Deū à nobis excludere vel præpedire posūt, expediti nudiq; simus: quò Deus omnipotens præclarissimum fundū nostrū (cui suam ipse imaginem impressit) liberè possidere valeat, quæ sunt delitiæ atq; voluptas eius, sicut ipse ait, Delitiæ meæ esse cum filijs hominū. Hic planè, dilectissimi, scopus est ordinis nostri, & hæc intentio. In hunc finē omnes religiosæ cōgregationes, omnia monasteria, omnia statuta, omnes ritus & cæremoniæ, cunctaque honestè viuendi genera, sunt instituta, approbata, atque recepta. Si illud obseruamus, nimirum ipsam ordinis nostri substantiā fundùmque tenemus: sin verò illud negligim⁹, periuri sumus, & fidem Deo præstitam violamus. Prædictum religiosæ regularisque vitæ fundū, legifer, & patriarcha noster S. Dominicus, ac alij venerabiles ordinum patres S. Benedictus, S. Augustinus, S. Bernardus, S. Franciscus, tenuerunt, coluerunt, atq; spectauerunt: cui omnes externi ritus, constitutiones, & cæremoniæ famulantur. Hanc ordinis nostri substantiam, quæso vt sectemini: sic enim certo certius Deus omnipotens grandem in animabus vestris peraget solennitatem. Multæ patrum sanctiones nobis obseruandæ sunt, visitandus est chorus, legendum atque psallendum est nobis: quare ergo non id iucundo animo facimus potius, quā arida plumbeaque mente, ne ab æterna solennitate excludamur? Quamuis enim verissimum sit, eum qui nullius sibi mortalis criminis conscius est, & nulla ratione vult Deū offendere, saluum in sancta catholicaque fide fieri, ac beatitudinem consequi: quisquis tamen iucundam illā solennitatem, qua fœlicissimè sentitur atq; degustatur Dei præsentia, intra se experiri appetit, oportet vt purum, liberum, & expeditum fundum Deo exhibeat. Et profectò ipse Deus sua inæstimabili pietate nos ad hunc sacrum vocauit, traxit, atque perduxit ordinem, vt illi soli per amorem intentionemque hæreamus: cuius vocationi nos morem gerere debemus. Gratuita bonitate sua amoreque purissimo sine vllis meritis nostris, ad hanc sanctam veræ pœnitentiæ vitam perduxit. At quærat fortasse aliquis, quæ sit vitæ pœnitentialis essentia ac veritas. Nihil sanè aliud, quàm vera ab omnibus extra Deum auersio, & integra ad purissimum certissimumque bonum illud quod Deus ipse est, conuersio. Quod qui studiosius perfectiusque facit, ille plus quoque agit pœnitentiæ. Me-

Voti monastici robur, & obligatio.

Religionis essentia.

Prouer. 8.

Pœnitentialis vita veritas.

Merito ex ipsis animi visceribus deuotissimas semper conditori nostro gratiarum actiones referre debemus quotquot religiosi sumus, quòd ipse nos ad istam vitam inuitare dignatus sit. Et quod euidentius signum esse queat diuinæ apud nos præsentiæ, quòd plærique nostrum in ipso iuuentutis flore constituti (quæ ætas admodum solet esse indomita atque omnis regiminis impatiens, ac seculo dedita) alterius se voluntati subiecerunt, præceptis & exhortationibus obtemperant, domari regique se patiuntur, atque creaturis omnibus valedicentes, Dominum Deum suum sequuntur? Qui licèt magna aliqua de Deo necdum experiātur, patientiam tamen seruant, & sustinent Dominum. Agite dilectissimi, in hoc neruos conatusq; omnes intendamus, vt iucundissimam intra nos experiamur solennitatem, aliqua vitæ æternæ prælibatione donati. Ea inquam cura sit nobis, vt quoties volumus, quoties nos intro recipimus, in orationib⁹, exercitijs, & operibus, quæ nobis ex ordinis nostri instituto faciēda incumbūt, diuinam intra nos præsentiam, verumque gaudium sentiamus: Deo sese in intimis nostris verè manifestum exhibente. Quo bono illi perfruuntur, qui se Deo proprios fecerunt ac dedidерunt, & ei soli obligati sunt. An non felicissima prorsus vita censenda est, quando & nos sumus in Deo, & ipse in nobis hic in tempore ac postmodum in æternitate? Hæc ibi. Item secundo sermone quartæ Dominicæ Aduentus, dicit Thaulerus: Schola præamabilis, vita est religiosa siue monastica, in qua qui degunt, à mundo & à diuersis miserijs abstracti distinctique sunt, quo omnipotenti Deo in veritate seruientes purissimè viuant, Deum & seipsos iugiter obseruent, naturæ & sensibus atque ipsi mundo perfectè moriantur. Æquum profectò foret, religiosum quemque adeò diuini amoris igne succensum, adeò intus & foris Deiformem esse, vt quisquis ad eum accederet, nihil vnquam in eo nisi Deum, siue animum ferentissimum in Deum erectum, atque ad omnem Dei voluntatem paratissimum, inueniret. Cæterum de his, qui in sancta religione non religiosè viuunt, Thaulerus secundo sermone tertiæ post Trinitatem Dominicæ, loquitur in hunc modum: Nullo erga Deum atque diuina studio, nulla diligentia, nulla strenuitate feruent. Licet codices multos legendo atque psallendo percurrant, ac folia terant, ea tamen quæ legunt non eis sapiunt, nec ipsi inde gratiam aliquam referunt. Satis verò creaturæ eis placent & sapiunt: his videlicet delectantur, has amore prosequuntur, his consuetudine & amicitia se iungunt, in his sponte delectationem (quantum possunt) quærunt: & ad huiusmodi tam seipsos quā alios prouocant modis omnibus quibus possunt, nempe verbis, operibus, vestitu, gestibus, internuncijs, munusculis, literis: atque ita sese totos foras effundunt, moribus incompositi, sensibus incustoditi, in loquendo garruli, stolidique: interim tamen, si superis placet, aiunt, se ægrè mortale aliquod peccatū velle admittere. Enimverò precio sum Christi sanguinem acerbissimamque eius passionem, sine fructu debere abire putant: sed errant miseri atque falluntur. Dicunt autem: En in sacra religione positi sumus, in sancta congregatione viuimus, & multum oramus ac legimus. Quibus ego, hæc inquam, omnia sine amore, sine attentione, tam cæcè & tepidè agitis, vt id absque admiratione nec cogitari quidem possit. Sed frequenter confitentur, & corpus Dominicum accipiunt. Confitentur quidem verbis, verùm integram sese corrigendi voluntatem non habent. Vnde quòd sacram Eucharistiam percipiunt, faciunt nimirum non aliter, quàm si quis regem ad domum suam inuitet, & venientem in sordidissimam putentissimamque haram inter porcos sessum ducat. Præstaret sanè tales nunquam tremendum illud sacramentum percipere. Dicunt ægrè se mali quippiam facere. An verò benefacere credendi sunt, dum frigida quædam vocalium orationum lectionumque murmura, tanquam paleas Deo offerunt: amorem autem, cor, intentionem, fauoremque, per liberam voluntatem creaturis tribuunt? Iam si fortè accedat aliquis, qui præmoneat ostendatque, quantis ipsi

Diuinæ præsentiæ signum euidens.

Charitatē mortificationemq; negligentium cōditam miseras.

Monastices scholæ.

in periculis degant, & quàm horrendam mortem habituri sint : irrident hominem, dicuntq́; , Begardorum ista sunt verba, En nouũ hic habemus spiritum. Hæc dicunt. Qui si in hac impœnitentia,& vitiorum suorum periculosa ignorantia permanserint, nunquam Dei faciem sunt conspecturi. Audiant, & in animos suos demittant ista Thauleri verba religiosi negligenter viuẽtes.

Quàm præclarè Thaulerus differat de obedientia, quam præstare maximè debent ij qui in sacra religione viuunt.

CAPVT. VI.

POsteaquam abundè demonstrauimus Thaulerũ sua doctrina nõ destruere, sed erigere confirmareq́; sacrã religionem : res exposcit, vt nonnulla etiam proferamus, quæ ille scribit de sancta obedientia : nam Ecquius affirmat (sicut diximus) eum hanc dispergere. Igitur ipse Thaulerus in suis Institutionibus, capite decimo tertio hæc inter alia dicit: Obedientia, humilitatis prima filia est. Hæc hominem Dei voluntati subditum facit, & sensus viresq́; sensitiuas superiori rationi subijcit. Hæc hominem subdit Ecclesiæ, eiusq́; sacramentis, pastoribus, superioribus, dogmatibus, præceptis, institutionibus, consilijs, consuetudinibusq́; vniuersis. Hæc hominem promptum flexibilemque reddit alijs quibuslibet, in consilijs dandis, in auxilijs obsequijsq́; tam corporalibus, quam spiritualibus impendendis secundum discretionem, & iuxta cuiusque necessitatem. Verus obediens velle & nolle suum prorsus abnegat, & in exequendo ea quæ præcipiuntur moras non nectit: sed mox vbi ei aliquid iniungitur, paratus est, imò verò præceptum non expectat. O quàm pauci verè & perfectè obedientes nunc inueniuntur, qui omni propria volũtate abdicata, non cupiant vt sibi Deus & creaturę obtemperent, sed magis ipsi alterius voluntatem facere velint. Obedientia tanta virtus est, vt vel minimũ aliquod opus ex ea factum, qualecunq; illud fuerit, multo melius Deoque acceptius sit quolibet alio opere quamlibet etiã magno, quod sine obedientia peragitur, siue sit Missæ auditio, siue lectio, siue oratio, siue cõtemplatio, seu quodlibet bonũ opus quod excogitari possit. Dum humilis obediens recogitat, quomodò Sancti Dei magno desiderio ad hoc peruenire contenderint, vt verè obedientes essent, propriumq́; sensum prorsus extinguerent: dum considerat, vt illi mox vbi aliquã fortè propriam quæsitionem in se deprehendebant, seipsos abnegarint: maximè verò dum fidelissimi amatoris sui Iesu Christi perpendit obedientiam, attendens vt ille quum esset Rex regum & Dominus dominantium, vsque ad mortẽ crucis obediens ac resignatus fuerit: inde nimirũ æstuanti obedientiæ desiderio succensus, ad omnia bona alacer paratusque redditur, ac se subijcit nõ tantũ Deo & superioribus, verum etiam omnibus hominibus: & quanto homines sunt inferiores, tanto ei subiectio amplius sapit, tanto ipse libentius obedit : maiorem enim hic sui mortificationem inuenit, quam dum sub maioribus inclinatur. Quo nos magis abnegamus, hoc similiores efficimur ei, qui propter nos non solũ cœlesti Patri suo obediuit, sed etiã in manus peccatorũ semetipsum tradidit, sine querela permittens eos liberè facere in se, quicquid vellent. Ergo licèt magnum sit obedire superioribus: maius tamen est obtemperare æqualibus, maximum autem obedire inferioribus propter Deum. Nullus adeò aridus & diuina gratia destitutus est, quin si suaui obedientiæ iugo colla submittere velit, virere ac florere, copiosumque fructum producere possit. Obedientia enim ad quamlibet gratiam suscipiendam aptissimus capacissimusque locus est. Item vndecimo cap. Institutionum suarum Thaulerus ait: Ea resignatio qua cor bonæ voluntatis adeò se ad obediendum inclinat, vt ex seipso viuere nolit, viuit autem, & cuncta opera sua facit ex salubri sanctoque alicuius spiritualis atque illuminati confessoris cõsilio, planè via ad cœlum tutissima est, per quam facilimè retia diaboli euaduntur. In huiusmodi resignatione, omnia hominis opera abundant gratia : sed ea opera quæ bonꝰ homo ex proprio facit iudicio, difficile est discernere, vtrum ex natura an ex gratia fiant. Ei qui volũtatem propriam abdicauit, itet

Obedientia humilitatis filia.

Obedientia virtus quã ita.

Sui resignatio via est ad cœlum tutissima.

iter inferni præclusum est. Vnde S. Bernardus ait: In inferno nihil nisi propria voluntas ardebit: tolle hanc & infernus non erit. Vbi enim seipsum homo deserit & exit, ibi Deus ingreditur. O quã multi religiosi sunt martyres infructuosi, dum propria voluntate pleni, sibijpsis per propriã quæsitionem propriumque iudicium duces sunt, ob idque paruam aut nullam magnis suis exercitijs beatitudinem merentur. Qui si omnia opera sua in obedienti resignatione perficerent, insignes nimirum sancti apud Deum efficerentur. Primo etiam sermone tertiæ post Trinitatem Dominicæ, Thaulerus ita loquitur : Nullum in hac vita charius digniusque sacrificium Deo omnipotenti offerri potest, quam cor humile atque obediens. Vnde posset aliquis sub vno momẽto tam humiliter ac purè propter Deum obedire, propriamq́; exire & abnegare voluntatem, vt amplius veriusque in Deũ sine medio duceretur, quàm si toto decennio in proprijs conceptibus atque institutis magna cum deuotione vixisset. Libet hic similitudinem quandam proponere. Si quis Dei munere ad tam altum sanctitatis gradum peruenisset, vt Deum reipsa semper visibiliter præsentem secumq́; habitantem haberet, is si ad aliquod opus obedientiæ euocaretur, humiliter Domino dicere deberet: Eia suauissime Deus, permitte me, obsecro, hanc obedientiam tui amore perficere. Credite mihi, humilis ista propriæ voluntatis abnegatio, in illo homine, multo gratior iucundiorque Deo esset, quàm si ille idem tunc cum omnibus beatis spiritibus cœlum penetraret. Exemplum huius rei subijcio: Virgo quædam in monasterio degens & diuino amore flagrans, quum aliquando immenso dilectissimi sponsi sui Iesu Christi desiderio teneretur, sic illum ex toto corde suo alloquuta est: O vnice Fili Dei, amabilis redemptor animæ meæ, vtinam vel ad momentũ te in hac vita cernere possem. Ad quæ verba mox adstitit illi ipse Dominus noster Iesus Christus in forma cuiusdã pueruli. Contigit verò vt vna ex sororibus congregationis, ianuam cellæ illius deuotæ virginis pulsaret, eamque cum festinatione ad commue aliquod opus ex obedientia faciendum accersiret. Audiens virgo sancta iussionem obedientiæ, puerulo Iesu ait : En dulcissime Domine mi Iesu Christe, pro explenda obedientia abeo : tu interim me hic expecta obsecro, si tibi placet, donec ad te redire liceat. His dictis, è cella exijt: & quod facere iussa erat, animo voluntario hilariq́; vultu peregit: Deinde magna cum celeritate ad cellam reuersa est : quam quum aperiret, mira quædam & radianti ssima lux oculis eius se ingessit, adeò vt vix eam sustinere posset. Vidit igitur amantissimum Dominum suum in perfecta ætate, tanquam elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorũ adstantem. Vnde ipsa maximo gaudio repleta, ita eum affatur : O dilecte mi Iesu, quomodò tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam pusillus apparebas, quum à te recederem? Dic obsecro, dic vnica spes mea, qui id factum sit. Cui pius ac dulcis Iesus respondit : O filia charissima, profunda velocis atque impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi continuè sine medio optas vniri. Post quæ verba Dominus disparuit. Ista nimirum institutio ac visio, sanctæque virginis prompta obedientia, manifestè arguunt religiosos omnes, qui seipsos non abnegant, quique propriam voluntatem retinentes, non obediunt promptè & alacriter suis superioribus, sicut promiserunt obedire. Enimuerò quosdam in monasterijs, religiosisque congregationibus inuenire est, qui certas orationes legere, aut alia bona opera facere proponunt, diuersos modos priuatos, diuersaque exercitia assumentes : à quibus si ad obedientiam euocentur, statim innotescit quam pacem in se habeant. Quare verò tam ægrè obedientiam priuatis illis exercitijs præponunt, nisi quia cum proprietate eis inhærent, & illa velut pro Deo sibi statuunt? Sed fallunt semetipsos. Nam quicunque sub obedientia viuunt, semper promptè alacriterque obedire, & omnia alia (siue sint meditationes, siue orationes, siue quod cunque aliud) interim postponere debent: Sic enim fiet, vt ad humilẽ suijpsorum

Cur humile & obediens sacrificium Deo longè gratissimum.

Exemplũ.

Inobedientes, proprijq́; sensus monachi.

rum tam in ſpiritu quàm in natura abnegationem reſignationemq́; citò pertingant: ſic fiet, vt Deus purè in eis viuat atque naſcatur, & ipſi in illam ſine medio ducantur: quibus bonis fruſtrantur miſerè, hi qui ſuæ proprietati inhærent, qui promptè obedire recuſãt, qui gloſſas quantas poſſunt comminiſcuntur, vt à præclariſſima obedientiæ virtute ſe excutiant, atque proprios modos & conceptus, propriaq́; inſtituta pro ſuo capite proſequi ſinantur. Quod quidẽ ingens medium inter Deum & ipſos conſtituit. Neque enim aliquid de Deo diuinaque dulcedine vtiliter experiri poſſunt, quamdiu irreſignato fundo prædíti, propriam voluntatem exire non ſtudent. Hæc ibi. Iſta Thauleri verba conſona ſunt verbis ſcripturæ ſacræ dicentis, Melior eſt obedientia quam victimæ: quoniam quaſi peccatũ ariolandi eſt, repugnare: & quaſi ſceleus idolatriæ, nolle acquieſcere.

Dicta quædam Thauleri, calamitatem horum temporum noſtrorum deſignantia.

CAPVT. VII.

IAM plenè refutatis his, quæ Ecquius inconſideratiùs contra Thaulerum ſcripſit, addemus pro coronide Apologiæ paucula quædam eiuſdem Thauleri dicta: quibus apertè ſatis calamitas horum temporum noſtrorum deſignata eſt. Ipſe enim Thaulerus, qui ante annos ducentos vixit, primo ſermone decimæ octauæ poſt Trinitatem Dominicæ, inter alia, ita ferè loquitur: His qui humiles & parui non fuerint, pſeudodoctores, perſuadere nitentur ea omnia, quæ à veritatis magiſtris vnquam tradita fuerunt, non eſſe vera. Vnde & multi ex eis, qui in vana complacentia ſuiq́; æſtimatione pmanſerint, laqueis deceptionis inuoluentur: adeò vt ipſis omnia ſanctæ Eccleſiæ inſtituta, ceremoniæ, ac ritus, videantur errori falſitatiq́ue obnoxia. Et væ his qui intus vocem patris ſui nempe Dei, ac foris vocẽ matris ſuæ, id eſt, Eccleſiæ (quorum voces non niſi vna vox eſt) auſcultare noluerint. Et in ſermone quem feſto die Omnium ſanctorum habuit Thauler⁹, dicit: Magnæ & pernicioſę plagę certo certius imminẽt nobis. Iam nubes ſuccenſæ ſunt vt feriant: ſed eas amici Dei lachrymis ſuis retinẽt. At ſi non corrigimus nos, nimirum citò nos grauiter ferient: eritq́; tanta calamitas, vt iudicium extremũ homines inſtare exiſtiment. Qui modò multa pace gaudent, magnis preſſuris affligentur. Verbum Dei peruertetur, cultusq́; diuinus penè in obliuionem abibit. Vnus huc, alius illuc properabit: nec facilè ſcire licebit, quem hæc mala finem habitura ſint. Interea tamen fideliſſimus Deus ſuos velut in nidulo quopiã abſcondet ac proteget. Idem Thaulerus alibi ait: Saluberrimum conſilium hoc eſt, vt omnes ſeneſcenti ac propemodum effœtę matri Eccleſiæ, animo reſignato propenſiſſimaque volũtate humiliter ſeſe ſubmittant, atque illius ordinationibus & doctrinis, quas ab Apoſtolorum tempore huc vſq; concionatores palam è ſuggeſtu nobis proponunt, ſpontanea ſubiectione obtemperent: etiamſi angelus de cœlo aliud præter id, quod euangelizatum eſt, annũciet ac perſuadere moliatur. Sicut & à Domino noſtro Ieſu Chriſto diligenter præmoniti ſumus, quum diceret: Super cathedram Moyſi ſedebunt ſcribæ & phariſæi: omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite, ſecundum vero opera eorũ nolite facere. Immenſa & inexhauſta Dei miſericordia dignetur nos in viua veraque fide ſemper ſtabiles cõſeruare. Hæc Thaulerus. Ipſe itaq; non in odium adducendus, ſed vt eximi⁹ orthodoxusq́; Theologus, ac ſingularis Dei amicus, piè commendandus eſt. Ecquius non putans ſe falli dicit: Vtinam Thaulerus prorſus lateret, & non inuolaret in monaſteria. Ego verò in nomine Domini dico: Vtinam Thaulerus vbique gentium cognitus eſſet, & à quamplurimis diligentiſſimè legeretur. Verùm Ecquius licèt minus circunſpectè damnauerit Thaulerum, nondum à ſe ſatis ſtudioſe lectum, nequaquam tamen hoc malignè feciſſe credendus eſt: ſed feruens ille zelus, quo inuehebatur in hæreſiarcham Luterum, facilè ei perſuaſit, vt præproperè iniquam de ſanctiſſimo viro Thaulero ſententiam ferret. Equidem ipſum Ecquium, vt venerabilem Theologum, & inuictum cathocæ fidei defenſorẽ amplector. Cęterùm veri-

Quos fallunt pſeudodoctores.

Dei & Eccleſiæ vox vna.

Matth. 23.

veritatis amor me compulit, vt hanc breuem Apologiã pro Thaulero ſcriberem, ad gloriam Dei, qui eſt benedictus in æterna ſecula, Amen.

LODVICVS BLOSIVS CLEMENTI LEVANTIO, S.

Monachus ad perfectionẽ eniti debet.

PROPOSITVM animi tui, chariſſime Clemens, quo decreuiſti collum iugo ſacræ religionis ſubdere, commendo plurimum, & gratias ago Domino Deo, qui illud tibi inſpirauit. Sed perpende diligenter, quantam vitæ puritatem atq́; integritatem requirat ordo monaſticus. Nam quotquot religioni per profeſſionem ſeſe adſtringũt, obligati ſunt totis viribus ad perfectionem cõtendere, licet non ſint obligati ad eam peruenire. Religioſus vel monachus, qui ſibi mundoque perfectè mori, & Deum vero ſinceroq́; amore proſequi non ſtudet, ſuæ profeſſioni non ſatis facit. Heu quàm multi viri & fœminæ hodie ſe miſerè fallunt, qui monaſtico habitu ſuſcepto vota religionis vouent, quum tamen parum aut nihil de perfectione vitæ cogitent. Creaturis tenaciter adhærent, & in eis delectationem inordinatè quærunt: externas conſolationes auidiſſimè appetunt: ſeſe totos abſq́; timore foras effundunt: mente vagi, moribus incompoſiti, ſenſibus incuſtoditi, verbis garruli ac vani ſunt: atq́; in ſua negligentia ſuiq́; vitijs ad mortem vſq́; perſeuerant. O quàm acerbæ pœnæ manent tales poſt hanc vitam. Tu verò mi Clemens, vide vt non habitu tantum, ſed maximè ſancta cœleſtiq́; conuerſatione ſis religioſus. Cogita quanta ſit inſania, modò ita praua deſideria ſua volũtatemq́; propriam ſequi, vt poſtea neceſſe ſit indicibilibus tormentis cruciari. Nõnne præſtaret breuiſſimo vitæ huius tempore per ſtrenuam ſui mortificationem & abnegationem, per veram humilitatem atq́; charitatem ſeſe aptum reddere ad capeſſendam beatitudinem æternam? Hæc crebrò meditare. Mitto breuem Regulam: ad quam tu & ego vitam mores q́; noſtros ſedulò exigere debemus, Vale.

BREVIS REGVLA TYRONIS Spiritualis.

Eccleſia.

QVI Deo placere, & aliquem in vita ſpirituali profectum cõſequi, tandemq́; ad perfectionem peruenire cupit, imprimis omnes hæreſes & ſchiſmata deteſtetur: Eccleſiæ catholicæ firmiter adhærens, & ei ſeſe humiliter ſubijciens. Quicunque enim ab Eccleſia recedunt, etiamſi iuſtiſſimè viuere videantur, à Deo & ſocietate Sanctorum ſeparati ſunt. Retento ergo rectæ fidei fundamẽto, iam bonam ſanctamque vitam ſuperædificet. Seruiat Deo, & Deiparam virginem Mariam, Sanctosque cœli ciues veneretur atque inuocet, nõ negligenter aut ex arida quadam conſuetudine, ſed diligenter ac religioſè.

Chriſti forma vitæ.

Vitam Chriſti, maximeque paſſionem eius, pia animi gratitudine recolat. Humilitatem, obedientiam, manſuetudinem, patientiã, reſignationem, modeſtiam, benignitatem, continentiam, charitatemque Domini & magiſtri ſui totis viribus conetur imitari.

Sui derelictio.

Abneget & relinquat ſeipſum propter Deum in omnibus deſiderijs & inclinationibus ſuis vitioſis. Priuatum amorem propriamq́; voluntatem aſſiduè in ſe perſequatur, & ſtrenuè mortificet, penitusque extirpet. Eam in voluntatem Dei omnino transfundat: ita vt quicquid voluerit Deus, velit & ipſe: quicquid ei euenire permiſerit Deus, hoc tanquam optimum ipſe libenter ſuſcipiat, ſiue dulce ſiue amarum ſibi ſit. Seipſum propria quæſitione & electione prorſus exuat ac ſpolíet.

Mundo moriendum.

Etiam in bonis deſiderijs ſuis Deo ſe reſignet: petens vt non ſua, ſed Dei voluntas fiat.

Nulli caducæ & mortali creaturæ per inordinatum affectum vel amorem inhæreat. Senſuum oblectamentis & carnis voluptatib⁹ valedicat atq́; renũciet. Sit verè mortuus mundo: & tanquam cæcus ac ſurdus, nihil adſpicere, nihil audire velit aut optet, niſi quod adſpicere

cere audireq; necessarium vel vtile est.

Corporalis refectio. Dum corpus alimentis reficit, summopere caueat, ne ventrem & spiritum nimio cibo nimióve potu prægrauet. Tam cibum quàm potum modestè & continenter sumat, non quærens in illis aliquam delectationem. Quod si tunc sentit terrenam voluptatem, nō illi adhæreat, non eam intrò admittat. Si non impeditur, intingat spiritualiter buccellas quas edit, in pretiosum sanguinē Christi, & è roseis vulneribus eius potū hauriat. Vulgares & simplices escas magis amet quàm lautas atque exquisitas: quia Dominus Iesus felle & aceto potatus fuit. Meminerit tamen, cum qui escas etiam vilissimas cū inordinato desiderio sumit, veræ abstinentiæ virtutē amittere, quam nō perdit qui cibos delitiosos sine desiderio percipit. Vnde is cuius sensualitas magis delectatur pomis & aqua quàm vino & perdicibus, laudabiliùs facit, si pro Dei amore à pomis & aqua abstinet (parum aut nihil ex his gustando) quàm si abstineat à vino atque perdicibus. Verus ergo vitæ spiritualis & perfectionis amator aduersus sensualitatem suam viriliter decertet: prudenter ei negans quod ipsa

Moderāda abstinētia. inordinatè concupiscit. Sed non destruat naturam corpusque suum intolerabili abstinentia, & nimio vitæ rigore secundum proprij capitis iudicium assumpto. Modum sanctamque discretionem in omnibus seruet, & sanis consilijs se subdat. Superflua non requirat, sed paucis contentus sit. Vanitatem & curiositatem in vestibus cæterisque rebus non sectetur.

Verba. Verba noxia, inhonesta, vel detractoria nunquā pferat: nec his q talia proferunt, consentiat, sed potius prauum eorum sermonem conuenienter interrūpere studeat. Mendacium multùm perhorrescat. Iactantiā & adulationē omnem vitet. Non sit asper aut mordax in verbis suis, sed sit dulcis & placid⁹. Neq; tamen per affectatam verborum suauitatem hominibus placere quærat. Vana item, inepta, puerilia, & otiosa verba loqui refugiat. Quādo salua charitate vel

Taciturnitas. obedientia tacere potest, libēter taceat. Non autem sit seuerè aut amarè taciturnus, ne silentium eius alijs tædium adferat. Et quando ei loquendum est, pauca verba (si fieri potest) proferat, idq; cum grandi circumspectione. Antequā loquatur, inuocato diuino auxilio statuat intra se non plura loqui quam expedit. Non facilè alicui pertinaciter cōtradicat, neque contendat verbis: sed vbi semel vel bis testimonium perhibuit veritati, si non recipitur, sinat deinceps alios sentire quod volūt, & velut ignorans taceat: nisi periculum animarum ex silentio suo sequeretur. Consuescat assertiones suas sub dubio proferre: veluti si dicat, Puto ita esse, Nisi fallor ita est, &c.

Contentio fugienda.

Aliorum dicta. Mores leues, & gestus incompositos, risumq; immoderatum sedulò vitet. Vitet & offendendi occasiones quantùm potest. Humana societate non inordinatè delectetur: sed solitudinem diligat, & in solitudine Deo rebusque diuinis secundum gratiam sibi datam intendat. Socialis tamen & rationabiliter affabilis inter homines sit. Etiā mi-

Tempus. nimam temporis perditionem multū ponderet. Non autem putet se tempus inutiliter traducere, quando intus Deo vacans, foris nihil agit.

Obedientia. Nihil sanctę obedientię præferat: sciens perfectam voluntatis proprię mortificationem gratissimū esse Deo sacrificium. Melius est sobriè & continenter ad gloriā Dei ex obedientia manducare, quàm rigidam antiquorum patrū abstinentiam ex propria volūtate sectari. Quicquid pure per obedientiam fit, quantumuis vile & abiectū esse videatur, Deus magnificat, & eximia mercede remunerat. Nullum opus Deo placere potest, cui inobedientia coniuncta est. Ipse ergo superioribus suis (etiamsi fortè imperfecti & multis defectibus obnoxij sint) promptè vultuq; hilari ac deuoto corde tanquā Deo obediat, & eis honorem impendat. Obtemperet item æqualibus, obtemperet & inferioribus, in his quæ licita sunt. Sancta sua exercitia intermittere vel omittere semper paratus sit propter obedientiæ opera & charitatis obsequia.

Obstinatio, propriæ sensus. Non sit obstinatus in proprio sensu: sed aliorum sensum & iudicium suo sensui atque iudicio ad honorem Dei sapienter præferat. Patiatur se à quolibet doceri atq; reprehendi: & eis qui se

obiur-

Obiurgatio. obiurgant, non indignabundè aut acerbè, sed dulciter, & placidè respondeat, libenter culpam agnoscens. Si iniustè accusatur vel arguitur, non superbè se defendat aut excuset: quin potius imitat' Dominū suum tacere eligat, nisi forte scandalum ex silentio suo oriretur,

Humilitas. Infrà omnem creaturam propter Deum se demittat ac deprimat. Etiamsi magnas consolationes aut grandia dona intus foris ve à Deo acceperit, non propterea erigat ceruices, non propterea se alijs præferat, nec sibi ipsi placeat, neq; se aliquid esse existimet: illa enim reuera non sua, sed Dei sunt: solum peccatum in se suum est. Nō ergo ipsa Dei dona sibi vsurpet aut vendicet: sed omnia in Deum integrè refundens, & opera sua illi prorsus adscribens, fateatur ex corde se ex se nihil esse, nihil habere, nihil scire, nihilq; posse. Ex istius nihil sui

Patientia. consideratione, maneat semper verè humilis, omnes homines sibi præponens: quia si etiam sceleratissimi quiq; accepissent à Deo ea dona quæ accepit, sanctius fortè viuerent quam ipse. Planè nisi gratia Dei continuè protegeretur, grauius peccaret quam quiuis alius. Se igitur omnium vilissimum esse reputet, indignumq; iudicet quem terra sustineat. Omnem vanæ gloriæ affectū diligentissimè in se mortificet. Nō ab hominibus cognosci, aut laudari, sanctusve haberi appetat: sed potius ignorari, vilipendi, atq; contemni desideret. Dei non hominum fauorem, & gratiam ambiat.

Proximus sine fuco diligendus. Iniurias, irrisiones, calumnias, afflictiones, & damna permissu Dei sibi illata absq; querimonijs vel murmurationibus humiliter perferre discat: credēs indubiè ea sibi à Deo esse transmissa. Non indignetur nec malè velit hominibus qui illa inferūt: sed exemplo Domini sui Iesu Christi mitem, benignūq; se eis exhibeat. De eorum defectibus nō loquatur, nisi necessitas aut euidens vtilitas compellat. Agnoscat se non posse ab aliquo tantum grauari ac deprimi, quin maiorem depressionem propter iniquitates, & ingratitudines suas commeruerit.

Ab omni dolo, & vitiosa simulatione sit alien⁹. Omnes homines communi, & syncera dilectione prosequatur, nullo penitus excepto. Omnes loco fratrum, & sororum habeat, carnali sensualiq; amore excluso. Omnes ad æternam beatitudinem peruenire desideret. Non metiatur hominem ex visibilis carnis miseranda corruptione, sed ex inuisibilis animæ (quæ ad imaginē Dei facta est) incomprehensibili dignitate. Erga neminem cor amarulentum gerat: sed serenitatem vultus præ se ferens, suauis omnibus sit. Defectus aliorum piè toleret: veruntamen ea quæ honori Dei aduersantur, libenter cum charitate emendet, aut curet emendanda. Oderit peccatum in homine, sed non oderit hominem propter peccatū: nā Deus fecit hominem, peccatum verò nō Deus, sed homo fecit. Omnibus & maximè inimicis benefacere, omnes adiuuare atque cōsolari parat' sit. His qui peccāt, & his qui afflicti sunt compatiatur. Singulari verò compassione moueatur erga animas fidelium defunctorū, quæ in Purgatorio pœnas adhuc sustinent. Existimet quemlibet hominem esse seipsum, vt faciliùs pro peccatis calamitatibusq; aliorum indoleat, & pro bonis eorum gaudeat. Nemini inuideat. Nemini obtrectet. De omnibus bene sentiat. Sinistras suspiciones in cor suum incidentes, mox repellat. Nullum spernat. De nullo peccatore desperet: nam qui modò malus est, potest mox gratia Dei mutari, & bonus esse. Firmo proposito apud se statuat nullum iudicare. Dicta, & facta aliorum in meliorem partem semper interpretur, omnia in simplicitate cordis audiens atque adspiciens. Ea quæ mala sunt, sinat esse mala: sed nihil temerè iudicet, nihil definiat, aut pro certo asserat. Oret autem pro se peccatore maximo, & pro alijs qui malè agunt.

Compassio.

Aduersa. Aduersa, & molesta quæq; animam vel corpus grauantia (quomodocunq; aut vndecunq; aduenient) non aliunde quam de manu Domini suscipiat. Talia resignato patientiq; animo ad finem, & vltimum vsq; punctum pro Dei amore toleret: certò psuasus, ea sibi vtilissima & saluti suę conuenientissima esse, licet fortè aliter ipsi videatur. Deum qui ex immenso amore illa mittit, laudet, & ei gratias agat.

Non perturbetur ex his quę in mun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dei prouidentia. do accidunt: sed in omnibus prouidentiam Dei sapienter attēdat, sine qua nec vnum quidē folium de arbore decidit. Eidem diuinæ prouidentiæ se & omnia sua securè cōmittat, atq; per humilem confidentiā bono Domino suo in omni rerum euētu firmiter innitatur, semper ad eū per orationē confugiens: quē admodū monet Psalmista dicens, Iacta super Dominū curā tuam, & ipse te enutriet. Et Petr⁹ Apostolus itidē nos hortatur, vt proijciamus oēm solicitudinē nostram in eum, quoniam ipsi cura est de nobis.

Psal. 54.

1. Pet. 5.

Ariditas interna. Etiamsi consolatione interna destituatur, & insuper grauissimis tentationibus fatigetur, nō tamen propositum sanctum deserat: sed fide plenus permaneat apud Dominum, non quærens aliqua vana solatia, quibus naturam grauatam releuet.

Absurdæ immissiones contemnenda. Quantumcunq; absurda, & fœda maligni spiritus cordi eius ingerat, ipse ea nihili faciat: internū intuitum mox ab illis auertens. Talia enim melius vincet contemnendo, & consequendo, quā si illa attendere, & de eis cogitare, atq; cū eis altercari voluerit. Nec putet se ex illis (quę sibi prorsus displicent, & quę statim reijcit) culpam aliquam contrahere, quam coram sacerdote confiteri necesse sit. Peccata quę perpetrauit, confiteri sacerdoti debet: sed tētationes quibus non consentit, nō sunt peccata admissa. Sordes spirituales animam eius non polluunt si ei non placent, si ab eo per consensum non recipiuntur. Aliud est sentire in se malum, atq; aliud, cōsentire malo. Plæriq; sancti nonnunquam senserunt in carne sua vehementes vitiorum motus, sed eis ratione, & voluntate contradixerunt.

Tentationes non cōfitendæ.

Interna calamitas. Non omittat percipere sacrā Eucharistiam, nec alia pia exercitia sua deserat propter derelictionem, obnubilationē, & paupertatem internam, aut propter angustias, quibus (Deo ita ordinante) affligitur. Ipsa quidem exercitia sua tēpore huiusmodi calamitatis sibi insipida sunt, & multùm laboriosa: sed si facit quod in se est, Deo sunt gratissima.

Deuotio. Non putet sanctitatē vitæ in hoc cōsistere, vt quis magnam cōsolationem, & dulcedinem intus sentiat: nec arbitretur certam deuotionem esse, sensibilē illam cordis molliciem, qua quis facilè in lachrymas resoluitur: nā hanc, & hæretici, & gentiles plærunq; habent. Vera deuotio est bona voluntas, qua homo paratum se offert ad cultum, honorē, & beneplacitum Dei. Hæc perdurat, etiāsi cor aridum, & mens sterilis sit. Ipse ergo suauitatem internam non inordinatè appetat: sed æque paratus sit illa carere, sicut eam habere. Si Deus ipsum consolari voluerit, suscipiat quidem humiliter atq; cum gratiarum actione consolationem diuinam: at caueat ne aliquo Dei dono ad sui oblectationem abutatur, neve in eo quiescat. Tam purus, simplex, liber & tranquillus intus permaneat, quando à Deo benignè visitatur, quasi nihil sentiret. Neq; enim in donis Dei, sed in ipso solo Deo quiescere licet. Agnoscat se etiam minimo Dei dono prorsus indignum esse.

Oratio, eiusq; attentio. Si inter psallendum, & orandum nōdum potest esse satis attentus, non obid nimium deijciatur animo. Nam etiam ea precatio, quæ cum distractione cordis peragitur, fructuosa est, & à Deo suscipitur, si modò is qui orat patitur inuitus huiusmodi distractionem, & placidè facit, quod in se est: bonam voluntatem Deo exhibens, studioseq; ac reuerēter precibus insistens. Non ergo sit irrequietus, impatiens, aut nimis anxius: sed humiliter resignet se Deo, pieq; gaudeat illum tam bonum, & clementem esse, vt nos plærunq; etiam vana atq; indigna in oratione cogitātes, benignè toleret. Dicat illi, Domine tu scis quā multæ sint auolationes cordis mei: propitiꝰ esto mihi vilissimo peccatori. Bone Iesu, respondе, satisfac, & supple pro me. Ego ex ægritudine defluo: sana me, & stabilis ero. Sed infirmū adhuc atq; defluentem misericorditer toleras, quia suauis es, & mitis.

Lectio sacra. Lectionē sacram amet: sed orationē lectioni præferat. Non legat nimis multa vno eodemq; tēpore, ne ipsa lectione spiritum suum obruat magis quā reficiat. Semper suscipiat verbum Dei animo esurienti, à quocūq; etiam depromatur, & quātumq; simplicibus verbis proferatur. Si illud minùs libenter exceperit, accuset & humiliet se: non docentis aut loquentis vitio, sed sua culpa id accidisse credens.

Pa-

Eucharistia. Paratus sit, & desideret crebrò sacram Eucharistiam ad laudem Dei percipere. Si tamen eam toties sacramentaliter sumere non potest quoties sumere desiderat, non perturbetur, sed maneat in vera resignatione tranquillus, & sese ad spiritualem susceptionem præparet. Neque enim aliquis eum impedire potest, quin per sanctum desiderium quotidie etiam pluries spiritualiter communicet, si vult.

Vespertina recollectio. Vespere seipsum exactè discutiat, recogitans quomodo tempus expēderit, & quas offensas eo die admiserit. Veniam peccatorum petat à Deo: proponēs corrigere se, adiuuāte gratia illius. Corpusculo ad quiescendum, pudicè collocato, obdormiat (si fieri potest) inter amorosas orationes, & adspirationes, vel inter pias meditationes. Manè itidē mox vbi euigilauit, primam cogitationem suam amanter ad Deum conuertere cōsuescat: vt capax sit visitationis, & gratiæ eius. Si tamen propter confusionem spiritus sui, nequit libere se erigere in Deum, vel si inter dormiendū fœda aliqua somnia ligata ratione passus est, non absorbeatur nimia tristitia: sed simul atque somno recedēte vsum rationis recepit, abominetur quod sordidum est, confidatq; in Domino: humiliter, & patienter ferens molestiam quam sentit.

Experrectus quid agat.

Culpa leuiores. Earum expiatio. Non solùm grauia peccata, sed & minores culpas omni studio atque diligētia vitet. Nisi enim fugere voluerit quicquid Deo displicet, & quicquid in se amorem Dei impedit, puritatem pacemque cordis veram obtinere non poterit. Non tamen desperet quando peccatum aliquod admittit, neque tunc fugiat à facie Dei, vt anxius multa apud se cogitet de peccato suo: sed humiliter, & confidenter ad Deum conuersus, tractet cum eo de sua iniquitate atque ingratitudine, dulciter deplangens seipsum. Attendat suam abyssalem vilitatem ac miseriam: attendat, & pietatem atque misericordiam Dei immensam, quæ animæ verè pœnitenti, & ab omni peccato plenè euersæ nō potest non succurrere atque ignoscere. In plenam expiationem, emendationem, & satisfactionem pro delictis suis, offerat Deo Patri sanctissimā cōuersationē, amarissimamq; passionem prædilecti filij sui. Petat amanter à Christo, vt se pretioso sanguine quem fudit, abluat, perfecteque emundet. Quod vbi fecerit, iam bono sit animo, quasi Deum nunquam offendisset.

Aduersus defectus quotidianos consilium. Et propter illos defectus quos nulla ratione in se deuincere potest, nō sit nimium pusillanimis, sed eos diuinæ clementiæ committens, seq; Deo resignās, humilis, trāquillus, patiens, & longanimis permaneat. Etiamsi centies vel millies quotidie ex humana fragilitate labatur: toties cum sancta spe veniæ resurgat quoties labitur. Proponat, & conetur esse, ac purius viuere: non tamē cōfidat in suo proposito vel conatu, sed in sola bonitate Dei, & in auxilio gratiæ eius, quæ nunquam deerit facienti humiliter quod in se est.

Intentio pura sit. In omnibus operibus, verbis, cogitationibus, & omissionibus suis, laudem atq; gloriam Dei purè spectet. Quando aliquid agere, loqui, cogitare, aut dimittere proponit, sedulò examinet quid se moueat ad hoc faciendum dimittendumve, consideretq; vtrū Deū an seipsum quærat. Si videt se quærere seipsum mox relinquat, & abneget se, Deum solum intentione atq; amore prosequēs.

Intus sis ordinatus. Intus ita ordinatus esse debet, vt Deus sit illi omnis in omnibus, & ipse Deum in cunctis creaturis agnoscat atque diligat, creaturas item omnes in Deo amet: adspiciens eadem modo nobilissimo, nempe sicut profluxerunt ex Deo sua origine.

Operum noſtrorū oblatio efficacissima. Opera atq; exercitia sua diuino cordi Christi emendanda perficiendaq; cō mendet, & illa eidem Domino Iesu aut Deo Patri offerat in laudem æternam, ad salutem totius Ecclesiæ, in vnione sanctissimorum operum, & exercitiorū ipsius Christi Iesu. Si hoc fecerit, ipsa eadem opera, & exercitia sua, quæ ex se vilia atq; imperfecta sunt, nobilissima Deoque acceptissima erunt. Nam ex operibus, & exercitijs Christi, quibus coniungentur atq; vnientur, ineffabilem dignitatem accipient: quemadmodum gutta aquæ missa in vinum, & vino vnita, excellentem ipsius vini colorem saporēq; recipit. Itidem omnia quæ ipsum grauant & affligunt (siue parua siue magna, siue externa, siue interna

sint) offerat Deo in laudem æternam, ad salutem omnium, in vnione passionis ac dolorum Christi: vt ex eisdem passionibus & doloribus Domini Iesu quibus vnientur, diuinam claritatem assumant.

Ne sis turbulentus. Non sit concitatus, præceps, & turbulentus in his quæ agenda sunt, nec illis per immoderatum affectum alligetur tanquàm captiuus. Nõ sequatur importunos cordis sui impetus: sed per rationẽ Dominus sit sui, operumq; suorum.

Audi quid in te loquatur Dominus. Diuinas inspirationes, diuinamq; volũtatẽ in se semper obseruet, & Deo intus loquenti libenter obediat. Quicquid in se puritatẽ, tranquillitatem, libertatẽq; animi impedire potest, prudenter declinet. Inordinatas passiones, & affectiones iræ, concupiscentiæ, timoris, gaudij, tristitiæ, amoris, gaudij, tristitiæ, amoris, & odij, à se repellat. Reijciat & irrationabiles vanosq; conscientiæ scrupulos.

Passiones domanda. Non implicet spiritum suum curis superfluis. Ea quæ sibi commissa nõ sunt, & quæ nihil ad se pertinẽt, prorsus Deo relinquat. Non sit nimium solicitus p temporalibus & externis rebus.

Sui introuersio. Deniq; tam intellectum quàm affectum suum auertens, & abstrahens ab omnibus fragilibus creaturis, introuertat se, hoc est, se intra se recipiat, ibique Deo intendat. Assiduè in quam mentẽ suam ad Deum reuocet, eiusq; præsentiam reuerenter in omni loco attendat

Deus vbiq; totus. (nam Deus vbiq; tot⁹ atq; indiuisus est) & cum eo per internam orationẽ infatigabiliter loquatur: pia desideria, ignitasque adspirationes ad illum emittens. Relicta omni multiplicitate, vnum cogitare, vni hærere discat. Hæc introuersio ei summè necessaria est.

Non despondeat animum, neque spem abijciat, propterea quòd ipse tam instabilis sit, & cogitationem suam tam difficulter apud Deum fixam retinere possit: sed perseueranter laboret, illam continuè reuocando ad Deum. Vbi hæc bona consuetudo in eo firmata fuerit, iam sine labore Deo rebusque diuinis cogitabit.

Crucifixi Iesu imago. Proponat ante mentis suæ oculos amabilem Iesu Christi Dei, & hominis in cruce pendentis imaginem, eamq; sibi intimè imprimat. Salutet ac veneretur grandi deuotione dignissima illa & nũquã obliuioni tradenda, Saluatoris sui vulnera, seq; totũ in ea immergat. Hac aut alia passionis Christi imagine omnes rerum infimarum imagines, & similitudines, omniaque peregrina phãtasmata, siue inutiles cogitationes, è corde suo expellat, sicut clauus clauo expelli solet. Sit ergo semper (quantum fieri potest) introuersus, & intra se habitet, animum ab omnibus rebus caducis auocans atque expediens, internumque intuitum simpliciter ac tranquillè in in Deum (qui in se præsens est) dirigens, & dulcia colloquia cum eo miscens.

Existimet meram miseriam infœlicitatemque esse etiam breuissimo tẽpore elongari ab ipso Domino Deo, qui est summum atq; incommutabile bonum qui est torrens, & abyssus inæstimabiliũ voluptatum.

Aspirationes. Cæterum vt faciliùs sanctę introuersioni operam dare possit, commendet memoriæ aliquot suaues, & amorosas adspirationes, quibus vbique locorum, siue progrediatur, siue quiescat, Deo se coniungat, & copulet: deotè eas apud se reuoluens ac repetens. Appellamus autem adspirationes, orationculas iaculatorias pio affectu plenas, quas amãter eiaculamur in Deum. Veluti quum dicimus, O bone Iesu, bone Iesu, O dilecte, dilecte, dilecte mi. O charorum omnium chariſſime. O amor meus vnice. O dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ. Quando tibi per omnia placebo? Quando mihi ipsi, & creaturis omnibus perfectè moriar? Quãdo nihil præter te viuet in me? Miserere, quæso, miserere mei, & adiuua me. Ecce saluto & veneror rosea vulnera tua: immerge me in illa, vt plenè emũder, & tui amore inebrier. O Domine Deus. O deliciosum principium meum. O amabilis abyssus. O serena lux intimorũ meorũ. O iucundissimum, & vnicum bonum meum. Quando ardentissimè diligam te? Quando tibi tenacissimè agglutinabor? Eia digneris transfigere cor meum iaculo amoris tui: digneris me tibi sine medio vnire, & tecum vnum spiritũ efficere, &c. Tales adspirationes placide, & absque immoderato impulsu ad Deum emitti debent, ne caput lædatur: neque necesse est, vt ore proferantur, nisi is qui se exercet sentiat deuotionẽ suam pro-

prolatione verborum adiuuari. Hãc orandi rationem omnes testantur efficacissimam, maximeq; fructuosam esse.

Ad puritatem cordis compendiũ. Sanè si cũ studio mortificationis exercitium introuersionis internæq; orationis ac sanctarum adspirationum diligenter continuetur, homo tãdem obtinebit mentem puram, simplicem, nudam, liberã, & super omnia caduca subleuatam, Deoq; stabiliter inhærentem: atq; ita in vnitate spiritus cum Deo requiescet, & ipsum perfectionis apicem attinget. Nã supra imagines, & formas omnes per purissimum amorẽ euectus, sapientiaque Theologiæ mysticæ præclarè ornatus, rapietur in Deum, & feliciter absorbebitur, paradisumq; & regnum Dei etiam in hoc mũdo inueniet, Admittetur, inquam, ad diuinam illam vnionem, quæ omnem intellectum excedit. Vnde iam vnus cum Deo spiritus effectus, totus erit Deiformis. In eo adhunc modum mirabiliter transformato, Spiritus sanctus supereſſentialiter viuet sicut in Apostolis viuebat, quũ adhuc in hoc exilio essent.

Epilogus superiorũ. Qui hęc legit, sic legat, vt firmiter statuat cum auxilio gratiæ Dei moribus & vita exprimere ea quæ legit: alioquin, lectio parum aut nihil ei proderit. Conetur ergo quotidie magis ac magis mortificare in se omnem proprietatẽ, hoc est, omnem propriam voluntatem propriamque quæsitionem, quia natura ad seipsam reflectitur ac seipsam suumque commodum quærit: conetur extirpare è corde suo omnes passiones, affectionesque vitiosas. Et quamuis grauem immortificationem in se sentiat, quamuis frequẽtissimè labatur ac deficiat, quamuis multis annis aduersus semetipsum pugnare debeat, non desperet neq; perturbetur: nam qui artẽ aliquam discit, diu laborare debet priusquam eam exactè calleat. Quod si ipse in huiusmodi certamine persistens, migrauerit ex hac vita priusquàm ad perfectionem peruẽniat, beatus nihilominus erit, & in æternum Domini sui gaudium recipietur.

Itaque petat, quærat, pulset humiliter ac perseueranter ad ianuam benignissimi liberalissimiq; Dei. Sic enim orãdo, accipiet congruo tempore, quicquid ei necessariũ est ad placendum Deo: accipiet ipsum Deum mõdo excellentissimo. Persuadeat sibi sanè quòd vult, vertat se quò vult, non poterit proficere, nisi per indefessum conatum virijs rebusque omnibus emori studeat, (ita tamen vt non in suo conatu, sed in sola Dei misericordia, & gratia confidat.) Nam in vera mortificatione atque resignatione, verissima iucundissimaq; vita latet. Eam nobis concedere dignetur Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus, qui est benedictus in sempiterna secula, AMEN.

EXERCITIVM CIRCA PASSIONEM DOMINI.

Assiduè imaginem Iesu crucifixi propone tibi ante mentis oculos. Nihilominus in passione Dominica ita te exerce, vt quotidie vnam meditationculam assumas, in qua saltem semel vel bis pia studiosaq; attentione versẽris, seruato hoc ordine.

Meditatio I.

BOne Iesu, tu Deus altissim⁹, propter nimiam charitatẽ qua dilexisti me, voluisti homo fieri. Dignatus es in stabulo nasci, in præsepio reclinari, posteà circũcidi, & fugere in Aegyptũ. Dignat⁹ es baptizari, ieiunare, tẽtari, vigilare, docere, prædicare, atq; infirmos curare. Dignatus es triginta tribus annis multiplices labores, ærumnas & persecutiones pati, ac tandem venire Hierosolymam, vt morereris pro me.

Meditatio II.

Bone Iesu, tu Hierosolymis manducasti Pascha cum charis discipulis tuis. Et surgens à cœna præcinxisti te linteo, misisti que aquam in peluim, ac positis genibus humiliter lauisti pedes ipsorũ discipulorum tuorum, eosq; linteo extersisti.

Meditatio III.

Bone Iesu, tu antequam patereris, excellẽtissimum bonum filijs tuis legasti: relinquẽs nobis sacratissimũ corpus tu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

um, in cibum, & preciosissimum sanguinem tuum in potum. Huius charitatis tuæ abyssum nullus omnino intellectus penetrare potest.

Meditatio IIII.

Bone Iesu, tu in hortum Oliueti perueniens, cœpisti pauere ac mœstus esse: vnde discipulis tuis dixisti, Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Deinde ab eisdem discipulis auulsus, humiliter flexisti genua super terram, & procidens in faciem tuam, orasti Patrem, plenissimeq; ei te resignasti dicens, Pater, fiat voluntas tua. Postremò, præ angustijs quibus premebaris, sudasti toto corpore sudorem sanguineum.

Meditatio V.

Bone Iesu, tu ineffabili desiderio redimendi me ardens, processisti inimicis tuis obuiam, & passus es te à luda proditore osculari, atq; à facinorosis hominibus ignominiosè tanquam latronem comprehendi, ligariq;, ac vinctum indignè abduci.

Meditatio VI.

Bone Iesu, tu ad Annā probrosè adductus, diram alapam ab impio eius ministro tibi iniquissimè datam, modestissimè tulisti.

Meditatio VII.

Bone Iesu, tu ligatus vt malefactor, ad domū Caiphæ pōtificis ductus fuisti: vbi Iudæi iniustè te condemnarūt, & regiam amabilemque faciem tuam fœdè conspuerunt, colaphosq;, & alapas tibi sceleratè ingesserunt, & ipsam faciem tuam ludibriosè velauerunt, teq; cędētes subsannando dixerunt, Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit: atque innumeras iniurias nocte illa tibi irrogarunt.

Meditatio VIII.

Bone Iesu, tu manè ductus es ad Pilatum, & vultu benigno oculisq; demissis corā illo in Prætorio stetisti: quumq; falso à Iudæis accusareris, ac multæ contumeliæ in te dicerentur, humiliter tacuisti, nihil respondens.

Meditatio IX.

Bone Iesu, tu à Pilato missus fuisti ad Herodem. Hic, vano curiosoq; animo miraculū aliquod videre cupiens, multis sermonibus te interrogabat, & Iudęi pertinaciter te accusabant: sed inter hęc sapienter silebas. Hinc ipse Herodes cū exercitu suo te spreuit, & tanquàm fatuum veste alba ridiculaq; induit, atq; ita ad Pilatum remisit. O quàm abyssalis est tua humilitas, & obedientia. Pro voluntate atq; arbitrio inimicorū tuorum progrediebaris, & regrediebaris sine contradictione: permittens vt in te facerent quicquid vellent.

Meditatio X.

Bone Iesu, tu in Prætorio nudatus, & ad columnam inclementer ligatus, crudelissimeque flagellatus fuisti. Tunc virginea declinataq; caro tua tota fuit flagris conscissa, tota liuoribus ac plagis deformata: vnde, & riuuli preciosissimi sanguinis tui vndique decurrebant in terram.

Meditatio XI.

Bone Iesu, tu post diram illam tui flagellationem, à satellitibus diaboli indutus fuisti ad maius opprobrium veste coccinea vili ac trita. Qui etiam satellites coronam spineam plectentes impresserunt sacratissimo vertici tuo. Aculeis igitur spinarum ipsum caput tuum grauiter sauciantibus, purissimꝰ sanguis in amabilem faciem collumq; tuum vbertim defluebat. Illi deinde posuerunt arundinem in dextera tua, & genu flexo nugatoriè te salutarunt dicentes, Aue Rex Iudæorum. Et accipientes arundinem, horribilibus ictibus venerādum caput tuum percusserunt, & expuerūt in mellifluam faciem tuam, dederuntq; tibi alapas. Matth. 27.

Meditatio XII.

Bone Iesu, tu à Pilato foras productus, & furentibus Iudæis ad spectandum exhibitus fuisti, coronam spineam purpureumque vestimentum gestans. At illi magnis vocibus petebant, vt crucifigereris.

Meditatio XIII.

Bone Iesu, tu voluntati Iudæorum fuisti traditus: qui statim te eduxerunt vt crucifigerent, ipsam crucem cruentis lacerisque humeris tuis imponentes. Tu igitur propriam crucem mansuetissimè baiulasti, cuius pondus nimium te affligebat.

Meditatio XIIII.

Bone Iesu, tu ad Caluariæ locum festus, & anhelus perueniens, amaritudinē vini mirrhati cum felle misti (quod tibi offe-

offerrebatur) pro mea salute gustare nō recusasti.

Meditatio XV.

Bone Iesu, quando in loco Caluariæ nudatus es, plagæ tuæ ex vestimentorū detractione innouatæ fuerunt. O quàm atrocem cruciatum sustinuisti, quando delicatæ manus tuæ atque incontaminati pedes tui diris clauis cruci affigebātur, & quando membrorum tuorum compages soluebantur? O quanta charitatis suauitate manus, & pedes obtulisti vt perforarentur? Tunc è vulneribus tam manuum quàm pedum tuorū, velut è fontibus, sanguis tuus preciosus abundanter effluxit.

Meditatio XVI.

Bone Iesu, tu pendens in cruce medius inter duos latrones blasphemijs impetebaris, sed interim orabas patrē dicens: Pater, dimitte illis: non .n. sciunt quid faciunt. Tunc latróni pœnitenti paradisum promisisti. Tunc dulcissimā genitricem tuam (quę compassionis doloriſque gladio penetrata iuxta crucem adstabat) Ioanni discipulo nobisq; omnibus in Matrem dedisti. Et quum tribꝰ horis immensos cruciatus in cruce tolerasses, vehementissimeq; sitires, aceto potatus fuisti: quo gustato, tu viuificator omnium, caput venerandum inclinans, emisisti spiritum. Luc. 23. Ioan. 19.

Meditatio XVII.

Bone Iesu, bone pastor, tu posuisti animam tuam pro ouibus tuis. Et dextrū latus emortui corporis tui lancea fuit apertum, vnde nobis profluxit sanguis & aqua. Voluisti cor tuum amoroſum p me vulnerari. Posteà ipsum corpus tuum immaculatum depositum de cruce beatissima Mater tua in gremium suum excepit, osculata est, lachrymis rigauit. Postremò Ioseph, & Nicodemus illud inuoluentes sindone, condiderunt in sepulchro. Dilecte mi, dilecte votorum meorum, tu dignatus es pro salute mea mori ac sepeliri, qui viuis, & regnas benedictus atque gloriosus in sempiterna secula. Ioan. 19.

Post quamlibet meditationem Passionis Dominicæ (in qua humilitatem, obedientiā, mansuetudinem, patientiam, resignationem, modestiam, benignitatem, continentiam, charitatemq; Christi Iesu diligenter attendere debuisti) accensus imitandi desiderio, ita mente precare:

O Mitis, & innocens agne Dei, tu sic dilexisti me: tu ista fecisti, ista humilimè, patientissimè, & benignissimè pertulisti pro me. Quid retribuam tibi? Adoro, laudo, & glorifico te, benedico, & gratias ago tibi sicut possum. Aue dulcis Iesu, Fili Dei viui, Rex regum, Rex gloriæ. Aue viuificans gemma diuinæ nobilitatis, & immarcessibilis flos dignitatis humanæ. Eia pie redemptor, miserere mei propter bonitatem tuam. Dele omnia peccata mea. Mortifica in me quicquid tibi displicet. Effice me hominem secundum cor tuum, cōformans me sacræ humanitati tuæ. Cōcede, Domine mi, vt sequar & imiter te studiosissimè pro modulo meo.

O Pater cœlestis, ego pro salute mea, & pro salute omnium hominū, in plenam emendationem atq; expiationem delictorum nostrorum offero tibi sanctissimam incarnationem, cōuersationem, & passionē prædilecti Filij tui Pater clementissime, per eundem vnigenitum tuum, da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque sempiternam, Amen.

EXERCITIVM ADSPIRATIONVM.

Sequentes adspirationes, & preces edisce, ac sæpius quotidie repete, si vacat. Immò verò siue quiescas, siue progrediaris, semper & vbiq, aliquas earum (quantum fieri potest) animo reuolue. Sed interim deuita immoderatum impulsum, nimiamq, vehementiam, ne prægrauatus deficias sub exercitio.

O Bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O spes mea, refugium meum, & salꝰ mea. Miserere, miserere, miserere mei. Pauper sum, & egenꝰ, & infirmus. Nihil sum, nihil habeo, nihil possum ex me. Eia adiuua me. Domine, propitiꝰ mihi esto peccatori vilissimo, peccatori abominando, & terra ipsa indigno. Vere iustum est, vt omnes me despi-

deſpiciant,& perſequantur,& affligant, & cõculcent. Reſigno me tibi integrè. Fiat ſemper in me, & de me gratiſſima voluntas tua. Da mihi quæſo plenam omnium peccatorum remiſſionẽ, abluens me precioſo ſanguine tuo. Da mihi perfectam mei mortificationem & abnegationem. Perime in me omnes paſſiones,& affectiones vitioſas. Perime in me omnem propriam voluntatem atq; quæſitionem. Largire mihi verã humilitatem, patientiam, charitatem, & linguæ atque ſenſuum continentiam. Largire mihi puritatem, ſimplicitatem, nuditatem, libertatemq́; mentis, & introuerſionem eſſentialem: vt ſim homo ſecundum cor tuum.

Ecce prædilecte, ecce vulnera tua roſea, & ſuauiſiua: ego ſaluto, & veneror illa. Saluete, ſaluete vernantes, & ſalutiferæ plagæ Domini mei. Salue benigniſſimum cor amatoris mei pro me vulneratum: ſalue totius boni totiuſq́; beatitudinis amœniſſimũ gazophylacium, Chriſte Ieſu, gratias tibi ago pro ipſis colendis vulneribus tuis. Eia immerge me in illa, abſconde me in eis: inſcribe, & imprime illa cordi meo intimè, vt tui amore totus ardeam, ac medullitus tibi compatiar. Concede vt omnes creaturæ fragiles mihi vileſcant, & tu ſolus placeas atque dulceſcas. Conforma me ſacræ humanitati tuæ.

O dilecte, dilecte, dilecte. O charorũ omnium chariſſime. O amor meus vnice. O ſpõſe floride, ſponſe melliflue. O dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ. Accende, concrema, & transforma me: vt nihil præter te viuat in me. Eia vulnera, vulnera cor meum profundiſſimè iaculo amoris tui.

Hic relicta imaginatione humanitatis Chriſti, conuerte ſpiritum tuum placidè, & ſimpliciter ad diuinitatem.

O Domine Deꝰ. O delitioſum principium meũ. O amabilis abyſſus. O ſerena lux intimorum meorũ. O ſimpliciſſimũ atq; iucundiſſimũ bonũ: verum, & incõmutabile bonum meum. O Deus meus, & omnia. Quid volo prẽter te? Tu es ſumma ſufficientia mea.

O quando, quando, quãdo te fœliciter inueniam? Quãdo ardentiſſimè diligam te? Quando tibi tenaciſſimè agglutinabor? O quãdo, quando, quando me totũ in te rapies? Quãdo me totũ abſorbebis? Quãdo me tibi ſine medio vnies? Eia, remoue miſericorditer omnia impedimenta, & me totum vnum ſpiritũ effice, ad laudem nominis tui.

Aue glorioſa, fulgida, & ſemper trãquilla Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritusſanctus, vnus Deus. Eia, digneris animam meam paſcere tuis influxibus.

Aue Maria, gratia plena, Dominꝰ tecũ. Aue virgo ſuauis, fœlix Dei mater, præclara regina cœlorũ. Aue ſidus rutilans, roſa valde venuſta, candidum lilium Trinitatis. O Domina, miſerere mei paupertimi exulis. *Luc. 1.*

Aue chare Dei N. Aue egregia ſpõſa Chriſti. N. Aue ſancte Angele Dei, cuſtos meꝰ fidelis Auete Sãcti Sãcteq́; Dei oẽs, & beati ſpiritus Angelici, qui torrẽte diuinæ voluptatis ſemper inebriamini. Orate pro me nunc, & in hora mortis meæ.

Pie Ieſu, rogo te per venerandam paſſionẽ, & mortem tuam, da viuis veniã, & gratiã: da fidelibus defunctis requiẽ, lucemq́; ſempiternam, Amen.

EXERCITIVM ALIVD.

Quotidie etiam comple mente ſequens Exercitium, ſi non impediris.

Luc. 18. Pſalm. 70.

Bone Ieſu, propitius mihi eſto peccatori abominãdo. Peccaui, peccaui, peccaui, & malũ corã te feci, ignoſce mihi. Ego oẽs iniquitates, negligẽtias, & immortificationes meas depono in chariſſima vulnera tua, & proijcio in abyſſũ miſericordiæ tuæ, meritorũq́; tuorũ. O vtiñã, vtinã nunquã te offendiſſem: vtinã nunquã grãtiam tuã in me impediuiſſem. Propono, te adiuuante, corrigere me. Eia dele omnia peccata mea: ablue me, precioſo ſanguine tuo. Sana me ſacris vulneribus tuis. Sanctifica me amara paſſione, & morte tua. Emunda, emunda me perfectè.

fectè. Reſtitue mihi innocẽtiam, quam in Baptiſmo contuliſti, vt tibi verè placeam.

Adoro, laudo, & glorifico te, benedico, & gratias ago tibi Domine Ieſu Chriſte, pro vniuerſis miſerationibus, & beneficijs tuis. Gratias tibi ago ô Fili Dei viui, Deus altiſſime, qui propter nimiam charitatem qua dilexiſti me, dignatus es homo fieri. Voluiſti pro me in ſtabulo naſci, infans panniculis inuolui, faſciolis ſtringi, in præſepio reclinari, modico lacte virginis matris ali, paupertatem, & egeſtatem tolerare, multiplicibus laboribus, & ærumnis triginta tribus annis fatigari. Voluiſti ſudore ſanguineo præ anguſtijs ſuffundi, ignominioſe comprehendi, indignè ligari, iniuſtè damnari, ſputis fœdari, colaphis & alapis cædi, veſte alba ridiculaq́;, velut amens, indui & illudi. Voluiſti flagris crudeliſſimè conſcindi, ſpinis dirè coronari, clauis atrociter cruci affigi, felle, & aceto inhumaniter potari. Tu præclarus veſtitor ſyderum, nudus, cõtemptus, vulneratus, & immenſis doloribus afflictus pro me pependiſti in cruce, pro me fudiſti puriſſimum ſanguinẽ tuum, pro me mortuus es. Amplector vlnis animæ meæ venerandam crucem tuam, & eam pro tui honore atq; amore oſculor. Præſta, vt ad te pleno deſiderio ſemper adſpirẽ, & in te dulciſſimo reſpirem.

Ecce Domine, ecce conſtituo me in infimo loco infra omnem creaturam, quia indignus ſum quem terra ſuſtineat. Subſterno, & ſubijcio me omnibus hominibus. Complector, complector omnes ſicut poſſum ſyncero amore. Relinquo ꝓpter te omnia caduca. Reſpuo quicquid tu nõ es. Renuncio omni delectationi ſenſuali: renuncio omni vanitati, & impuritati: renuncio propriæ quæſitioni & immortificationi. Reſigno, reſigno me tibi funditùs. Omnem voluntatem meam in tuam transfundo. Fiat Domine, fiat voluntas tua in me, & de me: fiat voluntas tua in tẽpore atq; æternitate. Offero me paratũ ad perferẽdum cum auxilio gratiæ tuæ, quicquid tibi placuerit.

Eia ſuauiſſime Ieſu, mortifica, mortifica quicquid malè ac ſenſualiter viuit in me, quicquid vitioſum, & inordinatum eſt, quicquid tibi diſplicet: mortifica in me oẽm proprietatem. Exorna me meritis ac virtutibus tuis. Eia, præpara tibi gratam, & amœnam habitationem in me. Renoua ſpiritum, animã, & corpus meum excellenti gratia tua. Cõfirma me ſacræ humanitati tuæ. Effice me hominem ſecũdum cor tuum. Expedi & denuda mentem meam, eamque ſimplicem redde & illumina. Concede mihi liberam ad te introuerſionẽ.

O Domine Deus, ô verum & incommutabile bonum meum, imple me teipſo. Introduc me in nudũ animæ meæ fundum, & trãsfer in te originem meã. Vni me tibi intimè, & totum in te trãsforma: vt delitias tuas in me habeas. Exaudi Domine, exaudi me, non pro mea voluntate, ſed pro tuo beneplacito. Eia doce, illumina, dirige, & adiuua me in omnibus: vt nihil agam, nihil loquar, nihil cogitem, nihil velim, niſi quod tibi ſit acceptum.

O Maria, Maria, virgo dulciſſima, miſerere mei viliſſimi peccatoris. Saluto, ſaluto, & veneror te. Eia, impetra mihi plenam omnium peccatorum remiſſionem. Impetra perfectam mei mortificationem, & abnegationem. Impetra veram humilitatem, patientiam, charitatem, & linguæ atque ſenſuum continentiam. Impetra puritatem, ſimplicitatem, nuditatem, libertatemq́; mentis, & introuerſionem eſſentialem: vt ſim homo ſecundum cor Filij tui.

O Sancti Sanctæque Dei oẽs, & beati ſpiritus Angelici, quos Deus mellifluo vultu ſuo ſemper lætificat, orate ꝓ me. Saluto, & veneror vos. Gratias ago Domino, qui vos elegit, in ſuis benedictionibus prẽuenit. Eia impetrate mihi veniam, impetrate gratiam vnionemque diuinam.

O clementiſſime, & miſericordiſſime Ieſu, miſerere Eccleſiæ tuæ. Miſerere huius loci, huius cõgregationis. Cõcede, vt ſit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & ſeruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes neceſſitates noſtras. Miſerere omnium hominum, pro quibus ſacroſanctũ ſanguinẽ tuum fu-

fudisti. Eia, conuerte, conuerte, & reuoca miseros peccatores: Da viuis veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemq; sempiternam, Amen.

ANTE MISSAM VEL COMMVnionem Præcatio.

ADoro te, & gratias agō tibi amantissime Domine Iesu Christe, p innumeris beneficijs, doniſq; tuis mihi indignissimo præstitis: omnia illa in te refundo, & tibi offero in laudem æternam. Gratias ago pro omnibus bonis, quæ vnquam alicui creaturæ rationali contulisti atque collaturus es. Gratias ago pro vniuersis miserationibus suauissimæ pietatis tuæ. Gratias ago pro incarnatione, natiuitate, infantia, pueritia, adolescentia, laboribus, ærumnis, passione, morte, resurrectione, & ascensione tua. Gratias ago quod me vilissimum peccatorem admittere dignaris ad splendidum viuificumq; sacræ mensæ tuæ conuiuium.

Bone Iesu, per illum amorem qui te incarnari, pati, & mori pro me coegit, rogo te, vt ab omni peccato me plenè emundes, & tibi per omnia placentem reddas. Exorna egenam animā meam meritis ac virtutib⁹ tuis. Præsta vt humili reuerentia, ardenti desiderio, & casto affectu offeram tibi sanctum Missæ sacrificiū (vel) percipiam venerabile corporis tui Sacramentum, in memoriam eorum omnium, quæ pro salute mea fecere, loqui, & tolerare voluisti.

Perficiam hoc purissimè ad gloriam nominis tui sempiternā, ad honorē dulcissimę genitricis tuę virginis Mariæ, ad honorē illius aut illius Sancti, ad honorem omniū Sanctorū tuorum, omniūque beatorum Angelorum: ad salutem meam, ad salutem illius vel illius, ad salutem omnium fidelium viuorum, & defunctorum.

Miserere Domine, miserere Ecclesiæ tuæ, miserere huius loci, huius congregationis. Concede, vt sit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes necessitates nostras. Miserere omnium hominū pro quibus sacrosanctum sanguinē tuum fudisti. Da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defūctis requiem lucemq; sempiternam, Amen.

Post Missam vel communionem precatio.

ADoro te, & gratias ago tibi benignissimè Domine Iesu Christi, qui me vilissimum peccatorem admittere dignatus es ad splendidum viuificumq; sacræ mensæ tuæ conuiuium. Hei mihi, quia nimis indignè compleui hoc sanctum sacrificium (vel) percipe hoc venerabile Sacramentum: miserere mei, ignosce mihi. Ego, quod egi, commendo diuino cordi tuo emendandum, & perficiendum.

Suscipe quæso hæc sacrosancta corporis tui mysteria, quæ tibi offero ad gloriam nominis tui sempiternam, ad honorē dulcissimæ genetricis tnæ virginis Mariæ, ad honorē illius aut illius Sancti, ad honorē omnium Sanctorum tuorū, omniumq; beatorum Angelorum: ad salutem meam, ad salutem illius vel illius, ad salutem omnium fidelium viuorum, & defunctorum.

Suscipe hoc præcellentissimū Sacramentum in plenam emendationē, expiationem, atq; satisfactionem pro omnibus peccatis ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi. Per illud instaura omnes ruinas meas spirituales, & supple omnem inopiam meam. Per illud mortifica in me, quicquid tibi displicet & effice me hominem secundum cor tuum. Per illud confirma spiritum, animā, & corpus meum, spiritui, animæ, & corpori sacræ humanitatis tuæ: meque totum luce diuinitatis tuæ illustra. Per illud largire, vt in te stabiliar, te perfectè, & perseueranter diligam, tibi incorporer, intimeq; vniar, ac totus in te trāsmuter, ad laudem nominis tui.

Conuerte Domine miseros peccatores. Reuoca hæreticos atque schismaticos. Illumina infideles te ignorantes. Adesto omnibus qui in necessitate, & tribulatione aliqua cōstituti sunt. Adesto his, qui se precibus meis commendauerunt, vel commēdati esse cupiunt. Adesto parentibus, propinquis, & benefactoribus meis. Miserere omnium, pro quib⁹ ego orare debeo, & tu rogari vis. Miserere huius loci, huius congregationis. Concede, vt sit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes necessitates nostras. Miserere omnium hominum, pro quibus sacrosanctū sanguinē tuum fudisti. Da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque sempiternam, Amen.

TREDECIM PRAECEPTIVNculæ, necessariæ ei, qui ad vitæ perfectionem adspirat.

Præceptum I.

DRopter amorē Iesu Christi, qui p te durissima passus est, oblectamentis sensuum renuncia. Quando aliquid videre, audire, odorari, gustare, tangere, vel loqui vis atque deideras: memineris non sensualitati te incitanti, sed rationi, & Deo in te loquenti, obediendum esse. Etiam paratus esto carere oblectamētis spiritus, iuxta Dei beneplacitum atq; ordinationem. Et quando consolatione dulcedineque interna recrearis, caue ne in ea quiescas, neve illa ad propriam voluptatem abutaris.

Præceptum II.

Visum, & auditum, & linguam diligētissimè custodi, ne ad illicita, vana atque inutilia declinent. Oportet te vigilantē, & valdè cautum esse in loquēdo, vt non plura verba proferas, neq; aliter loquaris quàm cōuenit. Sermo tuus sit succinctus, simplex, & tranquillus. Omnia membra corporis tui studiosè rege, & contine. Risum immoderatū, & omnem morum leuitatem deuita.

Præceptum III.

Nulli creaturæ per inordinatum affectum adhæreas, sed omnibus rebus caducis morere, & animum ab eis liberum gere: nam in tali morte ac tali libertate veriſſima iucundissimaque vita latet.

Præceptum IIII:

Passiones & affectiones vitiosas propriamq;, volūtatem atque quęstionem sedulò in te per integram tui abnegationem, & resignationem perime. Voluntatem verò diuinam vnicè dilige, eamque semper exopta, & ei prorsus te subde: adeò, vt quicquid vult Deus, velis & ipse. Vbique Dei laudem, & honorem potius quàm tuum commodū quære.

Præceptum V.

In omnibus quæ accidunt, prouidentiam Dei sapienter attende, & te tuaque omnia Domino securè committe: sciens illi curam esse de te. Quamlibet aduersitatem atque tribulationem (siue ea interna siue externa sit) de manu Dei suscipe: certò credens eum pro tua vtilitate, & salute illam misisse. Tolera igitur eam æquanimiter ad vltimum vsque punctum: gratias Domino agens & eum laudans, cuius permissu atque ordinatione illa euenit. Et propter iniurias tibi irrogatas non perturberis, neque impatienter apud homines conqueraris: sed memoria repetens iniquitatem, ingratitudinemq; tuam, dignum te esse existima, quem omnes reprehendant, increpent, contemnant, vexent, irrideant, & etiam pedibus conculcent. Quare anxius es, & deijceris animo propter verba hominum, aut propter tentationes quas pateris? Sentiant, & dicant homines quod volunt de te: desæuiat mūdus, desæuiat diabolus (quantum Deus permittit) in te. Tu interim ipsi Domino humiliter firmiterque innitere, & in silentio pacem cordis conserua. Si ritè perpendis, quàm indigna atque acerba creator, & redemptor tuus Christus Iesus perpessus sit, paratissimo animo grauia quæque tolerabis.

Præceptum VI.

Deprime & constitue te infra omnē creaturam: considerans propriam vilitatem, propriumque nihilum tuum. Si aliquid te esse existimas, quum nihil sis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

si opera vel exercitia tua insipienter apud teipsum magnifacis, nimirum superbissimus es, & corã Deo fœtes. Quicquid boni habes, Dei est, nõ tuũ. Vide igitur, ne illud tibi vsurpes quod Dei est, vide ne inde stultè glorieris, & tibi placeas, ob idq; Deo omnino displiceas. Iudica te etiam minimo Dei dono indignum esse.

Præceptum VII.

Voluntatem & sensum alterius, in his quæ licita sunt, libẽter perfice ac sequere, tua voluntate abnegata, tuoque sensu relicto. Obedi semper prõptissimè, quia Deo gratissimũ est, quicquid purè fit per obedientiam: contrà, ipse Deus execratur, quicquid fit per inobedientiam.

Præceptum VIII.

Paucis & simplicibus rebus contentus esto, exẽplo Domini Iesu ac Mariæ matris eius. Non ames vanitatem in vestitu, neq; luxum in victu. Et quàm ingratus esses, si propter cibum vel potum minùs suauem atq; exquisitũ murmurares, quum Christus felle, & aceto pro te potatus fuerit? Si desunt etiam ea quæ necessaria esse videntur, Deum lauda, et in eo confide, qui suos deserere nescit, licèt eos nonnunquam egestate premi vtiliter permittat.

Præceptum IX.

Omnes homines syncerè dilige, vt fratres ac sorores nobilissima Dei imagine insignitos. Omnium salutem medullitus exopta. Omnibus maximeque inimicis, & persequutoribus benignum serenumq; vultum ac placida verba exhibe: dulcore sanctæ charitatis sanans, & extinguens in te omnem cordis amarulentiam. Omnes adiuuare atq; consolari paratus esto. His qui afflicti sunt, & his qui peccant compassionem impende. Pro virtutibus aliorum, sicut ꝓ proprijs, gaude: & miseriam aliorum, tuam esse reputa: existimans quemlibet esse teipsum.

Præceptum X.

Neminem contemnas. Temeraria iudicia, & prauas suspiciones magna diligentia è corde tuo profliga. Consuesce de omnibus benè sentire. Dicta, & facta aliorum in meliorem partem simplici corde interpetare. Omnes tibi ex animo prępone. Te omnium ingratissimũ vilissimumque esse crede. Dic tibi ipsi, dic Deo, Ego non sum dignus quẽ terra sustineat. O si saperes, quam libenter abiecta quæq; opera propter Deum perficeres? quàm alacriter quibuslibet hominibus inseruires? Nam & Christus Dominus formam serui accepit factus homo, pedesq; discipulorum suorum lauit.

Præceptum XI.

Deo, non hominibus placere stude: & despici magis quàm laudari vel honorari appete.

Præceptum XII.

Pias & sanctas cogitationes habe. Deique presentiam vbiq; attende, dulcia cũ eo colloquia miscens, siue sentias siue non sentias deuotionem. Ad spiritum verò recolligẽdum, et præsentiam Dei reuerenter considerandam, multum iuuare possunt hæc verba sæpius recogitata: O Domine Deus, tu mihi semper ades, tu in fundo animæ meæ habitas, Amen.

Præceptum XIII.

Quicquid Deus non est, non magnoperè cures, nec multum ad te pertinere arbitreris: sic enim per sanctam introuersionem ipsi Deo libera mente intẽdere vacareq; poteris. Et profectò vnũ est necessarium, ad quod obtinendum, laborare, conari, & quod in te est facere semper debes: ita tamen, vt de te tuisq; conatibus prorsus desperes, & in solo Deo, in sola eius misericordia ac bonitate, in solo gratiæ eius auxilio, spẽ omnem reponas. Nam sine Deo, nihil nisi peccare potes.

FINIS.

MAR-

MARGARITVM SPIRITVALE, PER LVDOVICVM BLOSIVM.

PRAEFATIO.

EX libris quatuor Euangelistarum breuem, & apertam historiam collegimus contexuimusq;, vt anima fidelis, quæ adhuc paruula est, haberet in promptu veluti suaueolentem quẽdam fasciculũ eorum quæ dulcis Iesus pro ipsa fecit, dixit ac pertulit. Omisimus obscuriora quæq;, ne ei talium nondum capaci tædium adferrent. Post ipsam Epitomen Euangelicam adiunximus explicationem Dominicæ passionis ex pijssimis exercitijs Ioãnis Thauleri desumptam: qua lecta, tyro spiritualis aptior erit ad meditandum. Vltimo loco posuimus nonnulla alia ad vitam sanctè instituendam plurimum conducentia.

Beata prorsus anima illa quæ amabilem vitam, & passionem dilecti Iesu Christi, tanquam preciosum Margaritum, in scrinio memoriæ suæ semper reconditam habet, & vbiq; secum circumfert. Dici non potest quantum vtilitatis adferat deuota, & frequens meditatio vel lectio vitæ Domini Iesu. Hinc .n. peccatorũ venia, & prauorũ affectuum extinctio: hinc cordis puritas, & mentis illuminatio: hinc conscientiæ pax, & tranquillitas, sanctaq; erga Deum fiducia: hinc in aduersis inuicta animi constãtia, in prosperis Deo grata depressio: hinc interna consolatio, & gaudiũ in spiritu sancto: hinc vera humilitas, vera charitas, cæterarumq; virtutum numerosa cohors: hinc denique certa fœlicitatis æternæ expectatio nascitur. Et profectò nihil optabilius inter præsentis exilij labores atq; ærumnas homini vere pio esse potest, quàm mentem circa opus redemptionis nostræ occupatam habere: apud benignissimum Iesum assidue diuersari: ambulare cum eo, & cum virgine matre, charissq; discipulis eius: contemplari gratiosum vultum illius: verba vitæ ac monita salutis ex mellifluo ore eius (qui vtiq; æterna veritas, sapientia, & rex regum est) suscipere: ignominiosam acerbamq; passionem eius considerare: & ei per purum amorem iugiter adhærere. Tradunt scriptores beatam Mechtildem virginem tanto gaudio tantaq; suauitate perfundi solitam, quando verba Euangelica legebat, vt sæpenumerò tota præ amore liquescens, pene exanimis redderetur. Ipsa enim sacrosancta Euangelij verba miræ virtutis sunt: sed mundã humilemq; mentem requirunt. Et quis non maximè lætetur, dum legit vel recolit, quemadmodum Gabriel Angelus à gloriosissima Trinitate missus in Nazareth, amabilissimã virginẽ Mariam salutarit eiq; nunciarit incarnationẽ filij Dei, & illa deinde eundẽ patris vnigenitũ conceperit? Mox enim vt ipsa per humilẽ sui resignationẽ assensum præbuit dicẽdo: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundũ verbũ tuum: Spiritus sanctus sine mora in illam descendens ex purissimo eius sanguine virtute diuinitatis suæ formauit corpusculum humanum, membris omnibus absolutum atq; perfectum: creauit eodem momento rationalem animam, quam eo ipso temporis puncto vniuit illi corpusculo: atq; ita in vtero virginis Mariæ Deus homo factus est. Hoc dominicæ incarnationis admirabile mysteriũ, hoc diuinæ pietatis inæstimabile beneficium, ac cætera omnia quæ pius Iesus pro salute nostra peregit, admirabatur Dei Bernardus cũ inenarrabili cordis exultatione, & sapore reuoluere animo solebat qui de illis scribẽs, sic ait: Memoriã abundantiæ suauitatis horũ eructabo quãdiu vixero in æternum non obliuiscar miserationes illas, quia in ipsis iustificatus sum: Hæc meditari dixi sapientiam.

Meditatio vel lectio vitæ dominicæ, quàm vtilis.

S. Mechtil.

Luc. 1.

Christi incarnatio.

S. Bernard.

Sane humanitas Christi tuta via veraq; ianua est, qua ad diuinitatẽ peruenitur. O quã abundat gaudio is cui Iesus intima sua in hac peregrinatione patefacit? Ipse Iesus in cruce pendens præclarus quidã, & sole splendidior liber est, in quo quicquid ad perfectionem, & cõtemplationis celsitudinem pertinet, mirabiliter, supernaturaliterq; relucet ac legitur. Hic candidissimus codex totus exaratus est literis rubicundis, quæ nobis verã Christi erga nos charitatem significant: & quidem quinq; illa insigniora vulnera incontaminati corporis eius, matusculæ, & capitales huius codicis literæ sunt. Agè iam tyruncule spiritualis, contẽne impuras carnis, & sensuum voluptates, atq; cælestẽ hunc librũ lege ac relege. Conuerte te in-

Crux liber nostER.

Quinque vulnera Christi literæ sunt capitales.

te intro ad Dominum, & in Dominum tuum Iesum Christum. Considera eius passionē acerbam, vulnera q; eius rosea, & pretiosum sanguinē tui causa largiter ex amore effusum. In his te exerce: horum imagines tuo cordi, animæ, corpori, toti q; naturæ tuæ imprime, sicut sigillū imprimitur ceræ: Adiunge te libenter amantissimo animæ tuæ sponso. Intuere illum internis oculis, non quidem vt hominem tantum, sed vt Deum, & hominem, vt creatorē cœli, & terræ, vt omnipotentem, & omnia scientem, etiam quum paruulus in vtero virginis matris delitesceret, & vt verā at q; increatā lucē. Attende sedulò perfectissimas illius virtutes, humilitatem, obedientiam, mansuetudinē, patientiam, benignitatem, misericordiam, suauitatem, continentiam, charitatē, at q; modestiam, & eas pro modulo tuo imitari stude. Perpende obsecro vt ipse Dominus Iesus ne vnum quidem temporis momentum vnquā neglexerit, quod non ad salutem tuam iuxta patris sui voluntatem perfectè expēderit: faciēs ac perferens omnia ex immenso, & penè intemperanti amore, quo te ab æterno dilexit. Ipsa salus tua semper in illius pectore versabatur, qui velut fidelissimus pater triginta tribus annis multum solicitus fuit, studioseq; laborauit, vt te bonis æternis ditaret. Tibi cōparauit donauit q; indefecientē virtutē, ac meritorum suorum thesaurum, vnde quicquid boni tibi deest, possis abunde haurire. Gratias igitur age illi pro tantis beneficijs, & cum Apostolo 1. Tim. 2. *Paulo deuotè exclama: Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Gratus inquam, age Redemptori tuo, vicem q; amoris sicut potes ei repende, & cum intima commiseratione ærūnas, afflictiones, cruciatus q; eius recogita. Excita animam tuam ad illorum meditationem hus aut cōsimilibus verbis, quæ spiritus sanctus suggesserit: O anima mea, ecce Deus noster dulcis, & amabilis Iesus: eia videamus quid pro nobis fecerit ac pertulerit, &c.*

Cordis sterilitas. *Quod si cor tuum durum ac sterile est, ita vt neque compassionem neque amorem sentias, non hoc te perturbet, sed humilis ac resignatus esto: & libenter etiam arido corde hæc lege ac rumina pro Dei honore, & gloria. Nam si bona voluntate præditus es, non poteris ex his non referre fructum maximum. Plerunque homini vtilius est, compassionem vel amorem desiderare quàm sentire. Si tibi desunt externæ lachrymæ, non desint internæ: hoc est, si non plorant oculi, ploret cor. Offer pro sensibili compassione piam gratiarum actionem. Neque inordinatè contristeris, si te ad sublimiorem contemplationem Deus in hac vita fortè non subuexerit: bonum tibi est inter præsentis vitæ tempestates in dignissima filij Dei humanitate velut in tuta quadam naui commorari, & requiescere. Hæc enim te tandem ad portum salutis rectà perducet, si in ea humiliter permanseris, & vitiorum mortificationi cordisque puritati inuigilans, Christo per charitatem adhæseris. O parue pulle, contine te sub alis huius gallinæ, nam ibi miluum non timebis. Cæterum vt paratior, & magis idoneus sis ad suscipiendam legendamque historiam Euangelicam tibi in isto libello propositam, subiungemus huic præfationi pauca quædam de incarnatione, & vita Domini Iesu, deprompta ex duobus sanctissimis patribus, nempe ex ipso Ioanne Thaulero, & ex Ioanne Ruisbrochio: Aduerte igitur animum, & attentè audi ea quæ dicentur.*

DE INCARNATIONE ET VITA DOMINI Iesu, ex D. Ioanne Thaulero.

Ephes. 1. CVm omnes essemus damnationis, & iræ filij, inimici Dei, contaminati macula peccati originalis violatores imaginis Dei, & destructores templi eius, tum ipse memor fuit misericordiæ suæ, tactus intrinsecus dolore cordis, & motus cōpassione super miseria populi sui. Et licèt verus esset Dei filius, lucem habitās inaccessibilem, sustentans omnia diuina virtute sua, cunctaq; moderans ac regēs diuina sapientia sua, in cui⁹ nomine omne genu flectitur: minimè tamē dedignat⁹ est sublimē potētiā suam ad hūc vsq; tenebrosum seculi carcerē inclinare, & particeps fieri infirmitatis, & miseriæ nostræ, mortaliq́ue indui sacco nostro, quò vitia nostra ablueret & aboleret, naturamq́; nostram suæ pristinæ restitueret innocentiæ, captiuitatē solueret, & ruinam nostram ad perennē re-

Philip. 2.

1. Tim. 6.

pararet gloriā. Non angelū aliquē misit ad exequendū opus redēptionis nostrę: sed ipsemet venit ex iussu, & voluntate patris sui: non quidē locum mutās, sed suam nobis præsentiam exhibēs per assumptam humanitatem. Enimuerò ex sinu patris delapsus est in purissimū, virgineum, integerrimūq; corpus pudicissimæ dulcissimæque virginis Mariæ: in cuius sacratissimo vtero sola virtus Spiritussancti concipi ac nasci eum fecit in humana natura: ita tamen, vt hæc natiuitas maiestati eius diuinæ nihil detraxerit, nec virginis beatissimā minuerit integritatem. O admirabile, & incōprehensibile cōmertium. Dominus gloriæ pro humana infirmitate nostra suā dedit celsissimā diuinitatē. Cōditor creaturarum non dedignatus est formā serui induere. Et non serui tantùm formā assumpsit, sed instar abiectissimi vermiculi humiliatus, & pro nihilo habitus est. Non satis erat illi esse Dominū creatorem, & protectorem nostrum: sed & redemptor, consodalis, frater, caro, & sanguis noster fieri voluit.

Natiuitas Christi. Adeò pauper effectus est, nostręq́; miseriæ adeò gustauit amaritudinē, vt ipso natiuitatis suæ tempore nō tantillū haberet rei hæreditariæ, vbi tenera, & infantilia membra sua reponi, & hospitio recipi potuissent, quum sit cœli terræq́ domin⁹: sed in alieno stabulo natus est, & tenerrima mēbra sua in præsepe rigidum, vileq́; panniculos collocari permisit. Et hūc ipsum indignū locum benedicta, & verè pijssima mater eius à bestijs irrationalibus mutuata est. O bone Iesu, cuius cor non emolliatur, non accēdatur ad amorē, non ad deuotionē, ex citetur, nō moueatur ad compassionē, quando maximā inopiam, admirabilē humilitatē, & feruentissimum erga nos amorē tuum attendimus? O quam citò pati cœpisti. Quare verò, ô dulcis Iesu, tam inops, & abiectus fieri voluisti? Certè vt beatam nos doceres humilitatem, sanctamq́; nobis commēdares paupertatem. Ideò nanq; & humanam assumpsisti naturam nostram, vt nos faceres participes diuinitatis tuæ: factus es filius hominis, vt nos filij Dei efficeremur: fieremus, inquam, per adoptionē, & gratiam, quod tu ab omni æternitate fuisti per naturam. Natus es in stabulo, & in

Luc. 2.

præsepe positus es: vt pabulum esses humilium iumentorum. Nūc igitur, ô homo, adora in stabulo iacentem, honora sanctum illud præsepe: & tanquàm humile iumētum vescere pabulo illo cœlesti, vescere pane angelorū. O rex gloriæ, quę te vicit charitas, vt pro peccatore vilissimo tam humilis fieres, vt in stabulo sordido inter bruta animalia collocareris, qui ab angelis adoraris in cœlis? Lacte refocillareris, qui ipse es cibus angelorū: vilibus inuolucreris pannis, qui cœlū stellis adornas, & sanctos tuos stolis vestis aureis.

Circūcisio. Iam octo vix benè dies impleuerat dulcis Iesus, & infantilem ac innocentem pro nobis fudit sanguinem suum, ac velut peccator legiq́; obnoxius secūdum legem circuncisus est.

Herodes. Et nec in sacra infantia ipsius à terrenis membris eius cruenta hostium manus abstinuit. Vixdū enim natus erat, & adhuc inter castissima iacebat brachia dulcissimæ matris, suauiter quiescens in materno illius pectore, auideq́; fugēs virginea illius vbera, necdū cuiquā verbum dixerat: & iam crudeles ac impij homines quærebant animam eius, vt perderent eum. O amabilis Iesu, quàm citò insurrexerunt aduersùm te iniqui hostes tui? Nempe cum ætate ipsa creuit tecum afflictio.

Christi puerilia. Iam vt eius pueritia religionis exēplar, & speculum esset virtutum, nō sęquutus est seculi vanitatem, non solarium vllum, aut animi remissionem expetijt in ludis puerilibus vel fabulosorū hominū consortijs, & cōuenticulis: sed in templo cultuq́, & famulatu patris sui inuentus est in doctorū medio, audiens & interrogans homines, ipse qui patris est sapientia, scientiarum Dominus, & verbum Dei quod erat in principio.

Ioan. 1. Vtq́; formam quandam obedientiæ nobis traderet, humiliter parētibus suis se submisit: obediens eis factus, cui cuncta subiacent elemēta cuiq́; data est potestas omnis in cœlo & in terra.

Obedientia. Matth. 28.

Adolescentia. Deinde vbi plenitudo illi iustæ accreuit ætatis, adessetq́; prope tempus quo manum ad fortia mitteret: manè egressus est in salutē populi sui, exultauitq́; vt gigas ad currendam viam. Et vt excellenter nos virtutē doceret beatæ humilitatis, quæ initium est, & fundamentū

Prouerb. 31. Abacuc. 3. Psalm. 18.

Humilitas virtutū fundamentū.

Universidad de Deusto
Biblioteca

virtutum omnium, innocens agnus ad deuotissimum seruum suum Ioannem Baptistam, peccatorib⁹ pœnitentiæ baptisma conferentem perrexit, haud sec⁹ quàm si & ipse peccator esset, ab eoque baptizari petijt qui nullam peccati sensérat maculam.

Matt.3. Marc.1. Luc.4. Matth.4. Inde iam virtute spiritus ad eremum abijt: vtq; nobis ceu strenuus signifer, & dux animum adderet ad pugnam subeundam, primus ipse aciem subijt, singulare cum crudelissimo hoste nostro certamen iniens, quem et primo statim cõgressu, elisis vniuersis viribus eius, prostrauit. Non eremi solitudinem, nõ diaboli tentamenta, nõ famis molestiam, non asperitatẽ pœnitentiæ refugit: nec laboris orandi, meditandi, vigilandi eũ pertæduit.

Luc.11. Quia verò lumen diuinum quod intra ipsum sub modo humanitatis latebat, abscondi non poterat, lucem cœlestis doctrinæ, & sapientiæ suæ deinceps palam lucere permisit, vt mortales oẽs ad fidem illuminaret. Cunctis nanq; illis in locis degentibus, regnum Dei annunciauit, doctrinam miris confirmans operibus ac portentis: cunctisq; debilibus, & malè affectis diuinam potentiam suam declarans, nec vlli denegans benignissimam pietatẽ suam, quò cunctos lucrifaceret, et sanaret omnes. At verò intellectus multorum hominum obcæcatus erat: qui eum non cum amore exceperũt vt saluatorem suum, sed potius cordibus ab eo auersi sunt, tanquàm à seductore, & impostore maleuolo: simulq; doctrinam eius contẽpserunt, opera calumniati sunt, miracula despexerunt, ipsumq; quem amare, & venerari debuerant iniquissimè accusarunt, odio habuerũt, persequuti sunt, et blasphemauerũt dicentes: Non est hic homo à Deo, dæmonium habet, seducit turbas: potator est vini, et amicus publicanorum. Neq; tamen agnus mãsuetissimus sacrum os suum aperuit ad conquerendum, et murmurandum: sed cuncta modestissimè sustinuit, omnẽq; iniuriam, vilipensionem, cõtemptum, & ignominiam pro nobis libentissimè pertulit, seipsum exhibens totius sanctitatis, et perfectionis exemplar. Omnis eius vita cũctaq; operatio, lux quædam, et manuductio nobis fuit ad virtutem, & veritatem. Itaque si qua in re dubitare te contingat, protinus sanctissimam vitam Saluatoris, ceu speculum quoddam lucidum contẽplare. In hac nanq; admirandam abstinentiam, veram obedientiam, profundam humilitatem, voluntariam paupertatem, ineffabilem puritatem, summam patiẽtiam, immobilem longanimitatem, constantem perseuerantiam, & incomprehensibilem inuenies charitatem. Sed et eã quæ maximè indigemus abunde hic reperies infinitam benignitatem, & misericordiam: imò & quascunq; virtutes in corde tuo meditari queas, in hac ceu in tabula descriptas manifestè deprehendes. Reuerà amabilis Iesus liber est, *Ezech.2.* quem propheta vidit scriptum intus, & foris: quandoquidem omnis, et externa, & interna vita eius, spiritualibus doctrinis, et virtutibus abundat. Et certè quisquis hũc librum bene terit, & cum propheta comedit, dulcis erit in ore ei⁹ instar mellis.

Qui igitur Deo placere, eiusque dulcedinem gustare cupit, vitam, et passionem Christi diligenter attendat, ac perfectissimas illius virtutes cõtempletur, imiteturq;. In solitudine, in hominum frequentia, & vbicunq; est, hoc sibi speculum proponat, atque ad ipsum internos oculos amanter ac placidè conuertat: pijs sanctisq; cogitationib⁹ cunctas cogitationes noxias ac vanas è corde suo expellens, sicut clauus clauo pellitur. Etiamsi externis negocijs, et exercitijs debeat occupari, nihilominus amabilem hanc incarnati filij Dei imaginẽ animæ suæ impressam seruare studeat quãtùm commodè potest. Si comedit, et impedimentum nullũ patitur, buccellas, amoroso ac feruido Domini Iesu sanguini intingat. Si bibit; pótum ipsum ab illo benedici, vt se ex sacris eius vulnerib⁹ potare cogitet. Si dormit, super cor illius saucium ac suaue sese reclinet. Si loquitur, illum sibi astare, verba sua attendere, cunctosq; gest⁹, & intentionem suam inspicere imaginetur. Atq; hoc modo sese totum in præclarã imaginem immergat. Cum discretione tamen hæc introuersio colenda est, ne caput lædatur, & natura destruatur.

Planè proxima purissimaq; ad Deum pertingendi via hæc est, vt quis cum ingen-

genti amore, & gratitudine Saluatoris intra se cõuersationem passionemque circũferat, atque illam moribus, & vita intus ac foris exprimere curet, attentè cõsiderãs, in quo culpabilis & vitæ Dominicæ disparsit, vt suis imperfectionibus ex dilectione pro qualicũq; mortis Christi compensatione mori conetur, & quia foris pro Christo animam ponere iam necessitas nulla indicit (quod ex vehementissimo diuinitatis amore sanctos martyres fecisse legimus) saltẽ voluntari delectationique propriæ intus, & foris renũciare discat. Hoc enim Deo præ omnibus quæ ipse à nobis requirit, perquam gratissimum est. Nec dubium est, quin ille per hanc vitam gradientes, benignè post mortem recepturus sit in cœlum gloriamque sempiternam. Sed & in hoc exilio fortè perducet ac prouehet eos ad occulta fœlicissimaque diuinitatis suæ futurria: quibus alioqui percipiendis, nemo securè se applicat. Neque enim aliquis ad contemplationis quietem tutò adspirat, nisi via ista gradiatur. Nam Christi diuinitas in illius humanitate abscondita est, & humanitas via quædam, & ianua est pertingendi ad diuinitatem: sicut ipse Christus testatur, dicens, Ego sum via. Et rursum: Ego sum ostium. Per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur in diuinitatem, & egredietur in humanitatem meam, & vtrobiq; pascua æternæ viriditatis, pulchritudinis, atq; fœlicitatis inueniet. Itaq; diligens imitatio incarnati filij Dei, & humanitatis eius imago per meditationẽ atq; pulcherrem bene impressa animæ, solet tandẽ ipsam animam in indepictam, & formę nesciam, ineloquibilemq; diuinitatem subuehere.

Ioann.3. Luc.1.

Ex Domino Ioanne Ruisbrochio.

Ioann.

BEnignissimus pater noster cœlestis sic dilexit nos, vt vnigenitũ filium suum sibi consubstãtialem nobis daret. Misit eum in mũdum: & ipse Dei filius operatione spiritussancti factus est homo propter nos. Eram⁹ ob originalis peccati reatum perditi, & è paradisi sedibus depulsi: at ille purissimo nostri victus amore, naturam inimum vsque inferni damnatam relegatamque, & à Deo maledictam in se recepit, vt pro nobis satisfaceret, nosque Deo reconciliaret, & reuocaret ad regnum suum cœleste. Seipsum quidem humiliauit, nos verò exaltauit supra omnia à se condita. Sed quàmuis sese humiliauerit ac nostri similis mortalis, *Ioan.14.* & omnium nostrum frater factus sit, *Ioan.10.* non tamen pristinam amisit dignitatem atque nobilitatem. Nam assumpsit quod non erat, manens quod erat: mansit enim Deus, & homo factus est. Induit se omnium nostrum humanitate, tanquam si rex quispiam vestibus seruorum suorum se induat. Reuerà ipse rex regum, & dominus dominantium est, cui iure omne genu curuatur, & cuius regni nullum neq; initium, neque finis est.

Propter nos ab ipso statim natiuitatis suæ exordio pati cœpit, puta frigora, paupertatem, circuncisionem, in qua suum fudit sanguinem, & fugam in exteras regiones. Matri virgini, & Ioseph nutricio humiliter seruiuit. Famem, sitim, probra, contemptum, & indigna Iudæorum verba atque opera pertulit. Vigilijs, & ieiunijs vacauit, ab hoste tentari voluit, subiectus omnibus fuit. Grandi cum labore pedes huc illucque regionatim, & oppidatim discurrit: serio admodum ac strenuè regnum Dei annunciãs, ac Iudæis Euangelium prædicans. Et licet ipse tanquã præcipuus amicus salutem eorum quæreret, ab eis tamen captus est, & proditus, irrisus, cõsputus, flagellatus, cæsus, spinis coronatus, spretus, iniquis & falsis testibus oppressus, atque damnatus. Ac deinde cũ ingenti dolore crucem ipse suam ad Caluariæ montem detulit: vbi vestibus omnino nudatus suis, sub totius orbis aspectu, ignominiam, cruciatum, frigusque perpessus est. Etenim nudus erat, & vulneribus vsquequaque confectus, & cœlum frigidum erat atque asperum. Mox obtusis clauis affixus ligno crucis, dirè distendebatur: adeò vt venæ illius dirũperentur. Deinde eleuatus cũ cruce, quum ea in petram excisam mitteretur, totus quassatus est. Inuidi Iudæi qui horridis clamoribus ante vociferati fuerant, Crucifige crucifige eum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc. 23. Ioan. 19.

etiam impias blasphemias euomuerunt in illum quũ penderet in cruce. Sed ipse patrem inuocans dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tandẽ capite inclinato mortuus est, atque ita debitum nostrum dissoluit. Volebat pater vlcisci peccatum mundi secundũ iustitiæ rigorem: ideoq́ue filium suum pro peccatis nostris neci dedit, & filius ad mortem vsque illi fuit obediens: sanctus autem spiritus opus illud charitate consummauit. Itaque filius Dei sua morte nos restituit libertati, & precioso sanguine suo in conspectu patris sui nos mercatus est, ac pro nobis satisfecit: ita vt per illius mortem nos vitam adepti simus. O incomprehensibilem Dei erga nos charitatem. Ipse qui est altissimus abiecit, & humiliauit sese, nos autem extulit: sese pauperem, nos diuites fecit: se contemni passus est, & nos honore affecit. Nobis datus est, nobis vixit ac inseruiuit, nos instituit ac redemit.

Idem Dominus Iesus speculum nostrum ac regula nostra est, secundũ quã exigere debemus omnem vitam nostram. Erat humilis, mansuetus, patiens, misericors, plenus gratia, benignitate, ac fidelitate, obediens, resignatæ voluntatis, ac innocens. Exhibuit sese abiectum infra mortales omnes. Flexis genibus Deum, & patrem suum adorabat, & sese altissimæ eius potentiæ summa cũ reuerẽtia ac veneratione submittebat, amantissimaq́ue fide, & beneuolentia ad quasuis tã corporales quàm spirituales mortalium omnium necessitates inclinabat. Cunctis paratissimus erat quacunque, siue foris siue intus, detinerentur miseria, tãquàm cõmunis orbis minister. Planè vita eius Christianorum omnium liber est: quẽ vbicunque simus, nobiscum circunferre, & passionem mortẽq́ue illius acerbissimã in nostra memoria absque vlla obliuione retinere debemus: ita vt sum ma dilectio, & fidelitas eius corda nostra delectatione atque amore afficiat, & sanctissima vita illius in amantibus animabus nostris semper recondita sit. Hæc enim cibus noster sunt, quibus assiduè vesci possimus. Hic liber doctis & indoctis, perfectis atque imperfectis, qui Deo placere cupiunt, communis est: cui quotquot vitam suam accommodant, & conformant, dicent fideliter Domino in die iudicij: Domine tibi placere, tibi perenniter viuere ac famulari concupiuimus. Itaque Christus Iesus eos in perpetuam gloriam ipsis ab origine mundi præparatam secum abducet. Ostendet illis gloriosam faciem suam sole incomparabiliter splẽdidiorem, & eos claritate sua superuestiet, donabitq́ue eis sui fruitionem, & ineffabilem lætitiam atque exultationem sine fine mansuram.

EPITOME VITAE IESV CHRISTI, EX QVATVOR EVANGELISTIS CONCINNATA.

Angelus incarnationem Christi nunciat Mariæ. Elizabeth visitata à Maria parit Ioannem. Monetur Ioseph ab Angelo ne Mariam dimittat.

CAPVT. I.

Initium Euangelij Iesu Christi filij Dei.

Marc. 1. MISSVS est angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomẽ erat Nazareth ad virginem despõsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ quum audisset turbata est in sermone eius: & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius nõ erit finis. Dixit autem Maria ad angelũ. Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco. Et respondens angelus, dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq́; & quod nascetur ex re sanctum, vocabitur filius Dei. Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua: & hic mensis sextus est illi quę vocatur sterilis: quia nõ erit impossibile apud Deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

Luc. 1. Exurgens autem Maria in diebus illis, abijt in montana cum festinatione in ciuitatem Iuda, & intrauit in domũ Zachariæ, & salutauit Elizabeth. Et factum est, vt audiuit salutationẽ Mariæ Elizabeth, exultauit infans in vtero eius, & repleta est spiritu sancto Elizabeth: & exclamauit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tuę in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo, & beata quæ credidisti: quoniam perficientur ea quę dicta sunt tibi à Domino. Et ait Maria, Magnificat anima mea Dominum: Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suę: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est: & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede: & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis: & diuites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum: recordatus misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres nostros: Abrahaam, & semini eius in secula. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: & reuersa est in domũ suam.

Elizabeth autem impletum est tempus pariendi: & peperit filium. Et audierunt vicini, & cognati eius, quia magnificauit Dominus misericordiam suam cũ illa, & congratulabantur ei. Et factũ est in die octauo, venerunt circuncidere puerum, & vocabant eũ nomine patris sui, Zachariam. Et respondens mater eius dixit: Nequaquam, sed vocabitur Ioannes. Et Zacharias pater eius repletus est spiritu sancto: & prophetauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit, & fecit redemptionem plebis suæ. Et erexit cornu salutis nobis, in domo Dauid pueri sui. Sicut loquutus est per os sanctorum, qui à seculo sunt, prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris, & de manu omniũ qui oderunt nos: Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris, & memorari testamẽti sui sancti. Iusiurandũ quod iurauit ad Abrahã patrem nostrũ daturum se nobis. Vt sine timore, de manu inimicorum nostrorũ liberati, seruiamus illi, In sanctitate, & iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis: præbis enim ante faciem Domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionẽ peccatorum corũ: Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris, & in vmbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu: & erat in desertis vsq; in diem ostensionis suæ ad Israel.

Christi aũt generatio sic erat: Quũ esset despõsata mater Iesu Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto. Ioseph aũt vir eius, quum esset iustus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eã. Hæc aũt eo cogitante, Ecce angelus Domini apparuit in somnis ei, dicẽs: Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugẽ tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet aũt filium, & vocabis nomẽ eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populũ suum à peccatis eorum. Hoc autem totũ factũ est, vt adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam, dicentem: Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filiũ: & vocabunt nomen eius Emanuel: qd̃ est interpretatum, Nobiscum Deus. Exurgens autem Ioseph à somno, fecit sicut præcepit ei angelus Domini, & accepit coniugem suam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Christus nascitur in Bethleem, pastoribus q. ab angelo nunciatur: Octauo item die circunciditur: Deinde à Magis quæsitus, & inuentus adoratur.

CAPVT II.

Luc. 1. FActum est aũt, in diebus illis exijt edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. Hæc descriptio prima facta est à præside Syriæ Cyrino. Et ibant omnes vt profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem, & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam, in ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethleem, eò quòd esset de domo & familia Dauid, vt profiteretur cũ Maria desponsata sibi vxore prægnante. Factum est autem, quum essent ibi, impleti sunt dies vt pareret. Et peperit filiũ primogenitum, & pānis eum inuoluit, & reclinauit eum in præsepio: quia non erat ei locus in diuersorio.

Et pastores erant in regione eadem vigilātes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angel⁹ Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerũt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere: Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signum: inuenietis infantem pannis inuolutum, & positũ in præsepio. Et subitò facta est cum angelo multitudo militiæ cœlestis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, Et factum est, vt discesserunt ab eis angeli in cœlum, pastores loquebantur ad inuicem: Trāseamus vsque Bethleem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis. Et venerunt festinantes, & inuenerunt Mariam, & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Videntes autem, cognouerũt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierant, mirati sunt, de his quæ dicta erant à pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores, glorificantes, & laudantes Deum in omnibus quę audierant, & viderant, sicut dictum est ad illos.

Et postquam consummati sunt dies Leuit. 12. octo, vt circuncideretur puer, vocatum Matth. 2. est nomẽ eius Iesus: quod vocatum est ab angelo priusquam in vtero conciperetur.

Quum ergo natus esset Iesus in Bethleem Iudę, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes. Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autẽ Herodes rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Et cõgregans omnes principes sacerdotũ, & scribas populi, sciscitabatur ab his, vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudæ, sic enim scriptum Mich. 5. est per prophetam, Et tu Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda: ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes clàm vocatis Magis, diligẽter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis. Et mittens eos in Bethleem dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: & quum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Qui quum audissent regem, abierunt, & ecce stella quam viderant in Oriente, antecedebat eos, vsque dum veniẽs staret supra, vbi erat puer. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius: & procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

Iesus in templo sistitur offerturq. patri, & à iusto Simeone, atq. ab Anna prophetissa agnoscitur.

CAPVT III.

ET postquam impleti sunt dies purLuc. 2. gationis Mariæ secundum legem Leuit. 12. Moysi, tulerunt Iesum in Hierusalem, Exod. 8. vt sisterent eum Domino: sicut scripNumer. 13. tũ est in lege Domini. Quia omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Leuit. 12. c. Domino vocabitur, & vt darent hostiã secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.

Et

Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon: et homo iste iustus, & timorat⁹. expectãs consolationẽ Israel: et Spiritussanctus erat in eo. Et responsum acceperat à Spiritusancto, nõ visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in spiritu in tẽplum. Et quum inducerent puerum Iesum parentes eius, vt facerent secundũ consuetudinem legis pro eo: & ipse accepit eũ in vlnas suas, & benedixit Deũ, & dixit: Nunc dimittis seruũm tuũ Domine, secũdum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium, et gloriam plebis tuæ Israel. Et erat pater eius, et mater eius mirantes super his quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon: et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorũ in Israel, et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.

Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel de tribu Aser: hæc processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua. Et hæc vidua vsque ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat de templo, ieiunijs, et obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et hæc ipsa hora superueniens confitebatur Domino: et lõquebatur de illo omnibus qui expectabant redẽptionem Israel.

Ioseph cum Iesu & Maria fugit in Aegyptum, indeq. redit monitu angeli: & ipse Iesus anno ætatis suæ duodecimo in templo à parentibus inuentus, reducitur in Nazareth.

Matt. 2.

CAPVT IIII.

ANgelus autem Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum et matrem eius, et fuge in Aegyptum, et esto ibi vsque dum dicam tibi. Futurum est enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum, et matrem eius nocte, & secessit in Aegyptũ. Et erat ibi, vsq; ad obitum Herodis: vt adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam dicentem: Ex Aegypto vocaui filium meum.

Tunc Herodes videns quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infra, secundum temp⁹ quod exquisierat à Magis. Tunc impletum est quod dictũ est per Hieremiam prophetam dicentem: Vox in Rama audita est, ploratus, et vlulat⁹ multus: Rachel plorans filios suos, & noluit cõsolari, quia non sunt.

Defuncto aũt Herode, Ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, dicens: Surge, & accipe puerũ, et matrem ei⁹, et vade in terram Israel: defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri. Qui consurgẽs, accepit puerum, et matrem eius, & venit in terram Israel. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudæa pro Herode patre suo, timuit illò ire: & admonit⁹ in somnis, secessit in partes Galilææ. Et veniẽs habitauit in ciuitate quę vocatur Nazareth, vt adimpleretur quod dictum est per prophetas: Quoniam Nazareus vocabitur. Puer autem crescebat, & confortabatur plen⁹ sapientia, & gratia Dei erat in illo.

Osee. 11.

Hier. 31.

Luc. 2.

Et ibant parentes eius per omnes annos in Hierusalem, in die solenni Paschæ. Et quum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque dieb⁹ quum rediret, remansit puer Iesus in Hierusalem, et non cognouerunt parentes ei⁹. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirebant eum inter cognatos & notos. Et non inuenientes, regressi sunt in Hierusalem, requirentes eum. Et factum est post triduum, inuenerunt illum in templo, sedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, super prudentia, et responsis ei⁹. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater ei⁹ ad illum: Fili, quid feci sti nobis sic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbũ, quod loquutus est ad eos. Et descendit cũ eis,

&

Universidad de Deusto
Biblioteca

& venit Nazareth: & erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia verba hęc in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & grátia, apud Deum & homines.

Ioannes Baptista prædicat: Et Iesum ad se venientem baptizat, ac de eo testificatur: Iesus post baptismum ieiunat, & tētatur: Aliquot discipuli eum agnoscere eig, adhærere incipiunt. CAP. V.

Luc.3. ANno autem quintodecimo imperij Tyberij Cæsaris, procurāte Pōtio Pilato Iudæam, Tetrarcha autē Galilææ Herode, Philippo autem fratre eius Tetrarcha Iturææ, & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilinæ Tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna, & Caipha, factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium, in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans, & dicens: Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum
Matt.3. cœlorum. Hic est enim de quo dictum
Esaiæ 40. est per Esaiam prophetam, dicentem: Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceā circa lumbos suos: esca autem eius erat locustę, & mel syluestre. Tunc exibat ad eū Hierosolyma, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem: & baptizantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua. Dicebat ergo ad turbas: Facite fructus dignos pœnitentiæ. Iam enim securis ad radicem arboris posita
Luc.3. est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, exciditur, & in ignem mittitur.

Et interrogabant eum turbæ, dicentes, Quid ergo faciemus? Respondēs autem, dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Venerunt autem, & publicani, vt baptizarentur, & dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius quàm quod constitutum est vobis, faciatis. Interrogabant autem eum, & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris.

Existimante autē populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus, respōdit Ioannes, dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me post me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius, Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igni. Cuius ventilabrum in manu eius, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autē comburet igni inextinguibili. Multa quidem, & alia exhortās euangelizabat populo.

Et factum est, in diebus illis venit Ie- *Marc.1.*
sus à Nazareth Galilææ in Iordanem ad *Matt.3.*
Ioānem, vt baptizaretur ab eo. Et vidit
Ioannes eum venientē ad se, & ait: Ecce *Ioan.1.*
agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et prohibebat eum dicens. Ego à te *Matt.3.*
debeo baptizari, & tu venis ad me? Respondens autem Iesus, dixit ei: Sinē modò, sic enim decet nos implere omnem
iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizat⁹ *Luc.3.*
autem Iesus, confestim ascēdit de aqua: *Matt.3.*
& ecce aperti sunt ei cœli, & descendit
Spiritus sanctus corporali specie, sicut
columba in ipsum. Et ecce vox facta est
de cœlis dicens: Hic est filius meus dile- *Luc.3.*
ctus, in quo mihi complacui. Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum trigin
ta, vt putabatur filius Ioseph. Et testimonium perhibuit Ioannes dicens:
Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de cœlo, & mansit super *Ioan.1.*
eum. Et qui misit me baptizare in aqua,
ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est filius Dei.

Iesus autem plenus spiritu sancto, re- *Luc.4.*
gressus est à Iordane, & ductus est a spi- *Matt.4.*
ritu in desertum. Et erat in deserto qua-
draginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur à diabolo, eratque cū *Marc.1.*
bestijs. Et nihil manducauit in diebus
illis. Et consummatis illis esurijt. Et accedens tentator dixit ei: Si filius Dei es, *Luc.4.*
dic vt lapides isti panes fiant. Qui respō- *Matth.4.*
dens dixit: Scriptum est, Non in solo *Deut.8.*
pane viuit homo, sed in omni verbo
quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatē: & statuit eum super pinnaculum templi, Et dicit ei: Si filius Dei es, mitte te deor-

Psalm.90. deorsum. Scriptū est enim: Quia angelis suis mandauit de te, & in manib⁹ tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuū. Ait illi Iesus: Rursum scriptū
Deut.6. est: Nō tentabis Dominū Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in mōtem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum: &
Deut.6. & 10. dicit ei, Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Tūc dicit ei Iesus: Vade Sathana, scriptum est enim. Dominū Deū tuum adorabis, & illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei.

Quadam aūt die stabat Ioannes, & ex discipulis eius duo. Et respiciens Iesum ambulantem, dicit: Ecce agnus Dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentē, & sequuti sunt Iesum. Conuersus autē Iesus, & videns eos sequētes se, dicit eis: Quid quæritis? Qui dixerunt ei: Rabbi (quod dicitur interpretatum, Magister) vbi habitas? Dicit eis: Venite, & videte. Venerunt, & viderunt vbi maneret: & apud eum manserunt die illo: hora autem erat quasi decima. Erat autem Andreas frater Simonis Petri, vn⁹ ex duobus qui audierant à Ioanne, & secuti fuerāt eum. Inuenit hic primùm fratrē suum Simonem, & dicit ei: Inuenimus Messiam, quod est interpretatū Christ⁹. Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus autē eum Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.

In crastinum voluit exire in Galilæā, & inuenit Philippum. Et dicit ei Iesus: Sequere me. Erat autē Philippus à Bethsaida, ciuitate Andreæ, & Petri. Inuenit Philippus Nathanael, & dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege, & prophetæ, inuenimus, Iesum filium Ioseph à Nazareth. Et dixit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philippus: Veni, & vide. Vidit Iesus Nathanael venientem ad se: & dicit de eo: Ecce verè Israelita, in quo dolus non est. Dicit ei Nathanael: Vnde me nosti? Respondit Iesus, & dixit: Priusquam Philippus vocaret te, quum esses sub ficu, vidi te. Respondit ei Nathanael, & ait: Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israel. Respondit Iesus, & dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis: maius his videbis.

Iesus mutat aquam in vinum in Nuptijs: Eijcit è templo vendentes, & emētes: Mulieri Samaritanæ innotescit: Sanat à se: bri filium Reguli: Vocat è naui quatuor discipulos, qui deinceps relictis omnibus eum sequuntur: Circumit totam Galilæā, docens in synagogis.

CAPVT VI.

POsteà nuptię factę sunt in Cana Ga- *Ioan.2.*
lilææ, & erat mater Iesu ibi. Vocat⁹
est aūt & Iesus, & discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinū non habent. Et dicit ei Iesus: Quid mihi et tibi est mulier: nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris: Quodcūq; dixerit vobis, facite. Erāt aūt ibi lapideę hydrię sex positę, secundum purificationē Iudæorū, capientes singulę metretas binas, vel ternas. Dicit ei Iesus: Implete hydrias aqua: Et impleuerunt eas, vsq; ab summū. Et dicit eis Iesus: Haurite nūc, & ferte architriclino. Et tulerunt. Vt aūt gustauit architriclinus aquam vinum factā, & nō sciebat vnde esset, ministri autem sciebant qui hauserant aquam, vocat sponsum architriclinus, & dicit ei: Omnis homo primùm bonum vinum ponit, & quum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est: tu autem seruasti bonum vinum vsq; adhuc. Hoc fecit initium signorū Iesus in Cana Galilææ, & manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius.

Post hæc descendit Caphernaum ipse & mater ei⁹, & fratres eius, & discipuli eius: & ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat Pascha Iudæorum, et ascendit Iesus Hierosolymā, et inuenit in templo vendentes oues, et boues, et columbas, et numularios sedentes. Et quum fecisset quasi flagellū de funiculis, oēs eiecit de templo, oues quoq; et boues: et numulariorum effudit æs, & mensas subuertit. Et his qui columbas vendebant dixit: Auferte ista hinc, et nolite facere domum patris mei, domū negotiationis. Recordati sunt verò discipuli eius, quia scriptum est: Zelus do- *Psal.68.*
mus tuæ comedit me. Respondent er go Iudæi, et dixerunt ei, Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit Iesus, & dixit eis, Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.

Dixe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dixerũt ergo Iudæi, Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Quum ergo resurrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat: & crediderũt scripturæ, & sermoni quẽ dixit Iesus. Quum aũt esset Hierosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, vidẽtes signa eius quæ faciebat.

Ioan. 4. *Genes. 48.* Et reliquit Iesus Iudeam, & abijt iterum in Galilæam. Oportebat autem eũ transire per Samariam. Venit ergo in ciuitatem Samariæ, quę dicitur Sichar, iuxta prædium quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons Iacob. Iesus autẽ fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora autem erat quasi sexta. Venit autem mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in ciuitatem, vt cibos emerent, Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu Iudæus quum sis, bibere à me poscis, quæ sum mulier Samaritana: non enim cõtuntur Iudæi Samaritanis. Respondit Iesus, & dixit ei: Si scires donũ Dei, & quis est, qui dicit tibi: Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam. Dicit ei mulier: Domine, neq; in quo haurias habes, & puteus alt' est, vnde ergo habes aquam viuam? Nũquid tu maior es patre nostro Iacob, q dedit nobis putcum: & ipse ex eo bibit, & filij eius, & pecora eius? Respõdit Iesus, & dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed aqua quam ego dabi ei, fiet in eo fons aquæ salientis, in vitam æternam. Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam, vt non sitiam, neque veniam huc haurire. Dicit ei Iesus: Vade, voca virum tuum, & veni huc. Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum. Dicit ei Iesus: Bene dixisti: Quia non habeo virum. Quinque enim viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir: hoc verè dixisti. Dicit ei mulier: Domine, video quia Propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adorauerunt: & vos dicitis, quia Hierosolymis est locus, vbi adorare oportet. Dicit ei Iesus: Mulier, crede mihi, quia veniet hora, quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis patrẽ. Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu, & veritate, nam & pater tales quærit, qui adorent eum. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus. Quum ergo venerit, ille annunciabit nobis omnia. Dicit ei Iesus: Ego sum qui loquor tecum. Et continuò venerunt discipuli eius: & mirabantur, quia cum muliere loquebatur, nemo tamen dixit: Quid quæris? aut, quid loqueris cum ea? Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abijt in ciuitatem, & dicit illis hominibus: Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcunque feci, nunquid ipse est Christus? Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi, manduca. Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem: nunquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Iesus: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorũ, propter verbum mulieris testimonium perhibentis: Quia dixit mihi omnia quæcunque feci. Quum venissent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum vt ibi maneret. Et mãsit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius. Et mulieri dicebant: Quia nõ iam propter tuam loquelam credimus, ipsi enim audiuimus, & scimus quia hic est verè saluator mundi.

Post duos autem dies exijt inde, & abijt in Galilæam. Exceperunt ergo eum Galilæi, quum omnia vidissent quæ fecerat Hierosolymis in die festo: & ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo iterũ in Cana Galilææ, vbi fecit aquã vinum. Et erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaũ. Hic cũ audisset, quia Iesus aduenisset à Iudea in Galilæam, abijt ad eũ, & rogabat eum vt descenderet, & sanaret filium eius: incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia videritis: non creditis. Dicit ad eum Regulus: Domine, descende, prius quàm moriatur filius meus. Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus viuit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus, & ibat. Iam autẽ eo descendente, serui occurrerunt ei, & nunciauerunt dicentes, quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit. Et dixerunt ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater, quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus: Filius tuus viuit, credidit ipse, & domus eius tota.

1 Cor. 3.

Matth. 4. Iesus autẽ relicta ciuitate Nazareth, venit & habitauit in ciuitate Capharnaum maritima, in finibus Zabulon & Neptalim: vt adimpleretur quod dictũ est per Esaiam prophetam: Terra Zabulon, & terra Neptalim, via maris trans Iordanem Galilææ gentium: populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: & sedentibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis. Exinde cœpit Iesus prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnũ cœlorum.

Esaiæ. 9.

Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare (erant enim piscatores) & ait illis: Venite post me: & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuò relictis retibus, secuti sunt eum. Et procedens inde, vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius in naui cum Zebedæo patre eorum, reficientes retia sua: & vocauit eos. Illi autem statim, relictis retibus & patre, secuti sunt eum.

Et circumibat Iesus totam Galilæam, docens in synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni: & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abijt opinio eius in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes malè habentes varijs languoribus & tormentis comprehensos, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curauit eos.

Iesus immundum spiritum expellit. Socrum Simonis à febri liberat. Sedat tempestatem, Curat in regione Gerasenorum duos dæmoniacos, Sanat paralyticum, Et vocat Matthæum.

CAPVT. VII.

ET descendit in Capharnaum ciuitatem Galileæ, ibique docebat illos sabbatis. Et stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga erat homo, habens dæmonium immundum, & exclamauit voce magna, dicens: Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te, quia sis sanctus Dei. Et increpauit illum Iesus, dicens: Obmutesce, & exi ab eo. Et quum proiecisset illum dæmonium in medium, exit ab illo, nihilque illi nocuit. Et factus est pauor in omnibus, & colloquebantur ad inuicẽ, dicentes: Quod est hoc verbum, quia in potestate & virtute imperat immundis spiritibus, & exeunt? Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. *Luc. 4.*

Surgens autem Iesus de synagoga, introiuit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: & rogauerunt illũ pro ea. Et stans super illam, imperauit febri: & dimisit illam. Et continuò surgens, ministrabat illis. Quum autem sol occidisset, omnes qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens, curabat eos. Exibant autem dæmonia à multis, clamantia & dicentia: Quia tu es filius Dei. Et increpans, non sinebat ea loqui.

Factum est autem in vna dierum, & ipse ascendit in nauiculam, & discipuli eius: & ait ad illos: Transfretemus trans stagnum. Et ecce nauigantibus illis motus magnus factus est in mari, ita vt naui*Luc. 8.* *Matth.* *Marc. 4.* *Matth. 8.* cula operiretur fluctibus: ipse verò erat in puppi super cerui cal dormiens. Et accesserunt ad eum discipuli eius, & suscitauerunt eum, dicentes: Domine salua nos, perimus. Et dicit eis Iesus: Quid timidi estis modicæ fidei? Tunc surgens imperauit ventis & mari: & facta est tranquillitas magna. Porrò homines mirati sunt, dicentes. Qualis est hic? quia venti & mare obediunt ei.

Et quum venisset Iesus trans fretum

Universidad de Deusto
Biblioteca

in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes dæmonia, de monumentis exeuntes, sæui nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam. Et ecce clamauerunt, dicences: Quid nobis & tibi Iesu Fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem non longè grex multorum porcorum pascens. Dæmones autē rogabant eum, dicentes: Si eijcis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite, At illi euntes, abierunt in porcos. Et ecce mango impetu abijt totus grex per præceps in mare: & mortui sunt in aquis, Pastores autem fugerunt, & venientes in ciuitatem, nunciauerunt hæc omnia, & de his qui dæmonia habuerant. Et ecce, tota ciuitas exijt obuiam Iesu. Et viso eo, rogabant eum, vt transiret à finibus eorum, quia magno timore tenebantur. *Luc.8.*

Matth.9. *Marc.2.* Iesus autem ascendens nauim, reuersus est & transfretauit: & iterum intrauit Capharnaum. Et auditum est, quod in domo esset, & confestim conuenerunt multi, ita vt non caperent, neque ad ianuam, & loquebatur eis verbum. Et venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui à quatuor portabatur. Et quū non possent offerre eum illi præturba, nudauerunt tectum vbi erat: & patefacientes, submiserunt grabbatū, in quo paralyticus iacebat. Quum autem vidisset Iesus fidem illorum, ait paralytico: Fili, dimittuntur tibi peccata tua. Erant autem illic quidam de scribis sedentes, & cogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur? blasphemat. Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Quo statim cognito Iesus spiritu suo, quia sic cogitarent intra se, dixit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius, dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata: an dicere: Surge, tolle grabbatum tuum, & ambula? Vt autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: ait paralytico: Tibi dico, Surge, tolle grabbatum tuum, & vade in domum tuam. Et statim surrexit ille, & sublato grabbato, abijt inde coram omnibus, ita vt mirarentur omnes & glorificarent Deum, dicētes: Quia nunquàm sic vidimus.

Et egressus est ad mare, omnisq; turba veniebat ad eum, & docebat eos. Et quum transiret, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et surgens sequutus est eum. Et factum est, discumbente eo in domo, Ecce multi publicani & peccatores venientes, discumbebant cum Iesu, & discipulis eius. Et videntes pharisæi, dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? At Iesus audiens, ait. Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus. Euntes autem, discite quid est: Misericordiam volo, & non sacrificium. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores. *Matt.9.* *Oseæ.6.*

Iesus mulierē profluuio sanguinis laborantem curat. Filiam archisynagogi resuscitat, Duobus cæcis visum restituit, Mutum à dæmonio liberat, Manumq; aridam sanat.

CAPVT. VIII.

ET venit quidam de archisynagogis nomine Iairus: & videns eum, procidit ad pedes eius, & deprecabatur eū multùm, dicens: Quoniam filia mea in extremis est: veni, īmpone manum tuam super eam, vt salua sit, & viuat. Et abijt cum illo: et sequebatur eum turba multa, et comprimebant eum. Et mulier quæ erat in profluuio sanguinis annis duodecim, et fuerat multa perpessa à compluribus medicis, et erogauerat omnia sua, nec quicquam profecerat, sed magis deterius habebat. Cumque audisset de Iesu, venit in turba retro, et tetigit vestimentum eius, dicebat enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero, salua ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius: et sensit corpore, quia sanata esset à plaga. Et statim Iesus in semetipso cognoscens virtutem quæ exierat de illo, conuersus ad turbam, aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te: et dicis: Quis me tetigit? Et circunspiciebat videre eam quæ hoc fecerat. Mulier verò timens et tremens, sciens quod factum esset in se, venit, et procidit ante eum, et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te saluam fecit: vade in pace, et esto sana à plaga tua. Adhuc eo loquente veniunt nunci ab archisynagogo, dicentes: Quia filia tua mortua est, quid vltra vexas magistrum? Iesus autem, audito verbo quod dicebatur, ait archisynagogo: Noli timere, tantummodo crede. Et non admisit quenquam se sequi, nisi Petrum & Iacobū, & Ioannem fratrem Iacobi. Et veniunt in domum archisynagogi. Et vidit tumultum, & flentes, & eiulantes multū. Et ingressus ait illis: Quid turbamini, & ploratis? puella non est mortua, sed dormit. Et irridebant eum. Ipse verò eiectis omnibus, assumit patrem & matrem puellæ, & qui secū erant, & ingrediuntur vbi puella erat iacēs. Et tenens manum puellæ, ait illi: Thabita cumi, quod est interpretatum: Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit puella, & ambulabat, erat autem annorum. 12. Et obstupuerunt stupore magno. Et præcepit illis vehementer, vt nemo id sciret: & iussit dari illi manducare. Et exijt fama hæc in vniuersam terram. *Marc.5.* *Matt.9.* *Luc.6.* *Matt.12.*

Et transeunte inde Iesu, sequuti sunt eum duo cæci clamantes, & dicentes: Miserere nostri, fili Dauid. Quum autē venisset domum, accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Iesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei: Vtique Domine, Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum: & cōminatus est illis Iesus, dicens: Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes, diffamauerunt eum in tota terra illa.

Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum, dæmonium habentem. Et ejecto dæmonio, loquutus est mutus: & miratæ sunt turbæ dicentes: Nunquā apparuit sic in Israel. Pharisæi autem dicebant: In principe dæmoniorum ejcit dæmones.

Factum est autem vt intraret sabbato in synagogam & doceret. Et erat ibi homo, & manus eius dextera erat arida. Obseruabant autem Scribæ & Pharisæi si in sabbato curaret, & interrogabant eum dicentes: Si licet sabbatis curare? vt accusarent eum. Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo, qui habeat ouem vnam & si ceciderit hæc sabbatis in foueam, nónne tenebit & leuabit eā? Quanto magis melior est homo oue? Itaque licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem Pharisæi, consiliū faciebant aduersus eum, quomodo perderent eum.

Iesus autem sciens secessit inde, & sequuti sunt eum multi, & curauit eos omnes, & præcepit eis ne manifestum eum facerent: Vt adimpleretur quod dictum est per Esaiam Prophetam, dicentem: Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, in quo benè complacuit animæ meæ. Ponam spiritum meum super eum, & iudicium gentibus nuntiabit. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem eius. Arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans non extinguet, donec ejciat ad victoriam iudicium: & in nomine eius gentes sperabūt. *Esaiæ.42.*

Pleraq; salutaria monita, quibus Iesus tam in monte, quàm alijs locis discipulos suos, nos q; omnes sacratissimo ore suo instituit.

CAPVT. IX.

FActum est autem in illis diebus, exijt Iesus in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Et quum dies fact⁹ esset, vocauit discipulos suos: & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit: Simonem, quem cognominauit Petrū, & Andream fratrem eius, Iacobum & Ioannem, Philippum & Bartholomæum, Matthæū & Thomam, Iacobum Alphæi, & Simonem qui vocatur Zelotes, & Iudam Iacobi, & Iudam Iscariotem, qui fuit proditor. Et aperiens os suum docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorū. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabūtur. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici: quoniam filij Dei vocabuntur. Beati qui persequutionē patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati estis quum maledixerint vobis homines, & persequuti vos fuerint, et dixerint omne malum aduersum vos, mentientes propter me: gaudete, et exultate, *Luc.6.* *Matt.5.*

quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.

Dico autem vobis, quia nisi abundauerit iustitia vestra plus quàm scribarũ & pharisæorum, nõ intrabitis in regnũ cœlorum. Audistis quia dictum est antiquis: Non mœchaberis. *Exod.20.* Ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.

Exod.21. Deut.19. Leuit.24. Luc.6. Matt.5. Audistis quia dictum est: Oculũ pro oculo, & dentem pro dente. Ego autem dico vobis: non resistere malo: sed si quis te percusserit in dextram maxillã tuam, præbe illi & alterã. Et prout vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter. Si offers munus tuũ ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, et vade priùs reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offer munus tuum.

Luc.6. Dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, benedicite maledicentibus vobis, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos: vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est, *Matt.5.* qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit sup iustos & iniustos.

Matt.7. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum, qui in cœlis est. Quum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis & in vicis, vt honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem suã. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quod facit dextra tua: vt sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

Et quum oratis, non eritis sicut Hypocritæ, qui amant in synagogis & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus, Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Tu autem quum oraueris, intra in cubiculũ tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito: & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Sic autem vos orabitis: Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra. Panem nostrũ supersubstantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem: sed libera nos à malo, Amen. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra: si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Filioli, difficile est confidentes in pecunijs in regnum Dei introire. Videte *Matt.19. Luc.18.* & cauete ab omni auaritia. Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: & cogitabat intra se, dicens: Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea: & dicã animæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte animam tuam repetam à te: quæ autem parasti, cuius erũt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in *Matt.6.* Deum diues. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, et vbi fures effodiunt, et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo: vbi neque ærugo, neque tinea demolitur: et vbi fures non effodiunt, nec furantur, vbi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuũ. Non potestis Deo seruire et mammonæ.

Nolite soliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primùm regnum Dei et iustitiam *Luc.12.* eius, et hæc omnia adijcientur vobis. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.

Nolite iudicare, et non iudicabimini: *Matt.7.* nolite condemnare, et nõ condemnabimini: In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: et in qua mensura mẽsi fueritis, remetietur vobis. Quid autẽ vides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dices fratri tuo: Frater, sine eijciam festucam de oculo tuo, et ecce, trabs est in oculo tuo? Hypocrita eijce

eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui.

Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti, aperietur. Si vos quum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis pater *Matt.21.* vester cœlestis dabit spiritum bonum petentibus se? Omnia quæcunque petieritis in oratione credẽtes, accipietis.

Matt.7. Intrate per angustam portam: quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quàm angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam? Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis *Matt.11.* est, ipse intrabit in regnum cœlorum.

Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos: & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, *Luc.22.* & inuenietis requiem animab⁹ vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Qui maior est in vobis, fiat sicut iunior: & qui præcessor est, sicut ministrator. Ego in medio vestrũ sum sicut qui ministrat.

Ioan.8. Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Ego sum via, & veritas, & vita. Nemo venit ad patrem nisi per *Ioan.14. Ioan.10. Ioan.6.* me. Ego sum ostium: Per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur & egredietur, & pascua inueniet. Ego sum panis vitæ: Qui venit ad me nõ esuriet: & qui credit in me, non sitiet vnquam. Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet inæternum. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus: Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo. Verba quæ ego loquutus sum vobis, spiritus & vita sunt: Ego sum pa- *Ioan.10.* stor bonus, & animam meã pono pro ouibus meis. Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquàm de manu mea.

Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum suum daret: vt omnis qui credit *Ioan.3.* in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus filium suum in mũdum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mũdus per ipsum. Ignẽ *Luc.21.* veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur?

Ego elegi vos, & posui vos vt eatis, *Ioan.15. Matt.10.* & fructum afferatis, & fructus vester maneat. Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Ad præsides & Reges ducemini propter me. Nolite tunc cogitare, quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Sufficit discipulo, vt sit sicut magister eius: & seruo, sicut Dominus eius. Si Patrem- *Luc.21.* familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Vestri capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra, possidebitis animas vestras. Omnis qui *Matt.10.* confitebitur me coram hominibus, cõfitebor & ego cum coram patre meo qui in cœlis est. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in cœlis est.

Si quis mihi ministrat, me sequatur: *Ioan.12.* & vbi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit, honori- *Matt.16.* ficabit eũ pater meus. Si quis vult post *Matt.10.* me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus, & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus: & qui nõ accipit crucem suam, & sequitur me, nõ est me dignus. Qui perdiderit animam suam propter *Matt.16.* me, inueniet eam. Quid prodest homi- *Luc.9.* nĩ, si vniuersum mundum lucretur, seipsum autem perdat, & detrimentum animæ suæ faciat.

Vigilate, quia nescitis qua hora Do- *Matt.24.*

Luc.21. Marc.13. Matt.12. Luc.12. minus vester venturus sit. Attendite vobis, ne fortè grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ. Videte, vigilate & orate. Dico vobis, quoniam omne verbũ otiosum quod loquuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris: & vos similes hominibus expectantibus Dominum suum, quando reuertatur à nuptijs: vt quum venerit & pulsauerit, confestim aperiant ei. Beati serui illi, quos cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes. Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi. Quod vobis dico, omnibus dico, vigilate. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Et quum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Filius hominis venturus est in gloria sua, cum angelis suis: & tunc reddet vnicuique secundum opera eius. Et mittet angelos suos, & colligent eos, qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & stridor dentium. Tunc isti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum.

Marc.13. Matt.5. Luc.17. Matt.16. 13. 8.

Omnis qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificauit domum suam super petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat super petram. Et omnis qui audit verba mea hæc, et non facit ea, similis erit viro stulto, qui ædificauit domũ suam super arenam, et descẽdit pluuia, et venerunt flumina, et flauerunt venti, et irruerunt in domum illam, et cecidit, et fuit ruina illius magna. Qui ex Deo est, verba Dei audit. Beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud.

Ioan.8. Luc.11.

Et exultauit Iesus in Spiritu sancto, et dixit: Confiteor tibi pater, Domine cœli et terræ, quòd abscondisti hæc à sapientibus et prudentibus, et reuelasti ea paruulis. Etiam pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Et conuersus ad discipulos suos, ait: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quòd multi Prophetæ et Reges voluerunt videre, quæ vos videtis, et non viderunt: et audire quæ auditis, et non audierunt.

Luc.10. Matt.11. Luc.10.

Iesus mundat leprosum, Sanat seruum Centurionis, Resuscitat filium viduæ: Et commendat Ioannem Baptistam, qui ad ipsum duos de discipulis suis miserat.

CAPVT. X.

CVm autem descendisset de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ: et ecce leprosus veniens adorabat eum, dicens: Domine, si vis potes me mundare. Et extendens Iesus manum, tetigit eum, dicens: Volo, Mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Matt.8.

Quum autem introisset Capharnaũ, accessit ad eum Centurio, rogans eum, et dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, et malè torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam et curabo eum. Et respondens Centurio, ait: Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et dico huic: Vade, et vadit: et alij, veni, et venit: et seruo meo, fac hoc, et facit. Audiens autem hæc Iesus, miratus est, et sequentibus se dixit: Amen dico vobis: Non inueni tantam fidem in Israel. Dico autem vobis, quod multi ab Oriente et Occidente venient, et recumbent cum Abrahã et Isaac, et Iacob in regno cœlorum: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit Iesus Centurioni: Vade, et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer ex illa hora.

Et factum est deinceps, ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naim: et ibant cum eo discipuli eius, et turba copiosa. Quum autem appropinquaret portæ ciuitatis: Ecce defunctus efferebatur, filius vnicus matris suæ. Et hæc vidua erat: et turba ciuitatis multa cum illa. Quam quum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit, et tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, et cœpit loqui. Et dedit illum matri suæ. Accepit autẽ omnes timor: & magnificabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suam. Et exijt hic sermo in vniuersam Iudæam de eo, & omnem circà regionem. Luc.7.

Et nunciauerunt Ioan. discipuli eius de omnibus his. Et conuocauit duos de discipulis suis Ioannes: & misit ad Iesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Quum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Ioannes Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? In ipsa autem hora, multos curauit à languoribus suis, & plagis, & spiritibus malis: & cæcis multis donauit visum: Et respondens, dixit illis, Euntes, renunciate Ioanni, quæ audistis & vidistis. Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur: & beatus est quicunque non fuerit scandalizatus in me. Et quum discessissent nuntij Ioannis, cœpit de Ioanne dicere ad turbas, Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt & delitijs, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Vtique dico vobis, & plus quàm Prophetam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, Non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista: qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo. A diebus autem Ioannis Baptistæ vsque nunc, regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Et omnis populus audiens & Publicani, iustificauerunt Deum, baptizati baptismo Ioannis. Pharisæi autem & legisperiti consilium Dei spreuerunt in semetipsos, non baptizati ab eo. Ait autem Dominus, Venit Ioannes Baptista neque manducans panem neque bibens vinum: & dicitis: Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus Publicanorũ & peccatorum. Malach.3. Matt.11. Luc.7.

Iesus peccata remittit mulieri peccatrici, videlicet Mariæ Magdalenæ: & ipsa cum alijs ministrat Christo de facultatibus suis. Curat item Iesus dæmoniacum cæcum & mutum: Proponit parabolam seminantis, Et aperto libro in synagoga docet.

CAPVT. XI.

ROgabat autem illum quidam de Pharisæis, vt manducaret cũ illo. Et ingressus domũ Pharisæi, discubuit. Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd Iesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum vnguenti: & stans retro, secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat: osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Videns autem Pharisæus qui vocauerat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret vtique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens Iesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debitores erant cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent donauit vtrisque. Quis ergo eum plus diligit? Et respondens Simon, dixit: AEstimo, quia is cui plus donauit. At ille dixit ei: Rectè iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti: hæc autem, ex quo intrauit, non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti: hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Propter quod dico tibi, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illã: Remittuntur tibi peccata. Et cœperũt qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: vade in pace. Luc.7.

Et factum est, deinceps & ipse iter faciebat per ciuitates & castella, prædicans & euangelizans regnũ Dei, & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ, Luc.8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ erant curatæ à ſpiritibus malignis & infirmitatibus. Maria quæ vocabatur Magdalenæ, & Ioanna vxor Chuſę procuratoris Herodis, & Suſanna, & aliæ multæ quæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis.

Matt.12. Et oblatus eſt ei dæmonium habens cæcus & mutus: & curauit eum, ita vt loqueretur & videret. Et ſtupebant omnes turbæ, & dicebant: Nunquid hic eſt filius Dauid? Phariſæi autem audientes, dixerunt: Hic non eijcit dæmones, niſi in Beelzebub principe dæmoniorum.

Luc.8. Quum autem turba plurima conueniret & de ciuitatibus properarent ad eum: dixit per ſimilitudinem. Exijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum, & dum ſeminat, aliud cecidit ſecus viam, & cõculcatum eſt, & volucres cœli comederunt illud. Et aliud cecidit ſupra petrã: & natum aruit: quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter ſpinas, & ſimul exortæ ſpinæ, ſuffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, & ortum, fecit fructum centuplũ. Hæc dicens: clamabat, Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogabant autem eum diſcipuli eius, quæ eſſet hæc parabola. Quibus ipſe dixit: Vobis datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem in parabolis: vt videntes, non videant: & audientes, non intelligant. Eſt autem hæc parabola. Semen, eſt verbũ Dei. Qui autem ſecus viam, hi ſunt qui audiunt: deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes ſalui fiant. Nam qui ſupra petram: qui quum audierint, cum gaudio ſuſcipiunt verbum & hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in ſpinas cecidit: hi ſunt qui audierunt, & à ſolicitudinibus, & diuitijs & voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur, & non referunt fructum. Quod autem in bonam terram: hi ſunt qui in corde bono & optimo audientes verbum, retinent, et fructum afferunt in patientia.

Luc.4. Et venit Ieſus Nazareth vbi erat nutritus, et intrãuit ſecundum conſuetudinem ſuam die ſabbati in ſynagogam, et ſurrexit legere. Et traditus eſt illi liber Iſaiæ Prophetæ. Et vt reuoluit librum, inuenit locum vbi ſcriptũ erat: Spiritus Domini ſuper me, propter quod vnxit me: euangelizare pauperibus miſit me, ſanare contritos corde, prædicare captiuis remiſſionem, et cæcis viſum, dimittere confractos in remiſſionem, prædicare annum Domini acceptũ, et diem retributionis. Et quũ plicuiſſet librum, reddidit miniſtro, et ſedit. Et omnium in ſynagoga oculi erant intendentes in eum. Cœpit autem dicere ad illos. Quia hodie impleta eſt hæc ſcriptura in auribus veſtris. Et omnes teſtimonium illi dabant, et mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipſius, et dicebant: Vnde huic ſapientia hæc et virtutes? Nonne hic eſt faber, filius Ioſeph fabri? Nonne mater eius dicitur Maria? Vnde ergo huic omnia iſta? Ieſus autem dixit eis: Amen dico vobis, quia nõ eſt Propheta ſine honore, niſi in patria ſua, et in domo ſua, et in cognatione ſua. Et repleti ſunt omnes in ſynagoga ira, hæc audientes. Et ſurrexerunt, et eiecerũt illum extra ciuitatem, et duxerunt illũ vſque ad ſuperciliũ montis, ſuper quẽ ciuitas illorum erat ædificata, vt præcipitarent eum. Ipſe autem tranſiens per medium illorum ibat. Et non fecit ibi virtutes multas, propter incredulitatẽ illorum.

Esa.16. *Mare.6.* *Matt.13.* *Luc.4.*

Ieſus curat hominem qui triginta & octo annis infirmus fuerat: De quinque panibus paſcit quinq; millia hominum: Super mare ambulat: Filiam Cananæ ſanat, itemq; ſurdum & mutum.

CAPVT. XII.

ERat dies feſtus Iudæorum: et aſcendit Ieſus Hieroſolimam. Eſt autem Hieroſolymis Probatica piſcina quæ cognominatur Hebraicè Bethſaida, quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motũ. Angelus autem Domini deſcendebat ſecundum tempus in piſcinam: et mouebatur aqua. Et qui primus deſcendiſſet in piſcinam poſt motionem aquæ, ſanus fiebat à quacunque detinebatur infirmitate. Erat autẽ quidam homo ibi, triginta et octo annos habens in infirmitate ſua. Hunc quum vidiſſet Ieſus iacentem, et cognouiſſet, quia iam multum tempus haberet, dicit ei: Vis ſanus fieri? Reſpondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, vt quũ turbata fuerit aqua, mittat me in piſcinã: dum venio enim ego, alius ante me deſcendit. Dicit ei Ieſus: Surge, tolle grabbatum tuum, & ambula. Et ſtatim ſanus factus eſt homo ille, & ſuſtulit grabbatum ſuum, & ambulat. Erat autem ſabbatum in die illo. Dicebant ergo Iudæi illi qui ſanatus fuerat: Sabbatum eſt, non licet tibi tollere grabbatum tuum. Reſpondit eis: Qui me ſanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabbatum tuum, & ambula. Interrogauerunt ergo eum: Quis eſt ille homo, qui dixit tibi: Tolle grabbatum tuum, & ambula? Is autem qui ſanus fuerat effectus, neſciebat quis eſſet. Ieſus enim declinauit à turba conſtituta in loco. Poſteà inuenit eum Ieſus in templo, & dixit illi: Ecce, ſanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Abijt ille homo, & nuntiauit Iudæis, quia Ieſus eſſet, qui fecit eum ſanum. Propterea perſequebantur Iudæi Ieſum, quia hæc faciebat in ſabbato.

Ioan.5. *Ioan.6.*

Poſt hæc abijt Ieſus trans mare Galileę, quod eſt Tyberiadis; & ſequebatur eum multitudo magna, quia videbant ſigna quæ faciebat ſuper his qui infirmabantur. Subijt ergo in montem Ieſus: & ibi ſedebat cum diſcipulis ſuis. Quum ſubleuaſſet ergo oculos, & vidiſſet quia multitudo maxima venit ad eum, miſertus eſt ſuper eos, quia erant ſicut oues non habentes paſtorem. Et cœpit illos docere multa: & loquebatur illis de regno Dei, & eos qui cura indigebant, ſanabat. Et quum iam hora multa fieret, dicit ad Philippum: Vnde ememus panes vt manducent hi? Hoc autem dicebat tentans eum: ipſe enim ſciebat quid eſſet facturus. Reſpondit ei Philippus, Ducentorum denariorũ panes non ſufficiunt eis, vt vnuſquiſq; modicum quid accipiat. Dicit ei vnus ex diſcipulis eius, Andreas, frater Simonis Petri: Eſt puer vnus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos piſces: ſed hæc quid ſunt inter tantos? Dicit ergo Ieſus: Facite homines diſcumbere. Erat autem fœnum multum in loco. Diſcubuerunt ergo viri, numero quaſi quinque millia. Accepit ergo Ieſus panes: & quum gratias egiſſet, diſtribuit diſcumbentibus: ſimiliter & ex piſcibus quantum volebant. Vt autem impleti ſunt, dixit diſcipulis ſuis: Colligite quę ſuperauerunt fragmẽta, ne pereant. Collegerunt ergo, & impleuerunt duodecim cophinos fragmentorũ ex quinque panibus hordeaceis, quæ ſuperfuerunt his qui manducauerant. Illi ergo homines quũ vidiſſent quod Ieſus fecerat ſignum, dicebant: Quia hic eſt verè Propheta, qui venturus eſt in mũdum:

Mare.9. *Ioan.6.*

Matt.14. Et ſtatim compulit Ieſus diſcipulos aſcendere in nauiculam, & præcedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas. Et dimiſſa turba, aſcendit in montem ſolus orare. Veſpere autem facto, ſolus erat ibi, nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus: erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos, ambulãs ſuper mare. Et videntes eum ſuper mare ambulantem, turbati ſunt dicẽtes: Quia phantaſma eſt. Et præ timore clamauerunt. Statimque Ieſus locutus eſt eis, dicens: Habete fiduciam: ego ſum, nolite timere. Reſpondens autem Petrus, dixit: Domine, ſi tu es, iube me ad te venire ſuper aquas. At ipſe ait: Veni. Et deſcendens Petrus de nauicula ambulabat ſuper aquam, vt veniret ad Ieſum. Videns verò ventum validum, timuit: & quum cœpiſſet mergi, clamauit dicens: Domine ſaluum me fac. Et continuò Ieſus extendens manum, apprehendit eum: & ait illi, Modicæ fidei, quare dubitaſti? Et quũ aſcendiſſet in nauiculã, ceſſauit ventus. Qui autem in nauicula erant, venerunt, & adorauerũt eum, dicentes: Verè filius Dei es. Et quũ tranſfretaſſent, venerunt in terrã Geneſar. Et quum cognouiſſent eũ viri loci illius, miſerunt in vniuerſam regionem illã, & obtulerunt ei omnes malè habentes: & rogabant eum, vt vel fimbriam veſtimenti eius tangerent. Et quicunque tetigerunt, ſalui facti ſunt.

Matt.15. *Marc.7.* *Matt.15.* Et ſeceſſit Ieſus in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Cananæa à finibº illis egreſſa, cuius filia habebat ſpiritũ immundum, clamauit dicens ei: Miſerere mei Domine fili Dauid: filia mea malè à dæmonio vexatur. Qui non reſpondit ei verbũ. Et accedẽtes diſcipuli eius, roga-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rogabant eum, dicentes: Dimitte eam: quia clamat post nos. Ipse autem respõdens, ait: Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel. At illa venit, & adorauit eum dicens: Domine, adiuua me. Qui respondens, ait: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. At illa dixit: Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa Dominorum suorũ. Tunc respondens Iesus, ait illi: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis: Et sanata est filia eius ex illa hora.

Marc.7. Et exiens Iesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galileę inter medios fines Decapoleos: & adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, vt imponat ei manum. Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius, & expuens, tetigit linguam eius, & suspiciens in cœlũ, ingemuit, & ait illi: Ephetha, quod est, adaperire. Et statim apertæ sunt aures eius: & solutum est vinculũ linguæ eius: & loquebatur rectè. Et præcepit illis, ne cui dicerẽt. Quanto magis autẽ eis præcipiebat, tanto plus prædicabant, & eò amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.

Iesus de septem panibus satiat quatuor millia hominum, Pharisæus signum quærentes reijcit, Cæco visum in Bethsaida restituit, Passionem suam prædicere incipit, Transfiguratur, Eijcit dæmonium, quod discipuli eijcere non potuerunt, Iterum prædicit se passurum, Statere in ore piscis inuento soluit didrachma, Et discipulos humilitatem docet.

CAPVT. XIII.

Marc.8. IN diebus illis iterum quum turba multa esset, nec haberent quod manducarent, conuocatis discipulis, ait illis: Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent, & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli sui: Vnde istos quis poterit hic saturare panib⁹ in solitudine? Et interrogauit eos, Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem. Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit, & dabat discipulis suis, vt apponerent, & apposuerunt turbæ. Et habebant piscículos paucos, & ipsos benedixit, & iussit apponi. Et manducauerunt, & saturati sunt, & sustulerunt quod superauerat de fragmentis, septem sportas. Erant autem qui manducauerant quasi quatuor millia, & dimisit eos.

Et statim ascendens nauim cum discipulis suis, venit in fines Magedan & Dalmanutha. Et exierunt Pharisæi & Sadducæi, & accesserunt ad eum, & cœperunt conquirere cum eo. Et rogauerunt eum, vt signum de cœlo ostenderet eis, tentantes eum. Et ingemiscens spiritu, ait: Quid generatio ista mala & adultera signum quærit? Amen dico vobis, si dabitur generationi isti signum, nisi signum Ionæ Prophetæ. *Matt.16. Ioan.2.*

Et dimittens eos, ascendit iterum nauim, & abijt trans fretum, et venit Bethsaidam. *Marc.8.* Et adducunt ei cæcum, et rogabant eum, vt illum tangeret, et apprehensa manu cæci, eduxit eum extra vicum, et expuens in oculos eius, impositis manibus suis, interrogauit eum, si quid videret. Et aspiciens, ait: Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius, et cœpit videre, et restitutus est, ita vt clarè videret omnia. Et misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuam, et si in vicum introieris, nemini dixeris.

Exinde cœpit Iesus ostendere discipulis suis, quia oportet eum ire Hierosolymam, et multa pati à senioribus, et scribis, et principibus Sacerdotum, et tertia die resurgere. Et dicebat illis: Amen dico vobis, quia sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant regnũ Dei veniens in virtute. *Matt.16. Marc.9.*

Et post dies sex, assumpsit Iesus Petrum, et Iacobum et Ioannem fratrem eius: et duxit illos in montẽ excelsum seorsum, vt oraret. Et dũ oraret, transfiguratus est ante eos. Et resplẽduit facies eius sicut sol, vestimenta autẽ eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt illis Moyses et Elias cũ eo loquẽtes: et dicebant excessum eius, quẽ cõpleturus erat *Matt.17. Luc.9. Matt.17.*

Luc.9. Matth.17. erat in Hierusalem. Respondens autem Petrus, dixit ad Iesum: Domine, bonũ est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, & Moysi vnũ, & Eliæ vnum. Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit eos. Et ecce vox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam: & timuerunt valde. Et accessit Iesus & tetigit eos: dixitque eis, Surgite & nolite timere. Leuantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi solum Iesum. Et descendentibus illis de monte, præcepit illis Iesus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat.

Matth.9. Et veniens ad discipulos suos, vidit turbam magnam circa eos, & scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns Iesum, stupefactus est, & expauerunt: & accurrentes, salutabant eum. Et interrogauit eos, Quid inter vos conquiritis? Et respondens vnus de turba, dixit: Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui vbicunque eum apprehenderit, allidit illum, & spumat, & stridet dentibus, & arescit: dixi discipulis tuis, vt eijcerent illum, & non potuerunt. Qui respondens eis, dixit: O generatio incredula, quãdiu apud vos ero? quamdiu vos patiar? afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et quum vidisset eum, statim spiritus conturbauit illum: & elisus in terram, volutabatur spumans. Et interrogauit patrem eius: Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infantia: & frequenter eum in ignem & in aquam misit, vt eum perderet: sed si quid potes, adiuua nos, misertus nostri: Iesus autẽ ait illi: Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et continuò exclamãs pater pueri, cum lachrymis aiebat: Credo Domine, adiuua incredulitatẽ meã. Et quum vidisset Iesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immũdo, dicens illi: Surde & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introeas in eum. Et exclamans, & multum discerpens eum, exijt ab eo, & factus est sicut mortuus: ita vt multi dicerent: Quia mortuus est. Iesus autem tenens manum eius, eleuauit eum, & surrexit. Et quum introisset in domũ, discipuli eius secretò interrogabant eum: Quare nos non potuimus eijcere eum? Dixit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis: si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit vobis. Hoc autem genus non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium. *Matt.17. Marc.9. Matt.17.*

Et inde profecti prætergrediebantur Galilæam. Docebat autem discipulos suos, & dicebat illis: Quoniã filius hominis tradetur in manus hominum, & occident eum: & occisus, tertia die resurget. At illi ignorabant verbum, & timebant, interrogare eum. Et cõtristati sunt vehementer. *Marc.9. Luc.9. Matt.17.*

Et quum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magister vester non soluit didrachma? Ait: Etiam. Et quum intrasset in domum, prævenit eum Iesus, dicens: Quid tibi videtur Simon? reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? à filijs suis, an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filij. Vt autem nõ scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem qui primus ascenderit tolle, & aperto ore eius, inuenies staterem, illum sumens, da eis pro me & te.

Et interrogabat discipulos suos: Quid in via tractabatis? At illi tacebant, si quidem in via inter se disputauerant, quis eorum maior esset. Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio eorum, quem quum complexus esset, ait illis: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnũ cœlorum. Quicunque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno cœlorum. *Marc.9. Matt.18. Marc.9. Matt.18.*

Iesus relicta Galilæa, venit in Iudæam: Non recipitur à Samaritanis: Curat decem leprosos: Docet Hierosolymis in tẽplo: Adulteram absoluit: Et se lapidare volentes, deserit.

CAPVT. XIIII.

ET migrauit Iesus à Galilæa, & faciem suam firmauit, vt iret in Hierusalem. Et misit nuncios ante conspectum suum, & euntes intrauerunt in ciui- *Matt.19. Luc.9.*

ciuitatem Samaritanorum, vt pararent illi. Et non receperunt eum, quia facies eius erat euntis in Hierusalem. Quũ vidissent autem discipuli eius, Iacobus & Ioannes, dixerunt: Domine, vis dicamus vt ignis descendat de cœlo, & consumat illos? Et conuersus increpauit illos, dicens: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.

Luca.17. Et quum ingrederetur Iesus quoddã castellum, occurrerũt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè, & leuauerunt vocem, dicentes: Iesu præceptor, miserere nostri. Quos vt vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factũ est dum irent, mundati sunt. Vnus autem ex illis, vt vidit, quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens, & hic erat Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit, Nonne decem mundati sunt? & nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi, Surge, vade, quia fides tua te saluum fecit.

Iam.7. Erat autem in proximo dies festus Iudæorum scenopegia. Et iam die festo mediante, ascendit Iesus in templum, & docebat. Et mirabantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic literas scit, quum nõ didicerit? Quærebant ergo eum apprehendere, & nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum, Et dicebant: Christus cum venerit, nunquid plura signa faciet, quàm quæ hic facit? Audierunt Pharisæi turbam murmurantem de illo hæc: & miserunt Principes & Pharisæi ministros, vt apprehenderent Iesum. Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum tempus vobiscũ sum: & vado ad eũ qui me misit.

In nouissimo autem die magno festiuitatis, stabat Iesus, & clamabat dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.
1.Para.16. Qui credit in me: sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba quum audissent hos sermones eius, dicebãt: Hic est verè propheta. Alij dicebant: Hic est Christus. Quidam autem dicebant: Nunquid à Galilæa venit Christus? Nonne scriptura dicit: Quia ex semine Dauid, & de Bethleem castello vbi erat Dauid, venit Christus? Dissensio itaq; facta est in turbam propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum: sed nemo misit super eum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices & pharisæos. Et dixerunt eis illi: Quare non adduxistis illũ, Responderunt ministri: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo. Responderunt ergo eis pharisæi: Nunquid & vos seducti estis? nunquid ex principibus aliquis credidit in eũ, aut ex pharisæis? Sed turba hæc quæ non nouit legẽ maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, qui erat vnus ex ipsis: Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audierit ab ipso & cognouerit quid faciat? Responderũt & dixerunt ei: Nunquid & tu Galilæus es? Scrutare scripturas, & vide, quia à Galilæa, propheta nõ surgit. Et reuersi sunt vnusquisq; in domum suam.

Mich.5.

Ioan.8. Iesus autem perrexit in montem Oliueti, & diluculò iterum venit in templum & omnis populus venit ad eum, & sedens docebat eos: Adducunt autẽ scribæ & pharisæi mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dicunt ei: Magister, hæc mulier modò deprehensa est in adulterio.
Leuit.20. In lege autem, Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant tentantes eũ, vt possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terram. Quum ergo perseuerarent interrogantes eum: erexit se, & dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et iterũ se inclinans, scribebat in terram. Audientes autem hæc, vnus post vnum exibant, incipientes à senioribus: & remansit solus Iesus, & mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus, dixit ei: Mulier, vbi sunt qui te accusabant? nemo te condemnauit? Quæ dixit: Nemo Domine, Dixit autem Iesus: Nec ego te condemnabo. Vade & iam amplius noli peccare.

Iterum ergo loquutus est eis Iesus, dicens, Amen amẽ dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem nõ videbit in æternũ. Dixerunt ergo Iudei: Nunc cognouimus quia dæmonium habes. Abraham mortuus est, & prophetæ: & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, nõ gustabit mortem in æternum. Nũquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est, & prophetę mortui sunt? quem te ipsum facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico meipsum gloria mea nihil est: est pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis: Quia Deus noster est: & non cognouistis eũ, ego autem noui eum. Et si dixero, quia non scio eum, ero similis vobis, mendax. Sed scio eum: & sermonem eius seruo. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum: vidit, & gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis Iesus, Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum. Iesus autem abscondit se, & exiuit de templo.

Iesus homini à natiuitate cæco uisum restituit. Rursum de manibus se lapidare uolentium exit. A Martha susciptur, Sanat mulierem contractam, & curat hydropicum. CAP. XV.

Ioan.9. ET prætériens Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate: & interrogauerunt eum discipuli eius, Rabbi, quis peccauit: hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur? Respondit Iesus, Neque hic peccauit, neq; parentes eius, sed vt manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est, Venit nox, quando nemo potest operari: quamdiu sum in mũdo, lux sum mundi. Hoc quum dixisset, expuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & liniuit lutum super oculos eius, & dixit ei, Vade, laua in natatoria Siloe, quod interpretatur missus. Abijt ergo, & lauit, et venit videns. Itaq; vicini, & qui viderant eum prius, quia mendicus erat, dicebant: Nonne hic est qui sedebat, et mendicabat? Alij dicebant, Quia hic est. Alij autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille verò dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei, Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit, Ille homo qui dicitur Iesus, lutum fecit, et vnxit oculos meos: & dixit mihi: Vade ad natatoriam Siloe, & laua, & abij, et laui, et video. Et dixerunt ei, vbi est ille? Ait: Nescio. Adducunt ad Pharisæos eum qui cæcus fuerat. Erat autem sabbathum quando lutum fecit Iesus, & aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum Pharisæi, quomodo vidisset. Ille autem dixit eis, Lutum mihi posuit super oculos, & laui, et video. Dicebant ergo ex Pharisæis quidam, non est hic homo à Deo, qui sabbathũ non custodit. Alij autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hęc signa facere? Et schisma erat inter eos. Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? Ille aũt dixit, Quia propheta est. Postèà quum inuenisset eum Iesus, dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ille, et dixit: Quis est Domine, vt credam in eum. Et dixit ei Iesus, Et vidisti eum, & loquitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et procidens, adorauit eum. Et dixit ei Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni: vt qui non vident, videant: & qui vident, cæci fiant. Et audierunt quidam ex pharisæis, qui cum ipso erant, & dixerunt ei, Nunquid et nos cæci sumus? Dixit eis Iesus, Si cæci essetis, nõ haberetis peccatum, nunc verò dicitis: Quia videmus. Peccatum ergo vestrum manet.
Ioan.10. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, et vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus pastor. Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam. Nemo tollit eã à me, sed ego pono eam à meipso, potestatẽ habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterũ sumendi eam. Hoc mandatũ accepi à patre meo. Dissensio iterum facta est inter Iudæos propter sermones hos. Dicebant aũt multi ex ipsis, Dæmonium habet, et insanit, quid eũ auditis? Alij dicebant: Hæc verba non sunt dæmonium habentis, nunquid dæmoniũ potest cæcorum oculos aperire?

Facta sunt aũt Encœnia in Hierosolymis, & hyems erat, Et ambulabat Iesus in tẽplo in porticu Salomonis. Circundederũt ergo eũ Iudæi, & dicebãt ei, Quousque animam nostrã tollis? Si tu

Universidad de Deusto
Biblioteca

es Christ⁹, dic nobis palàm. Respondit eis Iesus, Loquor vobis, & non creditis. Opera quæ ego facio in nomine patris mei, hæc testimoniū perhibent de me, sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis. Ego & pater vnum sum⁹. Sustulerunt ergo lapides Iudæi, vt lapidarent eū. Respondit eis Iesus, Multa bona opera ostēdi vobis ex patre meo, propter quod eorum op⁹ me lapidatis? Respōderunt Iudæi, De bono opere nō lapidamus te, sed de blasphemia, & quia tu homo quum sis, facis teipsum Deū. Respondit eis Iesus, Nōne scriptū est in lege vestra, Ego dixi: Dij estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei fact⁹ est, & non potest solui scriptura, quē pater sanctificauit, & misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas, quia dixi, Fili⁹ Dei sum? Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi: si autē facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite, vt cognoscatis, & credatis, quia pater in me est, & ego in patre. Quærebant ergo eum apprehēdere, & exiuit de manibus eorum. *Psalm. 81.*

Intrauit autē in quoddam castellum, & mulier quædam Martha nomine, excepit illū in domū suam. Et huic erat soror, nomine Maria: quæ etiā sedens sec⁹ pedes Domini, audiebat verbum illius. Martha aūt satagebat circa frequens ministerium, quæ stetit, & ait: Domine, nō est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi vt me adiuuet. Et respondens, dixit illi Dominus: Martha, Martha, solicita es, & turbaris erga plurima. Porrò vnū est necessarium: Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. *Luc. 10.*

Erat aūt Iesus docēs in synagoga, sabbathis. Et ecce mulier, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decē, & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam quum videret Iesus, vocauit eā ad se, & ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum. Respondens autē Archisynagogus, indignans, quia sabbatho curasset Iesus, dicebat turbæ: Sex dies sunt in quibus oportet operari, in his ergo venite, & curamini, & non in die sabbathi. Respondens aūt ad illum Dominus, dixit: Hypocritæ, vnusquisq; vestrū sabbatho non soluit bouē suum aut asinum à præsepio, & ducit adaquare? hanc autem filiam Abrahę, quam alligauit Satanas, ecce, decem & octo annis, nō oportuit solui à vinculo isto die sabbathi? Et quum hæc diceret, erubescebant oēs aduersarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuersis quę gloriosè fiebant ab eo. *Luc. 13.*

Et factum est, quum introisset Iesus in domum cuiusdā principis pharisæorum sabbatho manducare panē, & ipsi obseruabant eum. Et ecce homo quidā hydropicus erat ante illum. Et respondens Iesus, dixit ad legis peritos & pharisæos, dicens: Si licet sabbatho curare? At illi tacuerunt. Ipse verò apprehensum sanauit eum, ac dimisit. Et respondens ad illos, dixit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non continuò extrahet illum die sabbathi? Et non poterant ad hæc respondere illi. Dicebat autem, & ad inuitatos parabolam, intēdēs quomodo primos accubitus eligerent, dicēs ad illos: Quum inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne fortè honoratior te sit inuitat⁹ ab illo: & veniens qui te & illū vocauit, dicat tibi: Da huic locū, & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere: sed quum vocatus fueris, vade, recūbe in nouissimo loco: vt quum venerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. *Luc. 14.*

Iesus apponit parabolas de oue, drachma: & filio perditis: Loquitur item de diuite epulone. Et de pharisæo atq; publicano: Manus etiam paruulis imponens, benedicit eos.

CAPVT XVI.

ERant aūt appropinquantes ei publicani, & peccatores, vt audirent illū. Et murmurabant pharisæi, & scribæ dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolā istam, dicens: Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit vnam ex illis, nōne dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam quę perierat, donec inueniat eam? Et quum inuenerit eam, imponit in humeros suos *Luc. 15.*

suos gaudens: & veniens domum, conuocat amicos, & vicinos, dicens illi: Cōgratulamini mihi, quia inueni ouē meā quæ perierat. Dico vobis, quod ita gaudium erit in cœlo super vno peccatore pœnitētiam agente, quàm super nonaginta nouē iustis, qui non indigent pœnitentia, Aut quę mulier habens drachmas decem, si perdiderit drachmā vnā, nonne accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligenter, donec inueniat eam? Et quum inuenerit, conuocat amicas, & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quā perdideram. Ita dico vobis: Gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Ait aūt. Homo quidam habuit duos filios: & dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionē substantiæ quæ mihi contingit. Et diuisit illis substātiam. Et post non multos dies congregatis omnibus, adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè. Et postquā omnia cōsummasset, facta est fames valida in regione illa, & ipse cœpit egere: & abijt, & adhæsit vni ciuiū regionis illius. Et misit illum in villā suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrē suum de siliquis, quas porci manducabant: & nemo illi dabat. In se aūt reuersus, dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? ego aūt hic fame pereo. Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicā ei: Pater peccaui in cœlum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Quū aūt adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, et accurrens cecidit super collum eius, et osculatus est eum. Dixitq; ei filius: Pater peccaui in cœlum, & coram te, iam nō sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Citò, proferte stolam primam, et induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamenta in pedes eius: & adducite vitulū saginatum, et occidite, et manducem⁹, & epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit: perierat, et inuentus est. *Luc. 16.*

Et ait Iesus: Homo quidā erat diues, qui induebatur purpura, & byssо, et epulabatur quotidie splendidè. Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, vlceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis, et nemo illi dabat: sed et canes veniebant, et lingebant vlcera eius. Factum est autē, vt moreretur mēdicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem, et diues, et sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos, quum esset in tormētis, vidit Abraham à longè, et Lazarū in sinu eius: & ipse clamās, dixit: Pater Abrahā, miserere mei, et mitte Lazarum vt intingat extremū digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flāma. Et dixit illi Abrahā: Fili, recordare qa recepisti bona in vita tua & Lazarus similiter mala: nunc autem, hic consolatur, tu verò cruciaris. Et in his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatū est, vt hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare. Et ait: Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domū patris mei: habeo, n. quinq; fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hūc locum tormētorum. Et ait illi Abrahā: Habent Moysen, & Prophetas, audiant illos. At ait ille dixit: Nō, pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent. Ait aūt illi: Si Moysen, & prophetas non audiunt, neq; si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti, & asperna- *Luc. 18.*
bantur cæteros, parabolam istam, dicēs: Duo homines ascendebant in templū, vt orarēt: vnus Pharisæus, & alter Publicanus. Pharisæus stans, hæc apud se orabat: Deus, gratias ago tibi, qui non sum sicut cæteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbatho, decimas do omnium quæ possideo. Et publicanus à lōgè stans, nolebat nec oculos ad cœlum leuare, sed percutiebat pectus suū, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic iustificat⁹ in domum ab illo: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

Et offerebant illi paruulos, vt tange- *Marc. 10.*
ret illos. Discipuli aūt comminabantur

Universidad de Deusto
Biblioteca

offerentibus: Quos quum videret Iesus, indignè tulit, & ait illis: Sinite paruulos venire ad me, & ne prohibueritis eos, talium enim est regnum Dei. Amen dico vobis: Quisquis non receperit regnum Dei velut paruulus, non intrabit illud. Et complexans eos, & imponens manꝰ super illos, benedicebat eos.

Iesus Lazarũ resuscitat à mortuis: Et phariſæis in eius mortem conſpirantibus, ſecedit in ciuitatem Ephrem.

CAPVT. XVII.

Ioan.10.g & 11.a

ET abijt Iesus trans Iordanem, in eũ locum vbi erat Ioannes baptizans primùm, et manſit ibi. Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania de caſtello Mariæ et Marthæ ſororũ eiꝰ. Maria autem erat, quæ vnxit Dominũ vnguento, & exterſit pedes eius capillis ſuis: cuius frater Lazarus infirmabatur. Miſerunt ergo ſorores eius ad eum, dicentes: Domine, ecce quem amas, infirmatur. Audiens autem Iesus, dixit eis: Infirmitas hæc non eſt ad mortem, ſed pro gloria Dei, vt glorificetur filius Dei per eam. Diligebat autem Iesus Martham, & ſororem eius Mariam, & Lazarum. Vt autem audiuit, quia infirmabatur, tunc quidem manſit in eodem loco duobus diebus. Deinde poſthæc dicit diſcipulis ſuis: Eamus in Iudæam iterum. Dicunt ei diſcipuli: Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterũ vadis illuc? Reſpondit Iesus: Nonne duodecim ſunt horæ diei? Si quis ambulauerit in die, non offendit: quia lucem huius mundi videt: ſi autem ambulauerit in nocte, offendit: quia lux nõ eſt in eo. Hæc ait: & poſt hæc dicit eis: Lazarꝰ amicꝰ noſter dormit: ſed vado, vt à ſomno excitem eum. Dixerunt ergo diſcipuli eius: Domine, ſi dormit, ſaluus erit. Dixerat autem Iesus de morte eius: illi autem putauerunt, quia de dormitione ſomni diceret. Tunc ergo Iesus dixit eis manifeſtè: Lazarus mortuus eſt, et gaudeo propter vos vt credatis, quoniam non erã ibi, ſed eamus ad eũ. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiſcipulos: Eamus & nos, et moriamur cum eo. Venit itaq; Iesus: inuenit eum quatuor dies iã in monumẽto habentem. Erat aũt Bethania, iuxta Hieroſolymã, quaſi ſtadijs quindecim. Multi autẽ ex Iudæis venerant ad Martham, et Mariam, vt conſolarentur eas de fratre ſuo. Maria autem domi ſedebat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus, ſed et nunc ſcio, quia quæcũque poposceris à Deo, dabit tibi Deus. Dixit illi Iesus: Reſurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio qa reſurget in reſurrectione in nouiſſimo die. Dicit ei Iesus Ego ſum reſurrectio, et vita, qui credit in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit, & credit in me, nõ morietur in æternum. Credis hoc? Ait illi: Vtiq; Domine: ego credidi, quia tu es Chriſtus filius Dei viui, qui in hũc mũdũ veniſti. Et quum hæc dixiſſet, abijt, et vocauit Mariam ſororem ſuam ſilentio, dicens: Magiſter adeſt, & vocat te. Illa, vt audiuit, ſurgit citò, et venit ad eũ: nondum n. venerat Iesus in caſtellũ, ſed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei Martha. Iudæi ergo qui erant cũ ea in domo, & conſolabantur eã: quum vidiſſent Mariam, qđia citò ſurrexit, & exijt, ſequuti ſunt eam, dicentes: Quia vadit ad monumentum, vt ploret ibi. Maria ergo quum veniſſet vbi erat Ieſus: videns eum, cecidit ad pedes eius, et dicit ei: Domine, ſi fuiſſes hic, nõ eſſet mortuus frater meus. Iesus ergo vt vidit eam plorantem, et Iudæos qui venerãt cum ea plorantes, infremuit ſpiritu, et turbauit ſeipſum, et dixit: Vbi poſuiſtis eum? Dicunt ei: Domine, veni & vide. Et lachrymatus eſt Iesus. Dixerunt ergo Iudæi: Ecce, quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipſis dixerunt, Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere vt hic non moreretur? Iesus ergo rurſum fremens in ſemetipſo, venit ad monumentum, erat ſpelunca, & lapis ſuperpoſitus erat ei. Ait Iesus, Tollite lapidem. Dicit ei Martha, ſoror eius qui mortuus fuerat, Domine iam fœtet, quatriduanus eſt enim. Dicit Iesus: Nonne dixi tibi, quoniam ſi crediderís, videbis gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem. Iesus autẽ eleuatis ſurſum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam audiſti me, ego autẽ ſciebam, quia ſemper me audis: ſed propter populum qui circunſtat, dixi: vt credant, quia tu me miſiſti. Hæc quum dixiſſet, voce magna clamauit: Lazare, veni foras. Et

Et ſtatim prodijt qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes inſtitis, & facies eius ſudario erat ligata. Dixit eis Iesus: Soluite eum, & ſinite abire. Multi ergo ex Iudæis, qui venerant ad Mariam, & Martham, & viderant quæ fecit, crediderunt in eum, quidam autem ex ipſis abierunt ad phariſæos, & dixerunt eis quæ fecit Iesus.

Collegerunt ergo pontifices, & phariſæi conſilium, & dicebant, Quid facimus? quia hic homo multa ſigna facit. Si dimittimus eum ſic, omnes credẽt in eum, & venient Romani, & tollent noſtrum locum, & gentem. Vnꝰ aũt ex ipſis, Caiphas nomine, quum eſſet pontifex anni illiꝰ, dixit eis: Vos neſcitis quicquam nec cogitatis: Quia expedit nobis vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autẽ à ſemetipſo non dixit, ſed quum eſſet pontifex anni illius, prophetauit quòd Iesus moriturus erat pro gente, & non tantũ pro gente, ſed vt filios Dei, qui erant diſperſi cõgregaret in vnum. Ab illo ergo die, cogitauerunt vt interficerent eum.

Ieſus ergo abijt in regionem iuxta deſertum, in ciuitatem quę dicitur Ephrẽ, & ibi morabatur cum diſcipulis ſuis.

Proximum autem erat Paſcha Iudæorum, & aſcenderunt multi Hieroſolymam de regione ante Paſcha, vt ſanctificarent ſeipſos. Quærebant ergo Iesum & colloquebantur ad inuicem, in templo ſtantes: Quid putatis, quia non venit ad diem feſtũ? Dederant autem pontifices & phariſæi mandatum, vt ſi quis cognouerit vbi ſit, indicet, vt apprehẽdant eum.

Iesus rurſum mortem ſuam diſcipulis prædidicit, Sanat cæcum antequã ingrediatur Iericho, A Zachæo publicano ſuſcipitur, Egreſſus è Iericho, duobus cæcis viſum reſtituit. Facit q̃. cœnam in Bethania.

CAPVT XVIII.

Matth.20.

ET aſcendens Iesus Hieroſolymam, aſſumpſit duodecim diſcipulos ſecretò, & ait illis: Ecce aſcendimus Hieroſolymam, & filius hominis tradetur principibus ſacerdotũ, & ſcribis: & condemnabunt eum morte: & tradẽt eum gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die reſurget.

Luc.18.

Factum eſt autem, quum appropinquaret Iericho, cæcus quidam ſedebat ſecus viam mẽdicans. Et quum audiret turbam prætereuntẽ, interrogabat quid hoc eſſet. Dixerũt autem ei: quod Iesus Nazarenus tranſiret. Et clamauit dicens: Ieſu fili Dauid, miſerere mei. Et qui præibant, increpabant eum, vt taceret. Ipſe verò multò magis clamabat: Fili Dauid, miſerere mei. Stãs aũt Iesus, iuſſit illũ adduci ad ſe. Et quum appropinquaſſet, interrogauit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, vt videã. Et Iesus dixit illi: Reſpice, fides tua te ſaluum fecit. Et cõfeſtim vidit, & ſequebatur illum, magnificans Deum. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

Luc.19.

Et ingreſſus perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zachæus, & hic erat princeps publicanorum, & ipſe diues, & quærebat videre Ieſum quis eſſet, & nõ poterat præ turba, quia ſtatura puſillus erat. Et præcurrens, aſcendit in arborem ſycomorum, vt videret eum, quia inde erat tranſiturus. Et quum veniſſet ad locũ, ſuſpiciens Iesus, vidit illũ, & dixit ad eũ: Zachæe, feſtinans deſcende, qa hodie in domo tua, oporret me manere. Et feſtinans deſcendit, & excepit illum gaudens. Et quũ viderent oẽs, murmurabant dicentes: quòd ad hominẽ peccatorem diuertiſſet. Stãs aũt Zachæus, dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus: & ſi quid aliquẽ defraudaui, reddo quadruplũ. Ait Iesus ad eum: Quia hodie ſalus domui huic facta eſt: eò qꝺ & ipſe filius ſit Abrahę. Venit enim filius hominis quærere, & ſaluum facere, quod perierat.

Matt.20.

Et egredientibus illis ab Iericho, ſequuta eſt eum turba multa, & ecce duo cæci ſedentes ſecus viam, audierũt quia Iesus tranſiret: & clamauerunt dicentes: Domine, miſerere noſtri, fili Dauid. Turba autem increpabat eos, vt tacerent. At illi magis clamabant, dicentes: Domine, miſerere noſtri, fili Dauid. Et ſtetit Iesus, & vocauit eos, & ait: Quid vultis vt faciam vobis? Dicunt illi: Domine, vt aperiantur oculi noſtri. Miſertus autem eorum Iesus, tetigit oculos eorum. Et cõfeſtim viderunt: & ſequuti ſunt eum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan. 12. Iesus ergo ante sex dies paschæ venit Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus quem suscitauit Iesus. Fecerunt autem ei cœnam ibi, & Martha ministrabat. Lazarus verò vnus erat ex discumbentibus cum eo. Quum ergo esset in Matt. 26. Matth. 14. Ioan. 12. Bethania in domo Simonis leprosi, & recumberet: Maria accessit ad eum habens alabastrum vnguenti nardi pistice precioſi, & vnxit pedes eius, & extersit capillis suis, & fracto alabastro effudit super caput ipsius recumbentis: & domus impleta est ex odore vnguenti. Dixit ergo vnus ex discipulis eius Iudas Iscariotes, qui erat eum traditurus: Quare hoc vnguentum non venijt trecētis denarijs, & datum est egenis? Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum: sed quia fur erat, & loculos habēs, ea quæ mittebantur, portabat. Sciens autem Iesus, dixit: sine illam: bonum opus operata est in me. Pauperes enim semper habetis vobiscum, & quum volueritis, potestis illis benefacere: me autem Matt. 26. Marc. 14. Ioan. 12. non semper habetis. Mittens hæc vnguentum hoc in corpus meum, præuenit vngere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis, vbicunque prædicatum fuerit Euangelium istud in vniuerso mundo, dicetur & quod hæc fecit, in memoriam eius. Cognouit ergo turba multa ex Iudæis, quia Iesus illic est, & venerunt non propter Iesum tantum, sed vt Lazarum viderent, quem suscitauit à mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum, vt & Lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.

Iesus insidens asino venit Hierosolymam, Flet super ciuitatem, Vendentes & ementes eijcit è templo, Curat cæcos & claudos. Deinde gentiles ipsum videre desiderantes, ad Philippum accedunt.

CAPVT. XIX.

Ioan. 12. Matt. 21. IN crastinum, autem, quum appropinquasset Iesus Hierosolymis, & venisset Bethphage ad Montem Oliueti, misit duos discipulos dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea, super quem nemo adhuc hominum sedit, soluite, & adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos. Hoc autem factū est, vt adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinā, & pullum filium subiugalis. Esaiæ 62. Zach. 9. Euntes autem discipuli fecerunt sicut præcepit illis Iesus. Et adduxerunt asinā & pullum: & imposuerūt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. Eunte aūt illo, plurima turba quæ venerat ad diem festum, acceperūt ramos palmarum, & processerunt obuiam ei, et strauerunt vestimenta sua in via: alij autem cædebant frondes, & ramos de arboribus, et sternebant in via. Et quum appropinquaret iam ad descēsum montis Oliueti, cœperunt omnes turbæ descendentium quæ procedebāt, & quæ sequebantur, gaudentes laudare Deum voce magna, super omnib⁹ quas viderant virtutibus, et clamabant dicentes: O sanna filio Dauid, Benedict⁹ qui venit in nomine Domini, rex Israel, Benedictum quod venit regnū patris nostri Dauid. Pax in cœlo, gloria in excelsis, O sanna in altissimis. Et quidā Pharisæorum de turbis, dixerūt ad illū: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. Luc. 17. Ioan. 12. Matt. 21. Marc. 11. Luc. 17.

Et vt appropinquauit, videns ciuitatē, fleuit super illam, dicens: Quia si cognouisses, et tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscōdita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: et circundabunt te inimici tui vallo, & circundabunt te, et coangustabunt te vndique, & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt, & nō relinquēt in te lapidem super lapidem: eò quòd non cognoueris tempus visitationis tuæ. Matth. 21.

Et quum intrasset Hierosolymā, cōmota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Iesus propheta à Nazareth Galilææ. Testimonium ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo, quando Lazarum vocauit de monumēto, et suscitauit eum à mortuis. Propterea et obuiam venit ei turba, quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisæi ergo dixerūt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus? Ecce mundus totus post eum abijt. Et intrauit Ioan. 12. Matt. 21.

uit Iesus in templum Dei, et eijciebat oēs vendentes & ementes in templo, & mensas numulariorū, & cathedras vendentium columbas euertit: & dicit eis, Esa. 56. Hier. 7. Scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illā, speluncam latronum. Et accesserunt ad eum cæci, et claudi in tēplo: et sanauit eos. Videntes autem principes sacerdotū, et scribæ mirabilia quæ fecit, et pueros clamantes in templo, et dicentes: O sanna filio Dauid: indignati sunt, et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus autem dicit eis, Vtiq;. Nūquam legistis, Quia ex ore infantium, et lactantium perfecisti laudem. Ioan. 12.

Erant autem quidam gentiles, ex his qui ascenderant, vt adorarent in die festo: Hi ergo accesserunt ad Philippū qui erat à Bethsaida Galilææ: et rogabāt eū, dicentes: Domine, volumus Iesum videre. Venit Philippus, et dicit Andreæ. Andreas rursum, & Philippus dixerunt Iesu. Iesus autem respondit eis, dicens: Venit hora, vt clarificetur filius hominis. Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater, saluifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horā hanc. Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de cœlo, dicens: Et clarificaui, & iterum clarificabō. Turba ergo quæ stabat, et audierat, dicebat tonitruum esse factum, Alij autem dicebant, Angelus ei loquutus est. Respondit Iesus, & dixit: Non propter me hæc vox venit, sed propter vos. Nunc iudicium est mundi: tunc princeps huius mundi eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia trahā ad meipsum. Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus.

Iesus maledicit ficulneæ, Docet in templo, Ostendit quod sit maximum mandatum, Prædicit euersionem templi, Loquitur de cōsummatione seculi, & de iudicio finali.

CAPVT XX.

Marc. 11. Matth. 21. ET quum iam vespera esset hora, abijt foras extra ciuitatem in Bethaniam cū duodecim, ibiq; mansit. Et altera die mane reuertens in ciuitatē, esurijt. Cumq; vidisset fici arborem vnam secus viam, venit ad eam, si quid fortè inueniret in ea. Et inuenit, nisi folia tāùm: non enim erat tempus ficorum. Et ait illi: Nūquam ex te fructus nascatur in sempiternum Et arefacta est continuò ficulnea. Et veniunt Hierosolymam. Et erat docens in templo. Principes autem sacerdotū, & Scribæ, & Principes plebis quærebāt illum perdere, & non inueniebant quid facerēt illi. Omnis enim populus suspēsus erat audiens illum. Luc. 19.

Et quum vespera facta esset, egrediebatur de ciuitate. Et cum manè trāsirēt, viderunt ficum aridam factam à radicibus, & mirati sunt discipuli. Et recordatus Petr⁹, dixit Iesu: Rabbi, ecce fic⁹, cui maledixisti, aruit. Respōdens aūt Iesus ait eis: Habete fidē Dei. Amen dico vobis, quia si habueritis fidem, & non hæsitaueritis, omnia quæcunque petieritis in oratione, euenient vobis. Et veniunt rursus Hierosolymam. Marc. 11. Matt. 21.

Et docente illo populum in templo, & euangelizante, pharisei conuenerunt in vnum: et interrogauit eum vnus ex eis Legisdoctor, tentans eum: Magister, quod est mandatum magnum in lege? Ait illi Iesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis vniuersa lex pēdet, et prophetæ. Marc. 11. Luc. 20. Matth. 21. Deut. 6.

Et egressus Iesus de templo, ibat. Et accesserunt discipuli eius vt ostenderēt ei ædificationes templi. Ipse autem respondens, dixit illis: Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur. Sedente autem eo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli secretò, dicentes: Dic nobis quando hæc erunt? & quod signum aduentus tui, & consummationis seculi? Respondens Iesus, dixit eis: Videte ne quis vos seducat: multi enim venient in nomine meo, dicētes: Ego sum Christus: & multos seducent. Et quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio. Erit tunc tribulatio magna, qualis Matt. 24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non fuit ab initio mũdi vsq; modò, neque fiet. Et niſi breuiati fuiſſent dies illi, non fuiſſet ſalua omnis caro: ſed propter electos, breuiabuntur dies illi. Tunc ſi quis vobis dixerit: Ecce, hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite credere: ſurgent.n. pſeudochriſti, & pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna magna, & prodigia, ita vt in errorem inducantur (ſi fieri poteſt) etiã electi. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis: Ecce, in deſerto eſt, nolite exire, ecce in penetralibus, nolite credere. Statim autem poſt tribulationem dierum illorum, ſol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum: & tunc apparebit ſignũ filij hominis in cœlo: Et tunc plangent omnes tribus terrę, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum virtute multa & maieſtate.

Matth. 25. Quum autem venerit filius hominis in maieſtate ſua, & oẽs angeli cum eo: tũc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſuæ, & congregabuntur ante eum oẽs gentes, & ſeparabit eos ab inuicem, ſicut paſtor ſegregat oues ab hœdis: & ſtatuet oues quidem à dextris ſuis, hœdos autẽ à ſiniſtris. Tunc dicet rex his, qui à dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. Eſuriui enim, & dediſtis mihi mãducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: hoſpes eram, & collegiſtis me: nudus, & operuiſtis me: infirmus, & viſitaſtis me: in carcere eram, & collegiſtis me. Tunc reſpondebunt ei iuſti, dicentes: Domine, quando te vidimus eſurientem, & pauimus? ſitientem, & dedimus tibi potum? quando autem te vidimus hoſpitem, & collegimus te? aut nudum, & cooperuim⁹ te? aut quãdo te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te? Et reſpondens rex, dicet illis: Amen dico vobis: Quamdiu feciſtis vni de his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Tunc dicet & his qui à ſiniſtris erunt: Diſcedite à me maledicti in ignem æternũ, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius: Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare: ſitiui, & non dediſtis mihi potum: hoſpes eram, & non collegiſtis me: nudus, & non operuiſtis me: infirmus, & in carcere, & non viſitaſtis me. Tunc reſpondebunt ei, & ipſi dicentes: Domine, quando vidimus te eſurientem, aut ſitientẽ, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, & non miniſtrauimus tibi? Tunc reſpondebit illis dicens, Amẽ dico vobis, quamdiu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis, Et ibũt hi in ſupplicium æternũ: iuſti autem in vitam æternam.

Paciſcitur Iudas cum Iudeis, Paratur atque editur agnus paſchalis: Lauat Ieſus pedes Apoſtolorum. Inſtituit ſacrã Euchariſtiam, Et prædicit ſui traditionem ſuiq; abnegationem.

CAPVT XVI.

Luc. 22. Matt. 26. APpropinquabat autem dies feſtus azimorũ qui dicitur Paſcha: & dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet, & filius hominis tradetur vt crucifigatur. Tunc congregati ſunt principes ſacerdotum, & ſeniores populi in atrium principis ſacerdotum, qui dicebatur Caiphas: & conſilium fecerunt, vt Ieſum dolo tenerent, & occiderent. Timebant verò plebem, & dicebant: Non in die feſto, ne fortè tumult⁹ fieret in populo. Tũc abijt vnus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iſcariotes ad principes ſacerdotũ, vt prodderet eũ illis. Et ait ad illos: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? At illi audientes gauiſi ſunt, & conſtituerunt ei triginta argenteos. Et ſpopondit. Et exinde quęrebat oportunitatem, quomodo traderet illum ſine turbis.

Marc. 14. Matt. 26. Luc. 22.

Venit aũt dies azymorũ, in qua neceſſe erat occidi paſcha. Et acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum, & dixerũt ei: Quo vis eamus, & parem⁹ tibi comedere paſcha? At Ieſus miſit Petrũ & Ioannem, & dixit ad eos: Ite in ciuitatem, ad quẽdam. Ecce enim introeuntibus vobis in ciuitatem, occurret vobis homo lagenam aquæ baiulãs: ſequimini eum in domũ, in quã intrat, & dicite patrifamilias domus: Dicit tibi magiſter, Tempus meũ prope eſt: vbi eſt diuerſoriũ vbi paſcha cum diſcipulis meis manducem? Et ipſe vobis demonſtrabit cœnaculũ grande ſtratum, & illic parate nobis. Et abierunt diſcipuli eius, & venerunt in ciuitatem, & inuenerunt ſicut dixerat illis, & fecerunt ſicut conſtituit eis, & parauerunt paſcha.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Matth. 26. Luc. 22.

Veſpe-

Luc. 22. Veſpere autem facto, venit Ieſus cum duodecim. Et quum facta eſſet hora, diſcubuit, & duodecim Apoſtoli cũ eo. Et ait illis: Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar. Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice, gratias egit, & dixit: Accipite & diuidite inter vos. Dico enim vobis, quòd non bibam de generatione vitis, donec regnũ Dei veniat.

Ioan. 1. Sciens igitur Ieſus quia venit hora eius, vt tranſeat ex hoc mundo ad patrẽ: quum dilexiſſet ſuos qui erant in mundo, in finẽm dilexit eos. Et quum diabolus iam miſiſſet in cor, vt traderet eum Iudas Simonis Iſcariotes, ſciẽs quia omnia dedit ei pater in man⁹, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit, ſurgit à cœna, & ponit veſtimenta ſua: & quum accepiſſet linteum, præcinxit ſe. Deinde miſit aquam in peluim, & cœpit lauare pedes diſcipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonẽ Petrum, Et dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lauas pedes? Reſpondit Ieſus, & dixit ei: Quod ego facio, tu neſcis modo: ſcies autem poſteà. Dicit ei Petrus: Nõ lauabis mihi pedes in æternũ. Reſpondit ei Ieſus: Si nõ lauero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, nõ tantùm pedes meos, ſed & manus, et caput. Dicit ei Ieſus: Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus, Et vos mũdi eſtis, ſed non omnes. Sciebat.n. quiſnam eſſet qui traderet eum: propterea dixit: Non eſtis mundi omnes. Poſtquã ergo lauit pedes eorum, accepit veſtimenta ſua. & cũ recubuiſſet iterum, dixit eis: Scitis quod fecerim vobis? Vos vocatis me magiſter & Domine, & bene dicitis. Sũ etenim. Si ergo ego laui pedes veſtros, Dominus & magiſter, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exẽplum enim dedi vobis: vt quemadmodũ ego feci vobis, ita & vos faciatis. Amen, amẽ dico vobis, Nõ eſt ſeruus maior domino ſuo: neq; Apoſtolus maior eo, qui miſit illum. Si hæc ſcitis, beati eritis, ſi feceritis ea.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Cœnantibus aũt illis, accepit Ieſus panem, et gratias egit: & benedicẽs fregit, deditq; diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, et comedite, Hoc eſt corpus meum, quod ꝓ vobis datur, Hoc facite in meam cõmemorationem. Similiter & calicẽ accipiens poſtquam cœnauit, gratias egit, et dedit illis dicens: Bibite ex hoc oẽs, Hic eſt enim ſanguis meus, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.

Ioan. 23. Luc. 22. Matt. 26. Et proteſtatus eſt Ieſus, & dixit: Ecce manus tradentis me, mecum eſt in menſa. Amen, amen dico vobis, quia vn⁹ ex vobis tradet me. Aſpiciebant ergo ad inuicem diſcipuli, hęſitantes de quo diceret. Et contriſtati valde, cœperunt ſinguli dicere: Nũquid ego ſum Domine? At ipſe reſpondens ait: Vnus ex duodecim qui intingit mecum manum in paropſide, me tradet. Et filius quidem hominis vadit, ſicut ſcriptum eſt de eo: veruntamen væ homini illi, per quem filius hominis tradetur: bonũ erat ei, ſi nat⁹ non fuiſſet homo ille. Reſpondens aũt Iudas qui tradidit eum, dixit: Nunquid ego ſum Rabbi? Ait illi: Tu dixiſti. Et cœperũt diſcipuli quærere inter ſe, quis eſſet ex eis qui hoc facturus eſſet. Erat ergo recũbens vnus ex diſcipulis eius in ſinu Ieſu, quem diligebat Ieſus. Innuit ergo huic Simõ Petrus, & dixit ei, Quis eſt de quo dicit? Itaq; quum recubuiſſet ille ſupra pectus Ieſu, dixit ei: Domine, quis eſt? Reſpondit Ieſus: Ille eſt cui ego intinctum panem porrexero. Et quum intinxiſſet panem, dedit Iudæ Simonis Iſcariotæ. Et poſt buccellam, introiuit in eum Sathanas. Et dicit ei Ieſus: Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo ſciuit diſcumbentium, ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant (quia loculos habebat Iudas) quòd dixiſſet ei Ieſus: Eme ea quæ opus ſunt nobis ad diem feſtum: aut vt egenis aliquid daret. Quum ergo accepiſſet ille buccellam, exiuit continuò. Erat autem nox. Quum ergo exiſſet, dixit Ieſus: Nunc clarificatus eſt filius hominis, & Deus clarificatus eſt in eo. Vos autem eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis. Et ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum: vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo, & ſedeatis ſũper thronos, iudicantes duodecim tribus Iſrael. Luc. 12.

Filioli adhuc modicum vobiſcum ſum. Quo ego vado, vos nõ poteſtis venire.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan. 14. nire. Mandatū nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem. In hoc cognoſcent omnes, quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionē habueritis ad inuicem. Dicit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? Reſpondit Ieſus: Quo ego vado, non potes me modò ſequi, ſequeris autem poſteà. Ait autem: Simon, ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticū: ego Luc. 22. aūt rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Dicit ei Petrus? Quare Ioan. 13. non poſſum te ſequi modò? Tecū paratus ſum, & in carcerem, & in mortem ire: animam meam pro te ponam. Reſpondit ei Ieſus: Animam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi. non cantabit gallus, donec ter me neges. Reſpōdens Petrus ait illi: Etiamſi oportuerit Matth. 26. me mori tecū, non te negabo. Similiter oēs diſcipuli dixerunt. Et ait illis Ieſus: Dico vobis, quoniam adhuc hoc quod ſcriptum eſt, oportet impleri in me. Et Eſa. 35. cum iniquis deputatus eſt.

Ieſus poſt cœnam verbis dulciſſimis Apoſtolos conſolatur, ardentiq; oratione illos patri commendat.

CAPVT XXII.

Ioan. 14. NOn turbetur cor veſtrū, vado parare vobis locum. Et ſi abiero, & præparauero vobis locum, iterū venio, & accipiā vos ad meipſum, vt vbi ſum ego & vos ſitis. Ego ad patrem vado: & quodcunq; petieritis patrem in nomine meo, hoc faciā, vt glorificetur pater in filio. Si quid petieritis patrē in nōmine meo, hoc faciam. Si diligitis me, mandata mea ſeruate: & ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum, ſpiritum veritatis, quem mundus non poteſt accipere: quia nō videt eum, nec ſcit eum. Vos autem cognoſcetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit. Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos. Ego viuo, & vos viuetis. In illo die vos cognoſcetis: quia ego ſum in patre meo, & vos in me, et ego in vobis. Qui habet mandata mea, & ſeruat ea, ille eſt qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligā eum, & manifeſtabo ei meipſum. Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit: & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Qui nō diligit me, ſermones meos non ſeruat. Hæc loquutus ſum vobis apud vos manens. Paracletus autem ſpiritusſanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcunq; dixero vobis. Pacem relinquo vobis: pacē meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor veſtrū, neq; formidet. Audiſtis quia ego dixi vobis: vado & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtiq;, quia vado ad patrem. Et nunc dixi vobis priuſquam fiat, vt quum factū fuerit, credatis. Iam non multa loquar vobiſcū. Vt cognoſcat mundꝰ, quia diligo patrem, & ſicut mandatum dedit mihi pater, ſic facio: ſurgite, eamus hinc.

Manete in me, & ego in vobis. Sicut palmes non poteſt ferre fructū à ſemetipſo, niſi manſerit in vite: ſic nec vos niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis, vos palmites. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructū multum, quia ſine me nihil poteſtis facere. Si quis in me nō māſerit, mittetur foras ſicut palmes, & arefcet. & colligent eum, & in ignē mittent, & ardebit. Si manſeritis in me, & verba mea in vobis manſerint, quodcunq; volueritis, petetis, et fiet vobis. Sicut dilexit me pater, et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si præcepta mea ſeruaueritis, manebitis in dilectione mea, ſicut & ego præcepta patris mei ſeruaui, & maneo in eiꝰ dilectione. Hæc loquutꝰ ſum vobis, vt gaudiū meum in vobis ſit, & gaudiū veſtrū impleatur. Hoc eſt præceptū meum, vt diligatis inuicē, ſicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animā ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Vos amici mei eſtis, ſi feceritis quæ ego præcipio vobis. Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem. Si mundus vos odit, ſcitote quia me priorē vobis odio habuit. Si de mūdo fuiſſetis, mūdus quod ſuum erat, diligeret: quia verò de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundꝰ. Mementote ſermonis mei quem dixi vobis: Non eſt ſeruꝰ maior domino ſuo. Si me perſequuti ſunt, & vos perſequētur. Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed nō poteſtis portare modo. Ioan. 15. Ioan. 16.

do. Quum aūt venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos oēm veritatē. Modicū, & iā non videbitis me: & iterū modicum, & videbitis me. Amen, amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos, mundꝰ aūt gaudebit: vos aūt contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium. Nunc quidē triſtitiā habetis: iterum aūt videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, et gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. Ecce venit hora, & iā venit, vt diſpergamini vnuſquiſq; in propria, & me ſolum relinquatis. Scriptum eſt: Percutiam paſtorem, & diſpergentur oues gregis. Poſtquam autem reſurrexero præcedam vos in Galilæam. Hæc loquutus ſum vobis, vt in me pacem habeatis. In mundo preſſuram habebitis: ſed confidite ego vici mundum.

Ioan. 17. Hæc loquutus eſt Ieſus, & ſubleuatis oculis in cœlum dixit: Pater, clarifica filium tuum vt filius tuus clarificet te. Opus conſummaui quod dediſti mihi vt faciam. Manifeſtaui nomen tuum hominibus, quos dediſti mihi de mundo. Tui erant, et tu mihi eos dediſti, & ſermonem tuum ſeruauerunt. Ego pro eis rogo. Pater ſancte, ſerua eos in nomine tuo, vt ſint vnum ſicut et nos. Quos dediſti mihi, ego cuſtodiui: & nemo ex eis perijt, niſi filius perditionis. Nō pro eis autem rogo tantum, ſed & pro eis qui credituri ſunt per verbum corū in me: vt oēs vnum ſint ſicut tu pater in me, et ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint. Pater, quos dediſti mihi, volo vt vbi ſum ego, & illi ſint mecum: vt videant claritatem meam quam dediſti mihi, quia dilexiſti me ante conſtitutionem mundi. Notum feci eis nomen tuum, & notum faciam: vt dilectio qua dilexiſti me, in ipſis ſit, & ego in ipſis.

Ieſus cum Apoſtolis venit in hortum vbi capiendus erat: Orat patrem ſudatq; ſanguinem: Deinde comprehenditur, Et Apoſtoli eo relicto, fugiunt.

CAPVT XXIII.

Matt. 26. Ioan. 18. Luc. 22. Ioan. 18. Marc. 14. Luc. 22. Matth. 26. IGitur hymno dicto, egreſſus Ieſus cū diſcipulis ſuis, ibat ſecundū conſuetudinem in montem Oliuarum. Et venit cum illis trans torrentem Cedron, in villā quæ dicitur Gethſemani, vbi erat hortus, & introiuit ipſe, & diſcipuli eius. Et dixit diſcipulis ſuis: Sedete hic donec vadam illuc, & orem: orate, ne intretis in tētationem. Et aſſumpſit Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & cœpit pauere, & mœſtus eſſe. Tunc ait illis: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortē: ſuſtinete, hic, & vigilate mecū. Et auulſus eſt ab eis, quantum iactus eſt lapidis, & poſitis genibꝰ procidit ſuper terrā in faciem ſuam, orans, vt ſi fieri poſſit, tranſiret ab eo hora, et dixit: Abba, pater, omnia tibi poſſibilia ſunt: ſi vis tranſfer calicem hunc à me: veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Et quum ſurrexiſſet ab oratione, venit ad diſcipulos ſuos, & inuenit eos dormientes præ triſtitia, & ait illis: Quid dormitis? Et dicit Petro: Simon dormis? Non potuiſti vna hora vigilare mecum? Surgite, vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptꝰ eſt, caro autem infirma. Et iterum ſecundò abijt, & orauit, dicens: Pater mi, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum, fiat voluntas tua. Et reuerſus, venit, & iterum inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati, & ignorabant quid reſponderent ei. Et relictis illis, iterum abijt, & orauit tertiò, eundem ſermonem dicens. Apparuit autem illi angelus de cœlo, confortans eum: & factus in agonia, prolixius orabat. Et factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. Tunc venit tertiò ad diſcipulos ſuos, & ait illis: Dormite iam & requieſcite. Sufficit, ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus, ecce qui me tradet prope eſt. Mat. 15.

Sciebat aūt et Iudas qui tradebat eū, locū: quia frequenter Ieſus conuenerat illuc cū diſcipulis ſuis. Iudas ergo quum accepiſſet cohortē, & à pontificibus, & phariſæis miniſtros (adhuc Ieſu loquēte) venit illuc, & cum eo turba multa cū laternis, & gladijs, fuſtibus & armis. Dederat autē ſignum eis, dicēs, Quem cunq; oſculatus fuero, ipſe eſt tenete eum, et ducite cautè: et antecedebat eos. Et ſtatim accedens ad Ieſum, dixit: Aue Rabbi: et oſculatus eſt eum. Ieſus autē dixit illi: Amice, ad quid veniſti? Iuda, oſculo filium hominis tradis? Ioan. 18. Matt. 26. Luc. 22. Ioan. 18. Marc. 14. Luc. 22.

Sciens itaq; Ieſus omnia quæ ventura erant ſuper ſe, proceſſit, & dixit eis: Ioan. 18.

Quem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quem quæritis? Respondērūt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesùs: Ego sum. Stabat aūt & Iudas qui tradebat eum cū ipsis. Vt ergo dixit eis: Ego sum, abierūt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos, Quem quæritis? Illi autem dixerunt: Iesum Nazarenū. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, sinite hos abire: vt impleretur sermo quem dixit: *Ioan. 17.* Quia quos dedisti mihi non perdidi ex *Matt. 16.* eis quenquam. Tunc accesserunt illi, et manus iniecerunt in Iesum, & tenuerūt eum.

Videntes autem hi qui circa ipsum erant quod futurū erat, dixerunt ei: Domine, si percutimus in gladio? Simon ergo Petrus, extendens manum exemit gladium suum, & percutiens seruū principis sacerdotū, amputauit illi auriculā dextram. Erat autem nomen seruo Malchus. Respondens autem Iesus, ait: Sinite vsq; huc. Et quum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. Et dixit Petro: Conuerte gladium tuum in vaginam. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Calicem quem dedit *Matt. 26.* mihi pater, non vis vt bibam illum? an putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi plus quā duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri? Et ait turbis, et ad eos q venerant ad se, principes sacerdotū, & magistratus templi, et seniores: Tanquàm *Luc. 22.* ad latronem existis cum gladijs et fustibus comprehendere me. Quotidie eram apud vos, & sedebā in templo docens, & non me tenuistis: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Hoc *Marc. 14.* autem totum factum est, vt adimplerētur scripturæ Prophetarum. Tunc discipuli eius omnes relicto eo fugerunt. Adolescens aūt quidam sequebatur eum amictus sindone, super nudo, et tenuerunt eum. At ille reiecta sindone, nud⁹ profugit ab eis.

Iesus ad Annam ducitur, Alapam à seruo pontificis accipit, Ter à Petro abnegatur, Condemnatur, & illuditur in domo Cayphæ: Ad Pilatum adductus & corā eo accusatus tacet. Mittitur ad Herodem, Et inde remittitur ad Pilatum.

CAPVT. XXIIII.

COhors aūt & tribunus & ministri Iudæorum ligauerūt Iesum, & ad- *Ioan. 18.*
duxerunt eū ad Annā primùm: erat enim socer Caiphæ qui erat pontifex anni illius: erat aūt Caiphas qui cōsilium dederat Iudæis, Quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introiuit cum Iesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiuit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici, & dixit ostiariæ: & introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla ostiaria, Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille. Non sum. Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis, & Petrus, stans, & calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei Iesus, Ego palam loquutus sum mundo, ego semper docui in synagoga, et in tēplo, quo omnes Iudæi conueniunt: & in occulto loquutus sum nihil, quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid loquutus sum ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego. Hæc aūt quum dixisset, vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus, Si malè loquutus sum, testimonium perhibe de malo, si autem bene, quid me cædis? Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem. Erat autem Simon Petrus stans & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Nūquid & tu ex discipulis eius es? Negauit ille, & dixit, Non sum. Dicit ei vnus ex seruis pontificis, cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te *Luc. 21.* vidi in horto cū illo? Iterum ergo negauit Petrus: & statim gallus cantauit. Et conuersus Domin⁹, respexit Petrū. Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat: Quia priusquàm gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amarè.

Et adduxerūt Iesum ad Caiphā sum- *Matt. 26.*
mū sacerdotem, vbi scribæ, & seniores conuenerant. Quærebant autem falsum testimonium contra Iesum, vt eū morti traderent, et non inuenerunt, quum multi falsi testes accessissent. Nouissimè autem venerunt duo falsi testes, di-

Marc. 14. Matth. 26. dicentes: Quoniam nos audiuimus eū dicentem: Possum destruere templum Dei, & post triduum reædificare illud. Et non erat cōueniens testimoniū illorum. Et exurgens princeps sacerdotū in medium, interrogauit Iesum, dicēs: Nihil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur? Iesus autem tacebat, & nihil respondit. Et rursum princeps sacerdotum interrogabat eum, & dixit ei: Adiuro te per Deū viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei. Iesus autē dixit illi: Tu dixisti, Ego sum. Veruntamen dico vobis: Amodò videbitis filium hominis sedentem à dexteris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens: Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus: Ecce nunc audistis blasphemiā. Quid vobis videtur? At illi omnes condemnauerunt eum, *Luc. 22. Marc. 14. Matt. 26.* & respondentes, dixerunt: Reus est mortis. Et viri qui tenebant illum, illudebāt ei, cædentes. Et cœperunt conspuere in eum, & velare faciem eius, & colaphis eum cædere. Alij autē palmas in faciem eius dederunt, & interrogabant eum, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est, qui te percussit? Et alia multa blasphemantes, dicebant in eum.

Et vt factus est dies, confestim conuenerunt, & consilium inierūt oēs principes sacerdotū, & seniores populi, & scribæ, aduersum Iesum, vt eum morti traderent, & duxerunt illum in concilium suum, dicentes: Si tu es Christus dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, non credetis mihi: si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neq; dimittetis. Ex hoc autem erit Filius hominis sedens à dexteris virtutis Dei. Dixerunt aūt omnes: Tu ergo es Filius Dei? Qui *Luc. 23. Matt. 27.* ait: Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi .n. audiuim⁹ de ore eius. Et surgens omnis multitudo eorū, vinctum adduxerunt Iesum, & tradiderunt Pontio Pilato præsidi.

Tunc videns Iudas, qui eum tradidit, quòd damnatus esset, pœnitentia duct⁹, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum, & senioribus, dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo, recessit: Et abiens, laqueo se suspendit. Principes aūt sacerdotum, acceptis argenteis, dixerūt: Non licet eos mittere in corbanam, quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. *Zach. 11.* Propter hoc vocatus est ager ille, Haceldema, hoc est, ager sanguinis, vsque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam Prophetam dicentem: Et acceperūt triginta argenteos pretium appretiati, quem appretiauerunt à filijs Israel, & dederūt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.

Adducunt ergo Iesum à Caipha in *Ioan. 18.* prætorium. Erat aūt mane. Et ipsi non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationē affertis aduersus hominem hūc? Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eū vos, & secūdum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quenquam. Vt sermo Iesu impleretur, quem dixit, significans qua morte *Matth. 20. Luc. 23* esset moritur⁹. Cœperunt aūt illū accusare, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentē nostram, & prohibentem tributa dare Cæsari, & dicētem se Christum regem esse. Introiuit ergo iterum *Ioan. 18.* in prætorium Pilatus, & vocauit Iesum. *Matt. 27.* Iesus aūt stetit ante præsidem: & interrogauit eum præses, & dixit illi: Tu es Rex Iudæorū? Respondit Iesus. A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerūt de me? Respondit Pilatus, Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua, & pontifices tradiderunt te mihi, quid feciſti? Respōdit Iesus, Regnū meum non est de hoc mundo, si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtiq; decertarent, vt non traderer Iudæis, nunc aūt regnū meum non est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respōdit Iesus, Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc nat⁹ sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus, Quid est veritas? Et quum hoc dixisset, iterum exiuit ad Iudæos, & dixit eis: *Matt. 27. Marc. 15.* Ego nihil inuenio causæ in hoc homi-

ne. Accusabant aũt eum summi sacerdotes in multis: & quum accusaretur, nihil respondit. Tunc Pilatus rursum interrogauit eũ dicens: Non audis quãta aduersum te dicunt testimonia? non respondes quicquam? Iesus aũt amplius non respondit ei ad vllum verbum, ita vt miraretur prẽses vehementer. At illi inualescebant dicentes. Commouit populum, docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsq; huc. *Luc.23.*

Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit, si homo Galilæus esset. Et vt cognouit, quòd de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes aũt viso Iesu, gauisus est valde: erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat aũt eum multis sermonibus. At ipse nihil illi respondebat, Stabant autem principes sacerdotum & scribæ constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo, & illusit indutum veste alba, & remisit ad Pilatũ. Et facti sunt amici Herodes, & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad inuicem.

Iesus ad mortẽ postulatur, Flagellatur, Coronatur spinis, & morti adiudicatus voluntati Iudæorum traditur.

CAPVT XXV.

PIlatus aũt conuocatis principibus sacerdotum, & magistratibus, & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem quasi auertentem populũ: & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, ex his in quibus eũ accusatis, sed neq; Herodes: Nã remisi vos ad illũ, & ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Per diem autem solẽnem consueuerat prẽses populo dimittere vnum ex vinctis, quemcunq; petissent: habebat autẽ tunc vinctum insignem, qui dicebatur Barabas, qui in seditione fecerat homicidium. Et quum ascẽdisset turba, cœpit rogare, sicut semper faciebat illis, & dixit: Quẽ vultis dimittã vobis, Barabã an Iesum, qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum vxor ei, dicẽs: Nihil tibi & iusto illi, multa n. passa sum hodie per visum propter eũ. Principes autem sacerdotum, & seniores persuaserunt populis, vt magis peterent Barabam, Iesum verò perderent. Respondens autẽ prẽses, ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi simul oẽs clamauerunt: Tolle hunc, & dimitte nobis Barabam. Iterum autem Pilatus, locutus est ad eos, volens dimittere Iesum: Quid igitur vultis faciam de Iesu, qui dicitur Christus? At illi succlamabãt, dicẽtes: Crucifige, Crucifige eum. Pilatus verò dicebat illi: Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum, & dimittã. At illi magis clamabant dicentes, Crucifigatur. *Matth.27.* *Marc.15.* *Luc.23.* *Matt.27.* *Ioan.19.* *Matth.27.* *Marc.15.*

Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Et milites prẽsidis, suscipientes Iesum, duxerunt in atrium prætorij, & congregauerunt ad eũ vniuersam cohortem, & exuentes eum, chlamydẽ coccineam circundederunt ei: & plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius, & arundinem in dextra eius. Et genu flexo ante eum, illudebãt ei, dicentes: Aue Rex Iudæorum. Et acceperunt arundinem, & percutiebãt caput eius, & conspuebant eum, & dabant ei alapas.

Exiuit iterum Pilatus, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, vt cognoscatis, quia in eo nullam inuenio causam. Exiuit ergo Iesus foras, portans coronam spineam, & purpureum vestimentũ, & dicit eis: Ecce homo. Quum ergo vidissent eum pontifices, & ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Quum ergo audisset Pilatus hunc sermonẽ, magis timuit. Et ingressus est prætorium iterum, & dicit ad Iesum: Vnde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus: Non haberes potestatẽ aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea *Ioan.19.*

tereà qui me tradidit tibi, maius peccatũ habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autẽ clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris: omnis enim qui se regem facit, contradicit Cęsari.

Pilatus aũt quum audisset hos sermones adducit foras Iesum, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostratos, Hebraicè aũt Gabbatha. Erat aũt parasceue Paschæ, hora quasi sexta, & dicit Iudæis: Ecce Rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Et instabant vocibus magnis, postulantes vt crucifigerent, & inualescebant voces eorum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrũ crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus Regem, nisi Cæsarẽ. Videns aũt Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lauit manus coram populo dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius, vos videritis. Et respondens vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Tunc Pilatus volens populo satisfacere, adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit ergo illis Barabam, qui propter homicidium, & seditionem missus erat in carcerem. Iesum verò tradidit voluntati eorum, vt crucifigeretur. *Luc.23.* *Ioan.19.* *Matth.27.* *Marc.15.*

Iesus ad Caluariam ducitur, Crucifigitur, Emittit spiritum, Lancea vulneratur, & sepelitur.

CAPVT XXVI.

SVsceperunt autẽm Iesum, & exuerunt eum chlamyde, & induerunt eũ vestimẽtis eius, & eduxerunt eum, vt crucifigerent. Et baiulans sibi crucẽ, exiit in eum qui dicitur Caluariæ locum, Hebraicè Golgatha. Et quũ ducerẽt eũ, inuenerunt, & apprehẽderunt hominẽ Cyreneum nomine Simonẽ, venientẽ de villa, patre Alexandri & Rufi: hunc angariauerunt, & imposuerunt illi crucẽ portare post Iesum. Sequebatur autẽ illum multa turba populi, & mulierum quæ plangebant, & lamẽtabãtur eũ. Cõuersus autem ad illas Iesus dixit, Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros: quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos: & collibus, operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem, & alij duo nequam cũ eo, vt interficerentur, & venerunt in locum Caluariæ. Et dederunt ei vinum myrrhatum bibere, cum felle mistum: & cum gustasset, noluit bibere. Et ibi crucifixerunt eum, & cum eo duos latrones, vnum à dextris, & alterum à sinistris eius, medium autem Iesum. Et impleta est scriptura quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est. Iesus aũt dicebat: Pater dimitte illis, non enim sciunt qd faciunt. *Luc.23.* *Ioan.19.* *Matth.27.* *Marc.15.* *Luc.23.* *Ioan.19.* *Esaiæ 53.*

Scripsit autem, & titulum causæ eius Pilatus, & posuit super crucem supra caput eius. Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus, Rex Iudæorum. Hũc ergo titulum multi Iudæorum legerunt, quia prope ciuitatem erat locus vbi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum Hebraicè, Græcè, & Latinè. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudæorum: Noli scribere: Rex Iudæorũ, sed quia ipse dixit, Rex sum Iudæorum. Respondit Pilatus, Quod scripsi, scripsi.

Milites ergo quum crucifixissent eũ, acceperunt vestimenta eius (& fecerunt quatuor partes, vnicuiq; militi partem) & tunicam. Erat aũt tunica incõsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinuicem: Non scindamus eã, sed sortiamur de illa cuius sit. Vt impleretur quod dictum est per Prophetam dicentem: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & in vestẽ meam miserunt sortẽ. Et milites quidem hæc fecerunt, & sedentes seruabant eum. Et stabat populus exspectans. Prætereuntes aũt blasphemabant eũ, mouentes capita sua, & dicentes: Vah: qui destruis Templũm Dei, & in tribus diebus illud reædificas, saluum fac temetipsum: si filius Dei es, descẽde de cruce. Similiter & principes sacerdotum illudentes ad alterutrum cum scribis, & senioribus dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluũ facere. Si Christus Rex Israel est, descendat nunc de cruce, vt videamus, & credamus: Confidit in Deo, liberet nunc eum si vult. Dixit n. Quia filius Dei sum. Illudebãt ei & milites accedentes, & dicentes: Si es Rex Iudæorum, saluum te fac. *Ioan.19.* *Matt.27.* *Psalm.21.* *Sap.2.* *Luc.23*

Vnus etiam de his qui pendebant latronibus, blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, saluum fac teipsum, & nos. Respondens autem alter increpabat eum, dicēs: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es? Et nos quidem iustè, nam digna factis recipimus, hic verò nihil mali gessit, Et dicebat ad Iesum: Domine, memento mei, quum veneris in regnum tuum, Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecū eris in paradiso.

Ioan. 19. Stabant autem iuxta crucē Iesu, mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalenæ. Quum vidisset ergo Iesus matrem, & discipulum stātem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

Matt.27. Luc.23. Marc.15. Psalm. 21. Ab hora autem sexta, tenebræ factæ sunt sup vniuersam terrā, vsq; in horā nonam, & obscurat⁹ est sol. Et circa horam nonā, clamauit Iesus voce magna dicens: Eli, Eli, lammasabathani? quod est interpretatum, Deus me⁹, Deus me⁹, vt quid dereliquisti me? Quidam aūt illic stantes & audientes, dicebant: Ecce Eliam vocat iste. Posteà sciēs Iesus quia omnia iam consummata sunt, vt consummaretur scriptura, dicit: Sitio. Vas

Ioan. 19. Psal. 68. Matth.27. Luc.23. ergo erat positum aceto plenum. Et cōtinuò currens vnus ex eis, acceptā spongiā impleuit aceto, et imposuit arundini, &'dabat ei bibere. Cæteri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberās eum. Quum ergo accepisset Iesus acetum, dixit: Cōsummatum est, Et clamans voce magna, ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, inclinato capite, emisit spiritum.

Matt.27. Et ecce velum templi scissum est in duas partes à summo vsq; deorsum, & terra mota est, & petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerūt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam ciuitatem, & apperuerunt multis. Videns

Marc.15. autem Centurio qui ex aduerso stabat, quod factum fuerat, quia sic clamans expirasset, glorificauit Deū dicens: Verè

Matth.27. hic homo iustus erat, verè Filius Dei erat. Et qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terræ motu & his quæ fiebant timuerunt valde dicentes: Verè Filius *Luc. 23.* Dei erat iste. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculū istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius à longe, & mulieres multæ quæ secutæ erant Iesum à Galilæa ministrātes ei: inter quas erat Maria Magdalenæ, & Maria Iacobi mino- *Marc.15.* ris, & Ioseph mater, & Salomæ, quæ simul cum eo ascenderāt Hierosolymā. *Ioan.19.*

Iudæi ergo, quoniam parasceue erat, vt non remanerent in cruce corpora sabbato, (erat ille magnus dies sabbati) rogauerunt Pilatū, vt frangerētur eorū crura, & tollerētur. Venerūt ergo milites, & primi quidē fregerūt crura & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Iesum autem quum venissent, vt viderūt eum iam mortuum, non fregerunt eius *Exod.12.* crura: sed vnus militum lancea latus e- *Num.9.* ius aperuit, & continuo exiuit sanguis *Zach.12.* & aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit, vt & vos credatis: facta sunt enim hæc vt scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt.

Posteà autem quum iam ferò factum *Marc.15.* esset (quia erat Parasceue quod erat an- *Matt.27.* te sabbatum) ecce venit homo quidam diues ab Arimathea ciuitate Iudææ, nomine Ioseph, nobilis decurio, vir bonus & iustus, qui & ipse discipulus erat Iesu, & non consenserat consilio & actibus eorum, & expectabat regnum Dei. Hic audacter introiuit ad Pilatum, & petijt vt tolleret corpus Iesu. Pilatus autem mirabatur si iam obijsset. Et accersito Centurione interrogauit eum si iam mortuus esset: & quum cognouisset, donauit corpus Ioseph, & iussit reddi. Ioseph autem mercatus sindonē venit, & tulit corpus Iesu. Venit autem & Nicodemus, ferens mixturam mirrhæ, & aloes, quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Iesu, & inuoluerunt in sindone munda, et ligauerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus est hort⁹, et in horto monumentum nouum in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum, quia iuxta erat monumētū, posuerūt Iesum. Et aduoluerunt

uerunt saxum magnum ad ostium monumenti, & abierūt. Erant autē ibi Maria Magdalenæ, & altera Maria, sedentes *Matt.27.* contra sepulchrum. Subsequutæ autem & aliæ mulieres viderunt monumentū, & quemadmodum positum erat corp⁹ ei⁹. Et reuertentes parauerunt aromata & vnguenta.

Altera autem die, quę est post parasceuen, conuenerunt principes sacerdotū, & Pharisæi ad Pilatum, dicentes: Domine, recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrū vsq; in diem tertium: ne fortè veniant discipuli eius, & furentur eum, & dicāt plebi: Surrexit à mortuis: & erit nouissim⁹ error peior priore. Ait illis Pilat⁹: Habetis custodiam: ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierūt sepulchrum: signantes lapidem cum cu- *Luc.23.* stodibus. Et mulieres sabbatho quidem siluerunt secundum mandatum.

Sanctæ mulieres in die resurrectionis dominicæ manè veniunt ad monumentum, & angelos vidēt: Ipse etiā Iesus eis apparet.

CAPVT XXVII.

PRima autem sabbathi valdè diluculò venerunt ad monumētum, portantes quæ parauerant aromata, vt vngerent Iesum. Et ecce terræ motus fact⁹ *Matth. 28.* est magnus. Et dicebant ad inuicē: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monu- *Marc.16.* menti? Et respicientes viderunt reuo- *Matt.26.* lutum lapidem. Angelus enim Domini descendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & vestimentum eius sicut nix. Præ timore autē eius exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos: scio enim quòd Iesum qui crucifixus *Marc.16.* est, quæritis. Non est hic, surrexit e- *Matth. 28.* nim sicut dixit. Venite, & videte locum vbi positus erat Dominus. Et citò euntes, dicite discipulis eius, & Petro, quia surrexit: & ecce præcedet vos in Gali- *Luc.24.* læam. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Et illæ ingressæ, nō inuenerūt corp⁹ Domini Iesu. Et factum est, dum mente consternatæ essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Quum timerent autem, & declinarent vultum in terrā, dixerunt ad illas. Quid quæritis viuentem cum mortuis? non est hic, sed surrexit. Recordamini qualiter loquutus est vobis quum adhuc in Galilæa esset, dicens: Quia oportet filiū *Matt.28.* hominis tradi in manus peccatorum, & crucifigi, & die tertia resurgere. Et recor- *Luc.24.* datæ sunt verborum eius, & exierūt citò de monumento cum timore, & gaudio magno, currentes nunciare discipulis eius. Erat autem Maria Magdalenæ, & Ioanna, & Maria Iacobi, & cęterę quę cum eis erant, quę dicebant ad Apostolos hęc. Et visa sunt ante illos sicut deliramentū verba ista, & non crediderunt illis.

Petrus autem surgens, & alius discipul⁹ quē amabat Iesus, venerunt ad mo- *Ioan.20.* numentum. Currebant aūt duo simul, & ille alius discipulus præcurrit citius Petro, & venit primus ad monumentū. Et quum se inclinasset, vidit posita linteamina, non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequēs eum, & introiuit in monumentum, & procumbens vidit linteamina sola posita, & sudariū quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed separatim inuolutum in vnum locum. Tunc ergo introiuit, & ille discipulus qui venerat primus ad monumētum, & vidit & credidit: nondum enim sciebāt scripturā, quia oporteret eum à mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.

Maria autem stabat ad monumentū foris plorans. Dum ergo fleret, inclinauit se, & prospexit in monumentum, & vidit duos angelos in albis sedentes, vnum ad caput, & vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus Iesu. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum. Hæc quum dixisset, conuersa est retrorsum, & vidit Iesum stantem, & non sciebat quia Iesus est. Dicit ei Iesus: Mulier, quid ploras? quē quæris? Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum? & ego eum tollam. Dicit ei Iesus: Maria, Conuersa illa dicit ei: Rabboni, quod dicitur Magister. Dicit ei Iesus: Noli me tangere, nondum .n. ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

dic eis: Aſcendo ad patrem meum, & patrem veſtrũ, Deum meum, & Deum veſtrum.

Matt.28. Venit Maria Magdalenæ cũ alijs mulieribꝰ: et ecce Ieſus occurrit illis dicens: Auete. Illæ aũt acceſſerunt, & tenuerũt pedes eius, & adorauerũt eum. Tunc ait illis Ieſus: Nolite timere, ite, nunciate fratribus meis, vt eant in Galilæam, ibi me videbunt. Surgens ergo Ieſus manè Marc.16. Ioan.20. prima ſabbathi, apparuit primò Magdalenæ: quæ vadens nunciauit diſcipulis lugentibus et flentibꝰ: Quia vidi Dominum, et hæc dixit mihi.

Matth.28. Ecce autem quidam de cuſtodibꝰ venerũt in ciuitatem, et nunciauerũt principibus ſacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum ſenioribus conſilio accepto, pecuniam copioſam dederunt militibꝰ, dicentes: Dicite quia diſcipuli eius nocte venerunt, & furati ſunt, nobis dormientibus. Et ſi hoc auditum fuerit à Præſide, nos ſuadebimus ei, & ſecuros vos faciemus. At illi accepta pecunia, fecerũt ſicuti erant edocti. Et diuulgatum eſt verbũ iſtud apud Iudæos, vſq; in hodiernum diem.

Ieſus in die reſurrectionis ſuæ, apparet duobus diſcipulis eũtibus in Emaus, & alijs: Rurſumq; poſt dies octo præſente Thoma venit ad eos.

CAPVT XXVIII.

Luc.24. DVo autem ex diſcipulis Ieſu ibant ipſa die in caſtellũ, quod erat ſpacio ſtadiorũ ſexaginta ab Hieruſalem, nomine Emaus: & ipſi loquebantur ad inuicem de his omnibꝰ quæ acciderũt. Et factum eſt, dum fabularentur, & ſecum quærerent, & ipſe Ieſus appropinquans, ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur, ne eũ agnoſcerent. Et ait ad illos: Qui ſunt hi ſermones, quos confertis ad inuicem, ambulantes, et eſtis triſtes? Et reſpondens vnus, cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu ſolus peregrinus es in Hieruſalem, & non cognouiſti quæ facta ſunt in illa his diebus? Quibus ille dixit, Quæ? Et dixerunt, De Ieſu Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere, & ſermone, coram Deo, & omni populo. Et quomodo eum tradiderunt ſummi ſacerdotes, et principes noſtri, in damnationem mortis, & crucifixerunt eum: nos autem ſperabimus quia ipſe eſſet redẽpturus Iſrael, & nunc ſuper hæc omnia, tertia dies eſt hodie, ꝙ hæc facta ſunt. Sed & mulieres quædam ex noſtris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, et non inuento corpore eius, venerunt dicentes, ſe etiam viſionem angelorum vidiſſe, qui dicũt eum viuere. Et abierunt quidam ex noſtris ad monumentum, & ita inuenerunt ſicut mulieres dixerũt, ipſum verò nõ inuenerunt. Et ipſe dixit ad eos: O ſtulti, & tardi corde ad credendũ in omnibꝰ quæ loquuti ſunt Prophetæ: Nõne hæc oportuit pati Chriſtũ, & ita intrare in gloriam ſuam? Et incipiens à Moyſe, & omnibus Prophetis, interptabatur illis in omnibus ſcripturis quæ de ipſo erant. Et appropinquauerunt caſtello quo ibant, & ipſe ſe finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiſcum, quoniam adueſperaſcit, & inclinata eſt iam dies. Et intrauit cũ illis. Et factum eſt, cum recũberet cum eis, accepit panem, et benedixit, ac fregit, et porrigebat illis. Et aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum, & ipſe euanuit ex oculis eorum. Et dixerũt ad inuicem: Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis ſcripturas? Et ſurgentes eadem hora, regreſſi ſunt in Hieruſalẽ, & inuenerunt congregatos vndecim, et eos qui cum illis erant, dicentes: Quòd ſurrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Et ipſi narrabant quæ geſta erant in via, et quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

Quum aũt hæc loquerentur, et ſerò eſſet die illo, & fores eſſent clauſæ, vbi erant congregati propter metũ Iudæorum, venit Ieſus et ſtetit in medio eorũ, & dicit eis, Pax vobis, ego ſum, nolite timere. Conturbati verò, & conterriti, exiſtimabãt ſe ſpiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati eſtis, & cogitationes aſcendũt in corda veſtra? Videte manꝰ meas, et pedes meos, quia ego ipſe ſum, palpate, & videte, quia ſpiritus carnem et oſſa non habet, ſicut me videtis habere. Et quum hoc dixiſſet, oſtẽdit eis manus & pedes et latꝰ. Gauiſi ſunt ergo diſcipũli, viſo Domino. Adhuc aũt illis non credentibꝰ, & mirantibus præ gaudio, dixit: Habetis hic aliquid quod ma-

Ioan.20. Luc.24. Ioan.10. Luc.24.

ducetur? At illi obtulerunt ei partẽ piſcis aſſi, & fauum mellis. Et quum manducaſſet coram illis, ſumens reliquias dedit eis. Et dixit iterum, Pax vobis. Sicut miſit me pater, & ego mitto vos. Hoc quũ dixiſſet, inſufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritũ ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittũtur eis: & quorum retinueritis, tetenta ſunt.

Thomas autem vnus ex duodecim, q dicitur Didymus, non erat cum eis, quãdo venit Ieſus. Dixerunt ergò ei alij diſcipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credã. Et poſt dies octo, iterum erant diſcipuli eius intus, & Thomas cum eis. Venit Ieſus ianuis clauſis, & ſtetit in medio, & dixit, Pax vobis. Deinde dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Reſpondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dixit ei Ieſus: Quia vidiſti me Thoma, credidiſti: Beati qui non viderunt, & crediderunt.

Multa quidem & alia ſigna fecit Ieſus in conſpectu diſcipulorum ſuorum, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc. Hæc aũtẽ ſcripta ſunt, vt credatis, quia Ieſus eſt Chriſtus Filius Dei, vt credentes, vitam habeatis in nomine eius.

Ieſus apparet diſcipulis ad mare Tyberiadis, ac deinde in monte Galilææ, Promittit etiam eis Spiritumſanctum, Et aſcendit in cœlum.

CAPVT XXIX.

Ioan.21. POſteà manifeſtauit ſe iterum Ieſus ad mare Tyberiadis. Manifeſtauit aũt ſic: Erant ſimul Simon Petrus, & Thomas qui dicitur Didymꝰ, & Nathanael, qui erat à Cana Galilææ, & filij Zebedei, & alij ex diſcipulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: Vado piſcari. Dicũt ei, Venimus & nos tecum. Et exierunt, & aſcenderunt in nauim. & illa nocte nihil prendiderunt. Mane autem facto, ſtetit Ieſus in littore. Non tamẽ cognouerũt diſcipuli, quia Ieſus eſt. Dicit ergo eis Ieſus: Pueri, nũquid pulmentarium habetis? Reſponderunt ei: Non. Dicit eis: Mittite in dextram nauigij rete, & inuenietis. Miſerunt ergo, & iam non valebant illud trahere præ multitudine piſcium. Dicit ergo diſcipulus ille quẽ diligebat Ieſus, Petro, Dominus eſt. Simon Petrus quum audiſſet, quia Dominus eſt, tunica ſuccinxit ſe, erat enim nudus, & miſit ſe in mare. Alij autem diſcipuli nauigio venerunt (non enim longè erant à terra, ſed quaſi cubitis ducentis) trahentes rete piſcium. Vt ergo deſcenderunt in terram, viderunt prunas poſitas, & piſcem ſuperpoſitũ, & panem. Dicit eis Ieſus: Afferte de piſcibus quos prendidiſtis nunc. Aſcendit Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenam magnis piſcibus, centum quinquaginta tribus. Et quum *e* tot eſſent, non eſt ſciſſum rete. Dicit eis Ieſus: Venite, prandete. Et nemo audebat diſcumbentium interrõgare eum. Tu quis es? ſcientes quia Dominus eſt. Et venit Ieſus, accepit panem, & dabat eis, & piſcẽ ſimiliter. Quum ergo prandiſſent, dicit Simoni Petro Ieſus: Simon Iona, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu ſcis quia amo te. Dicit ei: Paſce agnos meos. Dicit ei iterum, Simon Iona, diligis me? Ait illi: Etiam Domine, tu ſcis quia amo te. Dicit ei: paſce agnos meos. Dicit ei tertiò: Simon Iona, amas me? Contriſtatus eſt Petrus, quia dixit ei tertiò, Amas me: & dixit ei: Domine tu omnia ſcis: tu ſcis quia amo te. Dicit ei: Paſce oues meas. Amen amen dico tibi, quũ eſſes iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas, quum aũt ſenueris, extendes manus tuas: & alius te cinget, & ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit, ſignificans qua morte clarificaturus eſſet Deum.

e alias tãti.

Vndecim autem diſcipuli abierunt in Galilæam, in montem vbi conſtituerat illis Ieſus. Et videntes eum, adorauerunt, quidam aũt dubitauerunt. Et accedens Ieſus, loquutꝰ eſt eis dicens: Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra. Euntes ergo in mundum vniuerſum, docete omnes gentes, & prædicate Euangelium omni creaturæ: baptizãtes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia quęcunq; mãdaui vobis. Et ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus, vſq; ad conſummationem ſeculi.

Matt.28. Marc.16. Matth.28.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc. 24. Et dixit ad eos: Hæc sunt verba quæ loquutꝰ sum ad vos, quum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas, & dixit eis: Quoniam sic scriptū est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolyma. Vos aũt testes estis horum. Et ego mittam promissum patris mei in vos: Vos autem sedete in ciuitate, quoadusq; induamini virtute ex alto.

Eduxit autem eos foras in Bethaniã: Et postquam loquutus est eis, eleuatis manibus suis, benedixit eis. Et factũ est dum benediceret illis recessit ab eis, & ferebatur in cœlũ, & sedit à dextris Dei. Et ipsi adorãtes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, & erant semper in templo, laudantes, & benedicentes Deum. Sunt autem, & alia multa quę fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros.

Luc. 24. Marc. 16. Ioan. 21.

APPENDIX EX ACTIS APOSTOLORVM CONTINENS ASCENSVM DOMINI IESV in cœlum, & descensum Spiritussancti in discipulos.

Actor. 1. IESVS præbuit discipulis suis seipsum viuum post passionem suam in multis argumentis: per dies quadraginta apparẽs eis, & loquens de regno Dei. Et conuescens, præcepit eis, ab Hierosolymis ne discederent, sed exspectarẽt promissionem patris: Quam audistis (inquit) per os meum, Quia Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritusancto, nõ post multos hos dies. Igitur qui conuenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel? Dixit autẽ eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua ipsius potestate, sed accipietis virtutem superuenientis Spiritussancti in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ.

Quum hæc dixisset, videntibus illis, eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumq; intuerentur in cœlum, euntem illum: ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerunt: viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus qui assumptꝰ est à vobis in cœlum, sic veniet, quẽadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Tunc reuersi sunt Hierosolymam à mõte qui vocatur Oliueti, qui est iuxta Hierusalem, sabbathi habens iter. Et quum introissent in cœnaculum, ascẽderunt vbi manebat Petrus, & Ioannes, & Iacobus, & Andreas, Philippꝰ, & Thomas, Bartholomeus, & Matthæus, Iacobus Alphæi, & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi: hi omnes erant perseuerantes vnanimiter in oratione, & obsecratione cum mulieribꝰ, & Maria matre Iesu, & fratribus eius.

In diebus his exurgens Petrus in medio fratrum dixit, (erat autem turba hominum simul ferè centum viginti) Viri fratres, oportet ex his viris qui nobiscũ sunt congregati in omni tempore, quo intrauit, & exiuit inter nos Dominus Iesus, incipiens à baptismate Ioannis, vsq; in diem qua assumptus est à nobis, testẽ resurrectionis eius nobiscum fieri vnũ ex istis. Et statuerunt duos: Ioseph, qui vocatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus, & Matthiam. Et orantes, dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius, & apostolatus, de quo præuaricatus est Iudas, vt abiret in locũ suum. Et dederunt sortes eis: & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis.

Actor. 2. Et quum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco: & factus est repente de cœlo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehemẽtis, & repleuit totam domum vbi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, sedit super singulos eorum: & repleti sunt omnes Spiritusancto: & cœperunt loqui varijs linguis, prout Spiritussanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Hierusalem habitantes Iudæi, viri religiosi ex omni natione quæ sub cœlo est. Facta autẽ hac voce, conuenit multitudo, & mẽte cõfusa est, quoniam audiebat vnusquisq; lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes, & mirabantur, ad inuicẽ dicentes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur Galilęi sunt? & quomodo nos audiuimus vnusquisq; linguam nostrã, in qua nati sumus? Parthi, & Medi, & Elamitæ, & qui habitant Mesopotamiam, Iudæam, & Cappadociam, Pontum & Asiam, Phrygiam, & Pamphyliam, Aegyptum, & partes Libyæ, quæ est circa Cyrenem, & aduenæ Romani, Iudæi quoq; & Proselyti, Cretes, & Arabes: audiuimus eos loquẽtes nostris linguis magnalia Dei. Stupebãt autem omnes, & mirabantur, ad inuicem dicentes: Quidnam vult hoc esse? Alij autem irridentes, dicebant: Musto pleni sunt isti. Stans autem Petrus cum vndecim leuauit vocem suam, & loquutꝰ est eis, Viri Iudæi, & qui habitatis Hierusalem vniuersi, hoc vobis notum sit, & auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt, quum sit hora die tertia: sed hoc est quod dictũ est, per Prophetã Ioel: Et erit in nouissimis diebus, dicit Dominus, Effundam de Spiritu meo super omnem carnem: & prophetabunt filij vestri, et filiæ vestræ, et iuuenes vestri visiones videbunt, et seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super seruos meos, & super ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt, et dabo prodigia in cœlo sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem & ignem, & vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinẽ, anteqam veniat dies Domini magnus, & manifestus. Et omnis qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

FINIS.

PRAECLARA ADMODVM DOMINICAE PASSIONIS EXPLICATIO, QVAE FERE tota desumpta est ex pijssimis Exercitijs D. Ioannis Thauleri.

Iesus post esum agni Paschalis pedes Apostolorum suorum lauat, & sacram Eucharistiam instituit.

CAPVT I.

1. Pet. 1. APpropinquãte tempore gratiæ, & misericordiæ, quo Christus Iesus ab æterno constituerat perficere salutem nostram nosq; redimere: non corruptibilibꝰ auro vel argento, sed precioso sanguine suo: ex vero amore ceu liberalissimus paterfamilias, celebrem cum discipulis suis cœnam agere voluit, antequã per acerbissimam mortem discederet ab eis: idque in signum magnæ dilectionis quã tenebatur erga illos.

Ioan. 14. & 16. Et quum vidisset eos ob mortem passionemque suam è vicino imminentẽ vehementer affligi, quod à tam fideli patre, & amabili præceptore separandi essent ex magna compassione, multum eos benignè consolatus est, dicens: Nolite tristari, neq; turbetur cor vestrum: Non relinquam vos orphanos. Expedit vobis vt ego vadam. Vadam ergo, & iterum veniam ad vos. Sed quum cerneret eos prorsus pusillanimes esse, & grauiter angi, & alios quidem vbertim lachrymas fundere, alios verò ex imo pectore alta ducere suspiria, cuncta illiꝰ viscera (vt est misericordissimus) compassione mota sunt: simulq; voce consolatoria affatus est eos, dicens: Filioli dulcesque discipuli mei, nolite timere, nolite turbari: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Matth. 28.

Cæterùm præparato iã agno paschali eo loco vbi ipse mandauerat, ingressus est cœnaculum, & secuti sunt eum dis-

discipuli eius. Agè sequamur & nos. Neque enim pius Dominus aliquem inde famelicium abire patietur.

Ioan. 13. Agno deinde Paschali iuxta ritum & legem Iudaicam absumpto, vniuersas virtutes suas quas omni vitę suæ tępore diuersis modis mirificè exercuerat, iam ob hominum infirmitatē velut in summa quadam duabus partibus (nępe humilitate, & charitate) complexus est. Surrexit ergo de mēsa, & linteo quodā precinctus, cœpit diligenter admodum abluere pedes discipulorum suorū. Nimirum in insignis exemplum humilitatis, opus hoc grande peregit in ipso vitæ suæ termino: vt & charis discipulis suis, & nobis omnibus alti⁹ imprimeret virtutem profundæ humilitatis: sine qua, nec persistere, nec progredi in virtutib⁹ aliquis potest. Et reuerà quomodo maiorem nobis dulcis Domin⁹ humilitatē exhibere potuisset, quàm quòd immundos pedes creaturarū suarum abluit? Ad terram vsq; sese dimisit, & discipulorū suorum omniū seruus effectus est. Quis obsecro sine compunctione videre possit regem gloriæ (cuius admirabilē potentiam stupent, & cum tremore adorant spiritus angelici) præcinctū linteo, tam studiosè abluere sordidos pedes seruorum suorum?

Ephes. 2. Philip. 2. Sedebant discipuli: at virtus omnipotentis Dei ad terram vsque sese deiecit, & Dominus dominantium coram illis genu flexit, in cuius nomine genu curuatur omniū. O quàm humiliter, quàm deuotè, quàm amabiliter de vno ad alium positis humi sacris genibus processit, nitidisq; manibus suis illorum tractauit sordes, imò & officiosè lauit, extersit, osculatus est? Nec pedes modò amicorum, sed etiam proditoris sui ita abluere, & osculari voluit, quum tamē ab isto sciret se triginta argenteis venditum: nec quicquam alijs minus ei præstitit verè pius Iesus.

Ioan 13. Igitur hoc tam admirandæ humilitatis opus fecit ad nostri institutionē. Audi ipsum dicentem discipulis suis: Scitis quid fecerim vobis? Si ego Dominus & magister laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis, & vt vos alter alteri mutua charitatis opera præstetis, idq; nō amicis tantùm, sed etiam inimicis.

Humilitatē præcipuā & charitatem moritus Christus suis commendat. Ioan. 13.

Quum itaq; Dominus Iesus dilectos discipulos suos in vera humilitate verbis, & exemplis instituisset, iamq; propinquum esset tempus passionis, eosdē, & nos omnes etiam alteram suam virtutem non minus quàm præcedentem nobis ad salutem necessariam docere voluit, perfectam videlicet charitatem. Has duas virtutes ceu testamento ad perennem memoriam nobis dereliquit, cupiens eas intimis imprimere cordib⁹ nostris. Audi quid benignissimus Dominus dicat discipulis suis: Filioli, mandatum nouum do vobis. Quasi diceret: Multas à me institutiones, diuersaque & numerosa præcepta habetis: sed iam præceptum nouum do vobis, summam quandam, & clausulam cunctarum institutionum mearum, hoc est, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos: vt sicut ego animam pro vobis pono, ita & vos ad mortem vsq; inuicem diligatis, & eis benefaciatis qui vos prosequūtur, ac mala vobis irrogant. Hoc nouum charitatis præceptum dominus Iesus non solum verbo docuit: sed etiā opere præstitit. Et enim declarare voluit, veros nos esse filios suos: nec vllum vnquam naturalē patrem tanto filios amore complexum esse, quanto ipse nos complexus sit. Vnde tanquam fidelissimus parens præstantissimum nobis reliquit testamentum, & excellentissimum nobis legauit bonum, quod cœlo terraq; dignius, & melius est, sacratissimum videlicet corpus suum in cibum, & preciosum sanguinē in potum.

O admirabile mysteriū, ô præcellentissimum sacramentum. O vos omnes quotquot Deum amatis, venite, videte, admiramini, obstupescite & laudate. Tale nanq; tamque admirandū opus operatus est in nobis dominus, vt quisquis hoc piè voluerit perscrutari, non possit non spiritu contabescere, deficere intellectu, imò cunctis viribus præ nimia admiratione destitui. Planè si quis fundū charitatis huius pro humanæ fragilitatis modulo, auxiliante sibi gratia Dei, intellectu prouestigare volet, quanto scilicet ex amore hoc ipsum De⁹ facere dignat⁹ sit, nimirū cor illi⁹ liquefiet, cōflagrabitq; dilectionis incendio.

dio. In isto opere omnipotens Deus suam nobis largitur diuinitatem cum humanitate coniunctam, & vnitam, vt eam intra nos suscipiamus. Sicut enim cibus ab homine sumptus transit in illius substantiam, sitq; vnius cum homine naturæ: ita quisquis hunc cibū dignè percipit, vnū cum eodem per gratiā efficitur. Nam quemadmodu diuus Augustinus ait: Non nos diuinam hāc escam in nostram mutam⁹ substantiam: sed ipsa potius nos in se transmutat atq; trāsformat, efficitq; nos Deiformes, & vni⁹ secum naturæ: veluti ignis naturam in se ligni trahit, & absumit, ipsumq; trāsmutat in ignem.

Augustin.

Liberalis largitio.

Cur iam cor non inardescat dilectione, non excitetur, & moueatur ad deuotionem, vbi attēderit quanto amore, & desiderio flagrarit potens ille rex glorię & Dominus maiestatis, erga nos viles creaturas suas, qui non nisi puluis, & cinis sumus? Nam quia cor illius paternū atq; pijssimū nihil melius, nihil sublimius excogitare potuit: seipsum nobis dedit vt nobis largissuam bonitatem, & altissimū cordis sui demonstraret amorem. Liberalis prorsus largitio est, quū quis dat seipsum: sed multo liberalius est, quū quis tali se ratione largitur. Dedit namq; seipsum nobis in patrem, in fratrem, in sociū, in cibum, in precium, in intercessorem, & aduocatum. Denique, & olim sese nobis in perenne premium datur⁹ est: tumq; seipso nos prorsus exsatiabit, & erit nobis quicquid desiderare potuerimus.

O prædicanda potentia Dei, quæ sub specie panis exigui, sublimem diuinitatem suam, perfectum corpus sanctamq; animam suam hominibus vniuersis integrè præbere potuit in cibum: qui ab vnoquoq; totus sumitur, & tamen in seipso integer, & incorruptus perseuerat. O stupenda sapientia Dei, quæ hūc subtilem, & salutarem modum pro salute nostra instituit. O incomprehensibilis bonitas Dei, quæ tam sublime charitatis opus, nostræ salutis causa perfecit. O salutaris esca, per quam filij hominum transeunt in filios Dei. O desiderabilis, ô sacer, & adorande panis, qui mentem reficis, cor hominis confirmas, & spiritum exhilaras. Hic planè est panis sapid⁹ seu manna cœleste, plenum spirituali-bus delitijs, in quo nihil est asperum. Quid multis? In hoc dignissimo sacramento quicquid vel cogitari vel desiderari potest, accipitur. Enimuerò sumitur hic verus Dei filius Iesus Christ⁹, verus Deus, & homo verus, semper vnum existens cum patre, & spiritu sancto. Et quicquid demū virtutis ac meriti Christus in vita, & passione sua exercuit obtinuitq;, id omne hic percipitur ab anima dignè præparata. Imò & paratus est dulcis Iesus cūctas has virtutes per pijssimam, & largissimam bonitatē suam donare nobis, perinde ac si ipsi eas exercitassemus.

Festinemus igitur omni studio expurgare corda nostra ab omni inquinamēto peccati, atque exornare ea virtutibus, & operibus bonis, vt cibum hunc salutiferum semper accipere idonei simus ad eternam gloriam benignissimi creatoris.

Iesus in hortū vbi capiendus erat venit, ibiq; ingentem mœrorem, & angustiam ob imminentem passionem profert.

CAPVT II.

Ioan. 1. QVum itaque prope esset tempus, vt dominus Iesus ex hoc mundo transiret ad patrem, constituto iam ab eo (ceu patre fidelissimo) cum dilectis discipulis testamento suo, relicto videlicet eis præcipuo, & excellētissimo bono, quod cor ipsius paternum excogitare poterat, vtpote sacratissimo corpore in cibum, & precioso sanguine in potū: hoc, inquam, opere peracto, & consummato, quum hymnum dixisset Deo patri, exiuit cum discipulis suis in montē Oliueti trans torrentem Cedron, vbi erat hortus quidam, quo sæpe orationis gratia conuenire solitus fuit cum eisdem discipulis suis. Aitq; ad eos: Sedete hic, vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Assumpsitq; Petrum & duos filios Zebedæi, Iacobum, & Ioannem, vtpote secretissimos, fidissimos, maximeq; dilectos quos haberet amicos suos: vt quibus gloriam diuinitatis suæ in transfiguratione ostenderat, etiā doloris sui in passione acerbitatem demonstraret.

Matth. 26. Ioan. 18. Marc. 14. Luc. 22. Matt. 26.

Luc. 9. Matt. 27.

Hic nunc adsitis, quotquot Deum diligitis: attendite, & videte, quanta fecit domin⁹ animabus nostris. Iā nunc aperitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Coloſ.2. ritur liber vitæ in quo relucet veritas,& omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ ſunt abſconditi, qui ſcatet doctrinis, & myſterijs abundat. Nunc planè ſpeculum virtutum omnium cunctis manifeſtè proponitur. Nunc exhibetur immẽſus theſaurus diuitis patrisfamilias: ex quo inopes, infirmi,et oppreſſi omnes largiſſimis exhilarantur donis: ita vt vnicuique liceat ex ſacris Chriſti Ieſu haurire viſceribus quicquid ſibi deeſſe intelligit. Copioſam namque profundunt gratiam: & vt largius fluerent, pluribus in locis ſciſſa atque patefacta ſunt. Nunc denique ignis ille,quem pater cœleſtis miſit in terram adeò accenſus eſt, vt flamma cœlum contigerit,atque per intemperantem calorem ſuum frigidam terrã, & dura ſaxa emollierit perruperitq;.

Et reuerà quiſquis deuota meditatione ad hunc ignem propius acceſſerit,incendium hoc euadere non valebit. Cuius enim vel ſaxeum cor nõ liqueſcat, dũ aduertit immenſam Ieſu Chriſti bonitatẽ, quanto ille erga nos viles terræ vermiculos deſiderio teneatur, & quãtoperè ſitierit ſalutẽ noſtram,exponens pro illa iuuenile ac elegans corp⁹ ſuum, & quicquid habuit.

Enimuerò nulla coactus vi, ſed ſpõte ſua ad locum proditori ſuo cognitum acceſſit, vt ab eo poſſet facilius inueniri. Vide hic ô fidelis anima,et inſpice hunc ſtrenuum Dauid: Deum ac Dominum tuum,quàm ardeat,quàm vehementer deſideret inire certamen, & ponere animam ſuam pro populo ſuo, & domo Iſrael. Vide obſecro vt amore animatus, primus ad locum certaminis pro te dimicaturus accedat. Quia verò non niſi humilitate,charitate, orando, Matt.25. &ſuſtinendo certare ſtatuerat:priuſquã inuidi Iudæi cruentas manus ſuas in eũ inijcerent, tãtum in ſe cruciatum vltrò recipit, vt huic null⁹ poſſit dolor æquiparari.

Marc.14. Luc.22. Igitur vbi iam in hortum venerat, cœpit contriſtari, & mœſtus eſſe, pauere etiam, & tædere: atque ex doloris interni vehementia extrinſecus membris omnibus miſerabiliter contremuit. Et hanc ipſam triſtitiam, infirmitatem, et perturbationem corporis ſui, non erubuit confiteri diſcipulis ſuis, dicẽs: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem.

Matt.26. Duæ cauſæ cur Chriſtus tanto dolore in horto affectus voluerit.

Eamus nunc, & videamus quænam ſit tanti cauſa doloris. Et quidem multas ob rationes Chriſtus ita contriſtatus eſt, ſed nos hic duas tantum attingem⁹, quæ nos vehementius ad compaſſionẽ pariter, et amorem accendant. Prima ergo ratio noſtra fuere grauia multiplicia{que peccata, ingens ingratitudo, & quod tam eramus diuini timoris expertes. Ob iſta ſic doluit pius Ieſus. Enimuerò, & legimus, et experientia probatum eſt, ſi quem Deus permitteret videre peccata ſua,ſicut ipſe ea videt,mox præ dolore rumpendum cor illius, aut ſenſibus eum deſtituendum vbi aſpiceret quanta iniuria,et contemptu affecerit creatorem ac redemptorem Deum{que ac Dominum ſuum, & quam indignè ac turpiter deformauerit nobilem ſpecioſam{que animam ſuam. Et certè Chriſtus omnia mundi pecata in ſe receperat,tantum{q; pro illis vltrò ſibi aſſumpſit dolorem cordis, ac ſi ipſe ea perpetraſſet. Et quia per diuinam cuncta perſpicientem ſapientiam ſuam, vniuerſa quæ vnquam facta ſunt, & deinceps fient peccata, cernebat, ſimul{q; aſpiciebat cõtemptum,& iniuriam, quæ per hæc cœleſti patri ſuo erant irrogan da:quis iam vlla poſſit ratione comprehendere,quantum hinc mœrorem,doloremq; perſenſerit?Semper enim cum vniuerſis viribus ſuis honorem patris, & ſalutem animarum ſitiebat. Hac igitur de cauſa tantum Chriſtus dolorem & mœrorem in paſſione ſuſcepit, quãtum ſalua vita ſufferre potuit. Neque enim (vt Iudæi ſolebant) veſtimẽta ſcidit in argumẽtum doloris ſui quo mordebatur, ſed omne perrupit corpus ſuum, ita vt ſudor ſanguineus ex cunctis membris illius, præ nimia anguſtia, & tremore, velut humor ex vua fortiter preſſa erumperet. Et vt oſtenderet nobis, mœrorẽ hunc interiores abſumere medullas animæ ſuæ, mortis correptus angorib⁹ dixit: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem.

O ineffabilis bonitas Chriſti Ieſu. O amor incomprehenſibilis. Gaudium cœli propter nos ad mortem vſq; mœrore afficitur: quod{q; nos voluptate deliquimus,, ipſe Ieſus læralib⁹ voluit cruciatibus expiare. Enimuerò vbi attẽdit quid

quid peccando perdideramus, & quid eramus meriti,cuncta illius viſcera cõpaſſione mota ſunt. Et ſicut aliquis benigniſſimus parens mortem dolet vnigeniti ſui,ſic ille miſeriam & infœlicitatem noſtram doluit. Ob id{q;; tantam ſibi aſſumpſit afflictionem & mœſtitiã, quæ totius mundi peccatis præponderaret, quæq; non ſolum vires omnes elegantis & delicati corporis ſui excederet,ſed ad mortem vſq; angeret animam ſuam. Quis hic ſine compunctione & lachrymis intueri poſſit amabilem illum Ioſeph,nos fratres ſuos, qui in ipſum peccauerimus,amplexantem, ſingulos noſtrum oſculantem, plorantem ſuper ſingulos,& peccata remittentem,imò ea omniã in ſeipſo cum dolore punientem? Ita nos ille dilexit.

Secedens ergo paululum à diſcipulis ſuis,poſuit genua, & pronus cadens in terram, humiliter, ſeruenter, longanimiterq; precatus eſt. En potens ille Dominus,cui omne genu iure curuatur,vt pauperrimus homo, imò vt peccator quiſpiã iacet vultu terræ affixus,& à patre derelictus,vt nos patri reconciliet. O anima mea,& vos omnes qui diligitis Deum, venite, contemplemur oculis cordis ſaluatorem noſtrũ in magna ſpiritus anguſtia conſtitutũ, & alta ſuſpiria ex imo pectore trahentem conſideremus, vt hic portauerit omnia peccata noſtra,& quam grauiter pro nobis afflictus ſit. Non ſimus ingrati dulciſſimo amatori noſtro,qui tam cruciabiliter deſudauit in opere ſalutis noſtræ.

Altera doloris Ieſu cauſa. Altera cauſa doloris Chriſti fuit, q̃ præuidebat horribiles,ac immanes cruciatus omnes,quos mox perpeſſurus erat:id{q; tam perfectè ac ſi iam præſentes ſenſiſſet. Et quia reuera homo erat inſtar aliorũ paſſibilis, tenera ac nobilis complexio eius, ſupra quàm vllus capiat humanus intellectus, vehementer hinc exhorruit: ita vt extrinſecus membris omnibus contremiſceret, & intrinſecus ad mortem vſq; triſtaretur. Iam enim ſuſceperat damnatum redimere hominẽ,et vniuerſum ſoluere debitum:ideo{que pater cœleſtis & iuſtus iudex exactã cum illo inijt rationẽ,aperiens illi antiquum rationarium codicem debita mortaliũ continentem, in quo perſpicuè vniuerſa vidit mundi peccata,ſimul{q; precium incõparabile quo hæc erant debita exoluenda.

Igitur ipſe ſaluator noſter Ieſus Chriſtus ſecundum ſpiritũ optabat, vt cuncta in ſe perficerentur, quæ ab æterna Dei ſapientia, & conſilio ſpiritus ſancti decreta & præfinita erant:at caro tota exhorruit ad mortis acerbitatẽ. Spiritus quidem vnitus & ſubditus Deo erat,paceq; fruebatur,ſed ſenſitiua natura ac portio omnino imbiberat imagines amaritudinum paſſionis imminentis,erat{q; turbata & anxia ſupra modũ. Apparuit autem illi angelus de cœlo, Luc.22. confortans eum in hac ſpiritus & carnis concertatione. Et ipſe quidem quũ eſſet totus viuidus ac ætate iuuenis,omnium quos vnquam terrarum orbis habuit multo pulcherrimus atq; amabiliſſimus, tantam hic luctam ſuſtinuit, tantaq; vi ipſam naturam ſenſitiuam in horribiles cruciatus conſentire coegit, vt præ nimio labore cruentus ſudor ex omnibus illius membris erumperet. Etenim ob orationis feruorem & metum,ac horrorem mortis, ſanguis eius ad cor confluxerat:tum vero amor validus, & ardens deſiderium paternum exequendi voluntatem,nos{q; redimendi,ceu malleus quidam aut vis ingens accedens,vicit timorem illũ & ſenſualitatem, ſanguinem{q; fortiter expulit, ita vt in hac præclara victoria,ex ſubita violentia ſanguis è poris omnibus nimio labore patefactis,abundè cum alio ſudore erumpens, defluceret in terram.

O quis doloris huius magnitudinem & acerbitatem capere queat? O quantis anguſtijs concutiebatur dulciſſimum cor ſaluatoris? Quas pœnas,quos cruciat⁹ in hoc timoris et amoris prelo ſuſtinuit? Nã timor quidẽ infernè, amor autẽ ſupernè illud cõprimebat. O quan topere rationalis natura cõpatiebatur portioni ſenſitiuæ ſic oppreſſæ? Quàm fideliter tanquam aduocata pro illa obſecrabat: Pater(inquiens)ſi poſſibile eſt, Matt.26. tranſeat à me calix iſte? Rurſum{q; tanquam optima conciliatrix cum ſpiritu dicebat: Pater ſi non poteſt hic calix tranſire niſi bibam illum, fiat voluntas tua. Quaſi diceret: Iam tu pater explicuiſti mihi,quanto precio debitũ humani generis ſit redimendum,à quo certè tenera natura mea tota abhorret, pauet,

& contremiscit : attamen desiderium quod habeo implendi voluntatem tuã & hominem redimendi, prorsus superat me. Itaque accipio conditionem & ratum habeo quod exigis. Et ecce roseus hic sanguis meus, quem modò effudi, arraboni sit, atque eius generis pecunia reliquum omne debitũ exoluam. Fiat voluntas tua. O qualis hæc resignatio? quæ sui oblatio? quis hic amor? Planè Dominus Iesus charitate carnem vicit & sanguinem. Quis fructum, vtilitatem & sempiterna bona cogitare sufficiat, quæ nobis ex hoc verbo maximè salutifero nata sunt, puta: Fiat voluntas tua? Nam isto verbo filius Dei nos à patre æterno mercatus est: ita vt iam inde ab huius prolatione verbi, pater cœlestis antiquas posuerit inimicitias, & nos in filios suos receperit. Venite iam denoti omnes, & quotquot estis bonæ voluntatis, qui in virtutibus proficere desideratis: Venite, inquam, contemplamini hic speculum virtutum perfectionis viam: sequimini dominum vestrũ, ijsdem ingredimini vestigijs, quib⁹ vos ille præcessit. Discite, discite hic propriã abnegare voluntatem, & exequi diuinam: discite sensualitatem vincere, & eam in spiritus redigere seruitutem.

Iam porrò videamus liquescentibus cordibus, quemadmodum amabilis dominus, vbi diutissimè pro nobis patrem precatus fuisset, tandem venerandum caput suum leuauit è terra, & ab oratione surrexit. O quàm male affecta erant omnia illius membra ex tremore & ingenti angustia, quam ibi perpessus fuit? Facies eius grauissima, ex feruore orationis inflammata erat, & sudore perfusa madebat. Oculi lachrymis intumuerant abundabantq;. Hinc ergo venit ad discipulos suos, & eos benignè alloquens, ait: Dormite iam, & requiescite. Vide immensam benignitatem domini. Non durè illos reprehendit: sed patienter eorum tulit pigritiam & infirmitatem. Vide etiam vt fidus pastor solicite curam gerit, & orat pro ouibus suis. Dominus vigilat seruis dormientibus. Solus certat, vt ipsi maneant illæsi. Seipsum lupis exponit agnus innocens, vt oues suæ euadant immunes à morsibus eorum. Reuerà in finem dilexit eos.

Marc.14.

Deinde iam excitauit illos dicens: Sufficit, eamus: en qui me tradet, prope est. Cogita nunc, ô anima mea, te esse cũ Christo in horto, & hæc illum tibi verba dixisse. Itaque surge à somno vitiorum, & à somno torporis ac fallacium oblectamentorum, arrepta q́ue viriliter cruce pœnitentiæ & afflictionum, sequere Christum dominum tuum: simulq́ue cum ingenti compassione & intimo amore conspice miserabilem ac deformem figuram saluatoris tui, cogitans te esse causam passionis eius. Expende diligenter, quãta fuerit interna animæ illius angustia ex signis externis maximè afflicti corporis. Adora illum & gratias age. Venite & vos quotquot Deum amatis, simul procidamus coram domino: & si sanguineas lachrymas fundere non possumus, saltem aquam stillent oculi nostri. Quod si ita duri sumus, adeoq́; lachrymarum vena nobis obstructa est, vt nec oculis flere possimus: saltem corde & desiderio ploremus, sanguineumq́; illius sudorõ offeramus pro lachrymis, quas non habemus, quasq́; præ cordis duritia fundere non possumus.

Matth.26.

Iesus hostibus suis pergit obuiam.

CAPVT. III.

Ciens deinde dominus Iesus proditorem suum Iudam adueniss̃e, stipatum caterua hominum impiorum, sanguinem suum sitientium, qui ipsum tanquam latronem cõprehendere venerant cum laternis, gladijs, fustibus, & ingenti armorum strepitu: ceu agnus innocens, pleno cum affectu, & ardenti dilectione benignissimè eis perrexit obuiam.

Ioan.18.

Attende nunc, ô anima mea, interioribus oculis immensum amorem saluatoris tui. Vide quantopere sitiat redimere te. Aspice, vt cor illius velut olla feruens intra ipsum ebullierit. O dulcis Iesu, vnicum solatium cordis mei, vbi iam est timor, qui te paulò ante inuaserat? Vbi graues gemit⁹? vbi tremor anxius? vbi horror ingens mortis? Quũ adhuc procul abessent hostes, ad mortẽ vsq; tristabaris & sanguinem sudabas: iam quando in oculis sunt inimici tui instar leonum rugientes, quo fundant innocentem sanguinem tuum, nihil times, nihil trepidas, sed metus omnis procul

Procul abscessit. Venit proditor tuus cum turba hominum sanguinariorum: & illis procedis obuiam. O bone Iesu, ô dulcis amator hominum, quid hoc est? Quis amor cor tuũ absorbuit vt ad mortem, ceu ad nuptias properes, hostibus perinde vt amicis obuiam procedas? O clementissime Deus, quem non hæc tãta charitas incẽdat? Quis ego sum, vt tu Dominus dominantium, rex cęli terrę́que imperator, pro me vili terræ vermiculo, tam vltro teipsum ad mortem & in ipsas crudelium hostium tuorum manus offerres?

Nota cõtra cordis auersionem.

Ipse ergo fõs inexhaustæ pietatis Iesus à Iuda ingratissimo minimè se auertit, quum non vereretur ille osculũ petere sacri oris sui: sed ipsum dulce & amabile os suũ (in quo dolus nõ fuit) adspurcissimum os illius malitia abundãs, suauiter applicuit. Quin & verbis eũ amicabilibus aggressus est, dicens: Amice, ad quid venisti? ac si diceret: Itáne de te meritus sum Iuda? Nũ peccaui in te, lauãs pedes tuos, curuans tibi genua mea, reficiẽs te corpore & sanguine meo? Amice ad qd venisti? Adeóne triginta me argẽteis viliorem habes? Cur à me auersus es, qui apostolat⁹ te titulo honoraui, in delitijs enutriui, & tanquam propriũ filiũ meũ solicite instituí? Quare me dereliquisti fontẽ aquæ viuę́, & coniunctus es seruis diaboli? Cur declinauit ad auaritiã cor tuum, & me summum ac perenne bonũ reliquisti, vilissimo me precio vendẽs, qui oẽs in me habeo sapientię́ ac sciẽtiæ thesauros absc̃oditos, qui cœlũ terrãq́; locupleto & impleo? Amice, ad quid venisti? Ad teipsum quæso intro conuertere, in teipsum paulisper descende, redi ad cor tuum, vide quò deueneris, aduerte quid feceris. Etiam nunc tibi patet gratia mea: tantùm cum dolore ad me reuertere, & ego suscipiam te.

1.Pet.2.

Matth.26.

Ierem.2.

Coloss.2.

Quis iam vltrà lachrymas cohibere queat, tam ineffabilem Christi erga proditorem suum attẽdens benignitatem? Quis iã desperare ausit de misericordia Dei? O Iesu dulcissime, si traditori, si inimico, si nequam & infideli seruo, tam fidelis, amabilis, & ex animo bene affect⁹ fuisti, adeoq́ue eum reuocare & saluare laborasti: quid ergo charis facies amicis tuis, qui ex toto corde te quęrunt, sitiũt, & diligunt? O anima quæcunque es impatiens, sæua, & vindictæ appetens, quæ-q́ue vnico verbo ad iram & contumelioſa verba, atq; ad tui vltionem expetendam commoueris, attẽde quæso vti Christus non dedignatus sit alloqui vilissimum proditorem suum, eumq́ue amicùm dicere & dulciter osculari. Tu verò præteris proximos tuos, eis loqui contemnens, taliq́ue dedignatione tua ad odium eos inuidiamq́ue prouocas, sicq́; animas illorum perdis, quos amicabili aspectu & suaui verbo placare & ad charitatem mouere posses.

Nota cõtra cordis auersionem.

Deinde Christus etiam cæteros inimicos suos amicè admodũ affatus est, dicẽs: Quem quæritis? Iesum Nazarenũ. Dicit ei Iesus: Ego sum: Quod quũ dixisset, abierunt retrorsum & ceciderunt in terram. Hic exclamans Augustinus, dicit: Vna vox dicentis: Ego sum, tantã turbam odijs ferocem, armisq́ue terribilem sine telo vllo percussit, repulit, strauit virtute diuinitatis latẽtis: (Deus enim latebat in carne) quid iudicatur? faciet, qui iudicãdus hoc fecit? Quid regnaturus poterit, qui moriturus hoc potuit? Hæc Augustinus. Post hoc signum, iterum eis surgendi fecit potestatem, ipsos quasi à morte suscitans, dixitq́; secũdò ad eos: Quem quæritis? illi autẽ dixerunt. Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum: Ac si diceret: Paratus sum implere voluntatem patris mei, & offerre meipsum hostiam viuam ad honorem & gloriã patris, pro salute hominũ. Paratus sum antiquũ illud hostis maligni delere chirographũ sãguine meo, & hominẽ ab æterna morte redimere. Certè pontifex vester vaticinatus est, necesse esse, vt vnus moriatur homo pro populo, ne tota gẽs pereat. Ille ergo homo ego sum. Ego, ego sum agnus ille innocens pro salute populi offerendus. Ego sum quem quæritis. Capite me, rapite me, ligate me, ad mortem quoque ipsam ducite me. Cæterum hos sinite abire. Nulla vobis in discipulos meos facta potestas est: in me solum potestis desæuire. O amor ineffabilis. O verè bonus pastor. En vt in finẽ dilexit ouiculas suas, opponens se pro illis luporum dentibus.

Augustinus in Ioãnem tract.112.

Ioan.18.

Ioan.12.

Iesus capitur, Ligatur, Impiè tractatur, ad Annam ducitur, & à Petro abnegatur.

CAPVT. IIII.

TVnc verò ingenti cum ferocitate cœperunt Iesum, & velut canes in innocentem agnum cruentos vngues crudelissime infixerunt. At ipse Iesus lenibus eos verbis blandè compellauit, dicens: Tanquam ad latronem existis comprehendere me. Quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis: Sæpe quidem & capere me & occidere desideraftis, sed nondū venerat hora mea. Iam verò adest hora illa & potestas tenebrarum: explete iam sitim & ferocitatem vestram in me. *Luc.22. Matt.26.*

Tunc discipuli omnes relicto magistro suo inter manus impias furentium Iudæorum, fugerunt. O quis iam cogitare sufficiat, quantam afflictionem, cōtemptum, & ignominiam feroces illi amabili domino irrogarunt. Et licèt ea quæ hic passus est Dominus, non ita apertè ex verbis Euangelistarum perspiciantur, subtiliter tamē colligere & elicere ea possumus ex verbis illis euangelicis, quibus ipse dominus Iesus de beato Ioanne Baptista ait: Fecerunt in eum quæcunque voluerunt: ac mox de seipso subiunxit: Sic & filius hominis passurus est ab eis. Et quis æstimare possit, quænam in eum machinati sint, si fecere quicquid illis placuit? Quid enim (quum ira essent feruidi) eos non fecisse putamus? Nulla mens capere valet, quàm inhumaniter benignissimum dominū tractauerint: vtpote tam diu quesitum, & expectatum ad mortem, cui tot iam minas intulerant. Tyrannico prorsus & crudeli animo agnum innocentem inuaserunt, cuius sanguinē ardentissimè sitierant. Quicquid veneni, acerbitatis, iræ, malitiæ, & ferocitatis ex multo ante tempore in corde congestum fouerant, iam cumulatim in ipsum euomuerunt. Alius quidem capillos, alius barbam vellebat. Hic pectori, ille collo manus iniecit. Iste in amabilē faciem, alius in caput sanctissimum pugnos impingebat: quidam manus benedictas durissimè colligabant. Quis explicet quot blasphemias, quot cōtumelias & exprobrationes, quot fœda, probrosaq; cognomina dulcis dominꝰ audire coactus sit? Nesciebāt plane, vt suæ in ipsum satisfacerent malitiæ, quibus probris & cruciatibus in eum desæuirēt. *Matt.17.*

Quāuis enim quicquid fallaci & tyrannico corde cōcipere possent, in ipsum exercerent, nec sic tamen sitis eorū sanguinaria explebatur: plusq; multo affectu & desiderio, quā opere faciebant. Quantò namq; virulentus eorum animus plus nequitiæ malitiæq; euomebat, eò magis ardebat fraudē fallaciamque moliri. Et quia dominus supinos eos deiecerat in terram, præ nimio furore & ipsum vicissim supinum iactabant in terram: insidentesq; diuino pectori illius, sacratissimam faciem & os venerandum dirè contundebant.

Vide hic obiter vt singuli penè passionis Christi articuli instar mortis, acerbi fuere. Respice nunc, ô anima mea, oculis cordis dominum & creatorem tuū, cuius celsitudinē angeli mirantur, quā nimium abiectus & humiliatus est propter peccata tua. Admirare hoc, contremiscens. Vide, & diligenter rimare vti altissima illa maiestas pro te immensa vilitate, sese deiecerit, & quasi annihilauerit. Maximè verò expende amorem illum ardentissimū, ex quo istud facere voluit: quandoquidē ille solus fuit in causa cur id fecerit. Attende etiam duritiam & dissolutionem tuā, quod tam parū timoris habes: simulq; erubesce, quod tam pro nihilo ducis peccare, & tam facilè te ipsam damnationi exponis, quam Christus tam immensis cruciatibus tantoque labore redemit. *Acerbitas passionis dominicæ. Amor nostri Christi tantæ patri coegit. Attende ingratitudinem tuā.*

Deinceps corde afflicto & flentibus oculis contuere, vt inclementes illi dominum gloriæ pedibus conculcarunt, quod nimirū per propheram queritur, dicens: Circundederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me. Et, Circunderunt me canes multi: Supra dorsum meū fabricauerūt peccatores, prolongauerunt iniquitatē suam. Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominū & abiectio plebis. Nunquam latro aut scelestus quispiam tam crudeliter tractatus est aut turpiter deformatus, vt Iesus Christꝰ filius Dei, cui nulla vnquam peccati macula adhęsit. *Psal.21. Psal.128. Psal.22.*

O dulcis Iesu, amabilis Domine, quò præ nimia præssura cor meum vertam, ignoro, dum attendo, quàm indigna & acerba pertuleris propter peccata mea. Et quis tā ferreo sit pectore ac frigido corde, quē hic amor Redemptoris nostri non accendat? Vt nos à potestate Satanæ & tartareis flammis liberaret, ac sine pœna ad cœleste perduceret regnum, pœnas nobis debitas ipse luit. O Deus misericordissime, quam tibi reddemus vicem pro ista ineffabili gratia & charitate tua? Multum quidem prius mirati sumus, quod te ad humanæ naturæ nostræ susceptionem deijcere, & in præsepi collocari voluisti, sed dum consideramus humilitatem passionis tuæ, in qua tanquam abiectus vermiculus conculcari non dedignatus es, iam præ admiratione deficimus.

Quum ergo Saluator noster vti dictum est, tam crudeliter vinctus esset, & ab impijs illis tam mirandum in modū abduceretur, discipuli nimio timore perterriti, dilectum magistrū suum, in fugam versi, reliquerunt. Sed ô quantus eos dolor inuasit, quum ad cor reuersi secum pensarunt, quod tam fidelem magistrum ac dominum suum tam infideliter deseruerant, in maxima necessitate constitutum. Nam ignita illa & penetrantia verba, quæ Christus in cœna & in via illos commonens, dixerat: adhuc ceu viui carbones in eis ardebāt. Quamuis enim ab igne iam sedisiunxerant: attamen tanquam qui recentes ab ipso igne venerant prorsus calebant, & radij lucis adhuc in eorum micabant pectore. Et licèt Christus per prouidam sapientiam suam parumper ab eis corporaliter discessisset, interiora nihilominus vestigia sua & signa visitationis suæ, quæ sunt lachrymæ compunctionis & gemitus, in eorum cordibus reliquerat. O quantis angustijs pressi ibant, fundentes vbertim lachrymas? O quoties flentibus oculis gemebundi in cœlum suspiciebant? Quam miserabiliter vlulabant conquerentes dolorem suū, manusq; comprimentes, vt orphani & oues errantes absq; pastore? Quam fortiter sua tutudēre pectora, dicentes: O magister benignissime, ô dulcissime pater, ô suauissime Domine, qui nos tot dies in delitijs enutristi, & tanquam filios proprios solicitè custodisti, studiose rexisti, sapienter instituisti, ac velut cor tuum fidelissimè dilexisti. Quomodo tam turpiter à te recessimus? Quomodo ita fugimus? Cur te deseruimus? Cur tibi ad mortē vsq;, vti dixeramus, *Matt.26.*

non adhęsimus? O quoties interim oculos retorserunt ad magistrum suum, quem tam ferociter & cum tanto strepitu ad mortem duci videbant? Quoties secum stabant animi dubij, vtrum ad ipsum redirent, vel non? Quomodo certabat in eis timor & amor? Sed erat hæc permissio diuina, Deo ordinante vt ita fieret, quo scripturæ implerentur.

Cæterùm dulcis Iesus iam in medijs hostium versans manibus, ne tum quidem benignitatē suam auertit ab impijs illis, curata pijssimè absciſſa auriculà vnius ex ministris Iudæorum. Attamen tanta hæc eius bonitas & potentia in perfidos illos declarata, eorum saxea pectora emollire non potuit. *Ioan.17.*

Hinc iam ipsum crudelissimè ligatū ad Annam duxerunt. O quis referat quas iniurias, quantam crudelitatem, quem denique contemptum illi hac intulerint in via: quot eum verberibus affecerint, quot in eū blasphemias cuomuerint, quoties eum veneranda barba protraxerint, quoties pedibus eum à tergo protruserint, pugnosq; impegerint: quantopere demū properauerint, vt eū quantocius principi adducerent sacerdotum, ac deinde neci traderent, Nemo prorsus tanta cogitare potest, quin plura in illum fecerint: quandoquidem, sicuti scriptum est: Fecerunt illum quæcunque voluerunt. Attende nunc ô anima mea, quàm miserabiliter dominus & creator tuus, ab impijs illis vallatur ac ducitur, haud secus quam latro quispiam & morti obnoxius, aut homo sceleratus. Et tamē in omni hac persequutione, erga homines patiens, erga patrem gratissimus perseuerauit. Cogita quæso qualis hæc ei, & quàm molesta nox fuerit. Atqui hanc ipsam tam horribilem & tristem noctem, propter te sponte aggressus & perpessus est. Igitur adduxerunt eum ad Annam. *Matt.17.*

Videamus nunc sed multa cum compassione, quàm humiliter potens ille dominus steterit illic vinctus, demissis oculis, virgineo suffusus pudore, amabilisque aspectu, corā inflatō illo peccatore Anna, ab eodem iudicandus, ipse, cui potestas omnis & omne iudicium à patre delegatum est. Itaq; pontifex Annas fallaciter eum percontatus est de discipulis & doctrina eius, vt ex verbis *Matt.28. Ioan.5.*

ipsius occasionem aliquam eum condemnandi subdolus caperet. Sed Christus Dei sapientia fraudem intelligens pontificis, de discipulis quidem ea vice subticuit, quum nec posset quicquam magnopere laudandum tunc temporis de ipsis proferre: sed quod ad doctrinã suam attinebat, prudenter & sapienter illi respondit, dicens: Ego palam loquutus sum mundo, ego semper docui in synagoga & in templo, quo omnes Iudæi conueniunt. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierũt quid loquutus sim ipsis, ecce hi sciunt quid dixerim ego. Cumq; hæc dixisset, vnus assistens ministrorum, homo impius et perfrictæ frontis, horribilem dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? Excepit alapam illam benignissimè agnus mansuetus, nec faciem contraxit in rugas, non excanduit ad iram, non linguã laxauit ad contumelias, nec manus extendit ad sui capiendam vltionem, sed mansuetè respõdens ait: Si malè loquutus sum, testimoniũ perhibe de malo, si autem bene, quid me cædis?

O Iesu, agne mansuetissime, quis animam benignitatem & patientiã tuam absq; lachrymis commemorare queat, quòd gratiosam faciem tuam, in quam angeli desiderant prospicere, tam crudeliter à vilissimo seruo verberari permisisti? Et tu anima superba, aspera, & impatiens, quæ vno perturbaris verbulo, habe passionem Christi pro vitæ tuæ speculo: disce ab illo quia mitis est & humilis corde. Contemplare omnem eius passionem, & ne semel quidẽ motum eũ fuisse reperies erga hostes suos, sed potius omnem benignitatem verbo, aspectu, & opere eis exhibuisse. Tam enim amicabilis & tam dulcis est Dominus, vt nesciat inimicis aliud quàm amorem & amicitiam impendere. Osculatur proditorem, se capere volentis sanat auriculam abscissam: orat pro se crucifigentibus: imò illorum ipsorum peccata & duritia, grauiori eum cruciatu afficiebant in corde, quàm pœna exterior quam sustinebat in corpore.

Sequutus autem erat Dominum Petrus, sed quum imponeretur ei quod ex numero esset discipulorum Christi, ter eum negauit, & vnius fœminæ verbo deiectus atque superatus est, qui sibijpsi confidens, & animo se supra naturæ fragilitatem de se præsumens, dixerat: Domine, paratus sum & in carcerem & in mortem tecum ire. Nimirum amor & ardens desiderium, animum illius vltra vires eius extulerat, adeoque erexerat cor illius, vt humanæ obliuisceretur fragilitatis suæ. Cæterùm tentatio totum hoc inuertit: iamq; sibi derelictus discebat, quod in feruore illo positus agnoscere non potuit. Certe ipse discipulus Petrus quamdiu cũ domino erat, nec mortem, nec hostes, nec arma extimuit (satis enim audenter in hostes se iniecit, eos gladio cædens) at vbi Dominus faciem ab eo auertit, vnius fœminæ verbo deiectus & superatus est. Nimirum hoc est quod Dauid ait: Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Tunc verò Christus misericordia motus, oculos gratiæ suæ cõuertit ad Petrum: qui ad se reuersus, cogitare cœpit hæc sibi à Christo fuisse prædicta, vtpote quod ante galli cantũ, ter eum negaturus esset. Atq; ita tactus dolore cordis intrinsecus, foras exiens extra consortium peccatorũ, per quos ad casum & culpam pertractus erat, fleuit amarè.

Videamus nunc quãtus mœror pijssimum Christi cor inuaserit, quum videret strenuissimum caput discipulorum ita miserè victum. O quàm omnia illius viscera compassione & misericordia mota fuere, ob infirmitatem & lapsum discipuli sui. Sed citò eum eripuit ex potestate Satanæ, erigens illum per præuenientem gratiam suam. O quam benignè etiam respexit eum oculis gratiæ suæ, permittens radios diuinæ lucis suæ micare in obscurũ fundum illius. Vndè factum est, vt Petrus ilico ad se reuersus, in suum se fundum recipiens culpam suam agnosceret, & acerbè lugeret, statimque ad primum gratiæ factum à filijs tenebrarum auersus, ad lucem sese præeuntẽ conuerteret. Quamuis enim ex diuina permissione, per infirmitatem ceciderat, attamen resignatus erat Deo, propriamque funditus abnegarat voluntatem, & Domino se totum dediderat, adeoq; illum elegerat, & corde complexus erat, vt iuxta desiderium & affectum nihil eum posset abillo separare. Et licèt postea deficeret in

in opere, bonum tamen illius propositum & desiderium erat. Hic igitur beatus Petrus vnico nutu Dei, & semel ab eo respectus, tanta cũ celeritate ab omni turbatione & auersione tam fortiter se conuertit ad Deum, vt is cum reciperet in gratiam, peccata remitteret, & in amore stabiliret. O Iesu benigne, quàm fœlices sunt illi quos ita respiciunt oculi tui, quos sic micantibus illustras radijs diuinæ lucis tuæ, vt & fundũ suum perspicere, & vitia sua agnoscere queãt? Quàm citò illi conuertuntur? Quàm celeriter frigida illa & dura corda emolliuntur, accenduntur, amore liquescũt, & fluunt lachrymæ, dicuntq;: Domine, quid me vis facere? Certè mirum non fuit lugere Petrum amarè: magis autem mirandum est, non crepuisse præ angustia & tremore cor illius, quum Dominus sua eum peccata fecit intueri, cernereque quantũ dilecto suo magistro contemptum & iniuriam irrogasset. O qui sic vel semel suum posset fundum inspicere.

Iesus ductus ad Caipham cõdemnatur, Conspuitur, Cæditur, Velatur & miserabiliter affligitur.

CAPVT. V.

DEhinc Annas Iesum ligatũ misit ad Caipham, qui anni illius pontifex erat summus: apud quem conuenerant principes sacerdotum, scribæ & seniores Iudæorum, qui omnes vehementer desiderabant Christũ neci tradere, & innoxium illius sanguinem fundere: visoque eo haud secus exultabant, quàm leo capta præda quam deuorare queat.

Sequere nunc, ô anima mea, sponsum tuum, qui vt te sibi sponsam desponderet, omnem hunc laborem & cruciatũ perpessus est. En traditur iam in manus hostium suorum crudelium, & sanguinem eius sitientium Iudæorũ, qui nõ cessabunt donec eum crucis patibulo affigant. Aspice nunc speciosam eius faciem, eamq; imprime cordi tuo: nam post paululum nec species illi vltra erit neq; decor. Aduerte quæso lugubrem hanc processionem: aduerte quàm inhumaniter sæui illi agnũ mansuetissimum duxerunt, & (quod firmiter credere possumus) vt filij diaboli, pleni inuidia & ferocitate, ita fecêre vt eis suggessit atque persuasit pater eorũ Satanas. Et quia in Annæ domo paulisper quieuerat, viresque resumpserat, nunc denuò benignissimũ dominum in via vexarunt, irriserunt, nec non sæpius barba veneranda crinibusque protraxerunt, cæciderunt, pedibus protruserunt, & humi iacentem propulerunt: & quicquid demum contumelia, irrisionis, molestiæ, & iniuriæ excogitare poterant, in ipsum abundè congesserũt. Recogitemus nunc in cordibus nostris quo angore correptum erat cor dulcis Iesu, quam lassum corpus, quàm male affecta cuncta illius membra ex omni hoc graui cruciatu, & præpropera ludæorum festinatione. Neque enim in omni hac angustia & pressura, vel tantillũ ei dabatur spatij, quo respirare semel aut spiritũ capere potuisset: at nihilominus agnus innocens semper patiens fuit, totumq; se illorum tradidit ferocitati. Cuius iam à lachrymis cor abstineat, hunc illius amorem, humilitatẽ, & patientiam attendens? Quis nõ compassione tangatur, & grauiter ingemiscens in cœlum vsque se reum clamet, dum considerat se causam esse tam immanium dolorum domini sui? Itaque tali cum crudelitate dominum Iesum ad Caipham adduxerunt, quò principes & præcipui Iudæorum, vt filij diaboli ex instinctu patris sui, confluxerant. Et quia in Satanæ nomine conuenerant effundere innoxium Christi sanguinẽ: ideo malignus ille in medio eorũ erat, intus eos ad omnem crudelitatem malitiamque instigans.

Attende nunc ò anima mea quàm humiliter rex gloriæ manibus illic ligatis steterit, oculis demissis, miserabili ac deformi ex verberibus facie, casta verecundiá, ac sitibundo affectu & desiderio acerbum potandi calicem. Animad uerte etiam quomodo cruenti illi, tor- uo nimis aspectu & terribilibus oculis considerauerint & inspexerint eũ, aperuerintque super eum os suũ sicut leo rapiens & rugiens, & frenduerint super eum dentibꝰ suis, acuentes linguas suas sicut serpentes.

Ah quis sine cordis dolore videre agnum innocentẽ, stare solũ inter ferocissimos illos lupos, posit? O quàm ira ferebant sæua illorũ pectora? Quantope-

Universidad de Deusto Biblioteca

re inuidia in illis rationem obcœcabat, intellectui denſas offundebat tenebras, iuſtitiam peruertebat, veritatem extinguebat? Nam cruenta illorum ſitis fraudes vndique moliebatur, falſos excitabat teſtes, vt iuſtum neci traderent. Neque tamen dulcis dominus os ſuum aperuit, non ſe excuſare voluit: ſed nec quicquam cunctis illis falſis accuſationibus reſpondit, eo quòd ex amore ingenti hominum ſalutem & paternum potare calicem ardentiſſimè ſitiebat.

Deinde iam falſis teſtibus auditis, nec vlla tamen mortis cauſa in domino reperta, turbatus eſt iniquus ille pontifex, raptusque ira ex ſede ſua, ait ad dominum: Adiuro te per Deum viuum, vt
Matth. 26. dicas nobis ſi tu es Chriſtus filius Dei. Audiens dominus compellari diuinũ nomen ſuum, ob reuerentiam patris, ex ſpiritu in ipſo lucente, reſpondit: Tu dicis quia ego ſum. Veruntamen dico vobis: A modò videbitis filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli. Tunc princeps ſacerdotum ſcidit veſtimenta ſua, dicens: Blaſphemauit: quid adhuc egemus teſtibus? Ecce nunc audiſtis blaſphemiam: quid vobis videtur? Tunc omnes impuri illi vno ore clamabant, dicentes: Reus eſt mortis: ſimulq; vnanimiter in eum ceu leones ferociſſimi in agnum irruentes, omnes inuidiæ ſuæ laxauerunt habenas, totumq; in eum furorem & odium ſuum abſque vlla diſcretione compaſſioneque euomuerunt. Et vnus quidem ſputa & alapas in faciem, alius pugnos in collum ingerebat: hic crinibus: ille barba eum trahebat. Quidam verò ex ingenita malitia, ipſam ſpecioſiſſimam illius faciem crudeliter vnguibus lacerabant. Teſtatur
Iſaiæ. 50. hoc ipſum per prophetam, dicens: Genas meas dedi vellentibus, faciem meã nõ auerti ab increpantibus & cõſpuentibus in me. Nimirum fecerunt in eum quicquid voluerũt, nec crudelitate exſatiari poterant. Imò ſi poſſibile fuiſſet, in ardente illa furia ipſum in nihilum redegiſſent. Sed necdũ venerat hora eius. Mos erat Iudæis, vt ſi quempiã tanquã impium & reum contumelia afficere voluiſſent, in facie illius velut Dei iniuriam vindicantes, ſputa cõgererent. Iq; tam intemperanti crudelitate nonnunquam faciebant, vt plerosq; extinguerent, & ſuffocarent, Ideoq; ſentire nobis licet, cruciatum hunc domini ipſa morte non fuiſſe minorem, eumq; in hac graui anguſtia extinguendum fuiſſe, niſi diuinitas illius ad maiora perferenda ſupplicia eum conſeruaſſet. Vt *Marc. 14. Matt. 26.* enim Euangeliſta ait, non ſpuerunt tantum, ſed etiam expuerunt: quod eſt, ipſos putentia phlegmata ſua ex imo pectore extraxiſſe, eieciſſeq; in faciem & benedictum vereq; ſuauiſſimũ os illius. Nulli vnquam latroni etiã morti iam adiudicato tanta eſt illata contemptio, irriſio, vituperatio, quanta domino etiam necdum condemnato. Enimuerò tam indignis eum modis tractauerunt, vt penè nullam hominis haberet ſpeciem. Nam gratioſa illius facies ex plagis intumuerat, ſputis obſita, ſanguine rubricata, vnguibus lacerata erat, pariterque ſanguis & phlegmata commiſcebantur: vnde tam miſeranda apparebat ſpecies eiuſdem dulciſſimi ſaluatoris, vt vel ſaxeum potuiſſet pectus ad miſerationem compaſſionemq; cõuertere. Et quia tanta erat faciei illius gratia, vt ſolo aſpectu peccatores emolliret ſibique attraheret, idcirco eam impij illi obuelauerunt, ne qua benignitate vel miſericordia mouerentur, ſed omnem ſuum furorem crudelitatemq; in eum *Luc. 22. Matt. 26.* pro voto effunderent. Itaq; iam tunc abſq; vlla miſericordia crudeliſſimè eũ verberabant, ſimulq; irridiculè dicebãt: En prophetam noſtrũ: Prophetiza nobis Chriſte, quis eſt qui te percuſſit? Atque ita patientiſſimo domino quicquid moleſtiæ, contumeliæ ac cruciatus diabolico ſuo poterant corde concipere, irrogabant.

Poſtquã verò omne in illũ ſuæ acerbitatis virus Iudæi euomuerant, prorſusque iam defatigati erant, viribusque defecerant, ſuis eũ miniſtris tradiderũt, vt id quod reliquũ erat noctis, illius cuſtodia & vexatione expenderent: & ipſi membra ſua quieti dedere. Cęterùm exhauſto nimiumque laſſo & excruciato domino, nulla quies vel reſpirandi facultas data eſt: ſed nequiſsimis traditus eſt ſatellitibus, qui tota illa nocte inhu- *Hieronymus.* maniter eum vexauerunt. Diui Hieronymi quidem ſententia eſt, moleſtias illas & pœnas quas domino illa nocte

nocte intulere, ante extremi iudicij diẽ nõ fore manifeſtas. Vndè deuoti quiq; qui in dominica ſe cupiũt paſſione exercere, aliquid ad honorem occultorũ illorum Domini cruciatuum facere deberent, eoſdemq; patri cœleſti (cui vtique bene noti ſunt) pro ſuis occultis & ignotis offerre peccatis.

Nunc igitur ô anima mea & quotquot Ieſum diligitis, eamus cum interno dolore viſum, quantis in anguſtijs & afflictionib⁹ ipſe dulcis Ieſus tunc erat. Cuius cor à lachrymis ſibi temperet,
Iſaiæ. 53. dominum gloriæ, cœli regem tam turpiter tractari videns? Vidimus eum (inquit propheta) & non erat ei ſpecies: & nos reputauimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatũ. Scindant verba hæc cor tuum ô anima mea, ſtatuasq; modò formã hanc ſiue imaginem maximè afflictam ob oculos ipſius cordis tui: eamq; tam miſerandam fuiſſe intellige, vt propheta ille illuminatus nullis eam potuerit verbis exprimere, ſed leproſo eam comparat, cuius nemo non exhorret aſpectum. Quandoquidem amabilis Chriſti vultus adeò ex plagis intumuerat, & ſanguine obductus, phlegmatib⁹ repletus,
Iſaiæ. 53. vnguiumq; laceratione diſſectus erat, vt non eſſet illi ſpecies hominis neque decor. Penetret paſſio iſta cor tuum ô anima mea, inflammet te ingens charitas quæ hæc operata eſt. Et quid oro factura fueras, ſi coram illic adfuiſſes, vidiſſesque tantum contemptum & tantam afflictionem inferri domino tuo? An non ex ardenti amore in illius irruiſſes amplexus, deformemque eius faciẽ tuis abluiſſes lachrymis & amanter oſculata fuiſſes? Nónne verbis maximè amicis & conſolatorijs quæ quidem excogitare potuiſſes, cum fuiſſes affata dicendo. O dulcis Ieſu, amabilis domine Deus meus, iam amplius ferre non poteſt cor meũ, quòd ita te perſequũtur, deſpiciunt, & inhumaniter tractant impij iſti. Iam ipſum cor meum præ dolore ſcindetur, ſi te diutius in his miſerijs videro. O Ieſu, ſpes, ſolatium & amor
Pſal. 40. Pſal. 21. meus, quem diligit anima mea, quis mihi dẽt vt ego pro te patiar? Nõ enim tu peccaſti ſed ego. O pulcherrime & ſpecioſiſſime inter filios hominũ, quomodo ita deturpatus atq; deformis effectus es? Certè propter peccata mea factus es opprobrium hominum & abiectio plebis. An non, ô anima mea, his dictis, Dominum tuum brachijs complexans defenderes, hominesq; impios reprehenderes, dicens: Quæſo, tanta crudelitate in Filiũ Dei, regemq; gloriæ debacchãri nolite. Me potius rapite quæ peccaui & morte digna ſum: in me ſputa congerite, me irridete, me pugnis atterite: in me denique omnem furorem veſtrum explete, tantùm vt Ieſum Dominum meum miſſum faciatis.

Erubeſce hic ô homo ſuperbe, & vile ſtercus, qui tibi aliquid eſſe videris, oblitus cinerem, lutum, & ipſo quoque nihilo te minus eſſe. Aſpice vt Filius Dei ob peccata tua humiliatus eſt, vt gloria cœli, tui cauſa contempta & nihili ducta eſt. Aduerte vindictæ cupide, inflexibilis, crudelis, & impatiens, ſed terræ puluis, quomodo Dominus Dominorum omnem hanc grauiſſimam afflictionem patientiſſimè tulerit, idq; à viliſſimis mancipijs: & quidẽ pro ſceleribus tuis. Certè in omni hac moleſtia & vexatione, nec ſemel eum inuenies frontem in rugas cõtraxiſſe, vel os aperuiſſe ad maledicendum. Et tu miſer, verbulum vnum ferre non potes propter Deum, quin mox iracundiam tuam verbis, actibus, ſignis, geſtibus, & aſpectu teſteris? Repentè erumpis in querelas, in murmurationes, in impatientiam, nolens vel tantillam ferre crucem à Deo humeris tuis impoſitam, quin & grandem iniuriam tibi fieri cauſaris ab illo. Optares certè, vt in omnibus permitteret tibi Deus vti voluntate tua, omni ſatisfacere ſenſualitati & oblectationibus tuis, impleretque omne deſyderium cordis tui, adeò vt ne vnum ſaltem verbulum aſperum tibi diceretur, ac nihilominus per ſua merita veniam daret cunctis iniquitatibus tuis, & abſque pœna te in ſuam euocheret æternam gloriam, (videlicet ea dignus es.) Velles, inquam, vt in omnibus ſubmitteret ille ſe tibi, & propter te iniuſtus fieret. Sed falleris prorſus, falleris. Non tam vile habet regnum ſuum, carius id ei conſtitit. Chriſtum opor- *Luc 24.* tuit pati, & ita intrare in gloriam ſuam: ſi tu pati recuſas, foris remaneto. Ipſe ait: Qui vult venire poſt me, abneget *Matt. 16.* ſemet-

semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Sic enim de sanctis omnibus legimus, plurima eos grauia & aspera perpessos, quo digni fierent esse cohæredes Christi in regno patris illius.

Maria mœstißima mater filio suo afflicto cõpatitur, eundemq; amore ardens prosequitur,

CAPVT. VI.

Fides Mariæ nunquã vacillauit.

VIdeamus nũc quo pijssima Dei mater abierit, & vtrumne vspiam in publicum proditura sit, vel forsitan cũ Apostolis deseruerit filium suum, Certè quamuis in Apostolis fides titubauerit, licèt timor oues dispersserit à pastore, licèt palmites à vite abscissi sint: attamen ramus vnus integer permansit, & illæsus, qui est beata virgo Maria succo fidei plena. Neque enim possibile erat vt in hanc dubitationem incideret mater Christi, essetne Iesus filius Dei, vtpote quem absque viri contactu, ex sancto se nouerat spiritu concepisse: nec vlla ratione poterat eum deserere, cũ quo effecta erat vnus spiritus in Deo. Prorsus verisimile est, spiritũ sanctum oẽs vires animæ Deiparę virginis complexũ esse, fortiterq; sibi totã illius voluntatẽ, intellectũ, amorem, & affectum vendicasse: creatum spiritũ illius erigens ad gloriam patris, camq; legi & scripturis quę erant de filio eius reddens subiectam. Vnde sicut Christus non seipsum quæsiuit, sed gratissimam patris volũtatem, & salutẽ exequi animarum: ita & Maria vnigenito filio suo non peperçit, sed & ipsa eũ vltrò ad oẽm illã obtulit passionem, quã ab eo Deus pater exigebat tolerandã. Nec attendit doloris gladiũ quo cor suum scindendũ erat, non thesaurũ preciosissimũ quo priuanda erat consideraui t, sed totam se cũ omni facultate sua in gratissimã resignauit Dei volũtatem, parata oẽm ferre pressurã, afflictionem, & grauissimos cruciatus, qui hinc accidere possent.

Nulli sanè ambiguum esse debet beatissimã hanc matrem, & dominam nostrã, tanto erga Deum, & cunctos homines amore flagrasse, adeoq; salutem sitijsse animarum, quòd & ipsa libentissimè crucis subijsset mortem, si ita visum fuisset omnipotenti Deo. Et quia id fieri nõ debebat, tantam intrinsecus crucem & dolorem sustinuit, quantam absque cordis diruptione ferre potuit. Nulla vnquàm genitrix tantò amore filiũ suũ cõplexa est, vt virgo beata vnicũ suum: nec vlla vnquàm sic doluit ob filij iniurias, vt ipsa. Hinc pectus eius maternum præ doloris acerbitate indicibiliter scindebatur: & ipsa propter nos portabat passionis crucem vna cum filio suo, doloriſque gladium sentiebat peracutum. Nemo æstimare sufficit quas curas, quæ onera, quantam penuriam, afflictionem, moleſtiam, triginta tribus annis cum eodem filio suo pertulerit. Enimuerò quicquid persequutionis, & afflictionis à Iudæis vnicus eius perpessus est, id omne ipsa semper sustinuit. Nihil enim moleſtiæ vel doloris (illa inspiciente) poterat inferri filio, quin anima ipsius, quæ in filio per mirabilem quẽdam amorem habitabat, simul cruciaretur. *Luc. 2.*

Et cuius cor cogitare possit, quantam perpessa sit crucem, & afflictionem nocte illa tristissima, qua dilectus filius eius manibus est traditus hominum impiorum, & à proprijs relictus discipulis? Satis quidem credibile est eam (quoniam plena erat spiritu sancto) vidisse in spiritu omnem dolorem, & cruciatum quem vnicus eius nocte illa horribili expertus est. Sicut enim ipse pulcherrimo, iuuenili ac florido corpori suo, ob salutem hominum parcere noluit, quin illud morti traderet, ita nec materno cordi pepercit, quo minus gladio illud doloris permitteret transuerberari. Vndè etiam omnem suam passionem eidem amantissimæ genitrici suæ prædixit, quo meritorum suorum omnium, & afflictionum eam participem faceret, vtque materna vbera eius cunctis referta meritis, semper lac gratiæ in promptu habeant, quod vberrimum effundant in singulos quosque, qui ea per deuotas preces comprimere tagunt. *Christus quòd passurus erat matri prædixit.*

O Maria mœstissima mater, quàm acerba, quàm tristis nox ista tibi fuit? Vt gladius Simeonis sæuijt in corde tuo? O quàm luctuosa verba, quàm miserãdos gemit⁹, quàm ignita in cœlũ suspiria æ didisti? Quàm feruido corde cœlestẽ patrem rogasti pro filio tuo, eũ totum illi offe- *Luc. 2.*

rens & commendans? Et licet nedum corporaliter adesses filio tuo, hoc ipsum tamen quod eum pati sciebas, adeo scidit cor tuum, ac si ipsamet in tuo fuisses passa corpore: ipsumq; cor tuum velut in ardenti fornace intra te torrebatur, liquescebat, exarescebatq; præ amore feruentissimo, & deuastante flamma afflictionis atq; crucis. Quis cogitare queat, quàm ignita verba, quàm feruidas amoris scintillas, tota illa nocte ardentissimum cor tuum emiserit? Forsitan enim, hoc, simili ve modo dicebas: O Iesu fili mi, fili mi dulcissime Iesu, quis te mihi eripuit? Quis matrem à tam charo separauit pignore? Vt quid non video te lumen deliderabile oculorum meorum? Quis det mihi Iesu fili, vt ego pro te patiar, pro te moriar? O Iesu vnicum cordis mei solatium, cur non tecum iui ad mortem? cur non cõfestim te sequuta sum abeũtem? O dulcis Iesu, bone fili, vbinam hodie pernoctas? In cuius es manibus? Quidnã modò pateris? O si furentes Iudæi suam in me crudelitatem cuomere vellent, tantum vt tu illæsus abires? Multò quidem mihi dulcius esset mori, quàm in tantis angustijs videre te dulcissimum vnicũ meum. Certè afflictio mea multa nimis est, cor meum abundat amaritudine, spiritus meus deficit præ præssura, dolorq́ue meus humanam vincit afflictionem. Hoc simisiq; modo benedicta Christi mater seipsam tota nocte illa flendo, gemendo, lamentando exhausit. Et quomodo sanguinarij illi, nunquàm à Christi vexatione & inhumanis afflictionibus abstinuere: ita nec doloris gladijs vel breui tempore à materni cordis compunctione cessauit.

O Maria fidelissima parens, quo tunc animo sequuta es filium tuum? Nimirum amor ille, qui ipsum filium tuum accenderat, quò vltrò pergeret ad locũ vbi calix ei amaritudinis præparatus erat, te quoque mouit, vt eò properares, vbi gladius doloris exactus erat, qui virgineum pectus tuum scinderet, & intima confoderet animę tuę. O gloriosa cœli regina, quàm lamentabiliter per viam illam deducta es amicis tuis? Quàm omnes illos lugubri voce tua ad lachrymas commouisti? Quis æstimare possit, quàm hoc iter triste tibi fuerit? Quò enim propiùs accedebas ad vrbem, eò altius tuis doloribus immergebaris. Nec dubium esse potest, quin tam diu iueris, donec ad conspectum veneris filij tui, siue quum ille duceretur ad Herodem, siue quum inde ad Pilatum reduceretur, siue etiam quum eum Pilatus ad populum produceret, dicens: Ecce homo. *Iob. 19.*

Sed cuius possit animus capere, quis te dolor inuaserit, quum eundem vnicum tuum tam dirè ligatum, tam miserandum in modum ex verberibus, sputis, & sanguine deformem cerneres, vt penè hominis speciem amisisse videretur? Et quidem omnino verisimile est, amabilem Dominũ, dulcissimam matrem suam, quàm potuit placidissimè respexisse, quodq; verbis nequiuit, amabili feciſse adspectu. Tum verè ô mater dulcissima, quàm liquefactum est intra te cor tuum? Haud secus quàm cera ab ignis ardore. Quàm tu tota penè in lachrymas resoluta es? Licet verò apud Euangelistas nõ reperiantur ea quæ hic scripta sunt, ad excitandam tamen in nobis deuotionem, compassionemq́ue erga virginem beatam, scripta sunt. Cæterùm quilibet ea intra se penitus profundiusq; poterit, & debebit meditari.

Iesus consputus ac vinctus, ducitur ad Pilatum, Et falso accusatus humiliter tacet.

CAPVT. VII.

HOra prima omnes illi sanguinarij Iudæi manè admodum conuenerunt, vt Iesum neci traderent. Pestifera nanque inuidia qua pleni erant nullam eis permittebat requiẽm & insanus furor prorsus eorum deuastabat exurebatque pectora: quum auidissime sitirent agnum mitissimum perdere, atque eius innocentem effundere sanguinem, Itaque in suum eum adducentes consilium denuò examinauerũt, ex cuius verbis quum audissent quod Dei filium se diceret, ita vociferati sunt: Quid adhuc egemus testibus? Ipsi nos audiuimus ex ore eius. Tum verò eum turpiter ligatũ atq; deformẽ adduxerũt ad Pilatum, vt morti adiudicaretur. Et quidem ignominiosissimè cum obtulerunt, vt Pilatus ita Ilum à Iudæis despectum & à principibus sacerdotum condemnatũ ac reprobatũ videns, scelestum *Ioan. 18.* *Luc. 22.* *Matt. 26.* *Matt. 26.* *Luc 22.* *Ioan. 18.* *Luc. 23.*

leſtum nebulonem eum eſſe crederet: & ſic etiam indicta illius cauſa, mortis ſententiam ferret, ipſumq; ſacerdotum traderet impijſſimæ voluntati.

Attende nunc ô anima mea cum dolore & compaſſione vehementi, quomodo homines truculenti Dominum Deum tuum vinctum & miſerabiliter deformatũ, ad iudicem incircunciſum adduxerunt, ab eo iudicandum. O quis cogitare queat, quæ conuitia, quas afflictiones, quos contemptus dulciſſimo Ieſu in via illa irrogarint? O quanto cũ opprobrio Dominũ gloriæ ad hominẽ prophanum & ethnicum adduxere, vt mortis ab eo ſententiam acciperet, ac ſi vnus omniũ ſceleratiſſim⁹ latro fuiſſet.

Vbi verò iam ad Pilatum ventum eſt, mox inſtar canum abſq; iudicio ratione ve vlla, ſuos vna edidere latratus, & Dominum Ieſum falſo accuſantes multa in eum mendacia congeſſerunt: vt Pilatum clamore obtunderent, ferociq́ue verborum ſtrepitu obtinerent, quod veritate & iure probare non poterant: vtq; Pilatus dum omnes idem petere cerneret, omnibus ſe opponere vereretur. Hic nunc Chriſtifideles omnes videamus, vt Dominus noſter velut agnus innocens illic ſteterit paratus noſtræ ſalutis cauſa in mortem immolari. Sedebat Pilatus multo faſtu turgidus vt iudex. Hinc atque inde latera illius ſtipabant tortores ferociſſimi, Pilati ſententiam expectantes, parati crucifigere & enecare. A tergo ſtabat impia crudelium Iudæorum turba, inſtar leonum rugiens, & horridos edens clamores. Inter hæc omnia agnus manſuetiſſimus os ſuum benedictum non aperuit, vtpote paratus mori pro ſalute miſerorum. Immites illi ac impij Iudæi terribilibus in eum oculis, toruoq; aſpectu intendebant, frendentes dentibus ſuis, at amabilis ac pius Dominus ſtabat humili verecundia, depreſſus oculis, vinctus manibus, paratus bibere calicem ſibi à patre datum. Et Pilatus tanta humilitate & patientia non ad benignitatem, ſed potius ad dedignationem motus, Chriſtum aſperè ſatis alloquutus eſt dicens: Mihi non loqueris? Neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere te, & poteſtatem habeo dimittere te?

Ioh. 16.

Ioan. 19.

Ah, quis non ad humilitatem, ad patientiam, ad amorem accendatur, vbi aduertit, quàm humiliter Domin⁹ Dominorum, qui iudicaturus eſt viuos & mortuos, coram vili aſtitit peccatore condemnandus ab eodem, quantaq́ue cum patientia omnem illam iniuriam, probra, confuſionem, contemptum, & ignominiam perpeſſus ſit? Et tamẽ noſ miſeri vix verbulum, Dei amore ferre valeamus. Sed ſi quid nobis aduerſi inferatur à proximis, mox erumpimus in querelas & murmurationes, totumque annum iram atque odium noſtro geſtamus in pectore, noſipſos per irę inſaniam miſerè deuaſtantes: nec attendimus, quòd Dominus maieſtatis quotidie tantam à nobis contumeliam, infidelitatem & iniuriam ſuſtinet, dum ſacra illius mandata toties contemnimus, eius obſiſtimus voluntati, ipſius gratiam negligimus & in vacuum recipimus, atque indies eum denuò crucifigimus, irridemus, vulneribus diris conficimus ſacrumq́ue illius effundimus cruorem. Neque enim execranda & odibilia veremur peccata admittere, propter quæ Chriſtus ita perpeſſus eſt. Et quidem ipſe benigniſſimus Ieſus ſemper peccatis noſtris ignoſcere, eaq; obliuiſci, & nos in gratiam recipere paratus eſt, ſi modò toto corde à peccatis auerſi ad ipſum conuertimur: paratus inquam eſt interceſſor & aduocat⁹ noſter eſſe apud patrem, ac ſe ipſum totũ cum omni paſſione ſua illi offerre pro delictis ac negligentijs noſtris. At vos inflati vix iniuriolã remittere, aut eos qui nos offenderunt placidis oculis inſpicere poſſemus. Ah pudeat nos noſtri & poſthac Dominum Ieſum diligentius imitemur.

Ieſus ligatus mittitur à Pilato ad Herodẽ, ibiq́; accuſatur, ſpernitur, & veſte alba illuditur.

CAPVT. VIII.

POſteaquàm Pilatus falſas omnes & iniquas Iudæorũ accuſationes audierat, videratq; nullam eos mortis cauſam in Ieſum conferre poſſe, vt cognouit illum Galilæum eſſe, miſit eum ligatum ad Herodem, qui tunc Galilææ dominabatur. O quanta cum ignominia & crudelitate impij Iudæi, Dominum maieſtatis, cui omnis debetur honor & gloria, per ciuitatẽ in conſpectu omniũ deduxerunt? quandoquidem ciuitas illa plena erat populo. Vndè & magna haud dubiè hominum concurſio facta eſt, Chriſtum videre cupientium. Itaq; factus eſt Dominus maieſtatis ſpectaculum Deo, & hominibus. Quidam eum habuere irriſui, & multis iniurijs atque moleſtijs affecere. Alij currẽtes poſt ipſum, probra et cõtumelias in eum congeſſere. O quantopere cum dulciſſimo Ieſu feſtinauerunt, de vno ad alium iudicem eum pertrahentes? O quàm omnia illius membra ægra erant, & malè affecta ex laſſitudine, & multiplici afflictione, quã nocte illa ſuſtinuerat? Quã pedes eius attriti, et læſi erant ex plateis lapideis, quum & inclementer illi immodicè properarẽt, & Dominus nudis pedibus incederet?

Luc. 23.

Abnegare teipſam.

Diſce hic ô anima mea ex ſponſo tuo abnegare teipſam. Si enim grata illius ſponſa, fideliſq; imitatrix eſſe cupis, ita te omni voluntate propria, & electione oportet eſſe deſtitutã, acſi nunquã quid ſit velle perſpectum habuiſſes: patariſq́ue te mitti ab vno ad alium, vltrò citroq;, ad ſummum, ad infimum, foras & intrò, ſiſq; ſemper ſponte obediens, & ſubdita, quantumlibet id tuo ſit ſenſui vel iudicio, aut ſenſualitati aduerſum atq; contrarium: ſicuti & Chriſtus vltrò ſe ad oẽs iſtos immanes cruciatus tenerrimæ ipſius cõplexioni vſq; adeò moleſtos tradidit, atq; à iudice ad iudicem, à pœna ad pœnam ſe trahi libentiſſimè paſſus eſt. Nunquàm interea faciem contraxit in rugas aut aſpernationem, nec os quærelis vllis aut murmuri patefecit. Nõ attẽdit piiſſimus Dominus quæ probra, quas cruces, quas iniurias pateretur: ſed factus eſt humiliter obediens patri ſuo vſq; ad mortem, patienterq; ſe totum ſubmiſit omnibus doloribus, pœnis, & cruciamentis, quæ illi inferebantur.

Philip. 4.

Sic ergo crudeles illi Ieſum ad Herodem adduxerũt. Herodes autem quum eſſet curioſus, & tumidus, ac multa de miraculis Chriſti audiuiſſet, ex multo eum tẽpore videre deſiderabat. Sed nullum potuit à Chriſto habere reſpõſum. Quãdo.n. non niſi vano, & curioſo animo miraculum aliquod videre cupiebat, planè indignus erat vel verbum vel ſignum aliquod ab æterna conſequi veritate. Hic iam iterum fallaces, & impij Iudei more canum horridos edidere latratus, Chriſtum accuſando, ac falſos proferendo teſtes, quo incompoſito multoque clamore Herodem ad Chriſtum iudicandum condemnandumque excitarent. Et inter hæc omnia agnus manſuetiſſimus humiliter tacuit, patienter expectans acerbum calicem ipſi à patre præparatum. Videns itaq; Herodes eum neque ſignum aliquod, neque reſponſum edere, turbatus ſpreuit eum & irriſit cum omni exercitu ſuo, à quibus Dominus Ieſus cõtumelias, & probra multa perpeſſus eſt.

Attendamus hic ineffabilem Chriſti humilitatem & patientiam, vt cruces & cõtumelias alias ex alijs ſuſtinuerit. Nimirũ in locis omnibus, & ab omnibus vniuerſis perſecutiones, contemptũ, & iniuriam patitur. Nemo eſt qui eũ releuet, qui aliquid in eum conferat beneficij, qui compatiatur afflicto, qui vel cõſolatorium loquatur verbũ. Oẽs videntes eũ, ſpreuerũt eum. Iuuenes & ſenes, puſilli & magni, ſerui ac Domini, oẽs in eum inſurrexere, omnes vnanimiter ſuam in eũ virulẽtiam, malitiam & falſitatẽ euomuerunt. Cuncti auidè ſitiebant illius mortem, illius innoxium ardebant ſanguinem fundere. Neq; enim abſq; dolore, & nauſea eum videre poterant. Sic planè Chriſtus Domin⁹ factꝰ eſt opprobriũ ſeculi, et abiectio plebis. Herodes nanq; non ſolum cũ indignatione eũ à ſe repulit, & cõtumelijs affecit, ſed etiam veſte alba ceu fatuum induit, quò hoc ipſo cunctos ſimul homines pronocaret ad illudẽdum Chriſto. Atq; hac tanta cum ignominia, & confuſione ad Pilatum eum remiſit.

Pſal 25.

Ibidem.

Hic quiſq; apud ſe ruminet quàm miſerãda hæc proceſſio Chriſti fuerit, quãdo eum ita ab Herode turpiter illuſum & deſpectum viliſſimi ſerui illi velut fatuum irriſerunt, & ingenti cum contemptione abiecerunt: alijs pugnis, alijs pedibus eũ contundentibus: quibuſdã veſte trahentibus, nonnullis maledicta & probra à tergo illius euomentibus, præter alia innumera conuitia, iniurias & ſcommata, quibus in eum ferebãtur impuri, quorum in ſacris literis non fit expreſſa mentio, nec certa habentur teſtimonia. Sed quia filij erant diaboli,

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnem Christo militiam irrogarunt, quam suggerente patre suo concipere poterant. O quāta erat hæc missio atq; remissio ignominiæ, virum tam honoratum ita vinctum per plateas publicas quasi furem, & latronem deduci? quod fieri solet ijs quorum tā enormia sunt facinora, vt vix digna illis possint excogitari supplicia.

Aduerte ergo, ô anima mea, acerbo cum dolore Iesum sponsum tuum, cœli gaudium, patris sapientiam, regē gloriæ tam turpiter confusum & contemptum, vt iam non sit homo, sed abiectus terræ vermiculus: vtq; non solùm tanquàm sceleratus, & reus morti adiudicetur, sed etiam instar deliri in veste stulti irrideatur ab omnibus. O quis tam ferreo sit pectore, vt ista eum non emolliant? Cuius non deficiat præingenti admiratione, intellectus, vbi profundissimam, & abyssalem hanc Dei, & Domini nostri humilitatem atque abiectionem contemplatur? En Dominus Dominorum in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, vt fatuus deridetur. Erubescite peccatores tumidi & superbi, coram Deo, & omnibus Sanctis eius fœtētes, qui toti in hoc incumbitis, vt saccum vestrum stercoreum & nidum vermium, nempe corp⁹ vestrum, rebus preciosis exornetis, quādo Dominus maiestatis, vestri causa alba ac contemptibili veste velut stolidus despectus est.

Colos. 2.

Iesus ab Herode remissus ad Pilatum nudatur, & flagellis crudelissimè laceratur.

CAPVT. XI.

HInc iam crudelissimi Iudæi Christum ad Pilatum reduxerunt, denuoq; suas in eum accusationes acerrimè intenderunt, quò mortem illi adferrent: rursumque horrendis clamoribus Pilatum obruere moliebantur, quandoquidem nullam rationem, æquitatē, vel causam aduersus Dominum proferre poterant. Itaq; vociferando veritatē oppressere, rationem obnubilarunt, iustitiæ obscuritatem attulere. Cæterùm Pilatus cùm aduerteret sola inuidia Iudæos adduci, vt Iesum neci dare appeterent, & Herodem similiter nullam in eo mortis causam inuenisse: nihil intētatum reliquit quo Dominū liberaret. Et quia ratione Iudæi placari non poterant, sciscitatus est ex eis, si eum pro concesso ipsis priuilegio, ad Paschalis solēnitatis honorē dimitti vellent. Sed omnium vna voce exortus clamor est: Barabam se velle. O ingens cæcitas & insatiabilis ferocitas Iudæorum. O infelix permutatio. Lupum præ agno elegerunt: scœlestū, & odibilem nebulonē, præiusto & innocente homine: impiū denique & latronem, præ vitæ authore. Quæsiuit deinde Pilatus, quid de Iesu faceret. Et illi fremitu horrisono clamabant: Crucifige, crucifige eum. Pilatus respondit: Regem vestrum crucifigam? Quid enim mali fecit? Nullam in eo causam inuenio. Verum quò ardens furia vestra, & liuor virulentus temperetur, & sitis cruenta nōnihil restinguatur, etiam sine causa, contra mentem meam tamē eum castigabo, corripiamque: vt vel sic compuncti immeritam, & innocentem illius mortem appetere desinatis. Tunc itaq; Pilatus Christum suis tradidit ministris, & tortoribus, vt eum flagellarent.

Euc. 23. Matth. 27.

Luc. 23 Ioan. 19.

Veni nunc ô anima mea gemebūdo corde, & vide vti sponsus tuus Iesus cœli gloria, immitissimis traditur manib⁹ vilium seruulorum, quò sæuā in eo expleant malitiam suam. Vide vt sanguinarijs illis facultas detur, & potestas, purissimū, nobilissimum, floridū, et virgineum corpus illud discerpēdi, regiumq; diffundēdi cruorē. Aspice quàm spōtè, quàm benignè, quàm humiliter Dominus Dominorum, abiectis sordidisq; mancipijs sese tradit ac subijcit, oēm in se malitiam illorū crudelemq; tyrannidem expleri sinens, factus obediens cœlesti patri ad mortē vsq;. Nec vnquā aperuit os suum benedictum ad maledicendum conquerendum ve, nec manus pro sui vltione extēdit, nec faciem mutauit ad iram seu indignationem: sed benignè totum corpus suum tortoribus exposuit. Attendite hæc quotquot estis cervicosi, elati, superbiq; religiosi, qui fictam quandam extrinsecus præfertis speciem obedientium ac verè religiosorum hominum: intrinsecus aūt prorsus irresignati, morosi, propriæq; voluntati dediti estis. Quibus diuturnior pax non est, quàm dum vobis sit, & facere vel habere vobis permittitur, quod libenter facitis habereque desideratis.

Philip. 4.

Sed

Sed quæso aduertite quā vltrò se Christus ad mortem obtulerit, quātoq; cum affectu acerbum passionis suæ calicem aggressus sit, licèt illum tantopere natura eius exhorreret. Itaque ex ipso exemplum capite, elatamque ac rigidam cervicem vestram subter diuinam correctionem, & subter Dei ac superiorum vestrorum (qui Dei erga nos vicem gerunt) mandata submittite: certi quòd quicquid contemptus ac rebellionis à vobis prælati vestri acceperint, id in ipsum Deum optimum maximum redundare.

Hinc iam lictores ac satellites præsidis furibundi, Christum rapiētes, vestibus, illi ferociter detractis, ipsum cœli creaturarūq; omniū cōditorē qui cœlum nubibus operit & cunctis esse largitur, inuere cundè nimis denudarūt. Itaq; stabat illic speciosissimus & elegantissim⁹ mortaliū omnium, virgineo affect⁹ pudore, in innocentia simplici. O quāta crux erat honestissimo, cordi illius, q̄ tam turpiter nudatus coram vilibus illis scurris assistere cogebatur. Deinde tam inclementer ad columnam cum ligauerunt, vt (quemadmodum legitur) caro illius funes quibus vinctus erat, prorsus operiret. Tanta erat teneritudo & mollicies naturæ illius. Quin & hoc scriptum reperimus, præ crudeli illa funium constrictione, sanguinem ex digitorum vnguibus erupisse. Id verò ea de causa fecerūt, ne ex eorum manibus elaberetur, quandoquidem maleficum & impostorem eum habebāt. Post hæc immites illi elegantissimum, sacratissimumq; Christi corpus tam inhumaniter dilacerarunt, vulneribusq; vndiq; inflictis exararunt, & tam virgis quam alijs terribilibus flagellis, (quæ inuido corde suo inuenire poterant) discerpserunt, vt totus sibijpsi dissimilis esset, vniuerso corpore eius sanguine perfuso, & cruentis scatente vulneribus. Neq; n. cutem duntaxat illius virgis discidērūt, sed etiam sacratissimam carnem ei⁹ inhumanis discerpere cruciatibus, adeoq; dilaniarunt, vt omne eius corpus ceu excoriatū videretur, malignis illis vulnus addentibus vulneri, pœnam pœnæ, dolorem dolori. Cumq; iam dorsum illius tam crudeliter dilacerassent, vt nō nisi sanguinem videre esset, & vulnera, eum soluentes, dorso ad columnam (vt quidam affirmant doctores) religarunt, manibus supra caput simul alligatis. Tum verò sacrum eius ventrem, quò prius columnam attigerat, necdum admodum læsum, de integro vulneribus crebris affecerunt, conscideruntque vti prius dorso fecerāt. Et hi forsitan recentes fuere carnifices, qui suam non min⁹ quàm priores in Dominum cuomuerē crudelitatem.

Cogitemus hic obsecro quantū sēserit cruciatum Dominus Iesus, quùm vincula carni eius iam inserta, euellerētur, rursumq; inijcerentur extracta, ac denuò inhumaniter ipse sauciaretur, verberibusq; conficeretur. Sanctus Bonauentura ait: plusquam quinq; millia vulnerum hic Christum excepisse. Nimirum adeò hic deformis, & miserabilis effectus est, vt nō solum ministri verberando, sed homines etiam aspiciendo defetiscerentur. Atque nihilomin⁹ benignissimus saluator noster, stabat illic pleno cum affectu & ardentissima charitate omnem hanc afflictionem & pœnam pro nostris peccatis patientissimè sufferens, eleganseque ac floridum corpus suum cœlesti patri prò salute nostra desiderabundè offerens hostiā viuā. Enimuerò nunquàm tanta salutis nostræ causa perpessus est, quin plura pati desideraret in gloriā patris: vtq; nobis incōprehensibilem, & ardentissimum cordis sui amorem testatū redderet, & re ipsa quàm euidentissimè declararet. Nihil quidem iam sanum, & integrum in illius relictum erat corpore: & integer adhuc ac indistractus in eo perseuerabat affectus maiora patiendi. Flagella tortorum totum eius corpus crudeliter laceraranr: & amor nihilominus cor ipsius in patientia seruabat illæsum. Iam ministri penè flagellando defecerant: & Christus secundum affectum necdū fatigatus erat. Vbertim sanguis eius preciosus ex membris omnibus ad peccatores defluebat in terram: & spiritus ipsius per gratitudinem erigebatur ad patrem in cœlum. Sacrum illius corpus ictibus peccatorū subiacebat, purpureoq; cruore tingebatur, & preces cordis eius per angelos ad patrem in cœlestia ferebantur. Dorsum, & caro, ac sanguis ipsius defluebat, sed sursum tendebant

Bonauentura in vitā Christi.

Vu 2 ge-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gemitus, & ignita desideria, quibus oẽm hanc afflictionem patri pro cunctorum ofterebat salute mortalium. Et quamuis tam inhumanis vndiq; correptus esset doloribus, vt ob naturæ complexionisq; excellentiam ac teneritudinẽ, quilibet ictus cor illius penetraret: adeò nihilominus voluntas eius, & Deo, & hominibus subiecta erat, feruensq; desiderium patris exactioni satisfaciendi, & redimendi hominem tam immodicũ in eo fuit, vt amore victus conqueri non posset. Neque enim aliud poterat quàm amare & ob amorem pati.

O anima mea, & quotquot Deum amatis, qui precioso sanguine Christi Iesu redempti, & à peccatis vestris abluti estis, venite, & interno cũ dolore videte, quanta fecit Deus animabus nostris. Quòd si ista nõ cõpungant aut certè nõ cõmouent corda nostra, humili querimonia corã Deo fateamur nos ferro ac lapidibus duriores esse. Piè ingemiscamus, & suspiremus sed non desperem⁹. Quæso aspiciamus, vt Rex gloriæ pro nostris hic sceleribus vulneratus, & deformis effectus est. Vide ô homo, si dolor vllus hisce doloribus eius possit æquiparari. Atq; plura adhuc pati parat⁹ est. En pro peccatis tuis libens etiã mortem excipiet, sanguinemq; suum ad extremam vsq; guttulam effundet. Sed & ipsum cor suum tui causa cõfodi sinet, vt illud tibi patefaciat, nimiumq; suum declaret amorem.

O qui vnquam immensæ huius charitatis obliuio nos capere potest? Mirũ sanè est corda nostra non prorsus liquefieri præ flagrãtissima hac dilectiõe. Et quomodo vnquã ab eius laude atq; gratiarum actione cessamus? Quomodo aliquid amare vellepossumus præter eum, cuius tanta est erga nos amoris intẽperantia? Aut quî in vllam aliam curam incumberé libet, quàm vt charitati huic qualẽcunque amoris vicem reddamus? Cur recusamus vel guttulam vnã myrrhæ acerbioris degustare causa illi⁹, qui sese totũ propter nos ipsum amarissimũ passionis pelagus immergi passus est? Qui vnquam graue nobis esse potest animo commemorare illius passionẽ, quam ipse propter nos admodum libẽter sustinuit? O Iesu dulcissime, quę cor tuum vicit pietas, quæ illud charitas absorbuit, vt pro vilissimis peccatoribus tam acerbam tamq; ignominiosam volueris subire passionẽ? Ad redimẽdum hominem satis vtiq; esse poterat (propter excellentiam ac dignitatem tuæ personæ) vel vnã precioſi sanguinis guttulam effudisse: sed vt nobis tuum effluẽtissimum prorsus immensum amorem (quo nos complecteris) indicares, teipsum totum abiecisti, totũ exposuisti, totum tam horrendum in modum penè in nihilum redigi permisisti, atque pro peccatis nostris secundum rigorem iustitiæ satisfacere voluisti.

Inde iam saluatore nostro tam dirè flagellis cæso & cruentato, vt nulla pars in omni illius corpore salua permanserit, essetq; corpus eius non nisi vulnus vbertim promanans, ita vt cunctis esset aspectu horribilis: à columna absolutũ nudum, & sanguine fluentem circũduxerunt ad quærendum vestes illius, quas dũ eum exuerant præira, & malitia peratrium sparserant. Consideremus quæso quàm miserandũ in modũ amabilis Iesus illic incederet doloribus plenus, præ frigore tremebundus, & sanguinem manãs, adeò vt singula quæq; vestigia roseo suo signaret cruore. Aspice nunc ô anima diuino ardẽs amore, aspice, inquam, intima cum cõpassione vt vt afflictus est dilectus tuus. Ipsa quidem peccasti: & Christ⁹ atrociter luit pœnas tuas. Ipsa concupiscentijs carnis obsequuta es: & Christus carnem, & sanguinem suum pro tuis erratis ac sceleribus tam inhumanis cruciatibus afficiendã tradidit.

Iesus chlamyde coccinea vestitur, spinis coronatur, nugatoriè salutatur, conspuitur & caditur.

CAPVT. X.

POrrò quum se Dominus post dirã illam sui flagellationem, resumptis vestibus humiliter indueret, cõsilia inter se egerunt satellites diaboli dicẽtes: Seductor iste regem se professus est, ita. Marc. 15.
que coronemus eum vt regem. Moxq; Matt. 27.
tota cohorte in Prætorium coacta Iesum illuc adduxerunt, vt corã omnibus illis ludibrio, & cõtẽptui haberetur: sicq; maiori pateret confusioni. Vbi iam denuò vestes, quas vix bene induerat multa cũ ferocitate ei abstraxerunt, vestemq; purpuream seu coccineam circundedere. Deinde coronã è spinis contextam, loco regij diadematis sancto illius capiti impresserũt, data ei sceptri vice arundine in manum: flexisq; genibus irridiculè eum adorabant, dicẽtes: Aue Rex Iudæorum, & dabant ei alapas.

Cant. 3. Ysaiæ 53. Egredimini filiæ Sion, videte verum Salomonẽ in diademate quo coronauit eum mater sua in die lætitiæ cordis eius. Verè dilexit nos, & languores nostros ipse tulit, infirmitatesq; nostras ipse portauit. Quæso cùm cõpassione nõ vulgari eamus visum quàm horribiles hic pro peccatis nostris cruciatus filius Dei pertulit. Alta ex imò pectore trahamus suspiria, quod nos pœnarum istarũ causa sumus. Colliquescat præ dolore cor nostrum, totumq; resoluatur in lachrymas quod Deum creatorem nostrum, execrãdis sceleribus nostris tam dirè coronauerimus. Quid enim aliud sunt cunctæ hæ spinæ contextæ quàm crudelia peccata nostra quæ coaceruauimus? Sed corrigamus nos, & iussis benignissimi regis nostri posthac obtemperemus.

Corona spinea ex iuncis marinis.

O quis dicendo cõsequi possit quàm impatibili Dominus Iesus dolore correptus fuerit, quum horribilis illa corona spinea, tam inclementer ei imponeretur? Vt enim quidam affirmant, erat ex iuncis marinis, qui sunt peracuti, & rigidi admodum. Et horum quidẽ non paruam cõnexuere copiam, in pilei formam eos redigẽtes, ita vt aculei magna ex parte ad caput adiungerentur. Tumq; tanta cum violentia, & crudelitate sacro Christi vertici diram hanc coronam appresserunt, vt (quemadmodum Bernardus. D. Bernardus ait) aculei cerebrum attingerent, ipsas quoque venas, neruos, & ossa capitis penetrantes: adeò vt sanguis illius sacro permixtus cerebro, vbertim per faciem, per collum, & per capillos defluerit. Expendat hic quisque secum, qualis hæc pœna fuerit. Quid si cuipiam ingẽs aliqua spina in caput infigeretur, quonam futurus esset animo? Anselmus Et certe (vt Anselmus author est) Christi venerandum caput vel mille aculeis compũctum est. Imprimamus oro cordibus nostris miserabilem hanc Domini Iesu figurã seu speciem, vt nunquam inde recedat. Ah quàm deformis effectus est pulcherrimus omnium creaturarũ? En quomodo elegantissima Christi facies omni decore, & specie destituta est: vtpote ex verberibus, & plagis nimijs (quibus de nocte affecta fuerat) tumida, vnguium lacceratione diuulsa, sputis, & phlegmatibus cõmixtim in ea fluentibus, iamq; concretis turpiter defœdata, nec nõ recentis hui⁹ sanguinis (qui cerebro permixtus erat) profluuio irrigata. Itaq; tã miseranda erat species saluatoris, vt iam hominis non præ se ferret imaginem. Et quis posset etiam bruto animali nõ compati, si id ita affectũ videret? Hinc Dominus ad animam in Cãticis ait: Aperi mihi cor tuum soror mea, columba mea, sponsa mea, & tãgat illud acerbissima passio mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium, id est, peccatorum: ac si diceret, caput meum totum madet sanguine, idq; ob peccata tua. Cant. 3.

Neque tamen immites illi omni hac sanguinis effusione satiati, nec immani hoc cruciatu, & stupẽda patientia Christi ad compassionem mori sunt, sed ferox eorum animus magis ad malitiam inflammatus est: ita vt deformẽ Christi vultum tam miserandum in modũ affectum denuò conspuerẽt, cõrenderentq;: & quicquid contumeliæ, contẽptus, molestiæ, aspernationis, vilipensionisq; diabolico suo poterant corde concipere, agno mitissimo irrogarent. Iam caput agitabant, iam fremebant dentibus Psalm. 34. in eum præ furoris insania, vt propheta ait: quandoquidem nesciebant quid in eum afflictionis, & pœnæ, quid ve contumeliæ conferrent. Semper.n. sæuum cor eorum magis illum torquere cupiebat, nec cruenta eorum sitis potuit expleri cruciatibus. Hinc genua flectẽtes, irridiculè adorabãt eum, dicentes, Aue Rex Iudæorũ. Quia verò Christus omnia hæc mirũ in modum patienter fere- Matt. 27. bat, ita vt ne semel quidẽ faciem suam ab eorũ verberibus, & sputis auerteret: tanto agitabantur furore, vt exilientes è terra rapta è manu eius arundine, horribiles in caput eius ictus darent, quibus spinarũ aculei altius sancto illius cerebro infigebãtur: adeò vt hæc pœna etiã cor illius attingeret, precioso sanguine vbertim per amabilem faciem atq; collum eius fluente. Nihilominus sedebat il-

Universidad de Deusto
Biblioteca

illic agnus innocens pleno affectu, omnemq; hanc prorsus inhumanam afflictionem, & pœnam pro nostris fœtidissimis peccatis, ad æterni patris gloriam patientissimè tolerabat.

O vos superbi, vos putidi peccatores, vobiscum quæso expendite quanta sint peccata vestra, quæ tali castigatione, tã sæuera correctione expiari oportebat. Nisi grauiter offensus fuisset æterni patris animus, nunquam filius Dei tanta pateretur. Itaq; in suum peccator quisque cor descendat: ibiq; altis suspirijs, & acerbis lachrymis se horum immaniũ Christi cruciatuum causam esse fateatur atque agnoscat. Et tu sancta ac Dei amans anima, vide vt sponsus tuus purpuream coccineamq; vestem gestet nuptialem, in euidens argumentum atque signum ineffabilis pietatis, & incõprehensibilis charitatis suæ. Vide vt in ipso desponsationis suæ die, viridẽ ferat coronã, rubentibus ornatam rosis, id est, roseo suo tinctã sanguine: hoc ipso significans pium se esse ac mansuetum regem, verumq; principem amoris.

Cant. 3.

Iesus gestans coronam spineam, & purpureum vestimentum exhibetur populo spectandus: mortiq; adiudicatur à Præside.

CAPVT. XI.

QVum satellites diaboli tam inhumaniter Iesum tractassent, oẽmq; in eum virulentem malitiam suam effudissent, nec sic tamẽ ardens Iudæorum furor, & odiũ refrixit, nec sitis eorũ cruenta extincta est. Neq; impij illi contenti erant Dei filiũ tã turpiter illusisse, atq; habuisse contemptui, coram omnibus illis qui in Prætoris ædibus erant: insup & foras eum produxerũt, omni illi spectandum populo, qũia ne contaminaretur non fuerat ausus ingredi Prætorium. Nam quum Pilatus prophanus, & ethnicus esset, fas non habebant Iudæi subire tectum illius. Verebantur contaminari si ethnici domũ ingrederentur: nec tamen metuebant innoxium Christi sanguinem in se recipere. Paschalem edere agnũ cupiebant, nec formidabant verum illum Paschalem agnum iniustè neci tradere. Itaq; Pilatus Iesum tam dirè excruciatum turbę ferocienti spectãdum exhibuit, dicens: Ecce adduco vobis eum foras. Videte quam grauiter in eum animaduersum sit, quàm diris sit verberibus castigatus. Quęso aduertamus nunc, idq; ingenti cum cõpassione, quàm miserabiliter illic Dominus steterit, tectus veste contẽptibili ac deridicula, spineã coronam sceptrumque arundineum gestans, cruentis vulneribus, membris attritis, horribili ac squalido corpore, & præ frigore tremebundo, sanguinemque distillante. Aspiciamus etiam interno cum dolore amabilem vultum eius, in quem desiderant angeli prospicere, miserandum in modum immitibus affectum plagis & tumidum, vnguium discerptione lacerum, cerebro ac sanguine pariter mixtis infectũ & decoloratum, phlegmatibusque fœdum: ita vt humanã speciẽ amiserit. O quem ista non mouerent? Meritò cordis nostris oculis semper opponeremus istud obiectum, nempe cruentũ corpus, deformem vultum, & spinis coronatum caput Domini Iesu.

Ioan. 19.

Quum ergo ita Christum Pilatus populo præsentaret, ait: Ecce homo. Quasi diceret: Vel nunc conquiescat sanguinaria sitis vestra. Ecce hominem. Vel nunc sufficiat vobis, cessate modò persequi sanguinem innoxiũ. Præter fas nãque & æquitatem, contra mentem & cõscientiam meam hominem hunc innocentem tam dirè ipse castigaui, vt furibũdam sedarem iracundiam vestrã. Sit igitur satisfactum vobis, & præstate vos homini, nihil mali merito, benignos. Enimuerò homo est. Compatiamini carni, sanguini, atque cognato vestro: sæua tyrannis in clementiam, odiũque in charitatem transeat: misereat vos immitium pœnarum eius, quibus eũ correptum cernitis. Neque enim bestia est, sed homo. Nõ vilus vnquàm latro vel scelestus quispiam ita ad nihilum redactus est, suisque pro facinoribus tam indignè tractat⁹ vt iustus iste, qui totus innocens est. Si despexistis eum, quod se regem dixerat, iam nunc recipite eum, quem miserrimum & abiectissimũ omnium videtis.

Ioan. 19.

Quum igitur Iudæi sæuissimi hęc audirent, viderentque Iesum tam deformẽ corãm astantem, ferreũ eorũ pectus neutiquàm emollitum est: quin potius ad maiorem excãduit liuorem & inuidentiã, adeò vt feroci animo clamarẽt:

Ioan. 19. & 18.

1. Pet. 1.

Matt. 27. Tolle, tolle eũ, nec aspicere quidẽ illũ possumus. Crucifige, crucifige eum, nihil posthac excusationis recipimus: reus est mortis. Videns Pilatus nihil se proficere, sed actum agere, nec quicquam valere quicquid vel diceret, vel faceret, p Christo liberãdo, insania ac furore Iudæorum magis ac magis increscẽte, manus suas coram impia plebe lauit, dicẽs: Innocẽs ego sum ab innoxio sanguine iusti huius. Vos videritis. At illi incomposito & horribili sonitu vociferabantur: Sanguis ei⁹ super nos, & super filios nostros. O inaudita inuidentia. O odiũ execrandum. Quàm putamus molestũ fuit pijssimo Domino, cuius natura bonitas est, quum inspiceret fraudulentũ ac pestiferum fundum plebis suæ, quanta tæuitia, quanto odio flagraret, quàm sitiret sanguinẽ suum, vt seipsos, & oẽs posteros suos æternæ maledictioni horribiliq; vltioni diuinæ addicerent, tãtùm vt Christum neci darent, & crucifigerent.

Matt. 15.

Hinc iam Pilatus mortis sententiam tulit in Christum, tradẽs eum manibus Iudæorum, vt eum crucifigerent, & interficerent pro voto suo! Ah cuius cor non exhorreat, dum attendit vitæ autorem morti esse adiudicatum? O iudicium iniquum. O iniusta crudelisque damnatio. O iudex peruerse, iamdudũ nullam in eo causam inuenisti, & nunc eum morti adiudicas? Iam iam iustum eum affirmabas, & nunc ad crucis mortem condemnas? Paulò ante fatebaris Iudæos odio, & inuidia stimulatos eum tibi obtulisse, culpamque omnem ab eo abesse, & modò impijs hostium suorum manibus, crudelissimæq; illorum voluntati tradis? O quis sibi temperet à lachrymis, reminiscens amabilem Dominum, agnum innocentem, cruentis traditum esse manibus Iudæorum, vt suam in eo explerent voluntatẽ? Quid facturi sunt iam iudicis obtento cõsensu, qui tanta attentare ausi sunt noo iubente Præside? Quomodo suã in Christum effusuri sunt iracundiam, quam tamdiu suo gestarunt in pectore? Nimirum quicquid malitiæ concipere poterunt, in ipsum exercebunt. Amarissima, ignominiosissima, maximeque crudelibili ac contemptibili morte, qua quidem excogitare poterunt, ipsum afficient, quandoquidem ipsorum voluntati traditus est.

Iesus cruce oneratus extra ciuitatem pertrahitur, humiliterq; pergit ad Caluariæ locum.

CAP. XII.

POsteaquàm verò Christus Iesus saluator noster ad mortem damnatus est, rursus eum ministri intrò rapuerũt, vestęq; purpurea nudatum, suis denuò vestibus eum induerunt, vt tanto melius in habitu proprio agnosceretur: multãque cum festinatione ad mortem eũ adduxerunt, verentes ne Pilatus aliundè persuasus, aut ductus pœnitentia, sententiam reuocaret. Itaque arreptum graue crucis lignum, longitudine (vt à patribus annotatum est) pedum quindecim, sacris laceriſque illius humeris imposuerunt. Cur autem id fecerint, ista ratio est: quòd crux ea tempestate gen⁹ tormenti esset ignominiosissimũ, quo rei afficerentur. Vnde & præ confusionis ac probri metu nemo illi propinquare volebat. Christo igitur illud imposuerunt in grandem ipsius confusionem, vt suum ferret dedecus, essetq; cũctis hominibus contẽptui, & ludibrio, illiusq; memoria penitus, & hominum cordibus deleretur, nec quisquam vltra auderet eius facere mentionem. At verò benignissimus Dominus, libenti & placido animo graue illud pondus suscepit, gestauitq; ingenti cum desiderio ad patris gloriam, pro salute mortaliũ. Nec crucem modò, verùm etiam totius mundi in se peccata recepit, & ad Caluariam asportauit, ibiq; ea cruci affixit, occidit, proprio diluit sanguine, & morte sua acerbissima expiauit. Hoc est qd Propheta ait: Omnes nos quasi oues erauimus, vnusquisque in viam suam, id est, post concupiscentias, & oblectationes suas declinauit: & posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrũ. Simul autem, & perfectionis quondam nobis Dominus formam reipsa exhibuit, vti ante verbo nos instituerat, seipsum funditus abnegãs, & resignans, crucemq; suam constanti perseuerantia ferens. Quisquis eius vis esse discipulus, tu quoque fac similiter, & sequere Dominum tuum.

Ioan. 19. Matt. 27.

Crux lõga pedes 15.

Attamen nõ satis fuit Iudæis hac eũ contumelia affecisse: quia ad maius

Luc. 23.

dedecus & ignominiam medium inter duos latrones cum deduxerunt, multoq; amplius quàm ipsos latrones contẽpserunt, dum suam eum compellerent ferre crucem, quod de latronibus nusquam memoria proditum est. Enimuero non sceleratissimus quisquã turpiori vnquam morte occubuit. Quo enim tempore Christus passus est, celebritas Paschalis agebatur apud Iudęos, & illuc confluxerat ingens populi multitudo, oẽsq; certatim Christũ videre cupiebãt. Itaq; hic Dominus Dominorum, cuius est omnis gloria, & honor, spinis incedebat coronatus, diris constrictus funibus, graui crucis pondere prægrauatus, in latronum medio signis damnationis denotatus omnibus, quæ improbi illi excogitari poterant. Ante Dominum vilis præcedebat plebecula ridens, & cachinnans, ipsumq; anteuertere cupiens, vt videret crucifixum. Hinc inde carnifices, & ministri ferocissimi eũ stipabãt, innumerisq; afflictionibus vexabant, vt simul plebem oẽm ad illudendum illi, & contumelias inferendas allicerẽt atque excitarent. A tergo sequebantur turba sæua armatorum, puta Domini, & principes sacerdotum, qui non aliter exultabant, quàm leones capta præda: multasq; execrationes, & blasphemias in Christum congerebant. Sic, sic Rex

Psal. 86.

gloriæ omnibus contemptui fuit. Pusilli ac magni, nobiles & ignobiles simul cum probris, & iniurijs affecerunt.

Psal. 21.

Quod & Dominus ante per Prophetam prædixerat, his verbis: Aduersum me loquebantur, qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant vinum, irrisui me habẽtes. Omnes videntes me, irriserũt me: loquuti sunt labijs, & mouerunt caput.

Mors Christi turpissima ob varias circumstantias.

Isaiæ. 53.

Nunc ergo gemibũdo corde, intimoq; cũ dolore visum pergamus, quos hic cruciatus Dominus pertulerit. Tametsi totus (vt Esaias ait) vulneribus plenus erat: attamen à quibusdã annotatum est, grauiter eum lęsum, ac singulari affectũ vulnere in humero suo. Huic enim ingẽs crucis trabs ora præacuta imminẽs, grande inflixit vulnus: nam ex cunctis vulneribus vnũ effecit, qui dolor pijssimum cor illius acerbè penetrabat. Atq; vt quidã deuoti doctores sentiunt, fuit hæc ex Christi grauissimis pœnis vna,

Vulnus in Christi humero ex crucis pondere.

quam ille pertulerit. Vt enim quotidiano discimus vsu, si cui nostrũ vel tenue hæreat vulnus aut vlcusculum, vix moderatè ferimus quenquam nos propius accedere. Quo ergo cruciatu esse affectũ censemus Dominum Iesum Christum, quum ipse graue lignum illud impositum impressumque cruentis eius humeris, ac maximè diro huic vulneri, tã longo ferre itinere cogeretur? Et quia crux prolixior erat, totam in humeros recipere non potuit, Vnde factũ est, vt pars extrema lapidibus quibus via strata erat adhærens, grandem, & horridum strepitum excitaret, Dominum incredibili dolore afficientem. Nam quum ex omnibus illis grauissimis pœnis, & molestijs, quas tota nocte, & die perpessus erat, debilis, & lassus totusq; exhaustus ac viribus esset destitutus: nimirum incuruus & ad terram depressus, sub ingenti illa crucis mole miserandum in modũ cum immensa cordis angustia incedebat: singula enim vestigia cor illius acerbissimè mordebant. Cæterùm ardentissimus eius erga nos amor supra vires eũ pati vrgebat. Iam quum immodicè immites illi mortem Christi accelerarent, calcibus, & pugnis protrudebant eum protrahebantq;, & sine vlla miseratione tam inhumanis eum afficiebant verberibus, ac si bestiam præ manibus habuissent. Nihilominus agnus innocentissimus se totum benignissimè, cunctis illorum ictibus ac feritati quam excogitare poterant, supposuit. Quis iam vltrà lachrymas cohibeat, Christum ita afflictum sibi ob interiores oculos proponens? Enimuerò corpus illius prorsus expressum erat: & adhuc pati gestiebat. Sub pondere membra succumbebant: & amor feruidus labescentem erigebat, vt pœnam ad finem vsq; perferret. Grãde crucis onus ad terram eum deprimebat: & ignitum desiderium impellebat vt pergeret. Vehemens namq; desiderium gratissimam Dei patris voluntatẽ exequendi, nostramq; absoluendi redẽptionẽ, adeò in eo excreuerat, vt supra naturam, & imbecillitatem humanam eum pati cogeret, & per pœnas impelleret. Nam vel ad extremum vsq; iudicij diem pro salute hominum sic onustus incedere nihil recusasset, si sic fuisset visum patri, & ad illi⁹ cessisset honorem. Ita-

Perseuerãter nobis fe rẽda crux.

Itaq; hic Christus cunctis spiritualibus hominibus speculũ & formã quandam, perfectionemq; vitæ spiritualis proposuit. Quotquot enim ad sinceram, & virtutibus conspicuam vitam aspirant, hi suam cum Christo sponte leuent crucem fideliterq; ac perseueranter eandẽ ferãt, necesse est: atq; si ita placuerit Deo priuari ac nudari se sinant bonis tẽporalib⁹, & quibuslibet adminiculis solatijsq; amicorum, interna quoq; ac spirituali cõsolatione, & gratia sensibili. Adhæc irrideri se patiantur: probra, detractiones, iniuriasq; pro dilecto Deo suo hilariter perferant: & dum multis afflictionibus molestijsq; hominum, tentationibus dæmonũ, ac proprijs culpis siue defectibus suis excruciantur, humilẽ patientiam cõseruent, oportet. Et quisquis verus amator esse volet, is neque in morte, neque in afflictione qualicunq;, quæ ei possit euenire, recedet à dilecto suo, nec petet absolui à cruce sua, sed eã patietur quoad Domino visum fuerit. Non etiam terrenam vllam, sed nec spiritalem inordinatè quæret consolationem, quæ ei spiritualem crucẽ aut mollire aut minuere possit. Quin potius ad dilecti gloriam, ad extremum vsque spiritum illam ferre paratus erit: nec vllam aliam hinc mercedem appetet, nisi vt ad Dei cedat honorem, & illi soli placeat.

Luc. 23.

Sed age iam ad Christũ reuertamur. Itaq; ipso tam miserabiliter sub ingenti crucis mole incedẽte, erãt pię aliquot maximeque deuotæ quædam fœminæ, quas vehementissima afficiebat compassio ad saluatorem, & flebant acerbe nimis, quibus Dominus ait: Filię Hierusalem, nolite flere super me, sed super vosmetipsas flete, & sup filios vestros. Quasi diceret: Equidem lachrymis vestris non indigeo, qui contemptibilem hanc mortem sponte mea pro gloria patris, & pro vestra omnium salute patior. Non est ergo cur me lugeatis, sed vestra potius natorumque vestrorũ, qui has mihi pœnas ingerunt, errata plangite. Ipsa namque vestra atque aliorum scelera, grauius me premunt, quã crux ista quàm fero. Et citò quidem dolor meus abibit, illorum autem cruciatus in æuo durabit sempiterno. Si enim ipsi filij vestri in ligno viridi hæc faciunt, in arido quid fiet? Si ego qui peccatum nullum vnquam admisi, sed vireo semper, & virtutibus omnigenis fœcundus sum, ex hoc nihilomin⁹ seculo absque afflictionis igne, passionisq; acerbitate emigrare nõ possum: quem illi ignem, quas flammas, quæve inferni tormenta expectare debebunt, qui aridi atq; in bonis actibus steriles, virtutibusque vacui, malitia pleni sunt? Hinc nimirum D. Gregorius ait: Dum mecum ipse passionem ac mortẽ domini nostri Iesu Christi ppendo, Iob quoq; afflictionẽ, & martyrium sancti Ioannis Baptistæ considero: prorsus exhorret cor meum ad pœnas impijs & peccatoribus pręparatas. Enimuero si Deus charissimos quosq; amicos suos tam dirè castigauit: qua in hostes suos sæueritate animaduersurus est, qui vt pecora irrationalia, & absque prudentia pro putridæ carnis suæ voluptate viuunt?

Gregorius.

Deinde quum Christus ita vt dixim⁹ cruce miserabiliter onustus incederet, iamque omnino exhaustus virib⁹ defecisset, quum non posset vlterius progredi, præ nimo angore corruit pronus in terram: quo casu multam simul expertus est crudelium illorum ministrorumq; inclementiam dirè eũ cædentium, trahẽtium, impellentium, vt secum quisq; facilè perpendere potest. Id enim omne fecerunt ei, quod intus diabolus suggerebat. Videtes aũt impij illi quod eum nec verberando nec trahendo, nec propellendo, seu calcando vlterius promouere possent (iam enim ei nihil remanserat virium) hominem quendam ad oppidum tendentem cõprehenderunt: eumq; post Christũ ferre crucem cõpulerunt. Id verò non ex aliqua erga Christum compassione fecere: sed vt tanto celerius eum neci darent, & ne fortè sub manibus eorum animam efflaret, priusquam in eum omnem malitiã sæuitiamq; suam exercuissent. Et homo iste ethnicus erat: videlicet vt hoc ipso daretur intelligi, Indignos esse Iudæos qui Christi crucem baiularent: simulq; ea res præferebat hoc mysterium, fidem scilicet, & gloriam crucis ad gentes transituram.

Christus crucẽ gestans corruit.

Matth. 27.

Simon Cyreneus genitilis.

Maria filium suum crucem humiliter baiulantem, mœstissima sequitur.

CAP.

Universidad de Deusto Biblioteca

CAPVT XIII.

Maria Christo occurrit.

DVm igitur hæc aguntur, Maria tristissima Dei mater, auidè suũ quærebat videre filium, vt vel consolatoriũ ex eo perciperet verbum, vel aliquod ei impenderet solatium, vltimumq; valediceret. Sed quia prope ad eum accedere nõ dabatur ob turbam militum qui eũ cinxerãt, & vndique sequebãtur: aliò (sicut à plærisq; affirmatur) perrexit itinere, vt turbã anteuerteret, atq; ita suo veniret dilecto obuiàm. Quamuis .n. ex acerbissimo dolore quem ob filij passionem conceperat, prorsus exhausta, & viribus esset destituta: fortis nihilominꝰ amor quo erga illum feruebat, & ingens eũ videndi desiderium, vires ei addidit: ita vt turbam oẽm filium eius ducentium præueniret.

Quis obsecro mẽte concipere possit, quibus fuerit doloris, & angustiæ confixa aculeis, quum vnicum solamẽ cordis sui ita miserabiliter derelictum, & graui insuper crucis pondere onustum videret? quum aspiceret gratissimum vultũ eiꝰ (quem toties intima cum deuotione amplexa fuerat) tam turpiter deformatum & miserè affectum? quum contueretur, & venerandum caput illiꝰ (quod sæpe multa cum reuerentia ardẽtissimo suo appresserat cordi) horribili corona spinea crudelissimè cõpunctũ? quum deniq; cerneret Deo ac Domino suo tantam irrogari iniuriam, & contemptum, ipsumque inter latrones damnatum annumerari? Quis dubitare possit gladium doloris pijssimum cor illius acerbissimè transuerberasse? quum videret dilectissimum filium suum quem suo gestauit sub pectore, ita sanguine phlegmatibusque fœdatum, crebris affectum vulneribus, & ab omni despectum, abiectumque mundo? Nihil est ambiguum, quin si diuina bonitate non fuisset seruata, roborataque, cor illius deuotissimum, præ dolore & mœrore ruptum fuisset. Quandoquidem adeò eius animum vis immensa doloris opplcuerat, vt veluti sub graui staret pressa saxo, nec posset saltem verbum ædere.

Neq; tamen gestus incõpositos aut insolitam aliquam præ se tulit deformitatem, non vllam exhibuit forinsecus impatientiæ notam, vtpote quæ se funditus Deo resignarat, totamq; se absque electione aliqua vel optione in gratissimam illius refuderat retuleratq; voluntatem. Et quia plena erat spiritu sancto, nouerat ex prophetis filio suo moriendum esse, eaque de causa mortale eum sumpsisse corpus, sicq; visum esse patri cœlesti: ideoq; aliud desiderare non poterat. Vnde quemadmodum Iesus Christus vltro se patri obtulit hostiam viuã pro salute mortalium, ita & beatissima dulcissimaque virgo Maria ipsa quoq; filium suum obtulit pro humani generis salute: satisq; ei gratius fuit suo destitui solatio, quam hominum impedire redemptionem. Atqui flagrantissimus illius erga filium amor totum se intus cohibere non poterat: sed vt intus cor exussit, consumpsit, liquefecit, ita foras feruentes expulit lachrymas, viuidum illius colorem obfuscauit, atque innumera eademq; altissima extorsit suspiria: ita vt exterior eius miseranda atque tristissima habitudo, interiorem spiritꝰ angustiam declararet. Quia verò Dei intelligebat esse voluntatem, vt vnà cum filio suo pateretur, sponte sese ad hoc obtulit, etiam mori paratissima vna cũ Iesu nato suo pro salute ac redemptione miserorum. Continuit autem dolorem suum intra secreta pectoris, eò q̃ nullam externam hominum consolationem desideraret: potius appetens in illo dolore persistere, donec eam ipse dominus eriperet ac consolaretur. Eanamq; de causa Iesum sequuta est, vt simul cum eo suam ferret crucem. Idcirco accessit Caluariam, vt cum eo intus spiritaliter crucifigeretur. Ideò iuxta crucem astitit, vt gladius doloris cor eiꝰ configeret, ipsaq; martyrũ omnium regina efficeretur.

Crux domũ Dei excellentissimũ.

Excellentissimũ donum quo Deꝰ suos solet munerari amicos, crux est & afflictio: atque illud ipsum & filio suo, & beatæ virgini, & electis amicis suis omnibus contulit. Vnde quisquis cruci, & afflictionibus sese opponit, Dei voluntati ac donis eiꝰ resistit, aberratq; à Deo, terga illi obijciens. Comunsuni siquidem amore Deus cunctos homines prosequitur, optatque omnes ad perfectionem prouehere: quod tamen absque labore, & dolore cruceque multiplici fieri nõ potest: haud secus quàm preciosa

sa, et adfabrè elaborata aurea patera, absq; igne, malleis, alijsq; acutis, & accõmodis instrumentis fieri non potuit. Sed miseri homines semper fugiũt, nec ferre aut satisfacere student suauissimæ Christi operationi: ideoq; semper inepti, miseri, & fragiles permanent.

Iesus in montem Caluariæ perueniens, felle potatur: Et eius plagæ ex dolorosa vestimentorum detractione renouantur.

CAPVT XIIII.

AD hunc igitur modũ, vt paulò ante dictum est, Iudæi immites Christum ad Caluariam perduxerũt, locum execrabilem, damnatum, contemptibilem, plenum q; fœtoribus extinctorum cadauerum, & ossium mortuorũ. Itaq; colligere licet, mortem Christi omniũ longè despectissimam fuisse, idq; quatuor ex rationibus. Primò quidẽ, quòd crucifixio illo æuo turpissimũ ac ignominiosissimum mortis genꝰ erat, quod sceleratissimis quibusq; potuisset adhiberi. Secundo, quòd inter duos latrones medius crucifixus est Dominus, vt ex illorum operibus condemnaretur, crederetur q; esse par scelere, qui consimili pœnæ subdebatur. Tertiò quod in putidissimo Caluariæ loco nudus occidebatur, quod nisi insigniter flagitiosis inferri solebat. Quartò, quòd in præclara paschæ solẽnitate occisus est, tãquam cuiꝰ vita tam scœlesta, & execrabilis esset, vt omnino necesse fuerit quam primũ eũ tollì è medio: vtpote qui omnibus maximè esset inuisus, & onerosus.

Mors Christi despectissima.

Vbi verò ad hunc Caluariæ montem peruentũ est, quum pius Dominus præ nimia fatigatione, & graui crucis põdere anxius admodum, & imbecillis esset, potum ei præbuerunt vti moris erat facere condẽnatis, non quidẽ dulce vinũ, sed corruptũ, & acidum, myrrha felleq; permistũ: quo nimirũ homines liuidi ac scelerati quã essent in Christũ amaro ac virulẽto corde manifestè prodiderunt, quando ne vnũ quidem membrũ in eo impunitũ reliquerũt. Sed & Christus dominus in cunctis mẽbris suis pati voluit, vt nos omnibus membris læsos perfectè sanaret. Et quia Adam per voluptatem vetiti fructus peccauit, dominus Iesus peccatum illius per felleæ potionis cruciatum expiare voluit.

Matt. 15. Matt. 27.

Genes. 2.

Heu quã multos hodie inuenire est, qui putridum cadauer suum varijs, eisdemq; delicatis admodum cibis nimis farciant, ducẽtes pro nihilo Deum per gulæ vitiũ offendere. Hi ex tẽplo Spiritussancti, tabernas dæmoniorũ efficiũt: præclaræ essentiæ suæ formam obliti, imaginem diuinæ similitudinis in irrationalis pecudis similitudinem cõmutarunt. Non verentur animam et corpus perdere, vt sensuum suorum oblectamẽtis satisfaciant. Isti planè Christo Iesu non semel tantùm acerbam præbent potionem, sed quotidie acerbissimum fel ei bibendum porrigunt. Itaq; homini spiritali cibus, & potus tali cũ moderamine ac discretione capiendus est, vt ei sit auxilio ad seruiendum Deo: atq; ea cũ gratitudine, vt vel ex singulis buccellis laus resultet benignissimi cõditoris. *Notent gulosi.*

Dehinc crudelissimè domino saluatori suas detraxere vestes, turpiter eum denudantes. Itaq; quamuis ipse dominꝰ Iesus in omni vita sua totus pauper fuerit, attamen in cruce perfectũ nobis veræ paupertatis speculum, et formam voluit exhibere, dum se ita nudari passus est, & nihil habuit reliquum quo sacrum caput suum reclinaret. Nimirum tanquam nihil cum mundo habens cõmercij, nudus etiam in cruce suspensus est, in cõspectu acerrimorum hostium, & illusorum suorum. Neq; enim aliqui mortis rei nudi in crucem agi solebant, nisi qui essent insigniter facinorosi, quique in exẽplum aliorum horribili erãt morte afficiendi. *Ioan. 19.*

Attende nunc ô anima mea interna cum cõpassione dulcissimum redemptorem & amatorẽ tuum. Aspice vt rex gloriæ qui cuncta vestit, ac tegit cœlum nubibus, arbores folijs, terram herbis ac floribus, ipsemet ad cutem vsq; despoliatur vestibus, tanquam denuò nunquam vestiendus. Vide Dominũ dominorum factum veræ paupertatis speculum. Pudeat posthac murmurare, conqueri, & animo deijci, quum aliquid tibi subtrahitur, aut in interna externaue relinqueris paupertate. Disce hic pauperem, nudũ, derelictumq; Iesum sequi. Aduerte obsecro vt cœli pulchritudo deformatur, cœli altitudo humiliatur, clarum puritatis speculum detegitur.

Nemo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nemo vnquã capere sufficit, quàm grauí intus dolore pudicissimum cor illius mordebatur, quòd ingentem illam cõfusionem, & verecundiam ferre cogeretur: maximeq́ue quòd ita turpiter sub puríssimæ matris aspectu in cruce pendere oportebat.

Luc. 1.

Obsecro cum ingenti compassione attendamus, quanta cum inclementia crudelissimi illi vestes domino abstraxerunt, quantũ fimbria fluxu sanguinis fœminam laborantem curarat. Quis nõ videat, quam inhumanus fuerit dolor, & cruciatus, vestem vulneribus inhærẽtem, & sanguine concretam, tanta cum crudelitate detrahere, cunctis haud dubiè vulneribus recrudescentibus? Secũ quisque suo in cõrde doloris huius magnitudinem expendat. Et vt quorundam est opinio, spineam coronam à capite auulsam (eo quòd vesti exuendæ impedimento erat) rursum incredibili cum tormẽto sancto eius capiti impressérunt, vt non sit dolor qui huic possit comparari.

Agè nunc meditare ô anima mea, in quanto cruciatu fuerit gaudium cœli. Aspice vt totum corp⁹ eius denuò vulneratũ sit, cunctis illis sacris vulneribus renouatis, & purissimo sanguine fluentibus. Contuere vt benedictum caput eius angelicis potestatibus cum tremore cõspiciendum, ab immitibus illis afflictum & excruciatum fuerit, dum spinæ denuo impositæ noua inflixere vulnera: ita vt vulnus vulneri iungeretur. Aduerte quæso, vt sanguis ille regius cerebro permixtus, ex cunctis illis vulneribus per faciem, per capillos, per collũ, ad terram vsq; vbertim promanauerit. vtq; corpus illud deforme (quod tã miserè conscissum ac lacerum nõ nisi vulnus fluens erat) iam vento frigoriq; expositum sit, obrigueritq;. Et tamẽ agn⁹ mansuetissimus non patienter modò, sed etiam cum ingenti desiderio omnẽ hũc immanem atq; horribilem pertulit cruciatum. O quàm stabat illic tremulus præ frigore? O quantum aucta, & profundius inflicta sunt vulnera eius dum ex acerba illa vestium auulsione vulnera vulneríb⁹ inserta sunt, adeò vt pijssimus, & omni amore amplectendus Iesus Christus dominus noster, non nisi vulnus sanguinem manans effectus sit? O quantam ille afflictionem pertulit in corde suo, videṡ odium, luorem, fraudem, sitimq́; cruentam ludæorum, videns quantopere festinarent aptare crucẽ saluatori suo, vrgere ministros, subministrare clauos, necem accelerare? Ipsis enim magna intus crux erat, ꝙ dominus Saluator tam diu ante oculos eorum versaretur.

Sentire etiam hic licèt quod quidam affirmant, Christũ Iesum (qui spiritum suum nunquam ab orandi agendiq́; studio relaxabat) dum ministri circa illius mortẽ præparãdam occuparẽtur, flexis humiliter, & deuotè in terrã nudis cruentisq́; genibus suis, corde item, oculis, ac manibus in cœlum ad Deum patrẽ erectis, obtulisse eidem dignissimum sacrificium passionis suæ, ad conciliandũ cum humano generi.

Offert Christus Patri sacrificium passionis suæ.

O anima mea, statue modo Dominũ Saluatorem tuum ob oculos cordis tui: videasq́; Iesum sponsum tuum delitias animi tui, tam miserabiliter sanguine rubricatum, vulneribus confectum, deformem, & corde anxium coram astare, vt te fœdam sponsam suam sibi despondeat, mundet, sanet, exornet, omniq́; debito absoluat. Imaginem hanc maximè miserandam tam altè memoriæ tuæ imprime, vt nulla vnquam obliuione deleatur. Et quinam ferre poteris, vt dilectum cordis tui tam miserè afflictũ aspicias? Nonne integro desiderabis corde, vt te totam faciat in lachrymas resolui, quo corpus dilecti tui vndiq; saucium lachrymis tuis abluere, & omni possis deformitate mundare? O te felicẽ si medulla omnis ossium tuorum, sanguisq́ue cordis tui in vnguentũ distillari possit, quo vulnera cuncta spõ si tui perungerentur: ipsumq́; cor tuum igne amoris decoctum in gratissimum posset transire cibum, quo os dilecti tui felle exacerbatum edulcaretur. Et licèt hæc reipsa præstare nequeas, pleno tamen affectu præstabis: & satis est dilecto tuo, cor potius quam opera pensanti. Itaq; sic litum, & perunctum spõsum tuum ingenti cum reuerentia quietis captandæ gratia, in suauissimum Dei patris sinum tanquam in amœnissimum lectulum repones: capite illius reuerendissimo spinarum aculeis tam dirè cõpuncto ad pijssimum Dei patris pectus (ceu ad mollissimum quod possis inuenire puluinar) ob requiem captandam applicato.

Iesus in cruce extenditur: & eius manus ac pedes diris clauis crudeliter perforantur, Crucíq; affiguntur.

CAPVT XV.

POst hæc inhumanissimi illi carnifices Iesum crudelissimè rapientes, ad crucem traxerunt. Quam agnus innocens ingenti cum amore salutauit, dicens (vt piè meditari possumus) in corde suo: O crux benedicta tanto iam ex tempore te amplecti concupiui, triginta trib⁹ annis tui me tenuit desiderium, vt hominum in te salutem operarer. Inserui igitur nũc creatori tuo, & fer seculi preciũ. Illi deinde corpus agni innocentissimi vulneratum, immitissimè in crucem rigidam prostrauerunt, manũq́; alteram crasso quodam, & obtuso clauo crebris ictibus cruci cruciabiliter nimis affixerunt. O quàm impatibilis hic dolor fuit suauissimo redemptori, cuius tam tenera ac præclara erat complexio, qui totus iam debilis, & exhaustus erat ex pœnis illis omnibus, quas antè pertulerat? Quàm intimas cordis eius medullas singuli ictus isti, atq; hæc afflixio penetrabant? Quàm fuit corde anxius, quam doloribus immensis vndiq́ue correptus, quum grandis ille, & obtusus clauus, vi multa per venas, neruos & ossicula (quæ in manibus concurrunt) adigeretur? Secum quisque perpendat quantus hic dolor fuerit, quanta angustia, quanta cordis oppressio. Et quia obtusus admodum, & crassus erat clauus, cutem simul attraxit per vulnus.

Clauus obtusus & crassus.

Mox alteram quoque manum ad foramen in cruce effossum itidem perforandam pertraxerunt. Sed quia procul illud foramen aberat, & Christi corpus frigore, sanguinis effusione, pœnisque anteà perpessis non parum contractum erat, manum ipsam rigido fune extenderunt, alteram interim manum summa vi premendo, & calcando retinentes: atque ita sacra Christi brachia horribili cum dolore intenderunt, donec quò volebant manum adduxissent: quam tunc similiter ingenti clauo crebris ictibus confoderunt. Dehinc & sacros eius pedes crudelissimè prius extentos simulq́ue iunctos, immani clauo cum intolerabili dolore confixerunt.

Manum alteram fune extendunt, alteram pretium calcibus.

Attende nunc ô anima mea spõsum tuum Deum & creatorem tuum, vt hic amoris conscenderit lectulum: quàm latè suas extenderit vlnas, vt te amplectatur: quam deniq; amicabiliter te ad se inuitauerit, vtens verbis illis Cantici Canticorum: Veni soror mea, sponsa mea, columba mea: veni, inquam, in foramina petræ, id est, in melliflua vulnera mea. Veni, quia iam paratus, & floridus est lectulus noster, ornatus rubicũdis vulneribus, & precioso sanguine meo. Itaque veni prorsus ô anima mea, & intuere quanta pro te pertulerit De⁹ tuus, vide cum ingenti compassione, vt sacra eius membra extenta, distracta, dilacerata, & extra suas iuncturas in longum latumque euulsa atque exturbata sunt: ita vt ne vnum quidem suo adhæreat loco, & cuncta facilè possint dinumerari. Adeò inhumaniter dulcis Iesus instar arcus erat extensus, vt membrorum aliud, alij succurrere non posset, cunctis pariter incomprehensibili dolore, pœnaque correptis. Nos quidem si paruo quodã simus affecti vulnere, vix moderatè ferimus, vt quispiam illud etiam leniter attrectet: & tamen manuũ pedumq́; Christi vulneribus omne põdus totius sacri corporis eius cruciabiliter imminebat. O quàm miserandum in modum membra, neruiq́; omnes cõtrahebantur? quàm cuncta illius interiora perturbata, læta, atq; cõtrita erãt? Vicit hæc pœna captum oẽm & intellectum humanum, eo quòd intolerabilis esset, tantoq́; tempore duraret. Hinc venerabilis Beda ait: Christus pendens in cruce manibus pedibusq́; confixus, lenta morte consumptus, & attritus est, diuq́; in pœna perdurauit, non quod eũ delectaret viuere, sed ne passio sua citò finiretur.

Cant. 2.

Cant. 2.

Beda.

O quantis in angoribus posita erat dulcissima Dei mater & virgo Maria? Quàm singuli quique ictus malleorum (quos dum filius crucifigeretur audiuit) cor illius pulsarunt? Quàm totam in se portauit crucis imaginem, eidem ipsa vicissim omnino impressa, & in eam quasi transformata? Nec dubium est, quin per ingentem compassionem vna

Compassio Mariæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum filio cruci affixa fuerit, sitq́ue passa intrinsecus, quicquid Christꝰ foris perpessus est. Stemus & nos cum matre pijssima iuxta crucem. Bonum est nos hic paulisper subsistere: quādoquidē flumina hic scatent gratię atq; charismatum. Nos etiam vna cū afflicta matre Maria (si tamen gratię filij sumus) in intimis animarum nostrarum, dolore, & compassione vulneremur erga inhumanam Christi passionē, quum sit ipse frater, caro, & sanguis noster, & nostra vtiq; sint peccata ob quæ sic affligitur. Deniq; ascendamus, & nos ardenti cum amore & deuotione in lectulum dilecti nostri, id est, in sanctam crucem, in qua amor noster tam miserabiliter distentus est: huc ascendamus, quando multo cum desiderio ille nos expectat, satisq́ue latè (nos amplexandi gratia) sua brachia extendit. Nos vicissim cunctas vires & membra nostra ad ipsum erigamus, vt cum amore eum amicabiliter amplexemur, atq; cum deuotione, & reuerentia nostris apprimamus cordibus, dicendo cū sponsa in Canticis canticorum: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter
Cant. 1. vbera mea commorabitur. Sit cor nostrum illi gratum puluinar, quo sacrum suum caput acclinet.

Iesus cum cruce subleuatus; medius inter latrones pendet, Blasphemijs impetitur, Orat pro inimicis, Latronꝫ pœnitenti paradisum promittit.

CAPVT XVI.

ITaq; vbi iam immitissimi carnifices dominum cruci affixerant, mox eū
Crux in petram impacta. cum cruce subleuarunt, & ipsam crucē sanctam ferocissimè in petram excisam impegerunt, decidereq́; permiserūt: ita vt hoc casu cuncta Christi membra atque interiora inhumano quodam dolore concuterentur colliderenturq́;, vtpote quę anteà plus satis intensa fuerāt. Hic iam manuum, pedumq́; sacra vulnera instar fontium denuo eruperunt largeq́; manare cœperunt. Nimirū hæc
Genes. 22. sunt quatuor flumina paradisi, quæ ex loco voluptatis egredietia irrigant omnē terrā. O sitientes oēs venite ad aquas:
Esaiæ 55. Deut. 32. haurite nunc cū gaudio de fontibus saluatoris. Sugite mel de petra, oleumq́ue
Esa. 55. Genes. 18. de saxo durissimo. Emite absq́; argento, & absq; vlla commutatione vinum
31. & 35. & lac. Hic est lapis angularis, firmus, & incommutabilis, quē Iacob pater cœlestis erexit in signum gratiæ, & clementiæ, in titulum pacis, perfusum misericordiæ oleo.

Ea verò de causa Christus subleuatus est, vt inimicus cum omni virtute sua prosterneretur. Nunc igitur fideles oēs vestrum contemplamini saluatorē, regem ac ducem pro vobis dimicantem, *Victoriæ signum est crux in cis trophæum.* atq; à vestris vos eripientem hostibus, & in pristinam asserentem libertatem. Iā victoriæ signum crucis trophæum erectum est, sub quo nobis militandū est: nam hoc ab omnibus tuebitur obstaculis atque impedimentis. Itaque gaudeamus, exultemꝰ, gloriemur in cruce Domini nostri Iesu Christi: qua sola suum voluit elidere hostem. Hanc vsq; adeò amauit, vt illius perquirendæ causa descenderit in terras, quandoquidem cœli huiusmodi ligni genus non proferunt.
Hebr. 12. Factus est veluti exul extra regnum, gloriam, & gaudia sua, quo hanc posset amplecti. Aspiciamus igitur (sicut monet Paulus) in authorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta, imò & afflictione omni, quę inde illi accidere potuissēt.

Venite, oro, quotquot Deū amatis, Esaiæ. 27. ascendamus ad montē Domini, quan- Num. 13. doquidem fœcundus admodum est, & Num. 16. pinguis, delitijs abundans. Hic iā botrus Psal. 77. in vecte suspensus, ostenditur. Hic iam Deut. 1. planè est petra bis virga percussa, quæ & 32. nō modò aquas viuas, sed & olei riuos Cant. 1. dulciter emanat: adeò vt quotquot ad ad hunc montē accedunt, sanctificētur, dicantq́; cum anima amante: Oleū effusum nomen tuum. Hic est vas opobalsamo gratiæ plenum, quod quidem vas non solùm pluribus in locis perforatum est, sed & fundū quoq; illius excussum: ita vt cuilibet haurire liceat quantum libet. Hic est flos campi, & li- Cant. 2. lium conuallium, fructusq́; terræ sub- Esaiæ 4. limis, atq; agnꝰ sine macula. Hic, inquā, planè est elegans liliū conuallis nostræ albedine micans, & totum orbem suo splendore illustrans, virtusq́; suæ odore adimplens: ex quo aurei procedunt ramuli, id est, diuinitas ipsa sub candidis purissimæ humanitatis ciꝰ foliis delitescēs. Exultet nunc terra nostra, tam spe-

cioso fructu ornata: cesset à gemitibus vallis nostra lachrymosa. Quæ. n. prius infecta erat, serpentinum gustādo virus, nunc precioſi sanguinis Christi balsamo repurgata est, atq; rore cœlesti per sancti spiritus infusionem fœcundata: ita vt iam numerosa ædiderit lilia, inter quæ anima amans dilectū suū obambulare, & pasci dicit. Quot namq;
Cant. 1. 4. & 6. in terris sunt homines mundi cordis, & Deum amantis, tot nostra vallis lilia produxit: atq; in his delectabiliter spontus pascitur, iucundeq́ue satis obambulat. Et ipse quidem singulare illud lilium est, ex cuius semine cętera pullularūt, suamq́; formam, decorem, & fragrantiam mutuata sunt. Huius lilij odore serpentes, & corruptio omnis fugatur. Itaque instar apis sedulæ huc studiosè aduolemus, de vulnere ad vulnus transeuntes: nec aliunde nobis pabula carpamꝰ, quū hæc melle scateant. Quid enim aliud sunt sacra, mellitaq́; verba Christi quæ in cruce deprompsit, quàm flores melliflui ex caule lilij, id est, ex sancta cruce nascentes?

Quæso, sensibili quodam compassionis affectu videamꝰ, quali cruciatu Christus hic fuerit circundatus: vtpote, cui nec vnum quidem supererat membrū, quod non extra locum suum cum ineffabili dolore auulsum esset. O quantopere dolebant brachia tam dirè extēta? Quàm pungebant cor illius tormenta vulnerum, quæ totius corporis pondus tamdiu portauerant? Quantis erat correpta angoribus sancta illiꝰ anima, quæ omni consortatione destituta, omnem hanc crucem, & pœnam suo in pondere sustinuit? Vt enim resignatio ac patientia Domini Iesu pro peccatis nostris afflicti, euidentius nobis reluceret, & salus nostra strenuè, fortiter, perfecteq́ue perageretur, ac debitum humani generis largè copioseq́; exolueretur: diuinitas humanitatē patientem, & inferiores animæ vires consolationis influxu non releuabat, sed hæ solo patientiæ gubernaculo regebantur in acerbissima ipsius Christi passione. Itaque si aliqua penes nos amoris scintilla, si qua compassionis viscera residunt, non poterimus nō cōpati creatori, & saluatori nostro, quē hic ob oculos tam misere pro nostris sceleribus pendere videmus. Quis enim vel bruto animanti sic affecto nō compatiatur?

Et quidem pius Iesus non solùm intolerabilibus illic pependit in pœnis, vt nos ad lachrymas, & cōpunctionē moueret: verū etiam cū omnibꝰ amoris argumentis, & indicijs, vt nos similiter ad amorē accenderet, & prouocaret. Estq́; sublatus in altū, latè sua extendens brachia, vt nos oēs amplecteretur. Duris rigidisq́; ad crucē clauis affixus est, vt nos ad pœnitentiam longanimiter præstolaretur. Ex omni corpore suo manauit sanguinem, vt largiter nobis potandam præberet præcipuam sui precioſi sanguinis medicinam. Ingentia vastaq́; suscepit vulnera, vt patulum accessum securū q́; latibulū in illis semper haberemus ab omni tentationū impulsu. Demisit caput, quo pacis nobis, & amoris præberet osculum.

Et prętereà Dominus noster Iesus Christus cum sceleratis reputatus, atq; *Marc. 15. Ioan. 19.* inter duos latrones mediꝰ ceu princeps latronū suspensus. Fecit hoc impietas Iudaica, vt Christus qui in seipso innocentissimus erat, crederetur ab omnibꝰ similis illis esse in moribus, cum quibus eadem damnatione plexus erat: vt sic per alienam malitiā infamis fieret, qui ex sese erat iustissimus. Sed nihil refugit humilis Iesus inter illos pendere, pro quibus mori desiderabat. Et ipse quidē cum sceleratis annumeratus est in terris, vt nos angelorum cœtibus in cœlis insereremur. Fuit inter duos sceleratos medius, non vt nequam, sed tanquam iudex, alterum misericorditer donādo vita, alterū iusta mortis æternæ feriendo sententia. Et hic iudicij futuri quan- *Matth. 25.* dam exhibuit formam: in quo bonos quidē à dextris, impios verò à sinistris collocabit.

Dehinc etiam Pilatus more Romanorū causam necis Christi scripto in ta- *Ioan. 19.* bulam redegit, camq́; supra crucē tripli ci idiomate affigi præcepit, his verbis: Iesus Nazarenus Rex Iudæorū. Et licèt *Titulus crucis.* homo ethnicus esset Pilatus, hūc tamē titulum ex sancti spiritus digessit instinctu, ad ignominiam quidem & dedecus Iudæorum, gloriam verò & triumphū Christi. Occultè siquidem virtus omnipotentis Dei in corde infidelis operabatur, vt aliter scribere non posset, quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

ci diuinitus inſpiraretur, & nec mutare quidem poſſet quod ſcripſerat, licèt à Luca 23. ludæis exigeretur. Non.n. audire Pilatum ludæi volebant, quum diceret nullam ſe in domino cauſam reperire: vndè nec ipſe eis morē gerere voluit, ſed Ioan. 19. ait: Quod ſcripſi, ſcripſi. Atque hoc ipſo vltus eſt ſe de ludæis: ita vt culpa & malitia omnis in eos redundarit. Per hunc quoq; titulum diſcretus eſt dominus à latronibus: vt totus aduerteret orbis quòd non pro aliquo ſcelere ſuo, ſed ex amore puriſſimo precioſam animam ſuam morti exponeret pro amicis ſuis. Legerunt autem hunc titulum multi Iudæorum: legamus eum, & nos ceu veri Iudæi, id eſt, confeſſores Chriſti, non vti illi cū aſpernatione, ſed deuota meditatione: ſemper eum noſtris imprimendo cordibus, & velut ſcutum gerendo contra tētamenta omnia. Hic namq; titul⁹ eſt triumphalis victoriæ, oēm inimici potentiam virtute crucis Chriſti cōtritam deſignans. Confiteamur ergo Dominū noſtrū eſſe Ieſum, id eſt, Saluatorem, verumq; orbis redēptorem: humiliter precando, vt curare, omniq; vitiorum labe expurgare velit Tituli explicatio. animas noſtras. Fateamur & Nazarenū eum eſſe, id eſt, floridum: orando, vt in omni nos virtute virere faciat. Confite- Matth. 28. amur etiam verum eſſe regem Iudæorū id eſt, confitentium atque credentium, quum omnis poteſtas ei data ſit in cælo & in terra. Si hoc pacto hunc legimus titulum, veri Iudei erimus & filij Abrahę Chriſtus item erit rex noſter, & ſaluator noſter, & ipſe nos tuebitur, atq; in cœlū tandem aſſumet, faciens nos cohęredes ſuos in regno patris ſui.

Poſt hæc carnifices qui Chriſtum in crucem tulerāt, veſtes eius partiti ſunt, ſingulis ſingulas tribuētes partes. In tunicam autem, quòd inconſutilis eſſet, ſortem miſerunt. Apparet hinc immēſa Chriſti humilitas, quod quum dominus eſſet gloriæ, viliſſimis ſcurris traditus eſt, quorum tanta erat inopia, vt veſtes eius exigui præcij & ſimplices, tā ſolicitè & exactè diſtribuerent. Sic ſic agnus innocens ipſos ſui irriſores & occiſores veſte ſua contexit.

Ioan. 19. Pſal. 21. Aſpiciāmus, oro, multa cum deuotione creatorem & ſaluatorē noſtrum tā miſerabiliter in tantis cruciatib⁹ pendentem, omnibus amicis, rebus & ſolatio deſtitutum, pœnis omnibus & intus & foris obrutum: ablatis ab eo omnib⁹ quæ illius poterant mitigare dolores, & accedentibus ei quæcunq; illos exaggerare poſſent. Attendamus regem hunc miſerandū & deſolatū vndiq;. Coronā quidē gerit & regalē titulū: ſed vbi eius ſatellites? vbi caſtra? vbi palatia? Enimuero ſub dio pendet. Vbi purpura? vbi auro micantes veſtes? vbi demum corpus, & ſanguis eius? Nimirum abſumptū, & excoctū eſt corpus omne amoris incendio: ſanguinem eius peccatores hauſerunt. Quid nobis det obſecro, qui nec tantillum habet reliquum, vbi caput acclinet, non tectum, non peculium, nō hæreditatem, non veſtes? Iam Cant. 4. ablata ſunt omnia. At nihilominus accedamus ad hunc myrrhæ montem, & cum turture gemebunda in palmam crucis conſcendamus. Et reuerà ſatis ſuperque inuenire licebit, ſi non deſit inquirendi ſedulitas. Adhuc linguam habet, qua verbum depromat conſolatorium, verbum ſalutis & inſtitutionis, quo latro ille abundè contentus Luca 23. fuit. Si hoc non ſufficit nobis, adhuc paulo altius aſcendamus. Enimuero & cor adhuc habet integrum, illo patrem Ioan. 13. ſuum pro nobis deprecabitur. Habet & conſcientiam, deuotione, gratia & amore plenam: dabit nobis nierum illud, quod dilecto ſuo præbuit diſcipulo in eius pectore quieſcenti. Sed & hoc ſi parum nobis ſatisfacit, en libens ſuum patietur latus configi, cor ſcindi, & aperiri, porrigetque nobis ſanguinem eiuſdem cordis ſui amore ardentiſſimi, prębebit potum ſuauiſſimum maximeque delectabilem ſuæ diuinæ charitatis. Denique & ſanctam animam ſuam dabit gratia & meritis plenam, cunctiſque ornatam virtutibus. Quid vero alterius ab hoc dulciſſimo Deo ac domino noſtro exigere poterimus? En, dat quicqd habet, quicquid præſtare poteſt. Itaq; & nos ſic illi viciſſim totos demus.

Sederunt autem non procul à cruce, miniſtri, Chriſtum cuſtodientes, & rei exitum ſuſtinētes. Et nos quoque expectemus, non vt illi ex inuidia, mortem Chriſti: ſed cum dolore finem pręſtolemur ſalutis noſtræ à Chriſto: nec recedam⁹ à cruce, quādoquidē omnis ſalus noſtra

Cant. 2. noſtra in cruce poſita eſt. Dicit anima quędam amore flagrans: Sub vmbra illius quem deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Et quid poſſit amāti animæ eſſe ſuauius, quàm vt poſt diſtractiones, labores, perturbationeſq; multas in hac lachrymarū valle (velit nolit) ei occurrentes, camq; fatigantes, ſub hac ſalutiferæ crucis vmbra reſpiret, ſeſe reficiat, ſenſus diſpſos colligat, animāq; exhauſtam delectabili arboris huius fructu confortet?

Expectabant Iudæi rei exitum, quod necdum ſanguine, & crudelitate ſuum expleſſent animū. Et quia anguino ſuo pectore nullum poterant tormenti genus concipere, quo deinceps corpus ei⁹ cruciarent, ad extremum manibus deficientibus, linguis ſuis dominum excruciare cœperūt. Itaque ceu furioſi caput Matth. 27. ſacrilegū agitabant, contra illum ſputa egerentes, dicenteſq;: Vah qui deſtruis tēplum Dei, & in tribus diebus excitas illud. Si filius Dei es, deſcende de cruce. Item: Alios ſaluos fecit, ſeipſum non Sap. 2. poteſt ſaluum facere? Si Chriſtus rex Iſrael eſt, deſcendat nunc de cruce. Confidit in Deo, liberet nunc eū ſi vult. Adeò impietate, & malitia pleni erant, vt ſi quid de eo ſciuiſſent mali, haud dubiè obiecturi erāt: ſed quia in auro puriſſimo, toties afflictionis & crucis igne ꝓbato, nullas poterant inuenire ſordes: ipſas eius virtutes, glorioſa miracula, diuinumq; nomē ei exprobrarunt. In hoc ſiquidem totis viribus incumbebant, vt quemadmodū corpus eius attriuerant, peneque in nihilū redegerant ita & glorioſum eius nomen penitus obliterarent. Sed quanto id fecere ſtudioſius, tāto plus Chriſtū exaltarunt. Nā ipſis ſuis inſultationibus nihil ei improperare potuerunt, niſi quod honeſtū, ſanctū, diuinumq; eſt: puta quòd mortuos ad vitam reuocauit, quòd ægros ſanitati reſtituit, quòd mira operatus eſt, quòd deniq; De⁹, & rex Iſrael eſt. Reuerà ſi quid inſuper in eum conuitiorum aut iniuriæ conferre potuiſſent, neutiquàm ſibi temperaſſent.

Micah. 6. Dicere tunc ſecū poterat pius Dominus in animo ſuo: Populе meus, quid feci tibi, aut quid moleſtus fui tibi? Cur adeò crudeli es animo in Deū creatorē tuum? Cur adeò durus es, vt calidus ſanguis meus (quem inſtar aquæ in terrā decurrere cernis, quo & ſaxa ſcinduntur) ferreum pectus tuum non emollire, nō in illud pertingere, non ipſum calefacere poſſit? Equidē innumeris te affeci beneficijs. Propter te Aegyptū multis plagis attriui, mare rubrum ſub tuis ſiccaui veſtigijs, hoſtes tuos nullo labore tuo, proſtraui: & tu ediuersò me Pilato tradidiſti, flagellis cæcidiſti, & necē meam ſtudioſe molitus es. Quadraginta annis Mich. 9. manna te paui in deſerto, & tu fel & ace Deut. 29. tū in potū mihi dediſti. Duxi te per deſertum, protexique, & veſtimenta tua non ſunt attrita: & tu me cruce onuſtū ad mortē duxiſti, ſpoliatumque veſtib⁹ ac nudum in crucem tuliſti. Regali te ſceptro honoraui, tu verò ſpinis me coronaſti, ſceptroque arundineo illuſum cæcidiſti. Quid faciam tibi, vt vel tandē ceſſet malitia tua? Corpus & ſanguinē meum tradidi tibi, & floridam, elegantemque naturā meam abs te penè conteri permiſi. Triginta tres annos pro tui conuerſione laboraui, & me audire noluiſti. Vel nunc, obſecro, emolliat te acerbiſſima paſſio, numeroſa vulnera, foruētes lachrymæ meæ, quē verba mea conuertere non potuerunt. Calefaciat te feruidus ſanguis meus, quē tot miracula mea trahere non potuerunt.

Itaque Chriſtus Dominus blaſphemias ab ipſa electa gente ſua illatas, tulit patienter: perfectè volens exequi opera charitatis. Deſcendere de cruce, ſeq; ſaluare noluit, vt plurimos ſaluaret. Vltrò ſe morti obtulit, vt alios ſanaret. In illis demū horribilibus elegit durare pœnis, quò cunctos homines ab æternis eriperet cruciatibus. O quātopere huic agno manſuetiſſimo dolebat, quòd peculiaris ille populus eius inde eum blaſphemabat, & maledicti, atq; contumeliæ loco ponebat, vndè ipſum laudare potius & amare, eiq; gratias agere debebat: q ipſe qui verus erat Deus, pro ſalute hominū tam indigna morte occūbere nihil recuſauit.

Neque verò in ſolū Dei filium impij illi coniecere blaſphemias: ſed inſuper Matt. 27. linguas ſuas, tanquam prompta diaboli inſtrumenta, in patris iniuriam laxarūt, quando dixerunt: Confidit in Deo, liberet eum ſi vult. O gens impia, quò te malignus adduxit ſpiritus, vt patri miſeri-

sericordiæ suam obijcias bonitatem? Itane iniuria tibi ab illo facta est, quòd
Matth. 19. paternum suum laxans sinum, diuitias gratiæ suæ effudit: dilectum vnicum filium suum mittens in terram, qui natura humana ex genere tuo assumpta, oues perditas domus Israel requireret, & sanaret, eundem demum pro salute tua morti obijciens, soluensq; grauissimũ debitũ tuum precioso sanguine illius.

Et hisce pro beneficijs, tu in eũ blasphemias euomis, tanquam qui non possit opẽ ferre filio suo, qui olim defunctos oẽs vnico verbo reuocabit ad vitã, quique & cœlum & terram verbo cõdidit? Quàm putamus graui Dominus Iesus afflictione laborarit, quum tales in patrem suum blasphemias, conuitia, & iniurias dici audiret: aduertens pariter quantopere patrem ad iram commouerent, quamque horribile eius immineret iudicium? Nimirum cuncta eius viscera ad miserationem mota sunt erga furiosam gentis suæ cæcitatem, clamauitque voce lugubri ad patrem: Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. O incomprehensibilis bonitas
Luce 23. Christi. Fecit hic quod ante docuerat,
Matth.5. monens vt amemus inimicos, & oremus pro illis qui nos persequuntur. Ergo maledicebant illi, at ipse benedicebat. Et licèt tanta esset eorum malitia, vt excusationem nõ admitteret, nihilominus quantum potuit excusauit eos apud patrem, dicẽs, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciũt. Plæriq; verò qui ignorantes ei supplicia intulerant, postmodũ conuersi sunt. O admirabilis virtus huius orationis, tantis in augustijs tantoq; ex amore fusæ. Quando .n. alij ob pœnarum vehementiam, etiam charissimos quosq; amicos suos facilè obliuioni traderent, nec possent vel ꝑ seipsis orare: tunc Christus pro suis hostibus precatus est. Neq; tamen hæc illi⁹ precatio pro illis duntaxat fusa est, qui tunc cum manibus crucifigebant, & linguis blasphemabant, verum etiam pro omnibus illis qui Dominũ Iesum prauis suis actibus denuo crucifigunt, & sceleribus suis blasphemant. Hi tales reuerà cæcitate correpti, nesciunt quid agãt: Ignorant enim, quàm dirè iusti iudicis potentiam exasperent, quàm benignũ offendant patrem, quàm fidum deserãt protectorem, & cuius perdant amicitiã: non norũt quàm turpiter elegãtes præclarasque, & imagine Dei insignitas animas suas deforment, quàm horribiles mereantur cruciatus, & quantam gloriã amittant.

Nunc ô anima mea, & quotquot redempti estis precioso sanguine Christi, agedum interna cum cõpassione atque deuotione feruenti, beatam conscendamus palmam crucis, pulcherrimo onustam vitæ fructu. Tota enim salus, sanitas, vita & gloria nostra, in cruce sita est domini saluatoris. Et ne tam immẽsis inueniamur ingrati beneficijs, glorificemus ipsum benignissimum redemptorem nostrum. Cœlum & terram, & quicquid horũ ambitu continetur excitemus, vocemusq; in auxilium, ad laudandum, & benedicendum Deum, di- Psal.95. & 7.
cendo: Magnificate dominum mecũ, Psal.85.
quia mirabilia fecit in nobis. Laudate, & benedicite mecum dominũ, quia misericordia eius magna est super nos. O vos angelici spirit⁹, mecũ quæso ad mõtẽ Caluariæ ascendite, & aspicite regem vestrum Salomonẽ in throno suo, atq; diademate quo coronauit eũ mater sua. O mortales oẽs, & quæq; mẽbra Christi lachrymosis obsecro oculis vestrũ contẽplamini redemptorẽ, ligno qui pẽdet ab alto. Videte si vllus dolor, eius doloribus possit æquiparari. Agnoscite scelerũ vestrorum immanitatem, quæ tali oportuit satisfactione expiari. In partes oẽs corpus Christi versate, & non nisi vulnera inuenietis atq; sanguinem. Cla Hymnus.
mate igitur ad eum voce lugubri: O Iesu, nostra redemptio, amor & desiderium, quæ te vicit clemẽtia, vt ferres nostra crimina, crudelẽ mortẽ patiens, vt nos à morte tolleres? morte vtiq; sempiterna.

Et tu cœlestis atq; omnipotens Deus pater, respice de sublimi sanctuario tuo ad innocentem filiũ tuum Ioseph, venditum atq; iniustè traditum manib⁹ hominum sanguinariorum, & turpissimo mortis genere affectũ. Vide vtrum hæc Genes. 37.
tunica sit filij tui, an non. Nimirum fera Esa. 63.
pessima deuorauit eum: sanguis peccatorũ nostrorum aspersus est super vestimenta eius, & omnia indumenta honestissimæ famæ atq; opinionis illius inde inquinata sunt. Aspice sanctum puerũ tuum

tuum cum sceleratis cõdemnatum, regium filium tuum spinis coronatũ. Cõtuere insontes manus eius (quibus nihil vnquam mali admissum est) sanguinẽ stillantes: sacros pedes eius nunquam à iustitiæ semita auersos, crudeli confi-
1. Pet. 1. xos clauo: pulcherrimam faciem eius, in quam desiderant angeli prospicere, prorsus deturpatam omniq; specie destitutam: cor deniq; benedictum quod nulla vnquam impuræ cogitationis macula attigit, internæ afflictionis prælo compressum. Vide pater amantissime dulcissimum filium tuum totũ in crucis cithara extẽsum, cunctisque mẽbris
2. Reg. 16. suis te benedicentem. Iam plane fidelis Dauid citharam corporis sui maximè intendit, suauissimam tibi edens melodiam, & gratissimam quæ vnquam tibi cantata sit, concinnens cantionem. Pa-
Luc. 23. ter (inquiens) ignosce illis, quia nesciũt
1. Cor. 6. quid faciunt. Hic est agnus innocens,
1. Pet. 2. qui nos abluit precioso sanguine suo, qui peccatum non fecit, sed peccata omnia mundi tulit. Ex huius ergo passionis thesauro mutuò accipio preciũ debiti mei: & illius merita omnia numero tibi pro omni debito meo. Quicquid enim ipse fecit, in mea vtique natura, & pro me operatus est. O pater clementissime, suscipe actus cruciatusque dilecti filij tui, & da veniam erratis ne-
Genes. 4. quam serui tui: quandoquidem sanguis insontis Abel fratris nostri clamat ad te de cruce, non vltionem postulans, sed gratiam & misericordiam, dicendo: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.

Cæterùm latro qui pẽdebat ad Christi dexterã, vt vidit ingentẽ eius patientiam & benignitatem, quod patrem suũ tam amicabiliter deprecaretur pro illis qui tot probra in eũ conijciebant: prorsus immutatus est, & cœpit eum dolor vehemens ac pœnitentia scelerum suorum. Et id quidem reipsa prodidit, casti gans verbo socium suum, blasphemias in Iesum euomentem, atq; dicens: Ne-
Luc. 23. que tu times Deum, quum sis morti ꝓximus? Qui licèt ex obstinata malitia homines non verearis, & pœnas corporis pro nihilo ducas: attamen metuen-
Matth. 10. dus tibi erat Deus, & quidẽ in extremo penè vitæ articulo, quum potestatẽ ille habeat & animam & corpus tuum perdendi in gehennam. Et licèt nos par⁹ plectamur pœnis, longe tamen diuersa Luc. 23.
est ratio meritorum. Nam nos quidem iustè, qui digna factis recipimus: hic verò nihil mali gessit.

Vndè obsecro latroni huic tam cita correctio? Qui dudũ erat iniquus, & infidelis, nunc peccatorem arguit, innocentẽ excusat: Deumq; confitetur omnipotentẽ. Nimirum hęc repentina mu- Psal. 76.
tatio, est dexteræ Christi, ad quàm ille Matt. 5.
pendebat. Hãc fidei lucem non alunde vtique accepit, quàm ex lumine illo in crucis candelabro, posito. Diu quidem Luc. 8.
diuinum hoc lumen sub humanitatis & 11.
modio latuit: sed nunc demum in crucis cãdelabrum subleuatũ est, vt quotquot in Ecclesiæ domo sunt, hinc illuminentur. Sciderunt hũc modiũ ludęi cõpluribus in locis, & cœpit hoc lumen per rimas eius effundi: ità vt domus tenebrosa quæ prope erat ex radijs illius illustrata, in hanc proruperit vocem: Nos quidem digna factis recipimus, hic verò nihil mali gessit. Et quomodo latro iste immensum æstum ignis iuxta se ardentis declinare potuisset? Planè hic Luc. 12.
ignis quem pater miserat in terrã, misericordiæ perfusus oleo, probrisq; & blasphemijs Iudæorũ ceu flatu quodã agitatus, flammas dabat in cœlum, quibus latro iste totus accensus, & igneus effectus, ac velut suorum immemor cruciatuum, totus erga Dominũ cõpassione motus est, adeò vt diceret: Equidem pœnas meas haud graniter fero, vtpote meritus plus satis: at innocentem hunc & nihil habẽtem culpę, ita præter æquũ cernere excruciari, id verò ipsis doloribus meis mihi dolet vehementius. Profectò, latronis istius charitas facta est sor-
Cant. 8. tis vt mors. Ipse enim sprevit pœnas oẽs quę ei inferri possent, nõ veritus est populum in Iesum furentem, non attẽdit principes sacerdotũ, nec ministros omnes cum varijs illic tormentorum armorũq; generib⁹ astantes pertimuit, sed in conspectu illorũ omniũ Christũ animo imperterrito cõfessus est verum Dei filium esse, eumq; nihil mali egisse, atque ita iniuria ab eis crucifixum.

O fides admiranda, ô ingens constãtia, ô incõprehẽsibilis charitas latronis huius. Videlicet bene potus, & quasi ebrius erat musto illo recẽti, ex suauissi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mo botro Christo Iesu in crucis torculari expresso. Ideo citra pudorem corã omni populo confessus est Christũ Dei filium, quẽ tamen miserijs, penuria, liuoribus,& cruciatib⁹ plenũ, iamq; morti proximũ cernebat: quæ omnia sunt signa Deo ac Domino prorsus contraria. Deniq; cum vniuersis viribus suis,amicabili vultu, deuoto corde, humili resignatoq; animo ad Christum se conuertens, feruenter orauit in hunc modum: Domine, memento mei, cùm veneris in regnũ tuum. Et statim ineffabilis Dei bonitas euidenter declarauit se mortem peccatoris non velle, sed magis velle vt conuertatur,& viuat. Præstitit hic Domin⁹,& reipsa impleuit, quod olim per prophetam suum promiserat, dicens: Quacunque hora ingemuerit peccator pro peccatis suis, iniquitatum eius non recordabor amplius. Non quidem multos ei imposuit sæueræ pœnitentiæ annos pro peccatorum expiatione: sed tanquam iam nihil in eo præter virtutes spectaret, ita ad eum dixit: Hodie mecum eris in paradiso. Quid hoc verbo dulcius?

Luc.23.

Ezech. 33.

Ezech.18.

Luc.23.

O immẽsa misericordia Dei, qui malefactorum omnium latronis istius tã misericorditer oblitus est, & tam repẽtè ignouit pœnitenti, bonumq́ue quod in eo certè exiguum erat, tam eximia ac præclara mercede dignatus est. Non enim indiget bonorum nostrorum opulentissimus atque pijssimus Deus: sed cor petit ad se conuersum, humile, ac resignatum, quale in hoc ipso latrone repetit. Neque enim is vel à morte corporis, vel à pœnis purgatorij seruari petijt: sed penitus se in diuinam resignauit voluntatem: nihilque nisi misericordiam, & gratiam humiliter postulauit. Vnde & pius Dominus apertis largissimis gratiæ suæ thesauris, beatitudinem æternam ei contulit. Et ô damnãda nequam latronis duritia, quẽ nec socij castigatio, nec tot amoris, & clemẽtiæ signa in Christo elucentia, emollire atq; conuertere potuerunt. Videbat dari regnum cœlorum, nec tamen animũ adhibere voluit vt desyderaret: itaque nec erit illi. Blasphemias atq; maledicta potius elegit: & venient ei, & quidem in omne æuum. Illum aũt nouum fructũ quem pijssimus Iesus ex infœcundo solo nostro, multo cum sudore, multaq́; precioſi sanguinis sui irrigatione in ligno crucis obtinuit, cœlesti patri suo, ceu precioſum munus ingenti cum gaudio obtulit. Interim tamen, & doluit plurimùm, quòd latro iste multis foret damnationis ansa, qui omnem vitam suã in vitijs transigere statuunt, sperantes nihilominus se cum hoc latrone in ipso mortis articulo veniam cõsequuturos, & gratiam. Quod quidem longè stolidissimum nimisq́; periculosum est: quamuis, & hoc verum sit, neminẽ vnquam à Deo derelinqui posse, qui se ad eum toto corde conuertit, eiq́; pia cum fiducia innititur.

Iesus ex doloribus afflictæ matris, augmentũ dolorum suorum accipit, & illam stantem iuxta crucem alloquitur.

CAPVT XVII.

STabat verò iuxta crucẽ Iesu sanctissima mater eius semperq́; virgo Maria, non aliquod pœnarũ subleuamen aut temperamentum, sed ad nõ mediocrem augmentationẽ. Nam si qua potuisset creatura aliquid adferre solatij Domino in cruce pendenti, nulla ad id tam fuisset idonea, vt beatissima mater eius. Sed quia definitũ erat Christo mortẽ acerbissimã occũbere, absq; vlla consolatione, & releuamine, vera cum resignatione ipsam suã passionẽ claudere: nihil ei materna presenita solatij præstitit, sed potius auxit dolores eius, quãdo, & mœstitiam illius suis pariter pœnis iunxit, & vberiorẽ inde hausit materiam acerbissimi cruciatus.

Ioan. 19.

Quis iã, ô bone Iesu, meditando consequi possit, quo fueris intus dolore affectus, quum tu qui corda omnium nosti, cuncta matris viscera, & mẽbra per internam compassionem tecum pariter in cruce extensa, & clauis confixa videres, corq́; eius longè pijssimũ, & verè maternũ pectus doloris acutissimi gladio transuerberatũ, vultum in pallorẽ versum, & animi angustias declarantẽ, atq; sine morte, penè emortuum? Quũ aspiceres feruentes lachrymas, ceu dulcissimos riuulos, quosdam per gratissimas genas eius, & faciem vbertim cursimq́; manantes, quæ vtiq; testes erãt illius erga te doloris pariter, & amoris? Quum audires etiã gemit⁹ miserabiles, pondere afflictionum illius expressos, cerneresq́ue eandem deuotissimam genitricem tuam prorsus amoris æstu liquefactam, & omnino resolutam in lachrymas, ac penitus deficientem exhaustamq́ue & absumptam: vtpote passionis tuæ cruciatu eam deuastante? Reuerà tunc ô bone Iesu ex afflictione mater ni pectoris, nouam crucem in te recepisti. Solus namq; pondus & grauitatem dolorum eius hominibus vniuersis in comprehensibilem, compassionis lãce trutinasti. Et id quidem maximè exaggerauit cruciatum passionis tuæ, quòd non modò in corpore tuo, sed etiam in materno pectore crucifixus erat: quando & illius crux, tua erat: & tua, vicissim illius.

Et quis, ô pijssima mater, ô regina martyrum, quis immẽsos animi tui angores, internamq́ue afflictionem tuam aut effari, aut mẽte cõcipere queat? Quẽ enim sine dolore genuisti, spiritûs iubilo perfusa (quum & ad tui recreationẽ aurib⁹ haurires suauissimam angelorũ melodiam Deum laudantium) eum nunc cum ingenti crudelitate & tyrannide in oculis tuis occidi cõspexisti. Vt iam dolor ille quem tunc fœliciter euasisti, multipliciter erectus est, quum beatum & singularem filium tuum cerneres in tam horridis pœnis in cruce pendẽtem coram sæua illa plebe, quæ quicquid conuitiorum, afflictionum, & cõtemptus mente effingere poterat, in illũ conferebat? Quum videres eum quẽ in castissimis visceribus pudicissimi vteri tui absq; vllo grauamine gestaras, tam inhumaniter in cruce distentum, clauisq́ue perterebratum. Quum item aspiceres sacra illius brachia, quib⁹ te toties amicabiliter strinxerat, tam immobiliter extensa, roscoq́ue tincta cruore: caput quoque venerandum acutis cõpunctum spinis, & totum corpus non nisi vulnus fluẽs: nec tamẽ interim vulnera illius tergere & inungere dabatur. Conspiciebas eũ quem sæpenumero quietis captãdæ gratia in virgineo sinu tuo collocaras, iam non habere vbi sacrum caput inclinaret. O quàm passionis prælo maternum cor tuum tũc compressum fuit? quantopere afflictionum vnda animam tuã percurrit, imo & demersit penitus? Enimuerò, si deuotus quispiam absq; ineffabili dolore & compassione, filij tui passionem animo reuoluere nõ potest, quæ crux, quæ afflictio te inuasit, quæ ipsa eius mater eras, & eandem passionem oculis coràm intuebaris? Reuerà synceriſſimum cor tuum hac die non semel, sed plus centies scissum est. Neque enim vlla vnquam mater adeò suam dilexit prolem, vt tu filium tuum. Vndè & quicquid molestię sub tuo aspectu illi illatum est, id repentè secuit cor tuum.

Luc. 9.

Et qui stare, ô domina, poteras? Dicit enim Euangelista: Stabat iuxta crucem Iesu, mater eius. Vnde tanta tibi fortitudo, vt hodie toties confixa, toties vulnerata, toties doloris gladio vnà cum filio tuo crucifixa, nihilominus constãti animo, & corpore perstares? Forsitan truces illi atque horridi claui, & te pariter ita detinebant in cruce filij tui, vt collabi non posses. At verò multo fortius, amor potentissimus ipsa quoque morte fortior te sustinuit vt cadere nequires. Itaque stabas ceu fidei columna immobilis. Nec quicquam verita es sæuitiam Iudæorum, equorum fremitus, & strepitum armorum, vtpote vnà cum filio mori paratissima. Neque enim negare poteras quemadmodum Petrus: non fugere vt cæteri Apostoli: non dubitare vt discipuli: non aliquod pati offendiculum vt plurimi: quandoquidem optimè noueras, & qua ratione, & quem conceperas genueraſque. Ideoq; assistebas iuxta crucem eius, cuius diuinitatem in spiritu adorabas. Stabas, inquam, iuxta crucem, vt hominis redemptioni per dolorem acerbissimũ cooperareris. Et quia Iesum dilectum filium tuum, verum quoq; noueras esse filium Dei, amor tuus ad diuinitatẽ, & erga humilitatem dilectio, velut ingẽtia duo saxa cor tuum penitus expresserunt, atque lætalibus angustijs coartarunt, dum illum tam horribilibus, & indignis modis tractari, tamq; crudeliter occidi, cerneres. Nimirum hi duo fuere sæuissimi mucrones, animã tuam, omni afflictione, & dolore crudelius transuerberantes. Enimuerò vt sponsa diuino amore succensa, dolebas acriter ob grauissimos contemptus, & iniurias, quas sponso ac Domino Deo tuo, irrogari coram intuebaris: & vt fidissima syn-

Universidad de Deusto Biblioteca

synceriſſimaq́; parens, dolebas itidē vehemētiſſimè propter horribiles pœnas ac turpiſſimam mortem, quam eundē dulciſsimum filium tuum obire cōſpiciebas. Quia verò eiuſdem filij paſsio,& afflictio immenſa erat(oportebat enim eum ſecundum iuſtitiæ rigorem, cuncta mundi peccata, quæ innumera atq; infinita ſunt, vincere, illiſq́; præponderare)ideò & dolor tuus(qui illius cruciatibus reſpondebat) incomprehenſibilis fuit,theſaurusq́; meritorūm immenſus. Hic videre erat duo altaria,patri cœleſti ob excellentiam ſacrificij, gratiſsima, alterum in filio tuo,alterum in te. Et quia in ſacrificio ſanguinem exteri⁹ eum filio fundere non poteras, decoxiſti atq; abſumpſiſti illum intus feruentiſsimo amoris atq; doloris igne. Obtuliſti Deo cor contritum,& ſpiritum cōtribulatum: obtuliſti loco ſangui nis ,p fuſas lachrymas: gemitus tui inſtar ſuauiſsimi fumi è thure accenſo ſuſcitati, ferebantur in cœlum. Atque hoc pacto ſacrificium tuum pro cunctis gratiæ filijs (quorum ipſa mater es) feciſti atque immolaſti.

Pſal. 50.

O anima mea & quotquot optatis eſſe gratiæ filij, aſpicite quæſo Chriſtum patrem veſtrum anxijs pœnis correptum: videte vt ſua vos morte ad vitam reuocarit, ac velut fideliſsimus pellicanus ſuo vos ſanguine tanquam pullos ſuos denuo generarit, excitarit, alueritque. Contemplamini & matrem veſtram Mariam grauiſsimè afflictam,nouos partus dolores veſtri cauſa experientem, vt vos gratiæ filij efficeremini. Per patrem veſtrum habetis vitam: per matrem præſtatur vobis gratia. Itaq; cōpatimini tantis parentibus veſtris, quos tam grauibus pro ſalute veſtra doloribus laborare cernitis, ſi tamen gratiæ filij eſtis.

O quoties mœſtiſsima illa mater, oculos ſuos ad contemplandū deforme ſui pignoris corpus attollebat, quos tamen mox lachrymis affluentes dimittere cogebatur? Videbat corp⁹ ſauciū, ſed illud vngere non licebat: venas ſanguinem manantes, verùm eas obuoluere non dabatur: mēbra crudeliter extēſa, at illa ſoluere ac laxare non poterat: ſacrum eius caput ad mortē inclinari cōſpiciebat, membraq́; omnia iam ipſam ſuſpirare mortem, ceu laxamentū atq; leuamen pœnarum ſuarum,ſed releuare ſuſtentareq́; illa nequibat. Itaq; pijſsimum cor eius velut vua prælo crucis acerbè expreſſum eſt, adeò vt cum filio ſuo potuerit dicere: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem. *Matth. 26.*

Intereà cernens hæc dulciſsimus filius ipſius,qui hactenus nihil ei dicēs ſeſe cōtinuerat, vt ſcilicet fortiſsima illius fides ingensq́; fidelitas, inuicta patiētia, glorioſa paſsio,& ante omnia intemperans atq; ardentiſsim⁹ amor pateſceret, & ne gloriam crucis eius imminueret: deinceps vltra ſe continere nō potuit, ſed pijſsima atq; cōſolatoria eam voce affatus,ait: Mulier,ecce filius tuus. Tanquam diceret: Dulciſsima, chariſsima, fideliſsima parēs,noui dolorē & mœrorem tuum, ſcio quāta mei amore patiaris, cerno quantis correptū ſit angorib⁹ deuotiſsimū cor tuum,dum me dilectū filium tuum tantis conſpicis in pœnis, dū me chariſsimo pignore tuo (in quo ſita eſt omnis ſpes & conſolatio tua) ita miſerabiliter ſpoliaris. Sed neceſſe eſt conſummari paſsionē meam, prorſus moriendum eſt mihi:iam tempus eſt vt vadam ad eum qui me miſit. Itaque dilectiſsimum diſcipulum meum tibi relinquo, quem mei loco filium habeas, qui te conſoletur, te cuſtodiat,tui curam gerat, & vt pius filius tibi matri ſuæ ſubditum ac morigerum ſe præbeat. *Ioan. 19.* *Ioan. 16.*

O quantopere hęc Domini Ieſu verba pijſsimum cor mœſtiſsimæ matris penetrarunt, quum audiret quod penitus deſtituenda eſſet, quodq́; pro filio Dei, filius hominis:pro magiſtro, diſcipulus: pro Domino,ſeruus ſibi aſsignaretur? Rurſum quàm ingens amor Domini eam totam liquefecit, quando ſecū ipſa reputabat quantā pro ſe ille curam gereret ac ſolicitudinem? Sanè Dominus Ieſus plus ex dolore matris per cōpaſsionem, quàm ex ſuo ipſi⁹ cruciatu affligebatur. Vndè,& ſe totū ad illam conſolandam intendit, tanquam ſola cum matris afflictio cruciaret. Deniq; vt potuit membra ſua omnia (quæ iam mors vicina penè rigida effecerat (ad illā conuertit: primò quidem inclinādo caput, ceu vltimū vale dicens: & diſcedendi petens copiam: deinde & roſeos oculos ſuos adhuc calidis lachrymis affluentes amicabiliter ad eam conuertēdo: poſtremò labia mortis pallore obducta aperiendo atq; dicendo: Mulier, non tantùm mea mater,ſed generaliter mulier, ob ingentem fœcunditatē tuā, quia matrem multarum gentium conſtitui te. Itaq; mulier,ecce filiꝰ tuus. Iſte Ioannes erit filius tuus,(cuius nomen ſi vertas,gratiam ſonat:) & hoc priuilegiū tibi modò à me conceſſum eſt,vt ſis perennis,& æternæ gratiæ mater,ob merita certè maxima afflictionis tuę:nec vnquam gratiæ lacte deſtituentur vbera tua, quo ſingulos quoſq; alas & nutrias,qui deuotis eā preſſerint precibus. Ea propter fœcundiſſima mulier, Ecce filius tuus. Neq; plores iam velut deſerta, & abſq; liberis mater, quin potius exulta. Nam per hos quos modò pateris dolores,proles edes innumeras,eriſq́; mater omnium qui per gratiam meam in me crediturі ſunt. Quos oēs ceu propriꝰ filios in ſinu maternæ gratiæ tuæ cōfouebis atque tuebere,dans eis ex caſtiſſimis vberibus tuis lac gratiæ. Enimuero accurrēt ad te omnes ſitibundi,& dicent: Monſtra te eſſe matrem. Itaq; mulier,ecce non vnus tantùm filius, ſed filij tui. Hinc iam capiat te obliuio doloris tui,ſit hæc conſolatio tua, ſit laboris temperamentum,& alleuiatio.

Maria mulier appellata, & quare. Geneſ. 17.

Ioan. 19.

Deinde ad diſcipulum Dominus ait: Ecce mater tua. Quod quidem nō vni, nec ſoli Ioanni dictum eſt, ſed cunctis iam conuerſis peccatoribus, quibus cūprimis gratia neceſſaria eſt, ne velut infantes lacte gratiæ deſtituti, moriantur. O Maria, tu veriſſima gratiæ mater, & miſericordiæ. Cui enim vnquam ſinū gratiæ tuæ prætercluſiſti? cui pietatis tuę ſubtraxiſti vbera? Sileat ille laudes tuas, qui apud te paſsꝰ repulſam, & gratia defraudatus eſt. Laudamus virginitatem tuam,humilitatē miramur: ſed miſericordia miſeris ſapit dulcius, miſericordiā amplectimur charius, recordamur ſæpius, crebrius inuocamus. Quotquot igitur gratię ſumus indigi,ſtemus ſimul iuxta crucem cum beatiſſima Maria,intuſq́; per cōpaſſionē crucifigamur. Certè pijſſimus Dominus minimè patietur nos muneris, & cōſolationis expertes à cruce diſcedere. Et licèt grauiſſimis ſit pœnis obrutus, iamq́; ad patrem pgat, nō relinquet nos orphanos. Ipſam virginē intemeratam paterna pietate nobis matrem dabit,dicēs: Ecce mater veſtra. Quàm ſuauc, quàm cōſolatorium eſt hoc verbum infirmis omnibus, tam fidelem,tam benignam,tam miſericordem habere mātrē,quæ ex illis quæ paſſa eſt didicit compaſſionem? Ecce, inquit Dominus, mater veſtra miſericordiæ plena,vt vos ſuſcipiat:plena itē gratiæ, vt vos vberibus conſolationis ſuæ paſcat,foueat, exatietq́;. *Ioan. 19.*

Sol obſcuratur, Ieſus clamat ſe derelictum, Suamq́; queritur ſitim, Ac felleo potatur aceto, Cōmendat a item patri anima ſua, moritur, Atq; hic velū templi ſcinditur.

CAPVT XVIII.

Matt. 27.

POrrò à ſexta hora tenebræ factæ ſūt ſuper vniuerſam terrā, vſq; ad horā nonam. Nam ſol lumen ſuum retraxit, ceu lugubrem ſumens veſtem,compaſſionemq́; & dolorem (vt poterat) exhibens erga ſuum conditorem, tantis tūc anguſtijs,& cruciatibus comprehēſum. Itaq; ſplendoris ſui amœnitatē ſubducendo,totum hunc orbem mœrore affecit,ſeq́; ſocium iunxit intemeratæ virgini Mariæ in plangendo filio. Quantus interim putamus,& quidem nouus dolor Dei Matrem inuaſit, quum inſenſibilem creaturam tantū mœroris, & cōpaſſionis argumentum erga dilectū filium ſuum edere cerneret? Nimirū tunc recentes lachrymę denuò ceu dulces riuuli largiter manare cœperunt. Eſt igitur obſcuratus ſol, tāquàm æquanimiter ferre non poſſet paſſionem acerbiſſimam,contemptum, probra,& iniuriam, quæ homines impij ſuo inferebant creatori.

Poſt hæc,nonam circiter horam,Dominus Ieſus voce magna clamauit: Deꝰ meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Dixithoc voce magna, vt nos ſummo mentis diſcuſſo, admiraremur obſtupeſceremuſq́;, cernentes tam immēſam eius erga nos bonitatem, qui propter nos viliſſimos peccatores tam immania pertulit tormenta. Aduertendum verò eſt, ipſum Dominū Deū noſtrū Ieſum Chriſtū ab exordio incarnationis ſuæ ſecundùm ſuperiores animæ vires plena beatitudine glorioſum fuiſſe: quę quidem beatitudo redūdaſſet in cor- *Ibidem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

corpus, illudq; reddidisset impassibile, nisi Deus hoc sacra dispensatione distulisset. Erat ergo Christus secundùm superiorem animæ portionem, id est, secundũ spiritum, semper in diuinitatem conuersus, & eam pro obiecto habebat, illaq; sine intermissione fruebatur (etiã quum in cruce diros cruciatus toleraret) sicut modo fruitur in cœlis. Atque hinc nonnulli gloriam passionis eius imminuere conantur, dicentes illam non tam acerbam neque tam atrocibus doloribus subditam fuisse, ob ingens quod ex diuinitate habuit adminiculum, ac fulcimentum. Quod qui sentiunt, nouerint se illius passionem renouare, cumque denuò crucifigere. Vt igitur Christus opinionis huius errorẽ demonstraret, clamauit voce magna, & ait: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Tãquàm diceret: Me quẽ pœnæ tam atrociter deuastant, cur reliquisti? Secundum inferiores vires & naturam portionemq; sensitiuam, horribiles planè dolores atq; intolerabiles angustias sentiebat: erat enim complexionis tenerrimæ. Dicit autem se derelictũ à Deo, propterea quòd se volente, nulla consolatio à superiori portione animæ ipsius, redũdaret ad inferiorẽ. Nam iuxta ipsam inferiorem portionẽ siue sensualitatem, Christus in sua acerbissima passione derelictus, ac veluti abiectus à Deo fuit: quia diuinitas eidẽ portioni inferiori, omnem internæ dulcedinis influentiam tunc subtraxerat, illamq; sibijpsi reliquerat. Solet sanè pijssimus Deus martyribus suis cruciamenta & afflictiones, per diuinæ consolationis infusionem ita temperare, vt hac gratia sensibili omnem penè illorum crucem reddat insensibilem, at verò dilectissimum filium suum prorsus omnis solatij reliquit expertem, omnique priuauit releuamine ac lumine: adeò, vt in humana natura sua tãtum perpessus sit, quãtum æterna sapientia pro iustitiæ exactione statuerat atque definierat. Et nostra quidem salus tãto præclarius perfectiusq; reparata est, quãto absque vllo lumine, & adminiculo in vera resignatione ac derelictione, peracta atque cõsummata est. Reuerà Christi passio adeò omni fuit illuminatione destituta, adeoq; grauis, & crudelis, vt nulla huic, cuiuslibet sancti passio, sit ex parte æquiparanda.

Marc.15. Psal.121.

Præcipua internę afflictionis Christi ratio erat, quòd ipse apertissimè intelligeret, quis contemptus, & quãta iniuria præstantissimæ diuinitati per humani generis peccata inferatur. Quanta verò hæc Christi cognitio omnium hominũ cognitione altior subtiliorque erat, tanto, & mœror atq; angustia ei⁹ grauior, cumulatiorq; fuit. Dolebat malitiã, & ingratitudinem iniquorum: dolebat passionem suam innumeris hominibus nihil prorsus collaturam: dolebat obstinatam peruersitatẽ, improbamq; voluntatem Iudæorum, & eorum perditionem mœrebat.

Certè neq; internę neq; externæ afflictionis & crucis Christi magnitudinem aliquis præter ipsum Christum satis nouit. Vnde factum est, vt nemo satis illi compati potuerit. Et tamẽ prętereà quòd ipse in seipso grauissimè torqueretur, insuper & dolores angoresq; cunctorum ei compatiẽtium experiri atq; perferre coactus est. Pleriq; quidem natura duri ac ferrei, leuiter ferunt etiam multa aspera: & neque erga suas, neque erga aliorum afflictiones vllo vel dolore, vel compassione tanguntur. Christ⁹ verò, quum esset omnium pijssimus ac misericordissim⁹, natura item, & ingenio seu cõplexione mitissimus, ac nobilissim⁹, sibijpsi maximè compassus est: quandoquidem pœnarum eius acerbitatem, & põdus nemo rectius quàm ipse metiri ac nosse potuit. Vnde gemin⁹ hic dolor atq; pressura, passionis videlicet, & cõpassionis, velut duo maris fluctus sæua tempestate exagitati, & contra se inuicem insurgentes atq; certantes, Christum totum adeò, & intus, & foris concussit, attriuit, torsit, excruciauit, vt omnem vincat intellectum. Quod ita esse etiã in suæ passionis exordio declarauit, quũ natura sensitiua & natura rationalis ceu torrẽtes duo, magno cũtes impetu, sese mutuò impeterent, adeoq; Dominum affligerent, vt præ nimio angore sanguinem sudaret, & vndam. Nõ minimum etiam attulit pondus ad dolores Christi, quòd ad vltimum vsq; spiritũ, perfectũ atq; viuum abtq; stupore vel extinctione habuit sensum in cũctis membris suis: & id quidem facilè indè li-

quet, quòd voce magna clamans, suũ tradidit spiritum. Atque ita ad vltimũ vsque vitæ punctum in membris itidẽ omnibus passus est.

Luc.23.

Hinc iam pijssimus Dominus præ nimia pœnarum angustiaq; acerbitate, & præ immodica sanguinis profusione adeò exhaustus est, & exaruit, vt diceret: Sitio. Quod quidem verbum vt breue, ita mysterijs plenum est. Et primò potest id iuxta literam accipi. Ita enim natura comparatum est, vt quotquot extremum agunt spiritũ, sitiant potumq; desiderent. Et fons iste viuus tanquam ariditatem expertus est, vt nunc exhaustus atque exsiccatus dicat. Sicut aqua effusus sum, & aruit tanquam testa virtus mea. Neque enim omnem suum duntaxat fudit sanguinem, & quicquid habuit humoris lachrymando emisit: sed & ipsas ossium medullas, & vniuersum cordis sui sanguinem nostri causa, amoris incendio & flamma prorsus absumpsit. O quàm incomprehensibilis, quàm acris & vehemens hæc sitis Domini fuit?

Ioan.19.

Psal.21.

Bernardus

Potest etiam hoc verbum Sitio, spiritualiter intelligi: velut Christus generatim omnibus dixerit: Sitio, videlicet salutem vestram. Vndè Bernardus ait: O bone Iesu, tu coronam spineam sustines: tu clauis cruci affixus es: & de tua cruce vulneribusque tuis taces, ac pro sola siti clamas dicens: Sitio. Quid ergo sitis? Sitio, inquit, fidem vestram: sitio redemptionem hominis & gaudiũ humanæ salutis. Fuit hæc sitis Christi, vel centuplo acrior ac vehementior siti illius naturali. Et quidem sine cessatione adhuc nobis intus dicit: Sitio, Mulier da mihi bibere. Tanta enim est & tam ingens illius sitis, vt nõ à filijs Israel tantum, sed à Samaritanis potũ petat. Singulis quibusq; suã queritur sitim. Quid verò sitis Domine? Hic est, inquit, potus & cibus meus, vt homines faciant voluntatem patris mei. Patris autem voluntas hæc est, sanctificatio vestra & salus. Itaq; sanctas reddite animas vestras, ambulando in præceptis meis, & vosipsos cũctis exornando virtutibus: vt ceu sponsa bene præparata cultaque, digni sitis ad cœnã meã venire in regnũ patris mei, mecumq; dormire in conclaui cordis paterni. O quanto cum desiderio oẽs cò Christus secũ perducere exoptat? O quàm incõprehensibilis est hæc Christi sitis? Quantopere triginta tres annos huius gratia desudauit? Nimirum hac de causa, & medullas & sanguinem cordis sui consumpsit. Vel millies potius se crucifigi passus fuisset, quã sua ex culpa vilam siuisset perire animam.

Ioan.4.

Ibidem.

1.Thes.4.

Habuit & aliam sitim, puta amplius patiendi, atque euidentius suum nobis demonstrandi amorem: ac si diceret homini: Aspice vt tuæ salutis gratia exhaustus & cõsumptus sum. Vide quàm horribiles sim perpessus dolores & cruciatus. Sæua hominum crudelitas, totum me penè redegit in nihilum: ebiberunt omnem sanguinem meum peccatores terræ, & tamen adhuc sitio. Nondum satisfactum est cordis mei desiderio, amoris mei flamma neutiquam restincta est. Etenim si fieri posset, & patri grãtum foret, vel millies ob salutem omnium vestrum crucifigi, & ad extremũ vsq; iudicij diem in hisce miserijs doloribusque hic pendere optarem: tantum vt immensum vobis cordis mei amorem testatum reddere, saxeaq; pectora vestra emollire, & ad me amandum accendere possem. Quid enim æstuantissima hæc sitis mea loquitur, nisi flagrantissimum amoris mei incendium? Itaq; tam sitibundus hic pendeo iuxta fontẽ cordium vestrorum, vt animaduertam deuotas animas huc accurrentes, ad exhauriendũ ex immenso passionis meæ puteo. Igitur puella cui ego dixero, Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum de hydria conscientiæ tuæ, aquam scilicet deuotionis, compassionis, lachrymarũ, & amoris mutui: & illa si inclinauerit ad me hydriam suam, responderitq;: Bibe Domine mi, quin & camelis, id est, seruis suis, qui te quotidie suo in corpore portant, & noctu diuq; tuo iugo vincti tenentur, similiter hauriam aquam fraternæ charitatis: ipsa est puella quam præparauit Domin⁹ filio Domini mei, vt sit sponsa verbi diuini meæ humanitati vniti. Ipsaq; velut sponsa digna erit vnà cum sponso suo, quietis æternæ ingredi cubiculum, sui sponsi vocibus inuitata dicentis: Veni benedicta sponsa mea, posside regnum patris mei: sitiui enim & dedisti mihi potum.

Genes. 24.

Matt.25.

Postremò hoc verbum accipi potest,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd illud dixerit Dominus dilectissimæ matri suæ grauissimè afflictæ, & iuxta crucem assistenti, tanquam diceret: O dulcissima mea mater, aspice ad quãtam inopiam, & Dei & tuus filius redactus est. Equidem mare, fontes, & humida cuncta creaui. Ego nubibus impero, & pluuias fundunt. Ego cœlestis voluptatis æternæque beatitudinis potum angelis ac sanctis omnibus prębeo: & ecce non est quispiam qui in acerrima hac siti mea refrigeret linguam meam. O quantopere verbum istud scidit ac penetrauit deuotissimum maximeque opressum cor virginis intemeratæ, dum vnigenitum filium suum quem virgineis suis fouerat vberibus, in tanta necessitate suam audiret quæri sitim, nec tamen posset ei opitulari. Potuit igitur ei ita respondere: O fili dulcissime, adeò tota mærore ac impatibili angore correpta sum, vt tibi opẽ ferre non possim. Adeò tecum per ineffabilem cõpassionẽ crucifixa sum, vt me mouere nequeam. Iam viribus cunctis destituta sum, quòd te vnicum cordis mei solatium, ante oculos meos tam iniustè cruciari, tam turpiter sperni, tam crudeliter occidi video; nec licet mori tecum, nec auxiliũ aliquod impendere valeo. Hæc prorsus intus me liquefaciunt, hęc medullas animæ meæ deuastant, Vides ipse fili mi amãtissime, me totam amoris tui amore liquefactam, ac instar vuæ grauissimo passionis tuæ põdere expressam. Itaq; me totã trahe in te, bibe me, absorbe me, in tuum corpus me traijce: vt tota tibi sim refrigerium atque refocillatio in hac grauissima siti tua.

Sanè quicquid purè propter Deũ vel agimus vel patimur quamlibet exiguum id sit, Christo instar dulcis cuiusdã potionis gratum atq; sapidum est, eiusq; sitim refrigerat. Et ipse in cruce positus compassionem omnem, mœstitiam, deuotionem, gemitus & lachrymas in passionis eius meditatione exercenda, ebibit: & quicquid persequutionum, angustiarum, afflictionum pro eius laude & amore tollerabitur, omnem pœnitentiæ rigorẽ, ieiunia, preces, vigilias, cũctas naturæ mortificationes, vniuersa obedientiæ & charitatis opera, & quicqd demum actuum virtuosorum ad nouissimum vsq; iudicij diẽ pro illius honore peragetur, cũcta hęc Dominus Iesus miro quodam modo hausit, atque cum ingẽti siti absorbuit, suisque iunxit & vniuit operibus nec non feruenti suo sanguine purgauit, atq; in igne diuini amoris sui excoxit: suis quoque meritis ac actibus quicquid in his imperfectum atque defectui obnoxium erat, perfecit & absoluit: atque ita demum in æterni patris conspectum obtulit, illiq; grata ac placita fecit.

Postquàm verò Dominus Iesus hoc de sua siti protulerat verbum, quidam spongiã felle & aceto impletam eius sacro ori obtulit. Et hæc quidẽ pijssimus Iesus iuxta Dauidis vaticiniũ gustare voluit, quo in cunctis suis membris ac sensibus torqueretur: vtq; Adæ peccatum quod per gustus delectationem admissum erat, per hunc acerbum & molestissimum gustum corrigeretur. Hinc verò Iudæorum insatiabilem liuorem, duritiam & amaritudinem aduertere licet, quod cuncta hæc tormenta, sanguinis profusiones & immanissimi cruciatus quibus Dominum affecerant, cruentam eorum necdum expleuerint sitim. Iam in ipso cum mortis articulo positum videbant, nec tamen ab illius cruciamentis temperabant. Statutum quidem fuerat à Salomone, vt damnati aromatico ac dulci potu reficerentur, quo suas obliuioni pœnas traderent: sed isti sceleratissimi vinum hoc bibere runt, & Christo acerbissimam confecere potionem, quam virulento suo cordẽ poterant excogitare. Erant namque reuerà acida & fellea vasa, odij & liuoris plena, nec poterant inde nisi acetum depromere.

Matth. 27. Psal. 68.

Salomon statuit vt numdars extremo supplicio afficiendũ.

O quantoperè pijssimum affligebat Dominum, cuius natura bonitas est, dũ venenatum atque amarulentum adspiceret fundũ, inextinguibilẽ crudelitatis ardorem, & saxeam atq; obstinatã malitiam Iudæorum: quòd hi quos totã nis in eremo manna cæli pauerat, in extrema sua necessitate talẽ nihil vererẽtur porrigere potionẽ. Nimirũ hæc corũ inuidia & inclementia plus Dominũ torsit, quã ipsa potus amaritudo. Quò enim quispiam plus virtutis habet, eò illi magis dolet dum malitiam cernit & crudelitatem, quantoque id cuidentiùs animaduertit, eò inde grauiùs in corde tor-

Triplex afflictio Christi.

torquetur. Itaq; triplicem crucem siue afflictionem Domin⁹ Iesus perferebat. Prima erat, externus idemq; intolerabilis cruciatus: secunda, mœror ingens, quem ex compassione erga pijssimam matrem conceperat: tertia, internus ille dolor quo incomprehensibiliter torquebatur ob malitiã ingratitudinemq; Iudæorum & nostram, quodque præuideret acerbissimam passionem immensosque labores & cruciamenta sua, in plurimis nullum habitura effectum.

Ioan. 19.

Deinde vbi Christus felleum hunc degustarat potum, dixit: Consummatum est: significans in passione sua impletas esse prophetias, figuras, scripturas, & quicquid ab æterna veritate vt pateretur definitum atq; præfixum erat. O quot admiranda mysteria victoriasque breue hoc & subtile verbum comprehendit? Nam quicquid æterna sapientia constituerat, quicquid rigida iustitia pro singulis quibusque exigebat, quicquid charitas amanter poscebat, quicquid ad nostram redemptionẽ erat necessarium, quicquid abolendis debitis nostris erat conducibile, quicquid ad nostras explendas resarciendasque negligentias conferebat, quicquid accommodum esse poterat ad sublimem demonstrandum amorem, quæcunque pro nostra spirituali institutione atque informatione desiderare potuissemus, quicquid demũ congruum erat glorioso redemptionis nostræ triumpho celebrando: cuncta hæc isto sunt determinata verbo: Consummatum est. Denique hoc verbo Christus omnem laborem, afflictionem & mœstitiam suam pro electis omnibus obtulit, quemadmodum Apostolus testatur, hæc verba de illo dicens: Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesq; ad eũ qui possit illum saluum facere à morte, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia.

Hebr. 5.

Aduerte hic, ô anima mea, quàm acerbos cruciat⁹ dulcis Iesus perferat causa salutis tuæ. Enimuerò quicquid pœnarum paulatim atq; particulatim ei ante illatũ est, totum simul immenso cum dolore nũc patitur. Prius gradatim, modò in hoc, modò in illo membro tort⁹ fuit: iam in omnib⁹ simul membris, dolores fert intolerabiles. O quantopere brachia illa sic extensa dolebant, quę tãdiu in pœnis perdurauerãt. Quàm dirè ampla & sæua illa manuum pedumq; vulnera, intimas cordis medullas secabant: quandoquidem omne totius corporis pondus grauissimũ illis imminebat. Quis, oro, tã adamãtino erit pectore, quem tales nõ mouecant cruciatus?

Sciens igitur pijssimus Iesus nihil iam supereesse, nisi vt in hoc glorioso certamine vitam finiat & consummet: voce magna clamauit dicens: Pater, in man⁹ tuas commendo spiritum meum. O quotquot dominum Iesum diligitis, adeste obsecro, & tota deuotione atque compassione illius decessum attendamus. Videamus quis illic mœror, quæ angustia, quis cruciatus fuerit, quum anima illa excellẽtissima discedere, iamiamque separari cogeretur à dignissimo illo & sacratissimo corpore, in quo triginta tribus annis placidè, pacificè, iucũdè sancteq; quieuerat. Quàm ægrè se diuelli ab inuicem patiebantur, inter quæ nulla vnquam lis, nulla discordia, dissidium nullum, nec vlla fuerat suborta simultas? Contemplemur cũ omni deuotione sacrum illud corpus nostræ salutis organũ, quantis fuerit correptum pœnis, quum omnes illius venæ iam exaruissent, nec quicquam haberent nutrimenti, & nerui omnes contracti essent: cunctaq; domini membra ceu vltimum vale facientia, cum pressura ineffabili ad mortem sese accommodarent. Ah quis sine dolore & compassione gratissimum Christi vultum conspicere queat, totũ iam verti in pallorem, oculos deficere & adhuc lachrymas fũdere, sacrũ demittere caput, et cũcta denique illius membra nutibus ac signis ardentissimum cordis sui amorẽ nobis ostendere? Quæso compatiamur illi, quia caro nostra, & sanguis ac frater noster est: nostra etiã peccata sunt, pro quibus tam acerbam & turpem oppetit mortem. O quot hactenus tepido ac frigido corde crucem Iesu preteristi, quos neque horribiles eius cruciatus, neque miserabiles lachrymæ, neque feruidus sanguis instar aquæ profusus emollire potuerunt, vel vox ista acris ac valida, terribilisq; clamor corda vestra scindat ac penetret. Hæc, inquam, vox, quæ cœlos, terram, inferos tremore concusit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ ſaxa ſcidit, vetuſta aperuit monumenta, mortuos excitauit, & veſtra lapidea emolliat pectora, antiqua conſcientię veſtrę detegat ſepulchra fœtoribus vitioſorum actuũ plena, mortuosque ſpiritus veſtros ad vitam reuocet.

Voce magnaclamat & quare.

Quamuis Dominus totus exhauſtus, exanguis, debilisq; eſſet, & ſupra vires humanas in ipſis acerrimis pœnis mortis tam diù perduraſſet, fortiter tamen clamauit expirando, vt diuinam potentiam ſuam declararet. Cohibuit autem mortem, ne ſuam in ſe vim poſſet exercere donec ipſe vellet: oſtendẽs penes ſe vitæ & mortis eſſe imperium. Ob id etiam voce magna clamauit, vt impios tremore concuteret, & pigros ac tepidos omnes moueret, & ad deuotionem amoremq; accenderet. Clamauit item voce alta, in ſignum glorioſæ victoriæ quam fuerat adeptus: antiquo illo eodemque crudeliſſimo hoſte in cruce debellato proſtratoq;, quem in montẽ Caluariæ profligans, ſpolijs omnibus exuit atque denudauit. Hanc præclarã victoriam Chriſtus alta voce proclamauit: & cum admirabili triumpho à loco certaminis abſcedens, collecto vniuerſorum meritorum ſuorum exercitu, ad locum delitioſiſſimum maximeque delectabilem ac tutum, ipſum Dei patris cor atq; ſinum abijt: in illud ſeſe & omnes ſuos commendans, dicendo, Pater in manus tuas cõmendo ſpiritum meum. O fœlicem illũ qui poſſet modò diſſolui cum Chriſto, mori cum latrone, & audire à Domino verbum illud ſolatij plenum: Hodie mecũ eris in Paradiſo.

Luc.1.
Philp.1.
Luc.23.

Poſteaquàm verò Dominus Ieſus ſeſe in manus patris offerens, verbum ſupradictum protulerat, inclinato capite tradidit ſpiritum. Inclinauit caput tum ad dilectiſſimam matrem, tum ad homines vniuerſos, tanquã vltimum vale dicens, extremamq; petens copiam diſcedendi, & oſculum pacis offerens. Sed & in argumentum noſtræ cum patre reconciliationis venerandũ caput ſuũ, quod ante ad patrem ſuſtulerat ſeſe illi cum lachrymis offerendo, modò ad nos per amorem inclinat.

Ioan.19. Inclinat caput.

O quis capere ſufficiat, quanto cum dolore & tormẽto diſſolutus ſit nexus ille à ſpiritu ſancto cõpactus, quo præclara illa anima cum venerando Chriſti corpore ceu amans cum amante per amorẽ colligata erat? Quis ſatis admirari poſſit obſcurã illam lucidiſſimorũ Chriſti luminũ eclipſim, quæ ſuo aſpectu terram illuſtrabant, ſuisq; radijs ceu gemina quædã micantia ſydera firmamenti, mundum illuminabant: iam verò per atrum mortis medium prorſus obſcurata ſunt? Certè mirum non erat tenebras vniuerſam terræ faciem occupaſſe, quando ſol iuſtitiæ ablatus erat à terra, ſuosq; cõpreſſerat oculos. En bonus paſtor precioſam animã ſuã poſuit pro ouibus ſuis, ac receſſit. Silentiũ accepit cithara illa delectabilis & ſuauiſſima buccina, viua vox Chriſti: cuius dulciſſima melodia exhilarauit patrem, & angelos immenſo affecit gaudio: cuius mellifluus ſonus viuos docuit, excitauit mortuos, curauit ægrotos, refecit eſurientes, fugauit dæmones, torpidos reddidit alacres, ac mœſtos iucundiſſimè conſolatur. Priuatum eſt vita diuinum illud triclinium, & arca illa cœleſtis, glorioſum pectus Domini, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi, & omnes virtutum atq; chariſmatum diuitiæ continentur. Præclara illa ſummi artificis organa, benedictæ manus ſaluatoris, quæ ſolo contactu morbos omnes depulerũt, & quibus data eſt mundo benedictio, horridis vulneribus confectæ atq; emortuæ pallent. Candidiſſimæ illæ columnæ templi diuini, ſacri pedes Domini Ieſu, qui nunquam à veritatis itinere deuiarunt, ſed omnibus ſupremæ perfectionis viam præcedendo demonſtrarunt, cunctisq; pro æterna inſtitutione veſtigia gemmæ charitatis reliquerũt, apud quos feruentiſſima illa amatrix beata Maria Magdalena tam vberem adepta eſt gratiam, ſub quibus mare ſtetit, conſolidatumq; iter præbuit, iam ligno crucis inhumaniter affixi obriguerũt. Speciem ſuam amiſit ſqualoreq; obſitum eſt precioſum illud Dei ciborium, corpus Chriſti Ieſu ſanctiſſimum, quod de pura præſtantiſſimæ virginis matris natura per ſpiritum ſanctum fabricatum, virtutumq; omniũ decore ornatũ fuit.

Philip.1.

At quis tunc mœror, quis dolor inuaſit venerandam Dei genetricem Mariam, quum vnicum ſolatium & omne dele-

delectamentũ cordis ſui vidit mortuũ in cruce pendere? O quàm vox illa acris pijſſimum cor eius penetrauit, quando dilectiſſimus idemq; vnigenitus filius ipſius acerbè flens, cum clamore valido efflabat ſpiritum? Quomodo tunc anima illius pręflagrãtiſſimo amoris Chriſti igne liquefacta eſt: & vt mollis cera miſerandam imaginem ſigilli, defuncti videlicet filij ſui, in ſe recepit? Tota planè in extinctam atque crucifixam filij ſui imaginem transformata eiq; aſſimilata eſt. Cum eodem pariter vnigenito ſuo crucifixa, ſauciata, occiſa, & omni ex parte cruciata eſt: ita vt iam nõ in ſeipſa, ſed in Chriſto dilecto ſuo viueret, & ille viciſſim in ea. Etenim ſi virtus amoris Chriſti adeò Paulum abſorbuit, vt diceret: Viuo iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Itemq;: Chriſto confixus ſum cruci, & ſtigmata Ieſu porto in corpore meo: quanto magis id beatiſſimæ virgini eueniſſe credendum eſt, cuius vtiq; amor, mortalium omnium ſic vicit amorem, vt riuulum aliquem vaſtiſſimum mare?

Galat.2.
Galat.6.

Attende hic anima fidelis, ineffabilẽ Dei tui amorem, vt ad finem vſq; nos dilexerit. Aſpice gratiſsima Chriſti mẽbra iam emortua, nihilominus eandẽ quam adhuc viuentia habebant, demõſtrare dilectionem ac beneuolentiam. Extenſa manẽt brachia, vt nos complectantur: oculi demiſsi, vt nos aſpiciant: ſubmiſſum caput, quo nos oſculetur: patentia atque hiantia vulnera, vt in ea nobis ingredi atque confugere liceat. Sic igitur vita in cruce occubuit, vt nobis de ligno crucis fructum vitæ porrigeret. Sic ſic excellentiſsimum precium pro nobis ſuſum eſt, vt abolerentur debita noſtra.

Matth.27.

Hinc porrò velũ templi ſciſſum eſt, terra tremuit, ſaxa diruta & monumenta aperta ſunt. Facta autem ſunt hæc mira atq; portenta, vt creaturæ inſenſibiles Iudæorum incrudelitatem & duritiam, pariterq; infideles omnes arguerent, ac euidentibus ſignis Chriſtũ crucifixum dominum ſuum eſſe teſtarentur. Ad terribilem ſui conditoris vocẽ contremuerunt, ac velut ingemuerũt, tantam exhorreſcentes malitiam, crudelitatem, & facinora hominũ impiorum, ac lugubres opificis ſui exequias celebrantes. Scidit verò Chriſtus moriens velum templi, & ſancta ſanctorũ derexit: vt re ipſa declararet myſteria, figuras & vaticinia implera atq; patefacta eſſe: oſtenderetq; omne illud ſacrificiorum genus, quod pecorum ſanguine in veteri teſtamento celebratur, eſſe antiquatum & abolitum. Chriſtus namque ſummus ſacerdos per propriũ ſanguinem introiuit in ſancta iam detecta, atque ſeipſum extra oppidum in crucis altari pro omni plebe propalàm obtulit: factus cõmune quoddam & perenne ſacrificium patri ſuo pro hominibus vniuerſis, ipſum petentibus deſiderantibusque.

Hebr.9.
Hebr.13.

Nunc igitur compatiamur, obſecrõ, Deo ac Domino creatoriq; noſtro: ne ſaxis ipſis & elementis duriores eſſe videamur. Deuotis lachrymis ac pijs gemitibus noſtra tundamus pectora, dicendo: O quid fecimus? quid egimus? Verè filius Dei erat, nõ vulgaris aliquis, quem peccatis noſtris denuò crucifiximus. O anima mea, reſpice modò ſponſi tui faciem, quã angeli cum ineffabili delectatione contemplantur, prorſus tui cauſa & amore deformẽ, palloreque obſitam. Attende ſacrum Chriſti corpus à ſummo capitis vertice vſque ad imam pedis plantam, non inuenies niſi vulnera & ſanguinem. Sit hæc miſeranda redemptoris tui ſpecies ob oculos tuos, adeoq; tuis fixa inhæreat cogitationibus, vt vanarum omnium rerum penitus obliuiſcaris.

Marc.15.
1.Pet.1.
Eſa.1.

Sacrum latus emortui corporis Domini Ieſu aperitur lancea, indeq; profluit ſanguis et aqua.

CAPVT. XIX.

POſt hæc ob inſtantem paſchalẽ ſolennitatem, quia indecens erat extincta corpora manere in cruce, petierunt Iudæi à Pilato, vt crucifixorum crura frangerentur, ac tollerentur. Obtentaque licẽtia, latronum crura fregerunt. Ad Ieſum autem quum veniſſent vt viderunt eum iam mortuũ, non fregerunt eius crura, ſed vnus militũ Longinus nomine, lancea latus eius dextrũ aperuit, & continuò exiuit ſanguis & aqua. Fecerunt hoc crudeles Iudæi ex fallacia & nequitia ſingulari. Nouerant enim quod dedecus illatum defuncto, tanquã adhuc viuenti factũ habeatur:

Ioan.16.
Longinus Chriſti latus aperuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

& hoc ipso persuadere volebant omnibus, tantum esse scelus & facinus saluatoris, quod in viuo corpore dignè castigari nequiuerit, itaq; necesse fuerit in corpus extinctũ desæuire. Ad hæc Pontificum captabant gratiam, quibus certa mortis eius iudicia referre cupiebant. Cæterùm, quamuis nihil hic corp⁹ Dominicum doloris persenserit (quippe quod emortuum atq; insensibile erat) alia tamen quadam ratione hinc Dominus afflictus est: vti adhuc quotidie patitur & crucifigitur à multis, qui per sacra eius vulnera & passionem iurant, grauibusq; sceleribus suis maiori eum iniuria & conuitijs afficiunt, quàm qui cum corporaliter crucifixerunt. Multo namq; grauius accipit contemptũ irrogatũ diuinæ maiestati suæ (qua vnũ est cum patre & spiritu sancto) quã externos illos cruciatus corpori eius tempore passionis illatos.

Bernar. Luc. 2.

At quis cogitando consequi possit, quàm dirè lancea hæc deuotissimã piæ matris animam confixerit & sauciauerit? cuius vtiq; anima & cor demorabatur in corpore dilecti filij sui, qui totus erat amor, ac thesaurus illius. Dicit D. Bernardus: Reuerà mater dulcissima, doloris gladius scidit animam tuam, quando crudelis lancea latus filij confixit. Non enim sua illic, sed tua potius anima erat. Itaque præcipua es martyrũ omnium: quandoquidem immensus dolor tuus internus, externa martyrũ vicit cruciamenta. Nullus sanè acerrimos illos capere potest dolores & cruciatus, quos mater mœstissima sensit, quum lancea illa venerandum Christi latus horrido conficeret vulnere. Planè hic est gladius doloris, de quo Simeon ille iustus fuerat vaticinatus. O beatos illos, qui huius sunt vulneris participes: quorum corda sic configit acutissima amoris Christi lancea, vt deinceps perenni ferueant charitatis ardore.

Vulnus lateris porta est Sacramentorũ. Ioan. 19.

Porrò signanter Euangelista dicit, latus Christi non vulneratum, sed apertum lancea fuisse: vt intelligeremus vitæ nobis ostium patefactum. Sacri namque lateris Christi vulnus, porta est Sacramentorum, sine quibus nulli nostrũ patet accessus ad beatam vitam. Vnde etiam addidit Euangelista: Et continuò exiuit sanguis & aqua. In aliorum hominum corporibus vbi animam fuderint, sanguis coalescit: at ex Christi latere, non sine miraculo, ceu ex fonte viuo, reuera sanguis & aqua manauit: indicans illum viuum fontem esse, vndè omnium nostrũ vita profluxit, de quo legitur apud Zachariam Prophetam: In die illa erit fons patens domui Dauid & habitantibus Hierusalẽ, in ablutionẽ peccatoris & menstruatæ. Hoc ipsum nobis sanguis & aqua de Christi latere manantia significauerunt. Sanguine namq;, qui est preciũ redemptionis nostræ, abluimur à peccatis: et aqua, quæ est figura baptismi nostri, ab vniuersis originalis peccati maculis expurgamur quemadmodum per Ezechielem Dominus ait: Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnib⁹ inquinamentis vestris.

Zach. 13.

Ezech. 36.

Est etiam apertum Christi latus, vt nobis accessum aditumque pius Iesus ad cor suũ patefaceret. Declarauit hinc suum erga nos incomprehensibilem amorem. Et quid vltrà nobis facere potuit, quam fecit? Ipsum cor suum tanquam secretissimum cubiculum nobis reserauit, vt in illud nos ceu electam sponsam suam introducat. Sunt namq; delitiæ eius esse nobiscum, & in silenti tranquillitate ac tranquillo silentio apud nos quiescere. Dedit, inquam, nobis cor suum dirè vulneratum, vt in eo commoremur, donec penitus expurgati & mundi, suoq; cordi conformes, ido nei ac digni simus vnà cum ipso in æterni patris cor diuinũ abduci. Dat planè nobis cor suum, vt sit nostra habitatio: vicissimq; repetit nostrum, vt sit suum habitaculum. Nobis præbet cor suum, ceu lectulum purpurei sanguinis sui rubentibus ornatum rosis: reposcitq; cor nostrum, ceu lectulũ sibi candidis mundorum operum lilijs decoratum. Quis illi negare ausit, quòd tam profusa liberalitate nobis cõtulit? Ecce inuitat nos in melliflua vulnera atq; amabile & patulum latus suum, ceu vberem cellam vinariam, delitijs omnibus affluentem, dicens in Canticis: Veni soror mea in foraminibus petræ, id est, in sacra vulnera mea. Cor meum tibi patefactum est: ad illud te inuito, accede confidenter, potum noui musti ipsum roseum sanguinem cordis mei tibi præbebo. Venite

Prou. 8.

Cant. 2.

Matth. 11.

nite prorsus ad me omnes qui laboratis & onerati estis sarcina peccatorũ, pœnitentiæ onere, afflictionis cruce. Venite ad me quotquot contra vitia vestra certamen iniistis, & ego vos reficiam, vos pascam, daboq; vobis vinum rubrum, quo mirè exhilarabuntur corda vestra.

Accedamus ea propter sitibundo desiderio & affectu ad fontem hunc viuũ: quandoquidem aquam vitæ nobis dabit, & quidem gratis, ac sine precio vel vlla cõmutatione. Ait enim: Qui sitit, veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. Vide hic mellitissimum purissimumque fontem in loco voluptatis, in medio paradisi, in sauciato latere Christi scaturientem, quo irrigatur omnis terra. Agedũ in quibuslibet vitæ huius tentationibus, miserijs, & afflictionib⁹, ad foramina petræ cõfugiamus? Cuius, inquis, petræ? Iesu Christi Domini nostri. Hic enim est petra, quæ à Iudaico populo virga crucis percussa, dedit aquas largissimas: ita vt non aquam modò, verumetiã oleum ex hoc saxo durissimo fugere liceat. Hinc propheta Hieremias ait: Relinquite ciuitates, id est, populares strepitus ac perturbationes: & habitate in petra habitatores Moab, & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis, id est, in patulo latere Christi. Hic est lapis quem Iacob erexit in titulum, fundens oleũ desuper, in signum abundantis misericordiæ ac pietatis. Quid nobis hac in petra deesse queat? Nimirum à cunctis hostibus nostris tuti hic sumus: serpens antiquus, & coluber ille tortuosus huc accedere nõ valet. Tentet mundus, minetur hostis, queratur caro: non est certè quod formidemus, quando super hanc petram fundati sumus. Nusquam sumus tam securi, vt in vulneribus saluatoris. Ego, ait D. Bernardus, fidenter quod ex me deest, vsurpo mihi ex visceribus Domini: quoniam misericordia affluunt, nec desunt foramina per quæ effluant. Foderunt manus ac pedes, latusq; lancea perforarunt: & per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumq; de saxo durissimo: id est, gustare & videre quoniã suauis est Dominus. Per foramina corporis patent viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Quid ni viscera per vulnera pateant? In quo enim, Domine, clariùs quàm in vulneribus tuis eluxisset, quod tu suauis sis & mitis, & multæ misericordiæ? Augustin⁹ quoq;: Longinus, inquit, aperuit mihi latus Christi lancea, & ego intraui. Hic fidenter habito, hic me iucundè reficio, hic quiesco suauiter, hic pascor delectabiliter. Hæc ille. Et tu anima mea, commorare in foraminibus vulnerũ dilecti tui, quemadmodũ columba solet in petræ cauernis. Ore ad patulũ vulnus lateris eius apposito, cœlestẽ suauitatẽ ex corde ipsius manantẽ gustato atq; olfacito: reuerà enim torrens voluptatis illinc erumpens, te abundè satiare poterit.

Ioan. 7. Apoc. 21.

Num. 20.

Deut. 32. Iere. 48.

Genes. 28.

Psal. 33. Luc. 1. Psal. 85.

Augustinus.

Proh dolor plærosq; nimis ingratos inueniri, qui dicere non verentur: Eia, quid necesse est nos occupari his quæ ante plures annos peracta nouimus? Intelligunt autem Dominicam passionẽ & sacra Christi vulnera. Atqui melliflua illa redemptoris nostri vulnera, reuerà liber vitæ & mundissimum speculum sunt. Si quis ea cum Apostolo penetrare sciret, inueniret vtiq; in eis quicquid diuinitas ipsa exhibere potest. Itaq; anima deuota debet dilectum suum in amabilibus vulneribus ipsius cõtemplari atq; osculari. Hæc enim quinque vulnera beatissima, plus pulchritudinis, lætitiæ, & claritatis toti cœlesti curiæ conferunt, quàm omnia alia quæ in vita perenni (excepta diuinitate) habentur. Proinde vel sanguineis lachrymis deflendum est, quod in toto terrarum orbe, ita prorsus excellentissima Christi vulnera in obliuionem abiere.

Quinque vulnera domini.

Et quid à nobis exigit Deus, nisi vt mandatis eius nos totos tradamus, vitamque & passionẽ Christi imitemur, atque in sacris illius commoremur vulneribus? Beatus profectò ille est, qui passionem & vulnera Domini in conclaui cordis sui, fideliter ac sanctè ruminare, ipsique Christo sese in veris virtutibus conformare studet. Qui eiusmodi est, plærumque in intimo æstuantissimorum desideriorum impulsu, quasi cum impatienti desiderio vociferatur: O vnice amor meus. O totum refugium fatigatorũ. O salutis medicina languentium. O dulcis consolatio te suspirantium. O præstantissimã esca te esurientiũ, & suauissime pot⁹ si-

Cant.1.

tientium te. O vernans conclaue in te quiescentium. O vnica & summa sufficientia mea, trahe me post te: auelle me à meipso atq; ab omnibus creaturis, & transfer in te, vt tibi placeam. Nonnunquam etiam vitā suam præteritam vitijs & iniquitatibus obnoxiam memoria repetens, humiliter precatur in hunc modum. O Iesu æterna dulcedo, ego peccator putridus, cū quanto possum cordis mei dolore, confiteor tibi magnam culpam meam, quod causa sim acerbissimæ passionis tuæ, & hos tantos cruciatus tuos grauibus meis sceleribus tibi inflixi. Enimuerò multò à me grauiora passus es, quam ab illis qui te crucifixerunt: quandoquidem iniuria illa & contemptus quæ præuidebas à me inferenda patri tuo, multo tibi vehementius dolebant, quā sæua illa vulnera corporis tui. Et non semel tantum te crucifixi, sed toto vitæ meæ tempore, quo perseueraui in iniquitatibus meis. Attamen neq; post tot peccata tantamq; iniuriam qua te affeci, de gratia & misericordia tua vlla ratione despero, quum in te reluceant tot signa clementiæ. Igitur pia illa oratio tua quam etiam pro his qui te manibus suis crucifixerunt & linguis blasphemauerunt, fudisti, prosit miseræ animæ meæ. Non iam te clauis perterebro, non latus lancea configo: sed cor tuum humilibus precibus ignitorumque desideriorum & pij amoris iaculis sauciare desidero. Vel vna, obsecro, guttula ex patente latere tuo stillet in vulneratam atq; ægram animā meā, & saluus ero. Tolle à me omne vitiorū peccatorumq; mediū, vt tibi mea iungatur anima, atque in te requiescat, qui es paradisus spiritualium delitiarum, & plena satietas beatorum. In te namque æternam habemus quietem, ceu in paradiso voluptatis, vndè nihil nos excludit præter medium iniquitatis. Tolle itaq; iniquitatem, qui es agnus sine macula auferens peccata mundi, & ero vnitus tibi, atque in te iucundè sancteq; conquiescam.

Oratio deuota.

Corpus Iesu de cruce depositum virgo mater in gremium suum excipit, osculatur, lachrymis rigat, ipsumq; tandē (licèt nō sine dolore) sepeliri permittit. CAP. XX.

VIdeamus nunc quàm tristes exequias, quàm lugubres cæremonias virgo intemerata, ceteriq; saluatoris familiares & amici ad defunctum Christi corpus celebrarunt. O quanto desiderio, quanta deuotione virgo pijssima Christi filij sui crucem amplexa est: sanguinem illum & aquam ex illius latere manantia reuerenter excipiens? O quoties sua ad eum extendit brachia: cupiens etiam exterioribus membris suis eum excipere & cōplecti, vti eum iam animo suo insculpserat impresseratq;? O quanta cum deuotione, quamque amanter corpus Christi emortuum iam depositum à cruce, maternis suis brachijs amplexa est, suoq; appressit pectori? Tum verò quàm omnia illius viscera noua sunt compassione concussa? Quomodo etiam anima eius ceu cera igni admota, amore liquefacta est, ipsaque tota in lachrymas soluta? O quis capere possit, quanto amore tota proruit in faciem filij ita deformem ac mirè deturpatam: insatiabiliter eam exosculans, & calidis suis lachrymis non lauans modò, verum etiam vbertim irrigans? Sed & feruentissima Christi amatrix Maria Magdalena, quam deuotè ad pedes illius corruit, apud quos tantam olim gratiam consequuta fuerat: denuoque eos lachrymis suis abluit, sacrisque vulneribus fixit oscula, eandem defuncto quam adhuc superstiti illius corpori humanitatē exhibens & amorem? Quàm denique omnes Christi amicos, qui illic aderant, vehemēs occupauit compassio, & ingens accendit ardor amoris, haud secus quàm feruentissimus ignis prope astantes? O quàm tristes erupere in lachrymas, per Christi corpus ex illorum oculis vbertim manantes? Quos gemitus, quæ suspiria edidere in cœlum? Quàm tristia funeri illi officia exoluerunt? Nullum illic audire cantum erat, sed gemitus tantùm & lachrymas, atq; lamenta.

Luc.7.

O quàm venerāda illa parens, per singula quæq; membra ac vulnera discurrens, eadem scrutata & osculata est? plorans super singula, & lachrymis ea lauans: quin & singula quæq; vulnera cordi suo inscribens, doloresq; singulorū membrorū expendens ac trutinans secum in corde suo, & ad singula dans gemitū incōprehensibiles: simulq; pro voto animi sui, de sanguine ac medullis cordis sui in ardenti suo amore vnguētum conficiens, eodemq; cuncta illius vulnera plagasq; perungens. O quàm tunc feruentes lachrymæ per dulcissimam illius piæ matris faciem ceu riuuli amœnissimi decurrerunt, aliæ alias anteuertere, & quasi certatim Christi corpus contingere gestientes? Imò, vt beatus ait Augustinus, quis illic angelorū temperare potuit à luctu celebrando, quum regem & Dominum suum tam fœda ac turpi morte consumptum viderent: quum contra naturam naturæ conditorem Deum immortalem, in humana natura mortem oppetisse conspicerent? Vt luminosa illa Cherubin, ac ardentia Seraphin ad ineffabilē hanc obstupuere charitatem, quum vitam ex amore occubuisse cernerent, vt mortui redirent ad vitam? Enimuerò sacratissimum Christi corpus inhumaniter conscissum, dilaniatum, extinctum, pijssimamque virginē matrem anxiè illud amplectētem, illiusq; cruore tinctam, atq; adeò miserandum in modum lachrymas vbertim fundentem, vt sibi temperare non posset, beati illi cœlestesque spiritus corā intuebantur. Quid verò diuus Ioannes? Quàm putamus mœstissimæ matri suæ se lachrymando ac mœrendo conformauit, sociumque fidelissimū adhibuit? Quàm piè, quàm suauiter eam consolans hortabatur, vt modū poneret parumper tantis lachrymis, tam immenso dolori? O quàm & ipse vehementissimo cum angore ac pressura spiritus se ad sacrū Christi pectus prouoluit, in quo dudum tam suauiter requieuerat: piarum lachrymarū vndam refundens in fontem illū, vndè aquam sapientiæ salutaris potarat?

Augustinus.

Dehinc Ioseph, Ioannes, & ceteri amici Iesu, beatam virginem obnixè rogabant, vt corpus Domini permitteret ad sepeliendum cōponi ac præparari: quādoquidem sol tendebat ad occasum. Tum verò pia mater voce lamentabili respōdit: Miseremini mei, miseremini mei, saltē vos amici mei, neq; tam citò auellatis mē à dilecto filio meo. Ne mihi, quæso, tam celeriter auferre velitis, quem meis gestaui visceribus. Sinite me vel mortuo frui, quem viuum habere non potui. Liceat mihi, obsecro, extincto illius corpori amorem impendere

ac beneuolentiam, quam in passione minimè exhibere dabatur. Irrigē illud nunc lachrymis meis, cui in acerrima illius siti nec aquæ guttulam porrigere sinebat. Exatiem interim illo animum meum fiendo, gemendo, quæ nō potui pro voto dulcissima eius præsentia, dū pateretur, refoueri. Nolite, obsecro, nolite matrem auellere à filio suo, nec mihi tam citò subtrahatis, quem tamdiu desideraui: aut certè vnà cum amantissimo nato meo me sepelite.

Itaque non parua eos angustia tenebat. Dies namque ad occasum decliuior, corpus sepulturæ tradere eos vrgebat, & nihilominus matris mœstissimæ acerbissimos dolores, vt dignum erat, vehementer miserebantur. Neque enim iam nimis afflictam nouis doloribus obruere volebant. Quamobrem dabant amori eius operandi locum: flagrantissimamque sitim suam eam paulisper explere patiebantur. Hinc porrò S. Ioannes suauibus eam ac prudentibus deliniuit verbis, rogans vt filium suum sepeliri permitteret: & ipsa vtiq; non sine dolore consensit. Atqui ò quàm deuotè, quàm afflictè prosequebatur filij sui lamentabile funus: sacrū illius tenendo caput, oculis fixis in faciem eius, eandemque innumeris deosculando vicibus, suisq; lachrymis irrigando.

Vndè quæso mœstissima parens omnes illas lachrymas quas hodiè fudit, habere potuit? Qui pijssimum cor illius intolerabilem hanc angustiam & pressuram ferre quiuit? Nimirum fecit hoc amor ardentissimus, ipsa quoque morte fortior. O quali cum dolore ac gemitu tam charum, tam precioſum reliquit thesaurum? Quàm verò amanter illius est amplexa sepulchrum? tanquam si non quidem lingua (neque enim verbum ædere potuisset, tantis correpta cordis angoribus) sed mente diceret: O sacrum monumentum: O fœlix tumba: O saxum precioſum: O præclarum margaritum: O admirabile ciborium, quàm insignem thesaurum, quàm immensum complecteris dominum? O vas electū: O fœlix creatura, quæ digna es tuum excipere cōditorem, hospitioq; recipere regē gloriæ. Pone iam natiuum rigorem & asperitatem

Sepulchrū.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem tuam,ac mitesce:vt teneros dilecti filij mei artus reuerenter complectaris. O arca glorioſa: O excellens Dei templum, præ creaturis omnibus mihi ſimillimum. Vt enim ipſa à Deo electa ſum,quæ in caſtis viſceribus meis eius filium geſtarem: ita & te elegit,vt venerandum Chriſti corpus excipias,glorioſum, ſcilicet, beatiſsimæ Trinitatis organum,quo Deus tam mirificè operatus eſt,& inæſtimabilem mundi theſaurum, bonumq; præcipuum, cœlum & terram ſua vincens præſtantia ac dignitate. Et ſicut tu nouum es, nec vllius adhuc corporis contactu fœdatum: ita & ipſa à creaturarum omniũ attactu munda ſum & immunis. Quemadmodum item ex te clauſo ſaluator orbis ſurget rediuiuus, ita ex meo concluſo vtero mundi ſalus proceſsit. Ac demũ vti tu ſaxum es ſolidum & immobile, ita & ego incommutabilis atque inuicta in fide omniq; virtute permanſi.

Habet Dominicum hoc monumentum formam quandam & effigiem ſpiritalis illius monumenti, quod virgo beata amantiſsimo filio ſuo in corde ſuo pararat. Vt enim ſepulchrum hoc ferris acutis exciſum atq; politũ eſt: ita glorioſa virgo acutiſsimo doloris gladio in intimis animæ ſuæ locum accõmodum excidi permiſit, monumentũ vtiq; tam afflicto & exercitato corpori congruum valde,quum diligat Dominus cor contritum & humile, ſiue anguſtijs oppreſſum. Et ſicut in hoc ſepulchro nondũ quiſquam poſitus fuerat, ita virginis matris cor deuotiſsimum, nullus vnquam peregrinus creaturarũ amor vel affectus, ſaltem tenuiſsimè contaminarat. Ipſa namque porta illa clauſa eſt, nulli vnquam patefacta, per quam ſolus princeps & rex Iſrael proceſsit.

Erat præterea monumentum hoc in horto: quandoquidem virgo intemerata hortus concluſus eſt dilecti, diſcretionis ſeu prudentiæ ſepe cinctus, vtpote quæ tanto fuit lumine ac diſcretione perfuſa, vt nullum vnquam malum, ne ſub virtutis quidẽ tegmine, in eius potuerit hortum obrepere: nec tantilla hortus eius patebat ex parte, qua ſerpens ille liuidus ac impurus, oculos vel ſemel inferre potuiſſet, qui tamen paradiſum, in quo Adam erat, non ingredi modò, ſed etiam conſpurcare auſus fuerat. Quin & fœcundus, adeoque omnigenis virtutum herbis conſitus fuit ſacræ virginis hortus, vt nullus in eo vacaret locus, vbi quoduis ſolium emergere quiuiſſet. Ad ſingularem namque almæ huius virginis gloriam, creuit in ea flos campi & lilium conuallium, excellens ac aromaticus flos leſſe, in quo requieuit ſpiritus ſanctus, & roſa Hiericho amœniſsima: adeoq; in ſignum euidẽs diuinæ ac ſingularis benedictionis eius, pullulauit vinea beatiſsima, cuius palmites ad ſuperna feruntur, cuius odor virus omne & omnes pellit ſerpẽtes, cuius vinũ cor lętificat & accendit, ac iuxta Prophetam, virgines germinat.

Habuit etiam ſanctiſsima mater purã ſindonem, id eſt, ſimplicis obedientiæ, innocentiæ, ac integerrimæ virginitatis veſtem. Cui nec defuit aloe amariſsimi doloris, myrrhaq; afflictionis intolerabilis. Habuit denique precioſiſſimum balſamum & vnguenta ſpeciesque virtutum omnium. Atque ita demũ Chriſtum filium ſuum obuoluit, perunxit, atque in ſacratiſſimo ſui pectoris monumento ſepeliuit.

Iam verò etiam hoc mente ruminemus, quanto cum mœrore afflicta mater à monumento diſceſſerit, quã hæc ei perpetua fuit cogitatio, quem amiſiſſet, & quam inæſtimabile pignus ſub lapide condi ſiuiſſet. O quam miſerandũ in modum à ſancto Ioanne cæterisque amicis ſuis, à ſepulchro abducta fuit? quippe quæ tota penè exhauſta atque abſumpta erat. Reuerà quiſquis huic ita afflictæ, ita mœrenti, ita grauiter laboranti virgini & matri, imò & dominæ noſtræ non compatimur, nõ eſt viuens gratiæ filius, ſed eſt abortiuum inſenſibile ac mortuum: indignus planè eſt qui lac gratiæ ex maternis eius fugat huberibus. Cæterùm ipſi quoque cum eadem virgine matre, vti iam dictum eſt, Chriſtum Ieſum in cordibus noſtris ſepeliamus, vt nos per ipſum in ipſo ab vniuerſis operibus mortis reſurgamus, vnaque cum illo ad paternam vſque gloriam fœliciſsimè conſcendamus, eodem Domino Ieſu nos adiuuãte qui eſt benedictus in ſecula, Amen.

APPEN-

APPENDIX OSTENDENS QVAM IMMENSVS DEI ERGA NOS SIT AMOR (QVOD QVIDEM EX Chriſti potiſsimùm incarnatione ac paſsione ſacramentoque Euchariſtiæ eluceſsit) & vti nos totos Deo tradere atque reſignare debeamus, quælibet aduerſa patienter amore illius tolerantes.

TAM ardens & incõtinens eſt Dei erga nos amor, vt ſi mors & paſsio Chriſti ad ſaluandum hominẽ non ſuffeciſſent, etiã pater cœleſtis & Spirituſſanctus quoque humanam potius aſſumpſiſſent naturam, ac pro homine mortem ſubijſſent, quàm eum perire ſiuiſſent. Licet verò filius ſolus naturã noſtrã aſſumpſerit, mortemq; ob hominẽ perpeſſus ſit amariſsimam, amor tamen patris & ſpirituſſancti nõ minor erga nos fuit: quãdoquidem vna eſt trium perſonarum eſſentia, vnus amor, indiſtincta operatio, vna eademque volũtas. Hinc Chriſtus dicit: Pater amat vos. Rurſumque: Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum ſuum daret: vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Et de ſpirituſancto Apoſtolus ait: Ipſe poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus: id eſt, inſpirat nobis, mouet & excitat nos ad orandum & virtutibus incumbendum, teſtimoniũ item reddit ſpiritui noſtro, q̃ filij Dei ſumus, vt ex interno huius teſtimonij gaudio clamare in eodem ſpiritu poſſimus: Abba pater. Quid verò in miſerãda hac lachrymarum valle beatius aut iucũdius eſſe queat, quàm vt homo ex teſtimonio ſanctiſpiritus in conſcientia percepto, Deum poſſit patrem ſuũ dicere? Si enim filij ſumus, ergo & fratres & cohæredes Chriſti. Conſilium ſanè ſuper humani generis redemptione veneranda ſacratiſſimaq; Trinitas egit, eſtque concordi ab eã finitiõe decretum, vt hominem redimeret: & quia in nullam magis quàm in filij perſonam competebat naturam humanam aſſumere, ipſe filius qui creator erat omnipotens, tum ſponte ſua, tum voluntate patris, tum ſuaſu ſpirituſſancti, letus hominem induit, factuſque eſt creatura, cooperante ad hoc ipſum & patre & ſpirituſancto. Chriſtus namque per patris cooperationem de ſpirituſancto conceptus eſt. Vide quàm pro te ſolicita fuerit Trinitas adoranda. Contuere quàm teab omni æternitate dilexerit Deus. Attendite, quæſo, hæc frigidi & obdurati filij Adam. Cogitate quàm charo vos ipſe Deus precio compararit. Digniſsimũ quidem quod cor illius cõcipere, & præcipuum quod diuina eius potentia exhibere potuit, dedit: nempe vnigenitum ſuum, cui non pepercit, ſed eum pro peccatis hominum in ignominioſiſsimam mortẽ crucis tradidit. Porrò ipſe Chriſtus ſicut olim patri factus eſt obediens vſque ad mortem: ſic hodieque & ad nouiſsimum vſque diem, non ſolùm Deo patri, ſed & cunctis hominibus qui paternam voluntatem fidis cordibus amoriſque deſiderijs diligunt, eidemque adhærent, morem gerit. Et quia neceſſe non eſt denuò cum mortem ſubire (quando ſacra illius mors ad peccata omnia quæ iam facta ſunt, & quæ adhuc fient, ſe extendit (dulcis Dominus ſacrum corpus, præclaram animam, præcioſumque ſanguinem ſuum, vna cum meritis omnibus vitæ & paſsionis ſuæ, quotidie in altaris venerabili ſacramento in noſtrarum remiſsionem culparum, memoriamque paſsionis & mortis ſuæ, offerre non deſinit: nimirum hoc ipſo nobis inſinuans, ſi ita neceſſe foret, paratum ſeſe eſſe adhuc quotidie venerandum corpus ſuum noſtræ ſalutis cauſa neci trãdere, ſanguinemque funderè. Quo enim amore tunc Chriſtus nos proſequebatur, eodẽ etiamnum proſequitur, in æuumque omne proſequetur. Cuius iam obſecro vel ſaxeum pectus, non hinc cõpungatur? Cuius ſpiritus ex hoc amore nõ exultet? Cuius cor præ huius feruẽtiſsimæ charitatis ardore non totum liqueſcat? Cuius non deficiat præ ingenti admiratione intellectus? vbi immenſam

Dei

Pſalm.50. Ioan.19. — Exech.44. — Cant.4. — Genes.3. — Cant.2. — Zach.9. Marc.15. Ioan.19. — Ioan.16. Ioan.3. — Rom.8. — Philip.4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dei erga nos bonitatem & dilectionem contemplatur: vbi oculus cordis attendit, & conſcientiæ trutina examinat ingentia Dei beneficia, quæ is contulit in nos miſeros, & indies confert, quæ certè tanta ſunt, vt vix poſſint eſſe maiora. En grata Chriſti brachia ad nos ſuſcipiendum ſemper extenta ſunt. Vulnera item eius nunquam non patent, parata profluere in omnes qui id appetũt. Vexilla miſericordiæ eius perpetuò explicata ſunt, vt ſub illis protegamur deliteamusque, quum ſemper ipſe nos ſuſcipere paratꝰ ſit. Imò quod plus eſt, tanto noſtri tenetur deſiderio, vt per diuinos tractus diuinasq; inſpirationes, & internas reprehenſiones ſuas plus nos roget, quàm rogetur à nobis: quandoquidem & multo paratior eſt nobis dare, quàm nos petere. Enimuero fons vnus eſt, perpetuò ſcaturiens, nec vnquã fluere deſinens, niſi quũ vaſa deſunt. Et ipſe vno amoris nexu homini viiri, delitioſumque habitaculum ac deſiderabile templum ſuum intra nos extruere vehementer appetit. Adeò, inquam, homini per amorem vniri deſiderat, ac ſi ſuæ prorſus potentiæ & maieſtatis oblitus, per omnia ſimilis hominibus effectus eſſet. At quomodo nos magis in ſublime attollere, ſeſeque amplius deijcere potuiſſet, quàm iam fecit? Quomodo ſuam nobis propius coniungere poterat diuinitatẽ, quàm coniunxit, quando eandem celſiſſimam atq; immortalem noſtræ mortali copulauit humanitati per naturæ noſtræ aſſumptionem? Quin & quotidie illã ipſam Deitatem ſuam & quicquid eſt, nobis præbet in cibum. Sed Deus pater naturam noſtram humanam quàm fieri potuit ſublimiſſimè in Chriſto exaltauit, vltra creata omnia ad ſuam vſq; dexteram eam attollendo. Vt verò Deus maiori nos honore & gloria afficere, aut abundantiorem charitatem nobis exhibere potuiſſet? Nimirum multò vberiorem ſalutẽ & gloriam per Chriſtum Dominum ac ſaluatorem noſtrũ adepti ſumus, quàm per Adam primum parentem noſtrum perdideramus. Quid vltra à dulciſſimo Domino deſiderare poſſumus? Certè cuilibet homini toto corde ei per dilectionem adhærenti tam intimè affectus eſt, ac ſi cœli terræque & omnium quæ illis continentur oblitus, totus in illũ amore deperiret. At nos duri & frigidi, nec omnibus his mouemur, neque ad illius inflammamur amorem. Adeò corda noſtra ſenſuali delectatione infecta, & vanitatibus, oblectamentis, voluptatibusque ſeculi dedita ſunt. Plorant cœlum & terra, in id loci incidiſſe homines, vt creaturas diligant relicto creatore, qui eſt ſummum & incommutabile bonum: malintq; ſerui eſſe dæmonum quàm filij Dei. Ah, ah, pudeat nos peruerſitatis, & ingratitudinis noſtræ. Diligamus, quæſo, Dominum Deum noſtrũ, qui nos tam immenſo amore complexus eſt.

Putemus patrem cœleſtem nos alloqui, dicereq; animæ humanæ. En ampliſſimum mei in te amoris teſtimoniũ fert vnigenitus meus, quem equidem totum pro te tradidi. Non corpus, non animam, nõ ſanguinem illius tui cauſa dare dubitaui. Imò ſi quid precioſius, ſi quid melius paterno potuiſſem corde concipere, & id quoque tibi donaſſem. Altiſſimam diuinitatem meã in humanitate filij mei tibi dedi, quum ſit mecum & in me vnus idemque verus ac inſeparabilis Deus. Dedi inſuper tibi ſanctum ſpiritum meum, vt is te mundaret, confortaret, illuſtraret, veritatem omnem & iuſtitiam edoceret, ſuo inflammaret amore, ſolaretur item te, & cunctis chariſmatibus virtutibusque donaret. Ita enim complacuerat mihi in te, & inueneras gratiam in oculis meis, ſimulq; cor meum appoſueram ad te, eligens te in dilectã ſponſam meam: nam decretum eſt mihi habere in te delitias & oblectationes meas, vtpote in quo cõſtitui templum cubiculumque meum & elegi habitationem meam. Cæterùm ſicut ego meipſum totũ minimeq; diuiſum dedi tibi, ô homo: ita volo vt & tu mihi te totũ atq; indiuiſũ reddas. Puriſſimo te amore cõplexus ſum, abſq; vllius vel muneris vel cõpenſationis tuæ intuitu: æquũ proinde eſt, vt & tu viciſſim me purè propter meipſum, abſq; mercedis contemplatione diligas, vt ſim ego merces, ſpes & ſcopus tuus, amesq; me, eò quòd ipſe te dilexerim, & vt à me diligi mereare, Iam ſi, his auditis, mecum amoris iura inire vis, digausque fieri qui à me ameris, voluntarium viuumque inſtrumentum ſis oportet: teq; à me agi patiaris: offerens atque reſignans te totũ mihi abſq; electione vel repudatione huiꝰ aut illius: ſinenſq; me tecum agere, & in tempore, & in æternitate quicquid mihi placuerit. Prorſus ita neceſſe eſt, vt mihi in te operandi preſtes facultatem: abnegans penitus teipſum: petenſque à me medullitꝰ, vt perficiatur in te, quod ab æterno ipſi conſtitui ac prẽordinaui. Tum integra quoq; erga bonitatẽ meã fiducia mihi adhærebis, & cum ingenti gratitudine recipies de manu mea quæcunque tibi euenire permiſero, tam aduerſa quàm proſpera, & tentationes, & afflictiones, & derelictionem, & anguſtias: omnino confidens in bonitate mea, credẽſque mittere me iſta tibi ceu optima maximeq; ſalutaria. Et curabis ſedulò, ne operationi meæ per obſtinationem inordinatamque proprietatem vel diſſolutionem tuam reſiſtas. In qualibet afflictione, anguſtia, & derelictione quæ tibi accidet, tantiſper deſiderabis permanere ac perſeuerare, quoad mihi viſum fuerit inde te abſoluere eripereque. Prorſus feres crucem illam ad finem vſque mei cauſa. Nam ad hunc modum tentationibus, & moleſtijs excutiaris atque agiteris oportet, donec palea prauæ cupiditatis, inordinatæ proprietatis, vitioſæque propenſionis à te ſeparetur. Neceſſe, inquam, eſt vt elatus rigiduſque animus tuus iſtis ceu mola quadam cõteratur, donec in oculis tuis inſtar pulueris aut cineris nihili fias: ita vt non agnoſcas modò, ſed & ſentias te & miſerrimum, & viliſſimum eſſe mortalium omnium quos mundus habet: adeoque ab omni propria voluntate, & electione exuaris, vt quicquid Deus tecum, & cum creaturis omnibus fecerit, ſecus fieri non velis, etiamſi creaturæ omnes cunctaque elementa tuo ſubiacerent imperio. Verum antequàm huc pertingatur, hoc opꝰ, hic labor eſt: multaſque cruces ac labores, imò & ſpirituales mortes ſubire oportebit. Prodent ſe vndique vitia in te latentia, teque ingẽti dolore, & anguſtia afficient: ſed ſi cõſtanter in certamine perſeueraueris, ſi humiliter petieris vt tui miſerear per dilectum filium meum, tandem meauxiliante vinces fœliciter. Quando enim

in nomine vnigeniti mei aliquid piè petitur, mihi ſummè placet huiuſmodi petitio: quemadmodum neceſſariò appareret aureum, quod per vitrum aurei coloris conſpicitur. Hæ planè duæ ſunt alæ, fidæ admodum, quæ te compendiò celeriterq; ad ſpiritalem, & perfectã vitam ſubuehere poterunt: videlicet Abnegatio tui, & Patiens aduerſorum tolerantia. Quiſquis enim ſe mihi ſimpliciter reſignare nouit, illi nec afflictio, nec infirmitas, nec aduerſitas vlla accidere poteſt, quin ei cedat ad virtutis incrementum. Itaq; ſi quis omnia æquo ferat animo, diligenterq; ſuũ obſeruet fundum, audiet paternam vocem meã intus loquentem ſibi: Noſce teipſum, ſcito quàm vilis ſis, agnoſce nimiam im mortificationem tuam, multipliciaque vitia tua in fundo tuo latentia. Aduerte nihil te eſſe, nihil habere, nihil poſſe ex teipſo, & me in te operari ſine. Adhæreto mihi per amorem, ſerua mihi fidẽ: & quicquid tu viribus tuis non potueris, ipſe pro te faciam.

Vitæ ſpiritualis compendium.

Abnegatio ſui.

Noſce teipſum.

Hic iam homo dulciſſima hac patris cœleſtis voce inuitatus, cum ſancta ſpe, & fiducia accedet ad eum, diceteq; humiliter: Confiteor tibi, clementiſſime pater, omnia peccata mea, quibus te offendi. Heu infelix ego, nõ veritus ſum execranda illa perpetrare ſcelera, quæ dilectus filius tuus tantis cruciatibus diluit atque expiauit. Ingratus tibi fui pro omni dilectione, benignitate, & fidelitate mihi à te exhibita. Sed nunc miſericordiſſime pater, oro te, ne memineris iniuriarum quas à me accepiſti. Conuerte oculos diuinæ pietatis tuæ ad me, & in gratiam me recipe. Iam enim propono, te adiuuante, corrigere vitã meam. O Domine, miſer ego ſum & infirmus, nihil valens, conceptus in peccatis, natus in miſerijs, nutritus in vitijs. Noli indignari aduerſus folium quod vento rapitur: noli obliuiſci inopiæ, & fragilitatis meæ, nec ſubtrahas à me auxilium gratiæ tuæ. Miſerere mei Deus meus, miſerere mei per dilectum filium tuum Dominum meum Ieſum Chriſtum. Emunda me, ſana me, confirma me, pugna pro me, operare in me, vtere me pro tuo beneplacito. En me totum tibi reſigno, me totum pleno affectu ſicut poſſum in hoſtiam viuam tibi offero, paratus

Oratio efficacissima.

Pſal. 50. Iob. 13.

ratus deinceps viuere iuxta gratissimã voluntatem tuam, ac pati quicquid tua bonitas mihi euenire permiserit. Non peto Domine, vt mala quæ cõmisi inulta maneant. Prorsus vlciscere in me iniurias quas intuli tibi: quandoquidem humiliter me submitto flagellis misericordiæ tuæ. Scio & verè scio, quòd nõ poterunt tot mihi aduersa & cruciamẽta accidere, quin plura maioraque meritæ sint iniquitates meæ. Itaque non nisi gratiam tuam alta cordis voce postulo: & vt iustitiam misericordia temperet rogo. Quid verò retribuam tibi ô benignissime pater, pro omnibus bonis quæ in me contuliſti? Equidem neque in cœlo, neq; in terra aliquid inuenio, quod vel dignius vel tibi gratius sit, quã ipse vnigenitus tuus. Eum igitur quanta possum humilitate, & gratitudine tibi offero, in vnione illius amoris quo tu mihi eum dediſti, & ex paterno corde in hunc mundum misisti, vt humanam assumeret naturam, mortemque subiret amarissimam. Offero merita incarnationis, conuersationis, passionis, & mortis eius. Offero ignominiosam afflictionem, voluntariam obedientiam, ineffabilem humilitatem, incõprehensibilem patientiam, & ardentissimã charitatem illius. Offero immitissima vincula, verbera, impulsus, conculcationes, contemptus, consputiones, opprobria, irrisiones, blasphemias, & quicquid perpessus est. Hæc omnia tibi offero tanquam dignum sacrificium, ad supremam gloriam tuam, pro omnibus peccatis, & negligentijs meis. Suscipe, quæso, gratissima vnigeniti filij tui merita, pro detestandis iniquitatibus meis. Quicquid enim ego deliqui, totum ille sua passione diluit, atq; expiauit: & defectus meos omnes ipse sarciuit atque suppleuit. Multo plus tibi soluit, quàm sit meum debitum. O si malitiam meã, & illius bonitatem, mea vitia, & eius merita simul librare velles, nimirũ hæc ipsius merita peccatis meis præponderarent. Et quod tam flagitiosum scelus esse possit, cui ingentes cruciatus vnigeniti tui non impetrent veniam? quæ tã fœda macula, quam calidus sanguis illius non diluat? Vincit planè passio, & mors eius, peccata omnia: immẽsæ meritorum illius diuitiæ, cuncta vitia, cunctasque negligentias superant. Tibi itaq; vt cœpi, offero innocentissimam mortem dilectissimi filij tui, & quicquid in assumpta humanitate operatus est, vnà cum omnibus meritis sanctorum omnium, & cum cunctis virtutum actibus, qui ad extremum vsq; iudicij diem pro gloria nominis tui fient, itemq; cũ laude & gratitudine vniuersa, quæ in infinita seculorum secula tibi exhibebitur. Ista omnia tibi offero pro delictis meis, & pro peccatis viuorũ atq; mortuorũ, pro quibus ego orare astrictus sum, & tu rogari vis: vt inde in æternum laudaris, & gratiarum actiones ab omnib⁹ tibi reddantur, Amen.

Psal. 115. Christi oblatio longè dignissima.

Putemus, & filium Dei Iesum Christum vnicuiq; nostrum dicere: Vide, ô homo, quid fecerim tibi. Ab omni æternitate agnoui te in diuina essentia mea: quandoquidem ab æterno in me fuisti secundum ideam. Insuper & creaturam te feci, tam eximio te amore complectens, tamque excellenti donans gratia, vt te secundum animam ad imaginem & similitudinem meam crearim. Et vt scires quam generosam atque elegantẽ ipsam animã tuã fecerim, nihil dubitaui illius causa accipere naturã tuã. Factus sum caro tua & sanguis tu⁹: vt tuos supplerem defectus omnes, pro tuis satisfacerem delictis, te redimerem, vitamque tibi obtinerẽ, & mererer æternam. Ego, inquam, qui ex diuino patris mei cœlestis vtero, ante omnia secula miro quodã ac ineffabili modo genitus sum, eidem patri meo in potentia, & gloria semper æqualis permanens, mortalem tuam non sum dedignatus naturam assumere. Triginta tres & eo amplius annos, factus seruus tuus in multa paupertate, humilitate, labore, & afflictione operatus sum salutem tuam: Quum sicut ouis perdita aberrares, diu te quæsiui, & inuentum meis humeris ad patrem reduxi. Factus sum tanquam exul à regno meo, vt tu hæres fieres. A patre quoque meo derelictus, & castigatione crudeli correctus sum, permisique iram eius in me deuolui: vt tu apud eum gratiam inuenires, amicusque, & filius Dei efficereris. Denique omne debitum tuum in me recepi, & qui iudex tu⁹ eram, teq; sententia æternæ damnationis iure ferire poteram, memet sub specie rei in mor-

Luc. 15. Matth. 18. Psalm. 21. Iere. 31.

mortem ignominiosissimam vltrò tradidi pro peccatis tuis. Caput meum spineæ coronæ supposui, manus ac pedes clauis obieci, totum corpus meum verberibus patienter submisi, sanguinem meum ad extremam vsque guttulã effudi, animam pro te dedi, vt te mihi amore coniungerem atque vnirem: & tamen tu te mihi subducis, & diuideris à me. Insuper matrem meam dulcissimam, tuam quoq; matrem esse volui, cor meum tibi patefeci, & eius cruorem potandum tibi præbui ex amore purissimo. Sacratissimum corpus meum in cibum, & pretiosum sanguinem meum in potum tibi reliqui. Fact⁹ sum opprobrium hominum, & abiectio plebis.

Psal. 21.

Velut botrus in passionis torculari expressus sum: aruit tanquam testa virtus mea: & decocta est amoris igni. Totus exhaustus, & absumptus sum salutis tuę gratia. Vide, vti in cruce pendeo contẽptus, extentus, sauciatus, omni solatio destitutus, brachijs ad te expansis, latereque aperto, vt te in gratissimum cordis mei cubiculum introducam, ibique æterno complectar amore. Quid vis vt vltrà faciam tibi? Quomodo maiorem dilectionem, fidem, beneuolentiam, & benignitatem tibi exhibere possum? Sit penes te iugis horum memoria. Repende vicem amoris. Imaginem sacræ humanitatis meæ ita cordi tuo imprime, vt quælibet extrancæ imagines inutilesque cogitationes illinc abscedere cogantur. Plãta floridam arborem crucis meæ in intimis tuis. Stude mihi placere, imitando vitam, & virtutes meas. Vitato, quantum in te est, omnia quæ mihi displicere cognoscis: vt sunt superbia, vana gloria, odium, ingluuies, & alia huiusmodi peccata ac vitia. Renuncia spõte naturæ oblectamentis: hoc est, abdica omnia in quibus natura delectatur, illis duntaxat exceptis, quæ ipsi naturæ sustentandæ rationabiliter necessaria sunt, quæq; adiumento tibi esse possunt ad seruiendũ Deo, & ad perueniendum ad Deum. Breuiter, amputa, & refrena quicquid in conuersatione tua, in amore, intentione, verbis, operibus, vestimẽtis, commoditatibus, & quibuslibet rebus illicitum, impurum aut vanum est: propriamque voluntatem tuam diligẽtissimè mortifica, vt ego in te viuere atque operari possim. Pro acerbissima passione mea hanc vicem mihi redde, vt quamlibet tam externam quàm internã molestiam, quæ me permittente tibi occurrerit, humiliter patienterq; feras: siue ea sit persequutio, & vexatio, siue contemptus ab hominibus illatus, siue charorum amissio, aut iactura rerũ tẽporalium, aut inimici tẽtatio, aut internus animi angor ob defectum profect⁹ tui, vel quodlibet grauamen etiam culpa tua exortum. Has & consimiles afflictionũ cruces oẽs tibi à me credas impositas, mihiq; gratias agens illas sustinebis, ac teipsum resignabis. Quando alij te vilipendẽt, ex animo fateberis centuplò viliorẽ te esse, pluſq; contẽpt⁹ meru isse, quàm cuncti homines tibi inferre queant, imò indignum esse, qui à tã præstantibus creaturis despiciaris, Quũ prsus desolatus, & anxius corde fueris ob peccata exactæ vitæ, ob nimias negligẽtias tuas, vitiaq; multiplicia, & quòd tã nihil progressus sis in virtutibus: tũ nõ statim ad confitendũ properabis eo animo, vt ab huiusmodi molestia reueleris neque solatia inordinatè pquires, quę afflictionem illam à te depellant (hoc enim esset crucem abijcere, & sequi cõsilium diaboli, dicentis: Descende de cruce) sed fortiter mecũ in cruce fixus hærebis perseuerabisq;. Quidam huiusmodi anxietates & cõsciẽtiæ remorsus crebra confessione depellere conantur sed si vel millies confiteãtur, parum eis hac in parte contulerit. Tu igitur etiam horrenda iudicia mea quæ per illos angores in te declarari videntur, patienter feres, cum humili in beneplacitum meum resignatione. Itidem facies quãdocunque te derelictum & spiritali cõsolatione destitutum senties. Præstolaberis me resignato, & trãquillo animo, atque hanc pressurãm tuam & iram meam cum benigna mansuetudine ad finem vsque perferes, donec ego ipse veniens te de cruce deponam. Ita mihi in illa paupertate, & sterilitate, multo grãtior eris, quàm si magna deuotione sensibili affluueres, & intus florerent omnia. In huiusmodi pressura ac miseria, non tam facilè teipsum quærere vel tibi vanè placere potes, sicut in consolationis affluentia. Nam in sensibili dulcedine natura plærunque se admiscet: & dum

Anxius corde ob sua vitia quid agat.

Aduersum conscientiæ remorsus remedium.

Deuotio sensibilis.

homo ea immodicè delectatur, maculã contrahit. Itaq; sæpenumero deuotionis dulcedinem tibi subtraham, & insuper acerbis immundisq; cogitationibus & horrendis imaginibus, tartareisque phantasmatibus te fatigari permittam: quod ipsum æquo animo ferre debebis. Paratus eris etiam toto vitę tuæ tempore in tẽtationibus, pœnis, angoribus, & pressuris pdurare, si ita mihi visum fuerit, petesq; vt in te, & de te fiat gratissima voluntas mea in tempore atque æternitate. Neque est quod mireris cur ego quosdam tam amicabiliter ac dulciter, quosdam verò non nisi per varias afflictiones traham. Mihi enim similimos efficio eos, qui multiplici molestia, & cruce pressi, patientiam seruant: ex immensa prorsus dilectione dono electis meis afflictiones: semper tamẽ humanæ naturæ fragilitatem attendo, cui ex amore, & iustitia, nihil supra vires mihi bene perspectas imponere possum.

Afflictionũ vtilitas. Oportet planè coronam fortiter imprimi, quæ coram patre meo perenniter virere atque florere debet. Quo quis in hac vita grauiores dolores, & pœnas, p amore atque honore meo pertulerit, eò iucundius ac plenius in beata æternitate suauissimum mel diuinitatis meæ gustabit. Permitto etiam nonnullos semper veluti infirmos languere, qui tamen sanitatem reuerà cõsequuti sunt. Hi cunctis diebus vitæ suæ timent, anguntur, affliguntur q;: quum aliùd sibi persuasum non habeant, nisi quòd sint languidi: & tamen ad eum virtutis gradum conscenderunt, vt mortem ipsam fidenter subirent, pòtius quam in me scientes peccarent. Ex magna fidelitate, & dilectione quam erga illos habeo, quamdiu viuunt, huiusmodi ignorantiam, timorem, & pressuram in eis relinquo. Satis enim noui eam ipsorum fragilitatem esse, vt si se conualuisse pro comperto haberent, statim ad seipsos cum vana sui complacentia reflecterẽtur. Iam in hac afflictione, & miseria positi, humiliter sese resignant, ob idque mihi charissimi sunt. Tales plærunque in ipsa hora qua ex hac luce migraturi sunt, ab illa ignorantia, longisque tenebris per meipsum eripere ac blandè nimis consolari soleo, vt aliquo modo prælibata beatitudine, qua in me perpetuò fruituri sunt, bona cum securitate animam fundant: si verò hoc eis ante obitum nõ præsto, certè vbi iam defuncti sunt, vel si ad purgatoriũ deduci debent, vbi ab omnibus culpis ad purum sunt repurgati, eos inenarrabili gaudio exultantes recipio in gloriosum æternũq; regnũ meũ. Tu igitur te totũ meæ prouidentiæ semper cõmitte, te totum mihi resigna. Porrò, licèt sis fragilis admodum sæpiusq; labaris, nunquã tamẽ desperes: sed pietati meæ firmiter, & amanter innitere. Omnia vitia, & peccata tua depone in cruenta vulnera mea, atq; in abyssum misericordiæ meæ proijce, meq; roga, vt pcioso sanguine meo illa diluã. Quando post lapsum humiliter, & confidenter me inuocas, tam repentè mundaris, quàm repentè purgat leprosus ille, cui dicenti: Domine, si vis potes me mundare, respondi: Volo, mundare. Qui negaret me, & posse, & velle etiam singulis momentis ignoscere ei, qui verè pœnitens est, is magno honore me spoliare niteretur. Ira verò mihi facilè est mille talenta remittere, sicut vnum. Planè quotiescunq; peccator à vitijs culpisq; se integrè auertens, mihi perpetuò seruire, & me diligere, mihiq; soli viuere, statuit: adeò me illi benignum exhibeo, ac si nunquam me offendisset. Omnia enim peccata illi remitto, etiam si tot essent, quot omnes simul homines commiserunt: si tamen ex animo doleat purè ad gloriam Dei, & ob id potissimum displiceant illi suæ iniquitates, quòd mihi eas displicere intelligit. Hæc pro tui excitatione, institutione, & consolatione dicta sint.

Prouidentiæ diuinæ totum te permitte.

Pœnitentia quàm obtinet Dei misericordia.

Matt. 8.

Hic igitur homo etiã ad Dominũ Iesum sese plena cum fiducia conuertet, ipsumq; quàm poterit humillimè precabitur in hunc modum: O fili Dei viui rex glorię Iesu Christe, miserere mei vilissimi peccatoris. Ego enim etiam vilissima ipsa indignus sum, qui tibi hactenus tã ingratus fui, & non timui pro momentanea delectatione explenda ea cõmittere, quæ tu expiare sanguine tuo, ac luere morte tua deberes. Et ad quẽ ô dulcissime Iesu, ad quẽ ego innumeris onustus atq; cõclusus peccatis refugere possum, nisi ad te misericordia plenum? Ita-

Ad Iesum oratio precatoria cõuersi.

Itaq;, omnia mala mea, omnem ingratitudinem, inobedientiam, & immortificationẽ meam, in abyssum diuinæ clementiæ tuæ, cruentaq; vulnera tua proijcio. Ita quæso hæc precioso sanguine tuo diluere, & meritis acerbissimæ passionis tuæ expiare digneris, vt nulla eorum apud te memoria perseueret. O amabilis Iesu, vnicum solatium meũ, en accedo ad te pleno desiderio te feruenter diligendi, & cũcta quæ me à tuo possint amore abstrahere euitandi. O quantum me amasti, & amas? Vt me redimeres, naturam meam sumpsisti, & factus es frater meus: vt ego exhilararer, tristatus es: vt ego sanarer, vulneratus es: vt ego mundarer, purissimum sanguinem tuum fudisti: vt ego viuerem, mori non recusasti. Et quomodo Deus meus tam corde cæcus esse potui, vt auersus à te (à quo mihi salus omnis, & bona cuncta procedunt) ad terrena caducaq; me cõuerterem, ex quibus non nisi perditio, & omnis miseria ad me redit? Mirũ valde est, quod mihi iam aliud cogitare libeat, quam immẽsa quæ mihi præstitisti beneficia: aut in aliqua alia re solatium, & animi recreationẽ quærere, quã in sacratissima vita ac passione tua, dulcissimisque, & verè mellifluis vulneribus tuis. O pijssime Iesu, adiuua & conforta me fragile figmentum tuum. Tu es omnis spes mea. Quantum me perturbant & deijciunt peccata mea, tantũ me exhilarat, & erigit immensa bonitas sanctissimaque passio tua. Quicquid enim ego deliqui, morte tua acerbissima abolitum est. Quicquid mihi deest, merita sacratissimæ passionis tuæ abundè adimplent. Et licèt magna atque innumera sint peccata mea, parua tamen sunt tuæ immensæ collata misericordiæ. Vnde & confido de infinita pietate tua, quòd me nũquam perire sines, quẽ ad imaginem, & similitudinem tuam creasti, tantoq; labore ac tam charo redemisti precio. Ah bone Iesu, vulnera, obsecro, cor meum iaculo amoris tui, vt tam ardenter te diligam, quam ardẽter ipse à me vis amari. Exure & liquefacito me totum, vt totus in me deficiam, totusq; per amorem in te transformer, ac tecum vnus spiritus efficiar: veruntamen non mea sed tua voluntas fiat. Ecce resigno, & relinquo me totũ tuo beneplacito. Fiat Domine, fiat in me, & de me gratissima voluntas tua nunc, & in perpetuum, Amen.

FINIS.

FARRAGO VTILISSIMARVM INSTITVTIONVM, EX SCRIPTIS POTISSIMVM D. Ioannis Rusbrochij, decerptarum. Qui quidem Rusbrochius homo planè diuinus, & singulari modo à Deo illuminatus doctusque fuit.

Fides catholica optimum Dei donum.

PRimum donũ quod Deus electis suis confert, vera, Christiana, & catholica fides est: qua credimus quæ credẽda sunt, & Deo bene fidimus, eumq; amamus. Per huiusmodi fidem anima coniungitur Deo, despondeturq; illi ceu sponsa suo sponso. Qui errorẽ aliquẽ contra duodecim symboli Apostolici articulos, siue contra septem sacramenta Ecclesię sequuntur, aut qui in aliquo à sancta Ecclesia catholica dissident, eiq; contrariam tenent opinionem, siue id publicè agant, siue occultè, si sic pertinaciter perseuerare statuunt, atque ita moriuntur, etiãsi cunctis moralibus præditi sint virtutibus, omniaq; misericordiæ ac condolentiæ exerceant opera, tantaq; intellectus perspicacitate polleant, quantam simul mortales omnes qui vnquã fuerint, habuêre: dãnantur tamen, & mergũtur in flammas tartareas. Hæretici, inquam, & schismatici post mortem igne torrentur æterno. Si qui autem ex his conuerti velint, vt propriæ voluntati renũcient oportet, suamque scientiam, & intellectum scientiæ atque institutioni sanctæ Ecclesiæ submittant substernantque, & omnem vitam suam foris

Hæresis.

atque intus sine fastu & elatione ad Dei honorem exigant: intus quidem absq; simulatione credant, quod sancta credit Ecclesia Catholica, foris autem modis omnibus singuli iuxta suum statum & Ecclesiæ decreta colant, & exerceant ea quæ ipsa sancta Ecclesia colit exercetq;. Ita nimirum & gratiam Dei modo, & posteà beatitudinem æternam poterunt adipisci.

Hebr. 11. Sine vera fide nemo placere Deo nec saluus esse potest, quicquid alioqui bonorum agat operum. Hāc igitur firmissimè retineam?: & humiles facti, ingrediamur prætorium conscientiæ nostræ, ibiq; considereremus, agnoscamus, corrigamus, odio prosequamur quicquid in nobis vitij residet. Peccata nostra & culpas coram Domino Iesu pontifice & iudice nostro, cœlestiq; patre eius, & corā sacerdote confessore nostro Dei vices ac locum obtinente, accusemus atque confiteamur. Et si quidem nos peccasse pœnitet, iam bono simus animo, & in Dei benignitate ac misericordia speremus, eiq; credamus atque confidamus. Et pœnitentiam agēdo, liberè nos submittamus nedum sub iustitiam Dei, sed etiam sub peccatores omnes, odio nos ac mendacijs insectantes, contemnentes, persequentes vel cædentes, denique & sub creaturas omnes nos deuexātes: ita vt aduersa, & incōmoda omnia nobis ab eis illata, taciti perferamus ob honorem Dei, & in remissionem peccatorum nostrorum: nec quemquam hominem habeamus odio aut despectui, quicquid etiam nobis mali irrogetur, sed causa Dei cuncta æquanimiter toleremus: id enim magnum diuini amoris præstat profectum.

Confessio auricularis

1. Cor. 11. Explora, attende, & iudica modò temetipsum, ne postea à Domino iudiceris atque condemneris. Reuoca ad memoriam quemadmodum vixeris, vti te neglexeris in verbis, actibus, desiderijs, cogitationibus, tui immortificatione, simulatione vel hypocrisi, affectuq; impuritate, & in illis omnibus quæ iniquè vel inordinatè admittūtur, quæq; à charitate dissentiunt, & gratissimæ Dei voluntati repugnant: quorum quidem tātus in te est numerus, & tam multiplex varietas, vt nulli præterquam Deo soli perfectè cognita sint. Displicebis igitur tibijpsi ob illa, & cum Publicano corā patre tuo cœlesti eiusque æterna misericordia pectus tundens, dices: Deus propitius esto mihi peccatori. Peccaui Domine, peccaui: miserere mihi misero. Ablue faciem animæ meæ à vitijs, & peccatis omnibus, illamque exorna gratia tua, Præsta mihi bonam volūtatem, & animū strenuum, quo sine intermissione in tuo seruitio, laudeq; tua renouer. Et ista quidem si obtinere velis, cōtemne, abijce, humilia, & obiurga teipsum: Deum autem misericordiæ, & pietatis suæ cōmonefacias: neq; ab his desistas donec ipse tibi intus respondeat, & veram loquatur pacem, verumq; gaudium in corde tuo. Luc. 18.

Bona voluntas est gratia Dei. Bonitas voluntatis ex spiritu sancto nascitur, & gratia Dei ac bona infusaq; charitas, qua homo Deū ac sanctas virtutes colit atq; exercet. Ipsa bona volūtas viuidum ac voluntarium est instrumentum quo Deus quicquid vult operatur. Planè, bona voluntas cum humilitate coniuncta, radix omnium virtutum est. Pax igitur hominibus bonæ voluntatis. Quotquot hac bona voluntate pręditi sunt, ij Deo & sanctæ Ecclesiæ obtemperant, aptiq; sunt, & habiles ad gratiam Dei, & ad sapientiam ex Deo manentem, suscipiendam. Si ergo Dei sapientiam intra te receperis, à cunctis grauibus peccatis ab infantia perpetratis quoad poteris te expurges, idque coram sapienti, & discreto confessore, qui habeat iuxta Ecclesiæ constitutionem te absolnēdi potestatem. Quod si id semel egisti, satis est, & sufficit æternæ Dei veritati: sicq; pacem habes coram Deo & in munda conscientia tua. Luc. 2. Confessio peccatorū.

Si bona es prædita voluntate, cupisq; Deo ac cunctis virtutibus viuere, iam planè spiritum sanctū habes in te, & interna gaudes pace, nec facilè potes in mortiferum labi peccatū. Absq; veniabilibus aūt culpis viuere nō poteris. Ipsas culpas, & errata tua Deo ac sacerdoti, syncerè, nudè, apertè, pauciq; verbis ac humili corde explica, dolensq; confitere, & de illis teipsum accusa ac reprehēde. Multa verba conscientiam perplexam reddunt, inordinatumq; pariunt timorem, vt quo quis amplius cōfitetur, eo plus confiteri velit. Neq; potest quispiam sese per seipsum vel omni conatu suo

suo efficere pacatum atque tranquillū. Itaq; ostēdas, & aperias teipsum æternæ veritati, spereq; & confidas immensæ pietati ac misericordiæ Dei, permittasque, & resignes te bonitati illius: atque in hoc ipso pacem serua tuam.

Spes venia. Si bonæ voluntatis sumus, si ex animo verè nos peccasse pœnitet, & humili cōtritoq; corde nosipsos coram Deo, & sacerdote accusamus, meritò firmam fiduciam, & spem concipere debemus impetrandi sine dubio veniam à Deo. Et quinam vnquam, obsecro, desperare possumus, si immensam velimus attendere benignitatem Dei, dicentis p Esa. 49. Prophetam suum: Etiam si mater obliuiscatur infantis vteri sui, ego tamē nō obliscar tui? Sanè nullus ambigere debet, cuncta peccata eius qui cum vera diuinaq; contritione, & sancta spe amanter ad Deum sese cōuertit atque erigit, citius immēsæ bonitatis eius abysso absorberi, & consumi, quàm possit oculus aperiri vel claudi. Nam & si mundus vniuersus igneus quidam globꝰ esset, & in eius medio pauxillum lini poneretur, non tam celeriter id conflagraret quàm paratus est Deus remittere peccata verè pœnitētibus, quantumuis etiam multa, & grauia sint. Sui autem displicentia, & seria nunquàm peccandi voluntas, veraque erga Deum confidentia, & amor, vera pœnitentia est. Pœnitentia vera.

Istiusmodi igitur erga Deum confidentia, & amor, thesaurus est longè præclarissimus, quem qui habet, facilè impetrat à Deo quicquid desyderat, quū Deū in eo latere sauciet, in quo se tueri non potest. Qui diffidentia & inordinato damnationis metu laborant, prudenter oculos internos cohibeant à nimia consideratione iusti iudicij Dei. Credāt scripturis sanctis, quæ abundant cœlesti consolatione: & quòd Christus pro cūctis peccatoribus nemine excepto, mortuus est. 1. Pet. 3.

Secularium ordo. Quotquot inueniuntur seculares viri vel fœminæ in eiusmodi statu viuētes, qui à Deo & sancta Ecclesia non discordēt, si vera orthodoxaq; fide pręditi, & tam bonæ voluntatis sunt, quòd ex Dei gratia perseuerant in bono, & à grauibꝰ sese continent vitijs, ita vt siue in matrimonio, siue extra matrimoniū, siue in officijs mechanicis, siue in seruitijs degant, siue emant, siue vendant, seu quauis alia licita ratione victum sibi parēt, vt sese suosque sustentent, nusquam quemquam sponte ac scientes fallere, non mentiri cuiquam, non aliena tollere aut detinere, sed in omnibus veritatem & iustitiam colere ac sectari velint & intentionem vitamque suam secundùm Dei præcepta ac sanctæ Ecclesiæ decreta & institutiones dirigere atque transigere proponant, neminem odio habere, nulli inuidere, auersari neminē, sed prębere se faciles, benignos, & misericordes singulis quibusq; sua indigentibus opera statuant, libenterq; Missæ sacrum & conciones auscultent, reuerentiam & amorē Deo atq; hominibus exhibeāt, peccata sua sacerdoti humiliter confiteātur, & in omnibus rebus bonis obtemperēt: huius, inquā, generis quotquot in mundo viuunt homines, Deo placent: & licèt multipliciter occupati sint rebus externis, nihilominus de Dei confisi misericordia, venerandum Eucharistiæ sacramentū in solennitatibꝰ, si desyderant, accipere possunt. Nam quamuis sæpius in quotidianas cadant culpas, attamen pro viribus sunt bonę voluntatis & iusti in omnibus.

Monachorū ac monialium institutum. Boni & Deo placentes monachi & moniales sunt bonæ voluntatis, & absque fictione honorem Dei propriamq; salutem spectant, studentque suum seruare ordinem & canonem monasticū, ac instituta & cōsuetudines sanctas quas audierūt, scriptasq; inuenerūt à patribꝰ præcedētibus: verbi gratia, vt se habere debeant in capitulo, in choro, in claustro, in refectorio, in dormitorio, in valetudinario seu domo infirmorum: itē silendo, loquēdo, ieiunando, & edēdo. Sicque & sani m infirmi semper secundum statuta seu regulam suam, & naturæ vires (sicut recta dictat ratio ac vera discretio) sese gerunt. Cauent sedulo ne vnquam murmurent. Proprium sensū ac iudicum citò abijciunt, & ex humili obedientia omni propriæ renunciant voluntati. Non secundum carnem, sed secundum spiritum viuere statuunt. Dum incolumes sunt, semper boni quippiam exercent: dum autem aduersa laborant valetudine, mansuetudinem ac patientiam retinent. Et quanto sese negligunt, & excedunt, vel

agendo vel omittendo plus minúsue. aut quouis alio modo, tū quicquid conscientia peccatum esse testatur & accusat, id humiliter queruntur, & cum dolore vel cōtritione cordis sacerdoti suo confitentur, ac pro illius arbitrio agunt pœnitentiam. Tales Deo satis confidere debent, sicque super Dei misericordia ac benignitate sacratissimum Eucharistiæ sacramentum accipere, quotics ex ordine datur aut ex bona consuetudine illud percipere solent. Plerique istorum sentiunt quidem in se vitia & inordinatas naturæ propensiones affectumque erga corporis voluptates: sed dum talia in seipsis animaduertūt, mox deserunt & cōtemnunt, quicquid Deo & spiritui ipsorum aduersum est, propudiataque sensualitate, cum fide & humili oratione intrò ad Deum præsentē confugiunt. Sanè dū isthæc concertatio & pugna in eis perseuerat, sæpe natura corporea spiritum cum amore & appetentia in Dei cultu famulatuque sequi detrectat: vndè & ipsi nullo affectuoso desyderio flagrantes, humili corde dicunt Deo: Domine, immundus sum, & omni consolatione omnibusq; bonis, quæ homines boni in te experiūtur, indignus. Quapropter legendum mihi est & firma fide ambulandum in cōspectu tuo. Itaq; licèt pauper, & desolatus sim, te tamen neutiquā derelinquā. Hi Christi milites, tametsi infirmi sunt, & corporis tentationibus vexātur, atq; etiam consolationē dulcedinemq; diuinam minimè percipiunt, attamen in spiritu pleni sunt fide, deuotione, & amore diuino, corporisq; Dominici sacramentum cum ingenti fructu sumunt.

Infirmiores monachi ne sint pusillanimes.

Infirmiores quidam dum vitæ Christi, & sanctorum eius asperitatem laboremq; attendūt, seq; talia non posse, nec ad huiusmodi intus moueri, trahi, aut impelli sentiunt, redduntur pusillanimes, & à Deo se nimium remotos arbitrantur: sed in hoc non satis prudenter faciunt. Neq; n. homo bonæ voluntatis vel ob defectus quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatem, vel quia forinsecus asperiorem viuēdi modum seruare nequit, vel ob inæqualitatē quā in seruitio Dei, & virtutum sentit exercitio, remotiorē se à Deo æstimare debet. Nam quandiu hæc voluntas in ipso perseuerat, vt neq; pro vita, neq; p mor te, neq; pro vlla alia re, quicquā aduersus præcepta Dei facere consentiat, Deus illi proximus est. Itaq; talis colat, & amet in alijs quod se minimè sentit habere vel posse. Gratias agat Deo pro gratia alijs præstita, seq; coram Domino humiliet. Charitas quippe reddet eū participem omnium illorū bonorū, quæ in alijs diligit. Ita per sanctā gratulationē fauendo minimeq; inuidendo, bona aliena faciet sua. Licèt verò oēs non eundem modum seruare, nec eādem viam forinsecus ingredi possint, intus enim omnes incedere debēt eadem omnino via, nempe via amoris.

Congratulādum alienis bonis.

Bona voluntatis esse effectus.

Quamdiu bona se quispiam volūtate sentit præditum, ex nulla re turbari immodicè, nec pl⁹ æquo dolere, nec à Deo se remotiorē arbitrari debet. Omnis namq; virtus, & bona omnia ex voluntate dependēt. Proinde si humilitatē, si charitatem, si quaslibet alias virtutes habere appetis, & id tota voluntate vis, faciscq; qđ in te est, haud dubiè habes eas. Itaq; tantum quisq; sanctus est, quantū voluntas eius ad Deum magna est.

Imagines impuræ.

Si cōtingat immundas imagines, vel ex aspectu, vel ex auditu, vel per cogitationes, vel per dæmonum suggestionē dormienti aut vigilāti tibi incidere, ita vt ad libidinem, & turpes naturæ, ppensiones ac voluptatem mouearis, mox crucis signum imprimas cordi tuo, & ores Deum, vt tui misereatur, vel etiam angelicam salutationē dicas, ac sanctorū preces opemq; implores. Ob oculos tibi propone, si consenseris, priuatum te iri gloria Dei, & pœnas inferni semp esse luiturum, à Deo, & cunctis amicis atq; electis eius æternò separatū. Quod sanè meritò horrere debes, sicq; certare viriliter, & spem atq; fiduciam tuam in Domini Saluatoris morte, gratia, & auxilio collocare: certus q̄ is te non deseret, sed absque dubio victor euades, semperq; gratiæ ac virtutum maiora accipies incrementa.

Mentis inter orandū euagatio.

Si sub precibus & exercitijs tuis, extraneæ quædam cogitationes vel imagines tibi incidant. qualescunq; illæ sint, perinde est: vbi id aduertis, & es reddirus tibi, ne turberis inde, fumus enim instabiles: sed celeriter cum amore ad Deū te conuertas. Quamuis enim hostis tartareus suas tibi ostentet merces, nisi eas cum amore & voluntatis consensu tibi comparaueris ac emeris, non manebūt tibi.

Duplex bonorū hominum genus.

Duplex est bonorum hominum genus. Quidam enim ita habēt, vt vix aut tenuiter à vitijs impugnentur. Alij verò dum sese occasiones offerunt, tētantur forinsecus, & ad peccata commouētur in inferioribus viribus: verbi gratia, vel ad vanam gloriam, vel gulam, vel luxuriam, vel alias quaslibet culpas: intus autem in viribus supremis peccata huiusmodi auersantur penitus. Et licèt fortasis ex ipsa natura in superbiam, vel irā, aut alia vitia procliues sint: nulla tamē ratione voluntillis præbere cōsensum.

Tentatio necessaria. 2. Tim. 2.

Hi longè amplius à Deo laudantur, p̄ banturque, & virtutes multò excellentius nobiliusque possident, quam illi alij. Virtutum namque perfectio, strenua ac legitima decertatione comparatur. Vndè & necessaria nobis tentatio est. Non enim coronabitur nisi qui legitimè certauerit. Planè, si quis rectè valeret in anima, etiam si optio ei daretur, nequaquam tamen vitiosis propensionibus, tentationibusque velle deberet absolui.

Triplex ordo seruiētium Deo.

Omnis Deo seruiens familia, tribus partibus siue ordinibus distinguitur. Prima pars, homines sunt bonę voluntatis ac virtutibus dantes operam, vitijsque semp morientes, & ea superātes. Altera pars, homines sunt interni, locupletes, viuidi, virtutum omnium perfectionē & celsitudinem prosequentes. Tertia pars, homines sunt subleuati ac illuminati, semper in amore morientes, & velut exinanientes siue annihilantes sese in vnione cum Deo.

Rudis quid agat.

Si sit simplex ac rudis quispiam, & ignarus, qui tamen optet vitam agere Dei gratissimæ voluntati consentaneam, is humili corde cōcupiscat, & petat à Deo infundi sibi sapientiæ spiritum, quo iuxta illius potissimùm beneplacitum suam transigat vitam. Et si quidem poterit scientiam atq; sapiētiam absq; vana sui existimatione ac animi elatione circumferre, dabitur illi reuerà à Deo: sin minus id poterit, maneat in simplicitate sua, & pro suo captu, seruiat innocenter Deo suo: id enim magis erit in rē ipsius.

Diuinæ prædestinationis argumētum.

Si liberè, & citra fictionem vel simulationē Domino Deo tuo perēniter seruire illumq; laudare, & amare planè p̄ ponis, si secundū gratissimā eius voluntatem viuere, cūq; ex amore eligere statuis: hoc ipsum argumento tibi sit, te ab eodem prædestinatum, vocatum, electum, & dilectum esse ex omni æternitate. Quod vt illi confidere ausis, corp⁹ & sanguinem suum in cibum, & potū, cum gustu quodam oēm naturā tuam penetrantem, tibi dedit ac dereliquit: & hoc gustu vsq; in vitā æternam pasceris ac reficeris. Vult enim ipse intra te commorari ac vita tua esse: tu proinde illi viuere debes, non tibi ipsi.

Sensus frenandi.

Si sensibus deditus es, & naturæ tuæ propensiones atque oblectamēta sectaris, nullum in veris virtutibus profectū facere, nec Deo viuere poteris. Vt igitur Deo placeas, refrena, & custodi ipsos quinque sensus tuos ac linguam tuam diligenter: nō eis aliter vtens, quàm recta ratio permittit.

Sobrietas.

Caueas in percipiendo cibo, potu, & quibuslibet reb⁹ corpori necessarijs, ne secundū carnis desyderia, ac naturæ appetitus & oblectamenta viuas. Si n. vel in teipso vel in aliqua creatura delectationem ac voluptatem expetas, & aucuperis, iā viuere Deo, & vitijs emori non potes. Vitandus sedulò tibi est excessus, & immoderat⁹ cibi potusq; vsus. Quòd si aliquid plus sumpseris, ora Deum vt det veniam immoderationi tuæ.

Gulæ vitia.

Ex gula, diuersa ac multiplicia vitiorum monstra emergunt. Moriaris obsecro illicitis voluptatibus, moriaris obsecro illicitis voluptatibus, moriaris mūdo, & viuas Deo. Non te tui corporis cura, & solicitudo occupet, sed eius victū, necessarium accipe, ita vt à Deo datur ac prouidetur: neq; ibi delectationem vel lautitias quæras: sed etiam rudiori cibo contentus esto, si natura tua id patitur. Sis discretus ac prudens, naturæq; tuæ attēde habitudinem siue cōplexionem, & quibus habeat opus, quibusque carere possit. Si enim corpori vltra necessaria plus nimio indulseris, hosti tuo vires addes: si aūt minus quā debeas illi tribueris, mācipium tuum, quo te Deo seruire oportebat, destrues.

Quando cum aliquo tibi colloquendum est: siue ille secularis sit, siue religio-

Congressus ac mutuũ colloquiũ.

gioſus, ſis in verbis ac moribus prudẽs, circumſpectus, atq; honeſtè compoſitus, ne quis ex te offendiculum capiat: maliſque vacare ſilentio & auſcultare, quam loqui. Niſi diligenter cuſtodias linguam tuam, citò puritas cordis in te lædetur inficieturq;. In verbis, in factis, in agendo & omittendo ſis iuſtꝰ, verax, ſyncerus, ac minimè fictus, ſanctéque ambules in conſpectu Dei tui. Si quando loquendo, reſpondendo, audiendo vel vidẽdo ſenſeris, atque agnoueris te rẽ quampiam cũ delectatione, affectu, vel amore inordinato, intrò recipere, quæ cordi tuo imagines imprimat, mediumq; aliquod inter te & Deũ efficiat, erubeſce inde, & celeriter ſimpliciq́ue intuitu ad Deum præſentẽ intrò reuertere. Quamdiu in tantũ tui potens manſeris, vt quoties placet, intrò te poſſis recipere, nihil turbari, ſed pace bona gaudere debes. Quod ſi inordinata voluptate, aut appetitione, & amore te capi permiſeris, eris impotens tui, & liberam ad Deum introuerſionem amittes.

Ex ſui immortificatione quanta malorũ ſeges oriatur.

Quando alicuius natura ex affectu, & cum delectatione propenſa eſt foras, ad dicendum vel audiendum quæ ſenſibus plauſibilia, commoda iucundaq́ue ſunt, ſi is internæ exercitationis atq; ad Deum introuerſionis artem nouit, & tamen neglecto hoc Dei dono, naturæ affectibus indulget, eiſq́ue ſatisfacit: tũ deficit planè, & in charitate cæteriſq́ue virtutibus omnibus frigeſcit: atque ita excidit ex gratia Dei, niſi humiliter veniam petat, & maturè reſipiſcat, ſeq́ue corrigat. Abiectus verò à Deo, multo deinde peior efficitur, quàm quiſpiam qui nunquam Deũ perſenſerit. Sin verò aduerſus naturæ appetitiones, & oblectamenta bellum geſſerit, haud dubiè palmam feret, diuinaq́; gratia & amor, atq; affectus, ſiue appetitio erga Deum, indies magis ac magis in eo increſcent, & augmentabuntur.

Ne temerè te extrouertas.

Si libenter & cũ affectu foras te effundis, ſi delectat te fabulari, rumuſculoſq́ue mundanos percipere, non poteris illuſtrari intus, ſed indies magis ac magis obtenebraberis, atq; rudior, & craſſior efficieris: & licèt boni quippiam diuinitus ſenſeris aut perceperis in gratia ac virtutibus, hoc ipſum amittes, cordeq́; multiplex, vagus, atque inſtabilis rederis, & ſub precibus tuis guſtu, ſtrenuitate, diligẽtia, ac deuotione deſtitueris, formiſq́; ac ſimulachris, & cogitationibus peregrinis, aliſq́; id genus culpis, & vitijs abundabis.

Seipſum quærere noxium eſt.

Qui naturæ oblectationes, & cõmoda ſectantur in videndo, audiendo, loquendo, conuerſando pro ſenſuum deſyderijs, quærendo item placere inuicẽ, prouocando mutuum amorẽ per munerum largitiones, per verba & opera, geſtus & nuncios, ſectãdo etiam curioſitatem, vanitatem, & lautitias contra rationem, & abſq; iuſta neceſſitate in cibo, potu, veſtitu, in habitus varia, peregrina, & laſciua ſpecie, gratoq́; colore, & aliarum rerũ multiplicitate, quibus putre carnis ſuę cadauer paulò poſt vermium eſcam futurum, ornare geſtiunt, quò diabolo & mundo placere queant: hi quãdiu in huiuſmodi vitijs perſeuerare volunt, lõgiſſimè adhuc à recta ſalutis ſuæ via aberrant.

Placere adũ hominibus, ſiue ob naturalem quã Deus tibi dedit pulchritudinem ac elegantiam manuum, oculorũ, faciei, vel quorumlibet membrorũ corporis, ſiue etiam ob ſcientiam aliquam, ſiue item in conuerſatione, in loquendo, in geſtibus ac moribꝰ alios ad tui amorem illicientibus, quicquid eiuſmodi in te deprehenderis, contemne & odio proſequere. Nã ſi his propenſioni tuæ ſciens ac prudens cum cõſenſu morem geras, fundus tuus impurus eſt, & impudicus, tuq́; grauibus peccatis es implicitus. Planè, ſi placere etiam alicui religioſo homini appetis, idq́; vel ſpiritali quadam ſanctitatis ſpecie, vel verbis ſubtilibus, vel bene confitendi arte & modo, vel humilibus inſtitutis ac moribus, vel habitu neglecto atq; contempto, aut quibuslibet alijs ſpiritualibus modis: ſi, inquã, in his tibijpſi places, & alijs voluntariè placere cupis ampliùs quàm Deo, iam falſus ac deceptus es: hoc enim ſpiritalis ſuperbię fundum eſt, vnde grauia peccata emergunt.

Hypocriſis.

Oẽm caue ſimulationẽ, & hypocriſim: nihil omnino fictè agas, quò videaris ab alijs, aut ſanctꝰ credaris, ſed ſis verbis, & actibus verax coram æterna veritate cœleſtis patris filio, nullum neque cognoſcente, neq; admittente in regnũ ſuum,

ſuum, niſi ſimplicem, & ab omni fuco vel fictione alienũ. Etiamſi viuas in ſeculo, & opulentus ſis, modũ tamen ac mediocritatẽ in veſtibus & alijs ad corpus pertinentibus pro tuo ſtatu amplectere, vt nec nimiũ placeãt hominibus, nec plus ſatis abiecta & contempta ſint. Eſto vbique bene moratus: Societatem omnem quæ te à Deo abſtrahere, & ad vitia ac vanitates illicere queat: itidemq́ue peccandi occaſiones fuge & deuita. Contẽne mundũ, & quicquid oblectamentorum is tibi præbere poſſit. Ama ac time Dominũ Deum tuum. Sis prudens ac ſtrenuus in cũctis operibus tuis, Deiq́ue honorẽ in illis purè quæras. Sis paratus, & alacris ad bona quæque. Sis internus, diligens, & deuotus in exercitijs erga Deum tuum. Quamdiu virtutũ actibus pro Dei honore das operam, & à peccatis abſtines, tamdiu places Deo, atque in bona conſcientia tanquem in amœna paradiſo pacatus lætuſq́; commorari potes.

Mediocritatẽ habeto in vibis.

Obedientia humilis.

Si tibi in monaſterio degenti, & etiã ſingularẽ contẽplandi gratiã habẽti demandẽtur officia, quibus conuentui ſeruire cogaris, in his quæ vtilia ſunt, & ſine peccato fieri poſſunt, nõ temerè aut pertinaciter reluctẽris, ſed Deo ſperans humiliter amanterq́; obedi. Et licèt dũ te intrò recipere aut orare vis, impedimenta atq; imagines ex rebus tibi commiſſis, ſentias: nõ tamen ob hoc deſiſtere, nec tua officia reſignare, neq; teipſũ exonerare debes, ſed obedire vſque ad mortẽ Deo ac Prælato tuo: idq; in omnibus rebus bonis ac honeſtis, & cõmunitati vtilibus, quandiu in tui erga Deũ introuerſione timorẽ ac reuerentiã retinueris, & in tui extrouerſione teipsũ contempſeris ac nihili penderis, atq; ex vera humilitate paruifeceris, quicquid vel agere vel pati potes. Iã .n. vitæ Domini ſaluatoris, ſcripturisq́ue diuinis ac patribus ſanctis ſimiljor es quàm antè, habeſq́; radicem veræ contẽplationis & actionis, in cunctis virtutibus.

Cum omnibus pacẽ habe.

Inter eos cũ quibus viuis eſto pacificus, & ſuſtine patienter aliena onera atque defectus, neque alios curiosè obſerues. Non ſis propriæ deditus voluntati, ſed cũ alijs in omnibus rebus bonis cõcordiam ſecteris. Nemini exprobes, aut verbum nimis aſperum vel mordax dicas, nec toruo ſeu amaro ſis animo. Neminem ſpernas, neminẽ contriſtes aut premas, aut confundas, aut contumelia afficias, aut temere iudices, nec cuiquã detrahas aut obloquaris. Quin potius omnes (nullo prorſus excepto) purè in Deo & ꝓpter Deum ama, inuideas nemini, neminem decipias, nec rancorem vllum retineas. Dilige hominem etiam peccatorem, ſed eius peccata odio proſequere: Si inimicos odiſti, perditus es, quia extra charitatem viuis. Quicquid à quouis patiaris, feras æquanimiter, & neque foris, neque intus, nec verbis nec factis, nec voluntate te vlciſcaris: & viuet in te ſpiritus Domini Ieſu, & omnium ſanctorum eius, qui etiam hoſtes ſuos ad mortem vſque complexi ſunt. Igitur ei qui te læſit iucundum, & amicabilem vultũ exhibe. Sis mitis, & benignus, neq; pro vlla re facilè cõtendas aut decertes, ſed potius vinci ac ſuperari te patiaris: magiſq́ue velis virtutem ſeruare incolumen, quàm retinere ſuperbiam, contentionem, ac propriam voluntatem. Inter pios conſodales poſitus, non ſingularis ſed communis ſis, & moderatè hilaris. Præbe te fidum, fauorabilem, & paratum, prodeſſeq́; coneris ſingulis quibuſq; tuam deſyderantibus operam, illaq́; indigẽtibus. Habe ſemper piam cõpaſſionem, & miſerationem erga omnium ærumnas, & neceſſitates tam ſpiritales quàm corporales.

Inimici dilectio.

Contentiones vitãdæ.

Benevolentia.

Priuatis affectibus moriendũ.

Eſto communis ſingulis quibuſque non aũt ſpeciatim cuipiã te deuincias: ita .n. fiet vt nullo immoderato mœrore cõturberis ſi moriatur amicus, aut te cõtempto vel poſt habito alium eligat. Vt igitur ſpiritus libertatem, & veram inter te, & Deum amoris exercitationem ſeruare, ac tui potens manere poſſis, dede te totum Deo, nec alicui te obſtringas qui te ab illo poſſit retrahere: aut cui ipſe cum amore, & delectatione adhæreas, vel qui tibi adhæreſcat. Nullius, inquam, ſingularem expetas amicitiam ſed Deo cõtentus eſto. Amore & intẽtione Deum proſequere ſupra omnia quæ ab eo condita ſunt. Ama eũ purè propter eũ ad æternum ipſius honorem, non autem præmij cauſa, neque ob commodum, aut guſtum, aut conſolationẽ: vera enim charitas non quærit quæ ſua ſunt. Immẽſæ Dei boni-

Veræ charitatis effecta.

ta-

tati ac pietati confide: nec scire aut perscrutari velis, quid de te Deꝰ acturus sit: sed te totum illi resigna. Neque cuiquã nisi ipsi soli vel viuere vel placere appetas aut coneris. Teipsum verò, & mortales omnes hac intentione ama, vt quibuscunque potes modis eos ad Deum adducas. Elige Christum in gloriosum animæ tuæ sponsum: eumq; excruciatũ & vulneribus confectum cordi tuo imprime.

Humilitas. Sis, quæso, paruulus & humilis, atque in imum submissus coram sublimi potentia, & maiestate patris æterni. Nunquàm alicui te præferas, sed oẽs te meliores arbitrare. Opera vel exercitia tua nequaquam æstimes digniora aliorum operibus atque exercitijs: sed despice ac nihil pende teipsum, & omnes actus tuos. Puta alios plus efficere innocenti cogitatione, quàm ipse efficias cunctis exercitijs tuis. In eisdem verò tuis exercitijs, & in omnibus quæ ex amore siue agis, siue omittis, non dulcedinem, non mercedẽ, nec quicquam nisi solũ Deũ petas vel exigas. Si consolationem diuinitus percepisti, nõ inde vanè glorieris, nec tibi placeas: sed humili, & grato animo gratiam Dei recipiens, iudica te indignum omnibus Dei donis. Nec in illis quiescas, aut propriam voluptatẽ quæras, non illa tibi vsurpes vel attribuas, sed ea integrè in Deum refunde: neque enim aliquid ex teipso habes, nisi vitia & peccata. Si Dominus auferret à te gratiam suam, esses nimirum omniũ hominum pessimus atque sceleratissimus. Sanè ex Dei bonitate quæ te ruina preseruat, & ex virtutibus quas tibi cõfert, præclariorẽ humiliandi te causam inuenis (si solerter attẽdere velis) quàm inueniat is, qui lapsus veniam atque indulgentiam à Deo obtinuit. Nam & intemerata Dei genitrix virgo Maria, quũ ab omni peccato sit præseruata, maiorẽ humilitatis rationẽ habet, quàm B. Maria Magdalena quæ diuina bonitate à peccatis fuit liberata. Maius enim beneficium est aliquem à vulneribus seruare illæsum, quàm eum post inflicta vulnera, curare.

Plus Deo debet innocens, quàm post lapsum conuersus.

Sole summum cœli verticem obtinẽte, si qua vallis profunda sit, ipsa à sole eximiè illustratur & ferax redditur. Eadẽ ratione dum vir bonus in imo suo resident paruitatis, agnoscitq; se nec esse, nec habere, nec posse quicquam suis viribus, nec etiam perseuerare, nec pgredi in virtutibꝰ, sæpiusq; in ijsdẽ ipsis virtutibus ac bonis operibus sese deficere, multa negligere sentit: intelligens hinc paupertatẽ, & necessitatẽ seu indigentiam suam, vallem efficit humilitatis. Et quia humilis est, & suã inopiã agnoscit, atq; hanc diuinæ bonitati, & misericordiæ pia cum quærimonia explicat ostẽditq; interim, & diuinã celsitudinem, & suam attendens paruitatem: nimirũ vallis profunda est. Christus verò sol iustitiæ in supremo cœli vertice, hoc est, ad patris sui dexterã constitutus, in huiusmodi humilis cordis fundum suos mittit radios atq; splendorẽ, quibꝰ illud fertile admodum reddit. Neque.n. potest dominus Iesus non moueri misericordia, quoties cum humilitate pias ipsi offerimus querimonias ac preces.

Infirma & abiectissima seruitia vel officia libenter exequaris, amore Iesu Christi qui se humiliauit, & formã serui induit propter te, tibiq; triginta tribꝰ annis inseruiuit. Si imperatoris filius, & totius orbis dominus esses, atque derelicta regni gloria ad pauperis famuli cõditionem te abijceres, seruiens Christo in membris suis: tunc meritò gauderes, tanquam cui ingens bonum, & grandis honor obtigisset.

Homo verè humilis, propriam indignitatem ac vilitatem, suumq; nihilũ (id est quod nihil sit) funditus agnoscit: vt videlicet peccatis suis indignum se fecerit omni gratia, & beneficijs Dei, dignum verò atq; obnoxium cunctis illis pœnis, pressuris, & afflictionibus quæ possent illi à Deo, & creaturis omnibus infligi. Quicquid Charismatum, & bonorum, quicquid gratiæ diuinitus adeptus est, se nulla ex parte meruisse cõfitetur. Itaque & seipsum, & omnia Deo omnipotenti ad illius offert honorem, vtpotè quæ purè ex eius benignissima misericordia promanarunt. Nec ex aliquo Dei dono vel gratia effertur animo siue sit scientia, siue sapiẽtia, fortitudo, fortitudo, diuitiæ, aut qduis aliud: sed se omnibus Dei bonis credit indignũ, eaque non nisi ex mera Dei bonitate sibi collata existimat. Ad hæc omni loco quem vel sedendo, vel stando, vel iacẽdo occupat, etiam indignum se æstimat. Nihil enim omnino sibi tribuit, nisi quod ex seipso habet, nẽpe peccata, & multiplices culpas atque defectus suos. Et licèt multùm se abijciat ac humiliet, nihil tamen aut parùm sibi feciſſe videtur. Siue ergò comedat, siue bibat, siue quiduis aliud agat, locum vilissimum in domo, nouissimumque in mensa, & minimam cibi & potus portionem capit atq; amplectitur. Breuiter, in omnibꝰ quæ ipsi necessaria sunt, abiectissimã portionem sibi optat cedere: quodque vel alijs mansit reliquum, vel ab alijs fastiditur, ipse lætus suscipit, nec ei nimis parùm videtur: imò verò illo ipso se indignũ iudicat, & nec meruisse, nec mereri illud à Deo se posse, sentit ex animo. In omnibus absq; querimonia, murmure & impatientia viuit. Nouit enim de manibus Dei suscipere omnia, sicque de nulla creatura queritur, quantumuis indignè aut iniuriosè ab alijs tractetur. Etiamsi alij cũ perturbarent, expellerent, cæderent, confoderent, & ipsa demùm morte afficerent, nunquã crederet se affectum iniuria, nec quicquam inde, vel de qualibet alia re cuiquam imputaret, atq; ita etiam mortẽ ipsam benignè exciperet. Cuncta nanque (vt dictum est) de manibus Domini accipit, certus sibi & optima & vilissima esse quæcunque illo permittente ipsi euenerint. Nihil enim cuiquam præstat Deus, nisi quod ei sit optimum: quod ita certum est: sicut certum est Deum viuere.

Submissa humilitas, est supra omnem perpessionem innocens patientia, & vltra omnem afflictionem pax spiritus, & omnium aduersorum mitis ac mansueta tolerantia. Ipsa nimirum sanctorum omnium simplicitas est, & cunctorum bonorum hominum constantia atque stabilitas, virtutumque omnium primũ initium.

Humilitatis simitio.

Humilitas vera, est interna quædam & profunda cordis atque animi coram celsissima Dei maiestate inclinatio ac missio. Verè humilis, semper sese deijcit & aspernatur, semper submissionis abiectionisq; amore tenetur. Et quia se per sui cognitionem ex animo contemnit, vult etiã haud dubiè ab alijs contẽni ac vilipendi: nam nisi id velit, necdũ reuera se despicit, necdum verè humilis est, vt qui necdum abiectionem & contemptum sui amet. Itaq; verus humilis, quum per se sui cognitionẽ sese nullo habeat in precio, sed potiꝰ floccipendat: etiam dignus sibi ac bene meritꝰ videtur, quẽ & mortales oẽs despiciant. Sicut .n. superꝰ maximè lætatur, quãdo præcipuꝰ ei habetur honor: ita q ex fundo humilis est, ibi potissimùm gaudet, vbi maximè deprimitur & contemptui habetur: in hoc enim spiritalis gustus & amor precipuè abundat.

Verè humilis, Deo & cunctis apud quos viuit libenter obedit, quatenus in hoc pacem, virtutemq; & suæ proprietatis mortificationẽ cõsistere aduertit. Mox vbi aliquid ei iniungitur, prõptus atq; paratus est omnibus: & quod agit non ad placendum hominibus, sed pro sola Dei gloria facit. Quicquid ei præcipitur, totum de manu domini suscipit reuerenter: vnde & si fortassis ex se melius aliquod opus inchoasset, citra tamẽ difficultatem ipsum intermittit, dũ ei aliud imperatur. Plus enim ei obedientia in opere paruo, quàm propria voluntas in magno, sapit. Nihil itaq; quãlibet magnum cum inordinata proprietate agit aut possidet, quũ semper illud (Deo & hominibus aliud exigentibus) hilariter demittere sit paratꝰ. Et profectò vel minimum aliquod opus ex obedientia, & resignata voluntate factum qualecũque illud fuerit, multò melius, Deoque acceptius est, alio quamlibet magno opere sine obedientia secundum propriam voluntatem peracto. Gratior enim Deo obedientia est quàm victima. Dum ergò humilis homo, Iesu Christi fidelissimi amatoris sui obedientiam perpendit, attendens vt ille rex regum, & dominus dominantium ad mortem vsq; crucis obediens ac resignatus fuerit: alacriter inclinat se nõ tãtùm sub Deo & superioribꝰ suis, verùm etiam sub cũctis hominibus, qui etiam quantò inferiores sunt, tantò eis subiectio ampliùs sapit. Talis nimirum propriam voluntatem, propriumq; iudicium, & sensum in omnibus (quando in hoc virtutem intelligit sitam esse) mortificat, & abijcit.

Obedientia.

Sola humilitas apta est cuncta hostiũ certamina dissipare, & omnia in suos

Universidad de Deusto
Biblioteca

vsus inflectere. Si enim humilis quispiã aduersa laboret valetudine, agit gratias Deo, & de eius manibus id accipit. Si sit incolumis, etiam gratias agit Deo; & tãtò studiosiùs diuinum exequitur cultũ ac famulatum. Si contemnatur, itidem Deo gratias agit, cogitãs id eũ permittere, ne se extollat, multoq; maiori se cõtemptu dignum esse, quàm ab aliquibus possit affici. Si honor ei habeatur, dolet, & indignum se sentit, tantoq; ampliùs se contemnit: vel putat ob suam infirmitatem id Deum permittere, ne plus æquo diffidat.

Qualis sit humilis. Verè humilis erga seipsum astutus, & callidus est, vt ea bona quæ habet tegat & extenuet, ac culpas suas etiam leues magnipendat, & prodat, quantũ in ipso est. Erga proximos verò benignus, & pius est, vt eorum etiam exiguas virtutes magnipendat, & maiores culpas extenuet: puta vel intentione, vel infirmitate eos excusando, aut asserendo, quod Deus permiserit salutis eorum causa, quodque ipsæ culpæ magno eis adiumento quandoq; erũt ad seipsos humiliandos, & ad studiosius feruentiusque Deo seruiendum: vel etiam persuadendo sibi multò grauiùs se fuisse casurum, si tam acriter esset impugnatus: gratiasque agendo Deo, quòd se tam infesta tentatione seruauerit.

Luc. 18. Verus humilis semper agnoscit se miserum peccatorem esse, seq; nihil habere, nihil posse, & nihil velle boni, absq; auxilio, & gratia Dei. Vnde & intus cũ Publicano clamat: Deus propitius esto mihi peccatori. Non vult humilis videri, sed vilis: in rebus prosperis ingemiscit, lætatur in aduersis: rerum affluentia affligitur, plorat in delitijs: cruciatur sublimitate: gaudet penuria: laudes cõtemnit temporarias: omni honore se indignũ arbitratur: fugit simulationẽ: amat veritatem: rerum transitoriarum obliuiscitur: æterna concupiscit. Non solet iactare sese aut de se præsumere. Gratiam & vires quas habet, non sibi ascribit, sed fatetur humiliter dona cũcta ex Dei benignitate proficiscí. Semper latere, & nesciri appetit, modò id posset absq; proximorum detrimento fieri, ne vel tenui iactantiæ aut superbiæ labe aspergatur. Refrenat sensus suos. Continens est ac circumspectus in verbis. Oẽs hostiles syncera & communi quadam dilectione complectitur. Deniq;, quum fundamẽtum veræ humilitatis habeat, cuncta ad vitã rectè sancteq; instituendam necessaria, facilè cum gratia Dei inuenit ac seruat.

Si quando sentias naturæ torporem, mœstitiam, & graue pondus, teq; gustu, appetitione, & impulsu erga res spirituales destitutũ, itemq; miserum, inopẽ, desolatum, atq; sine vlla consolatione relictum esse à Deo, & quodã erga quæuis tam externa quàm interna exercitia tædio laborare: nihil hinc animo consterneris, sed Domini manibus te permittens ac resignans, illius ores fieri voluntarem, & quod ad eius sit honorẽ. Crede mihi, hæc atra ac tristis nubes propediem dissipabitur, & lux splendorq; radiantis solis (qui est Dominus noster Iesus Christus) maiori cum gratia & cõsolatione te perfundet atque illustrabit, quàm vnquam anteà, atq; hoc ipso senties te diligi à Deo, teque illi placere. *Interna derelictio.*

Quando nobis Deus præsentiæ suæ consolationem subtrahit, adeoque se à nobis elongat, ac si inter ipsum & nos dẽsissimus murus interpositus sit, quando item nos in angustijs, afflictionibus ac miserijs nostris veluti relinquit (sicut Christus à patre suo relictus fuit) & perinde quasi nos confugientes ad se, neque videre, neque audire vellet, solos certare sinit: tum in ipsa nostra desolatione immobiles permanere: & in nulla mortali creatura vel negotio solatium quærere debemus, nisi in aliquatenus duntaxat verbo, quod & Christus ipse dixit: Fiat voluntas tua. Hoc verbum, et iucundissimum, & Deo gratissimũ est. Beatus qui illud ex animo tunc dicere potest. *Psal. 21. Marc. 15. Matth. 26.*

Sæpè Deus saporem ac dulcedinem spiritualem pro sua pietate largiri solet, vt hominẽ ad altiora prouocet, & in vitæ contineat integritate. Dũ verò is cui illa conferre solebat, in vera dilectione proficit, illam dulcedinis instillationẽ subtrahit.

Verissima deuotio sita est in verissima resignatione, abnegatione, nihilpensione, & annihilatione suiipsius. Hanc habet quisquis diuina frenus ope, Deo semper inhæret per amorẽ, idq; perinde in *Vera deuotio in quo consistit.*

in penuria, vt in abundantia: in mœrore vt in gaudio. Itaque qui in quibuscunque euentibus integra cũ pace Deo vnitus permanet, is quid sit vera & interna vita veraque deuotio perspectum habet.

Si quis magnopere cuperet diuinam intra se consolationem, Deique præsentiam instar aliorum piorum hominum sentire, Deus autem hoc illi negaret, & ille hac in parte se totum pro Dei gloria, diuino beneplacito resignaret: multò veriùs ei hoc ipsum præstaretur, quã si sensibiliter idem percepisset. In propria siquidem voluntatis abnegatione centuplo plus gratiæ ac præmij est, quàm in ipsa sensibili consolatione, in qua proprietas retinetur. *Abnegatio propriæ voluntatis quãtũ possit.*

Qui veræ perfectionis amans est, non à Deo solatium internum, non hoc aut illud præcipuè postulare, sed eius gratissimam voluntatem votis omnibus expetere debet. Licet enim illa alia peti possint in gratia, immoderatiùs tamen ea appetere, imperfectio est. Planè super omnia Deus à nobis exigit, vt nostram voluntatem illi penitùs offerentes, permittam⁹ ipsum facere quicquid volet. Et per hoc vera pace in omnibus gaudemus.

Actor. 9. Multò acceptius Deo est, vt cum Apostolo ex animo dicam⁹: Domine, qd me vis facere? quàm si mira quædam ex voluntate propria pro illius amore nos libenter facere velle dicamus: Sup omnia nãque quę vel dicere vel facere possem⁹, hoc à nobis maximè expostcit De⁹, vt intus in corde dicamus: Domine, fiat gratissima voluntas tua. Inter omnes preces quas Christus in hoc mundo fudit, illa summa & excellentissima fuit, quã imminẽte passione fecit, dicẽs, Pater nõ mea, sed tua volũtas fiat. Per illã *Matth. 26.* voluntatis ipsius secundum humanitatem resignationem, nos omnes (si tamen velimus) salui facti sumus. Iucundum quidem est, dum pro gratia & virtutibus oramus, obtinere à Deo quod petimus: multò tamen delectabiliùs atque vtiliùs est, potissimo Dei beneplacito se resignare.

Non est aliquid quod hominem securum aut verè iustũ reddere queat, donec propriæ renunciet voluntati: quod quamdiu nõ facit, nihil profectò apud Deum (quod quidem ad perfectionem attinet) præcisse se nouerit, tametsi hoc aut illud etiam cum gratia eligere possit, modò Deus omnibus anteponatur. Vbi autem ad hoc puenerit, vt seipsum ex toto resignans, & offerens Deo, omnia propter ipsum int⁹ ac foris pati aut subire paratus sit: tunc reuera cũ ipso bene agitur, & non antè.

Bona voluntas, virtutũ omniũ fundum siue fundamentum est. Vnius autem esse cum Deo voluntatis, id virtutes omnes excellit, & in hoc perfectio est. Quisquis enim ita bona præditus est voluntate, vt sese abneget ac propriæ renunciet voluntati, teque liberrimè resignet ac dedat voluntati Dei, eius bona voluntas est perfecta, idemque absque formidine, & anxia sui cura vitam transigit, caducaque ac labentia cuncta procul cauit, & de vita æterna obtinenda quandam se sentit habere certitudinem. Eiusdẽ in omnibus cum Deo voluntatis est, & pacem habet cum Deo, & in Deo imperturbabilem. Hic ex *Ioan. 1.* Deo natus, & verus Christi discipulus *Matth. 11.* est: quia mitis est, & humilis corde. Moderatè, suauiter, ac tranquillè ferre nouit, & verba aspera, & truces gestus, sæua opera, & quicquid demùm iniuriæ, siue in ipsum, siue in amicos eius conferri possit. Sedatè inquã, & æquanimiter tolerat omnia quæ ipsi vndecũque, siue à Deo, siue à creaturis quibuscunque accidere queant. Eũ perturbare nihil potest, neque iactura terrenarum rerum, vel amicorũ, & cognatorum, neque corporis aduersa valetudo, neque ignominia, neque mors, neque vita, neque purgatoriũ, neque dæmon, neq; infernus. Quia enim ex vero amore diuinæ se permisit atque resignauit voluntati, & nullius mortiferi peccati conscientia mordetur, facilè illi toleratu est, quicquid de eo fieri mandat Deus in tẽpore atque æternitate. Itaque quum aliquid patitur, & in omni rerum euentu, ita cogitat ac dicit: Domine, sicut ipse ab æternitate antequam ego essem, voluisti, ita fiat, & non vt ego volo. Non meũ cõmodum, nõ meam oblectationem quærere debeo, sed tuum honorẽ & tuã laudẽ. Gratior mihi est tua sancta voluntas, quàm optãdi libertas. En igitur me ipsum dedo, resigno, & permit- *Perfectio vitæ in hoc sita est, vt vnum cum Deo velis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

to tibi Deus meus, non in tempore modò, sed etiam in æuum sempiternum.

Propria voluntas.

Plurimi sunt qui hunc aut illum viuendi modum, hæc aut illa bona appetant: sed plerunque totum quod agunt ex propria voluntate procedit. Qui aũt integra resignatione oẽm voluntatem suam in Deum transfudit, atque in ipso firmauit, is omnia quæ illi Deus in tempore vel æternitate euenire voluerit, libens suscipit, suamq; voluntatem diuino beneplacito in omnibus cõformat. Itaque nihil equidem dicere dubitem, vel vnicam salutationem angelicã cum suijpsius abnegatione ad perpetuam gloriam Dei prolatam meliorem vtilioremq; esse etiam multis psalterijs, ex propria voluntate seu cum proprietate perlectis.

Mandatorũ ac consiliorum Dei summa.

Dominus noster Iesus Christus id doctrina, & consilijs suis in nobis efficere voluit, neq; prospera, neq; aduersa, nos inordinatè afficiant aut promoueant, sed ab his absoluti, & expediti vitam internã, puram atq; sedatã agamus. Sicut enim cuncta Dei mandata cò spectant, vt vitijs omnibus vale faciamus, eaque superemus, & ex vera obedientia ob honorem Dei nos totos ad exequẽdas colendasque virtutes liberè offeramus: ita omnium consiliorum Dei summa hæc est, vt nosipsos deseramus ac vincamus, totosq; Deo dedamus, & Christum sequamur: internæ sanctęq; tranquillitati & quieti operam dando.

Nõ potest fieri, vt aliquis pro Dei gloria quicquam sustineat, quin in eo ipso quod patitur saporẽ quendã diuinitatis percipiat. Et licèt nihil fortassis illi sentire, id est, sensibiliter gustare contingat (Deo se ad tempus occultante) hoc ipso tamen nõ potest non bene illi quod patitur sapere, quod se illud ad æternam Dei gloriam ferre velle cognoscit. Sed obsecro cur hæc dicuntur, nisi vt hi qui in afflictione siue mentis obnubilatione positi sunt, illis vti conentur?

Iustitiam Dei perinde vt misericordiam dilige.

Si quis eò pertingere posset, vt Dei erga se iustitiam perinde vt misericordiã exoscularetur ac diligeret: is reuera peccatorum suorũ omnium atque etiam pœnarum illis debitarum tã facilè plenã obtineret veniam, quàm facilè vna aquæ guttula in ardenti fornace consumitur. Nec in hoc grandis situs est labor, sed potiùs gaudium ingens: multò enim iucundius est diuinæ se permittere vel resignare iustitię quàm misericordiæ, cò quòd maior in illo sita sit mortificatio.

Mentis stabilitas quã acquirat.

Qui ad solitudinem, vnitatem, stabilitatẽ tranquillitatemq; cordis, & mentis peruenire vult, cum primis danda ei opera est, ne superfluis inordinatisq; curis se implicet, neve aliorum mores aut viuendi rationem curiosè exploret, nec facta aliornm iudicet, etiamsi quippiã vitij in alijs sibi deprehendere videatur, sed potiùs excusare, & in melius interpretari conetur, relinquens omnia Deo iudicãda. Maximè verò & super omnia caueat, ne alios per dedignationem aspernetur.

Introuersio.

Qui nouit habitationem suam, & refugium facere in Deo ac Dño nostro Iesu Christo, huic cogitationes incidẽtes aut peregrinæ imagines officere nõ possunt. Sanè qui per charitatis officia & opera foras ad proximos ita se recipit, vt tamen per simplicem intentionem seruet sui introuersionem, & vnitatem in Deo, longè excellentior, & Domino Iesu vicinior similiorq; est, quàm ille qui soli contẽplationi, & introuersioni vacat absq; sui extrouersione per charitatis actiones: si tamen sui iuris sit, & proximus indigeat eius opera.

Intentio simplex.

Simplex intentio ea est, quæ nihil spectat nisi Deum, & omnia in ordine ad Deum. Ipsa virtutum omniũ finis, initium, decus & ornamentum est. Ipsa fictionem, hypocrisim, & duplicitatem oẽm pellit: vires animę dispersas in vnitate spiritus colligit, & adunat, ipsumq; spiritum Deo adiungit. Ipsa naturã pessum premit atque proculcat, virtutesque omnes incolumes conseruat: & pacem, spem atque confidentiam in Deum, tam hic quàm in die iudicij pręstat. Quamobrem danda tibi opera est, vt in cunctis actionibus tuis illam retineas, & colas.

Vitæ Christi meditatio.

Recipe te intra te, & Christi dignissimam vitam, acerbissimos cruciatus, ignominiosissimamq; mortẽ meditare, atq; quantum maximè potes, cordi tuo imprime. Non solùm attẽdas quid egerit ac perpessus sit, sed etiam quis, & quantus sit ipse, & quòd omnia propter te tam exiguum ex immensa fidelitate at-

atque charitate fecerit ac tolerarit. Cõtemplare, quæso, cum affectu vulnera, quæ Dominus Iesus pro te ex amore suscepit: atq; hic pasceris, & reficieris. Christus enim, & cibus, & potus, & vita, & victoria, & corona tua est: suo te mercat⁹ est sanguine, & dissoluit debitum tuum morte sua, lateq; expandit brachia sua, in quæ tu confugere debes, & ipse à cunctis hostibus te muniet ac tuebitur. In patulo latere eius, vnde oẽs gratiarum promanant riui commorare: vt in amãtissimo corde illius viuas, in quo est sancti spiritus, & æternæ charitatis plenitudo. Obsecro, libenter te exerce in passione Saluatoris, & ipse omnem te edocebit veritatem.

Sacerdotes boni.

Boni sacerdotes, sancta sunt vasa cœlestibus repleta donis. Hi Dominum Iesum suis impressum atq; insculptũ cordibus gerunt: eius passionem, mortem, fidelitatem & amorem in sua memoria exercent. Medij intercedunt inter Deũ ac miseros peccatores. Sunt benigni, humani, & mites erga omnes opis ipsorũ indignos: sunt item casti ac mundi in anima, & corpore: sobrij quoque sunt ac moderati in omnibus vitæ sustentandæ necessarijs. Iesum excruciatum, & ex amore mortuum, cœlesti eius patri pro cunctis viuis, & defunctis offerunt. Intima cũ deuotione precantur, & poscunt omnipotẽtem Deum pro omni sanctæ Ecclesiæ vtilitate ac necessitate. Nulli placere speciatim appetunt, alicuius rei temporarię aut solatij obtinendi causa: sed in commune honorem Dei & mortalium omnium salutem desiderant.

Te tuaq; omnia Deo dede.

Da Christo dilecto tuo totũ id quod es, quod habes, & quod potes, atq; hoc facito corde libero ac liberali: sic enim ille vicissim tibi dabit quicquid est, habet & potest: qua die nulla vnquam tibi illuxit lætior. Nam patefaciet tibi gloriosum atque amãtissimum cor suum, patefaciet intima animæ suæ penetralia plena gloriæ, gratiæ, gaudij, ac fidelitatis. Patulum lateris eius vulnus porta tibi erit, & introitus in vitalem (qui ipse est) paradisum: vbi fructum gustabis vitæ æternæ. Nã Christus Iesus vitalis noster paradisus est: quandoquidem in ipso, & ex ipso sempiternæ salutis fons emanat, atq; ex eius vulneribus balsamũ fluit, morborum omnium medicina:

Iesus est paradisus vitalis.

Vbi amor ibi oculus.

cuius tã fortis odor est, vt oẽs tartareos repellat serpentes, excitet mortuos in peccatis, & gratiam vitamq; præster sempiternam. Cæterùm in intimis Domini Iesu mellis manant flumina, omni (quidem excogitari possit) sapore ac suauitate dulciora: in quæ si tibi datum erit ingredi, eaque gustare ac sentire, nullo negotio mundum, teipsum, & omnia vinces.

Sicut dum quis acriter sitit, licèt sub ipsa siti alia agat, & cogitet, potus tamẽ imago ab ei⁹ memoria nõ recedit, quãdiu sitis permanet: ita qui magno Dei & Domini nostri Iesu Christi desiderio tenetur, facilè præsentiæ eius imaginem in omnibus intra se circumfert. Nam & aliquid in tantum amat, vt nihil eum aliud efficiat, nulla occupatione impeditur, quò minùs eiusce rei tam charæ speciem, & similitudinem præsentem retinere possit. Vbi enim amor, ibi oculus, & cogitatio. Frequẽter occurrat animo necesse est, quod quis diligit, quodq; potissimũ colere, & exercere solet, & qđ in eius pectore viuit.

Qui seipsos ex amore abnegant, & vitijs moriuntur, qui Deo ac virtutib⁹ viuunt, qui mundum contẽnunt eiq; valefaciunt, qui omni amori terreno nũcium remittũt, & Deum ac Dominum suum in illius regnum cum amore subsequuntur: hi vitam agunt cœlestem, & pleriq; talium crebrò in Deum excedũt ac rapiuntur. Christus enim in eis excellentissimo modo viuit Deus & homo: sicq; fit vt imaginibus præditi, & etiam imaginum expertes sint. Prædití siquidẽ siue depicti sunt imaginibus vitæ ac passionis Domini Iesu, virtutumq; omnium: in spiritu autẽ suo à rerum omnium simulachris prorsus liberi, & nudi sunt, atq; ob hoc ipsum in diuinã sunt transformati claritatem Sicque & egredi, & ingredi possunt, & vitalia semper inuenire pascua. Egrediuntur quidem humanitatis Christi imaginib⁹ depicti, ad bonos mores, ad exercitia sancta, ad colendas virtutes omnes: ingrediuntur verò cum eiusdem Domini Iesu spiritu absque imaginibus in diuinitatem, atq; inibi æternam reperiunt, & possident veritatem, opes infinitas ac inhaustas, gustumq; & consolationẽ longè maiorem quàm vel comprehendere vel ca-

pere sufficiant. Nam hic gustus tam ingens ac immensus est, vt illis qui eum percipiunt, cœlum, terra, & quęcunque in eis sunt, præ illius magnitudine colliquescere, & in nihilum redigi posse videantur. Ita nimirum isti quadam futuræ beatitudinis prælibatione donantur à Deo.

De beatitudine & gloria cælesti, miseriaq; infernali.

BEatitudo nostra in eo sita est, vt post hoc exilium in glorioſum Dei regnum translati & assumpti, Deū clarè cognoscamus, amemus, ac æterna fruitione possideam⁹. Etenim Deus præmium essentiale est: quod vbi nacti erim⁹, tum omnia summo ac excellentissimo modo perfecta, & consummata erunt. Tunc namq; glorioſissimam Trinitatē vnum Deum æternò videbimus, & intima cum appetentia ac delectatione amabimus, & sine vlla defatigatione laudabimus. Ipsum dominum Deum nostrum possidebimus, & vicissim ab illo possidebimur in vnitate. Colliquescemus ac defluemus in inexhaustam diuinitatis abyssum. Deo perfruemur, & illi vniti cum ipso in beatitudine quiescemus: quæ quidem inenarrabilis fruitio, & quies in supessentiali diuinitatis substantia, altissimū beatitudinis fundum est. Singuli autem sancti suum speciale præmium habebunt pro dignitate, & sanctitate sua. Nam tametsi gloria Dei communis erit omnibus, singuli tamē pro sua mensura haurient. Præmium verò accidentale tam erit multiplex, quot erunt beati. Vnusquisque enim de aliorum beatitudine perinde vt de propria gaudebit, & gratulabitur. Vnusquilibet omnes cœli ciues plenè cognoscet: & cum Domino Iesu, cum dulcissima eius genitrice Maria virgine, cū beatis spiritibus angelicis, ac sanctis omnibus perenniter, familiariter, iucundissimeq; viuet. Erit in beata illa vita perfecta charitas, & humilima suauissimaque concordia. Erit & omnimoda sapientia: siquidem cognitum perspectūque habebimus quicquid volemus. Erit etiam omnimoda potestas: quandoquidem reges ac reginæ erimus: & filij Dei, & quicquid libuerit faciemus. Erit præterea omnigena opulentia, eaq; longe vltra quam capere possimus non inundabit. Adhæc, erit pulchritudo sempiterna, & immarcessibilis, itemq; æterna, & imperturbabilis pax. Denique erit ibidem omnium affluentia diuitiarum, omnigenarū influxus delitiarum, omnis boni accessus, atque florida iuuentus omnis expers mortalitatis. Nihil ibi erit quod quenquam malè habere aut molestia afficere queat, abundabit autem quicquid posset adferre lætitiam. Planè istud gaudium, ista lætitia & abundantissima beatitudo, tam ingens, tamque multiplex, & tam inexhausta erit, vt nec enumerari, nec mensura comprehendi, nec cogitari, nec scribi, nec verbis exprimi, nec vlla demum ratione ostendi satis queat. Maior est enim, & cumulatior, quam vel spe, vel desiderio, vel cunctis simul viribus nostris capere possimus, Enimuerò Deus ipse incomprehensibilis, & immensus, nostrum vult esse præmium, nostrumq; gaudium.

Dei visio præmium est essentiale.

Præmium accidentale

Sciendum autem est, quod in nouissimo die omnes resurgemus in ætate qua fuit Domin⁹ noster Iesus Christus, quū propter nos moreretur. Senex centum annorum, & infans noctis vnius, eiusdem staturæ erunt. Et licèt boni quidam hic sint claudi, vel cæci, aut deformes, sed tunc cum membris omnibus sani, integri, candidi, formosi, absque aliqua macula resurgent, sicut & corpus Domini nostri Iesu Christi. Itaque corpora beatorum glorioſa erunt, & septuplo sole clariora, animarum gloria sese per illa diffundente: erunt etiam adeò impassibilia, quòd omnis inferorum ignis, & quotquot vnquam fuere enses, nec minimo ea vulnere aut nocumento poterunt afficere: tanta item agilitate ac leuitate prædita erunt, quod vbicunq; anima esse debebit aut volet, mox ipsa in momento suum secum corpus eo adducet: & tam erunt subtilia, vt etiam murum æneum centum miliaria latum, & crassum minori negocio sint penetratura, quam solis splendor vitrum penetrat. Vt verò mūdus iste glorioſorum corporum quandam obtineat similitudinem, vtq; homines beati secundum sensus externos eius pulchritudinē contēplentur, cœli post extremum iudicium maiorē assequentur claritatē quam modò habeant. Sol orientē, & luna occidentē, vbi cōditi fuerunt, occupabunt. Aer plus habebit luminis, quam iam habeat: siquidem sol, & luna & stellę erunt septuplo lucidiores quam nunc sint. Non erunt deinceps vllæ nubes, neque grandines, neque pluuiæ, nec venti, neq; fulgura, neq; tonitrua: nox itidem esse desinet, succedente perpetua die, & luce, siue claritate. Aqua purior magisq; perspicua erit, quam nunc sit. Terra etiam tanquā crystallus perspicua, & vt palmus plana erit. Atque ita cœlum & terra transibūt quidē, sed non penitùs interibunt, quin potiùs multò exellentiùs renouabūtur ad perennem lætitiam nostram. Igitur cœli, terræ, & elementorum omnium pulchritudinem elegantiamq; conspiciemus. Ipsis etiam corporalibus oculis nostris Dominum Iesum, ciusque beatissimam genitricem semper virginem Mariam vnaq; sanctos omnes contemplabimur. Internis autem oculis contuebimur diuinæ sapientiæ speculum, in quo quicquid vnquam factum est, quod nos exhilarare queat, relucebit. Et sicut externis oculis glorioſam Christi faciem videbimus, ita etiam externis auribus gratissimam atque dulcissimā illius vocem audiemus. Inde verò cor, omnesq; sensus nostri gloria eius complebūtur: ita quod præ gaudio, & amore nos in eū, ipseq; in nos colliquescet. Audiemus item corporis auribus melodiam suauissimosq; cantus sanctorum. Internis verò auribus verbum patris auscultabimus, & in eo scientiam ac veritatem omnem percipiemus. Præclarissimus quoque sanctiſpiritus odor nos pertransibit, omni balsamo & quibuscunque aromatibus longè suauior: isq; nos extra nosipsos in æternam Dei trahet ac rapiet charitatem. Abūde etiam & perfectè gustabimus sempiternā Dei bonitatem omni melle dulciorem: ei⁹ perpetua tenebimur fame ac siti, eaque nos iugiter pascet, & cibabit, atque per corpus, & animam perferetur ac penetrabit, sicq; fiet, vt perennem sitim ac esuriem etiam perpetuus gustus, & cibatiq comitetur, semperq; renouetur, quę est vita æterna.

Corporum agilitas ac subtilitas post resurrectionem.

Quo ætate resurgemus.

Damnatorum miseria.

Cæterùm malis, & damnatis omnia euenient fœlicitati ac gloriæ iustorum contraria. Ipsi enim in ignem ęternum, in tenebras exteriores, in puteum abyssi mittentur demergenturq;, & sempiternis inferorum tormētis cruciabuntur. Recipient quidē in nouissimo die corpora sua: sed ea erunt tetra, deformia, fœtida, & plumbo grauiora. Post iudicium, tartarus illos omnes, & quicquid in mundo fœtoris ac spurcitiei est, in se recipiet: claudeturq; supernè & obstruetur instar ollæ, vnde posteà nullus vnquam neque dæmō, neque homo egredietur. Ibi erit perpetua miseria, dolor, inuidentia, odiū, ira, desperatio. Ibi fletus, & stridor dentium, atque vlulatus (qui est cantus infernalis) nullum vnquam finem habebit. Ibi impij in anima & corpore semper torquebuntur, semper coquentur, & assabuntur, semperq; videbunt, audient, & sentient quicquid horrori atq; abominationi esse poterit. Igitur sicut boni, qui hic se correxerint, & virtutibus operam dederint, Deumq; coluerint, æterna beatitudine gaudebūt: ita mali qui in peccatis ac vitijs perseuerauerint, æternum supplicium patientur. Iam nūc vnusquisq; eligat, vtra cū societate viuere ac mori, perpetuoq; permanere velit.

Ioel. 2.
Ezech. 24.
Luc. 13.
Luc. 21.

Epistola Ludouici Blosij.

CHarissime in Christo frater, miror Institutionem illam spiritualem, quam ante sesquiānum ex scriptis Ioannis Thauleri, & aliorum patrum decerpseram, tibi tantùm placere. Neque enim desunt boni viri, quibus pleraque in eadem Institutione videntur nimium ardua, nimisq; seuerè ac rigidè scripta. Ego hisce diebus collegi Epitomen vitæ Christi ex quatuor Euāgelistis, cui adieci Explicationem passionis Dominicæ ex Thaulero, itemq; Farraginem sanctarū institutionū, ex Ioanne Ruisbrochio: quę omnia quo communiora sunt, eo etiam pluribus vtilitatem allatura cōfido. Codicillus quem nuper ad te misi, hoc est, Cōsolatio pusillanimium, infirmos, & imperfectos quosque bona voluntate preditos recreare poterit. Decreueram quidem nihil amplius post spiritualem illam institutionē scribere aut ędere: sed dominus Deus aliter disposuit.

Gaudeo plurimū & gratias ago Deo,

quod per veram tui abnegationem, vitiorūq; mortificationem, & alia deuota exercitia, ſtrenuè vitam ſpiritualē proſequeris. Perge obſecro, & magis magiſque ſponſo animæ tuæ Ieſu Chriſto placere contēde: cuius nobilitas, poteſtas, dignitas, opulentia, pulchritudo, ſuauitas, charitas, pietas, & miſericordia prorſus immenſa eſt. Dicis te nonnunquam laborare, ſi multa cogites dum Deo vacare vis. Cōſulo igitur vt relinquas multa, & vnum iuxta gratiam tibi conceſſam crebrò cogites, ſic enim parum laborabis. Conſulo, vt oculum intellectꝰ tui prudenter demittas atq; deprimas, & factus piè ignorans, inſtar pueri paruuli ſimpliciter corā domino Deo tuo tui amantiſſimo conſiſtas. Non velis perſcrutari atque animo reuoluere, qd ſit Deus, ſed ſufficiat tibi, quod ſcis, & credis illum eſſe ſummam incōprehenſibilēq; bonitatem, atq; in ſe habere totius beatitudinis exuberantē plenitudinē. Itaq; curioſa ac ſuperflua intellectus operatione repreſſa, ſimplicitatem amplectere: & humiliter, pure, amanterq; in Deo tibi ignoto quieſce. Si ad eā mētis nuditatem munere Dei peruenīſſes, vt poſſes nihil cogitare, & nihil conſiderare: iam etiam nihil laborares, ſed interna ſolitudine, internoque ſilentio gaudens, ſanctè ocioſus eſſes. Hinc quidam venerabilium patrum ita animam ſuam alloquitur: O anima mea, dilige tranquillum illud, & internum ſilentium, quod Deo gratiſſimum eſt: ſummè enim illi placet, vt ſis nuda, ſimplex, pura, & nihil cogites nihilque conſideres. Hæc ille. Quando homo manifeſtè, & certò cognoſcit, ſentitq; Deum in hoc beato ſilētio opus ſuum nobiliſſimum velle peragere, debet relicta propria actione in tranquilla pace atq; quiete cū Deo permanere, abſque ſcrupulo, perturbatione, vel etiam reprehēſione cōſcientiæ: ne præclarum illud opus Dei quod ſine hominis cooperatione fit, impediat.

Falſa quies Caue tamē ne iſta perperam intelligēdo, vanum ocium, & falſam quietē per nudum indepictumq; intellectum abſque Dei amore ſecteris. Quod qui faciunt, periculoſiſſimè errant, dum neque virtutibus operam dare, neque Deum laudare, neque paſſionē dominicam recolere, neq; gratias agere, neque orare, neque amare, neque deſiderare volunt: ſed miſerè ſeducti, perfectionē in hoc conſtituunt, vt ſeſe cum ociola, & ab imaginibꝰ denudata ſenſualitate intra ſeipſos recipere poſſint, relictis quibuslibet pijs operibus, & exercitijs, neglectaq; ad Deum amoroſa adhæſione. Tales non in Deo ſed in ſeipſis delectātur, & impura diaboli mancipia ſunt.

Cęterū veri Dei amici legitimiq; contēplatores, nudam & ab imaginibus expeditam mēte poſſidētes, dum interno ſilētio atque ocio ſe tradunt, non ſine ſincero ad Deum affectu vel deſiderio id faciunt, Deique honorem potius quam propriam delectationē quærunt: neque propter huiuſmodi ocium alia bona opera, & exercitia deſerunt. Hi Deum, & deſiderio quærūt, & fruitiuo amore inueniunt. Vndè & ipſorum ſupernaturalis quies, quam in Deo poſſidēt, tantum naturalem illam quietē excellit, quantum Deus ipſe creaturis ſublimior eſt. Iſti igitur ſupra ſeipſos ſubleuati, raptique, nuda charitate in diuino lumine Deo coniunguntur: vbi iam ſpiritus eorum præ amore deficit, & quaſi redigitur in nihilum, ſicque ipſi fœliciter Deo vniuntur, vnus ſpiritus cum eo effecti, atq; in eum excellentiſſimè transformati.

Tu verò dilecte frater, licèt vitæ perfectionē votis omnibus deſiderare, atq; ad eam viua ſtrenuitate conniti debeas, non eris tamē puſillanimis, ſi ſingularē illa mentis nuditatem, & ſublimē contemplationis transformationiſque gratiam, tempore huius exilij minimè aſſequutus fueris. Perſeuera in rationabili conatu, & laudabilibus exercitijs tuis: ita tamen vt in illis haud quaquam confidas, ſed in ſolo diuinæ gratiæ auxilio, ſine quo ne vnam quidem ſanctam cogitationem habere potes. Nullatenus etiam retineas ipſa exercitia tua cum vitioſa proprietate, ſed ſemper paratus ſis illa intermittere, & relinquere, vbi Deum id velle, vel obedientiam, charitatemve, ſeu aliam iuſtam cauſam hoc expoſcere ſentis. Reſigna te funditus Deo, voluntate atque ordinatione eius contentus. Hoc ſi feceris, ille procul dubiò ſemper largietur, quod & ſibi placitum, & tibi vtile erit. Sæpenumerò magnum

gnum Dei donum eſt, non multa dona à Deo accipere. Depinge mentem tuam amabilibus imaginibꝰ vitæ, & paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti: deuitando tamē nimis preſſam & acrem imaginationem, ne caput tuum lædatur. Interdum etiam ipſis imaginibus humanitatis, piè relictis, attende placidè, ſimpliciter, & amoroſè iucundā atq; amabilem preſentiā diuinitatis, ſi potes. Ita enim alia quæq; parum aut nihil conſiderās, nonnullam mentis nuditatem, cogitationiſq; ſimplicitatē in te ſenties. Hac ratione ſilendo, fundumq; animæ tuæ obſeruando, eris lętus coram Deo, interioribus tuis mirè ſerenatis atq; ſedatis: eris ſimplex & expeditus, quaſi nihil attenderes, nihilq; cogitares. Reuerà, huiuſmodi ſancta quies, vires exercitijs actionibusque defatigatas conuenienter reparabit, naturamq; nō parum releuabit. Sed vide, vt in hoc honorē Dei quęras, non propriam voluptatem. Deo ſanè chariſſimi ſunt, qui munere ipſius ab omnibus intus abſoluti, liberè ad ſuperſubſtantialem diuinæ caliginis radium cuolāt, & in fruitione quieteq; dulciſſimæ contemplationis caſtè delitiantur: ſed non illi ſoli Deo placent, nam & humiles ac reſignatos quoſq; plurimū diligit Dominus. Chriſtus inquam, in Eccleſia ſua, in corpore ſuo myſtico, non oculos tantūmodò, ſed & manus amat, ac cætera mēbra, quę charitate ſibi inuicem cōiuncta ſunt, & ſpiritu ſancto viuificantur.

Crede mihi, Inſtitutio illa ſpiritualis à me ædita (cuius ſupra memini) nō omnibus per omnia conuenit. In his quæ de morum reformatione, de ſui mortificatione, abnegatione, & reſignatione, deque veris virtutibus ibi ſcripta ſunt, quilibet tuto ſe exercere poteſt: ſed illa quæ de infatigabili ſtudio continuæ introuerſionis, & de myſtica theologia vitaq; ſupereſſentiali, dicuntur, multis ſunt nimis ardua. Et profecto qui talia in Thaulero, vel Ruisbrochio, vel in Harphio, aut in aliquo alio ſcriptore legit, niſi ea ſanè intelligat, & prudenti diſcretione præditus ſit, facilè vnde iuuari deberet, impedietur retardaturque. Sicut dixi, non oēs ad hoc idonei ſunt, vt ſe in illis pleniùs exerceant. Quàm quæſo abſurdum foret, ſi is cui rex demandauit officium ſtādi ante menſam ſuā, & ſeruiēdi, iniuſſus ſeſe impudēter menſæ regiæ ingereret, ac reſideret? Atqui non minus improbe facit, qui ſe totum ocio contēplationis tradere vult, quum tamē ad illud ſingulariter à Deo non vocetur. In regno cœleſti omnes beati menſæ ſummi regis aſſiſtent, omnes per amorē Deo perfectè vniti ſunt, omnes ſuauiter in Deo requieſcunt, & torrente diuinæ voluptatis aſſiduè potantur: at hic non omnibus electis illud conceditur, ſed nec expedit quidem vt omnibus concedatur. Quapropter illi qui indiſcreta vehementia ſeipſos importunè perurgent, & impellunt ad ea, quę menſurā gratiæ ipſis datæ excedūt, vt plurimum, & quo tendunt non perueniunt, & inſuper naturam ſuam prægrauant ac deſtruunt. Hominis pij conatus tam in internis quàm externis exercitijs ſemper moderatus eſſe debet, vt Deus quietem in eo inuenire poſſit. Etiam nimia commotio compunctionis ſenſibilis ſolerter vitanda eſt, ſi impedimentum præſtat, & mentis ſinceritati officit. Veruntamen non deſpondeat animum qui per indiſcretionem ſeſe iā debilitauit, ineptioremq; reddidit: ſed deinceps ſit cautior, & moleſtiam ſiue grauamen quod ex huiuſmodi calamitate ſentit, patienter perferat propter Deum, illudque offerat Deo in laudem æternam.

Ad optima conandum: ſed moderatè.

Non cuiuis contingit contemplationis apicē attingere.

O ſerue Dei, cur teipſum miſerabiliter excrucias, & anxio atque inquieto es animo, quod Deo per fixam cogitationem inceſſanter intendere, inceſſanterque illum orare non poſſis? Si ſemper bona volūtate plenus es, Deoq; placere verè deſideras: ſi omne peccatum (quantum in te eſt) fugis, & omne tempus fructuoſe tranſigis: ſi denique honorē, laudem, & gloriam Dei in omnibus purè ſpectas & quæris: ſemper Deum laudas & oras. Iſta bonæ voluntatis plenitudo, iſta ſancta charitas abundè diffunditur in cordibus paruulorum (id eſt, humilium atque reſignatorum) per ſpiritum ſanctum qui datur eis. *Rom. 5.*

Beati qui hoc tantum donum acceperunt: Deo enim gratiſſimi ſunt, non ſolum quādo ſtudioſè Deo intendunt aut preces fundunt, ſed etiam quādo in viuida illa plenitudine atque energia, exter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

terna aliqua exercitia vel opera ad gloriam Dei peragunt, varijsq; negotijs occupantur. Nã præclaro simplicis intentionis, & bonæ voluntatis, veræque charitatis fune religati sunt ad Deum, qui fundum animæ eorum possidet: & ipsas externas actiones atq; opera sine vitiosa cordis inquietudine, solicitudine, vel implicatione exequuntur. Quamlibet multæ imagines illis occurrant, nõ facilè sinunt eas mentibus suis per inordinatum affectũ imprimi. Non possunt nõ crebrò reminisci Dei qui in ipsis manet, & quem in omnibus ac super omnia intentione atque amore prosequũtur. Nihilominus quando eis vacat, sedulo horis congruis insistunt orationi, introuertuntque se ad Deum simpliciter, absque nimia extensione aut applicatione intellectus. Visum, auditum, cęteroq; sensus, & linguam suam diligentissimè custodiunt, ne ad vana vel illicita declinent. Innocentiæ puritatique cordis conseruandæ iugiter inuigilant: scientes Deum vbique sibi præsentem esse. Mox vbi culpam aliquam se cõtraxisse animaduertunt, eã precioso Christi sanguine diluunt & expiant. Omnẽ tam internam quàm externam tribulationem, pœnam, & afflictionem quę eis accidere potest, de manu Domini suscipiunt, atq; illam pro Dei amore æquanimiter tolerant. Gratissimam Dei voluntatem vnicè amant, & ei sese in omnibus subdere atq; conformare studeant. De se suisq; viribus humiliter desperantes, in Domino plenè confidunt. Infra omnem creaturam se deprimunt. Proximos quosque benigno, & misericordi oculo respiciũt, eorũq; dicta & facta libẽter in melius interpretantur. Etiam illis à quibus contẽnuntur, & persequutiones molestiasq; sustinent, sincerum charitatis affectum impendunt. Omnium salutẽ ex animo desiderant. De aliorum malis dolẽt, & de bonis gaudẽt, Deoq; gratias agunt, sicut de proprijs.

Breuiter, eorum conuersatio verè Christiana ac sancta est: quia non secundum carnẽ, sed secundum spiritũ viuunt, & ea quæ sursum sunt sapiunt quæruntq;. Sanè isti mites & humiles corde ac resignatæ volũtatis homines, isti serui Christi fide pleni, alacres, strenui, & diuinæ charitatis spiritu perfusi, ad multa bona opera patranda admodum idonei sunt, ac pleriq; eorum paulatim transformãtur. Deus nobis inter electos suos vel nouissimum locum concedere dignetur, Amen.

2. Cor. 10.
Philip. 3.

Hæc notatu digna sunt.

PErfectus Dei amicus, paratꝰ esse debet etiam ad extremum vsque iudicij diem in doloribus ac pressuris viuere, si ita Deus vellet. Neque enim aliqd vtilius homini accidere potest quã tribulatio, siue sit externa, siue interna. Et nullum certius signum diuinæ electionis habetur, quam si quis tribulationem humiliter patienterque propter Dei amorem sustineat. Illa enim est preciosus & præclarus annulus, quo Deus animam sibi desponsat. Pati pro Deo, res tantæ dignitatis est, vt homo iure se reputare debeat indignum eo honore. Etiam exigua molestia propter Deum æquanimiter tolerata, incomparabiliter præstantior est, quàm sint multa, & grandia bonorum operum exercitia. Quoduis grauamen imaginem aliquam excellentissimæ passionis Domini nostri Iesu Christi refert, & in eo homo promereri potest perfectã eiusdem passionis dominicæ participationem. Per tribulationem dona Dei obtingunt homini: vel si ea ante tribulationem obueniant, per tribulationem conseruantur. Quicquid modò patimur, hoc Deus ab æterno præuidit, sciuitque nos illud ita, & non aliter esse passuros. Nunquam ipse sineret minimam aduersitatem intus foris ve exurgere, & nec minimum quidem ventum flare aduersus electos suos, nisi sciret hoc eis expedire ad salutẽ. Frigore, æstu, fame, siti, infirmitate, & quibuslibet alijs afflictionibus, non solum purgat, sed etiam mirificè exornat animas nostras: sicut peritus aliquis pictor imaginem perornare solet lineis atque coloribus superinductis: & sicut aliqua nobilis puella nuptura illustri principi, decoratur auro, & gemmis, honestaturq; cultu vario. Dicit quidem Deus his quos sublimiter elegit, sibique singulariter segregauit, Qui vos tetigerit, tanget pupillam oculi mei: veruntamen, potius quam tales non purgarentur atque exornarentur per tribulationes, ipse

Tribulatio ne nihil vtilius.

Zach. 2.

ipse permitteret, vt & dæmones, & homines, & elemẽta, siue quælibet creaturæ illos premerent atq; grauarẽt. Igitur omnis afflictio, & amaritudo patienter loco inferni atque purgatorij tolerãda est. Anima enim verè pura & resignata, mox è vbi corpore egreditur, ad regni cœlestis palatium euolat.

Opera nostra cordi Iesu, emendanda offeramus.

Sectator vitæ spiritualis, opera & exercitia sua diuino cordi Iesu Christi emendanda perficiendaq; cõmendet, & illa ipsi domino Iesu, aut Deo patri offerat in laudem æternam ad salutẽ totius Ecclesiæ, in vnione sanctissimorũ operum, & exercitiorum eiusdẽ Christi Iesu, vel in vnione illiꝰ amoris, quo Christus pro nobis incarnari, nostramq; salutem perficere voluit. Si enim hoc piè fecerit, ipsa opera, & exercitia eius quæ ex se vilia, & imperfecta sunt, nobilissima Deoq; acceptissima erunt. Nam ex operibus et exercitijs Christi, quibus cõiungentur atq; vnientur, ineffabilem dignitatem accipient: quemadmodum gutta aquæ missa in vinum vinoq; vnita, excellentem vini colorem saporemque recipit. Itidẽ omnia quæ ipsum grauant & affligunt (siue parua siue magna, siue externa siue interna sint) offerat Deo in laudem æternam, ad salutẽ omnium hominum in vnione passionis & dolorum Christi: vt ex eisdem passionibus doloribusq; Domini Iesu quibus vnientur, diuinam claritatem assumant.

Peccatorũ expiatio.

Etiam spiritualis asceta, in plenam emendationem, expiationẽ atq; satisfactionẽ pro peccatis negligentijsq; suis, offerat Deo patri prædilectum filium ipsius, offerat merita sacræ humanitatis eius. Roget ipsum dominum Iesum humiliter, vt suas impfectiones supplere dignetur: & ille indubiè supplebit quod ei deest. Credat hoc, & fiet ita. Necesse enim est, vt obtineamus à Deo vtilia quæque, si humili, & certa fiducia speramus nos ea obtenturos. Is qui Christũ rogat vt pro se satisfaciat, pro se supplet, seque meritis suis exornet, si dubius nimiumq;, meticulosus permanet, similis est ei q vilibꝰ sordidisq; vestimẽtis exutus, & repente indutus regijs, non nouit decenter atque compositè pro exigentia ipsorum vestimentorum regalium incedere: sed pro morum rusticitate, cui assuetus est, ineptè, & inciuiliter graditur.

Fides non hæsitans.

Similitudo oppositissima.

Dum verus Dei seruus exercitijs spiritualibus insistit, & legendo, meditãdo, contemplando, vel orando mentem suam amorosè Deo coniungere conatur, si frigidus ariduq; permanet, nihil hinc turbetur, neque ob id putet se perdere operam quam huiusmodi studijs impendit: nam bona voluntas qua Deo coniungi desiderat, & pius eius conatus susciputur à Deo, perinde ac si prorsus corde liquefieret præ amore, & interna consolatione. Imò verò velle Deum feruenter amare, atque ad hoc rationabiliter conari, plærunque, & Deo acceptius ac homini vtilius est, quam amoris gustum sentire. Caueat verò seruus Dei, ne nimietate exercitiorum naturam suam prægrauet ac destruat: quod contingere solet his, qui nulla virium suarum ratione habita, mox imitari volunt quæcunque ab alijs facta esse legunt vel audiunt. Igitur ipsa exercitia sua cum discretione moderatè semper colat: Deoque & rebus diuinis libero atque hilari corde vacet, absque sui grauamine aut anxietate. Si inter orandum nequit esse satis attentus, non propterea nimium deijciatur animo: nam etiam ea precatio, quæ cum distractione cordis peragitur, fructuosa est, si modò is qui orat, inuitus eiusmodi distractionem patitur, et placidè facit, quod in se est. Igitur verus Dei cultor, inordinata animi anxietate reiecta, resignet se Deo, & ei confidat. Deus enim pro sua ineffabili bonitate, omnia opera nostra, æterna remuneratione digna reputat, si pij sumus, & voluntatem nostram ab eo non auertimus, frequenterque dolemus, & ingemiscimus pro multiplicibus delictis atque defectibus nostris.

Cordis aridítas.

Sit modus in exercitijs.

Distractio inter orandum.

Haud quaquam etiam existimet, se minimè exaudiri à Deo, si orationis suæ effectũ non statim sentiat aut videat: sed longanimis fideq; plenus perseueret in sanctis petitionibus, Deo penitus committens, quando, & quomodo velit postulata tribuere. Sanè Deus quamlibet precatiunculã in Ecclesia catholica ritè susam, & quodlibet suspirium piè ad se emissum, eximia mercede remunerat: sed sæpe in longũ tẽpus differt præstare quod postulamus, quia sic expedit no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis. Et dum petimus ea quæ salutaria non sunt, non illa quidem, sed alia quæ nobis vtilia sunt, donat. Benignissimus enim pater est, & nos quibus bonam voluntatem concessit, dulcissimè atque ardētissimè amat. Reuerà, si cum amore quo Deus nos diligit, conferatur amor quem omnes vnquam parētes habuerunt, habent & habebunt erga filios suos: erit velut aquæ guttula cum immenso mari comparata. Hunc Dei erga nos infinitū amorem perfectè cognoscemus atque sentiemus, vbi in cœlum recepti, et ad claram Diuinitatis cōtemplationem admissi fuerimus. Tunc etiā manifestè videbimꝰ, quàm vtiliter Deus nobis hic aliquos defectus inhærere, & varias tentationes molestas esse permittat.

Firma in Deum confidentia.

Homo resignatæ voluntatis qui in quibuslibet defectibus, culpis, tentationibus, angustijs, doloribus, damnis, persequutionibus, miserijs, necessitatibus, & periculis suis, nouit humiliter, amāter, firmiterq; fidere Deo, et in bonitate pietateq; eius integrè sperare, secureq; se et omnia sua paternæ prouidentiæ illius committere, credens indubitanter Deum verè & scire, & posse, et velle se adiuuare, cunctaq; sibi ad salutem conuertere: is planè cor Dei vulnerat, & ipsum Dominum cogit sibi adesse. Fieri omnino non potest, vt talis à Deo deseratur, quantumcunq; etiam Deus ipsi videatur irasci. Reuerà præclarum Dei donū est hæc firma fides, et certa spes, securaq; et amorosa in Deum cōfidentia. Qui adhuc multum pusillanimis est, potest si non integro corde, saltem pio ore dicere Deo: Domine, fiat volūtas tua: ego me totum tibi resigno: etiāsi occideris me, tamen in te sperabo: & si in profundū inferni demersus fuero, inde me liberabis. Qui humilem illam et amorosam, securamq; erga Deum confidentiam habet, licèt densis tribulationum tenebris vndique circunfundatur, manet tamen in vero lumine. Quod indicans Esaias propheta, dicit: Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen illi? Speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Ille igitur manet in lumine, & filius lucis est: vnde etiam aliquando perueniet ad patriam claritatis æternæ. Ibi apertè, et facie ad faciem videbit Deum. Deus autem est lux splēdidissima, amœnissima, et delitiosissima: Deus est fons totius pulchritudinis, opulentiæ, & suauitatis: atque in eo excellentissimè, plenissimè, supereſſentialiterq; sunt omnia quę hic cordi humano grata, iucunda, amabilia vel delectabilia esse possunt. Hinc beatus Augustinus ait: Visuri sumus quandam visionem præcellentem oēs pulchritudines huius mundi: visuri sumus Deum omnia pulchra superātem, quia ex ipso sunt omnia pulchra, &c.

Esaiæ 50.

August.

Iob 13.

De misericordia Dei, ex Psalmo CII.

MIserator & misericors Dominus, lōganimis et multū misericors.
Non in perpetuum irascetur, neq; in æternum comminabitur.
Non secundum peccata nostra fecit nobis neq; secūdum iniquitates nostras retribuit nobis.
Quoniam secundum altitudinem cœli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se.
Quantum distat ortus ab occidente, lōgè fēcit à nobis iniquitates nostras.
Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se:
quoniam ipse cognouit figmentum nostrū, recordatus est, quoniam puluis sumus.
Misericordia Domini ab ęterno, & vsq; in æternum super timentes eum.

FINIS.

ARTI-

ARTICVLI VITAE CHRISTI, AMPLAM MEDITANDI MATERIAM paucis verbis submi nistrantes.

Ante meditationem, potes orare in hunc modum.

ADoro te ô glorioſa fulgida & ſemper tranquilla Trinitas, vnus Deus. Gratias ago pro vniuerſis beneficijs tuis, mihi indigniſſimo præſtitis: omnia illa in te refundo & tibi offero in laudem æternā. O bone Ieſu, dulcis Ieſu, amabilis Ieſu: O Domine mi, fili Dei viui, Deus æterne, qui ex voluntate patris, cooperante ſpiritu ſancto factus homo, redemiſti me, miſerere mei. Emunda me ab omni peccato. Concede, vt pure ad gloriam nominis tui recolam ea quæ pro ſalute mea facere (vel pati) dignatus es. Doce me hoc ita perficere, ſicut tibi placitum eſt. Da vt ſtudioſe te ſequar, & tibi medullitus compatiar, atque præ tui amore penitus liqueſcam: veruntamen non mea: ſed tua voluntas fiat. Amen.

Marc. 14.

Articulus I.

DVlcis Ieſus, filius Dei viui: Deus altiſſimus, creator cœli & terrę, propter nimiam charitatē qua me dilexit, voluit de ſpiritu ſancto concipi & incarnari in caſtiſſimo beatæ Mariæ virginis vtero: in quo etiam nouem menſibus habitauit. Deus meus ſemetipſum exinaniuit, & formam ſerui accipiens, factꝰ eſt frater meus: vt me ad cœleſte regnū ſuum reduceret. O pietas ineffabilis & beneficiū inęſtimabile. Quid retribuam Domino meo?

Articulus II.

Dulcis Ieſus, Rex gloriæ cauſa ſalutis meæ natus eſt tener infantulus in abiecto ſtabulo, ſæuiente hyemis aſperitate. Inuolutus eſt vilibus pannis. Reclinatus eſt in præſepio iumentorum. Iacuit ſuper fœnum & ſtipulas. Lactatus eſt vberibus pauperculæ matris. Tantam paupertatem ſubijt pro me filius Dei. Eia amabilis puſio, lux gentium, ſaluator deſiderabilis, miſerere mei: benedic mihi obſecro, & ſaluum me fac.

Articulus III.

Dulcis Ieſus, octauo à natiuitate ſua die circunciſus eſt, virgine matre illi intimè condolente. Circunciſus eſt, & ſanguinem fudit pro me viliſſimo: vocariq́ue voluit Ieſus (id eſt, Saluator) ad conſolationem meam. Poſteà gentibus ſtella duce reuelatus eſt: quando Magi ad ipſum pauperem puerulum adorandum, venerunt in Bethleem. Præſentatus eſt in templo, atque hoſtia pauperum redemptus. Fugit in AEgyptum, ibiq́ue paupertatis incommoda cum Maria & Ioſeph ſuſtinuit. In ſacra infantia, pueritia atque adoleſcentia ſua, plurimas neceſſitates & tribulationes perpeſſus eſt pro ſalute mea.

Articulus IIII.

Dulcis Ieſus, quum eſſet ferè triginta annorum, humiliter ſuſcepit baptiſmū à ſeruo ſuo Ioanne. Ieiunauit quadraginta diebus & duadraginta noctibus, habitans cum feris in deſerto. Conditor orbis, rex angelorum, Deus omnipotens, nō dedignatus eſt tentari à diabolo propter me.

Articulus V.

Dulcis Ieſus, pro ſalute mea itineribus, vigilijs, laboribusq́ue fatigatus eſt. Prædicauit, miracula edidit, beneficia impendit. Famem, ſitim, frigus & æſtū pertulit. Innumeras ærumnas, innumerasq́ue perſequutiones triginta tribus annis mitiſſimo corde tolerauit, ac tandem venit Hieroſolymam, vt moreretur pro me.

Articulus VI.

Dulcis Ieſus, rex regum & dominus ſummæ maieſtatis, præcinxit ſe linteo, miſitq́ue aquam in peluim: ac poſitis genibus, humiliter lauit pedes diſcipulorum ſuorum, eosq́ue linteo exterſit. O quale exemplum mihi dedit Dominus Deus meus?

Articulus VII.

Dulcis Ieſus, ex immenſo amore quo nos tenerrimè diligit, venerabile ſacramentum Euchariſtiæ inſtituit: ſeipſum in illo ſtupenda liberalitate, ſuaiſſimaq́ue charitate nobis donans atque relinquens.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Articulus VIII.

Dulcis Iesus, in hortũ oliueti perueniens, cœpit pauere ac mœstꝰ esse, adeo vt diceret: Tristis est anima mea vsq; ad mortẽ. Flexit humiliter genua sup terrã: & procidens in faciem suã orauit patrẽ tertiò. Ipse propter me summè afflictꝰ, plenissimè se patri resignauit, dicẽs: Pater, non mea sed tua voluntas fiat. Præ vehementia angustiarũ quibus mitissimũ cor eiꝰ premebatur, sudauit toto corpore sudorem sanguineum, ita vt guttæ decurrerent in terram.

Articulus IX.

Dulcis Iesus, summo desiderio me redimendi, & pro me patiendi ardẽs, processit obuiam inimicis suis, benignissimeq; eos alloquutus est. Nõ recusauit à Iuda proditore osculũ accipere, atq; ab impijs hominibus ignominiosè tanquã latro cõprehendi ligariq;, vt ego à vinculis peccatorum meorum absoluerer.

Articulus X.

Dulcis Iesus, vinctus vt malefactor, abductus est cum opprobrio ad domũ Annæ, indeq; ad domum Cayphæ Põtificis. Benignus & suauis Dominus trahebatur, ꝓpellebatur, tũdebatur et blasphemabatur à satellitibus diaboli: sed omnia illa grauia atque indigna amore mei patientissime tolerabat.

Articulus XI.

Dulcis Iesus, Dominus dominantiũ, diram, & atrocem alapam sibi à seruo pontificis iniquissimè datã, modestissimè pro salute mea pertulit. Et quomodo ego posthac non vicissim pro illius amore patienter ferã iniurias mihi irrogotas?

Articulus XII.

Dulcis Iesus, in domo Caiphæ falso accusatus est. Iniustè condemnatus est. Fœdè cõsputus est. Inclementer verberatus est, horribilesq; colaphos, & alapas accepit. Ludibriose velatus est: cædentibus eum impijs, & subsannãdo dicentibus Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Ah regia illa & amabilis eius facies putentibus sputis ꝓ me fœdata est. Ipse agnus mitissimus interea conquestus non est: sed patientiam docens, obmutuit, & non aperuit os suum. Conuitia, contumelias, opprobria, & quaslibet iniurias in silentio toleravit propter me. O quàm malè, & indignè nocte illa tractatus fuit?

Articulus XIII.

Dulcis Iesus, sanctus sanctorũ, & rex angelorum, cõsputus ac vinctus manè ductus est ad Pilatũ, & coram eo vultu benigno oculisq; demissis stetit. Quũque falso à Iudæis accusaretur, humiliter tacuit, nihil respondens.

Articulus XIIII.

Dulcis Iesus, ligatꝰ vt latro, missus est à Pilato ad Herodem: Qui Herodes videns eum ad vanas suas interrogationes, & ad falsas Iudæorum accusationes sapienter silentẽ, spreuit illum, ac veste alba ridiculaq; tanquam fatuum induit, atq; ita ad Pilatum remisit. Et ego posthac paratus pro eius amore esse debeo contemni atq; opprobrijs affici. Amabilis Dominus pro voluntate inimicorũ suorum progrediebatur, & regrediebatur sine contradictione permittens vt in se facerẽt qcquid volebant. O quàm humilis obedientia, & patientia regis æterni?

Articulus XV.

Dulcis Iesus, in Prætorio nudatur, & ad columnam inclementer ligatur, flagrisq; crudelissimè dilaceratur pro me. Virginea delicataque caro eius tota liuoribus ac plagis deformatur: & ex ea riuuli preciosi sanguinis vndique in terram decurrunt. O quàm acerbi dolores, & quam miserandum spectaculum. Verè ille vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: & liuore eius sanati sumus.

Articulus XVI.

Dulcis Iesus, chlamide coccinea ad maius opprobrium vestitur. Corona spinea venerando capiti eius imprimitur: sicq; capite grauiter sauciato, purissimus sanguis in amabilem faciem collumque illius vbertim defluit. Ponitur arundo in manu eius: ipse nugatoriè salutatur adoraturq;. Percutitur arundine, conspuitur, & diras alapas accipit propter me.

Articulus XVII.

Dulcis Iesus, foras à Pilato producitur, & furentibus Iudæis spectandus exhibetur: coronam spineam purpureumque vestimentum gestans. At illi magnis vocibus petunt vt crucifigatur. Caput spinis obsitum, facies cruore tinctа, & consputa, corpus flagris concisum, humilis ac placidus aspectus Domini Iesu non emolliunt eos ad miserationem: vtinam moueant me ad intimam compassionem, & ardentem dilectionem.

Articulus XVIII.

Dulcis Iesus, morti à Pilato adiudicatur, & voluntati Iudæorum traditur. Mox ergo eum illi rapiunt: & indutum vestimentis suis, trabeque crucis oneratum, extra ciuitatem pertrahunt. Suauis Dominus laceris humeris crucem baiulans propellitur, cæditur, accelerатur. Amabilis redemptor factus opprobrium hominum, & abiectio plebis, humiliter graditur, pergitq; ad Caluariæ locum. O quantum eum grauat, & affligit pondus crucis, magis verò pondus peccatorum meorum? Sed ipse causa salutis meæ omnem laborem, & dolorem, omnemq; confusionem libẽter tolerat.

Articulus XIX.

Dulcis Iesus, in montẽ Caluariæ fessus & anhelus perueniens, oblatum sibi vinum myrrhatum cum felle mistũ gustare non recusat: vt hac potus amaritudine expiet culpas, quas ego incontinenter edendo ac bibendo contraxi. O qualis refectio Domini mei? Iam ergo vitiosis gulæ illecebris, & delectationibus omniq; ingluuiei sponte propter illum renunciare debeo.

Articulus XX.

Dulcis Iesus, in loco Caluariæ dedecorosè nudatur: & ex vestimentorum detractione, plagæ eius renouantur. Ipse mitis, & innocens agnus Dei inclementer à sæuis hominibus in cruce extenditur. Delicatæ manus incontaminati pedes eius diris clauis malleo impulsis crudeliter perforantur. Compages sanctissimorum membrorum illius miserabiliter soluuntur. Purpureus sanguis è vulneribus sacris, velut è fontibus largiter profluit. O quàm durum habet lectum sponsus animæ meæ, extensus in cruce, crucique affixus pro me? O quantum odisse, & detestari debeo peccata mea, propter quæ filius Dei, & tam immania perfert tormenta? Ego amore eius qui amore mei sic afflictus fuit, impuris voluptatibus prorsus renuncio, & illi omnibus diebus vitæ meæ in sanctitate seruire propono.

Articulus XXI.

Dulcis Iesus, pendens nudus in ignominioso stipite crucis, pendens medius inter duos latrones transfixis manibus ac pedibus, preciosissimum cruorem fundit, amarissimosque dolores sustinet pro me. Subsannatur, blasphemijsque impetitur: sed orat pro blasphemantibus, orat pro crucifixoribus suis, dicens: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Latroni pœnitenti paradisum benignè promittit. Virgineæ matri iuxta crucem astanti, & afflictæ ac doloris gladio penetratæ, intimè compatitur, ipsamque discipulo Ioanni commendat, & eidem Ioanni ac nobis omnibus illam donat in matrem.

Articulus XXII.

Dulcis Iesus, quum immensos cruciatus tribus horis in cruce pro me toleraſſet, ac sacrosancto sanguine suo fuso vehementissimè sitiret, aceto potatus est. Quo gustato, ipse viuificator omnium caput venerandum inclinans, emisit spiritum.

Articulus XXIII.

Dulcis Iesus, pastor bonus, posuit animã suam ꝓ ouibus suis. Et dextrũ latus emortui corporis eius, lancea fuit apertũ, vnde nobis ꝓfluxit sanguis & aqua. Amorosum cor illiꝰ vulneratũ est pro me. Vtinã hoc cor suauissimum, hoc amœnũ beatitudinis gazophylacium, sit mihi in morte salus ac solatium, & post mortem æternum domicilium.

Articulus XXIIII.

Dulcis Iesus, mortuus est pro me. Eiꝰ corpus immaculatũ de cruce depositũ, beatissima mater ipsius in gremium suum excepit, osculata est, lachrymis rigauit. Quod deinde Ioseph, & Nicodemꝰ inuoluerunt in sindone munda, atque condiderunt in sepulchro.

Articulus XXV.

Dulcis Iesus, victor è clauso sigillatoq; sepulchro tertia die prodiens, nobili triumpho resurrexit à mortuis: & claritate sereniſſimi vultus sui reddita, primò charissimam matrem suam virginẽ Mariam, deinde Mariam Magdalenam ac cæteros amicos suos nouo perfudit gaudio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Articulus XXVI.

Dulcis Iesus, quadragesimo post resurrectionem suam die, coram discipulis ineffabili lætitia perfusis, glorioſe ascendit in cœlum, vbi sedet ad dexterã patris, benedictus in secula seculorum, Amen.

Post meditationẽ poteris hæc aut similia precari.

O Fili Dei viui, fili virginis Mariæ, melliflue rex gloriæ. O viuificans gemma diuinæ nobilitatis, immarcesſibilis flos dignitatis humanæ, superlucide Sol iustitiæ. O paradise delitiarũ, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ Iesu Christe, tu sic dilexisti me. Tu ex immẽsa charitate istud (vel ista) fecisti, ista humilimè, patientissimè, & benignissimè ptulisti pro me. Quid retribuã tibi? Adoro te, laudo te, glorifico te, benedico & gratias ago tibi sicut possum. Miserere mei Domine, miserere mei pauperrimi figmenti tui. Propter bonitatem tuam propter istam pietatem tuam dele omnia peccata mea. Mortifica in me & aufer à me quicquid tibi displicet. Da vt conformis tibi sim, & sanctas virtutes tuas tota diligentia imiter pro modulo meo. Effice me verè humilem, & resignatum, & continentem: effice me hominem secundum cor tuũ. Commendo tibi miseros peccatores. Adesto omnibus viuis, & fidelibus defunctis, Amen.

Vel si magis libeat post singulos articulos adjcere aut ruminare hæc verba, poteris id facere.

LAus perẽnis, & gratiarum actio Iesu Christo Dei filio, redemptori meo chariſſimo. Verè illius erga me pietas, fidelitas, & charitas penitus immensa est. O vtinam ipse me perfectè emundaret, sanaret atque illuminaret. Vtinam sui amore me prorsus inflammaret, sibiq; per omnia placentem redderet. Fiat semper in me, & de me gratissima voluntas eius, Amen.

Aut etiam Iesum ita salutabis.

Aue dulcis Iesu, spõse floride, fili Dei viui. Tu es lux mea, Deus meus, & perẽne bonum meum: tibi gloria in secula seculorum, Amen.

FINIS.

IGNIARIOLVM DIVINI AMORIS.

Dulcis consideratio magnitudinis Dei, & propriæ paruitatis, itemq; fidelitatis Dei, & propriæ infidelitatis.

DEVS meus, rex est seculorum, & Dominus summæ maiestatis, summæq; opulentiæ, nobilitatis & excellẽtiæ: Altissimus, incomprehensibilis, omnipotens & æternus est. Cælum & terram, & cætera omnia de nihilo creauit: creataq́ue conseruat, regit, ac moderatur sine labore. Lucem habitat inaccessibilem: & tamen vbiq́ue præsens ac totus est, visibilemq́; hunc mundum inuisibiliter implet. Omnia clarissimè videt: & ipsas quoq; cordium cogitationes, intentiones atq; affectiones omnes cõsiderat. Omnia perfectissimè cognoscit, præterita, præsentia, & futura. Magnitudinis eius, sapientiæ eius, dignitatis & gloriæ eius nullus est finis. Ipse est summè sanct⁹, summè pulcher, summè suauis, summè bonus, clemens, pius & misericors. Ipse est benedictus, & laudabilis, & glorioſus, & superexaltatus in secula. Ego verò vilissimus vermis sum: peccator sum immundus, & indignus quem terra sustineat. Puluis sum, & cinis, pauper & inops, infirmus & miser. Nihil possum, nihil habeo, nihil sum ex me. O quis ille, & quis ego?

Dan. 3.

Psalm. 144

Deus meus mihi semper fidelis fuit: Ab æterno me purissimè dilexit. Gratuita pietate sua fecit me creaturam rationalem, insigniens animam meam nobilissima elegantissimaq́ue imagine sua. Voluit me nasci in Ecclesia sua sancta: & rectam Christianamq́; fidem mihi dedit. O stupenda ô amorosa, & amoroſe recolenda eius miseratio. Excelsus ille Deus indicibili charitatis dulcore penetratus ac victus, naturam meam

am suscepit, & homo factus, Deus meus factus est frater meus: ne ego exors supernæ hæreditatis remanerem, & in æternum perirem, Triginta tribus annis laborans in terra, salutẽ meam studioſissimè peregit. Mei causa precioſum sanguinem suum ad extremam vsq; guttulam fudit. Iniurias, contemptũ, opprobria, diros cruciatus, & ignominioſam mortem crucis patienter libenterq; pro me pertulit. Tam specialiter pro me omnia illa fecit, atque passus est, ac si solus ego redimi debuissem. Sic igitur sic amabilis Dominus meus me redemit: sic fœlicitatem & beatitudinem æternã quam perdideram, mihi recuperauit. O quomodo amauit me? Quum ab eo auersus essem, diu longanimiterq́ue peccantem sustinuit: multis interea modis me ad se reuocans. Et tandem mihi per gratiam eius conuerso, clementer remisit peccata mea, quæ innumera grauissimaq́ue erant. Sed & quotidie me sæpius cadentem misericorditer erigit, atque ad se reuertentem, culpamq́ue agnoscentem benignissimè recipit, emũdat ac sanat. Docet, dirigit, adiuuátque me incessanter, & sicut pupillam oculi sui custodit. Ipsam dulcissimam genitricem suam virginem Mariam, mihi in matrem, aduocatam, & consolatricem auxiliatricemq́ue donauit. Insuper nobilissimo principi angelo suo cu stodiam mei demandauit. Ita mei curam gerit, quasi solus essem in toto orbe terrarum. Aestuãtissimo salutis meæ desiderio tenetur, & tam aduersa quàm prospera omnia mihi in bonum conuertere cupit ac nititur. Nihil obliuiscitur eorum quæ piè ad honorem eius (ipso adiuuante) ago, loquor, audio, lego, meditor, oro, desidero: & ne minimã quidem cogitationem bonam ex bona voluntate prodeuntem perire sinit: sed omnia illa mihi fidelissimè asseruat apud se, licet ea nimis imperfectè & indignè à me fiant. Animam meam gratia visitationeq́; sua & excellentissimo altaris sacramento mirè pascit, consolatur ac recreat: corpusculum etiam rebus necessarijs fouet. Innumera prorsus beneficia mihi præstitit, & adhuc singulis præstat momentis, ineffabilemq́; benevolentiam ostendit. Denique, lucidissimum, amœnissimum, & glorioſissimum regnum suum mihi promisit, in quo vult me sui fruitione perenniter gaudere. Non vult beatus esse sine me, si ego ei seruire, atque in eius amore perseuerare volo. Ah nulla vnquam mater tam tenerè dilexit vnicum filium suum, quàm tenerè ille me diligit. Amor eius erga me dulcissimus, ardentissimus, immensus, & planè intemperãs est. Sed ego, heu, mala pro bonis peruersè reddens, infidelis & ingratus ei semper fui, & adhuc sum. Nam & gratiam eius multis modis im me impedio, ac dona destruo. O quanta est illius erga me fidelitas, & quanta mea erga eũ infidelitas?

Verè dignũ & iustum est, vt ego posthac Deo meo humilimè me submittã, & ingentem reuerentiam ac veneratiõnem illi exhibeam, eumq; ex toto corde diligam, & me funditùs semper contemnam atque resignem: iustum est, vt coram illo qui mihi vbique prętens est, & coram sanctis angelis eius pudicè, innocenter ac purè viuam. Hanc gratiam ipse mihi conferre dignetur ad æternã laudem nominis sui. Amen.

Ioannes Ruisbrochius ait:

AMorosa consideratio magnitudinis Dei, & fidelitatis eius erga nos, nostræ item paruitatis, & erga Deum infidelitatis, tam est iucunda atque vtilis, vt vehementer admirer nos vnquam posse eius obliuisci. Sanè nullum aliud est exercitium (quod ipse nouerim) fructuosius, ad pertingendum ad veram humilitatem, & resignationem. Si verò per hoc exercitium nunquam fortè durante hac vita eò peruenerimus, vt vitijs funditùs moriamur, ac nosipsos perfectè contemnamus: nec si tamen illud debemus deserere. Idem enim ipsum maximam vtilitatem semper nobis adferet. Certè nos per illud & per gratiam Dei proficiemus in vera charitate, atque ita aptiores propensioresq́ue ad nostri despectionem & resignationem reddemur. Charitas enim humilitatis mater est. Quare, qui perfectè humilis esse concupiscit, discat perfectè amare Deum. Quantum in nobis augescit amor erga Deum, seu vera charitas, tantum in nobis crescit nostri vilipensio, ac sancta illa animi depressio,

qua nos coram diuina maiestate deijcimur aspernamurq;. Si eximius feruor diuinę charitatis interiora nostra occuparet, facilè nobis persuaderemus, nemi nẽ vnquam nos posse satis contemnere & affligere, etiam si pati possemus omnia, quæ creaturæ oẽs vnquam pertulerunt. Charitas meritò virtutum regina appellatur. Præclarum quidẽ est exercere virtutes propter Deum, sed amorem erga Deum exercere, præclarius est. Amor enim compendiosissima via est ad Deum. Atque eam ob rem illi vt plurimum deuoti, & affectuosi redduntur, qui amorem magis exercẽt, quàm virtutes aut virtutum actiones. Porrò oẽs veniales culpæ eorum, qui resignati atque cũ Deo in amore colligati sunt, facilè remittuntur abolenturq;. Quicqd, inquam, tales in hac miseriæ valle delinquunt, id totũ amor, & introuersio consumit atq; exurit: virtutes namque & bona facta eorum sunt innumera.

Iucunda consideratio bonorũ, & gaudiorum cœlestis paradisi.

PAradisus, patria mea cœlestis est, patria dulcis, & amabilis, vera & sola patria. Ibi est omne bonum. Ibi gloriosa, fulgida, & semper tranquilla Trinitas seipsam beatis omnibus clarè manifestat. Itaque melior ibi est dies vna super millia dierum huius seculi.

Paradisus, terra est promissionis, & regio immortalitatis, regio claritatis immensæ. Ibi est fons vitæ, & lumen æternum. Ibi Deus ipse qui est lux increata, & summè serena atque delectabilis, sanctos suos amicabiliter illustrat. Ibi omnium affectum, & amorem dulcissimè in se trahit, omnes seipso beatificè implet ac satiat, & est omnia in omnibus.

Paradisus ager est perẽnium delitiarum. Ibi ver amœnissimum, & æstas gratissima perpetuò manet. Ibi inęstimabile cinamomum & balsamũ suauissimè fragrat. Ibi immarcessibiles roſę, lilia & omnigeni flores, in omne æuum perdurant. Ibi excellentissimè sunt, quæcũq; cordi humano placere possunt. Planè minutissimum granum illius agri in infinitum superat quicquid in hoc mũdo pulchrum, dulce, iucundum & amabile esse videtur.

Paradisus, gloriosum est regnum cœlorum. Ibi est ingẽs illud præmiũ, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Ibi verum plenũq; gaudium sine fine continuum est. Ibi vox exultationis, & dulce Alleluia semper resonat. Ibi canticorum organorumque inenarrabilis melodia iugiter auditur, & sempiterna solennitas agitur. Ibi beati omnes sine defatigatione Deum laudant in secula seculorum. Ibi diuitiæ, & delectationes omnigenæ abundant. *1. Cor. 2.*

In paradiso pax est imperturbabilis, omnẽ sensum exuperans: & requies beata, oẽm intellectũ excedens: Ibi sancti oẽs torrente diuinæ voluptatis assiduè potantur, & præ delitiarum affluentia dulcissimè in Deum colliquescũt: nam clara perẽniq; cõtẽplatione melliflui vult⁹ Dei donati sunt.

In cœlesti Hierusalem, oẽs ciues patrẽ & filium & spiritum sanctum vnũ summè appetibilẽ Deum, ardentissimè diligunt, & eius suauissimis amplexibus ꝑ voto semper fruuntur. Deo perfectè vniti atq; in eum fœliciter absorpti sunt: & increatam eius bonitatem dulcedinemq; plenissimè gustant. Deum intra se possident, & ab eo amorosissimè possidentur.

In superna Dei ciuitate, dulce nimis est familiariter viuere, & conuersari cũ Domino Iesu, & cũ sanctissima eius genitrice virgine Maria. Dulce est, æternã societatẽ habere cum amabilibus splendidisq; spiritibus angelicis. Dulcis valdè est humilitas, concordia, & charitas mutua omnium beatorũ. O quàm gratiosa, quàm lęta, quàm numerosa est cœlestis illa familia Dei?

In lucidissimo templo & admirabili domo Domini, beatitudo sanctorum abundantissima est. Eorum claritas, pulchritudo, honestas, lętitia, potestas opulẽtia, & gloria, prorsus est ineffabilis atque incõprehensibilis. Omnes ibi florida iuuentute gaudent: omnes sunt filij Dei, & præcellẽtes immortalesq; reges ac reginæ.

Benignissimus Iesus, pro immẽsa pietate, & misericordia sua, dignetur me miserum admittere ad cœlestem illam hæreditatẽ, quàm ipse precioso sanguine suo, vitamq; morte sua mihi cõparauit: dignetur me perducere ad seipsum, qui est summum, & incõmutabile bonum meum. Amen.

Beatus Augustinus dicit:

EIa suspiremus, & de suspirio gemamus: exæstuet anima nostra beatæ illius visionis, & sanctæ pacis desiderio. Quid verò sumus, vt tantum bonum accipiamus? Mortales, proiecti, abiecti, terra & cinis. Sed nunquid pro minimo habet Deus hominem, propter quẽ incarnari, & mori voluit vnicum filium suum? Attendamus ad iudicium dilectionis. Tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Erigat ergò se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se auertat, nõ dicat: Nõ ibi ero. Qui promisit Deus est: & venit vt promitteret, apparuit hominib⁹, venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. Promisit nobis, quòd ibi futuri sum⁹ vndè venit, & ait: Pater, volo vt vbi sum ego, & ipsi sint mecũ. Tãta præcessit dilectio, & tam benigna promissio. Quid tibi promisit Deus ô homo mortalis? Quia victurus es cum eo in æternum. Non credis? Crede, crede. Plus est qđ iã fecit, quàm qđ ꝑmisit Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Vt viuas cum illo. Incredibilius est quòd mortuus sit ęternus, quàm quòd in æternum viuat mortalis. Iam quod incredibilius est tenemus. Speremus ergò, amemus, desideremus, vt quũ venerit quod credimus, & non videm⁹, sine fine gaudeamus.

Verba admodum amorosa: quæ commẽdata memoriæ, & deuotè ruminata, animam Deo suauiter coniungunt.

DVlcis & amabilis Iesus mihi præsens est: ego illi reuerenter, & amanter intendere debeo.

O vtinã ipse me precioso sanguine suo ablueret, perfectęq; emũdaret ac sanaret, & splẽdore gratiæ suæ illustraret.

O si vulneraret cor meũ intimè, & hoc prorsus emolliret, atq; inebriaret mel liflua charitate.

O vtinam totus arderẽ, totus cõcremarer, & liquefierem igne amoris eius.

Peto, opto, desidero, vt Rex ille cœlestis qui dignatur sponsus esse animæ meæ, dignetur etiam me sibi placentẽ reddere. Amen.

Alia.

IEsus, dulcedo cordium, Fons veri, lumen mentium, Excedẽs omne gaudium, Et omne desiderium.

Iesus, sole lucidior, Et balsamo suauior, Omni dulcore dulcior, & cũctis amabilior.

Iesus, decus angelicũ, In aure dulce cãticum, In ore mel mirificũ, In corde nectar cœlicum.

Bonum mihi diligere Iesum, nil vltra quærere, Mihi prorsus deficere, Vt illi queam viuere.

Amor Iesu me afficit, Eius odor me reficit: In hunc mens mea deficit, Solus amanti sufficit.

O beatũ incendiũ, O ardẽs desideriũ, O dulce refrigeriũ, Amare Dei filium.

Hic amor ardet dulciter, Dulcessit mirabiliter, Sapit delectabiliter, Et delectat fœliciter.

Quàm grata, quã vernãtia, Quã mellita, quàm fulgida, Sũt Christi Iesu vulnera: Hunc decet laus ꝑ secula. Amen.

Alia.

HVmiliter, & qua possum deuotione oſculor roſeum vulnus dextri pedis Iesu: atque hic peto plenã veniam peccatorũ meorũ, vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione oſculor roſeum vulnus siniſtri pedis Iesu: atq; hic peto verã perfectamq; innocentiam, vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione oſculor floridũ vulnus dextræ man⁹ Iesu: atq; hic peto ornatum sanctarum virtutum: vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione oſculor floridum vulnus siniſtræ man⁹ Iesu: atq; hic peto internã illuminationem, vt Domino placeam.

Humiliter & qua posũ deuotione oſculor amorosum vuln⁹ sacri lateris Iesu O splẽdida paradisi porta, ô conclaue miræ fragrãtiæ, ô fons totius suauitatis. Saluto, veneror, & rursum oſculor hoc vulnus mellifluum: atq; hic peto inextinguibilem diuinæ charitatis ardorem, vt Domino placeam.

Vtinã dulcis Iesus digniſſima vulnera sua cordi meo inscribat. Vtinam per illa me totum purificet, suique amore prorsus accendat & inebriet. Vtinam mihi concedat, vt in eisdem beatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

vulnerib⁹ ſanctè cõmorer, & ab inſidijs inimici ſemper ſecurus ſim. Amen.

Alia.

IEſus, eſt pius, clemens & benign⁹ Dominus Deus meus.

Ieſus, ſpes mea, refugium meum, & ſal⁹ mea eſt.

Ieſus, totus eſt pulcher, & floridus, tot⁹ amabilis & deſiderabilis.

Ieſus, mihi chariſſimus, & dilect⁹ meus vnicus, veruſq́ue conſolator eſt.

Ieſus, amor meus, gaudium meũ, delitiç atque diuitiæ meæ.

Ieſus, lux mea fulgentiſſima, lux valdè venuſta, & valdè delectabilis.

Ieſus, ſerena tranquillaq́; meridies, mãſio iucunda ac ſecura, & pax mea ſuauis.

Ieſus, melliſluus Rex gloriæ, dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ.

Ieſus, ſuperlucid⁹ ſol iuſtitiæ, paradiſus amœniſſima, ſummũ, & perenne bonum meum. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Alia.

DEus eſt clariſſima, iucũdiſſima, & delitioſiſſima abyſſus.

Ipſe eſt ſummè pulcher, ſummè ſuauis, ſummè amabilis.

Charitas eius, dulcedo eius, pietas & benignitas eius immenſa eſt atq; incõprehenſibilis.

Ipſi laus, honor, & gloria in ſempiterna ſecula. Amen.

Alia.

MAria virgo gratioſa, mater Dei, regina cœli, Domina mũdi glorioſa, ſeruos ſuos mirificè exhilarat. Ipſa eſt præfulgida lætitiæ aurora: ipſa eſt hortus amœniſſimè vernans, plen⁹ cœli delitijs.

Maria omnium eſt ſpecioſiſſima, omnium puriſſima, atq; digniſſima. Tota pulchra eſt & ſuauis, tota ſerena & amabilis.

Maria, ſole clarior eſt: filios gratiæ amãter illuſtrat. Grata fragrantia ſuperat myrrhã, thus, & balſamũ: ſuperat violas, lilia, roſas.

Maria, verè mitis & pia, verè clemẽs, & benigna mater mea eſt.. In omni neceſſitate mihi charũ eſt refugiũ, præſẽs adiutrix, & dulciſſima cõſolatrix. Ipſi honor in ſecula. Amen.

Exercitium amoris excellentiſsimum vtiliſsimumq; eſt, ſine quo nemo ad verã ſui mortificationem atq; reſignationem faciliè pertingit.

FINIS.

EXERCITIOLA QVAEDAM piarum Precationum.

Ad Ieſum.

OPIE, ô clemens, ô benigne Redemptor. O ſpes mea, refugium meum, & ſalus mea. O conſolator meus, fortitudo mea. Deus me⁹, Ieſu bone, miſerere, miſerere, miſerere mei pauperis & egeni. Adiuua me infirmum & inualidum. Propitius eſto mihi viliſſimo peccatori. Ego ingratus & immundus, conſtituo me infra oẽs homines & oẽm creaturã: indignus.n. ſum quẽ terra ſuſtineat. Eia Chriſte Ieſu, laua me in ſanguine tuo precioſo. Dele omnia peccata mea. Emunda, ſana, & ſanctifica me perfectè. Reſponde, ſatisfac, & ſupple pro me pleniſſime. Reſtitue mihi ſanctam innocentiam, quam in baptiſmo contuliſti. Doce, illumina, & dirige me in omnibus: vt ſemper faciam voluntatẽ tuam. Mi Ieſu, ego attendere cupio roſea vulnera tua. Gratias ago pro eis: ſaluto & veneror illa. Saluete, ſaluete: fulgentes plagæ regis æterni. Salue melliſluum cor amatoris mei pro me vulneratum: eſto mihi nunc, & in hora mortis meæ munimentum atque ſolatium. Amen.

O Domine, mortifica in me omne vitiũm, omnemq́ue inordinatam proprietatem. Effice me verè humilẽ, & reſignatum, & cõtinentẽ: effice me hominem ſecundũ cor tuum. Ecce, relinquo me totum tuo beneplacito. Fiat in me & de me gratiſſima voluntas tua nunc, & in ęternum. Offero me ad ſuſtinendum pro tui amore & pro peccatis meis quicquid volueris. Conforta me gratia tua: quia ex me nihil poſſum, nihil ſum. Omnes homines ſyncera charitate complecti deſydero, & complector. Bene-

Benedic, & benefac his qui me vnquam afflixerunt vel grauarunt. O dilecte mi quid volo præter te? Tu mihi ſufficis, & ego renuncio omnibus extra te. Vulnera quæſo, vulnera cor meũ tui amore. Da vt puriſſimè atque ardentiſſimè diligam te. Obſecro accende me, concrema me, liquefac me totum. Cõmendo tibi finem vitæ meæ: commendo miſeros peccatores. Adeſto omnibus viuis, & fidelibus defunctis. Amen.

Ad Mariam.

O Maria virgo gratioſa, virgo ſuauis & decora. O clemens, ô pia, ô dulcis mater, miſerere mei pauperis tui. Tu es ſpes mea, refugium meum, & conſolatrix mea. Ego te ſaluto, te veneror, te inuoco. Aue ſydus pulchrè rutilans, roſa valdè venuſta, candidum lilium Trinitatis. Tu benedicta peperiſti filium Dei, & eum virgineis vberibus tuis lactaſti: tua dignitas prorſus ineffabilis eſt Eia Domina, impetra mihi plenam veniam & ſanctam gratiam. Dirige, adiuua & protege me in omnibus. Oſtende qua & quomodò pergere debeo. Doce me humilitatem, patientiam & charitatem veram: vt ſim homo ſecũdum cor Dei. Commendo tibi finem vitæ meę: commendo miſeros peccatores. Ora p̃ omnibus viuis, & pro fidelibus defunctis. Amen.

Ad Sanctos.

AVe chare Apoſtele, N. Aue ſancte angele Dei, princeps nobilis, cuſtos meus fidelis. Auete amabiles ſpõſæ Chriſti. N.N.N. Auete ſancti ſanctæq́ue Dei omnes, & beati ſpiritus angelici. Gratias ago Domino qui vos elegit, & in ſuis benedictionibus præuenit, atque glorificauit. Eia impetrate mihi hanc gratiam, vt ſim homo ſecundum cor Dei. Commendo vobis finem vitę meę commendo miſeros peccatores. Orate pro omnibus viuis & pro fidelibus defunctis. Amen.

IN FESTO CVIVSLIBET ſancti.

AVe vernãs flos cœli, & glorioſæ ciuis paradiſi beate. N. Gratias ago Domino pro omnib⁹ bonis quę in te cõtulit. Glorifico illum, & tibi in augmẽtum gaudij ac gloriæ offero totius boni totiuſq́; beatitudinis gazophylacium, cor Ieſu Chriſti melliſluum. Eia obtine mihi, vt Domino placeam. Commendo tibi finem vitæ meę: commendo miſeros peccatores. Ora pro omnibus viuis, & pro fidelibus defunctis. Amen.

Circa ſuſceptionem & in ſuſceptione ſacræ Euchariſtiæ, aſpira ad Deum, & dic mente.

AVfer à me pie Ieſu quicquid tibi diſplicet. Præpara tibi gratam, & amœnam habitationem in me. Exorna me inopem tuis meritis ac virtutibus. Effice me hominem ſecundum cor tuum. Amen.

O bone Ieſu, dilecte mi, chariſſime mi. O amor meus vnice, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O Ieſu melliflue, miſerere mei: vni me tibi intimè ad gloriam nominis tui. Amen.

Duas hic aſcriptas precationes, propterea ſuſtulimus, quia ſuperiùs eodẽ prope tenore habentur in exercitijs breuis Regulæ.

Quando in peccatum vel defectum notabilem incidiſti, aut etiam veſperi poſt examinationẽ conſcientiæ, ſeu quouis alio tempore potes Domino Ieſu dicere.

EHeu Domine Ieſu, peccaui, peccaui, & malum coram te feci. Miſerere mei obſecro, miſerere mei, quia pius es, & clemens: tibi proprium eſt miſereri ſemper, & parcere humiliantibus ſe. Culpam agnoſco, & veniam peto. Ablue me puriſſimo ſanguine tuo. Dele omnes maculas quas contraxi. Ego omnia peccata mea omneſq́ue defectus meos depono in cruenta vulnera tua, & proijcio in abyſſum miſericordiæ tuæ: ſperans & confidens in immenſa bonitate, tua. Reſponde, & ſatisfac pro me pleniſſimè. Propono te adiuuante, corrigere me. Renuncio propriç voluntati, & quæſitioni: renuncio omni iniquitati atque inordinationi. Conforta, & ſalua me Domine Deus meus. Amen.

Oblatio pro peccatis.

OPater cœleſtis, ego in plenam emendationem, expiationem, atque ſatisfactionem pro omnibus delictis ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, offero tibi prædilectum filium tuum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Offero ſanctiſſimam con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

conuersationem, passionem, & mortē illius. Offero labores, ærumnas, & cruciatus eius, ac precioſum ſanguinem ipſius. Offero merita beatiſſimæ virginis Marię, & omnium ſanctorum tuorum. Miſerere mei Domine, miſerere mei per ipſum vnigenitum tuum. Commēdo tibi miſeros peccatores. Adeſto omnibus viuis, & fidelibus defunctis.

Amen.

BREVE ROSARIVM.

Dicta ſemel oratione Dominica, addes decies ſalutationem angelicam: & pro concluſione adiunges has duas precatiunculas.

Miſerere mei pie Ieſu: miſerere mei ſuauis Maria. Auferte à me quicquid oculis veſtris diſplicet. Commendo me vobis nunc et in hora mortis meæ. Ecce Domine mi, ego reſigno me totum in tuum beneplacitū. Fiat in me, et de me gratiſſima volūtas tua. Effice me hominem ſecundum cor tuum. Amen.

O bone Ieſu, dulcis Ieſu, propter amaram paſſionem mortemq; tuam, da viuis veniam & gratiam, da fidelibus defunctis requiem lucemq; ſempiternā. Amen.

Poteris hoc ſpirituale ſertum, elegantibus angeliciſq; floribus compactum, beatæ virgini Mariæ ſæpius in ſignum puriſſimi amoris offerre: admodum enim illi, & filio eius gratum eſt, ſi deuota mente legatur.

FINIS.

SEX PSALMI MIRAE SVAVItatis, & virtutis

T fidelis, & Deo dedita anima in promptu haberet breue aliquod exercitium Pſalmodię ſacrę: cōplures verſus, q cor pium ad laudem amoremque Dei dulcius allicere videbātur, decerpti fuerūt hinc inde ex Pſalterio Dauidico, atque in hos ſex pſalmos digeſti. Iam quiſquis eos ſyncera, humili, attentaq; mente legerit aut ruminauerit, ſpiritualem lucē conſolationemq;, & copioſum fructū in illis inueniet. Nā Pſalmodia carmen cœleſte eſt, cor purificans & exhilarans, atq; in animam adducens quicquid neceſſarium eſt ad placendum Deo.

PSALMVS PRIMVS.

Pſal. 50. Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſerationum tuam.
Et ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meā.
Aſperges me hyſſopo, et mundabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.
Auditui meo dabis gaudium, et lætitiā: & exultabunt oſſa humiliata.
Auerte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.
Cor mundum crea in me Deus: & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.
Ne proijcias me à facie tua: et ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me.
Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, et ſpiritu principali confirma me.
Miſerere mei Domine, quoniam ad te *Pſal. 85.* clamaui tota die: lætifica animā ſerui tui, quoniam ad te Domine animā meam leuaui.
Quoniam tu Domine ſuauis et mitis: et multæ miſericordiæ omnibus inuocantibus te.
Intende voci orationis meæ Rex meus, *Pſal. 5.* & Deus meus.
Illuſtra faciem tuam ſuper ſeruum tuū, 30.
ſaluum me fac in miſericordia tua:
Domine non confundar, quoniam
inuocaui te.
Exaudiuit Dominꝰ deprecationē meā: 6.
Dominus orationem meā ſuſcepit.
Cantabo Domino in vita mea: pſallam 103.
Deo meo quamdiu ſum.
Iucundum ſit ei eloquium meum: ego
verò delectabor in Domino.
Gloria patri, & filio, & ſpirituiſancto.
Sicut erat in principio, & nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

PSALMVS II.

102. BEnedic anima mea Dño, & omnia quę intra me ſūt nomini ſancto eiꝰ.
Benedic anima mea Deo, & noli obliuiſci oēs retributiones eius.
Qui ꝓpitiatur omnibꝰ iniquitatibꝰ tuis, qui ſanat oēs infirmitates tuas.

Qui

Qui redimit de interitu vitā tuam, qui coronat te in miſericordia, & miſerationibus.
Qui replet in bonis deſiderium tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.
Diligā te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.
17. Deus meꝰ adiutor meꝰ, & ſperabo in eū.
Protector meus, & cornu ſalutis meæ & ſuſceptor meus.
Laudās inuocabo Dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero.
Bonum eſt confiteri Domino, & pſallere nomini tuo altiſſime.
91. Exaltabo te Deus meus Rex: & benedicam nomini tuo in ſeculum, & in ſeculum ſeculi.
144. Per ſingulos dies benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in ſeculum, & in ſeculum ſeculi.
Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non eſt finis.
Suauis Dominus vniuerſis: miſerationes eius ſuper omnia opera eius.
Regnabit Dominus in ſecula, Deus tuꝰ Sion, in generatione, & generationē.
Gloria patri, &c.
Sicut erat, &c.

PSALMVS III.

103. BEnedic anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.
Confeſſionem & decorē induiſti, amictus lumine ſicut veſtimento.
85. Confitebor tibi domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomē tuum in æternum.
Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animā meam ex inferno inferiori.
58. Factus es ſuſceptor meus, et refugiū meum in die tribulationis meæ.
117. Deus meus es tu, & cōfitebor tibi: Deus meus es tu, et exaltabo te.
72. Tenuiſti manum dexterā meam, et in voluntate tua deduxiſti me, & cum gloria ſuſcepiſti me.
Quid mihi eſt in cœlo? & à te quid volui ſuper terram.
Defecit caro mea, & cor meū: Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternū.
41. Quemadmodū deſiderat ceruus ad fontes aquarū, ita deſiderat anima mea ad te Deus.
Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea: faciem tuā Domine requirā. 26.
Mihi adhærere Deo bonum eſt, ponere in domino Deo ſpem meam. 37.
Exultent et lætentur ſuper te oēs quærentes te, & dicant ſemper: Magnificetur dominus, qui diligunt ſalutare tuum. 39.
Benedictus dominus Deus Iſrael, qui fecit mirabilia ſolus. 71.
Et benedictum nomen maieſtatis eius in æternum, & replebitur maieſtate eius omnis terra: fiat, fiat.
Gloria pat. &c. Sicut erat, &c.

PSALMVS IIII.

OMnes gētes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis. 46.
Pſallite Deo noſtro, pſallite regi noſtro, pſallite.
Quoniam Rex omnis terrę Deus: pſallite ſapienter. 33.
Guſtate & videte quoniam ſuauis eſt dominus: beatus vir qui ſperat in eo.
Venite exultemus Domino, iubilemus Deo ſalutari noſtro. 94.
Præoccupemus faciem eius in confeſſione, & in pſalmis iubilemus ei.
Quoniam Deus, magnus Dominus, & Rex magnus ſuper oēs Deos.
Confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. 9.
Lætabor & exultabo in te, pſallam nomini tuo altiſſime.
Quoniam magnꝰ es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus ſolus. 85.
Regnum tuum, regnum omnium ſeculorū: & dominatio tua, in omni generatione, et generatione. 144.
Omnis terra adoret te, & pſallat tibi: pſalmum dicat nomini tuo. 65.
Repleatur os meum laude, vt cantē gloriā tuam, tota die magnitudinē tuā. 70.
Exultabunt labia mea quum cantauero tibi, & anima mea quam redemiſti.
Laudationē Domini loquetur os meū: & benedicat omnis caro nomini ſancto eius, in ſeculū, & in ſeculum ſeculi. 144.
Gloria patri, & filio, &c.
Sicut erat. &c

PSALMVS V.

LAuda anima mea Dominum: laudabo Dominum in vita mea, pſallā Deo meo quamdiu fuero. 145.
Exaltabo te Dñe, quoniā ſuſcepiſti me, 29.

nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

29. nec delectasti inimicos meos super me.
Domine Deus meus clamaui ad te, & sanasti me.
90. Domine eduxisti ab inferno animam meã: saluasti me à descẽdentib⁹ in lacũ.
Iubilate Deo omnis terra: seruite Domino in lætitia.
Introite in cõspectu ei⁹, in exultatione.
Laudate nomẽ eius, quoniam suauis est Dominus: in æternum misericordia eius, & vsque in generationem & generationem veritas eius.
33. Accedite ad eũ, & illuminamini: & facies vestræ non confundentur.
26. Domin⁹ illuminatio mea, & salus mea: quem timebo?
Dominus protector vitę meę: à quo trepidabo?
117. Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est in salutem.
Bonum est cõfidere in Domino, quàm confidere in homine.
Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in principibus.
9. Sperent in te qui nouerunt nomen tuũ quoniam non dereliquisti quęrentes te Domine.
26. Credo videre bona Domini in terra viuentium.
Gloria patri. &c. Sicut erat. & cæt.

PSALMVS VI.

121. LAEtatus sum in his quæ dicta sunt mihi, In domũ Domini ibimus.
83. Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.
Cor meum & caro mea, exultauerunt in Deum viuum.
41. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniã & apparebo ante faciem Dei?
26. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ.
Vt videam voluptatem Domini, & visitem templum eius.
25. Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.
83. Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabũt te.
35. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: & torrẽte voluptatis tuæ potabis eos.
Quoniam apud te est fons vitę: in lumine tuo videbimus lumen.
39. Quã magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quã abscondisti timẽtib⁹ te.
Adimplebis me lætitia cũ vultu tuo: delectatiões in dextera tua vsque in finẽ: satiabor quum apparuerit gloria tua. 15.
Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 89.
Repleti sumus mane misericordia tua: & exultauim⁹, & delectati sumus omnibus diebus nostris. 83.
Laudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi. 116.
Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas Domini manet in æternum.
Gloria patri, &c. Sicut erat. &c.

IN FINE CVIVSLIBET PSALmi possunt addi hæc verba.

DA Domine viuis veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiẽ lucemq́ue sempiternam. Amen.

SVSPIRIA AMOROSA EX exercitijs Beatæ Truthæ Siue Getrudis Virginis.

OIesu mi chare, quãdo corpus meũ, te perimente, reuertetur in puluerem, & anima mea refluet in te suam originem?
Quando in te, ô pax mea dulcissima, obdormiam, & requiescã, vt apertè contempler tuam ineffabilem gloriam?
Quando plenè aspirabit mihi mellifluę diuinitatis tuæ fragrantia, & exorietur tuæ manifestæ visionis dies sempiterna?
O quàm bonũ est dilecte mi, te clarè videre, te habere, & in æternũ possidere?
Eia tu mihi concede, vt miseram hanc vitam in tua gratia atque amicitia fœliciter finiam.
In hora exitus mei benedic animę meę: & mortem meã inuolue vitali morti tuæ, quæ est charissimum fœdus, firmissimumq́ue pactum reconciliationis meę.
Tunc mitte ad me fidelẽ adutricẽ Mariam virginem, matrem tuam amabilem, & stellam maris inclytam: vt cõspecta hac preclara rutilantiq; aurora, cognoscam te solẽ iustitiæ mihi iam, propinquum esse.
Dic tunc animæ meæ, Salus tua ego Psal. 34. sum: ego creator, redemptor & amator tuus, per angustias mortis quæsiui te & acquisiui te: semper mecũ eris, nolimetuere.

Eia

Eia tunc recipe me in beatam domum æternæ pacis, & claritatis tuæ.
Ibi ô sal⁹ mea vnica, visu mellifluæ præsentiæ tuæ consolare me.
Ibi gustu charę acquisitionis qua me redemisti, recrea me.
Ibi inspiramento suauiflui spiritus tui attrahe, & imbibe me.
Ibi per osculũ perfectæ vnionis in ppetuam tui fruitionem, immerge me: vt viuã de te, & exultẽ in te tibiq; hostiã laudis reddam sine fine. Amen.

MARGARITI SPIRITVALIS.

FINIS.

SACELLVM ANImae fidelis.

A LVDOVICO BLOSIO MONASTERII Latiensis Abbate collectum & conscriptum.

HIC LIBELLVS RES PRECIOSAS ingentemq́ue thesaurum continet.

PRAEFATIO.

LVNC libellum collegi, & conscripsi tyronibus spiritualibus, siue in seculo, siue in monasterio aliquo vitam degant: inter quos ego numerari, & nouissimum locum tenere exopto. Omnes sane Christiani deberent spirituales esse: sed perplures vitijs suis gratiam Dei à se miserè excludunt. Nonnulli literis vel scientiæ ita dant operam, vt interim pietatem negligant: quod vtique vanũ, peruersum atq; iniquum est. Nisi enim ipsis literis ac scientiæ veras virtutes amoremq́; Dei coniungamus, & præponamus, Deo displicet quod agimus. Equidẽ in hoc libello adnotaui simpliciter, & quàm potui apertissimè ea quæ pietatis sunt, quæq; ad spiritualem vitam pertinent, sicut ex scriptis Patrum intelligere potui: attamen illa quæ scripsi strenuum ac bonæ firmaq; voluntate præditũ lectorem requirunt. Quisquis ergo hoc ipso libello iuuari cupit, non erit cõtus si semel eum perlegerit: verùm indies vel certè frequenter aliquid attenta mente ad honorem Dei in illo leget, non vagè, sed ordinatè (etiam si parum fortè ei arrideat ipsa lectio) & sæpius omnia releget, idq; ad eum finem, vt pias institutiones ibi descriptas in opus pro modulo suo proferat. Neq; despondebit animum, propterea quòd in initijs ex infirmitate humana quotidiè cõtraria his quæ legit admittat: sed immobiliter in sancto proposito quod semel assumpsit, Deo adiuuante perstabit, perseuerabitq;, quicquid etiam accidat. Sic demum, & non aliter eximium fructum ex lectione referet. Preculas verò in eodem libello positas mente tantum orabit sine verborum prolatione. nisi malit etiam verba ipsa pronunciare. Perpendet apud se quantæ dignitatis res sit precari Deum, & colloqui cum Deo. Ipsius Domini honorem in suis spiritualibus exercitijs purè spectabit. Si Deus internum gustum, & consolationem ei donauerit, humiliter: & gratè eã gratiam suscipiet: cauens diligenter, ne ob illam sibi ipsi placeat, & ne illi nimium inhiatur. Non in seipso sed in Deo delectari appetet. Sanè præstiterit eum vel vnicam precatiunculam etiam sine sensibili sapore seipsum abnegando ad æternam Dei laudem, & gloriam legere, quàm ex naturali desiderio & affectu quærendo seipsum, explere centum sibi multũ sapidas. Fideliter perseuerando in precibus, impetrabit à Deo quicquid suæ saluti necessarium & vtile est. Neq; enim fieri potest, vt vel minima precatiuncula ritè fusa careat fructu, & Deo non placeat. Meminisse aũt debebit, discretionis moderationẽ semper, & vbiq; seruandam esse, ne natura nimietate prægrauata oneri succumbat. Non ita se astringet ad certum aliquem orationum numerum quotidie complendum, quin charitate vel obedientia requirente seu Deo exigente, parátus sit mox illas omittere. Si enim in hunc mundũ Deum propter Deum reliquerit, & nullum exercitium cum inordinata proprietate retinuerit aut

possederit, Deo multùm charus erit. Dolendum profectò est multos non solùm ex his qui in seculo viuunt, verùm etiam ex his qui in monasterijs habitant, & sacræ religionis habitum gerunt, studia pietatis salutiferæq; abnegationis paruipendere atq; abijcere. O rem sanguineis lachrymis deflendã. Illi qui ex professione monastica obligati sunt tendere ad vitæ perfectionem, scientes volentesq; innumeris vitijs impliciti remanẽt. Pro nihilo ducunt, si precioſum tempus inutiliter consumant: vanitatibus, nugis, ineptisq; fabulis dediti sunt: impuro creaturarum amore detinentur: familiaritates, & amicitias sibi nocentissimas cum diuersis personis cupidè contrahunt: superfluo cibo & potu delectantur: carnales delitias ac lautitias magnificiunt auidèq; expetunt: quid sit sui mortificatio, & resignatio, prorsus se ignorare vitæ ac moribus testantur: propriam voluntatem mordicus retinent, & ei infæliciter obsequuntur: in ommibus quæ agunt, seipsos inordinatè quærunt: grandes sunt in oculis suis, & sibijpsis stolidissimè placent: odio, inuidia, obtrectationibus, conuitijs sese mutuò infectantur: incuriosi, segnes, & corde voluntariè vagi sunt in seruitio Dei: sacras lectiones negligenter & cum tædio audiunt: friuola amant, friuola cogitant, friuolis inhiant: terrenis fluxisq; rebus ac negotijs secularibus sese totos immergunt, adeò vt cœlestia atque æterna omninò obliuioni tradidisse videantur. Verum nullus putet me ista maligno animo commemorare: neque enim ita est. Sed ex commiseratione, & amore hæc à me dicuntur. Admodum namque cupio, vt huiusmodi mala eliminentur è locis Deo dicatis, in quibus tamen plurimi adhuc Dei gratia integerrimè viuunt. Res citò in ommibus religiosis sodalitatibus melius haberent, si humilitatis, mortificationis, veræq; deuotionis exercitia monachis cordi essent, sicut olim patribus cordi fuerunt. Nam per illa amor Dei in homine alitur, confirmatur conseruaturq;: & qui illa deserunt, paulatim efficiuntur frigidi, cæci, insensibiles, & Dei propriæq; salutis immemores. Vt igitur filia Sion, ordo videlicet monasticus, amabilem decorem quem perdidit, recipiat, vnusquisque inito sancto proposito, assumptis q; pijs exercitijs, purius viuere admitatur: (Nã Deus certè paratus est ferre auxilium) curetur serio in cœnobijs, vt iuuenes diligentissimè sese in pietate, & suijpsorum propriæq; voluntatis abnegatione ac resignatione exerceant: curetur, inquam, vt Deum in omnibus purè intendere, & amare, cunctosq; homines syncera charitate complecti discant, Siquidem in hoc consistit vera religio, & iste est scopus omnium rituum, institutorum, ordinationum, cæremoniarumq; monasticarum. Moneantur oportunè, importunè, vt huic præclarissimo studio sese totos tradant, ipsumq; contineant. Hinc enim apti promptiq; erunt ad omnia bona opera ritè peragenda. Hinc psalmodia, & quicquid Spiritus sanctus dictauit, eis dulcescet, & claustra conuertentur in paradisum amœnissimum. Hinc denique vitam verè spiritualem, & sua professione dignam, Deoq; gratam agent, quam haud dubiè mors sancta consequetur. Eam nobis omnibus concedere dignetur dulcissimus Dominus Deus noster, qui est benedictus in secula.

TABELLA SPIRITVALIS: CONTINENS BREVEM INSTITVTIONEM vitæ Christianæ, expeditissimamq; rationem perueniendi ad syncerum amorem Dei.

Fides vera. DEVM time & ama: firmiter retinẽs veram orthodoxamq; fidem, & constãter permanens in catholica ac Romana Ecclesiâ. Doctrinã

Hæresis. hęreticorum, qui opiniones eidem sanctę Ecclesiæ contrarias pertinaciter defendunt, execrare & fuge. Deus enim eos omnes qui per hæreses, & schismata sese ab vnitate Ecclesiæ separant, abominatur. Isti homines sunt superbissimi: & nisi ipsi errores suos ante mortem deserant deponantque ac se corrigant, in æternum peribunt.

Confessio. Vt puritatem conscientiæ adipiscaris, confitere satis frequenter humili contritoq; corde peccata tua coram sacerdote, qui authoritatẽ te absoluendi habeat: sed reijce superfluos atque inanes scrupulos. Et pro viribus corrigens vitam tuam, venerabile sacramentũ Eucharistiæ certis diebus fideli gratąq; mẽte suscipe. Glorifica dominum Deum

Synaxis sa-cra. tuũ, qui largissima bonitate ineffabiliq; charitate sua tam ingentem thesaurum reliquit Ecclesiæ suæ, & te admittere dignatur ad mensam illam cœlestem sacrũq; conuiuium, in quo verè Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mẽs impletur gratia, & futuræ gloriæ pignus datur.

Motus vitiorum. oriri superbiam, vanam gloriam, tuijpsius complacentiam, honoris mundani ac laudis humanæ cupiditatem: mox detestare huiusmodi vitia fœdissima, ita vt licet illa sentias, non tamen eis consentias. Si enim ratione ac voluntate resistis ac reluctaris, si tibi ex animo illa displicent, nihil oberunt. Peccatum nãque ex voluntate dependet, adeò vt si voluntarium non fuerit, etiam peccatũ non sit.

Humana fragilitas. Vbi cœperis melius viuere sæpè fortè ex fragilitate humana (quando occasio sese offeret) excedes elatione animi, aut impatientia, & iræ motu, aut torpore, aut sensuali carnaliq; affectu, eriscque potus, & cibi intemperãtior, vel plus satis hilaris, vel immodice solicitus: sed propter hoc atq; alios huiusmodi defectus nullo modo debes despondere animum, etiamsi omni vitæ tuæ tempore

Resipiscentia. liber ab illis esse nequiueris. Quin potiꝰ mox post culpam admissam humiliter ingemisce ac dole, quod studioſius te nõ custodieris, penituq; auersare etiam minimam peccati maculam: & petita amanter à misericordissimo Deo venia, respira, & confide te ab illo receptũ esse

Spes salutis in gratiam. Sed & si contingat te in grauissima scelera (quod Deus auertat) ruere, toties resurge quoties cadis: neq; vnquam spem salutis abijcias: Reuertere ad benignissimum Deum tuum, & ipse te libentissimè suscipiet. Vult enim & potest cuilibet fideli homini verè cõtrito ignoscere, eumq; ab omni salutis impedimento (qualecunq; etiam illud sit) eripere & expedire. Hoc indubitanter credendum est. Vnde homo Deum magis inhonorare nequit, nec maiorẽ illi irrogare iniuriam, quam si ob multitudinem aut grauitatem criminum suorum, desperet de eius misericordia: quæ vtique infinitò maior est, quam sint aut esse possint omnia totius mundi peccata. Igitur à spei certitudine, nulla te vnquam malorum tuorum qualitas, nulla numerositas vel quantitas frangat. Deus enim qui est summè bonus, misericors, clemens & pius, non vult mortem ac damnationem peccatoris: sed cupit vehementer vt conuertatur peccator, & ad vitam beatitudinemque æternam perueniat.

Humilitas. Humilis & paruulus semper esto in oculis tuis, ac teipsum nihil pende. Non reputes magna esse opera bona quæ facis: sed agnosce illa esse exigua admodũ atq; imperfecta. Statim vbi sentis in te

Patientia. Non perturberis, dum alij te contẽnũt, aut de te male loquũtur, tibiq; infesti sunt: sed Iesum Christum imitaꝰ, animi tranquillitatem, mansuetudinẽ ac patientiam in omni tribulatione retinere stude.

Meminisse debes te innumeris enormibusq; peccatis tuis inferni suppliciasæpius cõmeruisse, sed Deum clementissimũ tibi pepercisse, teq; perdere noluisse. Vnde iultissimum est, vt tu molesta quæq; æquanimiter, & sine impatiẽti murmuratione ac verborum asperitate, aut mordacitate vel exprobratione, & sine multis ineptisve querimonijs pferas: etiamsi creaturæ omnes, Deo permittente, grauiter te affligant atque persequantur.

Culpæ agnitio. Admoneri atq; etiam reprehendi nõ recuses: nec tibijpsi nimium patrocinari velis, ne patrocinio veritatis, destituaris. Vbi ipsi veritati simpliciter satisfeceris, deinceps te Deo defendendũ cõmitte. Culpam itẽ tuam libenter agnosce: ita enim magnam gratiam apud Deum promereberis.

Aliorum despicientia. Neminẽ vnquam despicias, nemini te præferes: sed omnibꝰ teipsum in corde tuo submitte: infra oẽs sine fictione tedeprime, omnium vilissimum atque peruersissimum te arbitrare. Et reuerà dignus non es quem terra sustineat, propter ingratitudinem malitiamq; tuam insignem. Ex teipso ad malum semper ꝓpensus es: & nisi Deus te seruaret, scelera magis horrẽda assiduè committeres, quam vnquã aliquis flagitiosus homo admisit.

Obedientia Non nimis inhæreas tuo sensui, sed alijs conuenienter cede, verborumq; inutiles contentiones deuita: & propria voluntate relicta, humiliter promptęq; obedi propter Deum. Melius est ex simplici obedientia, vrticas, & zizania ex-

tirpare, quam ex propria voluntate sublimi rerum cœlestium contemplationi operã dare. Sacrificium enim Deo gratissimum est, propriæ voluntatis abnegatio. Qui Præpositis suis rebellis est, & obtemperare non vult, diuinã gratiam à se excludit, nullaq; ratione Deo placere potest, quamdiu talis est.

Suspiciones & iudicia temeraria vitanda. A iudicijs temerarijs, & suspicionib⁹ siniſtris abstine: neq; enim tibi licet iudicare, & ex leuib⁹ signis malum firmiter æstimare de corde alterius, quod tibi incognitum est. Etiam animi amaritudinem vel displicẽtiam aduersus aliquem facilè non concipias. Quod si ex fragilitate aut surreptione iã forte concepisti, nõ eam retineas, sed mox depone atq; abijce.

Proximi dilectio. Sap. 6. Dicta & facta aliorum in bonam partem (quoad fieri potest) interpretare: & eorum defectus benignè supporta, vti ratio, æquitas, & vera discretio admittit, iuxta verba Apostoli dicentis: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Qui enim amat proximum, tolerat eũ: & qui proximũ rationabiliter tolerare non vult, cõuincitur illum minus diligere.

Compassio. His qui male agunt, & omnibus tentatis atque afflictis, commiserationem compassionemq; impende, ita tamẽ vt

Zelus. congruum iustitiæ zelum in peccata ad honorem Dei exercere non negligas. Neq; enim laudabilis amor, sed culpandus languor est, male dissimulare in homine illa quæ Deus odit, & quæ animã deturpant ac vulnerant. Blanda & lenis

Correptio lenis esto. admonitio atq; correptio laudanda est Præpositi tamen asperam increpationem interdum adhibere coguntur delinquentibus, sed sine odio hoc facere debent.

Charitas erga hostes Omnes homines etiã eos qui tibi aduersantur vel iniuriam irrogant, sincera dulciq́ue charitate complectere: tanquam fratres, eundẽ tecum creatorem patremq́; cœlestem habentes. Memineris eos secundum animam nobilissima Dei imagine insignitos esse, & infinito amore à Deo diligi. Igitur omnibus benignũ, fauorabilẽ ac beneuolum te exhibe, omnibus æternam beatitudinem exopta, omnibus parato animo succurre, dum ipsi ope tua indigent, & tu illos bene adiuuare potes. Si non aliter vales, saltem oratione eis opitulare.

Agè gratias Deo eumq́; lauda pro be- *Gratiarum actio.*
neficijs ipsius tam spiritualibus quam corporalibus quę percipis: & agnosce te illis prorsus indignum esse. Age etiam gratias, & gaude pro bonis quæ alijs à Deo cõcessa sunt. Caue summopere ne de aliquo Dei dono vane glorieris, & ti bijpsi placeas. Caue item ne aliquid boni tibi ascribas: quia quicquid boni habes, non à teipso illud habes, sed à Deo accepisti: & nihil propriè tuum est, nisi peccatum.

Pauperrimus quidem es in teipso: sed *Deus in Christo.*
si munere Dei bonam voluntatem, & veram humilitatẽ retines, diues admodum es in Christo. Potes enim ex illius inæstimabilibus bonis abunde supplere inopiam tuam. Ergo pro virtutibus quę tibi desunt, & pro perfecta sanctitate qua cares, offer Deo perfectissimas virtutes, sanctissimamq́; conuersationem Domini Iesu. Roga ipsum dulcissimũ Redemptorem tuum, vt pro te coram patre suo cœlesti plenissimè respõdeat, suppleat ac satisfaciat. Is enim ad hoc venit in mundum, vt humiles, & bonæ voluntatis homines meritis suis locupletet, redimat ac saluet, quantumcũq; etiam grauiter peccauerint.

Quum ex teipso nihil boni facere, & *In Deo solo confidendum.*
ne vnam quidẽ sanctam cogitationem habere possis, nunquã confidas in tuo conatu aut tuis viribus, sed confide in potenti auxilio gratiæ Dei. Omnem eti- *Spes salutis*
am salutis spẽ colloca in misericordia ac bonitate conditoris tui, in meritis, passione, sanguine & morte Iesu Christi, potiùs quam in bonis operibus quæ facis. Scito satisfactionem Domini Iesu immensam esse: nam & vnica precios sanguinis eius guttula, mille mundorũ diluendis peccatis sufficere poterat. Veruntamen debes magna diligentia bene agere, & satisfacere pro peccatis tuis, vitiaq; in te mortificare omnibus diebus vitæ tuæ.

Quando praua desideria vel cupiditates noxiæ in te exoriuntur, renuncia eis *Sensus.*
propter Deum. Sẽsus tuos exteriores ac *Lingua.*
linguam tuam diligenter refrena. Vitiũ detractionis, & maledicentiæ ac peccatum mendacij perhorresce, adniterecq́; vt circunspectus sis in omnibus. Sanè si sensuum oblectamentis ac voluptatibus, loquacitatiq́ue nimis deditus fueris, nullum in veris virtutibus profectum facere poteris.

Gula frenanda. Lautum delicatumq́; cibum ac potum inordinate non exquiras. Vitato etiam immoderationem, & ab aucupatione sensualis terreneq́; delectationis sis alienus, dum sumis alimenta. Hic maximè vigilandũ est: quia cum quotidie manducare & bibere oporteat, quotidie etiã homo in periculo exercendi versatur.

Occasiones peccati vitandæ. Hic exilium est. Eam societatem quæ te à Deo auertere potest, & occasiones peccãdi, prudenter fuge. Nulli homini, nulli creaturæ per inordinatum affectum aut amorem adhæresces. Potes quidem ex rebus creatis aliquod solatium secundum Deum capere, sed eis inhærere nõ debes. Viue tanquam peregrinus & aduena in hoc seculo. Reuerà enim hic in terra non nisi miserum exilium est & hyems aspera: & in cœlo vera patria est & æstas amœnissima.

Mores quales esse debeant. Hilaritas. Sis in moribus, verbis, & gestibus tuis honestus, placidus ac maturus: & non vitiosè quæras placere alicui homini. Satis quidem laudabile fuerit, vt inter eos cum quibus versaris, exhibeas te moderate hilarem, minimeq́ue tetricum: sed ineptam leuitatem dissolutumq́ue & minimum risum omnino vitare debes. Sis etiam in his quæ tibi agenda sunt, consideratus ac modestus, non autem præceps aut indecenter concitatus: ita vt animi libertatem & quietem vtique (quantum potes) retineas.

Intentio pura. In omnibus quæ agis aut omittis, specta purè Deum. Quicquid inquam agis vel omittis, age id, aut omitte propter honorem atque amorem Dei, & ad gloriam nominis eius. Commenda ipsa opera tua dignissimo mellifluoq́; cordi Iesu Christi emendanda ac perficienda, & offer illa Deo in laudem æternam, in vnione perfectissimorum operum Domini Iesu.

Cor Iesu. Inquietas inordinatasque solicitudines reiice, & te ipsum atque omnia

Solicitudo. Dei prouidentia. fine hæsitatione aliqua Dei prouidentiæ committe, eiusque bonitati ac benignitati firmiter innitere, pleneque confide. ipsi enim cura est de te: ipse tui amantissimus, salutisque tuæ cupidissimus est, & omnia illi possibilia sunt. Confuge semper in tuis necessitatibus ad benignissimum Iesum, & ad dulcissimam ipsius matrẽ virginẽ Mariam, eosq́; seriò implora: ita enim magnam cordis securitatem obtinere poteris. Enimuerò si tu teipsum, cunctaq́; negotia in prouidentiã Dei fideliter proieceris, & ei per humilẽ inconcussamque fiduciam innixus fueris, credens illum & posse & velle tibi opitulari: melius habebũt omnia, quã si die ac nocte solicitus & anxiùs vires tuas omnes cõsumeres. Sicut Deũ nimis diligere non *Fiducia in Deum.*
potes, ita & eidem nimium confidere non potes, modò intentio tua sit sincera, & tu quod in te est præstare non negligas. Quanto ista fiducia fuerit plenior atq; humilior, tanto etiã erit Deo acceptior & ad impetrandũ efficacior. Ipsa enim vim quodammodo infert Deo: cuius nimirũ tanta honestas, benignitas ac charitas est, vt nulla ratione deserere possit illum, qui ex animo ci cõfidit, & in eo sperat. Neq; verò vlla peccata tua quantumuis enormia ac multa, debent à te sanctam hanc erga Deum fiduciam repellere: quoniam Deo æquè facile est, grauissima quequè peccata tibi sicut leuissima in momẽto condonare, & tu ex vno quolibet peccato citius exurgere non vales, quàm è centum milibus. Ingens planè fœlicitas est, vel in extremo vitæ tempore firmam, humilem, amorosamque in Deum fiduciam posse adipisci.

Quælibet aduersa tam interna, quam *Aduersa fortiter perferenda.*
externa de manu Dei suscipe, non aliunde, etiamsi culpa tua accidant, aut à creaturis inferãtur. Tu illa humili resignatoq́; animo ad finem vsq; propter Deũ tolera: certò credens & optimũ & saluti tuæ conuenientissimũ esse, quicquid ipse Deus tibi euenire permittit. Et quęcunq; te quouis modo grauãt ac tibi molesta sunt, offer Deo in laudem æternã, in vnione venerandæ passionis Christi. Afflictio tam spiritualis quam corporalis amore Dei patienter perlata, res est admodum præclara, amabile signum electionis diuinę. Homini vtilius est etiam modicum grauamen prò Dei honore sustinere, quã multa alia

Universidad de Deusto
Biblioteca

grãdia opera patrare. Igitur si spirituali cognitione, sensibilique deuotione subtracta, sentis te obtenebratum, tardũ, frigidum, aridum, inopem, & velut à Deo derelictum atq; proiectum: in animi mœrore & grauibus pressuris plerumq; corriperis; si quãdiu viuis, metu atq; angore implicaris: si diris tẽtationibus, variisq; vitiorum impulsibus vehementer impeteris: si diuturnis doloribus & morbis aut etiam morte amicorum ac dãnis rerum, molestissimisq; persecutionibus hominum exerceris: non propterea despondeas animum, nec inordinatè turberis, sed per ista agnosce dulcissimam Dei fidelitatẽ & benignitatẽ erga te. Certus omnino sis dominũ Deũ tuũ ex summa charitate, qua te diligit: mittere tibi pro ęterna salute tua cũctas tribulationes & grauamina quibus premeris. Qui etiã vsq; adeò diligentem & paternam tui curã gerit, vt nullo modo permissurus sit te affligi supra vires tuas, sibi optimè perspectas.

Resignatio sui.

Resigna te funditus & permitte Deo, suibciiens atq; conformans omni studio voluntatem tuam voluntati & dispositioni illius: ita vt ipsa grauissima voluntas Dei sit semper summa consolatio tua. Hac enim ratione in omni rũ cuẽtu vera cordis pace gaudere poteris. Igitur nihil aliter velis in rebus & amicis tuis, in anima & corpore, in vita & morte, in tẽpore & æternitate, quàm Deus vult ac gratum habet. Quado autem ex infirmitate humana subrepit tibi alia voluntas, corrige eam ad Dei voluntatem. Et licèt fortè metuas & trepides; ac pusillanimis tristisq; sis, resigna te nihilominꝰ Deo, & dicito: Domine, nõ mea, sed tua voluntas fiat: ita enim eris rectus corde, & Deo placebis. Etiãsi iamiã tibi ex hac vita migrandũ esset, & pulchritudo diuinę iustitię exigeret, vt post mortem longo tempore in Purgatorio detinereris, tu in hoc quoque voluntatem & dispositionem Dei libenter pro honore amoreq; ipsius amplecti deberes. Citiùs cœlum cum terra periret, quàm Deus hominem sese illi resignantem permittentemq; & benignitati eius humiliter confidentem, abiiceret, aut desereret. Quamuis autẽ quis in ferenda afflictione nõ semper æquè resignato sit animo, non tamen propterea gratiam Dei amittit, modo ne pertinaciter aduersus Deum calcitret, atque rebellet.

Cordis puritas.

Seruandę cordis puritati iugiter inuigila: & vbicunq; animaduertis te quærere teipsum seu proprium commodum, mox etiã teipsum desere atq; abnega propter dominum. Cõsidera quę so, quanta sit infelicitas eorũ qui mundicia cordis neglecta, timoreq; Dei abiecto, seipsos in omnibus quærunt ac sponte in cœno iniquitatis remanent: qui inquã cunctas Dei adhortationes, præcepta, comminationes, promissa, beneuolentiamque omnem contemnentes, propriam voluntatem peruersissimè sequuntur, & contra suam ipsorum salutem agere pro nihilo ducunt. Hi enim seueritatem diuinæ iustitiæ omnino experientur, & hõrrenda inferni supplicia, ignemq; æternum perpeti debebunt: nisi per veram pœnitentiã Deo reconcilientur.

Temporis abbendarātio.

Omne tempus ad Dei laudẽ atq; honorem expende: & dum ocium suppetit, valetudoq; admittit, da operã sanctis orationibus vel lectionibus ac meditationibus. Humiliter, diligenter ac perseràter orãdo, impetrabis quicquid saluti tuæ expedit. Fidelis enim & indubitata est promissio domini dicẽtis, Petite, & dabitur vobis. Nunquam Deus paruipendi orationem hominis bonę voluntatis, sed etiam mox in libro suo scribi iubet, quamlibet etiã insipida sit ei qui illam rite peragit. Memoria repete quid pro te fecerit ac pertulerit dulcis Iesus. Meditatio passionis eius sit tibi vnice chara: ex ea enim ingentes plane vtilitates consequêris. Deiparã virginem Mariam, aliosq; cœli ciues deuota mente venerare & inuoca, illorũq; imaginibus honorem exhibe, & eorũ auxilio, precibus ac meritis satis confide. In huiusmodi pijs exercitijs fideliter versare, siue Deus sensibilem gratiã & consolationem tibi præstet, siue nõ præstet. Et quãuis in orationibus tuis attentus esse fortè nequeas, nõ ob id perturbari, aut orationis exercitium desererere debes: quia mentis instabilitas & distractio, quam quis inter orandum præter voluntatem suam patitur, orationis

Oratio.

Matth. 7.

Passionis meditatio.

Diuorum cultus.

Imagines.

Mentis euagatio.

tionis fructum non tollit. Ergo placidè facias quod in te est dũ oras: & si ex infirmitate humana distraheris, pacatus tranquillusq; permane, resignans te Deo qua potest humilitate. Ipse enim exacte nouit quam sis infirmus & impotens, nec quicquã abs te exigit, quod vires tuas prorsus excedat.

Via consolatio imperfectorum.

Scito & memoriæ commenda pro tui consolatione, quod quamdiu verè cupis & conaris bene agere ac placere Deo, & voluntatẽ tuã ab illo non auertis, sæpiusq; doles atq; ingemiscis propter imperfectionẽ tuam, multiplicesque defectus tuos, ipse Deus haud dubie pro ineffabili bonitate & charitate sua, reputat exercitia atque opera tua digna æterna remuneratione. Misericordissimus, mitissimus, dulcissimusque pater est: ob idq; te paruulum & imperfectum filium suum tolerat, ac tenerrimè diligit, bonã voluntatem tuã & desideriũ conatumq; tuum videns atq; approbans. Vndè & tu in bona cõscientia tua, tanquam in amœna paradiso, lætus commorari potes, humilitati resignationique propriæ voluntatis sedulò dans operam.

Diuina præsentia.

Quũ dominus Deus qui vbiq; totus est, semper tibi præsens sit, & ipse Christus Iesus vera atq; iucũdissima lux incessanter in nuda animæ tuæ essentia fulgeat: disce frequẽter recordari amabilis presentiæ illius, eamq; simplici cogitatione pro modulo tuo attẽdere ac sancte venerari. Nam inde purissimam lætitiã concipere, & eximiam Dei gratiã obtinere poteris. Sed hæc hactenus. Profecto si tu bonæ voluntatis es, & ab omni fuco viciosaq; simulatione alienus, Deum diligere, eiq; seruire ac placere ex animo desideras, studens diligẽter instituere vitam tuam secundum pauca hæc præcepta: beatus omnino eris, quamlibet etiam imperfectus sis, & frequenter in defectus aliquos ex fragilitate humana labaris. In his enim quæ tibi desunt, perficieris saltem post mortem. Benignissimus Deus plerunq; in electis suis aliqua vitia & defectus per omnem eorũ vitam residere permittit ad magnam illorum vtilitatem. Et Christus Iesus venit in mundum, laborauit, ærumnas ac tormenta pertulit, sanguinem fudit & mortuus est, nõ solum pro magnis & perfectis filijs suis verumetiam pro paruis atque imperfectis. Neque illis tantum, sed & istis daturus est æternam hæreditatem.

Vitia quædã in electis.

Tu igitur contentus ea mensura gratiæ, quã tibi largiri dignatur Deus, bono sis animo: & constanter perseuera in proposito desiderio, atq; conatu piè sancteq; viuendi, ac semper proficiẽdi. Ita enim fœliciter tandem peruenies ad patriam cœlestem, vbi clarè videbis Deum, & eum perfectè amabis atq; laudabis in secula seculorum. Prolixius de his scripsi in Conclaui animæ.

Sorte tua cõtentus esto.

Expeditissima ratio perueniendi ad sincerum amorem Dei.

Teipsum obserua.

SI verè Deo vis placere atq; ad eximium eius amorẽ peruenire, obserua teipsum iugiter ac vigilãter in cunctis operibus, verbis, cogitationibus, affectibus, passionibus, sensibus, ac gestibus tuis: sedulò refrenans ac mortificans propter Deum vitia & prauas concupiscentias tuas, atque abstinens ab omnibus, quę honori voluntatiq; Dei cõtraria esse nosti. Specta pure Deũ, seu honorẽ, gloriã ac voluntatẽ eius in omnibus: ita vt amore vel honore ipsius mouearis ad quæuis agẽda, potiùs quã propria vtilitate aut cõsolatione. Quãdo animaduerteris te quippiã velle aut cupere ex propria voluntate seu naturali desiderio, tuũ commodũ quærendo: mox facito tibi ipsi vim, & voluntatem eo trãsfer, vt idẽ velis meliori modo, nempe quia illud vult, desiderat, & acceptum habet Deus, qui omni obsequio dignissimus est, & de quolibet recto opere quod tali intẽtione peragis, plurimũ gaudet. Anteq; inchoes opus quod aggredi vis, conijce, vel erige primũ interiorem aspectũ in Deũ: & vbi senseris te ideò illud velle agere, quia Deus vult & gratum habet, tunc demũ opus incipere, paratus id non agere, si scires Deo non placere. Quotiescunq; tibi euenit aduersum aliquid, nõ aliunde illud suscipias quã de manu Dei, & hoc ipsum humiliter, patienterq; tolerare disce: reflectens mentis oculos ad humilitatis ac mansuetudinis exẽpla, quæ tibi ostẽdit mitissimꝰ dominꝰ tuus Iesus Christus. Opta ex animo, vt gratissima Dei volũtas semper in te perficiatur.

Scopus vitæ Deus.

Aduersitas.

Universidad de Deusto Biblioteca

Abnegatio & Resignatio sui. Humilitas.

Profectò si tu voluntatem propriam abnegando, te totum Deo resignare, ac sanctæ voluntati eius conformare subijcereq; annisus fueris: si vilitatem tuã nihilumq; tuũ agnoscens (nã ex teipso nihil es, & nihil potes) te ex corde humiliaueris, & infra omnes homines depresseris ac floccifeceris: si nihil boni tibijpsi adscripseris, & tui cõplacentia, vanaq; gloria reiecta laudari, in precio esse, meliorq; vel sanctior aliis haberi non appetiueris, si iudicaueris te indignũ quidẽ omnibus Dei donis quę percipis, dignũ verò quẽ cuncti homines contemnant & persequantur, si reprehẽsus, lęsus, & qualibet iniuria affectus, tranquillam mansuetudinẽ ac patientiam seruare, aut etiã inde gaudere studueris: si obstinatus ac pertinax in proprio sensu non fueris, & superionibus tuis atq; aliis humiliter libẽterq; in rebus licitis obtẽperaueris: omnes homines, etiã eos qui te infestant & affligũt, sincera charitate tanquam fratres & sorores ad eandem hæreditatem cœlestẽ tecum vocatos dilexeris, nihilq; odij, amarulentiæ, aut auersionis aduersus aliquẽ in te residere permiseris: si deniq; illicitis sensuũ voluptatib⁹ & oblectamentis propter Deum renunciaueris, & nulli terrenę caduceq; rei per inordinatum affectum adhęseris: charissimus Deo eris. Itaque curabis omni studio quotidiè ista re ipsa complere pro viribus: aliàs parũ aut nihil in vera sanctitate, sinceroq; Dei amore proficies. Neq; enim vitia extirpare, & perfectas virtutes adipisci poteris, sine strenua decertatione, & diligenti conatu gratia Dei suffulto. Nã paucos inuenire est, quos Deus absq; ipsorum grandi labore & diuturna pugna ad summa prouehat.

Proximi dilectio.

Proinde quando aliquid (permittẽte Deo) eueniet tibi molestum, quod naturaliter refugis atque abhorres, studemox inflectere & cõpellere voluntatẽ tuam, vt illud sufferas, vel etiã cupias ac ames sufferre propter Deum. Exẽpli gratia: Si cõtemneris ab aliis, statim inflecte & cõpelle voluntatem, vt velis & desideres nihilipẽdi, ac vilis haberi ad honorẽ Dei. Quando itẽ senties te malè concupiscere, & appetere quidpiam, quod naturã sensualitatemq; tuã delectat: inclinabis similiter & coges volũtatẽ, vt id respuas & relinquas, aut auerseris propter dominũ, Hoc ipsum studiosè facies, quandocũq; sentiens vitiũ aliquod suboriri. Aduersus iram inclinabis voluntatẽ tuã ad mansuetudinẽ: Aduersus odiũ, inflectes ipsam voluntatem ad dilectionem, & charitatis dulcedinem. Aduersus superbiã vel auersionẽ, qua aliquã in corde tuo vilipẽdis aut contemnis: abiicies te itidẽ in corde tuo per voluntatis inclinationẽ coactionẽq; ad pedes eius quem despiciebas. Nam quũ data sit tibi à Deo voluntas libera: tu potes eã quotiescunq; libet ad bonũ iuuare, atq; à malo auertere, ipso domino adiuuante, qui fidelibus & piis nunquam deest. Si frequenter ita egeris, paulatim cõfringentur & eneruabuntur in te propẽsiones prauę seu habitus mali, ac boni inferentur cõualescentq;. Sed & quando nihil tribulationis aut aduersitatis accidit, nullaque inordinata cupiditas aut passio exurgit, fructuosum admodum est, mẽte & cogitatione concipere ea quę occurrere possunt, ac voluntatem ad illa amplectenda, aut reiicienda (vt dictum est) inflectere.

Voluntati vis facienda quomodo.

Deus suorũ curam gerit.

Si aduersitate quapiã emergente vel instãte, corripuerit te inordinata tristitia, met⁹, anxietas & solicitudo, memineris te tuũ nõ esse, sed Dei, à quo factus es: memineris itẽ te à Deo qui te fecit, immẽso amore diligi. Quod quum ita sit, ipse Deus cuius es, & qui te ardẽtissimè amat, haud dubiè gerit fidelem curam tui, & nihil tibi euenire permittit, quod non expediat. Iam verò etiã ob id excellẽti modo tu Dei es, & ipse tuus, quod eius voluntatem sequi & amare statuisti, plusquam tuã. Vnde & nimiã superfluamq; tristitiam, formidinem, ac solicitudinem reiicere, & tẽ totum atq; omnia securè Deo cõmittere, eiq; firmiter inniti & cõfidere debes: maximè quum scias quãlibet tribulationẽ tibi prouenire de manu ipsius domini, cuius beneplacitum, ac desideriũ est, vt illã æquanimiter feras. Quod si aliqua pœna vel molestia liberari cupis aut oras, opera id magis, vt purius, Deo seruias, eiq; gratior sis, quã vt molestiã nõ sentias. Prætereà vt teipsum à mala vel inani

inani tristitia remedio sublimiori extrices, memoria repete iustissimum esse, vt semper in Deo, aut propter Deum gaudeas, qui nunquam non tibi præsens est cum infinitis bonis, quæ sibijpsi & tibi possidet. Deus enim siue essentia Dei tibi propinquior, & interior est, quam sis ipse tibi: & nisi ille præsentia virtuteque sua te conseruaret, mox redigereris in nihilum, quia omnia creata ab illo dependent, & sine eo nihil sunt. Neque mireris quod quum tibi tam præsens & intimus sit, non magis eum cognoscas. Ipse enim (vt diuina scriptura ait) Deus est absconditus & occultus. Reuelat autem sese, & diuitias suas patefacit electis suis quando vult, quantum vult, & sicut expedit. Conuenit planè vt voluntatem tuam inclines ad concipiendam sanctam quandam complacentiam, & gratulationem (etiamsi id tibi parum fortè sapiat) de incomprehensibili gloria, & dignitate domini Dei tui: ita vt gaudeas atque etiam pro perfecta beatitudine tua ducas, quod illa maiestas tãtam potestatem, tãtas opes, tantamque claritatẽ obtineat: quẽ quidẽ affectum verus & sincerus Dei amor parit. Beat⁹ sanè esses, si toto corde dicere posses: O quantum bonum possideo, quum De⁹ meus, qui mihi magis est ego, quàm ego ipse sim, adeò immensam gloriam, immensaque bona possideat: nam illum re vera pro meo magis habeo ac teneo, quàm vnquam quicquam habui, & tenui. Hac ratione non solum inutilem tristitiam, verum etiam ineptam lætitiam à te ablegabis. Pudebit enim te vane gaudere, si recordatus fueris Deum tuum summè iucundum, summè amabilẽ, summè fulgidum, & serenum, summeq; glorioſum, tibi semper esse præsentem: in quo & propter quem solum exultare debes. Quæuis etiam vitia, & inordinationes prædicta ratione superari poterunt. Cæterum nonnullos inuenire est bonæ voluntatis homines, qui licèt mortẽ potiùs subirent, quam in Deum volentes ac scientes peccarent, per oẽm tamen vitam, mœrore, metu, varijsq; tẽtationibus & angustijs præmuntur. Hi rarius quidem spirituale gaudium sentiunt; quia tamen Deo sese humiliter resignant, & vitijs suis diligenter propter Deum resistunt, Deo plurimum placẽt. Eos ardenter diligit Deus, & ideò permittit illos ita angi. Si enim à mœrore, metu & angustijs prorsus liberarentur, facilè ad seipsos vane reflecterentur, & per animi elationem perderent gratiam Dei. Isti & quotquot viuũt in gratia Dei, & charitate, ac proficiunt quantum possunt, non debent nimium metuere propterea quod imperfecti sint.

Deus nobis præsens.

Esaiæ 45. Diuinæ gloriæ gratulandum.

Ineptæ lætitiæ remedium.

Rursus te exhortor, vt semper vigiles, ac vitiosis propensionibus tuis viriliter reluctẽris, corq; tuum ab omni peccato mundum (quantum in te est) conserues: confidens interim non in conatibus vel viribus tuis, sed in paratissimo Dei auxilio. Omnia quæ agis aut omittis, & quæ pateris, age & omitte, ac perfer propter Dei amorem, & ad laudem nominis eius, seu vt ipsi domino placeas, gratumque ei præstes obsequium: nusquam quærens teipsum inordinatè, sed vbique spectans (sicut dixi) honorem, gloriam, voluntatem ac beneplacitum Dei. Si vis, potes attenta & subleuata in Deum mente dicere vel cogitare hæc aut consimilia verba: Domine, ego ex puro tui amore ad gloriam nominis tui æternam, propono & desidero hoc agere iuxta gratam voluntatem tuam. Vel ista: Domine Deus, ego volo illud omittere, illud tolerare ac perpeti pro tuo honore, & amore, vt tibi placeam. Quando spiritualem gratiam ac virtutem aliquam, vel etiam fœlicitatem supernam petis à Deo, magis te moueat Dei honor, voluntas & desideriũ quo cupit vt illa petas, & in mẽsura congrua habeas, atq; ita charitate, ornatus, gratum ei obsequium exhibeas, & post hanc vitã in æternum beatus sis, quàm commodum aut gaudium quod inde consequuturus es. Et quid æquius ac dignius, quam vt Deum, qui est summũ atq; infinitum bonum, dilectione, & intentione in omnibus prosequamur, multum semper illi placere desiderantes, sublimemq; illius voluntatem, & gloriam habentes pro scopo in cunctis actionibus, omissionibus, desiderijs atque afflictionibus nostris? Veruntamen nõ est malum, sed bonum ac laudandũ, piè exoptare gloriam cœlestem, & diuinæ gratiæ consolationem: sed eam ita optare vt dixi, longè præcellentissimum

mum est. Planè quo purius intētionem tuam in Deū sine aliqua tuijpsius quæsitione direxeris, eo opera tua Deo acceptiora & maioris meriti erunt, siue sint spiritualia, siue corporalia, siue magna, siue parua.

Sacra exercitia. Porrò vnicè necessarium est, vt crebro per sacram lectionē vel meditationem, & orationem teipsum recolligas, ac præsentem Deo exhibeas, postuleśq; ab illo ea quibus indiges. Ipse enim dixit: *Luca 11.* Petite & accipietis. Debes etiam inuocare, & honorare beatissimā Dei genitricem virginem Mariam, atq; alios cœli ciues. Sed ante omnia recoles grata mente illa quæ pro te fecit ac pertulit clementissimus Iesus, & imitaberis pro modulo tuo sanctissimas virtutes eius. Sanè, nisi tu amabilē humanitatis Christi imaginem per deuota exercitia, & humilem imitationē studueris animæ tuæ imprimere, frustra ad diuinitatis ei⁹ eximiam sapidamq; cognitionem aspiras: nam humanitas vera via & ianua est ad diuinitatem. Vtile admodum fuerit, vt per sanctā cogitationem & desideriū te ad Deum simpliciter conuertere erigereq; quouis in loco consuescas. Si vacat aut libet, potes cum domino Iesu familiariter colloqui hoc vel simili modo:

Aspirationes. O dulcissimè Iesu, ô vita animæ meæ, ô totū desiderium & gaudiū meum, quādo mihi ipsi perfectè moriar, & te ardētissimè diligam? Quando tibi pro gratissima voluntate tua placebo? O vtinā à meipso totus deficerem, totus ab immēso amoris tui incendio absorberer & liquefierem. Eia amabilis domine, da vt diligam te ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus meis. Quando videbo te facie ad faciem, tibiq; iam inseparabiliter adhærebo? Tu es verū, vnicum, & æternum bonum meum. His alijsq; eiusdem farinæ preculis & suspirijs alloqueris dilectū sponsum animæ tuæ: qui sicut te petere iussit, & se exauditurū pollicitus est ita & p̄ sua immēsa liberalitate nullum prorsus desiderium vel gemitum à te piè emissum, permittet ad te vacuum redire. Aut enim nouam gratiam tibi infundet, aut charitatem, cæterasque virtutes augebit corroborabitque, aut te arctius sibi astringet, & dulcius reficiet. Quo crebrius huiusmodi amorosas preculas ad Deum fuderis, eo magis ipse te accēdet ad progrediendum de virtute in virtutem, & ad contemplandum in cœlo vultum suum mellitissimum. Vide ergo ne per desidiam tanta bona negligas, quæ per bonas cogitationes & pia desideria momentis omnibus obtinere potes ad gloriam Dei.

Caue autem summoperè ne ipsa diuini amoris exercitia impurè suscipias ac peragas. Multum enim displiceret Deo, si ob hoc solum illis te traderes, vt voluptatem inde caperes, & in teipso delectareris. Displiceret, inquam, Deo, si gula spirituali te inquinares, & *Gula spiritualis.* cum præcioso diuinæ gratiæ balsamo, stercus propriæ delectationis comisceres. Igitur amplectere deuota exercitia ad honorem Dei, & vt virtutibus iuxta Dei voluntatem orneris, atque in verò Dei amore magis magisque proficias, & ipsi domino placeas. Si tibi Deus consolationem suauitatemque internam præstiterit, agnosce te illa indignum esse, & eam humili gratoque animo ad Dei gloriam suscipe: studens interim seruare te ab ea tam liberum & intactum, quasi nihil tale accepisses. Syncerus & sublimis amor *Syncerus Dei amor in quo consistit.* Dei in hoc consistit, vt siue cum dulcedine, seu sine dulcedine, velimus cupiamusque, vel gaudeamus Deum esse *sistus.* quod est, ac tantam gloriam, tantum dominum, tantam opulentiam obtinere, quantam obtinet: desiderantes etiam vt omnes ei ritè seruiant, eumque diligant, & glorificent, qui est omni honore, amore & obsequio dignissimus. Ipse enim creauit cœlum, & terram, & nos & omnia. Magnitudinis ei⁹ non est finis, & sapientiæ eius non est *Psal. 144. & 146.* numerus. Potest omnia, videt omnia, scit omnia, ipsas quoque abditissimas cordium cogitationes, intentiones atq; affectiones omnes perspectas habet. Ipse est summum, & incommutabile bonum, atque intermina plenitudo potentię, nobilitatis, dignitatis, sanctitatis, claritatis, pulchritudinis, bonitatis, dulcedinis, beatitudinis, & omnigenæ perfectionis. Diligamus ergo Deū, non potissimum propter illa, quæ ab eo recipimus vel expectam⁹, sed propter ipsummet, qui est infinitè amabilis. Cōstituamus nobis pro fine laborum nostrorum

rum ac requie nostra gloriam eius, & illam pluris faciamus ac magis amemus quam nostram, ipsamq; habeamus pro nostra propria. Nō nobis omnino sufficiat suauitas quàm persentimus in obsequijs ipsi Dño à nobis propter expectatam gloriam cœlestem præstitis. Quamuis enim bona sit hæc suauitas, non tamen illam Deus ob id largitur, vt in ea sola quiescamus, sed vt per eam faciliùs vitia in nobis mortificemus, seculique vanitates deseramus, & firmiores stabilioreśq; permaneamus in cultu Dei, ac tandem gustum eximium percipiamus in consideratione immensæ excellētię, & gloriæ eiusdem domini Dei nostri. Expende diligēter apud teipsum ea quę dixi. Veruntamen non nimium deijcias animo, si ad sublimem illum Dei amorem pro desiderio tuo, & tam excellenter, vt cupis, in hac vita pertingere non potueris. Humilis esto, & lauda dulcissimum Deum tuum, cuius fidelitas, & dilectio erga te tāta est, vt tibi in hoc exilio non det ea quę sine vana tui complacentia portare non possēs. Reddet autem perenniter in cœlo vicem sanctis desiderijs tuis. Interim ergo consolentur te hic verba quæ cecinerunt sanctі angeli, dicentes: *Luc. 2.* Pax hominibus bonæ voluntatis. Et quia eminentiorem diuinitatis cognitionē non accipis, conquiesce in amabili humanitate Christi, in qua ceu venerabili quodam templo, ipsa fulgida diuinitas habitat: ibi enim securus esse poteris. Scito autē certum iudicium verissimi amoris esse, si æquè *Amoris veri certū indicium.* Deum diligis dum se asperum exhibet, sicut dum se præbet suauem, ac voluntatem tuam voluntati illius, tā in amaris quam dulcibus humiliter resignas & permittis.

Postremò seriò admodū moneo te, *A facie domini nunquam fugiendum.* ne vlla ratione à facie Dei tui, p̄cul fugias, quādo aduertis te grauiter distractū, tentatum vel etiam prolapsum esse ac peccasse. Statim vt hoc accidit, resurge, & reuertere pœnitēs ad misericordissimum Dominum: neq; vnquam de venia desperaueris. Magis autem doleas quod peccando displicueris ipsi celsissimo, benignissimo, amabilissimoq; domino Deo tuo, & contra voluntatē ipsius egeris, ac paternos eius oculos offenderis, quam quod damnum, & supplicium inde cōmeritus sis. Pete tibi à Deo ignosci, non ob hoc potissimum vt pœnam euadas, aut perditam gratiam, virtutes, & ius ad cœlestem gloriam recuperes: sed magis vt accepta venia sis Deo gratior eumq; ames, & ab eo non separareris. Ergo post culpam admissam, resume sanctum propositum, rursusque viriliter incipe: te totum cœlesti patri tuo humiliter, & cōfidenter offerens ac tradens. Ipse, p̄culdubio te ita ad se redeuntem suscipiet, consolabitur, & saluum faciet, pro ineffabili bonitate sua, quæ finem non habet.

Relege crebrò has institutiones, & eas in opus deducito iuxta gratiam quam à Deo acceperis. Obserua, inquam, vigilanter teipsum intus ac foris: & omnia opera tua perage propter Deum: voluntatem item tuam diligenter inflecte ad ea quæ ipsi domino accepta sunt, illamq; auerte ab his quæ eidem domino displicent, vt hac ratione firmentur in te boni habitus, malis euersis. Licèt verò sæpe videaris tibi admodum debiliter illā inflectere vel cogere ad ea quæ Deus requirit aut amat, non tamen ob id omittas huiusmodi sanctum studium, quod paulatim maiorem vim accipiet. Et profecto in singulis hisce voluntatis ad bona inclinationibus quas ad placēdum Deo feceris, singulare meritū obtinebis: etiamsi in te remaneat quædam sensualitatis repugnantia. Præclare quidem per humilem, piam & frequentem orationem impetrabis à Deo, quæcunque tibi necessaria sunt: attamen etiam extra illam voluntas, & desiderium sedulò (vt dixi) inflectenda sunt ad ea quę domino placent. Certè quando vis cupisve intentionem, cogitationemq; tuam in Deum dirigere, eum amare, & in eo, vel de eo gaudere: hoc ipsum idem propemodum est cum oratione. Porrò ipsa mentis cogitationisque ad Deum conuersio, & voluntatis inclinatio, nō est facienda cum inquietudine aut anxietate animi, sed tranquillè ac libere, & sine naturæ vel cerebri læsione. Iam quum non pauci inueniantur, qui viam qua pergendum est negligentes, & seipsos inordinatè quærentes, multum laborent & parum proficiant, ac plærūque putent se magna Deo præstare obsequia, quæ tamen parui admodum momen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

menti sunt: agè sume animum, & secũdum ea, quæ hic aut alijs pijs libellis ꝓponuntur, viuere contende. Ita.n. prauas propensiones tuas, & vitia euinces, ac veras virtutes, verumq; Dei amorem adipiscēris: præstante eodem Dño Deo nostro, qui est benedictus in secula.

Appendix vtilis.

Quid vitãdum quidve agendũ ei qui ad diuini amoris apicem aspirat.

QVi nititur ad eximium aliquẽ diuini amoris gradum peruenire, & tamẽ vitia inordinatasq; propensiones sedulò in se corrigere ac mortificare, & inordinatum erga creaturas amorẽ abijcere non conatur; similis videtur illi, qui quum graui mole plumbi aut ferri onustus sit, & manus pedesq; vinculis constrictos habeat, altam nihilominus arborem se posse cõscendere existimat. Ex improbo nostri amore quo nosipsos impurè quærimus & ad nosipsos inordinate reflectimur, omnia mala oriuntur. Quantum in nobis minuetur pniciosus amor nostri, & propria voluntas, tantùm crescet salutaris amor Dei. Et quo diligentius eiecerimus quod nostrum est, eò abundantiùs recipiemus quod Dei est. O quam iucundam vitam agit, qui sibijpsi, hoc est, propriæ voluntati, vitijsq; suis mortuus, soli viuit Deo. Sunt autem qui putant magnitudinem suauitatis ac dulcedinis, quam in sensitiuo appetitu percipiunt, esse magnitudinem veri amoris, sed falluntur. Bonus tamen valde est huiusmodi amor: quo qui rectè vtitur, facilius pertingere potest ad sublimem nobilissimũq; Dei amorem. Quamuis enim fragilis sit, & infirmus, conducit tamen ad accendendum illum fortem, & præcelsum amorem, quando parum adhuc ardere videtur: quemadmodum ligno arido succẽditur lignum viride. Quia verò ipse excellens Dei amor in hoc consistit, vt in nobis sentiamus cõplacentiam vel gaudium ex omni bono, & gloria quæ in Deo sunt, siue ex eo quod Deus est qđ est: illi qui iustum huius amoris nõ perceperunt, vix fortè credẽt rem esse tam sublimem. Et tamẽ neq; beati ciues cœli, neq; homines in terra degentes, vllũ aliud sublimius opus exercere possunt. Initio quidem non solet sanctus iste amor edere magna sui signa, quæ in anima sentiantur, quamuis etiam tũc magni sit precij: sed posteaquam iusta incremẽta accepit, tum certè dat sui signa admiranda.

Quisquis ad hunc sinceriſſimum Dei amorem adspirat, simpliciter recogitet & consideret quam ingentem gloriam Deus obtineat, & quam dignum sit, vt omnes de excellentijs, perfectionibus, diuitijsq; ei⁹ gaudeant atq; glorientur: inclinetq; voluntatem suam, vt velit, & cupiat Deum possidere omne bonum quod possidet, & esse, quod est. Cõsueſcat hoc frequenter facere, saltẽ raptim, vbicunque locorum fuerit: etiamsi parum ei arrideat huiuscemodi exercitium. Nam ex eius conuenienti continuatione mirum in modum proficiet: modo mortificationem vitiorum suorum, & imitationem virtutum Christi non negligat. Sit autem discretus, & caueat ne naturam suam pregrauet, caputq; destruat. Non nimium extendat intellectum suum, sed simpliciter (vt dictum est) de Deo cogiter. Si ipsum altissimum Deum elegerit, & habuerit pro fideli singulariq; amico suo, & patre lõgè optimo atque suauissimo, facilè ad recordationem illius concipiet cum decenti reuerentia lætitiam quandam, & sanctum affectum de eo eiusq; gloria. Intuendo, audiendo, recolendo mira opera summi illius dilecti sui gaudebit: quemadmodum gaudere quisq; solet, dum audit egregia stratagemata eius q sibi charissimus est. Igitur placebit illi Deus suus: & licèt ipse paruum admodum feruorem gustumq; amoris adhuc fortè sentiat, emittet tamen pro modulo suo pia suspiria, & desideria ad Deũ, eiq; fideliter inseruiet, non tam quod lucrum inde consequuturus est, quam quod ille sit summè bonus, planeq; dignissimus, qui ab omnibus ametur, colaturq;. Sibi quidem huiusmodi desideria sua videbuntur nimis frigida ac parua: erunt tamen tam magna corã Deo, quàm magna ipsa cupiet, & tota voluntate volet illa esse. Tanti videlicet facit Deus bonam integramq; voluntatem: nam & ex voluntate omnia bona depẽdent, & tantum quisq; sanctus est, quantum eius ad Deum voluntas magna est. Iã etiam incipiet lætari ex animo, quod glorioſum dominũ Deum suum semper præsentem habeat. (Deus siquidem vbi-

vbique est, quemadmodum per prophetam testatur dicens: Cœlum & terram ego impleo. Attamen præcipuè præsens est in animabus nostris præcellentissima imagine ipsius insignitis.) Verùm quãtum attinet ad subleuationem mentis in Deum, & considerationem seu contemplationem gloriæ Dei, sit simplex & humilis. Nihil attentet supra vires suas: sed mensuram gratiæ sibi diuinitùs datæ semper attendat, & illa optime contentus sit. Nihilominus Deum magis magisque diligere desideret & adnitatur. Dolẽdum sane est, nos adeò remissos ac desides esse in amore Dei. Si essemus seduli, & per humilem orationẽ perseueranter peteremus à Deo eximium ipsius amorem, omnino illũ adipiscēremur. Qui Deũ feruenter amat, necesse est vt eum crebro in memoria habeat: quemadmodum qui acriter sitit, non potest nõ recordari sitis suæ. Vbi enim cura & amor, ibi cogitatio. Rursum qui Deum amat, non elongatur ab amore & gratia Dei, etiamsi dormiat, & de Deo nihil cogitet. Iste in bonis ac rationabilibus operibus, verbis, atque cogitationibus suis, & in cunctis quæ ritè propter Deum facit aut desiderat, Deũ proculdubiò amat & ie placet.

O quam fœlices essemus, si quicquid agimus aut omittimus, ageremus omitteremusque ex sincero Dei amore: Deum in omnibus spectantes potiùs quàm nosipsos. Quando metu pœnæ, aut amore virtutis gloriæue cœlestis mouemur ad agendum boni quippiam: bonum quidem hoc est, nõ tamen est perfectum. Certè quum voluntas Dei infinito prestantior sit quã nostra: par est, vt illa magis nos moueat, quam nostra propria. Quare quando aliquid volumus aut cupimus, moti quodammodo desiderio naturali propter commodum nostrum: conuenit omnino, vt intentione melius ordinata hoc velimus cupiamusque, nõ ob id potissimum quod nobis vtile sit sed quia Deus illud vult & acceptum habet. Si desideramus regnum cœlorũ, ideò illud desideremus, quia Deus ex summa bonitate charitateque sua vehementissimè cupit nos eò tandem peruenire, & quia in illo regno beatissimo perfectè amabimus ac laudabimus Deum, sicque ipsi longè gratissimum præstabimus obsequium. Habemus voluntatem Dei semper præsentem, & possumus (ipso domino auxiliante) voluntatem nostram eò flectere, vt ideò velimus aut desideremus istud vel illud, quia hoc ipsum vult & amat Deus. Quo magis in hunc obliti fuerimus proprij nostri commodi, eò amplius nos Deus omni bono ditabit. Faciamus ergo quælibet opera nostra pure propter Deũ, seu propter infinitam eius bonitatem, quæ nos compellit vt ipsum amemus, eique seruiamus potiùs quam propter nos, vtilitatẽue nostram. Nam illud excellit istud longe magis, quàm Sol omni suo splẽdore excedat tenuissimum lumen exiguæ candelę. Et eam ob rem, infimum opus eius, qui ex amore Dei seu propter Deũ operatur, longe maioris apud Deum momẽti est, quàm supremum opus illius, qui huiusmodi scopũ non habet. Vnde & maius meritum obtinet, qui illa sanctissima intentione comedit, quando comedere licitum est, quàm alius qui ieiunat, vel corpus suũ asperè castigat alia intentione etiam bona, nempe vt obtineat æternas paradisi delitias. Ille scopus istum non minus, imo multò amplius superat dignitate, quàm totus mundus vnam auellanam magnitudine.

Videbitur his qui primùm inchoãt hanc præclaram artem, satis difficile, ita cuncta opera peragere propter Deum, siue vt diuina voluntas perfectè impleatur, propria voluntate propriòque commodo quasi obliuioni traditis: sed talia ferè apparent cuiuslibet artis principia, quum tamen per continuum exercitium ipsa ars tandem perdiscatur. Itaque in initijs oborietur quidam tepor animi ei, qui antèa quidem iuxta naturalem suam inclinationẽ solebat operari propter proprium bonum, sed nunc operari vult ex solo Dei amore, assumens pro requie sua & fine laborum, suorum alie-

Universidad de Deusto
Biblioteca

num bonum, videlicet gloriam Dei. Quæ res quum sit supernaturalis, & homini multum insolita, nihil mirum si in principio parum sapiat. Sed licet id nobis eueniat, & magnam cordis ariditatem sentiamus, non tamen propterea minoris meriti sunt opera nostra & amor noster. O quanta pace quantoque gaudio aliquando abundabit, qui tam cœlesti & angelicæ arti gnauiter perseueranterque operam dederit, atq; vnius spiritus siue vnius voluntatis cum Deo fuerit. Is haud dubiè ineffabilia bona inueniet in Deo suo: & mirè lætabitur atque exultabit de immensa maiestate, potestate, opulentia, nobilitate, gloria, pulchritudine, misericordia, charitate, bonitate, elementia, dulcedine, alijsque amabilibus perfectionibus eius. Hoc fiet in præsenti, vel certè in futura vita. Ipse benignissimus dominus Deus noster, qui nos immenso amore diligit, & ardentissimè cupit, vt ad æternam beatitudinem perueniamus, dignetur nos sibi reddere placentes.

Corollarium.

Propria voluntatis abnegatio.

ABnegatio ac resignatio propriæ voluntatis Deo gratissima est. Accèptius obsequium homo præstat Deo, quando à vano & non necessario visu, auditu, olfactu, gustu vel tactu discretè abstinet, voluntatẽ suam in huiusmodi rebus purè propter Deum mortificans, quàm si mortuos ad vitam temporariam reuocaret. Qui item relicta propria voluntate, facit humiliter ad honorem Dei voluntatem alterius in re licita, magis Deo placet, quàm si multo tempore corpusculum suum pane & aqua tantùm sustẽtaret, asperisque flagellis cruciaret ex voluntate propria. Is qui in proprietate viuit, difficulter abnegat semetipsum. Quicquid enim animo concipit siue proponit, tam tenaciter ac motdicus tenet, vt vix enim aliquis inde possit abducere: semper mauult alterum sibi obtemperare, quàm ipse velit (superbus quippe est) acquiescere alteri. Econtrario is qui propriam voluntatem studuit abnegare in omnibus, tã in agendo, quam comitẽdo, vel etiam patiendo, pronior est obedire alteri, quàm velit alterum obedire sibi. Sicut autem Deus nihil à nobis æquè exigit, vt propriæ voluntatem resignationem mortificationemque, ita nihil in nobis magis odit, quàm ipsam propriam voluntatem, quæ sola infernum constituit. Si enim propria voluntas non esset, etiam non esset infernus. Danda igitur nobis opera est, vt nobisipsis ac propriæ voluntati absque calcitratione, vel detrectatione, & alterius electione renunciemus. Creauit enim Deus voluntatem nostram, non vt propriè nostra sit, sed ipsius qui eam creauit. Quare, quisquis suam voluntatem seruat, possidetque vt propriam, is Deo surripit, quod iure illius solius esse deberet. Propria voluntas optat non pro Dei, sed pro suo viuere arbitratu: superba, immorigera, pertinax, & contẽtiosa est in omnibus: auersio à Deo, & totius malitiæ fundum est: in cœlum pertingere non potest: in terris pacem non habet: in inferno sepelitur, eiusq; sepulchrum inuida calcitratio & contradictio est.

Propria voluntas infernum constituit.

Præcipit igitur Deus, vt nobisipsis, & omni proprietate abdicata, suæ nos prorsus dedamus ac permittamus voluntati: adeò vt summum gaudium nostrum sit, viuere & esse iuxta gratissimam illius voluntatem in tempore atq; æternitate. Et profectò multò nobis optatiùs esse debet, credere, sperare, & humiliter confidere Deo, eiusque prouidentiæ ac voluntati non funditùs resignare, quàm de vita æterna certos securosq; esse. Qui propriæ voluntati omninò renunciat verissimam habet charitatem, quę seipsum aut priuatum aliquid non quærit. Emimuerò humili mente, omnibusque viribus intendere, ac desiderare voluntatem honoremque Dei, syncera charitas est, quæ omnium virtutum totiusque sanctitatis est radix & origo. Ideoque quantumuis sublimia bona operat atque exercitia peragere videamur, nos ipsos spectamus potiùs quàm Dei voluntatem & gloriam, fallimur. His qui in cœlesti perennique gloria degunt,

gunt, diuina voluntas tam amabilis, grata & suauis est, vt si ipse supremus spiritus angelicus nosset Deum velle, seu ad honrem ac laudem Dei cedere, vt vrticas vel alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidissimè exequeretur. Quotquot in inferno flammis inextinguibilibus cruciatur, propria voluntate pleni, & sanctæ Dei voluntati contrarij sunt: at in cœlo omnes beati, diuinæ voluntati perfectissimè dulcissimeque sunt vniti, omnes sunt vna vita cum Deo, & vnum in voluntate Dei. Apud inferos si quis propriæ mortuus esset voluntati, in liberrimã voluntatem Dei, is vtique non arderet. Et in cœlis si quis propriæ esset voluntatis contra voluntatem Dei, is certè non beatus, sed miser & infœlix foret.

Oratio Deo gratissima.

Planè beneplacitum ac voluntatem Dei omnibus illis quæ Deus dare possit, anteponere, & charius amplecti debemus. Vnde optima & præcellentissima oratio quam fundere possumus, hæc est: Domine Deus, da mihi quicquid volueris, & fac mecum secundã gratissimam voluntatem tuam. Quãuis enim iucundum sit exaudiri à Deo dum pro gratia & virtutib. oramus: multò tamen delectabilius est, potissimo se Dei beneplacito resignare, eiusque ante omnia, in omnibus, & post omnia voluntatem appetere. Nam inter omnes preces quas Christus in hoc mundo fudit, illa Deo patri acceptissima, maximeq; honorifica fuit, quam imminente passione fecit, dicens: Pater non mea, sed tua voluntas fiat. Sancti homines qui vnius sunt cum Deo voluntatis, vera libertate & pace gaudent. Eos enim nihil perturbare potest, neque iactura rerum terrenarum, vel cognatorum & amicorum, neque corporis aduersa valetudo, neque ignominia, neque tribulatio, neque mors, neque purgatorium, neque dæmon, neque infernus. Nam ex vera humilitate, veroque amore, diuinæ se prorsus resignant voluntati, & nõ minus Dei erga se iustitiam quàm misericordiam diligunt: quæ quidem perfecta resignatio ipsos extra casus omnes cõstituit. Si igitur & nos cupimus liberam tranquillamq; vitam hîc degere, ac posteà ad beatitudinem cœlestem peruenire, contemnamus & proculcemus in nobis propriam voluntatem ad gloriam Dei. Amen.

Luc. 12.

FINIS.

PRECVLAE ADMODVM PIAE QVIBVS ANIma Fidelis in vitæ sanctitate & Dei amore plurimum crescere, confirmarique poterit.

Initio adoratur sancta Trinitas.

TE Patrem ingenitum, te Filium vnigenitum, te Spiritum sanctum paracletum vnum, omnipotentem, sempiternum, atque incommutabilem Deum, creatorem cœli & terræ, visibiliumque omnium & inuisibilium, supplici mente adoro. Te veram & ineffabilem Trinitatem in personis, veram & inseparabilem. Vnitatem in substantia confiteor. Te laudo fugidam semperque tranquillam Trinitatem, vnicam Deitatem, clementissimum Dominum meum, dulcissimam spem meam, charissimum lumẽ meũ, optatissimam requiem meam, gaudium meum, vitam meam, & omne bonum meum. Tuæ benignissimæ pietati animam pariter & corpus meum commendo: tuæ sacratissimæ Maiestati me totum subdo, tuæque diuinæ voluntati in æternum resigno ac trado. Tibi honor & gloria in secula seculorum. Amen.

O Pater cœlestis, pater exorabilis, domine Deus, miserere mei vilissimi peccatoris, miserere omnium. Ego in plenam emẽdationem, expiationem atque satisfactionem pro cunctis iniquitatibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, & in perfectam suppletionem bonorum operum ac meritorum quæ mihi desunt, offero tibi dilectum filium tuũ Iesum Christum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtum, in vnione ſummæ illius charitatis, qua tu eum ad nos miſiſti, nobiſque eum dediſti Saluatorem. Offero tibi ſanctiſſimam incarnationem, vitam, paſſionem & mortem illius. Offero virtutes eius præcellentiſſimas, & quicquid ipſe pro nobis fecit ac pertulit. Offero eius labores, ærumnas, cruciatus, & ſanguinem pretioſum. Offero merita, beatiſſimę virginis Mariæ & omnium ſanctorum tuorũ. Adiuua me quæſo benigniſſime pater, per eundem filium tuum, in virtute ſpiritus ſancti. Adeſto miſeris peccatoribus, eosque ad viam ſalutis miſericorditer reuoca. Da omnibus viuis veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque ſempiternam. Amen.

Sancte ſpiritus conſolator dulciſſime, qui à patre & filio ineffabiliter procedis, veni obſecro & illabere menti meæ. Repurga & emunda me ab omni peccato, animamque meam ſanctifica. Laua in me quod eſt ſordidum, riga quod eſt aridum, ſana quod eſt ſaucium, flecte quod eſt rigidum, foue quod eſt frigidum, rege quod eſt deuium. Redde me verè humilem & reſignatum, vt ego tibi placeam, & tu ſuper me requieſcas. O lux beatiſſima, lux ſummè amabilis, illumina me. O lux beatiſſima, lux ſummè amabilis, illumina me. O melliflua paradiſi voluptas, fons puriſſimarum delitiam Deus meus, tribue te mihi, atque in intimis meis ignem tui amoris vehementer accede Domine mi, doce, guberna, & protege me in omnibus. Cõfirma ſpiritum meum aduerſus inordinatam puſillanimitatem. Largire mihi rectam fidem, inconcuſſam ſpem, & ſynceram perfectamque charitatem Præſta vt tuam gratiſſimam voluntatem ſemper faciam. Amen.

Endologia Ad Ieſum Prima.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, fili Dei vi-
ui, Deus altiſſime, qui me creaſti, & ſecundum animam, ad tuã diuinam imaginem atque ſimilitudinem condidiſti, capacemque æternæ beatitudinis feciſti. Da vt ego tibi Domino meo, Deo meo, & patri meo, fideli mente ſeruiam, peccata mea odio ſancto perſequar, & paſſionibus, affectionibusque vitioſis in me perẽptis, ad innocentiam vitæ reformer.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui cœlum, terram, mare, & ea quæ cœlo, terra marique continentur, meis vſibus deputaſti, & omnia mihi inſeruire ſolatioq; eſſe voluiſti. Largire quæſo, vt creaturis tuis nuſquam abutar: omnia quæ feciſti tuam bonitatem mihi prædicent, omnia in admirationem, cognitionem, & amorem tui me rapiant.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui me in fide catholica pietate tua natum, ab exordio vitæ miſericorditer educaſti: cibum & potum, aliaque neceſſaria ſuppeditas & corpus alens atque confouens. Vtinam tu ſolus palato cordis mei ſapias, ſolus interiora mea poſſideas. Vtinam te panem cœli vehementer eſuriam, te fontem vitæ ardenter ſitiam: vt poſt præſentis exilij terminum tuis perfectis delicijs ſatiari merear.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui me hactenus ab innumeris periculis animæ & corporis ſeruaſti atque eripuiſti, & etiam abutentem donis tuis non dereliquiſti. Illuſtra quæſo cor meum ſplendore gratiæ tuæ: vt ego tuam erga me pietatem, meamque erga te ingratitudinem exactè cognoſcens, me defleam, mihi diſpliceam, tibi verò vnico creatori & redemptori meo per omnia placeam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui me in ſordidiſſimo vitiorum ſterquilinio iacentem, & iniquiſſimè viuentem, tanto tempore longanimiter toleraſti, reſeruaſtiq; ad pœnitentiam. Præſta, vt omnes peccatorum præteritorum ſordes contritione tibi placenti, ſanctisque operibus expiem: & vitæ puritatem deinceps ſectans, te ſuper

per omnia æſtuantiſſimo amore diligam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui me abeuntem in præcipitium, & iam in ipſis inferni faucibus conſtitutum, perire, non permiſiſti, ſed etiam ſurdum ac fugientem, ad ſalutis viam reuocaſti. Concede, vt humili deuotione poſthac te ſequar, tuos ſanctos inſtinctus mente grata amplectar, omnibus rebus viſibilibus corde valedicam, tibique ſoli inſeparabiliter adhæream.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui me viliſſimum peccatorem ita ſemper gubernaſti, ita protexiſti, ita miſericordiæ oculo reſpexiſti, & adhuc quotidie peccantem ita benignè ſuſtines, beneficijsque foues, quaſi cæterorum oblitus, curam mei ſolius gereres. Effice vt ego quoque ardentiſſimè te amem, omnia tranſitoria propter te deſeram, tibi ſoli intendam, tuam voluntatem paratiſſimo animo vbique ſequar & perficiam. Amen.

Endologia Ad Ieſum. II.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui propter me dignatus es è regalibus ſedibus, & mellifluo corde patris in hanc miſeriarum vallem deſcendere: atque in virginis Mariæ caſtiſſimo vtero de ſpiritu ſancto concipi, incarnari, homoque fieri. Elige quæſo tibi cor meum in quo habites: hoc exorna, hoc bonis ſpiritualibus reple, hoc totum poſſide. Vtinam ego te in illud humilitate profunda inuitem, ardentique charitate recipiam, & receptum teneam. Vtinam tam validis amoris vinculis tibi aſtringar, vt nunquam recedere, nunquã mente auerti à te valeam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui virginem Mariam conceptricem tui ſuauiſſimam ad Elizabet cognatam ſuam properare voluiſti, & vt eam ſalutaret, eique adminiſtraret, inſpiraſti: in cuius etiam Mariæ pudiciſſimis viſceribus nouem menſibus Deus & homo delitеſcere non dedignatus es. Infunde mihi perfectæ humilitatis gratiam, eamque penitiſſimè cordi meo imprime: vt ad obſequendum & parendum ſemper paratus inueniar. Effice vt ipſum cor meum omnia caduca faſtidiat, & te inhabitatorem ac poſſeſſorem indeſinenter ſentiat.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, quem virgo mater ſine dolore, ſine virginitatis detrimento pauperem & paſſibilem, in vili ſtabulo peperit, natumque humiliter adorauit. Vtinam tu per nouum ſpiritus feruorem iugiter in me renaſcaris, & ego totus concremer incendio tui amoris. Vtinam tu vnicũ cordis mei ſis ſolatium, vnicum deſiderium, vnicum gaudium: vtinam te ſolum quæram, te ſolum cogitem, te ſolum diligam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui in frigoris aſperitate editus, panniculis inuolui, & vagiens in præſepio reclinari, materniſque vberibus infantulus lactari non recuſaſti. Adoro te chariſſimum redemptorem meum, Regem angelorum. Aue puer amabilis, Deus excelſe, Ieſu ſuauiſſime. Aue princeps pacis, lux gentium, Saluator deſiderabilis. Da, Domine, vt verè humilis, verè pauper ſpiritu coram te ſemper aſſiſtam. Da vt moleſta quæque pro tuo nomine libenter perferam, & nihil in hoc mundo præter te amem, nihil præter te, poſſidere cupiam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloriam Chriſte, quem recens natum cœleſtes exercitus lætis collaudarunt præconijs, & paſtores piè quæſitum & inuentum adorauerunt cum admiratione & gaudio. Dona mihi, vt in tuis laudibus & obſequijs hilaris abſque tædio perſeuerem: tibi mente pura, ſtabili, ſerena, & tranquilla ſeruiam: in te ſolo delecter & gaudeam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui die octauo cæterorum more circuncidi, propriumque sanguinem adhuc infans fundere, & in singulare nostri solatium IESVS appellari voluisti. Vtinam me ab omni cogitatione, verbo, & opere prauo circumcisum in filiorum tuorum numerum adscribas. Tu Domine vocaris IESVS, hoc est saluator: tuum igitur est donare salutem. Depellat quæso à me omnem inordinatam pusillanimitatem recordatio istius optatissimi nominis tui: mihique inuiolabilem erga te fiduciam præstet. Eius virtute tanquam impenetrabili scuto protege me adnersus omnes insidias, omniaque molimina hostium inuisibilium.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem Magi fide sancta perquirentes, stella duce inuenerunt: inuentoq; procidentes humiliter munera obtulerunt, aurum, thus, & myrrham. Dona Domine vt ego cum his beatis viris te in spiritu & veritate semper quæram atque odorem: dona vt aurum rutilantis charitatis: thus fragrantis deuotionis: & myrram perfectæ mortificationis tibi iugiter offeram. Præsta vt omnes vires animæ meæ in laudem & amorem tui secundum voluntatem tuam expendam, Amen.

Endologia Ad Iesum. III.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui propter nos subdi, & ad præbendum humilitatis exemplum à matre in templum deferri, atque hostia pauperum redimi voluisti: vbi iustus Simeon & Anna prophetissa tua præsentia exhilarati, magnifice de te dederunt testimonia. Vtinam interiora cordis mei nunquam vel tenuissima vanitatis aura efficiat. Vtinam omnis arrogantia in me penitus deijciatur, omnis fauoris humani appetitus extinguatur, omnis propriæ complacentiæ pruritus deferuat. Præsta Domine vt omnem honorem fugiam, omnem gloriam detester, & cuius homini propter te me submittam, promptèque obediam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui puerulis cum matre tenera persequutionem passus, non recusasti deportari in exilium, & fugere in Aegyptum. Largire mihi, vt inter omnes aduersitatum tempestates, inter persequutionum & calamitatum procellas ad te solum confugiam, te quæram, te inuocem, omnia de manu tua hilariter suscipiam, omnia mitissimo corde perferam & gratias agens, immobiliter tibi adhæream.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem in templo remanentem, pia mater tristis triduo requisiuit, & tandem læta inuenit in medio doctorum sedentem, illosque audientem & interrogantem: Vtinam sic te mihi dones, sic communices, vt ego nunquam à te separari, nũquam beatæ familiaritatis tuæ solatio destitui valeam. Excute è corde meo omnem acediam, depelle omnem teporem tibi displicentẽ: da perfectam deuotionem, ardentemq; pietatis sitim, quæ interiore mea ita afficiat & occupet, vt tui cultu satiari non possim.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui triginta annis incognitus latens, filius Ioseph fabri à Iudæis putari, & matris tuæ Mariæ, ipsiusque Ioseph imperio subditus esse voluisti. Gratia tua euellat quæso, & prorsus extirpet è penetralibus interioris hominis mei omnem ambitionem & iactantiam, vt in oculis meis sim abiectus, & nesciri vilisque haberi amem, atque omnibus pro tui honore me subijciam & obtemperem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ad Iordanem fluuium venire, & eum ingressus à Ioanne seruo tuo baptizari non dedignatus es. Vtinam me tuis meritis totum in hac vita purifices, & ab omnibus peccatis ac vitijs expeditum, tui amore desiderioq; cœlestis patriæ prorsus inebries. Vtinam ante animæ meæ egres-

gressum me tibi per omnia placentem efficias, vt hinc emigrans ilicò apud te sim, te videam, te fruar, ad laudem nominis tui sempiternam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui inter feras pro nobis in deserto habitãs, quadraginta diebus ac quadraginta noctibus ieiunus perdurans, atque in orationibus peruigilans, passus es te tentari à Satana: qui deuicto, angelorum ministeriis honoratus fuisti. Da vt carnem affectusque vitiosos tua gratia in me castigem, odorem & subigam. Da orationi, cæterisque exercitiis spiritualibus strenuè insistã: & gulæ vitio perfectè superato, diaboli insidias ac laqueos te adiuuante effugiam. Nulla quæso tentatio me inquinet, nulla à te seperet: sed magis ipse tentationes me purgent, tibique coniungant & copulent.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pœnitentiam annunciare, discipulos vocare, & ex eis duodecim singulares fidei præcones apostolos eligere voluisti, vt dispersos Dei filios colligeres. Trahe me post te, & ad te amandum cor meum potenter excita. Largire vt gratiã qua me vocasti non negligam: sed seculo, rebusq; caducis contemptis, te sequi, & tuam humilitatem atque charitatem pro meo modulo imitari paratus sim. Da vt te solum quæram, & ad te feruenti desiderio iugiter anhelem. Amen.

Endologia Ad Iesum. IIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me afflictus fuisti incommodis, æstu, frigore, siti, fame, sudoribus & ærumnis. Præsta, vt quamlibet aduersitatem de manu alacriter excipiam, patientiaque animo pro tui honore tolerem. In quauis angustia, in quauis derelictione interna, in quouis rerum euentu immobiliter in te consistam. Non me sed te: non meam sed tuam voluntatem vbiq; spectem & exquiram.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui plurimos labores sustinuisti, dum te mundi saluator conuersionem animarum sitiens, pernoctabas in orationibus, fatigabaris itineribus, discurrebas de regione in regionem, de ciuitate in ciuitatem, de pago in pagum, de castello in castellum. Amor tui quæso reddat me ad bona quęque promptum & agilem, vt in seruitio tuo nunquam pigriter. Effice vt omnium salutem ardentissimo desiderio semper expetã, & quantum in me est promoueam: effice vt tui honorem vbique zeler, & pro illo me totum impendam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui cum hominibus diuersans, eos benignissimè consolari, eorumq; languores ac morbos multis miraculis editis misericorditer curare dignatus es. Dona mihi cor pium erga omnes affectu & condolentia plenum, quo omnium afflictiones commiserer, omnium calamitates vt proprias sentiam, omnium imperfectiones equanimiter tolerem, omnium necessitatibus hilariter quãtum licet subueniam. Animã meam vitiosis passionibus, prauisque cupiditatibus infectam, perfectè emunda ac sana, vt his malis absoluta liberè se sursum eleuet, & per purissimũ amorem tibi adhæreat.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui magno studio, ineffabileq; affectu, pacem & cœlorum regnum euangelizasti, omnium salutem exoptans, omnesque tibi aggregare cupiens, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas. Dona mihi vt aliorum saluti auidissimè inhiem, nusquam mihi malè parcam, nihil pro te recusem, zelum sancta discretione vbique temperem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui publicanorum ac peccatorum consortiũ non refugisti, sed Matthæo, Zachæo, Mariæ Magdalenæ, mulieri in adulterio deprehensæ, cæterisq; pœnitentiam agentibus benignissimam familiaritatem & presentissimam scelerum remissio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem exhibuisti. Præsta, vt ego omnes pietate, charitateque lætissima amplectar, omnibus me lædentibus promptè ignoscam, omnes qui me oderunt perfectè diligam, nulli signum minùs synceræ affectionis insipienter ostendam. Da mihi integram peccatorum meorum veniam: da certã gratiæ tuæ spem, & sanctam perpetuamque erga te fiduciam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me multas iniurias, multas blasphemias, multa opprobria, multos dolos, innumerasque persequutiones passus es ab illis ipsis quos beneficiis affeceras. Dona mihi cor verè innocens ac simplex, vt in inimicos meos purè amem, eorum medullitùs commiserescam, eos piè apud me excusem, & pro malis bona rependens, perfectissima charitate ac patientia tibi placeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui Ierosolymam aduenies, mitis ac mansuetus super asinam sedisti, & inter laudes quæ tibi à turbis obuiam properantibus canebantur, fudisti lachrymas, deflens vrbis excidium, animarumque ingratarũ exitium. Largire mihi intimam meiipsius cognitionẽ, vt quàm indignus sim videam, meque profundissimè humilem & despiciam. Vtinam neque laudibus, neque fauoribus hominum vnquam oblecter, sed interioribus pœnitentiæ amorisque lachrymis vtiliter vacem. Vtinam mea ipsius incommoda tanquam aliorum præsentiam, & aliena peccata, vt propria, pio corde defleam. Amen.

Endologia Ad Iesum V.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem Iudas infidelis discipulus, Iudæis te persequentibus, & in mortem tuam conspirantibus, vili pecunia vendidit. Extirpa quæso è corde meo omnem rerum creatarum malam cupidem: da vt tibi nihil vnquam præferam: da vt charitatem inuiolabilem omnibus hominibus, ac præcipuè his qui mihi molesti sunt, exhibeam. Ignosce pie redemptor, quòd tibi sæpè caduca vanaque proposuerim, & propter viles oblectationes à te me auerterim.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui Ierosolymis Pascha cum discipulis iuxta legis præceptum manducasti, & humilitatis, sanctæque dilectionis exemplum præbens, eorum pedes, fixis terræ genibus, abluisti, ablutos extersisti linteo. Vtinam istud tuum exemplum cor meum penetret, & omnem altitudinem atque arrogantiam in me prorsus deijciat. Da mihi domine profundissimam humilitatem, qua omnibus me incunctãter substernam: Da perfectam obedientiam, qua tua præcepta, vicariorum tuorum constituta diligenter obseruem: Da feruentissimam charitatem, qua omnes purè diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui sacramentum Eucharistiæ indicibili charitate instituisti, teque in eo nobis dedisti stupenda liberalitate, vt apud nos etiam corporaliter manere vsque ad consummationem seculi. Excita quæso in me desideria, & vehementer accende inter omnia intima mea esuriem huius venerabilis sacramenti. Da vt casto affectu, singulari humilitate, & integra cordis puritate te suscipiam, dum ad mensam illam vitalem accedo, Te modò ita sitiat, ita tui amore langueat anima mea, vt aliquando in regno tuo æternis tuis delitijs perfrui mereat ad gloriam nominis tui.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui recessurus è muudo electos discipulos tuos exhortatus atque consolatus es verbis ineffabili dulcedine plenis, & eos patri commendasti oratione ardentissima: euidenter declarans, quàm tenerè illos, nosq; qui per illos crediturí eramus diligeres. Fac vt verba tua cordi

di meo verè sapiant, ac mel & fauum semper dulcescant. Vtinam illius ignitæ tuæ exhortationis spiritus pectori meo illabatur, quo totus in amorem tui transformer. Dirige me in omnibus Domine Deus meus: vt in me & per me omni tempore fiat tua sancta voluntas.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui egressus cum discipulis trans torrentem Cedron, venisti in hortum in quo te capiendum sciebas. Vtinam ego propriam voluntatem penitus exuam, tuam verò semper sequar ac diligam. Vtinam pro tui honore fratrumque salute quouis aduersa constanti animi subeam, & etiam animam ponere non detrectem, si ita tua diuina dispositio ordinauerit.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui passionem imminente pauêre: tædêre, ac mœstus esse cœpisti, membrorum tuorum in te transferens imbecillitatem: vt eos ad mortis expectationem trepidantes, ista tua infirmitate, quam volens assumpseras, solareris & confirmares. Defensa me precor & à vitiosa tristitia, & ab inepta lætitia. Præsta vt omnis mœror quem hactenus sustinui, tibi in gloriam, mihi in peccatorum remissionem cedat. Omnem diffidentiam, omnem inordinatam pusillanimitatem misericorditer à me submoue, & spiritum meum totum in te stabili ac compinge.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor, & gloria Christe, qui in terram procidens patrem orasti, eique humiliter te totum obtulisti, dicens: Pater, fiat voluntas tua. Largire mihi, vt in omni necessitate ac tribulatione per orationem ad te confugiam, & tuæ voluntati me totum liberè resignem ac tradam, nusquam aduersa indecenter subterfugiam, sed omnia tranquillo animo de tua manu suscipiam, omnia mitissimo corde propter amorem tui tolerem. Amen.

Endologia Ad Iesum VI.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui erga dilectos discipulos affectu misericordiæ tactus, eorum tristitiam tuo mœrori præposuisti: & oratione cui intentus eras intermissa, ad eos tertiò accedens, deiectos erexisti, dormitabundosque ad orationis studium excitasti. Da vt in meis exercitijs & operibus, torporis vitium fugam: da vt mente vigili alacriter tibi seruiam, priuatæ deuotioni proximorum salutem præferam, omnibus in necessitate aliqua constitutis viscera commiserationis exhibeam, meipsum nusquam quæram, sed pro tui amore vbique deseram.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in angore positus, prolixius orasti: & quum esses creator cœli & terræ, Rex regum angelorumque Dominus, angelico solatio releuari non dedignatus es. Præsta, vt in omni aduersitate & anxietate, in omni pressura & deiectione, te solum consolatorem exquiram, te adiutorem protectoremque inueniam. Vtinam in omni rerum euentu tibi prorsus fidam, me totum tuæ ordinationi submittã, totum tuæ voluntati offeram, totumq; in te proiiciam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui sanguineo sudore maduisti toto corpore præangustiarum multiplicitate & vehementia. Vtinam omnia interioris hominis mei membra exudent sanctas contritionis lachrymas. Vtinam dignè coram te defleam, quod hactenus tuæ erga me charitati & misericordiæ tam ingratus permaneo. Vtinam omnem internam externamque calamitatem tranquillo corde pro tui amore perferam & me tundi flagellarique à te piissimo patre nunquam querar, sed bona & mala de manu tua hilariter suscipiens, iugiter in te gaudeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui proditori Iude cæterisque hostibus sanguinem tuum sitientibus, & mortem desiderantibus, vltrò te obtulisti capiendum.

Lat.

Largire mihi, vt aduersitates pro tui honore non refugium: sed eis alacriter occurram, eas tanquam pretiosa xenia mihi à te transmissa lætus excipiã,& humiliter fortiterque quamdiu tibi placuerit sustineam

AVE dulcis Iesu, Laus tibi,& honor, & gloria Christe, qui ipsum proditorem Iudam dolosè ad te accedentem non repulisti,sed benignè osculatus es: & ipsa vultus serenitate sermonisque suauitate declarans te illum diligere, blandè inuitasti ad pœnitentiam. Da vt mansuetudinem & charitatis dulcedinem omnibus inimicis meis demonstrem : eis quicquid in me peccant ex corde ignoscam: eos tolerem, & sicut ordinationis tuæ ministros meæque salutis promotores diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi,& honor, & gloria Christe, qui hostes tuos sacrilegas manus furibundè in te iniicere permisisti : & ab eis crudeliter ligatus, conuitia, blasphemias, iniuriasq; quibus te proteruæ incessebant non vltus es, sed mansuetissimè toleraſti. Vtinã tu me vitiorum funiculis expeditum, dulcissimi amoris tui vinculis vndiq; constringas. Vtinam veræ patientiæ gratiam mihi dones,qua omnes inimicos æquanimiter feram, & quæuis aduersa absque aliqua voluntatis rebellione sustineam.

AVE dulcis Iesu,Laus tibi,& honor, & gloria Christe, qui Malcho vni ex furentibus persequutoribus tuis, auriculam à Petro discipulo præcisam restituisti ac sanasti: vt beneficia pro iniuriis reponens, mansuetudinis pietatisque tuæ diuitias nobis patefaceres. Effice quæso, vt vindictæ cupiditas nũquam cor meum subeat: & largire, vt erga proximos etiam lædentes affectũ intimæ commiserationis perfectissimæque charitatis semper geram.

Endologia Ad Iesum VII.

AVE duclis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui discipulis & amicis tuis profugientibus,dereliquentibus , solus inter manus iniquorum hominum, tanquam agnus mansuetissimus inter dentes luporum furentium,remansisti.Corfirma nimiam infirmitatem meã, & stabili nimiam instabilitatem meam validissimo gratiæ tuæ fulcimento: & me tibi charitatis nexu ità coniunge, vt neque velim neq; possim vnquam à te recedere aut separari.

AVE dulcis Iesu,Laus tibi, &honor, & gloria Christe, qui te vinctum tanquàm maleficum & latronem armata manu ad Annam perduci, atque coram eo sisti passus es. O ineffabilem mansuetudinem redemptoris mei.Ecce dum caperis,dum traheris,dum impelleris, nihil quereris , nihil obmurmuras,nihil obluctaris, sed tacitus ducentes sequeris, iubentibus obedis,affligentes toleras. Effice Domine,vt istà virtutum tuarum exempla in me reluceant, ad gloriam nominis tui sempiternam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi,& honor, & gloria Christe,Rex cœli & terræ,qui humiliter tanquam vilis & abiectus homuncio ante tumidum pontificem stans, diram alapam ab impio eius ministro impactam modestissimè tulisti. Comprime quæso in me omnes iræ ac furoris impetus, obtunde omnes indignationis stimulos, & omnem vlciscendi cupidinem extingue: vt iniuriis lacessitus, non perturber,non contendam,non tumultuer, sed omnia æquo animo sustinens, etiam pro malis bona rependam.

AVE dulcis Iesu,Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te colligatum ad Caipham ignominiosè duci permisisti, vt nos à mortis æternæ obligatione absolutos,veræ libertati restitueres. Effice me paratissimum ad omne opprobrium, omnemque contemptum pro tuo nomine sustinendum.Dona vt inter ipsas irrisiones & contumelias tibi corde integro gratias agam , atque ex illis in tui amore proficiam, & crescam.

AVE dulcis Iesu, Laus, tibi, & honor, & gloria Christe, qui ter à Petro Apostolorum tuorum principe abnegatus , eundem benignè , clementer respexisti , & ad facti pœnitudinem ac sancta lamenta prouocasti. Vti-

Vtinam tu me quoque amabili illo misericordiæ tuæ oculo intuearis, vt iustis pœnitentiæ lachrymis peccata præterita defleam, & deflenda posthac non committam. Vtinam neque verbo, neque facto vnquam in tuam bonitatem iniurius inueniar.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe,qui ante pontificem & seniores populi Iudaici vultu placido humilique aspectu stans, non recusasti falso accusari, & iniurias diuersas perpeti. Largire mihi, vt nunquam falsa pronunciem, memini calumnier, sed calumnias irrogatas magna cordis tranquillitate feram: & omnia aduersa tibi committẽs, gratiam, consolationemque tuam in silentio semper expectem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui dum à Caipha pontifice per nomen ei adiuratus veritatem profitereris, asserens te esse Dei filium, ab ipso eodem atque à cæte is astantibus tanquam blasphemus haberi non dedignatus es. Vtinam ego tui offensionem & contemptum prorsus execrer, tui verò honorem & gloriam ardentissimè sitiam. Vtinam in omni loco præsentiam diuinitatis maiestatisque tuæ reuerear, te cogitem, te colam,te laudem ac super omnia diligam. Amen.

Endologia Ad Iesum VIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor,& gloria Christe, qui ab impijs Iudæis reus mortis proclamatus, & sine causa damnatus fuisti, vt iniusta tui condemnatione nos à criminum reatu quo iustè tenebamur absolueres.Da vt siniſtras temerariasque suspiciones reijciam, aliorum iniquas obloquutiones peruersaque de me iudicia citra aliquam cordis amaritudinem feram, & vbique tranquillam charitatem tua gratia adiuuante retineam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me factus opprobrium hominum & obiectio plebis, sacratissimam faciem tuã in quam desiderant angeli prospice-re,à fœditate sputorum non auertisti. Concede vt imiter mansuetudinem & patientiam tuam.Non sinas animã meam vitijs inquinari, sed eam serua tibi immaculatam: vt ipsa post huius vitæ tenebras, æternam tuam claritatem tota munda contemplari mereatur.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor,& gloria Christe, qui alapis colaphisque crudelissimè cædi, & diuersis contumelijs atque improperijs indignissimè pro me affici dignatus es. Da quæso,vt despici, vilis haberi, & quibuslibet iniurijs secundum tuam permissionem exercitari nunquam recusem. Concede vt ad quæuis molesta pro tui honore perferenda sim paratissimus: & hominibus: sed de manu paternę pietatis tuæ suscipiam,in omnibus gratias agam, in omnibus me ipsum tibi prorsus commitam.

AVE dulcis Iesu,Laus tibi, & honor,& gloria Christe,qui te subsannari, & vultum tuum amabilem (quem aspicere summa fœlicitas est)in maius tui ludibrium velari permisisti. Præsta vt remoto velamine ignorantiæ, implear agnitione voluntatis tuę.Imprime cordi meo iugem tui memoriam. Largire vt in omni loco te præsentem sentiam,te diligam,& quod tibi acceptum est,semper faciam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui per totam noctem diuersis modis pro me illusus & afflictus à Iudęis fuisti.Scis Domine quàm mihi difficile sit vel minima perpeti,scis quàm nulla sit virtus mea, quàm voluntas pigra, desiderium frigidum : adiuua igitur infirmitatem meam misericorditer,& effice, vt ad nullius aduersitatis occursum indignè collabar aut deficiam. Da vt propter mala illata tranquillitatem animi non perdam,contumelijs iniustis non permouear, sed gratias agens, omnia tibi in laudem æternam offeram.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor,& gloria Christe, qui te ludibrijs cumulatum & vinctum, ad Pilati iudicis prophanum tribunal duci,eiusque conspectibus cum opprobrio sisti

passus

Universidad de Deusto
Biblioteca

passus es, ipse iudex viuorum & mortuorum. Largire mihi, vt poteſtatibus à te ordinatis, ac maioribus ſubditus ſim, æqualibus paream, omnes honorem & diligam. Da vt aliena de me iudicia non expaueſcam: ſed ea parato animo excipiam, patienterque ſuſtineam. Sequar te quæſo nō ſolum dum læta & proſpera blanditur, ſed etiam dum triſtia & aſpera premunt.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, Rex cœli & terræ, qui atteſtatus es regnum tuum non eſſe ex hoc mundo, vt corda noſtra ab amore præſentis ſeculi tua iſta profeſſione auerteres. Effice precor, vt rebus terrenis atque caducis affectu perfectè valedicam. Nihil eorum quæ pereunt cor meum deſideret, nihil inutiliter amet: ſed te ſolum verum æternumque bonum diligat, te iugiter ſuſpiret, tibi inſeparabiliter adhæreat.

Endologia Ad Ieſum IX.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui coram Pilato ſtans, ad iniquas Iudæorum accuſationes & calumnias humiliter tacuiſti: tanquam agnus manſuetus non aperiens os tuum, neque contradicens his qui crimina falsò intendebāt. Præſta mihi Domine, vt nunquam perturber aliorum obtrectationibus: ſed tacendo omnes iniurias ſuperem. Largire perfectam humilitatis gratiam, qua neq; laudarin appetame, que contemni renuam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, agne ſine macula, in quem impij Phariſæi & Scribę pertinaci odio ſæuiebant. Licet enim in te Pilatus nullam mortis cauſam ſe inuenire teſtaretur, placari tamen illi noluerunt, quo minus necem tuam expeterent. Da mihi tuam imitari innocentiam ac patientiam: vt & benè viuam & bene viuendo malè audiens, reiecta omni indignatione, tranquillus in te permaneam, tibiq; in aduerſis gratias agam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui ſumma cum ignominia & magno populi ſtrepitu tanquam facinoroſus latro de tribunali ad tribunal, de Pilato ad Herodē per mediū vrbis pertractus fuiſti. Concede mihi nullis inimicorum iniuriis frangi, nullis contumeliis exacerbari, nullo meo contemptu vitioſè erubeſcere, ſed omnia modeſtè excipere, omnia pro tui honore ſilendo tolerare, vt in patientia mea, te adiuuante, poſſideam animam meam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui multis vanis ſermonibus ab Herode interrogatus, diuerſisque modis à pontificibus ſacerdotum & Scribis falsò accuſatus, humiliter atque opportunè tacuiſti. Da mihi linguę continentiam tibi placentem: non permittas me vitioſa proloqui, non permittas ineptis fabulis occupari: ſed præſta, vt quæ recta, vtilia, honeſtaq; ſunt, pro tua voluntate proferam, vitium maledicentiæ perhorreſcam: de omnibus bene loqui, rectęque ſentire amem.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui ineptam Herodis cupiditatem ſilētio tuo damnans, noluiſti ſigno aliquo edito curioſos illius oculos abſque ſalutis fructu oblectare, & docuiſti nos oſtentationem coram magnatibꝰ vitare. Infunde cordi meo ſpiritum profundę humilitatis: mortifica & extingue in me omnē vanæ gloriæ pruritum. Da vt nihil vnquam ad captandam laudem humanā faciam: ſed vbique gloriam ſanctiſſimi nominis tui purè ſpectem, vbique verè pauper ſpiritu coram te appaream.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui ab Herode totoq; eius exercitu ſperni, & veſte alba vt amens ac delirus indui, ſubſannariq̃ue non dedignatus es. Da Domine, vt potiùs eligam tecum abiectus eſſe, quàm cum mundo glorioſus: dignius & melius çxiſtimem opprobrium ſuſtinere pro tui amore, quàm florere vano ſeculi honore. Da vt propria iniquitate, propriaque indignitate prorſus agnita mihi ipſi vileſcam, me deſpiciam, arguam, & defleam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui veſte ridicula amictus, ab Herode ad Pilatum cum opprobrio reductus fuiſti: inimicis tuis per omnia obtemperans, & ad illorum arbitrium progrediens ac regrediens. Largire quæſo, vt mei contemptum non horream, obedire etiam his qui me lædunt non recuſem. Da vt ad omnia quæ mundi ſunt, veluti ſtupidus factus, te ſolum ſentiam, te ſolum ſapiam, te ſolum diligam. Tu ſolus ſis honor meus, pulchritudo mea, amor meus, gaudium meum, & gloria mea, Amen.

Endologia Ad Ieſum X.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui cum inſigni latrone Barraba compoſitus, iniquior, morteque dignior illo iudicatus fuiſti. Dimittitur homicida, & tu author vitæ ad mortem ab inuidis Iudæis poſtularis. Tu igitur lapis ille viuus ab hominibus quidem reprobatus, à Deo verò electus. Vtinam tibi nihil præferam, & pro nulla re te commutem. Vtinam omnia ſicut ſtercora arbitrer, vt te lucrifaciam. Concede Domine, vt inuidentiæ labes nunquā animum meum inficiat: & effice vt in te viuo lapide ſuperſtruar, in te confirmer, in te ſalutem inueniam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui in prætorio nudatus, & ad columnam ligatus, ſacratiſſimam virgineamque carnem tuam duriſſimis flagris conſcindi paſſus es, vt liuoribus tuis noſtra ſanares vulnera. Amabilis Ieſu, ego te plagis confectum eligo in ſponſum animæ meæ: deſyderans igne ſuauiſſimi amoris tui accendi & concremari. Nuda quæſo cor meum ab omni cogitatione indigna: exue me veterem hominem cum actibus ſuis, & indue nouū hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis. Præſta vt ego nunc flagella paternę correptionis tuę tam patienter feram, vt poſt huius vitæ terminum merear illicò tecum gaudere, teq; in æternum laudare & glorificare.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, quem verberum vibicibus totum liuidum atque cruentum, milites ineffabilibus iniurijs, contumelijsque affecerunt. Te enim Regem gloriæ chlamyde coccinea ad maius improprium veſtierunt, tuo diuino vertici coronam à ſpinis contextam impreſſerunt, tibi arundinem vice ſceptri, in manus dederunt, & genu flexo, nugatoriè te ſalutarunt, dicentes: Aue Rex Iudæorum. Infige quæſo cordi meo iugem paſſionis tuę memoriam. Vulnera me charitatis tuæ aculeis, punge miſerationum tuarum ſtimulis. Da vt te ſolum diligam, tibi ſoli intendam, & adhæream. Nulla tribulatio, nulla perſequutio, nullus cruciatus me à te ſeparet: nūquàm pudeat me tecum contemni, ac ſubſannari.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui pro mea rundine verberari, alapis cædi, ſputis illini, & omni ludibrij genere affici non recuſaſti. Rogo te per vulnera tua, per ſanguinem tuum, per opprobria, omnemque dolorem tuum, vt me totum atque omnia quæ circa me ſunt poſſideas, regas, & in laudem tui ſempiternam conuertas. Da vt ego me perfectè abnegem: effice vt læta & triſtia, proſpera & aduerſa, æquali mē te de manu tua hilariter ſuſcipiam, & mundo mihique mortuus, tibi ſoli viuam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui conſputus, conſciſſus, plagis deformatus, vinctus, totuſque miſerabilis, inſaniæ plebi cōſpiciendus foras productus es: geſtans coronam, ſpineam, & veſtimentum purpureum: Dona mihi, vt omnem ambitionem, omnem mūdanæ pompæ & vanitatis oſtētationem, omnem ſæculi honorem animo penitus conculcem, conſpuam atque abominer: & per profundam humilitatem, verumque meipſius contemptum, ad ſupernæ beatitudinis gloriam indeſinenter curram.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui à Præſide Pilato pronunciatus innocens, audire

non recusasti furibundas Iudæorum succlamationes, quibus petebant vt crucifigereris. Concede vt innocenter viuam, & propter aliorum in me maleuolentiam non perturber. Largire mihi hanc gratiam, vt neque ego alijs obtrectem, neque eos qui alijs obtrectant libenter audiam: sed de omnibus (quantum fieri potest) bene sentiam, omnium defectus cum pia commiseratione tolerem, omnes sincero amore prosequar.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te ignominiosissimæ morti crucis coram populo iniuste adiudicari passus es, vt nos ab æternæ mortis sententia liberares. Præsta vt nunquam alios temere iudicem, nunquam alicui male velim, nũquam aliquem lædam. Da vt per gloriam & ignominiam, per infamiam & bonam famam te sequar, tibi seruiam, tui honorem quæram, magisque eligam tecum manendo aduersis exerceri, quam à te recedendo commodis huius vitæ perfrui. Amen.

Endologia Ad Iesum XI.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui voluntati persequentiũ te traditus, magnum cruciatum pertulisti ex chlamidis purpureæ (quæ tuis plagis adhærebat) depositione, & vestimentorum tuorum resumptione. Concede mihi, vt postquam vestimentum corporis deposuero, stola perfectæ claritatis indutus, tuisque meritis ornatus appaream, & tanquam filius adoptiuus in cœlestem illam hæreditatem tua misericordia introducar.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui inter multa opprobria, multasque iniurias crucem tuam sacris ac laceris humeris tuis cum ingenti dolore probaiulasti, & fessus atque anhelus nimium laborasti sub onere. Da mihi crucem propriæ abnegationis ardenti deuotione amplecti, & virtutum tuarum exẽpla, feruẽtissima charitate imitari, teq; vsque ad mortẽ humiliter sequi.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in miserabili illo itinere quo pergebas ad supplicium, mulieres super te plorantes benigne monuisti, vt super seipsas & filios suos flerent. Da mihi fletum tibi placentem, quo peccata mea & ingratitudinem propriam digne lugeã: da piæ commiserationis sanctiq; amoris lachrymas, quæ cor meum durum resoluant, & tibi gratum efficiant. Præsta vt ardentissimo tui desiderio succensus, omnia extra te fastidiam, te solum amem, in te solo requiescam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui eductus cum duobus latronibus, non recusasti impelli, premi, accelerari, alijsque varijs modis affligi. Trahe me post te, & sequar te alacriter. Largire vt meipsum propter te prorsus abnegem, relinquã & egrediar. Præsta vt te solum sentiã, in te solo afflicto redẽptore meo gaudeam. Da mihi te diligere, amoris vicem reddere, ardenter te requirere, & tibi soli viuere.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pondere crucis fractus humeros, tandẽ lassus peruenisti ad locũ supplicij: vbi etiã tibi exhausto vinũ felle permixtum oblatum fuit. Vtinam gulæ irritamẽta, & carnis concupiscẽtias in me extinguas, faciasq; vt impuræ & illicitæ delectationi nunquã consentiam, sed ad gloriam nominis tui cibum potumq; sobrie sumam: te solum esuriã, te solũ sitiam, in te solo delecter & exultem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in loco Caluariæ, spectante populo nudari, & plagis vestium detractione renouatis, acerbissimum dolorem pro me sustinere non dedignatus es. Concede mihi diligere spiritus paupertatem, & inopia rerum nunquam perturbari. Præsta vt quaslibet necessitates ærumnasq; huius vitę æquanimiter pro tuo nomine tolerem. Nuda cor meum ab omni imagine affectioneque absurda: & sanctum propositum, pia desideria, castumque tui amorem in me quotidie renoua.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui nudus in ligno crucis dirẽ extendi, & solutis sacratissimorum membrorum tuorum compagibus, clauis eidem cruci crudeliter affigi non recusasti. Ita passus es delicatas manus tuas, & incontaminatos pedes tuos grauissimè vulnerari propter me. Largire mihi, domine, vt fideli, grataque mente recolam istã ineffabilem charitatem tuam, qui brachia sponte expandisti, sponte manus fodiendas & pedes terebrandos obtulisti. Eia domine, dilata & extende cor meũ perfecta tui dilectione: perfode, tibiq; affige illud dulcissimo amoris tui clauo, omnes sensus meos, omnesque cogitationes & affectiones meas in te vno conclude. Amen.

Endologia Ad Iesum XII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in ignominioso crucis stipite tribus horis transfixis manibus ac pedibus pependisti: & precioso sanguine largiter fuso, ineffabilem sanctorum artuum tuorum cruciatum spontaneus tolerasti. Sustolle precor in crucis tuæ lignũ miseram animam meam humi iacentem: & eam vitiosarum cupiditarum fece depurgatam, tui desiderio, amoreque cœlestis patriæ vehementer accende. O sanguinem salutiferũ, ô sanguinem viuificum. Vtinam Domine mi, vtinam me isto pretioso sanguine ablutum, prorsus sanes atque purifices: vtinam illum in perfectã iniquitatum mearum satisfactionem patri offeras. Da precor vt ardenti affectu interior homo meus excipiat atque lambat eiusdem beati cruoris tui vitales guttas, & verè gustet, quàm suauis sit spiritus tuus.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui medius inter duos facinorosos latrones in cruce pendens, cum iniquis deputatus fuisti: vt incomprehensibili tua humilitate ac patientia, nostram corrigeres simulq; expiares impatientem superbiam. Erige quæso spiritum meum sursum: vt ego è sublimi cuncta transitoria despiciens, ac solum Deum meum pro me crucifixum admirer, te solum amem, ad te anhelem, te cogitem, de te loquar, te somniem, te sapiam, in te me oblectem, & extra te consolationem recipere penitus renuam.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui tam bonus fuisti etiam pessimis, vt pro illis ipsis qui te crucifigebant, patrem obsecrares, dicens, Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Da mihi quæso veræ mansuetudinis & patientiæ gratiam, qua ego iuxta præceptum pariter & exemplum tuum inimicos diligam, his qui me oderunt benefaciam, pro illis qui me lædunt ac persequuntur, humiles preces coram te fundam, eorum commiserescam, eisque ex animo ignoscam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui cruci tuæ titulum triplici lingua descriptum tãquam victoriæ trophæum affigi voluisti, vt eo conspecto, strenuè aduersus hostes inuisibiles dimicaremus. Protege me sub isto titulo ab omnibus diaboli insidijs ac dolis. Doce me sub isto titulo quas tuis tentationes euincere, cuncta que vitia prosternere, vt illis per gratiam tuam superatis, te liberè laudem & glorificem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, cuius vestimenta inter se partiti milites, tunicam quę inconsutilis erat, vnitatemque Ecclesiæ catholicæ designabat, te ordinante reliquerũt in scissam. Illabatur quæso cordi meo pacis spiritus, hoc inhabitet, hoc possideat: vt fratrum concordiam vitio meo nunquam scindã, aut perturbem, sed scissa reparare & turbata ad tranquillitatem reuocare semper studeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, cui incomprehensibiles cruciatus, ineffabilesq; angustias in ara crucis toleranti, Iudæi procaciter insultarunt, diuersas blasphemias impio ore vomentes. Da Domine, vt ego memor humilitatis, patientiæ, mansuetudinisq; tuæ, dolores, opprobria, persequutiones, infamiam

& mei contemptum patienter feram: ac tecum in cruce ad finem vsque perdurem. Nullus tentationum impetus, nulla aduersitatum procella, nullus contumeliarũ turbo me à sancto proposito deijciat: non mors, non vita, nõ instantia, non futura, non creatura aliqua me à tui dilectione separet.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui alterum latronem conuitia in te dicentem tolerasti, alteri suam iniustitiam humiliter agnoscenti, teque Deum & regem pia fide confitenti, paradisi gloriam, benignissimè es pollicitus. Respice me, quæso illis mericordiæ oculis, quos in latronem malorum suorum, pœnitentem deflexisti. Vtinam, adiuuante tua gratia, vitam tam innocentem agam, tam fideliter tibi seruiam, tam castè te diligam: vt in ipsius vitæ meæ termino, abs te pijssimo redemptore, vocem illam optatissimam audire merear: Hodie mecum eris in paradiso. Amen.

Endologia Ad Iesum XIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui de cruce intuitus matrem tuam dulcissimã mœrore & lachrymis plenam, eius dolorem medullitus miseratus es, & eam discipulo Ioanni, rursumq; Ioannem & in Ioanne nos omnes eidem matri tuæ commendasti. Concede mihi illã castissimo ardentissimoque amore diligere & colere: vt ego eam habens pro matre, ab ipsa quoque pro filio agnosci merear. Da vt eam in omni necessitate, & præcipuè in hora mortis meæ præsentem auxiliatricem inueniam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui vulneribus hiantibus, & capite spinis obsito in cruce miserabiliter pendens, omni solatio te destitutum fuisse, professus es. Præsta, vt in omnibus aduersitatibus, tentationibus, atque derelictionibus, plena fide ad te patrem pijssimum semper confugiam: & de me penitus diffidens, in te solo sperem, tibique me totũ resignem, & credem. Saucia interiora animæ meę memoria vulnerum tuorum: inscribe atque imprime illa cordi meo, & mentem meam tuo sanguine prorsus inebria, vt tibi soli intendam, te solum quæram, te inueniam, te teneam, te possideam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui exhausto corpore exanguis in cruce anhelans, vehementissima siti cruciabaris, & nostræ salutis ineffabili desiderio æstuabas. Da mihi honorem tui, animarũque salutem ardentissimè sitire, & me totum pro illis iuxta voluntatem tuã hilariter impendere. Da vt nullo rerum transeuntium amore tenear, nusquam creaturis hæream, ea quæ amanda sunt rerum transeuntiũ amore teneam, nusquam creaturis hæream, ea quæ amanda sunt in te solo amem, te verò super omnia toto affectu diligam, & in te solo quiescam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui spongiam aceto imbutam tibi sub mortem sitienti porrigi voluisti: vt eo gustato, pro nostra satisfaceres ingluuie, & pauperatis exemplum relinqueres. Da mihi gratiam, qua illicitas voluptates atque delicias asperner, & omnem cibi potusque excessum semper euitem, atque his quæ pro corpusculi fulcimento largiris, moderate vtar, ac gratias agam. Expurga palatum cordis mei, vt quicquid tibi placet, mihi sapiat, quicquid verò tibi displicet, etiam mihi amarescat.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, generis humani amantissimè, qui opus nostræ redẽptionis ritè consummans, hostiam sanctam pro peccatis omnium in ara crucis te obtulisti. Esto quæso cogitationum, loquutionum, actionumque mearum vnicus scopus: vt in omnibus recta ac simplici intentione honorem tui quæram, & nihil extra te concupiscam. Presta, vt in tuo seruitio nũquam tepescam, nunquam deficiam: sed innouato in me spiritus feruore, indies magis ac magis ad te laudandũ atque amandum accendat.

AVE

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui mortem sponte suscepisti, quãdo patri te commendans, inclinato venerando capite emisisti spiritum. Ita videlicet animam ponendo pro ouibus tuis, bonum pastorem te esse declarasti. Mortuus es vnigenite Dei, mortuus es dilecte mi, vt ego viuerem in æternum. O quãta spes, quanta fiducia mihi reposita est in morte tua, & sanguine tuo? Glorifico te & gratias ago tibi vt possum. Dona mihi vitijs & prauis concupiscentijs perfecte mori, tibi soli viuere, te solum sentire & intelligere vt gratia tua, sanctaque charitate decenter ornatus, mox post huius vitæ terminum ad te veram paradisum perueniam. Bone Iesu, propter amaram passionem & mortem tuam, da viuis veniam & gratiam, da fidelibus defunctis requiem, lucemque sempiternam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, in cuius morte Sol lumen suum subduxit, velum templi scissum est, terra concussa tremuit, petræ dissilierunt, & monumenta aperta sunt. Nunquam quæso radij gratiæ tuæ me destituant, ô Sol iustitiæ Deus meus, sed iugiter illustrent penetralia mentis meæ, vt tibi lætus seruiam. Velum hypocriseos à me prorsus detrahe, terram animæ meæ salutari pœnitentia concute, cor lapideũ scinde: vt ego interius totus innouatus, peritura omnia contemnam, & amem cœlestia. Amen.

Endologia Ad Iesum XIIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui latus tuum sanctissimum militis lancea patefieri, sanguinemque & aquam nobis ex eo propinare voluisti: vt animas nostras ablueres & viuificares. Voluisti charissimè mi, mellifluum cor tuum vulnerari propter me. Vtinam cor meum lancea amoris tui profundissimè saucies, illudique sacratissimo cordi tuo vnias, ita vt aliud non possim velle quam quod tu vis: Intruduc Domine, introduc animam meam per vulnus lateris tui, ad arcanum charitatis tuæ, in gazophylatium diuinitatis tuæ, vt te Deum meum pro me crucifixum & mortuum lętus glorificem, atque aliarum rerum visibilium formis è memoria mea deletis, tibi libere intẽdam. En saluto deuotione qua possum quinq; præcipua vulnera tua. Saluete, saluete roseæ, fulgentes, & mellifluæ plagæ redemptoris mei, Regis mei? Saluete præclara sigilla reconciliationis & salutis meæ. Peto, vt in vobis commorer & delitescam, atque ita ab omni malo securus sim.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui magno amicorum tuorum luctu de cruce depositus, aromaticis vnguentis oblini, sindone inuolui, alienoq; sepulchro condi voluisti. Omnes quæso sensus meos, omnesque vires & affectiones meas in te sepeli: vt ego per efficacem amorem tibi coniunctus, reddar ad ad omnia alia veluti stupidus, te solum sciam & sentiam vnicum redemptorem animæ meæ, vnicum bonum meum.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui diaboli potestate contrita, potenter amanterque ad inferos secundum animam descendens, patres ibi detentos tua præsentia exhilarasti, & eos ad amœna paradisi tempe, claramque Dei visionem transtulisti. Descendat nunc oro passionis sanguinisque tui virtus in Purgatorium, super animas meorum parẽtum, propinquorum, familiarum, benefactorum, & omnium fidelium defunctorum: vt à pœnis obsolutæ, recipiantur in sinum pacis æternæ.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui victor è clauso sigillatoque sepulchro prodiens, nobili triumpho resurrexisti à à mortuis: & claritate serenissimi vultus tui reddita, amicos tuos nouo perfudisti gaudio. Da Domine vt ego à vitiis veteris conuersationis resurgẽs, in nouitate vitæ ambulem, & quæ sursum sunt quæram, quæ sursum sunt sapiam, non quæ super terram: vt quum

tu apparueris vita mea, ego quoque te cum appaream in gloria.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui expleto à reſurrectione tua quadraginta dierum numero, coram diſcipulis tuis glorioſus aſcendiſti in cœlum: vbi ſedes ad dexteram patris benedictus in ſæcula. Vtinam anima mea tui amore ſemper langueat, mundana omnia faſtidiat, æterna attendat, ad te anhelet, te eſuriat & ſitiat. Vtinam nihil me afficiat, nihil exhilaret præter te ô domine Deus meus.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui electis diſcipulis tuis vnanimiter in oratione perſeuerantibus, dediſti ſanctum ſpiritum: eosque ad docendum gentes in vniuerſum orbem miſiſti, Emunda quæſo interiora cordis mei: da mihi veram mentis puritatem & ſtabilitatem, vt ipſe paracletus gratum habitaculum in anima mea inueniens, vberioribus gratiæ ſuæ donis me exornet, me conſoletur, me confirmet me imposſideat.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui in nouiſſimo die iudex aduenies, reddes vnicuique iuxta opera ſua, aut præmium aut ſupplicium. Pijſſime domine Deus meus, concede mihi curſum miſeræ huius vitæ ita innocenter ſecũdum tuam voluntatem peragere, vt anima mea de corporis ergaſtulo egrediens, meritis virtutibuſque tuis veſtita, à te miſericorditer recipiatur in cœlum: vbi cum omnibus ſanctis tuis & laudet & benedicat in æternum. Amen.

Endologia Ad Ieſum XV.

DVlcis Ieſu, ego heu per omne tempus vitæ meæ grauiter te offendi, tibi ingratus eſſe nunquam deſtiti: gratiam tuam multis modis impediens, & veteribus delictis noua ſemper adijciens. Multa quidem & magna nimis ſunt ſcelera mea: ſed miſericordia tua infinita atque immenſa eſt: fateor, prorſus indignus ſum filij nomine, veruntamen te patrem meum eſſe agnoſco. Tu es verus pater meus: tu es tota fiducia mea: tu es fons miſericordiæ, qui ſordidos confugientes ad te, non repellis, ſed abluis. Ecce ô ſuaue refugium meum, ecce ego omnium creaturarum tuarum peripſema venio ad te: nihil mecum adferens præter peccatorum ſarcinas. Humiliter procido ad pedes pietatis tuæ: humiliter imploro tuam miſericordiam: ignoſce mihi obſecro ô ſpes mea certiſſima, & ſalua ma propter nomen tuum. Credo enim nulla delicta tam grauia & enormia eſſe, quæ meritis ſanctiſſimæ paſſionis tuæ expiari non poſſint.

Dulcis Ieſu, ergo in remiſſionem omnium peccatorum meorum offero tibi ſtupendam illam charitatem, qua tu Deus æternæ maieſtatis, homo paſſibilis pro nobis fieri, & pluſquam triginta annis inter multiplices labores, ærumnas, atque perſequutiones fatigari non dedignatus es. Offero illum mœrorem, illum ſanguineum ſudorem, illas anguſtias, quibus in horto afflictus fuiſti, quando patrem ſixis terræ genibus orabas. Offero ſummũ illud patiendi deſiderium, quo flagrabas, quando te ipſum inimicis tuis vltrò obtuliſti capiendum. Offero vincula, verbera, improperia, cõuitia, blaſphemias, alapas, colaphos, ſputa, atq; alia genera iniuriarum, quas in domo Annæ & domo Caiphæ per totam noctem paſſus fuiſti. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immenſam pietatem tuam, vt horum meritis animam meam plene purifices, & ad vitã æternam perducas.

Dulcis Ieſu, ego pro vniuerſis iniquitatibus meis, offero tibi inauditã illam ignominiam, quam ſuſtinuiſti, quando cæſus, conſputus, ac vinctus, mane ducebaris ad Pilatum, deinde à Pilato ad Herodem, rurſumq; ab Herode ad Pilatum. Offero illud ſanctum ſilentium, quo humiliter tacuiſti ad illatas contumelias & iniurias. Offero contemptũ tui & ridiculæ veſtis probrum, quo ab Herode affectus fuiſti. Offero acerbiſſimam illam pœnam quam perpeſſus es, quãdo ad columnam ligatus dirè flagellabaris.

Offe-

Offero ipſorum flagrorum ſulcos, & purpurei ſanguinis riuulos, è ſanctiſſimis membris tuis vndique proſilientes. Hæc tibi offero gratias agens, roganſque immenſam pietatem tuam, vt horum meritis animã meam plene purifices, & ad vitã æternam perducas.

Dulcis Ieſu, ego pro vniuerſis delictis meis offero tibi ineffabilem illam humilitatem ac patientiam, quam exhibuiſti, quãdo veſte coccinea ad maius ludibrium indutus, ſpinis coronabaris, nugatoriè ſalutabaris, impiè cõſpuebaris, alapis & arundine cædebaris, ante tribunal ſtatuebaris, iniuſtè damnabaris demumque ad Caluariæ locum crucem propriam baiulans, ignominioſe protrahebaris. Offero dolendam illam ſanctiſſimi corporis tui fatigationem, & laborioſos pedum tuorum greſſus, atq; humerorum tuorũ gratiſſimam preſſuram. Offero ſudores, ſitim, & cætera omnia quæ mitiſſimo promptiſſimoque corde mei cauſa tunc pertuliſti. Hæc tibi offero, gratias agens, roganſque immenſam pietatem tuam, vt horũ meritis, animam meam plenè purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Ieſu, ego pro vniuerſis ſceleribus meis, offero tibi atrociſſimos illos dolores quos paſſus es, quando ſanctiſſimi corporis tui vulnera veſtimentorum detractationi innouabantur, quando manus & pedes cruci affigebantur, quando membrorum tuorum compages ſoluebantur, quando precioſus ſanguis tuis è vulneribus ſacris, velũt è fontibus largiter profluens fundebantur. Offero ſingulas roſei illius ſanguinis guttas. Offero inexplicabilem manſuetudinem atque benignitatem tuam, qua iniquorum tibi inſultantium proteruiam patientiſſimè toleraſti, & inſuper pro eis patrem oraſti. Hæc tibi offero gratias agens, roganſque immenſam pietatem tuam, vt horum meritis, animam meam plene purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Ieſu, ego pro vniuerſis culpis, vanitatibus, negligentiis & diſtractionibus meis, offero tibi incompre-

henſibiles illos cruciatus quos pertuliſti, quando anguſtiis totus expoſitus, & omni conſolatione deſtitutus, miſerabiliter, in cruce pendebas medius inter latrones, & quando vehementiſſima ſiti æſtuans, felle atque aceto potabaris. Offero ſummam illam charitatem, qua tu caput venerandum inclinans, pro nobis emiſiſti ſpiritum. Offero precioſum illum ſanguinem, & ſalutiferam illam aquam, quæ de latere tuo lancea confoſſo effluxerunt. Hæc tibi offero gratias agens, roganſq; immenſam pietatem tuam, vt horum meritis animam plane purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Ieſu, ego in perfectam remiſſionem omnium offenſarum, quas in te quouis modo per omne tempus vitæ meæ admiſi, offero tibi omnia redemptionis noſtræ myſteria quæ peregiſti. Offero incarnationem, natiuitatem, conuerſationem, paſſionem ac mortem tuam. Offero quicquid in glorioſiſſima genitrice tua virgine Maria & cæteris ſanctis vnquam tibi placuerit. Eia ſuauiſſimè Ieſu, ſatisfaciat quæſo pro peccatis meis corã patre tuo ſumma innocentia tua. Totã vitam meam nimis indignam ac ſceleratam, puriſſima ſindone meritorum tuorum inuolue: vt mea quæ immunda ſunt, tuis copulata mundentur, & mea quæ imperfecta ſunt, tuis vnita perficiantur: atque ita & præſenti vita durante, tibi placeam & curſu huius miſeræ peregrinationis confecto, mox ad te qui es ſalus æterna perueniam. Amen.

SEQVENTES ENDOLOGIAE DIVINVM AMOrem ſpirantes, animam humilem Deo ſuauiter coniungunt.

Endologia Ad Ieſum XVI.

DIlecte mi Ieſu, dulcis redẽptor, ablue quæſo animam meã ſanguine tuo precioſo, & omnia peccata mea dele. Extingue & mortifica

Universidad de Deusto
Biblioteca

tifica in me quicquid tibi displicet: desiderio enim tibi placere, ac te diligere toto corde, tota anima, tota virtute. Exorna me meritis & virtutibus sanctæ humanitatis tuæ. Crea in cor mundum, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Da mihi mentem tranquillam, & ad similitudinem cœli claram ac limpidam. Excita in me castæ dilectionis ardorem. Perflet areolam animæ meæ aura cœlestis: vt torporis gelu resoluto, fluant in ea aromata gratiæ tuæ.

O amabilis abyssus, Deus meus & gaudium meum Iesu, ô lux antiqua, lux pulchritudinis immensæ, illustra animam meam inenarrabili serenitatis tuæ splendore. Illucesce mihi anhelanti ad te, ne tenebræ mortis me comprehendant. Ecce domine, ecce ego totis cordis mei medullis cupio diligere te: adiuua infirmitatem meam, & dona vt experiar mellifluæ charitatis suaues influxus. Accende & penitus concrema me igne amoris tui.

Domine mi, adoro te, veneror te, laudo te, glorifico te quibus possum modis. Tu enim es cœlorum amœnitas, & cœlorum pulchritudo, tu saporum dulcior, & odorum fragantia, tu sonorum suauitas, & intimorum amplexum ineffabilis iucunditas. Tu es totus serenus, totus floridus, totus amabilis, totus desiderabilis. Tu animæ meæ vita, honor, solatium, atque vnicum bonum. Perunge quæso viscera cordis mei gratiæ tuæ balsamo: vt ego totus diffluens sancti amoris deliciis, fiam holocaustum acceptum coram te, & tibi placeam iugiter.

Tibi me totum commendo, ô tota fiducia mea: tibi me totum offero, ô spes mea certissima: in te me totum proiicio, ô solus mea vnica. Illumina, doce, dirige, & posside me totum. Inclina Domine aurem misericordia tuæ gemitibus pupulli inuocantis te. Vnum peto, vnum flagito: feruear in meamor rui, occupet interiora mea affluentia perfectæ charitatis, vt cor meũ tibi moduletur canticum suaue.

O fortitudo insuperabilis & firmamentum æternum Iesu Chtiste, cuius dilectio vincit mortis violentiam: viuifica, compinge, & stabili totam animæ meę substantiam in te. Aspiret mihi odor amoris tui in omni calamitate interna, & paupertate spiritus: vt memoria dulcedinis tuæ exhilaratus, confirmer, ne deficiam. Exorna hortulum cordis mei floribus sanctissimæ charitatis, vt tu in eum descendens, inuenias decorem tibi placentem.

O bone Iesu, ô pulcherrimè sponse cœlestis, ô sanctarum mentium secretissimè consolator, qui in te confidentes sub vmbra alarum tuarum protegis in periculis, qui te diligentes fragrantia deliciarum spiritualium recreas in afflictionibus, accende cor meum igne illo quem venisti mittere in terram, & voluisti vehementer ardere: vt diligam & laudem te ex intimis medullis animæ meæ.

O flamma lucens, flamma ardens & consumens, quam inuisibiliter splendes, quam suauiter aduris: te solum sitio mi Iesu, te solum esurio, te magno cordis desiderio inclamo, tuam gratiosam faciem videre exopto. Nihil mihi tam suaue quam tecum esse, tibique adhæret. Vtinam in omni loco & tempore pura mente coram te assisterem: & perfectę amans, vlnis animę meæ fœliciter te complecterer.

Endologia Ad Iesum XVII.

TRahe me post te Deus meus, expedi cor meum à creaturis, & erige illud ad te super omnia, atque in omnibus manentem. Sileat mihi strepitus rerum transeuntium, discedant vanæ imagines & formę, quas cogitationum instabilitas effingit. Transeat anima mea cuncta sensibilia, & fidei oculos figat in te creatore vbique præsente. Da Domine, vt ego in te solo requiescam, in te solo delecter, in te solo cõsolationem requiram.

Mellitissimè Iesu, tranfige medullas animæ meæ dulcissimo amoris tui telo: perfode omnia intima mea ignea charitate: trãsuerbera spiritum meum acutissimis sagittis tuis: vt vulneratus à te

à te fœliciter langueam, & in te veluti deficiam, tibique intime veniar, ad gloriam nominis tui: Illabatur cordi meo odor tui suauissimus, adueniat amoris tui inenarrabilis fragrantia, quæ sempiternas in me suscitet concupiscentias.

Benignissimè Iesu, da mihi cordis contritionem, & lachrymarum fontem tibi placentem. Præsta vt ego cum magna reuerentia in conspectu tuo assistens, habeam te in corde, in ore, & præ oculis assiduè: sicque nullus pateat in me locus adulterinis amoribus. Effice vt ego totus dulcedine sanctę charitatis plenus, totus flamma tui amoris succensus, diligam te Deum meum ex toto corde meo, & ex intimis medullis præcordiorum meorum.

Amo te mi Iesu, & magis magisque amare cõcupisco. Da vt per virtutem amoris tui excutiã pondus omnium terrenorum desideriorum: & post te curram in odore vnguentorum tuorum. Scribe in tabula cordis mei sanctissimam tui memoriam: vt nihil carnale, nihil indignum cogitem, sed te solum quęram, & præsentiam gratiæ tuæ in intimis meis semper sentiam.

O fons misericordiæ qui nunquam manare cessas, veni & tribue te animę meæ. Te enim toto corde desidero, ad te tota mentis intentione aspiro. Da mihi amorem tui castum, fortem ac stabilem, qui me totum repleat, totũ in se transmutet: vt efficiar tibi perpetuum holocaustum in odorem suauitatis.

Pasce famelicum mendicum tuum pastor æterne: illumina mentem meam cœcam claritate præsentiæ tuæ: accende cor meum frigidum igne amoris tui. Absorbeat me melliflua vis sanctæ charitatis: purget, penetret, & rapiat interiora mea flamma castæ dilectionis, vt tibi intẽdam, te desiderem, tibi inseparabiliter adhæream.

Te inuoco in mentem meam dulcis Deus: te inclamo toto cordis affectu salus mea. Intra in intima viscerum meorum: coapta animam tibi, vt possideas illam sine macula. Mundissimo namque Domino munda debetur habitatio. Da vt tui amore totus à meipso deficiam, te solum sciam & sentiam, in te solo exultem & conquiescam.

Endologia Ad Iesum XIX.

SAnctifica quæso Domine cor meum quod feciśti: & eiecta omni malitia, reple illud gratia tua, plenumque conserua, vt dignum habitationis tuæ efficiar templum. Tu melle dulcior, tu sole serenior, tu nectare suauior, tu auro & gemmis preciosior: tu quæso vnus animæ meæ super omnia placeas, te vnum illa votis ardentibus concupiscat.

O iucunda serenitas & serena iucunditas, ô lux gratissima quæ illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, excute tenebras mentis meæ: illucesce animæ meæ, vt ipsa se & te videat, teque magis quam se diligat. Amem te dulcis Iesu super cœlum & terram, atque super omnia quæ cœlo & terra continentur: vt tu solus sis tota intentio mea, totumque desiderium cordis mei. Te mediter interdiu cum animi alacritate & gratitudine, te nocte sentiam in sopore, tecum colloquatur anima mea in omni tempore.

O Vera charitas & chara veritas, Deus æterne, tibi adhære concupisco, tibi intendo, tibi inhio, te suspiro, te quæro, te amplecti desidero, in te solo consolationem accipere volo. Sic omnia præter te relinquere cupio: quasi anima mea à corpore separata coram te consisteret, & amabili præsentia vultus tui perfectè fruerętur.

Dulcissime Domine Deus meus, da lasso requiem, confirma deficientem, ciba esurientem, collige dispersum, redintegra scissum, aperi pulsanti, porrige misero manũ pietatis tuę: iube vt ingrediar ad te, & maneam apud te. Obliuiscatur sui anima mea: tibi inter

prospe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prospera & aduersa immobiliter adhæreat, prorsus respuens omnes adulterinas consolationes.

O lumen quod semper luces & nunquam obfuscaris, illumina me: ô ignis qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me: ô amor qui semper ferues, & nunquã tepescis, absorbe me & transforma in te. Da mihi toto corde & pleno desiderio ad te incessanter aspirare, atque in te suauissimo sanctè respirare. O gaudium meum, lætifica animam meam. Intra in eam ô dulcedo summa, vt dulcia sapiat: intra in eam, vt te solum sentiat, & in te solo oblectationem capiat.

Domine, consolare me afflictum infunde pectori meo suauitatem charitatis sanctæ. Ineffabilis virtus amoris tui penetret & rapiat omnia viscera animæ meæ. Nimiũ lassor in hac peregrinatione, nimium fatigor inter ærumnas præsentis sæculi: concede vt resumptis viribus volitem per sinceram contemplationem vsque ad locum habitationis gloriæ tuæ. Ibi requiescam sub vmbra alarum tuarum à tumultu terrenarum cogitationum.

Saucia Domine mi, saucia interioris hominis mei arcana iaculo amoris tui, & medullas torpentis animæ flammis salutaribus succende. Scribe digito tuo in pectore meo dulcẽ memoriam tui nulla vnquam obliuione delendam: vt te ãmbiam, te sequar, te inueniam, & in te iugiter pure delitier. Amen.

Endologia Ad Iesum XIX.

ILluceſce cordi meo, ô lumen oculorum meorum: præbe te mihi, ô vita animæ meæ, delectatio mea magna, solatiũ meum optatum, requies mea dulcis, gloria mea, honor meus & vnicum desiderium meum. Teneam te dilecte votorũ meorum: astringam te ô sponse cœlestis: sentiam te exultatio mea summa intus & foris: possideam in te beatitudo sempiterna: fruar te in medio cordis mei ô vita perennis.

Diligam te Domine fortitudo mea, amem te Deus meus: refugiũ meum, & liberator meus: adhæream tibi ô spes mea suauis in omni tribulatione mea, amplectar te ô æternum bonum, sine quo nihil est bonum. Aperi penetralia aurium mearum ô verbum penetrabilius gladio ancipiti: vt intus audiam vocem tuam, & ea audita in te viuam ac gaudeam.

Visita derelictum, consolare mœrentem mi Iesu, exhibe misera viscera misericordiæ tuæ. Largire gratiam, quę me totum crucifixum seculo, liquefaciat in amore tui. Perstringe oculos meos lux incomprehensibilis: perstringe eos radiis claritatis tuæ, vt non videant vanitatem. Suaui fulgetro diuinitatis tuę percute eos: & præsta, vt ego per internas lachrymas te requiram die ac nocte.

Tribue visum domine Deus meus, qui vultum tuum amabilem vtcunque videat: largire auditum, qui vocem tuam dulcissimã percipiat: crea olfactum, qui odorem vnguentorum tuorum hauriat: palatum sana, qui gustet abundantiam suauitatis tuæ. Da cor quod te timeat, memoriam quę te recolat, voluntatem quæ tibi summo bono indissolubiliter adhæreat. Totus spiritus meus à te solo possideatur, & in te solo conquiescat.

O vita cui omnia viuunt: vita per quam viuo, sine qua morior: vita per quam viuo, sine qua mœreo: vita dulcis & amabilis: vbi te inueniam mi Iesu, vt in me deficiens in te solo subsistam? Te quæro, te suspiro, præ desiderio tui langueo: veni precor, quia sine te nihil sum & pereo. Scinde cor meũ tua potenti vnctione: largire vt per ardorem dulcissimi amoris tui omni tempore hostia viua coram te efficiar.

Abducat quæso mentem meam ab omnibus quę sub cœlo sunt ingens vis dilectionis tuę. Da domine vt totus ardeam charitate perfecta, quam aquę multæ non possunt extinguere. Effice vt penitus obliuiscar rerum transeuntium præ magnitudine amoris tui: adeò vt propter illas neque intempestiue doleam, neque ineptè gaudeam, sed in te solo stabiliar & quiescam.

Desi-

Deficiant Domine vitiosæ cordis mei affectiones, emoriantur carnis meæ concupiscentiæ: vt viuas tu in me, & igniti carbones sanctorum desideriorum iugiter flagrẽt in medullis præcordiorum meorum. Vulnera Domine, vulnera peccatricem animam meam acutissimo telo perfectæ charitatis, confige me in tuis iaculis feruentissimi amoris: vt fœliciter à te percussus, in te veluti expirem. Eia iucundissima abyssus inæstimabilium voluptatum abripe & absorbe in te spiritum meum, Amen.

Endologia Ad Iesum XX.

REcipe me quæso ô dulcis Iesu in amoris tui suauissimos amplexus, quibus constrictus spiritus meus frigidus ac torpens totus incalescat. Aperi Domine, aperi pulsanti: & orphanam animã meam in delicatum diuini cordis tui conclaue admitte. Dilecte mi, dilecte mi, te desidero, te concupisco: introduc me in te, & ingredere vicissim in me, vt ego tuus sim, & tu meus in æternum permaneas. Hauriam ex te aquam viuam ô fons mellitissime, qua gustata nihil deinceps præter te sitiam: rore cœlestis sapientiæ consperge me, quo intimè imbutus purus à terrenis cupiditatibus conseruer.

Benedic precor inopi, benedic calamitoso exuli tuo benignissimè Deus. Viuido tui amore accende intima mea, vt perfectè diligam te, & nihil concupiscam extra te. Reconde me ô charorum omniũ charissimè, reconde me in splẽdidam, amœnam, ac suaueolentem lateris tui cauernã: vt ibi fœliciter obdormiens, sopore mellifluæ charitatis refociller. Ego me totum tibi offero ac trado: susscipe & posside me totum ô dulce solatium animę meæ. Sic me tibi coniunge, sic agglutina, vt nunquam à te seperari possim: sic te mihi præbe, sic communica, vt iugiter coram te in spiritu sancto delitier ad laudem nominis tui.

Vtinam Domine mi, vtinam mihi viliſſimo indignissimoque peccatori aperire digneris dilectionis tuæ cubiculum & suauissimi cordis tui sacrarium. Tibi enim per efficacem amorem copulari vehementer exoptat anima mea. Nunquã autem in me esset desiderium diligendi te, nisi tu illud præcordiis meis insereres: per te igitur obtineã quod per te desidero. O vernans & serena dies Deus meus, te sitio, te suspiro, amore tui laugueo. Iunge me tibi vicinius ô Sol rutilantissime: vt ad calorem aspectus tui, flores sanctę charitatis progerminet terra cordis mei. Amoris tui lampadem in me succẽde, pacis tuæ dulcedinem pectori meo infunde, meque per omnia gratię tuę coapta, vt tibi placeam.

Mi Iesu, vesti me radianti purpura pretiosi sanguinis tui, cinge me fulgenti corona venerandæ mortis tuæ: & recipe me in thalamum fragrantis amoris tui. Submoue à me quicquid tibi displicet in me. Cor meum prauum, sordidum ac vanum refinge secundum cor tuum. Da mihi simplicem affectum, & mentẽ puram. Amplectere me charitatis tuæ brachiis, astringe diuinitatis tuę vlnis: vt per virtutem ardẽtis dilectionis anima mea tota liquefacta, effluat in abyssum cœlestium delitiarum. Dulcedo tua Domine, pietas tua, species tua, pulchritudo tua vehementer allicit intima mea: sed nisi dimiseris te ad me, non possum ego conscendere ad te. Inclina igitur te ô fons misericordiæ vsq; ad vallem miserię meę: vt toto corde, tota anima, tota virtute amem te.

Eia honor meus, gaudium meum, voluptas mea sincera, Iesu, tantã quæso amoris tui flammam in penetralibus cordis mei excita, vt deinceps nihil sub Sole eligam, nihil concupiscã præter te. Cælum, terra, & omnia quæ his continentur, sine te sint mihi veluti hybernum gelicidium. O flos venustissime, ô dilecte mi Iesu, exorna animã meã illo charitatis decõre quẽ diligis: impingua eã illo amoris adipe quo delectaris. Sic cor meum expoli & leuiga gratia tua, vt nihil terrenum ei adhærere possit. Iugiter defluant in me benedictionum tuarum stillicidia, quibus irrigatus, perfectè emun-

der

Universidad de Deusto
Biblioteca

der à peccatorum ſordibus, & ſanctimoniæ fructus tibi placentes omni tempore proferam.

O dulce lumen animæ meæ illuceſce mihi, vt in meridiem clariſſimum vertantur denſiſſimæ tenebræ cæcitatis meæ. Da mihi requieſcere ſub vmbra claritatis tuæ: da mihi obdormire in ſinu amoris tui, ibiq́ue terrenarum rerum penitus obliuiſci. Nihil mihi iucõdius, nihil vtilius, quam diligere te, tibiq́ue intimè coniungi. Applica me diuino cordi tuo, & in fruitionem vernantium amœnitatum immerge. Eia ardor ſuauiſſime Deus meus, vora & prorſus conſume puluiſculum totius ſubſtantiæ meę. Transfer cor meũ in te: vt glutino inſeparabili tibi adhęrens, viuam de te, & tanquam lilium efflorem coram te.

O mare totius dulcedinis, demitte ſuper me aquas tuæ pietatis. Aperi cataractas abyſſi magnæ, & prorumpant in me fluctus miſerationis tuæ. Demerge me in viui amoris tui diliuiũ: abſorbeãt me beatę charitatis tuę profundum. Dirue Domine odioſam maceriam prauæ tepidæq́ue conuerſationis meæ: & pręſta vt inextinguibili feruore ſequar te. Produc auſtrum ardentiſſimæ dilectionis: qui me tam valido impetu impellat in te, vt à meipſo tranſlatus, & mihi ipſi veluti extinctus, deinceps ſpiritum non habeam extra te. Imprime mihi tuæ propitiationis oſculum, quo conſignatus, nihil poſthac amem præter te: quia tu es tota poſſeſſio, tota hæreditas, totaq́ue expectatio animæ meæ. Amen.

Endologia Ad Ieſum XXI.

DVlcis Ieſu, circundet me dilectio ſancta quaſi veſtimentum decõris: vt anima mea non inculta, ſed ornata coram te appareat. Virtute amoris tui erige me ad contemplationem diuinam: aſſume ſpiritum meum ſuper alta montium æternorum, ne ego elongatus à te, inuoluar tenebris huius ſeculi.

Exhilara mœrentem optata præſentia gratiæ tuæ. Emitte lucem tuam iucundiſſimam, vt ea illuceſcente, renouentur ad exultationem omnia interiora mea. Adeſto mihi in corde, adeſto in ore, adeſto in opere, miniſterioq́ue quotidiano: quia vehementer te deſidero, & auida expectatione aduentus tui contabeſco.

O Domine qui me totum creaſti, totum redemiſti, totumq́ue perditum centies & millies ex inferni faucibus eduxiſti: da vt diligam te ex intimis medullis animæ meæ, quia tu prior dilexiſti me. Inebria me ſobrio amore tui: vt ſolo hîc corpore detentus, libera mente tranſuolem ad te vnicum theſaurum meum.

Mi Ieſu, ita quæſo percelle mentem meam ſuauiſſima violentia tuæ dilectionis, vt ipſa ſancto feruore ſtuporeq́ue victa, & ſupra ſe rapta, fœliciter tranſeat in te. Domine totus ſpiritus meus, totum corpus meum, tota vita mea, laudet te, vt dignum fiam holocauſtum coram te omnibus momentis quibus fruor donis miſericordiæ tuæ.

O amor dulciter ſtringens & ligans, ô amor ſuauiter intima penetrans & vulnerans, ô amor mirabiliter languorem inducens defectumq́ue efficiens, ô Deus meus Ieſu Chriſte, veni ne tardaueris: quia millies exopto te, & ſpiritus meus profundis gemitibus altisq́ue ſuſpiriis anhelat ad te.

Dilata Domine mentem meam immenſitate tui ſuauiſſimi amoris, & ſuſtolle eam in abyſſum fulgentiſſimæ tuæ lucis, vt vel rapida contemplatione attingat te ſapientiam æternam. Miſericorditer intuere me inter calamitates huius vitę laborantẽ. Colloca animam meam laſſam, in loco paſcuę optatiſſimę, iuxta puriſſimos fontes voluptatis tuæ: vt ibi deliciis cœleſtibus refocillata, cito obliuiſcatur miſeriarum ſuarum.

O omne bonum Chriſte Ieſu, excita in intimis meis deſideria ardentiſſima, quibus te ſemper expetam, & ad beatam illam æternę patrię manſionem iugiter aſpirem. O vnica ſalus mea, amem te plus quam me: & me non amem niſi in te & propter te. Obtegat me totum dilectio ſancta. Anima mea dulcedine tui illecta, penitus colliqueſcat charitate: & ſecedens à ſeipſa, atque tota tranſiens in te, deguſtet micas ineffabilium epularum, guttulasq́; incõprehenſibiliũ delitiarum, quas præparaſti diligentibus te.

O Deus meus, & omnia nihil quæſo præter te requirat anima mea: etiã ſe libenter deſerat propter te. Te deſideret, amore tui ęſtuet: vt ſancto feruore extra ſe rapta, atque abyſſo diuitiarum gloriæ tuæ abſorpta, ſentiens non ſentiat, & intelligens non intelligat, ſed in te fœliciter ſoporata obdormiat, tibiq́ue nuda charitate vniatur. Moueat te Domine ſuſpirium meum & multiplex mœror meus ſuper terram. Largire, vt interim dum præſentis exilij miſeriis adhuc fatigor, refrigerium & requiem in te inueniã: ac vbi corpus hoc depoſuero, ilicò in cœlum à te recipiar.

Endologia Ad Ieſum XXII.

DOmine dilexi decorem glorioſę domus tuæ. Ad recordationem lucidiſſimi opulentiſſimiq́; regni tui, & fœlicitatis æternæ quam obtinent beati, deficit virtus animæ meæ. Nam apud te melior eſt dies vna, quàm hic multa millia dierum: apud te & in te eſt omne bonum. O quando veniam & apparebo ante rutilantem & gratioſam faciem tuam? Quando diuini vultus tui præſentia plenè ſatiabis deſiderium meum? O amor cordis mei Deus meus, quando perfectè poſſidebo te? Quando adiunges me tibi vicinius, vt clarè videam te? Quando laqueis contritis & tentationibus periculisq́ue omnibus ſublatis, perduces me ad te, vt iam amplius non commaculer, nec offendam te, ſed hymnũ ſecurè dicam magnificentiæ tuæ ſuper multitudine miſericordiæ tuæ? Eia dilecte mi, erige quæſo de puluere pauperem & miſerũ: educ me (quum tibi placuerit) è carcere, & miſericorditer ſubleua in cælum: vt ibi ſempiterno iubilo laudet te anima mea pro omnibus bonis quæ mihi gratuitò dediſti, ô vnica ſalus mea.

Dulcis Ieſu, vita beatiſſima, ad te anhelat atque æſtuat cor meum. Tu enim magnus es & laudabilis nimis: tu es totus pulcher, & plenus ineffabilibus deliciis. O quando ſine medio contemplabor te? Quando videbo te ſpecioſum forma præ vultibus hominum & angelorum? Inenarrabilis venuſtas tua Domine plurimum me inuitat & attrahit, caſtasq́ue concupiſcentias in me accendit. Iucundum atque admirabile lumen tuũ & ſplendores tui fulgentiſſimi mirificè exhilarant ſpiritum meum. Iam hoc corruptibile corpus eſt mihi tanquã cortex amariſſimus: & ego millies optarem eo depoſito atque abiecto, emori, quò nux tibi chara anima mea reciperetur in cœleſte horreum, & ſemper eſſet apud te verum poſſeſſorem ſuum. Eia dilecte votorum meorum, intende voci orationis meæ: quia cordis ſuſpiriis te requiro, & vernantiſſimam amœnitatẽ diuinitatis tuæ apertè contemplari deſidero.

Clara tui viſio Domine, infinito præcellit omnem pulchritudinem & omne delectamentum quod in hoc mundo oculus vidit, vel auris audiuit, aut in cor hominis aſcendit. O quando oſtẽdes mihi teipſum? Quando adimplebis me lætitia, exhibendo mihi deſiderabilem vultum tuum? Quando diuinis optatiſſimisq́ue fulgoribus tuis me perfectè illuſtrabis? Quando potabis & inebriabis me dulciſſimo torrẽte voluptatis tuę? Quando te ſponſum animæ meæ ſuauiter cõplectar, oſculabor, & laudabo cum ſanctis tuis in illa ſuperna fœliciſſimaq́ue regione? Ecce concupiſcit & deficit anima mea diligens te. Eia Deus meus, miſerere mei. Attende gemitus meos multiplices: & concede, vbi carne exutus fuero, mox perueniam ad te, atque glorificem te in æternum: quia ad hoc creaſti & redemiſti me

Dulciſſime Deus, ego tecum eſſe, amabilemq́ue faciem tuam intueri vehemẽter exopto. Et quando id mihi continget? Quando ab hoc exilio in cœleſtem illam & veram patriam

meam reuertar? O patria beata, vbi lux sereniſſima perpetuò fulget: vbi ver amœniſſimum & æſtas iucundiſſima ſemper manet: vbi gratiſſima tempe iugiter vernant, & flores elanganti ſſimi nunquam marceſcunt: vbi odor ſuauiſſimus ſempiternè durat, & canticorum organorumq; admiranda melodia ſine fine reſonat. O Domine apud te eſt poradiſus intellectualis, paradiſus ſummè deſiderabilis, manans inceſſanter riuulis puriſſimarum voluptatum, & demulcens indicibili venuſtate omnigenarum pulchritudinum. Apud te eſt fons vitæ, & ſpecioſus meridies, & temperies tranquilla, & pax imperturbabilis. Apud te & in te exuberantiſſimè, eminentiſſimeq; inuenitur quicquid cordi humano placere & gratum eſſe poteſt. Quid igitur volo præter te? Tu mihi ſufficis. Da vt nihil diligam extra te, & tandem perfectè obtineam te verum, vnicum, atq; incommutabile bonum meum.

Credo Domine, quod non video. Credo opes, delicias, & iucunditates cæli eſſe immenſas atque æternas. Credo te ſummam increatamq; pulchritudinem ac dulcedinem eſſe, à qua omnis pulchritudo, & dulcedo creata profluit: ſed te nondum video. Præſta Domine, vt permanendo in eo quod credo & non intueor, merear aliquando intueri quod credo. O Ieſu mi chare, quando quæſo corpus meum (te perimente) reuertetur in puluerem, & anima mea refluet in te ſuam originē? Quando in te ô pax mea dulciſſima obdormiam & requieſcam, vt apertè contempler tuam ineffabilem gloriā? Quando plenè aſpirabit mihi melliflua diuinitatis tuæ fragrantia, & exorietur tuæ manifeſtę viſionis dies ſempiterna? O quam bonū eſt dilecte mi, te clarè videre, te habere, & in æternū poſſidere? Eia tu mihi concede, vt miſeram hanc vitam in tua gratia atque amicitia fœliciter finiam.

Dulcis Ieſu, in hora exitus mei benedic animæ meæ, & mortem meam inuolue vitali morte tua, quæ eſt chariſſimum fœdus firmiſſimumq; pactum reconciliationis meę. Tunc mitte ad me fidelem adiutricem Mariam virginem, matrem tuam amabilem, & ſtellam maris inclytam: vt conſpecta hac præclara rutilantiq; aurora, cognoſcam te ſolē iuſtitiæ mihi iam propinquū eſſe. Dic tunc animæ meæ: Ego creator, redemptor & amator tuus, per anguſtias mortis quæſiui & acquiſiui te: ſemper mecum eris, noli timere.

Eia præcellens gemma diuinæ nobilitatis, & elegans flos dignitatis humanæ, Ieſu ſuauiſſime, tu me hāc migrantem benignè recipe in beatam domum æternę pacis & claritatis tuę. Ibi ô ſalus mea vnica, viſu melliſluæ præſentię tuę conſolare me, Ibi guſtu charæ àcquiſitionis qua me redemiſti recrea me. Ibi in ſpiramento ſuauiflui ſpiritus tui attrahe & imbibe me. Ibi per oſculum perfectæ vnionis in perpetuam tui fruitionem immerge me: vt viuam de te, & exultem in te: tibiq; hoſtiā laudis reddam ſine fine. Amen.

PRECVLAE AD MARIAM.

Endologia I.

AVE ſuauis Maria, aue virgo ſacratiſſima, q̄ Deus ſibi in matrem elegit ante ſecula. Tu es fœlix illa inter Deū & homines mediatrix, per quam ima ſummis copulata ſunt. Tu exordium vitæ, tu ianua gratiæ, tu portus naufragi ſeculi. Impetra mihi quæſo perfectam peccatorum meorum veniam, perfectamq; ſpirituſſancti gratiam: vt filium tuum ſaluatorem meum, teque matrem miſericordiæ ſtudioſè colam, & caſtè ardenterque diligam.

AVE ſuauis Maria, quam variis figurarum tegumentis præſignatam, & diuerſis prophetarum oraculis promiſſam, patres antiqui magnis exoptauerunt deſideriis. Aſſume me in ſeruulum ô Domina, adopta me in filium ô mater: largire vt inter illos numerer, quos virgineo pectori tuo inſcriptos amas, doces, dirigis, adiuuas, foues ac protegis.

Aue ſuauis Maria, quam Deus ab originali culpa honorando priuilegio preſeruauit, & ſingulari gratia eximiisque donis ornauit. O virgo præclara, virgo ſerena, virgo puriſſima, ô electa ex millibus infantula, ne repellas me iniquū, ne reiicias illuuie peccatorum fœdatum: ſed exaudi miſerum clamantem ad te, conſolare deſiderantem te, & adiuua ſperantem in te.

Aue ſuauis Maria, cuius natiuitas optata ſeculis, expectata gentibus mūdum noua luce illuſtrauit, nouoq; exhilarauit gaudio. O perfectę innocentiæ virgunc ula, impetra mihi veram vitæ ſanctimoniā: diſſipa in me quicquid virgineis oculis tuis diſplicet. Miſerere mei Domina, miſerere mei: quia miſeratio tecum creuit ab infantia.

Aue ſuauis Maria, quam Deus omni corporis pulchritudine omniq; morum honeſtate perfudit, atque amabilem omnibus reddidit. O elegātiſſima, ô gratioſiſſima virgo, exorna quæſo animam meam decore ſpirituali, inſere cordi meo viuidos ſanctæ caſtimoniæ affectus, vt tibi placeam, & cultum acceptum exhibeam.

Aue ſuauis Maria, quam ſanctiſſimi parentes in templum adductam, Domino obtulerunt, & diuinis mancipauerunt obſequijs: vbi tu vitam degens angelicā, tota humilis, tota pia, tota mitis, tota benigna, omnes te intuentes ad vitæ integritatem puritatemq; mirificè alliciebas. Dona mihi odorem ſanctæ conuerſationis ex te hauſtum apud omnes ſpirare: vt quantum in me eſt, nemini ſim grauis, neminem ſcandalizem, ſed omnes conſoler, omnes ad Dei amorem mundiq; contemptum prouocem.

Aue ſuauis Maria, aue virginū primicæria, quę te totam Deo conſecrās, virginitatis votum ei mente grata obtuliſti: Tu abſolutum pudicitiæ totiusque ſanctitatis exemplar: tu illa ſpecioſiſſima pariter & inconcupiſcibilis virgo, cuius puriſſima perfectiſſimaque conuerſatio, corda aſpicientium cæleſti quadam luce penetrabat caſtioraque reddebat. Impetra mihi quæſo veram mentis & corporis mundiciem, vt in me nihil ſuſcipiam fœdum, nihil admittam vitioſum, nullis concupiſcentiæ illecebris conſentiam: ſed omnia carnis irritamenta mente & ratione pertranſiens, in ſolo Deo oblecter atque quieſcam. Amen.

Endologia Ad Mariam II.

AVE ſuauis Maria, quam ſanctis ſtudiis contemplationibusq; vacantem, Deus familiari angelorum conſortio & ineffabili purę conſcientiæ gaudio ſolabatur. Obtine mihi quęſo tuis meritis, vt quietem & ſilentium diligam, precibus cęterisque ſpiritualibus exercitijs ſyncero cordis affectu & ſerena mentis hilaritate inſiſtam. Illa ſint chariſſimę delitiæ meæ, quamdiu in miſerabili carcere corporis huius detineor.

Aue ſuauis Maria, quæ virgo virgini Ioſeph deſponſata fuiſti diuino cōſilio. Ne ſinas me, ô conſolatrix cordium, ne ſinas me elongari à te, intuere benignis illis oculis tuis deſiderantem tibi placere. Sicut enim in æternum viuere ac ſaluus eſſe non poteſt is, quem à te auerſum deſpexeris: ita in æternum perire non poteſt is, quem ad te conuerſum reſpexeris. Occurre Domina quærenti te, dirige diligentem te, conuerſa confidentem in te. Eſto mihi ſemper propria, vt ſalutem per te inueniam.

Aue ſuauis Maria, quam rebus cœleſtibus intentam, Gabriel angelus ſecretum thalami ingreſſus, officioſè ſalutauit, arcanaque diuini conſilij edocuit. Vtinam ego te frequenter ſalutare, & deuotum obſequium tibi exhibere, geſtiam. Vtinam nihil vnquā in me hæreat, quod aſpectum tuum pluſquam angelicum offendat.

Aue ſuauis Maria, quę in tuis caſtiſſimis viſceribus virtute ſpirituſſancti concepiſti Dei filium. O fœliciſſima mulierum quid tunc ſenſiſti in pene-

tralibus virginei cordis tui, quãta dulcedine beata anima tua liquefacta eſt, quando vteri tui thalamum, fons & origo totius dulcedinis Deus ſubiit, & de te carnem ſuſcepit? Laudo & glorifico te ô Maria, tuum ſacratiſſimum vterum humiliter veneror. Serua & auge me pium te colendi deſiderium.

Aue ſuauis Maria, quę Regem gloriæ in vtero geſtans ſpiritu ſancto admonẽte ad montana ludææ conſcendiſti, cognatam tuam Elizabet viſitaſti, eam ſalutaſti, eiq́ue impendiſti miniſterium. Viſita quæſo mentem meam, & effice, vt omnibus diebus vitæ meæ tibi fideliſſimè ſeruiam, & caſtiſſimo affectu te diligam.

Aue ſuauis Maria, quæ cum Ioſeph ſanctiſſimo compare tuo non recuſaſti vitæ prolixitate affligi, quando tu puella tenera ac pregnãs profecta fuiſti in Bethleem, Impetra mihi gratiã, qua patienter ſuſtineam ærumnas huius exilij, iugiterq́ue aſpirem ad cœleſtem Bethleem, in qua eſt panis vitæ Ieſus Chriſtus author noſtræ ſalutis.

Aue ſuauis Maria, quæ labore itineris fatigata, caruiſti hoſpitio, & ſtabulum habuiſti pro diuerſorio. Guberna omnes affectus animi mei, vt nihil in hoc mundo vitioſè diligam, nulli rei viſibili inhæream: ſed tanquam peregrinus & aduena ciuitatem permanẽtem hîc non habens, totis deſideriis æterna ſuſpirem, & in ſolo Deo meo conquieſcam.

Endologia Ad Mariam III.

AVE ſuauis Maria, quæ ſine dolore, ſine virginitatis detrimento peperiſti nobis Saluatorem exultantibus angelis. O virgo mater, tu es veri Salomonis templum, tu arca Dei & propitiatorium, tu porta clauſa quam vidit Ezechiel: tu hortus concluſus & fons ſignatus. Reple quæſo cor meum atque omnes ſenſus meos gratia cœleſti, vt innouato in me bono ſpiritu, vitam tibi filioq́ue tuo placentem agam.

Aue ſuauis Maria, quę Ieſum caſtiſſimi vteri tui fructum panniculis involuiſti, vagientemq́ue reclinaſti in præſepio. Vtinam tu amor cor meum ſic occupet, ſic innocentis vitæ puritas me quaſi modò gentium infantem exornet: vt inter quaſlibet aduerſitates à te adiuuari, tuæq́ue viſitationis beneficio recreari merear.

Aue ſuauis Maria, quæ Ieſum puerulum virgineis tuis vberibus lactaſti, & eum vlnis geſtans, pro tuo deſiderio tibi ſuauiter aſtrinxiſti, oſculisq́ue deliniſti. Da vt ego ærumnis & tentationibus huius exilij preſſus, ſemper ad ſinum maternæ pietatis tuæ confugiam: & ſpiritualis conſolationis lacte per te refocillatus, omnes impuras delectationes reſpuam.

AVE ſuauis Maria, quæ infantiam pueritiamq́ue Saluatoris maternis officiis ſedula fouiſti: & eum adoleſcentem factum atq; euangelizantem deuotè ſequuta es. Præſta vt ego te diligam, te ſequar, tui præſentiam deſiderem, & omnia tranſitoria prorſus deſpiciam.

Aue ſuauis Maria, quæ propter vnigeniti tui labores, perſequutiones, & ãtrocem ignominioſamq́; paſſionem indoluiſti ex intimis piiſſimi cordis tui viſceribus. Da vt ipſum Deũ meũ, pro his quæ mei cauſa fecit ac pertulit ſemper laudem, & omniũ qui in miſeriis atque calamitatibus conſtituti ſunt verè commiſereſcam.

Aue ſuauis Maria, cuius beatam animam gladius doloris pertranſiuit, quando ſub cruce filij tui prudentis, acerbiſſimosq́ue cruciatus tolerantis, & ſanguinem ſuum fundentis, atque ad extremum expirantis, ſteriſti tota lachrymoſa. Da mihi tecum ſtare, & grata mente recolere paſſionem mortemq́ue eiuſdem vnigeniti tui, mei redemptoris.

Aue ſuauis Maria, quam IESVS Chriſtus ſua triumphali reſurrectione exhilarauit, & poſt aſcenſum ad patrem, cum ineffabili gloria in cœlum aſſumpſit: vbi tu illuſtris regina reſides ſupra choros angelorum exaltata. Humiliter te precamur, vt noſtri curam geras, nosq́ue tuis orationibus miſericorditer excuſes apud ipſum filium tuum iudicem viuorum ac mortuorum. Amen.

Endologia Ad Mariam IIII.

AVE Domina præcellentiſſima, & inter ſanctos poſt Deum ſanctiſſima Maria: quæ virginea fœcunditate, fœcundaq́ue virginitate admirabilis, Ieſum Chriſtum mundi ſaluatorem genuiſti. Tu gratiſſimũ Dei templum, tu ſpiritus ſancti venerandum ſacrarium, tu adorandæ Trinitatis glorioſum triclinium. Per te Domina viuit orbis terrarum: ad tui memoriam hilareſcunt & recreantur fideles animæ. Inclina quæſo aures tuæ pietatis precibus huius ſerui tui, huius miſeri peccatoris: & caliginem vitiorum meorum radijs tuæ ſanctitatis diſſipa, vt tibi placeam.

Aue benigniſſima miſericordiæ mater, ſalue veniæ gratiæq́ue conciliatrix optatiſſima Maria. Quis te non amet? quis non colat? Tu enim in rebus dubijs es charum lumen, in mœroribus ſolatium, in anguſtijs releuamen, in periculis & tẽtationibus refugium, tu poſt vnigenitum tuum certa es fidelium ſalus. Tu diceris & verè es omnium fœminarum præſtantiſſima, omnium gratioſiſſima, omnium iucundiſſima. Beati qui diligunt te Domina: beati te qui venerantur: beati terquaterq́ue & amplius, qui per vitæ ſanctimoniã tibi familiares effecti ſunt. Tuæ pietati commendo animam meam & corpus meum: dirige, doce & protege me ſingulis horis atque momentis ô dulce præſidium meum.

Aue magnifica aula & ſplendidum platium imperatoris æterni Maria, ſalue odoriferum Deitatis reclinatoriũ. Tu es fœmina illa amabilis, pia, prudens, generoſa, elegans, ſuſpiciẽda. Tu es illa cœli terræq́; regina, quæ progrederis quaſi aurora cõſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, & eadem terribilis dæmonibus ſicut caſtrorum acies ordinata. Præſta Domina, vt inter procellas huius vitæ ſemper te attendam: & contemptis rebus viſibilibus, amœnas illas pulchritudines pulchrasq́ue amœnitates paradiſi contempler.

Aue ſydus fulgentiſſimum & clariſſimum iubar Maria, ex qua ſol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter ortus eſt. Tu virgo illa vltra omnem pulchritudinem decora, tu mater illa vltra omnem honeſtatem gratioſa, quæ benignis oculis pios Eccleſiæ filios intueris toto orbe terrarum. Dulce nomen tuum recreat defeſſos, ſerenus ſplendor tuus illuminat cæcos, ſuauis odor aromatum tuorum lætificat iuſtos, benedictus fructus vteri tui ſatiat beatos: tu angelorum hominumq́ue laudes prima poſt Dominum promereris. Ora pro me Domina, vt tuis precibus adiutus, Chriſtum Deum Deorum, teq́; Dominam angelorum in Sion videre & glorificare merear.

Aue ſummæ lætitiæ beatiſſima parens Maria, per quam cœleſtis benedictio, & fœlicitas æterna ad nos dimanauit. Tu enim benedicta inter mulieres donis ſpiritualibus ſuperfuſa, nobis enixa es redemptorem. De te carnem aſſumpſit, & ex virgineo vtero tuo prodijt infantulus ille Ieſus Chriſtus, vnicus ſalutis author, quo nihil ſuauius, nihil pulchrius, nihil præſtantius exiſtit: poſt quem nihil te dignius, nihil diuinius, nihil optatius cogitari poteſt. Religioſa tui memoria mœſtos exhilarat, caſta tui contemplatio ſanctos demulcet, fidelis tui veneratio peccatores emundat: omnes filij Dei gratam mentis requiem in te inueniunt. Impetra mihi quæſo Domina perfectam cordis puritatem: vt ex eorum ſim numero, qui vnigenitum tuum, teq́ue cœli reginam contueri ac laudare merentur in ſecula.

Aue Maria virgo ornatiſſima, virgo ſole ſerenior & aſtris lucidior, virgo melle dulcior & balſamo ſuauior, virgo roſis rubicundior, & lilijs candidor. Tu fons hortorum vernantium, tu puteus aquarum viuentium, tu thronus aureus veri Salomonis, tu vas puriſſimum omni amaritudine carens, tu cella mundiſſima longè la-

Universidad de Deusto
Biblioteca

teque gratissimum odorem defundens. Dominus creauit te virginem immaculatam, elegit te humilem ancillam, concupiuit te amabilem sponsam: tu es totius generis humani gloria, ac totius orbis singulare miraculum. Ne auerseris me indignum peccatorem ô Domina: sed ex sordido fac mundum, ex remisso alacrem, ex arido deuotum.

Aue desperantium spes oportuna, & destitutorum auxiliatrix præsentissima Maria, cuius honori tantum tribuit filius, vt quicquid petieris mox impetres, quicquid volueris mox fiat. Tibi regni cœlestis thesauri commissi sunt. Tu Cherubin honoratior, & Seraphin Deo proximior. Tu Abraham, Isaac & Iacob patrum tuorum eximium decus. Nominis tui gloriam, dignitatis tuæ splendorem, pietatis tuæ abundantiam, omnis ætas, sexus, & lingua confitetur. Exaltata es ô Domina supra choros angelorum: tanquam dies verni circundant te flores rosarum & lilia conuallium. Sana me ô beata, & sanabor: Saluum me fac, & saluus ero, tibique benedicam in æternum.

Eudologia Ad Mariam V.

AVE cœli exultatio & terræ gaudium Maria: salue candidum lilium fulgidæ Trinitatis, & vernans rosa amœnitatis cœlicæ. Tu post filium tuum es Domina vniuersæ creaturæ: adeò vt adtuũ quoq; nomen sese inflectat omne genu cælestium, & terrestrium & infernorum: tibi officiosissimè obsequuntur angelicæ potestates. Tu es illa lucis sereniissima mater, quæ mentes te diligentium amanter illustras: Tu es illa pietatis dulcissima parens, quæ fideles tui cultor es ad amœnas paradisi mansiones fœliciter perducis. Tu speciosa illa sicut columba ascendens supra riuulos aquarum, cuius vestimenta inestimabili suauitatis odore fragrant: te exercitus beatorum laudant, tibique benedicunt iugiter. Ad te Domina sese erigit vultus meus, te respiciunt oculi cordis mei, in te confidit anima mea: miserere mei, quia salus mea in manibus tuis est.

Aue incorrupta, & ab omni illuuie immunis virgo Deipara: salue omnium ad te currentium certissimum profugium Maria. Tu turris munitissima, cuius muris qui cinguntur, securi sunt: tu fidelissima protectrix omnium te laudantium. Tu candida nubes ardorem æstus temperans: tu ros oportunus ignem fornacis extinguens, tu clauis gemmata paradisi ianuam referans. Tu granum purum è palea excussum, tu lilium inter spinas, & flos conuallium. Tota mitis es, tota amœna, tota fulgens, tota benigna. Procul à te cõstitutos illuminas radiis misericordiæ: iuxta te positos recreas deuotionis suauitate. Succurre mihi ô dulcissima aduocata: & post huius vitæ fluctus perduc me ad portum salutis æternæ.

Aue prophetarum laus, & Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginumque honor Maria. Tu iustitiæ palma speciosissima: tu pudicitię nardus fragrantissima: tu hortus virens cælestibus deliciis plenus: tu arca legalis, dulcissimum manna continẽs: tu terra benedicta, fructum beatissimum proferens: tu petra spiritualis, potum copiosissimum fundens: tu fons sacer, in flumen maximum redundans. O Maria quàm tu sancta, & quàm ego iniquus: quàm tu humilis, & quàm ego superbus: quàm tu sublimis, & quam ego indignus. O intemerata, quàm vastum spacium porrigitur inter tuam plusquàm angelicam puritatem, & meam spurcitiam intolerabilem. Repurga quæso cor meum à peccatorum sordibus: tolle à me quicquid virgineis oculis tuis minus placet. Segrega mentem meam à desideriis terrenis, & eam in amore rerum cælestium fige, ad laudem filij tui sempiternam.

Aue preciosissima margarita, & humani generis post filium gemma singularis Maria. Tota pulchra es ô virgo, tota pulchra es, & macula non est

est in te. Castissimæ animæ tuæ nihil vnquã inhęsit turpitudinis, nihil defuit spiritualis decoris. Tu Patriarchas excellis fide, Prophetas scientia, Apostolos sancto zelo, Martyres patientia, Confessores humilitate, Virgines innocentia. Tu ineffabilibus monilibus ornata, omnes superni palatij ciues in admirationem rapis. Tu es sol clarissimus, defectum prorsus nesciens: sol è terra cœlos irradians: sol è cœlis terram illuminans: sol peccati nubes discutiens. Cùm ego fulgorem sanctitatis tuæ considero Domina, vehementer erubesco ob caliginem meæ turpitudinis. Sed ecce pedibus tuis aduolutus humiliter, agnosco ipsam meam iniquitatem. Ne quæso dispicias me ô spes mea suauis. Magnam miseriam vilissimi peccatoris, subleuet magna atque ingens miseratio pijssimæ matris.

Aue virgo sacratissima, & inter mulieres benedictas peculiari benedictione singulariter insignis Maria. Tu vallis amœna, vernans virtutum lilijs: tu paradisus beata, affluens consolationum delitijs; tu rosa venusta, inenarrabilem suauitatem spirans: tu concha electa, mellifluum amoris adipem stillans: tu stella Iacob fulgida, cœlos omnes perornans: tu virga Iesse florida, vniuersum orbem exhilarans. Tuã pulchritudinem, tuum ornatum, tuã dignitatem, omnes spiritus beati mirantur. O totius elegantiæ, totiusque sanctimoniæ fœmina, ô Domina preclarissima, quæ supra choros angelorum resides, assessum Deo proximum sortita, meas quæso calamitates, meosque gemitus attende. Visita & consolare me inutilem seruum tuum, atque à peccatis absolutum, redde tibi per omnia placentem.

Aue singulare cœli ornamentum, singulareque terræ præsidium Maria: salue Regis æterni mater millies beata: gaude gratiæ perditæ instauratrix optatissima. Tu Domina rerum imperium cum filio commune obtines: tibi omnis ætas & sexus meritò verticem inclinat: tuis pedibus totus orbis iure prouoluitur. Nam post ineffabilem Trinitatem, post dilectum natũ tuum, nihil habet cœlestis aula te vnã admirabilius. Ad tuum nomẽ dæmones contremiscunt: ad tuum fulgorẽ potestates tenebrarum diffugiunt: ad tuum nutum portæ paradisi reserantur: tu es omnium Christianorũ spes post filium. O Regina misericordiæ, ô vitæ dulcedo, te inclamo miserabilis Euæ filius, te suspiro calamitosus exul in hac lachrymarum valle: ne me precor auerseris ô Domina, sed laborantem adiua, pugnantem protege, vacillantem confirma: & benedictum fructum ventris tui Iesum Christum mihi post hoc exilium ostende.

Aue purissima Spiritussancti officina, & immaculatum verbi Dei sacrarium: salue sanctissima mater & virgo Maria: quæ gaudium Angelorum pariter & hominum peperisti Iesum Christum, eundemq; puerulum pannis inuoluisti, fasciolis strinxisti, vlnis gestasti, gremio conuouisti, vberibus lactasti, amplexibus osculisque deliniisti. Rogo te Domina, & exorabile pectus tuum obtestor, per maternam sedulitatem officiosasque curas, quas cunabulis & infantiæ ipsius vnigeniti tui deuota impendisti, vt mei patrocinium apud eum suscipias, peccata deleas, gratiam mihi impetres, lumen infundas. Amen.

Eudologia Ad Mariam VI.

AVE seroniissima suauissimaque Regis Messiæ genetrix Maria. O Domina, tues turtur illa pudicissima, cuius vox omnipotentis aures mirifice demulcet: tu es columba illa castissima, cuius gemitus Spiritui sancto modis omnibus placet. O virgo gratiosa, virgo decoris stupẽdi, eijce è cordis mei penetralibus quicquid sordidum minusq; decorum est. Illumina tenebras meas interiores radio splendoris tui: vt vitijs dissipatis atque deletis pulchritudinem tuam purè contẽpler. Attende Domina, attende suspiria animæ anhelantis ad te. Veni millies desiderata: & ex plenitudine gratiarum tuarum aliquid cordi meo

infunde, vt intimè ac sanctissimè te diligam.

Aue ancilla Dei solitaria, & secretissimi sponsi sponsa secretissima Maria: salue puella amabilis & filia gratię electa. O virgo verecunda, ô fœminarum omnium pulcherrima, ostende mihi precor faciem tuam decoram: cuius aspectu suscitentur in me inextinguibiles castimoniæ affectus: sonet vox tua dulcis in auribus meis, cuius auditu reuiuiscat resurgatque spiritus meus à morte peccati, & somno tepidæ conuersationis. Ineffabilis illa fragrantia suauitatis tuæ mētem meam recreet iugiter. Syncerus amor tui ingrediatur thalamum pectoris mei, & omnia interiora mea fœliciter occupet, vt mundana prorsus fastidiam.

Aue immaculata beatæ Trinitatis amica: salue fœmina mente & corpore purissima Maria. O virgo taciturna, virgo humillima, virgo Deo gratissima, irradia quæso intima mentis meæ sereniſſimo vultus tui splendore: vt in te delectetur & exultet cor meum. Trahe me post te, vt curram alacriter in odore vnguentorum tuorum. Lætifica spiritum meum ô benigna, vt hilariter tibi seruiam, & ex intimis viscerū meorum te diligam. Visita pupillum gementem & mœrentem: tange citharam cordis mei, vt suaue resonet in laudem dulcissimi nominis tui. Te amet te veneretur, tibi benedicat anima mea omni tempore.

Aue filia Sion millies beata, salue mellitissima Dei mater Maria. O virgo sanctissima, virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum: circūueniſti obsecro, & exorna animam meam gratia cœlestis decoris. O Regina illustrissima, intuere pauperculum è sublimi solio gloriæ tuæ: appropinqua ô Domina finibus miseri huius peccatoris, & consolare me optata tui præsentia. Exultet in te spiritus meus, collaudent te præcordia mea, & sancta tui dilectione colliquescat anima mea.

Aue virgo pia & suauis Maria: aue porta Orientalis inuiolata, per quam speciosus forma præ filijs hominum ad nos venit. Conuerte ô præclara, cōuerte ad me mitissimos illos oculos virginei vultus tui: illumina tenebras cęcitatis meę claritate aduētus tui. Attende gemitus animæ meæ cupientis diligere te: satia desiderium fatiscentis & languentis spiritus mei die ac nocte. Separa Domina mentem meam ab omnibus quæ sub cœlo sunt, & in synceriſſimam tui contemplationem suspende: faciens eam prægustare mellitas sorbitiunculas iucunditatis æternæ.

Aue solicitudinis amatrix, & internæ quietis cultrix mitissima: salue fœmina honestate admirabilis & sapientia ineffabiliter adornata Maria. O virgo electa, virgo inter filias Ierusalem speciosissima, dispersas quæso seruuli tui cogitationes recollige, & spiritum dissipatum redintegra: vt synceras trāquillasque meditationes de te pertractem. Inhæreat menti meæ amabilis illa castimoniæ fotrix pulchritudo tua: possideat penetralia cordis mei purissimus amor tui in perpetuum. Tu fragrantissimum diuinitatis tabernaculum: tu hortus conclusus, vnde pulcherrimus, atque vnicus ille flos prodijt Iesus Christus saluator animarum nostrarum: te laudet & veneretur omne seculum.

Aue redolens viola altissimę humilitatis, & rubens rosa charitatis ardentissimæ Maria: salue generosissima summi conditoris mater. O virgo suauis, ô charissima in delitijs, perueniat ad me fragrantia aromatum tuorum. Te sentiat spiritus meus in nocte, te exoptent præcordia mea per diem, tibi suauiter afficiatur cor meum, te me dullitùs diligant omnia intima mea, hilariter in tuis laudibus occupetur mens mea omni tempore. Tu cælesti sponsi floridus thalamus, tu sacrarum deliciarum amœna paradisus, tu diuinorum sacramentorum apotheca odorifera. Tu genitrix, tu filia, tu sponsa Dei altissimi: tu es & semper eris dulcis spes mea, & dulce solatium animæ meæ. Adesto mihi pia gubernatrix, quamdiu in periculoso mari seculi huius

huius nauigo: & præcipuè in ipso vitę termino: vt te prælucente, te dirigente, te perducēte, fœliciter perueniam ad portum cœlestis Ierusalem, vbi te diligam & laudem sine fine. Eia Domina, exhibe mihi quęso in hora mortis meæ iucundissimam præsentiam tuam: & roseo, rutilantique vultu tuo, ac blandis oculis tuis solare dolores & gemitus meos, meque redde securum de æterna beatitudine ad gloriam Dei. Amen.

AD SPIRITVS ANGELI.

cos, & alios cœli ciues.

AVETE lucidi spiritus angelici, principes nobilissimi atque pulcherrimi, melliflua Dei visione, incorruptibilibusque delicijs semper fruimini, & qui ipsum Dominum cum ineffabili gaudio iugiter glorificatis. Gratias ago eidem Domino Deo nostro pro beatitudine quam vobis præstitit. Orate quæso pro me, mihique in periculis innumeris versanti benignè succurrite. Et præcipuè tu angele sancte, custos animæ meæ & corporis mei, cui à Domino commendatus sum, gere fidelem mei curam. Doce, dirige & protege me in omnibus, vt Deum aliquando tecum in cœlo laudare merear. Amen.

AVETE sancteque Dei omnes, qui traiecto huius mundi pelago, fœliciter peruenistis ad portum patriæ cœlestis. Gratias ago Domino qui vos ad claram sui visionem & sempiterna gaudia transtulit. Humiliter vos veneror: humiliter in mei patrocinium vos inuoco. Intercedite apud Deum pro me vilissimo peccatore, vt ego vestris meritis ac precibus adiutus, nunc in hora mortis meæ ab omni malo securus sim.

Hymnus Ad Sanctum Spiritum.

VENI sancte spiritus, & emitte cœlitùs, lucis tuæ radium.

Veni pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium.

Consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium.

In labore requies, in ęstu temperies, in fletu solatium.

O lux beatissima, reple cordis intima tuorum fidelium.

Sine tuo numine, nihil est lumine, nihil est innoxium.

Laua quod est sordidum, riga quod est aridum, sana quod est saucium.

Flecte quod est rigidum, foue quod est frigidum rege quod estdeuium.

Da tuis fidelibus in te confidentibus sacrum septenarium.

Da virtutis meritum da salutis exitium, da parenne gaudium. Amen.

HYMNVS AD MARIAM.

AVE virgo gratiosa, virgo sole clarior, mater Dei gloriosa fauo mellis dulcior.

Tu es illa speciosa, qua nulla est pulchrior: rubicunda plusquàm rosa, lilio candidior.

Tu es grata lux piorum, grata lux Ecclesiæ: fulgens portus afflictorum. Regina clementiæ.

Dele sordes peccatorum mater indulgentiæ, luctum solare mœstorum aurora lætitiæ.

Veni, veni, propera, vnge corda misera. charum fundens oleum.

Tua semper vbera, nostra sanent vulnera, cæli iubar aureum. Amen.

FINIS.

DICTA QVORVNDAM PATRVM verè aurea, ex quorum diligenti anima humilis indicibilem vtilitatem consequitur.

De præstantia animæ rationalis, & de Dei erga eam amore, ex scriptis cuiusdam pij patris.

CAPVT I.

INgenita nobilitas, excellentia & pulchritudo humanæ ac rationalis animæ, prorsus ineffabilis est. Eam enim Deus ex purissima charitate ad imaginem similitudinemq; suam

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuam præclarè admodum condidit, & capacem æternæ beatitudinis fecit: indens illi tres haſce vires eximias, intellectum, voluntatem & memoriam: vt ipſa Deum creatorem ſuum intellectu cognoſcere, voluntate eligere & amare, memoria aſſiduè recolere, atq; ita templum venerandę Trinitatis fieri poſſit. Profectò vnaquæque anima, imagine Dei inſignita, maioris excellentiæ eſt, quàm ſint cœli, & totus hic mundus viſibilis. Tanta, ô homo, eſt animæ tuæ dignitas, & tantus decor, vt vnigenitus Dei filius præ natis hominum forma ſpecioſus, amore eius ardens, acerbiſſimos cruciatus perpeti, & precioſum ſanguinem ſuum fundere, ignominioſamq; mortem ſubire non recuſauerit: quò illam à morte perpetua redimeret, & vera libertate donatam, ad cœleſte regnum reduceret. Itaque nimis infœlix illa anima eſt, quæ ſuæ nobilitatis oblita, ſeipſam peccando negligenterque viuendo vilem reddit, deturpat, & ſeruituti diaboli miſerè ſubijcit. Sanè ſicut venuſtas animæ pię ac mundæ verbis explicari non poteſt, ita deformitas animæ impiæ & impuræ prorſus inenarrabilis eſt. Illa angelis ſanctis, iſta ſpiritibus malignis eſt aſſimilis. Cæterùm per veram pœnitentiam ac bonam vitam anima decorem perditum recipit. Et benigniſſimus Ieſus erga quālibet animam peccatricem pœnitentem non aliter amore vulneratus eſt, quàm mater fidiſſima erga chariſſimū filium ſuum aliquādiu perditum ſed recuperatum. Qui quidem dulcis Dominus, quando ab anima in peccatis ſceleribusque ſuis permanente ac ſe corrigere nolente recedit, tam inuitus hoc facit, vt ſi id ipſa cerneret, medullitùs compateretur tam pio patri & Domino ſuo. Sed quum libera ſit homini data voluntas, diuina iuſtitia exigit, vt is qui illa aduerſus Dei voluntatem obſtinatè abutitur, & Deum contemnēs moritur in iniquitatibus ſuis. cruciętur æternis inferni ſupplicijs, Qui ritè ea quæ dicta ſunt perpenderet, multum haud dubiè deteſtaretur peccatorum ſordes omnes, & ſanctè viuere atque amabilem conditorem & redemptorem ſuum integro corde coleret amaretque, & ipſi placere vehementer optaret. Res profectò lamētatione digna eſt, tot corda ſancto amori aptiſſima, tot præclaras ac formoſas Deique imagine inſignitas animas, quæ ex ſpirituali coniugio cum Deo inito, reginæ & imperatrices effici, cœloque & terræ dominari poſſent, ſtolidè ſe à Deo abalienare, & in maximam vilitatē abijcere, ac ſpōte ſua perire. Atqui rerum caducarum amorem pluris facere quàm dilectionem Dei, eſt præferre immundum ſtercus roſis elegantiſſimis ac gemmis precioſiſſimis. Deus enim ſummè amabilis eſt bonū iucundiſſimū eſt, in quo puriſſima quadam ratione exiſtit, quicquid pulchritudinis, excellentiæ & ſuauitatis in aliqua creatura inuenitur.

Animæ humanæ præſtantia.

Ieſu erga animā amor.

Libera voluntas.

Rurſum de immenſo Dei erga homines amore, ex eodem Patre.

CAPVT. II.

DVplex eſt Dei ad homines amor: quorum alterum quodammodo meritum, alterum immeritum dicere poſſumus. Meritus ille eſt, quem bonis operibus, virtutum exercitatione, præceptorumque Dei & Chriſti conſiliorum obſeruatione conciliare nobis & poſſumus & debemus. Imme ritū verò illum dicimus, quem Deus qui nos fecit & creauit, gratuitū prorſus ab omni æternitate ex ſua natura ad nos habuit, quem ſanè meriti non ſumus. Et quidem ipſe meritus amor, quo Deus nos ob ſibi exhibitam verā dilectionem complectitur, tam infinitus ac vehemens eſt, vt non intellectum modò, ſed & omne deſiderium hominis ſuperet. Nam multò amplius omnem & angelicum & humanū vincit amorem, quàm ignis immenſus tenuiſſimam ſcintillā. Iam quòd ad alterum illum immeritum, naturalem, gratuitumque Dei erga nos amorem attinet, ſicut certi ſumus eſſe Deum, nos à Deo eſſe conditos, ita de imme-

Amor meritus.

Immeritus.

immerita eius ad nos dilectione & charitate dubitare non poſſumus. Et hic quoque immeritus Dei erga homines amor omnem tuū humanam, tum angelicam longè lateque excellit dilectionem. Quare ſi omnium matrum amor, fides & beneuolentia in vnius alicuius genitricis pectus erga vnicum natum ſuum cogeretur, tametſi illa vehementiſſimè & temporariam & æternam filij ſui non poſſet non cupere vitam & ſalutem: nec ſic tamen tantus hic matris erga vnicum ſuum amor, fides & beneuolentia, poſſet aliqua ex parte æquiparari dilectioni ac beneuolentiæ, quam Deus Pater & Filius, & Spiritusſanctus gerit erga cuiuſlibet hominis temporariam æternamque ſalutem. Vnde & indubitatum apud vnumquemque eſſe debet nullam vnquam licet indulgentiſſimam genitricem vſque adeò vnici dilectiſſimique filij ſui damnum & interitum doluiſſe, vt benigniſſimus Deus perditionem cuiuſcunque hominis: vtpote quem tam præclarè ad imaginem & ſimilitudinem ſuā condidit, ac tanti fecit, tantoque in precio & honore habuit, vt illius cauſa nec vnico chariſſimoque filio ſuo pepercerit, ſed hunc in acerbiſſimam & maximè ignominioſam mortem tradiderit: idque tanto amoris ardore & intemperantia, vt ſi non niſi vnus fuiſſet redimendus homo, eundem ipſum ea ratione proculdubio ſuerit liberaturus.

De ſummi Dei præſentia & amabilibus eius perfectionibus. Ex eodem patre.

CAPVT III.

CElſiſſimus & omnipotens Deus, Pater & Filius & Spiritusſanctus vbique præſens & vbique totus eſt. Quod ſanè mirum in modum te lætificare, & ad humilitatam vigilemque tui cuſtodiam ſemper excitare debet. Ipſe ſua æterna maieſtate, poteſtate, opulentia, nobilitate, gloria, pulchritudine, clementia, charitate, fidelitate, benignitate, bonitate, dulcedine, cæteriſque amabilibus perfectionib⁹ ſuis, adeò vniuerſum creatum excedit intellectum, vt ſi cœlum terraque libris replerentur, vaſtiſſimumque pelagus totum eſſet atramentum, & omnes ſpiritus angelici, cunctæque animæ eſſent ſcriptores: citiùs ipſum mare ſcriptores exhaurirent, quàm minimam cuiuſlibet perfectionis diuinæ partem abſoluerent. Sed & ſi cunctorum corda mortalium ſimul vnita, hāc ipſam minimam bonitatis, ſeu alterius perfectionis Dei partem (quantum quidem in hac vita licet) fœliciter perciperent atque deguſtarent: mox omnia præ amore & gaudio ſcinderentur, & viribus deficerent, niſi Sancti ſpiritus temperante gratia deſuper corroborarentur. Nonne quoties tu rerum pulchrarum ſpecies conſpicis, & cœlum, terram, ſyluas, campos, vniuerſumque mundum animo perluſtras, cuncta cor tuum huiuſmodi vocibus compellare videntur. Penſita quantum ille amabilis & formoſus ſit, qui condidit nos, & eſt fons totius pulchritudinis? Huius ſublimis & glorioſi Domini Dei tui cor dulciſſimū incomprehenſibili, immenſoque & gratuito amoris ardore ſemper erga te flagrauit & adhuc flagrat, vehementiſſimeque deſiderat, vt ad æternam beatitudinem peruenias. Ipſe idem pater tuus cæleſtis ex indicibili charitate ſua nocte dieque perpetuò tibi intendit, & ita pro te ſolicitus eſt, adeoque tui curam gerit, ac ſi nulla alia vel in cælis, vel in terris creatura ſupereſſet. Ipſe tot tantisq; beneficijs omni temporis momento te præuenit ac proſequitur, vt vel exiguam eorum partem ſatis agnoſcere nequeas. Ipſe liberrimam ad ſe accedendi copiam tibi præbet: ita vt quoties libet, eum alloquaris, cunctaque cordis tui ſecreta, & omnes miſerias tuas illi ſecuriſſimè pandans, atque in ipſo pace fruaris & gaudio. Qui licet præſtantiſſimum ſit bonum, multò tamen citius faciliuſque vel ſolo pio deſiderio à te obtineri poteſt, quàm quælibet alia res etiam viliſſima. Iam quum vbique locorum ſit, & te inceſſanter intueatur, atque in

Deus noſtri curam gerit.

inti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

intimo nudoque animæ tuæ fundo præsentem se exhibeat: æquissimum sanè est, vt casto cum timore & reuerentia coram ipso ingrediaris, & cum toto corde amare, eique omni studio placere desideres & contendas, vitans diligenter omnia, quæ diuinos illius oculos offendere possunt. Age igitur excusso terrenæ cupiditatis puluere, apertisque mētis oculis, disce pro modulo tuo amanter contemplari & attendere radiantissimum veritatis lumen, ac deuotè recogitare iucundissimum illud bonum, videlicet Dominum Deum tuum, quem omni in loco, & maximè in anima tua inuenire, ac de eius gratissima præsentia puram lætitiam haurire potes, dicito illi: O amabilissime Deus, Iesu floride, tu mihi semper præsens es. Redde me, quæso, tibi placentem. Illumina animam meam splendore gratiæ tuæ, & accende eam igne amoris.

Vbique Deū inuenies.

faceret, tibique regnum cœleste aperiret. Propter te floridum corpus suum verberibus patienter submisit, caput spineæ coronæ suppossuit, manus ac pedes clauis obiecit, & preciosum sanguinem suum effudit. En ipse pendet in cruce vulneribus hiantibus, ac latere aperto: vt in gratissimum cordis sui cubiculum te introducat, ibique æterno complectatur amore. Instituit venerabile sacramentum Eucharistiæ, in quo se totum tibi tradit: videlicet suam sublimem diuinitatem, præclaram animam suam, & corpus suum glorioſum. Vnde & minimum donum ab ipso profectum, quod in hoc sacramento accipis, sempiterno quodam decore ac pulchritudine lōgè excellentius te exornat, quàm vlla vnquam ætas quamlibet amœna terram ornauerit. Quomodo maiorem dilectionem, fidem, beneuolentiam & benignitatem tibi exhibere potuisset? Semper immenso tui tenetur desiderio, & ardentissima erga te flagrat charitate. Profectò dum tu ista æquo expendis libramēto, mirum est te intus præ amore non colliquescere & præ gaudio atque exultatione non extra te abripi.

Eucharist.

De immenso amore quem filius Dei factus homo homini exhibuit, Ex eodem patre.

CAPVT IIII.

EXcelsus ille Dominus, verbum æternum, verusque Deus, ex sola inenarrabili, stupenda, gratuitaq; charitate sua, pro te immundo peccatore abiecto que vermiculo, dignatus est fieri homo & frater tuus. Nam relicta præstantissima natura angelica, excellentissimam diuinitatem suam naturæ coniunxit humanæ: ita vt eum, fratrem, os carnemque tuam vocare possis, quod quidem totum angelicæ non est concessum sublimitati. Certè ad plenum scire non potes, quanta hinc tibi gratia, salus & gloria impensa sit, & olim impendetur, quantaque pariat bona huius venerandi mysterij altitudo & diuinæ dignitati dilectionisque pia meditatio, clara cognitio, ac sedula imitatio. Ipse triginta tribus annis laborauit, & summam ignominiam grauissimaque tormenta perpessus est, atque ad extremum mortem turpissimam sustinuit, vt aboleret diluerετque peccata tua, & pro eis satisfaceret.

De beatæ virginis Mariæ matris Dei dignitate, & erga homines misericordia ac dilectione, deq; eius sancta conceptione, Ex eodem Patre.

CAPVT V.

DEVS & Dominus gloriæ Iesus Christus, ostendit se admodum mirabilem in amabilissima longeque charissima genitrice sua virgine Maria, cui similem nūquam fecit, neque facturus est creaturam dignitate, nobilitate, pulchritudine, maiestate, omnique gratia & gloria. Eam ab omni peccato & macula tam originali quàm actuali vltra communem conditionis humanæ modum præseruauit, tantaque munditia, sanctitate, ac perfectione exornauit: vt ipsa sit omni angelica puritate superior. Planè sub Deo & Domino nostro Iesu Christo, nihil diuinius matre eius intelligi potest.

test. Huius virginis matris bonitas, misericordia, pietas, amicitia, benignitas, clementia, fidelitas, beneuolentia, & charitas erga homines tanta est, vt nullis verbis explicari possit. Ipsa in potestate, sapientia, dilectione, & cunctis charismatibus, donis, perfectionibus atque excellentijs, super omnes creaturas benedicto filio suo redemptori nostro quàm simillima & proxima est. Vnde & nullum tam execrabilem peccatorem orbis habet, quem ipsa abominetur, & à se repellat, quēque dilectissimo nato suo (modò suā precetur opem) non possit, sciat & velit reconciliare. Quamdiu tempus gratiæ agitur, nequit benignissimos oculos suos à miseris ac pœnitentibus peccatoribus ipsam inuocantibus auertere. Continuas enim pro eis fundit preces: vt germana soror, materque fidissima curam salutis eorū gerit. Enimuerò in æternum perire non potest, quisquis illam deuotè & perseueranter colit atque inuocat. O quantum beneficium tibi præstitit, & quanto honore te decorauit Dominus Deus tuus, qui hanc suam genitricem lōgè pijssimam voluit tuam esse matrem, aduocatam, consolatricem atque adiutricem in hoc exilio? Sed & in cælo ipsam tibi conspiciendam præparauit. Quæ nimirum specioſissimaque virgo & glorioſissima regina ibi cum incomprehensibili dulcedine, humilitate, & charitate omnibus sese beatis familiarem exhibet. Ista ritè abs te pensitata, ingenti lætia cor tuum complebunt, & castissimo amore succendent.

Maria aduocata.

Porrò quod ad munditiam conceptionis huius virginis matris Dei attinet, non est quod dubites: licèt plerique ex antiquioribus patrib. dubitasse videantur, quum nondum festum eiusdem conceptionis in Ecclesia Romana celebraretur. Modò enim in orbe Christiano Catholici sequuti ipsam Romanam Ecclesiam (quæ omnium ecclesiarum caput & magistra est) festum illud iam olim receptum alacri, lætaque deuotione celebrant, recolentes exordium nostræ fœlicitatis, quādo scilicet nobilissima anima Mariæ à Deo creata, & ipsius sanctissimo opusculo citra originalis culpæ contagionem infusa fuit. Quapropter mirum sanè est, adhuc nostro æuo inueniri aliquos, qui hac in parte nō satis illuminati, puritatem conceptionis eiusdem beatissimæ virginis vocent in dubium, & suam opinionem in ea re obstinatius tueantur: citantes quasdam sententias sanctorum patrum, qui tamen si nunc viuerent, aliter proculdubiò sentirent, quam isti eos sensisse dicunt. Certè Romana eademque Catholica Ecclesia, quæ errare non potest, hoc ipso quod festum conceptionis Deiparæ virginis celebrandum assumpsit, satis astruit atque affirmat eandem conceptionem fuisse omnis cōtagionis expertem ac sanctam: profana siquidem festa non nouit Ecclesia. Precatur autem Deum in ipso incontaminatæ conceptionis festo his verbis: Deus qui per immaculatam virginis conceptionem dignū filio tuo habitaculum præparasti, præsta quæsumus, vt sicut eam ab omni labe præseruasti, ita nos quoque mundos eius intercessione ad te peruenire cōcedas. Quidam igitur antiquorum sanctorumq; patrum loquens de istis verbis propheticis, Egredietur virga de radice Iesse, rectissimè ait, Maria, virga illa est, in qua nec nodus originalis, nec cortex venialis culpæ fuit. Itēque alius dicit: Temerariū est in Maria virgine ponere culpam aliquam vel peccatum. Reuerà ita est. Nam pias aures offendit, quisquis modo asserere non veretur, præcelsam illam Heroidem, quæ spiritibus angelicis sanctior est, obnoxiam fuisse peccato originali, quod hominem efficit membrum diaboli & filiū iræ. Decuit omnino, vt ea quæ Christum Dominum Deum nostrum concipere ac parere, caputque serpentis antiqui conterere debebat, nunquam vel ad momentū subiecta esset eidem serpenti, nunquā esset filia iræ. Hoc priuilegio honorata est mater Altissimi.

Festum conceptionis Mariæ.

De sanctorum angelorum excellentia, & erga homines charitate, Ex eodem Patre.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAPVT. VI.

De sincera dilectione retinenda erga quoslibet homines, Ex eodem Patre.

ANgeli sancti mirum in modum splendidi, nobiles, glorioſi, ac specioſi sunt. Nam & eos Deus ad imaginem similitudinemque summę Trinitatis excellentissimè creauit. Quam quidem diuinam imaginem ipsi integram inuiolatamque in se seruarunt: neque enim vllo peccato in eis vnquã deformata fuit. Et ideò dignitatem animæ sanctæ præ angelis maiorem in Domino Iesu ex vnione diuinitatis cum humanitate habent, hanc angeli splendidiorem præ hominibus ex sua innocentia, inconcussaque stabilitate obtinẽt: quorum certè præcelsa naturæ dignitas omni humano intellectu multis modis superior est. Hi præclarissimi filij & amici Dei, ac præcellentes cœlestis palatij principes, ex immodica charitate sua tibi ad seruiendum (Deo ita disponente) subiecti sunt, teque tanto studio & cura custodiunt, vt nulla mens id plene capiat. Neque enim vlla vnquam mater erga vnice dilectum filium suum regendum, custodiendũ, tuendumque ita vigilauit, vti hi beatissimi spiritus tuæ saluti inuigilant: & præcipuè angelus proprius, tuæ speciatim custodiæ à domino deputatus. Nam nocte & die, omni loco & tempore, in cunctis causis & necessitatibus tuis summa cum fidelitate tibi adest, & ne ad momentum quidem vnquam à te recedit. Sanè quum cœlestes illi spiritus clare videant & cognoscant quam admirabili, immẽse, atque ardenti amore & tuus, & ipsorum Dominus te prosequatur: hinc etiam & ipsi tanta te dilectione complectuntur, vt à nullo id digne queat exprimi. Reuolue quæso sæpius tanta erga te diuini amoris documenta, & à cunctis peccatis ac vitijs quibus summi Dei amabiliumque angelorum oculos possis offendere, diligenter abstine. Mirum certè est, te ea quæ supra sunt dicta scientem, posse vnquam inordinatè contristari, vel pusillanimem fieri ac desperare, aut etiam peccatum vllum sponte admittere.

Suus cuique Angelus præpositus.

CAPVT VII.

QVi seriò apud se recogitat, quẽlibet hominem secundum animam excellenter creatum esse ad imaginem & similitudinem Dei, eumque ineffabili & immenso amore à Deo diligi, atque vnigenitum Dei filium pro illo sanguinem fudisse, mortemque subijsse, ipsi item homini sanctissimam virginem Deiparam datam esse in matrem, & angelos in custodes: qui, inquam, sedula cogitatione apud se ista reuoluit, is neminem nouit contemnere, neminem auersari, neminem odisse: contemplatur enim cunctos homines tanquam creaturas nobilissias, & tanquam fratres ac sorores eundem patrem cœlestem secum habentes. Itaque omnes honorat, & sincere amat: omnibus beneuolum se præbet, & æternam beatitudinem eis exoptat. Omnes iuuare, omnibus benefacere paratus est: quãlibet etiam molesti sint, & diuexent aut lædant. Nulli non exhibet vultum amicabilem & verba dulcia mixta tamen honesta maturitate. Et licet natura interdum fortè repugnet: vim tamen sibiipsi facit ad honorem Dei. Considerat & diligit animarum pulchritudinem ac præstantiam, etamsi corpora deformia sint vel putida. Peccantibus compatitur, & de eorum cœcitate dolet. Odit quidem peccatum, hominem tamẽ qui peccatum admisit, amat. Sanè qui displicentiam, odium, amarulentiam, auersionem, inuidiam, falsum ac temerarium iudiciũ contra proximum in se retinet, longissimè abest à vera charitate.

Plane qui hominem odit, perditus est, quia extra charitatem viuit. Vide igitur, ne quenquam odio habeas: vidone vitia & defectus aliorum seuerius iudices atque exaggeres, bona verò paruipendas: tuis proprijs vitijs interim neglectis. Imo verò iudica teipsum omnium quos orbis habet vilissimum: fratres autem & proximos tuos

tuos non secundum faciem, externámue speciem, sed secundum occultum Dei iudicium existima optimos. Nam & aliquãdo forte erunt Dei gratia optimi, qui modo pessimi videtur esse. Scito qua quicquid pietatis, dulcedinis, charitatis, gaudij & gratulationis (cuius Deus finis est) erga fratres tuos in te senseris, id omne esse à spiritusancto: sicut è diuerso odium, amarulentia, auersio, displicentia, detractio, inuidia, contemptus, ac temerarium iudicium à maligno spiritu trahit originem. Quamuis autem interdum alios te corripere, arguere, increpare, vel castigare oporteat: in animo tamen veram dilectionem, compassionem & sublimem de eis existimationem retinere debes, omni furore & immoderata ira exclusis. Nam temperata castigatio plus boni adferre solet, quam iracunda & turbulenta. Ea quæ dicta sunt diligenter notabũt superiores & præpositi: qui etiam si aliquos præ cæteris se diligere verbis atque operibus ostendant, non tamen hoc faciẽt cum aliorum despectu. Ita sese gerẽt pro viribus, vt nullus è subditis se contemni sentiat, sed singuli se amari ac benignè tractari iudicent. Si quandoque necesse fuerit, vt aliquẽ duriùs asperiusq; corripiant, fiat hoc discrete & sine odio pro Dei honore ac gloria.

Correptia fraterno.

Rectores præpositi.

Quomodo quisque se gerere debeat erga superiores suos, Ex eodem Patre.

CAPVT VIII.

MAximè necessarium est, vt sedulò vites omnem displicentiam, auersionem, inobedientiam, odium, irreuerentiam, detractionem, inuidiam, suspicionesque siniſtras contra superiores tuos: si modò diuinæ gratiæ influxum tibi prorsus præcludere non vis. O quam subtiliter fœliciterque tentationes ac laqueos Satanæ & inordinatas tristitias euadunt, qui per simplicem obedientiam & resignationem sese superioribus suis (quantumuis etiam malæ vitæ sint) humiliter propter Deum submittunt. Profectò qui id agunt, quique ipsos superiores amore, reuerentia & honore prosequuntur, eximiam benedictionem, gratiã & consolationem à Deo recipiunt: sicut è diuerso qui illos contemnunt, & eis in rebus licitis obedire recusant, maledictione, afflictione, & amaritudine tam in præsenti, quàm in futuro seculo abundant. Enimuerò qui prælatis suis amarulenter obmurmurat & contradicit, superbeq; resistit, diabolus verius quam homo nuncupari potest. Vnde & in veteri testamento filij Israël nunquam (teste beato Augustino) grauius offenderũt Deum, neq; acrius puniti sunt, quam quum præpositis suis officio Dei fungentibus, impiè obstiterũt. Hinc scriptura diuina ait: Quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Dominus item in Euangelio his qui præsunt in Ecclesia dicit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Certè tibi persuade, ipsum dominũ Deũ tuum, sua æterna sapientia ac bonitate illos prælatos quos habes in eo quem aggressus es statu, tibi prædestinasse & prouidisse: ac per eos potius quam per alios suam gratiam tibi præstare velle. Nullo modo malitia Prælati tui obesse tibi poterit, si ipse bonus fueris; & peccatis eius te non admiscueris, Deumque simplici intentione quęsieris. Prudenter admodum facies, si etiam reclamante naturę sensu nolueris videre, audire, aut credere quicquam mali de superiore tuo: confidens eum eximia gratia Dei vel iam ornatum vel olim ornandum. Hoc enim est imitari benedictos filios Noë, qui retro incedẽtes operuerunt verenda patris sui, nec ea aspicere voluerunt. Reuera dominus Deus per os vicarij sui te alloquitur, & tibi voluntatem suam manifestat in omnibus quæ sine peccato fieri possunt. In talib⁹ ergo, siue Prælatus præcipiat, siue vetet, siue arguat, siue consoletur, siue doceat, & moneat, aut quippiam consulat ex parte Dei, tu illud haud secus accipias, quã ab ipso ore & spiritu

I. Reg. 15.

Luc. 10.

Gen. 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Officia monacho demandata.

ritu Dei. Hac ratione integram cordis pacem, & iucundam, vitam securamque mortem obtinere poteris. Proinde si tibi etiam eximiam contemplandi gratiam in monasterio habenti demandentur officia, quibus congregationi seruire cogaris in his quæ vtilia sunt, & sine peccato fieri possunt, non pertinaciter reluctéris, sed in Deo sperans humiliter amaterque obedi. Et licet dum te intrò recipere aut orare vis impedimenta atque imagines ex rebus tibi commissis sentias: non tamen ob hoc desistere, nec tua officia resignare, neque teipsum exonerare debes, sed obtemperabis vsque ad mortem Deo ac Prælato tuo. Quum à Dei spiritu sint officia, non facile aliquâ conscientiæ reprehensionem patitur is, qui illa conuenienter exequitur, nihilque suum in operibus suis, sed Dei solius gloriam & honorem quærit.

Quod ex sancto nostri odio debeamus iniurias & pœnas illatas, exemplo Domini Iesu, humiliter tolerare. Ex eodem D. Alfonso Madrilensi.

CAPVT IX.

QVando iniuriæ aut molestiæ ab aliquo nobis contingunt, maximè attenti esse debemus, ne nobis pereat donum aut margaritum adeò preciosum quod offertur. Libenter ergo & cum gaudio ex sancto nostri odio suscipiamus illas, & propter Deum toleremus, exemplo Christi supremi præceptoris nostri. Aperiamꝰ queso oculos, & videamus vtrum æquum sit, quum Deus ac dominus noster ob peccata nostra, & ad nostram doctrinam tã malè tractatus, tantasq; iurias & persequutiones perpessus fuerit, vt nos omni pudore abiecto ipsum deseramus, & non solum reipsa non feramus, in eius obsequium vllam pœnam aut iniuriam, sed nec voluntatẽ ferendi habeamus, neque hoc meditemur aut desideremus: imo nec velimus vt de ea re quisquã nobis loquatur. Profecto sicut ridiculum esset, si quis dici & haberi cuperet theologus, qui nec eo studio occuparetur, nec vel aliquod eius principium nanciscì conaretur: ita absurdum est, vt se quis Dei seruum existimet, aut habitet in religiosa congregatione (quæ schola est ad virtutum studium deputata) qui sanctum odium obtinere non procurat: maximè quum præsentem semper habet tam eximium magistrum, qui eum illud doceat. Hoc ergo considerent, si qui in religionis scholis sint negligentiores: sciantque sibi verè non competere religiosi nomen, nisi studium impendant doctrinæ tam sublimis doctoris, verbo & exemplo nobis traditæ. Quod si certè ad hoc studium nihil aliud nos propelleret, quã vt tam egregium præceptorem Dei omnipotentis filium ac Dominum nostrum imitaremur, eique similes efficeremur: vel id solum deberet sufficere, vt magno amore ingrederemur itinere, quo tam præcelsus Dominus graditur, quum certi simus illum in via errare no posse.

Monasteria virtutum schola.

Quod ob id potißimum nosipsos sancto odio prosequi debeamus, vt euacuati nostri amore, impleamur amore Dei, Ex eodem D. Alfonso.

CAPVT X.

OB id potißimùm nos odio habere debemus, vt anima nostra euacuata nostri amore, impleatur amore Dei. Nihil enim adeo ritè perfici potest, quam vt oderimus omnia nostra sensualia desideria, atque ita in nostra voluntate regnet sublimis voluntas Dei, siue ipse Deus. Et hæc est summa sublimitas quam hic habere possumus. Itaque ob Dei reuerentiam obtestor, & ob infinitum illius desiderium, quo ex sua bonitate expetit nostri sublimationem, itemque ob naturale desiderium quo vniuersi summum bonum appetimus, vt sanctè nosipsos odio habeamus. Quia vero animi nostri tepor nõ admittit, vt carnẽ nostram dure tractemus, cupiamus saltem & voluntate accepte-

Persequutio quid.

mus vilipensionem & persecutionem quæ nobis ab aliis infertur. Neq; enim aliud

aliud est persequutio quam officina aut malleus, quo tollitur à nobis rubigo siue scoria animæ nostræ, aut est scalpellus vel cauterium animæ infixum, quo ab ea aufertur proprij amoris venenum, quo exulcerati sumus, & ab omni bono abstracti: vt ablata huiusmodi exulceratione, operari possimus summum Dei opus, quod est amor ipsius. Summe igitur exultemus, dum ab alijs male tractamur, iniurijsque aut calumnijs afficimur, & magno ad Deum atque etiam ad persecutorem nostrum amore exclamemus: Vnde hoc mihi, vt in terra habeam, qui à me ita auferat animæ meæ vlcerationem aut infectionem, sitque mihi occasio, vt summis apud Deum opibus diter? Si maximæ fœlicitas esse putatur, incidisse in chirurgũ qui corporis nostri curet vulnera (licèt id nõ faciat sine acerbis punctionibus, medullam ipsius animæ grauissimè cruciantibus) certum est longe fœlicius esse, Incidisse in eius societatem, qui præter rationem male nos excipiat. Nam si hoc voluntariè amplectimur, à mortifero proprij nostri amoris veneno sani reddimur. Ob etiam illum, qui dum se in huiusce persecutionis conflictu positum videt, amaros illius haustus deuorat, quo hunc amorem Dei assequi aut possidere valeat: O longe fœlicissimum eum, qui diuturno exercitio adeò directus est in magnitudinem huius suauissimi odij, vt quamuis ob naturalem inclinationem magnam secum adferat pœnam talis persecutio, ardens tamen desiderium crescendi in amore Dei, illud in tantam conuertit dulcedinẽ, quantam secum adferre solet id quod magno desiderio longè ante concupiuimus.

Quod à nobis maximè exigat Deus, vt libero, patienti, resignatoq; animo aduersa ferre discamus. Ex D. Ioanne Rusbrochio.

CAPVT XI.

DEus à nobis præcipuè hoc exigit, quod Christus vita, doctrinaque sua in nobis efficere voluit: nempe, vt nihil nos neque læta neq; tristitia permoueant, & libero resignatoq; atque immobili ferre discamus animo, si ab alijs fallaces ac seductores vocemur, seu alia quælibet verborum in nos cõgregantur iacula & iniuriæ: si prętercà non verbis tantum, sed operibus quoque infestemur: si non solum temporalia quibus carere non possumus, nobis denegentur, sed ipsis quoque corporibus nostris iniuria inferatur & læsio, aut alia quæ nobis irrogẽtur, quæ eisdem corporibus nostris molestiam possint adducere: si item omnes actus nostros meliori quo possumus modo perficiamus, & ipsos nihilominus aliis quàm pessimè interpretentur. Insuper vt non solum hæc ab hominibus feramus æquanimiter, sed ipsa quoq; Domini flagella patienter toleremus, si nobis præsentiæ suæ consolationem subtrahat, adeoque se à nobis elonget, ac si interipsum & nos nfurus latissimus esset interpositus: si etiam in labore & anguſtijs nostris pro cõsolatione & ope ad ipsum venientibus talem se nobis exhibeat, velut si oculos ad nostrum occluderet occursum, neque videre, neque audire nos volens, solosq; nos afflictionibus ac miserijs nostris certare sineret, sicut & ipse à patre suo relictus fuit. In his omnibus fateri debemus nos grauiora commeritos esse debemus item nos in Deo abscondere, vt in ipsa nostra desolatione immobiles permanentes, in nulla mortali creatura vel negotio solatium inordinatè quæramus, sed in illo dunta-

Internum flagellum.

Not. 1.

xat verbo nosipsos consolemur, quod & Christus ipse dicebat: Fiat voluntas tua. Quæ quidem verba & iucundissima, & Deo gratissima sunt: & quisquis ea dicere potest ex sententia, is nec turbari, nec inordinato mœrore affici poterit, sed in præcipua sui resignatione maximum gustum pacemq; præcipuã experietur. Prorsus ei qui se Deo perfecte resignauit, afflictio dulcis est: quia in Deo (per quem illa ipsi euenit) conditur & diuina fit ac Deiformis. Quũ talis nihil quærat, nihil diligat, nec quicquam illi sapiat nisi Deus, ita

Luca. 22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hunc in amaris atque contrariis capit, sicut in summa dulcedine. Neq: enim fieri potest, vt aliquis pro Dei gloria quicquam sustineat, quin in eo saporem quendam diuinitatis percipiat. Et licèt fortassis nihil illi sentire, id est gustare contingat sensibiliter, Deo se ad tempus occultante: hoc ipso tamē id quod patitur, non potest illi nō bene sapere, quo se hoc ad æternam Dei gloriā ferre velle cognoscit: nam Deo purum impendere honorē diuino sapore carere non potest. Verissima ergo deuotio in verissima humillimaque sui resignatione & abnegatione sita est: quando videlicet homo non solum in abundantia & gaudio, sed etiam in penuria ac mœrore, & aliis quibuscunque casibus ac rerum euentibus vera cum pace Deo vnitus permanet.

Verissima deuotio.

Rursum de patientia in omni aduersitate seruanda, & de eius fructu, Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XII.

NIhil vnquam quantumuis parvum pro Dei honore patimur, quin nobis longe sit vtilius, quam si totius mundi domino potiremur: Quamlibet enim exiguum sit quod ad Dei perpetimur gloriam, pro illo tamen non minus nobis Deus retribuet restituetque quam seipsum. Sanè quando consideramus tribulationes & afflictiones sanctorum, ac maximè passionem Domini nostri Iesu Christi omnis solatij expertem, mortemque ignominiosissimam & durissimum cruciatum, qualem nemo vnquam expertus est, attente perspicientes quæ & quanta maiestas illa in humana natura nobis perpessa sit: mirum est, si vel grauissima quæque tormenta pro illius amore pati recusamus. Ipse non vult nos grauis & absq; fructu aliqua perpeti. Si enim pro honore ipsius quippiam sustinemus, nō solum copiosum nobis pro aduersitatum tolerantia parabit præmium, sed omnem quoque suæ passionis fructum nobis largiretur. Quum igitur Christus Iesus fidelissimus amator noster seipsum ita funditus abnegarit, & non tantū patiēter, sed & gaudenter pro patris sui gloria, & salute nostra passus sit, ideò & nos de manu illius ad honorem ipsius, quicquid nobis siue ab ipso, siue ab hominibus possit accidere, patienter accipere debemus: Si enim verè patientes & resignati fuerimus, nihil nos neque rerum temporalium amissio, neque propinquorum, charorum vel affinium obitus, neque infirmitas neque ignominia, neque mors, neque vita, neque purgatorium, neque dæmon, neque infernus ipse perturbare, aut inordinatè contristare poterit: eò quod nosipsos ex vero amore diuinæ resignauerimus ac subiecerimus voluntati & beneplacito. Et perfecto qui Deo permittente agros, facultates, domosque suas perdidit, si exemplo beati Iob hanc rerum iacturam humili resignatoque animo de manu Dei accipit, & ei gratias agit, eumq; laudat qui prohibere potuit, & non prohibuit: tantam ab ipso domino mercedem recipiet (vt quidam sanctorum ait) quantam reciperet, si omnia illa quæ perdidit, egenis ac pauperibus propter Deum erogasset. Attendamus oro diligentius, qualiter dominus noster Iesus Christus cum sceleratis deputatus fuit, & nec vnam quidem sanguinis guttulā in corpore suo seruauit, nec quicquam in ipso non lacerum atque discerptum extitit. Perpendamus prēterea, quisnam ipse sit, quodque omnem acerbissimam passionem suam ex amore purissimo sustinuit, pro illis etiam peccatis quæ ipsius tortores in eum commiserant, quos ipse de nihilo ad magnam fecerat gloriam. Consideremus insuper, quàm amanter vera cum fidelitate ad hostes suos, qui mortem ipsi inferebant, cōuersus sit: brachia sua ad suscipiendum illos extendens, caput ad osculandum inclinans, cor (quo in ipso habitare possent) aperiens, multaq; alia dilectionis signa præferens. Attentè, inquam, ista consideremus: vt ex eis roboremur, animemur, & inflammemur ad patientiam seruandam in rebus aduersis.

Christi passiones.

Patientes & resignatos nihil perturbat.

Iob. 1.

Notatu dignares.

Luc. 12.

Vt

Vt sese in omnibus habeat is qui verè humilis est, Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XIII.

HOmo verè humilis dum lumine diuinæ gratiæ illustratus, considerat quam sit magnus Deus, quam excelsus, quam nobilis, quam sanctus, quam glorioſus, quam ardenter se dilexerit ac diligat, quid pro se fecerit, quanta beneficia in se contulerit, & quam fidelis semper fuerit, ipse verò è diuerso quam sit res parua, & quam ingratus atque infidelis Deo suo fuerit, dum, inquam, hæc ritè considerat, funditus agnoscit indignitatē ac vilitatem propriam, suumq; nihilum, id est, quod ipse ex se nihil sit. Agnoscit vt innumeris & grauibus peccatis suis fidelissimum ac immensum Dominum Deum suum offenderit, ac se dignum & obnoxium fecerit cunctis pœnis atque afflictionibus, quæ possint ei à Deo & creaturis omnibus infligi. Indignum se fatetur quem terra ferat, atque infra omnes homines se demittit ac deprimit. Paratissimus est propter Deum abiecta seruitia exequi, & non solum superioribus, verum etiam æqualibus atque inferioribus, secundum Deum obedire. Habet enim animum submissum & flexibilem, voluntatemque promptam ad omne bonum. Vnde & quando prælatus aliquid imperat, quod non sit contra Deum, ipse mox relicta & abnegata propria voluntate libenter facit, quod ei iniunctum est. In eo nō morantur, Volo & Nolo, sic vel sic, hoc atque illud: nam seipsum purè in omnibus exire studet. Magis semper propensus est ad faciendum ea quæ sibi præcipiuntur, quam quæ sua suscepit voluntate: sentiens paruum obedientiæ opus dilecto Domino Deo suo magis placere, quam placeat etiā magnum ex propria voluntate susceptum atque peractum. Ob idque se ex seipso aliquod bonum opus inchoauit, citra difficultatem ipsum intermittit, dum ei aliud imperatur: plus enim ei obedientia in paruo, quam proprietas in magno opere sapit. Igitur nihil quamlibet magnum cum tali proprietate possidet, quin illud, DEO vel hominibus aliud exigentibus, hilariter dimittere possit. Obedit simpliciter & pure pro Dei honore & gloria, nō autem vt placeat hominibus, aut lucrū aliquod priuatum percipiat. Nihil boni sibi adscribit: sciens se nec habere, nec posse quicquam sine auxilio gratiæ Dei. Quicquid donorum & charismatum adeptus fuerit, totum refundit in Deum, & id nulla ex parte se meruisse confitetur. Seipsum & omnia bona Deo omnipotenti ad illius offert honorem, vtpotè quæ pure ex eius benignissima misericordia promanarunt. Nec ex aliquo Dei dono vel gratia animo effertur: siue sit scientia, siue sapientia, fortitudo, pulchritudo, diuitiæ, aut quiduis aliud: sed se omnibus Dei donis iudicat indignum: eaque non nisi ex mera Dei bonitate sibi collata existimat. Si in seruitio Dei grauamen aliquod sentit, & gustu spirituali destituitur, humiliter id de manibus Domini accipit: credens Deum hoc permittere salutis suæ causa, & sinens eum secum agere quicquid vult in tempore atq; æternitate. Mala quæ toto orbe cōmittuntur & eueniunt, suis peccatis, suæq; negligēti vitæ imputat. Omni loco quem vel sedendo, vel stando, vel iacendo occupat, semper indignū se fatetur. Nihil enim omnino sibi tribuit, nisi quod ex seipso habet, nempe peccata, & multiplices culpas ac defectus suos. Et licet multū se abiiciat ac humiliet, tamē nihil aut parum sibi fecisse videtur. Locum vilissimum in domo ac nouissimum in mensa amat. Et breuiter in omnibus quæ ipsi necessaria sunt, abiectissimā portionē sibi optat cedere: quodq; vel aliis mansit reliquū, vel ab aliis fastiditur, ipse lætus suscipit, atq; illo ipso se indignū iudicat, & nec meruisse, nec mereri illud à Deo se posse sentit ex animo. Et quia sese verè contemnit ac nihili pendit, nō ægre fert quando ab aliis contemnitur. Nou vult patiens & humilis videri sed vilis: lætaturque

Volo & Nolo.

Obedientiæ opus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quum deſpicitur, dolet verò dum honoratur. Non ſe, ſed Deum (cuius eſt omne bonum) laudari appetit. In omnibus abſque querimoniis viuit. Nouit enim de manibus Dei ſuſcipere omnia: ſicque de nulla creatura queritur, quantumuis ab aliis indigne aut iniurioſe tractetur. Eorum & toruos vultus & verba aſpera ſedato animo perfert. Etiam ſi ipſum expellerent, cæderent, confoderent, aut etiã morte afficerent: nunquam crederet ſibi iniuriam irrogari, nec quicquam cuiquam vel inde, vel de qualibet alia re imputaret. Conſiderat namq; quãta ſit malignitas diaboli tentatoris inſtigatoriſque, & cuncta (vt dictum eſt) de manibus domini accipit, certus quæcunque illo permittente ipſi euenerint, ea & optima & vtiliſſima ſibi eſſe. Nihil enim cuiquam præſtat Deus, niſi quod ei optimũ ſit: qd' ita certum eſt, ſicut certũ eſt Deum viuere. Iam qui virtutẽ hanc humilitatis perfectè obtinere concupiſcit, conſideret Dei magnitudinem, & erga ſe fidelitatem: ſuamq; paruitatem, & erga Deum infidelitatem: attendat ſedulò humilitatem ac manſuetudinem cœleſtis regis Ieſu Chriſti domini noſtri, & ex ſancto ſui odio ſeipſum abnegare contendat: diſcat denique verè & ſincere amare Deum. Nam quantum in nobis augeſcit charitas erga Deum, tantum & noſtri creſcit vilipenſio, atque per amorem Dei perſpicuè intelligimus quam iniuſtè noſipſos amauerimus. Ipſiſſima autem humilitas eſt, interna quædam & profunda cordis coram celſiſſima Dei maieſtate inclinatio atq; demiſſio. Sane amoroſa conſideratio magnitudinis Dei & fidelitatis eius erga nos, noſtræ item prauitatis, & erga illum infidelitatis, vtilis admodum eſt & iucunda. Dum enim bonus homo diuinam celſitudinem attendens, in valle humilitatis reſidet, agnoſcitque ſe nec eſſe, nec habere, nec poſſe quicquam ex ſeipſo & quod ſuis viribus neque progredi, neque perſeuerare queat in virtutibus, in quibus etiam ſe multipliciter deficere ac plurima negligere, variasque culpas in Deum admittere ſentit: tum Chriſtus ſol iuſtitiæ, in ſupremo cœli vertice ad dexteram patris conſtitutus, radios gratiæ ſuæ in cor huiuſmodi humilis hominis tanquam in vallem depreſſam immittit, & illud fertile ac ſibi gratum reddit. Neque enim benignus Ieſus poteſt non moueri miſericordia, quoties cum humilitate pias ipſi querimonias & preces offerimus. Porro nullus animum deſpondere debet, propterea quod infirmus ſit, & ſeipſum ſatis abnegare nequeat. Quãto minus ſentit ſe humilem & reſignatum, tanto magis inde ſe humiliet & abiiciat. Faciat quod in ſe eſt, & Deus illi aderit, eumque habebit pro charo filio. Nullus etiam propter crebros lapſus ſuos ſpem ſalutis abiiciat: ſed poſtquam lapſus eſt mox reſurgat, & humiliter reuertatur ad benigniſſimum dominum Deum noſtrũ, atque in eius immenſa miſericordia confidat.

Humilitatis compendiũ.

Humilitatis finitio.

De benignitate Dei erga verè pœnitentes, & de ſancta in Deum confidentia, deq; præclara humilitatis cauſa, Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XIIII.

CVm peccator quiſque à vitiis reſurgens, & ab eis ſeſe integrè cum magna ſui diſplicentia aſpernatione, auertens, Deo perpetuo ſeruire, eique ſoli viuere & eum amare ſtatuit: adeò ſe illi benignam exhibet illa æterna ac immenſa bonitas, ac ſi nunquam in peccata corruiſſet. Omnes enim culpas ei perfectè remittit, nec vnquam illi eas imputabit, etiamſi tot eſſent, quot omnes ſimul homines commiſerunt: ſi tamen perfectè dolcat, ex amore & pure ad gloriam Dei atque ideò potiſſimum ſuæ illi iniquitates diſpliceant, quod eas Deo diſplicere intelligit. Feruentiſſima quippe charitas illa ex qua dolor iſte promãnat, omnem peccati abſumit rubiginem: modo ſit ſatis magna, ex omnibus (vt decet ac oportet) viribus procedens. omnis

Vera pœnitentia.

Quamlibet autem parua ſit contritio, pure Dei iutuitu concepta, Deo tamen multo gratior eſt, quam ſit omnis dolor, quẽ propter ſeipſos vel iacturam ſuam omnes ſimul homines habuêre. Sui diſplicentia, & ſeria voluntas nunquam peccandi, veraq; erga Deum confidentia & amor, vera pœnitentia eſt. Hinc autẽ externa pœnitentiæ opera proficiſcuntur, vt ſunt eleemoſynarum largitiones, ieiunia, orationes, aliaque huiuſmodi pia opera ſatisfactoria, quæ tanto magis ſunt grata Deo, quanto maioti cum charitate coniuncta, & purius ad Dei honorem facta fuerint. Etiamſi vnus aliquis tam eſſet paratus & aptus veniam à Deo conſequi, quam omnes vnquã mortales fuerunt aut eſſe poſſunt: attamen infinito paratior eſt Deus veniam dare peccatis noſtris, ſi verè nos peccaſſe pœniteat. Quod ſi non ſatis dolemus, ſaltem velimus ex animo nos plus dolere, idq; magis ob honorem Dei quam propter damnum. Deſideremus ad gloriã Dei habere tam diuinam contritionem, quam vnquã aliquis habuit: & pro dolore quem in nobis nimis exiguum eſſe iudicamus, offeramus Deo omnem ſanctam contritionem omnium electorum eius.

Peccatorum in aurem ſacerdotis cõfeſſio.

Accuſemus etiam nos humiliter in confeſſione coram ſacerdote, prouoluti pedibus Domini Ieſu: & ita firma cum fiducia ſperemus veniam nos à Deo impetraturos. Tanta enim eſt domini miſericordia, vt dum quiſpiam peccator cum contritione & amore ſeſe ad Deum conuertit, cuncta eius peccata in immenſæ benignitatis Dei abyſſo citius abſorbeantur, quam poſſit oculus aperiri & claudi. Nulla omnino malitia poteſt vel minimum diuinæ bonitatis præponderare puncti, ſi modo ex vera charitate quis poſſit eidem diuinæ bonitati cõfidere. Quæ profecto vera fiducia vel confidẽtia & amor erga Deum, theſaurus eſt longe præclariſſimus, quo quicquid deſideramus, aut poſſumus appetere, adeoq; ipſa bona ſempiterna mercari valemus. Non enim poteſt ſeſe continere Deus, qui his in quibus theſaurus ille

vera fiducia theſaurus eſt.

ineſt, præſtet quicquid recte velint: vtpote qui eo ſauciatus eſt latere, vbi ſe tueri non poteſt. Ipſe Deus reparator & inſtaurator eſt eorum omniũ quæ in nobis peccando defluximus. Itaq; agendo pœnitentiam, dedamus nos totos illi, ſinamusque eum agere nobiſcum quicquid volet: ſubmittamus nos libere, nedum ſub iuſtitiam eius, ſed etiam ſub peccatores omnes odio nos habentes, contẽnentes, perſequentes, diuexantes, lædentes, ita vt omnia aduerſa nobis ab eis illata, & quælibet incõmoda atq; grauamina tacite ac patienter perferamus ad gloriam Dei, & in remiſſionem peccatorũ noſtrorum. Si hoc fecerimus, ipſe Dominus Deus proculdubio reſtaurabit ac reformabit in nobis quæ nos perdidimus. Deſtruimus autem per peccata nos totos, puta, cor, ſenſus, vires, corpus & animam. Nihil ergo melius, quam vt in ipſum confugiamus, vtpotè in quo nullus eſt defectus, & bona omnia abundant, quiq; nos longe ampliùs amat, quam ipſi nos atq; etiã tum nos dilexit, quum ipſi male odio haberem⁹ ac perderemus nos. Et quia amare nos non deſtitit, etiã quum ei per inobediẽtiam eſſemus contrarij: multo magis fidere iam licẽt eum nos vtiq; amaturũ, nobiſq; auxiliofuturũ, & neceſſaria cuncta præſtiturũ, quãdo eũ amare, eiq; obedire volumus. Hic pius ac fideliſſimus Dominus, etiam peccata quę commiſimus per bonitatem ſuam, ad noſtros vſus, vtilitatemque noſtram inflexit: nam illa nos ad pœnitentiam adduxerunt, & humilitatis ac deiectionis nobis præbuerunt cauſam. Eſt autem & alia præclarior humilitatis cauſa, quam ignorare non debemus. Intemerata namq; Dei genitrix virgo Maria, quũ ab omni peccato ſit à Deo præſeruata, maiorem ſe humiliandi cauſam habet, quam beata Maria Magdalena, quæ diuina bonitate à peccatis liberata fuit. Maius enim beneficium eſt à vulneribus permanere illæſum, quã ab inflictis vulneribus ſanari: itemque præclarius eſt, & maiori dignum gratiarum actione, ſeruari à pec-

Maiorem ſe humiliandi cauſam habet iuſtus, quam peccator.

peccatis, quam de admissis consequi veniam.

Quod tria quædam obseruare debeat is qui Deo placere, veramq; pacem obtinere cupit: vbi etiam subijciuntur per plures optimæ institutiones: Ex pio quodam scriptore.

CAPVT XV.

QVisquis Deo placere, veramque pacem in hac vita obtinere cupit, sedulò obseruare studeat hæc tria quę sequuntur. Primum est, vt in oculis suis, & in intellectu suo sit paruus & nihil, idque agnoscat non verbis tantum, sed in veritate absque commento aliquo: atq; ita ne pilum quidem de donis Dei sibi vsurpet vel attribuat. Secundum est, vt Deum Deique honorem pure intendat, & eius voluntati voluntatē suam plenè subiiciat atque conformet in omnibus. Tertium est, vt iis quæ sibi commissa non sunt, leuiter se non ingerat, & vanas inordinatasque curas abiiciat. Ea quæ bona sunt, sinat esse bona: mala verò non iudicet, sed Deo iudicanda relinquat. Illa item quibus remedium adhibere non potest. Deo committat, & ad ipsum in omnibus confugiat, eumque humiliter oret. Vtile etiam admodum fuerit, vt diligenter notet institutiones quæ hic subiiciuntur. Caueat tyro spiritualis in percipiendo cibo, potu, & quibuslibet corpori necessariis, ne secundum carnis desideria & naturæ propensiones viuat, expetendo & aucupando in illis delectationem ac voluptatem terrenam. Sit in verbis ac moribus prudens, circunspectus, atque honeste compositus, malitque auscultare & vacare silentio, quā loqui. Sanè si libenter & cum affectu foras se effundit ac fabulatur, rumusculosq; mundanos percipit, si sensum oblectamentis omnino deditus est: non poterit intus illuminari, nec vllum in veris virtutibus profectum facere, sed indies magis ac magis obtenebrabitur, rudiorque & crassior efficietur. Non imitetur vanos quosdam homines, qui sibi inuicem stulte placere quærunt, inepteque mutuum amorem prouocant per gestus, risum, munuscula, literas ac nuncios, curiositatemque amant in vestium præstanti colore, ac lasciuia specie, & aliarum rerum inutili superfluaque multiplicitate. Potest ipse in releuamen laborum discrete ad honorem Dei capere honestas recreationes & solatia æterna: sed in his cautus sit, ne vnda iuuari deberet, inde detrimentum damnumque suscipiat. Non appetat placere alicui homini ob naturalem corporis membrorumque pulchritudinem, neque ob scientiam aliquam, neque gestibus ac moribus ad sui amorem illicientibus, neque elegantibus aut subtilibus verbis, neque spirituali quadam specie sanctitatis, neque aliis quibuslibet modis. Sic enim in his sibiipsi placet, & aliis voluntarie placere cupit amplius quam Deo, planè falsus & deceptus est, quum hoc sit superbiæ fundus impurissimus, vnde grauia peccata ermergunt. Igitur vbi aliquid eiusmodi in se deprehendit, mox illud contemnat & odeo habeat, neque vnquam prauæ propensioni suæ sciens ac volens morem gerat. Quod si ex inmitate nonnunquam contigat eum consentire: humili dignaque pœnitentia culpam diluere non negligat. Sit affectu & cogitatione innocens ac mundus. Dum indecentes vel obscœnæ imagines cordi eius incidunt, statim auertat se ab illis, & eas detestetur. Enimuerò licet hostis tartareus ei ostentet merces suas, non manebunt ipsi, nisi eas cum amore voluntatisq; consensu comparauerit. Itidem si inter dormiendum quādo oratio ligata est, passus fuerit carnale aliquod somnium vel pollutionem, id animæ eius non oberit, nisi ipsi euigilanti, & ratione ac voluntate libere vtenti placeat. In dictis & factis, in agendo & omittendo sit iustus, verax, sincerus, ac minimè fictus coram æterna veritate cœlestis patris filio, qui nullum agnoscit, nullum admittit in regnū suum, nisi simplicē, & ab omni vitiosa simulatiōe, fuco, hypocrisi, dolo ac fraude alienū. Si humi

Corpori necessaria qui tribuenda notes.

Extrouersio vitanda.

Amor ineptus.

Recreationes honestæ.

Imagines indecentes.

Nocturna illusio.

Hypocrisis fugienda.

Humilis obedientia.

lia & infima seruitia, atque officia ei demandata fuerint, libenter illa exequatur amori domini sui Iesu Christi, qui se propter ipsum humiliauit ac formam serui induit, ipsique triginta trib⁹ annis inseruiuit. Profecto si ipse imperatoris filius, totiusque orbis dominus esset, ac derelicta regni gloria, ad pauperis famuli conditionē se propter Deum abiiceret, seruiens Christo in membris suis: tunc meritò gauderet, tanquam cui ingens bonum & grandis honor obtigisset. Patienter sustineat aliena onera & defectus, nec alios curiose obseruare amet, & vitiū

Fraterna dilectio.

detractionis exhorreat. Facta aliorum facilè non iudicet, etiamsi quippiam vitij in eis deprehendere sibi videatur: sed potius excusare ac in melius interpretari conetur. Quod si factum excusare non possit, saltem intentionem eius qui fecit quoad poterit excuset. Si nec id potest, cogitet eum insciētem, aut ex infirmitate illud fecisse. Quod si nulla ratione vel excusare vel quippiam prætexere queat, nihilominus relinquat Deo iudicandum: persuadeat autem sibi eum grauiter à dæmone impugnatū fuisse, & se multo peius fortassis fuisse acturum, si tam acriter fuisset impugnatus: agatq; gratias Deo quod à tam periculosa & infesta tentatione sit seruatus, atque cum ingenti cōmiseratione precetur Deum pro illo. Puret Deum permisisse cum cadere salutis ipsius causa, quodque culpa admissa magno ei adiumēto quandoque erit ad seipsum humiliādum, & ad studiosius feruentiusq; seruiendum Deo. Ad hunc modum benigno & compatienti oculo, culpas aliorum aspiciat extenuetq;, ac neminē asperne tur: seipsum verò serio dijudicet, & ex animo contemnat, culpasque suas etiam leues non paruipendat. Veruntamē dum res exposcit, moneat, corripiat vel castiget ex charitate eum qui deliquit. Cum his inter quos vi-

Mutuus contemptus.

uit concordiam in omnibus bonis rebus sectetur, & proprium sensum deserere, verborumque contentiones vitare discat. Nemini facilè exprobret, nec verbum nimis asperū dicat, neque aliquem maligne premat, perturbet aut contristet. Sit etiam moderate hilaris, non autē toruo aut amaro animo. Omnes homines (nullo prorsus excepto) in Deo & propter Deum amet, omnes ad Deum peruenire desideret. Nulli se nimia familiaritate vel amicitia deuinciat atq; obstringat, qui ipsum à Deo retrahere possit. Nulli per amorem aut delectationem inordinate adhærescat, nec cupiat aliquem sibi ita adhærere. Nullius quantumuis etiam sancti hominis corporalem presentiā nimis anxie requirat: sed cor suum Deo seruet liberum. Diligat pure Dominū Deum suum propter ipsum, & ad æternum ipsius honorem, non autem præmij causa, neque ob commodum, aut gustum, vel consolationem: vera enim charitas non quærit quæ sua sunt. Iesum Christū eligat in gloriosum sponsum animæ suæ, eumque vulneribus confectum cordi suo imprimat. *1.Cor.13.*

Quomodo hi qui in congregatione cœnobitica positi sunt, amabilem vitam agere debeant, & quam peruersi sint, qui ibi male viuunt, Ex D. Ioanne Taulero.

CAPVT XVI.

DIgnissimam vocationem vestrā, quæso dilecti in Christo fratres & sorores, frequenter attendite, & ita viuere curate, vt & vobisipsis, O cæteris innotescat, quem ex sacri huius ordinis susceptione fructum referatis. In quo quidem ordine, statura, leges, & consuetudines religiosas diligentissimè obseruare debetis. Non tamen exigitur, vt frater vel soror senio aut infirmitate prægrauati, ieiunijs, vigiliis, vel externis operibus supra vires insistant: sed silentium vestrum locis & temporibus præscriptis, omnes sedulò seruabitis: quod quidem quem fructum & quam vtilitatem adferat, nemo capere, nullus intelligere satis potest. Deinde verba vestra suauia, benignaque erunt. Si quod forte asperum durumque verbum exciderit vobis, mox culpam vestram

Silentium.

Lingua.

vestram humiliter fatebimini vel agnoscetis, & tam Deo quam hominibus vos subiicietis. Cæterùm si quis verbis duris vos aggressus fuerit, nihil prorsus illi contra respondebitis, nisi fortè vnum aut alterum verbum, idq; placido ab benigno vultu. Fundum vestrum studiosè obseruabitis, cauebitisq;, ne quamcunq; rem, siue libros, siue indumenta, siue ornamenta, siue societatem humanam cum delectatione possideatis. Quæcunque autē ordinate atque secundum rationem necessaria sunt vobis, eis quatenus ipsa necessaria, sunt, & Deus atque ordo libenter admittunt suppeditatq́e, vtemini.

Fundus animæ.

Dilectio fraterna.

Fraterna vos inuicem dilectione prosequimini: & alter alteri humilem subiectionem, amorem, pietatemq́ue, non autem graues ac toruos vultus prætendetis. Non exhibetis vos inuicem alienos, quæcunq́ue etiam occasio vel res inter vos eueniens pacem mutuā infregerit. In bonis operibus, maximeq́ue in charitatis officiis vos exercebitis: ita videlicet, vt vos mutuo offeratis ad ipsa charitatis obsequia inuicem impendenda, & alter alteri onus ac laborem hilariter præripiat, vel etiam è manibus tollat. Iam si pro alio pietatis exercitio contingat vos ab aliis irrideri, contemni, & malè tractari, nequaquam vosipsos defendetis, nec ad aliquē querimonias deferetis. Vndecunque vobis aduersa euenerint, accipietis ea de manu Dei, & humili resignatoq́ue animo perferetis propter Deum, qui ab æternitate præsciuit & præuidit vos ab illa passuros, permisitq́ue ex purissimo vestri amore vt acciderent. In omni afflictione & grauamine dicetis Deo: Domine sicut ipse ab æterno disposuisti & voluisti, ita fiat. Propriæ voluntati & vanis, sensualibus, inordinatisq́ue desideriis vestris diuinam voluntatē semper præponetis, illaq́ue Dei amore in vobis mortificabitis. In choro, vbi corpus Dominicum in veritate præsens adest, multa cum reuerentia, oculis in terram demissis, animoq́ue attento, & ad Deum cōuerso, coram Rege æterno consistetis. Si enim virgo pudica in conspectu regis adstaret, certumq; haberet illum in se oculos defigere, si quidem compos animi prudensq; esset, haud dubie mores præ se ferret honestissimos, & modestissimè se gereret. Quam ergo æquum est, hominem coram Deo & Domino suo, electissimoq; animæ suæ sponso iugiter se foris & intus contemplante, collectis viribus reuerendissimè astare? Preces horarias cum ingenti deuotione, & cum quanta animi attentione potestis, decantabitis, legetisq;. Pro conscientiæ tamen securitate noueritis sufficere (quantum ad Ecclesiæ præceptum attinet) si verba integra dicantur, nec opus est aliquid repetere. Satis fit, inquam, præcepto Ecclesiæ, si verba omnia plene legantur, modo sponte non cogitentur ea quę verbis lectis contraria sunt. Præterea ab omnibus quorū Deus vera causa non est, abstracti eritis. Temporis quantulamcunque perditionem, vt virus pestiferum fugietis. Solitudini libēter vacabitis, in qua libere & expeditè vos Deo vnietis: primò quidem ad floridam dignissimæ passionis Christi arborem, & ad gloriosa vulnera eius: deinde etiam ad præclarissimæ diuinitatis illius celsitudinem vosipsos conuertētes: nam ita ingredientes & egrediētes, plena pascua inuenietis. Discite, oro, frequēter vos intrò recipere, iucundissimamq́ue Dei præsentiam sanctè attendere. Et licet magna aliqua de Deo nondum experiamini, patientiam tamen seruate. Vnusquisq; verò mentē suam ad Deum reuocans atque conuertens, potest dicere corde vel etiam ore: O præstantissimum bonum, ô lux gratissima, ô pelagus purissimæ lætitiæ Deus meus, tu mihi præsens es. Vtinam mundus coram te assisterem, vtinā tibi verè placerem, vtinam ardenter te diligerem, & cæt. Citò recolligetis spiritum vestrum, vt Deo intēdatis, si crebrò apud vosipsos hæc aut similia verba reuoluere studueritis. O bone Iesu, ô Domine Deus, tu mihi præsens ades, miserere mei. Si talem vitam egeritis: si huiusmodi fructus protuleritis, dignissimum

Charitatis exercitia.

Patientia.

In choro quo modo se quis habere debeat.

Preces horarias.

Solitudo.

Intrò recipere.

Spiritus collectio.

Eucharistiæ perceptio.

mum Eucharistiæ sacramentum non sine grandi vtilitate, ac profectus vestri incremento percipietis. Non quidem inficias eo, bonum esse ad tempus ex profunda humilitate abstinere, sed multò melius fuerit ex amore accedere. Quisquis libenter pro gratissima Dei voluntate suam vitam instituerit, si posset, & non stupida, cæcaq́ue temeritate, vel propria reputatione accedit, sed dolet se vnquam offendisse Deum: quisquis, inquam, se talem verè sentit, securus accedere potest: imò verò quò crebrius accesserit, eò melius vtiliusq́ue faciet. Eanamq; hisce temporibus naturæ fragilitas est, & in diuersa vitia ac lapsus pronitas, vt satis superq; necessarium sit homini præsidium aliquod & auxilium singulare, quo retrahatur ab ipsis vitiis, & in bono conseruetur, ac postquam cecidit erigatur: Atqui huiusmodi præsidium & auxilium maximè omnium est hæc diuina ac saluberrima esca. Nec perinde necessaria hic est magna deuotio sensibilis: sed satis fuerit nullius peccati mortalis sibi conscium esse, & Deo velle placere, atq; ad meliora semper niti: casto quoque timore & humili reuerentia sic esse præditum, vt perceptione huius sacramenti te indignum fatearis. Planè sic affecto, & absque grauibus peccatis perseueranti, admodum vtile est hoc præclarissimo cibo refici, qui hominem magis ac magis ad vitę spiritualis iter trahit. Non ergò ob id abstinere debetis, quod vitiosos seu defectuosos vos esse conspicitis: quinimo ob hoc ipsum tantò amplius ad hanc gratiam properandum est. In hoc enim Sacramento omnis virtus & sanctitas, omne solatium & auxilium, vniuersaq́ue suauitas consistit, & ab illo procedit. Vnde & ipsum idem Sacramētum ineffabilia operatur in eo à quo pie suscipitur. Sanè Christus quemlibet hominem istud sacramentum dignè percipientem, viciniùs sibi adiungit, intimiusq́ue copulat & vnit, atque in eum mirabiliter adducit fructū illum inestimabilem, quem ex ipsius vita, passione, morte, resurrectione & ascensione percepimus, eundemq́ue exornat indicibili decore gloriæ sacratissimi corporis, sanctissimæ animæ, & excellentissimæ diuinitatis suæ. Qui autem non sumit Christum sacramentaliter, potest illum accipere spiritualiter per sanctum desiderium, atque ita fructum sacramenti adipisci. At vero qui foris & intus superbum elatumq́ue præ se fert animum, atque inordinatis affectibus, amoriq́ue creaturarum ipsum impedientium sponte deditus est, vtrum is digne accedat ad percipiendum hoc præcellentissimū sacramentum, ipsius iudicio relictū esto: vtrùm vnquam securus id agat, ipse viderit. Vos autem charissimi ista iudicare non debetis: ne similes efficiamini pharisæo illi hypocritæ, quam mentis superbia tumidus & inflatus, publicanum longiùs stantem iudicabat Quæso huiusmodi iudiciū vt sempiternam animarum vestrarū perditionem cauete. Nullus vestrum præsumat aliquid iudicare, quod non sit manifestum mortale peccatum. Non etiam vobis terrorem ingerat, dum desideratis sacram Eucharistiā accipere, si qui vobis grauiter obiiciant culpas & defectus vestros. Adeò namque fidelis est Dominus Deus noster, vt sæpenumerò hominem bonæ voluntatis in notabili aliquo defectu toto vitæ illius spacio relinquat, vt is inde non modò in seipso, sed etiam in oculis eorum quibus cum viuit, humilietur, & per huiusmodi defectum ad proprij nihili sui agnitionē deducatur.

Luc. 18. Iudicium temerarium.

Non temere abstinendū à communione.

Nemo igitur propter minores defectus suos à perceptione venerabilis Eucharistiæ abstineat, sed potiùs infirmus, & imperfectus quisque bona voluntate præditus, cum gaudio & amore accedat: petens perfectè emundari precioso Christi sanguine, qui perpetuò fluit in eos, à quibus desideratur. & cupiens exornari virtutibus ac meritis eiusdem Domini Iesu, Dicat illi: Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meum cordis mei, attamen de sola immensa miseria ordia

Universidad de Deusto
Biblioteca

tua, & opulẽtissimo meritorum tuorum thesauro confisus: ecce venio ad te, desiderans suscipere te ad gloriam nominis tui. Video enim deesse mihi amorem ac gratiam: & hæc plenissimè apud te in hoc Sacramento inuenio, in quo etiam virtutes, desideria & bona cuncta reperiuntur. Quòd si fortè fratrib⁹ vel sororibus, qui ipsam Eucharistiam perceperunt, tempore matutino nõ licet immensos fructus, innumeraque bona, quæ hoc dignissimum Sacramentum in homine operatur, obseruare: propterea quòd secum manare non sinantur, dum aut legere, aut cantare, aut in aliis iuxta consuetudinem, statutaque ordinis occupari debet: obseruent illa post prandium, aut post vesperas, vel etiã post completorium. Aequè Domi, nus tunc operari potest, sicut tempore matutino: & hoc venerabile Sacramentum operatur vbicunq; ei locus præbetur. Iam verò quòd ad veniales quotidianasque culpas attinet (à quibus dum hîc viuimus, omninò liberi esse non valemus) monendi estis charissimi, ne multum soliciti sitis, néue perturbemini, si non omnes in confessione expresseritis. Illas humiliter ac seriò Deo confitebimini, & contrito deuotoque corde vos reos coram eo accusabitis. Sic enim his qui confessionibus audiendis adhibentur, nimis multum temporis nõ auferetur? Sanè tales culpas generaliter exposuisse satis est: quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est, vtrùm mortalia sint, ex præcepto & necessitate confiteri obligemur. Venialia enim peccata multis modis delentur, puta contritione, Dominicæ orationis prolatione, genuflexione, aquæ benedictæ aspersione, &c. Si alicui dolor siue contritio deest, saltem doleat se non dolere: nam hoc quoq; dolor est. Itidem si quis desiderium & amorem non sentit, desideret habere desiderium atq; amorem. Moneo etiam vos serio, vt quicquid vnquam à Deo consequuti estis, nulla cum proprietate vobis assumatis aut arrogetis: sed totum Deo offerte, totum in eum refundite, & vosipsos non nisi merissimum nihil ac pauperes atque inopes reputate, nam propriam exiguitatem, propriumque nihilum piè ac sedulò aspicere atque agnoscere, præclarissima & vtilissima ad perfectionem via est, vtpotè quæ Deum in hominem sine impedimento adducit & importat. Ergò ante omnia in suum nihilum quisque sese demittet atque demerget. Sed & quum quis ad summum perfectionis apicem euolauerit, tum vel maximè illi necessarium fuerit ad altissimum fundum ipsamque radicẽ verę humilitatis sese inclinare. Moneo item vos dilectissimi, vt eas occasiones quæ carnem fouent, & omnem inordinatum erga creaturas, præcipueque erga homines affectum atque amorem profligetis è cordibus vestris. Facilè enim etiam bonus quisque huiusmodi affectibus in seipso debilitatur, perturbatur colligaturque: ita vt amorem quem vno contraxit momẽto, vix multo possit tempore è corde suo eiicere. Nunquam assumatis audaciam ac libertatem, quasi omnia iam certamina superasse tis. Etiamsi millies victores euadatis, & mille reportetis triumphos, nec si tamen securos vos esse vel præsumere oportet. Quousque enim caro & anima cohærent, nullus in terris securitatem sibi promittere debet. Custodite igitur vosipsos vigilanter, & cauete maximè occasiones hominum diuersi sexus. His namque qui illas plus satis admittere volunt, quamlibet pij ac perfecti sint, accidere potest, imò non potest non accidere quod dicturus sum. Corda eorum sensim voluptatis sensu capiuntur ac vulnerantur, iamq; ipsi moueri, affici, tentarique incipiunt: & quod videbantur initio rectè vel spiritualiter facere, id tandem transit in delectationẽ ac sensualitatem: adeo vt ipsi diabolico carnalium affectuum laqueo irriteti, nõ sine graui periculo aut iactura (quod ad peccatum cordis attinet) euadere possint. Quapropter inconsideratè & stultè agunt, qui sensualem hominum amicitiam expetunt, (siue sint consanguinei atque affines, siue alij) & inordinatè in inuicem singularem quendam amorem concipiunt, eumque alunt & augent quibus possunt modis. Id enim malum exitum sortiri, & inquietudines, cures, grauamina, aut etiam impuritatem cordis adducere solet, maximè si diuersi sexus homines huiusmodi amicitiã inter se colant. At vos charissimi verã animi munditiam veramque sanctitatem sectamini, memores professionis vestræ ac votorum vestrorum. Sacra religio sit vobis schola quædam amabilis, in qua discatis purissimè viuere, vosipsos iugiter obseruare, & naturæ sensibus ac mundo perfectè mori. Graui sanè lamentatione dignum est, quod plerique cœnobitæ nimis ingrati atque peruersi inueniũtur. Nam quum Deus illos misericorditer à seculo abstractos atq; eductos, ad ipsius sacræ religionis statum perduxerit, vt in eo à veteribus peccatis, prauis consuetudinibus, moribus, verbis ac gestibus conuersi, deinceps sese sanctissimæ vitæ & doctrinæ Christi conforment, iuxtaque exempla ab eo relicta, totam vitam suam moderentur atq; instituant: ipsi (heu) solo habitu quẽ extrinsecus susceperunt, & sola vmbra religionis contenti sunt. Vehementer enim per desiderium ac sensuum oblectamenta carnisque voluptates ac lautitias aspirant: quas si pro voto consequi non potuerint, murmurationibus monasterium replent, & impatientia ac malitia sua, totam congregationem perturbant inficiuntq;. Eis in cœnobio non sufficiunt, quę ipsis in seculo degentibus abundè suffecissent. Dum voluntati eorum non acquiescitur, tanto corripiuntur furore, vt inter eos & dæmoniacos parua sit differentia. Et reuera à diabolo possessi sunt, à quo etiã ad hanc peruersitatem incitantur atque propelluntur. Nullum in eis locum Spiritussanctus habere potest, quum sint superbi, sibi placentes, vanęgloriæ cupidi, ambitiosi, apud semetipsos sapientes ac prudentes, in proprio sensu obstinati, indirigibiles, ceruicosi, inobedientes, contentiosi, seditiosi, amari, torui, odio & inuidia pleni, in cura corporis superflui, malè soliciti, suum commodum in omnibus quærentes. Nullo erga Deum atque diuina studio, nulla diligentia, nulla strenuitate feruent. Licet multos codices audiendo, legendo, & psallendo percurrant, ac folia terant, pia tamen quę audiunt vel legunt, non eis sapiunt, nec ipsi inde gratiã aliquam referunt. Satis verò mortales creaturæ illis placent ac sapiunt: his videlicet delectantur, has amore prosequuntur, his consuetudine & amicitia se iungunt, has ad mutuum amorem prouocant verbis, operibus, gestibus, internunciis, munusculis, literis. Suæ gulæ impudẽter satisfaciunt, & sine modo ac mensura, ventrem cibo potuque onerant, adeò vt posteà inepti sint ad sancta quæque exercitia: atque hinc obliuio Dei, & innumera mala nascũtur. Vinum tam largiter plerumq; sumunt, vt si quis se illis adiũgere velit, vix putorem ab ore eorum effusum ferre queat. Moribus leues atq; incompositi, sensibus incustoditi, verbis garruli stolidiq; sunt. Alios temerè iudicant, & de aliorum defectibus libenter & cum gaudio loquuntur, eosq; maleuolentissimis obtrectationibus lacerant. Ipsis satis est, quod cucullis induuntur, quod de rebus variis eleganter aut subtiliter verba facere norunt, quòd in choro oscitanter cantant, quòd frigida orationũ murmura fundunt, quòd capitis inclinationes & alia quędam bona externa opera segniter peragunt. His solis innituntur, veram pietatem sanctamq; vitam prorsus negligentes. Nonnunquã coram hominibus mores & gestus humiles exhibent, verbaque spiritualia proferunt, vt verè religiosi esse putentur: at hypocrisi penitus vitiati sunt. Frequenter quidem confitentur, & corpus Dominicum accipiunt: sed integram sese corrigendi voluntatem nõ habent. Quare dum sacram Eucharistiam percipiunt, non aliter faciunt, quàm si quis regem ad domum suam inuitet, & venientem in sordissimam

Fructus Eucharistiæ.

Veniales culpæ.

Quæ necessariò confitenda.

Suiipsius vilipensio.

Affectus carnales.

Vana securitas.

Familiaritas diuersi sexus perniciosa.

Amicitia sensualis noxia.

Cœnobitæ peruersi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

putentissimamq; haram inter porcos sessum ducat. Amorem suum, cor, intentionem, fauoremque non Deo, sed creaturis tribuunt. Viuunt omninò secundum carnem: & tamen aiunt se ægrè mortale aliquod peccatum velle admitterre. Quòd si superior, aut alius quispiã moneat eos, ostendatq; quantis in periculis degant: vel ita excandescunt vt tigres ac leones, vel certè irridẽt monentem. Per eos diabolus facilè efficere potest quod vult, quandoquidem illius satellites ac mancipia sunt. Qui si in impœnitentia permanserint, & ita ex hac vita migrauerint, nunquam faciem Dei videbunt.

Ad reformã do cœnobia quæ sint præcipuè necessaria.

Porrò ad instaurandam conseruandamq; religionem in cœnobiis, nihil æquè necessarium puto, quàm vt illi qui ibi recipiũtur, in cõuersionis suæ initio, diligentissimè edoceantur ea quæ eos primò scire oportet: ac deinde vti in ritibus monasticis, & exteriori conuersatione probè instituti fuerint, discant ipsi vti in illis perseuerando ad altiora tendere, atq; in pietate & vitæ sanctitate ꝓficere debeãt. Prestet benignitas Dei, vt omnes salutis nostrę peruigilẽ curam habeamus.

Quod non debeamus nobisipsis placere, nec grandes in oculis nostris esse, neque inordinata erga nosipsos solicitudine teneri, Ex D. I. Rusbrochio.

CAPVT XVII.

SI veram sanctitatem possidere ac seruare cupis, à te ipso & creaturis omnibus, omniq; erga te ipsum inordinata solicitudine & curis expeditus ac liber sis oportet, nec vllo modo placens tibiipsi: sed Deum respicias. Deum intẽtione & amore prosequaris, eiusque honorem supra omnia magnopere appetas. Hac ratione stabilis ac firmus in cõspectu illius æterna cum reuerentia ac veneratione permanere & cõmorari poteris. Multos enim inuenire licet, qui placeant sibiipsis, & sublimis vitæ se esse putẽt, cùm tamen multis sint erroribus im-

Irrefignati.

pliciti. Qui enim natura sunt immortificata, ac irresignata, iidemetiã in gratia minimè sunt subleuati, nec viuendo exercitati coram diuinæ excellentia maiestatis. Et quamuis acuto sint præditi intellectu, & subtiles ex rationali lumine: attamen & ipsi sibi placent, & aliis placere appetunt, quæ sunt auersiones à Deo, & vitiorum omniũ radices principales. Atq; hinc proficiscitur, quòd alios excellere concupiscunt, imò etiam præferri ac prẽponi omnibus, modo id eis posset obtingere. Nemini ex animo acquiescunt & obsequuntur, sed cupiũt potiùs, vt mortales omnes ipsorum iudicio subscribant & obsecundent: quandoquidem contentioni ac propriæ voluntati dediti sunt. Semper se rectè sentire arbitrãtur: errare autem eos omnes, qui ipsis contradicunt. Facilè pulsantur, turbantur, irascuntur, & nedum verbis ac gestibus, sed etiam actibus nequiter, asperè, dedignanter sese gerunt: quò fit, vt pacificè cum illis vita transigi non possit. Sed & in seipsis amari, ac pacis expertes sunt. Acutè enim & diligenter obseruãt, & temerè iudicant plures alios, seipsos autem minimè. Eam ob rem multis suspicionibus, inuidentia quoque & & displicentia, ac interna erga alios, qui ipsis non satis arident dedignatione mouentur: atq; his animi inquietudinibus & vitiis torquentur, vexantur, ac perturbantur in seipsis. Persuasum enim habent, cuncta se & nosse melius, & rectius facere quàm alios. Promptuli sunt ad docendos, moderandos, obiurgandos, calumniis ac maledictis insectandos alios: sed ipsi à nemine doceri, dirigi vel reprehendi se patiuntur, quippe qui totius orbis sapientissimos se arbitrantur. Libenter premunt & aspernantur ipsis inferiores, aut etiam æquales, qui eis honorem non habent, eosque non magni pendunt. Sæpenumerò toruo, immiti ac aspero sunt animo, eò quòd intus sanctispiritus vnctione careant. Quando cum aliis sunt etiam bonis ac Deum timentibus, ipsi in loquendo primas sibi partes vendicant: putant enim præ cæteris dignos

dignos se esse, qui primi loquantur, vtpote qui suo iudicio, vt dixi, omnium sapientissimi sunt. Superbiam suam humilibus obtegunt moribus, siue gestibus ac verbis, & inuidiam suam quodam iustitiæ colore ac specie. Amicissimos atque coniunctissimos se præbent illis, qui ipsis adulantur ac consentiunt. Si qua eis expedienda aut gerenda sint, iis intus animo occupantur ac distrahuntur, ob eaque cordis anguntur curis, & solicitudine inordinata. Ex rebus terrenis haud aliter quam homines mundani, nunc gaudium, nunc mœrrorem contrahunt. Dum in faciem vel laudantur, vel vituperantur, facilè ipsi se prodũt qualis nam sint. Anxia quadam tenẽtur solicitudine, multumque sibi metuunt à morbis, à morte, ab inferno, à purgatorio, à Dei iudicio & iustitia. De omnibus quæ accidere possint formidant, trepidant, ac mala opinantur. Amant enim seipsos inordinatè non ad Deum, neque propter Deum: ideoque natura timidi sunt, & nec liberi, & nec bene versati coram Deo. Permultis vexantur, iisdemque superfluis ac extraneis curis & timoribus ob res temporarias & mundanas. Malos verentur dominos, metuuntq; ne vita fortunisq; suis priuentur, ne bona sua furto subripiantur, aut ab aliis detineantur, aut malè soluantur, ne fortè reddantur inopes, miseri, calamitosi, despecti, ne senio ac morbis afficiantur, ac demum ne tum amicorum, tum rerum temporalium solatio & adminiculo destituãtur. Quæ omnes curæ sunt inanes, superfluæ, ac stolidæ, quæ senes auaros ac deliros depascunt. Atque huius farinæ homines etiam in monasticis ordinibus ac religiosis sodalitatibus inueniuntur: ad eorumq; numerum pertinent, qui etiam num propriæ obsequuntur voluntati, nec sibiipsis mortui sunt, qui interdum verentur ac formidant, ne ipsis viuentibus quidam existant ac instituantur prælati & præfecti, à quibus premantur & contemnantur: putantque se id æquanimiter laturos non esse. Etenim ipsi ita secum ani-

Sui amor.

Inanes cura.

mo volunt, dum quis forte eis cõtrarius est: Si hominem istum mihi præfici contingat, quinam illi subditus ac morigerus esse potero? Neq; enim me charum habet, atque haud dubio vbicunq; poterit me affliget, pessum premet ac despiciet: & quotquot illius amici fuerint, cum ipso sentient, mihique aduersi erũt. Et hoc autem anxiometu etiam sanguis cordis eorũ mutatur, ipsique impatientes fiunt. Et hi itidem stolidi timores sunt, & inordinata prudentia ac prouidentia, ex superbo cordis fundo trahẽs originem. Qui tamen si ipsi aliis prẽponerentur, premerent potius atque contemptui haberent omnes ipsis contrarios, nec ipsorum iudicio obsequentes: idque eo, quòd se putent rectius ac sapiẽtius moderaturos atque ordinaturos omnia, quàm quiuis alius possit. Quo fit, vt sæpè etiam suos prælatos vel præfectos, & quibus officia demãdata sunt, nõ modò suis in cordibus, sed etiam apud eos quos talia libẽter audire norunt, insimulent, atq; calumnientur. Grauiter ferunt, si quis laudetur ex eis qus ipsis adsunt: putant enim per hoc aliquid suę existimationi detrahi. Neque de aliquo persuaderi eis potest, sublimioris eum vitæ esse, quàm ipsi in se sentiant & intelligant. Isti ergò cæteris quidẽ omnibus, qui ipsis conuiuunt, sapientiores, prudẽtioresq; se credunt, quum tamen ad veram obtinendam sanctitatem planè inepti, inhabiles, atque incompositi sint & inordinati. Probet igitur, examinet, attendat, & iudicet quilibet tum spiritum, tum naturam suam, si quid fortè ex iam dictis vitiis in se reperiat ac sentiat. Quicquid enim eiusmodi est, id profligandum, debellandum ac superandum est, si vnquam veram velit sanctitatẽ adipisci. Moriamur necesse est vitiis, si Deo viuere velimus. Sanè nonnulli magna quædã opera ad senium vsque patrare videntur: nam multum orant, multum vigilant, multum ieiunant, multum laborant: sed quia vitia sua, propriamque voluntatem mortificare minimè studeant, semper in eodem hęrent luto, &

Nosce te ipsum.

æquè impuri, atque à vera sanctitate alieni sunt.

De his qui à vitijs impugnantur, & aduersus illa strenuè decertant. Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XVIII.

SVnt plerique bonæ voluntatis homines ex ipsa natura procliues ad superbiam, vel vanã gloriam, vel irã, vel gulam, vel luxuriam, aut alia vitia: qui dũ talia in seipsis animaduertunt, mox auersantur & deserũt quicquid Dei voluntati contrarium est, propudiataque sensualitate, cum fide ad Deum confugiunt. Et quando sese negligunt, vel ex infirmitate humana ab aliquo vitio superantur, statim per humilem pœnitentiã resurgunt. Quisque talis dum se in Dei cultu famulatuque nullo affectuoso desiderio flagrare sentit, humiliter dicit Deo: Domine, immundus sum, & omni consolatione, quam boni homines in te experiuntur, indignus. Quapropter gemendum mihi est, & firma fide ambulandum in conspectu tuo. Licet verò pauper & desolatus sim, te tamen neutiquam derelinquam. Hi milites Christi tametsi infirmi sunt, & variis tentationibus diuexantur, attamen in spiritu pleni sunt fide & amore diuino, placentque Deo. Ipsa ad malum propensio, peccatum non est: sed perficere velle peccatum, id vitiũ est. Planè si quis rectè valeret in anima, etiamsi optio ei daretur, nequaquam tamen vitiosis propensionibus, tentationibusq; velle deberet absolui. Quibus enim ista desunt, vt plurimum sine solicitudine & circumspectione sunt, nec aliquid aduersum suspicantur: & coronam illam quæ datur probè certantibus, minimè percipiunt. Ille autem pugil est optimus, qui vitiosas propensiones & tentationes superat, dominaturq; antmo suo. Vitiosæ præterea propensiones inducunt virtutes in animum, & nos in Dei seruitio studiosiores effictunt, mẽtemq; ad suiipsius obseruationem & perpetuum quoddam virtutis studiũ atq; exercitium excitant. Quantò autem nos infirmiores cognoscimus, tantò diuinam nos gratiam & benedictionem ardentius suspicare conuenit. Virtus namq; & vitium in nostra consistunt voluntate. Si sanctissimam vitam, passionem & mortem Domini Iesu in memoria nostra cum amore gestauerimus: facile carnem & sanguinem, mundum, diabolum, eiusq; tentationes omnes vincemus. Profectò etiam perfecti viri defectibus quibusdam & tentationibus in hac vita obnoxij sunt. Qui licet leuiter offendant, licet ab humani generis inimico & propria corruptione de luxuria, vel vana gloria, vel impatientia, aut quibuslibet aliis vitiis contra suam voluntatem tententur, atque impugnentur: non tamen propterea eos immortificos, aut à vera sanctitate & perfectione alienos esse Deus iudicat, quum hæc eis displiceant, contraque rectæ rationis iudicium & omnem ipsorum voluntatem sint.

Propensio ad malum.

Quod qui infirmior & bonæ voluntatis est, non ideò pusillanimis esse debeat, quòd rigidam vitam agere nequeat. Ex eodem Rus.

CAPVT XIX.

INfirmiores quidam, dum vitæ Christi & sanctorum eius seueritatem ac laborem attendunt, seque talia non posse, nec ad huiusmodi intus impelli atque moueri sentiunt, redduntur pusillanimes, & à Deo nimium se remotos arbitrantur, vtpote qui asperam vitam non agunt. Sed in hoc non satis prudenter faciunt. Neque enim vlla ratione homo bonæ voluntatis, vel ob defectus quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatem, vel quia forinsecùs asperiorem viuendi modum seruare nequit; vel ob inæqualitatem quam in Dei seruitio virtutumque exercitio sentit, remotiorem se à Deo æstimare debet. Hoc autem summo curabit studio, vt vitia grauiora, maioresque defectus suos, ita radicitùs euellat, vt pro nullare

la re, neque pro vita, neque pro morte quicquam aduersus præcepta Dei facere cõsentiat. Quæ voluntas quàm diu in ipso perseuerat, non est vnde se à Domino longiùs abesse suspicetur. Deus enim ei proximus est, comes indiuiduus peregrinationis eius: qui sicut cum perfectis filijs suis currentibus ac volantibus currit ac volat, ita etiam cum infirmis lentè gaudentibus, lentè (vt ita dicam) ambulat. Ergò infirmior quisq; bona voluntate præditus, dum alium magna quædam ardua operari cernit, gratias agat Deo, quòd hanc illi gratiam & virtutem dederit, vt vitam austeram ducere possit. Seipsum coram Deo humiliet, & vel in alijs colere atque amare satagat, quod se minimè sentit habere, vel posse.

Cæterùm de asperitate vitæ hoc tenendum est, vt obseruet quisque ad quid à Deo amplius impellatur ac moueatur, & piorum prudentumque vtatur consilio. Certè non omnes eadem ad Deum via ingredi intus monentur, nec eundem viuendi modum tenere possunt, nec singuli modos omnes. Qui purè Deum, non aliud quicquam spectat & amat, ac similiter omnes illos in suis exercitijs, institutis, & laboribus ipsum Deum solum spectare & amare desiderat: hoc ipso fit particeps omnium exercitiorum, institutorum, atque laborum bonorum. Licèt verò omnes nõ eundem modum seruare, nec eadem forinsecus via ingredi possint, intus tamen eadem omninò via (via vtique amoris) omnes incedere oportet. Quisquis enim Deum non amat, ille necdum modum aliquem habet, & claudus est. Sanè Christus in amatoribus suis hoc semper præcipuè dilexit, vt se in Dei & proximorum omnium fideli dilectione sequerentur. Vnde etiam ait: In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Ideoque spirituale opus soli exteriori operi præferendum est, meliusque censendum. Nam & Apostolus dicit corporalem exercitationem (si quidem sola fuerit) ad modicum vtilem esse, pietatem autem ad omnia esse vtilem. Interim nihilominùs vera delectio operibus comprobanda est. Et corporalia exercitia atque opera quæ præcepta sunt, nunquã omitti debent eo prætextu, quod spiritualia maioris sint momenti. Nam id obedientiæ aduersaretur, quam etiam sacrificio Deus præfert. Itaq; vnus quilibet ieiunia Ecclesiæ seruet, vti valetudo ac facultas admittit: & accuratiorem, lautioremq; cibum ac potum inordinatè non exquirat. Suijpsius curam gerat peruigilẽ, & seipsum amore Dei abnegare, vincere, & mortificare studeat, prauis suis propensionibus & affectionibus diligenter resistens.

Via amoris.

Ioan 13.

1 Tim. 4. 1 Cor. 15.

Quòd bona voluntas diuinæ voluntati vnita, ac Deum purè quærens possit omnia. Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XX.

QVamdiu bona se quispiam voluntate sentit præditum, ex nulla re turbari immodicè, nec plus æquò dolere, nec à Deo se remotiorẽ arbitrari debet. Omnis namq; virtus, ac bona omnia ex voluntate dependent. Nihil ergò deficit illi, qui verè iustam possidet volũtatem. Proinde si humilitatem, si charitatẽ, si quaslibet alias virtutes desideras & appetis habere, atque id tota voluntate vis, faciscq; quod in te est, habes haud dubiè eas. Nec potest istud quispiam subripere tibi, modò voluntas tua sit recta & Deiformis. Est autem volũtas Deiformis seu Deifica, qua quicquid volumus, purè ad Dei volumus gloriam: hoc quippe voluntati naturaliter non inest. Verum tamen non satis est ita leuiter dicere. Vellẽ me talem aut talem esse: sed tota intentione & fortiter oportet velle, dicendo: Sic planè facere vel esse volo. Si virtus aliqua, vel bonũ spirituale per mille abesset milliaria, & ego hoc perfecta voluntate habere vellem, magis illud propriè meũ esset, quã quæ sinu inclusa tenerè, nec tamen habere vellem. Aio ergò & quidem constanter, quia per volũtatẽ possum omnia. Per

Universidad de Deusto
Biblioteca

hanc omnium labores sustinere, cunctos alere inopes, omnia omnium opera bona exequi, & quicquid demũ boni cogitari potest, facere queo. Si enim hæc perfectè volo, & sola deficit exequendi facultas (libenter autem si possem, facerem, & quantum possum in his facere nõ omitto) nimirum omnia coram Deo feciſſe iudicabor? Denique iusto ac recto homini ob bonæ voluntatis suæ perfectionem, nullum tempus nimis breue esse potest. Quando enim sic volũtas est affecta, vt quicquid potest facere velit, idque non solum nunc, sed etiamsi mille adhuc annis superuiueret, tunc planè coram Deo totum hoc illi imputabitur, quod tanto interim annorum spacio opere perfici posset. Tunc autem recta & integra voluntas est, quando nihil omninò vitiosæ habet admixtum proprietatis: id est, quando nihil malitiæ scienter continet, quando à propria vitiositate auersa ac segregata penitùs, in diuinam voluntatem est transformata atque immutata: ita vt nihil iam velit, nisi quod pro suo indicio & cognitione credit Deo gratum esse, atque hoc ipsum prout potest, & fieri debere iudicat, & agendo & omittendo declarat. Quantò voluntas his magis abundat, tantò verior & rectior est. Et hac voluntate nihil est quod non possis, siue sit Deum amare ac laudare, siue quodlibet aliud. Vtilissimum sanè est frequenter desiderare & suspirare, ac plena voluntate, integroque corde, dicere Deo: O Domine Deus, vtinam nunquam te offendissem: vtinam tibi perfectè placerem: vtinam ardenter te diligerem. Posset etiam homo pius eximo cordis sui hoc modo Deum affari: O Deus æterne, vtinam omni illo tempore quod ab initio mundi ad finem vsque voluitur, tibi in omni virtutum exercitio, ac sanctis operibus tam laudabiliter, purè, atq; obedienter vixissem, sicut omnes vnquam homines vixere. Vtinam præ amore & gratitudine cunctas totius maris vndas per oculos meos plorando deducere, & egenos omnes cibo reficere, afflictosque consolari, ac te Deum meum tãta laude ac dilectione prosequi possem, quantis te & spiritus angelici & sancti omnes prosequuntur. Profectò quisquis hanc voluntatem perfectè ac reipsa tenet, dubitare non debet, quin ita eam æquissimus ille iudex sit susceptурus, ac si eandem opere complesset. Velle namque facere, & feciſſe, tantundem valent apud Deum: si tamen perfecta sit voluntas, & opus virium nostrarum facultatem excedat.

Quantam vtilitatem homini bonæ voluntatis adferat vitæ & passionis Christi pia recogitatio. Ex quodam pio scriptore.

CAPVT XXI.

PLaces sanè Deo, quando ad honorem eius immoraris bonis cogitationibus ac desiderijs. Quotiescũque aliquid piè meditaris, aut legis de vita seu passione Domini Iesu, sanctificaris inde, & ingentem fructum reportas: etiamsi paruo admodum affectu, & sine vllo sapore sensibili mediteris ac legas. Fieri nulla ratione potest, vt vel aspicias tantùm pijs oculis imaginem crucifixi, sine grandi vtilitate: quum ibi salutis tuæ summam inuenias. Recolendo autem passionem Dominicam, attende diligenter & amanter, quàm magnus atque excelsus sit ille qui pro te pati voluit, & ex quanta charitate ac fidelitate hoc fecerit. Inæstimabilis planè thesaurus inuenitur in vita & passione Christi: cui si te conuenienter adiunxeris, mirum in modum locupletaberis. Potes enim tibi humiliter ac confidenter vsurpare merita Redemptoris tui. Nã quicquid ille fecit ac pertulit, tibi fecit ac pertulit. Propter te incarnatus est: propter te laborauit: propter te ærumnas, persequutiones, & cruciatus sustinuit: propter te sanguinem fudit & mortuus est: mortuus, inquam, mortuus ipse est, vt tu vitam æternam obtineres. Portauit peccata tua, & soluit debitum tuum. Omnia sua tibi contulit, vt per eum diues meritorum fieres. Non ergò inordinatè metuas tu, qui bonæ voluntatis es, & Deo placere ex animo desideras ac studes. Pro scelerata, inutili, ac deperdita vita tua offer humili deuotoque corde Deo patri dilectum filium ipsius Iesum Christum: offer sanctissimam vitam ac passionem eius. Ita enim poteris omnia peccata tua, quantumuis multa & grauia, penitus expiare, excellenterque omnem imperfectionem tuã, seu quicquid boni tibi deest, supplere. O præclaram cunctarum ruinarum spiritualium instaurationem. Ad hoc enim benignus Iesus venit in mundum, & mortem subijt, vt pro electis suis plenè satisfaceret ac suppleret, eosque meritis suis ditaret, & ad regnum suum cœleste perduceret. Si tu bona opera tua, quę ex se nimis imperfecta sunt sanctè inseruieris atque vnieris operibus Christi, efficientur nobilissima: quemadmodum guttula aquæ missa in vinum, nobilem vini colorem ac saporem accipit. Itidem si ea quæ te grauãt tibique molesta sunt vniueris passioni seu doloribus Domini IESV, erunt maximi meriti ac dignitatis. Ipse dulcis IESVS dixit in spiritu cuidam amico suo: Quisquis bona voluntate præditus passionis meæ lectioni aut meditationi humiliter & studiosè vt oportet insistit, nouem inde vtilitates consequitur.

Prima est, quòd à peccatis omnibus emundatur, & quicquid neglexit, id illi ex meritis meis restituitur. Secunda, quòd ad resistendum hostibus suis ita cõfortatur, vt nullum ex eo triumphum referre queant: nam tametsi ipse ex infirmitate nonnunquam labitur, dexteram tamen meam suppono ne collidatur & pereat. Tertia, quòd ad bona quæque opera diuersasq; virtutes peragendas, vires accipit. Quarta, quamlibet breui cogitatione eandem passionem meam reuoluat, semper anima eius in gratia mea renouatur. Quinta, quòd deuotè illam commemoranti libenter ipse commoror. Sexta, quòd arcana mihi à Deo patre manifestata, illi hmiliter aliquando pandam. Septima, quòd eum ant mortem mihi placentem reddam, & defunctum cum charis amicis meis remunerabor. Octaua, quòd nihil eorum quæ seriò & rationaliter conuenienterque petit, illi negabo. Nona, quòd in morte illi aduersus hostes eius assistam, & de vita æterna ipsum faciam certum atque securum.

Quomodo quisque morti vicinus se ad salutarem exitum præparare debeat, Ex D. Ioanne Thaulero.

CAPVT XXII.

MOriturus quisq; ab omnibus rebus caducis & temporalibus se auertet, atque ad Deum patrum suum cœlestem & supernam beatamque illam promissionis terram toto affectu conuertet: desiderans illic eidem patri ac Domino suo dulcissimo gratias pro ineffabili bonitate & maximis innumerisque beneficijs ipsius agere, & laudis perenne sacrificium immolare, eumque perfectè amare. Dolebit quòd ipsum fidelissimum patrem pijssimumque Dominum suum, à quo tot tantaque beneficia accepit, tam grauiter ac multipliciter cogitationibus, verbis, operibus ac negligentijs offenderit. Id planè magis eũ dolore afficiet, quàm quòd supplicia inferni & pœnas peccatis suis promeruerit. Salutifera Ecclesiæ sacramenta si obtinere potuerit, pia mente percipiet, cum perfecto nunquam peccandi proposito. Immobiliter atque simpliciter fidei ipsius Ecclesiæ Catholicæ inhærebit, in humili subiectione & obedientia sub pastoribus atque doctoribus, qui à temporibus Apostolorum nunc vsque eandem Ecclesiam instituerunt atque gubernauerunt. Neque hosti tartareo dubia proponenti respondere, vel cum eo disceptare consentiet. In illa enim extrema hora ipse dæmon totis viribus integritatem fidei labefactare quærit, cui quisquis locum præbet, magnum salutis suæ discrimen incurrit. Solet etiã diabolus eũ qui in mortis

tis anguſtia conſtitutus eſt, vehementer impellere ad deſperationem, ſed immenſæ Dei bonitati & miſericordiæ humiliter firmiterque confidere oportet. Deus enim omnipotens ac ſalutis noſtræ ſitientiſſimus, cor contritum & humiliatum nunquam deſpicit. Et propter ea non eſt, cur quis ob peccatorum ſuorum multitudinem vel magnitudinem deſperet. Præterea is qui morti iam vicinus eſt, paſſionem amariſſimam, mortemq; piiſſimam Domini Ieſu, & indicibilem ipſius charitatem quę eum pati ac mori coegit, deuotè recolet, ſibique ante mentis oculos proponet: atque ita ſpiritum, animam, & corpus ſuum curabit pro modulo ſuo vnire cum feruenti ſpiritu, afflicta anima, ſaucioq; corpore ipſius Chriſtus. Non incautè innitetur bonis operibus quæ ſe feciſſe meminit: ſed ſancta conſtantiqueſiducia in digniſſima Saluatoris noſtri merita profundiſſimumque immenſæ miſericordiæ eius pelagus ſeſe cũ vniuerſis peccatis ac negligentijs ſuis immerget, & in illius ſacroſancta vulnera inclinabit atque demittet. Orabit eum, vt precioſo ſanguine quem fudit, pauperem ac nudam animam ſuam ab omni culparum ſorde abluere, ſanctisque virtutibus & meritis ſuis veſtire atque exornare dignetur. Certè minimum Saluatoris vulnus, vel minima ſanguinis eius guttula abundè ſufficeret, ad delenda omnia omnium hominum peccata. Hæc itaque opponere debebit enormitati iniquitatum ſuarum & deſtricto Dei iudicio, ne in deſperationem prolabatur. Ipſam quoque miſericordiæ matrem virginem Mariam omnesque cœli ciues deprecabitur, vt in ea neceſſitate ſibi aſſiſtere, ſeque ex hoc exilio ad iucundiſſimam ſocietatem ſuam perducere velint. Et quia in extremis nihil vtilius meliusque eſſe poteſt, quàm ſe ipſum diuinę voluntati ex integro reſignare: offeret ſe Deo pleniſſimè, ad ſufferendum pro acceptiſſima voluntate ipſius patienter ex vero amore, & purè ad honorem eius omnem languoris acerbitatem, ipſamque mortis amaritudinem & omnem dolorem quem Dominus illi in tempore & æternitate immittere voluerit. Profectò ſi hoc modo ex pura dilectione cũ perfecta ſui reſignatione ad omnem pœnam pro honore diuinæ iuſtitiæ tolerandam, ſeſe integro tranquilloque animo offerre potuerit: ipſe neq; infernum, neque purgatorium ſubibit, etiamſi ſolus omnia totius mundi peccata commiſiſſet. Nam ſicut nihil infernalis pœnæ vel purgatorij ignis in Deum cadere poteſt, ita nec in hominem hoc pacto per amorem cũ Deo vnitum. Hoc animo iuſtus ille latro mortuus eſt in cruce: qui quum ſe mori debere perſpiceret, ſe omninò voluntarum ad ipſam mortem ex amore obtulit. Planè nec mors vlla ſecurior, nec vita ſublimior, quàm per dilectionem in Dei beneplacito commorari, Deoque & ſe, & cuncta committere ac reſignare, idq; pura & ſimplici intentione, ita vt homo ſolum Deum, nec quicquam ſuum neque ſeipſum in tempore vel æternitate requirat intendatque. Hic modus, hoc exercitium modos omnes cunctaque vincit exercitia. Tutiſſimum ſanè eſt, vt quicquid boni in extremo deceſſu ſe quiſq; feciſſe vellet, id modò ſanus incipiat: nam ad mortem vſque protrahere, ſtultiſſimum eſt. Denique vitam ſanctam, ſanæa quoq; mors proculdubio comitatur.

Pſal. 50.

De incomprehenſibili gloria beatitudinis æternæ, Ex D. Ioanne Rusbrochio.

CAPVT XXIII.

PErfecta beatitudo in eo ſita eſt, vt poſt hoc exilium, in Dei gloriam tranſlati & aſſumpti, Deum clarè videamus, amemus, ac æterna fruitione poſſideamus. Etenim ſupra omnia Deus ipſe eſſentiale præmiũ eſt: quod vbi nacti erimus ac poſſederemus, tũ omnia ſummo ac excellẽtiſſimo modo perfecta & conſummata erunt. Tunc namque Deum in perenni claritate cognoſcemus & intima cum appetẽtia ac delectatione amabimus, & ſine vlla defatigatione laudes gratiaſque ei ſemper agemus. Singuli autem ſancti ſpeciale ſuum habebunt præmium pro dignitate & ſanctitate ſua. Præmium verò accidentale ſingulorum tam erit multiplex, quot erunt beati. Vnuſquilibet enim de aliorum beatitudine perinde vt de propria gaudebit ac gratulabitur. Erit autem in illa beata vita omnimoda ſapientia: ſiquidem cognitum perſpectumq; habebimus, quicquid volemus. Erit etiam omnimoda poteſtas: quandoquidem reges erimus & filij Dei, & quicquic libuerit, faciemus. Erit præterea omnigena opulentia, eaque longè vltra quàm capere poſſimus, nos inundabit. Ad hæc erit pulchritudo ſempiterna & immarceſſibilis, itemque æterna & imperturbabilis pax. Denique erit ibidem omnium affluentia diuitiarum, omnigenarum influxus delitiarum, omnis boni acceſſus, atq; florida iuuentus omnis expers mortalitatis. Nihil ibi erit quod quenquam malè habere aut moleſtia afficere queat: abundabit autem quicquid poſſit adferre lætitiam. Atque iſtud gaudium, iſta abundantiſſima beatitudo, tam ingens, tam multiplex, tam inexhauſta erit: vt nec enumerari, nec mẽſura comprehendi, nec cogitari, nec ſcribi, nec verbis erprimi, nec vlla demùm ratione ſatis oſtendi queat. Maior eſt enim & cumulatior, quam vel ſpe, vel deſiderio, vel cunctis ſimul viribus noſtris capere queamus. Enimuerò Deus ipſe incomprehenſibilis & immenſus noſtrum vult eſſe præmium, noſtrumq; gaudium. Contuebimur diuinæ ſapientiæ ſpeculum in quo quicquid vnquam factum eſt, quod nos exhilarare queat, relucebit emicabitque. Cõtemplabimur etiam corporalem glorioſamque faciem ipſius Domini Ieſu, & eius gratiſſimam vocem audiemus, vnde cor omneſque ſenſus noſtri illius gloria compleburtur: atque ita præ gaudio & amore nos in eum, ipſe in nos colliqueſcet. Cõſpiciemus & beatiſſimam dulciſſimamque eius genitricem virginem Mariam, vnaque ſpiritus angelicos & omnes ſanctos, qui nobiſcum perenni Deum laude atque amore proſequuntur. Præclariſſimus Sancti ſpiritus odor nos penetrabit, omni balſamo & quibuſcunque aromatibus longè ſuauior: qui etiam nos extra noſipſos in æternam Dei trahet ac rapiet charitatem. Guſtabimus ſempiternam bonitatem Dei omni melle dulciorem, eaque paſcemur ac cibabimur, & eius perpetua fame ac ſiti tenebimur: ſicque fiet vt perennem eſuriem etiam perpetua cibatio comitetur ſemperque renouetur, quæ eſt vita æterna. Amore comprehendemus, & ab amore comprehendemur, Deumque poſſidebimus, & viciſſim à Deo poſſidebimur in vnitate, Deoque perfruemur: & illi vniti in beatitudine quieſcemus. Quæ quidem fruitio & quies in ſupereſſentiali diuinitatis ſubſtantia, altiſſimum beatitudinis fundum eſt: ſiquidem hic ſupra famẽ in ſatietatem abſorbebimur. Hanc cœleſtem beatitudinem nobis tãdem ad gloriam nominis ſui donare dignetur ipſe benigniſſimus Deus, qui eſt in ſecula benedictus. Amen.

FINIS.

PRAEFATIO LVDOVICI Bloſij in ſequentem Pſalmodiam.

VT aliqua ex parte iuuaremus pia ſtudia eorum, qui ſe totos cultui diuino addixerunt, collegimus ex libro Pſalmorum quæcunque faciliora ſunt, & mentem ſuauius afficiunt, eaq; in breues doxologias digeſſimus. Multi quidem multa in laudẽ pſalmodiæ ſacræ præclarè dixerunt: nullus tamen pro dignitate & merito illam adhuc commendauit, nec aliquis commendabit vnquam. Tanta virtus eius eſt, vt verbis prorſus explicari nequeat. Si eam ſolam haberemus, poſſet nobis per omnem vitam ſufficere ad omne ſpirituale exercitium ſiue legere, ſiue meditari, ſiue Deum laudare atque precari liberet. Inexhauſtus ſiquidem theſaurus eſt, nihil non continens eorum quæ vel ad purgationem, vel ad ſanitatem, vel ad eruditionem, vel ad ornatum, vel ad conſolationem animæ ſpectant. Turris eſt, galea eſt, gladius eſt, medicina eſt, alimentum eſt, aroma eſt, lux eſt, corona eſt. Periclitantes liberat, ſauciatos ſanat, cæcos illuminat, pigros excitat, frigidos inflammat, mœſtos conſolatur, vacillantes confirmat, odium peccati adducit, contemptum mundi parit, amorem Dei inſerit, deſi-

desiderium vitæ æternæ gignit, fidem solidat, spem stabilit, charitatem auget, patientiam suggerit, sobrietatem docet, castitatem imprimit, corda purificat, conscientias tranquillat, mentes exhilarat, totumq; interiorem hominem fœliciter mutatum innouat, ac mira quadam dulcedine perfusum recreat. Nulla alia tam perfecta, nulla tam sublimis oratio ab homine excogitari potest. Anima quæ palatum internum infectum non habet, delitias inenarrabiles in illa degustat. Breuiter: Psalmodia, carmen cœleste est: & eos à quibus sedulò colitur, ex hominibus in Angelos transfigurat. Relictis igitur huius seculi vanitatibus,

Coloss. 3. *iuxta consilium beati Pauli: Doceamus & commoneamus nosipsos Psalmis, hymnis & canticis spiritualibus: in gratia cantantes in cordibus nostris Deo. Sic exornemus animas nostras precibus diuinaq; laude, vt & hic vitam iucundam agere, & in futuro seculo beatitudinem æternam consequi mereamur.*

MEDVLLA SPALMODIAE SACRAE, CVIVS SINgula verba Gemmis preciosiora & nectare suauiora piam sanctamq; animam mirificè exhilarabunt.

DOXOLOGIA I.

BEatus vir qui non abijt in consilio impiorũ, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit.

Sed in lege Domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte.

Et erit tanquam lignum quod plãtatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo.

Et folium eius non defluet: & omnia quæcunque faciet, prosperabuntur.

Non sic impij, non sic: sed tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ.

Ideo non resurgunt impij in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum.

Quoniam nouit Dominus viam iustorum: & iter impiorum peribit.

DOXOLOGIA 2.

SEruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Apprehendite disciplinã: ne quando irascatur dominus, & pereatis de via iusta.

Quum exarserit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

Quum inuocarem exaudiuit me Deus iustitiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi.

Miserere mei, & exaudi orationem meam.

Filij hominum vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?

Sacrificate sacrificium iustitiæ: & sperate in Domino.

Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti lætitiam in corde meo.

In pace in idipsum dormiam & requiescam.

Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

DOXOLOGIA 3.

DOmine quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt aduersum me.

Multi dicunt animæ meæ: Non est salus ipsi in Deo eius.

Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea & exaltans caput meum.

Voce mea ad Dominum clamaui, & exaudiuit me de monte sancto suo.

Ego dormiui & soporatus sum, & exurrexi: quia Dominus suscepit me.

Non timebo millia populi circundãtis me exurge Domine, saluum me fac Deus meus.

Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa: dentes peccatorum contriuisti.

Domini est salus: & super populum tuum benedictio tua.

DOXOLOGIA 4.

VErba mea auribus percipe, Domine, intellige clamorem meum.

Inten-

Intende voci orationis meæ, Rex meus & Deus meus.

Quoniã ad te orabo, Domine, mane exaudies vocem meam.

Mane astabo tibi, & videboquoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.

Odisti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium.

Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus: ego autem in multitudine misericordiæ tuæ.

Introibo in dumum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

Domine, deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

Lætentur omnes qui sperant in te, Domine: in æternum exultabunt, & habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto.

DOXOLOGIA I.

DOmine, ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me.

Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum: sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

Et anima mea turbata est valde: sed tu, Domine, vsquequo?

Conuertere, Domine, & eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam.

Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.

Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit dominus vocem fletus mei.

Exaudiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

Erubescant & conturbentur vehementer omnes inimici mei, conuertantur & erubescant valde velociter.

DOXOLOGIA 6.

DOmine Deus meus in te speraui, saluum me fac ex om omnibus persequentibus me, & libera me.

Ne quando rapiat vt leo animam meam, dum non est qui redimat, neq; qui saluum faciat.

Exurge, Domine, in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum meorum.

Iudica me, Domine, secundum iustitiam meam, & secundum innocentiam meam super me.

Consumetur nequitia peccatorũ: & diriges iustum, scrutans corda & renes, Deus.

Iustum adiutorium meum à domino, qui saluos facit rectos corde.

Confitebor domino secundum iustitiam eius: & psallam nomini domini Altissimi.

DOXOLOGIA 5.

DOmine dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra

Quoniam eleuata est magnificentia tua super cœlos.

Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, vt destruas inimicum & vltorem.

Quoniam videbo cælos tuos opera digitorum tuorum, lunam & stellas quæ tu fundasti.

Quid est homo quòd memor es eius? aut filius hominis quoniam visitas eum?

Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & cõstituisti eum super opera manuum tuarum.

Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues vniuersas, insuper & pecora campi.

Volucres cæli & pisces maris, qui perambulant semitas maris.

Domine dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

DOXOLOGIA 8.

COnfitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

Lætabor & exultabo in te, psallam nomini tuo Altissime.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quoniam feciſti iudicium meum & cauſam meam: ſedisti ſuper thronũ qui iudicas iuſtitiam.

Increpaſti gentes & periit impius: nomen eorum deleſti in æternum & in ſeculum ſeculi.

Periit memoria eorum cum ſonitu: & dominus in æternum permanet.

Et factus eſt dominus refugiũ pauperi, adiutor in oportunitatibus in tribulatione.

Sperent in te qui nouerunt nomen tuum, quoniam nõ dereliquiſti quærentes te Domine.

Pſallite domino qui habitat in Syon: annunciate inter gentes ſtudia eius.

DOXOLOGIA 9.

MIſerere mei domine, vide humilitatem meam de inimicis meis.

Qui exaltas me de portis mortis, vt annunciem omnes laudationes tuas in portis filiæ Syon.

Vt quid Domine receſſiſti lõge? deſpicis in oportunitatibus in tribulatione.

Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua, ne obliuiſcaris pauperum.

Tibi derelictus eſt pauper: orphano tu eris adiutor.

Exultabo in ſalutari tuo, quoniam non in finem obliuio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.

Dominus regnabit in æternum & in ſeculum ſeculi: peribitis gentes de terra illius.

Deſiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua.

DOXOLOGIA 10.

DOminus in templo ſancto ſuo, Dominus in cælo ſedes eius.

Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit dominus.

Pluit ſuper peccatores laqueos: ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum.

Vſquequo domine obliuiſceris mei in finem? vſque quo auertis faciem tuam à me?

Quamdiu ponam cõſilia in anima mea, dolorẽ in corde meo per diem?

Vſquequo exaltabitur inimicus meus ſuper me? reſpice, & exaudi me domine Deus meus.

Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte, nequãdo dicat inimicus meus: Preualui aduerſus eũ.

Qui tribulant me, exultabũt ſi motus fuero: ego autem in miſericordia tua ſperaui.

Exultabit cor meũ in ſalutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi, & pſallã nomini Domini altiſſimi.

DOXOLOGIA 11.

DOmine, quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?

Qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſtitiam.

Qui loquitur veritatẽ in corde ſuo, qui non egit dolum in lingua ſua.

Nec fecit proximo ſuo malum, & opprobriũ non accepit aduerſus proximos ſuos.

Qui facit hæc, non mouebitur in æternum.

Dominus in generatione iuſta eſt: conſilium inopis confudiſtis, quoniam Dominus ſpes eius eſt.

Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrael? quum aduerterit Dominus captiuitatem plebis ſuæ, exultabit Iacob & lætabitur Iſrael.

DOXOLOGIA 12.

COnſerua me Domine quoniam ſperaui in te: dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorm meorum non eges.

Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu es qui reſtitues hæreditatem meam mihi.

Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara eſt mihi.

Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum, inſuper & vſque ad noctem increpuerunt me renes mei.

Proui-

Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper, quoniam à dextris eſt mihi ne commoueat.

Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultauit lingua mea, inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.

Quoniam non derelinques animã meam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo; delectationes in dextera tua vſq; in finem.

DOXOLOGIA 13.

EXaudi Domine iuſtitiam meam? intende deprecationem meam:

Auribus percipe orationem meam, non in labijs doloſis.

De vultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui videant æquitatem.

Probaſti cor meum & viſitaſti nocte: igne me examinaſti, & non eſt inuenta in me iniquitas.

Vt nõ loquatur os meum opera hominum, propter verba labiorum tuorum ego cuſtodiui vias duras.

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea.

Ego clamaui, quoniam exaudiſti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.

DOXOLOGIA 14.

MIrifica miſericordias tuas Domine, qui ſaluos facis ſperantes in te.

A reſiſtentibus dexteræ tuæ cuſtodi me vt pupillam oculi.

Sub vmbra alarum tuarum protege me, à facie impiorum qui me afflixerunt.

Inimici mei animam meam circũdederunt, os eorum loquutum eſt ſuperbiam.

Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædam, & ſicut catulus leonis habitans in abditis.

Exurge Domine præueni eum, & ſupplanta eum: eripe animam meam ab impio.

Et ego in iuſtitia apparebo conſpectui tuo: ſatiabor quum apparuerit gloria tua.

DOXOLOGIA 15.

DIligã te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meũ, & refugium meum & liberator meus.

Deus meus, adiutor meus: & ſperabo in eum.

Protector meus, & cornu ſalutis meæ, & ſuſceptor meus.

Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero.

Circundederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbauerunt me.

Dolores inferni circundederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis.

In tribulatione mea inuocaui dominum, & ad Deum meum clamaui.

Et exaudiuit de templo ſancto ſuo vocem meam: & clamor meus in conſpectu eius introiuit in aures eius.

DOXOLOGIA 16.

MIſit dominus de ſummo & accepit me, & aſſumpſit me de aquis multis.

Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati ſunt ſuper me.

Præuenerunt me in die afflictionis meæ, & factus eſt dominus protector meus.

Et eduxit me in latitudinem: ſaluũ me fecit, quoniam voluit me.

Et retribuet mihi dominus ſecundum iuſtitiam meam: & ſecundum puritatem manuum mearum retribuet mihi.

Quia cuſtodiui vias domini, nec impiè geſſi à Deo meo.

Quoniam omnia iudicia eius in cõſpectu meo: & iuſtitias eius non repuli à me.

Et ero immaculatus cum eo, & obſeruabo me ab iniquitate mea.

Et retribuet mihi dominus ſecundum iuſtitiam meam, & ſecundum puritatem manuum mearum in conſpectu oculorum eius.

DOXOLOGIA 17.

TV domine populum humilem ſaluum facies: & oculos ſuperborum humiliabis.

Tu illuminas lucernam meam domine: Deus meus illumina tenebras meas.

Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum.

Deus meus impolluta via eius eloquia domini igne examinata, protector est omnium sperantium in se.

Quoniam quis Deus præter dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum?

Deus qui præcinxit me virtute, & posuit immmaculatam viam meam.

Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuens me.

Qui docet manus meas ad prælium, & posuisti vt arcum æreum brachia mea.

Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ, & dextera tua suscepit me.

Lætabimur in salutari tuo, & in nomine Dei nostri magnificabimur.

Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine domini Dei nostri inuocabimus.

Ipsi obligati sunt & ceciderunt: nos autem surreximus, & erecti sumus.

DOXOLOGIA 18.

DIsciplina tua domine correxit me in finem, & disciplina tua ipsa me docebit.

Dilatasti gressus meos subtus me, & non sunt infirmata vestigia mea.

Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar donec deficiant.

Confringam illos nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos.

Et precinxisti me virtute ad bellum, supplantasti insurgentes in me subtus me.

Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & ordientes me disperdidisti.

Et cõminuam eos vt puluerem ante faciam venti, vt lutum platearum delebo eos.

Viuit dominus, & benedictus Deus meus: & exaltetur Deus salutis meæ.

Deus qui das vindictã mihi, & subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis.

Ab insurgentibus in me exaltabis me, à viro iniquo eripies me.

Propterea confitebor tibi in nationibus Domine, & nomini tuo psalmum dicam.

DOXOLOGIA 19.

CAeli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.

In sole posuit tabernaculum suum & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.

Lex Domini immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis.

Iustitiæ domini rectæ, lætificantes corda: præceptum domini lucidum, illuminans oculos.

Timor domini sanctus, permanens in seculum seculi: iudicia domini vera, iustificata in semetipsa.

Desiderabilia super aurum & lapidem precio sum multum: & dulciora super mel & fauum.

Etenim seruus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa

Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo.

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emũdabor à delicto maximo.

Et erunt vt complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.

Domine adiutor meus & redemptor meus.

DOXOLOGIA 20.

EXaltare domine in virtute tua: cantabimus & psallemus virtutes tuas.

Quoniam tu es qui exraxisti me de ventre, spes mea, ab vberibus matris meæ: in te proiectus sum ex vtero.

De ventre matris meæ Deus meus es tu, ne discesseris à me.

Quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est qui adiuuet.

Aruit

Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis, & in puluerem mortis deduxisti me.

Quoniam circundederunt me canes multi, consilium malignantium obsedit me.

Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice.

Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio Ecclesiæ laudabo te.

Qui timetis Deum laudate eum, vniuersum semen Iacob glorificate eum.

Timeat eum omne semen Israel: quoniam non spreuit, neque despexit peccationem pauperis.

Nec auertit faciem suam à me: & quum clamarem ad eum exaudiuit me.

DOXOLOGIA 21.

DOminus regit me, & nihil mihi deerit: in loco pascuæ ibi me collocauit.

Super aquam refectionis educauit me, animam meam conuertit.

Deduxit me super semitas iustitiæ, propter nomen suum.

Nam & si ambulauero in medio vmbræ mortis, nõ timebo mala, quoniam tu mecum es.

Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.

Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians quam præclarus est?

Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ.

Et vt inhabitem in domo Domini in longitudine dierum.

DOXOLOGIA 22.

DOmini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundauit eũ, & super flumina præpauit eum.

Quis ascendet in mõtem domini? aut quis stabit in loco sancto eius?

Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo.

Hic abcipiet benedictionem à domino, & misericordiam à Deo salutari suo.

Hæc est generatio quærentium eũ, quærentium faciem Dei Iacob.

Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.

Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: introibit rex gloriæ.

Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

DOXOLOGIA 23.

AD te Domine leuaui animam meam: Deus meus in te confido, non erubescam.

Neque irrideant me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te non confundentur.

Confundantur omnes iniqua agentes superuacuè.

Vias tuas domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua & doce me: quia tu es Deus saluator meus, & te sustinui tota die.

Reminiscere miserationem tuarum domine, & misericordiam tuarum quæ à seculo sunt.

Delicta iuuentutis meæ, & ignorãtias meas, ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu propter bonitatem tuam domine.

Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas.

Vniuersa viæ domini misericordia & veritas, requirentibus testamẽtum eius & testimonia eius.

DOXOLOGIA 24.

PRopter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo, multum est enim.

Quis est homo qui timet dominũ? legem statuit ei in via quam elegit.

Anima eius in bonis demorabitur, & semen eius hæreditabit terram.

Firmamentum est dominus timentibus eum, & testamentum ipsius vt manifestetur illis.

Oculi mei semper ad dominum: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.

Respice in me, & miserere mei: quia vnicus & pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me.

Innocentes & recti adhæserunt mihi, quia sustinui te.

Libera Deus Israel ex omnibus tribulationibus suis.

DOXOLOGIA 25.

IVdica me Deus, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in domino sperans non infirmabor.

Proba me Domine, & tenta me, vre renes meos & cor meum.

Quoniam misericordia tua ante oculos meus est, & complacui in veritate tua.

Non sedi cum concilio vanitatis, & cũ iniqua gerentibus non introibo.

Leuabo inter innocentes manus meas, & circundabo altare tuum domine.

Vt audiam vocem laudis tuæ, & enarrem vniuersa mirabilia tua.

Domine dilexi decorẽ domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

Ne perdas cum impijs Deus animã meam, & cum viris sanguinum vitam meam.

Ego in innocentia mea ingressus sum, redime me, & miserere mei.

Pes meus steterit in directo, in Ecclesijs benedicam te Domine.

DOXOLOGIA 26.

DOminus illuminatio mea, & salus mea quem timebo?

Dominus protector vitæ meæ: à quo trepidabo?

Dum appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas.

Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt cecederunt.

Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum.

Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo.

Vnam petijà domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ.

Vt videam voluptatem domini, & visitem templum eius.

Quoniam abscondit me in tabernaculo suo, in die malorum: protexit me in abscondito tabernaculi sui.

In petra exaltauit me, & nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.

Circuiui, & immolaui in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo & psalmum dicam domino.

DOXOLOGIA 27.

EXaudi domine vocem meã qua clamaui ad te: miserere mei, & exaudi me.

Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram.

Ne auertas faciem tuam à me, ne declines in ira à seruo tuo.

Adiutor meus esto ne derelinquas me, neq; despicias me Deus salutaris meus.

Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semita recta propter inimicos meos.

Ne tradas me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.

Credo videre bona domini in terra viuentium.

Expecta dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine dominum.

DOXOLOGIA 28.

AD te Domine clamabo: Deus meus ne sileas à me, ne quando taceas à me, & assimulabor descendentibus in lacum.

Exaudi Domine vocem deprecationis meæ, dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

Ne simul tradas me cum peccatoribus, & cum operantibus iniquitatẽ ne perdas me.

Benedictus dominus, quoniam exaudiuit vocem deprecationis meæ.

Dominus adiutor meus, & protector meus: & in ipso sperauit cor meum, & adiutus sum.

Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.

Dominus fortitudo plebis suæ, & protector saluationũ Christi sui est.

Saluum fac populum tuum domine, & benedic hæreditati tuæ: & rege eos & extolle illos vsque in æternum.

DOXOLOGIA 29.

EXaltabo te domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me.

Domine Deus meus clamaui ad te, & sanasti me.

Domine eduxisti ab inferno animã meam, saluasti me à descendentibus in lacum.

Psallite domino sancti eius: & confitemini memoriæ sanctitatis eius.

Audiuit dominus, & misertus est mei, Dominus factus adiutor meus.

Conuertisti planctum meũ in gaudium mihi, concidisti saccum meũ, & circundedisti me lætitia.

Vt cantet tibi gloria mea, & non cõpungar, domine Deus meus, in æternum confitebor tibi.

Afferte domino gloriam & honorem, afferte domino gloriam nomini eius: adorate dominũ in atrio sancto eius.

Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

DOXOLOGIA 30.

IN te domine speraui non confundar in æternum: in iustitia tua libera me.

Inclina ad me aurem tuam, accelera, vt eruas me.

Esto mihi in Deum protectorem, & in domũ refugij, vt saluũ me facias.

Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me & enutries me.

Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

In manus tuas cõmẽdo spiritũ meũ: redemisti me domine Deus veritatis.

Odisti obseruantes vanitates supervacuè.

Ego autẽ in Domino speraui: exultabo & lætabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem meam: saluasti de necessitatibus animam meam.

Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spacioso pedes meos.

DOXOLOGIA 31.

MIserere mei domine, quoniam tribulor: quoniam deficit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt.

Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium vicinis meis valde: obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde.

Factus sum tanquam vas perditum: quoniam audiui vituperationẽ multorum commorantium in circuitu.

Ego autem in te speraui domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ.

Eripe me de manu inimicorũ meorum, & à persequentibus me.

Illustra faciem tuam super seruum tuum, saluum me fac in misericordia tua, domine non confundar, quoniã inuocaui te.

Erubescant impij, & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa.

Quæ loquuntur aduersum iustum iniquitatem, in superbia & abusione.

DOXOLOGIA 32.

QVàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quã abscondisti timentibus te.

Perfecisti eis qui sperãt in te, in conspectu filiorum hominum.

Abscondes eos in abscondito faciei tuæ, à conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo à condradictione linguarum.

Benedictus dominus, quoniam mirificauit misericordiam suam, mihi in ciuitate munita.

Ego autem dixi in excessu mentis meæ, proiectus sum à facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocē orationis meę, dum clamarem ad te.

Diligite Dominum omnes sancti eius: quoniam veritatem requiret dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

Viriliter agite, & confortetur cor vestrū, omnes qui speratis in domino

DOXOLOGIA 33.

BEati quorum remissę sunt iniquitates, & quorū tecta sunt peccata.

Beatus vir cui non imputauit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus.

Delictum meum cognitum tibi feci: & iniustitiam meā non abscondi.

Dixi, confitebor aduersum me iustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus in timore oportuno.

Tu eius refugium meum à tribulatione quæ circundedit me: exultatio mea erue me circundantibus me.

Multa flagella peccatoris: sperātem autem in Domino misericordia circundabit.

Lætamini in Domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde

DOXOLOGIA 34.

EXultate iusti in domino: rectos decet collaudatio.

Confitemini domino in cithara: in psalterio decem cordarū psallite illi.

Cantate ei canticum nouum: bene psallite ei in vociferatione.

Diligit misericordiam & iudicium: misericordia domini plena est terra.

Verbo domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Timeat dominum omnis terra: ab eo autem commoueantur omnes inhabitantes orbem.

Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit: & creata sunt.

Dominus dissipat consilia gentiū: reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum.

Consilium autem domini in æternum manet: cogitationes cordis eius in generationem & generationem.

DOXOLOGIA 35.

BEata gens cuius est dominus Deus eius: populus quem elegit in hæreditatem sibi.

De cœlo respexit dominus, vidit omnes filios hominum.

De præparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram.

Qui finxit sigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum.

Non saluatur rex per multam virtutem: & gygas non saluabitur in multitudine virtutis suæ: fallax equus ad salutem.

Ecce oculi domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.

Vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame.

Anima nostra sustinet dominum, quoniam adiutor & protector noster est.

Quia in eo lætabitur cor nostrum, & in nomine sancto eius sperabimus.

Fiat misericordia tua domine super nos, quemadmodum sperauimus in te.

DOXOLOGIA 36.

BEnedicam dominum in omni tēpore: semper laus eius in ore meo.

In domino laudabitur anima mea: audiant mansueti & lætentur.

Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum.

Exquisiui dominum, & exaudiuit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.

Iste pauper clamauit, & dominus exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius saluabit eum.

Immitte angelus domini in circuitu timentium eum, & eripit eos.

Gustate & videte, quoniam suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.

Time-

Timete dominum omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum.

Diuites eguerunt & esurierunt: inquirentes autem dominum, non minuentur omni bono.

DOXOLOGIA 37.

QVis est homo qui vult vitam? diligit dies videre bonos?

Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.

Diuerte à malo, & fac bonū: inquire pacem, & persequere eam.

Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum.

Vultus autem domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriā eorum.

Clamauerunt iusti, & dominus exaudiuit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.

Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit.

Multę tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos dominus.

Custodit dominus omnia ossa eorum, vnum ex his non conteretur.

Mors peccatorū pessima: & qui oderunt iustum, delinquent.

Redimet Dominus animas seruorum suorum: & non delinquent omnes qui sperant in eo.

DOXOLOGIA 38.

IVdica domine nocentes me, expugna impugnantes me.

Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi.

Effunde phrameā, & conclude aduersus eos qui persequuntur me: dic animæ meæ, salus tua ego sum.

Confundantur & reuereātur quærentes animam meam.

Auertantur retrorsum & confundantur cogitantes mihi mala.

Fiant tanquam puluis ante faciem venti: & angelus domini coarctās eos.

Fiant viæ illorum tenebræ & lubricum: & angelus Domini persequens eos.

Anima autem mea exaltabit in domino, & delectabitur super salutari suo.

Omnia ossa mea dicent, Domine, quis similis tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum eius, egenum & pauperem à diripientibus eum.

DOXOLOGIA 39.

COnfitebor tibi domine in Ecclesia magna: in populo graui laudabo te.

Non supergaudeant mihi qui aduersantur mihi iniquè, qui oderunt me gratis & annuunt oculis.

Et dilatauerunt super me os suum: dixerunt, euge euge, viderunt oculi nostri.

Vidisti domine, ne sileas: Domine ne discedas à me.

Exurge & intēde iudicio meo Deus meus, & Dominus meus in causam meam.

Iudica me secundum iustitiā tuam domine Deus meus: & non supergaudeant mihi.

Erubescant & reuereantur simul, qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione & reuerētia, qui maligna loquuntur super me.

Exultent & lætentur qui volunt iustitiam meam: & dicant semper, magnificetur dominus, qui volunt pacem serui eius.

Et lingua mea meditabitur iustitiā tuam: tota die laudem tuam.

DOXOLOGIA 40.

DOmine in cęlo misericordia tua: & veritas tua vsq; ad nubes.

Iustitia tua sicut montes Dei: iudicia tua abyssus multa.

Homines & iumenta saluabis, domine: quemadmodum multiplicasti mericordiam tuam, Deus.

Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt.

Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuę potabis eos.

Quoniam apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen.

Prætende misericordiam tuam scientibus te, & iustitiam tuam his qui recto sunt corde.

Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me.

Ibi

Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquetatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

DOXOLOGIA 41.

NOli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem.

Quoniam tanquam fœnum velociter arescent, & quemadmodum holera herbarum citò decident.

Spera in Domino, & fac bonitatẽ: & inhabita terram, & pasceris in diuitiis eius.

Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

Reuela domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet.

Et educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum, tanquã meridiẽ, subditus esto domino, & ora cũ-

Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente iniustitias.

Desine ab ira & derelinque furorẽ: noli æmulari vt maligneris.

Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem dominum, ipsi hæreditabunt terram.

Et adhuc pusillũ, & non erit peccator: & quæres locum eius, & non inuenies.

Mansueti autem hæreditabunt terram: & delectabuntur in multitudine pacis.

DOXOLOGIA 42.

NOuit dominus dies immaculatorum: & hæreditas eorum in æternum erit.

Non confundẽtur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur? quia peccatores peribunt.

Inimici verò domini mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient.

Apud dominum gressus hominis dirigentur: & viam eius volet.

Quũ ceciderit, non collidetur: quia dominus supponit manum suam.

Declina à malo & fac bonum: & inhabita in seculum seculi.

Quia dominus amat iudicium: & non derelinquet sanctos suos, in ætẽrnum conseruabuntur.

Iniusti punientur: & semen impiorum peribit.

Iusti autem hæreditabunt terram: & hæreditabunt in seculum seculi super eam.

DOXOLOGIA 43.

OS iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudiciũ.

Lex Dei eius in corde ipsius, & non supplantabuntur gressus eius.

Considerat peccator iustum, & quę rit mortificare eum.

Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius, nec damnabit eum quum iudicabitur illi.

Expecta dominum, & custodi viam eius: & exaltabit te, vt hæreditate capias terram: quum perierint peccatores, videbis.

Vidi impium super exaltatum & eleuatum sicut cedros libani.

Et transiui, & ecce non erat: quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.

Custodi innocentiam, & vide æquitatem: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.

Iniusti disperibunt, simul reliquiæ impiorum interibunt.

Salus autem iustorum à domino, & protector eorum in tempore tribulationis.

Et adiuuabit eos Dominus, & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos: quia speraueruntin eo.

DOXOLOGIA 44.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me.

Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.

Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatę sunt super me.

Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ meæ.

Miser factus sum & curuatus sum vsque in finem, tota die contristatus ingrediebar.

Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, & non est sanitas in carne mea.

Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.

Do-

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.

In te domine speraui: tu exaudies me domine Deus meus.

Quoniam ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.

Ne derelinquas domine Deus meus, ne discesseris à me.

Intende in adiutorium meum domine Deus salutis meæ.

DOXOLOGIA 45.

DIxi, custodiam vias meas: vt non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, quũ consisteret peccator aduersum me.

Obmutui & humiliatus sum, & silui à bonis: & dolor meus renouatus est.

Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescet ignis.

Et nunc quæ est expectatio mea, nonne dominus? & substantia mea apud te est.

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: amoue à me plagas tuas.

Exaudi orationem meam domine, & deprecationem meam, auribus percipe lachrymas meas.

Ne sileas quoniam aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei.

Verumtamen vniuersa vanitas omnis homo viuens.

Veruntamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur.

DOXOLOGIA 46.

EXpectans expectaui Dominum, & intendit mihi.

Et exaudiuit preces meas: & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis.

Et statuit supra petram pedes meos & direxit gressus meos.

Et immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro.

Beatus vir cuius est nomẽ Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas.

Multa fecisti tu domine Deus meus mirabilia tua: & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

Annunciaui iustitiam tuam in Ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo, Domine tu scisti.

Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.

DOXOLOGIA 47.

TV Domine ne longe facias miserationes tuas à me: misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.

Quoniam circundederunt me mala quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & nõ potui vt viderem.

Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.

Complaceat tibi domine vt eruas me, domine ad adiuuandum me respice.

Confundãtur & reuereãtur simul, qui quærunt animam meam vt auferant eam.

Conuertantur retrorsum & reuereantur, qui volunt mihi mala.

Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi, euge euge.

Exultent & lætentur super te omnes quærentes te, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego autem mendicus sum & pauper: Dominus solicitus est mei.

Adiutor meus & protector meus tu es: Deus meus ne tardaueris.

DOXOLOGIA 48.

BEatus vir qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.

Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum eius.

Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: vniuersum stratũ eius versasti in infirmitate eius.

Ego dixi, Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccaui tibi.

Inimici mei dixerunt mala mihi, quãdo morietur, & peribit nomẽ eius?

Verbum iniquum constituerunt aduersum me: nunquid qui dormit non adijciet vt resurgat?

Tu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tu Domine miserere mei, & resuscita me & retribuam eis.

In hoc cognoui quoniam voluisti me quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

Me autem propter innocentiam suscepisti: & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.

Benedictus Dominus Deus Israel à seculo & vsque in seculum: fiat, fiat.

DOXOLOGIA 49.

QVemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

Sitiuit anima mea ad Deum fontē viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei.

Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?

Hęc recordatus sum, & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, vsq; da domum Dei.

In voce exultationis & confessionis, sonus epulantus.

DOXOLOGIA 50.

QVare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus.

In die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticū eius.

Apud me oratio Deo vitæ meæ: dicam Deo, susceptor meus es.

Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affigit me inimicus?

Dum confringuntur ossa mea: exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei.

Dum dicunt mihi per singulos dies, vbi est Deus tuus, quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus.

DOXOLOGIA 51.

IVdica me Deus, & discerne causam meam degente non sancta: ab homine iniquo & doloso erue me.

Quia tu es, Deus, fortitudo mea: quare me repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat iuuentutem meam.

Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus: quare tristis es, anima mea: & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

DOXOLOGIA 52.

DEus, auribus nostris audiuimus, patres nostri annunciauerunt nobis.

Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

Nec enim in gladio suo possederūt terram & brachium eorum non saluauit eos.

Sed dextera tua, & brachuim tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis.

Tu es ipse rex meus, & Deus, meus qui mandas salutes Iacob.

In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.

Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me.

In Deo laudabimur tota die, & in nomine tuo confitebimur in secula.

DOXOLOGIA 53.

TV, domine, repulisti nos, & confudisti nos: & non egredieris Deus in virtutibus nostris.

Posuisti nos opprobriū vicinis nostris, subsannationem & dirisum his qui sunt in circuitu nostro.

Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos vmbra mortis.

Quoniam propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis.

Exurge, quare obdormis Domine: exurge, & ne repellas in finem.

Quare faciē tuā auertis? obliuiscēris inopiæ nostræ & tribulationis nostrę?

Quo-

Quoniam humiliata est in puluere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster.

Exurge Domine adiuua nos: & redime nos propter nomen tuum.

DOXOLOGIA 54.

DEus noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus, quę inuenerunt nos nimis.

Propterea nō timebimus dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris.

Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Iacob.

Venite & videte opera Domini quæ posuit prodigia super terram: auferēs bella vsque ad fines terræ.

Arcum conteret, & confringet arma, & scuta comburet igni.

Vacate & videte quoniam ego sum Deus: exaltabor in gentibus & exaltabor in terra.

Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Iacob. Memor ero nominis tui Domine in omni generatione & generatione.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum: & in seculum seculi.

DOXOLOGIA 55.

OMnes gentes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis.

Quoniam Dominus excelsus, terribilis: Rex magnus super omnē terrā.

Subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris.

Psallite Deo nostro, psallite: psallite Regi nostro psallite.

Quoniam Rex omnis terræ Deus: psallite sapienter.

Regnabit Deus super gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.

Principes populorum congregati sunt cum Deo Abrahā, quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati sunt.

DOXOLOGIA 56.

MAgnus Dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri, in monte sancto eius.

Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate domini virtutum, in ciuitate Dei nostri: Deus fundauit eam in æternum.

Secundum nomen tuum Deus, sic & laus tua in fines terræ: iustitia plena est dextera tua.

Lætetur mons Sion, & exultēt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine.

Circundate Sion, & complectimini eam: narrate in turribus eius.

Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum, & in seculum seculi, ipse reget nos in secula.

DOXOLOGIA 57.

DEus manifestè veniet, Deus noster, & non silebit.

Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida.

Aduocauit cælum de sursum, & terram, discernere populum suum.

Congregate illi sanctos eius, qui ordināt testamentū eius super sacrificia.

Et annunciabunt cœli iustitiam eius, quoniam Deus iudex est.

Audi populus meus, & loquar Israel & testificabor tibi: Deus Deus tuus ego sum.

Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua.

Et inuoca me in die tribulationis: eruam te & honorificabis me.

Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutare Dei.

DOXOLOGIA 58.

MIserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuā.

Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

Amplius laua me ab iniquitate mea & à peccato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccaui, & malum coram te feci, vt iustificeris in sermonibus tuis & vincas cum iudicaris.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.

Asperges me Domine hyssopo, & mūdabor: lauabis me, & super niuem dealbabor.

Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata.

AVerte Domine faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me, Deus, & spiritum rectũ innoua in visceribus meis.

Ne proiicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.

Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem vtique: holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non despicies.

Benignè fac domine in bona volũtate tua Syon, vt ædificentur muri Ierusalem.

DOXOLOGIA 60.

QVid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?

Tota die inustitiã cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta feciſti dolum.

Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatẽ magis quam loqui æquitatem.

Dilexisti omnia verba præcipationis lingua dolosa.

Propterea Deus destruet te in finem: euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium.

Videbunt iusti, & timebunt, & super eum ridebunt & dicent: ecce homo qui nõ posuit deum adiutorẽ suum.

Ego autem sicut oliua fructifera in domo Dei, speraui in misericordia dei in æternum, & in seculum seculi.

Confitebor tibi in seculum quia feciſti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

DOXOLOGIA 61.

DEus in nomine tuo saluum me fac: & in virtute tua iudica me.

Deus exaudi orationem meam, auribus percipe verba oris mei.

Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierunt animam meam, & non proposuerunt deum ante conspectum suum.

Ecce enim Deus adiuuat me, & Dominus susceptor est animæ meæ.

Auerte mala inimicis meis, & in veritate tua disperde illos.

Voluntariè sacrificabo, & confitebor nomini tuo Domine quoniam bonum est.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus.

DOXOLOGIA 62.

EXaudi deus orationem meam, & ne despexeris deprecati onẽ meã: intende mihi & exaudi me.

Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici & à tribulatione peccatoris.

Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me.

Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.

Et dixi: quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescã?

Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.

Expectabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate.

DOXOLOGIA 63.

EGo ad Deũ clamaui, & dominus saluauit me.

Vespere, & mane, & meridie, narrabo & annunciabo: & exaudiet vocem meam.

Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.

Exaudiet Deus, & humiliabit illos qui est ante secula.

Iacta super dominum coram tuã, & ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem iusto.

Tu verò deus, deduces eos in puteum interitus.

Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos, ego autem sperabo in te domine.

DOXOLOGIA. 64.

MIserere mei deus quoniam conculcauit me homo: tota die impugnans tribulauit me.

Conculcauerunt me inimici mei tota die, quoniam multi bellantes aduersum me.

In Deo laudabo sermones meos: in Deo speraui, non timebo quid faciat mihi caro.

Tota die verba mea execrabantur: aduersum me omnes cogitationes eorum in malum.

Deus, vitam meam annunciaui tibi: posuisti lachrymas meas in conspectu tuo.

In quacunq; die inuocauero te: ecce cognoui quoniam Deus meus es.

In Deo laudabo verbum, in domino laudabo sermonem: in Deo speraui, nõ timebo quid faciat mihi homo.

In me sunt Deus vota tua, quæ reddam laudationes tibi.

Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu: vt placeam coram Deo in lumine viuentium.

DOXOLOGIA 65.

MIserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in vmbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

Clamabo ad Deum altissimũ, Deum qui benefecit mihi.

Misit in cælo & liberauit me, dedit in opprobrium conculcantes me.

Exaltare super cælos Deus, & in omnem terram gloria tua.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo & Psalmum dicã.

Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara, exurgam diluculo.

Confitebor tibi in populis domine & Psalmum dicam tibi in gentibus.

Quoniam magnificata est vsque ad cælos misericordia tua, & vsque ad nubes veritas tua.

Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua.

DOXOLOGIA 66.

ERipe me de inimicis meis Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me.

Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris sanguinum saluat me.

Quia ecce cœperunt animam meã, irruerunt in me fortes.

Exurge in occursum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel.

Disperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Domine.

Ego autem cantabo fortitudinem tuam, & exaltabo mane misericordiã tuam.

Quia factus es susceptor meus & refugiũ meũ in die tribulationis meæ.

Adiutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es. Deus meus, misericordia mea.

DOXOLOGIA 67.

DEus repulisti nos & destruxisti nos: iratus es, & misertus est nobis

Commouisti terram, & couturbasti nos vino compunctionis.

Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis.

Dedisti me metuentibus te significationem, vt fugiant à facie arcus.

Quis deducet me in ciuitatem munitam? quis deducet me vsque in Idumeam?

Nõnne tu Deus qui repulisti nos, & non egredieris Deus in virtutibus nostris?

Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.

In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nhilum deducet tribulantes nos.

DOXOLOGIA 68.

EXaudi Deus deprecationem meam intende orationi meæ.

A finibus terræ ad te clamaui, dum anxiaretur cor meum: in petra exaltasti me.

Deduxisti me quia factus es spes mea: turris fortitudinis à facie inimici.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula, protegar in velamẽto alarum tuarum.

Quoniam tu Deus meus, exaudisti orationem meam: dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.

Sic Psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi, vt reddã vota mea die in diem.

DOXOLOGIA 31.

NOnne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum.

Nam & ipſe Deus meus & ſalutaris meus, ſuſceptor meus, non mouebor amplius.

Quouſque irruitis in hominem? interficitis vniuerſi vos tanquàm parieti inclinato & maceriæ depulſæ?

Veruntamen Deo ſubiecta eſt anima mea: quoniam ab ipſo patientia mea.

Quia ipſe Deus meus, & ſaluator meus, adiutor meus, non emigrabo.

In Deo ſalutare meũ, & gloria mea: Deus auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt.

Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda veſtra: Deus adiutor noſter in æternum.

Nolite ſperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiſcere: diuitiæ inafluant, nolite cor opponere.

Semel loquntus eſt Deus, duo hæc audiui quia poteſtas Dei eſt, & tibi domine miſericordia: quia tu reddes vnicuique iuxta opera ſua.

DOXOLOGIA 70.

DEus Deus meus ad te de luce vigilo.

Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea.

In terra deſerta, inuia & inaquoſa ſic in ſancta apparui tibi: vt viderem virtutem tuam & gloriam tuam.

Quoniam melior eſt miſericordia tua ſuper vitas: labia mea laudabunt te.

Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo leuabo manus meas.

Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum.

Memor fui tui ſuper ſtratum meũ: in matutinis meditabor in te, quia fuiſti adiutor meus.

Et in velamento alarum tuarum exultabo: adhæſit anima mea poſt te, me ſuſcepit dextera tua.

DOXOLOGIA 71.

EXaudi Deus orationem meam quum deprecor: à timore inimici eripe animam meam.

Protexiſti me à conuentu malignantium, à multitudine operantium iniquitatem.

Quia exacuerunt vt gladium linguas ſuas, intenderunt arcum rem amaram: vt ſagittent in occultis immaculatum.

Narrauerunt, vt abſconderent laqueos, dixerunt, quis videbit eos?

Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.

Lætabitur iuſtus in domino, & ſperabit in eo: & laudabuntur omnes recti corde.

DOXOLOGIA 72.

TE decet hymnus in Syon: & tibi reddetur votum in Ieruſalem.

Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

Verba iniquorum præualuerunt ſuper nos: & impietatibus noſtris tu propitiaberis.

Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti, inhabitabit in atriis tuis.

Replebimur in bonis domus tuæ: ſanctum eſt templum tuum, mirabile in æquitate.

Exaudi nos Deus ſalutaris noſter: ſpes omnium finium terræ & in mari longe.

DOXOLOGIA 73.

IVbilate Deo omnis terra, Pſalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius.

Dicite deo, quàm terribilia ſunt opera tua domine: in multitudine virtutis tuæ mentienter tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te & pſallat tibi: Pſalmum dicat nomini tuo.

Venite & videte & opera dei: terribilis in conſiliis ſuper filios hominũ.

Quid dominatur in virtute ſua in æternum: oculi eius ſuper gentes reſpiciunt, qui exaſperant non exaltentur in ſemetipſis.

Benedicite gentes deum noſtrum, & auditam facite vocem laudis eius.

Qui poſuit animam meam ad vitã: & non dedit in commotionem pedes meos.

DOXOLOGIA 74.

PRobaſti nos Deus: igne nos examinaſti, ſicut examinatur argentũ.

Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro, impoſuiſti homines ſuper capita noſtra.

Tran-

Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxi nos in refrigerium.

Introibo in domum tuam in holocauſtis: reddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea.

Venite audite, & narrabo omnes qui timetis deum, quanta fecit animę meæ.

Ad ipſum ore meo clamaui, & exultaui ſub lingua mea.

Propterea exaudiuit Deus & attẽdit voci deprecationis meæ.

Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & miſericordiam ſuam à me.

DOXOLOGIA 75.

DEusmiſereatur noſtri, & benedicat nobis: illuminet vultũ ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri.

Vt cognoſcamus in terra viam tuam, in omnib⁹ gentibus ſalutare tuũ.

Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes.

Lætentur & exultent gentes, quoniam iudicas populos in ęquitate, & gentes in terra dirigis.

Confiteãtur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum ſuum.

Benedicat nos Deus Deus noſter, benedicat nos Deus: & metuant eũ omnes fines terræ.

DOXOLOGIA 76.

EXurgat Deus, & diſſipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius.

Sicut deficit fumus, deficiant: ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereãt peccanes à facie Dei.

Et iuſti epulentur, & exultent in cõſpectu Dei: & delectẽtur in lætitia.

Cantate Deo, Pſalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui aſcendit ſuper occaſum: Dominus nomẽ illi.

Exultate in conſpectu eius: turbabuntur à facie eius patris orphanorũ & iudicis viduarum.

Benedictus Dominus die quotidie: proſperum iter faciet nobis deus ſalutarium noſtrorum.

Deus noſter, deus ſaluos faciendi & domini domini exitus mortis.

DOXOLOGIA 77.

PRæuenerunt principes coniuncti pſallentibus, in medio iuuenculatum tympaniſtriarum.

In eccleſiis benedicite Deo, domino de fontibus Iſrael.

Ibi Beniamin adoleſcẽtulus in mentis exceſſu.

Manda deus virtuti tuæ: confirma hoc deus quod operatus es in nobis.

Regna terra cantate deo, pſallite domino.

Pſallite deo, qui aſcendit ſuper cœlum cœli, ad orientem.

Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis: date gloriam deo ſuper Iſrael: magnificentia eius, & virtus eius in nubibus.

Mirabilis Deus in ſanctis ſuis: deus Iſrael ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ: benedictus Deus.

DOXOLOGIA 78.

SAluum me fac Deus: quoniam intrauerunt aquæ aſq; ad animam meam.

Infixus ſum in limo prnfundi, & nõ eſt ſubſtantia.

Veni in altitudinẽ maris, & tempeſtas demerſit me.

Laborani clamans, rauce factæ ſunt fauces meæ: defecerũt oculi mei dum ſpero in deum meum.

Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

Non erubeſcant in me qui expectãt te domine, domine virtutum.

Non confundantur ſuper me qui quærunt te deus Iſrael.

Quoniã propter te ſuſtinui opprobrium: operuit confuſio faciem meã.

Ego verò orationẽ meam ad te domine: tempus beneplaciti deus.

DOXOLOGIA 70.

IN multitudine miſericordiæ tuæ Domine, exaudi me in veritate ſalutis tuæ.

Eripe me de luto, vt non infigar: libera me ab his qui oderunt me, & de profundis aquarum.

Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum, neque vigeat ſuper me puteus os ſuum.

Exaudi me domine quoniam benigna eſt miſericordia tua: ſecundum

multitudinẽ miſerationum tuarum reſpice in me.

Et ne auertas faciem tuam à puero tuo, quoniam tribulor, velociter exaudi me.

Intende animæ meæ & libera eam: propter inimicos cripe me.

Effunde ſuper eos iram tuam, & furor iræ tuæ comprehendat eos.

DOXOLOGIA 80.

EGo ſum pauper & dolens, ſalus tua Deus ſuſcepit me.

Laudabo nomen Dei cum cantico, & viuet anima veſtra.

Videant pauperes & lætentur: quærite Deum, & viuet anima veſtra.

Quoniam exaudiuit pauperes Dominus, & vinctos ſuos non deſpexit.

Laudent illum cæli & terra, mare, & omnia reptilia in eis.

Quoniam Deus ſaluam faciet Syon, & ædificabuntur ciuitates Iudæ.

Et inhabitabunt ibi, & hæreditate acquirent eam.

Et ſemen ſeruorum eius poſſidebit eam, & qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea.

DOXOLOGIA 81.

DEus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina.

Confundantur & reuereantur qui quærunt animam meam.

Auertantur retrorſum & erubeſcãt qui volunt mihi mala.

Auertantur ſtatim erubeſcẽtes qui dicunt mihi, euge euge.

Exultent & lætẽtur in te omnes qui quærunt te, & dicant ſemper magnificetur Dominus, qui diligunt ſalutare tuum.

Ego verò egenus & pauper ſum: Deus adiuua me.

Adiutor meus & liberator meus es tu: Domine, ne moreris.

DOXOLOGIA 82.

DEus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu cõtra legem agentis & iniqui.

Quoniã tu es patientia mea domine, domine ſpes mea à iuuẽtute mea.

In te confirmatus ſum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meus.

In te cantatio mea ſemper: tãquam prodigium factus ſum multis, & tu adiutor meus fortis.

Repleatur os meum laude, vt cantẽ gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam.

Ne proijcias me in tempore ſenectutis: quum defecerit virtus mea ne derelinquas me.

Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui cuſtodiebant animam meam conſilium fecerunt in vnum.

Dicentes, Deus dereliquit eum, perſequimini & comprehẽdite eum: quia non eſt qui eripiat.

Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum reſpice.

DOXOLOGIA 83.

COnfundantur Domine & deficiant detrahentes animæ meæ: operiantur cõfuſione & pudore qui quærunt mala mihi.

Ego autem ſemper ſperabo, & adijciam ſuper omnem laudem tuam.

Os meum annunciabit iuſtitiam, tuam, tota die ſalutare tuum.

Deus docuiſti me à iuuentute mea & vſque nunc: pronunciabo mirabilia tua, vſque in ſenectam & ſenium, Deus ne derelinquas me.

Quantas oſtendiſti mihi tribulationes multas & malas, & conuerſus viuificaſti me, & de abyſſis terræ iterum reduxiſti me.

Multiplicaſti magnificentiam tuã, & conuerſus conſolatus es me.

Nam & ego confitebor tibi in vaſis pſalmi veritatem tuam Deus: pſallam tibi in cithara ſanctus Iſrael.

Exaltabunt labia mea quum cantauero tibi, & anima mea quam redemiſti.

Sed & lingua mea tota die meditabitur iuſtitiam tuam: quum confuſi & reueriti fuerint quærunt mala mihi.

DOXOLOGIA 84.

QVàm bonus Iſrael Deus his qui recto ſunt corde?

Inflammatum eſt cor meum, & renes mei commutati ſunt: & ego ad nihilum redactus ſum, & neſciui.

Vt iumentum factus ſum apud te: & ego ſemper tecum.

Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxiſti me, & cum gloria ſuſcepiſti me.

Quid enim mihi eſt in cœlo: & à te quid volui ſuper terram.

Defecit caro mea & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea deus in æternum.

Quia ecce qui elongant ſe à te peribunt: perdidiſti omnes qui fornicantur abs te.

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in domino deo ſpem meam.

Vt annunciem omnes prædicationes tuas in portis filiæ Syon.

Benedictus dominus deus Iſrael, qui fecit marabilia ſolus.

Et benedictum nomen maieſtatis eius in æternum, & replebitur maieſtate eius omnis terra, fiat, fiat.

DOXOLOGIA. 76.

VT quid Deus repuliſti in finem, iratus eſt furor tuus ſuper oues paſcuæ tuæ.

Memor eſto congregationis tuæ, quã poſſediſti ab initio.

Redemiſti virgam hæreditatis tuæ, mons Syon, in quo habitaſti in eo.

Vſquequo domine improperabit inimicus? irritat aduerſarius nomen tuum in finem.

Deus autem Rex noſter ante ſecula, operatus eſt.

Tuus eſt dies, & tua eſt nox: tu fabricatus es auroram & ſolem.

Tu feciſti omnes terminos terræ: æſtatem & ver tu plamaſti ea.

Ne tradas beſtiis animam cõfitentem tibi, & animas pauperum tuorũ ne obliniſcaris in finem.

Ne auertatur humilis factus confuſus: pauper & inops laudabunt nomẽ tuum.

Ne obliuiſcaris voces inimicorum tuorum: ſuperbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemper.

DOXOLOGIA. 86.

NOtus in Iudæa Deus, in Iſrael magnum nomen eius.

Et factus eſt in pace locus eius, & habitatio eius in Syon.

Ibi confregit potentias arcuum, ſcutum, & gladium, & bellum.

Illuminas tu mirabiliter à montibus æternis, turbati ſunt omnes inſipientes corde.

Tu terribilis es, & quis reſiſtet tibi? ex tunc ira tua.

De cœlo auditum feciſti iudicium: terra tremuit & quieuit.

Quum exurget in iudicium Deus, vt ſaluos faceret omnes manſuetos terræ.

Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi.

Vouete & reddite domino veſtro omnes qui in circuitu eius affertis munera.

DOXOLOGIA 87.

VOce mea ad dominum clamaui, voce mea ad deum, & intendit mihi.

In die tribulationis meæ Deum exquiſiui manibus meis, nocte contra eum: & non ſum deceptus.

Renuit conſolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus

Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus ſum, & non ſum loquutus.

Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.

Et meditatus ſum nocte cum corde meo, & exercitabar, & ſcopebam ſpiſpiritum meum.

Nunquid in æternũ proiiciet Deus? aut non apponet vt complacitior ſit adhuc?

Aut in finem miſericordiam ſuam abſcindet, à generatione in generationem?

Aut obliuiſcetur miſereri Deus? aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas?

Et dixi, nũc cœpi: hæc mutatio dexteræ excelſi.

Memor fui operum Domini, quia memor ero ab initio mirabiliũ tuorum.

Et meditabor in omnibus operibus tuis: & inuentionibus, tuis exercebor.

DOXOLOGIA 88.

DEus venerunt gentes in hæreditatem tnã: polluerunt templum ſanctum

sanctum tuum, posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam.

Posuerunt morticina seruorũ tuorum escas volatilibus cæli, carnes sanctorum tuorum bestiis terræ.

Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt.

Vsquequo Domine irasceris in finẽ accendetur velut ignis zelus tuus?

Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, citò anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis.

Adiuua nos Deus salutaris noster, & propter gloriam nominis tui domine libera nos: & propicius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improperium ipsorũ quod exprobrauerunt tibi Domine.

Nos autem populus tuus, & oues pascuę tuæ, cõfitebimur tibi in seculũ.

In generationem, & generationem annunciabimus laudem tuam.

DOXOLOGIA 89.

QVi regis Israël, intende: qui deducis velut ouem Ioseph.

Excita potentiam tuam, & venit: vt saluos facias nos.

Deus conuerte nos, & ostende faciẽ tuam & salui erimus.

Domine deus virtutum quousq; irasceris super orationem serui tui.

Cibabis nos pane lacrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura.

Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris, & inimici nostri subsannauerunt nos.

Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus.

Et non discedimus à te: viuificabis nos, & nomen tuum inuocabimus.

Domine deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam: & salui erimus.

DOXOLOGIA 90.

EVultate deo adiutori nostro, iubilate deo Iacob.

Sumite Psalmum, & date tympanum, psalterium iucundum cum cithara.

Audi populus meus & contestabor te: Israel si audieris me non erit in te deus recens, neq; adorabis deum alienum.

Ego enim sum dominus deus tuus, qui eduxi te de ierra Aegypti: dilata os tuum, & implebo illud.

Et non audiuit populus meus vocem meã: & Israel non intendit mihi.

Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinuentionibus suis.

Si populus meus audisset me, Israel si in viis meis ambulasset.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, & super tribulantes eos misissem manum meam.

DOXOLOGIA 91.

QVàm dilecta tabernacula tua domine virtutum: conspicit & defecit anima mea in atria domini.

Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum.

Etenim passer inuenit sibi domum & turtur nidum sibi vbi ponat pullos suos.

Altaria tua domine virtutum, rex meus & deus meus.

Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorũ laudabũt te.

Beatus vir cuius ex auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum, in loco quem posuit.

Etenim benedictionem dabit legislator: ibunt de virtute in virtutem: videbitur deus deorum in Syon.

DOXOLOGIA 92.

DOmine deus virtutum exaudi orationẽ meam, auribus percipe deus Iacob.

Protector noster aspice deus, & respice in faciem Christi tui.

Quia melior est dies vua in atriis tuis super millia.

Glorioſa dicta sunt de te, ciuitas dei.

Sicut lætantium omnium habitatio est in te.

Eelegi abiectus esse in domo dei mei magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

Quia misericordia & veritatem diligit

ligit Deus: gratiam & gloriam dabit dominus.

Non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: domine virtutum beatus homo qui sperat in te.

DOXOLOGIA 93.

BEnedixisti Domine terram tuam auertisti captiuitatem Iacob.

Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti omnia peccata eorum.

Mitigasti omnẽ iram tuam, auertisti ab ira indignationis tuæ.

Cõuerte nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis.

Nunquid in æternum irasceris nobis, aut extendes iram tuam à generatione in generationem?

Deus tu conuersus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te.

DOXOLOGIA 94.

OStende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.

Audiam quid loquatur in me dominus Deus, quoniam loquetur pacẽ in plebem suam.

Et super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

Ver intamen prope timentes eum salutare ipsius: vt inhabitet gloria in terra nostra.

Misericordia & veritas obuiauerũt. tibi, iustititia & pax osculatæ sunt.

Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit.

Etenim dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suũ.

Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos.

DOXOLOGIA 95.

INclina ad me aurem tuam, & exaudi me, quoniã inops & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: saluum fac seruum tuũ Deus meus sperantem in te.

Miserere mei domine, quoniam ad te clamaui tota die, lætifica animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui.

Quoniam tu domine suauis & mitis, & multæ misericordie omnibus inuocantibus te.

Auribus percipe domine orationẽ meam, & intende voci præcationis meæ.

In die tribulationis meæ clamaui ad te: quia exaudisti me.

Omnes gentes quascunq; fecisti, venient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus.

DOXOLOGIA 96.

DEduc me domine in via tua, & ingrediar in veritate tua, lætetur cor meum vt timeat nomen tuum.

Confitebor tibi domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.

Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meam ex inferno inferiori.

Deus iniqui insurrexerũt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam: & non præposuerunt te in conspectu suo.

Et tu domine Deus miserator & misericors: patiens, & multæ misericordiæ, & verax.

Respice in me, & miserere mei, da imperium tuum puero tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ.

Fac mecum signum in bonum, vt videant qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu domine adiuuisti me, & consolatus es me.

DOXOLOGIA 97.

DOmine Deus salutis meæ, in die clamaui & nocte coram te.

Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam.

Quia repleta est malis anima mea: & vita mea inferno appropinquauit.

Super me confirmatus est furor tuus: & omnes fluctus tuos induxisti super me.

In me transierunt iræ tuæ: & terrores tui conturbauerunt me.

Longè fecisti notos meos à me: posuerunt me abominationem sibi.

Traditus sum, & non egrediebar: oculi mei languerunt præ inopia.

Clamaui ad te domine, tota die expandi ad te manus meas.

Ego

Ego ad te domine clamaui: & mane oratio mea præueniet te.

Vt quid Domine repellis orationē meam: auertis faciem tuam à me?

Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus.

DOXOLOGIA 98.

MIsericordias domini in æternum cantabo.

In generationem & generationem annunciabo veritatem tuam in ore meo.

Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

Quoniam quis in nubibus æquabitur domino? similis erit Deo in filijs Dei?

Deus qui glorificatur in consilio sanctorum, magnus, terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.

Domine Deus virtutum, quis similis tibi? potēs es domine, & veritas tua in circuitu tuo.

Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas.

Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: in brachio virtutis tuæ dispersisti inimicos tuos.

Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ, & plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem & mare tu creasti.

DOXOLOGIA 99.

MIsericordia & veritas prēcedent faciem tuam domine, beatus populus qui scit iubilationem.

Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia exultabuntur.

Quoniam gloria virtutis eorum tu es: & in beneplacito tuo exultabitur cornu nostrum.

Quia Domini est assumptio nostra, & sancti Israel Regis nostri.

Vsquequo Domine auertis in finē, exardescet sicut ignis ira tua?

Memorare quæ mea substantia: nunquid enim vanè constituisti omnes filios hominum?

Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquę domine? memor esto opprobrij seruorum tuorum.

Benedictus dominus in æternum: fiat, fiat.

DOXOLOGIA 100.

DOmine refugium factus es nobis à generatione in generationē.

Priusquam montes fierent, aut formaretur terra & orbis, à seculo & vsq; in seculum tu es Deus.

Quoniam mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna quæ præterijt.

Conuertere Domine, & deprecabilis esto super seruos tuos.

Repleti sumus mane misericordia tua: exultauimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala.

Respice in seruos tuos, & in opera tua, & dirige filios eorum.

Et sit splendor Domini Dei nostri super nos: & opera manuum nostrarū dirige super nos, & opus manuum nostrarum dirige.

DOXOLOGIA 101.

QVi habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cæli cōmorabitur.

Dicet Domino, susceptor meus es tu: & refugium meum, Deus meus sperabo in eum.

Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.

Scapulis suis obumbrabit tibi, & sua pennis eius sperabis.

Scuto circundabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno.

A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano.

Quoniam angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis.

In manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem, & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

Quoniam in me sperauit, liberabo eum: protegam eum, quomodo cognouit nomen meum,

Clamauit ad me, & ego exaudiam eum,

eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.

Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

DOXOLOGIA 103.

BOnum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime.

Ad annunciandum manè misericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem.

In decachordo psalterio, cum cantico in cithara.

Quia delectasti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo.

Quā magnificata sunt opera tua Domine: nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ.

Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.

Quum exorti fuerint peccatores, sicut fœnum, & apparuerint omnes qui operantur iniquitatem.

Vt intereant in sæculum sæculi: tu autem altissimus in æternū Domine.

DOXOLOGIA 104.

ECce inimici tui Domine, ecce inimici tui peribunt: & dispergentur omnes qui operantur iniquitatem.

Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum: & senectus mea in misericordia vberi.

Et despexit oculus meus inimicos meos: & insurgentibus in me malignātibus audiet auris mea.

Iustus vt palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur.

Plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri florebunt.

Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi: & bene patientes erunt vt annuncient.

Quoniam rectus dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo.

DOXOLOGIA 105.

DOminus regnauit decorē indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se.

Etenim firmauit orbem terræ, qui non commouebitur.

Parata sedes tua ex tūc, à sæculo es tu.

Eleuauerunt flumina Domine, eleuauerunt flumina vocem suam.

Eleuauerunt flumina fluctus suos: à vocibus aquarum multarum.

Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis Dominus.

Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierū.

DOXOLOGIA 106.

DEus vltionum dominus, Deus vltionum liberè egit.

Exaltare qui iudicas terram: redde retributionem superbis.

Vsquequo peccatores Domine, vsquequo peccatores gloriabuntur?

Effabuntur & eloquenter iniquitatem, loquentur omnes qui operantur iniustitiam?

Populum tuum domine humiliauerunt. & hæreditatem tuam vexauerunt.

Et dixerunt, non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.

Qui plantauit aurē, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?

Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.

Beatus homo quē tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.

Vt mitiges ei à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea.

Quia non repellet Dominus plebem suam, & hæreditatem non derelinquet.

DOXOLOGIA 107.

QVis consurget mihi aduersus malignantes: aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem.

Nisi qua dominus adiuuit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea.

Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua domine adiuuabat me.

Secundum multitudinem dolorū meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meā.

Et factus est mihi dominꝰ in refugiū, & Deus meus in adiutoriū spei meæ.

Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

DOXOLOGIA 68.

VEnite exultemus domino, inbilemus deo salutari nostro.

Præ-

Præoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iubilemus ei.

Quoniam Deus magnus dominus, & rex magnus super omnes Deos.

Quia in manu eius sunt omnes fines terræ: & altitudines montium ipsius sunt.

Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud: & siccam manus eius formauerunt.

Venite adoremus, & procidamus, & ploremus ante dominum qui fecit nos: quia ipse est dominꝰ Deus noster.

Et nos populus pascuæ eius, & oues manus eius.

Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra.

DOXOLOGIA 109.

CAntate domino canticum nouũ cantate domino omnis terra.

Cantate domino, & benedicite nomini eius. annunciate de die in diem salutare eius.

Annunciate inter gẽtes gloriam eius, in omnib. populis mirabilia eius.

Quoniam magnus dominus & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.

Quoniam omnes dij gentium dæmonia: Dominus autem cœlos fecit.

Confessio & pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius.

DOXOLOGIA 110.

AFferte domino patriæ gentium, afferte domino gloriam & honorem, afferte domino gloriam nomini eius.

Tollite hostias, & introite in atria eius: adorate dominum in atrio sancto eius.

Commoueatur à facie eius vniuersa terra: dicite in gentibus, quia dominus regnauit.

Etenim correxit orbem terræ qui non commouebitur, iudicabit populos in æquitate.

Lætentur cæli, & exultet terra, commoueatur mare, & plenitudo eius: gaudebunt cãpi, & omnia quę in eis sunt.

Tunc exultabunt omnia ligna siluarum à facie domini quia venit: quoniam venit iudicare terram.

Iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua.

DOXOLOGIA 111.

DOminus regnauit exultet terra, lætentur insulæ multæ.

Alluxerunt fulgura eius orbi terræ: vidit & commota est terra.

Montes sicut cæra fluxerunt à facie domini, à facie domini omnis terra.

Annunciauerunt cæli iustitiam eius: & viderunt omnes populi gloriam eius.

Confundantur omnes qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulachris suis.

Adorate eum omnes angeli eius: audiuit & lætata est Sion.

Et exultauerunt filiæ Iudæ propter iudicia tua domine.

Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram, nimis exaltatus est super omnes Deos.

Qui diligitis dominum, odite malum: custodit dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.

Lux orta est iusto, & rectis corde lętitia.

Lætamini iusti in domino, & cõfitemini memoriæ sanctificationis eiꝰ.

DOXOLOGIA 112.

CAntate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit.

Saluauit sibi dextra eius, & brachium sanctum eius.

Notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam.

Recordatus est misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel.

Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.

Iubilate domino omnis terra, cantate, & exultate, & psallite.

Psallite domino in cithara, in citha ra & voce psalmi, in tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ.

Iubilate in cõspectu regis domini, moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarum, & qui habitant in eo.

Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt à conspectu domini: quoniam venit iudicare terram.

Iudi-

Iudicabit orbem terrarum in iustitia & populos in æquitate.

DOXOLOGIA 113.

DOminus in Syon magnus & excelsus super omnes populos:

Exaltate dominum Deum nostrum, & adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

Iubilate Deo omnis terra: seruite domino in lætitia.

Introite in conspectu eius in exultatione.

Scitote quoniam dominus ipse est Deus ipse fecit nos, & non ipsi nos.

Populus eius & oues pascuæ eius, introite portas eius in confessione: atria eius in hymnis confitemini illi.

Laudate nomen eius quoniam suauis est dominus, in æternum misericordia eius, & vsque in generationem & generationem veritas eius.

DOXOLOGIA 114.

DOmine exaudi orationem meã, & clamor meus ad te veniat.

Non auertas faciem tuam à me, in quacunque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacunque die inuocauero te, velociter exaudi me.

Quia defecerũt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremium aruerunt.

Percussus sum vt fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nicticorax in domicilio.

Vigilaui: & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

Dies mei sicut vmbra declinauerunt: & ego sicut fœnum arui.

Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generationem & generationem.

Initio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli.

Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascẽt.

Et sicut operторium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.

Filij seruorum tuorum habitabunt, & semen eorum in seculum dirigetur.

DOXOLOGIA 115.

BEnedic anima mea domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.

Benedic anima mea domino: & noli obliuisci omnes retributiones eius.

Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.

Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus.

Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

Faciens misericordias dominus, & iudiciũ omnibus iniuriã patientibus.

DOXOLOGIA 116.

MIserator & misericors dominus, lõganimis & multũ misericors.

Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur.

Non secundum peccata nostra fecit nobis, neq; secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

Quoniam secundum altitudinem cæli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se.

Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras.

Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.

Recordatus est quoniam puluis sumus: homo sicut fœnum dies eius, tanquam flos agri sic efflorebit.

DOXOLOGIA 117.

MIsericordia domini ab æterno, & vsque in æternum super timẽtes eum.

Et iustitia illius in filios filiorum, his qui seruant testamentum eius.

Et memores sunt mandatorum ipsius, ad faciendum ea.

Dominus in cælo parauit sedem suam, & regnum ipsius omnibus dominabitur.

Benedicite domino omnes virtutes eius, ministri eius, qui facitis voluntatem eius.

Benedicite domino omnia opera eius, in omni loco dominationis eius: benedic anima mea domino.

Universidad de Deusto Biblioteca

DOXOLOGIA 118.

BEnedic anima mea domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.

Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento.

Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua.

Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis.

Qui respicit terram & facit eam tremere, qui tangit montes & fumigant.

Cantabo domino in vita mea: & psallam Deo meo quamdiu sum.

Iucundum sit ei eloquium meum ego verò delectabor in domino.

Deficiant peccatores à terra, & iniqui ita vt non sint: benedic anima mea domino.

DOXOLOGIA 119.

COnfitemini domino, & inuocate nomen eius: annunciate inter gentes opera eius.

Cantate ei, psallite ei: narrate omnia mirabilia eius.

Laudamini in nomine sancto eius: lætetur cor quærentium dominum.

Quærite dominum & confirmamini, quærite faciem eius semper.

Mementote mirabilium eius quæ fecit: quoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum.

Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia.

Et dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt:

Vt custodiant iustificationes eius, & legem eius exquirant.

DOXOLOGIA 120.

COnfitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.

Quis loquetur potentias domini? auditas faciet omnes laudes eius.

Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore.

Memento nostri domine, in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo.

Ad videndum in bonitate electorũ tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ: vt lauderis cum hæreditate tua.

Saluos nos fac domine Deus noster, & congrega nos de nationibus.

Vt confiteamur nomini sancto tuo, & gloriemur in laude tua.

Benedictus dominus Deus Israel à seculo & vsque in seculum: & dicet omnis populus fiat, fiat.

DOXOLOGIA 121.

COnfitemini domino quoniã bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

Dicant nunc qui redempti sunt à domino, quos redemit de manu inimici, de regionibus congregauit eos.

A solis ortu & occasu, ab aquilone & mari.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo & psallam in gloria mea.

Confitebor tibi in populis domine, & psallam tibi in nationibus.

Quia magna est super cælos misericordia tua, & vsque ad nubes veritas tua.

Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua: vt liberentur dilecti tui.

DOXOLOGIA 122.

TV domine domine, fac mecum propter nomen tuum: quia suauis est misericordia tua.

Libera me quia egenus & pauper ego sum, & cor meum conturbatum est intra me.

Sicut vmbra quum declinat ablatus sum: & excussus sum sicut locustæ.

Adiuua me domine Deus meus: saluum me fac propter misericordiam tuam.

Induantur qui detrahunt mihi pudore: & operiantur sicut diploide confusione sua.

Confitebor domino nimis in ore meo: & in medio multorum laudabo eum.

Qui astitit à dextris pauperis, vt saluam faceret à persequentibus animam meam.

DOXOLOGIA 123.

COnfitebor tibi domine in toto corde meo, in concilio iustorum & congregatione.

Con-

Magna opera domini, exquisita in omnes voluntates eius.

Confessio & magnificẽtia opus: eius & iustitia eius manet in seculũ seculi.

Memoriam fecit mirabiliũ suorum misericors & miserator dominus, escam dedit timentibus se.

Memor erit in seculum testamenti sui: virtutem operum suorum annunciabit populo suo.

Vt det illis hæreditatem gentium: opera manuum eius veritas & iudiciũ.

Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculum seculi, facta in veritate & æquitate.

Redemptionem misit dominus populo suo, mandauit in æternum testamentum suum.

Sanctum & terribile nomẽ eius: initium sapientiæ timor domini.

DOXOLOGIA 124.

BEatus vir qui timet dominum, in mandatis eius volet nimis.

Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur.

Gloria & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in seculum seculi.

Iucundus homo qui miseretur & commodat, disponit sermones suos in iudicio, quia in æternum non commouebitur.

In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit.

Paratum cor eius sperare in domino, confirmatum est cor eius, non cõmouebitur donec despiciat inimicos suos.

Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi, cornu exaltabitur in gloria.

Peccator videbit, & irascetur: dentibus suis fremet, & tabescet: desiderium peccatorum peribit.

DOXOLOGIA 125.

LAudate pueri dominum, laudate nomen domini.

Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc & vsque in seculum.

A solis ortu vsque ad occasum, laudabile nomen domini.

Excelsus super omnes gentes dominus, & super cælos gloria eius.

Quis sicut dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra?

Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem.

Vt collocet eum cum principibus populi sui.

DOXOLOGIA 126.

NOn nobis domine nõ nobis, sed nomini tuo da gloriam.

Super misericordia tua & veritate tua: nequando dicant gentes, vbi est Deus eorum.

Deus autem noster in cælo, omnia quæcunque voluit, fecit.

Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.

Domus Israel sperauit in domino, adiutor eorum, & protector eorũ est.

Domus Aaron sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est.

Qui timent Dominum, sperauerunt in domino, adiutor eorum & protector eorum est.

DOXOLOGIA 127.

DOminus memor fuit nostri, & benedixit nobis.

Benedixit domui Israel, benedixit domui Aaron.

Benedixit omnibus qui timent dominum, pusillis cum maioribus.

Benedicti vos à domino: qui fecit cẽlum & terram.

Cælum cẽli domino: terram autem dedit filijs hominum.

Non mortui laudabunt te domine, neque omnes qui descendunt in infernum.

Sed nos qui viuimus benedicimus domino, ex hoc nunc vsq; in seculum.

DOXOLOGIA 128.

DIlexi, quoniam exaudiet dominus vocem orationis meæ.

Quia inclinauit aurem suam mihi: & in diebus meis inuocabo.

Circundederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.

Tribulationem & dolorem inueni, & nomen domini inuocaui.

Custodiens paruulos dominus: humiliatus sum, & liberauit me.

Conuerte anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi.

Quia eripuit animam meã de mor-

re, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu.

Placabo domino in regione viuorum.

DOXOLOGIA 129.

QVid retribuam domino pro omnibus quę retribuit mihi?

Vota mea domino reddam coram omni populo eius: pretiosa in conspectu domini, mors sanctorum eius.

O domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.

Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen domini inuocabo.

Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius, in atrijs domus domini, in medio tui Hierusalē.

Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas domini manet in æternum.

DOXOLOGIA 130.

COnfitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius

Dicat nunc Israel, quoniam bonus: quoniā in seculum misericordia eius.

Dicat nunc domus Aaron, quoniā in seculum misericordia eius.

Dicant nunc qui timent Dominū: quoniā in seculum misericordia eius.

De tribulatione inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dominus.

Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo.

Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos.

Bonum est confidere in domino, quam confidere in homine.

Bonum est sperare in domino, quā sperare in principibus.

DOXOLOGIA 131.

OMnes gentes circuierunt me & in nomine domini: quia vltus sum in eos

Circundantes circundederunt me: & in nomine domini quia vltus sum in eos.

Circundederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine domini quia vltus sum in eos.

Impulsus euersus sum vt caderem: & dominus suscepit me.

Fortitudo mea, & laus mea dominus: factus est mihi in salutem.

Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.

Dextra domini fecit virtutem, dextera domini exaltauit me, dextera domini fecit virtutem.

Non moriar sed viuam: & narrabo opera domini.

Castigans castigauit me dominus, & mortui non tradidit me.

Aperite mihi portas iustitiæ: ingressus in eas, confitebor domino: hæc porta domini, iusti intrabunt in eam.

Confitebor tibi domine quoniam exaudiuisti me, & factus es mihi in salutem.

DOXOLOGIA 132.

LApidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.

Hæc est dies quam fecit dominus, exultamus, & lætemur in ea.

O domine bene prosperare: benedictus qui venit in nomine domini.

Deus meus es tu, & confitebor tibi, Deus meus es tu, & exaltabo te.

Confitebor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem.

Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

DOXOLOGIA 133.

BEati immaculati in via, qui ambulant in lege domini.

Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.

Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt.

Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

Vtinam dirigantur viæ meæ, & custodiendas iustificationes tuas.

Tunc non confundar, quum prospexero in omnibus mandatis tuis.

Confitebor tibi in directione cordis in eo quod didicici iudicia iustitię tuę.

Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsquequaque.

DOXOLOGIA 134.

IN

IN quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiēdo sermones tuos.

In toto corde meo exquisiui te: ne repellas meà mandatis tuis.

In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi.

Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas.

In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui.

In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs.

In mandatis tuis exercebor, & considerabo vias tuas.

In iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos.

DOXOLOGIA 135.

REtribue seruo tuo: viuifica me, & custodiam sermones tuos.

Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua

Incola ego sum in terra, non abscōdas à me mandata tua.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore.

Increpasti superbos: maledicti qui declinant à mandatis tuis.

Auer à me opprobrium & contemptum: quia testimonia tua exquisiui.

Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur, seruus autē tuus exercebatur in iustificationibus tuis.

Nam & testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum iustificationes tuæ.

DOXOLOGIA 136.

ADhæsit pauimento anima mea: viuifica me secundum vrbum tuum.

Vias meas enunciaui, & exaudisti me: doce me iustificationes tuas.

Viam iustificationum tuarū instrue me, & exercebor in mirabilibus tuis.

Dormitaui anima mea præ tædio: confirma me verbis tuis.

Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miserere mei.

Viam veritatis elegi, iudicia tua nō sum oblitus.

Adhæsi testimonijs tuis domine, noli me confundere.

Viam mandatorum tuorum cucurri, quum dilatasti cor meum.

DOXOLOGIA 137.

LEgem pone mihi Domine viam iustificationum tuarum, & exquiram eam semper.

Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.

Deduc me in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui.

Inclina cor meū in testimonia tua, & non in auaritiam.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua viuifica me.

Statue seruo tuo eloquium tuum, in timore tuo.

Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua iucunda.

Ecce concupiui mandata tua: in æquitate tua viuifica me.

DOXOLOGIA 138.

ET veniat super me misericordia tua domine, salutare tuum secundum eloquium tuum.

Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: quia speraui in sermonibus tuis.

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque, quia in iudicijs tuis superspera ui.

Et custodiam legem tuam semper in seculum, & in seculum seculi.

Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisiui.

Et loquebar in testimonijs tuis in cō spectu regum, & non confundebar.

Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.

Et leuaui manus meas ad mandata tua quæ dilexi, & exercebor in iustificationibus tuis.

DOXOLOGIA 139.

MEmor esto verbi tui seruo tuo, in quo mihi spem dedisti.

Hæc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum viuificauit me.

Superbi inique agebant vsquequaque, à lege autem tua non declinaui.

Memor fui iudiciorum tuorum à seculo domine, & consolatus sum.

Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ.

Memor fui nocte nominis tui domine, & custodiui legem tuam.

Hæc facta est mihi: quia iustificationes tuas exquisiui.

DOXOLOGIA 140.

POrtio mea domine, dixi, custodire legem tuam.

Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum.

Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua.

Paratus sum, & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua.

Funes peccatorum circumplexi sunt me: & legem tuam non sum oblitus.

Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tuæ.

Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.

Misericordia tua domine plena est terra, iustificationes tuas doce me.

DOXOLOGIA 141.

BOnitatem fecisti cum seruo tuo domine, secundum verbum tuum.

Bonitatem & disciplinam, & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodiui.

Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iustificationes tuas.

Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego verò legem tuam meditatus sum.

Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.

Bonum mihi lex oris tui super millia auri & argenti.

DOXOLOGIA 142.

MAnus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me: da mihi intellectum, vt discam mandata tua.

Qui timent te videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperaui.

Cognoui domine quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me.

Fiat misericordia tua vt consoletur me secundum eloquium tuũ seruo tuo.

Veniant mihi miserationes tuæ & viuam: quia lex tua meditatio mea est.

Confundantur superbi, quia iniustè iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.

Conuertantur mihi timẽtes te, & qui nouerunt testimonia tua.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar.

DOXOLOGIA 143.

DEfecit in salutare tuũ anima mea, & in verbum tuum supersperaui.

Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes, quando consolaberis me?

Quia factus sum sicut vter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus.

Quot sunt dies serui tui? quando facies de persequentibus me iudicium.

Narrauerũt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua.

Omnia mandata tua veritas: iniqui persequuti sunt me, adiuua me.

Paulominus consummauerunt me in terra, ego autem non dereliqui mandata tua.

Secundum misericordiam tuam viuifica me, & custodiam testimonia oris tui.

DOXOLOGIA 144.

IN æternum domine verbum tuum permanet in cælo.

In generationem & generationem veritas tua: fundasti terram & permanet.

Ordinatione tua perseuerat dies, quoniam omnia seruiunt tibi.

Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte perijssem in humilitate mea.

In æternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis viuificasti me.

Tuus sum ego, saluum me fac, quoniam iustificationes tuas exquisiui.

Me expectauerunt peccatores vt perderent me: testimonia tua intellexi.

Omnes consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis.

DOXOLOGIA 145.

QVomodo dilexi legem tuam domine, tota die meditatio mea est.

Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est.

Super

Super omnes docentes me intellexi, quia testimõia tua meditatio mea est.

Super senes intellexi, quia mandata tua quæsiui.

Ab omni via mala prohibui pedes meos, vt custodiam verba tua.

A iudiciis tuis non declinaui, quia tu legem posuisti mihi.

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.

A mandatis tuis intellexi: propterea odiui omnem viam iniquitatis.

DOXOLOGIA 145.

LVcerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.

Iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.

Humiliatus sum vsquequaque, domine, viuifica me secundum verbum tuum.

Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: & iudicia tua doce me.

Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus.

Posuerunt peccatores laqueum mihi, & de mihi, & de madatis tuis non erraui.

Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei sunt.

Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum, propter retributionem.

DOXOLOGIA 147.

INiquos odio habui, & legem tuam dilexi.

Adiutor & susceptor meus es tu, & in verbum tuum supersperaui.

Declinate à me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.

Suscipe me secundum eloquium tuum & viuam, & non confundas me ab expectione mea.

Adiuua me saluus ero, & meditabor in iustificationibus tuis semper.

Spreuisti omnes discedentes à iudiciis tuis, quia iniusta cogitatio eorum.

Præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ, ideò dilexi testimõia tua.

Configo timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui.

DOXOLOGIA 148.

FEci iudicium & iustitiam: non tradas me calumniantibus me.

Suscipe seruum tuum in bonum: nõ calumnientur me superbi.

Oculi mei deferunt in salutare tuũ, & in eloquium iustitiæ tuæ.

Fac cum seruo tuo secundum misericordiã tuam, & iustificationes tuas doce me.

Seruus tuus sum ego: da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua.

Tempus facien di domine: dissipauerunt legem tuam.

Ideò dilexi manda ta tua, super aurũ & topazion.

Propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquã odio habui.

DOXOLOGIA 149.

MIrabilia testimõia tua, ideò scrutata est ea anima mea.

Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.

Os meum aperui, & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

Aspice in me & miserere mei, secũdũ iudicium diligentium nomen tuum.

Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, vt non dominetur mei omnis iniustitia.

Redime me à calumniis hominum, vt custodiam mandata tua.

Faciem tuam illumina super seruũ tuum, & doce me iustificationes tuas.

Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia nõ custodierũt legem tuam.

DOXOLOGIA 150.

IVstus es domine, & rectum iudiciũ tuum.

Mandasti iustitiam testimonia tua, & veritatem tuum nimis.

Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.

Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud.

Adolescentulus sum ego, & cõtemptus, iustificationes tuas nõ sum oblit⁹.

Iustitia tua iustitia in æternũ: & lex tua veritas.

Tribulatio & angustia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea est

Aequitas testimonia tua in æternũ: intellectum da mihi & viuam.

DOXOLOGIA 151.

CLamaui in toto corde exaudi me

domine, iustificationes tuas requirã.

Clamaui ad te saluum me fac, vt custodiam mandata tua.

Præueni in maturitate & clamaui, quia in verba tua super speraui.

Præuenerunt oculi mei ad te diluculò, vt meditarer eloquia tua.

Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine, & secundum iudicium viuifica me.

Appropinquauerunt persequentes me iniquitati, à lege autem tua longè facti sunt.

Prope es tu domine, & omnes viæ tuæ veritas.

Initio cognoui de testimoniis tuis, quia in æternum fundasti ea.

DOXOLOGIA 152.

VIde humilitatem meam, & eripe me: quia legem tuam non sum oblitus.

Iudica iudicium meũ & redime me: propter eloquium tuum viuifica me.

Longè à peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt.

Misericordiæ tuæ multæ domine: secundum iudicium tuum viuifica me.

Multi qui persequuntur me, & tribulant me: à testimoniis tuis non declinaui.

Vidi præuaricãtes & tabescam, quia eloquia tua non custoderunt.

Vide quoniam mandata tua dilexi domine: in misoricordia tua viuifica me.

Principium verborum tuorum veritas, in æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ.

DOXOLOGIA 153.

PRincipes persequuti sunt me gratis: à verbis tuis formidauit cor meum.

Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.

Iniquitatẽ odio habui & abominatus sum: legem autem tuam dilexi.

Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ.

Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum.

Expectabam salutare tuum domine, & mandata tua dilexi.

Custodiuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea vehementer.

Seruaui mandata tua & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

DOXOLOGIA 154.

APpropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundũ eloquiũ tuum eripe me.

Eructabũt labia mea hymnũ, quum docueris me iustificationes tuas.

Pronunciabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tuæ æquitas.

Eiat manus tua vt saluet me: quoniam mandata tua elegi.

Concupiui salutare tuum domine, & lex tua meditatio mea est.

Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me.

Erraui sicut ouis quæ periit, quære seruum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

DOXOLOGIA 155.

AD Dominum quum tribularer clamaui, & exaudiuit me.

Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa.

Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitaui cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea.

Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi.

Auxilium meum à domino qui fecit cœlum & terram.

Non det in commotionem pedem tuum, neque dormitet qui custodit te.

Ecce non dormitabit neq; dormiet, qui custodit Israel.

Dominus custodit te, dominus protectio tua super manum dexterã tuam

Dominus custodit te ab omnim alo: custodiat animam tuam dominus.

Dominus custodiat introitum tuũ, & exitum tuum, ex hoc nunc & vsque in seculum.

DOXOLOGIA 156.

LAetatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum domini ibimus.

Stantes erant pedes nostri in atriis tuis Hierusalem.

Hie-

Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum.

Illuc enim ascenderũt tribus, tribus domini testimonium Israel, ad confitendum nomini domini.

Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.

Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum.

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dominũ deum nostrũ, donec misereatur nostri.

Miserere nostri domine, miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione.

DOXOLOGIA 157.

NIsi quia dominus erat in nobis dicat nunc Israel, nisi quia dominus erat in nobis.

Quum exurgerent homines in nos, forte viuos deglutissent nos.

Quum irascetur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos.

Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitã pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.

Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorum.

Anima nostra sicut passer erepta de laqueo venantium.

Laqueus cõtritus est, & nos liberati sumus.

Adiutorium nostrũ in nomine domini, qui fecit cœlum & terram.

DOXOLOGIA 158.

QVi confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commouebitur in æternũ qui habitat in Hierusalem.

Montes in circuitu eius: & dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & vsque in seculum.

Quia non relinquet dominus virgã peccatorum super sortem istorum: vt non extendant iusti ad iniquitatẽ manus suas.

Benedic domine, bonis & rectis corde.

Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel.

Ecce quam bonum & quam iucundum, habitare fratres in vnum.

Quoniam illic mandauit dominus benedictionem, & vitam vsq; in seculum.

DOXOLOGIA 159.

QVum conuerteret dominus captiuitatem Sion, facti sumus sicut consolati.

Tunc repletum est gaudio os nostrũ, & lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter gentes, Magnificauit dominus facere cùm eis:

Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus lætãtes.

Conuerte domine captiuitatem nostram, sicut torrens in austro.

Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent.

Euntes ibant & flebant, mittẽtes semina sua.

Venientes autẽ venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

DOXOLOGIA 160.

NIsi dominus ædificauerit domũ, in vanum laborauerunt qui ędificant eam.

Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.

Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris.

Quum dederit dilectis suis somnũ, ecce hęreditas domini, filij, merces fructus ventris.

Beati omnes qui timent dominum, qui ambulant in viis eius.

Labores manuũ tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

Benedicat tibi dominus ex Sion, & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

DOXOLOGIA. 161.

SAepè expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel.

Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.

Supra dorsum meum fabricauerũt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam.

Dominus iustus concidet ceruices peccatorum: confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion.

Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam euellatur exaruit:

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

De quo non impleuit manum suã, qui metet, & sinum suum qui manipulos colliget.

Et non dixerunt qui præteribant, benedictio domini super vos: benedixivobis in nomine domini.

DOXOLOGIA 162.

DE profundis clamaui ad te domine: Domine exaudi vocem meã.

Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.

Si iniquitatem obseruaueris domine, Domine quis sustinebit?

Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te domine.

Sustinuit anima mea in verbo eius, sperauit anima mea in domino.

A custodia matutina vsque ad noctem speret Israel in domioo.

Quia apud dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius.

DOXOLOGIA 163.

DOmine non est exaltatũ cor meum, neq; elati sunt oculi mei.

Neque ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus super me.

Speret Israel in domino, ex hoc nũc & vsque in seculum.

Ecce nunc benedicite dominum, omnes serui domini.

Qui statis in domo domini, in atriis domus dei nostri.

In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite dominum.

Benedicat te dominus ex Sion, qui fecit cœlum & terram.

DOXOLOGIA 164.

LAudate nomen domini, laudate serui dominum.

Qui statis in domo domini, in atriis domus dei nostri.

Laudate dominum, quia bonus dominus: psallite nomini eius quoniam suaue est.

Quoniam Iacob elegit sibi domiNus Israel in possessionem sibi.

Omnia quæcunque voluit dominus fecit in cœlo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis.

Dominus Israel benedicite domino, domus Aaron benedicite domino.

Domus Leui benedicite domino qui timetis dominũ benedicite domino.

Benedictus dominus ex Sion, qui habitat in Hierusalem.

DOXOLOGIA. 165.

SVper flumina Babylonis illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion.

Quia illic interrogauerunt nos, qui captiuos duxerũt nos, verba cantionũ.

Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena?

Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea.

Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui,

Si non præposuero Hierusalem in principio lætitiæ meæ.

Memor esto domine filiorũ Edom in die Hierusalem.

Qui dicunt, exinanite vsque ad fundamentum in ea.

Filia Babylonis misera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuã, quã retribuisti nobis.

DOXOLOGIA 166.

CONfitebor tibi domine in corde meo, quoniam audisti verba oris mei.

In conspectu angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctum tuũ, & confitebor nomini tuo.

In quacunque die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

Confiteantur tibi Domine omnes Reges terræ, quia audierunt omnia verba oris tui.

Et cantẽt in viis Domini, quoniam magna est gloria Domini.

Quoniam excelsus dominus & humilia respicit, & alta à longè cognoscit.

DOXOLOGIA 167.

DOmine probasti me, & cognouisti sessionem meam, & resurrectionem meam.

Ecce Domine tu cognouisti omnia nouissima & antiqua: tu formasti me, posuisti super me manum tuam.

Quó ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam.

Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum ades.

Si sumpsero pennas meas diluculò, & habitauero in extremis maris.

Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.

Et dixi, forsitan tenebræ conculcabunt me: nox illuminatio mea in delitiis meis.

Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de vtero matris meæ.

DOXOLOGIA 168.

CONfitebor tibi Domine, quia terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis.

Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur, & nemo in eis.

Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum.

Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc sum tecum.

Nonne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam?

Profectò odio oderam illos, inimici facti sunt mihi.

Proba me Deus, & scito cor meum: interroga me, & cognosce semitas meas:

Et vide si via iniquitatis in me est: & deduc me in via æterna.

DOXOLOGIA 169.

ERipe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me.

Qui cogitauerũt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia.

Acuerunt linguam suam sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum.

Custodi me domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me.

Qui cogitauerunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum mihi.

Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt mihi.

Dixi domino, deus meus es tu: exaudi domine vocem deprecationis meæ.

Domine deus virtus salutis meæ obumbrasti super caput meũ in die belli.

Ne tradas me domine à desiderio meo peccatori: cogitauerũt cõtra me, ne derelinquas me, ne fortè exaltẽtur.

DOXOLOGIA 170.

DOmine clamaui ad te, exaudi me: intende voci meæ quum clamauero ad te.

Dirigatur oratio mea, sicut incensum in cõspectu tuo: eleuatio manuũ mearum sacrificium vespertinum.

Pone domine custodiam ori meo, & ostium circunstantiæ labiis meis.

Non declines cor meũ in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.

Vir linguosus nõ dirigetur in terra, virũ iniustum mala capiẽt in interitu.

Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.

Veruntamẽ iusti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.

DOXOLOGIA 171.

INtende Domine ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.

Libera me à persequẽtibus me: quia confortati sunt super me.

Educ de custodia animam meam ad confitendũ nomini tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

Dissipata sunt ossa nostra secus infernum: quia ad te Domine Domine oculi mei, in te speraui, non auferas animam meam.

Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem.

Cadent in retiaculo eius peccatores: singulater sum ego donec transeam.

DOXOLOGIA 172.

VOce mea ad dominum clamaui, voce mea ad dominum deprecatus sum.

Effundo in conspectu eius orationẽ meam: & tribulationem meam ante ipsum pronuncio.

In deficiẽdo ex me spiritum meum, & tu cognouisti semitas meas.

In via hac qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.

Considerabam ad dexteram, & videbam: & non erat qui cognosceret me:

Periit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Periit fuga à me, & non est qui requirat animam meam.

Clamaui ad te domine: dixi tu es spes mea, portio mea in terra viuentium.

DOXOLOGIA 173.

DOmine exaudi orationē meam, auribus percipe obsecrationem meam: in viritate tua exaudi me in tua iustitia.

Et non intres in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

Quia persecutus est inimicus animā meam: humiliauit in terra vitam meam.

Collocauit me in obsciris sicut mortuos seculi, & anxiatus est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

Memor fui dierū antiquorum, meditatus sum in omnibus tuis, in factis manuum tuarum meditabor.

Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.

Velociter exaudi me domine: defecit spiritus meus.

DOXOLOGIA 174.

NOn auertas faciem tuam à mè, & similis ero descēdentib⁹ in laeū.

Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, quia in te speraui.

Notam fac mihi viam in quà ambulem: quia ad te leuaui animam meam.

Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum Domine viuificabis me in æquitate tua.

Educes de tribulatione animā meā: & in misericordia tua disperdes omnes inimicos meos.

Et perdes omnes qui tribulāt animā meam: quoniam ego seruus tuus sum.

DOXOLOGIA 175.

BEnedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælіū, & digitos meos ad bellum.

Misericordia mea, & refugium meum, susceptor meus, & liberator meus.

Protector meus, & in ipso speraui: qui subdit populum meum sub me.

Domine quid est homo, quia innotuisti ei? aut filius hominis quia reputas eum?

Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætereunt.

Emitte manum tuam de alto: eripe me, & libera me de aquis multis, & de manu filiorum alienorum.

Quorum os loquutum est vanitatē, & dextera de eorū, dextera iniquitatis.

Deus canticum nouū cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi.

Qui das salutem regibus: qui redimisti Dauid seruum tuum, de gladio maligno eripe me.

Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os loquutum est vanitatem & dextera eorum, dextera iniquitatis.

DOXOLOGIA 176.

EXaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum seculi.

Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculum & in seculum seculi.

Magnus Dominus & laudabilis nimis: & magnitudinis eius nō est finis.

Generatio & generatio laudabit opera tua, & potentiam tuam pronunciabunt.

Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tua narrabunt.

Et virtutem terribilium tuorum dicent: & magnitudinē tuam narrabūt.

Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt, & iustitia tua exultabunt.

DOXOLOGIA 177.

MIserator & misericors dominus patiens & multum misericors.

Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius.

Confiteantur tibi domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi.

Gloriam regni tui dicent: & potentiam tuam loquentur.

Vt notam faciant filiis hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentiæ regni tui.

Regnum tuum regnum omnium secu-

culorum: & dominatio tua in omni generatione & generatione.

Fidelis dominus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnib⁹ operib⁹ suis.

Alleuat dominus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos.

DOXOLOGIA 178.

OCuli omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore oportuno.

Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.

Iustus dominus in omnib⁹ viis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Prope est dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate.

Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

Custodit dominus omnes diligentes se, & omnes peccatores disperdet.

Laudationem domini loquetur os meū: & benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculum, & in seculum seculi.

DOXOLOGIA 179.

LAuda anima mea Dominum laudabo Dominum in vita mea, psallam Deo meo quam diu fuero.

Nolite confidere in principibus, in filiis hominum, in quib⁹ non est salus.

Beatus cuius deus Iacob, adiutor eius, spes eius in domino deo ipsius qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt.

Qui custodit veritatem in seculum, facit iudicium iniuriam patientibus, dat escam esurientibus.

Dominus soluit compeditos, dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit elisos, Dominus diligit iustos.

Dominus custodit aduenas, pupillum & viduam suscipiet, & vias peccatorum disperdet.

Regnabit dominus in secula, Deus tuus Syō in generatione & generatine.

DOXOLOGIA. 180.

LAudate Dominum, quoniam bonus est: psalmus Deo nostro, sit iucunda decoraque laudatio.

Aedificans Ierusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit.

Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum.

Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus.

Suscipiens mansuetos dominus, humilians autem peccatores vsq; ad terram.

Præcinite domino in confessione: psallite Deo nostro in cithara.

Nō in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibiis viri beneplacitū erit ei.

Beneplacitum est domino super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.

DOXOLOGIA 181.

LAuda Ierusalem Dominum: lauda deum tuum Syon.

Quoniam confortauit seras portarum tuarum: bnedic filiis tuis in te.

Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te.

Qui emittit eloquium suum terræ: velociter currit sermo eius.

Mittit crystallum suum sicut buccellas: ante faciem frigoris eius, quis sustinebit?

Emittet verbum suum & liquefaciet ea: flabit spiritus eius, & fluent aquæ.

Qui annunciat verbum suum Iacob, iustitias & iudicia sua Israel.

Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.

DOXOLOGIA 182.

LAudate dominum de cœlis, laudate eum in excelsis.

Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.

Laudate eum sol & luna: laudate eū omnes stellæ & lumen.

Laudate eum cœli cælorum: & aquæ quæ super cœlos sunt, laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mādauit, & creata sunt.

Laudate dominum de terra, dracones & omnes abyssi.

Montes & omnes colles, ligna fructifera & omnes cedri.

Bestiæ & vniuersa pecora, serpentes & volucres pennatæ.

Reges terræ, & omnes populi, principes & omnes iudices terræ.

Iuuenes & virgines, senes cum iunioribus laudent nomen Domini: quia exaltatum est nomen eius solius.

Confessio eius super cœlum & terram, & exaltauit cornu populi sui.

Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi.

DOXOLOGIA 183.

CAntate Domino canticum nouũ: laus eius in Ecclesia sanctorum.

Lætetur Israel in eo qui fecit eum, & filiæ Syon exultent in rege suo.

Laudent nomen eius in choro: in tympano & psalterio psallant ei.

Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltauit mansuetos in salutem.

Exultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.

Laudate Dominum in sanctis eius: laudate eũ in firmamẽto virtutis eius.

Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eũ in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet Dominũ.

DOXOLOGIA 184.

BEnedictus es Domine Deus patrũ nostrorum & laudabilis, & gloriosus & super exaltatus in secula.

Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & superexaltate eum in secula.

Benedicat Israel Domino, laudet & superexaltet eum in secula.

Benedicite Israel Domini domino: benedicite serui Domini domino.

Benedicite spiritus & animæ iustorum Domino: benedicite sancti & humiles corde domino.

Benedicamus patrem & filium cum sancto spiritu: laudemus & superexaltemus eum in secula.

Benedictus es domine in firmamento cæli: laudabilis & gloriosus, & superexaltatus in secula.

DOXOLOGIA 185.

COnfitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi: conuersus est furor tuus & consolatus es me.

Ecce Deus saluator mẽus: fiducialiter agam & non timebo.

Quia fortitudo mea & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris: & dicetis in illa die confitemini domino, & inuocate nomen eius.

Notas facite in populis adinuentiones eius, mementote quoniam excelsum est nomen eius.

Cantate domino quoniam magnificè fecit: annunciate hoc in vniuersa terra.

Exulta, & lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

DOXOLOGIA 186.

DOmine vim patior, respondeo pro me: attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum.

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

Domine si sic viuitur, & in talibus vita spiritus mei, corripies me & viuificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima.

Tu autem eruisti animam meam vt non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te, non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam.

Veuens viuens ipse confitebitur tibi sicut & ego hodie, pater filijs notam faciet veritatem tuam.

Domine saluum me fac: & psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo domini.

DOXOLOGIA 187.

EXultauit cor meum in Domino: & exultatum est cornu meum in Deo meo.

Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt rubore.

Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit.

Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat.

Suscitat de puluere egenũ, & de stercore eleuat pauperem.

Vt sedeat cum principibus, & soliũ gloriæ teneat.

Pedes sanctorum suorum seruabit, & impij in tenebris conticescent: quia nõ in fortitudine sua roborabitur vir.

Dominum formidabunt aduersarij eius, & super ipsos in cœlis tonabit.

DOXOLOGIA. 188.

CAntemus domino, gloriosè enim magnificatus est: equum & ascensorem deiecit in mare.

Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem.

Iste Deus meus, & glorificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum.

Dixit inimicus, persequar & comprehendam, diuidam spolia, implebitur anima mea.

Extendisti manum tuam domine, & deuorabit eos terra: dux fuisti in misericordia tua populo quẽ redemisti.

Irruat super eos formido & pauor, in magnitudine brachij tui.

Fiant immobiles quasi lapis, donec pertranseat populus tuus Domine, donec pertranseat populus tuus iste, quem possedisti.

Introduces eos & plantabis in monte hæreditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine.

DOXOLOGIA 189.

INgrediatur Domine putredo in ossibus meis, & subter me scateat.

Vt requiescam in die tribulationis, vt ascendam ad populum accinctum nostrum.

Ficus enim non florebit, & non erit germen in vineis.

Mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum.

Abscinditur de ouili decus, & non erit armentum in præsepibus.

Ego autem in domino gaudebo: & exultabo in Deo Iesũ meo.

Deus Dominus fortitudo mea: et ponet pedes meos quasi ceruorum.

Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

DOXOLOGIA 190.

DAte magnificentiã Deo nostro: Dei perfecta sunt opera & omnes viæ eius iudicia.

Pars Domini populus eius, Iacob funiculus hæreditatis eius.

Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris & vastæ solitudinis.

Circunduxit eum, & docuit, & custodiuit quasi pupillam oculi sui.

Sicut aquila prouocans ad volandũ pullos suos, & super eos volitans.

Expandit alas suas & assumpsit eum, atque portauit in humeris suis.

Constituit eum super excelsam terram: vt comederet fructus agrorũm.

Laudate gentes populum eius: quia sanguinem seruorum tuorum vicisc etur.

Et vinctam retribuet in hostes eorum, & propitius erit terræ populi sui.

DOXOLOGIA 191.

DOmine pater noster es tu, nos verò lutum: & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.

Ne irascaris Domine satis, & ne vltra memineris iniquitatis nostræ: ecce respice, populus tuus omnes nos.

Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur: innoua dies nostros sicut à principio.

Anima mea desiderauit te in nocte: sed & spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te.

Pars mea dominus dixit anima mea: propterea expectabo eum:

Bonus est Dominus speranti in eum, animi quærenti illum.

Bonum est præstolari cum silentio salutare dei: quia non repellet in sempiternum Dominus.

Iram domini portabo, quia peccaui ei: donec causam meam iudicet & faciat iudicium.

Expectabo deum saluatorem meum, educet me in lucem, & videbo iustitiam eius. FINIS.

EVTHYMIVS MONACHVS Zigabonus græcus psalmodiam hisce verbis cõmendat.

LIber Psalmorum commune est quoddam medicinæ promptuarium & passionum omnium certissimum remedium: illiusque verba (quod etiam valde admirabile est, & huius operis proprium) omnibus congruunt atque aptantur hominibus. Nulla est igitur inter homines actio, nulla ratio, nulla cogitatio, cuius medicinam hic inuenire non possis. Cumulus enim & aceruus quidam rerum est omni plenus vitæ conuersatione, omni contemplatione: ac velut penu quoddam doctrinæ publicum vnicuique aptæ & conuenientia distribuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stribuit Nam & antiqua purgat vulnera, & nuper illatis celerem liberationem præstat. Insuper quod integrum est, sanum syncerumq; conseruat, multitudinem verò ipsam prorsus allicit ac suadet suaui quadam cum delectatione & honesta voluptate, adeò vt per blandum & lenem illam vocem, vtilitatem & commodum latenter etiam reportemus iuxta prudentiũ medicorum præcepta, qui in austerioribus pharmacis poculum inungi iubent melleita & nos apparenter quidem dulce ac suaue melos canimus, reipsa verò animas erudimus, & diuinorum eloquiorum memoriam indelebilem conseruamus. Psalmus, sermo & conuersatio est cum Deo angelorum allectio, alacer animæ ordo ac status, diurni laboris quies, nocturni timoris propulsatio, iuuenum & nuper introductorum regula, proficientium adiumentum, perfectorum solidatio, clypeus insuperabilis, ornamentum decentißimũ regibus, priuatis principibus, populis, militibus & bellignaris, sapientibus & rudibus, monachis & ciuibus, sacerdotibus & plebibus, habitatoribus continentis, atq; insulanis agriculis, nautis, artificibus & artium ignaris, viris, mulieribus, senibus, adolescentibus, omni deniq; natura ætati, fortunæ, propositio, & communiter, & priuatim, et semper, tam domi quam foro, in Ecclesijs, in agris, in solitudinibus, in itineribus, & omnibus in locis: & est denique sicuti acris spiratio, aut lucis effusio, aut vsus ignis, aut quodcunque aliud eorum quæ valde communia sunt & vtilia. Quodq; admiratione maximè dignum est, Psalmorum cantus non interrumpit, neque distrahit ab operibus: quin imo operantibus ipsa suauitate ac melodia austeritatem lenit laborũ. Quorum omnium vnus est finis, vt scilicet huiusmodi discipulus bonus & sapiens efficiatur & diuinus.

FACVLA ILLVMINANDIS ET AB ERrore auocandis hæreticis accommoda, Per Ludouicum Blosium monasterij Lætiensis Abbatem collecta.

PRAEFATIO.

OMnium hæresum origo est superbia. Nam hæretici omnes maximè superbi sũt: propriam sententiam perueršasque opiniones suas, obstinata insania tuentur: diuinas scripturas falsis expositionibus insolenter deprauant: sanctæ atque Apostolicæ Ecclesiæ obtemperare nolũt, & præpositos eius elato animo despiciũt. Conuenientissima autẽ ratio reuocandi illos ad sanã mentẽ hæc nobis videtur, vt demonstretur eis, sanctos patres Ecclesiæ primitiuæ, qui à Christo vel Apostolis veram fidem acceperunt, & cum ipsis conuersati sunt, aut statim post eorum tempora vixerunt, sic credidisse, sicut in Ecclesia Romana atq; Catholica modò credimus: & idem sensisse de deo rebusque diuinis atque Ecclesiasticis quod sentimus. Vbi enim hæreticis id dilucidè ostensum fuerit, videbunt ipsi quàm velanis erroribus impliciti sunt. Neque enim quemquam inter eos tam desperata dementia laborare putamus, vt dicere audeat eos qui à Christo atque apostolis instituti in fide fuerunt, & pro eadem fide sanguinem fuderunt, martyrioque coronati sunt, errasse, ac nescisse quid crederent: se verò & suorum dogmatum defensores, veritatem tenere. Nos igitur pro dei honore & salute animarum nonnulla ex scriptis illorum sanctißimorum Patrum, qui in primitiua Ecclesia floruerunt, excerpemus, atque in hoc libello adnotabimus, fideliter quidem, sed raptim & tumultuariè. Vrgent enim nos preces cuiusdam generosæ & Deo dicatæ virginis, quæ aliquid remedij à nobis obtinere cupit, quod mox mittat ad quosdam cognatos suos næresi recens infectos. Illustrabimus autem atque confirmabimus plerisque in locis ipsa dicta Patrum testimoniis è diuinis libris petitis. Boni consulat Lector hæc Miscellanea quæ à nobis ex tempore colliguntur: memineritque veritatem & sanam scripturarum sacratum intelligentiam non alibi quærendam esse, quam in Ecclesia Catholica: cuius eximiam membra sunt sancti Patres, quos citabimus.

CATA-

CATALOGVS SANCTISSIMORVM VETVSTISSImorumque Patrum qui in hac Facula citantur: vbi etiam adnotatum est, quo quisque anno vel claruerit vel obierit, iuxta verissimam Chronographiam.

Abdias Apostolorum Simonis & Iudæ discipulus, episcopus claruit anno domini. 60.
Alexander Papa quintus, idemq; martyr. 120.
Anacletus S. Petri discipulus idemq; Papa 3. & martyr clarissimus. 100.
Anicetus Papa decimus & martyr. 150.
Athanasius Episcopus & doctor græcus. 330.
Augustinus Episcopus & doctor latinus. 400.
Basilius Episcopus & doctor Græcus. 370.
Canones Apostolorum, editi putantur circa annum à Christo nato. 50.
Clemens S. Petri discipulus & Papa secundus, idemq; martyr & doctor Græcus. 90.
Cyprianus Episcopus & martyr, author Latinus. 250.
Cornelius Papa, 20. & martyr. 240.
Concilium Nicenum secundum. 790.
Concilium Florentinum. 1439.
Damasus Papa trigesimus septimus Author Latinus. 370.
Dionysius Areopagita, Pauli discipulus, Episcopus & martyr, doctor Græcus. 90.
Euaristus Papa quartus & martyr. 110.
Epiphanius Episcopus, scriptor Græcus. 370.
Eusebius Cæsariensis, Episcopus Græcus. 320.
Fabianus Papa, decimus nonus, & martyr. 230.
Gregorius Nyssenus Episcopus, & doctor Græcus. 370.
Hieronymus presbyter doctor Latinus. 390.
Hyginius Papa octauus idemq; martir. 140.
Hippolytus Episcopus & martyr Græcus. 210.
Ioannes chrysostomus Episcopus & doctor Græcus. 380.
Ioannes Damascenus presbyter & scriptor Græcus. 740.
Irenæus Episcopus & martyr, doctor Græcus. 160.
Iustinus Philosophus, & martyr Græcus. 140.
Innocentius primus Papa quadragesimus. 400.
Ignatius Ioannis Euangelistæ discipulus, Episcopus & martyr. 90.
Martialis Apostolus vnus ex septuaginta duobus, discipulus Christi saluatoris. 16.
Marcellus Petri Apostoli discipulus, & martyr Romanus. 100.
Nicephorus Calistus. 1200. vt verò plerique volunt. 1340.
Pius Papa nonus, ac martyr. 140.
Papias auditor tamis Euangelistæ. 100.
Simeon Metaphrastes. 670. vel vt alij sentiunt. 1200.
Tertullianus presbyter, primus eorum qui latinè scripserunt in Ecclesia. 200.
Theodorus lector putatur vixisse. 890.

Thelesphorus Papa septimus ac martyr. 130.
Vincentius Lirinensis, presbyter ac doctor Latinus. 402.
Xystus Papa sextus, idemq; martyr. 130.

EX LITVRGIA, SIVE Missa S. Iacobi, & aliis scriptis.

CAPVT I.

EVcharistiæ sacrificium in quo iuxta B. Pauli admonitionem, sunt precationes, postulationes, & gratiarum actiones, corpusque Christi a legitimis sacerdotibus conficitur & offertur, semper appellatum fuit à patribus Liturgia vel Missa. Itaque in Liturgia Iacobi Apostoli fratris domini primique Hierosolymorum Episcopi, sacerdos deum patrẽ ita precatur: Spiritum tuum sanctissimũ demitte nunc domine in nos, & in hæc dona sancta proposita, vt superueniens, sancta & bona & gloriosa sua præsentia sanctificet, & efficiat hunc panem sanctum corpus Christi tui, & calicem hunc preciosum sanguinem Christi tui. Quæ quidẽ beati Iacobi verba, manifestè ostendunt, panem in corpus, & vinum in sanguinem Christi conuerti transmutarique, contra hæreticos huius tempestatis. Nã Christus in institutione ipsius Eucharistiæ dicit apertissimè: Hoc est corpus meũ, quod pro vobis datur: Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur. Quando hæretici aiunt verum corpus Christi in Eucharistia non contineri: & panis substantiam, in substantiã carnis non conuerti: quid aliud quàm affirmant Christum mentiri? quid aliud quàm more canum atque porcorum conculcãt margaritas sacrosancti mysterij? Ideo autem primi Patres orthodoxi hoc sacramentũ appellarunt Eucharistiã, quia Christus εὐχαριστήσας eam confecit, vt Euangelia testantur. Etiam initio Liturgiæ S. Iacobi sacerdos sic orat: Non sum dignus qui oculos obuertam huic sacræ & spirituali mensæ, in qua vnigenitus filius tuus & dominus

Universidad de Deusto
Biblioteca

noster Iesus Christus mihi, qui peccator sum, & omnibus maculis labefactatus, mysticè proponitur in sacrificium. Proinde hanc orationem & gratiarum actionem tibi offero, vt mihi spiritus tuus paracletus mittatur, fortificans ac instaurans me ad hanc Missam, &c. Porrò in fine eiusdem Liturgie ipse sacerdos fundit hanc precem. Largitus es nobis domine deus sanctificationem in perceptionem sanctissimi corporis & precioſi sanguinis vnigeniti tui domini nostri Iesu Christi: impartire nobis gratiam, quoque Spiritussancti tui boni, & cõserua nos inculpabiles in fide, &c. Ex his verbis apostolicis, & ex scriptis aliorum Patrum primitiuæ Ecclesiæ, quæ posthæc proferemus in medium, sole clariùs liquet, Missam vel Liturgiam non esse rem nouitiam atque impiam, vt profani hæretici nunc blasphemant.

Psalm. 107. Heb. 5. & 7. Est enim sanctum diuinumque euangelicæ legis sacrificium, institutum à Christo, qui est sacerdos in æternum secundum ordinẽ Melchisedec. Nam

Luc. 22. in cœna nouissima panem & vinum in corpus sanguinem suum consecrauit atque obtulit: & discipulis suis cæterisque sacerdotibus, vt ipsum in sui cõmemorationem facerent, præcepit. Tertius canon apostolorum perspicuè demonstrat Dominum Iesum instituisse ipsum sacrificium Eucharistiæ. Est igitur in Ecclesia non tantùm spirituale sacrificium, vt hæretici garriunt, verùm etiam externum, nempe, sacrosancta Liturgia, quàm Christus loco omnium externorum sacrificiorum veteris legis nobis reliquit. Spiritualia sacrificia ad omnes in vniuersum Christianos spectãt, vt sunt puræ preces, humilis contritio cordis pia mortificatio carnis, ac cætera huiusmodi, propter quæ cuncti verè fideles regale sacerdotium & sacerdotes in sancta scriptura appellantur: at missæ sacrificium ab illis duntaxat offerri potest qui sacerdotes consecrati sunt. Iam quum Ecclesia Dei nihil hoc sacrificio sublimiùs habeat,

1 Pet. 2. Apo. 1. dolendum sanè est, plerosq; sacerdotes nimis negligenter & irreuerenter Missam peragere. Veruntamẽ propter eorũ vitia, neq; sacrificium neq; sacerdotium maledictis impetendum est.

Quod à nobis inuocari & honorari debeãt Sancti, eadem Beati Iacobi Liturgia docet his verbis. Commemorationem agamus sanctissimæ, immaculatæ, glorioſissimæ, benedictę dominę nostræ matris dei & semper virginis Mariæ, ac omnium sanctorum & iustorum: vt precibus atq; intercessionibus eorum omnes misericordiam cõsequamur. Hæc ibi: At hæretici huius temporis à Satana instigati, dicunt sanctos hac vita defunctos non esse inuocandos aut honorãdos à fidelibus. Scit enim diabolus nos plurimum adiuuari precibus ac meritis beatæ Dei genetricis atque aliorum sanctorum: ob idque inuidia ardens nos tanto bono per hæreticos spoliare nititur. Ex *2. Mach. 15* diuinuis scripturis discimus Deum propter sanctos, qui vel adhuc viuunt, vel iam hinc emigrarunt, præstare beneficia mortalibus, & misericordiam gratiamq; donare. Si enim sancti quũ adhuc corruptioni obnoxij, peregrinarentur à Domino, multùm alios suis precibus apud Deum adiuuare poterant: quantò magis id facere possunt, iam à corruptione alieni, ac Deo perfectè cõiuncti? Quum sint vnum cum eo qui omnia potest, ipsi quoque aliquo modo possunt omnia, & orationes nostras cognoscunt suspiciuntq; Iudas Machabæus vidit Oniam virũ pium qui defunctus erat, manus protendentem, & orantem pro omni populo Iudæorum: vidit & alterum ætate gloriaque admirabilem, de quo ipse Onias dixit: Hic est fratrum amator & populi Israel, hic est qui multũ orat p populo & vniuersa ciuitate Hieremias Propheta Dei. Hæc visio Iudæ 2. libro Machabæorũ annotata est. Libri autẽ Machabæorũ licet ab hæreticis reiiciãtur, ab Ecclesia tamen habentur pro Canonicis. In eadem Iacobi Liturgia magnificè laudatur Dei genitrix virgo Maria hoc mòdo: Dignum est, vt te beatam dicamus Deiparam, modis omnibus irreprehensam, & matrem Dei nostri, honorabiliorem quàm Cherubim, & glorioſiorem quàm Seraphim, quæ

„ quæ sine corruptione Deum verbum
„ peperisti: te reuerà Deiparam magnifi-
„ camus. Tibi ô plena gratię vniuersa cre-
„ atura gratulatur, angelorum cœtus &
„ hominum genus, quæ es templum san-
„ ctificatum, paradisus spiritalis, virgi-
„ num gloria, ex qua Deus carnẽ assum-
„ psit, & puer factus est Deus noster qui
„ est ante secula. &c.

Orandum esse pro fidelibus defunctis, ipsa eadem beati Iacobi Liturgia testatur, vbi sacerdos precatur hunc in modum: Memento Domine Deus noster orthodoxorum & rectè de fide sentientium, ab Abel iusto, vsque in hodiernum diem. Fac eos requiescere in regione viuentium, in regno tuo, in delitijs paradisi, in sinu Abrahæ, Isaac, & Iacob sanctorum Patrum nostrorum: vn-
„ de exultat dolor, tristitia & gemitus:
„ vbi præsidet lumen vultus tui & perpe-
„ tuò refulget. Itemque alio loco in eadẽ
„ Liturgia sacerdos orat ita: Fac vt obla-
„ tio nostra grata & acceptabilis sit, per
„ Spiritum sanctum sanctificata, in pro-
„ pitiationem peccatorum nostrorum,
& eorum quæ populus per ignorantiam admisit, & in requiem animarum eorum qui ante nos dormiunt. Rursum in eadem Liturgia, diaconus profert hæc verba: Pro remissione peccatorum nostrorum & propitiatione animarum nostrarum, & pro omni anima afflicta & vexata, misericordiæ & auxilij Dei indigente, & pro conuersione errantium, curatione infirmorũ, liberatione captiuorum, requie patrũ & fratrum nostrorũ, qui ante nos dormierunt, dicamus extensa voce: Domine miserere. Hæc ibi. Si à vero rationis iudicio non decidissent hæretici, viderent profectò quàm rectè Ecclesia Dei

Cap. 12. oret pro fidelibus defunctis. Nam secũdo Machabæorum libro (quem pro canonico Ecclesia recipit) habentur hæc verba: Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, vt à peccatis soluantur. Hinc cõstat esse Purgatorium.
„ Neque enim oramus pro illis animabus quæ vel in cælo vel inferno sunt: sed pro illis duntaxat quæ adhuc purgari debent, antequam cœlestem plenamque beatitudinem adipiscantur.

Prædicta beati Iacobi Liturgia semper à Catholicis magnę fidei habita est, & in ecclesia Dei magnam obtinuit authoritatem. Quæ quia primum græcè scripta fuit, complures orthodoxi patres græci meminerunt eius, & eam citant in suis lucubrationibus. Basilius Magnus & Ioannes Chrysostomus suas Liturgias ad similitudinem illius conscripserunt, & multa ex ea mutuati sunt. Denique sextum vniuersale Concilium, quod Constantinopoli sub Iustiniano eius nominis secundo Imperatore in palatio regali, quod nominatur Trullus, celebratum dicit illam à Iacobo Apostolo scriptam fuisse, atque ex ea hæreticos refellit: vti liquet ex trigesimo secundo canone illius Concilij. Quin etiam ipsa Liturgia innuit Iacobum esse authorem: In illa enim vbi iam conficienda est Eucharistia, habentur hęc verba: Ea nocte qua tradebatur, *1. Cor. 11.*
„ vel potiùs seipsum tradebat (Iesus Chri-
„ stus) pro vita & salute mundi, accipiẽs,
„ panem in sanctas, immaculatas & in-
culpabiles manus suas, in cælum suspiciens, ac tibi Deo & Patri ostendens, gratias agens, sanctificans, frangens, dedit nobis discipulis suis & Apostolis, *Matth. 26.* dicens, Accipite &c.

Porrò quum hæc Liturgia Iacobi Apostoli clarissimè ostendat orãdum esse pro fidelibus defunctis, non fuerit intempestiuum hic apponere nonnulla quæ beatus Ioannes Damascenus de hac traditione Apostolica scribit in sermone quem de defunctis edidit. Sic enim ibi loquitur: Discipuli illi Saluatoris & diuini Apostoli, qui ipsius Ver-
„ bi spectatores fuerunt, totiusque mun-
„ di circulum viuum ceperunt, in tremẽ
„ dis atque impollutis & vitalibus myste-
„ riis memoriam eorum qui fideliter ob
„ dormierunt habendam edixerunt. Po-
„ steà in eodem sermone citans beatum
„ Ioannem Chrysostomum ait: Ioannes
„ ille cui ab auro cognomen est (verè e-
„ nim aurea verba loquitur) Non temerè inquit, aut casu hæc à sapientissimis Dei discipulis sancita, atque Ecclesiæ ipsius tradita fuerunt, vt sacerdos in tremendis mysteriis preces fundat pro fidelibus defunctis. Rursum

Universidad de Deusto
Biblioteca

in eodem sermone Damascenus alle-
"gat diuum Gregorium Nyssænum his
"verbis: Sapientissimus Gregorius Nys-
"sænus ait: Non absque ratione & vtili-
"tate à Christi prædicatoribus & disci-
"pulis traditum est, & in sancta Dei Ec-
clesia vbiq; vim legis obtinuit, sed res
est modis omnibus vtilis, Deoque im-
primis gratia, videlicet memoriam eo-
rum qui in recta fide dormierunt face-
re in diuina illa, lumineque plena my-
stagogia. Hæc ex Damasceno. Itaq; hæ-
retici æui nostri vel modò pudore affe-
cti sileant, qui dicunt consuetudinem
orandi pro defunctis antiquam non es
se, & Patres ac Christianos Ecclesiæ pri-
mitiuæ eam non tenuisse.

Ritus Missæ quos Iacobus Apostolus literis commendauit, expressi quidem non sunt in scripturis canonicis, sed multa Apostoli à Deo edocti Ecclesiæ tradiderunt, quæ in sacris literis expresse posita non sunt. Euangelium certè dicit diuinam adorandamque Eucharistiam (quæ & sacramentum & sacrificium est) à Christo institutam fuisse: at quo ritu ipsum sacrificium peragi debeat, non dicit. Quod autem Apostoli plurima vel potiùs innumera Ecclesiæ tradiderint quæ in diuinis literis nō sunt expressa, lector plenissimè cognoscere poterit ex lectione huius libelli siue farraginis. Neque mirùm videri debet, quod Apostoli multa docuerint quæ scripturis diuinis comprehensa non sunt: quum beatus Ioannes in calce libri sui euangelici testetur Domi-
„ num Iesum multa fecisse, quæ in Euan-
„ gelio scripta nō fuerūt. Ait enim: Sunt
— & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scri-
bantur per singula, nec ipsum arbitror
mundum capere posse eos qui scriben-
di sunt libros. Sicut autem plurima fe-
cit Iesus, de quibus Euangelia nihil nar
rant: ita proculdubiò multa sacratissi-
mo ore suo prorulit, quæ ibi non sunt
adnotata. Sanè Paulus Apostolus affir-
mat ipsum dominū Iesum dixisse hæc
verba, Beatius est magis dare, quam ac-
cipere: quæ tamen verba nusquam in
libris euāgelicis legimus. Lucas etiam
in initio libri Acta Apostolica conti-
nentis, refert eūdem Christum redem-
ptorem nostrum post resurrectionem
suam per dies quadraginta apparētem
discipulis suis, loquutum fuisse eis de
regno Dei: hoc est de beatitudine cæle-
sti & statu atque gubernatione militan
tis Ecclesiæ. Atqui ex verbis, quæ tot di-
erum spatio loquutus est, paucissima
diuinis scripturis sunt mādata. Credi-
mus autem Apostolos ea quæ tunc
ab ore Christi acceperant, tradidisse po
steà illis, quos viua voce instituebant.
Eodem Actorum Apostolorum libro
loquēs Lucas de Paulo & Sila ac Timo-
theo ait: Quum pertransirent ciuita-
tes, tradebant eis custodire dogmata
„ quæ erant decreta ab Apostolis & seni-
„ oribus qui erant Hierosolymis. Sicut
autem ciuitates illæ reuerenter susce pe
runt ea quæ Ecclesia ipsis per Paulum
& collegas eius proponebat: ita apud
nos quoque omnia quæ tradiderunt &
statuerunt, vel dixerunt Apostoli, mag
nam authoritatem habere debent, eti-
amsi in sacris & canonicis libris nō in-
ueniātur expressa. Si quidē ipse Paulus,
scribēs Thessalonicēsibus, etiā traditio-
nes nō scriptas iubet seruari, his verbis:
Fratres state, & tenete traditiones quas
edocti estis, siue per sermonē siue per epis-
tolā nostrā. Et Christus omnib⁹ Apostolis
atq; eorū successorib. dicit: Nō vos estis
qui loquimini, sed spiritus Patris vestri
qui loquitur in vobis. Quare ea quæ A-
postoli & Ecclesia docent, pro verbo
Dei habenda sunt: nec contemni vllo
modo possunt, nisi ab his qui hostes
Dei sunt. Authoritas ipsius Ecclesię Ca
tholicæ (quam Paulus columnā & firmamentum veritatis nuncupat) ingēs
est. Nam si credere debemus dictis Mat
thęi vel Ioannis qui mēbra sunt Eccle-
siæ, quanto magis fides habenda est ver-
bis & doctrinæ totius Ecclesiæ? Si item
non ambigimus Spiritum sanctum lo-
quutum fuisse per Apostolos, quomo-
do dubitare poterimus eum loqui per
Ecclesiam Apostolorum matrem? Ita-
que in his quę Ecclesia approbat, & no-
bis suscipienda credendaque proponit
non oportet anxiè requirere testimo-
nium scripturarū canonicarum. Neq;
enim Deus voluit omnia in scripturis
apertè exprimi: vt disceremus humili-
ter subesse Ecclesiæ, & pateremur nos
ab illa

Matt.26. Marc.14. Luc.22.
Cap.21.
Actor.20.
Cap.1.
Actor.16.
2.Thes.2.
Matth.18.
1.Tim.3.

ab illa instrui, nostrumque iudicium eius iudicio submitteremus. Satis nobis esse debet quod ita docet & credit veritatis columna, videlicet Ecclesia catho
Matth.18. lica atque Apostolica, quæ erroris expers est. Adeò vult Christus omnes obedire Ecclesiæ, vt in Euāgelio dicat eum qui illam non audit, habēdum esse pro Ethnico & publicano. Ipse eidem Ecclesiæ semper adest, eamque regit, quē-admodum est pollicitus dicēs, Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad
Matth.28. consummationem seculi. Neque alia quærenda est Ecclesia Apostolica, quā
„ illa cui Romanus summusque Ponti-
„ fex loco Christi præsidet in terris. Hæc enim fidē arq; doctrinam q̄ à Christo & Apostolis Apostolorumque discipulis ac sanctis eorum successoribus accepit, in hodiernum vsque diem seruat integram. Eam verò fidem & doctrinā hic libellus non obscurè ostendit: conuincens mendacij hęreticos huius tempestatis, qui vt imperitis & incautis faciliùs imponant, dicunt se sic credere & docere, sicut Patres Deo chari, in primitiua Ecclesia crediderunt atque docuerunt.

Sed quia hoc capite tractauimus potissimùm de Liturgia Iacobi Apostoli, adijcemus in calce etiam id quod idē Apostolus in epistola sua scribit de sacramento extremæ Vnctionis, quod hætetici modò insolentissima temeritate abrogare volūt. Ait ergo: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros
Cap.5. Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine domini: & oratio
„ fidei saluabit infirmum & alleuiabit
„ eū dominus: & si in peccatis sit, remit-
„ tentur ei. Hic beatissimus Iacobus monet vt fiat, quod Christus circa fideles qui periculose ægrotant, faciēdum instituit. Nō quicquam suum statuit: sed illud nobis tradit, quod à Christo didicit. Diuus Innocentius Pontifex summus huius nominis primus, ad quem semel atque iterum scripsit beatus Ioannes Chrysostomus, in fine epistolæ suæ ad Decentiū Eugubium Episcopum datæ, meminit extremæ vnctionis, & citat hunc locum Iacobi Apostoli. Id ipsum facit sanctus Augustin. secundo libro de visitatione infirmorum. Nimirùm Ecclesia Catholica sacramentum istud quod ab initio accepit, fideliter retinet, & vsque ad consummationem seculi retinebit, quantumcunque oblaterent inimici veritatis hæretici.

Ex scriptis S. Martialis, & aliorum.

CAPVT II.

BEatus Martialis domini nostri Iesu Christi discipulus, qui cum Apostolis etiam ante passionem dominicā conuersatus est, ac postea à sanctissimo Apostolorum principe Petro in Gallias ad prædicādum Euangelium missus fuit, in epistola quam ad Burdegalenses scripsit, ita de sacerdotibus & sacra Eucharistia loquitur: Honorabatis sacerdotes qui decipiebant vos sacrificijs suis, quæ mutis & surdis statuis offere- *Cap.3.*
bant, quę nec se nec vos iuuare poterāt. „
Nunc autem multo magis sacerdotes „
Dei omnipotentis, qui vitam vobis tri „
buunt in calice & viuo pane, honorare „
debetis. Et paulò post de Eucharistiæ „
sacrificio, hoc est, de Missa scribit hæc „
verba: Sacrificium Deo creatori offer- „
tur in ara, non homini neque ange- „
lo. Moxque subiungit: Vbique offer- „
tur Deo oblatio munda, sicut testatus „
est: cuius corpus & sanguinem in vitā *Malac.1.*
æternam offeremus. Rursumque ait: Ipse (Christus) corpus habens immaculatum & sine peccato (quia conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine) in ara crucis ipsum permisit immolari, Quod autem Iudæi per inuidiam immolauerunt, putentes se nomē eius à terra abolere, nos causa salutis nostræ in ara sanctificata proponimus: sciētes hoc solo remedio nobis vitam præstandam & mortem effugandam. Hæc enim ipse Dominus noster iussit nos agere in sui commemorationem. *Lucæ.22.*
Attendant & expendant ista hæretici qui de sacerdotio & Eucharistia. Missęque sacrificio malè sentiunt. Discant & hinc Christum instituisse diuinum illud sacrificium, iussisseque discipulis suis vt ipsum offerent in sui commemorationem. Sanè Iustinus philosophus & martyr, qui tam vicinis Apostolis fuit, vt Ioannem Euangelistam

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtam vidiſſe potuerit, in libro quodam & dialogo à ſe edito diſputans cum Tryphone Iudæo, affirmat cum Martiale iſtud Euchariſtiæ ſacrificium eſſe mundam illam oblationem, de qua Deus per Malachiam prophetam ſacerdotibus Iudæorū loquutus eſt ita: Non eſt mihi voluntas in vobis dicit, dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim ſolis vſque ad Occaſum, magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.

Cap.1.

Actor.7.

De conſecratione altaris ac baſilicæ ſancti Stephani, ipſe Martialis eodem loco ait: Dum altaria dæmonū in puluerem redigerentur, aram ignoti Dei ad conſecrationem reſeruari iuſſimus: qua dedicata in nomine domini Dei Iſrael, & ipſius teſtis Stephani qui pro eo à Iudæis paſſus eſt, non hominis cultum, ſed Dei in ea frequentatis. Hæc ibi Ecce aram in nomine Dei & martyris eius Stephani conſecratam. Sed modò conſecrationem templorum atque altarium irrident hæretici. Atqui veteri teſtamento, quod vmbram futurorum continebat, legimus Moyſen iuſſu Dei conſecraſſe tabernaculum teſtimonij & altare.

Leuit.8.

Ipſi hæretici traditiones Apoſtolicas atque adeò ipſum crucis ſignum, quod Dei Eccleſia ſacramentis rebuſque conſecrandis tam diligenter adhibet, & quo fideles omnes ſeſe aſſiduè munere debent, deſpiciunt. Cæterùm de hoc ſalutifero ſigno Martialis in eadem epiſtola ſcribit in hæc verba: Crucem domini in quem credidiſtis Deū verum & Dei filium, ſemper in mente, in ore, in ſigno tenete. Crux enim domini armatura veſtra inuicta contra ſatanam, galea cuſtodiens caput, lorica protegens pectus, clypeus tela maligni repellēs, gladius iniquitatem & angelicas inſidias peruerſę poteſtatis ſibi propinquare nullo modo ſinens. Hoc ſolo ſigno cæleſtis victoria data eſt nobis, & per crucē baptiſma ſanctificatum eſt.

Cap.8.

Idem Martialis in epiſtola ad Toloſanos teſtatur ſe ſua cohortatione effeciſſe, vt ſancta Valeria virginitatē Deo voueret: ſed carnales hæretici huius tēporis votum caſtitatis impudentiſſima garrulitate vituperat. Vt autem lector faciliùs intelligat verba Martialis quæ à nobis ſubiungentur: hiſtoriam breuiter enarrabimus. Ipſa nobilis virgo Valeria, ſponſa erat Stephani principis Galliæ Aquitanicæ. Quam quum ille vrgeret ad celebrandum nuptias, & videret in propoſito virginitatis animū obfirmaſſe, iratus iuſsit eam capite plecti. Paulò poſt tamen Chriſtianam fidem ſuſcepit, & baptizatus cœlibem vitam egit. Nam quum vidiſſet ſatellitē ſuum ſiue ſpiculatorem, qui Valeriæ caput amputauerat (eum Martialis tyrannum appellat) ſubitò coram ſe expiraſſe, vehementer exterritus, aduocauit beatum Martialem. Qui quum ad- „ ueniſſet, & ſpiculatorem mortuum ad „ vitam in nomi Domine Ieſu reuocaſſet, Stephanus in Chriſtum credidit cū „ ſuis ſatrapis. Ait ergo Martialis: Stephanus qui iam cognouit veritatem Dei „ creatoris ſui, & baptizatus eſt à me cum „ tyrannis & ſatellitibus ſuis, in gratia „ Dei quotidie creſcit noua proles ger- „ minis viui, quam dominus noſter Ie- „ ſus Chriſtus vſque in finem ſeculi per „ eos quos nouit & prædeſtinauit, ſibi „ multiplicabit ſecūdum diuitias gratiæ „ ſuæ. In cuius nomine, ſicut multi veſtrum viderunt, tyrannum eius reſuſcitaui à mortuis, qui & ipſe cum ſatrapis baptizatus, à morte duplici ſubtractus eſt. Virgo autem Valeria ſponſa Regis terreſtris, ſed melius ſponſa Regis cæleſtis, quæ per meam prædicationem virginitatem mentis & corporis Deo deuouerat, gladio decollata, dum vitā temporalem contempſit, æternam inuenit: & temporalem mortē pro Chriſto ſuſciper non recuſans, æternā mortem deuicit. Hæc enim per operationē meam Spiritu ſancto repleta, magna effecta iſt in gratia Dei. Et ideò prudens virgo ad cæleſtia regna peruenit, & diabolum triumphauit. Hæc Martialis de ſanctiſſima virgine Valeria. Nonnulli hæretici etiā nunc dicunt Sanctos ante iudicij ac reſurrectionis diem non ingredi cælum & Deū non videre: ſed eos cōfutat ipſe Martialis dum aſſerit beatam

Philip.1. Ioan.17. in Concilio Laodicæno.

tam Valeriam peruenisſe ad regna cœleſtia. Cunfutat illos & Paulus Apoſtolus, dum ait: Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Profectò fieri non poteſt, vt is qui peruenit ad regnum cæleſte, & cū Chriſto eſt, Deum nō intueatur, quum omnes qui in cœlo ſunt, Deum videant ſicuti eſt. Iam olim Eccleſia Catholica clara voce pronunciauit, ſanctas perfectasque animas ſtatim poſt mortem corporis recipi in cælum, ac beata Dei viſione perfrui.

„ Rurſum eodē loco martialis loqui- „
„ tur de Stephano principe hoc modo: „
„ Sponſus virginis (Valeriæ) adeò eſt affe- „
„ ctus teſtis paſſionum Chriſti, vt in cor- „
„ pore ſuo cæleſtem conuerſationē iam „
„ præbeat ſubditis: deſideria carnis ſuæ „
„ crucifigēs, & regnū diabolī cōminuens „
„ Nec ſolum Chriſto, cui credidit, eccle- „
ſias per ſuum regnum ſecundum quod
Spiritui ſancto & nobis viſum eſt, diſpo-
nere & fabricare gaudet: ſed antiqua
templa dæmoniorum ac ſpurciſſima
fana idolorum deſtruens, perfectus in
fide videtur. Ipſius enim iuſſu idola Ca-
durci oppidi & Toloſanæ vrbis & con-
finij eius, iam nuper diruta ſunt. Cui e-
tiam obedire debetis in omnibus, quia
princeps à Deo vobis eſt conſtitutus, à
quo omnis poteſtas & paternitas in cę-
lis & in terra originem & fortitudinem
ſumpſit. Quem principem bonum ad
hoc tantum munus perduxit germen
nouellæ fidei, per quam nouus homo
factus, nouo homini coniunctus eſt: vt
pro ſuauitate quoque premij futuri, il-
lectus, copulam carnalium nuptiarum
deuitauerit per meam prędicationem,
quatenùs liberior Deo famulari poſſit,
& multas cateruas populorum ſubde-
re fonti regenerationis. Nec ideò tamē
prohibemus nubere legitimo connu-
bio: quum & hoc coniugium honeſtū
conceſſum ſit & conſtitutum à Deo ab
„ initio mundi in multiplicatione gene- „
„ ris humani. Atque infrà Martialis ad- „
„ dit: Vltrà hunc graduū homini licitè „
„ conceſſum, viduitatem in præmio ma- „
„ iori conſtituit. Sed & tertium excellen- „
„ tem gradum honeſtatis in virginitate „
„ demonſtrauit nobis perfectum, & per „
„ omnia ſimilē angelicæ dignitati. Hæc „
ibi. Paulus etiam Apoſtolus apertè præ-
fert virginitatem coniugio dicens: Qui
ſine vxore eſt, ſollicitus eſt quæ domi-
ni ſunt, quomodo placeat Deo: qui au-
tem cum vxore eſt, ſolicitus eſt quæ
ſunt mundi, quomodo placeat vxori,
& diuiſus eſt. Et mulier innupta & vir-
go cogitat quæ domini ſunt, vt ſit ſan-
cta & corpore & ſpiritu: quæ autem
nupta eſt, cogitat quę ſunt mundi quo- „
modo placeat viro. Ac rurſum: Qui „ 1.Cor.7.
matrimonio iūgit virginem ſuam, be-
ne facit: & qui non iungit, meliùs facit.
Hæc Paulus. Falſum igitur eſt quod hæretici deblaterant, dicentes virginitatē coniugio non præſtare. O homines à recto iudicio alieniſſimos.

Beatus Martialis vir caſtiſſimus atque puriſſimus laicum principem ad ſeruandum cœlibatum hortatus eſt. At hæretici & virgines Deo conſecratas, & monachos ſincero Dei cultui addictos, nefandis matrimonijs nunc copulāt. Qui vt faciliòs ſacerdotes domini in ſacrilegas nuptias & naſſam perditionis pertrahant, aiunt presbyteros in primitiua Eccleſia inijſſe connubia: ſed hoc verum non eſt. Tunc quidem nonnulli qui eximia probitate vel ſanctitate pręditi erant, etiamſi vxores haberent, promouebantur ad ſacerdotium, modò tam ipſi quàm vxores eorum digamiæ expertes eſſent: ſed nunquam ſub noua euangelica aque lege, is qui iam ſacerdos erat, permiſſus eſt vxorem ducere in Eccleſia Dei. Hinc Apoſtoli in canonibus ſuis dicunt: Innup- „ tis qui ad clerum prouecti ſunt, præci- „ pimus, vt ſi voluerint, vxores accipiant, ſed lectores, cantoresque tantum- modo. Et rurſum: Qui poſt baptiſmū duabus implicitus fuit nuptijs, aut con- „ cubinam habuit, non poteſt eſſe epiſ- „ copus, vel presbyter, vel diaconus, vel omnino ex ordine clericorum. Item- „ que: Qui viduam duxit, aut eiectam, „ aut meritricem, aut alienam quæ publicis mācipata ſit ſpectaculis, epiſcopus aut presbyter, aut diaconus, aut omni- „ nō de ſacro clericorū numero eſſe nō „ poteſt. Itidem Paulus Apoſtolus oſtendens quiſnam poterat ſacerdos fieri, ait: Si quis ſine crimine eſt vnius vxoris vir, &c. De epiſcopo quoque ſic ſcribit:

Cano.26.
Cano.17.
Cano.18.
Tit.1. 1.Tim.3. Ibidem.

Opor-

Oportet episcopũ sine crimine esse, vnius vxoris virum. Et de diaconis etiã dicit. Diaconi sint vnius vxoris viri. Hoc est non sint digami. Notẽt autem hic hæretici nostri nostræ tempestatis, qui gradus Ordinis sacri deliramenta bardorum hominum esse iudicãt, quã serio Apostoli episcopos, & sacerdotes & diaconos, & alios ministros Ecclesiæ exprimant. Nam quum in veteri legẽ, quæ veritatis vmbra præferebat, Leuitæ & sacerdotes, & principes sacerdotũ fuerint, qui res sacras curarent tractarentque & peculare ministerium Deo impenderent: iustum profectò fuit, vt in noua euangelicaque lege, quæ diuinum Eucharistiæ sacramentum atque sacrificium nobis exhibet, gradus illi ordinis sacri haberentur. Enimuerò sacerdotium secundum ordinem Aarõ figura erat sacerdotij Christi quod est secundum ordinẽ Melchisedec: & qui funguntur hoc noui testamenti sacerdotio, sub specie specie panis & vini offerunt Deo verum corpus Christi, & sanguinem. Planè Deus qui varios spirituum angelicorum ordines in cælo constituit, distinctos etiam Ecclesiasticæ functionis gradus in terra voluit esse, miram Hierarchiam vtrobiq; disponens. Videmus & in externa Rep. diuersos esse gradus eorum qui illam administrant, Deo ita ordinante.

Quia verò intelleximus quosdam etiam hisce temporibus nostris de diuinitate mysterioq; Trinitatis non recte sentire, apponemus hic nonnulla, quæ sanctus Martialis in ipsa epistola ad Burdegalenses de altissimo illo scribit mysterio. Ait igitur? Sanè de mysterio Trinitatis, quam bonus & suauis Deus rex regum, per nostram annunciationem reuelare dignatus est vobis, scitote intelligentes, quia vltra omnem sensum angelicarum potestatum & virtutum vera diuinitas excellit, quam impossibile est etiam à spiritibus angelicis comprehendi. Sola enim Trinitas in diuinitate vnitatis seipsam nouit. Hæc enim ante secula in claritate suæ æternitatis permanebat, nihil in se diminutũ, vel quod augeri posset, continẽs: sed vnius æternitatis, vnius volũtatis, vniꝰ essentiæ, vnius sanctitatis, vnius puritattatis, vltra omnẽ puritatẽ, vltra omnẽ gloriã, in charitate, in veritate, in bonitate habitauit. Et paulò infrà. Fratres, scitote quia verbũ in quod credidistis, filius est, vnigenitus antè omnẽ substantiam, ante omne initium. Ipse est enim principium, quia de principio ineffabiliter genitus est. In nostro verò tẽpore mirabiliter ab angelo annũciatus, & in veritate incomprehensibili de virgine Maria natus est, nihil diminutus à diuinitate maiestatis suæ cuius nos testes sumus. Spiritus verò Dei qui vos sanctificauit credẽtes in ipsum, qui filium naturalem & sibi secundum æternitatẽ coæqualem per omnia, resuscitauit tertia die à mortuis, non est genitus sicut verbum: quia ipse spiritus in diuina æqualitate gloriosus, processit ineffabiliter ab eo qui genuit, & ab eo quoque qui genitus est. Itaque spiritus domini non genitus, non factus, nõ creatus, sed procedẽs est à patre & verbo. Verbo autem domini cæli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Itaque nihil discretum in diuinitate Trinitatis sentiatis: quia nobis vnus & idẽ Deus qui cuncta creauit, pater: & vnus & idẽ Dominus, per quẽ omnia facta sunt, & filius eius Iesus Christus: & vnus idemq; Deus, Spiritus sanctus, in quo omnia subsistũt. Et hęc in personis tria diuisa, in diuinitate vnus Deus, indiuisus est, Hæc ibi.

Luc. Rom. 4. Psal. 32. 1. Cor. 8.

Cap. 10.

Cap. 11.

Cæterũm de hæresibus, deque firmitate Ecclesiæ Catholicæ & hæreticis, beatus Martialis mox posteà in eadem epistola loquitur ita: In nouissimis temporibus (videlicet quando in cælo cum Christo, quem Deum & hominem in terra adorauimus, erimus soluti à corpore, venturi verò post nos in hac terrena pugna conuersabuntur) oportet multos discedere retrò: dum Deum qui illos creauit & vocauit, abnegare non timebunt. Et inimicus qui nunc à cordibus vestris proiectus est, venturus est vt superseminet in populo Dei grana errorũ. Sed firma Ecclesia Dei & Christi nec cadere, nec disrumpi poterit vnquã Venient autem præsumptores absque gratia Dei loquentes, quorum gloria labiorum procedit ex superbia: similes illi qui superbia cœlum præsumens habitare, mox de cœlo cum angelis suis sequacibus ruit in æternam voraginem. Hi docebunt aliam doctrinam, quæ aliena est à Deo, amica autem diabolo: per quam ipse spiritus erroris animas post se trahere festinabit.

Iste beatissimus Martialis qui in cœna nouissima & institutione sacræ Eucharistiæ præsens fuerat, euidenter ostendit se etiam adfuisse, quum Christus in horto comprehenderetur: ait enim in epistola ad Tolosanos: Discipulo suo à quo tradendum se nouerat, dulcedine suæ bonitatis (nobis trementibus & intuentibus sæuitiam eorum qui eum comprehendere venerant) osculum dedit. Qui autem eũ tradidit, cõdiscipulus nobis erat, &c. Et suprà in eadem epistola scribit hũc in modum: Vobis iam notum feci, & iterùm vobis notum facio, quod Christus postquã resurrexit de sepulchro, conuersatus est nobiscum per dies quadraginta, & conuesci nobiscum non est dedignatus, &c. In initio quoque epistolæ ad Burdegalenses scriptę loquitur ita: Resurrexit antè lucem die tertia de loco in quo eum sepeliri vidimus, & apparuit nobis, & lætificauit nos: Testes enim sumus, quia eum ascendere in cœlum vidimus. Porrò istæ duæ præcellentes & verè Apostolicæ sancti Martialis epistolæ ad Burdegalenses & Tolosanos, fuerunt Dei beneficio tandem post multa secula inuentæ Lemouicis, in basilica sancti Petri Apostoli (ibi enim sepultus fuit ipse Martialis) in arca saxea sub terra.

Idem Martialis Euangelium in alijs prædicans, quum cognouisset Petrum & Paulum Apostolos Romæ martyrio vitam hanc finiuisse, Basilicam iam à nobis commemoratam in vrbe Lemouica extruendam curauerat: altare laminis aureis inuestiuerat: lucernas ac lampades quæ ante altare collucerent, ex auro purissimo posuerat: crucem, thuribulum, & candelabra aurea fieri præceperat: demumque ipsam Basilicam in honorem omnipotentis Dei ac beati Petri Apostoli præsente Stephano principe solenniter consecrauerat, vt historiæ veridicę tradunt, Dedicauit & alias basilicas Saluatori Christo, ac beatæ Mariæ virgini Deiparæ, sanctoq; Andreæ Apostolo. Notent hic hęretici etiam in primitiua Ecclesia varium basilicarum ornatum & cæreos vel lampades fuisse in vsu. Hæc & Apostolici canones testantur, in quibus ita scriptum est: Vas aureum & argenteum sanctificatum, aut velamen linteumùe nemo amplius in vsus suos assumat: id enim iniquũ est. Et suprà: Si Clericus aut laicus cærã vel oleum ex sancta surripuerit Ecclesia, excommunicetur. Ac rursum in initio ipsorum Canonum: Licitum non est aliud quippiam admouere ad altare, quàm oleum in luminaria, & incensum tempore sanctæ oblationis. Hæc ibi. Nihil verò mirùm, quòd sub noua lege in ædibus sacris vbi corpus Christi conficitur, sumitur, asseruaturque, & diuina maiestas sanctissimè colitur atque adoratur, talia habeantur: quum sub lege veteri & candelabrum, & lucernæ, & perpetuus ignis, & aurea vasa, & diuersa ornamenta in domo Dei posita fuerint.

Cano 73. Can. 72. Can. 3. Exod. 37. Leuit. 6. Exod. 36. Exod. 39.

Istud quoque quod dicturi sumus in historijs fide dignis adnotatum est. Quum Stephanus Galliarum princeps à Nerone euocatus veniisset in Italiam ac deinde rebus ritè gestis, & diuinissimo Petro Apostolo Romæ salutato, iam reuersus esset in Gallias: vnus è militibus eius Christianis, nomine Heribertus, Arcadij illustris viri filius, lauans se in flumine, subitò submersus atque extinctus est. Qui die subsequẽti à beato Martiale Apostolo rogatu Stephani & Arcadij reuocatus ad vitam, testatus est palàm esse Purgatorium, in quo animæ fidelium, quorum peccata in hac vita plenè remissa atq; deleta non fuerint, ad certum tempus detinentur. Id enim anima eius à corpore separata certò dedicerat. Atque eam ob rem posteà seculari militia relicta, sanctum Martialem sequutus est. Pleriq; hærerici æui nostri dicunt

purgatorium nihil aliud esse, quam vanum hominum somnium atque commentum: at nos etiam ex diuinis scripturis eos confutare possumus, ostendereque quod verè sit Purgatorium. Certè Christus asserens in euangelio, verbum dictum in Spiritum sanctum nō remitti, neque in hoc seculo, neq; in futuro: apertè indicat aliquas culpas remitti post hāc vitā in alio seculo. Vnde in ipsis sacris literis legimus quod sancta & salubris sit cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. Illę autem animæ defunctorū quæ adhuc aliquid remittendum, vel purgandum habent, & pro quibus oramus, neque in cælo sunt, neq; in inferno. Nam si in cælo essent, orationibus fidelium nō indigerent: si verò essent in inferno, orationibus iuuari nō possent. Quare omninò fateri cogimur esse Purgatorium, in quo retinentur. Etiamsi expressis sacrarum scripturarum verbis Purgatorium comprobari non posset: quia tamē Ecclesia (quæ veritatis columna est) credit esse Purgatorium: nos nihil de ea re dubitare debemus.

Matth. 12.
2. Mac. 12.

Ex scriptis S. Abdiæ, & Aliorum.

CAPVT III.

ABdias Simonis & Iudæ Apostolorum discipulus, edidit historiam Apostolicam, quam Iulius Africanus vetustissimus scriptor Latinam fecit, atque in decem libros digessit: asserens in Præfatione ipsum Abdiam vidisse Saluatorem nostrum Iesum Christum in carne. Hic igitur Abdias septimo libro, vbi iam explicuit vti sanctus Matthæus Apostolus, velamē capiti beatæ Ephigenię virginis compluriumque aliarum virginum imposuit, & eas oratione ad Deum fusa cōsecrauit, statim præclaram Liturgiæ missæ (quam nunc insani fanaticique hæretici vehementer impugnant & execrantur) mentionem facit, dicens: Quum respondissent Amen, & mysteria domini celebratata ac Missam susscepisset omnis Ecclesia, retinuit se: vt iuxta altare vbi corpus ab eo fuerat Christi confectum, illic martyrium Apostolicum exultaret. Itaque non multò post expāsis manibus orantem, speculator missus ab Hyrtaco, à tergo punctū vnius gladij ictu feriens, Apostolum martyrem Christi effecit.

Paulo infrà Abdias ita loquitur: Ephigenia sacratissima virgo Christi, quicquid in auro & argento ac gemmis habere potuerat, hoc totum sacerdotibus contulit & omni clero dicēs: Postquàm dignam Apostolo Christi fabricaueritis Ecclesiam, quicquid superfuerit, pauperibus erogabitis. Et suprà narrat Abdias ipsum Matthæum Apostolum reuocasse ad vitam mortuum regis Aeglippi & reginæ Euphenissæ filium. Propter quod signum quum multa ei dona offerrentur, iussit vt illis diuenditis, templum domino Deo ædificaretur: Quod & factum est. Scribit igitur Abdias hæc verba: Et vocauit nomen templi Matthæus, Resurrectio, quoniam per resurrectionem occasio ædificationis extiterat. Sedit autem in Ecclesia illa Matthæus annis viginti tribus, & constituit presbyteros ac diaconos, & per ciuitates ordinauit episcopos, multas construxit per loca diuersa Ecclesias. Item in fine libri sexti loquens Abdias de basilica quam Xerxes rex beatis Apostolis Simoni & Iudæ statim post martyrium corū exstruere ceperat, ait: Facta est huius fabricæ ædificatio per annos tres continuos, & consummata die natalis Apostolorum, & die coronationis dedicata. Quinto autem libro exponens vti in Epheso Aristodemus idolorum pontifex maximus miraculis permotus accesserit cum multis alijs ad Ioannem Euangelistam, atque ad pedes eius prociderit, loquitur in hunc modum: Eos ille susciens orationem cum gratiarum actione obtulit Deo, præcepitque eis vnius hebdomadæ ieiunium: quo expleto, baptizauit eos in nomine domini nostri Iesu Christi, patrisque eius omnipotentis, & illuminatoris Spiritus sancti. Qui quum baptizati fuissent, fregerunt omnia simulachra, & fabricauerunt basilicam in nomine sancti Ioannis: in qua & ipse Ioannes

assum-

assumptus est. Discant hinc hæretici templa Deo Sanctisque eius ritè dedicari, & Ecclesiæ apostolicæ id facienti insultare atque oblatrare desinant.

Octauo eiusdem Abdiæ libro, Bartholomæus apostolus instruens in fide Christiana Polymium regem, dicit Mariam virginem Deiparam votum virginitatis Deo obtulisse. Ita enim ibi loquitur: Hæc virgo (Maria) seruā, dę virginitatis votum prima Deo omnipotenti vouit. Prima inter fœminas hoc constituit in corde suo vt diceret, Domine, offero tibi virginitatem meam: quum hoc à nullo homine nec verbo didicisset, nec exemplo ad imitationem inuitata cōstituisset, vt virgo pro amore Dei specialiter permaneret. Hæretici hæc audientes erubescant, qui castitatis & continentiæ votum improbè sugillant. Nam & Ephigenia aliæque virgines quæ à beato Matthæo velamen acceperunt, & consecratæ sunt (vt suprà dictum) virginitatem suam Deo deuouerant.

Cæterùm tertio Abdiæ libro, narratur vti Andreas apostolus dum Corinthi esset, orauerit Deum, ac ieiunauerit pro conuersione & salute ciuisdā Nicolai senis, qui ad vltimam vsque ætatem suam libidini & scortationibus deditus fuerat: vbi verba ista legimus: Vox de cœlis delapsa est, dicens, Obtines Andrea pro sene. Sed sicut tu ieiunijs fatigatus es, ità & ipse studeat per ieiunium saluari. Et vocans eum, prędicauit ei apostolus abstinentiam. Et paulò post dicitur: Nicolaus redijt ad domum suam & omnia quæ habebat, distribuit indigentibus. Ipse quoque multum se excruciauit: ita vt per sex menses nihil aliud quàm aquam acciperet, & pane arido visceretur. Igitur exacta digna pœnitentia, haud ita multò post senex iste excessit è seculo. Hæc ibi. Idem libro quinto habetur quemadmodum Ioannes apostolus iuuenem quendam qui post susceptum baptisma princeps latronum factus fuerat, perquisierit, & inuentum ad salutarem cordis contritionem sanctasque lachrymas commouerit atque ibi hæc verba sunt scripta: Ad Ecclesiam eum reuocauit, & indesinenter pro eo orationes profundēs, & cum ipso pariter ducens crebra ieiunia, indulgentiamà domino expetebat. Porrò sexto libro ista de Iacobo apostolo (qui frater domini dictus est) recitantur: Vinum & siceram non bibit, sed neque animal manducauit. Et infrà additur: Iacebat super genuà sua orans pro populi indulgentia, ità vt orando callos faceret in genibus ad modum cameli: semper genuà flectendo, nec vnquam ab oratione cessando. Et libro septimo Matthæus apostolus coram Hyrtaco rege concionem habens, inter alia dicit: Diebus certis, siue quadragesimæ siue legitimorum ieiuniorum temporibus, ab esu carnium qui non abstinuerit, crimen incurrit. Neque verò manducare crimē est: sed incongruè manducare peccatum est. Denique si aliquis priùs cibū carnalem accipiat, & posteà ipso die quo iam cibo naturali refectus est, cibum spiritualem (videlicet sacram Eucharistiam) sumat, ex vtroque cibo reus criminis & inhonestatis & præsumptionis efficitur: non ideò quia manducauit, sed quia contra ordinem, & contra iustitiam, & contra regulam Dei, cibo carnali priùs refectus est. Hæc ibi. Quid ad hæc omnia dicent hæretici huius temporis, qui abstinentiam, ieiunia, pœnitentiæ laborem atque orationis studium paruipendentes, fidem nescio quam bonis operibus minimè exornatam sufficere asserunt, quique traditionibus apostolicis ac sanctis Ecclesiæ decretis superbè conculcatis, quouis tempore & quibuslibet diebus indiscriminatim carnibus viscuntur?

Libro quinto postquàm Abdias dixit Ioannem apostolum sese vinum in sepulchro deposuisse, iussisseque vt operiretur à discipulis, addit hæc verba: Protinus manna exiens de sepulchro apparuit cunctis, quam vsque hodie gignit locus iste, & fiunt virtutes, per orationes eius frequentes. Hic ab omnibus infirmitatibus ægroti liberantur & periculis eximuntur, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

precum suarum quisque consequitur
" effectum. Ex quibus verbis beati Ab-
" diæ liquet, quam delirent & insaniãt
hęretici dicentes, Sanctos hac vita de-
functos nihil posse, ob idque à fideli-
bus inuocandos non esse. Rursum ip-
se Abdias in fine decimi libri, loquẽs
de corpore beati Philippi Apostoli iã
„ defuncti, ait: In ciuitate Hierapoli po-
„ situm est sanctum corpus eius: in cu-
„ ius tumulo post aliquantos annos duę
» sacræ virgines filiæ eius dextra leuaq;
» sepultæ sunt. Vbi præstantur benefi-
cia Dei, orante Apostolo, omnibus,
qui credunt, &c. Etiam hinc proba-
mus sanctos per mortem suis oratio-
nibus nobis impetrare beneficia.

Idem Abdias in calce noni libri,
postquam descripsit mortem beati
Thomæ apostoli, hæc verba de Mes-
» deo rege subijcit: Quum Mesdei filius
» correptus esset à dæmonio, nec quis-
» quam qui eum sanaret, posset inueni-
» ri, successit huiusmodi Mesdeo sen-
» tentia, vt diceret: Vado & aperio se-
» pulchrum, & tollens ossa de corpore
» Apostoli, suspendam filio meo, & cu-
» rabitur. Ascendebat igitur secundum
» cogitationes suas Mesdeus ad mon-
tem: & reuelauit ei se Thomas, dicens:
In viuentes non credidisti, & in mor-
tuos credis? Sed ne timeas: miserebi-
tur & tui Dominus Iesus, & exhi-
bebit tibi viscera misericordiæ suæ,
propter bonitatem suam. Verùm vbi
ascendit Mesdeus, reserato sepulchro
ossa inuenire non potuit: qui iampri-
dem reliquias sanctas quidam de fra-
tribus rapuerant, & in vrbe Edessa se-
pelierant. Ea tamen quæcunque Rex
in sepulchro reperit humi vel stercoris, supra quę iacuerant reliquiæ Apo-
stoli, auferens Mesdeus & alligans fi-
lio suo, ait: Credo tibi Christe nunc,
quia recessit à me ille qui hominum
turbat affectus, ne ad te vidẽdum sum-
ma properatione contendam. Itaque
vbi suspendit illa puero, statim sana-
tus est ex illa hora: & factum est gaudi-
um magnum inter fratres super con-
uersione regis ad regem cœlestẽ Chri-
stum Iesum dominum nostrum. No-
tanda sunt quæ hic dicuntur de sacris
sanctorũ reliquijs, quas hæretici nunc
nihili pendunt, & nulla veneratione
à fidelibus prosequendas esse garriũt.
Notandum etiam, quod Apostolus iã
defunctus apparuerit Mesdeo regi:
Nam hæretici huius temporis, non
credunt fieri huiusmodi apparitiones
defunctorum, quum tamen Euange- *Matth.17.*
lium apertè asserat Moysen apparuis-
se Apostolis quando Christus transfi-
guratus est.

Paulo suprà scribens Abdias vti ip-
se Thomas Apostolus fuerit sepultu-
ræ datus, ait: Eum cum lachrymis se-
pelierunt fratres in sepulchro regio,
in quo reges priores sepulti sunt, pre-
ciosis & plurimis amictum odoribus
atque indumentis. Apparuit autem
confestim Siforo & Zazani, qui recu-
sabant in vrbem ire, & tota die ad se-
pulchrum sedebant: atque illis dixit:
Quid sedetis custodientes me? Ascen-
di, & recepi omnia quæ speraui. Hæc
ibi. Si Thomas receperat ea quę spera-
uerat, vtique in cælo erat, & Deum
videbat, quod plerique hæretici huius
temporis negant alicui sancto obtin-
gere antè resurrectionis ac iudicij
diem.

Libro septimo Abdias enarrata ne-
ce B. Matthæi apostoli, scribit presby-
teros, diaconos, & alios clericos cum
discipulis sancti Apostoli dixisse hæc
verba: Celebremus omnes cum gau-
dio martyrium apostoli. Vnde liquet
rite celebrari natalia ac festa sancto-
rum. Nos hic ponemus pauca quæ
Simeon Mataphrastes de beato Ioan-
ne Euangelista scribit. Postquam e-
nim enarrauit vti ille dilectus Apo-
lus sese coram discipulis suis in sepul-
chrum effossum substrato pallio de-
misit, ac spiritum Deo reddidit, sta-
tim subiungit: Hoc die quo ista conti-
gerunt, splendidus huic Theologo ce-
lebratur Ephesi conuentus ex omni
genere & ætate, qui astrorum splen-
dorem imitetur. Prætereà in hoc
sacro loco ad quem hic cum pulio
declinauit, minutus quidam pul-
uis manat ac exoritur, cuiuis acce-
denti medelam ab omni morbo sup-
peditans. Quum igitur in nocturnis
lau-

» laudibus feceris ipsius ab his qui in eo
» templo ministrans tradatur cœtibus
ad hoc congregatis, non exhauritur:
sed quò ampliùs hauriunt, eò ampli-
ùs manat. Hæc ille. Notandum quod
dicit. In nocturnis laudibus festi ipsi-
us. Neque enim templa ob hoc so-
lùm erecta sunt, vt in eis verbum Dei
prædicetur, & sacramenta percipian-
tur (quod dicunt hæretici) sed ob id
potissimùm, vt sanctum Missæ sacrifi-
cium celebretur, & laudes Deo canan
tur, orationesq; offerantur: quemad-
modum ipse testatur dicens, Domus
mea domus orationis vocabitur.

Isaiæ.56. Matth.22. In fine sexti libri Abdias ista verba de sacris Apostolorum Simonis & Iu-
dæ corporibus ac reliquijs ponit: Post
" tres menses misit Rex Xerxes nuncios
" in ciuitatem Senayr, qui corpora
" sanctorum Apostolorum ad suam
" transferrent ciuitatem, in qua extrue-
re cepit basilicam. In medio autem
sarcophagum corpora sanctorum A-
postolorum portantem ex argẽto pu-
ro instituit, &c. Huiusmodi pietatem
laudandam nunc damnãt stolidi hæ-
retici. Beatus Cornelius summus Pon
tifex & martyr corpora Apostolorum
Petri & Pauli rogatu Lucinæ nobilis-
simæ Deoque deditæ matronæ leua-
uit è terra, & in sacris congruisque lo-
cis honorificè posuit, vt ipse scripto
testatus est. Simeon Metaphrastes scri
bens de corporibus sanctorum Apo-
" stolorum Andreæ, Lucæ, & Timothei
" loquitur ita: Iustinianus assumptis
" imperij sceptris, hæc sacra Apostolo-
" rum corpora theca argentea conclu-
dens, circa altare vehementi Dei amo
re reponit, nempe preciosa in preci-
oso conditorio. Porrò communi
Apostolorum nomine, templum ap-
pellatur. Ad quod sanè omnes qui cõ-
ueniunt, sanctificationem participan
tes, spirituali implentur gaudio. Hæc
ibi. Ecclesia Catholica ab Apostolis
eorumq; successoribus edocta, atque
à Spiritu sancto illuminata, Sanctos
qui iam regnant in cælis cum Christo,
eique perfecte vniti sunt, piè ac studi-
osè veneratur & inuocat, eosque co-
honestat festis, laudibus, templis, ima-
ginibus, cereis, lampadibus, & alijs qu
bus potest modis, atque eorum sacras
reliquias exosculatur, argentoque &
auro exornat: sciens id Deo gratissi-
mum esse. Nam honor Sanctis exhibi-
tus, exhibetur proculdubiò ei qui il-
los sanctificauit. Vnde & Christus eis
dicit: Qui recipit vos, me recipit. Item
alio loco quanti Sanctos faciat osten-
dit, his verbis: Vbi sum ego, illic & mi-
nister meus erit. Ac rursum: Si quis
mihi ministrauerit, honorificabit e-
um Pater meus. Ecclesia igitur cum
propheta regio læta decantatq; Mihi
nimis honorati sunt amici tui Deus,
nimis confortatus est principatus eo-
rum.

Matto.10. Ioan.12. Psal.139. Ibidem.

Diximus supra Iulium Africanum
affirmare, quod Abdias viderit Chri-
stum: hoc ipsum expressum est etiam
in sexto libro vitam Simonis & Iudę
apostolorum complectente. Ibi enim
habentur hæc verba: Videntes omnes
infirmitates verbo curari, cæcos illu-
minari, mortuos etiam suscitari in
nomine domini Iesu Christi, vniuersi
populi crediderunt, destruentes tem-
pla & Ecclesias extruentes. Ordinaue-
re autem apostoli in ciuitate Babylo-
nis episcopum nomine Abdiam, qui
cum ipsis venerat à Iudæa, qui & ipse
viderat oculis suis dominum. Et re-
pleta est ciuitas Ecclesijs. Hęc ibi. Quia
verò nonnulla ex ijs quæ in historia a-
postolica posita sunt, videntur desum
pta ex Egesippo vel alijs qui Abdia po-
steriores fuerũt: verisimile est Iulium
Africanum non ex solo Abdia decem
libros illius historiæ collegisse. Credi-
mus tamen maiorem eiusdem histo-
riæ partem ex scriptis Abdiæ (qui ipse
& ex aliorũ libellis pleraque mutua-
tus erat) depromptam esse. Sed etsi ea
quæ narrat Africanus non fuissent pri
ùs scripta ab Abdia, ne sic quidem par
uipendi deberent: quum idem Afri-
canus sit authorfide dignus & perue-
tustus. Nam vixit eo tempore quo flo-
rebat Origenes, vt historici ecclesiasti-
ci referunt.

Pium esse iudicamus hic adiungere
sanctissima aliquot verba, quę presby-
teri & diaconi Achaiæ narrant. An-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dream apostolum de Missæ sacrificio & Eucharistia(antequam ad supplicij locum duceretur) dixisse, Illi enim eius passionem quam coràm positi viderant scripserunt. Quum igitur proconsul Aegeas beatissimo Andreę persuadere niteretur, vt dijs sacrificaret,respondit Andreas:Omnipotenti Deo qui vnus & verus est, ego omni die sacrifico. Non thuris fumum,nec taurorum mugientium carnes, nec hircorum sanguinem,sed immaculatum agnum quotidie in altari crucis sacrifico, cuius carnes posteaquā omnis populus credentium manducauerit,& eius sanguinem biberit, agnus qui sacrificatus est, integer perseuerat & viuus.Et quum verè sacrificatus sit, & verè carnes eius manducatæ sint à populo, & verè sanguis eius sit haustus:tamen(vt dixi)integer permanet, & immaculatus & viuus. Hæc sancti Andreæ verba prorsus dissipant omnes blasphemias, quibus hæretici huius tempestatis sacram Eucharistiam diuinumque Missæ sacrificium impetūt.Sanctus item Marcellus Petri apostoli discipulus & martyr Christi, describens vitam beatissimę virginis Petronellæ,ipsius Petri apostolorū principis filiæ, quam Flaccus quidam Romanus consul, ob incredibilem eius pulchritudinem cupiebat sibi vxorē adiungere,sed illa mori potiùs, quam homini mortali nubere optabat, hæc inter alia dicit: Accepto trium dierū spacio,virgo sancta iciunijs & orationibus occupabitur: habens sanctam virginem Feliculam collectaneam suam secum. Tertiò itaque die veniens ad eam sanctus Nicomedes presbyter, celebrauit mysteria Christi (hoc est, Missam diuinissimam) Virgo autem sacratissima mox vt corporis Christi sacramentum accepit:reclinans se in lectulo emisit spiritum.

Ex scriptis S.Dionysij Areopagitæ & aliorum.

CAPVT IIII.

Cap.17. Dionysius Areopagita, B. Pauli apostoli discipulus, martyreq; inclytus,quem ipsePaulus adChristianā fidem cōuertit (vti Lucas in actis apostolorum testatur)in libro de ecclesiastica Hierarchia ad Timotheum scripto,luculentissimè explicat venerabiles ritus qui ex apostolorum traditione illis temporibus obseruabantur in ecclesiasticis ac sacris rebus. In cuius libri initio,ita de apostolis primis ducibus sacerdotalis functionis scribit: Cap.1.
Primi illi sacerdotalis muneris duces, quum ex summa supersubstantialiq; deitate sancti muneris plenitudinem percepissent, & id ipsum deinceps proferre & propagare à diuina bonitate missi essent,ipsiq(vt qui transissent in Deum)posteros ad diuina prouehere affatim cuperent, visibilibus signis cælestia sacramenta texerunt.
Ac paulò post: Summa illa & super substantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus suis nobis tradiderunt: Et infra alloquitur Timotheum his verbis: Eminentissimam pontificalis muneris rationem nemini tradas , præterquam æqualibus tuis reuerendissimis præsulibus, qui sacra tractant ac perficiunt. Hæc Dionysius. At hæretici nunc præcellentissimum munus pontificum & ordinem sacerdotalem contēnunt atque conculcant. Quapropter ipsi quidem videntur esse canes & porci, illi quos in Christus in euangelio designauit,dicens:Nolite sanctum dare canibus,neque mittatis margaritas vestras ante porcos,ne fortè conculcent eas pedibus suis. Matth.7.

Cap.2.
Cap.3.
Postquam Dionysius in eodem libro pulcherrimè exposuit ritus sanctissimi baptismatis, tractat de ritibus conficiendæ Eucharistiæ,id est,de ritibus illius cælestis sacrificij in quo sacerdos iuxta institutionem Christi proferens hæc verba, Hoc est corpus meū, Hic est calix sanguinis mei,&c. ipsam sacrosanctam & augustissimā Eucharistiam conficit, Loquitur ergo Dionysius in hunc modū:Operæ precium est illam(videlicet Eucharistiā) exponere, & eius veluti corporalia lineamenta describere:tum verò vbi eā ex authoritate scripturæ sacerdotaliq; institutione dedicerimus, ad illius contemplandam sacratissimā dignitatem Matt.26.

gnitatem diuino spiritu subuehi. Et paucis interiectis addit: Itaq; pontifex quidē vbi orationem sanctam supra diuinum altare peregit,ex ipso incensum adolere inchoans,omnem Fani ambitum circuit. Demum ad sanctum altare iterum rediens,psalmorū incipit melos concinentibus secum sacra carmina omnibus ecclesiastici ordinis gradibus. Deinde ministrorū officio lectio sanctarum scripturarū suo ordine recitatur. Porrò ministrorum alij quidem pro clausis templi foribus astant,alij proprij aliquid muneris agunt. Qui verò ipsius ordinis præcipui sunt, vna cum sacerdotibus sanctum panem & benedictionis calicem sacrosanctis altaribus imponunt. Ad hæc venerandus Antistes orationem sanctissimam peragens, pacem sanctā omnibus nunciat: & quū se mutuò omnes salutauerint, mystica sanctorū recitatio fit. Vbi verò manus tum Antistes, tū sacerdotes aqua lauerunt,pontifex ad mediū diuini assistit altaris: circunstant autem soli cū sacerdotibus electi quiq; ex ministrorum numero. At verò pontifex quū diuina munera laude prosequut⁹ fuerit, sacrosancta & augustissima mysteria conficit:& quæ ante laudauerat venerandis operta & abdita signis,in cōspectū agit,diuinaq; munera reuerenter ostendens,ad sacram illorum communionem & ipse conuertitur,et reliquos vt cōmunicēt hortatur. Sumpta demū atq; omnibus tradita cōmunione gratias referens, finē mysteriis imponit. His verbis Dionysij euidenter confutantur hæretici temporis nostri,qui sanctissimum Missæ sacrificiū modis quibus possunt impugnant. Videmus certè ex hoc loco quàm magnificis præclarisque cæremonijs ipsa Liturgia seu Missa olim peragebatur, & Eucharistia consecrabatur ab episcopo vel sacerdote , neque enim aliquis alius eam conficere potest. Nemo autem consecratur Episcopus nisi sit sacerdos : & nullus est sacerdos (vt idem Dionysius ait) nisi ab Episcopo ad id muneris promotus & consecratus fuerit. Ipse Dionysius posteà luculenter exprimit , quid mysterio Eucharistico contineri credat, orans ita : O diuinū penitus sanctumq; mysterium , operimenta signorum tibi obducta dignanter aperiens,nobis palam atq; aperte lucesce, nostrosq; spirituales oculos singulari claroque tuę lucis fulgore imple.

Vbi in eodem libro Dionysius dis- Cap.3.
seruit de ritu quo Episcopus sanctum chrisma sine vnguentum conficiebat atq; consecrabat:continuò addit hæc verba:Eo vtitur ad omnem fermè sacerdotalis officij functionem. Et infrà:Sacrosanctum mysterium(vnguēti) quod nunc laudatur à nobis, eius ordinis atque virtutis est, vt sacerdotalia cuncta perficiat. Atq; ideò sancti præceptores nostri(apostoli)illud quasi equali ordine atque officio coniunxêre sacro synaxeos) siue Eucharistiæ) mysterio. Ac postea : Et qui sacratissimo regenerationis(id est baptismi)mysterio consecratur, consummans vnguenti iniunctio, aduentum spiritus sancti largitur. Et paulò post: Hoc itē sacratius aduerte , quod sactissimorum mysteriorum lex diuini altaris consecrationem castissimis infusionibus sacratissimi vnguenti perficit. Hæc tibi. Hæretici verò temporis nostri sacrum hoc chrisma reiiciunt, altarium ac basilicarū cōsecrationi illudunt,omniaq; in Ecclesia Dei sceleratissime profanant.Certè in veteri lege Exod.10.
nos hæc verba legimus: Loquutus est dominus ad Moysen dicēs: Sume tibi aromata,primę mirrhę & electæ quingētos siclos,& cinnamomi mediū , id est,ducētos quinquaginta : casiæ autē quingētos siclos in pōdere sanctuarij, olei de oliuetis mensuram , faciesque hinc vnctionis oleū sanctū, vnguentū cōpositum opere vnguētarij, & vnges ex eo tabernaculū testimonij, & arcā testamenti,mensamq; cum vasis suis, candelabrum & vtensilia ejus, altaria thymiamatis & holocausti,& vniuersam suppellectilē, quæ ad cultum eorum pertinet.Sacrificabisque omnia, & erunt sancta sanctorum:quæ tetigerit ea , sanctificabitur. Aaron & filios eius vnges,sanctificabisq; eos, vt sacerdotio

Universidad de Deusto
Biblioteca

dotio fungantur mihi,etc. Item alio
" loco:Tulit Moyses vnctionis oleum,
" quo liniuit tabernaculum cum omni
" suppellectili sua.Cumque sanctificans
" aspersisset altare septem vicibus,vnxit
" illud, & omnia vasa eius labrumque
" cum basi sua sanctificauit oleo: quod
" fundens super caput Aaron, vnxit cũ
" & consecrauit, &c. Beatus Fabianus
" decimus nonus pontifex Romanus ac
martyr venerandus,in secunda epistola sua quam scripsit ad omnes Episcopos Orientales ita de Chrismate loquitur:Dominus Iesus postquàm cœnauit cum discipulis suis, & lauit pedes eorum(sicut à sanctis apostolis prę decessores nostri acceperunt, nobisq; reliquerunt)chrisma cõficere docuit. Ipsa enim lauatio pedum nostrũ sanctificat baptismum, quando sancti chrismatis vnctione perficitur& confirmatur,&c.

Leu.8.

Ioan.13.

Posteà in eo ipso libro Dionysius describens ritus qui iuxta apostolorũ doctrinam seruabantur in consecrati
Cap.5. one Pontificum siue Episcoporum & sacerdotum atque ministrorum, ait: Præsul vbi sacrandus offertur, vtroq; genu posito ante altare habet supra ca
" put Euangelia à Deo tradita, manum-
" que Pontificis:atque hoc modo à con
" secrante Pontifice castissimis impreca
" tionibus consummatur. Sacerdos ve
" rò coram sancto altari ponens vtrum
que genu,in capite habet Põtificis dexteram: & in hunc modum à sacrante Præsule, sanctissimis inuocationibus consecratur. At verò minister altero tantùm coram sanctis altaribus posito genu,sacrantis se Pontificis dexterã in capite præfert, atque ab eo perficitur precationibus ad eam rem accommodatis. Cuilibet autẽ ipsorum à benedicente Põtifice, signum crucis imprimitur, &c. Heu quanta dementia nunc deprauati sunt hæretici, qui sacrum ordinem in Ecclesia Dei euertere nituntur,& profano ore dicunt nihil esse discriminis inter eos qui sacris initiati sunt, & laicos. Beatus Paulus Apostolus scribens ipsi Timotheo Episcopo, cui Dionysius librum suum de ecclesiastica hierarchia dedicauit,hæc verba de consecratione iam iam commemorata ac manus impositione dicit: Manus citò nemini im- 1.Tim.5.
posueris.Si seriò considerarent hæretici,quam solennes cæremonias Deus etiam sub veteri lege(quæ vmbras figurasque exhibebat) obseruari voluerit in consecratione Aaron sacerdotis & Exod.29. Num.8.
filiorum eius ac Leuitarum: non irriderent consecrationem sacerdotum nouæ Euangelicæque legis, qui adorandam Euchariſtiam conficiunt & tractant sacrasque functiones obeunt, non insultarent consecrationi ministeriorum Ecclesiæ sanctæ, sed eam laudarẽt atq; honore prosequerentur.

De ritibus quibus monachus consecrabatur,ipse sacer Dionysius in eodem hierarchiæ ecclesiasticæ libro ita
inter alia loquitur: Sacerdos ad eum Cap.6.
accedens, interrogat primùm an re-"
nunciet diuisilibus omnibus: deinde"
exponit illi perfectissimam vitam."
Vbi verò ille omnia intentè promise-"
rit, cõsignãs eũ crucis signo,sacerdos"
tũdet,trinas diuinas beatitudinis per-"
sonas inclamans,exutumq; veste om-"
ni aliam induit: & cum sanctis alijs qui astant viris ipsum salutans, diuinorum mysteriorum participem facit. Et paulò suprà de ipsis monachis sic scribit idem Dionysius: Sancti præceptores nostri(scilicet apostoli) diuinis eos appellationibꝰ sunt prosequuti,partim Therapeutas (id est cultores) à sincero dei famulatu atq; cultu, partim monachos, ab indiuidua & singulari vita appellantes. Ex his Dionysij verbis liquet, monachatum non esse nouitium institutum,vt modò garriunt hæretici. Quin etiam sub veteri lege fuerunt Nazaræi, qui se voto omisso consecrabant Deo, vt in libro Cap.6.
Numerorum habetur. Qui vult plenius cognoscere conuersationem & mores virorum ac fœminarum:qui in primitiua ecclesia sese monasticæ vitæ addicebant,legat librum Pilonis(is etiam tempore apostolorum vixit)de vita cõtemplatrice, siue de supplicibus. Ex quo nonnulla desumpserunt, atq; in suis historijs posuerunt Eusebius Cæsarienſis & Nicephorus Calistus.

Por-

Porrò de cæremoniis & ritibus
" quibus exequiæ fidelis defuncti cele-
" brabantur, Dionysius in prædicto hie
" racrhię ecclesiast.libro loquitur hunc
" in modum: Sumentes defunctum ad
" Pontificem ducunt,quasi coronis donandum sacris. Hunc ille libenter susscipit,atque peragit quæ diuino instituto fiunt super eos qui sanctè quiescunt. Coacto sancto cœtu venerãdus
" antistes (siquidem sacerdotalis ordinis fuerat qui obdormiuit) ante sanctum altare inclinãs eum, orationem ad deum inchoat,& gratiarum actionem: si autẽ honestissimis monachis aut sanctæ plebi insertus erat, ipsum ad venerãdum sacrarium ante sacerdotum inclinat ingressum: deinde precem cum gratiarum actione peragit Præsul. Deinceps verò ministri verissima de nostra resurrectione promissa, quæ diuinis inserta sunt eloquiis recitantes, cõsentanea tantundemq; valentia canunt psalmorũ cantica. Postea accedens venerabilis Præsul, precem super defuncto sacratissimam peragit, & post orationem ipse quoq; pontifex defunctum salutat, & postillum qui astant omnes. Vbi verò cuncti consalutauerunt, super defuncto fundit oleum pontifex: & oratione pro omnibus (defunctis) facta, honesto in loco ponit corpus cum ęqualibus aliis corporibꝰ sanctis. Et postea addit idem Dionysius: Precatur oratio illa (Pontificis) diuinam clementiam, vt cuncta dimittat per infirmitatem humanam admissa peccata defuncto, eumque in luce statuat & regione viuorũ in finibus Abrahę,Isaac & Iacob, & in loco, vnde aufugit dolor,& tristitia, & gemitus. Itẽq; infra: Quenam,inquit,de huiusmodi prece quam super defuncto peragit præsul ex diuinis ducibus nostris(videlicet apostolis)traditio peruenit ad nos, ope ræpreciũ est vt dicamus, &c. Quid ad ista Dionysij verba respondebunt, seducti & seductores hæretici, qui passim clamitant,non esse orandum pro fidelibus defunctis?

In fine eiusdem libri Dionysius di-
Cap.7. cit pueros & infantes admitti ad baptismum ex apostolorum traditione, sed modo qui iamvecordes homines asserere audent quod pueri non debeant baptizari,quodq; consuetudo eos baptizandi primùm ceperit tempore Nicolai Papæ huius nominis primi. Quòd si hæretici ætatis nostræ deposita superbia,seriò legerent ea quæ toto libro de Hierarchia ecclesiastica scribit Dionysius, proculdubio abiicerẽt hæresim, & idem cum Ecclesia Catholica sentirent non solum illa esse veneratione digna,quæ in canonicis expressa sunt libris:sed etiam illa quæ ex apostolorum sanctorumque Patrum traditione nobis sine scripto commendata sunt.

Verùm ne quis imperitus putet Cap.17.
præclarum hunc virum non vidisse apostolos, & nõ esse illum Dionysium cuius mentionem Lucas in actis apostolorum facit, adhuc vnum ex monumentis ipsius proferemus testimonium,quo conuincemus eum non solùm vidisse apostolos,sed etiã interfuisse sanctæ obdormitioni beatissimæ
Deiparę virginis Mariç.Nam in libro Cap.3.
de diuinis nominibus,alloquens sanctum Timotheum cui scribit,hæc dicit: Apud ipsos diuino spiritu plenos pontifices nostros (Apostolos) quũ & nos vt nosti:& pleriq; ex sanctis fratribus nostris ad contuendum corpus illud quod autorẽ vitę Deumq; ceperat, cõueniſſemus (aderat aũt & frater domini Iacobꝰ,& Petrus supremũ decus antiquissimumq; Theologorũ columen)post contuitũ placuit vt,&c. Ipse idẽ Dionysius edidit aliquot epistolas insignes, inter quas vna scripta est ad S.Ioan.Apost.& Euan.Si quispiam de
his ambigit, legat Georgiũ Pachymeram & Maximum monachum exi- Cap.20.
mios vetustosq; eiusdem Dion.commentatores: legat etiam encomiũ ęp Michael Syngelus presbyter Hierosolymitanus in ipsum Areopagitã edidit: legat item Nicephorũ Callistum secũdo libro historiæ ecclesiasticæ:videat& quid Suidas in suis collectaneis de hoc Dionysio & eius lucubrationibus ac phrasi eminentissima stylo q; singulari scribat. Qui quidem stylus

plenæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

plenæ admirandæ maiestatis in omnibus illius libris atque epistolis idem est, & vbiq; clarissimè ostendit, quàm autor sit diuinus. In epistola ad Polycarpum dicit se cum Apollophane in Aegypto apud Heliopolim fuisse, quando tempore passionis dominicæ sol obscuratus est. Citant hunc Dionysium Areopagitam in suis scriptis Origenes, Athanasius, Agatho summus Pontifex, & alij patres antiqui. Nonnulli parum cordati parumque catholici scriptores, quibus traditiones Apostolicæ & sancta Ecclesiæ dei instituta ac cæremoniæ displicebant, temerè & impudenter asserunt, istum Dionysium nō esse authorem eorum librorum, quos tam Græci quàm Latini patres oxthodoxi semper illi absque aliqua dubitatione attribuerunt: sed ad huiusmodi hominum vanissimas obiectiones atq; calumnias iam abundè respondit Godefridus Thilmannus Carthusianus, vir egregiè doctus in præfatione quam præfixit Paraphrasi Georgij Pachimerę in decem epistolas ipsius Areopagitæ, à se Latio donatæ.

Passionem eiusdem Dionysij græcè conscriptam, Ioachimus Perionius latinè reddidit. In qua vbi narratum est, vti ipse Dionysius in Gallias à beato Clemente Summo Pontifice missus, tandem pro fide Christiana glorioso martyrio mortem deuicerit, & vt Catulla nobilis fœmina Rustici & Eleutherij sociorū Dionysij sacra corpora capitibus truncata astutè surripuerit, ne in flumen ab impiis deiicerentur, hæc verba adiūcta sunt: Eam (scilicet Catullam) credimus beatorū martyrum ossa seruasse prudēti consilio, vt quæ eis digna fuerit, atque illorum precibus verè in fide progressus fecerit. Christianorum autem multitudo quæ erat quasi ciuitas doctrina beatorum martyrum conuersa, omni opera & studio vt poterat, cum precibus magnoque cupiditate supra beata corpora sanctorū martyrum templum ædificauit. Et paulò post, miracula quæ in eo loco per sanctos martyres eduntur, expressa sunt his verbis: Aegrotis salutem, claudis incessum, cæcis lumen, surdis auditum, & mutis sermonem martyres dantes, immundosque spiritus qui in corporibus insident exagitantes: assiduè remedia afferunt. Nos quoque etsi deserti & indigni, faciamus vt in illorum meritis sit nobis auxilium & præsidium constitutum. Hæc ibi. Mirum sanè est hæreticos huius temporis ista de sanctis legentes non pudefieri. Nam & hinc cognoscere possunt quàm stultè atq; impiè asserant ipsos Sanctos post mortem nihil posse, eosque à fidelibus non esse inuocandos aut honorandos.

Ex scriptis sancti Ignatij & aliorum.

CAPVT V.

FEruens ille & verè ignitus martyr Dei Ignatius, sancti Ioannis Apostoli discipulus, qui post Euodium ecclesiam Antiochenam rexit (Euodius enim à B. Petro Apostolo Romā contendente, Episcopus ibi cōstitutus fuerat) in epistola sua ad Ephesios, ita loquitur de obedientia prępositis ecclesiæ præstanda, & de cœlesti pane Eucharistiæ: Præeunte ac deducente vos pāracleto, obedite Episcopo atque præsbiterorum cœtui indiuulso animo, vnum panem frangentes, quod est medicamentum immortalitatis, antidotum ne moriamini, sed viuatis in Deo per Iesum Christum. Item in epistola scripta ad Romanos ait: Non mihi placet cibus corruptionis, neque voluptates vitæ huius. Panem Dei volo, panem cælestem, panem vitæ, quod est caro Christi filij Dei, qui natus est tandem de semine Dauid & Abrahę. Et in epistola ad Philadelphienses: Vna, inquit, fide, vna prædicatione, & vna Eucharistia vtamini. Ac paulò post: Vnus ingenitus Deus & pater: & vnus vnigenitus filius, Deus verbum & homo: & vnus paracletus, spiritus veritatis: vna quoque prædicatio, & fides vna, & baptisma vnum, & vna Ecclesia, quam fundauerunt sancti Apostoli ab extremis mundi ad extrema in sanguine CHRISTI, sudoribus ac laboribus propriis. In epistola quoque quam ad Smyrnenses misit meminit sacrificij Eucharistici siue Missæ his verbis: Non licet sine Episcopo neque baptizare, neque offerre, neque sacrificium immolare. Et paulò infra, postquam dixit Episcum principem sacerdotum, Dei quidem per principatum, Christi verò per sacerdotium imaginem ferre subiūgit: Nihil in Ecclesia maius Episcopo sacra Deo faciente pro totius mundi salute, neq; regi compar est quis in principibus, & æquitatem subditis procuranti. Qui honorat Episcopum, à Deo honorabitur: vt itidem qui inhonorat eum, à Deo punietur. Si enim qui contra reges insurgit, punitione meritò dignus erit, vtpote qui tranquillitatem & pacem communem dissoluat: quanto grauiùs supplicium metetur, qui sine episcopo quicquam facere tentat, concordiam distrahit, & bonum ordinem confundit: Sacerdotium enim est omnium bonorum in hominibus summa, in quod qui desæuierit, nō hominem inhonorat, sed Deum & Christum Iesum. Hæc ibi. Constat inter hæreticos spiritu prorsus satanico agi, qui & in Eucharistiam, & in sacrificium, & in Episcopatum, & in sacerdotium nouæ legis blasphemias congerunt, aliamque fidem tenent ac docent, quàm tenet Ecclesia catholica. De Episcopo qui pro salute aliorū sacrificare debet, etiam Apostolus loquitur, dicens: Omnis Pontifex ex hominib⁹ assumptus, pro hominibus cōstituitur in his quę sunt ad Deū, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis. Ac rursum: Omnis Pontifex ad offerēdum munera & hostias constituitur.

Heb. 5. *Heb. 8.*

Ipse idem Ignatius in epistola quā scripsit ad Ephesiios adhuc de Episcopo, sacerdotibus, & diaconis verba facit, hoc modo: Studete dilectissimi esse subiecti Episcopo, & presbyteris, & diaconis: qui enim his subditus est, Christo, qui eos largitus est, obedit: qui autem non obedit eis, non obedit Christo Iesu. Qui nō obedit filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum: temerarius enim & contentiosus est superbus, qui non obedit superioribus. Notent & ista hæretici huius tempestatis, qui episcopos ac sacerdotes superbissimè despiciūt. Rursum in epistola ad Philadelphienses ait Ignatius: Principes, obedite Cæsari: milites, principibus: diaconi, presbyteri, diaconi presbyteris sacrorum prefectis: diaconi & reliquus clerus, vnà cū omni populo, & militibus, & principibus, & Cæsare, Episcopo: Episcopus, Christo sicut Christus Patri. Ecce quàm apertè hic ostendit Ignatius diuersos in ordine ecclesiastico esse gradus, dignitate & potestate distinctos: quod hæretici impudenter negant. In epistola quoque Heroni diacono scripta, pulchre declarat diaconum non eadem posse, quæ possunt Episcopi ac sacerdotes, scribens ita: Nihil sine Episcopis agas, sacerdotes enim sunt, tu verò minister sacerdotum. Illi baptizant, sacra faciunt, ordinant, manus imponunt: tu verò eis ministras, vt Hierosolymis S. Stephanus Iacobo & presbyteris. Ipsos gradus ecclesiasticos qui infra episcopum sunt enumerat in fine epistolæ ad Antiochenos datæ, his verbis: Saluto sanctū presbyterūm cœtum: saluto sacros diaconos: saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes, exorcistas, confessores. Ibi etiam addit Ignatius hanc salutationem: Saluto custodes sanctarum portarum diaconissas: saluto Christi susceptrices virgines, quibus fruar in Domino; saluto populum Dei à minimo vsq; ad maximum.

In epistola verò quā scripsit ad Philippenses, ait: Dies festos ne inhonoretis. Quadragesimam ne pro nihilo habeatis: imitationem enim cōtinet Domini conuetsationis. Hebdomadam post diem possionis ne despiciatis: quarta & sexta feria ieiunate. Libet hic adiicere vnum canonem Apostolorum omnino conuenientē cum prædictis verbis B. Ignatij, sic enim, habet: Si quis episcopus aut presbiter aut diaconus, aut lector, aut cantor, sacram quadragesimam Paschæ vel

Luc. 10. *Ioan. 3.*

Matt. 4. *Cano. 69.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

» vel quartam feriam aut parasceuen
» non ieiunauerit, deponitor, nisi cor-
poris imbecillitate impediatur: si lai-
cus sit, communione priuator. Vti-
nam hæc aure cordis attentè excipe-
rent superbi atque inobedientes hæ-
retici, qui neque dies festos, neq; san-
ctam Quadragesimam, neque alia Ec-
clesiæ ieiunia seruare volunt, sed ea
omnia contemnunt. Si (vt ipsi som-
niant) nullum festum præter diem Do
minicam tunc fuisset receptum, non
diceret Ignatius, Dies festos ne inho-
noretis: sed diceret, Diem Domni-
cum ne inhonoretis. Proculdubio di-
es Natiuitatis Christi, & Epiphaniæ, a-
liaque festa tunc celebrantur. Quod
autem Apostoli & Ignatius scribunt
de ieiunio quartæ ac sextæ feriæ, nunc
Ecclesia non obseruat. Ipsa enim pro
temporum causarumque conditione
iustissimè nonnunquam relaxat aut
variat ea decreta, quæ ad consuetudi-
nes ritusque externos spectant: sed fi-
dem nunquam immutat. Porrò ieiu-
nium Quadragesimæ nonnulli mag-
næ autoritatis Patres dicunt fuisse à
Christo institutum. Certè Ignatius o-
stendit illud debere à Christianis ser-
uari ad exemplum Christi, quod ser-
uandum Apostoli præceperunt.

Idem Ignatius in epistola quam mi
sit ad Magnesianos, scribit ita de dog-
matibus siue traditionibus Apostо-
licis: Date operam, vt in Christi Do-
mini & Apostolorum dogmatibus
confirmemini. Et in epistola ad Phi-
ladelphien, ait; Audiui quosdã dicen-
tes, Nisi in archiuis Euangelij inuene-
ro, non credam. Talibus autem ego
dico, quòd mihi archiua Iesus Chri-
stus est, cui nõ obedire, manifesta per-
Actor. 9. » nicies est. Durum contra stimulum
» calcitrare, durum Christo diffidere,
» durum abrogare prædicationẽ Apo-
» stolorum. In epistola quoque ad suos
» Antiochenos data: Adhortor, inquit,
» vos, attendere doctrinæ Apostolorũ,
Cap. 19. Euseb. l. 3. Cap. 30. » & legi prophetisq; credere. Nicepho-
rus etiam Calistus tertio libro histo-
riæ suæ sequutus penè de verbo ad
» verbum Eusebium Cæsariensem, lo-
» quitur de beato Ignatio hunc in
modum: Ab omnibus celebratus »
Ignatius, Romam vt ibi leonibus esca »
obiiceretur, si fidem Christi non abiu-
raret, missus est: & Asiam cum firma
militum custodia vinctus peragrans,
ecclesiasq; oppidatim adiens, sermo-
nibus familiarib⁹ & cohortationibus
confirmabat. Et quoniam tunc pri-
mùm hæreses paulatim liberius se
proferre auderent, admonebat vt sibi
ab eis caueret, doctrinæque apostoli-
carum traditionum cõstanter insiste-
rent. Hæc Nicephorus. Idem monet
Paulus apostolus dùm ait: Fratres sta- » *2. Thes. 2.*
te & tenete traditiones quas edocti »
estis, siue per sermonem, siue per epi- »
stolam nostram. Itaque fideles omnes »
non solùm ea quæ in diuinis literis
sunt expressa, verùmetiã illa quæ no-
bis sermone fuerunt tradita, diligen-
ter obseruare debent. Vnde & Papias
Hieropolitanus, quem Irenæus dicit
Ioannis apostoli auditorem fuisse, in
proœmio librorum quibus verba do-
minica explanauit (teste Nicephoro)
loquitur: Non grauabor quæcunque *Nicoph. lib.*
à presbyteris rectè didici, & recte me- *3. cap. 0.*
mini, exponere: Minimè enim ijs sum *Item Euseb.*
delectatus qui multa dicerent, sed qui *l. 3. cap. 39.*
vera docerent: neque qui aliena, sed
qui à Domino, & ab eis quibus cum
ipsa veritate consuetudo fuit, tradita
de fide præcepta commemorarent.
Quod si aliquando aliquis presbitero-
rum sectator aduenisset, eorum ipso-
rum requirebam sermones: quid sci-
licet Andreas, quid Petrus dixisset:
quid Thomas, aut Philippus, aut Si-
mon, aut Iacobus: aut quid Ioannes.
aut Mattheus, aut quid alius quispiam
Domini discipulorum: aut quid etiã
Aristion, & Ioannes presbiter, & ipsi
discipuli Domini dicant. Non enim
tantùm me libris adiuuari, quantùm
viua & præsenti voce, arbitratus sum.
Hic certè Papias affirmat, se diligen-
ter requisisse ea quæ sine scripto ab A-
postolis & discipulis Domini dicta
traditaque fuerant: at plerique hære-
tici modò talia contemnunt atq; re-
pudiant.

Rursum Nicephorus decimo ter-
tio historiæ ecclesiasticæ libro, me-
minit

» minit Beati Ignatij, scribens ita: Morẽ
» antiphonorum carminum Ecclesia
» antiquitus iam inde ab apostolis ac-
» cepit. Diuinum namque Ignatiũ qui
» cum apostolis plurimo tempore vi-
» xit, quum per ecstasim animi conster-
» natus esset, visionem nouam vidisse
ferunt, sanctos scilicet angelos alter-
nis & sibi inuicem respondentibus
carminibus sanctam Trinitatem hym
nis & laudibus vehentes. Et ipse pri-
mus hanc concinendi formam Anti-
ochenorum Ecclesię dedit. Vnde qua-
si à fonte in alias Ecclesias Dei omnes,
eiusmodi consuetudo propagata est.
Id ipsum ante Nicephorum scripsit
Socrates Constantinopolitanus. Ita-
que cantus ecclesiasticus, quem nunc
sugillant hæretici, & antiquus est &
Deo acceptus.

Sanctus Polycarpus Smyrnensis E-
piscopus & Martyr insuperabilis (qui
& ipse vnà cum Ignatio fuit discipu-
lus Beati Ioannis Euangelistæ (scribẽs
ad Philippenses, ita de epistolis eiusdẽ
Ignatij loquitur: Epistolas Ignatij ab
eo ad nos missas, & alias item quas no-
biscum habuimus, ita vt iussistis ad
vos misimus. Quæ quidem literis his-
ce nostris sunt adiunctæ, quibus mul-
tùm adiuuari poteritis: complectun-
tur enim fidem & patientiam & ædifi-
Cap. 3. cationem, quæ ad Christum domi-
num nostrum refertur. Hæc verba qui
bus Policarpus approbat & laudat epi-
stolas Ignatij, Nicephorus atque Euse-
bius referunt in suis historijs. Et Ire-
næus tertio libro suo aduersus hære-
ses multùm commendat illam epistо-
Cap. 19. lam quam Policarpus ad Philippen-
ses scripsit.

De martyrio & sacris reliquijs ipsi-
» us Ignatij, Nicephorus tertio historiæ
» suæ libro ita scribit: Quum Romæ va-
» ria tormenta pertulisset Ignatius, ne-
» que quidquam de constanti decenti-
» que sua sententia remisisset, postremò
» in medio theatro duobus legionibus
» obiectus, martyrio est defunctus. Et
» carnes quidem eius atque ossa teneri-
ora bestiæ deuorarunt: quæcunque au-
Cap. 44. tem firmiora reliqua fuêre, multo de-
inceps tempore Roma Antiochiam
sunt perlata. Item libro decimoquar-
to, loquens Nicephorus de Theodo-
sio Augusto, ait reliquas Ignatij cum
magnifico apparatu Antiochiam re-
duxit, & in eo loco quod Cœmiteri-
um vocatur, veneratione magna repo
suit, & templum ingens dæmonibus
olim dicatum, in sacrosanctum fanũ
mutatum, diuino martyri consecra-
uit: vbi etiam quolibet anno publicè »
& magnificè festus dies est actus. Hæc »
Nicephorus. Ecclesia verò Smyrnen- *Euseb. lib 4.*
sis, quam rexerat beatus Polycarpus, *cap. 15.*
scripsit epistolam, ad ecclesias Ponti
de martyrio eiusdem Polycarpi, sicut
Eusebius & Nicephorus testantur. In
qua quidem epistola hæc verba inter
alia adnotata sunt: Martyres tãquam »
discipulos Domini diligimus & vene- »
ramur. Et paulò post de sanctis reli- »
quijs ipsius Policarpi, qui igne marty- »
rium compleuerat, eadem epistola lo- »
quitur ita: Nos ambusta ossa pre- »
ciosissimis gemmis chariora, & om-
ni auro probatiora per ignem facta
collegimus, ac (sicut conueniebat)
ex more condidimus. Quo in loco e-
tiam nunc præstante Domino solen-
nes agimus celebresque conuentus,
maximè in die passionis ejus. Hæc ibi.
Audiant ista hæretici, qui reliquias
sanctorum venerandas esse negant, &
festis eorum detrahant.

Ex scriptis Sancti Clementis & aliorum.

CAPVT VI.

CLemens Beati Petri apostoli dis-
cipulus, atque eiusdem in prima-
tu Ecclesiæ successor & martyr glori-
osus (cuius scripta meritò à nobis ci-
tanda erant ante scripta Ignatij & Dio
nysij) in prima sua epistola quam ad
Iacobum Apostolum fratrem Domi-
ni scripsit, ita de sancto Petro & de se-
ipso loquitur: Hic ipse Petrus qui pro »
immẽsa charitate, quam erga omnes »
homines gerebat, palam cum omni fi- »
ducia (aduersante etiam tyranno hu- »
ius mundi) bonum prædicare non de-
stitit: & regem omnium seculorum
per orbem terræ, & vsq; ad ipsius Ro-
manæ vrbis huius notitiam, vt ipsa
etiã saluaretur, inuexit. Hic (inquam)

Universidad de Deusto
Biblioteca

» pro pietate pati volens, præsentem vi-
» tam finiuit. In ipsis autem diebus, qui-
» bus vitæ finem sibi imminere præsen-
» sit, in conuentu fratrum positus, ap-
» prehensa manu mea repentè consur-
» gens, in auribus totius Ecclesiæ hæc
» protulit verba: Audite me fratres &
conserui mei: quoniam vt edoctus
sum ab eo qui me misit. Domino &
magistro meo Iesu Christo, dies mor-
tis meæ instat. Clementem hunc Epis
copũ vobis ordino, cui soli meæ præ-
dicationis & doctrinæ cathedram tra-
do. Qui mihi ab initio vsque in finem
comes indiuiduus fuit, & per hoc veri
tatem totius meæ prædicationis ag-
nouit. Qui in omnibus tentationibus
meis socius extitit, fideliter perseue-
rans. Quem præ cæteris expertus sum
Deum colentem, homines diligen-
tem, castum, discendi studijs deditum
sobrium, benignum, iustum, patien-
tem, & scientem ferre nonnullorum
Matt.6. (etiam ex his qui in verbo Dei insti-
tuuntur) iniurias. Propter quod ipsi
trado à Domino mihi traditam po-
testatem ligandi atque soluendi: vt
de omnibus quibuscunque decreue-
rit in terris, hoc decretum sit & in cæ-
lis. Ligabit enim quod oportet ligari,
& soluet quod expedit solui, tãquam
qui ad liquidum Ecclesiæ regulam no
uerit. Ipsum ergo audite, scientes quia
quicunque contristauerit doctorem
veritatis, peccat in Christum, & patrẽ
omnium exacerbat Deum, vnde & vi
ta carebit. Hæc eo dicente, ego proci-
dens ad pedes eius, rogabam, excusans
me & declinans honorem cathedræ
vel potestatem. At ille respondens:
Pro hoc (inquit) ne me rogaueris. Hoc
enim fieri statutum est mihi, & eò ma
gis quò te excusas, quia hæc cathedra
eum, qui cupit illam & audacter expe-
tit, non requirit, sed ornatum mori-
» bus & in verbis eruditum, &c. Ista au-
» tem de se narrat Clemens non ad sui
» iactationem atq; ostentationem, sed
» purè ad dei honorem, & quia res ita
» exposcebat, ac beatus Petrus ei præce-
» perat, vt postea in eadem epistola te-
» statur. Porrò hæretici qui Summum
» pontificem spernunt & eius authori-
tatem nihili pendunt, notent hic ea
quæ Petrus Apostolus de Clemente
successore suo dicit. Quod si sub vete-
ri lege Deus voluit aliquem esse sum-
mum sacerdotem, cui alij obtempe-
rare debebant: profectò sub noua lege
non debuit in Ecclesia Dei deesse Sum
mus potifex, cui omnes obedirent.
Hæc etiam verba in Deuteronomio
de eo qui summo sacerdoti recusat Deut.17.
parêre scripta sunt: Qui superbierit,
» nolẽs obedire sacerdotis imperio qui
» eo tempore ministrat domino Deo
» tuo: ex decreto iudicis morietur ho-
» mo ille, & auferes malum de Israel:
cunctusque populus audiens, timebit,
vt nullus deinceps intumescat super-
bia. Hæc ibi. Si non esset vnus Sum-
mus Pontifex in Ecclesia, citò omnia
in ea perturbarentur confunderen-
turque. Ipse igitur pro vicario Christi
habendus est, etiamsi non rectè viue- Rom.13.
ret, nam & Cæsarem vel Regem per-
uersè viuentem agnoscimus Regem
esse: quum Paulus dicat non esse pote-
statem, nisi à Deo: & eum qui potestati
resistit, Deo resistere. Beatus Cypria-
nus martyr scribens ad sanctum Cor- »
nelium, ait: Non aliundè hæreses ob- »
ortæ sunt aut nata schismata, quàm »
inde quòd sacerdoti Dei non obtem-
peratur, nec vnus in Ecclesia ad tem-
pus sacerdos, & ad tempus iudex vice
Christi cogitatur.

Dum in eadem epistola Clemens
prosequitur salutaria monita, quibus
beatus Petrus instituebat eos qui tunc
presentes aderant, inter alia adducens
ea quę ipse Petrus de Sacramentali cõ-
fessione (quam hæretici modò tanto-
pere auersantur) dicebat, scribit hunc
in modum: Si fortè alicuius cor, vel li-
uor, vel infidelitas, vel aliquod malũ
ex his quę superius memorauimus la-
tenter irrepserit, non erubescat qui a-
nimæ suæ curam gerit, confiteri hæc »
ei qui præest, vt ab ipso per verbum »
Dei & consilium salubre curetur: quo »
possit integra fide & operibus bonis »
pœnas æterni ignis effugere, & ad per-
petuæ vitæ præmia peruenire. Et infra
in eadem epistola: Instruebat (inquit)
vnumquenque actus vitæ suæ omni

« hora custodire, & in omni loco De-
« um respicere se firmiter scire, cogita-
« tiones malas cordi suo aduenientes
« mox ad Christum allidere, & sacerdo
« tibus Domini manifestare. Hæc ibi.
Quæ quidem verba, clarè dicunt nos
peccata nostra etiamsi cogitatione
tantùm admissa sint, debere confiteri
non solùm Deo, verùmetiam coram
sacerdote. Beatus Cyprianus martyr
quinto sermone delapsis, pulchra ad-
modum scribit de hac sancta exomo
logesi, quæ coram sacerdote fieri de-
Ioan.20. bet. Certè Christus dicit sacerdotibus
» Quorum remiseritis peccata, remit-
» tuntur eis: & quorum retinueritis, re-
tenta sunt. Sicut autem his verbis dat
sacerdotibus potestatem remittendi
peccata: ita eisdem verbis peccatorũ
obligat vt cõfiteatur sacerdoti pecca-
ta sua. Si enim vt peccata sint remissa
absolutio sacerdotalis necessaria est,
proculdubiò etiam necessaria est pec
catorum confessio: nam sacerdos sol-
uere non potest peccata quæ sibi per
confessionem detecta non fuerint.
Notanda item sunt verba apostoli su
pra cõmemorata, quibus ait, nos nõ
sola fide (vt hæretici persuadere vo-
lunt) sed integra fide ac bonis operi-
bus effugere pœnas inferni, & conse-
qui præmia vitæ æternæ.

» Et paulò post Clemens adhuc lo-
» quens de monitis Beati Petri, ait: Do-
» cebat ieiunium & vigilias sanctas a-
» mare, pauperes recreare, nudos vesti-
» re, infirmos visitare, sitientes potare,
» mortuos sepelire, & diligenter eo-
rum exequias peragere, pro eisque
orare & eleemosynas dare. Quum
Beatus Petrus Apostolus ista docue-
rit, nullo modo audiendi sunt hære-
tici, qui fidelium defunctorum exe-
quias vituperant, docentque non esse
orandum pro illis.

Nonnulli hæretici, licèt dicant se
credere vera esse ea quæ Symbolo a-
postolico comprehensa sunt, dubita-
re tamen videntur, vtrùm Apostoli
Symbolum illud ediderint, quũ scri-
pturæ canonicę nusquam id tradant.
Sed Ecclesia catholica de ea re nihil
ambigit. Nam & Clemens in illa pri-
ma sua epistola ad Iacobum fratrem Hebr.11.
Domini scripta, ait: Fides & dilectio, »
totius bonitatis est fundamentum. »
Sine fide enim placere Deo nemo po »
terit. Christo itaque resurgente, & as- »
cendente in cælum, misso Sancto spi- »
ritu, collata Apostolis scientia lingu-
arum, ipsi Apostoli ad huc in vnum
positi, Symbolum quod fidelis nunc
tenet Ecclesia (vnusquisque quod sen
sit dicendo) condiderunt: vt disceden
tes ab inuicem, hãc regulam per om-
nes gentes prædicarent. Hęc ibi. In ip-
so symbolo apostolico ista verba in-
ter alia habentur: Credo sanctam Ec-
clesiam catholicam. Minor autem
qua fronte hæretici dicant se hoc cre-
dere, quum non eandem cum Eccle-
sia catholica fidem & doctrinam am-
plectantur, nec ipsi Ecclesiæ obtempe
rare velint.

Post pauca Clemens loquens de Pe
tro apostolo itemque de seipso scri- »
bit ita: Episcopus per singulas ciuita- »
tes quibus ille nõ miserat, perdoctos »
& prudentes sicut serpentes, simpli- »
cesque sicut columbæ (iuxta domini
præceptionem) nobis mittere præce- Matt.10.
pit. Quod etiam facere inchoauimus »
& (Domino opem ferente) facturi su- »
mus. Vos autem per vestras diœceses »
episcopos sacrate & mittite: quia nos
ad alias partes quod idem iussit agere
curabimus. Aliquos verò ad Gallias
Hispaniasque mittemus, & quosdã
ad Germaniam & Italiam, atque ad
reliquas gẽtes dirigere cupimus. Hæc
Clementis verba apertè coarguunt in
saniam hæreticicorum huius æui, qui
ecclesiasticæ Episcoporum consecra-
tioni impudenter detrahunt. Post-
quam autem Clemens ibidem expo-
suit, in quibus vrbibus sanctus Petrus
dixerat ponendos esse Primates siue
Patriarchas & Archiepiscopos, subiũ
git ista verba: In singulis reliquis ciui-
tatibus, singulos, & non binos vel ter-
nos aut plures Episcopos constitui
præcepit, qui non Primatum aut Ar-
chiepiscoporum, aut Metropolita-
norum nomine (quia matres ciuita-
tum non tenent) sed Episcoporum
tantùm vocabulo potirentur: quo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

niam nec inter Apostolos par institutio fuit, sed vnus omnibus præfuit. Hoc tamen prouidendum statuit, ne in villis aut castellis vel modicis ciuitatibus constituerentur Episcopi, ne vile nomen eorum fieret. Episcopos ergò vicem Apostolorum gerere, Dominum docuisse dicebat: & reliquorum discipulorum vicem tenere debere presbyteros insinuabat, &c. Etiam hinc discant hæretici huius temporis, Christum aliqua docuisse, quæ in scripturis canonicis expressa non sunt. Neque enim in illis vsquam legimus quòd Christus docuerit Episcopos vicem Apostolorum, & sacerdotes vicem aliorum discipulorum gerere.

In initio secundæ epistolæ quam idem Clemens scripsit ad Iacobum fratrem Domini, ostenditur quæ reuerentia & diligentia seruari debeat circa sacram Eucharistiam. Ibi enim „ ista verba legimus: Tribus commissa „ sunt sacramenta diuinorum secreto„ rum, id est, presbytero, diacono, & mi„ nistro, qui cum timore reliquias fragmentorũ corporis Dominici custodire debent, ne qua putredo in sacrario inueniatur, ne dum negligenter quicquam agitur, portioni corporis Dominici grauis inferatur iniuria.

„ Et paulò pòst ipse Clemens ait: De „ vasis sanè sacris ita agendum est: Al„ taris palla, cathedra, candelabrum, & „ velum si fuerint vetustate consum„ pta, incendio dentur: quoniam non debent ea quæ in sanctuario fuerint, malè tractari, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoque eorum in baptisterium inferantur, vbi nullus trãsitum habeat: aut in parietem, aut in fossas pauimentorum mittantur, ne introeuntium inquinentur pedibus. Pallas & vela quæ in ministerio sanctuarij sordidata fuerint, diaconus cum humilibus ministris lauent: non eijcientes è sanctuario velamina Dominicæ mensæ: ne fortè puluis Dominici corporis malè decidat. De velis ianuarum cura sit ostiarijs ex admonitione maiorum, ne quis negligens aut ignarus, ad velum ianuæ domus Domini manus inconditè tergat, sed statim coercitus discat omnis homo, quia velum atrij domus Domini sanctum est. Si fortè quispiam presbyter vel diaconus sacrarij sindonem aut velum subtracta vendiderit: Iudæ Iscariotis similis æstimabitur. Calicem ad præferendum sanguinem Domini adaptatum, cum omni munditia minister præparet, ne non bene lotus calix, diacono offerenti cedat in peccatum. Ad hunc modum cum omni honestate cuncta quæ suprà exposuimus debent impleri. Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica sacramenta tractare. Hæc ibi. At huiusmodi omnia risui habent hæretici nostrę ætatis.

Ipsa item vestimenta sacra quibus sacerdotes & ministri in diuinis officijs vtuntur, reijciunt atque conspuunt hæretici, quum tamen etiam sub veteri lege sacerdotes peculiaribus sacrisque vestibus induti Deo ministra- *Exod.28.* uerint. Quas quidem vestes Deus iu- *Exod.29.* bet fieri in Exodo capite vigesimo „ octauo, & subsequenti capite Moysi „ dicit: Indues Aaron vestimentis suis, „ id est, linea & tunica, & superhumera„ li & rationali, quod constringes bal„ teo. Et pones tiaram in capite eius, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vnctionis super caput eius, atq; hoc ritu consecrabitur. Filios quoq; eius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque balteo. Aaron scilicet & liberos eius, & impones eis mitras, eruntque sacerdotes mihi religione perpetua. Et capite quadragesimo rursum Dominus ait Moysi: Applicabis *Exod.40.* Aaron & filios eius ad fores tabernaculi, & lotos aqua indues sanctis vestibus, vt ministrent mihi, & vnctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat.

Tandem in fine epistolę idem Clemens ista verba adijcit: Hæc præcepta à sancto Petro Apostolo accepi, & tibi frater charissime insinuare curaui, vt seruari omnia præcipias sine macula. Si quis verò audierit te, vtilis erit

erit minister Iesu Christi: qui autem „ non audierit te, ipse sibi damnationẽ „ accipiet. Porrò scribẽs hoc modo Cle- *1 Tim.4.* mens ad Iacobum Apostolum, non se doctorem eius arroganter constituit (sicuti quidam inconsideratus scriptor putat) sed illa quę à Petro dicerat, humiliter exponit, quemadmodum & Petrus ipsi iusserat, & Iacobus cupiebat: vt eos qui cum Iacobo erant, omnemque Ecclesiam tanquam vicarius Christi officium locumque summi Pontificis obtinens, instruat.

Rursum ipse Clemens in tertia epistola sua quam scribit ad episcopos presbyteros, diacones, ac reliquos clericos & ad cunctos principes, omnesque fideles, loquitur de inobedientia episcopis exhibenda in hunc modũ: „ Si vobis Episcopis non obedierint „ omnes presbyteri, diaconi, ac subdia„ coni, & reliqui clerici, omnesq; prin„ cipes, tam maioris ordinis quàm in„ ferioris, atque reliqui populi tribus „ & linguæ non obtemperauerint, non „ solùm infames, sed & extorres à reg„ no Dei & consortio fidelium, atque „ à liminibus sanctæ ecclesiæ alieni e„ runt. Nam vestrum est eos instituere, *2 Cor.5. Ephes.6. Luc.10.* corum est vobis obedire vt Deo, cuius legatione fundimini, dicente do„ mino: Qui vos audit, me audit, & qui „ vos spernit, me spernit. Et qui vos re„ cipit, me recipit. Et qui me recipit, recipit eum qui me misit. Nihil enim iniustius vel inhonestius est, quàm filios patribus rebelles, aut clericos vel laicos doctoribus, seu discipulos magistris inobedientes vel proteruos existere. Et infrà in eadem epistola: Quicunque, inquit, obediunt Episcopis suis, videntur quidem aliquã gratiam conferre Deo: qui autem eis nõ obediunt, indubitanter rei & reprobi existunt. Hic aures arrigant hæretici, qui præpositis ecclesiæ obtemperare nolunt.

Exod.29. Rursus in hac epistola Clamens scribit ita: Primus Pontifex Aaron chrismate compositionis perunctus, „ princeps populi fuit, &c. Ac paulò „ pòst: Omnis, inquit Pontifex sacro chrismate perunctus, & in ciuitate constitutus, scripturis sacris eruditus, charus & preciosus hominibus esse debet. Quem quasi Christi locum tenentem, honorare omnes debent, eique seruire & obedientes ad salutẽ suam fideliter existere, scientes quòd siue honor, siue iniuria quæ ei defertur, in Christum redundat, & à Christo in Deum. Hæc ibi. Hæretici nostrę tempestatis dicentes hinc Episcopos ritè in Ecclesia perungi Chrismate desinant id irridere

Posteà Clemens loquitur de baptis„ mo in hũc modum: Baptizetur vnus„ quisque in aquis perennibus, nomi„ ne trinæ beatitudinis inuocato super se, perunctus primò oleo per oratio- *Cap.22.* nem sanctificato: vt ita demùm per hæc consecratus, possit percipere locum cum sanctis. Sed hæretici nunc sacram vnctionem vt pleraque alia in baptismo temerè atque impiè reijciunt. Diuinus quoque Dionysius Areopagita in libro suo de Ecclesiastica hierarchia, explicãs ritus baptismi dicit eum qui initiatur, vngi sacro oleo, antequàm trina in aquas immersione cum trinæ beatitudinis inuocatione abluatur, & eundem ita baptizatum sancto chrismate signari: id quod etiam nunc obseruat Ecclesia *Cap.17.* Dei. Et Basilius Magnus in libro quẽ de spiritu sancto scripsit, docẽs quòd ecclesia multa ex traditione Apostolorum acceperit, quæ nusquã in scripturis Canonicis sunt adnotata, postquàm loquutus est de signo crucis, de conuersione nostri ad orientẽ dum precamur atque adoramus (nam & ferè omnes sacræ Basilicę ad Orientem „ spectant) & de liturgia vel mysterio „ eucharistico, vbi plura dicimus quã „ Euangelium & Paulus commemoret „ addit hæc verba: Consecramus aquã „ baptismatis, & oleum vnctionis, præ„ tereà ipsum qui baptismum accipit: „ sed ex quibus scriptis? Nónne à tacita secretaque traditione? Ipsam porrò olei inunctionem quis sermo scripto proditus docuit? Iam ter immergi hominem vnde est traditum? Reliqua item quæ fiunt in baptismo, veluti re-

nũciare ſatanæ & angelis eius, ex qua ſcriptura habemus? Nonne ex priuata & arcana hac traditione? Nonne ex doctrina, quam Patres noſtri in ſilentio (quod curioſos & ocioſos ſubmouet) ſeruarunt?

In eadem epiſtola ſanctus Clemẽs de ſacrificio Miſſæ ait: Hic, id eſt, in præſenti vita poſitos oportet nos agnoſcere voluntatem Dei. Quoniam in alijs locis ſacrificare & Miſſas celebrare non licet, niſi in quibus Epiſcopus proprius iuſſerit, & eo loco qui ab Epiſcopo regulariter ordinato (tenẽte videlicet ciuitatem) conſecratus fuerit. Hæc Apoſtoli à Domino acceperunt & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobiſque & omnibus abſq; reprehenſione tenere mãdamus. Dei & Eccleſiæ hoſtes hæretici, qui ſanctum miſſæ ſacrificium, abominãtur, diligenter expendant ea quæ Clemẽs hic dicit: ſimulq; diſcant templa debere conſecrari ab Epiſcopo.

Poſt prædicta verba mox Clemens ſubiungit: Vnaquæque res tempus ſuum habet & locum. Operum hic locus eſt: tempus verò meritorum eſt ſeculum futurum. Ne ergò impediamus, ordinem locorum ac temporũ permutantes, primò quæ ſit Dei iuſtitia requiramus, & tanquam iter acturi, abundanti viatico, ſcilicet bonis operibus repleamur, quò poſſimus ad regnum Dei tanquam ad vrbem maximam peruenire. Hæc ibi. Ergò ſola fides non ſufficit ad ſalutem: ſed etiã bona opera requiruntur. Nã & Iacobus Apoſtolus dicit fides ſine operibus mortua eſt. Nota etiam beatum Clementem præclaram facere mentionem meritorum, cõtra hæreticos huius tempeſtatis. *Iacob. 2.*

In calce quartæ epiſtolæ ſcribit de ſacramento baptiſmi, & ſacramento confirmationis in hæc verba: Omnibus feſtinandum eſt, ſine mora renaſci Deo (per baptiſmum) & demùm conſignari ab Epiſcopo, id eſt, ſeptiformem gratiam ſpirituſſancti percipere, quia exitus vitæ vnuſcuiuſq; incertus eſt. Quum autẽ regeneratus fuerit per aquam, & poſtmodum ſeptiformi ſpiritus gratia ab epiſcopo, vt memoratum eſt, confirmatus (quia aliter perfectus eſſe Chriſtianus nequaquam poterit, nec ſedem habere inter perfectos, ſi non neceſſitate, ſed iu curia aut voluntate remanſerit, vt à B. Petro accepimus, & vt cæteri ſancti Apoſtoli præcipiente domino docuerunt) demùm ex operibus bonis oſtendat in ſe ſimilitudinem eius qui eum genuit, Patris. Hæc ibi. Inſaniunt igitur hæretici huius æui noſtri qui ſacramentum confirmationis repudiant, & per illud gratiam homini dari negant. Nam in Actis Apoſt. legimus Petrum & Ioannem miſſos a cæteris Apoſtolis fuiſſe in Samariam ad eos qui verbum Dei receperant ac baptizati fuerant, vt hi per illorum orationem & manuum impoſitionẽ conſignationemq́ cõfirmarentur, & ſpiritum ſanctum acciperent, vbi hæc verba habentur: Miſerunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui quum venniſſent, orauerunt pro ipſis vt acciperent ſpiritum ſanctum: nõdum enim in quenquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos & accipiebant ſpiritum ſanctum. Innocentius doctus ſanctuſq́ Pontifex Romanus, qui florebat circa annum Domini quadringenteſimum octauum, in epiſtola quam ſcripſit ad Decentium Egubinum epiſcopum, inter alia loquitur ita: Pontificibus ſolis deberi, vt vel conſignẽt (baptizatos) vel paracletum ſpiritum tradant, non ſolùm conſuetudo eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum apoſtolorum quæ aſſerit Petrum & Ioannem eſſe directos, vt iam baptizatus traderent ſpiritum ſanctum: Moxq́ue ſubiungit Innocentius, quod licèt presbyteri abſente vel præſente epiſcopo, dum baptizant poſſint baptizatos vngere chriſmate: frontem tamen ſacro oleo ſignare, ſit epiſcoporum duntaxat quum tradunt ſpiritum ſanctum. *Actor. 8.*

Item in quinta epiſtola ſua idem Clemens verba faciens de diuinis ſcripturis, ait: Diligenter obſeruandum

dum eſt, vt lex Dei quum legitur, nõ ſecundum proprij ingenij intelligentiam legatur vel docetur. Sunt enim multa verba in ſcripturis diuinis, quę poſſunt trahi ad eum ſenſum quem ſibi vnuſquiſque præſumpſerit: ſed hoc fieri non debet. Oportet ab ea intelligentiam diſcere ſcripturarum, qui iam à maioribus ſecundum veritatem ſibi traditam ſeruauit. Vnde conſilium dantes, veſtram prudentiã hortamur, vt ab apoſtolicis regulis non recedatis: ſed cõmunem vitam ducentes, & ſcripturas ſacras rectè intelligentes, quę Domino vouiſtis, adimplere ſatagatis. Prędictis verbis Clementis adiungimus conſimilia verba beati Petri Apoſtoli in ſecunda epiſtola ſua dicentis: Chariſſimus frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis, in omnibus epiſtolis loquens de his, in quibus ſunt quędam difficilia intellectu, quę indocti & inſtabiles deprauant, ſicut & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſorũ perditionem. Vos igitur fratres præſcientes cuſtodite, ne inſipientium errore traducti excidatis à propria firmitate. Si hæc Petri Clementis verba hæretici æui noſtri ritè attenderent, non ita impudenter aſſerent diuinas ſcripturas nihil habere obſcuritatis, ob idq́ue paſſim à quibuſuis hominibus poſſe tractari & exponi, nec illis tam inſolenter abuterentur ad tuenda ſua peruerſa dogmata. Monet autem Clemens eos ad quos ſcribit, vt ea quæ Domino vouerunt, adimplere ſatagant, ſicuti etiam propheta dicit: Vouete & reddite Domino Deo veſtro. Sed nunc nonnulli hæretici vota monaſtica quæ Deo ſemel obtulerunt, ſacriliga horrendaq́; impietate infringunt ac violant, & vt alij idẽ faciant, hortantur. *Pſal. 37.*

Epiſtoli Clementis poſitæ ſunt in initio voluminis ſacrorum Conciliorum. Quibus epiſtolis multum authoritatis tribuunt ſummi Põtifices, Anacletus, Euariſtus, & Alexander qui exordine Clementem ſubſequuti ſunt. Illos namq́ue ipſi ac plæriq; alij Pontifices honorificè citant, & earum verbis vtuntur in ſuis epiſtolis. Sed dolendum profectò eſt, quintam eiuſdem Clementis epiſtolam, quæ de communi vita tractat fœdiſſimè à neſcio quo hærætico conſpurcatam fuiſſe. Poſtquam enim in eius exordio Clemens dixit communem vitã neceſſariam eſſe his qui Deo irreprehenſibiliter militare, & vitam Apoſtolorum eorumq́ue diſcipulorum imitari cupiunt: mox addita ſunt verba iſta: Communis enim vſus omniũ quæ ſunt in hoc mundo omnibus eſſe hominibus debuit, ſed per iniquitatem alius hoc ſuum eſſe dixit, & alius aliud, & ſic inter mortales facta diuiſio eſt. Denique Græcorum quidam ſapientiſſimus hæc ita ſciens eſſe, ait communia debere eſſe amicorum omnia. In omnibus autem ſunt ſine dubio & coniuges. Et ſicut non poteſt, inquit, diuidi aër, neque ſplendor ſolis, ita nec reliqua quæ communiter in hoc mundo omnibus data ſunt ad habendum diuidi debere, ſed habenda eſſe communia. Hæc ibi. Chriſtiana religione aliena, repudiari, & ex illo loco expungi debent. Ea autem habentur decimo libro recognitionum ipſius Clementis è græca Hæc ibi. Quæ quidem verba docentia vxores communes debere eſſe, ab improbo aliquo Nicolaita hic inſerta fuerunt. Sed quum ſint deteſtabilia, & àmente ſancti Clementis atque à lingua in latinam à Rufino Torano verſarum, non procul ab initio. Ibi enim pater Clementis ſacro baptiſmate nondum regeneratus, recitans opiniones Philoſophorum, græcorum atque gentilium, inter alia profert etiam verba illa abſurdiſſima. Et ea hæreticus quiſpiam illic in quintam Clementis epiſtolam (vt dictum eſt) tranſtulit. Hoc ideò commemorauimus ne quis legens illam vtiliſſimam epiſtolam, putet virum caſtiſſimum atque ſanctiſſimum, aliquid ineptum aut turpe in ea ſcribere voluiſſe. Nam quòd ipſe caſtitatem vſque ad vitæ ſuæ finẽ coluerit, teſtatur S. Ignatius in epiſtola ad Philadelph. data, ſcribẽs hunc in modũ: Virgines ſolùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

» solùm Christum præ oculis habete,
» & eius patrem in precibus vestris, à
» spiritu illuminatæ. Vtinam fruar ve-
» stra sanctitate, sicut Heliæ, sicut Iesu
Nauæ, sicut Melchisedec, Helisæi, Hie
remiæ, Ioannis Baptistæ, dilecti illius
discipuli, sicut Timothei, Titi, Euo-
dij, Clementis qui in castitate de vita
exierunt.

In ipsius clementis vita græcè scri-
» pta, quam Ioachimus Perionius lati-
nam fecit, narratum est, vti idem Cle-
mens diis sacrificare recusans, à Tra-
iano Imperatore fuerit relegatus in
exilium trans Pontum apud Cherso-
nem, Vbi etiam tandem ab Aufidia-
no duce in profundum maris præci-
pitatus est, ancora ad collum eius re-
» ligata. Quumque Cornelius & Phœ-
» bus illius discipuli vnà cum aliorum
» Christianorum multitudine in littо-
re orarent, vt Deus ostenderet ipsis
martyris sui corpus: mare mox decес-
sit ad stadia circiter viginti. Itaque il-
li ingressi, inuenerunt in mari saxũ,
sapientia atque prouidentia Dei para
tum, quod templi speciem præseferebat, atque in eo corpus martyris cum
dignitate ab angelis collocatum. Di-
uinitus autem admoniti sunt Corne-
lius & Phœbus, ne sacrũ corpus quod
ibi præclarè repositum erat, transfer-
rent. Quibus etiam reuelatam est, fo-
re vt quotannis eo tempore quo mar
tyr ex hac vita excesserat, mare septẽ
continuis diebus cursum suum cohi-
beret, eiisque qui accedere vellent,
transitum, vsq; ad ipsum corpus con-
cederet. Id quod & singulis annis acci
dit. Postquam igitur in beati Clemen
tis vita omnia illa quæ diximus nar-
rata sunt, ista verba subiunguntur:
„ Quum hæc ita essent, & Christianorũ
„ omnium qui Chersonem incolebãt,
» ad diem festum miraculi, concursus
» fieret: ibi etiam Deus miraculum edi-
dit superioribus mirabilius, &c. Ad-
uertant hic hæretici quàm stupendis
miraculis Deus cohonestet sanctos
suos, simulq; considerent quàm stul-
tè ac temerè festis sanctorum aduer-
sentur. De maximis illis miraculis ad
corpus beati Clementis à Deo editis, *Cap. 8.*
etiã Nicephorus Callistus in tertio hi-
storiæ suæ libro mentionem facit.

De scriptis Sancti Anacleti & aliorum.

CAPVT VII.

BEatissimus martyr Anacletus san
cti Clementis in summo Pontifi-
catu successor, in secũda epistola sua
ad Episcopos Italiæ scripta, ponit hęc
verba: Prout Dominus tribuit, & vt à
beato Petro principe Apostolorum
sumus instructi (à quo & presbyter
sum ordinatus) scribere vobis, sicut
petistis non denegauimus. Non, mul-
tò pòst Anacletus appellat Euchari-
stiam corpus Christi, sicuti reuerà est.
Ait enim: Accusatio eorum (scilicet
sacerdotum) super qua nos consulere
voluistis, non nisi ab idoneis & pro-
batissimis viris, & qui suspicionibus
& sceleribus careant, fieri debet: quia
Dominus sacri corporis sui tractato-
res à vilibus & reprobis ac non idone
is personis infamari noluit nec ca-
lumniari permisit.

In eadem epistola Anacletus scri-
bit ita de sacerdotibus ac sacerdotio:
Nam propter decrepitam senectutẽ, *Genes. 14.*
sed propter sapientiam, presbyteri (id *Genes. 22.*
est seniores) nominantur. Initium sa- *Genes. 26.*
cerdotij fuit Aaron: licèt Melchise- *Genes. 33.*
dec prior obtulerit sacrificium, &
post hunc Abraham, Isaac, & Iacob.
Sed hi spondanea voluntate non sa-
cerdotali authoritate ista fecerunt.
Cæterum Aaron primus in lege sacer
dotale nomen accepit, primisq; pon-
tificali stola indutus, victimas obtu-
lit, iubente Domino ac loquente ad
Moysen: Accipe Aaron & filios eius, *Exod. 29.*
& applicabis eos ad ostium taberna-
culi testimonij. Quumque laueris pa-
trem cum filiis aqua, indues Aaron
vestimentis suis, &c. Anacletus dein-
de subiungit: Quo loco contemplari
oportet Aaron summum sacerdotẽ,
id est, Episcopum fuisse, porrò filios
eius presbyterorum demonstrasse fi-
guram. Ac Poulò pòst. In nouo, in
quit, testamento, post Christum Do-
minum à Petro sacerdotalis cœpit or
do: quia ipsi primò Pontificatus in Ec
clesia datus est. Hic ligandi atque sol- *Luc. 10.*
uendi potestatem primus accepit à *Mat. 26.*
Do-

Domino, primusque ad fidem popu-
lum virtute suæ prædicationis adduxit. Cęteri verò Apostoli cum eodem
pari consortio honorem & potestatem acceperunt, ipsumq; principem
suum esse voluerũt: qui etiam iuben-
te Domino in toto orbe dispersi, Eu-
angelium prædicauerunt. In locum
eorum successerunt Episcopi: Et pau-
cis interiectis: Electi, inquit, sunt ab
eis septuaginta discipuli quorum ty-
pum gerunt presbyteri, atque in eo-
rum locum sunt constituti in Eccle-
sia. Hic ostendit Anacletus qui à Pe-
tro Apostolo institutus fuerat, sacer-
dotes veteris testamenti gessisse figu-
ram sacerdotum noui testamenti at
hæretici nunc horrenda & plus
quàm diabolica temeritate volunt
abrogare sacerdotium legis Euange-
licæ.

Ipse idem Anacletus in exordio ter-
tiæ epistolæ suæ, quam ad omnes epis-
copos & sacerdotes scribit, rursum af-
firmat se à S. Petro Apostolorum prin-
cipe presbyterum fuisse ordinatum.
Ibiq; paulò post ait: De primatib⁹, cha
„ rissimi, super quib⁹ meam quid vestrũ
„ consuluerunt, & Apostolicæ authori-
„ tatis (qua, licet indigni, Domino dis-
„ pensante fugimur) decretum postula-
„ uerunt, aut si esse deberent aut non:
„ quantum hactenùs de his à beato Pe-
tro Apostolo, & à reliquis Apostolis,
atque à Beato Clemente nostro san-
cto prædecessore & martyre noui-
mus statutum, denegare vobis mini-
mè possumus. Et quis est, qui quæren-
tibus fratribus denegare possit dubita-
tiones vel necessitates eorum? Sacer-
dotum, fratres, ordo bipartitus est: &
sicut Dominus illum constituit, à nul-
lo debet perturbari. Scitis autem à Do
mino Apostolos esse electos & consti-
turos, & posteà per diuersas prouinci-
as ad prædicandum dispersos. Quum
verò messis cœpisset crescere, videns
paucos esse operarios, ad eorum adiu-
mentum, septuaginta eligi præcepit
discipulos. Episcopi verò, Apostolo-
rum: presbyteri quoque, septuaginta
discipulorum locum tenent. Episco-
pi autem non in castellis aut modicis
ciuitatibus debent constitui, sed pres-
byteri per castella & modicas ciuita-
tes atque villas debent ab Episcopis
ordinari & poni: singuli tamen per
singulos titulos suos. Et Episcopus
non ab vno, sed à pluribus debet Epis-
copis ordinari: & (vt dictum est) non
ad modicam ciuitatem (ne vilescat
nomen Episcopi) sed ad honorabilẽ
vrbem titulandus ac denominandus
est. Presbyter verò ad quemcunque
locum vel Ecclesiam in eo constitu-
tã est præficiendus, in ea diebus vitæ
suę duraturus, &c. In epistola ad Epis-
copos Italiæ scripta Anacletus, sicut
à beato Petro instructus fuerat, dicit
illos Pontifices qui Episcopos conse-
crant, debere eis manus cum sanctis
Euangeliis imponere, & more Apo-
stolorum ac Moysis, capita eorum sa-
cra vnctione vngere: quia inquit, om
nis sanctificatio constat in spiritu san
cto, cuius virtus inuisibilis sancto
chrismati est permixta. Attendant
hæc hæretici qui ordinationem con
secrationemque sacerdotum & epis-
coporũ in Ecclesia catholica ex insti-
tutione domini fieri solitã, derident.

In eadem epistola ipse Anacletus
de primatu Romanæ ecclesiæ (quam
hæretici superbissimè contemnunt,
& odio atque maledictis insectantur)
scribit in hunc modum: Sacrosancta
Romana & apostolica Ecclesia, non
ab Apostolis sed ab ipso domino Sal-
uatore nostro primatum obtinuit &
eminentiam potestatis, super vniuer
sas ecclesias, ac totum Christiani po
puli gregem assequuta est: sicut ipse *Matt. 16.*
beato Petro apostolo dixit: Tu es Pe-
trus, & super hanc petram ædificabo
ecclesiam meam, & portæ inferi non
præualebunt aduersus eam: & tibi da-
bo claues regni cœlorum: & quæcun-
que ligaueris super terram, erunt li-
gata & in cælo: & quęcunque solueris
super terram, erunt soluta & in cælo.
Adhibita est etiam societas in eadem
Romana vrbe beatissimi Apostoli
Pauli vasis electionis: quia vno die
vnoq; tempore glorioſa mor.e cum
Petro, sub principe Nerone decer-
tans, coronatus est: & ambo sanctam
Roma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Romanam Ecclesiam consecrarunt: aliisq; omnibus vrbibus totius mundi eam sua præsentia atque venerando triumpho prætulerunt. Et paulò infrà idem Anacletus ait: Inter beatos Apostolos quędam fuit discretio: & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à domino est concessum, & ipsi inter se id ipsum voluerunt, vt reliquis omnib⁹ præesset Apostolis. Rursumque infra addit Anacletus: Si quę causæ difficiliores inter vos ortæ fuerint, ad huius sanctæ sedis apicem eas quasi ad caput referre, vt Apostolico terminentur iudicio: quia sic dominum velle, eoque ita constitutum esse, antedictis testimoniis declaratur. Hæc verò apostolica sedes, cardo & caput (vt prætactum est) omnium ecclesiarum à Domino, & non alio est constituta. Et sicut cardine ostium regitur, sic huius sanctæ sedis authoritate, omnes ecclesiæ domino disponente reguntur. Hęc ibi. Itidem in veteri lege difficilia quæque ad summũ sacerdotem & eius consiliarios atque administros referri debebant. Sic enim in Deuteronomio loquitur Deus: Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, & causam & causam, & iudicum intra portas tuas videris verba variari: surge & ascende ad locum quem elegerit Deus tuus, veniesque ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit eo tempore, quæresq; ab eis: qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcunq; dixerint qui præsunt loco quẽ elegerit dominus, & docuerint te iuxta legem eius: sequêris sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram vel ad siniſtram. Porrò, quod Christus beatum Petrum rectorem & caput Ecclesię suæ constituerit, etiam ex his quæ modo subiungemus, manifestũ est: Ipse Dominus Iesus post resurrectionem suam antequã abiret ascenderetque in cælum, eidem Petro (quũ Ioannes & Iacobus frater eius ac Thomas præsentes adessent) specialiter dixit hæc verba: Pasce agnos meos, Pasce oues meas. Vbi græcè sic scriptũ est: ποίμανε τὰ πρόβατά μου. Id est, more pastoris atque opilionis rege oues meas, Quasi diceret: Ego Petre in cęlum me recipio: tu tanquam Vicarius meus primatum tenẽs, guberna Ecclesiam meam, & pro ea sedulam curam gere. In initio psalmi septuagesimi noni illud ipsum verbum positum est, vbi dicitur: Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες. Qui regis Israel intende. Lucas etiam in Actis Apostolorum vtitur eodem verbo, vbi inducit Paulum inter alia dicentem: προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ: Hoc est, Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos, regere ecclesiam Dei. Certè quidam scriptores græci regem appellant ποιμένα, eo quod pastoris ritu regat vel regere debeat populum. Et Petrus Apostolus constitutus est supremus ecclesiæ pastor atq; gubernator in terris. Quare qui ipsius Petri legitimum successorem, videlicet Romanum summumq; pontificem, negat esse sub Christo caput totius Ecclesiæ militantis, & sese Apostolicæ Sedi (cui omnes Catholici reuerentiam propter Christum semper habuerunt) adiungere atque subiicere non vult se, proculdubiò ordinationi Dei resistit, & alienus ab Ecclesia est. Desertor, infamis & profanus dici debet: quia reliquit domum Dei, reliquit antiquam illam & nobilem omnibusque conspicuam ciuitatem, quæ super montem Christũ posita, & super petram apostolicam ædificata est: extra quam nullus Deo placere potest.

Deut. 17.

Ioan. 21.

Cap. 80.

Matt. 5.

Anicetus martyr & decimus Pontifex Romanus, citat Anacletum in epistola sua ad episcopos Galliæ missa, his verbis: De ordinationibus Episcoporum, super quibus nos consulere voluistis, olim in sancti prędecessoris nostri Anacleti ordinationibus quædam iam decreta reperimus. Scimus enim beatissimũ Iacobum qui dicebatur Iustus, qui etiam secũdum carnem frater Domini nuncupatus est,

Iren. li. 3. cap. 3. Euseb. lib. 3. cap. 14. Nicephor. lib. 2. ca. 35.

" est, à Petro, Iacobo, & Ioanne apostolis, Hierosolymorum episcopum esse
" ordinatum, &c. Habentur hæc in epi-
" stola Anacleti ad episcopos Italiæ scripta.

" Ipsum sanctissimum virum Anacle-
" tum aliquando diaconum Petri apo-
" stoli fuisse, indicat sanctus Ignatius in
" epistola ad Trallianos data, vbi ait:
" Veneramini episcopũ vestrum sicut Christum, vt nobis beati præceperunt apostoli. Qui sine episcopo, & presbyteris, & diaconibus aliquid agit: polluta est conscientia, & est infideli deterior. Quid enim est Episcopus, nisi qui principatum omnem & potestatem supra omnes obtinet (vt obtinere homo potest) qui est pro viribus Christi Dei imitator? Quid verò presbyteri, nisi collegium sacrum, consiliarij & confessores Episcopi? Quid item diaconi, nisi imitatores angelicarum virtutum, ei ministrantes ministerium purum & immaculatum: vt sanctus Stephanus, beato Iacobo: Timotheus ac Linus, Paulo: & Anacletus atque Clemens, Petro? Qui his inobediens fuerit. Atheus & impius omninò erit: Christum improbans & eius ordinationem imminuens.

In epistola eiusdem Ignatij ad Mariam quandam pietati deditã ac sanctam scripta, Anacletus apertè dicitur præcessisse Clementem in summo Pontificatu. Ibi enim ita scriptum est etiam in codice græco: Quum Romæ esses apud beatum Papã Anacletum, cui nunc successit beatissimus Clemens Petri & Pauli auditor, &c. Sed fortasse nomina fuerunt olim transposita: ita vt loco Clementis positus sit Anacletus, & loco Anacleti Clemens. Atque hinc factum esse reor, vt & Irenæus, & Eusebius Cæsariensis & Nicephorus Callistus & alij in suis scriptis asserãt Clementẽ successisse Anacleto. Nisi potius dicẽdũ sit, vbi Anacletus præcedit Clementẽ, positũ esse Anacletum pro Cleto. Cuius quidem Cleti nullã mentionem prædicti scriptores facere videntur, quum tamen multi historici post Linum ante Clementem administrasse Romanum episcopatũ, dicãt, viuente adhuc beato Petro Apostolo. Iam si in Irenæo, Eusebio, & Nicephoro Cletus pro Anacleto intelligendus est, omninò Anacletus ab eis omissus erit. Verùm quũ summi pontifices illis temporibus non admodum diu permitterentur viuere, sed citò propter fidem Christianam raperentur ad mortem atq; martyrium: nihil mirum, si in eorum vel ordine enarrando, vel nominibus exprimendis error aliquis esse potuerit. Nicephorus secundo historiæ suæ libro capite trigesimo quinto indicare videtur Linum & Anacletum administrasse episcopatum Romanum, quum Petrus Apostolus viueret. Dicit enim ipsum Petrum claues ecclesiæ primum quidem Lino, deinde Anacleto, & post hos tertio (ad mortem vadens) sapientissimo Clementi commisisset: additque posteà hæc verba: Ipse Clemens se à Petro in obitu eius electum dicere, & à Petro secundum numerare videtur. Alexander quoq; martyr & quintus Pontifex summus, in epistola sua ad omnes orthodoxos apertè dicit Clementem Petro successisse. Idem affirmant complures alij Pontifices in suis epistolis. Tertullianus etiam loquens de illis quos Apostoli constituerunt in ecclesiis episcopos, Smyrneorum, inquit, ecclesia Polycarpum à Ioanne collocatum refert, & Romana Ecclesia Clementem à Petro ordinatum edit. Hæc ille. Quum Nicephorus & alij dicãt Petrum post primum suum in vrbem Romam aduentum adhuc peregrinationes suscepisse, ac postremò Romam reuersum esse: verisimile est Linum & Cletum, absente Petro, episcopatum Romanum administrasse, Sanè quod Clemens Anacletum in põtificatu præcesserit, ipsemet Anacletus in epistola ad episcopos & sacerdotes omnes data manifestissimè ostẽdit, vti suprà videre licet.

De præscriptione aduersus hæreticos

Lib. 2. c. 35.

Ex scriptis complurium sanctorum Pontificum.

CAPVT VIII.

EVarestus martyr præclarus Anacletus in summo pontificatu successit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cessit. Hic decretum edidit de consecratione basilicarū hisce verbis: Omnes basilicę cum Missa semper debent consecrari, altaria verò placuit non solùm vnctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. Si verò altaria nō fuerint lapidea, ad celebranda diuina officia non consecrentur. Hæc Euarestus. Hæretici moliuntur quidem sanctas consecrationes ac reliquas traditiones Apostolicas piosque ritus ecclesiasticos abrogare: sed frustra in Dei Ecclesiam (quæ est firmissima veritatis columna) effrenes impetus faciunt.

1. Tim. 3.

Alexāder Euaresti successor & martyr Christi inuictus, in epistola sua quam scripsit ad omnes Orthodoxos, ita de primatu & authoritate Romanæ Ecclesiæ loquitur: Relatum est ad huius sanctæ & Apostolicæ sedis apicem (cui summarū dispositiones causarum & omnium negotia Ecclesiarum ab ipso domino tradita sunt, quasi capiti, ipso dicenti principe Apostolorū Petro: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam) quod quidam æmuli Christi eiusque sanctæ Ecclesię insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant, &cæt.

Matt. 26.

In eadem epistola ipse Alexander de Missæ sacrificio differit in hūc modum: In sacramentorum oblationibꝰ quæ inter Missarum solennia Domino offeruntur, passio domini miscenda est, vt eius (cuius corpus & sanguis conficitur) passio celebretur, ita vt repulsis opinionibus superstitionum, panis tantum & vinum aqua permixtum, in sacrificio offeratur. Non debet enim (vt à patribus accepimus, & ipsa ratio docet) in calice Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed vtrumq; permixtum, quia vtrunque ex latere eius in passione sua profluxisse legitur. Ipsa verò veritas nos instruit, calicem & panem in sacramento offerre, quando ait: Accepit Iesus panem & benedixit, deditq; discipulis suis dicens: Accipite & manducate, hoc est enim corpus meum quod pro vobis tradetur. Similiter postquam cœnauit, accepit calicem, deditq; discipulis suis dicens: Accipite & bibite ex eo omnes, quia hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis fundetur in remissionem peccatorum. Crimina enim atque peccata oblatis his Domino sacrificiis delentur. Idcirco & passio eius in his commemoranda est qua redempti sumus, & sæpius recitanda, atque hæc domino offerenda. Talibus hostiis delectabitur & placabitur dominus, & peccata dimittet ingentia. Nihil enim in sacrificiis maius esse potest, quàm corpus & sanguis Christi. Nec vlla oblatio hac potior est: sed hæc omnes præcellit, Quæ pura conscientia domino offerenda est, & pura mente sumenda, atque ab omnibus veneranda.

Luc. 12. 1. Cor. 11. Matt. 26.

Cæterùm de benedictione & consecratione aquæ lustralis) quam profani hæretici nunc risu & cachinnis prosequuntur) idem beatissimus Alexander eodem loco verba ista mox subiungit: Aquam sale conspersam populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur ac purificentur, quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam sic cinis vitulæ aspersus sanguine populum sanctificabat ac mundabat multo magis aqua sale aspersa, diuinisque precibus sacrata, populum sanctificat atque mundat & expurgat, & cetera bona multiplicat, & insidias diabolis auertit, & à fantasmatis versutiis homines defendit. Nam si tactu fimbrię vestimenti Saluatoris saluatos infirmos esse non dubitamus, quanto magis virtute sacrorum eius verborum diuinitus sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis & animæ humana percipit fragilitas. His ergo & aliis instructi documentis, vota singulorum domini sacerdotes respicite, & in virtute Spiritus sancti, diuinis precibus per ministerium vobis diuinitus collatū, perficere curate. Elementa quoq; tam ea quę prediximus, quam cætera diuinis apta vsibus, & humanis necessaria infirmitatibus sacrate.

Leuit. 16. Heb. 5.

Xystus martyr venerabilis, qui post Alexandrum functionē Pontificiam susce-

pit, in secunda epistola sua scribit de vasis sacris hoc modo: Cognoscat vestra sapientia charissimi fratres, quia in hac sancta sede apostolica à nobis & reliquis Episcopis, cæterisq; domini sacerdotibus statutum est, vt sacra vasa non ab alijs, quàm à sacratis dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum enim valde est, vt sacra domini vasa quæcunque sint, humanis vsibus seruiant, aut ab alijs, quàm à domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris. Hęc ibi. Quam iustè de sacris vasis istud fuerit statutum, indicat nobis religio quæ circa talia etiam in veteri lege seruabatur. Certè Baltasar rex Babilonis, quum vasis cultui veri Dei consecratis, in profano conuiuio vsus fuisset, diuinam vltionem repentè sensit, vt in Daniele habetur. In fine illius epistolæ Xystus ait: Nos, fratres, nullum perdere volumus, sed ipse se perdit, qui piè cōsiderata auertit, & qui Apostolorum & huius sanctæ sedis decreta libenter violat.

Daniel. 5.

Theleſphorus Xysti successor & martyr glorioſus in epistola sua dissert de ieiunio ante Pascha, deque celebratione Missarum, hunc in modū: Credimus sanctam fidem vestram in apostolorum eruditione fundatam, hanc tenere & hanc populis vniuersis exponere, quæ videlicet à constitutis apostolorum eorumque successorum nulla ratione dissentit, per quos iustum est cæteros erudiri. Quapropter cognoscite à nobis, & à cunctis Episcopis in hac sancta & apostolica sede congregatis statutum esse, vt septem hebdomadas plenas ante sanctum Pascha, omnes clerici in sortem domini vocari, à carne ieiunent. Et paulò post: Has ergo septem hebdomadas omnes clerici à carne & delitijs ieiunent, & hymnis & vigilijs atq; orationibꝰ domino inhærere die noctuque studeant. Nocte verò sancta natiuitatis domini Saluatoris Missas celebrent, & hymnum angelicum in eis solenniter decantent, quoniam in eadem nocte ab angelo pastoribus nunciatus est. Item infrà. Reliquis temporibus Missarum celebrationes ante horā diei tertiam minimè sunt celebrandæ, quum & eadem hora dominus crucifixus sit, & super apostolos Spiritus sanctus descendisse legatur. Ab Episcopis autem idem angelicus hymnus pro tempore & loco in Missarum solemnijs celebrandus est, atque solenniter recitandus. Moxque addit Thelesphorus: Ipsi qui proprio ore corpus domini conficiūt, ab omnibus sunt audiendi.

Act. 2. Luc. 2.

Hyginus martyr Thelesphoro succesit. Is promulgauit decretum huiusmodi: Omnes basilicæ cum Missa debent semper consecrari & ecclesiæ destructæ. Ligna Ecclesiæ dedicatæ non debent ad aliud corpus iungi, nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni sunt comburenda, vel ad profectum in monasterio fratribus. In laicorum verò opera non debent admitti. Ex his Hygini verbis constat fuisse tunc monasteria.

Pius martyr post Hyginum Romanam Ecclesiam rexit. Hic in epistola ad vniuersos Christi fideles scripta, loquitur de solemnitate Paschæ, & capite Ecclesiæ hoc modo: Nosse vos volumus, quod Pascha die dominica annuis solennitatibus sit celebrandum. Istis enim temporibus Hermas doctor fidei & scripturarum effulsit inter nos. Et licèt nos idem Pascha prædicta die celebremus, quia tamen quidem inde dubitauerunt, ad corroborandas animas eorum, eidem Hermæ angelus Domini in habitu pastoris apparuit, & præcepit ei, vt Pascha die dominico ab omnibus eadem seruare debere, quia nos eadem seruamus: nec debetis à capite quoquo modo dissidere. Et paulò pòst: Christus est caput omnis principatus & potestatis: qui & hanc sanctam Sedem apostolicam omnium ecclesiarum caput esse præcepit, ipso dicente principi Apostolorum Petro: Tu es Petrus, super banc Petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.

Matth. 16.

Et in epistola ad Italos data, ipse Pius de prædijs ecclesiasticis quæ plerisque in locis nunc hæretici diripiunt,

scribit ita: Prædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis applicant vsibus, & domino Deo (cui tradita sunt) ea subtrahunt, vt suis vsibus inseruiant. Quapropter ab omnibus illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne prædia vsibus secretorum cælestium dicata, à quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quispiam præsumpserit, sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur. Ipsos autem qui hoc agunt clericos & domini sacerdotes persequi, eosque infamare audiuimus, vt malum super malum addant, & deteriores fiant: non intelligentes quod ecclesia domini in sacerdotibus consistit & crescit in templum Dei. Et sicut qui ecclesiam Dei vastat, & eius prædia & donaria expollat & inuadit, fit sacrilegus: sic & ille qui eius sacerdotes insequitur, sacralegij reus existit, & sacrilegus iudicatur.

Ieem Pius de velatione siue consecratione virginum, ait: Virgines non velentur ante viginti quinque annos ætatis, nisi fortè necessitate periclitantes pudicitiæ virginalis. Et non sunt consecrandæ nisi in Epiphania, & in albis Paschæ, & in Apostolorum natalitijs, nisi causa mortis vrgente. Hæretici temporis nostri, qui nullum festum præter diem dominicam seruare volunt, aduertant hic exprimi etiam Epiphaniam & natalitia Apostolorum. Certè sanctus Fabianus vndecimus ab isto Pio Pontifex Summus & martyr præclarus, in initio primæ epistolæ suæ sic scribit: Septem diaconos in vrbe Romana per septem regiones ciuitatis sicut à Patribus accepimus, habemus: qui per singulas hebdomadas & dominicos dies, atque festiuitatem solennia cum subdiaconibus & Acolythis ac sequacium ordinum ministris, iniuncta sibi obseruant ministeria, & parati omni hora sunt ad diuinum officium peragendum.

Etiam de sanguine domini Pius hoc decretum nobis reliquit: Si per negligentiam aliquid de sanguine domini stillauerit in terram, lingua lambatur, tabula radatur. Si non fuerit tabula, vt non conculcetur locus, corrodatur, & igne consumatur, & cinis intra altare recondatur. Si super altare stillauerit calix, forbeat minister stillam: & linteamina quæ stilla tetigerit, tribus vicibus minister abluat, calice subterposito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur.

Anicetus martyr post Pium Ecclesiæ Dei præfuit: sub quo beatus Polycarpus adhuc superstes Romam venit (vt Irenæus & Eusebius atque Nicephorus referunt) propter quæstionem quæ de de Paschate inciderat. Hic Anicetus in epistola, quam ad Galliæ Episcopos scripsit, ita de coma clericorum loquitur: Prohibete fratres per vniuersas regionum vestrarum ecclesias, & curate, vt clerici (qui laicis & simplicibus, virtutis, honestatis, pudicitiæ & grauitatis exemplar esse debent, ac seipsos tanquam signum purioris vitæ, rudioribus ad imitationem prudenter exhibere) iuxta Apostolum comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant, quia sicut discreti debent esse in conuersatione, ita & in tonsura & omni habitu discreti debent apparere. 1 Cor. 11.

Soter martyr Aniceto in administratione S. Ecclesiæ successit. Is de Missæ sacrificio sic constituit: Censuimus conuenire, vt quum à sacerdotibus Missarum tempore sacra mysteria consecrantur, si ægritudinis accidat quilibet euentus, quo cœptum nequeat expleri mysterium, sit liberum episcopo, vel presbytero, vt consecrationem expleat officij cepti. Et infra: Nullus, inquit, post cibum potumque siue quodlibet minimum sumptum Missas facere, nullusque absque patentis molestiæ prouentu minister vel sacerdos quum cœperit, imperfecta officia presumat omnino relinquere.

Ex scriptis sanctorum Irenæi, Iustini, & Hippolyti.

CA.

CAPVT IX.

QVum Soter vita defunctus esset, B. Eleutherus Ecclesiam regendam suscepit. Irenæus autem martyr clarissimus, sancti Policarpi quondã auditor, vixit sub Aniceto & Sotere atque etiam Eleuthero Pontificibus. Cap. 23. Nam quod suo tempore Eleutherus fuerit pontifex, ipse indicat tertio aduersus hæreses libro, vbi recenset ex ordine Põtifices Romanos. Ita enim scribit: Quum Aniceto successisset Soter, nunc duodecimo ab Apostolis loco episcopatum habet Eleutherus. Hic igitur Irenæus quarto libro aduersus hæreses loquitur de Eucharistiæ oblatione in hũc modũ: Dominꝰ discipulis suis dans consilium primitias Deo offerre ex suis creaturis, non quasi indigenti, sed vt ipsi nec infructuosi nec ingrati sint, eum qui ex substantia panis est, accepit & gratias egit dicens, Hoc est corpus meum: & calicem similiter qui est ex ea creatura quæ secundum nos est, suum sanguinem confessus est: & noui testamenti nouam docuit oblationem: quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in vniuerso mundo offert Deo. De quo in duodecim prophetis Malachias sic præsignauit: Non est mihi voluntas in vobis, dicit dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris: quoniam ab ortu solis vsque ad occasum nomen meũ glorificatur inter gentes, & in omni loco incensum offertur nomini meo & sacrificiũ purũ. Et paulò pòst addit Ireneus: Ecclesiæ oblatio quã Dominus docuit offerri in vniuerso mundo, purum sacrificium reputatum est apud Deum, acceptum est ei. Hæretici qui blasphemias in nouam noui testamenti oblationem, hoc est, in Eucharistiæ Missæque sacrificium impio ore euomunt, & negant Christũ illam oblationem instituisse ac docuisse: expendant diligenter prædicta Irenæi verba: expendant item verba Martialis quæ suprà citauimus, & verba tertij canonis Apostolici. Certùm planè est Apostolos à Christo dedicisse, & Ecclesiam ab apostolis accepisse præcellentissimam istam nouæ legis oblationem. Cæterùm post initium libri quinti Irenæus ait: Quando & mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia sanguinis & corporis Christi. Matt. 26. Malac. 2. Ibid. 34.

Libro tertio ipse idem Irenæus magnificè Ecclesiam Romanam cõmendat, scribens ita: Maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ traditionem, quam habet ab apostolis, & annunciatam hominibus fidem per successiones episcoporum peruenientem vsque ad nos indicantes: confundimus omnes eos qui quoque modo vel per sui complacẽtiam prauam, vel per vanã gloriam gloriam vel per cæcitatem & malam sentẽtiam, aliter quàm oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vbique fideles: in qua semper conseruata est ea quæ est ab Apostolis traditio. Cap. 3.

Et paulò pòst enumeratis Pontificibus Romanis ait Irenæus: Hac ordinatione & successione, ea quę est ab apostolis in Ecclesia traditio peruenit vsq; ad nos. Et est plenissima hæc ostensio, vnam & eandem viuificatricem fidem esse quæ in Ecclesia ab apostolis vsque nunc sit conseruata & tradita in veritate. Et Polycarpus non solùm ab apostolis edoctus & cõuersatus cum multis ex his qui Dominum nostrum viderunt, sed etiam ab apostolis in Asia, in ea quæ est Smyrnis ecclesia constitutus episcopus, quem & nos vidimus in prima nostra ætate (multum enim perseuerauit, & valde senex glorioſissimè & nobilissimè martyrium faciẽs, exiuit de hac vita) hic docuit semper quæ ab Apostolis didicerat, quæ & ecclesiæ tradidit, & ea sola sunt vera. Et posteà Irenæus scribit ita: Non oportet quærere apud alios veritatem, quam facilè est ab ecclesia sumere: quum Apostoli quasi in depositorium diues plenis. Cap. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

simè in eam contulerint omnia, quę sunt veritatis, vt omnis quicunque velit, sumat ex ea potum vitæ. Hæc enim est vitæ introitus: omnes reliqui fures sunt & latrones. Propter quod oportet deuitare quidem illos: quæ autem sunt ecclesiæ cum magna diligentia diligere, & traditionem veritatis apprehendere. Quid enim? Si de aliqua modica quęstione disceptatio esset, nonne oportet in antiquissimas scurrere ecclesias, in quibus Apostoli conuersati sunt, & ab eis de præsenti quæstione sumere quod certum & liquidum est? Quid autem si neque Apost. quidē scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinē sequi traditionis quem tradiderunt his quibus committebant ecclesias? Notent hæc hæretici qui Apostolorū sanctorumq; Patrum traditiones cōtemnunt, & nihil esse certæ fidei dicunt, nisi sit expresse positum in Canonicis scripturis.

Ioan.10.

Iustinus philosophus & martyr floruit non multo ante Irenæum. Is in secunda Apologia sua pro Christianis, de libertate arbitrij quam homini inesse plerique hæretici modo impudentissimè negāt, sic loquitur: Pœnas & præmia pro dignitate operum cuique reddi verum est & compertū ex prophetarum oraculis. Alioqui si fato regerentur omnia, nihil omninò relictum esset in nostra potestate. Nam si fatali lege alius bonus esset, alius malus: nec laudem ille, nec hic mereretur vituperiū. Et nisi homines aubitrio possunt turpia fugere, honesta sectari: extra culpam erūt, quicquid etiam agant. Et paulò pòst: Hominem, inquit longè alia conditione creauit Deus, quam quadrupedes discernendi eligendiq; facultate carentes. Alioqui nullam laudem mereri potuisset, si non sponte virtutē prætulisset vitio: neque si malus fuisset pœnam merebatur. Didicimus autem hæc à sancto prophetico spiritu quo afflatus Moses narrat Deum sic loquutum homini recèns à se ficto: Ecce ante faciem tuam bonum & malum: tu bonum eligito. Item Esaias alius propheta ex persona patris Dominique omnium Dei, sic loquitur: Lauamini, mundi estote, auferte malitias ab animabus vestris, discite bonum facere. Si volueritis, & meam vocem audieritis, bona terræ comedetis: quod si non audieritis, deuorabit vos gladius, nam os Domini loquutum est. Quod autem dicit: Deuorabit vos gladius, non cædem minatur contumacibus: sed Dei gladius est ignis, cuius pabulum sunt malorum operum patratrores. Hæc ibi. Profectò hæresis illa, qua homines insani impugnant libertatem arbitrij nobis à Deo præstitam, & vitam nostram omnem coactam esse dicunt, pernicioſissima est: quum sit totius impietatis atque iniquitatis fomentum. In libro Iesu filij Sirach, hoc est, in ecclesiastico (quem hæretici quidem reijciunt, sed ecclesia Dei inter scripturas canonicas nunc numerat) leguntur hæc verba: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit mandata & præcepta sua: si volueris mandata seruare, conseruabūt te. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.

Esai.1.

Cap.15.

In illa eadem Apologia de precibus & ieiunijs quæ ante baptismum peragi solebant, Iustinus scribit ita: Quotquot persuasi, credunt hæc quæ docemus vera esse, & ad eum modū viuere pollicentur: ante omnia discunt precibus & ieiunijs petere à Deo præteritorum peccatorum veniam: nobis vnà preces ieiuniaque iungentibus. Deinde ad aquam à nobis ducūtur, & renascuntur modo renascendi quo & nos renati sumus. Nam in nomine patris omnium, Dominique Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, & Spiritussancti, in aqua tunc lauantur. Dixit enim ipse Christus: Nisi renati fueritis, non intrabitis in regnū cælorum.

Ioan.3.

In fine eiusdem Apologiæ, Iustinus

nus de ritu Missæ scribit hæc verba. "Omnes qui in oppidis vel agris commorantur, vnum in locum conueniunt, commentariaque Apostolorum vel prophetarum scripta leguntur, quādiu res patitur. Deinde vbi is qui legit destitit, is qui præest admonet & hortatur, vt ea quæ lecta sunt bona imitemur. Tum surgimus omnes & comprecamur, cōclusisque precibus nostris, panis vnumque & aqua afferuntur: tumque is qui primum locū tenet, preces gratiarumque actionē pro virili mittit, populusque acclamat dicens Amen: & ijs quæ cum gratiarum actione consecrata sunt, vnusquisque participiat. Ac paulò suprà: Cibus ille vocatur à nobis Eucharistia: cuius participium nulli omninò fas est permittere, nisi credenti doctrinam nostram veram esse, & iam lauacro regenerationis in remissionem peccatorum loto: & ita vescitur, vt Christus tradidit. Non enim vt quemuis panem, neque vt quemuis potum ista accipimus: sed quemadmodum per verbū Dei incarnatus est Iesus Christus Saluator noster noster, & carnam, & sanguinem pro nostra salute assumpsit, ita quoque per preces verbi illius, cibum, ex quo sanguis & caro nostra per imitationem aluntur, quum benedictus fuerit ipsius Iesu Christi incarnati carnem & sanguinem didicimus esse. Apostoli enim in suis comentarijs quæ euangelia vocantur ite tradiderunt sibi mandatum esse, Iesum, quū sumpsisset panem & gratias egisset dixisse, Hoc facite in meam commemorationem, Hoc est corpus meum: atque itidem quum calicem sumpsisset, actis gratijs dixisse, Hic est sanguis meus. Hæc Iustinus.

Matt.26. Marc.14. Luc.22.

Hippolytus martyr non multis annis Irenæo posterior fuit. Hic in oratione quam de consummatione mūdi & Antichristo edidit, loquitur hūc in modum: Templa diuina domorū instar erunt: locis omnibus euersiones fient ecclesiarum. Et paulò pòst: Tunc exurgent falsi prophetæ falsiq; Apostoli, homines impostores. Pasto res fient quasi lupi, monachi expetēt quæ sunt mundi, &c. Ex his quoque verbis beati Hyppoliti cognoscant huius temporis hæretici monachatū esse antiquissimum.

In eadem oratione Hippolytus scribit ita: Lugebunt Ecclesiæ luctum magnum: quia nec oblatio, nec sustitus fiet, nec cultus Deo gratus. Sed ecclesiarum ædes sacræ turgurij instar erunt, preciosumque corpus & sanguis Christi non extabit in diebus illis. Liturgia extinguetur, psalmorū decantatio cessabit. Notādum est quod gloriosus martyr hic dicit de precioso corpore & sanguine domini Iesu, & de Liturgia siue Missa. Nam si tempore Antichristi Liturgia abolebitur, profecto præcursores Antichristi sunt, qui modo eam moliuntur abrogare.

Et infrà Hippolytus inducit dominum inuitantem sanctos cuiuscunq; ordinis ad possidendum regnum cæleste, atque inter alia dicentem. Venite Pontifices, qui purè mihi sacrificiū die noctęque obtulistis, ac preciosum corpus & sanguinem meum immolastis quotidie. Venite sancti in montibus, in speluncis & cauernis terræ exercuistis vos, qui per continentiā, preces, & virginitatem seruistis nomini meo. Venite adolescētulæ, quæ thalamum meum exoptastis, nec prēter me sponsum alium dilexistis, quæ per mar martyrium & pietatis exercitationem mihi immortali atque incorruptibili sponso copulatæ estis, &c. Quid dicitis ad ista ó Hæretici cęci atque miserrimi? sed redite ad cor, redite: Atque ecclesiæ Dei vos tandē aliquando reddite.

CONCLVSIO LIBELLI.

EX his quę hactenus in medium protulimus, satis liquet sanctos patres in primitiua ecclesia eandē tenuisse fidem quam modò in ecclesia Catholica tenemus, & idem sensisse de Deo rebusque diuinis atque ecclesiasticis, quod nunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

sentimus. Quod quum ita sit, perpendant illi qui aliam fidem & doctrinã profitentur, quam à veritate aberrent quamq; malè sacras literas intelligãt. Non est quod sibi blandiantur, putãtens se esse ecclesiam, vel in ecclesia Dei. Non sunt in ecclesia: si enim in ea essent, non dissiderent tam arrogãter in fide & doctrina à sanctissimis martyribus & patribus qui præclarissima Ecclesiæ membra sunt. Nos quidem potuissemus adhuc alia non pauca ex scriptis antiquorum Patrũ adducere: sed ista sufficere iudicamus ad reuocãdum saltem aliquos ex discipulis Sectariorum huius nostræ tẽpestatis ad matrem ecclesiam Apostolicam: nisi ipsi peruicaci animo in hæresi vel schismate permanere, ac seipsos sponte i gehennam præcipitare velint. Necesse enim est eos omnes in æternum inferni ignem corrucre qui opinionem aliquam Ecclesiæ Catholicæ contrariam superba obstinatione retinent, atque ita ab ecclesię vnitate separati moriuntur: quamlibet etiam iustè alioquĩ viuere videantur. Si qui hæretici plura cupiunt cognoscere quàm adnotauimus, legant ex integro libros eorum Authorum quià nobis citati sunt, itemque sacra cõcilia quæ legitimè congregata atq; celebrata fuerunt in ecclesia: legant epistolas sanctorum Sacerdotum qui post Soterem sibi inuicem in summo Pontificatu successerunt: legant lucubrationes Cypriani, Athanasij, Gregorij Nazianzeni, Gregro Nysseni. Ioannis Chrysostomi, Hieronymi, Ambrosij, Augustini, Leonis, Gregorij Romani, Bernardi, & aliorũ Orthodoxorum scriptorum, quorũ doctrina mirificè illustrat ecclesiam Dei. Ex his enim plenissimè discent quid credere, & quomodo diuinas scripturas intelligere debeant. In libris etiã Tertulliani, qui temporibus Apostolorũ vicinus fuit, & statim post Irinæum vixit, inuenient non pauca de ritibus baptismi, de sacra vnctione, de manuum impositione, de reuerentia sacerdotibus exhibenda, de fœlici ecclesia Romana in quam Apostoli Petrus et Paulus vnà cum sanguine omnem doctrinam suam profuderunt, de exomologesi siue confessione delictorum, de pœnitentiæ labore, de ieiuniis, de vero corpore & sanguine Christi in Eucharistia, de oratione quæ fit pro fidelibus defunctis, de signaculo crucis quod fere vbique exprimimus, de varijs traditionib⁹ nõ scriptis, &c. In libris quoque Clementis Alexandrini, qui non multò pòst Tertullianum floruit, & in lucubrationibus Origenis discipuli eius, plurima inuenient aduersus hæreses huius temporis.

At videmus nunc multos hæreticos eo velaniæ processisse, vt nihil pro firmo & rato recipere velint, nisi sit expresse adnotatũ in scripturis canonicis, quas tamen scripturas perperam intelligunt atque interpretantur. Quod si Catholicus quispiam eis verba ipsarum diuinarum scripturarum proponat, mox verò illarũ sensu (quem sancti martyres & orthodoxi patres approbant) repudiato, prauum sensum à se cõfictum obijciunt cumque pertinacissimè defendunt. Deus enim ita condidit scripturas sacras, vt superbis hæreticis, qui intellectum suum iudicio ecclesiæ Apostolicæ submittere nolunt, sint in laqueum. Vnde Psal. de eis loquens ait: Pluit super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarũ pars calicis eorum. Iactant verò sese & gloriantur vanissimè: Nos, inquiunt, purum Dei verbum amplectimur, nos intra limites verbi Dei consistimus, nos verbum Dei & euangelium Christi syncerè annunciamus. Putant id solum esse verbum Dei, quod sacris literis comprehensum est: sed fallũtur omnino. Nam verbum Dei est, quidquid loquitur Deus siue id scriptum sit, siue non scriptum. Quum Deus loqueretur primo parenti nostro Adæ, quum loqueretur Noë & Abrahæ, nondum quicquam de veteri testamento scriptum erat, & iam à patribus illis verbum Dei audiebatur. Quum etiam Simeon iustus responsum accepisset à spiritu sancto, se non

visurum mortem nisi prius videret Christum Domini: verbum Dei audierat quod scriptum non erat. Si hodie quoque deus alicui sancto homini per reuelationem verbum absconditum & venas arcani susurrij sui aperiret, huiusmodi homo verbum dei proculdubio susciperet, etiam si illud nusquam in diuinis literis expressum esset. Et quum Apost. statim post descensum spiritus S. verbum Dei veritatemque euangelicam prædicarent, necdum Euangelium erat conscriptum. Quid? Num ideò tunc non fuit adhibenda fides Ecclesiæ, quia quod ipsa per Apostolos prædicabat, non erat in diuinas literas relatum? Certè authoritas ipsius ecclesiæ non pendet ex scripturis. Imò verò scripturas nõ sciremus esse diuinas, nec eas pro diuinis haberemus, nisi ecclesia illas talibus habendas esse decerneret. Hæc illuminatur & regitur à spiritu S. qui ei docenti adest, sicut prophetis & Euangelistis stribentibus adfuit. Atque obid beatus Paulus eam appellat columnam & firmamentum veritatis: nam in his quę ad fidem & bonos mores pertinent, errare nescit. Vox illius vox Christi est: quia illa corpus, iste caput est. Qui illam audit, Christum audit: & qui illam audire non vult, Christum quoq; audire recusat. Itaq; ea quę docet aut præcipit ecclesia, nos pro verbo Dei habere promptęq; susscipere debemus: neque necesse est vt illa aliquo expresso scripturarum testimonio comprobentur. Penes Ecclesiam ius est pronunciandi non solum quęnam scripturę pro canonicis habendæ sint, verùm etiã quo sensu intelligi debeãt. Nam nisi hanc autoritatem obtineret Ecclesia, leues & maligni quique homines abiicerent è Canone quas vellent diuinarũ scripturarum partes, & eas pro suo arbitrio absurdis expositionibus depraurent. Iste sic, ille aliter, rursumque alius aliter contra veritatem eas intelligere vellet: atque hinc innumeræ hæreses emergerent, nihilque certum esset apud Christianos.

Diximus ipsas diuinas literas hęreticis esse in laqueum: & profectò ita est. Nam Arrius hæreticus audiens Christum in Euangelio dicẽtem. Pater maior me est, illaqueatus asseruit, Filium Dei non esse Patri consubstantialem & æqualem. Itidem impurus Heluidius legens in Matthæo Euangelista, hæc verba de Ioseph & Maria matre domini. Non cognoscebat eã, donec peperit filium suum primogenitum, laqueo irretitus dixit, Mariã non permansisse virginem. Similiter hæretici huius tempestatis vbique in scripturis inuoluuntur laqueis. Et vt exempli gratia hic aliquid proferamus, miserè admodum illaqueantur istis Christi verbis, Quare transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestrã, Hypocritæ, bene prophetauit de vobis Esaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Licet enim Dominus Iesus non reprehendat pias Apostolorum aliorumq; Patrum traditiones, sed eas traditiones quæ ad cultum honoremq; diuinum nihil conducunt & legi Dei aduersantur: superbi tamẽ hæretici arrepta hinc occasione, æquissima Ecclesiæ decreta, si in scripturis canonicis expressa nõ inuenerĩt, tãquã superfluas vanasq; hominũ traditiones respuũt. Et quia legũt in euangelio Christum illud quoq; dixisse, Nõ qꝑ intrat in ꝓs coĩquinat hominẽ, irridẽt quicquid de ieiuniis & abstinentia à quibusdã cibis ecclesia à deo illuminata statuit. Nolũt astringi ad ieiunãdũ certis diebus: & sancto ꝓcepto contẽpto, vescũtur carnib. ꝑ sua libidine, etiã in sacra Quadragesima. Adhũc modũ verbis euangelicis illaqueati, ethnicè magis quã Christianè viuũt. Eos aũt non cibi genus, sed inobedientiæ scelus polluit. Nam bonus est cibus quẽ creauit deus: sed si vetitus fuerit, iã non sumitur sine culpa: sicuti bonus erat fructꝰ, quem in paradiso prohibuerat Deus, ex eo tamẽ nõ sine graui peccato Adã comedit. Certũ verò est, eũ quę Ecclesiæ obedire non vult, Christo nõ obe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dire. Et de huiusmodi homine ipse Christus ait: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et etiam per Samuelem prophetam Deus ita loquitur, Quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Quib⁹ verbis Saul arguitur ac prophanus abiectusque declaratur, propterea quod non obedierat dictis Samuelis, qui iuxta dei voluntatē ei denunciauerat, vt diſperderet prorsusque deleret Amalachitas. Atqui Saul poterat more hæreticorum dicere Samueli: Nusquam in diuinis scripturis expressum lego, quod nomine Dei iussisti: non Deū, sed te mihi loquentem audiui. Paul⁹ itē affirmat eos qui præpositis vel potestatib⁹ à Deo ordinatis resistunt, Deo resistere ac damnationem sibi acquirere. Rursum hęretici legentes hęc verba Pauli, Si quis vobis euangelizauerit prēter id quod accepistis, anathema sit: legentes & ista Ioā. in fine Apocalypseos, Si quis apposuerit adhæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto: Legentes item in Deuteronomio: Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: obiiciunt illa omnia Romanæ atq; Catholicæ Ecclesiæ; & eā accusant execrādæ impietatis, ꝓptereà qđ recipit ac statuit multa, quæ in diuinis literis non sunt expressa. Sed huiusmodi obiectiones nūera sunt deliramenta. Romana enim atque apostolica Ecclesia, non aliud Euangelium, neq; aliam fidem aut doctrinam annunciat, quam à Christo & Apostolis apostolorumq; discipulis ac sanctis eorum successoribus accepit: sed ipsi hæretici aliam omnino fidem & doctrinam superbè prædicant, vti totus hic libellus clarissimè ostendit, ob idque sunt hęretici, & veritatis inimici, & impietatis rei, & æternæ damnationi proximi. Nunquam ita Romana & catholica Ecclesia scripturas sacras augendo, diminuendo, immutando vel perperam interpretando corrupit, quod hæretici facere solent. Quin potiùs libros omnes canonicos maxima fidelitate integros semper conseruat, & eorum verba diuina (vti à spiritu sancto edocta est) sanè intelligit, eis q; summam autoritatem tribuit: sed adulteriuas hæreticorum expositiones constanter reprobat. Interdum sanè pro causis emergentibus variat pia quædam decreta, & vt tempus exposcit nōnulla Patrum statuta abrogat: at præceptiones diuinarum scripturarum nunquam immutat. Rectissimè verò pleraque recipit & docet, quæ licet in ipsis scripturis canonicis minimè sint expressa, eis tamen non sunt contraria, sed maxima consentanea. Nam sicut à nobis alibi suprà fuit dictum, Deus non omnia in sacris literis exprimi voluit, vt discceremus ecclesiæ subesse, atque eius institutionibus & præceptis obtemperare. Certè Ioannes scribit Christum passioni vicinū dixisse discipulis suis: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò: quum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Quo in loco Christus loquitur proculdubio de his quæ posteà ornanda ac statuenda erant in ecclesia. Palam autem est, non omnia illa in voluminib. sacris esse expressa, quę tunc Christus testabatur se adhuc habere dicenda. Verum de illis post resurrectionem suam per dies quadraginta disseruisse credendus est: dicente beato Luca, quod loquebatur discipulis suis de regno Dei, hoc est, de gloria cœlestis Ierusalem, & statu militantis Ecclesiæ, quæ toto orbe erat dilatanda. Cæterum Apostoli accepto Spiritu sancto, plenius didicerunt atque intellexerunt (iuxta prędilectionem Christi) omnem veritatem: quam etiam ecclesię tradiderunt. Atque hinc est, quòd plurima vel potius innumera ab Apostolis ecclesia accepit, quæ in libris noui testamenti expressa non inueniuntur. Et certè fides habenda est ipsi Ecclesiæ, quæ est veritatis columna, & cum qua spiritus sanctus manet in æternum. Nam & hoc Christus ei promisit dicens: Ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum spiritum veritatis. Eccleſia igitur docetur atque gubernatur à spiritu veritatis & nihil præcipit nisi secundum voluntatem eiusdem spiritus, cuius præsentia nunquam fuit destituta, neque destituetur vnquam. At hæretici calamitant, ea quę in scripturis canonicis habētur, Christianis sufficere. Sufficiunt planè, Imò verò humilibus verisque Christianis sufficere possunt vel hæc paucula verba quæ Christus præpositis Ecclesiæ dicit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Aut ista quibus subiectos alloquitur, Quęcunque dixerint vobis (præpositi ac pastores) seruate & facite. His nanque verbis admonemur parêre Ecclesiæ, etiamsi quòd illa præcipit non sit expressè positum in Bibliis sacris. Neque enim Christus ait, Si ea quæ pastores & præpositi ecclesię vobis dicunt, inueneritis expressa in diuinis scripturis, seruate illa & facite, sin minus, nolite facere: sed ait, Quæcunque dixerint vobis seruate & facite. Qui obedientiam Christianorum redigere volunt ad ea sola quæ in canonicis scripturis expressa sunt, alios obediendi fines & terminos nobis constituunt, quàm Christus constituit: quod vtique non facerent si Catholici essent, & Christū potius quam diabolum audirent.

Cap. 1.

Ioan. 16.

Luc. 20.

Matt. 32.

Heu quam infelices sunt, qui matrem ecclesiam deserunt, & hęresibus se implicant, Quanta quæso dementia est, nouam impiamque Lutheri, Melanthonis, Zvvinglij, Caluini, vel aliorum sectariorum doctrinam, prę-ferre doctrinæ eorum, qui veram fidem ab ore Christi aut apostolorum susceperunt, eamq; posteris fideliter tradiderunt: quæ etiam per successiones multarum generationum ad nos vsque peruenit. Et quis verè pius possit continere lachrymas, videns modò tot animas passim hæresum veneno correptas perire? vides homines tam stolidos esse, vt preclara illa & antiqua rectaque fide relicta, sectariorum praua dogmata, insulsasque opiniones nuper excogitatas aut resuscitatas promptissimis animis amplectantur? Profectò fides Romanę apostolicæque ecclesię, quam Deus innumeris miraculis comprobauit, quæq; tot iam seculis inuiolata permansit, tam certa atq; indubitata est, vt si millies mori possemus, toties vtique pro illa retinenda ac tuēda libenter mortem opperere deberemus. Ea nunquā extinguetur: dicente Domino ad Petrum Ecclesiæ caput & principem: Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua. Nauis Ecclesię potest quidem fluctibus hæresum concuti, sed mergi non potest. Quantumuis prematur, nunquam tamen opprimetur Ecclesia.

Verùm hæretici videntes plurimos abusus esse, & multos etiam è numero pastorum non rectè viuere in Ecclesia Romana atque Catholica detestantur illam & ab ea sese separant, eique subesse nolunt. Sed eos meminisse oportet ecclesiam dei esse sagenam illam euangelicam, quæ malos pisces cum bonis durante hac mortali vita continet: esse itidem aream illam in qua reiectaneæ & olim exurendæ paleæ electissimis granis permixtæ sunt. Optandum vero & orandum, ac modis omnibus adnitendum est, vt tollantur abusus, & reformentur mores in Ecclesia Dei. Attamen ipsa eadem ecclesia Apostolica, propter malos catholicos, quos gremio suo continet, non desinit esse columna & firmamentum veritatis. Quemadmodum autem seculi regibus & principibus ea quæ iusta sunt præcipientibus necesse est subiici & obtemperare, etiamsi ipsi alioquin improbi sint & flagitiosi: ita etiam præpositis Ecclesię honesta & rationabilia iubentibus oportet obedire, etiamsi non bene viuant. De talibus enim Dominus loquens in Euangelio ait subditis: Quæcunque dixerint vobis, seruate & facite, secundum opera verò eorū nolite facere. Sanè qui manet diuisus ac separatus ab ecclesia Catholica, quæ est corpus Christi mysticum, separatus item à Christo capite est.

Matt. 23.

Benignissimus Deus noster concedat, vt depulsa errorum caligine, omnes

Ephe. 1.

omnes agnoſcamus veritatem, quam Apoſtoli apoſtolorumque diſcipuli, & eorum ſucceſſores, alijque orthodoxi patres nobis commẽdauerunt: præſtet, inquam, Dominus, vt veritati cõſtanter ac firmiter adhæreamus, & vitam degamus verè Chriſtianam, atq; tandem æternam beatitudinem conſequamur. Amen.

APPENDIX DE VESANO ERRORE *hæreticorum, & ſyncera fide catholicorum circa Euchariſtiam.*

Mar. 14. OR Chriſtiani & Catholici hominis ingenti horrore concutitur totumque contremiſcit, quando penitùs conſiderat errorem & blaſphemias hæreticorum huius temporis circa ſacratiſſimam Euchariſtiam. Nam Dominus quidem Ieſus apertiſſimè dicit, Hoc eſt enim corpus meum quod pro vobis datur, Hic eſt ſanguis meus qui pro multis effundetur: at illi impudenti ſacrilegoque ore contradicentes. Non eſt, inquiunt, verum corpus & verus ſanguis in Euchariſtia: non tranſmutatur panis in carnẽ, nec vinum in ſanguinem domini, ſed manet ſubſtantia panis & vini. O impietatem deteſtabilem. Certè apoſtoli & eorum diſcipuli, ornesque Chriſti martyres, & ſancti atq; orthodoxi Patres ſemper hominiſſimè crediderunt panem conuerti in corpus, & vinum in ſanguinẽ Chriſti, atq; in Euchariſtia remanere non ſubſtantiam, ſed tantum ſpecies & qualitates panis & vini. Hanc fidẽ quam ab ore Domini Ieſu acciperũt, & etiam in ſuis ſcriptis adnotatam reliquerunt.

Luc. 22.

Sed hæretici arrogantes ac cęci falſas interpretationes comminiſcuntur, quibus manifeſtiſſimã veritatem impugnent. Modis omnibus nituntur incautos à ſinceritate veræ fidei auertere. Corpus Chriſti, aiunt, eſt in cœlo, non hic in terra. Credere nolunt illud eſſe etiam in Euchariſtia: quia quomodo id fieri poſſit non comprehendunt. At qui hoc myſterium quod omnipotenti virtute Dei fit, incomprehenſibile eſt. Omninò verùm corpus Chriſti in cœlo integrum eſt, & nihilominus in terris integrum Euchariſtia cõtinetur. Nam quando ipſe Dominus in cœna tradebat idem verum corpus ſuum diſcipulis ſuis, vtique illud & integrum ſedebat iuxta diſcipulos, & etiam integrum à ſingulis diſcipulis ſumebatur: Neque recedit à cœlo, vt ſit in ſacramento: ſed in cœlo manet, & in Sacramento eſt. Si nemo intellectu conſequi poteſt, vti Dominus quinque panibus hordeaceis quinque millia hominum ſatiauerit, & ſuperfuerint duodecim cophini fragmentorum: magna profectò temeritas eſt, velle rationibus humanis inueſtigare, quomodo corpus Chriſti quod in cælo eſt, poſſit eſſe etiam in terra, vbicunq; ſacra eſt Euchariſtia. Simplici & firma fide hic opus eſt. Nam fidei oculus ſub exigua panis ſpecie attẽdit verum corpus Chriſti, attendit totum Chriſtum verum Deum & verum hominem. Itaque non quomodo caro Chriſti ibi ſit, inquirendum: ſed quod ſupra naturam virtute Dei ibi eſſe poſſit & verè ſit, credendum eſt. Neq; enim mentitur veritas quæ dicit, Hoc eſt corpus meum. Ipſe cui nihil impoſſibile eſt: & qui virga Moſis vertit in colubrum: ac rurſus ex colubro virgam fecit, quique in Cana Gallilææ aquam mutauit in vinũ: nobis in Sacramento panem conuertit in corpus, & vinum in ſanguinem ſuum. O ingens ſummeque venerandum miraculum.

Ioan. 6.

Ioan. 6.

Quum Chriſtus coram Capharnaitis loqueretur de manducatione carnis ſuę, illi fidem non adhibebant verbis eius (ipſis hodie ſimiles ſunt vecordes hæretici) dicebant enim, Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum? Somniabant Chriſtum velle dare carnem ſuam fruſtratim conſciſſam, & more aliarum carnium coctam vel crudam. At Catholici ab huiuſmodi abſurda cogi-

cogitatione prorſus alieni ſunt: agnoſcentes verum diuinumque corpus Chriſti in Euchariſtia adeſſe myſticè, & modo arcano, ſenſibusque minimè expoſito. Si quiſpiam author Catholicus dicat, quod glorioſa & ſpiritualis caro domini Ieſu ibi ſpiritualiter adſit: nihil tamen per has dictiones Spiritualis & ſpiritualiter, diminuit de veritate ipſius carnis dominicæ, & vera eius præſentia: ſed hæretici per illas dictiones veram carnem Chriſti à Sacramento Euchariſtico excludere volunt. Catholici prorſus confitentur verum corpus Domini eſſe in Euchariſtia ſubſtantialiter & corporaliter. Ecce quia ſine horrore non potuiſſemus carnẽ Chriſti manducare, & ſanguinem eius bibere, in forma carnis & ſanguinis, pius ac dulcis Dominus ſeipſum nobis dare voluit ſub ſpecie panis & vini. O ineffabilem bonitatem atque charitatem. Formą & qualitates corporis Chriſti gratia & virtute Dei admirabiliter ocultantur ne horrori nobis ſint: apparent verò ac ſentiuntur ſpecies & qualitates panis ac vini, quæ ſenſibus noſtris conueniũt ac gratæ ſunt. Nos certè in hoc ſacro conuiuio accipimus, & in viſcera noſtra traiicimus illam ipſam veram carnem, quã Maria virgo peperit, & quæ pependit in cruce, quæque nunc ſedet ad dexteram patris in cœlo: ſed alio modo Chriſtus eam exhibet in ſacramento quàm olim fuit in cruce. Verùm vt ad ſalutem nobis proſit ſacramentalis manducatio carnis Dominicę, debemus eam ſumere non ore tantùm, ſed etiã ſpiritu ſiue ſpiritualiter per fidem ac ſanctum deſiderium. Catholici & pij homines interdum hoc Sacramentum cum fructu maximo ſumunt, etiamſi ſpiritualiter duntaxat illud accipiant, videlicet deſiderio & fide, ſinceraque animi deuotione. Hæritici iactant ſe hoc modo corpus Chriſti vtiliſſimè manducare: ſed falluntur. Neq; enim fieri poteſt, vt ipſi carnem Domini ſpiritualiter vtiliterque edant, quum veram fidem minimè habeant, & eam Euchariſtiæ manducationem, quæ à Chriſto inſtituta eſt, vnà cum incruento inconta-minatoque Miſſæ ſacrificio, ſceleratè abrogent atque abiiciant. Et ideo in illa cœna ſua panem nudum edentes nihil omnino ſpiritualis fructis conſequuntur: quantauis fide & intentione cogitationem ſuam ad paſſionem Chriſti pro mundo in cruce oblati referant. Quod autem Patres dicunt diuinam & ſpirituulem carnem in ſacroſanctis myſteriis manducandam dari aliam ab ea quæ crucifixa eſt, intelligunt aliã exhibitionis modo non ſubſtantia. Plane vera & viua caro in Euchariſtia eſt: nam panis (vt dictum eſt) verè mutatur in verũ corpus Chriſti. Fit ita: quia Deus vult ita, Deus ita inſtituit. Verbum Domini, quo id fit, omnipotens eſt: modus autem quo fit, inſcrutabilis eſt. O hæretici ingrati, vt quid Dei benignitatem atque beneficentiam non agnoſcitis? vt quid adhuc increduli eſtis? Si verum corpus & verus ſanguis Chriſti Euchariſtia non contineretur: cur quæſo Apoſtolus Paulus de ea loquens hæc terribilia verba diceret. Quicunque manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & ſanguinis Domini? Et rurſum. Qui manducat, inquit, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat ac bibit, non diiudicans corpus Domini. Si item in Euchariſtia maneret ſubſtantia panis & vini: quare obſecro, tam manifeſtè Chriſtus diceret, Hoc eſt corpus meum, Hic eſt ſanguis meus? quare non vnus tantùm, ſed tres Euangeliſtæ, atque etiam Paulus Apoſtolus illa ipſa verba ſic repererent? quare & ſanctus Iacobus Apoſtolus in Liturgia ſua precaretur, vt ſpiritus ſanctus perueniẽs propoſitũ panẽ efficeret corpus Chriſti, & vinũ ſanguinem eius? Enimuerò ſi panis ſit corpus Chriſti, & vinum ſanguis Chriſti, neceſſe eſt vt nec panis nec vinum maneat: neceſſe eſt vt ſubſtantia panis in ſubſtantiam carnis, & vini ſubſtantia in ſubſtantiam ſanguinis trãſmutetur. Poſſẽmus infinitam multitudinẽ orthodoxorum Patrum

1. Cor. 11.

Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22. Cor. 18. Sup. in Facula ca. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Patrum citare, qui expressis verbis itidem dicunt, panem in carnem, & vinum in sanguinem Christi conuerti in Eucharistia: sed hic prolixitas à nobis vitanda est. Apostolica atque Catholica Ecclesia (quæ columna & firmamentum veritatis est, & in fide errare non potest) indubitanter credit semperque credidit sacerdote verba consecrationis rite proferente, transmutationem atq; transubstantialem illam virtute Spiritus sancti fieri.

2. Tim. 3.

Quamuis autem Paulus Apostolus, aliique Patres catholici ipsam Eucharistiam interdum nuncupent panem: non tamen panis substantia intelligenda est. Ideo verò appellatur panis, quia ex pane conficitur, ac speciem qualitatesque panis retinet, vel quia æternæ vitæ substantiam ministrat. Mos item sacræ scripturę est, vt vocet panem, id quod manducatur. Vnde, & manna in Psalmo appellatur panis, vbi dicitur: Pluit illis manna ad manducandum, & panem cæli dedit eis. Quando etiam Patres de Eucharistia differentes vtuntur his vocabulis, figura, signum, imago, antitypon, nullo modo per huiusmodi nomina imminuere quicquam volunt de veritate corporalis præsentię Christi in Eucharistia (vt hæretici garriunt) sed indicant corpus domini Iesu ibi obuelatum atque abditum exhiberi. Nam idem Patres clarissimis verbis confitentur, verum corpus Christi verè & corporaliter in hoc sacramento adesse. Quũ enim idem Sacramentum constet signo & re signata: fieri nequit, vt res signata ibi nõ adsit. Species visibilis, signum est: corpus & sanguis domini, res est signata. Ergo Eucharistia secundum visibilem speciem dicitur symbolum & figura: at secundum latentem substantiam veritas est & caro Christi vera, verusque sanguis. Dicunt item patres ipsam Eucharistiam qua vera quidem, sed inuisibilis caro domini continetur, & esse signum & imaginem visibilis corporis quod in cruce passum est. Atque ita carnis veritas in Eucharistia exhibita, quæ ipsam carnẽ domini nõ ostendit in sua forma, haud absurdè figura appellatur: sicut & rectè nominatur sacramẽtũ corporis Christi. Similiter dum idem verum corpus Christi specie panis obuelatum sumimus ac mãducamus, hoc ipsum dicitur etiam imago & figura futuræ veritatis, quæ olim exhibetur in cœlo, quum iam Christum Iesum Deum & hominem sine aliquo velamento contemplabimur, eique beatè ac perfectè vniemur. Quapropter ecclesia perceptis mysteriis orat, vt quod nunc per speciẽ gerimus, post hanc vitam in veritate capiamus. Isto Sacramento Eucharistico significatur etiam corpus Christi mysticum, videlicet Ecclesia. Nam B. Pauli verba sunt hæc: Vnus panis, vnum corpus multi sumus, omnes enim de vno pane participamus. Sanè sicut ex multis granis vnus panis conficitur, ita multi fideles vnam ecclesiam constituunt. Illi patres qui dicunt eucharistiam non esse figurã corporis Christi, sed ipsum corpus eius: intelligunt figuram illam quæ corporalem præsentiam veritatis excludit eique opponitur, non illam quæ præsenti in sacramento veritati subseruit. Hoc sensu panis in altari positus à nonnullis ante consecrationem dicitur antitypon corporis Christi: nam figura solum est. Nullus orthodoxorum patrum vnquam dixit Eucharistiam esse tantùm figuram vel signũ veri corporis domini Iesu, quod blasphemi hæretici nunc dicunt: sed omnes catholici semper confessi sunt & crediderunt (vt sæpius iam à nobis repetitum est) verũ corpus Christi in Eucharistia contineri, & panis vinique substantiam in carnis & sanguinis substantiam conuerti. Meritò igitur inclytus martyr Clemens B. Petri Apostoli discipulus, in quadam epistola solicitè admodũ ex doctrina præceptoris sui admonet, vt reliquiæ fragmentorum corpus Dominici à ministris altaris cum timore custodiatur, ne qua putredo inueniatur, & ne puluis ipsius corporis Domini malè decidat, atque ita grauis iniuria corporis Christi inferatur.

Pſal. 77.

1. Cor. 10.

Sup. in Fasciculo ca. 6.

Pro-

Profectò qui se Christianũ dicit, & tamẽ renuit venerari atq; adorare sacram Eucharistiam, in qua verissimè & diuinitas & humanitas Christi adest: is ipsis paganis atque Ethnicis deterior est. Quisquis vnquam post eandem Eucharistiam institutam Christum ex animo dilexit, ingẽtem tam præcellenti Sacramento reuerentiam & honorem impendit. O Sacramentum votis omnibus expetendum, quod salutem animæ & & corporis adfert. Panis & cibus communis alit quidẽ corporaliter & secundum naturam: at iste cœlestis vereq; supersubstantialis panis, ista diuina esca alit spiritualiter & secundum gratiam: Reuera hæc spiritualis alimonia præstat homini quod Christus dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meũ sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Ac rursum: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Itaque Sacramentum hoc excellenter totum hominem cum Christo vnit, eumq; concorporalem (vt ita loquar) Christi efficit, ac meritorum illius participem reddit.

Matt. 6.

Hæretici huius tempestatis plurimum inter se dissident de Eucharistia: hoc ipso euidenter ostendentes, se à veritate, quæ vna est, procul aberrare. Depugnant & digladiantur acriter, dùm suam quisque prauam opinionem rectiorem iudicat, eamque pertinaciter tueri vult. Hinc Lutherus hæresiarcha scriptis inuehitur in Zuinglium hęreticum, & Zuinglius in Lutherum. Itidem VVestphalus hęreticus calamo persequitur Caluinum hęreticum, & Caluinus VVestphalum. Possumus hodie numerare plusquàm viginti sectas de fide & doctrina inter se fœdissimè discordantes. In hoc autem concordes sunt hęretici omnes, vt Ecclesiam Catholicam & Apostolicam (quam ipsi Papisticam) hostilibus indefessisque animis oppugnent. Atqui hęc dicta ab eis Papistica, est illa vna columba & sponsa Dei, quę dissentionis & schismata in his quę fidei sunt, nescit. Nam veram fidem quam ab Apostolis Apostolorumque successoribus accepit, integram ad hunc vsque diem seruauit, & vsque ad cõsummationem mundi seruabit. Extra hãc Dei Ecclesiam (cuius typum Arca Noe gessit) nulla est salus. Qui in ea non est, vt diluuio absorptus pereat, necesse est.

De antiquo, pio, & irreprehenso vsu sacrarum Imaginum.

PARTES orthodoxi affirmant sacrarum imaginum vsum ac venerationem (quam hęretici modò detestantur) ex traditione Apostolorum ad nos descendisse. Verba beati Basilij Magni in secundo Concilio Niceno citata sic habent: Suscipio sanctos Apostolos, Prophetas, & Martyres, qui pro me apud Deũ supplicant: quo per illorũ intercessionem propitius mihi sit Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro & palàm adoro. Hoc enim nobis traditum à sanctis Apostolis non est prohibendum: sed in omnibus ecclesijs nostris eorum historias erigimus. Hęc Basilius.

Non pauca de hac re dicturi, imprimis adnotabimus ea quę historici fide digni scripserunt de venerabilibus imaginibus tempore Apostolorum formatis & expressis. Igitur Eusebius Cęsarienſis & Nicephorus Callistus, referunt mulierem illam quę sanguinis profluuio laborans, ex contactu fimbrię vestimenti Domini Iesu (vt in Euangelio legimus) sanitatem receperat, pręclaram imaginem ex ęre erexisse, quę figurã Christi benefactoris sui prę ferebat: vt hac ratione pium affectum quem erga Dominum IEsum gerebat, declararet. Aiunt item ad huius imaginis pedes herbã nasci solitã, quæ quum ad fimbriam vsque vestis æreæ pertigisset, aduersus omne genus morbo-

Euseb. lib. 7. cap. 14. Niceph. lib. 6. c. 15. Matt. 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum præsentissimum erat remedium. Hæc illi in suis historijs narrant. Quòd si displiceret Deo vsus sanctarum imaginum, profectò non fuisset æditum tam celebre miraculum. Porrò mulier illa ciuis erat vrbis Cæsareæ, vbi pro foribus domus eius imago iam commemorata adhuc conspiciebatur tempore prædicti Eusebij Cæsariensis Episcopi, vt ipse in historia sua testatur. Posteà verò quum Iulianus Imperator apostata odio Christi ardens, eãdem dominicam imaginem deiecisset, & in eius locum suam statuisset, ignis de repente è cœlo delapsus, ipsam Iuliani statuam dirupit atque in faciem prostrauit: quemadmodum decimo libro historiæ suæ narrat Cap. 30. Nicephorus, sequutus narrationem Cap. 26. Socratis Constantinopolitani. Et sexto libro loquens ipse Nicephorus de imaginibus quæ viuentibus adhuc Apostolis pictæ fuerant, sentit cum Eusebio, & scribit in hunc modum: Etiam sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, ipsiusque adeò Christi, & quæ eum supra naturæ captum genuit virginis matris, coloribus adumbratas imagines plurimas, ad huc vsque diem conseruatas esse nouimus. Ac Lucas quidem Apostolus, primus ipsas accurratè manibus suis depinxit. Hæc ibi. At Cap. 43. secundo libro postquam hoc ipsum Nicephorus dixit, mox adiungit hęc verba: Vnde in omnem deinde habitabilem orbem tam venerandum & Cap. 14. Eadem dicit lib. 14. Cap. 2. precioſum opus est illatum: Præterea decimo quinto historię suę libro narrans vti sancta virgo Pulcheria soror Theodosij Augusti, tria magnifica templa Deiparæ virgini ex ipsis fundamentis Constantinopoli erexit, mentionem facit venerandæ imaginis eiusdem virginis Mariæ, ab D ipso beatissimo Luca depictæ, atque ita loquitur: Vnum templum est in Calcoprateio, siue fabrorum foro, Sacri tumuli nomen habens. In quo zonam Dei genitricis veluti thesaurum (Pulcheria) deposuit & vt in eo quarto quoque hebdomatis die peruigilium & supplicatio ad lucernas & lampades fieret, constituit: quàm & ipsa pedes frequentare solita erat. Secundum templum viæ ducũ est, vbi Verbi matris imaginẽ dedicauit, quam diuus Apostolus Lucas suis ipse manibus depinxit, illa adhuc viuente, & tabulam ipsam videntę, gratiamque adeò illi formę suæ immittente. Hæc imago primùm in eo loco qui Tribunal dicitur fuit, vbi ea quæ nunc quoque fiunt, miracula peracta sunt. Porrò in templo isto, vt tertio quoque septimanæ die peruigilium itidem & supplicatio perageretur, curauit: quod ad huc vsque diem seruatur. Tertium autem templum pulchritudine & omnis generis materia incredibiliter ornatum, verbi matri consecrauit, cui Blachernæ cognomen est, &c. Idem Nicephorus secundo historiæ suæ libro asserit Christum transmisisse sacram vultus sui imaginem in lineum textũ impressam Augaro Edessenorum principi, qui vehementi eius desiderio tenebatur. Id ipsum scribit beatus Ioan- Cap. 17. nes Damascenus libro quarto de orthodoxa fide. Et quidem Nicephorus vbi loquutus est de Augaro Toparcha, dicit etiam regem Persarum ex feruenti fidei desiderio misisse pictorem in Palestinam, & per hunc imaginem Christi ac matris eius virginis Mariæ accepisse. Atque hæc ex archiuis antiquisque librorum monumentis desumpta esse, Nicephorus testatur. Theodorus quidam lector & græcus scriptor, mox in initio primi libri collectaneorum suorum quibus historiam rerum ecclesiasticarum summatim perstringit, meminit etiam imaginis virginis Deiparæ, quam sanctus Lucas depinxit. Nam de Eudocia imperatrice quæ Hierosolimis erat, loquitur in hæc verba: Eudocia imaginem matris Christi quam Lucas Apostolus pinxerat, Pulcheriæ misit. Beatus quoque Athanasius edidit libellum dei quadam imagine Domini Iesu, quæ in Berytho vrbe Syriæ a Iudeis cæsa

cęsa, confixa, ac vulneribus confossa, maximã sanguinis abundantiã profudit. Eam imaginẽ Nicodemus qui ad Iesum nocte venerat, Gamalieli beati Pauli quondã præceptori Hierosolymis tradiderat: Gamaliel porrò Iacobo Apostolo Hierosolymorũ primo Episcopo, & Iacobus Simeoni successori suo illã reliquerat. Sed biennio antequàm Hierosolyma à Romanis euerteretur, pij Christiani eam dẽ imaginẽ transtulerũt in Syriã, vt Athanasius in memorato libello scribit. Prætereà Alexãder Imperator ille erga Christianos maximè benevolus (cui matri Mammęæ Origines familiarissimus fuit) in domestico sacello suo habuit imagines Abrahæ Patriarchæ, & Christi saluatoris, sicuti scriptores historici narrãt.

Vsum sanctarum imaginum à tẽpore Apostolorum vsque ad Constantinũ Magnum Imperatorẽ semper receptum laudatumque fuisse in Ecclesia Dei, hoc etiam arguit, quòd ipse Costantinus iam à paganismo conuersus ad Christianam fidẽ, plurimas basilicas à se magnificè extructas, imaginibus sanctis cohonestabat. Sanè in ea basilica, quę de eius nomine constãtiniana dicta est, non solùm vasa aurea & altaria argentea, verùm etiam effigieni Saluatoris, atque imagines duodecim Apostolorum ex argento purissimo posuit: vt narrat Damasus, describens vitã beati Syluestri. Quum tunc idololatria abolita & persecutione cessante, pax reddita esset Ecclesiæ, maiori studio passim oratoria Christianorum imaginibus Iesu Christi & matris eius virginis Mariæ, atque aliorum sanctorũ exornabantur. Vnde eximij illi Patres orthodoxi, qui mox sequuti sunt, videlicet Basilius Magnus, Gre- B gorius Nyssenus, Hieronimus, Ambrosius atque alij, in suis scriptis, sanctarum imaginũ honorificè meminerunt. Et postea in secundo Concilio Niceno, quum fusissimè de illis disputatũ fuisset, Ecclesia expresso decreto approbauit carũ vsum, & iconomachos damnauit.

Hæretici huius æui nostri venerationem ipsarum imaginũ sacrarum nõ verẽtur appellare idololatriam. Exod. 22. Dicũt earũ vsum aduersari scripturis diuinis: sed falluntur, & scripturas non rectè intelligunt. Prohibuit quidem Deus in veteri lege, ne Iudęi idola & effigies haberent, propterea quòd erãt maximè propensi ad idololatriam: at vbi nullum erat idololatriæ periculum, non solùm permisit verùm etiã præcepit fieri imagines. Exod. 25. Vnde Moses iussu eius curauit vt Exod. 37. sculperentur Cherubin, collocarenturque in propitiatorio. Vecordes hæretici quicquid in voluminibus sacris & orthodoxorũ Patrum scriptis inueniunt dictum aduersus idola atque idololatras, in sanctas imagines & in Catholicos, qui eas asseruãt ac venerãtur, insulsissimè detorquẽt. Huiusmodi sententias vndique corradunt, & superbè admodum catholicis obijciunt: Nam quia vident ipsos catholicos copiosè ac dilucidè rectam Ecclesiæ fidem atque doctrinã dictis vetustissimorum Patrũ cõprobare ac tueri: conantur nonnulli ex eis similiter prauã fidem suã & absurda dogmata ab antiquitate commẽdare, verbisque Patrũ cõfirmare: sed hoc infideliter prorsus faciunt, ac proinde nihil agunt. Siquidẽ authoritates quas adducũt, nõ ea mente, neque eo sensu citant, quo à Patribus scriptæ sunt, sed peruertunt atq; corrumpunt illas, ac plerumque mẽtiuntur impudentissimè. Quam eorum impiam fraudem prudẽs & doctus quisque facilè deprehẽdit, dùm studiosè exquirit & exanimat in libris Patrum locos ab eis citatos.

Acerrimè verò ad euersionem sacrarum imaginum solẽt catholicis obijcere etiam aliquot verba quæ in lucubrationibus sancti Epiphanij leguntur. Verùm B. Ioannes Damasce- C nus in libris suis apologeticis aduersus criminatores sanctarũ imaginũ, itemque alij Patres pronunciauerũt verba illa ibi ab hæreticis fuisse inserta. Certè Basilius Magnus præcessit Epiphanium, & in verbis suis

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ supra posuimus apertè indicat cõsuetudinem suo tempore fuisse, vt sanctorum imagines in omnibus Ecclesijs erigerentur. Quomodo ergò Epiphanius paulò pòst sequutus, vituperasset vsum sacrarum imaginũ in omnibus Ecclesijs receptum? Præterea ipse Epiphanius scripsit diligentissimè aduersus hæreses ac praua dogmata sui temporis: & tamen nusquàm ibi dãnat vsum imaginũ. Quòd si iudicasset eũ apud Christianos non esse licitum, profectò hoc declarasset in libris quibus hæreses & absurdas opiniones notat cõfutatq;. Sed & si verba quę in lucubrationibus eius cõtra sacras imagines inueniũtur, fuissent pio zelo ab eo scripta: nõ tamen debent pro ratis ac firmis recipi, quũ à doctrina Ecclesiæ catholicæ discrepent. Vniuersalis enim Ecclesia quę est colũna veritatis, & errare nescit, semper audienda est, potiùs quàm vnus vel duo aut plures eriã sanctissimi doctores. Hoc persuauissimũ habeat, quisquis hæreticorũ tendiculas & errores ônes feliciter effugere vult. Quemadmodũ enim negotiatores solent aurũ lydio lapidi atterere, quo cognoscãt, vtrũ germanũ sit, an adulterinũ: ita Christianus homo doctrinã quamlibet ad colũnam illã veritatis applicare adiungereq;, debet, vt exploratũ habeat veràne sit an falsa. Quocirca si viderit aliquod dogma non cõcordare cũ doctrina Romanæ Catholicæque ecclesiæ, quã Spiritus veritatis illuminat ac regit, mox illud relinquat atq; repudiet. At hæretici Romanã atque Apostolicã Ecclesiã cõtemnũt, eamq; modis omnibus in odiũ adducere nitũtur. Et vt hoc faciliùs citiusq; efficiant, maleuolè diuulgãt atq; exaggerant quorũdã Romanorum Pontificum vitia: reticentes interim virtutes eorũ Pontificũ, qui integerrimè sanctissimeq; vixerũt. Omni pudore abiecto insolentissimè conferũt maledicta in Sedem Apostolicã & summum sacerdotem: quum tamen omnis potestas sit à Deo, & scriptura clamet, Principi populi tui nõ maledi-

1. Tim. 3.

ces. Nos quidẽ non negamus Papam posse pessimè viuendo in æternum perire: attamen propter eius peccata Ecclesia cui præest non destituitur gubernatione Spiritus sancti, nec desinit esse Ecclesia: neque propterea Sedes Apostolica perdit suam authoritatem. Planè Christus voluit vt sui loco hic in terris toti ecclesiæ præsideret Pontifex. Oblatrent hæretici quantum ipsis libet, necesse est vt ita fiat. Sed his omissis, redeamus ad sanctas imagines.

Rom. 13. Exod. 22. Acto. 23.

Qui venerationem earum suggillant, illud quoque catholicis obijciunt quod trigesimo sexto canone Concilij Elibertini inhibitum fuit, ne scilicet picturæ fierent in templo seu Ecclesia. Sed & ista obiectio futilis est. Nam iustè profectò hoc tunc vetuit Elibertina synodus, quã nonnulli putant paulò ante tẽpora Constantini Augusti celebratam fuisse. Congregata autem fuit in Hispania, vbi paganismus & idololatria plurimùm adhuc vigebat: nam id cõplures canones eiusdem synodi apertè indicant. Canon quadragesimus primus dicit ita: Admonere placuit fideles, vt quantum possunt prohibeant, ne idola in domibus suis habeãt. Si verò vim metuunt seruorum, vel seipsos puros conseruent. Si non fecerint, alieni ab Ecclesia habeantur: Sanè ipsum Concilium Elibertinum fuit particulare siue prouinciale, in quo pauci Episcopi aderant: at secũdum Concilium Nicenũ, quod sanciuit sacras imagines retinendas & honorandas esse à fidelibus, fuit generale atque œcumenicum. Authoritas autem Concilij generalis ritè celebrati indubitanter preferenda est authoritati cuiusuis Concilij particularis. Non fuerit intempestiuum hic obiter annotare, quòd Concilia generalia legitimè congregata, licèt ex hominibus constent qui errare possunt, quia tamen repræsentant vniuersam Ecclesiam, quam Spiritus sanctus nunquàm errare sinit, erroris expertia sunt. Sed particularia concilia possunt errare: & dùm errant,

rant, corrigũtur per generalia. Concilia tamen plenaria quę præcesserũt, nonnunquam emendantur posterioribus cõcilijs plenarijs, nõ quidem quo ad fidem, sed quo ad illa quę ad regimen ecclesiasticum vitamq; clericorũ, & ad consuetudines ac ritus spectant. Talia enim in concilijs generalibus pro temporum, locorum ac personarum conditione atq; qualitate, absque præiudicio fidei variãtur: nam in fide & in his quæ saluti nostræ necessaria sunt, nulla fit mutatio. Non est igitur quòd hæretici gloriẽtur de suis obiectionibus, quoniam friuolæ sunt.

Ecclesia optimã traditionem quã ab Apostolis & eorum successoribus accepit, diligenter retinet: sciens syncerã sanctarum imaginum veneration-em, & nobis admodum vtilem, & Deo gratam esse. Nam in huiusmodi veneratione non in materia & coloribus honorem constituimus: sed cogitationem atque intentionem animi referimus ad prototypa & sanctos beatosq; Dei amicos in cœlo cũ domino regnantes, quorum effigies cõtemplamur.

Libet hìc adijcere vnam aut alteram sententiam Basilij Magni de traditionibus non scriptis. Is enim in libro quem de spiritusancto edidit, loquitur in hũc modum: Dogmata quæ in ecclesia prędicantur, quędam habemus è doctrina scripto prodita, quędam rursus ex Apostolorum traditione in mysterio, id est, occulto tradita recepimus. Quorum vtraque parem vim habent ad pietatem: nec his contradicit quisquis sanè vel tenuiter expertus est, quæ sint iura ecclesiastica. Et postquam ipse Basilius multa ibi commemorauit, quæ non ex scriptura aliqua canonica, sed secreta traditione habemus, adiungit hæc verba: Deficiet me dies, si Ecclesiæ mysteria citra scriptum tradita pergam recensere.

Caput 27.

De hæresibus atque hæreticis aliquot dicta Patrum lectu dignissima.

BEatissimus Paulus Apostolus priorem epistolam quam ad Timotheum scripsit, ita concludit:

O Timothee, depositum custodi, deuitans profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quã quidã promittentes, circa fidem exciderunt.

Vincentius Lyrinensis vetustus & pius scriptor, disputans aduersus hæreses loquitur de prędictis Pauli verbis hũc in modum: Profanas inquit, vocum nouitates, id est, dogmatum, rerum, sententiarnm nouitates, quæ sunt vetustati, quæ antiquitati cõtrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est vt fides beatorum Patrum aut tota aut certè magna ex parte violetur, necesse est vt omnes omniũ ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentes, virgines, omnes clerici, Leuitæ & sacerdotes, tanta confessorum millia, tanti martyrum exercitus, tãta vrbium, tanta populorum celebritas & multitudo, tot insulę, tot prouincię, reges gentes, regna, nationes, totus postremò iam penè terrarum orbis per catholicam fidem Christo, capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronunciet. Profanas, inquit, vocum nouitates deuita: quas recipere atque secta ri nunquam catholicorum, semper verò hęreticorum fuit.

Et paucis interiectis, ait idẽ Vincẽtius: Cunctis euidenter perspicueque mõstratur, hoc apud ônes ferè hæreticos quasi solẽne esse atq; legitimũ, *Vt semper profanis nouitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per oppositiones falsi nominis scientiæ, à fide naufragent.* Contrà verò catholicorum hoc ferè propriũ, deposita sanctorum Patrum & cõmissa seruare, damnare profanas nouitates, sicut prædixit & iterum dixit Apostolus: Si quis annũciauerit prę- *Gala. 1.* terquã quod acceptũ est anathema sit

Diuus Alexander quintus à Petro Apostolo Põtifex Romanus & martyr in epistola quã scripsit ad omnes orthodoxos, ait: Scriptum est, Ne trensgrediaris terminos antiquos, posuerunt patres tui. Terminos indubitanter transgreditur, qui statuta

Prouer. 22.

patrum postponit atque confundit. Peruenit namque ad conscientiam Apostolicæ sedis, quòd nonnulli sunt tam stolidi, qui dominica præcepta, & Apostolorum, eorumque successorum statuta minimè obseruãt, &c.

D. Epiphanius secundo libro cõtra hæreses: Termini, inquit, nobis positi sunt, & fundamẽta, & ædificatio fidei, & Apostolorũ traditiones, & scripturæ sacræ, & successiones doctrinæ: & vndequaq; veritas Dei munita est. Nemo ergò decipiatur nouis fabulis.

D. Hieronymus scribens aduersus Luciferianos, ait: In illa Ecclesia permanendũ est, quæ ab Apostolis fundata vsque in hunc diem durat. Neq; sibi blãdiãtur (hæretici) si de scripturarum capitulis videntur sibi id confirmare quod dicunt: quum & diabolus de scripturis aliqua sit loquutus, & scripturę non in legendo, sed in intelligendo consistat.

D. Basilius in sua ad Antiochenã Ecclesiam epistola: Nos, inquit, mentis nostræ germina tradere nõ audemus, ne humana cõmenta existimẽtur esse verba religionis: sed quę à sãctis, Patribus edocti sumus, ea interrogantibus annunciamus.

Idem Basilius cõtra hæreticos Sabellianos & Arrium: Te pacatũ reddat traditio. Dominus ita docuit. Patres obseruauerunt, confirmauerunt martyres. Sufficiat dicere: Sic edoctus sum.

D. Athanasius ad Epictetum Episcõpum Corinthiorum: Hoc solùm modo respondere ad talia & dicere sufficit, quòd ista nõ sunt Catholicę Ecclesiæ, neque ista Patres nostri senserunt.

Idem Athanasius in decretis Synodi Ephesinæ: Homines sunt, vt dixit Iacobus Apostolus, duplici animo & instabiles in omnibus vijs suis, nec eandem habentes sentẽtiam, sed nunc in hanc, nunc in illam sese vertentes: & nunc quidem probantes quod dicunt, mox verò vituperãtes quod antè laudauerunt. Hoc verò veros doctores arguit, si eadem inter sese profiteantur, neque diuersa sentiant vel inter se vel à suis maioribus dissidentes. Etenim qui hunc in modum affecti nõ sunt, improbi potiùs, quàm veri doctores dicendi sunt.

D. Irenæus quinto aduersus hæreses libro: Vbique ecclesia prædicat veritatem: at qui relinquunt præconium ecclesiæ, imperitiam sanctorũ persbyterorum arguunt: non contẽplantes quantò pluris sit idiota religiosus, à blasphemo & impudente sophista. Tales autẽ sunt omnes hæretici, qui se plùs aliquid præter veritatem inuenire putant: variè & multipliciter, & imbecillè facientes iter, de eisdem non semper easdem sententias habentes. Fugere igitur oportet sententias ipsorum, cõfugere autẽ ad Ecclesiam, & eius sinu educari, & dominicis scripturis erudiri.

Idem Irenæus libro tertio: Polycarpus vir multò maioris authoritatis & fidelioris veratatis est testis, quã Valentinus & Marcion, & reliqui qui sunt peruersæ doctrinę. Is enim est qui sub Aniceto quum aduenisset in vrbẽ (Romam) multos ex his quos prędiximus hęreticos, conuertit in Ecclesiam Dei: vnam & solam hanc veritatem annuncians ab Apostolis percepisse se, quam & Ecclesiæ tradidit. Et sunt qui audierunt eum dicentem, quoniam Ioannes domini discipulus in Epheso iẽns lauari, quũ vidisset intus Cerinthum, exilierit de balneo non lotus, dicens quòd timeat ne balneum concidat, quum intus esset Cerinthus inimicus veritatis. Et ipse Polycarpus, Marcioni aliquã-do occurrenti sibi & dicẽti, Cognosce nos, respondit: Cognosco te, & primogenitum satanæ. Tantum Apostoli & eorum discipuli habuerunt timorem: vt neque verbo tenus communicarent alicui eorum qui adulterauerant veritatem, quemadmodum & Paulus ait: Hæreticum hominem post vnam correptionem deuita: sciens quoniam peruersus est qui est talis & à semetipso damnatus. *Tit. 3.*

Rursum Irenæus scribens Florino hæretico, qui aduersus veritatem inauditis figmẽtis insaniebat, ita (teste Eusebio Cæsarienſi) loquitur: Hæc dogmata Florine quæ asseris, confidenter dico, quia non sunt sanæ sententiæ, Hæc dogmata non sunt consona ecclesiasticæ fidei. Hæc dogmata ne illi quidem qui de Ecclesia pulsi sunt hæretici, potuerunt aliquando commentari. Hæc dogmata impietatem docent. Hæc dogmata sancti illi presbyteri qui antè nos fuerunt, nunquam protulere: illi qui & Apostolos viderant, quos & tu nosti. Vidi enim te dum adhuc puer essem, in Asia apud Polycarpum, tunc quidem præclarè agentem, dum adhuc esses in aula, & studentem placere Polycarpo. Multo enim magis mihi illius temporis rerum gestarum, inhæret memoria, quam præsentis: quia ea quæ à pueris discimus, cum anima ipsa coalescunt & adhærent ei. Vnde etiam locum ipsum tibi dicere possum in quo sedens disputabat sanctus Polycarpus, & incessum illius, & vultum ac totius vitæ modũ, ac corporis formam. Sed & orationes quas habebat ad populum, & conuersationem quę fuerat ei cum Ioanne (sicut ipse narrare solitus erat) & cum cæteris qui ipsum dominum viderant: & quomodo dicta eorum, & item ipsius Domini (quę illi ex eo audiuerant) recitabat, item quę de virtutibus & doctrinis eius dicebat: quomodo deniq; omnia à spectatoribus ipsis Verbi accepta & scripturis consonãtia memoriter referre solitus erat. B Quę tunc ego pro misericordia Dei quã mihi donare dignatus est, attentius & studiosius audiens, describebam, nõ in chartis sed in corde meo: quę etiam nunc per gratiam Dei fideliter custodio, & mecum ipse sine intermissione rumino. Deum ego testor, & in cõspectu eius affirmo, quia si quid tale audiuisset beatus & Apolicus vir Polycarpus, exclamasset statim & aures suas obturasset, ac sicut moris erat ei, dixisset: Deus bone in quę tempora me reseruasti, vt hęc audiam? Nónne etiam ipsum continuò locum fugisset, in quo sedens vel stãs huiusmodi verba audisset?

Tertullianus in libro de prescriptionibus aduersus hęreticos: Christus Apostolos misit, ad prędicandũ quod illis reuelauit. Quid autem prędicauerint, id est, quid illis Christus reuelauerit, hic prędscribam non aliter probari debere, nisi per ecclesias quas ipsi Apostoli condiderũt, eis prędicando tam viua (quod aiunt) voce, quam per epistolas postea. Si hęc ita sunt, constant proinde omnẽ doctrinã, quę cum illis ecclesijs apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiret, veritati deputandã, id sine dubio tenentem, quod ecclesię ab Apostolis. Apostoli à Christo, Christus à Deo susceptit: reliquã verò omnem doctrinã de mẽdacio prędiudicandã, quę sapiat cõtra veritatem ecclesiarũ & Apostolorum, & Christi, & Dei.

D. Fabianus Pontifex summus & martyr, in prima sua epistola. Cauete ab omnibus qui aliam fidem & doctrinam tenent, quam Apostoli & successores eorum tenuerunt, & docuerunt: ne (quod absit) post eos abeuntes, in laqueum satanæ cadatis & compedibus eius detineamini.

D. Augustinus in libro de vera religione: Neque in confusione paganorũ neq; in purgamẽtis hęreticorũ neque in languore schismaticorum, neque in cęcitate Iudęorum quærenda est religio: sed apud eos solos qui Christiani catholici vel orthodoxi nominantur.

Idem Augustinus, vel vt alijs placet, Fulgentius in libello de fide ad Petrum: *Firmissimè tene, & nullatenus dubites, quemlibet hæreticum siue schismaticum, si Ecclesiæ catholicæ non fuerit aggregatus, quantascunq; eleemosynas fecerit, & si pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, nullatenus posse saluari.* C

Ipse Augustinus, quarto libro de baptismo aduersus Donatistas: Constituamus aliquem castum, continentem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tinentem non auarũ, non idolis ſeruientem, hoſpitalem, indigentibus miniſtrantem, non cuiquam inimicum, non cõtentioſum, patientem, quietum, ſobrium, frugalem, ſed hæreticum: nulli vtique dubium, eum propter hoc ſolum quod hæreticus eſt, regnũ Dei non eſſe poſſeſſurum.

Ephe. 1. Quidam pius ſcriptor: Paulus Apoſtolus Eccleſiam dicit eſſe corpus Chriſti. In hoc corpore myſtico ſunt membra ſana, ſunt & vlceroſa, quia in Eccleſia Dei quã diu exilij huius peregrinatio durat, ſunt non ſolùm boni, verùm etiam mali, rectam catholicamq; fidem retinentes. Vnde ipſa Eccleſia in Euangelio aſsimilatur ſagenæ cõgreganti bonos piſces & malos: comparatur item arcæ habenti triticum & paleas. Quod ſi vlceroſa membra Eccleſiæ permanſerint inſanabilia: vbi mors aduenerit, præcidentur à corpore, tanquam infructuoſi atque aridi palmites à vite, & mittentur in ignem. Cæterùm illi qui per hæreſes & ſciſmata ſeparant ſe ab Eccleſia, ſunt piſces mali, qui diruperunt ſagenam & exilierunt foras: ſunt paleę leues, quas ventus ſuperbiæ extra aream expulit: ſunt membra emortua iam à corpore reſecta. Ipſi dicunt Catholicos malè viuere: & attendentes grandem palearum aceruum in area dominica, putant tibi grana non eſſe. Non enim vident, vel potiùs videre nolunt, bonos in Eccleſia, quum tamen in ea plurimi ſint boni, ſed hi tãquam triticum inter paleas latent, atque à paleis ſe premi patiuntur, donec Deus ipſos in horreum ſuũ congreget. At illi qui quaſi paleę inſtabiles ex area euolarunt, non ſibi placeãt de externa morum honeſtate ſi quã habent: nõ arbitrentur ſe rectè valere membra quę corpus reliquerũt. Enimuerò minus deſperatur ſalus eorum membrorum quæ ſanie quidem diffluunt, ſed corpori adhuc cohærent, quàm illorum membrorum quę integritatem præ ſe ferunt, ſed à corpore diſiuncta ſunt. Hæreticus etiamſi multis operibus bonis abundare videatur, perditus tamen eſt: quia quũ ſit membrum à corpore Chriſti reuulſum atque amputatum, vitã gratiæ à capite Chriſto non recipit. Etiamſi ornatus admodum atque elegans ſit in verbis, & ſcientiã fidemq; magnam habeat & omnes facultates ſuas in cibos pauperum diſtribuat, & corpus ſuum pro fide quam tenet incendio tradat: nihil tamen ei proſunt illa omnia, quia veram charitatem non habet. Fieri enim nequit, vt vera charitate prędituſ ſit, quũ vera humilitate careat, & vnitatem eccleſię ſcindat. Grauiſſimus Dei hoſtis eſt, & ſalutem nullo modo cõſequi poteſt niſi depoſitâ ac repudiatâ hereſi, ſeſe vnitati Eccleſię adiungat, & fidem catholicã amplectatur. Nam ſi humilis factus, ceruices ſuas ad pedes matris Eccleſię demiſerit, & piè exercuerit atque coluerit ea quę Eccleſia Dei exercet ac colit: iam rectè viuendo ſaluus erit.

Deo Gloria.

Hæc Facula faciem primitiuæ Eccleſiæ vtcunque oſtendens, collecta fuit anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, menſe Octobri: quæ licèt in modum farraginis confuſa eſſe videatur, prodeſſe tamen poterit hæreticis, ſi ipſi illam diligenter legere atque expendere voluerint.

FINIS.

EXPO-

EXPOSTVLATIO IESV CHRISTI, DE INGRATITVDINE PHILOCAENOPOLEOS, CVIVS GVBERNATORES NOVAM prauamque doctrinam amant, & hæreticis fauent.

Eſaiæ. 1. AVdite cœli, & auribꝰ percipe terra. Videte oẽs qui diligitis veritatẽ & obſtupeſcite, cõſiderate & æſtimate, quanta ſit ingratitudo Philocænopoleos, quãta negligẽtia & infidelitas gubernatorũ eius. Ego illos enutriui & exaltaui, optauiq; vt vrbs illa priſcũ pietatis decorẽ ſeruaret: ſed nunc vera religio cultusq; mihi gratꝰ magna exparte in ea collapſus atq; extinctus eſt. Ibi enim hæretici ſinuntur paſſim errores diſſeminare, & animas pro quibus ſanguinẽ meũ fudi, perimere. Ibi vecordes viri ac fœminæ relinquũt fidem antiquã, fidẽ verã atq; certiſſimã, quã Apoſtoli mei, & eorum diſcipuli, ac martyres orthodoxique Patres oẽs tenuerũt: relinquũt & abijciũt illã, vt nouã impiãque hereticorũ doctrinam amplectantur. Sed væ ipſis hæreticis, qui more aprorum agreſtium deuaſtant vineam meam, & inæſtimabile damnum inferunt terreſtri familiæ meæ. Væ gẽti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini nequã, filijs ſceleratis: dereliquerũt dominum, blaſphemauerunt ſanctum Iſraël, abalienati ſunt retrorſum. Hi membra ſunt diaboli, quæ ſeſe à corpore meo myſtico pręciderũt, & iam vita gratiæ deſtituta marceſcũt. Nõ eſt quod ſibi blandiantur de externa morum honeſtate & ſermonis elegantia. Etiamſi linguis Angelorum loquantur, etiamſi ſcientiam & fidẽ magnam habeant, etiamſi facultates ſuas in cibos pauperum diſtribuant, etiamſi iuſte admodum viuere videantur, etiamſi corpora ſua pro cario ſa fide quam tenent, incẽdio tradãt: perditi tamen ſunt, quia charitatem non habẽt. Fieri enim nequit, vt charitate ſint prædiți, quum ſuperbia atque arrogantia elati inflatiq; obedire nolint Eccleſiæ, & vnitatẽ eius ſcindãt. Sunt hoſtes mei grauiſsimi: ſunt impietatis rei, & æternæ damnationi proximi. *O imprudentes ciuitatis gubernatores quis vos ita faſcinauit, at permitteretis illos veritatem impugnare, & libere prædicare aliã fidem, quã tradita fuit olim à ſanctiſſimis Patribus, atque à charisſimis veriſq; Senatoribꝰ & à fideli populo ſeruata?* Catholici ac pij oẽs qui nunc in memorata vrbe habitãt, dolent, gemũt, ſuſpirant & lugent: cernentes omnia ab hæreticis euerti atq; profanari in Eccleſia mea. Ecce iam infernus aperuit dilatauitq; os ſuum abſq; termino: & ad eum innumeræ animæ hæreſum veneno obrutæ quotidie deſcendũt. Vos ô gubernatores, vos eſtis præcipua cauſa horũ ingentium malorum. A vobis ego requirã perditionem tam multarũ animarũ. Vos pœnas luetis æternas: niſi citò modis omnibus impediueritis improbos peſtilẽtiſſimorũ hominũ conatus. Quid? Adeò ne ſtolidi eſtis, vt eis inepte gãnĩtibus, & noua abſurdaq; dogmata in mediũ proferẽtibus credatis? Debebatis vel cẽties (ſi fieri poſſet) emori, potiùs quàm illos audiẽdo verã apoſtolicãq; fidẽ plurimis miraculis & martyrũ meorũ ſanguine cõprobatã relinquere vel mutare. Illi nituntur vos abducere ac pertrahere ſecum in gehennã & eos ſequimini? Dicunt ſe purũ verbũ Dei annũtiare, ſed nõ eſt ita. Annũtiãt enim verbũ Dei prauis à ſe expoſitionibus adulteratũ & corruptũ. Eccleſia mea catholica, oẽs electi mei à ſpiritu ſãcto illuminati, ſemper intellexerunt ſcripturas ſacras ſicut intelligi debent: ſed iſti ſuperbi & arrogantes nunc eas aliter prorſus interpretari volunt: vnde & horrendis errorũ tenebris inuoluuntur. Aſſerũt ſe tenere alijsq; proponere fidẽ & doctrinã primitiuę Eccleſiæ: at Patres ipſius Eccleſiæ primitiuæ in libellis quos ſcripſerunt, apertè conuincunt eos mendacij. Legite Euangelium & alios codices noui teſtamenti, legite Liturgiam Iacobi Apoſtoli mei, legite epiſtolas

Eſaiæ 5.

1. Cor. 13.

B

C

Universidad de Deusto
Biblioteca

epistolas Martialis discipuli mei, legite scripta Abdiæ, Clementis, Dionysij Arcopagitæ, Ignatij, Policarpi, & aliorum Patrũ ac martyrũ, qui ab Apostolis meis rectam fidẽ susceperũt, & cũ eis multo tempore cõuersati sunt: legite, inquã, horũ scripta, & perspicuè cognoscetis fidẽ ac doctrinã primitiuæ Ecclesiæ ex diametro pugnare cũ fide & doctrina, quã peruersi isti nouatores ac populi seductores profitentur: videbitis venerãdos illos primitiuę Ecclesię Patres sic credidisse & sensisse de vera præsentia corporis mei in sacramento Eucharistiæ, de præcellẽtissimo Missæ sacrificio, de discrimine inter sacerdotes & laicos, de diuersis gradibus Ordinis sacri, de inuocatione sanctorũ mihi placita, de vtilissima oratione quę fit pro fidelibus defunctis, deque alijs diuinis atque ecclesiasticis rebus, sicut modò Ecclesia mea Catholica credit & sentit. Iam si sancti illi in primitiua Ecclesia rectè crediderũt (eos autem rectè credidisse, omnes qui emotę mentis nõ sunt cõfiteri coguntur) palàm est nouæ fidei nouorumque dogmatũ cultores non rectè credere. Aiunt etiam vesani & dementes isti, nihil prẽter scripturam canonicã (qua ipsi perperam intellecta insolentissimè abutũtur) pro certò esse recipiendũ: sed Patres primitiuæ Ecclesię, in libris à se editis clarissimè ostendunt falsum hoc esse. Ipsum quoque Euãgelium narrat me, passione imminẽte, indicasse discipulis meis, quod adhuc multa haberem eis dicenda, quæ tunc portare nõ poterãt. Cæterùm postea quã resurrexi à mortuis, oportunius eis loquutus sum de regno Dei, siue de statu Ecclesię meæ in vniuersum orbem dilatandæ. Itaque Apostoli mei plurima post resurrectionẽ meam ex me didicerũt, plurima spiritu veritatis illustrati acceperũt atque fidelibus tradiderunt, quæ nõ sunt expressa in sacris Biblijs: & idem Spiritus sanctus etiam nunc docet atque gubernat Ecclesiã. Ego nolui omnia exprimi in diuinis literis, vt discretis humiliter obedire ipsi ecclesię, & pateremini vos ab illa instrui, quæ est (teste Apostolo meo Paulo) colũna & firmamẽtũ veritatis, & cũ qua veritatis spiritus (sicut & promisi) manet in ęternũ, ob idq; errare nescit in his quæ sunt fidei. Abunde tamen sufficiũt omnibus scripturæ canonicę. Imò verò humilibus verisq; seruis & ancillis meis sufficere possunt hęc paucula verba, quę Prępositis & Pastoribus Ecclesię dixi: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Vel ista quibus subiectos vt eisdem prępositis in omnibus obtẽperent admonui: Quæcunque dixerint vobis, seruate & facite. Ecclesia spiritũ tuum pro doctore & ductore habẽs, nihil pręcipit quod nõ cõueniat: quare semper ei obediendũ est: Certè de eo, qui Ecclesię pręceptis recusat parére, dixi iam olim & adhuc dico: Si Ecclesiã nõ audierit, sit vobis sicut ethnicus & publicanus. Per Samuelem quoq; prophetã sic loquutus sum: Quasi peccatum ariolandi est repugnare: & quasi scelus idolatrię nolle acquiescere. Quæ quidẽ verba sunt diligenter admodum expendenda. Vos ciuitatis gubernatores debueratis curare, vt abusus, qui sunt in ecclesia mea tollerẽtur, & recta fides maneret: sed ipsam fidem quam per Apostolos aliosq; seruos meos toto orbe propagauerã, peruertistis, Ecclesiæque vnitatem discidistis, & ab ea vosipsos separastis. Scitote verò, quia qui se ab Ecclesia desiungit, is à me quoque disiunctus est: ego enim sum caput Ecclesiæ, & ipsa corpus meũ est. Volui aũt ei præesse vice mea Pontificẽ in terris, legitimũ Petri Apostoli mei successorem. Dixi enim Petro illi beatissimo: Tu es Petrus & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meã, & portæ inferi non preualebunt, aduersus eã: iussiq; ei specialiter, vt pasceret & more opilionis regeret oues meas: iussi inquã, vt ipse & successores eius gubernarent ecclesiã meam. Id ita esse hæretici quidẽ negãt, & Romanã atque Catholicã Ecclesiã contemnunt. Papisticamq; appellãt: verũtamẽ hęc vera, & vnica Ecclesia mea est: licèt in ea multi mali bonis permixti sint durãte hac vita.

Ioan. 16.
Act. 1.
Matth. 18.
1. Reg. 15.
Ephe. 1.
Matth. 28.
Ioan. 21.

Est enim

Est enim area continens triticum & paleas, vt Euangelium testatur. Habet illud corpus meum membra sana, habet & vlcerosa per fidem catholicam ipsi coherentia, donec in morte (si insanabilia permanserint) separentur à corpore. Ergo illa quæ Romanum Pontificem pro capite suo & vicario meo agnoscit, illa quę rectam fidem à principio susceptam nunquam deseruit nec mutauit, mea est Ecclesia. In hac sola quęrẽda est sana sacrarũ scripturarũ intelligẽtia: & nemo extra hãc salutẽ cõsequitur, sicut null⁹ extra arcã Noë diluuium euasit. Hęc est antiqua illa & nobilis omnibusq; conspicua ciuitas super mõtẽ, hoc est, super me posita, & super petrã illã à me cõfirmatã ædificata: in qua qui nõ commoratur, mihi placere nequit. Nullo modo putetis superbos nouatores huius tępestatis esse Ecclesiam quantumuis ipsi dicant & glorientur se id esse. Nõ sunt Ecclesia, nec in Ecclesia: sed sunt infructuosa & in vtilia sarmenta à fertili illa vite resecta, & mox in ignem (si ad ipsam Ecclesiam humiliter non redierint) mittenda. Horum enim recens ac peruersa fides atque doctrina omninò contraria est fidei & doctrinæ, quã à temporibus Apostolorũ in hunc vsque diẽ tenuit Ecclesia mea. Fugite igitur eos tãquam veritatis inimicos, & Satanę ministros. Quòd si eis fauere & impia eorũ dogmata amplecti nõ desieritis, procul dubiò vnà cum ipsis in ęternum peribitis. Et vos qui Catholicã fidẽ in Ecclesia mea retinere videmini, sed vitã iniquam Christianisq; prorsus indignã agitis, corrigite peruersos mores vestros. Vos sacerdotes, vos monachi, vos fœminæ & virgines Deo dicatæ atque cõsecratæ, perpendite diligenter quantã puritatem & sanctimoniã à vobis exigat sacer ordo vester atque eminens professio vestra. O rem execrandã. Si quidem plerique vestrũ suis enormibus peccatis & sceleribus fua incontinenti ac dissoluta vita me grauiter offendũt, & ad iram prouocant. Nonnulli sacerdotes omni timore atq; pudore abiecto, volutantur in cœno vitiorũ. Liturgiã illã diuinissimã, & sanctissimũ sacrificiũ sine reuerẽtia peragũt. Mũdissimũ corpus meũ cõtaminatis manibus tractãt, pollutoque ore sumũt. Verbis & operibus fœdis alios scãdalizãt, atq; ita viuũt, vt & mei & proprię salutis penitus obliti esse videãtur. Hi profectò à Prępositis seuerissimè coërceri atq; puniri deberẽt. Nam & me exacerbãt, & hęreticis occasionẽ magnã prębẽt despiciẽdi saeratissimã Missã, & cõgerẽdi maledicta in ecclesiã meã. Solent enim ipsi hęretici attẽdere paleas in area mea magis quã triticũ: solẽt curiosè inspicere malos sacerdotes & malos monachos in Ecclesia, nã bonos non vidẽt vel potiùs videre nolũt: quia & sacerdotes, & monachos, & ipsũ sacerdotiũ atq; monachatũ oderũt auersãturq;. Vos igitur clerici atq; laici omnes, qui intra parietes domus meę estis, qui Ecclesiã nõ reliquistis, studete bene viuere, vt maledica hæreticorũ ora obmutescere faciatis. Ego sanè his qui ex animo sese corrigẽt beatitudinẽ cœlestẽ donabo: eos verò qui in peccatis perseuerabunt, sempiternis inferni incẽdijs tradam. Hęc dicere, me cõpulit ingẽs amor, quo salutẽ vestrã desidero. Gratia mea cum omnibus vobis.

Matth. 3.
Matth. 5.
Matt. 16.
Ioan. 15.

ADNOTATIO.

PHilocœnopolis, latinè dicitur ciuitas amans & cupida nouitatis: quod quidẽ vocabulũ nũc cõuenit pluribus vrbibus, quę nouis absurdisque hęreticorũ dogmatibus delectãtur. Si quis vult plenissimè cognoscere veritatem eorum quæ in hac Expostulatione dicta sunt, potest legere libellũ nostrũ sic inscriptũ, Facula illuminãdis, & ab errore auocãdis, hęreticis accõmoda. In eo enim libello plurima cõgesta sunt testimonia, deprompta ex Biblijs sacris & lucubrationibus sanctorum Patrũ ac martyrũ primitiuæ Ecclesiæ: videlicet ex Liturgia Iacobi Apostoli, ex scriptis Martialis discipuli, Dionisij Arcopagitæ, Ignatij, Policarpi, Clementis, Anacleti, Marcelli, Alexandri, Xysti,

A
B

Universidad de Deusto
Biblioteca

Xysti, Theleſphori, Hygini, Pij, Aniceti, Soteris, Irinæi, Iuſtini, Hippolyti, & aliorum. Porrò Martialis diſcipulis fuit Domini noſtri Ieſu Chriſti: qui præſens erat, quum ipſe Chriſtus in vltima cœna inſtitueret ſacro ſanctam Euchariſtiam, & quum in horto comprehenderetur quumque aſcenderet in cœlum: vt in epiſtolis ſuis manifeſtè teſtatur. Abdias etiam Chriſtum vidit in carne. Dionyſius Martyr, fuit diſcipulus Sancti Pauli: Ignatius & Polycarpus martyres, fuerunt diſcipuli Sancti Ioannis. Clemens itidem martyr diſcipulus fuit Sancti Petri Apoſtolorum principis, atque eius ſucceſſor in ſummo Pontificatu. Clementi ſucceſsit Anacletus, Anacleto Euareſtus, Euareſto Alexander, Alexandro Xyſtus, Xyſto Theleſphorus, Theleſphoro Hyginus, Hygino Pius, Pio Aniceto Aniceto Soter. Qui etiam omnes Pōtifices pro fide Catholica ſanguinem fuderunt. Irenæus martyr vixit tempore Soteris: fuerat autem in adoleſcentia ſua auditor & diſcipulus Polycarpi. Iuſtinus martyr floruit paulò ante Irenæum, & Hippolytus paulò pòſt Irenæum. Itaque ex prædicta Facula clariſſimè liquet, primitiuam Eccleſiam idem ſenſiſſe de Deo, rebuſque diuinis & Eccleſiaſticis, quod modo Romana atque Catholica Eccleſia ſentit. O igitur dementiſſimam hæreticorum ſuperbiam atque arrogantiam, qui à primitiua præſentique Eccleſia à ſolida firmaque veritatis colomna tam impudenter in fide ac doctrina diſſentiunt. Ipſi denſiſſimis tenebris circumfuſi, tantum à veritate diſtant, quantum terra à cœlo diſiuncta eſt: & tamen vt imperitis imponant, ſe eximiè illuminatos, ſe veritatis aſſertores, ſe Euangelicos & puri verbi Dei prædicatores dicunt. Deus eos ad ſanam mentem, ſanctamq; humilitatem reuocare dignetur.

AMEN.

SPECVLVM MONACHORVM, A DACRYANO, vel potius à Ludouico Bloſio Sancti Benedicti Abbate conſcriptum.

PETIS à me, dilecte frater Odo, ſpirituale aliquod ſpeculum, in quo teipſum contemplari, & pulchra deformiaq; tua exactè perſpicere poſſis. Noua iſta tua petitio eſt. Puto non me cognoſcis: nam ſi cognoſceres, quomodo rem ſpiritualem ab homine carnali peteres? Veruntamē nepiam petitionem præteriſſe, vel potius contempſiſſe, vel potius contempſiſſe videar, ecce mitto quod penuria noſtra ſubminiſtrare potuit. Accipe igitur doctrinam breuē, cuius lectione vel tenuiter fortè diſcere poteris, qualis ſis, & qualis non ſis, aut certè qualis eſſe debeas. Imprimis moneo te, vt ſæpe ſerioque cogites, quare in monaſterium veneris: nempe vt mundo tibique mortuus, ſoli Deo viuas. Ergo toto intentione id facere ſtude, ad quod faciendum veniſti. Diſce fortiter contemnere omnia ſenſibilia, & teipſum viriliter frangere, ſalubriterque relinquere: paſſiones affectioneſque vitioſas in te mortificare feſtina. Satage reprimere inſtabiles euagationes mentis tuæ: cōtende vincere fatigationem, acediam, & tædiū infirmi animi tui. In his ſit quotidianus labor tuis, glorioſum certamen tuum, & ſalubris afflictio tua. Noli eſſe remiſſus: ſed exurge, vigila, circumſpice, expone te totum: ne tibi malè peperceris. Hoc enim à te expoſcit Deus tuus: hoc à te exigit ſtatus tuus. Monachus diceris: vide, vt verè ſis quod diceris: opus monachi fac. Debellandis, inquam, eliminandiſque vitijs ſedulò inuigila. Aduerſus naturæ prauitatem, aduerſus animoſitatem, aduerſus voluptates carnis

Monacho identidem cogitandum, cur arctioris vitæ inſtitutum aggreſſus ſit.

nis, & ſenſualitatis illecebras, ſemper armatus eſto. Intellige quæ dico. Si ſuperbiam, iactantiam, vanam gloriam, propriam complacentiam, tuæ rationi dominari permittis: ſi propriū ſenſum proteruè ſequi: ſi quęque humilia & ſimplicia contemnere audes, monachus non es. Si inuidiam, odium, amarulētiam, indignationem à te pro viribus non repellis: ſi ſuſpitiones temerarias, querimonias pueriles, murmurationes ſceleratas non reijcis, monachus non es. Si contentioſo acrique diſſidio inter te & alterum fortè exorto, non mox de reconciliatione tractas, & quauis iniuria affectus, non ſtatim condonas, ſed vindictam expetis, aut voluntariam ſimultatem, minuſq; ſynceram affectionem in corde retines, vel etiam exteriùs ſigna inaffectionis oſtendis, ſi etiam eum qui iniuriam intulit, adiuuare differs, quando neceſsitas & occaſio ſe offert, monachus non es, Chriſtianus non es, abominabilis coram Deo es. Si poſtquā deliquiſti, teipſum regulariter accuſare, & culpam tuam ingenuè confiteri erubeſcis: ſi ad increpationes, correptiones, correctioneſq;, patientiam & humilitatem non exhibes, monachus non es. Si ſpirituali patri in omnibus quæ mala non ſunt, promptè, fideliterque obtemperare negligis: ſi eundem ſpiritualem patrem tanquam Dei vicarium reuereri, ac ſyncerìter amare renuis, monachus non es. Si à diuino officio & cæteris actionibus conuentualibus, te libenter ſubtrahis: ſi in ipſo eodem ſeruitio Dei vigilanter & reuerenter non aſſiſtis, monachus non es. Si, interioribus tuis neglectis, exteriora tantùm curas, & arida quadam conſuetudine ſolùm corpus, non autem cor, ad religionis opera moues, monachus non es. Si ſacris lectionibus, aliisque ſpiritualibus exercitijs non das diligentem operam: ſi mentem tranſitorijs rebus ſic implexā vel depreſſam habes, vt rarò ad æterna aſſurgas, monachus non es. Si delicatum ſuperfluumq; cibum exquiris, & vini potum intemperanter vltra menſuram vnius cyphi affectas, præſertim quando rectè vales, ceruiſiamq; aut alium potum conuenientem ſufficienter habes monachus non es. Si precioſas veſtes, molla ſtrata, & quauis ſolatia carnis, quæ ſtatui & profeſſioni tuæ minus conueniunt, inſipienter requiris: ſi quietem corporalem diligens, laborem & afflictionem propter Deum ſubire recuſas, monachus non es. Si ſolitudinem & ſilentium non ſuſtines, ſed otioſis ſermonibus, inordinatiſque riſibꝰ delectaris, monachus non es. Si cum ſecularibus eſſe gaudes: ſi extrà monaſterium, per vicos & vrbes euagare deſideras, monachus non es. Si rem etiam exiguā dare, mittere, recipere & tenere abſq; ſuperioris ſcitu permiſſioneque præſumis: ſi ordinationes ſanctæ religionis, quamtumuis modicæ ſint, paruipendis, eaſque volens tranſgrederis, monachus non es. Si denique aliud præter Deum in monaſterio quæris, & ad vitæ perfectionem totis viribus non adniteris, monachus non es. Vt igitur, ſicut dixi, verè ſis quod diceris, & habitum monachi in vanum non portes, opus fac monachi. Arma te in te: certa contra te: & quantum eſt in te, vince & ſuppedita te. Si citò non inuenis pacem quam deſideras, ſi inquam nondum tibi requieſcere conceditur, ſed adhuc perſtrepunt & vim faciūt brutales motus, paſſioneſque turbulentæ: imò verò ſi, Deo ſic permittente, per omnem vitam pro tua vtilitate, cum huiuſmodi hoſtibus tibi colluctandū fuerit, noli diffidere noli muliebriter deijci: ſed humilians te coram Domino, ſta & permane in loco tuo, ſtrenueque dimica. Nam & vas electionis beatus Paulus, per omnem vitam ſuā ſuſtinuit tentationem, qua ab angelo ſathanæ colaphiſabatur. Quum precibus ſæpius expeteret à Domino tātæ moleſtiæ liberationē, non eſt tamen liberatus: neque enim hoc ei expedebat: ſed Dominꝰ precanti reſpōdit: Suffi-

Corporalis exercitatio.

Cura eſſe quod audis.

Perturbationes.

2. Cor. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit tibi gratia mea, virtus in infirmitate perficitur. Sicq; Paulus deinceps grataner pertulit tentationis flagellum. Huius fortissimi, insuperabilisque athletæ confortatus exemplo, ne despondeas animum intentationib⁹: sed sustine viriliter, fixus atq; immobilis in sancto proposito permanens.

Martyriū. *Matt. 10.* *1. Mach. 3.*

Nam laborē tuum proculdubiò gratum habet Deus tuus: quamuis tibi nimiùm amarus videatur idem ipse labor tuus. Spirituale martyrium inuictò animo perfer. Nihil dubita, etiam si millies vulnereris, etiam si millies conculceris: coronam recipies, si modò perstiteris, si modo conflictum non deserueris, & arma non proieceris. Fac quod in te est: reliquū commenda diuinæ dispositioni, dicens: Sicut voluntas est in cœlo, sic fiat. Sit summa consolatio tua, ipsa diuina voluntas & ordinatio. Quocunque te verteris, vbicunq; fueris, tribulationes & tētationes inuenies, Quòcunque te verteris, vbicunque fueris, tribulationes & tentationes inuenies, quamdiu hæc vita durauerit: ad quas patienter tolerandas semper tē paratū esse oportet. Felicem verò te, si eò tandē à gratia perductus fueris, vt quæuis grauedo & afflictio tibi verè sapiat propter Deum. Satísne speculum nostrū excreuit mi frater? Aut nondum tibi satis excreuit, sed adhuc expressiùs, diffusiùs, iucūdiusque audire desideras, quomodo te interiùs & exteriùs componere, quomodo vitam tuam, vel quemlibet diem coram Deo rationabiliter ordinare debeas? Audi ergo: Statim dū euigilas, surrecturus ad nocturnam synaxim, signū crucis attentè exprime: & Deum breuiter deprecare, vt omnem peccati maculam in te deleat, teque adiuuare dignetur. Deinde reiecta phantasmatum confusione, aliud spirituale pertracta: & quātam potes puritatem cordis concipe: gaudens intra temetipsum, quòd ad cultum & laudes creatoris tui euoceris.

Quid quoque diei tempore faciendum. *Vbi à somno surgitur ad matutinas preces.*

D Veruntamen si fragilitas corporis, si somni grauedo, si conturbatio spiritus deprimit, ne collabaris animo, sed confortare, & vim tibi affer, ratione ac voluntate omnia impedimenta superans. Regnū enim cœlorum vim patitur: & violēti rapiunt illud. *Matt. 11.* *1. Cor. 9.*

Planè secundum laborem, quem sustines pro Deo tuo, reddet tibi ipse Deus tuus. Descenso lectulo, animā pariter & corpus commenda atque offer Altissimo. Tempestiuè accurre ad chorum tanquam ad locum refugij, & hortum delitiarū spiritualiū. *Vbi horariæ preces persoluuntur.*

Donec inchoetur diuinum officiū, mentem à turbulentijs, & multiplicitate incertarum cogitationum expeditam, in tranquillitate, atque simplicitate cōseruare stude, pium dulcemque affectum erga Deum tuū per synceram meditationem vel orationem colligēs. Sub ipsius officij decursu, perfectè, reuerēter, gratāter, & attētè sacra eloquia pronūciare atq; audire satage, vt gustes quoniā suauis est Dominus: & sentias, quoniā verbum Dei incomprehensibilem habet dulcedinem & virtutem. Quæcunque enim spiritussanctus dictauit, reuerà viuificus cibus & delitiosum solatiū sunt animæ castæ, sobriæ, & humilis. Ergo ibi fideliter attentus esse memineris. Cogitationem tamen, mentisque impulsum nimis vehementem deuita, præsertim si debile caput habes: ne læsus, fatigatus, confusus, constrictusque interiùs, tibijpsi sanctuarium Dei occludas. Similiter sollicitudinem nimis anxiam, quæ pusillanimitatem, inquietudinemque adducere consueuit, reijce, & leni, quieto, vigiliq; spiritu, in laudibus Dei sine proprietate perseuera. Si igitur cor ab euagationib⁹ reprimere nō potes, noli animo cōsternari: sed placidè conare, placidè fac quod in te est, reliquū diuinę volūtati cōmittēs. In pia erga Deū affectione perseuera & ipsi tui defect⁹, quos nulla ratione excludere prēuales, tibi cōsolationē quodāmodo gignēt. Quēadmodū enim terra, quæ cōuenientis naturæ est, ex cōspersione sordētis fimi vberius aliquādo sua germina profert: ita mens

Moderatiē

Psal. 118.

Iere. 48.

Diffidentium verba.

Mal. 31.

B bonæ

A bonæ volūtatis ex miseria defectuū, quos inuita sustinet, dulcissimum diuinæ visitationis fructū suo tēpore percipiet, si patienter sustinuerit. Quid aūt tibi proderit si impatiēs fueris? nónne calamitatē calamitati adijcies? & te verā quidē humilitatem nō habere verò pernicioſam proprietatem demōstrabis? Dum reuerenter assistis, & prompto voluntatis desiderio semper paratus es attendere, etiā si semper attendere nō potueris, Deo satisfeciſti: nec ipse tibi imputabit huiusmodi instabilitatis inordinationem. modò eidem inordinationi, ꝙ tuam negligentiā nō cōsentias, & ante orationis tempus, sensus tuos custodias. Si non potes perfectū offerre obsequiū, offer saltem bonā voluntatem: offer in spiritu humilitatis rectā intentionem: & iam non habebit diabolus, quod aduersū te cauillari possit. Etiā si nihil aliud offerre potueris, quàm ꝙ corpore & spiritu præsto es ad seruiendum Domino in sancto timore, cōfide, nō perdes mercedem tuam. Sed væ animæ tuæ, si negligens remissusq; fueris, & attendere nō curaueris. Scriptū est enim: Maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter. Diligens esto, vt ꝓestes quod ꝓestare potes: & securus eris, si præstare nō potueris ꝙ ꝓestare desideras. Hac securitate accepta, non conturberis quando impedimenta obueniunt, & tantū præstare nō vales, quantū præstare vis. Quando, inquā, distractione sensuum, dejectione animi, ariditate cordis, dolore capitis, vel quauis alia miseria ac tentatione affligeris, caue dixeris: Derelictus sum, abiecit me Dominus, nō placet ei meum obsequium: quæ filij diffidentiæ dicere solent: sed patienti, vel etiā læto animo perfer omnia propter eum qui te vocauit, & elegit, certò credens, quia ipse prope est his, qui tribulato sunt corde. Nam si absque murmuratione humiliter ꝓtaueris onus impositum, dici non potest, quantum gloriæ pondus tibi in futuram vitam accumulabis. Verè Deo dicere poteris: factus sum vt iumentum apud te, & ego semper tecum. Audi frater: Si dulcedine interna repletus, & supra te ipsum eleuatus, vsque ad tertium cœlum euolaueris, ibiq; cum angelis miscueris colloquium, rem tā grandem non facies, sicut si grauamen & exilium cordis, pro Deo tuo effectuose sustinueris, ipsique Saluatori conformatus fueris: qui in extrema tristitia, tædio, pauore & angustia posit⁹ dixit patri: fiat voluntas tua: qui etiā transfixis manibus ac pedibus in cruce pendens, nō habuit vbi caput suū reclinauerit: qui deniq; omnes amariſſimæ suæ passionis dolores & contumelias amorosissimè pro te sustinuit. Igitur in sancta longanimitate continetipsum, & expecta in silentio, donec placuerit Altissimo aliter disponere. Et profectò in illa die nō requiretur à te, quantum dulcedinis internæ hîc persenseris: sed quàm fidelis in Dei tui seruitio & amore fueris. Ex his qui serui Dei nominantur, multi infideliter, pauci infideliter omninò seruiunt. Infideles serui, quàm diu deuotionem sensibilem & gratiam lachrymarū præsentem habent, alacriter Deo seruiunt, lîbenter orant, lætanter quibuslibet pijs operibus insistunt, & alta quadam cordis pace habitare videntur: sed mox vbi subtraxerit Deus deuotionem illam, videas eos perturbari, indignari, amarulentos, impatientesq; fieri, & iam nec orationi, nec cæteris sanctis exercitijs velle intendere. Et quia internas consolationes pro voto non sentiunt, ad externas spirituique contraris sese perniciosè conuertunt. Vnde liquet, eos non purè Deum, sed Dei dona impurè requirere, eisque ad suam oblectationem abuti. Nam si Deum purè dīligerent, & in donis eius vitiosè non requieſcerēt: ipsis sublatis, pacati in Deo permanerent: & ne tunc quidem ad illicitas consolationes diuerterent. Ergo infideles sunt: quia in aduersitatibus fidem Deo non seruant. Ad tempus credunt: & in tempore tentation s recedunt.

Psal 72.

Matth. 26.

Seruorum Dei duplex genus.

Infideles. Luc. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

C recedunt. Semper prospera volunt, contraria non sustinent. Si Deus concedit læta quæ semper volunt, Deo seruiunt: si negat, ab eo discedunt. Imò verò nec in lætis quidem Deo, sed sibi seruiunt. Vbiq; suam magis quàm Dei voluntatē fieri cupiunt. In dulcedine & consolatione interna potiùs quam in mortificatione vitiorum perfecta, sanctitatem constituunt: ignorantes quia per subtractionem deuotionis longè certiùs elucescit, an quis verè: Deum amet, quàm per ipsius deuotionis infusionem. Sensibilis enim illa deuotio, sæpè naturalis verius quàm spiritualis affectus est. Et qualis qualis sit, nisi quis ea prudenter vsus fuerit, ad occultam quandam superbiam, & vitiosam complacentiam, vanamq́ue securitatem, suum sæpè possessorem perducere consueuit: quemadmodū videre est in ipsis eisdem seruis infidelibus. Nam dum dulcedine intus perfunduntur, statim alios dijudicare & despicere incipiunt: se sanctos iam Deique secretarios existimant: reuelationes cœlestes miris modis expetunt & expectant: sed & miracula aliq̀ua aut per se, aut de se demonstrari desiderāt: quib⁹ cæteri cognoscere possint sanctitatem, quam se habere putant, & non habent. Hoc pacto in suis cogitationibus euanescere solent, qui gratiæ sensibili magis quàm gratiæ largitori, inhiant. Cæterùm fideles serui longè aliter se habent. Neque enim se, sed Deum quærunt: non suam consolationem, sed Dei beneplacitum & honorem præcipuè spectant: proprietatem vbique fugiunt. Siue Deus ipsis infundere, siue non infundere voluerit influxum internæ suauitatis, ijdem sunt: & in æqualitate mēntis permanentes, Deum diligere atque laudare non cessant. Non obnubilatio interior, non sensuum difficultas, non affectuum frigus, non cordis ariditas, nō animi dejectio, non spiritus dormitatio, nō tentationum angustiæ, non denique quarum libèt aduersitatum miseriæ, neque prosperitatum successus, eos de loco suo dejicere possunt. Quamuis enim vel ex contrarijs tristitiæ inordinatæ pressuram, vel ex prosperis delectationis sensualis impetum, in inferioribus animæ viribus aliquando fortè sentiant, non tamen dejiciuntur: quia in superioris mentis ratione quieti perseuerare studeant, & diuinæ voluntati seu permissioni, suam voluntatem conformant: dolentq́ue quòd vel modicam indecentis motus contradictionem in se sentiant. Fundati ergo super firmam petram, stabiles in charitate Dei persistunt: quorum vtique summum solatium est, diuinum beneplacitum. Semper deuoti sunt: quia dum summo studio vitant atque abominantur quæcunque Deo displicent, cordisq́ue puritatem vel tenuissimè contaminare possunt, dumq́ue Deo se in omnibus rerum euentibus committunt, mentem mundam, liberam, quietamq́ue semper possident. Ista enim verissima, Deoq́ue gratissima deuotio est. Illa altera sensibilis deuotio, quæ incipientibus vel recenter conuersis familiarior est, non ita perdurat, neque tantam habet certitudinem. Et tamen & ipsa nobis multum vtilis, si ea prudenter vtamur. Serui fideles (sic enim eos adhuc appello, quos Iesus non seruos, sed amicos nominat) serui, inquam, fideles exquirunt quidem etiam ipsi efficacem illam sapidissimamq́; gratiæ suauitatem: exquirunt lætitiam salutaris Domini: exquirunt vultum eius amabilem, & complexum suauissimum: sed spirituali verecundoq́ue desiderio, nō aūt sensuali auiditate, neque puerili leuitate, aut turbata impatiētia id faciūt. Dona Dei expetūt, nō vt in ipsis sensualiter delectentur: sed vt per ea feruētiores, atq; ab omni inordinatione puriores affecti, cœlecti sponso magis placeant. Amant Dei dona, gratiasq́; sedulò pro eis agūt: & tamen ab ipsis se veluti otiosos & liberos conseruant, dum in eis nō quiescūt. Per gratiā vltiriùs ad gratiæ

Seruorum infidelium descriptio.

Præpostera fictaq́; sanctimonia.

Seruorum fidelium descriptio Germana sanctimonia.

D

Matth. 7.

Serui fideles. Ioan. 15.

Psal. 50.

Luc. 4.

Heroicæ virtutis.

gratiæ datorem & summū bonū progrediuntur: in quo solo quiescere licet. Felices omninò sunt: quia quāto minùs donis adhærēt, tāta magis dona percipiunt. Quantum libet aūt benedictionibus à Deo detentur, nō tamen erigunt animū, non despiciunt alios, sed se. Se, inquam, despiciunt, & omni gratia spirituali indignos agnoscūt. Recogitāt semper, quia quod habent, ex mera Dei misericordia habent: & quia quibus plus datur aut committitur, plus etiam ab eis exigitur. Sicque in timore sancto permanentes, & ex donis in humilitate proficientes, sese omnium infimos esse confitentur. Gaudent & gloriantur apud semetipsos, si iniusta diffamia, contumelijs, iniurijs, atque extrema abiectione pressi, Christum imitati fuerint: non aūt si vel per mentis excessum supra se eleuari, vel visiones inusitatas videre, vel miracula euidētissima patrare potuerint. Suggestiones dolosas, quibus diabolus eos ad inanem gloriam, & propriam cōplacentiam allicere nititur, signo crucis edito, citiùs repellunt: nusquā adsentientes maligni serpentis versutijs. Non in numero, nō in merito bonorum operū quæ faciunt, spem salutis suæ confidenter collocant: sed in libertate filiorum Dei, quam per sanguinem Christi consecuti sunt, fiduciam reponunt. Tu iam, mi frater, agnita seruorū fideliū atque infidelium differentia, adnitere esse de quibus fortè non es: & stude non esse de quibus fortè es. Si adhuc es, de quibus velles te non esse: & nondum es, de quibus velles te esse: ingemisce, & humiliare. Nam humilibus Deus dat gratiam. Et profectò si humiliatus in conspectu Domini, doles te adhuc ex numero infideliū esse iam quodammodo in sortem fidelium transisti. Labora, perseuera, noli timere: non reprobaberis cum infidelibus, sed assumēris cum fidelibus. Sunt adhuc alij diuino obsequio mancipati: qui tamen nec infideles, nec fideles serui Dei dicendi sunt; sed ignauia diaboli mancipia quis eos iure appellauerit. Miseros & infelices illos intelligo, quideuotionē seu Dei gratiā nihili, vel certè parui admodū facientes, interioraq́ue sua prorsus negligentes, labijs quidem se Deum honorare simulant: cæterùm cor eorum longè à Deo est. In quodam malorum profundo demersi, vix quicquam de propria salute cogitāt. Tales hodie sunt, quales heri erant: tales chorum egrediuntur, quales ingressi fuerant: nempe immundi, tepidi, socordes, vagi, incompositi, sine timore, sine reuerentia. Eloquijs sacris, quæ polluto ore proferunt, Deum magis exacerbant, quàm placent. Vtinā mundus hos sibi seruasset. Vt quid enim monasteria incolunt? vt quid terrā sanctam calcant? quare eleemosynas iustorum deuorant? quare angelica spiritualis exercitij gymnasia delitijs carnalibus contaminant? Si sordescere volebant, in loco sordium permanere, non ad loca puritatis transire debuerant. Simplicem gehennam in seculo malè viuentes sibi comparassent: duplici gehennę supplicio in monasterijs negligenter viuentes se reos faciunt. Sed de his multa dicere, non est nostri propositi: ad te ergo redeat oratio.

A

Modestia vera.

Lucæ 12.

Nota.

B

Serui inertes, inter fideles & infideles medij.

Isaiæ 29.

In priuatis tuis exercitijs vide vt sis ordinatus. Præscribe tibi quid quaq; hora agere, & in quo te occupare velis: ita tamen, vt si quando vel ex obedientia, vel ex alia causa rationabili, seu ex quouis casu emergente, quodlibet exercitium ab breuiāris, aut etiā in totum omiseris, non inordinatè angaris. Nam ad hoc præcipuè tibi adnitendum est, vt in libertate, æqualitate, & puritate cordis, omni proprietate reiecta, pacifico, imperturbatusq́ue corā Deo iugiter perseueres. Hoc enim super omnia alia exercitia, quantumuis etiam laboriosa & ardua, ipsi Domino est acceptabile. Proindè quicquid huiusmodi libertatē in te impedierit, id etiam si spirituale multumque vtile videatur, pro tempore relinque, quātum obe-

Dies in operas partiendus, ne mens otio torpeat.

Occupatio otiosa.

dientiæ ratio permittit. Omnem, inquam, cordis inquietudinem, qua vera pax, & perfecta erga Deum fiducia, ſpiritualiſque profectus præpeditur, repellere ſtude. Nunquam vitioſo otio locum dederis: ipſum enim eſt quod perimit animas. Sed & otioſas occupationes fuge: otioſas appello,

Laudabile otium.

quæ prorſus inutiles ſunt. Neque mireris, ꝙ dixerim, Nunquam vitioſo otio locum dederis. Eſt enim otium laudabile, quando videlicet anima Deo dedita, ab omnium ſenſibilium rerum ſtrepitu, & imaginatione exempta, in interno ſilentio & dilecti ſui beatiſſimo complexu, veluti otioſa requieſcit. Si eò te deduxerit manus domini, vtiliter feliciterque otioſus eris. Alioquin, ſemper aut lege, aut meditare, aut ora: aut aliquid aliud ſerium neceſſariumue tracta. Sanè ſi ad lectionis ſacræ ſtudiū promptus ac diligēs eſſe volueris, iucūdaberis plurimum: & tibi dulceſcere incipient quæuis ſpiritualia: fietque vt ſanctis delitijs aſſuefactus, omnes delitias carnales facilè cōtemnas: & mirum in modum ſtabilietur mens tua in bono propoſito. Vt igitur tantum fructum mereraris accipere, lectioni libenter atque ſapiēter intende: hoc eſt, in ipſa lectione vtilitatem conſo-

1. Co. 2.

lationemque ſpiritualem, & Dei amorem quærere, non curioſitatem. non ſuperfluam intelligentiā & ſcientiam, non verborum ornatum atque elegantiam. Regnum enim Dei

Sermonis elegantia, donu Dei.

non in venuſtate ſermonis, ſed in ſanctitate vitæ eſt. Quæ tamen elegantia ſicut anxiè quærenda non eſt ſi abſit, ita etiam cum contemptu reijcienda non eſt ſi adſit; nam & ipſa donū Dei eſt. Omnia cum gratiarum actione ſuſcipe: & omnia tibi proderunt ad ſalutem. Non autem turberis ſi bona quæ legis vel audis, vniuerſa in me-

Simile.

moria non retines. Nam quemadmodum vas, quod ſæpius aqua perfunditur, purum permanet, etiam ſi aqua infuſa ſtatim effluat: ita ſi mentem benevolam doctrina ſpiritualis crebrò pertranſierit, quamuis ibi non perſiſtat, ipſam tamen mentem nitidam, Deoq; placentem reddi: & cōſeruat. Vtilitas tua ſingularis non in hoc ſita eſt, vt doctrinæ verba memoriæ commendes, ſed vt doctrinæ verborūq; effectus in te remaneat: id eſt, vt tu ex doctrina puritatem interiorē, paratamq; voluntatē adimplendi mandata diuina cōſequare. Quæ cōtra vitia dicuntur, ea in te conuertere diſce: neq; enim tibi ſemper tutum erit, illa in alios cum fixa animi ſentētia detorquere: nedum quēliber pertinaciter iudicas, propriam cōſcientiam macules aut conturbes. Similiter quando occurrit mentio copulæ carnalis, ne hæreas: ſed leuiſſima cogitatione pertranſito: opusq; generationis humanæ tam tranquillo cordis intuitu conſidera, ſicut quaſuis alias exteriores hominum operationes; reputans ipſam copulam coniugalem nihil aliud eſſe, quàm miniſterium quoddā humano generi neceſſarium. Tam obiter atq; ſimpliciter res ipſa præteruoluet ante mentis oculos, ſicut ſi de lapidibus fieret mentio. Et ita in omnibus quę obſcœniora videntur, vel minimā lubrici motus, quantùm fieri poteſt, vitato illecebram. Si per tentationē importunè moleſtant & cōturbant, ratione prorſus cōtradicito: denega adſenſum: & ſigno crucis edito totā intentionē ad Deum dirige. Sic enim periculū illæſus euadere poteris. Prætea noli eos imitari, qui nullū legendi ordinē ſeruāt, ſed quod fortè occurrerit, quodque caſu repererint, legere gaudent: quibus nihil ſapit, niſi quod nouum eſt & inauditū. Conſueta enim & vetera omnia, quantumlibet vtilia, faſtidiunt. Tanta inſtabilitas procul à te ſit: ipſa enim non promouet, ſed diſpergit ſpiritum: & periculosè laborat, qui hoc morbo vitiatus eſt? Animum ad certam lectionem prudenter conſtringe: & in ea immorari conſueſce, etiam ſi aliquādo minus ſapiat. Lege, inquā, nō cōfuſe & ſparſim, ſed ex ordine. Quæ bona ſunt, eadem ſæpius audire nō pigeat.

Quæ vtilitas ex lectione ſacræ ſcripturæ ſpectanda. Delectus lect. habendus ac ratio.

Confuſaneu, atque adeò curioſum ſtudiū fugiendum.

Veruntamen

Pro temporis ratione mutanda aliquoties ſtudia. Lectionis cum oratione vicißitudinaria mutatio vtiliſſima. Orationes iaculatoriæ. Priuatorum orationum ratio communium rationi poſthabenda. In priuatis orationibus quid potißimum agendum atq; petendum.

Vrruntamen tempore tribulationis, & paupertatis ſpiritualis, incepta nō nunquā intermittere, & ad alia pia, quæ te magis conſolari poſſunt, pro neceſſitate diuertere poteris. Sicut patres teſtati ſunt, vtile eſt à lectione ad orationem ſeu meditationem tranſire, & rurſum ab oratione ad lectionem recurrere: vt dum oratio lectioni, & lectio orationi laudabili viciſſitudine ſuccedit, tollatur faſtidium: animuſque velut recens ad opus propoſitum ſemper vigeat, & ex vtraque fructus copioſior referatur. Et quid vetat, quò minùs etiam in ipſa lectione, breuiuſculas quaſdam orationes ſubinde formes: & ad Deum per ſancta deſideria adſpires? Sunt nonnulla quæ & pro lectione, & pro oratione vel meditatione adſumi poſſunt: nēpe omnes ſcripturæ, in quibus colloquium habetur cum Deo. Cōmunes orationes priuatis orationibus ſemper præfer: & eas vtiliores tibi eſſe iudica: etiam ſi ſteriliores atque inſipidiores aliquando videantur. Sic & quaſuis cōmunes regulareſque actiones, tuis priuatis exercitijs antepone. Nam ante omnia & ſuper omnia, primū locum obediētia iugiter apud te obtinere debet. Sed quæris fortè, in quibus orationibus & meditationib⁹ priuatim te potiſſimùm occupari oporteat. Si mihi credis, in tuis precationibus, poſt accuſationē tui, & peccatorū petitam veniā, præcipuè poſtulabis à Deo, vt malas paſſiones vitioſaſq; affectiones penitùs in te mortificet, & ab omni inordinatione perfectè te denudet: detq; gratiā, qua omnem tribulationem & tentationem æquanimiter atque gaudenter portare poſſis. Poſtulabis humilitatē profundiſſimā & feruēdiſſimā charitatē. Petes etiā vt ipſe te in omnibus ſemper dirigere, docere, illuminare, & protegere dignetur. Hęc tibi maximè neceſſaria eſſe iudico. Omninò magna & ſublimia ſunt: nec ea cōſequi poteris, niſi in petēdo aſſiduus & perſeuerans fueris. Perſeuera ergò quotidie pulſans: & tandem proculdubio Dominus aperiet: torque pānes largietur, quot tibi fuerint neceſſarij. Vide autem ne de his quæ accipis, gratias ſedulò agere negligas. Nam ſupra modum diſplicet Deo beneficiorum acceptorum obliuio & ingratitudo. Et vt facilius citiuſque Dei benignitatem ad te inclines, attentius deprecare pro ſtatu totius eccleſiæ, commendans Deo omnes fideles viuos & defunctos, vniuerſamq; creaturam rationalem. Vis audire in quibuſnā adhuc vtiliter te exercere poteris? Ego dicam: vtilis eſt pſalmodia, vtilis aliarū ſcripturarū pia ruminatio, vtilis creaturarū conſideratio, ſi ad ipſum creatorē referantur: vtiles ſunt quæuis orationes hymnodiæ, gratiarū actiones, & meditationes ſanctæ: vtiliſſimā autem & vnicè neceſſariam humanitatis Chriſti & maximè ſacratiſſimæ paſſionis eius memoriam omnes aſſerunt: idq; meritò. Ipſa enim eſt præſens paſſionū & affectionū in ordinatarum exterminatio, oportunum tentationum refugium, tuta periculorum ſecuritas, ſuaue anguſtiarum refrigerium, amica laborum requies, facilis diſtractionum repreſſio, verum ſanctitatis oſtium, vnicus contemplationis aditus, dulcis animæ conſolatio, indeficiens diuini amoris incendium, omnium aduerſitatum condimentum, omnium virtutum fons, vnde ad nos deriuentur, denique totius perfectionis abſolutiſſimum exemplar, portus, ſpes, fiducia, meritum, & ſalus omnium Chriſtianorum. Fratrem noui, cuius cōſuetudo fuit, ſingulis diebus ſibi aliquam eiuſdem dominicæ paſſionis partem præfigere, Exempli gratia: vno die proponebat ante mentis oculos, Chriſtum in horto conſtitutum: & eo die quocunque progrediebatur, vbicunque erat vacans ab alia ſeria neceſſariaque cogitatione, quicquid agebat exteriùs, oculum interiorem dirigere ſatagebat ad ipſum Dominum diuerſas anguſtias in horto ſuſtinentem: & in hunc ferè modū ſępè

Luc. 11.

Memoria vitæ & paßionis Chriſti quam efficax.

De ſe ſub alterius perſona loqui videtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

alloquebatur animam ſuam: O anima mea, ecce Deus tuus. Reſpice filia, attende, vide, & conſidera chariſſima: ecce Deus tuus, ecce creator tuus, ecce pater tuus, ecce redemptor & ſaluator tuus: ecce refugium tuum, ſuſceptor & protector tuus: ecce ſpes, fiducia, fortitudo, & ſalus tua: ecce ſanctificatio, puritas & perfectio tua: ecce adiutorium, meritū, & præmium tuum: ecce tranquillitas, conſolatio, & ſuauitas tua: ecce gaudium tuum, delitiæ tuæ, & vita tua: ecce lux, corona, & gloria tua: ecce amor tuus, & deſiderium tuum: ecce theſaurus tuus, & omne bonū tuum: ecce principium tuū, & finis tuus. Vſquequo diſpergêris filia vaga? vſquequo relinques lucem, & amabis tenebras? C
Cant. 2. vſquequo pacem deſeres, & inuoluêris turbulentijs? Reuertere, reuertere Sunamitis: reuertere filia, redi, & recollige te chariſſima: relinque multa, & amplectere vnum: nam vnum
Cant. 5. eſt tibi neceſſarium. Mane cum Domino tuo: conſtitue te iuxta Deum tuum: noli recedere à magiſto tuo: ſede ſub vmbra eius, quem diligis: vt gutturi tuo dulceſcat fructus illius.
Luc. 10. Bonū eſt tibi hîc eſſe filia. Nam huc hoſtis non appropinquat, hic inſidiæ nullæ, nullum periculum, nullæ tenebræ: omnia hic tuta, omnia ſerena ſunt. Reſide hic libenter chariſſima. Eris enim hic ſecura & libera: eris hilaris & iucunda. Hic roſæ, hic lilia, hic violæ: hic flores omnium virtutum gratanter adſpirant. Videbis hic ſplēdorem vniuerſa ſuauiter irradiantem. Inuenies hic veram cōſolationem: inuenies hic pacem & requiem: inuenies denique hic omne bonum. Huiuſmodi ſententiolis, & acriter & dulciter perurgebat animā ſuam, eamq́ foris vagantem reuocabat intrò, & ſummo bono intendere cogebat. Ex ipſis eiſdem ſententiolis aliquando plures, aliquando pauciores, aliquando vnam, aliquando duas, aliquando tres, ſecundum ſuæ deuotionis adfectum, & ſpiritus ſancti beneplacitum adſumebat: quin etiam eaſdem ſæpiùs iterabat & repetebat. Ingerebat item animæ ſuæ illa, quæ Saluator in horo pro ipſa fecit, & paſſus eſt: eam interim excitans, nunc ad penſandam ipſius Saluatoris abyſſalem humilitatem, manſuetudinem, patientiam, & feruentiſſimam incomprehenſibilemq́ue charitatem, nunc ad exhibendam compaſſionem eidem ſummæ maieſtatis Domino ſic inclinato & afflicto, nūc ad gratias pro tantis beneficijs & tanta pietate agendas, nunc ad amorem fideliter rependendum, nunc ad peccatorum veniam petendam, nunc ad hanc vel illam gratiam poſtulandā. Sermonem crebrò in affectuoſas feruidaſq́ue aſpirationes conuertebat D
Aſpirationes. has vel ſimiles: O anima mea, quando parata eris ſequi humilitatem Domini tui? quando manſuetudinem eius imitaberis? quando patientiæ ipſius exemplum in te relucebit? quādo melius habebis? quando prorſus liberaberis à paſſionibus & affectionibus vitioſis? quando penitùs morietur in te omne malum? quando omnis inordinatio in te delebitur? quando omnem tribulationem & tentationem placidè affectuoſeque portabis? quando perfectè diliges Deum tuum? quando illum intimè amplectêris? quando ab eius amore tota abſorbeberis? quando eris pura, ſimplex, & nuda coram eo? quando nullo ampliùs impedimento ab eius caſtiſſimo complexu retardaberis? O ſi immaculata eſſes: ô ſi Deum tuum ardenter diligeres: ô ſi ſummo bono tuo inſeparabiliter adhæreres. Et dirigens in cœlum, ſiue in abyſſum lucis æternæ intuitum cordis, ſic ipſas aſpirationes etiam formabat: O anima mea, vbi eſt Deus tuus? vbi eſt amor tuus? vbi eſt theſaurus tuus? vbi eſt deſiderium tuum? vbi eſt omne bonū tuum? vbi eſt Deus tuus? quando apud illum eris? quando illum videbis? quando illo feliciſſimè fruêris? quando illum cum omnibus cœli ciuibus liberè laudabis? Has & ſimiles aſpirationes mente vel etiam ore,

ore, tacitè proferebat, aliquādo plures, aliquando pauciores adſumens, iuxta internā ſpiritus ſancti motionē. Arguebat & ipſam ſuam animam frequenter, quòd nimis eſſet tarda, ignaua, tepida, ingrata, dura, inſenſibilis, inſtabilis, miſera atque infelix. Rurſus eandem puſillanimitate aut formidine deiectā confortabat, erigebatq́ue, hæc aut ſimilia dicens: Noli deſperare anima mea; cōſolare filia, confide chariſſima. Si peccaſti & vulnerata es, ecce Deus tuus: ecce medicus tuus paratus eſt ſanare te. Benigniſſimus atq; miſericordiſſimus eſt, vt velit: & omnipotens eſt, vt poſſit peccata in momento dimittere. Expaueſcis fortè quia iudex eſt: ſed reſpira: nā qui iudex tuus eſt, ipſe idē aduocatus tuus eſt. Aduocatus eſt, vt defendat & excuſet pœnitētē: ergò etiā iudex eſt, vt ſaluet, non autē condemnet humiliatā. In immenſum maior A
eſt miſericordia eius, quàm ſit aut eſſe poſſit iniquitas tua. Quod tamē dico, nō vt in malis perſeuerans te in dignam miſericordia reddas: ſed vt à malis auerſa, de indulgētia & remiſſione nō deſperes. Deꝰ tuus dulciſſimꝰ eſt, ſuauiſſimꝰ eſt, totus amabilis, totꝰ deſiderabilis eſt, ōniū quæ creauit amātiſſimus eſt. Quādo eū cōcipis aut cogitas, procul abſit omnis terroris, auſteritatis, & amaritudinis imaginatio. Quòd autē terribilis dicitur, non propter ſe, ſed propter illos dicitur, qui lōganimitate eius abutuntur, & pœnitere differunt: quorū ipſe amariſſima ſordidiſsimaq́; peccata, tanquā ſuæ dulciſſimæ puriſsimæq́; bonitati contraria, propulſat & punit. Tua imperfectio non te nimiùm cōſternet. Neq; enim Deus tuus deſpicit te, quia imperfecta infirmaq́; es: ſed plurimùm diligit te, quia perfectior eſſe & deſideras & laboras. Quin etiam te perſeuerantem adiuuabit: & perfectiorem, vel etiam, quòd fortè ſperare vix auſis, totam pulchram, ſibiq́ue per omnia placentem efficiet. Iſtis & ſimilibus innumerabilibꝰ modis colloquium ſatis amicabile cum anima miſcebat: & eam caſtis alloquijs ad dilecti caſtum amorem inuitabat. Conuertebat & adipſum Dominum ſermonem: aſpirandoq́; ad eum per ſancta deſideria dicebat: Bone Ieſu, pie paſtor, dulcis magiſter, Rex æternæ gloriæ, quādo immaculatus & verè humilis ero corā tē? quando penitùs contemnam omnia ſenſibilia propter te? ſed & meipſum quando perfectè deſeram? quando ab omni proprietate nudabor? Nam ſi non eſſet in me proprietas, *Proprietas mentis.* non eſſet in me propria voluntas: nō haberent in me locum poſsiones & affectiones inordinatæ: in nullo quæ rerem me. Sola proprietas inter te & me impedimentum mediumque cōſtituit: ſola proprietas retardat me â te. Quando igitur exuar omni proprietate? quando meipſum liberè reſignabo in tuum diuinum beneplacitum? quando munda, quieta, ſimplici & ſerena mente tibi ſeruiam? quando perfectè diligā B
te? quando vlnis animæ ſuauiter cōplectar te? quando æſtuantiſsimis deſiderijs amabo te? quando omnis tepiditas & imperfectio mea ab immēſitate amoris tui abſorbebitur? O Deus meus, ô dulcedo animæ meæ, ô conſolatio mea, ô vita mea, ô amor meus, ô deſiderium meum, ô theſaurus meus, ô omne bonum meum, ó principium & finis meus. Vtinam anima mea tuo dulciſsimo frueretur amplexu: vtinam indiſſolubiliter tuo delitioſiſſimo vinciretur amore: vtinā perfectè tibi vniretur. Quid enim mihi *Pſal. 72.* eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terrā? Deus cordis, & pars mea Deus in æternū. Quando mihi ,ꝑſus ſilebit iſte mundus? quando mihi ceſſabunt omnia impedimēta, omuesq́; inquietudines & viciſsitudines huius ſeculi? quādo finietur peregrinatio mea? quādo cōſummabitur incolatꝰ meꝰ? quando ſoluetur miſerabilis captiuitas huius exilij? quando inclinabitur vmbra mortalitatis, & adſpirabit dies ęternitatis? quādo depoſita ſarcina cor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

na corporis huius, videbo te? quando sine impedimento, feliciter & perenniter cum sanctis tuis laudabo te? O Deus meus, ô amor meus, ô omne desiderium meum, ô omne bonũ meũ. Huiusmodi aspirationes frequentare solebat, sciens quia per exercitium adspirationũ humanus spiritus spiritui diuino efficacius vnitur: & compendiosius quis ad perfectã sui mortificationem pertingit. Eas quidem vbique paratas habebat: si quando tamen vberiùs otium nanciscebatur, tunc residens ad exemplum Mariæ Magdalenę, gaudebat in ipsis diutius & liberius immorari: idque ad honorem Dei magis, quàm ad inordinatã oblectationem sui. Non omittebat interea cum interna quadã cordis effusione, per syncerũ suauemq; affectum adorare benedicere, gratias agere, atque precari. Sed & adbeatã Dei genitricem virginem Mariam, tanquàm ad dominã misericordissimã, matremque dulcissimam, & thesaurorum cœlestium dispensatricem liberalissimam, diuertens alloquium, pias querimonias coram ea ingemi-
C nabat, sanctaque importunitate benedictionem efflagitabat.

Die altero præfigebat sibi, quomodo Christus à Iuda proditus capiebatur: & circa idipsum prædicta exercitia iterabat: sicque ex ordine passionem cõsummabat: & cõsummatam resumebat ab initio. Et quidem circa eam partem passionis, quę Christũ in cruce pendentẽ repræsentat, non solùm suo ordine & die, verùm etiam singulis diebus, si sic placebat, saltem breuiter occupabatur, attendens angustias, liuores, & dolores crucifixi, considerans vulnera beatissima, & sacrosanctum sanguinem ex eis tanquã è fontibus promanãtẽ: excitansque animam suã ad horũ sedulã contemplationem. In quauis solẽnitate Saluatoris aut Mariæ, repræsentationem ipsius festi, si ita videbatur, proponebat ante mẽtis oculos, loco partis dominicæ passionis, quæ alioqui illo die fuerat frequentanda. Et sua exercitia interna, seu amicas cum anima confabulationes, circa eiusdem festi opus, causam, mysterium atque lætitiam transigebat. Delectabatur etiam studio psalmodiæ quàm plurimum. Satis autem scio, quia idem ipse frater ex continuata frequentia huiusmodi sanctæ ἀσχήσεως, gradem consolationem & eximium laboris fructum consecutus est. Adscripsi exemplum, si libet, imitare. Nam hac ratione Dei præsentiam attendere consueses: hac ratione sensus sobrios, vigiles, exercitatos, & serenos habere incipies: hac ratione viam ad sublimitatem summæ contemplationis & perfectionis tibi sternes: hac ratione tempus, vbicunque fueris, vtiliter expẽdes: vtpote vanis & instabilibus cogitationibus è cordis tui latibulo eliminatis, seriisque introductis. Meditationes & aspirationes sub alijs verbis tibi formare poteris, si voles, quàm nos formauerimus. In quibus, si sentis inspectionem libri impedire mentem, quò minùs ad Deum pertingere, eique vniri possis: noli librum inspicere: rursus si percipis inspectionem libri iuuare tuum exercitium, librum inspice. D Volo enim tuam deuotionem tibi esse liberam: & te spiritus sancti gratiam absque confusione, aut anxietate sequi. Porrò per adspirationes, sicut ex suprascriptis formulis animaduertere potes, intelligimus orationculas quasdam iaculatorias, vel flammigera desideria, viuaceśque & amorosos ad Deum affectus. Qui initia internæ conuersationis, & propriæ mortificationis nondum aggressus est: aut qui recenter illa aggressus est, prædictam exercitationis formã per omnia sequi mox in suis principijs fortè non debet: sed expedierit, ei vt iuxta rationẽ quam subijciam, sed ad tempus exerceat. Singulis igitur diebus etiam ipse aliquam dominicæ passionis partem sibi proponet: & ad eam, siue stet, siue sedeat, siue progrediatur, siue quiescat, mente recurrere studebit: nisi aliquid aliud vtile

Exercitij huiusmodi vtilitas.

Adspirationes.

Exercitium istud quatenus nouitio persequendum.

ud vtile aut necessarium in corde tractare debeat. Et frequenter hoc, vel simili modo cum anima sua in cõspectu Christi patiẽtis philosophabitur: O anima mea, ecce Deus tuus: respice ingrata, attende misera, cõsidera paupercula: ecce Deus tuus, ecce creator & redemptor tuus. Ecce quomodo Rex æternę gloriæ humiliauit se pro te: ecce quomodo maiestas altissima inclinauit se pro te. Vide quàm tristia, quàm amara & indigna Saluator tuus sustineat propter te. Perpende quanta charitate dilexi te, qui tantam afflictionem & attritionem propter te, susceperit in se. Excutere anima mea, excutere de pulucre: solue vincla colli tui captiua filia Siõ. Exurge, egredere lutum vitiorum, relinque sordes vitæ negligẽtioris. Quàmdiu cũ voluptate versaberis in periculis? quàmdiu anxietates & tormenta reputabis requiem? quàmdiu secura obdormies interitu? quãdiu iter tectum sponte deseres, & longè lateq; diuagaberis per inuia? Reuertere ad Dominũ Deum tuũ: quia ipse expectat te: festina, noli tardare: ipse enim paratus est recipere te. Expansis vlnis tibi in occursum veniet: tu tantũmodò redire ne differas. Accede ad Iesum: & sanabit purificabitq; te. Adiũge te Iesu: & illuminabit te. Adhærẽ Iesu: & benedicet tibi, saluabitq; te. Nonnunquam eidem animæ suæ expressius improperabit extremã eius ingratitudinẽ & peruersitatẽ, dicens: Eheu anima mea quàm ingrata fuisti Deo tuo? Ipse innumerabilia præclarissimaque beneficia tibi largitus, est & tu pro bonis mala semper ei reddidisti. Ipse ad imaginem & similitudinem suam creauit te: ipse immortalitate te donauit: ipse cœlum, terram, & omnia quæ in eis sunt, tuis deputauit commodis: ipse donis & gratijs plurimis ornauit te: ipse ad fidei catholicæ lumen perduxit te: ipse è periculosis mundi fluctibus eripuit te, & ad portum tranquillitatemq; vitæ monasticæ transtulit: vbi tu, tanquam in amœnissima paradiso spiritualis voluptatis cõstituta, infinitas sanctæ lætitiæ, bonorumq; operũ occasiones haberes. Te grauiter peccantẽ sustinuit lõganimiter, & ab inferni faucibus præseruauit. Rex regum pro te incarnatus est: creator tuus pro te frater tuus factus est. Nec satis illi fuit, vt pro te nasceretur: voluit & pati pro te: pro te contristatus & angustiatus est: pro te traditus & captus est: pro te ligatus & malè tractatus est. pro te conspu-
A tus, & colaphis alapisque cæsus est: pro te illusus & despectus est. pro te flagellis concisus, & corona spinea vulneratus est: pro te arundine percussus, & pondere crucis grauatus est: pro te clauis ferreis cruci affixus, & aceto potatus est: pro te suum sacrosanctũ sanguinẽ fudit, & lachrymatus est: pro te mortuus & sepultus est. Ipse te ad adoptauit in heredem regni cœlestis: ipse tibi promisit, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis comprehendere potest. Tu verò dereliquisti, & contẽpsisti eum, qui benefecit tibi: abiecisti sanctũ timorem eius, qui delexit te: excussisti suaue iugũ eius, qui elegit te. Facta es quasi vna de filiabus Belial: iniquitates, tanquam meretrix impudens, coluisti sine verecundia. Pepegisti fœdus cum morte: dedisti manum diabolo; B ad omne malum fuisti paratissima: mala malis accumulasti, & pessimis peiora gauisa es semper addere. Iesũ Christũ, qui te in sponsam elegerat, iterum crucifixisti tuis sceleribus: illius vulnera tuis criminibus renouasti. Quis dabit tibi gemitus & suspiri? quis dabit fontem lachrymarum, vt plores die ac nocte tuam ingratitudinem? O te infelicẽ: & quid facies? ô si innocẽtiã seruasses? ô si immaculata permansisses? ô si teipsam miserabiliter non dehonestasses? ô si à Deo tuo non recessisses. Innocentiã perdidisti, maculata es, teipsam dehonestasti, à Deo tuo recessisti. O te infelicem, & quid ages? ad quem cõfugies? à quo expectabis auxiliũ? A quo nisi ab eo ipso, quem offendisti? Pijssimus

1. Cor. 2.

1. Reg. 1. Esa. 28.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus est, benignissimus est, misericordissimus est. Humiliare, prosternere, effunde te sicut aquam in conspectu eius: & miserebitur tui. Aliquando ipsa sua lamenta cõuertet ad Dominũ, hæc aut similia cõmemorãs. Heu domine mi Iesu, quid feci? quomodo te dereliqui? quomodo te cõtempsi? quomodo nominis tui oblitus sum? quomodo tui timorem abieci? quomodo legem tuam conculcaui? quomodo præcepta tua transgressus sum? Heu me Deꝰ meus, heu me plasmator meus, heu me saluator meus, heu me vita mea, & omne bonum meum. Væ mihi misero, væ mihi, quia peccaui, væ mihi, quia meipsũ similem bruto reddidi: væ mihi, quia irrationabilior pecude factus sum. O bone Iesu, ô pie pastor, ô dulcis magister adiuua me: erige iacentem: porrige manum periclitanti: emunda sordidũ, sana vulneratum, confirma debilem, salua perditum. Fateor, nõ sum dignus quem terra sustineat, non sum dignus qui lumen videam, non sum dignus tuo auxilio & gratia. Magna enim est mea ingratitudo, magna & nimis magna est peccatorum meorum enormitas: veruntamẽ in immensum maior est tua misericordia. Igitur amator hominum Deus, & spes mea vltima, miserere mei secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationũ tuarum, dele iniquitatem meam. Interdum tãquam ex abrupto flectens genua in conspectu domini, affectuosè dicet: Domine, si vis potes me mũdare. vel illud: Deꝰ propitiꝰ esto mihi peccatori. vel illud: Miserere mei Iesu fili Dauid. Item illud: Domine, adiuua me. Similiter ante matrem domini virginem Mariam, & ante sanctos sanctasque Dei cor suum effundet, supplicíter eorum intercessiones postulans. Quotidie, vel certè frequenter, accepta oportunitate, recolliget se: & cũ profunda humilitate firmoq; emẽdationis proposito recogitabit, atq; sigillatim cõfitebitur coram Domino peccata vitę anteactę, maximè ea, quibus ipsam diuinam bonitatẽ grauiùs enormiusque offendit. Veruntamen in illis quæ ad lubricitatem carnis spectant, non in discretè immorabitur: ne recordatio & morosior pertractatio veteris peccati, nouum peccatum per illicitam delectationem pariat. In qua confessione, contritione, sensibilique deuotione, magis lugere consueseet, quod erga Deum creatorem & patrem suum dulcissimum contumeliosus ingratusq; fuerit, quàm quod seipsum æternis supplicijs obnoxium reddiderit. In formulis lamentationũ piarumq; querimoniarum, quas præscripsimus, nõ hoc spectabit, vt multas sententiolas percurrat: sed quas voluerit, & quot voluerit assumere, assumet, nullo etiam seruato ordine. Si vnã tantùm, vel duas, vel tres elegerit, quas apud se vbicunque fuerit, iterum atq; iterum repetat, laudabiliter faciet: si verò plures maluerit versare, etiam laudabiliter faciet. Liberè eum pro sua deuotione agere, & vbiq; cõfusionẽ vel perplexitatem vitare volumus. Noui vnum qui exterius occupatus, in sua ad dominicam passionem conuersione inter castas cõfabulationes, hæc aut similia paucula verba ruminare gaudebat: O bone Iesu, ô pie pastor, ô dulcis magister: bone Iesu miserere mei pie pastor dirige me: dulcis magister doce me: domine mi adiuua me. Alter quidam aliquando plura, aliquando pauciora delectabatur reuoluere, & eadem alijs atq; alijs verbis pro suo affectu exprimere. Noster tyro in his, sicut diximus, liber sit, qui etiam seipsum ad compunctionem diligentiamq; spiritualis propositi ex meditatione mortis, purgatorij, iudicij, inferni, & patriæ cœlestis excitare poterit, si ita placeat. Quorum quidem meditatio quantò propinquius ad timorem liberalem, & Dei amorem accedit, tantò ipsi Domino acceptabilior, & ad purificandas animas efficacior est: rursum quantò eadem timori illiberali &

Psal. 50.

C

Matth. 8. Luc. 18. Ibidem.

Quotidie commissorum in Deum ratio subducẽda.

Harum lamentationum formulis quatenus vtendum.

Compunctio & alio modo adscisitur.

Timor liberalis.

Timor seruilis.

Item quid is nobis conferat.

Æternæ gloriæ iucunda meditatio.

li & seruili vicinior fuerit, tantò minor vtilitas ex ea referetur. Per timorem liberalẽ metuimus peccare, ne benignissimum Dominum Deum nostrum offendamus, ciusque perdamus gratiam, & familiaritatis beneuolentiam. Per timorem seruilẽ formidamus malè agere, ne damnis, pœnis, & supplicijs afficiamur. Veruntamen bonũ est, nos vel per timorẽ seruilem à vitijs abstinere: ita tamen, vt ibi non permaneamus, sed inde ad timorem liberalem transeamus. In meditatione æternæ gloriæ, hæc aut similia apud se pertractabit: O quam beata est cœlestis illa Hierusalem: cuius muri preciosissimis cõstant lapidibus: cuius portæ electissimis nitent margaritis: cuius plateæ mũdissimo sternuntur auro: cuius horti flosculis incomprehensibiliter vernantibus adblandiuntur. Ibi vox lætitiæ perpetuò auditur: ibi canticum gaudij sine fine promitur: ibi iubilus exultationis iugiter innouatur: ibi organa sanctorũ semper resonãt ibi cinnamomũ & balsamũ ineffabilem suauitatis odorem indesinenter spirant: ibi est pax & requies omnẽ sensum exuperãs: ibi est temperies & serenitas omnem captũ humanũ excedens: ibi est dies æternus, & vnus omnium spiritus: ibi est certa securitas, & secura æternitas, & eterna trãquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix suauitas, & suauis iucunditas: ibi fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorũ. O quantæ fœlicitatis est angelorũ choris interesse, cum sanctis Patriarchis & Prophetis, cũ sanctis Apostolis & martyribus, cũ sanctis confessoribus & virginibus, cum gloriosissima Dei genitrice Maria perpetuum habere consortium, non timere, non tristari, non angi, non grauari, non attædiari, nullum sustinere laborem, nullum impedimentum, nullum fastidium, nullam necessitatem. O quanta consolationum opulentia, ó quanta delitiarum affluentia, ô quãta gaudiorum exuberãtia, ô quanta purissimarũ voluptatum abyssus, videre lumen illud incircũscriptum, videre lucem illam summè amabilem, videre indicibilem illam altissimæ Trinitatis gloriam, videre Deum deorum in Sion, videre autem non in ænigmate, sed facie ad faciem, videre item glorificatam vnigeniti Dei humanitatem. Nam si dulce est visibilem cœli ornatum intueri, micantem stellarum claritatẽ aspicere, rutilantem solis splendorẽ cernere, fulgidum lunæ candorem videre, gratam aëris lucem considerare, auicularum, florũ, graminum, & colorum elegantem decorem contemplari, philomelarum & gaudentium dulces cantus excipere, lyræ & cytharæ suauem melodiam audire, rosarum liliorumq; fragrantẽ odorem haurire, aromatum & pigmentorum eminentem redolẽtiam percipere, diuersorum fructuum delitiosum saporem gustare: si, inquam, dulcedo maxima ex his sentitur, quãtus erit synceriſſimæ iucũditatis torrens immensam illam pulchritudinem perfectè contemplari, perfecteq; infinitam illam dulcedinem gustare, vnde omnis pulchritudo, omnisque dulcedo rerum creatarum profluit atque descendit? Nobis quidem æternæ fœlicitatis, & futuræ resurrectionis statũ repræsentat vernũ tempus: in quo noua quadã gratia, admirabili ornatu, cœlum, terra, arbores ac cætera decorãtur: veruntamẽ inter id quod repræsentat, & id quod repræsentatur, maior est differentia, quàm inter opacæ noctis tenebras & iubar solis meridiani. Beata igitur & iterum beata cœlestis illa Hierusalem: vbi est omne quod placere potest: & vnde abest omne quod potest displicere: vbi in secula seculorum feliciter laudatur Deus omnipotens. Hæc supernæ ciuitatis gaudia purè frequentare discat, eaque amare & expetere, non tàm propter propriũ commodum, quàm propter Dei laudem & honorem. Quanquàm huiusmodi meditatio vitæ æternæ sincerius exerceri poterit ab eo, qui iam

Matth. 13.

1. Cor. 13.

A

B

Universidad de Deusto
Biblioteca

profecit in interna conuersatione, quàm ab eo qui vixdum initia propriæ mortificationis attigit, seq; potiùs quàm Deum adhuc quærere nouit. In supra dictis lamentationibus nouus tyro se exercebit perseuerãter ad vnũ, tres, sexúe menses, aut ad annum integrũ, vel ampliùs: id est, tam diu, donec senserit mundi suiq; contemptum intus vtcunq; conualescere, & se ad vitæ spiritualis propositũ aliquantulũ feruere. Aliqui ægrius, aliqui facilius ad meliora cõuertũt: sed & nonnulli à benignissimo Deo liberalissimè præuenti, subitò innouantur. Interim quidẽ licebit ei etiã alijs orationibus, gratiarũ actionib⁹ & diuinis laudibus insistere: singularis tamen eius occupatio erit in rationabili luctu, & peccatorũ suorum persecutione. Si nõ inuenit lachrymas exteriores, nõ conturbetur: nam interioribus lachrymis nõ caret, cui omne vitium verè displicet. Postquã igitur per salutarẽ fletus seu contritionis amaritudinẽ imago Dei interiùs aliqua ex parte reformata fuerit, ipse maiore fiducia iam accepta, alterum illud exercitationis exemplũ, quod superiùs ꝓposui, vtilius imitari poterit. Eriget itaque si humiliter, & ad intimiorem cœlestis sponsi familiaritatem feruenter præparabit. Quàmdiu aũt ad huc infirmior frigidiorq; est, sæpè excitabit in se diuini amoris igniculũ, per seriam incarnationis vel passionis vnigeniti Dei meditationem, conferens de his suauiter cum anima sua. Ex qua meditatione succensus, mox ad orationẽ & adspirationes conuertetur, ipsi summo bono spiritum suum per eas vnire desiderãs. Si perstiterit crebrò, hac ratione cor in amorẽ Dei compellere, cò breui perueniet, vt statim prima mentis conuersione aut adspiratione, sine præmeditatione aliqua, se à creaturis earumq; imaginibus seiũgere, & in suauitatem ipsius diuini amoris immergere queat. Deinceps nõ vsque adeò necesse habebit in sua pœnitentia coram Deo commemorare singula peccata vitæ præteritæ, cordisque intuitũ anxiè ad ea dirigere: sic enim & libertas & affectus erga Deũ præpedirẽtur: sed potiùs ad ipsũ Deum cor amorosè diriget, detestãs interim, quicquid ab ipso separare retardaréue potest. Vbi tamẽ nõ dicimus, vt quæ peccauit, ea aliquando è memoria sua per negligentiã dilabi permittat: sed volumus vtillorũ sic reminiscatur, ne ipsa recordatio maiori vtilitati obsit. Itaq; summatim potiùs, quàm sigillatim, ea Deo quotidie confitebitur. Sanè minora peccata prẽsentiori remedio in nobis delentur, dùm per dulcem & efficacem amoris affectũ ad Deũ cõuertimur, quàm dùm nos ipsos in eorundẽ cõsideratione & amara punitione morosius occupamus. Proijciet igitur illa in abyssum diuinæ clementiæ: vt ibi veluti scintilla in medio maris depereant. Omnẽ inordinatã pusillanimitatem & superfluos conscientię scrupulos, perplexamque diffidentiã prorsus reijcere adnitetur, vndecunque emerserint. Nam nisi statim amputata fuerint, diuersis modis animi alacritatem præfocant, & profectui interno nõ parùm incõmodãt. Porrò nihil vltra vires attentabit: sed sua sorte contentus erit. Si non potest eò peruenire quò peruenire desiderat, laboret vt saltem eò perueniat, quo peruenire potest. Nisi sibi malè blãdiatur, facilè agnoscẽt quousque procedere valeat. Liberalis tamẽ, & omninò liberalis est diuina bonitas: quę vbicunque mentem dignè præparatam inuenerit, ibi copiosissimè se infundere gaudet. Quare si spiritualis ascęta ad sublimitatẽ contẽplationis perfectæq; charitatis nondũ admittitur, cogitet se nondum aptum esse vt tãtũ bonũ accipiat. Et quid ei prodesset eam gratiã percipere, qua non bene vteretur? Festinet õnia vitia radicitùs euellere, vt aptior fiat: verũtamẽ, sicut prædixi, viriũ suarũ termi nos nõ excedat. Ipsam Dei gratiã nõ tentet impatienter præcedere, sed eam humiliter subsequatur. Spiritũ, inquam,

Quanto tempore tyroni in his lamentationibus desudandũ.

Quatenus peccata præterita ad memoriam reuõcanda.

Iugis admissorum confessio coram Deo, ne leuibus quidem neglectis.

Optimum consilium pro ijs, quos scrupulosos dicimus.

Attende indiscrete monache.

Cuiq; capacitatis suæ ratio habenda.

Quando altero exercitationis genere vtendum. Et qui infirmiore ac frigidiore est affectu, quibus medeatur foueatúrue.

inquam illuc violenter impellere non cõetur, quo nondum ascendere potest: ne dùm temerè præsumit, quod præsumere nõ debet, sua se violentia deorsum præcipitet: & collisus temeritatis suæ pœnas exoluat. Sic conetur ad perfectiora, vt tamen conatus eius effrenem impetum & turbulentam solicitudinem nesciat. Mensuram gratiæ sibi datæ attendat: memineritque se longè faciliùs, tutius, compendiosius, & felicius, peruenturum ad supremum contemplationis gradum, hoc est, ad mysticæ theologię cõprehensionem, si à mera Dei gratia tractus raptusque fuerit, quàm si magno labore suo illuc pertingere fuerit conatus. Discretionem ergò & modũ vbique seruet, ne per excessum in defectũ corruat. Bonus & dulcis est panis lachrymarũ: aliqui tamen eo pane mentẽ nonnunquam obruunt magis, quàm reficiunt. Fletibus enim tamdiu & in tanta confractione atque agitatione insistunt, donec & spiritu & corpore sub exercitio nimis extenso aut intenso succumbant. Non tamen negamus aliquos esse, qui per discretionẽ & Spiritussancti adiutorium diu vtiliterque lachrymari possint. Nonnullos etiam inuenire est, qui dùm intus torrente voluptatis Dei inebriantur, seipsos ad maiorem impetum intempestiuè perurgent, & extimulant: neq; priùs ab indiscreta impulsione desistunt, donec læsi confusiq; in seipsis cõcidant, & ad suauitatem gratiæ deinceps percipiendã inepti reddantur. Igitur feruor seu impetus internus sic semper moderandus est, vt per eum spiritus confortetur, non extinguatur. Qui bona capitis habitudine sunt, feruidis adspirationib⁹ interdũ acrius & vigorosiꝰ insistere possunt: qui verò debiliori sunt capite, maximè quibus per indiscretionẽ ipsa debilitas accreuit, nõ nisi placidè admodũ se exercere valẽt. Quin & quandoque simplicem mentis compunctionem, aut meditationem, vel lectionem tales vix absque læsione admittunt, etiam dum alibi caput reclinant. Tantam calamitatem parit indiscretionis vitium. Non tamen desperent, qui in eam venêre necessitatem: sed solerter, quantum in ipsis est, subterfugiant læsionis aut confusionis incommodum, humiliterque à Deo sibi id reddi petant, quo se miserabiliter spoliauerunt. Si Deus eos tandem exaudierit, gratias agant: sin minùs, etiam benedicant Dominum: & propter eius amorem ad beneplacitum, patienter tolerare discant miseriam, quam ipsi sibi conciliauerũt. Caueat etiam internus ascęta omnẽ inconstantiæ & instabilitatis leuitatem. Ea exercitia assumat, quæ bona sunt: & in his quæ assumpserit perseueret, etiam si aliquando minùs arriserint: ita tamen, vt Spiritus sancti beneplacitum in omnibus sequatur, de creto propriæ voluntatis & ordinationis relicto. Ipse enim Sptitussanctꝰ diuersis modis nos veluti inuitare, diuersisque semitis ad cellam illam vinariam, & ad thalamum diuini amoris introducere consueuit: cuius instinctus vbiq; animaduertere prõptissimeq; sequi debemus, omni proprietate reiecta. Quare spiritualis ascęta seipsum tanquam paratissimum instrumẽtum Spirituisancto semper præsentabit: & in quamcunque partem idem Spiritus eum inflexerit seu applicauerit, protinùs subsequetur. Si quando sursum ad sublimiorem contemplationem, & cõplexum summi boni tractus eleuatusque fuerit, liberè se totum offeret: quòd si tunc vel passio Christi, vel queuis alia sancta meditatio & imaginatio occurrerit, non ibi hærebit, sed expeditus cò transuolabit, quo à Spiritu vocatur. Quando dubius vacillat in proposito, ignorans quo pacto in inceptis pergere debeat, prudentum, expertorum, & humilium vtatur cõsilio. Sic enim magis proficiet, quàm si sibi fidens secundum proprias adinuentiones procederet. Interim tamen non omittat solicitè confugere ad orationis remedia,

Modus vbique seruandus. Lachrymarum modus habendus. Diuinæ dulcedinis gustu abundantur plerig.

Feruor spiritus quatenus promouendus.

Exercitia semel assumpta non temerè immutanda, nisi Spiritus s. afflatus aliud suadeat.

Vacillans aliorũ consilio fulciendus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

humiliter petens à Domino in omnibus dirigi & illuminari: ne quando deceptus, errorem pro veritate sequatur. Semper autem meminerit, quia nunquam Deo perfectè vacare poterit, nisi cor ab omnib⁹, quæ citra Deũ sunt, liberum & expeditum habeat. Ecce mi frater, vtcunque audisti quo modo tùm incipere, tùm progredi debeat in externis exercitijs, qui ad eximium aliquem purioris vitæ gradum pertingere vult. Tuũ iam erit, hæc non solùm audire & legere, sed & opere cõplere. Quod si feceris, & cœlitiùs aduenerit auxilium, iamq; interiora tua clarescere, & psalmodia, ac cætera diuinæ laudis obsequia tibi dulcescere cœperint, noli altum sapere, sed time. Nam etsi dilatato corde, via mandatorũ Dei aliquamdiu curris, non tamẽ tu tibi, sed De⁹ cor dilatauit: & qui dilatauit, ipse idẽ subtracta gratia, permittere potest, vt iterum constringatur. Illuxit tibi sol iustitiæ, & mentem tuã veluti squamis quibusdã deiectis serenauit: sed quis prohibebit, ne se abscondat, si abscondere voluerit? Esto autem paratus: nam abscondet se, & amabili splendore recedente, tibi iterum sensus obtenebrabuntur atque præpedientur. Sed & nescio quę immissiones per angelos malos, nauem pectusculi tui vndique contundent. Imò verò vsq; adeò fortè inualescet tentatio, vt infernalis prorsus iudicari possit. Videberis tibi sathanę traditus: & nec os quidem ad laudes Dei aperire libebit. Durabit etiam non paruo tempore ista calamitas: & nõ semel tantùm, aut ter, aut sexies, aut decies, sed sæpius comprehendêris ab ipsa, aliquãdo quidem vehementius, aliquando verò remissius. Sed nõ frangat te hæc res: neque de dilecto quicquam sinistrũ suspicatus fueris. Ipse enim tentari te permittit, vt palàm fiat, an verè diligas eum: & vt cæteris, qui tentationibus premuntur, compati discas. Ipse flagellat & cõterit te, vt purget à vitijs, & ad maiorem gratiam præparet. Ipse ad tempus quodãmodo recedere videtur à te, vt nũquã superbias, sed semper agnoscas quia sine eo nihil potes facere: reuera tamen non recedit à te. His & similibus aduersitatibus exercet te, propter inenarrabilem charitatem, qua diligit te. Nam hac ferè dispẽsatione cœlestis sponsus cum anima feruida ad se conuersa vti solet. Eam in initijs noui propositi indicibiliter visitat, confortat, illustrat, & suauissimo sui odore recreatam atque illectam post se trahit, eiq́ue gratanter ferè vbique occurrit, hoc veluti lacte potans nouellam amicam. Postèà solidum cibum afflictionum præbere incipit: illiq́ue planè ostendit, quanta oporteat ipsam pro nomine suo pati. Iam vndique exurgere incipiunt aduersitates: molestant exterius homines, conturbant interius passiones: affligunt exteriùs pœnæ, deficiunt interiùs, pusillanimitates: grauant exteriùs infirmitates, obscurant & obnubilant interiùs tenebræ: exteriora premuntur, interiora arefiunt: nunc ab anima se abscondit ipse sponsus, nunc iterum eidem se ostendit: nunc eam in caligine & horrore mortis veluti deserit, nunc rursus ad lucis amœnitatem reuocat: ita vt verè dictum sit de eo, quia deducit ad inferos & reducit. His modis animam probat, purificat, humiliat, erudit, frangit do at, exæquat, leuigat & ornat. Quòd si eam per omnia fidelem, ac bonæ voluntatis sanctęque patientiæ esse, iamque per longam exercitationem & suam gratiam placidè atq; affectuosè quasi tribulationes ac tentationes portare inuenerit, tunc ipsam perfectius sibi copulat, & ad secreta sua familiariter admittit, longeque alter adstringit quàm in initijs conuersionis fecerat. Tu ergò non perturberis, quando vehemens tentatio te flagellat: sed tanquam pignore amoris accepto, fidelis & inuictus in agonibus permane, dicens subinde cum beato Iob: Etiam si occiderit me sperabo in eum. Durante huiusmodi tempestate, durius erit tibi diuino officio assistere, propter nimiam mentis

Præceptionem sequi debere imitationem, abiactantia tamen ac arrogantia alienam. *Rom. 11.* *Psal. 118.*
Gratiæ subtractio. *Psal. 77.* *Hostilis tentatio.*
Deut. 13.
Iob. 13.
Longanimitate animus instabilis firmandus.

Otium summè fugiendum, vasq; operis fallendum. Somnolentiæ vt non semper obsequendum ita pro temporis loci, ratione aliquid concedendum.

am mentis instabilitatem seu obnubilationem. Veruntamen langanimis esto: & placidè fac quòd in te est: Transibit nox, discedent tenebræ, lux iterum exorietur. Quam diu aũt adhuc nox est, summoperè caue ne otiosus & negligens inueniaris. Si non libet orare, psallere, vel meditari, insiste lectioni. Si etiam ad lectionem nauseat animus, scribe, aut in aliquo alio externo òpere ad tempus viriliter te occupa, vanarum cogitationum strepitus sedulò interim reijciens. Si sommolentia tibi intempestiuè molestior est, eaq; grauiter deprimeris, vtilius fortè facies, si loco & tempore permittente, paululùm obiterque ad honorẽ Dei capite reclinato dormitaueris, quàm si inexorabiliter repugnare volueris. Nam si persolum laborem somnolentiam comprimere elegeris, durante quidem labore, liber eris, sed finito eo, teque adspiritualia redeunte, facilè reuertetur eadem somnolentia. Dormitatio illa & breuis & leuis esse debet: ita vt plùs minus eo spacio duret, quo psalmus vnus, aut duo, tresue legi queant. Spiritus enim inde veluti renouatus, expeditior atque alacrior resurget. Qui nondum in cibo, potu, & sensibus nouerunt esse sobrij, si ad prædictũ remedium confugerint, timendũ est, ne suum morbũ aggrauent potiùs, quàm alleuient: & in profundũ prolixiumque somnũ prolapsi, tempus miserabiliter perdant per socordiã. Aduersus eas tentationes, quibus diabolus mentem ad indecentia & vitiosa inclinare nititur, etiam solerter vigila: & ipsas statim in initio, priusquã interiora tua occupẽtur, reijcere satage. Nam nisi mox primo insultu aduersarium repuleris, ingressus introrepentè animam tuã vinculis iniectis colligabit: & tu deinceps libertate viribusque destituts, ægrius resistes, Veruntamen etiamsi negligẽter egeris, & ille vincula iniecerit, ne sic quidẽ dedas te: sed reclama, & vel reptando super terram renitere, Dominumq; in fortitudine spirit⁹ exora, vt te vinculis absolutum libertati restituat, aut certè à consensu præseruet. Scito autem quia eũdem adseruariũ, dum fœda, impia, & absurda quæque suggerit, sæpe feliciùs vinces, si contempseris & nihili feceris eius latratus, sicque pertransieris, quàm si cum eo diutùs disceptare, & iniquum os magno labore obturare praueris. Dum tamen nimium importunus est, & semel ac denuò repulsus, iterum atque iterum insilit, omnino conserendæ sunt manus: vt vel certamine superatus aufugiat cum opprobrio. Porrò diuersis vijs nos aggreditur: aliquando enim clàm, & quasi supre textu pietatis insidias parat: aliquando verò palàm & aperto furore insurgit: aliquando sensim irrepit: aliquãdo subitò & ex insperato irrumpit: aliquando spiritualibus & internis, aliquando corporalibus & externis aduersitatibus aut prosperitatibus oppugnat. Quare semper vigilandum, semper ad dominicæ passionis præsidia confugiendum, & ad Deum lachrymosè clamãdũ est. Verùm quem admodum dicere ceperam, noli altum sapere propter gratiam quam fortè habes. Quid enim habes, quòd non accepisti? Si autem accepisti, non est iustum vt glorieris, quasi non acceperis. Caue itaque ne vento vanæ gloriæ, aut auræ propriæ complacentiæ fenestram cordis tui aliquo pacto aperias. Vide ne te iactites: vide ne passim ostentare gestias quod accepisti: sed secretum tuum tibi, secretum tuum apud te permaneat: nisi fortè alicui intimo discretoque amico, propter spiritualem vtilitatem vel consolationem humiliter ac verecundè reuelandum fuerit: aut alioqui obedientia, seu alia manifesta necessitas, grandisue vtilitas compulerit. Vide ne te tuis meritis & laboribus donum Dei accepisse credas: seu potiùs indignum te iudica (sicut reuera indignus es) omni gratia & consolatione, dignum verò omni confusione atque derelictione. Non comparaueris te

Contra tentationes carnis remedium.

Ratio mirandi hostem.
Paria tentationum ratio.
1. Cor. 4.
Fugienda ostentatio. *Esa. 24.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum inferioribus & imperfectis: ſed cum ſanctioribus te cõfer: vt cõſiderata eorũ perfectione, tuã imperfectione melius agnoſcas. Humilia & deijce te: conſtitue te ſine fixione infrã ones homines. Et quomodo hoc, inquis, faciã, quũ plerique abiecto penitùs timore pariter & pudore, perditis ſimè viuãt, quod ego nec facio, nec facere volo? Quid, etiámne illis me ſubijciã? etiãne illos mihi præponã? præpones, inquã. Nã ſi cogitaueris, quia qui hodie peſſimi ſunt, eras te perfectiores eſſe poterũt: & quia ſi ijdẽ dona tibi diuinitùs cõceſſa accepiſſent, lõgè ſanctius te viuerẽt: tu quoque grauius eis peccares, niſi abũdantiori gratia præuẽtus eſſes: ſi, inquã, hæc cogitaueris, facilè animaduertes, quàm ſit cõſentaneũ, vt etiã quẽlibet peccatorẽ tibi præferas. O ſi ſcires arcanũ Dei, quàm libẽter alijs cederes, quàm lætanter vltimũ locũ teneres, quàm gratanter ad aliorũ pedes te demitteres, quàm alacriter etiã infimis inſeruires, quàm deuotè õnes honorares, quàm affectuosè ſine aliqua mora aut querela obedires. Cæterũ adhuc excellẽtius aliquid à te requiro, nempe, vt nõ ſolũ infra homines, ſed & infra omnẽ creaturã, propter Deum te in corde tuo cõſtituas: reputãs te cinerẽ abiectiſſimũ, exiſtimãs te indignũ quẽ terra ſuſtineat, & qui lumen videas. Penitùs introſpice quàm ſis ingratus, infidelis, tepidibus, inſtabilis, miſer, ac vilis: & ad humilimã illam animi depreſſionẽ poteris pertingere. Si antiquus hoſtis importunè pulſauerit oſtiũ cordis tui, ſuggerat vt te aliquid eſſe exiſtimes, vaneq; glorieris, & alijs te pponas, repelle inſidiatorẽ, obſera fores: & quamuis ſentias immiſſiones peſtilẽtes, nunquã tamẽ cõſentias. Nã ſi cõſenſeris, ſi impoſtoria aperueris, & ad illicitas illecebras mentẽ inclinaueris, iã fidem, quã ſpõſo animę tuæ dederas, infregiſti: iã lectulũ dilecti, qui priùs floridus erat, cõmaculaſti: nec iterũ ad beatiſſimã familiaritatẽ eius admitti poteris, niſi ciecto citiùs adultero, multũ te humiliaueris. Et priuſquã omnino recipiaris in gratiã, fortè neceſſe erit te dare pœnas, & aliquãdiu affligi, donec ſordida illa oſcula, quæ impuriſſimo nebulo genis animæ tuæ impreſſit, flagello Dei deleta fuerint. Sed de his ſatis. Hactenus quidem diximus quomodo diuino officio aſsiſtere, quæ exercitia interna aſſumere, & quã rationem obſeruare, quid ſequi, quidq; vitare in illis debeas. Nũc ad reliqua quæ dicenda ſunt tranſeamus. Quantũ ad refectionem corporalẽ attinet, omnem exceſsũ caue: ne prægrauat⁹, ad ſpiritualia exercitia reddaris ineptior. Neq; enim fieri poteſt, nõ poteſt, inquã, fieri, quin vẽter per intemperantiã diſtent⁹, animũ à Deo & his quæ ſalutis ſunt, auocet. Præcipuè vinũ, etiã citra ebrietatem largiùs ſumptum, impedimẽto eſt: corpus incendit, interiora confundit, & alacritate ſpiritus coarctata, pecuinum quendã torporem inducit. Fruſtrà itaque ad ſpiritualem vitam aſſurgere nititur, qui gulam necdum refernare conatur. Vitioſa ergò deſideria ſedulò amputa. An cibus vel potus quo vteris, multùm exquiſitus ſit, aut ſuauis eſſe, tu parùm curaueris. Si ſumi poteſt, & rationabilis eſt, quid amplius exigis? Monachus diceris: ad menſam accedere debuiſti, vt de donis Dei corpus reficeres, non vt voluptatem carnis foueres. Quare ſi de victus vtilitate perturbaris & murmuras, ſicut priùs dixi, ſic & nũc dico, monachus non es. Si cordi tuo verè ſaperet Ieſus, quæ eduliorum paupertas palato tuo propter Ieſum non ſaperet? Ipſe enim Ieſus etiam extremæ inopiæ grauiſſimum condimentum eſt. Ama Ieſum: & eſcæ ſimpliciores tibi non minùs, imò verò ampliùs, ſuaues erunt, quàm epulæ regales. Ieſus eſuriens nudo pane ſæpè pro te refectus eſt: Ieſus ſitiens aceto & felle pro te potatus eſt. Continenter, ſenſim, & moderatè cibum potumq́ue ſumito, õni auiditate brutali penitùs excluſa. Etiam circa ipſam delectationem naturalem, quam refectio corporalis

Rara auis.

Ad humilitatem optimum documentũ.

Refectio corporalis qualis eſſe debeat.

Venter diſtentus Vini largior vſus.

Summus modeſtiæ gradus.

Obſiſtendũ conſtanter ſuperbiæ ſuggeſtioni. Cantic. 1.

Victu frugi inter viendum.

poralis parit, vigila. Non hærere, noli hoc ſpectare vt ſenſualitatẽ paſcas: nam ſi illã paſcere volueris, ipſa depaſcet & cõmaculabit interiora tua. Quemadmodum aũt ſæpè negandũ eſt carni, quod malè concupiſcit: ita nonnunquã cogẽda eſt vt id ꝓcipiat, quod ꝓcipere non deſiderat. Aliquãdo enim vel tantillũ faſtidit, quantũ naturæ neceſſariũ eſt. Porrò vide ne dum corp⁹ reficitur, mẽs ieiuna maneat. Guſtent interim fauces cordis tui verbum Dei, & doctrinam ſalutarem, factaq́; ſanctorum aures excipiant. Si fortè ad eam menſam accumbis, in qua lectio ſacra deeſt, tu ne ſic quidem animam tuam cibo ſpirituali priuaueris: ſed quãtum ꝓſilentium licet, cum ipſa aut cum Deo tuo int⁹colloquere: & pium aliquid apud te pertracta. In veſtitu, ſicut & in victu, ſobrius eſto. Quicquid monaſticæ ſimplicitati contrarium eſt, id prorſus reijce, cõſpue, & deteſtare. Neque vaniſſimos quoſdã infœliciſſimoſq; fratres imitatus fueris, quos ſui ſtatus pudet, & ſuæ iniquitatis non pudet. Si quando egredi, vel ad conſpectum ſecularium venire debuerint, videas eos ad inepta curioſaq́ue proruere, tales & tales veſtes, ſic & ſic aptatas tunicas induere velle. Amictum cum regulari mandato, & patrum ordinationibus conuenientem, geſtare erubeſcunt. Dumq́; non vt humiles monachi, ſed vt delicati venuſtiq́ue aulici prodeunt, prodigioſo ſpectaculo prudentes quidẽ homines ad mœrorem & indignationem, diabolum verò ad riſum & cachinnos prouocant, euidenter hac abſurditate declarantes, quales intus ſint: nempe ſuperbi, molles, & vana gloria pleni. O monachos à vera religiõe nimis alienos ô monachos non monachos: ô monachos dæmoniacos. Hoccine eſt, quod Deo promiſerunt, quando per ſacratiſſimũ paupertatis votum mundo, omnibuſq́ue eius pompis & vanitatibus ſolenniter renuntiauerunt? Hoccinne eſt, quod rex regum verbo docuit? hoccine eſt, quod exemplo monſtrauit, quando panniculis vilibus indutus præſepe habuit pro cunabulis? quando item veſte alba & chlamide purpurea in opprobrium veſtitus fuit? Hoccine eſt ſequi Ieſum? hoccine eſt inhærere veſtigijs Ieſu? O confuſionem intolerabilem ô infaniam extremã. Attende tibi frater, ne quando his ſimilis efficare: quin potiùs cõtentus eſto rationabili veſtimentorũ ſimplicitate, ſiue in monaſterio, ſiue extrà monaſterium fueris. Nam hoc à te tua profeſſio exigit. Vbiq;, ſed maximè in diuinis officijs, viſum comprime: neque leuiter huc atque illuc ſine neceſſitate circunſpexeris: ne videas quod te ab attentione, cordiſq; puritate deturbare poſſit. Sed etſi periculum nullũ immineat, ipſa tamẽ diſciplina monaſtica expoſcit, vt ſiue quieſcas, ſiue procedas, verecũdos demiſſoſq; oculos habere cõſueſcas. Nũquã curioſè intenderis in faciem mulieris. Inceſſus tuus non ſit nimiũ celer aut conciatus, præcipuè in oratorio: niſi fortè aliqua neceſſitas requirat accelerationem: neque rurſus extra oratoriũ appareat nimiùm tardus aut remiſſus: ſed ſit modeſtus & honeſtus. Totum corpus tuum vbiq; ſub laudabili compoſitione cõtine. Vultum cum decenti grauitate hilarem coram alijs exhibe, benignũ & affabilem omnibus te præbens. Si te vel inuitum altior aliqua triſtitia oppreſſerit, eam ſi diſſimula, ne planè tetricus & amarus videaris, cæteriſq́ue moleſtus fias. Quãdo ridere compelleris, nõ niſi cõtinenter & monaſticè rideto: ita vt riſus tuus vix riſus dici poſſit. Cachinnũ, tãquã ingẽs propoſiti tui impedimentũ, atque altum animæ præcipitium, fuge: ſciens quia riſus excuſſus indiſciplinatuſq; clauſtra pudoris violat, & diſſipatis interioribus, Spiritus ſancti gratiam è corde profligat. Solitudinem, ſilentium, & taciturnitatem præcipue dilige. Semper paratior ad ſermonem audiendum, quàm ad proferendum, eſto. Non præceps, non turbulentus, non clamoſus, non contentioſus

Lectio ſacra inter epulandum.

Veſtitus frugalitas.

In monachos curioſes, vt vo-

Luc. 2.
Luc. 23.

Oculi cõtinendi.

Inceſſus.

Vultus hilaris.

Ciuiliter diſſimulanda triſtitia Riſus.

Silentium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in verbis appareas; sed modestè, verecundè, & benignè, sine simulatione, quæ vera rectaque sunt, loquere. Nō, inquam, indecenter vocem eleues: neque rursum sic deprimas, vt intelligi vix possis: præsertim si locus, tempus, causa vel persona cui loqueris, exigit vt clariùs loquaris. Nam vox monachi sicut semper quidem verecunda, frequenter autem submissa esse debet, iuxta sanctas religionis ordinationes: ita debet & nonnunquā esse rationabiliter clara. Non facilè aliquid pertinaciter affirmaueris: nisi fidei negocium & salutis necessitas cogat, verùm vbicunque contradictorem habes, ibi vel cede & sile, vel si cedendum silendumque non est, cum modestia & humilitate affirma, quod tibi certum est. Sic enim omnis irreligiosæ contentionis occasionem faciliùs sustuleris. Verba tua aculeis careant. Non libenter ea dicas, ex quibus aut tu laudari, aut alius vituperari possit. Quòd si necessitas vtilitasue poposcit vt talia proferantur, laudabilis pudor & pura intentio adsit. Fabulas dissolutas: sicut venenum animæ tuæ præparatum: exhorresce: & nugas (dum te præsente incidunt) si tuleris, vide ne referas. Linguæ ineptæ, indecoræ, & pernicioſæ loquēti, nūquam consentias. Imò verò dū talia dicuntur, mansuetè, rationabiliterque corripe dicentem, si oportunum vel congruum videtur: si non est oportunū, tu saltem sermonem: quantum in te est, honestè succide, & eum ad alia, quę mala non sunt, transferre satage. Verbis detractorijs nec aurem quidem accommodes, si fieri potest. Recreationibus externis, vel inambulationibus licitis dùm vteris, caue abutaris: id est, sic circumspectè vtere, vt spiritualem profectum adiuuent, non impediant. Potes quidem animum ad honorem Dei remittere, sed eum dimittere non debes: ne dùm à te ipso expulsus foris vagaris, oblectatio spiritui cōtraria, seu quæuis passio comprehendat te, & interiora tua dissipet, repleatque amaritudine. Ergò solerter apud temetipsum per argumentosam quandam mentis simplicitatem permanere disce: vt strepitu leuium cogitationum, motuque inordinatarum affectionum represso, cor in silentio & libertate custodias. Deus præcipua vel etiam tota cogitatio tua sit: neq; enim hoc tibi vbique satis esse debet, vt tora intentio sit. Similiter & in quibuslibet alijs exterioribus occupationibus adnitere, vt non solùm opera tua propter Dei honorem prudenter, deuotè, alacriterq; cum Martha perficias, verùm etiam vt in eisdem operibus, quæ ad honorem Dei sic fideliter agis, mentem à tumultu cogitationum, & confusa rerum sensibilium imaginatione expeditam, ad Deum seu diuina, cum Maria dirigas: maximè si rationabile colloquium aut alia necessitas non impedit Martha, quia ad huc per multiplicitatem vanarum cogitationum in sua recta intentione, & suis externis operibus distrahitur, turbaturque erga plurima, quamuis de formis fortè nō sit, nondum tamen satis decora est. Maria autem, quia turbas instabiliū cogitationum iam declinare nouit, & in vnitate trāquillitateq; cordis cō manens, summo bono adhærere studet, perfectioris decoris est. Igitur in intentione tua dùm exteriùs occuparis, non tantùm rectus & innocens cum Martha, sed etiam simplex & clarus cum Maria esse dilige. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Et tu eandem partem elegisti: quam nisi pro modolo tuo tenueris, dignum tua professione fructum non adfers. Vbique ergò simplicitatem mentis charam habeto. Si paruulus es in Christo, & non vales Mariam mente sublimia penetrantem assequi, imitare saltem eandem humilioribus intentam: imitare eam pedes Domini lachrymis affectuosissimè rigantem: imitare eam verba Domini dulcissimè excipientem: imitare eam Dominum in sepulchro amorosissimè requirentem;

Verba. Vox.

Pertinacia vitiosa.

Vitanda contentionum occasio

Nugaces fabulæ.

Detractio vitiosa. Recreatio.

Cogitatio.

Luc. 10. In quo summa vita. huius perfectio consistat.

Et minus perfectis Maria imitanda.

Luc. 10.

Nam

Luc. 7. Luc. 10. Ioan. 20.

Anima spurca.

Singularitas vitiosa.

Voluntatis regimen.

1. Tim. 4. Vitia aliorum.

Nam & in his simplicitatem mentis habuit vnum amauit, vnum cogitauit, vnum quæsiuit. Imitare autem non tàm vt delecteris, quàm vt ipsi Domino placeas. Si enim per oblectationem sensualem, principaliter teipsum in his quæris, non est pudica sponsa Christi anima tua: sed est vilissima serua peccati, ne dicam spurcissima meretrix diaboli. Ad sublimiorum apprehensionem per huiusmodi humiliora nonnunqnam admitti mereberis: si tamen ea cōuenit humiliora appellare. Neq; enim humilia, sed prorsus altissima sunt. In omnib⁹, quæ à synceritate status monastici aliena non sunt, conforma te cōmunitati, vitiosam singularitatē vbique vitans. Et quia habitas inter fratres secundum suauissimā sanctæ regulæ austeritatem laudabiliter viuentes, abstinentiæ vigiliæque singulares tibi omninò suspectæ sint: neq; notabiliter in eis præ cæteris confratribus excedas: nisi, Spiritusancto reuelante, cognoueris Dei esse voluntatem & beneplacitum. Sed nec absq; superioris consilio & consensu aliquid attentes: ne dùm corpus vltra mensuram ex tuo sensu affligere presumis, & ipsum ad bona opera reddas inutile, & te fructu laboris tui penitùs priues. Deus puritatē cordis à te requirit, non corpusculi destructionē. Vult vt ipsum spiritui subijcias, nō vult vt opprimas. Igitur in externis, sicut & in internis exercitijs, animi feruorē sancta discretione tēpera. Si volūtas ad virtutē pigrior, remissiorq; veluti dormitat, excita eā, & adde calcar: si verò habenis excussis fertē impetu, reprime & coërce eam Semper cum sancto timore in præsentia Dei tui assiste: semper in auribus cordis tui hæc verba resonent, Attende tibi. Non multum curiosè considereris quid alij agāt, quales sint mores & gestus eorum: nisi forte ex officio tibi incumbat. Circa teipsum sit curiositas & occupatio tua. Vbi tamen non dicimus vt aliorum excessus & peccata paruipendas, eaque quantum in te est, emendare, vel emē danda procurare negligas. Curiositatem enim damnamus, non charitatā & sanctū iustitiæ zelū. Quodin hac parte cōtra maturā animistabilitatē, syncerā proximi dilectionē non est, hoc non vituperamus. Ipsa vitia, quę in alijs vides, & de alijs audis, aut non esse omnino vera simpliciter putato, aut certè in meliorem partem ea interpretare. Quòd si tam manifesta sunt, vt in bonam partem interpretari nulla ratione possint, adspectum tuum, cogitationemque tuam ab illis separare studе: sed & ad tua ipsius peccata conuersus, tàm pro te, quàm pro eis Deum humiliter deprecare, si datur oportunitas. Sic enim suspiciones inquietas, & temeraria iudicia faciliùs effugies. Caue item summoperè ne de alicuius peccato etiam leuiori, aut de quauis aduersitate vnqnam gaudeas, ratione consentiente: verùm ingemisce coram Domino pro fratre tuo, recogitans quia simus inuicem membra & vnum corpus, omnes eodem sanguine redempti. Disce non indignari, sed compati defectibus aliorum, eosque æquanimiter portare, siue corporum, siue animorum defectus sint. Scriptum est enim: Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis legem Christi. Quicquid autem cœlestis gratiæ in alijs animaduertis, id non ad liuorem sathanicum, sed ad fidelem imitationem piamque aggratulationem te excitet. Et quamuis spirituale bonum, quod alium possidere cognoscis, ipse non possideas, lætare tamē apud temetipsum, quòd Deus per illud honoretur: ne, que segnius gratias egeris Domino quam si tuum foret bonum. Et reuerà tuum efficietur bonum, corona berisque de alieno tanquam de proprio: imò verò & proprium erit. Sic animum institue, vt mundo neq; placere affectes, neq; displicere pertimescas. In homine carnali ppinquissimo nihil dilexeris præter Deum, seu Dei gratiam atque opificiū: & rursus nihil

Galat. 6. spiritualis gratia aliorum.

Bonum alterius sit nostrum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Circa mundum, seu mundanos.

hil oderis præter vitia. Nullus sit, quantumuis affinis, familiaris, aut de te benemeritus, in cuius gratiã paratus sis etiam leuissimè Deum offendere, vel cui in aliquo peccato fauere, adulari, & applaudere velis. Nullius hominis præsentiam aut alioquium anxiè expetieris, nisi spiritualis ꝓfectus gratia: quanquã ne sic quidẽ perplexa anxietas bona erit. Oẽs ama, sed spritualiter, non sensualiter. Ita enim fiet, vt neque de corporali absentia iustorum vel amicorũ inordinatè angaris, neque de corporali prẽsentia peccatorum aut inimicorum indecẽter affligaris. Imò nullum habebis inimicum, sed etiam persecutores tuos, tãquam charissimos salutis tuæ promotores, diliges, Quicquid in creaturis vel ex naturali dispositione, vel ex hominũarte seu industria delectabile, singulariq; admiratione dignum conspicis, audis & ꝓcipis, id ad summi creatoris laudem, aut ad æternæ beatitudinis statũ refer, vt delecteris in domino. Semper tibi suspecta sit delectatio sensualis, vndecunque etiam emersit. Nam si per eam te quæsieris, illiq; inhæseris, inuiscaberis & maculaberis. Omnium peccatorum, etiam leuissimorum, affectum prorsus detestare: quibus tamen fortè præoccupatus si ex fragilitate decideris, noli inordinata pusillanimitate teipsum intempestiuè affligere, sed humiliter confitere culpam coram domino: & renouato proposito, fiduciaq; piè resumpta, omnes defectus tuos in abyssum misericordiarum eius, aut in sacrosancta vulnera ipsius affectuosè projice. Quamdiu in luteo isto corporis habitaculo degis, minorum peccatorum affectus in te mortificare potes, lapsus in totum cauere non potes. Pij monachi etsi nonnunquã vel etiã frequenter delinquunt, delinquere tamen & oderunt & cauent semper, dolentq; postquam offenderint. Peruersi verò monachi & delinquũt, & delinquere nec oderunt, nec cauent. Leuiorum enim culparum nec affectus extinguere, nec occasiones vitare laborant. Libertatem laxioris vitæ desiderant: à diuino officio, cæteris q; actionibus conuentualibus abesse gaudent: delicatum superfluumque cibum aut potum percipere gestiunt: oportunitates nugandi exquirunt: inordinati risus solatia affectant: secularia audire, vana videre, curiosa in suos particulares vsus accipere ardent: propriam complacentiam, ineptam lætitiam, otium, vaniloquia, fabulas, gestus incompositos, cæteraq; huiusmodi vitia, aut non esse vitia, aut vix esse, vitia iudicant: sine scrupulo conscientiæ ea admittunt. Nimirum insensibiles effecti, vulneribus acceptis, se sanos existimant: ob idq; nec mala sua plangere, nec vitam corrigere student. Sed quid dicunt? Non sunt, inquiunt, vulnera: aut si sunt vulnera, admodum parua, & ferè nulla sunt. O monachos infœlices, ô monachos dementes, ô monachos non monachos. Nã quantumlibèt parua vulnera videantur, quia tamen nec cauent ne ea suscipiant, nec postquam susceperint, debitam curam adhibent, omnino mortifera redduntur: vt interim omittam, quod etiam ex tali negligentia frequenter ipsi in superbiam, rebellionem, inobedientiam, murmurationẽ, furorẽ, detractionẽ, odium, inuidiã, contemptũ, gulã, & alia enormia peccata corruãt. Noli frater, noli hos imitari; neq; enim ex veris Crucifixi discipulis, & dilectis Dei amicis sunt: sed nec poterũt, q̃diu nõ desierint tales esse, quales sũt. Tu tibi melius prospice: relinq;, amoue, dissipa, respue quæcunq; te à diuino amore vel minimũ retardare possunt. Per omnimodã tui mortificationẽ, tanq̃ ꝓ certũ vnicũq; cõpendiũ, ad ꝓfectionem vitæ festina. Vis paucis audire quæ sit omnimoda tui morificatio? vis audire certum illud cõpendium? ego dicam, ego monstrabo: intende igitur: Omnem proprietatem exue, Ecce compendium, Omnem proprietatem exue. Et quid est hoc? Omnem

Creaturarum decor ad creatorem referendus.

In peccata lapsus.

Pij monachi.

Peruersi monachi.

Qui minora negligunt, iustè in maiora prolabuntur.

Mortificatio sui.

Vnicum cõpendium ad perfectionem.

Vera paupertas.

Matt. 19.

Ardoum.

Perfectæ proprietatis abiectio, perfectionis compendium. Humilitas. Perfectionis arx charitas.

Omnem propriã volũtatem seu quæsitionem exue: totũ veterem hominem exue. Sed, vt melius intelligas quod dicitur, ego idem paulo diffusiùs ꝓponã: adstrinxisti te ad paupertatis obseruantiã? pauper esto. Quomodo pauper? Pauper rec⁹, magis tamen pauper rerũ affectibus, & animi passionibus, pauper spiritu. Si adhuc aliquid ꝓ proprietatem affectus atq; sensualitatis amas aut desideras, si adhuc in aliquo te quæris, nondũ volũtariè, nondũ verè pauper es: nõdũ cũ beato Petro dicere Deo potes: Ecce nos relinquimus õnia, & secuti sum⁹ te. Expedi te, relinq; omnia, exue omnem ꝓprietatem. Quicquid Deus nõ est, id in corde tuo ꝓ adhæsionem, siue inordinatã implicationem nõ sit. Ab omnibus quæ citra Deũ sunt, liber esto: ita vt neque inepte gaudeas propter læta, neque inordinatè deijciaris propter tristia: & siue non acceperis, quæ nondũ habes, siue perdideris, quæ iam habes, stabilem trãquillũq; mentis statũ vtrobiq; serues. Omnia, inquã, sensibilia & teipsum prorsus abnega propter Deum. Quod per inde est, ac si diceretur: Vim cõcupiscentiæ, delectationis, iræ, indignationisq; naturalis in te mortifica: & in omnibus tã aduersis quàm prosperis, te in diuinũ beneplacitũ sine aliqua voluntatis ꝓtradictione resigna. De mõstraui cõpendium, ostendiq; omnimodã tui mortificationem, omnimodã esse proprietatis abiectionem, hoc est, omnimodã tui humiliationem. Reuerà enim ꝓfecta humilitas ipsa est istud cõpendium, ꝓquod recta ad perfectionis arcem peruenies. Hæc aũt arx, ꝓfecta charitas seu puritas est. Et quo, inquis, pacto cognoscam, an ad eã arcem peruenerim? Ego etiam id tibi manifesto. Si in silentio cordis tui, tanquã in portu tranquillissimo, assiduè cõmanens, mentem ab omni inordinata cura, affectione, pressioriq; imaginatione rerum infirmarum, ab omni denique inquietudine & tumultu absolutam, in Deum affectuosè dirigis ac reclinas; ita vt memoriatua, intellectus tuus, voluntatasq; tua, id est, totus spiritus tuus ipsi Deo feliciter vniatur, prædictam arcem tenes. Ista enim totius ꝓfectionis summa est. Quamuis autẽ Dei theoriæ & speculationi per præsentem intuitum atque memoriam iugiter inhærere nõ possimus, carne corruptibili adhuc circũamicti: hic tamen nos per intentionem semper fixos esse conuenit: & huc veluti ad scopum sedulò mentem reuocare debemus, quoties per intempestiuas, leues, incompositasq; cogitationes defluimus. Quando legendo, meditando, scribendo, audiendo, loquendo, quælibet theoritica & spiritualia vtiliter sinceriterq; tractamus, non elongamur à contemplatione Dei: sed nec quãdo externa quęque cum simili sinceritate & sobrietate suis tẽporibus pro necessitate audimus, loquimur, & cogitamus, procul à Deo recedimus. O te eximium philosophum, ô te sapientem, ô te insignem theologum, ô te ter quaterq; felicẽ & beatum, si hæc non tantum aure corporis, verum etiam aure cordis percipis: atque ad veram tui mortificationem accensus radici arboris securim admoues. Quænam est hæc arbor? Ipsa proprietas, de qua paulò ante loquebamur. Quænam est securis? Ipse seruor spiritualis interniq; exercitij. Prẽcipuè tamen assidua dominicæ passionis ꝓtractatio, & crebræ ad Deũ adspirationes, cum prompta obedientia, rationabiliq; victꝰ sobrietate, securis sunt. Profecto securis acuta, securis benedicta, securis gratissima, securis omnium bonorũ totiusq; puritatis cõciliatrix, securis auro fulgens, & gemmis ornata. Arbor verò, arbor maledicta, arbor amarissimis fructibus plena, arbor omnium malorũ, omnisq; inordinationis productrix acnutrix, arbor obscura & tenebrosa. In te est ista arbor, sicut & in cæteris õnib⁹: in te est: & q̃diu ꝑmanserit in te, ꝓfecta lux nõ erit in te. Si igitur serenissimũ solis iustitiæ iubar clariùs intueri desideras,

Proprietatis detestacio.

Securis, Passio Christi. Crebræ in Deum adspirationes Arbor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ras, detrunca arborem, & proijce abs te. Crassa duraque admodum est, non primis ictibus, nec primò die, nec fortè primò anno, nec fortè multò tempore prorsus deijcietur: perseuerantia & longanimitate opus est.

Perseuerandum.

Comparatio.

Quemadmodū autem aurum deorsum, & flamma ignis sursum, ablato obice, naturaliter fertur: ita mēs, quę ab omni proprietate iam defecata depurataq; est, & solū diuinū bene placitum quærit, naturaliter in suam originem, nempe Deum, eleuatur, eique liberius vnitur. Mens verò, quæ aliqua ex parte tantum nudata est, quamuis & ipsa in suam originē tendat, candoreq; lucis æternæ desuper aliquo modo illustretur: quia tamen impedimentum omne necdum ablatum est, non potest liberè in ipsam lucis æternæ abyssum transire, fluere, & absorberi: hoc est, non potest liberè vniri Deo summo bono suo. Porrò licèt benignissimus Deus aliquos ad amorem sui placidiori quadam via, absque multis tentationibus nōnunquam subleuet: nemo tamen, quantumuis donis spiritualibus ditetur, facilè confidat se ad consummatam resignationem sui peruenisse: nisi reipsa plurimas grauissimasque aduersitates sustinuerit, & in earum tolerationе perfectam mentis quietem libertatemque seruauerit. Multi sanè, quamdiu nullas increpationes, nullas iniurias, nulla damna, nullas tentationes & molestias accipiunt, deuoti, patientes, humilesque videntur: sed vbi increpationib⁹, iniurijs, damnis, tentationibus, atque molestijs attacti fuerint, mox per murmurationem, indignationem & impatientiam, superbè demonstrant, quam intus immortificati sint. Ergo priusquam aliquis ad veram sui abnegationem pertigisse credi possit, necesse est eum multifarias aduersitates animo voluntario & tranquillo perpeti. Qui nondum afflictionibus exactè à Deo probatus est, cogitet se nondum eò promouisse, vt eas perferre possit. Nā si eò promouisset, ipsi procul dubio occasiones diuersarum tribulationum non deessent. Gaudet enim diuinitas animam secretiùs perfectiusque sibi iunctam multiplicibus afflictionibus, tāquam preciosissimis margaritis exornare, & ita eam ad veram Iesu Christi similitudinem perducere. Qui ergo, proprietate exuta, voluntatem suam voluntati ordinationique diuinę in omnibus omnino confotmat, æque paratus quam libet aduersitatem, confusionem, ac dulcedinis internæ subtractionē propter Deum suscipere, sicut cuiusuis prosperitatis, honoris, & deuotionis affluentiam: qui, inquam, ad hoc peruēnit, vt omnem tentationem ac tribulationem cum quodam sapore interno & gaudio portare possit, is preciosam margaritam inuēnit, is ad supremum perfectionis culmen pertigit. In omni enim loco & negotio Deo vnitus est, mentemque in eum dulcissimè fluit. Tota die purus, tranquillus, simplex, lætus, & suauis in lumine vultus Domini ambulat: tantaque facilitate summæ contemplationi inhærere potest, dum inherere vult, quanta facilitate viuit & spirat. Quid in hac valle miseriæ cœlitus accipiat, & ad quæ Deus familiariter eum admittat, non est nostrum dicere: ineffabilia enim sunt. Detgloriam Deo qui talis est, fateaturque quia Iesus Christus suscitauit à terra inopem, & de stercore erexit pauperem, quando de homine immundo hîc in terris angelum fecit dei formen. Dicis tu fortè mihi. Perfectio hæc exaltata est à me: ideò nō extendam me, neque conabor illam apprehendere: ne in vanum laborare videar. Ego verò tibi respondeo, quia si hoc facis quod dicis, monachus non es. Quamuis enim obligatus non sis ad perfectionem peruenire: es tamen ex professione obligatus adniti, quantum in te est, vt ad illā peruenias. Blādire tibi sicut blandiri vis: persuade tibi quod persuadere vis: confinge & pretexe excusationes quas cōfingere vis: obligat⁹ es ad perfectionē pro viribus tendere. Sic est, & aliter non est. Si id hactenùs ignorasti, ecce iam

Liber à proprietate, Christiana pietatis apicem attigit.

Mens heroïca.

Inscrutabile.

Psal. 112.

Monachus ad perfectionem vti debet.

Fastus latens.

Animo delicati.

non ignoras. Astrinxisti te, obligasti te, astrictus & obligatus permanebis. Non possum, inquis, ad tantam perfectionem peruenire. Quid sibi vult ista diffidentia? An ignoras diuinam virtutem plus posse efficere, quàm humana infirmitas possit vel cogitare? Fateor, nō potes per te peruenire: sed Deus potest te perducere. Crede Deo, spera in Deo, non in te; confide in gratia & adiutorio Dei, non in conatu tuo. Veruntamen vt Deus tibi adsit per gratiā, vide ne tibi desis per socordiam. Fac quod in te est: exere manus, extende brachia, confirma animum ad vitiorum destructionem, ad perfectam tui abnegationem, collige cor, produc affectum, eleua mentem ad æternorum cōtemplationē, præsentiam Dei vbiq; attendere consuesce Quod vt melius præstare possis, singulis diebus aliquā dominicæ passionis partem, sicut exemplo in medium adducto, superiùs commonstrauimus, tibi propone & ad eam internum intuitū sedulò dirige: dulcia interim cum Iesu, vel cū anima tua de Iesu miscens colloquia. Tuam, inquam, cogitationem in re aliqua diuina iugiter, quātū cōmodè fieri potest, occupa. Hic sit scopus tuus: hæc sit destinatio mentis tuæ: ad hoc quieta placidaque solitudine labora indesinenter. Et quamuis vel singulis, vt ita dicam, momentis distraharis, decidasque ab intentione, non id te frangat, non in pusillanimitatem adducat: sed constans esto: & semper in idipsum reuertere. Omnino laboris improbitate vinces difficultatis molestiam. Quin etiam ipsum laborem breui mitiorem & gratiorem experieris: regeneratusque in nouitatem inexpertæ lucis, gustare incipies delitias sanctis repositas. Non iam eris qui priùs eras: sed feliciter mutatus in alterum virum, & angelica quadā gratia inuestitus, magnifacies quæ priùs contemnebas, & cōtemnes quę priùs magnifaciebas. Quod malè placuerat, displicebit: quod malè displicuerat, placebit: promptissimè grata-

Diffideainti.

Fiducia.

Conatus.

Dominica Passio.

Mens inuenta.

Labor omnia vincit improbus.

Execratio in monachos peruersos.

Laus monachorum qui pro viribus ad optima conantur.

Luc. 12.

Extimulat trepidum.

Actor. 12.

Lucta diuturna.

Auxilium diuinum.

tanterque portabis, quæ anteà importabilia videbantur. O iucundam metamorphosim, ô mutationem dexteræ excelsi. Tandē verò laudabili cōsuetudine in naturam transeunte, diuinoque amore intima perfectiùs occupante, nec laborē quidem senties: sed quemadmodum priùs sordida, impura, absurda, inepta, vana, instabilia, somnioque similia, sine labore cogitabas: ita iam Deo diuinisque rebus sine labore inhærere poteris. Necesse est enim mentem in id assiduè reflecti, quod cor impense diligit. Vę, & iterum væ peruersis, tepidis negligentibusq; monachis, monachis nomine, vita non monachis: qui status sui reuerentia contempta, votisque violatis, in torporis, vanitatis, & passionū sterquilinio iacére neque erubescunt, neque formidant. Beati aūt, & iterum beati monachi illi, qui etsi pusilli imperfectique sunt, ad perfectionem tamē pro viribus adspirant & cōtendūt. Nā & ipsos ex adoptiuis Dei filijs esse cōstat: quos piùs saluator Iesus cōsolatur dicens: Nolite timere pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnū: Securi expectent mortem, etiam si adhuc in initijs sancti propositi sint: quia preciosa erit in cōspectu Domini. Securi expectent mortē, imò nō mortem, sed somnū pacis, sed mortis terminū, transitūq; de morte ad vitā. Quid ais mi frater? adhuc dubitas? adhuc fluctuas? Agè precor, & tāta securitate accepta, viā salutis arripiēs, animam tuā intrepidè ad tētationes præpara. Nulla difficultatis species te absterreat. In ōmni aduersitate, quā vel intus vel foris sustinere cōtigerit, dic gratanter: Volūtas Domini fiat. Etiam si multùm diuq; sudare, & grauiter eluctari oportuerit, priusquā veterē hominē prorsus peruincas ac supplātes, ea res nequaquā te cōturbet: nō laborē, sed laboris fructū attēde. Aderit, mihi crede, aderit laborāti supna pietas, & vbiq; benignissimè subueniet: metuentē cōfortabit, vacillantē cōfirmabit, impulsum suscipiet, labantem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem apprehendet, lapsum eriget, mœstum consolabitur, infundet subinde dulcedinis internæ vnguentum pretiosissimum. Quòd si perseueraueris, vires tentationum viribus diuini amoris necessariò cedent: iamq; ipsæ tentationes & tribulationes non graues & amaræ, sed leues & suaues erũt, tunc demum videbis omne bonum: paradisumque etiam in hac vita inuenies. Hoc, inquam, fiet, si perseueraueris, & ex eorũ numero non fueris, qui bene quidẽ incipiũt, verùm sathanicis illecebris delusi, vel tentationum laborumque molestia fatigati, leuiter posteà deserunt propositum. Põdere tribulationis premi nolunt: ideoque tẽpore afflictionis scãdalizantur in Domino: & recedentes ab eo quasi dicere videtur: Durus est hic sermo: quis eum capere potest? Aedificant nimirum nõ super firmã petram, sed super arenam instabilẽ: ob idq; ad venturum flatus & fluminum impetus, facilè corruit eorum ędificium. Vtinam tamen ruinas ipsi suas attendat: & ne sic quidẽ abijciant animum: sed collapsam structuram innouare festinent: non iam in arena, verùm super petram fundamẽta iacentes. Mi frater, si (quod Deus auertat) contigerit tuum ædificium collabi, instaura statim opus disiectũ: & felicius reædifica, quam priùs ædificaueras. Etiam si bis, etiam si decies, etiam si centies, etiam si millies & sæpius corruerit, toties repara, quoties corruet. Nunquam de Dei misericordia desperaueris. Neque enim innumerabilis horrendorum enormium que criminum multitudo sic Deum nobis reddit implacabilem, sicut vnica desperatio. Nam quid diffidit de venia, Deum misericordem & omnipotentem esse negat, in Spiritum sanctum blasphemus est. Non tam parati ad peccãdum esse possumus, quàm ipse Dominus paratus est ad misereri, si modò longanimitate eius nõ fuerimus abusi: id est, si verè & tempestiuè pœnitere voluerimus. Ita sentire debet quicunque Christianus est. Sed ne nimia prolixitate displiceant quæ à nobis dicuntur, retrahendus calamus, cursus ceptæ nauigationis sistendus est. Interim aũt dum vela cõplicantur, non fuerit inutile breuiter perstringere, quid in fine cuiuslibet diei agere debeas. Quotidie igitur priusquam quieti nocturnæ te tradas, serio quidem, sed absque mentis inordinata dissipatione, recogita in quibus eo die deliqueris: veniamque à misericordissimo Deo precare, proponens deinceps melius viuere, omneque vitium vitare diligentius. Deinde, ora vt in ipsa nocte te conseruare dignetur ab omni inquinamento mentis & corporis, cõmendans illi, sacræque eius genitrici ac sancto angelo custodiendã animã tuã & corpus tuum. Lectulo tandem conscenso, muni te signaculo dominicæ crucis: & corpusculo honestè pudiceq; cõposito, suspira ad dilectum tuum, aliquid diuinum pertractans, donec somnus placidè se infundat. Qui somnus si profundior fuerit, ipsique corpori grauamen potiùsquàm requiem præstiterit, si etiam per lubricas illusiones aliquid minus honestũ excitauerit aut produxerit, non absorbearis tristitia: sed humiliter ingemisce coram domino: supplicique oratione postula vt tibi concedat victus sensuumque sobrietatem, quam somni sobrietas, corporisque puritas consequi solet. Hęc habui, mi frater, quæ tibi transmitterem. Speculum petijsti: vide an speculum acceperis. Si tuo desiderio vel in minimo satisfactum est, benedictus Deus: sin minus etiam benedictus Deus, dedi quæ dedit mihi ipse Dominus. Cæterùm qualia qualia sint, rogo vt ea nõnunquam relegas. Vale, & ora pro me.

Constantia.

Desertores.

Ioan. 6. Matt. 7.

Post lapsum etiam resurgendam.

Misericordia Dei. Quam pernicioſa desperatio.

Cubitum iturus.

FINIS.

EPITA-

EPITAPHIA R. P. AC

DOMINO D. LVDOVICO BLOSIO ABBATI LÆTIENSI POSITA, QVI POSTQVAM EIDEM COENOBIO PRAEFVISSET annis triginta quinque mensibus sex, tandem initio Anni 1566 hoc est, septimo Idus Ianuarij mensis, Christo debitum spiritum reddidit.

SITE gradum quisquis transis hâc, siste viator,
Atque lege quod legisse non parum iuuet.
Cui nec nostra tulit, prisci nec temporis ætas,
Futura similem nec videbunt secula,
Blosius hac præsul sub muta clauditur vrna,
Vir vnus omni superior præconio.
Nam nemo illius doctam memoret pietatem,
Piamq; doctrinam omne vincentem iubar:
Quæ nec nunc cessat totum fulgere per orbem,
Et porrò ad vltimum vsque fulgebit diem.
Abbatum decus, & mystarum fulua corona
Viuens fuit, flos & choragus virginum.
Labe carens omni speculum, raruſq; lapillus
Idæa religionis in quo splenduit.
Prolixus studiosorum patronus, & altor,
Pronusq; tantum non profusus pauperum.
Perfugium miseris, portus, solamen, & idem
Est factus omnia omnibus, cum Apostolo.
Quid quod vulgatis etiam libris docet omnes,
Atq; monumentis vel Cedro dignissimis?
Proin Charitis illum meritò sacræq; Camœnæ
Deflent, & orbis pars triplex mœsta ingemit.
Sed valeant lachrymæ & planctus, lamenta facessant,
Modus querelis adhibeatur tristibus.
Orandum potius cineri requiem vt Dominus det,
Et remigret in cœlum, vnde venit, spiritus,
Vsque Deo laudes æternas vt moduletur
Inter choros lætus beatos Cœlitum.

ALIVD.

Blosius (heu) cecidit, tumbaq; reconditur ista,
Blosius Augustus religionis bonos.
Quicquid habet Thule, quidquid videt Auster, & Eurus,
Et quidquid lustrat Cynthia, morte cadit.
Astbic Pyrannides vincet, veteresq; colossos,
De sanctis scriptis, moribus ingenio.
Tum vates illum, tum virtus eximet vmbris,
Et tymbo erumpens posthuma fama canet.
Orandus Deus est nobis, qui perpete vita
Dignus erat, stadij vt præmia digna ferat.

ALIVD.

Hoc clauditur saxo fides, spes, charitas,
Et religionis omnis integerrimum
Exemplar, ille Ludouicus Blosius,
Sui decus sydusq; seculi aureum.
Scientia clarus, sed idem clarior
Virtutibus doctis asylum qui vnicum &
Pijs fuit, fouens eos, ac protegens.
Parens egenorum & patronus sedulus,
Nec tam aurcos quàm gemmeos scripsit libros
Quàm plurimos, vterq; nouit vt polus.
Deus rogandus, post procellas æquoris
Frementis eiectas, vt eius spiritum
Det mercibus saluis, quietis ingredi
Portum, beatitudinisque interminæ.

ALIVD.

Gradum viator siste, cinere temnere
Noli sacrum, aut transire siccis hâc genis.
Ille, ille Lætiensis Abbas Blosius,
Miraculum orbis, hoc iacet sub marmore.
Qui vt cyclicam eruditionem absoluerat
Ita omnium virtutum apex fuit, canon,
Calcarq; alijs ad omne pietatis genus.
Nam fuit egenis dives, & pauper sibi,
Ratus datas opes sibi à Deo, esset vt
In membra Christi promus & condus. Libros
Pietate grauidos edidit quàm plurimos,
Quibus Deum illustrat, docetq; proximum.
Post tot labores, tanta post certamina,
Fac lector eius adprecere manibus
Inter choros vt conquiescant Cœlitum.

ALIVD.

Hoc tegitur tumulo claris, natalibus ortus
Blosius, Hannonij gloria prima soli.
Abbatum decus, & doctorum gemma virorum,
Nobilis eloquio, sed pietate magis,
Solum oppressorum dixisses esse parentem,
Tanta erga cunctos sedulitate fuit.
Conscripsit libros, castæ plenos pietatis,
Saxea qui lecti corda mouere queant.
Angelicos inter cœtus vt viuere possit,
Fac lector fundas vota precesq; Deo.

ALIVD.

Inculpatam qui duxit vitam duce Christo
A teneris annis ad tranquillam vsque senectam,
Clemens, & mista cunctis grauitate benignus,
In tenues largus, vitæ sine labe pudicæ,
In superos cuius pietas sanctissima luxit,
Blosius, Abbatum præcellens gloria, nec non
Cunctorum sancta iustissima regula vitæ,
Sub lapide hoc requiescit, surrecturus ad illam
Lucem, qua Christus reddet sua præmia cuiq;,
Interea fundas ad Christum vota precesq;,
Vt cum cœlicolis æternum viuere possit.

Αλλο.

Ενθα δ' ε τῶνἀρετῶν θησαυρὸν γαῖα καλύπτει
Βλώσιον, ἐν θνητοῖς θαῦμ' ἐπισκμότατον.
Ως κεἰνω θεὸς εἰρήνην δ' ὤσκη, κ' ἀνάπαυσιν
Εν χώρᾳ σἀγίων ἐύχεο ναῦδ' ἵπα.

Αλλο.

Καιδ' ἐντῶν ἐφεδ' ρος τῶνἀνδ' ρῶν· κ' μιγαλεῖον
Θῶς τῆς θρησκείας, Βλώσιος ὧδ' ἐλοφῖ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPITAPHIA LVDOVICI BLOSII.

ALIVD EPITAPHIVM,

SEV POTIVS

Apotheosis eiusdem.

IACET *sub hac tumba ille præsul Blosius,*
Nostri decus rarum & celebre seculi.
Clarus bonis fortunæ, auita clarior
Propagine, & virtutibus clarissimus.
Nam litteris & litteratis omnibus
Multo fauebat ipse literatior.
Penuria pressos & ærumnis, ita
Iuuabat, vt nemo omninm profusius.
Mundum ruentem precibus & scriptis pijs
Suffulciebat, ac tuebatur, teres
Ecclesiæ columna, fidei adamantinum
Robur, paternorumq; custos rituum.
Et vt breui sermone complectar, fuit
In proximum benignus, in Deum pius.
Nam nemo virtutes viri huius explicet,
Vel si adsit illi infracta vox, compactaq;
Adamante lingua. In posterorum memoria
Monumenta nominis sui, in cœlo suæ
Fundamina egit sempiterna gloriæ.
Vtinam mihi post absolutam periodum
Vitæ huius anxiæ, liceat inter pedes
Sancti Patris reptare, & eius lambere
Vestigia, Ad Dei Triformis gloriam.

Petrus Philicinus Decanus Binchiensis,
Græcè, Latineque doctiss. faciebat
Anno Domini 1565.

Quum ex doctis hisce & pijs Ludouici Blosij operibus, Christianus Lector plurimum eruditionis & pietatis comparare sibi possit, existimo illos bene mereri de Republ. Christiana, qui eadem curant sæpius sub prelum reuocari, quo in omnium piorum manibus perpetuò versari possint.
Actum Bruxellæ hac 23. Nouemb. Anno 1566.

Laurent. Metsius S. T. Licent. Ecclesiæ Collegiatæ
Diuæ Gudulæ Bruxellen. Decanus.

FINIS OPERVM OMNIVM

D. LVDOVICI BLOSII.

INDEX ALPHABETICVS RERVM MAGIS INSIGNIVM HISCE OPERIBVS REVERENDI PATRIS ET DOMINI LVDOVICI BLOSII

Abbatis: in quo litera A, numeris apposita prius paginæ; B posterioris designat.

MONENDVS ES BEVOLE LECTOR, VT, CVM TE AD *QVAERENDVM ALIQVID IN INDICE ACCINEIS, PRIVS NVME*rum foliorum corrigas, & pro 501. substituas 500. & pro 502. ponas 501. & sic consequenter, vbi non emendatum inuenis vsque ad finem libri & tunc nulla erit difficultas in eo quod quæris. Vale.

A.

Abnegatio & mortificatio sui quàm sit necessaria. 128.b. 380.b
Abnegatio propriæ voluntatis, quãtum præmij habeat. 55.a
Abnegatio sui Deo gratissima quæ, 488.a
Abnegationis perfectæ voluptas incredibilis 406.a
Cum sui Abnegatione prompte instinctus Spiritus sancti sequendus 21.b
Abstinentia carnalium voluptatum 315.a
Abstinentia discreta 21.a 432.a
Abstinentia mira Catharinæ Senensis 101.b
Abstinentiæ, ieiunia & horum orationes Apostolorum tempore floruerunt 699.b
Abstinentes à carnibus & vino serui Dei, mundioris vitæ institutæ sectantur 315.a
Aduersa fortiter ferenda 9.b. 42.a. 581.b. *cur à misera te Deo immittantur* 355.a. *tanquam de manu domini suscipienda* 433.b
Aduersitas electionis diuinæ signum 342.b
Aduersitates habentes gratias agere debent Deo 347.b.
in Aduersis resignatio sui necessaria 337.b
in Aduersitatibus nostris ad Mariam virginem confugiendum 351.b
aduersitatibus subortis, ad Deum confugiendum 8.a
Affectus carnalis et amor creaturarum inordinatus, detestandus 638.b
affectus inordinatus resecandus 24.a
affectus priuatus abijciendus 551.b
affectibus vitiosis occurrendum 30.a
Afflictio Christi triplex 531.a
afflictionis bona recensentur 340.b
afflictiones mirificè conferunt ad vitæ sanctitatem 339.a
afflictionum ob vehementiam nullum esse opus bonũ prætermittendum 337.a
afflictionum variæ causæ 55.a 338.a
afflictiones doctorum sunt graues 339.a
afflictiones quomodo declinandæ 338.a
afflictionum vtilitas 89.a. 337.b. 544.a. *bona* 340.b
afflicto quid agendum 338.b 339.a 342.a
Altaria consecrata in primitiua fuerunt ecclesia 703.b
altaria, Euaristi pontificis quarti decreto, consecrari iubentur 720.a
Amaritudo, purgatorij instar est electis 339.a
Amicitia ex quibus indiscretis exercitijs oriatur 21.a
Amicitia sensualis noxia 638.b
amicorum Christi demortui dolor quantus & sequent. 535.b
de amicorum amissione quatenus dolendum 90.a
amor ardens sanctæ Trinitatis erga genus humanũ 539.a.b
amor Christi erga nos ardentissimus, supra vires eũ pati vrgebat 515.b
amor Iesu erga animam 622.a
amor Dei in homines, quantus 622.b
amor Dei syncerus in quo consistat 586.b
Amor nostri Christum tanta pati coëgit 496.b
amor duplex, meritus & immeritus 622.b
amor inordinatus 45.a 634.
Amor sui quam perniciosus 9.b
amor seculi & Dei 127.a.b
vbi amor ibi oculus 60.a
amoris diuini perfectionem desideranti quæ necessaria 588.a
Amoris diuini erga homines contemplatio, quæ nobis per Christum elucescit 332.a.b
amoris veri in Deum, certum iudicium 587.a
amoris perfecti conditiones 290.a
amoris via quæ sit 643.a
amans Deum, non multum amat nummum 237.a
Angelus & anima humana cæteras omnes creaturas dignitate præcedunt 180.a
angeli cuiusq; proprij custodia & cura 626.a
angelorum sanctorum numerus 98.b
angelicæ salutationis virtus 47.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

anima hominis maioris excellentiæ est, quàm cælum & totus mundus 44.a 622.a
angelicæ atq; animæ humanæ naturæ discrimẽ 183.a
anima fœlix, quæ delectationibus mundi non delectatur 194.b
anima in Deum transformatur 401.b
anima quo pacto intimè Deo possit vniri 402.b
anima rationalis quomodo corpori insit 182.b
anima sancta angelis, reproba malignis spiritibus est assimilis 622.a
anima Christi non comprehendit diuinitatẽ 98.a
animæ humanæ centron Deus est 385.b
animæ occultum fundam pauci norunt 405.b
animæ in Deum immersæ fœlicitas 404.b
animæ rationalis præstantia 387.a
animæ sanctæ in cælesti gloria 97.b
animæ sanctæ pulchritudo 43.b.98.a
animæ in purgatorio quib. iuuentur 44.a.84.a.96.a
animæ sanctorum cælo post mortem immediatè excipiuntur, contra Anabapt. 700.b. in calis degunt 263.a
animam è corpore migrantem solatur spõsus 30.b
animas in purgatorio consolari ab angelis 95.a
animo remissiori calcar addendum 765.b
animus deijciendus non est ob distractiones in oratione 15.a.5 65.a
animus quo pacto remittendus 24.a
de Antichristo ad Hyppolitus martyr referat 725.a.b
antiphonæ, ab Ignatio in ecclesia cãtari cœptæ 709.a
anxius corde ob sua vitia quid agat 543.b
Apostolorum festa in primitiua ecclesia 700.a
Aquæ benedictæ vis & vsus 40.b.311.b.720.b
aquila quosnam mystice designet 274.b
arbitrium liberum homini datum 622.a
arbitrij libertas probatur 180.b. non tollitur Dei præscientia 171.b
aridos & vacuos in bonis actibus quæ tormenta maneant 513.a.b
ariditati internæ consulitur 434.a
aspirationes ad Iesum 60.a
aspirationes quæ frequentandæ 586.a
aspirationum breuium, orationum, quas eiaculatorias vocant, sylualæ quædam 19.a.b
aspirationum forma præscribitur 436.b
aspirationum vis quanta 384.b
astrologorum vanitas damnatur 410.b
auarus beatitudinẽ ponit in transitorijs rebus 220.a
authoritas ecclesiæ non depẽdet ex scripturis 297.a.b
auxilium Dei vbiq; inuocandum 48.b

B

Babylonia populusq; eius mystice quid 198.a
balnei vsus 87.b
Baptismus cum inuocatione S. Trinitatis conferendus 713.b
Baptizandi oleo sacro inungendi 713.b
Basilicæ ad honorem Sanctorum exstructæ, in primitiua ecclesia 698.b
Beati erunt qui iustè viuunt 219.a
Beati, quomodo omnes esse volunt 219.a
Beatitudo animæ præmiũq; essentiale in quo consistant 353.b
beatitudo corporis humani post resurrectionem 293.a.558.b
beatitudo patriæ cælestis 67.b.237.a.b
beatitudo saluandorum 414.b
beatorum variæ sedes 290.b.& seq.
beatorum in cælis negocium quale sit 254.a
beatorum voluntas diuinæ voluntati vnita est 99.a
beatus homo quis in terra dicatur 233.a
Begardorum errores 422.b
benefaciendum omnibus ex æquo 44.a
beneficium maius est seruari à peccatis, quam à commissis absolui 633.b
beneficijs quibus Christus iudæos affecerat 521.b
beneuolentia Dei erga suos 57.a
benignitas Christi erga hostes suos quanta 498.a
S. Brigitta canalis Dei 101.a
Brigittæ sanctæ vita qualis fuerit 100.a.b.& seq.
de Brigittæ ore fluuius egreditur 101.a. eiusdem raptus. ibid.
blasphemiæ hæreticorum contra Eucharistiam retundũtur 307.b
bona domus Dei quæ sint 229.b
bona Hierusalem, bona sunt æterna 242.a
bona voluntas 52.a
bonum alterius sit aliquando nostrum 765.b
bonis alienis congratulandum 548.b
bonis mali permixti in Ecclesia 39.a

C

CAecitas Iudæorum & ferocitas quanta 506.a
cænodoxiæ affectus exuendus 7.b
cæremonijs Deus colitur 312.a
Caput nostrum quid 265.a
caput Episcopi quare inungatur 717.b
capitis Christi morientis inclinatio quid designarit 532.a
calamitati internæ consulitur 434.a
Caligo diuina quid sit 402.a
cantare quis verè coram Deo dicatur 201.b
caro concupiscit aduersus spiritum, & contrà 192.a
carnis oblectamentis moriendum 46.a
castigationis temperatæ fructus 627.a
castitas sedulo seruanda 76.b
Catharinæ sanctæ Senensis virginis vita mirabilis 101.b.& seq.
Celeritas Dei ad remittendum peccata quanta 547.a
cerei & luminaria ecclesiæ 311.b
cerei, lampades, vasa aurea & argẽtea in primitiua ecclesia 699.b
charitas beatorum 98.b
charitas feruere debet ad corripiendum 202.a.b
charitas perfecta, perfectam facit iustitiam 211.b
charitas humilitatis mater est 569.b
charitas infinita Dei erga homines 285.b. 286.a
charitas latronis fortis vt mors 523.a.b
charitas vera quæ 551.b
charitas virtutum regina 570.a

charitatis exercitia quæ sint 636.a
charitatis perfectæ virtus 333.a 551.b
charitatem mortificationemq; negligentium conditio misera 427.b
charitatem præcipuè & humanitatẽ moriturus Christus suis commendauit 490.b
charitate filius Dei à filijs Diaboli separari 28.a
charitate crescente, decrescat timor 212.a
Chrisma sacrorum Apostolorum tempore fuit in vsu 705.b
Christianæ sanctæ passio 212.a
Christus cur leproso comparetur 501.a
Christus in cruce quibus fuerit figuris præsignatus 518.b
Christus crucem gestans corruit 513.b
christus in cruce pro quibus orauerit 522.a
christus in omnibus membris pati voluit 516.a
christus omnia pertulit tormenta propter electos 531.a
christus opprobrium seculi & abiectio plebis quomodo factus 505.b
christus redemptor missus est pro salute nostra 205.a
christus suis omnia factus est 53.a.505.b
christus & paruis & magnis datus est 345.a
christus patri à nobis offerendus 344.b
christus via, veritas & vita 191.a
christi actibus nostri vniendi 48.b
christus descensus ad inferos creditur, licet scripturæ eum euidenter non exprimant 299.a
christi corde nostra commendemus 63.b 396.a
christi clamor in cruce quid designarit 62.b.106.b
christum se passurum matri prædixit 502.b
in Christo omnia habemus 344.a
per Christum omnia petenda 397.a
Christianus nemo perfectus, nisi confirmato chrismate 617.b
christiani quare vocemur 45.a 216.b
Cibus solidus quis sit 820.b
Clamor Christi ingens in cruce quid denotet 532.a
Clementia Dei erga peccatores 70.a.b
Clericorum & laicorum discrimen 306.b 307.a
Cœlestis patriæ beatitudo 67.b
cœli concentus quid 273.b
cœlorum ratio quid 273.b
Cogitationes esse debent sobriæ 20.a
cogitationes pravæ quibus sint purgatio animæ 81.b
cogitationes absurdæ nobis immissa contemnendæ 434.a
cogitationum malarum remedium 328.b
cogitationibus affectibusq; impuris quomodo resistendum 47.b
cogitatationes ex cura & amore prouenire 589.a
cœlibatus clericorum 314.b 373.a
cœlibatus & quorundam ciborum abstinentia faciunt, & magis liberè ac sine impedimento seruiamus Deo 315.a
cœnobitæ peruersi monstra abominabilia 639.b
columbæ proprietas 202.b
commendationes quotidianæ 146.b
Communicantes dignè qui sint 83.b
communionis sacræ, virtus, meritũ, & vtilitas 637.a 638.b
communionem sacram negligentis pœna 84.a
communionem sacram non dimittendam leui ex causa 637.b
à communione sacra alios impedire sine causa, quàm sit ingratum Deo 83.b
Cõpassio Christi, in cruce erga matrẽ quanta 524.b
compassionis prælo quantæ cor maternum virginis Deiparæ compressum fuerit 525.a
Concilia œcumenica nunquam errant in fide 297.a 754.b & sequent.
concordiam amplecti debemus 191.b
concrucifigi Christo aduersum conscientiæ remorsus remedium 542.b
concupiscẽtia carnis semper manet in hominib. 334.b
conditorem omnia resonant 225.b
confessio apud sacerdotes facienda 397.b
Confessio venialium 82.b
confessio necessaria articularis 72.a 331.a
confessio non temerè iteranda 328.b 363.a
confessio sacramentalis à quo instituta 307.b
confessio sacramentalis quomodo facienda 40.a. 546.a.633.a.b
confessio sacramentalis quantæ efficaciæ 633.a
confessionis crebræ vtilitas 11.b 82.a
confessionis prolixioris incommoda 327.a
confessione facta abijciendi scrupuli 364.a
Confessarius qualis sit quærendus 40.a
quæ confitenda necessario 638.a
non confitendæ incidentiæ 362.b
Confitendi modus 40.a
confitendum non esse in viribus proprijs 385.b
confitendum soli Deo 394.b.580.b
Confirmationis ministri soli episcopi 716.b
confirmationis sacramentum in actis Apost. descriptum 716.b
coniuge quatenus vtendum 26.b.46.a
compunctionis commotio nimia vitanda 561.b
conscientiæ discussio vespertino tempore facienda 29.a.88.a
Consecrationis verba vnde vim & energiam habeãt 308.a
Conscientiæ vermis 86.b
conscientiæ puritas 40.a 328.a
conscientiæ scrupulosæ antidotũ 328.b.363.b & seq.
Consolatio pia imperfectorum 683.a
consolatio externa licita 88.a
consolatio breuis & absoluta in afflictione 338.
contemplationis ad gradum quomodo perueniatur 766.b
contemplationis donum quibus elargiatur 561.a
contemplationis gradus non omnibus datur 343.a
contemplatores veri. 64.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

contentiones vitanda 27.a.32.b.432.b.551.b
contentus sit quisque sua sorte 336.b
continentes se à voluptatibus mundi & viuijs, quasi myrrham mortuo corpori illiminent 387.b
Continentia est Dei donum 193.b
continentia iugis, bonis nuptijs melior 315.a
continentiæ præmium 75.b
contriti corde sanantur 206.a
contritio generalis 361.b
contritio vera quæ sit 4.a.329.b
contritionis perfectæ virtus 330.a.333.a
conuersio perfecta in Deum quanti sit momẽti 495.b
conuersio perfecta cordis ad Deum quantũ possit 22.a
cor cõuersum ad terrena amaritudinẽ inuenit 267.b
cor humile & obediens sacrificium est gratißimum Deo 429.a
cordis ariditatem Deus in nostram vertit vtilitatem 22.a
cordis puritas quomodo obtineatur 437.a
cordis custodia 48.b
cordi Iesu nostra commendemus 53.b.396.a
corpus Christi in Eucharistia à S. Martiale ostenditur 696.a
corde peruersi qui dicantur 202.b
corde recti quomodo gloriantur 203.a
ex corde Domini quid hauserit S.Gertrudis 89.b
corpus vt purè refocillandum sit, & discretè 46.b. 64.a
corporis dominici oblatio 369.a
corpus est animæ carcer 351.a
corporis post iudicium glorificatio 68.b
correctio quomodo fieri debeat in peccantes 26.b
correptio fraterna, sine odio fieri debet, pro Dei honore & gloria. 44.b 627.a
Creatis vtendum non abutendum 45.b
creatura tota quomodo dicatur laudare Deũ 247.a
creaturæ omnes bonitatem creatoris declarant. 25.b
creaturæ quo pacto ducant hominẽ ad creatorẽ 26.b
corporum cœlestium qualitas post iudicij diem 68.b
Corona spiritualis 105.b
corona spinea Christi fuit ex iuncis marinis 509.a
correptio qualis esse debeat 580.a
correptus iniustè quid faciet 90.b
creaturæ rationalis mira dignitas 180.
creaturarum cor ad creatorem referendus 774.a
credentibus nobis vbiq; sponsus Christus pulcher occurrat 218.b
Crudelitas Iudæorum in Christum morti adiudicandum quanta fuerit 500.a.b
crux Christi 15. pedes longa 511.b
crux Christi vt sit liber noster 445.b
crux, donum est quo Deus amicos remunerat 514.b
crux interna & externa 54.b
crux quondam genus tormenti ignominiosißimum 511.b
crucis trophæum victoriæ signum quod dicatur 518.b
crucem triplicem Christus pertulit 531.a
cruces sequitur vnio diuina 408.b
crux nobis perseueranter ferenda 513.a
crux cui desinit esse crux 340.a
Crux cuiq; sua omnium gratißima videtur 339.b
crux, est passionis christi summa 396.a
crucis signum dæmonem pellit 5.a
crucis signi vtilitas & virtus 392.a
cubitum ituro quid agendum, quidq; erit agendũ 778.b
cura Dei quanta, vt lapsum à potestate Sathanæ eripiat 498.b
curæ inanes & superfluæ, quantum mali, & imperfectionis gignant 741.a
curam suorum Deum gerere 584.b
curiositas omnis fugienda 26.b
curiositas temeritasq; omnis in diuinarũ rerum perscrutatione fugienda 176.a

D

Daemonum deformitas quanta 98.a
Damnatorum miseria 559.b
Defectus & mores aliorum non considerandi 773.a.b
defectus præsidentium augent meritum subditorum 79.b
defectus quotidiani in bonũ cooperãtur electis 79.a
defectibus aliorum compatientium 251.b
defectibus quotidianis nostris consiliũ datur 435.b
de defunctis fidelibus 320.b
pro defunctis orare & sacrificare, traditio Apostolica 311.a
defunctis cuiusmodi oratio magis prosit 78.a
delectantur impij in terrenis 251.b
delectationes futuri seculi veræ & solidæ 30.b
descensus Christi ad inferos creditur, licet scripturæ cum euidenter non exprimant 299.a
desiderium beatæ virginis pro humana salute quantum .01.b
desyderium Christi patris voluntatem exequendi quantum 512.b
desiderium pium velle habere potest 75.b
desideria carnalia, post remissionem peccatorum remanet 196.b. & seq.
desideria varia cordibus hominum 216.a
despectio terrenarum primus gradus ad salutem 286.b. & seq.
desperatio scelus grauissimum 360.a
desperandum non est ob cordis ariditatem 563.b
desperandum nunquam de venia 1.a.b.63.a
despiciendus nullus 380.a
deuotio rationalis quæ dicatur 22.a
deuotitio sensibilis 384. a. quam sit periculosa, & quo fine appetenda 21.b
deuotio certa, quæ sit 388.a
deuotio vera in quibus consistat 66.a.434.a.
deuotionis sensibilis abundantia 66.b
deus declaratur bonus 214.a.q
deus digniorem post propriam humanitatem creaturam non fecit sua matre 524.b
deuotorum gestus singulares vnde 407.a
deus diligendus super omnia 12.b

deus incommutabilis 51.a.59.391.a.
deus ens entium est 382.a
deus vbi operatur, quomodo, non quærere oportet 163.a
deus quibus sit terribilis 51.a
deus nobis omnia condidit 355.a
deus cur multis iam sit amabilis 333.b
deus quomodo verè colatur 21.a
deus in prosperis & aduersitatibus semper laudandus est 246.a
deus nocte ac die fideli animæ intendit, & curam gerit 623.b
deus omnia fecit & conseruat 24.b
deus quomodo dicatur mori & pati 178.a.b
deus quare non perfectè hic laudatur, ratio 249.b
deus quare potißimùm diligendus 586.b
deus timendus, amandus, honorandus 38.a
deus vbi antequam mundum conderet 58.a. 171.b
deus vbiq; totus præsens 20.a.57.b.436.a.482.a.b 583.a.585.a.623.a
deus animæ humanæ centrum 385.b
dei perfectiones 59.b.100.b
dei visio præmium essentiale & vita æterna 558.a
deo melius nihil est, qui omnia fecit 222.a
deo cur membra humana, &c. attribuantur 173.a
deo se totum permittendum 91.b
in Deo habemus omnia 85.a
in Deo ideæ rerum 38.a
in Deo sunt omnia 99.a.b.& seq.
deo vnitus quis dicatur 776.b
à deo visitatus quid agat 403.b
deum quis verè diligat 385.b
ad deum omnia referenda 390.b
diabolus exauditus est 209.b
diabolus præsens mortis in angustia constituto 646.a
diabolus quomodo fidem sibi faciat 11.a
diabolus varijs modis tentat 5.b
diaboli tendiculæ circa pœnitentiæ luctum 363.a
diabolicæ immißiones 265.b
diaboli potestas nulla, nisi diuinitus permittatur 23.a
dies vna est apud deum, quæ non habet ortum neque occasum 224.a.232.b
difficultas benè viuendi meritum auget 30.a
aduersus diffidentiam antidotum 41.a
dilectio dei duplex erga homines 345.b
dilectio Dei erga hominem quanta 254.a.b
dilectio proximi quàm syncera & ordinata esse debeat 13.a.43.b.379.b
diligendus est homo, non error aut peccatum hominis 202.b
diligendus est proximus noster sine fuco 433.a
diligendi inimici 8.b.211.b
quis diligat verè Deum 385.b
Dionysius Areopagita interfuit obdormitioni B. Mariæ 300.a.b
Dyonisij Areopagitæ librorum apologia 369.b
discretio seruanda 20.47.b.& seq.563.b.767.a
discrimen inter laicos & clericos 306.b.307.a
distractio & ariditas mentis quando fructum orationis non impediant 77.
dies in Christo quis 53.b.580.b
diuinitas vt syncerè cogitanda 170.a
Diuinarum personarum proprietates 173.b
doctrina salutaris, quomodo quis breui compẽdio ad perfectionem venire possit 124.a.b
doctrinæ spiritualis commoda 60.b
documenta 12. quibus comprehenduntur summa ea quæ ad vitam spiritualem agendam pertinent 148.a.b.& seq.
doloris Christi in horto causa duplex 492.b.493.a
doloris gladius quomodo pectus matris vulnerauit 502.b.503.a
dolores nostros Deo mox offeramus 90.a
donec, vocula, quomodo in scripturis sumatur 317.a
donum acceptum non intempestiuè apud te magnifices 22.b
donis Dei non abutendum 403.b
dormituro quid faciendum 88.a
doxologia rithmica ad Iesum 186.a.b. & ad Mariã 187.a.b
doxologiæ & gratiarum actiones in vitam & passionem Christi 111.a.b.& seq.
dulcedo sensibilis periculosa 338.b
duodecim articuli fidei ab Apostolis compositi 713.b

E

ECclesia Apostolica in fide errare non potest 734.a
Ecclesia Bibliæ sacræ sigillum 829.a
ecclesia Dei nunquam destituitur præsentia spiritus sancti 730.b.& seq.
ecclesia in doctrina fidei & morum errare nescit 296.a.370.a
ecclesia propter abusos non contemnenda 304.a
ecclesia quid sit 296.a.b
ecclesia Romana, fagena euãgelica cur dicatur 731.b
ecclesia scripturarum interpres 39.a.729.a
ecclesia vna 371.a
ecclesia vnica est, extra quam nulla salus 39.a.305.a 371.a
ecclesiæ Rom. principalitas 371.b
ecclesiæ authoritas quanta 369.a
ecclesiæ authoritas non dependet ex scripturis 297.a
ecclesiæ & Dei vox vna 430.a
ecclesiæ obtemperandum 38.b.295.b. & seq.306.
ecclesiæ decretis parendum 23.b
ecclesiæ pastoribus parendũ etiã malis 303.b
ecclesiæ firmiter adhærendum 431.b
ecclesiæ Rom. primatũ Ireneus prædicat 725.b
in ecclesia diuersi modi viuendi 313.a
in ecclesia mali bonis permixti 39.a
Ecstasis S. Francisci & S. Claræ 422.b
electionis diuinæ signum 55.a392.a
electi non carent omni nævo 51.b
electorum & reproborum discrimen 360.b
electi magis prospera quàm aduersa mundi formidãt 260.b
electis dominus huius mundi iter asperũ facit 257.a
electis nauisui sunt ad custodiam humilitatis 335.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

electi multa patiuntur in hoc mundo 259.a.b. 268.a.b.339.a
Endologiæ duæ pro peccatorum venia consequenda 138.a.b
endologiæ tres ad Mariam virginẽ 142.a.b.& seq.
endologiæ 4. pro ardenti amore Dei obtinendo 140.a.b.
endologiæ 14. de beneficijs Dei, de vita & passione domini 130.a.b.& seq.
Episcopi Apostolorum, præsbyteri discipulorum vices gerunt 414.b
episcopi Apostolorum, presbyteri discipulorum successores 414.a
episcopis obediendum 715.a
epistolæ Ignatij probatur à Policarpo Ioannis discipulo 711.a
Euagationes animi sub oratione reprimendæ, & quãdo non imputentur 15.a.b.548.b.582.b
Eucharistia corpus etiam Christi mysticum designat 743.a
eucharistia crebrò ad laudem Dei percipienda 435.a
eucharistia frequenter sumenda 389.b
eucharistia quare patris à patribus aliquando nuncupetur 734.a
eucharistia sacra à S. Dyonisio approbatur 404.b
eucharistia vt quotidie spiritualiter sumendæ 65.b
in eucharistia est Christus substantialiter & corporaliter 370.b.389.b 391.a.b.723.a
eucharistiæ communioni præparatio necessaria quæ 63.a.84.b
eucharistiæ dignè sumptæ fructus multiplex 63.a.b
eucharistiæ fructus qui 638.a
eucharistiæ perceptio etiam secularibus frequenda 84.a
eucharistiæ sacræ dignitas 128.a.b.163.a
eucharistiæ sacramentum ex Liturgia S. Iacobi approbatur 692.a
eucharistiæ sacrificium Liturgia à patribus appellatum 692.a
eucharistiæ virtus quanta 286.a
eucharistiam ex charitate suscipere melius est, quàm ex humilitate omittere 85.a
eucharistiam sumpturis quid agendum 25.a.160.b
euersiones ecclesiarum tempore Antichristi 727.a
exempla notatu dignissima 499.b
exercitium circa passionem Christi 17.b 43.a.b. & sequen.
exercitium internum externo præstantius 385.a
exercitij admodum pij declaratio 397.b.& praxis 398.a.b
exercitia corporalia omittenda non sunt propter spiritualia 643.b
exercitia incæpta quomodo perficienda 767.b
exercitia quotidiana aspirationum 439.a.b. & seq.
exercitiorum vices & praxis 60.
exercitiorum spiritualium vicissitudo 13.a
ex quibus exercitijs indiscretis amentia oriatur 21.a
extroversio studiosè vitanda 550.a.634.a

F

FAbulæ dissolutæ sicut venenum exhorrescendæ 772.a
Facies Christi gratiosa, quomodo solo aspectu peccatores attrahat 500.b
à Facie domini nunquam fugiendum 587.a
familiaritas dissimulari potest, & quãdo 27.b
familiaritas vitiosa fugienda 13.a
familiaritas diuersi sexus perniciosa 638.b
fatum execrandum est Christianis 6.a
festiuitas domus Dei sempiterna quæ 229.b
festum S. Clementis mare ipsum celebrat 718.a
fides catholica primum Dei donum 545.a
fides cum fiducia & spe obtinendi, in oratione necessaria 397.a.563.a
fides & dilectio totius bonitatis fundamentũ 713.b
fides orthodoxa firmiter retinenda 38.b
fides tempore passionis in matre domini vt mansit 502.a
fides vna 371.a
fidei titubatio in Apostolis 502.a
fidei veritas, & corde credenda, & ore confitenda 9.a.
fidem sine operibus non sufficere ad salutem 312.b 713.a 716.a
fide carens nemo saluatur 546.a
fideles homines tabernaculum sunt in terrra 229.a
de fidelibus defunctis 320.b
fidendum solùm est in Dei gratia 51.a.364.b
fiducia accedendum ad Deum 3.a
fiducia plena in Deum 50.b.92.a.33.b 581.
fiducia vera in Deum quantus thesaurus 633.a
filius Dei quare carnem assumpserit 539.a
filij Dei incarnatio quomodo piè meditanda 176.b
Flagella hominum simul & Dei patienter toleranda 629.b
felicitas æterna nullam habet miseriam 235.b
felicitas animarum in cælesti patria quanta 289.a
felicitas & oplemtæ vitæ æternæ describitur 30.
felicitas temporalis vera miseria est 224.b.235.a
felicitas vera quæ 224.b
fons vitæ apud Deum est 227.a
fornicatio spiritualis 422.b
fraterna correptio 44.b.380.a
fulmina quare percutiant montem, & non latronem 213.a.b
fundus animæ quid sit 636.a

G

GAudia quanta sint in cælo 283.b & seq.
Gertrudis sanctæ virginis vita qualis fuerit
Gestus deuotorum singulares vnde 407.a
Gloria beatitudinis æternæ qualis & quanta sit 646.b.& seq.
gloria vana studiosè cauenda 43.a,580.b
gloriæ diuinæ gratulandum 585.a
gloriæ vanæ cupiditatem modus & ratio restringendi 7.b
glorificatio corporis 68.a
Gradus diuersi in ecclesiastico ordine à S, Ignatio enumerantur 709.a.b

gratiæ cælestis ratio habenda, quam sequi, non præcedere conuenit 20.a
gratiæ suæ mensuram quilibet attendere debet 758.b
gratiam suam cur Deus interdum ab amatore suo retrahat 760.a
gratiarum actiones in vitam & passionem Christi 111.a.b
grauamina sua quomodo Deo offerat homo 596.b
Gula spiritualis quid sit, & quomodo cauenda 586.b
Gula quomodo frenanda 580.b
gulæ oblectamenta 87.a
gulæ vitium mater vitiorum 549.b
guloſi templum spiritussancti tabernas dæmonum efficiunt 515.b

H

HAereses vnde oriantur 23.b.295.a.306.b 710.b
Hæretici homines superbissimi 578.a.b.
Hæretici instabiles & duplici sunt animo 638.a
hæretici solos canones recipiunt 726.b
hæretici veram intelligentiam diuinarum scripturarum non habent 298.a.b
hæreticorum arrogantia & impia dogmata huius temporis 305.a.b
hæreticorum cæca & superba impudentia 370.b
hæreticorum obstirmata impietas 6.b
hæreticorum impia temeritas, negantium oblationẽ in Missa 316.a
hæreticorum proprium nouitates profanas sectari 303.a
hæreticorum doctrina exsecranda 60.b
hæreticis bona opera non prosunt 294.a.304.b.
hæreticos & schismatos æterna supplicia in inferno luituros 39.a
hæreticos non cibus, sed inobedientiæ scelus polluit 72.b
Hierusalem ac populus eius quid mysticè 198.a,b
homo magnæ æstimationis coram Deo 254.b
homo quare conditus 38.b.ad quid conditus 285.b
hominis primi ante & post lapsum status 181.a.b
homines mali quare viuant in mundo 199.a
hominis vilitas quanta 501.b
homini à se nil nisi peccatum 54.a
hominum bonorum duplex genus 549.a
honore Deum spoliat, qui eius misericordiam negat 544.b
horarum ante & post lectionem oratio 78.b
horariæ preces quanta deuotione soluendæ 388.b 425.a
hostes diligendi Christi exemplo 54.b
hostia inbilationis vt Deo immolanda 225.a
humiliandi se maiorem habere causam iustum peccatorem 633.b
humilis quomodo quis esse debeat 42.b
humilis verus quis sit 554.a
humilis animi quid proprium 7.b
humiles non facilè seducuntur 64.b
humilitas Christi ob oculos semper ponenda 7.a
humilitas commendatur 53.b.159.a.380.b
humilitas custodit in omni tribulatione 212.b
humilitas, bona conseruat 22.b
humilitas interna & externa 54.a
humilitas quid sit, & in quibus operibus consistat 631.a.b.632.a
humilitas perfectionis arx 567.a
humilitas perfectorum quanta 405.a
humilitas studiosè seruanda 552.a
humilitas virtutum fundamentum 447.b
humilitas vera quæ sit 553.a
humilitas vera est, omnibus subijci bonis & malis. 762.a
humilitatem præcipuè & charitatem Christus commendat 490.b
hyemem cum æstate commutari optant iusti 30.b
hypocrysis abominabilis Deo 550.b
hypocrysis fugienda 634.b
hypocrysis Iudæorum & falsa iustitia quanta 510.a

I

IAcobus minor à S. Petro & Ioanne episcopus Ierosolymis ordinatus 719.b 719.a
Iconodastarum ignorantia taxatur 66.a
Ideæ rerum in Deo 58.390.b
Ieiunium hebdomadæ sanctæ: item quartæ & sextæ feriæ 298.b
Ieiunium Christianorum opus 237.b
Ieiunium & pietatis opera commendantur 713.a
ieiunia ab Apostolis instituta 298.b
Iesus Christus quomodo spectaculum factus Deo & hominibus 504.b.& seq.
Iesus paradisus vitalis 557.a
Iesu vita recogitanda 61.a
Iesu nomen, eiusq. virtutes & miracula iudæi exprobrarunt 521.a
Ignatius ob fidem catholicam leonibus obiectus 708.b
illusio nocturna non curanda 634.b
imago Christi à Iudæis vulneribus confossa 735.b.
imago Christi quomodo imprimendum 386.a
imago crucifixi infirmo intuendum 351.a
imago crucifixi Iesu semper ante oculos ponẽda 436.
imago deiparæ virginis à S. Luca depicta 734.a.b
imago Iesu Christi in lineo texto impressa 743.b
imagines quomodo rectè honorentur 310.b
imagines sanctorum ab idolis ethnicis differre 66.a
imagines, librorum loco esse 310.b
imagines & statuæ sanctis erigendæ 318.b
contra Imagines obscœnas antidotum 648.634.b
imaginum vsus ab Apostolis quomodo descenderit 733.b
imaginum vsus a Basilio magno approbatur 741.b
imaginum vsus ab Eusebio & Nicephoro describitur 733.b
imaginum vsus in 2. concilio Nicæno approbatur 753.b
de imaginum vsu traditio ecclesiastica 310.b
imaginum sanctarum vtilitas 310.b 319.a 320.a
imaginum vsus primo mandato non repugnat 310.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Imaginum cultus & vsus Apostolica traditio 66.a
Imaginibus obscœnis diabolus tentat 81.b
de Imaginibus honorandis Nicenæ synodi definitio 310.b
in imaginibus eos veneramur, quos repræsentant 310.b.319.a
imitandus Christus in quibus 61.a
imitatio Christi 61.a
immortificatio sui, & abiectio à Deo, quanta mala partant 550.a
imperfectiones nostræ qui supplendæ 397.a
imperfectorum consolatio 52.b
impietas, crudelitas, immansuetudo Iudæorum erga Christum quanta 513.b
Impij in terrenis delectantur 251.b
impugnari à vitijs & expugnari vt differant 49.b
incarnatio verbi 62.a
indiscretionis vitium quantum calamitatis pariat 759.a.b
infantes Apostolorum iussu ad baptismum admissi 750.b
infirmitas humana absente Deo quanta sit 598.b
ingratitudo beneficiorum, obliuio Deo ingrata 751.b
inimici & aduersarij diligendi 580.a
iniuriæ condonatio 379.b
innocentia, verecundia, humilitas, patientia Christi, in sua passione quantæ fuerint 504.b
innocens plus Deo debet, quàm post lapsum conuersus 552.a
inobedientiæ exemplum 42.b
inspirationes diuinæ sunt obseruandæ 390.a
instabilitatis leuitas fugienda 161.b.759.b
instinctus spiritussancti prompte cum sui abnegatione sequendus 21.b
intentio Monachi cũ Magdalena debet esse simplex & clara 764.b
intentio Monachi cum Martha debet esse recta & innocens 764.b
intentio simplex virtutum omnium finis 556.b
intentio vti recta purag, in omnibus esse debeat 26.a 75.b.395.b
introuersioni quomodo studẽdum 381.b 397.b.636.b
introuertere vt se quis debeat 57.b.436.a
intuitus Christi quos pœnitentiæ fructus gignat 599.a
inuidia detestanda 28.b
inuidia Iudæorum Christi sanguinem sitientium quãta 503.b504.a
inuidia quomodo rationem obcæcat, iustitiam peruertit, veritatem extinguit 500.a
inuisibilia quare difficilè cognoscantur, similitudine docetur 184.a
inuisibilia reuera sunt, quamuis non cognoscantur esse 184.a.b
ira quomodo facilius vincenda 7.a
irresignati & curiosi ad obtinendam sanctitatem, inhabiles & inepti 641.b
irresignati homines miserrimi & Deo obidiles 640.a.b.&seq.
iubilationis hostia vt Deo immolanda 225.a
iubilum amantis animæ in octo hymnos Rhitmicos diuisum 56.a.b.&seq.
iubilum quid sit 269.b
Iudæi in Dei Patris quoq; iniuriam quomodo linguã laxarint 521.b
Iudæi sitientes Christi sanguinem, sese & posteros æternæ vltioni addixerunt 511.a
iudicium iniquum quid 511.a
iudicia Dei non sunt scrutanda 391.a
iudicia temeraria vitanda 44.a.380.a.580.a. 635.a.637.b
iudicij futuri forma vt in cruce Christus extiterit 519.b
iudicio extremo quomodo impij visuri sint Christum 223.a
iustitia Dei consideranda 74.b
iustitia Dei perinde ac misericordia diligenda 556.a
iustitiæ diuinæ exempla 414.a
iustus peccantib. compatitur, & de eorum cæcitate dolet 626.b

L

Lætitiæ ineptæ remedium 685.a
Laboris improbitas omnia vincit 769.a
labore acquiritur requies 240.a
lachrymæ orantium sunt dulciores gaudijs theatrorum 221.b
lachrymæ internæ & externæ 4.a.60.b.160.b
lachrymarum habendus est modus 759.a
lapso statim resurgendum 381.a
latro in cruce audita Christi ad patrem pro inimicis deprecatione conuertitur 523.a
latronis quanquam saluati, exemplo, qui frustra nitantur 32.b
latus Christi lancea apertum quid designet 534.a
laudare te non debes 27.b
laudandus Deus voce cum operibus bonis 250.b 252.b
Lectio in mũdo necessaria est, sed non in cælo 239.b
lectio sacra inter edendum habenda 46.b.396.a. 763.a
lectionis saoræ fructus 14.a.60.b
lectioni cui potissimùm insistendum, quidue in ea spectandum 13.b
lectioni sacræ quomodo vocandum 389.a
leuitas inordinata est fugienda 581.a
lex Deo seruire volentium qua sit 549.a
liberalitas Christi quanta 491.a
libera voluntas est hominibus data 346.b
libertas animi preciosus thesaurus est 404.b
libertas spiritus seruanda 27.a
liberum arbitrium comprobatur 180.b.312.a.b. 724.a.b
liberum arbitrium Adæ peccato sauciatum, non ademptum 312.b
liberi arbitrij & gratiæ concursus 6.a
limbus patrum 350.b
linguæ

linguæ continentia necessaria quæ 41.a.
linguæ custodia 21.a.vsus. 918.b.
liuidinis detestatio 41.b.
liturgia & psalmodia cessauit tempore Antichristi. 725.a.
liturgia siue missa S Iacobi Ierosolymitani quæ qualis fuerit. 631.a.
liturgia sacrificiuma S Andrea quotidie celebrata. 404.a.
longanimitas Dei magna est. 195.a.
longanimitate animus in fabulis firmandus. 567.b. 994.b.
lux diuina. 994.b.
lux patriæ cælestis. 270.a

M

Mali tolerandi sunt. 281.b.
malorum infelicitas. 68.b.
Mandatorum ac consiliorum Dei summa. 555.a.
maledicij & superstitionis execratio. 32.b.
mane primo surgens quid agat. 325.a
Maria absq; originalis culpæ contagione concepta. 624.b.
Mariæ cœli regina 843.a
maria advocata nostra cur dicitur. 624.a.
mariã domina omnium creaturarum 818.a.
maria culpæ originalis expers 411.b
maria Deo singularis voluntas prima obtulit. 678.a.
S. maria mater misericordiæ peccatorum à populum. 14.a.
Maria virgo non potest sufficienter laudari. 19.b.
maria quare mulier a filio appellata 526.a
maria quomodo filio crucem baiulanti fuerit obuia. 518.a.
mariã quomodo imaginem crucis portaverit. 516.b.
maria speculum & exemplar totius sanctitatis 410.b.
maria virgo inuocanda. 15.b. 880.a
maria morituri inuocanda. 31.b. 1611.a.
maria in periculis & angustijs inuocanda. 309.b.
maria nullum vanum somnium passa. 412.b.
maria virgo omni laude dignissima. 809.b.
maria vitiorum motus nouit sensit. 412.a
S. Mariæ prærogatiua 13.b. *Cultus* 69.b.
mariæ suffragia vt impetres, quid fieri oporteat. 309.b.
mariæ eximiæ laudes. 16.a.
maria virginis gloriosissima septem quinquagenaria. 114.a.b.&seq.
ad Mariam Virginem orationes 114.a.b. 120.a. 122.b. 128.a.b.
ad mariam uti confugiendum sit. 391.b.
S. Martialis in cœna ultima Christi a Captione præsens fuit. 696.a.
maturina Resurrectio. 438.a.
Martires sunt inuocandi. 881.b.
martirium spirituale quale. 146.a.
Meditatio vitæ & passionis Christi, quæ dona conferat. 76.a. 448.a. 595. 647.a. 758.b.
meditatio patriæ cœlestis. 167.a.b.
meditatio præsentis vitæ nostræ in lumine Dei esse debet. 282.a.
meditationes quomodo formandæ circa Resurrectionem Christi. 1146.&seq.
mentis evagationes inter orandum. 334.a.
meritis exagitis inuoluntaria, orationis fructũ non tollit. 581.b. 941.b. 582.a.
mirrhæria crucis Christi remedium contra vitia. 242.b.
merita Christi efficacissima. 882.b.
meritorum christi oblatio 896.b.
meritis Christi omnia nostra offerenda 395.b.
meritis Christi non nostris nitendum 76.a.
misera tua nuptam Iudæ 197.a.
miseria damnatorum quanta. 688.a.b.
misericordia Dei expectare pœnitentes. 330.a. 364.b. 823.a.
misericordia Dei maior quàm hominis miseria. 782.a.
misericordia Dei omnia ad cultum. 385.b.
misericordiæ Diuinæ immensitas 882.a.
miseris compatiendum. 42.b.
Missæ sacrificium 69.b. *extitisse in primitiua ecclesia.* 694.a.
de missæ sacrificio 816.a.b.
moderatio in introversione observanda. 60.a.
modus seruandus in rebus. 20.b. 46.a. 50.a.
morum Christi, & compassio eo infirmitatis tempore 591.b.
mos ille quasi & uti Deum laudem efferendi. 10.a.
de Monachismo 313.a.
monachus ad perfectionem eniti debet. 431.a. 768.b.
monachus quomodo se habere debeat domorum temporibus 635.a. 745.b.
monachi boni quomodo grauissimis tentationibus agitantur. 547.a.
monachi mali quibus deledentur. 765.b.
monachi mundani antichristi tempore. 724.b.
monachi veri descriptio 744.b.
monachi veri mundo mortui Deo viuunt. 760.
monachices schola. 430.a.
monachi ordinis quisnam scopus & essentia sit, docetur. 428.b.&seq.
mores prudenter componendi. 24.a 47.b.
mors Christi desiderantissima. 814.a.
mors in desiderio 64. *bonis desiderabilis* 340.a. *literalis* 67.b. *non est nimiũ metuenda* 348.b. *parito animo sumenda* 356.b. 8 seq.

mors.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mor tui somnus est. 93. b. justis est portus quietis. 93. b. 18
mors religiosi hominis beata 76. b.
mors unicuique pie accidere bona est. 242. b.
mortis dolor aut genere non ut veretur 33. a. b.
mortis mihi nunc efficiendus. 31. b.
mortis metum quae res potissimum caveatur 391. a.
mortis metus juste non timendus. 366. b.
mortis metus. 165. a.
mortis optima praeparatio 33. b.
mortis vitae praeparatio necessaria 644. b.
mortem ut quis laetus expedire deceat 163. a.
manes Christi Sanctorum corpora surrexerunt. 231. a.
mortem timens quid agere deceat 93. b.
de morte bona & felice. 342. b.
moriturus quid agat. 94. a.
morituros utere adversis dissentiam comprimet. 32. a. b. 33. a
morientium merita duribus ingerenda 24. b.
morientibus ulteriores suis Sancti adsunt. 24. b
morituri protectio, ejusdem consolatio. 32. a. 164. b.
morituro quae sint necessaria. 443. a.
morituris adest Dominus. 24. b.
mortificatio sui quamvis necessaria & quomodo acquiratur. 381. a.
mortificationem veram sequitur illuminatio 364. a.
meruturi sacramenti munditiam 228
morituro quantum prosit resignatio. 412. b
merendum omnibus extra Deum 412. b.
moriendum tibi. 392. b.
mortuale non potest qui bene vivit. 93. b.
mundo quomodo utendum sit. 287. a.

N

Nazaritae Christi in quanta paupertate 447. a.
natura Angelica atque animae humanae differentia. 183. a.
naturae bene sunt Dei dona. 196. b.
naturam humanam ultra omnia creata a Deo beatificatam 546. a.
negligens minora in majora delicta juste praebetur. 769. b.
negligentiam invitatem, mortificet etenim quae conditio misera. 427. b.
nevi sui lectis sunt ad custodiam humilitatis. 335. b.

O

Obedientia humilitatis filia. 22. b. 435. a. 572. b.
Obedientia quanta sit virtus. 435. a.
Obedientia in rebus justis quam sit necessaria 570
Obedientiae exemplum 229. a.
Obedientiae fructus. 23. a. 578. b. 630. a
Obedientiae conditiones 86. a.
Obedientia apud quos & quale 630. a.
Obedientia opera quam sint Deo grata prae caeteris. 432. b
Obedientia Sanctae nichil praeferendum 432. b
Obedientia virtus. 34. a.
Obedientiam Christi cuilibet Christiano imitandam. 447. b
Obedientiam contemplationi praeferendum. 36. a.
Obedire nolle quasi peccatum arctatio Dei. 721. b.
Obedire non devemus desiderii nostri. 393. b.
Oblatio nostra in consecratae in missa. 69. b.
Oblatio meritorum Christi, corporis & Dominici. 276. b.
Oblatio Christi tonc dignissima. 83. a. b. 344. a.
Oblatio dignissima tum ore veri quam pro defunctis. 168. a. b.
Oblationi corporis Dominici anima paris libenter. 34. a.
Obtulit Christus Patri sacrificium passionis suae. 315. b.
Obtrectamentis tonspiritus quam naturae renuntiendum. 377. b.
Obtrectamenti carnis moriendum. 46. a
Obtrimurmuran/ pralatis Diabolus verius quam homo dicitur. 626. a
Obstinatio propriij sensus fugienda. 23. b. 42. b. 131. b.
Occasiones malorum declinandae. 24. a. 95. a.
Otium caret/ omnium malorum 24. a
Otiosi indabilis descriptio 95. a.
Otiosi diabolo mancipia sunt. 559. b.
Oculi coercendi divinorum tempore. 63. b.
Odio nemo habendus. 27. b
Odium nostrum sanctum humiliter tolerandum. 627. b
Odium sui concilitat amorem Dei. 627. b
Onager quo/iam mystice designet. 272. b.
Operae etiam externa Deo placere probatur exemplo. 76. a.
Opera nostra quomodo Deo commendanda & differenda. 50. a. 363. a.
Operibus servis, non fidendum incaute. 648. a.
Opera nostra ut perfecta sint, operibus Christi consungenda. sive ejus meritis. 10. a. b.
Opera bona perducunt nos ad coelum. 237. b.
Operum nostrorum solatio efficacissima 435. b.
Soli Operi bono nemo fandus. 424. a
Orandum pro defunctis liturgia S. Jacobi testatur. 670. a.
Orandum quotidie 60. a.
Orantis habitus. 64. a.
Orantes, crapiter diabolus impugnat. 27. b.
Orare semper quid dicatur. 21. a. 60. b.
Orantis quid sit. 16. b.
Oratio ad quam sibi sanctum. 123. b. & seq. 188.
Oratio ad Deum qualis esse debeat. 44. a. b.
Oratio ad impetrandam peccatorum veniam 332. a.
Oratio ad proprium Angelum 182. a.
Oratio ad quem sibi sanctum. 188. a. b.
Oratio ante cibum, somnum &c. dicenda. 87. b.
Oratio ante Missam 442. a.
Oratio qua Deo gratissima. 190. a.
Oratio beneficia Christi Complectens. 33. b. & seq.
Oratio brevis, ardens efficax. 18. a.
Oratio peccatori/ converti ad Ipsum. 443. b.
Oratio ante lectionem horarum. 48. b. 120. a.
Oratio circa Eucharistiae Sacramentum. 188. b.
Oratio, cujus vis defunctis magis prosit. 16. a.

oratio

Oratio debet esse ardens 388. a.
Oratio efficax. 46. a.
Oratio & meditatio Dominicae passionis quam sint tentatori necessariae 228. a.
Oratio fatienda ad B. Virginem Mariam. 15. b.
Oratio lectionis Condiscipulorum. 389. b.
Oratio lectioni praeferenda. 434. b.
Oratio nostra ad Deum nunquam cessat. 225. b.
Oratio ante & post Missam vel communionem 120. b. 121. b. 442. a. b
Oratio pro defunctis. 166. b. 311. a.
Oratio pro vivis & defunctis. 21. a.
Orationis studium non est omittendum propter quaecumque adversantia. 16. b.
Orationis verba attente animo dicta gemmae splendidissimae. 77. a.
Orationis utilitas quanta. 14. b.
Orationis frequentis fructus 161. b.
Orationis fructum quando cordis insatiabilis distinctio & aridatas mentis non impedant. 77. a. b.
Orationes nostrae quare non exaudiantur. 206. b.
Orationum exercitiola non contemnenda 149. b.
Orationis Dominicae encomium. 374. a.
Orationum brevium, quas ejaculatorias vocant fibula quaedam 19. a. b.
Orationibus aliorum sese commendare pium est. 18. a.
Ordinis sacramentum a S. Dionysio probatur. 161. b.
Ostentatio fugienda sedulo 76. b.

P

Panis lachrimarum die ac nocte comeditur. 221. b.
Panis Spiritus sancti Operatione in corpus Christi commutatur. 83. b.
Papa Ecclesiae praes. 27. a.
Paradisus terrestris 481. a.
Paradisus coelestis quis sit. 569. a. b.
Pascha Jesum in primitiis coelestium ecclesia. 406. b. & seq. 720. b
Passio & merita Christi moriturus recolenda. 31. b. & seq.
passionis Christi meditatio mire utilis. 16. a.
passionis Christi perpetua esse debet recordatio 386. a
passionis Christi recordatio utilissima. 61. b. 121. b. & seq. 160. b.
passionis Christi utilitas 16. b.
passionis ac crucis 106. a. 396. b.
passionis Dominicae praeclara explicatio 489. a. b. & seq.
in passione Christi omnis nostra spes 352. a.
passionem Christi considerare quam fructui adferat. 630. a.
passiones decorum sunt graves. 339. a.
passiones domandae 436. a.
pastores quasi lupi tempore antichristi. 724. a. b.
patientia a Deo ad poenitentiam invitat. 336. a.
patientes, restaurat nichil perurbat. 629. b.
patientia in adversis. 372. a. 433. 578. b.
patriae coelestis descriptio per similitudinem. 382. b.
pax animi quomodo conciliatur. 12. a.
pax plena & firma in coelo. 351. b.
pax quam sit monachis necessaria. 550. a.
pax quanti apud Deum. 245. a.
pacis encomium. 12. a.
paupertas vera, spiritu. 389. a.
peccandi occasiones declinandae 379. a.
peccans ex mera negligentia 49. a.
peccati quomodo se habeat. 373. a.
peccatum divisitus. 3. b.
peccatum est hominis tantum proprium. 54. a. 365. a. b. b. 491. b. 500. a. 362. b.
peccatum omne ex voluntate dependet 578. b
peccatum Originis 168. a. b.
peccatum regnat in membris nostris. 394. a.
peccatum solum voluntarium maculat animam. 49. b.
peccati definitio. 329. a.
peccato nullo modo consentiendum 38. a.
peccato quomodo resistendum sit. 174. a. b.
peccata etiam electorum cur Deus sic toleret. 330. b.
peccata ex infirmitate facta 47. a
peccati sensus differt a consensu 335. a.
peccata quomodo explanda. 562. a
peccata quomodo sint recogitanda 362. a.
peccata levia non contemnenda 335. a
peccata manora negligens in majora juste prolabitur. 769. b.
peccata praeterita quomodo ad memoriam revocanda 757. b.
peccata sacerdoti confitenda 709. b.
peccata venialia variis modis delentur. 3. a. b. 328. a. 631. a.
poena Christo illatae ante diem judicij nonnullorum omnes manifesta 500. b. 600. a
peccatores non temere fugiendi 72. a.
poenae omnes in voluntate consistunt. 91. a. b.
poenitentia optima quae sit 393. b.
poenitentia vera quae 38. a. b. 546. a. 632. a.
poenitentiam veram recipit Deus. 33. a.
poenitentibus obvia est misericordia Dei. 72. a. 543. b.
poenitentibus venia non denegatur. 1. b.
peccatorum veniam obtinendi ratio 56. b.
peccatis gravibus obnexius quid agat. 413. b.
peregrinantes sunt inter mala 241. b.
peregrini hic sumus 213. b.
perfecti esse non possunt absque omni defectu. 343. b.
perfectos cur Deus permittat infirmos permanere 331. b
perfectio vera in quo sita sit 52. b. 397. a
perfectio quomodo comparetur. 21. b.
perfectionis compendium. 350. b
perfectiones Dei 59. b. 100. a.
perfectorum humilitas quanta 405. a.
persecutio quid sit 628. b.
persecutores diligendi. 8. b.
perfectioni divinae gratulandum 51. b.
perfectioni vitae tradium praeceptiuncularum necessariae sunt 443. a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

perseverandum in fide. 32.b.
perseverantia pervenitur ad perfectionem 400. a.
persistendum in sancto proposito. 50.b.
perversi comparantur distorto ligno 202.b.
perversi sorte qui dicantur. 202.b.
petenda quæ potissimum a Deo. 61.b.
petenda omnia per Christum. 397.a.
petentes a Deo exaudiri. 161.
petentes malè Deus non exaudit 251.a.
philosophia christiana summa quæ. 1.a.
pietas Dei immensa. 32.b.
placere alijs non affectandum. 549.b.
Pontificis Summi sedisq; Apostolicæ privatus unde 306.b.
præmium speciale pro virtutis merito. 557.a.
præsentia Dei. 346.b.
præsentia Divina ubique. 382.a.
præcatio ad Iesum admodum utilis. 146.a.
prædestinationi Divinæ iudicium. 548.b.
præmiorum diversitas in cœlo futura. 260.a.
præcatio salubberrima 345.a.
præcatio ad sanctos 140.b.
præcationes pie & utiles. 113.a.b. & seq.
præcationes alicuius ad Deum et S. virginem Mariam 185.a.b.
præces & jejunia quantũ apud Deũ valeant. 723.b.
præces horariæ quanta devotione solvendæ. 325.a. 388.a. 635.b.
præces horariæ. 78.a.
præsurarum variæ causæ. 55.a. 338.a. 404.a.b.
propitiandum semper. 335.a. 394.b.
propensio ad malum peccatum non est. 641.a.
proprietas arbori quare assimiletur. 766.b.
proprietati renuntiandum, Dei & vocatio prometa sequenda. 76.b. 377.a. 766.a.
proprietatum exuere quid sit. 766.a.
prosperitas seculi decepteria est & caduca. 227.b.
protestatio moriturj 164.b.
providentia Dei. 71.b.
providentia Dei ut in omnibus attendenda et de manu ejus cuncta accipienda. 42.a. 556.414.a.
providentiæ divinæ omnia tribuenda 10.b.
providentiæ divinæ totum se permittendum 543.b.
de psalmodijs & orationibus 313.a.
psalmodia sacra fructus uberrimus. 16.a.b. 641.a.
pseudodoctores quosnam fallant. 43.a.
pudor & verecundia Christi ex denudatione corporis. 506.a.
purgatorij 506.a.
purgatorium asseritur 73.b. 93.a. 166.a. 311.a. 348.a. 672.
purgatorium desiderij. 96.a.
purgatorij tormenta quam sint gravia & varia. 95.b.
purgatorij pœnas B. Severinus sentit 414.a.
puritate cordis homo gratiæ Dei fit capax 400.b.
pusillanimitas a Deo cultore vitanda. 335.b. 341.a. 641.b.
pusillanimitatis remedium. 414.b.
purgatorio prone quibusmodis relevetur. 34.b.
purgatorio ignis quæ peccata expientur. 42.b.
in purgatorio Angeli sanctorum animas. 95.a.
pusillanimitatis in carmelo. 11.b.
pusillanimium consolationes & confirmationes aliquot adversus desperationem. 345.a.b.

Q

Quadragesimale jejunium in primitiva ecclesia observatum. 708.b.
quadragesimale jejunium instituendum dat Thelesphorus Papa. 720.a.
quæque suis temporibus & horis peragenda 748.b.
quæ recte ejusdem quantum malum. 549.b.
quadragesimale jejunium tempore D. Ignatij 298.b.
quadragesimali jejunij observationem infirmitas excusat. 298.b.
quæsitio sui inordinata repudianda. 48.a.
quatuor vulnera Christi in cruce credit. & fiumina bus paradisi assimilantur. 518.b.
quies animæ fusi sum. 63.b. 559.a.
quies animi quomodo habeatur. 42.a 394.a.
quæsio, quomodo locum non habet, ubi Deus operatur. 168.a.
quies sancta. 423.a.
quietem mentis diligendam. 26.b.
quid cavendum in solo Deo. 67.a. 376.a.
quotidiæ Dominicæ passionis paululum præmeditanda. 750.b

R

Ratio optima se exercendi 365.
ratio optima suppleendi quæ nobis desunt. 1
rationalis creaturæ nostræ dignitas. 180.
recogitatio passionis Christi quantum utilitatis adferat
recreationes honestæ ut admittendæ 733.b.
recti corde quomodo gloriantur. 203.a.
recti qui dicantur. 203.a.
rejectio corporalis qualis esse debeat. 46.a. 81.a.b. 348. 432.a.
regnum Dei quid. 4.a.b.
regni colorum decor ut ex mundi hujus decore aliqualiter considerari queat. 247.b
regula brevis tyronis spiritualis. 431.a.b. in fine
religionis scopus & essentia quæ sint. 429.a. & seq.
religio vera, ubi quærenda sit 315.b.
reliquiæ sanctorum in primitiva Ecclesia in quanto honore fuerint. 699.a.
reliquiarum virtus & beneficia 318.b.
remedium contra carnis tentationem. 760.a.
requies vera in solo Deo 42.a.
requies probata in solo! 423.a.
rerum amissionem qui tollerat cleemosinam maximam facit. 729.a.
resignatio libera & voluntaria sui ipsius quid habeat meriti. 946.b.
resignatio perfecta 56.a. 587.a.
resignatio ad Deo gratissima 872.b.
resignatio sui habenda 42.b.
resignatio sui in afflictione necessaria 71.a. 231.b.
resignatio sui in manu Dei agonizanti necessaria. 675.a.
resignata sui optima exercitia universi 349.b.
resignatio sui quantũ prosit moriturο 412.b
resignatio sui via est ad cœlum tutissima. 418.b.
resignationis perfectæ eminentia 406.b.
resignationis veræ utilitas 348.a.b.
resurgendum post lapsum 169.a.
resurrectio carnis docetur 216.b. & seq.
resurrectio in ætate solore & integritate ætatis cuiusque una. 557.b.
revelationes seu visiones inordinatæ nullo modo attendendæ. 22.b.
revelationum Dei & dæmonis diversitas 22.b.
revelationum quarundam auctoritas quanta. 104.b.
reverentiam maximam cœperis habita in Christo habere debemus. 428.a.
ritus consecrationis Monachorum in primitiva Ecclesia 40.b
ritus cæremoniæ exequiarũ in primitiva Ecclesia. 104.b
ritus consecrationis Pontificibus & presbyteris. 104.a.
ritus liturgicus a sive Missæ a Jacobo descriptus. 126.a.
romana Ecclesia a Christo primatum accepit. 119.
romana Ecclesia caput quia Apostoli sedem præsidet. 134.a.
rosarij recitatione ingens fructus provenit. 147.b

S

Sacerdotis boni vasa sancta. 556.a.
Sacerdotis remissio est in vita. 301.b
Sacramenti chrismatis a S. Petro & alijs expositorum tractatum. 113.a.b.
Sacramentum Eucharistiæ totum nomen cum christo unit. 432.a.
Sacramentum unctionis infirmorum ab initio institutum & ab Apostolo Iacobo promulgatum. 308.b. 677.a
Sacramentum unctionis infirmorum 308.b.
Sacramenta morituris sumenda 31.b.
Sacramenta Ecclesiæ moriturο necessaria. 644.b.
Sacramenta Eucharistiæ & ordinis Apostolorum docent unionem. 694.a.
Sacramenti Ecclesiæ morituri muniantur 93.a.
Sacrificium Missæ a S. Petro approbatum 724.a.
Salva spiritualiter quid. 265.etc.
Salomon salute sinum extremis supplicijs affligendis 529.a.
Salvatorem beatitudo. 414.b.
Salvatorem pijssimæ ac S. Mariam virginem 184.a.
Salutis fundamentum antehabere nostros. 332.a.
Sancti aliquando impugnantur 49.b 101.b
Sancti Dei invocandi & imitandi. 389.a.
Sancti Christianorum auxilium. 61.b
Sancti singulorum ordinum cur honore prosequandi sint 318.a.
Sancti gravia passi pro christi regno 501.a.
Sancti honorandi atque invocandi 16.a. 351.b
Sancti patroni nostri sunt & ideo honorandi. 348.b.
Sancti omnium præsentis vitæ copiam inopiam deputant. 267.
Sancti omnes in Deo vivunt 97.b & seq.
Sanctitas præ qua desideria nostra egent sunt. 66.a.
Sancti refugia contra adversantes incursum 317.b.
Sancti custodes generis humani 313.b.
Sancti supplicationes & legati apud Deum patrissimi. 617.b.
Sancti cultoribus suis morientibus adsunt 94.b
Sancti præces nostras exposcunt 310.a.
Sancti in cœlo quatenus Deũ videant & cognoscant 127.a.
Sanctorum invocationis utilitas 61.b.
Sanctorũ cultus unde profluxerit. 96.a.
Sancti suavis est Dominus 218.a.
Sanctorũ veneratio & invocatio probatur 69.a 307.b. & seq.
Sanctos invocandos liturgia S. Iacobi docet 587.b.
Sanctoribus & peccatoribus adhærendũ 199.a.
Sanctissimi viri virgines exstitere. 715.a.
Sanctitas præposterata ficta quæ quæ 847.a.
Satisfaciendum ei omnibus membris 75.a.
Satisfactio optima quæ. 4.a.
Satisfactio peccatorũ plenaria quæ sit 374.a.b.
Satisfactio poenitenti necessaria. 40.b.
Scandalum vitandum. 24.a.
Scelera impiorũ piis christis gravant quam crux. 512.a.
Scopus vitæ Deus. 48.a. 225.b. 582.a.
Scriptura Sacra hæreticis est in laqueum 298.b. 725.a.
Scripturæ locos obscuriores esse venerandos simpliciterque pertranseundos 14.a.
Scripturæ sacræ studium quale sit Monachorum utile. 758.a.
Scrupulosa nimia vitanda. 165.b. 757.b. 758.a.
Scrupulosi superfluos abscindendos. 40.b.
Sedes viginti & amplius inter se discordantes circa Eucharistiam 732.a.
Sedes S. Petri cardo & caput Ecclesiarum 717.a.
Securis arbori apposita quid significet 766.b & seq.
Satisfactionis cura quemodo habenda 354.b.
Scripturæ sacræ obscuritas 297.b.
Scripturæ loca quæ fatuunt Deũ terribilem & crudum quomodo intelligenda. 51.a
Scripture sacre exercitia & judicio estimande 297.b.
Scripturam sacram non expedit omnibus legere 298.a.
Scripturarũ interpretatio est pontificis. 710.b.
Securitas prava. 1.a
Sensus animæ præstantiores sensibus corporis. 59.a.
Sensuum custodia necessaria 47.a. 398.a
Sensuum refrenatio cultori Dei necessaria 548.b.
Sepulchrum christi quid designet. 636.b & seq.
Sermonum elegantia donum Dei 749.a.
Sertum spirituale. 69.b
Servi inertes & nequam diaboli mancipia. 648.b.
Servi infideles qui. 746.b. 749.b
Servorum Dei duplex genus. 146.b
Servorum fidelium descriptio. 147.a.b.
Silentium diligentium. 26.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Silentij virtus quanta et qua sublimitate efferat. 635.b.
Singularitas vitanda quae. 41.b. 165.a.
Sitij christi in cruce pendentis quo fuerit propius. 522.a.
Servitus Deo serviri volenti quā sit necessaria. 548.b
Sobrietas in victu, quod Monachū decet. 762.a.
Societas mala de peccati occasione vitanda. 580.a.
Solitudo et silentium Monache prenecessaria. 162.a.
Solitudo quam sit bona et diligenda. 635.b.
Solitudinis odisse vitare mistice quid. 256.a.b.
Sollicitudo inordinata rejicienda. 580.a.
Solum Dei. 266.a.
Somnolentie interdum indulgendum. 21.a. 160.a.
Somno quantus per indulgendum. 88.a.
Somnia. 362.b.
Somnia foeda. 362.b.
Sors sua quisque sit contentus. 336.b.
Sortilegorum impostura. 71.b.
Species et accidentia manent in Eucharistia sine subjecto. 729.a.
Speculum spirituale. 38.a.
Spes firma penitenti habenda. 40.b. 846.a.
Spes futurae vitae fidei consolatur. 166.b.
Spes nostra non est deferenda in tentatione. 249.b.
Spes nostra tota in christi passione. 382.a.
Spes quomodo ponenda sit in Maria. 15.b.
Spes salutis in quo tota ponenda. 32.a.b.
Spes vana quae. 41.b.
Spes veniae in christi meritis sita. 74.a.
Spiritus est Deus. 174.a.
Spiritus sanctus non genitus set a gignente et genito procedens. 697.b.
Spiritus sanctus quomodo interdum in corde infideli operetur. 518.b.
Stabilitas mentis qui acquiratur. 555.b.
Stigmata christi cuidā virgini impressa. 76.a.
Subtractio consolationis Divinae aequo animo toleranda. 553.b.
Superbia omnium haeresū origo 295.a. 787.a.
Superbia quomodo facilius vincenda. 7.a.
Superstitionis et maleficij execratio. 39.b.
Surgenti mane quid agendum 29.a.
Suspitiones sinistras non esse admittendas. 25.a. 579.a.

T

Temperantia cibi et potus quomodo seliandā. 26.a.b.
Temperantia servanda. 26.a.
templa ab Episcopis conseranda. 113.a.
temporis utiliter expendendum. 66.a.
temporum duorum celebratio ante et post Pascha quid. 252.a.
tentatio diaboli varia. 5.b.
tentatio quod sit necessaria ad salutem. 548.a.
tentationis flagellum patienter tolerandū 145.a.
Cum tentatione facit Deus proventum. 59.a.b.
tentationes quotidie sunt nobiscum. 253.b.
tentationes vitae presentis quibus exercitati Consolentur. 294.
tentationes vtiles sunt. 246.a.
tentationis utilitas. 246.a. 337.b. 342.a.
tentationibus agitatur christo servientis. 248.a.
tentare quid agendum. 391.b.
theologiae mistice excellentia quanta. 376.b.
thoriae celestis sublimitatem non cuivis curiosē attingere. 20.a.b.
timentes dum audiuntur corrigunt se. 240.b.
timor liberalis, sive filialis quis. 756.a
timor servilis qui. 756.a.
timoris qui et casti timoris differentia 220.a.
titulus crucis christi qui. 519.a.
traditiones Apostolorum et seniorum sedulo servanda. 737.a.
traditione Apostolorum quae in scriptis extare non sunt 259.a.
traditiones Ecclesiae Patrū sententijs comprobantur 301.a.
tranquillitas mentis quomodo habeatur 12.a.
transitoria dicit contemnunt et aeterna contemplantur. 256.a
transitoria appetentes aeterna non intelligūt 258.b.
transitoria omnia esse vana. 30.b.
transubstantialis assertio. 68.a. 165.b.
tribulatio certū Divinae dilectionis signū. 55.a. 392.a.
tribulationis praestantia. 60.a.
tribulationis utilitas quanta. 199.a. 392.b. 362.b.
tribulationes varie sunt in mundo. 209.b.
tribulationibus ingrediamur regnū coelorū 90.b
trinitas quomodo credenda. 184.
trinitatis imago in homine 594.
trinitatis misterium 58.a.b. 59.b. 17.a.
trinitatis misteria investigabilia. 391.a
trinitatis misterū a S. Martiale Apostolo docetur. 697.a.
trinitatis sanctae pulchra comparatio 175.a.b.
tristitia inordinata propulsanda 57.b.
tristitia inordinata tenebras effudit animo. 80.a.
tyronis novi occupatio qualis esse debeat. 157.a.

V

Vacuam Doctorū consilio fugiendum. 858.a.
Vani et curiosi quomodo sint mirandi in signi. 501.a.
Veniam peccatorum obtinendi ratio 56.b.
Verum Dei quomodo audiendum 382.a.
Verum Dei scriptum et non scriptum. 725.b.
Verbo Dei fruuntur electi in Coelo absque lectione et literis. 242.a. 441.a.
Verba noxia nunquā proferanda 432.a.
Veritas scripturae sacrae ab Ecclesia catholica quaerenda. 787.b
Veritas conscientiae. 96.b.
Vespertina sui recollectio 384.a. 435.a.
Vestium curiositas a Monacho abjicienda. 762.a
Via ad perfectionem compendiaria quae. 377.a.
Via inveniendi et possidendi Jesum 289.a.
Via pertingendi ad Deum proxima quae 442.a.
Virginitas quanti ponderis. 714.a.b.
Virginitatis excellentia. 313.b.

virtuosi.

virtuosi praepositorum suorū vitam contemnere non debent 283.a.
virtus et vitia in hominis voluntate consistunt 641.b.
virtutes quae sint necessariae spiritualem vitam agenti. 559.a.
visibiles angelicae et diabolicae differentiae 64.b. 70.b.
visio Corpi Episcopi
visionibus quatenus adhibenda fides, et quomodo discernendae 403.a.
visitationis Divinae a diabolica discretio 403.b
vita eterna est longitudo dierum 239.a.
vita christi est liber omnium christianorum 64.a. 45.a.
vita christi quomodo meditanda 61.a. 386.b. et seq.
vita Jesu a speculum luciau contemplanda. 448.a.
Vita christianorū est desiderii Sanctū 228.b.
vita nostra imperfecta est 249.b
vita perfecta in quo consistat. 129.a.
vitae spiritualis compendium. 640.b.
vita praesens dulcis est carnalibus. 194.b.
vitae christi commemoratio brevis in articulos partitae 101. a.b. et seq.
vitae eternae contemplatio 30.b. et seq.
Vitae penitentialis essentia et veritas quae. 426.b.
Vitae solitariae comparatio cum vita terrena 322.a.b.
vitae spiritualis speculū et forma ut christus dicatur 512.a.
Vitia quaedam cur in electis sui per omnem eorū vitam Deus permittat. 257.b. 582.a.b.
Cum Vitiis semper pugnandum 6.b.
Vasa Domini honorifice tractanda 711.a.
Vasa sacra a solis Sacerdotibus tractari jubet Xistus Papa et Martir 720.a
Venialis culpae quomodo deleantur. 40.b. 328.a.
Venialia generaliter confitenda. 40.b. 329.a.
Venialium confessio 82.b.
Vitia quomodo felicissime vincantur 9.a.
vitiorum motus et tentationes quomodo maculent hominem. 42.a. 49.b.
vitiosae propensionis virtutis studiū exaient. 646.a.
vituperare alios non debet. 21.b.
unio cum Deo. 62.b.
unio mystica quomodo perficiatur 400.b.
ad unionem Divinam qua requirantur. 385.a.
ad unionem intimam cum Deo non tenere aspirat anima. 19.b.
Unionem mysticam impedientia quae. 402.b.
unionē mysticā non omnis Dei servos assingere. 63.b.
voluntas bona voluntati dei unita omnia potest. 642.a.
voluntas bona fundum et fundamentū omnium virtutū 554.b
Voluntas bona hominem Deo conjungit 336.b.
voluntas bona thesaurus ingens. 28.b. 82.b.
voluntas deiformis vel deifica qua sit. 642.b.
voluntas libera Dei non potest. 50.a.
Voluntas mala infirmum constituit. 82.b. 86.a.
voluntas redarguitur habere proprietatis admixtū. 643.a.
Voluntatis bonae fructus. 29.a. 649.b.
voluntatis propriae abnegatio Deo gratissima. 589.a.
voluntati propriae consignatio quanti ponderis sit apud Deum. 555.a.
voluntati vis quomodo fatienda. 583.a.
voluntatem Dei perfecte amantes nihil posse perturbare. 580.a.
Votum virginitatis Apostolorum tempore a multis emissum. 698.a.
Vota monastici robur et obligatio. 426.a.
vota pia domino esse reddenda. 714.a.
Votorum adimpletio. 314.a.
Vox christi morientis quid operata sit. 531.a.
Vulnus in christi humero expendere crucis singulare. 512.
Vulnera christi liber vitae ut sunt. 534.b.
Vulnera quinque christi quid beatis conferant. 534.b.

FINIS INDICIS

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Puebla
Biblioteca